

BIBL. NAZ.
VIT. EMANUELIC B.

XXI

G

4

NAZAR

XXI/

G.
4.

~~2. 175. 17. 20~~

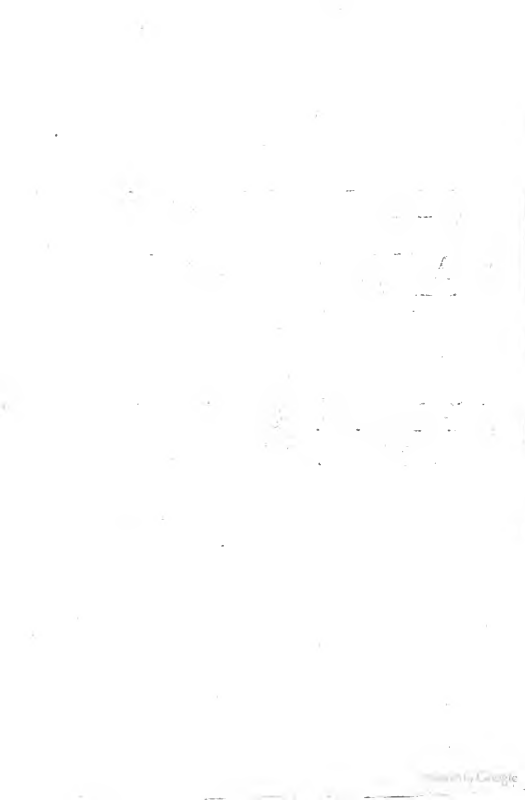

FERDINANDI
DE
VALENTIBUS
TREBIENSIS
Sacri Consistorii, Fisci, & R. C. Apostolicæ
ADVOCATI
OPERA OMNIA
SELECTIONIORA.

FERDINANDI
DE
VALENTIBUS
TREBIENSIS
Sacri Consistorii, Fisci, & R. C. Apostolicæ
ADVOCATI
OPERA OMNIA
SELECTIONIORA.

1872
Vol. 12, No. 1

Placidus Constantius inv. del.

Scilicet Pomarini, Sculpsit.

FERDINANDI
DE
VALENTIBUS
TREBIENSIS

Sacri Consistorii, Fisci, & R. C. Apostolicæ

ADVOCATI

OPERA OMNIA
SELECTIONIORA.

TOMUS PRIMUS

DE

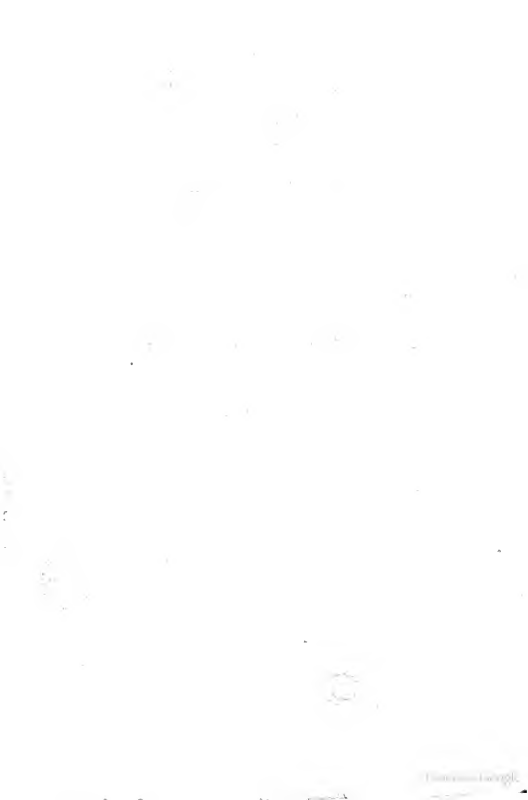
CONTRACTIBUS.

ROMÆ MDCCXLIV.

Sumptibus VENANTII MONALDINI Biblioplae in via Curfus.

Ex Typographia JOANNIS BAPTISTAE BERNARDI, & JOSEPHI LAZZARINI.
PRÆSIDUM FACULTATIS, ET PRIVILEGIO SUMMI PONTIFICIS.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO
BENEDICTO XIV.
PONT. OPT. MAX.

LUDOVICUS DE VALENTIBUS
FELICITATEM.

*I*lu, multumque cogitavi mecum, an Ferdinandi de Valentibus patruī mei lucubrationes forenses, quas ille olim sacri Consistorii, Fiscī, & Reverendæ Camerae Apostolicæ advocatus pro variis, quæ sese obtulerunt, occasionibus ingenti labore, ac studio confecerat, in unum corpus colligerem, atque in lucem emitterem. Suadebant id complures amici, viri probitate, ac juris scientia clarissimi. Urgebat me erga amantiſſimum patruum charitas, gratique animi mei ostendendi occasio minime inopportuna. Verum, ut id perficerem, vix a me ipſo impetrare poteram ob
mul-

multas, & graves, quæ mihi obversabantur, difficultates. Primo enim recordabar, quanta semper patruus meus constantia, ne dicam pervicacia, tum amicorum precibus, tum viris merito, ac dignitate summis, qui ad publicanda ejusmodi opera eum cohortabantur, fortiter restitisset. Deterrebat me deinde Romanæ curiæ dignitas, cujus gravissimum judicium merito sapientes omnes plurimi faciunt, ac reformidant; tum etiam doctissimorum apud exteras gentes Jurisconsultorum censura: quod fortasse in hac tanta disciplinarum luce non omnia probarentur, quæ olim auctor aliquando festinanter pro necessitate, & opportunitate temporis scripsit, cum præsertim ipsi tot negotiis distento tantum otii non fuerit, ut iis castigandis, & in ordinem redigendis supremam manum imponeret.

Quum igitur sic animo fluctuarem, summa benignitas tua, BEATISSIME PATER, omnem mihi dubitationem sustulit. Tu enim auditis hæsitacionis meæ causis, me animo confirmasti, & operum ejusmodi editionem non probasti modo, verum etiam magnopere commendasti, imo ut eidem ornandæ quam cito manum admoverem humanissime impulisti. Tali itaque, tantoque judicio fretus libentissime opus suscepi, quo recludi mihi viam intelligebam ad publice profitendam perpetuam illam beneficiorum recordationem, quibus me erga patrum meum obstrictum fateor, & quæ nulla unquam in me delebit oblivio, quippe cui accepta referre debeam quotquot me, licet immerentem, munia præclara, & splendida exornant. Ipse enim me primum a Clemente XI. in advocati Consistorialis munere, deinde a Benedicto XIII. in advocati Fiscalis officio coadjutorem petiit, atque obtinuit. Ipse fuit (quid enim mihi
arro-

arrogem?) cujus merito Clemens XII. se Principem erga me beneficentissimum semper exhibuit, cum me ipsum in Prælatos Domesticos, in Ponentes Congregationis R. Fabricæ, in Votantes de Signatura Gratiæ, ut vocant, in Protonotarios Apostolicos de participantibus extra numerum, & in sanctæ Universalis Inquisitionis Consultores cooptaverit, imo & in Promotorem Fidei assumpsit. Quæ quidem singula ita patui mei meritis accepta tribuo, ut tamen quantum amantissimi Pontificis beneficentiæ perpetuo debeam, oblivisci nullo modo valeam.

At vero nullam me ampliorem patruo meo gratiam referre posse arbitror, quam ejus lucubrationes SANCTITATIS TUÆ nomini inscribere; qua quidem re, si ille viveret, nihil certe gratius, nihil jucundius haberet, ut nimirum palam extaret tum existimationis, tum obsequentis animi sui erga SANCTITATEM TUAM, testimonium sempiternum. Ipse enim optime noverat; certoque experimento didicerat, qualis, & quanta esset in SANCTITATE TUA Juris intelligentia, quæ sacrorum Canonum, & Ecclesiasticæ historiæ scientia, quam sagax, & expeditum in arduis, maximisque controversiis dirimendis consilium; cumque delectus sepe fuisset una cum SANCTITATE TUA, dum in advocatorum Consistorialium collegio ambo essent, ad gravissima S. Sedis negotia expendenda simul & consultanda, singulare ingenium tuum, immensamque doctrinam adeo admirari, ac prædicare consueverat, ut abs Te, tuoque congressu se doctiorem semper digredi ingenue fateretur.

Sed his omnibus prætermittis, quid erat, quod ego magis ex animo optarem, quam occasionem aliquam mihi dari, qua summæ venerationis, gratique animi mei argumentum SAN-

CTITATI TUÆ exhiberem? Quod enim patruo meo in advocati Fiscalis munere adjutor extiterim, non minus SANCTITATIS TUÆ patrocínio, quam Benedicti XIII. benignitati acceptum profiteri debeo. Quum enim Pontifex ipse publico decreto coadjutores omnes de medio sustulisset, solum SANCTITATIS TUÆ precibus, quæ plurimum & auctoritate, & gratia apud ipsum valebat, fieri potuit, ut ego unus ex omnibus coadjutor perflerem. Ad summum vero Pontificatum ingenti bonorum omnium gaudio, maximoque Ecclesiæ bono evectus, quot me, quantisque beneficiis cumulasti, dum in omnibus his muneribus me benigne excepisti, præsertim vero in Fidei Promotoris officio, quod nuper SANCTITAS TUA tanta cum laude gesserat, quantam egregia tua volumina hac de re edita satis superque testantur? Atque illud præterea adjecisti, ut inter eos, qui Episcoporum designatorum examini præsent, locum haberem; ut nimirum recentiore aliquam mihi dares benevolentiae, ac paternæ voluntatis tuæ erga me significationem.

Ad hæc igitur tua tot, tam ampla, ac singularia beneficia hoc novum addas etiam atque etiam oro, ut scilicet volumen hoc primum, tanquam totius operis primitias, hilari fronte, & incredibili, qua præstas, humanitate digneris excipere. Ingens profecto operi decus, & immortalis patruo meo gloria accedet, si eruditorum cætus illud tibi probari senserit. Quis enim te acriori judicio, atque ampliori intelligentia de iis, quæ ad forum, & ad Romanam curiam pertinent, judicare valeat? Nemo sane improbabit, aut melius dicam, nemo non laudabit, quæ te hortante edita, te laudatore commendari intelliget.

FORENSIS JURISPRUDENTIÆ STUDIO SIS

VENANTIUS MONALDINUS.

UUM Vaillantii editio à me non multo pridem absoluta ab universa Literaria Republica gratiam iniverit; nunc in eo sum totus, ut præstantiora FERDINANDI DE VALENTIUS OPERA in lucem producam. Fateor ad eam tantam Forensis Jurisprudentiæ Libros assurrexisse incommodam molem, ut optimè de Jure meritis censendus is esset, qui non ad novos cumulandos, sed ad veteres plures, ac plures consumendos, & conficiendos vires suas omnes defigeret. Numero enim obruimur, & eorum copia patrimoniis nostris æquè insidiatur, ac studiis. Non in horum tamen numerum sunt Ferdinandi Opera rejicienda, quæ tantâ sapientiâ, ac ratione, tantâ veritate, & subtilitate, doctrinis tantis, & auctoritatibus ex optimo quoque, & exquisitis, & expressis plena, ac referta adeo redundant, ut copiosâ Bibliothecæ vicem reddere hæc sola queant. Nec mirum omnino; is enim, statim ac ex pueris excessit, atque ab iis studiis, quibus ætas puerilis ad humanitatem informari solet, confestim se ad Juris studia contulit, atque ingenii plenus, & firmissimâ memoriâ vigens his se adeo commisit, ut ad plenam scientiam Juris, improbis potius vigiliis, perpetuæque Optimorum lectione, atque examine, quam alienis præceptis sit feliciter traductus. Hanc tamen maximam laudem ita sibi vindicat, ut cum aliis communicet; fuerunt enim tor alii Viri doctissimi, ac eruditissimi, qui Forensi gloriâ præstiteret, quorum vestigia aut impleverit ille, aut etiam excesserit, signata ab eis tamen prius fateatur necesse est. Aliam adfero, quæ ita propria illius est, ut nemo ex ista ante ipsum quidquam decerpat. Primis ipsis studiorum suorum temporibus suavissima, ac mitissima Ciceronis, aliorumque aurei seculi Scriptorum oratione placatæ abhorreere ejus aures ab incondita sermonis barbarie coeperunt, quâ eam nobilissimam Scientiam, quæ de vita, bonisque hominum decernit, & cui aut cum summis Viris, aut cum ipsis Principibus perpetuè res est, tractari videbat; nec ferre diutius valens in magnis, ac summis rebus versantem squallidam horridamque, & passis quasi capillis incedere, dum mechanica, quin ludicra usque ipsa, in quibus infamiæ prope insidet nota, puriori oratione agantur, ac splendido semper verborum amictu superbiant, validissimo sese nifu tanto scientiæ probro objectavit, & à squallore ad nitidissimum orationis cultum traducens, eam

De Contract.

b

ita,

ita publico sistere in scriptis suis est ingressus, ut forma licet, & aspectu severa omnium oculos, ac corda ad se sic ornata raperet, alliceretque. Quis est ex tot, qui cum eo vixerunt, ac nunc florent maximè, qui me vera dicere inficietur? Quis ex tot Juris Luminibus, qui in hac Alma Urbe Scientiarum omnium, ac hujus præsertim altrice, & matre splendent, coruscantque, qui principem ad conficiendas, ejciendisque de Foro, Judiciisque irreptas jam ab immemorabili barbaras voces hunc extitisse non ultro profiteatur? Quæ cum ita sint, jam video, me summum meriti apicem in vestra Republica tenere; qui me in summos sumtus, laboresque conjicias perficio, ut illius Opera, quæ scripta, dissolutèque dispersa tot illi Asseclas, quot cognitores acciverunt, collecta, cusa, ac miro digesta ordine in exemplar sint Orbi universo proposita. Selectiora quæque, omillis levis argumenti, ac notæ pauculis, edentur Opera, atque eo ordine, ut prioribus voluminibus Vota contineantur, quæ Auctor scripsit pro veritate, primum de *Contractibus*, tum de *Ultimis voluntatibus*, ac demum super *Re Canonica*, atque *Beneficiaria*. Vota consequentur selectissima ad plurimas *Fiscales Questions* illustrandas ab Auctore nostro edita, tum Allegationes super *Ecclesiastica Immunitate*, & super *Re Criminali*, atque Juribus Filii Pontificii Civilibus, ubi frequentes occurrunt de *Jure publico Principatus* disputationes gravissimæ, ac disertissimæ ab eo actæ, tum denique delectæ quædam sive allegationes, sive disceptationes Rerum privatarum ordine superiore comparatæ, *Contractuum*, *Ultimarum voluntatum*, ac *Negociorum Ecclesiasticorum*. Opus universum pluribus constabit Voluminibus, sed singula tum castigatione, & typorum venustate, tum papyri nitore, & mole ipsa adeo vobis erunt probata, ut de facto Sociis ad singulos Tomos comparandos exiguo pretio abs re mea omisior sim à vobis ipsis meritò redarguendus; Vadem meorum promissorum hoc primum habetote, quod vobis sisto, volumen, præstantiora super Contractibus Vota ad veritatem edita complectens. Locupletissimo, qui apposus est, Indice ad quamlibet vel implicitam, conditamque materiem, quam ille vel obeat, vel susè tractet, momento quisque deducitur. Is & meam in commoda vestra curam, ac vigilantiam repræsentabit, & aliorum, quos cuique argumentorum generi attexam, specimen dabit. Valete, ac cæptis meis pro vestra humanitate favete.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

F. M. de Rubeis Archiepiscopus Tarfi Vicesgerens.

APPROBATIONES.

I.

Uo Duce, & Doctore, Jurisprudentiæ penetralia olim ingredi conatus sum, Eruditissimi nimirum, dum vixit, Ferdinandi de Valentibus Consistorialis Aulæ, & Pontificii Fisci Advocati, Collectionem amplissimam Responsorum pro veritate, Rufo P. Aloysio Nicolao Ridolfi Sacri Palatii Apostolici Magistro demandante, magna voluptate perlegi, nihilque in iis, quod vel ab Orthodoxorum Fide dissentiret, vel ab iustis, rectique tramite discreparet, vel Mundi Potestates læderet, vel bonis adferretur moribus, reperi: Quinimmo, quum in iis leges & interpretentur summa fide, & ad praxim Fari reducuntur mira elegantia, & claritate dignissima ea existimo, quæ à tenebris, in quibus huc usque delituerunt, eruta publicam Eruditorum lucem Typis adspiciant. Sic censeo. Datum ex Aedibus Apostolicæ Datarie Nonis Augusti à reparata salute MDCCXLIV.

Xaverius Juslinianus S. S. D. N. PP. Sub-Datarius, Prælati Domestici,
ac Signature Gratiæ Notarii.

II.

Nomen ipsum Celebrissimi Auctoris Ferdinandi de Valentibus, dum in humanis erat, Sacræ Consistorialis Aulæ, nec non Fisci, & R. C. A. præstantissimi Advocati summam auctoritatem conciliat. Vo. is ab eo pro veritate editis in difficili, ac propterea summo opere utili versantibus in Foro materia Contractuum, & Alienam ergo, & extraneam approbationem minimè expostulant, major semper erit, illa, quam præclarissimus Auctor constanti fama, & nunquam interitu universæ Curie nostræ plausu sibi, Scripserique suis iustè comparavit. Iustus attamen à dignissimo ejus Nepote R. P. D. Ludovico de Valentibus æmulo virtutum Patris, ejusque Successore in Collegio nostro Consistoriali, atque in munere Advocati Fiscalis, quod una simul cum altero Promotoris Fidei multâ doctrinâ, summâque subtilitate, & sedulitate; Præfata Vota ejus studio, & curâ in unum collecta, & ad publicam utilitatem prælo data attentè perlegi, & maxima quidem animi mei delectatione; in illis enim eamdem confixi sermonis elegantiam, Doctrinæ soliditatem, suavitatem ingenii, una cum cæteris clarissimi Scriptoris iniquis dotibus à me semper in eo obsequenter admiratis in longævo decursu Nostri Consistorii, & in Sac. Romanæ Rotæ Auditorio, ubi ambo eodem tempore per plures annos munere adiutoris studiorum functi sumus, & in Romanæ Curie amplissimo Theatro, ac demum in Nostro Collegio Consistoriali in iis infimul patrocinatis causis, & in isto confedendo. Cum itaque in opere isto nihil adinvenerim, quod iusti rerum extimatores, aut voluptati legere, aut cultui legillæ, aut usui meminisse nonnisi profuturum fore pronunciet, dignum illud, & dignissimum reputo, quod publici Juris fiat, si ita videbitur Rebo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici. Datum Romæ hac die 9. Augusti 1744.

Joannes Aferonius Sacræ Consistorialis Aulæ Advocatus.

III.

Oram ab Urbe procul trahens adhuc, audivi sæpè, nomen FERDINANDI DE VALENTIBUS, qui Vir fuit acutissimi ingenii, ac Jurisprudentiæ consultissimus, per ora omnium celebrari. Vix Urbem concessi, utriusque juris studia oritur, illud mihi fuit optatissimum, vestigiis tanti Viri, ac Magistri, si nec longè quidem sequi, colere saltem, iustoque admirari obsequio. Nuper jussibus Ruffi P. Magistri Sacri Palatii Apostolici obtemperans, summa animi jucunditate hoc Opus semel, iterumque perlegi; Non ausus tamen istud adprobare, ne videar velle quicquam laudis, & auctoritatis Operi, quod probatissimum est, adicere, ab quavis abstineo approbatione, sed in qua semper fui, admiratione, & obsequio permaneo: Id verò unum testor, nihil, quod Auctoris ingenuitatem, religionem erga Apostolicam Sedem, cultumque in Principes non patefaciat, mihi Opus iculdo persultanti occurrisse. Datum Romæ decimo quinto Kalendas Septembris 1744.

Bartholomæus Liverzani in Romana Curia Advocatus.

IMPRIMATUR.

Fr. Aloysius Nicolaus Ridolfi Ord. Prædic. Sacri Palatii Apostolici Magister.

BENEDICTUS PP. XIV.

AD FUTURAM REI MEMORIAM.

Cum, sicut dilectus filius Venantius Monaldini Mercator librorum, seu Bibliopola de Urbe nuper exponi fecit, ipse editionem Operum quondam Advocati Ferdinandi Valenti sumtibus suis ad publicam utilitatem commodumque in lucem edere intendat, vereatur autem ne ab aliis, postquam Opera huiusmodi in lucem prodierint, qui ex alieno labore lucrum quarunt absque eius licentia in maximum sui præjudicium, & damnum Opera huiusmodi imprimantur. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, quatenus ei in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur ipsum Venantium specialibus favoribus, & gratis prosequi volentes, & à quibuscumque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & poenis à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequens harum serie absolventes, & absolutum fore censentis huiusmodi supplicationibus inclinati, eidem Venantio, ut decennio proximo à primæva dictorum Operum impressione computant. durante, dummodò tamen illa prius à dilecto filio Magistro Sacri Palatii Apostolici approbata sint, nemo, tam in Urbe præfata, quam in reliquo Statu Ecclesiastico mediatiè, vel immediatiè Nobis subiecto dicta Opera sine speciali dicti Venantii, aut ab eo causam habentium licentia imprimere, aut ab alio, vel aliis impressa vendere, aut venalem habere, seu proponere possit autoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus. *Inhibentes* propterea utriusque sexus Christifidelibus, præsertim librorum Impressoribus, & Bibliopolis sub quingentorum Ducatorum auri de Camera, & amissionis librorum, & typorum omnium pro una Camere nostræ Apostolicæ, & pro alia eidem Venantio, ac pro reliqua tertiis partibus Accusatori, & Judici exequenti irremissibiliter applican., & eo ipso absque alia declaratione incurrendis poenis, ne dicto decennio durante prædicta Opera, aut aliquam illorum partem sine huiusmodi licentia imprimere, aut ab aliis impressa vendere, seu venalem habere, vel proponere quoquomodo audeant, seu præsumant. Mandantes propterea dilectis filiis nostris, & Apostolicæ Sedis de latere Legatis, seu eorum Vice-Legatis, aut Præfidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & aliis iustitiæ Ministris Provinciarum, Civitatum, Terrarum, & locorum Status nostri Ecclesiastici prædicti, quatenus ipsi Venantio, seu ab eo causam habentibus prædictis in præmissis efficacia defensionis præsidio assistentes, quodcumque ab eodem Venantio requisiti fuerint poenas prædictas contra quoscumque inobedientes irremissibiliter exequantur. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac quibusvis statutis, & consuetudinibus etiam confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permanens, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut præsentium transmissis etiam in ipsis libris impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in Judicio, & extra adhibeatur, quæ præsentibus ipsis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel offensa. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die xxvi. Augusti moccxliv. Pontificatus Nostri Anno Quinto.

D. Cardinalis Passioneus.

INDEX ARGUMENTORUM

Quæ in hoc Volumine continentur.

Avenionen. Donationis.

VOTUM I.

Donatarium non teneri ad res alienum Donatis, nisi universalis sit, & in subsidium fuisse ostenditur. Particularem donationem semper censendam, ubi heres adsit. Idem, si donatio sit quotæ Bonorum, quando ea facta est inter Vivos. Discrimen inter donationem, & Legatum quotæ hereditatis, vel quotæ Bonorum, quoad obligationem solvendi res alienum Donantis. Quid si pacto intercesserit cum Donatario de illius solutione? Et demum conjecturæ adducuntur excludentes eandem passionem, quarum præcipua est evictio à Donante promissa. pag. 1.

Mediolanen. seu Novarien.

Locationis.

VOTUM II.

Locatio, & Conductio Tabernæ, vel Officinæ instructæ rescinditur, vel ad æqualitatem redigetur arbitrio Conductoris, *enormissimè* læti, licet ipse sciens prudens contraxerit. Lætionem *enormissimam* continet penio excedens in belle fructus, & utilitatem rei locatz. Lætionem quoque augent pacta, Conductoris onerosa. 12.

Napolitana restitutionis Bonorum.

VOTUM III.

Pacta post Bellum inita inter Reges, aliove Principes de restituendis Bonis penes Fiscum existentibus, comprehendunt jura, nondum à Fisco distracta, atque hereditates ab alio non aditas, si modò ea ab initio moti Belli possiderentur. Hereditatis aditio ex quibus actibus, & argumentis probata dicatur? 20.

Placentina Successionis.

VOTUM IV.

Jesuitæ, post emissum quartum solemne Religionis votum, sunt incapaces succedendi, De Contract.

ut acquirant sibi, vel Religioni. Renunciatio omnium jurium præsentium, & futurorum facta à Jesuita ante quartum Religionis Votum non comprehendit hereditatem Fratris, qui Renunciationis tempore, non erat mentis compos. Hereditas in renunciatione comprehensa non Ecclesiæ, seu Domui Societatis renunciataria, sed legitimis Defuncti Heredibus debetur, si post emissum quartum Votum delata fuerit. Renunciatio ut comprehendat jura futura ex nova causa, quæ verborum amplitudo, & conjecturæ sufficiant? 29.

Placentina Renunciationis.

VOTUM V.

Renunciatio à Filia in Sæculo nubente ad favorem Patris conspicuam dotem constituentem facta omnibus hereditatibus tam ex testamento, quam ab intestato deferendis, amplissimis concepta verbis, & clausulam continens cæteratam = Pro se, suisque hereditibus &c., necnon irrevocabilem donationem inter vivos, & obligationem de ea perpetuò observanda, latè ostenditur Realis, atque ad heredes, etiam extraneos Renunciatarii transitoria. 44.

Januen.

VOTUM VI.

Transactionem jurium primogenituræ, veluti ipso jure irritam, atque etiam veluti bona fide destitutam, nec primogenituræ utilem, nihil successoribus nocere; hinc verò eandem primogenituram ab herede gravato transigente redintegrandam esse à die obitus Testatoris de fructibus investimento destinatis, & ab altero ex transactionis lege perceptis, latissimè demonstratur ex eo, quod error, & falsa opinio validæ donationis à primogenituræ Conditor posteriùs conscriptæ causam dederit transactioni, nec aliquid ex bonis in transactionem deductis primogenituræ ipsi remissum fuerit: Quod verò donatio causâ mortis censenda sit, ac propterea nullis adhibitis testibus facta, non b 3 va

valeat, permultis argumentis ostenditur, præsertim ex sæpius repetita mortis mentione, ex reservata Donatori facultate revocandæ dispositionis, ex istius substantia in tempus mortis collata, & ex non adhibita Donatori, vel alterius pro eo donationem acceptantis præsentia: Reversantur contrariæ pro adituenda donatione inter vivos conjecturæ, quod scilicet nulli testes adhibiti fuerint, quodque Donator scripturæ donationis vim publici instrumenti tribuerit, ac facultatem Procuratori dederit eam exhibendi apud acta Notarii, ejusque confirmationem petendi à Judice: Donatio causâ mortis per Nuncium, Epistolam, aliamve scripturam facta, quomodo præsentiam quinque testium desideret? Ac demum ostenditur à restitutione fructuum, non excusare bonam fidem, si causam habeat à titulo intrinsecus nullo, vel si fructus investimento fuerint destinati. 56.

Januen.

VOTUM VII.

Transactio inita ex falsa causa, nulla est. Transactio, licet facta super re dubia, & litigiosa, quandoque non sustinetur. Ad reintegrationem Primogenituræ ob non factum investimentum quando usque à Testatoris obitu teneatur, qui eo tempore minor erat, quique major factus, consultis etiam Jurisperitis, ex falsa causa transigit? 74.

Parmen, rescissionis Locationis, sive restituri.

VOTUM VIII.

Rescissio locationis vestigialium conventa in casu Belli per hæc verba: *In casu di guerra guerreggiata* = locum obtinet in quolibet casu Belli, sive formaliter indicto, sive non, sive etiam solus adfuerit Belli timor, negotiationem impediens. Belli infortunia, & calamitates latè describuntur. 78.

Taurinen.

VOTUM IX.

Clausula = *ad habendum* = adjecta in parte dispositiva Investituræ feudum alienabile constituit, ubi præsertim junctam habet clausulam = *Et quidquid placuerit* =, necnon alteram = *in perpetuum* =. Verba in Feudum mobile, illud inalienabilitatem Feudi hereditarii, licet antiquum sit, vel jure antiquo

concessum, non operantur in præjudicium Investiti, sed dumtaxat concedentis. 82.

Romana Caducitatis.

VOTUM X.

Caducitatis poena ipso facto, ipsoque jure per *stammas* non incurritur ab herede, qui poenali dispositioni contravenit, si istam ignoravit, & non fuit interpellatus. Idem poena hujusmodi, si fuerit adjecta, sub conditione dependente à facto alterius, & hereditas non sit purè delata, sed jam quærita, & diu possessa, nequit ex alieno facto, maxime contra heredes Contravenientis à Substituto expeti. 86.

Vasionen. Laudemii.

VOTUM XI.

Laudemium ab extraneo solvi debet ex donatione licet temporaria emphyteusis ad quoscunque heredes, & successores transmissibilis. Donatio non est temporaria ex adjecto restitutionis onere, ubi non certa dies, sed quidam restitutioni modus est designatus. Laudemium tricenario temporis spatii contra Dominum directum alienationis ignorari non præscribitur. 91.

Asculana Donationis.

VOTUM XII.

Donatio inter vivos facta Filiis, & Descendentibus cum relatione ad testamentum, in quo contemplata fuit agnatio, nihil prodest Feminis, præsertim quum Donator vir fide dignus adfuerit, mentem suam fuisse eas excludendi. Donatio inter vivos intelligi debet facta de iuribus præsentibus, non de futuris inexcogitabilibus. 95.

Romana Alimentorum.

VOTUM XIII.

Alimentorum Legatum verè non est mensura præstatio relicta pro pane, vino, & obsonio, sed ista alimentorum dumtaxat vice relicta censetur, cujus ratione nil aliud Legatario, præter mensuram ejusmodi assignationem, debetur, nec pro alimentis in specie Legatis, nec pro iis, quæ alimentorum nomine solent venire. 102.

Senogallien. Censu, & Pecuniaria.

VOTUM XIV.

Creditor fructuum census utroque juvatur associationis, & Salviani remedio. Fundi censiti identitas in antiquis, ex quibus probetur? Census impositio, etiam ex mente, san. men. Pii V. valida est, ubi, licet desit Fundi censiti dimensio, ille tamen certus est, ac certis finibus designatus. Damni emergentis ratione ob Debitoris moram, agi nequit, nisi interpellatio fuerit praemissa. 106.

Januen. Renunciationis.

VOTUM XV.

Renunciatio omnibus juribus, & hereditatibus à Muliere ob receptam dotem emissa favore Fratrum, eorumque Descendentium, si nulla sit ex defectu solemnitatum, posteaque ex Decreto Magistratus convalidetur, quoad hereditates dumtaxat paternam, & maternam, demptis etiam verbis = *E loro Descendenti* = in dubio ad mentem juris, ipsiusque Magistratus intelligenda est, ut perpetuo transeat ad quoscunque Renunciantiorum Descendentes quoad hereditates dumtaxat paternam, & maternam, à quibus foemina dotata ad mentem juris excluditur. Contraria expenditur conjectura dotis incongruae. Dos quando congrua nec ne dicenda sit? 111.

Januen. Renunciationis.

VOTUM XVI.

Renunciatio hereditatis paternae, & maternae, ac aliarum quarumlibet successuum facta à filia in saeculo nubente favore fratris, ejusque Descendentium propter pinguem dotem ei à Patre constitutam, ostenditur *perpetua*, & *transitoria* ad quoscunque heredes, etiam extraneos Renunciantarii quoad hereditatem paternam, & maternam, secus quoad alias hereditates, & successiones, ob Decretum Judicis, quo clausula = *E loro Descendenti* = fuerat adempta. 115.

Florentina Ususfructus.

VOTUM XVII.

Legatum Ususfructus Uxori, donec viveret, à Marito amplissimis verbis relictum sub onere viduitatem servandi, tutelam, & curam filiorum gerendi, atque cum istis coha-

bitandi, non cessasse, licet filii obiissent, neque locum factum esse substitutioni incasum obitus, & deficientiae filiorum conceptae favore Sororis Testatoris, plenè, relictis Doctorum Sententiis, ex pluribus conjecturis constabatur. 119.

Fulginate. Societatis.

VOTUM XVIII.

Inter Socios licet pactum sit initum aequalium utilium divisionis, Socius administrans debet majus lucrum consequi arbitrio boni Viri. Utilium divisio inter Socios quando aequalitate quantitatis, seu potius proportionis facienda sit? Pro fidejussione à Socio praestita, dum res non agitur inter Mercatores, Salarium non conventum nequit expecti, nec vigore consuetudinis, si animus illud recipiendi ex conjecturis excludatur, & quae sufficiant conjecturae? Capitali adaucto per inaequalem partium collationem, augmenti lucrum non est, sine pacto expresso, aequaliter inter Socios partiendum. Quando autem pacta de lucris aequaliter dividendis, cum inaequalis contributio fuerit, sustineri valeant, demonstratur. 127.

Romana Solutionis.

VOTUM XIX.

Scriptura privata ob solam falsitatis suspitionem ex conjecturis, atque adminiculis *crutam executionem in civilibus non meretur*. Solutio debiti ex lapsu temporis, junctis aliis conjecturis, & adminiculis, praesumitur. Ex quibus autem conjecturae, & adminicula in utraque specie desumi valeant, expenditur. 127.

Januen. praetense Donationis.

VOTUM XX.

Insinuationis defectus in donatione suppletus dici nequit ex geminatis actibus, nisi distincti sint, perfecti, atque ex intervallo facti, ejusmodi non sunt confectionis apocryphae, illiusque subscriptio. Duplex itidem subscriptio unico contextu, donationi adjecta geminos non importat actus, neque ipsius ratificationem. Clausula = *In fide* = non continet verum juramentum, quod insinuationis defectum supplet. 141.

Re-

Romana Jocalium.

VOTUM XXI.

Jocalia Sponsæ tradita à Marito, ipsiusque Consanguineis, donata non censetur, sed gratiâ ipsius Mariti, & ad usum dumtaxat commodata, si res sit inter Magnates. Idem de traditione Jocalium à Sponsæ Consanguineis provenientium. Inventarii error ex quibus valeat evinci? Donatio Infanti à Comptre facta, nec ipsi, nec ejus Matri acquiritur, sed Patri, stante Comptre erga illum benevolentia. 148.

Aretina Donationis.

VOTUM XXII.

Donatio, ubi inter vivos facta est, nequit Donans Donatario per aliam quamlibet posteriorem dispositionem præjudicare. Donatarius in dimidia parte omnium Bonorum, utpote *particularis*, seu quotæ Bonorum, secus atque Donatarius quotæ hereditariæ obligationibus Donantis post donationem contractis non afficitur. Donatio si facta fuerit in dimidia parte omnium Bonorum, nihil potest ex Bonis ita donatis in solidum alienari, nisi Donatario ex Bonis non donatis consultum iri queat. 154.

Faventina Venditionis, seu permutationis.

VOTUM XXIII.

Venditio, seu permutatio non rescinditur, licet Mulier vendens, aut permutans fuerit infra dimidium læsa. Mulier non ex eo dicitur læsa, quod illius pecunia cesserit in commodum Viri non habentis, unde illam relevare. Bonorum æstimatio, si in Mulieris venditione, seu permutatione fuerit prætermissa, contractum non inficit. Venditio itidem valida est, licet non curatâ ab emptore versione pecuniæ in Mulieris utilitatem, ac etiam non subsistentibus debitis in venditione enunciatis. Dolus emptoris non arguit nec ex præmissis, neque ex re minoris vendita, quam valeret, minusque ex vi, & metu à Viro Mulieri incusso. Et qualis esse debeat vis, & metus, ut ob ejus causam venditio rescindatur. 157.

Florentina Emphyteusis.

VOTUM XXIV.

Investitura ad solos Heredes sanguinis, vel ad certum Personarum genus non restricta, &

continens alienandi facultatem, censetur ad quoscumque extraneos transitoria, nec ad vitam dumtaxat alienantis, sed perpetuo duratura. Emphyteusis perpetuitas ex quibus argumentis deducatur? Observantia centenaria an, & quando faciat præsumere quemlibet meliorem titulum? Et quid si iste fuerit ab initio allegatus? 164.

Romana fructuum dotis.

VOTUM XXV.

Evictio quandonam Marito pro fructibus dotis, quos nequivit exigere, competat? Et ex quibus ejusdem evictionis promissio valeat deduci? Fructus dotales quandonam à Marito dicantur condonati? 173.

Maceraten.

VOTUM XXVI.

Heres negligens cognomen, & Insignia Testatoris assumere tenetur in Foro conscientie hereditatem dimittere. Onus assumendi cognomen & Insignia Secundogenitis à Testatore injunctum, ut ab herede in locum etiam Primogeniti suffecto adimpleri omnino debeat, sat est, quod Secundogeniti qualitas in eo adfuerit delata, atque adepta successionis tempore. Heres ex neglecto onere ejusmodi hereditatem dimittere coactus, si mala fides absit, non tenetur fructus interim perceptos restituere. 180.

Avinionen.

VOTUM XXVII.

Mandatarius, qui bonâ fide, & cum scientia Mandantis, ejusque approbatione pecunias ad quempiam transmiserit investendas, non sequito propter illius decoctionem investimento, nullâ ob id, si speciale desit pactum, erga Mandantem obligatione remanet obstrictus. 191.

Florentina.

VOTUM XXVIII.

Officialis præpositus publico operi ex Architecti delineatione edificando, & cum impensâ ab eo designata, si aliter opus imperarit, & plus, quam oportuerit, impenderit, ostenditur in læsa esse culpa, nec inutiles posse sumptus repetere. 193.

Tuscanen. Affociationis.

VOTUM XXIX.

Affociationem si quis obtinuit, & diutissimo tempore in possessione Bonorum Debitoris permansit, ejus creditum vel extinctum reputatur, vel turbidum, & illiquidum efficitur, nec eidem pro residuo agenti suffragatur notula jurata fructuum ex dictis Bonis perceptorum, nisi validis coudjuvetur probationibus. Has autem neutriquam refutare ostenditur ex adnotationibus factis in libro privato, atque suspecto, minusque ex apocryphis informi, nec non ex unius Testis fide; Sententiam itidem contra alios litem nec pro adminiculo posse inservire ad comprobandam veritatem dictae notulae juratae, si ea contrariis elidatur probationibus pro census extinctione militantibus. Et quae ad id demonstrandum, liquidandamque proinde eorum fructuum quantitatem satis esse valeant? 199.

Arvenionen.

VOTUM XXX.

Dos constituta cum expressa declaratione, quod in legitimam imputetur, an ad Patrem dotantem debeat nec ne reverti, ex ipsius dotis qualitate statuendum est, si nempe adventitia, vel profectitia fuerit. Dos ex quibus *profectitia* potius dicenda sit, ita ut ejus dominium non censeatur jure legitimae in filiam translatum. Ex sola autem dicta declaratione argui nequit, adventitiam ejusmodi dotem fuisse, statimque legitimae naturam potuisse assumere. Dotis reversioni quando non censeatur renunciassse Pater, qui neglexit illam repetere, solum per obitum Generi Matrimonio? 206.

Romana Ususfructus.

VOTUM XXXI.

Ususfructus Bonorum adventitiorum competit Patri, & proprietatis Filio. Ususfructus Bonorum adventitiorum num a Testatore debeat expressse, vel potius queat tacite Patri prohiberi. Ex quibus conjecturis colligatur tacita prohibitio Ususfructus, vel non. 211.

Corsonen.

VOTUM XXXII.

Donatio non probatur per Testes, qui tum in persona, tum in dicto notabiles patiantur

exceptiones, minusque per conjecturas, etiam simul junctas, quarum lingulae leves, & imperfectae sint. Donatio ex quibusnam conjecturis exclusae dici possit? Testium numerus quandonom sitis suppleat eas, quibus laborant, exceptiones? Bonorum aestimatio juxta Regionis consuetudinem facienda est. 215.

Imolen. Successionis, seu Renunciationis.

VOTUM XXXIII.

Renunciatio à filia ex causa ingressus in Religioem facta Bonis paternis, maternis, & avitis, additis verbis *« di qualunque altra sorte »* hereditatem etiam fratris, licet viventis, censetur comprehendere. Realis itidem, & ad extraneos quoque heredes transitoria reputatur, si, cum favore Patris emissã sit, clausulam contineat ceteritatem *« ejusque heredum &c. »* Heredum autem nomine sive heredes sanguinis, sive agnati intelligantur, venit etiam forma de ipsius Reounciatarij familia. 224.

Romana Cambii.

VOTUM XXXIV.

Cambium num sit usurarium, si pro eo pignus accipiat, lute discussio articulo, ostenditur. Pignoris receptio cur in censu, non autem in cambio sit illicita? 229.

Florentina Renunciationis.

VOTUM XXXV.

Ex renunciatione personali, ac translativa, emphyteusis ex consuetudine in Extraneos alienabilis facta à Jesuita favore Patris, ejusque omnium heredum, & successorum quorumcumque, Renunciante adhuc superstitite, jus Domino directo ob lineam finitam non acquiritur pro devolutione agendi, sed emphyteusis apud extraneum heredem à Renunciatario institutum, donec Renuncians quartum solomne Votum emisserit, debet manere. Ex quibus autem dicta renunciatio personalis potius, ac translativa censeatur, quam abdicativa? Et quid de ejusmodi renunciatione, si abdicativa esset, an scilicet, & quando jus repellendi pro eo casu Dominum directum potuerit, etiam per ultimam voluntatem in extraneum transmitti? Emphyteusis licet in extraneos ex consuetudine sit alienabilis, nisi tamen instat bonorum allodialium fuerit redacta, in ejus alie-

alienatione requiritur consensus Domini directi, qui potest illum denegare. Emphyteusis, si non aliter, quam de consensu Domini directi in extraneos alienari queat, non cogitur a renovationem concedere heredi extraneo, nisi quum nolit emphyteusim ipsam apud se retinere. 234.

Placentina.

VOTUM XXXVI.

Renunciatio ex causa ingressus, vel professionis in Religione resolvitur in casu egressus, daturque Renuncianti regressus ad Bona renunciata, modo non sint alteri quaesita. Idem de renunciatione emissâ intuitu ipsius egressus à Religione ob transitum ad Ecclesiam Sæcularem. Fideicommissum pro solis Descendentibus masculis ordinatum in ultimo Masculo expirat, Bonaque efficiuntur libera. An autem, & quando Fœminæ censeantur in subsidium admittendæ: Religiosi ad Parochialem Ecclesiam transiti hereditas jure spoli non ad eandem Ecclesiam, sed ad Monasterium pertinet; præsertim, si de Canonico Regulari agitur. Et quid si ad Episcopatum fuerit assumptus? Transactio in Monasterii præjudicium à Regulari inita sine Apostolico Beneficentico non sustinetur. Crediti liquidi cum illiquido non datur compensatio. 247.

Donationis.

VOTUM XXXVII.

Donatio facta sub conditione, ne illa evulgetur ante Donatoris obitum, neve molestiæ inferantur certis personis, si ex factis, aut culpa Donatarii, vel alterius cujuscumque evulgetur, vel molestiæ inferantur, in irritum cadit. Donatio quando conditionalis potius, quam modalis censenda sit, copiosè hic disputatur. Quando item pura, & simplex, an potius ex certi Matrimonii causâ dici debeat? Donatio in eo, quod excedit quingentos aureos, nisi insinuata fuerit, aut insinuationis legibus sub jurisjurandi religione renunciatio sit, viribus caret. Juramentum non importat clausula *in fide*. Testimonium Matris filie non prodest pro captando donationis emolumento. 263.

Donationis.

VOTUM XXXVIII.

Eadem questionum capita, quæ in superiore Voto tractata fuerunt, ad examen hic revo-

cantur. Cnnditio resolutiva donationi adjecta his verbis *se si dissillasse, si mostrasse, e se parasse* = disjunctum est intelligenda. Ab insinuationis lege exempta non est donatio conditionalis, uti neque illa donatio, quam occultam Donator esse voluit, nisi eam occultam ex probabili metu servare vel e contestatus fuerit coram Notario, & Testibus. Geminatorem actus pro excludenda insinuationis necessitate non efficiunt promissio donandi, Scriptura donationis, ejusdem subscriptio, ac subsequuta traditio. Donationem remuneratoriam non probat falsa meritorum expressio in testamento à Donante revocato, excludunt verò donationis verba liberam voluntatem importantia. Confessio alicujus quando dividua sit, vel individua? 272.

Donationis.

VOTUM XXXIX.

Agitur de eadem donationis specie, ac luculenter ostenditur, conditionalem aequè, ac puram donationem, verum ac proprium donationis nomen obtinere, ac propterea utramque insinuationis legibus subjici, nisi donatio vel facta fuerit sub conditione ab ipso Donatario adimplenda in Donatoris utilitatem, seu commodum, vel solum jus eventuale, quod neque re, neque ipse Donator habuit, complectatur. 282.

Donationis.

VOTUM XL.

Donatio à Minore cum juramento facta, etiam sine solemnitatibus, atque insinuatione sustinetur, dolo, aut falsâ causâ cessante. Donationis ratificationem inducunt actus geminati, ipsamque suppleunt insinuationem. Insinuatio, aliaque solemnitates in donatione corresponsiva non requiruntur; hæc autem quando irrita non dicatur ex æqualitatis defectu? Minor si factus Major contra ejus donationem quinquennio non reclamavit, ratam habuisse dicitur. Restitutio in integrum, & jus dicendi de nullitate contractus Minoris competens, personale est, nec ad heredes valet transmitti. 286.

Romana prætense reportationis Pecuniarum.

VOTUM XLI.

Creditorem pro custodia, atque cultura Vineæ omnibus aliis preferendum Creditoribus, licet

cet hypothecariis anterioribus super ejus pretio concurrentibus, perspicue ostenditur ob eam potissimum rationem, quod custodia, atque cultura non fructuum duntaxat perceptionem, sed perpetuam Vineæ consecrationem respiciat. 291.

Terracinen. Pecuniaria.

VOTUM XLII.

Donatio per ante apocam à filia favore Patris de istius consensu, bonæque fide, cum Judicis Decreto, aliisque necessariis celebrata solemnitatibus, valida censenda. Quomodo autem de bona fide valeat constare? Lætio ultra medietatem dotis in donatione considerari nequit, si ejus effectus, nonnisi post obitum filiz sine filiis, fuerit collocatus. 297.

Ariminen. Renunciationis.

VOTUM XLIII.

Renunciatio à Muliere minori de consensu Patris dotem constituentis facta, ex defectu sive præsentiz Curatoris, sive insinuationis, sive etiam justæ causæ, licet juramento, aliisque necessariis munita solemnitatibus, non sustinetur. Renunciatio à Muliere minori facta, etiam de consensu Patris, si, præter istius voluntatem restrictam ad paternam duntaxat bonam, comprehendat bonam quoque Collateralium, quoad hæc insinuatione indiget. Justa itidem causæ dicte renunciacionis quoad bonam Collateralium nequit, ex his, dici Patris voluntas, minusque dos eidem filiz constituta, quæ solum Familiæ non excesserit, similiterque nec agnationis contemplatio, quæ vel non expressa, vel merè voluntaria, vel finalis non fuerit ipsius renunciacionis causâ. Et ex quibus causâ finalis renunciacionis valeat dignoscere? 302.

Remissionis Lucri dotialis.

VOTUM XLIV.

Lucrum dotale à Filio in præjudicium Patris remitti potest, ubi viget consuetudo, quæ Patrem excludat ab usufructu in bonis adventitiis filii, Filiumque à patria potestate liberet. Stipulatio lucris dotialis quomodo, ad excludendam actionem Patris, istius nomine non dicatur facta, licet impersonalia adhibita sint verba? 314.

Jurium Dotarium.

VOTUM XLV.

Dotale instrumentum Italico idiomate cum Viro Italo stipulatum si quoad Mulieris dotem,

ejusque Bona pactum contineat in hæc verba conceptum = *resteranno, ed apparterranno ad essi figliuoli come Beni proprj Materni* = eadem dos, ac Bona, juxta eorum verborum intelligentiam desumendam ex Legibus, & consuetudinibus in domicilio Viri, scilicet in Italia vigentibus, censi debent ad filios uti filios, non uti Matris heredes esse deferenda. Verba autem prædicta = *resteranno, ed apparterranno* =, nec non dictio illa = *come* =, atque altera = *proprj* = quid secundum ejusmodi intelligentiam, ac etiam de jure valeant importare? 316.

Perusina Multiplici.

VOTUM XLVI.

Multiplici ordinatio pro iis ab Ascendente facta, qui Lauream doctoralem consecrantur, etiam si plures sint, quomodo, & ex quibus conjecturis intelligi debeat de plurium admisione non simultaneè, sed tantum successivè? Heres an, & quando gravamen super re suæ à Testatore impositum nequeat impugnare? 323.

Savonen. Dotis.

VOTUM XLVII.

Dos ex Statuto Savonæ debet à fratre de Bonis Patris, vel Avi paterni filiz constitui, si ab eorum nemine fuerit dotata. Dotem si filia receperit à Persona, etiam sanguine conjuncta, ostenditur, quod, consentaneè ad ejusmodi Statutum exclusivum foeminarum, propter dotem, non propter masculos, ab hereditate solius Dotantis, non aliorum, qui non dotarunt, exclusi censentur. Et ex quibus arguatur, tale Statutum foeminas propter dotem, non propter masculos excludere! Monialis eidem Statuto, utpote laicali, non subjicitur. 326.

Bononien.

VOTUM XLVIII.

Mensurationem rei à Summo Pontifice in feudum concessæ non secundum mensuram loci contractus, Romanam scilicet, sed juxta mensuram consuetum in loco rei sitæ faciendum esse, ostenditur, sive ex communiori sententia, quod locus contractus propriè dicitur, ubi res tradenda est, sive ex benigniori sumenda interpretatione potius Concessionarii, quam Concedentis favore, sive etiam ex verisimili ipsius Pontificis mente, illiusque liberalitate amplissimè, quoad fieri potest. 327.

potest, extendenda, junctâ præsertim observantia aptâ declarare, atque etiam ampliare, prout magis Concessionario expedierit, ipsius Pontificis concessionem, demumque ex eo, quod saltem in dubio ad favorem concessionarii possidentis debeat pronunciari. 332.

Maceraten. Gradus Credentia.

VOTUM XLIX.

Renunciatio honorificis Magistratus juribus ab eo, qui transactioni consensit, bonâ fide, atque ex causâ ipsius respiciente heredes factâ ad favorem nonnullorum ex Transigentibus, eorumque linear, & Descendentium, ostenditur, quod tanquam non lædens originariam Generis nobilitatem dictorum jurium productivam, sed istorum dumtaxat exercitium, valida sit habenda, aptaque tum omnes in infinitum dictos Descendentes comprehendere, tum etiam quoscunque heredes ejusdem Renunciantis afficere. Bona autem fides, ex eo desumpta, quod jura ejusmodi in statu dubietaris essent reposita transactionis tempore, variis adductis rationibus, & argumentis, demonstratur. 346.

Aretina fructuum Dotis.

VOTUM L.

Fructus dotis, soluto Matrimonio, filix, an, & quomodo debeat? Filix alimenta quando præstanda sint Judicis officio, vel potius jure actionis? Alimenta *Judicis officio* præstantia non sunt ei, qui aliunde habet, quo se possit alere, sive ubi ea præterita sint. Dilatione ad solvendum pendente, nulli debentur fructus. Mater non tenetur filios alere, nisi in subsidium. Pro alimentis hypotheca non competit. Restitutio in integrum concedenda adversus sententiam injustam, etiam alterius confirmatoriam. 360.

Praten. Nullitatis Transactionis.

VOTUM LI.

Laudum, & transactionum non sustinentur, si fuerint inita ex causâ, quæ falsa sit, & erroneæ, licet adhibita fuerint solemnitates omnes, & longæva concurrat observantia. Laudi

causâ finalis quod fuerit universalis Societas, ex pluribus erui posse argumentis ostenditur desumptis tum ex actibus, qui ipsum Laudum præcesserunt, quique ipsum subsequuti sunt, tum ex enunciativis adjectis in transactione subinde stipulata, tum demum ex personali ipsius Arbitri qualitate, ejusque mente elicitâ ex modo, ac procedendi ordine ab eo servato ante ejusdem Laudi prolationem. Societas universalis quomodo exclusâ censi nequeat, licet de Bonis propriis in transactione mentio habita sit? Verba Laudi *«agglustamento di stralcio»* quid juxta eorum significationem valeant importare? 368.

Melevitana redditionis rationis.

VOTUM LII.

Judicium redditionis rationum pro sorore satua Curatorem à Matre datum, & à Judice confirmatum habente, frater instruere nequit, nisi prius egerit pro ipsius Curatoris non rectè administrantis remotione. Eo autem remoto alius Curator à Judice dandus est, non verò succedit legitimus: Tutelam, & curam ne volens quidem frater suscipere potest, si ea legitima non sit, si verò Clericus fuerit, præsertim Canonicus, vel si amplum fuerit patrimonium, & magna ex parte negotiationi suppositum: Mater, quæ filix sub ejus oculis, ac fratris licet non benè administrantis regimine constituta alium Curatorem non petiit, justâ credulitate excusatur. Actorem, sive administratorem generalem à Tutrice deputatum ista, ejusque heredes actione, mandati, tum etiam pupillus, si non actione tutelæ, alterâ saltem negotiorum gestorum convenire possunt, usque potiori gaudet hypothecâ: Idem verò Administrator, ejusque heredes etiam post liberationem à Tutrice factam cum juramento, & amplissimis patris, & clausulis, novas administrationis rationes reddere compelluntur, si illi per Peritos calculatores, editis libris, & Inventario tutelari, verè dispositæ non fuerint, neque Tutrici redditæ de quibusdam bonis in Inventario non descriptis, aliisve administratis & neglectis, aut absque auctoritate Judicis, & præsentia Proximiorum, quorum non interesset, ex lege municipali in mulierum contractibus requisita; Confessio Tutricis veram rationum dispositionem non probat. 381.

FERDINANDI DE VALENTIBUS

Sacri Consistorii, & Fisci Apostolici Advocati DE CONTRACTIBUS.

Avenionem. Donationis.

Donatarius non tenetur ad res alienum Donantis, nisi universalis sit, & in subsidium facit ostenditur. Particularem donationem semper censendam, ubi heres adfit. Idem, si donatio sit quota Bonorum, quando ea facta est inter Vivos. Differim inter donationem, & Legatum quota hereditatis, vel quota Bonorum, quoad obligationem solvendi res alienum Donantis. Quid si pactio intercesserit cum Donatario de illius solutione? Et demum conjectura adducuntur excludentes eandem pactiorem, quarum precipua est evictio à Donante promissa.

VOTUM PRIMUM.

- 1 *Donatio particularis rei alieno Donantis non subjacet.*
- 2 *Donatio quota, seu medietatis omnium Bonorum, Jurium, & conditionum universalitatem inducit.*
- 3 *Ita ut de eo idem sit iudicium, ac de universalis donatione.*
- 4 *Donatarius universalis loco heredis habetur quoad omnes Juri effectus.*
- 5 *Donatarius universalis instat heredis suum. Auctorem representat, & num. 77.*
- 6 *Donatarius universalis ad onera sui Auctoris est obstrictus.*
- 7 *Donatarius universalis tenetur, æquè, ac heres, ad alienum Donantis persolvere.*
- 8 *Donatarius quota Bonorum tenetur solvere ad alienum à Donante contractum, & num. 93.*
- 9 *Legatum quota Bonorum, detractio rei alienæ, præstat.*
- 10 *Donatio quota Bonorum assimilatur Legato pariter quota Bonorum, & num. 13.*
- 11 *Legatum dicitur donatio, & num. 116.*
- 12 *Donationi aptatur, quidquid in Legato sanctum est.*
- 13 *Bona dicuntur, quæ superflua, rei alienæ detractio, & num. 19. 83. & 143.*
- 14 *Donatio, seu Legatum medietatis Bonorum intelligitur de Bonis, detractio rei alienæ, extantibus.*
- 15 *Donatarius quota hereditatis tenetur ad Debita Donantis, secus Donatarius quota Bonorum, & num. 18. 20. 21. & 22.*
- 16 *Hereditas est nomen Juri continens omnia Jura, & actiones.*
- 17 *In donatione medietatis omnium Bonorum inutilis est evictio promissa, & num. 142.*
- 18 *Vel censeri debet restrictio ad Bona, prout erant tempore donationis.*
- 19 *Venditor hereditatis evictionem non præstat pro quolibet corpore in specie.*
- 20 *Donatarius non tenetur ad alienum Donantis solvere, nisi donatio sit universalis, & nullus adfit universalis heres, & num. 73. 78. & 98.*
- 21 *Donatarius, existente universali herede, non tenetur ad res alienum Desuæti, nisi in subsidium, & num. 74. & 88.*
- 22 *Intellige de acquiritu canonico, non de stricto juris censura.*
- 23 *Heres tamen non potest dillam acquiritatem obligare, sed tantum Creditor.*
- 24 *Donatarius ut non sit nisi in subsidium obligatus ad alienum Donantis solvere, sat est, alium etiam adesse cum solo heredis titulo.*
- 25 *Hereditas non pendet a majori, vel minori quantitate Bonorum.*
- 26 *Hereditas etiam sub Bonis subsistit.*
- 27 *Heres prius excutendus est pro solutione rei alieni Desuæti, deindeque in subsidium Donatarius, & num. 79.*
- 28 *Donatarius tenetur Donantis debita pro virili solvere, ubi donationem sub ejusmodi con-*

De Contract.

A

re

- re fultem acceptavit*, & num. 72. & 76.
- 75 *Donatarius medietatis omnium Bonorum, flante onere folvendi medietatem debitorum, onus quoque habet folvendi medietatem Legitimorum*, & num. 36. 37. & 39.
- 76 *Legitima Debitum appellatur*, & num. 38.
- 77 *Heres universalis fuccedit in omnibus fui Authoris iuribus*.
- 78 *Heres universalis Defunctum repræfentat*, & num. 42.
- 79 *Heres universalis fuffinet Defuncti obligationes*, & num. 127.
- 80 *Donatarius universalis pro herede haberi nequit, minusquam Defunctum repræfentare*, & num. 114.
- 81 *Præcipit in concurfu veri heredis*.
- 82 *Heredes duo univerfales, ac dua univerfales repræfentantia repugnant*.
- 83 *Repræfentantia Perfona Defuncti dari per contrarium non poteft*.
- 84 *Jura paffiva cædi, ac donari nequeunt*, & num. 152.
- 85 *Jura paffiva ad Heredem, non autem ad Donatarium univerfales transferuntur*.
- 86 *Jura paffiva ut ad Donatarium univerfales tranfeant, expreffo, vel tacito requiritur conventio*, & num. 80. & 97.
- 87 *Donatarius non pullet vero, & legali titulo fuccellionis*.
- 88 *Donatio quota, fæc medietatis omnium Bonorum nequit univerfali dici*, & num. 70. & 75.
- 89 *Donatio veri univerfalis, exiftente herede, ceafat per particularis*, & num. 68. & 73.
- 90 *Jurium tranfitio alicui, & paffiva folùm heredi convenit*.
- 91 *Donatarius inter fingulares fuccellere enumeratur*, & num. 115.
- 92 *Succellor fingularis eft, qui fingulari titulo fuccedit*.
- 93 *Donationis titulus fingularis eft, licet ea fit univerfalis*.
- 94 *Donatio quota dicitur fingularis*.
- 95 *Donatio quota, ut pote reftituta ad certa Bonum, particulariter repetatur*.
- 96 *Quota Bonorum difpofitio qualibet particularis eft*.
- 97 *Donatarius particularis non tenetur onus alicui fabira*.
- 98 *Totius, ac partis quotitative idem juris eft*.
- 99 *Intellige, ut quod Juris eft de toto quoad totum, idem fit de parte quoad partem*.
- 100 *Heres, qui totum caput Defuncti patrimonium, ad illius Debita tenetur*.
- 101 *Donatarius quota, fæc medietatis Bonorum, non venit fuccellere univerfali nomine*.
- 102 *Donatio particularis Donatario efficit particularitatem*.
- 103 *Verba univerfalia non inducunt Bonorum univerfalitatem*.
- 104 *Donatio, quoniam univerfalis, cenfendo eft particularis ad effectum eximendi Donatarium à folutione alicui alieni*.
- 105 *Donatio ex ipfa refervatione fæcme univerfalitatem excludit*.
- 106 *Evictio in donatione promiffa offendit, particularem eam effe*.
- 107 *Donatarius mem, quid Donatarius alicui alieno fubjacent, ex pecuniariis circumftantiis elicitur*.
- 108 *Donatarius quota, fæc medietatis Bonorum teneri pro rata ad debita Donantis, firmant plures Authores, fed procedant in hypothefi, qua Partes id exprefse voluerint, vel tacite*.
- 109 *Bona intelligi, are alieno detractio, id in donatione univerfali procedit*.
- 110 *Sæc in donatione partis, vel quota Bonorum, & num. 86*.
- 111 *Donatarius univerfalis ex voluntate Defuncti pro illius debitis poteft adstringi*.
- 112 *Heres fæcper tenetur Credituribus fatisfacere præfentio ad Donatarium in fubfidium damtaxat obligatum*.
- 113 *Onera realia cenfentur in Donatarium tranfata*.
- 114 *Ab oneribus, que perfonam Debituræ refpiciunt, debet Heres rem donatam liberare*, & num. 91.
- 115 *Donatio quotæ hereditatis exigit, ut debita ex parte donata dimittantur*.
- 116 *Donatio quotæ Bonorum differt à donatione quotæ hereditatis*.
- 117 *Donatarius quotæ hereditatis obnoxius eft hereditatis debitis, fæc Donatarius quota Bonorum, & num. 98. & 99*.
- 118 *Donatarius quota Bonorum, fi donatio fit ex Teftamento, debet onus alicui alieni pro rata fuffinere*, & num. 102.
- 119 *Donatarius ex teftamento, quodammodo pro herede habetur*.
- 120 *Donatarius donatione inter vivos ad alium Donantis non adstringitur*, & num. 104.
- 121 *Legatum partis hereditatis cum oneribus intelligitur*.
- 122 *Heres tamen difta onera debet adimplere*.
- 123 *Ex Legato partis Bonorum illa duo fpeciatim debita funt detrahendo, nempe dotis, & pretii manumifforum*.
- 124 *Regulariter veri contrarium procedit*.
- 125 *Inter donationem quota Bonorum factam inter vivos, & Legatum quota Bonorum diverfa ratio militat*, & num. 120.
- 126 *Legatum quota Bonorum, inferat donationis ex Teftamento, quondam præferti fpeciem fuccellionis*.
- 127 *Legatarius quota Bonorum quodammodo heres colet cenferi*.
- 128 *Legatum deferri nequit, nifi are alieno detractio*.
- 129 *Donatio inter vivos ftatim abfque onere deducendi are alienum poffeffum in Donatarium tranferti*.
- 130 *Succellionis univerfalis titulus nequit per contrarium dari*.
- 131 *Legatum non eft fimpliciter donatio, fed donatio quædam à Defuncto relictæ, & ab herede præftanda*.
- 132 *Donatio, effectum habuitura poft mortem, fimilis Legato dicitur*.

- 119 *At secus accipitur donatio inter vivos.*
 121 *A Legato ad donationem inter vivos non valet illatio.*
 122 *In donatione inter vivos Donatarius non tenetur Creditibus, sed heres.*
 123 *Et idem in legato videtur iudicandum.*
 124 *Successor admo singularis ex contractu debet ari alieno subesse.*
 125 *Succesio ubi ex Laga defertur, onera a successore prestanda sunt.*
 126 *Conventio solvendi ad alienum Donatoris debet concludenter probari.*
 127 *Onus debitorum de jure in heredem transiit, & num. 134.*
 128 *Heres potius, quam alius quilibet censetur in dubio gravatus ad onera hereditaria subeunda.*
 129 *Conventio Donatarii de solvendis Donatoris debitis excluditur, si ipse Donator in heredem a se institutum onus ejusmodi jam pridem transfuserat, & num. 131.*
 130 *In donatione quid fuerit comprehensum, ex verisimili Donantis mente conijcitur.*
 131 *Donator censendus est voluisse Donatarium debitis gravare, si, dum facile poterat, id explicare omisit.*
 132 *Onus debitorum, alteri à Donatore non inajustum, incumbit illi, qui de jure tali oneri subijcitur.*
 133 *Donator, si, quod voluit, expressit, id, quod omisit, censetur voluisse.*
 136 *Discretivus disponendi modus passim in Jure solet attendi.*
 137 *Evictionis promissa inducitur ex verbis = Promittendo di farli avere, e tenere, ed esserglene di buona evizione, e garanzia & similibus.*
 138 *Evictio à Donante promissa declarat ejus animam eximendi Donatarium ab onere debitorum, & num. 146.*
 139 *Evictio continet obligationem tradendi rem liberam.*
 140 *Evictio locum restit habet in donatione, quoties non agitur de jure universali.*
 141 *Evictionis promissa liberat Donatarium ab omni onere, idque in heredem universalem transfundit.*
 142 *Sublato antecedenti, corvini & consequens.*
 144 *Evictionis promissa debet suum consequi effectum; aliter vana remaneret, atque superflua.*
 145 *Evictionis promissa quod inutiliter adhibetur, obscuram est.*
 147 *In donatione simplici Donam regulariter non tenetur de evictione, nisi promiserit.*
 148 *Donatio contemplatione Matrimonii dicitur donatio ob causam.*
 149 *Evictio semper, & indistinctè prestanda est in donatione ob causam, licet non promissa, sive etiam a promissore, sive à traditione inceperit.*
 150 *Praestatio cum expresse promissa est.*
 151 *Evictio à Patre in donatione intuitu Matrimonii promissa, maxime suadet, volitum ab eo exemptionem Filii à debitorum onere.*

De Contractu.

- 153 *Jura passiva non sunt sub potestate Donantis, sed Creditoris.*
 154 *Actio est jus persequendi, quod cuique debet.*
 155 *Jus persequendi Creditori, non. Res competit.*
 156 *Donare est liberalitatem exercere, & beneficium conferre.*
 157 *Nec liberalitas, nec beneficium est quem debitis onerare.*
 158 *Donatio ex his verbis = Jurium, & actionum quorumcumque = debet ampliata transferri, non dimiuta.*

X pluribus, atque gravissimis controversiis per obitum Pauli subortis inter Agnetem filiam, & Philippum filium Petri, super quibus ego consultus jamdudum pro veritate respondi, illa precipua est, quæ verit super solutione debitorum Hercules Donantis ante donationem contractorum; Cum enim præfatus Hercules post conditum Testamentum, in quo, scripto herede universalis Joanne unico filio suo masculino, ordinavit perpetuum primogeniale fideicommissum favore masculorum descendendum à dicto Joanne, restrictum tamen ad Bona existentia in loco, & Territorio Floris, deinde verò in Codicillis ampliatum etiam ad alia Bona, cum, inquam, prædictus Hercules post sexennium à die celebrati Testamenti, & biennium à tempore Codicillorum occasione certi, & determinati Matrimonii à Joanne contrahendi illi inter vivos irrevocabili- ter donaverit medietatem omnium suorum Bonorum præsentium, & futurorum, mobilium, & immobilium, Jurium, & actionum, quæ jam pridem Fideicommissò, aut Primogenitura sub- jectærat, Joannes verò Paulum filium suum Pri- mogenitum heredem instituerit, & Petrum tan- tummodo Legatarium certorum Bonorum reli- querit, hinc Agnes, quæ, nullo superstitæ mas- cululo, sola modò extat filia femina Pauli Pri- mogeniti, in quam per Patrem heredem Joan- nis transierunt Jura donationis supradicta ab Hercule factæ eidem Joanni, cum Philippo filio Petri minimè contendens de successione in Fi- deicommissò, sive Primogenitura ordinata ab eodem Hercule, à qua ipsa tamquam femina se exclusam agnosceat, tueri solam conatur Bona, donata tamquam immunia, & exempta à solu- tione debitorum dicti Herculis; Vice autem versa Philippus, qui, uti successor in Primogeni- tura Herculis, gerit figuram illius heredis, sus- cinet, etiam Bona donata solutioni debitorum præ rata obnoxia esse debere; Undè à me qua- ritur, cuinam reverà in hypothesi incumbat onus solvendi debita Herculis Donatoris, an sci- licet integrè heredi, vel etiam Donatario præ rata.

Qua in re licet aliàs, ut sub initium innui, præ veritate consultus, favore Donatarii responde- dum esse censuerim, illam nempe nullo pacto

A 2 teneri

teneri concurrere ad solutionem debitorum Donantis, eo quod donatio particularis sit, & existeret heres universalis representans personam defuncti, in quem propterea Jura passiva Donantis ipso jure transferuntur; Praesertim verò quia ipse Donans se obligavit de evicitione, & insuper agitur de donatione ob causam, & quidem onerosam, veluti facta contemplatione Matrimonii, in qua, etiam deficiente pacto, & promissione, evicitione praestanda est, nibilo tamen minus rationum momenta, & Auctoritates, quae in contrarium allatae fuerunt, primo rei obtutu speciem aliquam boni juris praesentare mihi visa sunt, adeo ut anceps aliquandiu subisteret, & in priori sententia manere dubitaverim.

- Dicebatur enim, hic non agi de donatione particulari certe rei, quae onerosa, ac solutio-
 1 debitorum nullo pacto subiacet, iuxta *Text. anpess. in leg. ar. alieni* 15. *Cod. de Donat.*, sed rem esse de donatione medietatis omnium Bonorum praesentium, & futurorum, jurium, & actionum &c. per modum quotae inducentis universalitatem, & proinde idem iudicium esse debere hujus donationis quotae Bonorum, ac donationis universalis ad *Text. in leg. quae de toto ff. de rei vindicat. leg. Cujus effectus* & ibi *Dec.*, & *Cogoul. ff. de regul. Jur.*, *Andres. contr. 366. sub num. 12. vers. nec dicitur*, adeo ut, quemadmodum
 4 Donatarius universalis loco heredis habetur ad omnes effectus, *Rota coram Darand. decis. 348. nu. 4. coram Peiting. dec. 390. nu. 7. coram bon. mem. Emerix. Jun. dec. 152. & dec. 157. utrobique nu. 2.*, & in *Romana Castibela Angeli 10. Junii 1705. §. Similis coram bon. mem. Muto*, defunctumque Debitorem, aequè ac heres, representat, & in omnibus juriis tam activis, quam passivis illi competentibus, ad instar heredis universalis, succedit *Rota decis. 135. num. 10. part. 7. rec. decis. 372. num. 3. coram Benincasa*, & in *Romana Immissio- nis 13. Novembris 1709. §. Quia visa fuerit coram Rito Aldovrandio*, ac per consequens, non
 7 secus ac heres, tenetur solvere res alienum ad ejus Authore contractum *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 13. tit. 25. num. 7. vers. & hac sententia, Autanen de Donat. reg. lib. 1. preclud. 2. §. 7. num. 77. Circei. discept. 45. num. 80.*, *Rot. dec. 34. num. 2.*, & *4. post. Poitel. decis. 12. num. 6.* & *7. part. 14. rec.*, in *dilecta Romana Castibela Angeli 10. Junii 1705. §. Similis coram bon. mem. Muto*, cum aliis in *Romana Donationis*, & *usufructus de Goveitis super reintegratione 20. Aprilis 1714. §. Debitum coram Elio D. Card. Scuto*. Ita pari jure Donatarius quotae, sive medietatis
 8 Bonorum obligatus censendus sit ad debita Donatoris pro sua quota solvenda, per ea, quae in terminis tradunt *Rebuff. in leg. subfigentum §. Bona ff. de verb. signif. Corn. conf. 289. num. 4. vol. 4. Bertrand. conf. 34. num. 3. vol. 6. Bell. conf. 79. sub num. 5. Molin. super confil. Dec. 237.*, ubi inquit, quod Decius male consultavit, *Ripa respons. 203. num. 1.*, *Andres. contr. 366. num. 11.*, & *segg. Gutierrez. practice. quæst. lib. 2. cap. 58. per tot.*, & *principu num. 5.*, ubi reprobat *Dec. Tondat.*, *Sau-*

leger. resol. civil. cap. 174. quæ. 1., *Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 25. num. 7.*, *Centil. de Donat. part. 2. disc. 1. Special. 29. num. 16. Cambolas lib. 2. cap. 9.*, *Argentren. in consuetud.*, *Briston. art. 229. §. 7. num. 1.*

Idque confirmabatur ex *Textu in leg. Si quis servum §. final.*, & ibi *Gloss. verb. deduceretur in fin.*, & *leg. seq. ff. de legat. 2.*, ubi expresse deciditur, legatum quotae Bonorum non debetur, nisi prius deducto ære alieno, idem igitur dicendum videbatur in donatione quotae Bonorum, quia legatum dicitur donatio *leg. legatum 11 ff. de legat. 1. leg. legatum ff. de legat. 2.*, & in *§. 1. In fin. de legat.*, ideoque dispositum in uno, recte locum sibi vindicare respectu alterius, ut *12 præcisè firmant Gutierrez.*, *Castell.*, & alii in *locis supra citatis*, quippe in utroque militat eadem ratio cum Bona dicantur deducto ære alieno *leg. subfigentum §. Bona ff. de verb. signif.*, cum aliis concordantibus juriis, & auctoritatibus relatis à dictis Doctoribus; Unde fit, quod donatà, sive legatà medietate omnium Bonorum, illud tantummodò donatum, & legatum fuisse intelligitur, quod, detractis debitis, superest *leg. mulier 73. ff. de Jur. Dot.*, *Andres. contr. 340. num. 62.* & *contr. 286. num. 11.*, *Tondat.*, & *Gutierrez. ubi supra*, *Rot. coram Darand. decis. 348. num. 5.*, in *Sabian. Bonorum 20. Junii 1707. §. Nec relevat in fin. coram bon. mem. Kassis.*, & in *Romana donationis*, & *usufructus de Goveitis super reintegratione 20. Aprilis 1714. §. Debitum coram Elio D. Card. Scuto*.

Cui sententiae minimè adversari dicebantur contrariæ Auctoritates firmantes, Legatarium, seu Donatarium quotae Bonorum, ad distinctionem alterius Legatarii, seu Donatarii quotae hereditatis, non teneri ad solutionem debitorum: etenim differentia, quam Doctores agnoscunt inter legatum, sive donationem quotae hereditatis, & quotae Bonorum, ea est, ut in primo casu onera dividantur, & pro rata transeant in Donatarium, qui compelli potest ad illorum satisfactionem, cum id importet nomen hereditatis, quod est nomen Juris, continens scilicet omnia Jura, & actiones tum activas, quas heres habet in alios, tum passivas, quibus ipse aliis obstrictus est *d. leg. si quis servum §. §. final. & ibi Gloss. in fin. ff. de legat. 2. leg. 28. ff. de donat.*, & ibi *Cujac. in lib. 3. respons. Papin. oper. posthum. tom. 1. pag. mihi 135. lit. D. & in lib. 33. ff. tit. 1. de usu, & usufructu legat. oper. posthum. tom. 4. part. 1. pag. 146. lit. A.* in secundo vero debita detrachenda sunt, antequam ipse suam portionem consequatur ob eam rationem, quia Bona non intelliguntur, nisi deducto ære alieno, ex supradictis, & in proposito advertit *Gloss. in d. leg. si quis servum §. verb. deduceretur in fin. ff. de legat. 2.*, *Cujac. in lib. 33. ff. tit. 1. de usu, & usufructu legat. oper. posthum. tom. 4. part. 1. pag. 146. lit. C. & segg.*; quæ quidem differentia, ut cuique patet, mere accidentalis est, & modica, aut nullius utilitatis; stat enim solum in modo solvendi, cum exteroquin re ipsa, & quoad esse-

effectum uterque Legatarius, siue Donatarius, tam scilicet quota hereditatis, quam quotæ Bonorum obstrictus videatur oneribus hereditariis pro rata sua portionis, ille videlicet, quia directe, & per se solvere tenetur Creditoribus, iste verò, non nisi post factam debitorum solutionem, & onerum deductionem, suam quamquam consequitur, *Paul. de Cofr. in d. leg. Si quis seruum s. fin. num. 3. ff. de legat. 2. Peralta in leg. Cum autem num. 2. & 9. ff. eodem. Andreol. contr. 366. num. 12. Guttier. pract. quæst. lib. 2. quæst. 58. no. 20. Gomez. ad leg. T. boar. 20. no. 2. Inde autem inferrebat, quod, et si Joannes, tamquam Donatarius medietatis Bonorum Herculis, de rigore Juris obstrictus minimè dici posset ad solutionem illius debitorum, eo quod ipse Bona donata consequi debuit libera, & exempta ab omni onere, ideoque Creditores aduersus ipsum tunc Donatarium agere nequibant, attamen, quia zæ alienum ex Bonis Donatoris prius deducere oportebat, & consequenter ipse Joannes Donatarius tantò minus ex Bonis donatis consequutus erat, per indirectum ad mensuram Bonorum eidem donatorum obnoxius efficiebat debitis ante donationem à Donante contractis, ut ad rem bene ratiocinantur Gomez. loco citato, & Guttierrez. pariter ubi supra num. 17. & seqq.*

Et demum subdeltatur, prædictis hauquaquam refragari promissionem evictionis stipulatam in instrumentum donationis, quia, cum agatur de donatione universalis medietatis omnium Bonorum, promissio evictionis aut inutilis est, prout in herede, in quem traefcunt
 23 Jura omnia actiua, & passiva, aut intelligi debet restrictivè ad titulum dumtaxat, ut scilicet Donans præstare, & manuteneat debeat medietatem Bonorum in genere, & in eo statu, in quo suapte naturâ existeret tempore donationis, quo spectato, supposita reperiebatur debitis antea contractis, quemadmodum post *Corn. Andreol. & Conciol.* observat *clar. me. Card. de Luc. de Dos. disc. 89. per tot.* & præcipue num. 8., & 9. adinstar venditoris hereditatis, qui, juxta regulas traditas sub tit. de hered. vel
 24 action. vend., tenetur solum ad evictionem tituli universalis, ad illam non præstat pro quolibet corpore in specie, quia per illius evictionem ipsa universitas minimè deficit, secundum *Cajac. in d. tit. Cod. de hered. vel action. vendit.* *Moulin. in suo Comment. super Consuetud. Paris. s. 33. Gloss. 2. verb. alienar. à prezzo di danaro num. 19. clar. me. Card. de Luc. de empt. & vendit. disc. 27. num. 2.*

Verùm enim verò, tamen hæc favore heredis plurimum urgere mihi viderentur, re tamè maturius perpensa, contra illum respondere juxta mea priorem sententiam satius existavi. Receptum namque est, quod, ut Donatarius teneatur ad solutionem æris alieni à
 26 Donante contracti, oportet donationem esse universalem omnium Bonorum comprehensivam; & præterea nullum datum fuisse heredem universalem, ut ex *Gloss. in leg. 2. Cod. de*

action. & hered. vend. copulatio requiratur *Ger. Spin. conf. 75. num. 33. & 34. Celf. Hug. conf. 13. num. 22. Cancer. var. resol. part. 1. cap. 8. nu. 68. Amat. varior. resol. cap. 58. num. 13. Groce. discept. 45. num. 31. Peregrin. de fideicom. art. 53. nu. 14. clar. me. Card. de Luc. de donat. disc. 45. num. 2. & 9. Paitell. annot. 46. nu. 9. & 10. Coppell. Tholosan. decif. 387. num. 1. Rot. coram Duran. decif. 348. num. 3. coram Pen. decif. 1068. num. 3. & per tot. post Solgad. in Labyrinth. Credit. dec. 86. nu. 14. in fin. post Cenc. de Conf. decif. 284. num. fin. in rec. decif. 228. num. 5. & seqq. part. 7. decif. 43. num. 18. part. 11. decif. 14. num. 15. part. 14. & optimè in Romana restitutionis Dots 5. Maii 1706. s. Subfisteat coram Eno D. Card. Priolo ibi = Nam, ad effectum obligandi Donatarium ad solutionem æris alieni à Donante contracti, duo Jura nostra expostunt, primum nempe, quod donatio sit universalis omnium Bonorum comprehensiva, & alterum, quod ab eodem Donante universalis, & quidem non puri nominis, herede universalis, & quidem non puri nominis, utpote qui capit alteram medietatem Bonorum defuncti, ad ipsum pertinet onus debitorum, quousque Bona supersint, quod non pervenit ad Donatarium, nisi in subsidium, & casu, quo, excusâ prius hereditate, illa solvendi debitis impar esse comperitur, *Cancer. varior. resol. part. 1. cap. 8. num. 68. & lib. 3. cap. 7. num. 128. cum seqq. Cyriac. contr. for. cap. 14. num. 1. Andreol. contr. 288. num. 19. Vireol. consil. forens. cap. 16. nu. 36. Cofsa de remed. Subsid. remed. 103. num. 6. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 5. quæst. 143. & de cefi. Jur. lib. 3. quæst. 9. per tot. ubi concordat, Solgad. in Labyrinth. Credit. part. 2. cap. 18. num. fin. clar. me. Card. de Luc. de Donat. disc. 45. num. 2. Pegner. dec. 121. num. 3. Boer. decif. 304. nu. 43. & seqq. Guidopap. decif. 105. Rota Bononiensis apud Posib. decif. 24. num. 54. Rot. Roman. coram Priolo. decif. 65. nu. 16. in rec. dec. 65. nu. 5. part. 10. dec. 43. num. 18. part. 11. decif. 14. nu. 15. part. 14. & in dicta Romana restitutionis Dots 5. Maii 1706. s. Subfisteat coram Eno Priolo, ubi, postquam firmaverat, onus debitorum inherere heredi, in fine sic habet = adeoque firmum remanet, & indubitatum, quod Marcio Scipio Creditores dimittere non tenetur, nisi pro rata, cõs. quo Bona reservata solutioni debitorum probarentur imparia, qui erant terminis decisum edita in Sabinæ Bonorum in obiecto allegata, & novissime dictum fuit in Romana Donationis, & usufructus de Gravotus super reintegratione 21. Aprilis 1719. s. Indecque coram R.P. D. Fufcaro, quia etiam in casu subsidii censetur
 28 Ductores id non procedere de stricta Juris censura, sed potius ex quadam canonicâ æquitate fundata in causâ lucrativa, quam sovet Donatarius, & que non debet anteponi causæ onerosæ, quam sovet Creditor; quæ sanè æquitas allegari certè potest à Creditoribus, at non etiam ab herede ad hujusmodi debita procul dubio
 29 obligato, ut prosequitur Boer. decif. 304. nu. 43. & seqq., *Andreol. contr. 288. num. 19. last. Cenc.***

*ciol. de hered. art. 4. num. 53. & seqq., Rota in di-
cta Romana reſtitutionis Dotis 5. Maii 1706. §. Et
hic coram Elio Priolo.*

- Quod adeo verum eſt, ut parvi referat, quid
heredi ex univerſo defuncti aſſe remaneſcit, ſuf-
ficiat enim titulus hereditatis, ut Donatarius, non
niſi in ſubſidium, ſit obligatus ad debita Donan-
tis, *Cajac. in lib. 9. quaſt. Papinian. ad leg.
Cum filius ſumil. 11. ff. de legat. 1. Pergrin. de
fideicom. art. 1. §. 1. num. 13. & 14., Cirocc. diſcept. 45.
num. 81., Paitell. expedit. civil. annot. 46. num. 9.,
clar. mem. Card. de Luc. de Donation. diſc. 45.
num. 9., Rot. coram Pua. decif. 1068. ſub num. 4.
decif. 43. num. ſin. part. 11. rec., & in diſſa Ro-
mana reſtitutionis Dotis 5. Maii 1706. §. Et hic
31 parum coram Elio D. Card. Priolo.* Hereditas
namque eſt nomen Juris, quod non circumſcri-
bitur loco, nec pendet à majori, vel minori
quantitate Bonorum, quinimo etiam ſine Bonis
32 ſubſiſtit, cum non ſemper ſit lucrative, ſed
ſæpe etiam detrimentoſum, ex Textu expreſſo in
leg. hereditatis appellatio ff. de verb. ſignific. leg. 8.
num. 1. ff. de legat. 2., Abb. conf. 18. num. 3. circa
med., Caſilli. contr. 17. num. 8. lib. 2., Vela diſ-
ſert. 99. nr. 91., Poſſib. decif. Bonon. 24. d. nu. 28.,
& plarib. ſeqq., Rot. decif. 137. num. 30. part. 5.
rec., & in Ariminenſi, Fideicommiſſi Bandi de
Bandis quoad lucummetum 4. Februarii 1718. §.
Atque coram R. P. D. Cerro. Quamobrem ſatis
33 eſt, heredem adeſſe, ad hoc ut ipſe prius ex-
cutiendus ſit, deinde in ſubſidium impetendo
Donatarium præ eo, in quo hereditas ſolvendo
non eſt, *Cofl. de remed. ſubſidiar. remed. 118.
num. 6., Vercel. conſil. forenſ. cap. 16. num. 36.,
Androl. contr. 288. num. 19., Poſſib. decif. Bo-
non. 24. num. 37., & ſeqq., Rota coram Duran.
decif. 241. num. 30. & decif. 348. num. 3.*

- Secundo verò caſu ſubſidiū, aliis dari ne-
34 quit caſus, quo Donatarius præ virili, ſeu ra-
ta Bonorum cum herede univerſali teneatur ad
debita, niſi ad ea ipſe ſe adſtrinxerit, acceptan-
do donationem cum tali pacto, & obligatione
factam, ut rectè docuerunt *Cajac. in d. lib. 3. reſ-
ponſ. Papinian. ad l. 28. ff. de donat. oper. poſſib.
tom. 1. pag. mibi 135 tit. D. ibi = Quamobrem eum,
cui donatæ ſunt rei hereditariæ, vel Bona, vel cor-
pora hereditaria, non ſequuntur onera heredita-
ria, niſi ex incontinenti Donator id nominatim po-
ſuiſſet =, Faber in Cod. lib. 8. tit. 36. deſuit. 4.
num. 13. ubi, poſtquam inquit, Donatarium he-
reditatis cogi poſſe, ut hereditarias actiones
ſuſcipiat, ita ſubdit = Non etiam Donatarius Fun-
di, niſi ea lege illi donatum ſit, ut Creditores
ſatisfaciat =, Amat. reſol. 78. num. 9. part. 1., Co-
rocc. decif. 125. ſub nu. 3., Boer. decif. 204. num. 43.,
Cimbolus Dec. notab. de drol. liv. 4. chap. 7., ubi
quaſtionem agens ſerè noſtris terminis accomo-
datam, utrum ſcilicet, factâ donatione ſilio
35 contemplatione Matrimonii medietatis omnium
Bonorum præſentium, & futurorum cum onere
ſolvendi medietatem debitorem, ille teneatur
etiam ad ſolutionem medietatis Legitima-
rum, affirmative reſolvit, et ratione, quia ſub
36 nomine debiti venit etiam legitima, quæ debi-*

tum appellatur in novella de trient. & ſemiſ. §. 1.,
& in leg. ſi totas Cod. de inſuff. donation., aliter
tamen reſpondendum eſſe cenſens, ſi in donatione
nulla debitorum facta ſit mentio, ut erga ſim-
nem hiſ verbis: *Que ſi la Donation eſt faite ſans
aucune mention de charges, le Donataire n'eſt pas
teſté au payement des legitimes; & ita decifum
fuiſſet teſtatur in arreſt. Parlement. Toloſ., ut legi-
tur apud Laurent. Troet in Biblioth. des arreſts:
lit. D. verb. Donation. mutuel pag. 246. §. 140.
ibi: Secus ſi il n'eſt point parlé des charges: at ve-
rò, ſi non factâ mentione debitorum, Donata-
rius non tenetur ad ſolutionem medietatis legiti-
marum, ergo nec etiam ad alia debita, cum
ideò teneri dicatur ad legitimas, quia legitima
venit ſub nomine debitorum, & conſequenter
præſatus Auctor ſateri videtur, neceſſariam
fuiſſe Partium conventionem, ut in Donata-
rium transferatur onus debitorum, omneſque
ſerè contrarie Auctoritates loquuntur in terminis
37 voluntate, in quibus conſulabat de hac contrahentium
voluntate, qualis etiam erat caſus in illa Ro-
mana Donationis, & uſuſfructus de Gervotius ſuper
reintegratione 20. Aprilis 1714. coram Elio Scoto,
ut bene declaratur in ejus confirmatoria 21.
Aprilis 1719. §. Unde quidquid & trib. ſeqq. coram
R. P. D. Foscara & præſertim §. Indeque, ubi
bene agnoſcitur necetiſſitas dicte conventionis.*

Et rectè quidem, nam, quoties exiſtit heres
univerſalis, & quidem, ut dictum eſt, non pari
nominiſ, ſed capiens medietatem omnium
Bonorum, in ipſum tamquam ſucceſſorem univer-
ſalem de jure tranſeunt actiones activæ, &
38 paſſivæ, idque ex lege duodecim Tabularum,
quæ loquuta non eſt, niſi de herede leg. ultim.
Cod. de hered. oſi. leg. 1. Cod. ſi cert. potat. leg. 1.
& 2. Cod. ſi unus ex plarib. hered. deb., ipſique
defunctum repræſentat, & de Juris cenſura il-
lius loco eſt, ejusque perſonam, & Jura, ac
obligationes ſuſtinet, *Cyriac. contr. 212. num. 23.,
39 Robles de repræſent. lib. 1. cap. 2. num. 3., Sured.
decif. 310. num. 2., Sperelli. decif. 169. num. 25.,
Rot. decif. 10. num. 5. & decif. 578. num. 8. part. 5.,
non autem Donatarius qui, quantumvis univer-
ſalis, præ herede haberi nequit, miniſque De-
ſunctum repræſentare valet Laurent. Broſtel.
in Bibliothec. ſeb. theſaur. Jur. Francor. verb. Do-
nation. pag. 878. col. 2. tom. 1. erga ſim. ibi: Dona-
taire univerſel ne repræſente point la Perſonne du
Donateur & aiaſ ſui juge par arreſt de Paris en
l'ann. 1385., præcipue in concuſſu veri heredis,
40 nē alioquin dentur duæ repræſentantiæ univer-
ſales, & duo univerſales heredes, quod nullo
pacto ſcèrendum eſt, *Celf. Hug. conſ. 13. num. 22.,
Olea de caſu. Jur. tit. 3. quaſt. 9. num. 16., Rot.
decif. 348. num. 3. coram Duran., & decif. 151.
num. 12. part. 13. rec.;* Certius quia illa repræ-
ſentatio eſt effectus ſucceſſionis univerſalis, quæ
41 non poteſt dari per contractum leg. hereditas
Cod. de pot. conven., præſertim quoad Jura paſ-
ſiva, quæ utpoſtè extra Donantis poteſtatem, &
42 cedi, & donari non poſſunt, leg. mulier bona 17.
ff. de Jur. Dot., *Corn. conſ. 289. num. 1. vol. 4. Fo-
ber. in Cod. lib. 8. tit. 36. deſuit. 5. num. 4. de Do-
not.,**

nat. *Amat. refol. 58. num. 4. & seqq. part. 1.*, & *hered. Rota*, in *dilecta Romana Donationis*, & *usufructus de Gaoctis super reintegracione 21. Aprilis 1719. §. Indequo coram R.P.D. Falcione*, idcircoque, deficiente in Donatario titulo heredis universalis, & repræsentantia universali Defuncti, in cujus lequalem veniunt Jura activa, & passiva, illa non ad Donatarium, sed ad heredem pertinere omnino dicenda sunt, ut communiter tenent *Dec. conf. 236. num. 1. & seqq. Faber. in Cod. de donat. lib. 8. tit. 36. de fin. 4. & 5.*, *Corvar. varior. refol. lib. 2. cap. 2.*, *Amat. refol. 58. num. 13.*, *Merlin. de pignor. lib. 4. quest. 143. num. 4.*, *Molin. de Primog. lib. 1. cap. 10. num. 5.*, *clar. mem. Card. de Luc. de Donat. disc. 45. num. 2.*, *Giurb. decif. 62. num. 31.*, *Cayce. lott. decif. 42. num. 6.*, *Posib. decif. Bonon. 24. num. 130.*, *Rot. coram Duran. decif. 348. decif. 402. num. 3. part. 5. rec.*, *decif. 43. num. 18. part. 11. decif. 151. num. 12. & seqq. part. 12.*, & in *Camerinæ. Investimenti super fructibus 4. Decembris 1711. §. Verum Domini coram Illustrissimo D. Falcione. Alma Urbi Gubernatore*, Proindeque id omnino maneat in Causa, nempe, ad effectum transferendi in Donatarium onus solvendi debita Donantis, necessariam esse Partium conventionem sive expressam, sive tacitam, juxta notata per *Cyriac. contr. 14. num. 7. vers. potest etiam part. 1.*, *Posib. decif. Bonon. 24. num. 130.*, & alius in *superiori §. allegatos*, ob eam prevalendam rationem, quod, cum hujusmodi obligatio, sive translatio Jurium passivorum in Donatarium dari nequeat ex vero, & legali titulo successione universalis, quo in stricta Juris intelligentia ille non pollet, eadem contracta, & respectivè Jura in Donatarium translata dici nequeunt, nisi ex Partium conventionem, ut observat *Rota in dilecta Romana donationis*, & *usufructus de Gaoctis super reintegracione ubi supra*.

His ita in Jure constabitis, facile repelli posse viam ea, quæ sub initium in contrarium deducta fuerunt: Assumptum namque illud, quod donatio quotæ, sive medietatis Bonorum presentium, & futurorum, Jurium, & actionum &c. universalis censeri debeat, & consequenter obnoxia solutioni debitorum Donantis ad instar donationis verè universalis, in nulla sui parte subsistit; non quidem in prima, quia tantum abest, donationem quotæ, sive medietatis Bonorum dici posse universalem ad effectum, de quo agitur, ut ipsa quoque donatio verè universalis omnium Bonorum, existente herede, particularis dicatur, eo quod universalitatis tituli ad translationem activam, & passivam Jurium, & actionum non datur, nisi in herede, ut præcisè advertit *Argent. in Consectud. Briton. art. 219. §. 7. num. 1. 4. & 5.*, ubi inter successores singulares ponit Donatarios quoscunque ibi = *Singulares sunt, qui quoquo singulari titulo cuiquam succedunt emptione, per-*

num. 6. ita clariùs se explicat = *Donatarios autem intelligimus sive rei certa, sive omnium Bonorum, sive certa quantitates Bonorum, ut mobilium, vel acquiescentium, sive denique indefinitè præsupposito alium heredem esse* = & *num. 7.* addit = *hoc concepta sit donatio sub verbis omnium Bonorum, sive sub nomine hereditatis* = *Rota decif. 10. num. 5.*, & *decif. 578. num. 8. part. 5. decif. 151. num. 12. part. 12.*, *decif. 14. num. 16.*, & *17. part. 14.*, & *decif. 167. num. 39. eodem part. 14.*, & *conferet Text. in leg. 2. Cod. de pign. hered.*, *Faber. in Cod. lib. 8. tit. 36. de donation. defunct. 4. num. 3.* ibi = *Est enim donatio nisi titulus singularis, non universalis etiam tam cum facta donatio est Bonorum universorum &c.* = *Cajac. in lib. 33. Digest. tit. 1. de usu, & usufruct. legat. oper. possib. tom. 4. part. 1. pag. 146 §. lit. B.* ubi, quod Donatarius universalis Juris successor non est, proinde onus æris alieni subire non debet = Potiori igitur ratione idem dicendum erit, cum agitur de donatione non omnium Bonorum, sed simpliciter quotæ, nimirum medietatis; eam namque, utpote restrictam ad certam Bonorum portionem, particularem esse, tradunt *Dec. conf. 387. sub num. 5. Cels. Hug. conf. 96. sub num. 1. Caeter. varior. refol. part. 1. cap. 8. sub num. 70.*, & generaliter de quacunque dispositione facta sub commemoratione quotæ Bonorum *Palm. allegat. 399. num. 2. & seq. clar. mem. Card. de Luc. de fideicom. disc. 128.*, & *disc. 129. utrobique num. 5.*, *Rot. in res. decif. 12. num. 31. part. 10. decif. 312. num. 27. & seq. part. 18.*, & *coram Rôno Ansaldo decif. 31. num. 8.* In donatione autem particulari dubium non est, quin Donatarius minime teneatur ad debita ex litterali Textu in *leg. æris alieni 15. Cod. de Donation.*, ut etiam ex adverso admittitur, & præter mox citatos, dixerunt *Gratians. discipul. forens. cap. 216. num. 18.*, *Canciol. de hered. art. 4. num. 22.*, & *seqq.*, *Rot. coram Priol. decif. 65. num. 17.*, & *decif. 96. num. 14.*, in *rec. decif. 78. num. 22. part. 10.*, & in *dilecta Romana restitutionis Datis 5. Maii 1706. §. siquidem coram Eius Priolis*.

Nique turbat, quod totius, & partis quotativæ idem sit iudicium, cum utrumque concipiatur verbis generalibus complectentibus Bona omnia, & jura tam præsentia, quam futura, & propterea tam donatio omnium Bonorum, quam medietatis, universalis censeri debeat, juxta Auctoritates in objectione allegatas. Etenim Textus in illa adducti id nullo pacto probant, præsertim ad effectum, de quo agitur = nam, dum firmanr idem Juris esse totius, ac partis quotativæ, intelligendis sunt respectivè, ut nimirum, quod Juris est de toto quod totum, idem esse dicatur de parte quoad partem, veluti summat *Bartol. in d. leg. qua de tota 76. ff. de rei vindic.* pariter in objecto allegatus, *Andreas luum verò, qui dicitos Textus in proposito adducit, in illorum applicatione lapsum fuisse facile demonstratur: id ad effectum enim, de quo agitur, non sufficit universalitatis respectu quotæ, sed ea debet esse respectu totius, ut nempe, quod ea debita teneri contenditur, universum Defuncti patrimonium capiat: ita namque exigit Textus.*

- Ten. *entressus in leg. aris alieni* 15. *Cod. de donation. verbis illis* « *Aris alieni, quod in hereditaria causa venit, non ejus, qui donationis titulo possidet, sed totius Juris Successoris unus est* » Succellor autem totius Juris nequaquam reputari potest Donatarii quotæ, five medietatis Bonorum, cum remaneat altera medietas, quæ efficit, ut donatio illa particularis censi debeat, & Donatarius Succellor tantum singularis, ut in fortioribus terminis donationis universalis omnium Bonorum firmavit *Rota coram Coccina decif. 1799. num. 7. & 8., & in d. Romana Refutationis Dotis 15. Maii 1706. §. Siquidem coram Elio Priolo*, in qua non attempta generalitate.
- 67 verborum designantium universalitatem omnium Bonorum, & Jurium præsentium, & futurorum, dictum fuit, ob reservationem ususfructus, & conspicuæ summæ ad effectum testandi, donationem quamvis universalem, censendam esse particularem ad hunc præcisum effectum eximendi Donatarium ab onere debitorum, ea ratione, quia non amplitudo verborum, sed quantitas summæ reservate donationis
- 69 universalitatem enclaudit: *Conciol. de hered. art. 4. num. 28. vers. vel quia facta fuerit, Rot. coram Pen. decif. 1065. num. 3. vers. ea quo si multa impress. Lugdun., coram Priolo decif. 65. num. 16., in rec. decif. 43. sub num. 17. part. 21.* Quanto itaque potiori Jure id affirmari poterit in casu nostro, in quo donatio non est universalis omnium Bonorum, sed medietatis dumtaxat, bene
- 70 *Argent. in Consuetud. Briton. art. 219. §. 7. n. 8. &*, præter reservationem ususfructus, concurrat etiam expressa promissio evictionis, quæ, cum locum non habeat in donatione omnium Bonorum, consequenter ostendit, hanc, de qua agitur, esse particularem, *Boer. decif. 37. num. 26. in fin. Posib. decif. Bonon. 24. n. 89., & seqq.*
- Ex quibus promanet etiam responsio ad alteram contrarii assumpti partem, in qua dicebatur, Donatarium quotæ, five medietatis Bonorum teneri ad solutionem debitorum adinstar Donatarii universalis, etenim jam supra perspicue demonstratum est, nec etiam Donatarium
- 73 universalem teneri ad hujusmodi debita, nisi ipsemet per pactum, ad illa se adstrinxerit, vel
- 73 nullus heres universalis existat, aut is solvendo
- 74 non sit, ut, præter alii citatos, bene etiam ad rem declarat *Laurent. Brodel. in Biblioth. seu Theaur. Jur. Francor. verb. donation. pag. 878. col. 2. num. 1. prope fin. ibi: A present on peut directement s'adresser pour la personnelle action contre le dit Donataire universel à savoir du vivant du débiteur, s'il est nécessairement non solvable, ou bien après sa mort s'il s'agit de biens, & ainsi fut jugé par arrêt de Grenoble le quatriesme Septembre 1456. = Circech. discept. 45. num. 87., Rota coram Duran. decif. 348. num. 3. & decif. 43. num. 18. part. 11. rec., ut etiam ostensum fuit,*
- 75 Donatarium quotæ, five medietatis Bonorum, non esse Donatarium universalem, sed particularem, & propterea minime obstrictum ad solutionem debitorum Donantis adinstar Donatarii
- 76 particularis certæ rei, nisi in donatione illi tale

onus injunctum fuerit, *Cutell. de Donet. dist. 1. special. 19. num. 15. ibi: Dic ergo quod regulariter omni est hereditas, nisi contrarium in tenore donationis, & aperta mente elicitur*, & alii adducti superioribus locis, in quibus etiam latè respondetur iis, quæ dicta fuerant de Donatario univ. 77

falli, ut nempe loco heredis habeatur, Defunctum repræsentat, in ejusque Juribus activis, & passivis succedat, & consequenter ad debita teneatur, ex ibi namque firmatis evidens, & apertum redditur, hæc omnia dumtaxat procedere, 78

& recipi posse in casu, quo vel nullus heres existat, vel is solvendo non sit, vel denique addit expressa, five tacita pactio, itaut ex peculiari-bus facti circumstantiis eliciatur, mentem Coor-trabeontium fuisse, Donatarium teneri ad debita, quemadmodum bene præ cæteris explicat *Arg-ent. in Consuetud. Briton. art. 219. §. 7. sub num. 9. ibi: Ad hæc duo casus excipiunt, alterum, cum Donator solvendo non est, idque ex aequitate magis, quam stricto jure; alterum, cum nullus heres Donatoris extat, quo casu Donatarium omnium Bonorum pro herede haberi voluit. Andreol. contr. 288. num. 19., Anticell. de temp. legal. lib. 4. cap. 40. num. 16., Cuvicel. de hered. art. 4. num. 59. clar. mem., Corad. de Luc. de donation. disc. 45. num. 2. & 3., Rot. decif. 65. n. 1. part. 10. rec., in Romana Donationi, & reassumptis de Gavottis 21. Aprilis 1719. §. Unde quidquid & seqq. coram R. P. D. Fufcaro.*

In quo sensu intelligenda videantur etiam Au-thoritates, quæ in contrarium afferuntur ad probandum, Donatarium quotæ, five medietatis Bonorum teneri ad debita Donantis pro rata, ut nempe id firmet lo casu, quo ex facti circumstantiis resultet, expressæ, aut saltem tacite hoc Partes voluisse, cum alioquin ita directe contrariæ, & repugnantes opinioni jam supra ex saniori, & communiori Doctorum calculo constabunt, atque à Sacra Rota (cujus opinio cuique privatæ Doctorum sententiæ, & auctoritati semper præferenda est, *Conciol. allegat. civil. 34. num. 41., & alleg. 43. num. 19. Tanagl. de Sac. Rot. Roman. Audet. lib. 1. cap. 3. num. 1., Rot. in rec. d. 256. num. 17. part. 7., & pluribus camu-latis, dilectum fuit in Persuasa Persuasiu 11. Maii 1716. §. Nec controverfa coram R. P. D. de Her-rera*) constanter firmatæ, atque receptæ, nullo numero habende essent *Posib. d. decif. 24. n. 84.,* potissimum quia ex iisdem contrariis Authori-tatibus nonnullæ assumptum non probant, aliæ non applicantur, utpotè loquentes in diversis terminis, & reliquæ demum fundantur in falsis suppositis, & rationibus minime subsistentibus.

Enim vero *Mulienis in addit. ad cons. 216. Decif.*, ubi inquit, Decium male consuluit, id asserit absque ratione, & auctoritate.

Corn. conf. 289. num. 4. vol. 4. parum fiden-dum, tum quia consuluit etiam, quod Agnus volaret, secundum Ruin. post Belger. in leg. 1. n. 102. ff. solut. matrim., tum quia sub n. 6. vers. convenit movetur ex verisimili mente Donantis.

Bertrand. contrarium consuluit cons. 303. n. 3. vol. 3. part. 1.

Ripa

Ripa respons. 203. *num.* 1. agit casum, in quo Pater Donator facultatem sibi reservaverat obligandi pro oneribus hereditariis quartam partem medietatis donatæ, ideoque nil mirum, si concludit, Donatarium teneri ad onera respective ad d. quartam partem.

Androl. contr. 366. *num.* 11. & seq. sequitur *Corn.*, & præterea in fine illius controversiæ inquit, ea scriptis in gratiam D. Ludovici de Bilaccianibus.

Mantic. de tacit. lib. 13. *tit.* 25. *num.* 7. potius contrarium firmat: inquit enim, assumptum procedere in donatione omnium Bonorum, secus in donatione partis, ut dimidiz; & licet subdat, sententiam Cornei majorem habere æquitatem, non dicit tamen, illam in puncto Juris esse veriorum, nec eam sectari proficitur.

Catell. de Donat. disp. 1. *special.* 29. *num.* 16. se remittit ad dicta in 1. *sum. disp.* 2. *part.* 10. *en num.* 64. ubi loquitur de donatione, sive donationis universalis omnium Bonorum, & præterea questionem agit respectu Creditorum, & quamvis sub *num.* 67. dicat, Donatarium etiam quotæ Bonorum teneri ad debita, id ait vigore cuiusdam pragmaticæ Sanctionis hoc expresse mandantis, & sub *num.* 68. & seqq. aperte limitat in casu, quo Uxor, sive Donator aliquid sibi reservasset.

Gutierrez. quoque præf. quest. lib. 2. *cap.* 58. *per tot.* & præcipue *num.* 5. loquitur vigore legis Regiæ, quam etsi tueri conetur non esse contrarium Juri communi, sed idem cum eo disponere, fallitur tamen in supposito, quod Jus commune disponat, Donatarium quotæ Bonorum teneri ad debita, prout mandat illa lex Regiæ; nam id non est verum ex supradictis, ac ex infradicendis, & fallitur etiam in eo, quod idem, ac in legato, sit in donatione, quia diversa inter utrumque militat ratio, ut pariter suo loco demonstrabitur.

Cambolas decis. notab. du Droit *liv.* 2. *chap.* 9. fundatur in *leg. ultim. ff. de usu, & usufruct. legat.*, quæ similiter agit de legato, non de donatione, inter quæ planum faciemus longe diversam rationem intercedere.

Præterea tunc ipse, tum alii omnes mox recensiti, & reliqui etiam in contrarium allegati, nimirum *Rabuff. in leg. subscriptum §. Bona ff. de verb. signific. Bell. conf.* 79. *sub num.* 5. *Tordat. Sanleger. resol. civil. cap.* 174. *num.* 1. & alii eam præcipuam rationem adducunt, quia

- 83 Bona de Jure intelliguntur deducto ære alieno, & proinde id tantum in donatione comprehensum censetur, quod superest, illo detracto, sed
84 ratio isthæc procedit solum in donatione universalis omnium Bonorum, ne sequatur absurdum, quod Donatarius habeat omnia commoda, & heres tantum incommoda; secus in donatione partis, vel quotæ Bonorum, de qua agit in casu nostro, cum in ea considerari nequeat absurdum prædictum, ex quo non solum debita, sed etiam altera medietas Bonorum remanet commoda heredis, juxta distinctionem *Bartol. in leg. si quis servum §. si. ff. de legat.*

De Contract.

2. *num.* 2. & in *leg. final. ff. de usu, & usufruct. legat.*, & ito explicans *Gloss.*, & *Dollere.*, & præcipue *Dec. in d. leg. aris alieni Cod. de donat. idem conf.* 236. *num.* 7. & *conf.* 387. *num.* 5. *Celf. Hing. conf.* 96. *num.* 1. *Guilelm. de Benedic. in cap. Reynatus verb. cetera Bona num.* 46. de *Testam.*, *Cassan. in consuetud. Burgund. rubr.* 6. §. 4. *pag.* 816. *vers. adverte num.* 2. & 3. *Maynard. decis.* 93. *lib.* 2. *Cancer. varior. resol.* *part.* 1. *cap.* 8. *num.* 69. & 70. ibi = secus est in Donatorio partis Bonorum, seu quæta, quia talis donatio non intelligitur deducto ære alieno, & sic talis Donatorius pro ære alieno non potest molestari, nec à creditoribus, nec ab herede Donatoris, & in terminis 86 donationis universalis omnium Bonorum loquitur *Rota in Sabines. Bonorum* 20. *Junii* 1707. §. *Nec relevat coram bon mem. Kannitz.*, & in *Romana donationis, & usufructus de Gervatis super reintegrations* 20. *Aprilis* 1714. *coram Elio Scotto*, quæ ulterius bene declarat in *confirmatoria* 21. *Aprilis* 1719. §. *Ex peculiaribus igitur coram R.P.D. Foscari* procedere, ubi constat de voluntate Donantis transferendi debita in Donatarium.

Accedit his, quod ratio prædicta locum sibi vindicare potest favore Creditorum, ut scilicet donatio facta post contracta illorum credita 88 ipfis præjudicium inferre nequeat casu, quo hereditas solvendo non sit, aut æs alienum excedat portionem reservatam, secus vero respectu heredis, qui, donec superest de hereditate, semper tenetur Creditoribus satisfacere prælativè ad Donatarium in subsidium dumtaxat obligatum *Cyroceb. discept.* 95. *num.* 80. & seqq. *Amat. resol.* 58. *num.* 23. *part.* 1. *Posth. decis. Bonon.* 24. *num.* 62. & seqq. Vel demum intelligi debet, ac referri ad onera realia ipsis Bonis 89 principaliter infixæ, & rei intrinsecè inhxerentia, quæ propterea cum eisdem Bonis in Donatarium transiata censentur, non autem ad ea, quæ personam Debitoris primario respiciunt, & ab heredibus, non à Donatorio solvenda sunt; tenetur quippe heres rem donatam liberare ab hujusmodi obligationibus per *Text. in leg. si res obligata* 60. *Coffreaf. & omnes communiter ff. de legat. 1. leg. licet ff. de Don. prælegat. leg. Prædica Cod. de fideicom.*, *Corn. conf.* 42. *num.* 4. & 5. *lib.* 3. *Ruin. conf.* 184. *in princ.*, & præsertim *num.* 4. *lib.* 1. *Guzzadin. conf.* 60. *num.* 18. & seqq. *Gomez. de legat. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 39. *Gratian. discept. sur. cap.* 955. *en no.* 23. & plurib. seqq. *Cenc. de Conf. quest.* 79. *num.* 29. & seqq. Ex quo sequitur, quod, etsi Bona in contractu donationis intelligenda sint, deducto ære alieno, non inde tamen Donatorio minuenda est quantitas Bonorum donatorum, cum heres ex reliquo ære illa à debitis vindicare debeat, ut libera in Donatarium transire possint, & ita verificetur, quod Bona dicuntur, deducto ære alieno; ad hunc enim effectum nequaquam requiritur, quod æs alienum deducatur, & dimittatur ex 91 ipsis Bonis donatis, sed sufficit, ista à debitis liberari, etiam ex reliqua parte Patrimonii, & sic libera in Donatarium transferri, ad differen-

B

tiam

- tiam casus, quo donata sit quota, sed portio hereditatis, quæ, debita etiam, & onera suapte natura secum ferendo, exigit, ut illa ex ipsa parte hereditaria donata dimittatur, *Cajac. in lib. 3. resp. Papiæ. ad leg. 28. ff. de donat. oper. posth. tom. 1. pag. 135. lit. D. Dec. conf. 236. an. 5. Molin. de Primogen. lib. 1. cap. 10. num. 5. & seqq. Posth. decif. Bonon. 24. num. 58. Rota Aven. decif. 197. num. 1.*
- Frustrà verò obtenditur, inter donationem quotæ hereditatis, & alteram quotæ Bonorum nullam intercedere realem differentiam, sed solum verbalem, & imaginariam, cum in
- 93 substantia tantum capiat unus Donatarius, quantum alter, dum primus solvit per se, & alius patitur, solutionem ex Bonis donatis fieri per heredem, juxta opinionem *Cassrenf.* & aliorum supra adductorum, quia, ut bene in puncto respondet *Dec. d. conf. 236. sub num. 7.*, illud esset verum, si solum præstaretur illud, quod superest deducto ere alieno, sed in casu nostro nulla ratio arii alieni habetur, quia illud reservatur tantum heredi, ut supra dictum est, & hoc videtur velle *Bartol. in d. leg. si quis servum d. 5. fin. ut supra dixi* : Porro, si subsisteret contrarium assumptum fundatum in doctrina *Cassrenf.*, quam deinde sequuti sunt ii, qui, distinguentes donationem quotæ Bonorum à donatione certæ partis illorum, censuerunt, in prima æs alienum pro rata esse solvendum ex Bonis donatis, dicendum sanè esset, sententiam illam communiter receptam, & in fortioribus terminis etiam donationis universalis omnium Bonorum perpetuà à Sacra Rota firmatam, quæ, juxta validissimas rationes superius recensitas, traditur, existente herede, ipsum teneri ad debita Defuncti, & non Donatarium quamvis universalem, dicendum, inquam, esset, hanc sententiam erroneam esse, quod quam absurdum sit, nemo est, qui non videat : ideoque rejicienda est opinio *Cassrenf.*, utpotè loquentis in longè diversis terminis legatis, prout illum verè rejiciunt Sæclatores nostræ verioris, & communissimæ sententiæ, agnoscentes realem, & substantialem differentiam, quæ reverà intercedit inter donationem quotæ hereditatis, & quotæ Bonorum, ut nempe in primo casu debita spectent ad Donatarium, secus verò in secundo, & per consequens concludendum, Donatarium quotæ Bonorum, ad differentiam Donatarii quotæ hereditatis, qui tenetur ad debita, illis nullo pacto obnoxium esse, sed portionem donatam integram, & liberam consequi debere, & opinionem *Cassrenf.*, ejusque sequacium procedere dumtaxat posse in casu, quo ex tacita, vel expresse Contrahentium mente constaret, Donatarium quotæ Bonorum pro sua rata obnoxium factum fuisse oeri debitorum, juxta superius firmata.
- Omittimus singulariter respondere *Argentreo in consuetud. Brion.* quia Auctor iste in loco ex adverso allegato, omnimodò *art. 219. §. 7. an. 1.* loquitur de hereditibus universalibus, infra verò bene comprobatur assumptum nostrum, & præcipue sub *num. 8.*, ubi sic notabiliter ait = *Postremum confessum est axioma, nullam tituli singularis successorem heredi loco haberi, quantumcumque longo sit conceptio tituli singularis omnium Bonorum, vel quotæ ; unde consequitur, nullam talem ad debita Donatoris teneri* = & sub *num. 9.* inquit = *Constat igitur Romano Jure, Donatarium ad æs alienum non teneri*, quod tenet etiam sub *num. 13. vers. sed enim* : Et quidem Jure Romano usque teneri Donatarium ad debita Donatoris aut docemus.
- Quinimmo Auctor iste congruam nobis declarationem suppeditat contrariæ sententiæ firmantis, Donatarium quotæ Bonorum pro rata teneri ad debita, ut nempe intelligenda sit de donatione facta in Testamento, aut ita concepta, ut à morte Donatoris vires capiat, tuoc enim Donatarius hujusmodi veluti æs morte succedens, quodammodo pro herede habetur, si verè certe pro successore Bonorum, & propterea mirum non est, si onus debitorum pro rata subire cogitur, quod tamen non ita se habet in donatione inter vivos statim, & non expectata morte Donantis, effectum habitura : oam talis Donatarius, tamquam singularis successor, ad æs alienum nullo pacto teneretur, quia istud non sequitur talem successorem, ut optimè in proposito distinguendo, explicat idem *Argentr. d. art. 219. §. 7. an. 15.* ita loquutus = *Sed nec passim tamē putandum est, ab omni donatione per Contractum debita præstari debere à Donatario, sed de ea demum, quæ omnium Bonorum est, aut quotæ sit facta, ut à morte Donatoris vires capiat, ejusmodi regulariter sunt, quæ quotæ sunt, & quæ Testamento sunt* = & *an. 16.* ita prosequitur = *Nam si donatus inter vivos sit, sive omnium Bonorum, sive quotæ, sive speciei, sic ut Donatarius proximus frater, & possessio transferatur, vivente etiam nunc Donatore, talis Donatarius, quomodo Donator solvendo manet, non adstringitur ad æs alienum Donatoris, & formaliter hoc casu locum habet dispositio dict. leg. aris alieni Cod. de Donat. &c.* quia Donatarius singularis successor est hoc casu, sic ut non magis ad æs alienum teneretur donatoris, quam Emptor hic Text. ubi *Bartol. in dict. leg. si peculium servo ff. de pecul. legat. &c.*, & infra = *quare donatio rerum singularium, quæ in presenti effectum sortitur, non subjacet huic dispositioni, ut nec universarum, si proximus sit traditio, quia æs alienum singularis successor non sequitur, sed qui à morte succedunt, quod commodo pro heredibus habentur, aut certe successoribus Bonorum, quo de genere ante summi loquuti* : quod si aliter fieret, sequeretur, ut ad donationem cum jussu fructu, aut suppellectilibus facienda esset estimatio omnium Bonorum Donatoris ad sciendum, quomodo quotam rei donatæ facerent in Bonis Donatoris, ut ita debita portio debitorum ratio iniretur, quo nihil absurdius dici posset : Ab hoc igitur hujusmodi artificio dispositione huic casum excipi convenit verum in vita traditum in ratione d. legis aris alieni eadem leg. si peculium.
- Quæ ratione ab hypothese extranea esse dignoscitur dispositio Text. in leg. si quis servum 8. §. final.

s. final., & *leg. seq. 9. ff. de legat. 2.*, dum firman-
t, legatum partis hereditatis intelligi cum
honoribus, & oneribus, ut summat *Bald. ibidem*,
nam, prater quam quod ex eo quod ex Legato
partis Bonorum debita deducenda sunt, necessa-
rio non sequitur, illa solvenda esse ex iisdem Bonis
legatis, sed bene, congruente intelligi potest,
ut illa solvantur ab herede, & ita Legatarius
consequatur Bona Legata libera ab omni onere,
quemadmodum supra dictum est, ut etiam, om-
misso, dispositionem d. leg. 9. quoad detractionem
debitorum ex legato partis Bonorum specialem
esse in illis duobus debitis ibidem enun-
tiantis nempe Dotis, & pretii manumissorum,
eum regulariter contrarium procedat secun-
dum *Glossam in d. leg. lit. G.* longe diversa ratio
militat inter donationem, de qua agitur, & Lega-
tum partis Bonorum, de quo loquitur d. lex.

liquidem Legatum partis Bonorum ad instar
donationis, quæ vires capit à morte Donantis,
habet quandam speciem successione, & talis Lega-
tarius censeri valet quodammodo heres, aut
successor, ideoque nil mirum, si cum Legatum
consequi nequeat, nisi prius soluto ære alieno
*leg. 1. Cod. de Bon. aut. Judic. possiden. ibi « Lega-
tum à mortuo relictum post debitis detractionem
inducatur Cambolas d. notab. du Droit livr. 2.
Chap. 9. §. 8. Paut ce qui est des legats illud à De-
bitis pro rata diminutum recipiat »* at aliter res
se habet in donatione inter vivos, quæ statim
effectum sortitur, & possessionem transfert in
Donatarium absque occasione prius detrahen-
di æs alienum: ex quo enim per contractum
dari nequit titulus universalis successionis, talis
Donatarius pro herede nullo pacto haberi valet,
sed simpliciter reputatur singularis succes-
sor, quem æs alienum non sequitur, iuxta sæpius
citatum *Text. in leg. aris alieni 15. Cod. de donat.*,
& distinguit etiam *Argent.* nuper allegatus.

Nec urget argumentum: Legatum est dona-
tio, ergo idem, quod de Legato, dicendum est
de donatione: respondetur enim, quod Lega-
tum non est simpliciter donatio, sed donatio
quædam à Defuncto relicta, & ab herede præ-
standa, ut definitur in *leg. legatum ff. de legat.*
1. & 2. & in §. 1. Instit. de legat., ideoque ex
superius deductis argumentis de Legato ad dona-
tionem ad summum locum vindicare sibi posset
respectu donationis effectum habitura post
mortem, quæ similis esse legato dicitur in *leg.*
ult. Cod. de donat. caus. mort.: At secus est res-
pectu donationis inter vivos, illico transferentis
dominium, & possessionem, quam inter prop-
terea, & legatum medium nulla datur propor-
tio, verum diversa prorsus militat ratio *Daaren.*
in Comment. ad tit. de Jur. accresc. lib. 1. cap.
16. in princ. tom. 2. Unde jure meritoque dici-
mus, ab uno ad aliam illationem fieri non pos-
se *valgal. leg. Popirianus ff. de minor. 2.*, quod ad
rem bene inuise videtur *Castell. de donat. disc. 1.*
*special. 29. num. 15. vers. nec sufficiunt illa quibus
utimur in terminis Legatorum, quæ in ultimo elo-*
gii sunt: At quando etiam admitteretur, argu-

De contract.

mentum de Legato ad donationem simpliciter,
ac indistincte valere, nullamque inter utrumque
disparitatem intercedere, facile idem retor-
queri posset, nam, sicuti in donatione inter vi-
vos non tenetur Donatarius creditoribus, sed he-
res *leg. aris alieni, & leg. si Pater Cod. de dona-*
tio. leg. de rebat Cod. de donation. ante nupt. leg.
2. Cod. de revoca. his, quæ in fraud. Credit., ita
pariter dicendum videretur in Legato, quod
est donatio, ut in proposito arguit *Dec. caus. 387.*
num. 3.

Quod si in tanta rationum claritate, & au-
doritatum gravitate nihilominus dissentientes
non desunt; *Nos hæc diffensio non perturbat, apud
quos non dubium &c. observatio certa est, Juris
quidem Romani sententia, nec in ambiguo ipsa,
nullum singularem successorem ex contractu ad de-
bita teneri, nam ejus, ad quem lege defertur, alia
conditio est, ut his verbis rectè concludit Argen-*
treus. d. art. 219. §. 7. num. 17.

Jam verò his omnibus plene demonstrato,
Donatarium inter vivos quotæ Bonorum, exi-
stente herede, de Jure ad debita non teneri, nisi
in subsidium, vel nisi quando concurrat tacita,
aut expressa conventio inter partes inita, & in
præfatis ambigi nequeat, quin reliquum Donan-
tis Patrimonium pro debitis solvendis exu-
beret; ideoque casus subsidii minimè verificetur;
Inquirendum unice superest, an concu-
rat pactio, ex qua onus debitorum de Jure ad
Donatarium non pertinet, per conventionem
in ipsum translatum dici debeat; & in hoc quo-
que favore Donatarii inclinarem, quia hujus-
modi pactio, sive conventio nullo modo con-
cluditur, quando aliquo opus esset de illa conclu-
denter docere ex notatis per *Castell. de donation.*
disc. 1. special. 29. num. 15. ubi quod in his termi-
nis aperitissima conjectura, & literales requirun-
tur, nec sufficiunt illa, quibus utimur in termi-
nis Legatorum, quæ in ultimo elogio sunt: om-
ni de Jure omnes Defuncti obligationes in heredem
transiunt *Rot. decis. 14. num. 1. part. 4. rec. tom. 1.*
& ille potius, quam alius censetur in dubio gra-
vatus ad onera hereditaria subeunda *Alexand.*
conf. 72. in princ. vol. 5. Post. decis. Bonon. 24. num.
20. & seqq.

Inimò verò asserta conventio potius excludi
videtur ex pluribus validissimis circumstantiis,
quarum prima resultat ex eo, quod antè faciam
donationem medietatis Bonorum jam Hercules
præventivè heredem universalem instituerat
ipsum Joannem, & in eum uni heredem expresse
translucerat onus debitorum ibi *per il quela*
bà voluta è vuole, che li Legati come sopra ordina-
ti con assente le cariche, e debiti, che si trovavano
sopra li detti Beni suoi interamente pagati, e
soddisfatti =, ex verisimili mente Donantis con-
jiciendum est, quid fuerit in donatione compre-
hensum *leg. mulier. ff. ad Trebell. Mantie. de con-*
cess. lib. 3. tit. 19. num. 4. & 15. & 16. Mascard.
de probation. conclus. 1236. num. 2. clar. mem. Card.
de Luc. de legat. disc. 12. num. 3. & 4., Rota in
Romano donationis, & usufructus de Gavotta
sæpe reistatutis 20. Aprilis 1714. §. Fortius
B 2

- coram Eius Scotto; recte inde argui posse videbatur, Donatorem in casu nostro per donationem deinde factam noluisse in Donarium transferre onera, & obligationes, quæ jam præcedenter transulerat in heredem, quo argumenti generis utitur *Rota in dila Romana donationis, & usufructus super reintegratione* 20. Aprilis 1714. §. Non relevante coram Eius Scotto.
- Eoque certius quia, quoties revera Donator voluisset debitis gravare Donarium, id facillimè poterat explicare, ideoque, si dicere omisit, noluisse credendum est ad *Text. in leg. unic. §. fin. autem Cod. de Caduc. tollen. Menech. conf. 81. num. 110. & seqq. Sord. conf. 166. num. 7. & seqq. Rota decif. 433. num. 4. coram Gregor. & decif. 620. num. 19. pars. 19. tom. 2.* idque exuberat, ut, seclusa speciali conventionione, tali onere devinctus remaneret is, qui de jure illi subijciebatur *leg. si de certa Cod. de Transf. leg. Cam Tivribus ff. eodem tit. Urcol. de Transf. quest. 81. num. 5. & 7. Rot. coram Royas. decif. 316. num. 25. & decif. 351. num. 9. & seqq. pars. 16. in Covallien. Pintani 9. Aprilis 1716. §. Et hæc procedunt coram R. P. D. Lancesca.* Quod fuit argumentum magis urget in subiecta tacti specie, ex quo Hercules Donator tale onus jam præcedenter in suo Testamento expressè imposuerat heredi, quamvis illius respectu hujusmodi expressio necessaria non esset, cum de jure debita Desuncti transirent in heredem, & ad ipsum pertineat illorum solutio *leg. pro hereditariis Cod. de hered. actum. leg. hereditas ff. de reg. jur. Menech. conf. 206. num. 128. Pergrin. conf. 39. num. 5. lib. 4. & alii passim.* Unde dum onus istud citrà necessitatem expressit in Testamento respectu heredis, illudque respectu Donarii omisit in donatione, in qua similis expressio necessaria fuisset pro dirimendis controversiis, quæ facillimè oriri poterant, & jam prævideri valebant, hæc profecto adeò abundans cautela in superfluis, & deficiens in necessariis optimè ostendit, non unam fuisse in utroque casu Donantis voluntatem, & Juris dispositioni omnino consentaneam, ut scilicet debita exsolvenda essent ab herede, ad quem de jure pertinebant, non autem à Donario, qui, subdito pacto sive tacito, sive expresse, ab illis regulariter immunis esse debet, ità ducto argumento à discretivo modo disponendi, quo passim in Jure nostro utimur ad *Text. in leg. unic. §. fin. autem Cod. de Caduc. tollen. Rolduc. decif. & rer. Judicat. tit. 3. de legat. decif. 56. num. 11. Rot. decif. 559. num. 9. pars. 18. in Romana, seu Bergomen. Primogeniture de Cerasola super repositis 5. Decembris 1707. S. Eoque evidenti coram Rmo Afsido, & in Verulana Causas 12. Maii 1713. S. Cujus decursus coram R. P. D. Falconerio Almae Urbis Gubernatore, & in Romana donationis, & usufructus de Grotius super reintegratione 21. Aprilis 1719. S. Nec in dolum coram R. P. D. Fuscari.*
- Altera efficacissima circumstantia exclusivæ alteræ conventionis promanat ab expressa promissione evictionis à Donante facta favore Donarii verbis illis = *promittendo di farli avere, e tenere, ad essergli di buona evizione a garanzia,* = quæ, aut eis familia, ad effectum inducendæ promissionem evictionis, considerat *Sard. conf. 143. num. 23. & seq. & sub eam. 38. §. 20. Rot. in Vossanen Fideicommissi 21. Martii 1708. §. Quin obijet in fin. coram bon. mem. Omanno, in Avenien. Concurfus super repositis 18. Junii 1714. §. Quæ circa coram Illust. D. Falconerio Almae Urbis Gubernatore.* Si enim Donans voluisset, Donarium teneri ad debita pro rata portionis donatæ, frustra illius favore se obligasset de evictione, quæ continet obligationem tradendi rem liberam ab omnibus vinculis, & hypothecis *Circob. discept. 48. num. 85. Gomen. variar. resol. lib. 2. cap. 2. num. 35. in fin. Rodoe. ad de Marin. cap. 103. num. 95. Gobb. confil. decif. 79. num. 42. Poffb. decif. Bona. 26. num. 46.* Unde, ne inanis penitus reddatur specialis ista evictionis promissio, quæ cateroquin etiam in donatione locum habere potest, & efficaciter apponitur, quoties de jure universaliter non agitur, ad tradita per *Grotian. discept. 657. num. 47. & seqq. Mantie. de tacit. lib. 1. tit. 10. num. 42. & lib. 1. tit. 23. num. 12. Margil. de evict. quest. 68. num. 14. & 22. & quest. 69. num. 9. & seqq. Catell. de donat. trail. 2. discept. 1. special. 29. num. 1. Poffb. decif. Bona. 24. num. 71. Add. ad Gregor. decif. 340. num. 13.* dicendum est, Donantem per eam liberare voluisse Donarium à quacunque obligatione, cui Bona donata subiecta esse possent, & illi, prout juris ratio exposcebat, obnoxium relinquere heredem universalem, ut optimè advertit *Rot. Bin. apud Poffb. decif. 24. num. 131. in fin. ibi = Et sic tantum obest, ut Donator voluerit Donarium teneri ad debita, ut imo in casu, quo Bona à Creditorebus acingerentur, voluerit ipse Donator teneri ad illum relevandum.*
- Nec officit responsio, quod, quum agitur de donatione universalis, qualis esse contenditur donatio quotæ, sive medietatis omnium Bonorum præsentium, & futurorum, Jusium, & actionum &c., inutilis est promissio evictionis, quemadmodum inutilis esset respectu heredis, in quem transeunt Jura omnia activa, & passiva; vel ad summum evictio promissio censeri potest respectu tituli universalis tantum, non respectu singulorum corporum, adeo ut, tametsi res aliqua Donatorio evicta fuerit ex causa debitoris Donantis; nihilominus evictionem præteritæ nequeat, quia non inde cessat universalitas tituli, medietas nempe Bonorum ipsi donatorum, cum Bona dicantur illa, quæ remanent, deductis debitis; Corruit namque prima pars hujusmodi contrariæ responsionis ex falso supposito latè superius comprobato, quod nimium hic agatur de donatione universalis, & propterea, subdito antecedenti, corruere necesse est etiam consequens, quod ab illo deducebatur; nempe promissionem evictionis inutili, remanere; Altera verò pars tollitur animadvert-

- vertendo, quod, si ex eo, quod Bona de Jure dicuntur deducto ere alieno, promissa evictio respectu illorum operari nequiret in casu evictionis per debitum, jam vana prorsus, & superflua plerumque remaneret istiusmodi promissio, semper enim eludi posset consimili diffusu, & per consequens frustrâ adhiberetur hæc adeo salubris cautela, quod perabsurdum esse, nemo est, qui non videat *Raii. conf. 39. nu. 3. vol. 2.*, *Rot. decif. 184. nu. 14. coram Rich.*, *decif. 2158. nu. 4. coram Cuccin.*, *in rec. decif. 534. num. 6. part. 14.*, *dec. 132 num. 2. part. 16.*, & *decif. 37. num. 17. inter impressi. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. lib. 10. tom. 3.* At quomodocumque res se habeat, quod videlicet, si vè promissa evictio nullis, si vè inutilis sit, si vè ea restringatur ad titulum, vel operetur etiam quoad corpora, id certum est, & ad intentum nostrum exuberat, quod ex illa recte declaratur mens, & intentio Donantis liberandi Donatarium ab onere debitorum *Gratian. discept. 201. nu. 8. & 92. discept. 609. num. 15. & 16. & discept. 627. num. 35. Posth. decif. Bonon. 24. num. 81. Addend. ad Gregor. decif. 321. num. 19.*, *Ret. in rec. decif. 174. num. 4. part. 4. tom. 3.*, & *decif. 321. num. 19. ead. part. 4. tom. 3.*

- Verum eum verò in nostro casu questio omnis silete videtur, quia non agitur de donatione simplici, in qua regulariter Donans non tenetur de evictione, nisi promiserit *Sanselici. decif. 315. num. 1.*, *Rot. in Romana donationis 25. Junii 1694. §. Nec obstat.*, & *22. Junii 1695. §. Iterum siquidem coram bon. mem. Pio*; sed res est de donatione ob causam, qualis dicitur illa facta intuitu, & contemplatione certis, & determinati Matrimonii *Vestarin. conf. 14. num. 17. & seqq.*, *Altograd. conf. 7. lib. 1.*, *Murcian. disput. 87. num. 30.*, *Merlin.*, *Pignatelli. lib. 2. contr. 34. num. 5. & seqq.*, *Francisc. Palm. consult. 99. num. 1. & num. 32. & seqq.*, *Rocc. disput. Jnr. secl. cap. 110. num. 1. & seqq.*, *Larrea decif. Granaten. 33. num. 19. & seqq.*, *Rot. coram Merlin. decif. 515.*, *in rec. decif. 127. num. 12.*, & *seqq. part. 6. post Castell. de donat. decif. 14.* & alibi sapissimè, in qua propterea, etiam deficiente pacto, & promissione, evictio semper, & indistinctè præstanda est si vè à promissione, si vè à traditione inceptis donatio, *Bartol. in leg. Julianus §. qui fundam num. 9. §. de verb. obligat.*, *Tiraquell. in leg. si unquam verb. donatione largitus num. 59. Cod. de revoc. donation.*, *Memoch. conf. 112. num. 29.*, *Gratian. discept. 657. num. 13.*, *Caucer. variar. resol. part. 3. cap. 4. num. 21.*, *Castell. de donat. contemplat. matrim. disc. 2. part. cul. 13. nu. 21.*, & *num. 64.*, *Maugil. de eviction. quest. 69. num. 26. & seqq.*, *Fontanell. de post. nuptial. claus. §. gloss. 8. part. 14. nu. 23.*, *Rudoe. ad de Marin. cap. 108. num. 97.*, *Copey. latr. dec. 40. num. 12. & seqq.*, *Maufrèll. ibidem num. 6.*, *de Luc. ad Franc. observ. 205. num. 3.*, *Sanselici. decif. 315. num. 14.*, *Rot. in rec. decif. 148. nu. 24. & seqq. part. 9.* Unde fit, quod si evictio, etiam non promissa, debebatur in hypothese, multo magis præstanda sit, quia expressè promissa est,

& consequenter ista promissio inutilis, & frustratoria censeri nequibit, præsertim cum facta sit filio dilectissimo occasione, ut dictum est, Matrimonii ab ipso contrahendi, quo casu edo facilius credendum est, Patrem donantem illum ab onere debitorum liberare voluisse per ea, quæ tradit *Guazzadin. conf. 60. num. 18.*, *Posth. dec. Bonon. 24. num. 77. clar. mem. Card. de Luc. de donation. disc. 58. num. 8.*

Neque ex eo, quod donatio sit generaliter comprehensiva medietatis omnium Bonorum, Jurium, & actionum cujuscumque generis, & speciei, translata videri potest in Donatarium etiam medietas Jurium passivorum, ita ut, ex mente Donantis, solutioni debitorum illum adstrictum fuisse, affirmari queat; nam Donans Jura, & actiones, intelligitur donare actiones, & Jura activa, non passiva, tum quia Jura passiva non sunt in potestate Donantis, sed Creditoris *Bald. in leg. sum §. si ante ff. de post.*, & actio nihil aliud est, quam Jus persequendi, quod cuique debetur *Institus de action. in princ.*, quod quidem Jus persequendi habet Creditor, qui agere potest, non reus, qui solum se defendit ad alio, qui eum persequitur *leg. 1. Cod. de eden.*, tum etiam quia donare est liberalitatem exercere, & beneficium conferre *cap. 1. & cap. Cum dilecti de donat.*, ideoque, cum quem onerare debitis non sit liberalitas, nec beneficium, dicendum est, Jura, & actiones tantum activas donatas fuisse, non autem passivas, maxime quia verba illa expressiva *Jurium, & actionum quorumcumque* apposta censentur ad ampliandam donationem, non ad illam diminuendam, vel restringendam *Posth. d. decif. Bonon. 34. num. 129.*

Ex his itaque omnibus censentur in ea, de qua agitur hypothese, debita Donantis ante donationem contracta, nullo pacto detrahenda esse à Bonis donatis, sed integrè solvi debere ex reliquo Patrimonio Donantis. Idque non minus ex dispositione Juris, quam inspectâ mente ejusdem Donantis.

Mediolanen. seu Novarien.

Locationis,

Locatio, & Conductio Tabernæ, vel Officinæ instructæ rescinditur, vel ad æqualitatem redigitur arbitrio Conductoris *enormissimè laxè*, licet ipse sciens prudens contraxerit. Locationem *enormissimam* continet pensio excedens in bestie fructus, & utilitatem rei locatæ. Locationem quoque augent pacta Conductoris onerosa.

VOTUM II.

1. *Æqualitas in contractibus servanda est.*
2. *Inæqualitas juri tribuit ei, qui minus habuit.*
3. *Præsertim in contractu Locationis, & num. 6.*
4. *Locatio, & conductio est contractus bonæ fidei.*
5. *Locatio, & conductio ad utriusque Contrahentis commodum est instituta.*

7. *Æqua-*

- 7 *Aequalitatem servari exigit iustitia commutativa.*
- 8 *Ad aequalitatem contractus pertinet, ne plus exigatur, quam par est.*
- 9 *Contrahentibus permittitur esse ipso decipere.*
- 10 *Procedit etiam in contractibus locationis.*
- 11 *Commercium impediuntur ex nimia aequalitatis observatione.*
- 12 *Ob lesionem modicam non licet à contractibus recedere, & num. 13.*
- 14 *Lesio etiam modica vetita est in foro conscientiae.*
- 15 *Neque licita est bono viro, & num. 16.*
- 16 *Lesus intra dimidiam potest agere remedium L. 2. C. de rescind. vend., si ponat alteram Contrahentem fuisse vitium bonum tempore contractus.*
- 17 *Positioni, quod fuit vir bonus, non tenetur quis respondere.*
- 18 *Virum bonum se fuisse negans, repellendus est à limine iudicii.*
- 19 *Ledi Contrahentes usque ad dimidiam partem veri pretii permittitur.*
- 20 *Procedit etiam de Jure Canonico.*
- 21 *Lesus ultra dimidiam veri pretii agere potest remedium L. 2. C. de rescind. ven. l. & nu. 90.*
- 22 *Procedit tam favore Locatori, quam Conductori.*
- 23 *Locatio, & conductio aequiparantur emptioni, & venditioni.*
- 24 *Non solum generaliter, sed etiam quoad lesionem, & num. 25, & 26.*
- 25 *Conductori, ne ledatur, jura subveniunt, potius quam Emptori.*
- 26 *Emptori non succurritur, nisi lesus sit tempore contractus.*
- 27 *Ad Emptorem pertinet omne periculum rei venditae.*
- 28 *Periculum rei conductae non spectat ad Conductorem.*
- 29 *Conductor, si casu aliquo superveniente, ledatur, potest à contractibus recedere, vel potest remissionem mercedis.*
- 30 *Ob lesionem eodem modo succurrendum est Emptori, ac Venditori.*
- 31 *Item eodem modo Conductori, ac Locatori.*
- 32 *Lesio tam Locatori, quam Conductori sufficit in se.*
- 33 *Conductor lesus ultra dimidiam iusta mercedis agit pro remissione mercedis, & refectione damnorum.*
- 34 *Pensionem, ut iusta sit, metiri debemus ex fructibus, & commoditatibus rei locatae.*
- 35 *Taberna infructuosa cum suo avuiamento habentur loco rei stabili frugifera.*
- 36 *Ita ut pro illis aliquid exigere liceat.*
- 37 *Intellige iuxta modum, qui servatur in rebus suapte notata fructiferis.*
- 38 *Nec ultra quatuor, aut quinque pro centenario.*
- 39 *Taberna infructuosa cum avuiamento locatio fit ad rationem quatuor pro centenario.*
- 40 *Taberna infructuosa cum avuiamento fructus taxatur ad rationem quatuor.*
- 41 *Pensionis quantitatem iustam esse, probat solam Locatori, finita locatione, paciscentis de eadem quantitate pro interesse recompensativo.*
- 42 *Lesio enormissima reddit contractum nullum, & num. 70.*
- 43 *Lesio si est in Basse, dicitur enormissima.*
- 44 *Lesionem argenti potius minuenda utilitatem Conductoris.*
- 45 *Locatori licet qualibet patia in locatione adijcere, quae non sint contra naturam contractus.*
- 46 *Locationis contractus est onerosus.*
- 47 *Patia conductori onerosa compensanda sunt cum minori quantitate mercedis, vel cum aliqua maiori utilitate Conductoris, & nu. 53. & 54. 56. & 59.*
- 48 *Patia onerosa sunt pretio aestimabilia.*
- 49 *Patium restituenda rei locatae, qualis erat tempore locationis, non improbat.*
- 50 *Nec est contra substantiam contractus.*
- 51 *Quia supra iustitiam contractus, reddit eum illicitum.*
- 52 *Ad aequalitatem contractus redigitur per compensationem oneris cum utilitate.*
- 53 *Lesio enormissima induci potest ex patia onerosa.*
- 54 *Lesio, ut dignoscatur, spectanda sunt omnes contractus partes.*
- 55 *Contractus officio iudicis redigendus est ad aequitatem, & num. 62.*
- 56 *Sciens prudens qui contrahit, implorare nequit officium iudicis, ut contractus ad aequitatem redigatur.*
- 57 *Remedium L. 2. Cod. de rescind. vend. competit ei, qui ignoranter, non qui scienter, & prudenter contrahit, & num. 65.*
- 58 *Donandi animam habuisse censetur, qui scienter, & sponte immudica personae se subijcit.*
- 59 *Lesio enormissima continet dolum re ipsa.*
- 60 *Lesio enormissima praesumptionem donationis excludit, & num. 73.*
- 61 *Ob lesionem enormissimam consensus dolo extortus censetur.*
- 62 *Ob lesionem enormissimam contractus locationis corrumpitur, & num. 72.*
- 63 *Lesionis enormissima vitium non parit scientiam rei, & onerum.*
- 64 *Donandi animus in eo, qui immediate ladiatur, non est verisimilis.*
- 65 *Est habet contra se eumque Juris praesumptionem.*
- 66 *Facere suum uero velle praesumitur.*
- 67 *Lesio enormissima contractum inficit, etiam si donationis causa expressa esset.*
- 68 *Donatio dolo extorta censetur, si ad sit lesio enormissima.*
- 69 *Remedium adversus lesionem non competit scienter, & libere Contrahenti.*
- 70 *Donationis praesumptio cessat in eo, quem ad contrahendum aliqua necessitas cogit.*
- 71 *Lesio immo diu si adest, praesumitur quis contraxisse aliqua necessitate coactus.*
- 72 *Lesionem summam involvunt contractus sponte*

- consensum, factus, & amens indicandus est.*
84. *Præsertim si agatur de contractu locationis ad utilitatem infirmæ.*
85. *Aromataria conditio non valde onerosa verificabile est quem consensisse ob spem illius postea emende.*
86. *Ob læsionem enormissimam contractus est ipse jure nullus.*
87. *In favorem alicujus quod indultum est, non debet in ejus odium retorqueri.*
88. *Contractus nullus indultus est in favorem læsi, & decepti.*
89. *Læsionem enormissimam qui passus est, declinare debet, ut velis contractum redigi ad æqualitatem, vel potius annuo reverti ad primum statum.*

DOMINUS Dominicus Prina locavit D. Giuliano Laurentio Vitia Aromatarium ab ipso exercitum in Civitate Novariæ una cum suo Avviamento, cujus quidem Capitalis concorditer à Partibus æstimatum fuit valoris librarum 6000. Imperialium, dictaque locatio facta fuit ad duodecim annos, quoniam verò sub dicta locatione, præter omnia, & quæcumque mobilia, seu utensilia, ac vasa, pharmaca, & alia, quæ reperiebantur in apotheca ad usum artis bene instructa, comprehendebatur etiam ipsa apotheca cum nonnullis mansionibus tam superioribus, quam inferioribus in Instrumento specialiter designatis, quorum tamen durare debebat ad novennium tantum, & hinc præ dicto novennio, quo locatio complectebatur omnia supradicta, conventa fuit annua pensio librarum 1050. Imperialium, ab anno verò nono usque ad duodecimum, quia cessabat locatio Apothecæ, & aliarum pertinentiarum, pensio constituta fuit in libris 800. Imperialibus quolibet anno, adeo ut respectu apothecæ, & annexorum Domino Principali locatarum, pensio calculata fuerit in annuis libris 150., reliquæ verò annuæ libris 800. cesserint in causam pensionis præ capitali Aromatarie condito ex utensilibus, medicinalibus, pharminis, aliisque ad usum artis necessariis, quod quidem capitale, cum, ut supra dictum est, concorditer à Partibus æstimatum fuerit libris 6000., inde, eo simul collato cum annua pensione librarum 800., ductoque calculo, patet pensionem præ illo constitutam fuisse ad rationem librarum ferre 14. præ singulo centenario, & anno.

Præter hanc adeo excessivam, & exorbitantem pensionem, adjecta fuerunt quamplura pacta conductori fummopere onerosa, quorum præcipua, & graviora, omittis aliis, sunt hæc, quæ sequuntur.

Che in caso, che detto Signor Locatore ricorresse da li medicinali per se, e per tutta la sua famiglia, sia tenuto detto Signor Conduttore somministrarli, e farli somministrare detti medicinali per il prezzo della metà dell'ultima Tassa &c.

Che in caso, che detto Signor Locatore, o la sua famiglia durante il tempo di detti nove anni

d'investitura della Bottega, a detti luoghi come sopra, non volesse abitare il resto di detta Casa, si debba dare ad affitto tutta la medesima Casa al detto Signor Vizio per anno finto da dichiararsi dagli Arbitri &c., e che reciprocamente il detto Signor Vizio sia tenuto in detto caso prendere in affitto tutta detta Casa per il detto anno finto da dichiararsi &c.

Che dette Signor Vizio Conduttore non possi, nè debba per tutto il tempo di detta investitura sotto alcun titolo, o causa, nè per qualunque causa ancor insolito, fortuito, ed imprevisto tanto di guerra guerreggiata, quanto di qualunque altro simile, e dissimile accidente, ed evento, per quali potesse succedere deteriorazione, e diminuzione detti emulamenti, e proventi di dette esercizio e di detta investitura, non possi, dice, nè debba diminuire, e pretendere qualche riduzione, o moderazione, o remissione in tutto, o in parte di detta pensione, o affitte come sopra convenute, ma sempre, ed in qualunque caso si obligato quello, a quella pagare intieramente, e senza alcuna, benchè minima diminuzione ne' tempi rispettivamente convenuti, ed alla rata &c. perchè senza questa legge passiva, e condizionale il prefato Signor Prina ha dichiarato, e dichiara, che non averebbe voluto fare, nè averebbe fatto tale investitura &c.

Che si obligato detto Signor Conduttore, come qualunque Padre diligentissimo di Famiglia, fedelmente, e con ogni attenzione, ed esattezza custodire, ed aver cura di tutte dette cose, come sopra, affittategli, di modo tale, che debba esser salva la sostanza delle medesime cose, e che esso Signor Conduttore non abbia ad esser altro, che semplice usufruttuario, mentre detto Signor Locatore si dichiara, che al detto Signor Conduttore debba spettare solamente la ragione di servirsi di detti utensili, medicinali, droghe, o vero robbe vive, salvo sempre la sostanza de' medesimi, e medesime, di maniera, che se dette cose si deteriorassero, o divenissero di minor valore per qualunque accidente, e causa, ed ancor per ragione della vetustà del tempo, sia obligato detto Signor Conduttore supplire, e rimettere l'equivalente a sue spese per reintegrazione totale del medesimo Signor Locatore.

Che sia lecito al detto Signor Prina, e tutta la sua Famiglia, per tutto il tempo, che durerà detta Locazione, passare per la detta Bottega, come sopra, locata a qualsivoglia ora del giorno, non solo all'uscire di Casa, ma anche ad ritorno &c.

Ex his sanè contractus hujusmodi undique læsivus, & inæqualis esse dignoscitur, & propterea vel omnino rescindendus, vel saltem ad æqualitatem redigendus videtur: in contractibus quippe natura ipsa æqualitatem imperat, & ita quidem, ut ex inæqualitate jus oriatur minus habenti, inquit Hugo Grot. de Jure Belli, & pacis lib. 2. cap. 12. num. 8. & consonat tradita per Cyriac. contr. 592. num. 40. & seq. Manil. de civit. quest. 150. num. 16. & seq. Borden. collus. legal. 5. num. 88. tom. 2. Fontanell. decif. 261. num. 8. & 9. Rot. coram Baro. decif. 195. num. 12. Idque præsertim locum sibi vindicat in con-

tractu locationis, & conductionis, qui cum sit
 4 bonæ fidei s. *Alii non infunt de action. & leg. consensu ff. de action. & obligat. Pacien. de locat. & conduci. cap. 1. num. 5.*, Rota coram Montie.
 5 decif. 4. num. 5. vers. *praefertim*, & ad utriusque contrahentis commodum, & utilitatem institutus *Rogissol. de contrahib. tit. de locat. prout. 7. num. 9. vers. probatur ex iii.*, cō magis exposcit, ut inter Contrahentes servetur omnimoda
 6 aequalitas, eorumque conditio par sit in omnibus, & per omnia juxta sententiam *Divi Thoma 3. 2. quæst. 77. art. 1. vers. & ideo debet*, ubi,
 7 quod ita exigit iustitia commutativa & ex *Aristotele in Ethic. & Politic.*, imò ex ipsa etiam sacra pagina idem optimè deducit *Covarv. variar. lib. 2. cap. 4. num. 15. vers. prior opinio verificata*, quos io proposito refert & sequitur *Pacien. de locat. cap. 18. num. 40.*, & bene etiam ad rem confertur notata per *Rogissol. de contrahib. tit. de locat. prout. 6. sub num. 5. vers. probatur primo*, & per bon. mem. *Anfald. de commerc. & mercat. dist. 97. num. 27.*

Ab hac verò aequalitate, naturali ratione in
 8 contractibus servanda, quæ io eo præcipue fiat, ne plus exigatur, quam par est *Hugo Grot. de Jur. Bell. & pac. lib. 2. cap. 12. num. 11.*,
 9 et si jure gentium, & Populorum instituto, recellum fuisse videatur, dum permillum fuit Contrahentibus se se invicem decipere, & circumveire, ut expressè habetur in *leg. in Causa lo 2. s. Idem Pomponius, ubi Gloss. ff. de minorib. & præcisè in terminis locationis in leg. Item si in pretio s. ubi. ff. locati, cā ratione, ne scilicet ex nimia aequalitatis observacione,
 11 commedia impediatur, ulla namque esset conventio, quæ posset præstare securitatem, nullusque esset litium finis, si ob modicam etiam
 12 læsionem, permillum esset à conventionibus posse recedere, ut optimè advertit *Cardin. Montica de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 57.*, *Hug. Grot. de Jur. Bell. & pac. cap. 1. 2. num. 26.*, Attameo, præter quam quod hujusmodi deceptio etiam in modico, io Foro conscientie est omnino prohibita,
 14 Item Pomponius ff. de minor. Covarv. variar. resol. lib. 2. cap. 4. num. 11., *Cardin. Montic. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 54.*, & ideo nec licita esse debet bono Viro, quia conscientia idem est, ac bonus Vir, ut inquit *Bald. in Cap. cum Causam de Testib.*, quo ad rem utitur *Pacien. de locat. & conduci. cap. 18. num. 33. & seq.*, ubi
 16 præterea ad effectum, ut læsus intrā dimidium possit etiam io Foro Fori agere remedio legis 2. *Cod. de rescind. vendit.*, tradit hanc cautelam desumptam à pluribus Doctõribus, quos ibi citat, ut scilicet idem læsus faciat unam positionem, qualiter Adversarius de tempore contractus, & postea fuit Vir bonus, & bonæ conscientie, & licet verè ipse non teneatur respondere, tameo, si respondeat, certè non negabit, immodò si negaret, repellendus esset à limine iudicii, & affirmando, condemnabitur, quia ei, tamquam Viro bono, & bonæ conscientie*

non licebat alterum Contrahentem, etiam in modico, decipere per supradicta.

Præterea jure novo restricta est Contrahentibus libertas se decipiendi usque ad dimidium partem veri pretii per *Teut. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit.*, ut observantur in specie *Pinell. in dist. leg. 2. part. 1. cap. 1. num. 3. & seq.*, & ibidem *Padill. num. 10.*, cui quidem Juris civilis dispositioni consonat etiam Jus Canonicum in *Cap. cum dilecti ubi Gloss. lit. F. verb. deceptione*, & ibi etiam *Abb. num. 2. vers. 2. nota*, & in *cap. cum Causa de empt. & vendit. Cardinal. Montic. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 53.*, & 58., *Pacien. de locat. dist. cap. 18. num. 42.*, *Quesleb. decif. 95. num. 5.*, ideoque, si quis hodie ultrā dimidium iusti, & veri pretii decipiat, agere poterit remedio *dist. leg. 2.*, quod non solum procedere in emptione, & venditione, & tam favore Locatoris, quam favore Conductoris, quoties alteruter sit deceptor, locum habere,
 22 communiter receptum est, *Gloss. in leg. Item si pretio s. 5. in leg. si soli Cod. locati*, & in *leg. in venditione s. in verbo si minor ff. de bon. autorit. Judic. possiden. Gabriel. commun. conclus. de emptione, & vendit. conclus. 1. num. 19. & 30.*, *Roman. conf. 423. num. 2.*, *Corn. conf. 181. num. 65. lib. 2. & conf. 285. num. 9. lib. 3.*, *Menech. conf. 1263. num. 7.*, *Rogissol. de contrahib. contr. 10. de locat. disquisit. 1. s. 10. num. 2.*, Rota in *Romana Rescissoria Contractus 8. Junii 1711. s. Nec longè coram Crispo.* Locatio quippe, & conductio
 23 in Jure equiparantur emptioni, & venditioni, & quidem non solum generaliter, ut io *leg. 2. ff. locat. & Instit. eodem tit. in princip.*, sed etiam specialiter in hoc proposito læsionis, ut in *leg. Item si pretio s. 5. final. ff. locat.*, unde quæ dicuntur de emptione, & venditione, abque ullo dubio procedunt io locatione, & conductione,
 26 ne, ut inquit io his terminis *Diadus à Brizio in rubr. de locat. & conduci. s. 2. num. 48.*, *Rogissol. dist. disq. 5. s. 10. sub num. 2. vers. probatur 2.*, *Pacien. de locat. cap. 18. num. 2. & seqq.*, maxime quia, si considerari potest aliqua differentia inter Emptorem, & Conductorem, ea est potius favore Conductoris, ut videlicet magis ei succurrat à legibus, quam Emptori, si huic eteom Jura non subveniunt, nisi quatenus sit læsus tempore contractus, tamen deinde quæcumque læsio illi eveniat, cum omne periculum rei, post perfectum contractum, ad ipsum spectet
 29 *leg. necessarius 8. ff. de pericul. & commod. rei vendit. 8. Cum autem instit. de empt. & vendit.*, quod secus est in Conductoris, ad quem periculum rei non spectat, sed ad locatorem *leg. Item queritur 14. s. Exercent leg. Qu conducti. 16. ff. locat.*, ex quo sequitur, quod in locatione si, casu aliquo superveniente, Conductor ledatur, possit vel à contractu recedere, vel petere remissionem mercedis *Menech. de retinend. possesi. remed. 4. num. 25. & 26.*, *Pacien. de locat. cap. 2. num. 5. & duob. seqq.*, & *cap. 18. num. 53.*, qui præterea ex hac ratione io umeris superioribus, & præcipue *av. 52.*, rejecta opinione illorum, qui volunt non eodem modo remedium rescissorium

rium competere Emptori, quem admodum competit Venditori, tradit in locatione, & condicione æque succurrendum esse Conductori læso, ac succurrit Locatori, itaut, considerato uno, eodemque contractu, si juxta dispositionem legis 2. *Cod. de rescind. vendit.* satis sit locatori læsio in sex, ita & sufficere debeat Conductori, non itaque requiratur in undecim.

Cum itaque in casu nostro tum spectat quantitate pensionis conventæ, tum consideratis patet in locatione adjectis, evidens, & aperta, sit læsio Conductoris longe ultra dimidiam debite, & consuetæ mercedis, siue pensionis, omnis æqui, bonique, & Juris etiam ratio postulat, ut illi succurratur vel per rescissionem contractus, quæ omnia in pristinum redigantur, ac si nunquam contractus iste celebratus fuisset leg. *sed et si me ptem ff. de condit. indebit. Gratian. discept. 324. num. 21. & seqq. Posth. resc. citat. 126. num. 1. Masf. consil. 178. num. 18. Rota coram Ludovis. decif. 179. sub num. 3. in rec. dec. 25. part. 6. num. 7. & 9. & in Romana Rescissionis contractus 8. Junii 1711. s. Quamvis coram Crispo*, vel saltem reducendo contractum ad justitiam, & æquitatem per diminutionem, ac remissionem mercedis, & rescissionem damnorum in ea parte, in qua Conductor, præter justitiæ debitum, læsio dignoscitur, juxta Textum in leg. *cum quidam 17. ff. de usur. ibi = Præsidem Provincie adi, qui stipulationem, de cuius iniquitate quæstus est, ad modum justæ exactionis rediget = ubi Glossa, & Doctores, & præcipue Alberic. in princ. Bald. num. 2. & 3. Salyet. an. 11. id ipsum eruitur etiam in cap. *Sagestani de decim. & sententiam unanimitum, Moudell. conf. 34. num. 16. Menoch. conf. 126. num. 8. & seqq. Cæter. variat. resol. part. 2. cap. 1. num. 275. Roderic. de annu. redditib. lib. 2. quæst. 15. num. 95. Calvin. de acquirit. lib. 1. cap. 28. num. 10. Ansaldo. de commerc. & mercat. disc. 99. num. 22. & 31. Rot. in dist. Romana rescissionis contractus 8. Junii 1711. s. Quamvis enim coram Crispo*.*

Porro, si spectetur quantitas pensionis, læsio D. Principalis ultra dimidiam ex se patet, nam, ut in facti narratione exposuimus, pro solo capitali aromatizato æstimato libris 6000. conventa fuit annua pensio librarum 800., quæ respondet libris sere 14. pro singulo centenario, & anno 1 hæc autem adeo excessiva, & exorbitans pensio, quæ nullam habet, nec habere potest proportionem cum fructibus, & commoditatibus re locata percipiendis, quibus alioquin pensio, & merces, ut iusta sit, commensurari debet Pinell. in leg. 2. *Cod. de rescind. vend. part. 1. cap. 3. num. 17. Cepoll. de simul. contr. pref. 3. num. 33. Caracc. de locat. tit. de rescind. loc. num. 14. Pacien. eodem trall. cap. 19. num. 4. Sord. dec. 198. num. 19. hæc, inquam, adeo immoderata pensio in dubium venire nequit, quin ex se sola sufficiat ad convincendum de læsione, & magna inæqualitate contractum, de quo agitur i certi namque, & explorati Juris est, quod hujusmodi Tabernæ instructæ una cum fvo avviamento reputantur quidem adig-*

De Contract.

star rei stabilis fructiferæ, itaut præ illis sine labore usuræ aliquid conveniri, & exigi valeat, dummodo tamen id sit juxta modum, & rationem legale, quæ proceditur in rebus suaspe naturæ fructiferis, ut admonet Card. de Lue. de usur. disc. 15. num. 3. & firmavit Rota in Romana, s. *Alban. Ferraci super damnis 17. Martii 1710. s. subalternanter coram Ansaldo, in Romana Pecuniaria super fructibus 9. Martii 1716. s. Absque eo quod, & s. final. & 29. Januarii 1717. s. firma si quidem coram Crispo* unde fit, quod, si illarum fructus, adinstar stabili, taxari, & calculari debent, egredi non poterunt mensuram quatuor, aut ad summum quinque præ centenario, prout de facto calculati apparent in casu, de quo agit Laderch. cap. 189. num. 3. Dian. tom. 1. trall. 8. resol. 89. Pacien. de locat. cap. 10. num. 123. Rot. dec. 330. part. 13. dec. 74. part. 14. & dec. 275. part. 16. & ad rationem quatuor facta fuit locatio similis Tabernæ instructæ cum avviamento in Romana Drogheria 15. Junii 1714. in princ. coram Crispo, Scotto, ut etiam in hac quantitate taxati fuerunt fructus alterius similis Tabernæ instructæ cum avviamento in Romana Pecuniaria super fructibus 9. Martii 1716. s. fin. coram Crispo. Certius in casu nostro, quia constat, ipsum D. Primam Locatorem justam agnovisse similem taxationem, dum post expiratam locationem convenit interesse recompensativum ejusdem capitalis venditi ad rationem tantum quinque, & ad similem quoque rationem supponitur eundem soluisse interesse dicti capitalis tunc cum ab ipso acquiritum fuit.

Quæ cum ita sint, quisque primo ipso oculorum conspectu, reique intuitu videt, D. Principalem in contractu, de quo agitur, læsum fuisse ultra dimidiam, dum præ locatione rei, quæ reddere non valebat plusquam quatuor, aut quinque præ centenario, promisit solvere pensionem in duplo sere excedentem, ad rationem nempe 14., quinimo ex hoc resultat videtur læsio enormissima reddens contractum nullum ipso jure Fab. in Cod. lib. 4. tit. 3. de finit. 3. Gratian. discept. 823. num. 38. Prat. disceptat. 25. num. 32. Rot. coram Cævolet. dec. 304. num. 3. in rec. dec. 302. num. 6. part. 10., quia læsio valde excedit dimidiam justæ pretii Menoch. conf. 1. num. 494. Castill. contr. tom. 7. cap. 18. num. 85. Cobed. dec. 70. nu. 2. Est enim plusquam in duabus tertis, vel tribus quibus partibus, quod cateroquin sufficeret ad hoc ut læsio enormissima diceretur Cora. conf. 133. num. 8. lib. 3. & conf. 27. num. 5. Molin. de Primigen. lib. 2. cap. 3. num. 18. Pacien. de locat. cap. 18. nu. 24. & seq. Rot. dec. 270. part. 14. & dec. 237. part. 15.

At verò, si sola immodicitas pensionis per se spectata tanta est, ut enormissimam læsionem inducat ex supradictis, quanto potiori jure eadem enormissima læsio probata dicenda erit in casu nostro, in quo, præter immodicæ pensionis quantitatem supra consideratam, adjuncta pacta gravissima, quæ in perniciem Conductoris absque ulla proventus compensatione conventa

C fur-

fuerunt, quæque addita constitutioni adeo excessivæ mercedis, vix ac ne vix quidem illum sentire posse sinunt commodum, & utilitatem ullam ex huiusmodi Contractu, quod exuberat
 46 ad probandam læsionem enormissimam, quæ datur etiam in modico, quando is, qui gravatur, parum habet *Gonzal. ad regul. 8. Concill. Gloss. 9. §. 4. num. 9. Rot. coram Puteo decif. 45. num. 10. lib. 1. in coroll.*

Haud sanè inficior, integrum esse Locatori
 47 quaslibet condiciones, & pacta locationi apponere dummodò non sint contra naturam contractus, eum contractus iste ex suo genere sit
 48 onerosus *Rosignol. de contract. contrail. 10. tit. de locat. prænot. 8. sub num. 8. §. Dices potest in fin. Sed firmiter cenfeo, atque sustineo, pacta Conductoris onerosa, ad servandam æqualitatem contractus, compenari debere, vel cum tenuitate pensionis, tantum nempe remittendo, sive diminuendo de iusta mercede, quantum importat onus à Conductore subeundum, vel alio modo illa compensando, ad tradita per *Novar. in manual. cap. 17. num. 260. Molin. de contract. disput. 503. num. 2. Less. de Just. & Jur. lib. 2. cap. 35. dubit. 3. num. 31. vers. notandum 2.* alioquin sunt illicita, & iniqua, quia
 50 inducunt onus pretio æstimabile supra id, quod exigit natura contractus *Bera conf. 144. num. 5. lib. 1. Lancellot. Gall. conf. 118. num. 50. Pacion. de locat. cap. 49. num. 74. & 77. Mari. Medic. dec. Floren. 67. num. 17. Rot. coram Barot. dec. 359. num. 10.**

Quæ ratione, etsi non improbetur pactum, quo obligetur Conductor ad restituendam rem locatam in eodem statu, & ejusdem valoris,
 51 cuius erat tempore locationis cum onere etiam subrogandi, & substituendi alias res, sive merces loco illarum, quas vel usu consumi, vel alias perire contingeret, ita transferendo omne periculum rei in Conductorem, eumque obligando ad quoscunque casus fortuitos, etiam insolitos, etsi, inquam, valeant, & non improben-
 52 tur huiusmodi pacta, quia non sunt contra substantiam Contractus, sed præter illam, quam propterea non vitiant, ita tamen intelligitur, & procedit dumtaxat in casu, quo debita ser-

ventur conditiones. *Azor. instit. moral. part. 3. lib. 8. cap. 11. quest. 7. Rosignol. de contract. cap. 10. de locat. prænot. 8. num. 3. c. nimirum si tantum proportionabiliter de mercede diminuat, quantum est onus, quod Conductor assumit, & periculum, cui subijcitur, vel alio*
 53 pacto compensetur, sine qua compensatione, certe pacta illa utpotè inducentia obligationem supra debetum, essent illicita, & iniqua *Azor. instit. moral. part. 3. lib. 8. cap. 12. quest. 1. 3. & 3. Molin. in sua instruat. Confess. lib. 1. cap. 4. §. 27. Card. de Lugo de Just. & Jur. disput. 29. sect. 5. num. 73. Silvestr. verb. Societas 2. in fin. 7. quest. Rosignol. de contract. tit. de locat. dist. prænot. 8. sub num. 3. vers. dixi, & sub num. 4. vers. & bis annuit & num. 9. & 10., onus quippe supra ju-*

stitiam Contractus reddit illicitum ipsum Contractum, ut ait *Rosignol. dist. prænot. 8. sub*
 54

num. 10. in fin., quod tamen onus si compensetur, eum non sit contra, sed præter naturam contractus, sustinetur, & obligat, quia per illius compensationem, contractus reducitur ad æqualitatem, & honestatem iustitiæ, ut profertur idem *Rosignol. loco cit.*

Constat ergò Contractum locationis, de quo agitur, omni ex parte iniustum, iniquum, & illicitum esse, quia non solum in eo constituta sunt immodica, & excessiva pensio, qualem certè nullo pacto ferebat substantia, & capitale rei locatæ, verum etiam nullâ habita ratione exorbitantium pactorum, quibus supra modum, & supra iustitiam præter naturam contractus gravatus fuit conductor, ne quidem minima, data fuit compensatio, quæ pollet magnis oneribus in illum translatis contraponi, quibus solum spectatis, præcipue etiam ab excessiva quantitate pensionis, probata dici posset anormissima læsio D. Principalis, cum illa dimetiatur etiam à multiplicitate, & exorbitantia pactorum, sive onerum, quæ sunt pretio æstimabilia, & tamquam minuenda valorem, usum, & commoditatem rei iustam compensationem recipere debent, ex alibi firmatis, & firmat in proposito

Rota in Romano rescissoria contractus 8. Junii 1711. §. Neque resistit, & seq. coram Crispi. multo verò magis probata dicenda erit non unâ tantum contractus parte, sed omnibus simul sumptis, & consideratis, quemadmodum faciendum esse monet in proposito *Pacion. de locat. cap. 19. num. 192.* Quamobrem iustâ ratione idem D. Principalis implorare videtur Judicis officium, ut res ad æquitatem redigatur, aut è medio tollendo Contractum adeò iniustum, iniquum, & læsivum, aut saltem aliquo alio pacto illum iustum, & æqualem reddendo juxta tacitum

Judicibus concessam per *Tex. in leg. illicitus 6. ff. de offic. Præsid. ibi = Item ne quis iniquum lucrum, aut damnum sentiat, Præses Provincia provident = ubi Gloss. in verb. sentiat inquit vel dolo, vel facilitate, quam facultatem singularem, & mirabilem appellat Theban. dec. 216., & contentante ad illam, præter alibi citatos, tradunt *Nevisan. conf. 74. num. 5. Gratian. discept. forens. cap. 538. num. 19. Cossa de rationat. quest. 91. num. 9. Rocc. disput. Jur. secl. cap. 95. apud quem plures Leatord. de usur. quest. 90. num. 37. Barguin. dec. 13. n. 36., & 47. vol. 2. & dec. 22. num. 39. part. 4., Rot. coram Casar. de Gros. dec. 2. de usur.**

Nique turbat, quod d. D. Vitia Principalis nos-
 55 ter minime ignoraverit qualitates rei locatæ, & onera illi adjecta, sed de omnibus plenè instructus fuerit, ut assentit in Instrumento, proindeque juvari nequeat æquativo Judicis arbitrio, minisque agere valeat remedio rescissorio
 56 *dist. leg. 2. Cod. de rescind. vendit.* quod ignoranti solum, & per dolum, ac fraudem circumvento impartiri solet, ex deducit per *Rosignol. de contract. contrail. 10. de locat. disput. 1. §. 10. num. 3.* si enim sciens, & informatus qualitatibus rei, & onerum illi adjectorum, nihilominus libere, & spontè, ac contra omnem doli, ac fraudis suspi-

cionem contractum eo modo perficere voluit pacis illis se subijcitur, & ad immodicam pensionem se obligando, in his sanè terminis donandi animum habuisse censetur, ideoque uti nequit ullo iuris remedio, cui per donationem tali casu renuntiatis præsumitur *Gratiani discipuli*. 46. *num. 28.*, *Cancer. varior. resol. part. 1. cap. 13. num. 53. Særd. dec. 130. num. 8.*

Obiectio nuncque bis pluribus responsionibus submovetur. Prima est, quod attentè læsione enormissima, quam in hypothese intercessisse, supra latè probavimus, ex ea dolus lædētis re ipsa arguitur, & inducitur per *Test. in leg. omnes 8. Lucius ff. de his, quæ in fraud. Cred.*, *Corstall. contr. Jur. tom. 3. cap. 2. num. 40.*, & *tom. 7. cap. 18. num. 92.*, *Fontanell. de post. nuptial. claus. 9.*, *Glof. unic. num. 4.*, *Molin. de Primog. lib. 2. cap. 3. num. 18.*, cessat præsumptio donationis ob defectum liberi consensūs Contrahentis; 69 qui tali casu dolose extortus censetur *Rota coram Duran. dec. 121. num. 24.*, & propterea ipso iure quoque Contractum corrumpere necesse est *leg. si dolo 5. Cod. de resc. vendit. Paris. conf. 55. num. 19. lib. 3.*, *Larat. conf. 112. num. 36.*, & *seq.*, *Corstall. tom. 7. cap. 18. num. 94.*, *Giarr. dec. 105. num. 1.*, & in puncto locationis est *Test. in leg. & ideo 26. n. 23. ff. locati.*, cuius verba sunt = & ideo præstata minoris pensionis locatione facta, si nullus dolus Adversarii probari possit, rescindi locatio non potest = ergo à contrario sensu, si dolus Adversarii intercedit, locatio rescindi debet; 72 At verò, si locatio rescinditur, quoties dolus intercedit, quia cessat præsumptio donationis 73 ob defectum liberi consensūs, jam patet scientiam qualitatē rei, & onerum minimè suffragari ad effectum sustinendi contractum enormissimè lædīvum, ut latè probant *Alberic. in dicit. leg. 2. Cod. de rescind. vendit. num. 12.*, *Pinnell. ibidem part. 2. cap. 3. num. 11.*, *Facchin. contr. Jur. lib. 2. cap. 20. in 5. dub. vers. sed contrarium.* & *seqq.*

Altera responsio est, quod præsumpta illa donatio, super quâ fundatur obiectio, nullo pacto est verisimilis, neque enim solet hic esse tales contractus inausuati animus, nec præsumendus est, nisi appareat, quod enim promittunt, aut donat, credendi sunt promittere, aut dare tamquam æquale ei, quod accepturi sunt, neque ejus æqualitatis ratione debitum aliquo modo dari, ut totidem fere verbis bene ad rem inquit *Hugo Gros. de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 12. num. 11.*, & post alius dixit *Beillon. Jura. conf. 54. num. 30.*, & firmavit *Rota post Salsad. in Lohyrin. Credit. dec. 27.*, *coram Duran. dec. 121. num. 20.*, & 21., & *coram Royas dec. 187. num. 8.*, ideoque, cum in hypothese nullum concernat argumentum huiusmodi donationem faciens, & ea cæteroque habeat contrā se omnem Juris præsumptionem, cum potius error in facto proprio, imò etiam fatuitas præsumatur, quam quod quis velit ita jactare suum, & alteri gratis dare *Bald. conf. 589. in fin. lib. 2. Cravet. conf. 77. num. 14.*, *Becc. conf. 235. num. 4.*, *Rot. coram Martin. dec. 885. num. 19. in recent. decif. 69. num. 4. part. 7.*, frustra

illa asserri videtur prò fundamento validitatis contractus, alioquin, ut sæpè dictum est, enormissimè læsivi, quando in his terminis, etiam si donatio expresse appareret, nihilominus profutura non esset, quia, sicuti dolus in contractu intervenisse præsumitur, ex supradictis, ita pari modo per dolum extorta censetur etiam donatio ipsa, quæ propterea nullo pacto valeret *Cravet. conf. 142. num. 23.*, *Peregrin. conf. 81. num. 19. lib. 1.*, *Mench. conf. 412. num. 84.*, *Vincent. de Franch. dec. 247. num. 5.*, etiam si iuramentum adesset, *Peregrin. dicit. conf. 81. num. 19.*, *Særd. conf. 480. num. 13.*, & *seqq.*, *Stalban. Jura. resol. 93. num. 47. lib. 1.*, *Rot. in recent. dec. 318. num. 2.* & *seq. part. 4. tom. 2.*

Tertia denique responsio est, quod eatenus scienti non competit ullum ex dictis remedijs, quatenus contractus, seu locatio facta fuerit omnino libere, alias namque, si Conductor inductus fuerit ad ita conducendum aliqua necessitate etiam non præcisè, sed causatim, cessat præsumptio donationis, & renunciationis præstatis Juris remedijs ad tradita per *Corn. conf. 12. num. 22. lib. 3.*, *Cravet. conf. 151. num. 25.*, *Mench. conf. 109. num. 30.*, *Pacion. de locat. cap. 18. num. 94.* & *seqq.*, & consequenter scientia non præjudicat; huiusmodi autem necessitas non fuerit in casu nostro, etsi mihi reverè non constet, adhuc tamen valde probabile id censeo, inspectâ qualitate contractus, qui utpote summam continent læsionem, & deceptionem facile inducit ad credendum Partem deceptam in eum consensisse, non spontè, sed aliqua necessitate coactam, cum alioquin prorsus fatuum, & amentem iudicari oporteret Virum huiusmodi contractibus libere, & spontè consentientem contra obviam, & regularem præsumptionem *Testum in leg. cum de indobito 25. vers. fin. verò ff. de probat.*, quæ fortius urget in hypothese, quia agitur de contractu ad commodum, & utilitatem, ut supra dictum est, non ad perniciem, & damnum instituto; quinimò, si aliqua etiam probabilior necessitatis causa quæreretur, ex non deficeret, quia nimirum verisimile est, D. Primam Locatorem non aliter D. Principalem vendere voluisse aromatariam, prout fecit, clapsis duodecim annis locationis, quam ea lege, ut prius annis totidem illam sub dictis pactis conducere, quando quidem dubium non est, quin id sufficiat ad inducendam necessitatem causativam, ad effectum, ut dici nequeat, D. Principalem omnino libere contraxisse.

Jam verò ex his perspicuè demonstratè enormissima læsione contractus, de quo agitur, opus non esset iudicis ministerio ad illum rescindendum, utpote ipso Jure nullum; Verum quia nullitas huiusmodi inducitur ex favore fraudati, & decepti, quod autem inducitur ex favore unius, nequit contra eum retorqueri *leg. quod favore ff. de legib. idcirco*, si Conductor vult contractum subsistere, id declarabit agendo ad compensationem, & reductionem contractus ad æqualitatem *Resol. de contr. contract. 10. de locat. disquis. 1. §. 7. sub num. 3. vers. limitanda tertio* & *seqq.*

90 & seqq. si verò malit contractum rescindere, Judicem adibit, qui vel illum pronuntiabit nullum tamquam enormissimè læsum, & omnia in pristinum reducet, vel saltem rescindet, tamquam læsum ultra dimidiam juxta notatā per Pactum, de locat. cap. 18. num. 18. ad 23. apud quem alii.

Neapolitana restitutionis Bonorum.

Pacta post Bellum inita inter Reges, aliosve Principes de restituendis Bonis penes Fiscum existentibus, comprehendunt jura nondum a Fisco distracta, atque hereditates ab alio non aditas, si modo ea ab initio moti Belli possiderentur. Hereditatis additio ex quibus actibus, & argumentis probata dicatur.

VOTUM III.

- 1 Consensus in re dubia, vacuo debet esse animo.
- 2 Pacis faderis post bellum inito, ad antiqua possessionis jura sit reditus, si ita fuerit conventum, & num. 5.
- 3 Pacificatio Regum, ac Populorum inter se non ita tantum utilis est, sed ceteris etiam, qui ab alterutris partibus fuissent.
- 4 Princeps pacifens cum Hostibus, non sibi soli, sed toti Reipublicæ, & singulis Civibus pacisci intelligitur, & num. 30.
- 5 Pace initā, Bonæ eorum Domini sunt restituenda, & num. 31.
- 6 Limita, ubi res fide Bonæ in alios distraxit, & de quorum restitutione Princeps non conveniunt, & num. 7.
- 7 Per restitutionem quilibet recuperat, quod suum est.
- 8 Restitutio fieri censetur ei, qui in pristinum statum reponitur.
- 9 Pace initā, restitutio Bonorum, inter Principes conventa, facienda est.
- 10 Pace initā, sunt præsertim restituenda Bonæ ejus tempore existentis penes Fiscum supremorum Principum, & num. 26. 60. 62. & 93.
- 11 Procedit, etiam si fuerint, durante Bello, in alios distracta.
- 12 Procedit tamen, si in capitulis pacis accepta non fuerint, & num. 69.
- 13 Restitutio debet intelligi plenarie facienda, & num. 38.
- 14 Præsertim in publicis conventionibus faderum, & pacificationum.
- 15 Conventiones publicæ faderum, & pacificationum sunt juris gentium.
- 16 Restitutio publicæ conventa in casu faderum, & pacificationum, est, ac si ex capite justitia facta, & num. 85.
- 17 Et maxime favorabili censenda est, & num. 75.
- 18 Latèque interpretanda, & num. 54. 77. & 87.
- 19 Nec ejus tollendus, aut impediendus effectus.
- 20 Principum conventiones publicæ in casu pacificationum naturam habent bonæ fidei, & num. 55.
- 21 Etiam quoad Contractus stricti Juris.
- 22 Et stricti Juris interpretationes rejiciunt, & num. 57. & num. 110.
- 23 Pacis, ac faderis Capitula solo Jure gentium interpretanda sunt, & num. 56.
- 24 Conventiones publicæ in casu faderis, & pacis, correspondunt sibi.
- 25 Et per eas Subditi, ac Sequaces Principum utriusque restituuntur pristina eorum possessioni, & num. 32. & 33.
- 26 Conventiones publicæ in casu faderis, & pacis mutua sunt, & æquales.
- 27 Et proinde favorabiles.
- 28 Conventiones faderis, ac pacis ita interpretanda, ut Belli iustitia quàm maximè æquatur.
- 29 Procedit etiam quoad Subditi, hostiles partes fecerunt, & num. 94. & 95.
- 30 Subditi quæ ei non est, in casus Regno Bonæ tantum possident.
- 31 Feudatarius est Domino devotissimus juramento fidelitatis, & servitorum præstatione.
- 32 Non verò est Subditus.
- 33 Regia Progenitas familiæ, Regis decoratur privilegiis.
- 34 Et restitutio ipsius favore in Capitulis pacis conventa, debet laxiori eo sensu intelligi, quo Reges inter, ac personæ eis conjunctas.
- 35 Utilitas, mutique decuris ratio est optima pacis interpret.
- 36 Discretio naturalis plus est omni virtuti.
- 37 Principes tantum in Bello ejus Regis partes sequi, cui sanguis est conjunctus.
- 38 Spoliatus ante omnia restituendus est.
- 39 Non tamen id generatim procedit, ubi sit pax inter Principes. Intellige ut num. 45. & 46.
- 40 Spoliatus, ubi sit pax inter Principes, non est absolute ante omnia restituendus, si clara sit spoliantis jura, & num. 70. & 71.
- 41 Vel quando conjici nequeat, restitutionem a Pacifcentibus fuisse volitam.
- 42 Restitutio in vim capitulorum pacis, ut debeatur, sit est possessio tempore moti Belli, & num. 59.
- 43 Restitutio possessionis in capitulis pacis conventa, fieri prius debet, quàm jura possessionis valeant expendi.
- 44 Bello turbantur, non odimuntur Jura Privatorum.
- 45 In restitutione faciendâ in vim capitulorum pacis, publicæ utilitas, & pacis Religio servanda est.
- 46 Præsertim si passa sintque, & respectiva.
- 47 Regum conventiones solo jure natura reguntur.
- 48 Positi ut non stetur, color causa namquam deficit.
- 49 Ipsaque posita in causa esse possunt novæ controversias excitandas.
- 50 In pacis contrahenda locum habet regula correspondentium.

- 64 Et, si una pars, altera etiam violatur, & num. 65.
- 66 *Pactum tam committendo, tum omittendo violari dicuntur.*
- 67 *Pacis uniusque qua servanda sunt, dicuntur iura pacti praestanda.*
- 72 *Pace inita, antiqui Possessor non tenetur litigare pro Bonorum restitutione, sed fas est summario illorum possessionis demonstrare, & num. 73. & 104.*
- 74 *Defensio variis, atque diffamis mali juris indicium est.*
- 76 *Pacis conventus de possessione restituenda, non dum Bello crepta, sed etiam adquiri impedita, comprehendere censetur, & num. 77. 90. & 91.*
- 78 *Conventiones publicae debent iuxta rationem à Paciscentibus in menta habitam interpretari.*
- 79 *Ea autem saepe comprehendit res non secundum existentiam, sed secundum potentiam moraliter consideratam.*
- 81 *Pacis conventio de possessione restituenda, non de Bonis tantum, sed etiam de iuribus debet intelligi.*
- 82 *Bonorum, & rerum appellatione iura quoque comprehenduntur.*
- 83 *Restituere, & Possessorem facere.*
- 84 *Restitutio non tantum significat corporis, sed etiam iuris, & causae restitutionem.*
- 86 *Sub restitutione ex capite iustitia, veniunt iura, & actiones.*
- 88 *Restitutio in capitalis pacis licet conventa de solis immobilibus, iura tamen, & actiones complectitur.*
- 89 *Atque ita iura successionum, & hereditarium.*
- 93 *Iura non debent censeri Bello adempta.*
- 96 *Restitutio in Capitali pacis conventa, non comprehendit res, & hereditates tempore Belli delatas, & à Fisco distraxis disceptant Doctores.*
- 97 *Opinio tamen affirmativa verior reputatur.*
- 98 *Praesertim cum hereditas nec dum adita est ab alio, in quem facta alienatio.*
- 99 *Hereditas à Fisco distracta, & nondum ab alio adita, et conventam possessionis restitutionem, ad legitimam spectat heredem illum capocem inde effectum.*
- 100 *Secus, si alteri in grada sequenti fuerit delata, ab eoque adita.*
- 102 *Et in quibus aditio inducatur? & num. 103. & 103.*
- 103 *Hereditatis aditio probatur verbis quibuscumque adnudi omnium significantibus.*
- 105 *Hereditatis aditio probatur, ex quo, post eam uno loco aditam, Procurator est constitutus ad eam alibi adendam.*
- 105 *Immissio in possessionem post accuratam vel examen decreti, non ex gratia, sed ex iustitia concessa dicitur, & num. 106.*
- 107 *Atque ex executioni omnino demandanda.*
- 108 *Princeps, concessit licet suis Magistratibus*

iurisdictione, retinet adhuc supremam iudicandi potestatem.

- 109 *Non procedit in Causa, quarum cognitio ipsi ex Principatus Legibus vetita sit.*
- 110 *Conventio restitutionis in capitalis pacis inita, à supremo duntaxat Principe interpretanda est, & num. 111.*
- 112 *Fiscus, ubi agitur de restitutione post Bellum facienda, facile praesumitur Subditi frustraturus, si de eo debet cognoscere.*
- 113 *Ad Collateralem Regii Consilii spectat cognitio controversa, si qua oritur post decretum à Principe, in vim capitalium pacis, Bonorum restitutionem.*
- 114 *In dubio contra Fiscum iudicandum est.*
- 115 *Praesertim in Causa restitutionis Bonorum faciendi in vim capitalium pacis.*

SERENISSIMA Princeps Condzi restitui petit ad possessionem reddituum fiscalium in Regno Neapolis existentium, qui ad ipsam, uti filium adoptivum, & ex Testamento heredem Serenissimi Joannis Casimiri Poloniae Regis jam dudum delati fuerant, & quorum possessione adepti, quum Philippus V. Hispaniarum Rex dict. Regnum obtinebat, pacifice gavisus fuit, donec illo Sacra Caesarea Majestas potita est: tunc enim ob gravissima Bella inter eandem, & Christianissimum, ac Catholicum Reges vigentia, dicti reditus à Regio Fisco sub sequestro positi fuerunt: qua sane in disceptatione requisitus, ut nulli Partium studio, sed veritatis tantum parendo, sensus aperire meos à vacuo proinde animo, ut iis, qui de rebus dubis consultant, monuit *Cesar in Oratione apud Salust. de Bell. Catilin.*, perperis secundum ea, quae proponuntur, rationum momentis, potiora Serenissimae Instantis Jura esse auctiora.

Petit enim, remoto sequestro, dictam restitutionem vigore Articuli 25. Pacis Radstadiensis, quo cautum fuit, quod Subditi, ceterique omnes, qui vel Caesareae Majestatis, vel Christianissimi Regis partes sequuti essent, plenè restitui deberent possessioni Bonorum, & Juribus, quibus ante susceptum Bellum fruebantur: ea autem ejusmodi fœderum, quae inter se paciuntur Reges, virtus est, ut cum pares Bello, aequo fœdere in pacem, atque amicitiam venerint, tunc repeti, reddique per conventionem res, & si quarum turbata Bello possessio sit, eas aut ex formula Juris antiqui, aut ex partis utriusque commodo componi, ut loquitur *Hug. Grat. de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 15. §. 4.* ubi Gronovius lib. 8. & C. ait, id conventum videri, quod prout illud conventum erat, aut res se habebant ante Bellum: ut restituantur in flatum, quo fuerant, antequam turba incidere.

Id verò, quod ejusmodi publicorum, ac foederalium pacificationum, & fœderum sanctitate continentur est, non tantum pertinet ad ipsorum inter se pacificationum Regum, & Populorum utilitatem, sed praecipue etiam commoda, atque incolumitatem respicit subditorum, ceter-

exterorumque, qui ab alterutris partibus fuissent, i quippe Princeps paciscitur cum hostibus, non sibi soli, sed toti Reipublicae, & singula Civium sui pacisci intelligitur, sunt verba Petri Gadelij Commentator. de Jur. pac. cap. 5. num. 1. & 2., quapropter, in pace, prout res se habebant ante Bellum, bona antiquis eorum Dominis, & Possessoribus restituenda erunt Bald. de pace Constantia 5. Possessorum num. 2., & 5. Hoc quod non, Aretin. Saccia. & Jafson in leg. Gallus 5. Et quid si tantum ff. de liber. & postumum Roman. in leg. sed si hac lege 5. Liberorum ff. de in jus vocand. Abb. in cap. 1. de Treg. & pac. Roland. & Valle conf. 1. num. 118. lib. 3., Menoch. conf. 105. num. 4., idemque num. 12. declarat, contrarium sentientes intelligendos esse loqui de Bonis in alios alienatis, & de quibus inter Principes conventum non fuit, quod illa quaeque restituerentur, Boff. inter suos tractatus varios tituli. de restitutionibus quae sunt à Principibus num. 8. fol. mibi 590. Antonen. de reg. Donationum. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 29. num. 13., & seq.

Et sane, si per restitutionem quilibet recuperat, quod suum est, ita quidem, ut restitutus ille censatur, qui in pristinum statum reponitur, consequendo nimirum quantum id abstulit, adversus quod petitus restitutio, leg. quod si minor 5. Restitutio ff. de minor. leg. Ab hostibus 5. sed quod ff. ex quib. caus. leg. 1. ff. de vi, & vi armat. Canon. Andeimar 4. caus. 3. quæst. 2. Gloss. in Canon. ab exordio 2. distincti. 35. lit. G. Cajac. ad tit. 4. lib. 37. Digestor. leg. 1. 5. Filium tom. 4. oper. postumum. part. 2. lit. E. fol. 29., Solares. de Jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 27. num. 202., Peregrin. de Jur. Fidei. lib. 5. tit. 2. num. 25., inde sequitur, quod in ea restitutione, quæ ex publica causa pacificationis inter Principes initæ, utrinque faciendi solemniter convenitur, restitui debeant omnia, quæ per Bellum ablata fuerunt, ut post Bald. mox citat. 5. Hoc quod non, tradit. Boff. dicti. tit. de restitutionibus quæ sunt à Principibus. foli. Bell. num. 5., & 6., & num. 9. 13. & seqq., Guazzin. de pace, & tregua part. 1. quæst. 31. num. 14., Antonen. de Donatione. dicti. cap. 29. num. 15., & 16., Bertaecbia. in repertor. lit. P. vers. Pace facta, Paris de Puteo de fendor. reintegr. cap. 36. Pegat ad ordinat. Regn. Portugal. tom. 1. Gloss. 55. num. 25. fol. 99.

Quæ profecto certissima Juris, ac æqui, & bonique præcepta proculdubio locum sibi vindicant, quoties agitur de Bonis, quæ tempore celebratæ pacis exsistunt penes Filium Supremorum Principum, illa enim sine ulla cunctatione, & mora restituenda certè sunt antiquis eorum possessoribus Bald. in tit. de Pace Constantia in verb. in plenitudine gratia nostra Felis. in cap. inter quatuor num. 10., vers. & dixit de majorit., & obediunt., Roland. & Valle conf. 1. num. 118., ubi quod hoc caus nullus ab hac sententia discrepat lib. 3., & conf. 45. num. 19. vers. sed mater., & seqq. lib. 4., ubi etiam appellat hanc conclusionem communem theoricam Voff. de Saccessum. resol. lib. 1. §. 3. num. 4. Odd. de restitu. in

integr. part. 2. quæst. 99. artic. 4. num. 26., & num. 29., quando aliquem talem restitutionem porrigendam esse ad Bona etiam, quæ durante Bello, in alios distracta, etiam alienata fuerunt, modò tamen in Capitulis pacificationis eadem excepta minime fuerint, præter Doctorum loca mox allegata, traditur apud Bald. in dicti. tit. de Pace Constantia in verb. privilegia cuius ibi = nota ex isto Textu, quod si Bona Rebellium temporis rebelliois aliis sunt concessa personis; scilicet pace sunt reddendo primis Dominis Teasat hic valde notabilis, ita quod ipsa pax non habet vim simplicis indulgentiæ, sed restitutionis in integrum, quod tene menti = quem sequuntur Aretina in dicti. leg. Gallus 5. Et quid si tantum ff. de liber. & post. Soccin. conf. 58. vers. adhuc dici potest volum. 3., Boer. decif. 38. num. 7., de Maria. ad Revertor. decif. 487. ad med., Antonen. de Donat. dicti. cap. 29., qui postquam quæstionem hanc latè examinaverat, & contrarium opinionum fundamenta referendo, huius controversiæ decisionem difficilem dixerat; nihilominus num. 43. Sententiæ affirmativæ, tamquam melioribus fuisse rationibus, plurimisque confirmatæ Judicatis, adherendum esse censet, & confert luculentæ decisio à Sacra Roda edita in una Romana Primogenitura, & fideicommissorum de Corsini 16. Maii 1710. §. 9. coram Rôno Aldro-vando.

Moventurque præcitati Doctores prævalidis illis rationibus desumptis ex natura ejusmodi restitutionis, quæ, si regulariter plenariè facta intelligenda semper est ex Cajacio ad tit. 31. lib. 3. Cod. tom. 5. oper. postumum. fol. mibi 1540., posteriori jure talis censenda erit in publicis hisce, conventionibus, quales sunt illæ, quæ sunt per fœdera, & pacificationes Hag. Gros. de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 15. §. 2. Cajac. tit. de post. in leg. Conventionam §. tom. 1. oper. prior. fol. 939. lit. E., & fol. seq. lit. A., illas adscribens juri gentium Boc Kelmansus in Digest. lib. 2. tituli. 15. de post. num. 15. fol. 142. Cardin. de Luc. de feud. disc. 27. num. 8., quæ propterea restitutio, tum quia equiparanda est illi facto ex capite justitiæ Tapia ad rubric. Digestor. de Constitut. Princip. cap. 3. num. 8. in fin., & num. 34. Cardin. de Luc. de regal. discurs. 148. num. 48. vers. magna siquidem, & disc. 160. num. 38., tum ob plurimum, qui eidem ineft favoris, obque publicam, quam respicit, utilitatem, latè interpretanda est Decian. respons. 38. num. 6. lib. 2. Tsch. præticæ. conclus. lit. P. conclus. 178. num. 1., & seq. Guazzin. de pac. & Trega. part. 1. quæst. 33. num. 9., ubi quod ita intelligi debet, ut ejus effectus minime tollatur, idemque nec directè, neque indirectè impediatur Antonen. de Donatione. dicti. cap. 29. num. 12. & 13. & 10., & ex Textu in leg. Cum quidam ff. de liber. & postum. & leg. hoc modo ff. de condit., & demonstrat. tradunt Volez. conf. 99. num. 37. tom. 1., & Grammatic. dec. 1. 2. num. 19., quidquid enim Principes in dictis publicis conventionibus agunt, atque paciscuntur, naturam habet bonæ fidei, quæ in ipsis exuberare debet, licet ceteroquin age-

- 12 ageretur de Contractibus stricti Juris *Croon. conf. 95. num. 9. Voss. quæst. illustr. part. 2. quæst. 63. num. 50. Cressp. de Valdaur. observat. 103. num. 60. Armatus de Jur. public. tom. 3. cap. 3. fol. 88. à tergo circa med.*, ideoque rejiciunt interpretationes stricti Juris; nam *discrimen actum bonæ fidei, & stricti Juris, quatenus ex jure est Romanum, ad jus gentium non pertinet*; ut loquitur *Hug. Grat. de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 16. num. 1.*, dum igitur Principes in
- 14 fœderum, & pacis Capitulis, solo jure gentium interpretandis, conveniunt, quod Bona tempore Belli occupata, restitui debeant prioribus Dominis, & possessoribus, per plenariam eorumdem restitutionem, omnia in pristinum statum reduci debent, ut probatum est superioribus locis.
- Hec autem, quæ contradicere non habere dicuntur, quando res est de Bonis tempore celebratæ pacis adhuc à Fisco retentis, servanda certè eo magis erunt, quando ejusmodi
- 20 pacificationis contractus suapte naturâ correctivi Nicol. Moran. de fid. treg. & pace quæst. 136. num. 1. inter Tract. magn. tom. 11. part. 1. fol. 444., utrinque Subditos, & Principum sequaces restituunt antiquæ Bonorum possessioni, tunc enim cum sint mutui, atque æquales *Hug. Grat. de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 15. §. 6. num. 1.*, inquit, quod conventiones illæ æquales sunt, quæ utrinque eodem modo se habent = sub-
- 22 dendo num. 2. talia esse, quæ de restituendis, captivis, & rebus captis &c. conveniri solent = pacta in eisdem contenta favorabilia efficiunt, ut prosequitur idem *Hug. Grat. lib. 2. cap. 16. §. 10. = favorabilia sunt, quæ æqualitatem in se habent, & quæ communem spectant utilitatem, quæ quo major est atque letius patet, eo major est promissi favor, et eorum, quæ ad pacem faciunt, major quàm ad Bellum = ibique Gronovius liter. A., illumque sequendo id etiam egregiè docuit Pufendorf de Jur. natur., & gent. lib. 5. cap. 12. §. 12. ubi ita loquitur = favorabilia sunt, quæ æqualitatem in se habent, sed in quibus utrinque æqualis est conditio, & utrique æquè consulitur, quæque communem utilitatem spectant; quæ utilitas quo major est, quoque latius patet, eo major est promissi favor. Favorabilia item sunt, quæ societates, & quolibet actus conservant &c. sic et eorum, quæ ad pacem faciunt, major est favor, quàm quæ ad Bellum = & ibi in annotat. lit. A., ubi refertur alius præclarus Hugonis Gratii locus lib. 3. cap. 20. §. 21., Jure idcirco meritoque circa interpretandas pacis conventiones observanda erit interpretatio illa, quæ partes quo-*
- 24 ad Belli justitiam quàm maximè æquet, quod fieri solet duobus maximè modis; aut ut quarum rerum turbata Bello possessio est, ex formula Juris antiqui computatur, &c. aut ut res mancant quæ sunt, loco = ut his verbis loquitur Gratius lib. 3. cap. 20. §. 11. Quod attinet ad rem nostram, in contractu pacificationis, non secundus, sed primus servatus est modus, quod nempe, ut ibi dixit Gronovius lit. L. = restituatur cunctæ, quod anted habuit = Gratius respons. 114. num. 3. lib. 2., Card. de Lucæ de Testam. disc. 44. num. 5. Rodulphe alleg. 71. num. 25.

At verò benignior isthæc, laxiorque interpretatio, si pacis restituendæ, si publicæ utilitatis consequendæ gratiâ recipienda est, etiam quum agitur de restitutione Subditorum, qui adversus suum Principem rebellantes, hostiles partes sequuti fuerunt; nemo equidem inficias feriet, eam omnino amplectendam esse in casu nostro, in quo Serenissima Princeps Condèi uti solummodo possidens in Regno Neapolitano di-

32 cios fiscales redditus, subditi dici nequibat Cæsaræ Majestati, Roland. à Valle conf. 1. num. 28., & seq. lib. 3., ubi loquitur in difficiliore casu Feudatarii, & Vassalli, quem licet Dominus devinctum juramento fidelitatis, & servitiorum præstatione, & nibilominus subditum censendum minime esse ait. Illa igitur tamquam,

34 Regii sanguinis splendore coruscans, cum Regiæ Familiæ, imò ipsius Regis privilegii decoretur, per eam, quæ tradunt *Menech. conf. 351. num. 12., & seqq., Cyriac. contr. 543. num. 21., & seqq., Mel. allegat. 1. num. 32. fol. 15., & allegat. 13. num. 29., & seq. fol. 230. inde sequitur, quod, tametsi restituito generaliter concessi alius, aliquin juxta firmata superioribus locis plenissimè intelligenda, ob peculiarem aliquam circumstantiam, strictiorem admittere, posset interpretationem; attamen ejus favore intelligenda sit eo laxiori sensu, quo pacta inter ipsas personas Regum, easque eisdem conjunctas interpretanda sunt, ob mutas videlicet, quæ inter ipsas consuetur, utilitatis, mutuique decoris rationem, quæ est optima pac-*

36 clorum omnium interpres, ut, præter notata superioribus locis tradit Nicol. Moran. de fid. treg. & pac. quæst. 19. num. 98. & seqq. subdus, illam interpretationem sumendam semper esse, quæ habet plurimum humanitatis, & quam discretio naturalis, quæ plus est omnis virtutis, nobis insinuat inter tract. magn. tom. 11. fol. 438. &

38 quid autem humanitati, atque naturalis discretionis dælamini magis consensaneum est, quàm quod Princeps, qui Regis, cui sanguine conjunctus erat, partes omnino sequi tenebatur, finito bello per compositionem pacis, quæ omnes generaliter, ac plenariè restituti fuerunt, ejusmodi restitutionis vigore in pristinum statum plenissimè reponatur?

Nec turbat, quod communis illa regula, quæ præcipitur, spoliatum ante omnia restituendum esse, non ita generaliter, atque absolute locum sibi vindicet, quando fit pax inter Principes ex Baldo de Pace Constantia in verb. possessiones num. 2., qui glossando verbum restituatur, illud ita intelligendum ait, nimirum = nisi Ablator jure se posse tueri in casu preceptatis, tunc enim restituito impeditur = illumque sequitur Martin. Landens. de confederation. pac. & conventionib. Princip. quæst. 38. tractat. magn. tom. 16. fol. 202. = Quamobrem, cum in Causâ, de qua agitur, à DL., pro tempore Præsidibus Advocatis fiscalibus, tum anteaclis temporibus, tum in hodierna illius disceptatione, plura deducula fuerint pro Regiæ Patrimonii defensione, quibus Serenissima Condèi Princeps ha-

hactenus impedita fuit controverforum reddituum fiscalium possessionem consequi, frustra idcirco hodie dictæ generalis, ac plenariæ restitutionis beneficio frui concedat.

- Nam redigendo Baldi dictum ad certissimum communis, tum publici Juris præcepta s illud eo tantum casu intelligendum est, quo scilicet Ablatoris, sivi spoliatis jura adeo clara sint, ut eidem illi cõ causam proprietatis tueri queat *Gloss. in leg. Si quis forte 19. verb. possideatur Cod. de possim. reverb.* dicens argumentum ex lege in hac actione 3. §. *Idem subiungis ff. ad exhibendam, & ex leg. fiscal.* ibique deducit *Cod. de Edict. Div. Hadrian. tollen. Boff. sit. de restitutione, quæ sunt à Princip. finit. Bell. num. 14. fol. 190.*, vel quando iustæ aliquæ conjecturæ suaderent, Principes pacificentes noluisse Restitutos rectè via invadere, ac adipisci posse illam qualemcumque possessionem, in qua tempore suscepti Belli reperiebantur: proptereaque, cum in casu nostro nec Jura Regii Patrimonii clara sint, imò illa prævalide consentus in luculenta allegatione D. Advocati Dominici Januucci, nec ulla asseriti possunt conjecturæ, quibus stricta aliquâ interpretatione limitari queat generalis, ac plenaria restitutio Bonorum facta Possessoribus illis, qui tempore indicti Belli eadem detinebant, evidens inde fit, quod frustra in præsens pro impedienda dicta restitutione, queratur de jure proprietatis, posthabita possessione, quæ ante Bellum fuit, ut bene ad rem nostram docuit *Hug. Grat. de Jur. Bell. & pac. lib. 3. cap. 20. §. 13.* sic inquit = *in altero illo pacificenti genere, quo restituitur possessio bello turbata, notandum est, ultimum, quæ ante Bellum fuit, possessionem respici, ita tamen, ut privatus dejectis, interdictio, aut vindicationes apud Judicem esperiri liceat =*, & bene ibidem notarunt *Tesmarus, & Gronovius* aientes, quod hic tantum queritur, an possissum fuerit, & non curato, quod si forte paulo ante bellum vis facta est, nec jure vindicata propter Bellum interveniens, itant oriente Belle invasor possidet s adversus enim hunc esperiri licebit interdictio unde vi, quæ possessio etc. vel vindicatione, quæ proprietatis asseritur.

- Petenti itaque restitutionem vigore Capitulationum pacis, ut illam consequatur, satis erit, quod doceat, tempore initi Belli corpora liter detinuisse Bona, quorum petit restitutionem ex eodem Baldo de Pace Constantia verbo *Possessiones* num. 4. aiente = *sed qualiter probabitur possessio t respondet, probat detentione corporali, nam qui detinet, presumitur possidere = Angel. in leg. Si quis forte 19. Cod. de possim. reverb.* ibi = *& istud est utile pro exitiis, qui tempore pacis revertuntur cum pællis, quod eis restituantur quæcumque tenebant tempore ejjectionis eorum. Nam recuperabant mobilia, & immobilia, quorum habebant dominium, & possessionem, & etiam meram detentionem ejusmodi = cumque sequitur Roland. à Valle dicto conf. 1. num. 119. lib. 3., Manoch. conf. 103. num. 4., Boff. in dict. sit. de restitut., quæ sunt à Princip. finit. Belli num. 23., & 14. pariter post Angel. hac habem = ad-*

de prædictis, quod quæcumque aufert captivitas, restituitur filio possim. in leg. fiscal. Cod. de Capito. etc. & in dict. leg. penult. dicit Angelus hoc esse utile pro Extorribus, qui tempore pacis revertuntur cum pællis, ut eis restituantur quæcumque tenebant tempore suæ ejjectionis s quo recuperabant mobilia, & immobilia, quorum habebant dominium, & possessionem, & etiam meram detentionem ejusmodi. Et ita licet prædicta dicant restituantur ad Bona sua, intelligitur etiam quod ea, quæ solum detinent in natura rei. Sic probant Glossa, Angel., & communiter Doctores in dicta leg. penultim. jussit Tantu ibi, qui dicit, quod qui revertuntur ab hostibus recuperant res proprias, & idem probatur in leg. fiscal. Cod. de Edict. Div. Hadrian. tollen. jussit Glosa, quæ extendit Tantum etiam in bis, quæ solum teneantur. Et facit quod etiam ratione Juris possessionis, & detentionis, dicor habere dominium, Bartol. etc. Nonnisi igitur post sequitam veram, & corporalem restitutionem Bonorum in capitulis pacis utrinque imperatam, Partibus integrum erit in Tribunalibus competentibus jura sua experiri, ut mox diximus ex Gratio, aliisque, quod prius etiam pro regula præscripserat Pelagius Papa Episcopus Italia, his verbis referens in Canon. Cum Ecclesia = Sed prius illi legibus reintegranda sunt omnia, & postea tempore à Patribus definitio, sunt negotia ventilanda = conf. 3. quest. 2. Quod etiam pluribus aliis tum Pontificii, tum Cæsarei Juris locis sancitum reperitur, & communiter receptum est apud Doctores, & Tribunalia.

Si ergo plana hæc interpretatio, & libera, atque prompta Bonorum restitutio retardanda, nunquam est, quoties agitur de Privatorum juribus, quæ, superveniente Bello, turbata quidem, adempta tamen censenda nunquam sunt, per Text. in leg. Si quis vi, ibique Glossa ff. de acquir. vel amittend. possess. = *Hug. Grat. de jur. Bell. & pac. lib. 3. cap. 20. §. 19., Rota penes Possb. de manutent. decif. 554. num. 18., in recent. decif. 415. num. 1. part. 2. decif. 60. num. 6. part. 14., & ad arnat. Curie. de Luc. lib. 3. decif. 5. num. 2., potiori certe jure decernenda erit, quum res est de Bonis per Fiscum occupatis, suoque Domino, & possessori ablati, aut sub sequestro positæ, in his terminis multo magis à Supremis Principibus pacifice otibus, à quibus ex mox citate Gratii loco facilis essent condonatio aliqua intelligatur facta, spectanda erit publica utilitas, & servanda religio pacis, quæ pro ineunda, custodiendaque pace inita reperiuntur, Bald. in leg. Jheronim. in fin. Cod. de Transact. Curt. Jan. conf. 219. num. 60. lib. 3. præsertim verò quando eadem correptivæ sunt, atque ob mutuum utroque utilitatem, summam habent æqualitatis rationem, ut alibi dictum est.*

Quid enim magis adversaretur nedum civilis, sed gentium, ac publici Juris præceptis, quibus admonemus pacta sancita in federibus, & Regum, ac populorum pacificationibus, benigna, atque liberali interpretatione intelli-

- genda esse, eademque sincerâ, ac bonâ fide exsequenda, quid, inquam, his magis adverteretur, quam quod si subtilitatibus cavillarentur, Petr. Bellinus de re milit. pars. 5. tit. 3. num. 5. inter trall. magna. tom. 16. fol. 350., ideoque in illis interpretandis non est disputandum de Juris apicibus Bald. de Pac. Constantia 5. Si quis verò num. 1., nec ex jure Romano interpretanda Christ. Belgic. lib. 4. decis. 16. num. 15., Hug. Grot. de Jur. bell., & pac. lib. 2. cap. 16. §. 31. ubi Tesmerus redarguens multos Doctores, qui controversas Regum ex jure Romano decidere velint = sic ait = quo sanè nihil est ineptius, quid enim Regibus cum jure, quod nunquam jufferunt, & in quod nunquam conferrent =, sed ad pacem, & publicam utilitatem constituta ab iis, qui summam habent potestatem, solo jure naturæ reguntur, ut distinguendo conventiones, quas supremus Princeps uti talis celebrat, ab aliis, quas privatus agit, dixerat idem Hug. Grot. diſt. lib. 2. cap. 11. §. 5. num. 3. ibi = plane aliud erit, si in mari posito fias, aut in vacuo insula, aut per litteras inter absentes. Talis enim posito jure solo naturæ reguntur, ut & posita eorum, qui summam habent potestatem, quæ tales sunt: nam in his, quæ privatus agnat, locum habent leges etiam, quæ irrogari alicui faciunt, ubi id in favorem ipsum fit, non in penam = ibique, Tesmerus lit. N. ait = summa enim potestas, quæ talis, subjectis legi civili non est, sed Dei, gentium, & naturæ tantum jura sequitur =
- Quæ protectio publica gentium, & naturæ præcepta nudam tantum exigentia probationem possessionis, in qua quæ tempore indicii Belli reperiebatur, pro decernenda restitutione, potentius sane obtinebunt, quando, ut pluries notatum est, agitur de rebus per ipsum Fiscum possessis; nemo enim non videt, quàm facili antiqui Bonorum possessores illius potentia frustrari possent, ne suorum Bonorum possessionem consequerentur, tum ejusdem favore comminiscendo colorata jura, tum etiam excipiendo de aliorum iuribus, quibus occupatio causâ bellicæ facta, eoque finito restituenda, defenderetur. Quippe nunquam color causæ deficeret, cur pactis non staretur, speciem aliquam Juris imponendo, quod exprobrabat Pontius apud Livium 9. 11. Hac autem ratione non solum induceretur sanctissimum Principum religio; ut etiam publicorum pactorum sanctitas violaretur. Imò verò pacta illa, quæ pro pace restituenda solemniter sancta fuerunt, occasionem darent quærendis causis nova instaurandi, suscitandique Bella; si enim, ut inquit Nicol. Morus, de fid. trege. & pac. quest. 136. num. 1. & seq. tract. magna. tom. 11. part. 1. fol. 444., in contractu pacis locum habet regula respectuorum, quorum uniformis debet esse ratio, adeo quidem, ut ad positionem, & remotionem unius, sequatur positio, & remotio alterius: Inde peti sepe evenire posset, quod, parte unâ fœderis violatâ, pars altera à fœdere discederet: Exemplum sit illud, quod ex Thucydide refert Grot. de Jur. Bell. & pac. lib. 2. cap. 5. §. 15. ibi = Si vel

tantillum ex dictis pars alterutra transgrediderit, rupta fore posita = quod certe verum subdit esse idem, Grot. = si aliter convenerint; quod fieri interdum solet, ne ob quasvis offensas à fœdere discedere liceat = idque docuit etiam lib. 3. cap. 30. §. 35. loquens verbis illis = neque admittam hic discrimen capitum pacis, quæ majoris, quæque minoris momenti sunt; satis enim magno, ut serventur, videri debet, quæ pace comprehendenda sunt = proptereaque admonet, quod = quæ magis paci coveantur, consultum erit, ut capitibus minoris momenti adijciatur, ut, si quid adversus ea factum erit, potum non rumpat: aut ut arbitri prius adquantur, quàm arma inferre liceat, quod erat in fœdere Peloponnesiaco, memorante Thucydide, = & ibi in notis Tesmerus, Gronovius, & idem Grotius, & consentit Pufendorf. lib. 3. c. 8. §. final. Cum autem, tum committendo, tum omitendo (ut notissimi dicunt) quæ pace sancta sunt, violari dicuntur, ut docuit Grot. §. 34. ibi: rumpitur & pac. ut diximus, faciendo contrâ id, quod in pace dictum est: sub faciendo autem comprehenditur & non facere, quod, & cum oportet: cuncta idcirco ea, quæ ad pacem, amicitiamque custodiendam pertinent, adeo sincerâ fide servanda sunt, ut ea jure pacis præstanda dicantur, proptereaque = si quæ contra amicitiam sunt, rumpantur potum, quæ sub amicitia lege contracta est: quod enim inter ceteros solius amicitia officium exigeret, sic etiam positi jure præstanda est = ut præclare subditur diſt. cap. 20. §. 40.

Hicque ita se habentibus, cum Fiscus colore nullo detractæ queat liberam, & promptam restitutionem Bonorum, quorum possessionem occasione Belli antiquo Possessori eripuit, nisi forte aliter in pacificationis Capitulis constitutum fuerit, vel nisi causa proprietatis, & Jura Fisci adeo clara sint, ut, juxta illud omnium ore tritum effatum, causam possessionis abobscure dicantur, atque hæc si deficient, quoties agitur de Bonis apud Fiscum existentibus, ut antiquus Possessor illis restituendus sit, non cogatur instituire lites cum Regio Procuratore, sed satis ipsi sit summariæ ostendere, quæ, & qualia Bona ad eum pertinerent, ut bene ad rem nostram notant Signorol. conf. 228. per sos. Card. Tassib. præf. conc. lib. P. conc. 178. num. 5., Autanez. de reg. Donat. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 29. num. 18., Guozzin. de pac. & trege. part. 1. quest. 33. num. 12., inde sequitur, quod Serenissime Principi Condæ diutius retardanda non est restitutio controversorum reddituum, in quorum possessione reperiebatur, quum, ejusdem Hispanis, Sacra Cæsarea Majestas Neapolitanum Regnum adepta fuit. Nihil enim in Radstadiensi pacificatione præcipiente ejusmodi restitutionem utrinque faciendam, specialiter cautum reperitur, ob quod sub illa minime comprehendantur Bona per Fiscum occasione Belli occupata: & jura, quorum colore res protrahitur, nedum clara minime sunt, sed eadem tanquam emendicata, & penitus insubsistentia aliis rejecta penitus fuerunt.

Etsi enim D. Præsident Advocatus Regi Pa-

D

tri-

De Contract.

trimonii summā, quā excellit doctrinā, & pro
injuncto sibi munere Jura Fisci viriliter deduxe-
rit, nihilominus illa doctē confutata fuerunt
in dicta egregia allegatione D. Advocati Domini-
nici Jannucci Jura Serenissime Principis tuen-
tis, ideoque, nē agere velle videar id, quod
summo ingenio elaboratum, summāque indu-
striā ab alio perfectum est, ad eum me refe-
ram. Nam si, ut paulo ante dictum est, pos-
sessor agens adversus Fiscum Bona occupan-
tem, opus non habet lites assumere cum Regio
Procuratore, sed inspectis Capitulis Pacis præ-
cipientibus celerem, atque paratam Bonorum
restitutionem, ut illam consequi valeat, sufficit,
quod summarie ostendat quæ, & qualia
Bona ab eo possiderentur, quorum quoad Inno-
centiū potest mens nostra respicere spatia præ-
teriti temporis, illiusque memoriam recordari,
ultimam, rem ordiendo ab anno 1556. investi-
gatur origo crediti, cujus vigore Serenissime
Principis Auctoribus controversi redditus fisci-
les assignati fuerunt, quorum obtenditur illo-
rum satisfactio usque ab anno 1562. sequuta,
quando unius sæculi, & amplius decursu, us-
que videlicet ad obitum Regis Joannis Calimi-
ri, Successores omnes in publica dicti. fisci alium
redituum exactione continuaverunt, quibus id-
circo exceptionibus diffinitus præfatus D. Præ-
sident excludere conatur Jura Serenissime Prin-
cipi competentia vigore tum Testamenti, tum
adoptionis de ea factæ a præfato Rege, subden-
do, quod, tametsi illa subsisterent, nihilomi-
nus eidem prodesset non possent ob naturam Bo-
norum ad Regium Fiscum devolutorum, deni-
que veluti ad extremam naufragii tabulam re-
currendo, tum ad Jura ipsi Fisco cessa a Patri-
bus Societatis Jesu, tum etiam excipiendo de
illis Reipublica Polonia competentibus: sola
74 namque congeries tot difformium defensionum,
quibus Fiscum in sua possessione confovere co-
natur, facile cuique demonstrat, quam infir-
ma sint ipsius Jura, & e contrario quam valida
sint illa Serenissime Principis plenē ab omnibus
hæc contrariis exceptionibus vindicata in dicta
differtissima allegatione. Quapropter, his con-
sultō omittis, turbam dumtaxat pauca que-
dam, quæ mihi, ut sub initium præfatus sum,
prò veritate examinanda proposita fuerunt.

Opponitur itaque, Serenissimam Condæi
Principem juvari minimè posse Articulo Pacis
Radstadiensis, quia ipsa, mortuo Rege Joanne
Casimiro, minimè adeptā possessione dictorum
redituum, illis triginta, & ultrā annorum spa-
tio nunquam gavisa fuit, sed eodem tunc de-
cessum obtinuit, quem post obitum glor. mem.
Caroli II. tamquam ejus heres, tum in Hispa-
niarum Monarchia, tum in Neapolitano, aliis-
que Regnis illi successit Philippus V., ex cujus
Decreto controversi redditus Serenissime Prin-
cipi adjudicati fuerunt, quæ adjudicatio ex me-
ra auctoritate, non ex iustitia facta dicenda
est, quia Regii Patrimonii, & Fisci Defensores
eiusdem jura minimè deduxerunt, ideoque nullo
numero habenda sit possessio illa, in qua ini-

tio Belli ipsa reperiebatur. Verum exceptiones
istæ nullo juris colore, nec ullo tacti adminicu-
lo fulcitæ reperiuntur.

Non quidem Juris, quia si ut fufius alibi di-
ctum est, fœderum, & pacificationum pacta, 75
tamquam favorabilia latissimā interpretatione
accipienda sunt, consequens ex eo fit, quod si
aliquo ejuscemodi pacto sanctum reperiatur,
quod reductā pace, quisque restituitur posses-
sioni illi, quā per Bellum dejectus fuit, tale pa-
ctum juxta benigniorem, & veriorē quoque, 76
interpretationem intelligendum sit de eo etiam,
qui vi, rerum suarum possessionem adipisci im-
peditus fuit *Hag. Gros. de Jure Belli, & Pac. lib. 2. cap. 16. §. 12. num. 1.*, ubi supposito, quod jam
probaverat, videlicet similia pacta, quia fa-
vorabilia sunt, secundum latissimam signifi-
cationem intelligenda esse, inquit = *si verba*
hæc nādē quis dejectus est, etiam ad eum restituendum
pertinebunt, qui vi vetitus est ad suum accede-
re, nam vox latius sumpta fert tam significati-
onem, ut retii Cæcero A. Cæcina disposita, ibique
Gravocini allegans §. 6. Insistit. de Interdicti, &
cum Grosio concordat Pufendorf. de Jure natur.,
& gent. lib. 3. cap. 12. §. 13. sub initium id pro-
bans auctoritate leg. 3. §. 8. ff. de vi, & vi armat.,
& ibi Barbeyrac. in annot. num. 4.

Cum enim omnino Contracluum, dispositio-
num, publicarumque tractionum interpretati-
onem sumenda sit ex ratione, quæ obversari solet
animo loquentium, atque paciscentium, profes-
sio id inspicendo, de ratione notandum est, sub
ea comprehendendi sæpe quoddam res, non secundum
existentiam, sed secundum potentiam moraliter
consideratam, quæ ubi locum habet, restrictio fa-
ciendo non est = *Hag. Gros. dict. cap. 16. §. 23.*
cujus mox exscripta verba, & sententiam refert,
ut sequitur Pufendorf. de Jure natur., & gent.
dict. cap. 12. §. 20. inde autem fit, quod supremi
Principes mutuo pro nitentes ejuscemodi ple-
nariam restitutionem, cum respectu dicantur
publicam utilitatem, & subditorum suā pos-
sitione dejectorum equalitatem, sub illa non tan-
tum Bona, sed Jura etiam comprehendisse in-
telligantur, utpotē rerum, & Bonorum appel-
latione significata *Cujac. lib. 50. Digestor. tit. 16.*
leg. nominis appellatione 6. tom. 4. oper. posthum.
part. 2. fol. mibi 320. lit. E. restituere enim est
possessionem facere, & restituendi verbo continetur
omnis casus non solum corpus &c. & Juris inter-
pretatio est, quod restitutio non tantum signifi-
cat corporis, sed etiam Juris, & causæ restitu-
tionem. Restitutio non tam est corporis, quā Juris
restitutio, sicut eodem modo possessio non tam
dicitur esse corporis, quā Juris, non tam satis,
quā Juris = ut explicat idem *Cujac. dict. lib. 50.*
Digestor. tit. 16., leg. apud Labonem 246. tom. 4.
oper. posthum. part. 2. fol. 705. lit. B. & C., & ex
lege restituere, & leg. final. de verbor. signif. leg.
quod si 24. §. Restitutio ff. de minor. oblique Jus-
ris locis tradit Calvoin. in Lexicon. Jur. verb. resti-
tuere vers. nam & jura, & consonant Textus in
leg. Bonorum 49. in fin., & leg. rei appellatione
ff. de verbor. significat., præclarè Gloss. in leg.
Prin-

Principes bona ff. eodem tit. Covenus. in cap. relatum il 2. vers. tamen, appellatione de Testament. latè Barbos. de appellat. verb. appellat. 35. num. 1. Roto in rec. dec. 400. num. 19. part. 18.

Idque sanè efflagitare videtur natura restitutionis facta in contractibus fœderum, & pacificationum, quæ, ut alibi dictum est, si equiparatur restitutioni factæ ex capite iustitiæ, sub qua certe veniunt Jura, & actiones, ut ex *Angelo in penultim. C. d. de captio. notat. Peregr. de Jur. fsc. lib. 5. tit. 2. num. 63. & sub num. 67. §. Adde quod idem, Rot. coram bon. mem. Emeris Jun. dec. 1904. num. 11. Si eadem ob publicam utilitatem, & bonum pacis, quam reducit, semper latissime interpretanda est, etiam si simpliciter facta legatur, ut, præter allegata superioris locis tradunt Socini. Jun. conf. 3. vol. 3. Vulpell. in tract. de pace quest. 56. num. 2. vers. sed quidquid, & num. 3., dicendum sanè est, quod sub eadem, sicut sermo habetur de sola immobilium restitutione in nihilominus venient etiam Jura, & actiones tendentes ad illorum consecutionem Roland. à Valle dict. conf. 1. num. 126. lib. 3., & num. 32., & seq. notum ex Bartolo in leg. rem alienam col. 2. in fin. ff. de pignorat. actio. = quod appellatione honorum venit, quod quis potest vendicare rem, pro qua habet actionem, si eam non possidet, vel exceptionem, si possidet leg. rem in Bonis ff. de acquir. rer. domin. = ac per consequens Jura etiam successionum, atque hereditatum, leg. nam quod §. final. & leg. cogi ff. ad Trebell. Bartol. in leg. quintas la 2. ff. de aur. & argent. legat. 1. & in leg. 3., in princip. ff. de bon. posses. Cructi. conf. 11. num. 7.*

Quapropter Serenissimi Principes Condei tametsi nunquam ut heres Joannis Casimiri Poloniæ Regis nacti fuisset veram, atque realem possessionem controversorum reddituum fiscalium, nihilominus, ut eam hodie consequi illicò posset, satis esset, quod ipsa summarie ostenderet, tales redditus jure legitimæ successionis ad ipsam pertinere: nam, ut dictum est, cum restitutio non minus debeatur illi, qui vi dejectus fuit suâ possessione, quam etiam illi, qui vetitus esset ad suum accedere: inde sequitur, quod cum ob bella, quæ post obitum Regis Joannis Casimiri inter Christianissimum, ac Catholicum Reges toties suscepta, ac renata fuerunt, præfata Serenissimi Principes illius filia adoptiva, & heres prohibita fuerit dict. reddituum pacificam possessionem adipisci, hodie vigore restitutionis solemniter convente in Capitulis pacificationis Radsladensis, illam consequi debeat, perinde ac si tempore exorti Belli eidem liberè, ac pacificè detentâ, illaque vi exorti Belli ipsâ dejectâ, amplius inde eâ gaviâ non fuisset, Jus enim, quod antè Bellum fuit, nemini facillè ademptum censeri debet, hanc enim ob causam, ut sua tenerentur, Respublicæ, Civitatibusque constitutæ sunt, ut ex *Cicerone ait Hag. Grov. lib. 3. cap. 30. §. 16.*

At ut magis, magisque res clucescat, in quaestione illa, quâ dicebatur, an restitutio vigore Pacis recuperet nec ne hereditates, at-

De Contract.

que successione antè conventam restitutionem illi delatas? Doctores de hoc non dubitant, quando successio, seu hereditaria Bona, & Jura antè Bellum, sive commissum delictum delata Restituito, & a Fisco occupata, penes eundem reperiebantur tempore celebratæ pacis, atque utrinque inter belligerantes Principes promissæ restitutionis Subditorum ad Bona, per ea, quæ superius notata fuerunt, ubi etiam animadvertimus potiori jure hæc locum sibi vindicare, quando non agitur de restituendis Bonis, quæ ob rebellionis, vel aliud quodpiam delictum Fisco adjudicata fuerint, sed res est de Bonis occasione Belli ab eodem Fisco apprehensis, quia persona alioquin non subdita hostis partes sequuta fuerit.

At de hoc disputatur, quando hereditates, & res tempore Belli, vel commissi delicti delatæ Restituito, vel fuerint a Fisco alienatæ, vel ab alio sequenti in gradu aditæ, atque occupatæ reperirentur. Quo casu dicti Doctores in contrarias abierint sententias, ut apud *Antonez. de Donat. dict. cap. 19. ex num. 45., & tamquam verior sustineri posset sententia docens, sub hujusmodi restitutione illas comprehendi, per ea, quæ ex Textu in leg. 1. §. Filio qui mortui ff. ad Senat. consult. Tertul., & Orfic., & leg. Captum ab hostibus C. d. de possimin. revers. tradunt Oddo de restit. in integr. part. 2. quest. 99. sub num. 6. §. Sed quantum Facili. contr. Jur. lib. 1. cap. 39. §. Verum contrariam Rota coram Mamaned. decis. 282. num. 6., coram Merlino decis. 125. num. 2., & num. 31., & plures allegati in Romanæ Primogenitura, & fideicommissorum de Cornis 16. Maii 1710. §. 9., & num. 27., & seq. coram Rôo Aldrovando. Eoque certius hæc sententia recipienda dicatur, quando tempore restitutionis adhuc hereditas non est adita ab alio, neque successio ab eo occupata, eo quod illius dominium, & Jura cum tunc alteri quaesita non sint, & Restitutus jam effectus dicatur capax hereditatis, idcirco delatio facta Tertio per restitutionem legitimi heredis, redacta dicitur ad non causam, ut hunc casum distinguendo ab alio, in quo hereditas delata sequenti in gradu, ab eo adita, & per eum illius possessio apprehensa esset, traditur apud *Antonez. dict. cap. 39. num. 66., & seqq. & docuerunt Bartol. in leg. Gallus §. Quod si tantum col. ultim., & leg. 1. §. Filium ff. ad Tertul. Peregrin. de Jur. fsc. lib. 5. tit. 2. sub num. 28. §. contra verò.**

Attamen Causa, quæ hodie vertitur, longè diversa est; nam non solum agitur de hereditate Serenissimæ Principi delata antè Bellum, sed, quod magis est, statim ab eadem agnita, atque adita, ut constat tum ex immixtione ad eam obtenta Parisiis in Parlamento, tum ex Decreto præambuli ab ejus Procuratore petito in Vicaria, ex quibus actibus ambigi nequit, quin inducatur aditio, quæ, ut potè pendens ex animo, si probatur quibuscumque verbis significantibus deliberatam voluntatem suscipiendæ hereditatis, Roto in rec. dec. 360. n. 30. dec. 47. Jun. 1., & dec. 478. num. 3. part. 5., plenè probata dicenda pro-

D 3

cul

cul dubio erit in casu nostro, in quo, post hereditatem Paritis à Serenissima Principe solemniter aditam, constitutus fuit Procurator ad illam Neapolim audentiam, idemque in Vicaria dictum Decretum obtinuit *Gloss. in leg. per Procuratorem 89. ff. de acquir. heredit. & in leg. 3. vers. per alium ff. de bonor. possess. Hag. Duell. commen. Var. lib. 7. cap. 9. col. 3. §. His postea, Harprell. in §. final. num. 23. & seqq., Inslit. de hered. qualitat. & different., Hunnius variat. resoluit. lib. 2. tractat. 5. quest. 29. & frequenter apud alios.*

Quamquam verò dubitari minimè posse videatur de jure, & iusto titulo successionis in dictis redditibus fiscalibus competenti Serenissimæ Principi tamquam heredi, & filie adoptivæ Regis Joannis Casimiri, deque ejusdem hereditatis agnitione, atque additione judicialiter ab ipsa facta: nihilominus tamen frustrà de his examen assumeretur, quando eidem sufficit docere, quod in illorum possessione reperiretur tempore, quo vi Belli ipsa ejecta, per Fiscum dicti redditus apprehendi, ac sub sequestro positi fuerunt. Falsius enim demonstratum est, quod pro eorumdem restitutione consequenda, nonnisi de possessione, imò sola detentatione, docendum est; de qua in casu, de quo agitur, 104 dubitari nequit, & reverà non negatur, sed à Regii Patrimonii Defensoribus opponitur solummodo, quod illa, ipsis minimè auditis, non, ex iusto aliquo titulo, & jure, sed merà auctoritate à Philippo V. concessa fuerit, dum Regno Neapolitano dominabatur.

Plura fassè pro hujusmodi oppositione refellenda afferri possent, sed satis erit se referre ad ea, que in facto in dicta allegatione D. Advocati Jannucci Cap. ult. asseruntur nimirum à Serenissima Principe peractum fuisse libellum, in quo fuscè expostis iuribus omnibus ipsi competentibus, nec non oppositionibus factis tum à Defensoribus Regii Patrimonii, aliisque Contradictoribus in eodem Libello validissimè ceteroquin confutatis: petita ab eadem fuit restitutio, atque, 105 possessio controverforum reddituum fiscalium: quæ tamen illi, & inconsulto decreta non fuit, sed Petitoris instantia cum dicto Libello remissa ad Consilium Italie, à quo post rei maturum examen agnita iustitia dictæ petitionis, consultum Regi fuit, petitis annuendum esse, ad normam cujus resolutionis expedita Cedulâ subscriptâ ab omnibus dicti Consilii Regentibus, in ejusdem executionem Serenissima Princeps immittenda fuit in possessionem dicti reddituum, quam retinuit donec in Regnum quoque Neapolitanum illato Bello, perturbata ab illa fuit. Nemo autem non videt per absurdum esse dicere, quod in hac Causa tot spectata oculis, & in qua immensio in possessionem decreta fuit post solemne rei examen, servato consueto stylo, & formâ peractum, id non ex iustitia, sed ex mera gratia concessum fuerit, ut bene in simili notat Roland. à Valle dict. consil. 73. vers. ex quibus, vehementi expresse sic loquens = *Ex quibus omnibus supra adductis, & allegatis, con-*

cludendum venit, flantibus predictis, satum esse dicere, quod personarum Cesar in dicta confirmatione adposuerit verba ista = quoties enim Supremus Princeps causâ cognita, vel audito 106 Consiliarium, aut suorum Tribunalium sententia, aliquid concedit, aut decernit, non ex gratia, aut mero suæ potestatis usu id scilicet dici potest, ex notatis in leg. humanum in fine. Cod. de legib., quam refert Larrea allegat. Fiscal. 20. num. 7., & 8., per Cresp. de Valdaur. observat. 114. num. 38., & sub num. 40. Quapropter 107 quod ita decretum, aut factum est, religiose servandum erit ex Ifern. in Consil. Regii Privilegio la 3., & Afflicto decis. 77. num. 5., quemadmodum quoties in Regno Neapolis executioni demandentur Decreta edita dominante, Philippo V., & præcipue illa Regii Collateralis Consilii, quæ hujus, de quo agitur, naturæ magis accedunt.

Frustrà verò opponeretur, ejusmodi Causarum cognitionem pertinere ad dicti Regium Collaterale Consilium, cujus privilegium derogare integrum non sit: Nam, tametsi versamur in Causa, cujus reverà cognitio privativè ad illud pertineret: nihilominus tamen, ut bene demonstratur in cap. 8. allegationis D. Advocati Jannucci, Sacra Cæsarea Majestas sive per viam avocationis, sive quacunque aliâ viâ, ac modo, illam assumere possit, ex certa illa ratione, quod nimirum quantacunque sit Jurisdictio à Supremo Principe concessa suis Magistratibus, atque Tribunalibus quantumvis summis: nihilominus retinet semper supremam illam potestatem cum Principatu ipsi delatam, 108 atque ab eo inseparabilem, cujus vigore, juxta Regum officium, Judicium facere, atque iustitiam administrare potest, ut optimè in dicta allegatione, adeo quidem ut id illi non licere dici possit eo solum casu, quo ex legibus fundamentalibus alicuius Principatus, limitata solummodo potestas eidem esset impartita, cum prohibitione videlicet cognoscendi certas causas, de quibus iudicandi facultas, atque Jurisdictio Senatui, aut alicui simili, Supremoque Magistratui reservata esset: nemo autem non, 109 videt quantum id aberrat à casu nostro.

His autem licet planè sublata videri possit exceptio desumpta ex ordine judiciario, quæ retardari contenditur dictorum reddituum restitutioni: attamen in concreto casus nostri magis urget quod restitutio in præsens facienda non, pendet ex iudicio ferendo per Regium Collaterale Consilium, sed ex contractu conventionali publicæ pacificationis, in qua à Principibus paciscentibus promissa est restitutio bonorum utrinque facienda eis, qui illa possidebant tempore Belli, & nonnisi vi Belli ab eadem dejecti fuerunt: hujusmodi verò contractus, atque promissionis interpretatio ad Supremos dumtaxat Principes pertinet, inter quos cum nullum civilis vinculum juris, sed sola tantum naturæ ratio intercedat, propterea æquo ipsorum iudicio consulendum, cavendumque est, ne conventa restitutio promissa, atque facienda ipso- 110 rum.

rum Subditis, ac sequacibus, facile eludatur: idque præsertim præsumendum, quando Bona à Fisco occupata reperirentur, quo certè casu noluerunt, quod de his cognoscere, atque judicare possent fiscales Magistratus, qui gravibus, atque diuturnis litibus Restitutos frustrari possent, ideoque, ut dictum est superioribus locis, coram illis instituende non sunt lites, sed summarie demonstrato, quæ, & qualia Bona ad Restitutum pertinerent, ab eoque possiderentur, illorum restitutio talibus Magistratibus imperata dicitur, executionis tantummodo obsequio ipsis relicto: Eà verò sequutà, si qui sicut Oppositores, qui potiora Jura super eisdem Bonis habere contendunt, juxta illorum naturam, & Causarum qualitatem coram suo competenti Judge, ac Tribunali de his disceptare deinde poterunt, atque in hoc reverà verari potest Jurisdicctio Regii Collateralis Consilii, à quo cognoscende, atque dijudicandæ essent controversiæ omnes, si quæ ex aliquo privato, atque speciali jure moverentur contra Serenissimum Principem, post ejus favore à Cæsarea Majestate decretam, atque expletam restitutionem in dicto Articulo Pacis Radstadiensis solemniter, religiosèque promissam.

172 Quæ cum ita sint, & Jura Serenissimæ Principis clara esse videantur, utpotè desumpta ex aperta dispositione dicti Articuli: contra verò exceptiones deductæ à Defensoribus Regii Patrimonii, vel penitus insubsistentes sint, vel ambigi nequeat; quin dubie saltem censeri possint, non omitendum sanè reor, quod si juxta familiares regulas id exuberaret, ne colore ullo retardari posset executio dicti articuli, præsertim verò quum res agitur cum Fisco, 114 ex regula, quæ in Causis dubis contra illum constituta reperitur per argumentum ductum, ex leg. non puto ff. de Jur. fise., de qua Peregrin. de Jur. fise. lib. 6. tit. 1. num. 3., Gubb. inter tract. var. quest. 1. ad leg. Benè o Zennu: num. 47., & segg. Cabed. decis. 81. num. 4. part. 2., Fontanell. decis. 465. num. 12., & frequenter apud alios: potiori certè jure id locum sibi vindicabit in Causa restitutionis, de qua agitur, quæ, juxta 115 omnia publici Juris præcepta, latissimè semper interpretanda est, & ob pacis, publicæque utilitatis favorem benignâ semper intelligentiâ amplianda.

Placentina Successionis.

Jesuitæ, post emissum quartum solemne Religionis votum, sunt incapaces succedendi, ut adquirant sibi, vel Religioni. Renunciatio omnium jurium prædictorum, & futurorum facta à Jesuita ante quartum Religionis Votum non comprehendit hereditatem Fratris, qui Renunciationis tempore non erat mentis compos. Hereditas in renunciatione comprehensa non Ecclesiæ, seu Domui Societatis renunciariæ, sed legitimis Defuncti Heredibus debetur, si post emissum quartum Votum delata fuerit. Renunciatio ut

comprehendat jura futura ex nova causa, quæ verborum amplitudo, & conjectura sufficiant?

VOTUM IV.

- 1 Jesuita, solemni emissum quartum Voti, verum profiteatur mendicantem.
- 2 Et habetur, ac si professi essent in Religione Minoritarum, & Cappaccinorum.
- 3 Minorita, & Cappaccini sunt incapaces Bonorum, etiam in communia.
- 4 Jesuita, post emissum quartum solemne Votum, sunt incapaces succedendi, ut adquirant sibi, vel Religioni.
- 5 Et ad hunc effectum tanquam mortui reputantur.
- 6 Idem de Minoritis, & Cappaccinis.
- 7 Jesuita, & Fratres Minores de Observantia, ceterique strictioris Regule S. Fructu. isii, Cappuccinorum nomine comprehenduntur.
- 8 Hereditas ex incapacitate ejus, qui Professionem emisit, deservit Personæ in partem, vel in sequenti gradu, & num. 16.
- 9 Jesuita, si sola biennii vota emisissent, ipsi, non Religioni hereditas acquiritur.
- 10 At nec ipsi, nec Religioni, si Professionem, aut vota Coadjuutorum nuncuparint, & num. 148. & 151.
- 11 Ex Professionis momento inducitur mors quodammodo Juris effectus.
- 12 Jesuita ex emissione quartum solemnis Voti penitus, ac Benefic. in amittit, necnon testamenti facultatem.
- 13 Jesuita emittentibus quartum solemne Votum, fiduciaria ab ipsis possessa transeant deinde ad substitutum cum potestate percipiendi fructus, etiam non expectatâ morte naturali Profecti, & num. 14. & 15.
- 14 Renunciatio facta de hereditate Viventis inducit votum captanda mortis à Jure improbatum.
- 15 Non procedit si facta est ad piam Causam.
- 16 Idem, si talis hereditas, non speciatim, sed sub generalitate jurium suis in renunciatione comprehensa, & num. 20.
- 17 Generalitati non derogatur ex facta expressione certa hereditatis.
- 18 Eoque expressio debet gratiâ majoris demonstrationis solâ censeri.
- 19 Juri succedendi in intestata hereditate Viventis omnino incertum est, & merè futurum, & num. 60, 88. & 158. & assimilatur summi Vigilantium num. 89.
- 20 Juri de futuro inesse dicitur juri ipsum futurum, ejusque spes.
- 21 Juri futuri spes est, pretio estimabilis, & num. 64.
- 22 Juri futurum in contractum potest deduci, & num. 65, 108.
- 23 Questio facti est, ubi de Dispensationum mente disceptatur.
- 24 In dispensatione facti inspicendum est, quid ante rem, quid cum re, quid post rem evenierit.

- 38 *Renunciatio censetur hereditatem, etiam Fratris viventis, in Renunciazione comprehendisse, si hic ager mente, & corpore testari non erat aptus, ac erat facile ab intestato defectorum.*
- 39 *Renunciatio amplius verbis, & generalibus concepta, debet censeri ad jura etiam ex causa de futuro extensa, & num. 34.*
- 40 *Verba Renunciationis = omnia universa ejus Bona, substantiasque una cum omnibus ejus juribus, rationibus, & actionibus &c. quomodocumque, & quandocumque, ac qualitercumque modo competentia, vel in futurum competentia &c. Importat comprehensionem juris etiam succedendi in hereditate Viventis.*
- 41 *Praesertim ex sillarum clausularum geminatione = quomodocumque, & qualitercumque modo competentium, vel in futurum competentiorum = Declaro ut num. 110.*
- 42 *In Renunciazione quid fuerit comprehensum, quidve exclusum, ex Renunciantis mente investigandum est.*
- 43 *Atque ex illius finali causa.*
Item ex persona ipsius Renunciantii, num. 38.
- 46 *Renunciatio ex causa ingressa in Religionem est latius interpretanda.*
- 47 *Ita ut censetur comprehendere etiam jura de futuro, & num. 128.*
- 49 *In Renunciazione respiciente Operis pii, atque Anima Renunciantis favorem, benignior semper interpretatio debet fieri, & num. 132.*
- 40 *Renunciatio in dubio censeri debet comprehensiva etiam juri de futuro, si id intellexisse Renuncians declarat.*
- 41 *Declaratio facta à Renunciante de eo, quod in renunciazione comprehendere intellexerit, licita est, & valida.*
- 42 *Praesertim ubi verisimilitudo, & Renunciantis probitas concurrunt.*
- 43 *Nec non ejus aetas ad senectutem vergens.*
- 44 *Renunciatio intestata successioni, quae sit merè abdicativa, Renunciatario nil prodest, & num. 40.*
- 45 *Renuncians, renunciazione merè abdicativa intestata successioni, habetur ac si è medio sublatus, & num. 47.*
- 46 *Eademque successio ad Proximos Descentus, non ad Renunciantium deferenda est, & num. 48.*
- 50 *Renunciatio intestata successioni, merè abdicativa, nullum Renunciantio jura tribuit.*
- 51 *Ejusque assensu, per existentiam Renunciantis, impeditur.*
- 52 *Renunciatio quaelibet venit strictissime interpretanda, & num. 107.*
- 53 *Praesertim si sit translativa, & num. 82.*
- 54 *In Renunciazione translativa tantum dicitur comprehensum, quantum in ea nominatim expressum reperitur, atque oculis corporeis legitur num. 55. Aut necessarium ab expressis inferatur num. 56. Rejellit quocumque ex-*
- tensione ad res, jura, casus, & personas non nominatas, num. 57., & 80.*
- 58 *Renunciatio merè translativa non extenditur ad futura, & num. 84.*
- 59 *Nec subsistere valet in jure incerto, & dependente a causa pariter incerta, & num. 85.*
- 61 *Sed versatur circa jura habentia praesentem causam, & num. 83.*
- 62 *Ipsae Renunciantii jam inherentes.*
- 63 *In renunciazione merè translativa venire non censetur jura successionis in hereditate Viventis.*
- 66 *Renunciatio juris merè futuri, atque incerti valida habenda est.*
- 67 *Renunciatio merè translativa non censetur comprehendere intestatam hereditatem Viventis, nisi id expresse dictum, conventumque sit, & num. 70. & 80.*
- 68 *Vel nisi conexio quodam verborum adit in renunciazione, ut sine illius comprehensione nequeat subsistere, & num. 71. & 109.*
- 69 *Dispositionis verba ubi deficiunt, deficit etiam dispositio.*
- 71 *Renunciatio juris futuri, licet amplissime facta, si possit referri ad jura competentia ex aliqua causa praesistente, non censetur comprehendere intestatam Viventis hereditatem, & num. 79. & 110.*
- 72 *Verba praemialis Dispositionis indignant quidem animam circa aliquem actum faciendum, sed ipsam perfectè non explicant.*
- 73 *Verba autem partis dispositiva actum comprehendunt innuunt.*
- 74 *Clausula &c. infra in parte praemiali Dispositionis, importat ipsius praemialis eam partem dispositiva connexionem.*
- 75 *Parti praemiali, tametsi amplissima, declaranda est, atque restringenda ad terminos dispositiva, & num. 76., 104. & 106.*
- 77 *Praesertim quando parti praemialis fiat ad inferius ordinanda.*
- 78 *Verba praemialis Dispositionis. Di qui è, che colla presente &c. dispongo nel modo seguente, cioè &c. innuunt, praemiale partem stare ad inferius ordinando in parte dispositiva.*
- 81 *Renunciatio, licet concepta verbis futuri temporis, in dubio non censenda est comprehendere intestatam Viventis hereditatem.*
- 86 *Actio non subsistens renunciazione tempore, sed post oriens, dicitur novum contingens.*
- 87 *Et ad illud non porrigitur.*
- 90 *Renunciatio juribus futuri non censetur comprehendere spem succedendi in hereditate Viventis, cum res est de successione in Rerum paternis.*
- 91 *Vel de consequenda ex his Legitima Filio debita.*
- 92 *Procedit maxime cum res est de hereditate Patris, & num. 123., & 126.*
- 93 *Renunciatio facta juribus etiam extitatis cum adjectione ubique locorum negat dici extensa ad spem succedendi in intestata Viventis*

- sis hereditate, quae nullo potest loco circum-*
scribi.
- 94 *Sed solum ad alia jura fundata in causa jam*
praeexistente.
- 95 *Præsertim si solus renunciatio facta sit pro ali-*
qua temporis circumstantia, quæ jura ex nova
causa extiterit nequeant Renunciatio competere, & num. 126.
- 96 *Renunciatio commutat jura ad certam usque*
diem competentia non extenditur ad jura ex-
titura ex nova superveniente causa.
- 97 *Renunciatio juri bus futuris, nulla facta men-*
tione hereditatis Fratris Vventis, non cen-
setur eam voluisse comprehendere, & num. 98.
- 99 *Disponentis voluntas rectè à discretivo loquendi*
modo valet argui.
- 100 *Renunciatio juri bus futuris, adhibito verbo*
Patrimonii, non importat spem succedendi in
intestata Vventis hereditate.
- 101 *Spes succedendi in intestata Vventis heredi-*
tate, in cassum Patrimonii non potest
esse.
- 102 *Substitutio nundum purificata in Bonis non*
communeratur.
- 103 *Renunciatiois substantia verè consistit in ejus*
parte dispositiva.
- 105 *Renunciatio una parti ab altera est intelli-*
genda, & declaranda.
- 111 *In Renunciatione nequit dici comprehensam,*
jura succedendi in intestata Vventis hereditate,
nisi renunciatio fuerit juri futura, etiam
ex nova causa competitura.
- 112 *Aliiter jura futura intelligitur de jure*
futura ex causa de presenti, vel de prateri-
te, & num. 113.
- 114 *Clausula quomodocumque, &c. quando-*
cumque, ac qualitercumque &c. competi-
turoorum, quoad jura futura, solent in re-
nunciationibus de stylo à Notariis opponi.
- 115 *Idem de Clausula tam ex testamento, quàm*
ab intestato.
- 116 *Præsertim in partibus non dispositivis.*
- 117 *Et Clausula ejusmodi robur adiciant re-*
nunciatiois, illam autem ultra expressa non
extendunt, & num. 120.
- 118 *Renunciatio ut dicatur extensa ultra specifi-*
cè in ea expressa, non sufficiunt Clausulae
quomodocumque, &c. quomodocumque, ac
qualitercumque in parte solùm præmiali,
non vero in dispositiva adjecta.
- 119 *Et argumentum, quod aliis dicta Clausula,*
remaneant superflua, levissimum est.
- 120 *Clausula quomodocumque, &c. quando-*
cumque, ac qualitercumque in præmiali
solùm renunciatiois parte, licet non impor-
tet plurius in ea specificè expressum sit,
superflua non remanent.
- 121 *Parti enim dispositivæ majus robur adiciunt.*
- 122 *Et declarant id, quod de jure inest, ma-*
joremque alicui tribuunt firmitatem.
- 123 *Renunciatio potius quàm censenda sit extensa*
ad quæ specificè non sunt expressa, superflua
haberi debent Clausulae quomodocumque, &c.
quomodocumque, ac qualitercumque in ea
adjecta.
- 125 *Renunciatio voluisse censetur, quod, dum po-*
terat, declarare emisit.
- 126 *In Successione Bonorum Avitorum non debet*
Fratri Ecclesia præferri.
- 129 *Renunciatio id solum, quod expresse, à*
se abdicasse, & in abon transulisse cen-
setur.
- 130 *Renunciatio si sit ex causa ingressus in Reli-*
gionem, majorem habet firmitatem.
- 131 *At non comprehendit, quæ specificè non*
sunt expressa.
- 133 *Ecclesia tantùm recipit, quod sibi oblatum*
est, non verò incertum nuncupatur Successionem
spei.
- 134 *Successus, deficiente solum hominis, legitimis*
heredibus à Lege desertis, & num. 155.
- 135 *Renunciatio sibi debet imputare, cur mentem*
suum claudis non explicavit.
- 136 *Renunciatiois verbis, non declarationi à*
Renunciante postea facta standum est.
- 137 *Præsertim si declaratio versatur circa jura*
ad Renunciamentum non pertinentia renunciatio-
nis tempore.
- 138 *Declaratio Renunciantis de eo, quod in re-*
nunciatione comprehendere intellexerit, fa-
ciliter recipitur, si agatur de juri bus ad ipsum
tempore renunciatiois pertinentibus.
- 139 *Item, si est circa res, quibus nec notaria alicui,*
nec ratio juri refficit.
- 140 *Et quando inesse dignoscitur alicui, cuius sit*
declaratio.
Secus, si aliquid eidem alicui superaddat, num.
141.
- 141 *Declaratio non est, sed nova dispositio, si*
quid alicui declarato superaddatur.
- 142 *Alia jam perfectio, nequit per novam dispo-*
sitionem Tertio nocere.
- 143 *Per Professionem à Renunciante emissam, jus*
de futuro ei competens resolvitur, etiam
quoad Renunciatarium, & num. 172.
- 144 *Renunciatioi cuilibet tacita inest conditio,*
si jura renunciatarium, vivo Renunciante, deserta-
tur, & num. 149.
- 145 *Renunciatio, mortuo Renunciante, inefficax*
est.
- 146 *Jura de futuro per mortem Renunciantis can-*
ducantur favore Successorum à Lege, vel ab
homine vocatorum.
- 147 *Procedit in causa mortis nendum civilis, sed*
etiam naturalis, capitis nempe diminutionis,
vel Professionis in Religione incapaci Bonorum
in communi, & num. 150.
- 152 *Societatis Jesu Collegii, atque Domus ca-*
paces sunt Successionem ex dispositione domi-
ni; illi nempe, ad plenum dominium adqui-
rendum; hæc, ad effectum vendendi, & con-
sequendi assimilationem.
- 153 *Intellige de Successionibus, & Legatis ab*
Externis relictis, non verò à Professi, vel
aliis ex eorum persona.

- 154 *Hereditas dicitur ex dispositione hominis, quam à Defuncto relicta est, non vero quam ex alterius persona capitur.*
- 155 *Renunciatio Successionis, illius naturam immutatur nequit.*
- 156 *Renunciatio juri Professi in Societate Jesu, non est juri renunciatio translativa, sed favore Parentum, secus, si ante professionem, favore ipsius Societatis facta sit.*
- 157 *Diversitas tamen hac non est à Doctoribus recepta.*
- 158 *Renunciatio vis, & efficacia metiendae non est ex persona Renunciantis, sed ex persona, & jure Renunciantis.*
- 160 *Nemo dare potest, aut donare, quod non habet, & suum non est.*
- 161 *Renunciatio jurihus futuris nequit Renunciatorio prodesse, nisi Renuncians, quo tempore operatur, eorum capax sit.*
- 162 *Cassationis dicitur Procurator Cedentis, ejusque personam representat.*
- 163 *Renunciantis juri, quod sit resolvable, tale etiam in Renunciatorio transit.*
- 164 *Jesuita ex suis Constitutionibus renunciare tenetur capacitati in posterum succedendi.*
- 165 *Translatio juri per Juri filiationem inducitur.*
- 166 *Fingitur enim Renunciam ea acceptare, deindeque in alium transferre.*
- 167 *Fictio Juri locum nequit habere in re de Jure impossibili.*
- 168 *Fictio Juri locum in renunciatione non habet quoad jura, ejus tempore, Renunciantis non competentia, & num. 171.*
- 169 *Renunciatio facta juri tempore renunciantis non competentis, solum potest obtinere effectum in Renunciantis operari.*
- 170 *At nullum Renunciatorio jus tribuit.*
- 171 *Castropol. opinio refellitur.*

REVERENDUS Pater Josephus Zannardus Landus quartum solemne votum nuncupaturus in amplissimo Ordine Societatis Jesu, suorum Bonorum, ac Jurium, renunciationem celebravit favore Ven: Ecclesie Sancti Petri Placentie Ven: Collegii dicte Societatis; unicus autem dicte renunciationis tempore illi erat Frater, nempe bon. mem. Augustinus Zannardus Landus reliquus ex universa ejus familia, quam Renuncians ab illo propagari minime posse sperabat ob corporis aegritudinem, & mentis imbecillitatem, quæ nedum ceteros civiles contrahendi aclus, sed matrimonium etiam contrahendi incapacem illum reddebat. Quamobrem, ut tempore celebratæ renunciationis prævideri jam poterat, cum ille, nullo condito Testamento, decesserit, questio oritur super intestata ejusdem hereditate, an videlicet illa, sublatò à medio R. P. Josepho illius Fratre, qui, licet adhuc naturalem vitam ducat, ob solemnem tamen professionem quarti Voti, in statum mortui habetur, devolvenda sit ad DD. Comites de Arcellis, & Palastrellis,

alioque legitimos heredes, qui tempore obitus Defuncti, eidem proximiores, illiusque legitimi heredes effecti erant, vel potius succellat dicenda sit ad Ecclesiam præfati P. Josephi renunciataria, super qua controversia pluribus ad me transmissis luculentis responsis Defensorum tuentium partes Colligantium, cum rogatus fuero, ut sententiam meam pro veritate dicere velim, illam qualemcumque explicabo.

Profectò, si, nullà à P. Josepho factà favore præfate Ecclesie renunciatione juri quomodocumque, quandocumque, ac qualitercumque, etiam in futurum ipsi competitorum, ageretur de intestata dumtaxat successione bon. mem. Augustini, questio esset de re non dubia, nam illa, solemni emissione quarti Voti utpote nexu reciproco, ac ultra citroque obligatorio alligatus Ordini tum ex Instituto suo, tum ex Pontificis Constitutionibus *Pauli III. Julii III. Sancti, Pii V., & Gregorii XIII.* veram mendicantem proficientem, verè mendicans effectus est, perinde, ac si esset professus in Religione Minoritarum, ac Cappuccinorum incapacem Bonorum etiam in communia, latissimè *Fagnan. in cap. in presentibus n. 53. aſene ad fin., Grat. conf. 68. an. 1. lib. 1., Gabriel. conf. 28. lib. 1., Giova. respons. 2. 5. lib. 1., Paucor. conf. 12. an. 3., Molin. de Just. & Jur. tract. 2. disp. 139. vers. in nostra Societate, & vers. Jam professi, & disput. 140., Sanchez. in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 3. an. 70. vers. necpe tamen & cap. 9. num. 25., & cap. 15. num. 10. ejusdem lib. 7., Sayr. in claus. regular. lib. 9. cap. 7. num. 2., Riccioli. de Jur. personar. extr. grem. Ecclesie lib. 8. cap. 9. num. 3., Gratian. disp. 302. in fin., Censul. ad Peregrin. de fideicom. art. 28. §. Quinto observo sol. mibi 158. juxta Venet. impress. colum. 1., Scalet. de Testament. lib. 6. cap. 3. §. 2. num. 23. 25. & 26., Cerd. de Lac. de Testament. disp. 36. an. 5. in fin., & in annotat. ad Concil. disp. 35. num. 11. vers. postquam verò, R. P. D. Fontinell. in suis respons. post tract. de translat. Person. Respons. 47. an. 1., & respons. 48. an. 4., Palma inter decis. ab ipso collectis, tom. 3. decis. seu veris respons. 298., & latius Torr. apud eundem resp. 299., Rot. coram Barot. decis. 243., & in rec. decis. 110. part. 10., ac per consequens ob dictam solemnem professionem factam in Ordine veram mendicantem proficientem tam Professus, quam ejusdem Ordinis Domus, & Collegia, incapacia prorsus essent acquirendi legitimas hereditates, & Successiones ex persona Professi, qui, in statum mortui, habetur, non secus ac Minoritæ, aut Cappuccini Molin. de Just. & Jur. tract. 2. disp. 139. vers. in nostra Societate ibi = *Permutamus non solum professi Domus juri nullum non habent ad Bona suorum Religiosorum, sed neque Collegia, neque probationem Domus = & rursus = tam Professi, quam Coadiutores omnes spirituales Societatis sunt ex ipso incapace casusque Domini, & neque Domus Professe, neque Collegia, aut quicumque alii heredes esse possunt eorum loca, sed ad eum effectum reputantur**

14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

transire ad substitutum cum potestate percipiendi ex illis fructus, non expectata morte naturali Professi, *Palm. dist. resp. 398. num. 6.*, & *num. 15.*, & *resp. 399. num. 14.*, ubi D. Torreallegat se ipsum in *tratt. de pot. fatar. successi. lib. 3. cap. 1. num. 9.*, & de *successi. in maiorat.*, & *Primog. Ital. part. 1. cap. 10. §. 3. num. 67.*, quibus addi possent alii innumerati loquentes in genere de istiusmodi Professi in Religiosis incapacibus Bonorum in communi. Si igitur tam R. P. Josephus ob nuncupationem quarti solemnisi Voti, quam, ex ejus Persona, Domus, & Collegia Societatis Jesu incapacia prorsus sunt cuiuscumque legitime successione tam activæ, quam passivæ, ita quidem ut perinde, ac si naturaliter mortuus esse eiset, locum faciat iis, quibus operatione legis defertur intestata successio, plura res eiset favore DD. Comitum de Arcellis, aliorumque litis Confortium, qui ob mortem civilem P. Josephi gradum proximiores effecti reperirentur bon. mem. Augustino Defuncto ab intestato.

Et reverè in hoc consentiant Defensores etiam Ven. Ecclesiæ Sancti Petri, qui illius jus desumunt, atque constabile conantur in renunciatione favore dicte Ecclesiæ facta à P. Josepho, antequam emissione quarti Voti solemnisi Professione Societati devinceretur; ad cuius finem renunciationis vim, atque efficaciam investigandam, dignoscendamque, cum plurimum valere posse censuerim explicare statum, & capacitate tum Ordinis, tum Professorum Societatis Jesu quoad Jura successoria, idcirco, antequam assumerem dicte renunciationis examen, operæ presium esse credidi præmittere ea, quæ quoad intestatas, atque legitimas successiones ex mente Pontificiarum Sanctionum, atque ex hujus inclityi Ordinis Constitutionibus præscripta sunt; manum itaque demandato mihi muneri admoveans validitatem dicte renunciationis in dubium minime revocabo sub obtentu, quod illa, utpotè facta de hereditate viventis, induere valeat votum captandæ mortis, ideoque legibus nostris improbanda dicatur, nam sub censura Sanctionum irritas declarationum dispositiones illas, quæ quovomodo alterius mortis optandæ, captandæque anam præbere possunt, nullo pacto comprehenditur renunciatio, de qua agitur, tum quia facta favore pæ Cause, atque politici Corporis Ecclesiæ, nimirum Collegii Societatis Jesu, ut optime in allegatis quibus ab me transmissis, tum etiam quia hereditas Fratris viventis, utpotè non nominatum, sed sub generalitate dumtaxat jussum Renunciantis competentium, & competitorum in dicte renunciatione comprehensa, votum illud non minus legis, quam naturæ voce improbatum induxisse non potuit ad Text. in leg. 1. §. 1. ubi Glossa in verb. *justa ff. pro socio. Alib. conf. 11. num. 15. in fin. vers. videtur itaque. Laderch. conf. 33. num. 8.*, Sanchez. in *præcept. decalog. lib. 7. cap. 3. num. 31.*, Gratian. *discept. forens. cap. 693. num. 49.*, Vinn. de *pot. cap. 19. num. 7.*, Merlin. de *pignor. lib. 2. quasi. 40. num. 24.*

24. *Urcol. consult. 98. num. 49. Catell. decif. 5. sub num. 113. vers. Item renunciatio, Francib. decif. 89. num. 4. Copy. decif. 159. num. 10. R. coram Buratto decif. 366. per tot. & coram Benincasa decif. 145. sub num. 11. & seq. tradens, etiam expressione certe hereditatis non derogare generalitati, sed censendam esse factam gratia majoris demonstrationis, idemque tradidit Decian. cons. 44. m. 97. lib. 4. Gratian. dist. discept. 692. num. 50. Palm. allegat. 153. num. 75. Cord. de Luc. de renunciat. discurs. 13. num. 7. & seqq. & disc. 16. num. 4. olter de Luc. de lin. legal. art. 38. num. 15. & seq. Rota coram Buratto dist. decif. 366. num. 3. Quamobrem, his possibilibus, ut recto iudicio definiri queat quale nam Jus Ven. Ecclesie Sancti Petri competere possit super intestata hereditate prelati bon. mem. Augustini ex persona P. Josephi illius fratris, in cujus locum dicta Ven. Ecclesia se subingressam esse dicit virtute renunciationis ipsius favore ab isto facto, examinando illius naturam, & efficaciam, statuendum primo loco erit, an in dicta renunciatione comprehensum dici possit illud quaecumque jus prorsus de futuro Renunciante competens super intestata hereditate fratris viventis; deinde, supposita tali comprehensione, examinandum erit, an talis renunciatio suffragari queat Ven. Ecclesie S. Petri, eo quod agatur de hereditate, & Jur. delato tempore, quo P. Josephus ob solemnem emissionem quarti Voti in Religione incapaci Bonorum etiam in comuni, pro civiliter mortuo habebatur.*
- Rem igitur ordiendo à prima mox propositi assumpti parte, dicendum videtur, jus succedendi in intestata fratris viventis hereditate, comprehensum dici posse in renunciatione, de qua agitur, quia, licet illud utpote nec spe, nec re competens spectetur, solum quæri possit
25. novâ aliquâ superveniente causâ, ideoque incertum omnino sit, & merè futurum; nihilominus, cum tali Juri de futuro duo inesse dicantur, nempe jus ipsum futurum, quod in rerum natura non est, & spes, quæ ab illo distincta est, & hæc præsentem, inque nostris Bonis, & pretio æstimabilis esse dicatur ad Text. in leg. verbum illud 18. ibi = pertinere ad nos atiam eo dicimus, quæ in nullo eorum causa sunt, sed esse possunt = ff. de verbor. signific. cum aliis concordantibus juris nostri locis, & auctoritatibus relatis apud Oleam de cess. Jur. sit. 3. quest. 10. num. 11, hinc sequitur, quod tale jus in contractum deduci, cedi nimirum, donari, ac renunciari potuerit Gollerat. de renunt. cent. 2. renunt. 17. num. 8. & latè prosequitur Olea de cess. Jur. dist. quest. 10. num. 14. & seq. Baldac. ad Roman. cons. 37. num. 49. & 50. latè Torr. de poss. futur. successi. lib. 2. cap. 1. num. 33. & seqq.

At verò si P. Josephus in renunciatione, quæ ab ipso celebrabatur, comprehendisse potuit tale jus, tamen futurum, & merè speratum, inquirendum solummodo erit, an illud reverâ renunciare, & in Renunciatarium trans-

ferre voluerit? Id autem cum sit quæstio facti, tales enim (ut passim admovent Doctores, & præsertim Cord. de Luc. locis innumeris) dicuntur illæ, in quibus de dispositione mente, & voluntate disceptatur, pro ea tunc assensenda quærendum est, quid autem rem, quid cum re, quid post rem evenerit = ut ex Cicerone in Topici nos edocet Duaren. disput. anteverfior. cap. 41. fol. mibi 279. in med. tom. 2. Quamobrem si in illa, quæ hodie vertit Causa, hæc omnia diligenter investigemus, faciliè Renunciantis mentem attingemus, quippè si intueamur quid antè rem evenerit, qualis nempe antè renunciationem esset rerum status, P. Josephus professus fuit, plurimum ipsum movisse à renunciationem celebrandam favore Ecclesie, quia unicuique frater, quem superfluum habebat, Bonis, & redditibus propriis aliquoquin abundans, corporis, mentisque agilitudine laborabat, maximè, sunt verba renunciationis, cum ex familia sua unicuique tantum habebat fratrem sibi superfluum, nempe Illustri. D. Augustinum Zennardum Londam ab eodem M. R. P. Zennardo Londam superpetè dilectum, qui viginti ab hinc annis retro circiter habitans agilitudine laborat, quæ naturaliter insolvibilem, atfectum fuit cum eorum Juramento nonnulli Doctores periti artis, & medicina Doctores Placentie, ut potest ex cura eisdem Illustri. D. Augustini decreta usque de anno efflavit 1663. &c. quæ autem inspecto tali rerum statu, in dubium revocare poterit, quin Renuncians mente prospiciens tum Judicii imbecillitatem, quâ fratri adimebatur factio Testamenti, ac cujuscumque alterius dispositionis, tum habituales ejusdem Corporis agilitudines, quæ non remotæ, sed (ut eventus docuit) proximam illi portendebant spem succedendi in ejusdem intestata hereditate, modò illi superflues esset, quis, inquam, his pensatis, in dubium revocare poterit, quin P. Josephus, qui favore Ecclesie renunciabat, sua omne certum, & præsentem sibi competens, facilius inductus fuerit ad renunciandum, etiam jus futurum, & ab eventu pendens Rot. in rec. decif. 142. num. 22. part. 5.

Clarius id elucescet, si quid cum re, in renunciatione nempe factum fuerit, in ea enim Renunciante comprehendere voluisse jus etiam succedendi in intestata hereditate fratris viventis, tamen futurum, satis innui videtur ex illius verbis proximalibus, ex quibus, quoties generalia sunt, & ampla, renunciationem extendi ad Jura, etiam ex causa de futuro, tradit Atan. consult. 400. num. 13. & seqq., vix autem amplioribus verbis Renunciante mentem suam explicare poterat; Ille enim jam jam solemnem professionem emissurus ita loquutus fuit = idè 30 antè dictam professionem emittendam omnia universa ejus Bona, substantiasque nunc cum omnibus ejus iuribus, rationibus, & actionibus ad eundem M. R. P. Zennardum Londam quomodocumque, & quandocumque, ac qualitercumque modò competentis, vel in futurum competentis renunciare, transferre, ac cedere in scripta Ecclesia S. Petri Placentie ejusdem Societatis Jesu =, sub hæc autem

autem generali, atque ampla expresseione Juris futurorum comprehendi posse jus etiam succedendi in hereditate viventis, licet merè speratum, ac pendens à causa de futuro, tradiderunt *Mandell. Alb. conf. 11. num. 17. Panciroli. conf. 62. num. 8. Port. lmo. conf. 142. nu. 45. & seqq. Menich. conf. 401. num. 129. Concili. allegat. 31. num. 34. Mansf. dicit. consult. 400. num. 114. & seqq. Addend. ad Burat. decif. 310. num. 9. Rota apud Gilson. ad Stat. Perus. decif. 95. in rec. dicit. decif. 141. part. 5. in Melevisana successione 21. Junii 1686. s. Tertio quia coram Card. Matteio: Certius, perpendis illis geminatis, atque sæpius inculcatis clausulis « quomodocumque, quandoque, & qualitercumque modo competentium, vel in futurum competiturorum, quas tam conjunctim, quam seorsim ad rem nostram examinavit Moscard. de probat. conclusit 271. nu. 14. Cancer. variat. resolut. lib. 2. cap. 15. num. 35. Adden. ad Gregor. decif. 265. in fin. Gallert. de renunt. cent. 1. renunt. 17. num. 36. Montan. contr. 9. num. 3. Cypre. lator. consult. 77. num. 45. Concili. allegat. 31. num. 34. Mansf. loc. mox citat. Rota in rec. decif. 109. num. 1. & seqq. decif. 41. num. 4. part. 5. & in Melevisana successione loco pariter citat.*

Cui potro verborum amplitudini robor addit certa illa, cujus meminimus, spes, quæ Renuncianti affulgebat, si nempe supervixisset fratri carenti testamenti facione, sibi delatum in ejus hereditatem; quamobrem, si pro dignoscendo quid in renunciacione comprehensum, vel exclusum ab exitu, præcipue spectanda est mens Renunciantis. *Seminat. contr. 100. nu. 48. & seqq. in Ariminen. Fideicommissi Bandi, & Enea de Bandis 26. Junii 1697. s. Hæcne intelligentia coram Rôno Moliner Decano, hæc perspicua reddi videntur ex circumstantiis in nostra specie concurrentibus, atque coadiuvatis prægnantiâ verborum, ex quibus conijci potest, Renunciantem in eo serum statu de tali Jure cogitasse. *Mandell. Abb. consult. nu. 17. Gallert. de renunt. cent. 1. renunt. 17. num. 17. Tondat. quest. civil. part. 2. qu. 200. nu. 7. Bottiglier de success. ab intest. theore. 45. num. 6. Adden. ad decif. 523. num. 84. part. 4. tom. 3. rec. Mansf. consult. 400. loco citat. & num. 124. & seqq. Rota apud Torr. de pass. futur. success. decif. 120. num. 5. coram Benincasa decif. 145. nu. 7. in Ariminen. Fideicommissi Bandi, & Enea de Bandis 26. Junii 1697. s. final. coram Rôno Moliner Decano.**

At præterea quancumque benigniorem interpretationem, & ampliorem renunciacionis extensionem in nostro casu faciendam esse nos admonet tum causa finalis, ob quam facta fuit talis renunciatio, qualis est illa professionis in Religione, quæ semper latius interpretanda, cum extensione renunciacionis ad Jura etiam, quæ regulariter sub illa comprehendi non possent, qualia sunt Jura de futuro. *Rota decif. 141. nu. 1. part. 5. & passim apud alios, tum etiam persona Renunciantis, nam si sola ratio se se per professionem in Religione abdicandi Bonis omnibus, ut rerum humanarum curis soluto*

animo, quis impensis Divinis vacare possit, efficit, ut Jura etiam futura ex causa prorsus nova, atque de futuro sub renunciacione comprehendantur, quanto certius talis comprehensio admittenda erit in casu nostro, in quo Renuncians, se suæque omnia Deo devovere voluit, ut univeris sui Patrimonii, substantiæque redditus ad majorem illius gloriam erogarentur in Divinum cultum, & necessarios, quosque Ven. Ecclesiæ Sancti Petri usus, hujusmodi autem causa directè respiciens adeo pium opus benignam proculdubio efflagitat renunciacionis interpretationem, prout exigit favor tum pii operis, tum animæ ipsius Renunciantis ex tam pia munificencia sempiterna præmia promerituri, semper præferendo interpretationem illam, quæ favet pie causæ. *Tiraquell. de privileg. pie caus. priv. 148. Navarr. comment. 2. de regul. 5. s. num. 5. Sanchez. in præcept. decal. lib. 7. cap. 2. num. 58.*

Et denique, si quæ adhuc vel in verbis renunciacionis ambiguitas, vel de Testatoris voluntate quæstio esse possit, ea penitus in nostra hypothefi submotâ reperitur à P. Josepho renunciantem, qui declaravit ejus mentem fuisse comprehendendi in renunciacione ab ipso facta jus speratum fraternæ successione, quas declarationes licet, ac validè fieri posse docuerunt *Sanchez. in præcept. Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 11. num. 16. Reginald. tom. 2. lib. 12. cap. 37. nu. 197. Dian. oper. concordat. tom. 2. resol. 99. nu. 1. Monet. de commut. ultim. volunt. cap. 5. quest. 1. num. 14. easdemque plurimum valere, quoties intrinsecâ fulticitæ verisimilitudine, atque probitate Perione coadiuvatæ reperiuntur, admonent *Mandell. Alb. conf. 10. num. 25. & seqq. Molpof. ad Consuetud. Neapol. tit. de renunt. quest. 17. num. 38. Theodor. alleg. 37. num. 5. s. Item non adfunt in fin. & num. 15. Mansf. consult. 258. num. 50. consult. 296. num. 53. post med. Card. de Luc. de renunt. disc. 2. num. 10. R.P.D. Anselm. in addit. ad decif. 15. num. 29. & seqq. Rota coram Ubog. decif. 63. num. 2. & num. 4. ac seqq. in rec. decif. 464. num. 5. & seqq. part. 19. in Romana renunciacionis 8. Junii 1705. s. Et in hunc sensum, & sen. confirmata 26. Junii 1706. s. penult. coram Rôno Moliner Decano, in Romana successione 4. Februarii 1711. s. Denique coram eodem. Porro intrinsecâ verisimilitudo non deest in casu nostro, si speciemus statum bon. mem. Augustini, qui cum esset proflus incapax cujuscumque activæ dispositionis, certam favore Fratris reddebat spem intestatæ successione, ut etiam concurret præsumptio eximie probitatis Viri professi in Religiosissimo, atque sanctissimo ordine, cui præsumptioni robor addit ejus ætas fortè jam vergens in senectutem, quo casu longè magis valet similis declaratio. *Bald. conf. 476. num. 2. lib. 6. iniquis « maximi ubi gladii Dei est supra verticem morituri, quia nemo, qui constituitur, presumitur mori cum mendacio, & peccator, & aliis adductis, dictum tum in Romana Donationum 15. Martii 1705. s. Nec levius, vers. quancumque enim coram Rôno Moliner, & in Romana***

Donationis 17 Aprilis 1711. §. 30. coram R.P.D. Ansaldo.

- Hæc esse crederem præcipua momenta rationum, quæ asserti posse videntur pro statuenda comprehensione fraternæ hereditatis in dicta renunciatione facta à R.P. Joseph favore Ven. Ecclesiæ S. Petri, eademque licet primo oculo-
 43 lo conjectu urgere videantur, attamen sedulo illis perpenſis, probabilius esse cenſeo, in dicta renunciatione comprehensam minimè fuisse spem illam, incertamque penitus aleam juris merè futuri, quod ex causa pariter futura P. Joseph competere poterat super intestata.
 45 succellione in hereditate fratris viventis; nam talis renuntiatio si merè abdicativa diceretur,
 46 nullo pacto prodeſſet Ecclesiæ Renunciatarie, quippe illius vigore sublatò è medio Renuncian-
 47 te, intestata succellio ministerio legis deferretur aliis, qui, periædæ si Renuncians naturaliter mortuus eſſet, Renunciatorio defuncto,
 48 proximiores efficaciter Pufferin. in cap. quamvis polium num. 47. & n. 61. de pœl. in 6. Andreal. contr. 310. num. 13. Atilian. resol. 40. num. 13. Mans. consil. 257. num. 12. Rota in Cavallica. legitima 11. Decembris 1652. §. quod spectat verò coram bon. mem. R. Jo. Herosanti. in Romana successione 4. Februarii 1711. §. Tantum autem oberat, & S. Multaque minus coram R. Jo. Molinet Decano; Ut etiam ex ratione non abſimili Ecclesiæ renunciatarie minimè juvaretur renun-
 49 ciatione merè extinctivâ, cujus vigore Renuncians faceret de medio auferens, locum quidem faceret aliis legitimis heredibus fratris sui, at prodeſſe nequiret Renunciatarie, cui super dicta hereditate nullum competebat jus, cujus aſſecutio per Renunciantis existentiam ipſi impedi-
 50 retur ad tradita per Pufferin. in cap. quamvis polium num. 61. & seqq. Caesar de Affili. contr. 24. num. 14. & seqq. Buttiglier. de success. ab intest. obervat. 45. num. 22. Torr. de pœl. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 42. & seqq. Rot. coram Card. Cerro decif. 340. num. 24. & benè ita de istiusmodi renunciationum speciebus ad rem nostram loquuntur Girvagon. resp. 85. num. 8. lib. 1. Torr. inter decif. collect. à Palm. dict. respons. 399. num. 39. & seqq. Quamobrem, ut etiam ſuſtinent Defensores Ecclesiæ renunciatarie, dicta renun-
 51 ciationis translativa dicenda eſt; si igitur vera, prout verissima certè eſt, illa juris regula, quâ edocemur, renunciationes omnes utroque ſtrictiſſimi juris ſtrictiſſimè ſemper eſſe interpretandas ad Text. in leg. ſi ſervus ff. de ſervitut. Urban. Prædior. Surd. conf. 46. num. 22. Palena. decif. 17. num. 33. & seq. lib. 2. Cabrer. de met. cap. 13. num. 33. & seqq. lib. 2. Rota apud Poſſib. de monn. decif. 57. num. 10. in rec. decif. 724. num. 3. & seq. part. 4. tom. 3. decif. 543. num. 10. & seqq. part. 5. decif. 353. num. 11. part. 14. in Romana reſtitutione Datis ſuper Dote, & ltero 15. Janis 1705. §. Atque hinc in fin. coram R.P.D. Lancetta, potiori proſectò jure regula hæc juſtum locum ſibi vindicabit in renunciatione translativa,
 52 quæ dicitur illa, de qua agitur, & in qua si tantum comprehensum dicendum eſt, quan-

tum in ea nominatim expreſſum reperitur, oculiſque corporeis legitur, aut necellario ab expreſſis inferitur, rejectâ quacumque extensione ad res, jura, caſus, & perſonas non nominatas Donad. de renunt. cap. 11. num. 22. & cap. 22. num. 136. Balducci. ad Ramon. conf. obſervat. 92. num. 32. Palma allegat. 304. num. 3. & allegat. 305. num. 3. & 5. Rot. decif. 45. num. 2. apud eundem coram Dnao. Jnn. decif. 346. num. 10. & seqq. in Urbanien. Canonizatus 15. Martii 1694. §. Neque minus coram bon. mem. Mato, ideoque non extenditur ad futura, & causam ortam poſt renunciationem Bartol. in leg. qui Roma §. Duo fratres num. 11. ff. de verb. ſignific. Surd. conf. 418. num. 10. Balduc. ad Ramon. diſſ. obſervat. 92. num. 32. Donad. de renuntiat. cap. 5. num. 19. Rot. in rec. decif. 482. num. 3. part. 2. coram Cavalier. decif. 340. num. 6. coram Barb. decif. 338. num. 10. quoniam pacto ſub eadem contiocti poterit jus illud, cujus translationi reſiſtit ratio juris, & natura hujusmodi renunciationis translativæ, quæ, ut poſt Rot. decif. 543. num. 20. part. 5. rec. admonet Palma alleg. 304. num. 3. & alleg. 305. num. 19. ſubſiſtere nequit in jure proſus incerto, & futuro, & pendente à causa pariter omnino incerta, atque futura, qualis eſt hereditas intestata vivents, quæ necre, nec ſpe probabili competere dicitur, aut deberi, & conſideratur tamquam jus merè futurum nullâ probabili ſpe præſenti, nulloque juris fomite munitum, ut reſatis antiquioribus Allograd. conf. 66. num. 15. & seqq. lib. 1. Peregrin. de fideicom. art. 23. ſub num. 52. Olea de reſi. jur. cit. 3. quæſt. 10. num. 5. Cyriac. contr. 393. num. 59. Palm. allegat. 306. num. 12. & alleg. 307. quæ eſt decif. Rota Januæ. num. 27. laſiſſimè Torr. apud eundem Palm. inter decif. ob eo collect. in ordine la 399. num. 29. & seqq. & num. 43. verſ. ſalutè quam quid cum num. ſeq. Balduc. ad Ramon. obſervat. 27. num. 44. Rot. diſpat. Jur. ſelect. cap. 55. num. 19. in ſpecie loquens de ſucceſſione in hereditate fratris viventis, Rot. in rec. decif. 543. num. 22. part. 5. ſed eadem tamquam ſuum ſubjectum reſpicit, & verſatur circa jura illa, quæ ex aliqua præexiſtente causa ita in perſona Renunciantis radicata ſunt, ut capacia eſſe valeant translationis in alium faciendæ Rodier. conf. 24. num. 55. in fin. Adden. ad Burat. decif. 365. num. 6. Mans. conſil. 400. num. 122. & seqq. & conf. 635. num. 12. Marcin. diſpat. 14. num. 30. Balduc. ad Ramon. conf. 27. num. 42. & seq. Donad. de renunt. cap. 11. num. 22. ubi quod renuntiatio numquam comprehendit illud, quod ſupervenit ex nova causa Palm. allegat. 304. num. 31. & innumerè reſuſt. num. 24. allegat. 305. num. 11. & plurib. ſeqq. aſſine ad fin. allegat. 306. num. 11. & seqq. & allegat. 307. num. 24. & seqq. Roſe conſil. 7. num. 69. Caſareg. ad ſtatut. Janne de ſucceſſi. ab intest. §. 12. num. 60. latè Mart. de ſucceſſi. legol. part. 1. quæſt. 14. art. 4. num. 1. & seqq. Prato diſcept. 39. num. 13. & seqq. Atilian. reſol. 55. num. 21. reſol. 56. num. 11. Rot. coram Dnao. Jnn. decif. 436. num. 30. in rec. decif. 549. num. 3. in fin. part. 1. decif. 31. per tot. part. 4. tom. 2. & decif. 724. num. 2. part. 4. tom. 3.

- in *Ariminen. Fideicommissi Bondi, & Anea de Bandis* 26. *Junii* 1697. §. *Adipiscante*, & 5. *Martii* 1698. §. *Nullatenus coram Rmo Molines Decano*, 11. *Martii* 1699. §. *sed quatenus coram Eno D. Card. Scotto*, & 2. *Decembris ejusdem anni* §. *Id ipsum autem coram Eno Card. de la Tremille, in Romana sen Viterbien. Legati* 26. *Junii* 1709. §. *Sub examine*, & §. *Non obstante coram R.P.D. Crispo, in Romana renunciationis* 6. *Maii* 1709. §. *Et procedendo coram Eno D. Card. Scotto*, & 10. *Martii* 1710. §. *Sed quatenus coram R.P.D. Crispo, in Romana Successionis* 4. *Februarii* 1711. §. *Ac propterea coram Rmo Molines Decano*; Quamobrem Jure, quo hodie vivitur, & juxta constantem Sacre Rotae opinionem, sub simplici renunciatione Jurium, nunquam venire censetur Jura istiusmodi successionis in hereditate viventis utpote merè futura, & habentia causam de futuro, optimè in celebri *Romana renunciationis* 8. *Junii* 1705., & 26. *ejusdem mensis sequentis anni coram Rmo Molines Decano*, & 23. *Januarii*, 15. *Junii* 1708., & 6. *Maii* 1709. coram Eno D. Card. Scotto, 10. *Decembris ejusdem anni coram R. P. D. Crispo*, & 10. *Decembris ejusdem anni coram Rmo Card. Priolo, in Romana Successionis* 4. *Februarii* 1711. §. *Multi- que minis coram Rmo Molines Decano*.
- Nique obest, quod, ut dictum fuit in §. *Rem igitur*, spes illa, incertaque alea Juris penitus futuri pretio æstimabilis sit, & cedi, vendi, atque in contractum deduci queat, quia nostra questio non vertit in eo, an nimirum valide fieri possit renunciatio istiusmodi Juris tametsi penitus incerti, & pendens à causa tempore factæ renunciationis minime præexistente, sed omnino futura & aperta namque sunt Juris loca talium Jurium cessionem, atque renunciationem permittentia, ut apud *Altegrad. conf.* 66. num. 22. lib. 1., *Olcam de cess. Jur. tie. 3. dist. quest.* 10., *Mans. consulti.* 400. ex num. 18., *Copyc. ltr. consulti.* 77. num. 43., sed quaestiones, quibus Doctores se se ipsos, ac Tribunalia veviarunt, ac quotidie versant, in eo vertunt, videlicet quando nam tale jus proorsum incertum sub similibus renunciationibus suapte naturâ strictissime interpretandis comprehensum dici queat? censent autem, tunc demum illud in Renunciatarium, translatum dicendum esse, cum id expressè dictum, conventumque fuit *Gullerat. de renun- ciat. cent. 1. renunt.* 17. num. 36. *vers. sed hac intellige Donad. eodem tract. cap. 7. num. 39. Bnduc. ad Roman. conf.* 1. num. 16., ubi, quod intestata Successio adeo speciali notâ digna est, ut, non expressa, non intelligatur renunciata *Palm. alleg.* 305. sub num. 15. *vers. & ratio est*, & *alleg.* 307., quæ est decisio *Rota Jsu. num.* 40., aut veluti per quandam necessariam connexionem cum Juribus expressè translatis, resultat eorum quoque renunciatio, ita quidem ut sine illorum comprehensione ratio recti sermonis, & dispositio ipsa omni aliquo effectu, & operatione deficiatur *Farinacc. conf.* 197. num. 16., & *seq. lib. 3., Donad. de renunt. cap. 5. num. 16., Gullerat. eodem tract. renunt.* 17. num. 37. *centur.* 1.,

Surd. decif. 33. num. 9. & *seqq.*, *Rota Lucana inter collect. apud Palm. Decif.* 248. num. 14., *Rota in Ariminen. fideicommissi Bondi, & Anea de Bandis* 26. *Junii* 1697. §. *final.* coram Rmo Molines Decano; Neutrum autem in conceto casus nostri concurrit, non quidem expressa renunciatio, sive translatio juris à Renunciantem sperati respectu intestate Successionis in hereditate fraterna, de ea enim in nullo renunciations loco mentio facta reperitur, Ideoque, ubi deficiunt verba dispositionis, deficit etiam dispositio, ut ad effectum excludendi similis hereditatis comprehensionem, considerat *Rota in Romana Successionis* 4. *Februarii* 1711. §. *Certum autem coram Rmo Molines Decano*; nec etiam talis juris translatio venire potest per necessarium quandam consequentiam ab expressis, quia ea, quæ in renunciatione ista translata fuerunt in Ecclesiam renunciatariam, nullam habent individuum connexionem cum translatione istiusmodi sive, & incertissimi juris succedendi in intestata fratris hereditate Renunciantis competentis, enunciatio namque Jurium futurorum, licet amplius verbis facta, satis est, quod in hac materia strictissimi juris, & odiosa verificari possit, illam referendo ad Jura futura pendencia est aliqua causa jam præexistente, & de præterito *Baldacc. ad Roman. conf.* 77. num. 46. & *seqq.*, & num. 54., & *seqq.*, *Palm. alleg.* 305. num. 11., & *allegat.* 306. num. 9., & *allegat.* 307. num. 38. & *seqq.*

Examinando enim tenorem renunciations, Ven. Ecclesie S. Petri intentionem tuam fundare nequit, nisi in parte proximialium, in qua P. Zannardus, juxta verba alibi relata, *professus fuit universa ejus bona, substantiisque una cum omnibus ejus juribus, rationibus, & accessionibus ad eundem M. R. P. Zannardum Laudum quomodocunque, & quomodocunque, ac qualitercunque, modo competentibus, vel in futurum competitur renunciare, transferre, ac cedere, & ut infra, inscripta Ecclesia S. Petri Placentia &c.* Validissima autem urget ratio, ob quam ex parte ista proximialium induci nequit translatio juris, de quo agitur, & eaque est, quod Renuntians exortans per solemnem professionem se unire, Ven. Societati Jesu, ante dictam professionem emissionem suorum Bonorum renunciationem facere velle declaravit, & ad hanc voluntatem merè connotantem actum faciendum referenda sunt superius relata verba, quæ indignant quidem animum faciendi talem actum, sed non explicant actum ipsum undequeque, & periculis; sed, illum in subsequenti parte dispositiva complendum esse innuitur Clausulâ illâ & *ut infra*, quæ cum importet claram relationem, & expressam connexionem partis proximialis cum parte dispositiva, pars referens, proximialis nempe, tametsi amplissima esset, tamquam à potiori, declaranda, atque restringenda esset ad terminos dispositivæ ab illa interpretationem recipiendo, ut, omnis generalibus, in nostris terminis dictum fuit in *Ariminen. Fideicommissi Bondi, & Anea de Bandis* 26. *Junii*

an 1697. §. *Qua eo magis coram Rmo Molines*, & in una Romano Successionis 4. Februarii 1711. §. *Urgente praeferat coram eodem Rmo Molines ibi* = *Urgente praeferat animadversione*, quod in parte dispositiva sapienti aditus à P. Nicolao emissus nullum extat vestigium renunciationis abdicatice, nullamque ex ea resultat indicium, seu conjectura, ex qua elici possit, ipsum resutare voluisse universa jura sibi quamodolibet competitura ex causis etiam de futuro &c., ut proinde, cum pars dispositiva sit nundique clara, & aperta, praeferat restrictionem ad bona tunc possessa per Renunciationem, non essent attendenda praedicta verba promissoria, quae quantumsvis amplissima, semper restringi deberent ad limites dispositiva, & ab illa
 76 interpretacionem recipere, prout ceteris adducit, in terminis adducit. *Rota in dicta Personae Immunitatis* 15. Maii 1705. §. *Neque pars dispositiva*, & 15. Januarii 1706. §. *Minusque argere* coram Scotto, praefertim quando pars promissoria stat ad inferius ordinanda, prout stare dicitur in nostra hypothese propter illa verba = *di qui à ceteris*
 77 colla presente &c. dispono per modo citat &c. *Rota in Vercellen. praefata Immunitatis* 17. Februarii 1698. §. *In hypothese coram Mito*, & in *Melequiano Juris patronatus* 16. Aprilis 1700. §. *Nec turbat replicatio coram Card.* de la Tremoille = *hactenus dicta decisio* = Sufficit igitur, jura de futuro enunciata Proximis verbis verificari posse respectu Jurium, de quibus in parte dispositiva *Palm. allegat.* 304. num. 21.

In dispositiva autem renunciationis, de qua agitur, expressè continentur omnia bona tam mobilia, quam immobilia, ac semoventia, jura, actiones, rationesque, & debita Juris dicti. *M. R. P. Josephi M.* ac modò existentia, & existantia ubique locorum tempore, ut supra, emittenda per eam professionis, solvis tamen, ut infra = & superaddita prohibitione alienationis sui Patrimonii ibi = *ac omne*, & quodcumque ejusdem *M. R. P. Patrimonium in futurum alienabile*, & inalienabile = concludit demum, quod, excluso Collegio, illud privative spectare debeat ad Ecclesiam Sancti Petri verbis illis = *respective spectet, ac spectare in perpetuum habeat*, & debeat, & respective habeant, & debeant ad dictam Ecclesiam, & non ad dictam Ecclesiam Collegium *S. Petri* = Profecto, ut haec Dispositivae verba colore nullo comprehendere possint spem, & jus legitimum Successionis in hereditate, de qua agitur, satis esset, quod renunciatio de illa expressè non loqueretur, vel quod, tamen si eadem concepta legeretur verbis futuri temporis, haec quoquomodo dubia videri possent, *Surd. conf.* 418. num. 22. *Spad. conf.* 316. num. 9. lib. 3. *Gallierat. de renunt.* cent. 1. renunt. 17. num. 33. & num. 39., eo quod ratio juris, & natura ipsa
 82 translativae renunciationis strictissime interpretanda efficiat, quod sub illa non contineantur, nisi jura derivantia à causa jam existente, rejecta quacumque extensione ad jura omnino futura,
 83 & ex nova prout, & futura causa Renunciantis
 84 supervenientia, quippe, ut rectè notavit *Leonard. Rodoe. dicti conf.* 24. sub num. 53., actio nullam,

tempore renunciationis habens substantiam, sed ex post oriens dicitur novum contingens, ad quod illa non porrigitur, &, praeter allegatos in §. *Haec esse crederem per Text. in cap. Cima inter de renunt.*, docuit *Bartol. in leg. qui Roma §. Duo fratres sub num. 19. vers. Item importat*, & intelligatur §. *de verbis obligat.*, ubi etiam *Jafson. num. 69.*, & post alios antiquiores, tradiderunt *Surd. conf.* 15. num. 28. *conf.* 367. num. 5. *conf.* 418. num. 24. *Gallierat. de renunt.* cent. 1. renunt. 17. num. 33. & *segg.* *Cyriac. contr.* 292. num. 8. *Botiglier. de successi. ab intest. theorem.* 45. no. 5. *Hartman. Pistor. quaest. jur. lib. 2. quaest. 12. nu. 53.* & lib. 4. quaest. 6. num. 66., *Donat. Anton. de Marin. varior. resolut. lib. 2. cap. 189. num. 6.* *Conciol. allegat.* 31. num. 33. *Torr. de post. futur. successi. lib. 2. cap. 14. num. 43.* & *segg.*, innumeris relatis, *Rocca disput. jur. selecti. cap. 55. num. 18.* *Baldacc. ad Ramon. conf.* 27. nu. 44., *Afflicti. decif.* 350. num. 4., *Rot. in rec. decif.* 543. num. 26. vers. prout non afficiunt cum seq. part. 5., in *Arminen. Fideicommissi Bandi*, & *Evea de Bandis* 26. Junii 1697. §. *Adipalante etiam coram Molines*, ob veram illam, praevalidamque Juris rationem, quod jus futurum pendens ex causa omnino futura, qualis est intestata successio in hereditate viventis, utpotè nec re, nec spe debita, assimilatur formis vigilantium, ut, & pluribus relatis, tradunt *Traber. axiom. Jur. lib. 3. cap. 48.*, *Torr. sepius allegatus*, & infra alleganda inter decif. collect. apud *Palmam in ordine la* 299. num. 30. & num. 44., quae si, ut loquitur mox citatus Auctor, procedunt in fortiori casu, quo nempe ageretur de jure, & spe succedendi in Bonis paternis, vel ex eisdem consequendi legitimam filio competentem, multo magis locum sibi vindicabunt, quum agitur de hereditate Fratris viventis, cujus respectu spes ista in renunciatione comprehensam nunquam censetur ex mente Juris in leg. *Paulo Callimaco* 27. §. *Pomponius Ermiopus ff. de legat. 2. illis Jurisconsulti verbis* = *Placuit humanius interpretari, ea sola, quae, vivente Fratre, acceptata erat, adempta videri, non etiam ea, quae post mortem ei reliquerat si sui liberis decedat* = ut, relatis aliis, bene ita ex hoc Textu argumentatur *Rocca disput. Jur. selecti. cap. 55.*

Verum enim verò in nostra hypothese non solà omissione, non solà verborum dubietate, sed convincentibus demonstrationibus exclusa videtur spes succedendi in intestata hereditate fratris viventis, quae nec etiam in potentia tempore renunciationis P. Josepho renunciantis competens, solùm inslar formae ante ejus oculos observari poterat = quamvis enim in renunciatione commemorata reperiatur *Jura modò existentia, & existantia*, illa tamen, ubique ulla necessaria extensione ad istiusmodi imaginarium Jus, expressè referuntur ad Jura omnino certa, & fundata in causa jam de praeterito existente, necdum enim Bona, res, & Jura, actionesque, renunciatæ restringuntur ex *circumstantia loci ibi = modò existentia, & existantia ubique locorum* = nullo autem loco circumscribi poterat spes succedend-

cedendi in hereditate Viventis, quæ solo Renun-
ciantis animo fieri poterat; Verùm præterea
causa præterita, in qua radicari possent jura
iutura, quæ renunciabantur, clarius iudigi-
tatur ex *circumstantiis temporis*, dum renuntian-

95 Jura *extincta ubique locorum tempore, ut su-
pra-mittenda per eum Professio* = Si igitur re-
nunciatio Jurium futurorum refertur ad Jura
Renuncianti competita tempore emittendæ
professionis, necessarii illa, veluti suam cau-
sam efficientem, supponebat aliquid jam præ-
xistens; nam si referenda fuissent ad Jura ex-
tincta ex causa aliqua de futuro, hæc illi compe-
tere certè nequibant tempore emittendæ profes-
sionis; ut de hujusmodi renunciationibus con-
notantibus jura usque ad certam diem compe-
tentia, quod non comprehendunt jura de futuro
superveientia ex nova causa, tradunt *Sard. conf.*

96 418. num. 25. *Palm. alleg. 304. num. 9.* Imò verò
inde elicitur argumentum exclusivum compre-
hensionis similium jurium; nam, si Renuncians
ob specialem expressionem, quæ requirebant,
mentionem fecit de cæteris juribus de futuro,
sic etiam, si in renunciatione comprehendere
voluisset tale jus succedendi in intestata heredi-
tate Fratris viventis, cum id magis individuum
mentionem exposceret, nominatim declarare,
non omisit *Palm. alleg. 304. num. 13.*, & *Rota*

97 *Jansen. apud eum dict. allegat. 307. num. 37.* ex
familiari argumento ducto à discretivo dispo-
nendi modo, quod nostris familiare est, & de-
nique utitur verbo *Patrimonii*, quod cedit
transfert, & inalienabile esse vult, & perpetuo
spectare ad Ecclesiam S. Petri jñiisimodum autem
remotissimam, atque incertissimam spes succedendi
in intestata hereditate viventis, quæ, ut notatum
fuit §. *Hæc esse credendum post med.*, consideratur
tamquam jus merè futurum, nullà probabili
spe præsentis, nulloque juris fomite munitum,
in nullius Patrimonio esse potest, quemadmo-
dum in fortiori casu, substitutionis nempe,
jam præexistens, licet habeat certam causam
jam præexistente, quæ nostra Bona esse di-
cimus *leg. substitutio 42. ff. de acquir. rer. domini.*

98 *Mart. medic. examinat. 2. num. 8. & 9.*
At verò, si Renuncians, tamen in dispositi-
va, in qua verè contineri dicitur substantia ju-
ris renunciati, adhibuerit verba futuri temporis,
atque comprehendenda jura de futuro,
nihilominus illa expressè r tulit ad aliquam
causam circumscriptam loco, determinatam
tempore emittendæ professionis, & restrictam
ad jura apta comprehendi in suo Patrimonio,
in eodem sensu similia verba usurpasse dicendum
erit in parte proximali, quæ, quando etiam defi-
ciat expressa relatio ad partem dispositivam, ab
hac declaranda esset, ex certissima illa juris no-
stri regula, quæ admodum, unam dispositionis
partem ex alia intelligendam, declaran-
damque esse *Palm. alleg. 304. num. 14.* & fre-
quenter apud alios, quæ sanè regula potiori ju-
re locum obtinet respectu partis proximalis,
quæ semper à dispositiva interpretationem re-

cipit, atque ad illius terminos limitatur ex dedu-
ctis in §. *Examinando enim*, præsertim verò in sub-
jecta materia, in qua non ex una renunciationis
parte, sed ex toto ejus contextu Renunciantis
mentem assequi debemus, ita semper illam in-
telligendo, uti rigidam, non autem facilem adhi-
beamus interpretationem, prout sanè expostit
natura similis actus strictissimè semper accipien-
di, juxta allegata in §. *Hæc esse credendum*.

Quæ cum ita sint, facile erit eluere argumen-
ta, quæ pro iñiisimodum juris comprehensione,
deducta fuerunt; nam, licet illa qualicumque
incertissima, atque remotissima spes succeden-
di in hereditate Viventis, quæ cuiquam compe-
tere potest, cedi, renunciari, atque in contra-
ctum deduci queat, ita quidem ut in hujusmodi
Causis nulla juris, sed sola facti questio admi-
ti queat, attamen, cum in nostra hypothesi, de-
ficiat expressa, & tacita solum Renuncian-
tis voluntate illius comprehensio in renunciatio-
ne induci contendatur ex conjecturis, has verò
tales esse oportet, ut veluti per necessariam con-
sequentiam resultantem ab expressis certò evin-
cant talem Renunciantis voluntatem, ex animad-
vertis in §. *Nilque obest*, hujus protectio generis
non sunt argumenta, ex quibus jus succedendi
in legitima hereditate fratris viventis in renun-
ciatione, de qua agitur, comprehensionem asserit-
ur, quippe illa cui nequit ex generalibus
verbis, quibus concepta legitur pars proxima-
lis, cum generalis sermo alibi relatus, quo Re-
nuncians professus fuit omnia inter se sua Bona,
substantiasque sua cum omnibus ejus Juribus,
rationibus, & actionibus ad eundem &c. modo com-
petentia, vel in futurum competitura renunciare,
transferre, ac cedere, & ut infra &c. infra scripta
Ecclesie &c. per se spectatus, & etiam ex aliis
dispositivæ partibus non restringeretur ad jura
futura quidem, sed derivantia à causa de præ-
terito, aptus minimè sit comprehendere intestatam
succellionem in hereditate Viventis. Ut enim
probatum fuit §. *Hæc esse credendum* & §. *Ad dispo-*

99 *sitivum*, ad eam comprehendendam non sufficit so-
la mentio juris futuri, cum illa referenda semper
sit ad jus futurum, quod competat ex causa jam
præexistente, qua ratione evincitur etiam, ean-
dem comprehensionem elici minimè posse ex il-
lis verbis = *quomodocumque, & quancumque, ac*
qualitercumque adjunctis juri de futuro, cum &
hæc etiam verba, & Clausulæ commodè refe-
rantur ad jura illa, quæ qualitercumque, &
quomodocumque competere possent ex causa
aliqua de præterito, ut illas examinando tra-
dunt *Rocca dispat. jur. felett. cap. 55. num. 42. in*

100 *fin.*, *Palm. allegat. 307. quæ est decisio Rota*
Jansen. num. 26., & *Rot. in dict. Arminien. Fideicom-*
missi Baudi, & Anea de Baudi 11. Martii 1699.
§. Sed quatenus coram Card. Scotto, in Romana

101 *renunciationis 11. Junii 1708. §. Neque obflare*
confirmata 6. Maii sequentis anni 8. Neque remo-
tissimum coram eodem, & 10. Martii 1710. §.
Non ita se habere coram Crispio, & 10. Decembris

102 *ejusdem anni §. Hæc sunt coram Card. Priolo, in*
Ro-

103

104

105

7

Romana Primogenitura, & Fideicommissorum de Corfu 17. Aprilis 1711. §. 22. & seq. coram Rmo Aldroardo.

- Imò vero censent Doctores, quodd, prohibita quacumque similitum Clausularum, & verborum amplitudine, jus succedendi in intestata hereditate Viventis in renunciatione comprehensionum dici nequeat, nisi exprimat, renunciationem fieri juri futuro, etiam ex nova causa competituro Fontanell. *decif.* 417. *nu.* 16. ibi = *Es signanter est singularis illa, quom adduximus supra de renunciatione non extendenda ad jus supervenient post eam ex nova causa non existente de tempore renunciationis, etiam si per verba ampla diceretur fieri renunciatione nedium juri de presenti, sed competituro in futuro* =, quia si non dicitur etiam ex nova causa, istud jus futurum intelligitur solum de jure de presenti, vel de praeterito, non autem de jure futuro, quod postea supervenit ex nova causa, de qua cogitari non potuit Gallerat. *de renunt. cent.* 1. *renunt.* 17. *num.* 26., inquit, quod, ut renunciatio continere dicatur jus futurum ex causa de futuro, debet esse ita concepta, ut hujusmodi jus expresse specificet, alias semper referri debet ad jus futurum ex causa de praesenti Palm. *di.* allegat. 104. sub *num.* 24., praeter alios, referens mox ex scripta verba Fontanella, Rot. Janen. *di.* alleg. 107. *num.* 26. dicens, similes Clausulas inefficaces esse pro comprehendendo jure futuro intestatae successione in hereditate Viventis, nisi specificetur jus etiam ex causa nova superventurum.
- Et rectè quidem ita censent, quia si virtute similitum Clausularum importantum jura de futuro renunciatio extendi deberet ad jura etiam intestatae successione in hereditate Viventis, viz dari posset renunciatio ulla, in qua renunciatum dicendum non esset juri etiam futuro intestatae successione, cum hujusmodi Clausulae apponi consueverint ex stylo notariorum Palm. *allegat.* 105. *num.* 18., Baldus. *ad Roman. conf.* 27. *num.* 45. & seq., Mans. *consult.* 257. *num.* 30., ubi loquitur de Clausula loquente de hereditate tam in Testamento, quam ab intestato, & saepius exclamat Card. de Luc. & precipuè de renunt. *disc.* 1. *num.* 29., *disc.* 2. *num.* 7., & seq., *disc.* 4. *num.* 12., & seq., & de legitim. *disc.* 40. *num.* 30. §. Tertio poriter, Rot. coram bon. mem. Emerix Jan. *decif.* 13. *num.* 2., praetertim quando, ut in casu nostro, appositae non leguntur partibus dispositivis Baldus. *ad Roman. conf.* 27. *num.* 46., Rot. in *di.* Ariminen. Fideicommissi Bandi, & Lena de Bandis 26. Junii 1697. §. Nam cum in parte coram Molinai, & 5. Martii 1698. §. Nullatenus refragante coram eodem, & 11. Martii 1699. §. Tota autem coram Eno Scotto, in qua dicitur, quod hujusmodi Clausula, & expressio nec robur demittat, & majorem firmitatem renunciationi adiciant, illam autem extendere nequeant ultra ea, quae in narrativa, & dispositiva fuerunt specificè, & individualiter expressa.
- Qua ratione fortius urgente in casu nostro ob expressam relationem, quam dicit Clausula

exposita in proximo habent ad partem dispositivam, occurrit etiam objectioni illi, quae fortè diceretur, easdem superfluas renuntias si non comprehenderent jura futura, de quibus agitur, nam pro elidendo argumento isto desumpto à superfluitate, quod in hac odiosa materia renunciations levissimum reputatur Sard. *conf.* 325. *num.* 14., Rota post Merlin. de legit. *decif.* 47. *num.* 14. in 6. *decif.* 523. *num.* 17. part. 4. tom. 3., in Romana renunciationis 15. Junii 1708. §. Minus relevat in fin. coram Card. Scotto, satis esset, quod illae majorem firmitatem adicere possent iis, quae in dispositiva specificè, & individualiter expressa leguntur, ne enim superfluitatis colore renunciations extendantur ad jura de futuro ex nova prioris causa superventura, sufficit si quid minimum operetur Mafcard. de probat. *concluf.* 1264. *num.* 10., Adolfin. *resolut.* 55. *num.* 30., & *resol.* 56. *num.* 9. & seq., Cafareg. ad Statut. Januae de success. ab intest. §. 12. *num.* 79., Rocco *disput.* Jur. *select.* cap. 55. *num.* 46., Palma *alleg.* 105. *num.* 11., & *allegat.* 106. *num.* 9. & seq., Rota post Merlin. de legitim. *di.* *decif.* 47. *num.* 11., coram Merlin. *decif.* 22. *num.* 11. in rec. *decif.* 149. in fin. part. 1. *decif.* 523 in fin. part. 4. tom. 3. *decif.* 232. *num.* 11., & seq. part. 6., in Romana renunciationis 6. Maii 1709. §. Quinimo in fin. coram Eno Scotto easdem adpositas censendo ad declarationem ejus, quod de jure inest, & ad majorem cautelam, & securitatem, atque firmitatem aclus, latissimè Eugen. *conf.* 83. *num.* 92., & plurib. *seqq.* lib. 1., Mantica. de *concluf.* ultim. volut. lib. 3. tit. 6. *num.* 3., Allegat. Jan. *contr.* 27. *num.* 29. & seq., Cafareg. ad statut. Janua *di.* §. 12. *num.* 80., Rot. *decif.* 741. *num.* 10. part. 1. divers. post Merlin. de legitim. *di.* *decif.* 47. *num.* 12. & seq., in Ariminen. Successione 26. Januarii 1708. §. final. coram Rmo Aldroardo, in Romana renunciationis 23. ejusdem mensis, & euni §. Etiam si, confirmata 15. mensis Junii sequentis §. Non suffragante, & 6. Maii 1709. §. Quinimo in fin., & §. Idem procedere coram Scotto, & 10. Martii 1710. §. Nec in aliis cum seq. coram Crispo; his denique addendo, quod Doctores in hac odiosa materia adeò abhorrent extensionem renunciationum strictissimè semper interpretandarum, quae virtute similitum Clausularum induci contenditur ad jura futura pendencia à causa prioris nova, & futura, ut potius earum superfluitatem tolerandam, quam talem extensionem admittendam esse censent Faber. in *Cod. lib. 5. tit. 9. definit.* 12., Mantica. de *act.* lib. 4. tit. 2. *num.* 10., Allegat. Jan. *contr.* 73. *num.* 49., & *contr.* 83. *num.* 49., Cafareg. ad statut. Janua *di.* §. 12. *num.* 77., Palma. *alleg.* 95. *num.* 11., *alleg.* 104. *num.* 18., & Rota Janen. apud ipsum *di.* *alleg.* 107. *num.* 38. & seq., Rota in dilla Romana renunciationis 6. Maii 1709. §. Quinimo vers. vel non est habenda in consideratione superfluitas coram Eno Scotto.

Hinc parvi reiet, quod P. Josephus dum renunciationem celebrabat, medum cogitare poterit, sed praetereunt oculis habuerit verissimè

lem

jem, multumque probabilem spem succedendi in intestata hereditate Fratris tum malâ corporis valetudine, tum mentis imbecillitate laborantis, nam si, ut alibi dictum est, pro statuenda comprehensione ista asserere oportet argumenta necessariâ illam concludentia, tantum absit, quod ex discursu isto eadem inducta dici possit, ut illa potius excludatur, nam si, ut constanter affirmant scribentes pro Ven. Ecclesia Sancti Petri, P. Josephus animo suo fovens hanc certam spem succedendi in hereditate Fratris, illam firmo proposito transferre deliberaverat in Ecclesiam renunciariam, cur usus est involucri verborum, cur expressè sive in parte proximali, sive in dispositiva mentionem non fecit juris illius, quod Renunciariæ acquiri cupiebat? Si igitur id, quod facile declarare, ac superaddere potuisset, omisit, consulto, & quia noluit, omisit censetur: cur non enim, ut loquitur *Antea. Fabr. de error. pragmat. deced. 28. error. 8. num. 7. in fin. Cur non enim sic loqui Testator potuisset, si id voluisset? quomodo Jussumus nosse argumentatur in leg. unic. §. Ubi autem vers. fin. autem ad deficientis Cod. de Ceduc. tollend., & sequitur *Rota coram Cocchio decif. 1235. num. 9., coram Priolo decif. 318. num. 10., in recent. decif. 80. num. 16. part. 19., in Mantif. ad clar. mem. Card. de Luc. de Jurepatr. decif. 45. num. 6., & in Perennia Legati ppi 26. Janii 1713. §. Hinc extraneum in fin. coram R. P. D. Falconaria;* Certius in nostro casu consulto id omisisse censendus est, quia si intueamur veram causam, ob quam P. Josephus mentionem fecit bon. mem. Augustini Fratris sui referendo habitualem egritudinem, qua laborabat, & deploratam spem, quod in ejus sobole familia sua perennare posset, id fecit, ut cohonestaret renunciationem, quam favore Ecclesie celebraturus erat, profuturi enim jura ipsi competentia, atque competitura renunciare, transferre, ac redere &, ut infra &c. inscripsit Ecclesia S. Petri Placentia ejusdem Societatis Jesu in obsequium, & Dei cultum, maxime cum ex Familia sua nunc tantum habeat fratrem sibi superstitem, nempe Illustrissimum D. Augustinum Zannardum Laudum summopere dilectum ab eodem M. R. P. Zannardo Lando, qui viginti et hinc annis retro circiter habituali egritudine laborat, quam naturaliter infusa abilem aetatem suam cum eorum. juramento nonnulli Doctores periti artis, & medicina Doctores Placentia, ut potest ex cura eidem Illustrissimo D. Augustino decreta usque de anno flexu 1605. sub dicta die 3. mensis Octobris per Illustrissimum D. Auditorem Galilium Platoneum tunc temporis Auditorem Consensum Crivellum Placentia, & rogata per D. Joseph Delphum Notarium publicum Placentiam de tempore prædicta, seu &c. ad quom &c. in quo statu considerans idem M. R. P. habere eundem fratrem suum ex propriis Bonis, & redditibus nedum quod sufficit, verum & quod superabundans, & superfluum omnino est ad sui commodam sustentationem juxta dictum statum = At verò si tam disertis verbis Renuntians explicare curavit causam, ob quam contra-*

De Contract.

mentem *Divi Augustini in Canon. final. caus. 17. quæst. 4.*, proprio Fratri in Avitis Bonis præferebat Ecclesiam, quanto magis explicare debuisset deliberatam illam voluntatem, quâ Renunciariam in Bonis etiam Fratris succedere voluisset? Tantum autem absit, quod id fecerit, ut renunciationem restringendo ad jura ipsi tempore emittende professionis competitura, excluderet jura omnia incerta, & futura, atque omnino pendencia à causâ, quæ tempore factæ renunciationis, & emittende professionis non existerent, juxta alibi firmata.

Minus urget causa finalis ingressus in Religionem, ob quam talis renunciatio facta fuit, quasi illius virtute eadem benigniori interpretatione extendenda sit ad jura etiam futura ex causa de futuro; nam si expresse similis causæ istiusmodi renunciationis extensionem inducere posset, cum nulla propemodum reperibilis sit renunciatio facta à Professione in Religionem, in qua hæc Causa expressa non reperitur, frustra Doctores, & Tribunalia tot, tantasque quaestiones agitant super illarum interpretatione, eas distinguendo inter abdicativas, extinctivas, & mixtas, respectu unius cujuscunque speciei dictarum renunciationum arduas excitando quaestiones super illarum amplitudine, atque comprehensione Bonorum, & Jurium sub illis cadentium, sed veluti generalem regulam statuerent potuissent: renunciatio facta est ex causa ingressus in religionem, ergo favore similis causæ largius, benigniusque ita interpretanda est, ut comprehendat etiam jura futura derivantia ex causa pariter futura; At non ita sanè; certum namque est, quod non semper Renuntians se se abdicat, aut in alium transfert jura, & hereditates omnes, sed illis dumtaxat se se abdicasse, vel in alium transulisse censetur, quibus expressè renunciavit, ita quidem ut causa ingressus in Religionem majorem tribuat renunciationi firmitatem quoad Bona, & res in ea expressas, & non etiam illam amplet ad hereditates in eadem non comprehensas, ut bene explicat *Rota in uno Persana Immisssionis 15. Maii 1705. §. final. & 25. Januarii sequentis anni §. Non relevante, & §. Mianque coram Edo. D. Card. Scuto, & illas egregie reasumendo firmavit eadem Rota in sapienti citata Romana Successionis 4. Februarii 1711. §. Comperito itaque coram Malines;* Ut etiam hac eadem ratione istiusmodi renunciationis extensio admitti nequebit sub obtentu, quod Renuntians se, suaque omnia Bona Deo devovens, æterna sibi præmia comparare voluerit; satis enim pie egisse dicitur substantias suas devovendo Ecclesie & quæ sibi oblata recipiens, non aucupatur incertas spes successionum, quæ, quoties deficit factum hominis, à lege deferuntur legitimis hereditibus.

Omitti demum poterant declarationes P. Josephi, quia si tempore factæ renunciationis, de hac futura hereditate cogitabat, sibi imputare debet, cur mentem suam, animique sui propo-

F

tum

- tum clarioribus verbis non explicaverit, ideoque standum est verbis Instrumenti, quæ aliter sonant, ut omittis aliis, optimè *Rota in celebri Romana hereditatis de Lauriis coram clar. mem. Hervani inter collecti. à Bolduc. ad Ramon. tom. 3. decis. 1.*, in qua licet adessent similes declarationes Monialium renunciantium, eademque, coadiuvarent aliarum attestationibus, quas *Card. de Luca* in ea Causa scribens magnificendū esse censebat, ut ex ejus *disc. 2. de renunt.* notatur in *dist. decis. num. 35.*, nihilominus *Sacra Rota* animadvertens, per se post lapsum præsertim longi temporis confundi tractatus eum negotii conclusionē, illas parvi faciendas esse censuit ut *nov. 38. ejusdem Decisionis*: & quidem eò minùs illæ admittendæ videntur in nostra hypothēsi, quia declaratio non versatur circa res, aut jura, quæ tempore contractus ad ipsum Renunciantem pertinerent, quo casu facilius recipi possent ejus declarationes, sed agitur de Juribus, quæ ut divinus in *5. Hæc esse credetis*, nec in potentia, imò etiam nec ipse ullā probabili Renunciante competebant: & quamobrem, nemo non videt quantum à recta ratione aberret in præjudicium legitimi heredis contra mentem Juris, & naturam renunciationis retrahere velle similem declarationem ad tempus factæ renunciationis, illam extendendo ad jus succedendi in hereditate Viventis non solum non expressum, sed potius in illa exclusum: & Juris namque nostri regulis admonemur, tunc denum similes declarationes admitti, quando versantur circa res, quibus nec natura actus: nec ratio Juris resistit: eademque inesse dignoscuntur actui, cujus sit declaratio, nam si aliquid illi superaddatur, declarationis nomen non merentur, sed novæ dispositionis naturam assumunt, quæ post actum jam perfectum Tertio nocere non valent, ad latissimè tradita à *Cyriaco contr. 210. ex num. 17.*, qui in suas species distinguendo istiusmodi declarationes, optimè explicat, in quibus casibus illæ sint attendendæ.
- Connecta jam est prima pars assumpti, quod mihi proposui *5. Et revera in fin.* superest secundum, an scilicet in hypothēsi, quod jus succedendi in intestata hereditate Fratris Viventis comprehendit dici possit in renunciatione, de qua agitur, illud ejusdem virtute quæsitum censcri queat Ven. Ecclesiæ Sancti Petri, eo quod talis hereditas delata fuerit tempore, quo P. Josephus ob solemnem emissionem quarti Voti, tum ipse tamquam civiliter mortuus, tum etiam Religio ob veram mendicantem, quam proficitur, illius incapax prorsus erat, in qua quidem questione licet in responsis mihi communicatis plura subtiliter favore Ecclesiæ renunciariæ deducta fuerint: Attamen verius esse crederem, quod, eadem penitus exclusâ, legitimis heredibus incolume manserit jus succedendi in dicta intestata hereditate operatione legis ad illos delata, nam eum Ecclesiæ omni alioquin legis auxilio destituta jus suum metiatur ex persona Renunciantis, (ob ejus solemnem professionem illud resolutum omnino fuerat, ac per conse-

quens juri nequit renunciatione, cui à lege indita dicitur ea conditio: si jus renunciatum vivo Renunciente decessat, ita quidem ut, eo mortuo, inefficax prorsus sit, sed jura renunciata caducentur favore Successorum à lege, vel ab homine ad illa vocatorum *Bartol. in leg. qui superstitis 93.*, ibique *Bald. & Costenr. num. 3. vers. nam etiam ff. de acquir. hered. Faber. in suo Codic. lib. 2. tit. de post. defunct. 14.*, *Bald. conf. 347. post initium lib. 1.*, *Roland. conf. 11. lib. 1.*, *Bellou. conf. 15.*, *Sard. conf. 133. num. 18. & seqq.*, & *conf. 332. ex num. 2. conf. 355. num. 18. & 17.*, *Molin. de Just. & Jur. disp. 179. nu. 15.*, *Theoan. quest. forens. 90. num. 4. lib. 2.*, *Fontanell. de post. nupt. cap. 5.*, *Gloss. unic. part. 1. num. 59. & seq.*, *Cancer. varior. resol. part. 3. cap. 15. num. 57. & seqq.*, *Ducat. Anton. de Morin. resol. 189. num. 91.*, *Franch. decis. 67. in print.*, *Card. de Luc. de Regular. disp. 63. num. 19.*, & in annotat. ad *Concl. disp. 35. num. 21. vers. postquam verb. Torr. de post. fut. success. lib. 2. cap. 12. num. 30.*, *Rota apud eundem decis. 4. num. 14.*, & in *rec. decis. 29. num. 14. part. 8. decis. 765. num. 28. vers. quodque part. 13.*, & in *anno Faventini hereditatis 12. Decembris 1712. 4. Anal. coram R. P. D. Aufaldo*: hæc autem Jurium renunciatorum caducatio, non solum inducit morte naturali, sed morte etiam civili, capitis nempe diminutione, vel professione in Religione veram mendicantem professente, & incapax Bonorum in communi, hæc enim quoad jura successoria eandem parit incapacitatem, eodemque operatur effectus, qui ex morte naturali promanarent, ut innumeris relatis antiquioribus, traderunt *Houde. conf. 62. lib. 1.*, *Alto grad. conf. 81. num. 75. & seqq.*, & interque latissimè respondet contrariis, *Palus. in dicto suo respons. inter decis. ob ipso collectis decis. 298. num. 6. & seqq.*, *Torr. apud eundem decis. 299. num. 43. R. P. D.*, *Pattinell. in suo tract. de translat. Pension. resp. 47. nu. 7.*, & *resp. 48. num. 1. & seqq.*, apud quos referuntur concordantes auctoritates id firmantes, & in nostra specie, quod videlicet professio solemnis in Societate Jesu operetur illos omnes effectus, & inducat incapacitatem illam succedendi quæ sequeretur ex morte naturali inducendo caducationem Jurium, quæ non factâ professione, Renunciante competissent, latissimè probatum fuit *5. Profess. & dub. seqq.* Cum igitur ob eam conditionem, quæ renunciationi superte natura inest, ut nempe jus renunciatum decessat vivo Renunciente, & si idem supervivat, Personæ, cujus hereditatem sperabat, adeo quidem ut eadem renunciatio, veluti ob conditionis defectum, resolvatur, ac evanescat perinde, ac si facta non fuisset, si illam deferri contingat post mortem civilem Renunciantis bine sequitur, quod Ven. Ecclesiæ Sancti Petri sub obtentu renunciationis ejus favore factæ à P. Josepho, nullo pacto consequi potest hereditatem intestatam bon. mem. Augustini, quia hæc delata reperitur post solemnem professionem ab ejus emissionem, & sic tempore, quo ob civilem ejusdem mortem decessisse dicebatur conditio intrin-

trinfecit inherens renunciacioni, ut in nostris terminis docuerunt *Giovannon. dict. respons. 85. lib. 1. & Cord. de Luca de Regular. disc. 63. n. 5. Palm. in dicto suo respons. inter decis. ab ipsa collecta. decis. 298. n. 13. & seqq. Torr. apud eundem decis. 299. ex n. 18.*, quod responsum transcriptum reperitur apud eundem *Torr. var. Jur. quest. lib. 6. quest. 8. tom. 2. fol. 41. & seqq. R. P. D. Fastinel. post summ. tract. de translat. Pension. resp. 47.*, in cujus fine ait, dum relegeret hoc suum responsum pluribus retro annis pro veritate editum, incidisse in tertium volumen Decisionum collectarum à *Palm.*, & reperiisse dictas decisiones, sed dissentias 298. & 299., gavissimæque fuisse, suam in hac re sententiam aliorum placitis esse consentaneam, eademque in sententia residet etiam in sequenti *respons. 48.*, omneque serè mox citati Auctores illam sibi traditam profiterentur à celeberrimis hujus sapientissimæ, quæ præclarissimi Ordinis Doctoribus, *Sanchæz* nimirum in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 9. n. 25., *Layman. Theolog. moral. lib. 3. sect. 5. cap. 7. n. 13. vers. tertio quæ Constitutio. Cord. de Lugo lib. 4. respons. moral. dub. 3. par. tot.* In hac itaque sententia tot eximiorum Doctorum constabilita suffragiis, atque confirmata, rationibus desumptis ex certissimis Juris nostri regalis, nullus amplius quæstioni locus esse videretur, quia, ut admonet *Palm. dicto suo respons. 298. in fin.*, etiam si in questione aliqua, contraria opinio in animo nostro infudisset, non ita illi inherendum esset, ut descendere vereremur in eam sententiam, quæ plurimorum placitis commendata, & prævalidarum rationum adminiculo sulcata reperiretur.

Nec est cur obijciatur, quod, licet Societas ex persona Professi quarti Voti incapax sit succedendi in legitimis hereditatibus, & iis Juribus, quæ ex Legis dispositione deferuntur, nihilominus eadem non minus ex Pontificiis, quam ex particularibus Ordinis Constitutionibus capax sit successione in iis, quæ ex dispositione hominis deferuntur, Collegia nempe, & Domus probationis ad effectum adquirendi plenum rerum dominium, & irrevocabiler possidendi, Domus verò professæ ad effectum vendendi, & consequendi affiliationem, ut apud *Rot. coram Ubald. decis. 436. & decis. 511. coram Barrot. decis. 245. in rec. decis. 101. part. 10. Consol. ad Peregrin. art. 28. §. Quinto observo fol. 158. & Cord. de Luc. de Testam. disc. 36. n. 8. de Regular. disc. 63. n. 11.*, & 16. in annot. ad Concil. disc. 35. sub n. 11. vers. non tamen, & vers. quotiens verò pertinet, *R. P. D. Petra in suis comment. ad Constit. Apostol. tom. 3. ad Constitut. 4. Innocentii IV. fol. 1. n. 4. & seqq. fol. 30.*, & ad Constit. 1. Clementis IV. fol. 1. fol. 359. atque idcirco, cum Ecclesia Sancti Petri dictam hereditatem consequi intendat virtute renunciacionis ejus favore factæ à P. Josepho, repelli nequeat *fol. obtentu incapacitatis*. Discursus namque iste non pertinet ad rem præsentem, nam, ut bene observat *Fastinel. dict. resp. 47. sub n. 9. vers. nec obijciatur* n illa qualis, qualis

fit capacitas, *refringitur ad hereditates, & Legata ab Extenti relicta Societati. Ceterum in succedendo Professo, vel aliis ex eorum persona, seu eorum loco Societas est omnino incapax tam quoad Domus professas, quam Collegia, & novitatus*, sunt verba præfati Auditoris, & idem etiam docuerunt tum alii Scriptores Societatis Jesu allegati *S. Professu, & seqq.* tum etiam illi, quos retulimus *S. precedenti*, qui loquuntur in præfato casu Successionis ex persona Professi deferenda Ecclesiis, sive Collegiis, & Domibus probationis, Quamobrem Ecclesia Sancti Petri virtute dictæ renunciacionis succedere dici nequit ex dispositione hominis, cum ad hunc effectum spectanda sit persona, à qua reliquitur hereditas, non autem ille, ex cujus persona capitur. Si igitur bon. mem. Augustinus, à quo relicta fuit hereditas, decessit, nulla facta dispositione, renunciatio P. Josephi, utpotè solam efficiens, quod Ecclesia in ipsius locum subingredietur, immutare nequit naturam successionis, quæ non ex facto hominis, sed operatione legis, ex persona, & jure Renunciantis ab intestato devolvi diceretur.

Ut etiam nil obest, quod Doctores superius allegati disputerent articulum in hypothese renunciacionis à Professo factæ favori vel Parentum, vel eorum, de quorum hereditatibus agebatur, at aliter res se habere dicenda sit in nostro casu, in quo P. Josephus, antequam emitteret quartum solemne Votum, illam celebravit favore dictæ Ecclesiæ Sancti Petri, qui casus cum sit diversus à primo, statuenda idcirco, eo sit diversa Juris dispositio admitto favore Renunciatarie translativos effectus renunciacionis, ut sentit *Marta conf. 11.* scribens in eadem Causa, in qua scripsit *Giovannon. dict. respons. 85.*, & docuit *Cayrol. part. 2. tractat. 16. disp. 1. punct. 18. n. 4.*, quam diversitatem innuit etiam *Torr. dicto suo respons. 299. n. 47.*, licet illius examen omittat tamquam non pertinet ad Causam, quam agebat.

Nil, inquam, diversitas isthæc obesse videtur, illam enim non agnovissent *Giovannon. dict. respons. 85.*, & *Cord. de Lugo respons. moral. lib. 4. cap. 4. n. 1.*, qui expresse loquuntur de renunciacione à Proteſto in limine professionis factæ, favore ipsius Societatis, censentes respectu similitudinis iurium post protectionem delatorum, illam tamquam deficiente conditione, in eadem semper subintelligenda, inefficacem proflus remanuisse, & iusta quidem ratione ita sensisse videntur, quia vis, & efficacia renunciacionis metiendi non est ex persona Renunciatarie, sed ex persona, & jure Renunciantis, ex qua Renunciatarie acquiritur; Si igitur Renunciante, ex cujus persona Ecclesia renunciataria acquirere debet, tempore factæ renunciacionis nec potentia, nec spe ulla probabilis, ut sæpius notavimus, competere posse dicebatur jus succedendi ab intestato in hereditate Viventis utpotè omnino futurum, & pendens à causa nova, futura, penitusque incerta; Protectio virtute re-

- nunciatio illud transferre, aut cedere nequit Ecclesie renunciatarie, nemo quippe dare, vel donare potest id, quod non habet, & suum non est, nec erit, nec plus juris in alium transferre, quam ipse habeat, latè *Giovagnu. diſſ. conf. 85., Card. de Lugo loc. mox citat.* inquitens =, nemo dare, vel donare potest id, quod suum non est, nec erit, ad eum autem, qui Collegio donavit omnia Bona sua presentia, & futura, non pertinebit tunc hereditas Conſanguinei ad hoc viventi, sed nec pertinet postea quando moritur Conſanguineus propter incapacitatem, quam habet Preſentis, ut ſi alicuius heres = eumque rectè *Torr. diſſ. decif. 399. num. 34., Card. de Luc. de Regular. diſſ. diſc. 63. num. 5.* de iſtiusmodi iuribus futuris ex Perſona Renunciantis Renunciatario querendis inquitens, requiri capacitatem, & habilitatem extemporum tempore, quo illa aperiuntur ibi = *Secus autem ubi agatur de buſusmodi iuribus querendis, & in ſpe, pro quibus aſſequendis requiritur exiſtentia, & capacitas de tempore, quo illa aperiuntur, adeo ut extrema.*
- 163 *ſui habilita, cum Ceſſivarius dicatur Procurator Cedenti, ejuſque perſonam repreſentet, ſicut ex eo emolumentum capiat, juxta caſum, de quo diſc. 36., ubi de Ceſſivario juriſm ad vitam Preſſuri in hac ſocietate = R. P. D. Fattinelli. diſſ. reſp. 48. num. 7. & num. 10., ubi ait, quod Renunciataris ſibi aſſerens jus aliquod ex perſona Renunciantis, illud non niſi cum ſua cauſa in ſe tranſlatum dicere poteſt, ideoque, ſi illud tale erat, ut aliquiſ ſuperveniente cauſa, vel incapacitate Renunciantis reſolubile redderetur, reſpectu quoque Renunciataris reſolubile, & caducum efficitur.*

- Fortius hæc urgent in noſtra hypotheſi ſi Patris Jeſuitæ ex ſui regula, & Conſtitutionibus reſpectu futurorum renunciare teneantur capacitate ſu poſterum ſuccedendi, ut hiſ verbis loquitur *Giovagnu. diſſ. reſp. 85. num. 8. & num. 9. in ſin.*, iſtiusmodi namque renunciatio ſimilium juriſm futurorum habere nequit vim tranſlativæ ceſſionis, quia cum talis tranſlatio inducatur per juriſm fictionem, quæ ſingitur Renunciantis tempore delatæ hereditatis prius eam acceptare, & deinde brevi manu illam transferre in Ceſſionarium, hæc fictio, utpotè que conſiderari nequit in eo, quod de jure ſaltem impoſſibile reputatur, & ubi veritas eſſe non poteſt, locum ſibi vindicare certè nequit in caſu noſtro, in quo adeſt inſuſceptibilitas nedum Renunciantis, ſed Eccleſiæ renunciatarie ad omnimodam eorum incapacitatem, ut ratiocinatur tum *Giovagnu. loc. mox citat.*, tum etiam *Torr. diſſ. decif. 399. num. 35. & ſeq.*, & quod magis eſt, cum agatur de jure, quod tempore renunciationis nec ſpe, nec potentiaſ competeat, ideoque in nulla conſideratione haberi poterat, ut, præter alibi latè allegatos, præciſe ad rem noſtram tradidit *Giovagnu. diſſ. reſp. 85. num. 11.*, renunciatio illius reſpectu operari ſolummodo poterat effectum, per viam abſtentionis jus nullum tribuentis Renunciatario, ſed locum facientiſ Suſceſſorio Eddiſo, ut prælegitur *Giovagnu. diſſ. num. 8., &*

Torr. diſſ. decif. 399. num. 39. & ſeqq., Et ſanè ſi, ut inquit *R. P. D. Fattinelli. diſſ. reſp. 48.*, quoties Bona talia non eſſent, quorum jus, atque ſubſtantia in ſola Proteſſi naturali vita ſubſiſteret per viam nudi facti abſtrahendo ab illius capacitate vel incapacitate, hæc ſuperveniente, ſtatim ad alium deferuntur, morte naturali etiam non expectatâ, qualia ſunt Bona fideicommiſſaria, licet alioquin habeant cauſam jam præexiſtentem, in qua radiceantur, ut latè probatum fuit *ſ. Ceſſiſſa jam eſt*, potiori ſanè jure, hæc joſſum locum ſibi vindicabunt reſpectu ſimilium juriſm futurorum â cauſa omnino nova, & futura pendendum, quæ, qualiſcumque ſit perſona Renunciatarii, ſi tempore, quo deferuntur, Renunciantis incapax erat ea acquirendi, quæri nec etiam poterant Renunciatario, certius ſi in illo, ut in caſu noſtro, concurrat, eademmet incapacitas, quæ Renunciantem repellebat.

Non immeror contrariæ auctoritatiſ *Craſtopolai*, aliorumque eum ſequentium, quia, ut bene notavit *Torr. diſſ. decif. 399. num. 42., & ſeqq.*, illa nititur falſo ſuppoſito, quod mors civilis in caſu, de quo agitur, æquiparari nequeat morti naturali, quod verum non eſſe probavimus *diſſ. 5. Ceſſiſſa jam eſt*.

Placentina Renunciationis.

Renunciatio à Filia in ſeculo nubente ad favorem Patris conſpicuam dotem conſtituentis facta omnibus hereditatibus tam ex teſtamento, quam ab inteſtato deferendis, ampliſſimis concepta verbis, & clauſulam continens cæterataſ = *Pro ſe, ſuiſque hereditas &c.*, nec non irrevocabilem donationem inter vivos, & obligationem de ea perpetuò obſervanda, latè oſtenditur *Realis*, atque ad heredes, etiam extraneos Renunciatarii tranſitoria.

VOTUM V.

- 1 *Renunciatio favore certa perſona facta, perſonalis eſt.*
- 2 *Procedit, etiamſ facta ſit alicui pro ſe, ſuiſque hereditas.*
- 3 *Renunciatio favore heredum, & ſuſceſſorum facta, ad ſolos heredes ſanguinis reſtringitur.*
- 4 *Clauſula quorumcumque heredum in renunciationis adpoſita, heredes Renunciatarii, etiam extraneos comprehendit.*
- 5 *Renunciatio hereditas facta ſine clauſula, quorumcumque, reſtringitur ad ſolos ſanguinis heredes, & num. 107.*
- 6 *Renunciatio eſt ſtrictiſſime interpretanda, & num. 12.*
- 7 *Et miſus, quam fieri poteſt, debet Renuncianti nocere.*
- 8 *Renunciatio debet juxta verba, conditionem, ac mentem Contrahentium interpretari, & num. 30., 42. & 117.*
- 9 *Renunciatio Filia favore Patris ratione præſtataſ.*

- dilectionis praeferuntur pro ejus quoque Descendentibus celebrata.*
- 10 In Renunciacione Filia favore Patris cessat ratio praeilectionis ipsius heredum extraneorum, & quare? num. 24.
  - 11 Renunciatio Filia favore Patri, personalis reputatur.
  - 12 Renunciatio Filia favore Patri ita cessatur pro ejus Descendentibus stipulata, ut in ea subintelligatur, donec illi supererint, & num. 22.
  - 14 Renunciatio favore certa conjuncta persone, ad ipsius tantum sanguinis heredes protrahitur.
  - 15 Renunciatio, deficiente illius causa, resolvitur.
  - 16 Renunciatio translativa est, si translativam, continet juriurum cessionem.
  - 17 Donatio inter vivos juriurum translationem importat.
  - 18 Renunciatio quoque translativa est personalis.
  - 20 Renunciatio ab dotem receptam venit strictius interpretanda.
  - 21 Renunciatio ex causa dotis recepta cessatur facta pro heredibus duntaxat sanguinis. Et donec illi supererint, num. 22.
  - 23 Tamine congrua dotata, nec superflua heredes sanguinis Dotantis, ad successiones non admittitur.
  - 25 Renunciatio Filia nudentis in seculo dissolvenda est ab altero facta à Filia Professionem emittentis.
  - 26 Professionem emittens, dicitur civiliter mori.
  - 27 Renunciacionem à Filia reportans Pater pro se, & heredibus ab dotem à se constitutam, non cessatur velle heredes extraneos comprehendere.
  - 28 Renunciatio aequè, ac Renunciatarii voluntas eo fuisse praeferuntur, ut renunciatio heredes extraneos ipsius Renunciatarii non comprehenderet.
  - 29 Procedit id maxime in renunciacione Filia nudentis in seculo.
  - 31 Renunciacionis realitatem non inducunt clausula, licet generalissima, à Notariis apponi solita, & num. 41.
  - 32 Clausula generalissima, à Notariis apponi solita, renunciacionis personalis naturam non immutat.
  - 33 Clausula tam ex testamento, quam ab intestato in renunciacione adjecta, ubi de successione mentio fit, operatur in utroque ejusmodi casu exclusionem Renunciantis à successione, donec extet Persona in ipsa renunciacione contemplata.
  - 34 Non tamen, iis deficientibus, impedit regressum ad jura renunciata.
  - 35 Renunciatio non ideo realis est, quia facta ex causa dotis.
  - 36 Renunciatio ex causa ingressus in Religionem, rigidius contra Renunciantem interpretanda est.
  - 37 Renunciatio, non est realis, licet complicata donationis titulo.
  - 38 Donationis titulus in renunciacione expressus, ipsius naturam non immutat.
  - 39 Etiam ubi talis donatio fit irrevocabili.
  - 40 Clausula, & alia verbo, licet quoquomodo realitatem renunciacionis praeferant, non debent attendi, quoties ipsius personalitatem fundet ejus natura, & verisimilis Contrahentium voluntas.
  - 42 Renunciatio ex verisimili Contrahentium mente personalis potius, quam realis est censenda.
  - 43 Renunciantis favore debet in dubio responderi.
  - 44 Praesertim si agatur de Puella ignota, & in seculo nudente, & num. 46, & 47.
  - 45 Renunciatio facile emittitur à Puellis, citò ad nuptias inhiantibus.
  - 48 Renunciatio realis operatur exclusionem Renunciantis ab intestata successione ei quandoque delata.
  - 49 Renunciatio ex voluntate perpetuà de se abdicandi Bono renunciata, realis esse deprehenditur.
  - 50 In renunciacione facta omnibus hereditatibus, etiam ab intestato, Ascendentium, Descendentium, & Collateralium, quolibet eorum Successio ab intestato intelligitur comprehensa.
  - 51 Renunciatio omnibus hereditatibus, etiam ab intestato, dicitur se pro mortuo habere velle.
  - 52 Clausula tam ex testamento, quam ab intestato adjecta in renunciacione, ubi de hereditatibus mentio fit, apta est Renunciacionem à quacunque hereditate excludere.
  - 53 Et omnimodam amplius succedendi incapacitatem quoad ipsam inducit.
  - 54 Maxime si juncta habeat verba alia magis ampla, & realitatem renunciacionis indicantia.
  - 55 Renunciacionis realitatem consistit in perpetua abdicacione à quibuscumque juriuribus super venientibus.
  - 56 Renunciatio in rem directam extenditur ad quemcumque modum, quo resolvent deferri.
  - 57 Renunciatio favore Patri, ejusque heredum, etiam Extraneos comprehendit.
  - 58 Clausula cetera = ejusque heredibus &c. à subintellektum importat heredum, etiam extraneorum.
  - 59 Ac realitatem renunciacionis operatur.
  - 60 Praecipue si, juxta conventum in Capitalis matrimonialibus, renunciatio fuerit in amplissima forma, & secundum Notariorum stylium extensa.
  - 61 Renunciatio facta pro se, & heredibus suis, & cui daret, ostendit, Renunciantem se de medio sustulisse ipsamque realem omnino esse, atque abdicativam, & num. 62.
  - 63 Renunciatio realis, per Renunciatarium abitum non resolvitur.
  - 64 Renunciatio cessatur à Filia emissà ex causa ingentis dotis à Patre recepta.

- 65 *Renunciatio ex causa ingentis Dotis à Patre recepta, realis est, & perpetua, & num. 66.*
- 67 *Renunciatio est realis, ubi ejus observantia fuit perpetua promissa.*
- 68 *Renunciationis realitatem inducit illius cum donatione complicatio.*
- 69 *Donationis complicatio, ubi principaliter, & in parte dispositiva renunciationis facta est, realem eam efficit.*
- 70 *Secus, si accessoria, & incidenter, vel in parte executiva.*
- 71 *Donationis complicatio in renunciatione, tunc maxime hujus realitatem operatur, cum ejusdem donationis perpetua observanda jurata adeest promissa.*
- 72 *Donatio vere inter vivos dicitur, quae perpetua observari promissa est.*
- 73 *Donatio, ex ejus promissa perpetua observantia, indicat, mentem Contrahentium fuisse alium irrevocabilem celebrandi.*
- 74 *Contrahentium natura, ex eorum qualitatibus, & forma pendendo est.*
- 75 *Donatio inter vivos, perpetua est, & ad heredes etiam extraneos Donatorii transitoria, & num. 79.*
- 76 *Nisi Donans passio reversivo sibi caverit.*
- 77 *Renunciatio per viam donationis celebrata realis est.*
- 78 *Renunciatio ubi per viam donationis facta est, ad Bona renunciata nunquam competit regressus.*
- 80 *Renunciatio per viam donationis celebrata, Renuncianti, ejusque heredibus regressum prohibet ad Bona renunciata, etiam favore Fisci, si desit Renunciatorii heres, qui Fiscum valeat includere.*
- 81 *Renunciationis realitatem optimè conijcitur ex infirma perpensa ingenti dote, amplitudine verborum, stipulationis favore heredum cum clausula caterata, & complicatu donationis titulo, & num. 82.*
- 83 *Renunciationis realis naturam contemplatio certarum Personarum non immutat.*
- 84 *Actus humani, nisi certis in rebus cumque determinatis personis, fieri non valent.*
- 85 *Actus, cateraque realis, personalitas non inducitur ex sola Personarum expressione.*
- 86 *Intellige tamen, si eadem Persona fuerant, non demonstrative, sed taxative nominata.*
- 87 *Renunciatio non censetur sanguinis duntaxat heredes contemplasse, cum sui unici Fratris mentionem non habuit, & pro heredibus cum clausula caterata stipulavit.*
- 88 *Renunciatio, ubi facta propter dotem, non resolvitur, licet Persona in ea contemplata defecerit, & num. 89.*
- 89 *In renunciatione propter dotem, etsi una ejus causa defecerit, nimirum Persona in ea contemplata, altera tamen remanet, nempe causa dotis recepta realitatem praeserens.*
- 91 *Et proinde ejusmodi renunciatio, ex defectu dicarum Personarum, non resolvitur.*
- 92 *Renunciatio nunquam datur ad Bona renun-*
- ciata regressus, ubi renunciatio principaliter per viam irrevocabili donationis, nulloque adjecto passio reversivo, fuerit stipulata.*
- 93 *Procedit, etsi defecerint Personae in ea contemplata.*
- 94 *Renunciatio per viam irrevocabili donationis, non contemplatio certam Personarum, sed passum reversivum tribuit regressum ad Bona renunciata.*
- 95 *Donas favore certarum Personarum absque passio reversivo, nequit ad Bona donata regressum habere.*
- 96 *Renunciatio non resolvitur per defectum Personarum contemplatarum, si Renunciatorius ab intestato decedat.*
- 97 *Secus, si cum testamento.*
- 98 *In renunciatione contemplatio certarum Personarum duplicem operatur effectum, & qui sit vid. num. 99. & 100.*
- 99 *Renunciatorius testari nequit in prajudicium Personarum contemplatarum.*
- 100 *Renunciatorio, jam defectu Personis contemplatis, ab intestato decedente, renunciatio resolvitur.*
- 101 *Renunciatorius ab intestato decedens, praesumitur velle Renunciantem ad renunciata Bona revocare.*
- 102 *Renunciatorius Pater ab intestato decedens, praesumitur voluisse Filiam renunciantem extraneis preferre.*
- 103 *Secus, ubi cum testamento decedat, & num. 107.*
- 104 *Renunciatorius Pater censetur voluisse plenum acquirere Bona sua à Filia renunciantem libertatem.*
- 105 *Donatorii herede existente, extere dicitur Persona, quae de ejus voluntate, debeat ad Bona renunciata succedere.*
- 106 *Renunciatorii Patris heres extraneus, etsi in renunciatione Filiae non contemplatus, est tamen, uti heres Patris, in eadem renunciatione comprehensus.*
- 108 *Renunciatio concepta his verbis « cessit translativè » non repugnat, quod respectu Renunciatorii translativa sit; quo respectu ad Renunciantem realis, & abdicatio, & num. 109.*
- 110 *Renunciatio qualibet continet cessionem quoad praesentia.*
- 111 *Cessio juri praesentium in renunciatione, realis est, & perpetua, si facta sit per viam donationis irrevocabili.*
- 112 *Cessio juri futurorum potest in renunciatione fieri per donationem irrevocabilem, & per modum perpetuae renunciationis.*
- 113 *Cessio juri futurorum in renunciatione, si facta per donationem irrevocabilem, realis est, & perpetua.*
- 114 *In cessio juri futurorum subintelligitur clausula « quatenus de jure deficerant »*
- 115 *Renunciatio per viam irrevocabili donationis juri defecendi, censetur sit se expoliare aedem favore Renunciatorii, sed quorumcumque etiam heredum.*

- 116 *Atque hæc est vera donatio, & perpetua renuntiatio iudet.*
 118 *Renunciatio an facta sit occasione spiritualis, an carnalis matrimonii, nil refert.*
 119 *Renunciatio natura immutari nequit, sive spiritualis, sive carnalis matrimonii occasione sit celebrata.*
 120 *Renunciatio facta occasione carnalis matrimonii, si est pecti coram iudice, ad ingenuam dotem, realis potius, quam personalis est iudicanda.*

OB Dotem scutorum octonarium in Tabulis nuptialibus conscriptis die 28. Maii anni 1700. à D. Paulo Patre constitutum D. Catharinæ filiz nubenti D. Petro, hæc vicissim favore Patris in eisdem Tabulis cum consensu Domine Agnetis Matris suæ se amplissimam renunciationem facturam sponedit his verbis: *Fare al detto Paolo suo Padre, suoi Eredi, e Successori ampia sua, e rinuncia generale, e generalissima di tutti li Beni paterni, materni, aviti, e di qualunque Ascendente, à Collaterale, e di tutto ciò, che potesse pretendere nell' Eredità paterna, materna, e di qualunque Ascendente, à Collaterale, e che fusse, è sarà dovuto à per intestato, è per Testamento fatto per l' addietto, e per qualunque altra causa, e titolo anche imperpetuo, additā etiam amplissima declaratio explicatā illis ad omnia sua Bona, comprehendenda apertissimis verbis = e finalmente di qualsivoglia Beni, e ragioni, niente eccettuato, da essendosi secondo lo stile de Notari di Piacenza in amplissima forma, e con tutte le solennità necessarie, anzi ad abundante cautela le detto sua, e rinuncia s' avvanza istante per estese in ogni miglior modo &c. riservato solamente ad essa Caterina, e suoi Successori le ragioni di consegnare la detto Dote = ut legitur in supra memoratis Tabulis, in quarum sequelam, & executionem celebrato postmodum inter Contrahentes matrimonio, stipulatum fuit die 14. Julii ejusdem anni 1700. Instrumentum dotale, in eoque, ut mihi supponitur, dicta Catharina, dum Paulus Pater infirmaretur, adhibitis necessariis solemnitatibus = ac etiam in presentia, & cum consensu &c. dicta Agnetis ejus Matris, patris presentis, & consentientis &c. omni &c. fecit, ac fecit dicto Paulo ejus Patri, licet absenti, & pro eo dicta Agnetis ejus Uxor, & Procuratrix specialis, ut supra, ibidem presenti, & acceptanti per eodem Paula, ejusque hereditas &c. mihique Notario publica persona stipulanti &c. omni &c. fieri, atque donationem, & datum inter vivos, qua amplius revocari non possit ex quacunque causa &c. nominum de cuncta substantia, & de omnibus &c., & de omni successione, & hereditate Patris, Matris, Fratrum, Sororum, Avi, & Avie, & cunctislibet alterius Personæ ascendenti, & descendenti, ex quacunque latere venientis, qua basitans ex Testamento, vel ab intestato evenisset, siq. qua de cetero ab intestato obvenire possent ipsi Catharina = & cessit translatos, & alios omni &c. Jura, & actiones &c. cum promissione ulterius ejusdem Cathari-*

næ perpetuæ observantiz sub utroque Juramento assertorio, & promissorio, ut latius habetur ex dicto Instrumento dotali.

Dum hæc agebantur, in humanis erant Stephanus unicus frater dictæ Catharinæ, & Laurentius Patruus, qui tamen, utpote detentus in archissimo Carcere, Capitula non subscripsit, quemadmodum ab aliis Consanguineis longo ordine subscripta leguntur. At, turbato mortalitatis ordine, cum Stephanus deinde utrique Parenti prædecesserit, Laurentius verò Patruus adhuc fortè superstit, hinc oritur quæstio, an, eveniente obitu Pauli Patris, qui extraneum sibi heredem instituit, supradicta renunciatum ob defectum personarum contemplatarum dici queat resoluta ad effectum, ut dicta Catharina possit ex propria persona succedere Laurentio Patruo in casu, quo idem Paulo fortalite supervivat, & deinde ab intestato debeat: vel potius dicta renunciatio realis, & perpetua censenda sit, ita quidem, ut si Laurentium ab intestato post Paulum mori contingat, nihilominus ejus intestata Successio ad heredem à Paulo institutum pertineat, & deferatur.

Super qua rogatus ego, ut, libratīs rationum momentis, quæ ex utraque parte deduci possunt, sententiam meam pro veritate dicere velim, inuncto mihi muneri manum admoveans, primo quidem rei obtutu, plurimum pro resolutione renunciations urgere sentio illius qualitatem, quæ personalis esse videtur, utpote celebrata contemplatione, & favore certarum personarum, Patris nempe, illiusque heredum, & successorum Sard. conf. 544. num. 4, & 5, Molpessi, ad Consuetud. Neapol. titul. de renunt. quæst. 2. num. 2, & quæst. 3. num. 8, Theodor. allegat. 36. num. 9, 35, & per tot. Card. de Luc. de renunt. disc. 6. num. 12. §. Respondendum, Altiograd. Jun. contr. 27. num. 7. in fin., Ansfeld. in addit. ad decif. 15. num. 24, Rot. in roc. decif. 23. num. 7. part. 15, decif. 17. num. 11, & decif. 470. num. 14. part. 19. post Merlin. de legit. decif. 48. num. 11, ubi, quod renunciatio personalis est, etiam quando facta fuit alicui pro se, & hereditas, in Fovis. Pecuniaria 9. Januarii 1699. §. Ex his igitur circa med. coram bo. me. Pio impressi, post Calderon. resol. in Perusio Iunioris 15. Januarii 1706. §. Non obstat coram Scotto, & in Interromen. Iunioris 5. Junii 1716. §. Accedente præsertim coram Albana. Quamvis enim mentio heredum, & Successorum facta reperitur, ea tamen nihil officit personalitati renunciations, quoties, prout in casu nostro, deficit verbum *quomocunque*, aut alia similis clausula comprehensiva heredum, etiam extraneorum, tunc enim illa ad solos heredes sanguinis restringitur, ita exigente naturā ipsiusmodi actus, qui strictissime semper interpretandus est, ut quoad minus fieri potest, noceat Renuncianti, ut in difficiliori casu renunciations factæ occasione ingressus in Religionem docens Coovarv. in cap. quomodo in part. 3. relict. §. 3. num. 4. de post. in 6. Cynoc. contr. 475. num. 10. & 11, Mansf. consule. 258. num. 11. vers. unde est, Panimoli.

mol. decif. 53. annot. 4. num. 47. Rot. coram. Merlino decif. 369. num. 13. & decif. 394. num. 9. & ad ornus. Card. de Luc. de legat. decif. 33. num. 5. & 6. & de alia quacunque renunciatione tradiderunt Mari. de succell. legal. part. 3. quaff. 6. art. 1. num. 6. Merlino. contr. forenf. cap. 32. num. 35. lib. 1. Torr. de poff. fust. succell. lib. 2. cap. 15. num. 28. & var. Jur. quaff. tom. 2. tit. 7. quaff. 8. num. 43. & feqq. Allegrad. Jun. contr. 27. num. 20. Saminat. contr. 100. num. 7. 11. & 28. Rot. in rec. decif. 543. num. 40. & d. nob. feqq. part. 5. tom. 2. cum aliis in Romana renunciationis 17. Junii 1709. 5. Et illece. & in confirmatoria 9. Maii 1710. 5. Etenim regula coram Priolo. & 3. Julii 1711. 5. Nuntiquam coram Rmo Aldrovando.

Et recte quidem, nam iū renunciatio ita interpretanda femper est, ut, ſpectata prudenti ratione agendi, & conditione Perſonarum, inter quas illa celebratur, operetur favore illarum, quas, juxta verifiſimilem Contrahentium mentem, in ea contemplatas cenſere poſſimus Rot. coram Dmo. Jun. decif. 346. num. 13. & feqq. in Ariminen. Fideſcommiſſi Bundi, & Enea de Bandis 16. Junii 1697. 5. Hacque coram Rmo Melius; Proteſto, cum renunciatio, de qua agitur, facta reperiatur à Catharina favore Pauli Patris, eidem inſita videtur legalis præſumptio, quod celebrata dicatur favore Patris, ejusque Deſcendentium, erga quos ex parte-
10 tum Renunciantis, tum Renunciantii conſiderari poteſt illa prædiſpoſitionis ratio, quæ utrumque movet ad eiſdem conſulendum, quæ ratio ceſſat reſpectu heredum prorsus extraneorum, qui tempore celebratæ renunciationis ple-
15 rumque ignoti eſſe ſolent Contrahentibus, quamobrem ea ſequenda videtur interpretatio, quæ edocetur, ſimiles renunciationes perſonales potius, quam reales reputandas eſſe, Puſſerin. in cap. Quamvis poſſum num. 49. & 58. de poſſ. in 6. Marcan. diſput. 8. num. 1. Gratian. diſcept. 557. num. 35. latè Molpbeſ. ad Conſuetud. Neapol. tom. 1. part. 4. tit. de renunt. quaff. 3. per tot. Torr. de poſſ. fust. succell. lib. 2. cap. 10. num. 19. & 88. Rot. coram Dmo. Jun. decif. 641. num. 30. factas nimirum favore Patris, ejusque
20 Deſcendentium, ſubintellecta tacita conditione: donec illi ſupererunt, ſpeciale namque eſt in renunciatione, cuius verba directa ſint ad certas perſonas arcto ſanguinis vinculo conjunctas, quod ex verifiſimilem Contrahentium, ac ex
25 ipſa natura actus ſtriſſiſſimam expoſcente interpretationem, excluſis extraneis, contemplati ſolum cenſeantur heredes ſanguinis, ut uno ore docuerunt Coru. conſ. 330. lib. 1. conſ. 85. & conſ. 98. ubique ſerè per tot. lib. 2. Gall. conſ. 64. num. 9. & 14. Parif. conſ. 3. in fin. lib. 2. Franciſc. de Poſta conſ. 39. num. 1. lib. 1. Anton. Fabr. in Cod. lib. 2. tit. 3. de finit. 7. num. 10. & de finit. 22. num. 1. Mari. de ſuccell. legal. part. 3. quaff. 6. art. 1. num. 6. Donat. Anton. de Marin. reſol. 189. num. 9. in fin. lib. 2. Carol. Anton. de Luca ad Franch. decif. 175. num. 7. propè fin. latè Allegrad. Jun. contr. 27. num. 8. & 12. Torr. de poſſ. fust. succell. lib. 2. cap. 15. num. 40. Saminat. contr. 100.

num. 15. Anſald. in addit. ad decif. 15. num. 26. juxta Lucan. impreſſ. Rot. in rec. decif. 543. num. 31. part. 5. tom. 2. coram Dmo. Jun. decif. 346. num. 31. & feqq. optimè in alibi allegatis decifio-
30 nibus editis in Romana renunciationis coram Priolo. & Rmo Aldrovando locis ibi citatis, & in diſſa Interamnen. Immiſſiois 5 Junii 1716. 5. Accedente præſertim coram Althun. Qui omnes cum jam deſecille ſupponantur, inde lequitur, quod juxta ratione affirmari poſſe videtur, renuncia-
35 tionem quoque ob illorum defectum poſt obitum Patris reſolutam cenſendam fore tamquam deficientem cauſa, propter quam facta fuit Co-
40 var. in cap. quomodo poſſum part. 3. 5. 3. num. 4. de poſſ. in 6. ibidem Puſſerin. ex n. 59. & feqq. Honded. conſ. 39. num. 79. lib. 1. Saubert. in præcept. decalog. lib. 7. cap. 7. num. 19. & feqq. Puſſchal. de patr. poteſt. part. 3. cap. 7. num. 52. Gabriel. commun. concluf. tit. de Jur. Dot. concluf. 1. num. 35. Franc. Rocc. reſp. legal. 48. num. 7. & feqq. lib. 2. Rocca diſput. Jur. ſelect. cap. 56. num. 7. Capon. diſcept. 20. num. 18. & feq. Oſſeſch. decif. 98. num. 11. Sord. decif. 352. num. 4. Cypc. latè decif. 200. num. 76. & feq. Rot. coram Merlino decif. 894. in rec. decif. 253. num. 17. & 19. & decif. 330. num. 2. cum ſeq. & num. 6. & feq. part. 14. decif. 23. num. 4. & feq. part. 15. & decif. 17. num. 12. & feq. part. 19. & in diſſa Interamnen. Immiſſiois tempore, & loco non citato.

Eoque magis quia Renuncians ceſſi tranſlati-
45 va omnia Jura, & actiones favore Patris, ut in Inſtrumento dotali, quibus porro verbis clarè innuitur, renunciationem, de qua agitur, verè eſſe tranſlativam, ut ex Andreſ. contr. 310. num. 14. Torr. de poſſ. fust. succell. lib. 2. cap. 10. num. 3. Rot. poſt eundem decif. 127. num. 8. decif. 128. num. 18. & decif. 200. num. 2. præſertim quia, cum titulo renunciantis complicatus etiam
50 fuit titulus donationis irrevocabilis inter vivos, qui ſuapte naturâ tranſlationem importat ad tradita per Ceſar. de Aſſiſſi. contr. 24. num. 25. Card. de Luc. de renunt. diſc. 8. num. 6. & diſc. 60. num. 31. & ſeq. de Donat. Battiglier. de renunt. ſuccell. cap. 2. Abreorem 43. num. 2. Hodiern. contr. forenf. cap. 8. num. 58. lib. 1. Torr. de poſſ. fust. succell. lib. 2. cap. 1. num. 46. Rot. coram Nizio decif. 631. num. 6. & decif. 103. num. 15. inter collecti. per bo. mem. Advoc. Conſtantin. ad ſtatut. Urb. Cum autem omnis renunciatio
55 tranſlativa ſit perſonalis, Puſſerin. in Cap. quomodo poſſum num. 46. de poſſ. in 6. Donat. de renunt. cap. 44. num. 8. tom. 2. Andreſ. contr. 310. num. 10. Althun. reſol. 40. num. 20. Torr. de poſſ. fust. succell. lib. 2. cap. 10. num. 35. & 67. Rot. poſt eundem decif. 64. num. 6. & 7. decif. 116. num. 16. & decif. 200. num. 4. conſequens eſt, ut reſolvatur deficientibus Perſonis contemplatis, ut bene ad rem arguunt Sord. conſ. 179. num. 20. conſ. 445. num. 13. & decif. 163. num. 10. Marcan. diſput. 8. num. 11. Donat. de renunt. cap. 3. num. 20. & 21. tom. 1. & cap. 44. num. 8. & 9. tom. 2. Theodor. alleg. 36. num. 31. Donat. Anton. de Marin. reſol. quæſit. cap. 190. ſerè per tot.

tot. lib. 2., *Torr. de post. futur. success. dist. lib. 2. cap. 10. num. 36.*, *Rot. post ipsum dist. decif. 63. num. 6.*, & *7.*, *decif. 116. num. 16.*, & *decif. 200. num. 4.*, & *seqq.*

At clarius personalitatem renunciationis evincit causa, ob quam illa facta fuit: celebrata namque reperitur occasione nuptiarum carnalium, & correspondit ad dotem à Patre receptam, proindeque strictius interpretanda est, adeo ut facta censetur favore dumtaxat heredum sanguinis Dotantis, quorum favore, & donec illi supersunt, sicuti æquum est, quod femina congruè dotata careat Successionibus, quas sperare posset *Passerin. in Cap. quavis positum num. 75. de post. in 6.*, *Pansut. contr. 20. no. 197.*, & *seqq.*, *latissime Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 15. num. 139.*, & *seqq.*, *de Marin. versior. resol. lib. 2. resol. 189. num. 4.*, ita etiam nulla æqui, bonique ratione suadet, quod Renunciatus sibi, sueque soboli simili actu adinere re voluerit spem omnem succedendi, etiam favore extraneorum, ut hæc renunciations distingo ab illis factis à Monialibus, que per emissionem professionis civiliter, & sine naturali herede mori dicuntur, tradunt *Telles Fernandez in leg. 6. Theor. num. 51.*, & *seqq.*, *Rocca distat. Jur. select. cap. 55. num. 45.*, & *seqq.*, *Gratiam. discept. 968. num. 5.*, *Conciol. allegat. 31. no. 24.*, *Pansut. contr. 20. num. 120.*, & *plurib. seqq.*, *Rota coram Merlino decif. 12. num. 14.*, *in rec. decif. 328. num. 18. part. 12.*, *decif. 293. no. 19. part. 14.*, *in Civitatibus Veteris Transilivaniæ 30. Aprilis 1708. §. Passim coram Card. Scotto, in Romanæ renunciationis 33. Januarii 1708. §. Monimentum, confirmata 25. Janii ejusdem anni §. Præcipue, & 6. Maii 1709. §. Tanto magis coram eodem, & 30. Maii 1710. §. Attento presertim, cum seq. coram Crispo, & in alia Romana renunciationis 9. Maii 1710. §. Eoque facilius ibi à Nobis verò, quod agitur de renunciatione facta à Nupta in faculo, quam probabile non est voluisse se expoliare spe succedendi, etiam favore extraneorum = coram Elio D. Card. Privileo, confirmata 3. Julii 1711. §. Quatenus autem ad med. coram Rmo Aldrovando, Prout etiam si hanc causam referamus ad Renunciatarium dotem constituentem, præsumendum est, illum eà ratione, quâ hereditus sanguinis consuluit, motum fuisse non fuisse erga heredes extraneos *Bald. conf. 437. num. 3. lib. 2.*, *Cancer. variar. resol. part. 3. cap. 15. num. 26.*, & *seqq.*, *Telles in leg. 6. Theor. Gloss. 1. num. 45. in fin. ibi = ratio est, quia ex præsumpta mente Renunciatus, & Patrii recipiant, deducitur voluisse renunciationem habere effectum præter extraneos heredes, sed tantum propter suos: omnia hæc procedunt sine dubio quando filia, quæ renunciavit, in faculo permansit, & in matrimonium ibat =, & num. 49. & *seqq.*, *Faber. in Cod. lib. 1. tit. 9. de post. convent. defunct. 12. Marcian. distat. 8. per tot.*, *Pansut. contr. 20. no. 97.*, & *seqq.*, & num. 216. & *seqq.*, *de Marin. resol. 189. no. 9.*, & *15. lib. 2.*, *Rota decif. 543. no. 31.*, & *seqq.*, & no. 35. part. 5. tom. 2. decif. 330. no. 2.*, & *seqq.*, part. 14. & *dec. 23. no. 5.*, & *seqq.*, part. 5.*

De Contractu.

Quamobrem si tum spectatâ naturâ actus strictè interpretandi, tum verisimili mente, Contrahentium, & figurâ verborum per personalitatem potius renunciations respondendum est, facili negotio reuelluntur argumenta, quæ in contrarium pro illius realitate deduci possent videntur vel ex eo, quod conventa fuerit renunciatio generalis, & generalissima, & in amplissima formâ extendenda, vel quia renunciatum fuit omni Successioni tam ex Testamento, quam ab intestato, vel ex quo renunciatio sit respectiva ad dotem, eademque concepta reperitur etiam per viam donationis, vel demum ex Jureamento, aliisque clausulis generalibus illi adjectis.

Nam, quod attinet ad generalitatem renunciations, illiusque amplissimam extensionem, hæc respicit formam ipsius renunciations, & Clausulas à Notario apponendas, quæ tamen semper intelligi debent simulative ad renunciationem personalem, nec extendi possunt contra naturam contractus, & mentem Contrahentium, ut inquit *Rota in Romana renunciations 17. Janii 1709. §. Minus illo verbo = à fore.*, *no amplissima renuncia in amplissima forma = & 9. Maii 1710. §. Non obstantibus coram Privileo.* Clausula verò tam ex Testamento, quàm ab intestato = operatur quidem, ut, existentibus Personis in renunciatione contemplatis, nequeat Renunciatus aut ex Testamento, aut ab intestato succedere, at non etiam prohibet, quo minus, illis decessis, ad Jura renunciata possit habere, regressum, ut in specie respondendum dicte Clausulæ advertunt, *Manf. consult. 257. num. 30.*, *de Marin. resol. 189. num. 26.*, & *seqq.*, *Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 15. num. 73.*, & *seqq.*, *Rota coram Emerix Jan. decif. 99. no. 11.*, & *duob. seqq.*, & in *Lueramen. Immissus 5. Janii 1716. §. Quidam non subsistente coram Altman.*

Prout etiam non officit, quod renunciatio sit respectiva ad dotem, & concepta per viam donationis, quia respectivitas intercedens inter dotem, & renunciationem operari nequit realitatem renunciations, & exorbitantem effectum impediendi illius resolutionem, quoties defecerint personæ in eadem contemplatæ, ut docent *Passerin. in Cap. quavis positum num. 75. de post. in 6.*, *de Ponte cons. 39. no. 3. vers. quando de foror dotata, de Marin. resol. 189. num. 4. circa med.*, *Altograd. contr. 27. num. 2.*, *Rota decif. 523. num. 34. part. 5. post Tambarrin. de Jur. Abbatist. decif. 6. num. 21. & 22.*, & in Romana renunciations 6. Maii 1709. §. Hinc neque cum seq. coram Scotto, confirmata 10. Martii 1710. §. Pari Jure, & *seqq.*, coram Crispo, quorum perique loquuntur in difficiliore casu, renunciations nempe factæ ex causâ ingressus in Religionem, quæ proculdubio rigidiore contra Renunciantem, benigniorem vepò favore Renunciatarii exposcit interpretem.

Minus etiam titulus donationis cum renunciatione complicatus absolutam istius realitatem inducere valet, quia talis titulus utpote

- 33 acceptioris actui, qui principaliter geritur, nunquam alterat illius naturam *Pafforin. in cap. quomodo possunt nu. 76. Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 10. num. 46. & seqq. Rot. apud eundem decif. 63. num. 8. decif. 64. nu. 18. decif. 72. num. 11. & seqq.* & generaliter de quacumque renunciatione, cui donationis etiam irrevocabilis titulus adjectus fuerit, tradunt de *Mariu. dict. resolut. 189. in observat. ad Reverter. decif. 155. num. 2. Torr. varior. Jur. quest. tom. 2. tit. 7. quest. 8. num. 64. & seqq. Mans. consult. 256. num. 33. consult. 258. num. 15. Rota apud Gallat. de renunt. decif. 23. num. 24. & seqq. coram Bach. decif. 119. num. 24. & seqq. in Romana renunciationis 17. Junii 1709. §. Hinc male coram Priolo, confirmata 9. Maii 1710. §. Responsione non attentis coram eodem, & 3. Julii 1711. §. Quo vero in fine coram Rino Aldrovando, in Florentina hereditatis 12. Decembris 1712. §. Secus quippe coram Anselmo, & in lateranensem Immissiois 5. Junii 1716. §. Nil denique coram Alaban.*

- Et denique consulto omnis aliis argumentis desumptis ex Juramento, ceterisque Clausulis generalibus, quibus renunciatio munitur, utpote apponi solitis pro majori tantum illius confirmatione, non autem pro ejusdem extensione ultra res expressas, & Personas in ea contemplatas, ut optime firmat *Rota in Persuasio Immissiois 15. Maii 1705. §. Minusque, & seqq. coram: Rino Dño Card. Scotti, & in dicta Romana renunciationis 17. Junii 1709. §. Minus illa, verbo coram Edo Priolo*, quolibet difficultas subtilata videri posset ex generali responsione, quod, cum non repugnet personalitati renunciationis, quam non obscurè præferunt verba, quibus illa concepta est, hinc est, quod, tamen eide in inferre reperirentur alie Clausule, & alia verba quoquomodo illius realitatem præferentia, istis in conspectu prævalere debent alia, utpote coadjuvata tum ex qualitate, & natura actus stricte interpretandi, tum etiam ex verisimili mente Contrahentium, juxta quam pro personalitate potius, quam pro realitate, acius præsumendum est, ita quidem ut, si res dubia videri posset, favore Renunciantis resolutionem sit, præsertim vero quando agitur de renunciatione celebrata à Puellis ignavis subtilitatum Juris, & in seculo nubentibus *Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 21. num. 31. Cyriac. contr. 292. num. 19. Gratian. discipe. 365. num. 63. Palm. nep. allegat. 307. nu. 34. & seq. Rot. decif. 160. num. 7. part. 3. rec. & in Romana renunciationis 6. Maii 1709. §. Retsuto igitur coram: Scuto, confirmata 10. Martii 1710. §. Ex his factis coram Crispo, cum aliis in altera Romana Renunciationis 9. Maii 1710. §. Eoque facilius coram Priolo, ille enim nuptiarum, & liberioris vite vius cupiditate flagrantem, quam citius nuptias pericere exoptant, minimeque percipiunt quanto perpepe pretio libertatem consequantur, & commodiorem vite statum sibi comparent, ut in proposito notat *Calvin. de acquirit. lib. 1. cap. 20. num. 13. & optime Rota in celebri**

*Romana renunciationis 11. Januarii 1712. §. Ideoque licet coram Rino Anselmo Decano, proindeque illis non solum in dubio benigniori semper interpretatione favendum, succurrendumque est; Verum præterea, etiam si verba renunciationis detorqueri deberent in sensum, qui esset Renuncianti minus præjudicialis, talis intellectus proculdubio amplectendus esset, ut probant *Cypic. latr. consult. 76. num. 64. in fin. Card. de Luc. de renunt. disc. 1. sub num. 7. nique congesti in Spoletana Immissiois 10. Januarii 1716. §. Eoque libentius, quia sequitur eodem Rot. in: Interamnen. Immissiois 5. Junii ejusdem anni §. penult. coram Albanno, & novissime in Ariminensi fideicommissaria super Immissioe 16. Aprilis 1717. §. Ultimo coram Fuscato.**

Verum enim verò, licet primo oculorum, conjectu hæc plurimum videretur, nihil tamen minus re maturius, diligentiusque perspicuū, verius credendum, renunciationem, de qua agitur, realem esse, ideoque quoadcumque live ante, live post obitum Pauli Patris obveniat intestata hereditas Laurentii Patris, eadem deferenda sit heredibus à Patre institutis, exclusa semper Catharina Renunciantem, perinde ac si naturaliter mortua esset, istum namque esse effectum, & virtutem hujusmodi renunciationis realis, communiter docuerunt *Mans. consult. 8. num. 23. Paschal. de pact. potest. part. 2. cap. 7. num. 45. Cocciol. alleg. 11. num. 32. Cypic. latr. consult. 76. num. 46. Corena resol. 69. num. 8. Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 10. num. 32. Rot. post eundem decif. 87. num. 7. coram Emerix Jan. decif. 1181. nu. 23. apud Palm. nepot. alleg. 295. num. 1. & alleg. 296. num. 2. & alleg. 297. num. 6. in rec. decif. 235. nu. 13. part. 19. cum concordantibus relatis in Engubina Immissiois 11. Maii 1711. §. Nec obstat coram: Kunitz.*

Realitas verò, & perpetuitas renunciationis sufficienter resultare videtur tum ex verbis, quibus illa concepta est, tum ex aliis argumentis confirmantibus, mentem Renunciantis per realem, perpetuamque renunciationem se fecit abdicandi iuribus omnibus renunciatis, bene aliis cumulatis, *Cypic. latr. consult. 76. num. 45. & seqq. & consult. 77. num. 30. & seqq. Dand. de renunt. cap. 44. num. 27. tom. 2. Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 10. num. 18. Rota post ipsum decif. 62. num. 24. decif. 49. num. 3. & decif. 161. num. 8. & 9. Si enim verba tam Capitulum, quam Instrumenti expendantur, illa præferunt generalem, & amplissimam renunciationem omnibus Successionibus Ascendenti, Descendenti, & Collateralibus, ex quocumque latere venientium, & quæ nedum ex Testamento, & ab intestato hæcenus Renuncianti obveniant, verum etiam, quæ in futurum ab intestato deferri poterant, ex quo sicuti evidens, & aperta redditur comprehensio in renunciatione hereditatis, de qua agitur, utpote provenientis ab intestata successione Collateralis in eadem renunciatione expressè nominati, juxta *Gloss. singular. in leg. 1. §. Sed videamus vers. suc-**

succedat ff. de success. Edili. Revis. conf. 44. num. 8. & seq. lib. 1. Georg. alleg. 23. num. 2. Hostiglier de success. cap. 2. theore. 49. num. 28. Croff. §. Successor ob intestato quest. 10. num. 13. circa fin. Gallat. de renunt. lib. 3. cap. 5. num. 27. §. Castella est, Senat. Montan. apud Gob. consult. dec. 83. num. 11. & 32. Rot. coram Merlin. dec. 62. an. 22. coram Bichio decif. 586. num. 14. & dec. 632. n. 3. & apud Palm. nepot. alleg. 294. num. 21. & alleg. 295. num. 12. vers. quia porro, in rec. decif. 328. num. 8. & §. part. 12. in Romana Inimiffionis 22. Junii 1707. §. final. coram Lancetta, & in Engubina Inimiffionis 11. Maii 1711. §. Ceterum etiam absque indagine coram bon. mem. Kaunitz, ita etiam perspicua sit realitas, & perpetuitas ejusdem renunciationis, nam Renuncians hoc modo universis Successionibus tam ex Testamento, quam ab intestato per realem, & extinclivam renunciationem se de medio tollendo, pro mortua haberi voluisse censetur, ut bene tradunt Cypre. lator. consult. 76. num. 57. & consult. 77. num. 31. & seq. Donad. de renunt. cap. 44. an. 29. & Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 10. na. 24. Rot. post eandem decif. 161. num. 9. apud, Minf. consult. 258. num. 29. coram Bich. decif. 186. na. 15. & seq. coram Donad. Jun. decif. 676. num. 25. coram Anselmo decif. 90. num. 27. junta Romana impress. in rec. decif. 714. sub num. 3. part. 2. decif. 328. num. 3. & §. part. 12. in Fulginate. successiois quoad Carlinum 1. Julii 1709. §. Ex isto nempe coram Molines, in dicta Engubina Inimiffionis 5. Praterenda coram bon. mem. Kaunitz 1714. §. Etiam coram Crispo, & in Bononiensi Inimiffionis 18. Junii 1714. §. Altera verb coram Cerra.

Et licet sola praefata Clausula, tamquam continens unicam, & singularem cautelam, qua Renuncians à quacunque Successione perpetuo excludatur, ut inquit Carol. Antea. de Luc. in observat. ad Franch. decif. 375. num. 9. Rot. apud Palm. nepot. dial. allegat. 295. num. 13. §. Et licet, exuberaret ad offendendam omnimodam Renunciantis incapacitatem amplius succedendi in Bonis renunciatis; nihilominus tamen, ut eadem apertior redderetur, nulloque unquam tempore dubitari posset de realitate actus, & comprehensione hereditatis, de qua agitur, in renunciatione, post non dubiis verbis expressam in Capitulis matrimonialibus Renunciantis intentionem renunciandi omnibus Bonis undecumque ad ipsam obventuris, videlicet tam ex Testamento, quam ab intestato, hac alia addita fuerunt magis ampla, & effusata verba, quibus confirmatur realitas actus, & explicitè declaratur Renunciantis voluntas se perpetuò à Bonis renunciatis abdicandi ibi = *Es finalment di qualsivoglia Beni ragioni, niente eccettuato, da essendervi secondo lo stile de Notari di Piacenza in cussissima forma, e con tutte le solemnità necessarie, anzi ad observando cautela de dette fini, e rimouere si overanno in tutto per esse in ogni miglior modo &c. riservate solamente ad essa Caterina, e suoi Successori le ragioni di consegnare la detta dote* =, quomodo enim verificari posset

De Contract.

adeo effusa verborum generalitas, & amplitudo, nisi includeret Jus futurum ex causa etiam de futuro, ut precise ponderat Gratian. difcept. forens. cap. 346. num. 15. & Rota ad ornas. Card. de Lac. de legat. decif. 33. num. 17. ibi = *quod Jurtim procedit, attendi clausula iteratò in Infirmitate impressa, nihil penitus excepto, sen exclauso, qua perneceffe includit Jus futurum, ex consuetudine de futuro, alias enim aliquid exciperetur, sed excluderetur* =, & nisi Renuncians se de medio substulisset in quocumque casum se se abdicando quibuscumque juribus supervenientibus, hac enim disponeudi formà realitatem renunciationis confirmari compertum fit in Menoch. conf. 401. num. 104. Minod. conf. 22. num. 3. Bottiglier. de success. ob intest. cap. 2. theor. 49. num. 26. & seqq. Carena resol. 245. num. 7. cum duob. seqq. Rotta disp. Jur. select. cap. 56. num. 17. & seqq. Cypre. lator. consult. 76. num. 57. & consult. 77. num. 31. Urciol. consult. 98. num. 49. Gob. consult. decif. 40. num. 1. vers. quandoquidem, & consult. 83. num. 11. Rot. coram Donad. Jun. decif. 676. num. 25. coram R. P. D. Anselmo decif. 90. num. 27. & in Engubina Inimiffionis 11. Maii 1711. §. Praterenda coram bon. mem. Kaunitz, maxime cum eadem verba in rem directa appareant, quo fit, ut non solum hereditatibus, sed & modis omnibus, quibus illae deferri possent, renunciatum censetur, Rot. decif. 714. num. 6. part. 2. decif. 186. num. 5. part. 3. rec. & apud Palm. nepot. alleg. 295. num. 16.

Nil itaque mirum, si Catharina renuncians (ut realis renunciationis ratio postulat) nullo pacto sollicita, ad quorum manus Bona ab ipsa renunciata essent perventura, promittendo in Capitulis renunciationem Patri, ejusque heredibus, & Successoribus, invitavit ad succedendum heredes omnes, etiam extraneos, quos in hac materia indifferenti, & suapte natura ad heredes transitoria sub amplitudine similis Clausulae comprehendi, firmavit Rota in Foresenproven. Legatorum super reintegratione 27. Junii 1712. §. 19. & 23. ibi = *satis est stipulatio simplex pro heredibus, & Successoribus ad comprehendendum heredes extraneos* = coram Rmo Aldrovando, quorum sane comprehensio certior redditur in casu nostro, tum quia renunciatio successivè stipulata, & respectivè acceptata fuit pro Paulo Patre, ejusque heredibus &c., quæ sola clausula cetera per intellectum à lege subauditum, ac etiam ex stylo Notariorum importare potest stipulationem pro omnibus heredibus, etiam extraneis, & quidem sufficientem pro inducenda realitate renunciationis, ut tradant Gratian. difcept. 568. num. 5. Cypre. lator. consult. 76. num. 51. Carena resol. 245. num. 6. Pacien. alleg. civil. 93. num. 16. & seqq. Palm. nepot. alleg. 292. num. 16. Rot. apud eandem alleg. 294. num. 17. & alleg. 295. num. 18. coram Anselmo, decif. 90. num. 24. & duob. seqq. junta Romana impress. in Romana legitima 17. Junii 1707. §. At idem ad med. coram Lancetta, in Cavallin. donacionis 2. Julii 1710. §. At à converso coram eodem, in dicta Engubina Inimiffionis 11. Maii 1711. §. Al-

G 2

tera coram Kaminiz, in Forsenpronien. Legatorum super reintegracione 18. Aprilis 1712. §. *Causa, confirmata* 27. Junii ejusdem anni §. *Nolamque coram Rmo Aldroando*, & in Romano Legati 9. Martii 1714. §. *Et sine ulla coram Crispo* Tum & fortius, quia in supradictis Capitulis matrimonialibus expressè conventum fuit, renunciationem esse extendendam in amplissima forma juxta stylium Notariorum Placentie, ut autem mihi supponitur, cum in formulario Placentino Musli tres descripte sint formulæ instrumentorum renunciationum, quæ fieri solent à Nubentibus carnaliter, vel spiritualiter, & in omnibus stipulatio Renunciatarii per extensum concepta reperitur his verbis = *presens stipulanti, & recipienti pro se, & heredibus suis, & cui daret, inde sequitur, ambigi non* 61 *posse, quin Renuncians minimè curans, ad quos bona renuntiata transitura sint, se de medio subtraheret per renunciationem omnino realem, & abdicativam, quæ, utpotè nullius particularis persone contemplatione facta, per* 62 *Renunciatarii obitum, præsertim cum Testamento, minimè resolvitur, Rot. conf. 41. an. 1. lib. 1. & Sord. conf. 20. num. 13. in fin. Paris. conf. 26. num. 52. lib. 3. Faber. in Cod. lib. 2. tit. 3. definit. 22. vers. sed fuit plerumque, M. lin. de rit. nupt. lib. 3. quæst. 85. an. 60. cum seqq. Mart. de success. legat. part. 1. quæst. 14. art. 1. num. 11. Torr. de post. fut. success. lib. 2. cap. 10. num. 20. Rot. post eundem Torr. var. Jur. quæst. tit. 2. de substat. & fideicom. tom. 1. decif. 7. num. 12. coram Penting. decif. 174. num. 8. coram Damo. Jun. decif. 676. num. 27. in rec. decif. 587. num. 3. part. 1. decif. 328. num. 11. part. 12. decif. 418. an. 20. part. 13. decif. 269. num. 4. & part. 17. in Romano Inimiffionis 12. Junii 1707. §. *Quibus coram R. P. D. Lancetta, in Urbevetanis Inimiffionis* 20. Aprilis 1711. §. *Assi certius coram Ansaldo, in Romano legati 9. Martii 1714. §. Indubitante verò coram Crispo, & in Bononiensis Inimiffionis* 18. Junii ejusdem anni §. *Frastruque coram Cerro.**

Gravia profectò sunt argumenta isthæc elicitæ ex verbis, & clausulis, quibus dicta renunciatio promissa, & concepta legitur, at longe graviora esse videntur illa, quæ elici possunt ex causâ, & pactis eam informantibus. Porro causâ, ob quam Catharina ad eam amplam renunciationem emisit favore Patris, ejusque heredu, & successoru, non alia fuisse videtur, quàm ingens Dos ab eodem Patre recepta, sine qua ipsa certè mota non fuisset ad similem renunciationem faciendam, ut admonet Gratien. discept. 358. num. 24. Covarr. varior. resol. lib. 1. cap. 20. num. 3. Torr. varior. Jur. quæst. lib. 2. tit. 6. quæst. 8. art. 1. num. 4. Rota in Romano renunciationis 9. Martii 1710. §. *Cetera verò coram Prindo, & in Forsenpronien. Legatorum super reintegracione* 27. Junii 1712. §. 17. coram Rmo Aldroando, quæ quidem causâ cum semper daret, & perpetua sit, validissimum ideò 65 præbet argumentum realitatis, & perpetuitatis renunciationis correspondivè ad eam cele-

brata, ut unanimiter observant Paris. conf. 16. num. 35. lib. 3. Rot. conf. 43. num. 9. lib. 1. Concios. alleg. 31. num. 10. Prot. discept. forens. 29. num. 11. tom. 2. Capon. discept. forens. 216. num. 16. R. e. disput. Jur. select. cap. 16. an. 10. Carstell. de Donat. disc. 3. part. 8. an. 127. Peregrin. de fideicom. art. 52. num. 74. ad fin. vers. Item realis, Torr. de post. fut. success. lib. 2. cap. 10. num. 25. & seqq. Rot. coram Bich. decif. 586. an. 12. in rec. decif. 587. num. 1. part. 1. decif. 357. num. 14. & seqq. part. 13. apud Palm. alleg. 295. num. 25. cum olim in Romano Inimiffionis 22. Junii 1707. §. *Accedente coram Lancetta, & in dicta Eugubina Inimiffionis* 11. Martii 1711. §. *Coram coram Kaminiz.*

Ejusdemque ponderis est jurata obligatio in fine renunciationis adiecta illam semper, & in perpetuum observandam, ex qua sicuti clarior redditur realitas actus, ita firmior efficitur exclusio Renunciantis, juxta notata per Rot. conf. 44. an. 6. lib. 1. Paris. conf. 26. num. 57. lib. 3. Careu. resol. 245. num. 9. Cypic. larr. cons. 76. num. 45. & cons. 77. num. 25. & 30. lib. 2. Capon. discept. 216. num. 27. Torr. de post. fut. success. lib. 2. cap. 10. num. 22. R. e. in rec. decif. 113. num. 12. & seqq. part. 13. apud Palm. alleg. 295. num. 22. in fin. & alleg. 295. num. 15. & in dicta Eugubina Inimiffionis 11. Martii 1711. §. *Res verò coram Kaminiz.*

Omnium verò urgentissimum argumentum, ad evidentiam usque demonstrans realitatem, & perpetuitatem controversæ renunciationis resultare mihi videtur ex eo, quod non contenta Catharina amplissimis verbis promissis in Tabulis nuptialibus de medio tollere virtute renunciationis realis in subsequenta Instrumenti stipulatione spem sibi cuiuscunque regressus ad bona renuntiata præcipere perpetuò voluit illam celebrando per viam donationis irrevocabilis inter vivos, cui sanè si tanta inest vis, ut sola ejus cum renunciatione complicatio summopere urgeat ad effectum inducendum perpetuitatem, atque realitatem renunciationis Rot. apud Palm. nepot. alleg. 294. num. 15. & 16. coram Penting. decif. 174. num. 1. & seqq. in rec. decif. 587. num. 1. part. 1. decif. 203. num. 4. part. 8. & in dicta Eugubina Inimiffionis 11. Martii 1711. §. *Ad stipulatos coram Kaminiz*, quanto potiori jure eundem realitatis effectum operabitur in casu nostro, in quo, ut legendi patet, verba Instrumenti non accelloria, non consequtiva, non intermixta, sed principaliter, & 69 sola in parte dispositiva adiecta ibi = *fecit, ac fecit & fuit, atque donationem, & datum inter vivos, quæ amplius revocari non possit ex quacunque causa &c.* titulum verè, perfectè, ac principalis donationis præferunt, ut distinguendo, hunc casum ab alio, in quo donationis mentio accelloriè, & consecutivè facta reperitur, vel incidenter excident in partibus tantum executivis Instrumenti, in quibus terminis loquuntur Auctoritates suprà in contrarium allegatæ, egregiè firmant Torr. varior. Jur. quæst. lib. 2. quæst. 191. num. 56. & seqq. Rot. post Gallerat. de

de renunc. decif. 3. num. 43. vers. & parum refert, & penes Palm. nepot. alleg. 297. num. 22. post Torr. de paci. fatur. success. decif. 43. num. 2. coram Pentinger. decif. 174. num. 1. & seqq., coram Emerix Jura. decif. 126. num. 10., Rota Lucen. inter colles. per Palm. nepot. decif. 280. num. 6. apud Card. de Luc. de donat. decif. 13. num. 11. in rec. decif. 98. part. 12. & decif. 68. num. 10. & seqq. part. 12. & decif. 23. num. 13. & seqq. part. 15. in Romana Legitima 27. Junii 1701. §. Praterea coram Capraro, in dicta Eugubina Immiffiva §. Potissimum quis, §. Et in omnem casum, & §. Adfipulatur, & in Forefempruic. Legatorum super reintegracione 27. Junii 1712. §. Quatenus 21. coram Aldrovando.

Quod etiam mirifice comprobatur pactum, & jurata promissio eidem Instrumento appolita, diclam donationem perpetuo observandi, & consuecume caute colore unquam cam impugnandi, aut revocandi, que cum vera donacione irrevocabili inter vivos adici solet, nec ea, quae tradunt Bald. in leg. ultim. num. 11. Cod. de paci., Rip. in leg. ultim. num. 181. Cod. de revoc. Donat., Speculat. tit. de Donat. num. 5., Bertazzol. consil. civil. 84. num. 39., Borgol. de dol. lib. 2. cap. 2. num. 19., Gattieroz. de Jura. confirm. part. 1. cap. 10. num. 5. in princ. Et in §. Sed contra ad med., Mantie. de tacit. lib. 13. tit. 41. num. 6. in fin., eo magis ostendit, atque confirmat Contractum hunc mentem celebrandi principaliter actum donationis irrevocabili inter vivos, & intrinseca namque natura contractuum eliminari, & determinari debet ex qualitatibus, & forma, quibus coram species demonstratur, atque determinatur Civitan. in Cap. quomodo potestum part. 3. §. 3. sub num. 4. de paci. in 6., Aretin. consil. 160. num. 17., Decian. consil. 108. num. 11., Mansi. consil. 19. num. 17., Rocc. diffinit. Jur. select. cap. 56. num. 8., R. in rec. decif. 24. num. 3. part. 18. & penes Card. de Luc. tom. 1. lib. 4. decif. 17. num. 20.

Hoc autem positum, cum donatio inter vivos suapte naturam perpetua sit, & deficientibus etiam personis in ea contemplatis, transiret ad quocumque Donatarii heredes, nisi Donans specialiter sibi de reversione caverit juxta Text. apertus in leg. 1. §. Item ff. de Donat., leg. si quis argentum §. final. Cod. eodem, Galot. contr. 21. num. 215. & seqq., Montic. de tacit. lib. 13. tit. 31. num. 20., R. A. coram Merito. decif. 664. num. 7., coram Emerix Jura. decif. 970. num. 1. & seqq., decif. 1047. num. 1., decif. 1325. num. 31. & 34., in Aloten. Salsicini 23. Aprilis 1703. §. Quod verò in fin. coram Oronano, in Romana renunciationis 17. Junii 1709. §. Et talis coram Priolo, & 3. Julii 1711. §. Quod verò coram Rho Aldrovando, in Forefempruic. Legatorum super reintegracione 27. Junii 1712. §. Quatenus 21. coram eodem, & in Ferraric. alimentorum, & Dotum super consumptione Dextracionum 11. Martii 1712. §. Abfque eo quod coram Priolo. Hinc proculdubio fequitur, renunciationem per viam donationis celebratam realem, & perpetuam censendam esse, itaut nullo unquam tempore Renun-

tians possit habere regressum ad Bona, & jura renuntiata, quae virtute donationis deferuntur ad quocumque heredes Donatarii, etiam extraneos, vel scriptos in Testamento, vel ex legibus providentia, & dispositione quocumque vocatos, teste Barfuf. conf. 364. num. 8., Cravet. conf. 42. num. 2., Natl. conf. 470. num. 30., Gabriel. conf. 132. num. 6., lib. 1., Peregrin. de fideicom. art. 52. num. 2., Negerol. allegat. 27. num. 23. post med., Gratian. discept. 386. num. 14. & seqq., & discept. 368. num. 1. & 2., Rocc. diffinit. Jur. select. cap. 194. num. 18. & 19., Torr. de paci. fatur. success. lib. 2. cap. 10. num. 27., & post ipsum Rota decif. 64. num. 1., decif. 87. num. 6., & decif. 160. num. 2. & plurib. seqq., in rec. decif. 98. num. 8. ad 15., & decif. 149. num. 12., & duob. seqq. part. 12. decif. 68. num. 6. & 7., & de if. 271. num. 4. part. 13. coram Gregor. decif. 85. num. 1., coram Emerix Jura. decif. 181. num. 24. de if. 192. num. 1., & decif. 156. num. 11. coram Ottobon. decif. 10. num. 5., & seqq., & num. 16. & seqq., in dicta Eugubina Immiffiva 11. Maii 1711. §. Adfipulatur in fin. coram bon. mem. Kannite, & in aliis mox allegatis, adeo quidem perpetuo exclusam Renunciantem, ejusque heredes, ut si Donatarium contingat decedere intestatum, & sine ullo legitimo herede, qui fiftum excludere valeat, Bona se donata illi devolvantur una cum reliquis Donatarii Bonis Rota in Civiliten. Donationis 21. Novembris 1707. §. Ita ex opposito coram Aufpido confirmata 2. Julii 1710. §. Quibus omnibus coram Luc. citu.

Quae cum ita sint, & plenè his omnibus constabilita dici potest videatur realitas renunciationis, de qua agitur, si enim omnes circumstantiae divilum non considerentur, sed intinim jungantur, eximia nempe dotis quantitas, amplitudo verborum, & stipulatio favore heredum cum Clausula ceterata, & titulo irrevocabili donationis cum aliis supra ponderatis, quemadmodum omnia simul accipienda esse dixit ad hunc effectum Rota decif. 356. num. 12. part. 13. rec. post Torr. de paci. fatur. success. dec. 161. num. 9. §. Quae sane, apud Palm. nepot. alleg. 294. num. 23., & alleg. 295. num. 24. §. Tot jam tantique, in saepe citata Eugubina Immiffiva §. Et quomodo, & in Bononien. renunciationis super admissione probationum 26. Junii 1711. §. Potissimum in fine coram M. linei, In quibus revocari non potest realitas hujusce renunciationis, ut totidem ferè verbis firmavit Rot. in Forefempruic. Legatorum super reintegracione 27. Junii 1711. §. 24. cor. Aldrovando, hac inquam, cum ita se habeant, frustra in contrarium pro inducenda illius personalitate obtenditur contemplatio certarum personarum, & favor masculorum, sive heredum sanguinis, pro quibus duntaxat illa facta praesumitur, adeo ut ob eorum defectum resoluta dici debeat, nam contemplatio certarum personarum immutare non valet naturam renunciationis, quae alioquin appareat merè abdicativa, & realis, ob eam rationem, quod cum humanorum actuum ea sit conditio, ut fieri nequeant, nisi circa determinatam materiam, & res veniant, & cum certis perso-

nis gerantur, illarum proinde sola expressio inducere nequit personalitatem actus, quando hac excluditur etiam ipsa renunciatio, quae realis, & perpetua sit, ut in puncto respondit *Rota in Romana hereditatis de Lauris coram d. Heruault impressi. inter collecti. per Baldac. ad Roman. tom. 3., & repetit. apud Palm. nepot. alleg. 295. sub num. 11. vers. ex mente ergo, & in Romana legitima 15. Maii 1699. §. At dato etiam coram Anfaldo impressi. opud eundem Palm. decif. Lucen. 272. sub num. 12. vers. observandum, & latius in illius confirmatorio 27. Iunii 1701. §. Nihilominus, & §. Nec eliditur eorum Card. Caprara, & in dicta Eugubina Iuniffionis coram Kannitz §. Nunc obstat, & §. seq., ubi, quod contraria procedant, quando persona Renunciatarii fuit taxative nominata in dispositiva non verò, ut hic, demonstrative cum clausula *pro se, & heredibus &c.**

Masculorum verò favor, & heredium sanguinis, omisso, quod nulla ex parte dictae renunciationis desumi posse videtur, quin potius manifestè exclusus apparet tum ex eo, quod in ea nunquam facta fuit mentio unici fratris, quem Catharina habebat tempore factae renunciationis, tum etiam ex eo, quod, ut supra latè demonstratum fuit, eadem stipulata legitur pro heredibus quibuscumque etiam extraneis virtute illius Clausulae exheredat *heredibus &c.* nihilominus admissio etiam, quod renunciatio isthac ipsorum contemplatione, & favore celebrata esset, inde tamen non rectè inferretur illius resolutio ob eorum defectum ex triplici aequè valida ratione; Tum scilicet, quia negari certè non potest, quin dicta renunciatio facta etiam fuerit, & quidem expressè, & principaliter

corrective ad Dotem receptam; quomobrem, cum non una, sed duae fuerint dictae renunciationis causae, tamen una ex eis personalitatem importans defecerit, quia tamen remanet, & viget adhuc alia causa, nimirum dotis perpetuitatem, & realitatem praeficiens, ut, praeter supra citatas, tradit *Rot. in Fulginaten. Successionis quoad Carolinum 1. Iulii 1709. §. Denum coram Molines, & in Forssempronien. Legatorum super reintegratione 18. Aprilis 1712. §. Cajus, & 27. Iunii ejusdem anni §. Eidemque 18. coram Rho Aldrovando, renunciatio minime*

retrahitur, per ea, quae in terminis duarum causarum aequè principalium observant, *Sard. conf. 361. num. 14., Moresca. variat. resol. lib. 1. cap. 20. num. 3., Gratian. discept. 971. num. 6. & 7., Concil. alleg. 31. num. 38., Molin. de Rit. nuptiar. quaest. 92. num. 49. & 50., Rot. post Castell. de Donat. decif. penult. num. 6., & apud M. inf. consult. 258. num. 125. coram Baras, decif. 12. num. 2., in rec. decif. 187. num. 7. part. 1. decif. 348. num. 2. part. 4., decif. 251. num. 12. part. 5., decif. 358. num. 6. part. 12. coram Anfaldo, decif. 90. num. 18., & seq. juxta d. postrem. addit., in Hortiana Successionis 27. Novemb. 1705. §. Minime vers. & in omnem coram Onanino in Matulen. Salviani 6. Maii 1705. §. Porrisfimer vers. etiam coram eodem, & in d. Forssempronien. Legatorum super reintegratione 27. Iunii 1712. §. Eidemque 18. coram Rho Aldrovando.*

Tum etiam quia, cum renunciatio principaliter processerit per viam donationis, nullo adjecto pacto reverfivo, nunquam locus esse, potest regressui ad Bonam factam donatam, tametsi defecerint personae in renunciatione contemplatae, quia non contemplatio certarum Personarum, sed pactum reverfivum Donanti attribuit regressum, proindeque, illo deficiente, licet donatio facta reperiretur favore certarum Personarum, hoc tamen efficere quidem, posset, quod Donatarius illis prejudicare nequiret in rebus donatis, at non etiam, illis deficientibus, operaretur regressum Donantis ad Bonam donatam, quae potius libera manifestè penes Donatarium ad Text. in leg. si necessarii 8. §. Deveniendum, ibique Gloss. de pignorat. actio. Castell. de Donat. disc. 1. specul. 24. num. 14., Corol. Antea. de Luc. de liti. legal. tom. 1. resp. 1. num. 2. & 6., & ad Gratian. discept. 578. num. 2., idem Gratian. discept. 386. num. 14. cum seq., & cap. 568. num. 1. & 2., Nigeraol. allegat. 37. num. 23. post med., Giur. de concess. feud. §. 2. Gloss. 13. num. 96., Mantie. de sacri. lib. 13. tit. 21. num. 30., iniquens, non posse ab hac opinione recedi *Rota coram Priol. decif. 422. num. 2., & seq., coram Emerix Jan. decif. 970. num. 1., & 2., decif. 1047. num. 1., & decif. 1325. num. 31., & 34., in rec. decif. 93. num. 9., & 14. part. 12., decif. 68. num. 6. & 7., & decif. 434. num. 1. part. 13., in Romana Donationis leg. Primogeniturae de Aldrobrandini 10. Maii 1697. §. Idem potissimum, & §. In premiato & §. Cum ergo in fin. coram Orfino, in Matulen. Salviani 23. Aprilis 1708. §. Quae verò in fin. coram Onanino, in Romana renunciationis 3. Iulii 1711. §. Quae verò coram Rho Aldrovando, & in terminis renunciationis cum donatione complicatae, ad effectum arguendi illius realitatem, & perpetuitatem plenissime in Eugubina Iuniffionis 11. Maii 1711. §. Traxit cum plurib. seqq., & §. Ad stipulatur coram bonnem. Kannitz, & in Forssempronien. Legatorum super reintegratione 18. Aprilis 1712. §. Paramque, & 27. Iunii ejusdem anni §. Quatenus vero 22. coram Rho Aldrovando, ubi sic ad rem nostram punctualiter habetur = quoniam ex ea quia renunciatio praefertur etiam donationem per se stantem, & independentem ab ipsa renunciatione, quo casu Fratres de Passioneis incident in scillam, nam in tali hypothese, admissio etiam, quod causa amica, & finalis juxta eorum assumptum fuerit contemplatio personarum Familiae, & agnationis, nihilominus, etiam si ista jam cessaverit, & defecerit per obitum Innocentii, locum non est regressui ad Bonam factam donatam, cum deficiat pactum reverfivum expresse requisitum ad effectum, ut donatio reversatur, & Donans regredi valeat ad Bonam donatam =*

Tum denique, quia defectus Personarum, contemplatarum prodesse posset Renuncianti, si Renunciatarius decederet ab intestato, at cum nostra quaestio versetur in casu, quo Renunciatarius decedat cum Testamento, talis defectus nullatenus viam aperit regressui favore Renunciantis, ob eam efficacissimam rationem, quia videlicet contemplatio certarum Personarum

du-

99 duplicem operatur effectum: Primum nempe, quod Pater, aut Renunciarius testari non possit in prajudicium illarum; alterum verò, quod, eo ab intestato decedente defunctis jam personis contemplatis, filia succedere possit, ac si non recedens prajudicium velle Renunciante in ad Bonam renuntiata revocare, filiamque extraneis praeferre, fecus verò si testatus deceat, nam, cum Parentes istiusmodi renunciaciones eà mente, & consilio fieri curent à filiabus, ut ipsi plenam acquirant bonorum libertatem, & de illis pro libito dispoñere possint, quotiescumque Renunciarius cum Testamento deceat, extare dicitur persona, quæ ex illius voluntate Renunciantem excludit, heres nempe ab eo scriptus in Testamento, qui licet non sit de personis in renunciatione contemplatis, est tamen uti heres Renunciarii in stipulatione renunciantionis proculdubio comprehendens, quod sufficit ad hoc, ut Renunciantem excludere possit, juxta communem Doctorum opinionem, quam precipue tenent *Jos. Franc. de Puteo conf. 19. n. 1. & conf. 40. num. 7. Montan. contr. 10. sub num. 20. de Marin. lib. 2. resol. 189. num. 12. & seq. Mus. consil. 257. num. 23. & seq. & consil. 266. num. 13. Gallierat. de renunc. lib. 3. cap. 7. sub num. 3. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quest. 5. n. 13. Cope. latr. decif. 3. num. 26. lib. 2. & pluries firmavit Sacra Rota, ut in decif. 85. num. 12. coram Gregor. decif. 98. vers. non obstat. post Feaz. n. ad Statut. Urb. inter divers. decif. 393. n. 4. part. 1. in rec. decif. 343. num. 41. part. 1. & est magistrat. in decif. 10. serè per tot. coram san. mem. Alexand. VIII. quom sequitur eadem Rota in Cameracensis. Inmissum 27. Januii 1710. §. 2. & 3. & 23. Januarii 1711. §. Pro ut nec obstat coram Lancetta, in dist. Fursenprovia. Legat. nam super reintegracione 27. Januii 1712. §. 23. in fin. coram Aldrovando, & ita etiam distinguit sepe in contrarium allegata decif. in Interamnen. Inmissum 5. Januii 1716. §. Missusque coram R. P. D. Alban. & ita hac distinctione facile conciliantur reliquæ omnes contrarie auctoritates firmantes sub stipulatione facta pro se, & heredibus, non comprehendi nisi heredes sanguinis, loquuntur enim in casu, quo Renunciarius ab intestato deceat, fecus verò si eum Testamento, ut earum singulas legenti perspicue patebit, & optime advertit Androl. contr. 310. n. 27. ibi = *Prædicti vid. nunc procedere tantum quando stipulatus renunciantem pro se, & heredibus deceat ab intestato, nam tunc solum stipulatio pro heredibus refertur ad heredes descendentes, fecus si ille Testamentum considerat instituyendo, etiam Extraneis, nam tunc renunciatio datur, & non extinguatur, cum etiam extraneis heredes comprehendatur.**

Uti etiam parvi refert, quod renunciatio, de qua agitur, translativa esse videatur favore Patris, & idcirco personalis propter illa verba in Instrumento renunciantionis adjecta cessit translativæ &c. non enim repugnat, quod renunciatio

respectu Renunciantis, & ad effectum illum, perpetuo excludendi, realis sit, & abdicativa, translativa verò, & personalis censetur respectu Renunciarii. *Rocca disput. Jur. felici. cap. 56. sub num. 8. vers. & facit, Cord. de Luca de renunc. dist. 1. num. 9. & dist. 4. n. 17. Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 10. ex n. 9. Ansaldo. in addn. ad decif. 38. num. 24. & 28. Rot. coram Merito. decif. 62. num. 23. & 25. coram Dama. Jnn. decif. 641. num. 32. coram Emeris Jan. decif. 619. num. 5. decif. 30. num. 11. Interimpress. ad ornat. Cord. de Luca de fideicom. in P. sauren. Fideicommissorum 27. Aprilis 1703. §. Nec subsistit coram Lancetta in Romano successione 10. Februarii 1710. §. Verum quidem est coram Priolo. In Eugubina Inmissum 11. Maii 1711. §. Magisque stringit coram Kanitz, & in Romana renunciantionis 3. Julii ejusdem anni. Absque eo quod coram Aldrovando. Quamobrem verba illa præferentia cessione translativam, nullo pacto restituit realitati donationis, cum omnis renunciatio continet cessionem quoad presentia, & nihilominus fuocilio sit, prout in casu, per viam donationis irrevocabilis, perpetuitas cessionis perspicua remanet ex punctualibus auctoritatibus superius allegatis; si verò reuertur ad futura, atque pariter facta est per viam donationis irrevocabilis, & per modum realis, & perpetue renunciantionis, quemadmodum fieri potest, per Text. in leg. 3. Cod. de Donat. verbis illis = *Spem future ætatis, si qua, intercedente Donatoris voluntate, posse transferri n. inmerito placuit = Socin. sen. conf. 183. num. 23. & seq. lib. 2. Sard. conf. 308. n. 10. Cyriac. contr. 1. n. 14. Gallierat. de renunc. tom. 2. cent. 1. sen. 27. num. 14. clar. mem. Cord. de Luca eodem tract. dist. 4. num. 17. Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 13. & seq. & cap. 2. num. 10. & seqq. Rot. in Romana renunciantionis 6. Maii 1709. §. Non attentis coram Scotto, confirmata 10. Maii 1711. §. Neutra siquidem coram Crispo, & tunc etiam effectus est idem, cum subintelligatur clausula = *quatenus Jure defrauentur = eo* 113
114
que casu censetur Renunciantem se spoliare Juribus deierendis nedum favore Renunciarii, sed etiam favore heredum quorumcumque, juxta indolem veræ, ac rigorosæ donationis, ac realis, & perpetue renunciantionis, ut in puncto explicat Rota in sepe laudata Eugubina Inmissum coram bon. mem. Kanitz 5. Nec obstat valet, ubi concordantes, & patet ex deducis ex 6. A. ubi verò usque ad fin. ejusdem Derivum, & bene ad rem conertunt tradita ver. R. apud Castell. de Donat. decif. penult. n. 2. & seqq. post Torr. de post. futur. success. decif. 160. n. 2. & seqq. in rec. decif. 587. num. 1. part. 7. decif. 96. n. 18. & plurib. seqq. part. 12. decif. 68. num. 6. & seqq. part. 13. in Cavallien. Donat. 11. Februarii 1706. §. Ratio se decidendi coram Scotto, & 21. Novembris 1707. §. Cùm igitur coram Ansaldo Decano, & in Forsenproven. Legatorum super reintegracione 27. Januii 1712. §. Quatenus coram Aldrovando.**

- Nil denique turbat, quod hujusmodi renun-
ciatio, utpotè strictissime interpretanda, per-
sonalis potius, quam realis esse censetur, præ-
sertim quando facta reperitur occasione nuptia-
rum Carnalium; Etenim cum ea regulanda sit
117 juxta mentem, & voluntatem Renunciantis,
talis proculdubio censeri debet, qualem à Ren-
nunciante fieri voluisse verba, & argumenta de-
monstrant *Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 10.
n. 14. & alibi passim*; non curato, an ea facta fue-
rit occasione matrimonii spiritualis, vel Carna-
118 lis, hoc namque respectu ipsius renunciationis
est purum accident, quod ejusdem substantiam,
atque naturam immutare nequit. Immo verò
119 tantum abest, quod Carnale matrimonium pos-
sit esse causa exclusiva realitatis renunciationis,
ut eam potius interat, quoties renunciatio, in
120 in casu nostro, facta fuit correlative ad in-
signem Dotem, ut præter alibi deductos, trad-
dunt *Cancell. allegat. 31. num. 10., Torr. de post.
futur. success. loc. non citat. num. 25. & 26.*

Nunc.

Transactioem jurium primogenituræ, veluti
ipso jure irritam, atque etiam veluti bona-
fide destitutam, nec primogenituræ utilem,
nihil successoribus nocere, hinc verò eam-
dem primogenituram ab herede gravato
transigente redintegrandam esse à die obitus
Testatoris de fructibus in vestimento destina-
tis, & ab altero ex transactionis lege percep-
tis, latissime demonstratur ex eo, quod er-
ror, & falsa opinio valide donationis à primo-
genituræ Conditor posteriùs conscriptæ causam
dederit transactioni, nec aliquid ex bonis
in transactionem deductis primogenituræ ipsi
remissum fuerit: Quod verò donatio causâ
mortis censenda sit, ac propterea nullis adhi-
bitis testibus facta, non valeat, per multis ar-
gumentis ostenditur, præsertim ex sæpius
repetita mortis mentione, ex reservata Do-
natori facultate revocandæ dispositionis, ex
istius substantia in tempus mortis collata, &
ex non adhibita Donataril, vel alterius pro
eo donationem acceptantis presentia: Res-
sistentur contrarie pro adstruenda donatione
inter vivos conjecturæ, quod scilicet nulli
testes adhibiti fuerint, quodque Donator
scripturæ donationis vim publici instrumenti
tribuerit, ac facultatem Procuratori dederit
eam exhibendi apud acta Notarii, ejusque
confirmationem petendi à Judice: Donatio
causâ mortis per Nuncium, Epistolam,
aliamve scripturam facta, quomodo præsen-
tiam quinque testium de fidelet? Ac demùm
ostenditur à restitutione fructuum non excu-
sare bonam fidem, si causam habeat à titulo
intrinsicus nullo, vel si fructus investi-
mento fuerint destinati.

- 1 *Dispositionis natura spectanda est, ut ressum. de eo judicium feratur.*
- 2 *Scheda absque heredi institutione, Notario, & testibus, codicilli, vel Testamenti jure censenda non est.*
- 3 *Etiamsi fuerit scripta, & subscripta à Defuncto.*
- 4 *Oraliter in testibus magis probat, quàm verba, & argumenta.*
- 5 *Donationem causâ mortis inducit mentio mor- tis in dispositione pluries facta, & num. 13., & 45.*
- 6 *Donationem inter vivos excludit facultas man- tunda, & revocanda dispositionis, & num. 51. & 52.*
- 7 *Donatio inter vivos suapte natura est irrevocabilis.*
- 8 *Dispositio non valitura, vel effectum habitura, nisi post mortem Disponentis, dicitur collata in tempus mortis ipsius, & num. 54. & 56.*
- 9 *Et repugnat donationi inter vivos.*
- 10 *Dispositionis non valitura, nisi post mortem Disponentis, non sola executio, sed substantia differat in tempus mortis, & num. 55.*
- 11 *Donationi causâ mortis congruit actus nonnisi post mortem valitura.*
- 12 *Presumptionem donationis inter vivos excludit mortis mentio.*
- 13 *Donationis causâ mortis presumptio ex mentio mortis indulta, ut elidatur, perspicua esse debent argumenta, & num. 19.*
- 14 *Donationem causâ mortis non efficit sola mor- tis mentio.*
- 15 *Mortis mentio intelligi potest facta pro differenda sola executione donationis inter vivos, & num. 18.*
- 16 *Quod intelligi, si ex circumstantiis appareat actum non esse de donatione causâ mortis.*
- 17 *Donationem inter vivos non probat voluntas Donantis, ut scriptura donationem continens vim habeat solennis, & publici instrumenti, & num. 22.*
- 18 *Donationes etiam causâ mortis in publicum in- strumentum silent redigi.*
- 19 *Donationis scriptura, quod ex voluntate Do- nantis vim habeat publici instrumenti, id solum respicit majorem firmitatem, & probationem actus.*
- 20 *Nec immutat naturam ipsius donationis.*
- 21 *Donationis inter vivos levis est conjectura de- sumpta ex facultate data Procuratori exhibendi scripturam donationis apud acta Notarii, ejusque confirmationem petendi à quolibet Judice, & Magistratu.*
- 22 *Innovationem non exigit donatio causâ mor- tis.*
- 23 *Sed solum donatio inter vivos.*
- 24 *Innovationis argumentum est donationis inter vi- vos.*
- 25 *Innovationis necessitatem non imponit facultas Pro-*

- Procuratori data exhibendi scripturam donationis alicui Notario, ac petendi ejus confirmationem a Judice.*
- 30 *Sed hac facultas intelligitur data, ut semper, & ubique constaret de veritate scripturæ.*
- 31 *Argumentum equivocum non probat, & num. 44.*
- 32 *Donationis infirmationem potius velle Donator ad castellum, non ad firmitatem actus.*
- 33 *Donationis infirmatione voluntatem, & necessitatem obfuisse colligitur ex nunquam facta per Procuratorem Donatoris infirmatione.*
- 34 *Donationis inter vivos valida conjectura est minor, quam quinque testium numerus in donatione adhibitis.*
- 35 *Donatio causâ mortis non valet, nisi adhibitis quinque testibus, & num. 64. & 67.*
- 36 *Donatio inter vivos rectè fit coram duobus testibus.*
- 37 *Actum inutilem à Donatore fieri voluisse, dicendum non est.*
- 38 *Actus, ut valet, omnis interpretatio capienda est.*
- 39 *Donationis inter vivos nullam præbet conjecturam defectus quinque testium, si nulli adhibiti fuerint.*
- 40 *Donationis inter vivos conjectura desumpta ex defectu numeri quinque testium, si sola sit, parum arguit, & num. 42.*
- 41 *Præsertim, si alia validiores adfuit conjectura pro donatione causâ mortis.*
- 42 *Donatio continens augmentum primogenituræ, an inter vivos, vel causâ mortis facta fuerit, nulla conjectura sumi potest ex eadem primogenitura per Contractum antea institutum, & in testamento adjectum.*
- 43 *Ultima voluntatis actum exhibent verba = lo infraferito per la Dio grazia sano di mente, ed intelletto.*
- 44 *In ultima voluntate adhiberi solet hac verborum formula.*
- 45 *Non autem congruit ostibus inter vivos.*
- 46 *Donationem causâ mortis innuunt verba = lo infraferito per la Dio grazia sano di mente, ed intelletto.*
- 47 *Donatio causâ mortis species est ultime voluntatis.*
- 48 *Donationem inter vivos magis excludit facultas revocandi respiciens ipsum donationis substantiam in tempus mortis collatam.*
- 49 *Donatio non valet, nisi post mortem Donantis, est causâ mortis.*
- 50 *Donam causâ mortis movet se habere, quod eam, cui donat, & magis eam, cui donat, quam heredem.*
- 51 *Donationis causâ mortis demonstratio, non simplex conjectura est, substantia donationis in tempus mortis collata.*
- 52 *Donationis causâ mortis conjecturæ sunt defectus mentium heredum, juramenti, presentia Donatoris, vel Notarii pro eo acceptantis.*
- 53 *In donationibus inter vivos adhiberi solent juramentum, mentio heredum, & presentia Donatoris, vel Notarii pro eo acceptantis.*
- 54 *Donationem esse causâ mortis rectè arguitur, si, ut altera prior donatio, denominata non fuit inter vivos, nec in publicum instrumentum redacta, nec alia clausula communita.*
- 55 *Donationem esse causâ mortis declarat observantia distans.*
- 56 *Donatio causâ mortis, licet initio inspecto, magis accedat contractui, contractus tamen non est, & num. 68.*
- 57 *Contractus perfici possunt duobus tantum adhibitis testibus.*
- 58 *Donatio causâ mortis contractus non est, præsertim, si rei traditio facta non fuerit.*
- 59 *Donatio causâ mortis Absenti facta, censenda est ad instar Legati, & ultime voluntatis.*
- 60 *Donatio causâ mortis Absenti facta, nullis magis quinque testes desiderat.*
- 61 *Donatio causâ mortis non valet sine testibus.*
- 62 *Donatio causâ mortis fieri potest, etiam obfenti, per epistolam, vel scripturam privatam, aut per Nuncium.*
- 63 *Intellege tamen, quando mandatum, epistola, aut scriptura fiat coram quinque testibus.*
- 64 *Atque etiam coram quinque testibus fiat traditio epistolæ, vel rei donatæ.*
- 65 *Donatio causâ mortis per Procuratorem non valet, nisi mandatum illi detur coram quinque testibus.*
- 66 *Testamentum solenne revocari non potest per donationem causâ mortis.*
- 67 *Testamentum solenne, nunquam per aliud æquale solenne Testamentum revocari potest.*
- 68 *Fideicommissum, ut per epistolam, vel aliam privatam scripturam supponatur res aliqua in Testamento prius relicta, adhibendi sunt quinque testes.*
- 69 *Donatio causâ mortis, ut valet, non sufficit eam à Procuratore Donantis exhibitam fuisse apud alia Notarii coram quinque testibus, nisi id Donator mandaverit coram quinque testibus, & num. 81.*
- 70 *Donationis causâ mortis nullum firmitatis rebus accedit ex observantia, quæ ex errore processit.*
- 71 *Donationis nullitas ob defectum quinque testium sanari nequit ob observantiam.*
- 72 *Observantia spectanda est in iis, quæ facti, non juris, sunt.*
- 73 *Transactio inita ex errore, & falsa causâ, est ipso jure nulla, & num. 108. 112. & 249.*
- 74 *Nec opus est, ut rescindatur.*
- 75 *Transactionis ex falsa causâ initæ adimplementum potest quis rescindere.*
- 76 *Transactio, & conventio qualibet tacite habet conditionem, nisi ad sit error, vel falsa causâ.*
- 77 *Transactio iniuxta scripturam, quæ deinde invalida comperitur, est ipso jure nulla.*
- 78 *Transactio inita ob timorem insubstantialem probationum, est nulla.*
- 79 *Transactio inventa est ad finem litibus impendendum.*

- 92 *Pro transatione in dubio respondendum est.*
 93 *Manime, si accedant iustus aliquis timor, iuramentum, & observatio diuturna.*
 94 *Transactio, si nulla iusta causa inimizat, contra ius extorta censetur.*
 95 *Nec nullam habet Legis favorem.*
 96 *Nec sustinetur sub obtentu dubii litis eventus.*
 97 *Ad transactionis causam finale referri debet litis dubitas, & timor.*
 98 *Transactionis causa finali erronea detectis, inanis quoque desegitur litis timor, & dubitas.*
 99 *Qui proinde ineptus est ad sustinendum transactionem.*
 100 *Transactio, ut valeat, non sufficit quilibet litis color.*
 101 *Sed habere debet causam probabilem, & num. 102.*
 102 *Transactio in errore inita nullam vim tribuit ius iurandum, & observantia.*
 103 *Ad transactionem necessarium consensum, admittit error, & falsitas causae.*
 104 *Consensus suppleri nequit iuramento, & observantia.*
 105 *Transactio in erroris, & falsae causae censetur inania iuramentum, & observantia.*
 106 *Et propterea eodem erroris, & deficientis consensus vitio laborant, quo ipsam transactionem.*
 107 *Transactio iuste impugnatur ob enormissimam unius Transigentis lesionem, & num. 112.*
 108 *In transactione bona fides, & aequitas exubere debent.*
 109 *In transactione commoda, atque incommoda, invicem sunt communicanda.*
 110 *Transactio potest obligare Transigentes, & impugnari a substitutis unius ex Transigentibus, & num. 119.*
 111 *Substituti veniunt iure proprio, & independentes a persona Transigentium.*
 112 *Transactio Antecessoris substitutis non obstat, & num. 121.*
 113 *Transactio Antecessoris efficere nequit, quominus posteriores substituti recta via inmissiorem petant in bonis Primogeniturae.*
 114 *Etiam non petitis prius rescissae transactionis.*
 115 *Transactio cum Antecessori inita, quoad substitutos pervenire habetur, ac si non esset.*
 116 *Præsertim, si à transactione obierit bona fides, & iusta transigendi causa, & num. 126, & 132.*
 117 *Transactio facta iusta aliquo titulo, & bona fide super rebus fideicommissis, vel primogenitura obligat substitutos.*
 118 *Transactio bona fide facta, consideratur uti actus necessarius.*
 119 *Transactio bona fide facta obligat successores.*
 120 *Transactio bona fide carens, est nullus herediti gravati merè voluntariis.*
 121 *A transactione bona fides abesse dicitur, si omnia gesta sint ad evitandum primogenituram.*
 122 *Nec ulla habita sit ratio Dispendentium, vocatorum ad primogenituram, & num. 129.*
 123 *Transactio super rebus Primogeniturae, ut valeat, debet res utilis geri eidem primogeniturae.*
 124 *Transactionis bona fides excluditur, si primogenitura utilis illa non sit.*
 125 *Transactio inita super rebus fideicommissis pro solvendo aere alieno, pro distractionibus, & expensis ad fideicommissum non pertinentibus, bonam fidem non habet.*
 126 *Transactio non primogenitura, sed solis Transigentibus utilis, enormissimam lesionem continet.*
 127 *Transactio enormissimam lesionem continens, nunquam bonam fidem habere dicitur.*
 128 *Sed potius dolo extorta praesumitur.*
 129 *Et idem, nec transigentes obligat, nec successores.*
 130 *Transigent de rebus primogeniturae debet consultare Jurisperitos, & num. 305.*
 131 *Tutor, & curator pro transactione inenda, debent Jurisperitis consultare.*
 132 *Herediti gravati obligatio aequiparatur obligationi Tutoris, & num. 304.*
 133 *Administratores cujuscumque voluntarii, & necessarii obligatio aequiparatur obligationi Tutoris.*
 134 *Administrator quilibet eam curam praestare, tenetur, quam diligens Paterfamilias in rebus suis adhibere solet.*
 135 *Transactiones, ut recte fiant, adhiberi solet Sapientum consilium.*
 136 *Transigent in damnum primogeniturae absque Sapientum consilio, bonam fidem non habet.*
 137 *Dolo vix vocat Omittens id, quod facere debet.*
 138 *Ignorantia obligationis inquirendi Sapientum consilii pro incenda transactione heredi gravato non prodest.*
 139 *Ignorantia iuris neminem excusat.*
 140 *Ignorantia excusationem rejicit probabilis scientia.*
 141 *Scientiam probabilem inducit obligatio ratione muneris.*
 142 *Ignorantia ejus rei, quam quis scire tenetur, excusationem non praebet, & num. 309.*
 143 *Primogenitura de fructibus consumptis, & ex præcepto Testatoris in illius augmentum, convertendis, restituenda est, nulla etiam consideranda morè, nullaque facta interpellatione.*
 144 *Ad primogenituram duo pari jure vocati, pari quoque investitioe pæcuniae obligatione tenentur.*
 145 *Ad primogenituram non vocatus onere investienda in ejus beneficium pecunie, gravatus non est.*
 146 *Primogenituram de omni investitioe restituere non tenetur, qui nec tenebatur investire.*

- 155 Redintegrandi obligatio sequitur obligationem investimenti, & num. 189.
- 156 Et culpam Omitteus investimentum.
- 157 Redintegrandi pena non datur sine culpa, & negligentia.
- 158 Investimenti obligationem non habens, culpa vocatur.
- 159 Culpa imputari non potest non facienti id, quod facere non tenebatur.
- 160 Primogenitura redintegranda penam non subit, qui fructus ad eam augendam destinatos percepit.
- 161 Investimenti obligatio non sequitur ex perceptione fructuum, qui destinati erant pro investimento.
- 162 Ad primogenituram primò vocatus tenetur adimplere preceptum Testatoris investimenti fructus in Primogenitura augmentum, & num. 164.
- 163 Et ejus culpa imputatur omisso investimento.
- 164 Ad primogenituram vocatus tenetur emendare damnum primogeniturae illatum.
- 166 Primogenituram redintegrare tenetur heres omittens investimentum à Testatore ordinatum, & num. 168.
- 167 Redintegratio primogenitura facienda est in eo, quod acquirere potuit, & ex alterius negligentia non adquisivit.
- 169 Scientiam vocantis ad primogenituram, & aneris investimenti habuisse censetur quis ex inspectione testamenti enunciatum in instrumento transactionis cum eo inita, & num. 227.
- 170 Investimenti omisi excusationem non praebet posterior donatio à Testatore facta, si ea nulla sit.
- 171 Pro redintegratione omisi investimenti tantum praestandum est, quantum à die obitus Testatoris confici potuit, & num. 216.
- 172 Investimenti precepto à Testatore data, statim parendum est.
- 173 Et obtemperare negligens, culpa non vocatur.
- 174 Redintegrandi obligatio statim ardet à die commissae negligentiae.
- 175 De investimento neglecto redarguendus non est Vocatus ad primogenituram, quam nondum possidet.
- 176 Investimenti onus inajustum censetur Possessori, & Percipienti fructus investiendo.
- 177 Investimenti omissionem Vocatus ad Primogenituram, eamque ex facta, & culpa sua non possidens sibi imputare debet, & num. 188, & 192.
- 178 Pro Possessore habendus est, qui ex facta & culpa sua non possidet, & num. 187.
- 179 Resistere cogor, quod dolo meo ad me non pervenit.
- 180 Undeque etiam ex lata culpa.
- 181 Dolo aequiparatur lata culpa.
- 182 Non possidere facta, & culpa sua dicitur, qui per transactionem in alium transfert integra Capitalia ad primogenituram certo spectantia.
- 183 Primogenitas primogenitura jura suae debet.
- 184 Culpa magna dicitur sapina ignorantia, vel negligentia.
- 185 Culpa, an magna sit, Judicii arbitrio ex facti circumstantiis assequenda est.
- 186 Culpa magna non vocat Omitteus id, quod diligens Paterfamilias non omisit.
- 190 Primogeniti culpa, & negligentia Successoribus nocere non debet.
- 191 Redintegratio investimenti, nisi fiat à die obitus Testatoris, Successores primogeniturae duplicem fructuum jacturam ferrent, nempe investimenti, & reliquorum bonorum primogeniturae.
- 193 Primogenitura fructus alio titulo ex facta sua percipiens, perinde habetur, ac si percipisset titulo primogeniturae.
- 194 Ex culpa sua commodum, ex aliena damnum ferre aequum non est.
- 195 Bonae fidei à dolo, & culpa excusat.
- 196 Bonam fidem non producit dispositio nulla ex defectu solemnitatis, & num. 217.
- 197 Bonae fidei caret sciens investimentum à Testatore demandatum, & illud emittens.
- 198 Ignorantia juris clari non praesumitur.
- 199 Nec admittitur etiam in muliere.
- 200 Maxime quando adeo commoditas consulendi Juris peritos.
- 201 Ignorantia juris clari bonam fidem non parit, & num. 207.
- 202 Et nimiam sapina est, & inverisimilis.
- 203 Ignorantia, ut excuset, debet esse inculpabilis.
- 206 Jurisperiti soleat consili pro dignoscenda, validitate, vel nullitate dispositionis.
- 208 Primogenitus Juris peritos consulere omittens pro tunc primogeniturae jacturam, deficit in eo, quod propriam manus respicit.
- 210 Ignorantia ejus rei, quam quis scire tenetur, admixtam habet negligentiam.
- 211 Bonae fidei ex transactione desumitur.
- 212 Bonam fidem non praestat transactio falsa causa iuncta, & enormissimum lesionem continens, & num. 215.
- 214 Immo gravem Transactionum culpam praefert.
- 218 Investimentum praetextu posterioris donationis ab herede gravato omissum, et imputatur, nisi omnem diligentiam praestiterit pro investiganda donationis validitate.
- 219 Contra heredem gravatum emittentem ex culpa sua investimentum à Testatore ordinatum arget regula, quod culpa culposi suffragari non debet.
- 220 Bonae fidei ex propria culpa proveniens, nemini predest.
- 221 Redintegratio involvit restitutionem fructuum jam consumptorum.
- 222 Redintegratio ab eodem culpa, & mala fidei fonte promanans, ac fructuum restitutio.
- 223 Mala fidei postea ad effectum redintegrationis, necessarius sequitur alter effectus restitutionis fructuum.

- 224 *Fructuum restitutio, ut evitetur, sufficit, malam fidem abesse.*
- 225 *Mala fides non abest, si adfuit scientia auctoris negligens, & nullitatis donationis idem auctori revocantis.*
- 226 *Scientia malam fidem constituit.*
- 228 *Scientia nullitatis donationis semper presumitur.*
- 229 *Scientia presumpta, & probabilis sufficit pro inducenda obligatione restitutionis fructuum.*
- 230 *Scientia presumpta malam fidem inducit pro obligatione restituendi fructus.*
- 231 *A fructuum restitutione, quando illi non petantur, uti accessorii, sed principaliter pro investimento omisso, quod ex fructibus confici debuisse, bona fides non excusat, & num. 232. 234. 236. 238., & 247.*
- 233 *A restitutione fructuum bonorum fideicommissi bona fides excusat, & num. 235.*
- 237 *Bona fides à restitutione fundi, seu capitalis non excusat.*
- 239 *Fructus destinati ad investimentum, habentur pro capitali.*
- 240 *Pecunia, & fructus investimenta destinati, fortuntur naturam sortis, & capitalis.*
- 241 *Idemque prout de illis iudicium ferendum est.*
- 242 *Fructus investimento destinati, tamquam capitale, integrè restituendi sunt.*
- 243 *In fructibus investimento destinatis res ipsa principaliter consistere dicitur.*
- 244 *Fructus investimenti bona fide consumpti, restitutioni non subjacent.*
- 245 *Intellige, si accessorii petantur.*
- 246 *Vel de iis, qui percipi potuissent ex investimento faciendo.*
- 248 *Fructus in primogenitura augmentum destinati, & ab herede gravato redintegrandus, ipse potest repetere ab eo, qui illos percepit ex titulo transactionis invalida.*
- 250 *Bonam fidem non admittit titulus redactus ad non titulum.*
- 251 *Bona fides, etiam absque titulo, excusat à restitutione fructuum.*
- 252 *Bona fides est loca tituli.*
- 253 *Bonam fidem non admittit titulus redactus ad non titulum, quoties ab initio est validus, vel habili ad transferendam possessionem.*
- 254 *Titulus est habili ad transferendam possessionem, si nullitas proveniat ex defectu aliquo extrinseco solemnitatum, & num. 256.*
- 255 *Fructuum acquisitionem non impedit nullitas tituli ex defectu aliquo extrinseco.*
- 257 *Bona fides in Possidente semper presumitur.*
- 258 *Bona fides cum possessione sufficit pro adquirendis fructibus, etiam si titulus fuerit invalidus.*
- 259 *Titulus nullus, vel bonam fidem non excludit, vel non inducit malam, & num. 261.*
- 260 *Bona fides oriri potest etiam ex consuetudinibus, & iustis.*
- 262 *Possessor ad faciendos fructus suus, sufficit, ut malam fidem non habeat.*

263 *Bonam inter & malam fidem datur media, sufficiens ad fructuum acquisitionem.*

264 *Titulus nullus ex defectu consensu possessionem non transfert.*

265 *Bona fides sine possessione non sufficit ad evitandam restitutionem fructuum perceptorum.*

BON. mem. R.P.D. Dominicus de Marinis Archiepiscopus Theodosia, de quaque jam pridem in statu conjugali è D. Maria Francisca Imperiali suscepit filiam nomine Paulam Patri tamen premortuam, sed relicto post se Filio, D. videlicet Com. Philippo Cataneo anno 1664. per contractum donationis irrevocabilis, nuncupatè inter vivos, constituit Primogenituram favore D. Pauli de Marinis ex Hieronymo fratre nepotis sui, ejusque descendentiæ masculinæ. Illinc verò ad novem annos, nimirum anno 1673. Testamentum condidit, in quo primùm vigore facultatis sibi in dicta donatione reservatæ, deficienti linea masculinâ D. Pauli, substituit in Primogeniturâ per contractum, ut supra, ordinatâ dictum D. Philippum Cataneum suum ex Filia, nepotem, ejusque Primogenitum, & lineam masculinam; Deindeque aliam Primogenituram instituit favore ejusdem D. Philippi, & ejus descendentiæ masculinæ, huic primogenituræ, præter ducatos triginta mille collocatos in officia monetaria Venetiarum, subiungendo illa. Credita, quæ habebat in Dominio illius Serenissimæ Reipublicæ: eâ tamen adjunctâ lege, ut quoties omnia prædicta Credita, & pecuniæ ibi investitæ, detractis omnibus expensis, non attingerent annum reditum quingentorum saltem nummorum aureorum, fructus investiti deberent utique quo conficeretur capitale talem reditum ferre valens, & demum ex assè heredem scriptis dictum D. Philippum Cataneum.

Præter donationem, & Testamentum prædictum, alia præsertim dispositio memoratâ R. P. D. Dominici, quæ facta assensu Viennæ, biennio post conditum Testamentum, nimirum anno 1675., ab eoque scripta, atque subscripta dicitur in duobus foliis, in quibus, præter alia, dictæ Primogenituræ jam per contractum institutæ favore D. Pauli, & deinceps in aliis posterioribus dispositionibus, semper ampliatur, atque adjectæ additi reperiuntur Ducati illi triginta mille occupati in dicta officina monetaria, ceteraque omnia jura, credita, & deposita, quæ Disponentis habebat in Dominio dictæ Serenissimæ Reipublicæ, quæque jam præcedenter in suo Testamento subjecerat alteri particulari Primogenituræ conditæ, ut dictum est, favore D. Philippi, ejusque descendentiæ masculinæ.

Hæc folia die 27. Mensis Martii anni 1676. cuidam Notario tradita fuerunt à Doctore Francisco Canario Procuratore ad id specialiter constituto, prout asseritur in eisdem foliis, die verò 8. Aprilis ejusdem anni, & sic post octo dies ab obitu R.P.D. Dominici sequente Venetiis die 31. Martii, idem Canario vigore.

al-

alterius mandati Procurae eidem dati à Domino Paulo uti Procuratore usque ab anno 1670. ab eodem R. P. D. Dominico pariter deputato cum facultate substituendi alium, ad dictorum foliorum normam re ipsa addidit, & subiecit dictae Primogenituræ ordinatæ per contractum, Capitalia, & credita in eisdem foliis contenta.

Statim inde inter DD. Paulum, & Com. Philippum certatum est acerrimis litibus, protractis in annum usque 1682., quo actum fuit de illis amicè componendis, resque ad optatum finem perducta jam fuerat vigore cuiusdam apocæ, in qua, præter alia, conventum fuerat, quod D. Paulus, liquidatis eorum iudicæ, quibuscumque aliteris Creditis, quæ uti heredes Hieronymi Patris habere contendebat contra hereditatem R. P. D. Dominici Patruus, eorum satisfactionem consequi teneretur super dictis Ducat. triginta milibus existentibus in officina monetaria Venetiarum, & super illorum fructibus, tam maturatis, & non exactis, quam in futurum maturandis: Verum repertâ interim solutione, seu extinctione præcipui ex dictis Creditis, id causam dedit novæ transactioni celebratæ anno 1683., in quâ agnitâ dictâ extinctione, & factâ favore D. Comitum Philippum renunciatione reliquorum Creditorum, eâ adjectâ lege, quod pro eis, eorumque fructibus jam decursis, & deinceps decurturis, nullum unquam tempore D. Paulus, ejusque heredes, & successores quidquam consequi amplius possent ex hereditate, & Bonis R. P. D. Dominici: vice autem versâ, vigore dispositionis contentæ in foliis Viennæ exaratis, eidem D. Paulo adjudicatis Capitalibus Venetiarum, confirmata fuit divisio fructuum ex eisdem provenientium, inter ipsos DD. Paulum, & Comitem Philippum, eorumque heredes, & successores etiam extraneos jam præcedenter facta in priori apocâ Concordiæ.

Transactioni huic religiose observatæ toto anno 1713., stare hodie renuit D. Comes Philippus. Ipse enim eum per obitum Pauli sine filiis usque ab anno 1703. adeptus fuerit possessionem superius memoratæ Primogenituræ ordinatæ in contractu, cui aggregata fuerant Capitalia existentia Venetiis, recusat præstare D. Pauli heredibus medietatem reddituum dictorum Capitalium, tamen in transactione promissam: eo quidem sub obtentu, quod agnuitum fuerit, illam nullam esse, & irritam, quia innititur falso supposito validitatis ultimæ dispositionis, quæ à R. P. D. Dominico in supra-memoratis foliis Viennæ condita assertur, atque etiam quia, novissimè detectum est, inania, & erronea prorsus esse reliqua duo credita liquidata vigore apocæ primæ Concordiæ, & extinctâ, ac renunciatâ vigore secundæ.

In hoc rerum statu plura ad me transmissa fuerunt Dubia resolvenda, prout Juris esse censuerim, eademque relata eo ordine, quo mihi propolita fuerunt, ita se habent.

Primo. An sustineatur postrema dispositio

R. P. D. Dominici contenta in foliis exaratis Viennæ.

Secundò. An posita nullitate dictæ dispositionis, D. Philippus impugnetur quæ transactionem, quæ dictæ dispositioni principaliter innititur.

Tertiò. Utrum in casu, quo D. Philippus impugnetur non possit dictam transactionem, eam talem impugnetur queat substitui, & præsertim illius Primogenitus, qui dictæ transactioni non interfuit.

Quartò demum: An, corruente dictâ dispositione, cum reviviscat secunda Primogenitura à R. P. D. Dominico ordinata in suo Testamento favore D. Philippi, ejusque Descendentium per lineam masculinam, cum obligatione convertendi fructus in Capitale, donec conficeretur annus redditus aureorum quingentorum, an, inquam, reintegratio secundæ Primogenituræ fieri debeat ex hereditate Pauli, qui fructus percepit (spatio annorum 28. à die obitus R. P. D. Dominici, sive potius à D. Philippo moderno possessore ejusdem Primogenituræ, & quo tempore dicta reintegratio incipere debeat.

Rem itaque ordiendo à primo dubio, ut reo iudicio statui possit, an sustineatur nec ne, postrema dispositio R. P. D. Dominici contenta in dictis foliis? definienda, statuendaque prius est illius qualitas, & natura, ut eâ ad suam speciem redactâ, sententia ferri queat super illius validitate, vel invaliditate. Porro dispositio hæc per se inspecta, nec Testamenti, nec Codicillorum formam præferret, destituta quippe est necessariis solemnitatibus, quum careat heredis institutione, rogatu Notarii, Testibus, aliisque requisitis pro forma, & validitate supradictorum actum, quibus deficientibus, cum nemo suadere tibi queat, asserta Folia, tamen scripta, & subscripta charactere R. P. D. Dominici, Testamenti, aut Codicillorum jure censeri posse ad Textus apertos in *Leg. si unus*, & in *Leg. hoc consultissimum*, & *ita sit. Cod. de testament. l. proximi ad fin. de his, qui in testament. delent. l. 1. in fin. ff. de vulgar. & pupill. l. 1. ff. de hered. institut. l. fin.*, ibique *Gloss. ff. de jur. Codicill. & l. fin. in fin. Cod. de Codicillis*, & firmata per *Ros. in Romana heredit. nisi 15. Junii 1708. §. Non attento*, & *trib. seqq. cor. bo. mem. Omonio*, & in *Ælio Testamenti 14. Maii 1717. §. Constatulato*, & *seqq. cor. Falconer.* non est ideoque, cur diutius his immoremur, demonstrando scilicet, præfatum R. P. D. Dominicum talia folia minimè conscripsisse mente, & animo condendi ullum ex similibus actibus, id enim clarius apparet ex ipsa oculari illarum inspectione, quam nos dicendo verbis, aut probando argumentis explicare possumus.

Ut etiam colore nulli figurari potest, illum in eisdem foliis explorare voluisse actum donationis inter vivos, dum neque verba, neque pacta, neque demum substantia actus dictæ donationi conveniunt, nam, quod attinet ad verba,

5 ha, sæpe io dictis foliis facta legitur mentio mortis, quæ cum in dubio causa fualis actus, & illius substantia adjecta præsumatur, *Angel. conf. 254. num. 1.*, *Mantic. de consell. lib. 1. tit. 13. un. 4.* non donationem inter vivos, sed causâ mortis inducit *Not. conf. 123. num. 1.* & seq., *Roman. conf. 129. un. 1.*, *Catell. de donat. disc. 1.*, *Special. 12. num. 23.*, *Antunez eod. trac. Tom. 1. prælat. 2. s. 3. num. 2.*, & seq., *Vinc. de Franch. decif. 436. num. 2.*, *Rot. in Fanen. fideicommissi 14. Junii 1683. s. Idque apparere cor. R. P. D. Rondinio* pacta verò continent reservationem facultatis variandi, revocandi &c. semper, & quando-
6 cumque tam in vita, quam io morte &c. quæ minimè conveniunt donationi inter vivos suap-
7 te naturâ irrevocabili, *Belhon. jun. conf. 8. num. 22.*, & seq., *Menoch. conf. 1093. num. 27.*, *Molin. de primog. lib. 4. cap. 3. num. 40.* & 52., *Rot. decif. 9. num. 13. part. 7. Rec.* & decum, quod tortius igitur, substantia actus
8 collata videtur in tempus mortis, quippè R. P. D. Dominicus, non semel, sed iterum, atque iterum in dictis foliis protestatur, & declarat voluntatem suam esse, ut dispositio in eis conte-
9 nta valida non sit, & effectum non habeat, nisi post mortem suam ibi = *da susistere seguita la mia morte naturale &c.* & rursus alibi = *per dopo mia vita, e successa la mia naturale morte &c.* & tandem in fine ibi = *do volere, ed intenderfi valido, e fatto solamente per dopo la mia vita, e seguita la mia naturale morte effettiva*, clarius autem explicari non poterat meos, animulque
10 contrarius actui donationis inter vivos, tali namque formâ disposuisti non sola executio, & effectus donationis, sed in tempus mortis differre-
11 rebatur substantia ipsa actus, utpotè qui, nonnisi post disponentis mortem, factus censeri de-
12 beat ibi = *da volere, ed intenderfi valido, e fatto per dopo mia vita* = ut bene in proposito oatu-
13 rat *Dec. conf. 470. num. 7.* & seq., *Roland. conf. 61. num. 10.*, & 11. lib. 2., *Cyriac. contr. 314. un. 9.*, *Clar. in s. Donatio quest. 4. un. 4.*, *Card. Man- sic. de consell. lib. 1. tit. 13. num. 4.*, *Mart. vot. Pif. 218. num. 4.* & 10., *Rot. in rec. decif. 289. num. 9. part. 14.*, *in Fanen. fideicommissi 11. Ju- narii 1681. s. Quarto denovo*, & 14. Junii 1683. s. Idque apparere cor. bo. num. Rondinio.

Vice autem versâ perspicuè ex his demonstra-
14 tur, R. P. D. Dominicum io hisce foliis cogitasse potius preparare donationem causâ mortis: cui apprimè conveniunt tum verba, tum pacta
15 dictis foliis inserta, tum denique substantia actus, non nisi post mortem valituri. Si enim de pri-
16 mis agatur, verba, ut supra dictum est, plu-
17 riques, pluriusque mentionem mortis præferunt: quo casu, sublata præsumptione urgente pro
18 donatione inter vivos, ad *Text. in L. Sejo s. final. ibique gloss. & D. d. ff. de donat. caus. mort.*, & in *leg. fin. Cod. eodem. Glossam princ. Insistent. de Donat.*, & aliam similem *Glossam in leg. apud Celsum s. Julius verb. sponduisset ff. de dol. mol. except.*, *Sord. conf. 410. num. 28.* & 39., *Clar. in s. Donatio quest. 4. num. 2.*, *Antunez. de Donat. lib. 1. prælat. 2. s. 3. sub num. 51.*, *Rot. de-*

*cif. 355. num. 13. part. 19. rec. locum sibi vindica-
19 cat contraria præsumptio io dubio favens dona-
10 tionis causâ mortis, & illam inducens per Text. litteralem in leg. Sejo ff. de Dot. prælegat.*, *Gloss. in leg. que Dotis ff. solut. matrim.*, ubi communiter scribentes, *Gomez. varior. lib. 2. cap. 3. un. 15.*, *Clar. in s. Donatio dicit. quest. 4. num. 2.*, *Mench. de præsum. lib. 3. præsum. 35. num. 1.*, *Card. de Luc. de Dot. disc. 37. num. 2.*, *Mart. medic. exam. 52. num. 20.*, *Franch. decif. 436. num. 2.*, *Rot. coram Buvatto decif. 561. num. 1.*, *decif. 358. num. 3. part. 15. rec. in Fanen. fideicommissi 31. Ju-
11 narii 1681. s. 2. ad elidendum cor. bo. men. Ron-
12 dinio*, & admittitur etiam in dicta decif. 355. num. 32. part. 19., quæ deinde revocata fuit per
13 mox relata decisionem in Fanen. fideicommissi cor. Falconer.

Ad quam sanè præsumptionem elidendam, opus est conjecturis, & argumentis clarè evincentibus contrariam mentem Donantis, doan-
14 di scilicet inter vivos, quæ si deficiant, ex mentioe mortis in ea factâ, celebrata censenda est
15 donatio causâ mortis *Parif. conf. 16. num. 6. lib. 2. Gabriel. conf. 96. num. 2.*, & 3. *Lib. 2. Torr. de post. futur. success. lib. 1. cap. 13. num. 140.*, et si
16 coim talis effici non dicatur ex sola mentione, mortis, cum de morte cogitatum, ejusdem-
17 que mentio facta videri potius ad solum effectum differendi executionem donationis in tempus
18 mortis, non verò ad immutandam, seu alterandam substantiam ipsius donationis, ad tradi-
19 tam per *Urcol. contr. forens. cap. 54. num. 8.*, *Cypc. Galest. contr. 21. num. 8. lib. 2.*, *Fontanell. de post. nuptial. claus. 4. Gloss. 3. num. 6.*, *Rot. decif. 9. num. 2. part. 7. rec.*, & alibi passim, id tamen
20 procedit, & intelligitur quando ex circumsta-
21 tiis aliud actum apparet, quàm donatio causâ mortis, & hujus mentio solum adjecta digno-
22 scatur diffrendæ executionis gratiâ, ut ait *Corpus Jur. prind. forens. part. 3. consil. 1. de fin. 39. num. 1.*, quem sequitur *Torr. de post. futur. success. dicit. lib. 3. cap. 13. num. 147.*, cum alioquo, sub-
23 motis dictis circumstantiis, & conjecturis contrarium suadentibus, mortis expressio substantiæ donationis adjecta, & donatio mortis causâ
24 facta dicenda sit, ut declarat *Barbof. in dicit. leg. que Dotis num. 109. ff. solut. matrim.*, *Mantic. de success. dicit. cap. 13. num. 150.*, *Card. de Luc. de Donat. disc. 38. num. 4.*, *Magon. decif. Jesu. 87. un. 2.*, & ibi in superius s. allegati.

Argumenta verò, & conjeceturæ, quæ asseri
25 forte possent pro inducenda donatione inter
26 vivos, tanti ponderis mihi non videntur, ut id
27 suadere valeant. Primum enim, quod desumitur ex illis verbis initio dispositionis adjectis
28 ibi = *in virtutis de questa da servire, e valere &c.* come ogni più legale, & statuario istromento = facile
29 conviciatur ex eo, quod, ut quotidiana nos edocet experientia, etiam donationes causâ
30 mortis factæ, ferè semper in publicum instrumentum rediguntur: quamobrem conjeceturæ,
31 nulla eadem contraria elici potest ex eo, quod
32 Donans voluerit privatam scripturam a se exa-

ratam vim habere publici, & solemnisi Instrumenti, id enim cum respiciat solum majorem firmitatem actus, cuiusque probationem, æque bene congruentem donationi causâ mortis ac donationi inter vivos, illam quidem reddit magis solemnem, & firmam, sed ejus naturam minime immutat, ut in similibus terminis respondet *Card. de Luc. de Donat. disc. 38. num. 6.* & conuertitur firmata per *Rot. in decis. 355. nu. 28. part. 19.* & in *Fanen. Fideicommissi 14. Junii 1683. §. ratificatio cor. bo. mem. Randinio.*

Leve pariter est aliud argumentum desumptum ex facultate data Procuratori exhibendi assertam scripturam, & folia apud acta cujuscumque Notarii, illiusque confirmationem, live approbationem petendi coram quolibet Judice, & Magistrata, quasi inde argui possit præscriptam fuisse solemnitatem insinuationis, propterea quod ex ea, utpote non necessaria in donatione, causâ mortis, sed bene quidem requisita in donatione inter vivos, hæc & non illa inferatur per text. in *leg. fin. Cod. de donat. Corn. de success. ab intest. §. Donatio consilii mortis quest. 12. Menoch. præsumpt. 35. num. 34. & seq. lib. 3. Mantie de consil. lib. 1. tit. 1. §. num. 8.* *Rot. cor. Royas dec. 304. nu. 8. cor. Baratt. dec. 461. u. 1. & 2. & dec. 579. nu. 22. in rec. dec. 355. u. 24. part. 19.* Obvia namque est responsio, quod facultas illa exhibendi scripturam, & petendi comprobationem aperte non imponit necessitatem faciendi insinuationem, eo quod data videri possit, etiam ad alium effectum, ut scilicet semper, & ubique constaret de identitate foliorum, & veritate characteris, id autem sufficit, ut simile argumentum, tamquam æquivocum, concludere non dicatur, ad tradita per *Rot. in Fanen. Fideicommissi 14. Junii 1683. §. Nec irrevocabilitas cor. bo. mem. Randinio*, maxime, quia, tamen reverâ dicta facultas exhibendi imponeret necessitatem faciendi insinuationem, hæc nihilo minus ad cautelam potius, quam ad necessitatem requisita censi possit, & proinde substantiam actus non alteraret *Mantie. de consil. lib. 1. tit. 1. §. num. 16.* *Rot. decis. 355. num. 29. part. 19.* in dicta *Fanen. Fideicommissi 14. Junii 1683. §. Ratificatio cor. bo. mem. Randinio*, eoque certius in nostra hypothese, quia ipsa insinuatio à Procuratore facta non fuit, ex quo recte arguitur, illam neque demandatam, neque necessariam fuisse pro validitate actus, nam aliquem Procurator eam facere non omittit *Rot. decis. 613. num. 36.* & *decis. 654. num. 3. part. 18.* in *Taurinen.* seu *Vercellen. Molendini 14. Maii 1700. §. Et porrofmitter coram Rota del' Olmo Episcopo Conchen.*

Rejctis hisce argumentis intrinsecè desumptis ex tenore ipsius scripturæ, facilius refelluntur alia mutata ab extrinsecè defectu solemnitatum, quod nimirum adhibitis minime fuerit numerus quinque Testium requisitus ad validitatem donationis causâ mortis, quodque, sicuti Primogenitura ordinata fuerat per Contractum inter vivos, ita quoque per similem Contractum factum censi debeat illius augmen-

tum: Nam, quod attinet ad primum, tunc illud validam præbet conjecturam pro inducenda donatione inter vivos, quando actus factus apparet coram minori numero Testium, quam quinque, hoc enim casu locum sibi vindicat ratio à Doctoribus considerata, quod scilicet, cum actus celebratus minori numero Testium ex defectu solemnitatis valere nequeat tamquam donatio causâ mortis, vice autem versâ referri commodè possit ad donationem inter vivos, quæ coram duobus tantummodo Testibus validè perficitur, idcirco, ne dicatur Donatorem facere voluisse actum prorsus inutilem, rectè rationi congruit, eam interpretationem sequendam esse, per quam actus sustineatur eo modo, quo potest, ut apud *Antamz. de Donat. lib. 1. prælud. 2. §. 3. num. 26.* & *seqq. Torr. de post. futur. success. lib. 3. cap. 1. §. num. 164.* & *seqq.* At alter res se habet, quoties, ut in hypothese, nulli Testes adhibiti fuerunt, & sic neque etiam duo illi in donationibus inter vivos adhiberi soliti, ut rectè in proposito advertit *clur. mem. Card. de Luc. de Donat. disc. 38. sub num. 6.* & 7.

Præterea defectus numeri quinque Testium urget quidem pro inducenda donatione inter vivos, quando coadjuvatur aliis efficacibus conjecturis, illam potius, quam donationem causâ mortis suadentibus, sed per se dumtaxat spectatus rarum valet, præsertim verò quando validiores concurrunt conjecturæ pro donatione causâ mortis inducenda, aliquo frustrâ leges nullas, & irritas facientes donationes causâ mortis sine quinque Testibus celebratas, tali quippe numero deficiente, actus semper resolvitur in donationem inter vivos *Angel. de Vbald. cons. 354. num. 1.* & *nir.* *Jafon. cons. 6. num. 1. lib. 3.* *Barbif. in dicta leg. qua Dotis nu. 106.* & *207. ff. solut. matrim.* *Card. de Luc. de Donat. disc. 38. nu. 7.* *Torr. de post. futur. success. lib. 3. cap. 1. §. num. 166.*

Omnium denique levissimum visum est argumentum desumptum ex alia contrariæ animadversionis parte, ab institutione nimirum Primogenituræ condite per viam contractus inter vivos, inde interendo, pari modo factum censendum esse illius augmentum in dictis foliis ordinatum. Omittis enim aliis responsionibus, exuberat illa, quam præbet factum ipsius Donantis, qui eidem Primogenituræ aliud additamentum fecit in Testamento, ideoque nulla urget ratio, cur illud etiam, de quo agitur, simili modo tacere non valuerit per viam donationis causâ mortis; cum itaque ex hoc tale argumentum, vel penitus elidatur, vel saltem æquivocum reddatur, inefficax proculdubio est ad vincendam præsumptionem militantem pro donatione causâ mortis, cum qua in dubio procedendum est, ex supra firmatis.

Certoque certius in casu nostro, quia dicta præsumptio coadjuvatur validissimis conjecturis univocè suadentibus, mentem Disponentis fuisse celebrandi donationem causâ mortis, easque nobis subministrant tum verba, tum pa-

ita, tunc ipsamet substantia actus, tunc denique obervantia; sit sane, quod attinet ad verba, prater mentionem mortis sepe sepius factam, exordium ipsum dispositionis ita se habens, = *lo infra scritto per lo Dio grazia suo di mente, ed Intellecto* =, perspicue demonstrat animum celebrandi actum ultime voluntatis, in quo adhiberi solet predicta verborum formula ceteroquin minime congruens actibus inter vivos, proindeque ex ea recte arguitur donationem esse causam mortis, quæ species est ultime voluntatis, ut ad rem notat Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 36. num. 13., Rot. in Faneæ. Fideicommissi 31. Januarii 1681. §. Secundo ad eludendum, & 14. Junii 1683. §. Idque apparere cor. bo. mem. Roudinio.

Verbis consonat pactum, seu facultas revocandi &c. in dicta donatione à Donante sibi servata, quæ vel est prorsus incompatibilis cum donatione inter vivos, ideoque illam immutat, & transire facit in donationem causam mortis Dec. conf. 170. num. 3. in fin., Bellon. Jan. conf. 8. num. 35., & tribus seqq., Gabriel. conf. 36. num. 2., Cocar. in rubr. de testam. part. 2. num. 11., & seq., Marta Vot. Pisan. 77. num. 2., Rota coram Merlin. decif. 66. num. 12., & 13., cor. Ciril. de eis. 29. num. 4., vel saltem, cum sit magis conformis donationi causam mortis, quam donationi inter vivos, in dubio istam excludit, & aliam inducit, juxta animadversam Card. de Luc. de Dot. disc. 103. num. 4., maxime quando, ut accidit in nostra hypothefi, revocabilitas percutit ipsam donationis substantiam in tempus mortis collatam, tunc enim omni dubio procul importat donationem causam mortis, ut profectus idem Card. de Luc. disc. 103. de Dot. sub num. 4. vers. difficultas igitur.

Substantiam verò actus in tempus mortis collatam fuisse, ambigi nequit, dum expresse Donator cavit, actum non valere, & factum non censeri, nisi post mortem, ex quo sicuti mortis tempus non dilationi, ac executioni, sed substantiæ donationis adjectum dicitur, cum ante mortem donatio valere non deberet, quin immo habenda esset periunde, ac si facta non fuisset, ita quoque substantia donationis in tempus mortis collata censetur, & propterea donationem causam mortis esse non dubitatur, quia videtur Donans maluisse se habere, quam eum, cui donat, magisque eum, cui donat, quam heredem suum, ut demonstrando indolem donationis causam mortis, inquit Text. in l. 1. & in l. Senatus 35. §. Donatio ff. de donat. caus. mort. & est communis opinio, quam tradunt Angel. de Usuris in optimo Consilio 254. num. 1. & seq., Jaf. conf. 6. num. 1. vers. fecundo principaliter lib. 3., Nast. conf. 626. num. 15., & 16., Glor. §. Donatio quest. 4. num. 4., Mantica. de conjugal. lib. 1. tit. 13. num. 4., Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 35. num. 1., Mansi. consulti. vol. 5. §. Card. de Luca de Donat. disc. 38. num. 3., Torr. de pactis. success. lib. 3. cap. 13. num. 148., Gemm. decif. Lusitan. 103. num. 3. & 4., & firmavit Rot. decif. 289. num. 9. part. 14., & in sepe dicta Faneæ. Fideicommissi 31. Januarii 1681. §. Quoad

denum, & 14. Junii 1683. §. Idque apparere cor. Roudinio.

At verò, si conjectura isthæc elicta ex substantia donationis, utpotè verius plenè demonstrationis, quam simplicis conjecturæ vim habens sola sufficeret ad evincendam donationem causam mortis, ex auctoritatibus supra citatis: quanto fortius urgebit in nostra hypothefi, in qua tot alie concurrunt circumstantiæ superius expensæ, atque in idem mirifice collimantes, quibus accedit animadversio illa, quod in dicta donatione nulla unquam fit mentio heredum, 60 nullum adeit juramentum, deficit præsentia. Donatarii, procul abest Notarius, qui saltem pro eo acceptaret, nil denique occurrit ex iis, quæ in contractibus, & donationibus inter vivos communiter apponi solent, ut omisam heredum mentionem ad rem ponderat Altograd. Jan. contr. 98. num. 3. tom. 2., & de reliquis agi Card. de Luc. de Donation. disc. 38. num. 9. Non omitto aliam notam dignam considerationem, quod nimirum, quum R.P.D. Dominicus facere voluit donationem inter vivos, tam fecit per publicum instrumentum, illamque in eo talem denominavit, & clausulas eidem adjectas solitas apposuit, quod cum in his foliis non fecerit, inde recte arguitur, in eis minime facere intellexisse donationem inter vivos, sed tantum causam mortis, ut tradit Altograd. Jan. disc. contr. 98. num. 1. Tom. 2., cui consonat Rot. decif. 355. num. 37. part. 19., & in dicta Faneæ. Fideicommissi 14. Junii 1683. §. Idque apparere cor. bo. mem. Roudinio.

Quibus denum omnibus si jungatur diuturna observantia quadraginta annorum, & ultra, 63 quibus semper dicta donatio habita fuit tam in judicio, quam extra pro donatione causam mortis, nullus amplius dubitandi locus relinquatur quoad naturam, & qualitatem ejusdem tot superlativis argumentis hæcenus demonstratam, si de interpret. ff. de legib. cap. cum dilecti de consuet. Mantica. de tact. lib. 2. tit. 1. sub num. 5., clar. mem. Card. de Luca de donat. disc. 48. num. 14. in fin., Rot. cor. Fandecif. 105. num. 7., cor. Zarar. decif. 57. num. 16., cor. Rich. decif. 73. num. 9. cor. Ostob. decif. 274. num. 12., & decif. 257. num. 15., in rec. decif. 456. num. 8. ad fin. decif. 4., decif. 14. num. 4. part. 7., de cif. 15. num. 4. part. 8., decif. 300. d. num. 29. part. 12., & decif. 233. num. 14. part. 13., decif. 269. num. 5., & decif. 282., & 433. num. 12. part. 14.

Quamquam verò ambigi minime posse videatur, R.P.D. Dominicum dicta folia exarasse consilio, & mente preparandi, vel perficiendi donationem causam mortis; nihilominus ejus votum irritum cessare, quia talis actus invalidus, & irritus illic detegitur ex defectu numeri quinque Testium ad illius validitatem omnino requisiti juxta Text. in leg. fusi. C. de Donat. caus. mort., Angel. dicto conf. 254. num. 1., Sard. conf. 450. num. 5., de Ponte conf. 82. num. 14., & conf. 85. num. 2. lib. 1., Gomez. varior. lib. 2. cap. 3. num. 16., Glor. §. Donatio quest. 5., Menoch. de præsumpt. lib. 3. præ-

presumpt. 35. num. 5. Molin. de Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 12. num. 17. Merend. contr. lib. 14. cap. 30. num. 6. & seqq. Gerd. de Luc. de Donat. dist. 38. num. 10. Vincent. de Franch. decif. 693. Sord. decif. 149. num. 17. Rot. cor. Merlin. dec. 664. num. 16. decif. 389. num. 9. part. 12. rec. decif. 358. num. 4. part. 15. decif. 355. num. 25. part. 19. & in toties laudata Foenen. Fideicommissi 31. Januarii 1681. §. 3. Idipsum & 14. Junii 1693. §. 1. Idque apparere cor. bo. mem. Rondinios, & quamvis non desint Doctores contrarium sentientes, inter quos Barboza in dist. leg. que Dotis num. 105. & seqq. ff. solut. matrim. aliique apud Torr. de post. futur. success. lib. 3. cap. 13. num. 19. & plurib. seqq.

65 ac moti ratione, quod donatio causâ mortis utpote attento initio equiparatur Contractibus

66 leg. inter mortis ff. de Donat. conf. mort. 4. idcirco, ut ceteri contractus, rite, & valideque perfecti possint duobus dumtaxat adhibitis Testibus; Leg. ubi numerus ff. de testibus, attamen cum fundamentis Barboza, aliorumque Sectarum dictæ opinionis optimè satisfaciatur Quidam, in notis ad Donell. lib. 14. cap. 33. lit. I., tamquam verior,

67 & communior sequenda est opinio illa, quâ ad validitatem ejusdemmodi donationis quinque Testes requiruntur, ut apud Antunes. de Donat. lib. 1. preind. 2. §. 3. num. 27. Donatio namque causâ mortis, etsi quoad initium magis accedat contractui, Contractus tamen non est, præsertim si rei traditio sequuta non fuit, ut docet

68 Cutell. de Donat. dist. 1. num. 27. & seqq. Antunes. loco citato num. 28.

Et præterea dicimus, quod si contrariæ sententiæ adherere mallems, non ideo tamen, actus, de quo agitur, jure donationis causâ mortis valere posset: hoc duplicem rationem, quarum prima est, quod dicta donatio tamquam facta Absenti, reputatur ad instar Legati, & ultimæ voluntatis, ad cuius validitatem

70 (reprobata dicta contrariâ sententiâ) requiruntur quinque Testes, ut hunc casum distinguendum ab alio, in quo illa, ut in Contractibus, celebratur Donatori præsentem, & stipulante, declarat Torr. de post. futur. success. disto lib. 3. cap. 13. num. 24. & trib. seqq. Altera ratio est, quod nec etiam duo testes ad normam dictæ contrariæ sententiæ in contractibus requisiti in nostra hypothesi adhibiti fuerint, unde sequitur, quod si actus nec etiam sustineri posset tamquam donatio inter vivos, multo minus valebit tamquam donatio causâ mortis.

Nilque obest donationem causâ mortis fieri posse etiam Absenti per Epistolam, vel scripturam privatam, aut per nuncium Crass. in §. Donatio causâ mortis qu. 9. n. 3. Berlich. conclus. Jur. part. 3. conclus. 2. num. 4. Harpret. in addit. ad Clar. lib. 4. §. Donatio quæst. 12. num. 3. Gomez. quæst. tom. 2. cap. 3. num. 16. Hartman. Pysfor. quæst. Jur. part. 1. quæst. 13. num. 8. & alii adducti per Carpov. in Jurisprud. forens. part. 3. conclus. 1. definit. 35. num. 1. & 2. Nam id quidem verum est, sed tunc demum locum sibi vindicat, quum mandatum, Epistola, aut alia privata scriptura illam continens facta est cum solem-

De Contractib.

nitatibus à lege requisitis, cum interventu videlicet quinque Testium, ut apud Gen. de scriptur. privat. lib. 3. quæst. 13. fol. mibi 137. quæst. 1. num. 18. & seqq. Merend. contr. Jur. lib. 13. cap. 30. num. 6. 9. & 11. Rot. decif. 289. num. 9. part. 14. quos sanè quinque Testes intervenisse oportet, non solum quando Epistola scribitur, vel mandatum Procuræ conficitur, aut nuncio committitur donationis celebratio, aut executio, sed etiam tempore, quo traditur Epistola, vel res donata ex Berlich. conclus. 2. num. 38. part. 3. Merend. dist. cap. 30. num. 9. & 11., ubi quod donatio causâ mortis Procuratoris ministerio celebrata non subsistit, nisi mandatum coram quinque Testibus datum illi sit, quamquam Procurator, adhibitis quinque Testibus, donationem deinde perferat, & tradit Torr. de post. futur. success. lib. 3. cap. 13. num. 17. & 18.

Idque eò certius procedit in nostra hypothesi, quia per dictam donationem, quatenus subsisteret, revocaretur ex parte testamentum undique solemne, quod fieri nequit, nisi per æquè validam, atque solemnem dispositionem Altergrad. conf. 55. nu. 39. & conf. 78. nu. 2. & seqq. lib. 1. & conf. 65. nu. 71. lib. 2. Gratian. dist. 605. per tot., Antunes. de donat. lib. 3. cap. 12. num. 1. de Franch. decif. 552. per tot., Rot. decif. 92. part. 13. & decif. 138. num. 8. & seqq. part. 17. rec., in Romana hereditatis 15. Junii 1708. §. Non attento cor. bo. mem. Omanna unde receptum est, quod ad hoc, ut per Epistolam, aut aliam privatam scripturam Testator disponere possit de re in testamento relicta, eamque Fideicommissio supponere ad mentem Testis in leg., & in Epistola 22. ibique Gloss. in verb. Testibus Cod. de Fideicommiss. & in l. Miles ff. de Legat. 2., requirantur saltem quinque Testes, ut docent Lanan. conf. 28. num. 2. & 3. Paris. conf. 88. num. 98. lib. 3.

Quamobrem, consulto omisso tamquam superfluo examine singularum actuum, qui in hypothese nostra considerari possent, præ inducenda executione, & adimplemento asserit donationis, & præsertim illo, quod in eorum casu nullus hujusmodi Testium numerus adhibitus appareat, & quatenus adhibitus fuisset, minime suffragaretur, cum ex supra firmatis, non sufficiat, actum donationis debita solemnitate expletum, & executum fuisse, nisi constet, pari quoque solemnitate fuisse demandatum, ut bene præceteris advertit Merend. contr. lib. 13. cap. 30. num. 9. & 11. & ex eo Torr. de post. fut. success. lib. 3. cap. 13. nu. 17. & 18., his, inquam, omisfis, rectè concluditur actum in dictis Folis contentum minime valere, eisdemque nullum firmitatis robur accessisse ex subsequatâ observantia tam in Judicio, quam extrâ, nedum quia, ut observantia processit ex errore Rota cor. Coccia. decif. 436. num. 9. eadem 3305. num. 107. & seqq., in rec. decif. 136. num. 12. part. 1. eodem 244. num. 46. & seqq. part. 8. Verum etiam quia nullitas inducitur ex clara dispositione legis, ad

validitatem similis actus requirentis quinque.
 Testes, sanari nequit observantia, que in clari-
 84 tate non attenditur *Sard. conf. 224. num. 14.,*
Gratian. disceptat. 417. num. 21. & seq., &
disceptat. 360. num. 15., Niguerol. allegat. 2.
num. 48., Corlin. contr. 238. num. 36., Caren.
refolet. 68. num. 8., bene R.s. in Romana heredi-
tatis 1703. §. nec pro observantia.
coram Prælo, maxime quoad ea, que non fa-
ciunt, sed Juris sunt Rot. Januæ. apud Balducc. de-
cif. & rer. judicat. tit. 3., decif. 21. num. 52., Rot.
Florent. apud de Comitib. decif. 31. num. 52., Ro-
t. Romana coram Corill. decif. 190. num. 12., in rec.
decif. 2. num. 14. part. 12., dec. 10. num. 28. part. 15.,
& ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de fideicom.
decif. 67. num. 14.

Expeditur à primo Dubio, progredior ad se-
 cundum, in quo queritur, an D. Philippus im-
 pugnare valeat transactionem initam inter ip-
 sum, & D. Paulum de Marinis. Transactio isthac
 duobus præcipuis fundamentis innixa vide-
 tur, alteri scilicet donationis Viennæ factæ,
 cujus vigore Partes convenerunt, quod Capita-
 lia Venetiarum assignari deberent D. Paulo, ad
 quem illa juxta tennem ass. donationis specta-
 bant; & alteri, quod vera essent, & vigerent
 credita, quæ D. Paulus uti heres Hieronymi
 Patris habere contendebat adversus hereditatem
 R.P.D. Dominici, quæque ex causâ ejus-
 dem transactionis, & correlative ad illam,
 remissa, & condonata fuerunt, D. Com. Phil-
 ippo, neutrum autem ex dictis fundamentis
 subsistit.

Quippè donatam facta Viennæ, cujus tantum
 vigore D. Paulus sibi asserere potuisset Capitalia
 Venetiarum, corruit, ut dictum est, ex defe-
 ctu solemnitatis, credita verò à D. Paulo sup-
 posita, non vera comperta sunt, propterea-
 que
 85 transactio, utpote inita ex errore, & falsâ
 causâ, quæ adimit consensum ab actu nullâ
 est ipso jure usque ab initio leg. Cum putarem 36.
ff. famil. erciscund., leg. ex falsis 42. Cod. de trans-
act., Saminiot. contr. 177. num. 51., & seqq. tom.
2., Card. de Luc. de Cred. disc. 123. nu. 12., Palm.
Nepos decif. Lucen. 173. num. 8., & decif. 174. nu.
5., Rota coram Cerro decif. 164. num. 1., in rec.
decif. 650. per tot., & decif. 714. nu. 14., & seqq.
part. 18., decif. 350. num. 5. part. 19., & in Romana
Pecuniaria, seu transactio 17. Januarii 1701. §.
Abfque eo quod, & §. Secus coram bon. mem.
Ansaldo, ita quidem, ut, prætermisâ illius
 86 rescissione, quam in his terminis necessariam
 non esse tradunt *Cassid. consilias. 257. num. 5.,*
latè Constantin. ad statut. Urb. annotat. 46. num. 15.,
Rota coram Bich. decif. 192., & decif. 390. utra-
que num. 9., & decif. 111. num. 19. post Urceol. de
transact., decif. 22. num. 2., in recent. decif. 226.
num. 6., & seqq. part. 16., cum aliis pluribus plene
meis concessis in Romana Tenuta Campi Merli
27. Februarii 1719. §. Postulat coram R. P. D.
de Herrera, & in Romana Pecuniaria 24. Martii
ejusdem anni §. Quamvis ex parte coram R.
P. D. Fuscero, D. Comes Philippus directè illam
 87 impugnare posset, renuendo adimplere obliga-

tionem ex falsâ causâ, & erroneo supposito in
 eadem transactione susceptam *Rota in Bononien.*
Fideicommissi 14. Maii 1700. §. Minusque
coram bon. mem. Malines, ac etiam solumum re-
petendo Rodolphin. allegat. 113. num. 12., cum,
 quilibet transactio, ac quemadmodum & alia
 quævis conventio, contineat tacitam illam con-
 ditionem, videlicet, nisi addit error, vel falsâ
 causâ *Gratian. disceptat. 788. num. 3., Rota coram*
Bich. decif. 360. num. 11., propterea que tum fal-
 89
 sum suppositum validitatis scripturæ, quæ deinde
 invalida comperta fuerit, inducere ipso jure
 nullitatem transactionis super ea fundatæ, tra-
 dunt *Bellon. Jan. conf. 77. nu. 2. & seqq., Alse-*
grad. Jan. contr. 37. nu. 2., Urceol. de Transact. qu. 96.
num. 35. & 38., Rota coram Merlin. decif. 603.
nu. 1. & 2. tum etiam idem operari solum dum-
 90
 taxat timorem insubstantium probationum,
 pro assertis creditis adductarum, quibus ad
 transigendum moveri potuit D. Philippus, docu-
 erunt *Bartol. in leg. ex falsis num. 2. Cod. de*
transact., Od. de rescript. in integr. quæst. 77.
art. 10. num. 55., Urceol. de transact. dist. quæst. 96.
num. 15.

Frutraq; pro sustinenda dicta transactione
 obtenditur favor illi à Jure tributus, litis timor,
 dubius illius eventus in proem transactionis
 expressus, ac demum juramentum, & observantia,
 quibus eadem confirmata reperitur. Et si enim
 assentiar, transactionem, utpote
 91 inventam ad finem litibus imponendam, firmam
 semper esse optine, ideoque in dubio
 92 illius favore respondendum esse, ut aliquando
 finis litium sit, maxime quoties juxta aliquo il-
 93 larum timore impellente, eadem cum juramen-
 to solemniter celebrata, & per longum tempus
 observata reperitur; Certi tamen, & explorati
 94 Juris est, quod si nullâ iustâ causâ fuscita, quinimò
 ex causâ prorsus erronea celebrata convin-
 catur, sicuti contra Jus, & fas extorta censetur,
 95 *Saminiot. contr. 143. num. 58. tom. 2., Rodolphin.*
allegat. 114. nu. 7. & 59., Rota decif. 311.
num. 22. part. 16., ita cessât quilibet legis favor
 96 pro ea militans, eademque nullo pacto sustine-
 97 ri valet sub obtentu litis, ejusque dubii eventus,
 quia cum litis timor, & dubietas præcipue fun-
 dentur, & relationem habeant ad ea, quæ pro
 causâ finali transactionis considerata fuerunt,
 iis proinde erroneis, & insubstantibus repetitis,
 98 inanis detegitur quæque litis timor, & dubietas,
 & consequenter ineptus ad sustinendam
 99 transactionem ex defectu causæ finalis, & consensum
 omnino deficientibus, ut enim transac-
 100 tio valida, & firma dici queat, non sufficit
 quilibet litis color, atque quæcumque dubietas,
 sed eam talem esse oportet, ut nitatur funda-
 101 mentis probabilibus Juris *Altegrad. caus. 104. num.*
40. lib. 2., Rodolphin. allegat. 113. num. 17., alio-
 102
 quin quotidie contra omnem æqui, bonique ratio-
 nem emendicato, atque inani litium colore
 à callidis, & calumniosis Litigatoribus extor-
 querentur transactiones, quod ferendum,
 nimis esse tradunt *Valeron. de transact. tit. 2.*
quæst. 3. per tot., Andreol. contr. 286. num. 76.,
 103
 Gubb.

Gobb. consil. 23. num. 41., Urceol. de transact. quest. 43. num. 36. & seqq., Rota coram Celso decif. 333. num. 7., & apud Palman decif. Lucen. 174. num. 4.

- Et eisdem transactionibus ob non abstinendam rationem, firmitatis robur tribuere nequit iurandum, & subsequuta etiam longi temporis observantia, quia error, & infubstantia, seu falsitas causae admittit consensum, necessarium requisitum ad perficiendam transactionem, qui sane consensus suppletur dici nequit iuramento, & observantia, isti namque actus cum proditiis, & emanant censentur ex eodem erroneo, & falso supposito, propterea ipsi etiam tamquam desituti consensu, eodem vicio laborant, quod ipsemet principalis actus transactionis, ut in proposito considerant *Graviss. disceptat. 782. num. 2. & 3., Atollin. resol. 3. 11. num. 78. & seqq., Valerius. de transact. tit. 6. quest. 3. num. 3., Urceol. eodem tract. quest. 96. num. 17. & seqq., & num. 39. & seqq., Rota coram Merlin. decif. 603. num. 1. coram Pen. decif. 70. num. 4., coram Coccin. decif. 436. sub num. 10., in rec. decif. 104. num. 11. part. 4. tom. 2., & in Romana Tenuta Campi Merli 27. Februarii 1719. s. Et hic coram R.P.D. de Herrera, ubi alii concordantes.*

- Istiusmodi igitur transactio ex hac sola ratione, quod inita sit ex causa prorsus erronea, & infubstante, ideoque nec etiam ipsos Transigentes obliget, recte impugnari possit a D. Com. Philippo. Verum praeterea idem iussu illam observare relinquitur, quia ex ea non nisi enormissimum damnum, contra vero bon. mem. Paulus commodum omne consequutus fuit, ille enim dimidiam tantum partem fructuum accepit ex Primogenitura integrè ejus favore purificata, & D. Paulus, cui nihil ex Capitalibus Venetiarum relictum fuerat, contra iudicium Testatoris habuit integram illorum proprietatem, & reliquam medietatem fructuum. At, verò si transactionis natura, ob aequi, bonique rationem, ac bonam fidem, quae praecipue in illa, exuberare debent, cillagitat, quod aliquo hinc inde dato, vel remisso, commoda, atque incommoda invicem communicentur, sustineri certè non poterit transactio illa, ex qua D. Philippus nihil accepto, enormissimo damno affectus fuit, huiusmodi enim adeo inaequales transactiones improbat *Textus leg. 1. ff. de transact., in leg. si diversa, leg. ubi positum, & leg. transactio Cod. de transact., Altograd. conf. 82. num. 19. & 20., Andreol. contr. 290. num. 200., Paulucci. differt. 15. num. 19., Urceol. de transact. quest. 2. num. 8., & plurib. seqq., & quest. 3. num. 40., & quest. 8. num. 16., Rot. decif. 133. num. 5. part. 2. rec., Urceol. de transact. decif. 3. num. 3. ad orn. Card. de Luc. lib. 2. tit. 7. decif. 40. num. final., in Romana transactionis 20. Martii 1709. s. Quaeque coram R. D. Launcetta Decano, in Spolemana Censu 20. Januarii 1712. s. Attentè praesertim coram R. D. Aldrovando, in Romana Donatione, & asseruatis de Gavotis super reintegratione 20. Aprilis 1714. s. Ponderantibus coram E. D. Card. Scotte, in Bononien. Trebellianica 11. Januarii 1717. s. Spontè coram bon. mem.*

De Contract.

Asfaldo, & in Romana Tenuta Campi Merli 27. Februarii 1719. s. Nec hic coram R.P.D. de Herrera, & vixissimè in Cavalicis. Immissiois, seu Primogenitura currentis anni 1720. s. fin. cor. R. P.D. Roverale de Gamaches.

- Verum enim verò, quando etiam colore ullo isthac transactio sustineri possit respectu D. Comitissae Philippae Transigentis: eadem nihilominus recte impugnaretur a substitutis, & praesertim ab ejusdem Primogenito, qui illius stipulationi non interfuit, ut queritur in tertio dubio ita concepto, utrum tempore casu, quo transactio impugnari non possit a D. Philippo, saltem impugnari valeret a substitutis, & praesertim a Primogenito ejusdem D. Philippae, qui in transactione non intervenit, illi namque uti venientibus iure proprio, & independentè a persona D. Philippae Transigentis transactio ista, tamquam res inter alios acta, minimè obstat, & efficere nequit, quo minus, purificata eorum favore Primogenitura ordinatè ab R.P.D. Dominico in suo testamento, rectè viâ Immissionem petere valeant, etiam non petita prius rescissione transactionis, ad tradita per *Morot. conf. 87. num. 6., Natta conf. 143. num. 28., Andreol. contr. 286. num. 96. & 103., Cyriac. contr. 310. num. 3., Card. de Luc. de fideicom. diff. 93. num. 2., & seqq., Gobb. consil. decif. 23. num. 40., Castell. decif. 5. num. 11., Rota coram Merlin. decif. 186. num. 7., coram Royas decif. 287. num. 5. & 6., & decif. 142. num. 3. & 4., coram Asfaldo decif. 67. num. 9. & seqq. post Constant. ad Stat. Urb. decif. 165. num. 10., post Card. de Luc. de legat. decif. 23. num. 13. in recent. decif. 312. num. 19., & 21. part. 16., decif. 249. num. 5. part. 19., & in Camerinus. Immissiois 27. Junii 1710. s. fin. coram R. D. Launcetta Decano, cum quoad ipsos post mortem Transigentis ex mente juris, & ex iudicio Testatoris, huiusmodi transactio habeatur perinde, ac si celebrata non fuisset, ut hunc casum distinguendo ab alio, in quo res esset cum ipso Transigente, & contraria conciliando advertit *Carvall. de uno, & altera quarta part. 2. num. 353. & 359., Urceol. de transact. quest. 50. num. 83.**

- Certius quia, procul absuit bona fides, & iusta transigendi causa, quibus deficientibus, communiter receptum est, transactionem initam à Gravatis super rebus Fideicommissariis, sive Primogeniturae subjectis minimè sustineri in praedictum Successorum in Fideicommissio, sive Primogenitura, quos uti venientes iure proprio, & ex propria persona huiusmodi transactio non afficit, nisi facta sit iusto aliquo titulo, & bona fide *Castrenf. in leg. Cum heres 36. num. 10. ff. ad Trebell., Spad. conf. 279. num. 13. lib. 3., Ciriac. disceptat. 3. num. 35., Conciol. allegat. civil. 48. num. 49. & seqq., Valerius. de transact. tit. 4. quest. 2. num. 30., Urceol. eodem tract. quest. 50. num. 1. & seqq., Card. de Luca de fideicom. diff. 3. num. 21. diff. 94. num. 3., diff. 140. num. 3., diff. 174. num. 2., & seqq., Rota coram Penning decif. 38. num. 4. & 11., coram bon. mem. Emerit Jan. decif. 527. num. 7., in rec. decif. 548. num. 2., & seq. part. 19., in Bononien. trans-*

- sectionis 19. Novembris 1705. §. Nihilominus coram bon. mem. Ansaldo, & 20. Martii 1709. §. Minime relevante coram Rmo Laucetto Decano, in Firma legitima 1. Janii 1709. §. Ceterum coram bon. mem. Ansaldo, in Salinburgen. Primogenitura de Londron. 20. Februarii 1713. §. Quid ultra curam eodem: ex illa sanè ratione, quod, licuti transactio bonæ fidei facta consideratur uti actus necessarius, qui proinde iustè obligat Successores ad illius observationem Rota in dicto Bononiensi. transactio 20. Martii 1709. §. Et hac omnia coram Rmo Laucetto Decano, ita è contrario, bonæ fidei deficiente, eum illa continere dicitur actum heredis gravati merè voluntarium, & præjudiciali, æqui, bonique ratio non finit, ut ad illius observationem obstringantur Successores ab eo causam minime habentes, ut, præter supra citatos, notatur Cyriac. contr. 3. num. 3., Rota. decif. 453. num. 10. part. 19., in Romana Fideicommissi 11. Januarii 1706. §. Atque hac coram bon. mem. Ansaldo, in Maceraten. Fideicommissi 6. Maii 1709. §. De cetero coram eodem, in Romana Fideicommissi de Maximis super quarta subrogatione quoad Dotem Laura 9. Decembris ejusdem anni §. Rayfus coram Card. Scotto, in Firmiana Primogenitura super transactione 26. Julii 1713. §. Nullo sanè coram Crispi.
- Porro bonam fidem procul abuisse in nostrâ hypothesis, perspicue resultat ex eo, quod omnia in dicta transactione gesta fuisse apparent ad penitus evitendam Primogenituram ordinatam in testamento R.P.D. Dominici, dum, non opposita nullitate sæpius memorata donationis, quinimò admittis illius validitate, Capitalia Venetiarum subiecta dictæ Primogenituræ, contra illius legem assignata fuerunt D. Paulo, & fructus pro medietate divisi inter ipsos Contrahentes, eorumque heredes, & Successores quocumque, etiam extraneos, nulli prorsus habitâ ratione Descendentium D. Philippi, qui, licet vocatis ad dictam Primogenituram nil penitus reservatum legitur, Rota. in Maceraten. Fideicommissi 6. Maii 1709. §. Ast ibi = Ast quæ bona fides quibus excogitari in Transigentibus, cum nullo deputato Curatore pro Fideicommissi, seu Fideicommissarius substitutis trahis temporis succedere valentibus, nec unica palen tradebatur Fideicommissi, & Fideicommissarius eorumque coram Ansaldo = & in Aconitana. Cunctas super reservatis 12. Julii 1713. §. Quid plus coram eodem. Rursus plura supposita fuerunt Credita commentitia, & insubstantia, eaque compensata cum redditibus ejusdem Primogenituræ cessis, & assignatis D. Paulo: si ex quo sanè adeo improvido agendi modo cum evincatur heredem gravatum minime curasse conservationem Primogenituræ, remque utilem illi haud quamque geillie, prout ad transactionis validitatem requirebatur Card. de Luc. de empty. disc. 52. sub num. 12. de Fideicom. disc. 94. num. 3., & plurib. seqq. idemque repetit in summ. Fideicom. num. 265., & sequitur Orceol. de transact. quæst. 50. num. 27., & seq., Rota. decif. 165. num. 7., & seq. part. 15. decif. 245. num. 1., eodem 277. num. 3. part. 18., in Romana Pecuniaria 28. Janii 1706. §. Etenim coram Eno D. Card. Scotto, in Pisanen. Fideicommissi 25. Janii 1708. §. Secus est cor. Aldrovando, & aspernari in Cavallicen. immisissis, seu Primogenitura 21. Janii 1730. §. Firmato autem ibi = Præsertim quia directæ est ad eversionem Primogenituræ, quando super illa neque aderat, neque timeri poterat ius, & contravertis illa, & tamen, ut transactio nocere possit vocatis jure proprio, opus est, quod nullus sit Primogenitura, & ipsius vocatis, non autem solis Transigentibus = cor. K.P.D. Rovani de Gemachis, inde certe fit, quod nedum excluditur bona fides, sine qua transactio, ut dictum est, in præjudiciali substitutorum non sustinetur Not. conf. 470. num. 12. & 13., Peregrin. de Fideicom. art. 52., num. 81., Fasol. de substitut. quæst. 708. num. 3., Card. de Luc. de fideicom. disc. 4. num. 3., Orceol. de transact. quæst. 50. num. 78., Rota coram Merlino decif. 186. num. 7., coram Celf. decif. 132. num. 5., coram Ruyas decif. 387. num. 4., decif. 343. num. 3. & 4., & prius decif. 312. nu. 2., in quibus dictum fuit excludi bonam fidem ex eo quod transactio inita dicebatur tum pro solvendo ære alieno, quod tamen non probabatur ad Testatorem pertinuisse, tum etiam pro detractationibus, attamen insubstantiis, tum denique pro expensis, quas demonstratur ad fideicommissum non pertinuisse.
- Verum præterea inducitur ænigmatica lexio, ad tradita in specie per Casold. consult. forens. 19. num. 10., Seminari. contr. 264. num. 60. & seqq., Rot. coram Ansaldo decif. 57. nu. 19. post Card. de Luca de donat. decif. 22. num. 4., & seq. decif. 23. num. 1. & seqq., & decif. 24. nu. 6., in Feren. Bonorum, seu transactio 28. Martii 1707. §. Atque hinc, & seqq. coram bon. mem. Omagna, & in Vercellen. Reintegrations 1. Julii 1711. §. Læsa verò & seq. coram Falconerio, efficiens, ut transactio numquam bonæ fidei facta dici possit, licet potius dolo extorta præsumatur, & propterea ob defectum consensus nec Tranligentes obligat, nec eorum Successores Gratian. discip. 691. num. 1. & seqq., Argel. de legit. Contrahent. quæst. 7. num. 144., Orceol. de transact. quæst. 70. num. 13. & seqq., Card. de Luca de Fideicom. disc. 39. num. 2. & seqq., Ansaldo. in addit. ad decif. 39. num. 6., Rota coram Crif. decif. 375. num. 1. & seqq., in rec. decif. 383. num. 4. part. 12., decif. 35. num. 12. part. 19., post Consens. ad Stat. Urb. decif. 165. num. 10., & decif. 166. num. 1. & seqq., in dict. Fauen. Bonorum, seu transactio 28. Martii 1707. §. Quæ siquidem, & §. Neque hinc coram bon. mem. Omagna, & 16. Januarii 1709. in princip. & §. Erronea coram Scotto, in dict. Vercellen. reintegrations 1. Julii 1711. §. Hinc miserrum, & seqq. coram Falconerio, & in supra citata Cavallicen. immisissis, seu Primogenitura 21. Janii 1730. §. Fines coram R.P.D. Rovani de Gemachis.
- Nulla autem colore bona fides elici contenderetur ex eo, quod tempore initæ transactionis ignota esset nullitas donationis factæ Vienna, imò eadem valida, & substantiosa reputaretur: si quidem, in hoc præcisè deficit, & peccavit D. Phi-

Philippus non consulendo Jurisperitos, qui de illius nullitate statim ipsum certiorum reddere potuissent, quam sane diligentiam, ut facillime poterat, ita omnino præstare tenebatur ad instar Tutoris, & Curatoris, quorum obligationi æquiparatur obligatio heredis gravati, & alterius cuiuscunque live voluntarii, sive necessarii administratoris, argumento *Testat. in leg. Tutor. 33. in fin. ff. de iur. et p. Cyprian. discept. forens. 134. num. 44. Rota coram Emerico Jun. decif. 1303. num. 11. & melius decif. 1344. num. 9.* illi namque eam curam, & diligentiam præstare debent in rebus administrandis, quam quilibet diligens Paterfamilias in rebus suis adhibere solet leg. de Tutoribus, & Curatoribus 32. ff. de administ. Tutel.

Si igitur bonus, & diligens Paterfamilias videns Primogenituram institutam in testamento cverfam iri, per similem transactionem consultus rem gerere, tenebatur, prævio nimirum diligenti, ac maturo examine iurum sibi competentium, adhibitoque ad id sapientum consilio, ut fieri solet in similibus casibus, teste *Rota decif. 443. num. 11. part. 13. & in Bononiens. Trebellianica super Creditis 12. Januarii currentis anni 1730. s. Absque eo quod coram Lancetta*, in de certe sequitur, quod aliter agendo D. Philippus in bona fide veritatis dici nequeat, tamquam negligens in iis, quæ ad proprium munus pertinebant, vix enim loco vacare censetur, qui adeo supine omittit id, quod facere debet leg. si Procuratorum 8. s. Dolo, & s. seg. ff. mandati leg. si fideiussor 39. in princip. & leg. dolum 44. ff. eodem. *Mench. de presump. lib. 5. presump. 3. num. 63. & 66.* apud quem alii.

Neque verò illi prodesse potest ignorantia obligationis, cuius vigore istiusmodi diligentiam adhibere tenebatur, quia hæc est ignorantia iuris, non facti, quæ minime excusat *Cap. ignorantia de regul. iur. in 6. leg. si fideiussor s. Non male ff. mandati. Rota in Romana Immissoria super fructibus 30. Martii 1716. s. Ex eo quidem, & 13. Januarii 1719. s. Solidi bis cum seqq. coram Crispo*: atque etiam quia, cum sufficeret sola probabilis scientia, eò quòd D. Philippus, ratione muneris, quod gerebat, id scire omnino tenebatur, *Rota coram Merlin. decif. 663. num. 25. & 27. in Gerunden. elemosynæ Pauli super fructibus 20. Aprilis 1703. s. Reclamando coram Priolo*, hæc propterea, vel certe adfuit, vel si defectu excusationem nullam præbere potest ignorantia rei, quam scivisse omnino oportebat ad *Text. in leg. qui cam alio ff. de regul. iur. Cofa de facti scientia, & ignorantia inspec. 65. num. 7. Barz. decif. Bonon. 19. num. 14. & seqq. Rota coram Crescent. decif. 9. num. 10. & seq. tit. de doli. & contumacia, in Famen. Pecuniaria 26. Januarii 1709. s. Ultraque coram Rion Aldrovandis, & in Romana Assensibus 10. Januarii 1718. s. quia cetero coram Cotta.*

Supereft quartum, atque postremum dubium respiciens reintegrationem Primogenituræ institutæ à R.P.D. Dominico in suo testamento cum obligatione convertendi fructus in Capitale do-

nec conficeretur annuus redditus 500. aureorum, quod quidem investimentum, seu multiplicum à Testatore ordinatum, hæcenus factum non fuit, eò quod, suppositâ validitate donationis, per eam uti posteriorem revocaretur dicta Primogenitura jam pridem in testamento ordinata, & per consequens corrueret præceptum investendi, & multiplicandi illi accessiorum. Verum, cum modo ex his omnibus demonstrata plenè appareat nullitas dicte donationis, & propterea, reſurgente Primogeniturâ in testamento ordinata, constat de damno ab eadem hæcenus passio, ob iacturam fructuum ex præcepto Testatoris in capitale convertendorum, agendum idcirco est de illius reintegratione, quam omnis æqui, bonique & juris ratio illico faciendam præcipit, nullâ etiam considerata morâ, nullâque factâ interpellatione, iuxta notatâ per *Crotian. discept. 67. num. 3. & 4. Rota coram Fern. decif. 766. num. 3. coram Merlin. decif. 665. nu. 25. & alios in Romana commutatis Bonorum 7. Maii 1708. s. Nec Celfo coram Malines, & in Romana præcensa reintegrationis 6. Junii 1712. s. Indispensabiliter 33. coram Asfeldo*, hinc duo rectè queuntur. Primò quânam ad dictam reintegrationem reverâ teneatur, an D. Paulus, qui fructus percepit statim viginti octo annorum à die obitus R.P.D. Dominici Testatoris, sive potius dictus D. Com. Philippus modernus possessor Primogenituræ, secundo à quo tempore dicta reintegratio incipere debeat.

Quantùm atinet ad primam Dubii partem, resolutio plana mihi videtur, quæstio namque non est inter duos ad Primogenituram pari jure vocatos, quorum proinde par etiam, & æqualis esset ad investendum obligatio, sed res agitur inter D. Philippum primo loco certè vocatum, & D. Paulum in Primogenitura nullo pacto successurum, qui idcirco onere Investimenti cum gravatus ceuſeri minime possit, nec etiam obstrictus dici valet ad Primogenituram reintegrandam de eo, ad quod ipse nullo pacto tenebatur, & quod citrà ullam ejus culpam, omiffum fuit; obligatio quippe reintegrandi supponit obligationem investendi, & culpam, ac negligentiam in Omittente Investimentum, sine qua culpa, & negligentia non datur poena, quæ est reintegratio, ad *Text. in leg. 1. 2. & 3. Cod. de positi. Card. de Luca de fideicom. disc. 189. num. 2. Rot. coram Bich. decif. 285. n. 3. in rec. decif. 85. num. 2. part. 4. tom. 2. s. cum itaque hæc culpa, & negligentia vacet, qui obligationem investendi non habet, culpa, namque imputari non potest ei, qui non fecit id, quod facere non tenebatur *Becc. conf. 37. num. 16. s. Surd. conf. 345. num. 31. Thebor. axiom. iur. lib. 2. cap. 103. axiom. 26.* nil proinde mirum, si D. Paulus, utpote culpa carens, ad poenam reintegrationis non tenetur *Res. coram Emerico Jun. decif. 1143. num. 9. & in Romana Pecuniaria, seu reintegrationis 23. Januarii 1719. s. Quomodo modum igitur coram R.P.D. Corio*, tamen fructus ad Investimentum delictatos percepit, quia non inde sequitur ad illorum*

lorum Investimentum obligatum fuisse, cum nulla lege, aut conventionē, sive Testatoris iudicio, id ipsi præcipiatur, sed alio titulo proprius diverso, immo contrario, ac destrutivo Primogenituræ obnoxio oneri investendi fructus illi ad ipsum pervenerint, ut considerat *Rota in Romana præfense Reintegrationis* 6. Januarii 1712. §. *Diximus* 44., & §. *Figuramus* 61. coram *Ansaldo*.

At aliter res se habet quoad D. Philippum, qui præcisè uti primò vocatus, ad Investimentum faciendum Testatoris præcepto urgebatur, idèque, cum ejus culpa, & negligentie imputari possit illius omisso, eò quod, præter Testamenti lege, Investimentum fieri minime curaverit, prout curare omnino, tamquam Primogenitus, & primò vocatus, tenebatur. Nil juri magis confosum videtur, quàm quod per reintegrationem emendare cogatur damnus, inde illatum Primogenituræ per *Text. in leg. quidam* 25. §. *Si qui filium ff. ad Senat. Consult. Trebell.* *Peregrin. de fideicom. art. 45. num. 14. lib. 3.* *Card. de Luca de fideicom. disc. 189. n. 5.* *Rot. coram Amat. Danoz. decif. 852. per tot.* *coram Emeric Jan. decif. 1143. num. 9.* *in Romana Censur. 7. Januarii 1709. §. Obligatio autem coram Rôo Aldrovando, in Camerinen. Investimenti* 16. Januarii 1710. §. *Nec obstitit coram Kanitz, in Ariminens. Fideicommissi Bandi de Bandis quoad Investimentum* 25. Januarii 1717. §. *Iterum coram R. P. D. Romanis de Gamaches, & in Bononiens. Commenda* 13. Januarii 1718. §. *Substantia quippè coram R. P. D. Cæro.* Sic enim plectitur negligentia heredis, qui in suo onere deficiens Investimentum omisit, & Primogenituræ, cuius damno cessit illius omisso, reintegratur in eo, quod acquirere potuit, & ex alterius negligentia non acquisivit. *Leg. Si manducro. §. Juliani scribit ff. mandati, & relatis concordantibus, firmavit Rota in Faenens. Pecuniario* 26. Januarii 1709. §. *Eâ sunt rationes coram Rôo Aldrovando, & in Ariminens. Fideicommissi Bandi de Bandis quoad Investimentum* 25. Januarii 1715. §. *Ondique coram R. P. D. Cæro.*

Ex his constabit dici posse videtur respectu D. Com. Philippi obligatio investendi, & respectivè reintegrandi Primogenituram, quippè eadem proficisciebatur ex præcepto à Testatore ipsi injuncto, ut ad illam vocato, idque cum non latebat, tamquam tam de vocatione sua, quàm de dicto onere certiorum redditum ex inspectione, sive lectura testamenti enunciata in instrumento transactionis *Rota in Bononiens. Trebellianica Super Creditis* 12. Januarii 1730. §. *Hoc argumentum coram Rôo Lancetta Decano, & prius firmaverat eadem Rota in Romana Immissione Super fructibus* 15. Martii 1717. §. *Non solum coram R. P. D. Romanis de Gamaches* 6. Februarii 1719. §. *Animadvertendum, & §. Jani ejusdem anni §. Quamquam, & seq. coram Falconerio, à quo onere minime eximebatur sub obsecro posterioris donationis, quam nullam esse, ideoque excusationem aliquam ei præbere non posse, demonstravimus; Examina-*

nandum itaque est, à quo tempore incipere debeat reintegratio prædicta, num scilicet ab initio, hoc est à die obitus Testatoris, adeo ut cum ab eo tempore jam effluerint tot anni, quibus commodè investimentum à Testatore demandatum confici potuisset, illud modò integrè præstandum sit à D. Philippo, vel potius inchoari debeat nunc, post detectam omnè nullitatem dictæ donationis, cujus colore præcedenti tempore idem D. Philippus constitutus dici potuit in bona fide ipsum excusante pro tempore præterito.

Qua in re censermus, reintegrationem esse faciendam usque ab initio, & propterea D. Philippum omnino teneri relinquere Successoribus integrum investimentum, quod à die obitus Testatoris procul dubio confici potuit, cum enim ipse esset primò vocatus, & legem investendi ab initio non ignoraret, statim illi parere tenebatur, alioquin tamquam scienter negligens adimplere præceptum Testatoris, culpa minime vacare dicitur *Peregrin. de fideicommiss. artic. 45. num. 15.* *Rota coram Merlin. decif. 1044. num. 6.* *coram Cæro decif. 477. num. 15.* propter quam illicò orta fuit obligatio reintegrandi, & larcendi damnus ejus negligentia scienter illatum *Rota coram Emeric Jan. decif. 1119. n. 1. & duob. seqq.* *& in Faventina Fideicommissi* 2. Julii 1718. §. *Quidquam non relevante coram Cæro.*

Eumque juvare nequit excusatio illa, quod tunc culpòs, seu dolo dici posset dicta omisso, quando, præter scientiam oneris investendi, in ipso concurreret etiam possessio Primogenituræ, at cum ipse illam ab initio minime possederit, argui nequeat de dolo, ob omisum investimentum, quod veluti faciendum ex fructibus, nonnisi possessori, & illos percipienti injunctum censetur, nec fieri potuit ab eo, qui eosdem non exegit, ad tradita per *Rotam post Constantin. ad statut. Urb. decif. 202. num. 6.* & 7. Ponto eum, quod ex voluntate Testatoris, de qua dubitari nequit, ipse Primogenituram possidere deberet, & fructus percipere, si factò, & culpa suâ non possederit, nec fructus percepit, sibi imputare debet, & habendus est perinde ac si possederit, cum per ipsum steterit, quo minus possederit, & fructus percepit ex regula *Textus in leg. parum 191. de regul. Jur. ibi = parum esse conditionem oportet ejus, qui quid possideat, vel habeat, atque ejus, cujus dolo malo factum sit, quo minus possideret, vel haberet = leg. sed & si leg. 28. §. Quod ait, & §. Perinde ibi = Nam & 12, qui dolo fecit, quo minus possideret, ut Possessor condemnatur = ff. de petit. hereditat. & in leg. 2. §. Sed & si quid, ubi, quod = cogit restitueret, quod dolo meo ad me non pervenit, quodque id procedit etiam ex lata culpa, juxta verba Textus ibi = Sed et si non dolo malo, sed lata culpa omiserit aliquid, nique tenebitur = ff. de bered. vel act. vend. cum aliis apud *Thabor. lib. 14. cap. 61. axiom. 34.* *Jov. de Contrah. minor. Gloss. 25. §. 10. num. 173.* & 174., & rectè quidem, nam magna, & lata culpa dolo equiparatur, imò*

imò dolus est, ut inquit *Paulus in lege magna 226. ff. de verb. signific.*, & in *leg. quod Nerz* ff. de post. leg. contrahit, ubi *Dolores ff. de regul. jur. 1. Alciat. in d. leg. magna, & in leg. lata culpa 223. num. 5. ff. de verb. signif. Thabor. anxiom. fur. lib. 3. cap. 103. anxiom. 14. & 21. ubi concordantia juris loca.*

Quod autem D. Philippus facto suo, suâque

183 culpa latè carnerit possessione bonorum Primogenialium, illicò demonstrat transactio inita inter ipsum, & D. Paulum, in qua idem D. Philippus summâ facilitate passus, & assensus fuit, alteri assignari integra capitalia Primogenitura subjecta, nullâ prorsus habitâ ratione iurium vigore dictæ Primogenituræ sibi

183 clarè competentem; quòd sanè non accidisset, si ipse, prout tenebatur, iura Primogenituræ viriliter promovisset; quamobrem, si magna

184 culpa in iure dicitur supina, & nimia negligentia, vel dissoluta ignorantia, ut definitur in *d. leg. magna 226. & in leg. cedere diem 213. §. Lata culpa ff. de verb. signif.*, aliisque concordantibus juris nostri locis relatis per *Rot. in Romana Inimissiois super fructibus 6. Februarii*

185 1719. §. *fruct. coram Falconeria*, eademque iudicis arbitrio ex facti circumstantiis æstimanda est *leg. semper §. Culpa ff. quod vi, aut clam, & prosequitur Rot. in dicta Romana Inimissiois super fructibus idem, & anno mox citatis: ca certe*

186 imputari posse videtur D. Philippo, qui per summam negligentiam omisit hac in re agere, omne id, quod diligens Paterfamilias non omisit: *Thabor. anxiom. fur. lib. 3. cap. 103. anxiom. 13.*, quo factò facit, ut ipse Primogenituram

187 ab initio minime possederit, & propterea, si propoliente usque ab initio habendus est,

188 latà culpa non vacat omisso investimenti, cuius onus ipse non ignorabat: & ex quo, veluti

189 ex necessario antecedente, sequitur obligatio reintegracionis usque ab initio ab illo faciendæ, juxta firmata per *Rot. decif. 7. num. 10. & seqq. port. 12. & in Bononien. Fideicommissi de Ghisleris super reintegracione 7. Decembris 1705. coram Molles*, 23. Martii 1711. coram *Scotto*, 22. Februarii, & 10. Junii 1712. coram *Falconerio*, & 30. Januarii 1713. coram *Ritio Aldrovando*.

190 Alioquin oporteret ipsius culpam, & negligentiam cedere damno succellorum contra regulam communiter traditam à *Peregrin. de Fideicom. art. 52. num. 82.*, *Molin. de Primogen. Hispan. lib. 4. cap. 9. num. 7.*, *Cord. de Luc. de fideicom. dif. 93. num. 7.*, *Rot. coram Gelf. decif. 121. num. 5.*, coram *Marlin. decif. 186. num. 7.*, coram *Cerro decif. 286. num. 23.* in *rec. dec. 277. num. 3. port. 18.*, & in *Ferrarien. Primogenitura 4. Februarii 1709. §. Ex eisdem coram Molles*

191 *nes*. Dato enim, quòd investimentum incipere deberet ex nunc, si contingeret obitus D. Philippi (quem tamen Deus diu servet incolumem) investimento nondum completo, Succelloribus duplici damno afficerentur: 1. careret quippe fructibus investimenti, & præterea amitterent etiam fructus reliquorum bonorum Primogeni-

turæ subjectorum, quos erogare tenerentur pro investimento perficiendo. Id autem si in perniciem Succellorum nullo pacto ferendum esset, etiam in casu, quo D. Philippus nullos fructus perceperit, minus certè ferendum erit in nostra hypothesi, in qua ille reverà fructibus omnino non caruit, sed dimidiis eorum partem percepit, licet alio titulo, quàm Primogenituræ, quod tamen, utpotè ex supradictis ejus culpe, & negligentia duntaxat imputandum, verti non debet in præjudicium Substitutorum, quorum respectu titulo Primogenituræ illos perceperisse censetur, cum ipsemet in causa fuerit, quin tali titulo perceperit: maxime quia, si aliter diceretur, sequeretur illud gravissimum absurdum, quòd videlicet D. Philippus lucrum, & commodum sentiret, undè poenam promeruerit, vice autem versà Succelloribus pro suis innocui duplicem ejus culpâ, ut mox innuimus, iacturam pati cogeretur, quod adversatur omni juris, & xqui, bonique rationi commendatæ in *leg. itaque fuisse ff. de furt. & tradit ar apud Rot. decif. 978. num. 16. coram Coccin.*, coram *Emerix Jun. decif. 1298. num. 2.*, & 3. & decif. 1598. & 694. num. 6. part. 18. rec.

Ut etiam late culpe nota, quâ obstringitur D. Comes Philippus, obliterari, aut obtegi nequeat colore bonæ fidei excludentis quæcumque

195 dolum, negligentiam, & culpam, *Alexand. conf. 116. num. 3. & 4. lib. 5.*, *Rot. coram Pen. decif. 518. num. 3.*, coram *Ludovif. decif. 369. num. 7.*, in *Casatenen. Bonorum 22. Aprilis 1712. §. Quandoquidem coram Asafoldo*, nam aut dicta

bona fides elici contenditur ex eo, quòd adfectu posterior donatio infirmam Primogenituram in testamento ordinatam, & cum ista donatio ex supradictis nulla esset ob deiectionem necellariæ solemnitatibus, apta non erat bonam fidem producere in D. Philippo, licet ipse sciret, si

196 ve ignoraret laudi nullitatem, si enim talis nullitas illum non latebat, jam quævis bona fides

procul abest in Omittente investimentum, quòd

197 sciebat à testatore demandatum juxta *Text. in leg. si quis fundum 43. ff. de acquir. possess.*, *leg. ex diverso §. 1. ff. de rei vindicat.*, *leg. sed et si §. Ante litem ff. de petit. hered.*, *Rot. coram Bieb. decif. 50. num. 2.*, cum aliis in *Romana Inimissiois super fructibus 15. Martii 1717. §. Quandoquidem coram R. P. D. Rovalit de Gomacheri*, & 6. Februarii 1719. §. *Animadvertentur & seqq. cor. Falconerio alma Urbs Gubernaturæ*: si verò hujusmodi nullitatem ignorabat, cessat pariter in eo

198 bona fides, quia, cum agatur de ignorantia, juris clari, quæ non præsumitur, *leg. Constitutiones Cod. de jur. & fact. ignor.*, nec admittitur

199 etiam in muliere *leg. ut possit Cod. de jur. & fact. ignor.*, maxime quando adest commoditas consulendi Jurisperitos *Rot. decif. 415. num. 3. & seq. par. 18. decif. 486. num. 14. part. 19. som. 2.*

200 talis professio ignorantiam illum non excusat, nec bonam fidem gignit, quia nimium supina,

201 & inverisimilis est *leg. nec supina 6. ff. de jur. & fact. ignor.*, *Sebastien. Medic. de cas. fortuit. port. 1. quasi. 3. num. 10.*, *Odd. de refut. in integr. part. 1.*

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

part. 1. *quasi*. 8. *num.* 57. & 58., *Mencob. de praesump. lib. 6. praesum.* 23. *num.* 81. & 82., atque etiam quia ignorantia, ut excuset, & bonam fidem producat, debet esse inculpabilis, ut cum *glaff. in leg. 1. & final. Cod. de fruct. legat. & fideic.* tradunt ibidem Doctores omnes, *Peregrin. de fideicom. art. 49. num.* 109., *Rot. in Romana Immunitatis super fructibus 5. Junii 1719. §. Quod autem coram Falconerio.*

Talis autem non est ignorantia D. Philippi, qui uti haeres gravatus tantam curam, & diligentiam praestare debebat, quantum bonus, & diligens Pater familias in rebus suis adhibuisset, ideoque consulere tenebatur Jurisperitos, qui istu oculi nullitatem dictae donationis ipsi patefecissent, quod si non fecit, neglexitque id, quod non solum à diligenti Patre familias, sed communiter à nemine negligi solet; ut patet ex firmatis per *Rot. dec. 443. num.* 11. *part. 13. & in Romanen. Trebellianica super creditis 12. Januarii currentis anni 1720. §. Absque eo quod, coram Rho Lucetta Decano;* non est cur idem excusari mereatur ignorantia Juris, & quidem non dubii, sed clari *Conciol. alleg. 72. num.* 65., *Urciol. de transact. quasi. 89. num.* 60., *Mastrilli. decif. 73. num.* 25., *Rota coram Merlino dec. 163. num.* 11. & 12., quinimo culpe obnoxius factus dicitur, eo quod omittendo consulere Jurisperitos, prout ex officio sui munere tenebatur, defecit in eo, quod proprium munus respiciebat, Doctores in *leg. dolo ff. ad leg. falcid., Bartol. in leg. tutor qui repertorium ff. de administr. Tutor., Soccin. sen. conf. 64. num.* 4. *lib. 1., Cravet. conf. 115. num.* 2., *Mascard. de probat. conclus. 531. num.* 89., alique relati per *Mencob. lib. 5. praefat. 3. num.* 66., quodque ab ipso praestandum esse, haud ignorare confetur, cum scire omnino deberet, ideoque ejus ignorantiam allegare non valet, juxta auctoritatis alibi adductas, quia talis ignorantia dicitur habere admixtam negligentiam, & proinde illam alleganti, tantquam negligenti jura non subveniunt, *Roland. à Valle conf. 72. num.* 30. *lib. 3., latè apud Toubor axiom. jur. lib. 9. cap. 6. axiom. 12. vers. sic etiam circa med.*

Aut bona fides desumitur ex transactione, ut apud *Urciol. de transact. quasi. 89. num.* 51., *Rota decif. 611. num.* 7. & *seq. part. 18.*, & cum haec pariter esset nulla ab initio ex defectu consensus utpote inmixta falso supposito validitatis donationis, & subsistentia creditorum, quae deinde jam extincta comperta sunt, & praeterea contineret enormissimam laesionem, ut liquet ex deductis ad secundum Dubium, recurrit idcirco ad omnia, quae quoad ipsam donationem mox dicta sunt, ut scilicet bonam fidem doli exclusivam, inducere nequiverit, cum in his terminis usque ab initio contractus aduulsi censetur gravis culpa adimens quemcumque praetextum bonae fidei *leg. 3. §. final. ff. pro socio, Cyriac. contr. § 2. num.* 54., *Urciol. de transact. d. quasi. 89. num.* 55. & 58., *Sperell. decif. 37. num.* 56., optimè *Rota in Romana Associatus super fructibus 26. Aprilis currentis anni 1720.*

§. Etenim coram R. P. D. Rovault de Gonnaches, ibi = Secus dicendum, si ageretur de rescissione transactionis ex errore Juris, & quidem clare, vel laesione enormissima, quia tunc cum renoveretur consensus ab acta, & titulus transactionis ad non titulum reduceretur, aptus bond esset bonam fidem amplius praebere.

Reintegratio igitur facienda est usque ab initio ratione culpe, & male fidei reluctantis ex scientia oneris investimenti, & illius inadimplemento, à quo D. Philippus excusari nequit sub obtentu donationis, cujus nullitatem sciebat, vel scire debebat, aut saltem omnem diligentiam adhibere tenebatur pro illa investiganda, adeo ut cum semper ejus culpe, & negligentiae imputanda sit omissio investimenti, contra ipsum rectè locum sibi vindicant regulæ illae, quod culpa nunquam suffragari debet culpa ad *Text. in leg. itaque 12. ff. de furt., & leg. 13. ff. de dol. mal.*, quā in proximis terminis utitur *Rota in Melphicenis. Cappellania 7. Junii 1700. §. Diximus, & seq. coram Ansaldo,* quodque frustra quis juvari praesumit bona fide, & ignorantia, quæ ex propria culpa, & negligentia processit, ad tradita per *Rot. in Romana communicationis bonorum 7. Februarii 1708. §. Nec Celsa coram Molinet, & in Romana Immunitatis 9. Decembris 1712. §. Adcertetur namque, & §. Verum eum coram Adrelando.*

Eadem verò reintegratio sicuti pro necessario antecedenti supponit restitutionem fructuum jam consumptorum, ex quibus illa fieri debet, ita efficit, ut nullo colore evitari possit dd. fructuum restitutio, quæ ab eodem fonte promanant, quo reintegratio, scilicet ex culpa, & mala fide, quā proinde posita ad unum effectum, reintegrationis nempe, eundem effectum necessario producit, etiam quoad fructuum restitutionem; etsi enim pro hac effugienda non requiratur positiva bona fides, sed sufficiat malam abesse *Seminist. contr. 144. num.* 21., *Cord. de Luc. de fideic. disc. 43. num.* 9., *Rota coram Buratt. decif. 184. num.* 8., ibique *Adden. lit. B., in Romana Praetura de Vecchievelli super fructibus 12. Martii 1706. §. final., & in Romana restitutionis fructuum 11. Junii 1708. §. Applicando coram Ansaldo;* cum tamen abelic dici nequit, quoties, prout in casu nostro, concurrat positiva culpa, & mala fides reluctantis ex scientia oneris neglecti, & ex scientia nullitatis donationis, per quam tacite revocata supponebatur primogenitura dictum onus praeferebatur, scientia namque constituit malam fidem *§. Quod autem dictum est vers. non qui scienti Infit, de nuncup. & §. Si quis à non Domino in fin. Infit, de acquir. rer. Domin., Rot. in Romana Immunitatis super fructibus 5. Junii 1719. §. Quod autem coram Alfinio D. Falconerio adma Urbis Governatore, & de hac oneris scientia in casu nostro vix, ac ne vix quidem dubitari potest cum, ut alibi dictum est, de testamento, in quo onus illud continetur, specifica mentio fiat in transactione, in qua etiam enuntiatur, illud lectum fuisse, ut ad probandam scientiam pro effectu, de quo agitur, conside-*

rat *Rota* in *Bononiens. Trebellianica super creditis* 12. *Januarii* currentis anni 1730. §. *Hoc argumentum coram Rho Lanetta Decano*, & in aliis supra citatis §. *Ex his constabit*. Scientia autem nullitatis donationis, utpote non facti, sed juris, & quidem clari, ac maximè verisimilis, tempore præsumitur leg. *Constitutiones Cod. de jur. & facti. ignov.*, eademque exuberat pro inducenda obligatione restituendi fructus, cum ad hunc effectum non minus vera, quam præsumpta, & probabilis scientia sufficiat *Casus. conf. 23. num. 17.*, *Cyriac. contr. 329. num. 23.*, *Rocc. disp. jur. secul. cap. 149. num. 41.*, *Rot. decif. 3. n. 26. & 23. part. 7. rec.*, & in *Romana Immissiois super fructibus* 6. *Februarii* 1719. §. *Ideo coram Falconerio* i quia nimirum facta etiam, & præsumpta probabilis scientia satis est ad inducendam malam fidem, ex qua fructuum restitutio procedit *Rot. in Fane. Pecuniaria* 26. *Janii* 1709. §. *Namque coram Rho Aldrovando, in Romana Immissiois super fructibus* 15. *Martii* 1717. §. *Non solum verò coram R.P.D. Rouault de Gamaches, & 5. Junii* 1719. §. *Quamquam nec ipsam coram Falconerio*.

Verùm enim verò, etsi daremus, aliquem bonæ fidei colorem in hypothese considerari posse, nihilominus minimè suffragaretur ad eximendum D. Philippum à restitutione fructuum, de quibus agitur, eà ratione, quia nimirum illi modò non petuntur uti accessorii ad aliquod capitale primogenituræ, & tamquam malè percepti, sed principaliter petitur investimentum ipsum, quod ex fructibus confici debuisset, & consequenter fructus petuntur uti fors principalis ratione domini, in quibus terminis bona fides ab illorum restitutione minimè excusat, *Spod. conf. 105. num. 1. lib. 2.*, *Gratian. discept. sacr. cap. 206. num. 18. & seqq.*, *Cancer. varior. part. 3. cap. 16. num. 97.*, *Card. de Luc. de alienat. disc. 12. num. 19. & seqq.*, *Rot. coram Merlino. decif. 585.*, & *decif. 663.*, in *rec. decif. 286. num. 6. part. 19.*, cum aliis pluribus cumulatis in *decif. 10. num. 9. & seqq. in Mantif. ad Card. de Luc. de statut. success.* i ubi materia amplissimè enucleatur, & exemplis quoque exornatur, & in specie fructuum investimentorum destinatum dixit *Rota* in *Romana Fideicommissi de Avila super restitutione in integrum* 15. *Maii* 1711. §. *Ceterum coram Rho Lanetta Decano*, & punctualissimè ad rem coltram firmatum fuit in *Ariminens. Fideicommissi, Bondi de Bondis quoad investimentum* 25. *Janii* 1717. §. *Final. coram R.P.D. Rouault de Gamaches*, ibi = *Nam omisso, quod* 232 *inspectio bona fidei contraria est à cosa presenti, cum non petantur fructus accessorii ad bona fideicommissi, pro quibus, quoties bona fide jam consumpti sunt, nulla competat actio substantiæ pro fideicommissi reintegracione consequenda, leg. quasi-tum &c.*, sed petitur principaliter investimentum ipsum à Testatore expressis verbis ordinatum, quod præfere à bona, vel mala fide, præstandum est = *Rot. &c.*, & in ejus confirmatoria 4. *Februarii* 1718. §. *Final. coram R.P.D. Cerro*, verbis illis De Contract.

Nec sub hac hypothesis querendum est de fructibus, an fuerint bona fide consumpti, quia non petuntur uti fructus accessorii ad ipsa bona, sed agitur de investimento Testatoris iudicio inducente naturam fortis principalis ad commodum aliorum beredum, quod nullo pacto dependet à bona, vel mala fide, beredum, qui præceptum contempserunt, ut ad illud implendum, ac ad illius interesse compelli debeant.

Et rectè quidem, nam si de bona, vel mala fide minimè inquiritur quoties agitur de vindicando aliquo fundo, seu capitali, cuius restitutio certè evitari nequit prætextu bonæ fidei, ita quoque frustrà illa obtineatur, quando fructus destinati ad investimentum petuntur, uti fors principalis, & jure domini, cum tali casu periodè habeatur, ac si peteretur ipsorum capitali investimenti jam facti, quod adinstar aliorum capitalium regulari debet, ut hoc argumenti genere in specie utitur *Rot. coram Ansaldo decif. 98. num. 2.*, pecunia namque, & fructus investimento destinati sortiuntur naturam fortis, & capitalis, idemque prorsus iudicium de illis, ac de capitali ferendum est, per *Text. in leg. taln scriptura in fine, & leg. si servus §. Si quemque ff. de legat. 1.*, docuerunt communiter *Gratian. discept. 34. num. 41. & discept. 920. num. 26.*, *Gessald. consil. 2. num. 11.*, *Gobb. consil. 136. num. 19.*, *Pacific. de salvacion. interdict. inspect. 3. cap. 4. num. 288.*, *Card. de Luc. de alienat. disc. 51. num. 10.*, *Turr. de majorat. part. 2. quest. 59. num. 17.*, *Rot. post Pacific. de Salvacion. decif. 159. num. 2. & seqq.*, *post Merlin. de legit. decif. 29. num. 2.*, *coram Ansaldo decif. 55. num. 23.*, & *seqq.*, in *Romana, seu Viterbien. legati super reservat. 27. Junii* 1710. §. *Defuncta, coram Crispo*, in *Persina Pecuniaria* 16. *Martii* 1714. §. *Respectu vero fructuum, coram Falconerio, in Romana bereditatis, seu reintegracionis super multiplico pensionum Palatii* 17. *Martii* 1719. §. 17., & in eadem super capitali, & multiplico census Sabelli d. die, & anno §. 10. coram eodem, proptereaque huiusmodi fructus tamquam capitale integrè restituendi sunt, quippè aliter dici non posset integrè restituta res ipsa principalis, que nonnisi in ipsis fructibus decursis, & indèbitè perceptis consistere dicitur, ut in proposito observant *Ridolphin. in prax. cap. 10. num. 61.*, & *seq. part. 2.*, *Rot. coram Merlino dec. 585. num. 8.*, & *decif. 663. num. 7.*, *coram Bich. decif. 245. num. 5.*, in *rec. decif. 286. num. 2. & seq. part. 4.*, & in *dicta decif. 10. num. 12. post Card. de Luc. de statut. success. in Mantif.*

Nec urget, quod fructus, etiam investientos, & multiplicandos, si bonà fide consumpti fuerint, restituendos non esse censuerint *Gratian. discept. 240. num. 14.*, *Rot. coram Priolo dec. 415. num. 3. & 11.*, *coram Pen. decif. 768. num. 3.*, & *decif. 805. num. 6.*, in *Romana Multiplicarum* 3. *Aprilis* 1699. §. *Final. coram Molinari*, & in *Romana Pecuniaria* 21. *Janii* 1709. §. *Nec à prefato coram eodem* i auctoritates omnesque istæ loquantur in casu, quo fructus accessorii, non, principaliter petantur, & pieteque agunt de

fructibus, qui percipi potuissent ex investimento faciendo, pro quibus bona fides profectum 247 se potest: at non arguit de ipso investimento, quinimmo istud ferè omnes supponunt esse absolutè præstandum, proindeque tamquam extraneas, & inapplicabiles casui nostro, jure, meritoque illas nullo numero habuit Sacra Rota in supracitata causa *Ariminen. Fideicommissi, Bandi de Bandis super investimento*, in qua eadem numero auctoritates à scribentibus adducebantur.

Ex his igitur concludendum videtur, onus reintegrationis unice spectare ad D. Philippum, ab eoque integrè præstandum esse investimentum à testatore demandatum, nullà habita ratione bonæ, vel malæ fidei, in qua ille verari potuisse ostenditur: credere tamen, ipsum petere posse à D. Paulo, five ejus heredibus fructus ex capitalibus primogenituræ hactenus 248 perceptos, quia cum transfactio, cujus vigore illi percepti fuerunt, nulla, & irrita esset uique ab initio ex defectu consensu propter errorem, vel salutatem causæ, titulo idcirco reducto ad non titulum, fructus usque ab initio restituendi sunt *Riminald. jno. conf. 333. num. 19. & seqq., Gratian. discept. 207. num. 4. in fin., Card. Mant. de tacit. lib. 7. tit. 10. num. 34., Vrecol. de transfacti. quest. 89. num. 56., & quest. 99. in 20., Rota coram Mazzanod. decif. 147. à num. 1., in Romana Pecuniaria, seu locorum mortuum 15. Januarii 1706. §. Absque eo quod coram bon. mem. Muto, in Romana Dotis 6. Januarii 1710. §. Nullitas coram Rôo Aldrovando, in Romana quartæ dotalis, seu locorum mortuum 20. Januarii 1713. §. final., coram Rôo Lauretta Decano, & in Romana Inmissivis super fructibus 6. Februarii 1719. §. Nilrelevante coram Falconerio.*

Nec obesse potest, quod reductio tituli ad non 250 titulum non adimat bonam fidem *Vrecol. de transfacti. quest. 89. num. 49., Rot. decif. 498. num. 3. part. 18.,* quæ sola sufficit ad effectum evitandi restitutionem fructuum, etiam absque titulo perceptorum, cum ipsa stet loco tituli *Tbomat. decif. 182. in 4., Rota coram Benincasa decif. 186. num. 11. & 12.,* respondetur enim id procedere quoties titulus ab initio est validus, five aliàs quomodocumque habilis ad transferendam possessionem *idem Tbomat. decif. March. 182. num. 3.,* qualis censeretur, si nullitas proveniret tantummodo ex defectu aliquo extrinseco, utpotè solemnitarum *Hundel. conf. 33. in 26. lib. 1., Tbomat. decif. March. 88. num. 41., & decif. 181. num. 32., Adden. ad Gregor. decif. 194. num. 28., Rot. coram Cavalier. decif. 103. num. 2. in rec. decif. 92. num. 5. part. 1., & decif. 768. num. 9. part. 2.,* hoc namque casu nullitas non impedit fructuum 256 acquisitionem, quia inficit solum titulum, non autem possessionem, ex qua simul juncta cum bona fide, quæ semper in dubio præsumitur in possidente, *Gloss. in cap. si diligenti, ubi etiam Abb. de præscript. Becc. quest. 95. num. 9., Tbomat. decif. 181. num. 34.,* fructus rectè queruntur, tamen si titulus fuerit nullus, injustus, & 259 invalidus, is quippe vel bonam fidem minime

excludit, utpotè quæ oriri potest etiam ex causis temerariis, & injustis, *Surd. conf. 115. num. 8., Tbomat. decif. 181. num. 35., Rot. decif. 320. num. 2. part. 2. rec., & decif. 199. num. 10., & 11. part. 7.,* vel saltem non inducit malam, quàm sufficit abesse, nè possit diciatur in dolo, propter quem fructus suos facere nequeat *leg. quæ situm in fin. ff. de acquir. rer. domini, leg. 4. §. Lona ff. de usucap., Surd. dicto conf. 115. num. 8., Rota coram Gregor. decif. 74. num. 1., coram Cavalier. decif. 409. num. 6., & decif. 463. num. 1., apud Cenc. de Cens. decif. 206. num. 6., in rec. decif. 126. num. 3. part. 4.,* cum inter bonam, & malam fidem detur media sufficiens ad acquisitionem fructuum *Card. de Lac. de fideicommiss. disc. 21. num. 23., & de hered. disc. 18. num. 11., Panimoll. decif. 14. num. 3. num. 23., Rota coram Merlin. decif. 163. in 10., coram Bi. b. decif. 62. num. 4., cum aliis adductis in Romana Prelatura de Vecchiorellis super fructibus 12. Martii 1706. §. final., coram Ansaldo.* At aliter res se habet, quando titulus, quo quis se tuctur, ortum habet à causa irrita ex defectu consensu impediens translationem possessionis, sine qua inanis est bona fides ad evitandam restitutionem fructuum perceptorum usque ab initio, ut bene ad rem distinguendo, tradunt *Hunde. conf. 23. num. 26., & seq. lib. 1., Gratian. discept. 206. num. 15., & discept. 704. num. 21., Tbomat. decif. March. 88. num. 41., & melius decif. 181. num. 27., & decif. 182. num. 1. & seqq., Adden. ad Ludovos. decif. 194. num. 28., Rota coram Seraphim. decif. 638. num. 3., & decif. 1200. num. 2., coram Paley decif. 277. num. 7. lib. 3. inter decif. part. 2., decif. 93. num. 2., in rec. decif. 693. num. 1. part. 1., & decif. 768. num. 9. part. 2.*

Januæ.

Transactio inita ex falsa causa, nulla est. Transactio, licet facta super re dubia, & litigiosa, quandoque non sustinetur. Ad reintegrationem Primogenituræ ob non tactum investimentum quando usque à Testatoris obitu teneatur, qui eo tempore minor erat, quique major factus, consultis etiam Jurisperitis, ex ista causa transigat?

VOTUM VII.

- 1 Transactio inita ex falsa causa, nulla est, & cum 23.
- 2 Et ædum a Transigentibus, sed ab eorum etiam heredibus potest impugnari.
- 3 Falsitas causæ in transactione rempovet confessionem ab oñi, & cum 33.
- 4 Transactio inita cum supposito validitatis aliquo oñi de se nulli, non sustinetur.
- Idem, si cum supposito invaliditatis oñi de se validi, cum 6.
- Ac similiter, si cum supposito subsistentie Crediti, quod esset infasibile, cum 7.
- 5 Transactio, & divisio æquiparantur interesse.
- 6 Transactio quando dici valeat inita in statu

- dabietatis quoad ejus causae falsitatem? & num. 10.
- 9 *Antequam Praeceptorum suum R.P.D. Arrighum memorat, & laudat.*
- 10 *Transfessio, ut dicatur inita in Statu dabietatis, sed non sunt Advocatorum responsa, edita, auctoritatibus in puncto non allegatis, & num. 16.*
- Praefertim cum agitur contra Successores Transfessionem jure propria venientes, num. 17.*
- Tunc enim non sufficit nuda dabietas oriens ex dicto unius Dolloris, num. 18.*
- Sed requiritur, transfessione in fuisse regulatam bono jure, & bona fide, num. 19.*
- Et utilis etiam in beneficium omnium Successorum, num. 20.*
- 11 *Donatio censetur inter vivos, si alterius donationis, quae sit inter vivos, augmentum continent.*
- Hac tamen argumentatio nimis vaga est, nu. 13.*
- 12 *Augmentum eodem jure determinatur, ac principale.*
- 14 *In donatione inter vivos duorum Testium requiritur praesentia.*
- 15 *Aliiter non suffinetur.*
- 16 *Ad sustinendum transfessionem qualibet dabietas sufficit.*
- 17 *Intellige, si res in transfessione fuerit deducta tamquam dubia, non si tamquam omnino certa, & num. 27.*
- 18 *Aliiter transfessio, utpotest erronea, non subsistit, & num. 24.*
- 19 *Ad transfessionem ex capite dabietatis sustinendum non est, rem ejus tempore certum fuisse reputatum, & ratio, num. 26.*
- 20 *In transfessione error, & falsitas causae supponunt, aliquid pro vero habitum, & deinde falsum reperiunt.*
- 21 *Transfessio nequit ex novis juriibus rescindi.*
- 22 *Intellige, si respiciant rem in transfessione deductam tamquam dubiam.*
- 23 *Non, si rem veram suppositam, falsam ostendant.*
- 24 *In transfessione si res tamquam dubia deducta est, jura postmodum reperta, dabietatem, quae aderat ejus tempore, non infringunt.*
- 25 *Si vero tamquam certa, destruant certitudinem tunc suppositam.*
- 26 *In transfessione, comperta ex novis juriibus ejus causae falsitate, error inducitur, removens ab actu consensum.*
- 27 *Sine quo nequit subsistere.*
- 28 *In transfessione pluribus copulatione consideratis causis, omnes verificari debent.*
- 29 *Atque non deficiente, corruptis & transfessio.*
- 30 *Transfessio, dum ejus causa falsa est, non ligat Transfessiones.*
- 31 *Minusque Successores.*
- 32 *In transfessione nulla ob ejus causae falsitatem opus non est probare malam fidem Transfessionis.*
- 33 *Transfessio nulla ob ejus causae falsitatem, nequit ex bona fide Transfessionis sustineri.*

De Contract.

- 34 *Praefertim quoad eorum Successores jure proprio venientes.*
- 35 *Ignorantia Juris in minori aetate, nec non discrepantia Jurisperitorum in majore quando facta non sit ad evitandam Primogenitura reintegrationem? & num. 43. ad 49.*
- 36 *Minori ignorantia Juris non nocet.*
- 37 *Ignorantia Juris in minori aetate quem non excuset, si in majore, dum poterat, investimentum facere neglexit.*
- 38 *Transfessionem in praedictam Primogenitura exensuri nequit ob discrepantiam Juris Peritorum à se consultorum.*
- 39 *Magis enim cantus, & solers inde fieri debet, & num. 47. & 48.*
- 40 *Ignorantia Juris ex propria culpa, nequit suffragari.*
- 41 *Culpa, & negligentia propria nulli prodesse debet.*

IN Responso pro veritate à me edito in hac Causa quoad articulum transfessionis, censui, illam non sustineri, & impugnari posse etiam à D. Philippo Cataneo Transfessionem, multoque magis ab ejus Primogenito, & reliquis substitutis, qui stipulationi dictae transfessionis minime interveniunt, eaque motus sui ratione, quod illa inniteretur fundamentis undique insubstantibus tamquam celebrata tum cum supposito validitatis donationis, quae Viennae facta reperiebatur à bon. mem. R. P. D. Dominico de Marinis, tum etiam cum supposito existentis nonnullorum creditorum contra hereditatem dicti R. P. D. Dominici, quando utrumque profus deferere compertum est ex deductis in dicta mea allegatione.

At verò, cum adhuc censuem, dictam transfessionem initam reverà fuisse ex his duobus falsis suppositis, idcirco non abducere à mea priori sententia, quod videlicet illa invalida, ac irrita sit, ideoque liceat D. Philippo, ejusque Primogenito, aliisque deinceps substitutis, eandem directè impugnare tamquam celebratam ex errore, & falsa causa, quae admittit consensum ab actu, si enim dictus D. Philippus novisset insubstantiam assertae donationis, & creditorum, certè minime transgressus, juxta firmata in dicta mea allegatione, & disponit Text. in leg. cum patrem 36. ff. famul. ercisc. ibi = non enim transactum inter eos intelligitur, cum ille deberet esse putaverit = ac dixit Rota in Perrina transfessionis 8. Junii 1712. §. Quoniam in ordine ibi = signum evidens, quod si supposuisset casus qui posse Bona Virginia cum medietate hereditatis Pellina, nequitam transgressus = eorum bo. mem. Anselmo.

Et sanè quod transactio facta cum supposito validitatis alicujus dispositionis, quae tamen sustineri non poterat, invalida sit, tradit Altograd. contr. 37. num. 2, & Vercel. de transfess. quafi. 96. num. 36., & est optimus Textus in leg. 4. Cod. de jur. & facti. ignor. ita loquens = Si post devotionem factam testamenti vitium in lucem emerit, ex his, quae per ignorantiam confecta sunt,

K 2

pra-

prajudicium tibi non comparabitur; ostende igitur apud Restorem Virum clarissimum amicum, nostrum testamentum vel fidei veri deficiente, vel Juris ratione stare non posse, ut in scriptura scriptura, quae testamenti vice prolata est, solidam successorem obtineat = qui quidem Textus, etiam loquatur de divisione, ejus tamen dispositio locum sibi vindicat, etiam in transactione, quia haec duo inter se equiparantur *Urcol. consil. forens. cap. 48. num. 35. & seqq. & de transact. quæst. 70. num. 5. Rot. decis. 26. num. 1. part. 15. rec. Ut etiam viceversa irritam esse transactionem initam cum supposito invaliditatis alicujus dispositionis, donationis nimirum, quæ nulla reputaretur ob defectum solemnitatum, quas deinde intervenisse compertum fuit, admonet *Rota coram Pen. decis. 70. & decis. 93. & refert Urcol. de transact. quæst. 96. num. 34. & de nullitate transactionis celebratae cum supposito existentiae, & subsistentiae crediti, quod verè non subsistebat, & post transactionem aut extinguitur, aut turbidum, & illiquidum repertum fuit, agit *Rota in Romana Pecuniaria 24. Martii 1719. §. Cuius enim, & per tot. & in ejus confirmatoria 29. Januarii 1720. §. Item enim, & §. Ita Domini coram Foscari.***

Neque verò in hypothesi nostra eadem suffineri posse videtur eo sub obtentu, quod tempore initae transactionis res saltem dubia esset, respectu namque donationis factæ Viennæ, disceptata dicebatur inter Jurisperitos pro veritate super illius validitate, vel nullitate consultos: & pro validitate respondit D. Advocatus Arrigis: respectu verò creditorum, illa tunc temporis vera omnino, & subsistentia apparebat, dum nulla prorsus habebatur notitia illorum extinctionis.

Quod enim attinet ad validitatem dictæ donationis, etsi pro ea responderet eximius ille, mihi quæ semper venerandi nominis Jurisconsultus, & Præceptor meus bon. mem. R.P.D. Arrigis, nihilominus, ut perspicui potest ex ejus responso, fortè plures illum latuerunt facti circumstantiæ deinde detectæ, propterea quæ dictæ ejus responsum sufficiens non videtur ad constituendum in statu dubietatis rem alioquin in puncto Juris clarum, quoties saltem non allegat auctoritates punctuales, sed fundatur solum in eo, quod sicuti prima donatio fuit inter vivos, ita quoque censeri debeat hæc secunda, quæ continet augmentum illius, ex regula generali, quod de augmento idem iudicium feratur, quod de principali, eodemque Jure determinatur, quod quidem nimis vagum, & generale argumentum jam plenè constatum est in dicta mea priori allegatione, in qua præterea demonstratum fuit, tale argumentum cessare ex facto, quia nempe aliud augmentum dictæ Primogenituræ in contractu instituitur, ordinatum fuerat per viam ultimæ voluntatis, unde nil prohibet, quin & istud simili modo ordinatum censeri possit in donatione causâ mortis, maxime quia nec adhibitus fuit consuetus numerus duorum Testium adhiberi soli-

tus in donatione inter vivos, ideoque neque, etiam uti talis suffineri posset asserta donatio celebrata Viennæ: Igitur non ita facile dicendum est ex responso, & ratiociniis Advocatorum, rem alioquin claram, ad effectum, de quo agitur, dubiam redditam censeri posse, ut post *Androl. contr. 286. num. 85. & seqq.*, docet *Urcol. de transact. quæst. 44. num. 24. & seqq.* loquens his verbis: « Ex scripturis verò allegationibus, vel ratiociniis Advocatorum, qui in Causa scripturæ absque ulla lege, aut Doctore, qui in terminis allegatur, non potest reddi res dubia, & incerta, quando ex altera parte articulus Juris non controversus demonstratur, ut notavit *Androl. &c. nam quæstio Juris dubia non dicitur, quando apertis Libris decisa potest &c.* »

Præsertim verò, quando non agitur de sustinenda transactione quoad ipsos Transigentes tantum liberam suorum Bonorum dispositionem habentes, & eorum Successores ipsorum, factum servare obligatos, sed illa per se, & absolute adeo valida esse contenditur, ut eadem affici debeant Successores, etiam venientes independentes à Transigentibus ex persona, & Jure proprio: tunc enim non sufficit quilibet simplex, & nuda dubietas, ac dictum, & opinio unius Doctoris, vel timor future litis, sed ea debet esse mixta, regulata scilicet cum bono jure, & bona fide, itaut negotium more prudentis Administratoris dicatur fideliter, & utiliter gestum in beneficium omnium Successorum *Card. de Luc. de Emphy. disc. 52. num. 12. de alienat. disc. 24. num. 15. & disc. 50. num. 29. & de emphy. disc. 39. num. 10. & Urcol. de transact. quæst. 41. num. 23.*

Frustrà verò in nostra hypothesi obtenditur illa omnium ore trita regula, quæ traditur ad sustinendam transactionem sufficere quamlibet dubietatem, ea quippe locum sibi vindicat, quando in transactione res deducta fuit tamquam dubia, secus vero, quando supposita fuit tamquam omnino certa, prout validitas dictæ donationis factæ Viennæ supposita videtur in transactione, de qua agitur, tali enim casu sequenda est illa alia Juris determinatio, per quam nulla declaratur transactio erronea, & sub falso, & insubsistenti supposito celebrata, ex deductis per *Valeros. de transact. tit. 6. quæst. 96. per tot.*

Ut etiam ob non absurdilem rationem dubium aliquid aptum ad sustinendam transactionem, desumi nequit ex supposito existentie, & realitatis creditorum, cum & ista in transactione deducta fuerint tamquam certa, & indubitata, non tamquam dubia, alioquin enim frustra quereretur de nullitate transactionis ex capite erroris, & falsæ causæ in ea expresse, si ad illam sustinendam sufficeret dubietas resultans ex eo, quod tempore initæ transactionis res crederetur certa, & indubitata: Error quippe, & falsitas Causæ supponunt, aliquid in transactione habitum fuisse pro vero, & subsistenti, quod postea falsum, & insubsistens repertum fuit: si autem sola credulitas veritatis, & existentie rei

tem-

tempore celebrata transactionis produceret dubium aptum ad illam sustinendam, iam pater, quod nulla amplius transactio revocaretur ex capite erroris, & falsitatis causis; & tamen, quotidiè transactiones ex hoc capite revocari videmus, unde fieri oportet, solam credulitatem, & opinionem, in qua tempore transactionis Transigentes versabantur, minimè sufficere pro illa sustinenda, quando res in transactione deducta fuit tamquam certa, & indubitata.

Minus etiam obesse potest, quod transactio rescindi non possit prætextu Jurum noviter, & post transactionem repertorum *leg. sub prætextu 19. Cod. de transact.*, quia simili modo respondetur, id procedere in casu, quo Jura noviter reperta respicerent rem in transactione deductam tamquam dubiam, non verò quando illis evinceretur error, falsitas, & insubsistentia rei in transactione suppositæ tamquam veræ, & indubitæ, & ratio est, quia in primo casu jura noviter reperta non tollunt dubietatem ejusdem rei, quæ aderat tempore initæ transactionis, & idcirco hæc per illa non infringitur. At verò in secundo casu, deductionis nempe rei tamquam certæ & indubitæ, jura noviter reperta ostendunt, rem aliter se habere, quam fuerat in transactione supposita, & consequenter inducunt errorem removensent consensum, sine quo subsistere nequit transactio *leg. ex falso 42. Cod. de transact., Valens. de transact. tit. 6. q. 3. num. 1. & 14., Ortol. eodem tit. quest. 92. num. 14., & quest. 96. num. 2. & seq., Rota coram Bichio decisi. 192. num. 4. in rec. decisi. 226. num. 9. part. 16.*

Eadem verò corrueret, etiam si alterutrum ex dictis suppositis, validitatis nempe donationis, & existentie creditorum subsisteret, cum enim illa non æquè principaliter, & alternativè, sed copulativè considerata fuisse videantur in transactione, idcirco non sufficit, alterum dumtaxat eorum verificari, sed requiritur verificatio utriusque, alioquin, altero deficiente, actus non sustinetur, ut in specie dixit *Rota in Perusina transactionis 8. Junii 1712. §. Ceterum quando coram ben. mem. Ansaldo.*

Quæ cum ita sint, parvi refert, ex facto cessare dici posse aliqua ex his argumentis, quæ in mea allegatione deducta fuerunt pro excludenda bona fide in Transigentibus ad effectum eximendi Successores jure proprio venientes ab obligatione, & onere observandi eandem transactionem, non enim illorum singula expensæ fuerunt tamquam necessaria ad effectum prædictum, dum, quoties transactio corruit ex defectu consensus propter errorem, & falsitatem causæ, sicuti non ligat Transigentes, ita multo minus Successores, absque eo quod tali casu opus sit probare malam fidem in Transigentibus, vel eorum bona fides, si forte adfuit, suffragari possit ad effectum sustinendi transactionem, etiam quoad Successores habentes jura propria, & omnino independents ab ipsis Transigentibus.

Hæc quoad articulum transactionis, quo ve-

rò ad alterum reintegrationis, pro excusando D. Comite Philippo ab onere dicte reintegrationis faciendæ, saltem usque ab initio, duo obtinentur, nimirum ejus minor ætas tempore obitus Testatoris, quæ durante, semper tam in judicio, quam extrâ supposita fuit valida, donatio facta Viennæ, & quod major effectus, quamvis haberet tempus sex mensium ad deliberandum, an ipsi expedit acceptare dispositionem dicti R.P.D. Dominici, nihilominus, quia dubitare cepit de validitate dicte donationis, statim super ea consuluit Jurisperitos, qui tamen concordēs non fuerunt, ideoque nihil sit, quod imputari queat culpæ, & negligentie dicti D. Comitis Philippi, sine qua ipse condemnari non posse videtur ad dictam reintegrationem faciendam, saltem usque ab initio.

Neutro tamen illum juvari posse arbitror ad effectum evitandi dictam reintegrationem: non quidem minori ætate, quia, sicut minori ignorantia Juris non nocet *per Text. in leg. quævis 11. §. & ibi Gloss. Cod. de Test., & fact. ignoran.*, adhuc tamen, etiam subducta minori ætate, tantum temporis effluxisse videtur, quo commodè investissementum confici potuit; minus verò eidem prodesse potest discrepantia inter Jurisperitos consultos super validitate donationis, inde enim potius excitari, magisque cautus, & solertior reddi debebat in propriis jurebus vindicandis, illique etiam, si opus fuisset, in judicio experiendis, quod si facere omisit, quinimodò transigendo passus fuit, universa capitalia Primogenituræ adscripsi D. Paulo, perinde ac si nullo prorsus numero habitæ dubietate, ac dissidio consulendum) de validitate donationis nulla ei esset dubitatio, & ipse super dictis bonis nullum jus habere, nemo non videt, id ejus culpæ, & negligentie esse imputandum, quæ posita, certè allegare nequit ignorantiam nullitatis dicte donationis, quia jura negligenti non succurrunt *Thobor. axiom. jur. lib. 9. cap. 6. axiom. 12. vers. sic etiam circa med., & culpa, & negligentia nunquam prodest illi, qui culposus, & negligenter peccavit Rota in Romana Communicationis Bonorum 7. Maii 1708. §. Nec Celso coram Moliner, & in Firmata Inimicitia 9. Decembris 1712. §. Adverterunt namque, & §. Verum enim coram Rōs Aldrovando, & latè demonstratum fuit in mea allegatione, ad quam in reliquis remissivè me habeo.*

Admonendo solum, quod idem in dicta mea allegatione firmavi, reintegrationem esse faciendam ad D. Comite Philippo, quia id à me expressè questum fuit, quis nempe ad dictam reintegrationem faciendam teneretur; Verumtamen non idcirco statueri intellexi, quod idem D. Philippus ad illam teneretur, tametsi cum nullus urgeret, nisi enim ipse magis fidum, & laudabile obsequium præstare velit voluntati Disponentis, dicta reintegratione, utpotè respiciens interitè dumtaxat successive vocatorum, ad eorum petitionem facienda erit.

*Parmen. rescissionis Locationis,
sive restituti.*

Rescissio locationis vestigialium conventa in casu Belli per hæc verba = *In casu de guerra guerreggiata* = locum obtinet in quolibet casu Belli, sive formaliter indicti, sive non, sive etiam solus adfuerit Belli timor, negotiationem impediens. Belli infortunia, & calamitates latè describuntur.

VOTUM VIII.

- 1 Conducitur usu rei locata ob impedimentum Belli prohibitus, potest in sententia aliquorum à locatione recedere.
- 2 Contrarium tamen alii adfirmant.
- 3 Locatio sequitur, usu rei alterato, atque odempto, amplius consistere.
- 4 In locationibus vestigialium, & in ceteris contractibus, obligatio, & dispositio qualibet debet ex equitate, rebus sic stantibus, intelligi.
- 5 Præsertim, si pactio intercesserit, rebus immutatis, à contractu rescindendi.
- 6 In locationibus vestigialium, pro eorum rescissione in casu Belli, pactio magis, & placita, contrahentium, quam iuris dispositio, attendenda sunt, & num. 7. & 8.
- 9 In locationibus vestigialium conventio omnis habita pro casu Belli, modò licita sit, & à jure non prohibita, religiose est observanda.
- 10 Conducitur rescissio, ob infortunium Belli, in pactum deducta, summè equitatis, & ratione probata reperitur.
- 11 Vestigialia facile possunt exigi, cùm commercia, & negotiatio vigent, & num. 27.
- 12 Vestigialium pensatio à sola negotiatione, tanquam à sua causa, pendet.
- 13 Vestigialia Publicani magno pretio conducunt ex præsupposito an exigendi in quantitate, consueverunt.
- 14 In locationibus Vestigialium rescissio faciliè à sapientis Principibus indulgeri consuevit ex superveniente Belli calamitate.
- 15 Etiam deficiente rescissionis pacto, & num. 16., 17., & 18.
- 16 Vestigialium Conductores non modò à bellicæ calamitate, sed etiam à metu calamitatis, quem solus Belli timor adferre potest, defendendi sunt. Et Cicero in Oratione pro L. Manilio hac de re peroratur laudatur.
- 17 In locationibus Vestigialium, ubi res est de revelatione à damno ex Bello derivante, damnum ipsam potius, quam istius causa spectanda est.
- 18 Et eorum Conductores rescindenda sunt non solum damno, quæ Bellum, sed quæ etiam timor Belli intulerit, & num. 43.
- 19 Bello peior est timor ipse belli.
- 20 Timor autem est ex solo belli periculo iustus dicitur.
- 21 Bello etiam imminuto, vel propinquo, statim commercia pristino statui nequeant restitui.

- 22 Belli reliquie, & effectus, etiam post illud confectum, perdurare dicuntur.
- 23 Idque in finem, ut Vestigialium Conductores à susceptis obligationibus exonerentur.
- 24 Mercatores non ita faciliè se committunt iniqui militibus circumscripto, atque interclusa.
- 25 Commercia ut sublata dicantur, & vestigialia amissa, sat est, vicinas Provincias bello conflagrare.
- 26 Belli calamitas non minùs ab hostilium copiarum secutis accipitur, quam ab amicorum lascivis.
- 27 Conductores tam priorum Prædiorum, quam Vestigialium liberandi sunt à formidine depredationum ipsi ab amico etiam milite impendantur.
- 28 Bellum dicitur, quod cum solemnitate Edicti in Can. 1. caus. 23. quæb. 3. facti promulgatum.
- 29 Bellum, licet non fuerit solemniter indictum, attamen locum habet rescissio locationis Vestigialium in casu Belli conventa.
- 30 Locationis Vestigialium rescissio conventa indefinitè in casu Belli, de quacunque Belli casu intelligenda est.
- 31 In locationibus sola bonæ fidei, & equitatis ratio inspicienda est.
- 32 Conductori agenti de damno vitando benignè potiorum interpretatio debet succurri.
- 33 Si præsertim cum Conductore Vestigialium agatur.
- 34 Conductores Vestigialium rei, & fortunæ curæ Principi summo tempore esse debent.
- 35 Conducitur rescissio in Conductores Vestigialium in casu Belli stipulatam, fuisse rescissam ad Bellum solummodò formaliter intimatum, nulla est, quæ suadeat, ratio.
- 36 Conductores Vestigialium prius de evitandis infortuniis, deinde de stipulanda conducione solent cogitare.
- 37 Et causa eorum facilis est liber usus, & perceptio Vestigialium, & num. 42.
- 38 Conductores Vestigialium, causis Belli prohibitis eorum usu, & commoditas, nam, eademque ad sui favorem habet Juri determinationem pro rescissione damni, quocunque ex Belli casu illud evenierit.
- 39 Locationis Vestigialium rescissio stipulata in casu Belli, summi debet deducere effectum non à die ejus declarationis, sed ex quo damnum Conductori pati cepit, & num. 43.
- 40 Aliis irrita, atque inutilis ejusmodi rescissio posset evadere, si ejus declarationis tempus asset expectandum.
- 41 Declaratio ex se nil de novo dat, sed datum significat, novamque speciem non facit, sed, quæ fuit, detegit.
- 42 Locationis Vestigialium rescissio in casu Belli causam præbet non ipsius rescissionis declarationis, sed damnum ex Bello passum.
- 43 Promissio restitui idem est, ac promissio rescissionis mercedis.
- 44 Locationis Rescissio ubi locum habet, potiori jure peti potest mercedis rescissio.

- 52 *Conductori Vectigalium ex causa Belli damnum passu remissu mercedis debetur.*
- 53 *Conductori Vectigalium ex causa Belli damnum passu, istud rescindendum duntaxat non est in quantitate antecedente medietatem fractionum amissorum.*
- 54 *Sed vel in tota eorum quantitate, & num. 55. 56. 57. 58., & 59., vel saltem in quantitate antecedente sentiam eorundem fractionum partem, & cum. 60., & 61.*
- 57 *In locationibus Vectigalium damnum ex causa Belli obveniens, non tam censetur illatum fructibus, quam perire rei substantiam, quæ in negotiatione consistit.*
- 59 *In locationibus rerum Fiscalium, ut restitio damni locum habeat, illud non requiritur ultra dimidium.*
- 60 *Sed sufficit in sexta parte.*
- 61 *In contractibus cum Fisco celebratis lesio in sexta parte dicitur enormis, ac sufficit ad eorum rescissionem.*
- 62 *Damni restitio in locationibus, si in certo casu conventa sit, nulla habenda ratio, an de jure, vel in qua summa debeatur.*
- 63 *Et debita dicitur vigore pacti respicientis certum eventum, certamque fractionum diminutionem.*
- 64 *Stipulatio ut commissio dicatur, sufficit, quod nudum purificetur scilicet in conventionem deductum.*

DUCALIS Camera Serenissimi Ducis Parmæ, & Placentiæ locavit anno 1695. Dño N. Datium magnum mercium, his capite pactis = *Quarto, che in ogni caso di Guerra, guerra, o di Feste abitabile la questa flattero, o per Peste, che fusse a Venezia, o a Milano, o Genova, o Livorno, che Dio non voglia, per l'anno, e per l'altro de' quali fosse levato il commercio di Venezia, o di Milano, Genova, o Livorno, o d'alcun di loro, che in tal caso s'intenda finire la locazione per il tempo a venire dopo, che sarà dichiarato esser venuto il detto caso; Sia però obbligato il Conductore pagare in tal caso l'entiero del fittu dovuto per il tempo scorso; Dovrà però seguitare l'esigenza, quando la Camera non deputasse qualche Regente, tenendo nota chiara, e distinta de' pagamenti, che verranno fatti, e dovranno render conto del danaro riscosso, o che s'avesse da riscotere per quell'anno, che verrà detto caso alla rate del tempo, ad elezione della Camera, con che per l'assistenza di tale esigenza abbi a conseguire quella recognizione, che arbitrerà l'Illmo Magistrato =*

His additum quinto loco fuit = Che in qualunque caso, che per giustizia competesse il restituito a detto Conductore; mentre però abbia usata la dovuta diligenza; e non sia cosa sua, di che se la possa imputare, possa demandare restituito, purché il danno ecceda la quantità di lire quattro mila per ciascun' anno, come sopra, non possa pretendere restituito alcuno, dichiarando rispettivamente, che in ogni caso di restituito il Conductore debba sem-

pre perdere le lire quattro mila per ciascun' anno, & il detto restituito sia dalla detta somma in su; non possa però esso Conductore pretendere restituito, se lui obbocherà detto danno per nuova locazione per più fittu di quello, pagar deve in virtù della presente locazione, o di quello, che realmente, & con effetto si coverà ordinariamente da esso; nè tampoco il Conductore, in caso di restituito possa trattenere in mano gl' aglitti, ma abbi da pagarli di mese in mese fin tanto, che sia liquidato detto restituito =

Notum est, quàm maximo, quàm teterrimo, quàm exitioso bello Italia tota conflagraverit, etiamque num ardeat, cuius quidem Belli tempestate, postquam præterito anno pars illa Lombardiæ, quæ superior dicitur, miserè jactata fuit, anno, qui modò excurrit, pars inferior servilimè vexari coepit, nec impendens, vicinique malum vitavit Ducatus Parmæ, & Placentiæ graviter afflicti Belli calamitate, quæ incurrente anno palam serpere in eo coepit: quippe aderant propè Cæsar, & potentissimum Regum maxime copie, atque exercitus terrore, & tumultu Belli omnia perturbantes, atque permittentes; ideoque in dubium veire nequit, quin factus fuerit locus rescissioni locationis cootabilis in quarto capitulo. Licet enim, juxta strictionis juris censuram, severioresque regulas, plurimi docuerint, superveniens Belli impedimentum, quod Conductori prohibeatur temporario usu rei locate, non præbere juxtam causam discedendi à locazione, alii verò affirmaverint, hujusmodi impedimento dissolvi obligationem omnem Conductoris, quæ rei statu alterato, & usu adempto, locatio consistere amplius nequeat, *Alcimus cons. 762. num. 3., Terron. ad consuetud. Bordigol. tit. 2. l. 3., Quis sequitur Carpan. ad Stat. Mediolan. tom. 3. cap. 394. num. 376., Capon. contr. 36. num. 2., Mansueti ad Capic. larr. decis. 162. nu. 9. & seq., Rosa consult. 39. num. 3., & seq., ob summam illam æquitatis rationem, quæ tum ceteris omnibus, tum præcipue locationis contractui inesse dicitur, quod videlicet obligatio, & dispositio omnis semper sit ioteligencia videatur, ut, rebus sic stantibus, inque eodem statu permanentibus, firma, rataque habenda sit, ex iuribus, & concordantibus auctoritatibus cumulatis apud Pegaf. varior. res. l. cap. 3. num. 974., & seq., Tindot. quasi. civil. part. 1. cap. 31. num. 9., Massif. Trismagist. legal. ratio. cin. 7. num. 13., & seq., Remyso observ. 57. num. 14., Rosa dicta consult. 39. num. 5., Massif. consult. 26. num. 30., & 84., nihilominus res omni dubitatione vacat in nostra hypothetis ob pactum expressum, quo in casu Belli recessus à Conductore permittitur legitur: Verùm si quidem in contractu, in quo magis, quàm juri dispositio, pacta, & Contractum placita inspicienda, observandaque sunt, juxta consil. Angel. 312., Tindot. res. l. civil. d. cap. 31. nu. 14., & seq., Card. de Luca de regal. disc. 64. num. 2., de locat. disc. 2. num. 3., Gibb. consil. decis. 42. num. 9., & seq., Pacien. de locat., & con-*

condit. cap. 47. num. 36., & cap. 49. num. 1., & seqq., *Rota ceram Coccin. decis. 432. nr. 14.*, & 12., & per tot., momentum omne hujus contractus constitutus in ferie, & natura pactorum, & notat idem de Luca de locat. disc. 1. num. 21., referens verba dicte decisionis, & de simili rescissione conductionis vectigalium stipulata in casu Belli cum permissione, durante Bello, illa exigendi administratorio titulo, est plena resolutio *Altolini 44.*, edita in una *Bonsenien. Pecuniaria, seu Affiliis Gabbellorum*, in qua plures emanarunt decisiones impressæ apud eundem idem firmantes, quibus addenda est alia, *part. 13. rec. in ordine la 391.*

Et quidem, si in hac specie conventio omnis, quæ licita sit, & à jure non prohibita, religiose custodienda est ex *Tundate mon. citata cap. 31. num. 15.*, quanto potiori jure illi firmiter inherendum erit in casu nostro, quia rescissio conductionis, ob infortunium Belli in pactum deducta, summâ æquitate ratione probata reperitur, cuique enim notum est, vectigalia facile exigi, atque coerceri posse, cum commercia, & negotio vigent, penitus verò conquiescere, illis intermissis, quasi defecisse, dicatur rei substantia, si quippe tanquam à sua causa, à sola negotiatione Vectigalium penitentiatio precipitetur *Massif. Trismagistr. legal. ratiocin. 7. num. 9.*, & seqq., *Capon. contr. Forens. 36. num. 16.*, *Massif. consil. 26. num. 73.*, *Tundate. resol. civil. cap. 31. num. 30.*, & seqq., 1. Quamobrem supremi Principes agnoscetes, Publicanos cum tanta pensione vectigalia conducere ex præsupposito, quod illa facile in consueta quantitate exigere possint, aliis non conducturi, cessante tali præsupposito, juxta *consil. 14. Anchoran. 402.*, æqui promde, bonique ratione consequerunt indulgere rescissionem locationis, ob interrupta commercia ex superveniente Belli calamitate, permittendo eisdem administratorio nomine Vectigalium exactiorem, idque egerunt, tamen nullo expulso pacto ad hanc rescissionem cogentur, sic enim cum quodam Appaltatore Gabelle Ferri Romæ actum refert *Card. de Luca de regul. disc. 64.*, & disc. 80., imò hujus æquitatis dictamen non solum summus Pontifex, qui illius auctor, & vindex est, sequutus fuit, sed ab aliis observatum reperitur, nam cùm maximè Gallorum exercitus Batavorum Provincias penè omnes invasisset, anno 1672. solemnè Statuum Hollandiæ ordinatione Conductores Vectigalium exonerati fuerunt à conductione, deputatis Administratoribus, per quos illa exigerecentur commodo publici Ærarii, atque bonestâ transactione sarcitis damnis universis ante dissolutionem locationis Conductoribus illatis, eisdemque non fuit objecta universalis renunciatio casuum fortuitarum, quam in conductione vectigalium amplissime fecerant, visum enim fuit æquitatis rationem præferendam esse pactorum rigori, ut testatur *Abrahamus à Westel in suo tractatu de remissione mercedis cap. 7. num. 15.*

Nique turbat, resolutionem locationis fandi-

tam fuisse in solo casu di *Guerra guerreggiata, à di peste notabile in questo State*, ideoque locum illi tactum dici non posse in nostra hypothesi, in qua, licet Ditiones Serenissimi Ducis Parmæ Caesaris milite, regisque copiis undequaque circumseptæ, & sæpius referta videre fuerint, attamen ipse nulli partium fodere junctus pacem cum utrisque gerebat, servando illam, quam nostris dicunt, perfectam neutralitatem, ideoque Regiones eidem subiectæ Belli potius contigione aliqua tactæ, quam Bello ipso afflictæ dici possunt, illud enim nunquàm ibi confedit, sed exterorum exercituum Duces, prout militarium expeditionum ratio, & agendi opportunitas postulabat, castra, copiasque suas deducebant per loca Ducatus Parmensis, & Placentini hostem oppugnaturi, & hostili solo Belum illaturi.

Nil, inquam, hoc turbat, quia argumenta, & rationes istæ, præclaris sententiis jam consutæ leguntur à summo illo, sapientissimoque Romanæ eloquentiæ Parente in ea copiosissima, atque ornatissima oratione *pro lege manilia*, in qua causa hæc perorata videri potest, gravissimis siquidem argumentis in ea ostenditur, Publicanos, & Vectigalium conductores non modò à calamitate, sed à meti calamitatis, quem solus belli timor afferre potest, esse defendendos. *Nam ceteris in rebus cum venit calamitas, tunc detrimentum accipitur, & in Vectigalibus non solum adventus mali, sed etiam metus ipse affert calamitatem; nùm cùm hostium copia non longe absint, etiam si irruptio solito nulla sit, tamen pecora relinquuntur, agricultura deferitur, mercatorum navigatio conquestritur. Idæ neque ex portu, neque ex decimis, neque ex scriptura Vectigal coerceri potest, quare sæpe totius anni fructus non ramore periculi, atque non Belli terrore amittitur, quo tandem animo esse existimatis aut eos, qui Vectigalia vobis pensant, aut eos, qui emercent, atque emigant cum duo Reges cum maximis copiis propè adfuit cùm non minoris equitatis perbrevis tempore totius anni Vectigal auferri possit cùm Publicani famulas maximas, quos in salinis habent, quos in agris, quos in portibus, atque custodiis magno periculo se habere arbitrantur? Putatis ne vos illis rebus frui posse nisi eos, qui vobis fructuosissimi sunt, conservaveritis non solum (ut antè dixi) calamitate, sed etiam calamitatis formidinis liberatos?*

Quamobrem ex hoc egregio Ciceronis loco multi ex nostris inferentes, in subiecta materia spectandum potius esse effectum, nempe damnum, quàm causam, censuerunt vectigalium conductores non solum relevandos esse à calamitate Bello ipso illata, sed faciendâ quoque damna, quæ solus Belli timor eisdem intulerit, ut apud *Ripam de prius. contr. cons. pess. num. 235.*, quam refert, & sequitur *Altolini. resol. 44. num. 18.*, *Abrahamus à Westel. in dicte tract. de remiss. merced. cap. 1. num. 10.*, *Ramus. cons. 10. num. 23.*, idque etiam tradiderunt *Pacius, de locat.*, & *condit. cap. 46. num. 23.*, *Mantic. decis. 35. sub num. 5.*, *clar. mem. Card. de Luca de*

- regul. dist. 64. num. 9. Rota in dd. decif. post d. consulti. Attilia. scilicet num. 26. ; nam, ut re-*
 12 *ait Seneca, peior est bello timor ipse Belli,*
ideoque non requiritur, ut Annibal sit ante,
 13 *portas, sed sufficit iustus Belli metus, & causa,*
cur periculum timeatur, juxta Alpheni senten-
tiam in leg. habitatores 30. in fine ff. locati. Card.
de Luca de regul. dist. 71. num. 30. Capon con-
trov. 36. num. 24. & prosequitur Abrahamus,
& Attilia. locis citatis Hieronym. Panisibman-
us praticob. quest. part. 1. quest. 2. num. 5. &
 6. *Capon. contrav. 36. num. 7. 13. & seq. Pe-*
gnier. decif. 114. quinimo etiam post imminu-
 tum, vel propulsum Bellum cum commer-
 24 *cia, & negotiatio pristino statui subito restitui*
non possunt, Belli reliquæ, & effectus, etiam
 25 *post illud confectum, perdurare dicuntur, ad*
hoc ut Conductores à susceptis obligationibus,
 26 *exonerentur Rosa consulti. 39. num. 16. & seqq.*
Manfredi. ad cop. larr. decif. 162. num. 8.

Hinc parvi reit, quod vicini exercitus ho-
 27 *stilitate non invaserint Ditiones Serenissimi Ducis,*
cui ab illis Bellum nunquam fuerat indi-
 28 *cium, quia cum vestigia copiosissime, & facili-*
ter exigantur, quum inter finitimas Regiones
libera sunt commercia, quum negotiatio vi-
 get, & quum mercatores sine metu periculi
 pro importandis, & exportandis mercibus in
 exteris Provinciis excurrere possunt, viceversa
 necesse est, quod illa penitus conquiescant, si
 hæc omnia perturbentur terrore Belli, calamitate,
 & periculis vicinas regiones assideantibus
 que enim securitas mercatoribus, atque nego-
 tioribus esse potest, ubi militaris licentia de-
 baccatur; & si, ut cecinit Satyricus (satyra 10.
Pasca licet portas argenti vasa pari
Nocte iter ingressus gladium, continuo timebis,
Et nota ad Lunam trepidabis arundinis umbram.

- 28 *quo animo mercatores substantiis suis, divitiis-*
que onusti se committit itineri, quod miles
assiduus excursionibus infestat, atque intercludit
Parumne, ut ait Cicero cilion. 5. in Verrem =
parumne multa mercatoribus sunt necessarii peri-
culo subeunda fortuna, nisi etiam ha formidinet ob
militum licentia illis impendebunt = quamobrem,
 atque ita vestigia omnia amissa dicantur, sa-
 29 *tis est vicinas Provinciis Bello conflagrare, ut*
docuerunt Capon. d. contr. 36. num. 13. & seqq.
Reynoso observ. 57. num. 13.

Prout etiam nil turbat, quod à Bello, quo ar-
 det Italia, utpote suscepto adversus Hispania-
 rum Regem, eademque subditas Ditiones, im-
 munes sint Italice Principes, quibuscum illud
 30 *non geritur, quia non minus ab hostiliu copiarum*
sevitia, quam ab amici exercitus la-
scivia calamitas accipitur, argumento Teut. in
leg. ex conditio 15. Si vis tempestatis ibi = idem-
que dicendum, si exercitus praterier per lasciviam
aliquid obfusit = ff. locati, ideoque si ve agatur
 cum privatorum pradiorum Conductioribus,
 31 *sive res sit cum iis, qui publica vestigia exer-*
cent, atque exigunt, liberandi sunt ab illarum
etiam depredationum formidine, quæ ab ami-

De Contract.

co milite frequenter illis impendunt, ut post
Curtium Nevissimum, alioquin firmat Girgi-
reus conf. 96. ex num. 79. tom. 1., quem refert,
& sequitur Capon. contr. 36. num. 14. in fine.

Verum cur in re non dubia argumentis uti-
 mur non necessariis? his siquidem egeremus, si
 Belli tempestas, quæ longè, latèque debaccata
 est per vicinas Regiones, statum Parmensem,
 & Placentinum nullo pacto attigisset, at in ca-
 su nostro, si veritatem amamus, absuit fortè
 Belli nomen minimè promulgati cum solemnitate
 edicti præscripta in cas. 1. cons. 23. quest. 3.,
 at Belli mala omnia, erumnaque pleno veluti
 agmine in didas Ditiones irruerunt, Judices
 enim omnes, quotquot hanc causam iudicaturi
 sunt, suis prope dicam è subscelliis viderunt prælia,
 audierunt tormentorum strepitum, suisque
 auribus exceperunt fragorem ruinarum Oppido-
 rum, quæ pro Bello administrandi opportunitate
 à Regis, Cæsareis militibus oppug-
 nabantur, noverunt incommoda, detrimen-
 ta, & clades ex diutina metatorum militum
 statione, atque hospitacione universis subditis
 illata, quæ colluget, atque à Batavo Senatu
 iusta ratione alias sarcita refert Abrahamus à
 Wesel. de remission. merc. cap. 3. non est, cur
 memorem agrorum direptiones, populacionesque;
 Cives enim ipsi Parmensis, & Placentine
 Civitatis, aliorumque munitionum locorum,
 muris inclusienserunt damna, ac pecuniarum
 perpeffi ob abducta armenta, exportatas segetes,
 & interceptam annonam, quæ è villis, pagi-
 que ad Civitatem plaustris, & jumentis quoti-
 die advehi consueverat, tantique malis nul-
 lus alius finis datus est, quim postquam omnia
 hospitacione, & rapina exhausta, atque exina-
 nita fuerunt miserè quandoque necatis iis, qui
 exiguas reliquias militum lascivie superstites
 pro sustentanda vita conservare curabant. His
 omnibus additur, quod superior, & inferior
 pars Eridani munitissimè obfirmata pontibus,
 atque prædiis, præclusa penitus erat naviga-
 tioni, patebatque solum traiectioni militis fini-
 timas regiones assiduus excursionibus infestantis,
 & terrore implentis, ideoque non ex Januæ,
 & Liburni portu, non ex Veneta, & Mediolanensi
 Ditione merces ullæ in statum Parmensem
 cymbis advehi poterant.

Ex quibus omnibus cum manifestè pateat,
 statum Parmensem, & Placentinum nullo ferè
 Belli incommodo, aut calamitate caruisse, &
 Eridani navigationem omnissimè, præclusamque
 penitus fuisse, in dubium venire nequit, quin
 factus fuerit locus rescissioni contractus in casu
 Belli, & impeditæ navigationis stipulate in di-
 cto quarto capitulo, licet solemnè illius indi-
 cto per edictum non præcesserit, idemque mi-
 nimè geratur adversus Serenissimum Ducem
 Parmæ, ejusque subditos, hujusmodi namque
 restrictio rescissionis locationis ad hunc præci-
 sum, & formalem casum, quo Bellum solemniter
 intimatum fuisset Serenissimo Duci, non
 33 *legitur in dicto quarto Capitulo, in quo indefi-*
nite promissa sunt, in casu di Ghetto gnetteggia-

L

12,

- ta, & di peste notabile in detto Stato, ideoque, juxta naturam indefinitæ dispositionis, vi, & significacione suâ complectitur casus omnes, sub ea comprehensos per ea, quæ tradit *Thabor axiom. jur. lib. 9. cap. 54.*, nec etiam de juris censura, aut mente Contrahentium recipienda videretur, non quidem de juris censura, quia, tametsi in verbis ambigua ulla esset, nihilominus veritas in contractu, in quo sola bonæ fidei, & æquitatis ratio inspicere debet *R. P. D. Ansfeld. in tract. de commerc. & mercat. disc. 96. num. 13.*, pactorumque interpretatio facienda est favore Conductoris, qui agit de damno vitando *Pacion. de locat. & conduct. cap. 49. n. 2. Gobb. consult. 41. num. 15. & seq. Tondut. res. sol. civil. cap. 31. num. 21.* Præsertim quum res agitur cum Conductoribus vectigalium, quorum res, & fortune curæ Principi summopere esse debet, *atenim*, ut ait *Cicero* dictâ oratione pro lege manilia, si vectigalia nervos esse reipublicæ semper docuimus; eum certe ordinem, qui exercet illa, firmitatem casuorum ordinum recte esse dicimus; minus verò dicta restrictio congruit menti Conductorum vectigalium, quæ nullâ justâ ratione affirmari potest rescissionem conditionis ad hunc præcium casum restrictivis, nemo enim non scit, illos prius de evadendis periculis, & infortuniis evitandis, deinde de stipulanda conductioe cogitare solere, ut odat *Manfredi. ad capyc. latr. decif. 171. num. 2.*, & causam finalem locationis esse liberum usum, & perceptionem vectigalium, ut, præter allegatos in §. *Et quidem si in hac*, tradit *Rosa consult. 39. num. 4.*, ideoque, nè frustraretur hoc sine, quem veluti ultimum, & præcipuum respectum semper præsumuntur Doctores communiter docuerunt, eosdem levandos esse ab omni damno, sive illud Bello, sive solo Belli timore factum fuerit, utque alibi firmatum est, pro regula tradiderunt, spectandum esse effectum, impedimentum scilicet fructuonis rei conductæ, nam curato, an illud proveniret ex Bello, quod domi, vel in vicinis Provinciis geritur, & ab amicorum militum lascivia, vel hostium vi, & rapina eveniret, unâ enim, eademque Juris determinatione censendi sunt casus omnes, ex quibus Conductor Belli causâ usum, & commoditatem rei conductæ percipere impeditur, ad tradita per *Manf. consult. 36. num. 25.*
- Cum igitur de juris censura ex mente Contrahentium, & ob identitatem effectus, & rationis plene probatum dici posse videatur in nostrâ facti specie, jam locum factum esse rescissioni contractus in casu Belli stipulatæ, hæc proinde sequuta decedat erit eo ex tempore, quo commercia impedi, & vectigalia Bello imminui ceperunt, adeo ut rescissionis effectus non à die declarationis, sed à die præstiti impedimenti sequatur sit; eo enim ex tempore Conductor dampnum pati ceperit, quod est causa rescissionis contractus, alioquin si illa locum habere intelligeretur solum postquam declaratum esset evenisse casum Belli, fieri posset, quod eadem irrita, & inutilis redderetur, nam dicta declaratio protrahi posset tanto tempore, ut superveniret post Bellum jam confectum, vel brevi tempore conficiendum, juxta igitur naturam declarationis, quæ nihil de novo dat, sed datum significat, novamque speciem non facit, sed, quæ fuit, detegit, instar illius, qui granum excutit ex spicis, declaratio rescissionis retrotrahenda erit ad diem, quo ob supervenientem Bellum existisse dicitur impedimentum auterens usum, & perceptionem vectigalium, quociam illud, & non declaratio postea superventura fuit causâ pro contractus rescissione contemplata, per ea, quæ tradit *Thabor axiom. jur. lib. 4. cap. 7. num. 1.*, verba verò illa, *dopo, che sarà dichiarato esser venuto il detto caso*, referenda sunt ad alios effectus, ut, puta, quod Conductor interim teneatur solvere integram pensionem, dilatis excomputationibus ad tempus factæ declarationis.
- Constabit jam rescissione contractus, superfluum videri potest examen quinti pacti, in quo actum fuit de promissione restituti, quod idem est, ac promissio remissionis mercedis, *Gobb. consult. decif. 47. num. 19. Cyriac. contr. 151. num. 1.*, ubi eodem locum est rescissioni locationis, potiori jure peti potest remissio mercedis, *Ramon. conf. 84. num. 36. & seqq.*, quam sicuti certum est deberi Conductoribus vectigalium, ex causâ Belli dampnum passio *Abrahamus à Wessel. de restit. merced. cap. 1. Marcus Antonius Despeisses de contract. part. 2. tit. de longva fact. 4. sub num. 11. fol. mibi 95. col. 2. vers. finita. l. Formis Reyoso ubi serv. num. 13. Capon. contr. 36. Rosa consult. 39. Manfredi. ad decif. capic. latr. 162. num. 7. Card. de Luca de regular. disc. 10. num. 5. Pacion. de locat. & conduct. cap. 46. num. 3. & seqq.* sic etiam in dubium non venit, hujusmodi restitutum in subjecta materia commensurandum non esse cum dampno passio in quantitate excedente medietatem fructuum, prout fit in aliis casibus sterilitatis, aut tempestatibus, sed vel deberetur in tota illa quantitate, quam, remoto impedimento, Belli Conductor exigere potuisset, *Rota coram Mantica decif. 35.*, in qua habita fuit ratio damni, quod in aliqua parte fructuum ob transitum militum conductori illatum fuerat, quam sequitur *Pacion. de locat. & conduct. cap. 46. num. 21. Capon. dicta contr. 36. num. 24.*, ubi agitur de remissione quartæ partis percussionis ob obsidionem, quæ duraverat quartâ parte anni, & ita pro dicto tantum tempore impediverat fructuum perceptionem *Manfredi. ad capic. latr. decif. 171. num. 14. & 15.*, ubi pluribus auctoritatibus firmat Conductoribus vectigalium restitutum faciendum esse in tota quantitate, quam impeditus fuit exigere ob Belli calamitatem, ex ea quidem æquissima ratione, quia hujusmodi impedimento non tam fructibus dampnum datum, quam ipsâ substantia rei perempta videtur, cum illa consistat in commercio, & negotiatione per Bellum sublata *Mench. conf. 671. num. 6. in fine, & seqq. Sord. conf. 400. n. 26. & seq. & conf. 507. num. 7. Manfredi. decif. 399.*

en num. 110., cum aliis apud R.P.D. Anselmum de commercio, & mercat. disc. 96. num. 6., & seqq., vel saltem dicendum esset, quod cum versemur in conductione rerum Fiscalium, damnum non requireretur ultra dimidiam fructuum, prout
60 requiritur in contractibus inter privatos celebratis, sed sufficeret damnum ultra sextam partem, quia tanta lesio dicitur enormis, ac
61 sufficit ad rescissionem contractus cum Fisco celebrati, juxta opinionem, quam in Camera receptam testatur Card. de Luca de regal. disc. 65. num. 17.

Verumtamen in nostra hypothesi cessat omnis questio, quia petimus restitutum promissum in casu, quo damnum excedat quantitatem librarum quatuordecim pro quolibet anno, ideoque sciendum est totum illud damnum, quod dictam summam exuperaverit, sive parvum, sive magnum illud sit, nullā habita ratione, an ejusdem respectu de jure debeatur nec ne, & an fructuum quantitas sit supra, vel infra medietatem, aut sextam partem fructuum, ut in fortiori casu late probat Sord. conf. 383., Pacion. de locat., & conduci. cap. 47. num. 36., Rota coram Coccia. dist. decif. 422. per tot., & praesertim num. 14., & seq., confirmata coram Manzano de decif. 553. num. 2., & 3., restitutum quippe hoc casu debitum dicitur vigore pacti respectantis certum eventum, certamque fructuum diminutionem, ideoque, ut commissa dicatur stipulatio, sufficit, quod purificetur nudum factum damni pacti in dicta quantitate fructuum taxata à partibus, quarum sola conventio legem dare dicitur contractui, argumento Textus in leg. sed addes 21. Illud nobis ff. locati, eademque religiose servanda est, & ut verba sonant, ut ait Cephal. conf. 199. num. 15., Sord. dicto conf. 383., Cyriac. contr. 151. num. 11., Tondat. resolut. Civil. dicto cap. 31. num. 11., Gobbi. consulti. decisiva 42. num. 11., cum aliis fassissimis concessis apud Roccam disput. jur. selecti. cap. 121. num. 1., & seqq.

Taurinen.

Clausula ad habendum adjecta in parte dispositiva Investiturae feudum alienabile constituit, ubi praesertim junctam habet clausulam: Et quidquid placuerit, = nec non alteram = in perpetuum. Verba in Feudum nobile, ligium inalienabilitatem Feudi hereditarii, licet antiquum sit, vel jure antiqui concessum, non operantur in prajudicium Investiti, sed duntaxat concedentis.

VOTUM IX.

- 1 Clausula ad habendum adjecta parti enunciativa Investiturae, apta non est feudi alienabilitatem inducere.
- 2 Praesertim, ubi concessio facta fuerit in feudum nobile, ligium &c. qua verba feudum proprium, ac possessionem constituunt, & nu. 3.
- 4 Clausula ad habendum post descriptionem. Bonorum in feudum concessorum apposta, de De Contract.

prudensque a verbis dispositivis diamo, vendiamo &c., parti dispositivae adjecta dicitur.

- 5 Clausula ad habendum in parte dispositiva, feudi alienabilitatem importat.
- 6 Amplius cum aliam adjunctionem habet clausulam = Et quidquid placuerit faciendum = & num. 7.
- 8 Et maxime, si clausula in perpetuum in parte iidem dispositiva sit.
- 9 Feudi alienabilitas ex Investiturae formula, vocatione femininarum, ac emptitia illius qualitate satis elicitur.
- 10 Verba = In feudum nobile, ligium &c. sequuntur feudi recti, proprii, & inalienabilis naturam praesertere, nisi ea expresso appareat in praecedentibus Investiturae verbis.
- 11 Verba illa = in feudum, nobile, ligium = operantur inalienabilitatem in feudo, quod est ex pacto, & providentia, non vero in feudo hereditario, & num. 12. 13. 25., & 28.
- 13 Verba = In feudum nobile, ligium Investitura adjecta quod facultatem tollat alienandi in feudo hereditario, fabulam sapit, & num. 14.
- 15 Verba in antiquum nobile, ligium abique locorum in Investitis solent apponi de Notariorum stylo, & num. 16.
- 17 Verba in feudum nobile, ligium valent Feudi hereditarii inalienabilitatem operari quoad Principem concedentem, non quoad Investitum.
- 18 Et censetur in gratiam, non in prajudicium Investiti posita.
- 19 Verba Antiquum, Avitum, & Paternum nil auferunt de beneficio Investiti, ejusque Successorum.
- 20 Feudum novum ad Principem devolvitur, cum Vassallus, nullis post se relictiis liberis, decedit.
- 21 Si tamen jure antiqui fuerit concessum, non redit ad Dominum, sed transversales in eo succedunt.
- 22 Feudum novum, Vassallo delinquente, ad Dominum revertitur.
- 23 At, si antiquum, deferunt ad ceteros in Investitura comprehensos, vel ad Agnatos.
- 24 Verba in feudum nobile, ligium quibus in casibus operantur inalienabilitatem in feudo hereditario?
- 26 Tribunalium supremorum auctoritas debet sententia Doctoris, tametsi aggregi, pravolere.
- 27 Merend. contr. jur. lib. 16. cap. 13. non satis ex ejus verbis constet, an agat de feudo hereditario, vel posui de possessione.
- 28 Et, ubi agat de feudo possessionato, recte sentire videtur, quod ex clausula ad habendum feudi inalienabilitas resultat.
- 29 Boscol. post Torr. de pact. majorat. Ital. respons. 2. num. 303. non sequitur, sed refert Merend. loc. citat., Imo alibi contrarius illi est.

Ex iis, quae nos aliis abunde deduximus, satis constabilita videri possit alienabilitas, & qualitas hereditaria Feudi: Ea tamen hodie in dubium revocari dupli-

- ci animadversione posse videtur, quarum prima ea est, quod clausula ad habendum, quam tamquam alienabilitatis argumentum expendimus, nullius sit roboris, & efficacis, ex eo quod appositae legatur parti executivae investiturae, ex iuribus vulgaris: Altera, & quidem, prima fronte solidior, quod, quum facia fuerit concessio in *Fendum mobile ligum* &c., ex hisce verbis constituta dici debeat natura, & qualitas
- 2 Feudi recti, proprii, ac pactionati, ita quidem, ut immutari ea deinde nequeat virtute dictae clausulae = *Ad habendum* sive parti executivae, sive etiam dispositivae adiecta reperitur, ex traditis per *Merend. contr. fur. lib. 16. cap. 13. et in un. 9.* quem sequi videtur *Bosca de Success. in Feud., & Emphyteos. p. 2. num. 20. 3. post Torr. de maiorat., & Primog. dist. part. 2.*

Verumtamen discursus iste in neutra sui parte subsistit. Quod autem ad primam partem, atinet, frustra conatus impendi credimus, in nostra hypothese insertam fuisse parti dispositivae. Id enim admonuissim sufficiat, quod, cum negari nequeat, eam positam esse immediate post descriptionem Bonorum, quae in Feudum concedebantur, ita ut, sublata de medio dicta descriptione, clausula praedicta pendeat, ac regatur a principali verbo dispositivae *diamo, vendiamo* &c. certissimum propterea remanet, eam fuisse dispositivae adiectam, ut in puncto firmant *Laderch. conf. 1. num. 14. Intrig. de Feud. part. 2. art. 6. num. 56. & trib. segg., Gratian. discept. 609. num. 11. 12. & 13., Merend. contr. dist. cap. 13. num. 2. lib. 16., Pacion. de locat., & candell. cap. 53. num. 76., Ossich. decif. Pedemont. 164. num. 1., Rot. in rec. decif. 642. num. pariter 1., decif. 394. part. 3. utrobique num. 7., & decif. 452. num. 9., & 10. part. 9. tom. 2., & eorum Cavalier. decif. 219. num. 12.*

- Si igitur dicta clausula in parte dispositiva indubitanter posita dici debet, si eadem Feudi alienabilitatem importat, ut prae teratos in meis praeteritis scriptis, tradiderunt *clar. mem. Cord. de Luc. de feud. dist. 37. no 10. in fin. Thesaur. decif. Pedemont. 146. num. 6., Rota post Gubb. tracl. cor. decif. 37. num. 7., cum aliis in Faven., seu Senogallien. Cistri, & Bonorum Montis Partii 7. Maii 1708. 5. In nibilo eorum Rivo Molinet Decano, & in Nullini seu Forolivien. Cistri Vallis Oppii 12. Junii 1711. 5. Et sunt eorum R. P. D. Lancetta, Si eadem eo fortius urget, quando comitem habet aliam clausulam = *Et quidquid placuerit faciendum*, ut, praeter alias allegatos, bene in nostris terminis observant *Fab. de Anagn. conf. 13. num. 26., Bellon. Jun. conf. 30. num. 1. cum segg., Gabriel. conf. 83. num. 7., & 8. lib. 1., Gratian. discept. 736. num. 75., Cyriac. contr. 324. num. 15. & 21., Saminat. contr. 12. num. 4., cum aliis concessis per Rot. decif. 337. num. 13. part. 12. rec. i. protectio dubitari jure non potest in casu nostro de Feudi alienabilitate, tum quia clausulae praedictae insimul junctae conspiciuntur, tum etiam quia in eadem parte dispositiva adest**
- 7 clausula = *In perpetuum*, quae non parum con-

fert ad rem nostram, ex notatis per *Cyriac. contr. 146., & per Rot. eorum Seraph. decif. 1105. utrobique num. 10., & decif. 211. num. 6. part. 6. rec., & in dist. Nullini, seu Forolivien. Cistri Vallis Oppii 12. Junii 1711. 5. Et sunt vers. de clausula in perpetuum eorum R. P. D. Lancetta; Nec praeterea desiderantur alia plura, & quidem, multo graviora argumenta desumpta ex ipsa formula Investiturae, ex foeminarum vocatione, & ex qualitate Feudi emptitii, quae nos in praeteritis examinavimus, & nunc ad contrarii discursus eversionem supponi volumus, ne inutilis fiat repetitio.*

Progrediendi nunc ad alteram objectionis partem, dicimus verba illa = *In Fendum mobile, ligum* &c. tante virtutis non esse, ut Feudo imprimere valeant naturam proprii, recti, & inalienabilis, nisi ejusmodi natura fuerit jam in praecedentibus Investiturae verbis expresse constituta. Quamobrem recepta est hac in re tum gravissimorum Doctorem, tum supremorum, etiam Tribunalium auctoritate distinctio, quod nempe aut praedicta verba apposita sunt Feudo, quod ex tenore Investiturae est ex pacto, & providentia, & tunc ex iis eo magis roboratur, confirmaturque Feudi proprietatis, quae expresse inalienabilis; Aut vero apposita sunt Feudo, quod tam ex verbis Investiturae, quam ex aliis circumstantiis proculdubio dici debet hereditarium: Et eo casu non immutat naturam Feudi improprii, & hereditarii jam antea firmatam, atque constitutam, itaut, iis non obstantibus, Feudum liberè alienari possit in extraneos, prout concorditer tradunt *Curt. conf. 171. num. 6., Favis. conf. 106. num. 43. vers. nec obstat illud lib. 1., Rain. conf. 1. num. 12. lib. 1., Nat. conf. 501. num. 23. vers. nam ad Tent., Succin. Jun. conf. 160. num. 44., & 45. lib. 2., Berett. conf. 119. num. 9. = ubi quod de tali Feudo judicatur pendi de aliis rebus hereditariis = *Alciat. conf. 482. num. 17., & 18. Cum ad Constitut. Sicil. in cap. si aliquem in verb. antiquis num. 14., Intrig. de Feud. cent. 1. quest. 50. num. 80., & 150., ubi quod alienari potest in quancumque extraneum, & transit etiam in singularem Successorem uti allodium = & quest. 51. num. 154. cum seg. ubi, quod alienatur irrevocabili in praedictum agnatum = *Giurb. de Feud. §. 2. Glos. 3. num. 34. & 45., & num. 62. cum seg., Schroder. eodem tract. part. 8. cap. 8. num. 9., & 10., Rosenthal. eodem pariter tract. cap. 2. concluf. 15. num. 2., Sulo in comment. ad nov. constitut. Patrie Cismontanae rubric. de alienat. Bonor. feudali. num. 10. vers. sed contra, & ad Constitut. Sabaud. sub rubr. de Feud. Gl. si. 4. ad secund. part. Decret. Tolan. in fin. vers. quod adeo verum est, Clar. 5. Feudum quest. 8. num. 3. & 4., ibique Harpest. num. 5. in fin. lit. D., & idem Clar. eodem 5. Feudum quest. 41. num. 3., Marfiscot. variat. resolut. lib. 2. cap. 120. num. 16.***

Et, omissis antiquioribus, *Cardin. de Luc. de Feud. dist. 12. num. 14. vers. sed ipsud, ubi, quod apud versutos in materia feudali, tabulae speciem habere videatur, hoc assumptum, quod scilicet, ob praedictam clausulam facultas alienan-*

14 nandi coarctata remaneat, & *num. 15. vers. id etiam*, ubi ita iudicatum fuisse refert, & *disc. 19. num. 10.*, & *in consilio leg.*, & *ration. part. 3. obfero. 216.*, & *in summ. num. 36. ibi = natura Feudi quoad Successionem, vel disponendi facultatem, ac familia iuxta naturalem veritatem attendenda, & non immutata, latè Gobd. consulti. decif. 10. num. 47.*, & *de permiff. Feud. alienat. qn. 2. num. 23. ibi = later alienatus numeratur Feudum hereditarium, illud namque frè novum, frò antiquum alienari potest, agnatorum præjudicio nullatenus attentio, = & num. 53. ibi = quoniam ex superius allegatis visum fuit, Feudum, sed Emphyteus non participantem qualitatem hanc (id est ex pacto & providentia) & sic simpliciter hereditarium, necumque antiquum, alienabile esse = & *num. 54. ibi = Unde non aliter præ istorum Bonorum inalienabilitate concluditur, quam si inferius concurrat, quod fuit ex pacto, & providentia, & antiqua, sed paterna = ut bene advertit Bec. conf. 230. num. 21.*, ubi in hoc fe fundat, quod fit antiquum, & ex pacto, & providentia. Et huic obiecto solide respondet Boscol. in sua contr. feudal. post clar. me. Card. de Luc. de Feud. art. 5. ex *num. 14. ad plures seqq.*, ubi præ sua sententia viginti quatuor Doctores enumerat, & egregie *Sominiat. contr. 1. num. 133. & seqq.*, & *præcipuè num. 136. ibi = Investiti, & ejus Successoribus per dictam Clausulam = in antiquum, vel Jure Feudi antiqui = nunquam derogatum censetur circa alienabilitatem ipsius Feudi, si tale fuerit de ipsius natura = & melius contr. 13. num. 13. ibi = In secundò verò caso, nempe si Feudum fuerit hereditarium, videtur fide contradicere in eo convenerit scribente, quod hujusmodi clausula nullatenus præjudicat qualitati Feudi, sed ipsum, licet antiquum, vel jure antiqui concessum, retineat primæm naturam alienabilitatis, = & ita contrà Ducem Sabaudie fuisse iudicatum, causâ diligentissimè discussâ, testatur Theaur. decif. Pedemont. 227. in fin. reddens rationem *num. 15. ibi = Neque obstat verbum in Feudum restitutum, antiquum, ævatum, & paternum, quæ videtur tantummodò inservire Feudo restit. & proprio; quia ista verba nihil operantur contra beneficium Investiti, & ejus Successorum = Rot. in rec. decif. 541. num. 5. part. 4. tom. 3., & coram Scraphin. decif. 1105. num. 5. & 6., & coram Duno. Jun. decif. 760. num. 3. in fin. ibi = clausula in Feudum nobile non restringit Feudum aliis improprie =***

Verum enim verò, cū vim omnem, & efficaciam clausulæ in antiquum nobile, ligium &c. detrabere possemus dicendo eam, ubique apponi solitam de stylo Notariorum ex auctoritate Baldi in cap. 1. §. Hoc quoque in fin. de Success. Feud., Jafon. cons. 1. num. 14. post med. vers. bene facit lib. 3., Intriglin. de Feud. centur. 1. qu. 24. num. 1., Roudens. de Analog. cap. 34. num. 155., Card. de Luc. de Feud. disc. 12. num. 15., Boscol. apud eundem dict. contr. feudal. art. 5. num. 25., & seqq., Sominiat. contr. 13. num. 25. & seqq., & de Investituris in Pedemontana Regione factis testatur Cravet. conf. 624. num. 3., Faber. de error. pragmatic. deced. 41. error. 10. num. 2. vers. at

rursus ubi dicit, hanc hodie vulgarem esse Investiturarum clausulam, adeo ut potius scripta censetur de stylo Notariorum Principis, vel ex abundantia cordis eorum, qui Investituræ extendunt, quam de voluntate, & deliberatione Partium; Nihil tamen minus admittimus quidem operationem, virtutemque dictæ clausulæ, sed tamen in præjudicium Principis concedentis, non autem in præjudicium Investiti, in cujus potius gratiam, & beneficium clausulam in Feudum mobile, ligium &c. appositam fuisse censendum est, ut, distinguendo, tradunt Cifanot. conf. 56. num. 63., Cesar. Mant. conf. 44. sub num. 14. vers. secundò, & principaliter = ibi = Dato, matrem fuisse Investitam jure antiqui, & antiquissimi Feudi, illud tamen intelligeretur in ipsius recipientis favorem, non in ejus odium, & præjudicium, Beret. conf. 33. sub num. 15., itant non possit Feudum ipsum alienare in præjudicium filia, & agnatorum, quia adducit id facere potest, dicta clausula non obstante = Palm. Sen. conf. 3. sub num. 22. ibi = Et quomodo dictum Feudum fuerit concessum cum clausula jure antiqui, & paterni Feudi, non tamen ubi id ad effectum, de quo agimus, debet antiquum reputari; nam dicta clausula operatur solum quoad interesse Concedentis Feudum, non autem quoad præjudicium illud de novo acquirunt, qui præinde, illud non obstante, possunt de eo ad libitum disporre = Rosenthal. de feud. cap. 2. conclus. 15. in princip. ibi = Unde dicit, Feudum Jure antiqui concessum per omnia effectum antiqui habere, limitatur, ut in favorem Vassalli solum procedat = sola super Causis. Patria Cifanotian. rubr. de alienat. Bonor. feud. num. 10. vers. quam verba illa, Card. de Luc. de Feud. in locis supra allegatis, & Boscol. apud ipsum dict. contr. feudal. art. 5. num. 16., & 18., Theaur. decif. Pedemont. 227. num. 15., ubi ait, quod verba = antiquum ævatum, & Paternum nihil operantur contra beneficium Investiti, & ejus Successorum, & Rot. in rec. decif. 541. num. 6. part. 4. tom. 3., & coram Duno. Jun. decif. 760. num. 8.

Præjudicium autem Principis investientis, & favor investiti ex adjunctione dictæ clausulæ resultans in eo veratur, quod, licet Feudum novum ad Principem devolvatur si Vassallus decesserit nullis post se relictis liberis, juxta *Tent. 30 in cap. 1. §. Si autem de his qui feud. dar. post. cap. 1. §. Final. de success. feud. cap. 1. §. Si duo fratres de Feud. Morch.* Si tamen Jure antiqui fuerit concessum, non redit ad Dominum, sed transversales in eo succedunt, ad *Tent. in cap. 1. de notariis. Success. Feud. Allegat. sen. conf. 6. num. 1., & seq. lib. 2., Cyriac. contr. 4. num. 16., & seq. juncto num. 44., Card. de Luc. de feud. disc. 12. num. 15., & apud ipsum Boscol. in sapientat. art. 5. num. 16., Sominiat. contr. 13. num. 15., & 16.*

Prout etiam, Vassallo enormiter delinquenti, quamvis Feudum uorum revertatur ad Dominum, exclusis tamen descendebus, quam Collateralibus per *Tent. in cap. 1. §. Final. que sit primo caus. benefic. omittend.*, i tamen contra ipsum Dominum detendi potest, quod tamquam anti-

- 23 antiquum deferatur ad ceteros in Investitura comprehensos, vel ad agnatos *Sivbard. conf. feud. 5. num. 17. & 24. Coholi. refolut. crimin. caf. 182. num. 15. verf. Secundum verò membrum, & bene Saminiat. diff. contr. 13. num. 17. & 18.*

In his igitur, & similibus casibus relatis per *Cord. de Loc. de feud. diff. 12. num. 17. & in consil. leg. & ration. part. 3. observat. 216. & Saminiat. diff. contr. 13. num. 19. & 20. operari potest prædicta clausula « la feudum nobile, ligium »*

24 & c. ea verò nequaquam immutare valet naturam Feudi improprium, & hereditarium, ut supra

25 loculentissimè probavimus tum locupletissimorum auctorum testimonio, tum rerum Judicatarum auctoritate.

Quamobrem nil officit auctoritas *Merend. contr. jur. lib. 16. cap. 13.* tum quia loquitur contra communem, & contrarium sæpius decisum fuisse supra vidimus, ideoque judicata supremorum Tribunalium auctoritate prevalere debeant Sententiæ Doctoris tamen egregii, ad firmata per *Valenz. conf. 166. num. 58. Boscol. apud Cord. de Loc. de feud. art. 3. num. 138. Franch. decif. Neapol. 260. num. 6. Rota in recent. decif. 62. num. 12. part. 5. decif. 256. num. 17. part. 7. decif. 112. num. 22. part. 17. & decif. 277. num. 8. part. 18. tom. 1.* Tum etiam quia *Merenda* in loco superius allegato subobscurè loquitur, nec satis declarat, an agat de Feudo, quod ex verbis Concessionis sit hereditarium, vel potius pactionatum; Unde, cum intelligi possit in casu, quo Feudum ex tenore Investituræ sit ex pacto, & providentia, eique postea sit adjuncta clausula « la antiquum & c. » rectè potius sentire videtur, quod clausula « ad habendum » sive in executivis, sive in dispositivis adjecta, non alteret naturam Feudi proprii, ac pactionati.

Minus urget *Boscol. post Torr. de majorat. Ital. respons. 3. num. 203.* ubi sequi videtur *Merend. loco supra citato*; Etenim non sequitur, sed refert dumtaxat opinionem *Merendæ*; Imò contrarium ipse per plures rationes, & auctoritates substat in sua contr. feud. apud *Cord. de Luca de feud. artic. 5. serv. per tot.* ut vidimus supra sub §. Progreddendo col. 4. in princip.

Romana Caducitatis.

Caducitatis poena ipso facto, ipsoque jure per viam modi non incurritur ab herede, qui poenali dispositioni contravenit, si istam ignoravit, & non fuit interpellatus. Iidem poenæ hujusmodi, si fuerit adjecta, sub conditione dependente a facto alterius, & hereditas non sit purè delata, sed jam quaesita, & diu possessa, nequit ex alieno facto, maxime contra heredes Contravenientis à Substituto expeti.

VOTUM X.

- 1 Caducitatis poenam potest Testator indicare heredibus ejus voluntatem non adimplentibus.
- 2 Heres non servam Testatoris voluntatem,

commoda, & utilitates ex testamento delatas amittit.

- 3 Caducitatis poena in casu contravenientis, censetur ipso iacito, & ipso jure, ac nulla præcedente monitione, Heredi iussit ex verbum irremissibilmente, senza purgazione di mora &c. privo del comodo, & frutti di detta mia eredità &c. = & num. 36.
- 4 Caducitatis poena, ubi in fallo negativo versatur, necessaria non est heredi interpellatio.
- 5 Modus est moderatio quædam dispositioni adjectæ, aggravans eam, qui honoratur, in tempus dispositionis jam perfectæ.
- 6 Conditio est quidam futurus eventus, in quem dispositio suspenditur.
- 7 Dispositio per viam modi ab altera per viam conditionis in eo differt, quod hæc respicit quid adimplendum ante, illa verò post ætius consumationem, & num. 24.
- 8 Actio ex dispositione modalis statim oritur.
- 9 Dispositio modalis potius quàm conditionalis censenda est.
- 10 Dispositio, in qua, post heredem institutum, ei prohibitio aliqua adijcitur, modalis est censenda.
- 11 Dispositio modalis est, si unus heredi injunctum, nonnulli postea aditam ab eo hereditatem, potest adimpleri.
- 12 Dispositio modalis est, si heredi, in casu contravenientis, caducitas per viam poenæ sit iussit.
- 13 Caducitas ubi per viam modi fuerit comminata, ab herede non incurritur, nisi clara sit, & inexcusabilis ejus contravenio voluntati Testatoris.
- 14 Et ad eum excusandum inepta qualibet sufficit, facta, & bestialis causa.
- 15 Caducitatem non fuisse incursum, in dubio judicandum est.
- 16 Caducitas, ex mero contravenientis fallo, ab herede non incurritur, sed ex ejus animo dolo malo contraveniendi, & num. 22.
- 17 Ad caducitatis poenam incurrandam requiritur in herede certa scientia oneris à Testatore injuncti.
- 18 Nec sufficit scientia vaga, & presumptiva.
- 19 Scientia generico testamenti, vel fideicommissi dicitur vaga, & presumptiva.
- 20 Ad Caducitatis poenam incurrandam requiritur in herede scientia oneris sibi injuncti, resultant ex Lectura testamenti; nec sat est, quod præsum adfuerit ejus aperitioni, seu publicationi.
- 21 Caducitatis poena contravenienti notificanda est.
- 22 Dolo, & culpa cavere ignorans dicitur.
- 23 Ignorantia consistit in negatione, cum proaviis opponatur scientia, quæ, ut quid falli, non presumitur.
- 24 Ignorantia sat est, quod à Possessore allegatur, ut onus scientiam probandi in Alium transferatur.
- 25 Ignoranter peccantem jura nostra ab omni poenâ immunes esse sancimus.
- 26 Caducitatis poenam heres, licet extraneus, non in-

incurrit ex sola scientia institutionis de se facta, & prohibitionem cum dicta pena factam, ignoravit.

- 27 *Scientia unius cum alterius ignorantia stare potest.*
- 28 *Ex scientia facti in genere nequit elici scientia omnium ejus qualitatum.*
- 29 *Hæres, etsi extraneus, fieri potest, ut ante apertas tabulas hereditatem possit adire.*
- 30 *In herede, licet extraneo, cui forte hereditas ante apertas tabulas obveniat, excluditur scientia oneris illi injuncti.*
- 31 *Caducitatis penam heres ignorans oneris sibi injuncti non incurrit, etiam ubi est ipso jure, ipsoque facto indistincta.*
- 32 *Procedit quoque, si ea pena fuerit in contractibus donationis adjecta.*
- 33 *In donatione penalis perceptum efficacius ligant.*
- 34 *Caducitatis penam non incurritur absque interpellatione, quoties per viam non conditionis, sed modi adjecta est, & num. 36.*
- 37 *Damnum majus est in amissione juris quam questus, quam in amissione juris querendi.*
- 38 *Interpellatio necessaria est, ut heres de dolo malo possit convinci.*
- 39 *Interpellatio ad effectum caducitatis inducenda, juxta aliquos non requiritur, quando agitur de pena ipso jure, ipsaque facto ex hominis dispositione indistincta.*
- 40 *Ad evitandum caducitatis penam omnis æqua interpretatio est favore heredi capienda, si perceptum Testatoris non fuerit pro bono, & deinde agnationis augendo injunctum, quin pendenti alla ratione innoxium non videatur.*
- 41 *Caducitatis pena adjecta sub conditione dependente à factis alterius, nam ob illius factum impeditur adquisitio hereditatis parè delata, & disjuncta Doctores: & negativa Bartoli opinio magis recepta est.*
- 42 *Procedit id monitum, ubi agitur de hereditate non parè delata, sed jure quaesita, atque possessa.*
- 43 *Pena demerentibus, non verò merentibus imponatur.*
- 44 *Caducitatis penam censetur à Substituto ramissa, si omisit adversus Contraventorem, dum viveret, ad eandem penam agere.*
- 45 *Caducitatis pena ipso facto, ipsoque jure impo- sita, ut persequi possit contra heredes, requiritur contestatio litis cum defuncto.*

TIBERTONIUS Albertonius in eo, cum quo decellit, testamento heredem suam scripsit Silviam Aretucciam his verbis: *In tutti poi li miei beni, de' quali, come sopra, ne ho disposto, tanto mobili, quanto stabili, fieno venuti, ragioni, et azioni a me spettanti, et pertinenti, e che spetteranno per l'avvenire, fo, instituisco, & dichiaro, e colla propria bocca nomino, e colla mano scrivo la Signora Silvia Aretucci moglie del Signor Pietro Paolo Pichi, figliuola del quondam Giovanni, e ciò fo per l'affetto grande, che ritengo in memoria delle servitù, e benefizi, che ne ho da esser ricevuti, e di presente ne ricevo, con que-*

sto, che fin tanto detta Signora Silvia mia erede vivrà, debba con suo marito abitare nell'appartamento, che di presente io ritengo, o in uno de'g'li altri due appartamenti della mia casa posta nella strada detta de'li Pianellari, e detto Signor Pietro Paolo suo marito in detta appartamento, anco con il consenso della medesima Signora Silvia, non vi possa fare abitar altri, etiam che fossero in detto Signor Pietro Paolo in qualsivoglia modo congiunti, fatto qualsivoglia pretesto, benchè d'estrema necessità, volendo, che ciò intenda di ciascheduno de'g'li appartamenti, dove abiterà detta Signora Silvia mia erede, & in caso di contravvenzione, irremissibilmente, senza purgazione di mora, benchè di ragione se li dovesse, privo del comando, & fructo di detta mia eredità la detta Signora Silvia mia erede, e voglio, che il comando, & fructo di detta mia eredità si debba amministrare, e riscuotere, e godere rispettivamente durante la vita della Signora Silvia mia erede dall'infrastritto Esecutore di quella presente mia disposizione, ad effetto di doverla investire a comodo della mia eredità, di farne quel più, che ad esso potrà, e piacere, & morendo essa Signora Silvia senza figli legittimi, e naturali, alla medesima Signora Silvia sostituisco la Signora Anna Maria Aretucci sua sorella carnale moglie del Signor Giovanni Battista Cinnovale, alla quale Signor Anna Maria sostituisco per rata della mia eredità: le già dette Signore Cirilina, e Flaminia sue figlie etc., e detta Signor Anna Maria la sostituisco come sopra con peso, che non possa mai in alcun tempo, ad fatto qualsivoglia pretesto molestare, ed inquietare la detta Signora Silvia mia erede, & molestandola, & facendola molestare, in tal caso la detta sostituzione, & sostituzione a suo favore, di di detta sue figlie, come sopra fatte, habbiano per non fatte, e resti la mia eredità libera della detta Signora Silvia.

Post obitum Tiberii Silvia suscepit hereditatem, & fideicommissum ab eo ordinatum, sed non fuit observata voluntas Testatoris: nam, ejus Vir alios inquilinos induxisse dicitur in eam partem domus, quam una cum uxore habitabat, quamobrem, mortuū dicti Silvii sine filiis, cum Anna Maria præter fideicommissariam substitutionem ejus favore purificatum, & ejus vigore sententiam immisionis ab A.C. jam obtinuit, præterea, Silviam ob contraventionem incidisse in commissum, ideoque adversus ejusdem heredis agi posse pro fructibus ab illa post contraventionem perceptis, rogatus fui, ut pro veritate inquirere vellem.

Primo. An prædicta contraventione voluntati, & præcepto Testatoris ejusmodi fuerit, ut Silvia statim, ipso jure, & absque Judicis declaratione ceciderit à fideicommissio, ita ut factus fuerit locus petite fructuum repetitioni.

Secundo. An ex eo, quod Anna Maria omiserit, vivente Silvia, agere pro caducitate, prohibeatur agere adversus hujus heredes pro fructuum consequutione, qui consecrari sunt poenæ caducitatis heredi gravata insisteret.

Et demum, an dicta pena caducitatis adposita fuerit ad favorem Esecutoris Testamenti-

tarii, sive D. Annae Mariae substituta, vel potius ad utriusque favorem, adeo ut eo, quod Executor, vivente Silvia, omiserit agere pro caducitate, & fructibus, non idcirco praedictum illatum fuerit iuribus heredis substituta.

- Quod attinet ad primum, videtur dicendum, 1. Testatorem caducitatis poenam irrogare posse heredibus ejus voluntatem non adimplentibus, ad Text. in *Lanica cod. de bis, qua pona nuntia* cum aliis apud *Palmum alleg. 47. num. 34.*, eisdemque inobedientes voluntati Testatoris, cum ex ipsius dispositione, tum etiam de iuris censura commoda omnia, utilitatesque ex testamento delatas amittere, per ea, quae tradit *Fufar. quaest. 582. num. 1.*, & *seqq.*

- Et quamvis, ut contraveniens in commissum incidisse dici possit, regulariter requiratur monitio, & interpellatio heredis contravenientis, nihilominus haec in nostra hypothese non necessaria videbatur, tum quia caducitatis poena in casu contraventionis indicta fuerat *irremissibilmente senza purgazione di mora, benchè di ragione se li dovesse, privo del commodo, e frutto di detta mia eredità la detta Signora Silvia mia erede &c.*, ex quibus adeo vehementibus verbis 3. *ipso facto, & ipso jure poena inflicta videtur*, abique eo quod ulla praescribit inobedientis monitio, ut tradunt *Fufar. de substit. quaest. 582. num. 14.*, & *seqq.*, *Gratiani. discept. 520. num. 9.*, & *seqq.*. Tum etiam quia veramur in facto negativo, ibi = *E detto Signor Pietro Paolo suo marito in detto appartamento, anche con il consenso della medesima Signora Silvia non vi possa far obitare altri, etiam che fossero a detto Signor Pietro Paolo in qualsivoglia più stretto grado congiunti*, quo casu, cum heres prohibetur inlū, ne faciat, non est necessarium interpellatio requiritur, ut idem negligens in faciendo excusetur *Crovetti. conf. 193. num. 4.*

- Verumtamen, his non obstantibus, contrarium mihi verius videtur, nam si recte intueamur naturam dispositionis, in qua veramur, modalis illa, & non conditionalis censenda est, quippe modus definitur, quod sit moderatio 5. quidam dispositioni adjecta, aggravans eum, qui honoratur, in tempus dispositionis iam perfectae, juxta definitionem traditam à *Bartolo. in leg. quibus dictas S. Terminus ff. de condit. & demonstr.*, *Antones. de donat. part. 1. prelat. 2. §. 1. num. 1.*, conditio verò dicitur quidam futurus eventus, in quem dispositio suspenditur, ut illam definivit idem *Bartolo loco citato*, quam definitionem, pluribus allegatis iuribus, confirmat *Culicini. in Lexicon. verb. conditio*, ideoque Doctores sequendo communiter Magistrallem Doctrinam Bartoli, modum à conditione seccerunt, incipiendo, an id, quod à Testatore 7. injungitur, implendum sit ante, vel post consummationem actus, nam si illius implementum praecedere debeat, dicitur adjectum per viam conditionis suspendentis actum, donec eadem impleatur, si verò ejusmodi sit, ut illius implementum, non nisi post perfectum actum sequi

possit, atque debeat, modi naturam habere, dicitur, ideoque ex dispositione modalis tamquam pura, statim actio competere dicitur, ut uno ore tradiderunt *Gabriel. conf. 5. fere per tot. lib. 1.*, *Pentarius. conf. 49. num. 83.*, & *seqq.*, *Antones. de donat. part. 1. prelat. 2. §. 1. num. 23. cum seqq.*, *Coran. resolut. 93. num. 1.* & *seqq.*, *Gratiani. discept. 400. num. 15.*, *Palmi alleg. 4. num. 34.*, *Manf. consule. 62. num. 14.*, & *consule. 63. num. 37.*, *Card. de Luc. de legat. diff. 29. num. 5.*, & 6., & *lassimè de fideicommiss. diff. 154. num. 7.*, & *per tot.*, *Rot. Lucana apud Palm. decif. 8. num. 43.*, & *seqq.*, *Rot. decif. 148. num. 29.*, & *seqq. part. 12. decif. 103. num. 27. cum seqq. part. 15. decif. 320. part. 17.*, & *decif. 62. utrobique num. 1.*, & *seqq. part. 18.*

Ex qua verissima, & communi Bartoli, & Doctorum traditione manifestum fit, prohibitionem inducendi alios Inquilinos in Domum à Silvia herede inhabitandam à Testatore ejus Viro factam, adjectam fuisse per viam modi, non autem per viam conditionis.

Id enim suadent primum tum juridica praesumptio, juxta quam dispositio modalis potius, quam conditionalis censenda est *Gabriel. conf. 5. num. 4. lib. 1.*, *Rot. Lucana dicta decif. 8. num. 47.*, *Spod. conf. 277. num. 3. lib. 3.*, *Rot. decif. 148. num. 27. part. 12.*, tum etiam ordo, & figura verborum, cum quibus concepta est dispositio, nam, cum Testator, postquam purè heredem instituerat Silviam, eidem fecit dictam prohibitionem, per viam modi, & tamquam aliquid post perfectum actum adimplendum, illam adjectile dicitur *Pentarius. conf. 49. num. 84.*, *Rota Lucana apud Palm. decif. 8. num. 46.*, *Rot. decif. 103. num. 27. part. 15.*

Secundo id confirmat natura, & qualitas oneris heredi adpositi, nam, cum prohibitioni Testatoris obtemperare non posset, nisi postquam Silvia hereditatem adivisset, ipsaque Domum hereditariam inhabitare cepisset, implementum proinde dicti praeccepti requisitum dici non poterat tamquam conditio ex parte ante praecedere debens, sed necessarium subsequi debebat, uti modus post aditam hereditatem, & emolumentum perfecte acquirere ab herede adimplendum, *Card. de Luc. de legat. diff. 29. num. 6.*, de *fideicommiss. 154. num. 13.*

Certius in casu nostro, quia praecceptum Testatoris non fuit injunctum ad effectum impediendi, ne heres inobediens lucrum consequeretur, sed per viam poenae sancitum legitur adversus contravenientem, eundem privando emolumento jam quzito ibi, — *ed in caso di contraventione irremissibilmente senza purgazione di mora, benchè di ragione se li dovesse, privo del commodo, e frutto di detta mia Eredità la Signora Silvia mia Ereda*, hoc autem casu omnis temper adjectum dicitur per viam modi, cum privatio supponat habitum, & ademptionis poena ob modum non adimpletum dicatur resolutiva ob modum jam perfecti *Coran. resolut. 93. num. 21.*, *Rota Lucana dicta decif. 8. num. 42.*, *Rot. decif. 103. num. 30. part. 15.*, *decif. 320. num. 4.*, & 5. *part. 17. rec. decif.*

decif. 62. num. 1. & feqq. part. 18. & latiffimè coram Bichio decif. 132. ubi loquitur de hujusmodi penalibus dispositionibus.

Ex eo autem, quod verè in precepto injuncto heredi non per viam conditionis suspendentis dispositionem, sed perviam modi in casu non implementi reſolutivè actus jam perfecti & ademptivi, emolumentum purè ad heredem delati, duo conſurgunt efficaciffima fundamenta, ob quæ Silvia heres incurſiſſe dici nequit in poenam caducitatis à Teſtatore comminatum in casu inobedientiæ.

- Primum eſt, quod, ut heres gravatus ob
13 modum non adimpletum privetur hereditate, jam perfectè adquiſita eundem eiciendo ex poſſeſſione bonorum, requiritur contraventionio clara, & expreſſa voluntas Teſtatoris, quæque, nulla probabili ratione excuſari poſſit argumeto *Test. in leg. igitur 12. ff. de liberal. cauſa*, & tradunt communiter Doctores omnes, & *Rota*, qui exaggeratus loquendo, rem ad fatuitatem redigunt, quamlibet ineptam, fatuam, & beſtialem demum cauſam pro caducitate evitanda ſufficere docentes *Turret. conf. 8. num. 66. Honded. conf. 58. num. 37. lib. 1. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. quaest. 21. num. 16. & feqq. Card. de Luca de fideicom. diſc. 83. num. 11. diſc. 154. num. 3. diſc. 155. num. 3. diſc. 157. num. 5. Rota coram Cavalier. 81. num. 3. Merlin. dec. 491. num. 8. coram ſan. mem. Alex. V. III. decif. 110. num. 12. & in rec. decif. 158. num. 2. & feqq. part. 13. & feqq. 32. num. 10. part. 17. in Bononiens. fideicommiſſi de Bevoſiſ impreſſi apud Balduc. ad Ramus. decif. 51. num. 5. & in Cortonen. Beneficii 18. Martii 1697. §. In omni cauſa coram Anſaldo*
- 15 atque idcirco in dubio pro non incurſu caducitatis judicandum eſt ob ſubjectam materiam, quæ utpoſt penalis, & odioſa, quantum fieri poteſt, reſtringi debet *Honded. conf. 58. no. 44. & 96. lib. 1. Fuſar. de ſubſtit. quaest. 718. num. 77. Saminat. contr. 20. no. 10. Rota poſt Merlin. de legit. decif. 14. num. 13. & feqq. coram Baratt. decif. 182. in fine.*

- Imò nec ſufficit uddum, & merum factum, contraventionis, ſed oportet, heredem gravatum animo evitendi diſpoſitionem Teſtatoris, ejus precepto dulo malo contraveniſſe *Spad. conf. 277. num. 4. & feqq. lib. 3. Mart. Medic. enomia. 3. num. 79. Manſ. conſult. 113. num. 8. Saminat. contr. 20. num. 7. Rot. poſt Merlin. de legit. decif. 14. num. 15. coram Baratto decif. 182. num. 2. ſan. mem. Alex. V. III. decif. 110. num. 13. & in rec. decif. 134. no. 10. part. 14. Et hæc reſuſumendo dixit nuper in una Romano caducitatis 3. Julii currentis anni 1703. §. Subſiſta, & per tot. coram Molines.*

- Quamobrem, hiſ retentis terminis, hiſque ſervatis ſtrictioribus regulis, cum quibus in hac poenali, & odioſa materia procedendum eſſe voluerunt *Rota*, & Doctores omnes, ut contraveniens in commiſſum incidit, & caducitatis poenæ obnoxius factus eſſe dici poſſit, requiritur ſcientia certa, & indubitata oneris à Teſtatore injuncti cum poenâ caducitatis ab eo

dem in casu contraventionis impoſita *Saminat. contr. 20. num. 18. Rota Lucana apud Palm. decif. 8. num. 15. & feqq. & per tot. Rota in Cortonen. Beneficii 18. Martii 1697. §. In omni cauſa coram Anſaldo*, adeout pro dicta poenâ ſubeunda non ſufficiat ſcientia vaga, & præſumptiva *Adden. ad Pamphil. decif. 8. in fin.*, qualis eſſet illa reſultans ex ſcientia generica Teſtamenti, vel fideicommiſſi, *Rota coram Cavalier. decif. 81. num. 2. decif. 66. num. 14. & feqq. apud Conſtantinum ad Statutum Urbis, Rota Lucana apud Palm. decif. 8. num. 59. & feqq.*, quæ loquitur in ſortiori casu, de herede ſcilicet, qui fuerat præſens apertioni, ſeu publicationi Teſtamenti, ex qua præſentia dicit non concludi auditionem, & ſcientiam in eo contentorum, ſed quod requiratur præciſa notiſſa poenæ reſultans, vel ex lectura ejus partis Teſtamenti, in qua caducitatis poenâ indiſta legitur, vel elicitæ ex aliis argumentis neceſſariò illam convincentibus *Mennich. conf. 533. num. 8. Cherlin. contr. forenſ. cap. 126. num. 46. cum duob. feqq. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. quaest. 21. num. 19. Rota Lucana dicta decif. 8. num. 55. & feqq. apud Palm. Rota coram Ubaldo decif. 230. num. 4. & 5. coram Baratto decif. 182. num. 11. & in rec. decif. 160. num. 7. part. 4. in dicta Romano caducitatis 3. Julii 5. Et quotiens fundetur coram Molines, cujus induit, & præciſe ſcientiæ neceſſitate agnoſcentes Doctores conſulerunt ſubſtitutis in casu contraventionis, ut contravenienti notiſſent poenalem diſpoſitionem cum omnibus ſuis qualitatibus, ut apud *Saminat. contr. 20. num. 19.**

Ob cam quippe vivam, efficaciffimamque, rationem ſuperius inſinuatam, quia, ut contraveniens privationis poenam incurſiſſe dici poſſit, neceſſe eſt, eum dolo malo ſeſe geſſiſſe, cum autem dolo omni, omnique culpâ vacare dicatur ignorans, poenâ proinde nulla perſtringi poteſt *Spad. conf. 277. num. 4. & feqq. lib. 3. Saminat. contr. 20. num. 8. & latiffimè in dicta decif. Lucana apud Palm. 8. ex num. 15. cum plarib. feqq. & ex num. 55. uſque ad ſuam*, apud quam concordantia jura, & auctoritates, & generaliter tradit *Thobor. axiom. Jur. lib. 14. cap. 54. num. 6. & num. 46.*

Hæc autem ignorantia cum conſiſtat in negatione, nam, ut notat *Thobor. axiom. Jur. lib. 9. cap. 6. num. 1.*, privative opponitur ſcientiæ, quæ eſt quid facti, quod non præſumitur, ſufficit proinde, quod à Reo, & Poſſeſſore ignorantia allegetur, translatò in actorem onere probandi ſcientiam, ipſe enim Bona vindicare contendit ex capite contraventionis, ideoque ei dem non ſufficit obijcere nudum illius factum, ſed cum hæc doloſa, & fraudolenta eſſe debeat, propterea tenetur Actor allegare contraventionem cum probare cum omnibus ſuis qualitatibus de Juris censure requiſitis, ut poenâ caducitatis irrogata dici poſſit, leges enim, & univerſa jura noſtra ignoranter Peccantem ab omni poenâ immunem eſſe ſanxerunt, ut in propoſito ratiocinatur *Rota Lucana dicta decif. 8. num. 5. & feqq. Spad. dicto conf. 277. num. 6. & in Bo-*

Bonvicini. fideicommissi de Boveis apud Bolduc.
ad conf. Ramon. decis. 51. num. 6., cum aliis apud
Saminat. contr. 20. num. 18.

- Hinc parum urget, quod agatur de herede,
extraneo, qui hereditatem suscipere nequibat,
nisi ex Testamento, cujus iudicio nuntium ha-
buisset necessariò censendum sit, quia non im-
pugnamus, Silvium scivisse se fuisse institutum
heredem à Tiberio, sed ad effugiendam cadu-
citatìs pœnam dicimus, satis esse illam ignoras-
se prohibitionem cum dicta pœna sub à Testa-
tore factam, cum unius scientia stare possit cum
alterius ignorantia, & ex scientia facti in gene-
re rectè elici nequeat scientia omnium ejus qua-
litatum *Rota Lucana dicta decis. 8. num. 60., &*
segg., aliq̃ue hactenus allegati loquentes ex
supposito, quod Testamentum apertum fuerit,
cum ceteroquin fieri possit, ut heres, tametsi
extraneus hereditatem ante apertas tabulas adire
possit, quo casu procul dubio excluditur
scientia oneris dicta decis. 8. num. 14. & segg.

- Quæ omnia procedunt, tametsi agatur de
pœna privationis ipso jure, ipsoque facto sub-
eunda, ut probant auctoritates supra allegatæ,
& præsertim *Rota in dicta Romana Caducitatìs*,
in cujus hypothefi legitur, Testatorem adeò se-
vere multasse Contravenientes, ut eo ipso illos
eccidisse voluerit ab omni suorum bonorum
commodo, perinde ac si mortui essent, conce-
ssa substitutis potestate capiendi viâ facti,
propriâque auctoritate suorum bonorum pos-
sessionem, ut liquet ex alia decisione in eadem
causâ prius edita 23. Januarii 5. *Quarvis enim*
coram R.P.D. dell'Omo, quodque magis est,
ibi agebatur de pœna caducitatìs adversus Con-
travenientes adjecta in Primogenitura ordina-
ta in contractu donationis, quo casu certum est,
prohibitiones, & præcepta pœnalia efficacius
ligare, adeo ut aliqui nudum tantum factum at-
tendendum esse voluerint, ut apud *Cenc. de*
conf. quest. 19. num. 13.

- Auctoritatibus verò in contrarium allegatis
in objecto faciliè respondetur cum distinctione
superiùs tradita inter dispositionem conditiona-
nalem, & modalem, & bene declarat dicta de-
cisio *Lucana 8. num. 32., & segg.*

- Præterea videtur, Silvium excusari posse à
pœna caducitatìs ex alio etiam capite, videlicet
quòd monita, ut interpellata non fuerit ad
parendum præcepto Testatoris, quia quando
non agitur de conditione suspensiva, quæ impe-
diat acquisitionem domini, sed de modo adje-
cto per viam pœnæ, tunc, quia non implemen-
tum modi importat formalem privationem,
emolumentum jam quæsitum, quæ sine culpa, &
dolo nemini irroganda est, necessariò requiritur
interpellatio, & monitio, quâ heres sciat, se
non obtemperando voluntati Testatoris in
pœnam incidere *Auth. hoc amplius cod. de fidei-*
comm., ibique DD., Cravett. conf. 59. num. 2.,
Altograd. conf. 84. num. 42., & segg. lib. 1.,
Spad. conf. 177. num. 9. lib. 3., Gabriel. conf. 5.
num. 14., & seq. lib. 1., Menoch. conf. 131. n. 15.,
Galgaucet. de condit. part. 2. cap. 3. quest. 7. n. 27.,

Manf. consult. 639. num. 39., & seq., Rota de-
cis. 148. num. 37., & seqq. & per tot part. 12.,
& decis. 320. num. 10., & seqq. part. 17.

Nec interpellandi necessitas cessasse dici po-
terat eò quia ageretur de pœna caducitatìs ipso
facto, ipsoque jure ex præcepto Testatoris in-
currenda; quia, retentâ distinctione superiùs
traditâ inter dispositionem conditionalem, &
modalem, interpellatio non requiri dici poterit,
quum agitur de prima, secus verò si agatur
de secunda dispositionis specie, ob superiùs in-
nuatam rationem diversitatìs, quia videlicet in
conditionali id, quod est in obligatione ante,
impetam conditionem, adhuc non est in dispo-
sitione, ideòque non cadit interpellatio in eo,
quod non debetur, sed in modali id, quod est
in obligatione, est etiam in dispositione, quoque
statim, & parè jus quæsitum dicitur, ideòque,
ut privationi locus sit, requiritur interpellatio
ob majus præjudicium, quod versatur in amif-
sione juris jam quæsitum, quam in amissione juris
quærendi, bene *Rota coram Bichio dicta decis. 132.*
per tot, in cujus hypothefi Testator ex nunc,
prout ex tunc privaverat heredem onera non
adimplentem, & rursus, cum, ex traditis in su-
perioribus locis, Contraveniens pœnâ priva-
tionis affici nequeat, nisi dolo malo Testatoris
voluntati obsequi recuaverit, vix unquam eveni-
ret, ut heres de dolo convinci posset sine in-
terpellatione, per ea, quæ tradunt *Venturin.*
conf. 49. num. 82. cum plurib. segg., Altograd. conf.
84. num. 42., & plurib. seq., Manf. consult. 639.
ex num. 39.

Haud tamen negaverim, plures contrariam
sequi opinionem sentientes, interpellationem
non requiri, quando agitur de pœna ipso jure,
ipsoque facto inducta ex hominis dispositione,
ut apud *Altograd. contr. 41.*, sed istorum opinio
iustum locum vindicare sibi fortè poterit, quan-
do certò constat, heredem scientiam habuisse
pœnalis dispositionis, quam quidem scientiam
supponunt *Altograd. d. contr. 41. num. 16., Ro-*
ndolphin. alleg. 41. num. 3., isto enim casu, jure
meritoque pœnâ privationis hereditatis plecti-
tur heres, qui deliberato animo, cogitatus
contravenit Testatoris voluntati, at aliter res se
habet, si heres ignoranter præceptum Testato-
ris adimplere omiserit, tunc enim ab omni pœ-
na immunis erit, ex iis, quæ alibi firmavimus.

Quamquam verò hæc omnia exuberare vi-
deantur, ut Silvia ex cusetur à pœna caducita-
tis, nihilominus pro ea effugienda plura alia ab
eius heredibus afferri possunt.

Primum est, quod, licet voluntas Testatoris
religiosè servanda sit, ejusque parendum præcep-
tis, quando illa promanant ex ordinatè ratio-
ne, ut puta si ad agnationis splendorem augmen-
dum, vel bona apud substitutos conservanda dil-
ligantur, at secus est, si agatur de aliis prohibi-
tionibus, quæ nullâ prudenti, aut speciosa ra-
tione subnixæ videri possunt, qualis in nostro
casu videtur prohibitio, de qua agitur, non ad Te-
statoris, non ad Familiæ, non ad heredis com-
modum, neque ad ullum demum plausibilem
finem.

finem pertinens, hoc enim casu quælibet magis æqua interpretatio capiendi est pro evitanda pœna caducitatis.

- Secundum est, quod agitur de puniendi herede pœnâ privationis hereditatis, non quidem ob factum proprium, sed ob inobedientiam. Mariti, quo casu, ubi datio purè facta est de hereditate, ademptio autem facta sub conditione dependente à voluntate alterius, licet disputent Doctores, nùm defectus conditionis ob factum illius tertii impediatur acquisitionem, & in hac quæstione, uti verior, & æquior prævaluerit negativa opinio Bartol., ita intelligens dictum *Assensu in l. Paterfamilias 44. ff. de hered. instit.*, quod placuit etiam Baldo in *leg. unica num. 10.*, *Cod. de his, quæ pœne nomine, Peregr. de fideic. ut. 21. num. 86. cum seqq., Duran. de condit. & modis impossibil. part. 3. cap. 9. in num. 14.*, *Galganett. in tract. de condit., & demonstr. part. 2. cap. 5. quæst. 3. num. 9.*, *Cressp. de Veldaur. observ. 22. num. 76. & sequen. tom. 1.*, qui monet, non esse discendum à sententia, quæ placuit Bartolo, & Baldo, Rota coram Coccia decif. 1899. num. 10., & seqq., decif. 1944. num. 20., & seqq., coram Duxo. Jan. decif. 382. num. 3., & 4., nihilominus res omni vacat difficultate in nostra hypothefi, in qua hereditas nedum purè relicta fuerat, sed jam quæsitæ Silviz, & dique ab eadem possitæ, quo casu pœnam ademptionis ex facto alterius impositam heredi, injustam esse, & illicitam, respondit *Alfensu dicta leg. Paterfamilias*, iniquis, neminem ex suisq; alterius, neque hereditati obligari, neque exheredari posse, & notant ibi cum glossa Bartol., & Baldo, aliquæ mox relati, Rota decif. 168. num. 4. part. 1. rec., & per hæc eadem verba dictum fuit in una Romana Immunitatis 26. Martii 1696. §. *Hajusmodi eam objecti*, coram meo de la Tremille, ut enim ait Peregrin. loco jam citato, pœne demerentibus, & non merentibus pro sui natura imponuntur.
- Tertiò denique his omnibus addendum, quod agitur de pœna expetenda ab heredibus Silviz, adversus quam, dum esset in humanis, nunquam substitutus in casu contraventionis egit ad dictam pœnam caducitatis, quæ proinde ab eadem remissa censetur, juxta *Gloss. finalem in cap. ultimo de donat.*, & in *leg. final. C. ad legem Juliam de adulteriis*, *Crovett. conf. 59. num. 7.*, & 8., *Torr. de majorat.*, & *Primogen. Ital. part. 2. quæst. 52. num. 17.*, *Card. de Luc. de fideicom. disc. 148. num. 3.*, *Palm. alleg. 143. n. 32. & seqq.*, *Reynof. observ. 40. num. 8.*, & 9., loquens in casu pœne caducitatis ipso tacto, ipsoque jure imposite, firmatque, quod prò ea persequenda adversus heredes requiritur contestatio litis cum Defuncto.

Ex quibus cum plenè demonstratum videri possit Silviam nullam subire pœnam caducitatis, quodque, ut mox dictum est, quatenus eadem in illam incurrit, sed illa agi non posset adversus ejus heredes, prout quærebatur in primo, & secundo quæsito, frustraneum erit quæzere, ad cuius favorem illa adjecta dici debent

De Contract.

executoris nè, vel heredit' de quo disputandum solum esset ex supposito, quod Silviam heredes incidisset in commissum.

Vasione. Laudemii.

Laudemium ab extraneo solvi debet ex donatione licet temporaria emphyteusis ad quoscumque heredes, & successores transmissibilis. Donatio non est temporaria ex adjecto restitutionis onere, ubi non certa dies, sed quidam restitutioni modus est designatus. Laudemium tricenarium temporis spatium contra Dominum directum alienationis ignarum, non præscribitur.

VOTUM XI.

- 1 Laudemium ab herede, licet extraneo, in investitura comprehensum non debetur.
- 2 Laudemium qui præstare non tenetur ex temporaria donatione.
- 3 Laudemii petendi juri auferri tricenaria præscriptio.
- 4 Laudemium præstari debet pro qualibet alienatione, sive concessione utilius domini rei emphyteuticæ.
- 5 Sivi fiat per contractum inter vivos, sive in ultima voluntate, & num. 17. & 19.
- 6 Sive titulo oneroso, sive gratuito.
- 7 Procedit, si novus Adquisitor possessionem acceperit.
- 8 Laudemii solutio ex liberali etiam donatione fieri debet.
- 9 Præsertim, si tam ex consuetudine, tum ex regulamentis id juri sit.
- 10 Unus extraneo censendus est, si in investitura non sit comprehensa, & viro ab intestato non successisset.
- 11 Statuti municipalis dispositio attendenda in primis est, ubi agitur de Laudemii solutione.
- 12 Statuta Comitatus Venaissini præcipiant, Laudemii ex donationibus præstanda esse.
- 13 Exceptis, quæ sunt personæ consensu asque ad quartam gradum.
- 14 Idque de emphyteusibus hereditariis disponunt.
- 15 Laudemium debetur ex dispositione quacumque facta de emphyteusi in patio, & providentia.
- 16 Ludovici Belli conf. 238. loquens de rei emphyteuticæ dispositione facta in ultima voluntate.
- Et in his terminis Card. de Luc. de emphyt. disc. 49. = num. 18.
- 20 Laudemium causam habet à translatione domini, & num. 37.
- 21 Et Domino directo penditur in signum subjectionis.
- 22 Emphyteuticæ rei potest, invito etiam Domino directo, alienari.
- 23 Et tamen Laudemium semper debitum est.
- 24 Laudemium Domino directo, in alienatione rei

rei emphyteuticæ semper debetur, nisi ab ea fuerit remissum.

25 In emphyteusi ex consensu Domini ad quoscunque transmissibili, heredes, licet extranei, comprehenduntur.

26 In Emphyteusi, ex consensu Domini, ad quoscunque transmissibili, licita est alienatio.

27 At novus emphyteuta non eximitur à solutione Laudemii.

28 Laudemium solvere non tenentur, qui principaliter in investitura contemplati sunt.

29 Secus, qui latissimo tantum modo in ea sunt comprehensi, per concessionem factam hereditibus, & successibus quibuscunque.

30 Novus Emphyteuta semper dicitur, qui in investitura latissimo tantum modo contemplatus est.

31 Laudemium ex rei emphyteuticæ donatione, aut alienatione debetur, modò per eam translatus sit dominium, & licet ea sit resolutibilis.

32 Procedit, sive resolutio contingat ex facto hominis licet necessarii, sive voluntate Contrahentium, sive juri potestate.

33 Resolutio donationis non retrahitur ad tempus, quæ donatio facta est.

34 Resoluta donatione, non tenetur Donatarius restituere fructus medio tempore perceptos.

35 Laudemium semel debita ex donatione, et resoluta, non desinit deberi.

36 Laudemium, dum semel dominium translatus est, perpetuo debetur.

37 Laudemium, resoluta donatione, ex qua pendendum fuit, debetur non desinit.

38 Laudemium debetur, si, resoluta alienatione rei fideicommissaria, restitutio fiat.

39 Laudemium ex donatione debitum, et etiam revocata, solvendum est.

40 Laudemium praestandum est ex venditione facta cum pacto retrovendendi.

41 Laudemium ex venditione facta ad vitam venditoris debetur, si in ultra modicum tempus vixerit.

42 Laudemium selvi debet ex locatione ad decennium.

43 In Conduttore ad decennium reale dominium transferri dicitur.

44 Laudemium ex donatione praestandum est, non obstante onere rei donatae alteri restituendi.

45 Dispositio, ex qua Donatarius cogatur rei donatas alteri in morte restituere, temporaria non est, sed perpetua.

46 Donatio resolutibilis, cui tempus est adpositum, eam non limitans ultra idem tempus, sed personas tantum indicam, quibus postea adquisitio fiat, perpetua censenda est.

47 Donatio facta donec Donatarius vixerit, ex hac temporis, licet incerti, adjunctione temporaria dicitur.

48 In donatione temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, incertitudo ad certitudinem pro effectu Laudemii redigenda est ad normam l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

49 Donatio temporaria ex temporis, licet incerti,

adjunctione ut à Laudemio non eximatur, sed est verisimilitudo, quod Donatarius decem annos à donatione sit vixiturus.

50 Maxime verò Laudemium ob eo debetur, si, quo tempore petatur, triginta, & amplius annos à donatione supervixerit.

51 In donatione temporaria ex temporis, licet incerti, adjunctione, ad effectum solutionis Laudemii, spectanda non est praesumptio leg. hereditatum, ff. ad l. Falcid. sed veritas, & subsistentia rei effectus.

52 In dispositionibus ad alicujus vitam factis, spectandum est, quamdiu is vixerit.

53 Laudemii praescriptio non incipit, nisi ex qua Dominus directus motum habuit alienationis.

54 Dominus directus non praesumitur scivisse donationem rei emphyteuticæ inter Conjunctos factam.

55 Ignorantia alienationis rei emphyteuticæ inter Conjunctos etiam praesumitur.

56 Eoque magis in Domino directo extraneo.

57 Scientia donationis rei emphyteuticæ in Domino directo non praesumitur, si à Donantis Filio in investitura comprehensus fuerit in Dominum recognitus.

58 Ad praescriptionem tricenariam contra Dominum directum inducendum tempus pupillaris aetatis ejus auctoritas, necnon minoritatis ejusdem Domini subducendum prius est, & num. 60.

59 Laudemii praescriptio à Debitore, ab ejus malam fidem, nequit allegari.

DONATIONE irrevocabili inter vivos, & ad normam Regulamentorum Patris

Venetiense insinuationis solemnitate, confirmata, N. de Imbert omnia bona sua donaverat uxori adjecto onere, cum moreretur, illa restituendi uni ex communibus filiis, cum quibus illa a tempore obitus viri usque in hanc diem cohabitando, D. Marchionem de Castellane Dominum directum bonorum in dicta donatione comprehensorum in errorem, credulitatemque induxit, quod eadem jure legitimæ succellionis ad filios delata essent, materque illis usufructus, vel alio quopiam titulo frueretur, quam quidem credulitatem confirmavit filius d. Imberti, uti heres Patris in eorum Dominum directum agnoscens Baroem.

Verum hunc errorem, in quo dñi Ministri D. Marchionis versati fuerant, cepulit subsecutus eventus; nam, cum ille optasset quoddam suum Praedium permutare cum alio Praedio hereditario d. Imberti, hujus filius ingenue factus fuit, permutationem peragi non posse, eo quod illud pertineret ad Matrem jure donationis universalis eidem factæ à Viro, qui, ut dictum est, Donatarie potestate fecerat bona restituendi uni ex filiis, remque ita se habere confirmavit, tum Instrumentum insinuationis donationis deinde repertum, tum etiam quoddam testamentum à dicta muliere conditum, quomobrem Ministri D. Marchionis cupientes

in-

incolumē servare jux Domini directi, querunt, an ex hujusmodi donatione eidem Laudemium debeatur?

Illudque non competere dici posse videbatur, quia agitur de Emphyteuti hereditaria, & transmissibili ad quemcumque heredem, sive successorem extraneum, qui, utpotē comprehensus in investitura concessa pro heredibus, & successoribus quibuscumque, nullum proinde Domino directo Laudemium prestare teneatur, per ea, quae latē discriēt in nostris terminis *Ludovicus Bellas conf. 138., Card. de Luc. de emphyt. disc. 49.*

Præterea cum Donatarie adjectum fuerit onus res donatas restituendi uni ex filiis Donantis, Laudemium nullum solvendum esse dicebatur ex donatione temporaria, & per quam dominium irrevocabiliē illi querebatur.

Et demum contrā Dominum directum urget tricenaria præscriptio, quā jux petendi Laudemium sublatum fuit *Ripella varior. refol. cap. 7. num. 395., Cæcer. varior. refol. part. 1. cap. 12. num. 10., Autouell. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 87., Niger de Laudem. quest. 18. num. 24. tom. 1.*

At re bene perpensa, verius meo Judicio crederem, D. Marchioni deberi Laudemium; ipsi enim favet universalis regula, quā statuitur, illud solvendum esse pro qualibet alienatione, sive concessione utilis domini rei emphyteuticæ, vel feudalis, sive fiat per contractus inter vivos, sive in dispositione ultimæ voluntatis, sive titulo oneroso, sive lucrativo, modo sequatur ipsa actualis traditio rei, & novus Adquisitor rei emphyteuticæ possessionem accepit aliquo ex iis modis, per quos dominium, re ipsa transiit *Giballin. de usur. lib. 4. cap. 4. art. 2. num. 1. & 7., Poitell. expedit. conf. civil. annot. 10. num. 78. & seqq., Fontanell. dec. 281. num. 15., & passim apud alios, quam sanē regulam justum locum sibi vindicare, etiam in translatione utilis domini in extraneum facta titulo liberalis donationis, discriēt in nostris terminis firmavit *Rota in una Avinionen. Pecuniaria coram bon. mem. Emerit. inter ejus impressas decif. 750., tradens, id Juris tuum ex consuetudine, tūm ex regulamentis constitutum esse, & præter ibi allegatos, docuere Cujac. in lib. 4. Cod. tit. 66. tom. 5. oper. posth. fol. 447., Fober in eundem lib. Cod. tit. 43. definit. 29., Hartmann. Pistor. lib. 1. quest. 10. num. 31., Molpess. ad consuetud. Neapol. part. 2. quest. 8. num. 9., Fulgini. de emphyt. tit. de Laudem. quest. 6., Autouell. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 10. & seqq., Cæcer. varior. refol. part. 1. cap. 12. n. 11. & seqq., Ventrigl. in prax. rer. notab. annot. 39. §. 1. num. 12., & 13., & 14., & 15., & 16., & 17., & 18., & 19., & 20., & 21., & 22., & 23., & 24., & 25., & 26., & 27., & 28., & 29., & 30., & 31., & 32., & 33., & 34., & 35., & 36., & 37., & 38., & 39., & 40., & 41., & 42., & 43., & 44., & 45., & 46., & 47., & 48., & 49., & 50., & 51., & 52., & 53., & 54., & 55., & 56., & 57., & 58., & 59., & 60., & 61., & 62., & 63., & 64., & 65., & 66., & 67., & 68., & 69., & 70., & 71., & 72., & 73., & 74., & 75., & 76., & 77., & 78., & 79., & 80., & 81., & 82., & 83., & 84., & 85., & 86., & 87., & 88., & 89., & 90., & 91., & 92., & 93., & 94., & 95., & 96., & 97., & 98., & 99., & 100., & 101., & 102., & 103., & 104., & 105., & 106., & 107., & 108., & 109., & 110., & 111., & 112., & 113., & 114., & 115., & 116., & 117., & 118., & 119., & 120., & 121., & 122., & 123., & 124., & 125., & 126., & 127., & 128., & 129., & 130., & 131., & 132., & 133., & 134., & 135., & 136., & 137., & 138., & 139., & 140., & 141., & 142., & 143., & 144., & 145., & 146., & 147., & 148., & 149., & 150., & 151., & 152., & 153., & 154., & 155., & 156., & 157., & 158., & 159., & 160., & 161., & 162., & 163., & 164., & 165., & 166., & 167., & 168., & 169., & 170., & 171., & 172., & 173., & 174., & 175., & 176., & 177., & 178., & 179., & 180., & 181., & 182., & 183., & 184., & 185., & 186., & 187., & 188., & 189., & 190., & 191., & 192., & 193., & 194., & 195., & 196., & 197., & 198., & 199., & 200., & 201., & 202., & 203., & 204., & 205., & 206., & 207., & 208., & 209., & 210., & 211., & 212., & 213., & 214., & 215., & 216., & 217., & 218., & 219., & 220., & 221., & 222., & 223., & 224., & 225., & 226., & 227., & 228., & 229., & 230., & 231., & 232., & 233., & 234., & 235., & 236., & 237., & 238., & 239., & 240., & 241., & 242., & 243., & 244., & 245., & 246., & 247., & 248., & 249., & 250., & 251., & 252., & 253., & 254., & 255., & 256., & 257., & 258., & 259., & 260., & 261., & 262., & 263., & 264., & 265., & 266., & 267., & 268., & 269., & 270., & 271., & 272., & 273., & 274., & 275., & 276., & 277., & 278., & 279., & 280., & 281., & 282., & 283., & 284., & 285., & 286., & 287., & 288., & 289., & 290., & 291., & 292., & 293., & 294., & 295., & 296., & 297., & 298., & 299., & 300., & 301., & 302., & 303., & 304., & 305., & 306., & 307., & 308., & 309., & 310., & 311., & 312., & 313., & 314., & 315., & 316., & 317., & 318., & 319., & 320., & 321., & 322., & 323., & 324., & 325., & 326., & 327., & 328., & 329., & 330., & 331., & 332., & 333., & 334., & 335., & 336., & 337., & 338., & 339., & 340., & 341., & 342., & 343., & 344., & 345., & 346., & 347., & 348., & 349., & 350., & 351., & 352., & 353., & 354., & 355., & 356., & 357., & 358., & 359., & 360., & 361., & 362., & 363., & 364., & 365., & 366., & 367., & 368., & 369., & 370., & 371., & 372., & 373., & 374., & 375., & 376., & 377., & 378., & 379., & 380., & 381., & 382., & 383., & 384., & 385., & 386., & 387., & 388., & 389., & 390., & 391., & 392., & 393., & 394., & 395., & 396., & 397., & 398., & 399., & 400., & 401., & 402., & 403., & 404., & 405., & 406., & 407., & 408., & 409., & 410., & 411., & 412., & 413., & 414., & 415., & 416., & 417., & 418., & 419., & 420., & 421., & 422., & 423., & 424., & 425., & 426., & 427., & 428., & 429., & 430., & 431., & 432., & 433., & 434., & 435., & 436., & 437., & 438., & 439., & 440., & 441., & 442., & 443., & 444., & 445., & 446., & 447., & 448., & 449., & 450., & 451., & 452., & 453., & 454., & 455., & 456., & 457., & 458., & 459., & 460., & 461., & 462., & 463., & 464., & 465., & 466., & 467., & 468., & 469., & 470., & 471., & 472., & 473., & 474., & 475., & 476., & 477., & 478., & 479., & 480., & 481., & 482., & 483., & 484., & 485., & 486., & 487., & 488., & 489., & 490., & 491., & 492., & 493., & 494., & 495., & 496., & 497., & 498., & 499., & 500., & 501., & 502., & 503., & 504., & 505., & 506., & 507., & 508., & 509., & 510., & 511., & 512., & 513., & 514., & 515., & 516., & 517., & 518., & 519., & 520., & 521., & 522., & 523., & 524., & 525., & 526., & 527., & 528., & 529., & 530., & 531., & 532., & 533., & 534., & 535., & 536., & 537., & 538., & 539., & 540., & 541., & 542., & 543., & 544., & 545., & 546., & 547., & 548., & 549., & 550., & 551., & 552., & 553., & 554., & 555., & 556., & 557., & 558., & 559., & 560., & 561., & 562., & 563., & 564., & 565., & 566., & 567., & 568., & 569., & 570., & 571., & 572., & 573., & 574., & 575., & 576., & 577., & 578., & 579., & 580., & 581., & 582., & 583., & 584., & 585., & 586., & 587., & 588., & 589., & 590., & 591., & 592., & 593., & 594., & 595., & 596., & 597., & 598., & 599., & 600., & 601., & 602., & 603., & 604., & 605., & 606., & 607., & 608., & 609., & 610., & 611., & 612., & 613., & 614., & 615., & 616., & 617., & 618., & 619., & 620., & 621., & 622., & 623., & 624., & 625., & 626., & 627., & 628., & 629., & 630., & 631., & 632., & 633., & 634., & 635., & 636., & 637., & 638., & 639., & 640., & 641., & 642., & 643., & 644., & 645., & 646., & 647., & 648., & 649., & 650., & 651., & 652., & 653., & 654., & 655., & 656., & 657., & 658., & 659., & 660., & 661., & 662., & 663., & 664., & 665., & 666., & 667., & 668., & 669., & 670., & 671., & 672., & 673., & 674., & 675., & 676., & 677., & 678., & 679., & 680., & 681., & 682., & 683., & 684., & 685., & 686., & 687., & 688., & 689., & 690., & 691., & 692., & 693., & 694., & 695., & 696., & 697., & 698., & 699., & 700., & 701., & 702., & 703., & 704., & 705., & 706., & 707., & 708., & 709., & 710., & 711., & 712., & 713., & 714., & 715., & 716., & 717., & 718., & 719., & 720., & 721., & 722., & 723., & 724., & 725., & 726., & 727., & 728., & 729., & 730., & 731., & 732., & 733., & 734., & 735., & 736., & 737., & 738., & 739., & 740., & 741., & 742., & 743., & 744., & 745., & 746., & 747., & 748., & 749., & 750., & 751., & 752., & 753., & 754., & 755., & 756., & 757., & 758., & 759., & 760., & 761., & 762., & 763., & 764., & 765., & 766., & 767., & 768., & 769., & 770., & 771., & 772., & 773., & 774., & 775., & 776., & 777., & 778., & 779., & 780., & 781., & 782., & 783., & 784., & 785., & 786., & 787., & 788., & 789., & 790., & 791., & 792., & 793., & 794., & 795., & 796., & 797., & 798., & 799., & 800., & 801., & 802., & 803., & 804., & 805., & 806., & 807., & 808., & 809., & 810., & 811., & 812., & 813., & 814., & 815., & 816., & 817., & 818., & 819., & 820., & 821., & 822., & 823., & 824., & 825., & 826., & 827., & 828., & 829., & 830., & 831., & 832., & 833., & 834., & 835., & 836., & 837., & 838., & 839., & 840., & 841., & 842., & 843., & 844., & 845., & 846., & 847., & 848., & 849., & 850., & 851., & 852., & 853., & 854., & 855., & 856., & 857., & 858., & 859., & 860., & 861., & 862., & 863., & 864., & 865., & 866., & 867., & 868., & 869., & 870., & 871., & 872., & 873., & 874., & 875., & 876., & 877., & 878., & 879., & 880., & 881., & 882., & 883., & 884., & 885., & 886., & 887., & 888., & 889., & 890., & 891., & 892., & 893., & 894., & 895., & 896., & 897., & 898., & 899., & 900., & 901., & 902., & 903., & 904., & 905., & 906., & 907., & 908., & 909., & 910., & 911., & 912., & 913., & 914., & 915., & 916., & 917., & 918., & 919., & 920., & 921., & 922., & 923., & 924., & 925., & 926., & 927., & 928., & 929., & 930., & 931., & 932., & 933., & 934., & 935., & 936., & 937., & 938., & 939., & 940., & 941., & 942., & 943., & 944., & 945., & 946., & 947., & 948., & 949., & 950., & 951., & 952., & 953., & 954., & 955., & 956., & 957., & 958., & 959., & 960., & 961., & 962., & 963., & 964., & 965., & 966., & 967., & 968., & 969., & 970., & 971., & 972., & 973., & 974., & 975., & 976., & 977., & 978., & 979., & 980., & 981., & 982., & 983., & 984., & 985., & 986., & 987., & 988., & 989., & 990., & 991., & 992., & 993., & 994., & 995., & 996., & 997., & 998., & 999., & 1000.**

Nique turbant rationes dubitandi in contra-

rium adductæ; nam, quod attinet ad primam, ea plenē submotā videtur ex censura legis municipalis, quæ in his causis præcipuē valet, per ea, quæ tradit *Niger de Laudem. tom. 1. quest. 4. art. 1., regulamenta liquidem, quibus regitur Comitatus Venaitinus, expressē præcipiunt, Laudemia deberi ex donationibus rerum Emphyteutarum, exceptis illis factis personis conjunctis usque ad quartum gradum, testē *Rota d. decif. 750., nec venit in dubium, illa loqui de emphyteutibus hereditariis, quales quoad successiones, & alienationes censentur illæ Comitatus Venaitini, atque etiam quia, si non ageretur de emphyteuti hereditaria, quæstio esset de re non dubia, non autem ut illud deberi ex dispositione quacumque facta de emphyteuti ex pacto, & providentia *Ludovic. Belli conf. 138. num. 1. & 2.***

Nec urgent auctoritates in contrarium allegatæ, quia *Bellas* præstetur loqui de dispositione rei emphyteuticæ facta per viam ultimæ voluntatis, qui non est casus noster, cum agatur de translatione domini utilis facta in extraneum jure donationis inter vivos, ex qua deberi laudemium, re mature discussa, decedit *Rota d. decif. 750., & non dissentit ipemet Bellas, quæ distinctione respondetur etiam *Card. de Luc. d. disc. 49. pariter loquenti de Emphyteuti extraneo per testamentum relicta, licet etiam hoc casu contrā præfatos Auctores subditiore possunt, communiorē, veriorēque esse opinionem sentientium Laudemium deberi, ut docuerunt *Gratians. dist. 177. ex num. 10., ibidem de Luca num. 6., & seqq., & in annot. ad Ventrigl. in prax. rer. notab. annot. 39. §. 1. num. 7., Hodiern. ad Sard. decif. 93. ex num. 35., Autouell. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 32.***

Et recte quidem, nam Laudemium causam habet à translatione domini *Faber. in lib. 4. tit. 34. definit. 1. num. 7., & tit. 43. definit. 4. num. 1., definit. 28., & definit. 65.,* penditurque in signum subjectionis Domino directo, idem *Faber d. tit. 43. definit. 1. n. 12., & 21., Poitell. expedit. Caus. civil. annot. 10. num. 81., Laguer. de fratilib. part. 1. cap. 12. n. 12.,* ideoque, licet qualitas hereditaria, & alienabilitas rei emphyteuticæ operetur, quod illa sine consensu Domini directi, quinimo, ipsi etiam invito, alienari possit, at non etiam efficat, quin Laudemia non debeantur, quippe hac semper reservata censetur, nisi à Domino directo fuerint expressē remissa *Cujac. in lib. 4. Cod. ad tit. 66. tom. 5. oper. posth. fol. 447. tit. C., Ventrigl. in prax. rer. notab. annot. 39. §. 1. num. 14., Hodiern. ad Sard. decif. 93. num. 38., Hartmann. Pistor. lib. 1. quest. 50. num. 7., & seqq., Roffental de feud. cap. 9. membr. 1. conclus. 42. num. 12., Ventrigl. d. decif. 496. num. 12., Panimoll. decif. 4. num. 26., & seqq.*

Parviq̃ue recit, quod heredes, tametis extranei, comprehensū censentur in simili emphyteuti ex consensu Domini ad quoscumque transmissibili, quia hujusmodi consensus licitum quidem reddit alienationem, quæ alioquin non subdi-

subfisteret, at non eximit à solutione Laudemii
 26 debiti non ratione consensu, sed pro Investitu-
 27 ra, & traditione possessionis, quam novus em-
 phyteuta à Domino directo accipere debet *Grati-
 on. dist. 377. num. 13. & seqq., ibique de
 Luca, Felgus, de Emphyt. tit. de var. caducit. qn.
 16. num. 6., & tit. de Laudem. quest. 2. num. 2. &
 quest. 8. num. 14., & quest. 14. num. 4., Hodiern.
 ad Sarr. decis. 93. sub num. 44., Patell. expedit.
 Conf. civil. annot. 10. num. 77., & seqq., Hart-
 man. Pistor. lib. 1. quest. 50. sub num. 3., cum aliis
 apud Lagunex. de fructib. part. 1. cap. 13. num. 9.,
 & seqq.*

Contraria verò procedunt favore illorum, qui
 28 principaliter contemplati, & comprehensi fue-
 runt in Investitura, & in ipso primo actu con-
 cessionis, cujus vigore abique facto hominis ab
 intestato successissent, at aliter res se habet,
 quando agitur de eo, qui latissimum solum mo-
 do comprehensus in concessionis facta pro here-
 29 dibus, & Successoribus quibuscumque, sine fa-
 ctio hominis, & Jure legitimæ successionis rem
 emphyteuticam alieui minimè potest, is enim
 30 respectu Domini directi semper dicitur novus
 emphyteuta indigens Investiturâ, & traditione
 realis possessionis, juxta decis. *Franch. 447.,*
*quam sequuntur Gratian. dist. 377. num.
 35. ibique de Luca, Malpbesad consuetud. neapol.
 part. 2. quest. 8. num. 9., Antonelli de tempor. le-
 gal. lib. 3. cap. 7. num. 31., Hodiern. ad Sarr. decis.
 93. num. 38., Panimoll. dist. decis. 4. num. 28.,*
*que obiter attigisse fas sit, ut magis, magisque
 in nostra hypothese eluceat, sine dubitatione
 ulla Laudemium deberi.*

Expedit à primo, proficiscimur ad secun-
 dum obiectum fundatum in eo, quod donatio
 fuerit temporaria cum resolubili domini trans-
 latione facta in Donatariam gravatam restituere
 uni ex filiis, pro quo obiecto refellendo satis ef-
 31 fect respondere, quod, si donatio, aut qualibet
 alia alienatio constituitur ab initio, ex eaque,
 translatus sit per venditionem dominium, non
 32 eo minus Laudemia debebuntur, quod ex post
 facto alienationem illam resolvì contigerit, sive
 fiat ea resolutio interveniente hominis facto li-
 33 cèt necessario, sive ex spontanea Contrahen-
 tium voluntate, sive ipsâ etiam Juris potestate,
 nam quemadmodum hujusmodi revocatio-
 34 ne retrotrahitur ad tempus donationis, ut ex
 eo appareat, quod fructus medio tempore per-
 ceptos restituere Donatarius non cogitur, ita
 fieri non potest, ut semel debita Laudemia, ob
 35 solam donationis resolutionem deberi desinant,
 ut enim perpetuo debeantur, sufficit semel
 translatus fuisse dominium ex ea causa, que
 sui naturâ potuerit esse perpetua, cum sola do-
 37 minii translatio illa sit, que Laudemiorum præ-
 standorum obligationem parit, ut his verbis
 concludit *Faber. in Cod. lib. 4. dist. tit. 43. definit.
 28. & definit. 45.*

Quamobrem, si Juris potestate, ob superve-
 nientiam nempe filiorum, donationem revoca-
 38 ri contingat, Laudemium solum Domino di-
 recto deberi non desinit, ut, præter *Fabrum* lo-

co mox citat, tradit *Hartman. Pistor. lib. 1. qu.
 30. num. 48.,* prout etiam resolutio alienationis
 rei subiectæ fideicommissio legis auctoritate fa-
 39 cta, eveniente casu restitutionis, non eximit ab
 obligatione solvendi Laudemium *Antonell. de
 tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 44.*

Pariterque, si facto hominis sive necessario,
 sive voluntario aliquando illam revocari contingat,
 non idcirco, ea cessante, cessare dicitur cau-
 40 sa debendi Laudemium, quod proinde præstan-
 dum esse ex venditione facta cum pacto retro-
 41 vendendi tradiderunt *Anton. Faber. de error.
 pragmat. deced. §. error. 3. num. 10., & seqq., Gi-
 ballia. de usur. lib. 4. cap. 4. art. 3. num. 13., Hart-
 man. Pistor. lib. 1. quest. 50. num. 8., Borden. col-
 lect. legal. 35. num. 54., & seq. lib. 1., Ventriglia
 in prax. rer. notab. annot. 39. §. 1. num. 3., Panimoll.
 decis. 4. annot. 1. num. 30., num. 60., illud debet
 42 affirmari, etiam venditione facta ad vitam
 Venditoris, si is vixerit ultra modicum tempus,
 idemque solvendum esse ex locatione ad decennium,
 quia per illam in Conduclorem reale.
 43 dominium transferri dicitur, tradiderunt *Amad.
 de Pont. de Laudem. quest. 84., Hartman. Pistor.
 lib. 1. dist. quest. 50. num. 31. in fin., Ventur. refol.
 Civil. cap. 41. num. 12. part. 1., Ventriglia in prax.
 rer. notab. annot. 39. §. 1. num. 23., Vicini decis. 496.
 sub num. 11.**

Sed propius ad rem nostram, frustra solutio
 Laudemii evitanti contenditur eo sub colore,
 quod donationi adpositum fuerit onus res dona-
 45 tas alteri restituendi, ideoque temporaria.
 censenda sit, quia cum illa respectu temporis
 simpliciter facta sit, nullaque certæ, vel in-
 certa diei præfixione limitetur, sed solum con-
 tineat modum, sive gravamen, ob quod Do-
 nataria, cum moreretur, alteri res donatas re-
 46stituere cogitur, dispositio non dicitur tempo-
 raria, sed perpetua, quia, cum tempus non
 fuerit adpositum substantiæ donationis, adco-
 47 limitando acquisitionem, ultra tempus præfixi-
 tum non duret, sed solum limitet, atque de-
 signet personas, quibus acquiri debeat post mor-
 tem Donatarie, acquisitio præinde ab eadem se-
 mel facta, suapte naturâ perpetua dicenda erit,
 etiam si postea & venerit casus fideicommissi, ut
 benè in his terminis docuit *Concer. variat. refol.
 part. 1. cap. 11. num. 85.*

Immo verò, tametsi donatio, de qua agitur,
 simpliciter facta legeretur, donec Donataria
 vixerit, ideoque adjectione temporis quamvis
 incerti, temporaria diceretur, & pro decer-
 48 nendo Laudemio, temporis incertitudo ad cer-
 titudinem redigenda esset, servatâ normâ tra-
 ditâ in famigerata *leg. hereditas non ff. ad leg. falci-
 cid.,* ut hunc casum distinguendo ab alio, voluit
 idem *Concer. loco citato,* nihilominus Laudemium
 debitum esset, tum quia verisimile est,
 quod Donataria tempore donationis ejus esset
 49 attatis, ut ipsius vita annis decem comparari
 posset, tum etiam quia, cum tempore, quod, de-
 testâ dictâ donatione, factus fuit locus petitioni
 Laudemii, illam triginta, & amplius anni Do-
 50natori supervivisse constet, sequenda non esset
 51 præ-

presumptio dicte legis, sed spectanda veritas, & subsequutus rei eventus ad Text. in leg. cum Titio 55. ff. ad leg. falcid., Gratian. discept. 756. num. 49. & seq., Rota coram Coccio. decis. 1567. num. 11., & seqq., decis. 128. post Merlin. de leg. in Pisaurum. Pecuniaria 23. Martii 1696. §. final. coram R.P.D. Pio, & in Callien. Bonorum 26. Aprilis 1697. §. Hoc nunc Domini cum seqq. coram Illustrissimo dell'Olmo Magni Archicancellario Mediolanen., & in nostris terminis, quod in dispositionibus factis ad vitam alicujus spectandus sit subsequutus eventus, quamdiu scilicet is vixerit, tradit Antonellis de tempor. leg. lib. 3. cap. 7. num. 76., Panimoll. decis. 4. annot. 1. num. 60. alios referens.

Neque verò ex eo, quod tam diuturno tempore Dominus directus Laudemium petere distulerit, D. Adversarie proderit diffugium prescriptionis tricenarii temporis, quia, cum hec currere non incipiat, nisi à die, quo Dominus directus habuit notitiam alienationis Ripollae coram. ref. cap. 7. num. 396., & seqq., Antonellis de temp. leg. lib. 3. cap. 7. num. 87., nullà iustà ratione affirmari potest, illum novisse hanc donationem factam inter conjunctas personas, nam si hujusmodi actum ignorantia presumitur, etiam inter dictas personas, per ea, quæ tradunt Altograd. conf. 43. num. 68. lib. 2., Sard. conf. 7. num. 53. conf. 51. num. 31., Rota coram Obald. decis. 230. num. 4., quanto potiori jure presumenda erit in extraneo Domino, videlicet directo, in quo, ut inquit Cancr. var. ref. part. 1. cap. 12. num. 11., cum scientia presumatur, eo quod viderit rem emphyteuticam in alium alienatam, procul dubio presumptio ista cessat contra D. Marchionem, qui à Donantis filiis, ad quos jure legitime successionis emphyteutis descendenda erat, in Dominum recognitus fuit.

Prætereaque subducenda essent tempora pupillaris ætatis D. Uxor, & Audricis D. Marchionis leg. ficut 3. ibique Gloss. Cod. de presump. 30. annorum, Rota coram Gregor. decis. 489. num. 12., in Cavallien. legitima 22. Decembris 1682. §. final. coram Rmo dñi. Heroant Archiepiscopo Turon., nec non etiam tempus minoritatis, eo quod eadem succurrendum esset, Card. de Luc. de Judic. disc. 21. num. 37., & seq., & denique illud, quo fuit sub legali administratione Viri, maxime cum agatur contra ipsam debitoricem Laudemii, quæ ob malam fidem prescriptionis beneficio juri nequit, Card. de Luc. de Dot. in summ. num. 352.

Afusana Donationis.

Donatio inter vivos facta filiis, & Descendentibus cum relatione ad testamentum, in quo contemplata fuit agnatio, nihil prodest Exminis, præteritum quomodo Donator vir fide dignus adieveraverit, mentem suam fuisse eas excludendi. Donatio inter vivos intelligi debet facta de Juribus præsentibus, non de futuris inexcogitabilibus.

- 1 Donatio inter vivos irrevocabili est, & perpetua.
- 2 Donatio inter vivos, nisi Donans postea reverso sibi coverit, per Donatarii prædecessum non resolvitur.
- 3 Donatio inter vivos ad quoscunque Donatarii heredes transmittitur, & num. 22.
- 4 Filiorum, & Descendentium nomine veniunt Famina, & num. 5., & 33.
- 5 Donatio, si est ex causa amoris, & liberalitatis erga nepotes, pro seminis etiam sustinetur.
- 6 Qualitas masculinitatis adjecta in particulari institutione, est in universali subdicienda, si eadem in utraque persone fuerint nominata.
- 7 Procedit etiam quoad diversas personas, ubi sint de eodem Testatoris agnatione.
- 8 Agnationis conservanda votum masculis tantum, non feminis admittit, & num. 41.
- 9 Substitutio seminarum, in defectum masculorum ordinato, istorum, non eorum institutionem supponit, ne aliis videantur sibi ipsi substituta.
- 10 Donatio se referens ad testamentum, declaratur non ab eo recipit.
- 11 Referens dicitur in relato inesse, & num. 38.
- 12 Referens ex se importat expressum omnium in relato dispositum, & num. 40.
- 13 Amplius, ut id procedat etiam cum expresso pro forma requiritur.
- 14 Relatio semperfertur quamdam cum relato dependentiam, & unitatem.
- 15 Relatio efficit, ut ex relato, non ex referente agatur.
- 16 Referens nequit majus conferre jus, quam relatum.
- 17 Relatio ad testamentum dicitur odesse in donatione, si Donans illi se conformare declaraverit.
- 18 Relatio donationis ad testamentum refertur ex his verbis colligitur, che in caso monistero detti Donatary senza figli, in detto caso avellè luogo la disposizione paterna.
- 19 Relatio donationis ad testamentum, ad habita censetur, benignè sumenda est interpretatio.
- 20 Donator non censetur seipsum in concursu seminarum excludere, ubi se conformat testamento eas excludenti.
- 21 Donatio inter vivos, ut transitoria ad quoscunque heredes dicitur, spectanda est Donatoris voluntas.
- 22 Judicis est eam voluntatem explorare.
- 23 Donantis voluntas, ut censetur ad quoscunque heredes directa, ex causa finali dimittenda est.
- 24 Causa autem finalis dicitur, non qua Donatarii, aut Tertii, sed Donatoris utilitatem respicit.
- 25 Intellige non tantum utilitatem pecuniariam, sed etiam affectionem Donatoris.
- 26 Donatio, quæ fit pro certis personis, atque

- ex certa causa, ad cessat, resolvitur.
- 29 In donatione spectari debet, cuiusnam Donator datus voluerit, non pro quibus Donatorius adquirere intellexerit.
- 30 Filius, & Descendentes ubi in ultima voluntate fuerint nominati, latius sumendo est interpretatio pro feminarum comprehensione.
- 31 In contrahibus masculinam non concipit feminam.
- 32 Filiorum appellatio in contrahibus ad masculos tantum restringitur.
- 34 Filiorum, & Descendentium nomine non veniunt feminae in donatione, ubi Donatoris interesse admixtum est ratione patris reverfui, & num. 35.
- 36 Filiorum, & Descendentium nomine, ut feminae dicantur comprehensa, interpretatio sumenda est a Testatoris mente.
- 37 Donator se conformans testamento, censetur feminas in eo exclusas voluisse pariter excludere.
- 39 Verbum Pienamente importat absolutum, nullaque ex parte diminutum adimplementum.
- 41 Liberalitatis causa in donatione expressa, nil aliud, quam spontanei oculus naturam indicat.
- 43 Liberalitatis causa in donatione facta non fert independentiam a contemplatione agnationis.
- 43 In donatione causa impulsiva non curatur, si finalis deficit.
- 44 Declarationi Donantis, quod masculis tantum donare intellexerit, standum est, & num. 49.
- 45 Praesertim si iurum integritate sit, ac Sacerdotali Choro tibi insignitis, & num. 46.
- 47 Praesumptio est, quem velle in senectute cum prauidio animae suae mentiri.
- 48 Declarationi Donantis in dubio est deferendum, cum illud ex interpretatione verborum donationis derivatur.
- 50 Substitutio linearis reciproca inter omnes filios, ac nepotes masculos debet favore superstitis masculi locum habere.
- 51 Substitutio linearis reciproca quod fuerit a Testatore demandata, conjecturis opari non est, si de ea ex verbis testamenti clare constet.
- 53 Substitutio linearis reciproca conjecturatur in incalcate, & sapienter repetito conservanda agnationis voto.
- 53 Alia ad id expenduntur conjecturae, & n. 54. 55. & 56.
- 57 Substitutio linearis reciproca longe facilius inducitur censetur, ubi non inter transversales agitur, sed inter Descendentes Testatoris.
- 58 Donatio, si futurum tempus non respiciat, nequeque dici donum iura in futurum competentia.
- 59 Sed debet censeri restricta ad iura solummodo praesentia.
- 60 Donatio nequit dici comprehendere successorem ad favorem Donatoris deinde apertam, tempore donationis excohabitabilem.

- 61 In donatione a Patre facta filio non comprehenditur legitimo ex bonis filii praedefuncti debito Patri.
- 63 Cedere sua iura quisque potest in sui prauidicium.
- 63 Factum proprium non licet impugnare.
- 64 Cedi possunt, ac donari bona emptoria, si in generali Provincia consuetudine, vel peculiari constitutione redolita sint ad instar allodialium.

TITIVS die 30. Decembris 1667. postremum condidit testamentum, in eoque in primis heredes singulares in quodam praedio scripsit Sempronium, & Pamphilum, suos ex filio praedefuncto nepotes, ea redditâ ratione, quod sibi semper in animo fuerat, & in votis promovere commodâ, & utilitatem filii sui jam defuncti, cuiusque filiorum, verbis illis = *Perchè la mia intenzione è sempre stata avvantaggiare N. mio figlio già defunto, e suoi figli, di qui è che istituisco Eredi particolari Sempronio, e Pamfilo &c. nella possessione &c.* subdiditque postmodum illa verba = *qual Tenimento di Terra voglio, che si mantenga sempre, e fin di detti miei Nipoti, e loro figli, e Descendenti maschi per conservazione della mia agnazione.*

Postea verò heredes universales aequis portionibus instituit Cajum, & Stichum filios suos, & dictos Sempronium, & Pamphilum nepotes, inter quos omnes reciprocam ordinavit substitutionem, quam porrigi voluit ad omnia omnia bona, etiam particularis institutionis titulo nepotibus relicta, inquit = *E questo s' intende di tutti i miei Beni anco sopra espressi, e lasciati per istituzione particolare di Sempronio, e Pamfilo &c.* reddiditque huius dispositionis rationem ex enixo conservandae agnationis voto desumptam = *Perchè voglio, che i miei Beni tutti intieri si conservino di detti miei figli, Nipoti, e Pronipoti, e Descendenti in infinita per conservazione della mia agnazione, finchè piacerà a Dio conservarla, ob eamque causam heredibus suis alienationem interdixit verbis illis = E acciò che i miei Beni si conservino sempre, ed in infinito nella mia agnazione, proibisco a tutti l'alienazione &c.*

Denique Sex nepti, si sese caelesti sponso in Monasterio aliquo dicare moluisset, dotem illam reliquit, quae Monasterio dari consuevit, sin verò nubere in saeculo maluisset, dotis nomine ei legavit scuta tria milia, ea tamen, adiectâ conditione, ut renunciationem facere teneretur, subdendo statim ea, quae sequuntur, verba = *Ma in caso, che per alcun tempo morissero Sempronio, e Pamfilo miei Nipoti senza figli, e la descendenza, e agnazione loro, e mia rimanesse estinta, in tal caso voglio, che i miei Beni tutti, e senza destinatione alcuna devolvano a detta Sexia mia Nipote, e a' suoi figli, & Descendenti con obbligo d' assumere il cognome, e insegna di casa mia &c.*

Die 28. Junii 1689. Cajus unicus superstes ex filiis Titii Testatoris tum, ut se conformaret men-

menti, voluntatque illius, tum etiam, ut satisficeret amori, quo erga nepotes ferebatur, ac suae ipsius liberalitati, atque munificentiae, donavit irrevocabiliter inter vivos Sempronio, & Pamphilo nepotibus sua bona, ita tamen = *Cbe in caso morissero detti Signori Donatarii senza figli, e Descendenti loro legittimi, e naturali, in detto caso avessè lungo piacimento la disposizione del già Signor Titio Padre, e non rispettivamente di essi Signori Contraenti* = Cum autem nuper fato cesserint Donatarii, superstitè solum Bertà Sempronii filia nuptui tradita, & bona ab ipsius relicta (exceptis liberis, de quibus non agitur) triplicis generis sint, bona nempe donata, bona fideicommissaria, quae scilicet ex testamento Avi dictis nepotibus quæ sita fuerant, & bona denique emphyteuticæ partim ex donatione, partim ex dispositione Testatoris conflata, idcirco de pluribus dubitari contingit, An videlicet per obitum Donatariorum abique filiis masculis factus sit locus resolutioni donationis favore Donatoris; & quatenus negativè; An donatio comprehendat bona illa fideicommissaria, quæ nepotibus donataris obvenirent, in quibus vigore reciproce substitutionis succedere debebat Cajus donator ad exclusionem foeminarum; Et quatenus affirmativè respondendum videatur? tertio loco examinandum est, quid Juris statuendum sit respectu Bonorum emphyteuticorum; super quibus Dubiis jussu, ut pro veritate sententiam meam dicere velim, rem breviter perstringam, & meum qualemcumque Judicium proferam, haud miraturus est, si alii me sapientiores in contrarium abierint sententiam in tractatione merè conjecturali.

Remque ordiendo, primo quidem obtutu, mentisque conjectu respondendum videretur, donationem, de qua agitur, minimè esse resolutam, sed durare adhuc, ac viribus subsistere favore Bertæ filiz Sempronii Donatarii. Et enim donatio inter vivos suapte naturâ irrevocabilis est, & perpetua, & nisi Donans pacto reverbivo sibi caverit, per Donatarium prædecessum non resolvitur, sed ad illius heredes, quicumque illi sint, transmittitur, ad *Text. in leg. 1. §. Igitur ff. de donat. leg. si quis argentum §. finali Cod. eodem, Mantica. de test. lib. 23. tit. 21. num. 20., Rota coram Emerix Jan. decif. 970. num. 1., in Cavallicen. donationis 1. Februarii 1706. §. Nec obstat coram Scetto, confirmata 21. Novembris 1707. §. Ita ex opposito coram Ansaldo, & 2. Junii 1710. §. Sed rei est coram Lancetta, & in Romana renunciationis 3. Junii 1711. §. Quò verò coram R.P.D. Aldrovando. Rursus, cum in Instrumento donationis expressè conventum fuerit, dispositionem paternam foeminarum exclusivam vindicare locum sibi posse eo dumtaxat casu, quo Donatarii decessissent abique filiis, & Descendentibus, taotum abest, quod exclusio dici possit Bertæ, ut ea potius comprehendenda sit in prædicta donatione, tam enim filiarum, quam Descendentium nomine veniunt foeminae aequè, ac masculi, prout de*

De Contr-

verbo *Filiarum* est *Text. in leg. si quis ita ff. de testament. tute. Peregrin. de fideicommiss. art. 25. num. 1., Card. de Luca de fideicommiss. disc. 26. num. 2., Rota in rec. decif. 581. part. 5., & decif. 324. utrobique num. 2. part. 17. in Cemeruen. fideicommissi 18. Martii 1707. §. Minus, & §. Haud relevante coram Priolo, in Hortana Immoventis 6. Junii 1710. §. Nec relevare coram Caffarella, & latè in Romana fideicommissi R.P.D. Pauli de Aloveris 11. Maii 1714. §. Extraneo coram R. P. D. Crispo, & de illo alio Descendentium = disponitur in *Antib. de hered. ab intest. venien. §. Si quis igitur ibi* = Si quis igitur Descendentium fuerit &c. nulla introducenda differentia, sive masculi, sive foeminae sint &c. = *Decian. resp. 41. num. 114. lib. 1., Gabr. de verb. signific. conclus. 6. num. 106., Paschal. de virib. pot. potest. part. 4. cap. 9. ex num. 492., Rota coram Mantica. decif. 99. num. 22., in rec. decif. 305. num. 1. part. 16. ad ornat., Card. de Luca de fideicommiss. decif. 12. num. 12. in Mantifi. ad eundem fidem eodem tit. de fideicommiss. decif. 35. num. 8., & decif. 26. num. 12., in Perusina fideicommissi 20. Februarii 1713. §. Ulteriorque coram Falcenerio; Fortius verò hæc urgent, si animadvertatur, illiusmodi donationem factam fuisse ex pluribus causis, ex quibus licet aliqua dedecere potuerit, subsistit tamen illa amoris, & liberalitatis erga nepotes, quæ proinde tam masculis, quam foeminis convecones, apta est subsistenda donationi favore Bertæ, ad tradita per *Natt. conf. 14. num. 6., Sarr. conf. 361. num. 30., & conf. 531. num. 6., Confassin. ad Statut. Urb. annot. 44. art. 3. num. 198. rom. 2., Rota coram Merlino decif. 392. num. 12., & 13., coram Duvo. Jan. decif. 793. num. 11. & seq. cum aliis in Perusina transactionis 8. Junii 1712. §. Ejusdemque coram Ansaldo.***

Verum enim verò, tametsi hæc satis urgere posse videantur, nihilominus tamen re maturius, diligentique perspectâ, crederem donationem prædictam reverâ fuisse resolutam, ideoque potiora esse Jura Cui Donatoris; nam cum Titius Testator in institutione particulari vocaverit filios, ac Descendentes masculos agnatos, & qualitas ista masculinitatis, tametsi in institutione universalis minimè repetita, subsistenda omnino sit, tum quia ibidem adsumt illæmet personæ, quæ in particulari institutione nominatæ fuerunt, Rota ad ornat., Card. de Luca de fideicommiss. decif. 28. num. 1., & decif. 29. num. 2., & licet essent diversæ, id tamen non officeret, quia omnes erant de eadem agnatione Testatoris, quo casu qualitas masculinitatis antecesseret expressa, in subsiguiente dispositionis parte repetita censetur. = *Buccaferr. conf. 20. num. 10., Ciroce. discept. 1. num. 10., & ex aliis traditis Rota in Mantifi. ad clar. me. Card. de Luca de fideicommiss. decif. 12. num. 6.,* tum quia Testator pluries, pluriusque expressit ardens conservandæ agnationis votum, quod solos masculos admittit, excluditque foeminas, ut, relatis concordantibus, advertunt *Peregrin. de fideicommiss. art. 28. num. 47., Rota in rec. decif. 385. num. 41., & seq. part. 9. decif. 410. num. 13., & seq. part. 19., & in-*

N

Mant-

Manstif. loco mox citato num. 8., & 9. tum deum quia iocemina substituit in casu dumtaxat extinctæ agnationis, quonobrem in institutione de folis masculis sensile dicendum est, ne alioquin, si in ea iocemina fuisse vocatas dicamus, feceratur absurdum illud, quod iocemina sint sibi metipsis substituta, ut, aliis omnibus, novissime addidit *Rota in Romana fideicommissorum* 14. Martii 1712. *Nullo fiquidem posito coram R.P.D. Crispo, & in Bononiensi. pratenfi fideicommissi de Ramaccintis* 3. Julii 1713. *§. Altera verò coram Scotto*. Ex hoc veluti ex necessario antecedenti sequitur, quod in Cui donatione vocati solummodo sint masculi, exclusaque iocemina, quia Donatus profeilus fuit se conformare velle menti, & dispositioni Testatoris, cuius quidem conformationis, rei relationis virtute donatio declarationem recipit, atque interpretationem à testamento relato tam respectu forme, & ordinis, quam respectu Personarum, ut bene ad rem notatur *Dec. conf. 362.*, & *conf. 497. utrobique per tot.*, *Socii. Jan. conf. 75. num. 3. lib. 2.*, *Decian. resp. 33. num. 125. lib. 1.*, *Mencob. conf. 187. num. 32.*, & *conf. 459. num. 19. vers. hic prima dicimus*; *Celf. Vgo conf. 52. num. 7.*, *Torr. de pact. futur. success. lib. 3. cap. 6. num. 31.*, & *de Primog. dist. part. 2. quest. 20. num. 8. & seqq.*, *Saminat. contr. 201. num. 127.*, *Cassill. decif. 50.*, ibique *Adden. Vercel. decif. Florent. 11. num. 27.*, *Rota coram Pen. decif. 456. num. 8.*, *decif. 503. num. 3.*, & *decif. 967. num. 4.*, & 5. *coram Baratti.*, *decif. 471. num. 4. coram Peatinger.*, *decif. 162. num. 5. coram Emerix Jan.*, *decif. 598.*, & *decif. 845. utrobique num. 14.*, in *Romana. sed Restina fideicommissi* 23. Januarii 1697. *§. At huiusmodi coram Eio de la Tremoille, confirmata* 2. Decembris ejusdem anni *§. Placuit coram eadem.*, in *Interamnen. fideicommissi* 11. Decembris 1705. *§. Placet namque & §. Nec descendit coram Rôlo Molines.*, in *Bononiensi. fideicommissi de Rossinis* 4. Julii 1704. *§. Non relevante coram bononiensi. Omanno.*, & in *Romana fideicommissorum* 14. Martii 1712. *§. Et si malum coram Crispo, & omnino optimi Torr. de pact. futur. success. dec. 46. an. 3.*, & 4. ibi = Et secundum illius formam restringitur contractus donationis, ut scilicet et filius masculinus Primogenitus, & legitimus, & naturalis pro tempore in bonis donatis succedat, non verò feminæ, quales sunt sorores de Cœvis a fideicommissis, & Primogenitura exclusæ = & nu. 8. ibi = Frustra igitur ex donatione separatis considerata Sorores de Cœvis pretendunt successorem in bonis donatis, dum extat alia relato dispositio, hoc est fideicommissum, & Primogenitura, in qua ipsæ excluduntur, & vocatur Primogenitus masculinus =

Et recte quidem, quia, quod lit per relationem ad aliud, dicitur in eo inesse verè, ac proprie, ad *Text. in leg. Alii Prator §. Si Index ff. de re iudicat. leg. Certum*, ibique *Yas. in princip. ff. si cert. petat.*, *Parisi. conf. 9. num. 17. lib. 3.*, *Gozzadini. conf. 3. num. 16.*, & *Peregrin. de fideicom. art. 16. num. 112.*, *Gratiani. discept. 113. num. 39.*, bene *Rota coram Pen. decif. 486. num. 9. in fine*.

Et habet vim specialis expressionis eorum, quæ

disponuntur in relato, per *Text. in leg. Affe toto 77. ff. de hered. instit. leg. si ita scripsero ff. de eundis.*, & *demonstr.*, ubi *Bartol. id voluit*, tametsi expressio pro forma requireretur. *Manstif. del. conf. 340. num. 38.*, *Venturini. conf. 1. num. 138.*, & *seqq.*, & *num. 216. & seqq.*, *Peregrin. de fideicom. art. 16. num. 113.*, *Manstif. consil. 315. num. 28.*, *Rota in res. decif. 273. num. 4.*, & *decif. 29. num. 13. part. 10.*, *decif. 87. num. 4. part. 15.*, *decif. 10. num. 5. part. 17.*, & in *dila Romana. sed Restina fideicommissi* 2. Decembris 1697. *§. Hac enim vers. quodque eadem coram Eio de la Tremoille* ob eam nempe rationem, quod relatio secum fert nedum dependentiam, verum etiam unitatem quamdam, & identitatem referentem cum relato, ut inquit *R.P.D. Fattinell. resp. 39. num. 5. tom. 2.*, & ante ipsam *Rota coram Dmoz. Jan. decif. 526. num. 5.*, efficitque, ut ex relato agatur, at non etiam ex reticente. *Cassill. quid. Jur. contr. lib. 4. cap. 43. an. 18. & seqq.*, & prosequitur *Fattinell. dil. resp. 39. num. 55.*, Absurdum namque esset plus quempiam consequi ex scriptura relicta, quàm ex scriptura relata, teste *Curt. Jan. conf. 94. num. 10.*, *Peregrin. de fideicom. art. 16. num. 111. ad med.*

Quæ sane relatio superius constabatur breviloquus illis, ac compendiariis verbis, quibus Donatus dispositioni paternæ conformare se velle declaravit, prout de simili Disponente tradunt *Casauatt. conf. 47. num. 107.*, *Cassill. decif. 50. num. 23.*, & *Rota in dila Romana. sed Restina fideicommissi* 23. Januarii 1697. *§. Cum enim, confirmata* 2. Decembris *§. Placuit coram Eio de la Tremoille*, magis, magisque confirmatur alio præfata donationis loco, in quo Donator inquit = *Cbe in caso morissero detti Signori Donatarii senza figli, e Descendenti loro legittimi, e naturali, in detto caso avesse luogo pienamente la disposizione paterna, e non di essi Contrattanti* = Ex quibus porro verbis clarius, quàm nos dicendo explicare possumus, eluceat aperta donationis relatio ad testamentum, ut bene observat *Casauatt. conf. 56. an. 15.*, *Curd. de Luc. de fideicom. disc. 119. num. 6.*, & *in sum. num. 209.*, *Saminat. contr. 201. num. 128.*, optimè *Rota coram Pen. decif. 456. num. 9. coram Jan. num. Alex. VIII. decif. 97. num. 8.*, & 9. in *dila Romana. sed Restina fideicommissi* 23. Januarii 1697. *§. Et rursus coram Eio de la Tremoille.*, in *Romana. sed Restina fideicommissi de Vincentini* 14. Martii 1701. *§. Quoniam coram Illustrissimo Scotto, & in Persana Transfacioni* 12. Junii 1713. *§. Id ipsum coram R.P.D. Ansaldo.* Eoque libentius lata, atque benigna sumenda est interpretatio pro inducenda tali relatione, quia, cum Testatoris mens, & vota ad agnationis conservationem, ampliationemque directa legantur, Donator etiam prudenti ratione motus, & paternæ dispositionis vestigia sequens, agnationem conservare voluisse censendus est; quapropter, si Testator noluit, Cajum, etiam minus charum, quàm nepotes, excludi à Scia iocemina proximiorum, utpote nepte, quanto magis inverisimile est, quod

quod Cajus seipsum excludere voluerit in concursu fœminæ remotioris, Berte videlicet Proprietis; ut optimè ad rem ratiocinatur *Cosmanni*, *conf.* 17. *num.* 27. & *seqq.*, *Molin. de ritu nupt.* lib. 3. *quæst.* 24. *num.* 289. & *seqq.*, *Rota in Romano*, *fen. Reatinis fideicommissi* 25. *Januarii* 1697. *5.* Et quidem, & in confirmatoria 2. *Decembris ejusdem anni* 5. *Idque* apertus ibi = Ipsa agnitionis conservanda ratio, velati anima informans, perficiensque relatum, referens quoque informabit, perficietque = & *5. seq. ad finem* ibi = stricteque respicit relationis interpretationem, quam subest agnitionis favor = *curam Eius de la Tremoille*.

Quæ cum ita sint, facili negotio submoventur ea, quæ in contrariam partem afferuntur; & primò quidem, quod attinet ad donationem suapte naturæ ad heredes quoscunque Donatarii transitoriam, dicimus, id quidem non esse perpetuum, sed ex Donantis mente, ac voluntate pendere, proindeque partes Judicis esse illam attendere, ac diligenter explorare, ut moment *Bald.* *conf.* 115. *num.* 1. *vers. Item realitas*, & *personalitas* lib. 1., *Covarruv. in cap. quævis pactum* part. 2. *5. 3. num.* 4. *vers. decimo est*, *Hartman. Pistor. lib. 3. quæst.* 8. *num.* 82., *Fattinell. resp.* 39. *num.* 36. *tom.* 2., at verò, si talis voluntas elici aliundè melius nequit, quàm ex causâ finali, ut ex *Test.* in *l. prima*, *Cod. de donat. quæ sub mod.*, *firmat Rota in rec. decif.* 315. *num.* 10. *part.* 17., *decif.* 142. *num.* 21. *part.* 19., *ad ornat. de Luca de donat. decif.* 14. *num.* 4., & *decif.* 15. *num.* 1. & 2., qualis dicitur illa, quæ non Donatarii, sed Donantis, aut alicujus tertii commodum respicit, juxta *Test.* in *leg. 2. §. finali*, *ff. de donat.*, *R. P. D. Fattinell. resp.* 39. *num.* 10., & *resp.* 40. *num.* 14. *tom.* 2., *Rota ad ornat. clar. mem. Cord. de Luca de donat. decif.* 9. *num.* 11., id tamen intelligendo non de utilitate, & commodò dumtaxat pecuniario, verùm etiam de Donantis affectione, ut ait *gloss. in leg. 1. verb. sequuntur ibi* = Hoc est ad utilitatem, vel affectionem Donantis, quando expresse hoc dicitur, item quando tacite = *ff. de donat.*, *R. P. D. Fattinell. resp.* 40. *num.* 15. *tom.* 2., in dubium venire nequit, quin in casu nostro evidens, & aperta sit Caji Donatoris voluntas excludendi transmissibilitatem donationis ad quoscunque Donatariorum heredes; ille enim, cum paternæ dispositioni se conformando, donationemque in nepotes transferendo, ex ea unica, ac finali causâ, motus fuerit, ut bona in agnatione conservarentur, utque masculi agnati vivere decentius, atque splendidius possent, hiuc sequitur, quod, cum istiusmodi donatio facta legatur ex certa, ac determinata causâ respiciente favorem certarum dumtaxat personarum, nullo numero habenda sit, ejusque effectus cessaverit, cessante causâ, & extinctis personis contemplatis, ut uno ore tradunt *Menoch. conf.* 188. *num.* 55. *post med.*, *Allegrad. fen. conf.* 43. *num.* 5., & *seq. lib. 2. Castell. de donat. disc. 1. special.* 40. *n. 14.*, *Carol. Antv. de Luca de linea legal. lib. 1. resp. primo* *num.* 1. & *seqq.*, *Rota coram Merlino de*

cif. 136. *num.* 70., & *quatuor seqq.*, in *rec. decif.* 23. *num.* 15. & 16. *part.* 15., *post Turr. de poss. futur. success.* *decif.* 64. *num.* 19., & 20., in *Romano*, *seu Albanen. consensu* 23. *Janii* 1710., *5.* Placuit enim *curam bon. mem. Caffarella*. Et Jure quidem, meritorique, quia in subiecta materia spectandum unicè est, cuiusnam Donans dare voluerit, non autem prò quibus Donatarius acquirere intellexerit, ad *Test.* *expres.* in *leg. qui mihi donatum* 13. *ff. de donat.*, *Melipbes. ad consuetud. Neapol. tit. de renunc. quæst.* 3. *num.* 7., *Spadon. in thesaur. viduil. disquis.* 67. *no.* 107., *Saminiat. contr.* 100. *num.* 14., *Rota coram Merlino decif.* 62. *num.* 39. *ad fin.*, & *curam Bieb. decif.* 632. *num.* 2.

Prout etiam non urget alterum argumentum elicitum, ex verbis illis *filiorum*, ac *Descendentium*; prò eo namque submovendo satis esset respondere, quòd, quidquid sit in terminis dispositionis conceptæ per viam ultimæ voluntatis, ideoque latiore admittentis interpretationem, atque significationem, juxta *Test.* in *leg. non solum* 31. *ff. de obligat.*, & *all. leg. plenum* 125. *Sed ff. pecoris ff. de nsa*, & *habitis. leg. in testamentis*, *ff. de reg. jur. leg. cum proponebatur* 64. *ff. de legat. 2. leg. in legatis* 21. *Cod. de legat.*, in casu certè nostro, in quo agitur de actu celebrato per contractum, in quo masculinum non concipit fœmininum, ut expresse ait *Rota post Turr. de poss. futur. success.* *decif.* 46. *num.* 13., verius videtur, filiorum appellationem restringi ad masculos dumtaxat, & non etiam extendi ad fœminas, *Fufar. de substit. quæst.* 311. *num.* 89., *Adden. ad 199. num.* 73., & *seq. part.* 8., *Cord. de Luca de fideicommiss. disc.* 38. *num.* 13., & 5., ubi optimè ad rem nostram ait, quod, licet nomine filiorum veniant tam masculi, quàm fœminæ, id tamen non procedit, quoties admixtum est interesse ipsius Donatoris ratione pacti reversionis, *Rota coram Seraphin. decif.* 604., *curam Crevier. decif.* 557. *num.* 2., & *curam Coccio decif.* 2123. *num.* 11., idemque juris est de verbo *Descendentium* = prout animadvertunt *Loderch. conf.* 9. *num.* 12., *Cephal. conf.* 158. *num.* 7., & *Rota diss. decif.* 46. *num.* 14. *post Turr. de poss. futur. success.*

Verùm præterea dicimus, quod, tametsi versaremur in testamento, aut aliqua alia dispositione per viam ultimæ voluntatis facta, nihilominus mox relata verba in nostra hypothesi veriorum, germanamque interpretationem recipere ex mente, aut voluntate Testatoris, qui cum filiis, ac Descendentibus masculis vocaverit, & fœminas in illorum concursu penitus excluderit, pari ratione filios, ac descendentes masculos invitis, fœminatque excludere voluisse dicendus est Cajus donator, qui sese conformare intellexit menti Testatoris: virtute, namque talis conformationis, ac relationis, testamentum relatum inesse censetur in donatione referente cum omnibus suis qualitatibus, ut in proposito arguit *Cosmanni. conf.* 47. *num.* 68., *conf.* 50. *num.* 42., & *conf.* 53. *num.* 22., & 84., & *conf.* 55. *num.* primo, *Rota coram clar. mem. Cord.*

De Contractu,

N 2

Cord.

*Cerro decif. 286. num. 4., & prius coram Pes. decif. 967. num. 9., in Romana, seu Reatina Fideicommissi 23. Januarii 1697. §. Et quidem ad med. ibi = Sed in fideicommissis referente repetita cessantur cum omnibus suis qualitatibus substitutiones omnes in relato contenta, non aliter, ac si ex duabus non conficeretur dispositio &c. = & in confirmatoria 2. Decembris ejusd. anni, §. Hac autem in princip. coram Etno de la Tremouille, & in Romana fideicommissi de Alverinis 10. Martii 1698. §. Altera, & §. Nil relevante coram. R. P. D. Lancetta, & in Romana fideicommissi de Albergottis 9. Julii 1698. §. Hin accedit in fine, coram Etno de la Tremouille ibi = Ex quo resultat, Descendentes filiorum simpliciter nominatos in parte referente, intelligendos esse vocatos cum eadem qualitate masculinitatis expressa in parte relata = Alioquin enim quomodo se conformasse dicendus esset menti Testatoris, & quomodo locum sibi vindicare posset paterna dispositio, & quidem plenamente, quod sane verbum importat absolutum, nullaque ex parte diminutum adimplementum, *Ruin. conf. 100. num. 7. post med. vers. & quia etiam verbum prædictum lib. 3. Menoch. conf. 29. num. 12., Borsh. delicia. usa frequ. dict. 261. num. 3., Gratian. decif. March. 239. num. 5., & bene Rota in rec. decif. 190. num. 6. part. 13., §. quando Pater filios, ac Descendentes mascululos dumtaxat ad successionem admiserat, filius donator admissit etiam foeminas? legitur qualitas illa masculinitatis expressa in testamento, Patris, repetita censenda est in donatione filii, tum ob virtutem relationis, tum ob eandem conservande per masculos agnationis rationem, qua uterque ad disponendum motus fuit, & quæque efficit, ut nomine filiorum, & Descendentium veniant mascululi tantum, non verò totum, prout de primo ponderant *Ruin. conf. 134. num. 19. lib. 2., Handed. conf. 17. num. 33. lib. primo, Pasch. de virib. patr. potest. part. 4. cap. 9. num. 13., Rota coram Dama. jun. decif. 140. n. 5., in Melvitoana fideicommissi 21. Februarii 1710. §. Pro sufficienti coram Etno Card. Priolo, & in Romana fideicommissi R. P. D. Pauli de Alveris 11. Maii 1714. §. Entraneo coram R. P. D. Grispo, & de secundo firmat *Seff. decif. 412. num. 4. in fine, Rota decif. 205. num. 2. Et quomodo part. 16., & latè decif. 410. num. 34., & num. 44. par. 19.****

Denique nil turbat amor erga nepotes, & propria Donantis liberalitas, atque munificentia, quali verò hæc causæ æque principaliter movere potuerint Cajum ad donandum, proindeque sublinere queant donationem, tamen si decessit altera ex agnationis contemplatione resoluens. Etenim, quod attinet ad expressionem amoris erga nepotes, hæc quidem nullo pacto officere potest, quia, si ve nepotum nomen restringimus ad personas nepotum dumtaxat Donatorum; & nemo non videt, nullum hinc desumi posse argumentum, eo quod amoris causâ per illorum mortem cessavit, si ve illud extendimus etiam ad alios posteriores Descendentes, & cum, juxta firmata superioribus locis, referendum id sit ad solos mascululos, nulla

pariter in contrarium deduci potest illatio, cum mascululi omnes jam decesserint, unicâ tantum foemina supersit. Quod verò respicit alteram expressionem munificentia, ac liberalitatis, dicimus, eâ significari dumtaxat naturam actus liberi, atque spontanei, non verò, quod Donans hac causâ ad donandum moveri potuerit independentèr à contemplatione agnationis, ut in terminis limilium verborum advertit *Magon. decif. Florent. 81. num. 15., Rota in rec. dec. 236. num. 7. part. 10., decif. 213. num. 26. part. 12., in Romana Renunciationis 9. Maii 1710. §. Cetera verò coram Priolo, confirmata 3. Julii 1711. §. Prout substantiam coram Aldrovando, & ad summum propria Donantis munificentia potuit esse causa impulsiva, qua tamen minime curatur, quoties deficit causa principalis, atque finalis, ex traditis per *Riminali. jun. conf. 1. num. 210. & seqq., Tiraquell. tract. var. sub tit. cessante causa litem. 21. num. 22. & 23., clar. mem. Card. de Luca de fideic. dist. 204. num. 6., Rota coram Duvo. Jun. decif. 792. num. 17., & plurib. seqq., cum aliis in Personâ Transfessionis 12. Junii 1712. §. Quamvis coram Ansaldo.**

Quamquam verò, tum argumentis sententiam nostram confirmantibus, tum illis, quibus contrarias objectiones consutavimus, statim stabilita dici posse videatur resolutio donationis, de qua agitur, nihilominus ostendendum non est alterum argumentum, quo illa magis, magisque confirmatur, quodque ex declaratione Donatoris proficiscitur; hic enim non minus morum integritate commendatus, quam Sacerdotali charactere insignitus affirmat, favore, dumtaxat mascululorum donationem facere intellexisse, & seque plures inducere posse testes (exceptis tamen instrumentariis interim defunctis) quibus ipse tunc ante, quam posset donationem dixerat se donare velle, ac respectivè donasse solis masculis; has autem declarationes intrinsecâ sinceritate verisimilitudine, atque coadjuvatas probitate Personæ, plurimi facientes esse monent *Mandell. Alb. conf. 10. num. 35., & seqq., Molpbes. ad consuetud. Neapol. tit. de renunc. quasi. 17. num. 38., Theodor. alleg. 37. n. 5. §. Item non adsumt in fine, & num. 25., Mon. consulti. 254. num. 50., consulti. 296. num. 53. post med., Card. de Luc. de renunc. dist. 2. num. 10., R. P. D. Ansaldo. in addit. ad decif. 15. num. 29., & seqq., juxta Romanam impressam, Rota coram Ubogo decif. 63. num. 2., & seqq., in rec. decif. 464. num. 5., & seqq. part. 19., in Romana renunciatio- nis 8. Junii 1705. §. Et in hunc Jussim, & seqq., confirmata. 26. Junii 1706. §. penult. coram Rmo Moliner, in Romana Successione 4. Februarii 1711. §. Denique coram eod. Eoque magis in casu nostro, ob duplicem speciali notâ dignam facti circumstantiam, quarum prima est, quod Donans jam vergit ad senectutem, ideoque mentiri velle non præsumitur in præjudicium animæ, jamjam rationem Deo reddituræ. *Buld. conf. 476. num. 2. lib. 6., iniquis = Moutte ubi gladius Dei est supra verticem moriturus, quia de- mo, qui cussitetur, præsumitur mori cum vena-**

ci, & pcedato = &c. aliis adductis, decifum fuit
per Rotam in Romana donationum 15. Martii
1705. s. Nec levis verſ. quoniam enim cor. Roto
Moline, & in Romana donationis 17. Aprilis
1711. §. 30. coram R. P. D. Anſaldo, altera
elicitur ex eo, quod, cum præſens dubitatio de-
riveret ex interpretatione, ac ſignificatione il-
lorum verborum = filii, ac deſcendentes = am-
biguum valde eſt, juxta firmata ſuperioribus
locis, an in contractibus ſub prædictis nomi-
nibus comprehendantur etiam femine. Quamobrem ritè, rectèque potuit Donator facere de-
clarationem, cui in his terminis procul dubio
ſtandum eſſe docent Fontanell. de poſt. nupt.
clauſ. 4. gloſſ. 5. num. 11. & trib. ſeqq., Hartman.
Piſtur. lib. 3. quaſt. 8. num. 8. 3., & ſeq., R. P. D.
Fattinell. reſp. 39. num. 35. tom. 2., Rota in rec.
decif. 238. num. 5. part. 3., coram Cerro dec. 562.

48
49
num. 30., & præcipue de declaratione Donantis,
quod ſolis masculis donare intellexerit, tradit
Mollu. de rit. nupt. lib. 3. quaſt. 24. n. 395.,
Caſtell. de donat. tom. 2. diſc. 1. ſpecial. 7. num. 26.,
& decif. 39. num. 24., & optimè Rota poſt Torr.
de poſt. ſutur. luſceſſ. decif. 46. num. 12. ibi = Non
excludit, quin poſſit declarare, quod ſub nomine
ſiliorum intelligebat de ſolis masculis, non verò de
omnibus, & ſe etiam de feminis = &c., & cum. 1. 3.
ibi = Quod verò magis congruit, quia cum non eſ-
ſet clarum, an ſub nomine ſiliorum comprehendere-
ntur tam masculi, quam femina, quoniam poſ-
ſit valde dubitari, inſpectis juris communis diſpo-
ſitione, quod in contractibus masculinum non con-
cipit femininum &c. atque, ob ſolam dubietatem
potuit expreſſe declarare, quod per Primogenitis
maſculis ſuper Bonis donatis conſtituebat primo-
genituras, & de quibus etiam in primo loquutus
fuerat, ac ſoli declarationi ſtandum eſt.

Hæc igitur cum ita ſe habeant, ſuperfluum
videri poſſet verba facere de reliquis duobus
dubis: nam ſi res ſit de ſecundo, cum dona-
tionem reſolutam fuiſſe ſuſtinerimus, fruſtrâ
quaeritur, an eadem impedire potuerit favore
Caji donantis effectum ſucceſſionis in portione
illa bonorum fideiſcommiſſariorum, Titij Teſ-
tatoris à nepotibus Donataris poſſeſſa. Verum-
tamen, ut plenius Domino requirenti ſatisfacia-
mus, ſingamus, donationem non eſſe reſolu-
tam, ſed adhuc ſubſiſtere, quid erit poſtea re-
ſpondendum? Cenſerem nihilominus, Bona
fideiſcommiſſaria ad Cajum fuiſſe devoluta,
nam cum Teſtator inter omnes filios, ac nepo-
tes maſculos reciprocam ſubſtitutionem ordi-
naverit, completentem etiam bona titulo parti-
culari nepotibus reſecta, conſequens eſt, ut
tum Sticho filio, tum Sempronio, ac Pamphilo
nepotibus deſunctis abſque ſiliis maſculis, fa-
ctus ſit locus ſubſtitutioni favore Caji ſuperſti-
tis ad Text. expreſſum in leg. Titius, & Sejus 24.,
ſi. de hered. inſtit. ibi = Titius, & Sejus inter vo-
rum viros, heres mihi eſto, exiſtimo, ſi uterque vi-
rus, ambo heredes eſſe, alteroque mortuo, cum,
qui ſuperſtitis, ex eſſe heredes ſort = & in leg. quia
25., ſi. eod., & celebris eſt theoria Bartol. in leg.
Lucius 45. ſi. de vulgar. & papill., quam ſe-

quantur Soccin. jura. conf. 110. num. 12., & ſeq.
lib. 3., Sord. conf. 329. num. 7., Peregrin. conf. 14.
num. 2. lib. 1., Mantie. de conſuet. lib. 7. tit. 1.
num. 3., Rocca diſput. jur. ſelect. cap. 16. num. 24.,
Rota in Romana, ſeu Nicien. fideiſcommiſſi 6. Martii
1713. §. Praſertim coram R. P. D. Falconerio,
confirmata 19. Junii ejuſd. anni, s. At evidentiſ-
ſime coram eod., & 13. Aprilis 1714. §. Validius qui-
dem coram R. P. D. Criſpo.

Quæ porro reciproca linearis ſubſtitutio,
utpoſtè perſpicuis verbis à Teſtatore ordinata,
tametiſi non egeat conjecturâ niſi, atque admi-
niculo, quo validius coadjuvetur, attamen ſi
quis ea deſideraret, uberrima proſectò ſuppet-
terent argumenta illam in poſtra hypothefi
apertè evincientia. Huc enim ſpectat toties in-
culcatum, totieſque repetitum conſervanda
agnationis votum, ut aliis omiſſis, latè firma-
vit Rota in Ravenatens. fideiſcommiſſi de Abbiſſi
7. Aprilis 1710. §. Quin ad inducendum cum ſeq.,
coram R. P. D. Criſpo, & in d. Romana, ſeu Ni-
cien. fideiſcommiſſi 6. Martii 1713. §. Quin pro ex-
cludendo, & 19. Junii ejuſd. anni s. Eandem
voluntatem, coram R. P. D. Falconerio, & 13.
Aprilis 1714. §. Hac autem coram R. P. D. Criſpo.

Huc alienationis rigorofa prohibitio, latè
Rota in Praenſtina fideiſcommiſſi 23. Januarii
1713. §. Littera s. Quamobrem, & s. Tanta
coram R. P. D. Lancetta, in dicta Romana, ſeu Ni-
cien. fideiſcommiſſi 13. Aprilis 1714. §. Idemque
comprobare coram R. P. D. Criſpo, huc realitas
diſpoſitionis, plenè Rota in d. Romana, ſeu Ni-
cien. fideiſcommiſſi 6. Martii 1713. §. Ulteriùs
coram R. P. D. Falconerio. Huc diſtiones perpetui-
tatem quamdam temporis, atque infinitatem
importantes, ut, pluribus relatis concordanti-
bus, obſervat Rota in dicta Romana, ſeu Nicien.
fideiſcommiſſi 6. Martii 1713. §. Denique coram
R. P. D. Falconerio, & 13. Aprilis 1714. §. His
omnibus coram R. P. D. Criſpo. Huc denique ſoc-
minarum exclusio in concuſſu maſculorum, earumque
in ſubſidium dumtaxat admiſſio Rota in dicta Romana, ſeu
Nicien. fideiſcommiſſi, coram R. P. D. Falconerio s. Præmiſſa verſ. perpe-
tua, & coram R. P. D. Criſpo, s. His omnibus.
Quæ ſane omnes conjecturæ: eò fortius urgent,
quia non agitur de inducenda reciproca inter
Transverſales, ſed inter Deſcendentes Teſtatoris,
inter quos longè faciliùs ordinata cenſetur,
ut, diſtinguendo, tradit Rota in dicta Romana, ſeu
Nicien. fideiſcommiſſi 6. Martii 1713. §. Con-
ſtabilitas coram R. P. D. Falconerio, in cujus ta-
men Decifionis caſu agebatur de reciproca inter
Transverſales inducenda.

Jam verò conſtabilitas favore Caji ſuperſtitis
reciproca ſubſtitutione, cujus effectus impedi-
tus cenſeri nequit donatione, quam dictus Ca-
jus fecit favore nepotum; ad eandem namque
ſucceſſionem comprehendendam, nec donatio-
nis verba, nec Donantis mens porrigi quoquo-
modo poteſt; non quidem verba, quia, cum in
inſtrumento donationis nulla ne litera quidem
legatur, quæ ſpectet, atque reſpiciat futurum
tempus, colore nullo, nullaque juſta ratione

- donata ceteri possunt Jura in futurum competentia, sed donatio restringi omnino debet ad Jura solummodo praesentia. *Manf. consil. 635. num. 12. Rota in rec. decif. 164. num. 18. & seqq. part. 19.* & in casu longe difficiliore in *Romana Renunciationis 15. Junii 1708. §. Minus relevat, confirmata 6. Martii 1709. §. Equè insubstantiam, cum seq. coram Scotto, 10. Martii 1710. §. Pariter, & §. Sed quotannis, coram R. P. D. Crispo, & 10. Decembris ejusd. anni §. Hac sunt, coram Eius Priore. Non etiam mens, & voluntas Donantis; iste enim nunquam cogitavit, nullam ex duobus nepotibus prodituram esse sobolem masculinam, seque aetate grandiorum superesse posse illis longe minoribus, proindeque ex defectu voluntatis Donatoris in praesentata donatione minime comprehenditur successio, postmodum aperta, ut bene ponderat *Rota in Romana, seu Viterbien. Legati 26. Junii 1709. §. Sed hujusmodi, cor. R. P. D. Crispo, in d. Romana Renunciationis 6. Martii 1709. §. Ulterius coram Scotto, 10. Martii 1710. §. Respectu coram Crispo, & 10. Decembris ejusd. anni §. finali coram Priore.**
- 61 Et quod in donatione à Patre facta filio non comprehendatur legitima ex bonis filii praedefuncti debita Patri, eò quod Pater nunquam cogitaverit filium, turbato naturae ordine, prius essendum esse, firmavit *Rota in Romana donationis impress. int. rec. decif. 559. & decif. 169. part. 19.*

Expedit à secundo Dubio, progredimur ad tertium, quo quaeritur, an saltem bona emphyteutica redire debeant ad Cajum, cum ipse intervertere minime potuerit leges Investiturae vocantis sternas in defectum dumtaxat masculinorum? Verum cum etiam hujus Dubii disceptatio proficiatur ex supposito illo, quod nempe donatio haud quaquam resoluta sit, quodque praeterea ejus vigore substitutio reciproca favore Caili impedita remanserit, opus non esset de eo quidquam dicere, cum juxta firmatas superioribus locis, & donatio resoluta fuerit, & substitutio suam habuerit effectum. Nihilominus, quemadmodum in secundo Dubio morem gerere volumus D. Requirenti, ita etiam hujus respectu deesse nolumus. Quamobrem procedendo cum supradicto supposito, credendum, Cajum vindicare posse bona emphyteutica, tamen ex lege Investiturae ad masculinum praetative pertineant, quia potuit ipse in sui

62 praedictum cedere, atque donare jus, quod ipsi competeat, nec ei licitum est factum proprium impugnare, ut praecise dixit *Rota in Pissaren. Emphyteut. 29. Januarii 1712. Verum cum seq. coram R. P. D. Ansaldo, & in Forsempronien. Legatorum super bonis emphyteuticis 1. Junii 1712. §. Et quomodo coram R. P. D. Aldrovando;* id quod eò facilius admittendum esse censebam, si bona emphyteutica, de quibus agitur, ita essent in aliqua Provincia, in qua

64 vel vigore generalis consuetudinis, vel alicujus particularis Constitutionis istiusmodi bona, redacta sint ad instar allodialium, ut in proposito considerat *Rota in dicto Pissaren. emphyteu-*

fi 29. Januarii 1712. §. Ad stipulabatur cum seq. coram R. P. D. Ansaldo.

Romana Alimentorum.

Alimentorum Legatum verè non est menstrua praestatio relicta pro pane, vino, & obsonio, sed ista alimentorum dumtaxat vice, relicta censetur, cujus ratione nil aliud Legatario, praeter mensuram ejusmodi assignationem, debetur, nec pro alimentis in specie Legatis, nec pro iis, quae alimentorum nomine solent venire.

VOTUM XIII.

- 1 Alimentorum, & cibarium nomine comprehenduntur ea omnia, quae ad humanae vitae usum necessaria sunt.
- 2 Et non tantum ea, quae edere solemus, sed etiam illa, per quae edimus, ut sunt condimenta, quae acuant appetitum, acetum, piper, salsamenta, & hujusmodi, quibus dapes instruantur; & denique ligna, & carbones, quibus eadem coquantur.
- 3 Alimentorum nomen non fuisse usurpatum in sua legali, latiori significatione, constat ex eo, quod ad panem, & obsonium fuerit restrictum.
- 4 Alimenta regulariter menstrua sunt.
- 5 Alimentorum vice legata ea censentur, quae annua vel menstrua relinquuntur.
- 6 Alimentorum nomine si quae summa relicta est per diversa tempora, & pensiones praestanda, totum id eò summa relicta censetur, quod pro alimentis necessarium est, ut nil aliud pro iis debeatur, & num. 12.
- 7 Vocabulum Companatico idem est, ac quod latine obsonium dicitur, nempe quicquid in cibo, praeter panem, & vinum, additur.
- 8 Alimenta legata, ut sunt carnes, pisces, ac alia ejusmodi, nec non cetera, per quae edimus, eas censentur naturae, ut eorum aestimatio debeatur.
- 9 Cum eorum dumtaxat aestimatio in legato sit.
- 10 Pro alimentorum speciebus, cum eorum aestimatio sit in certa quantitate relicta, hac solummodo praestanda est.
- 11 Alimentorum casus nisi certa taxativè quantitas est relicta, augeri hac minime potest, aut minui.
- 12 Alimentis legatis non solum in certa quantitate, sed in certis speciebus ex certo taxativè fundo percipiendis, si ea quantitas percipi nequeat, eorum diminutio debet cedere non heredi damno, sed Legatarii.
- 13 Legatum generis licet plures contineat sub se species, tamen, si quaevis ex eis speciem enumerata sunt, ea tantum Legatario debentur.
- 15 Legatum alimentorum etsi generaliter conceptum, censetur nihilominus restrictum ad quantitatem, speciemque in eo taxativè designatas.

- 16 *Ditio cioè naturam habet taxativa, & restrictiva.*
- 17 *Et nomen alimentorum ad panem, vinum, & obsonium restringitur, ubi ea species fuerint expressa, & num. 15.*
- 19 *Legatum in dubio interpretandum est non hereditas, sed Legatarii favore, & num. 29.*
- 20 *Legatum esse restrictum ad certas species cum ex mente Testatoris constet, verum non tenetur ad minimalis id probare.*
- 21 *Sed heredi contrarium offerenti probationis onus incumbit.*
- 22 *Alimenta, quae Monasterio solvantur, de cibariis, & dapibus collata, & conditis solent intelligi.*
- 23 *Alimentorum nomine si Testator in inferiori dispositionis parte intellexit dapes collatas, & conditas, idem in superiori intellexisse censendus est.*
- 24 *De alimentis legatis ubi agitur, melior sumi aequi interpretatio, quam quae ex testamenti verbis resultat.*
- 25 *Alimenta uxori, & filiabus legata debent ex mente Testatoris conscribi taxata juxta ejus solitam, dum vivoret.*
- 26 *Præsertim si Executoribus testamentariis immo- dicos, & inutiles sumptus prohibuit.*
- 27 *Alimenta pro Uxore & filiabus ubi non fuerint a Testatore in certa quantitate taxata, debet in illa assuetudine inspicere, quantum earum respectu impendere consueverit, dum vivoret.*
- 28 *Idque hoc magis procedit, ubi certa eorum taxatio facta est.*

ETSI Joannes Ulcus prole masculinâ destitutus, ingentibusque industriâ suâ comparaverat opibus, agnationem suam propagare cuperet in persona suorum ex fratre jam præmorto nepotum condita eorum favore opulenta Primogeniturâ, nihilominus providit erga filias, & munificus ergâ D. Ceciliam Benagliam Uxorem suam dilectissimam, nullum illarum in eodem modo prætermittit; singulis enim filiabus, quæ tres sunt, dotem scutorum duodecim millionum reliquit, & Uxorem pluribus honoravit legatis, de quibus alibi actum est; prætereaque, ut paternum in filias amor, & iusta in Uxore dilectionis ratio postulabat, consulere etiam optans earumdem substitutionem, donec sollicitæ filiae nubarent, & Uxor viduitatem observaret, id Parens, & Maritus spledidè perfecit.

Postquam enim plura favore animæ suæ ordinaverat, in §. 16. sui testamenti, ita eisdem providendo, disposuit = Possando ora il medesimo Signor Testatore alla disposizione de' suoi Beni temporali, rivolge il suo primo pensiero alla Signora Cecilia Benaglia sua dilettissima Consorte, e piaciendo alla medesima di rimanere in stato Vedovile, ordina, e vuole espressamente, che debba coabitare con Agnese, Francesca, ed Anna Maria loro comunni figliuole, e che dalla sua Eredità li si debbano anticipatamente somministrare Scudi trenta il

messe per li soli alimenti delle medesime, cioè Pano, Vino, e Campanatic, secondo il loro stato, sperando esso Signor Testatore, che detta Signora Cecilia sarà sempre per continuare il suo amore verso le sudette figliuole, e per ben trattarle, raccomandandole in questa parte anche agli infrafritti Signori Esecutori Testamentarij, e al Signor Gio: Carlo Benaglia suo Cognato, e rispettivamente loro Zio: Quoniam verò prudens Testator prospiciebat, quod filiae ad nubilem ætatem progredientes, in domum Viri cum opulentâ dote commigraturæ aliquando erant, diminuit hoc casu commodum suorum heredum legatum, istud cibarium, subdendo, e secundo, che le sudette figliuole andavano prendendo stato è nel secolo, è nella religione, debba a proporzione andar cessando il sudetto assegnamento a commodum della sua Eredità; quam tamen eximere noluit ab onere, præter cibaria, præstandi filiabus, & Uxori vestimenta, habitationem, ceteraque omnia, quæ ad commodam, splendidamque vitam subventionem, & cultum necessaria erant, ad hæc enim omnia eisdem præstanda illam gravavit eis verbis, quale in oltre intende, che sia gravata a far le spese del Vestuario per le medesime moglie, e figliuole, pigliati di Casa, e ad ogn' altra cosa, che sarà necessario per il loro concorrente mantenimento, come ancora a pagare per una sol volta Scudi centum cingenta per comprarne tanti mobili necessarij da apporre in detta Casa, dando sopra di ciò le facultati necessarie, e opportune agli infrafritti suoi Esecutori Testamentarij, e riportandosi alla loro prudenza, secondo la quale è certo, che non si saranno spese maggiori del bisogno. Licet his verbis abhorere profectus fuerit superfluos, & immo- dicos sumptus, cessuros in detrimentum Primogenituræ ab ipso ordinate, quam augeri optavit fructibus investendis, donec Nepos suus Primogenitus ad virilem ætatem triginta annorum perveniret, at tamen non idcirco omisit servire commodis filiarum, & Uxoris, volendo ancora, che si mantenga alle medesime il commodum della Carrozza, e che per tale effetto si facciano le provvisioni per tempo, ed all' ingrosso, e con la maggiore economia possibile.

Et nunquam secedendo ab hoc proposito ita consulendi substitutionem filiarum, & Uxoris, ut tamen semper parceretur sumptibus inutilibus, in §. 17. ejusdem testamenti ordinavit, ed in caso, che nite sudette figliuole, ad alcuna di esse pincesse di stare per educande in qualche Monasterio, ordina, e vuole, che debba la sudetta Signora Cecilia delli Scudi trenta, come sopra assignati pagare al Monasterio li soliti alimenti, e per l'altre spese di Vestuario, mobili, e simili, ed altre necessarie, dovrà soccorrere l'Eredità con somministrare quel tanto, che sarà necessario secondo la giundizia, e prudenza degl' infrafritti Signori Esecutori Testamentarij, deindeque §. 18. providens casui, quo omnes filiae suæ collocatæ jam essent, solaque D. Cecilia in statu viduitatis domi remanisset, ita disposuit = Collocato poi, che saranno tutte le sudette figliuole, e rimandando so-

la la fudetta Signora Cecilia fua Moglie in ftato però Vedovile, perchè defidera di dare alla medefima qualche contrattefto della fua diftinta ricompenfa per l'affetto in ogni tempo dimoftrale, e per la compatiuità, e carità ufata nelle fue sì conaturali, che accidental imperfezioni, perciò difpone, e ordina, che in tal cafa la fua Eredità debba dorfe il mantenimento della Carrezza, ed ogni altra cofa neceffaria fecondo il fuo grado, fenza però, che poffa pretendere i frutti dello fua date, nè del lucro, quali frutti cedano in beneficio della fua Eredità.

Videri poterat proviſus Teſtator ſatis ſuperque commodis, ſubſtitutioni, & ſplendido cultui filiarum, & Uxoris ſui omnibus conſuſiſſe, Verumtamen ipſe nondum ſibi ſatis proviſum eſſe arbitrantur, aientes, quod ille in dicto s. 16. agens de cibariis eis verbis, e che dalla ſua Eredità li fi debbano anticipatamente ſomminiſtrare Scndi trenta il meſe per i ſoli alimenti delle medefime, cioè Pane, Vino, e Campanatica, ſecondo il loro ſtato, licet ſubminiſtrari juſſerit Panem, Vinum, & Epulas, Carnes omneſque recentes, piſces, ova, hiſque ſimilia comestibilia, quæ eduntur cum pane, de quo ſolo non vivit homo, omiſerit tamen condimenta, & ligna, carbonemque, quibus illæ condiri, ac coqui poſſent. Si enim certi Juris eſt, alimentorum, & cibariorum nomine comprehendere ea omnia, quæ ad humane vitæ uſum necellaria ſunt per Text. in leg. legatis ff. de aliment. & cibor. legat. in leg. verſ. Pilius 43. ff. de verb. ſignif., Roland. a Valle conf. 22. lib. 1., Simon. de Prat. de interpret. ultim. volunt. lib. 4. dub. 11. fol. mibi 426. num. 36., Allen. conf. 178. num. 7., lib. 6., Crovett. conf. 199. num. 3., Garz. de Enſenſ. cap. 4. num. 17. & ſeqq., Barbos. de appellat. verbor. appell. 15. per tot., Memoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 157. num. 16. & ſeqq., Camarelli. de legat. lib. 3. qu. 10. per tot. fol. mibi 302., certum paſſiter erit, eodem nomine contineri, non tantum ea, quæ edere ſolemus, ſed etiam illa, per quæ edimus, ut ſunt cibi acuti, aut condimenta, quæ acunt appetentiam, acetum, piper, ſaſſamenta, biſque ſimilia, quibus dapes inſtruantur, & denique ligna, & carbones, quibus eadem coquantur per ea, quæ tradit Barr. de ſucceſſ. lib. 9. tit. 20., Camarella de Legat. lib. 10. diſt. 9. s. 10. num. 13., & ſeq. fol. 303. certius in caſu noſtro, in quo Teſtator dilectiſſimis filiabus ſuis alimenta ſubminiſtrari voluit, ſecondo il loro ſtato, honeſta autem illarum conditio, & opulencia, hereditatis poſſult, ut non aggreſſibus, & ruſticis cibis, ſed delicatioribus, & bene conditis dapibus veſcantur.

At, re mature penſa, verius videtur, Legatariis oĩm aliud, præter menſtruum quantitatem triginta ſcutorum, ab hereditate bo. me. Jo. Uicii cibariorum nomine præſtandum eſſe, res autem plana redditur ex ejuſdem teſtamentariæ diſpoſitione, quam ſuperiori loco fuſius, conſultoque retulimus, ut ex ea perſpici poſſet, illum in s. 16. verbis illis, e che dalla ſua Eredità li fi debbano anticipatamente ſomminiſtrare Scndi

trento il meſe per i ſoli alimenti delle medefime, cioè Pane, Vino, e Campanatica, ſecondo il loro ſtato, alimentorum nomen pro cibariis tantum rudiſſe accepiſſe, nam ſub eo, præter cibaria, licet comprehendantur habitatio, veſtitiarii, ceterique ſumptus humano uſui neceſſarii, io aliis teſtamenti locis eiſdem relictis, dum hic alimentorum nomen reſtrinxit ad Paem, Vinum, & nſonum, manifeſtum ſit, alimentorum nomen minimè uſurpaſſe io ſua legali, & latiori ſignificatione, ut bene obſervat Cajoc. in lib. 10. Digeff. ad tit. fam. Erciſcand. in leg. ea parte 39. tom. 4. oper. poſth. part. 1. fol. mibi 189. lit. E. & ſeq., & in lib. 6. Cod. tit. 37. fol. mibi 849. lit. B. tom. 5. oper. poſth., ideoque nihil aliud ex hoc teſtamenti loco, quàm mera cibaria coſequi poterunt.

In quam porò cauſam Legatariis debetur menſtrua tantummodo ſumma ſcutorum triginta, ad quam cibariorum, ſive alimentorum quantitas reſtricta ſuit ex voluntate Teſtatoris, aſſumptum probatur primò, quia alimenta regulariter menſtrua ſunt, ut argumentò ducto ex verbis Jurisconſulti in leg. ſin. ff. de liber. agnoſcen. ibi = niſi ſe tam eſſe inſirmos, ſe tamque pauperes Præſidibus probaverint, ut meritò menſtris alimentis a libertis ſuis adjuvari debeant = probat Barry de ſucceſſ. lib. 9. tit. 6. num. 3. verſus finem, ideoque, cum annua, vel menſtrua relinquuntur, alimentorum vice legata cenſentur Cajoc. in lib. 33. Digeff. ad tit. 1. de annuis legat. tom. 4. oper. poſth. part. 1. fol. mibi 1373. lit. C., iocuens, = vel etiam annua, vel menſtrua Teſtatores relinquunt quomodiſ legatarij viderint, ut in leg. 13. in princ. hoc titulu, quod eſt non expreſſerint, tamen ſemper intelligitur, etiam alimentorum vice ea reliquerint = idemque ſubdit lit. E. = & quia hoc plerumque de caſu, annua, vel menſtrua relinquuntur, vel donantur, hinc ſit, ut in his libris ſape annuorum, aut menſtruarum appellatione ſignificentur alimenta. Et ſic in leg. quidam de poli. dot. al. Juliano cum initio diſceſſet annui nomine, ſubjicit alimentorum nomine; dico autem annuorum appellatione ſignificari non alimenta ſimpliciter, ſed annua alimenta, vel annua alimentorum nomine relictis, vel donata: longè enim diſtis ſimplex alimentorum legatum a legato annuo relictis alimentorum vice; ſit, quibus alimenta legata ſunt, miſeratione, diſpenſatione, modoque nemp; minutatim, fraſtillatim in dies, horofce, ſingulas ea præſtatur, illis autem, quibus annua legata ſunt, initio cujuſque anni: Quod notandum, integre penſu, puto duo, aut tria millia nummorum præſtetur, quæ ſe eo anno exhibent, atque taceantur, leg. 1. C. quando dies legat. cedat = unde itaque per diviſa tempora, & penſiones Teſtator Uxori, & filiabus ſuis triginta ſcuta, initio cujuſlibet menſis præſtari voluit, cibariorum nomine nil aliud eis debetur, quia dicta quantitate totum id, quod pro eiſdem alimentis neceſſarium erat, reliquiſſe videtur alimentorum cauſa illam relinquendo Cajoc. in lib. 10. Digeff. tit. fam. Erciſcand. ad leg. ea parte 39. tom. 4. oper. poſth. part. 1. fol. mibi 589. lit. E., & fuſius

fatus in eandem leg. §. Servo libertatem in lib. 1.
respons. Cervidi Scavola tom. 3. oper. posth. fol. mi-
hi 210. lit. E.

Clarior id confirmatur, si incipiamus natu-
 ram legatis, de quo agitur, Testator enim no-
 mine illo *companatio*, quod, quia vocabulum
 7 Crutiche dicitur *de suite le cose, che si mangiano col pane*, latine *obsonium*, *Glossa marginali*
in leg. legatis 65. ff. de legat. 3. ibi *obsonium* di-
 citur quicquid in cibo, prater *Panem*, & *Vinum*
 additur = nomine, inquam, illo Legatarius re-
 8 linquere voluit edulia omnia, epulaticque cibari-
 orum, & alimentorum causa illis futuro tem-
 pore subministrandas, carnes videlicet recentes,
 pifces, fal, ova, comestibilia omnia, omnia-
 que alia, per que illa edimus, harum verò re-
 rum hæc esse natura dicitur, ut earum affima-
 tio debeat, cum eadem in sua specie non sint
 9 in legato, sed earum affimatio leg. *melo 14. §. Quidam ff. de alimentis, vel cibor. legat.*, *Siman*
de Pret. de interp. ultim. volunt. lib. 4. dabit. 11.
num. 91. fol. mibi 431. verbis illis = hæc autem do-
 ctrina insequensque generalis, & perfectæ non vi-
 detur, quia plures alie res sub legato alimenta-
 rum continentur, que in sua specie non sunt in
 legato, sed earum affimatio, veluti sunt Epule,
 vel ut vulgo dicitur, *companatio*, *fal*, carnes
 recentes, *cusent*, *ovis*, *pifcet*, & similia com-
 estibilia necessaria vitæ hominis cum *Pane*, de
 quo solo non vivit homo, ut dicit scriptura *Gen. &*
collocamentum, *vestimentum*, quæ sunt pecunia non
 possunt haberi, & aqua, ubi *venalis*, ceteræ
 res omnes illæ comprehenduntur in legato, passim *venales*
 sunt, ideo earum species in legato non sunt, ut
 earum affimatio, sed exemplo *aqua venalis*, *Test. aff.*
in leg. melo 1. & sequitur *Barry de success. lib. 3.*
tit. 6. num. 3. At verò si ea est cibarium, &
 hujusmodi specierum natura, ut non ipse, sed
 earum affimatio in legato sint, quum Testator
 illarum affectionem in certa quantitate Scu-
 torum 30. mensurorum taxaverit, nulla super-
 e dubietas, quin quantitas expressa attenden-
 10 da, observandaque sit taxatio ab illo facta, ar-
 gumento *Test. in leg. Lucius Titius ff. de alimen.*
vel cibor. legat. ubi i Testator libertis suis cibaria,
 & vestimenta annui certarum numerorum reliquit,
 & posteriori parte testamenti ita cavet obligata
 esse eam causam fideicommissi fundos meos illius, &
 illum, ut ex redditu eorum alimentis superscriptis
 percipiat. Quæritur ergo, ut si quantitas minor
 redditus perciperent, quæm illi quantitas Ciba-
 riarum, & vestimentorum, beredes ad supplemen-
 dum carerent non debeant, vel si alio anno exce-
 rint, an suppleendum sit quod superiore anno minus
 perciperent. *Pavlus* respondit cibaria, & vestimenta
 libertis Defuncti integre deberi: neque ex eo,
 quod postea Prædixi hic pignoris jure Testator obli-
 gare voluit, ut ex redditu eorum alimentaria perci-
 perent, minuisse eam, vel auxisse ea, quæ relique-
 rent, videri = Quamvis igitur Jurisconsultus, de-
 scientibus redditibus Prædixi, quibus cibaria
 præstenda erant, suppletionem demandaverit,
 attamen colore nullo augeri, aut minui posse
 voluit quantitatem taxativè in hanc causam re-
 De Contract.

licitam, & conſonat etiam alter *Text.* in *leg. poenult.* eodem tit. ubi ſtatuitur, quod cum alimenta per fideicommiſſum relicta ſint, non adiecta quantitate, ante omnia inſpicendum eſt, quia Deſignatus ſolius fuerat ei preſtare &c. certam itaque quantitatem ſi Teſtator expreſſerit pro alimentis certo tempore præſtandis, ea duximus, & nihil aliud debebit *Comarelli. de legat. lib. 3. quaest. 11. num. 2.* inquires, nullam interpretationem, nullamque gloſiſationem neceſſariam reputari, quando Teſtator ſuam mentem expreſſit, & declaravit.

Et tunc adeo attendendam esse taxationem à Testatore factam, ut nullo unquam colore ab ea recedere liceat congruum fit ex eo, quod si alimenta taxativè non solum in certa quantitate, sed in certis speciebus, ex certo fundo taxativè percipiendis, relicta fuerint, si tunc illarum quantitas, vel nihil ex eodem percipitur, nulla ab herede fieri debeat suppletio, sed eorum diminutio cedat damno legatarij, ut respondit Jurisconsultus in leg. 5. ff. de tristic. v. *Vino*, vel oleo legato inquitur = cum certum numerum amphorum *Vini* legatus esset ex eo, quod in fundo Sempronijus natum esset, & miunt natum esset, non amplius debere placuit, & quasi taxationis vocem obtinere debet verba, quod natum erit = *Sard.* de aliment. tit. 7. *quasi*. 33. num. 24. *Comarell.* de legat. *quasi*. 11. num. 3. *fol. mibi nota.* & *quasi*. 12. num. 10. subdens num. 12. quod si res, ex qua præstari debent alimenta, perierit sine culpa heredis, idem liberetur ab omni onere illa supplendi aliunde, prout etiam si eadem certo loco, puta in sua Domus, ab herede præstanda sint, cessante iusta causa, extrà illius Domum à Legatario peti non possunt *Comarell.* *diff. lib. 2. quasi*. 11. num. 32.

Denique coadiuvari possent hæc omnia aliâ
certâ juris regulâ, quæ edocuerunt, quod & quam
agitur de legato sub genere suo plures species
continente, si species quædam non ex abun-
danti, aut per imperitiam, sed consulto, con-
silio certo, & custodito numero enumeretur,
tunc legato generis derogatur, & ea tantum
legatorio debentur, quæ specialiter enumerata
sunt leg. *legata suppellectilibus* §. ubique *Glossa* verb.
legata §. de *suppellectilibus* legat. *Cujac* ad leg. *leg.*
in lib. 7. respons. *Papin.* tom. 1. oper. *publ.* fol. *mi.*
hi 308. *lit. C. & D.* *Simen* de *Pres. de interpret.*
ultim. *Sordani*, lib. 2. *fol.* 3. *num. 6. fol.* *mi.* 374.
ut ergo, *Verba*, de *alim.* *decis. 9. quæst.* 6. *non* 104. id
evenisse dici posset in casu nostro, in quo, ta-
met, per malam hypothesein dicendum esse,
Testatorem verbis illis, *e che dello suo Eredità*
si debbono anticipatamente somministrare Scadi
trenta il mese per i soli alimenti delle medesime
nihilominus legatum generalius conceptum, resti-
tuendum censetur taxatione certæ quantitatis,
& adjectione, atque enumeratione certarum
specierû generalitatem omnem restringentibus,
concurrente præsertim dictione illâ, *cioè*, latine
id est, seu *videlicet*, quæ habet naturam taxæ,
& restrictivæ *Burf.* de *dict.* *us. freq.* *dict.*
145. genericum nomen alimentorum restrin-
gentis ad species expressas, nempe *Pane*, *Vi-*

- no, e compansatio, adeoque nil aliud, præter illas, deberetur *Paris conf. 17. num. 28. lib. 3. in-*
 17 *quiens, quod per enumerationem specierum re-*
stringitur significatio generis, quando de hoc con-
stat; & constare dicitur, quando apponitur ver-
 18 *bum, seu dictio videlicet, Simon. de Prat. de*
interpret. ultim. volunt. lib. 2. fol. 3. num. 63. fol.
mibi 176. Magon. decif. florent. 50. num. 19. & 39.
Rot. coram Ludovif. decif. 257. nu. 12. vers. neque
exprefso, & in rec. part. 12. decif. 118. nu. 15.

- Quæ cum ita sint, & inspectis tum certis Ju-
 ris nostri regulis, tum etiam figurâ verborum,
 quibus Legatum cibarium causâ factum, taxati-
 vè à Testatore restrictum reperitur ad men-
 struam præstationem Scuturum triginta, quanti
 eadem ille æstimanda esse voluit, superfluum
 videri posset ex conjecturis investigare illius
 mentem, eam cum hæc ex Legis interpreta-
 tione certa sit, statimque declarata legatur, heres
 innixus verbis Testatoris, & regulæ juris præ-
 cipientis, Legatum in dubio interpretandum esse
 19 favore heredis, non Legatarii, argumento *Text.*
in leg. de alim. & cib. legat. Rot. coram Rembol-
di decif. 591. num. 7. nullo indiget conjectura-
 20 rum adminiculo pro subsinenda, observanda-
 que Legati taxatione ab ipsâ factâ, sed Legatari-
 us, qui legati substantiam ampliandam esse
 contendit, conjecturis, & efficacibus argu-
 mentis concludenter docere tenetur, servan-
 21 dam non esse taxationem legati resultantem ex
 interpretatione Juris, & verbis testamenti.
 Verumtamen, ut apertius delegatur insufficien-
 tia petitionis DD. Legatarium exposcentium,
 ut ab hereditibus mensuræ quantitatis Scuturum
 triginta adjectis congrua quantitas pro emen-
 dis coquendis, & lignis, quibus condiri, ac
 coqui possint cibaria ipsi legata, quali hæc,
 tametî necessaria pro alimentis, comprehensa
 minime fuerint in relicto facto pro *Pane, Vino,*
e compansatio, asserimus duplex argumen-
 tum, eorumque primum desumitur ex §. 17.
 Testamenti, in quo Testator considerans ca-
 sum, in quo aliqua ex filiabus, potius quam
 penes matrem, educationis causâ eligeret mo-
 rari in aliquo Monasterio, iussit, *che debba la*
sudetta Signora Cecilia delli Senti trenta, come
sopra assegnati, pagare al Monastero li soliti ali-
 22 *menti*: At vero, li penso, quæ Monasterio ci-
 bariarum, seu alimentorum nomine solvitur,
 præstatur pro cibariis, & dapibus conditis, &
 coctis, & quæ in mensâ parantur, & comedun-
 tur, & hoc testamenti locum Testator omni-
 ne alimentorum dapes ita instructas intellexit,
 dicendum procul dubio est, quod superiori etiam
 23 testamenti loco, alimentorum, & cibariarum
 nomine Epulas ejusdem qualitatis significare
 voluerit, nulla enim in subiecta materia sumi
 24 potest interpretatio melior illâ, quæ resultat
 ex verbis ejusdem Testatoris per *Text. in dist. leg. penult. ff. de aliment. & cib. legat. Ca-*
marrell. de legat. lib. 3. quest. 11. num. 9. & 10. fol.
mibi 204.

Alterum verò non minus efficax argumen-
 tum elicitur ex eo, quod Testator facere con-

suevit, dum enim ipse viveret, pro Uxoribus,
 filiarum, sui ipsius, & famulæ etiam cibariis,
 25 singulis mensibus Scuta viginti dumtaxat, & mi-
 nus etiam expendere consueverat, si enim par-
 citissimus iste Vir tantâ cum parumonia, quoad
 ipse vixit, alimenta familiæ suæ subministravit,
 si in universis testamenti sui locis imploravit fi-
 dem Executorum Testamentariorum, ut dili-
 genti studio, & curâ invigilarent, ne immo-
 26 & inutilibus sumptibus extenuarent redditus
 Patrimonii sui, quibus augeri cupiebat Primo-
 geituram à se institutam, quon colore, aut quâ
 iustâ ratione dici unquam poterit, quod, ipso
 è vivis sublato, ideoque dimaucto numero perio-
 narum alendarum, Legatarii non solum reli-
 querit alimenta in tertia parte majora illis, quæ
 ipse præstare consueverat, sed præterea his ad-
 jicere voluerit pecuniam pro condimentis, li-
 gnis, & carbone comparandis, si enim, defi-
 ciente taxatione quantitatis alimentorum factâ
 à Testatore, in eisdem æstimandis, inspicien-
 dum dumtaxat esset quantum ipse vivens tri-
 buere soleret Uxori, & filiabus, de quarum
 27 alimentis agitur, & non nisi tantundem eisdem
 tribuendum esset, ut ad *Text. in dist. leg. penult.*
ff. de aliment. & cib. legat., & bene observant
Simon. de Prat. de interpret. ultim. volunt. lib. 4.
dubit. 11. num. 48. quantum magis observanda
 erit consuetudo, & usus Testatoris pro alle-
 28 quenda iustâ, ac legitima interpretatione taxa-
 tionis cibariarum ab eodem factæ, quam lega-
 taria præter iustum modum ampliare conten-
 dunt, vim faciendo illius verbis, & aperte re-
 cedendo ab omnibus regulis juris superioris tra-
 ditis, & quibus admonemur, in dubio præsu-
 mendum esse, Testatorem ad heredis potius,
 29 quam Legatarii favorem disposuisse *Molina. Fi-*
gnatelli. contr. forens. cent. 2. cap. 65. sub num. 28.
vers. constat igitur.

Senogallien. Censui, & Pecuniaria.

Creditor fructuum censui utroque juvatur as-
 sociationis, & Salviani remedio. Evodi censui
 identitas in antiquis ex quibus probetur? Cen-
 sus impositio, etiam ex mente san. mem. Pii V.
 valida est, ubi, licet deus Fundi censui dimen-
 sio, ille tamen certus est, ac certis finibus
 designatus. Damni emergentis ratione ob
 Debitoris moram agi nequit, nisi interpellatio
 fuerit præmissa.

VOTUM XIV.

- 1 Summa in adjudicatione census sequestrato
 pro ejus fructibus penes publicum Depositari-
 um, censetur propria Creditoris effici-
 per correspondendum crediti computationem.
- 2 In heredom jure omnia Antioris pertrans-
 seant.
- 3 Heres pro summa ab ejus Antiore sequestra-
 to penes Depositarium publicum, potest hunc
 ad consignatorem compellere, etiam per
 eam mandati rigorem.

- 4 *Sequestrarius, pendente sequestro, inhabetur pecunias sequestratas alteri solvere.*
- 5 *Ac tenetur ei, de iudicis mandata, configurare, qui sequestrum adposuit.*
- 6 *Creditori census, virtute clausula Constituti in Instrumento adposita, competit associatiis remedium.*
- Ed verò clausula deficiente, succurritur remedio Salviani virtute hypotheca in Instrumento resultantis, num. 8.
- 7 *Clausula Constituti in Instrumento census, praefert facultatem capiendi possessionem propriam auctoritate.*
- 9 *Remedium tam associatiis, quam Salviani eundem perit effectum.*
- 10 *Et census C. editor, pro ejus fratribus, alteris vult agere.*
- 11 *Procedit, tamen si fundus censitus in Tertio fuerit alienatus, & num. 12, & 13.*
- 12 *Fundus censitus ex voluntaria ejus districtione a Debitore facta ab hypotheca non liberatur.*
- 13 *Hypotheca specialiter a Creditore acquiritur super fundo censito.*
- 14 *In iussu in Salvianum Creditori census non denegatur, concurrentibus fundi censiti identitate, antiqui Debitoris, & moderni rei conventi possessione.*
- 15 *Identitas fundi plene resultat ex ejus descriptione in Libro Aestim.*
- 16 *Liber Aestim probat, rem ad eum pertinere, cujus nomine reperitur descripta.*
- 17 *Identitas probari potest per Testes, licet ad perpetuam deponentes.*
- 18 *Identitas resultat ex consensibus fixis, & invariabilibus, & num. 19.*
- 19 *Consensu fixa, & invariabilia alienari nequeunt.*
- 20 *Identitas demonstratur ex Instrumentis divisionum, & similibus diverso tempore celebratis, & num. 21.*
- 22 *Praesertim in antiquis, & num. 23. ad 26.*
- 23 *Identitas in antiquis ut probetur, rigorosa non requirunt probationes.*
- 24 *Sed praesumptiones, atque indicia admittuntur.*
- 25 *Est satis est duas adferre demonstrationes, quarum una sit specifica, altera generica.*
- 26 *Imò amico sufficit cum regione, seu contracto.*
- 27 *Creditor fructuum census agere potest contra Debitorem sui Debitoris, non tamen post tricennarium temporis lapsum, & num. 28.*
- 28 *Actio pro fructibus census triginta annorum, spatio praescribitur.*
- 29 *Competit verò pro fructibus 29. annorum, & num. 32.*
- 30 *Praescriptiones tot in annualibus praestationibus requiruntur, quot sunt anni.*
- 31 *Praescriptio qualibet impedita remanet per solum litis contestationem, & num. 33.*
- 32 *Heres, uti suus, petit fructus decursus post solum ejus Auctori census adjudicationem.*

De Contract.

- 35 *Et per eam Dominus census dicitur effectus.*
- 36 *Fructus Dominus debentur.*
- 37 *Fructus semper veniunt in acquisitione rei fructiferae.*
- 38 *Etiam non solum eorum mentione.*
- 39 *Census, non solum dimensione fundi censiti, nullus est, & illicitus ex Bulla sua. mem. Pii V.*
- 40 *Intellige, ut id non procedat, si fundus sit certus, & certis finibus designatus, & num. 43.*
- Imò, ut sustineatur, sat est sola specialis dicti fundi denominatio, alii Bonis Debitoris census non convenientem num. 44.
- Procedit, nullis etiam expressis finibus, dum certo aliunde sit fundi censiti identitas num. 45. 46., & 47.
- Quomodocumque de identitate constat num. 48.
- 41 *Fundus censitus ubi certus est, & certis finibus designatus, Creditor census subest periculo omittenda foris, funds precepto.*
- 42 *Census extinguatur, perempto fundo censito, & num. 49.*
- 50 *Lesio est concludenter ab Allegante probanda.*
- 51 *Associatio impediri nequit exceptione lesionis incontinenti non probata.*
- 52 *Damni emergentis ratione ab Debitoris moram agere quis nequit ex damno in specie probato.*
- 53 *Nisi praemisit interpellationem.*
- 54 *Ex qua Debitor sciverit, eam in damno esse.*
- 55 *Interpellatio autem debuit esse judicialis, ac personalis.*
- 56 *Non verò domi dimissio copis.*
- 57 *Nec extrajudicialis.*
- 58 *Procedit etiam in Fidejussore ad revocationem agente, & num. 59. ad 62.*
- 59 *Fidejussor, non praemisit interpellatione, nequit principalem Debitorem in mora constituere, & num. 60., & 61.*
- 60 *Debitor a Fidejussore non interpellatus, allegare potest, se non fuisse permissuram, pecunias ab eo sub usuris accipi.*
- 61 *Interpellatio semper requiritur, ubi non agitur de lucro cessante, sed de refectione damni emergentis.*

JOANNES Baptista Franconius ex causa Fidejussionis praestite favore sacri Montis Pietatis Corinaldi pro Hieronymo Franconio illius Ministro, anno 1613. coactus fuit solvere dicto sacro Monti flor. 1867, & rubra 45. tritici, quanti condemnata fuit debitor hereditas dicti Hieronymi, Juriumque cessionem Monti competentium reportavit.

Vix autem pericula tali solutione, obiit idem Jo: Baptista, & deinceps Dominicus ejus filius, relicto post se Bartholomaeo filio, & respective dicti Joannis Baptista nepote in pupillari etate constituto; quam tamen statim ac exscessit, curavit anno 1641. sibi refundi dictam summam, ab Avo suo pro Hieronymo solutam, repertaque in hujus hereditate rata census scutorum 50.

O 2

in

in majori summa anno 1524. ejusdem favore, impositi à Petro Bartoli cum fidejussione Marci Antonii qui Laurentii, alias Veroli contrarium veluti Debitorem sui Debitoris actionem judicialiter direxit, quam subinde contempnit, etiam contra illius heredes, sed, mortuo interim Bartholomæo, Judicium coarctavit usque ad annum 1683. quo tempore D. Victoria Francoini ejusdem filia, & heres illud restituit, & citato Hieronymo Brunoro Jun., contra istum mandatum obtinuit à clar. mē. Card. Caprara tunc in subsellis A. C. sedente, quod exequi curavit super rata dicti census scutorum 50., qui successive sub hæc positis fuit, cumque nullus comparuerit Licitator, fuit à Preterea Corinaldi eidem Victorie in causam memorati sui crediti adjudicatus tam pro sorte, quam pro fructibus non solum decursis, & non solutis, sed etiam decurrendis, qui propterea pro rata scutorum 30. ad ejus instantiam sequestrati fuerunt penes Depositarium sacri Montis Pietatis Corinaldi.

Post hæc decessit quoque Victoria, relictiſ post se DD. Julio, & Jo: Baptista filiis, & heredibus, qui anno 1712. inſeſſerunt tum pro consignatione dictorum scutorum 30. in sacro Monte Corinaldi, ut dictum est, sub sequestro existentium, tum etiam pro associatione, seu immiſſione ad fundum censitum pro consequendis fructibus prædicti census Victorie adjudicati usque in hæc tempora decursis. Verum, cum antequam item hanc prosequantur, Judicium, ſententiamque meam qualemcumque pro veritate exquirere voluerint, respondendum cenſeo, quod iusta ratione sperare valent victoriam obtinere, cum eorum actio, jam in Judicium deducta, in omnibus Juri consona videatur.

Si enim sermo sit de scitis 30., dubio procul eidem debeatur, quia eo ipſo, quod in adjudicatione census contrapſita fuerunt pro intranti rata crediti, pro quo tunc agebat Victoria eorum Auxilium, quemadmodum per hanc correſpondentiam crediti excomputationem effecta fuerunt propria Victorie, ad Text. in leg. si enim §. qui injuriarum ff. si quis contum. Paul. de Coſſu. conf. 158. num. 1. part. 1., & conf. 179. un. 1. part. 2., Valenz. conf. 69. num. 254., & seq., Gratian. diſcept. for. 624. sub num. 10., & seq., Rota coram bo. mem. Emerix Jun. decif. 1088. un. 5., & 6., & decif. 1181. num. 30., in rec. decif. 320. num. 1., & seq. part. 12. in Balneoregine. Fideicommiſſi 5. Decembris 1691. §. Quod autem coram clar. mē. Card. Caprara, in Romana Salvoiani 23. Janii 1710. §. Quoniam pro remotione car. Caffarello in Florentina quarta ſueralis 6. Martii 1711. §. Demum coram eodem, & in Romano Canonum Teante Nuntiatella 2. Decembris 1712. §. quoniam coram eodem, ita omnis ratio ſuadet, quod modò concedatur mandatum de conſignando favore dictorum fratrum, ad quos ob nomen, & titulum hereditarium dicte Victorie jura omnia, & quæcumque illius Bona tranſeunt. Leg. heredes ff. de regul. Jur., Leg. cum

heredes ff. de acquir. n. heredit. leg. 1., & toto tit. Cod. ut actio ab hered. & 1. contr. hered., leg. item veniant ff. de petis. hered., Rota decif. 67. un. 18. coram Coccin., decif. 490. num. 6., & decif. 574. num. 19. coram Bichio, compellendo etiam per viam rigorosi mandati, quatenus opus eſſet, dictum Depositarium, seu Montem Pietatis, in quo à Victoria sequeſtrata fuerunt, juxta diſpoſitionem Textus in leg. penult. ff. de poſſeſſi, Roland. conf. 17. num. 1. lib. 1., pendente namque sequeſtro, sequeſtrarius à lege, & ab homine inhibitus remanet pecunias sequeſtratas alteri ſolvere. Gratian. diſcept. forenſ. cop. 485. in princip., Rota in rec. decif. 443. in ſin. part. 12., & decif. 176. num. 1., & seq. part. 15. tuncque illas apud ſe conſervare ad effectum conſignandi illi, ad cujus instantiam sequeſtrata fuerunt, quoties Judex ita mandet. Bar. in leg. Ei, apud quem §. Si velis ff. de poſſeſſi, & in leg. Olim un. 4. ff. de Dol., Rota coram Coccin. decif. 1802. num. 4.

Quod verò attinet ad mandatum de associando, ſive de immittendo in Salviao ad fundum cenſitum pro aliis fructibus census præſate Victorie adjudicati, res quoque vacat diſſicultate, quia Creditor census vigore clauſulae præcarii conſtituti ſemper juvatur remedio aſſociationis, hæ enim, hiſque ſimiles clauſulae inſtrumento census adponi ſolite, præſeſſerunt facultatem accipiendi poſſeſſionem propriam aſſociatæ, ut notat clar. mem. Card. de Luca de judic. diſc. 44. num. 28., Rota decif. 366. un. 22. coram Bich., vel, ſiſſe clauſulis non concurrentibus, ſuccurritur per viam immiſſionis in Salviao virtute hypothecæ ex inſtrumento Census reſultantis, ut alterutro ex his remediis, quæ alioquin eundem pariunt effectum, de creditu fructuum ſatiſſeri valeat l. 2. §. 3. Cod. de pignor., Menoch. de adpoſ. remed. 5. num. 107., Rota decif. 887. num. 5. coram Baratt., dec. 1159. num. primo, coram bo. mem. Emerix Jun. in rec. decif. 187. num. 3. part. 10. Idque procedit, tametiſ fundus cenſitus nuncupatus *Casa magna* in tertio alienatus fuerit, quia per voluntarium illius diſtractionem à debitore ſactam liberari non potuit à vinculo ſpecialis hypothecæ, quam, creditoris Census ſuper illo acquiſiuit, ut, reſatis concordantibus, firmavit Rota decif. 24. un. 3. coram Anſoldo inter ejus deciſiones Romæ impreſſas.

Nec deſicient extrema in hoc judicio requiſita, quia fundi cenſiti identitas, antiqua poſſeſſio Petri Bartoli census debitoris, & moderna rei conventi, quæ ſunt extrema in hoc judicio requiſita, ad Text. in leg. prima ibique gloſſ. in verb. competis., Cod. de precar. & Salviao. interdict., Rota coram Baratt. decif. 728. num. 4., & coram Emerix Jun. decif. 59. num. 1. & 2., & decif. 446. num. 1., planè concurrent in caſu noſtro, in quo identitas, de qua ſolam dubitari poſſet, ſatis, ſuperque reſultat, tum ex deſcriptione in libro *Æſtumi*, qui efficacem tribuit probationem, rem fuiſſe in Bonis illius, cujus nomie reperitur dictus fundus deſcriptus, *Perregia*.

- regin de fideicom. art. 44. num. 7., *Rota coram Priolo decif. 363. num. 18. in rec. decif. 706. no. 6. part. 2. in Cameracen. fideicommissi 2. Junii 1687. §. Quod verò attinet coram Hervault Archiepiscopo Turonen. in Balneogregien. fideicommissi 5. Decembris 1691. §. Quod autem bona coram Card. Caproni in Romana Pecuniaria 5. Maii 1700. §. Quod autem coram Anfoldo ; tum ex depositionibus testium, licet ad perpetuam deponentium Aretin. in l. decem num. 4. ff. de verbor. obligat., *Rota coram Bich. decif. 27. num. 13.**
- 18 tum ex confinibus fixis, & invariabilibus sylvæ communis Cornaldi, & viæ publicæ, quibus adhaeret, quæ cum alienari nequeant, constituunt confine immutabile. *Marescotti. var. resol. lib. primo cap. 12. num. 27., Rocca difpat. jur. feleci. cap. 10. num. 60., Rota coram Ottob. decif. 102. num. 4., coram Cerro decif. 3. num. 14., cor. Priolo decif. 182. num. 9., in rec. decif. 88. num. 16. part. 7., & decif. 75. num. 2. part. to., tùm demum, &*
- 20 fortius ex instrumentis divisionum, & dationum in solutum, aliisque his similibus diversis tempore celebratis, ex quibus superlativè probata dicitur identitas, *Rota in Sabinen. Censu 20. Januarii 1698. §. Prout nec arget eorum bon. mem. Muta, & in Faventinæ Primogenituræ de Noldis super identitate 19. Aprilis 1709. §. Quis enim coram bon. mem. Caffarella.*
- 21 agitur de impositione Censuum ab eorum ab hinc, & ultra annis facta. *Parisi. conf. 26. num. 25. lib. 2., Rota decif. 479. num. 21. part. 9., & decif. 152. num. 6. part. 19. rec., in antiquis enim non requiruntur rigorosæ probationes pro indentitate probanda, sed admittuntur illæ desumptæ ex presumptionibus, & iudiciis, *Rota in Americen. fideicommissi 26. Junii 1697. §. penultim. coram Mato, in dicta Sabinen. Censu 10. Januarii 1698. §. Prout non arget eorum eod., in Hortens. Bonorum 27. Junii 1698. §. penult. cor. Elio D. Card. Priolo.**
- 22 Itaque quidem, ut satis sit asserere duas demonstrationes, quarum una sit specifica, altera generica. *Rota decif. 446. num. 4. cor. bon. mem. Emerix jua., ubi quod sufficit unica demonstratio cum regione, scilicet contraria in Bononiën. Immissiōis 25. Junii 1697. §. penult., confirmata 9. Maii 1692. §. finali coram Ritu Hervault, & in Piterburi. fideicommissi de spiritalibus 9. Januarii 1688. §. Neque officere coram bon. mem. Benicassa.*
- 23 Non ideo tamen d. DD. fratres generaliter, & indistincte agere poterunt pro omnibus fructibus dicti Censuum, sed procedendum est eum distinctione, quippe incipiendo à fructibus decursis, & non solum ab anno 1584., tempore impositionis Censuum, usque ad annum 1641., spectantibus ad eorum debitorem, qui erat Creditor censuum, illos petere quidem poterunt ad effectum imputandi in proprium eorum creditum, eum permixtum sit Creditori agere pro suo credito contra Debitorem sui Debitoris. *Leg. nomen Cod. q. de res pign. oblig. poss., Sord. conf. 4. num. 23., Rota coram Cerro decif. 22. num. 13., & decif. 34. num. 61., Verum tamen non pro toto dicto tempore, quia ob pluriquam tricenariam præscriptionem sublata remaneret actio*

pro illis consequendis. *Cap. ad aures de præscript., leg. fient, & leg. amari Cod. de præscript., vel 40. annor., Rota coram bon. mem. Emerix jua. decif. 26. num. 1., & decif. 40. num. 9., sed pro annis tantum viginti novem, quia fructus in hoc temporis spatio decursi præscribi non poterunt, ob certam illam Juris regulam, quæ edocemur, in annualibus præstationibus tot requiri præscriptiones, quot sunt anni. *Decian. conf. 29. num. 39. lib. 1., Cenc. de Censib. quæst. 118. n. 3., Carleval. de judic. lib. primo difpat. 4. num. 17., Rota coram bon. mem. Emerix jua. decif. 557. num. 1., & 2., ab anno autem 1641. cum ab Auctoribus dictorum fratrum mota fuerit lis contra Fideiussorem pro consequendis fructibus d. Censuum, eademque pluries restaurata, ac diu continuata contra heredes usque ad annum 1683., in dubium venire nequit, quia integrè debeantur, eum per solam litem contestationem impedita remaneat quælibet illorum præscriptio. *Cap. final. de præscript., Cravet conf. 116. num. 8. lib. 1., Cephal. conf. 161. num. 2. lib. 2., Adde, ad Barast. decif. 505. num. 13., Rota coram Seraphin. decif. 614. num. 1., & decif. 307. num. 4., & seqq. part. 14. rec.***

Demum, quod attinet ad fructus ab anno 1683. usque nunc decursos, illi potiori ratione Actoribus debentur, nedum ex rationibus mox deductis, sed quia ex alia ratione speciali præscribi nequiverunt, dum pro annis 29. deinceps elapsis allegari non potest ulla præscriptio, ut supra dictum est, & anno proximè præterito, quo complebantur triginta anni, iudicium instructum fuit pro allocatione ad fundum censuum, ut hoc medio DD. fratres de fructibus facilius satisfacerent, his solum addendo, quod fructus isti ab anno 1683. decursi, non sunt imputandi in creditum ipsorum fratrum, cum sint eorum proprii, ex quo anno 1683. Victoria eorum Mater, & immediata auxitrix censum in sorte sibi adjudicari obtinuit à Præatore Cornaldi una eum fructibus decursis, & deinceps, unde nedum ex vi talis adjudicationis, per quam effecti fuere Domini censuum, fructus ab inde citra decursos petere debent uti suos, sed etiam ex Juris dispositione, quæ cavetur, quod fructus Domino debeantur, & semper veniant in acquisitione rei fructifera, tamquam accessorii ad sortem, ejusque naturam sequentes, per *Tent. in l. certum 22. ff. de rei vindic. leg. litigator Cod. de fruct. lib., & litis expens.,* quamvis de illis mentio ulla facta non inveniet, in *Ariminen. Cistronum 5. Maii 1702. §. Et quod coram bon. mem. Caffarella.*

Quibus ita constabilibus, obitare minimè videntur ea, quæ in contrarium opponi possunt, & primò quidem non officit, quod dictus census impositus fuerit à Petro Bartali super quodam ejus prædio appellato *Cine magna*, nempe dimensionis, & latitudinis, nulla facta expressione numeri ruborum ejusdem, exinde inferendo, quod ob præteritam hanc quantitatis designationem, census nullus sit, & illicitus, veluti non servata formâ Constitutionis san.

san. mem. S. Pi V., nam prò implemento hujus Bullæ non requiritur expressio quantitatis, aut mensura fundi censiti, modò idem sit certus, & certis finibus designatus, sic enim sufficienter occurritur fraudi, quæ alioquin ex parte 40
Creditoris inesse posset in non subiuciendo se periculo amissionis fortis, cui Creditor censuarius subest in casu peremptionis fundi censiti in totum, vel in parte, ex notatis per *Leotard. de usur. quæst. 58. num. 34.*, qui fraudis timor procul abest à casu præsentis, ex quo omnia confinia prædicti prædicti censiti expressa leguntur in instrumento impositionis Censui, imò verò, ut ille sustineretur, satis fuisset sola specialis denominatio *Censu magnæ* aliis Prædictis Petri Bartoli impositoris minimè conveniens, cum census constituto valida reputetur, etiam nullis expressis finibus, si aliis modis, & per alias demonstrationes de certitudine fundi censiti dubitari non possit, ut enim ait *Tentur in leg. 63. §. primo de contrahend. empt.* demonstratione fundi facta, si fines nominari supervacaneum est, idque procedere, inspecta etiam Bullâ Planâ, probant *Leotard. de usur. quæst. 58. num. 9. & seqq.*, *Gratian. discept. forens. cap. 383. num. 13.*, *Marefcost. variat. resol. lib. 3. cap. 10. num. 28.*, *Cenc. de censib. quæst. 40. num. 24.*, *clar. me. Card. de Luca de cens. disc. 6. num. 6. & seqq.*, quomodocumque enim consistit de identitate fundi censiti, satisfactum dicitur menti, & intentioni Pontificis, quia, ubi non potest dubitari de fundo censito, eveniente casu peremptionis illius, dubium nec esse potest, quin Censui etiam sit extinctus, & peremptus, ut prosequitur *Cencius loco citato.*

Minus verò attendi debet, quod in deliberatione Bonorum sequutâ vigore cuiusdam mandati per dd. fratres prædictos expediti, coram R. P. D. tunc A. C. Aldrovando, prò eorum credito enormissimè læsi fuerint heredes Hieronymi Francoini principalis debitoris Censui; si quidem talis exceptio talis concludenter ab Allegante probanda; ideoque cum non sit notoria, & incontinenti probata, apta non est impedire præfatis fratribus associationem, scò immixtionem in Salviano ad fundum censitum prò residuali eorum credito, per ea, quæ tradunt *Zucch. de oblig. General. quæst. 17. num. 121.*, & *seq.*, *Ridolphin. in prax. part. prima cap. 8. num. 226.*, bon. mem. *Advoc. Consult. ad stat. Urb. num. 46. num. 215.*, & 278., & *recol. consult. forens. 48. num. 24.*, *Rota in Civitat. Petula transactionis 28. Aprilis 1704. §. Circa lesionem coram Aufeldo.*

Prout etiam nil refragatur postrema exceptio, quod dd. DD. fratres agant prò credito, de quo jam satisfacti sunt. Etenim, factis calculis, adhuc, ut mihi supponitur, remanent Creditores scutorum 183. 50., & aliorum scutorum 595. 50., de quibus, una cum aliis scutis 40., & ultra, pariter reintegrandi sunt ab hereditate Hieronymi Francoini.

Et demum præfati fratres hiic omniibus prædictis addebant aliud damni passû à Joanne Ba-

ptista, eorum mediato Auctore occasione solutionis per eum factæ Sacro Monti prò Hieronymo originario debitor, dum prò eadem peragenda coactus fuit tradere in solutum d. Sacro Monti nonnulla stabilia, & prò rata scutorum 200. imponere anno 1624. censum favore ejusdem Sacri Montis. Verum hoc præteritum eorum creditum nullam puto habere substantiam, quia, ut Creditor agere possit ad id, quod sua interest ratione damni emergentis, satis non est, quod in specie probetur, damnum reverà fuisse incursum ob moram Debitoris, sed insuper requiritur docere de interpellatione, per quam ille certior factus fuerit de indigentia Creditoris, quodque alio modo, quàm accipiendo pecunias sub usuris, aliudve simile damnum subeundo, solutio, ad quam ipse Debitor tenebatur, perfici non potuerit, juxta decisionem *Mohed. 103. aliis 2. de usur. à Sac. Rota.*, & hic in Curia Romana communiter receptam, quam ceteris omittis, reprobat *Ratus conf. 140. lib. 4.*, ejusque sequacibus, inter quos numeratur *Leotard. de usur. quæst. 97. num. 10. & seqq.*, tunc *Gratian. discept. forens. cap. 829. num. 1. & seqq.*, & cap. 987. num. 3., *Card. de Luca disc. 34. num. 4. de usur. disc. 57. num. 16.*, & *disc. 103. sub num. 2.*, & 6., *de Fend. disc. 68. num. 6.*, & *disc. 119. num. 7. de dote, Rota decif. 7. post Zucch. de societ. offic.*, dictaque interpellatio debet esse judicialis, & personalis, cum alio modo facta, puta, domi dimissa copia, non suffragetur, nec per scientiam aliunde probatam, aut per extrajudicalem requisitionem suppleri valeat, ex quo agitur de re valde præjudiciali, ut quicquid ratiocinando, dixerit *Card. de Luca de usur. disc. 34. num. 7.*, & *disc. 37. num. 16.*, probat *Gratian. discept. forens. cap. 829. num. 8.*, *Rota decif. 181. num. 1. & 2. coram Munzard.*, & in *rec. decif. 228. num. 10. part. 7.*, & *d. decif. 304. num. 13. part. 9.*

Cum itaque DD. fratres non doceant de interpellatione ullo modo facta hereditibus Bartholomæi Francoini originarii debitoris Montis circa damnum, quod Joannes Baptista eorumdem mediatas auctor, & ipsi quoque passû fuerunt, tam ob dationem stabiliū in solutum, ut dictum est, Monti traditorum, quàm ob impositionem census scutorum 200. factam prò dicta solutione peragenda, profectionem in hiic circumstantiis damni passû emendationem immerito sperant, ut probant punctuales auctoritates mox relatæ, quæ procedunt, etiam respectu Fidejussoris, qui à principali Debitore regulariter relevandus est, quoniam fidejussor quoque præmittere tenetur diciam interpellationem, cum absque illa non valeat principalis Debitor considerari in mora, atque etiam quia semper allegare posset, quod, si scivisset, forsitan providisset, & non permisisset, pecunias à fidejussore sub usuris accipi, *Int. Cenc. de censib. quæst. 75. num. 7.*, *Rota post emend. decif. 324. num. 2.*, & *seq.*, *decif. 342. num. 2.*, & *seq.*, & *dec. 343. num. 4.*, & in *rec. d. decif. 228. num. 10. part. 7.* Consulto omnino verba facere de requisitis *Cassationis*

strensi in leg. 3. §. final. ff. quod de eo, quod cert. loco, quia, cum non agatur de lucro cessante, sed de refectione damni emergentis, talia requisita iustificanda non essent. Nota coram Cere decif. 733. num. 3.

Januen. Renunciationis.

Renunciatio omnibus juribus, & hereditatibus à Muliere ob receptam dotem emissa favore, Fratrum, eorumque Descendentium, si nulla sit ex defectu solemnitatum, posteaque ex Decreto Magistratus convalidetur, quoad hereditates dumtaxat paternam, & maternam, demptis etiam verbis = *E loco Descendenti* = in dubio ad mentem Juris, ipsiusque Magistratus intelligenda est, ut perpetuo trauscat ad quoscunque Renunciatariorum Descendentes quoad hereditates dumtaxat paternam, & maternam, à quibus foemina dotata ad mentem Juris excluditur. Contraria expenditur conjectura dotis incongrua. Dos quando congrua nec nec dicenda sit.

VOTUM XV.

- 1 Renunciatio emissa à Muliere, eoque minore, absque solemnitatibus, nulla est ex Statuto Januen. §. fin.
- 2 Nisi fuerit à Magistratu convalidata.
- 3 Renunciatio filia favore Patris dotantis laedi potest.
- 4 Ob idque Solemnitates in eo alia requiruntur.
- 5 Renunciatio à Puellis dotatis emissas considerare ex mero solemnitatum defectu, aequum non est.
- 6 Renunciationes à Puellis necessariò solent fieri.
- 7 Et, si qua ex parte deficiant, possunt ad aequalitatem redigi.
- 8 Magistratus Extraordinarius Januen. facultas est sanandi vitia renunciationum à Puellis emissarum.
- 9 Eiusmodi autem facultas ut impetrata est per ille verba = possit &c. providere, & confirmationem, prout videbitur, facere.
- 10 Verbum providere= necnon alia prout ei videbitur in concessione facultatum, aequum arbitrium importat, & num. 11. & 12.
- 11 Atque, qui solummodo valet quatenus ab alio confirmatur, non sufficit ad normam confirmationis valere potest.
- 12 Clausula Quibusvis non obstantibus vim habet Decreti irritantis.
- 13 Dot congrua, vel incongrua asserenda est, ex viribus Patrimonii Dotantis, Regionis consuetudine, & solite familia.
- 14 Dot congrua censenda est, si à Patre constituta.
- 15 Item, si nuptia fuerint cum Viro paris conditionis contracta.
- 16 Doti incongruitas requirit amplius opponi post annum 22.
- 17 Renunciatio, seu istius confirmatio debet ad normam juris intelligi, si de mente Renunciantis, aut confirmantis aliunde non constet.
- 18 Renunciatio perpetua est, & transitoria ad quoscunque in ea nominatim expressis.
- 19 Renunciatio, quod fuerit ex Decreto Magistratus in aliqua sui parte restricta, ex Decreti tenore docendam est.
- 20 Renunciatio in ea parte, quod fuit ex Decreto Magistratus confirmata, omnino est attendenda.
- 21 Renunciatio Puella dotata, quod non comprehendat successiones extraneorum, potest Magistratus ad mentem juris decernere.
- 22 Atque è contra, quod debeat operari illius exclusionem à paternam, & maternam hereditate.
- 23 Statutum Janua disponit, filiam, ob unicam dotem à Parentibus receptam, à plurium hereditate excludi.
- 24 Filia dotata, ubique locorum excluditur à Parentum successione.
- 25 Reservato eidem dumtaxat jure agendi pro supplementatione dotis minus congruè constituta.
- 26 Ita quidem ut, dote non recepta, tunc solum ad eorum successorem possit aspirare.
- 27 Modò statutum non precipiat, quod ob unicam dotem ab uno receptam, à plurium successione exclusio sit.
- 28 Clausula generalis nequit specialiter dispositis derogare.
- 29 Renunciatio Puella dotata, in qua Magistratus deleri mandavit verba, è loco Descendenti, nequit censeri restrictio ad personam dumtaxat Renunciatarii.
- 30 Et si censeri possint exclusio tantum quoad hereditates extraneorum, alioque jura Renunciantis, & num. 33.
- 31 Interpretatio Decreti ea sumenda est, qua magis illius verbis est consentanea.
- 32 Soror dotata ex statuto Janua non admittitur ad successionem Parentum, Fratre existente.

RENUNCIATIO ab Illustrissima D. Paula Maria filia Illustrissimi D. Antonii de Paulis facta die 15. mensis Martii anno 1700. valida est etiam tantum ex parte, quâ confirmata fuit ab Illustrissimo Magistratu Extraordinarium. Etenim, cum illa careret solemnitatibus patrii lege praescriptis in Contractibus minorum, & mulierum, & praefata D. Paula Maria tempore celebratae dixit renunciationis mulier esset, & minor, hinc sequitur, quod eadem, utpotè destituta necessariis solemnitatibus, nulla, atque irrita extiterit ex censurâ statuti Januensis lib. 4. cap. 20. §. final. & tradunt communiter Doctores, nisi ex dispositione ejusdem statuti convalidata fuisset à Magistratu istiusmodi Contractibus confirmandis praeposito.

Quod autem in hac specie Contractus ad illius validitatem requireretur adimpletum statutariae solemnitatis, in dubium revocari minime.

nimè posse videbatur, quia agebatur de Contractu mutue obligationis, cujus virtute Renunciatus iavere Patris, ad eam dotandam obligatus, ob dotem ipsi constitutam plene illum liberabat à quacunque obligatione, sibi quæ penitus præcipiebat facultatem omnem quidquam umquam petendi ab eo, ejusque hereditate, tantum iusta ipsi competere posset actio aliquid consequendi; in quo sanè actu filia ladi poterat tàm quoad quantitatem dotis, & modum illam solvendi, tàm etiam quoad obligationes, & actiones Patri remissas, tàm denique quoad jura favore fratrum ab ipsa renunciata: Quamorem, si illa ob fragilitatem sexus, & ætatis imbecillitatem pluribus modis damno afficeretur, æqui bonique ratio exposcere videbatur, quod ad validitatem contractus adhiberetur auctoritas Judicis, & presentia Proximorum, qui, prævisâ Cause cognitione, dotatæ atque renunciantis Puellæ incolumitati consulere, per ea, quæ tradunt bonæ mem. *Advocat. Constantin. ad statut. Urb. annot. 44. num. 63., & num. 89. Theor. decif. 84. num. 19., Rot. apud Poth. de subhast. decif. 116. num. 2. & seqq., coram Pampbil. decif. 305. num. 2. & 7., coram Nuvot. decif. 3. un. 4., in rec. decif. 161. num. 4. port. 6., decif. 63. un. 1. part. 14., in Munstif. ad Card. de Luc. de donat. decif. 34. num. 3., in Nucernis Donationis 14. Januarii 1709. §. Non attento, & seqq. coram bonæ mem. Caffarelle, confirmata 9. Maii 1710. §. Nullum eorum eodem, & 12. Decembris ejusdem anni §. Præsupposita coram R. P. D. Aldrovando, in Esina successione 11. Junii 1714. §. Quoniam cor. R. P. D. Cerro, & aperti disponitur dist. cap. 20. §. Declarato.*

Quoniam verò æquum non erat, quod ex merito defectu solemnitatum concederent contractus plerumque necessariò fieri soliti, quales sunt istiusmodi renunciaciones à Puellis dotatis celebratæ, & qui vel undequaque iusti, vel si aliquæ ex parte deficerent, ad æqualitatem, & iustitiam redigi facillè poterant, idcirco eadem lege municipali prudeniter constitutus fuit Illustrissimus Magistratus Extraordinariorum representans Supremum Principem, cui, nè similes actus perirent, sed potius valerent, data legitur plena potestas sanandi illorum vitia, ut apud Thebor. axiom. Jur. lib. 3. cap. 63. axiom. 2. vers. limita primo, & axiom. 10., supplendo nimirum defectum solemnitatum, & quidem sine citatione Partis, si intra annum adiretur, clauso verò anno cum citatione alterius Partis, quæ comparere, & audiri deberet: Prout observatum fuit in casu, de quo agitur, cum enim supplicatum fuisset dicto Magistratui pro renunciacionis prælatæ confirmatione; Ille animadvertens, eam factam fuisse reperiri non favore Patris dotantis, sed collatam legi in Personam Illustrissimæ Domini Jacobi fratris D. Paulæ Mariæ renunciantis, & aliorum fratrum ex communi Parente nasciturorum ibi hæc rinuatiæ, cessò, rilasciata, ed irrevocabilmente se trà vivo donato alli Signori Giacomo suo fratello, & ad altri figli maschi legittimi, & naturali-

li di detto Signor Antonio, se nascessero, & loro Descendenti = prætereaquæ eandem elirnatâ amplitudine comprehendere successiones omnes præscripente penitus Renuncianti spem, cuiuscumque successione, in quam haberet de præfenti, vel habere posset in futurum, iustum modum illi adiecit, videlicet, quod renunciatio confirmata intelligeretur, demptis, atque abolitis clausulâ illâ, & loro Descendenti adpositâ post expressionem D. Jacobi de Paulis, & aliorum filiorum ex communi Parente nasciturorum, quodque sub renunciacione spæi cuiuscumque successione, quam Renuncians haberet de præfenti, vel habere posset in futurum, comprehensa intelligeretur Bona paterna, & materna dumtaxat.

Si igitur renunciacioni istî validitatis robur tribuere poterat sola confirmatio Magistratus, cui cum à lege data reperiretur plena potestas illam confirmandi, prout eadem videretur eis verbis possit idem Magistratus providere, & confirmationem, prout ei videbitur facere, poterat idcirco eandem vel priorius, vel ex parte dumtaxat confirmare, prudenti nempe arbitrio illi tradito tàm eo verbo providere, tàm illis aliis prout ei videbitur his enim verbis significari ad monemur æquum Judicis, & Agentis arbitrium, ut de verbo = providere = est Text. in cap. nisi essent 21. de Præbend., ibique Gualz. & Fagnon, & Rot. ad ornat. clar. me. Card. de Luc. de regal. decif. 3. un. 19., & de verbo = videbitur = docent Corena resol. 72. num. 3. & seqq., clar. me. Card. de Luca de Testament. disc. 68. num. 9., Bolduc. ad Roman. conf. 76. un. 81., hinc sequitur, quod, si Magistratus voluit, quod comprobatio renunciacionis valeret demptis, & exclusis = e loro Descendenti =; rursus, si eidem placuit, quod renunciatio spæi cuiuscumque successione, quam Renuncians haberet de præfenti, vel habere posset in futurum, intelligeretur quoad Bona paterna, & materna dumtaxat, hinc sequitur, inquam, quod illa valida, & efficax censenda sit, servato modo, formâ, & restrictionibus à confirmante adpositis, ex certa Juris regula, quâ edocemur, actum, qui solummodo valet, quatenus ab alio confirmatur, non nisi ad normam confirmationis, & ea ex parte, quâ confirmatus reperitur, valere posse, per ea, quæ firmat Gloss. in cap. §. apostolica 22. in verb. confirmamus de Præbend. in 6., Dec. conf. 341. num. 7., Hended. conf. 63. num. 104. lib. 1., Rot. in rec. decif. 192. un. 2. vers. fecit verò part. 1., coram Duos. Jun. decif. 341. un. 2., coram Arguell. decif. 17. num. 37., & 38. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de regal. decif. 2. num. 45. ibi = Ponderando, quod Pontifices non confirmaverant indistinctè prorogationes, & eo modo, quo fuisse fuerant, sed illos ad placitum restringerant, quod evincit facultatem esse non à statuto, neque ab observantia concessione, sed à solle Papa confirmantem = & de Fideicom. decif. 109. num. 5., & latè in Rovermaten. Emphyteusi 12. Junii 1710 §. Et alterum coram R. P. D. Asafide; præsertim verò inspectis illis verbis confirmationis ibi = ita ad cal-

calculum mandante prefato praestantissimo Magistrato, contrariis quibusvis non obstantibus = quae clausula vim habens Decreti irritantis Gamber. de offic. Legat. lib. 8. tit. de potest. Legat. in legib. & statut. condem. num. 28., Barbof. de claus. claus. 83. num. 38., Altimor. de nullitat. rubr. 6. qu. 8. num. 18., & seqq. & num. 27., Rot. Florent. inter collect. à Polm. sep. decif. 366. num. 4., ad exemplum confirmatum, ratum haberi posse non sinit ex parte, quâ confirmationis robur minimè obtinuit.

At verò, si renunciatio valida, & efficax censenda est, servato modo, atque restrictionibus à Magistratu confirmante adjectis, examinandum modò erit, quid, illis inspectis, sub illa comprehendì, & quarum personarum favore porrigi eadem possit; In quadam allegatione mihi communicata dicitur, Illustrissimum Magistratum renunciationem hanc limitasse ad vitam dumtaxat D. Jacobi fratris Renunciatarii, dum mandavit, quod comprobato valeret = demptis, & exclusis verbis = a lora Descendenti =; ideoque, exclusis Renunciantii Descendentibus, post ejusdem obitum renunciationem tamquam personalem resolvì, ita quidem, ut ob istiusmodi personalitatem jura renunciatia, veluti effecta non transmissibilia, reditura sint ad Renunciantem, hanc autem restrictionem, si-ve renunciationis resolutionem Magistratum ad mente adjectis ait, quia, agnoscens, Renunciantem consecutum fuisse exiguam dotem, æquum non esse censuit, ut perpetuò, sed ad vitam dumtaxat Renunciatarii, jurbus renunciatis privaretur.

Ut maturo judicio determinari posset, an discussus ille reverà subsistat, quod nimirum ob assertam dotis modicitatem Magistratus renunciationem redigere voluerit ad omnimodam personalitatem, statuenda prius esset in facto dotis constitutæ incongruitas, ostendendo, quod, inspectis viribus Patrimonii Patris Donantis, Regionis consuetudine, & solito Familiae, dos reverà modica, & incongrua fuerit, ex his enim illius congruitatem, vel incongruitatem metiendam, æstimandamque esse disponit Test. in leg. quæro 61. in fin., leg. Cum post 70. §. Gener. in fin., & §. Nuptiis ff. de Jur. Dot. Canon. nullum 30. quasi. 5., Fontanell. de pall. nups. claus. 5., Gloss. 2. num. 21., & 80. part. 1., Bosf. de Dot. cap. 13. §. 1. num. 22., Card. de Luc. eodem trait. decif. 26. num. 4., Rot. coram bus. mem. Emeric. Jus. decif. 178. num. 4. & ultim., in Romana Doti 4. Aprilis 1707. §. Diximus coram Asfeldo, in Fane. taxationis cognæ Doti 12. Decembris 1710. §. Ultrà namque in princip. & §. At nihilominus coram Priolo, in Romana Doti 20. Januarii 1712. Congratias coram R. P. D. Aldrovando, & in Camerinen. Doti 1. Julii ejusdem anni §. Super enim coram R. P. D. Falconerio = Eoque diligentiori examine inquirenda hæc essent in casu nostro, quia prò dotis congruitate præsumenda, summoque urget, quod D. Paula Maria dotata fuit à Patre, cujus judicio lex plurimùm confidit, ut in proposito inquit Rot. coram Bich. decif. De Contract.

310. num. 27., & ad orn. Card. de Luc. de Testam. decif. 20. num. 15., quodque eadem par conditionis Viro desponsata nuptias de parago celebravit Petr. de Gregor. de Dot., & Parag. qu. 1. num. 1. & seq., Molpof. ad consuetud. Neapol. tom. 1. part. 4. de success. ab intest. quasi. 16. per tot., Carol. de Ros. ad easdem consuetud. tit. 1. num. 168. & seq., Cypre. Galeat. contr. 16. num. 1. & seq. lib. 2., Card. de Luc. de Dot. dist. 2. num. 10. vers. pratered., & dist. 144. num. 2., Constantin. annot. 39. art. 3. num. 256., & seq. tom. 2., Rot. part. 1. divers. decif. 540. num. 3., coram Cavalier. decif. 260. num. 3., & decif. 298. num. 4., quæ præsumptio eò fortius urgere videtur, quia ex dicta allegatione mihi communicata perspicere nequivimus præfati nobiles conjuges ullo unquam tempore de dotis incongruitate conquesti fuerint, ideoque post annos serè viginti duos, qui excurrerunt ab anno 1693., quò dicta dos constituta reperitur, nimis serò de illius incongruitate opponere dicerentur, ex notatis apud Card. de Luc. de Dot. dist. 42. num. 8. Et clarior, & latè Rotà in Romana Immunitat. 2. Maii 1710. §. Erruitur tertia ad fin., & §. Sexta resultat coram. R. P. D. Aldrovando, proindeque nullà iustà ratione admitti posse videtur contrarius discursus, præsertim verò quia in Decreto Magistratus quidpiam non legitur, ex quo intelligi possit, ipsum superius relatas modificationes, atque restrictiones adposuisse renunciationi, ut compensatione aliquâ farciret damnum ex dotis modicitate Renunciantii illatum.

Quamobrem, cum desint extrinseca argumenta, ex quibus allequi possumus mentem Magistratus, interpretatio, atque intelligentia restrictionum adpositarum renunciationi, Decreto ipsi præinserte, petenda erit ex earum tenore, ad normam Juris inquirendo, cuiusnam renunciationis parti, & quibusnam Renunciantis jurbus clausula, & restrictiones Decreti applicari, atque congruere possint, tenor autem renunciationis ita se habet = hò rinunziato, cessato, rilassato, ed irrevocabilmente trà vivo donato all' Illustrissimo Signor Giacomo suo fratello, ed altri figli maschi legittimi, e naturali di detto Signor Antonio se nasceranno, e lora Descendenti. Siccome rinuncia, cede, rilasce, e dona agli istessi & discendenti me Notaro &c. = designata per hæc verba personis, quarum favore Renuncians conferebat renunciationem, progressus ad jurbus renunciatorum enumerationem, illis aliis immediate subiunctis verbis = tutte e singole ragioni, azioni utili, dirette, reali, personali, ed altre qualsivoglia, che essa Illustrissima Signora Paola Maria hà, ed a lei spettano, e competono, e per l' avvenire fusso per avere, ed u lei potessero spettare, competere, ed appartenere ne Beni, e nell' Eredità di detto Signor suo Padre, e dell' Illustrissima Signora Isabella de Pommis sua Madre per ragione di legittima, come di dote, e congrua dote, tanto per testamento, ed altra qualsivoglia scrittura pubblica, e privata, come ad intestato, e d' altra disposizione di legge, ancorchè de' Beni, ed Eredità renunziato, e por-

te di effe, ad effe Signora Paula Maria-
fpettaffero, ed in effa dovezera trasferirfi, &
quali tutte &c., come alla fperanza di qualivoglia
fuccellione, che aveffe di prefente, o poteffe
avere per l'avvenire, dà rinuncia, & rinuncia
a favore, & commodo de fudetti refpettivamente
&c. non rifcrite in fe alcune di dette ragioni.

- In hac igitur renunciacione duo principaliter
à Renunciante difpofita videntur. Enim verò
primo loco favore D. Jacobi, aliorumque fra-
trum nafcitorum, eorumque Defcendentium
renunciavit iuribus, & actionibus omni-
bus, quæ ipsi quomodocumque, & quocumque
titulo competere poffent per ratione di legitima,
come di dote, & congrua dote tanto per testamento
&c. fecundo autem loco cogitans de fuccellio-
nibus, quæ quomodocumque, & quocumque ex
caufa, & titulo ipsi deferri poterant, renun-
ciavit illarum etiam fpei ibi = *come alla fperanza
di qualivoglia fuccellione* = in dubium autem
venire nequit, quin renunciatio quoad utram-
que partem perpetua, & transitoria fuerit ad
Defcendentes, & heredes Renunciarii nomi-
nati in renunciacione comprehenfos, & ex-
preffis verbis vocatos, ut notatur Gratian. di-
fcept. 363. num. 1. & feqq., Confol. allegat. 31.
num. 6., Saminiot. contr. 99. num. 20. & 23., latè
Rot. in Falginitus. Succellionis quoad Claroliam
1. Julii 1709. §. Tum & fortius coram Rho Mo-
liatis, in Europæprouis. Legatarum fuper rei-
integratiõe 18. Aprilis 1712. §. Causa, & §. Pa-
rimque coram R. P. D. Aldrovando, confirmato
27. Julii ejusdem anni §. 19., & feq. coram eo-
dem. Dum igitur eadem quoad utramque
partem temporaria, & ad vitam D. Jacobi
dumtaxat reftricta præxtenditur virtute Decreti
Illuftriffimi Magiftratus, de hoc docendum ef-
fet ex tenore ejusdem Decreti, quo tamen in-
fpecto, id nullo pacto concludi poffe videtur
refpectu paternæ, & maternæ hereditatis, dum
in eo expreffis verbis legitur, quod *renunciatio
in dicto Inftamento per dictam magnificam Pau-
lam Mariam facta fpei cuiufcumque fuccellionis,
quom habere de prefenti, vel habere poffet in
futurum, intelligitur quoad Bona paternæ, &
maternæ dumtaxat*. Magiftratus itaque effra-
natam amplitudinem renunciacionis fpei fuc-
cellionis comprehendentes quæcumque heredi-
tates præteravit refpectu tum paternæ, tum
maternæ hereditatis, quia mobrem, fi vigore
dicte renunciacionis, donec extitiffet Renun-
ciarii, illorumque Defcendentes, D. Paula
Maria, ejusque Defcendentes perpetuo exclu-
debantur à fuccellione in Bonis paternis, ac ma-
ternis, exclusi cenfendi erunt virtute etiam di-
cti Decreti, quod hac ex parte confirmavit præ-
cedentem renunciacionem, declarando, quod
renunciatio fpei cuiufcumque fuccellionis in-
telligitur quoad Bona paternæ, & maternæ dum-
taxat, per ea, quæ confiderant Ramon. conf. 37.
num. 73., ubique Bolducci. num. 44., Roeca difput.
Jur. fclit. cap. 185, ex num. 11. ad feqq., Palm.
nep. alleg. 107. num. 16., & feq. alleg. 137. &
alleg. 147. utrobique num. 12., Rota in rec. decif.

329. num. 15. part. 29., in Firmans annua præfta-
tionis fuper emulamento Julii 14. Junii 1709. §.
Summo quidem coram R. P. D. Aldrovando, in
Avenionen. Collegii 12. Martii 1713. §. Neque in
his terminis coram Scotta.

Quæ Decreti intelligentia confirmatur illud
redigendo ad mentem furs, nam Magiftratus,
ficuti iuffa ratione decreviffe potuit, quod fub
renunciacione fpei cuiufcumque fuccellionis,
etiam de futuro deferendæ, minime comprehen-
derentur fuccelliones extraneorum, quæ bene-
volentia & liberalitate conjunctorum, vel be-
neficio fortunæ relinquere Renuncianti, cor-
refpectivè ad dictas fuccelliones nihil à Renun-
ciantiis confequitur, ut notant Fenzum. ad Sta-
tat. Urb. anst. ad cap. 145. num. 3. lit. B., bon. me.
Conftantini. ad idem statuti. anst. 39. art. 3. num.
186., Cord. de Luc. difc. 145. num. 70. tit. de dot.,
Rota in Romana Dotis 4. Aprilis 1707. §. Agvo-
fcebant §. Durum, & §. Quapropter coram An-
faldo, & in Faven. Tuxationis congrua Dotis 12.
Decembris 1710. §. Non attento coram Elio Cord.
Priolo, ficut viceverfa æquum erat, ut filia con-
gruè dotata decideret quæcumque fpe fucce-
dendi in paternæ, aut maternæ hereditate, pro-
ut poffulat Juris ratio, & difponunt leges mu-
nicipales fanæ facientes, ut filia ob unicam
dotem à Parentibus receptam à plurium heredi-
tate excludatur, prout patet ex prædictis legi-
bus municipilibus impret. apud Buttin. ad Sta-
tat. Jona. lib. 5. cap. 2., & tradunt Beniell. conf.
54. num. 46., Monf. confil. 446. num. 37. & 38.,
Cafareg. ad statuti. Jona. in trof. de fuccellione, ob
intestat. fub initium verb. mafculi liberi num. 87.
fol. mibi 152. & verb., & nota hereditatis num. 2.,
& feqq. fol. 156., & omnium optimè Allograd.
conf. 17. num. 11., & 12. juffu num. 2. §. Quæ-
rum igitur lib. 2., quæ in hoc fanè conformes
sunt totius Italiæ, fivè, ut verius dixerim, 36
universi orbis moribus; ubique enim filiz con-
gruè dotatæ à Parentum fuccellione excludun-
tur, latè bon. mem. Advoc. Conftant. ad Statuti.
Urb. anst. 39. art. 1. num. 1. & feqq., & artic. 3.
num. 184., Armetzan. decif. Jona. 2. num. 11., &
decif. 9. num. 41., & feq., Rot. ad anst. clar. mem.
Cord. de Luc. de Testam. decif. 36. num. 8., & feqq.,
& in Romana, fciò Nullius immiffionis 9. Martii
1711. §. Quorū demum coram Anfaldo, refer-
vato eifdem dumtaxat jure agendi pro fupple-
tione dotis, fi illa ex Parentum fubftantia con-
fiftita, minùs congrua extiterit Torf. ad statuti.
Pop. rubr. 95. in Croit. num. 30. verf. nifi tamem
effet, Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quæft. 12. an.
7., Michelor. de frotit. part. 3. cap. 12. num. 39.,
Boff. de Dot. cap. 13. num. 90. & feq., Giurb.
ad confuetud. Meffan. part. 1. cap. 3. Gloff. 5. num. 6.,
& 7., bon. mem. Advoc. Conftant. ad Stat. Urb. an-
st. 35. art. 1. num. 32., latè Rota in Romana dotis
30. Junii 1713. §. ratio refolutionis cum feqq.
coram R. P. D. Aldrovando, ita quidem, ut illis
tunc demum adfpirare liceat ad fuccellionem
in hereditate alicujus ex Parentibus, quando ex
illius Bonis nihil in eafdem dotis receperunt,
modò tamen leges municipales non difponant, 29
quod

quod ob unicam dotem ab uno receptam à plurimum successione excludantur *Negant. resp. 493. nu. 24. & seq. Constant. ad stat. Urb. anor. 39. art. 3. nu. 178. ad seqq. Rota coram Merlino decif. 390., in rec. decif. 316. nu. 4., & 5. part. 6., decif. 375. nu. 17., & seq. part. 17., decif. 60. nu. 18. part. 19., & materiam accuratè examinatà, dictum fuit in *Æfina legitima 4. Moii 1711. ex 5. Validitas ad plures seqq. coram R. P. D. Falconerio.**

Nilque refragatur, quod in Decreto præcipiatur confirmationem renunciationis valitatem demptis, & exclusis verbis = *e loco Descendenti*, quia generalis ista clausula derogare nequit iis, quæ specialiter disposita sunt in eodem Decreto *Adden. ad Pamphil. decif. 1. nu. 8., Card. de Luc. de alienat. disc. 35. nu. 10., Rot. in rec. decif. 369. nu. 7. part. 12., decif. 389. nu. 2. part. 19., egregiè in Vaden. Emphyteusis 19. Junii 1711. §. Non relevante cum duob. seqq. coram Illustrissimo Scotte, & in Forsempronien. Legatorum super reintegrations 27. Junii 1712. §. Siquidem 8. & 5. Hinc non refert 13. coram R. P. D. Aldrovando,* proindeque, si illo cautum fuit, quod renuntiatio *spei cuiuscumque successione &c. intelligatur quoad Bona paternæ, & maternæ dumtaxat,* quorum respectu Magistratus ratam haberi voluit renunciationem suapte naturà perpetuam, & transitoriam

ad Descendentes omnes Renunciatarii, eadem temporariè restringi non poterit ad personam dicti Jacobi dumtaxat, sub obtentu, quod Magistratus deleri mandaverit verba illa = *e loco Descendenti*, congrua namque congruis referendo, eadem clausula commodè referri poterit, prout de jure, ad hereditates extraneorum, à quibus statutum feminas non excludit, ex sententia *Beneili conf. 54. nu. 223. & seq. licet contrarium innuere videatur Alitgrad. conf. 17. nu. 12. lib. 2., vel ad alia jura renuntiata, si quæ fortè ratione dotis minùs congruæ, vel legitimæ portionis, vel denique ex aliqua alia dispositione, ac titulo Renuncianti competere potuissent; Magistratus enim examinare nolens dotis congruitatem, vel incongruitatem, & efficaciam juri, & actionum, quæ illi competere potuissent, temporariè dumtaxat valere, voluit renunciationem, donec nempe viverent Renunciatarii, iisdem verò deficientibus, Renuncianti regressum concessit ad istiusmodi jura renuntiata; quamobrem cum interpretatio ista præservet ea, quæ litteraliter disposita sunt in Decreto respectu paternæ, & maternæ hereditatis, & viceversà respectu aliorum juri, operationem tribuat clausulæ ejusdem Decreti, recipienda omnino erit, cum consona sit tum verbis Decreti, *Schneider. conf. 37. nu. 95. vers. in legibus, Amat. varior. resol. cap. 1. nu. 26. vers. Insuper, Tranchedin. resol. 70. nu. 30., Gob. consult. 51. nu. 108. & seq., Rota in rec. decif. 582. nu. 19. part. 5. tom. 2., & in Forsempronien. Legatorum super reintegrations 27. Junii 1712. §. Hac autem 5. Neque 10. & 5. Intelligentiis 12. coram R. P. D. Aldrovando,* tum menti statuti, cui Magistratus, ut dictum*

De Contract.

est, se conformare voluisse præsumitur respectu paternæ, ac maternæ hereditatis, quibus, existente fratre, soror dotata penitus submovetur, juxta ea, quæ in terminis similium statutorum ponderat *clar. mem. Cerd. de Luc. de renunc. disc. 4. nu. 23., Rot. post bon. mem. Advoc. Constant. ad Stat. Urb. decif. 170. nu. 8., in Eugubino Immissionis 11. Martii 1711. §. Adipulante coram Rho Kannin., & in Forsempronien. Legatorum super reintegrations 18. Aprilis 1712. §. Pavim. que refert ad med. coram R. P. D. Aldrovando.*

Januen. Renunciationis.

Renunciatio hereditatis paternæ, & maternæ, ac aliarum quarumlibet successuionum facta à filia in seculo nubente favore fratris, ejusque Descendentium propter pinguem dotem ei à Patre constitutam, offendit *perpetuam, & transitoria* ad quoscumque heredes, etiam extraneos Renunciatarii quoad hereditatem paternam, & maternam, secus quoad alias hereditates, & successiones, ob Decretum Judicis, quo clausula = *E loco Descendenti* fuerat adempta.

VOTUM XVI.

- 1 *Descendentes mentio repetita censetur in singulis renunciationis partibus.*
- 2 *Confirmatio nihil immutat dispositionem confirmatam.*
- 3 *Clausula = E loco Descendenti =, si à dispositione odimatur, juxta specialem præferentiam ademptio scilicet intelligitur.*
- 4 *Clausula generalis non derogat iis, quæ specialiter disposita sunt.*
- 5 *Renunciatio non est quod omnia bona personalia, & ad vitam Renunciatarii restricta, si in renunciatione scilicet fuerit bonorum distinctio, & nu. 7.*
- 6 *Clausula generalis omnes orationis partes complectitur.*
- 7 *Distinctio = dumtaxat = est taxativa, & non fuit, dispositionem extendi.*
- 8 *Renunciatio spei futurarum successuionum facta favore Descendentium Renunciatarii, non comprehendit successiones extraneorum Renunciantis delatos.*
- 9 *Filia dotata excluditur à successione paternæ, vel maternæ juxta Italiam consuetudinem.*
- 10 *Statuta municipalia censetur se conformasse Jodan, & nu. 25.*
- 11 *Judicium diversum ferendum est, ubi diversa ratio militat.*
- 12 *Relatio ad remutam potius dispositionem, quam ad proximam fieri debet, ubi id ratio dispositionis postulat.*
- 13 *Actum non unicum, sed multiplicem esse, consuevit ex objectis, & rebus, circa quas versatur, à tempore iisdem Scripturæ, atque etiam à diversis Disponentis voluntate, & nu. 16., & 17.*
- 14 *Actum esse unicum, excludit diversam bonorum speciem.*

P 2

Pro-

- Procedit, licet unicuique sit orationis contentus, & num. 19.*
- 19 *Actum multipliciter ex pluralitate rerum desumitur, licet istis non completatur oratio.*
- 20 *Pluralitatem orationum inducunt verberationes.*
- 21 *Oratio plures continens clausulas, non una, sed multiplex est oratio.*
- 22 *Dispositio semper censetur completa, & absoluta.*
- 23 *Verba debent ad congruum sensum redigi, ut dispositio sit rationalis.*
- 24 *Filia à statuto exclusa propter dotem à successione paterna, & materna, succedit in hereditatibus Collateralium, & Extraneorum.*
- 26 *Juden non est redarguendum, si sententiam intulit iuxta leges sibi à statuto præscriptas.*

DIXIMUS in præterito Responso, renunciationem, de qua agitur, duas partes continere, unam nimirum, in qua D. Paula Maria, favore D. Jacobi, aliorumque fratrum nasciturorum, eorumque descendendum renuntiavit juribus, & actionibus omnibus, quæ ipsi quomodocumque, & quocumque titulo competere possint in hereditate paterna, ac materna = *per ratione di legitima, come di dote, & congrua dote, tanto per testamento &c.*, alteram verò, in qua eadem cogitans de successione, quæ quodcumque, & quacumque ex causa, & titulo ipsi deseri potuissent, renuntiavit illarum etiam spei sibi = *come alla speranza di qualsivoglia successione*, prout etiam statuimus, prædictam renunciationem vigore decreti ab Illmo Magistratu Extraordinarium editi quoad primam sui partem esse perpetuam, ac transitoriam ad Descendentes, & heredes Renunciantium, quoad secundam verò esse temporariam, & restrictam ad vitam dumtaxat D. Jacobi.

Verumtamen superest adhuc D. Requirenti scrupulus quidam, an sicut expressio Descendendum in renunciatione semel facta respicit æqualiter utramque dispositionis partem, & utramque perpetuam reddit; ita ademptio, & abolitio clausulæ illius = *e loco Descendenti* æque completatur utramque renunciationis partem, & utramque temporariam efficiat; Præsertim verò quia nulla apparet differentie ratio, cur talis ademptio ad secundam potius, quam ad primam dispositionis partem referatur; imò major urgere videtur ratio pro relatione ad primam partem, utpotè proximior, quam ad secundam, uti remotior. Fortius, quia, inspecta litteræ, ac tenore mox relati Decreti, clausula illa = *come alla speranza di qualsivoglia successione &c.* = posita videtur accessorie ad primam partem completentem bonam paternam, ac materiam dumtaxat, ac per consequens dici nequeat pars æque principalis, nec bona extraneorum continens, sed unica sit pars principalis, non duplex, sed unica sit renuntiatio, eaque ad paternam, & materiam bonam unice

restringatur, ideoque, cum ab ea dempta fuerit clausula illa = *e loco Descendenti* = necessarium dicenda sit temporaria, dum ademptio talis clausulæ aliò referri non potest, nec vim, operationemque suam respectu alterius dispositionis exercere. Additur his, quòd si renuntiatio redacta dicatur ad omnimodam temporarietatem, ac personalitatem, jure laudatur prædicta Illius Magistratus, qui iuste non minus, ac providè facere hoc pacto voluerit damnum ex dotis modicitate Renuncianti irrogatum; Vice autem versà negligentia, ac fortasse etiam injustitiæ posset inimulari, si Puella Renunciantis actiones partim oppressas, extinctasque perpetuò esse voluerit, partim verò suppressas, & ad fratris vitam intermortuas.

Quamquam verò doctissime sunt hæc D. Requirentis animadversiones, nihilominus tamen à priori sententia recedere non possum, quæ cum in præteritis scriptis satis constabilita dici posse videatur, nunc proinde partes muneris mei in eo sitæ sunt, ut eandem à contrario discursu vindicem. Remque ordiendo à primo, istiusmodi discursus parte, dicam, quod, licet mentio Descendentium in renunciatione, veluti sanguis in totius corporis venis, ad singulas dispositionis partes diffundatur, ac porrigatur, idem tamen juris non est de remotione dictorum Descendentium facta in confirmatione Magistratus, dum hujus vigore à secunda dumtaxat, non autem à prima renunciationis parte exclusi, deletique sunt, id quod facile suadet ex eo, quod cum dictus Magistratus post ademptam Descendentium mentionem declaraverit, quòd renuntiatio *spei cuiuscumque successione, quam Renuncians habere et præstare, vel habere posset in futurum, intelligatur quoad bonam paternam, & materiam dumtaxat*, eliminatam hanc amplitudinem præservavit respectu tamen paternæ, tum maternæ hereditatis; proindeque virtute etiam dicti Decreti, quod hæc ex parte confirmavit præcedentem renunciationem, D. Paula Maria, ejusque Descendentes exclusi censendi sunt à successione in bonis paternis, ac maternis, sicuti perpetuò excluderantur vigore dictæ renunciationis; Confirmatio namque dispositionem confirmatam non immutat, neque respectu qualitatum, neque respectu personarum, prout ex *Textu in leg. si sit scriptura ff. de condit. & demonstr. format Rota coram san. mem. Gregorio XV. decis. 511. num. 1., coram Emerio Jun. decis. 9. 50. num. 6., in Mocerato. Legatum, & Fideicommissi 18. Junii 1710. §. Sexto tandem coram Ausulda, & in Nullius, seu Terra Pontialis Immissione 15. Junii 1711. §. Nec obstat coram Lancetta*; quomobrem, licet ademptio clausulæ illius = *e loco Descendenti* = generaliter facta videatur, attamen intelligenda, interpretandaque est juxta speciale præsertationem, ab eodem Magistratu adjectam, ob eam nempe rationem, quòd generalis clausula derogare nequit iis, quæ specialiter disposita sunt in eodem Decreto, per ea, quæ tradunt *Adden. ad Pomphili. decis. 1. num. 2., Card. de Lac. de allegat.*

nat. disc. 35. num. 10. & Rot. in rec. decif. 369. n. 7. part. 12. decif. 389. num. 3. part. 19. decif. 524. num. 16. eadem part. 19. optimè in Vaden. Emphyteufi 19. Junii 1711. §. Non relevante cum trib. feqq. ita concludens = Unde remanet inconversibile, quod circa ea, de quibus loquitur particularis constitutio, non possit attendi generaliter, per quam locum vedum derogato non fuit, sed specificè prefertur a coram Eino Card. Scotto, & in Forfempronien. Legatorum super reintegratioe 27. Junii 1712. §. Siquidem 8. & §. Hinc non refert 13. coram R. P. D. Aldrovando.

Idque magis, magisque evidens redditur, & apertum animadvertendo, quod si Magistratus praedictus voluisset renunciationem quodamque utramque sui partem esse temporariam, & restrictam ad vitam D. Jacobi Renunciatarii, satis ei fuisset demere, atque delere verba illa = *lors Descendents*, nec progredi ulterius oportuisset ad faciendam ullam declarationem quoad diversas bonorum species; tunc enim generalis, & indefinita talis clausula deletio ad omnes orationis partes relata, veluti unica determinatio respiciens plura determinabilia, equaliter omnes complexa esset, ac determinasset, ad tradita per Rot. in rec. decif. 375. num. 4. part. 16. coram Priolo decif. 199. num. 8., coram Emerix Jun. decif. 583. num. 3., decif. 662. num. 8., & decif. 963. num. 4. in Mantif. ad clor. mem. Card. de Luca de donat. decif. 4. num. 6. de credit., decif. 7. num. 12., & de fideicom. decif. 82. la 2. num. 15. At vero cum postmodum declaraverit, renunciationem à D. Paula Maria factam specijcujusque successionis, intelligendam esse = *quod bona paterna, & materna damtaxat* = satis liquido innuere voluisse videtur, quod diversum jus, diversumque iudicium statui deberet respectu bonorum paternorum, ac maternorum, diversum respectu aliorum quorumcumque, aliunde obvium, hanc interpretationem suadente dictione illa restrictiva, ac taxativa = *damtaxat*, quae expressas tantum bonorum species includit, reliquas autem omnes ad eadem juris determinatione repe lit, teste Sard. decif. 391. num. 18., & seg., Rot. decif. 253. num. 9. part. 14., in Monopolitano Praeeminentiarum 14. Martii 1712. §. Cum enim coram Priolo, & in Forfempronien. Legatorum super fideicommissu Lodovici, & Antonii 23. Januarii 1714 §. Manifestissimum coram Asfeldo.

Neque vero longius petenda est differentia ratio, cur adeemptio clausulae illius = *e lors Descendents* = referatur potius ad secundam renunciationis partem, quam ad primam, ea namque sese statim offert consideranti, quod, cum in priori parte renunciatus bonis paternis, ac maternis, in posteriori autem bonis omnibus etiam extraneorum, iusta sane ratione Magistratus decernere potuit, quod favore Descendentium, & heredum quorumcumque Renunciatarii minimè comprehenderentur successiones extraneorum, quae benevolentia, & liberalitate conjunctorum, vel beneficio fortune relinquerecur Renunciantii, & respective ad di-

ctas successiones nihil à Renunciatario consequatur, ut bene advertunt Fentou. ad stat. Urb. annot. ad cap. 145. num. 3. lit. B., bon. m. m. Constantin. ad idem stat. annot. 39. art. 3. num. 186., Card. de Luca de dot. disc. 145. num. 70., Rota in Tuscanen. Supplementi legitima 1. Februarii 1708. §. Et atque ratione coram Asfeldo, in Romana Dotis 4. Aprilis 1707. §. Agnoscebat, §. Durum, & §. Quapropter coram eodem, & in Faenen. Taxationis congrua Dotis 12. Decembris 1710. §. Non attenta coram Priolo; Contra verò omnis aequi, bonique ratio postulare videbatur, quod filia dotata submoveretur quacumque paternorum, maternorumque bonorum, successione, ita enim suadet totius Italiae, ne dicam universi Orbis, mores, juxta notata apud Constantin. ad stat. Urb. annot. 39. art. 1. num. 1. & segg., & artic. 3. num. 184., Armezoon. decif. Jannen. 2. num. 11., & decif. 9. num. 41., & seg., Rot. ad ornat. clor. mem. Card. de Luc. de Testament. decif. 36. num. 5., & segg., & in Romanen. seu Nullius Immisissio 9. Martii 1711. §. Quarta demum coram R. P. D. Asfeldo; Et, quod magis est, ita etiam disponent leges municipales Januæ, de quibus apud Bottin. ad stat. Junae lib. 5. cap. 2., & advertunt Benndell. conf. 14. num. 46., Mans. consult. 146. num. 27., & 28., Casereg. ad stat. Junae in trait. de success. ab intest. sub initium verb. *maîtres libérés* num. 87. fol. mibi 152., & verb. *Et tota hereditas* num. 2., & segg. fol. 156., & optimè Altograd. sen. conf. 17. num. 11. & 12., junctis num. 2. §. Quotum igitur lib. 2. Quibus protectio legibus municipalibus illius Magistratus sese conformare voluisse praesumitur, ut, aliis relatis, respondit Rota in Bonniens. praefens legitima 23. Junii 1710. §. Quia omnia cum segg. coram Scotto, in Bolnesregien Immisissio 15. Maii 1713. §. Et sane coram Crispo, & in Orbinate. Supplementi legitima 1. Decembris 1713. §. Communis coram eodem.

Hac igitur cum ita se habeant, & inter unum, & alterum casum adeo palmaris concurret diversitas rationis, jure proinde, meritoque diversum de utroque terri debet iudicium ad Text. in leg. adigere §. Quamvis ff. de Jurepatr., Becce. conf. 181. num. 32., Saminiat. contr. 111. num. 29. & contr. 141. num. 32., Palm. sup. alleg. 50. num. 39., Rot. in rec. decif. 499. num. 3. part. 5., decif. 278. num. 12. part. 12., decif. 212. num. 11. part. 14., decif. 205. num. 6. part. 17., in Nullius seu Falden. Jurisdictionis super bono Jure 1. Janii 1708. §. 145. coram Asfeldo, & in Poto edito in Romana Primogenitura Italici Caesaris de Columna 21. Martii 1713. §. Secunda 17. coram R. P. D. Aldrovando, & in his circumstantiis non est cur miremur, si adeemptio illius clausulae = *e lors Descendents* referatur potius ad remotiorem, quam ad viciniorem renunciationis partem, ob illam juris nostri regulam, quā docemus, relationem non tam ad proxima, quam ad remota faciendam esse, quando id exigit, & Disponentis voluntas, & dispositionis rationalitas, ut bene animadvertunt Sard. conf. 37.

conf. 27. num. 244. & seqq., Rot. coram Rich. decif. 334. num. 13. in rec., decif. 272. num. 11. & seqq. part. 14., decif. 119. num. 2., & seqq. part. 17., decif. 478. num. 7. part. 18., in Cameracensis. Fideicommissi, seu Primogenitura 11. Maii 1703. 5. Quibus possit coram Molinas, in Romano successione 4. Februarii 1711. 5. Et in praestium in fin. coram eodem, & in Recineten. Successione 6. Maii 1712. 5. Nam Domini, & 5. Ulterior coram Lausetta.

- Expediit à prima contrarii discursus parte, progredimur ad secundam, quā dicebatur, partem illam renunciationis, in qua renunciatus spei cuiuscumque successione, uti positam accefforie dumtaxat, nullo numero habendam, sed unicam esse partem principalem, unicam renunciationem ad Bona paterna, & materna solummodò restrictam. Enim verò subtilior, quàm verior videtur sermo iste; nam si unicatis actus, ac dispositionis prorsus excluditur tùm ab objectis, & rebus, circa quas veritur, per Text. in leg. primo 5. Si stipulanti ff. de verb. oblig., Bald. in Anthen. si quas num. 2. Cod. de Sacros. Eccles., latè Spad. conf. 281. num. 6., & seq. tom. 3., Scacc. de sentent. & re iudicat., Gloss. 14. quaest. 13. num. 12. cum seqq., Montic. de tacit. & ambig. lib. 5. tit. 5. num. 20., & lib. 14. tit. 36. num. 9., Rot. coram Cavalier. decif. 484. sub num. 2. vers. non fuit responsum, & num. 3. post Possib. de monente, decif. 257. num. 2. & seqq., & in Voto edito in Romana Primogenitura Iulii Caesaris de Columna 21. Martii 1712. 5. Quae quidem 15 in 1. prime. coram R. P. D. Aldrovando, tùm à tenore scripturae, & orationis structura, ex doctrina Bartoli. in leg. repetendis col. 2. ff. de legat. 3. in leg. seja 5. Cuius ff. de suad. instruat., Altograd. conf. 54. num. 28. lib. 1., Rota latè in Bononiens. Fideicommissi de Herculis de Elephantiis 27. Februarii 1708. 5. Utraque autem coram R. P. D. Aldrovando; tùm denique à verisimili 17 voluntate Disponentis, & ejus, in quem dispositio confertur, Bartoli. in leg. graecè 5. Illud commune num. 4. ff. de fidejuss., Paris. conf. 10. n. 92. & conf. 35. num. 17. lib. 2., Dec. conf. 528. num. 11., Nat. conf. 372. num. 5. & conf. 479. num. 29. & 30., Grat. conf. 81. num. 21., Spad. conf. 281. aam. 5. & 7. lib. 3., Scorpalia. de privileg. iuram. cap. 107. num. 23., Carol. de Graff. de except. cap. 28. num. 36., Gratian. discip. 587. num. 9. & seqq., Cenc. de conf. quaest. 13. num. 3., Arnst. de iur. majest. lib. 2. cap. 1. num. 1., Facion. de locat. cap. 14. 5. 7. num. 18. & seqq., de Philipp. differt. fiscal. 17. num. 14., Scopp. ad Meriti. Pigeotell. cap. 15. num. 6. tom. 2., & in d. Voto R. P. D. Aldrovando in Romana Primogenitura de Columna d. 5. 15. in fin.

Profectò hæc omnia concurrere in nostra specie videntur, si enim speciemus res in dispositione, seu renunciatione comprehensas, prius mentio fit de Bonis paternis, ac maternis, secundo autem loco de Bonis aliorum quorumcumque, 18 ideoque duplex est Bonorum renunciatorum species, ac genus ad Text. in leg. familia Cod. commun. de iudic., Montic. de tacit.,

& ambig. lib. 14. tit. 30. num. 10. & 11., Baldacc. ad Ramon. observ. 30. num. 7., Rota in Romana Affinis 21. Martii 1710. 5. Minus subsistit, & seq. coram Edo. D. Card. Priolo, & in d. Voto R. P. D. Aldrovando sub 5. 16. licet locum sibi vindicat, tamen nulla adesse dici posset orationis separatio, quia dividualitas, ac pluralitas ex parte rerum potentiùs operatur, quàm ipsa materialis actus, ac dispositionis unitas procedens à structura verborum, ut docuerunt Abb. in cap. cum dilectus sub num. 31. vers. nota quod sententia de caus. posses. & proprietat., Cyriac. contr. 198. num. 12. ad plures seqq., Scacc. de appellat. quaest. 17. limit. 6. memb. 9. num. 36. & de iudic. lib. 2. cap. 7. quaest. 10. num. 457., & de sentent. & re iudic. gloss. 34. quaest. 13. num. 17. vers. & consequenter, & sub num. 18. vers. dico, Spad. conf. 381. num. 3. & 4. lib. 3., & in sepius citato Voto R. P. D. Aldrovando sub 5. Partem suffragante 18.

Verùm non deficit in casu nostro diversitas etiam, ac separatio orationis, nam in prima parte nominatim exprimuntur Descendentes Renunciantarii ibi = *All' Illustrissimo Giacomo suo fratello, & altri figli maschi, se nascessero, e loro descendenti* in secunda verò connotantur dictione relativa ibi = *a favore, e commodo de' suddetti*, quæ porò relativa Descendentium expresse operatur pluralitatem orationum, excluditque dispositionis unitatem, ut egregie diiudicet Rot. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de legat. decif. 3. num. 6. & 7. ibi = *Ponderando praesertim, quod secunda pars orationis eff. concepta per verba relativa ibi li quali ducati 35000. qna supponunt legatum sem faciam, & cum dictione = ut supra =, quæ repetit omnes qualitates, & conditiones praecedenter appositæ, perinde ac si deus exprimerentur & in Bononiens. Fideicommissi Annibalis de Urvis 13. Maii 1709. 5. In praesenti ibi = quæ repetitio clausula = per una terza parte ad iustitia vocationi casualibus substituti, operatur orationum pluralitatem = coram R. P. D. Aldrovando.*

Nique turbat, quod tota oratio regatur ab illis in priori parte adhibitis verbis = *à rinuncia-tio, cesso, rilassato, e irrevocabilmente trà vivi donato* =; quoties enim oratio concepta est non unà, sed pluribus clausulis, plures quoque, & non una sunt orationes propter necessitatem supplendi verbum in unaquaque dispositione parte, ut huic objectioni præcisè respondet Rot. in Bononiens. Fideicommissi Herculis de Elephantiis 27. Februarii 1708. 5. Minus subsistit coram R. P. D. Aldrovando, & in d. Bononiens. Fideicommissi Annibalis de Urvis 13. Maii 1709. 5. Atque idè coram eodem.

Denique, quod attinet ad voluntatem tàm D. Paulæ Mariæ renunciantis, quàm D. Jacobi renunciantarii, in dubium venire nequit, quin ejus vigore duplex dici debeat æque principalis pars renunciationis; nam si D. Paulæ Maria in superiori parte expressis, distictis verbis renunciat actionibus omnibus, quas in praesens habet, quasque in futurum habere posset adversus Patris, Matrisque hereditatem, quomodo in

in inferiori parte, in qua renunciat spei cuiuscumque successione, quam nunc habet, & in posterum habere possit, quomodo, inquam, de iisdem Bonis inutili repetitione sensisse supponamus? Prout etiam nemo non videt, quod D. Jacobus renunciarius sibi plene non consuli-
 35 let, si tam in prima, quam in secunda renunciationis parte de Bonis paternis, ac maternis dumtaxat actum fuisset; etenim, præter istiusmodi Bona, obvenire etiam aliunde poterant beneficio fortune, vel liberalitate Consanguineorum alia Bona, quæ si minimè deducebantur in renunciationem, hæc sanè manca, atque imperfecta reputari potuissent contra illud omnium ore tritum Juris axioma, quod ea semper sumenda est interpretatio, per quam
 40 dispositio perfecta, completa, atque absoluta dicatur, nequeatque à sapientibus redargui, ut bene ponderat Menoch. conf. 276. num. 70., Paris. conf. 53. num. 18. vers. quod etiam lib. 2., Godef. conf. 96. num. 30. lib. 1., Cyriac. contr. 174. num. 29. & seq. num. 38. & num. 64. vers. quarta
 45 quia, Cuslin. quod. fur. contr. cap. 123. an. 26. lib. 2., Torr. de Primog. Ital. part. 1. cap. 38. num. 213. & part. 2. quæst. 16. num. 121. Ità quidem, ut à litteræ rigore, verborumque significatione
 50 recedere liceat, ut dispositio ad congruum, rationabilemque sensum redigatur, per Text. in leg. qui dicit §. Hac conditio ff. de munific. testament., Paris. conf. 71. num. 2. & seq. lib. 4., Rot. in Romanis Fideicommissi de Alborghettis 9. Janii 1698. §. Minus arget coram Elio D. Cord. de la Tremouille, in Bonniens. Legatorum 15. Martii 1709. §. Si ergo Testator coram Molines, & in
 55 Lucana Fideicommissi de Barbutis 28. Martii 1710. §. Hac autem coram Grispo.

Nec est cur objiciatur, quod renunciatio, quæ suapte naturâ duplex est, duasque continet partes æquæ principales, voluntate illius Magistratus Extraordinarius effecta fuerit unica, unicam tantum continens partem principalem, ea sub obtentu, quod ille in sua confirmatione declaraverit, renunciationem à D. Paula Maria factam spei cuiuscumque successio-
 60 nis, quam haberet de presenti, vel habere posset in futurum, intelligendam esse quoad Bona paternis, & maternis dumtaxat; Etenim, si veritatem amamus, non aliâ mente, alioque consilio Magistratus eam fecit declarationem, nisi quia
 65 examinare nolens dotem receptæ quantitatem, & iurium, Bonorumque renunciatorum valorem, voluit renunciationem perpetuam esse, & nullo unquam tempore resolvibilem respectu paternorum, materonumque Bonorum, temporarie autem dumtaxat valere quoad Bona transverfalia, & extraneorum, ob eam nempe
 70 tionem, quod ob receptam dotem, etiam vigore statutarie dispositionis, filia excluditur quicumque spe paternæ, ac maternæ successione, at non etiam à Collateralium, & aliorum quorumcumque successione, quæ sanè interpretatio recipienda, admittendaque omnino videtur
 75 cum non abhorreat à mente statuti, cui Magi-

stratus, ut suprâ dictum est, se conformare voluisse præsumitur, & consona sit verbis Decreti, ex animadversis per Schrader. conf. 37. num. 95. vers. in legibus, Amsat. varior. refut. cap. 1. num. 86. vers. insuper, Tranchada. refut. 70. num. 30. lib. 2., Cobb. consult. 51. num. 108. & seq., Rot. in rec. decisi. 582. num. 19. part. 5. tom. 2., & in
 80 Forempromissa. Legatorum super reintegratione 27. Junii 1712. §. Hac autem 5. §. Neque 10., & §. Intelligendum 12. coram R. P. D. Aldrovando.

Ex quibus etiam eximitur, liberaturque, illius Magistratus à quacumque negligentia, & injustitiæ nota, quæ perstringi posse dicebatur in postrema contrarii discursus parte, nisi imperio suo decrevisset, renunciationem, de qua agitur, omnino esse temporariam, & exclusivè Renunciarii Descendentibus, post ejusdem obitum ex omni sui parte resolvendam, quo enim colore, aut quâ iustâ ratione redargui, accusarique possit, si patrias leges sequutus id ordinavit, quod ab eis præscribitur, id sanxit, quod ab eis sanctè, religioseque servatur? Quamobrem, ut quæ sparium dicta sunt, uno veluti sub aspectu ponantur, universa hæc mea sententia est, hoc meum iudicium, præclusam viam esse D. Paulæ Mariæ quidquam ulterius petendi ab hereditate paternâ, ac materna, ita quidem ut D. Jacobus, ejusque Descendentes inquietari ob eam causam non possint; at aliter rem se habere respectu Bonorum ab extraneis, cognatisque relictorum, ad quæ, deficientibus Renunciariis, regressum Renuncianti Magistratus indulgit.

Florentina Ususfructus.

Legatum Ususfructus Uxori, donec viveret, à Marito amplissimis verbis relictum sub onere viduitatem servandi, tutelam, & curam filiorum gerendi, atque cum istis cohabitandi, non cessasse, licet filii obissent, neque locum factum esse substitutioni in eam obitus, & deficientis Filiorum conceptæ favore Sororis Testatoris, plenè, relatis Doctorum Sententiis, ex pluribus conjecturis constabatur.

VOTUM XVII.

- 1 Legatum Uxori, donec viveret, à Marito relictum sub onere cum filiis cohabitandi, eorumque curam gerendi, non cessat, licet filii obierint.
- 2 Legatum debetur, si per Legatarium non steterit, quinominus voluntati Testatoris patuerit, & cum. 4.
- 3 Secus, si sui sponte non obtemporet.
- 4 Atlas ita in dubio accipiendus est, ut potius valeat, quam pereat.
- 5 Matri propter lasciviam filii mortem in dubio subveniendum est.
- 6 Testator non presumitur voluisse, Uxorem lasciviam filii hereditate privari.

- 8 *Conditionem facit non sermo, sed voluntas Testatoris.*
- 9 *Mentis est, quae modum facit, non oratio, non lingua.*
- 10 *Voluntas Testatoris in legato Uxori relicto sub conditione cum filiis cohabitandi, censetur ea fuisse, ut Uxor cum filiis habitet, donec vivat.*
- 11 *Ratio, quia post eorum mortem ea conditio redditur impossibilis, & num. 12.*
- 12 *Conditio, quae sit impossibilis, etiam ex post facto habetur pro non adiecta.*
- 13 *Hereditate quis non privatur, mortuo ea, cum quo conditio erat adimplenda.*
- 14 *Et voluntas Testatoris debet adhuc adimpleri, si potest.*
- 15 *Conditio in Legato adiecta habitandi cum Filiis, ad eorum vitam tempus restringitur, usque mortis, revocatur.*
- 16 *Et remanet dispositio pura, & n. 17. & 26.*
- 17 *Conditio limitata ad tempus, non limitat dispositionem, cui tempus adiectum non est.*
- 18 *Legatum Uxori ad ejus vitam factum, licet sub onere habitandi cum filiis, non tamen, donec cum iis habitaverit, censetur potius factum assensu maritali, quam intata habitationis cum filiis.*
- 19 *Causa naturalis affectionis praevaleat causa accidentali intestae, aut cohabitationis cum filiis.*
- 20 *Legatum ex praesumpta affectione benignum requirit interpretationem, & n. 27.*
- 21 *Legatum ad Uxoris vitam relictum, perpetuum censetur.*
- 22 *Legatum Uxori, ad ejus vitam, relictum sub conditione cum filiis cohabitandi, censetur ad ejus utilitatem, non heredis, factum.*
- 23 *Praesertim, si ejusmodi conditio non est principaliter adposita, sed consequenter ad conditionem viduitatis, adiectam Legati fructibus, ejusque durationi.*
- 24 *Legatum Uxori ad ejus vitam relictum sub conditione cum filiis cohabitandi, debetur etiam post mortem filiorum, nisi constet de contraria Testatoris voluntate.*
- 25 *Clausula cohabitandi cum filiis in Legato Uxori relicto, non censetur conditionaliter adposita, sed ad communem declarandam consuetudinem, & n. 31.*
- 26 *Legatum, si tam Legatarii, quam heredis, cum quo iusta est cohabitatio, favorem respicit, post etiam ipsius mortem perdurat. Declara ut n. 47. 48. & 49.*
- 29 *Alimentorum causa non deficit, cessante conditione mixta, & casuali.*
- 30 *Et praesumptio est, Testatorem, ad etiam cessante, fuisse relictorum.*
- 31 *Serui, si de causa alimentorum non agatur.*
- 32 *In Legato ususfructus regula non procedit, quod, cessante ejus conditione mixta, & casuali, causa Legati non deficit.*
- 33 *Legatum ususfructus resolvitur, mortuis filiis, cum quibus Legatarius habitare jussus fuerat, & n. 24.*
- 34 *Conditio mixta deficiente per mortem ejus, cum quo erat adimplenda, legatum quoque deficit.*
- 35 *Verba = Donec habitaverit = important conditionem successivam, & resolutivam.*
- 36 *Idemque est dicere quoad habitaverit, ac, si habitaverit.*
- 37 *Legatum ususfructus relictum cum onere, eo cessante, cessat.*
- 38 *Quasi cassante causa, propter quam factum est.*
- 39 *Legatum ususfructus relictum ob causam cohabitationis cum filiis, pro rata filiorum mortuorum deficit.*
- 40 *Legatum determinatur ex causa illi adnata.*
- 41 *Legatum ususfructus relictum Uxori sub onere cohabitandi cum filiis, ab altero alimentorum idem onus continente, diversum plurimi Doctores adfirmant.*
- 42 *In Legato siquidem alimentorum, ut ajunt, urget ratio specialis privilegii pro ipsius duratione, ejus etiam causa cessante, secus in Legato ususfructus.*
- 44 *Cumque conditio morandi cum filiis sit casualis, non potestativa, ejus inadimplementum nequit excusari, quod ex facto Uxoris non provenit.*
- Conciliantur contraria Doctorum sententia, & num. 45. ad 61.*
- 45 *Legatum Uxori relictum sub onere morandi cum filiis, si eorum favorem principaliter respiciat, ipse deficientibus, expirat, si secus, si favorem Uxoris, & n. 46.*
- 48 *In casu mixto inspicienda est favoris, vel affectionis praeponderantia.*
- 49 *Mixtum assumit qualitates illius simplicis, de quo magis participat.*
- 50 *Legatum Uxori relictum sub onere morandi cum filiis, an istius, vel illorum potius favorem respiciat, ex mente Testatoris investigandum est.*
- 51 *Ordo in litera dispositionis, ordinem, & intelligentiam voluntatis Testatoris regulariter designat.*
- 52 *In Legato ususfructus Uxori relicto, onus cohabitationis cum filiis censetur accessorium, & non conditionaliter adiectum, si conditio viduitatis Uxoris pariter in Legato adposita, precedat ipsam onus, non vero subsequatur.*
- 53 *Legatum ejusmodi censetur Uxoris favorem respicere, si de benevolentia viro erga illam constituerit.*
- Et ex quibus Viri benevolentia inferri valet & n. 54. 55., & 58.*
- 54 *Verba in amantissima Consorte, benevolentiam Viri erga Uxorem satis expriment.*
- 56 *Verba = Per rationem de Legato, ed in ogni altro miglior modo, lasciato il pieno, e libero usufrutto &c. in modo, che non deva restringersi alli soli alimenti &c. indicant, causam finalem Legati esse Legatarii favorem. Et ratio n. 57. ad 61., & n. 80.*
- 57 *Legatum ususfructus Uxori relictum, favore filiorum, resolvitur in pura alimentum.*

- 58 Si vero eidem favori Testator derogaverit, censendus est favorem uxoris inprimis respectisse.
- 59 Maritus plenum usumfructum, tantum filii, dilecti uxori reliquam, censendus non est, si deficientibus, adire voluisse, & n. 61.
- 60 Clausula omni meliori modo eamque Disponentis voluntatem ostendit.
- 61 Legatum amplissimum uxori relictum, nedum correptionem uxoris habitationis cum filiis, verum exuperans idem eam, uxoris favorem, non vero filiorum respicere censetur, & n. 62. 63. & 64.
- 62 Praesertim, si plures filii Tutores dati sunt à Testatore.
- 63 Et maxime, si is minere voluit uxori laborem per dationem plurium Tutorum, integro tamen manente Legato, & n. 67.
- 64 Legatum in causa tutela relictum non censetur, nisi in calposa tutela recusatione.
- 65 Legatum uxori, quoad vivore, relictum, non debet curae filiorum, & cohabitationi cum illis obligatum censeri, cum ea duo, vivente adhuc uxore, possint deficere.
- 66 Tutor recusans tutelam, omittit Legatum; non tamen à substitutione repellitur, si fuerit Pupillo substitutus.
- 67 Cum substitutione Tutoris facta non censetur contemptatione tutela.
- 68 Praecedens influens in consequentia, aequo declarat.
- 69 Nec Legatum toto vita tempore duraturum, valet restringi à subsequente conditione cohabitationis et adjecta.
- 70 Legatum duplicem habens finalem causam, una tantum cessante, non deficit.
- 71 Conjectura in materia probatoria debent simul jungi.
- 72 Singula quae non praesunt, iuncta juvant.
- 73 Legatum uxori factum sub conditione morandi cum filiis in pupillari aetate constitutis ubi censetur bonum favorem principaliter respicere.
- 74 Praesertim ubi integritas, atque habilitas Mariti, ad eorum imbecillitati consulendum, fuerit spectata.
- 75 Legatum uxori factum non debet presumi restrictum ad conditionem illius cohabitationis cum filiis, & omni tutela, si Testator per integrum eorum vixit post mortem unica filia sua.
- 76 Nec tamen cessantis ejusdem Legati declarationem emittit ullam, & num. 83.
- 77 Iura, quae pro cessatione Legati, ejus cessante causa, militent, nequeant applicari Legato dilecti uxori relicto.
- 78 Et quae uxoris favore loquuntur, non procedunt de Legato dumtaxat alimentorum, & num. 87.
- 79 Affectio non debet in adiam retorqueri.
- 80 Conditione purificata, dispositio sub ea concepta locum debet habere.
- 81 Auctor de incenda concordia Partium cum filium dot.

De Contract.

Bon. mem. Silvius in supremis tabulis ejus manu exaratis, & die 24. Febr. anni 1710. Notario traditis unice filii Gulielmæ susceptæ ex Dña Margherita uxore sua, aliisque filiis sive masculis, sive feminis fortè ex ea suscipiendis eandem unà cum aliis Tutricem, & Curatricem constituit, illi relinquendo usufructum omnium suorum bonorum in hæc verba.

Similmente lascio, che, seguita la mia morte, si faccia l'inventario di tutta la mia robba, sì stabili, che fmovevanti, Masserizie, Suppellettili di case, & argenti, ori, gioje, scritture, ricolte di qualsivoglia sorte, che si trovavano al tempo di mia morte in prò de' miei Eredi sì istituiti, che sostituiti, delle quali cose tutte &c. & Esecutori di questo mio testamento, e di tutte le cose in esso contenute sò, cess. ta. sò, & esser voglio in primo luogo il molte R. P. D. Gio: Gaetano mio fratello, Signor' Attilio, ed in sua mancanza il Signor Filippo suo figlio, Signor Cavalier Zambio mio Cognato, Signor Cavalier Marc' Antonio, e Signor Canonico Giovan Battista, quali tutti pure deputo, e dichiaro Tutori, e Curatori dell' infra scritti miei eredi assieme colla Signora Margherita mia amatissima consorte, alla quale per ragione di Legato, ed in ogni altro miglior modo &c. lascio il pieno, e libero usufrutto di tutte, e cineseduo no de' miei beni in modo, che non deva restringersi all' soli alimenti, ma quelle deva pieciamente, ed interamente conseguire, ed essere Donna, e Madama, ed usufruttuaria, durante la sua vita naturale, e su tanto vedovrà, e sarà con gl' infra scritti miei Eredi, confidando nell' integrità, pietà, ed amore verso de' suoi, e miei figli, i quali glieli raccomando con tutto lo spirite, dichiarandomi, non intendo, che mai per alcuna tempo possa esser forzata ad alcun rendimento de' conti, rimettendomi in tutto, e per tutto alla di lei coscienza.

Heredes verò universali instituit suos filios, & Descendentes masculos, si quos post cooditum testamentum suscepisset, hisque deficientibus substituit D. Guglielmam filiam suam unà cum aliis filiabus, tam inter illas, quam inter earum filios, & Descendentes masculos ordinando reciprocam substitutionem cum praelatione majoris natu, cui inunxit onus assumendi nomen, & insignia suæ Familiae, atque habitandi domum suam: sin autem hi omnes deficerent, substituit quoad usufructum suorum bonorum D. Mariam Lauram sororem suam, uipam D. Attilio concivi suo, quo verò ad proprietatem substituit D. Philippum ex dicta Maria Laura nepotem suum cum eodem onere assumendi nomen, & insignia dictæ Familiae, & habitandi domum suam.

Verba testamenti ita se habent = *In tutti gli altri miei beni stabili, mobili, immobili, fmovevanti, cose, ragioni, ed azioni, nomi de' debitori, e creditori presenti, e futuri in qualsivoglia luogo esistenti miei eredi universali, e generali sò, istituito, ed esser voglio, chiamò, e nominò i miei figli maschi da nascere, e loro figliuoli, e Descendenti maschi da nascere in infinito, ed in mancanza*

za di questi miei figli ti istintiva, che sostituisce, allora istintivo, e sostituisce mia erede universale, e generale la mia figlia già nota, e chiamata Caglietta Maria Costanza, ed altre mie figlie, se a Dio piacerà darnele, e ciascheduna di loro con egual porzione, sostituendo l'una all'altra reciprocamente, e s'ambievolmente, e loro figli maschi legittimi, e naturali in infinito, delli quali il primo, che n'esserà, intenda, e voglia, che si chiami della Famiglia N., ed usare la medesima Arme, ed impresa, e venire ad abitare nella mia propria casa, e dopo la morte della Madre esser libero usufruttuario di tutta la mia eredità, ed in mancanza de' miei figli, e figlie, e figliuoli delle medesime in tal caso all'ultimo, ed ultima mancante istintivo, e sostituisce la Signora Maria Laura mia diletteffima sorella in quanto all'usufrutto, ed in quanto alla proprietà il Signor Filippo del Signor Attilio mio nipote, e figlia della medesima Signora Maria Laura con peso, ed obbligo de' suoi fursi, e chiamarsi, ed usare la medesima impresa, ed Arme, siccome ancora venire ad abitare nella mia propria casa.

Mense Julio ejusdem anni è vivis excessit Guglielma Testatoris filia, eodemque mense sequentis anni 1711, nullis aliis susceptis filiis, decedit bon. mem. Silviu Testator, proindeque quoad proprietatem delatā hereditate ad D. Philippum Testatoris nepotem nominatim in testamento substitutum; quo ad usufructum controversia orta est inter D. Margheritam Testatoris uxorem, & prefatam D. Lauram; illa siquidem usufructum consequi contendit tamquam sibi purè à Viro relicto per rationem di legato, ed in igni altro miglior modo. Contrà verò D. Laura subornat, eundem usufructum à Viro relicto fuisse uxori suæ non solum sub conditione resolutive viduitatis servandæ, sed sub alia etiam conditione cohabitandi cum filiis, & correlative ad onus tutelæ de iisdem gerendæ, quæ conditio, & onus cum decesserint ob mortem Guglielmæ unice filie Testatoris, resolutio idcirco relicto tacto uxori, usufructus delatus dicebatur ad D. Lauram fororem utpotè ad illam vocatam eis verbis, ed in mancanza de' miei figli, e figlie, e figliuoli delle medesime, in tal caso all'ultimo, ed ultima mancante istintivo, e sostituisce la Signora Maria Laura mia diletteffima Sorella in quanto all'usufrutto; qui porrò casus, & conditio evenirent per obitum dictæ unice filie Testatoris.

In hac igitur questione, quæ ob contrarias Doctorum opiniones gravissima est, & valde ardua dicitur, requisitus, ut pro veritate sententiam meam dicere velim, exponam primum momenta rationum, quæ pro utraque opinione expendantur à DD. deinde examinabo adminicula illa, & conjecturas, ex quibus eliciendo Testatoris voluntatem, modò pro uxore, modò contrà illam Majores nostri respondendum esse censuerunt, & denique, his omnibus perpensis, iudicium meum, quæcunque illud sit, proferram.

Favore uxoris urgere videntur plura juris

nostri loca, quibus statuitur, mulieri deberi similia legata, tametsi eo modo relicta, ut eadem deberentur, si mater cum filiis moraretur, eorumque curam, aut tutelam gereret; perspicuus est Text. in l. annuo 20. ff. de ann. legat., in quo Jurisconsultus de simili legato ita respondit = *Annus his verbis legavit* = Si moraretur cum matre mea, quā heredem ex parte instituit, quæsitum est, an, mortuā matre, conditio decessisse videatur, ac per hoc neque cibaria, neque vestimenta debeantur? Respondit secundum ea, quæ proponerentur, deberi = Non ab similibus est dispositio alterius Textus in l. Cajo Sejo 13. §. Imperator ff. de aliment. & cibor. legat., quo loco Imperator Antoninus Pius libertis Sextiz Basilizæ sic rescripsit = *Quamvis verba testamenti ita se habeant, ut, quoad cum Claudio Iusto morati essetis, alimenta & vestimenta legata sit, tamen fuisse hanc desinitile cogitationem interpretor, ut & post mortem Iusti eodem gratiori voluerit* =, quod Antonini Pii rescriptum idem verbis refertur in l. 1. cod. de legat., idem statuitur in l. Silius 20. §. finali cod. tit. = *quaro filio defuncto, an alimenta debeantur?* Respondit, si conditioni parvisset, deberi, & post mortem; His consonant Text. in l. Turpio 57. §. 2. ff. de legat. 1. ibi = *Sed si servus mori impedisset manumissionem, cum ibi legatum esset, si eum manumississet, nihilominus debetur tibi legatum, quia per te non stetit, similique sententia sancitur in l. 1. cod. de his, quæ sub mod. ibi = *Sed si per te non fiat, quominus voluntati Testatoris pareas &c.*, quominus relicto obtineat non oportet, & denique, sicuti his postremis juris locis statuitur, quod legatum debeatur, si per legatarium non steterit, quominus voluntati Testatoris paruerit, sic etiam si suā sponte non obtemperet, à legato repellitur, ut in l. si de conditione 3. cod. de condit. instert., ex quo per argumentum ductum à contrario sensu rectè confirmatur, legatum deberi, quoties non culpā, & factō Legatarii, sed casu deficit conditio illa morandi cum heredibus Defuncti, deque eis curam gerendi.*

Mens, & sententia legis, quæ tot locis favore videtur uxori, ut nempe eadem legatum à Viro sibi factum consequi debeat, modò per eam non stet, quominus obtemperet voluntati Testatoris, coadjuvantur generalibus rationibus in subiecta materia edocentibus, quod, si, quoties ambigua est oratio, commodilimum est id accipi, quo res, de qua agitur, magis valeat, quàm pereat. L. quovis 2. ff. de reb. dub., potiori jure subveniendum erit matri propter loca quosam filiorum mortem L. cum quidam prægnantem cod. de instert., & substit., quo loco reuertur Papiniani sententia aientis, non præsumi Testatorem voluisse, uxorem luctuosā filii hereditate privari, proinde etiam, si in conditionibus primum locum obtinet Defuncti voluntas, ista enim, non sermo conditionem facere dicitur. L. in conditionibus 19., & l. Pater Severianam 201. ff. de condit., & demonstr., l. ex solto proponebatur 35. §. Rerum autem, vers. & fuit quidem ff. de hered. instert., Cujas. obser. lib. 14. cap. 25.

esp. 25. tom. 3. oper. prior. litt. D. & E., ut
9 etiam mensetur, quæ modum tacit, non oratio,
non lingua, idem *Coisec. in lib. 17. quæst. Papi-*
nian. ad leg. Titio centum 5. Titio genero tom. 1.
oper. posthum. fol. mibi 473. litt. E.

Proterea, si speciemus voluntatem Testatoris,
ea in proposito videtur fuisse, ut uxor ha-
beret cum filiis, donec illi vivant; non enim vo-
luisse potest, quod cum illis moraretur, post
quam esse desissent, ob eam rationem, quod,
mortuis filiis, conditio cum illis cohabitandi
redditur impossibilis, & conditio, quæ sit im-
possibilis, etiam ex post facto habetur pro non
adjecta. *Surd. conf. 236. num. 44.* vel habetur
pro impleta per Text. in l. qua sub conditione 8.
5. *Quæst. ff. de condit. insti.*, ubi quia, vivo Te-
statore, mortuus erat is, cum quo conditio
implenda erat, heres excusatur, nec ab here-
ditate submovetur = *Non videtur enim* (sunt
verba Textus) *desesset conditione, si parere con-*
ditioni non possit; implenda est enim voluntas, si
potest =, & in casu simili Text. in l. Multa tes-
tamento 6. ff. de condit. & demonstr. 5. Si servus
ibi = *Sabinus enim, & Cassius quæ impossibiles*
sunt conditiones pro non scriptis esse &c., & ita in
nostris terminis tradiderunt Bald. in leg. 1. cod.
de legat. Dec. conf. 601. vers. & hoc confirmatur,
quem cum aliis refert, & sequitur *Altrograd.*
Jun. contr. 21. num. 3., recte idcirco inquires,
15 conditionem habitandi cum filiis, illosque edu-
candi suapte naturâ restringi, & limitari ad
tempus vite ipsorum filiorum, ideòque, iis mor-
tuis, removeri conditionem, & remanere dispo-
sitionem puram, eò quod conditio limitata ad
17 tempus non limitet dispositionem, cui tempus
inertum non est.

Et tanquam cum non agatur de legato simplici-
ter facto uxori, donec habitaverit cum filiis,
sed illud in totum tempus vite legatarie porre-
ctum fuerit, censetur potius factum affectione
18 maritali, quam intuitu habitationis cum filiis,
duo argumento à Textu in leg. Tutor. penult.
5. 1. in fine ff. de excusat. Tutor. ibi = *iudicium*
Patris, ut filius, non ut Tutor promeruit = Si igitur
uxor ex maritali affectione legatum pro-
meruit, sit locus tum illi juris regulæ, quod
19 causa naturalis affectionis prævaleat causæ ac-
cidentalitæ tutelæ, aut cohabitatiois cum filiis,
ideòque legatum ex præsumpta affectione beni-
gniori interpretatione accipiendum esse monet
20 Text. in leg. Aurelius Symphorus 28. 5. Titius ff.
de liberat. legat., & leg. Si servus plarium 50.
5. finali ff. de legat. 1., latè rub. in addis. ad decif.
636. num. 66. part. 4. rec., & *Saminat. contr. 130.*
num. 40., & *Seq.*, *Rota in rec. dec. 131. num. 6.*
part. 9. i tum etiam juris præsumptioni, quæ
21 pro inducenda perpetuitate legati, omnium-
quæ præcipua in subiecta materia reputatur, quod
nempe Testator legando uxori ipsius Legata-
rie, non heredis utilitatem respexit censetur.
22 *Dec. conf. 601. vers. & hoc confirmatur*, certius
quando conditio cohabitandi cum filiis adposita
23 non est primò, & principaliter, sed consequen-
ter ad conditionem viduitatis, legati fruitioni,

De Contract.

atque durationi expressè adjectam ad Text. in
leg. quoties duobus 31. ff. de usufructu, & quemad-
modum, quis utat. leg. generaliter 24. 5. *Quid ergo si plu-*
res ff. de fideicom. libet. leg. cum Pater 79. 5. pe-
nit. ff. de legatis 2., & leg. si quis servum 2. 5.
Certum ff. eodem, & in nostris terminis, *Dec.*
conf. 601. vers. & cum respectus.

Jure igitur, meritorieque opinionem hanc fa-
ventem uxori tamquam magis conformem sen-
tentie legis DD. numero quidem plurimi, &
authoritate gravissimi sequuti fuerunt respon-
dendo, legatum deberi etiam post mortem fi-
liorum, modò non consistet de contraria volun-
tate Testatoris, qui principaliter in legato filio-
rum favorem respexit, ita enim post *Gloss.*
& DD. in d. leg. 1. cod. de legat. docuerunt *Dec.*
conf. 601. per tot., *Parperat. conf. 416. per tot.*,
Ruin. conf. 46. in fine lib. 2., *Malvasia conf. 155.*
num. 22., *Menech. conf. 146. per tot. de præsumpt.*
lib. 4. præsum. 123. per tot., *Sinus de Præst.*
de interpret. ult. volunt. lib. 4. interp. 1. dubit. 8. num.
62., *Gratian. discept. 901. num. 6.*, *Tbesaur. quæst.*
forens. lib. 1. quæst. 54. num. 3., ubi quod clau-
sula cohabitandi non censetur conditionaliter
31 adposita, sed ad declarandam communem con-
suetudinem. *Cancer. var. resol. part. 3. cap. 20.*
num. 209., & *Seq.*, *Cassill. contr. Jur. lib. 8. cap.*
41. num. 26. ad fin., *Arias de Mes. var. resolut. lib.*
2. cap. 5. num. 3. cap. 4. num. 21. cap. 7. sub num. 3.
Morant. contr. 31. per tot., *Vasq. contr. illastr.*
cap. 93. num. 25., *Borri de success. tit. 9. num. 3.*
lib. 1., *Altrograd. Jun. contr. 21. per tot.*, *Sami-*
nias. contr. 127. num. 22., & *num. 25.*, *Ciroch.*
discept. 16. n. 18., *Card. de Luca de legat. discept.*
Benedit. decif. 98., *Vincent. de Franch. decif.*
58., & ibi de Luca, *Capyc. latr. dec. 52.*, ubi *Gip.*
Sansalc. decif. 201., *Rota in sua Ferrariorum.*
legati coram Manzaned. decif. 635. part. 4. tom. 2.
coram Card. Cerru decif. 291., quæ est impressa,
decif. 290. ex num. 18. part. 10., in qua reproban-
tibus in specie *Menech. conf. 970.*, & *Cyriac.*
contr. 50., qui scripsit in allegata *Ferrariorum.*
legati coram Manzaned., in qua succubuit, & *decif.*
349. eodem part. 10.

Quamquam verò hæc opinio verissima sit,
nullamque habeat dubitationem, quando ver-
samur in legato alimentorum, quorum favore
DD. consentiunt, conditionem cohabitandi cum
filiis, ob eorum mortem deficientem, haberi pro
impleta, traduntque, quod legatum præsuma-
tum factum favore Legatarii, vel quod si tam
27 istius, quam heredis favorem respiciat, id suf-
28 ficiat, ut legatum duret etiam post mortem he-
redis, cum quo Legatarii iustus est habitare.
Dec. conf. 485., *Menech. sa ipsum declarari conf.*
970., *Arias de Mes. lib. 2. cap. 4. num. 21.*, *Cy-*
riac. cap. 50. num. 15., *Saminat. cap. 127. num. 22.*,
Cassill. lib. 4. cap. 60. num. 56., & *lib. 8. cap. 40.*
per tot., *Gratian. discept. 104. ex num. 65.*,
Manf. consult. 611. num. 30., *Card. de Luc. de legat.*
d. discept. 23. num. 6., id enim peculiaris privilegii
habere videtur causa alimentorum, ut non defi-
39 ciat, cessante conditione mixtâ, & casuali,
quodque juris præsumptio sit, Testatore,

Q 3

etiam

30 etiam illa deficiente, fuisse relicturnum, *Coppe. Galeott. part. 2. cap. 44. num. 3. & seq. Spadac. theatr. viduil. disquis. 73. num. 38. & seqq.*

Aliter tamen rem se habere sentiunt contrarie sententiae Authores, quoties veriamur extrâ causam alimentorum, & agitur de aliis legatis diversis ab illo alimentorum, quale est legatum usufructus, praesertim quando relinquitur integer, & formalis; *Abb. conf. 78. lib. 2. Dec. conf. 526. & conf. 630. Fulgof. conf. 30. num. 1. Sotcin. Jan. conf. 58. num. 16. & seq. lib. 3. Menoch. conf. 970. sub. num. 17. Tufch. in verb. legatum concluf. 95. num. 21.* docent enim, talia

33 legata resolvi mortuis filiis, cum quibus Legatarius habitare iussus fuerat, moventurque illâ jurisdictione, quod, deficiente conditione mixtâ per mortem ejus, cum quo adimpleri debebat, legatum quoque deficiat. *L. in testamento 31. ff. de condit. & demonstrat. leg. legatum 4. cod. de condit. instert. Menoch. lib. 4. praesumpt. praesumpt. 183. num. 40. & seq. Mantie. de conjecit. lib. 21. tit. 16. sub num. 17. Sord. de olim. tit. 8. privit. 24. num. 5. Cyriac. contr. 50. num. 7. & contr. 391. num. 14. Galeotti. contr. Jur. lib. 2. cap. 59. num. 53. Arias de Mesf. lib. 2. cap. 4. num. 7. Vafq. contr. illustr. cap. 93. num. 20. & 27. ita quidem, ut verba illa a domet habitaverit importent conditionem successivam, & resolutionem ex Text. in leg. qui Concubinam & Uxor, vers. videamus, an his verbis ff. de legat. 3. Cuiac. ad text. in leg. Seio amico 10. ff. de ann. legat. tom. 4. oper. postum. fol. mibi 1388. lit. D. ubi, quod idem est dicere quod habitaverit, ac si habitaverit*

36 latè Merlin. Pignatelli. contr. cent. 3. cap. 40. Peregr. de fideicom. art. 16. un. 141. & seqq. Menoch. conf. 970. num. 21. Mantie. de test. & ambig. lib. 11. titulo 19. un. 23. Galeotti. contr. lib. 1. cap. 59. num. 53. vers. sexta indubitata conclusio.

Urget etiam pro hac sententia illa alia juris ratio, quod nempe legatum relicturnum cum onere,

37 eo cessante, cesset ad Text. in leg. Alumnus suus 30. §. secundo ff. de adimend. legat., quati cessante causâ, propter quam tacitum est leg. Seio amico fidelissime 10. ff. de ann. legat., ubi pro rata

39 filiorum mortuorum legatum deficit ibi = Cum tot labor, quam pecunia decessorem recipere; iusta enim juris ratio exposcit, quod legatum,

40 determinetur ex causa illi annexa. Bartol. in dicta leg. Seio, & in leg. Demonstratio falsa, §. final. ff. de condit. & demonstrat. Tiraquell. de cessant. caus. part. 1. verb. legati causâ cessante num. 101. Sord. de aliment. tit. 8. privileg. 23. num. 1. Simon de Pret. lib. 4. dubit. 3. cap. 7. num. 7. quem cum aliis refert Galeotti. contr. lib. 1. cap. 59. n. 43.

His itaque, aliisque innixi rationibus, hanc

41 opinionem contra uxorem in terminis legati usufructus secuti fuerunt. Dec. conf. 485. & conf. 526. Ancharan. conf. 237. Engen. conf. 49. lib. 2. Sigor. de Homod. conf. 179. latè Menoch. conf. 970., ubi, respondendo iis, quæ tradiderat in conf. 146., ait, illa procedere in legato

43 alimentorum Peregr. de fideicom. art. 16. num. 149. & seq. Tufch. in verb. legatum concluf. 95.

num. 12., & concluf. 105. num. 2. Gail: lib. 2. observ. 144. num. 12. Cyriac. contr. 50. per tot, latissime Spadac. in theatr. viduil. disquis. 73., respondens Decisionibus Rotæ Romanæ coram Mazzanet. & coram clar. mem. Card. Cerro.

Idem verò Doctores facile se expediunt à juris locis allegatis in §. Favore Uxoris, distinguendo legatum alimentorum, pro cuius duratione

43 urget ratio specialiter privilegii ab aliis legatis, in quibus talis ratio cessat, prout etiam non urgere dicitur illa alia juris ratio, quod nempe

per uxorem non steterit, quominus ob casum supervenientis mortis filiorum non adimpleverit conditionem morandi cum filiis; inquit enim, id procedere respectu conditionis postestativæ, non autem casualis, ut apud Cyriac. d. contr. 50. num. 18., & Spadac. disquis. 73. num. 55., & seqq., & denique submovere conantur argumenta, & rationes, quæ favore uxoris

prò duratione legati asseruntur.

Ex his perspicuum reddi videtur, utramque opinionem nedum Legis auctoritate, sed rationem etiam adminiculis, & dissidentium inter se Doctorum suffragiis fulciam reperiri, proindeque pro determinanda simili questione,

quæ in abstracto sumpta, anceps, & dubia prorsus est, Doctores contrarias sententias conciliandas esse docent distinguendo tres casus, quorum primus est, quod tale onus adjectum legato factio Uxori, principaliter respiciat favorem

44 filiorum, & hoc casu, cessante causâ legandi, expirat legatum, ut unanimi consensu firmant omnes secundæ sententiæ sectatores, & consentiunt etiam alii, qui pro opinione favente Uxori allegantur; Prout etiam in controverfo casu, quo legatum sive alimentorum, sive usufructus, quodcumque illud sit, si respiciat commodum, & favorem Uxoris, explorati juris

esse videtur, ut mors, vel aliud impedimentum illorum, cum quibus demandata est habitatio, nullatenus Legatarie præjudicet; succedit his tertius casus mixtus, quia nempe causâ legandi respiciat commodum utriusque, & tunc, juxta superius relatas opiniones, discrepant

47 DD.; aliqui enim volunt, ut adhuc legatum, cesset, alii verò magis communiter sentiunt, ut in casu mixto præponderare debeat favor Legatariorum, ut hoc casus distinguendo, tradit Card. de Luc. de legat. dist. 23. num. 2., & seqq. num. 8. ex Engen. conf. 49. num. 18. & seq. lib. 2., & Arias de Mesf. var. resolut. lib. 2. cap. 5. num. 21. Castill. lib. 4. cap. 41., in fine subijciens, in casu mixto inspiciendam esse favorem, vel affectionis præponderantiam ex vero illo juris principio, quod mixtum assumit qualitatē illius simplicis, de quo magis participat.

49 At, quoniam non semper ex litera testamenti liquere potest, in quonam casu res versetur; ideoque, quoties in facto constabiles non reperitur casus, cui Doctorum traditiones, & regulæ applicari possint, iustum iudicium statui minime potest, idem Card. de Luc. loco citate docet, questionem istam potius facti, ac voluntatis, quàm juris censendam esse, admodum

netque, investigandam, atque ex conjecturis eliciendam esse voluntatem testatoris, nunc scilicet in eo preponderaverit favor, & commodum heredis, filiorum nempe, vel matris legatarie, & in hoc consentiunt quotquot de hac tractatione scripserunt, id semper admonentes, juris regulas adhibendas esse, ut assequamur, atque obsequamur voluntati Testatoris, non, autem, ut eisdem illum illudamus.

Porro, si in hypothefi, de qua agitur, conjecturas sequamur, plurima in nostro casu concurrunt argumenta suadentia, Testatorem in legato usufructus facto Uxori, istius potius favorem, quam filiorum commodum respexisse, & clausulam cohabitandi cum filiis, eorumque tutelam gerendi non fuisse conditionaliter adpositam; ad effectum nempe limitandi legatum, sed accessorie, & quidem tamquam effectum tum generalis consuetudinis, tum maternæ affectionis, tum denique gratitudinis, juxta quam matres non minus ob amorem erga filios, quam ob memoriam matrimonii bene transacti cum benevolo, & munifico Viro, eo defuncto, cum communibus liberis cohabitare solent.

Prima conjectura desumi posset ex ordine litterarum, regulariter designante ordinem, & intelligentiam voluntatis testatoris ad Text. in leg. quoties duobus 34. ff. de usufruct. & quemadmodum quis utat. ff. de Generaliter 24. §. quid ergo si plures ff. de fideicom. libet. ibi = & fortassis quæ res dixerit, ordinem scripturæ sequendum = leg. cum Post 79. §. penult. ff. de legat. 2. & leg. si quis servum 3. §. Certum ibi = si potius solvendum, cui primus legatus est = Rot. decif. 38. num. 6 post Zach. de Salur. i. huic autem ordinem si spectemus, Testator legato usufructus, de quo agitur, adposuit conditionem viduitatis non. post onus cohabitandi cum filiis, sed ante dictum

onus, ideoque subsequens clausula cohabitationis accessorie, & non conditionaliter adjecta censetur. Dec. conf. 801. vers. & cum respellat, Malvasia conf. 125. num. 22. Cyrocch. dif. ept. 16. num. 18. Card. de Luc. de legat. dif. 23. sub num. 13. vers. secunda desumebatur, Mantie. de conject. lib. 6. tit. 13. num. 11. vers. ex contextu etiam, Rota dif. decif. 636. part. 4. tom. 3. num. 8. & part. 10. decif. 290. num. 18. vers. bene enim, & eorum Borati. decif. 720. num. 3.

At fortius urget secunda conjectura desumpta ex benevolentia, & affectione Viri erga Uxorem, ex qua veluti ex sua causa legatum profectum fuit, quæ sanè benevolentia, & affectio sufficienter expressa verbis illis = mio amatissimo

alimenti, ma quello deva pienamente, ad intieramente configurare, ad essere donna, e madonna, ed usufruttuaria durante la sua vita naturale, e fin tanto vedoversi etc.

Porro ex relatis verbis plura consurgunt argumenta aperte innuntia, Testatorem respexisse Legatarie favorem veluti causam principalem, & finalem legati minimè ob mortem filiorum resolvendi; non solum enim libero, & pleno legato eam frui velle protestatus fuit, sed præterea declaravit se immutare regularem naturam similis legati, quod favore filiorum resolvitur in simplicia alimenta, si igitur Testator favore Uxoris derogavit favori à Jure filiis impartito, quoniam pacto in dubium revocari poterit, quin principaliter Uxoris Legatarie commodum, secundario verò illud filiorum contemplatus fuerit, ut hæc omnia ponderando, tradunt Dec. conf. 601. sub num. 4. Cognov. ad Menoch. conf. 146. num. 10. Benintend. decif. 98. vers. omnibus istis consideratis, Rota coram Cerro de if. 291. num. 10., absurdum namque ellet aliterre, quod maritus, extantibus filiis, relinquens Uxori plenum, & liberum usufructum, quod difficile us est, illum adimere voluerit, iidem deficientibus, Cora. conf. 311. post num. 2. lib. 1. Mes. lib. 2. cap. 2. num. 2. post alios ab ipso citatos, attentè præsertim clausulam omni natura modum, quæ utpote præteriens enixam Disponentis voluntatem, contrahendit omnes casus, & modos, quibus dispositio plenius valeat Fruenda conf. 14 lib. 2. num. 11. Barbosa. claus. 35. num. 18. & 19. Rota part. 9. decif. 121. num. 4., præsertim verò quæ præsumi nequit, quod Testator voluerit, mortuis filiis, extinguere legatum, & iure dilectæ Uxoris orbitatem gravare, ut post Dec. & An buras. consilium Comer. part. 3. cap. 20. sub num. 209. vers. denum. subiectionem.

At magis urget substantia ipsa Legati, quod amplissimum tuit, & longe excedens onus cohabitandi cum filiis, & illorum tutelam gerendi, quamobrem, quemadmodum quando emolumentum est interius, vel merè correctivum oneri Legatarie injuncto, ex hoc elicitur gravis conjectura, quod Testator filiorum potius, quam Matris Legatarie commovum contemplatus fuerit, sic viceversa, quoties emolumentum, & commodum aequat, vel superat onus, contraria ex hoc elicitur conjectura favore Legatarie Menoch. conf. 146. num. 13. & seq. Arias de Mes. var. res. lib. 2. cap. 3. num. 29. & clor. mem. Card. de Luc. de Legat. dif. 24. sub num. 13. vers. tertio ponderabam post Cephal. conf. 429. num. 107. Benintend. decif. 28. num. 7. de Pret. lib. 4. dub. 8. num. 63. Galignetti. de condit. & demonstr. part. 1. cap. 15. num. 15. Alvorgrad. Jus. contr. 21. num. 29. & seq. Sominat. tom. 2. contr. 127. num. 25. Quæ conjectura tertius urget in casu nostro, quia plures à Testatore Tutores filii dati fuerunt, ideoque ut bene inquit Jurisconsultus in alibi allegata lege Sejo amico fidelissimo 10. ff. de ann. legat. cum tam labor, quam pecuniam divisionem recipere, si Testator plu-

- plurium Tutorum datione laborem tutelæ minu-
 66 uisusfructus, ex hoc procul dubio crescit ampli-
 tudo, & commodum legati, quod idcirco reli-
 67 cium censeri nequit correlative ad onus co-
 habitationis, & tutelæ Uxorī impositum *Mench.*
diff. conf. 146. sub num. 14. & Sard. tit. 8. privileg.
34. num. 7. Imo, uti tutela fuisset causa legati,
 quod tamen in persona defuncta non præsumitur,
Mench. lib. 4. præsumpt. 124. num. 5. & 6., non
 68 tamen legatum cessat, nisi ex culpa recusa-
 tione tutelæ, ut de veriori, *Card. de Luca de*
legat. diff. 22. num. 4.
 Denique, missis aliis, ut nullus relinqueret
 dubitationi locus quoad legati durationem,
 Testator expressis verbis voluit Uxorem frui
 usufructu plenè, & integrè = *durante in sua vita*
naturale =, si autem legatum duraturum erat,
 quoad viveret Legataria, & nonnisi ejus morte
 69 naturali finitum, ex hoc evidens, & aper-
 tum fit, quod illud alligatum non erat condi-
 tioni cohabitationis cum filiis, & oneri tutelæ de
 eisdem gerendæ, quorum alterum cellaturum
 erat progredientibus filiis ad adultam ætatem,
 alterum vero cessare poterat, vel eorundem
 morte, vel alio impedimento, ob quod mater
 cum illis habitare posse desideret, ducto argu-
 mento à *Text. in leg. ambiguitatem 12. in fin. Cod.*
de usufructu. ibi = quemadmodum enim, si decesserit
usufructuarius, ante impletum conditionem, vel fa-
vorem finitum, extinguatur, usufructus, ita homo-
nis esse extendi eam in usufructuarii vitam, etsi
ante decesserit jurisdictio, vel aliis conditio de-
cesserit = Dec. diff. conf. 601. sub num. 4., Rota dicta
dec. 636. part. 4. num. 12., & part. 10. dec. 349.
num. 18. vers. que fortis post Benintend. dec. 98.
num. 5., Mench. lib. 4. præsumpt. 123. num. 11.,
 & *conf. 146. num. 12., Cancr. part. 3. cap. 20. nu.*
 70 *208., & consert. etiam Text. in leg. amicissimos 39.*
ff. de excussator., ubi, quod Tutor recusans tu-
 telam, licet perdat legatum, ut tamen fuerit sub-
 stitutus pupillo, non repellitur à substitutione,
 eà nimirum ratione, quia, cum substitutio ex-
 tendat vires suas, post quam tutela finitur, ex
 hoc præsumitur, quod non sit facta contempla-
 71 tione tutelæ ibi = *a legato quidem repellendum, a*
substitutione autem non esse submovendum, cum
eo casu etiam suscepta tutela finiretur = Si enim
 juris nostri regulis addemonetur, præcedentia
 72 magis influere in consequentia, & ea declara-
 re, atque determinare, quam è contrario, ut
 post *Glass. notat Barol. in leg. quisquis ff. de le-*
gat. 3., & in leg. Avia ff. de condit., & demostr.
Bald. in leg. Legatorum petitio §. final. in fin. ff.
de legat. 2., Jafon. conf. 69. lib. 2., Corn. conf. 4.
num. 6., & Jeq. lib. 4., Covalecan. dec. 14. num. 4.
lib. 3. perpetua duratio legati portectia ad totum
 tempus vitæ Legatarie restringi proculdubio
 73 nequit ex subsequentibus verbis importantibus
 conditionem cohabitationis, & onus tutelæ
Mench. conf. 146. num. 12. vers. quarto consert.
ubi talem restrictionem falsam appellat. Cephol.
conf. 156. num. 10. & Jeq., & conf. 351. num. 8.,
Parif. conf. 23. num. 118. lib. 1., Cancr. in termi-

nis part. 3. cap. 20. de legat. num. 208., & 209.

Ex quibus perspicuum fit, quod, quando etiam
 iusta aliqui ratione affirmari posset, quod Tes-
 tator, veluti conditionem, & causam finalem,
 legati, non solum commodum Uxorī Legatarie
 considerasset, sed respexisset etiam favorem
 filiorum, cum quibus illa cohabitare, & quo-
 rum tutelam gerere debebat, nihilominus, cum
 in dubium revocari nequeat, quin saltem ob ra-
 tiones hæcenus expensis favor tam Legatarie,
 quam filiorum vim habeat cause finalis æque,
 principalis, ob quam Testator motus fuit ad U-
 xori relinquendum usufructum sub conditio-
 ne servandi viduitatem, dicendum esset, quod,
 servante illa viduitate, et si deficeret causa
 finalis favoris filiorum, non idcirco deficeret Le-
 75 gatium, quod substitueretur vigore alterius cau-
 se finalis, que nondum cessasset, favoris nempe
 Legatarie viduitatem servantis, ut ex *Text.*
in §. officii Instituit. de nupt. arguit. Mench.
conf. 146. num. 28., Cephol. conf. 81. num. 14. post
Barol., & alios in leg. 2. §. fin. ff. de donat., Ti-
raquell. in trakt. cels. conf. lim. 22., Sard. de olim.
lib. 5. quæst. 5. num. 12. vers. alio etiam modo idem,
Sard. dec. 34. num. 26., Card. de Luca de legat.
diff. 32. nu. 6. vers. secus autem ubi plures causæ,
Cancr. de legat. sub num. 109. vers. quoniam,
& generaliter tradit. Rota dec. 1. num. 23. inter col-
lecti. per Baldacc. ad Remon. tom. 3.

Quamquam verò me non lateat, hæc con-
 jecturas pro perpetuitate usufructus favore Uxo-
 ris allatas rejici à contrarie sententia auctori-
 bus, nihilominus eadem, si simul jungantur,
 prout fieri debet in materia probatoria, in qua
 76 vix, ac ne vix quidem habetur regula ulla ma-
 gis familiaris illa, qua addemonetur: singula, que
 non prolunt, juncta adjuvant, & in proposito tra-
 77 dunt *Benintend. dec. 98. vers. Omnibus istis,*
Cancr. loc. cit., Mes. lib. 2. cap. 5. nu. 1., & Jeq.
 perspicuum reddere videntur voluntatem Tes-
 tatoris: Prout etiam, licet non ignorem, quod
 plures in casu nostro asseri possent conjecturæ
 contra Uxorem, videlicet quod, inspecta pupil-
 laria ætate filiorum indigentium curâ matris, ex
 verisimili mente Testatoris legatum Uxorī fi-
 ctum sub conditione cohabitandi cum filiis ho-
 rum favore utpotè magis dilectorum principa-
 liter ordinatum videatur, præsertim verò quan-
 78 do spectata fuit integritas, & habilitas Uxorī,
 79 qua Testator consulere voluisse præsumitur illo-
 rum imbecillitati, ut contra Uxorem ratiocini-
 antur Doctores pro contraria sententia alle-
 gati.

Nihilominus plurimum moveor amplitudine
 legati facti Uxorī verbis nedum connotantibus
 eximiam erga illam Legantis affectionem, sed ex-
 pressam illius extensionem ad totam vitam le-
 80 gatarie, ideoque manifestè excludentibus illius
 restrictionem ad conditionem cohabitationis
 cum filiis, & onus tutelæ, que animadversio
 magis urgere videtur, si consideremus circum-
 stantiam facti maximâ notâ dignam, quod vi-
 delicet Testator per integrum annum superstes
 fuit mortì Guglielmæ uxoris filie suæ, quis au-
 81 tem

tem ne mente quidem cogitare poterit, quod, si ille, legatum usufructus pendere voluisset à conditione cohabitationis cum filiis, & respectivum reputasset oeri tutelæ ita quidem, ut, his cessantibus, tamquam cessante causâ, legatum etiam cessaturum esset, adeo imprudens extitisset, ut Codicillis, aut alio solemnî actu hanc suam mentem non fuisset declaraturus? vel enim Testator ille erat Jurisperitus, & illico noverat, quàm anceps, quàm ardua, & ob contrarietatem Doctorum difficilis esset questio isthæc, vel erat Jurisprudentiæ prorsus ignarus, & dubitare saltem poterat, quod, postquam declaraverat, Uxorem suam plenè, liberè, integrè frui velle usufructu = *durante la sua vita naturale* = idem resolvî nequibat ob mortem filiorum, dum igitur, post prædefunctam unicam filiam, legatum usufructus Uxori non ademit tamquam cessans ob cessantem causam, præsumendum est, quod, juxta communem consuetudinem libentius voluerit, ut, Filiis non extantibus, Uxor frueretur usufructu illo, qui, Filiis extantibus, difficultus eidem relinquitur, juxta ea, quæ alibi animadvertimus, atque ad propositum considerat *bon. mem. Card. de Luc. de legat. dist. 22. num. 8. §. Credendum per totum*.

Reliquum modò esset, ut submoveremus contrarietatem sententiæ fundamenta, sed superfluum videtur istè labor utpote præoccupatus à Doctoribus, qui sequuntur sententiam favorabilem Uxori, cui nocere minime videntur Juris loca, quæ in contrarium allegantur, quia, ut bene in proposito animadvertit *Card. de Luc. de legat. dist. dist. 22. num. 9.*, sententia legis in locis citatis plerumque loquens de libertis, aliisque, similibus personis, trahenda non est ad decisionem casus, in quo agatur de Uxore, aliæque persona dilecta, & bene antè eum observant plures Doctores ab ipso allegati. Prout etiam, favore Uxoris loquantur de legato alimentorum, quia alia plura loquuntur etiam de legatis factis extrâ causam alimentorum, & si inipiciatur ratio legis, eadem non minùs convenit legato alimentorum, quàm cuivis aliî legato, immò ex quo Testator non sola alimenta, sed plenam usumfructum reliquit, majus resultat argumentum affectionis, quæ proinde non debet in odium retorqueri *leg. nulla juris ratio 25. ff. de legib. leg. quod favore Cod. eodem*. Jure, igitur, meritoque Doctores illa expenderunt favore Uxoris, pro qua cum sit etiam opinio sacre Rotæ, ab ea discedendum minime crederem.

Verùm tamen licet hanc sententiam veriorē omninò crederem, nihilominus contemnemus minime videntur Jura D. Mariæ Lauræ Sororis Testatoris, ejus favore frustrâ purificata diceretur conditio usufructus illi relicti = *io mancavano del miei figli, e figlie*, qui casus jam evenit, si exspectare cogeretur obitum Cognatæ suæ ipsâ fortè Junioris, quæ aliâ ratione illum non retinet, nisi quia, donec ipsa vivit, usufructus vacare dici nequit, quæ exceptio plana esset, & illorum repelleret forem, si dubia non

redderetur aliis conditionibus adpositis, & tot contrariis DD. sententis, ideoque, ne ullam ex Partibus, quæ meam sententiam requirit, in difficillimas litem tricas conciliari, libenter eam admoceo, quod, si fortè offeratur, non recusat occasionem rem transigendi qualicunque amicis concordia.

Fulginsen. Societatis.

Inter Socios licet pactum sit initum æqualis utilium divisionis, Socius administrans debet majus lucrum consequi arbitrio boni Viri. Utilium divisio inter Socios quando æqualitate quantitatibus, sed potius proportionis faciendâ sit? Pro fidejussione à Socio præstita, dum res non agitur inter Mercatores, Salarium non conventum nequit expecti, nec vigore consuetudinis, si animus illud recipiendi ex conjecturis excludatur, & quæ sufficiant conjecturæ? Capitali adaucto per inæqualem partium collationem, augmentum lucrum non est, sine pacto expresse, æqualiter inter Socios partiendum. Quando autem pacta de lucris æqualiter dividendis, cum inæqualis contributio fuerit, sustineri valeant, demonstratur.

VOTUM XVII.

- 1 Socius administrans mercedem debet consequi, & num. 48, & 59.
- 2 In Societate qui plus opera ponit, vel pecunia, plus lucri habere debet, & num. 55, 59, & 151.
- 3 Contraria opinio communis est, & num. 6, & 10.
- 4 Dicitur dumtaxat excludi omnia qualitates, præter expressa, & num. 5.
- 5 Socius Bone Societatis administrans, ad animo patris Socii præstare censetur, quàm mercenario.
- 6 Socius commune negotium gerens, etiam proprium gerere dicitur.
- 7 Salarium illi tantum regulariter debetur, qui aliena gerunt negotia, non fac, & num. 52.
- 8 Socius administrans quod separatim debet consequi mercedem, in jure causam non reperitur.
- 9 Socius Bone Societatis administrans, plus lucri in præmium laboris debet capere.
- 10 Socius plus aliis industria, atque opera impendit, non debet ex æquo Socius videri, & num. 171.
- 11 Societati plerumque industria Socii plus confert, quàm pecunia, & num. 22, & 171.
- 12 Socio administranti quantum plus lucri debeant rependi, arbitrio boni Viri relinquatur.
- 13 Hæbita ratione qualitatibus operis, & industria.
- 14 Inter Socios inita conventio de utilibus ex æquo dividendis, debet intelligi de æqualitate proportionis, non quantitatibus.
- 15 Quod scilicet propria unicuique collatio-

tioni pari debeat respondere, & num. 30. & 31. & 189.

Intellige, ut num. 32. & 36.

20 Socius administrans, plus opera in Societatem confert.

21 Inter Socios iniqua esset conventio de non percipienda maiori aliquo utilitate a Socio administrante, & num. 45.

22 Cum praesertim hic maiori subest periculo, omissionis semper lucrorum, & operarum.

23 In Societate par debet esset ratio tam lucri, quam damni.

24 Et pro rata damni, seu periculo emolumentum debet esse.

25 Socius administrans, qualiter vigore potius sit censendus exclusus a salario consequendo? & num. 28.

26 Socius administrator conveniens, absque salarii mentione, de lucro, & damno aequaliter partiendo, videtur statuisse, nisi sibi pro salario posse competere.

27 Sed partes in divisione aequaliter faciendas. Licet inaequalis fuerit contributio.

28 Inter Socios valida est conventio de lucro, & damno aequaliter dividendo, licet inaequalis contributio fuerit, & num. 33. 34. & 128. Eoque casu portiones debent aequales fieri aequalitate quantitatis, num. 15. & 36.

29 Inter Socios aequalis esse debere damna, & compendia aequalitate proportionis, procedit ubi nil circa divisionem conveniunt.

30 Socii convenientes de aequali utilium divisione, consensum id intellexisse de aequalitate quantitatis, nisi aliter locutus consuet.

31 Inter Socios initio conventio de non percipienda a Socio administrante maiori utilitate, suffragetur, sponte eorum scientia de eiusmodi administratione, & num. 38.

32 Et Socius administrans nequit eo casu deceptus dici.

33 Sed gravis operam voluisse impendere.

34 Socii voluntas tollit iniquitatem pacti, & num. 131.

35 Socius administrator conveniens de servanda in lucro, & damno aequalitate, quod intellexerit gratis velle administrare, non ita facillè dicendum.

36 Praesertim in re magni momenti.

37 Inter fratres facilius praesumitur administratio ex liberalitate.

38 Inter Socios liberalitas praesumi valet ante, non post contrariam Societatem, & nu. 154. & 158.

39 Societas supra naturam exigit ad aequalitatem, videlicet, & num. 170. 182. & 186. Et in arbitrio boni Viri maximè versatur, nu. 53. & 165.

40 Socio administranti non nocet, quoad salarium illi debitum, potius de lucro, & damno aequaliter partiendo.

41 Inter Socios initio conventio de utilibus dividendis, expensas non comprehendit.

42 Nec proinde Salarium Socio administranti debitum, num. 51.

51 Salarium administranti debitum, inter expensas numeratur.

52 Socio administranti, si ex consuetudine Regiae id sit, salarium praestandum est.

53 Etiam contra expressam farris dispositionem.

54 Et licet non conventum, & num. 61. & 78.

55 Consuetudo ubi supponitur, eadem intelligitur in conventionem deducta, & num. 89.

56 Pro expresso habetur, quod consuetum est fieri.

57 Socii minus ubi conditio melior est, alterius vero deterior, Societas non transit sine conscientia scrupulo, & peccato, & num. 173.

58 Fideiussori non licet, quid capere pro fideiussionis mercede.

59 Gratuitè enim praestanda est.

60 At contraria sententia communis est, nunquam recepta, intellige, ut num. 65.

61 Fideiussor potest pro fideiussione mercedem capere, moderatam tamen, & quae periculo respondeat, & n. 83.

62 Aliter, citra usuram, non potest. Intellige ut n. 84.

63 Fideiussori solet merces confisui in scutis duobus pro quolibet centenarius.

64 Praesertim de stylo mercatorum.

65 Eaque persolvitur, licet Debitor sit idoneus.

66 Ille enim semper in periculo videtur esse.

67 Procedunt haec, ubi Statutum viget, vel consuetudo.

68 Fideiussori assignanda merces, debet iuxta periculi qualitates regulari, si aliud consuetudine, vel statuto cautum sit.

69 Relevationis promissio nil prodest, si facta à Debitore non idoneo.

70 Relevationis promissio facta Fideiussori, cum à periculo non eximit.

71 Vel tanti saltem non est, ut ita melius re sua non dicatur uti.

72 Fideiussorem nulli periculo subiectum fore, est impossibile.

73 Fideiussori Salarium debetur, licet non conventum.

74 Procedit etiam inter Mercatorem non ita praeficere solitus, ubi id naturae negotii, & fideiussoris periculum exposuisset, & n. 98.

75 Fideiussori merces debita, inter expensas recensetur.

76 Nec venit sub divisione utilium inter Socios facienda.

77 Utilia intelliguntur, detractis expensis.

78 Nisi in contrarium ad sit consuetudo, & n. 97.

79 Fideiussor valet, citra usuram, quid recipere mercedis nomine, si sponte oblatum, vel in conventionem deductum, & n. 96.

80 Si socius, nec etiam valet pro mercede agere, num. 86. & 27.

81 Fideiubere nemini tenetur gratia.

82 Salarium non conventum, non debetur.

83 Nisi in contrarium ad sit consuetudo, & n. 97.

84 Fideiubera quem voluisse absque mercede cum potest conjici, non attenditur consuetudo solvendi Salarium non conventum.

85 Quae autem ad id sufficiunt convenerunt? & num. 92. 93. & 94.

- 93 Fidejungere gratis censetur voluisse, qui gratis simile consuevit facere.
- 93 Fidejungere gratis censetur voluisse Socius, qui mercatum nunquam petiit, durante Societate.
- 94 Fidejussio regulariter absque Salaris selet fieri.
- 95 Regula, quod Salarium non conventum non debeat, fraudam est, si de limitatione non doceatur, & num. 102.
- 99 Fidejussori non debetur Salarium, nisi illius solutio sit in mente Contrahentium expressa, vel tacita.
- 100 Mercatorem unica non facit mercatio.
- 101 Nisi in matriculo sit descriptus.
- 103 Inter Socios lucrum, & damnum debet commune esse, atque aequale.
- 104 Societati non repugnat inaequalitas collationis capitalium.
- 105 In Societate divisio lucri, & damni debet fieri proportionaliter ad partes à quolibet Socio collatas, & num. 106. 108., 113. & 118.
- 107 Socius, qui promissam quantitatem non contulit, nequit pro rata deficiente lucrum ex petere.
- 109 Liber Magistralis Societatis fides à Sociis praestanda est, ex Stat. Fulginei lib. 1. rubr. 18.
- 110 Liber Magistralis inter Socios plenè probat, licet ab uno tantum ex his fuerit conscriptus, & num. 111.
- 111 Intelligi, si negotiationis praepositus ille fuerit, vel scientibus consociis, administravit.
- 114 Inter Socios quando aequalis fieri debeat utilium divisio, licet aequalis non fuerit contributio, & n. 115. ad 118.
- 115 Liber Magistralis inter Socios non probat quantitatem ab unoquoque contributam, si partitas continent non distinctas, & carentes die, & anno.
- 116 Praesertim si non concordet cum altero Libro, ut dicitur, Giornale, & n. 119.
- 117 Liber Magistralis relativus est ad alterum Giornale nuncupatum.
- 118 Et sine illo regulariter non probat.
- 120 Liber Magistralis discordans ab altero, ut dicitur, Giornale suspectam reddit legalitatem scribentis.
- 121 Inter Socios divisio utilium facienda est pro rata capitalium, & temporis, ex quo capitula ipsa fuerint collata, & n. 115.
- 122 Inter Socios, si ante portio aequaliter partiendi lucri, & damni, utilia sunt ex aquo dividenda, licet inaequales contributiones fuerint.
- 123 Pacta in Societatibus sunt omnino servanda.
- 124 Pactum, ubi speciale non addit, regulandum quid intelligitur juxta conventionem principaliter factam, & n. 140. Intelligi ut n. 141.
- 125 Socius sibi debet imputare, cur apertius pactum non sit.
- 126 Pactum Societatis de utilibus aequaliter participandi iniquum est, si non congruat partibus in societatem collatis, & n. 146.
- 127 Secus ubi initum est inter Socios non ignorantem eorum partium inaequalitatem.
- 129 Ac longe post eandem partium collationem, & n. 130. ad 133. = Item n. 157.
- 133 Socii nequeunt dici decipi, si scientes inaequalem partem à Confocio contributam, de utilium aequalitate conveniant.
- 133 Et censetur in eam liberalitatem exercere voluisse.
- Intelligi ut num. 156., 157., & 164.
- 134 Socius ob non collatam promissam quantitatem tenetur erga Confocio ad interesse lucri cessantis.
- 135 Secus est, si ab eisdem scientibus facti cum eo conventum de utilium aequalitate, & n. 136.
- 137 Consensisse enim, ii dicuntur, & quod interesse ejusmodi sibi praedicasse.
- 138 Cum taciturnitate ubi alius concurret alius, praesumitur consensus etiam in praedictis libris.
- 139 Sociale pactum respiciens unum capitale non censetur alterum respicere in eodem pacto non expressum.
- 140 Pacto speciali, deficiente circa accessorium, regulandum id non est juxta principale, nisi eodem cum eo ratio concurret, & num. 141., 142., & 143.
- 144 Sociale pactum quod unum capitale, ut possit ad alterum non expressum referri, debent in isto illius conditiones praesupponi, & n. 175.
- 145 Sociorum voluntas, ubi pacti sunt de aequalitate utilium, intelligenda est, quatenus aequales partes fiant collatae.
- 147 Inter Socios inaequaliter Capitalia conferentes irritum non est pactum aequalis utilium divisionis, quando eadem sit aequaliter in fine societatis repartienda, & n. 148.
- Secus quando eorum rescriptio integrè sit facienda cuique consenti, n. 150., & 155.
- 148 Inter Socios cum inaequalia ponantur capitula, in fine tamen Societatis dividenda, ea dicuntur communicari.
- 149 Quodque plus contribuitur, donari censetur.
- 152 Inter Socios capitalia non censentur posita, nisi aequaliter partienda in fine societatis, si ante eorum conventionem augendi integrum capitale pro aequali rate.
- 153 Inter Socios non praesumitur donatio, si ex eorum mente remanet exclusa.
- 156 Inter Socios inaequaliter contribuentes pactum de aequali utilium divisione, non sustinetur ex praesumpta donatione.
- 157 Nisi hoc volent elici ex illa Societatem praecedente, & num. 162.
- 158 Usura excluditur, si ante donationem, & n. 159.
- 160 Inter Socios diversa est donatio in capitulis à donatione in lucro.
- 161 Quia in capitali donatio praecedit in lucro cum ipsa committitur.
- 162 Inter Socios donatio si praecedat Societatem, ipsam non tangit.
- 163 At simul cum ipsa esse non potest.
- 164 Inter Socios scientia inaequalis contributionis per unum facta quod tollet iniquitatem pacti de aequaliter dividendo, procedit, ubi inaequalitas magna non sit, & num. 176.

- 166 *Inter Socios pōlla inaequalia tunc sustinentur, quando notabilis non adeſt differentia, vel alter maiorem partem contulit industria, aut pecunia.*
- 167 *Aliis bonā fide Societas iniūta non dicitur.*
- 168 *Hacque opinio uti verior, ac iustior, eſt tenenda.*
- 169 *Inter Socios aequē irrita ſunt pōlla de inaequali utilium diſiſione, ubi aequaliter, ac de aequali, ubi inaequaliter contributio ſcita eſt.*
- 173 *Inter Socios pōlla inaequalia irritantur, ſi ſimo etiam contracta remanente, & c. 174.*
- 177 *Inter duos Socios, quorum alter pecuniam, alter operam praſtiterit, non reprobatuſ aequalis utilium diſiſio, & num. 179.*
- 180 *Socius ponens operam vult intereſſe conſequi ad Conſocium, qui promiſſam quantitatem non contulerit.*
- 181 *Socium participare de lucro capitalis, non ab eo, ſed à conſociis adaucti, iniquum eſt.*
- 183 *Ad Socium operam ponentem, cuius pecunia ſit capitale adauctum, non vero ad Conſocium pecuniam conſeruentem augmenti lucrum pertinet.*
- 184 *Procedit, ſive conſocius ſciuerit ſole augmentum, ſive ignorarit.*
- 186 *Societas ſuapte natura bonam in ſummo gradu fidem requirit.*
- 187 *Inter Socios, qui plus pecuniae contulit, minus non debet accipere.*

TABERNAM cum capitali pannorum, aliarumque mercium conſtantium ſummam ſcutorum 28333. unā cum ſuo avviamento DD. de Severolis anno 1704. conducerant ad novenniū à DD. de Carolis prò annua reſponſione ſcutorum quinque pro quolibet centenariio ſolvenda de ſemelti in ſemelti, & cum obligatione reſtituendi in fine novenniū totum capitale praedictum in pecunia numerata juxta modum, & formam in iſtrumento locationis conventam ſub fidejuſſione in ſolidum D. Letii de Letiis, quem dd. DD. de Severolis indemnem relevare promiſerunt; quoniam verò negotium hoc expletum fuerat cum conſenſu, & approbatione tam d. D. Letii, quàm etiam DD. de Fabiis, qui una ſimul cum dd. Severolis partem aequalem in illo habere, & commodum, atque incommodum aequaliter prò rata ſentire debebant, idcirco dicti Socii ſtatuērunt augere d. Capitale in ſcutis 9000., factā nimirum ab unoquoque collatione ſcutorum trium miſſum, licet poſtea D. Letius nonniſi ſcuta 1000., alii autem duo Socii ſinguli ſcuta 4000. contribuendiſ dicantur. Elapſis verò quatuor annis, anno nempe 1708. praedicti omnes Socii agnoscendo bonam fidem publico iſtrumento declararunt, negotium hoc ad ipſos aequaliter pertinere, & inter eos ſuper illo initam eſſe ſocietatem, in qua uniuſque prò aequali participes eſſe debebat lucri, & damni inde obventuri, proptereaque conveniēnt relevationem promiſſam prò tota ſumma à DD. de Severolis dicto D. Letio prò fidejuſſione ab eo

facta favore DD. de Roncallis reſtringendam, eſſe ad ratas ſpectantes ad dd. DD. de Gregoriis, & de Porſiris, quorum uniuſque prò portione ſua illum relevare teneretur, interea negotium ſemper adminiſtratum fuit à ſolis Severolis, quorum dumtaxat nomine inſcribebatur. Cumque, expirato novennio, DD. de Fabiis renuerint in ſocietate continare, Letii verò, & Severolis coactionem renovaverint prò alio novennio, diſſolutā idcirco prima ſocietate, dum agebatur de diſiſione utilium, quae in conſpectu ſumma reperta fuerunt, plures inter dd. Socios ortae ſunt controverſiae, propter quas dicta diſiſio noudum perfici valuit.

Domini namque de Severolis, qui negotium adminiſtrarunt, primo loco contendunt ob labores, operaque praſtatis in tali adminiſtratione ipſis veluti praecipuum, &, ut dicitur, per antiparte deberi ratam utilium ad rationem ſcutorum 25. prò centenariio, & deinde reliqua proportionabiliter inter Socios eſſe dividenda; è contra verò alii duo Socii, nonniſi congruum ſalarium prò dicta adminiſtratione illis debitum eſſe ſuſtinent. Secundo loco DD. de Letiis tamquam fidejuſſores mercedem aliquam petunt pro bujuſmodi fidejuſſione ratione periculi, cui expoſiti fuerunt; & tertio demum DD. de Fabiis, & de Severolis obtinent, utilia provenientia ex augmento non eſſe aequaliter dividenda cum dd. DD. Letiis, ſed prò rata ab uno quoque in dicto augmento contributa, adeout cum DD. Letiis non contulerint, niſi ſcuta 1000., ipſi verò ſcuta 4000. pro quolibet, illi tantum debeatur quinta pars eorundem utilium, reliqua verò inter ipſos aequaliter ſint dividenda; vice autem verſa DD. de Letiis ſuſtinent, ipſis deberi ſcuti, & aliis integram tertiam partem eorundem utilium, tria igitur dubia mihi examinanda, & prout juriſ eſſe cenſuerim, reſolvenda proponuntur ſcilicet.

Primum, An Socio adminiſtranti competat ſalarium, vel aliqua major pars utilium, & hæc in qua ſumma ſit ſtatuenda.

Secundum, An, & quæ merces fidejuſſori debeatur.

Et Tertium, Quomodo inter Socios utilia augmenti ſint dividenda.

Rem autem ordiēdo à primo, videbatur, Socium adminiſtrantem Bonā Societatis, utpotè plus operarum, & laborum in illa impendentem, conſequi debere mercedem ſeparatam à lucro cum aliis communicando, per *Text. in leg. ſi ſocietatem mecum 6. ff. prò ſocio*, ubi diſpoſitum habetur, quod ille, qui plus ponit in ſocietate, vel opere, vel pecunie, plus habere debeat, ſed in contrarium urget alter *Textus in leg. ſi fratres 32. §. Si quis ex ſociis ff. eod. tit. it. loquens = Si quis ex Sociis propter ſocietatem profectus ſit (veluti ad merces emendas) eos dumtaxat ſumptus Societatis imputabile, qui in eam rem impenſi ſunt =*, per quem ſane *Textum* utentem diſtinctione illā taxativā dumtaxat, quæ omnia alia, præter expenſas de proprio factas, excludit, & conſequenter etiam ſalarium *Zach. de ſalar. queſt.*

3 *quest. 51. num. 58. & 59.* Doctores magis communiter censent, nullum salarium, seu mercedem competere Socio pro labore, & industria in administratione adhibita; is enim animo potius socii, quam mercenario operam præstitisse videtur, proindeque si commune negotium gerendo, proprium etiam gessisse dicitur, utique salarium illi non competit, quod iis tanquam regulariter debetur, qui aliena negotia gerunt, non sua, ut has, aliasque rationes asserendo, antiquioribus relatis, docuerunt *Mench. conf. 299. num. 13. Pet. de Ubold. in tract. de dub. fratrib. part. 6. num. 3. & 27. Card. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 14. num. 46. Michiel. de fratrib. part. 3. cap. 44. num. 13. & seq. Grauat. theorem. 12. Zacc. de salar. quest. 51. num. 57. & seqq. Rot. post ipsam decis. 46. num. 10. & coram Seraphin. decis. 1368. num. 2.*

10 At, licet Socius certum salarium, seu distinctam mercedem ex sua industria, & labore consequi non debeat, quia id in iure cautum non reperitur, teste *Roman. conf. 168. num. 6.*, & socialis contractus natura, ex mox dictis, non bene convenire videtur, verius tamen videtur in præmium ejusdem laboris illi deberi majorem partem lucri, & quædam, nè contrà æqui, bonique rationem ex æquo Socius esse videatur, qui plus aliis industriz, & operæ Societati contribuit; plerumque enim tanta est industriz Socii, ut plus Societati conferat, quam pecunia, juxta *Text. in leg. si non fuerint 29. ff. pro socio*, quem in his terminis sequuntur *Roman. d. conf. 168. num. 6. Corn. conf. 243. ad fin. lib. 1. conf. 233. post princip. & conf. 311. col. 2. lib. 3. & conf. 58. num. 2. lib. 4. Mench. conf. 218. num. 30. Nott. conf. 376. num. 6. Card. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 14. num. 48. Zacc. de salar. quest. 51. num. 60.*, idque etiam confirmatur ex supracitata lege si societatem mecum 6. ff. eodem, verbis illis: *Conveniens est Viri boni arbitrio, ut non utique ex æquo partibus socii sumas, veluti si alter plus operæ, industriz, pecunia in societatem collatus sit*, proindeque ex sententia Jurisconsulti quanta esse debeat ista major pars, relinquatur arbitrio boni Viri rationem habituri qualitatibus operis, & industriz personæ *Zacc. de salar. d. quest. 51. num. 61.*

11 Nilque turbat, quod in instrumento recognitionis bonæ fidei celebrato anno 1704, nullâ habita ratione dictæ administrationis inter dd. Socios, conventum fuerit, utilia esse æqualiter dividenda, conventio namque isthæc intelligi debet de æqualitate proportionis, non quantitatibus, itaut unusquisque eam partem ferat, quæ proportionis ejusdem collationi respondeat *Corn. conf. 216. num. 1. lib. 4. Pet. de Ubold. de dub. fratrib. part. 4. num. 11. Card. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 14. num. 35.*, ideoque cum Socius administrans plus operæ in societate contulerit, plus etiam lucri consequi debet *d. leg. si societatem mecum & leg. quid enim ff. pro socio, Pet. de Ubold. loc. mox citat.*, enim verò sola opera, & industriz tantum plerumque valet, ut plus Societati conferat, quam pecunia *d. leg. si De Contract.*

non fuerint 29. ff. eodem, alioquin pactum iniquum esset, & veloti contrà naturam societatis minimè sustineretur *Puzos. in leg. si posita de pecora num. 37. Cod. de poss. Covar. varior. res. fol. lib. 3. cap. 2. num. 3. verif. tertio ex hoc dubio redditur*; præsertim habito respectu ad gravius damnum, quod Socius iste magis induritur, & ei administrationi incumbens sensisset, si res socialis male celsisset, nam, ultra damnum capitalis commune cum aliis Sociis, subiisset etiam illud amissionis operarum, quamobrem æquum est, ut majus etiam lucrum pro d. administratione percipiat, cum utriusque, scilicet tam lucri, quam damni pars ratio esse debeat, adeo ut pro ea rata, quâ quis subijcitur damno, seu periculo damni, pro ea sentiat emolumentum *leg. cum duobus 5. Quidam fenerator ff. pro socio, Alexand. conf. 131. num. 3. lib. 5. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 5. num. 4. Pet. de Ubold. de dub. fratrib. part. 4. quest. 11. Cotta de ration. rat. quest. 48. num. 6.*

Quamquam verò hæc plurimum valere videantur favore consocii industriz, operamque suam in societatem conferentis, nihilominus minus plurimum apud me urget pactum illud dicto instrumento adjectum = *che ciascheduno di esse Parti per rata eguale deve stare ad ogni commodato, & incommodo, utile, e danno del medesimo affetto* = cum enim dictum instrumentum celebratum fuerit post administrationem jam per quatuor annos dictum negotium à DD. de Severolis, profecto li Socii, qui rem hanc tempore celebrationis dicti instrumenti ignorare non poterant, nullâ habita ratione talis administrationis, pro æquali rata lucrum, & damnum unicuique adscribendum esse duxerunt, videtur istiusmodi conventionem expresse statuisse voluisse, ut nullam lucri partem ratione susceptæ administrationis dd. DD. de Severolis consequi possent, sed in divisione partes forent æquales, licet inæqualis fuerit contributio, quemadmodum fieri posse tradunt *Corn. conf. 187. num. 6. conf. 266. num. 2. lib. 3. & conf. 310. num. 7. lib. 4. Craves. conf. 173. num. 1. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 17.*, hac autem posita expressâ conventionem æqualis lucrorum distributionis inter consocios faciendæ ab eisdem voluit, non applicarentur auctoritates in Superiori s. allegatæ, utpotè loquentes in casu, quo nihil expresse conventum fuerit quoad similem lucrorum divisionem faciendam, hoc namque casu recte inquirunt, damna, & compendia æqualia intelligenda esse, æqualitate tamen proportionis, ut ille, qui plus posuit operæ, industriz, vel pecuniz, plus arbitrio boni Viri consequatur, at si aliud inter Socios actum, conventumque fuerit, tunc alia Juris ratio sequenda, quippe quando Socii nolunt dividere æqualiter, sed unus vult percipere majorem portionem, quam alter, id facere non prohibentur, modò id verbis exprimitur per *Text. in d. leg. si non fuerint, Pet. de Ubold. de dub. fratrib. part. 4. num. 10. & seq.*; quamobrem si conveniunt, porciones inter eos esse æqualiter faciendas, tamen si ali-

qua vel in capitalium, vel in operarum collatione inaequalitas intercelleret, utique conventio isthac servanda est, & portiones fieri debent
 35 aequales aequalitate quantitatis, prout ipsi intellexisse censentur, quoties de alia aequalitate loquutos fuisse non constat *Petr. de Vbold. de dub. frat. d. part. 4. num. 8. in fin. secund. quaest. & num. 10.*, & licet pactum huiusmodi, etiam expresse aequalitatis distributionis inter Socios, qui inaequaliter contulerunt, tamquam iniuriam,
 37 & naturae Societatis repugnans, improbetur à *Purpurat.*, & *Cucarn.* locis supra citatis: nihilominus sustineri posse videbatur in hypothesei propter scientiam certam, & indubiam, quam Praesentes habebant dictae administrationis gestae ab illis de Gregoriis, itaut iidem decepti nullo pacto dici possint, sed videantur potius operam gratis impendere voluisse, quo casu voluntas Socii, qui potuit liberalitatem conferre, tollit iniquitatem pacti, ut bene in proposito considerant *Corn. conf. 266. num. 2. post med. lib. 3.*, *Montic. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 19.*

Verum quia Doctores predicti fundantur in praesumpta liberalitate Socii, cui haud tuto insisteri posse mihi videtur, maxime cum agatur de re magni momenti, nec minus inter Fratres, inter quos facilius donatio, & liberalitas praesumitur, ideoque valde dubitari possit de validitate dicti pacti, per ea, quae tradunt *Grovetta conf. 173. num. 1. vers. sed tamen patet, Gratian. discept. 768. num. 35.*, *Montic. de tacit. loc. mox citat.*, *Fatic. de societ. cap. 17. num. 41. & 43.*, ubi, quod donatio intelligi potest ante contrariam societatem, focus vero post, quia naturae Societatis repugnat, in hac dubietate ut res alio modo ad aequitatem redigatur, iuxta id, quod exigit lex, & natura Societatis, censent tali casu Socio administranti saltem constitutum esse congruum salarium, quod & illi ultro debitum referunt alii Socii, & super quo nullum
 49 ei praedictum inferre valuit pactum praedictum, quod utpote respiciens utilia Societatis, salarium, quod inter expensas consummeratur,
 50 minime comprehendit: licet enim regulariter Socius operam suam impendens in re, & negotii communi salarium petere non possit ex iuribus supra citatis, fallit tamen, si aequitas aliud exposcit, & arbitrium boni Viri, in quo maxime Societas versatur, id suadeat, praesertim vero, si consuetudo Regionis esset, ut salarium debeatur illi, qui onus administrationis suscepit, tunc enim, etiam non attentâ contrariâ Juris dispositione, illud etiam non expresse conventum,
 56 omnino deberetur, quia cum consuetudo supponitur, eadem intelligitur in conventionem deducta: pro expresse enim habetur id, quod
 57 consuetum est fieri *Corn. conf. 116. num. 1. & 2. & num. 3. lib. 4.*, *Petr. de Vbold. de dub. fratrib. part. 6. num. 27.*, *Montic. de tacit. lib. 6. tit. 14. num. 49.*, *Rot. Jaenen. decis. 16. num. 15.*

Coaeludendum itaque censentur cum *Corneco d. conf. 116. num. 4. in fin. lib. 4.*, loquente his verbis: *quod debet condigni satisfieri Socio administranti pro opera, & industria, & pericula ad-*

ministratiois suscepta, vel quia ei constituitur per Societatem solutum, & condignum salarium, vel quia sibi attribuitur maior pars lucri correspondens ad id, quod merentur ejus opera, & industria, & periculi susceptio, qua via tandem in idem recidunt, ne alius resuleret iniqua Societas, & iniquum, & forte inordinatum patium, quod nec transiret sine scrupulo conscientia, quia est sententia Theologorum, quod ubicunque in contraria Societatis unius Socii conditio est melior, & alterius Socii conditio deterior, Societas non transiret sine scrupulo conscientia, & sine peccato propter specialem naturam Societatis. Idemque sentire videtur *Patin. conf. 146. num. 3.*, & *conf. 153. num. 52.*, *Coff. de ration. rat. quaest. 225. num. 3. & 4.*, ubi, tamen si de mercede nihil conventum esset, *Tafib. lit. 5. conclus. 287. num. 75.* & *concl. 304. num. 21.*

Expeditus à primo dubio, progredior ad secundum, in quo quaeritur, an, & quae merces fideiussori debeatur, in hac autem quaestione etiam non desint nimium rigorosi censesores, quos refert *Leotard. de usur. quaest. 23. num. 31.*, uegantes, Fideiussoribus licere lucrum aliquod capere pro mercede fideiussionis, eo quod officium illud gratuito, & ex charitate impartiri illi debeat: si nihilominus contraria sententia magis recepta, & communis est, dummodo praemium seu merces iusta, & moderata sit, & commensurata periculo, cui fideiussor se exponit, cum alioquin, si nullum periculum adesset, citra usuram quidquam percipi non posset ex communi Theologorum, Canonistarum, aliorumque Doctorum sententia, de qua apud *Borden. collat. legal. 31. num. 16. lib. 1.*, *Cancer. varior. resol. part. 2. cap. 5. num. 118.*, *Leotard. de usur. quaest. 23. num. 32. & seqq.*, *Montic. de tacit. lib. 6. tit. 6. num. 8.*, *Cerd. de Luc. de usur. disc. 4. num. 8.*, *Palm. nep. alleg. 15. num. 6.*, & *seqq.* & *alleg. 16. num. 4.*, *Aufald. de commerc. & mercat. disc. 98. num. 54.* & *seq.*, *Rot. curiam Ludovici. decif. 76.*, ibique *Adden. num. 4. & 10.*, & *decif. 161. num. 1. & 9.*, *post Zacch. de solar. decif. 19. num. 9. & seqq.*, & *num. 17. & decif. 27. num. 4.*

Quae merces, seu provisio regulariter constitui solet in scutis duobus pro quolibet centenario, praesertim de stylo mercatorum comprobato in *dict. decif. 161. num. 2. coram Ludovici. dec. 19. num. 6. post Zacch. de solar. & decif. 121. num. 5. part. 2. rec.*, cuius etiam usus vigore similis merces inter mercatores perfolvit, tamen si principalis Debitor sit idoneus, eâ ratione, quia semper fideiussori periculum imminere videtur, ut notat *Curd. Montic. de tacit. lib. 6. tit. 2. num. 2.*, *Leotard. de usur. quaest. 23. num. 38.*, *Rot. dict. decif. 19. num. 17. post Zacch. de solar.*, ut verò tutius procedatur in hypothesei, crederem, quod, nisi aliud Consuetudo, vel statutum particulare deficiat, nihil certum pro huiusmodi promissione assignari possit, sed totum regulari debeat iuxta qualitatem periculi à fideiussore suscepti, ut firmiter *Leotard. de usur. quaest. 23. num. 34. & 38.*, *Borden. collat. legal. 31. num. 8. & seqq. lib. 1.*, ubi de Socio allecurante capitale,

le, *Card. de Luc. de camb. disc. 2. num. 15. & 16., Angel. de commerc. & mercat. disc. 98. au. 17., Rot. d. decif. 161. num. 4. coram Ludovif.*, ibique *Adden. num. 9. in fine decif. 19. num. 10. post Zucch. de falar.*, & *decif. 139. num. 3. part. 3. rec.*, quod quidem periculum, & sane maximum hic adfuit non dubitatur, dum constat, Patrimonium DD. de Severolis prius impar fuisse ad sustinendam illorum obligationem, qua de causa DD. de Letiis fideiufiores à celebratione plurimum contractuum interdicti remanserunt.

- Et hinc parvi refert, quod eisdem DD. de Letiis promissa fuerit relevatio, quia nihil ipis profuturum erat huiusmodi promissio, quoties reverà DD. de Severolis idonei non erant, atque etiam quia dicta promissio illos non eximibat à periculo, cui eorum Bona subijciebantur vigore fideiufionis, eisdemque non liberabat ab eadem saltem communi iactura, quam *Chilo* unus ex septem Gracia sapientibus, Fideiufiori nunquam deesse clamabat, quod nimirum male subfautià suà uti dicitur *Driff. conclus. 151. nu. 25. vers. fecit igitur*, impossibile reputans, Fideiufiorem nullum periculum subiturum *Rota. coram Gregor. decif. 333. num. 2. & post Zucch. de falar. decif. 19. num. 15. & seqq.* Ut etiam obesse nequit, quod ulla præcefferit dicte mercedis conventio, illa namque, etsi minime conventa fuerit, debetur, præcipue quando stylus, & consuetudo concurrunt *Rot. dicit. decif. 19. num. 1. & 19. post Zucch. de falar.*, quæ licet loquatur de Mercatoribus ita præficere solitis, bene tamen applicari posse videtur etiam nostre hypothæsi, quia naturæ negotii maxime conveniens erat huiusmodi provisio, ex quo siue illa non ita facile inveniri potuisset, qui tanto periculo Bona sua exponere voluisset *Rot. decif. 679. sub num. 1. part. 1. divers. & decif. 27. num. 3. & 4. post Zucch. de falar.* Et demum nihil turbat memorata conventio divisionis utilium, pro æqualitate inter socios facta in Instrumeto recognitionis bonæ fidei, quia merces, seu provisio Fideiufiori debita inter expensas recensetur, & ideo non venit sub divisione utilium, quæ non intelliguntur, nisi deductis expensis
- 82 *Bald. in leg. 1. num. 9. Cod. pro Socio Mantie de tacit. lib. 6. tit. 20. num. 43., Angel. de Periculis de societ. part. 1. num. 16., Felic. de societ. cap. 20. num. 1., Rota Jaenen. decif. 48. in fin.*

- His plenè coniectum videri posset secundum Dubium, sed quia hoc usque deductis intellectus non acquiescit, tutius existimo in contrarium sententiam ahire: licet enim vera sit opinio, quæ traditur, Fideiufiorem posse aliquid accipere in præmium Fideiufionis ob periculum, cui subijcitur, id tamen intelligitur ad exclusionem usure, ut nempe, citrà illam, aliquid recipere valeat, dummodò vel à sponte doctibus inveniat, vel in conventionem specialiter deductum fuerit, nemo enim gratis officium.
- 83 huiusmodi ex se admodum periculosum impendere tenetur, ad tradita *per Sord. cons. 306. per tot.* non autem, quod in potestate Fideiufioris sit semper, & quoadocumque pro mercede,

agere, illamque etiam non conventam, & invitâ parte, ab officio Iudicis implorare, cum certa sit Juris regula, salarium non conventum, non deberi, ut per *Text. in leg. 1. ff. var. & ex traordin. cognit. leg. 1. & leg. salarium Cod. mandati leg. qui mutus 5. Salarium ff. eodem*, innumeris penè congestis probat *Zucch. de falar. qu. 102. num. 2., Rot. decif. 400. num. 1. coram Cavalier. decif. 256. num. 2. coram Coccin. & dec. 259. num. 20. coram Duran. & alibi passim*; quæ quidem, regula etfi pluribus limitationibus obnoxia reperiatur, & præsertim quando vigeret consuetudo solvendi salarium, etiam non conventum, cui Contrahentes se conformare voluisse censentur, ex latè notatis per *Zucch. de falar. dicit. quest. 102. num. 16. & seqq.*, attamen hæc applicari minimè posse videntur casui nostro, cum potius in contrarium concurrant præsumptiones, & conjecturæ suadentes, Fideiufiorem gratis, & absque ulla mercede fideiuberare voluisse, in quibus terminis, etiam si prædicta consuetudo solvendi salarium adfuit, de qua exteroquin nullo pacto docetur, attendi non deberet *Zucch. dicit. quest. 102. num. 20. & seqq.*

Conjecturæ autem, & præsumptiones excludentes animum recipiendi mercedem pro fideiufione resultant tum ex eo, quod non constat, talem Fideiufiorem fuisse solum in hanc causam aliquid accipere, plenè *Zucch. de falar. dicit. quest. 102. num. 13. & seqq.*, tum ex eo, quod per plures annos, & quousque duravit societas, semper tacuit, & nunquam bujusmodi prætenfionem excitavit, nec aliquid pro mercede consequutus fuit, idem *Zucch. de falar. dicit. quest. 102. num. 29. & seqq., Rota coram Mantie. decif. 266. num. 1. coram Pen. decif. 138. num. 3. coram Seraphin. decif. 849. num. 4. coram Cavalier. decif. 400. num. 5. in rec. decif. 310. num. 4. in fine. part. 3.*, tum demum inspectâ qualitate officii, quod tale est, ut regulariter, & ex consuetudine absque ulla mercede, sive salario exerceatur *Zucch. dicit. quest. 102. num. 32. & seqq.*, quæ conjecturæ, & præsumptiones, quamvis factis non essent ad effectum ostendendi clarum, & perspicuum voluntatem fideiuberandi gratis, & absque ulla ipse mercedis, exuberarent saltem, ad hoc ut recedi non valeat à communi illa, & principali regula, quæ ex supradictis edocemur, salarium non conventum non deberi, cui illandum est, si de limitatione non doceatur.

Nec obstant auctoritates suprà in contrarium allegatæ, & præsertim *Rota de if. 19. & 27. post Zucch. de falar.*, quia pleiæque loquantur in terminis expressæ conventionis, vel saltem tacite desumptæ ex solito, & consuetudine solvendi salarium, aliæ verò quæstionem agunt inter Mercatores, inter quos de stylo bujusmodi merces, tamen non conventa, persolveri solet, prout in dictis decisionibus post *Zucch. de falar.* res erat de Mercatoribus, & præterea constabat de mente, & voluntate Contrahentium solvendi Fideiufiori provisiones, quæ in casu nostro ex supradictis excludi videtur, undè cum hic

expresſa conventio deſideretur, tacita non apparet, & demum non agatur inter Mercatores, quippe una mercatio non facit mercato-
 100 rem, niſi ſit deſcriptus in matricula, ut inquit
 101 *Bald. in rubr. Cod. de conſtitut. pecun. in fin. & in leg. legat. ſervit. ff. de legat. 3. Petr. de Ubal. de duob. fratrib. part. 5. num. 34.* dicendum vi-
 detur, nullam mercedem pro fidejuſſione deberi, quia præciſe à caſibus ſupradictis, nulla, quam viderim, auctoritas firmat, compe-
 102 tere fidejuſſori ſolanum, tametſi non conventum, ideoque ſtandum eſt regulæ.

Jam verò abſolutis primo, & ſecundo Dubio, ſuperſeſt tertium, & poſtremum reſpiciens modum dividendi inter ſocios utilia augmenti, pro cujus ſanè Dubii reſolutione juvat præmit-
 103 tere, quod, licet regulariter inter ſocios lucrum, & damnum debeat eſſe commune, &
*zale Spad. conf. 396. num. 1. tom. 1. Mell. obſerv. forenſ. 55. num. 35. Rocc. diſput. Jur. cap. 99. num. 5. Anſald. de commerc. & merc. diſc. 98. num. 31. Felic. de ſocietat. cap. 9. num. 22. & ſeq. Rot. Ferrariae. apud Leoncill. deciſ. 65. nu. 5. Rot. deciſ. 826. num. 14. coram Emerio Juv. & in Romana Immiſſionis 15. Junii 1716. S. Quo-
 104 verò coram Ravennate de Gamachet; Attamen, ſicuti non repugnat ſocietati, quod adit inæqualitas collationis capitalium, adeo ut unus ex ſociis capitale majoris, alter verò minoris valoris, ipſo capitali inſpecto, contribuatur, ut ad-
 105 vertit Beruſ. conf. 161. num. 24. lib. 1. Anſald. de commerc. & mercat. diſc. 53. num. 12. & ſeq. Franc. Mart. deciſ. 887. num. 9. part. 1. Rota deciſ. 221. nu. 10. part. 2. ſec. Ità lucrum, & damnum tali caſu debet proportionabiliter dividi,*

habito nimirum reſpectu ad partes per unumquemque ſocium collatas ad Text. in leg. ſi non fuerint ff. pro ſocio, Gratian. diſcept. 62. 2. num. 2. & ſeq. & diſcept. 768. num. 25. 29. 32. & ſeq. Mareſcot. variet. reſolut. lib. 2. cap. 146. num. 1. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 4. ex num. 13. ad 30. Anſald. de commerc. & mercat. diſc. 53. nu. 20. Rot. deciſ. 58. num. 16. & ſeq. part. 15. rec. & admiſſum ſuit in Romana Immiſſionis 15. Junii 1716. S. Quo verò verſ. contraria verò coram de Gamachet, quo ſit, ut illi, qui plus ſortis poſuit, quam alius, in diſpoſitione debeatur major pars lucri, pro rata nempe capitalis ex eodem Text. in leg. ſi non fuerint ff. pro Socio, Riminald. Juv. conf. 280. in fin. Decian. conf. 39. num. 15. lib. 1. & conf. 80. num. 4. lib. 5. Felic. de ſocietat. cap. 15. num. 44. Coſta de ration. rat. quaſt. 235. num. 5. Michelor. de Fratrib. part. 2. cap. 7. num. 8. Thom. deſ. March. 128. num. 13. & vice autem verſa Socius, qui non poſuit capitale, vel induſtriam promiſſam, nequit pro rata deſiciente lucrum expetere Rot. Anſald. de commerc. & merc. diſc. 74. num. 9.

Quibus conſtitutis regulis, huic poſtremo Dubio reſpondendum videretur, diviſionem utilium augmenti non eſſe æqualiter faciendam inter Socios, ſed proportionabiliter, & pro rata capitalis ab unoquoque poſiti, qua de re, cum ex Codice rationum, libro videlicet ma-

giſtrali dictæ ſocietatis, cui fidem præſtari
 109 mandat ſtatutum Fulginei lib. 1. rubr. 18. & quem etiam de Jure inter Socios plene probare,
 110 quamvis conſcriptus ſit ab uno tantum ex ipſis,
 111 modò tamen vel negotiationi præpoſitus ſit vel ſaltem, aliis ſcientibus, & patientibus, id egerit,
 112 tradunt Ruin. conf. 101. num. 13. & ſeq. lib. 1. Alexand. conf. 186. lib. 2. Pax. Jordan. elucbrat. tom. 3. lib. 14. tit. 20. num. 95. Felic. de Societat. cap. 38. num. 14. cum ſeqq. Cravet. de antiquit. temp. part. 1. limit. 9. num. 55. & ſeqq. Rot. Jannœ. deciſ. 173. nu. 5. Cum, inquam, ex dicto Codice conſtet, pro æquali rata Socios huiusmodi augmentum minime contribuiffe, ſed
 113 DD. de Letiſ poſuiſſe ſolum ſcuta 1000. alios verò duos ſcuta 4000. pro quolibet, juxta augmenti contribui quantitatem utilia inter ipſos dividenda erunt.

At nihilominus utilia, de quibus agitur, dici poſſe videtur eſſe æqualiter dividenda, nullà habità ratione majoris augmenti, quod duo ex
 114 Sociis contuliſſe dicuntur, vel quia id ex ſupranotato libro magiſtrali ſufficiens non probatur, vel quia, tametſi probaretur, non afficeret. Et quidem non probatur dicta inæqualis contributio ex libro magiſtrali, quia ille reſpectu dicti augmenti non continet omnes partitiſ
 115 diſtinctione, & cum die, & anno, ſicuti habentur in altero libro ex diurno exitu, & introitu nuncupato = *Giornale* =, in quo varix referuntur partite ſolutionum ſactarum à dictis duobus Sociis in cauſam dicti augmenti ſub pluribus, & diverſis diebus, & quidem non ab initio ſocietatis, ſed multos poſt annos, quæ omnes partite in libro magiſtrali ſub una tantum die continentur, ideoque, ſi liber magiſtralis eſt
 117 relativus ad alium, qui dicitur *Giornale*, & ſine illo regulariter non attenditur, nec probat Gen. de ſcriptur. privar. lib. 5. tit. de Giornale, ſeu Libro Diario num. 1. & 6. Cyriac. contr. 544. num. 10. & 11. Anſald. de commerc. & mercat. diſc. general. num. 154. Rot. deciſ. 115. num. 3. 4. & 7. part. 17. rec. 1 multo minus probabit, & attendendus erit, quando, prout in hypotheſi, ab illo manifeſte diſcordat, & partite eo modo, ſed in eo deſcriptæ ſunt, fideliter non reſert, quo omittit peculiarem adnotationem diei, ſub qua facta ſunt ſingularum ſolutio, & quæ
 119 neceſſario requiritur ad hoc ut idem liber fidem mereatur, & probet; bene Alciat. reſp. 64. tom. 3. lib. 6. Maſcard. de probat. concluſ. 976. num. 66. & Pax Jordan. elucbrat. tom. 3. lib. 14. tit. 20. num. 12. Caidopop. quaſt. 441. num. 4. Rot. Jannœ. deciſ. 173. nu. 12. & plurib. ſeqq. & conſert Rot. deciſ. 212. num. 2. & 3. coram bu. mo. Emerio Juv. cum aliquo præſumatur dolo conſectus Ancaran. conf. 316. Angel. conf. 277. Rota Jannœ. dict. deciſ. 173. num. 14. & conſequenter ei deſerendum non eſt eo, quod dubitare couingat de legalitate ſcribentium, Ro-
 120 land. conf. 92. num. 6. lib. 3. Gen. de libr. mercator. num. 48. & ſeq. Cenciol. ad ſtatut. Guggiani. lib. 2. rubr. 74. num. 4. Sarr. deciſ. 199. num. 15. quomobrem nemo non videt, quod, etiamſi ta-
 11

li casu morem gerendo dictis duobus Sociis, qui maiorem augmenti partem contulisse inquit, plena fides prestari vellet illi alteri Libro dicto *Giornale* ad summum dicti posset utilia dicti augmenti esse dividenda, servata iusta proportione, habito nimirum respectu ad ratas, & tempus, quo illa posset fuerunt, quemadmodum id dicto Libro descripta reperiuntur, numquam verò ab initio totam hanc maiorem partem utilium consequi illi posset, quippe deficeret capitale illorum productivum ab eis nondum positum, & adauctum, ut liquet ex partitis solutionum longè post, & diversis temporibus in dicto libro adnotatis.

Verum, quòd magis urget, etsi admitteretur, & probata dici posset maior illa contributio capitalium sub initio societatis ab ipsi facta, nihilominus, illa non curata, utilia dicti augmenti inter omnes essent aequaliter dividenda, ob eam potissimum rationem, quia nimirum tali pacto aequalis participationis lucri, & damni societas inter ipsos constituta fuit, ut liquet ex Instrumento recognitionis bonae fidei, quod quidem pactum omnino servandum est, ex regula, de qua in specie *Text. in leg. si non fuerint* 123 *29 ff. pro Socio, Felic. de sociat. cap. 39. n. 37.* etiam respectu augmenti, circa quod cum nihil specialiter dictum fuerit, regulandum esse intelligitur iusta conventionem factam de principali, bene *Menoch. conf. 121. num. 34., Petr. de Vobald. de duob. fratrib. part. 5. n. 23., Felic. de societat. cap. 15. sub num. 74. & seq., Coll. de ration. rat. quæst. 43. num. 7.* tibi imputare debent illi, qui maius augmentum posuerunt, cur apertius legem non dixerint, ut per *Text. in leg. veteribus ff. de pact. & leg. inter stipulantes l. 1. ff. de verbor. obligat., ad rem ibi persequitur Petr. de Vobald. loc. cit. citat.*

Nec pactum huiusmodi tali casu de iniquitate redargui valet eò, quod non congruat participus in societatem collatis, iuxta doctrinam *Purpurati in leg. si pascenda pecora num. 37. Cod. de post., Craver. variar. resol. lib. 3. cap. 2. num. 3. olim citat.*, quoties enim alii Socii nequeunt allegare ignorantiam dictæ inæqualis contributionis, sed de ea optimè sciunt, nihilominus pacisci voluerunt æqualem lucri distributionem, etiam inter eos, qui minus contulerunt, ut fieri posse tradunt *Corn. conf. 187. num. 6. conf. 266. num. 2. lib. 3., & conf. 310. num. 7. lib. 4., Cravet. conf. 173. num. 1., Cord. Mantica. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 17., Menoch. de arbit. cap. 125. num. 6.* prout certè evenit in casu nostro, in quo, post quatuor ferè annos à die initæ societatis, 129 ideoque tempore, quo jam inæqualis augmenti collatio præcellerat, omnes dicti Socii haud ignorantes rem ita gestam occasione celebrationis Instrumenti recognitionis bonæ fidei, in ea expressè convenerunt, utilium nempe divisionem pro æquali rata inter eos esse faciendam, cessat profectò in his terminis iniquitas pacti ex 130 aperta voluntate sociorum, qui decepti in hac re dici non possent, ideoque liberalitatem in 131 consocium exercere voluisse censentur, ut opti-

mè animadvertunt *Corn. in dist. leg. si pascenda num. 2., Purpurat. num. 30. & 31., Cod. de post., Roman. conf. 475. num. 4. & 6., Corn. conf. 266. num. 2. post mod. lib. 3., Mantica. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 19., Azor. iustit. moral. part. 3. lib. 9. cap. 8. vers. sexto quaritur, Nota cæram Baratt. dec. 234. num. 8.*

Imò verò hoc casu iste Socius nec etiam teneretur erga consocios ad illud interesse lucri cessantis, quod ceteroquin ob non collatam quantitatem promissam arbitrio boni Viri deberi tradunt *Petr. de Vobald. de duob. fratrib. part. 5. n. 22., Menoch. de arbit. cap. 125. num. 4., Mantica. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 38., Felic. de societat. cap. 15. num. 24. & num. 81., & seqq., Colla de ration. rat. quæst. 43. n. 8., Ansaldo. de commerc. & mercat. dist. 74. num. 10.* enim verò, quando illorum respectu nulla considerari potest reverentia, propter quam ab huiusmodi interesse petendo abstinere debuerint, & quando non solum tacuerunt, & ut debebant, protestati non fuerunt, quod alter Socius non posuerit in societate promissam quantitatem, sed ulterius expressè convenerunt de æquali distributione facienda, proculdubio consensisse dicuntur, & sibi præjudicasse quoad petitionem dicti interesse, nam ubi cum taciturnitate alius actus concurret, consensus præsumitur etiam in præjudicialibus, 132 ut in puncto docet *Felic. de sociat. cap. 15. num. 84. & 85.*

Verum enim verò, quamquam hæc plurimum urgere viderentur; nihilominus rem maturius examinando, & superius traditas Juris regulas ad concretum casum, de quo agitur, redigendo, nempe applicari videntur, quia pactum illud in Instrumento recognitionis bonæ fidei adjectum = *che ciascuno di esse parti per rata eguale deva stare ad ogni comodo, ed incomodo, utile, e danno del medesimo affitto* = litteraliter respiciere videtur divisionem lucri, & damni provenientis dumtaxat à capitali conducto, at non etiam illud capitalis adaucti, de quo conventio non loquitur, & licet, tamquam accessorium, quoties de eo nihil specialiter dictum fuit, veniat sub conventionem facta de principali, ex auctoritatibus supra relatis, id tamen procedit, quando inter unum, & alterum non militat diversa ratio, & conventio talia super principali bene congruit etiam accessorio ex 133 consensu apud *Theobor. axiom. Jur. lib. 1. cap. 8. axiom. 4. vers. limita 1., & infra post dist. cap. in anegeti inter limitationes §. 6. vers. = secus atque si in accessorie sit diversio separatæque ratio* = quod non verificatur in casu nostro, nam ideo talis conventio facta fuit respectu principalis, quia æquis partibus capitale conductum fuit, ut patet ex Instrumento recognitionis bonæ fidei, cum ergò respectu augmenti partes non fuerint æquales, vel dicendum est, pactum æqualis divisionis, utpotè restrictum ad lucrum, & damnum proveniens ex capitali conducto non afficere illud proveniens ex augmento, de quo agitur, quia non militat eadem ratio æqualis contributionis, vel si hoc quoque afficere dicatur, 134 ita

- 144 ita intelligi debet, ut officiat eo solum casu, quo partes augmenti juxta conventionem essent aequaliter collatae, haec enim verisimiliter esset debuit mens, & intentio Contrahentium, ac
- 145 tali modo Paciscentium, quatenus sub dicto pacto comprehendere voluerint etiam lucrum, & damnum ex augmento procedens; quod si res diversimode accipitur, pactum hujusmodi, tamquam naturae societatis repugnans, minimè sustineri posse videretur, ex alibi firmatis, quibus addo *Felic. de societ. cap. 17. num. 38.* & *segg.*, qui contrariam opinionem *Cornet.* & aliorum sustentium validitatem dicti pacti, eo tantum casu tenendam putat, quo scilicet ponatur capitalia inaequalia, ita tamen
- 147 men, quod aequaliter sint dividenda, si aderunt in fine societatis, cum enim tunc capitalia sint communicata, & illud plus à Socio
- 149 ponente donatum censetur, utique iustissimum erit pactum, quod lucrum pro aequali portione dividatur, secus verò si ponatur capitalia, quae cuique ponenti, si aderunt in fine societatis, in eadem quantitate erunt restituenda, hoc quippe casu pacitionem de inequali lucro percipiendo, seu de aequali lucro percipiendo, si sint inaequalia, nullo pacto valere absolute firmat ea ratione, quia lucrum quisque percipere debet pro ea parte, quam in societate habet; hoc autem secundum proculdubio magis congruere videtur nostrae hypothesei, dum non consistat, Socios, qui majus capitale posuerunt, illud communicare voluisse, & donare alteri Socio minus ponenti, adeo ut in fine societatis esset aequaliter dividendum, quia potius ille donandi animus ab initio aperte exclusi videtur
- 153 ex conventionem inter ipsos facta augendi capitale pro aequali rata; exclusus verò donatione, ab initio, & ante contractam societatem, deinde illa constante, praesumi non potest, quia donatio repugnat naturae societatis, ut in proposito advertit *Felic. de societ. dict. cap. 17. num. 41.* & *segg.*, ideoque dicendum est, quod si cui finitā societate capitalia, in eadem quantitate, in qua posita fuerunt, unicuique ex Sociis restitui debent, ita corruit pactum de aequali lucro
- 155 percipiendo, quod praesens à capitalium communicatione sustineri non potest, ex supradictis.
- Idque procedere videtur, etiam non attentā scientiā minoris contributionis, quam alii Socii habuisse dicuntur, quare apta censetur tollere iniquitatem huiusmodi pacti de aequaliter dividendo ob praesumptam donationem, juxta auctoritates supra allegatas; titulus enim donationis admittitur quidem, si contractum societatis praecedat, quia tunc prius res donatur, & deinde super re donata societas introducit, quod naturae societatis non repugnat, secus verò, si una simul cum societate donatio esse debeat, hoc enim fieri non potest, quod, constante societate, donatio contrahatur, obstat quippe *Tentus in leg. societas in fin. ff. pro Socio, & bene ad rem tradit Felic. de societ. dict. cap. 23. num. 41.* & 43., ubi ita loquitur *et item dicit*

admittitur fieri posse, quod si ponatur capitalia inaequalia in fine societatis aequaliter dividenda, lucrum sit communis pro medietate, quia illud plus à Socio ponente donatum censetur, similiter titulus donationis videtur posse sustineri, quod qui de lucro percipiat plusquam percipere non debet, cum si non excluditur donatio in capitali, neque, etiam in lucro excludi debeat; Inquam, in se haec certe vera sunt, & fieri possunt; sed dum agitur de voluntate sociorum circa societatem, ut eorum gestu vigore societatis sustineantur vigore donationis, sustineri non poterant, etiam usura excluditur stante donatione, sed non excluditur, ubi sine donatione contractus usurarius initus fuerit; potest etiam considerari differentia inter donationem in capitali, & donativum in lucro, quia in capitali donatio praecedit societatem, in lucro verò commiscetur cum ipsa societate, quod praecedat, non tangit societatem, quod verò cum ea sit ipsa non potest.

Præterea id, quod dicitur de scientia inaequalis contributionis, quod tollat iniquitatem pacti de aequaliter dividendo, non potest semper, & quodcumque procedere, sed ita demum intelligi debet, quatenus partes non essent valde inaequales, aliquin, si contributio inaequalis sit, & partes itidem valde inaequales, tale pactum non curatū supradictā scientiā, omnino improbat, veluti ab aequitate, & ratione prorsus alienum, ut in puncto explicat *Crauet. conf. 173. num. 1. vers. sed tamen patet, Mantica de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 19.* & *Gratian. discept. forens. cap. 768. num. 35.*, cum enim in societate potissimum veretur arbitrium boni Viri, & quod aequum est, fieri debeat, *leg. interpretis, & seg. ff. pro Socio, Cyprian. de societ. cap. 28. num. 11.*, hoc sane tantam inaequalitatem inter Socios non patitur, sed tunc solum pacta inaequalia inter illos tamquam valida admittit, cum non adeo evidens, & notabilis differentia, vel si alter majorem partem contulit aut indultit, aut pecuniae, ad *Text. expressum in leg. si non fuerit §. 1.*, ubi communiter Doctores ff. pro Socio, *Covar. var. resolut. lib. 3. cap. 2. num. 3.* & *Gratian. discept. 768. num. 39.* & *Mantica de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 15.*, quod si plus collatum non fuerit, pactum inaequalis participationis non valet, cum non sit rationalis arbitrio boni Viri distributio, nec bonā fide societatis contracta intelligatur, ut in summo gradu requiritur *Gloss. in dict. leg. si non fuerant §. 9. verb. societati lit. A.* & *Mantica. loc. max. citat.* & *Angel. de Perigliis. loc. max. citat. part. 1. num. 3.*, ubi, quod, licet aliqui contrarium dixerint, haec tamen opinio *Aron.*, quam sequitur *Accurs.* tamquam aequior, & iustior tenenda est, *Petr. de Vbald. de duob. fratrib. part. 4. num. 1. & 2.* & *Joseph. Ludovic. consil. 53. num. 24. & 120.* & *Drus. ad Afflic. decis. 58. num. 4. §. 6.*, Sicuti igitur non valet pactum inaequalis participationis inter Socios, qui aequaliter contulerunt, ita pariter sustineri non debet supradicta conventio aequalis participationis, dum à Sociis inaequaliter confertur, nam utroque casu iniquitas est partium distributi-

- distributio, quæ non congruit partibus in societatem collatis, & idem lex, & natura societatis, quæ summam continet aequitatem, leg. *verum in princ. ff. pro Socio*, in eo præcipue consistentem, ut qui plus ponit, plus accipiat, *dict. leg. ff. non fuerunt ff. eodem*, cum nullo modo patitur, ut in specie notant *Purpureus in leg. postestanda num. 37. Cid. de post. Covar. varior. lib. 3. cap. 2. num. 3. Jeseff. Ludovic. dict. conclus. 53. num. 26. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 4. n. 18. & 19. Gratian. discept. 768. num. 32.*, qui prius *num. 5. & seq.* generaliter tradit, pacta inæqualia inter Socios reprobari, & passim subduci, primo remanente contractu, quod etiam repetit *num. 16. & seq.* ubi testatur de veriori, & ex *Mantie. dict. tit. 4. num. 7. cum seq.* ait, omnes Theologos passim concludere, quod, si ita societas contrahatur, ut unus conditio sit melior, quam alterius, non erit tutus in foro animæ ille, cujus esset melior conditio, & tandem ex *Hoffsen. & Mantie.* ubi supra subdit *num. 18.*, quod, licet pactum inæqualitatis valeat jure pacti, non tamen valebit jure societatis, ideo non erit servandum tamquam ista inæqualis distributio sit contra naturam societatis.

- Aut igitur pactum hujusmodi in casu nostro ita interpretari oportet, ut æqualis fiat distributio habito respectu ad id, quod ab unoquoque collatum fuit, aut, si aliter intelligatur, non sustinetur, per ea, quæ tradit *Gratian. d. cap. 768. num. 32. & pluribus seqq. & per tot.* agitur enim non de modica, sed de maxima inæqualitate, quam ex supradictis natura societatis nullo pacto fert, & Doctores, qui contrarium firmare videntur, vel loquuntur in terminis supradictis, vel communiter reprobantur, si qui verò tenent, valere, & servanda n esse conventionem æqualis divisionis inter socios, etiam si alter vel non posuerit totum capitale promissum, vel plus illo contulerit, hi quæstionem agunt inter duos, quorum alter operam, alter pecuniam præstiterit, & ideo sentiunt, conveniam æqualitatem inter eos nihilominus esse servandam, quia si unus plus contulit pecuniæ, quam debebat, potest alter industriam suam tantum societati conferre, quantum ille pecuniâ, & idcirco lucrum illi legitime datur, quia non recipit ratione capitalis, quod stat sub periculo Ponentis, sed ratione suarum operarum *Menech. conf. 121. num. 34. Petr. de Vbald. de duob. fratrib. part. 5. num. 23. Felic. de societ. cap. 15. n. 75. & seqq.* Si verò minus ille contulerit pecuniæ, minus etiam alter confert operæ, & ulterius ioceteresse consequitur ab eo, qui promissam quantitatem non posuit, ut firmat *relati in 5. Nec pactum vers.* quo casu, & sic semper æqualis videtur inter eos esse collatio. At aliter res se habet, quando, prout in hypothefi, omnes pecuniam conferunt, tunc enim si alter capitale augeret, alter minus poneret, & nihilominus lucrum esset æquale, nemo non videt, quod hic participaret de lucro proveniente à capitali non suo, & quod sub ejus periculo non fiat, absque eo quod, quidquam impendit de suo, quod

De Controllo.

iniquum est, & contra naturam societatis, quæ non sinit, partes æquales fieri possit inæqualitate capitalis, ut multis comprobat *Menech. conf. 121. num. 26. ad 30. lib. 2. loquens*, id procedere etiam quoad augmentum, ex quo solus augens lucrum percipit præcivit ab industria Operantis, in quibus terminis loquuntur etiam *Decian. conf. 60. lib. 1. Gratian. discept. 622. n. 8. latè Felic. de societ. cap. 15. num. 61. & pluribus seqq.*, & hinc est, quod, etiam in priori illo casu societatis initæ inter duos, quorum alter operam, alter pecuniam conferat, si capitale auctum fuit in pecunia à Ponente operas, lucrum ex eo obventum totum pertinet ad augmentem, & operantem, quia provenit ex pecunia sua, & ex suis operibus *Felic. de societ. d. cap. 15. n. 80.*, ubi, quod iste casus nullam habet difficultatem, si capitale fuerit auctum, incitio, si se sciente, altero socio.

Ex quibus censeo, lucrum ex augmento proveniens, de quo res est, nequaquam esse dividendum inter socios pro æquali portione, sed proportionabiliter, & respectu ad ea, quæ sunt collata, & ad tempus, quo soluta fuerunt, hoc enim maxime congruit naturali justitiæ, & æquitati arbitrio boni Viri, & nature societatis, quæ in summo gradu bonam fidem requirit, vice autem versa nulla æquitas suadet, quod qui plus pecuniæ contulit, minus accipiat, cum inter socios tunc partes debeant esse viriles, quando cetera sunt æqualia, unde si quantitas, opera, industria, labor, vel quid simile excedat potius in uno ex sociis, quam in alio, ita est faciendi divisio, ut partes lucri, & damni sint æquales æqualitate proportionis, idem quantitas, & laboris, non æqualitatis, juxta communem, & veriorum sententiam, de qua, contrariis rejectis, vel declaratis, plene apud *Gratian. discept. 622. num. 1. & seqq. & ferè per tot. & discept. 768. num. 5. & 6. & num. 15. usque ad fin. Felic. de societ. cap. 15. num. 42. & pluribus seqq. & Mantie. de Tacit. lib. 6. tit. 4. num. 7. ad 19. & tit. 14. per tot.*

Romana Solutionis.

Scriptura privata ob solam falsitatis suspicionem ex conjecturis, atque adminiculis erutam executionem in civilibus non meretur. Solutio debiti ex lapsu temporis, junctis aliis conjecturis, & adminiculis, præsumitur. Ex quibus autem conjecturæ, & adminicula in utraque specie desumi valeant, expenditur.

VOTUM XIX.

- 1 Falsitas in civilibus ut probetur, concludendum opus non est probationibus.
- 2 Sed conjectura, & adminiculis sufficiens.
- 3 Falsitatis sola suspicio fidem scripturae admittit, & num. 1.
- 4 Eamque reddit inæquabilem.
- 5 Si præsertim non de publico instrumento, sed de privato scripto agatur.

- 7 *Procedit, licet scriptura nolum Notarii, tanquam matris, continet, & in ejus suggestu fuerit reperta.*
- 8 *Maximè, si non praeferat numerationem pignora coram testibus factam, sed nudam confessionem de recepto.*
- 9 *Item, si facta appareat cum personis de dolo, & fraude suspectis.*
- 10 *Et soliti per falsitates delinquere.*
- 11 *Prout etiam, si aff. Debitor facilius aliis suis dolo circumveniri.*
- 12 *Et quidem ab off. illius Creditore.*
- 13 *Falsitatis ubi emergat suspicio, qualitas in primis personarum est inspicienda, & num. 48.*
- 14 *Scriptura contra stylam consilio, falsitatis suspicionem praefert.*
- 15 *Scriptura quod in nova Civitate enarrata fuerit, in altera verò a Debitore, ac testibus subscripta, inverisimile est.*
- 16 *Scriptura privata ex sola inverisimilitudine fidem non meretur.*
- 17 *Testes patientes notabiles exceptionis rejiciendis sunt, & num. 23.*
- 18 *Testes mendaces non veniunt attendendi.*
- 19 *Et cum de mala fama notati sunt.*
- 20 *Idem, si ignoti.*
- 21 *Testes, quibus Contrahentes ignoti sunt, non probant.*
- 22 *Apoca privata, absque testium subscriptionis recognitione, inenquibilibus non est.*
- 23 *Apoca in lapsu temporis ab ejus consensione ad registrationem suspecta reputatur, & num. 25.*
- 24 *Apoca de falsitate suspecta magis est, si antiqua.*
- 25 *Scriptura falsitas in antiquis novità facile probari potest.*
- 26 *Atque ideo probationes minui etiam perfectae admittuntur.*
- 27 *Tarditas in productione scripturae suspectum eam reddit, & quare, num. 32.*
- 28 *Creditoris negligentia in potendo creditum, nequit Debitori nocere, & num. 31.*
- 29 *Conjectura, & praesumptiones, ad evincendam scripturae falsitatem, debent simili jura considerari, & num. 14, & 42.*
- 30 *Scriptura ubi falsa, vel falsem suspecta noscitur, solutio probatio necessaria non est.*
- 31 *Debiti solutio ex conjecturis etiam, & praesumptionibus deducitur.*
- 32 *Licet nec debiti solidatio, nec testes, aut consensio Creditoris de recepto asserantur.*
- 33 *Solutionis praesumptio rellè desumitur ex consuetudine Creditoris diligentia in exigendo.*
- 34 *Cum praesertim locuplet est, num. 40.*
- 35 *Atque in opulento Debitore.*
- 36 *Quando in esse sono interveniente persone sospette di fraude, e che altre volte si trova averne commesse delle simili, Farinac. de falsit. quest. 153, num. 146, ibi = Prima succedit generalis illa praesumptio, quae erit ex malo qualitate persona inquisita, seu producentis Scripturam, de cuius falsitate agitur, praesertim si aliis sit solitis falsum scribere, falso instrumenta, seu falsas Scripturas pro-*

stituta, deludeque ad alias personas cum illicitis palliis evensse.

- 47 *Quod fraudis, dolusque subreptionis indicium est.*
- 48 *Maximè in casu Debitoris inconsiderati, & personarum suspectarum.*
- 49 *Solutio praesumitur ex lapsu temporis, jussu aliis admissis.*
- 50 *Idque ratione publicae utilitatis.*
- 51 *Ei ad lites computandas.*
- 52 *Certum autem procedit id contra Creditorem multiplici ex capite suspectum.*

LA falsità, quando si tratta in civilibus, non è necessario provarla pienamente, e con prove concludenti, ma bastano le congetture, ed amminicoli, che possano al savio Giudice ingierire solamente il sospetto, Larrea allegat. fiscal. 96. num. 2. ibi = & probari falsitatem indicia, praesumptionibus, & conjecturis, maxime in causis civilibus = Farinac. de falsit. quest. 153. num. 10. & num. 32., ubi quod haec conclusio non habet Contradictorem, Cyriac. contr. 637. num. 1. tom. 4., Nogerol. alleg. 26. num. 147., Rota coram Verello decis. 4. per tot. part. 2., in rec. decis. 452. num. 4. part. 3. ibi = & ad illam probandum admittuntur conjecturae, quale solo togliendo la fede alla Scrittura, ciò basta per renderla inenquibile, Gratian. discept. 752. n. 5., Larrea allegat. fiscal. 96. n. 3., Rot. coram Cavalier. decis. 455. n. 1. in rec. dec. 452. n. 4. part. 3. ibi = quae sola suspicio sufficit in civilibus ad effectum, ut Scriptura non mereatur fidem decis. 206. n. 3. part. 15., decis. 562. n. 14. part. 19. ibi = Tantò magis quia talis minutata apparuit suspecta de falsitate, quod in civilibus sufficit, ut Scripturae fides non sit addibenda.

Ed un tal sospetto più facilmente s'ammette, quando non si tratta d'istrumento pubblico, ma di sola scrittura privata, Nogerol. d. allegat. 26. num. 143., Rota coram Cavalier. d. decis. 455. n. 2., & seq. ibi = quod si sola suspicio sufficit ad labefandam instrumenti solemniter extensam fidem, magis videtur sufficere in praesenti casu ad infringendam fidem cartae voluntariae, benchè tal carta volante, sopra la quale, come matrice, il Notaro aveva steso l'atto, fusse poi trovata nel di lui pulpito. Molto più, quando la scrittura non contiene numerazione attuale di danaro, alla quale siano stati presenti i testimoni, ma solo una confessione de recepto del preteso Debitore, Rota in rec. decis. 652. num. 10. part. 19. ibi = Scriptura valde suspecta remanet de simulatione, cum continet contractum mutuum, non quidem mediante effectui solutione pecuniarum, sed per viam confessionis de recepto.

Che dovrà dunque dirsi di simili Scritture, quando in esse sono intervenute persone sospette di fraude, e che altre volte si trova averne commesse delle simili, Farinac. de falsit. quest. 153. num. 146. ibi = Prima succedit generalis illa praesumptio, quae erit ex malo qualitate persona inquisita, seu producentis Scripturam, de cuius falsitate agitur, praesertim si aliis sit solitis falsum scribere, falso instrumenta, seu falsas Scripturas pro-

producere = *Mascard. de probat. conclus. 740. n. 29.*
Rot. coram Royat. decis. 474. num. 4. ibi = Sed etiam ex malo qualitate Lambertii illum producentis, dum probatur, solum esse huiusmodi falsitates committere. È molto più fe si tratterà d'un pretezo De-
 11 debitore facile a lasciarsi circonvenire, come si mostra nel caso nostro, che lo stesso è stato in-
 12 gannato altre volte, o poco tempo prima dallo medesimo Ingannatore, *leg. Non omnes §. A Barbaris ff. de re milit. ibi = Si negligens, aut segnis = Mench. de præsumpt. lib. 1. præs. 15. n. 19., & segg. & lib. 5. præs. 3. sub n. 100.* dicen-
 13 do nell'uno, e nell'altro luogo doverli in simili atti, e negozj principale riguardare la qualità delle persone, per arguirne il dolo, e la fraude.

Quale viene maggiormente confermata dalla forma straordinaria, e fuor del solito, con cui
 14 è concepita la Scrittura *Mench. de præsumpt. lib. 2. præs. 8. num. 20. ibi = Et accedit, quod Scriptura, instrumenta, & rescripta suspensa sunt de fuisse, si confessa sua contra stylum = Farinac. de falsis. quest. 153. num. 159., Gait. de Cred. quest. 11. cap. 4. num. 14. ibi = Ideo ex diversitate styli, & ex insolitis castelis suspicio falsitatis oritur =* con aggiungere, la medesima esser fatta
 15 in una Città, e poi tanto dal Debitore, quanto da tutti tre i testimoni esser stata sottoscritta in un'altra, il che porta un' inverisimilitudine
 16 molto sospetta, quale sola basta per togliere, ogni fede ad una Scrittura privata, come, oltre le autorità altrove allegate, prova il *Genova de scriptur. privatis. lib. 1. quest. 6. princip. num. 26., Spad. conf. 247. num. 43. lib. 1., Reynald. obseruat. crimin. tom. 3. cap. 33. §. 4. sub n. 21. vers. secundum quod = Caspili. contr. iur. lib. 5. cap. 62. num. 9.*

Se poi riguardiamo le persone de' testimoni in essa sottoscritti, quelli per le loro pava qualità cadono sotto la generale censura del Canone *Si testes 3. conf. 4. quest. 2., & 3.,* e della legge *Testium §. Eiusdem quoque Principi,* e della legge *Ob cermen. 21. ff. de testib.,* poichè dovrebbero
 17 esser rigettati come mendaci, *Rot. coram Merlin. decis. 684. n. 15. coram bon. mem. Emerit. Jan. decis. 826. num. 19.,* e di cattiva fama, *Gait. de credit. cap. 2. tit. 8. num. 3139. ibi = Requiritur principaliter secundum, quod testes illi tres descripti in apoca sunt bone fidei, & probata opinionis, Genus de scriptis. privatis. lib. 1. ad 3. concl., L. Scripturas n. 11. ibi = Requiritur secundum, quod hi tres testes sunt bone, ac probata opinionis, sincereque fidei,* ma in ol-
 18 tre, per essere ignoti, non dovrebbero attendersi, *Ancharen. conf. 415. in princ., & conf. 416. n. 2., Tufib. conclus. iur. lit. T. conclus. 216. num. 1.,* e quel, ch'è più, uno di essi dice di non aver saputo, chi fu il debitore della scrittura, e chi la sicurtà, e pure per oviare alle fraudi si ricercherà ne'
 19 testimoni la cognizione de' Contraenti, *Gait. de credit. cap. 2. tit. 8. num. 3144.,* dove parlando de' testimoni sottoscritti in tali apocae private, dice = *Requiritur quarto, ut testes ipsi cognoscat Contraentes = Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 997. ibi = Testes debent cognoscere Contraentes, & ipsa cognitio est necessaria ad excludendas fraudes, & falsitates = Genus de scriptur. privatis. lib. 1.*

De Contract.

conclus. 3. ad leg. Scripturas num. 17. ibi = Requiritur tertio principaliter, quod ipsi tres testes Partes agnoscant, & notitiam ipsarum habeant = Rosa tra le raccolte della bon. mem. dell'Avvocato *Constantini ad statut. Urb. decis. 123. num. 25. ibi = Unde tanquam non informati non attendantur &c., & amplius secundum testis nedum dicit non cognovisse dictam mulierem, verum etiam se ignorare illius nomen, & cognomen =* È finalmente manca la ricognizione della loro sottoscrizione parimente ricercata per l'eseguibilità di simili apocae, *Cervorn. practic. quest. cap. 22. sub num. 5. §. 3. ibi = Tertio necessarium erit, quod tres testes eidem Scriptura privata subscripti recognoscant proprias subscriptiones = Mart. Vat. Pisan. 13. num. 7. ibi = Denique requiritur quod omnes testes, qui se subscripserunt scriptura privata subscripta etiam Debitore, & Creditore, recognoscant proprias subscriptiones =*

Se dunque tante eccezioni, che rendono sospetti questi Testimoni, tolgono loro ogni fede
 20 *cap. ex litteris de testib., Crovet. conf. 249. num. 9., Vermigliol. conf. 408. num. 7., Rosa coram Cameral. decis. 30. num. 16., coram Arguelli. decis. 9. num. 79.,* che giudizio dovrà formarsi d'un' apoca da essi sottoscritta, e che maggiormente si rende sospetta dal vedere esser fatta sotto il 24.
 21 Febbrajo col supposto del già precedente storico del denaro; all' incontro ne' libri del Mercante
 22 pretezo creditore se ne da debito il 4. di Marzo; qual diversità di tempo, come contro lo stile, accresce tanto più il sospetto *Farinac. de falsis. quest. 153. num. 181.,* dove in simili termini dice = *presumptio falsitatis erit ex tarditate registrandi instrumentum =*

Tutte queste circostanze sufficienti non che a render sospetta, ma a provare pienamente la falsità d'una scrittura recente; molto più dovranno attendersi in un fatto antico per rendere al-
 23 meno sospetta una scrittura fatta da lungchissimo tempo in qua; poichè in simili fatti essendo difficile rinvenire la piena prova, le leggi si con-
 24 tentano anco di prove meno perfette, e come ne insegna il *Card. de Luc. de jurepatron. disc. 57. num. 10., Baldacc. in collect. decis. & rer. judicat. tit. de legat. decis. 9. num. 21. ibi = unde omnium probationum rigorem ob antiquitatem remitti, solaque conjecturas quoncumque probandi modum, supplere praescriptis, Text in cap. cum causam introcog. de probat. =* Rosa in rec. decis. 270. n. 7. par. 19. Molto più quando la lunghezza del tempo
 25 in servirsì, o produrre tale scrittura è proceduta per colpa, o trascuratezza del Creditore, quale non debet tam magnam rem tandi re-
 26 ticeret = *leg. si quis forte 6. ff. de pen., Crovet. conf. 28. num. 6. vers. ex quo etiam tarditate, Mascard. de probat. conclus. 740. num. 17. ibi = ex intervallo, & tarditate arguitur suspicio =* Farinac. de falsis. quest. 153. num. 182., *Pareus de divers. infrum. editio. tit. 7. refol. 2. num. 37., Genus de scriptur. privatis. lib. 1. quest. 6. princip. num. 30. ibi = Tertiadecima falsitatis prescriptio erit ex tarditate in producendo ipsam scripturam proutem =* non dovendo la trascuratezza, e molto
 27 più

S 2

- 30 più la colpa del Creditore nuocere al Debitore, secondo le ben note regole, e quali ne insegnano, che = *alterius negligentia ad alienum injuriam referri non debet, neque alterius inertia alterius fuit corrupti* = *Thabor. axiom. far. lib. 12. cap. 8. axiom. 13.*, apud quem concordantia *fari loca, & ancilloritate*; e perciò in tal caso può giustamente presumersi, che il Creditore abbia a bello studio differito d'agire per lasciar perire le prove contrarie, *Mench. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 135. num. 20. ibi = hoc sane casu praesumitur de industria id egisse, ut interim probationes Debitoris solutivis jam scilicet perirent = Constantin. ad stat. Urb. annot. 48. art. 4. num. 230. ibi = d. l. si sui temporis accedebat, quod fuerit dilata petitio nunti possi obitum Civili debitoris de solutione informati, & hoc ex industria, ut perirent probationes super solutione, quarum nuntius non habebat heredes Debitoris*.

- Non tralasciando finalmente di dire, che le congetture, e prefunzioni fin' ora addotte non devono considerarsi ciascuna da per sé, ma tutte insieme, onde ancorche una, o l'altra da sé sola parella debole, prese tutte insieme, si coadiuvano mutuamente, e bastano ad indurre la mente del saggio Giudice a credere, che la cosa non sia passata senza fraude, e che però non debba darsi esecuzione ad un' apoca per tanti capi sospetta, *Rocca distat. far. scilicet. cap. 46. num. 21.*, *Salgad. in labyrinth. credit. dec. 23. num. 5.*, *Rita in rec. decif. 196. num. 18. par. 19.*
- Dopo aver dimostrata l'ineseguibilità di tal' apoca, attesa la falsità, o sospetto di fallo provato con argomenti sì forti, benché sia superfluo l'addurre il pagamento del debito contenuto nella medesima, nondimeno, quando anche s'ammettesse per vera, e legale, potrebbe nel nostro caso il pretelo Creditore rigettarsi coll' eccezione del presunto pagamento, essendo più, che certo, poterli questo provare colle prefunzioni, congetture, & amminicoli, ancorche manchi la quietanza, e non s'adduchino prove de' Testimonj, o confessione del Creditore, *leg. si Chirographum 24. ff. de probation. Gratian. discept. 551. num. 3.*, *Fenzon. ad statut. Urb. cap. 158. num. 31. lib. 1.*, *Constantin. ad idem statut. annot. 48. art. 4. num. 226. ibi = Licet de illo expressis non ostendant quietantia, ex quo etiam per conjecturas, & praesumptiones solutio deduci potest = Caren. refolut. 108. num. 2. ibi = Secundus igitur casus est cum debitor Creditori opponit praesumptam solutionem, & in hoc casu supponit omnes solutionem probari ex conjecturis, quomodo solutio fit quid scilicet = Sord. decif. 105. num. 10. ibi = sufficiens praesumptio, qua pro Debitore militat = Rota decif. 379. num. 13. part. 17. rec., & coram bon. mem. Emerix jun. decif. 487. num. 2. ubi plures ibi = In fure non est novum, solutionem probari etiam praesumptionibus, & conjecturis, quomodo non appareat de receptis*.

- Molte in vero, e convincenti sono le congetture del presunto pagamento, quali concorrono nel caso nostro; la prima si desume dalla diligenza del pretelo Creditore, *Cyriac. contr. 516.*

num. 17., *Constantin. d. annot. 48. num. 244. ibi = Duodecima resultat ex quo conjecturatur Creditore esse diligem in exactione propriorum Creditorum = Rot. apud eund. decif. 22. num. 9. & seqq., Sord. decif. 105. num. 2. ibi = Solutio facta praesumitur, quin Creditore erat diligens exactor, cum non praesumatur in hoc negligens, qui diligentissimus eret in ceteris = Mart. medic. decif. 84. num. 4. = E d' all' eiler solvendo il Debitore, *Gobb. consil. 68. num. 14. & seqq., Caren. refol. 108. num. 7., Rot. coram Pampbil. decif. 32. num. 11., coram Emerix jun. decif. 1350. num. 7. ibi = elicitur ex opulencia Debitoris = in rec. decif. 225. num. 12. ibi = ex conjectura solutivis, quod Debitor sit locupletis, & ingenuus = part. 10.**

Qual congettura se vien reputata molto efficace, quando si tratta d'un Creditore negoziante, quale non suol differire l'esazione de' suoi crediti, nè ritenere il suo danaro ozioso, *Constantin. d. annot. 48. num. 242. ibi = Decima adduci potest si versetur in Mercatore, quem non est credendum diu differre exactionem sui crediti, nec retinere suas pecunias otiosas*, al certo farà di molto maggior forza, quando vien comprovata dall' effetto, cioè dall' avere il Creditore ottenuta sentenza condannatoria, ed in virtù di essa fatti i sequestri con dar debito delle spese ne' suoi libri imperciocchè, siccome osserva il *Constantin. d. annot. 48. num. 249. = Sicut fuit diligens in obtinendo mandato, ita est verisimile, quod fuerit prosequutus diligenter pro consequenda solutione*, ed in vero non può presumersi diversamente nel caso nostro, poichè vediamo dopo tutto questo restituita la scrittura al Debitore, non potendosi tal restituzione attribuire ad altro, che al pagamento del debito seguito in virtù di simili atti, *leg. qui Chirographum 59. ff. de legat. 3., leg. 2. ff. de remiss. pignor., leg. Creditorem 7. Cod. eodem, Gen. de scriptur. privos. lib. 1. quaff. 4. num. 161. & seq. ibi = quando Scriptura privata reperitur penes Debitorem, debitum esse remissum, vel solutum pleni probat = Mench. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 140. num. 1. & 4., *Mascard. de probat. conclus. 476. num. 6., de Luc. ad Gratian. discept. 90. num. 6., Card. de Luc. de credit. disc. 129. sub num. 5., Vincent. de French. dec. 361. num. 3., Mart. medic. decif. 83. exam. 53. n. 16. ibi = Secunda est conjectura, quod probatur solutio, quando instrumentum, seu scriptura debiti reperitur penes Debitorem*.*

Tutte queste congetture, come altrove s'è detto, e nel nostro proposito ne avverte il *Constantin. d. annotat. 48. num. 239*, dovendosi considerare unitamente, *ut quae singula non juvant, unita praesent ad faciendam plenam probationem, ut in his terminis post alios firmat Triflary decif. Cutholus. 36. num. 3.*, senza dubbio averanno forza molto maggiore, quando vengono coadiuvate dalla lunghezza del tempo, *Constantin. d. annot. 48. num. 228. ibi = Et quidem primo conjectura pro solutione est distantia temporis, & lapsus decem, vel octo annorum a die maturatae solutionis, cum non sit praesumendum, quod Creditor tantum distulerit exigere suam creditum = Escobar. de ratio-*

- tiocin. cap. 37. num. 5. Cord. de Luc. de credit. disc. 139. num. 3. & num. 5. de empt. disc. 43. n. 11. & seq. Mvsi. Aufaldi de commerc. & merc. disc. 16. num. 17. ibi a Reputator scilicet solutio concurrens cum diuturnitate alius conjecturis a Corneo resol. 108. num. 4. & seqq. Sord. decif. 105. num. 4. ibi = presumitur etiam per lapsum decennium à die solutionis praesumitur, quia non est verisimile, quod tanto tempore distulisset executionem sui crediti = Rota in rec. decif. 175. num. 15. dec. 379. num. 14. & num. 18. part. 17. & da quell' altra fortissima circostanza, per la quale si vede, che nel decorso di detto tempo la scritta già una volta restituita al Debitore per via di danaro, è ritornata in mano di persone sospette con patiti di poco buon' odore, che sapient redemptionem litium, potendosi in questo caso presumere ogni forte di fraude, e di dolosa sottrazione fatta in pregiudizio del Debitore, e de' suoi Eredi non informati, Fariacc. de falsis. quæst. 153. num. 309. Rot. coram Zaras. decif. 73. n. 37. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de juridic. decif. 29. num. 13., e più giustamente ciò potrà presumersi nel caso nostro, atteso, che la medesima è passata in mano di Debitore poco accurato, e di altre persone non informate, e perciò più soggette alla frode, ed inganno, come altrove s'è osservato. Per lo che, se le leggi hanno voluto, che sia luogo al presuntio pagamento, quando vi concorrono lunghezza di tempo, ed altri amminicoli, e ciò per la pubblica utilità, quale ricercando, che ogn' uno senza molestia goda il suo, e non sia turbato nel pacifico possesso de' suoi Beni, toglie per ciò di mezzo le liti ed segue la mera probabilità, e verisimilitudine, Scacc. de commerc. s. 1. quæst. 7. par. 2. ampliat. 9. sub num. 135. s. Ratio quare ibi quia lex, quæ in occultis statuit id, quod ex verisimili presumitur, iuste agit, quia cum pro bono publice lites terminandæ sint, & veritas non appareat, necessarii ad verisimilia recurrendum est = Cap. afferre de presumption. una tale equità delle nostre leggi senza dubbio almeno dovrà aver luogo, quando, come nel caso nostro, si tratta d'un pretefso Creditore, che con argomenti sì validi, e per tanti capi si rende sospetto, come già s'è dimostrato di sopra &c.*

Januen. Præsenſe Donationis.

Insinuationis defectum in donatione suppletus dici nequit ex geminatis actibus, nisi distincti sint, perfecti, atque ex intervallo facti, cuiusmodi non sunt confectio apocæ, illiusque subscriptio. Duplex insidem subscriptio unico contextu donationis adjecta geminos non importat actus, neque ipsius ratificationem. Clausula *In fide* non continet verum iuramentum, quod insinuationis defectum suppleat.

VOTUM XX.

1. Insinuationis defectum in donatione suppleant geminati actus, quibus Donator etiam, fir-

manque ostendit donandi voluntatem.

2. Nec requiritur, singulis ejusmodi actibus ex se vim donationis habere, sed sui esse; eos, insiat insinuationis, præseferre deliberatum donandi animum, & num. 45.
3. Insinuationis solemnitas fuit à jura inducitur tam ad certum reddendum perseverantiam Donantis in proposita donandi, tam ne perfrangam donationes extorqueantur, & num. 4. & 49.
4. Donanti, ante insinuationem, integrum est revocare donationem à se ex ejus errore, vel alieni machinatione factam.
5. Insinuationis defectum in donatione ut geminati actus suppleant valeant, ibi debent esse ab anni prorsus suspitione immunes.
6. Insinuatio nil aliud est, quam donationem apud Judicem in scriptis redigere, & n. 32. & 33.
7. Insinuationis interveniente, Donatoris perseverantia in voluntate donandi certa est, et omnis exulat doli suspicio, & num. 10. 17. & 25.
8. Insinuationis defectum ut geminati actus suppleant, oportet, eos esse legaliter distinctos, & donationis ratificationem inducentes.
9. Donandi animus debet ipsum donationis actum semper præcedere.
10. Donationis apocæ confectio, illiusque subscriptio necessarii requiruntur, ut de donatione constet.
11. Donationis apocæ confectio, illiusque subscriptio non sunt actus per se ipsi distincti, atque perfecti, sed imperfecti, & incompleti.
12. Et originem quidem habent à voluntate donandi, sed, velut ad suum finem, ad traditionem diriguntur, & num. 19.
13. Donationis apocæ confectio, illiusque subscriptio habentur pro unico actu legaliter non distinctis ab ipsi donationis actu.
14. Nec sufficiunt sive ad geminationem indicendam, sive ad indicendam perseverantiam in proposito donandi.
15. Insinuatio in donatione tamquam in extremo jam præexistente requiritur.
16. Donatoris voluntas in donatione perseverandi assequi nequit, nisi per actus post donationem ipsum separatim faciendos.
17. Donationis, & insinuationis actus temporis intervallum requirunt, quo Donans deliberare queat, & num. 24.
18. In donatione fit impetrus, quem Lex per insinuationis necessitatem refranat.
19. Insinuatio tum in donatione, tum in pluribus etiam contractibus requiritur.
20. Donatio, licet confecta ipsius Donantis coracere, ante traditionem, atque acceptationem, perfecta dici nequit.
21. In donatione duplex à Donante facta subscriptio ejus ratificationem in se non præferit.
22. Nisi posterius subscriptio viscatur post traditionem apocæ ex intervallo à Donante adjecta, & num. 33. 55. & 56.
23. In donatione duplex Donantis subscriptio continet-

- temporane facta, ac aliam in finem, quam ratam eam habendi, ipsius ratificationem non importat.*
- 31 *In donatione duplex à Donante facta eodem tempore subscriptio pro amico, & non geminata aliam habenda est.*
- 32 *Altium geminatio non datur in iis, quæ nullo contextu sunt.*
- 33 *Casus relatus à Gratian. discept. 531. erat de geminis distinctis epistolis ex intervallo scriptis.*
- 34 *Et Donans duplici iuramento renunciorat cuiusque infirmationi.*
- 35 *Sanelic. in prax. fess. 27. agit de donatione sapientis ratificata, & continente expressam infirmationem renunciationem.*
- 36 *Nec abjunctis casus, de quo Urceol. & Marcin.*
- 37 *Constantin. ad stat. Urb. annot. 43. num. 110. geminationem altium sic explicat = ut quia pluribus vicibus, ac sepe fuerit reiterata =*
- 38 *Donatio, quæ pluribus vicibus, ac sepe fuerit reiterata, facta intelligitur per geminatio aliam, atque ex temporis intervallo.*
- 39 *Card. de Luc. & R.P.D. Anshald. tractant de liberatione contenta in distinctis scripturis, in apoca nempe, & epistola.*
- 40 *Altium geminatio in quo casu admissa sit per Rot. decif. 640. nu. 8. cor. Buratt. & vid. num. 42.*
- 41 *Rot. decif. 80. num. 17. cor. Merlin. & decif. 333. cor. Peuting. agit de donatione ratificata in testamento.*
- 42 *Autoritates omnes firmantes, per altium geminatum sustineri id, quod aliis non valuisse, procedunt, ubi geminatio temporis intervallo facta est.*
- 43 *In donatione ut geminatio altium supplere valeat solemnitas infirmationis, requiritur inter eos perfectio, distinctio, ac temporis intervallum, ac si unus utriusque alterius confirmatorius, & num. 14.*
- 44 *Secus est de altibus imperfectis nullo contextu factis, nec se utriusque confirmatum habentibus.*
- 45 *Menoch. cons. 261. num. 20. loquitur de donatione facta per distinctos altius, atque ex temporis intervallo.*
- 46 *Infirmitas non censetur omnia, sed tantum præambula adhibita ab eo, qui voluntate donandi Magistratus prius exposita, ejus auctoritate donationem explevit.*
- 47 *Bardellon. cons. 83. num. 13. & Bonden. Colucci. Legal. 19. num. 85. & seq. expendunt casum, quo subscriptio Apoc. dedit eodem tempore ejus celebrationis concurrere uti requisita ad validitatem altius, & num. 52. & 53.*
- 48 *Altium geminatio reitè elicitur ex altibus contemporaneis, quando eodem ad validitatem altius nullo contextu requiritur.*
- 49 *Clausula in sede adjecta in donatione, cum non habet iuramenti, quo Donator obstringitur ad observandum donationem infirmatione destitutum.*
- 50 *Infirmitas defectus, nisi si per iuramentum fuerit renunciatum, nequit iuramento, suppleri.*
- 51 *Nec sufficit renunciatio generalis, & vage, atque ad alia referibilis.*
- 52 *Clausula in sede adjecta in donatione, si nec ad substantiam contractus, nec ad infirmationem in specie referri valent, infirmationis supplementum nequit inducere.*
- 53 *Iuramentum fide non humana, sed Divina obligat.*
- 54 *Iuramentum est altius, quo Deus invocatur, ut promissi Testis sit, atque, si illud non servetur, commissi perjurii vindex esse velit, & num. 75.*
- 55 *Clausula in sede nequit iuramento acquiescere.*
- 56 *Clausula in sede potest de humana fide intelligi, nec est trovenda ad fidem theologiam contentam in iuramento.*
- 57 *Clausula in sede, ubi non constat de qua prædicta fide fuerit intellecta, ad humanam potius, quam theologiam fidem referenda est, & num. 66. 91. & 92.*
- 58 *Clausula in sede sicut ad Deum, vel Sanctos non dirigitur, nullamque continet Religionis vinculum, nequit de fide theologica intelligi, & num. 78.*
- 59 *Aliis fides theologica confunderetur cum fide humana, posset cæteri interposita cum familiaribus etiam formalis dà uomo d'onore, dà Cavaliere.*
- 60 *Fidei humana tantum tribuere, quantum theologica absurdum est, & num. 88.*
- 61 *Fidei humane præstatio ab interpretatione fidei Divina severatur, nedum quoad substantiam altius, sed etiam quoad formam, & modum.*
- 62 *Fides Divina tunc interposita censetur cum ei aliquid Religionis vinculum adijcitur.*
- 63 *Clausula in sede licet ex f. præferret humanam duntaxat fidem, attamen, iuxta nonnullorum sententiam, potest de consuetudine vim iuramenti obtinere.*
- 64 *Non verò sententia ejusmodi sequenda est, & num. 74.*
- 65 *Iuramentum est de jure Divino.*
- 66 *Iuramentum humanis legibus, & consuetudinibus nequit subijci, aut ab iis normam accipere.*
- 67 *Infirmitas defectus in donatione, non nisi iuramento suppleri potest.*
- 68 *Clausula sub vinculo sinceræ fidei in donatione adjecta, infirmationis in ea defectum nequit supplere.*
- 69 *Iuramentum si implicitè contineretur in clausula sub vinculo bonæ fidei, & similibus, nonnullum posse reputari.*
- 70 *Iuramentum factum, & improprium etiam quidem obstringit Contrabentes ad altius validè observandum, non verò potius est altium de jure nullum revalidare, & num. 83. & 90.*
- 71 *Iuramentum verum, & reale requiritur ad altius de jure nulli infirmationem.*
- 72 *Præsertim cum nullitas oritur ex defectu solemn-*

- lemnitatis requisita pro forma substantiali otiosi.*
- 86 *Insinuatio in dubio censi debet requisita pro forma substantiali.*
- 87 *Certius, si eam Statutum requirat, eoque deficiente, Contractum irritet.*
- 89 *Contractus nullus datur carens vero, vel fidei iuramento.*
- 93 *Clausula in fede ad humanam duntaxat fidem referenda est, si adhibita ad confirmandam tantum promissionem caritatem.*
- 94 *Clausula in fede adjecta substantia ipsi donationis, eiusque dispositiva, potest quodammodo donationis corvalidationem importare.*
- 95 *Non ita verbis, si in parte executiva, in calce donationis fuerit adposita.*
- 96 *Clausula Actum in calce Instrumenti illius tantum perfectionem, ac publicationem denotat.*
- 98 *Clausula in partibus executivis, tametsi amplissima, validitatem Contractui non tribuit.*
- 97 *Clausula in partibus executivis solent ut plurimum de stylo Notariorum adponi.*
- 99 *Et validiores contractum non efficiunt.*
- 100 *Clausula in fede, et similia tam solam confirmationem actus indicere possunt, cum ad eam practicè devotandum directo sunt, vel ubi ad sanctionem Contractus iuramentum, non requiritur.*
- 101 *Idque in pacto verius esse soletur Spad. conf. 87.*

EX particulis contrarie Decisionis ad me transmissis patet, Rotam Januensem donationem, de qua agitur, licet destitutam solemnitate insinuationis, nihilominus tamquam validam sustineri, vel ob geminationem plurium actuum à Donante factorum, quibus impleri dicebatur mens, & finis legis non aliam ob rationem requirentis insinuationem, nisi ut certò appareret de perseverantia voluntatis Donantis in proposito donandi, quam ex talium actuum pluralitate resultare ait dicta contraria Decisio, vel quia D. Alexander Donator promitterat perpetuò ratam, & validam habere donationem ab ipso factam, renunciando legibus quibuscumque insinuationis solemnitatem præscribentibus, & quidem cum iuramento virtualiter contento in clausula illa *in fede*, quæ absoluta legitur donatio, proindeque Jurisjurandi religione solemnitas illa suppleta dicebatur, hanc enim clausulam ad effectum, de quo agitur, æquipollere formali iuramento censet eadem Decisio. Verùm neutrum ex his fundamentis subsistere posse crediderim.

Et sanè, quod attinet ad primum, geminatio actuum inducentium perseverantiam Donantis in voluntate, & proposito donandi elicitur ex altera promissione, seu animo donandi, schedula ipsa donationis, ex ejusdem, reiterata subscriptione coram Testibus cum subsequente denique conscriptione facta D. Veronice, hi namque omnes actus simul sumpti,

utpotè offendentem liberam, ac determinatam voluntatem donandi, insinuationis solemnitatem supplere censent Gratian. *discept. 531. num. 31. & num. 34. Sausfeld. in prax. fecit. 27. num. 43. Orcoel. de transact. quæst. 67. nu. 8. & 9. Marcion. disput. forens. 54. num. 18. Constantin. ad statut. Urb. annot. 43. num. 110. Barot. decis. 640. num. 8. de Luc. de donat. disc. 60. num. 38. Pensing. decis. 332. num. 18. Merlin. decis. 80. num. 17. in fin. Anfeld. de commerc. & mercat. disc. 34. num. 29. & seq.* ut loquatur contraria Decisio subdens ex Menochio, aliisque, ad inducendam geminationem actuum sufficientem pro corvalidanda donatione non requiri, quod singuli actus ex se vim habeant donationis, sed satis esse actus, qui ad instar insinuationis deliberatam donandi voluntatem præferant, ad id allegando Menoch. *conf. 261. num. 30. Bardellon. conf. 82. num. 13. Bouden. collect. leg. 19. num. 185. & seqq.*

Verùm nullo iusto colore, nullaque iustà ratione contraria Decisio ex supra relatis actibus induci posse contendit geminationem illam, quæ in subiecta materia requiritur, pro suppleenda omissione insinuationis, nam, cum hæc solemnitas à Jure nostro inducta fuerit ad duplicem effectum, ut nempe ex ea certa reddatur perseverantia voluntatis Donantis in proposito donandi, ut, præter mox allegatas auctoritates, tradunt Gratian. *discept. 531. num. 30. Posit. res. sol. 75. num. 8. clar. mem. Card. de Luc. disc. 33. num. 9.* atque ut occurratur fraudibus, & insidiis, quibus non raro à Donantibus etiam invitis extorquerentur effusæ, atque imprudentes donationes Bartol. *in leg. Modestianus 23. num. 3. ff. de donation. Boccac. ad Constit. March. Gloss. 1. num. 2. Gratian. discept. 531. num. 27. & seq. Card. de Luc. de donation. disc. 60. num. 7.* qui est alter effectus ex dicta solemnitate promanans, si enim vel per imprudentiam, animique levitatem, vel per errorem, & machinationem, seductus Donans ad præjudicalem liberalitatem profiliaverit, locus relinquatur poenitentiae, illicque integrum erit ante insinuationem revocare donationem, Card. de Luc. de donation. disc. 60. num. 17. Rot. in rec. decis. 456. num. 2. part. 4. & decis. 398. num. 14. part. 13. inde sequitur, quod, ut ex geminatione actuum mens, & finis hujus solemnitaris præsidio à legævolitis, impletus dici possit ex geminatione actuum, hos tales esse oporteat, ut evincant deliberatam voluntatem Donantis, ejusque perseverantiam ad omni suspitione immunem, quemadmodum id assequimur ex insinuationis solemnitate, quæ, si nihil aliud est, quam donationem redigere in scriptis apud Judicem, vel Magistratum leg. *donatio 25. in fin. Cod. de donat. leg. omnium Cod. de Præd. Carol. Aretin. in 8. Alia num. 4. Instit. de donation. Boccac. ad Constit. Agidian. Gloss. 1. num. 1. Mantie. de cons. ject. lib. 1. tit. 13. sub num. 16. Rot. decis. 236. num. 6. & 7. part. 19. rec.* eà interveniente, nec perseverantia in voluntate donandi, utpotè declarata apud Judicem, vel Magistratum, indu-

- 8 dubium amplius revocari, nec ullus etiam infidus locus relictus videri poterit, utpote auctoritate Judicis praeclusus. Actus itaque geminatus supplet hanc solemnitatem, tales esse, oportet, ut legaliter considerati eodem distincti sint, sed reputari queant tamquam actus
- 9 confirmantes animum, mentemque donandi, & preferentes rationabiles precedentis donationis, prout revera talem confirmationem,
- 10 five ratificationem ex insinuatione induci ait *Poff. resol. 71. num. 9.*

Huius autem generis non sunt actus illi, quos expendit contraria *Decisio*, quippe affecta mens, & animus donandi tamquam origo, & principium praecedere semper debens actum ipsum donationis, & confectio apocae, illiusque subscriptio necessario requiritur, ut perficiatur, atque

12 quae consistit de donatione, considerari nequeunt tamquam actus distincti, atque geminati per se

13 se ipsos perfecti, sed accipi debent, veluti quidam actus incompleti, & imperfecti, originem quidem habentes à voluntate donandi, at, veluti ad suum finem, ordinati ad complementum alterius actus, donationis nempe solà traditione perficiendae, eaque propter, utpote habendi pro unico actu legaliter minimè distincto

15 ab actu ipso donationis, quam perficiunt, *Roman. conf. 305. num. 3. & seqq. Pancir. conf. 194. num. 24. lib. 1. Genus de verb. cens. lib. 1. quest. 3. no. 32.* sufficientes non sunt ad inducendam

16 geminationem supplementem, sive connotantem perseverantiam voluntatis donantis, prout illa

17 habetur ex insinuatione, ut post *Grat. conf. 71. num. 26. lib. 1.* tradit *Gallerat. de renunc. lib. 5. cap. 5. num. 15. & consonat Rot. in Romano Hereditatis de Ruspali 13. Junii 1704. §. 42. coram Rmo Molines Magno Hispaniarum Inquisitore*, quae in simili casu loquitur his verbis = *Quapropter, subditiis istis molestiis, remanet tantum discutienda unica illata super confusione multiplici Ruspali, quae multiplicatur in plures ratione plurimum alium, & inspectionem subalternarum, quas ad verificationem huiusmodi Iudicii opus fuit evadere, sed revera, cum omnes procedant ab una causa, reducendae sunt ad unicam tantum molestiam* =

Quoniam enim colore dici potest, suprà recentitos actus aequipollere insinuationi, quae ut

18 potè importare debens actum perseverantiae in voluntate, & proposito donandi, necessarius connotat extremum, sive actum subsequenter, & prorsus distinctum ab ipso actu donationis, in qua tamquam in actu, & extremo jam praeparata

19 stente requiritur haec animi perseverantia, quam atque non possumus, nisi per actus successivos post expletam ipsam donationem separatim facientes, quemadmodum separati sunt actus donationis, & insinuationis requirentes

20 intervallum temporis, quo Donans deliberare, queat, an sibi expediat per insinuationem confirmare donationem, nam, ut bene inquit *Oliard. conf. 253. sub num. 1. = in donatione fit impetratio, quoniam lex per insinuationem necessitatem refragare voluit =* quomobrem sub num. 3. optime con-

cludit his verbis = *verius tamen videtur, quod, quantum ad hoc dici possit, quod insinuat est praesentis donationis in scripturam redacta apud competentem Iudicium fuisse publicatio, & ejus auctoritate in publica monumenta, seu acta, vel gesta facta redactio, ut perpetua, & facilius sit probatio veritatis &c. nec est movendum, quod actus etiam apud eam celebratus, pro sua ultima perfectione apud alium publicetur &c. fuit enim talis insinuatio inventa, ut in tempora intermedio, quod est inter donationem, & insinuationem possit Donans deliberare, an sibi donationem per insinuationem confirmare expediat, & quia iterum tales actus, scilicet donationis, & insinuationis ostendit mentis perseverantiam, & tollit suspicionem deceptionis =* . Enim verò, si actus in contrarium adducti secum ferre possent geminationem sufficientem ad suppleendam insinuationem à Jure inventam, frustra leges tum civiles, tum municipales tam in donatione, quam in pluribus aliis contractibus pro habenda certitudine perseverantiae Donantis in voluntate donandi solemnitatem istam requisivissent, omnem namque donationis actum praecedere solet praemeditatio, atque declaratio animi donantis, eamque subsequuntur tractatus, ac denique, donatio redacta in scripturam eodem subscriptam, sed saepe saepius ipsius Donantis characterem confectam, ita completur traditione Donantis, & acceptance donationis mutui consensus conjunctione actum perficientium, ut ante talem traditionem, & acceptance nullo ex praeambulis actibus donatio perfecta dici queat ad *Text. in leg. absentis 10. ff. de donation. Gloss. in §. Alia Insist. eodem tit., Rot. coram bon. mer. Emerix Jun. decis. 250. num. 10. & ad eund. cler. mem. Card. de Luc. super mater. de Dot. decis. 14. num. 32. lib. 6., in rec. decis. 289. num. 5. part. 14.*

Quapropter, nullo numero habita multiplicitate dictorum actuum importare non valentiam eam geminationem, quae necessaria expostit distinctionem cum prioritatem, & posterioritatem temporis efflagitata inter actus illos, quorum alter alterum approbare, seu confirmare debet, inquirendum solum erit, an colore ullo, ullaque iusta ratione geminatio ista induci possit ex duplici subscriptione, quae ab eodem D. Alexandro Donatore donationi, de qua agitur, adjecta reperitur. Verum enim verò neque, etiam duplicis huius subscriptionis praedictio praesens donatio confirmari posse videtur, licet enim id plurimum fortè urgere possit, si secunda subscriptio post traditionem Apocae ex intervallo à Donante adposita reperiretur, aliter tamen res se habet in nostro casu, quippe ex ipsa oculari inspectione Apocae perspicuum fit, illam contemporaneè traditioni adpositam fuisse, & quidem non animo hac iteratà subscriptione declarandi enixam, atque deliberatam Donantis voluntatem confirmandi, atque perseverandi in donatione, sed ut Gaspar tertius Testis tutò affirmare posset se habere notam Donantis manum, quia illi um scribentem vidisset, ideoque D. Alexander post secundum Testem adject al-

teram subscriptionem, quam subsequitur testimonium, & subscriptio prefati tertii Testis; hæc igitur secunda subscriptio, utpotè contemporaneè, eodemque contextu, quo per traditionem Apocæ percipiebatur donatio, habenda est prò unico, eodemque actu cum illa, & cum altera subscriptione, ideoque ex ea induci nequit geminatio ulla actuum, quæ si non datur in iis, quæ unico contextu fiunt, *Gloss. in leg. si concueris l. 8. ff. de pignorat. actio. Gloss. in cap. ab eo 6. in verb. insenti de appellat. in 6., Roman. conf. 427. nu. 3., Paris. conf. 71. num. 20. vers. nec obstat lib. 3., Cephal. conf. 94. in fin., Anton. de Cavour. de insinuation. inter tract. magna. num. 5. part. 2. tom. 6. gloss. 374. a. Genus de enunciatio. verb. lib. 1. quaest. 3. num. 32., proculdubio nec etiam connotare poterit perleverantiam in voluntate donandi, quâ tollitur poenitendi facultas, quam Donans habet in eo temporis intervallo, quod, ut alibi dictum est, inter donationem, & insinuationem intercedit.*

Nique turbant auctoritates in contraria Decisione allegatæ, nam in casu, de quo agit Gratianus discept. 531., aderant geminæ distinctæ Epistolæ ex intervallo scriptæ eandem donationem continentes, ut percipi potest ex num. 30., & præterea num. 36. in fin. Donans duplici jramento renunciaverat cuicumque insinuationi, aliisque solemnitatibus Sausfeld. in prax. citat. sess. 27. loquitur de donatione semel, atque iterum ratificata, & cum expressa renunciatione insinuationis jure jurando firmata; Et de non. ab simili casu agunt Urenell., & Marcian. i. Conflatus. verò ad statut. Urb. anst. 43. num. 110. minimè loquens de illis actibus, qui vel ob subordinationem, quem unus habet alteri, vel ob contemporaneitatem, quæ gesti sunt, prò unico haberi debent, geminationem sic explicat = *Ut quia pluribus vicibus, ac sæpè fuerit reiterata* = quæ sanè verba proculdubio important distinctionem actuum, & intervallum temporis inter eos intercedens. Ità etiam intelligendi sunt Cord. de Luc. & Asfoid., qui speciatim tractat de liberatione contenta in distinctis scripturis, in Apoca nempe, & Epistola. Apertius geminationem hanc explicat Rota coram Burnato decis. 840. nu. 8. ibi = *geminatio autem, & multiplicatio, etiam ex intervallo resultat ex dicta ordine de solvendo Rodiano primam pagam, & alias mutandas, & ex quietantibus, Epistola, & aliis, de quibus infra = decis. 80. num. 17., coram Merlino loquitur de donatione ratificata in testamento, demum his dissimilis non est casus dec. 332. coram Pesting. in fin., & consonant quot quot virtutem actus geminati expedientes, firmant, per illum sustineri id, quod alias non valuisset, semper enim loquuntur ubicumque geminatio temporis intervallo facta fuit, ut apud Gozzadus. conf. 1. num. 37., & conf. 70. num. 7., Cephal. conf. 192. num. 18., & seqq. lib. 2., Barum quaest. 21. num. 6., Genus. de verb. enunc. lib. 1. quaest. 3. num. 32.*

Quæ cum ita sint, frustra auctoritate nonnullorum Doctorum, qui in contraria Decisione De Contract.

allegantur, probari contenditur, quod, ut ex geminatione actuum firmitatis robur obtinuisse dici queat donatio, necesse non sit, quod singuli per se spectati vim habeant donationis; nam, hoc etiam admisso, attamen, ut ex eisdem elici possit geminatio necessaria ad supplendam solemnitatem insinuationis, requiritur, quod inter eos intercedat talis perfectio, & distinctio cum prioritate, & posterioritate temporis, qualem intercedere oportet inter duos actus, quorum unus se habeat tamquam confirmatorius alterius, quæ sanè ratio considerari nequit respectu illorum actuum, qui, vel ob contemporaneitatem, & contextualitatem, quæ gesti sunt, vel quia omnes simul sumpti, tamquam prorsus imperfecti, ac incompleti ordinantur ad perficiendum unicum tantum actum completum alio posteriori actu deinde confirmandum, accipi nequeunt tamquam confirmatum, & confirmans. Nec contrarium firmant auctoritates in Decisione allegatæ, nam Menoch. conf. 361. num. 20. tantum abest, quod ullo pacto probet illius assumptum, ut aperte illud destruat, quippe in suo casu, ut actuum geminationem inducat, prò primo actu ponderat preces senatus Mediolanensis porrectas prò obtinenda permissione donandi, prò secundo verò actu considerat ipsam donationem, perfectio inter hos actus non solum datur distinctio, & intervallum temporis, in quo Donans poenitere posset, quippe post obtentam à Senatu facultatem donandi, liberè poterat illà non uti; verum præterea supereminenter impleta reperitur mens legis, quæ si, ut alibi diximus, solemnitatem insinuationis præscripsit, ut certò constare posset de libera voluntate Donantis dolo nullo, nullaque machinatione extorta; quoniam pacto de his dubitari poterat in eo casu, in quo Donans, declarata, atque exposita supremo Magistratui Principem ipsum representanti voluntate donandi, illius auctoritate ad donationem celebrandam se parabat, hoc namque casu certè non omilla, sed præpostero quodam ordine, insinuatio, quæ subsequi debebat, præambulo ad ipsum contractum adhibita videri potest. Ut etiam non urgent Bardellus. conf. 82. num. 1.; & Boudan. collat. legal. 19. num. 85., & seqq.; nam in illorum casu agebatur de probanda causa requisita ad validitatem actus, quæ cum requiratur in eodem actu, & concurrere debeat tempore, quo ille celebratur, rectè proinde geminatio eam probans elici potuit ex actibus contemporaneis, eodemque contextu celebratis, qualis in casu dictorum Doctorum reputabatur subscriptio, in qua subscribitur Apocam verum esse affirmabat, & promittebat quantum superius, in Apoca nempe continebatur, at non ita res se habet, quando agitur de supplenda insinuatione per actuum geminationem, quia cum illa adhibenda sit post expletam donationem, & quidem cum intervallo temporis, quo Donanti datur facultas poenitendi Boccacc. ad conflit. Egidian. Gloss. 5. num. 10., & seqq. hinc fit, quod suppleri nequeat ex actibus ipsam donationem

T con-

concomitantibus, & contemporaneis cum illis
gestis, ex alibi deductis.

- Prima pars confecta est, plenè enim demon-
stratum fuisse arbitror, male in contraria Decisi-
one contenti, omissionem infinitionis supple-
ri posse ex geminatione actuum, & quæ in no-
stra hypothefi nullo pacto concurrir, reliquum
modò est, ut demonstremus, eandem supple-
pletam dici non posse clausulà illà *In fide*, cui
tribuitur juramenti vis virtualiter in eadem
contenti, & Protectò id adeò validis argumentis
ab aliis DD. Defensoribus D. Caroli demonstra-
tum fuisse censueram in prima mea allegatio-
ne, ut nè jam actum agere velle viderer, li-
benter abstinuerim ab ulteriori rei jam plenè
discusse examine. At quoniam ipsem fecisset e-
ventus, non pigeat pauca quedam asserre,
quibus demonstratur, sub præfata clausulà *In fide*
57 Donantem obligari queat ad observantiam
donationis, tametsi præsidio solemnitate de-
stituta; Enim verò, si juxta opinionem frequen-
ti Doctorum calculo approbatam, ut juramen-
tum supplere queat defectum infinitionis, oc-
cèssè est illi jurisjurandi religioe expressè fuisse
58 re nunciatum, ex originali doctrina Jo. Andrea
ad speculat. tit. de iusturam. edit. 5. Porro in ultim.
addit., quem sequuntur Imol. conf. 36. num. 54.
ita veteres censuisse dicens, *Aldobrandin. conf.*
99. nu. 18. lib. 2. Malafra conf. 3. per tot. Bardel-
lo. conf. 15. num. 29. ibi = respondetur quòd, tunc
juramentum sanare defectum talis solemnitatis,
quando expressè, distinctè, ac specificè fuit adpo-
situm renunciationis infinitionis, aliàs secus = Ber-
ret. conf. 11. num. 15. = Beron conf. 36. num. 9. lib.
1. Cephal. conf. 308. num. 15. & seq. Menoch.
conf. 105. num. 5. Tiraquei. in leg. si nunquam Cod.
de revocand. donation. num. 143. Clar. in 5. donatio
quasi. 18. num. 2. Merend. contr. far. lib. 1.
cap. 1. nu. 4. Pbonuc. de iust. inter tract. magu.
tom. 5. part. 2. fol. 317. num. 184. Orceol. consuli.
forens. 4. num. 14. & seq. Covaccan. decis. 65.
num. 4. Magu. decis. Florent. 64. num. 25. Rota
de off. 48. num. 2. Rot. in rec. decis. 293. num.
10. part. 4. tom. 3. ibi = Ultraius deficit etiam ipsius
donationis infinitio, quem defectum nec jura-
mentum supplet, cum quia tunc illud suppleret,
quando fuisset in specie renunciatum infinitioni
con juramento, quod non fuit factum in casu
59 *stro =*, adeo quidem, ut non sufficiat renuncia-
tio generalis, & vaga, quæ ad alia referri pos-
sit, ut docent Pbonuc. loc. non citat., & Ma-
gu. decis. Florent. 64. num. 25. 5. Verùm, ubi te-
statur, ita etiam aliis decisum fuisse in Rota Sa-
nusi, & Florentina.
- Inde sequitur, quod supplementationem hanc nullo
pacto secum ferre poterit dicta clausula, quæ
60 nec æquipollet verò, ac formali juramento,
nec expressè adjecta legitur substantiæ contra-
ctus, & infinitionis ipsi in specie. Prima nostri
61 assumpti pars probatur ex notione ipsa jura-
menti, quæ fide non humanæ, sed theologiae ad
promissâ servandâ quis se obligat, illud enim
62 propriè est actus, quo Deus invocatur, ut pro-

missi testis sit, utque, si illud non servetur,
commissi perjurii vindex esse velit ad Text. in
Causa. Debitores 6. ibi = si verò de ipsarum solutio-
ne juraverint, cogendi sunt Domino reddere jura-
mentum = de jur. jurand. Causa. quantumbet 47.
distat., plenè Covarro. in cap. quoniam pactum in
princip. de pact., Torr. de pact. futur. success. lib. 2.
cap. 8. nu. 14. talem autem actum præstiterit
nequit clausula illa *In fide*, quæ, licet impor-
tet fidei præstationem, sive interpositionem, at-
63 tamen, utpotè intelligi valem, de fide huma-
na, trahenda non est ad fidem theologican.
contentam in juramento, quippè, quoties ulti-
mo fidei præstationi adjecto religionis vinculo,
non constat, de qua præcisè fide Contrahens
fenserit, humana potius, quàm theologica fides
64 interposita censenda est Pinell. de rescind. vendi-
dit. lib. 2. part. 3. num. 13. ibi = sed melius in dubio
presumendum, quod quis promissit per fidem hu-
manam, quàm mobiles, vel, qui se tales jollant,
suam fidem adstringere solent, quæ præsumptio ju-
vat a consuetudine juxta legem semper in con-
tractibus = Gutierrez. in Authen. Sacrament. a
Puberum nu. 145. Cod. si adversus vendit. ibi = In
dubio autem quando non constat, de qua fide fen-
serit Contrahens, tunc de humana est intelligen-
dum = Barlos. conf. 78. per tot., Silvester in sum-
mo verb. juramentum in princip. num. 7., Concer.
varior. resol. part. 2. cap. 8. num. 91. ibi = Et ubi
sumus in dubio, itant non appareat, quæ fides sit
interposita, est sciendum, censeri interpositam fi-
dem humanam = Atlagrad. conf. 96. art. 2. num.
38. 5. Et quoniam ibi = Et quoniam in clausula de
fide sit mentio, nequaquam intelligendo est de fide
theologica, sed de fide humana, quæ jure natura-
li obstringuntur etiam Gentiles, Tarca &c. sicut
in dubio presumitur =

At verò, si, ut censent Doctores simplex
fidei præstatio ad humanam potius, quàm theo-
66 logicam in dubio referenda est, quoniam pacto
vigore illius genericæ clausulæ *In fide*, ioculari
verba non diriguuntur oque ad Deum, neque
ad Sanctos, ullaumque continet vinculum Reli-
67 gionis, interposita dici poterit fides theologi-
ca? oisi eam confundendo, sive verius demit-
tendo ad fidem humanam, dicere velimus, vir-
tualiter saltem idem esse fidem interponere illi
nimis familiaribus formulis *da nome d'*
onore, da Cavaliere, hisque similibus, ac expres-
68 sè Divino numine invocato, se jurisjurandi
religione illigare, quod, cum absurdissimum
sit, quippè tantum humanæ, quantum theo-
69 logicæ fidei tribui videretur, ut observant Ke-
lenbech de renunc. quasi 3: in fin., Torr. de pact.
futur. success. lib. 2. cap. 8. num. 29. & seq., ju-
re, proinde, meritòque Doctores præstationem fi-
dei humanæ non solum quoad essentiam, ac
70 substantiam actus, sed etiam quoad formam,
& modum secretè ante interpositionem fidei
Divinæ, tunc demùm hanc interpositam dicen-
71 dam esse docuerunt, quum aliquod religionis
vinculum fidei præstationi adjectum Covarro. de
pact. 5. 2. num. 2. contrarios rejiciens, Suarez de re-
lig. tom. 2. lib. 1. cap. 13. de jurament. num. 9. cum
seqq.,

segg., Sanchez in precept. Decalog. lib. 3. cap. 2. num. 32., & de matrimo. lib. 7. disp. 79. num. 28., Filiucc. oper. moral. tract. 25. cap. 3. num. 88., Lesander. de Jurement. tract. 1. disp. 3. quest. 18. per tot., Fernand. Mendez. de pot. lib. 1. cap. 6. quest. 3. per tot., Petrus de potest. Princ. cap. 30. num. 20. cum segg., Torr. de pot. fust. success. cap. 8. num. 12., & segg., Thomad. decis. 342. num. 24., & segg. 5. 3., qui omnes aperte testantur, hanc esse communionem, magisque receptam opinionem.

- Gravem igitur censuram effugere nequit opinio nonnullorum sentientium, ex consuetudine saltem talem clausulam in sede (licet alioquin in suo obvio sensu humanam dumtaxat fidem præferentem) vim juramenti obtinere, nam istiusmodi consuetudinem ex notis regulis probandum esset vigere Janux, & præterea ii, qui tantam vim illi tribunt, loquuntur contra saniorum, veriorumque Doctorum sententiam, fidemque Divinam cum humana confundere, atque autem, parem quodammodo vim utrique tribuendo, licet invicem dissentiant quantum id, quod æternum, quod immutabile est, quod nec fallere, nec falli potest, distat ab eo, quod illud, quod mutabile, & quod decipere, ac decipi potest, ut auctoritate Divi Thomæ probat Suarez de Religione, tom. 3. lib. 1. cap. 5. num. 10. in fin., Fernand. Mendez. de pot. lib. 1. cap. 6. quest. 3. num. 6., Greven. ad Gaill. lib. 2. conclus. 59. num. 26., & segg. Doctores contrarium sentientes prætergringens gravibus illis verbis = *quis enim homo quatenus quisque ille sit, tandem sit lucens, & umbra confertur cum Creatura pulset quid humana, quantacunque illa esset fidei, similitudinis cum fide æternæ veritatis participat quid dicam servus cum Domino, Administratores, & Dispensatores cum ipsa Rege = Torr. de pot. fust. success. d. cap. 8. num. 19. in fin. inquit, illos, qui hanc doctrinam ad fidem politicam, vel fidem Principum accommodant, eâ abusi sunt, nihil enim hac commune habet cum fide christiana.*
- Jure igitur, meritoque consuetudo isthæc tamquam aberrans ab omnibus tum Cæsarei, tum Pontificii Juris regulis improbat ab Hartman. Pistor. lib. 4. quest. 6. num. 3., quem refert, & sequitur Torr. d. cap. 8. num. 26., quippe juramentum, utpote ad Deum, aut ad res sacras relaturn, cum fit de jure divino, legibus, & humanis consuetudinibus subijci, aut ab iis normam recipere nequit Veseimbach. in paravit. ad tit. de Jurejur., Hellembeck. de renunc. quest. 3. in fin. ibi = *Non enim consuetudine introduci potuit, ut tantam humane fidei, quantum Religioni erga Deum tribuatur.* = Torr. d. cap. 8. num. 29., & segg.

- Juxta igitur veriorum sententiam, dicta clausula in sede, tanquam suapte natura, nonnisi fidei humanæ præstationem importare valens, cum iurijurandi religionem continere, auctoritatemque habere nequeat, consequens est, quod infinuatio à jure requisita pro firmitate donationis, & nonnisi juramenti sanctitate, ac vinculo suppleri valens, censeri nequeat sufficiens pro sustinenda donatione non infinuata.

Ultimas conf. 34. num. 187. lib. 3., Riminald. conf. 521. num. 75., & segg., Greven. ad Gaill. lib. 2. conclus. 59. num. 7., & conclus. 59. num. 7. ibi = *Sic in terminis infinuatio donationis remittenda corporali juramento non adæquat præstatio per fidem = optime Allograd. contr. 96. art. 3. num. 50. & plarib. segg., qui loquens de contractu validiori illa clausula sub vinculo sincera fidei, probat, eandem sufficientem non esse ad validitatis robur tribuendum contractui, ob infirmitatis defectum alioquin invalido, & assert rationem gravium Doctorum suffragio, & Tribunalium auctoritate firmatam, videlicet illud quaecumque juramentum, quod sub similibus clausulis virtualiter, & implicite contineri ex adverso asseritur, nonnisi juramentum fictum reputari posse, idemque majorem quidem firmitatem tribuere posse actui alioquin valido, efficacius ad alius observantiam Contrahentes adstringendo, at non etiam tanti valere, ut confirmare queat contractum de jure invalidum, pro hujus namque nullitate sananda verum, & reale juramentum requiratur, ut bene distinguendo, docuerunt Bardellon. conf. 15. num. 30., Cyriac. contr. 215. num. 16., & segg., contr. 317. num. 17., & num. 32., contr. 631. num. 10., Merend. contr. jur. lib. 1. cap. 1. in fin., Andreol. contr. 239. num. 74., & contr. 240. num. 15., Torr. d. cap. 8. num. 30., Sard. decis. 159. num. 14., præsertim verò, quando ex legis sive communis, sive municipalis dispositione talis sollemnitas respicit formam substantialem actus Allograd. d. contr. 96. num. 145., Torr. de pot. fust. success. d. cap. 8. num. 30., prout pro forma substantiali talem sollemnitatem in dubio requisitam censendam esse docuerunt Angel. conf. 179. num. 7., Bacc. conf. 66. num. 10., & segg., Certius, si statutum sollemnitatem hanc requirens, eâ deficiente, contractum irritum declarat Boeac. ad consil. Agidian. gloss. 5. num. 6. Et sane, si istiusmodi ficto juramento contento in superius relatis clausulis tribuenda esset eadem vis, ac auctoritas, quæ pollet juramento corporale, irritæ prorsus redderentur tot sanctissime leges pro recto, ac felici Civium regimine à Majoribus nostris promulgatæ, omnique semper eluderentur, quippe hodie nullus est contractus, cui verum, aut fictum juramentum adpositum non reperitur, vel in quo fides pro illius observantia præstita non cenicatur, nè igitur frustra leges conditæ dicende sint, earumque dispositio locum aliquando habere queat, dicendum est, fictum, & improprium juramentum sufficere nequaquam posse pro sananda nullitate contractus ab ipsa lege inducæ, juxta auctoritates hæcenus allegatas.*

Quamquam verò hæc omnes rationes desumptæ ex intrinseca natura, & essentia juramenti, clare evincere videantur, illud contineri non posse sub prælata clausula, nihilominus in concreto casus nostri exuberaret, quod dubium videri posset, an eadem clausula referenda esset potius ad fidem humanam, quam theologicam, nam,

- nam, si, ut dictum est in *s. At verò*, si, ut consent Doctores, in dubio fidei præstatio, atque interpositio de humana, non de theologica intelligenda est, ad humanam certè dumtaxat fidem referenda erit, quando, juxta alteram nostri assumpti partem propositam in *s. Iude sequitur*, eadem lex toto dispositionis contextu adhibita reperitur ad asserendam solummodò, confirmandamque naturalem veritatem promissorum, ut bene notarunt *Cajetan. 2. 2. quæst. 89. art. 6. Sot. de justit. & jur. lib. 8. part. 1. art. 1. Less. eod. tract. lib. 2. cap. 42. dubitat. 1. num. 4. Azor. instit. moral. tom. 1. lib. 11. cap. 3. quæst. 1. Torr. d. cap. 8. per tot.*

- Dicta namque clausula adjecta legitur in calce apothe, ideòque, licet illi tribuenda esset ea vis, quam asserit contraria *Decisio*, id colore aliquo affirmari posset, si eadem adjecta reperiretur parti dispositivæ, & substantiæ ipsi donationis, tunc enim dici posset, Donantem tali clausulâ usum fuisse ad magis, magisque confirmandam, convalescendamque donationem, ac cum in nostro casu eadem legatur in parte executiva: imò in calce donationis, quæ dictâ clausulâ absolvitur; adhibita ad summum videri poterit ad asserendam materiam veritatem donationis, illamque absolutam jam esse, eo fermè modo, quo clausula *Actum* in calce instrumenti adposita, illius totummodò perfectionem, ac publicationem denotat *Mari. de claus. claus. 4. part. 1. num. 1. & 3. Barbos. eodem tract. claus. 2. num. 2. Gratian. discept. forens. 796. num. 24. & seq. Rot. coram Cavalier. decis. 640. num. 7. coram Burat. decis. 456. num. 4. & in annot. num. 21.* absque eo quod conferre possit ad confirmandum contractum, supplendasque solemnitates necessariò ad illius validitatem requisitas; Idque confirmatur exemplo clausularum adpositarum partibus executivis, quæ, tametsi amplissima sint, validitatis robur tribuere non possunt contractui *clar. mem. Cord. de Luc. de renunt. dist. 3. num. 24. Rot. in rec. dec. 217. num. 34. part. 11.* & passim alibi, ob prævalidam illam rationem, quod eadem, tamquam vel ex stylo Notariorum, vel de consilio Sapientum adjecta solent, *Cord. de Luc. de judic. dist. 36. num. 4. & num. 22.* & accessoriè, imò casualiter adjectæ tamulantur quidem, sed nullam ampliore vim tribuunt contractui, cui adjiunguntur *Honded. conf. 36. num. 32. lib. 1. Mart. de claus. claus. 34. part. 4. num. 1. Bufcal. apud clar. mem. Cord. de Luc. de feud. art. 5. num. 26. Rot. coram Merlin. decis. 92. num. 24. coram Danze. Jun. dec. 217. num. 6. in rec. dec. 144. num. 23. part. 17. & coram Rmo Anfado decis. 80. num. 32.* & in nostris terminis *Altograd. d. contr. 96. num. 75.*

Superesset, ut verba faceremus de auctoritatibus in contrarium allegatis, at superfluum est singillatim illas refellere; nam, si quæ adfunt, loquuntur contra veriores juris nostri regulas communiori Doctorum consensu receptas, & pleræque earum extraneæ sunt à casu nostro; procedunt enim vel in terminis, in quibus fidei

præstatio præcisè referebatur ad observantiam, necessariam stipulationis, vel in casu, in quo ad firmandum contractum, aut aliquem illius defectum sanandum, non requirebatur juramentum, prout ex supra firmatis requiritur pro suppleendo defectu insinuationis, & quamvis *Spad. conf. 167.* id præcipuè firmet ad effectum suppleende insinuationis, fatetur tamen, contrariam opinionem esse in puncto Juris veriore, & sentit pondus auctoritatis *Riminaldi* à nobis supra allegati, qui, ut ipse inquit, consulit iis propriis terminis innixus gravissimis auctoritatibus, quapropter rogamus sapientes Judices, ut auctoritates illas, easque sequi velint sententiam, quæ, ut sentitur etiam contrariè Auctores, ex juris nostri censura verior est, & gravissimis commendatur auctoritatibus.

Romana Jocalium.

Jocalia Sponsæ tradita à Marito, ipsiusque Consanguineis, donata non censentur, sed gratiâ ipsius Mariti, & ad usum dumtaxat commodata, si res sit inter Magnates. Idem de traditione Jocalium à Sponsæ Consanguineis provenientium. Inventarii error ex quibus valeat evinci? Donatio Infantii à Comptre facta, nec ipsi, nec ejus Matrî acquiritur, sed Patri, si aote Comptre erga illum benevolentia.

VOTUM XXL

- 1 Donatio jocalium inter vivos facta, irrevocabilis est.
- 2 Donatio inter vivos etiam in jocalibus, ac gemmis pretiosis locum habet.
- 3 Donationis titulus deficiente, potest adhuc donatio ex consensu argui.
- 4 Donatio est, si quid à Magnatibus tradatur.
- 5 Donatio est, non ad usum commodatio, jocalium traditio inter Magnates facta.
- 6 Donatio est, si jocalium traditio fiat Personæ disticta.
- 7 Descriptio jocalium in Inventario facta, probat eorum pertinetiam ad hereditatem Defuncti.
- 8 Inventarium confectum à Procuratore habetur, ac si à Principali factum.
- 9 Procul etiam in Inventario Persona Magnatitæ.
- 10 Donatio Minilii Puero à Comptre facta, ad ipsius Matrem pertinet.
- Es censetur facta miseratione Matrî summum dolorem perpeffe, num. 12.
- 11 In donationibus meos nunc, & affectio Donantis spectanda est.
- 12 Jocalia Sponsæ à Marito, ejusque Consanguineis tradita, censentur ad usum duntaxat commodata.
- 14 Idque ipsius Mariti, ac ejus honoris gratiâ.
- 15 Ut scilicet ornatio Sponsæ incederet, & cum. 17.

- 16 *Jocula Sponsa à Marito, ejusque Consanguineis tradita, soluto Matrimonio, debent Marito restitui.*
- 17 *Donatio nunquam presumitur.*
- 18 *Jocula Sponsa à Marito, vel ejus Consanguineis tradita, si sint pretiosa, & maxime si rarissima sint, non presumuntur donata.*
- 19 *Voluntas qualis fuisset, arguitur ex possibili causa, licet iste non eveniret.*
- 20 *Donationis titulus expressus in traditione jocalium facta Sponsa ab ejus Viri, istiusque Consanguineis, vera donatio non est, sed blanda verba, & captatoria.*
- 21 *Nec proprietatis inde translatio, sed mera usus concessio significatur.*
- 22 *Jocula à Consanguineis Mariti, vel Sponsa provenientia, eique tradita non adhibito donationis nomine, censentur ad usum tantum commodata.*
- 23 *Et, soluto Matrimonio, debent heredibus restitui.*
- 24 *Jocula pretiosa Sponsa tradita, inter Mag-nates, donata non censentur.*
- 25 *Secus esse potest, si agatur inter disparis conditionis personas.*
- 26 *Donatio ut valeat presumi, non solum qualitas, sed facultates etiam Personarum sunt spectandae.*
- 27 *Donatio non presumitur, ubi, licet eam suadent Personarum qualitates, effusa nimis, & manifesta possit videri, habita facultatum ratione.*
- 28 *Immo, ut valeat presumi, non sufficiunt nobilitas, divitiarumque conspicua, nisi alium genus sit donationi convenient.*
- 29 *Distineta Persona ex quibus non dicatur?*
- 30 *Legitima respectu filii dicitur incerta.*
- 31 *Pater substantiam suam potest prodigere, absque eo quod filius queat pro Legitima reclamare.*
- 32 *Descriptio rei per errorem facta in Inventario, corrigi potest, atque emendari, & num. 36.*
- 33 *Præsumitur, si fuerit à Procuratore confectum, & num. 36.*
- 34 *In inventario facta à Procuratore absque scientia, & consensu Principali, error facile presumitur.*
- 35 *Procuratoris officium nequit Principali nocere.*
- 36 *Inventarii error ex conjecturis excluditur, & ex quibus à num. 39. ad 43.*
Ex quibus pariter evincitur, à num. 44. ad 46.
- 37 *Inventarii error excluditur ex facta in eo controversarum Honorum descriptione, atque ex ea omissa in inventario illius, cujus dicatur esse.*
- 38 *Inventarii error excluditur ex qualitate illud conscientis, qui diligens fuerit, accuratus, verumque etiam gestarum instrumens.*
- 39 *Inventarii error excluditur ex habita rerum*

omnium circumspeditione, ac maturo exa-minis tam ante, quam illius confectiois tem-pore.

- 40 *Inventarii error excluditur, si toto vite tem-pore sint, qui, stante errore, potuisset re-clamare, & num. 43.*
- 41 *Inventarii correctio nequit fieri propria aucto-ritate, sed auditis interesse habentibus.*
- 42 *Donatio Infanti à Compatrie facili, matri non adquiritur, sed Patri, si is meritis ergà Du-nantem, hic benevolentia erga illum singula-ri sit obstrictus.*
- 43 *Immo, his etiam circumstantiis non concu-rrentibus, sententiam Patri favorabilem Do-ctores, ac Tribunalia fuerunt amplexa.*
- 44 *Donatio à Principe facta filio familiaris, ipsi tam quoad proprietatem, quam etiam quoad usumfructum adquiritur.*
- 45 *Secus, ubi non ideo queat, Principem Patris dumtaxat contemplatione donasse.*
- 46 *Donatio à Principe facta filio familiaris unice ob contemplationem Patris, tantum Patri quæri debet.*
- 47 *Idque ex ipsius Patris, & Principis volun-tate.*
- 48 *Donantis voluntas Doctorum Sententia, ac Juris dispositionem cessare facit.*

CLAR. mem. Cardinalis Jacobus Rospi-nosius occasione Matrimonii initii inter Excellentissimum D. Ducem Jo: Bapti-stam Fratrem suum, & clar. mem. Ducissam Mariam Pallavicinam, huic donavit plura Jo-calia, pluresque gemmas eximii valoris.

Postmodum vero eidem D. Ducissæ traditæ fuerunt quamplures aliæ gemmæ partim here-ditarie clar. mem. Card. Lazzari Pallavicini, partim hereditarie Fratrum dicti Excellentissi-mi D. Ducis, & suæ. mem. Clementis IX. Sum-mi Pontificis, prout ex stemmate ipsarum uni-cuique appposito dignoscitur.

Denique ad manus ejusdem D. Ducissæ per-venit quoddam monile adamantibus ornatum, unâ cum parvula Cruce ab ipso pendente, quæ pariter adamantibus distincta est; quod quidem monile donatum fuit Excellentissimo D. Domi-nico filio Primogenito dictæ D. Ducissæ à suæ. mem. Clemente X. dum illum à sacro Baptismi fonte levavit.

Paucis ab hinc annis fato cessit dicta D. Du-cissa, statimque in ipsius inventario hereditario descriptæ fuerunt nonnullæ ex prædictis gem-mis, & jocalibus; Verum, postquam tempo-ris medicinâ leniri aliquantulum cepit charissi-mæ Conjugis desiderium, voluit Excellentissi-mus D. Dux omnia maturius, ac diligentius in-spicere, & cum gemmas istas, & jocalia ad-notata repererit in prædicto Inventario, meam præ veritate sententiam requisivit, utrum illa censeantur liberè, & irrevocabiliter donata, itaut, soluto ob mortem Uxo-ris matrimonio, non redeant ad Virum, sed remaneant in he-reditate Donatarie, an potius commodata di-cenda sint ad usum dumtaxat, quo per mor-tem,

sem, finito, restitui illa debeant Excellentissimo D. Duci superstiti.

- Injuncto itaque muneris manum admoveo video, plura pro irrevocabili donatione offerri posse argumenta. Et sane, quod attinet ad primam gemmarum speciem, satis est animadvertere, quod ex libris domesticis clar. mem. Card. Jacobi Rospilios apparet, jocalia ab eo fuisse donata; hoc namque casu agi dicitur de re non dubia, & illa repeti nequaquam possunt à Donataria, *Rota in rec. decif. 113. num. 1. part. 1. & coram Arguelli. decif. 67. num. pariter 1.* Nilque refert, quod gemmae sint praeioste, & magni valoris, quia etiam in pretiosis locum habet donatio irrevocabilis, ad tradita per *Palat. Rocc. in rubric. de donatione. inter Vir. & Uxor. §. 1. Fontanelli. de pacti. nuptialib. lib. 7. c. 1. Glosf. 2. part. 6. num. 76. Rota in rec. dist. decif. 113. num. 1. part. 1. & coram Arguelli. decif. 67. num. 2.*

- Quod verò respicit alteram jocalium speciem, etiam eorum traditio adiectus non apparet ullus donationis titulus, non desunt tamen conjecturae, ex quibus & gemmarum, de quibus nunc agimus, inducitur, & illarum, de quibus in *proximo §.* loquuti sumus, magis, magisque confirmatur donatio; Inter has autem illa statim sese nobis offert elicita ex qualitate magnitudinis tradentium; Inter hujusmodi namque personas non ad usum commodata, sed absolute donata jocalia praesumuntur *Bald. in cap. juravit num. 12. de probat. Affili. decif. 315. num. 7. Sord. decif. 166. num. 31. Rota in rec. decif. 113. num. 12. part. 1.* Cui quidem conjecturae affinis est altera desumpta ex persona illius, cui gemmae tradebantur; haec enim cum esset foemina ditissima, & opulentissimum Patrimonium inderet in Domum Rospiliosam, hoc casu non 7 usus concessus, sed dominium translatum fuisse censetur *Affili. decif. 315. num. 4. & 15.*

- Accedit his jocalium, de quibus agitur, descriptio facta in Inventario Bonorum hereditariorum D. Ducis; quae sane descriptio evincit, praedicta jocalia pertinere ad illius hereditatem, ob eam nempe rationem, quod, si Excellentissimus D. Dux non novisset, ea spectare ad D. Ducissam, minime permisisset describi inter ipsius res hereditarias, ut in puncto respondit *Rota in celebri Romano jocalium super adamantibus majoribus 4. Aprilis 1710. coram Rōo Malines, & in contemporanea decifione super Margaritis coram eodem, quarum utraque confirmata. postmodum fuit die 27. Aprilis 1711. coram eodem Rōo Malines;* Idque procedit, tametsi agatur de Inventario non ab ipso D. Duce, sed ab eius Procuratoribus confecto, quia cum de eius mandato factum fuerit, perinde est, ac si ab eodem factum fuisset *Rota in dista Romano jocalium super Margaritis 27. Aprilis 1711. §. Nec hujusmodi veris adimplant;* Et recte quidem, quia alioquin actum esset de solemnitatibus requisitis ad validitatem Inventariorum, si in illis factis à Personis ordinis magnitudinis talis admitteretur excusatio, ut dixerit *Rota in dista*

Romano jocalium super Margaritis loco mox citato.

Denique, si res sit de monili donato à *san. mem. Clemente X.*, hoc etiam pertinere videtur ad hereditatem D. Ducissae, juxta sententiam *Thefaur. Jus. lib. 3. forens. quast. 15. num. 8.*, qui refert *Thefaurum Patrum* in terminis ita sententem in manuscripta *decifione 19. part. 2.*, & id ipsum late probat *Giardi. observat. 6. part. 1. ex num. 6. & ex num. 13. & in fin. testatur*, ita fuisse resolutum; moventurque mox citati Doctores ea ratione, quod nempe, cum unice spectanda sit Donantis mens, & affectio ad *Test. in leg. Cum Pater §. Donationis ff. de legat. 2.* haec praecipue directa esse videtur ad matrem, cuius ille summum dolorem misereatur. *Quis enim eorum non misereatur*, inquit *Test. in leg. additis Cod. qui potior. in signor. babeant. n. propter Partis periculum. & ipsum liberorum procreationem letitia ergo signum est, & passio laboris merces donum lusu datur; matri ergo deferendum, quae vix periculum eorum partu edito sunt verba Giardi dist. observat. 6. num. 7. & prosequitur num. 14.*

Haec sunt momenta rationum, quibus probatur, gemmas, & jocalia, de quibus agitur, jure fuisse in inventario Bonorum hereditariorum D. Ducissae adnotata, quaeque adnotata non reperiuntur, esse adnotata; verumtamen firmiora mihi esse videntur fundamenta irrevocabilem dictorum jocalium donationem excludentia. Et primo quidem, si agatur de illis donatis vel à clar. mem. Card. Jacobo, vel ab Excellentissimo D. Duce, cum ea non modici valoris essent, sed pretiosissima, & dumtaxat 13 deferenda, dum in publicum prodiret Sponsa, censetur commodata ad usum solummodo, & ipsius Mariti causa, ejusque honoris gratia, ut scilicet ornatus Sponsa incederet, ideoque, dissoluto Matrimonio, restituenda omnino sunt 16 Viro superstiti, juxta distinctionem communi omnium Doctorum consensu receptam, exterorum Tribunalium judicio commendatam, & Sacrae Rotae auctoritate confirmatam; ita enim docuerunt summi Juris nostri vertices, & clarissima Jurisprudencia lumina *Bartol. in leg. 1. num. 9. ff. de collat. Bonor. ibi = Si loquimur de vestibus, & aliis ornamentis pretiosis, & fessilibus, tunc talia, qualia sunt, veniunt in dispositionem, nam remanserunt Saceri, nec potest dici, quod morti Saceri donatio sit confirmata, quia non fuerant illae res donatae, sed ad usum traditae = Bald. in autent. ex testamento num. 32. Cod. de collat. ibi Dic, quod jocalia grandis valoris non intelliguntur Sponsae donari = Angel. conf. 339. num. 2. veris contrarium, Castrenf. conf. 438. num. 2. lib. 2. Ancharan. conf. 181. num. 3. Poles. Ros. in rubr. de donat. §. 6. num. 5. & §. 11. ex num. 2. Antonelli. conf. 24. num. 1. & seq. lib. 1. Montis. de sociis. lib. 21. tit. 6. num. 5. & 6. qui de receptissima testatur sententia, Cancr. varior. resol. lib. 1. cap. 9. num. 182. Cyriac. contr. 120. num. 50. & 67. Sanchez de Matrim. lib. 6. disp. 25. num. 10. & seq. latè Merend. contr. Jur. lib. 6. cap. 7. num. 2.*

ut. 2. ita pluries apud Bituriges in Regno Francie judicatum fuisse contra Viduas, refert Boer. in confuetud. Bituricens. cap. 8. colum. 4. post mod. in Senatu Cathalonie (apud ita fuisse responsum, tradit Fontanell. de pœt. nuptial. claus. 7. Glos. 3. part. 6. num. 92.). In Consilio Neapolitano sic tribus vicibus fuisse resolutum contra nobiles fœminas, testatur Afflit. decif. 315. num. 1. 2. & 14. Id ipsum in Senatu Mantuano decifum, refert Sarr. decif. 166. num. 4. & seqq. Et ita semper constantissime sensit sacra Rota, ut videre est eorum Bisquet. decif. 14. num. 4. vers. quoad vasa, & jocalia, & num. seq. de donat. inter Vir. & Uxor. in rec. decif. 113. part. 1., coram san. mem. Greger. XV. decif. 474. coram Merlio decif. 885. num. 5. & 12., coram Arguelli decif. 67. num. 6. & 8., & decif. 102. num. 3., & in Romana Jocalium 14. Aprilis 1690. S. Eoque magis eorum hoc. mem. Ursino, impress. post Bertaccius. Vol. 126.

Et Jure quidem, meritoque, quia, quoties
17 credi potest, Maritum, ejusque consanguineos tradidisse jocalia ad propriam familie gloriam, & splendorem, utque satisfacerent Urbis consuetudini (dedecus enim illis fuisset, si Sponsa minus compta, & Mundo muliebri haud ornata
18 prodidisset) rejicienda prorsus est præsumptio donationis, quæ nunquam admittitur, dum alia recipi potest, ut ad rem nostram advertunt Sanchez de matrimonio. lib. 6. disput. 25. num. 11. & seqq., Rot. d. decif. unic. num. 6., coram Bisquet. in rec. d. decif. 113. num. 4. & 5. part. 1., coram Merlio. decif. 885. num. 6. & 7., coram Arguelli. decif. 67. num. 7. Certius verò in casu nostro, quia res est de jocalibus nedum pretiosis, sum-
19 mique valoris, sed etiam rarissimis, quæque, conservari ab unoquoque diligentissime solent pro honorificentia, & splendore propriæ domus; quæm obrem ab omni prorsus verisimilitudine aberrat, quod tam Sponsus, quam ipsius Consanguinei voluerint ex irrevocabiler donare, seque exponere periculo, quod, si quid fortè humanitus Sponso contigisset, Sponsa alio transferret jocalia prædicia, & ita spoliaret Domum Rospiliosam res tam clarâ, tam singulari, tam magnificâ. Ex eo autem, quod illi sensissent in
20 hoc casu, licet non eveniret, arguere licet eorundem voluntatem in casu, qui evenit, juxta Text. in leg. cum res 49. §. final., ibique Gloss. in verb. vendere vers. item nota ibi = Item nota inspic. quod evenire potest = ff. de legat. 1. leg. si idem 21. §. final., ibique Gloss. verb. adjudicari ff. de jurs. liti. omni. judic. leg. si quis domum 9. §. Hinc subiungi vers. & ait non recepturum, ibique Gloss. in verb. proficere ff. locat. leg. qui Bono 13. §. Cum inter ff. de dom. infect., Peregrin. conf. 94. n. 17. lib. 4., Mans. consulti. 74. num. 3., Seminiat. contr. 28. num. 46., & contr. 62. num. 25., Rot. post Terr. de pœt. futur. success. decif. 130. num. 20., coram Benincasa decif. 148. num. 7. ad ornât., Card. de Lac. de donat. decif. 11. num. 8., & in Bononiens. Immisissio 18. Junii 1714. S. Distingue ibi = Sufficit, quod ita accideret poterit, ut inde fieri possit interpretatio voluntatis Desuntilli = eorum R. F. D. Cerro.

Nilque turbat, quod jocalia transmissa fuerint ad Sponsam, expulso donationis titulo, quia istiusmodi blanda, & urbana verba à Sponso, ejusque Consanguineis proferri solent, ut animum Sponse, & gemmis, & verbis recreent, at non etiam, ut inde desumi possit argumentum donationis, quemadmodum dicitur de verbis captatoris, & blandis Sanchez de Matrim. lib. 6. d. disput. 25. num. 14. vers. at licet, & vers. tertio quia & num. 15., Rot. in rec. decif. 113. num. 10. part. 1., coram Merlio decif. 885. n. 10., & eorum Arguelli. decif. 67. num. 16., proindeque detorquenda sunt ad significandam usus concessionem, non translationem proprietatis, Bartol. in leg. 1. num. 9. versic. & ideo ff. de collat. Bover. ibi = Et ideo pato, quod, licet ex usu communi loquendi, qui est quando Maritus desponsat Uxorem, & mittit eam cum veste, & dicitur = talis donavit Uxori sue 2. num. = sed tamen deco, quod non proprie donat, sed magis ad usum dat, ut honestius ad eam accedat = & Adden. ad eundem lit. C. vers. item quæ ibi = Item quæ sunt pretiosa, & magni valoris, non intelliguntur donari, etiam si Nuncius attat his verbis = talis tunc Sponsus hujusmodi munera tibi donata Bald. in ant. theut. ex testamento num. 32. Cod. de collat. ibi = Di., quod jocalia grandis valoris non intelliguntur Sponso donari, etiam si Nuncius attat his verbis = Sponsus vester divas vobis has res = & ideo non fuit Sponsa, ut notatur in d. leg. 1. §. Nec Cassense &c. = Alexand. conf. 255. num. 11. lib. 7. Roland. conf. 10. num. 15. lib. 1., Laderch. conf. 118. num. 1., Palat. Rev. in rubric. de donat. inter Vir. & Uxor. §. 7. num. 1. & seq. & §. 11. ex nu. 1., Tufch. in verb. donatio conclus. 698. nu. 27. Sanchez de Matrimo. lib. 6. disput. 25. num. 14. & 76., Fontanell. de pœt. nuptial. claus. 7. Gloss. 3. part. 6. num. 76., Merend. contr. fur. lib. 6. cap. 7. num. 4., Rot. decif. 113. num. 11. part. 1. rec., coram Merlio. decif. 885. num. 22., coram Arguelli. decif. 67. num. 15., & duob. seqq.

Quantum verò pertinet ad gemmas, & jocalia partim hereditaria clar. mem. Card. Lazari Pallavicini, partim hereditaria DD. fratrum de Rospiliosis, quæ ad manus D. Ducille pervenerunt absque ullo donationis titulo, respondendum videtur, quod eorundem respectu ex identitate, imò etiam ex majoritate rationis locum sibi vindicat præfata communissima distinctio, itaut illa pertinere dici nequeant ad hereditatem D. Ducille, à qua retenta sunt usus tantum, & custodiæ causâ, sed partim spectare ad
24 heredes DD. fratrum de Rospiliosis, partim ad heredes clar. mem. Card. Lazari Pallavicini.

Nec ullius momenti sunt conjecturæ superioribus locis in contrarium ponderatæ; non prima desumpta ex qualitate magnitæ traditionis, quia imò contraria sententia est verior, atque receptor, quod nempe jocalia pretiosa, etiam inter magnates non censentur donata, prout de pretiosis ornamentis traditis filie Ducis Urbini à Roberto Malatesta conjuge consuevit Coru. conf. 81. lib. 1., quem laudat, & sequitur Laderch. conf. 118. num. 3. & 4., Hooded. conf.

- conf. 30. num. 2. de Magnatibus Regni, & opulentissimis loquitur *Gutierrez præf. quæst. lib. 2. quæst. 19. num. 4. & 9.*, de Familia Lientivola clarissima, & ex primariis Italæ agit *Rot. dec. 113. num. 13. part. 1.*, de Familia Justiniana nobilissima, & splendidissima loquitur *deciso 885. num. 17. coram Merlin. d. decis. 885. num. 18. coram Arguell.*, contraria opinio eo dumtaxat casu urgere posset, quo Conjuges disparis essent conditionis, quæ quidem disparitas processus deficit in nostra hypothesi, ad tradita per *Gratian. discept. 189. num. 19. & 20.*, *Surd. decis. 166. num. 22.*, *Rot. in rec. decis. 113. num. 14. part. 1.*, *coram Merlin. d. decis. 885. num. 18.*, & *coram Arguell. d. decis. 67. num. 18. in fin.*

- Certoque certius in casu nostro, quia, si ad eruendam donationis præsumptionem non solum qualitas, sed etiam facultates sunt præcipue spectandæ, per ea, quæ notantur apud *Barbois in leg. quæ dicit 34. num. 10. vers. secundò limitè ff. solut. Matrim. in rubric. de donation. §. 9. num. 19.*, *Menich. de arbit. Judic. lib. 2. centur. 1. cas. 88. num. 49. & 50.*, & *centur. 3. cas. 125. n. 5.*, bene *Rot. in rec. decis. 113. num. 12. part. 1.*, *coram Arguell. decis. 67. num. 20.*, fortè per id tempus immensa isthæc largitio non iusta, sed nimis effuse munificentie nomine notari potuisset, si præ ratione facultatum tum clar. mc. Cardinalis Jacobi, tum etiam Excellentissimi Sponsi æstimanda, metiendaque tunc fuisset, in quibus terminis vi omni, omnique robore caret conjectura prædicta, ut iniquum *Cancer. variat. resolut. lib. 1. cap. 9. num. 192.*, *Merend. contr. jur. lib. 6. cap. 7. num. 3.*, *Rot. d. decis. 113. num. 12. in fine.*, & *num. 13. part. 1. rec.*, & *coram Arguell. d. decis. 67. num. 19. & seq.* Immo verò, tamet si concurrerent maxima nobilitas, ac magnæ divitiæ, id haud quaquam sufficeret, nisi actus à Nobili gestus conveniret donationi, agereturque de rebus non magnis, ut ex aliis probat *Sauze de Matrim. lib. 6. dispnt. 25. num. 19. vers. ceterum*, quem refert, & sequitur *Rot. coram Arguell. d. decis. 67. num. 20.*

- Ut etiam nulli numero habenda est altera conjectura deprompta ex qualitate D. Ducis, foeminae dilectissimæ, quam summopere intererat sibi muneribus, & largitionibus demereri, nam, dum tradidit ipsi fuerunt gemmæ, & jocalia, non aliud fecum attulerat, quam dotem, nepote Summi Pontificis dignam; Bona autem, quæ postmodum in Domum Rospioliam intulit, sperare poterat, sed non habebat; imo verò, si etiam Legitima respectu filii dicitur incerta, etiam Pater potest substantiam suam prodigere, abique eo quod Filius reclamare queat *Constantin. ad statut. Urb. anst. 30. artic. 3. num. 363. tom. 1.*, *R. P. D. Anselm. in consuet. ad decis. 57. num. 24.*, *Rot. post Merlin. de pign. decis. 36. ex num. 9.*, quanto fortius incerta dicenda erat omnis spes cuiuscunque successionis in casu nostro, in quo Pater jam filiz dotem dederat, & Collaterales nullâ adtingebantur obligatione

aliquid ipsi retinendi? *Bartel. in leg. qui Roma §. Duo fratres num. 19. ff. de verb. obligat. Corn. conf. 180. num. 2. lib. 2.*, *Cephal. conf. 126. num. 64. & 75.*, *Hortmann. Pistor. quæst. Jur. lib. 2. quæst. 12. num. 53. & lib. 4. quæst. 6. num. 66.*, *Cyriac. contr. 292. num. 9.*, *Donat. Anton. de Marin. variat. resolut. lib. 3. cap. 189. n. 6.*, *Roc. dispnt. jur. select. cap. 55. num. 19.*, *Viva. decis. 116. num. 11.*, & *Rot. in rec. decis. 543. num. 22. part. 5.*, & *in Romana Renu. intinuit 11. Januarii 1712. §. 23. coram Anselm.*

Cum itaque ex his omnibus probatum dici posse videatur, gemmas, & jocalia, de quibus agitur, nullo pacto pertinere ad hereditatem D. Ducis, consequens est, ut eorumdem descriptio in prædicto inventario per errorem facta dicenda sit, proindeque corrigi, & emendari possit, prout unanimitè sentiunt *Grammatic. cons. civil. 104. num. 1.*, *Corn. conf. 63. num. 2. ad finem vers. itaque lib. 3.*, *Berret. conf. 27. n. 6. & 7.*, *Cabell. conf. 36. num. 14.*, *Mantic. de reit. lib. 13. tit. 9. num. 11.*, & *seqq.*, *Porcellin. de inveni. cap. 1. num. 8. in fin.*, *Cyriac. contr. 25. num. 4.*, *Cancer. variat. resolut. part. 3. cap. 2. num. 13.*, *V. jull. ad afflic. decis. 13. num. 52.*, *Milanes. decis. S. i. l. 19. num. 10.*, & *Rot. coram Duvan decis. 39. num. 2.*, & *3.*, *coram Pentinger. decis. 454. num. 6.*, *coram Cella decis. 187. n. 5.*, *coram Priol decis. 118. num. 8.*, & *seqq.*, *coram h. n. m. Emerix jur. decis. 761. num. 2.*, in *Bononiens. fideicommissi 15. Aprilis 1701.*, *S. Caterini inatila coram Eius D. Card. de la Tremoille, in Asculana Duti, & legitima 21. Janii 1709. §. Quamobrem coram Luc. eadem, confirmata 2. Junii 1710. §. Atque idea coram rot. citata; per eiertum verò in nostra hypothesi, in qua res est de inventario non ab ipsomet Excellentissimo D. Duce, sed ab ejus Procuratoribus, & Ministris confecto, in quod cum facilius obrepere poterit error absque scientia, & consensu d. D. Ducis, facilius etiam corrigi potest; æquum enim non est, ut occitantia, ac negligentia Procuratoris tantum præjudicium irroget suo Principali, ut ponderat *Card. de Luc. de hered. diff. 20. n. 12.*, *Rot. in rec. decis. 181. num. 15. & seq. part. 6.*, *decis. 85. num. 24. part. 9.*, & in *Hortiana Sylvarum super incunditate 1. Junii 1703. §. Absque eo quod coram Moliner.**

Quibus minime officunt resolutiones editæ in illa *Romana Jocalium tam super admanibus majoribus, quam super margaritis*, quas supra in contrarium expendebamus, eo namque casu, innumere concurrere efficacissimæ conjecturæ, ex quibus evidens, & apertum reddebatur, quod gemmæ, & jocalia controversa pertinebant ad hereditatem Principis Jnannis Georgei nam, præter illorum descriptionem factam in inventario Bonorum hereditarium d. Principis, & omilam eorumdem adnotationem in altero inventario Bonorum hereditarium Cardinalis Hippolyti, ad quem uti heredem Principis olimpiæ sen. spectare contendeantur, ponderata maxime fuit qualitas personæ deferentis, modus descriptionis, ac circumstantiæ, & actus subse-

subsequentes. Remque ordiendo à persona describentis, hic fuit Cardinalis Hippolytus Aldobrandinus, qui in rebus suis usque adeo diligens, & accuratus erat, ut, antequam tutelam Neptis assumeret, impetrare voluerit à san. mem. Urbano VIII. speciale Chirographum, cuius vigore sibi præservarentur indemnia omnia quæcumque præsentia jura contra hereditatem Principis Joannis Georgi. Rursus idem Cardinalis optimè norat omnia, quæ gesta fuerunt in Domo Aldobrandina, certoque certius sciebat, controversas gemmas, & jocalia in sui origine fuisse Olympicæ sen. Matris, & auctricis suæ, dum ipse præsens fuerat transmissioni dd. jocalium ab eadem factæ cum solemnī, expressæque domini eorumdem reservatione. Ex quibus optimo jure inferrebat, quod, si Card. Hippolytus adeo studiosus Jurium suorum vindicæ margaritas adscripsit hereditati Principis Jo. Georgi Fratri, id idcirco fecerit, quia ipsi innotuerit, quod eadem legitimo aliquo titulo à dominio Principis Matris transferant in illud Principis Fratri, prout argumentatur *Rota in d. Romano Jocalium super margaritis 27. Aprilis 1711. §. Eoque certius cum. seq. coram Molinet.*

Si vero spectetur modus, & ratio describendi, hinc profecto non minus efficax præmanet argumentum; inventarium enim consecutum fuit præviâ exhibitione, & accuratâ inspectione soliorum ad hanc effectum præparatorum, quæ, si non ab ipso met. Card. Hippolyto, saltem cum ejus scientia conscripta fuerant, & quidem maxima cum maturitate, circumspicione, ac diligenti examine pertinentiæ rerum in illis descriptarum; quin etiam, quod speciali notâ dignum est, quoties, dum celebrabatur inventarium, aliqua emergebat difficultas, an res aliqua, & gemmæ ad alium, quàm ad Principem Jo. Georgium spectarent? hoc ipso expresso dubio adnotabantur; id quod cum servatum minime fuerit respectu gemmarum, de quibus in dictis *Decisionibus* agebatur, id validissimum præbebat argumentum, quod Card. Hippolytus optimè conscius rerum gestarum prædictas Margaritas describendo inter res hereditarias Principis Jo. Georgi, nequaquam dubitaverit, quin illæ ad hereditatem ejusdem Principis pertinerent, ut ratiocinatur *Rot. in d. Romano Jocalium super margaritis 4. Aprilis 1710. §. Attendit præsertim coram Molinet, & 17. Aprilis 1711. §. Nec minoris coram eodem.*

Denique, si intueamur circumstantias, & actus subsequentes, hi quoque manifestè excludunt errorem, qui in descriptionem irrepsisse contendebatur; etenim Cardin. Hippolytus post consecutum inventarium, licet recuperaverit à Principissa Hippolyta vidua controversas margaritas, illasque præ manibus habuerit, nunquam tamen inventarium correxit, nec in vita, nec in morte quidquam egit, quod, non dicam, apertè ostendere, at saltem tacite innuere posset, ipsum agnovisse margaritas tamquam proprias, & ex materna hereditate sibi quæsitas, *De Contract.*

ut observat *d. postrema decisio anni 1711. §. Hancque veritatem.* Demum non deccant etiam alia validissima argumenta, ex quibus evincebatur, quod reverà controversæ gemmæ pertinebant ad Principem Jo. Georgium, justque proinde adscriptæ fuerant ejusdem Principis hereditati, ut videre est in *d. postrema decisio ex §. Fratrè verò.*

At aliter res se habet in casu nostro, quia antè inventarii consecutionem adhibita non fuit diligens illa, ac scrupulosa cautela ad propria jura præservanda, in ipsa consecutione non fuerunt ab Excellentissimo D. Duce conscripta ulla folia, ex quibus de uniuscujusque rei origine, ac pertinentia constaret; & denique post consecutum inventarium, factamque descriptionem tantum abest, quod asseratur ullus D. Ducis actus approbativus talis descriptionis, ut imò statim de errore corrigendo cogitaverit, & ne id inconsultò, atque ex sua tantum voluntate egisse videretur, jamdum exquirivit Advocati consilium. Quamobrem, cum circumstantiæ in casu nostro concurrentes distent ab illis, quæ aderant in *d. Romano Jocalium*, proculdubio resolutio edita in prædicta Causa applicari nullo pacto potest hypothèsi nostra, prout dictum fuit in *Romano Donatium 24. Januarii 1701. §. Atque hinc coram Molinet, & in Voto edito à R. P. D. Aldobrando in Romano. Primogenitura Julii Cesaris de Columna 21. Martii 1712. §. 14.* non omnino tamen adnoscere Excellentissimum D. Requirentem, correctionem istam, emendationemque inventarii fieri non posse propriâ auctoritate, sed faciendam esse nonitis, auditisque interellè habentibus, ut docet *Bald. in autem. sed cum Testator num. 20. Cod. ad leg. Falcid. lbi « Quare, si beres erravit, quia plura possit in inventaria, quàm debebat, utrum possit errorem suum corrigere? respondeo, quod sic, si coram Judice citatis Creditariis Legatariis, at non propriâ auctoritate »* & alios referi *Cyriac. contr. 25. num. 3.*

Supereff modò, ut agamus de monili à san. mem. Clemente X. donato Excellentissimo D. Dominico Filio Primogenito Excellentissimi D. Ducis requirentis. Porro, licet hic animo, mentèque magis ancipiti sim, brevi tamen me expediam ab istiusmodi quæstione; nam, *Theaur. jun. & sen., ac Giurba supra allegati in §. Denique si res sit censuerunt* quidem, domino Infanti à Compatre datum, veluti datum contemplatione Matris, huic soli acquiri; verumtamen, cum id procedere à firmamento, nisi Patris merita ad Donantem, vel hujus singularis erga illum affectu contrarium suadeant, idcirco crederem potius, prælatum monile in casu nostro quæsitum fuisse Excellentissimo D. Duci Patri, quàm D. Ducisæ Matri; nam, cum Dominus, Summus nempe Pontifex *Clement X.* vix Matrem agnosceret, vice autem versâ summis obstrictus esset beneficiis erga Patrem, ejusque Consanguineos, ut est unicuique notissimum, nemo non videt, quàm verisimile, & rectè agendi rationi consentaneum sit, illum Patris

potius, quàm Matris contemplatione munificentiam hanc exercuisse. Et sanè in his terminis, imò verò, tamet si non concurrant circumstantie voluntatem Donatoris tam liquidò evincientes, non defuerunt Doctores, qui sententiam Patris laudabilem defenderint, quam etiam amplecti sunt Tribunalia, ut videre est penes *Rovis. conf. 40. nu. 22. lib. 1.*, *Maria de iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 45. num. 7.*, *Gabriel. commun. conclus. tit. de iur. dot. conclus. 5. num. 2.*, *Sard. de cis. 322. num. 52. & seq.*

- Atque hinc, spectatis summis hiscè Patris meritis erga Donantem, & huius præcipuo erga illum amore, censetur, etiam minus veram esse in nostra hypothesi opinionem Doctorem adjudicantium munus Infanti, & applicari nequaquam posse dispositionem *Tent. in leg. cum multa Cod. de Bon. qua liber.*, quo cavetur, donum filiofamilias à Principe datum acquiri pleno Jure tam scilicet quoad proprietatem, quàm quoad usumfructum ipsimet filiofamilias; nam, quoties ex legitimis conjecturis apparet, & Compatrem, & Principem filiofamilias donasse unice ob Patris contemplationem, donum unice quæri debet Patri ex ipsius Compatris, & Principis voluntate, quæ sileat facit opinionem contrarium affirmantium, & cessare prædicti Testamenti dispositionem, ut bene advertit de Ponte *conf. 16. in num. 76. ad plures seqq. lib. 2.*

Arctina Donationis.

Donatio, ubi inter vivos facta est, nequit Donatario per aliam quamlibet posteriorem dispositionem præjudicare. Donatarius in dimidia parte omnium Bonorum, utpote, *particularis*, seu quotæ Bonorum, secus atque Donatarius quotæ hereditariæ obligationibus Donantis post donationem contractis non afficitur. Donatio si facta fuerit in dimidia parte omnium Bonorum, nihil potest ex Bonis ita donatis in solidum alienari, nisi Donatario ex Bonis non donatis consultum iri queat.

VOTUM XXII.

- 1 Donatus inter vivos dimidium omnium suorum Bonorum potest annu ex his, aut plura in solidum alienare, & num. 7.
- 2 Eorum tamen alienatio suscipitur, quatenus suppleri possit alterò dimidià parte Bonorum non donatorum, & num. 7.
- 3 Donatus inter vivos dimidium omnium suorum Bonorum, nihil in solidum alienare potest.
- 4 Videntur aut dimidium suorum omnium Bonorum prohibetur quidpiam ex his alteri alienare.
- 5 Videntur aut dimidium suorum omnium Bonorum, si quod ex his alteri vendat, dimidium in singulis Bonis huic cessione dicitur.
- 6 Donatus sua liberalitas nocere non debet.
- 7 Donatio inter vivos irrevocabilis est.
- 8 Donatio inter vivos à Donatore revocari, aut immutari nequit.

- 10 Dominium rerum donatarum non potest cum præjudicio Donatarii in alterum transferri.
- 11 Alienatio, seu postea obligatio Bonorum donatorum non suscipitur.
- 12 Donatario priori posterior donatio non nocet.
- 13 Donatio inter vivos per dispositionem, quæ expressè revocatur, non infringitur.
- 14 Donatio inter vivos nequit tacite revocari per alienationem rei donata, aut aliam quamlibet posteriorem dispositionem, & num. 16. 23. & 26.
- 15 Commenda constitutio est donatio Religionis facta.
- 16 Donatarius quotæ hereditariæ heredi acquiritur.
- 17 Donatarius universalis, vel quotæ hereditariæ ad obligationes Donantis post donationem contractis non tenetur, aut saltem non ad omnes, & num. 19. & 20.
- 18 Dispositio quælibet restricta ad certas dumtaxat res, particularis dicitur, si quotæ non hereditariæ, sed quotæ Bonorum nomine facta sit.
- 19 Donatarius quotæ Bonorum non obstringitur debitis, atque obligationibus, post donationem à Donante contractis.
- 20 Immo nec his contractis ante donationem ipsum.
- 21 Sed heres ad eos tenetur.
- 22 Donatario quotæ Bonorum nequit officere Commenda fundatio post donationem celebrata.
- 23 Donatio mediæ etatis omnium Bonorum tempore obitus existentium censetur de mediæ etate superexstante, deductis obligationibus postea contractis, & num. 35.
- 24 Secus, si donatio non sit restricta ad Bonum tempore obitus repertiendum.
- 25 Verba, che al presente possiede adjecta dicuntur exclusivè ad Bonum in futurum adquirendum.
- 26 Donatio Bonorum existentium donationis tempore, non censetur in mentione obitus restricta ad Bonum ejus tempore possessa.
- 27 Nisi facta sit de Bonis presentibus, quæ tempore obitus possiderentur.
- 28 Donatio de omnibus Bonis presentibus, ac de his etiam tempore obitus relinquentis, ad hæc tantum Bonum restricta non censetur.
- 29 Sed comprehendere dicitur Bonum tum tempore donationis possessa, tum in futurum possidenda, & num. 34.
- 30 Verba hæc donationis Bonorum presentium superaddita, & anche di più di quelli, che al tempo della sua morte lascerà = sunt augmentativè, non autem restrictivè ad Bonum de tempore obitus relinquentia.
- 31 Dispositione & = anche dispositionem ad plus, quàm sit expressum, adaugent, & num. 36.
- 32 Divisio di più ampliativa est.
- 33 Dote ex certis Bonis per fondationem Commenda constituta, eorum dominium in Religionem transit.
- 34 Donatarius ut Bonum donato ob herede consequi

sequi valet, tenetur de eorum identitate concludenter docere.

- 41 Donans praesumitur alienasse Bonis libero, & ea, de quibus poterat disponere.
- 42 Donans non praesumitur in posteriori Commenda fundatione de Bonis liberis disposuisse, si donationem inter, & fundationem breve spatium intercesserit.
- 43 Donator quod brevi tempore poterit acquirere ingentem Bonorum quantitatem, inverisimile est.

BON. mem. Nicolaus donavit donatione irrevocabili inter vivos D. Lauræ filiae suæ = la metà di tutte le facoltà, e sostanze, che al presente possiede, & anche di più di quelle, che al tempo della sua morte lascerà tanto in mobili, stabili &c. v. sunt verba donationis ad me transmissa, postmodum idem Nicolaus fundavit Prioratum Militaris Ordinis S. Stephani, eidem constituta dote scutorum tredecimmillium, post se vocando alias personas in instrumentum fundationis nominatas.

Eo autem è vivis sublatò, acris orta est controversia inter D. Lauram donatariam, seu ejusdem filias, & DD. de Albergotis illius heredes, ac Prioratus possessores super modo separandi à reliquo alie hereditario Defuncti medietatem Bonorum Lauræ donatam, nam præfati heredes contendunt, ex patrimonio, & hereditate Defuncti detrahenda prius esse Bona valoris scutorum tredecimmillium, quanta est dos Prioratui assignata, deinde verò id, quod superest, pro virili dividendum inter ipsos, & filias Donatarie, ideoque cum totum dictum patrimonium æstimatum fuerit scutis 40. m., detrahitis dd. scutis 13000., scuta dumtaxat 27000. inter Colligantes dividenda sunt.

Contrà verò filiae, & heredes Lauræ donatarie substant, sibi deberi medietatem totius patrimonii Defuncti, quia donatio medietatis Bonorum omnium, quæ à Testatore tempore donationis possidebantur, & illorum etiam, quæ ipsum tempore sui obitus possidere contigisset, longè præcesserat d. Prioratus fundationem, ac per consequens illius vigore præjudicari minime poterat juri jam ex precedenti donatione Donatarie, ejusque heredibus quæsitò, in quâ quæstione cum rogatus fuerim, ut pro veritate sententiam meam dicere, judiciumque proferre velim, crediderem, potiora esse jura Donatarie, ejusque heredum.

- 1 Moveor ex verbis apertis d. donationis supra relatis, quibus Nicolaus donavit Lauræ filiae suæ la metà di tutte le facoltà, e sostanze, che al presente possiede, quæmobrem, licet Testator posset unam, vel plures res in solidum alienare, alienatio tamen, sive donatio catenus sustinebatur, quatenus ex medietate caterorum Bonorum restantium, non donatà, & ad Donantem spectante suppleri posset valor Bonorum in solidum alienatorum, Ludovic. Bell. conf. 176. nam. 5., Guidopapa decif. 602., qui alios citant, ut enim notant Adden. ad d. decif., videbatur, De Contract.

Donatorem, qui medietatem suorum Bonorum alteri donasset, non posse rem aliquam in solidum in alium alienare, exemplo illius, qui dimidium Bonorum omnium vendiderit, is enim prohibetur alteri in solidum vendere suorum, qui sit ejusdem Bonis, nam de singulis fundis dimidium cessisse emptori dicitur, verum subdunt, speciale esse in donatione, ut ne Donanti sua liberalitas exitiosa sit, possit integrum fundum alienare, invito Donatario, cui injuria non fit, nam in alterâ medietate compensari potest.

Et rectè quidem, quia, cum veniemus in donatione inter vivos, quæ saluæ naturæ irrevocabilis est leg. Senatus 35. §. 8. Sed mortis causa ff. de donat. caus. mort. leg. possessionem 3., & leg. final. Cod. de revoc. donat., Rota coram Duran. decif. 84. num. 15., in rec. decif. 280. n. 1. par. 13., eam jam perfectâ, à Donatore nullo pacto revocari, aut alterari poterat leg. perfecta donatio 4. Cod. de donat. qua sub modo, Antunes de donat. lib. 1. tom. 1. prelad. 2. num. 6., Castill. contr. jur. lib. 3. cap. 10. num. 56. & seqq., Quasid. disfert. 19. num. 49. & seqq., Card. de Luc. de donat. discif. 56. num. 3., Rota decif. 10. num. 22. per 10. decif. 402. num. 9. part. 14., quæmobrem dominium rerum donatarum in præjudicium Donatarii in alium quovis modo transferri prohibetur d. leg. perfecta, & Rota decif. 212. num. 1. & seqq., ac irrita est quævis alienatio, sive posterior Bonorum donatorum obligatio Castell. de donat. special. 12. num. 54. special. 27. num. 6., Card. de Luc. de donat. discif. 46. sub nn. 2. & n. 4., Palm. nep. alleg. 234. num. 8., Rot. coram Emerita jun. decif. 1256. num. 2., & decif. 153. num. 1. inter collectas à D. Advocato Confessionis ad stat. Urb. decif. 153. num. 1., prout etiam priori Donatario posterior donatio non nocet Quasid. disfert. 19. num. 51., Mierex de majorat. part. 1. quæst. 26. num. 13., Castill. contr. jur. lib. 1. cap. 39. num. 42. in fin., Rota coram Duran. jun. decif. 773. num. 5., coram Card. Cerro decif. 394. num. 1., coram Coccia. decif. 2187. num. 7., in rec. decif. 21. num. 7., decif. 217. num. 6. & seqq. part. 9., & decif. 143. num. 3. part. 16., si enim donatio jam perfecta non intrinquitur dispositione, quâ eadem expressè revocatur, multò minus tacite revocari potest per rei donatæ alienationem, vel aliam quæcumque posteriorem dispositionem Mierex de majorat. part. 1. quæst. 43. num. 83., Castill. contr. jur. lib. 1. cap. 39. n. 42., Antunes de donat. tom. 1. lib. 1. prelad. 2. n. 11., cum itaque Commendæ constitutio dicatur donatio, quam Fundator facit Religioni, à qua deinde donatio stipulatur pro se, & posteris Ansfeld. conf. 14. num. 119., Card. de Luc. de jurepatr. discif. 80. sub num. 7. in supplem., hujusmodi actus ledi non poterunt jura prioris donationis.

Fortius verò hæc urgent in casu nostro, quia non agitur de donatione universalis Bonorum, omnium tum præsentium, tum futurorum, vel quoræ hereditarie, cuius vigore Donatarius æquiparatus videretur heredi, ideoque disputari posset, an teneretur ad solvenda debita, & adimplendas obligationes à Defuncto contractas,

- as, quo tamen casu, quando agitur de obligationibus, & contractibus post donationem celebratis, verior videri posset opinio Donatario favorabilis, vel saltem non indistincte quævis
- 10 Donatoris obligatio in illius præjudicium subineretur, per ea, quæ latè tradit *clar. me. Card. de Luc. de Donat. dist. 46, Capic. latr. decis. 156. num. 50. & seqq.* sed agitur de donatione particulari, qualis dicitur dispositio omnis, quæ restricta ad certas dumtaxat res, facta minime reperitur sub commemoratione quotæ hereditariæ, sed quotæ Bonorum, ad tradita per *Card. de Luc. de fideicom. dist. 128. & dist. 129. utrobique num. 5. Palm. alleg. 399. num. 3. & 4. Rot. in rec. decis. 13. num. 35. part. 10. decis. 312. num. 27. & seqq. part. 18. & coram R. P. D. meo Ansaldo. decis. 31. num. 8.* hoc enim casu in dubium venire nequit, quin Donatario particulari certæ quotæ Bonorum præjudicatum dici minime possit per contractus à Donante celebratos post donationem *Card. de Luc. de Donat. dist. 46. num. 4. Rota coram Duran. dec. 343. num. 1. & seqq.* non enim post jam peractam donationem debet esse in potestate Donatoris frustrari Donatarius posterioribus donationibus atque contractibus rerum donatarum dominium in alios transferentibus, immò verò huiusmodi particularem Donatarius certæ dumtaxat quotæ Bonorum, nec etiam teneri ad debita, aliasque Defuncti obligationes ante donationem contractas, sed has sequi heredem expressè disposuit in *leg. aris alieni 15. Cod. de Donat. & post Decium cons. 237. tradit Celsus Flago cons. 97. num. 1. Cancr. var. resol. part. 1. cap. 3. num. 70.* Jure igitur, meritòque in casu nostro Donatario officere nequivit dictæ Comendæ fundatio multò post perfectam donationem celebrata.

Nec officit, quod Donator dictam donationem medietatis suorum Bonorum retulisse videatur ad Bona, quæ ab ipso tempore obitus possiderent, idèòque eidem prohibitum non fuerit tempore, quod medium fuit inter donationem, & scriptis obitum, distrahare, & donare Bona tempore donationis possidè, eò quod Donator restringendo donationem ad Bona, quæ, quum moreretur, reperirentur, facultatem illa alienandi sibi reservasse videtur, ac per consequens donatio medietatis omnium Bonorum subineretur, quoad illam dumtaxat medietatem Bonorum, quæ deducta potest Prioratus, in Defuncti patrimonio existerent, juxta ea, quæ tradit *Noguerol. alleg. 14. num. 20. & seqq.*

Obiectum namque istud, ni fallimur, submoveri aperte videtur ex litera donationis, nam, juxta verba superius relata, Testator nullo pacto donationem restrictit ad Bona tempore sui obitus reperienda, sed apertis verbis illam retulit ad Bona, quæ tempore donationis ab ipso possidebantur ibi = *la metà di tutte le facoltà, e sostanze, che al presente possiede* = ad *Text. in leg. si iud esset legatum 7. ff. de auro, & argento legato, Rota coram Priol. decis. 352. nu.*

3. & 4. & sanè si verba illa = *che al presente possiede* = adiecta dicuntur exclusivè ad Bona in futurum acquirenda *Mierz de majorat. part. 1. qu. 10. nu. 11. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 227. num. 10. & seqq.* proculdubio includere debent Bona præsentia, & tempore donationis à Donatore possidè, utpotè expressè fuit ea comprehensa.

Neque banc indefinitam comprehensionem Bonorum omnium dicto donationis tempore penes Donantem existentium restringere potest mortis commemoratio in eadem dispositione, facta, quia id procedere posset, si idem dixisset se donare medietatem Bonorum præsentium, quæ ab ipso tempore obitus possiderentur, tunc enim fortè restricta videri posset donatio, eam modificando ab eventu, scilicet si tempore obitus Bona in ejus patrimonio reperirentur, at longè aliter res se habet in casu nostro, in quo donatio concepta reperitur de medietate di tutte le facoltà, e sostanze, che al presente possiede, ed anche di più di quelle, che al tempo della sua morte lascierà tanto in Mobili, Stabili &c. ideoque expressio Bonorum à Donatore tempore obitus relinquendorum facta per verba futuri temporis, adiecta dicitur ad effectum comprehendendi in donatione medietatem etiam Bonorum in futurum acquirendorum *Arian de Meso variat. resol. lib. 3. cap. 11. num. 19.* Certius inspectis clausulis, & verbis, quibus Donator usus est, post enim expressam medietatem Bonorum præsentium, addidit = *ed anche di più di quelli, che al tempo della sua morte lascierà* = quibus verbus manifestum fuit, expressioem Bonorum tempore obitus relinquendorum factam fuisse augmentativè, & ad effectum extendendi, non autem restringendi dispositionem, juxta naturam tàm dictionum = *ed anche* quæ implicat majora expressis, & comprehendunt species ab illis diversas augendo, seu adijciendo præcedentibus, ut de dictione = & = *Barbof. tract. var. de dist. nra segg. dist. 110. nu. 13.* & de dictione = *anche* = *idem Barbof. dist. 112.* tàm etiam inspecta illà alià dictione ampliati = *di più* = quæ usurpatur pro = *amplius* = *Barbof. dist. 164. in fin.*

Cùm itaque ex his omnibus patet, in controversa donatione comprehensionem fuisse medietatem Bonorum omnium à Donatore tempore donationis possessorum, illamque ampliatam potius, quam restrictam fuisse adjectione illà = *ed anche di più di quelle, che al tempo della sua morte lascierà* =, dubitari solùm posset, an, si fundatio dicti Prioratus facta fuisset ex Bonis à Donatore post donationem quaesitis, hæc comprehensio dici deberet in donatione, & quoad hæc verius crederem, illa separanda esse à reliquo Patrimonio Donantis, quia cum donatio quoad huiusmodi Bona subsistat, quatenus tempore obitus penes Donantem reperiantur, ut superius probavimus ex *Noguerol. dist. alleg. 13. num. 20. & seqq.* & magis in specie *Golderrin. cons. 126. alias 7. de donat.* quem refert, & sequitur *Tafsch. prætic. conclus. lit. D. conclus. 699. num. 13.*

an. 13., sequitur, quod, si ex iisdem dicto tempore fundata jam reperiebatur Commenda, dictorum Bonorum dominium sublatum ex Patrimonia Donatoris translatum fuerat in Religionem *Anfeld. conf. 14. an. 13.*, ideoque non erant amplius in Patrimonio Defuncti.

- An autem, & ex quibus Bonis dicta fundatio facta fuerit, pendet à mero facto, facile in re recenti dilucidando, animadvertendo dumtaxat, quod, si fortè hac in re dubietas aliqua subesset, cum Donatarius medietatem hanc Bonorum, quæ tempore obitus à Donatore, possidebantur, recipere debeat de manu heredis, & ut ab eo illa consequi possit, concludendum docere teneatur de identitate illorum, cum hac sit extremum necessarium, sine quo obtinere nequit, ad tradita per *Rot. decis. 443. an. 9. & alibi passim*, onus probationis in eum transfunderetur; Donatori enim suffragari videretur præsumptio, quod Bona alienata libera essent, & de iis, de quibus disponere poterat, ad tradita per *Noguerol. alleg. 14. an. 36.*, quæ tamen præsumptio, æqui bonique ratione, accipienda erit, nam, si inter donationem, & fundationem dicti Prioratus, breve tempus intercessisset, ille inefficax profus redderetur ob maximam inverisimilitudinem, quod Donator brevi tempore acquirere potuisset adeo ingentem bonorum quantitatem, quæ satis esset donationi dicti Prioratus, ut bene observat *Rota coram bon. mem. Emerit. Jan. decis. 996. an. 4.*

Farvensis Venditionis seu permutationis.

Venditio, seu permutatio non rescinditur, licet Mulier vendens, aut permutans fuerit infra dimidiam lætā. Mulier non ex eo dicitur lætā, quod illius pecunia cesserit in commodum Viri non habentis, unde illam relevare. Bonorum æstimatio, si in Mulieris venditione, seu permutatione fuerit prætermissa, contractum non inficit. Venditio itidem, valida est, licet non curatā ab emptore versione pecunie in Mulieris utilitatem, ac etiam non subsistentibus debitis in venditione enunciatis. Dolus emptoris non arguitur nec ex præmissis, neque ex re minoris vendita, quam valeret, minuscule ex vi, & metu à Viro Mulieri inculso. Et qualis esse debeat vis, & metus, ut ob ejus causam venditio rescindatur.

VOTUM XXIII.

1. *Restitutio in integrum ob lesionem locum non est adversus contractum cum jure validum.*
2. *Contractus a Muliere gestus cum Decreto Judicis, aliisque necessariis solemnitatibus, justis, & validis præsumitur.*
3. *Præscriptio post lapsum quinquaginta annorum, & num. 104.*
4. *Contractus iustus, & validus maxime præsumitur ex longeva illius observantia.*

5. *Contractus iustus, & validus desumptus ex longeva ipsius observantia, nullum contra se remedium admittit, & num. 3.*
6. *Læso ad effectum restitutionis in integrum est cursum probanda.*
7. *Et quidem evidenter.*
8. *Læsonis probatio debet respicere valorem rei de tempore iusti contractus, & num. 15. & 16.*
9. *Læso ad effectum restitutionis in integrum debet esse ultra medietatem iusti pretii, & num. 17., & 24.*
10. *Contrahentibus permixtum est usque ad medietatem iusti pretii sese decipere.*
11. *Commercium non debent ex nimia aequalitatis observatione impediri.*
12. *Ob lesionem medicam nequit contractus rescindi.*
13. *Contrahentes nequeunt se enormissimè, & cum dolo decipere.*
14. *Læso nec in medietate, nec in tertia parte, iusti pretii consistens, ad effectum restitutionis in integrum, satis non est.*
15. *Pretium rei est triplex naturæ triplex, summum nempe, medium, vel infimum.*
16. *Pretium rei, etiam infimum iustum est.*
17. *Læso ad effectum rescissionis contractus ab infimo rei pretio metienda est in dubio, an pretium statutum sit summum, medium, aut infimum.*
18. *Pretia rerum in diebus variantur.*
19. *Nec ab uno ad alterum tempus fieri valet illatio.*
20. *Lesionem non præfert dilatio quoad solutionem, ubi fuerit conventa.*
21. *Præscriptio, si conventi etiam fuerint fructus recompenso.*
22. *Contractus non rescinditur, licet fructus conventi soluti non fuerint.*
23. *Sed potest quidem agi ad eorum solutionem.*
24. *Pro fructibus non solutis agi semper potest, dum sint conventi.*
25. *In contractibus innominatis rescissio ob inadimplementum non admittitur.*
26. *Sed alio tantum compesit pro adimplemento.*
27. *Ad lesionem statuendum non confert questio, utrum emptor sollicitus fuerit de versione pretii, & an bene, vel male solverit, non curato illius investimento.*
28. *Minisque, an Mulier, sese obligans pro Viro, potuerit nec non super ejus Bonis relevare, num. 34. & 37.*
29. *Læso ut excludatur, sat est, pretium conventionis læsonem non fuisse, & solum illud fuisse.*
30. *Obligatio Mulieris pro Viro, an subsistat, dubium valde est, si à Patre fuerit in testamento prohibita sub nullitatis pena.*
31. *Obligatio tamen Viri pro Muliere in casu ejusmodi valida est.*
32. *Obligatio Bonorum dotalium Mulieris favore Viri non habentis unde illum relevare, non subsistit.*

Se-

- Secus est de obligatione, aut etiam venditione Bonorum paraphernalium, nu. 40.*
- 38 *Mulier sese obligam pro Viro non debet indata removere.*
- 39 *Nec potest ladi ultra dotis medietatem.*
- 41 *Mulier quoad Bona paraphernalia favore. Vtri obligata, aut etiam vendita, aequit allegare, quod fuerit ultra medietatem la- sa.*
- 42 *In contrahibus mulierum, ac praesertim in permutationibus, non requiritur pro forma, Peritorum aestimatio.*
- 43 *Eaque deficiente, adhuc similes contractus solent attendi.*
- 44 *Dummodo alia intervenerint necessaria solemnitates, & doli abst, & num. 46.*
- 45 *Pretium inter Partes stabilitum, iustum praesumitur.*
- 47 *Observantia 30. annorum sufficit ad praescribendas solemnitates.*
- 48 *Contractus cum Ecclesia, Pupillo, aut Civitate initiati aut sustinentur, probando est versus illorum utilitatem.*
- 49 *Contractus Mulieris necessarii munus solemnitatibus, etiam non probatū versione in illius utilitatem, sustinetur.*
- 50 *Obligatio Mulieris pro Viro, necessariis munus solemnitatibus, valida est, licet scilicet, non urgentibus cedentibus, nec relaxatis mandatis, minisque probatū versione in constitutionem debitorum.*
- 51 *De versione pecuniae in causam expressam, sollicitus non debet esse, qui cum Muliere contrahit.*
- 52 *Alioquin cum feminis nemo contraheret.*
- 53 *Emptor, & alius quilibet pecuniam solvens, non tenetur, si conventum id non sit, inquirere de illius versione in causam expressam, & num. 54.*
- 55 *Secus est de contrahibus a iure prohibitis, & a Iudice sub certa duntaxat forma, & conditione permitti.*
- 56 *In contrahibus Pupillorum, & similium, curā, & administratione indigentium, solvem tutus non est, nisi in causam expressam verso fuerit pecunia.*
- 57 *Procedit, nullo etiam vetere ipsi iniuncta.*
- 58 *Contractus Mulierum sunt a iure permitti.*
- 59 *In contrahibus Mulierum ubi certa quoad solutionem forma, vel coaditio non est praescripta, omni non est emptori de versione pecuniae inquirere, & num. 62.*
- 60 *Praesertim, eo non contendente agere contra Tertium, sed tantum ad sui liberationem.*
- 61 *Liberatio facilius datur, quam obligatio.*
- 62 *In contrahibus Mulieris omni investendi adjectum si emptori non sit iniunctum, hic ad illud non tenetur.*
- 64 *In contrahibus Mulierum emptor, & alius quilibet pecuniam solvens inquirere tenetur, an situm aliquis, falsusque titulus, vel causa quaesita sit.*
- 65 *In contrahibus Mulieris si pro ejus causa-*
- debitum insuavis fuerit expressum, sol est, illud revera existere, ut solum excusetur.*
- 66 *Nec in tenetur curare de validitate debiti, eiusque substantia.*
- 67 *Nec intrinsecam, ac latentem causa qualitatem inquirere.*
- 68 *Census a Muliere impositus pro dissolvendo ere alienis nulliter contracto, validus censendus est.*
- 69 *Restitutio in integrum conceditur in causa doli, ac deceptionis.*
- 70 *Etiam si laeso sit infra dimidium.*
- Declaro ut num. 71.*
- 71 *Minoribus, ex causa doli, ac deceptionis conceditur restitutio in integrum, etiam si laeso sit infra dimidium.*
- 72 *Non tamen, si sit minimo.*
- 73 *Restitutio in integrum in causa doli, ac deceptionis competit maioribus, etiam infra dimidium laesi, si deceptio ab Adversario processerit.*
- 74 *Secus, si re ipsa tantum.*
- 75 *Dolus emptoris est concludenter probandus.*
- 76 *Dolus in emptore non praesumitur.*
- 77 *Dolus emptoris in animo consistit.*
- 78 *Et non recte inferitur ex paritate pretii.*
- 79 *Nec pretii quantitate aestimatur, sed solius qualitate.*
- 80 *Dolus emptoris, si non omnino ex pretii paritate, inculis tamen aliis, potest inferri.*
- 81 *Dolus non inducitur ex re pluribus aestimata, quam fuerit subinde vendita.*
- 82 *Dolus non inferitur, si, ob necessitatem, res minus fuit vendita, & num. 84.*
- 83 *Venditor necessitate adactus, minoris vendere compellitur, quam res valeat.*
- 84 *Dolus in Emante minori pretio enclauditur, si plaris rem valere Venditor sciebat.*
- 85 *Vendem minori pretio, iustum pretium cum ignorat, sibi debet imputare.*
- 86 *Et habetur, ac si scivisset.*
- 87 *Doli casus non rescinditur venditio solita viliori pretio, licet Venditor iustum pretium ignoraret.*
- 88 *Emptori dolus ignoranti, aequit dolus necesse, & num. 90.*
- 89 *Dolus unus nequit alteri prejudicare.*
- 90 *Ob dolum a Tertio in venditione commissum, contra eum, non contra emptorem agitur.*
- 91 *Et vi & metu ab emptore non incusso, venditio non rescinditur.*
- 92 *Et ex quibus de vi & metu constare dicatur, ad effectum rescindendae venditionis?*
- 94 *Ex vi, & metu Vtri tantum praesumptio non rescinditur alienatio rei extradotalis Uxoris.*
- 95 *Sed mina, & verbera debent probari.*
- 96 *Stante praesertim Decreto Iudicis, & Pro-pinquorum consensu.*
- 97 *Contractus rite gestus dicitur, ubi, quia ad-esse oportet, & abesse, adfuit, atque ab- fuit.*

- 98 *Venditio a Majore 25. annorum rite peracta, nequit rescindi.*
 99 *Etiam si Contractus sit Mulier.*
 100 *Præsertim, si venditio fuerit jramento firmata.*
 101 *Contractus a Muliere cum jramento initus, impugnari ab ea nequit, dolo & lesione cessante.*
 102 *Minusque ab ejus heredibus.*
 103 *Heres nequit, impugnando sui Antoris obligationem, Super illius Bonis a se possessis suis sociationem habere.*
 105 *Pro contractibus lesivi rescissioe quadriennium tantum datur.*
 106 *Si præsertim impugnatus nunquam fuerit.*
 107 *Et maxime, si pro legitimo fuerit agnitus per receptionem rescindi præsi.*

DOMINUS Julius, & Joannes Baptista, fratres de Gratiolis à me petunt, ut pro veritate dicere velim, num ipsis tamquam filiis, & heredibus quæ Victorie Brunaræ, competere possit restitutio in integrum, adversus venditionem, sive permutationem Prædii nuncupati di *San Domenico*, à passio di *Feglian*, extradotalis dictæ mulieris, & ab eadem cum præsentia, & consensu Viri, aliisque solemnitatibus tunc à jure, tum à Statuto præscriptis titulo permutationis alienati utque ab anno 1674. boni mem: Aloyisio Honaphrio Sandriani, pretio inter ipsas Partes convento, scutorum bismille, & quatuorcentum, quod quidem pretium partim in aliis terris, partim in Censibus, partim in pecunia numerata, pro ut ab emptore promissum fuerat, iam solutum fuisse non controvertitur, & constat ex publico, atque solemnibus Instrumentis quietantiæ cum omnibus necessariis solemnitatibus celebrato anno 1678.

Præcipuum petende in integrum restitutionis fundamentum constituitur in lesione, quæ intervenisse dicitur ex eo, quod Prædium venditum pretio scutorum 2400. esset valoris scutorum 3400., & viceversa terræ in partem pretii assignatæ minus valeant, quam æstimatæ fuerint in Instrumento venditionis, seu permutationis, dum paulo post, præviâ æstimatione Peritorum, realiter venditæ fuerunt pro scutis 63. minus eo, quod à Partibus calculate fuerant in actu permutationis, itaut, loco Prædii valoris, ut supra dictum est, scutorum 3400., revera accepta non fuerint, nisi scuta 2337, & præterea de his quoque, non constat, veritas fuisse in utilitate mulieris, nisi scuta 1176.70., reliqua verò ceteris in commodum D. Philippi ejus Viri, non habentis unde Usorem relevare posset, & demum ex ipsis scutis 1176.70., quæ venditæ fuisse dicuntur in utilitate mulieris, constat, ratam scutorum 350. erogatam fuisse in extinctionem trium Censuum, qui nulliter impositi fuisse dicuntur ex causa solvendi debita hereditaria Bartholomæi Brunori Patris dictæ mulieris, quæ quidem debita aliis pecuniis dissoluta fuisse, non ambiguitur.

Hæc sunt, quæ pertinent ad lesionem, præterquam dicebatur etiam, venditionem prædictam nullam fuisse ex defectu æstimationis omnino necessariæ in contractibus mulierum, & præsertim in permutationibus, atque etiam ob non probatam versionem totius pretii in utilitatem ejusdem mulieris, & demum ob non probatam versionem partis illius in extinctionem Censuum nulliter impositorum, ex quibus omnibus vel separatim, vel unitim sumptis locum esse posse, contendebatur petitæ restitutioni in integrum, maxime attento dolo, & malâ fide, quâ contractus undique ex prædictis infici videbatur.

Verumtamen, his non attentis, in contraria sententiam abire, quod videlicet petitæ restitutioni nullo pacto sit locus, illa enim si frustra petitur adversus contractum omni jure validum, & inter Partes legitime stipulatum, *Rota in Tybartina Cypri Sambuci 12. Junii 1711. 5. Et licet coram Rôno Aldrovando*, talis mihi videtur ille, de quo agitur, nam, cum in eo intervenisse appareant Decretum Judicis, & omnes aliæ necessariæ solemnitates, præsumptio Juris est pro justitia pretii, & validitate contractus *Bald. in leg. si fundus 13. §. 1. num. 1. vers. in Glossa ff. de reb. eor., Misford. de probat. n. conclus. 960. num. 1. Gratian. dist. forens. 461. num. 19., Uri. evl. consil. forens. cap. 3. num. 9., Rot. coram Jan. mem. Gregorio XV. decis. 12. num. 2., in rec. decis. 158. num. 4. part. 11. decis. 2. num. 5. part. 15., & decis. 174. num. 22., & seqq. part. 17.* Præsertim cum iam quin-
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

169. num. 4. & 19. & decif. 170. num. 20. & 28. in rec. decif. 297. num. 23. part. 19. oportet enim contrariis probationibus vincere præfumptionem illam Juris, quæ, ut fupra dictum est, femper urget pro justitia pretii, & validitate contractus *Cephal. conf. 152. num. 7. & conf. 343. num. 19. & conf. 398. num. 199. Constantin. ad finit. Urb. anu. 46. num. 44. & feqq. tom. 2. Rota coram Emerix Sen. decif. 60. num. 3. in Mantif. ad clar. mem. Card. de Luc. de Dec. decif. 9. num. 7. & in Faventino Prædii 24. Januarii 1701. f. Ut etiam coram bon. mem. Pic.*

Quamobrem non solum probationes hujusmodi perspicuæ, & concludentes esse debent, verum etiam opus est, illas præcisè respicere, tempus celebrati contractus, seu peractæ venditionis ad Text. in leg. si volumus 8. Cod. de rescind. vendit. Pinell. in diti. leg. 2. Cod. eodem tit. part. 3. cap. 4. num. 5. Calvini. de equitat. lib. 2. cap. 134. num. 51. Odas de resit. in integr. qu. 7. num. 12. Rota coram Martin. Andr. decif. 23. num. 2. coram Gregor. decif. 553. num. 3. & decif. 570. num. 5. coram bon. mem. Emerix Jan. decif. 942. num. 5. & decif. 1022. num. 6. & feqq. in rec. decif. 532. num. 14. & decif. 580. num. 9. part. 5. tom. 2. & in Bouvion. Transfationis 25. Janii 1706. f. Et quomodo coram bon. mem. Omanno 2. & præterea læsionem evincere, & concludere debent ultra dimidiam partem veri pretii, nam usque ad dimidiam de jure communi permiffum est Contrahentibus sese invicem decipere, & circumvenire, juxta Textum in leg. in Cause la 2. f. Idem Pomponius ubi Glossa f. de minorib. leg. Item si in pretio s. ultim. ff. locati, leg. 2. & 8. Cod. de rescind. vendit. Cap. cum dilecti, ubi Glossa. lit. F. verb. deceptione, & Abb. num. 2. vers. secundo nota, & in cap. Cum causa de empt. & vendit. & juxta ratione ita constitutum fuisse videtur, ne scilicet, ex nimia æqualitatis observatione, commercia impedirentur: nulla namque esset conventio, quæ posset præstare securitatem, nullusque esset litium finis, si ob modicam etiam læsionem permiffum esset à conventionibus posse recedere, ut optimè advertit Card. Moutif. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 57. & feqq. Hinc Gros. de Jur. bell. & pac. cap. 12. num. 26. Farinac. in fragment. crimin. lit. D. num. 30. & feqq. ubi plures, Less. de justit. & Jur. lib. 2. cap. 21. diti. 4. num. 20., quamobrem communiter receptum est, libertatem illam, quæ de jure competit Contrahentibus, ut sese invicem decipere possint, restringi solum, & limitari in casu, quo aut sit immensa deceptio, aut contractui insit dolus, juxta gloss. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit. verb. humanum est litem A.

His autem retentis firmissimis Juris nostri regulis, statim deprehenditur, læsionem, sive enormem, sive enormissimam procul abesse à casu nostro: deficit enim primi loco rigorosa probatio veri valoris Prædii venditi tempore venditionis, quinquaginta, & ultra ab hinc annis peractæ, sine qua certe læsio probata dici nequit, ex fupra firmatis. At, dato etiam, ju-

stum valorem Prædii venditi fuisse, ut assertur, scutrum 3400. & sic in majori quantitate scutorum mille ea, quæ reipsa venditum fuit, nihilominus læsio talis non est, quæ contractum inficiat, & locum faciat illius rescissioni, aut restitutioni in integrum: cum enim ad idem effectum opus sit, Venditorem saltem decipi ultra medietatem justii pretii, juxta prælaudatos Textus in leg. 2. & 8. Cod. de rescind. vendit. & in cap. Cum dilecti, & cap. Cum causa de empt. & vendit., satis proinde non est læsio illa, quæ nedom medietatem justii pretii, verum nec tertiam illius partem attingit, prout accidit in casu nostro, & calculanti facile patet, dum pro re, ut assertur, valoris scutrum 3400. soluta sunt scuta 2400., & sic læsio est longè infra tertiam partem.

Præterea neque etiam constat, an pretium illud statutum in scutis 3400. sit summum, medium, vel infimum, nam, cum latitudo pretii naturalis consistat in hac triplici quantitate, & infimum etiam sit justum pretium, læsio ideo ab illa metienda est, adeo, ut si non sit ultra medietatem infimi pretii, contractus ex hoc capite rescindi nequeat Tamburin. in præcept. decalog. lib. 8. tract. 3. cap. 7. f. 11. num. 14. tom. 2., sic inquit = Quando Venditor non recipit dimidium justæ æstimationis, ut si res infimo pretio valeat viginti, ipse autem vendat novem, dicitur decipi infra dimidium, ex quibus colligitur aperte, si medietatem fore accipiendam non à summo, medio, sed ab infimo pretio = cumque sequitur Borden. collat. legal. 31. num. 31., & feqq. lib. 1., ubi ait, sententiam hanc verissimam esse, eaque putat magis consulti justitiae, & validitati contractus: præsertim quando Venditor ex hoc capite illius rescissionem proponit, prout contingit in casu nostro.

Quapropter parvi refert, quod præ augmenta læsione dicatur, Terras, in partem pretii assignatas, minoris postea æstimas, & se ipsa venditas fuisse, quàm æstimate fuerint in primo instrumento venditionis: responderetur enim, quod pretia rerum in dies variantur leg. pretio rerum 63. f. Nonnulla ff. ad leg. falcid. ideoque ex eo, quod Fundus postea tanti venditus fuit, non bene inferitur, tanti etiam valuisse tempore, quando fuit emptus, Rota in Fanen. Mantentionis, seu reintegracionis super datione in solutum quoad fratres 29. Januarii 1712. f. Denique coram Rôno Aldrovando. Præterea dicimus, quod, calculato etiam eo, quod minus dixit Terræ à Peritis æstimatæ, & venditæ fuerunt, nempe scutis 63., adhuc læsio est longè infra dimidiam, quinimò nec superat tertiam partem justii pretii: eo namque constituto in scutis 3400., si à scutis 2400., quanti res vendita fuit, demanantur scuta 63., remanent scuta 2337., quæ satis, superque sunt ad excludendam quancunque læsionem, cujus ope fiat locus rescissioni contractus, aut restitutioni in integrum, dum hæc, ex alibi deductis, saltem debet esse ultra dimidiam partem justii pretii.

Nec pro æstimanda læsione habenda est ratio dila-

dilationis conventæ quoad solutionem partis pretii, quoties enim id usque ab initio Contractantes voluerunt, & unanimi consensu ita ab ipsis stabilitum fuit citra læsionem in quantitate pretii, sola dilatio nullam læsionem, aut incommodum afferre dicitur *Cyffus de ration. rat. quest. 69. num. 3.* & seq. *Assin. de execut. §. 7. num. 167.* præcipue in casu nostro, in quo respectivè ad tempus dilationis conventi fuerunt fructus recompenfativi, qui, licet nunquam soluti fuisse dicantur, id tamen parvi refert, nam, ut inquit *Thetus in leg. ed. conditione* 14. *Cod. de rescind. vendit.* Non ex eo quod Emptor non facit conventioni satis, contractus irritus constituitur. Sed agitur ad implementum, cum semper integra maneat actio ad dictos fructus consequendos, quatenus revera constet, illos, juxta conventionem initam nunquam fuisse solutos; est enim juxta indolem, & naturam contractus nominati, ut non admittatur rescissio ob non adimplementum, sed tantum detur actio pro adimplemento contra inobservantem *Rot. decis. 43 §. 5. num. 4. part. 1. rec., dec. 77. n. 2. part. 2., decis. 616. num. 11. part. 5. tom. 2., & decis. 419. num. 18. part. 13.* & alibi sepius.

Ad læsionem verò nullo pacto pertinet, quod rata pretii in utilitatem viri, non autem mulieris, conversa fuisse dicatur, sive quod pars illius erogata fuerit in extinctionem trium censuum nulliter impostorum, vel denique, quod idem pretium pro rata scutorum 433. solutorum in actu stipulationis instrumenti, non appareat, in quam causam fuerit erogatum; hæc enim omnia respiciunt aliam prorsus diversam questionem, utrum Emptor sollicitus esse teneretur de versione pretii, & an bene, vel male solverit, non curato illius investimento favore mulieris, itaut cogi possit ad iteratam solutionem illius partis, quam in ejus utilitatem cessasse minimè constat: cum ceteroquin, quantum ad læsionem spectat, satis sit, pretium conventum non fuisse læsum, & totum id, quod Partes inter se convenerunt, fuisse adimplendum ab Emptore solutum, atque adimpletum, de quo nullum dubium est in hypothesi nostra.

Non absimili ratione ad statuendam læsionem contractus, de quo agitur, conferre minimè posse videtur, quod Mulier pro summa expensâ in commodum, & utilitatem Viri, nempe pro dimittendis ejus debitis, non haberet relevationem in Bonis ejusdem Viri: id enim minimè respicit contractum venditionis, seu permutationis inter Mulierem, & Sandrianum, sed tantum posteriore actum erogationis pecunie inde retractæ in solutionem debitorum. Viri, de cujus sanæ posterioris actus subsistentia, & validitate, etsi fortè dubitari posset, attenti præsertim prohibitione factâ mulieri in testamento Patris, ne unquam pro Viro se obligaret, sub poena nullitatis actus, & ne ullo pacto Vir se immittere posset in administratione Bonorum extradotalium Uxoris; attamen exinde nunquam in controversiam revocari poterit validitas prioris contractus venditionis, seu permuta-

De Contractu.

tationis, in quo non Uxor pro Viro se obligavit, sed Vir pro Uxore tamquam fidejussor accessit. Non omitendo, quæstionem hujusmodi super relevatione fieri solere dumtaxat, quum agitur de bonis dotalibus, ne scilicet mulier se obligando pro viro, prorsus indotata remaneat, aut saltem læsa ultra medietatem dotis, id enim non fieri interest Reipublicæ, ex firmatis per *Rot. decis. 36. num. 11. inter collect. per Baldacc. decis. & rer. judicat. tit. 4. de dot., & mulier. oblig., & decis. 462. num. 10. part. 18. tom. 2. rec., & præcisè, quod Uxor vendens bona paraphernalia etiam contemplatione Viri, non restituitur prætextu ejusdemodi læsionis, tradit *Joannes de solemnit. in contract. minor. gloss. 22. §. 21. num. 21.**

Missa igitur læsione, aggredior examen aliarum nullitatum, ob quas contractum contruere, & locum esse contenditur restitutioni in integrum; Paucis verò ab illis me expedire posse arbitror, quia revera tales non sunt, quæ longam postulent, accuratamque discussionem; & quidem primo loco nullius momenti est ommissa æstimatio tam Prædii venditi, quam Terrarum loco pretii, sive in partem illius receptarum; nullibi enim aut de jure communi, aut de jure municipali statutum esse reperio, quod in contractibus mulierum, & præcipue in permutationibus requiratur pro forma, & tamquam necessaria solemnitas æstimatio Peritorum, adeo ut, sine illa, contractus cum muliere celebratus subsistere nequeat, quin potius passim, & sæpe sæpius videmus, contractus hujusmodi cum mulieribus sustineri, tametsi nulla appareat æstimatio facta à Peritis, dummodò intervernerint alix necessariæ solemnitates, & procul absit quælibet suspicio fraudis, & læsionis, ut patet ex firmatis per *Rotam in Firmans Pecunia ria super annotatione 27. Junii 1704. §. Nec videtur coram bon. mem. Kaunitz, & in Antonitis Solviani 22. Aprilis 1709. §. Sed tantò magis, & segg. coram clar. mem. Card. Priolo; quoties itaque nullus in contractu dolus intercessit, & pretium communi Partium consensu stabilitum, quod ceteroquin justum præsumitur, *Consuet. ad stat. Urb. anast. 46. art. 2. n. 44. & segg. & art. 3. n. 263. & seg. cum ibi deducitis*, minimè læsivum esse comperitur, non est, cur contractus sustineri non debeat, tametsi cum muliere initus, ex hoc solùm, quod non præcesserit formalis æstimatio Peritorum, nullo jure, aut statuto requisita, & consequenter minimè necessaria. Præsertim postquam tanto temporis spatio excedente metam quinquaginta annorum, contractus fuit pacificè observatus, nam, concurrente observantiâ, triginta anni sufficiunt ad præscribendas solemnitates, *Rota coram Patre dec. 365. num. 4. lib. 2.**

Quod verò attinet ad aliam exceptionem non probatæ versionis integri pretii in utilitatem mulieris, ea quoque pari facilitate submovetur; nam probatio versionis speciale quidem est, ut requiratur in contractibus cum Ecclesiâ, Pupillo, vel Civitate, juxta *Text. in Authent. hoc jussu porrellam Cod. de sacros. Eccles., & alios, quos refert Rota decis. 462. num. 14. part. 18*; Secus verò

X

lide impositus à muliere prò dissolvendo alio debito nulliter contracto, firmavit *Rota decif. 495. num. 9. & seqq. part. 12.* ubi declaratur *Decifio 383. part. 12.* quæ contrarium sentire videtur, & sequitur *Constat. ad stat. Urb. annotat. 44. artic. 7. num. 728. & seqq.*

Quatenus verò ex omnibus prædictis arguetur deceptio, & circumventio, ex qua conceditur restitutio in integrum, etiam si læsio sit infra dimidiam iusti pretii; Dicimus, id rectè procedere in minore per *Text. in leg. siquidem 72 Cod. de. Prad. minor. i. nisi deceptio esset minima, quia tunc nec minori daretur restitutio, ut in leg. Saisio ff. de restit. in integr. i.* In maiore verò locum habere duximus, cum deceptio causatur dolo Adversarii, *leg. si dolo 5. & leg. dolo 10. Cod. de rescind. vendit. i. secus, si re ipsa tantum, ut bene distinguunt Glossa in leg. quisquis maior 15. lit. L. Cod. de rescind. vendit.*

Dolus autem Emptoris plenè, & concludenter probandus esset *leg. dolo 6. Cod. de dol. mal. i. leg. quoties 23. §. 1. de probat. i. leg. dolo 10. in fin. Cod. de rescind. vendit.*, quia non præsumitur, *leg. merito 51. ff. pro socio, Klob. de contribut. cap. 19. num. 667.* ubi latissimè, & tamquam consistens in animo, non rectè inferitur ex parvitate pretii, ut enim ait *Text. in dicta leg. dolo 10. Cod. de rescind. vendit. = Dolus Emptoris qualitate facit, non quantitate pretii estimatur*, ubi licet *Gloss. lit. K. vel.* quod ad istum effectum quantitas pretii, etsi non prorsus valeat; valeat tamen cum aliis: Ista tamen alia hic adesse non video prò huiusmodi doli inductione, nam si dicitur, Terras in permutatione assignatas pluris æstimatas fuisse, quam re ipsa postea vendita fuerint, respondetur, id ad probationem doli, & male fidei non sufficere, ut docet *Textus in leg. 4. Cod. de rescind. vendit. ibi = ad rescindendam venditionem, & mala fidei probationem, hoc solum non sufficit, quod magno pretio fundum comparatum, minoris distolatum esse commemorat* = Si verò diceretur, venditionem factam fuisse viliori pretio propter urgentem necessitatem, neque id contractum redderet inefficacem *juxta Text. apertum in leg. non idcirco 12. eodem tit. Cod. de rescind. vendit.*, nam, ut advertit *Rota decif. 533. num. 10. & 11. part. 5. tom. 2. rec.*, Venditor ut plurimum necessitate rei familiaris vendere compellitur minori pretio, quam res valeat; non tamen ob id in dubium revocatur validitas contractus, quasi dolo inito.

Et generaliter, quod dolum attinet, aut Venditor sciebat, fundum pluris valere, & nihilominus consensit venditioni factæ prò minori pretio, & tunc dolus abest, attentis scientiâ, & consensu, *leg. nemo videtur ff. de regul. Jur. & leg. Cum donationis Cod. de Transact. i. leg. Venditor 11. & ibi Gloss. lit. R. Cod. de rescind. vendit.* Aut Venditor ignorabat iustum valorem fundi, & sibi imputare debet ille, qui vendidit rem, cujus pretium ignoravit, quia non debuit esse tam negligens, & supinus, ut inquit, *Bald. in d. leg. quisquis maior 15. Cod. de rescind. vendit.*

De Contract.

ideoque perinde habetur, ac si scivisset, a hoc ut venditio paulò viliori pretio facta fuisset, & tamquam dolosa, rescindi non possit *d. leg. 87. quisquis, & ibi Gloss. lit. P.*

Quod si tandem obiceretur, venditionem factam fuisse à muliere compulsâ à Viro per vim, & metum includentem dolum, obvia est responsio, nimirum hoc etiam (etiâsi probaretur) Emptori nocere non posse, si doli conscientius non fuit, nam dolus unius non debet alteri nocere, *leg. eleganter 7. in princ. ff. de dol. i. & Text. in leg. Si dolo 5. Cod. de rescind. vendit.* loquitur expressè de dolo Adversarii, & *Gloss. ibidem lit. I. verb. Adversarii* clarè limitat dispositionem *Textus in casu doli procedentis ab alio ibi = Secus si dolo tertii, qui tunc agit actio de dolo contra illum tertium*, & ad effectum rescindendi venditionem requiri dolum Emptoris, vel metum ab eo incussum, probat apertè *Textus in leg. si voluntas 8. Cod. de rescind. vendit.*, sub initium sic habens = *Dolus ex collusione, atque insidiis Emptoris argui debet, vel metus mortis, vel cruciatibus corporis imminere detegi, ne loquatur ratio venditi*, ex quibus verbis patet etiam, cujus generis debet esse metus ad istum effectum, & tradit *Jovov. de solemnitat. in contract. minor. Gloss. 22. §. 21.* ubi, quod ex metu præsumpto Viri non rescinditur alienatio rei extradotalis uxoris, nisi minz, aut verbera, prebentur; præsertim, si intervenire iudicis decretum, & propinquorum consensus.

Jure igitur facta venditio, si permutatio omnino dici posse videtur in casu nostro = *cùm. adfuit, quæ adesse oportet, & abfuit quæ abesse oportet*, ut bene ad rem notat *Glossa in leg. rator 7. Cod. de rescind. vendit. lit. E.* ideoque rectè locum sibi vindicat dispositio *Textus in leg. si dolo 5. eodem tit. Cod. de rescind. vendit. = quod si jure perfecta venditio est à majore 15. annis, intelligere debet, consensus mutui perfectio venditionem, resoluti non posse* = sunt verba *Textus prædicti*; Præsertim cum mulier, alique in dicto Instrumento obligati sese solemniter adstrinxerint Juris jurandi obligatione interpositâ ad perpetuam observantiam dicti contractus, & de evictione proniserint tum generaliter, tum particulariter in forma Juris valida, ac ad omnia damna teneri voluerint, quo fit, ut, si cunctis cessante dolo, & læsione, contractus ab illis impugnari non possit, *Gloss. in dicta leg. 2. Cod. de rescind. vendit. lit. B. vers. mo co astro.* Itaque neque id liceat DD fratribus de Gratiosis illorum hereditibus, per *Text. in leg. Vindicantem ff. de evictio. i. Rota in Anconitana Solviani 22. Aprilis 1709. in princ. & 5. Nec allegare coram clar. mem. Card. Priolo, aliquin fatistacionem consequi deberent ex ipsis bonis hereditariis, quæ possident *Rota coram Cerro decif. 586. & decif. 647. utrobique num. 1. & seqq. post Constantia. ad stat. Urb. decif. 169. num. 25. & decif. 170. num. 1. & in Romana Dotis 20. Janu. 1712. §. Bene verum coram R. Aldrovendo.* Certius verò post lapsum quinquaginta, & ultra annorum, nam officium Judicis ad rescindendum contra-*

X 2

clum

- Aut regulariter competit tantum intra quadri-
cennium *leg. supervacuum Cod. de temp. in integr.*
restit., *Gloss. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit.*
106 *lit. B.*, & *ibi Salycet. in nos. margin.*, pexer-
tim quando contractus ab ipsa muliere num-
107 quam fuit impugnatus, quinimò pro legitimo
agnitus per receptionem residui pretii, in qui-
bus circumstantiis ille facilius sustinetur, ut
ponderat. *Rota decis. 394. num. 12. & 13. part.*
11., & *decis. 462. num. 16. part. 18. tom. 2.*

Florentina Emphyteusis.

Investitura ad solos Heredes sanguinis, vel ad
certum Personarum genus non restricta, &
contingens alienandi facultatem, censetur ad
quoscunque extraneos transitoria, nec ad
vitam dumtaxat alienantis, sed perpetuò du-
ratura. Emphyteusis perpetuitas ex quibus
argumentis deducatur? Observantia cente-
naria an, & quando faciat presumere quem-
libet meliorem titulum? Et quid si iste iuerit
ab initio allegatus?

VOTUM XXIV.

- 1 Dominia rerum non debent semper in in-
certa manere.
- 2 Heredes, licet extranei, comprehens in in-
vestitura censentur, ubi post vocati-*nem fi-*
liorum, eorumque Descendentium, mentio
aliorum heredum facta est verbis comprehen-
dere volentibus etiam extraneos.
- 3 Concesso, in qua prius filii, eorumque heredes,
deciditque alii quicumque heredes, &
successores contemplati sunt, potius locatus
perpetua, quam emphyteusis reputanda est.
- 4 Verba investitura = Heredibus, & Successoribus,
& quibus tu, vel alii predicti &c. concesseritis, vendideritis, alienaveritis &c. in perpetuum donamus &c. = comprehendunt heredes etiam extraneos, & num. 10, & 48.
- 5 Locatio perpetua ad quoscunque heredes etiam extraneos est transitoria, & num. 47.
- 6 *ignominiosus* est Ecclesiastica, & num. 7.
- 7 Verba = Heredibus, & Successoribus = in emphyteusi, etiam Ecclesiastica eam efficiunt transitoriam ad quoscunque heredes, licet extraneos.
- 8 Verbum Successoribus post aliud Heredibus quid plus operatur, quam verbum Heredibus simpliciter prolatum.
- 9 Praesertim additis aliis verbis = Et quibus tu, vel alii predicti &c. concesseritis =, & num. 22.
- 11 Clausula = quibus dederit = in investitura, aequiparatur clausula = pro heredibus quibuscumque =.
- 12 Et amba important aequè principaliter vocationem tam extraneorum, quam Descendentium, & num. 21. 28., & 39.
- 13 Clausula in perpetuum adjecta parti dispositiva investitura importat comprehensionem

tam Descendentium, quam extraneorum, & num. 21. & 26.

- 14 Verba investitura = tibi, tuisque filiis, nepotibus, pronepotibus &c. possessionem apprehendendi, locandi, dislocandi, vendendi, permutandi, & alia pro tuo, & tuorum praedictorum libito faciendi plenam, & liberam licentiam &c. elargimur = contemplationem etiam extraneorum praeseferrunt, & num. 21. & 49.
- 15 In emphyteusi, licet Ecclesiastica, si primo adquirenti amplissima alienandi facultas concessa est, etiam extranei dicuntur comprehens, & num. 26.
- 16 Observantia qualitatem contractus declarat.
- 17 Observantia declarat, Bona esse natura, ut ad extraneos valeant transire.
- 18 Et sufficit pro huiusmodi effectui, aliquando in eam transivisse.
- 19 Emphyteusis, licet Ecclesiastica, sat est, quod semel ad extraneos transierit, ut in eos sit in posterum transitoria.
- 20 Neque opus est huius rei declaratione in contraditorio iudicio.
- 22 Verba = Heredibus quibuscumque =, sive = & quibus dederint, necnon clausula in perpetuum =, alique ejusmodi extraneos non comprehendunt, quando concessa ad solos heredes sanguinis, vel ad certam personarum genus restricta est, & num. 23.
- 23 Item, quando concessio expressam continet alienationis prohibitionem.
- 24 Si secus, non procedit num. 25., 26. & 30.
- 25 Minusque, si, facta alienatione, eo à nemine sit retractata num. 27.
- 31 Alienandi facultas in investitura regulariter data intelligitur in praedictum concedentis.
- 32 At non etiam vocatorum, & num. 34. & 36.
- 33 Jus quæstum dicitur vocati in investitura.
- 34 Alienandi facultas in investitura illius vocatorum non immutat.
- 35 Nec etiam jus vocati quæstum admittit.
- 36 Si praesertim ad vitam dumtaxat alienantis fuerit concessa.
- 37 Verba investitura = Et quibus tu, vel alii predicti jus tuum pro dictis temporibus concesseritis = alienandi potestatem vocatis factam, ad eorum dumtaxat vitam coarctant.
- 38 Alienandi facultate Vocati in investitura ad eorum dumtaxat vitam concessa, alienatio ab ipsis facta tandem suffragatur, quando in idem vixerint.
- 39 Et potest, in decedentibus, ab aliis in eam comprehensis revocari.
- 40 In investitura, qui sunt comprehens, jure propria, & ex propria persona venire dicuntur.
- 41 Alienandi facultas in investitura quando ex mente Concedentis censeri debeat ad vitam dumtaxat alienanti restricta? & num. 2. & 43.
- 43 Instantanea correctio, & contradictio vitanda est.
- 44 Alienari debet in praedictum Vocatorum

in

- in investitura perpetuo valere, si nec rei natura, nec verba concessioni, neque mens Concedentis perpetuitatis repugnent, illique insuper foveat observantia.
- 45 Papa est Supremus rerum Ecclesiasticarum Dominus.
- 46 Papa ex permissa Vocatis in investitura Bonorum alienatione praesumitur illorum transfusum concessisse ad quoslibet heredes, etiam extraneos.
- 47 Praesertim, si concessio sit potius locationis perpetuae, quam emphyteusis.
- 50 Itemque, si cunctis, in quos ea Bona quocumque titulo transierint, perpetuo illorum concessio facta sit.
- 51 Verba investitura = Authoritate Apostolica &c. in perpetuum donamus, concedimus &c. = perpetuum concessionem important favore quorundamque in ea comprehensorum.
- 52 At etiam eorum, in quos Bona fuerint alienata, &c. num. 54. & 55.
- 53 Procehit in praedictum quomodo Vocatarum, &c. num. 56.
- 57 Alienandi facultas in investitura, si generalis, & amplissima sit, censetur in praedictum etiam Vocatarum concessa, &c. num. 79.
- 58 Verba investitura = &c. quibus &c. ius tuum pro dictis temporibus concesseritis non tantum, sed demonstrative sunt accipienda.
- 59 Nec tempus limitat, quo alienatio, si fiat à Vocatis, debeat durare, sed indicat, quo tempore valeat expleri, &c. num. 65.
- 60 Praesertim, si investitura sit merè hereditaria, & ad quoscumque transitoria.
- 61 In investitura hereditaria totum ius residet penes Possessorem.
- 62 Cum facultate alienandi in perpetuum etiam in praedictum comprehensorum.
- 63 In dispositione qualibet id semper volitum praesumitur, quod est de ejusdem naturae, atque essentiae.
- 64 A natura, quae insunt, semper inesse praesumuntur, nisi probata videntur.
- 66 Investitura merè hereditaria est ad quoscumque transitoria.
- 67 Alienandi facultas tributa Vocatis in investitura, compatibilis est cum eorum vocatione, &c. num. 78.
- 68 Vocatio autem huiusmodi censetur non absoluta, sed conditionalis, & restrictio ad casum non sequens alienationis, &c. num. 77.
- 69 Procehit etiam in vocatione ad fideicommissum, talem facultatem continente.
- 70 A fideicommissa ad emphyteusim, & viceversa, ubi in utriusque data sit alienandi facultas, eadem, quoad illius compatibilitatem cum vocatione, valet illatio.
- 71 Alienandi facultas, ubi amplissima est, & concessa omnibus in investitura comprehensis, nullam recipere valet restrictionem, &c. n. 76.
- 72 Vocatio filiorum, eorumque Descendentium, in investitura, restrictionem admittit.
- 73 Et sumpta sub conditione, quatenus alienatio non sequatur, compatibilis est cum facultate alienandi.
- 74 Investitura sacraeferens alienandi facultatem, nullum Vocatis certum, & absolutum ius acquirit.
- 75 Sed tantum sub conditione, quatenus alienatio non sequatur.
- 80 Observantia plusquam centenaria declarat, Bona esse perpetuo transmissibilia, etiam ad extraneos.
- 81 Observantia valet naturam ipsam, & qualitatem concessioni immutari.
- 82 At reddere alienabile id, quod ex se tale non est.
- 83 Maxime autem eam declarare, atque interpretari.
- 84 Licet agatur ad effectum reddendi capaces extraneos medio alienationum in praedictum Vocatarum solarum.
- 85 Observantia, ut in praedictum Vocatarum reddat capaces extraneos alienarios, opus non est illius approbatione in iudicio.
- 86 Ad eamque probandam nuncius citius sufficit.
- 87 Alienatione in perpetuum facta à praecedente Vocato in investitura, ius heredium extinguatur.
- 88 Veres solium sui Authoris alienantis tenetur servare.
- 89 Procehit non solum in herede primi, sed etiam ulterius heredes, & cuiusque successores.
- 90 Conditione deficiente, cessat ius omne in ea dependens.
- 91 Ex centenaria quilibet melior titulus potest allegari.
- 92 Scilicet dispositio, cessant, emptio, aut alterius cuiuslibet contractus, &c. num. 91.
- 93 Praesertim, si agatur de re suae naturae alienabili.
- 94 Observantia eò magis comprobatur, si pluries lis fuit moto, nunquam tamen profecta.
- 95 Ius, & possessio rei faciliè arguitur ex testamento Actoris à lite, etiamque adquiscentia.
- 96 Ex centenaria decursu post cessatam litem, et fuisse renunciatum praesumitur.
- 97 Atque elicitur qualibet male fides ex lite contracta.
- 98 Centenaria operatur, ut, rejecto nunc titulo, alius à Reo possit allegari, &c. num. 99. & 100.
- 99 Centenaria non nunc, sed cumulationem alterius cuiusque tituli suppeditat.
- 101 Centenaria, rejecto nunc titulo expresso, atque invalido, nequit amplius allegari.
- 102 Requiritur tamen ad id nedum, quod praedictio tituli in alidi peracta fuerit ab ipso met Principali.
- 103 Vel ab eius Procuratore, nam speciali procuratore mandato.
- 104 Sed etiam, quod talis titulus sit incompatibilis cum alio in centenaria desumpto.
- 105 Vel quod producent ad expressum eiusmodi titulum se coartaverit.
- 106 Centenaria in vita Antecessorum decursae operatio non impeditur ex defectu minoris aetatis, sive Jurium authenticorum.

- 107 *Declaro, id procedere, ubi non in linea præscriptio, sed præsumptio melioris tituli adducatur.*
- 108 *Eoque casu jus Actoris præsumitur persolvens, ac publicum instrumentum extititum.*
- 109 *Contra centuariam sumptam in linea præscriptio melioris tituli, restitutio in integrum non datur.*
- 110 *Restitutio in integrum non datur adversus publicum instrumentum contrarius undique validi.*
- 111 *Centuaris decursa in vita antecessorum non obstat successoribus, si constet de titulo in sui origine vitioso, & infecto.*
- 112 *Tituli possibilibus præsumptio non admittitur, ubi certus concarrat titulus.*
- 113 *Centuaris, ubi non constat de titulo in sui origine vitioso alienationis, qua sit possibilibus, titulum admittit.*
- 114 *Et facit verum esse, quod est possibile.*
- 115 *Centuaris in vita antecessorum decursa successoribus præjudicat, etiam in re alienari prohibita.*
- 116 *Et præsumptionem dispensationis, ac derogationis inducit in illorum etiam præjudicium, & num. 117.*
- 117 *Procedit eo magis in re alienabili, & ad quoscunque transitoria.*
- 119 *Antecessor nec à lege, nec ab homine alienare prohibitus valet, alienando, successoribus præjudicare.*

LATIFUNDIUM centum octoginta rubecorum hodie nuncupatum Tenutam Argente, Leo X. anno 1520. donavit in perpetuum Jo. Paulo Argenti Civi Florentino primo acquirenti = pro te, tuisque filiis, & nepotibus, & pronepotibus, ac ipsorum, & cujusque ipsorum hereditibus, & successoribus, & quibus tu, vel alii prædicti jus tuum pro dd. temporibus concesseritis, vendideritis, vel alienaveritis &c. = Licet autem præfatus Joannes Paulus plures reliquerit filios, omneque heredes universales instituerit: Tenuta tamen prædicta (quo titulo adhuc certe non constat) integrè possessa, fuit à solo Philippo, à quo delata fuit ad Lucretiam ejus filiam, & ab hac in DD. de Santinis, in quorum Domino nupta fuerat d. Lucretia: cumque ex Francisco altero filio Jo. Pauli primi acquirentis ortum duxerit Philippus, ex hoc verò Camillus, & ab isto alter Philippus, à quo causam habent Patres Oratorii uti illius heredes universales; iidem à me querunt, ut pro veritate dicere velim, an ipsi tamquam heredes dicti Philippi, & in d. concessione, sive investitura comprehensi jus habeant d. Tenutam Argente vendicandi à DD. de Santinis.

Etià autem mihi sententiam meam pro veritate dicturum, res facili negotio expleri posse videretur, respondendo, Patribus nullum jus competere pro vendicandis Bonis prædictis à DD. de Santinis, eà solà ratione, quod nimirum ad quietem, pacemque publicam id ma-

ximè pertinet, ut, qui longissimo tempore memoriam hominum excedente rem aliquam possederit, tutus sit ab omni molestia, ne aliquin dominia rerum semper in incerto maneant, ut ex Hug. Grot. de jur. bell. & pac. lib. 2. cap. 4. & Pufendorf. de jur. natur. & gent. lib. 4. cap. 12 §. 9. & seqq., admittit Rota in Melitotana Devolutionis 26. Januarii 1722. in princip. coram Rô. Lausetta; nihilo tamen minus, injuncto mihi muneri plenius satisfactorius, prius investigare curabo naturam, & qualitatem dictæ concessionis, num scilicet, illà inspectâ, Bona sint transitoria ad quoscunque heredes, & perpetuo alienari possint, etiam in præjudicium vocatorum: deinde, eà cognitâ, inquiram, an ullum jus Patribus competere possit in circumstantiis casus nostri.

Porrò, quod attinet ad comprehensionem heredum quorumcumque etiam extraneorum, hæc planè resulare videtur ex dicta concessione: in ea siquidem postquam expressè nominati sunt filii, nepotes, & pronepotes, sit etiam mentio heredum, & successorum, & quidem clausulis, & verbis aptis ad comprehendendos, tam ulteriores descendentes, quam etiam quoscunque extraneos, ut præferunt verba illa = ac ipsorum, & cujusque ipsorum hereditibus, & successoribus, & quibus tu, vel alii prædicti jus tuum pro dd. temporibus concesseritis, vendideritis, vel alienaveritis in censum, seu quomcumque alium meliorem, & efficaciorum titulum, contractum, emphyteusim, livellum, seu feudum sub anno canonis &c. in perpetuum donamus, concedimus, assignamus &c. =

Sivè enim spectetur qualitas, & natura dictæ concessionis, quæ potius, quam ad emphyteusim, ad censum, seu locationem perpetuam, tamquam (prout voluit concedens) meliorem, & efficaciorum titulum præbentem primo acquirenti, redigi posse videtur; ex deductis à clar. mem. Card. de Luc. de emphyteus. disc. 31. nu. 7. & seqq., & disc. 34. per tot., sive etiam considerentur verba illa = hereditibus, & successoribus, & quibus tu, vel alii prædicti &c. concesseritis, vendideritis, alienaveritis &c. in perpetuum donamus, concedimus &c. = eadem concessio proculdubio est comprehensiva heredum quorumcumque, & ad extraneos transitoria, ut de locatione perpetua, post Rota. conf. 16. lib. 1. communiter receptum, & alios, tradit clar. mem. Card. de Luc. de emphy. disc. 32. nu. 5. ubi, quod locatio perpetua suapte naturâ transit ad extraneos, quamvis esset Ecclesiastica: Et præterea ponderando, verba = hereditibus, & successoribus = eundem effectum operari etiam in emphyteusi Ecclesiastica, idem Card. de Luc. de emphy. disc. 32. sub nu. 5. vers. secundo, inquit, quod verbum successoribus, post alud hereditibus latius stare videtur, & operari debet aliquid plus, quam verbum hereditibus simpliciter prolatum: maxime additis illis aliis verbis = & quibus tu, vel alii prædicti &c. concesseritis &c. = quæ citrà omne dubium emphyteusim efficiunt hereditariam, & ad extraneos quoscumque

que transitoria, ut pluribus relatis, probat *clar. mem. Card. de Luc. de empty. disc. 39. num. 3. & disc. 32. num. 5.* & docet *Car. Jan. conf. 4. num. 2. & 3.* ubi *en Balde* acquiparat clausulam = *quibus dederis* = clausule = *pro heredibus quibuscumque*. *R. P. D. Calceagnin. observo. praelic. legal. part. 2. observo. 12. num. 20. & seqq.* apud quem alii. *Rot. coram Priolo decif. 218. num. 1.* in *rec. decif. 26. num. 2. part. 3.* & *decif. 286. num. 3. eadem. part. 3.* & *alibi passim*, ut patet ex collectis per *Paulus. differt. 81. num. 54.* & *duob. seqq.* & in *Pepien. emptytensis 6. Maii 1718. §. Non obstante*, coram *Rio de Herrera Episcopo Seguntino*; quinimò verba prædicta æque principaliter importare vocationem tam extraneorum, 11 quam Descendentium prædit *Mart. de claus. part. 2. claus. 18. sub num. 17.* & *seqq.* *R. P. D. Calceagnin. dict. observo. 12. num. 100.* & *prim. sub num. 97. vers. & dicendum*, ubi refert *Lancellot. Gall. conf. 84. num. 28.* & *seqq.* Prout etiam ejusdem virtutis, & efficacie est dictio = *in perpetuum* = 12 parti dispositivæ adjecta, juxta firmata per *Roc. dyspat. Jur. felicit. cap. 66. num. 13.* & *seqq.* *Rot. coram Covaler. decif. 293. num. 3.* coram *Mertin. decif. 306. num. 6.* coram *Priolo. decif. 218. num. 4.* coram *bon. mem. Ansfeld. decif. 75. num. 11.* in *rec. decif. 332. num. 9. part. 19.* & in *Nallius. seu Forsvicien. Casfri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Et sanè coram Rio Lancetta*.

At certius hujusmodi extraneorum comprehensionem suadent illa illa subjuncta verba = *Ac tibi, tuisque filijs, nepotibus, Propositibus, ac heredibus, & Successoribus ac hunc possessorum ejusdem posterum Terra apprehendendi, & illa possidendi usufructuandi, locandi, dislocandi, vendendi, permutandi, & alia pro tuo, & tuorum prædictorum libito faciendi &c. plenam, & liberam licentiam, facultatemque largimur* = Ex hujusmodi namque adeo ampla, & elixenata facultate alienandi concessa primo acquirenti 13 proculdubio extranei quicumque capaces redditii dicuntur emphyteusis tametsi Ecclesiastica, & ut post celebre consilium *Laderchi il 1. pluries* à *Sacra Rota* approbatum, atque laudatum *decif. 287. num. 1.* & *decif. 642. num. 3.* & *seq. part. 1. rec.* & *alibi*, tradit *R. P. D. Calceagnin. dict. observo. 12. num. 13.* & *seqq.* alios referens, & firmavit *Rota decif. 286. num. 6. part. 3. rec. i* 14 attentè præsertim observantiâ, quæ optimè declarat qualitatè Bonorum, demonstratque, illa ejus esse nature, ut transire possint etiam 15 ad extraneos, ad quem effectum pervenire aliquando in illos transivisse, ut observat in specie *clar. mem. Card. de Luc. de emptytens. disc. 28. num. 13.* & *14. disc. 39. num. 3. vers. & h.* & *disc. 32. num. 7.* *Paulus. differt. 81. num. 51.* & 16 *§. 2.* ubi, quod quando emphyteusis, licet Ecclesiastica semel transivit ad extraneos, semper retinet eandem qualitatè, & durat alienabilis, & transitoria ad quoscumque, & cum aliis *Rota in Nallius, seu Forsvicien. Casfri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Ceterum coram Rio Lancetta Dec.* ubi etiam, quod nec opus est,

ut sit firmata in contradictorio Judicio; Per 20 penus igitur similibus verbis, & clausulis, ambigi minimè posse de alienabilitate in extraneos rectè respondit *Rota in dicta Nallius, seu Forsvicien. Casfri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Et sanè cum seqq. coram Rio Lancetta, & in Fulginate. emptytens 11. Maii 1714. §. Cui naturali, coram R. P. D. Cerra ubi alii plenissimè*.

Et quamvis tùm verba = *heredibus &c.* & *quibus dederis &c.* = clausula = *in perpetuum* = tum etiam cetera alia hujusmodi verba, & clausula, aliquando ità explicata, & intellecta fuerint, ut non operarentur generalem effectum, comprehensionis quorumcumque Successorum, nec inducerent facultatem alienandi in perpetuum in extraneos: id tamen evenit, vel in casu, quo concessio aperte restricta videbatur 21 solos heredes sanguinis, seu ad certum genus personarum, vel quando expresse prohibita legebatur alienatio: At quoties, ut in casu nostro, concessio non est restricta ad determinatos gradus certi generis personarum, sed facta est mentio heredum, & successorum, & omnibus Bona, sive locationis, sive emphyteusis, sive demum quocumque alio titulo concessa, possidentibus in parte dispositiva data est facultas alienandi, de eisdemque faciendi quidquid placuerit, præterea adjuncta verba = *in perpetuum* =, & Dominus directus, sive concedens non est in causa, quodque denique magis est, alienatio jam à longissimo usque tempore peracta, à nemine unquam retractata fuit, sed is, in quem illa facta reperiebatur, pacifice semper res alienatas possedit; nemo sanè (quem viderim) in his terminis affirmat, verba, & clausulas prædictas non inducere tam comprehensionem omnium, & quorumcumque Successorum, quam etiam omnimodam facultatem alienandi in extraneos, ut rectè declarat 22 *clar. mem. Card. de Luc. de empty. disc. 32. num. 6.* *disc. 33. num. 11.* & *seqq.* & *disc. 35. num. 4.* & *seqq.* ubi bene distinguit, & conciliat contraria, cumque sequitur *Paulus. differt. 81. num. 78.* *R. P. D. Calceagnin. dict. observo. 12. num. 91.* *Rot. coram Priolo. decif. 218. num. 6. & 7.* in *rec. decif. 26. num. 2. part. 3.* ubi, quod dicte clausule, quando sunt postine ampliativæ, non possunt restringi ad terminos stipulationis relatæ ad filios, & Descendentes, & in dicta *Fulginate. emptytens 5. Ex his itaque coram R. P. D. Cerra*.

Quamquam verò ex his, quæ hæcenus dicta sunt, planum reddi videatur, quod non minus ex verbis, & clausulis, quibus concessio Bonorum, de quibus agitur, concepta est, quam etiam ex ampla facultate alienandi, illa effecta dici debeant transitoria ad extraneos: attamen inquirendum adhuc superest, an ejusmodi alienatio facta in extraneos, adeo firma dicatur, ut perpetuò valitura sit in præjudicium vocatorum; eò quod facultas alienandi regulariter data intelligatur in præjudicium ipsius concedentis, ad non etiam vocatorum, quibus jus 23 quæsi-

- 33 quæsitum fuit in concessione, seu Investitura : quippe, quod eos attinet, licentia alienandi
34 non immutat naturam concessionis, nec tollit jus illis præcedenter quæsitum ex providentia.
35 Concedentis, ut probat *Fulgio. de Jur. emphyt. tit. de alienat. quæst. 2. num. 5.*, ubi, relatis nonnullis contrariis sententiis, dicit, hanc opinionem receptam apud Rotam, & præcipue *decif. 750. num. 3. & 4. part. 3. rec.*, in qua bene consideratur ratio evitandi repugnantiam, & correctionem, ne scilicet statim per talem alienandi licentiam recessum videatur à provisione præ Descendentibus facta, & consonant firmitas in *Fanen. seu Senogallien. Castri, & Bonorum Montis Partii 7. Maii 1702. §. Miansque, & 14. Junii 1709. §. Nec præmissa eorum bon. mem. Molinet, & in Nullius Abbatia S. Hilarii de Galeato 18. Aprilis 1712. §. Idque adeo, & 5. Certe tale eorum bon. mem. Anfeld. ubi plenissime concordantur.*

- Quæ porro opinio eò certius locum habere dici posset in nostra hypothese, quia facultas alienandi ad vitam alienantis dumtaxat restricta censeri potest per illa verba = *Et quibus tñ, vel aliis prædicti jns tñam pro dictis temporibus &c.* Quapropter illorum vigore alienatio sustineri quidem potuit, donec vita, & Jus alienantis durat, ac præ tempore, quo ipse Bonæ retinere posset : At, eo mortuo, alii comprehensum in concessione minime prohibiti cendi sunt, revocando alienationem, bona vendicare, ex notatis per *Fulgio. de Jur. emphyt. tit. de alienat. quæst. 2. num. 2.*, & seqq., in dicta *Fanen. seu Senogallien. Castri Montis Partii 7. Maii 1702. §. Ratio eorum bon. mem. Molinet, & in dict. Nullius Abbatia S. Hilarii de Galeato. Adde quod, ubi, quod alienationi hujusmodi fore à presentibus, seu possessionibus investitis, nequaquam possunt præjudicium irrogare reliquis successores venientibus jure proprio, & ex propria persona.*

- Idque congruit etiam menti Summi Pontificis concedentis, qui per talem concessionem prospicere voluisse videtur posteris Joannis Pauli primi acquirentis, ut eos magis devotos, & obsequentes redderet Romanæ Ecclesiæ, quemadmodum legitur in prohemio dictæ concessionis ibi = *ut se, Posterisque tuis Apostolicis favoribus professamur : hinc est, quod nos attendentes &c. & sperantes, quod tu, tuique posteris eò fortius, & serventius nobis, & dictæ Romanæ Ecclesiæ vos devotos & obsequentes exhibebitis, quo eò eadem sedes majoribus gratiis vos noveritis munus hinc mota propria &c.* ex quo sequitur, per licentiam alienandi deinde concessam Summum Pontificem minime intellexisse, præjudicare vocatis, quos supra majoris obsequii, & devotionis gratia S. Sedem, favoribus, prosequi velle expresse declaraverat, ne alioquin detur illa instantanea correctio, & contraditio, quam omnino fugiendam esse dixit *Rota decif. 750. num. 4. part. 3. rec.*, & advertit *Fulgio. de Jur. emphyt. tit. de alienat. quæst. 2. sub num. 5. vers. contrarium, clar. mem. Card. de*

Luc. de emphyt. discif. 35. sub num. 4. vers. decisio igitur.

Verum enim verò, tametsi discursus iste, consentaneus esse possit aliis casibus, & attamen, in nostro verius existimo, alienationem, de qua agitur, perpetuò valiturum esse, etiam in præjudicium vocatorum, quia tali perpetuitati nec natura rei, nec verba concessionis, nec denique mens Concedentis repugnant, & præterea illi favet observantia : ordiundo autem à natura rei, licet agatur de re Ecclesiastica, veluti pertinente ad S. Sedem ; quia tamen concessio facta fuit à Summo Pontifice supremo rerum Ecclesiasticarum Domino, pro eadem restringenda adeo non urget prohibitio illa alienandi in perpetuum Bona, & jura Ecclesiæ, generaliter à Sacris Canonibus indicta : concurrente enim voluntate ejus, in quo potestas certe non deficit, facilius concessio facta censetur cum permissione perpetui transitus Bonorum ad quolibet heredes etiam extraneos, per ea, quæ observat *Gabriel. conf. 76. num. 6.*, & seqq. lib. 2., *Rota eorum bon. mem. Anfeld. decif. 75. num. 8.*, præsertim cum ea, potius ad censum, seu locationem perpetuam, quam ad emphyteusum redigi possit videatur, ex supra firmatis in *S. Sive enim*. Quapropter eò magis suapte naturâ ad extraneos quoscunque in perpetuum transitoria dici debet *Gabriel. conf. 76. num. 15. lib. 2.*, *Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 19. num. 27.*, *Rota eorum Celfo decif. 322. num. 7.*, & eorum *Ostobon. decif. 43. num. 2.*

Nature rei consonant verba concessionis, quæ certe restricta dici nequeunt ad solos Descendentes, sed comprehendunt etiam extraneos, & quidem æque principaliter, ut supra demonstratum est ex illis verbis = *At ipsorum, & cujuslibet eorum heredibus, & successoribus, & quibus tñ, vel aliis prædicti jns tñam pro dictis temporibus concesseritis, vendideritis, vel alienaveritis &c.* = præterea omnibus data est facultas alienandi, nedum juxta prædicta, verum etiam per illa alia, quæ paulo post sequuntur, verba = *At tibi, tuique filijs, nepotibus, pronepotibus ac heredibus, & Successoribus ex nunc possessiones istarum petiarum Terra apprehendendi, & illas possidendi usufructuandi, locandi, dislocandi, vendendi, permutandi, & alio præ tuo, & tuorum prædictarum libito sutiendi &c. plenam, & liberam licentiam, facultatem &c. largimur* = Cuius denique, in quos Bona prædicta quocunque titulo transiissent, facta legitur à Summo Pontifice perpetua illorum donatio, concessio, & assignatio ibi = *Auctoritate Apostolicâ tenore presentium in perpetuum donamus, concedimus, assignamus &c.* =

Hæc prædicta verba, & clausula, utpotè suapte naturâ secumferentia dispositionem, atque concessionem, æque respicientem, ac comprehendentem filios, nepotes, pronepotes, eorumque heredes, & Successores, ac reliquos omnes, in quos prædicti jus suum transiissent, & alienavissent, ut cuique Indultum legenti clarissimè patet, proculdubio efficiunt alienatio-

- tionem in casu nostro perpetuam firmitatem esse habituram, etiam in præjudicium vocatorum; tum quia verba prædicta = *In perpetuum donamus, concedimus, assignamus* = iamquam relata ad concessionarios, & alienarios quoscunque, ostendunt illis perpetuam securitatem à Summo Pontifice promissam fuisse absque periculo, quod Bona unquam essent ad alios reversura, *Gabriel. conf. 76. an. 7. & seqq. vol. 3. Barbos. dict. 163. an. 5.* tum etiam quia, quoties, ut hic facultas alienandi data est omnibus vocatis, & in Investitura comprehensis, in ea autem comprehenduntur etiam extranei, tunc illa data censetur in præjudicium quoque aliorum vocatorum, quos Concedens poterat non vocare, ut declarat *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de alienat. quest. 8. num. 5. in fin. Card. de Luc. de emphyt. dist. 20. an. 10. Paulus. dissert. 81. sub num. 6. & seq. & num. 63. R. P. D. Calceagnus. observ. prot. legal. part. 2. observ. 12. num. 107. & seq. Rota coram Baras. decif. 87. num. 23. & seq. in Vallis, seu Forslövien. Caffi Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Ulterius, & seqq. coram Rmo Lanetta. in Fanen. emphyteusis 3. Januarii 1713. §. Neque dubium, & seqq. coram Rmo Aldrovando, & in Fulginaten. emphyteusis 11. Maii 1714. §. Adoniam coram R. P. D. Cerro, in quibus etiam bene respondetur objectioni illi, quæ dicebatur facultatem alienandi intelligendam esse in præjudicium Concedentis, non autem vocatorum; inquirunt enim, hanc restrictionem non admitti, quando alienandi potestas generaliter, & amplissime data est omnibus vocatis. Eo verò certius talis restrictio respicienda est in casu nostro, in quo Summus Pontifex, veluti preventivè approbando, & confirmando quamlibet de jure, & in possum sequitur alienationem, emptoribus, concessionariis, & alienariis quibuscumque perpetuam securitatem promittit verbis illis = *in perpetuum donamus, concedimus, assignamus* = Nec turbant illa alia superius relata verba = *& quibus tibi, vel alii prædicti juxta tuam prædictam temporibus concesseris, &c.* nec quibus alienationem ad vitam alienantis dumtaxat duraturam esse contenditur: nam ea verba = *juxta tuam prædictam temporibus concesseris* = non taxative, sed demonstrative accipi debent, juxta regulam. *Text. in leg. final. §. Tota 2. ff. de liberi. legat. Crevet. conf. 301. num. 5. Thobor. axiom. jur. lib. 29. cap. 9. axiom. 14. Rot. in Luceno fideicommissi 28. Martii 1710. §. Ceterum coram Rmo Crispo Archiepiscopo Rovennaten. ideoque adjecta dicenda non sunt ad limitandum tempus durationis alienationis, sed bene ad demonstrandum tempus, quo quisque poterat alienare, nimirum tempore, quo possideret. Nec sane diversimodè intelligi possunt, quia agitur de concessione, seu Investitura merè hereditaria, & ad quocumque transitoria, in qua cum totum jus residet penes possessorem, ideoque si habet facultatem disponendi, & alienandi in perpetuum in præjudicium comprehensorum Peregrin. de fideicommissi. art. 6. num. De Contract.**
30. art. 32. num. 53. & art. 36. num. 18. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de alienat. quest. 8. num. 4. & tit. de divers. quest. emphyteus. quest. 4. num. 14. Rot. decif. 172. num. 6. post Pacific. de Salvia. & in Fulginaten. emphyteusis 11. Maii 1714. §. Irmiffioni, & seqq. coram R. P. D. Cerro; Profecto, quoties aperte non constat, tale jus, seu facultatem liberè disponendi, & alienandi, ex natura rei, seu concessionis possessori competentem, eidem expresse adeptam, vel limitatam fuisse, semper intelligitur præservata, cum in qualibet dispositione, & actu id semper volutum fuisse præsumatur, quod est de natura, & essentia ejusdem dispositionis, & actus leg. 3. ubi Doctores ff. de reb. credit., cap. cum dilectis de consuetud. Gloss. in cap. si forte verb. scientia de elect. in 6. Pacian. conf. 66. an. 23. lib. 1. ubi, quod ea, quæ à natura insunt, semper inesse, præsumuntur, nisi mutata probentur Bocar. de invest. feud. cap. 5. num. 95.
- De tali verò ademptione, vel limitatione, in nostra hypothese non apparet, quinimod facultas alienandi jus suum cuique expresse tributa legitur ibi = *juxta tuam prædictam temporibus concesseris* &c. =, quapropter, si unusquisque habet facultatem alienandi jus suum in perpetuum, non est, cur facultas hujusmodi unicuique liberè competens pro suo jure alienando, restringi debeat ad temporariam alienationem, dumtaxat, vigore nimirum illorum verborum = *pro dictis temporibus* =, quæ interpretanda sunt contra naturam actus, quoties congruum recipere possunt intelligentiam cum illa compatibilem, ut scilicet demonstrent quidem tempus, quo exercitium alienandi competit; non verò, ut connotent tempus duraturæ alienationis, id quippe esset contra naturam, & propriam indolem concessionis merè hereditariæ, & ad quocumque transitoria Menoch. conf. 62. num. 27. vol. 1. Mart. de clasif. part. 4. clasif. 29. num. 1. Barbos. eodem tract. clasif. 74. num. 3. plenè Thobor. axiom. jur. lib. 19. cap. 9. axiom. 21. & axiom. 28. Cassill. contr. jur. lib. 5. part. 2. cap. 86. num. 3. & seqq. Sarr. decif. 322. num. 37. Rota coram Scraphin. decif. 121. an. 11. decif. 398. num. 7. & decif. 591. num. 6.
- Nec ullum inde absurdum, aut contradictio resultat, quasi per hujusmodi licentiam, & facultatem alienandi tali modo Intellectam, situm recessum videatur à provisione pro Descendentibus facta, sive à præcedenti vocatione filiorum, Nepotum, & Pronepotum &c. in his enim terminis, ut omnis contradictio evitetur, & vocatio certarum personarum, & graduum, compatibilis reddatur cum expressa facultate alienandi omnibus vocatis largita, frequentiori Doctorum calculo, & Tribunalium sensu receptum est, vocationem prædictam ita interpretandam esse, ut non censeatur absoluta, sed conditionalis, & restricta ad casum dumtaxat non sequitur alienationis, ad tradita in specie per Spod. conf. 183. num. 14. lib. 3. Noguerol. allegat. 39. num. 39. & seq. Risfembal. de feud. cap. 9. num. 1. conclus. 42. num. 4. Cerd. de Luc. de emphyt.

emphyt. diff. 35. sub num. 5. R. P. D. Calcagnin. observ. prael. legal. 12. num. 29. 30. & pluribus seqq. sive ad 48. part. 2. ubi latissime materiam exornat pluribus exemplis, & firmavit *Rota in Nullius, seu Fordisvian. Casfri Vallis Oppii 12. Junii 1711. S. Neque de hac coram. R. P. D. Calcagnin. & in Nullius Abbatie S. Hilarii de Galeata 18. Aprilis 1712. S. Applicando itaque, & pluribus seqq. & 5. Hic semper firmi coram bon. mem. Aufido*, ubi etiam res plene, & magistraliter tractatur, idque confirmari posset obvio, omnibusque noto exemplo fidei commissi, in quo illius Conditor similem alienandi facultatem Gravato concesserit, à fidei commissio autem ad emphyteusim, & viceversa argui posse exploratum omnibus est.

Frustra vero adversus hanc legalem, justamque interpretationem objiceretur, nihil proponi, cur potius restringenda non sit facultas alienandi, ut nempe eadem compatibilis reddatur cum vocatione prædicta omnium Descendentium &c. Ea namque statim sese offert responsio, quod nimirum in nostra hypothetici facultas alienandi amplissima est, & veluti peracta petu concessa omnibus in Investitura comprehensis, nullam, sive quoad tempus, sive quoad personas restrictionem recipere valet, per ea, quæ tradit *Rota in Fulginsten. emphyteusim 11. Maii 1714. S. Quoniam coram R. P. D. Cerrro*, ubi concordantes: vice autem versà vocatio filiorum, Nepotum &c. apta est recipere suas modificationes: quamobrem ea proculdubio sequenda est interpretatio, per quam dicta vocatio compatibilis reddatur cum facultate alienandi modo prædicto concepta, dicendo, illam nequaquam absolute scilicet censeri, sed sub conditione, quatenus nempe alienatio non sequeretur, ex supra notatis, & conerunt deducta à *R. P. D. Calcagnino dicto observ. 12. num. 73. ad 81. & dixit optimè Rota in dict. Fulginsten. emphyteusim 11. Maii 1714. S. Quod verò ibi vel in omnem casum acquisitio dictorum Bonorum pro prima, secunda, & tertia generatione, nec non pro alio masculinorum, ut composi possint cum expresso licentia alienandi in omnibus gradibus respectiva, non aliter interpretanda sunt, quàm ut resolvantur in vocationem conditionalem, & pendentes a casu non sequenti alienationi coram R. P. D. Cerrro.*

Quapropter interpretatione istà tollitur etiam omne absurdum, & repugnantia, quæ considerari posset inter licentiam alienandi, & vocationem certarum personarum, & graduum: vocati namque conqueri nequeunt de ullo præjudicio, quia, inspectà amplissima facultate, alienandi competente aliis præcedentem vocationem, nullum certum, & absolutum jus, sed non nisi sub spe, & conditione prædicta ipsi questum dici potest, videlicet, quatenus alienatio non sequeretur, ideoque aut nullum omnino præjudicium quoad eos considerari valet, vel, si quod ipsi sentiant, illud pati tenentur tamquam proveniens ex lege concessionis, seu investiture, in qua sicuti poterant non vocari,

ità sub lege, & conditione prædicta, & in casu dumtaxat non sequente alienationis tantum vocari potuerunt, juxta animadvertit per *Laderch. conf. 1. num. 11. & Cor. jux. conf. 155. sub no. 11. Rosenthal. de Fend. cap. 9. membr. 1. conclus. 42. num. 4. R. P. D. Calcagnin. dicto observ. 12. num. 31. & seqq. Rota in dict. Nullius, seu Fordisvian. Casfri Vallis Oppii 12. Junii 1711. S. Neque de hac coram R. P. D. Cerrro, & in dict. Fulginsten. emphyteusim 11. Maii coram R. P. D. Cerrro, & alibi innuimus, redire posset exemplum fidei commissi, simili lege, ac conditione ordinari.*

Rursus hujusmodi interpretatione perspicuum fit, quod, licet mens Pontificis concedentis eo quoque directa fuisse videatur, ut scilicet prospiceret etiam Posteris Jo: Pauli primi acquirentis, eoque magis devinctos, & obsequentes redderet S. Romanæ Ecclesiæ, ut legitur in proximo dictæ concessionis supra relato, id nihilominus minime obest perpetuæ alienabilitati in illorum præjudicium permixta, quia, cum deinde in parte dispositiva sequantur verba, & clausulæ amplissimam cuiusque ex vocatis tribuentes facultatem alienandi: in his sane terminis, ut dictum est, Posterorum contemplatio habita censeri debet in casu non sequente alienationis, ità namque compatibilis redditur cum dicta facultate alienandi, quæ alioquin, utpote amplissima, & comprehensiva extraneorum quorumcumque, ad solos posteriores restringi nequiret, per ea, quæ tradit *Sard. conf. 475. num. 24. 27. & seqq. Rota. conf. 113. num. 9. vers. non obstat lib. 1. & Giovagnin. conf. 44. 49. & 53. lib. 2. & pad. conf. 358. num. 72. lib. 2. R. P. D. Calcagnin. dicto observ. 12. num. 16. & seqq. & num. 35. & seqq. & nu. 100. Rota coram Covaler. decif. 293. num. 4. in rec. decif. 26. num. 2. part. 3.*

Ex quibus omnibus licet satis constabilitate dici possit libera alienandi potestas dictorum Bonorum cum perpetua eorum transmissibilitate ad heredes omnes, & Successores quoscumque, tametii extraneos: atamen, si quæ adhuc superesset difficultas, submoveretur ex observantia plusquam centum annorum, quibus Bona, de quibus agitur, possessa fuerunt à D.D. de Santinis extraneis, abique eo quod ullus ex vocatis ea vindicare potuerit, quamvis propria Jura aliquando experiri non omiserint: hæc enim si tanti valet, ut etiam naturam, & qualitatem concessionis immutare queat, reddendo alienabile in præjudicium vocatorum id, quod ceteroquin perse, & suapte naturæ tale non esset, ut heras in specie *Rota in Nullius, seu Fordisvian. Casfri Vallis Oppii 12. Junii 1711. S. Ceterum coram R. P. D. Calcagnin. & melius ad rem in Nullius Abbatie S. Hilarii de Galeata 18. Aprilis 1712. S. Atque ità coram bon. mem. Aufido*, ubi plenissime concordantes: quanto potiori jure id efficiet in casu nostro, in quo ad effectum inducendi perpetuam alienabilitatem extraneos, opus non est immutare concessionem: sed solum illam declarare, & interpretari,

- tari, ut egregie prosequitur *Rota in dicta Nullius*, seu *Forolivien. Casfri Vallis Oppii* loco mon-
 citat. ibi = *Tantique magis eadem est inherendum, quod accipitur ad terminos simplicis interpretationis, & intelligentia positum in Instrumento adjectum, sicut agitur ad effectum reddendi capax entronos medio alienationum in prejudicium Vocatorum expletum* = ad quem sane effectum
 nec etiam requiritur, illam firmatam, & approbatam fuisse in contradictorio iudicio, ut sub-
 dicta decisio ibidem, & aliis adductis, confirmatur etiam in dictis *Nullius Abbatie S. Hilarii de Galeata* 8. Circa autem; quinimod ad eam probandam sufficere unicum actum, tradit
Manf. consil. 291. num. 39. & seqq. & consil. 292. num. 27. R.P.D. Calcagnin. saepe citat. observo. 12. num. 123. & Rot. in dictis Nullius Abbatie S. Hilarii de Galeata 9. Quid plus.

- Jam vero, confisto ex his de perpetua Bonorum alienabilitate in prejudicium Vocatorum, inde sequi videtur, nullum jus Patribus competere pro illis vendicandis à DD. de Santinis: quia, aut probatur divisio quedam, quæ inter filios Joannis Pauli primi acquirentis celebrata supponitur cum cessione favore suorum fratrum integræ portionis super dictis Bonis sibi competentis facta à Francisco auctore mediato Patrum, recepta ab illis compensatione in aliis Bonis: & cum, ut demonstratum est, Franciscus habere potestatem alienandi in perpetuum, etiam in prejudicium vocatorum; datâ idcirco potestate, & confisto de voluntate; nemo non videt, totum jus hereditum ipsius Francisci per alienationem hujusmodi preempum fuisse, ex *Card. Mantif. de tacit. lib. 23. tit. 27. num. 17. Fulgii. de jur. empoyenti. tit. de success. in Bon. empoyt. quest. 2. num. 18. clar. mem. Card. de Luc. de empoyt. disc. 11. num. 2. vers. sed ubi, Rota decis. 230. num. 19. & seqq. ad fin. part. 11. & in d. Nullius Abbatie S. Hilarii de Galeata* 18. Aprilis 1712. *S. Cum hoc solo coram bon. mem. Ansaldo*: nec Patres habere facultatem revocandi alienationem prædictam: idque si procederet, etiam quando agere possent jure proprio, ex persona nempe filii Authoris, quippè cum sint heredes mediati Francisci alienantis; illius factum servare tenentur, saltem donec suppetunt vires hereditarie, ut bene per *Tent. in leg. cum à Matre ff. de rei vindic. & leg. vindicant ff. de evict. in subjecta materia notat Paulus. differt. 81. num. 26. & duob. seqq.*, ubi plures cumulat, & ait, id procedere non solum in herede primi, & immediati, sed etiam ulterioris heredis, & cujuscumque successoris in infinitum, & firmavit *Rot. in Nullius, seu Forolivien. Casfri Vallis Oppii* 12. Junii 1711. *S. Quibus pro curia, coram Rho Lancetta, & in Nullius Abbatie S. Hilarii de Galeata* 18. Aprilis 1712. *S. Hæcque omnia coram bon. mem. Ansaldo*. Quamvis magis hæc justum locum sibi vindicabunt in nostra hypothese, in qua, sequentâ alienatione permittâ in concessione, tamquam deficiente conditione, evanuit jus omne, quod ex persona propria competere potuisset vocatis in solo ca-

su non sequatur alienationis, ut pluries dictum est.

Aut verò divisio, & cessio prædicta non probatur, & tali casu Patres ad summum immisionem petere valerent ad portionem Francisci. Verum quoad hanc etiam minime obtinere, posse credere propter lapsum longissimi temporis plusquam centum annorum, quibus dicta Bona integrè, & cum effectu possedit fuerunt à DD. de Santinis: nemo enim non scit, quod vigore centenarie allegari potest quicumque melior titulus, ut millies dixit *Rota*, & præsertim *decis. 155. num. 8. part. 16. & decis. 709. num. 11. & 12. & decis. 770. num. 10. part. 18. tom. 2. & decis. 152. num. 2. & seqq. part. 19.*, & in aliis plenâ manu concessis in *Tyburтина Casfri Sambuci* 12. Junii 1711. *S. Sed quatenus coram Rho Aldrovandis, & in Malevitana Devolutionis* 26. Junii 1732. *S. Profecti & seqq. coram Rho Lancetta*; ideoque, sicuti si DD. de Santinis modò exhiberent instrumentum divisionis, cessionis, aut emptionis, aut cujusvis alterius contractus, tuti proculdubio essent ab omnibus molestiis, ita quoque eorum possessio turbari minime posse videtur post lapsum tanti temporis, quod dictis titulis acquiescit, & plenam, legitimamque tribuit facultatem allegandi alium quemcumque ipsi magis proficuum titulum *bo. me. Ansaldo. in addit. ad decis. 38. num. 16. & in decisionibus mox allegatis, & aliis possit*; præsertim cum materia per se non repugnet, eo quod non agatur de re indifferenti, & inalienabili, sed de re alienabili, & transitoria ad quoscumque in perpetuum, ut bene post alios distinguit *Rota decis. 2. num. 4. & duob. seqq. inter impress. ad eras. clar. mem. Card. de Luc. de Dote in Mantif.*

Parique refert, quod in decursu hujus temporis pluries lis mota fuit super dictis Bonis, tam à Philippo filio Francisci, anno nempe 1582, quàm à Camillo filio Philippi anno 1601, quodque præterea post dictum annum 1601, in Tribunali Camere coram bon. mem. Serlupio DD. de Santinis opposuerint, Franciscum eorum auctorem celsisse jura sibi competentia super dictis Bonis Communitati Centum Cellarum pro gabella, seu collecta eorumdem Bonorum: nam satis esset ad hæc respondere, quod, tantum abest, hisce actibus, atque litibus observantiam, quæ exadversò allegari valet, colore ullo interverfam dici posse, ut potius ex eisdem magis constabilius videatur. Nam si Petitores pluries, pluriesque controversâ Bona recuperare tentantes, vel rejecti fuerunt, vel suum malum jus agnoscentes à lite desisterunt, atque acquieverunt, ex hoc reorum jus, & possessio magis confirmata dici debet, per ea, quæ tradit *Rota in Romana restitutionis fructuum* 12. Junii 1708. *S. Hæcque pariter, & seqq. coram bon. mem. Ansaldo; ubi concordantes*.

Verum, paucis attingendo dictas lites, & controversias diversis temporibus motas, cum illas fuisse appareat post annum 1601, à quo tempore non constat DD. de Santinis illas amplius

96 molestias passos fuisse, hoc plenè exuberat, ut ipsi, posthabitis deditibus, allegare valeant centenariam post illas decursam, cujus vigore praxumtari renouacipio dictis litibus, & eluitur
97 quæcumque mala fides ob casidem lites contracta, optime *Rota decif. 2. num. 11.*, & *seqq. in Mantiff. ad clar. mem. Card. de Luc. de dot.*, & *in d. Tyburtina Caffri Sambuci §. Quin turbet, in quibus alii.*

Quod autem post annum 1601. DD. de Santinis allegaverint in Tribunali Camera æ cellione Jurium super dictis Bonis factam à Francisco iavore Communitatis Centum Cellarium; nihil contra ipsos urgere videtur: nam, et si inde argui posset infubfiftentia tituli divisionis (quatenus hæc ab illis allegaretur) adhuc tamen eis sublati non eilet facultas, offerendo alium titulum vigore centenariæ, quæ non unicum tantum præbet, sed tribuit cumulationem alterius quicquidque etiam melioris tituli, adeout, aliquo turbido effecto, recurri possit ad alium *Rota d. decif. 2. num. 21. in Mantiff. ad Card. de Luc. de dot.*; licet enim productio, siue allegatio tituli exprelli, & invalidi aliquando impediatur, ne deinde allegari possit alter melior titulus ex lapsu temporis præsumptus, requiritur tamen ad istum effectum nedum, quod productio tituli invalidi, & insufficientis fiat ab
102 ipsis met Principalibus, vel à Procuratore cum speciali mandato ad producendum dictum titulum *clar. mem. Card. de Luc. de regal. difc. 47. num. 50. & seqq. cum aliis in d. Meleuitana Decultationis 26. Janii 1722. §. Quibus id coram.*
104 *Rio Lanetta*; verum etiam, quod unus titulus sit incomparabilis cum alio *Card. de Luc. de regal. d. difc. 47. num. 9. & seqq.*, *Rota in d. Meleuitana §. Ex eo infuper*, ubi alii; vel quod
105 Producent exprellum, se ad illum nominatim coarctaverit *bon. mem. Anfo. in addis ad decif. 38. num. 18.*, & prosequitur *Rota in d. Meleuitana loco mex citat.*, quæ portò deficiunt in casu nostro.

Minus denique offitit, quod alii successivè post Camillum vocati agere nequiverint, siue ex defectu ætatis, siue ex defectu Jurium authenticorum; proindeque centenaria io illorum vita decursa obeffe nequeat aliis, vel jure proprio vocatis, vel venientibus ex persona vocatorum; & responderetur enim, quod defectus prædicti minime impediunt effectum, & operationem centenariæ, quoties illa non afferret per
107 viam præscriptionis, sed solum prò inducenda præsumptione melioris tituli: & ratio est, quia tunc jus alicujus præsumitur extinctum per publicum, & solemne instrumentum contractus omni jure validi, & inter partes legitime stipulati, quod certo certius allegari potest virtute centenariæ: ideoque obeffe nequit impedimentum agendi, qualecumque illud fuerit, in iis, in quibus Petitori nullum agendi jus compete-
109 bat; & hinc etiam, quod adversus centenariam, sumptam in linea præsumptiva melioris tituli, non datur restitutio in integrum, sicuti non daretur adversus publicum, & solemne instru-

mentum contractus undique validi, ut latè, & magistraliter firmavit *Rota decif. 2. num. 7. & plaribus seqq. ad orn. clar. mem. Card. de Luc. de dot. in Mantiff.*, & *in Tyburtina Caffri Sambuci 12. Janii 1717. §. Absque eo quod, & seqq. usque ad §. In facto autem*, ubi plenissime materia discutitur, & contraria declaratur coram *Rio Aldrovando*.

Et denique, licet quando constat indubiè de titulo in sui origine vitioso, & infecto, centenaria decursa in vita Antecessorum non obflet Successoribus venientibus jure proprio (modò tamen certò constat, eos ex tali jure venire posse, quod, ex supra firmatis, in præfenti negatur) eò quod, concurrente titulo, de quo apparet, non admittitur præfumptio alterius tituli merè possibilibis: nihilominus tamen id non verificatur in casu nostro, in quo nec certè constat de titulo, & ille, qui asserti supponitur, non apparet vitiosus; cumque præterea, inspecta facultate alienandi in præjudicium vocatorum cuiuslibet possessoris Bonorum competente, possibile sit, quod alienatio re ipsa sequuta fuerit, hæc sola possibilitas sufficit ad inducendam præsumptionem d. alienationis vigore centenariæ, cujus virtus ea est, ut faciat verum omne id, quod est possibile, & omnia intervenisse, quæ sunt necessaria, *Rota d. decif. 2. num. 12. in Mantiff. de dot.*, & *in dicta Tyburtina Caffri Sambuci §. Conclusio coram Rio Aldrovando*; quâ ratione in rebus quoque alienari prohibitis centenaria in vita Antecessorum decursa, Successoribus præjudicaret, eò quod illa inducit præsumptionem dispensationis, & derogationis contrariam, etiam in præjudicium Successorum, ut docuerunt *Secchin jun. conf. 76. num. 49. & 100. vol. 1.*, *Decian. conf. 24. num. 108. cum seq. vol. 1.*, & alii apud *Cyriac. contr. 3. num. 63. & 73.*, *Balb. de præscript. in 5. part. princip. quæst. 4. num. 4. & seq.*, *Intig. de Feud. cent. 2. art. 32. num. 43.*, *Cevall. in trans. commun. contr. commun. quæst. 13.*, *Molin. de Præmogen. Hispan. lib. 4. cap. 10. num. 10.*, quantò magis illis præjudiciale dici debet in casu nostro, in quo res est alienabilis, & transitoria ad quocumque; ideoque, nullâ urgente prohibitione Juris, aut hominis, certò certius Antecessores Successoribus præjudicare potuerunt *Gratian. dif. aptat. forens. cap. 577. num. 41. & seq.*, *Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 10. 10. num. 2. in fine*.

Romana fructuum dotis.

Evictio quandonam Marito pro fructibus dotis, quos nequivit exigere, competat? Et ex quibus ejusdem evictionis promissio valeat deduci? Fructus dotales quando nam à Marito dicantur coodotati?

VOTUM XXV.

1 Pro fructibus dotis, constante Matrimonio, non exalitis possessi Vis adversus Matris hereditatem agere, ratione damni, & interesse, & num. 3.

- 3 *Emptori, ob evulsionem rei emptæ, alio ad simplum, seu ipsius rei affirmationem contra Venditorem competis.*
- 4 *Dos inestimata, vel aestimata affirmationem non faciente venditionem, non transiit in dominium Viro; sed juxta tributis solum ad fructus.*
- 5 *Evulsio re dotali, nequit Vir ad ejus affirmationem agere, sed solum ad rescissionem domni, si de evulsione sibi expresse non cavet.*
- 6 *Ex fructibus dotis debet Vir sustinere Matrimonii onera, quæ loco pretii habentur.*
- 7 *Fructus dotis Viro debentur ad sustinendam Matrimonii onera.*
- 8 *Alitio ad rescissionem damni competens Viro ob non exortos dotales fructus, verò, & propriis actio de evulsione non est.*
- 9 *Sed venit lato modo sub evulsionis nomine.*
- 10 *Evulsionis actio ubi de jure cessat, locus est æquitati ex officio Judicis, & num. 93.*
- 11 *De evulsione, ob non exortos dotales fructus, agere nequit Vir, nisi dolo Mulieris, aut Soceri inexactio contigerit, & num. 50.*
- 12 *Id tamen de vera, non de late sumpta evulsione intelligendum est.*
- 13 *De evulsione regulariter non agitur sine expressa evulsionis promissione.*
- 14 *Evulsio pro re dotali evicta, præsari debet, si dotis inestimata constituta à promissione, non verò si à traditione inciperet, & num. 15. & 16.*
- 15 *Ejusmodi autem distinctio an procedat in Patre, seu alio ad dotandum de jure obligato, variæ sunt Doctorem opiniones.*
- 16 *Locum tamen sibi certè vindicat in extranea vendit, sed in ipso etiam Muliere sese dotante.*
- 17 *Dotem sibi constituere nullo pacto Mulier obstringitur.*
- 18 *Matrimonium etiam sine dote potest esse, & num. 46.*
- 19 *Dotem sibi Mulier constituens videtur iustar extranei actum liberalitatis, ac donationis, exercere.*
- 20 *In donationibus æquè, ac in dotacionibus distinctio receptissima est, quod, evicta re donata, vel in dote data, actio de evulsione competat, si contractus à promissione inceperit, secus verò si à traditione.*
- 21 *Donum, vel dotum, à traditione incipiens indicat animum distrabendi potius, quàm contrahendi, seseque obligandi.*
- 22 *Obligatio nequit contra mentem Contrahentis, extendi ad evulsionis præstationem.*
- 23 *Donum, vel dotum à promissione incipiens censetur contrahere velle, seseque obligare.*
- 24 *Donum, vel dotum à promissione incipiens debet in eum, cui promissæ, irrevocabiliter transferre rem donatam, vel dotis nemine constitutam.*
- 25 *Atque in consequens de evulsione tenetur, & num. 29.*
- 26 *Dotum à traditione incipiens, nullo amplius aucto post expletam traditionem obstringi-*

- tar, secus si à promissione incipiat, & num. 51.*
- 30 *Dotatio, non à traditione, sed à promissione inchoata dignoscitur ex verbis = E per dote &c. promette di dare la metà del Castello &c. =, & num. 32. & 34.*
- 31 *Instrumentum dotale celebratum censetur in executionem capitulorum.*
- 32 *Dotacionis actus nequit perfectus, & absolutus dici ex sola dotis promissione in hac verba concepta = Causa ejus dotis &c. tradere, & consignare promittit &c. =*
- 33 *Verba instrumenti = Cessit, transulit, & assignavit = translationem important, & num. 56.*
- 34 *At, nisi rei, quæ transferri dicitur, præscat sit, voluntatem potius transferendi præferunt, quàm translationem ipsam, & num. 57.*
- 35 *Dote constitutio ubi à traditione incipit, nequit vir pro fructibus inexactis directè de evulsione agere.*
- 36 *Potest verò indirectè, nimirum alimenta denegando mulieri alia bona possidenti, ut cogatur novam sibi dotem constituere, & num. 94.*
- 37 *Evulsionis promissio ut adesse dicatur, debet de ea, oculis corporeis legendo, constare.*
- 38 *Dotis contractus ab altero emptione, & venditionis diversus est; & quo differat vide à num. 42. ad 49.*
- 39 *Dotis contractus ex se, & sine expressa conventionione, non importat evulsionis promissionem, & num. 49.*
- 40 *In emptione, & venditione, pretium loco rei se habet.*
- 41 *Emptor quod caret re emptâ, ejusque pretio, justum non est.*
- 42 *Emptor rectè de evulsione agit, licet non sit promissa.*
- 43 *Matrimonii contractus substantiatur, atque perficitur in mutuo Personarum nexu, corporumque traditione.*
- 44 *Evulsio extrinsecè se habens ad contractum, illum in substantia non ledit.*
- 45 *Evulsio passâ a Viro super re dotali, non ledit matrimonii substantiam, quæ in persona uxoris, ejusque obsequiis consistit.*
- 46 *Ad evulsionem rei dotalis inestimata, licet Mulier teneatur, si vel concurrerit evulsionis promissio, vel mala fides, aut dos à traditione inceperit, atamen, ubi desit promissio, hujusmodi, facilis excluditur quoad reliqua duo evulsionis obligatio.*
- 47 *Dolus Mulieris, quo dicitur quæsit impediri fructuum dotalem exitum, non præsumitur, & num. 55.*
- 48 *Doli autem suspicio remouetur ex præsumpta Viri scientia, nec non ex narratione in instrumento facta qualitatibus fundi in dote assignati, itemque modi, & edisse ejusdem assignationis, & num. 84.*
- 49 *Verba instrumenti Cessit, transulit, & assignavit = voluntatem tradendi, non traditionem ipsam important, si de mobilibus, non quidem si de stabilibus agatur, & n. 19. & 62.*

- 60 *Bonorum fideiussorum presentia, & traditio in aliu suspensio instrumenti moraliter exigibilis non est.*
- 61 *Et sola eorum oblatio loco traditionis habetur.*
- 63 *Classula Constituti veram traditionem inducit, atque tam dominium, quam civilem, & naturalem possessionem transfert.*
- 64 *Classula Constituti in instrumento dotali apposta efficit, ut alius dicatur à traditione incubatus, & Dotans non remaneat de evictione obstrictus.*
- 65 *Dotis constitutio potest in capitulis matrimonialibus à promissione incubari, & nihilominus potest nolle Mulier de evictione teneri.*
- 66 *Provisio enim ejusmodi intelligi potest restricta ad Jura dumtaxat ipsi Mulieri competentia super re in dotem constituta.*
- 67 *Item nil aliud, prater ea, promittere senserit per dicta rei assignationem subinde in instrumento factam.*
- 68 *Dotans à promissione incipiens, ad evictionem non tenetur, si nil aliud promittere voluerit, quam quod sibi posset competere.*
- 69 *Dotans à promissione incipiens quod tenetur de evictione, intelligendum est, quando rei dubia sit, an se voluerit de evictione obligare, secus si de voluntate non se obligandi ex consensu constet, & cum. 71., & 83.*
- 70 *Et quæstio hæc est potius facti, & voluntatis, quam juris.*
- 72 *Verisimilis mens in humanis actibus tam inter vivos, quam per ultimam voluntatem, debet, spreto verborum formâ, semper attendi.*
- 73 *Verisimilis mens sese de evictione non obligandi arguitur ex nullatenus facta evictionis promissione.*
- 74 *Item ex rei assignatione cum omnibus juribus, & actionibus, ea modo, & formâ, quæ rei ad Assignantem pervenit, & cum. 75.*
- 76 *Verisimilis consensum mens non aliud promittendi, quam jura super aliqua re sibi competentia, desumitur ex facta ipsius rei promissione cum conditionibus iisdem, quibus illam fuerat adeptus.*
- 77 *Nec presumitur ad ejus rei mentionem obstringi voluisse.*
- 78 *Relatio ad instrumentum inutilis remanere non debet quoad pacta, & conditiones in eo contentas.*
- 79 *Jura sibi competentia super aliqua re, non verò istius mentionem promittere voluisse Mulier censetur in donationis instrumento, si jam noverat, perquam difficile esse ipsius rei assignationem, & cum. 81.*
- 80 *Idem, si nulla alia bona possidebat, nec se acquisitam sperabat, quibus posset Virum in causa evictionis indemnem servare.*
- 82 *Jura dumtaxat sibi competentia, non verò evictionem fuisse à muliere in donationis instrumento promissam, conjicitur ex facta Viri, si post factam evictionem, de ea nunquam egit.*
- 85 *Sciens presumitur velle omne periculum in se suscipere.*
- 86 *Sciens rei qualitatem, cum eoque rem acceptans, debet ipse cogitare quid in illa possit evenire.*
- 87 *Pro fructibus dotis, ob secutum evictionem, non exaltis, Vir contra Matrem agere nequit, si adversus Remaneat, & concordia obligatus ad eorum fructuum restitutionem, omnia observantiam dicta concordia obijcere.*
- 88 *Obligatus vi instrumenti ad restitutionem fructuum dotantium, nequit ab ea se eximere sub obtentu alimentorum sibi debitorum.*
- 89 *Evictionem propriâ culpâ passus, revocationem consequi non debet.*
- 90 *Et ejus respectu evictio perinde habetur, ac si non occiderit.*
- 91 *Aliqualis culpa, ejus, qui evictionem passus est, sufficit, ut pro suo interesse prejudicatus remanserit.*
- 92 *Cum levis etiam culpa, ad hunc effectum, queat imputari.*
- 94 *Evictis re dotata an possit de aequitate Vir denegare alimenta Mulieri, eoque, si alia bona possidet, cogere ad novam sibi dotem constituendam, controversum adhuc in jura est.*
- 95 *Aequitas tamen prædicta locum non habet, ubi vir dictis affuit, & qualitates rei in dotem tradita optime novit.*
- 96 *Fructus dotales à Viri inextincti an fuerint ab eo remissi, seu condonati, à Judicis arbitrio pendet.*
- 97 *Idque ex conjecturis, & facti circumstantiis explorandum est.*
- 98 *Fructuum dotantium à Viri inextinctorum remissio, seu condonatio arguitur ex decennio, & eo plus, temporis lapsu, absque ulla reclamazione, cum supportatione onerum matrimonialium.*
- 99 *Ex qualitate Viri locupletis, & prole carentis.*
- 100 *Atque etiam ex persona Mulieris debitoris.*
- 101 *Fructuum dotantium à Viri inextinctorum remissio, seu condonatio presumitur, ubi non Uxor, sed Vir prædecesserit.*
- 102 *Fructuum dotantium inextinctorum remissio, seu condonatio est de jure inter conjuges prohibita.*
- 103 *Nisi fuerit morte confirmata.*
- 104 *Maximè, si Vir tacuit, dumnil Mulier habebat, & successionem sperare potuit in bonis Mulieri postea obventis.*
- 105 *Fructuum dotantium à Viri inextinctorum præsumpta remissio cessat, quoties prædicti Judicis arbitrio id ita judicandum videatur.*

FRUCTUS dotales, quos, durante matrimonio cum bon. mem. Lavinia Cajetana, nunquam percepit D. Mattheus Ghirlan-darius, eo quod medietatem Castri Turris ipsi in dotem traditam à dicta Lavinia tamquam obnoxiam fideicommissio ascendenti Scipionis Cajetani, imparem ferendo oneri alimentorum, & do-

& dotium de jure Descendentibus debitarum Sacra Rota censuit, potius esse relinquentiam penes filios Comitum Cefaris Cajetani pro illorum alimentis, quam ad adjudicandam Laviniam, vel subhastandam pro dote Constantiæ matris ipsi debita, ut ex decisione edita in *Romano Resolutionis Dotis* 1. Aprilis 1707. coram Rmo Molines. Hos, inquam, fructus, durante matrimonio, numquam perceptos modò consequi cupiens dictus D. Mattheus ab hereditate defunctæ Uxoris, antequam incertæ litis valde periculofam aliam experiat, me rogavit, ut, diligenter expensis, libratique juribus utriusque Parti faventibus, quæ potiora esse mihi videantur, pro veritate dicere velim.

Injunctio itaque mihi muneris manum admoveo, video Actoris intentionem fundari posse in publico, solemneque instrumentum dotali, in quo illi à Lavinia uxore assignata fuit pro dote, & dotis nomine (supradicta medietas Castri Turris, cā expressa causâ, ut scilicet honorificentius onera matrimonij sustinere valeat, Ex quo sequitur, quod, si Vir onera matrimonij diu honorificentissime sustinuit absque eo quod de dote quidquam perceperit, ille adversus hereditatem mulieris se ipsam dotantis agere poterit de evicitione, non quidem eo modo, quo Empitor contra Venditorem agit, nimirum ad simplicium, seu æstimationem rei evictæ leg. *si in venditione ff. de evicitione*, & ad interellect, juxta naturam actionis in empto leg. 2. ff. *de ut. empt.*, sed solummodò, ut ipsi refarciatur damnum fructuum, quibus caruit propter evicitionem rei dotalis, juxta *Text. in leg. mater cum filijs ff. de Jur. Dot.* nam quando, prout hic, in dotem traditæ sunt res inestimatae, vel æstimate æstimatione non faciente venditionem, Maritus non efficitur Dominus rerum dotalium, sed confectur jus solummodò percipiendi fructus, ex notis regulis, ideòque si res dotalis evincantur, cum non sint suæ, quoties de evicitione sibi expressè non cavit, non potest agere modo prædicto, scilicet ad rei æstimationem, & ad interellect, sed solum ad refectionem damni patii ob jacturam fructuum dotalium, cum quibus sustinere debebat onera matrimonij, quæ loco pretij habentur leg. *ex promissione ff. de actione*, & obligat., & pro quibus sustinendis hujusmodi fructus præcisè debentur, per *Text. in cap. Salubriter de usur. leg. dotum fructus ff. de Jur. dot., leg. pro oneribus eod. eodem tit., Rot. in Eugubina Dotis, & fructuum* 17. Janii 1712. §. In ordine coram Rmo Aldrovando, & 14. Janii 1713. §. Præmissis coram Eius D. Card. Scotto.

Qui sanè agendi modus est rigorosè loquens non sit verè, & propriè ex evicitione, cum Marito non solvatur, nec solvi debeat rei æstimationi, minimeque interellect, sed consideretur dumtaxat quantitas fructuum amissionum, quorum tantummodò damnum est illi refarciendum, attamen venit sub nomine evicitionis lato modo sumptæ tamquam actio æquidativa, per quam Maritus servari debet indemnus, juxta *Text. in leg. quoties* 17. ff. *de Jur. dot.*, & bene

ad rem tradunt *Barbof. in leg. si æstimates* num. 19. *vers. pro concordia ff. solut. matrim. Rebell. de oblig. just. part. 2. quest. 11. num. 7. ff. de dot. cap. 17. num. 13. Card. de Luc. eodem tract. dist. 157. sub num. 4. vers. nisi refragante*, neque enim absurdum est, quod, cessante de rigore Juris evicitionis, locus sit æquitati ex officio Judicis, ut ex *Mater. dec. 13. num. 64. & seq.* prosequitur idem *Card. de Luc. loc. mox citat.*, & hac ratione facile conciliantur *Textus in leg. 1. cod. de Jur. Dot., in leg. non solum 53. & leg. cum post 70. §. Cum res ff. eodem tit.*, & alii, quibus probari videtur, quod, si res dotalis æstimate non sunt, non possit Maritus adversus Socerum, vel Mulierem agere de evicitione, nisi dolus Mulieris, aut Soceri interveniat, intelligendi enim sunt, ut, cessante dote, Maritus non possit agere, adinstar Empitoris, ex vera, & rigorosa evicitione, ad rei nempe æstimationem, & interellect, non verò, quod agere nequeat, ut sibi refarciatur damnum fructuum, quibus caruit, & nihilominus substatuit onera matrimonij, ut declarat *Barbof. in d. leg. si æstimates* num. 19., & 20., *Boff. de dot. d. cap. 17. num. 13. arguendo, Card. de Luc. eodem tract. d. dist. 157. sub num. 4. vers. nisi refragante*.

Ambigui autem minime posse videbatur, quod D. Mattheus actionem exercere queat pro consequendis ab hereditate Uxoris fructibus hisce dotalibus; nam, licet in instrumento dotali deticiat expressa evicitionis promissio, sine qua regulariter de evicitione non agitur, attamen in subiecta materia vulgaris est distinctio communiorum Doctorum sensu recepta, atque desumpta ex *Text. in leg. 1. cod. de Jur. Dot.*, quod, si Constitutio dotis in æstimate incipiat à promissione, re evicta, possit agi de evicitione, si verò incipiat à traditione, de evicitione non agatur *Gloss. in d. leg. 1. & ibi Bartol., & alii, Barbof. in leg. si æstimates* num. 16. ff. *solut. matrim. Gomez. varior. res. lib. 2. cap. 2. num. 37. Merlin. de pign. lib. 3. tit. 2. quest. 44. num. 3. & seq.* Fontanell. *de post. nuptial. claus. 5. gloss. 8. part. 14. num. 31. & seqq. Molin. de justit. & Jur. disp. 437. n. 2. Boff. de dot. cap. 17. num. 10. Negand. de pign. part. 2. membr. 4. num. 27. & seqq. Mangil. de evict. quest. 70. num. 7. Card. de Luc. de dot. dist. 89. num. 3. & dist. 157. d. num. 3. ad plures seq.* ubi, quod licet hæc distinctio à pluribus impugnatur, attamen in Foro receptissima est, ideòque ab ea minime recedendum, *Paul. Christin. decis. Belgic. 133. num. 4. & seqq. vol. 3. Rotatorum Buratto decis. 745. num. 1. lit. A. & num. 6. coram Merito, decis. 310. num. 1. in rec. decis. 176. num. 6. part. 6. decis. 150. num. 6. part. 3. decis. 62. num. 10. part. 11.*

Quæ quidem communis distinctio fundata in dicta lege prima cod. de *Jur. Dot.* minime correctæ, ut male aliqui tenentur, per *Text. in leg. unic. §. Et ut plenius cod. de rei Uxor. actione*, ex deductis per *Boff. de dot. cap. 17. num. 18.*, omisâ disputatione, an procedat in Patre, sive alio ad dotandum de jure obligato, in quo variæ sunt Doctorum opiniones, relatæ apud *Boff. de dot. d. cap.*

cap. 17. num. 21., 22., & 23., Fontanell. de pact. claus. s. gloss. 8. part. 14. num. 16., & seqq., Cord. de Luc. de dot. disc. 157. num. 4., & seqq., hac inquam disputatione omittā, utpotē ad rem nostram minimē faciente, certē locum aequē sibi vindicat in extraneo, ac in ipsa muliere se se donante, utpotē quæ ad se dotandum nullo jure, nulloque obligationis vinculo adstricta, cum matrimonium possit esse etiam sine dote, cas. si quis Divinis caus. 30. quæst. 5. leg. cum multa 20. cod. de donat. ante nupt. propterea, in dotem sibi constituat, cum liberalitatem exercere, & adintra extranei propē donare videatur leg. unic. s. Accedit cod. de rei vñ. acti. n., oportet, quod, ut locum sibi vindicat supradicta distinctio, quam tum donationibus, tum etiam in dotationibus aequē communiter constitutam esse per Text. expressi. in leg. Aristo s. final. ff. de donat., & in leg. 1., & 2. cod. de evictio. docent Gratian. disp. for. cap. 637. num. 47., & seqq., Autuer. de donat. part. 1. cap. 3. num. 45., Boer. decis. 67. in princ., & alii passim, & consonant alii supra allegati, qui de de dotatone, & donatione in subiecta materia promiscuē loquuntur, ut bene præ cæteris Fontanell. d. claus. s. gloss. 8. part. 14. num. 31., & seqq., Boss. de dot. d. cap. 17. num. 16., & 20.

Ex pluribus verò validissimis rationibus, ob quas ad evictionem rei donatæ, sive dotalis in æstimate potius teneantur dotem promittens, quam tradens, duo sunt præcipuē, earumque prima est, quod incipiens à traditione habet animum potius distrahendi, quam contrahendi, & se obligandi per Text. in §. Sed hac species inest, quib. mod. re contrah. oblig., propterea, cum ad nihil ultra teneatur, nullaque remaneat adstrictus obligatione, ex qua oriri possit actio de evictione, æquum non est, quod contra ejus intentionem ad aliud aliud obligetur, leg. non omnis ff. si cert. petat. leg. qui in aliena ff. de acquir. hered., vice versâ autem incipiens à promissione contrahere videtur, & se obligare ad promissionem efficaciter adimplendam, unde si rem ipsam in eum, cui illam promittit, verē, & irrevocabiliter non transfert, obligationi, & promissioni suæ non plenē satisfecisse putatur leg. ubi autem §. fin. ff. de verbor. obligat., & consequenter de evictione tenetur, ut, banc diversitatis rationem bene in nostris terminis explicando, tradunt communiter Scribentes in leg. Aristo s. final. ff. de donat., Caballin. de evict. §. 4. num. 3., Cancr. varior. resol. to. 3. cap. 4. num. 22., Fontanell. de pact. d. claus. s. gloss. 8. part. 14. num. 31., Boss. de dot. d. cap. 17. num. 16. Altera ratio tradita a Martino Coler de fest. German. 14., quam pariter referunt, & sequuntur Fontanell. d. part. 14. num. 26., Boss. d. num. 16., est, quod, quando dos incipit à traditione, obligatio inde orta, fuit substatâ solutione, secus, quando incipit à promissione, quia, adhuc res non est facta accipientis, ideoque nihil mirum, si nulla in primo casu, utique verò in secundo debetur.

Cum itaque Doctores in eo conveniant, quod

si dos, seu Dotatio, ut etiam & donatio, incipiat à promissione rei, & ea fuerit evicta, maritus contra Dotantem, sive sit ipsa mulier, sive ejus Pater, aut alius extraneus, potest agere de evictione, modo scilicet supra enunciato, facile demonstrari posse videtur in casu nostro, dotis constitutionem non à traditione, sed à promissione inchoatâ, clara namque, & perspicua sunt verba capitulorum matrimonialium promissionem verē præferentia ibi = *E per Dote, è a nome di Dote la suddetta Illustrissima Signora Lavinia &c. promette di dare la metà del Castello della Torre &c.* = quibus consonat etiam Instrumentum dotale, nam, præter quam quod celebratum fuisse censetur in executionem capitulorum, in illo etiam expressâ habetur promissio quoad partem dotis consistentem in mobilibus, loquunt enim his verbis = *Insuper dicla Illustrissima D. Camilla Lavinia causâ dicla ejus dotis tradere, & consignare promittit &c.* = Unde cum hujusmodi donationis actus hîc verbi conceptus perfectus, & absolutus dici non posset, aliumque desideraret actum ad omnimodam sui perfectionem, & executionem, in dubium venire nequit, quin à promissione incipere dicatur, ex animis verbis per clar. me. Cord. de Luc. de dot. disc. 157. num. 9.

Nec obesse potest, quod in eodem Instrumento quoad aliam partem dotis consistentem in dicla medietate Castri Turris, non verba promissoria; sed rei translativa adjecta legantur ibi = *Cæst transferat, & assignavit* = quia hæc & similia verba licet translationem importare videantur; nihilominus tamen, nisi res ipsa sit in præsentia, & conspectu Contrahentium, tradendi potius voluntatem, quam ipsam traditionem præferunt Angel. conf. 305. nu. 2. vers. nec obstat, Cancr. citat. cap. 4. num. 28., & seqq. tom. 3., Boss. de Dot. cap. 17. num. 17., Fontanell. dicit. claus. s. gloss. 8. part. 14. num. 36., clar. mem. Cord. de Luc. de Dot. disc. 157. num. 10., Mouter. decis. Aragon. 13. num. 25., & seqq., Rota coram Covaler. decis. 107. num. 2., & 3. concludendum igitur videbatur, supradictum D. Mattheum rectē agere posse contra hereditatem Uxoris sibi de evictione obligatæ pro consequentione fructuum dotalium, quos, durante matrimonio, percipere nequivit, maxime quia etiam in casu, quo dotis constitutio à traditione inceptit, licet maritus non possit directē agere de evictione, attamen, quando mulier possidet alia Bona, potest per indirectum, illi nimirum denegando alimenta, cogere, ut novam dotem constituat, juxta opinionem Baldi uocelli de Dot. part. 7. privil. 42., quem sequuntur Molin. de just. & jur. disput. 437. nu. 3., Merlin. de pignor. dicit. quæst. 44. num. 16., Sord. de aliment. tit. 7. quæst. 28. num. 1., Mouter. dicit. decis. 13. num. 59., & seqq. & nu. 64., & seqq., & rectē quidem; nam alioquin = *durum esset, ac humana rationi contrarium* =, ut inquit Cord. de Luc. dicit. disc. 157. de Dot. num. 5. = *quod muliere alio Bona possidente, Vir, qui Dotis evictionem absque propria culpa passus est, in onerum dotalium supportatione cum*

rum aperto damno debeat perseverare, mulier verò de alieno vivendo ita facere lucrosum cumulum de suis fructibus, vel eos in superfluo usus consumere, sufficere igitur debet legis rigor, ut mulierem aliunde non provicium Vir sub isto pretestu non capellas, sed quod alere tenetur, quodque eam alia bona possidentem non cogat ad novam dotem constituendam, seu formalem evictionem præstendam, dorum igitur, ideoque introire videtur Judicis arbitrium pro applicatione fructuum aliorum Bonorum extradotalium ad ratam dotalem ob evictionem amissam, ut omni æquitas, omnisque ratio postulare videatur. u

Quamquam verò primo oculorum conspectu hæc argumenta favore D. Requerentis speciem boni Juris præferre mihi visa sunt, diligentius tamen, maturiusque res pensata ex peculiaribus facti circumstantiis in casu nostro concurrentibus, ea minus habenda esse reor, si præmissio etenim, quod generaliter in iis casibus, in quibus datur evictiois actio, ad hoc, ut quis ad eam condemnari valeat, ita de illius præmissionis constare debet, ut hæc oculis corporeis legi possit, secundum Paris. cons. 199. & seqq. lib. 4. Simon. de Proc. cons. 71. num. 41. & pluribus seqq., Mangil. de evict. quest. 76. num. 14. præcipue verò in contractu Dotis, in quo ad differentiam emptionis, & venditionis suapte natura non venit præmissio aliqua defensionis, & evictiois, nisi specialiter, & expresse promittatur, seu Maritus de ea expresse sibi caverit Gomez. varior. tom. 1. cap. 2. num. 31. Sard. de aliment. tit. 7. quest. 30. num. 39., Fontanell. de pol. claus. 5. Gloss. 8. part. 14. num. 2. & 3., Mangil. de evict. quest. 76. num. 15., & duob. seqq., Boff. de Dot. cap. 17. num. 11., Moser. decif. 13. num. 35., ob eam differentie rationem, quam post Alberic. in dist. leg. 1. num. 1. 6., & 9. Cod. de jur. Dot. optime considerant ferè omnes mox allegati, quia scilicet in emptione, & venditione intervenit pretium loco rei, qua de se iustum non est, quod emptor se evicta careat, & pretio, proindeque ritè, rectèque agit de evictione, tametsi hæc præmissio non fuerit; At in contractu dotis, licet Maritus in damno esse videatur, quia, evicta re dotali, ille sustinet onera matrimonii, attamen, ut alibi dictum est, cum contractus matrimonii non in dotes, (sine qua illud potest consistere) sed substantietur, & perficiatur in mutuo personarum nexu, corporumque traditione, inde sequitur, quod per rerum extrinsecam evictionem non ladata substantia contractus, quippe Marito non evincitur principale, hoc est persona Uxoris, cujus obsequiis dum ipse fruitur, eundem ad correceptiva onera tenere oportet; hoc inquam præmissio cum in casu nostro nullibi evictiois præmissio expressa legatur, dicendum est, mulierem, sive illius hereditatem ad eam præstandam nequaquam teneri, ex supra firmatis. Nilque turbat, quod, præter casum expresse præmissionis evictiois, duo alii supersint, in quibus de evictione pariter contra mulierem agi potest, nimirum si ejus dolus, & mala fides in-

De Contract.

tercesserit, vel dos inceperit à promissione non à traditione, juxta terminos Textus in dist. leg. 11. 1. Cod. de jur. dot., ibique Gloss. final., & concordantes Authoritates superius allegatas, præsertim verò Card. de Luc. de dot. dist. 89. num. 2. & 3. dist. 157. num. 2. & 3., & Rota coram Barrot. decif. 745. num. 1., in rec. decif. 52. num. 10. part. 11. nam, cum Jura, & auctoritates prædictæ reverè firmet, mulierem non teneri ad evictionem rei dotalis innoximatur, nisi unum. 51 ex hisce tribus specialiter concurrat, expressa, scilicet promissio, vel mala fides, aut demum, quod dos inceperit à promissione, non à traditione, Protectio, si desit specialis, & expressa, promissio evictiois, facili negotio res expenditur etiam quoad reliqua duo, quippe, præter illam legalem, justamque præsumptionem, ex qua in hisce actibus sinceritas, & bona fides, numquam verò dolus, & mala fides præsumitur leg. penult. Cod. de evict., & in nostris terminis Rota coram Barrot. dist. decif. 745. num. 1., in nostra hypothese quæcumque doli suspicio submovetur ex præsumpta scientia Viri, & expressa narratione qualitatibus fundi, ac modis, & cause, ob quam ipsi mulieri assignatus fuerat, nimirum (sunt verba Instrumenti dotalis) = pro intranti quantitate ei assignata pro restitutione, dotis materna in Instrumento Concordia rogato, ut essetitur &c. cum omnibus Juribus, actionibus, modis, conditionibus, potestis, & formis stabilitis in dicto Instrumento Concordia, ad quod &c. nullo Jure &c. = quod utique non expressisset, si Virum decipere, & supradictam medietatem Car. str. illi liberam assignare noluisset, ut bene prosequitur mox citata decifio 745. coram Barrot. dicto nu. 5. & 7., ubi ad rem concluditur, quod, cessante dolo mulieris, Viri non debetur evictio. Dotis verò constitutionem à traditione inceperit, non à promissione perspicuum fit ex illis alibi relatis Instrumenti verbis = cessit, presentibus, & assignavit =, quæ, etiam, deficiente præsentia rei, potius animum, & voluntatem tradendi, quam veram traditionem importare dicantur, id tamen locum sibi vindicat in mobilibus, 57 ut sunt gemmæ, vestes, & alia his similia, quæ facile tradi possunt, & regulariter traditæ solent dum sponsalia, & Instrumentum dotale celebrantur, secus verò in stabilibus, vel etiam in mobilibus, & immoventibus, quorum præsentia, & facti traditio non est moraliter practicabilis, in iis enim sola oblatio habetur loco traditionis Gratian. discept. 125. nu. 1., Rot. coram Cels. decif. 346. num. 19., in Bononiens. Bonorum super relaxatione mandati 22. Jnnii 1713. 8. Verumtamen coram Eius D. Card. Scotto, & idem cuncto similia verba cum agitur de Bonis stabilibus veram dominii translationem, & traditionem importare dicenda sunt ad effectum, de quo quæritur, ut distinguendo inter utramque Bonorum speciem, rectè observat Card. de Luc. dist. 157. de dot. sub num. 12. & seqq., ubi inquit etiam, quod conclusio illa = ut verba prædicta obsequi rei præsentia non importent veram traditionem, est verò ad effectus possessionis, aliis-

Z

q 11.

que ex vera falli traditione resultantes, non autem recipienda est ad excludendam Partium voluntatem ita declarantem incipiendi a traditione. At in casu nostro cessat omnis difficultas, quia, præter supradicta verba, concurrunt etiam clausula.

- 63 *Constitutio dicto Instrumento adposita, & specialiter adiecta assignationi dicte medietatis Castri, cuius virtus cum sit veram traditionem importare, atque tam dominium, quam civilem, & naturalem possessionem transferre, non quidem fictè, licet per actum fictum, ut probat Text. in leg. fiat §. Supervacuum ff. quib. mod. pign. vel Hypotheca solvat., idem receptum.*
 64 *est, tunc à traditione actum inchoatum dici, & Dotantem de evictione non teneri Viro. comm. opin. verb. donatio circa med. Gassian. de evict. quest. 25. num. 25., Antonen. de Donat. lib. 1. cap. 3. num. 43., Fontanell. de pact. dict. claus. §. Gloss. 8. part. 14. num. 38. & seq., Card. de Luc. de dot. dict. disc. 157. num. 11., Boff. de Dot. cap. 17. num. 17. ergo fin.*

- Nec obstat, quod in capitulis matrimonialibus ante Instrumentum dotalè celebratis non tradita, neque assignata, sed dumtaxat promissa fuerit dicta medietas Castri Turris, ut similiter respectu mobilium dictum fuit in Instrumento, quoniam hæc invicem conciliando, stat bene simul, quod in Tabulis nuptialibus fuerit promissa assignatio dicte medietatis Castri, & nihilominus sponsa de evictione teneri noluerit, quippe talis promissio intelligi potest qualificata, & restricta ad ea tantum Jura, que
 66 super illa medietate Castri ipsi mulieri competere poterant, adeo ut nil Viro promittere senserit, præter id, quod ipsa habere potuisset, quod
 67 que cedit, transiit, & assignavit in subsequuto Instrumento, in quibus terminis frustra de evictione ageretur, ad firmata per Rot. coram Barrot. dict. decif. 745. num. 6., tamen si donatio
 68 à promissione inciperet, regula namque supra tradita, quod nimirum, dote à promissione initium sumente, locus sit evictioni, secus verò, si à traditione incipiat, constituta reperitur pro iis dumtaxat casibus, in quibus dubium esse potest, an Dotans de evictione teneri voluerit nec ne, eo quod ejus voluntas nec expressè, nec tacite ex conjecturis appareat, nequaquam verò procedit, ubi nedum expressè, sed etiam conjecturaliter, ac præsumptivè constat de voluntate Dotantis, quoniam, ut optime, & de more in proposito inquit Card. de Luc. de dot. disc. 69. num. 10. & 11., & disc. 157., sub num. 7. §. Fir-
 70 ma igitur; ista est potius questio facti, ac voluntatis, quam Juris, & ideo, quotiescumque
 71 verisimilis mens, & intentio Dotantis haberi potest, ea proculdubio attendenda est, spretà quacumque verborum formâ, ut in omnibus humanis actibus tam inter vivos, quam per ultimam voluntatem faciendum esse, monet Card. de Luc. dict. disc. 69. num. 11., Rot. coram Barrot. decif. 113. num. 7., coram Merlino. decif. 693. num. 46., & coram Jan. mem. Alexand. Vill. dec. 254. num. final.

Ea autem verisimilis mens, & intentio mu-

lieris in casu nostro ea fuisse videtur, ut se de evictione nequaquam obligaret, veluti rectè desumitur ex eo, quod in assignatione dicte medietatis Castri, nedum nullam emisit promissionem evictionis, verum præterea illam assignavit cum omnibus Juribus, & actionibus, & eo modo, & formâ, quibus ipsi assignata fuerat pro restitutione dotis matrem in Instrumento concordie celebrato anno 1687., & cum conditionibus, & pactis in eo stabilitis, ex quo evidens, & apertum redditur ipsam tantum
 76 dare, vel promittere voluisse Jus, quod habebat super dicta medietate Castri, & eo modo, quo illo poteratur, itaut ad eundem manutentionem minime teneretur, prout regulariter præsumi admonet Sard. conf. 113. num. 14. & seq., & decif. 93. num. 28., in specie Rot. coram Merlino. decif. 310. num. 2., coram Barrot. decif. 745. num. 3. & seq., alioquin superflua, & inutilis fuisset expresse relatio ad Instrumentum dicte concordie, & ad Jura, & actiones, modos, & formas, pacta, & conditiones in illo contentas, si enim mulier de evictione se obligare volebat, satis erat, quod medietatem Castri Viro simpliciter assignaret, absque eo quod pacta, & conditiones, modum, & formam relativè ad Instrumentum in quo ipsi assignata fuerat, exprimeret, quod sane aliâ mente, animoque factum fuisse videri nequit, quâ ad effectum ne ad manutentionem, exigibilitatem, aut evictionem præstandam quoquo modo adstringi posset.

Certiùs, quia ante contractum matrimonium bene noverat ipsa mulier, quàm durum esset ad effectum perducere memoratam assignationem, dum nunquam perfici potuit æstimatione dicti Castri, ejusdemque divisio, prout in transactione conventum fuerat, & ex annuis fructibus 130. ipsi promissis, donec sequuta fuisset æstimatione, & divisio prædicta, nihil unquam consequi valuit, ut habetur ex facto relato in Romanus restitutionis Dotis 18. Junii 1706. §. 1., & 2. coram Rivo Moliner; Et, quod fortius urget, eadem mulier tempore dicte constitutionis dotis nulla alia Bona possidebat, nec fortè se, acquirituram fore sperabat, quibus Virum in casu evictionis indemnem servare voluisse dici queat, cum illa, quæ in hereditate ipsius mulieris hodie reperiantur, eidem novissimè obveniant, unde in his circumstantiis nemo recto sensu præditus sibi unquam fuisse poterit, quod mulier de evictione se obligare voluerit, per ea, quæ tradit Rot. coram Merlino. decif. 310. num. 3., idque etiam ex facto Viri, qui etiam post contractum matrimonium passus fuerit evictionem dicte medietatis Castri, nihil tamen minus de ea nunquam conquestus fuit, ut verisimiliter conquestus fuisset, si dicta medietas Castri ipsi tanquam libera promissa, & assignata existisset, non autem modo, & pactis in transactione conventis, & pro eo solam Jure, quod super illa mulieri competere poterat Rot. coram Merlino decif. 310. num. 3. in fin., & coram Barrot. decif. 745. num. 3., & seqq.

Esti

- Est igitur in casu nostro dotis constitutio à promissione incepsse diceretur; nihilominus hereditatem bon. mem. Comitissæ Lavinie se dotantis ad evictionem præstandam Viro minimè teneretur, quia nimirum non constat de voluntate ejusdem se de evictione obligandi, quia potius ea manifestè excluditur ex verbis, & circumstantiis superius expressis, ac etiam quia, ex deductis pariter superioribus locis, certa, & indubia redditur in D. Mattheo Viro scientia qualitatibus rei in dotem ipsi traditæ ab expressa narratione in capitulis matrimonialibus, & in Instrumento facta resultans, quo casu si vè fuerit ceptum à traditione, si vè à promissione evictionem minimè deberi, firmat in specie *Rota curam Barrot. dict. decif. 745. sub nn. 4. ibi = Et data scientiâ qualitatis rei configuratæ, Uxor non tenetur de evictione & cum. 8. ibi = Imò data scientiâ Viro fore ceptum à traditione, fore à promissione, non debetur evictio = & generaliter per Text. in leg. si fundum sciens 47. Col. de uctil. Surd. dec. 265. n. 36., *Rota curam Cerr. dec. 4. n. 17., & dec. 13. n. 2., in rec. dec. 453. nu. 12. part. 9., & decif. 141. nu. 5. part. 13., in Avenionen. Officii Fiscalium 27. Junij 1712. §. Verumtamen. coram Eius D. Card. Sæstro; & alibi sæpissime, ob eam quidem prævalidam rationem, quia nimirum sciens videtur omne periculum in se suscipere Gratiam. discept. forens. cap. 520. nu. 28., ipsæque cogitare debuit, quid evenire poterat, dum res assignata videtur cum sua qualitate, & natura Rota Lucan. apud Polm. Nepot. decif. 92. num. 26. & seqq.**
- Rursus ex alia quoque ratione dict. D. Mattheus ab hujusmodi fructuum confectione, repellii posse videtur, quia cum præ assignatione dictæ medietatis Castri facta Lavinie in causam restitutionis dotis maternæ in præfata concordia anni 1687, obligati reperirentur tam Comes Cæsar Cajetanus Patruus, quam omnes ejus filii, qui dictam medietatem Castri præ eorum alimentis evicebant, quorum etiam respectu uti minorum omnes solemnitates à Jure, & statuto requisitæ ad unguem servatæ, & adhibitæ apparent in dicto Instrumento transactionis, adeo ut nulla circa validam illorum obligationem oriri posset dubitatio, præfatus Dominus Mattheus insistere debebat præ observantia, & executione dictæ concordie, quam DD. de Cajetanis impedire nequiverunt sub obtentu alimentorum ipsi debitorum attentâ dictâ obligatione ab eisdem factâ in prædicto Instrumento concordie; si ergo loco agendi ad observantiam, & executionem transactionis, idem D. Mattheus maluit ab illa recedere, & se ad primæ Jura redire, juxta declarationem factam die 8. Maii 1704., & ex hoc recessu à transactione proculdubio evenit evictio dictæ medietatis Castri præ alimentis DD. de Cajetanis, quæ aliquin, vigente concordia, super illa peti nequibant, propter eorum supra enunciata obligationem, nemo est, qui non videat, dict. D. Mattheum veluti facto, & culpâ suâ evictionem passum relevationem consequi
- De Contract.*

non debere, cum ejus respectu perinde habebatur, ac si evictio sequuta non fuisset, ex passim firmatis per *Andream. contr. forens. 135. num. 6., Carolin. contr. 92. num. 26., & seqq. lib. 2., Mangil. de evict. quest. 34., & quest. 125. utrobique num. 1., Rot. decif. 92. num. 14. part. 11., & decif. 300. num. 7., & seq. part. 15. rec., cum aliis in Maceraten. Fideicommissi super reversione 26. Januarii 1711. §. Absque, eo quod coram Rôno Ansaldo Decano, & in Avenionen. Officii Fiscalium 20. Aprilis ejusdem anni §. Caterum coram Rôno Molines.*

Parvipensâ responsione, quod principalis causa recessus à dicta transactione fuerit ipsa Lavinia, quæ declarationem emisit de redeundo ad primæ Jura, proindeque illi imputari debeat, non Viro, qui comparere non poterat, nisi uti illius Procurator; nam cum etiam D. Mattheus Vir hac in re interesse haberet ratione fructuum dotialium ipsi debitorum, & ad ejus quoque instantiam facta appareat declaratio prædicta, propterea, utpotè non solùm nomine Uxoris, sed etiam proprio, & pro suo interesse expleta, eundem à culpa excusare nequit, dum nec Uxorem certiores fieri curavit de præjudicio, & damno, quod sibi ex tali recessu evenire poterat, nec se ab illo abstinuit, aut protestatus fuit ad hujusmodi actum, cum Uxore non concurrere, sed, quod magis est, illi expresse adhæsit, unde si vè culpa gravis fuerit, si vè non, si vè ipsi principaliter imputanda, si vè Uxori, cum in dubium venire nequeat, quin aliquo modo etiam ipsi adscribenda fuerit, hoc plene sufficit, ut præ suo interesse præjudicatus remanserit, cum levis etiam culpa ad hunc effectum imputetur *Gloss. in leg. quod si noluit 31. §. Si municipium verb. culpam ff. de edict. edit., Rot. decif. 300. num. 10. part. 15. rec.*

Frustrâ verò hic objiceretur, quod, etiam si de rigore juris nulla marito debeat evictio, adhuc tamen ex æquitate illi succurrendum fuit, quoties Uxor alia Bona possidet, cum tali casu illi alimenta denegare possit, & cogere ad novam dotem constituendam, juxta Authoritates superius allegatas in §. Non attento; Omissio etenim, quod opinio hæc pacifice recepta non est, sed suos habet Contradictores, inter quos præcipue P. Barbos. in leg. si affinitas num. 18. ff. solut. matrimo., & Buff. de dot. cap. 17. num. 24. & 25., qui contrariam expresse tuerent, ut etiam, omissio, quod illa procedere posset, Uxore vivente, non autem, eâ vitâ functâ; stricte ad rem responderetur, quod si hujusmodi æquitate Vir dignus non est, quotiescumque divitiis affluit, & qualitates rei in dotem traditæ optime novit, ut rectè declarat *Card. de Luc. de dot. dict. disc. 157. sub num. 5. vers. bene verum*, multò minus eâ juvari poterit in casu nostro, in quo, præter notatam, quam habebat qualitates rei, ipsamet culpâ, & negligentiam non vacat.

Fit ex his censerem locum non esse confectioni fructuum dotialium adversus hereditatem.

- Uxoris, abique eo quod opus sit examinandam
assumere illam ob dissidentes Doctorum sen-
tentias arduam questionem super præsumpta
huiusmodi fructuum remissione, seu condona-
tione, in qua questione tamquam pendente ab
arbitrio Iudicis ex facti circumstantiis, & con-
96 jecturis regulando *Mench. lib. 2. præsumpt. 25.*
97 *num. 12, Lestard. de usur. quest. 92. num. 31, &*
alibi, Rot. decis. 127. num. 6., & seqq. part. 17.
rec. licet pro affirmativa plura urgere posse vi-
derentur, nimirum plusquam decennalis tem-
98 *poris lapsus unâ cum supportatione onerum,*
matrimonialium abique ulla Viri reclama-
tione, ipsius Viri qualitas, qui est locuples, &
99 prole caret, nec non persona Debitoris, quæ
erat ipsa mulier, & plura præterea alia, quæ
ad istum effectum considerari solent à Doctori-
bus, ut videre est apud *Mench. & Lestard. locis*
supra citatis, exterorque plene congestis per
Ureol. consule. 15., & præsertim an. 58. & seqq.
Nihilominus, cum in hypothese ipsa mulier ut
debitrix, & ejus marite matrimonium dulcilo-
quum fuerit, non autem Viri, ut supponunt te-
101 re omnes auctoritates præsumptam remissionem
tuentes, ad *Text. in leg. Vir., & usuras*
55. ff. de donat. inter Vir. & Uxor., valde
dubium est, an præsumpta hæc remissio, seu
102 condonatio locum habere queat tamquam de
jure inter conjuges prohibita, nisi fuerit morte
103 confirmata, per ea, quæ animadvertit *Lestard. de usur. dist. quest. 92. num. 31.*, maxime
104 quia iusta ratione Vir tacuisse videtur, dum
mulier nihil habebat, & post superventâ Bonâ
sperare potuit, ea sibi esse relinquenda, quoties
105 autem alia causâ prudenti Iudicis arbitrio pen-
sanda haberi potest, cessat præsumpta remissio,
& condonatio *Lestard. dist. quest. 92. num. 21.*

Maceratæ.

Heres negligens cognomen, & Insignia Testa-
toris assumere tenetur in Foro conscientie
hereditatem dimittere. Ous assumendi cog-
nomen & Insignia Secundogenitis à Testa-
tore injunctum, ut ab herede in locum,
etiam Primogeniti susseclio adimpleri omni-
no debeat, sat est, quod Secundogeniti qua-
litas in eo adfuerit delatæ, atque adeptæ
successionis tempore. Heres ex neglecto onere
ejusmodi hereditatem dimittere coactus,
si mala fides ablit, non tenetur fructus interim
perceptos restituere.

VOTUM XXVI.

- 1 *Ad hereditatem Vocatus sub aliqua condi-*
tionem, sub contraria censetur exclusus.
- 2 *Concessum sub aliqua conditione, censetur*
sub contraria ademptum, & negatum.
- 3 *Institutus sub conditione, eâ deficiente, non*
dicitur hereditate privari, sed habetur pro
non instituto.
- 4 *Hereditatem assumens præter voluntatem*
Testatoris, in dolo malo esse dicitur.

- 5 *Hereditatem qui accipit, conditionem non*
impletur, tamquam Præde reputatur.
- 6 *Heret cognomen, & insignia Testatoris non*
assumens, tamquam Præde hereditatem di-
mittere tenetur.
- 7 *Et fructus restituere, & num. 151.*
Sed vid. num. 152. ad 157.
- 8 *An verò se valeat ex eo tueri, quod tale unus*
per viam tantum modi, non conditionis injunc-
tum fuerit? & num. 9. ad 18.
- 9 *Ous assumendi cognomen, & insignia Testa-*
toris, volitum ab illo fuisse ostendit sui nomi-
nis conservationem, & quasi civilem sui ip-
sus propagationem.
- 10 *Natura inditum cuique desiderium est sui nomi-*
nis, & sui quodammodo ipsius propagandi,
& num. 79. & 81.
- 11 *Ous assumendi ejus cognomen, & insignia*
a Testatore heredi injunctum, censetur dispo-
sitivum in ipsum collatæ finalis causa fuisse.
- 12 *Quomodocumque autem ea concepta sit, im-*
plet conditionis est habenda.
- 13 *Modus, & conditio in eo differunt, quod*
hæc, donec impleatur, acquisitionem suspendit,
modus non item.
- 14 *Dispositio modalis ex integro resolvitur, si*
modus, cum primùm positi, non impleatur.
- 15 *Deficit namque pro eo casu voluntas Dispo-*
nentis, & num. 17.
- 16 *Heretous assumendi nomen, & insignia Testa-*
toris non adimplens, sive conditionaliter,
sive modaliter injunctum illud sit, Detrahet
injunctum voluntatem est, & nu. 18.
- 17 *Conditiones quilibet non terpes quisquis rei*
sua potest adicere.
- 18 *Testatoris voluntatem eludere non debet, qui*
hereditate fruatur.
- 19 *Hereditatem qui adeundo, ejus onera cen-*
satur accepisse, & num. 24.
- 20 *Hereditatem adeundo censetur quis nedum*
cum Legataria, & Creditoribus quasi con-
trahere.
- 21 *Sed, & contractum cum Defuncto gerere.*
- 22 *Heret per additionem acceptans hereditatis*
onera, illa debet adimplere.
- 23 *Heret per additionem hereditatis obstringitur*
in foro conscientie onera adimplere à Testa-
tore injuncta.
- 24 *Et quidem sub mortali, num. 28. & num. 62.*
- 25 *Fides vel hosti servanda est.*
- 26 *Fides est iustitiæ fundamentum, ideoq; discor-*
um, conventorumque constantia, & veritas.
- 27 *Eamque servare non modo ad equitatem, sed*
ad iustitiam pertinet.
- 28 *Taciti, & expressi eadem est virtus.*
- 29 *Præcipue in conventionibus.*
- 30 *Natura est iusti proprii, & aqni Mater.*
- 31 *Natura ipsa, cum, qui nostram fidem imple-*
verit, decipi vetat.
- 32 *Natura ipsa monet, irrita non fieri ultima*
morientium vota.
- 33 *En natura est, heredem, qui commoda sentit,*
incommoda non recusare.
- 34 *Nec ferendus est, qui lucram quidem ample-*
cti-

- Mitur, onus autem ei adnexum respicit, & num. 68.*
- 38 *Heres vel commodum final, & incommodum debet recipere, vel utrumque repudiare, & num. 138.*
- 39 *Natura ipsa edocet, ut beneficentibus grati animi officia rependamus.*
- 40 *Beneficiorum pondus & ipsa sentiant fera.*
- 41 *Heres non parens Testatoris voluntati, ingrati motum subit, & num. 71. & 85.*
- 42 *Mortuorum mandata violare sacrilegium putavit Aristoteles.*
- 43 *Gravissimèque improperavit Cicero.*
- 44 *Obligatio naturalis regulariter non reputatur efficax ad producendum in foro externo actionem, & coalitionem.*
- 45 *In fore tamen interno obligat, & quidem sub lethali culpa, si tanti referat res sub obligatione cadens.*
- 46 *Obligatio naturalis dicitur aequitatis vinculum.*
- 47 *Obligatio naturalis propria ex ipsa servanda fides aequitatis inducitur.*
- 48 *Obligari quem naturaliter idem est, ac tenere in conscientia, & ratio num. 49.*
- 49 *Conscientia quid sit, quidve juri naturali prout in nobis est?*
- 50 *Conscientia ex ipso jure natura informatur, & dirigitur.*
- 51 *Defuncti ultima voluntas omnino est observanda.*
- 52 *Et neque Principis Rescripto valet immutari. Sed vid. num. 128. ad 132.*
- 53 *Heres, quæ Testator præcepit, non adimplens, emolumento quolibet privatur ipso jure.*
- 54 *Procedit, ejusmodi dignitatis, vel conditionis ille fit.*
- 55 *Heres, spontè agnita hereditate, opera sibi à Testatore injuncta tenetur adimplere, sive Persona Ecclesiastica sit num. 55., sive Collegium num. 56., sive Ecclesia ipsa num. 57., sive Respublica num. 58., sive etiam Princeps, vel Augustus num. 59.; immo vel Deus tali modo teneatur num. 61.*
- 60 *Princeps, vel Augustus, quum heredes instituuntur, juri cum ceteris commune habent.*
- 63 *Lex humana sive civilis, sive canonica, si non sit juri Divino, vel naturali repugnans, non solum pro fore externo obligat, sed ligat etiam in foro conscientia.*
- 64 *Et sub lethali culpa.*
- Hæcque opinio est de fide, vel fidei proxima num. 67.*
- 65 *Potestas non est, nisi à Deo.*
- 66 *Et qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.*
- 68 *Lex habens, Defunctorum ultima vota non defraudari, jussu vel motum est, & juri naturæ consentanea.*
- Eam autem violare, injustum ibid.*
- 69 *Defuncti voluntatem exequens, pium opus facere dicitur.*
- 70 *Et jura pietatis violare, qui illam negligit.*
- 72 *Mortis proximum nil magis solatur, quàm si*

- suprema ejus mandata observari speret.*
- 73 *Heres tenetur in foro conscientia servare disposita in testamento, etiam nullo ex defectu solemnitatis.*
- 74 *Jus natura solum attendit Disponentis voluntatem.*
- 75 *Heres testamentum impugnavit ex defectu solemnitatis, mortaliter peccat.*
- 76 *Præsertim quum voluntas Testatoris certa est.*
- 77 *Conditio assumendi cognomen, & insignia Testatoris jussa, & honesta est, atque ad nunguem observanda.*
- 78 *Conditio assumendi cognomen, & insignia Testatoris iustissimè continet ejus memoria conservanda causam.*
- 80 *Hereditatem iussu venditorum cum onere assumendi cognomen, & insignia Testatoris non esse perversum demonstratur.*
- 81 *Heres onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, odiosus isti efficitur, ac etiam injuriosus, & num. 83. & 84.*
- 85 *Heres onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens privationis hereditatis penam incurrit ipso jure.*
- 86 *Licet à Testatore non sit adjecta.*
- 87 *Ita ut nec purgatio mora possit admitti.*
- 88 *Nec restitutio minori concedatur.*
- 89 *Quia non servando voluntatem Defuncti, deliquisse dicitur.*
- 90 *Heredi nec à Principe potest remitti onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris, ab eodem Testatore injunctum.*
- 91 *Onus eo modo, quæ à Testatore injunctum est, debet adimpleri, & num. 93.*
- 92 *Ejusdemque voluntas, licet data, servanda est.*
- 94 *Testator jacturam facere dicitur, si vel in minimo eam voluntas non servet.*
- 95 *Heres à Testatore jussus proprium cognomen dimittere, ipsiusque Testatoris cognomen, & insignia assumere, bonum utrumque immutare, vel minuire non potest.*
- 96 *Heres itidem ad davi Majoratus eum tali onere vocatus, efficitur incapax ad utrumque compulsivè, sed deberet unum dimittere, & ratio ibid.*
- 97 *Procedit, deficiente etiam expressu Testatoris prohibitione.*
- 98 *Heres nullum obtendere potest excusationem, si præceptum assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimpleat.*
- 99 *Cum illud iustum, honestum, potestativum, sacileque sit.*
- 100 *Heres onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, ab omni jure hereditatis cadit.*
- 101 *Tamquam Testatori ingratus, odiosus, injuriosus, proindeque ejus beneficio indignus.*
- 102 *Sive tamquam defunctus Testatoris voluntate.*
- 103 *Ac etiam propriè spontè ab hereditate exclusus.*
- 104 *Heres onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, tacitè hereditatè censetur renunciassè.*

- 105 Illique magis hac nocet renunciatio tacita, quam expressa.
- 106 Heres ob non impletam Testatoris voluntatem ab hereditate non excluditur, si non praeceperit interpellatio.
- Intellige ut num. 107.
- 107 Heres ob non impletam omni à Testatore injunctum, tunc ab hereditate ex defectu interpellationis non excluditur, cum agitur de interesse Legatarii, aut Tertii cuiuspiam.
- 108 Secus cum de onere agitur Testatoris ipsius bonorum concernente.
- Hoc enim causa interpellatio non requiritur ibid.
- 109 Praesertim, si omni ejusmodi per viam conditionis injunctum fuerit.
- Qua conditio potestativa sit num. 110.
- Minusque requiritur sententia Judicis declaratoria num. 111.
- 110 Condicio in testamento adjecta, si sit potestativa, ab herede, quam primum possit, est adimplenda, aliter habetur pro defecta.
- 111 Nec potest mora parari.
- 112 Heres, si non impleti oneris à Testatore injuncti nullam excusationem habet, sicut interpellatio non praesertim, hereditate privatur ipso jure.
- 113 Procedit maxime, si agatur in foro conscientia.
- 114 Heres non servans conditiones sibi à Testatore injunctas, hereditatem restituere tenetur, etiam non expectata Judicis sententia.
- 116 Procedit, etiam ubi substitutus nullatenus reclamet, & ratio ibid.
- 117 Quin immò, & ubi juri suo cedat.
- 118 Herede ob non impletam omni à Testatore injunctum ab hereditate excluso, hac vel ad Coheredes, vel ad Legatarios, aut ad venientes ab intestato gradatim devolvitur, hisque deficientibus, etiam ad Fiscum.
- 119 Desuatus quomodo in assumptione sui cognominis, & insignium heredi demandata, atque ab eo non adimpleta, damnum, & interesse pati dicendus sit.
- 120 Damnum, & interesse ejusmodi in ejus voluntatis fraudatione consistit, dum suam ille hereditatem, quasi praemium talis oneris, reliquit, & num. 111. & 122.
- 123 Testatoris interesse in eo, quod respicit ejus nomen, & memoria conservationem, cuiusque praevalet pecuniarum detrimento, & nu. 124.
- 125 Donatio facta cum onere assumendi cognomen, & insignia Donatoris infirmatione non indiget.
- 126 Nominis alieni assumptio tanti est, ut plures, non propria nomen Familiae deserant, vel Majorum recusare velint, & num. 127.
- 127 Heres omni sibi à Testatore injunctum non adimplet, quomodo dici nequeat in bona fide constitutus ex supplicatione Principi porrecta ad obtinendam derogationem voluntati ejusdem Testatoris? & nu. 128. ad 132.
- 128 Principi an liceat voluntatem mutare Desuatorum, illisque derogare, concepti inter Doctores quaestio est.
- 129 Alii enim absolute arguant.
- 130 Alii verò affirmant eam magis tamen, atque utilis consilio.
- 131 Principes perrari, & non suis difficultatibus derogant Desuatorum voluntatibus.
- 132 A Principe quod non silet facilius dispensari, id, si ab illius voluntate pendeat, censetur impossibile.
- 133 Heres, juxta praeceptum Testatoris, ejus cognomen, & insignia non assumens, quomodo juxta ex eo nequeat, quod in locum Primogeniti suae Familiae successerit, Testator autem tale omni secundogeniti imposuerit? & num. 134. ad 150.
- 134 Omni assumendi cognomen, & insignia ejus Familiae à Testatore secundogeniti injunctum, etiam de Primogeniti hereditatem suam ademptibus tacite intelligitur.
- Idemque Testator secundogenitis cum tali onere vocasse censetur, quid eis ad acceptandum tale onus faciliorem, quàm Primogenitis crederetur num. 136.
- 135 Omni assumendi cognomen, & insignia Testatoris condita Primogeniturae argumentum est.
- 139 Heres cum onere assumendi cognomen, & insignia Testatoris, nequit ipsius hereditatem, Familiamque propriam retinere.
- 140 Quando praesertim Vocatus tale onus adimplere non volentibus Testator substitutus dedit.
- 141 Testatoris praeceptum de ejus cognomine, & insignibus assumendis à primò vocatū adimplendum, differri non debet, expectando alterius filii natiuitatem.
- 143 Sacerdos, quomodo vivit, retinet jura Primogeniturae, etiam ab extraneo constituta.
- 144 Nec repugnat Sacerdotium, & Primogenitura.
- 145 In successione attenditur qualitas existens tempore delatae successionis, & attamen adquisitionis.
- 146 Omni à Testatore impostum, ut, novò etiam superveniente qualitate, adimpleri debeat, factum est, quod qualitas ab eo requisita adfuerit delatae successionis tempore.
- 147 Praesertim, si omni illud non ad tempus aliquod, sed perpetuò servari voluit.
- 148 Omni alicui inherens Primogenitura per alterum deinde superventum non dissolvitur.
- 149 Immo, firmò illa remanente, secunda redditur incompatibilis.
- 150 Principi, attentò statuti mutatione, potest fortasse oneri à Testatore injuncti aliquo in parte derogare.
- 152 Heres ob non impletam omni à Testatore injunctam hereditate privatus, an fratris perceptos teneatur restituere? disputant Doctores.
- 153 Heres ob non impletam omni à Testatore injunctam hereditate privatus, fratris perceptos non tenetur restituere, si pena privationis commissa fuerit eveniente inobedientie conditione.
- 154 Intellige, si non fuerit in dolo versatus.

155 *Conclusio maximè procedit, si interpellatio non fuerit premissa.*

156 *Heres ob non impletum onus a Testatore injunctum hereditate privatur, ut fructus non cogatur restituere, quolibet sufficit possidendi occasso, & credulitas, licet erronea.*

157 *Immo, & quolibet minis iusto cassa.*

IN proposito Dubio: An Dominus NN. tutâ conscientiâ possit retinere hereditatem ejusdem Testatoris, licet onus à dicto Testatore impositum assumendi cognomen, & insignia Familie ejusdem non adimpleatur? Negativa facilis occurrit resolutio; nempe tutum cum in conscientia non esse: si vè Defuncti voluntatem expressam inspicimus; si vè tacitam ipsius heredis; si vè naturalem aequitatem, si vè juris positivi dispositionem; ex quibus omnibus obligatio potissimum confurgit.

Quantum enim ad voluntatem Testatoris, cum hic expresse adiecerit conditionem deferendi cognomen, & insignia suae Familie, hinc indubie sequitur, quod is, qui talem conditionem non implet, ejus hereditatem injuste possidet, & similis est ei, qui rem retinet, invito Domino: Nam ubicunque quis conditionaliter vocatur, si quid fecerit, vel praestiterit, sub contraria conditione, si non fecerit, si non praestiterit, exclusus censetur. *Baral. in leg. 2. §. ult. ff. de donat. Jafon. in leg. qui filius sum. 11. ff. de legat. 1. Aymon. conf. 202. num. 26., Menoch. conf. 322. num. 39., Paluz. à Meret in terminis de majorat. part. 2. quaest. 4. illat. 8. num. 24., ex regula, quod concessum sub aliqua conditione videtur sub contraria conditione ademptum & positive negatum, ut sunt iura expressa in leg. si post mortem 68. §. Si parè ff. de legat. 1. leg. si legatum parè 10. ff. de adimend. legat., & leg. ut quando 107. ff. de condit., & demonstr. Cephal. conf. 19. num. 24., Galignet de coadi. part. 2. cap. 1. quaest. 105. num. 14., Surd. decif. 7. num. 19., & dec. 66. num. 15., Rota in similibus part. 19. rec., dec. 201. num. 9., & in Romano Statu Ziguari 27. Martii 1705. §. Non subsistente coram bo. mem.*

3 *Mato.* Usque adeo, ut Institutum sub conditione, illâ deficiente, non dicitur privari hereditate, sed habetur pro non instituto. *Castrus. conf. 192. col. 2.,* quem sequitur *Aymon. conf. 15. num. 3. ex lege pecuniam 36. vers. perinde est enim, ac si nulla stipulatio intervenisset ff. de reb. credit., & in nostris praecisè terminis Paris. conf. 19. num. 12. lib. 2., Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 12. num. 20., Meret de Majorat. part. 2. quaest. 4. illat. 8. vers. & institutus.*

Qui autem hereditatem affectat non habens pro tunc voluntatem Testatoris, is utique dicitur in dolo malo. *Leg. apud Celsum 4. §. Praterea ff. de dolo malo, & Mat. except., & leg. qui cum alio 19. §. 1. à contrario sensu ff. de regul. jur., & Prædonis loco habetur, qui hereditatem accipit, conditionem non impleturus. Leg. Prædonis loco 46. cum ibi notat. ff. de hered. petis., prout ad rem nostram, si heres negligat assumere cognomen, & insignia Testatoris, juxta illius prae-*

ceptum, teneri tamquam Prædonem dimittere hereditatem, & restituere etiam fructus, notaverunt *Paris. lib. 2. conf. 15. col. final., & conf. 19. 7. num. 40., & seqq., Grat. conf. 6. lib. 2. num. 71., & seqq., Peregrin. de fidei. comm. art. 11. sub num. 121., Fiesar. de substit. quaest. 447. sub num. 3. vers. & in specie, Leand. Galignet. de condit., & demonstrat. part. 1. cap. 15. num. 2.*

Parvique refert, tale onus fuisse adpositum, non uti conditionem suspensivam, sed potius adinstita modi: Tu n. quia revera, cum istiusmodi onus respiciat ipsius Testatoris memoriam, & nominis conservationem, & quasi civilem sui propagationem, cujus inditum est a natura desiderium, exinde censetur causa finalis dispositionis, & quibuscumque verbis concepta, reputatur in effectu adinstita conditionis, ut post alios docent *Tiber. Decian. respons. 7. num. 118. lib. 1., Allegrad. lib. 2. conf. 101. num. 31., & seqq., Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 14. num. 11., Meret de majorat. part. 2. quaest. 4. illat. 8. num. 77., Guidop. dec. 251.1., & de c. 267., & decif. 500., Theaur. dec. 270. num. 2., & sic decifum num. 21., quibus consentit *Fiab. in cod. tit. 2. de finit. 2.,* ubi, quod modus concernens favorem Institutionis, uti continens causam finalem non differt à conditione, quem refert, & sequitur *Rodalphus. allegat. 19. num. 7., Hodiern. ad Surd. decif. 68. num. 27.* Tum etiam quia, licet modus, & conditio in eo differant si quod hæc suspendit acquisitionem, donec impleatur, modus non item: ut in terminis *Caren. resol. 91., Rota coram Dardan. dec. 333. num. 1., & part. 12. decif. 148. num. 27.,* tamen, si modus potest, cum primum possit, non impleatur, dispositio resolvitur ex integro, nam pro eo casu deficit voluntas Disponentis. *Leg. 1., & 2. cod. de donat. qua sub mod. leg. 1. cod. de bis, qua sub mod. ibi in legatis quidem, & fideicommissis etiam modus adscriptus pro conditione observatur.* Itaque, inspecto exitu, ille, qui non parat modo, amittit lucrum sicut ille, qui non parat conditioni. *Gloss. Baral. Bald., & Castrenf. in d. leg. 1. cod. de bis, qua sub mod., Socin. in leg. quibus diebus §. Terminis num. 3. ff. de condit., & demonstrat.; Alciat. conf. 437. num. 41., Galignet. de condit. part. 2. cap. 1. quaest. 7. num. 12., & 13., tradentes pro regula, quod modus, & conditio in egressu non differant.**

Est in puncto, quod heres non adimplens onus assumendi nomen, & arma, si vè conditionaliter, si vè modaliter impositum hereditatem licet retinere non possit, tradiderunt latissime *Paris. d. conf. 19. lib. 2., Grat. conf. 6. num. 75. lib. 2., Allegrad. d. conf. 101. lib. 2. sub num. 20., Peregrin. de fidei. comm. art. 11. num. 121., Godeau in suo consilio relato à Theaur. decif. 270. num. 32., Fiesar. de substit. quaest. 447. sub num. 2. vers. qui loquitur, & sub num. 11. vers. ampliatat novo, Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 14. num. 23., Meret de majorat. part. 2. quaest. 4. illat. 8. num. 20. vers. & inspecto exitu, Fragor. de regim. Reipub. part. 3. lib. 9. de obligat., Primogen. disposit. 19. §. 1., sub num. 14. vers. juxta conclusionem, & latius num. 28.*

28. *Galgenet. notabil de condit. part. 1. cap. 55. num. 2. ibi = Et heres fuit per viam conditionis, fuit per viam modi institutus cum hoc onere assumendi nomen, & arma, eo deficiente assumere, deficit conditio, & retro declaratur, non parvisse conditioni, ac idem non fuisse heredem, sed pradem, & ad illius possessionis mala fidei teneri ad restitutionem hereditatis cum fructibus perceptis, & qui percipi poterant, quod idem, si fuerit institutus sub hoc onere per viam modi. Grat. &c. = nec aliter sentit Rota decis. 103. part. 14. rec. Cuius rei fundamentalis ratio illa est, quam supra diximus, quia scilicet pro eo casu, quo in iunctum onus non observatur, cessat primordialis voluntas Disponentis, qui sic, & non aliter dispositus, quia voluntate defunctus heres remanet utique detentor iniustus, & tamquam possidens invito Domino. Et quemadmodum Testator ita disponens redargi non potest, dum cuilibet licet rei suae conditiones non turpes pro libito adponere, & in eis stat pro ratione voluntas. Bartol. in leg. Ditem ff. solut. matrimonio. Angel. in leg. 3. cod. de instit. & substitut. Aliograd. conf. 46. num. 10. Sord. dec. 37. num. 13. Rodolphus allegat. 77. num. 8. Rocca. secl. cap. 25. num. 9. & 10. ita non est eludendus, ut quis contra illius voluntatem hereditate fruatur, nec ejus voluntas scindi debet, argumento Legis final. Cod. de revocand. donat. ibi = Ne sit cuiquam licentia alienari res capere, & frangitatem irridere Donantis &c. = & leg. final. cod. de post. inter Emptor. & Venditor. ibi = Cum enim Venditor, vel alter alienator non alia lege sui transferre passus est, quomodo ferendum est, aliquem capionem ex varia pati eum interpretationem? = & leg. si cui legatum 92. vers. neque enim debet circumveniri Testamentum voluntas = ff. de condit. & demonstr. Sed & suam voluntatem heres praeceptis Defuncti jam tacite accommodavit adeundo hereditatem: qui enim scit, aut scire potuit se oneribus fore implicitum, ea conditione adire videtur, ut loquitur Ulpian. in leg. si duo sint 38. in fine ff. de acquir. heredit. Neque tantum cum Legatariis, & Creditoribus heres adeundo quasi contrahere dicitur, ut habetur in leg. 4. s. Heres quoque ff. de obligat. & action. sed & cum ipso Defuncto contractum gerere censetur, ut si velit frui commodum hereditatis, sentiat etiam incommodum onerum. Bartol. & alii in leg. Lucius ff. de legat. 1. Nold. in summ. verbo Legatum num. 4. Bonacius de contract. diffpat. 3. quae. 17. punct. 7. proposit. 2. num. 4. tem. 2. Et sic hereditatem adeundo videtur totam Defuncti voluntatem ratam habere, eique fidem suam obstringere de exequendo quicquid in Testamento continetur Papinian. in leg. si Patroni 55. §. 2. ff. ad Senat. Consult. Trebell. ibi = Cum semel edita est hereditas, omnis Defuncti voluntas rata constituitur = Mierex part. 2. quae. 4. illat. 8. num. 65. ubi in nostris terminis, quod acceptas successionem videtur acceptare omnes conditiones à Testatore impositas, & bene Simon. de Prat. de interpret. ultim. volunt. lib. 5. interpret. 1. dubit. 3. num. 12. his verbis = Heret ita-*

que per additionem videtur fidem suam dare Defuncto de ejus voluntate, & dispositione exequenda, & implenda &c. = ad quod allegat optimum Textum in leg. si Sponsus 5. §. Si quis rogatus ff. de donat. inter Vir. & Uxor. ibi Hic enim verè fidem exsolvit, voluntatem Testatoris obsequans &c. = & notant Salysius, & alique Scribentes, ibidem Ancharan. conf. 365. col. 3. vers. tertio quod aduendo, ubi, quod sic Consentienti oneri in iuncto tenetur præcisè fidem susceptam implere. Alex. conf. 12. & conf. 29. lib. 5. Jafon. conf. 13. col. final. lib. 1. idem de Prat. loco citato num. 26.

Si igitur heres propria voluntate iudicium Defuncti agnovit, si onus tacite acceptavit, & fidem obstrinxit, jam nulli dubium esse potest, quin in foro conscientiae teneatur onus implere, & Defuncto benemerito fidem exsolvere, quam etiam hosti servare deberet, ut ait Div. August. ad Bonifac. relati. in Can. soli existimare 3. conf. 23. quae. 1. aliis peccabit mortaliter, ut ex eodem Textu probat Sanchez de sponsal. lib. 1. diffpat. 5. sub num. 20. vers. secundò probatur: & de hered. in specie tradunt Decian. conf. 39. lib. 2. num. 3. vers. si contraveniat voluntati post Philipp. franch. Jafon. Paris. & alii Rub. practico. cap. 88. num. 170. Cephal. conf. 429. num. 50. vol. 3. Rub. Utinen. conf. 50. num. 24. vol. 1. Cyriac. contr. 407. num. 130. ex Textu in lege militis 1. Cod. de Religios. & sancti. saner. ibi = Irvidiam tamen, & conscientiam circa unumquemque supremam officium, & contemptum iudicium Defuncti devotarie non possunt = ubi Gloss. in verb. conscientiam: Est enim fundamentum iustitiae fides, idest dictorum, conventorumque constantia, ut ait Cacerio 1. de offic. & tamque servare non solum pertinet ad equitatem, sed ad iustitiam, ut docet Sanchez de sponsal. d. lib. 1. diffpat. 5. sub num. 20. vers. & primo, Abelly. dec. 7. decalog. precept. §. 11. sub num. 1. vers. qui promissionem: Taciti verò, & expressi eadem est virtus, præcipue in conventionibus. Leg. cum quid ff. si cert. petat. & ibi pra. ceteris Jafon. num. 5. leg. Tristitum ff. de verbor. obligat. cum concordat. Bald. in leg. amic. 5. Et ut plenius 6. cod. de rei Uxor. actio. Menoch. conf. 108. num. 54. Mierex de Majorat. part. 1. quae. 38. num. 1. & seqq. Veto differt. 12. num. 12. cum aliis relatis per Roc. diffpat. Jur. secl. cap. 191. num. 64.

Natura namque ipsa, iusti propè mater, & æqui id ipsum plenissime suadet: quæ est tertia pars nostri assumpti: Illa enim vetat, eum decipere, qui nostram fidem imploraverit leg. cum amplius 84. §. 1. ff. de regul. Jur. ibi = Iti notari debet, quem iure Gentium dare oportet, cuius fidem sequenti sanius illa monet, ultima vota morientium, post quam aliud velle non possunt, & liberum jam non reddit arbitrium, irrita non fieri, ut habetur in leg. 1. in fine cod. de Sacros. Eccles. secundum naturam est heredem, qui commodata sentit, incommoda non recusare leg. secundum naturam 20. & contrariò sensu ff. de regul. Jur. = Neque enim ferendum est, qui lucrum quidem amplectitur, onus autem ei annexum contem-

- niti, ut his verbis loquitur Imperator in *leg. unica 6. Pro secundo cod. de caduc. tollend.*, sed cum utrumque ex eodem fonte proveniat, vel debet simul utrumque recipere, vel utrumque repudiare. *Leg. Pompeiana 13. §. 1. ff. de acquir. vel omitten. possess.*, *leg. filius familias 114. §. Quid ergo ff. de legat. 1.*, *Bald. in leg. penult. cod. de testat.*, & *substitut.*, *Bargess. de Paz. cons. 14. num. 32.*, *Averda. de interpret. ult. volunt. Defuncti. lib. 2. cap. 2. num. 1.*, & 2., *Mierex de majorat. part. 2. quest. 4. illat. 8. num. 69.*, *Capon. discept. 332. art. 9. num. 7.* Natura denique ipsa nos ubique docet exemplis, & voce clamat, ut beneficis vices sedulo rependamus, utque nobis beneficentibus grati animi officia non negligerent exhibeamus: nam beneficiorum pondus etiam Ferre, & immanis animalia sentiunt, ut notat *Senec. 1. de benefic.*, & *Cicer. lib. 1. de offic.* « Si in eos, inquit, quos speramus nobis profuturos, non dubitamus officio conferre, quales in eos esse debemus, qui jam profuerunt » Heres itaque non effugiet ingratiitudinis detestabilem notam, nisi se obsequentem praeberit iustis Defuncti desideris, ut rectissime etiam monet *Ulpian. in leg. §. duo 16. in fine ff. de legat. praestand.* ibi « Quia plene sciriur voluntate, plenum, & obsequium praestare Testatoris iudicio debet ». Nec mirum si huiusmodi obligationem, utpote à natura proficentem, etiam Ethnici agnoverunt: nam Aristoteles mortuorum mandata.
- 42 violare sacrilegium putavit, *problem. cap. 29. quest. 7.*, quem refert *Rob. praetico. quest. cap. 71. num. 255.*, & *cap. 88. num. 170.*, *Cicer. de officiis. 3. in Verrem* gravissime eidem improperat, quod voluntates Defunctorum rescidisset, ibi « Solus enim tu inventus es, cui non satis fuerit corrigere voluntates viroorum, nisi etiam rescinderes mortuorum » & *Tacit. 2. annal.* « Non hoc, ait, minus inanicum est prosequi Defunctorum ignavo quaestu, sed qua voluerit, meminisse, qua mandaverit, exequi, faminis lagere bonissimum est: viris meminisse » quem etiam memorat *Rob. praetico. quest. cap. 89. num. 258.*
- Cum autem dicimus, heredem naturaliter obligari ad voluntatem Defuncti exequendam, satis dixisse credimus, ut se tutum in conscientia non existimet, nisi adimpleat: Etenim obligatio naturalis quamvis in foro externo regulariter non reputetur efficax ad producendam actionem, & coactionem: nihilominus in foro interno obligat efficaciter, & quidem sub culpa lethali, si id, ad quod obligatur, tanti referat, ut ad lethalem culpam sufficiat, ita ex multis
- 43 *Legg. de iust. & iur. disp. 257. num. 1.*, *Gomez 2. variat. cap. 9. num. 2.*, *Covar. in cap. quantum passum part. 2. §. 4. num. 13.*, *Padill. in leg. naturalis §. Et siquidem num. 17. ff. de prescript. verb. Simo de Pret. lib. 5. interpret. 1. dub. 3. an. 24.*, *Rocc. disp. iur. select. cap. 126. num. 19.*, & 21. *Rob. praetico. quest. cap. 58. num. 354.* Dicitur enim naturalis obligatio vinculum aequitatis
- 44 *Trif. consil. in leg. Stichum, aut Pamphilum §. 5. Naturalis ff. de solut.*, *Cajac. traill. 7. ad Asphri-*

can. in leg. 21. de fideiussor. §. Servo tuo, & traill. 9. in leg. frater a siatre ff. de condit. indebit. verf. naturalis est: Et proprie illud ex aequitate illa dei servanda, ut notat *Cors. in miscell. lib. 4. cap. 3. sub num. 1.* Itaut, si principia excutiantur, idem pene sit aliquid obligari naturaliter, & teneri in conscientia: Siquidem conscientia, in nobis aliud non est, nisi actus ipsius juris naturae, seu illius habitus principiorum practicorum nobis naturaliter innoti, quo aequum ab iniquo discernamus. *Div. Thom. 1. part. quest. 79. art. 12.*, & 13., & Jus naturale, prout est in nobis, nihil aliud est, nisi quaedam velut irradiatio ex lege aeterna, quae mentem rationalem illustrat, & in sui operationibus dirigit, & quam *D. Augustin. de liber. arbit. lib. 1. cap. 6.* vocat notum legis aeternae quibuscumque hominibus imprestat, *D. Thom. 1. 2. quest. 91. art. 1.*, & 2. Quare, dum quis se obligatum ex iure naturae cognoicit, statim ex ipsa conscientia tenetur, quia conscientia ex ipso iure naturae informatur, & dirigitur.

Nunc verò, si, ut erat propositum, ad jus positivum respiciamus, nihil profectò impendimus utriusque juris censura iam civilis, quam Canonici curasse videtur, quàm, ut ultima Defunctorum elogium suum omnino haberent effectum. Jam enim ex leg. 12. *Tabularum dispositum fuerat* « ut quisque legasset de sua re, ita fas esset », hanc legem recolens, confirmat *Justinian. collat. 4. de nupt. cap. 2.* Et passim Praetor, Imperatores, & Pontifices voluntati Morientium adiutorium omne promittunt, eamque mandant inviolabiliter observari. *Leg. 1. ff. si quis omis. caus. testam. leg. annuum 19. cum seq.*, & *leg. consil. 23. cod. de testam. leg. 2. cod. comm. de legat. ibi* « Nemo moriens potes legitimum voluntatem reprobari, sed nostro semper auctor adiutorium = leg. finit. cod. de fideicom. Auth. de hered. & succid. in praefer. §. 1. », & §. 4. ibi « una enim est Legis intentio, ut, quae disposita sunt à morientibus, impleantur », *Auth. de iurejurand. a morien. praestis. cap. 2. in fine.* Canon. ultima voluntas 13. quest. 2. ibi « Ultima voluntas Defuncti modis omnibus servari debet, quae verba sunt *Div. Greg.*, ut notat *Gloss. canon. Sylvester 12. quest. 1. cap. ut quidem 3.*, & *cap. ita nos de testam.*, cum aliis collectis per *Didac. Spin. in specul. iur. gloss. 28. num. 5.*, *Simon de Pret. lib. 5. interpret. 1. dubit. 2. num. 20.*, *Mantic. de consil. ult. volunt. lib. 3. tit. 3. sub n. 1.*, ubi, quod omnia Jura clamant, voluntatem Defuncti servari oportere, & idque ad publicum interese referatur in leg. vel negare 4. ff. quemdam testam. aperiantur ibi « publicè enim expedit supremum hominum iudicio exitum habere ». Et neque Rescripti Principis auctoritatem adversus legitimam Defuncti dispositionem valere, respondendum Imperatores *Diocletian.*, & *Maximianus* in leg. si testamentum 10. cod. de testam.

Quamobrem, si heres non adimpleat, quae Testator praecepit, ipso iure privari cum quocumque emolumento disponitur in §. si quis aut. non implet *Auth. de hered. & succid. collat. 1. §. Si autem qui hoc fecere, Auth. de Ecclesiast. tit. 1. Auth.*

- hoc amplius cod. de fideicom., leg. cum Pater 5. Libertas ff. de legat. 2., & l. g. si Patroni 55. s. Quid ergo ff. ad Sen. Consult. Trebell., ubi sic eleganter Papinianus loquitur = Car enim non videtur indignus, ut qui desinitis supremas Desanctis preces, consequatur aliquid ex voluntate = & notant gloss., Bald., Sylvest., Jafon., & Padill. in d. autb. hoc amplius gloss. in canon. ultima voluntas 14. quast. 2., & in canon. Sylvest. per illam Textum 11. quast. 1., Covarr. in cap. in heredes 6. de testam. num. 8., Barbof. ibidem sub num. 2., Tbesaur. Jur., qui alius refert lib. 1. quast. 34. num. 13., & 14., Rab. praticob. quast. cap. 88. num. 168., & in textu in leg. si quis sepulchrum 32. s. Praetor nit ff. de relig., & sum. soner., leg. Nescimus 32. vers. rellē ergo placuit ff. de excusat. Tutor., leg. penult. in fine., ubi gloss. cod. de legat., & leg. etiam si parvis 111. ff. de legat. 1. Atque ab hac lege, & necessitate nullus omnino eximitur quacumque dignitate, vel maiestate fulgeat, quacunque possit potestate, & cuiusvis conditionis existat, dum enim sponte agnovit emolumentum sibi à Testatore relictum, tenetur ejus voluntati obtemperare, & injuncta onera implere, si vult sit persona Ecclesiastica, ut in cap. tua nobis, & cap. penult. de testam., si vult Collegium, leg. 1. cod. de Sacros. Eccles., si vult Ecclesia cap. verum de condit. adpof. s. Sanctissimas in princip. autb. de alienat., & emptyr., si vult Respublica leg. libertas 21. s. Lucius ff. de ann. legat., si vult etiam Princeps, vel Augusta, qui cum heredes instituuntur, jus commune cum ceteris habent, sic ipsi Imperatoribus disponentibus in leg. cum heredes 7. cod. qui testam. facer. Imò & Deus etiam hoc modo tenetur, ut dicit audacter Bald. conf. 301. col. 2. ad fin. vers. quod autem Deus, quem refert Simon. de Pres. lib. 5. interpr. 1. dub. 2. num. 20. vers. illud etiam adjuicendum; & confirmari hac videtur ex textu in leg. sed & qui 5. ff. ad Senat. Consult. Trebellian. ibid. Sed & qui magna praeitus est dignitate, vel auctoritate, Avaritii, vel ejus mulieris, quae corpore questum fecerit, restituere cogitur = Ex hac autem tam enixa juris positivi cautione circa observandas Detraكتورum voluntates ad rem nostram interimus, quod heres minimè totus erit in conscientia, imò in aperto salutis cum discrimine verari, nisi exequatur, quae Testator ultima voce praecepit, dum ejus hereditatem possidet: Est etenim communis, & verior Theologorum sententia, quam etiam Canonistae recipiunt, quod scilicet Lex humana, si vult Civilis, si vult Canonica, si non sit Juri Divino, vel naturae repugnans non solum obligat pro Foro externo, sed etiam ligat in Foro conscientiae, itaut ex illius transgressionē peccati mortalis reatus incuratur. Non est enim potestas, nisi à Deo, & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit, ut ait Apostol. ad Roman. cap. 13. num. 1., & seqq., prout aliis etiam argumentis probat Div. Thom. 1. 2. quast. 96. art. 4., Suarez de legib. cap. 21., & cap. 34., Navar. in manual. cap. 23. num. 55., Sot. de just. & jur. lib. 1. quast. 6. art. 4., Valent. dispnt. 7. tom. 2. num. 6., Alphons. in Cestr. de leg. penal. lib. 1. cap. 4., Arriag. in curs. Theolog. tom. 4. tract. de leg. dispnt. 20. scilicet 5. num. 23., Becan. tract. 4. cap. 6. de leg. human. quast. 2. num. 9., Lamy. tract. de legib. cap. 14. num. 1., & seqq., Dian. tom. 6. tract. 1. resol. 5., Meroll. tom. 2. dispnt. 4. cap. 3. num. 221., & seqq., & ex nostris gloss. in cap. qui in Ecclesiam de constit., Felix in cap. 1. de spual. nom. 18., referent alios Canonistas. Covarr. in regul. peccatorum part. 2. s. 5. num. 2., & 3., Valer. de differen. utriusque jur. verb. Lex differet. 7. num. 4., Tiraquelli de utriusque retracci in prafat. num. 74., & hanc attentionem esse de fide, vel proximam fidei dicit Suarez d. cap. 21. de legib. num. 5. diff. D. quod si effectus ligandi conscientiam tribuitur legi humanae, quoties illa est justa, & honesta, & Juri Divino, vel naturali non adversatur, ut dicunt Doctores citati, certe vis alia potest inveniri lex justior, & honestior, & quae magis cum ipso jure naturae conformitatem habeat, quam illa, quae jubet, conditiones, quas Testator in re sua adposuit, ratas manere, & Defunctorum ultima desideria, quae honesta sint, non detraudari nam & contrario patens injustitia videtur substantia quidem illius heredem fieri, & in hoc acquiescere, quae verò dixit Testator, nequaquam haec rata manere, neque custodire, ut ait Imperator in autb. de jurjurat. ad morient. prafat. vocell. 47. in prafat. Et sicut plium opus facere dicitur, qui voluntatem Defuncti exequitur s. si verò expressum autb. de hered. & falcid., Alciat. de praesumpt. regul. 3. praesumpt. 18. in fine. Ita jura pietatis violare videtur, qui illam negligit, ut per Tentum in leg. contra voluntatem 7. cod. de testam. manifest. notant communiter Scribentes, qui uno ore veluti impium, iniquum, atque inhumanum detestantur (suprema morientium vota non exaudiri ab iis, qui eorum substantiā potiuntur, & eorum mandata, postquam voces posthumas iterare non possunt, ingrato animo oblivisci, vel perfide non adimplere. Bartol. in autb. sed cum Testator cod. ad leg. falcid. Bartol. in autb. ex causa num. 1. cod. de liber. prater. Angel. conf. 328. num. 5., Corn. conf. 39. col. 3. lib. 2. & conf. 383. col. 2. lib. 4., Curt. Sen. Conf. 42. n. 1., & 2., & conf. 44. num. 26., Joan. de Anan. conf. 28. num. 2., Manic. de conjectur. lib. 3. tit. 3. n. 1. & seqq., Simon. de Pret. de interpret. ult. volunt. lib. 5. interpret. 1. dubit. 1. num. 23., & dubit. 2. num. 4., Rab., ceteris omittis, praticob. quast. cap. 89. n. 254., & seqq., & n. 218., ubi, quod nihil magis aegrum morti proximum solatur, quam si suprema ejus mandata observari speret, & c. s. n. 58., & seqq., Cyriac. contr. 407. n. 129., & seqq. Sed quis dubitet, hanc legem esse justam, & Juri naturae conformem, si praecisa lege positiva Jus ipsum naturae obligat heredem in conscientia ad exequendam Detraكتورum voluntatem? hinc eoim tradunt magni nominis Doctores, quod heres in foro conscientiae, de quo loquitur, tenetur observare Testatoris dispositionem, etiam in testamento nullo ex defectu quo lemnitatis expressam, urgente scilicet ipso jure naturae, quod solum Disponentis volun-

tatem attendit. Et quod impugnans testamentum ex defectu solemnitatis peccat mortaliter: Ita docent *Angel., Tabien., Sylvester., Adrian., Medina., & alii apud Less. de just. lib. 2. cap. 19. dub. 9. num. 12. & seqq., Comitol. respons. moral. lib. 7. quest. 8. per tot., Div. Antonin. in summ. part. 3. cap. 3. tit. 10. s. 14. Tillinc. quest. moral. tom. 2. tract. 34. cap. 7. num. 150., Homobon. part. 1. tract. 7. quest. 168., Molin. de justit. tom. 1. disp. 81., Reginald. in prax. tom. 2. lib. 15. cap. 7. tract. 1. num. 105., Et ex iuristis Jafsu. in leg. post divisionem num. 5. Cod. de iur. & fact. ignor., Bald. in leg. cum quis Cod. eodem. Invol., & Alex. in leg. nemo potest ff. de legat. 1. Pasqu. de success. lib. 1. §. 1. num. 24. & 25., ubi de hoc non dubitat, quando voluntas Testatoris est certa, & monet heredem, ut penitissimè suam conscientiam scrutetur. Molin. in summ. tom. 2. tract. 13. cap. 2. num. 147., Mantie. de consil. lib. 2. tit. 14. num. 10., Rub. practicabil. quest. cap. 58. num. 346., Urcol. contr. 88. nu. 27., & seqq., qui alios allegant, Cyriac. contr. 407. nu. 121. vers. & qui impugnant.*

Quibus ita firmatis, ad ostendendam gravitatem obligationis heredis in exequenda Defuncti voluntate, modò nulla in casu nostro videtur sufficiens excusatio, quò heres à tali lege eximatur: sive attentà qualitate oneris injuncti, sive quia non fuerit interpellatus, sive quia pendeat supplicatio coram Principe ad obtinendam dispensationem. Conditio enim assumendi cognomen, & insignia Testatoris iustissima, & honesta reputatur, & quod ea sit ad unguem observanda, tradunt DD. in leg. facta 63. §. si verò nominis ff. ad Senat. Consult. Trebell., & in leg. hoc iure 19. §. fual. ff. de Donat. = nihil enim male est honesti hominis nomen assumere =, ut loquitur Text. dict. leg. facta 5. si verò, Soccin. in leg. quibus diebus §. Terminus vers. & predicta ff. de condit. & demonstr. & latè conf. 239. lib. 2., Dec. conf. 273. sub num. 2. vers. & primo non dubitandum. Guglielm. de Benedic. in cap. Raynuntin num. 44. & 50., Cephal. conf. 196. num. 10. lib. 2., Cyltrens. conf. 129. lib. 2., Paris. lib. 2. conf. 19. per tot., ubi, quod talis conditio iustissimam continet causam, conservandæ scilicet memorie Defuncti. Altiograd. lib. 2. conf. 101. per tot., Tiraquell. ad leg. Connub. leg. 5. nu. 27., Guidop. decif. 251., Thefaur. decif. 270., Thefaur. jun. lib. 1. quest. 34. Tangit quidem omnes ea causa nominis sui proferendi, & Testator morti proximus, vel de morte cogitans, dum sui designationem naturaliter refugit, gaudet, si vel in nomine supervivat, hinc legitur in leg. cum filius 76. §. Cum Pater ff. de legat. 2. = Sempro in nepoti meo pluri tribus in boverem mei nominis =, quia nimirum, ut notat Accurs. eodem nomine vocabatur. Et pervertit hunc fuisse morem relinquendi hereditatem cum tali onere probatur ex eo, quod de Othoe. Angust. scribit Sueton. in ejus vita cap. ultim. ibi = Heredes instituit primos Tiburtium ex parte dimidia, & sextante i. Livium ex parte tertia, quos & Serre nomen summi iussit &c. = Cujus rei & meminit Me-

De Contract.

nuch. de arbit. cap. 318. num. 13., & Tiraquell. ad leg. Connub. lib. 5. num. 27., ubi refert etiam de quodam Lycone Philosopho Peripatetico, qui ita testamento disposuit = Que in Urbe, & Egiptu habeo, Lyconi fratri precipua dō, quod in muneris nostrum =, tam sibi blandiuntur mortales aliqua ex parte in terris supervivere, & ut Cicerō pro Archia = commune est desiderium non cum vita tempore dimittendum esse commemorationem nominis nostris, sed cum omni posteritate adæquandam; igitur heres hoc onus, de quo loquimur, adimplere negligens non solum Testatori efficitur odiosus, quia ejus voluntatem spernit, sed injuriā Testatore afficit, non observans ea, quæ illiushonorem, & memoriam concernunt; ita Paris. dict. conf. 19. num. 52. §. 3., & 56., clar. mem. Card. de Luc. de fideicom. diff. 148. num. 7., & de donat. diff. 19. sub nu. 6. vers. quando verò, ubi, quod desertio cognominis, & insignium prætereit ingratitudinem erga Testatorem, & quicquid injuriarum; Et propterea ipso jure privatur hereditate, etiam si talis poena adjecta non fuerit, ut in terminis Molin. de Primog. lib. 2. cap. 14. num. 36., Thefaur. jun. lib. 1. quest. 34. num. 13., Mantie. de consil. lib. 3. tit. 3. num. 4. & 5., Castill. lib. 3. cap. 15. num. 45. & seqq., clar. mem. Card. de Luca de fideicommissi. diff. 7. num. 13., ita ut nec mora purgari possit. Paris. dict. conf. 19. num. 227., Decian. conf. 2. nu. 149. lib. 2., Fufar. de substit. quest. 447. num. 9., Et nec restituito minori datur, quia non servando voluntatem Defuncti deique dicitur Paris. 83., & 247., Peregrin. de fideicommissi. art. 11. num. 132., Fufar. dict. quest. 447. num. 4. Et nec per Principem hujusmodi onus posse remitti, tradit Thefaur. decif. 270. num. 6., Fufar loco citato num. 11., Palocz. a Merced. de majorat. part. 2. quest. 4. illat. 8. num. 159.

Implementum verò debet fieri eo modo, quo Testator iussit, cujus voluntas licet dura, servanda est, argumento legi premissis ff. qui, & a quibus monamissi, Crovet. conf. 1. num. 1., Mantie. de consil. ultim. volunt. lib. 3. tit. 3. sub nu. 1. vers. nudi est; nec enim sufficit fieri, quod voluit, nisi fiat eo modo, quo voluit. Luc. de Penn. in leg. 1. col. 4. vers. & expensis Cod. de expens. Ludov. public. lib. 11., Simon. de Pret. de interpret. ultim. volunt. lib. 5. interpret. 1., dubit. 1. num. 10. Et jacturam dicitur facere Testator, si vel in minimo ejus voluntas non servetur. Bald. in cap. cum accessisset de constit. Pbb. decif. Lufitan. 100. num. 7., quos refert Rub. practicabil. cap. 188. num. 172., atque ideò, si iussit, quod heres, proprio cognomine relicto, cognomen, & arma ipsius Testatoris assumeret, non potest heres utrumque cognomen, & insignia Testatoris inmutare, vel minuire Thefaur. decif. 170. num. 17., Fufar. quest. 447. num. 8., Altiograd. lib. 2. conf. 101. sub num. 19., Thefaur. jun. lib. 1. quest. 34. num. 3. in fine a Molin. de Primog. lib. 2. cap. 14. num. 26., ubi, quod, si quis ad alios Majoratus cum tali onere vocaretur, esset incapax ad utrumque compulsive, sed deberet unum dimittere, & rationem bene assignat his

A a 2

ver-

verbis « quia hoc nominis, atque armorum preceptum cum iustissimum sit, & in nominis, & Familiarum conservationem intradatum, ex immixtione plarium nominum, & insignium confunduntur, atque oblivioni traduntur » Mierex. de Majorat. part. 2. quest. 4. illat. 8. num. 79. & Rota part. 14. decis. 103. per tot. Imò etiam, citrà exprelam prohibitionem Testatoris, non esse permittendum ejusmodi commixtionem, quia per eam natura primordialis mutatur, & inducitur confusio, probat latissime Mierex. de majorat. dict. illat. 8. num. 88. & seqq. & num. 122. & 123., ubi, quod hæc opinio magis voluntati ipsius Testatoris congruit.

Ex quibus manifestum esse credimus, quod, 98 attentà qualitate oneris injuncti, nullam obtendere potest heres excusationem, cum illud sit 99 iustum, honestum, potestativum, & facile, ac proinde statim adimplendum, ut latè prosequitur Parif. dict. conf. 19. lib. 2., quod cum non 100 fecerit, cecidisse videtur ab omni jure retinendi hereditatem, tum quia factus est Defuncto ingratus, & odiosus, ejus iuriam intulit, despiciendo ejus nominis conservationem, idcoque 101 illius beneficio indignus Parif. num. 36., Alexand. conf. 136. col. ultim. lib. 1., Fusor. quest. 447. sub num. 4. Tum quia voluntate Defuncti destituitur, sine qua jussu retinere non potest, & denique quia conditionem potestativam non implens, ipse se ab hereditate excludit, & tacite il- 102 li renunciasse censetur leg. 1. §. Pratermittere ff. si quis omisi. conf. testam., Bartol. in leg. 11. qui potest ff. de acquir. hered., Roland. conf. 70. lib. 3. num. 68., Parif. num. 153. & 154., ubi, quod hæc 103 tacita renunciatio per inobedientiam magis nocet, quam expressa, & tacit Renunciante, 104 pro mortuo en. Gloss. & Bartol. in leg. si emancipata Cid. de jur., & scilicet ignorant., Mierex de majorat. part. 2. quest. 4. illat. 8. sub num. 5. vers. & recusando.

Ità pariter non relevatur ab altero motivo; 106 quod hic oculus versetur interesse, nisi Fratris proprii, qui nec interpellavit, nec conqueritur, nec à Judice fuerit monitus pro implemento, sine qua interpellatio, & monitione heres ex implementi defectu non excluditur ab hereditate ad Textum in §. Si quis autem non impleat. Auth. de hered., & solid., & in Auth. hoc amplius Cod. de fideicommissis. Et enim hoc bene procederet, si ageretur de interesse Legatariorum, aut alicujus Terti, qui non interpellando heredem, nec adeundo Judicem, moram, & contumaciam vel excluderet, vel excusabilem redderet. Leg. non intelligitur mora 88. ff. de reg. jur. non sic in casu nostro, quo agitur de, 107 adimplendo onere concernente honorem ipsius Testatoris, tunc enim nulla monitio, nullaque interpellatio requiritur, nec allegatorum iurium dispositio procedit. Castrenf. in terminis conf. 292. num. 7., Soccin. fen. conf. 174. col. ultim. lib. 2., Parif. dict. conf. 19. num. 190. 197. & 201., Fusor. quest. 447. sub num. 13. vers. sed contra & decisum, Thefaur. jura. lib. 1. quest. 34. num. 14., Præcipue cum hujusmodi onus, uti causa

finalis, habeat naturam conditionis, ut supra cum eodem Parif. Alioq. conf. 101. lib. 2., Molin. de Primog. lib. 2. cap. 14., Mierex. part. 2. quest. 4. illat. 8. num. 77., aliisque tundavimus, & cum sit conditio potestativa, debet cum primo 110 impleri, aliis habetur pro defecta, nec potest mora purgari. Leg. hac conditio si in capitulum, ubi Bartol., Castrenf., & alij ff. de condit., & demonstrat., Parif. loca citata num. 197., de Pres. de interpret. ult. volent. lib. 5. interpr. 2. dub. 2. num. 139., insuper, quando facti omisso non habet excusationem, tunc ipso jure induci 112 privationem, licet nulla præcelleret interpellatio post Abb., Felin., & Alesci. tradit. Menoch. de arbitrar. cas. 498. num. 72. vers. septimus quando. Quod sanè certius procedit, quando, prout in casu, quæstio est in foro conscientie; 113 tunc enim debet heres se privatum ex non implemento oneris agnoscere, abique ulla precedente interpellatione, ut docent Abb. in cap. extirpanda §. Quia verò col. final. de prebend., & in cap. excommunicatione de raptor., Felin. in cap. 2. num. 5. de Magistr., Alexand. in leg. ut stipulatur num. 15. ff. de verb. obligat., Alesci. in leg. quidquid adstringenda §. Primo num. 7. ff. eodem, Boovar. in tract. de mora part. 2. num. 26., quos sequitur Menoch. de arbitrar. casu 498. num. 70., & 71. Eisdemque rationibus non requiritur Sententia declaratoria Judicis, ut in puncto Thefaur. jura. dict. quest. 34. lib. 1. num. 14. Et quod heres non servans conditiones sibi injunctas, teneatur statim restituere, quod accepit, non expectatà Sententiâ, docent Sos. de juss. & jur. dispens. 4. quest. 6. art. 6., Navar. in manual. cap. 23. num. 62. & 67., Covar. in epitom. ad 4. Decretal. part. 2. cap. 6. §. 8. num. 17., quos sequitur Landoic. Molin. de juss. & jur. tract. 2. dispens. 96. num. 11. Et hos ad nostrum propositum adducit Mierex. de majorat. part. 2. quest. 4. illat. 8. sub num. 19. vers. ex quibus.

Nihil ergo refert, quod in casu privationis nemo alius existat, qui succedere possit, nisi ipse heredis Frater, qui tacet, & non conqueritur: Et enim hoc totum, quod Testator voluit, & quod Jura mandant de exequenda Defuncti voluntate, non factum est in gratiam substituti, sed ipsius Testatoris, ut ejus ultima dispositio rata maneat in his præsertim, quæ ad sui nominis, & memorie conservationem pertinent: quare poterit quidem substitutus suo juri 116 cedere, & hereditatem omnino repudiare, sed non idè heres sua obligatione liberatur, qui it non impleat, privatur nihilominus, & hereditas gradatim devolvitur, vel ad coheredes, vel etiam ad Legatarios, aut ad venientes ab intestato, & his deficientibus, etiam ad Fiscum, ut decernit Imperator in §. Si quis autem, & §. Si verò nullus. Auth. de hered., & solid., & habetur in Auth. hoc amplius Cod. de fideicommissis libi = Postremò deservit extraneus, vel Fisco = effect enim indignum, si ex conventiâ substituti suprema vota Deficientium everterentur.

Neque obstat, si dicatur, quod interesse Testatoris, quod in assumptione sui cognominis, & in-

- 119 & iusignium versatur, non debeat tanti aestimari, ut heredis conscientiam graviter obliget: quia scilicet nullam revera mortuus injuriam sentiat, nec aliquid damnum patiatur, live in corpore, quod jam resolutum est, live in bonis, quorum dominium morte amittit, live in anima, quæ has vanitates amplius curare non præsumit. Etenim Doctores nuncupatim ad hanc objectionem respondendo dicunt, quod imò ejusmodi interesse Testatoris in casu debet maximum reputari, quia hereditatem suam, quasi præmium illius oneris reliquit: Et postquam jura morientibus concedunt de Bonis, quæ mox relicti sunt, prò libito disponere, necesse est eorum voluntati parere, & conditiones adjectas implere, *Membr. de arbitrar. cas. 318. nn.*
- 122 13., ubi, quod hereditates in præmium talis oneris solent relinqui, *Parisi. lib. 2. dist. conf. 19. nn. 180. & seqq.*, ubi, quod hoc interesse Testatoris prò conservatione sui nominis, & memorie prævalet cuicumque pecuniarum detrimento, sequitur *Aluvarad. lib. 2. conf. 101. nn. 26., Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 8. sub nn. 16.*
- 124 *vers. non obstat*, ubi, quod hoc onus est inestimabile, & adequat omne interesse pecuniarum, adeo ut donatio facta cum tali onere, non indigeat insinuatione ex *Galien. in cap. Reguntius verb. Reguntius de clara ann. 50. de testam.* Et quod hæ conditiones magni aestimentur ad conservationem familiarum, & plures aliquando Majoratus recusent, nè alienum nomen assumant, ut ibi crudite *nn. 15. & 16., & nn. 6. & 8., & cap. 14. eodem lib. 2. nn. 14. & seqq., & nn. 10. vers. hæ autem*, ubi, quod sunt præcisè servandæ.
- 126 Tandem circa supplicationem Principi porrectam prò obtinenda derogatione, nostrum, quidem non est judicium proterre, an Principi liceat voluntates mutare Dejunctorum, eisque derogare: Certè anceps est questio inter gravissimos auctores, & *Covarruvias* Vir quidem doctissimus hoc absolutè negat *variar. resolut. lib. 3. cap. 6. per 1. et. ex eo*, quia libertas testandi proveniat etiam ex Jure Gentium, & ad hoc memoranda est vox Imperatorum *Honorii, & Theodosii in leg. Omnium 19. Cod. de Testam. ibi = Voluntates hominum audire volumus, non jubere*
- 130 Alii verò affirmant, ex magna tamen, & utili causa, quos refert *Monet. de commut. ultim. vol. cap. 5. nn. 86. & seqq.* Quare pii Principes perarò, & non sine difficultate ad ejusmodi derogationes perveniunt, *Covarruvias in cap. tua no. de testam., & prælit. quest. cap. 36. nn. 3., Rodolphin. allegat. 75. nn. 11., ubi appositè refert verba Apostoli ad Galat. cap. 3. nn. 15. ibi = Homines confirmatum testamentum nemo spernit, aut superaddit = Rote coram bon. mem. Emerix jan. decis. 898.* Et in his quidem terminis quando Principes non solet faciliter dispensare, id, quod pendet à voluntate Principis, impossibile reputatur leg. apud *Julianum §. Constat ubi fr. videntes ff. de legat. 1., Coras. Miscell. lib. 1. cap. 7. sub nn. 6., Sanchez de sponsal. lib. 5. disp. 5. nn. 5., Ribass., Cephal., Mandos., & alii*

apud *Tiraquell. de retract. ligat. §. 32. Gloss. unic. nn. 17., Lopez leg. 13. tit. 9. part. 6. verb. in mandando, Mierex. de majorat. part. 4. quest. 40. nn. 6.* & proinde sub hac expectatione non potest heres in bona fide constitui.

Neque potest à nostra nos dimovere sententia consideratio illa, quæ in contrariam partem affertur, nempe, quod, cum heres in præsentis sit unicuique fulcimen suæ familie, in quo domus sua tota recumbit, & successerit in locum Primogeniti, qui militie clericali se adscripsit, non videatur obligatus ad rigidam ejus oneris observantiam, quod Testator Secundogenitis tantum imposuit, quæ utriusque familie conservationem reficiens: nec sit præsumendum, quod in his facti circumstantiis voluisset heredem adigere ad propriæ familie nomen delendum, ut alienum assumeret, sed potius expectandum sit, ut filii nascantur, in quibus congrueret ad ipsius Testatoris voluntatem utraque familia conservationem habere possit.

Etenim non idè Testator Secundogenitis hoc onus imposuit, quia Primogenitis illud non conveniret: Immo verò tam proprium est Primogenitis, ut eis tacite etiam subintelligatur, & vicissim impolitio ejusmodi oneris sit Primogenituræ argumentum. *Oldrad. conf. 231., Guidop. decis. 467., Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 14. nn. 5., & seqq., & lib. 1. cap. 5. nn. 34., Fursus. quest. 356. nn. 7., & quest. 384. nn. 9., Tiraquell. decis. 32. nn. 1., & seqq., Palm. decis. 275. sub nn. 25.,* sed idè Secundogenitos vocavit, quia faciliores credidit ad hereditatem cum tali onere adeundam, quod Primogenitis forsitan non fecissent, quibus durius, & indecens etiam videtur suæ familie nomen dimittere. *Ripin. rubr. de secund. nupt. nn. 12. post Alberic. in præf. 1. Digesti. §. Discipuli igitur, Mierex. de majorat. part. 2. quest. 4. illud. 8. nn. 335. vers. indecens etiam:* Non igitur indè interre licet, quod, si heres in locum Primogeniti succedat, onus adimplere non teneatur, neque etiam hoc jura permittunt, postquam hereditas cum tali onere fuit acceptata: neque tunc hac voluntas Testatoris, qui summo perè cupiens suæ dispositionis executionem, suique hominis conservationem, eos vocavit, quos minus repugnantes speravit ad hereditatem acceptandam: præcavitque periculum, quod erat in eo solum, ne hereditas ob tale onus repudiata maneret: nam de multis legitur, qui pingues hereditates, & majoratus recusare maluerunt, ne propria nomen familie desererent, ut refert *Cassan. in Catbal. Glor. mund. considerat. 38. con. lat. 96. nn. 3., Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 8. sub nn. 16., Larr. decis. 33. nn. 93., Maus. consult. 472. nn. 17., R. P. D. Petra tom. 2. ad Constit. Cælestin. 3. feci. 1. nn. 26., Rota coram bon. mem. Emerix jan. decis. 1099. nn. 1., & in sacris litteris etiam, Conspanguem Boaz, ob eam causam successione reitavit *Ruth. cap. 4. = Cedo,* inquit, *juri propinquitatis, nec etiam posteritatem familie mea delere habeo* = quod notat *Molin. loco citato.**

Ex

Ex quibus datur intelligi, quod non dispensatur heres ab oneris observantia, etiam si inde propria familia sequatur obliuio, sed datur sibi electio, utrum hereditatem adire velit cum onere, an utrumque simul reculare; postquam verò illam adivit, ut in casu, non licet amplius, onus, quo ad eundem acceptavit, detrachere. *Leg. titia in testamento* 35. §. *Qui in vita ff. de legat. 2.*, *Surd. conf. 361. num. 42.*, *Mantic. de consensu, lib. 7. tit. 11. num. 9.*, *Rota in rec. decif. 519. num. 3. part. 14.*, nec æquum videbitur hereditatem quidem alienam, & familiam propriam contra Testatoris voluntatem retinere, qui, ne suo voto in rebus suis defraudaretur, dedit substitutos in casu, quo à primo loco vocatis onus adimpleri nequiret, nec juri consonum est expectare natiuitatem filiorum, in quibus utraque familia conservari possit & est enim ignotum, an hi filii sint in numero futurorum, & incertum, quo tempore sint in lucem prodituri *Rota in terminis part. 2. rec. decif. 627. sub num. 10. circa fin. vers. ex quo colligitur*, ubi, quod desiderium Defuncti renovanda agnitionis per assumptionem nominis non debet stare in suspensio expectando natiuitatem alterius filii, quia sic diu posset eludi, & *part. 15. decif. 103. num. 7.*, ubi, quod sic eluderetur mens Testatoris, cujus memorie conservatio posset diu pendere.

Minoris etiam ponderis est alia consideratio, quod scilicet, sicut Testator prohibere non potuit, quominus Primogenitus Ecclesiasticum statum eligeret, ita, hoc casu jam sequuto, cum jura Primogenituræ sint transiit in Secundogenitum, & is verè Primogenitus dicatur, non teneatur in conscientia servare onus, quod littera testamenti solis Secundogenitis imponit: hic enim discursus nec iure probatur, nec ad rem nostram pertinet: jure non probatur, quia Sacerdos, vitâ suâ durante, retinet jura Primogenituræ etiam ab extraneo constituta: nec repugnat Sacerdotium, & Primogenitura *Gomez ad leg. 40.*, *Tboar. num. 66.*, *Molin. de Primog. lib. 2. cap. 13. num. 95.*, *Mierex de majorat. part. 2. quæst. 3. num. 17.*, *Jo. Licier. de Primog. lib. 1. quæst. 24. num. 16.*, *Dica de men. var. lib. 1. quæst. 16.*, *Rocc. cam. plurib. disput. jur. select. cap. 4. num. 6.*, *Rodolphus alleg. 12. num. 1.* Ad rem nostram non pertinet, quin ex præfenti dispositione nulla resultat odiosa prohibitio Status Ecclesiastici: vocavit enim Testator Secundogenitos: Secundogenitus hereditatem adire vit: qualitas superveniens, sicut non debet heredi nocere, ne hereditatem retineat, ita nec Testatori, ne onus adimpleri debeat: nam in successionebus attenditur qualitas existens tempore delatæ successioneis, & actualis acquisitionis *Bartol. in l. centurio num. 31.*, *ibique, Ripa n. 143. ff. de vulg. & pupillar.*, *Tiraquell. de jur. primogen. quæst. 3. num. 6. & seqq.*, *Valent. conf. 69. num. 10.*, & *conf. 97. num. 19.*, *Molin. lib. 1. cap. 6. num. 43.*, *Fufar. quæst. 387. num. 48.*, *Mierex. part. 2. quæst. 4. illat. 3. num. 1.*, *Ariaf. de Mef. var. resol. lib. 2. cap. 29. num. 15.*, *Rocc. disput.*

jur. select. cap. 4. num. 14. & *cap. 87. num. 6.*, & ita etiam, si angustias litterarum sectari velimus, sufficit, qualitatem eam adfuisse tempore aditæ hereditatis; sed certius hoc dicendum est ex mente Testatoris, qui hoc onus non ad tempus aliquod, sed perpetuo servari voluit, utpotè perpetuitatem nominis propriæ respiciens *Alto grad. lib. 2. conf. 101. num. 12.* & *13.*, *Tboar. decif. 370. num. 5.*, *Fufar. quæst. 447. num. 10.*, *clar. mem. Card. de Luc. de fideicom. disc. 7.*, & *de regular. disc. 34. num. 9.*, neque alterius cujuscunque Primogenitus jux superveniens prioris obligationem solvit, sed potius, eâ firmâ manente, secunda redditur incompatibilis *Lara in tract. de vit. homin. cap. 13. num. 40.*, *Hoping. de jur. insign. cap. 8. §. 4. memb. 1. n. 379.*, *Barry de success. lib. 17. num. 7.*, *Tboar. dec. 270. num. 9.* & *12.*, *Rota part. 14. rec. decif. 103. un. 1. repetit.*, *post Torr. de pact. futur. success. dec. 175.* alias nemo non videt, quam durum esset, si ex mutatione Status Primogeniti, retentâ hereditate, onus omittere liceret: & simile esset, si postquam heres cum onere assumendum nomen Testatoris adidisset, omnes ejus agnati sine prole deficerent; nam neque hic casus debet juxta Testatoris in re sua dispositioni præjudicium aliquod asserere.

Porrò istiusmodi rerum mutatio Principi exposta poterit fortasse ejus mentem movere ad derogandum aliqua ex parte legi à Defuncto impostæ, quod an liceat ad nos modò non pertinet disserere: an velit neicimus: interim verò nullâ ex prædictis causis potest ipse secum heres dispensare, quin Testatoris voluntatem compleat, & exequatur, prout eum in conscientia teneri jam latè supra diximus.

Circa fructus verò hoc usque perceptos, licet, ut supra inuimus, DD. velint esse restituendos propter inobservantiam hujusmodi oneris, seu præcepti de assumendo cognomen, & arma, ut, iis relatis, firmiter tenet *Fufar. quæst. 447. nu. 2.* & *3.*, tamen hoc non procedit sine controversia, per ea, quæ latius discribit *Peregrin. art. 11. num. 127.* & *128.*, sunt enim, qui dicunt, quod, quando institutioni purè factæ adicitur aliquod præceptum, & si præcepto non paruerit, heres privatur, tunc poena privationis committitur eveniente inobedientia conditione, & quali per fideicommissum heres restituere obligatus, fructus interim perceptos suos facit, ex *Bartol. in leg. Paterfamilias num. 6. ff. de hered. institut.*, *Angel. conf. 163. col. 2.*, & in hac sententia residere videtur *Peregrin. sub num. 129. vers. unde præ solutio.* Propterea, supponendo, quod heres in casu non fuerit in dolo versatus, illud ad fructus præteritis restituendos non coarctamus: eò præsertim, quod nulla monitio, vel interpellatio præcesserit, quam ad hunc effectum, ut heres non adimplens teneatur etiam restituere fructus, necessarium agnoscut *Bartol.*, & *Angel. in leg. fideicommissaria ff. ad Senat. Consult. Trebell.*, *idem Angel.*, *Paul.*, *Imol.*, *Jafon.*, & *Ripa in leg. 1. §. De illo ff. eodem.*, *Cephal. conf. 49. in fine*, & *conf. 50. lib. 1.*, *Burfat.*

plures adducens *conf. 49. num. 11.*, & notandum dicit *Mierrez de mayor part. 2. quæst. 4. illat. 8. num. 189.*, nec mirum, quia quoad fructus lucrandos, cessante positivâ contumacia, quæ doctum, & militiam continet, quælibet occasio possidendi, quælibet credulitas, & opinio, quantumvis erronea, sive in facto, sive in jure sufficit, omnique causâ, licet minus iusta, ab eorum restitutione excusat *Bartol. & alii in leg. cessas ff. de præscript. 3. Bald. in leg. irritum num. 3. ff. de usucap. Aretin. in leg. quod Uxor ff. de acquir. possess. Peregrin. de fideicom. art. 49. nu. 119.*, *clar. mem. Card. de Luca eodem tract. disc. 156. in nu. 14.*, *Andreas contr. 423. num. 32.*, *Ros. cons. ult. 12. num. 55.*, *Cassald. conf. 107. nu. 7.*, *Torr. de Primog. tom. 2. de success. Feud. respons. 5. num. 47.*, *Recca disput. jur. select. cap. 47. n. 61.*, *Rota in rec. dec. 330. num. 2. part. 14. dec. 33. num. 7. part. 16.*, *dec. 83. num. 10.*, *coram Merlino. dec. 163. num. 10.*, & *dec. 687. num. 9.*, *coram Ubold. dec. 348. num. 11.*, & alibi sæpius.

Avenionen.

Mandatarius, qui bonâ fide, & cum scientia Mandantis, ejusque adprobatione pecunias ad quempiam transfuserit investendas, non sequitur propter illius decoctionem investimento, nulla obid, si speciale desit pactum, erga Mandantem obligatione remanet obstrictus.

VOTUM XXVII.

- 1 Obligatio directa mandati non censetur ab eo contractu, qui alterius nomine pecunias ad quempiam transfuserit investendas.
- 2 Sed censetur id ab eo fuisse actum in specimen officii, atque amicitia, & num. 4. 6. & 7.
- 3 Officia erga amicos colere est honestissimum, non tamen periculosum debet esse.
- 4 Pecunias ab Amico recipiens, ut ad quempiam transfuserit investendas, quomodo, & ex quibus verbis censetur nullam sibi adjicere mandati obligationem? & num. 6. & 7.
- 5 Excluditur dicta obligatio, si nil aliud, quàm eas transmittere promiserit.
- 6 At itidem, si de ea obligatione reportanda mandata non fuerit sollicitus.
- 7 Mandatum qui acceperit, ut ad quempiam pecunias transfuserit investendas, obstringitur id verè, statatque tempore perficere.
- 8 At non etiam tunc ob investimento non sequente post pecunias transmissas.
- 9 Nisi in mandato id fuerit contentum.
- 10 Et quidem clarissimè.
- 11 Mandatarius Debitorum, cum quibus contraxit, idoneos prestare tenetur eo tempore, quo illi creditum est.
- 12 At ejus esse debent conditionis, ut diligens Paterfamilias illis fuisset crediturus.
- 13 Mandatarius liberator, si Debitoris, cum quo contraxit, futura decoctione adeo latuerit, ut quisque facile potuisset decipi.

- 14 Ad Mandantem pertinent casus fortuiti, non verò ad Mandatarium.
- 15 Si modò hic bonam fidem prestitit.
- 16 Mandatarius, qui bonâ fide alteri pecunias credidit investendas, nullâ ex investimento non sequente obligatione obstringitur.
- 17 Et quomodò in bona fide valeat conferri? ibid., & num. 18.
- 18 Procedit id vel maxime, si rem non aliter gesserit, quàm cum scientia Mandantis, ejusque adprobatione.
- 19 Scientia autem, atque adprobatio ejusmodi ex quibus desumatur? num. 21.
- 20 Verba si designent personam, cui pecunias quis promittit se missurum, nequit persona designata variari.
- 21 Mandantis, non Mandatorii damno cedit, si is, qui ex ipsius Mandantis scientia, & adprobatione pecunias dedit ad investendum, decoxit, nullo facto investimento.
- 22 Præsertim, si ejus persona novo deinceps Mandantis scilicet fuerat adprobata, & nu. 26.
- 23 Procurator liberatus dicitur, quum Principis ab eo monitus de pecunia ad certam personam transmissa, non contradicit.
- 24 Ratificatio gestorum à Mandatorio desumpta ex solo Mandantis scientia, & patientia, sat est Mandatarium à quacunque obligatione liberare.
- 25 Mandati obligatione obstrictus non remanet, qui consilio, vel commendatione efficit, ut pecunia ad quempiam transmittatur investenda, & ratio num. 28.
- 26 Procurator ad investendum ita censetur constitutus, cui investimentum fuerit commissum, non qui illius personam commendaverit.
- 27 Consilio de recepta satis per litteras resultare solet.
- 28 Mandatarius, quod pecunias non in specie, sed per litteras, cambii transfuserit, nil refert.
- 29 Immo, si tantior erat per litteras cambii, debuit per eas fieri transmissio.
- 30 Præsertim, si nec habitum, nec susceptum ab eo fuerat mandatum de pecuniis hoc, vel illo potius modo transmittendis.
- 31 Culpa vocare dicitur, qui facit id, quod solent diligentissimi Patresfamilias.

NULLA competere posse videtur actio D. de Antremen contra D. Marchioem de Brantes pro restitutione librarum 13000., quas hic tradi posse consuluit D. de Sartre Decretori, ut ejus operâ in fructifero investimento collocarentur, id enim ita factum fuit, ut vel nulla obligatio directa mandati, sive negotiorum inter eos intercessisse queat, vel si quod mandatum tacite, vel expresse intervenisse affirmetur, dicendum erit, illud, utpotè datum ad contrahendum cum d. D. de Sartre secumferat illius approbationem, illeque, si, deinde decoxit, casus iste culpe Mandantis non mandatarii adscribendus sit.

Primam assumpti partem probat ipsa facti

series non vi auctoritatum, non apparatu argumentorum, non denique roboris sermonis confirmari indigens; enim verò D. Marchio requisitus à D. de Antremon, quia ratione ipsè ingentem summam investisset cum Provincia Linguadocæ, respondit, se usum fuisse operâ D. de Sartre, eandemque adhibuisse quot quot alii pecunias d. Provincie fœdero dederant; deinde quæ rogatus ab eodem D. de Antremon, ut ejus nomine ad illum mitteret libras 12000. investendas cum eadem Provincia, eas misit, officiosque litteris rem illi sepius commendavit; itaque perspicuum fit, D. Marchionem illud officii genus coluisse, quod si honestissimum est, periculosum esse non debet, semper ita contestasse, ut studio amicitie, consilia, auctoritatem, officia impendere voluerit pro amico, procul vero haberet quancumque mandati, sive negotiorum obligationem, & causam, illumque recipientem à D. de Antremon libras 12000. ad D. de Sartre transmittendas, illud dumtaxat promississe, quod amico ellagitanti abique turpitudine decuq; nequibat, nil præterea adjiciendo, quod obligationem mandati, sive negotiorum illum obstrinxisset, dixit enim: *lo diciarsi d'aver ricento dal Signor d'Antremon la somma di 12000. lire, la qual somma io prometto mandare in Mompellier al Signor Sartre, per impiegarsi sopra la Provincia di Linguadoca, a favore del detto Signor d'Antremon nel termine del presente Mese.*

Potest, si ex hæc verbis conjicitur, illum dumtaxat promississe pecunias transmittere ad D. de Sartre, nec Mandatus eautus agendo curavit addi, quod suo periculo D. Marchio de investimento sollicitus esset, sequitur, D. Marchionem obligatum non fuisse, nisi illâ simplici officii, seu muneris specie, causæ potius amicitie, quam gestioni negotiorum accommodata, quam assumpsit, implevitque, mittendo nempe pecunias, ut ad rem observat *Manf. tom. 2. consult. 192. num. 1. usque ad 6., Scacc. de commerc. §. 2. gloss. §. quest. 16. num. 405. §. Primus.* Et quidem ille potuisset inadimplenti accusari, si dd. libras 12000. verè, statutoque tempore non misisset, cum in hoc sui mandati substantia verigaretur, juxta tradita per *Bartol. & aliorum leg. si filium ff. ad Macedonianam, Alexand. conf. 77. vol. 1., Paris. conf. 47. num. 15. vol. 1., Drcoul. de transact. quest. 14. num. 1., Rot. decis. 79. n. 2., & seqq. part. 6., & decis. 7. num. 5., & seqq. part. 8. rec.*, at non etiam teneri, si, investimento celeriter non perfecto, pecunia jam transmissa, & manens apud D. de Sartre interim amissa est. Ad hoc enim ille mandatum minimè suscepit, ut observat *Manf. d. consult. 192. num. 1.*, eo autem cessante, quod utpote suâ naturâ obligatorium, clarissimum esse deberet, *Paris. d. conf. 47. num. 37., & 38. lib. 1., Mascard. de probat. conclus. 1005. num. 8.*, certum est, nullâ eundem obligatione negotiorum, aut mandati teneri posse leg. 1., & 2. ff. de negociis, *gest. & Morant. in leg. ff. actor. n. 2. ff. de Procurat., Gulic. eodem tit. cap. 1. num. 20.*

Verum, tametsi iustâ aliquâ ratione affirmari posset inter D. de Antremon, & D. Marchionem de Brantes, aliquam mandati speciem intercessisse, nihilominus, cum D. de Sartre tempore transmissionis d. quantitatis ad eum factæ idoneus communiter haberetur, illumque tamquam huic muneris à Provincia Linguadocæ prepositum convenire consuevisset quot quot cum illa hujusmodi investimentorum, & contrahuum speciem celebrare cupiebant, dicendum est, quod, si juxta omnium ore, & veteri sermone jam tritas regulas mandatarius = *Debitores, cum quibus contraxit, idoneos præstare cogendus est eo tempore, quo hic creditum est, ejus nempe conditionis fuisse, ut diligens Paterfamilias hoc crediturus fuisset*, ut loquitur *J. C. in leg. qui sub conditione 110. ff. de condit., & demonstr. in fin.*, si futura decoclio illi lateat, ut quique faciliter decipi potuisset, mandatarium liberat, ut, distinguendo, tradit *Scacc. de commerc. §. 2. gloss. §. quest. 16. num. 405., Ansd. de commerc. disc. 61. num. 11. vers. quod eo; si casus fortuiti ad mandantem pertinere dicuntur, non verò ad Mandatarium, quoties iste bonam fidem præstitit leg. à Procurator Cod. mandati gloss. in cap. 3. verb. restituitur circa med. de in integrum restit., Sebastian. Med. de fortuit. casib. quest. 16. num. 35., Rot. Joanne. decis. 125. num. 3., & 4. apud *Stracc. de mercatur. perspicuum fit*, quod D. Marchio, etiam mandatum illum suscepisset, omni obligatione solutus, liberatusque fuisset, eâ bonâ fide, quâ pecunias misit D. de Sartre tunc adeo idoneo tum ab ipso, tum ab aliis reputato, ut nulla ferè summa eum Provincia Linguadocæ abique ejus opera investiret, *Manf. d. consult. 192. num. 6. 7. 8. tom. 2., Gratian. de sept. servit. cap. 500. num. 17., Stracc. de mercatur. tit. mandati num. 36., Scacc. ubi supra num. 401., & seqq.**

Imò verò omnes illius fidem in amplissima Regione sequebantur, si ille videri poterat quodammodo deputatus ad effectum quærendi, collocandique pecunias, quibus Provincia indigebat, hoc unum sufficere debuit D. Marchioni de Brantes, nimirum sibi mandatum fuisse à D. de Antremon suo nomine de investimento cum Provincia agere, ut statim posset, quod industrius quisque Vir fecisset, litteras ad illum dirigere, quem aliter eandem perficere optantes concuire solebant.

At verò, si liberandus videtur esse D. Marchio, quia vel nullum mandatum suscepisse dici potest, vel quia in re, ob quam suscepit, statim, ac sedulo illud implevit, contraxitque eum ea persona, cui diligens Paterfamilias certè crediturus fuisset, quâ æqui, bonique ratione obstrictus dici poterit obligatione ulla quando ille res Paterfamilias, idem nempe D. de Antremon, mandato hoc adjecit, ut pecunie crederentur ipsi D. de Sartre, ut clarum, apertumque fit tum rei gestæ serie, tum verbis mandati; re quidem gestâ, quia d. D. de Antremon ob id præsertim adiit, consultiusque D. Marchionem, ut sciret, cujus ille operam adhibu-

buiſſet, quum ingentem fumam, paucos ante dies inſtituerat cum Provincia Linguadoxa, ſaculoſque conſcius, tam D. Marchionem, quam alios uſos fuiſſe perſonam D. de Sartre, reverſus eum rogavit, ut ſuis literis illi commendaret hoc etiam ſuum negotium, perſpicua ſane ſunt
 30 verba, quibus D. Marchio ſuſcepit mandatum *la qual ſomma io prometto mandare a Montpellier al Sig. Sartre*, in autem verbis cum evidens, & apertum fiat, non ſolum fuiſſe demonſtratum pecunie recepte quantitatem, & perſonam, ad quam a D. Marchione erat tranſmittenda, ſed illam ita quidem fuiſſe designatam, ut ipſiſcita non eſſet variatio, proſectio ex his
 31 reſultat tum ſcientia, & patientia, tum etiam approbatio perſonae D. de Sartre actu non dubio facta a Mandante, cuius proinde detrimento,
 32 non Mandatarii ceſſit perſonae approbata ſubſequuta decoctio, *ex gloſſa in cap. cum olim, Abbas 32. verb. proximus de offic. delegat., Oldrad. conf. 199. num. 7., Alexand. conf. 84. un. 1. lib. 5., Menoch. conf. 130. num. 27., Arias Pinell. in 2. part. leg. 2. cap. 1. de reſcind. vendit. num. 18. & ſeqq., Manſ. d. conſult. 192. un. 9. & 10., Stracch. de mercat. tit. mandati num. 18., Mantic. dec. 100. num. 4., Rot. decif. 157. num. 16. & 17. part. 12., qui Doctores loquuntur in terminis fortioribus ſcientia rei cum exceſſu etiam mandati a Procuratore geſſe.*

Eoque fortius approbatio iſthuc perſonae D. de Sartre reſultans ex mox relatis verbis urget in caſu noſtro, quia confirmata apparet ſubſequito actu, & quidem efficaſſimo, nam poſtquam D. de Antremon animadvertit, illum rem protrahere, & moras interponere, ſtatutoque tempore inveſtimentum minimè conſecrere, ad illum proſectus eſt, eumque alloquutus, morae cauſam approbare viſus eſt, unde ſi Procurator liberatus eſſe dicitur, quum certiore facit Principalem ſe pecuniam miſiſſe ad certam perſonam, & iſte nequaquam contradicit, ut plene *Rota Genuenſ. apud Bellou. decif. 76. per*
 35 *tot.*, ſi ratificatio geſtorum a Mandatario deſumpta ex ſola ſcientia, & patientia ad hunc effectum ſatis eſt, ut tradunt *Alexand. & Pinell. loc. adducti.*, quanto potiori iure D. Marchio juvari poterit facto poſitivo D. de Antremon, quo ipſe proſequutus eſt rem jam ab illo
 36 captam, imo non nihil ipſe contribuit, ut res Mandatario commiſſa effectum citò fortiretur, ut generaliter *Tafſon. in leg. qua dotis num. 90. ff. ſoluit. Matrim., Maſcard. de probat. conſuſ. 1218. num. 51., Rot. coram Ludoviſ. d. decif. 331. num. 9. & 10., & decif. 176. num. 1., ibique Adden. n. 13., & in rec. decif. 88. num. 24. part. 6., & dec. 261. num. 17. part. 10., & in his terminis Rota Genuenſ. apud Bellou. decif. 76. num. 2., Manſ. d. conſult. 192. num. 9. & 13., 16., 17., & 18.*

Quo ſane facto confirmatur, quod ſub initium diximus, ut nempe D. Marchio in hanc rem conſultuſſe ſolum videatur conſilium adhibendi perſonam D. de Sartre, eidemque commendaverit, ut bene gereret negotium D. de Antremon, hoc autem conſilio, & hac com-

De Contract.

mendatione ille obligari nequebat *leg. fin. Cod. quod cum eo, leg. ſi vera ff. mandati, Bold. in leg. ſi litteras num. 3. Cod. mandati, Mantic. de conſue. lib. 8. tit. 1. num. 12., Cyſſill. contr. jur. cap. 40. num. 20. & 21., cum non is, qui propoſuit perſonam D. de Sartre, ſed ipſe D. de Sartre conſecratur Procurator ad inveſtiendum ab ipſo met D. de Antremon conſtitutus, Mantic. de ſacris lib. 7. tit. 7. num. 10., Ludovic. Alſer. conſ. 11. num. 18., & ſeqq., Borell. in ſumm. decif. ſem. 1. tit. 66. num. 447., Rab. de valis. legal. cap. 15. num. 54., & 55., Sord. decif. 209. num. 8. verſ. niſi conſuet., Senas Saband. apud Fab. in Cod. lib. 4. tit. 43. deſin. 19., Rot. decif. 202. num. 24. part. 12. rec.*

Quæ cum ita ſint, non obſtat, quod D. Marchio non miſerit in ſpecie dd. libras 12000., ſed per litteras cambii, & D. de Sartre in ſuis libris minimè adnotaverit eandem ſummam, nam ſaclo Domini de Antremon oſtenſum ſatis eſt, pecunias illum verè recepſiſſe, idque ſuis literis ſæpius D. de Sartre ſaſtus eſt, nec curandum, 39 erat de modo, imò verò, ſi tutores eſſe videri 30 poterant litteræ cambii, hiſce illa ſumma tranſmittenda erat, ut in dies a mercatoribus fieri videmus; certius in caſu noſtro, quia nec datum, nec ſuſceptum legitur mandatum ullum ad pecunias hoc vel illo potius modo tranſmittendas, ad tradita per Mantic. locis allegatis, earumque amiſſio non provenit ex eo quod D. Marchio, neglecta forma tranſmiſſionis ſibi 31 tradidit, elegerit viam, quæ damno cauſam dederit, ſed cum fecerit id, quod diligentiffimi, ac ſolertiſſimi mercatores Patresfamilias facere ſolent, omni culpa vacare cenſendus eſt, juxta 32 notas regulas.

Florentina.

Officialis præpoſitus publico operi ex Architeſti delineatione ædificando, & cum impenſa ab eo designata, ſi aliter opus imperarit, & plus, quam oportuerit, impenderit, oſtenditur in lata eſſe culpa, nec inutiles poſſe ſumptus repetere.

VOTUM XXVIII.

- 1 Operibus publicis qua impenſa eſſe conſiſterit, accepto ferri oportet.
- 2 Pons in extremo, ſeculoſque angulo eſſe non debet, ſed medius in vias potere.
- 3 Capitulum a Rege Torquino exadificatum fuit, atque adornatum, gratis coactis ſubſitis, operiſque imperavit.
- 4 Operis in Civitate extruendi, vel reſiciendi publicum munus eſt.
- 5 Et Reipublica negotium eſſe debet operi conſciendo Curatores præſtitere.
- 6 Illi autem de re male geſta Reipublica tenentur, & num. 7.
- 8 Officiales publicis operibus præſecti, de dolo, & lata culpa tenentur.
- 9 Ac etiam de levi; imò de leviſſima, & n. 10.

B b

21 Ma-

- 11 *Maximè cum non criminaliter, sed civiliter agitur.*
- 12 *Idemque procedit de culpa, sive ex commissione, sive ex omissione, & num. 13., & 40.*
- 13 *Officialium munus auctoritatis, & utilitati publicum est.*
- 14 *Et iudicis tantum arbitrio relinquatur questio, an male res acta, ipsi culpa vertendo sit.*
- 15 *Opus illud novum, sive Principis auctoritate, publicis sumptis fieri non licet.*
- 16 *De ejus autem licentia si opus fiat, impendia iustè ratione ordinanda sunt.*
- 17 *Opus publicum ita publicè utilitati, atque necessitati accommodandum est, ut non necessaria minui impendantur, & num. 18.*
- 19 *Quæ observare debeant, qui Reipublicæ præsumunt in sumptibus, vel novis operibus? & num. 20.*
- 21 *Utiliter quid impensum nequit videri, nisi quotiens impendi oportuit.*
- 22 *Curatori nimia, atque immodice impensa ratione habenda non sunt, & num. 38., 43., & 44.*
- 23 *Procedit, temerè honeste sunt, bonæ fide, & respectu estimationis factæ Declara, ut num. 34.*
- 25 *Impensæ immodicæ patrimonium Civium confici, ac diminui Leges noluerunt.*
- 26 *Operibus publicis Curatores præficiuntur, ut Civēs leventur, non ut mergantur impendii nimis.*
- 27 *Utilitas, aut commoditas in re perficienda, si non sit impensæ responsura, res potius ipsa debet derelinqui.*
- 28 *Curatores erogare possunt, quod quisque ex rebus suis honestissime suisque erogaturus.*
- 29 *Et eam tenentur diligentem præstare, quam quisque in rebus suis.*
- 30 *Curator ex non adhibita, ut par erat, diligentia culpam contraxisse dicitur.*
- 31 *Curator impensus, qui imprudenter suscepit, quasque damnavit, & inutiliter est profectus, nequit repetere.*
- 32 *Tarquinius vituperatum est, quod Jovis Templi fundamentis jaciendus totam futuri operis impensam profunderet.*
- 33 *Imprudens dicitur, qui supra naturæ vires opus aggregeditur protinus collapsuram.*
- 34 *Pons locandus est, ubi facile est ponere & impensa non gravissima. Hæc autem ad id investigari debent.*
- 35 *Pontis edificandi impensæ debent à Domini Prædiorum adjacentium contrahi.*
- 36 *Pontis edificandi impensæ debent Domini Prædiorum adjacentium ex sola utilitatis causa subire.*
- 37 *Et, cæ cessante, cessat obligatio.*
- 39 *Ad impensas factas, non publicè argente necessitate, sed ex libera Agentium voluntate Civēs non tenentur.*
- 40 *Curator tam pro commissis, quam pro amissis cogendus est damnum restituere.*
- 41 *Curator formam, & modum suæ depotationis debet servare.*
- 42 *Curator transgrediens in impensam modum suæ*

depotationis, in culpa esse dicitur.

- 43 *Et quod plus impendit, repetere non potest, & num. 44., & 45.*
- 46 *Curator nequit heredem in impensæ onerare, supra quantitatem à Testatore taxatam.*
- 47 *Officiales in eroganda pecunia, nil, inconsulto Principe, possunt agere, & num. 48.*
- 49 *Officiales non sunt Domini, sed dispensatores pecunie publicæ.*
- 50 *Officiales repetere nequit excessivos sumptus, licet jussu Principis factos, nisi donec de ipsorum excessu præmonuerit.*
- 51 *Officialibus accepto serenda est pecunia, quam ex arario in publicum opus præbuerunt.*
- 52 *Non præcedit, si inconsulto pecuniam erogaverunt.*
- 53 *Operi conficiendo, si par non est pecunia ab Architecto designata, Officialis id Principi debet exponere.*
- 54 *Quæ lex fuerit Ephefi quoad sumptus publicos refertur.*
- 55 *Verni Administratores secus ac simplex honorarii Curator, debet strictum rationem reddere.*
- 56 *Impensæ ex publico etiam arario faciendæ, iustè ratione moderandæ sunt.*

QUATUOR Pontes ad Annem Umbro-nem cum ob sauces Arcuum arenâ ob-sitatas gravius ferrent aquarum pon-dus, earumque præstantium mole de-turbarentur, deliberatum fuit alios quatuor Pontes construere. unicæ arcus fornice procrio-ris incurvitatis Fluvium conjungentes, cum impensâ ab Architecto considerata non ultra ducatos septem mille, operi non futura impare, si Pontes, juxta formam ab illo delineatam, in-que locis ab eodem designatis locari fuissent. Operi faciundo præpositus fuit nobilis N., cui, præter amplas facultates, & jurisdictionem, concedas, tum in coercendis Artificibus Cæ-mentariis, Fabrique lignariis, Ferrariis, aliis-que, tum in imperandis operis, quas in pro-se-cutione, absolvendoque ædificio ex re esse præ-tavisset, commissa fuit administratio pecunie in illo erogandæ, diligentem tamen, providam-que illius dispensatione, ac procuratore etiam, at-que etiam eidem commendatæ.

At Curator operis, posthabitis delineamen-tis ab Architecto propositis, nedum quatuor Pontes non construxit in locis designatis, sed imò unicum erexit magnificum potius, quam utilem in loco diverso, & situ ad ædificandum incommodo, excellentique fines mandati in ex-pensâ, quas satis inconsiderate profudit, usque ad scuta 13109. in grave damnum finitimorum Civium, quorum Territoria præ estimatione operis tum jam facti, tum etiam futuri adscri-benda sunt, nisi Curator ipse operis ob rem ma-lè gestam condemnaretur ad subeundum damnum expensæ ultra quantitatem, quam edixerat Arch-itectus, cui quidem solvendo impares fuit Viduæ, Pupilli, Pauperes familiæ, Loca Pia, exiguæque Universitates, quibus adeo ingens pecunia imperanda est.

Super qua questione mihi pro veritate consulto primo rei intuitu duram provinciam allumi vium est contra d. Nobilem N., nam, *qua operibus publicis impensa consistit, accepto ferri oportere sanxerunt Constantius, & Constantius in leg. 2. cod. de operib. publ.*, neque ab huius iustis, æquissimeque legis censura discedi posse videtur sub prætextu, quod Nobilis ille operi præpositus iustum impensarum modum, mandati-que fines undequaque excesserit. Quippe in Ducali Epistola, quæ operi præficitur, nulla expressa lex fertur super impensarum quantitate, sed dumtaxat videtur ei demandata cura operis cum suprema auctoritate in Operarios, alioque, qui illi conficiendo obniti potuissent; Et eum iste in hoc bonam operam præstiterit cum fideli erogatione pecuniarum, quas impensas retulit, de re proinde benè gesta laudandus est, non autem cum gravi injuria damnandus.

Redarguere nequit, quod Pontes non extruxerit juxta relationem ab Architecto factam Regiæ Celsitudini, in qua impensa scutis septem milibus æstimabatur; nam Architectus designavit quidem loca, in quibus Pontes juxta Regionis opportunitatem, & Incolarum commoditatem construendos esse arbitrabatur, at impensam demonstrativè tantum enunciat in dicta quantitate, non autem illam taxativè, & ut ita dicam, per non excessum æstimavit: ut enim illam in certa, & vera quantitate taxare posset, opus erat, ut Riparum subices, pilas, fornices, instraturam, spondas, ceteraque partes Pontium cum eorum amplitudine, nec non etiam cimenta describeret, quæ graviora, atque firmissima in opere ad perpetuitatem accommodando esse oportebat, quamobrem, si, postquam Curator operis illi manum admovit, adhibita operæ, consilio, judicioque peritissimorum Virorum, compertum fuit impensam non respondere dicto præfati Architecti, hoc solo nomine ille excusandus videretur, quia non arbitrio suo erogasse, sed potius subministrasse dicendus est pecunias ex factis, & judicio Peritorum operi necessarias, de quorum culpa, & facto ipse non tenetur, ideoque, potius quam Curator, redarguendus est Architectus, quod inconsultus, & operis magnitudine non benè perpensus, sumptus in longè exigua quantitate æstimaverit, vel quod in ea constitubilienda hallucinatus fuerit, prout frequenter evenit, ut quotidianè edocemur experientia.

Tantum verò abest, quod D. Curator increpandus sit ob Pontem translatus ad aliud locum, ut potius de hoc summo opere laudari mereatur; tum quia in antiquo situ Arcus Pontium argilla, & arenâ oppletis, vel ab continuo illudantibus aquis diruti jam erant, vel fluenti cursui excipere, aquarumque scilicet substinere amplius non poterant; ideoque inconsultum visum fuisset in eodem loco novum Pontem, construere obnoxium iterum damno aggerendæ ibi arenæ; tum etiam quia Pons antiquus erat in anfractu, ideoque relictus translatus fuit in lo-

De Contractib.

cum, in quo patula, aperta, atque directè via strata est. « Cum animi potissima pars via sit Pontis habendi, locus erit idoneus non omnis, nam, præter id, quod non extremum, scilicet summe in angulam paucorum commoditatis relinquitur, sed medius in Regionis albus universorum patere Pontem convenit, » ut scitè, eleganterque his verbis monuit Leo Baptistæ Albertus de re adificator. lib. 4. cap. 6.

Nec denique D. Curatori improprium, quod Pontem magnificentius extruxerit, quia frugalitas rectè commendata in privato opere, sordida est in publico, quod ita comparandum, efficiendumque est, ut magnificentia, & gloria invidiam superasse dici queat, nec Cives ullam sumptuum, aut operarum præstationem jure detrectare possint, etenim, Tarquinio Rege, gratis coactis Fabris, operisque imperatis, Capitolium exadificatum, atque adornatum fuisse, re-

ferunt Livius lib. 1. & Cicero lib. 5. in Verrem. At, si attentius res pensetur, Nobilis N. nullo colore de re male gesta excusari posse videtur; cura enim extruendi, vel reficiendi operis in Civitate munus publicum est, ut Vlpianus in l. 4. cura 4. ff. de manerib. & honorib., & Rempublicam cum Curatoribus, quos efficiendo operi præstituit, negotium habere sancit ex eodem Vlpiano in l. 2. ff. de operib. public. = Ideoque omnes, quibus vel cura mandata fuerit operum publicarum, vel pecunia ad extruendum solito more credita, de re male gesta Reipublica teneantur etc., leg. omnes 7. cod. eodem titulo, ibique Cuiac. tom. 5. oper. Possi. fol. mibi 122. lit. B., Bartol. in d. leg. 2., & generaliter, quod Administratores, Officiales, alique omnes quocumque nomine, & titulo publico operi faciendo, vel publice rei administrandæ præpositi, si malè rem gesserint, teneantur, tradunt Pegaf. var. resol. cap. 3. num. 639. & num. 834. tom. 1., Crespi. de Valdano. observ. 98., Orceol. decis. Florent. 21. per tot., latissime Nicolaus Milnerus de official. Magistratuum cap. 16., & seqq. cum aliis apud Rotam in uno Romano Assensu 19. Novembris 1698. ex §. 12. coram Rmo M. lino Decano, confirmata 23. Februarii 1699. §. Contra verò vers. ff. 2. decis.

Et quamvis certi Juris sit, illos teneri de dolo, & lata culpa leg. 1. ff. de tutela, & rationibus distrab., & leg. 2. cod. ff. Tutor, vel Curator gloss. in leg. Tutori 20. §. Interdum verb. locum. cod. de negot. gest. §. Est autem verb. vii, & postea in instit. de tutel., Cuiac. Julii Paul. recept. sentent. tit. 11. de negot. gest. lib. 1. oper. prior. fol. mibi 360. lit. B., Nicolaus Milnerus de official. Magistrat. cap. 17., Fragos. de Regim. Reipub. Christian. part. 1. lib. 6. disp. 27. num. 10., & 11. Munca. Escobar. de ratiocin. cap. 19. num. 25., & seqq., prout etiam in dubium non veniat, quin etiam de levi teneantur. Gloss. in leg. 2. §. Calpam, & leg. quidquid 7. cod. arbitrium tutela, & leg. Tutor. cod. de negot. gest., ubi Barbos., Molina. de just., & jur. disp. 555. in princip. Montan. de Tutor. cap. 19. num. 23., & sequen. inter tres, var. de tutel. fol. 250., Pegaf. var. resol. d. cap. 3.

Bb 2

- cap. 3. locis citatis, *Nicolaus Milernus de officiali. Magistr. cap. 186.*, *Rota in dictis Romana Assensu-
tistis 19. Novembris 1698. n. 30.*, & seq., qui-
nimo levissima culpa eos perfringi voluerint
10 *Caiac. lib. 2. different. Modestini tom. 2. oper. Pos-
sibum. fol. mibi 1232. lit. G.*, *Paris. conf. 123. n. 4.*
lib. 1. Gabriel. conf. 169. num. 29. lib. 2., *Caval-
cant. dec. 39. num. 29.*, maxime quum non crimi-
naliter, sed civiliter agitur *Castaldi. Biscop-
pagn. de Syndicat. troc. magne. tom. 7. fol. 351. n. 9.*
Cyriac. contr. 433. num. 10., & 11., *Mastrill. de
magistr. lib. 6. cap. 8. num. 3.*, *Nicol. Miler. de Of-
ficiali. magistr. cap. 19.*, *Urcol. decif. Florent. 21.*
num. 14., & seqq. num. 17., idemque statutum
reperitur sive ex commilitine, sive ex omis-
sione Officialis culpa praeficitur *Barfatt. conf.*
12 *193. num. 11.* *Curt. Jan. conf. 19. n. 8. paulo post
med. vers. tunc negari non posse videtur lib. 1.*,
Miler. de officiali. magistr. d. cap. 16. num. 1., & 2.
Rovius decif. 36. num. 11., & seqq., *Rota Flo-
rent. in motu impreso post tom. 2. respons. Subell.*
cap. 9. num. 142., & seqq., & decif. 21. num. 9., &
10. apud *Urcol. dictis Romana Assensu-
tistis 5. 22.*, maxime quum agitur de Offi-
cialibus, quorum officialis auctoritati, & utili-
tati publicum est *Crespi. de Valdura. observ. 98.*
ex num. 7., & per tot., adeo ut iudicis arbitrio
14 relinquenda solum videatur qualitas facti, an-
scilicet culpa, negligentiae nota ulli assici
possit Curator, seu Administrator ille, qui ma-
gis rem, & opus publicum curaverit, *Urcol. de-
cif. Florent. 21. num. 8.*

Nihilominus in nostra hypothese non est, cur
summo jure agamus, & rigidiori censura culpa,
ac negligentiae quali gradus expendendo, opte-
mus acrioris ingenii iudicem, qui negotium fe-
verit discutiat cum facti, prope dicam, evidenti
convinci videatur, quam perniciosam operam
D. Curator impenderit, quamque graviter
tum in committendo, tum in omitendo pec-
caverit in sui muneris implemento.

- Jure namque nostro constitutum est, publico
sumptu nedum ullum opus novum sine Principis
15 auctoritate fieri non licere *leg. opus novum 3.*
nbi Bartol., & *leg. de operibus 6. ff. de operib. pu-
blic.*, & *leg. intra 4.*, & *leg. nemo 12. cod. eodem.*
Rebuff. de verb. signific. fol. 1050. in princ., ve-
rum etiam sit, quando concessa à Principe li-
centia iuerit illud extruendi, iusta ratione im-
pendia esse ordinanda sanxerunt *Arcadius*, &
16 *Honorius in leg. omnes 11. d. tit. cod. rescriben-
tes Cxlareo praefecto Praetorio = ut adscripta
errat pro scribent singularum, deinde adscriban-
tur pro estimatione operis futuri territoria Circum-
ne plus poscat aliquid, quam necessitas impera-
verit, neve minus, ne infra impediatur efficiant.*
Quamobrem publica opera publicae utilitati,
atque necessitati ita accommodanda sunt, ut
17 non necessaria minimè imperentur, ut notat
*Bald. in leg. si in aliquam 7. n. 4. ff. de off. Pro-
curatoris, Avenda. de exequen. mandatis Reg.*
part. 2. cap. 3. num. 1., in necessariis verò, & uti-
18 libus operibus efficiendis iustus expensarum mo-
dus scribetur, *Bobadilla recopilat. part. 1. lib. 3.*

tit. 6. leg. 24. fol. mibi 201. à terga col. 1., & ele-
gantèr *Petr. Gregor. Toolosan. de Replib. lib. 2.*
cap. 9. num. 16. monet, eos, qui praesunt Reipub-
lica in sumptibus, vel novis operibus multa ob-
servare debere, in quibus peccare, & abuti sub
19 potestate in perniciem possunt, & primum ne adifi-
cia publica ita fiant, ut veris in perniciem,
quam utilitatem publicam eorum usui concertator,
& sint potius utilis, quam magnifica, & oner-
antia, nam, ut inquit *Ulpian. lib. 36. ad edict.* = Ex
officio sumptus faciendi sunt, & si expedit = *leg. 3.*
20 *ff. de contrar. Tutela*, & utili uti., praecipitque,
illorum utilitatem spectandam semper esse,
cum autem utiliter impendium videri vequeat,
nili quatenus impendi oportuit, bene *Autem.*
21 *Fabr. in pandectis ad Leg. Si quis negotio 25. ff. de
negot. gesti.*, nimis proinde, immodiceque exoga-
tiones Curatori reputandae non sunt, ut in *leg.*
22 *si quis negotia*, quae expresse disposuit, quod, si
aliena negotia gerere placet, quam oportet, in pec-
derit, recuperaturum enim id, quod praestari debe-
bit, & ibi *Angel.*, & *leg. 2. ff. sub Pupillis edu-
cari debeat*, idque procedit, tametsi illi honeste,
ex liberalitate, bona fide, & respectu adma-
tionis facile dicantur, modò tales non sint, ut
23 prudens Pater Familias ex suis bonis non honeste
fuisselet erogatus, juxta responsum *Pauli*
ad *Edictum lib. 38. relatum in leg. cum plures*
12. *ff. Nimium cum seq. ff. de Administ. & peric.*
Tutor. culpator siquidem nimietas in im-
24 *pensis, in omni actione optime Caiac. ad d. lib.*
Pauli tom. 2. oper. Possibum. fol. mibi 615. lit. B.

Et quidem, si efflux, immodiceque impense
rata habenda essent, quai ratione impleteretur
mens legum unice providere satagentium Ci-
vium incolunitatis, quorum Patrimonia gravius,
& immoderatis contributionibus corrodii,
25 ac confici noluerunt? Ex sententia namque *Ulpiani*
d. leg. 3. praecipientur Curatores hujusmo-
di operibus, ut levitur, non ut mercantur *lib.*
26 *21. ff. de leg. 1. ut levitur*, in qua rescindenda uti-
litas, aut commoditas impense non sit respon-
sura, *Valenz. con. 179. num. 16.*, *Manoz. de ratio-*
27 *cap. 19. num. 20.*

Cum igitur Curatores, ut inquit *Paul.* in *di-*
cta leg. cum plures, id erogare possint, quod quis-
que ex rebus suis honestissime fuisselet erogaturus,
& instar Patris familias, eam publicis rebus di-
ligentiam praestare teneantur, quam rebus suis
29 quisque praestare debet *leg. Magistratus 6. ff. de
Administ. rer. ad Croit. Rovius dec. 36. num. 15.*
Ageto ad decif. Mola. tom. 2. §. 16. quest. 26. 36.
vers. debent itaque, *Miler. de off. Magistratus cap.*
16. §. 1. num. 1., *Ung. de promot. bonorum cap. 3.*
num. 66. in fin. firmans, id potiori jure procedere
in Officialibus publicis ob publicum interesse
quam si omiserit, illicet negligentiam, & cul-
pam contraxisse dicantur, *Rovius. d. decif. 36. lo-*
30 *co citat.*, *Miler. loco prioriter citat.*, *Memoch. conf.*
1194. num. 18., & 30., *Urcol. decif. Florent. 21.*
num. 4., & 5., *Rota coram Danno. Jan. dec. 604.*
num. 19. vers. Ministri, & coram *Bich. dec. 646.*
num. 24.

11.24. & seq., qui ratione dici potest, D. Curatorem ad hunc modum ad has regulas respectualem in perficiendo opere, cui erat praeconstitutus Pontem enim non privato Civium usus, atque utilitati duntaxat accommodatum, sed Regiam magnificentiam superatorem extruxit, atque adornavit cum ingenti sumptu scutorum 13109. duplo fere majore illo, quem quatuor Pontibus efficiendis satis futurum existimaverat Architectus, unde pro illo repetendo actio nulla competit D. Curatori, qui imprudenter suscepit opus, damnosum idem prosecutus fuit, & inutiliter demum absolvit, optimè gloss. in leg. Pomponius 10. in fine princip. ff. de negot. gest. ibi =

31 *Unde si incepit domum edificare, qua non impeditur Domino, tunc non habet actionem* = & quidem fit in Tergentino, quod Jovis Templi fundamentis jaciendis totam futuri operis impensam profudisset, vituperatum scribit *Albertus de re adificatoria lib. 2. cap. 2.*, quanto potiori jure increpandus erit D. Curator, qui cum adeo exorbitant impensa Pontem istum construxit non in Urbe, aut in Regia, vel militari via, sed in agro, Ideoque construendum non erat seclis, prae grandibusque lapidibus, quasi muniendus esset adversus assiduas Carorum incursiones, aut obfirmari deberet pro ferendis vastissimis oneribus obeliscorum, vel tormentorum per eum trahendis; per eundem enim reptare debebant jumenta fruges ex agris collectas ad Civitatem eveherentia, vel non nisi levibus thedis, clivisque Civium ad Villas proficiscentium conterendus erat.

Sed crescit D. Curatoris culpa, qui semper profusus, inque impensis evitandis indiligens, relictis veteribus pilis, firmissimis quidem, novae faciendo Ponti aptissimis, ut edixerat Architectus, illum alibi construxit, & licet primo opportuno uctus fuisset locum, in quo aderant lapideae rupes obfirmissime, quibus capita Pontis committeret, nihilominus post perditas plures impensas, ponens electionis faule de loco, qui forsitan videri potuisset aequidaneus, ac ille deliquit ab Architecto, omnium deterrimum solum elegit; Pontem namque edificavit in ea parte fluminis, in qua ob soli mobilitatem opus fuit, defixis prae grandibus, terrisque sudibus inspicillare solum, illudque firmare gravissimis coementis, super quibus Riparum subices, bases, & pedamenta pilarum locarentur, in hac autem sola situs mutatione bis ille imprudens fuit; caville enim dubeat principio, ne quid aggrederetur supra vires hominum, neque quid susceperet, quod eum rerum natura protinus depugnaturum esset

32 *ut praecipit Leo Baptista Albertus de re adificatoria lib. 2. cap. 2.*, in utroque peccavit Curator, multiplicando scilicet impensas non necessarias, quibus impares sunt Cives, & incolae Territorium adjacentium, quasque nemo ex rebus suis honeste, & prudenter fuisset erogaturus, atque etiam male rem gessit eligendo situm contra omnia artis praecepta, nam, ut scripsit

34 *idem Albertus d. lib. 4. cap. 6.*, Pons ibi locan-

12 *mus est = ubi, & facile ponere, & impensa non gravissima perficere, & aeternum futurum sperare licet. Capiendo igitur Vada non profundiora, non obruta, non incerta, non mobilia, sed coepta, & mansura, unde infra subditis ergo erigenda Ripe, vel potius rapae lapideae, namque uberrima quibus capita Pontis committat* =

Rejiciendaque prorsus est excusatio illa, quod diceretur, istiusmodi loci mutationem, & situs electionem fuisse necessariam, ut antiqua via, quae erat obliqua, fieret directa, & sic pulchrior. Quia, praeterquamquod fat esset dicere, Dominum N. fuisse praepositum reficiendis Pontibus, non autem dirigendis viis, quod opus nec utile, nec necessarium erat; respondetur, quod quantum providi fuerant Majores obliquando viam, tantum ille imprudens fuit eandem dirigendo; illi enim viam inderunt, ut Pontem construerent in loco, in quo alter Fluvius jam Umbronem subiverat, ne alioquin inutilis redderetur Pons, prout est ille recenter extructus in loco, in quo dictus Fluvius interfecit iter, quia nonnulli in Umbronem confluit, ex quo magis, magisque auctur praedictum Incolarum, quibus opus est quinto Ponte, quo continuetur iter illo alio Fluvio interreptum.

At verò, si D. Curator eo solo nomine damnandus esset, quod in opere magis sumptuosio, quam utili plus, quam oportuit, impenderit, quanto gravius censuram notandus videbitur, si consideremus non solum impendisse quantitatem duplo majorem necessariam, sed illam profudisse in sola parte suscepti operis, nam ad huc construendi sunt quatuor Pontes, quibus jungantur Flumina viam interfecantia, qui sane Pontes si adornandi essent pari magnificentia, quā primus edificatus fuit, impensa pro absolendo universo opere taxata in scut. 7000. excederet scut. 50000., nemo autem non videt, Dominos Praediorum adjacentium, quibus praebendorum sumptuum necessitas imponenda est, 35 *ex leg. omnes 11. Cod. de operib. public.*, vel impares prorsus esse nedum dicto sumptui, sed illi etiam, qui esset necessarius pro conficiendo opere, juxta delineationem Architecti, vel saltem in hoc opus collaturus impensam non responsuram utilitati ex eo habende, licet ad ejus duntaxat mensuram, & modum pecunia imperanda sit, sola namque utilitas esset causa, ex qua oritur 36 obligatio contribuendi Pontium refectioni, ideoque, cessante publica utilitate, cessat omnis obligatio, *Cord. de Lucen de regul. disc. 139. per tot.*, & praesertim *num. 1. & disc. 156. num. 4. 1* si igitur Curator operis ultra singulorum vires, & cum impensa longe majore, quam necessitas postulare, aut publica utilitas requireret, Pontem construxit, illud amplius, quod arbitrio suo impendit, nullā actione repetere poterit, juxta 38 *d. glossam in l. Pomponius 10. ff. de negot. gest.*, Cives enim non tenentur pro his, quae, non necessitate publica urgente, sed agentium liberā 39 voluntate, effectui data fuere *Basil. conf. 113. num. 17. lib. 3.*

Hæc igitur cum ita se habeant, & lata culpa D. Curatoris evidenter resultare videatur, tum ex eo, quod male gessit, tum etiam ex eo, quod rectè gerere omisit, hoc enim casu omisio assumit naturam commissionis, parique poenâ plectuntur, quia pariterrogant damnum, ut probatum est in §. Et quævis certis juris sit versat suam, in dubium venire nequit, quin ille de jure tam pro commissis, quam pro omisitis teneatur ad emendationem damni, quod sua culpa publico illatum est, argumento *Text. in leg. cum quidem 17. §. Eam qui ex administratione ff. de usur. bene Franciscus de Claper. in centur. caus. caus. 62. quest. 4. num. 12.* & magis in specie. *Corr. jura. conf. 19. num. 8. paulo post med. lib. 1. Barf. conf. 193. num. 9. & seqq. Joannes Hoefer de ration. redd. loc. 10. num. 266. cum plurib. seqq. Myler de Officiis Magistrat. cap. 17. §. 1. & cap. 18. Vercel. decif. Florent. 21. num. 3. & per tot. in dicta Romana Affensitatus 19. Novembris 1698. §. 12. cum seqq.*

Que si procedunt inspecta merè juris censurâ, quanto potiori ratione omnem damni emendationem Curator prestare tenebitur eo quia in iussu Principis, & contra formam ab eo præscriptam adeo immoderatos sumptus fecit? Regia enim Celsitudo in Ducalibus literis deputationis D. N. cum præferebat operi = *per metter in esecuzione le proposte del Signor Matematico N. già approvate da S. A.* = eademque commendaverat, ut cum summa sumptuum paritate illud compleret = *accio venga fatto con ogni più discreta economia, ed in somma sapientemente, invigilare, assistere, e provvedere a tutto quello, e quanto s'immerà V. S. poter bisognare, ed offrire di meglio servizio di S. A. R.*, e di maggior sollievo dell' universale, e degli interessati per l' esecuzione totale di questi lavori = formam igitur, & modum suæ deputationis servare debebat Curator, nec integrum ei erat ab illa recedere, ut sancitur in leg. 2. lib. 1. modis in servari debet, quem Prætor statuit = *ff. ubi Pupillus educari debeat, Rationes decif. Pison. 4. num. 16. 7. & 193. part. 1. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 5. cap. 1. num. 121.* verum ipse nulla ex parte munus sibi injunctum curavit, posthabuit enim delineationem Pontis ab Architecto propositam, non frugalitatem, & utilitatem, sed sumptuosam, perniciosamque magnificentiam in opere quaesivit, idem non perfecit, sed rem eò redegit, ut non cum utilitate, ut præceperat, atque inculcaverat Regia Celsitudo, sed non nisi cum subditorum gravissimo incommodo absolvi possit, ex qua adeo palmari transgressione cum culpa.

- 41 contrahi dicitur, ut, ducto argumento à *Text. in leg. si Pupillorum §. Si Prætor ff. de reb. eorum, qui sub tutela, probat Matthias, & Sam. de re criminal. contr. 72. num. 11. cum tribus sequen.* nil proinde mirum, si quod amplius impendit, quam sibi liceret, & necessitas operis postularet, repetere nequeat per *Text. in leg. qui alieno negotio 33. §. Liberos de negot. gest.* ubi Testator, liberos certam pecuniam ad sumptus monumenti accipere voluerat, cumque illi amplius ero-

gassent, Jurisconsultus respondit, non rectè peti, cum voluntas suam erogationis fecerit, & ibi *Glossa*, quam sequitur *Bartol. Angel. & Castrensis*, qui notat, majorem summam à Liberto repeti non posse ob præjudicium, & damnum, quod faceret heredi erogando plus in constructione monumenti, quam Testator præcepisset, ideoque, ut ibidem optinè ratiocinatur *Auton. Fabrus pandit. tom. 1. cum id, quod plus impensum fuit, ad onus, & incommodum alicujus pertinere debeat, ad eos certè pertinebit, qui impensam fecerunt, alioquin esset in eorum potestate pro arbitrio heredem onerare, quem noluit Testator onerari supra taxatam à se quantitatem.*

Quam rationem nemo non videt summo perè urgere in casu nostro, in quo contra Curatorem clamat gravissimum damnum, quod inferretur innumeris Civibus, & quidem pauperimis, quos arbitrio suo oneraret maximis impensis inconsumpto profundendo publicam pecuniam, in cujus erogatione adeo moderatum, adeo æquum debet esse hujusmodi Curatorum, aliorumque similium officialium arbitrium, ut nihil, inconsulto Principi, eisdem agere concedatur argumento *Text. in leg. si in Provincia Cod. de ann. & tribut. lib. 10. Bald. de Ubaldis de causis. tract. magna. tom. 6. part. 1. fol. 18. num. 5.* ubi, quod Officiales publici non possuntolvere ex capite suo unum nummum *Rota in Romana Affensitatus 19. Novembris 1698. §. 30. coram Molines Decano, & iustis quidem ratione, quia ipsi non Domini, sed dispensatores fideles sunt publicæ pecuniæ Capobian. de offic. Baron. pag. 1. num. 37. tom. 1. Quinimò tam provide, tam diligenter, tam pie illam administrare, & contricare debent in publicis sumptibus faciendis, ut, si forte Princeps in eisdem decernendis justum modum excessisset, adeout eorumdem nimietas Cives emergeret, Curator non relevetur, si antequam operi manum addermoveat, de hoc Principem non monuerit, ducto argumento ab egregia sententia *Ulpiani in dicta leg. 2. ff. ubi pupillus educari debeat, ubi hæc habet = Hoc amplius, & si Prætor modum alimentis statuit, verumtamen ultra vires facultatum est, quod decretum est, nec suggestisset Prætori de statu facultatum, non debet ratio haberi alimentorum onus, quia, si suggestisset, aut minuerentur jam decreta, aut non tanta decernerentur idemque statuit de alimentis præter modum facultatum à Patre filiis relictis; quamobrem, si D. Curator ratione sui muneris Principi suggerere debuisset, ut minueret imperatas impensas, si forte illæ immodice compertæ fuissent, quia iustà ratione eisdem arbitrio suo aggravare potuit in perniciem subditorum, quorum utilitatem, ac commodum Princeps ipse servare optabat.**

His ita constabitis, faciliè solvuntur argumenta pro D. Curatore excusando adducta. 51 Nam *Text. in leg. 2. Cod. de operib. public. disponit, pecunias, quas dispensatores Aerarii in publicum opus ex Aerario præbuerunt, eis accepto*

cepto ferri oportere, ut explicat *Cujac. ad dictum tituli. Cod. tom. 5. oper. posibum. fol. 1228. lit. D.*, ideoque juvare nequit Curatorem in-
 53 consulto pecuniam erogantem, quem jura omnia ad damni emendationem præstandam obligant, idemque de re adeo male gesta excusari nequit, eo quia in literis Ducalibus deputatio- nis certa expensa taxata non legatur, quia, ut jam ostendimus, id non subsistit in facto, nam in illa habetur relatio ad ea, quæ propo- sita fuerunt ab Architecto, præcipiturque, ut in opere efficiendo inutilibus expensis parcatur, & in jure non officeret, quia de jure publici operis Curator utilia gerere, & inutilia vitare tenetur, publice utilitati, atque necessitati dumtaxat sumptus accomodando.

Prout etiam non subsistit, quod Architectus, sine prævia operis faciendi cognitione, atque exactâ expensarum disputatione illas taxaverit, quia nemo non videt, quàm absurdum sit asserere, Architectum rem ad Principem retulisse, illa prius maturè non cognita, atque per- spicua, solertissimoque Regis Celitudinis mi- nistros adeo exordes, indiligentesque fuisse, in re tanta, in qua agebatur de ingenti pecunia imperanda tot subditis, ut prius non inquisive- rint, an impense superature essent illorum vi- res, quodque quatuor Pontium constructionem D. N. demandaverint, nullâ certâ impositâ prius designatâ, id enim, ut sensui patet, nimium repugnat consueti, ac recte rationi agendi, cum in operibus nedum consideretur opus ipsum, sed habeatur respectus ad modum, & deinde ad expensas, longè verò absurdus est comminisci, quod D. N. ignoraverit expensa- rum designationem factam ab Architecto; nam in re adeo diuturni laboris, & in qua illum se- rius egisse oportuit cum Architecto, non est possibile dissimulare, ipsum ignorasse expen- sarum quantitatem ab illo constabat.

Parvique refert, quod quotidiana experi- entia compertum sit, raro expensas respondere, dicto Architectorum, sed illas semper supera- re quantitatem in designatione operis taxatam; nam, præter quàm quod Curator, statim ac no- verat pro consensu universo opere non suffi- cere quantitatem ab Architecto designatam, ad
 54 Principem id referre debuisset argumentum *Tent. in leg. si quando 8. ibi = ad nostram scientiam referatur, ut, ubi amplius poscitur quantitas, imperialis extet Auctoritas = Cod. de operib. public. aref. pondetur*, non idcirco erogationem arbitrari suo eidem facere licevit, sed servare debebat
 54 potuisset ille, quem præcipiit lex, quam Ephe- sius tulisse refert *Vitrurum initio lib. ultimi = Nam, architectus, cum opus publicum curandum raci- pit, pollicetur quanto sumpta id sit futurum, tradi- ta æstimatione Magistratui, bona ejus obligantur donec opus sit perfectum. Eo autem absoluto, cum ad dictum impensâ respondet, decretis, & bu- roibus uratur. Item, si non amplius, quàm quarta in opere consumitur, ad æstimationem est adju- cenda, & de publico præstatur, neque ullâ penâ te-*

netur: Cum verò amplius, quàm quarta in opere consumitur, ex ejus bonis ad perficiendam pecunia exigatur = Juxta hanc legem summopere com- mendatam à *Cujacio ad tit. 11. Cod. de operib. pub- licis. tom. 5. oper. posibum. col. 1228. lit. C.*, quif- que videt quantum D. Curator deviaverit à Ju- stitiæ, & æquitatis regulis sextuplam propor- tionem excedendo.

Frustraque excipit, se usum fuisse consilio, Ju- dicio, & operâ Peritorum, illoque in erogan- dis expensis obsecundasse, quia ipse non erat simplex honorarius Curator operis omni carens administratione, quo casu excusari forsitan potuisset, sed cum cura omnis, totaque admini- stratio ejus fidei, diligentie, atque industria plenè commendata fuisset, de omnibus ad suum munus pertinentibus strictam rationem reddere
 55 teneatur *Excobar de rationib. cap. 1. num. 1.*, & in *dicta Romana Assensatus 19. Novembris 1698. §. 19.*, & obligatur ex tacto ministrorum sibi sub- ordinatorum *leg. ex facto 30. ff. de negot. gesti. Curt. jun. dicto cons. 19. sub nu. 8. Joannes Herfer de ratio- bus. reddend. loc. 10. num. 268.*, & *Jeg.*

Mutatio verò situs minus excusari potest, quia aggestio arcuam, quæ fauces arcuum veteris Pontis obliptata fuerat, non fuit facta vitio loci, sed vitio operis; nam Pila, cui in- nitabantur fornices gemini arcus dicti Pontis muros luminis eurtum occupabat, ictumque aquarum retinebat, proindeque areola ab eis- dem aggregata læile subsidire poterat, quod eventurum non erat, si unica arcus tonice, Pontis ibi constructus fuisset, liberiori namque, & concitatiore eurti flumen devolutum, aquarum euno arenam detrudisset.

Nec denique D. Curatori favet favor publicus in publico opere splendide adornando, quia, cum impensæ corradende essent non ex publico *Ærario*, sed privatorum, debuisset Curator horum utilitati consulere, non magnificentie; nam his etiam in operibus mediocritatem tuco-
 56 dam esse, præcipit *Albertus de re adificatoria. lib. 9. cap. 1.*, *Petrus Gregor. Tholus. de re pub- lica lib. 2. cap. 9. num. 16.*, ubi reterunt, plures Romanos Imperatores notatos fuisse, quod adifi- cia magifica potius, quàm utilia ex truxif- sent.

Tuscanen. Associationis.

Associationem si quis obtinuit, & diutissimo tempore in possessione Bonorum Debitoris permansit, ejus creditum vel extinctum repu- ratur, vel turbidum, & illiquidum effi- citur, nec eidem pro residuo agenti suffra- gatur notula jurata fructuum ex dictis bonis pereceptorum, nisi validis coadjuvetur proba- tionibus. Has autem neutquam resultare ostenditur ex adnotationibus tactis in libro privato, atque suspecto, minisque ex apo- ca affictis informi, nec non ex unius Tes- tis fide; Sententiam itidem contra alios la- tam nec pro adminiculo posse intervenire ad comprobandam veritatem dicte notulæ jura-
 12,

12, si ea contrariis elidatur probationibus pro census extinctione militatibus. Et quæ ad id demonstrandum, liquidandamque proinde eorum fructuum quantitatem satis esse valeant?

VOTUM XXIX.

- 1 *Affociatio requirit creditum undique clarum tum in substantia, tum etiam in quantitate.*
- 2 *Ratio redditur, & explicatur.*
- 3 *Creditum ex longissimo possessione Bonorum Debitoris, eorumque fructuum perceptione vel extinctionem censetur, vel turbidum, atque illiquidum effectum, & num. 4.*
- 5 *Affociatio ex creditis turbide, & illiquide non debetur.*
- 6 *Notula jurata fructuum a creditore perceptorum attendenda est.*
- 7 *Declaro, id procedere, ubi creditor non Actoris, sed Rei vicem sustinet, & num. 8.*
- 8 *Notula jurata fructuum perceptorum creditori pro residuo agenti non suffragatur, nisi alius coadiuvetur probationibus, & num. 9.*
- 10 *Notula privata iuramento destituta, nihil probat.*
- 11 *Procedit, licet ex ea creditor non agere velit, sed excipere.*
- 12 *Liber privatus, si non appareat, a quo, & a quo tempore fuerit conscriptus, fidem non meretur.*
- 13 *Maximè, si fallax evincatur, & ad opportunitatem confectus.*
- 14 *Et ex quibus id valeat coniecturis argui?*
- 15 *Notula jurata, ac etiam adnotationes erroneæ, & inter se discrepantes nibili faciendæ sunt.*
- 16 *Apoca privata carens recognitione characteris non attenditur.*
- 17 *Idem, si in publico aliquo Archivio non fuerit exhibita.*
- 18 *Apoca privata simplex, & informis non vocat antisidæ suspitione.*
- 19 *Testis unicus fidem non facit.*
- 20 *Licet illustri persona sit.*
- 21 *Ac etiam S. R. E. Cardinalis.*
- 22 *Fides extrajudicialis pendente lite explicata non admittitur, & num. 52.*
- 23 *Notula jurata, ubi ea ex velit agi, nil omnino coadiuvatur informibus attestatiombus.*
- 24 *Fides iuramento carens nullo numero est habenda.*
- 25 *Testi quod sine iuramento debeat deferri, nec ipsa Papa valet statere.*
- 26 *Cardinalis attestatio, etiam sine iuramento, admittitur.*
- 27 *Testis depositio si ad Instrumentum se referat, quod nunquam fuerit exhibitum, vel ab eo censetur disorderare, vel illud ne confectum quidem profectum.*
- 28 *Notula privata fidem non concilians probationes sive erroneæ, sive etiam mendaces, licet simul iunctæ, & num. 29.*

- 30 *Sententia lata super statu rei cum legitimo contradicere, ab eoque acceptata, necet aliis interessere dubitantibus, quantumvis non citatis. Et quando secus? num. 31. ad 34.*
- 31 *Sententia inter alios lata super statu rei nequit eis officere, qui non cognoscunt tantum, sed majas habent interesse in Causa.*
- 32 *Sententia contrà unum lato ad alterum officiat, requiritur identitas rei, Personarum, & Causæ.*
- 33 *Debet autem stricte quoad rem, atque Personam interpretari.*
- 34 *Quorum uno si deficit, nequit exceptio ex altera proponi.*
- 35 *Sententia inter alios lata super statu rei, administratum rite soliarum in causa probationum inducit, etiam contrà non citatos.*
- 36 *Intellige, si probationes tunc allata aliis non elidantur probationibus.*
- 37 *Censu extincto, nulli debentur fructus.*
- 38 *Census extinctio inducitur, quoties creditor ex Bonis Debitoris fructus percipit suo credito majores.*
- 39 *Creditor census fructus, quos credite majores percipit ex Debitoris Bonis, tenetur absque istius declaratione in summa impare.*
- 40 *Eoque proportionabiliter iuramento haberi debet.*
- 41 *Creditor census debet in exonerationem Debitoris referre fructus ex ejus Bonis nemadum perceptos, sed quos etiam potuit percipere.*
- 42 *Fructuum perceptio ex ipsa possessione resultat.*
- 43 *Liquidatio difficilis est probationis.*
- 44 *Liquidatio fructuum debet prudenti Judicis arbitrio remitti.*
- 45 *In liquidatione fructuum solet Index, ac debet leviores admittere probationes.*
- 46 *Fructuum certa quantitas de Bonis Debitoris medio tempore perceptorum desumi valet ex officibus a creditore celebratis tempore tam adeptæ, tam dimissæ ab eo possessionis, & num. 60.*
- 47 *Eademque quantitas maximè pro certa habenda est, si consonat cum moderna legali taxa, & num. 61.*
- 48 *Romorum valor demonstratur ex illorum estimationibus tempore non suspecto peractis.*
- 49 *Fructus stabilium, juxta modernam legalem taxam, calculantur ad rationem quatuor pro centenario.*
- 50 *Fructus a Creditore ex Debitoris Bonis perceptos contentens fuisse taxâ legali majores, tenetur id conclusenter demonstrare.*
- 51 *Creditor, qui possidende ejus Debitoris Bonis, tamquam diligens Peterfamilias illa administravit, debet in diminutionem debitis fructus dimittat perceptos calculare, non eos etiam, quos potuit percipere.*
- 52 *Testes ad propriam commodam deponentes, ad probandum non sunt idonei, ut nec examinari mereantur subijci.*
- 54 *Isque, etiam examinatis, fides non adhibenda.*

55 *Dolus, & malo fides Administratoris Ecclesie in officio ejus nomine celebrato conjungi vult valeri ex omnia instrumenti confessione, & conventionibus secretis initis, & nu. 59.*

56 *Inde autem omnino debitarum etiam solemnitate potest inferri.*

Præsertim, si, celebrato altero subinde officio cum solemnitatibus, constat, majorem, ex eo redditum obtinisse, num. 58.

57 *In officiis Rectorum Ecclesie veniunt ejus Administratores curare, ut Edictorum sit officio, & candelæ accenso.*

60 *Fructus medio tempore a Creditore percepti ex Debitoris Bonis, liquidandi sunt vel juxta antecedentes, & subsequentes locationes ob eodem Creditore factas, vel contentas ad legale taxam, & num. 61. & 62.*

62 *Fructus liquidandi juxta legale taxam, maxime attendenda est, si locutionum cum ipsa concordantium habeat administratam.*

ANSUINUS Contuccijs exemplares imposuit census super Tenuta del Formicose, & præcipue duos favore Camilli Cavetani, unum in forte scutorum 1000, alterum in forte scutorum 1500, postmodum, verò cum Alexandro Sen., & Justiniano pariter Sen: de Orphinis contraxit ingens æs alienum, quod ut exolveret Quintilius Contuccius heres, utque se liberaret ab eo, quo ipse etiam erga eosdem de Orphinis sese obtinuerat, anno 1616, post obitum D. Alexandri in solutum dedit præfati Justiniano, & Mutio ejus fratri plura bona stabilia in Civitate, & Territorio Tuscanelle æstima valoris scutorum 17000, inter quæ aderat etiam dicta Tenuta del Formicose.

Quoniam verò Camillus Cavetanus creditor anterior census scutorum 1000. legati nomine, reliquit Ven. Societati Misericordie Tuscanelle, alterum autem pro ratâ scutorum 1000. Societati Confalonis, & pro reliquis scutis 500. legavit Hospitali ejusdem Civitatis; idcirco d. Ven. Societas Misericordie anno 1679, citato D. Mutio Orphino tam proprio, quam tutorio, & curatorio nomine Justiniani Jun. ejus nepotis pro fructibus decessus, & non solutis associationem ad eandem Tenutam ab A.C. impetravit, sed brevis fuit possessio, brevè associationis tempus: Cum enim anterior esset census scutorum 1500, quem Camillus Creditor legaverat Confalonis, & Hospitali, hæc duo Loca Pia eorundem A.C. aliud mandatum de associando expedierunt, cujus vigore eadem Societas Misericordie adepta fuerunt possessionem Tenutæ del Formicose die 6. Martii 1683, eandemque ad mensẽ Octobris anni 1704. retinuerunt.

Interim verò è vivis excessit Justinianus Orphinus Jun. filius posthumus præfati Justiniani sen. cum adhuc esset sub cura Mutii ejus Patris, reliquitque post se Alexandrum Jun., & Carolum Mariam ejus filios rerum omnium porsus ignaros, deinde autem decessit & Mutius, cumque

De Contract.

heredem scripserit Annam Victoriam Uxorem, ista proprio dumtaxat nomine egit adversus dictam Societatem Confalonis, & Hospitalis, ut exhiberent notulas juratas fructuum perceptorum, quibus exhibitis, cum constitit, prædicta Loca Pia nedum Creditum suum esse consequuta, verum etiam plus debito exegisse, anno 1704. dicta Anna Victoria manutentionem obtinuit, seseque in totius Tenutæ possessionem intravit, à qua tamen respectu trium ex quatuor partibus, quæ pertinebant ad dd. Alexandrum, & Carolum Mariam, expulsa fuit d. Vidua, ac D. Abbas Arnò ejus Donatarius primò ab A.C., deinde à Sacre Rotæ Auditorio, & in dictis tribus portionibus manutentio prædictis fratribus concessa fuit.

In hoc rerum statu Officialis Societatis Confalonis, & Hospitalis contententes fuisse Creditores aliorum fructuum decursum à die dimissæ possessionis, sub initium anni 1713. iterum ab A.C. postularunt associationem ad dictam Tenutam, eandemque mensẽ Septembris proximi elapsi obtinuerunt, adversus quam interjecta fuit à Dominis de Orphinis appellatio: Verumtamen dubitantes, an ipsis expediat diutius litem prosequi, ne requirerent, ut, examinatis contrarii Decreti fundamentis, pro veritate sententiam meam dicere velim; an scilicet illa adeò solida, ac firma sint, ut ipsi destitui videantur juxta spe experiendi meliorem Judicii aleam, feliciterque fortem in Causâ, de qua agitur, prosecutione? Quomobrem, totâ re sedulo studio perspicillâ, omnibusque circumstantiis diligenter expensis, respondendum credidem, quod DD. de Orphinis juxta ratione sperare valeant, victoriam consequi se posse, cum eorum exceptiones omnino Juri consonæ videantur.

Defici namque videntur prædicta Loca Pia præcipuo ex extremis ad associationem assequendam necessariis requisitis, quale est creditum undique clarum, certum, liquidum, ac determinatum, tum respectu substantiæ, tam etiam respectu quantitatis, ad tradita per *Merlin. de Pignoris. lib. 3. tit. 2. quæst. 77. num. 42. Gratian. discept. 22. num. 1. Cyriac. contr. 119. nu. 4. Marefcott. var. resolut. lib. 2. cap. 117. nu. 21. Drcol. consult. 9. nu. 8. Borden. collat. 50. nu. 215. & seq. lib. 2. Pacif. de Solvendi. interdict. 1. cap. 5. nu. 2. Rota post ipsum decif. 203. nu. 3. cor. Merlin. decif. 212. nu. 14. coram Celso decif. 40. nu. 1. & 17. coram Rich. decif. 183. nu. 4. & decif. 104. nu. 3. & 4. in rec. decif. 688. nu. 4. & decif. 743. nu. 9. part. 3. decif. 609. nu. 1. part. 4. decif. 243. nu. 4. part. 11. decif. 191. nu. 7. part. 18. in Romana Solvendi 27. Januarii 1712. §. Qualitas coram Falconerio, & in Tusculeana Solvendi 4. Martii 1713. §. Injustitia siquidem coram Laucetta. Ob summam illam æqui, bonique rationem, ut nempe Reus scire possit quouque Creditor in possessione esse debeat, utque ipse optionem habeat vel patiendi immisionem, vel illam evitandi solvendo summam Actori debitam Rota decif. 191. nu. 7. part. 18. rec.*

Cc

18. *rec. in Bononien. Legati 1. Julii 1709. §. Ratio coram R.P.D. Asfaldo, & in dicta Tufelana Salvoiani 4. Martii 1712. dic. §. Injustitia in fine coram R.P.D. Lancetta.* Cum enim dicta Loca Pia per longissimum 22. annorum spatium possessionem controversæ Tenetæ retinuerint, ex eaque fructus perceperint, eorum sanè creditum ex longissima illa possessione, & diuturna fructuum perceptione vel penitus extinctum, integre exolutum præsumitur, ut ad rem. firmat *Rota coram Celfo decif. 350. num. 7., & coram Rich. decif. 504. num. 4., & 13., in rec. decif. 451. num. 3. part. 13., & in dicta Tufelana Salvoiani 4. Martii 1712. §. Hac autem cor. Lancetta,* vel saltem adeò turbidum, illiquidumque redditu n fuit, ut ineptum prorsus sit, & ineffectu ad obtinendam allocationem, ut observat
- 4 *Pacif. de Salvoian. interd. suspens. 1. cap. 5. num. 2., Rota post ipsum decif. 202. num. 1., & seqq. coram Cavalier. decif. 139. num. 5., & 6., in rec. decif. 421. num. 26. part. 5. decif. 30. num. 14., & 15. decif. 62. num. 8., & decif. 156. num. 13. part. 4., decif. 243. num. 4. part. 11., decif. 451. num. 5. part. 13. decif. 175. num. 6., & 7. part. 15., decif. 437. num. 14. part. 18. recolleit. per Palm. Nepos. decif. 157. num. 14., & in Romana Salvoiani 2. Julii 1708. §. Injustitia coram Lancetta.*
- frustraque pro excludenda tàm præsumpta crediti extinctione, tum illius illiquiditate asseruntur notulæ juratæ per Confalonem, & Hospitalis, petente Anna Victoria Orpbiua, olim exhibitæ, ex quibus resultare exadverfo contenditur,
- 6 *ut, majores ex dicta Tenuta non fuisse perceptos, quàm qui æquarent creditum fructuum censualem jam antè adeptam possessionem decuriorum, & illorum, qui postea dietim, annuatimque ulque ad diem dimissæ possessionis decurrerint, quas quidem notulas juratas omnino attendendas esse tamquam præ regula statuit Rota coram san. mem. Alexand. VIII. decif. 226., coram Card. Celfo, decif. 350. utrobique num. 15., in rec. decif. 161. num. 29. parte 6., in Romana Salvoiani 22. Januarii 1705. §. Nunc obstat coram san. mem. Muto, in Romana Pecuniaria 2. Januarii 1706. §. Verùm licet coram Asfaldo, in Romana Doti 13. Januarii 1710. §. Profigata coram Crispo.*
- Item quantum vera est istiusmodi contraria regula, tantum vera est etiam, ac recepta solemnem ejusdem regulæ limitatio, quæ traditur, quod, quoties Creditor non Rei, sed Actoris vicem, personamque sustinet, & quoties ad exhibendam notulam juratam non convenitur à Debitore contentente, debitum vigore fructuum jam perceptorum esse solum, sed viceversa Creditor ipse, qui diu fuit in possessione, fructusque percepit, agit, petitque, alia sibi bona adjudicari, aliamque sibi solvi quantitatem, cujus adhuc fructuum esse contendant, hoc
- 8 certè casu minimè sufficit talis notula jurata, sed aliis convellentibus probationibus tenetur Creditor quantitate fructuum perceptorum. liquidè demonstrare, prout distinguendo, concorditer tradiderunt *Mertin. de Figur. lib. 3. tit. 2. quest. 77. ex num. 45. Constantin. ad statut. V. b. anst. 58. num. 12. vers. quod talis notula, Rota post eundem decif. 185. num. 3., Asfald. in addit. ad decif. 97. num. 18. juxta Romanam impress., Rota in rec. decif. 451. num. 12. part. 13., dec. 175. num. 8. part. 16., decif. 393. num. 9. part. 19., coram Emeris jun. decif. 11. num. 5. & seqq., & decif. 306. num. 5., in Terracina. Pecuniaria 9. Januarii 1704. §. Nec ex exhibitione eorum san. mem. Caffarello, in Romana, seu Sabina. Pecuniaria 15. Martii 1709. §. Neque videtur vers. inter quas coram Rio Kunitz, in Romana Salvoiani 27. Januarii 1710. §. Nec impedimentum vers. quia dicta Vineæ coram Falkenberg. in Nepefina Mantentionis 22. Aprilis 1712. §. Nec venit amittendum ear. eodem, & in Romana Spolii 19. Februarii 1712. §. Adeoat vers. licet ad alterum effectum coram Asfaldo.*
- Hujus profectionis non sunt illæ, quibus Officiales Confalonis, & Hospitalis agnoscentes vim, & efficaciam nostræ exceptionis, eadjuvare conantur prædictas notulas juratas, Rem namque ordiendo à nonnullis fructuum partitis à Societate Confalonis in quodam libello privatum descriptis, & relatis in nostro Summario num. 3., satis ellet respondere, quod, si notulæ, licet jurisperiti religione munite minimè deservant, quoties Creditor non excipit, sed agit, juxta eà, quæ proximè firmavimus, quantò potiori jure credi nequam poterit privato libello, privatæque descriptioni Sacramenti auctoritate destituta, cum certi juris sit, hujusmodi privatas notulas, si iurjurando confirmate non reperiantur, nullo numero habendas esse, quantumvis Creditor non sit Actor, sed Reus, teste Jo. Andrea in Addit. ad speculat. tit. de instrum. edit. §. Nunc verò aliquo 13. num. 21. litt. A., Guttier. de Tutel. part. 3. cap. 1. num. 156., Garz. de expens. cap. 20. num. 23. vers. Præterea, Scappacc. de util. Salvoian. interd. quest. 11. num. 2. vers. & notalem, & num. 4. lib. 3., Asfald. in addit. ad decif. 97. num. 11. juxta Romanam impress., Rota coram Card. Cerro decif. 13. num. 7., & seqq., in rec. decif. 161. num. 28. part. 6., decif. 302. num. 2., & 3. part. 14., & in Romana Spolii 19. Februarii 1712. §. Adeoat in princip. coram Asfaldo. Verum præterea dicimus, quod dictus privatus libellus nullam omnino fidem meretur tum quia non apparet à quo, & quo tempore fuerit conscriptus, immò verò, ut bene observat D. Cause Patronus, valida urgent administracula, efficacique conjectura, quibus evincitur, quod ille nuper fuit ad præsentis causæ opportunitatem confectus, tum etiam, quia, partitæ in eodem descriptæ discrepant ab illis adnotatis in notula jurata anno 1704. nomine Hospitalis exhibita. Summ. num. 2. Cum enim Hospitalis prædictum unà cum Societate Confalonis immisionem pro tertia parte obtinisset, & singulis annis tertiam fructuum partem ex Tenuta di Formicone percepisset, idcirco in dicta notula jurata scriptis, scilicet tribus annis 1689. 1690., & 1691. exegisse pro sua tertia parte, scuta 38. pp. 2. quolibet anno dist. Summ. num. 2. litt.

lit. A. Quamobrem, si conjugamus reliquas duas quales partes Societati Confalonis delictas, perspicuum fit, annuum Affictus pensionem ascendisse ad scuta duntaxat 86.97.3. cum tamen in dicto privato Confalonis libello descriptus legatur dictorum trium annorum affictus in quantitate scutorum 157. singulis annis exalotum. *Summ. num. 3. lit. A.* quorum proinde annua tertia pars Hospitalis debita non quidem in summa scutorum 38.99.1., sed in quantitate scutorum 52.33. calculanda erat. Quocirca notulæ istæ, ac privatæ adnotationes, utpotè ex-
 15 roæ, & inter se discrepantes nihili faciendæ sunt, ut omnis generalibus, benè in proposito *Rota coram Card. Cerr. decif. 53. num. 21., in rec. decif. 451. num. 11. part. 13., & decif. 171. num. 9. part. 16., & post bon. mem. Advoc. Constant. ad statut. Urb. decif. 185. num. 6.*

Ut etiam jvari nullo pacto posse videntur prædicta Loca Pia apocâ quadam, in qua Affictus celebratus dicitur cum Petro Joanne Poccio die 15. Octobris 1685. pro annua responsione scutorum 129. *Summ. num. 4.* itali namque apocæ omnem prorsus fidem abrogat tum defectus recognitionis characteris in hujusmodi scripturis omnino necessariæ, ut inquit *Rota coram Card. Cerr. decif. 603. num. 9.* ubi, quod talis scriptura vires აღმუშაბა a recognitione, & decif. 785. num. 1., in rec. decif. 103. num. 9. part. 5. decif. 36. num. 34., & decif. 172. num. 10. part. 12., decif. 242. num. 4., & 5. part. 14., decif. 223. num. 4. part. 18., & decif. 498. num. 59. part. 59. : tum defectus exhibitionis in aliquo publico Archivio *Farinacc. de fust. quæst. 153. num. 144., Menoch. conf. 42. num. 11., & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 20. num. 32., Grammat. decif. 106. in fine, Rota in rec. decif. 328. num. 3. part. 18., & decif. 108. num. 16. part. 19.* itum denique facies ipsiusmet
 28 Apocæ, quæ est simplex informe folium, proinde minimè vacat suspitione antidatæ. *Rota coram Card. Cerr. decif. 863. num. 11., in rec. decif. 694. num. 2. part. 1., decif. 223. num. 5., & decif. 665. num. 7. part. 18., decif. 55. num. 7. part. 59., & ad arat. Card. de Luca de Usur. decif. 43. num. 20.*

Minus probat quantitatem responsionum anni 1698., duorumque sequentium fides Jacobi Felicis de Angelis supra relatæ, de qua in nostro *Summ. num. 5.* Etenim, pextequamquod
 29 est depositio unius duntaxat Testis, & ad unius testimonium nullus condemnabitur = *Numeros. 35.,* tamen ageretur de attestatione illustri Personæ, immo verò etiam S.R.E. Cardinalis, ut tradunt *Jafin. in leg. cum filius famulus col. ult. in princip. vers. quam etiam Cardinali ff. de verb. obligat., Dec. conf. 110. num. 9., & seqq., Farinacc. de Testib. quæst. 60. num. 15., & quæst. 63. num. 64., & seqq., Rota coram Priolo decif. 387. num. 6., & seqq., & num. 10., in rec. decif. 671. num. 3. part. 4. tom. 2., decif. 360. num. 9., & seqq. part. 12., & in Firmo annuæ recognitionis super emolumento Salu 12. Decembris 1707. S. Rejeto en his coram Illmo Scoto, responderemus, hanc esse extra-
 32 judicialem fidem pendente lite quæsitam, ideo-*

De Contract.

que minimè curandam, ut generaliter firmant congehi per *Rotam in rec. dec. 372. num. 6. part. 19., in Mantifi. ad Card. de Luca de fideicommiss. decif. 6. num. 20., de Jurepatron. decif. 30., & de consuet. legal. decif. 34., utrobique num. 17.,* Er in specie, quod notula jurata, quæ quis uti ve-
 33 lit ad agendum, non coadijvetur istiusmodi informibus attestationibus observat *Rota in rec. decif. 451. num. 14. part. 13., & post bon. mem. Advoc. Constant. ad statut. Urb. decif. 185. num. 5.* certius in casu nostro, tum quia talis fides caret
 34 jurisjurandi religione, sine qua nullo prorsus numero habetur cujuscumque personæ attestatio, juxta Text. in leg. Jurisjurandi Cod. de testib., & cap. suis eodem tit., Decret. resp. 93. num. 29., & seq. lib. 2., ubi, quod nec ipse Papa
 35 statuere potest, quod credatur testi sine juramento *Mascard. de probat. quæst. 5. num. 78.,* ubi, quod Cardinalis attestationis defertur absque jura-
 36 mento; tum etiam quia prædictus Testis affirmat, operâ Francisci Benasi Notarii publici locationis celebratum fuisse instrumentum,
 37 quod tamen cum nunquam à dicti Locis Pii fuerit exhibitum, ut alioquin facillimè exhiberi potuisset, dicendum proculdubio est, vel tale instrumentum non convenire quantitati affictuum, de quibus Testis prædictus depositus, vel nunquam confectum fuisse, ex notatis apud
 38 *Perey. de Instrum. adit. tit. 7. resol. 2. num. 38., Tanchredia. consult. 105. num. 39., Rota in Avenionen. successione 14. Junii 1709. S. Inflammator coram Falconerio, in Tarentina lussimifolia 17. Martii 1710. S. Accedit coram R.P.D. Lencetta, & in Verulana Donationis 27. Junii 1712. S. Præter argumenta in fin. coram R. P. D. Crispi.*

Nullumque negotium facessit publicum Instrumentum Affictus concessit D. Joanni Poccio ad triennium iucohandum à die 15. Octobris 1703. pro annua responsione scutorum 301. 80. Illud enim probat quidem, quid Societas Confalonis, & Hospitalis perceperint, sed per unius duntaxat anni spatium, à mense videlicet Octobris 1703. usque ad eundem mensem anni 1704., quo tempore ejecitis à possessione dictis Locis Pii, illam adepta fuit Anna Victoria Orphina, cui Poccius conductor duorum sequentium annorum pensionem persolvit. Quamobrem ex his omnibus patet, quod adminicula, & probationes à Locis Pii hæcenus allatæ ad confirmandam veritatem notarum juratarum nullum robur habent, nullam fidem merentur, utpotèque partim erroneæ sunt, ac mendaces,
 39 ita quidem, ut detrahant potius, quàm concilient fidem prædictis notulis, partim informes, & imperfectæ, partim denique gravissimâ suspitione adeo perstringuntur, ut suffragari minime possint, tamen omnes simul junguntur
 40 *Bald. in leg. Spadonem S. Si Cretetis ff. de excusat. Tutor., Alexand. conf. 180. num. 6. lib. 2. & conf. 93. num. 12. lib. 6., Dec. conf. 133. num. 4. vers. Primò quia, Mantie. decif. 307. num. 51., Coccin. decif. 2342. num. 18., Carril. decif. 136. num. 14., Rota in rec. decif. 8. num. 29. part. 12.,*

Cc 2

decif.

decif. 31. num. 15., & decif. 194. num. 21. par-
te 18.

Superest nunc examinanda quedam sententia, in qua Decretum A.C. fundatum supponitur eo sub obtentu, quod illius vigore in dubium revocari amplius non possit veritas peractarum notularum. Cum enim Societas Confolonis, quae anno 1704., petente Anna Victorii Orpinia, notulam juratam fructuum perceptorum produxerat, & ab eadem Anna Victorii expulsa fuerat è possessione Tenutæ di Formicene, biennio post adversus eandem coram A. C. egerit pro nova obtinenda associatione pre-textu crediti novorum fructuum, Judex, imputatis in satisfactionem Societatis Confolonis scitis 46. 99., quorum ipsa ex tenore notulae juratae per eam exhibita debitorum apparebat nomine fructuum plus debito perceptorum, imputatisque etiam quibusdam aliis summis in cedula sententiae descriptis, & inspecto deposito scutorum 28. 81. ab Anna Victorii favore dicte Societatis factio, definitiva sententia declaravit, creditum ejusdem Societatis extinctum, exolutumque remansisse usque ad diem 27. Januarii 1706., quæ porro sententia tamquam lata super statu, ac cum legitima contradictrice, ab eaque acceptata tribuere exadverso dicitur maximam auctoritatem notulae juratae per Societatem exhibita, & nocere etiam debere DD. fratribus de Orphinis quantumvis non citatis.

Vero nunciam, si res attentius expendatur, talis sententia tanti roboris esse non videtur, ut à priori opinione valeat dimovere: aut enim illa consideratur principaliter uti iudicatum, quod tamquam cum legitimo Contradictore, prolatum afficere possit omnes quoscumque interesse habentes; aut consideratur tamquam efficax, ac validum adminiculum, quo veritas notularum juratarum coadjuvetur, si sermo sit de prima specie, cum DD. Alexander, & Carolus Maria de Orphinis independentes ab Anna Victorii habentem dominium trium ex quatuor partibus Tenutæ di Formicene, ac pro recuperanda possessione jam iudicium adversus dictam Annam Victoriam instituisent, in dubium venire nequit, quin fratres praedicti non eoque duntaxat, sed majus etiam interesse in Causa haberent, in quibus terminis non regula, sed limitatio iustum locum sibi vindicat, quod nempe sententia inter alios lata, aliis nocere nequit, tamen agatur de causa status, & lata fuerit cum legitimo Contradictore, ad Text. in leg. sup. constitutum §. Cur autem ff. de re iudicat., leg. 2. Cod. quib. ref. iudic. non noc., ibique Cyn. col. 1. in fin. Bald. num. 5. vers. secus antea, inter compares, Salycet. sub num. 2. vers. & hoc, Peregrin. de fideicommiss. art. ult. num. 44., Rotæ coram Scraphin. decif. 1241. num. 1., coram Du-

ma. jun. decif. 304. num. 2., bene Rotæ coram Bich. decif. 570. nu. 1. 3. & 4., & primi ad ornat. clar. mem. Curd. de Luca de dot. decif. 37. num. 14. Et jure quidem, meritoque, nam, ut sententia,

33 contra unum lata afficiat alium, requiritur identitas rei, Personarum, & causæ, quarum

una si deficiat, ex simili sententia, utpoitè stricte interpretanda respectu Personæ, & rei, super qua lata est, exceptio nulla præberi potest respectu alterius, ut inquit Paulus Juristicus in leg. cum quaritur 12. cum dubius seqq. ff. de except. rei judic., Stace. de sent., & re judic. gloss. 14. quaest. 12. num. 1., Cress. de Poldour. observ. 82. num. 5. & seqq., last Altomar. de nullit. tom. 1. rubr. 6. quaest. 10. num. 12., & seqq., Borden. collat. legul. 4. num. 59. lib. 2., Rotæ in rec. decif. 130. num. 33. part. 16., coram Emerix jun. decif. 1182., & 1225. utrobique num. 1., & ad ornat. Card. de Luca de fideicommiss. decif. 73. num. 16., & decif. 81. num. 4.

Si vero eadem sententia accipitur tamquam adminiculum, hoc quidem urgere forsitan posset in casu, quo ex parte DD. fratrum de Orphinis nihil assereretur, quo tale adminiculum elidit, ac debilitari posset; At verò, cum idem DD. fratres optimis rationibus ostendere videantur integram controversiæ censuram satisfactionem, nulla ratio haberi potest praedicti adminiculi, cum, censu extincto, nulli amplius fructus debeantur, ad Text. in leg. Debitor. ff. de Usur., leg. ff. per te, & leg. si Creditori Cod. eodem, Rodrigue. de ann. reddit. lib. 2. quaest. 16. nu. 7. & seqq., Cenc. de censib. quaest. 119. num. 1., Felician. eodem tract. tom. 1. lib. 4. cap. 1. num. 11. vers. Verum, Card. de Luca eodem perit tract. disc. 25. num. 1. vers. ex eo fundamento, Rotæ coram Emerix jun. decif. 31. num. 2., & decif. 456. nu. 1., in rec. decif. 599. num. 3. part. 18., in Romana Salviani super censu 13. Decembris 1706. §. Ea ratio coram Scotto, & in Interamnen. Spolii 15. Julii 1711. §. Angetar coram R. P. D. Aldrovanda, & in Romana Salviani 19. Februarii 1712. §. Et hoc supposito coram Ansaldo. Quæ sanè censuræ extinctio non solum facto hominis, verum etiam ministerio Legis inducitur, quoties Creditor ex Bonis sui Debitoris fructus majores suo credito percipit, tunc enim quod excedit, statim absque ulla Debitoris oppositione, ac declaratione imputare tenetur in sortem, ut ea proportionabiliter diminuat, atque extenuetur, ad Text. in leg. 1. Cod. de distract. Pignori. ibi = Ipso jure = leg. 1. Cod. de Pignorat. utitur, Bartol. in §. Retinenda iustitia. tit. de Jurejur., Batr. in cap. Pastoralis num. 18. de caus. possess., Negusau. de Pignori. membr. 1. part. 8. num. 7., Scappace. de Salviani. lib. 3. quaest. 13. col. 3. in fin., Merlin. de Pignori. lib. 5. quaest. 45. num. 1. & seqq., Fontanell. decif. 308. num. 13. & 209. per tot., Corucc. decif. 21. num. 41., Pacif. de Salviani. Interd. inspec. 1. cap. 1. num. 24., Rotæ per eundem decif. 2. num. 1., & decif. 3. num. 3., in rec. decif. 172. num. 8. part. 5., decif. 101. num. 1. part. 18., in Romana Salviani 23. Martii 1705. in princip. coram Ansaldo, & in altera Romana Salviani 19. Februarii 1712. §. Cunque uti dicatur coram eodem. Imò verò in ratione fructuum in eunda non calculantur fructus dumtaxat percepti, sed & illi, qui ex re possessione percipi potuerunt, juxta Text. in leg. 2. Cod. de pignorat. utitur. ibi = Creditor, qui praedium pigno-

ri nexum detinuit, fructum, quos percepit, vel percipere debuit, in rationem evocandi debiti computare necesse habet = *Mantic. de tacit. lib. 10. tit. 8. num. 3. & 6.*, *Merlin. de Pigvor. lib. 5. tit. 1. quæst. 45. num. 1.*, *Negusian. eodem tract. part. 5. membr. 5. num. 1.*, *Allogrod. jun. contr. 86. nu. 35.*, *Pacific. de Salvia. Interd. inspect. 4. cap. 1. num. 155.*, *Amat. var. refol. cap. 21. num. 2.*, & *Jegq.*, *Rota in Romana Salsolani 27. Januarii 1712. §. In preteritis coram Falconerio.*

Porro cum in nostra hypothefi dubitari nequeat de perceptione fructuum in genere, quæ ex ipsa poffeffione refultat, ut ait *Rota coram Seraphin. decif. 1245. num. 6.*, coram *San. mem. Gregor. XV. decif. 50.*, & coram *Duran. decif. 307. utrobique num. 2.*, liquidatio utpote difficilis probationis, teste *Barral. in leg. 2. Cod. de Pigvor. ord.*, & *Bald. conf. 323. num. 4. verf. quarto dico lib. 2.*, committenda est prudenti arbitrio *Judicis. Bald. in leg. 1. num. 22. Cod. de fruct.*, & *lit. expens.*, & in dicta *conf. 323. an. 4.*, *Nutt. conf. 510. num. 7.*, *Surd. conf. 293. num. 31. prop. 45 fin.*, qui solet, ac debet leviores admittere probationes. *Bald. dicto conf. 323. num. 5. lib. 2.*, *Rota in rec. decif. 139. num. 3. part. 4.*, & *decif. 223. num. 5.*, & 6. *part. 11.*, coram *Duran. decif. 307.*, & coram *Emerix jun. decif. 17. utrobique num. 4.*, & in *Savignacensis. Bonorum super fructibus 24. Martii 1710. §. Quæ verò ad quantitatem coram Anfaldo.*

In nostra hypothefi non leves, sed validæ, efficacesque cooccurrunt conjecturæ, ex quibus facta fructuum liquidatione, periculum fit, Partem adverfam integrum creditum consequutam fuiffe, ut enim patet ex notulis juratis, de quibus in *nostro Summ. num. 1.*, & 2., anno 1682. Societas Confalonis, & Hospitale immiffa fuerunt in poffeffionem controverfæ Tenuitæ, quæ locata reperiebatur Felici Piccarillo ad triennium præ annua reffpensione feutorum 244., anno autem 1704. ipfamet Loca Pia eandem. Tenuitæ pariter ad triennium concefferunt D. Francifco Poccio pro annuis feutis 301. 80., anno 1707. D. Abbas Arnò, cui dictam Tenuitæ Anna Victoria Orphina donaverat, illam locavit ad triennium pro annuis feutis 273. D. Joſepbo Pagliaccio, qui pro eadem fumma eam iterum conduxit ad aliud triennium; & denique Societas Miſericordie, quæ ad Tenuitæ, de qua agitur, immiffionem obtinuit, anno ſuperiore, affixis Bannimentis, & accenſa candelâ in concuſſu plurium Licitatorum aſſictum triennalem celebra vit cum D. Jo. Baptiſta Tozzio pro annuis feutis 296. iqua propter, cum ſive adeptæ, ſive dimiſſe poffeffionis, ac ſuccellum etiam tempus ſpectetur, certa ſit quantitas fructuum, certique ſint aſſictus, ex his certe deſumi poteſt quantitas fructuum mediij temporis, & elici certitudo aſſictuum intermedio rum, ut optime advertit *Baldacc. ad Ramon. decif. 50. num. 64.*, *Rota decif. 61. in ſue part. 2. diverſ.*, in rec. *decif. 481. num. 5. part. 3.*, coram *Duran. decif. 307. num. 4.*, coram *San. mem. Alemand. VIII. decif. 128. num. 3.*, coram *Arguell.*

decif. 113. num. 22., coram *Bich. decif. 456. n. 2.*, & coram *Kimerix jun. decif. 17. num. 3.*, ex quibus proinde, ut calculanti patet, & liquet ex folio ſeparatim dato, non ſolum extinctus remanet cenſus, ſed ingens etiam ſupereſt reliquatus, ſive intermedij aſſictus referantur ad annuam quantitatem ſcutorum 301. 80., vel ad ſummam feut. 273., vel denique ad illam ſcutorum 296., pro quibus ſummis, & ante captam, & poſt dimiſſam poffeffionem controverſa Tenuitæ locata fuit.

Augeturque vis, & efficacia hujusmodi argumenti, ſi animadvertatur, quod quantitas fructuum mor conſtabilitate, quæ medio tempore percipi potuiſſet, conſonat cum moderna taxa legali; cum enim valor dicte Tenuitæ aſcendat ad ſcuta 8000., prout conſtat ex illius æſtimationibus, tempore non ſuſpecto celebratis, *Rota in Faenæ cenſus ſuper compenſatione 27. Januarii 1712. §. Corruere poſſ. med. coram Illmo Scotto*, & juxta dictam modernam taxam fructus ſtabilium calculatur ad rationem ſcutorum quatuor pro centenario, *Rota in Romana Societatis officiis 3. Junii 1709. §. Frequens coram Anfaldo*, in *Romana Emphyteuſis ſuper fructibus 26. Junii 1709. §. Nec hujusmodi coram Illmo Card. Polignac*, in *Faenæ monitionis, ſeu reintegrat ionis ſuper datione in ſolutum quoad fructus 29. Januarii 1712. §. Quantum coram Aldrovando*, & in *Faenæ reintegrat ionis ſuper deliberatione quoad reſervata 6. Maii 1712. §. Quo quoad coram eisd.*, ita quidem, ut qui majores fructus perceptos fuiſſe contendit, id concludenter probare teneatur, ex firmatis per *Rotam decif. 70. num. 2. part. 11.*, & *decif. 227. n. 26. part. 17. rec.*, in *Reatina ſpouſi ſuper fructibus 11. Martii 1709. §. Hoc poſito coram Aldrovando*, in *Faenæ reintegrat ionis ſuper fructibus 2. Martii 1711. §. Quo ad ſecundam coram Priolo*, & in *d. Faenæ monitionis, ſeu reintegrat ionis ſuper datione in ſolutum quoad fructus 29. Januarii 1712. §. Quantum in ſine coram Aldrovando*; annui fructus, quos controverſa Tenuitæ ex juris præſumpſione protuliſſe cenſenda eſt, conſtant annuam quantitatem ſcutorum 330..

Neque verò quantitas iſthæc fructuum confirmata antecedenti, & ſubſequentibus locationibus, & validiſſimæ taxæ legalis præſumpſione coadjuvata, elidi poteſt dicto plurium teſtium deponentium, quod triennales omnes aſſictus celebrati ſemper fuerint præviâ aſſictione bannimentorum, & accenſione candelæ, ideoque, cum prædicta Loca Pia ſeſe geſſerint tamquam diligentiſſimus Paterfamilias, condemnari ſolam debeant ad fructus perceptos, at non etiam ad illos, qui percipi potuiſſent. Ab hujusmodi namque obſectione facile nos expedire poſſumus, dicendo, quod fides ad Teſtium eſt informis, ac lite pendente emendicata, nullumque proinde probationis gradum facere poteſt, ex auctoritatibus ſupra allegatis. Nec prædicti Teſtes formali examini ſubijci merentur; nam quæ fides habenda eſt, quæ auctoritas tribuenda dicto eorum Teſtium, tamen ſormiter fuerint

rint repetiti, qui ad proprium dumtaxat commodum deponunt?

Enim verò tales sunt illi, de quibus agimus, qui tamquam boni Confratres utriusque Loci Pii, sed suis tamen magis, quam Confalonis, & Hospitalis rebus consuli cupientes, per septem triennia controversam Tenutam, nullo confecto instrumento, sed clandestinis, occultisque conventionibus inter se locarunt, ac respectivè conduxerunt, ita quidem, ut ferè in orbem irerit, ne, si uni semper tota contigisset utilitas, alià occasionem conquerendi, reque detegendæ arripissent. Quamobrem credat, qui credere potest, rem candidè, ac sincerè fuisse gestam, affixa bannimenta, accensam
55 candelam. Profectò omnia instrumenti celebratio in re tam magni momenti, & secreta, ac clandestina pacta maximam doli, ac mala fidei suspicionem inieciunt, & optimè declarant, nec bannimenta affixa, nec accensam candelam extitisse, ut bene animadvertit *Rota*
60 *decis. 140. num. 6. post 2. volum. conf. Farinacc., & decis. 22. num. 9. post Salgad. in labyr. credit., & in Romana Tenuta Compi Salini super transference 1. Julii 1712. §. Verum tamen in fine coram Scotto.*

Id quod etiam evidens, & apertum redditur ex facto postea subsequuto, cum enim die 29. Maii 1704. Officiales disiorum Locorum Piorum ad bonam mentem redeuntē affigi Edicta, & accendi candelam curaverint, prout ex Juris
57 dispositione omnino tenebantur, ut aliis relatis, firmat *Rota in Romana Tenuta Compi Salini 1. Julii 1712. §. Principè coram Scotto*, tot convenerunt Licitatores, ut Franciscus Poccius obtulerit scuta 301. 80., cui proinde uti ultimo, ac majori oblatori controversa Tenuta locata fuit. Nec absurdum est exemplum desumptum ex postrema locatione celebrata cum Joanne Baptista Tozzio, qui, præviis bannimentis, accensamque candelam, dictam Tenutam conduxit
58 scutis annuis 296. si igitur, quoties servatæ fuerunt debite solemnitates, Tenuta locata fuit pensione taxam legalem ferè adæquante, ex hoc veluti ex necessario antecedenti sequitur, in aliis locationibus necessarias solemnitates fuisse
59 omisas, idque eâ mente, eoque consilio, ne ex Confratrum manibus extraneus quispiam, iusta oblatâ pensione, Tenutam avelleret. In quibus circumstantiis cum nemo non videat, nullo prorsus numero habendam esse fidem præfatorum Testium, eò res redit, ut juxta superioribus locis firmata, vel attendendæ sint
60 antecedentes, & subsequentes locationes, vel sequenda omnino sit nova taxa legalis, prout illam, non curatis depositionibus inter se contrariis, & discrepantibus, sequitur *Rota coram Emerix jun. decis. 887. num. 15. & seq. in Romana, seu Forfens. reintegrations super fructibus 2. Decembris 1701. §. Non denique coram Cord. de la Tremouille, & in Fuen. reintegrations super fructibus 2. Martii 1711. §. Quò verò coram Priolo.* Præsertim verò in casu nostro, in quo
61 illi maximam comparant auctoritatem, maxi-

mamque fidem conciliant prædictæ locationes, ut in præcis terminis liquidationis fructuum desumptæ ex taxa legali locationis adminiculo coadjuvata, firmat *Rota coram bus. mem. Emerix jun. decis. 17. num. 5.*

Hæc igitur cum ita se habeant, pluribusque non levibus argumentis constitationis fructuum liquidatio fructuum temporis intermedi, ab anno videlicet 1682. usque ad annum 1703. recollectorum, satis labefactum, imò verò penitus sublatum meo quidem iudicio remanet adminiculum illud, quod præbere posset sententia inter personas prorsus diversas, ac legitimè non defensas edita. Verumtamen, licet ex hæcenus expensis potiori mihi videantur esse jura DD. Fratrum de Orphinis; nihilominus tamen non mirarer, si alii me sapientiores in contrariam abirent sententiam, prout frequenter contingit in tractionibus, qualis est ista, merè conjecturalibus.

Arvenionen.

Dos constituta cum expressâ declaratione, quod in legitimam impetatur, an ad Patrem dotantem debeat nec ne reverti, et ipsius dotis qualitate statuendum est, si nempe adventitia, vel profectitia fuerit. Dos ex quibus profectitia potius dicenda sit, ita ut ejus dominium non censetur jure legitime in filiam translatum. Ex sola autem dicta declaratione argui nequit, adventitiam ejusmodi dotem fuisse, statimque legitimæ naturam potuisse assumere. Dotis reversioni quando non censetur renunciare Pater, qui neglexit illam repetere, soluto per obitum Generi Matrimonio?

VOTUM XXX.

- 1 Dos filia à Patre constituta cum expressâ declaratione, ut ea in legitimam impetatur, in dominium filia irrevocabiler transferatur, & num. 7.
- 2 Et Patri jure reversionis ob ejusmodi declarationem admittitur.
- 3 Dotis reversioni renunciassè censetur Pater, si eam sibi post obitum Generi nedum non curavit restituere, sed insuper consensit, ut secundò habens eandem sibi dotem filia constitueret.
- 4 Dotem si Vir se obligavit ejus Uxori restituere, Patre istius consentiente, censetur Pater quodlibet juri super dictâ dote remississe.
- 5 Licet in ejus obligatione Vir superaddiderit clausulam = cui de jure =, & ratio num. 6.
- 6 Ob clausulam = cui de jure = in instrumento dotali superaddidit præposteriori nequit ordo restitutionis dotis in eo primò ad Matris favorem præscriptus.
- 7 Dos legitima loca constituta, si ad Patrem dotantem fuerit reversione, cum heredes filia ab hereditate Dotantis possint repetere.
- 8 Ac etiam ipsius dotis fructus num. 9.

- 9 Ex dote loco legitime constituta fructus debentur .
- 10 Dos filia constituta an, soluto per obitum Viri Matrimonio, ad Patrem dotantem debeat reverti, vel potius ad filium spectare, ex quibus dignoscendum sit ?
- 11 Dotis adventitiae dominium, Mulieri irrevocabili transferitur .
- 12 Nec ad Patrem dotantem revertitur, sed per ipsam Matrem, sive per Viri mortem Matrimonium dissolvatur .
- 13 Dos profectitia, dissoluta Matrimonio per mortem Viri, ad Patrem dotantem revertitur .
- 14 Procedit, licet liberi supersint, & num. 17. Et quid, si per mortem filiae dissolvatur ? n. 16, & 18.
- 15 Dos profectitia, soluto Matrimonio, ad Patrem ex Martiniana consuetudine non revertitur, quando supersint liberi .
- 16 Intellige, cum consuetudinem attendi, quoties Matrimonium dissolvitur per Uxoris, non etiam per Viri obitum .
- 17 Declara idamen, ut procedat eo duntaxat casu, quo Uxor decedat, Viri supersint .
- 18 Dos filia à Patre constituta praesumitur profectitia, non vero adventitia, & ratio n. 20, & 21.
- 19 Dos adventitiae speciem donationis praesertim .
- 20 Quae in dubio respectu Patris non praesumitur, & num. 24.
- 21 Dotem filiae constituentem Pater, censetur id egisse animo potius paternam adimplendi officium, quam donandi .
- 22 Dos à Patre constituta quod adventitia potius fuerit, quam profectitia, conjecturatur, & argumentum probandum est .
- 23 Filii non debent inferius esse conditionis, quam Nepotes ex familia .
- 24 Filii magis dilecti praesumuntur, quam Nepotes ex familia .
- 25 De istis enim Avois regulariter non curat .
- 26 Dos profectitia censenda est, si Pater declaravit, se dotem profectitiam constituisse .
- 27 Dos non profectitia, vel adventitia fuerit, Patris dotantis est declarare .
- 28 Etiam ex intervallo .
- 29 Intellige, cum fraudis, aut collusionis obest suspicio, & de ois agit ambiguo .
- 30 Declarant non disposit, sed quid fuerit in dispositione, operis .
- 31 Dos, ubi quaeritur, an profectitia, vel adventitia fuerit, talis praesumitur, qualis à Patre constituitur, etiam ex intervallo, declarata fuerit .
- 32 Praesertim, si cum iuramento .
- 33 Et maxime, si in testamento simile iteratis declarationem .
- 34 Volentes Agentium facti melius, quam verbis explicatur, & ratio num. 37.
- 35 Facta effectum ipsum effundunt, verba vero aliquando excidunt contra, vel prae voluntatem Praesertitis .
- 36 Dos fuisse profectitia censenda est, si Pater

- dotant, cum, soluto matrimonio, sibi curavit restitui .
- 37 Dos cum velit contra Potrem repeti, tamquam indebitum ad eum reverso, debet probari, & quod assert indebitum illius resistit, quodque per errorem facta fuerit .
- 38 Dos ex sola Patris dotantis declaratione de illa in legitimam impatenda non censetur adventitia .
- 39 Nec legitima solutio ob eam declarationem, praevient reputatur, & num. 59.
- 40 Dotem Pater constituentem cum declaratione illius in Legitimam impatenda intellexisse, censetur, dotem esse in legitimam compensandum, quatenus filiae praecederet, & num. 60.
- 41 Praesertim, si talis compensatio ab eo non filia duntaxat, sed etiam nepotibus fuerit injunctio, num. 44, & ratio num. 45.
- 42 Dos à Patre constituta cum declaratione illius in Legitimam impatenda, potest censeri Legitima locum sortita, si filia omnibus renunciavit iuribus sibi pro legitima competentibus .
- 43 Dotem loco Legitima constitutam nepotes non jure legitima ex bonis Avo consequuntur, sed jure Matriline hereditat .
- 44 Dotis reversioni quod à Patre fuerit renunciata, non satis conjicitur ex neglectu illius consecutientem post obitum Generi .
- 45 Praesertim quando, statim elapso viduitatis anno, secundum contrahitur matrimonium, ibid., & ratio num. 48.
- 46 Dos à Patre dotante negari repeti, nisi elapso viduitatis anno .
- 47 Dotis reversioni ut renunciasset censetur Pater ob ejus neglectum repetitionem post obitum Generi, longa requiritur ejusdem Patris taciturnitas, quodque contrariam voluntatem nunquam declarat .
- 48 Dotis neglecta à Patre post obitum Generi repetitio, dum necessaria urgebat causa iterum dotandi filiam, ad hanc causam, non vero ad voluntariam referenda est .
- 49 Dotem se obligans Vir ejus Uxori restituere, ipsam Petre consentiente, si clausulam superaddidit vel cui de jure, non censetur Pater reversioni juri super dicta dote remissus .
- 50 Immo praesentatum illud intelligitur .
- 51 Dotis restitutio ea modo conventa intelligitur, qua de jure debet fieri .
- 52 Dotis restitutio pro convulsa, quorum interest, stipulata, solum Patri dotanti facienda est .
- 53 Si haec praesertim filia praeceperit .
- 54 Decilio 7. num. 6. de Dot., & Decilio 35. de Testam. in Mantill. ad ornat. Card. de Luc. declarantur .
- 55 Dos, ejus reversione à Patre acceptata, de ipsam patrimonium efficitur, & num. 63.
- 56 Nepotes ex filia debent ex Avo hereditatem vel dotem maternam, vel successorem, aut saltem legitimam consequi, & num. 64.
- 57 Legitima, vivente obit Patre, non debetur .

62 Dos, Patre vivente, nequit nisi tamquam dos considerari.

63 Dos ad Patrem dotantem reversa definit esse dos.

PETRUS nuptui tradidit Annam Mariam, filiam, constituit eadem dote in quantitate septemdecim millium librarum, quam expresse declaravit imputari velle in legitimam debitam tàm filiae, quàm nepotibus, si contingisset, illam sibi pramori, hanc dotem Spiritus sponfus in instrumento matrimoniali restituere promissit dictæ Annæ Mariæ, aut alteri; cui de Jure, Notario stipulante pro omnibus, quorum interest.

Dissoluto matrimonio per obitum Spiritus sequutum die 13. mensis Januarii anni 1695., suppositibus tamen communibus Liberis, Anna Maria die 14. ejusdem mensis sequentis anni, & sic immediatè post completum annum luctus, transiit ad secunda vota cum Balthasare Franciscis; constituendo sibi eandem dotem librarum septemdecim millium, præsentè, auctoritatèque suam præstantè Patre, atque repetitis eisdem pactis adpositis constitutioni dotis factæ in primo matrimonio, videlicet imputationis in legitimam debitam tàm dictæ Annæ Mariæ, quàm ejus filius, & cum obligatione, si Virum prædecedere contingeret, illam restituendi prædictæ ejus Uxori, aut alteri, cui de jure.

Balthasar etiam secundus vir prædecessit Annæ Mariæ, relictiis liberis, quamobrem Petrus ipsius Pater secundo etiam filiae Viro superflus egit adversus hujus heredes pro restitutione dotis tamquam profectitiæ ad ipsum reversæ, & in hanc causam à Tutrice nepotum exegit quantitatem librarum sex mille.

Prædefunctâ interim Annâ Mariâ, idem Petrus, solemnè declaratione factâ in publico instrumento, & jurisjurandè religione confirmata, acceptans reverentiam dotis ad ipsum factam, declaravit, eandem unitam, atque consolidatam censendam esse cum reliquis suis bonis ad effectum de illa disponendi tamquam de re pleno jure ad ipsum pertinentem, idèque sibi reservavit facultatem prosequendi recuperationem residui dotis jam coeptam.

Tandem Petrus moriens in supremis Tabulis ita disposuit: Item dictus Testator, assensu quod dos constituitur Annæ Mariæ ejus filiae prædefunctæ Uxori in primis nuptiis spiritus, & in secundis Balthasari Francisci ad eum Petrum Testatorem reversa est per prædecessum Balthasari Francisci eadem Anna Maria, & quod in consequentiam dictæ reverentis, & quod recedere non intendit per quemlibet actum factum, aut faciendum, tenetur relinquere juri legitime dictis filiis ex filio prædefuncti nepotibus, idè dictus Testator prædictis suis nepotibus jure institutionis reliquit summam in totum decemmillium librarum, firmo remanente dicto jure reverentis, & non aliis, & casu, quo contra intentionem Testatoris dicta dos ad eum reversa non esset, & ad dictos suos ex filio prædefunctæ,

nepotes pertineret, dictus Petrus Testator declarando de novo, & in quantum opus sit, velle dictam dotem per eum filiam constitutam esse semper imputandam in legitimam dictorum nepotum, legavit, & legat, & jure institutionis particularis reliquit eisdem nepotibus, & cuilibet ipsorum summam unius s. uti, & eam bis voluit nihil aliud ipsos habere, & præstendere posse super bonis, & hereditate Testatoris tàm jure legitima, Supplementi, & fructuum illius, quàm quibusvis aliis de causa. =

Nepotes, eorumque nomine Tutrix venientes contrà Avi judicium contendunt, dotem in dicta quantitate librarum septemdecim millium constitutam ipsorum matri, irrevocabiliter transivisse in ejus dominium, idèque nullo unquam tempore ad Dotantem reverti potuisse, eundemque nequivisse minuendo filiae patrimonium jure institutionis, & io causam legitimæ debitæ Nepotibus in bonis Avi illis relinquere libras decem mille dumtaxat, prohibendo eisdem legitimæ supplementum, & fructus ex ea causa debitos, quamobrem petunt restitutionem librarum sex millium à Tutrice Dotanti restitutarum, intentionem autem suam pluribus inniti censent fundamentis.

Primum est, quod d. dos expresse à Patre, filiae constituta reperitur in compositionem legitimæ, in quam imputandam esse expresse declaravit, id autem efficit, ut dotis dominium irrevocabiliter transferatur io filiam, de qua ejus pat imonio fiat adempto Patri jure reversionis, sive petendi dotis restitutionem, ad tradita per Cyprien. conf. 312. num. 4. lib. 1., Drcol. in appendic. ad num. 25. consulti. 7. s. Item non redit.

Alterum est, quod Petrus Pater, sequuto obitu primi Viri, nedum dotem illi traditæ reversionem non curavit, sed præterea consentit, ut filia secundo nubens sibi pro se, & suis eandem dotem secundo Viro constitueret, ut bene in proposito observat clar. me. Card. de Luc. de Dot. disc. 31. num. 11.

Quæ deoique omnia fortius urgere dicebantur in casu nostro, quia in instrumento matrimoniali stipulato occasione utriusque matrimonii, Maritus, præsentè, & contentente Patre discretis viribus se obligavit dotem restituere Annæ Mariæ Sponsæ: quæ porro stipulatio tanti valet, ut inducere dicatur remissionem ejusdemque juris, quod Patri super dote constitutâ competere posset, etiam si superaddita fuerit clausula cui de Jure, quia cum in actu faciendæ restitutionis, maritus primo loco promissit dotem restituere favore Sponsæ, ordo prescriptus io ipso Instrumento dotali quoad modum faciendi restitutionem, nullo pacto præposterari debet, ut bene in proposito Rosa decif. 7. num. 16., & seq., in Mantisi, ad Card. de Luc. tit. de Dot., & prius dictum fuerat in uno Pissone. clar. hereditatis inter collectos ad Jernat. ejusdem clar. me. Card. de Luc. tit. de Testam. decif. 31. num. 1., & seqq. scum itaque avus, soluto matrimonio ob mortem Gentrii, jure reversionis re-

petere nequiret dotem irrevocabili-
ter in dominium filie, iustâ ratione Nepotes re-
petunt partem illam indebitè ab Avo retentam
una cum fructibus, qui deberi videntur ex dote
loco legitimæ filie debita.

Quamquam verò hæc plurimùm urgere vi-
deantur pro excludenda dotis reversione ad Pa-
trem dotantem, nihilominus non levîa suppetunt
rationum momenta, quibus suaderi potest,
dissoluto matrimonio per mortem Viri, illam re-
versam fuisse ad Patrem dotantem, qui proinde
juvari debuit omnibus Juris effectibus ex tali
remissione permanens, cum enim decisio hujus
questionis, an dos, soluto matrimonio, rever-
tatur oec nê ad Patrem dotantem, vel potius
remaneat penes filiam, pendeat à statuenda il-
lius qualitate, num scilicet adventitia sit, vel
profecticia, si enim adventitia existat, cum
ejus dominium irrevocabili-ter mulieri quaeratur,
sive per ipsius, sive per Viri mortem ma-
trimonium dissolvatur, nunquam revertitur ad
Donantem, sed in mulieris Patrimonio remanet
Rot. in Avenionen. fructuum dotis primò Junii
1699. coram meo Priolo, in Mantiss. ad ornus.
Card. de Luc. tit. de Dot. decis. 7. n. 1. & seqq.
si verò dotis profecticiæ naturam sortiatur, dis-
soluto matrimonio per mortem Viri, ad Pa-
trem dotantem revertetur, cumque ejus Bonis
consolidaretur ad Text. in leg. dos à Patre.
Cod. solut. matrim., Bartol. in leg. post dotem
num. 31. eodem tit., Barboz. ibidem num. 49., Rota
coram Seraphin. decis. 815. num. 3., coram Priolo
decis. 78. num. 1., in rec. decis. 708. n. 4. part. 1.
14 & decis. 124. num. 3. part. 4. etiam si superessent
liberi, quia, licet hoc casu ex consuetudine
profecta ab opinione Martini, dos, soluto ma-
trimonio, ad Patrem non revertatur, hæc ta-
men Martiniana consuetudo, locum sibi vindicat,
quando, superstitibus filiis, per Uxorē, non
etiam per Viri mortem, matrimonium dissolvitur
tutur; hoc enim secundo casu firma remanet dis-
positio Juris communis, dotem ad Patrem re-
verti præcipientis Bartol. in leg. post dotem n. 31.
lit. E., Bald. in leg. Dos à Patre n. 1. *Cod. solut.*
matrim., Bosi. de Dot. cap. 3. num. 172. pag. 106.,
Card. de Luc. de Dot. decis. 31. num. 2., & seqq.,
decis. 154. n. 54., decis. 166. num. 6., & decis. 178.
n. 2., Urcolas consult. 7. n. 40., & seqq., Theaur.
dec. 138. num. 1., & dec. 190. n. 13., Rota in rec.
decis. 108. n. 17. part. 4. tom. 2., quod procedit,
etiam si, prædefuncto Marito, Uxor deinde
moriatur relicta filiis; adhuc eodem dos ad Pa-
trem revertitur, vel reversa, apud eundem re-
manet, cum neque hoc casu, locum sibi vindicet
opinio Martini, utpotè favens filiis eo-
dumtaxat alio casu, quo mulier decedat super-
vivente Viro *Urcolas consult. 7. num. 42., & seqq.*

Cum itaque in casu nostro dotis reversione pro-
hibita censeatur nequeat vigore Martinianæ Con-
suetudinis in eo locum non habentis, inquirendum
erit, an ejusdem reversioni obflare forte po-
tuerit natura dotis quasi in ipsa constitutione,
adventitiæ qualitate sortita fuerit; Verùm in
hoc puncto Patri favet regula Juris, juxta quam

De Contractib.

dos] ab eo constituta filie, de Jure profecticia,
presumitur, non autem adventitia, *Socius. conf. 19*
5. num. 16. lib. 4., Berasf. conf. 190. num. 35. lib. 1.,
Mantic. de tacit. lib. 13. num. 7., & seqq., Rot. de
decis. 108. num. 20., & seqq. part. 4. tom. 2., ob eam
rationem, quod dos adventitia speciem præferat
donationis in dubio non presumenda respectu
Patris, qui censendus est animo potius ad im-
plendi paternum officium, quam donandi pro-
pria filie dotem constituisse, ut prosequatur
clar. mem. Card. de Luc. de Dot. d. decis. 154. n. 42.,
& 49., Gratian. discept. 382. num. 4., Urcolas con-
sult. 7. num. 17., & seqq.

Quamobrem, cum in instrumento donationis
non legatur, Patrem transferendo irrevocabili-
ter in filiam dotis dominium, illam adventi-
tiam, deque ejus patrimonio efficere voluisse,
qualitas istæ probanda est presumptionibus,
& argumentis, quæ sufficiant pro hujusmodi
presumptione Juris, quæ urget pro exclusione
qualitatis adventitiæ raro præsumenda, ad tradi-
ta per *Rotam Florentinam apud Pulam decis.*
141. num. 14., præsertim ob maximum illud ab-
surdum, quod sequeretur ex donatione in illa
contenta, cujus vigore condito nepotum ex fa-
mina fieret longe melior conditione ipsorum
met filiorum, aut nepotum ex eisdem, nam, si
Pater dictis filiis solam legitimam reliqueret,
licet erga hos ratione agnationis indubitata sit
major dilectio, nihilominus non nisi legitimam
consequerentur, nepotes verò ex tamina obte-
nerent æqualem legitimam, ac ulterius dotem
maternam contrâ omnem rationem, ac verisimili-
tem voluntatem Avi, qui regulariter de illis cu-
rare non solet, ut bene ratiocinatur *clar. mem.*
Cor. de Luc. de Dot. d. decis. 154. sub num. 58.

Eoque efficacioribus istiusmodi conjecturas esse
oportet in casu nostro, eò quod cum presum-
ptione Juris concurrat expresse declaratio Patris
protestantis, se dotem profecticiam, non adven-
titiam filie constituere voluisse *Card. de Luc. de*
Dot. d. decis. 154. num. 52., Rot. coram bon. mem.
Emeric Jun. decis. 213. num. 9., & 10., ubi dici-
tur, Patris esse declarare, an dos fuerit profes-
ticia, vel adventitia; Parvique refert, dictas
declarationes factas fuisse ex intervallo, nam,
ut bene huic objecto occurrat, ait *Card. de Luc.*
d. decis. 154. num. 52., quoties procul abest suspic-
tio fraudis, aut collusionis, & agitur de actu
ambiguo, admittitur etiam superveniens declara-
tio, ex regula, quæ edocemur, Declarantem
non disponere, sed quid fuerit in dispositione,
aperire.

Quæ porro regula potiori Jure justum locum
sibi vindicat in casu nostro, quia Declaranti fa-
vet regula Juris disponens, aut præsumens id,
quod per declarationem patet, atque etiam
quia declaratio facta legitur in instrumento Ju-
risjurandi religiose munitout ponderat *Gratian.*
discept. 297. n. 28., & denique, quia nedum re-
petita appareat in testamento, quam reiterationem
plurimum valere nos edocent notissimæ Juris
nostri regulæ, sed præterea qualitas profecticia
controverſe dotis confirmata fuit subsequento fa-

D d

810

- 36 do, quo melius, quam verbis explicatur voluntas agentium *Tabor. axiom. Juris lib. 4. cap. 7. num. 1.*, cum facta effectum ipsum offendant, vel præter voluntatem Proferentis *Cassill. contr. Jur. lib. 1. cap. 2. num. 117.*, & *segg.*, sequuto enim obitu Francisci Balthasaris secundi Viri Annæ Mariæ, ejus Pater adversus illius filios, & heredes egit pro dote restitutione, & cum effectum illam consequutus fuit pro rata librarum sex millium, ideoque dubitari nequit, quin, 38 nam ipse Dotans, quam Debitores dotis eam profectitiam esse crediderint, ideoque ad effectum probandi adventitiam qualitatem dotis jam reversæ, ac restitute Dotanti, requirerentur superlativè illæ probationes, quæ à Jure, 39 nostro præscriptæ sunt in repetitione rei, ac quantitatis indebitæ solutæ *Card. de Luca de Credit. disc. 78. num. 11.*, *Ros. coram Merlin. decis. 26. num. 1.*, & *segg.*, *Ros. coram Priolo decis. 102. num. 1. 5.*, & *6.*, & *in rat. decis. 330. n. 10.* & *15. part. 4. tom. 2.*

- Hujus autem generis non sunt præsumptiones, & argumenta, quæ superius in rationibus dubitandi deducta fuerunt, nam declaratio illa, quâ Pater protestatus fuit velle, ut dos ab ipso filie tradita imputaretur in legitimam tam illi, quam nepotibus ex ea nascituræ debitam efficere nequit, dotem adventitiam censendam esse, simplex siquidem, ac sola expressio imputandi dotem 40 in causam legitimæ non arguit certam Patris voluntatem præveniendi illius solutionem, sed verisimile est, talem assignationem fecisse sub conditione illam compendiandi in legitimam, quatenus 41 ipse præcederet filiam, ut hunc casum distinguendo ab alio, in quo cum ista expressio imputationis dotis in causam legitimæ concurreret etiam renunciatio filie declarantis dotem 42 recepisse pro omni, & toto eo, quod petere poterat pro legitima, aliisque juribus Renuncianti competentibus, tradit *Ros. coram Priolo. decis. 77. num. 6.*, & *segg. usque in fin.*, & *in Mantiff. ad ornat. clar. mem. Card. de Luca. tit. de Dot. decis. 7. num. 5.*, & *segg.*, & *decis. 36. num. 7.*, & *segg.* 43 *tit. de credit.* Certius verò procedit, quando talis imputatio in juncta fuit non filie dumtaxat, sed nepotibus etiam, si illam Patri præcedere contingeret, ob eam rationem, quod, si dos in actu constitutionis sortita fuisset naturam legitimæ, & dotis adventitiæ, nepotes, præmorie matre, illam non caperent Jure legitimæ debite ex bonis Avæ, sed eamdem immediate consequerentur jure hereditario matris, *Card. de Luca de Dot. disc. 154. num. 60.*, *Ros. coram Duran. decis. 231. num. 20.*, & *segg.*

- Minus urget secunda ratio, quod nempe, soluto matrimonio per obitum primi Viri, ideoque factio loco reversionis dotis, Pater illam, 46 consequi neglexerit, quia, ut observat idem *clar. me. Card. de Luca. disc. 31.* in ratione dubitandi allegatus *num. final.*, levis videtur hæc conjectura, quando, statim elapso anno viduitatis, in quo dos repeti non poterat, ad *Test. in leg. prima §. Excoisio autem Cod. de rei Vigor.*

actio., contrahitur, ut evenit in casu nostro, secundum matrimonium, tunc enim, cum præsumatur, Patrem, juxta suum officium, atque, 47 obligationem eandem dotem secundo Viro tradere voluisse, locus esse nequivit effectui repetitionis dotis, quamobrem, ut ex illius omissione induci possit præsumpta donatio subintellecta in dote adventitia, requiritur longa Patris dotantis tacurnitas, quodque idem vivens 49 contrariam voluntatem numquam declaraverit *Merlin. de legis. lib. 2. tit. 2. quest. 17. num. 12.*, *Mangil. de impus. quest. 25. num. 17.*, & *19.*, alioquin actus iste, qui ex duplici causa procedere potuit, alterâ voluntariâ, alterâ verò necessariâ, potius quam ad voluntariam, referendus est ad necessariam, & actu urgentem causam, 50 iterum dotandi filiam *clar. me. Card. de Luca de Dot. d. disc. 154. num. 42.*

Postremo non officit, quod Maritus in receptione dotis, præsentia patre, se obligaverit illam restituere filie, quia cum immediate subdatur, 51 vel cui de Jure, sublata, vigore istius clausulæ, quâvis præsumptâ donatione, præservatum censetur quodcumque Jus Patris, cum enim dari posset casus, quod, mortuo Patre, dos profectitia restituenda esset filie, stipulatio intelligitur facta eo modo, quo Jus disponit, 52 & cujus dispositioni contrahentes se conformare voluisse præsumuntur, *Cassell. conf. 11. num. 2. lib. 1.*, *Merlin. de legis. lib. 2. tit. 2. quest. 10. num. 20.*, *Card. de Luca de Dot. disc. 31. num. 9. disc. 154. num. 49.*, *Ros. in rec. decis. 708. num. 1. part. 1. decis. 124. num. 5. part. 4. tom. 2. decis. 299. num. ultim. part. 5.*, *Ros. coram Priolo. decis. 77. num. 11.*, *in Avenionem. Legatum 9. Aprilis 1685. §. Verum etiam coram Rîdo D. Heroant Archiepiscopo Turonen.*, cum aliis apud *Orceol. consule. Jurenf. cap. 7. num. 7.*, & *segg.* ajentem *num. 12.*, certius id procedere, quando, ut in casu nostro, concurret stipulatio Notarii pro omnibus, quorum 54 interest, quæ efficit, ut dotis restitutio dicatur facienda soli Patri, cujus intererat, ut, soluto matrimonio per obitum Generi, dos ipsi viventi restitueretur, ac *num. 13.*, & *in appensione ad d. cap. 7.* subditemur, considerandum esse casum, in quo filia Patri prædecesserit, quæ pariter circumstantia concurret in nostro casu. 55

Nec urgent auctoritates in ratione dubitandi in contrarium allegatæ, quia in *decis. 7. in Mantiff. ad Card. de Luca de Dote* expressè agebatur de dote, quæ in ipsa constitutione successerat loco legitimæ, illiusque naturam assumptam 56 virtute correctivæ renunciationis à filia dotata factæ successioni paternæ, atque maternæ, aliisque juribus eidem competentibus, prout etiam *d. decisio 36. in Mantiff. ad tit. de cred.* loquitur de dote, quæ virtute Patri statuti successerat loco legitimæ, ideoque nil mirum, si hoc casu restitutio dotis præordinata primam fuit ad commodum filie, & deinde cujus de jure, nam tamquam subrogata loco legitimæ, irrevocabiler illius dominium ad filiam translatum fuerat, quæ omnes circumstantiæ deficiunt in facto mihi communicato.

Hæc igitur cum ita se habeant, & verius esse videatur, dotem, de qua agitur, esse merè profectitiam, ideoque obnoxiam juri reversionis favore Patris, hinc sequitur præcipuus ille juris effectus, quod nempe, acceptatâ ab eo reversione, imò ex parte expletâ per restitutionem librarum sex millium, consolidata dici debeat cum reliquo illius patrimonio, idemque, sicut de ceteris bonis suis, ita etiam de dote reverâ disponere poterit, nepotes verò, licet obstricti videantur durâ illâ conditione, ut nihil ex dote materna consequi valeant, nihilominus post Avi obitum, si sint successibiles, portionem hereditatis in ejus bonis, vel si vigore statuti illos excludentis à successione repellantur, consequi saltem poterunt legitimam, ejusque supplementum, nam eisdem aut dos, aut successio, aut saltem legitima debetur, ut in proposito ratiocinatur *Urcel. d. consulti. 7. n. 50., & seqq.*

Nilque obest, quod Pater dictam dotem constitutam filiæ in quantitate librarum septemdecim millium imputari voluerit in legitimam illi, atque etiam nepotibus debitam, idcirco in testamento minuire nequivisse videatur tantam quantitatem legitimæ, quam in vita assignasse quodammodo visus est, quia, ut diximus in §. *Hujus autem generis non sunt*, sola imputatio in legitimam à Patre volita, non impedit reversionem dotis, cum non probet, illum in vita prævenire voluisse legitimæ solutionem, sed ex tali declaratione inferitur dumtaxat, quod talem dotis assignationem fecerit sub conditione illam compensandi in legitimam, quatenus ipse filia præcederet, ideoque, sicuti similis declaratio non impedit reversionem, idcirco, ipso vivente, legitima non debetur, ita etiam dos considerari nequit, nisi tamquam dos, ut ratiocinatur *Ros. d. decisi. 7. sub num. 8. vers. quandoquidem*, alique allegati in d. §. *Hujus autem generis*, ac per consequens ob prædecessum Viri reversâ dotem ad Patrem, eidemque prædefunctâ etiam filiâ, nepotibus sublata fuit quælibet actio pro dote materna, quæ ob reversionem ad Avum dotantem, & consolidationem factam cum ejus substantia desierat esse, dos, & tamquam deficiente subiecto, deficere etiam dicebatur evidentia quantitatis, ceteraque qualitates, quæ illi adnexæ erant, ac proinde eidem reliquum est jus dumtaxat consequendi legitimam ex bonis Avi.

Romana Ususfructus.

Ususfructus Bonorum adventitiorum competit Patri, & proprietas Filio. Ususfructus Bonorum adventitiorum num à Testatore debeat expressè, vel potius queat tacite Patri prohiberi? Ex quibus conjecturis colligatur tacita prohibitio Ususfructus, vel non?

- 1 *Pater ususfructum acquirit ex bonis adventitiis Filii.*
- 2 *Filius dominium habet bonorum adventitiorum.*
- 3 *Ususfructus Bonorum adventitiorum à patri potestate promanet.*
- 4 *Filius subicitur Patri quoad Personam, & Bonum.*
- 5 *Ususfructus Bonorum adventitiorum Filii potest à Testatore Patri prohiberi.*
- 6 *Prohibitio tamen debet esse expresse.*
- 7 *Prohibitio tacita ususfructus Bonorum adventitiorum Filii non elicitur ex aquivocis conjuncturis.*
- 8 *Ususfructus Bonorum adventitiorum Filii tacite censetur Patri prohibitus, si prohibita ei fuerit eorumdem administratio.*
- 9 *Hæc conclusio tuta non est.*
- 10 *Et ex prohibitione administrationis non elicitur certa ususfructus prohibitio.*
- 11 *Præsertim quando hæc administrationis prohibitio non procedit ex odio Patrem, vel ex suspitione mala administrationis.*
- 12 *Sed ex incapacitate, ut quia minor est, vel servus, vel mutus, & num. 13.*
- 13 *Ususfructus non censetur Patri prohibitus ex prohibitione administrationis ei facta ex legitima causa.*
- 14 *Ususfructus Patri censetur prohibitus in hereditate Filii, si ei relicta fuit legatum. Secus verò num. 16.*
- 15 *Ususfructus tacite potest Patri prohiberi.*
- 16 *Ususfructus tacite censetur Patri prohibitus ex hereditate Filii relicta cum onere fideicommissi.*

Amplia ut num. 24., & plur. seq.

- 17 *Ususfructus competit Patri super Bonis adventitiis Filii etiam fideicommissi subiectis. Contraria sententia ostenditur verior, num. 20. 21., & 22.*
- 18 *Cognomen, & arma Familiae deferendi onus gravissimum est.*
- 19 *Ususfructus prohibitio facta censetur ex prohibitione causæcumque alienationis.*
- 20 *Verbum & altro generale est.*
- 21 *Ususfructus prohibitio comprehenditur in prohibitionibus factis cum verbo = & altro =.*
- 22 *Ususfructus prohibitio deducitur ex suppositione facta à Testatore, quod hereditatis fructus Filius perciperet, & num. 18.*
- 23 *Ususfructus censetur Patri prohibitus, quando verba administrationis hereditatis dirigitur ad Filium, & num. 33.*
- 24 *Item, quando Testator voluit, ut Filius fructus Bonis hereditariis.*
- 25 *Præsertim, quando iussit, ut, solutis debitis, cetera bona cederent in commodum hereditatis, & num. 36., & 37.*
- 26 *Reintegratio ad perceptionem fructuum supponit, quod Reintegrandus frueretur fructibus.*
- 27 *Ususfructus prohibitio Patri censetur facta, si erat*

si erat incapax administrationis, ut quis mutus, & surdus erat.

- 41 *Usufructum prohibuisse Patri Testator censetur, quando administrationem hereditatis reliquit heredi, postquam annum 25. attigerit.*
- 42 *Item, quando Pater heredi erat debitis censetur.*
- 43 *Pater censetur exclusus ab usufructu ex Legato ei relicto tabula pila.*
- 44 *Item ex Legatis relicti a Testatore ceteris Filiis suis.*
- 45 *Alimenta sola debentur Filiis ex Bonis adventitiis.*
- 46 *Observantia declarat mentem Testatoris.*
- 47 *Pater, prohibito ei tacite usufructu, non potest commoditatem fructuum percipere.*
- 48 *Limita, si prohibita usufructus proveniat a Lege.*
- 49 *Conjectura plures preferenda sunt aliis paritoribus, & dubiis.*

FLAMENTUS Pichius in testamento, eum quo decessit, heredem sibi scripsit D. Antonium Manfronium eum onere perpetuae Primogenituræ de Primogenito in Primogenitum ab eo semper deferendæ, qui Antonius eum reperitur sub potestate D. Josephi ejus Patris, queritur, an huic debeat usufructus dictæ Primogenituræ, vel eadem ab hoc onere immunis censenda sit, ita ut pleno jure etiam quoad fructuum perceptionem ad filium pertineat.

- Pater intentionem suam fundare dicitur in, aperta dispositione juris communis in *leg. cum oportet* 6., & *leg. fin. Cod. de bonis, qua liber.*, quibus sancitur, quod eorum, quæ filio familias Patris sui, Avi, vel Proavi in potestate, constituto acquiruntur, non ex ejus substantia, cujus in potestate sit, sed ab aliis quibuscunque causis, eorum, inquam, omnium usufructus apud Patrem, Avum, vel Proavum, quorum in sacris sit constitutus, permaneat ad dominium autem filii familias inheret, juxta litteram dictorum Textuum, & tradunt Doctores omnes longo ordine relati apud *Cassill. de usufruct. lib. 1. cap. 3.*, *Michel. de fratrib. part. 1. cap. 3.*, *Christin. decis. Belgic. 75.*, & 76. *column. 4.*, hujusmodi enim usufructus acquisitus, veluti à sua causa, promanet à Patria potestate, quæ si filius tam quoad personam, quam quoad bona Patri subijcitur, *Giarb. ad consuetud. messan. cap. 7. gloss. 3. num. 1.*

- Et quamvis non veniat in dubium, quin præfactum emolumentum à Testatore Patri adimi possit sit *auth. excipitur Cod. de bonis qua liberis, & novell. 117. cap. 1.* ac tradunt communiter *DD. in leg. cum filio familias 11. ff. de legat. 1.*, *Manf. consultat. 406. nu. 6.*, attamen expressa illius prohibitio, quam requiri voluerunt Doctores relati apud *Berlich. decis. 133. num. 3.*, *Manf. dist. consultat. 406. num. 1.*, nulloquam legitur in testamento. Tacita verò deesse dicebatur, quia eum, hæc non eliciatur ex æquivocis conjecturis, sed

ex his dumtaxat, quæ non nisi ad prohibitionem perceptionis usufructus referri possunt, juxta concordantes auctoritates allegatas in una *Romana legitima 16. Junii 1698. §. Sublata autem coram R.P.D. meo de la Tremoille.*

Talis esse non videbatur illa desumpta ex eo, quod Testator filio reliquerit alium administratorem, quam Patrem, nam, licet ex ademptione legalis administrationis bonorum filii facta Patri Doctores censuerint, prohibitum quoque fuisse perceptionem usufructus, ut apud *Gratian. dist. 713. num. 70.*, & *seqq. Giarb. ad consuetud. Messan. cap. 7. gloss. 5. num. 30.*, *Frugos. de Regim. Reip. Christ. part. 3. lib. 2. disp. 3. §. 4. num. 128.*, cum aliis apud Rotam in dicta *Romana legitima §. Præterea*, attamen hujusmodi conjecturam non esse tutam, & non valere, argumentum est prohibita administratio, ergo & usufructus, latè docuit *Fontanella de post. nuptial. class. 5. gloss. 7. part. 3. nu. 24.*, & *seqq.*, *Laguera. de fruct. part. 2. cap. 5. num. 93.*, *Cresp. observ. 108 num. 6.*, & *seqq.*, *Paschal. de Patr. potest. cap. 3. num. 38.*, *Cassill. de duob. disc. 3. part. 1. nu. 19.*, *Antunez. eodem tract. part. 3. cap. 23. num. 12.*, *Manf. consultat. 406. nu. 9.*

Quæ opinio facilius recipiende videtur, quando Testator Patrem repulit ab administratione Bonorum filii non ex odio, aut quia illum suspectum habuerit, timueritve bona filii dissipaturum fore, sed eum interdixit administratione ob incapacitatem illam exercendi, utpotè quia minor erat *Andreeh. contr. 423. num. 26.*, quæ ratio optime convenit casui nostro, quia Pater uti mutus, & surdus, ideoque sub aliena eura positus rem filii gerere non poterat, quamobrem *Giarb. ad consuetud. messan. dist. cap. 7. gloss. 3. num. 34.* rectè dixit, tunc demum ex prohibitione administrationis elici posse ademptionem usufructus, quando illa absque ullâ legitimâ causâ Patri ablata legitur, & confirmat *Cassill. de usufruct. lib. 1. cap. 3. num. 8.*

His accedit, quod Testator nihil Patri reliquit, quamobrem, sicuti quando Pater honoratus legitur relicto aliquo, bene inferunt, in ceteris bonis privatum esse usufructu, quasi hoc casu emolumento relicto suppleta videatur provisio legis usufructum illi deferentis, sic viceversa periculum videtur, quod Pater immeritis siue ullâ causâ, & absque eo quod Testator id expresse dixerit, orbari debeat emolumento eidem à lege delato in bonis filii nullâ acceptâ compensatione.

Verumtamen his omnibus rationibus præponderare videntur argumenta, & præsumptiones elicitæ ex toto contextu testamenti conditi à bon. mem. Flaminio Pichio, quo perspicuum sit, D. Josepho adimere voluisse usufructum hereditatis suæ relicte illius filio, parvi-que relict, illum non fuisse expresse prohibitum cum perinde sit, Patrem tacite ab illius afectione fuisse repulsum, *Rota in dicta Romana legitima §. Viadicata potestate*, eum satis expressè dicatur prohibitio ista, quando eadem resulat

tae ex conjecturis *Saminiat. contr. 85. num. 31, & seqq.*

- Plurimum autem ad huiusmodi assumptum, probandum urgere videtur qualitas dispositionis à Testatore ordinatae, nam D. Antonium instituit heredem non liberum, sed cum onere fideicommissi, & perpetue Primogeniturae ibi = *Condiçione di colore, che li miei Beni restino alla linea maschile del detto Antonio la perpetua con ordine di Primogenitura, chiamando, e sostituendo l'uno dopo l'altro di Primogenito in Primogenito* =, licet enim in questione, quid disceptatur, an Patri quæritur dicatur usufructus super bonis adventitiis filii fideicommissio gravatis, Doctores abierint in contrarias sententias, & affirmativam teneant *Molla. de Primogen. lib. 1. cap. 19. num. 18.*, alique relati apud *Card. de Luc. de servit. diff. 63. num. 2.*, & *Manf. consult. 475.*, nihilominus contraria opinio verior, & magis æqua videtur, nam cum filius liberā bonorum dispositione careat, totaque ejus utilitas consistat in reddituum seu fructuum perceptione, quæ quoad effectum quodammodo æquiparatur simplicii usufructui, si ille Patri acquireretur, successio quoad filium, punitis inanis reddi posset ob ejus prædecessum Patri, vel quia eidem brevi tempore superstes esset *Card. de Luca de servit. diff. 61. num. 4.*, & *21.*, *diff. 61. num. 3.*, & *seqq.*, & *de fideicommiss. diff. 242. num. 4.*, *Supplens. part. 3.*, *Saminiat. contr. 17. num. 10. cum plurib. seqq.*, & *contr. 18. num. 15.*, & *16.*, apud quos alii, *Rota decis. 140. num. 6. part. 18.*

- Quæ conjectura validior redditur in casu nostro, quia Testator præter fideicommissum, & Primogenituræ gravamen heredi iunxit etiam onus assumendi cognomen, & deserendi arma familiæ Pichiz, ex quo duplex eruitur ultimum argumentum pro excludendo usufructu debito Patri. Primum est, quod istiusmodi onus reputatur gravissimum, & nē illud subirent, plurimi repudiaverunt opulentas hereditates, in-
 24 verisimile autem est, & æquitati repugnans, quod adeo grave onus impositum dicatur filio, & Pater interim toto gaudeat emolumento, ut hec ratiocinatur *Cassellianus apud Manf. consult. 472. num. 17.* Alterum est, quod Testator carens sobole, omnique agnatione naturali destitutus eam artificialiter renovare con-
 25 cepit cooptando in familiam extraeum, in quo peroneum illius conservationem aliequi-
 26 voluit, vocatis ordine perpetue Primogenituræ omnibus ejusdem Descendentibus, & hic fuit finis ultimus ejus dispositionis, quem protecto ut consequi posset, dicendum est adhiberi etiam voluisse media ad illum consequendum necessaria, videlicet heredis matrimonium, & filiorum procreationem, sine quibus ejus vota brevi in irritum cessura erant, nemo autem non videt, quod, si filius vivente Patre, qui tempore conditi testamenti florida vivebat, & adhuc viget juvenis, caritatus esset omnium fructuum commodo, facile frustraretur spes Testatoris, vel saltem nimium ejus vota protrahe-

rentur, quamobrem præsumendum est, quod Testator id prospiciens noluerit, fructus, & emolumenta hereditaria deferri ad Patrem, sed privatim acquiri filio, ut ex *Card. de Luc. de servit. diff. 60. num. 8.*, & *9.*, ratiocinatur idem *Cassellianus apud Manf. loco max. citato.*

Confirmatur assumptum ex prohibitione facta à Testatore cujuscunque alienationis, & universarum detractionum à Jure permillarum ibi = *prohibendo ogni detrazione concessa dalla legge, come falcidia, Trebellonica, legitima, ed altro &c.* = ex quarum legalium detractionum prohibitione vehementer resatur conjecturam prohibitionis etiam usufructus, tradunt *Saminiat. contr. 85. num. 34.*, & *contr. 87. per totam.*, & apud *Manf. diss. consult. 472. num. 13.*, & *consult. 473. num. 3.*, *R. P. D. Anselm. apud eundem Manf. consult. 474. num. 16.*, & hanc conjecturam probavit etiam *Rota in dicta Romana legitima 5. qua denique omnia in fin. coram R. P. D. meo de la Tremaille*, quæ quidem conjectura efficacior redditur in casu nostro, quia Testator, postquam specialiter loquutus fuit de prohibitione falcidie, Trebellonicæ, & legitimæ, subdidit illud verbum, *ed altro*, quod ob generalitatem suam ad usufructum etiam debitum Patri referendum videtur.

Verum id, quod omnem submovet difficultatem est, quod quando Testator egit de fructibus, & hereditatis lux redditibus, tam quoad onera, quam etiam quoad emolumenta illos ad heredem suum privatim perferre semper præsupposuit.

Quod enim attinet ad onera, & præsertim annuorum legatorum à Primogenito præstandorum, sic disposuit = *di più voglio, che chi averà la mia Eredità cominciando dal mio Erede Antonio, sia tenuto dare della mia redità scudi cento per anno per ciaschedun fratello, quanti saranno, & che alla Sig. Portia &c. scudi dieci il mese &c.* & di pagare, ed estinguere i centi, & canj, che si trocaranno nella mia Eredità a somma di scudi 500. l'anno con i fratti della medesima *Portia &c. proibendo di vendere capitale &c.* =, ex hoc autem loquendi modo directo ad heredem, est injungebatur onus solvendi legata, & extinguen-
 23 guendi debita recte insertur, Testatorem præsupposuisse, quod perceptio fructuum, ex quibus illa omnia adimplenda erant, pertineret ad heredem, non ad Patrem; nam, si ad hunc delatum fuisset totum emolumentum, Testator incepte verba direxisset ad heredem, qui cum nihil perciperet ex hereditate, nihilolvere potuisset, si ergo jussit, ut heres solveret legata, catera-
 24 que onera hereditaria adimpleret, consequenter supposuit etiam, quod emolumenta sequerentur eum, cui illa injungebantur, ut pro ar-
 25 cendo Patre ab usufructu in bonis relictis filio, ponderaret *Sacchi. jnn. consult. 84. sub num. 3. vers. 3. idem cum seqq. lib. 4. Card. de Luca de servit. diff. 60. num. 7. diss. consult. 472. num. 15. apud Manf.*

Clarius verò Testator mentem suam declaravit, quum disposuit de redditibus, & emolu-
 mento

mentis, quæ, solutis debitis, & adimpletis legatis, reliqua futura erant, ea enim omnia heredis sui, & non alterius commodum cedere voluit, nam expresse ordinavit, = *che lo mia Eredità, è Beni suoi sempre goduti dalli Primogeniti*, = ut autem Primogenitus frui queat hereditate, & bonis Testatoris, oportet, quod Patri usufructus prohibitus dicatur, ad tradita per *Manf. consil. 304. num. 2.*, & *consil. 321. num. 34.*

Præterea idem sollicitus ampliandi Primogenituram ordinatam favre Antonii, eidemque comparandi uberioris redditus, rogavit executores Testamentarios, ut intra breve tempus venderent pleraque mobilia hereditaria, quod-
 35 que tam ex pecuniis conlatis ex illorum pretio, quam ex aliis reperiis in hereditate extinguere debita, solverent legata, & residuum sine mora investirent = *per convertirla ad utile della mia Eredità* iterum subdente *li donari, che mi rogaranno, fossero più di quello che importa, e che devono per li miei legati, voglio, che il sopra più si riversa è dovuti capitale in utile della mia Eredità, ed Erede*, = & denique eadem sollicitudine Curatori, qui, durante minori ætate
 36 heredis, Primogenituræ bona administraturus erat, injunxit = *è amministrare, ed impiegare, tutta a beneficio, e commodo del mio Erede*. = Nemo autem non videt, quod elusorie penitus fuissent tot prudentes, ac providæ præordinationes, quodque toties inculcata investimenta, quibus Testator hereditatem suam augere concupivit, fieri minime potuissent, si Pater con-
 37 sequi debuisset usufructum. Cum igitur ex præcepto Testatoris investimenta facienda essent, ut compararentur capitalia = *in utile della mia Eredità, ed Erede* = & Curator eandem debet administrare, = *ed impiegare tutta a beneficio, e commodo del mio Erede*, = Patri prohibitus dicens est usufructus, quo eidem permisso, hæc omnia effectum sortiri minime potuissent *Pacific. de Solvian. interdict. in spec. l. 3. cap. 2. num. 752.*

Denique Testator providens casui, quo ob crimen aliquod ab herede patrum locus fieret confiscationi, voluit, = *che per quindici giorni avanti al commesso delitto s'intenda privo di tutta l'Eredità, ed anche del commodo dei frutti* =, & dando delinquenti alium substitutum, quam Patrem, subdidit, = *che in caso per grazia del Principe fosse reintegrato, o rimesso, sia ancora, e s'intenda reintegrato al fiduciario, eccetto dei frutti percetti &c.* = quæ sanè privato supponit, filium antea gavium fuisse fructibus, per
 38 ea, quæ tradunt. *Riminal. sen. conf. 23. nu. 95. cum seqq. Cephal. conf. 196. nu. 30.*, sicuti etiam reintegratio supponit, quod reintegrandus præcedenter frueretur fructibus, ad quorum perceptionem restituitur, juxta notas regulas.

Huic vehementissimæ concludæ prohibitionis usufructus desumptæ ex destinatione, & erogatione fructuum hereditariorum faciendæ, semper ad commodum heredis succedit aliud non minus evidens argumentum voluntatis Te-

statoris prohibendi Patrem omni commodum hereditatis suæ resultans, ex alia parte testamenti, in qua ille postquam feminas, earumque descendentes perpetuo excludit ab hereditate, & Primogenitura sua, & ejusdem incapaces declaraverat spurios, & bastardos, tamen illi per subsequens Matrimonium legitimatos, excludit etiam = *quelli, che, l'iddio non voglia, non fossero nati, & ciechi*, = cum ergo D. Josephus
 40 sit mutus, & surdus, exclusus proinde dicens est ab omni commodum Primogenituræ, de qua agitur, quisque enim videt, Testatorem non alia ratione Proneptem in puerili ætate constitutum, non autem nepotem adultum vocasse ad Primogenituram, quam quia hic ob hujusmodi naturale vitium incapax erat illam administrandi, & quidem inverisimile prorsus videtur, quod Testator futuris temporibus ad Primogenitura excluderet cæcos, & mutos, & insimul permittere voluerit, quod in ipso primo momento temporis, quo eadem inceptura, atque effirmanda erat, universis illius fructibus frui deberet D. Josephus, cujus vitium causa fuit, quæ Testatorem movit ad excludendos Primogenitos mutos, & cæcos postea nascituros.

Quamquam verò hæc omnia exuberare posse videantur ad probandum, Patri ademptum fuisse usum fructum, nihilominus alia non desunt, & quidem non levia argumenta id ipsum suadentia, siquidem multum urgere videtur, quod D. Antonio heredi Curator datus legitur ad certum dumtaxat tempus = *sino che overà anni 30, e quando in tale età non sia capace d'amministrare &c. sino, che lo simili abile di poter far da se*, = quamobrem, cum ex jam dictis Testator, durante curâ, voluerit, redditus hereditatis fructu-
 41 culari, atque erogari ad commodum hereditatis, ea verò finita, liberam, ac plenam eorum administrationem illi concederit, nullâ ratione asseri posse videtur, quod Patri permittere voluerit perceptionem usufructus, ad tradita per *Gratian. discept. 713. num. 77.*, & *seqq.*

Nec etiam omittendum, quod bon. mc. Flaminii Pichus ob arclam sanguinis conjunctionem optime noverat quanto ære alieno premeretur Domus Manfrona, & iuste timere poterat, quod Detiam Josephus ad illud solvendum teneri posset, quisque ergo æqui, bonique ratione reputet, an verisimile sit, quod ille permittere voluerit Patri Bonorum suorum usufructum, quem vereri poterat cessurum fore commodum ejus Creditorum, ad tradita apud *Ariam de Mosa cariar. resol. lib. 3. cap. 37.*, illoque privaverit heredem, quem summopere diligebat, & in quo nomen, & familiam suam resisteret, summopere concupierat.

Præterea maximâ notâ digna sunt ingentia Legata annua, quibus Testator filios masculos D. Josephi honoravit singulis relinquendo scuta annua centum, quæ ratione patris potestatis vel pertinent ad Patrem, vel saltem cuique patet, prudentem Testatorem illa filiis directè reliquisse, ut subievaret Patrem numerosâ sobole
 gra

gravatum, qui ceteroquin tamquam mutus, & surdus, erat incapax administrandi res filiorum, ex quo recte inferri posse videtur, quod Pater exclusus dicendus sit à reliquis hereditatis sue usufructu, nam si hic ademptus diceretur tenuissimo Legato exigue Tabulæ pictæ relicto Patri, ut latè probat *Rot. in dicta Romana legitima 16. Junii 1698. §. Plurima autem cum segg. coram R. P. D. de la Tremoille*, quanto potiori jure prohibitus censendus erit ob adeo pingui legata annua relicto quidem Patris nomine, sed ad eum sublevandum relicta filiis, nam sive ratio adimendi usufructum Patri ob legata ejus contemplatione, & ad ejus commodum facta oriatur ex eo, quod congruo emolumento suppleta dicatur provisio legis illi deferentis usufructum, sive desumatur ex eo, quod Testator id, quod expressè aliis non dedit, heredi servare voluisse censetur, certè utraque ratio optimè congruit casui nostro, in quo perabsurdum videretur, quod Legatarii liberè relicta consequerentur, quodque Pater reliquum perciperet, heres verò universè hereditatis Dominus omni carens emolumento precaria dumtaxat alimenta consequeretur, ad nihil enim aliud Pater teneretur prestare filio ex ejusdem bonis adventitiis *Arias de Meso varior. resol. lib. 3. cap. 37.*

- 43 gravatum, qui ceteroquin tamquam mutus, & surdus, erat incapax administrandi res filiorum, ex quo recte inferri posse videtur, quod Pater exclusus dicendus sit à reliquis hereditatis sue usufructu, nam si hic ademptus diceretur tenuissimo Legato exigue Tabulæ pictæ relicto Patri, ut latè probat *Rot. in dicta Romana legitima 16. Junii 1698. §. Plurima autem cum segg. coram R. P. D. de la Tremoille*, quanto potiori jure prohibitus censendus erit ob adeo pingui legata annua relicto quidem Patris nomine, sed ad eum sublevandum relicta filiis, nam sive ratio adimendi usufructum Patri ob legata ejus contemplatione, & ad ejus commodum facta oriatur ex eo, quod congruo emolumento suppleta dicatur provisio legis illi deferentis usufructum, sive desumatur ex eo, quod Testator id, quod expressè aliis non dedit, heredi servare voluisse censetur, certè utraque ratio optimè congruit casui nostro, in quo perabsurdum videretur, quod Legatarii liberè relicta consequerentur, quodque Pater reliquum perciperet, heres verò universè hereditatis Dominus omni carens emolumento precaria dumtaxat alimenta consequeretur, ad nihil enim aliud Pater teneretur prestare filio ex ejusdem bonis adventitiis *Arias de Meso varior. resol. lib. 3. cap. 37.*

- 46 Denique multum me movet decretum clarissimi Card. Taurinensis doctissimi, ac sapientissimi Judicis, qui dum esset Locumtenens A.C., mandavit, Patri subministrari scuta menstrua centum, quam annuam prestationem certè Patri non decrevisset, si ad eum pertinere agnovisset bonorum omnium usufructum, ex quo Decreto confurgere videtur favore heredis observantia Judicialis declarans mentem Testatoris, ejusque dispositionem.

- 47 Frustrà verò objiceretur, tacitam hanc ademptionem usufructus elicitam ex mente Testatoris non esse porrigendam ad fructuum commoditatem, quā Patrem frui posse, non obstante hujusmodi prohibitione usufructus, placuit nonnullis Doctoribus, quia contrarium probant auctoritates omnes hactenus allegatæ, & hanc subtilem distinctionem *Rota in d. Romana Legitima §. penult. & seq. declarat procedere*, fortè posse in prohibitione usufructus proveniente à lege, quæ minus efficax est illā, quæ indicitur ab homine.

- 49 Hinc superfluum videtur respondere contrariis argumentis fundatis in eo, quod nihil Patri relictum fuerit, & quod ex prohibitione administrationis ademptus dici nequeat usufructus, quia ex eo, quod desit una ex conjecturis ad hunc effectum à Doctoribus expendi solita, quodque altera dubia sit, non id circò in hac materia conjecturali præclusus erit locus tot aliis conjecturis supra recensitis, ex quibus perspicue mentem Testatoris attingi possumus.

Cortonen.

Donatio non probatur per Testes, qui tum in persona, tum in dicto notabiles patiantur exceptiones, minuscule per conjecturas, etiam simul junctas, quarum singulæ leves, & imperfectæ sint. Donatio ex quibuscumque conjecturis exclusâ dici possit? Testium numerus quandonam satis suppleat eas, quibus laborant, exceptiones? Bonorum æstimatione juxta Regionis consuetudinem faciendâ est.

VOTUM XXXII.

- 1 Donatio regulariter non præsumitur, & n. 56.
- 2 Etiam inter conjunctas personas.
- 3 Et præsertim inter Virum, & Uxorem num. 3.
- 4 Donatio inter Virum, & Uxorem, constante Matrimonio, nulla, atque irrita est.
- 5 Nec juramento confirmari valet.
- 6 Immo nec morte Donantis, si nec statutaris solemnitatibus, nec insinuatione munita sit.
- 7 Donatio inter Virum, & Uxorem, constante Matrimonio, ut quæ à Jure prohibita est, ea minus potest præsumi.
- 8 Quod expressè fieri non potest, nec tacitè aliam intelligitur.
- 9 Donatio ab eam allegante probanda est, & num. 17.
- 10 Et eo quidem probationum genere, quod per necesse inferat perfectam, atque determinatam omnino donandi voluntatem, & num. 58. & 60.
- 11 Donatio inter Virum, & Uxorem de jure præsumitur.
- 12 Præsertim ex facta rei donatæ traditione.
- 13 Donatio inter Virum, & Uxorem morte Donantis censetur confirmata, & num. 49.
- 14 In donatione, quæ in scriptis non redigitur, quæque in sola consistat traditione, insinuatio non requiritur.
- 15 Hancque sententiam Sacra Rota amplecti est.
- 16 Donationis contraria præsumptio Testibus, & conjecturis potest elidi.
- 17 Donatio probari optimè potest per Testes, & conjecturas, & num. 18. 32. & 58.
- 18 Procedit etiam contra Tertium.
- 19 Donatio ad sui validitatem, & probationem Scripturam non requirit.
- 20 Donatio probatur etiam per Testes aliquam exceptionem tam in dicto, quam in persona patientes.
- 21 Præsertim, si verisimilia deponant.
- 22 Hac namque casu eorum fides ipsorum numero suppletur.
- 23 Pata, si plus, quàm duo illi sint num. 23.
- 24 Donatio ut probetur, duo sufficiunt Testes.
- 25 Dotis restitutio potius, quàm affectuatio ex quibus censenda sit Prædii assignatio à Viri Uxori facta?
- 26 Restitutio potius, quàm affectuatio dicenda est, si de illa, non de secunda Testes deponant num. 27.

Item,

- Item, si Vir ad inopiam non argebat num. 38.*
Nec alia suberat affectuanda dotis cassatio num. 39.
Ac etiam, si ex mera Partium voluntate soluta est, & cum plena domini translatione n. 31.
 25 *Dotis affectuatio supràe naturæ non est domini translatio.*
 26 *Nec donatorem valet importare.*
 30 *Dotis affectuatio Judicis autoritate explenda est.*
 33 *Donatum à Viro cessatur id, in quo Bonorum tradita pro restitutione dotis, dotale excedat creditum.*
 34 *Præsertim, si ea fuerunt nomine Uxoris in æstimo translata, atque descripta.*
 35 *Et maxime, si abinde citrà tam fructus eorumdem Bonorum fuerint exacti, quam onera soluta Uxoris nomine.*
Intellige, ut num. 80., & 81.
 36 *Donatio erga Uxorem de quantitate dotem excedente verificabiliter arguitur, si de Viro agatur prole, & Conspanguineis carente.*
Cessat verò ejusmodi verificabilitas, si aliam conspiciam illi fecit donatorem num. 87.
Et si hujus tantum donationis in testamento meminit num. 73., & 88.
 37 *Conjectura simul juncta cum Testium depositionibus, donationem Viri erga Uxorem satis probant.*
 38 *Conjectura, ac Testium depositiones ad probandam donationem Viri erga Uxorem, simul iungenda sunt.*
 39 *Dotis restitutio, constante Matrimonio, non sustinetur.*
Maximè, si suspecta, quia res tradita dotale creditum exuperet, ibid.
 41 *Dotis restitutio, constante Matrimonio, si res tradita dotale excedat creditum, in fraudem Legis reputatur soluta.*
 42 *Irritaque redditur, tamquam implicitam donationem continens.*
Secus est, si valida ea donatio sit, ut quia Donantis morte confirmata num. 49. & 50.
 43 *Dotis restitutio, constante Matrimonio, tunc invalida cessatur, cum nullà nititur bonæ fidei causa.*
 44 *At secus, eà concurrente.*
 45 *Ut si fiat ad jurgia inter Virum, & Uxorem cohibenda.*
 46 *Maximè id procedit, si de consensu utriusque Conjugis expleatur, & num. 48.*
 47 *Dotis restitutionis prohibitio, constante Matrimonio, ad favorem Conjugum iudicata est.*
Ne scilicet alter invitatus ab altero cogi possit ad illam restituendum, seu recipiendum ibid.
 48 *Eidemque favori possunt illi renunciare.*
 51 *Donatio Viri erga Uxorem, æquæ ac æquæ restitutionis dotis altem continens, valida habenda est.*
 52 *Donatio in dubio non presumitur.*
 53 *Repetitioni potius, quam Intro adventitio in dubio fovendum est.*
 54 *Donatio inter Conjuges, ex qua Donatus pater non quest fieri, sustinetur.*

- 55 *Donatio inter Virum, & Uxorem si non probetur soluta, nec morte dici potest confirmata.*
 59 *Donatio ut per Testes valeat probari, debent hi majores esse enim exceptione, & num. 67.*
Vel saltem eorum numero exceptio, si quam possint, supplenda est ibid.
 61 *Donare est perdere.*
 62 *Testis ex ejus affectione erga inducentem fidem non meretur.*
 63 *Testis ob interesse, aut commodum, quod ex ejus depositione sperare valet, non attenditur.*
 64 *Licet deponat de re gestis inter domesticos parietes.*
 65 *Testes familiares, & servitio addicti à testimonio ferendo pro ejus Domino repelluntur.*
 66 *Vel saltem, etsi penitus non repellentur, integra fidei, & idoneitatis non possent reputari.*
 67 *Donatio, ut per Testes valeat probari, debent isti idonei, atque integra omnino esse fidei.*
 68 *Testium exceptiones patientium depositio, quando eorum numero suppleta dici nequeant.*
 69 *Donationis titulus non presumitur, quoties alter dari, & allegari potest.*
 70 *Procedit, etsi agatur de re tenais valoris.*
 71 *Certius, quam agitur de quantitate non modica.*
 72 *Et de tradente non multum dicite.*
 73 *Donatio rei cassationem excluditur, si nulla de ea, atque verò de alia donatione soluta est mentio in testamento, & num. 87., & 88.*
 74 *Discretiva dispositio diversum arguit Disponentis voluntatem, & num. 88.*
 75 *Donatum sibi rem non fuisse admittit, qui de illius retentione convenit cum patre resubabili.*
 76 *Alium humanorum finis ex primordiali eorum titulo spectatur.*
 77 *Assignatio Prædii à Viro Uxori soluta, quomodo, inspecta primordiali, atque impulsiva illius causa, dici non debet donationem præferre?*
 79 *Donatio ut excludatur, qualibet occasu, & conjectura sufficit.*
Omnisque possibilis interpretatio capienda est num. 96.
 80 *Donatio Viri erga Uxorem non valet argui ex soluta ejus nomine in æstimo Bonorum descriptione.*
 81 *Si non constet de animo donandi.*
 82 *Dilatare descriptio ex alia causa appareat demandata.*
 83 *Fructuum æstatis, ac onerum solutio ad præcedentem causam, de qua constitit, debent referri.*
 84 *Non ad aliam penitus diversam, & num. 85.*
 89 *Donatio non probatur per conjecturas, etiam simul junctas, quarum unaquaque levis, & imperfecta sit.*
 90 *Testes de se imbabiles etsi donationem comprobarent, si tamen eorum imbabilitas nec numero supplicatur, nec adminiculis, non essent attendendi.*

- 91 *Testes, quorum depositio concludens, & unica non sit, probationem non constituunt.*
- 92 *Donatio ex verbis Testium, qua illum concludant, nequit probata dici.*
- 93 *Donationem potius excludant, quam inferant dicta Testium alium titulum importantis.*
- 94 *Donatio quoad excessum valoris Prædii pro dote restitutionis à Viro assignati non presumitur, si sciebat, illud casu pergravatum.*
- 95 *Eaque valoris imperantia censetur in casum dicti census fuisse detrahendo.*
- 96 *Vel inconsultis, & per errorem fuisse tradita.*
- 97 *Error potius in facto proprio, quam donatio presumitur.*
- 98 *Testis unus, & singularis non probat.*
- 99 *Præsertim, ubi de inducenda donatione agitur.*
- 100 *Verbo erga Uxorem à Viro prolata = E quello che v'è di più, ve lo dono = indicam, donationem entem ab illo factam non fuisse.*
- 101 *Aliter dinisset = E quello, che v'è di più, ve l'ho donato = ibid.*
- 102 *Donatio, licet verba illam importet, non inducitur, si à Viro erga Uxorem importunum fiat prolata.*
- 103 *Donatio si excludatur, quod plus acceptum est, debet restitui.*
- 104 *Bonarum æstimatio juxta consuetudinem Regionis facienda est.*
- 105 *Et quidem habito ratione tam fructuum, tam terrarum, Bonorum, & animalium in illis existentium.*
- 106 *Bonarum valorem augent fructus, Terra, Domus, & animalia in illis existentia.*
- 107 *Procedit, etiam si domus, & animalia essent ad merum oblectamentum comparata.*
- 108 *Cum illud etiam pretio sit æstimabile.*
- 109 *In Bonorum æstimacione potest quoad eo, qua merum oblectamentum respiciunt, tertio damnetur detrabi veri valoris pars.*
- 110 *Datio in solum Uxori facta à Viro in casum restitutionis dotis, nequit in parte dotem excedente revocari.*
- 111 *Nec repeti pars illa potest.*
- 112 *Nisi evenerit, aut enormissima læsio intercesserit.*
- 113 *Datio in solum Uxori facta à Viro in casum restitutionis dotis, non est cum donatione incompatibilis.*
- 114 *Donationis autem titulus ubi in ea expressus sit, ad majorem ceteris specificationem adjectis repetatur.*
- 115 *Adus ut sustineatur, spectandum est, quod Portes facere voluerunt, non quod ab illis ad majorem cautelam factam, dictumque fuerit.*

BON. mem. Afrubal permotus affiduis querelis nobilis mulieris D. Margaritæ Uxoris suæ conquerentis, quod nulla ipsi pecuniarum summa in diurnos, ac necessarios usus eroganda suppeteret, tamen dotem scutorum 3000. attulisset, deliberavit illi tradere Prædium nuncupatum della Fossa del Lupo, prout reipsa æstimum dicti Prædii mutari, &

De Contract.

ejus nomine describi curavit anno 1714. ut ex fide Vicecancellarii Communitatis Cortone, sic enim redditus paratos sumptibus faciendis habitura erat; imo verò ex dictæ translationis exemplo comperto, in ea plura deficere, illa, superaddere fecit, ut ex alia fide ejusdem Vicecancellarii; quæ omnia sic descripta nomine D. Margaritæ licet in æstimo dicantur valoris scutorum 933. l. 15., attamen verum illorum pretium est scutorum 4666. l. 15. eò quod in dicta Civitate Cortonæ pretium æstimi non excedit quintam partem justæ valoris, ex quo patet, D. Margaritam in assignatione dd. Terrarum recepisse scuta 1666. l. 15. ultra suam dotem scutorum 3000.

Quamobrem anno 1715. vitâ functo Afrubale viro, Patres Oratorii S. Philippi Neri Civitatis Cortonæ heredes ab eo instituti animadvertentes excellum dictæ assignationis, camque factam putantes pro simplici assignatione dotis d. D. Margaritæ, per interpositam D. Advocati Orfelli personam illam interpellarunt, ut, factâ æstimatione dictorum Bonorum ei assignatorum, id, quod præter dotem scutorum 3000. superesse comperiretur, ipsis restitueret, sed oppositâ à D. Margarita donatione quantitatis superexcedentis creditum dotis ejus favore factâ à Marito, ad evitandas lites concordatum fuit, ipsam continuare debere in possessione dictorum Bonorum quousque ad secunda Vota transiret, cum itaque die 15. Februarii anni 1716. secundò nuperit Equiti Francisco, Patres Oratorii iterum insisterent pro æstimatione dictorum Bonorum, rursusque ab illa oppositâ fuit tum donatio, tum etiam quod æstimatione dictorum Bonorum fieri deberet ad mensuram fructuum, qui ex illis percipi possunt, non autem juxta valorem Terrarum, Domorum, & animalium in eis existentium, hac ratione credens ita diminui posse valorem controuersi Prædii, ut suo dotali credito exæquaretur.

Rogatus igitur ego hac in re meam sententiam pro veritate dicere, quod attinet ad donationem, video quidem illi generaliter resistere omnes Juris nostri regulas, quippe ea regulariter non præsumitur leg. cum de indebito ff. de probat., leg. compans ff. de oper. libert., Crovet. cons. 143. num. 26., Sard. cons. 80. num. 35., Andreol. contr. 4. num. 15., Ciraceb. discept. 50. num. 70., Mascard. de probat. conclus. 554. num. 1., Mant. de tacit. lib. 13 tit. 9. num. 1., Rot. coram Cavalier. decis. 603. num. 6., in rec. decis. 309. n. 24. part. 9., in Romana locorum montium 24. Novembris 1704. 5. Non attenta coram R.P.D. Lancetta, & in Romana pretii officii 8. Januarii 1711. 5. Minime resistente coram Eius D. Card. Priole, etiam quum agitur inter conjunctas personas, Mans. 3. consuls. 2. num. 9., Rot. in Romana Pecuniaria 4. Julii 1696. 5. Quoniam coram Rmo Molini, Præsertim verò, quando, prout in casu nostro, agitur de donatione inter Virum, & Uxorem, constante Matrimonio, celebrata, quæ omnium tunc Cæsareo, tum Pontificio jure improbatur, ut sunt Textus aperti in leg. 1. & leg. hac ratio 3. Scien-

E c

Scien-

Sciendum leg. 5. §. ultim. & leg. seq. & leg. 55. ff. de donat. inter Vir. & Uxor., leg. 1. & tur. tit. Cod. eodem, leg. §. liberi ff. de pact. dotat. & in cap. final. de donat. inter Vir. & Uxor. ita quidem ut actus iste ipso jure nullus, & irritus à Legislatoribus declaratus, nec Juris jurandi religione confirmari queat, Merlin. Pignatell. contr. 92. num. 2. lib. 2., Gratian. discept. 693. n. 7., bon. mem. Advoc. Constantin. ad statut. Urb. auct. 43. num. 12., Rot. decif. 32. num. 33., dec. 373. num. 4., & decif. 925. num. 6. coram Burat., decif. 633. num. 5. coram Cerro, decif. 136. num. 9. post Torr. de pact. futur. success., decif. 125. n. 13. & seq. part. 1. divers., in rec. decif. 55. num. 4. part. 6., & in Caltanissetta Pizzia 2. Januarii 1706, 5. Nec obstat ceram R. M. limes. Verum nec etiam morte ipsius Donantis validitatis robur assumat, quando, prout in casu nostro, in eo celebrando adhibite non fuerint statutarie solemnitates, & iniunctus non reperitur, quippe hoc casu tam ratione rei, quam ratione persone irritus sit, & mors Viri Donantis subnovere quidem potest impedimentum proveniens ex qualitate persone, at non etiam tollere nullitatem inducendam ex defectu solemnitatum, ad Text. in leg. donationis la 1. Cod. de donat. inter Vir. & Uxor., & est doctrina Sabiet. in leg. donationis, quas Parentes num. 3. versum nota Cod. de donat. inter Vir. & Uxor., Paris. conf. 62. nu. 20. lib. 1., Mantie, de tacit. lib. 11. tit. 20. n. 25., Androl. contr. 431. num. 21. & seq., de Angel. de confess. lib. 1. quaest. 8. l. limitat. 6. num. 75., Card. de Luc. de donat. disc. 30. num. 2. disc. 67. num. 4., de emphit. disc. 1. num. 13., disc. 47. n. 7., de dot. disc. 159. num. 33., R. n. Ansaldo, in addit. ad decif. 42. num. 24. & seq., Calderon. resol. 53. num. 2. §. Et licet, Rot. in rec. decif. 703. num. 8. part. 1., decif. 259. num. 2. & seq. part. 6., decif. 569. num. 34., & 40. part. 19., coram Burat. decif. 108. num. 14., & coram Cerro dec. 644. num. 3. & seq.

Proindeque præsumptio exclusiva donationis, utpote coadiuvata expressâ Juris resistentiâ, sortius in nostro casu urgere videtur ad Text. in leg. utrum, leg. etiam, & leg. quod autem, §. Si Maritus ubi gloss., & Doctores ff. de donat. inter Vir. & Uxor., Bartol. in leg. qua dotis ff. solut. Matrim., Aldobrandin. cons. 99. num. 3. lib. 1., Corn. conf. 145. num. 3. lib. 2., Dec. conf. 571. num. 5. lib. 2., Mascard. de probat. conclus. 554. num. 23. & 30. vol. 1., Mantie, de tacit. lib. 13. tit. 9. num. 38. lib. 1. Illud verò notandum est, quod si donatio sit prohibita, veluti inter Virum, & Uxorem, multò minus præsuntur etiam si ratione conjunctionis alias præsumeretur, quia lex resistit =, quod enim expresse fieri non potest, nec tacite actum intelligitur leg. qui ad certum ff. locat., Crovet. conf. 819. lib. 5., Mantie, loc. mox citat., quomobrem contraria hæc præsumptio efficit, ut donatio ab eam allegante probanda sit, ut per Text. in §. Perficiuntur instit. de donat., notat Abb. in cap. qui non est visum in 2. notab. de præsumpt., Dec. conf. 177., Mascard. de probat. conclus. 554. num. 9. & 10.

vol. 1., & quidem eo clarissimo, univoco, & concludenti probationum genere, quod in actu non solum insidiis expositio, sed qui pluribus respectibus fieri, & ad plures fines, & effectus referri potest, ambiguitatem omnem tollat, & perneceffe inferat perfectam, ac omnino determinatam voluntatem donandi ad actum perducam Tornell. conf. 26. num. 5., Mascard. ubi supra, Androl. contr. 4. num. 16., ubi, quod donatio facta non dicitur, nisi verba necessariò illam inducant, aut ex actu necessariò inferatur, optimè Card. de Luc. de donat. disc. 16. sub n. 2.

At contra, res non adeò rigide, tamquam inter infestos, pertrahenda, sed iudicanda videtur tamquam inter conjunctos maximo affectu, & faciles ad donandum, adeo quidem ut, quem alter Conjugum ob donationem non timeat verò rursus inter inopiam se incursum, lex à donationis præsumptione minimè abhorreat, ex Textu formalis in leg. si id quod 28. §. Et sanè ff. de donat. inter Vir. & Uxor. ibi = Et sanè non amari, nec tamquam inter infestos juxta prohibita donationis tractandum est, sed ut inter conjunctos maximo affectu, & solum inopiam timeat = Barbos. in leg. qua dotis 34. num. 78. & duob. seqq. ff. solut. Matrim., Cyriac. contrav. 120. num. 31. & 48. tom. 1., Mantie, de tacit. lib. 21. tit. 1. sub num. 7. vers. verum pluri; certius verò in casu nostro, in quo donatio rei donatæ traditione perfecta, morte Viri donantis confirmata proculdubio fuit leg. si stipulatum 34. ff. de donat. inter Vir. & Uxor. leg. donationis 25. Cod. eodem, Bald. in leg. Papinianus 24. in princ. ff. de donat. inter Vir. & Uxor., Bosf. de dot. cap. 10. num. 12., Androl. consult. forens. cap. 39. num. 1. & 2., Torr. de pact. futur. success. lib. 3. cap. 13. num. 56. & seqq., Rot. post ipsum decif. 182. num. 3., in rec. decif. 403. num. 14. part. 9., decif. 188. num. 3. part. 14., & ad ornat. Card. de Luc. de dot. disc. 11. num. 4., & decif. 12. num. 5., ideoque cessat præsumptio pro illa excludenda desumpta ex qualitate personarum, Viri nempe, ac Uxoris, inter quas facta fuit.

Parùm curato defectu solemnitatum, & insinuationis, qui pro tali præsumptione coadiuvanda considerabatur, quia quoad solemnitates nulla mihi communicata fuit statutoria lex certam formam in ea servandam prescribens; insinuatione verò minimè opus erat, cum immo nec actus insinuari poterat, cum ageretur de donatione in scriptis non redacta, & in sola traditione consistente, ut his terminis dixit Rota decif. 145. n. 8. & seq., coram Manzaned., & decif. 692. num. 81. & seq., coram Merlin. ibi = Donatio autem, quæ in scriptis non est redacta, & in sola ipsa traditione consistit, insinuari non potest, nec debet =, & paulo inferius addit, rationem habendam non esse Doctorem, qui contrarium 14 dixerat, dum Rota hæc sequuta est sententiam.

Immo verò quævis contraria præsumptio in casu nostro elidit videbatur, utpote subiecta Testibus, & conjecturis pro donatione inducenda concurrentibus, Mandell. Alb. conf. 12. num. 7. conf.

- conf. 379. num. 5. , conf. 461. num. 10. & plurib. segg. & conf. 782. num. 14. , Menoch. de arbitrat. cas. 88. num. 8. & segg. , Casill. contr. fur. cap. 23. num. 21. & 22. , & segg. part. 2. , Vass. contr. illustr. cap. 83. num. 6. , Rot. decif. 692. num. 64. coram Merlino , hoc enim probationum genere illam probari posse certum , & indubitatum est , ut de conjecturis dixit Handed. conf. 39. num. 19. lib. 2. , Menoch. de arbit. d. cas. 88. num. 8. , Med. decif. 86. num. 17. , Rot. coram Merlino. decif. 692. num. 19. & 65. , coram Celf. decif. 389. n. 4. coram Cerro decif. 419. num. 1. , in rec. dec. 384. num. 15. part. 9. , ubi id firmatur procedere etiam contra Tertium , & decif. 21. num. 8. inter im- press. ad arnat. Card. de Luc. tom. 3. lib. 8. , & admittit Rota in Romana locorum montium 4. Maii 1716. §. Ex pluribus autem coram R. P. D. Lau- cetia , & de Testibus tradiderunt Card. de Luc. de donat. disc. 16. num. 2. , Rot. coram Merlino d. decif. 692. sub num. 44. & segg. , decif. 82. num. 2. , 3. & 9. part. 5. rec. , ubi , quod donatio probari potest per duos Testes , cum scriptura ad ejus
- 19 validitatem , & probationem minime requiritur Quasid. differt. 19. num. 29. , Card. de Luc. de donat. d. disc. 16. sub num. 1. , Rot. decif. 82. num. 1. part. 5. rec. tom. 1.

- Et licet Testes adducti aliquā exceptione nota- ri possent dicantur tam in dicto , quam in perso- na , nihilominus admittendi videntur ad proban- dam donationem , utpote ab animo dependent
- 20 Surd. conf. 534. sub num. 10. , & de alimen- tit. 6. quæst. 11. num. 52. , Rot. coram Merlino d. decif. 692. num. 53. , quippe eorum dicta rigide examinanda non sunt , præsertim vero , quando ex tota serie facti , & ex circumstantiis
- 21 in nostra hypothesi minime deficientibus constat , ipsos multum verisimilia deposuisse , hoc namque casu , si quod defectu laborassent , eorum fides suppleretur ipsorum numero , & aliis ad- miniculis , præcipue verò rei verisimilitudine , coadjuvantur , ut prosequitur Rot. in d. dec. 692. num. 53. & 58. coram Merlino , prout reverà in
- 22 nostro casu hæc omnia concurrunt , adfunt nam- que quatuor Testes , quando ad probandam dona- tionem sufficienti duo , Rota decif. 82. num. 2. 3. & 9. part. 5. rec. , nec alia desiderantur admi- nicula , & conjecturæ .

- Præmissio namque , quod actus ille assigna- tionis Prædii factæ ab Adrubbale Viro Margari- tæ Uxori , referri nequit ad simplicem alicutionem dotis , quæ tamquam suapte naturâ mi- nimè translativa domini , ex latè congestis apud
- 23 Amas. refol. forens. 83. num. 18. , de Marin. refol. 20. num. 3. & 4. lib. 1. , Cord. de Luc. de dot. disc. 88. sub num. 4. , Rot. decif. 3. num. 10. coram Burat. , decif. 38. num. final. post Merlino. de pi- gnor. , & decif. 708. num. 1. , & seg. coram Du- noz. jun. , donationem consequenter excludit Androl. contr. forens. 4. num. 10. & segg. , sed
- 24 referri potius debet ad speciem præventivæ res- titutionis dotis , nedum quia Testes de ea , & non de alicuratione loquuntur ; verum etiam , quia Vir ad inopiam non vergebat , nec substan- tia sua abutebatur , nullaque alia suberat cau-

De Contract.

sa , ob quam locus factus dici posset istiusmodi 29 dotis alicurationi , quæ tamen Judicis aucto- 30 ritate , ac ministerio explenda fuisset : sed cele- brata reperitur ex mera partium voluntate , & quidem cum plena domini translatione , ut de- 31 ponit alter ex Testibus , quod sanè simplicis alic- curationi minime convenit , sed potius veram dotis restitutionem importat , ad tradita per Amas. d. refol. 83. num. 12. , de Marin. refol. 20. num. final. , Card. de Luc. de donat. disc. 88. n. 5. , Giurr. decif. 24. num. 18. & segg.

Hoc , inquam , præmissio , illico sese offerre vi- debatur urgens conjectura donationis proman- 32 nans ex eo , quod , dum Adrubbal pro restitu- tione dotis scutorum 3000. Uxori tradidit Præ- 33 dium majoris , scutorum nempe 4666. , illud plus donandi animo tradidisse censetur , ex mente Papiniani in leg. donari 29. ff. de donat. repetit. in leg. donari 83. ff. de regul. fur. ibi = do- nari videtur , quod , nullo cogente jure , concedatur Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 34. n. 20. , Surd. de alimen. tit. 6. quæst. 1. num. 23. , Alagon. decif. Lucen. 86. num. 21. , Rot. coram Merlino. decif. 692. num. 69. , & in Norman. fideicom- missi de Capitonibus 6. Aprilis 1681. §. Verum , contrarium in fin. coram Heroant. inspectâ præ- 34 fertim translatione , & descriptione , ita man- dante Viro , in æd'mo facta nomine ipsius Uxo- ris , ex quo donationem præsumi , inquit Bartol. in leg. rura Cod. de omni agr. desert. lib. 11. , Pe- regr. de fideicom. art. 44. num. 10. , Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 10. num. 17. , & conferunt firma- ta per Rot. in Romana locorum montium 4. Maii 1716. §. Ex pluribus autem coram R. P. D. Lancetta ; quæ conjectura fortius urget , quia coadjuvatur exactione fructuum unâ cum solu- 35 tione onerum ad inde citrà semper ejus nomine facta , quod pariter ad effectum inducendi dona- tionem considerat Peregr. de fideic. citat. art. 44. sub num. 10. in fin. , ubi , quod , ultra descri- ptionem ad æstimum , requiritur etiam , quod ille functiones publicas solverit , & de exactione fructuum tradit Rot. in d. Romana locorum mon- tium 4. Maii 1716. §. Quod addendo , coram R. P. D. Lancetta . His denique addendo , imò magis ad verisimilitudinem accedere , juxtaque rationi consentaneum esse , quàm quod bo. me. Adruba- 36 bal Vir alioquin locuples , & prole , arcitæ sanguinis necessitudine conjunctis personis ca- rens , dictam quantitatem inspectis ejus Patri- monii viribus justum modum non excedentem Uxori suæ donasse voverit , ut ad rem arguunt Thebaur. quæst. forens. 47. num. 3. & 17. lib. 1. , Hodiern. contr. 38. num. 29. , Alciat. de præ- sumpt. reg. prima præsumpt. 32. num. 1. , Rot. coram Merlino. decif. 302. num. 5. & 6. , coram Emer- 37 rin jun. decif. 447. num. 11. , in rec. decif. 109. num. 38. & segg. part. 17. , decif. 53. ante fin. part. 18. , & in Romano locorum Montium 4. Maii 1716. §. Neque verò , & seg. , coram R. P. D. Lancetta . Quæ sanè omnia si simul jungantur , ac unitim cum depositionibus quoque Testium accipian- 38 tur , prout faciendum esse in specie admonet , 38 Surd. conf. 534. num. 36. lib. 4. , Mantic. de tacit. lib. 13.

E c 2

lib. 13.

lib. 13, tit. 16, num. 3, & 5, *Rota coram Merlino*, decif. 692, num. 63, fufficienter probare dicuntur, ad firmata, per *Rot. in d. decif. 692*, num. 50, & alios *feqq. coram Merlino*.

Nilque officere videbatur, quod dotis reftitutio, conftante matrimonio, non fuffineatur per *Text. in leg. unic. cod. fi Dos conftant. matrim.*, *Sard. de aliment. tit. 3. privi. 34*, num. 1, *Giurb. ad confuet. Meffim. cap. 13. gloff. 3*, num. 7, *Menoch. lib. 1. prefumpt. 190*, num. 52, *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 30*, num. 11, *Amat. refol. 83*, num. 17, *Giurb. decif. 24*, num. 3, *Rot. dec. 187*, num. 9, *part. 19. rec.*, præfertim quando hujusmodi præventivus reftitutio actus fufpectus redditur, quia videlicet tradita re fuperante credito dotali, *Cephal. conf. 344*, num. 24, lib. 3, *Milanen. decif. 7*, num. 73, & 73, lib. 1, *Giurb. decif. 24*, num. 5, id factum videatur in fraudem legis prohibentis donationem inter Conjuges, proindeque iftiusmodi præventiva reftitutio, tamquam continens implicitam donationem, irrita reddatur, ut optime advertit *Cord. de Luc. de Dot. dift. 49. fub num. 7*, ac per confequens, ea deficiente, parvi faciendæ fint Teftium depositions, ceteræque conjecturæ pro donatione inducenda fuperius ponderatæ.

Respondetur eum, dotis reftitutionem tunc denum, conftante matrimonio, fieri non poffe, quando nulla caufa interceffit, in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium allegatæ, At quoties aliqua honefta caufa fubeft, quia videlicet per eam, ut evenit in cafu noftro, tolluntur jurgia inter Virum, & Uxorem, validam de efd. dotis reftitutio, etiam conftante matrimonio, facta, ex *cenfura Text. in leg. quævis 21*, & *feqq. folut. matrim.*, & docuit *Bald. ibidem*, *Natta conf. 496*, num. 10, *Menoch. conf. 229*, num. 2, *Pro. decif. 133*, num. 8, *Giurb. decif. 24*, num. 13, præcipue quando expleta reperitur de confenfu utriusque Conjugis, quorum favore cum principaliter inducta fit prohibitio reftitutionis dotis, conftante matrimonio, nè fcilicet alter invitatus ab altero cogi poffit ad illam reftituendam, & refpectu recipiendam, rectè idem poffunt favori fuo renunciare, & validum reddere actum nulli alioquin Juris prohibitione improbatum *Barbof. in leg. f. conftante §. 1. n. 14. ff. folut. matrim.*, *Menoch. conf. 378*, n. 38, *Cord. de Luc. de dot. dift. 48*, num. 7, *Giurb. decif. 24*, n. 12. Enim verò fruftrà obtendi videbatur nullitas d. reftitutionis defumptæ ex eo, quod facta dicatur in fraudem legis prohibentis donationem inter Virum, & Uxorem, quippe illa, ut alibi dictum eft, fauta fuit morte Viri donantis confirmante, & validitatis robur tribuente donationi, quamobrem, fi fubfiftit donatio, propter quam dotis reftitutio irrita dici potuiffet, valere quoque debet ipfa dotis reftitutio, quâ propterea firmâ manente, omnes quoque actus fuprà in donationis comprobationem adducti fubfiftere dicendi funt.

Quamquam verò hæc pro inducenda donatione plurimum argere videantur, haud tantum tantum valere crederem, ut recedendum fit à

priori fententia, quæ tamquam Juri magis confona, femper in dubio iequenda eft, ut rectè admonet *Cord. Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 10. n. 6*, ubi, quod in dubio non eft recedendum ab ea interpretatione, quæ fecundum Juris regulas fieri debet, ut donatio excludatur, Lex quippe omnibus modis præfumptioni donationis reftitit, & captiofam liberalitatem interpretatio Prudentum fregit *leg. Cito Aquilina ff. de tranfult.*, & ideo in ambiguis magis favendum eſſe repetitioni, quàm adventitio lucro per *Text. in leg. non debet §. In re dubia ff. de regul. Jur. inquit idem Cord. Mantic. de tacit. d. lib. 13. tit. 9*, num. 2, omiffio namque, an, præfixivè à cafu, quo per donationem alter ex Conjugibus donans pauper fieri timeat, lex à donatione inter Virum, & Uxorem minimè abhorreat, id enim folùm tollere poffet eam majorem, ac fpecialem Juris reſtitutionem, quam præ aliis donationibus habet illa, quæ inter Virum, & Uxorem, conſtante matrimonio, celebratur, at non etiam vincere poffet contrariam generalem præfumptionem, quâ omnes donationes perfringuntur, prout etiam omiffio, an donatio in cafu noſtro morte confirmari potuerit, cum non conſtet, eam factam fuiſſe, ex *Cord. Mantic. de tacit. lib. 21. tit. 6. num. 9*, certiffima eſt illa Juris noſtri regula in fuperioribus locis firmata, quâ traditur, donationem non præfumi, ſed ab allegante plenè, & concludenter probandam eſſe, & licet non inficer, hujusmodi probationem ex conjecturis etiam, & Teſtibus haberi poſſet, tales tamen eſſe debent in ſubjecta materia, ut in ſuo genere, legitimam, ac perfectam probationem conſtituant, optime *Cord. de Luc. de Donat. dift. 16. fub n. 2* ibi: Licet enim non dubitetur, ut donatio per Teſtes quoque probari poſſit, atamen ratio hæc ſubjecta materia, ac ob facilitatem fraudis, quæ committi poſſet, ſurtius verò ob verba urbana, & cavaliaria, quæ ad captivandum animum frequentius abſque determinata voluntate donandi perferri ſolent circa liberalitatem cum aliquo exercendam, receptum eſt, hujusmodi donationem exigere probationes omnino concludentes, ac perfectas, earumque perfectio dupliciter conſideratur: primò nempe in qualitate Teſtium, ut per omni exceptione majores, vel ſaltem, quod numerus, vel adminicula ſuppleant illas exceptiones, ex quibus fortè tales iudicandi non eſſent, & ſecundò, ut probatio ſit antequam perneceſſe concludat perfectam, ac omnino determinatam voluntatem donandi irrevocabiliter inter vivos, quoniam cum donare ſit perdere, hinc proinde non de facili iſte actus præſumendus eſt, & conſonant *Alexand. conf. 237*, lib. 7, *Rot. decif. 603*, num. 7, *coram Cavalier. in rec. decif. 420*, num. 6, & *feqq. part. 5. num. 2*, firmantes, Teſtes ad probandam donationem eſſe debere multum idoneos, & omni exceptione majores, quales protectio non ſunt hæcenus à D. Margarita deducit.

Primus namque eſt Eques Franciſcus Lapeirelli ſecundus Vir ejusdem D. Margaritæ, qui licet nonnifi ferè poſt annum à die factæ atteſtationis eam duxerit in Uxorem, atamen vel

ob

- 62 ob affectionem, quam etiam tunc temporis erga eam habuisse præsumitur, vel ob interele, & commodum, quod ex dicta donatione confic-
- 63 qui aliquando sperabat, fidem nullo pacto mereatur, etiam si agatur de re gesta inter domesticos parietes *Canon. si Testes s. idonei caus. 4. quasi. 3. cap. Insuper de Testib. Farinac. de Testib. quasi. 54. num. 10. & seqq. & quasi. 60. n. 59. Rotam causam de Grassi decif. 72. n. 2. sit. de Testib.* Ex aliis verò duobus alter erat famulus, alter Colonus Prædii controversi, proindeque ambo tamquam familiares, & additi servino D. Margaritæ, à testimonio pro ea ferendo repellantur
- 64 *Gloss. in cap. in literis in verb. de familia de Testib. & in leg. 2. cod. de Testib. Rot. decif. 132. num. 7. part. 15. in Romana Testamenti 21. Janii 1694. §. Testes verò coram bon. mem. Ursino, & in Sabinen. seu Civitatis Castellanae inundationis 27. Januarii 1698. §. Sed præterea coram Eius D. Card. dela Tremoille, ubi de Testibus Colonis, vel saltem, iamentis à Testimonio pro illa ferendo penitus non repellentur, nihilominus ob affectionem, quam erga ipsam habere dicuntur, cense-ri non possent integre omnino fidei, & idoneitatis, qualis ad donationis probationem requiritur, ut advertit Card. de Luca de Donat. d. disc. 16. num. 3., Rot. decif. 420. num. 2. part. 5. tom. 2. rec.*
- Certius verò ex horum Tertium depositionibus donatio sufficienter probata dici nequit, quia exceptiones, quibus obnoxii sunt, minime supplerent ex numero, aut adminiculis, non quidem ex numero, dum, ex infra dicendis, unus dumtaxat loquitur de donatione, nullus autem illam concludit, ut ad rem prolequitur mixt citatus Card. de Luca de Donat. d. disc. 16. sub num. 3., minucis ex adminiculis, quæ potius in contrarium urgent, cum enim, ut Testes asserunt, Afrubal Prædium Uxori traderit in causam restitutionis dotis, illicò patet, titulum donationis cessare, quia de alio expresse constat, nunquam enim donatio præsumitur, quoties alter titulus dari, & allegari potest *leg. Cum de debito ff. de probat. Surd. caus. 290. n. 55. lib. 2. Palm. nep. allegat. 231. n. 14. Card. de Luca de Donat. disc. 48. num. 9. Affili. decif. 45. n. 24. Rot. coram Cavalier. decif. 603. n. 5. & 6. in rec. decif. 309. n. 24. par. 9. tom. 1. dec. 95. n. 4. part. 18. & in Romana Locorum Montium 24. Novembris 1704. §. Non attento coram R.P.D. Lancetta*
- 70 quod si procederet, etiam si ageretur de re tenuis valoris, *Cyriac. contr. 130. num. 34. & Surd. decif. 166. sub num. 1.* certius locum sibi vindicabit in causa nostro, in quo agitur de inducenda donatione quantitas non modicæ, videlicet scutorum 1666, & quod magis est, non con-
- 71 stat, Afrubalem fuisse prædium, ex quo magis inverisimile redditur, quod tantam quantitatem donare voluerit *Rot. decif. 113. num. 23. part. 1. decif. 315. num. 2. part. 11. decif. 302. n. 5. part. 16. rec. in Narvieu. Dotis, seu fideicommissi de Capitonibus 16. Janii 1687. §. Secundò contrariis coram bon. mem. Ursino & in dicta Romana Locorum Montium 24. Novembris 1704.*
- §. Non attento coram R.P.D. Lancetta.
- Rursus idem Afrubal. in suo ultimo testamento expressam mentionem fecit de alia donatione facta D. Margaritæ, eamque ratificavit, nihil verò dixit de assignatione dicti Prædii, undè perspicuum fit, nullam illius respectu exercuisse liberalitatem, quippe huius etiam donationis verumimiliter meminisset, si reverà adjuisset, eamque valere voluisset, juxta firmata per Rotam in Romana pretii officii 21. Janii 1714. §. Absque eo quod coram Eius D. Card. Scotto, confirmata 15. Maii 1716. §. Minusque coram R.P.D. Cerro; Discretiva namque dispositio arguit contrariam mentem Disponentis in eo, super quo disponere prætermisit Card. de Luca de donat. disc. 8. num. 23., Rotam coram bon. mem. Emerix jun. decif. 841. num. 3., in rec. decif. 186. num. 6. part. 17. rec. Idque confirmatur ex eo, quod, cum post obitum Viri illius heredes inlitterint pro æstimatione Bonorum assignatorum, & mulier asserter donationem opposuerit, ad evitandas lites concordatum fuit, ipsam temporarie frui debere Prædium assignato, donec videlicet ad secunda vota transiret; Unde ipsamet asserter donationis insubstantiam agnovisse videtur, dum consensit conventioni, & pacto illo, quod, utpotè importans resolubilem rei fruiotionem, incompatible est cum donatione perpetuò duratura *Gratian. discept. 50. n. 18. & seqq. Rot. coram Saph. decif. 1303. num. 3. coram Dnaux jun. decif. 579. num. 16. in dicta Romana pretii officii 8. Janii 1711. §. Cessante coram Eius D. Card. Priolo, 11. Janii 1714. §. Submissa coram Eius D. Card. Scotto, & 15. Maii 1716. §. At ipsas coram R.P.D. Cerro.*
- In quorum argumentorum, & conjecturarum conflictu minoris sanè momenti videntur illa, quæ in oppositum considerata sunt, nam, si in humanis actibus æstimandis, ac investigando fine, ob quem illi celebrati sunt, plurimum, semper valet inspicere primordiale titulum, ex quo regulariter posterior formatur eventus *Thabor. axiomat. jur. lib. 5. cap. 2. axiom. 9.* hoc tituli primordio inspecto, procul dubio excluditur animus exercendi erga Uxorem liberalitatem, nam, ut alibi dictum est, & probant etiam Testes exadverso inducti, D. Margarita affluens Afrubali Viro molestias exhibebat, illi exprobrans, quod, licet ipsa non modicam scutorum 1000. dotem extraxisset, nihilominus nulla nec etiam exigua pecunia quantitas in muliebres sumptus eroganda sibi subministraretur, nemo enim non videt, quod ratio ista agendi, ac jurgia, quibus Uxor importunis petitionibus, atque exprobrationibus Viri animum conturbabat, eundem ad se munificum erga ipsam exhibendum allicere, aut quomodo permovere minime potuisse. Dum, igitur, ut ab adeo importunis molestiis petitionibus sese expediret, deliberavit Uxori tradere Prædium, de quo agitur, quamvis excederet illius credium dotale, inde capi potius potest conjectura contraria donationi, dum talis

lis actus referri valet ad aliam causam, restitutionis nempe dotis, quam Uxor tradidit Viro improprie, quapropter, si prò excludenda.

79 donatione sufficit quævis conjectura, & occasio *Nat. conf. 73. nu. 9. lib. 1. Mantie. de tacit. lib. 23. tit. 6. num. 12. tit. 9. num. 11. Mart. medic. decis. Lucen. 86. num. 15. Rot. in rec. decis. 41. nu. 5. part. 9.*, quoniam pacto locus esse poterit in nostra hypothetici tacite, atque conjecturali donationi subintelligendæ in actu, qui ex mox relata facti specie, & ex Testium exadverso adductis ob aliam causam factus reperitur.

Ut etiam ob eandem rationem nulla conjectura defumi valet ex descriptione dicti Prædii in Æstimo facta nomine D. Margaritæ, atque exactissime fructuum, & publicorum functionum

80 solutione deinceps ejus nomine facta; nam, quod attinet ad descriptionem in Æstimo, certum est, illam aptam non esse ad donationem

81 inducendam, quoties donandi animus procul abest, & ex alia causa, quam donationis demandata appareat, juxta *Text. in leg. si Præf. Cod. de donat.*, & bene in his terminis *Mantie. de tacit. lib. 23. tit. 10. nu. 17. Peregrin. de fidei commiss. art. 44. sub num. 10. vers. que tamen*,

exactio vero fructuum, & onerum solutio referri debent ad eandem præcedentem causam

82 restitutionis dotis, de qua apparet, & in cujus sequelam actus prædicti facti censentur, nec ad

83 alium finem prorsus diversum trahendi sunt ad *Text. in leg. Jndemus Cod. ad Vellejan. C. rovet. conf. 91. num. 9. & conf. 284. num. 6. Rot. coram Barro. decis. 905. num. 5. coram Penzinger. decis. 198. num. 9. coram Duno. jun. decis. 189. num. 7. coram Cerro decis. 280. num. 17. in rec. decis. 105. nu. 13. decis. 122. num. 19. part. 22. decis. 185. num. 25. part. 19. in Romana, f. Portuen. Tentatum 17. Junii 1697. §. Neque.*

84 denum coram Rîo dell'Olmo, & in Boumen fidei commissi de Manzolis 22. Junii 1699. §. Quinimo coram Rîo Ansaldo Decano; Cum enim Prædium Margaritæ nomine descriptum in Æstimo reperiretur, præstatum proinde onerum,

85 alio nomine expleri non poterat, ut ad prædictum effectum donationem excludendi similibus actibus, respondit *Rota in dict. Romana Locorum Montium 24. Novembris 1704. §. Minimi refragante coram R. P. D. Lancetta;* Et denum oculum donationis argumentum elici potest ex eo,

86 quod verissime sit, Aldrubalem prole, aliisque conjunctis personis carentem Uxori donare voluisse quantitatem supradictam; cessat enim

87 ista verisimilitudo eo ipso, quod aliam conspicuam donationem eidem Uxori fecit, quâ conjugali affectui plenè satisfecisse censetur, certius quia donationem, quam verè fecerat, in testamento approbavit, nil dicendo de controuersa assignatione, quod ostendit diversam ipsius voluntatem, apertius sanè confirmatam ex

88 alio titulo, in quem illam fecisse constat, ideoque inanis redditur postrema hæc conjectura ficta, & ceteræ alie supra rejectæ, quæ etiam frustra jungendas, & simul cum Testibus accipandas esse dictum fuit, nam cum quilibet ex

illis sit in suo genere imperfecta, id sanè prohibet, quo minus conjungi possint *Rot. decis. 145. sub num. 5. part. 3. rec.*

Quæ cum ita sint, & plenè his omnibus demonstrata fuerit Testium inhabilitas minimè suppleta numero, aut administris, quæ hæcenus tamquam leuioris ponderis rejecta sunt, superfluum videri posset rigidiori examine illorum dicta perstringere; dum etiam si donationem perspicue probarent, nihilominus ob exceptiones, quibus perstringuntur, attendendi non essent; Verumtamen, ut magis, magisque aliter donationis insubsistentia confirmetur, non pigebit brevis illorum depositiones percurrere, ex iis namque patet, deficere etiam alterum requisitum univoce, & conclusivè probationis, adeo ut quamvis iidem Testes aliis obnoxii non essent exceptionibus, attamen donatio ex eorum dictis perfectæ, & concludenter probata dici non potest, attentè liquidem illis perpenis, nulla unquam donationis mentio in eis facta reperitur; sed in prima, & secunda simpliciter asseritur *« qualmente il sig. Signor Aldrubale volse, ed intese, che l' Illustrissima Signora Margarita sua Consorte consegnasse il Podere detto della Fossa del Lupo per restituzione della lei dote, come più volte se ne dichiarò, e perciò fece voltare detto Podere alla lira in faccio a detta Signora Margarita prima di morire, e volse, che la medesima ne possesse da per se annualmente il dazio &c. »* Tertia verò nempe Coloni ita se habet *« Il Signor Aldrubale già mio Padrone, circa due anni suoi, mi comandò, che in avvenire avessi riconosciuto per Padrone del di lui Podere della Fossa del Lupo la Signora Margarita sua Consorte, ed alla medesima corrispondessi con darle di tempo in tempo tutta la sua parte del frutto di detto Podere, ed a lei obbedissi come vera Padrona del detto Podere per averlo alla medesima ceduta, e come suo proprio consegnarle, come ho fatto sempre dopo avere avuto l'ordine fino al tempo presente in tutto quello mi è occorso circa tutti li frutti, e rendite di detto Podere &c. »*

Ex his verò nullatenus inferri valet donatio, quia verba Testium illam peremptorè non im-

portant *R. coram Cavalere. decis. 603. num. 4.*, quod enim Prædium assignatum fuisse dicatur prò restitutione dotis, & in plenum mulieris dominium transiisse, tantum abest donationem

93 inferre posse, ut potius illam excludat, cum de alio titulo constat, qui sanè titulus, restitutionis nempe dotis etiam totum Prædium absorbere non

94 posset, non inde tamen quoad excellum rectè arguitur donatio, vel quia maritus sciebat, illud esse gravatum censu fructuum 800. ab ipso im-

95 positum anno 1712. & nunquam extincto, & ideo majorem hanc quantitatem Uxori assignare voluisse censetur, ut ita, detracto debito, integram dotem æquaret, quolibet enim possibilis interpretatio sumi debet prò excludendo dona-

96 tionis, tametsi inde actus redderetur nullus *Spad. conf. 224. num. 2. lib. 2. & conf. 306. nu. 9. lib. 3. Membr. conf. 1. nu. 214. & seqq. Circuib. decis. 66. num. 39. Palm. allegat. 231. num. 18. Cappe.*

Coppe. Galest. contr. 32. num. 59. & 60., Merl. de leg. lib. 2. tit. 2. quest. 20. num. 20., & 21., Rot. decif. 660. num. 6. part. 4. tom. 3. decif. 55. num. 2., & feqq. part. 12. rec., in Romana Peculiaria 4. Julii 1696. §. Quoniam coram Rho Molini, vel quia inconſulto, & per errorem ſuperexcedentem quantitatem dediffe cenſetur, quippe hic facilis præſumitur etiam in ſaculo proprio, quàm donatio leg. ſed eſt reputat in prin. cip., & leg. ſi fideiſſor., & leg. ſi ſit §. Cum quiſſ. de condit. indeb., Gloſſ. in leg. generaliter verb. cauſam, ubi Bald., & alii Cod. de non numerat. pecun., Bald. conſ. 189. in fin. vol. 2., Cravet. conſ. 77. num. 14., Curt. jun. conſ. 59. num. 5., aliique apud Menoch. de arbitr. caſ. 88. num. 2., Mantie. de tacit. lib. 1. tit. 9. num. 3. & feqq., Rot. decif. 69. num. 3. part. 7. rec.

Neque verò error exclusus videri poteſt ex ſcientia dicti exceſſus, quem Aſdrubale habuille ſupponit alter Teſtis, nempe Canonicus Panerarius, nondum tamen à Margarita productus, qui, ut aſſeritur, expreſſe deponit = che trovandoſi una ſera in caſu di detto Signor, cioè Aſdrubale intorno al fuoco, cenare a coeſta la ſaletta Signora Margherita con il Signor Aſdrubale ſuo Conforte, e che il medefimo Signor li diſſe, «i hò conſegnato il miglior Podere, che io hò, e non vi contateſte e quello, che vi è di più, eſſe lo dono» quantum enim huic Teſti unico, & ſingulari deſerendum ſit, præſertim in materia adeò gravi, & periculòſa, quippe agitur contrà juris præſumptionem de inducenda donatione, facile quicquam recto ſenſu prædictum ſecum reputare poterit, cum in his terminis contrà dictum unius Teſtis omnes regule elament, & quæcumque etiam maxima dignitas fidem illi conciliare non poſſit Felix. in cap. ſuper his num. 12. de fideiſſor., Rot. coram Priolo decif. 387. nu. 6., in Romana dotis 13. Junii 1710. §. Nec ſubſiſtere coram R. P. D. Criſpo, & in Cuius. Matrimonii 19. Januarii 1711. §. Præterquam quod coram Falconerio, poſſiſſimum animadvertendo, quod, juſtâ depoſitionem huius Teſtis, Aſdrubal non dixit = e quello, che c'è di più, vel hò donato, ſed = ce lo dono =, quod oſtendit, ipſum tempore factæ aſſignationis donandi animum minimè habuiſſe, quia exceſſum non cognoverat, & in hoc iſte Teſtis convenit cum aliis de ſimplici dotis reſtitutione, & domini translatione deponentibus, nullamque de dicto exceſſu, illiusque donationis mentionem facientibus; qui quidem exceſſus cum poſtea Aſdrubali innotuiſſet Uxoris importunitate devictus protulit illa verba præſentis temporis = e quello, che c'è di più, ce lo dono =, quæ, ut mox dictum eſt, donationem in præteritum excludunt, & in præſenti minimè concludunt, cum prolata cenſeantur ob importunitatem Uxoris, & ut idem Teſtis deponit, ad ſecunda jurgia inter ipſos exorta, potiùs, quam ex determinata voluntate donandi, prout ſæpiſſime contingere ſolet, ideoque donationem non inducunt, ad tradita per Coppe. ltr. conſult. 138. num. 32., Alenoch. de arbitr. cent. 1. caſ. 18. num. 6. lib.

2., Cordis, de Luc. de donat. diſf. 16. num. 2., Conſtabilitas ex his inſufficientia aſſeritæ donationis, ex qua veluti ex neceſſario antecedenti ſequitur reſtitutio à D. Margarita faciendæ illius quantitatis, quam ultra ſuam dotem recepit, ex cenſura Text. in leg. Cuius per errorem 54. ff. de regul. jur., & aliorum jurium frequentillimè occurrentium, progredior ad firmandum, quomodo ſit faciendæ æſtimatio Bonorum aſſignatorum; an ſcilicet, habito reſpectu ad fructus, quos illa reddere poſſunt, vel ad valorem Terrarum, Domorum, & animalium in eis exiſtentium, ut inde perſcipi poſſit, quantum id ſit, quod reſtitui debet. Paucis verò quoad hoc me expediam, cum in hac materia ſpectanda ſit conſuetudo cuiuslibet Regionis, juſtâ quam bona communiter aſſimulantur Adve. Conſtantini ad ſtatut. Urb. annot. 46. nu. 88. tom. 2., & quidem regulariter habitâ ratione tum fructuum, tum terrarum, domorum, & Animalium in eis exiſtentium, quæ procul dubio fundi valorem augent Bald. in Authen. hoc niſi Cod. de ſolat. num. 1. conſ. ſed p. me, Cyriac. contr. 261. num. 25. ad 32., & prin. contr. 83. qua. 3., Rot. decif. 656. num. 2. part. 18. rec. tom. 2., & in Romana Cambii 1. Julii 1701. §. Deveniendo itaque coram clar. mem. Card. Caprara; quod procedit, etiamſi domus, & animalia ad meram voluptatem, & oblectamentum comparata dici poſſent, quia nihilominus aliqua eorum eſſet habenda ratio, dum etiam oblectamentum eſt pretio æſtimabile Gabriel. conſ. 74. num. 5., & 6. lib. 1., Rot. ad orat. Cardia. de Luc. de uſur. decif. 3. num. 3. & Et quocumque modo conſiderentur, eadem ſemper augent fundi pretium, Rot. coram Pamphili. decif. 248. num. 1., & 6., & decif. 312. num. 2., & ad ſummum detrabi ſolummodò poſſet tertia pars veri, juſtiſque valoris, per ea, quæ advertunt Pigant. ad ſtatut. Ferrar. rubr. 88. num. 23., Rot. in rec. decif. 357. num. 3. part. 2., decif. 291. num. 6., & 7. part. 17., & poſt Conſtantin. ad ſtatut. Urb. decif. 169. num. 16.

Et ita veriùs credere procedendo cum terminis donationis, cujus titulo juvari contendit D. Margarita, licet illi magis proſuturum fore arbitrer inſilire ſimplici titulo dationis in ſolutum factæ in cauſam reſtitutæ onis dotis, prò qua rectè Aſdrubal potuit Prædium majoris valoris aſſignare, abſque eo quod actus huiusmodi tamquam nullus, & ſine cauſa factus, deinde revocari, aut major illa quotitas à ſolvente repeti valeat, quotieſcumque nulla aut enormis aut enormiſſima læſio interceſſit; his addendo, titulum aſſignationis ſive dationis in ſolutum, qui, inſpectâ rei ſubſtantia, reverâ videtur actus principaliter geſſus inter præſatos conjuges, non eſſe incompatibilem cum titulo donationis, qui adjectus, & expreſſus fuit ad majorem cautelam, ac in ſequelam, & confirmationem actus principaliter celebrati, ne fortè prætextu majoris valoris rei date in ſolutum impugnari poſſet, ut deponit Teſtis reſatus in §. Neque verò error, quo caſu prò ſuſtinnendo actu ſpec-

115 standum est id, quod principaliter Partes facere voluerunt, non autem id, quod ex abundanti, & ad majorem cautelam dictum, aut factum fuit, ex notis juris nostri regulis, quæ inuicem volui, ut requirentes incertæ litis valde periculosam aleam evitare possint aditum præbendo honeste alicui concordie &c.

Imolen. Successionis, seu Renunciationis.

Renunciatio à filia ex causa ingressus in Religionem facta Bonis paternis, maternis, & avitis, additis verbis = *è di qualunque altra sorte* = hereditatem etiam fratris, licet viventis, censetur comprehendere. Realis itidem, & ad extraneos quoque heredes transitoria reputatur, si, cum favore Patris emissæ sit, clausulam continet ceteratam = *ejusque heredum &c.* = Heredum autem nomine, sive heredes sanguinis, sive agnati intelligantur, venit etiam cœmina de ipsius Renunciatarii familia.

VOTUM XXXIII.

- 1 *Renunciatio fratri juris est, ac ultra expressa non extenditur.*
- 2 *Renun. iacta filia paternali Bonis, Bono fratri, licet à Patre obveniat, non comprehendit.*
- 3 *In renunciazione ut Bono quæpiam censetur comprehensum, eorum origo non attenditur, sed ipsorum status delata successionis tempore.*
- 4 *Jus succedendi ab intestato alicui viventi habetur pro jure de futuro in causa etiam de futuro.*
- 5 *Jus futurum ex causa de futuro nunquam in renunciazione comprehensum intelligitur, nisi literaliter expressum sit.*
- 6 *Renunciatio personalis resolvitur ob defectum personarum in ea contemplatarum, &c. III. 25.*
- 7 *Renunciatio favore Patris, ejusque heredum personalis est.*
- 8 *In renunciazione favore Patris, ejusque heredum facta intuitu conservandi Bono in familia, censetur contemplata agnatio.*
- 9 *Et comprehensum solum masculi heredes sanguinis.*
- 10 *Deficiente præsertim clausula quorumcumque.*
- 11 *Renunciatio per verbum = dà, cede, rinuncia, trasferisce &c. = verè translativa est, &c. num. 44.*
- 12 *Renunciatio qualibet translativa personalis est.*
- 13 *Et resolvitur, deficientibus personis in ea contemplatis.*
- 14 *In renunciazione facta Bonis paternis, maternis, & avitis, additis verbis =, è di qualunque altra sorte = fratri etiam Bono dicuntur comprehensæ, &c. num. 15.*
- 15 *Verbo = è di qualunque altra sorte = augmentativo, & ampliativo sunt.*
- 16 *Nec possunt verificari, nisi in rebus diversis ab expressis.*
- 17 *In renunciazione verbo generalia ad rem expressam non restringuntur, quando id non possunt rectè ferre ratio.*
- 18 *Dictis aliis incidentibus diversis ab expressis.*
- 19 *In renunciazione facta Bonis paternis, maternis, & avitis, verbum = è di qualunque, altera sorte = deinde adjecta, de Bonis fratri verisimiliter contemplatis debent intelligi.*
- 20 *In renunciazione aliquibus expressè hereditatibus facta, verba generalia, atque ampliativa deinde adjecta, dupliciter considerantur, vel cum referantur ad modos succedendi, vel cum ad hereditates ipsas.*
Quid autem operetur hoc in primo casu, scilicet in secundo & ibid. & num. 22.
- 21 *In renunciazione vitando est verborum superfluitas.*
- 22 *Renunciatio per verbum futuri temporis hereditates non tantum delatas, sed etiam futuras comprehendere censetur.*
- 23 *Procedit maxime ubi agitur non de admitendo extraneo, sed Fratre, Sorore, vel agnato.*
- 24 *Renunciatio ut comprehendat jus de futuro, ipsius mentio specialis requiritur.*
- 25 *Intellige, si tale jus causam habeat præfusi novam, nec præcognitam, scilicet, si causam de præterito, vel de presenti.*
- 26 *Renunciatio favore Patris, ejusque heredum est suapte natura ad extraneos quoque heredes transitoria.*
- 27 *Ac etiam feminas comprehendit.*
- 28 *Accedente præsertim clausula ceteratæ heredum &c.*
- 29 *Clausula ceterata heredum &c. de jure, ac de utriorum stylo importat stipulationem præ heredibus etiam extraneis.*
- 30 *Renunciatio favore Patris clausulam continens ceteratam ejusque heredum &c. realis, & perpetua dicitur.*
- 31 *Præsertim, cum iustum habet clausulam ad habendum, tenendum &c.*
- 32 *Renunciatio favore Patris, ejusque heredum facta à filia Religionem ingressa, realis dicitur, & perpetua, si reservationem continet anni introitus illius respectu etiam post Patris obitum.*
- 33 *Renunciatio filie favore Patris, ejusque heredum realis, & abdicativa facilius præsumitur, si spiritualis, quàm, si carnalis matrimonii occasione facta sit.*
- 34 *Mortalis per præfessionem eiuliter, & sine herede mori dicitur.*
- 35 *In renunciazione agnatio non censetur contemplata, si Renunciatio nunci sui Fratris nec mentionem quidem habuit.*
- 36 *In renunciazione stipulata præ heredibus etiam extraneis per clausulam ceteratam heredibus &c. agnatio non censetur contemplata, &c. num. 19.*
- 37 *Renunciazione verbo = è questo ad effetto, che*

et i Beni ſi conſervino nella ſua famiglia, « non contemplatione agnationis, ſed ad corroborandum renunciationem ipſam adpoſita cenſentur ».

40 In renunciatione a Moniali emiſſa favore Patris, eſiſque heredum agnatio per modum non cauſa ſancti, ſed tantum impulſiva cenſetur contemplativa.

41 Cauſa enim finalis reputatur ingreſſus ipſe, vel profeſſio in Religione.

Item conſuetudo ſanguinis, dotatio congrua, ac ſimilia, num. 43.

42 Cauſante autem eſiſmodi impulſiva cauſa, renunciatum non reſolvitur.

Amplia, ut num. 43.

43 Renunciatum, ſi una deſit ejus principalis cauſa, adhuc ſubſiſtit, aliis extantiſſis cauſis aque principalibus.

44 Renunciatum quod reſpectu Renunciantis vocatur, & abdicatio ſua, translativum verò, & perſonalis reſpectu Renunciatarii, non reputatur.

45 Renunciatum occasione monachatiſmi, ſi realis illa fit, perpetuo Renunciantem arceat a Bonis renunciantis.

47 Renunciatum perſonalis a Moniali emiſſa favore Patris, eſiſque heredum, ſive de hereditibus ſanguinis, ſive de agnatis intelligatur, non reſolvitur, ſuperſiſte adhuc ſeminà pariter agnatis, & num. 49.

48 Famine etiam dicuntur de agnatione, illamque conſervare.

50 Heredum ſanguinis nomine Descendentes amittunt, ac etiam ſemine comprehenduntur.

51 In materia conſuetudinis, ideoque dubia, dubius pariter ſemper eſt litis eventus.

AD ſucceſſionem bon. mem. Antonii nuper, nimirum menſe Septembris anni proximè elapſi ab inteſtato, & ſine prole deſuncti, præter D. Alexandram ejus Matrem, & D. Joannem Sororem in ſeculo manentem, venire contendit etiam Ven. Monafterium Sanctæ Mariæ Magdalene Civitatis Imole Ordinis S. Auguſtini ex perſona duarum Sororum ejuſdem Antonii deſuncti in ipſo profeſſarum uſque ab anno 1703. ſ. Sororis nempe Coronatæ, in ſeculo Felicis, & Sororis Deodate in ſeculo Juſtine nuncupatarum.

Cum autem quoad perſonam Matris, & Joannæ Sororis, nulla eſſe poſſit difficultas, ſucceſſio quippe in noſtra hypothefi deferenda eſt ad normam juris communis, eò quod nulla exet particularis ſanctio municipalis illas repellens: ſolumque dicto Ven. Monafterio, cujus aliquam capacitas in dubium non revocatur, obſtare poſſe videantur renunciationes emiſſæ à præſatis Sororibus occasione profeſſionis: Ideò ſtrictè à me quæritur, ut prò veritate dicere velim, an Monafterium juſtè repelli poſſit dictis renunciationibus, itaut univerſa ſucceſſio ad matrem, & alteram ſororem ſecularem pertineat? id quod ut recto juſticio ſtatui poſſit, inſpiciendus eſt tenor dictarum renunciationum,

De Contract.

quæ etſi per actum diſtinctum, & ſeparatum celebratæ noſcantur, eadem tamen omnino formæ conceptæ reperiuntur: ideoque ſatis erit alterius tantum tenorem referre, illumque examinare, exinde enim recta elicietur interpretatio utriuſque.

Illarum verò tenor ita ſe habet « conſtituta &c. avanti di fare la ſua ſolenne profeſſione in detto Monafterio, e ſervire al Signore Iddio bà riſoluto voler fare libera, ed ampla rinuncia di tutti, e ſingoli ſuoi Beni, azioni, e ragioni preſenti, e future, che in qualſivoglia modo e cauſa, e titolo le competono, e ſiano in avvenire per competere ne' Beni paterni, materni, Aviti, e di qualunque altra ſorte, etiam per teſtamento, riſpetto però ſolamente alla ſua Signora Madre, e queſto ad eſſetta, che i Beni ſi conſervino nella ſua famiglia, ſalvo però ſempre, e riſervata, volti ſua naturale durante in detto Monafterio, un annuo Livello di ſcudi dieci muniti di paſſi dieci per ſcudo ſino a tanto vivrà detto ſuo Signor Padre, e dopo la di lui morte i Signori ſuoi Eredi faranno tenuti pagare di ſopra più delli dieci ſcudi altri due ſcudi, che in tutto poi faranno ſcudi dodici annui, altrimenti &c. Che però &c. dà e cede, rinuncia, e tranſferiſce tutte, e ſingole ſue ragioni preſenti, e future, che in qualſivoglia modo, cauſa, e titolo le competono, à ſiano in avvenire per competere ne' Beni paterni, materni, aviti, e di qualunque altra ſorte nel modo, come ſopra ſ'è detto, ul' Illuſtriſſimo Signor Orazio &c. ſuo annuſſimo Padre preſente, che accetto per ſè, e ſuoi Eredi con cauſula ampliſſima ad avere, tenere, e godere, e diſporre &c. poſſendolo in di lei luogo &c. conſtituendolo &c. quale rinuncia ſopra fatta, ed avendo il ſuo pleacrio effetto, il ſuodetto Signor Orazio ſponte per ſè, e ſuoi &c. promette, e ſ'è obligato dare, ed effettivamente pagare a detto Novizia ſua figliuola preſente, che accetta, ſcudi dieci ſimili ſin tanto egli medefimo vivrà, e dopo la di lui morte ſi obliga, che li di lui Eredi li dovranno dare annualmente di ſopra più altri due ſcudi, che tutto poi faranno ſcudi dodici di Livello ſino a che ella naturalmente vivrà &c.

Ex hujusmodi renunciationum contextu duo erui poſſunt fundamenta favore Ven. Monafterii: alterum, quod in illis minimè comprehendatur hereditas fraterna, nedum quia expreſſa non fuit, prout requiritur in hac materia ſtrictiſſimi juris, & nullam extensionem admittente Særd. conſ. 431. num. 32. lib. 3., Cephal. conſ. 605. num. 5. vol. 4., Handed. conſ. 29. nu. 93. & 94., Cyriac. contr. 475. nu. 60., Torr. de poſſ. ſutar. ſucceſſ. lib. 2. cap. 38. num. 29. 34. & ſeqq., & ſub num. 66., & prius cap. 23. num. 1., ubi, quod renunciatio facta de hereditate Patris, non eſt extendenda ad hereditatem fratris, licet iſta conſiſtat in Bonis paternis, quibus fuit renunciatum, & nu. 36. & ſeqq. ad 42., & dixit Rot. penes eundem Torr. deciſ. 166. num. 1., & ſeqq., tradens rationem, quia non attenditur origo Bonorum, ſed eorum ſtatus tempore delatæ ſucceſſionis, & in aliis pluribus adductis per

Rob. in annot. ad deciſ. 175. num. 22., & ſeqq. part.

¶ i

4. ſum.

4. *tom. 2. rec. & decif. 16. num. 35. part. 19. & in Persuafa Inimiffionis 15. Maii 1701. §. Abfque eo quod, & 15. Januarii 1706. §. Renunciatio coram Eñdo D. Card. Scotto.* Verum etiam, quia jus fuccedendi ab intestato alicui viventi habetur prò jure de futuro ex causa etiam de futuro, cum dependeat à voluntate illius, qui testando poterat spem omnem tollere *Soccin. in leg. 1. §. Veteres sub num. 3. ff. de acquir. possessi. Cofires. conf. 394. in fin. vol. 1. Corn. conf. 180. num. 2. vol. 2. Cephal. conf. 526. num. 68. & 75. col. 4. Peregrin. de fideicom. art. 33. sub nu. 52. Torr. de poss. futur. success. lib. 2. cap. 40. nu. 23. Res. coram Dno. J. Jan. decif. 346. nu. 26. & seq. & decif. 20. num. 6. inter impressi. ad ornat. Cur. J. de Luc. de legat. tom. 11. quod quidem jus futurum ex causa de futuro nunquam in renunciatione comprehenditur intelligitur, nisi literaliter expressum legatur, ex doctrina Bartoli in leg. qui Roma §. Duos fratres num. 19. ff. de verb. obligat. Sord. conf. 36. num. 20. in fin. Allegrad. sen. conf. 56. num. 14. Samuini. contr. 73. num. 26. Cyriac. conf. 392. num. 8. Sord. decif. 289. num. 13. Rot. decif. 340. num. 6. coram Corder. decif. 543. num. 27. part. 5. rec. tom. 2. & magistraliter in Romana renunciationis 21. Januarii 1708. §. Quae quidem verba coram Eñdo D. Card. Scotto, confirmata 15. Janis ejusdem anni §. Porro, & §. Jura namque coram eodem.*
- Alterum fundamentum est, quod renunciationes hujusmodi personales sunt, & relictæ ob defectum personarum in ipsis contemplatarum, quippe celebratæ apparent favore Patris, cuique heredum, & quidem intuitu conferendi Bona in familia ibi = *questo ad effetto, che i Beni si conferiscono nella sua famiglia*, unde contemplata videtur agnatio, & soli masculi heredes sanguinis in dictis renunciationibus comprehenduntur Bartoli in leg. pronuntiatio §. Familia ff. de verb. signific. Mant. de consuet. lib. 8. tit. 12. num. 17. & seqq. Rot. decif. 373. num. 3. part. 3. rec. decif. 102. num. 8. post Torr. de poss. futur. success. & in Associatione. Concursum super reservat. 21. Janis 1713. §. Atque ex his & seqq. coram bon. mem. Aysold. præsertim, cum deficiat verbum = *quovunque*, aut alia similis clausula
10. comprehendenda heredum, certius restringuntur ad solas heredes sanguinis, ut actus, quoad minus fieri potest, noceat Renuncianti, quemadmodum in terminis renunciationis factæ occasione ingressus in Religionem docent. Covarr. in cap. quousvis part. 3. §. 3. num. 4. de poss. in 6. Cyriac. contr. 475. num. 10. & 11. Mans. consult. 258. num. 11. Pasimoll. decif. 53. enot. 4. nu. 47. Rota coram Merlino. decif. 86. num. 13. & decif. 494. num. 9. & ad ornat. Cur. de Luc. de legat. decif. 35. num. 5. & 6.
- Rursus in parte dispositiva dictarum renunciationum ita legitur = *da cede, rinuncia, trasferisce* &c. quibus porro verbis clare innuitur, illas esse vere translativas, ex Andreol. contr. 310. nu. 24. Torr. de poss. futur. success. lib. 2. cap. 10. nu. 3. Rot. post eundem decif. 127. num. 2. decif. 128. num. 18. & decif. 200. num. 2. proindeque cum omnis renunciatio translativa sit personalis
11. Passerin. in cap. quousvis postum num. 46. de poss. in 6. Donad. de renunciat. cap. 4. num. 8. tom. 2. Andreol. contr. 310. num. 10. Alcolin. resolut. 40. num. 30. Torr. de poss. futur. success. lib. 2. cap. 10. num. 35. & 67. Rot. post eundem decif. 64. nu. 6. & 7. decif. 116. num. 16. & decif. 200. num. 4. consequens est, ut resolvatur deficientibus personis contemplatis, ut arguunt Sord. conf. 179. num. 20. conf. 448. num. 13. & decif. 163. nu. 10. Alarcion. disput. 8. num. 11. Donad. de renunc. cap. 3. num. 20. & 21. tom. 1. & cap. 4. num. 8. & 9. tom. 2. Theodor. allegat. 36. nu. 31. de Marlin. resolut. quotid. cap. 190. fore per tot. lib. 2. cap. 10. num. 36. Rot. post ipsum dict. decif. 64. num. 6. & 7. decif. 116. num. 16. & decif. 200. num. 4. & seqq.
- At vero neutrum ex dictis fundamentis subsistere videtur, nam primum, videlicet non comprehendivis Bonorum fraternum in renunciationibus, de quibus agitur, corrigit ex eo, quod, licet illa expressè in renunciationibus nominata non appareant, cum tamen post enunciata Bona paterna, materna, & a vita addita.
14. præterea legantur verba illa = *è di qualunque altra sorte*, sub his sane amplissimis verbis nullam Bonorum speciem excludentibus, sed omnia indistinctè amplectentibus, dubium non est, quin comprehensa dicantur etiam Bona traterna, non secus ac si de eis specifica, & individua mentio facta fuisset *Borjat. conf. 114. num. 14. Rovit. conf. 43. num. 9. lib. 1. & prim. conf. 42. nu. 12. Gargiar. conf. 100. num. 39. Redean. lib. Conf. 46. num. 36. Becc. conf. 74. num. 26. & seqq. Menoch. conf. 115. num. 57. & conf. 401. num. 111. Sord. conf. 562. num. 5. & seqq. Cur. de Luc. de renunciat. disp. 9. num. 8. & 12. Grotian. discept. forens. cap. 564. nu. 37. & seqq. Bottiglier. de renunc. success. cap. 2. theore. 49. num. 23. pag. mibi 255. Rota coram Merlino. decif. 22. num. 8. & 9. & decif. 62. sub num. 5. post Merlin. de legit. decif. 47. num. 8. & decif. 45. num. 6. in recent. decif. 714. num. 1. & seqq. part. 2. & decif. 375. num. 9. & duob. seqq. part. 4. tom. 2. & in quadam allegat. impressi. apud Perrenot. confidit. Janifconsult. part. 3. tom. 2. fol. mibi 23. num. 42. & seqq.*
- Est rectè quidem, nam verba illa = *è di qualunque altra sorte* = sunt procludibulo augmentativa, & ampliata dispositio, nec possunt verificari, nisi in Bonis diversis ab expressis *Sord. conf. 303. num. 32. & seqq. Menoch. conf. 355. num. 18. lib. 4. Natta conf. 546. nu. 22. Hodiern. in leg. hac Edictali quasi. 11. num. 65. & duob. seqq. ubi alii Gratian. dict. cap. 568. num. 33. ad 36. & Rot. decif. 149. num. 3. part. 1. ubi etiam, quod, licet verba generalia in renunciationibus regulariter restringantur ad rem, vel causam expressam, ita tamen non procedit, quando ratio recti sermonis talem restrictionem non patitur, & in rec. decif. 714. num. 4. & duob. seqq. part. 2. præsertim num. 5. iniquus, quod ratio recti*

recti sermonis non recipit restrictionem ad expressa, quando, specificatis successioneibus paternis, maternis &c., renunciatum est etiam aliis successioneibus quomodolibet devolvendis, quæ verba ex sui propria natura ampliunt, & non restringunt dispositionem, nec possunt verificari, nisi in iuribus diversis à jure competente, super Bonis renunciatis, & ponderando præsertim dispositionem aliis, quæ, licet sit nota similitudinis, includit diversa ab expressis, & bene

ex Gratiano disto cap. 568. num. 33. & seqq., proindeque, si supra relata verba = *e di qualunque altra sorte* = necessarii debent intelligi de diversis Bonis præter specificata, omnino referenda sunt ad bona fraterna, quæ post paternam, maternam, & avitam claris verbis expressa, facilius menti Renunciantium obverberari poterant. Merlino, Pignatelli, contr. forens. cap. 5. num. 1. & seqq., & num. 17., Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 23. num. 42., Rotæ coram Merlino. decis. 22. num. 9. & decis. 166. num. 6. post Torr. de post. futur. success., in quibus bene distinguitur casus, in quo verba referuntur ad modos succedendi, ab altero casu, in quo referuntur ad alias successiones, ut in primo casu illa, quantumvis ampla, & generalia restringantur ad omnes modos, quibus Renuncians Patri, & Matri, aliisque nominatis succedere potuissent. In secundo verò compelluntur omnes alias successiones ab expressis diversas, ne verba sint superflua, & inutilia, quod etiam in renunciationibus evitari debet. Kellembec. de renunc. success. cap. 31. num. 4. Hartmann. Pistor. lib. 4. quæst. 6. num. 39., Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 14. num. 64., & cap. 24. num. 97., & seqq., optimè Rot. dist. decis. 714. num. 6. part. 2. rec. ibi = neque nullâ ratione subsistere videatur, quod verba = *e aliis successioneibus* = amplient quidem modos succedendi personis supra expressis, sed non augent numerum personarum, quibus succedendum erat; quia, cum

verba, quibus Portio renunciavit hereditati paternæ, maternæ &c., directæ sint in ipsam hereditatem, censetur per illum renunciassè omnibus modis, quibus dictis Personis succedere potuissent, etiamsi nulli adfuissent &c. ac propterea verba subsequentiæ = *e aliis successioneibus* = non possunt augere modos succedendi, quibus jam fuit renunciatum, sed necesse est, ad evitandam superfluitatem, quod importent renunciationem succedendi aliis personis ultra specificatas =, iisdemque, ferè verbis Gratiano. dist. cap. 568. num. 37. & 38., quem sequitur Buttiglier. de renunc. success. cap. 2. theorem. 49. num. 23.

Et sanè ve ha illa = *di tutti, e singoli suoi Beni, azioni, e ragioni, presenti, e future, che in qualsivoglia modo, causa, e titolo le competono, e siano in avvenire per competere ne Beni paterni, materni, aviti, e di qualunque altra sorte etiam per testamento &c.* = suum non fortiterunt effectum, nisi extenderentur ad successionem, etiam ab intestato provenientem post obitum Patris, ut in terminis similium verborum tradiderunt Ffondec. conf. 49. num. 14. lib. 1., Menoch. conf. 401. num. 119., Rotæ coram Buratto decis.

De Contract.

310., ubi Adden. num. 8., in rec. decis. 109. num. 1. part. 5., & melius coram Benincasa decis. 357. num. 11., & coram Cerro decis. 716. num. 6. & 7., ubi, quod id potissimè procedit, quando non agitur de admittendo extraneo, sed fratre, sorore, vel agnato, qui regulariter in ejusmodi renunciationibus contemplati censentur.

Nilque obstat, quod jus succedendi ab intestato alicui viventi habeatur pro jure de futuro ex causa de futuro, ideoque indigeat speciali mentione, & respondetur enim, id procedere in illis successioneibus, quæ nullam habent probabilem spem de præsentem, vel de præterito, sed ex causa prorsus nova, & inopinata, minimèque præcognita proveniunt: secus verò in illis, quæ causam habent cognitam de præterito, vel de præsentem, quæque à Renunciante saltem sperari poterant, & verisimiliter præcognitari potuerunt, ut est hereditas fratris in casu nostro, & ita egregiè, & magistraliter declarat Rotæ in illa Romana Renunciationis 23. Januarii 1708. §. Ratio autem, confirmata 15. Januarii ejusdem anni §. Porro, & seqq., & iterum 6. Martii 1709. §. Neque remotissimum coram Elio D. Card. Scotto.

Insufficiens etiam est alterum fundamentum, quod nempe renunciationses personales sint, & resolute ob defectum Personarum contemplatarum, etenim illæ factæ apparent favore Patris, ejusque heredum, quorum nomine, in hac materia indifferenter, & siuapte naturâ ad heredes transitoria comprehenduntur etiam, heredes extranei, ad firmata per Rot. coram Benincasa decis. 357. num. 31., in rec. decis. 252. num. 6. part. 5., & in Forosemprenon. Legatum super reintegracione 27. Januarii 1712. §. 19., & 21. ubi = *fatis est stipulatio simplex pro hereditate, & successioneibus ad comprehendendos heredes extraneos coram Rivo Aldrovandis, & in specie, quod includatur etiam foremæ, in terminis renunciationis dixit Barfo. conf. 164. num. 6.*, cum aliis adductis in allegat. impress. penes Perronni. consil. Juristicorum. part. 3. tom. 2. pag. mibi 26. num. 50. & seqq., optimè Rotæ coram Barro. decis. 894. num. 4. ibi = *non obstat, quod Alphonso sit mortuus nullis relictiis filiis masculis, quia satis est, quod fuerit stipulatus pro se, & heredibus, quorum nomine veniunt etiam extranei, & sic, ad magis est admittenda filia = maxime accedente clausulâ ceteratâ = heredum &c.* = quæ sola per intellectum à lege subauditum, ac etiam ex filio Notariorum importare potest stipulationem pro omnibus heredibus etiam extraneis, id autem sufficit pro excludenda personalitate similium, renunciationum, & ad hoc ut illæ reales, & perpetue dicantur, ut tradunt Merlino, Pignatelli, contr. forens. cap. 5. num. 5., Gratiano. discept. 568. num. 5., Capcy. larr. consil. 76. num. 53., Corren. resol. 235. num. 6., Paciani. allegat. civil. 93. num. 16. & seqq., Pal. Nep. allegat. 294. num. 17., & allegat. 295. num. 18., coram bo. m. Ansaldo decis. 90. num. 24., & duob. seqq. juxta impress. Roman., in Romana legitima 17. Januarii 1707. §. Ac idem ad med. coram Rivo Lancetta Decano, in Cevallicen. domotiani 2. Julii 1710.

F f 2

S. A.

§. *At è converso coram eodem*, in *Engubini Immissionis* 11. Maii 1711. §. *Alter coram bo. mem. Kautz*, in *Forslempromie. Legatorum super reintegratione* 18. Aprilis 1712. §. *Conse. confirmata* 27. Junii ejusdem anni §. *Nullamque coram Rō Aldrovand*, & in *Romana Legati* 9. Martii 1714. §. *Et fuit nulla coram Rō Crispo*.

Præsertim attentis aliis amplissimis verbis, & clausulis generalibus in dictis renunciationibus adjectis, quas prò illarum realitate passim considerant Doctores præcipue collecti in *alleg. impress. apud Perrenni. consilii. Jurefidei. part. 3. tom. 2. pag. mibi 27. num. 55. & seqq.*, ut de clausula = *ad habendum, tenendum &c.* = *Gratian. discept. 93.2. num. 5.*, *Rota coram Benincasa decif. 357. num. 10.*, & alibi frequentissime, & de potestate data retinendi, & disponendi *Cypic. decif. 100. num. 1.*, *Covarr. in cap. quævis postum part. 3. §. 3. num. 4.*, quibus (maximè ad elicendam prædictam, inducendi nempe realitatem, similium renunciationum) robur addit reservatio annui Livelli facta correptivè ad renunciantis, & quidem etiam post obitum Patris renunciantis ibi = *salvo però sempre*, & reservato vita sua naturale durante in detto Monasterio un anno Livello di scudi dieci &c. fin a tua morte &c. detto Signor suo Padre, e dopo la di lui morte i Signori suoi Eredi faranno tenuti pagare di sopra più dello scudi scudi altri due scudi, &c.

= & latius in dictis Instrumentis, ex qua reservatione recte arguitur, renunciantes esse perpetuè unaturus, quemadmodum perpetuè, & uique ad obitum Renunciantium durare debebat prædicto annui Livelli scutorum duodecim, ut ex illis aliis verbis = *che li di lui Eredi li dovranno dare annualmente di sopra più altri due scudi, che tutto più faranno scudi dodici, fino a che ella naturalmente viverà* = & ita bene rationatus *Rota coram Rivio decif. 586. num. 12.*, & *coram Benincasa decif. 357. num. 12.*, & seqq., & hec omnia annuadverendo bene ad rem tradit *Buttigier. de renunc. success. cap. 2. ibidem 49. n. num. 20. & plurib. seqq.*

Et que certius, quia prætaxe renunciantes factæ leguntur non quidem occasione matrimonii carnalis, sed ex causa professionis in Monasterio, quo casu, ad differentiam alterius, facilius præsumitur, Renunciantes sibi adimere, voluisse spem omnem succedendi etiam favore extraneorum, quia Moniales per professionem civiliter, & sine herede mori dicuntur *Tell. Fernand. in l. 6. Thaur. num. 51. & seqq.*, *Roc. disput. jur. selet. cap. 55. num. 45.*, & seqq., *Gratian. disp. epi. 568. num. 5.*, *Concil. allegat. 31. num. 24.*, *Alerius. Pignatelli. dictio cap. 5. num. 4.*, *Panfus. contr. 20. num. 120.*, & pluribus seqq., *Rota coram Merlin. decif. 12. num. 14.*, *coram Benincasa decif. 357. num. 6.*, & duobus seqq., in recent. decif. 128. num. 18. part. 12., decif. 153. num. 19. part. 14., in *Civitate vetula transactio* 20. Aprilis 1708. §. *Potissimum coram Edo. Scotto*, in *Romana renunciantis* 23. Januarii ejusdem anni §. *Maximè, confirmata* 15. Junii ejusdem anni §. *Præcipue*, & 6. Maii 1709. §. *Tausè magis co-*

rum eodem, & 10. Maii 1710. §. *Attente cum seqq. coram Rō Crispo*, & in altera *Romana renunciantis* 9. Maii 1710. §. *Eoque facilius coram Card. Priolo, confirmata* 3. Julii 1711. §. *Intentus coram Rō Aldrovando*.

Indeque cessat contemplatio agnationis, & assertus favor masculorum, & heredum sanguinis, qui reverà nulla ex parte dictarum renunciationum desumi posse videtur, quinimmò potius manifeste exclusus apparet, tum ex eo, quod in iis numquam facta fuit mentio unici fratris, quem habebant Renunciantes tempore factæ renunciationis, tum etiam ex eo, quod, ut supra demonstratum est, eadem stipulate leguntur prò heredibus quibuscunque etiam extraneis virtute illius clausulæ ceteratæ = *heredibus &c.* aut bene ad rem considerat *Rota apud Palm. Nepot. allegat. 295. num. 17.*, & seqq., *coram Danov. jun. decif. 676. num. 27.*, & post *Torr. de paci. futur. success. decif. 107. num. 8.* & 9., quibus addi possunt *Merlin. Pignatelli. contr. forens. cap. 5. num. 6.*, *Vincen. de franch. decif. 365.*, *Mayrill. decif. 65. num. 15.* optimè in proposito loquentes; quapropter in nostra hypothesis nihil operari potest expressio illa = *e questo ad effetto, che i Beni si conservino nella sua famiglia* = cum facta censetur ad magis hoc titulo colorandam renunciationem, ut inquit *Rota coram i. mericenf. decif. 153. num. 1.*, & *coram Emeris jun. decif. 337. num. 11.*, in rec. decif. 230. num. 6., & 7. part. 14., decif. 57. num. 6., & seqq. part. 15., decif. 318. num. 16. & 17. part. 17. ibi = *secus autem est quousque ratione renunciantis non est agnationis conservatio, sed id solum adpunitur ad colorandam sub hoc venerabili titulo renunciationem, prout in casu, in quo Pater stipulatus fuit prò heredibus, & successoribus quibuscunque, & sic etiam extraneis &c.* quia tunc dicitur destricta non conservatio agnatio = in *Sutrina dotis* 11. Junii 1708. §. *Tales autem coram bo. mem. Molini*.

Idque potiori certè Jure locum sibi vindicat in huius renunciationibus factis occasione ingressus in Religionem, sive professionis in ea emittendæ, in illis enim agnatio minimè contemplata censetur per modum causæ finalis, sed tantum impulsivæ, cum etiam si tunc tali causa ille verisimiliter factæ fuissent tunc ab amorem Patris, & reliquorum consanguineorum, tum etiam propter dotem receptam, & promissionem annui livelli, ut pendit *Gratian. discept. forens. 568. num. 11.*, & duobus seqq., *Barz. decif. Bonon. 25. num. 70.* & 73., *Rot. dec. 587. num. 5. part. 1. rec.*, tamquam verò causa finalis earumdem considerat ipsæ ingressus, sive professio emittenda, Puellæ enim si remaneret in seculo, vel ad illud redderet, utique non renunciarent *Natta conf. 609. num. 10.*, & seqq., *Covarr. conf. 142. num. 9. Curt. jun. conf. 141. n. 13.*, *Covar. in cap. quævis postum part. 3. §. 3. n. 4.*, *Gratian. d. cap. 568. n. 9.* & 10., & decif. *March. 42. num. 1. ad 4.*, *Barz. d. decif. 25. num. 68.*, *Rot. d. decif. 587. num. 4. part. 1. rec.* Inde autem sequitur, quod, cessante etiam tali causa impulsivâ desumptâ ex contemplatione agna-

tionis, nihilominus renunciatio subdisteret *R. d. decif. 187. num. 6. part. 1. rec.*, quoniam id procederet, etiam si agnationem conservatio verè dici posset causa finalis, & non merè impulsiva, quia, dum alie cause quæ principales concurrunt, prout sunt ille ingressus in Religionem, conjunctionis sanguinis, congruæ dotationis, & simillium, deiectionis unius cause non tollit effectum renunciationis, si reliquæ manent *Gratian. d. cap. 368. num. 15., Rot. d. decif. 187. num. 7. part. 1. recen.*, & coram *Sicb. decif. 186. num. 13. ibi = obli plures causa renunciationis fuerunt expressæ, easque facta sunt ab ingressu Religio-nem, ingressus facti causa finalis, agatio verò impulsiva, defectuque agnationis, durat adhuc renunciatio.*

Paruique refert, quod renunciationes, de quibus agitur, translativæ esse videantur favore Patris, & idcirco personales propter illa verba in instrumentis adjecta *cedente, trasferisco &c.*, haud enim repugnat, quod renunciatio respectu Renunciantis, & ad effectum illum perpetuò excludendi, realis sit, & abdicativa, translativa verò, & personalis censeatur respectu Renunciantis, *Rocc. disp. Jur. select. cap. 56 sub num. 8., clar. mem. Card. de Luc. de renunc. dist. 1. num. 9., & dist. 4. num. 17., Torr. de post. fut. success. lib. 2. cap. 10. ex num. 9., bon. mem. An-fald. in addit. ad decif. 48. num. 23. & 28., Rot. coram *Merin. decif. 62. num. 23. & 25., coram Danov. jun. decif. 641. num. 32., coram bon. mem. Emerix jun. decif. 619. num. 5., decif. 20. num. 11. inter impress. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de fideicom. in Romanis Successionis 10. Februarii 1710. §. Verum quidem est coram clar. mem. Card. Priolo, in Eugubius Immissio-nis 11. Maii 1711. §. Magis stringit coram bon. mem. Kowitz, & in Romanis renunciationis 3. Julii ejusdem anni §. Absque eo quod coram *Rho Aldrovand.***

Verum enim verò non est, cur in nostra hypothesi tantoperè immoremur in examinanda, qualitate dictarum renunciationum, an nempe reales, vel personales dijudicandæ sint, quomodoque enim accipiuntur, semper obstant Ven. Monasterio, quominus ex persona Sororum in ipso protellatam succedere possit in hereditate fratris unius cum Matre, & altera Sorore seculari; nam, si reales sunt, nemo est, qui non sciat, vim, & robur huiusmodi renunciationum tantum esse, ut semper, & perpetuò arceant Renunciantes, perinde ac si naturaliter mortui essent *Mons. consil. 8. num. 24., Pafibol. de patr. potest. part. 2. cap. 7. num. 48., Concil. alleg. 11. num. 43., Cope. iatr. consil. 76. num. 45., Caren. resol. 69. num. 8., Rota coram bon. mem. Emerix jun. decif. 1131. num. 23., in rec. decif. 235. num. 13. part. 19., cum aliis concordantibus relatis in Eugubius Immissio-nis 11. Maii 1711. §. Nec obflare coram bon. mem. Kowitz.*

Si verò personales esse dicantur, cumque eadem facile sint favore Patris, ejusque heredum, & hoc casu sub nomine heredum, aut intelliguntur agnati, aut heredes sanguinis, si agnati, nunquam renunciationes resolute censeri pos-

sunt, quia adhuc superest fortuna agnata, quæ-
lis est D. Joanna soror Renunciantium, quæ est de familia, & agnationem conservat *leg. volu-tates Cod. de fidelic. &c., generalibus omittis, in specie advertunt Gratian. discept. 368. n. 16., Capov. contr. 20. art. 3. num. 25., & firmavit Rot. decif. 187. num. 8. part. 1. rec. ibi = aliter quod neque poterat dici in casu nostro per mortem Pauli, & Ludovici fuit filiis cessare conservationem agnationis, cum adhuc superesset D. Catharina soror illorum, & Portia, quæ licet sit nupta, cum sit nata ex mosenlis, dicitur de agnatione, & familia =, & coram Danov. jun. decif. 346. num. 42. & 43., si verò contemplati intelliguntur heredes sanguinis, & pari quoque jure d. D. Joanna implet resolutionem renunciationum, cum sit heres sanguinis, horum quippe nomine veniunt Descendentes omnes *leg. ex factu 17. §. fin. ff. ad Senat. Consil. Trebell. Gabriel. cons. 10. n. 4., & cons. 11. num. 1 lib. 2., Rot. post Torr. de post. fut. success. decif. 51. num. 15., & præciue in nostris terminis notavit Rota coram *Bewicafa decif. 357. num. 23.,* verbis illis = quando etiam procedendum foret retento sensu contrario, & renunciatio intelligenda esset facta pro heredibus, & successoribus sanguinis, adhuc tamen resoluta dici non posset ubi existentiam Symphonias, quæ licet nupta in aliena familia, cum sit filia Renunciantis, & respectivo soror Renunciantis, semper dicitur de agnatione =, & contra *Mensib. de præsumpt. lib. 3. præsum. 147. art. 7. parum curato, quod non sit heres Patris, nam heres heredis dicitur heres testatoris leg. si quis filius ff. fin. de acquir. hered., leg. beredis, & leg. sciendum ff. de verb. signif. ff. leg. 1. 2. & 3. ff. de test. bered. it., leg. nativus Cod. de usufructu, leg. final. 8. Quodam Cod. de bered. institut., gloss. in §. Exheredatus Antò. de bered. & fald. collat. 1. tit. 1. num. 60.***

Censuram igitur Ven. Monasterium justè repellit à successione fratris, de qua agitur, cumdemque ad Matrem, & Sororem secularem, dumtaxat pertinere, eà tamen præcipuè motus ratione, quia unum adhuc superest persona in eisdem renunciationibus contemplata: quæ sola ratio hodie sufficit pro excludendo Monasterio: & quamvis plura deduxerim pro statuenda realitate renunciationis, eademque plurimum urgere posse videantur: nihilominus, cum asserri possint alie validissime rationes, & argumenta, quibus sustineri queat, istiusmodi renunciationes mixtas potius censendas esse; maturius id examinari poterit, quum nempe evenierit casus deficientie personarum in dd. renunciationibus comprehensarum: id unum admonendo, quod, cum agatur de materia conjecturali, ideoque dubia, dubius pariter semper erit litis eventus.

Romana Cambii.

Cambium num sit usurarium, si pro eo pignus accipiat, late difficulto articulo, ostenditur. Pignoris receptio cum in censu, non autem in cambio sit illicita?

VOTUM XXXIV.

- 1 Ex cambio, cessante periculo, lucri exortio non est licita.
- 2 Usura est ex mero pecunie usu lucrum percipere.
- 3 Cambium, acceptum pro eo pignoris cautione, usurarium redditur, sed vid. num. 35.
- 4 Idem de censu, & num. 39.
- 5 Intellige, ut num. 41.
- 6 Censui creditor pignus pro sorte recipiens, sortem ipsam penes se habere dicitur.
- 7 Cambium in substantiam deficit, si vel dolus, ac simulatio intercesserit, vel merum duntaxat mutuum initum appareat, & num. 7.
- 8 Ex cambio in substantiam deficiente quidquid ultra sortem emigrat, id vel in mero pecunie usu, vel in dilatione ad solvendum data censetur provenire.
- 9 Quod propriè usura dicitur.
- 10 Usura Divino iure, atque humano damnata est, ipsaque reprobata est natura. Plura in bonis sententiam Scriptorum præsertim Gentilium loca referuntur nu. 11. ad 19.
- 11 Cambii contractum alii consistere adfirmant in permutatione nummi monetae pro altera alii, quod sit contractus inanimatus do, ut de num. 21. solius demum, quod sit venditio pecuniarum num. 22.
- 12 Cambium ex omniam Doctorum sententia à mutuo distinguitur.
- 13 In cambio usura propriè non datur, sed potius laso, sive injustitia.
- 14 Cambii autem usus cum lucro moderato licitus est, ac Reipublicæ utilis.
- 15 Ex cambio quod percipitur lucri, id non provenit ex periculo sortis, neque ex mora Debitoris, sed ex ipso accidentali pecunie valore, & qualis iste sit? num. 27, & 28.
- 16 Pecunie valor duplex est, alter legalis, qui à Principe imponitur, alter accidentalis ex circumstantiis.
- 17 In Cambio valor accidentalis pecunie defumitur præsertim ex majori, vel minori pecuniarum abundantia, & majori, vel minori numero dantium, & accipientium ad cambium.
- 18 In cambio velati mercis, & alia rei qualibet, pecunia reputatur.
- 19 Cambia non modò à Mercatoribus, publicisque compariuntur, sed & privata qualibet persona iniuri permittuntur.
- 20 Atque etiam à mulieribus. Immo, & à pauperibus personis, si essentialia concurrant requisita num. 34.
- 21 Cambium sæpè naturè intrinsecum suum habet iustitiam.
- 22 Cui idque illud contrabere non nisi potius, quam alteri debet permitti.
- 23 Cambii contractum ex receptione pignoris non infici, communior opinio est, & ratio ibid., & num. 51. ad 54.
- 24 Pignus datur propter contractus fidem, & restituenda rei vinculum.
- 25 Ex cambio quod percipitur lucri, non iustificatur ab amittenda sortis periculo.
- 26 Cambio ratione periculi nequit majus lucrum accedere ultra legitimam, solitamque taxam.
- 27 In cambio non, ut in censu, illicita est pro sorte pignoris retentio.
- 28 In censu namque, secus ac in cambio, mortuus remanet Creditoris fors.
- 29 Et quando etiam in censu pignus copiatum licite? num. 41.
- 30 Censui Creditori quod non liceat pignus pro sorte retinere, procedit, ubi sortis, ac pignoris valor æqualis est.
- 31 Si secus, licita quoque est fractionum enatio.
- 32 Censui Creditori, ultra suam censitam, licet alia hypotheca habere Debitoris Bonis.
- 33 Sicque & pignus pro sorte retinere.
- 34 Censui Debitor aqut in ejus Bonis dicitur habere pignus, quod ipse tradat, ac Bone, quæ hypotheca subiacet.
- 35 Pignoris, ac fidejussoris receptio æquiparantur.
- 36 In mutuo, & venditione pignoris receptio permissa est.
- 37 Pignoris traditio emencationi contractus firmitatem conciliat, ejus verò naturam non immutat.
- 38 In cambio, sicut & in ceteris contractibus mem Contrabentium ea est, ut promissa debeant servari.
- 39 Pro cambio securitate licita sunt quotquot accedant obligationes.
- 40 Pro cambio quum pignus accipitur fructuissimam, debent istius fructus Debitori excompensari.
- 41 Plerique autem dicunt, ei remittendam quid etiam esse de solito lucro.
- 42 Sit moniali, ejusdem lucri medietatem.
- 43 Cambii apoca contra Scribentem plenè probat.
- 44 Cambialis apoca falsitas monifi clari, plenisque probationibus valet ostendi.
- 45 Testis animi fides extrajudicialis apca non est probare cambialis apocæ falsitatem.

MATTHEUS Fabri Cambium contraxit favore Valentini Giottè hiis verbis = Io sottoscritto ho ricevuto conti scudi 750. moneta del Signor Valentino Giotti, a cui prometto restituirli frà sei mesi &c. E perchè io benissimo, che d. Signor Valentino non suoi temere il suo denaro ozioso, non quello impiegare in negozj diversi, particolarmente di cambi, e ricambi, perciò offendo in me stesso la cara totale di far cambiare, e ricambiare la suddetta somma a sue giuste valute per le fiere &c. E per tale effetto eleggo il Signor Francesco N. publico Negoziante in Roma, contante le facoltà necessarie &c. a' danni, ed interessi di me sottoscritto, limitati però, e non eccedenti scudi sei per centesimo &c., con dichiarazione, che, quando dd. Cambi, e Ricambi ragguagliati &c. non arrivassero alle d. somma di scudi sei per cento, quel di meno vadi a danno del Signor

gor Valentini, e quando eccedessero, quel di più vadà a beneficio mio &c. 2

- Contra hunc contractum plura ex adverso opponuntur, & primò, supposito etiam, quod Valentinus non mutuum gratuitum, sed contractum Cambii cum Matthæo celebrare voluisset, nihilominus in nostro casu illicita videretur ex alio lucri, quia dictus Valentinus pro summa credita recepit pignus gemmarum non solum æquivalentis, sed excedentis valoris, quamobrem, cum nullum sortis periculum subierit, non est, in quo fundetur iusta ratio lucri exigendi, quod ex d. periculo iustificatur, ut docent *Salyet.*, *Medina*, *Carduba*, & alii, quæ refert, & sequitur *Less.* de *Iust.* & *Jur.* lib. 2. cap. 23. dub. 13., nisi lucrum prætendatur ex ipso usu pecunie, quod propriè usura est, & omni iure prohibita, ut legitur *Exechiel.* cap. 18. *psalm.* 14. & *Luc.* cap. 6. cap. quævis 14. quæst. 4. cap. 1., & cap. consilii de *usur.* cum concordau. Ideoque cautionem pignoris in Cambio contractum usurarium reddere notant *Franc.* *Becc.* *conf.* 213., *Osafib.* *conf.* 51. num. 4., *Tuf. b.* lit. C. conclus. 11. num. 2. & 17., *Gasp. Rodriguez.* de *anon. reddit.* lib. 3. quæst. 5. num. 17., *Herryn.* de *Luca in tract. de Camb.* num. 14. & 43., *Tulet.* lib. 5. *Inferruz.* *Sacrd.* cap. 52., quos refert *Capp. latr.* cap. 125. num. 13., & sequitur *N. guerol.* cum alii allegat. 10. num. 94., *Testat.* allegat. 3. num. 26., & alleg. 14. num. 104., *Rot.* in *rec. decif.* 304. n. 3. part. 2., coram *Bicchio* decif. 74. n. 22., & coram *R. P. D. Ansaldo* decif. 23. num. 9. Sicut non dissimili ratione vitatur contractus Censui, si Creditor pro sorte pignus æquivalens habere, velit, ut docet *Cenc.* de *Conf.* quæst. 60. num. 44. & 45., ubi, quod eo casu Creditor videtur sortem penes se habere, cum tantumdem Bonorum Debitoris vendibilium habeat &c. *Rodriguez.* d. lib. 3. quæst. 5., & sequitur *R. P. D. Ansaldo.* de *commerc.*, & *merc.* *disf.* 81. num. 33., & *Rot.* in *rec. decif.* 201. num. 8., & 9. part. 18.
- Præterea impugnando realitatem ipsius contractus dicitur, d. apocam dolo extortam, & non lecto ejus tenore, bonâ fide sub alio simulato prætestu subscriptam fuisse: veritatem, contractus in puro, & gratuito mutuo reverâ consistere: adesse Testes, qui deponant, qualiter ipse Valentinus declaravit, se eam pecuniam sine usuris credidisse; & hoc ipsum esse, ut d. Fabri ab usuris, quibus alii Creditori obstrictus erat, liberaret.

- Deficiente itaque substantiâ contractus Cambii, vel, eâ vitatâ ob retentionem pignoris factâ a Creditore, quiddid in casu præsentii ultra sortem petatur, id non aliunde provenit, quàm, vel ex usu pecunie mutuo datæ, vel ex temporis dilatione ad solvendum concessâ: quæ propriè usura dicitur, ut definitur in cap. in *ma civitate* de *usur.*, quantum verò execrabilis sit ea labe, non opus est recensere. Illam enim non solum Divino, & humano Jure damnatam, sed ipsi naturæ repugnantem probat multis mediis *Dicunt Thomas* 2. 2. quæst. 78. art. 1., *Scot.* & alii in 4. sentent. *disf.* 15. quæst. 2., *Jean Andr.*

in *regul. peccatorum* de *regul. Jur.* in 6., *Conrad.* latè de *contract.* quæst. 22. conclus. 2., & optinè post eos *Covarr.* *variar.* lib. 3. cap. 1. num. 5. *verf.* *Superest modò* &c. De qua re præterea non sunt, dum hic incidit sermo, quedam loca Gentilium Scriptorum, quibus hæc veritas, itemque odium, quo semper habiti sunt fœneratores, comprobatur *Aristotel.* lib. 1. *Politico.* c. 7. sic ait 11 = *Rationabilissimè habetur odio ipsa Nummularia; quoniam è numero ipso facit acquisitionem, & non ad quod indolens est; commutantes enim causâ numerum indolens sunt, seuus autem se ipsum majus facit, unde & nomen venit, quoniam illa, quæ pariantur, similia sunt gigantibus: in se invicem autem numerus numerum parit; quare maxime præter naturam est hic acquirendi modus &c.*, & idem lib. 4. *Moral.* *Nicomachio.* cap. 1. in *fo. usuram turpem* quæstum appellat, & fœneratores inter Latrones, Populatores, Directores, & Tyrannos unâ reponit, huc spectat illud *Perf. Salyr.* 5. *post med.*, 14 *Quid peti, ut numerus, quæ hic quæstione modesto Nutrierat, pergit acidos sudore denues?*

M. Cato de re rustica in princ. refert, Majores nostros in legibus posuisse, forem dupli condemnari, fœneratores quadrupli, ut quanto peiorrem Civem putarint fœneratores, quàm suam, hinc liceret exitimare. Cujus meminit *Corsf. Miscell.* lib. 3. cap. 21. num. 13., *Plautus* in *tot. libell.*, cui titulus est, *Quid non oportet fœnerari*, universam fœnerandi rationem improbat, quod sit contra naturæ regulas, quem refert idem *Corsf. loc. cit.*, *Loftianus*, fœneratores asserit similes esse Dæmonibus, qui, recurrenre Lunâ, comitali morbo homines quosdam afficiant, ut narrat *Cicero*, ad *African.* *traif.* 7. in *leg. penult.* de *reb. cred.* §. 1., *serius* verò *Cato Senex*, quem refert *Cicero* lib. 2. de *offic.* §. final. *Sed utilitatem* &c. cum ab ipso quæreretur, quid fœnerari sibi videretur? *Idem* quod homines occidere, respondit. Quod idem aureis verbis exprellit *Dio. Ambr.*, ut habetur in *Cassio.* *final.* 14. quæst. 4. ibi = *Ab hoc usuram exige, quem non sit crimen occidere: sui ferro divicit, qui usuram flagitat: sui gladio de se ipsum necisitat, qui fuerit exorior usurarius: Ergo ubi jus belli, ibi jus usurae &c.*

Quamquam verò argumenta hæc, quæ contra d. contractum asseruntur, speciem aliquam verè præferre videantur, nihilominus, illum labe usurariâ minime conquinatum esse crediderim; supponendo enim, quod ab omnibus admittitur, contractum nempe Cambii toto genere à mutuo differre: sive enim dicamus, Cambium esse permutationem unius monete pro altera cum *Cajetan.* de *Camb.* cap. 3., *Sot.* de *justit.* & *Jur.* lib. 6. quæst. 8. art. 2., *Azor.* *insit.* *moral.* part. 3. lib. 10. tit. de *Camb.* cap. 1., *Lap.* de *usur.* §. 2. num. 20., *R. walsd.* *Culi* de *Camb.* cap. 2., *Herrin.* de *commerc.* *terrest.*, & *Nor.* cap. 2. n. 1., aliisque relatis per *Amos.* *resol.* 47. num. 14., sive, quod sit contractus inominatus, d. ut des, ut putat *Joan.* *Avon.* in cap. *Naviganti sub nau.* 47. de *usur.*, ibi *one Novorr.* sub num. 9., *Alciab.* *Sal.* ad *decif.* *Thom.* 22. quæst. 78. tit. de *Camb.* part. 1.

- 22 *part. 1.*, sive quod sit venditio pecuniarum cum Bald. *conf. 348. num. 6.*, Molin. *de contract. disput. 296.*, Silvest. *verb. usura 4. quest. 8. §. 1.*, Bonifregia *de Camb. cap. 6.*, Seacc. *de commerc. §. 1. quest. 4. num. 21.*, Tusc. *lit. C. can. last. 11. num. 3.* Hoc omnium consensus certum est, quod
- 23 *ad mutuo distinguitur Lap. d. cap. Naviganti §. 2. num. 11.*, & 79., Conrad. *de contract. quest. 93.*, Villagut. *de usur. quest. 1. num. 9.*, Amat. *d. res. fol. 47. num. 12.*, & seq., Cyrinc. *contr. §. 26. n. 39.*
- 24 Ideoque in eo non cadere proprie uturam, sed potius lesionem, sive injustitiam, recte notavit Card. *de Luc. de Camb. disc. 24. num. 4.*, & seqq., disc. 31. *ex num. 13.*, & in *summ. num. 34.*
- 25 illiusque usum cum lucro moderato necdum licitum, sed & Republice utilem, & commercio valde accommodatum dicit cum aliis Covarr. *in veter. numismat. collat. cap. 7. sub num. 4.*, Anton. Amat. *resol. 27. num. 5.*, & pro omnibus Divus Pius V. in sua Bulla 118. ibi = *Cambiorum usum necessitas, & publica utilitas induxit &c.*
- 26 Quod sane lucrum non provenit ex periculo, quod pecunia exponitur, neque ex mora solvendi (licet hac etiam considerentur) sed ex ipso valore accidentaliter pecunie, in qua quidem duplex
- 27 valor agnoscitur, alter legalis, qui imponitur a Principe, alter accidentalis ex circumstantiis, puta ratione majoris commoditatis, vel facilioris expendibilitatis, sed precipue ex majori,
- 28 vel minori abundantia pecuniarum, & majori, vel minori numero Dantium, & Accipientium ad Cambium: ut proinde pecunia quoad hoc reputetur veluti merx, & alia res quolibet, ita
- 29 communiter Noverr. *in Manual. cap. 17. n. 28 3.*, Lap. *lib. 2. cap. 13. dub. 4. num. 34.*, & seqq. *vers. ubi advertit, dupplicem esse, Valentia tom. 3. disput. 5. quest. 23. puncti. 4.*, Solex *de Camb. dub. 12.*, Bonaccin. *de contract. disput. 3. quest. 5. propos. 2. vers. addo lucrum cum §. seqq.*, & propos. 5. *sub num. 15.*, Castropal. *oper. moral. part. 7. disput. 7. puncti. 2. num. 1.*, ubi de communi, & puncti. 7. n. 1. & 3., Salou. *de Camb. contr. 16. quest. 4. art. 2.*, Resignol. *de Camb. disput. 1. praev. 3. num. 1.*, & 3., Gutierrez. 3. *prolic. quest. 178.*, Turr. *de Camb. disput. 1. quest. 13. num. 117.*, & 120. *disput. 2. quest. 21. num. 4. vers. Secundo tota ratio, & disput. 3. quest. 11. num. 9.*, Gibalin. *de usur. lib. 5. art. 5. num. 1.*, Fillius. *de Camb. num. 355.* & seq., alique apud eos.
- Proinde non mercatoribus, publicisque dumtaxat Campionibus ejusmodi contractum facere permittitur, sed & cuicumque privatæ personæ, ut contra Cajetan. *de Camb. cap. 5.* docent Silvestr. *verb. usura 4. §. 7.*, Dominic. Soto *lib. 7. de Justit. & Jur. quest. 2.*, quos sequitur Covarr. *in veter. numismat. collat. cap. 7. sub num. 4.*
- 30 *vers. qui tamen, Dian. tom. 6. tracti. 3. ref. 3.*, ubi, quod Cambium potest fieri, & exerceri etiam a mulieribus Nald. *in summ. verb. Cambium num. 6.*
- 31 & ratio deducitur ex ipsa natura Cambii mox explicata: nam sive sit venditio, sive permutatio, sive alius contractus innominatus, habet suam intrinsicam justitiam ex ipsa natura rei,
- 32 ut ait Covarr. *loc. cit.*, nilque est, cur non potius,

quam alteri debeat permitti, ut Doctores omnes, si paucos excipias, fatentur. Imò, & a paupere fieri potest, si ejus essentialia concurrant requisita, ut precipue notat Anton. Salvatore *de continuat. Cambior. part. 5. num. 35.*, quem sequitur Dian. *d. tom. 6. tracti. 3. resol. 4.*

Libuit hæc ad memoriam revocare, licet clarissimi sint, & omnibus, qui in foro nostro versantur, notissima, quia eidem facilius occurrat objectioni desumptæ ex eo, quod Creditor se cautum reddiderit receptione pignoris, quod quidem Cambii contractum non inficere magis communiter, & summa cum ratione censent Doctores. Etenim non potest pignus vitium contractui asserre, quod aliud non spectat, nisi certiorum contractus eo modo, quo initus est, executionem, & promissionum observantiam. Propter enim contractus fidem, & reituentiam rei vinculum pignus datur, ut ait Poppius. *in l. 26. legata 9. in fin. ff. de fidejussor. legat.* Nec ad essentiam pertinet Cambii, quod Creditor non possit de sorte tutus reddi, quasi in illius amittendæ periculo lucrum fundetur, & iustificetur; hoc enim prosum erroneum rectissime dicit Turr. *de Camb. disput. 3. quest. 11. num. 9.*, & 10., cum lucri iustitia ex aliis proveniat causis, ut supra prenotavimus. Et ratione ipsius periculi nihil Cambio ultra legitimam, & solitam taxam accedere potest, ut bene docent Seaccus *de commerc. §. 1. quest. 7. part. 2. ampliat. 10. n. 76.* & seqq., Duard. *de Camb. quest. 38. num. 10.*, & 11., Franc. Roc. *tom. 2. respons. tit. de effecurat. notab. 47. num. 158.*, idem Turr. *disput. 2. quest. 23. num. 84.*

Nec urget exemplum desumptum ex censu, in quo non licet Creditori pignus retinere, tum quia non eadem videtur ratio Cambii, & Censuum, in qua fors demortua est pro Creditore, & proinde non mirum, si improbum videatur pro ea pignus habere: tum etiam quia allegata in contrarium procedunt, quando Creditori census datum sit pignus æqualis valoris: quo casu putant Doctores, Censuum fructus non currere, ex ea scilicet ratione, quia tunc pignus censum datum in solutum, & nullam adesse spem lutionis, cum vanum sit centum pro centum re-habere, ut Rota ipsa hanc theoricam sæpe admisit coram Priol. *dec. 376. num. 20. coram Pamphili. decis. 240. num. 8. part. 15. decis. 249. num. 15. part. 18. decis. 328. num. 4. part. 19. decis. 374. num. 1.*, & in his terminis loquitur Cenc. *in alleg. quest. 60. num. 44. & 45.*, R. P. D. Anfeld. *de commerc. & mercat. disc. 81. num. 33.*, & 38., & disc. 71. num. 101. Extrâ verò hos terminos etiam in censu licitum esse pignus pro securitate accipere, & fructus nihilominus currere, probant Duard. *de Censib. §. 5. quest. 64. in 1. & 2. conclus.*, Tondur. *quest. civil. cap. 97. n. 8.*, ubi, quod cum hac distinctione intelligendus est Cenc. *loc. citat.*, & Pignatelli. *tom. 8. disput. 88. sub num. 1. in 2. propos.*, ubi assert quidem optimam rationem; nam, si Creditor Censum potest habere alia Bona debitoris hypothecata ultra fundum censum etiam in terminis Bullæ S. Pii V. ut quo-

tidie praeficitur, & nemo de hoc dubitat *Molin. disput. 387. de contract.* non est, cur nequeat pariter pignus accipere, cum aequè pignus in bonis ipsius debitoris remanere dicatur *leg. pignus cod. de pignorat. actio. Negafan. part. 2. membr. 3. num. 72.* Rursus, si potest accipere fideiussorem, potest & pignora, quia haec acquirantur *leg. 4. §. Quid est idoneus ff. de fideiuss. leg. Premiffor 21. in fin. ff. de confit. pacis.* utrumque enim ordinatur ad fucilem Contractus fidem = haec *Pignattell.*

Si igitur, ut ex dictis patet, nec in Censu illicita est pignoris acceptio, multò magis erit permiffa in Cambio: & ita quidem reprobat *Beccio, Hieronym. de Luca, Ofsafab.* & aliis paucis contrarium tenentibus, quorum aliqui obiter tantum, & perfunctorie loquuntur, communiori calculo docent *Michael Salas ad Div. Thom. 2. 2. post. quæst. 78. disput. de Camb. quæst. 4. art. 2. num. 17.* *Azor. Infit. moral. part. 3. lib. 10. tit. de Camb. cap. 12. quæst. 11.* *Salas. de Just. & Jur. tom. 2. tit. de Camb. quæst. 4. contr. 2. 2. Laff. eodem tract. de Just. & Jur. lib. 2. cap. 22. dub. 8. n. 77.* *Reginald. lib. 25. num. 432.* *Bonocciu. de contract. disput. 3. quæst. 5. prof. §. n. 21. vers. quæret 3.* ubi pro ratione dicit, quod in omni contractu licitum est cuique sibi consulere, seque indemnem servare, *Filliacc. tom. 2. tract. 35. cap. 10. vers. secundo quæro de Compromissis* ubi, quod, si hoc licet in mutuo, & venditione, pariter licitum erit in Cambio *Castrup. part. 7. disput. 7. de Camb. pauc. 11. num. 2. vers. è contrà, Gibalin. de usur. lib. 5. tit. de Camb. & Societ. cap. 1. art. 15. confect. 3.* ubi dat rationem, quia pignus executioni contractus firmitatem conciliat, ejus verò naturam non immutat, & hanc esse communem sententiam, de *Lugo disput. 28. num. 124.* & ex *Forensibus Curt. Jan. conf. 132.* *Bonifeg. de Camb. cap. 7. num. 23.* *Romuald. Col. cod. tract. cap. 28.* *Seacc. de commerc. §. 1. quæst. 7. part. 2. amplius. 12. per tot.* ubi, quod ita consuluerunt Jureconsulti Florentini, nullo super hoc excitato dubio, nec solum iustitie Cambii pignus non repugnare, sed immò esse illi conoaturale, sicut ceteris omnibus contractibus, in quibus alia mens Contrahentium non est, nisi ut conventa ferventur, pignus autem conventa non alterat, sed roborat, meminitque responsi Urbani ad Archiepiscopum Januensem, quod approbantur omnes obligationes accedentes

Cambio pro majori securitate Contrahentium *Gals. de Credit. cap. 2. tit. 7. quæst. 6. num. 2236.* *Molpbes. in summ. part. 2. tract. 12. cap. 7. no. 68.* *Capp. letr. confult. 125. num. 21.* ubi fatetur, hanc esse magis receptam opinionem *Rovis. super pragmat. 1. de lit. Camb. num. 10.*

Quam conclusionem planè procedere, quando pignus est infructiferum, ait *Seacc. d. §. 1. quæst. 7. part. 2. amplius. 12. num. 4.* sicut nemo dubitat, si pignus sit fructiferum, fructus Debitori computandos *Novorr. in Manual. cap. 17. num. 285.* *Sot. de Just. & Jur. quæst. 10. lib. 6. art. 3.* *Tolet. instruat. Sacerd. lib. 5. cap. 52. num. 3.* qui etiam prædictam asserunt sententiam, & *Bonocciu. de Contract.*

cin. cum aliis d. disput. 3. de contract. quæst. 5. prof. §. 1. sub num. 21. vers. verumtamen est. *Valent. 2. 2. disput. 5. quæst. 23. part. 1.* *Gars. de Contract. cap. 35. num. 2.* *P. Gibalin. d. leg. 5. de usur. cap. 5. art. 15.* *confect. 3. vers. si tamen pignus illud.*

Et licet plerique moneant, quod, pignore accepto, quia cessat periculum sortis, debeat aliquid remitti de solito lucro *Tolet. d. cap. 52. lib. 5. num. 2.* quem sequitur *Salas de contract. tit. de Camb. dub. 21. in fin.* *Castrup. part. 7. disput. 7. pauc. 11. sub num. 2. vers. monet tamen.* *Molpbes. in summ. tract. 12. part. 2. cap. 7. num. 68.* *Gals. d. cap. 2. tit. 7. quæst. 6. num. 2240.* *Duod. in Extravag. Pii V. de Camb. quæst. 24. num. 11.* & per tot., & *quæst. 59.* ubi dicit, remittendum esse lucrum pro medietate, cumque refert *Capp. letr. conf. 125. num. 22.* oihilominus, ut id æquo arbitrio statui possit, incedendum esset calculus Cambiorum.

Constat igitur validitate Cambii, cujus substantia intervenit pignoris non vitatur, agendum modò esset de illius veritate, quæ impugnatur sub obsecro, quod Cottè simulans conficere apocam Mutui gratuiti dictum Fabri obtrinxerit contractu fructifero Cambii, id verò, missis aliis, probari dicebatur ex eo, quod idem Valentinus in suis codicillis præceperit, quod præfatus Matthæus non molestaretur, donec durabat conductio Furni S. Spiritus pro creditis, quæ ipse adversus illum habebat, videlicet *casus Cambii di fudi 686.* & *fudi 750. per denari dati ei medesimo per pagorem* cuidam alio suo Creditori, ex quo inferrebat, quod Testator unicuique Cambium habebat cum d. Matthæo, illud nempe *seutorum 686.* aliud verò erat simplex mutuum, aliquo utrumque nominasset nomine Cambii, & non unius, sed duorum Cambiorum meminisset: id confirmando tum depositione unius Testis Codicillaris, qui affirmat, Valentinum dixisse, dicta *seuta 750. deberi seuta. fructu.* licet Notarius per errorem, sive negligentiam hæc postrema verba omiserit, tum etiam subsequutam observantiam, nam Valentinus quoad vixerat nullos unquam fructus petierat pro asserito Cambio *seutorum 750.*

Verum, licet hæc plurimum urgere mihi videantur, maxime quia asserunt contrà privatum apocam Cambii forsitan etiam trino teste minime subscriptam, nihilominus, cum agatur de re, in qua tam favore Debitoris, quam favore Creditoris meliores asserri poterunt probationes, illas exequendas esse censent, nec interim ita facile auderem irritam, aut conficam declarare apocam Cambii, hæc enim contrà sententiam, aut subscriberent plenè probat, vice, autem versà probationes, quæ ab ipso asseruntur, per se speciate, plenæ non sunt, nam litera Codicillorum præbere solum potest aliquid ad miniculum, cum non sit clara, admittatque interpretationem conciliabilem cum apoca, & dictum extrajudiciale uoius dumtaxat Testis insufficientis pariter est, quibus tamen si alia adderentur admoicula, aut probationes, quibus melius

jus declararetur, & suppleretur litera Codicillorum, res plana reddi posset favore Debitoris.

Florentina Renunciatiois.

Ex renunciatioe personali, ac translativa emphyteusis ex consuetudine in Extraneos alienabilis facta a Jussita favore Patris, ejusque omnium heredum, & successorum quorumcumque, Renunciante adhuc superstiti, jus Domino directio ob lineam finitam non acquiritur pro devolutione agendi, sed Emphyteusis apud extraneum heredem a Renunciatorio institutum, donec Renuncians quantum solenne votum emisit, debet manere. Ex quibus autem dicta renunciatio personalis potius, ac translativa censetur, quam abdicativa? Et quid de ejusmodi renunciatioe, si abdicativa esset, an scilicet, & quando jus repellendi pro eo casu Dominum directum potuerit, etiam per ultimam voluntatem in extraneum transmitti? Emphyteusis licet in extraneos ex consuetudine sit alienabilis, nisi tamen instat bonorum allodialium fuerit redacta, in ejus alienatione requiritur consensus Domini directi, qui potest illum denegare. Emphyteusis, si non aliter, quam de consensu Domini directi in extraneos alienari queat, non cogitur in renovationem concedere heredi extraneo, nisi quum nolit emphyteum ipsam apud sese retinere.

VOTUM XXXV.

- 1 Renunciatio emphyteusis simpliciter facta in manibus Domini directi, abdicativa dicitur.
- 2 Abdicativa pariter dicitur, si fiat, nulla proutis personae contemplata, sed indefinitè favore quorumcumque succedere valentium in Legem, aut Investitura dispositione, & n. 45.
- 3 Atque etiam quando se quispiam de medio tollit, abdicatque se emphyteusi, ut alius novam investituram possit consequi, & n. 39.
- 4 Emphyteusi Ecclesiastica, existentibus adhuc personis in ea comprehensis, ad Ecclesiam devolvitur.
- 5 In Investitura qui sunt comprehensi quum deficiant, linea dicitur defecisse.
- 6 Tanetsi eorum alter, qui per realem renunciationem emphyteusi se abdicavit, adhuc superstes sit.
- 7 Renunciatio emphyteusi, si illi penitus abdicando, instat mortui reputatur, & n. 9. Nec devolutionem potest impedire ibid., & n. 40.
- 8 Renunciatioe abdicatioe facta ab ultimo in Investitura comprehenso succesor Dominus directus non tamquam in potio, sed quia nullus a deo dicitur devolutionem impedire.
- 9 Emphyteusis ex consuetudine transmissibilis ad quoscunque extraneos alienari in eos an possit etiam per ultimam voluntatem, disputant Doctores, relati ibid. & n. 11. 12., & 13.

Alii signidem affirmant, d. num. 11.

Et bonum varia refertur opinio, num. 14., & 15.

Quae praefero distinctione conciliatur, n. 16., & 17.

Alii verò negant num. 12., & 13.

12 Emphyteusis alienanda consuetudo strictissime interpretanda est.

13 Ideoque restringenda ad alios dumtaxat inter vivos, ut non etiam per viam ultimam voluntatis.

14 Emphyteusis ex consuetudine ad quoscunque extraneos transmissibilis tunc in eos per ultimam voluntatem, ut aliqui sentiunt, alienari potest, quando non sub generali heredis institutione, sed nominatim concessa est.

15 Juxta alios verò, ad effectum ejusmodi, non requiritur specifica emphyteusis mentio: eoque sub generali heredis institutione censetur comprehensa.

16 Conciliatur, ut primam rem illi intelligatur procedere, quum emphyteusis alienari quidem permittitur, sed non tamquam hereditaria, & de emphyteuta dominus effectus secundum verbum, quando cum tali qualitate in emphyteutam transfertur, & n. 17., & ratio ibid.

18 Renunciatio personalis, & translativa dicitur, quum per viam positivam dispositionis certis personis facta est.

19 Renunciatioe personali, & translativa quis emphyteusi renunciari, donec superstes est, devolutionem impedit.

20 Nullamque jam in eodem renunciatioe quaeritur Domino directio, sed solum Renunciatioe.

Procedit, licet merè personalis non sit, sed facta etiam pro extraneo, qui Renunciatorio mortuo successisset, num. 22.

21 Emphyteusis, orrente quapiam in Investitura comprehenso, nil interest Ecclesiae, quod ab uno, vel altero possideatur, & n. 97.

In eo tunc potest in quocunque diffundi, n. 98.

22 Ex renunciatioe emphyteusis personali, & merè translativa cum titulo donationis complicata Dominus directus, superstiti Renunciante, nullum sibi jus valet adserere, sed solum Renunciatarium.

23 Renunciatio verè translativa dicitur, quum jura in Renunciatarium transferantur, complicata donationis titulo.

Præsertim, si idem titulus sit in partibus dispositionis explicatus, num. 26.

Est en quibus etiam offibus talis titulus valet desumi? num. 27. ad 32.

25 Donatio idem importat, ac translativa renunciatio.

26 Renunciatio ad magis donationem importat, si donationis titulus in ejus parte non excentricus, sed dispositiva complicatus fuerit.

27 Renunciatio Patri facta a filio Religionem ingredienti, si illius emancipationem continet, donatio remanet dicitur.

28 Idem, si comprehendat jura etiam filio jam quæsitum, & in præsentia competentia, & n. 54.

- 39 *Cam declaratione illa possidendi nomine ipsius Patris, ejusque heredum.*
- 40 *Renunciatio bonis suis per alium verè dispositi-
vos non dicitur se de medio tollere per alium
merè abdicativam.*
- 41 *Renunciatio facta cum derogatione cuique
Legi, statuto indulto, aut alii cuilibet favo-
ri, abdicativa non censetur, sed merè trans-
lativa.*
- 42 *In renunciatio censetur comprehensa etiam
emphyteusis in extraneos alienabilis, si a Re-
nunciante, facultatem hanc habente, mentio
de eadem emphyteusi facta est.*
- 43 *Renunciatio merè abdicativa naturam
non immutat contemplationis certarum personarum.*
- 44 *Actus humani fieri nequeant, nisi circa de-
terminatam materiam, & rei versentur, &
cum certis iidem gerantur personis.*
- 45 *Renunciatio merè abdicativa ex sola certa-
rum personarum expressione personalis non
efficitur.*
- 46 *Renunciatio facta ex causa ingressus in Reli-
gionem sumpsit naturæ realis censetur, atque
abdicativa.*
- 47 *Actus natura ex voluntate illius gerentis de-
bet assimari.*
- 48 *Renunciatio realis est, & abdicativa, si ta-
lem eam Renuncians declaravit.*
- 49 *Emphyteusis ex ejus renunciatione penitus ab-
dicativa censetur ad Dominum directum de-
voluta.*
- 50 *Renunciatio penitus abdicativa facta emphy-
teusi, qua non sit ex pacto, & providentia,
nullam actionem tribuit Domino directo.*
- 51 *Emphyteusi ex pacto, & providentia si fiat
renunciatio penitus abdicativa, hac non porri-
gitur ad extraneos in hereditatem non compre-
hensus.*
- 52 *Emphyteusis ex pacto, & providentia si fiat
renunciatio penitus abdicativa, eoque amplissi-
ma, Bonus emphyteuticus naturam allodialium
sortitur.*
- 53 *Vel solum extraneus non reputatur incapax
illa adquirendi sive ex universali, sive ex par-
ticulari titulo.*
- 54 *Renunciatio solum directa ad certas perso-
nas, sed expressè facta, ut illis damnetur jus
ex eo querendum sit, realis non est, neque
abdicativa.*
- 55 *Licet sit facta ex causa ingressus in Religi-
onem num. 48., & 49.*
- 56 *Renunciatio quod respectu Renunciantis ab-
dicativa sit, translativo verò censetur res-
pectu Renunciatarii, non repugnat.*
- 57 *Renunciatio si fiat ex causa ingressus in Reli-
gionem, abdicativa sortitur qualitatem, so-
lum nō dicitur resoluta ex praecepsa Re-
nunciatarii.*
- 58 *Non verò, nō illius effectus transferri non
valeat in certas personas in ipso contem-
platis.*
- 59 *Et ex quibus verbis non alio intelligatur fuisse
Renunciantis mentis? & num. 51.*

De Contract.

- 60 *Renunciatio realis, & abdicativa, ut talis
etiam censetur respectu quoruncunque sub
eo venientium, requiritur, quod nullam cer-
tam respiciat personam.*
- 61 *Ita ut indefinitè disponat, illum succedere
debere, qui esset de jure successurus.*
- 62 *Renunciatio translationis verificari tantum pos-
test de Bonis jam acquisitis, ac Renunciantis
devolutis.*
- 63 *Secus de Bonis devolvendis, & ab alio pos-
sessis.*
- 64 *Procedit, licet in Instrumento legantur clau-
sula cessionem, & translationem praeferen-
tes num. 59.*
- 65 *Jus, quod nondum in esse deductum est, ne-
quit in alium transferri.*
- 66 *Res mea denno mea effici, atque ad me per
alium transferri non potest.*
- 67 *Renunciatio cuiuspiam facta de Bonis post ejus
obitum a Renunciantis consequendis, aliud vix
importat, nisi juris sperati remissionem, & ex-
tinctionem.*
- 68 *Singula singularis, & congrua congruis refe-
renda sunt.*
- 69 *In renunciatiois Instrumento non repugnat,
quod duplex continentur renunciatiois spec-
ies, altera nempe extintiva, altera trans-
lativa.*
- 70 *Et non, eademque renunciatio translatio po-
test esse quoad Bona, & jura jam acquisita, ex-
tintiva verò quoad jura de futuro.*
- 71 *Donatoris plenè intercedente voluntate, spes
futuræ alienationis potest transferri.*
- 72 *Renunciatio potest effectus translationis operari,
etiam quoad spem futurarum successio-
num.*
- 73 *Præsertim, quum non agitur de jure om-
ninò futuro, & incerto, sed pendente a causa
de præterito.*
- 74 *Renunciatio, qua fit a filiis Religionem in-
gressuris, Bonorum liberam acquisitionem
inducit sorore Parentum renunciatariorum.
Et per quamdam veluti ramotionem obstaculi
ex parte ipsorum filiorum juri Parentibus
adquiris eadem Bona in suis heredem trans-
ferendi ibid.*
- 75 *Renunciatio facta a filiis de emphyteusi sibi
post Patris obitum de ferendo quando cen-
setur translatio favore heredi num. ipsius Patris
in renunciatiois contemplationem.*
- 76 *Translativa censetur his concurrentibus ex-
tremis, si nempe, avveniente causa successio-
nis, Renuncians vivat, sitque habilis ad suc-
cedendum, & Renunciatarius, sen ejus he-
redes in humanis existant.*
- 77 *Renunciatiois animi effectus, ipsa causa, re-
trotrahi dicitur a die delata successiois ad
diem contractus.*
- 78 *Censeturque Renuncians hereditatem addivi-
se, ac eandem vigore cessiois in Renunciatarii
transfuisse.*
- 79 *Emphyteusis renunciatio facta a Jesuita si
queritur, an Dominio directo impedit devo-
tutionem nec ne, duplex potest examini sta-*

G g 2

ms,

- tus, ante videlicet, ac post amissionem quartum solennis voti.
- 73 *Jesuita nisi emisit quartum solenne votum, licet in eo durare dicatur.*
- 73 *Idemque capax est nedum retinendi, & adquirendi bona quacunq.*
- 74 *Verum potest a Religione dimitti, ab eaque ex justa causa missionem petere, atque impetrare num. 73.*
- 75 *Jesuita si quartum solenne votum emisit, neque ipse, neque Monasterio hereditas adquiritur.*
- 76 *Jesuita si non emisit quartum solenne votum, emphyteusis ab eo renunciata, potest ex ipsius persona a Renunciaturiis adquiri, ac retineri.*
- 77 *Secus, si emisit.*
- 78 *Religiosi professi vitâ naturali durante, emphyteusis, vel feudum ad Monasterium spectat.*
- 79 *Nec devotio favore Domini directi, minifque successu favore agnatorum, aut aliorum vocatorum operitur.*
- 80 *Contrarium verum, ubi de Jesuita agitur pariter profecto.*
- 81 *Jesuitarum Ordo eandem proficitur mendicitatem, quam Miuirita, & Cappuccini devocent.*
- 82 *Et tam Presbyteri, quam ejusdem Ordinis, Domus, & Collegia incapacia Bonorum omnino sunt.*
- 83 *Jesuita post emissam professionem, reputatur ac si esset naturaliter mortuus.*
Atque ex momento professionis inducitur ejus mori quod omnes juris effectus num. 85, & 89.
- 84 *Jesuita professionem emittens, quod successiones, alioque jura, locum in facit, quibus de jure deferenda essent.*
- 86 *Jesuita professionem emittente, caducatio inducitur omnium jurium ab eo renunciatorum.*
- 87 *Jurium renunciatorum caducatio inducitur nedum ex morte naturali, sed etiam ex morte civili, capitis semper diminutione, aut professione in Religione veram mendicitatem proficente.*
- 88 *Emphyteusis ob professionem in Ordine Jesuitarum emissam ab ultimo in Investitura comprehenso, revertitur ad Dominum directum.*
- 90 *Jesuita professionem emittente, pensiones amittuntur, & vacant Beneficia.*
Cessat itidem facultas testandi, vel disponendi, ac similibus num. 91. Expirant fideicommissa num. 92. Eaque devolvuntur ad successores vocatos cum potestate eis illis percipiendi fructus num. 93, etiam non expectata morte naturali Professi num. 94. Idemque nec in numero filiorum computatur ad augendum Legitimum num. 95.
- 96 *Gobbi. Consult. decif. 82. declaratur.*
- 99 *Emphyteusis, vel feudi naturam constitutur pendet ex consuetudine.*
- 100 *Nilque in emphyteusis, vel feudo ita perpetuum datur, quod consuetudine, & observantia mutari non possit.*
- 101 *Emphyteusis, si plena ejus alienanda facultas, in investitura concessa sit, transitorio dicitur ad quicumque successores suos universales, sed particulares, etiam extraneos, licet in eadem investitura non comprehensos.*
Isti enim, etsi non comprehensi, eo casu admittuntur vigore translativis Bonorum in ipsos facta ab habente alienandi potestatem. ibid.
- 103 *Emphyteusis quam alienabilis ex consuetudine effecta est, & ad extraneos devoluta reperitur, eandem semper naturam retinet.*
- 104 *Emphyteusis ut dici queat alienabilis ex consuetudine, hanc esse perpetuam non requiritur, sed sufficit anni, vel alter damtationis alius.*
- 105 *In emphyteusis ex consuetudine alienabilis si ad eam alienandam Domini directi requiratur consensus, requisitus in censetur, non ut valeat denegari, sed ut Domino directo jura preferantur quoad laudemia, aliaque emolumenta.*
Vel, ut ille certus sit, valeant personam investendam adprobare ibid.
- 106 *In emphyteusis ex consuetudine alienabili interesse Domini directi duplex est, aliud voluntatis, aliud fidelitatis.*
- 107 *In emphyteusis ex consuetudine alienabili si consensus Domini directi, ad eam alienandam, requiratur solummodo pro interesse fidelitatis, dicitur ad probationem, neque ab eo potest denegari.*
- 108 *In emphyteusis alienatione quoties vigore consuetudinis consensus a Domino directe praestandus est, non ex gratia sed ex iustitia debitus dicitur.*
- 109 *Et fact est, petendum illum fuisse, ut pro praestito habeatur, si absque legitima causa denegatur.*
- 110 *In emphyteusis ex consuetudine alienabili, quod consensus Domini directi, ad illam alienandam requisitus, denegari ab eo nequeat, quomodo, & quibus in casibus intelligendum sit? & num. 111.*
- 111 *Emphyteusis ex solo illius alienanda facultate Possessori competente, non censetur ita alienari ab eo posse, ut Domini directi nequeat ad id consensum denegare.*
- 112 *Emphyteusis, ac feudum dupliciter inalienabilia sunt, tam scilicet favore Domini directi, quam favore Agnatorum, seu aliorum ex investitura jure habentium, & num. 113.*
- 114 *Emphyteusis, quae sit ex consuetudine alienabilis in prajudicium Agnatorum, seu aliorum comprehensurum in investitura, talis in prajudicium etiam Domini directi non censetur esse, & num. 115.*
- 115 *Emphyteusis inalienabilitas potius magis est respectu Domini directi, quam respectu Agnatorum, seu aliorum in investitura comprehensorum.*
- 116 *Emphyteusis licet ex consuetudine alienabilis nisi Bonorum allodialium naturam fuerit sortita,*

rito, potest Dominus directus illius alienationi consensum denegare.

117 *Præsertim ex legitima causa.*

119 *Emphyteusis si non adest, quàm de consensu Domini directi in extraneos est alienabilis, si nuda investitura, non cogitur it, quam velis pro se emphyteusim retinere, heredi extraneo renunciationem concedere.*

120 *Secus verò, si pro se retinere illam velit.*

121 *Emphyteusim, non nisi cum consensu Domini directi in extraneos alienabilem, si in, finitò investiturà, pro se velis retinere, tenetur Proximiorum investire.*

122 *Renunciationem verò concedere tenetur heredi extraneo, quando emphyteusis sine ejus consensu quærit alienari.*

123 *Hereditarius titulus, ubi agitur de emphyteusis consensu Domini directi in extraneos alienabili, vincere dicitur titulum ex jure sanguinis promouentem.*

PETRUS conduxit à quadam Ecclesia pro se, suisque Descendentibus omnibus per lineam masculinam nonnulla Bona, quæ, juxta dictæ Ecclesiæ consuetudinem, cum consensu Domini directi in quemcumque extraneum, atque in investitura minime comprehensum alienari posse mihi supponitur. Emphyteusis hæc fuisse naturæ progressura erat ad Joannem, & Antonium dicti Petri primi acquirere filios; verum Joannes meliorem sortem eligens, cum Regulari Institutum amplecti deliberasset in præclarissimo Ordine Societatis Jesu, antequam Religiosum habitum suscipere, solemnem, amplissimamque renunciationem celebravit favore Petri Patris sui, ejusque omnium heredum, ac successorum quorumcumque, ut ex instrumento renunciationis ad me transmissio.

Mortuo Petro, & deinceps Antonio etiam è vivis sublato nullis relictis liberis, sed supersistente dumtaxat Joanne Religioso Societatis Jesu, orta est controversia super dictis Bonis emphyteuticis inter heredem testamentarium Antonii, & Ecclesiam Dominam directam, hæc enim contendit, utile dominium Bonorum emphyteuticorum consolidatum jam esse cum directo ob devolutionem favore ipsius sequutam tum vigore renunciationis, quæ utpote realis, & abdicativa, viam illi aperuisse dicitur, tum etiam ob professionem à Joanne emissam in Societate Jesu, quæ cum minus ex suo instituto, quam ex Pontificis Constitutionibus veram mendicitatem profiteatur, verè mendicans effectus censendus est, perinde ac si professus esset in Religione Minoritarum, ac Cappuccinorum incapacium Bonorum etiam in communi, ac per consequens tam ipse, quam ejusdem Ordinis Domus, & Collegia incapacia prorsus sunt acquirendi legitimas hereditates, ac successiones, quippe hæc acquiri amplius non possunt ex persona Professæ, qui instat mortui habetur.

At contra Testamentarius heres Antonii su-

stinet, renunciationem, de qua agitur, translativè factam fuisse favore Renunciantii, ejusque heredum quorumcumque, si quæ verò qualitas realis, & abdicativa renunciationis eidem adjuncta videri posset, eandem immutata non valere substantiam renunciationis verè translativæ, sed improprie accipiendam esse, ut nempe famulando nature contractus verè translativi, operetur, quod, firmiore reddità translatione jurium à Renunciantie factà favore Renunciantii, ejusque heredum, illa irrevocabiler ad eisdem deferantur, ita quidem, ut nullo unquam colore Renunciantii patere possit regressus ad jura renunciata.

Quapropter, cum vigore istiusmodi amplissimæ renunciationis in cum transterentis jura, omnia Renunciantii competentia, ejus loco ipse subrogatus fuerit, inde inferi, quod non solum, donec P. Joannes in humanis erit, frui possit commoditate utilis domini, percipiendo fructus Bonorum emphyteuticorum, verum præterea asserit sibi licere controversia Bona alienare, quemadmodum id licuisset Renunciantii, inspectà consuetudine, cujus vigore talia Bona alienabilia sunt cum consensu Domini directi, qui ad illum concedendum regulariter teneri dicitur, vel denique in omnem casum eisdem tamquam heredi ultimi Possessoris deberetur renovatio.

Super hac facili specie plura ad me transmissa fuerunt Dubia resolvenda, prout Juris esse censuerim, eademque relata eo ordine, quo mihi propolita fuerunt, ita se habent.

Primo. An ex eo, quod superites sit P. Joannes, impedita dici debeat devolutio ob lineam finitam, præsertim quia contingere potest, quod eveniat casus, ob quem ille Religiosum deserat Institutum?

Secundo. Si interim emphyteusis manere, queat apud heredem Antonii?

Tertio. Si hoc casu d. heres emphyteusim alienare possit cum consensu Domini directi, & an iste, inspectà consuetudine, illum denegare possit?

Quarto demum. An saltem præfato heredi debeat renovatio?

Rem itaque ordiendo à primo Dubio, ut recto judicio statui possit, an superventia Joannis renunciantis impediatur nec ne devolutio ob lineam finitam? definienda prius est natura, & qualitas renunciationis, de qua agitur, an nempe realis, & abdicativa sit, an verò personalis, ac translativa, nam, si reuera merè abdicativa reputanda esset, qualis dicitur illa, quæ emphyteusim simpliciter renunciat in manibus Domini directi, vel illa alia, quæ, nullà prorsus contemplatà personā, abdicatio fit indefinite favore cuiuscumque persone, & sic quorumcumque, qui aut ex legis, aut investituræ dispositione succedere possent, vel denique quando quis se tollens de medio sese abdicat emphyteusim, ut alius novam investituram consequi possit, ut tradunt *Bald. in cap. 1. nu. 2. vers. omnino de eo, qui fin. fecit Agnus. Ifern. ibi.*

idem num. 1. *verf. fecundus casus est, idem in cap. 1. num. 7. in fin. de nat. success. Fend. Aretin. & Ripa in leg. qui Roma 5. Duo fratres n. 88. ff. de corp. obligat. Alexand. conf. 13. num. 4. & seq. lib. 5. Cart. sen. conf. 48. num. 39. in fin. Gabriel. conf. 89. num. 9. & 10. lib. 1. Honded. conf. 36. num. 21. & 26. lib. 1. Surd. conf. 517. num. 14. lib. 4. Peregrin. conf. 101. num. 6. & plurib. seqq. lib. 1. & de fideicom. art. 52. num. 74. Corbel. de caus. privation. ob renunc. num. 3. Gratian. discept. 557. num. 52. & seqq. Fulgin. de jur. emphyteut. tit. de renunc. quest. 1. num. 3. & 4. & quest. 2. num. 25. & quest. 6. num. 10. Bellon. de jur. accresc. tom. 3. cap. 10. quest. 23. num. 22. & plurib. seqq. ubi omnes casus enumerat, in quibus renunciatio realis esse censetur Rot. decis. 116. num. 5. pars. 3. rec., licet hoc casu, viventibus Petro, & Antonio renunciatarius, Ecclesia vigore similis renunciacionis pro devolutione agere prohiberetur, quippe illam impediret duratio lineæ adhuc vigentis in personis comprehensis in investitura, ideoque proprio jure venientibus ad emphyteusum, *Rota in rec. decis. 186. num. 12. pars. 3.*, attamen, illis sublati, linea deficiente diceretur, tamen si superstes sit P. Joannes, qui, ob renunciacionem prius abdicatam, utpotè reputandus inofficiarius, nullis namque aliis de genere comprehensorum amplius extantibus, Dominus directus juvaretur tali renunciacione, non quidem ut ex illa velut ex pacto eidem quaestita dici posset actio, vel exceptio, sed quia virtute abdicacionis perpetuo exclusio Renunciacione, nulla superesse diceretur persona devolutionem impediens, ut ratiocinantur *Ruin. conf. 166. num. 21. lib. 1. Beron. conf. 97. num. 6. Gabriel. conf. 89. n. 8. lib. 1. Honded. conf. 36. num. 22. lib. 1. Fulgin. de jur. emphyteut. quest. 1. num. 2. & quest. 2. n. 25. quest. 6. num. 7. & num. 10. Bellon. de jur. accrescend. tom. 3. cap. 10. quest. 24. num. 14. 15. & seq. Rot. in Nullius, seu Forslicien. Castri Vallis Oppii 12. Junii 1712. §. Non subsistente eorum R. P. D. Lancelotti.**

Adco quidem, ut hoc casu Domino directo Bona emphyteutica tamquam devoluta vindicare contentendi, non jam obstat amplius persona Renunciantis, per abdicacionem omnis sui juris mortuo similis effecti, sed querendum, dumtaxat sit, an repelli possit ex jure ab Antonio ultimo investito, & Possessore emphyteusis transmissio in suum heredem, an videlicet ex superius memorata consuetudine alienandi emphyteusis in eum transferri poterit per dispositionem, tamen si celebratam per actum ultime voluntatis, ut transferri posset docuerunt *Surd. conf. 10. & conf. 71. idem de aliment. tit. 8. privileg. 38. num. 11. & sequuntur Menoch. lib. 4. prefam. 188. num. 1. Peregrin. de fideicom. art. 40. num. 57. Intrigelin. de substit. cens. 3. quest. 73. num. 17. Joann. Dileit. de art. testand. tit. 5. cautel. 38. Ofasch. decis. Pedemont. 85. num. 3. Boer. decis. 204. Casar. Barz. decis. Novus. 121. num. 42. & seqq. Fulgin. de jur. emphyt. tit. de*

alienat. quest. 1. sub num. 336., licet alii contrarium fenserint ob eam rationem, quod consuetudo alienandi Bona emphyteutica, velut derogatoria juris communiis, strictissime sit interpretanda *Bardellon. conf. 11. num. 13. Rosenth. de Fend. cap. 9. conclus. 58. num. 21.*, ideoque restringenda ad actus dumtaxat inter vivos, at non etiam extendatur ad alienaciones per viam ultimæ voluntatis, *Bardellon. loco non citat. Menoch. conf. 226. num. 43. & seq. Gabriel. conf. 81. num. 30. & seq. lib. 2.*, & in terminis consuetudinis Mantuanæ, *idem Gabriel. d. conf. 81. ex num. 25.* & prius dixerat *conf. 83. num. 58. lib. 1.*, prout ita Mantua quotidie servari testatur *Bursat. conf. 174. n. 26. & conf. 295. num. 16. Surd. conf. 282. num. 66. & seqq. & conf. 577. num. 1.* & docuerunt *Cart. jun. conf. 171. num. 10. usque ad finem, Rosenth. de Fend. cap. 9. conclus. 58. num. 43.*

In quarum opinionum conflictu Doctores, qui alioquin censent, ob consuetudinem, siue alienandi facultatem competentem Possessori emphyteusis, eidem licere, etiam per actum ultimæ voluntatis de illa disporre, tunc demum illi periculum esse docent, quando non per generalem heredis institutionem, sed nominatim de emphyteusis dispositum reperitur, alii vero sentiunt, hanc alienandi facultatem tanti valere, ut, nulla prorsus requisita speciali dispositione, emphyteusis sub generali etiam heredis institutione comprehensa censi debeat, ut apud *Fusar. de substit. quest. 550. ex num. 5. & quest. 593. ex num. 31. Rota coram Merlino decis. 699. num. 30. & seq.*, referentes invicem pugnantes opiniones, & auctoritates, quæ tamen conciliari posse videntur distinctione illa, quæ fit inter facultatem alienandi efficientem, quod, reductis Bonis emphyteuticis ad naturam allodialium, instar Bonorum hereditariorum, atque indifferentium, sint in pleno, & libero dominio emphyteute, & alium casum, in quo, licet emphyteute tributa sit facultas alienandi, emphyteusis tamen penitus non amittens primariam naturam, nec omnino desinesse esse ex pacto, & providentia, non fit verè hereditaria, & de libero, ac pleno dominio emphyteute; io primo namque casu recte docent, Bona emphyteutica comprehendi sub universali heredis institutione, & Bonorum dispositione, tamen si nulla qualitas emphyteuticæ Bonorum mentio facta fuerit, tunc enim cum non deficiat potestas, à qua regulatur Disponentis voluntas, jure, meritoque talia Bona sub generali dispositione contineri dicuntur, quæ ratio cessat, quando, eisdem minime effectis de pleno, & libero dominio emphyteute, considerari nequeunt tamquam assimilata ceteris Bonis indifferentibus, juxta distinctionem *Borsat. in leg. si Petro n. 55. num. 4. ff. ad Trebell. Fulgin. de jur. emphyteut. tit. de success. quest. 7. num. 7. Palm. alleg. 132. num. 7. & seq. & allegat. 237. per tot. Cirocch. discept. 60. num. 22. cum seqq. Urceol. consult. 45. num. 26. & seqq.* inquires, ita conciliandas esse plures Sacre *Rota decisiones*, quæ in-

in vicem pugnare videntur, *D. Ado. Calcagnu. in suis observat. practic. legal. part. 2. observat. 6. num. 5. & seqq.*, *Rot. coram Merlin. decif. 699. num. 34.*, *coram Brutto decif. 87. num. 10.*, & *seqq.*, in rec. *decif. 741. num. 34. part. 1. tom. 2. decif. 452. num. 12. part. 9. decif. 463. num. 14. & seqq. part. 14.*, cum aliis late concessis in una *Bonvien. emphyteus. 4. Decembris 1680. §. Si quidem coram bos. mem. Rondonio.*, in *Engubina fideicommissi 24. Martii 1710. §. Quamobrem coram Card. Scotto.*, & in *Faenza. Bonorum, seu transiitionis 2. Julii ejusdem anni §. Fortiatur quia coram R. P. D. Crispo.*, & in *Ferraries. renovatio- nis investitura 18. Aprilis 1712. §. Nec subsiste- re.*, & *seqq. coram eod.*

- Aut verò renunciatio personalis est, & trans-
 18 lativa, qualis certe dicitur aclus ille, in quo Re-
 nunciatus contemplan- do certas personas, illa-
 rum favore per viam positive dispositionis ju-
 ra sua renunciare professus fuit, *Gratian. dis-
 crep. 557. num. 16. & 52.*, *Mans. consult. 256. num. 32. vers. & verb. & consui. 196. num. 10.*,
 & *melius consult. 402. num. 12. vers. sed clari-
 & num. 13. & seqq.*, *Cuciol. alleg. 31. num. 8.*,
Card. de Luc. de renunc. disc. 2. num. 4. & seqq.,
Torr. de majorat. & Primogen. Ital. lib. 2. quæst.
47. num. 16. 18. & 22., *plensimè Peregrin.*, &
*Bellon. in locis inf. à allegandis, Rota in Pisau-
 fideicommissum 27. Aprilis 1703. §. Nec subsi-*
stit coram R. P. D. Lancetta., in *Perfina Inmis-*
issu 15. Januarii 1706. §. Non obstat coram Edo.
D. Card. Scotto., & in *Interamna. immisionis §.*
Janii 1716. §. Accedente præsertim coram
 19 *R. P. D. Altibus.* Et hoc casu silent quæstiones
 istæ, nam donec superest est persona Renun-
 ciantis, in hæc impedit devolutionem ob lineam
 finitam, nullumque jus ex tali renunciatum
 20 quaritur Domino directo, sed illi dumtaxat per-
 sonæ, in quam Renunciatus jura sua transiit
Bartol. in leg. qui Roma §. Duo fratres quæst. 10.,
Arctin. ibidem num. 29., *Alexand. num. 60.*, *Ri-*
pa num. 32., *Cort. num. 146.*, *Soccia. jun. n. 143.*,
Crot. num. 148. & seqq. ff. de verb. obligat., *Ruin.*
conf. 169. num. 3. & 4. lib. 1., *Gabriel. conf. 84.*
num. 22., & *conf. 89. num. 7. lib. 1.*, *Gratian. di-*
sc. opt. fideic. cap. 557. num. 36. tom. 3., *Peregrin.*
de fideicom. art. 52. num. 73. & seqq., & dicit
 etiam *conf. 101. num. 4. vol. 1. & conf. 2. num. 17.*
 & *18. vol. 5.*, *Tiraquell. de jur. Primog. quæst. 36.*
num. 7., *Justifimè Bellon. de jur. accrescend. tom. 3.*
cap. 10. quæst. 28. num. 42. & aliis plurib. seqq.
Cross. in §. Hereditas quæst. 12. erga finem vers.
 & *nota.*, *Montic. de tacit. lib. 22. tit. 24. num. 19.*
 & *31. & lib. 23. tit. 28. num. 63. & seqq.*, *Fal-*
gia. de jur. emphyt. tit. de renunc. d. quæst. 1. n. 6.
quæst. 2. num. 1. & seqq., & *quæst. 6. num. 9. &*
seqq., *Corbul. de conf. privation. ob renunc. n. 10.*,
Rot. decif. 186. per tot. part. 3. recent. Et jussu
 quidem ratione, nam, si emphyteus talis sit,
 21 ut eadem transire possit etiam ad extraneos,
 parvi interet Domini directi, num illa, du-
 rante investitura, penes unum, vel penes alium
 existat, optime *Gobb. consult. decif. 83. num. 18.*,
Rot. decif. 184. num. 10. asse ad 14. & dec. 183.

num. 4. post Torr. de pati. futur. success., in rec.
decif. 167. num. 15. & 16. part. 9. tom. 1., *dec. 127.*
num. 18. part. 13. & decif. 185. num. 10. & 11.
part. 16. ibi = nullum enim sentit præjudicium,
quod emphyteus potius sit penes Ferrantionem, quàm
penes alium aque idonum, illorum lineæ dura-
te =. Certius quando, ut in casu nostro, adeit
 consuetudo, ex qua talia bona finit alienabili-
 cur enim hoc casu illa manere non poterunt pe-
 nes Renunciatarium *† Riminald. jun. conf. 63. sub*
num. 27., *Mell. allegat. 9. num. 6.*, *Cassan. in con-*
fectud. Bargund. rubr. 3. §. 5. sub num. 18. limit.
10., *Rosenth. de send. cap. 7. conclus. 30. num. 25.*,
Gubb. d. consult. decif. 83. num. 20. & seqq., *Rot.*
decif. 184. num. 5. post Torr. de pati. futur. succ.
 & *decif. 167. num. 18. & seqq. part. 9. rec. tom. 1.*

Ut etiam idem jus statuendum videtur res-
 pectu illius renunciantis, que non merè perso-
 nalis sit, videlicet ita celebrata contemplatione
 certarum personarum, ut, illis deficientibus, ex-
 clusio eorumdem extraneo herede, Renun-
 ciantii pateat regressus ad Bona renunciata, à
 quibus temporarie dumtaxat exclusus censetur,
 donec nimirum deest persone Renuncia-
 tiorum ab ipso contemplan- te, sed adeo Renun-
 cians jura sua in Renunciatarium, & ab eo cau-
 sam habentes transiit, ut, se è medio peni-
 tus tollens, aditum ad successionem aperuerit
 aliis æqualibus, sive remotioribus, quamvis ex-
 traneis sint, qui, ipso verè mortuo, successissent,
 nam hoc etiam casu Renunciatarium, superfluit
 Renunciantem impediens devolutionem, trui por-
 terit Bonis renunciatis, per ea, que tradunt
Bold. in leg. emptor. num. 1. Cod. de hered. vel oit.
vendit., *Sard. conf. 32. num. 16.*, *Palm. nepos al-*
legat. 153. num. 76. & seqq., *Argel. de acquir.*
possess. quæst. 9. art. 27. à num. 712., *Mastrill. de-*
decif. 153. num. 27., *Rot. coram Merlino decif. 645.*
num. 9., *coram Dinnort. jun. decif. 707. num. 12.*,
 optime in *Reatinis montentionis seu fideicommissi*
 22 *31. Martii 1702. §. Justitia autem.*, & §. *Prout*
neque obstat coram Edo. D. Card. Scotto., in *Pi-*
sauarea fideicommissum 27. Aprilis 1703. §. Exce-
diendo., & *seqq. coram R. P. D. Lancetta.*, & in
Romana fideicommissum 30. Janii 1707. §. Dis-
tinguit siquidem., & aliis *seqq. coram Rmo Aldro-*
vando.

Prout certè in nostro casu illis gaudere posse
 videtur heres Antonii, quia renunciatio, de
 qua agitur, celebrata reperitur favore bo. mem.
 Petri Patris renunciatarii, ejusque heredum,
 & quidem cum plena juriurum Renunciantem
 competentium translatione in illos facta cum titulo
 renunciacionis, complicando etiam titulum
 donationis irrevocabilis inter vivos, expresse
 nedum in præmio verbis illis = *di fur rinun-*
 23 *zio.*, & *donazione generale &c.* = sed expius repe-
 titur in dispositiva ibi = *paramente.*, & *pienamen-*
te., liberamente, semplicemente, irrevocabilmen-
 te inter vivos renunzio, dà, e dona &c. = & fur-
 sus = *perchè intende.*, & vuole che la presente re-
 nunzio, e donazione = & pluribus, plurielque ali-
 bi; hoc namque casu dubitari nequit, quin Re-
 24 nunciatus jura omnia sua transiit in Renun-
 cia-

- ciatarium per renunciationem verè translative *Casor. de Affili. contr. 24. num. 25. Cord. de Lac. de reuoc. disc. 8. num. 6. & de donat. disc. 60. num. 31. & 32.* ubi, quod idem importat
- 35 donatio, ac translativa renunciatio *Bottiglier. de reuoc. success. cap. 2. theorem. 43. num. 2. Hodiern. contr. forens. cap. 8. num. 58. lib. 1. Torr. de pati. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 46. & Rot. coram Bich. decif. 631. en num. 6. & decif. 103. num. 15. inter collect. per bon. mem. Advoc. Constantin. ad statut. Urb.* præsertim verò in casu nostro, quia titulus iste donationis explicatus non inter clausulas executivas, sed in parte dispositiva, potiori iure operatur effectus verè donationis, illiusque naturam communicat renunciationi *Rota Lucen. apud Palm. Nepot. decif. 280. num. 6. & allegat. 295. num. 22. post Galletat. de reuoc. decif. 1. num. 43. post Torr. de pati. futur. success. decif. 48. num. 2. coram Cerro decif. 577. & decif. 616. utrobique num. 1. coram Peusinger. decif. 174. num. 1. & seqq. coram bon. mem. Emerit. Ynn. decif. 1256. num. 10. in rec. decif. 68. num. 10. part. 13. in Eugubina Iurisdictionis 11. Maii 1711. S. Potissimè quia cum seq. eorum Rho Kaunitz Episcopo Labacen.*
- Et, quod magis est, prò celebrando tali actu Renuncians à Patre emancipatus fuit, quæ cautela, utpotè non necessaria in renunciatione faciendâ occasione ingressus in Religionem, rectè congrue alteri speciei Contractus, donationis nempe inter Patrem, & filium celebrandæ ad *Tent. in leg. si Pater 2. ff. de inoffic. donat. & leg. frater emancipatus 17. Cod. de donat. Angel. cons. 44. num. 1. Tusch. pract. cons. tit. E. conclus. 115. nu. 12. Paschal. de patr. potest. part. 1. cap. 4. num. 31. & seqq. Torr. de pati. futur. success. lib. 3. cap. 3. num. 47. Pro. decif. 514. nu. 3. lib. 4. ut etiam, juxta naturam donationis, & actus translativi in illa comprehensa leguntur jura etiam jam filio quesita, & de præsentibus ipsius competentia, per eam, quæ notant *Montan. contr. 10. num. 5. Giovagnoli. resp. 91. num. 18. & seq. lib. 1. Danad. de reuoc. cap. 50. num. 28. Andreoli. contr. 310. num. 13. Bottiglier. de success. ob intest. theorem. 49. num. 18. Cord. de Lac. de reuoc. disc. 5. num. 6. disc. 12. num. 4. Torr. de pati. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 43. Urceol. consil. 93. num. 61. Caldera. resol. 1. num. 20. Rota apud Mans. consil. 258. nu. 40. post Torr. de pati. futur. success. decif. 300. num. 2. & coram Bich. decif. 631. nu. 10. illaque nomine Patris, ejusque heredes se possidere constituit ibi « ponendoli d' adesto per allora, a sempre in suo luogo collo clausula del Costituto, ed effetto del precario », bene ad rem *Urceol. consil. 98. num. 57. & seq. Rot. apud eundem consil. 5. prima appendix. num. 8. & 9. & num. 37. & 38. Paulut. differt. 24. num. 116. & seq. Cord. de Lac. de reuoc. disc. 6. nu. 12. disc. 7. num. 5. & disc. 8. num. 6. Palm. Nepot. inter decif. per eundem recollet. decif. 317. num. 9. & 10. Rho Ansaldo in addit. ad decif. 90. nu. 38. & 39. juxta Roman. Edition. Rot. coram Bich. decif. 631. num. 16. & seqq.* qui enim ista ager-**

di ratione per actus verè dispositivos de Bonis suis disponit, proculdubio se è medio tollere, non dicitur per actum merè abdicativum, cuius vigore nihil agendo, aut disponendo, ius solum taciatur, ut instat mortui è medio sese tollat *Resignol. in suo præ. theol. legal. sub tit. de pigner. & hypothec. contr. 11. disquisit. 2. num. 6. & seqq. & per tot. Rota in Maceraten. Hereditatis coram Vescipio 8. Neque Bona cessa, in appendic. singular. ad om. capit. cap. 50. impress. in calce oper. fol. 364. part. 2. consil. Urceol. & denique, omittis aliis clausulis, videlicet renunciatione legis si nunquam *Cod. de reuoc. donat. & cuiusque alteri legi, statuto, & indulto, che facessero, à potessero fare a favore de Donanti, à Renuncianti*, quæ proculdubio evincunt Renunciantis mentem non per veram, & nudam abdicacionem, sed per actum verè translativum jura sua transmittendi in Renunciatarios, sive Donatarios. *Bald. in leg. ultim. num. 11. Cod. de pati. R. in leg. ultim. nu. 181. Cod. de reuoc. donat. specul. tit. de donat. nu. 5. Bertazzol. cons. civil. 84. num. 39. Bergal. de dol. lib. 2. cap. 2. num. 19. Guttierrez. de jurement. confirmat. part. 1. cap. 10. num. 5. in princip. & 5. Sed contra ad med. Mantie. de tacit. lib. 13. tit. 41. num. 6. in fin. nē in dubium revocari possit, an sub generalitate dicti actus continerentur Bona etiam, de quibus agitur, expressè declaravit, sub illa comprehendere feuda quoque, & emphyteusim, in quibus ipse, aut filii ejus vocati ibi « Livello, o enfiteusi, o fendo, in cui effo, & i suoi fuffi, o fuffero vocati, imitati, e sostituiti, & che in qualunque altro modo, e forma effo, e suoi fuffi, o fuffero per succedere, a per causa, e titolo della presente rinunzia, & donazione inter vivos detta Illustrissimo Signor Giovanni cede, e rinunzia &c. Cum itaque Renuncians non careret potestate disponendi de istiusmodi emphyteusi alienabili, & voluntas clarè explicata reperitur superius relatis verbis, dicendum proculdubio est, quod in illa comprehendantur Bona etiam, de quibus agitur, ut in his terminis admonent *Doctores in leg. qui Roma 5. Duo fratres ff. de verb. obligat. Kellembec. de reuoc. success. quæst. 26. num. 1. in fin. Torr. de pati. futur. success. lib. 2. cap. 38. num. 4. & bene in simili tradit Rota in Romana donationis de Corfuis 3. Julii 1711. 5. En bis cum certa coram Rho Aldrovando.***

Nilque obest, quod contemplatio certarum personarum immutare non valeat naturam renunciationis, quæ alioquin appareat merè abdicativa, atque extinctiva jurium omnium Renunciantis competentium, ob eam rationem, quod cum humanorum actuum ea sit conditio, ut fieri nequeant, nisi circa determinatam materiam, & res versentur, & cum certis personis gerantur, illarum proinde sola expressio inducere nequeat personalitatem actus, quando hæc excluditur ex natura ipsa renunciationis, quæ realis, & extinctiva sit *Rota in Romana hereditatis de Lanaviti 18. Januarii 1685. coram b. m. de Hervault. impress. inter collect. per Baldac. ad Roman. tom. 3.*

tom. 3., & repetita apud Palm. Nepot. allegat. 295. sub num. 11. vers. de mente ergo, & in Romana legitima 15. Januari 1699. §. At dato etiam coram Rmo Anfaldo Decano confirmata 17. Januari 1701. §. Nec eliditur coram Cardin. Caprara, prout contigit in casu nostro, in quo talem esse non solum renunciationem satis probatum videri posset tum ex specie ipsa renunciationis factæ ex causa ingressus in Religionem, quæ suapte naturâ realis semper, & abdicativa censenda est, ut ex professo discussio articulo, firmatum fuit in dicta Romana hereditatis de Lanvoisi, quam semper deinde sequuta est Sacra Rota, tum

36 etiam ex clausulis, quibus eadem explicata reperitur, quippe Renuncians expressè professus fuit, quod = intendo, e vuole, che la presente renunzia, e donazione contante, e singole cose sopra esposte, e contenute in esso, sia reale, realissima, & abdicativa, = si autem naturam actus estimare, ac determinare debemus ex voluntate illum gerentis, & ex qualitatibus, & forma, quibus ejus species demonstratur Covarruv. in cap. quamvis postum part. 3. §. 3. sub num. 4., Arctin. conf. 160. num. 17., Decian. conf. 108. num. 15., Mansf. consult. 19. num. 17., Rocca disput. jur. select. cap. 56. num. 8., Donad. de renunc. cap. 2. num. 69., Rot. decif. 24. num. 3. part. 18. rec. decif. 17. num. 20. apud Card. de Luc. tom. 1. lib. 4., & in Romana successiois 10. Februarii 1710. §. final. coram Eno D. Card. Priolo, in dubium sane revocari nequit, quin realis, & abdicativa censenda sit renunciatio illa, quam Renuncians ipse dixit = intendo, e vuole che &c. sia reale, realissima, & abdicativa = ut in proposito firmavit Rota in dicta Romana successiois 10. Februarii 1710. §. etsi difficile sit coram Eno D. Card. Priolo. Ex quo sequitur, quod, cum virtute istiusmodi realis, & abdicativæ renunciationis P. Joannes de medio se substituerit, perinde ac si naturaliter mortuus esset, Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 2. num. 20., Card. de Luca de renunc. disc. 3. num. 4., Mansf. consult. 257. num. 9. tom. 3., Carol. Auten. de Luc. ad Franch. observat. 375. num. 4. in fin., Rot. post Tur. de post. futur. success. decif. 200. num. 12. in fin., coram Merlin. decif. 612. num. 11., in dicta Romana successiois 10. Februarii 1710. §. Etsi difficile coram Eno D. Card. Priolo, & 4. Februarii 1711. §. Multatque minus coram Rmo Molines, & in Interamnen. Immisiois 5. Januarii 1716. §. Accedente coram R.P.D. Altiban., Bona emphyteutica ad Dominum directum devoluta censenda sunt, quippe devotionis viam aperuisse censetur abdicativa penitus, atque extinctiva renunciatio, quemadmodum illi locum fecisset mors naturalis ipsius Renunciantis, quando alioquin, nulla amplius extant personæ contemplare in Investitura, penes quas emphyteusis manere queat, ex communi Doctorum sententia in cap. 1., ubi Glis. in verb. quasi avum de eo qui fin. sec. agnat. & in cap. 1. de Vassal. decrepit. etat., Gratian. discip. forens. cap. 557. num. 58., & prius discip. 346. num. 3. & seqq., cum aliis apud Roletib. de feud. cap. 2. concisus. 20. num. 2. & 6., & De Contract.

lit. D., Schrader. codem tract. part. 2. cap. 3. num. 59., Tiraguel. de Jur. Primog. quasi. 86. num. 7., Peregrin. de fideicommissi. art. 52. num. 74., beni, & frequentat Bellon. de jur. accresc. tom. 3. cap. 10. quasi. 28. num. 12., & alii passim.

Pro hujusmodi namque objectione submovenda satis est dicere, illam urgere posse, & ageretur de emphyteusi ex pacto, & providentia, quæ transire non possit ad extraneos in Investitura minimè comprehensos, at non ita res se habet in casu nostro, in quo ob illius alienabilitatem, si amplissima sit, eadem fortiri dicitur naturam bonorum allodialium, vel saltem extraneus iocapax non reputatur illam sive ex universali, sive ex particulari titulo acquirendi, ut, præter alibi deducta, notantur Faig. de jur. emphyt. tit. de success. in Bon. emphyteut. quasi. 3. num. 13., & tit. de alienat. quasi. 1. num. 336. vers. limita ultimo, Gubb. de permisa. feud. alienat. quasi. 6. num. 47. & parib. seqq., Rota coram Duran. decif. 354. num. 5.

Verum præterea respondetur, quod, si, ut ex renunciatore reali, atque abdicativa Domini directio actio quæ sita dici possit, oportet, quod illa, nullâ certâ personâ contemplatâ, facta reperitur beneficio cujuscumque indefinitè, videlicet commodum omnium, qui quomodoque ex lege, vel Investitura jus ad emphyteusim habere possunt, vel ut Renuncians sese è medio tollendo novæ investituræ concessionem locum faciat, ut firmatur in §. Remittitur ordiendi, realis, & abdicativa censeri certe non poterit præterea renunciatio, utpotè non solum directa ad certas personas, sed expressè facta, ut illis dumtaxat jus ex eadem quæritum censetur, exclusus omnibus aliis, quibus alioquin vigore actus merè abdicativi, ac realis quæritum dici posset, non enim repugnat, quod renunciatio respectu Renunciantis, & ad effectum illum perpetuè excludendi, abdicativa sit, translativa verò censetur respectu Renunciantii Rmo Ansfold. in addit. ad decif. 48. num. 24. & 28., Rocca disput. jur. select. cap. 56. sub num. 8. vers. & fund., Card. de Luc. de renunc. disc. 2. num. 9., & disc. 4. num. 17., Rot. coram Merlino decif. 62. num. 23., & 25., coram Duran. jund. decif. 641. num. 32., coram bon. mem. Emerin jund. decif. 619. num. 5., decif. 20. num. 1. inter impressi, ad ornatum, Card. de Luc. de fideicommissi, & in Pisaren. fideicommissorum 27. Aprilis 1703. §. Nec substituit coram R.P.D. Leucato, in Romana successiois 10. Februarii 1710. §. Verum quidem est coram Eno D. Card. Priolo, & in Romana renunciatiois 3. Julii 1711. §. Absque eo quod coram Rmo Aldrovanda, etiam si agatur de renunciatore facta ex causa ingressus in Religionem, hæc namque causa operari quidem potest effectum realitatis, & renunciationis imprimere, qualitem abdicativam ad effectum impediendi illius resolutionem in casu, quo Renunciantii prædecesserint Renunciantarius, aut personæ, quarum contemplatione renunciatio facta fuit, juxta firmata per Capon. contr. forens. 41. num. 14. vers. verum, Franch. decif. 379. num. 2., Maffioli. decif.

II h

- decif. 69. num. 11. *Rota coram san. mem. Alexandro VIII. decif. 10.*, in dicta Romana hereditatis de Lannetis, & in Bonisica. Fideicommissi de Gbiffels coram Rmo d' Herault. Card. Caccia inter allegat. Palm. allegat. 296. & seqq. i. Ad eadem causa ingressus in Religionem non etiam efficit, quod renunciatio omnino abdicativa esse debeat, ita quidem, ut effectum translativæ renunciacionis operari nequeat respectu Renunciatariorum, quorum favore facta fuit, quando alioquin ex illius tenore, & ex verbis, & clausulis, quibus concepta est, apparet, Renunciantem ita se iuribus suis abdicare voluisse, ut eadem transieret favore certæ personæ, juxta plenè firmata in una Romana Casalis Aguzzani 19. Janii 1705. coram bon. mem. Omasio Episcopo Giennen. & prius dictum fuerat in una Reatina mandamentis, seu fideicommissi 31. Martii 1702. coram Edo. Card. Scotto.
- Ex quibus satis declaratur censendæ essent tum clausulæ, tum verba illa, quibus Renuncians dicit = *intende a velle*, *che la presente renunzia &c. sua reale, realissima, & abdicativa* = sed præterea, quæ mente id ille dixerit, & ad quem effectum voluerit, renunciacionem reputari realissimam, & abdicativam, expresse explicavit aliis immediate subjunctis verbis = *sua reale, realissima, & abdicativa in modo tale, che in alcun tempo, a caso non possa esso Illustrissimo Signor Giovanni acquistare a sé, nè mediante la persona di lui acquistare possa la Religione, ma esso, e la Religione resti, e restino sempre esclusi non solamente dalla proprietà &c.* = si igitur Renuncians tam in præcedentibus, quàm in subsequentibus renunciacionis partibus, imò in integro, & toto ejus contextu professus fuerat renunciacionem facere favore Patris, ejusque heredum, camdemque, ut pleniorum illorum favore effectum operaretur, voluit haberi prorsus realissimam, & abdicativam, profecto hæc verba operari quidem poterunt favore Renunciatarii, & causam ab illo habentium, quod Renuncians nullo unquam colore competere queat regressus ad Bonam renunciata, ad nullo pacto efficiunt, quod renunciatio realis, & merè abdicativa reputetur respectu quoruncumque,
- ad hunc enim effectum requiritur, ut nullius certæ personæ favore celebrata censetur Passiva. in cap. quomodo possunt num. 47. & num. 61. de pati. in 6. Molpbes. ad consuetud. Neapolit. tom. 1. quæst. 6. num. 13. & seqq. Olea de cessi. jur. tit. 1. quæst. 2. num. 14. & seqq. Saminius. contr. 99. num. 13. Capou. discip. 216. num. 2. Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 3. num. 41. ibi = *Quæ abdicativa renunciatio est, quando quis nullius favore, & absque interventus alterius Personæ declarat nolle succedere = idem de majorat. & Primog. Ital. part. 2. quæst. 47. num. 16. ibi = Extinctiva, in qua quis jura se abdicat, & assignat, nullum jura transferendo in Renunciatarium, = & n. 26. = Abdicativa, seu extinctiva realis est, quando Dominum renunciacionis declarat nolle succedere in abstrahito, non expresso, vel declarato aliquâ personâ, ad cuius commodum, & facorem fiat = An-*
- dreol. contr. 310. num. 13. Attilia. resolut. 40. num. 13. Mans. consil. 257. num. 12. Card. de Luc. de reuoc. disc. 1. num. 4. Rot. Lucana apud Palm. alleg. 299. num. 27. Rot. post Gallerat. de reuoc. decif. 44. num. 5. post Torr. de pati. futur. success. decif. 63. num. 1. in rec. decif. 320. num. 1. part. 14. & plenè in Romana successioni 4. Februarii 1711. §. Tantum autem = ubi loquendo de renunciacione abdicativa, seu abstinencia, ita inquit = In qua Renuncians taliter se medio tollere debet, ut vel generaliter, & indefinitè dicat, quod succedat ille, qui de jure succedere debet, vel specificè permittat, quod omnia sua Bona, & jura præsentia, & futura deferantur illi, qui ex sola dispositione juri habent proximam causam, succedendi = & rursum in §. Multitudo minus ibi = Ex illis enim solum resultat certa, & determinata dispositio translativa respectus certis personis, & certa loca, quibus Renuncians Bona sua distribuera intendebat, quod directe adversus renunciacioni reali, atque abdicativæ, per quam renunciatus tollit se de medio, & fugit se novatum, nullò contemplatæ certæ personæ, in cuius favorem alium gessisse queat = coram Rmo Molini.*
- Nec urget animadversio illa, quod, si quæ in casu nostro translativa renunciatio considerari possit, ea referri deberet ad Bonam dumtaxat jam delatam, ac devolutam, de quibus illa prædicari reverà potest, ut præter deducta §. Et quod magis est, notatur Casar. de Assili. contr. 24. num. 5. & 6. Hodien. contr. 8. num. 50. Rot. coram Gregorio decif. 15. num. 5. & coram san. mem. Alexandro VIII. decif. 10. num. 34. i. Ad respectu aliorum Bonorum in futurum devolvendum, qualia tempore factæ renunciacionis erant Bona emphyteutica, de quibus agitur, à Petro primo acquirente, & respective Patre Joannis renunciantis adhuc possidit, celebrata dicenda = sit renunciatio abdicativa, & extinctiva habens vim meræ repudiationis, jus enim, quod nondum in eisdem deductum est, in alium transire nequit, ad tradita per Bald. in leg. illud num. 11. cum seqq. Cod. de sacros. Eccles. Bartol. in leg. si potest 18. post num. 13. versu die. ff. de acquir. hered. Castrenf. in leg. si aliumque 24. num. 2. Cod. de pati. Arctia. conf. 91. num. 2. ad 4. Paris. conf. 69. lib. 3. Gabriel. conf. 135. num. 23. & seq. lib. 2. Giovagnoli. conf. 91. num. 3. & seqq. & num. 15. & 18. lib. 1. Castelli. de donat. special. 40. num. 18. Gallerat. de renunciat. lib. 3. cap. 4. num. 20. Massu. de confiscat. quæst. 45. num. 77. Molpbes. ad consuetud. Neapol. tit. de reuoc. quæst. 6. nu. 32. Mans. consil. 40. num. 143. Torr. de pati. futur. success. lib. 1. cap. 23. num. 23. & seqq. & variis jur. quæst. lib. 1. tit. 2. quæst. 24. fol. 321. nu. 24. fol. 323. nu. 38. Andreol. contr. 310. num. 15. Card. de Luc. de reuoc. disc. 6. num. 13. Rot. coram Damozet. Jan. decif. 346. num. 19. & 20. & decif. 269. num. 3. part. 17. rec. Certius in casu nostro, quia, cum suprædicta Bona ad Joannem Renunciantem pervenire non possent, nisi per obitum Patris Renunciatarii, respectu illorum renunciatio esse neglecta translativa, ex communi illo effato, quo traditur, 57

rem meam denuo meam effici, atque ad me per alium transferri non posse, eaque propter quoad istiusmodi bona actus renunciationis non potest importare, nisi remissionem, seu extinctionem juris à Renunciantem operati, ut distinguenda hunc casum ab alio, quo agatur de successione capienda per obitum aliarum personarum, præterquam Renunciantiorum, docuit Card. de Luc. de renunc. disc. 6. num. 18. Torr. in quodam respons. impress. inter decif. Lucan. collect. a Palm. in ordin. 299. num. 12. & seqq.

Et hæc iustum locum sibi vindicant, tametsi
59 Instrumento renunciationis insertæ legantur clausulæ cessionem, & translationem præfere-rentes, quia hæc sunt omnino referendæ ad bona jam quesita, non autem ad illa, quæ nondum delata, nec quesita sunt, ita præcipiente illâ
60 juris nostri regulâ, quâ edocemur, singula singulis, & congrua congruis esse referenda, quam in proposito expendunt Tiragueli, in leg. si na-quam verb. donatione largitus num. 147. vers. ad hæc, Cora. conf. 147. col. 2. lib. 1. & conf. 206. col. 8. in fin. lib. 3. Montan. contr. 10. num. 5. Georg. allegat. 29. num. 18. Carrea resolut. 69. num. 12. Spadon. theatr. viduil. disquis. 67. num. 155. Carol. Anton. de Luc. ad Franch. decif. 89. num. 8. Mans. confult. 296. nu. 3. Torr. varior. jur. quest. lib. 1. tit. 2. quest. 24. nu. 25. 28. 29. & 36. Non enim repugnat, quod, sicut idem renunciationis Instrum. unum completi potest genus diver-
61 sorum Bonorum, & juris, ita etiam in illo plures contineantur renunciationum species, Bonorum naturæ congruentes, quarum una sit extinctiva, alia translativa, testè Montan. dis. contr. 10. nu. 5. vers. quæ sit, Card. de Luc. de renunc. disc. 6. num. 12. & optimè Torr. var. jur. quest. lib. 1. tit. 2. quest. 24. num. 33. ubi, quod
62 eadem renunciatio utramque naturam respectivè habere potest, translativâ, & extinctivâ, primam scilicet in bonis, & iuribus jam quesitis, ac de presenti competentibus, alteram verò in illis de futuro.

Verùm enim verò specioso isti discursui ob-
via suppetit responsio desumpta ex Textu in leg.
63 3. Cid. de donat., ubi in spec. futura cessionis, pleno intercedente Donatoris voluntate, posse trans-ferri non immerito placuit, ut his verbis rescrip-sit Imperator, & docuerunt Socin. sen. conf. 183. num. 13. & seq. lib. 2. Sord. conf. 308. nu. 30. Cyriac. contr. 1. num. 14. Gallera. de renunciat. tom. 2. cent. 1. reanuc. 27. num. 14. Card. de Luc. eodem tract. disc. 4. nu. 17. Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 13. & seq. & cap. 2. nu. 10. & seqq. Rota in Romana renunciat. 6. Maii 1709. s. Non attest. coram Eno D. Card. Scotto, confirmata 10. Maii 1710. s. Nentra fi-quidem coram R.P.D. Crispo, proindeque ambi-
64 gi requirit, quin etiam quoad spem futurarum successio-nem, & rerum nondum Renunciantii quesitarum huiusmodi renunciations operen-tur effectus verè translativos, ut patet ex de-ductis in Eugubina Insuperf. 11. Maii 1711. ex s. Actum verò asque ad fin. coram Rdo Kounitz, & bene ad rem conferunt tradita per Rot. apud De Contractib.

Castell. de donat. decif. penult. num. 2. & seqq. post Torr. de post. futur. success. decif. 60. num. 2. & seqq. in rec. decif. 587. num. 1. part. 7. decif. 98. num. 18. & pluribus seqq. part. 12. decif. 58. nu. 6. & seqq. part. 13. & in Forempromiss. Lega-torum super reintegratioe 27. Januarii 1712. s. Quatenus coram Rdo Aldovando i præsertim quando, prout in casu nostro, non agitur de iure omnino futuro, & incerto, sed pendente à causâ jam de præterito existente, & consequen-ter probabili, radicato, ac facile eventuro, tunc enim eò certius illud renunciari posse renuncia-tione translativâ, ad differentiam alterius iur-is proorsu futuri, eventualis, & incerti, nul-lamque probabilem spem de presenti habentis, firmavit Rota post Torr. de post. futur. success. decif. 48. num. 7. & 8. & in Cavallinea. legitima 19. Februarii 1680. s. Non obstat tria cum seqq. & 28. Aprilis 1681. s. Nec subsistit cum seq. coram bon. mem. Albergato, confirmata 11. Decem-brit 1682. s. Quod spectat, & seq. coram bon. me-m. Hervault, & in his terminis loquuntur omnes auctoritates in contrarium allegatæ.

Parvique refert, quod bona emphyteutica, de quibus agitur, ad Joannem Renunciantem, devolvenda non essent, nisi post obitum Patris renunciarii, ideoque illo-rum respectu renun-ciationem translativam censeri non posse, nam, cum Parentes istiusmodi renunciations eâ mente, & consilio fieri curent à filiis Religionem ingre-ssuris, ut plenam acquirant Bonorum liber-tatem, quâ, veluti per remotionem obstatulæ, quod Renunciantis persona præbere posset, illa liberè deserantur ad quocumque Renunciantii heredes sive testamentarios, sive legitimos, ut ad rem nostram ponderant Card. de Luca. de renunciat. disc. 6. num. 18. & 21. Rota in Cavallinea. legitima 19. Februarii 1680. s. Nec ob-stat cum seq. & 28. Aprilis 1681. coram bon. mem. Albergato, inde sequitur, quod respectu etiam similibus Bonorum præsens renunciatio transla-tiva censeri debeat favore heredum ipsius Pa-tris, quorum etiam contemplatione expresse facta legitur; datâ namque habilitate extre-morum, quod videlicet, eveniente casu successio-nis, Renuncians vivat; sitque habilis ad suc-cedendum, & Renunciantius; sive ejus here-des capaces in humanis existant, renunciatio etiam istiusmodi iurium translativâ renuncia-tionis naturam sortiri, & effectus operari dicitur, cum retrorahri dicatur à die delatæ suc-cessionis ad diem contractus Cæsar. de Afflic. contr. 24. num. 25. Card. de Luca de renunc. disc. 6. num. 18. censeturque Renuncians hereditatem adivisse, illamque vigore cessionis in Renunciantios transivisse Giovaqu. conf. 91. cum seq. per tot. lib. 1. Rota post Torr. de post. futur. success. decif. 127. num. 9. & coram bon. mem. Emerix jun. decif. 600. num. 5. Certius quando, ut dictum est in s. præcedenti agitur de iuribus ab aliqua causâ jam præexistente dependentibus.

Denique examinandum superest, an Domi-nus directus pro devolutione consequenda iuva-
lib 3 ri

- ri queat statu, in quo reperitur P. Joannes, qui Religiosum institutum suscepit in Ven. Ordine
- 71 Societatis Jesu, & cum hic status considerari possit duplici respectu, videlicet antequam ille solemni emissione quarti Voti nexu reciproco, ac ultro, citroque obligatorio alligetur Ordini, & solo biennii voto illi devinctus reperitur, & hoc casu planum videtur, Dominum directum colore nullo agere posse ad devotionem, veluti sequutam ob lineam finitam, quia hæc durare dicitur in Religioso antè emissionem quarti
- 73 Voti nedum capaci retinendi, & acquirendi Bona quæcumque, *Filiacc. de obligat. Religios. Stat. trañt. 15. disp. 3. par. 5. num. 1. ibi = neque idem est sermo de Religioso Societatis Jesu, nãm, si sola hincmii vota emiserint, ipsi, & non Monasterio deferunt hereditas; si vero professionem, aut votum Coadjuvatorum emiserint, neque ipsi, neque Monasterio hereditas acquiritur, sed alius hereditas =*, cui alios addere possem, quos omitto in re omnibus nota ex dicti Ordinis Constitutionibus, atque ex quotidiana praxi; verum, quod magis est, tamquam reciproco vinculo Religiosi minimè alligatus ab illa dimittit, & ex iusta causa missionem petere, atque impetrare potest, juxta pariter dicti Ordinis Constitutiones, quæ de re, sicuti interim ipse Bona hæc emphyteutica, modo expressè non obstat lex investitura, retinere possit, inã etiam illis ex ejus persona frui poterit heres Renunciatarii.
- At aliter rem se habaturum fore crederem.
- 77 postquam per emissionem quarti voti solemnem, & irrevocabilem professionem emisit in suo Ordine, licet enim Feudum, vel emphyteusium cum Religioso transire in Monasterium, saltem durante vitâ naturali Professû, & per professionem nec favore Domini directi devotionem, nec favore Agnatorum, vel aliorum ad emphyteusium, & Feudum vocatorum successione aperiri, latissimè docuerit *Gobb. consil. decis. 83.*, ac per consequens in casu nostro dici possit videatur, quod professione P. Joannis renunciantis heres Renunciatarii non prohibeat, illius vitâ naturali durante, frui Bonis emphyteuticis, de quibus agitur; nihilominus
- 80 contrarium verius crederem in nostra hypothesi, quia agitur de Ordine, qui tum ex Instituto suo, tum ex Pontificis Constitutionibus *Pau- III., Julius III., S. P. V., & Gregorii XIII.*, eandem mendicitatem profutur, quam Minoritæ, & Cappuccini deponent, latissimè *Faguen. in cap. in presentia ex num. 83. usque ad finem, Grat. conf. 61. num. 1. lib. 1., Gabriel. conf. 24. lib. 1., Giovannon. respons. 85. lib. 1., Panchir. conf. 113. num. 3., Molin. de justit. & jur. trañt. 3. disp. 139. vers. in nostra Societate, & vers. jam professi, & disp. 140., Sanchez in precept. decalog. lib. 7. cap. 3. num. 70. vers. encipe tamen, & cap. 9. num. 25. cap. 15. lib. 7., Sayr. in laus. regular. extr. gram. Eickf. lib. 8. cap. 9. num. 1., Gratian. disp. ept. 203. in fin., Censal. ad Peregrin. de fideicom. art. 28. §. Quinto observo juxta Venet. impress. col. 1., Scalou. de testament. cap. 6. lib. 3. §. 2. num. 23., & seq., Cord. de Luc. de testam. disp. 36. num. 5. in fin., & in annot. ad Concil. disc. 35. num. 11. vers. postquam verò, R. P. D. Fattinell. in suis respons. post trañt. de translat. pension. resp. 47. num. 1., & resp. 48. num. 4., Palm. inter decis. ab ipso collectis. tom. 3. decis. sex variis resp. 298., & latinis Torr. apud eundem resp. 299., Rot. coram Bar. decis. 243., & in rec. dec. 110. part. 10., ac per consequens post dictam solemnem professionem factam in Ordine veram mendicitatem prohibente tam Professus, qui instat mortui habetur, quam ejusdem Ordinis Domus, & Collegia incapacia prorsus sunt Bonorum, non secus, ac Minoritæ, & Cappuccini, Molin. de justit. & jur. trañt. 3. disp. 139. vers. in nostra Societate ibi = Verumtamen non solum Professus Domus in illam non habent ad Bona suorum Religiosorum, sed neque Collegia, neque probationum Domus =, & rursus = tam Professus, quam Coadjuvatores omnes Societatis sunt eo ipso incapaces casuscumque dominii, & neque Domus Professus, neque Collegia, aut quisquam alius heredes esse possunt eorum loco, sed ad eum effectum reputantur tamquam mortui naturaliter, non secus, ac minores Fratres Professus de Observantia, & Cappuccini, idque repetit *disp. 140. in princ. ibi = Domus omnes, & Collegia Societatis Jesu, & Monasteria Minorum de Observantia, & ceterarum, qui strictius adhuc Regulam S. Francisci observant, quoniam omnes Concilium Tridentinum, Cappuccinorum nomine comprehendit, in his enim omnibus Monasteriis, Domibus, aut Collegiis &c. itant neque ipsi, aut Monasteria, aut quisque alius eorum loco, ac nomine juri ullum habere possit, sed reputantur, ac si mortui essent naturaliter.* Cord. de Luc. lib. 4. responsor. moral. dñb. 4. num. 7., Laysan. Theolog. moral. lib. 3. sectio. 5. cap. 7. num. 13. vers. 3. quia Constitutio, & num. 15., Sanchez in precept. Decalog. lib. 7. cap. 9. num. 25., Panchir. conf. 114. num. 3., bene Castell. de Donat. part. 1. disp. 3. parit. 4., Censal. ad Peregrin. de fideicom. d. artic. 28. vers. quinto observo fol. 158. col. 1., Cord. de Luca de Regular. disc. 63. num. 3. & seq., Fattinell. d. resp. 47. num. 9., & resp. 44. num. 4. & seq., Palm. d. sui respons. inter decis. ab ipso collectis.*
- Ita quidem, ut ob incapacitatem contractam ratione professionis efficientis, quod Professus habebatur prò non existente in rerum natura, idem locum faciat iis, quibus operatione legis successiones, aliaque jura deferuntur, *Giovannon. d. respons. 85. lib. 1., Panchir. conf. 115. num. 3., Molin. de justit. & jur. d. trañt. 2. disp. 158. col. prima vers. final.*, ubi, quod ex momento professionis inducitur mors quoad omnes Juris effectus, *Staiban. juss. resol. 97. num. 16., Cord. de Luc. de Regular. disc. 63. num. 4., & in annot. ad Concil. disc. 35. num. 11. vers. postquam verò.* Victute igitur istiusmodi solemnis profes-

finis inducta censenda erit iurium omnium re-
nuociatorum educatio, quæ non solum parit
et morte naturali, sed etiam ex morte civili,
capitis nempe diminutione, aut professione
in Religione veram mendicantem profitente,
& incapace Bonorum in communi, utramque
enim eisdem effectus operari, innumeris relatis
antiquioribus, tradiderunt *Honded. conf. 62. lib. 1., Atograd. conf. 81. num. 75., & seqq. lib. 2., & uterque latissime respondet contrariis Palm. d. suo respons. inter decif. ab ipso collectis, dec. 298. num. 6., & seqq., Torr. apud eundem decif. 299. num. 43., Fattinell. d. suo respons. 47. num. 7. resp. 48. num. 1. & seqq.* Ex quo sequitur, quod, si ob professionem in Religione veram mendicantem profitente, & Bonorum prorsus incapaci inducitur mors civilis Profecti operans eandem iurium renunciatorum caducationem, quæ, induceretur ex morte naturali, ex hoc inquam sequitur, quod, cum nulli, ut in casu nostro, adiunt alii in investitura comprehens, emphyteusis ob professionem Religiosi in Ordine omnino incapax revertatur ad Dominum directum, juxta ea, quæ tradunt *Falgia. de jur. emphyt. tit. de success. in Bon. emphyt. quest. 14., Corbal. de conf. privation. ob mort. civil. in princ., Mantica. de concess. lib. 11. tit. 7. num. 8., Palm. decif. Lucen. 311. num. 45. tom. 3.*

Idque confirmatur exemplo aliorum similia effectuum, quos operatur mors iustæ civilis Profecti, quæ cum efficiat, quod ille in iis, quæ seculum, ac personam respiciunt, habeatur omnino pro mortuo, hinc fit, ut statim pensiones amittantur, & vacent Beneficia, *Card. de Luca in annot. ad Concil. d. disc. 35. num. 11. vers. postquam verò, iniquis = Et in summa, ut in iis, quæ seculum, ac personam concernunt, habeatur omnino pro mortuo, tamquam Religiosus professus Religiosis incapax, etiam in communi, & per consequens amittantur pensiones, atque vacent Beneficia, ac etiam cesset omnis fiscalis testandi, vel disponendi cum similibus, effectibus ex vero, ac perfecto statu Regulari resultantibus =* ut etiam ex momento emissæ huiusmodi professionis expirant fideicommissa, eademque devolvuntur ad successivè vocatos cum potestate ex illis percipiendi fructus, non expectatâ morte naturali Profecti, ut, omnis illis, qui io iunguntur de Profectis in aliis Religiosis incapacibus, quos in proposito allegat *Palm. d. suo discurs. seu decif. 298. num. 6.,* de Profectis quarti Voti in Societate Jesu docuerunt *Panciroli. conf. 114. num. 4. & conf. 115. num. 3., Giozagnon resp. 85. n. 5., & seqq., Peregrin. de fideicom. art. 28. num. 63., Card. de Luc. de Regular. disc. 63. num. 4., Stalban. jun. resol. 97. num. 16., Mans. consult. 107. num. 25., & seqq., Fattinell. d. respons. 48. n. 5., & 6., Palm. loc. cit. citat., Torr. apud eundem d. decif. 299. num. 15., qui omnes allegant plures Societatis Jesu Scriptores, Molin. nempe de iustit. & jur. tom. 1. disp. 139., Sanchez in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 14. num. 6. ad fin., & deum, pretereundum alia exempla, quæ io nostri assumpti confirmationem asseri possent, sub-*

dam, tales Religiosos nec etiam computari in numero filiorum ad legitimam augendam, quia non considerantur tamquam evantes ad hoc ut legitimam capere valeant, ut post *Sanchez. in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 3. num. 85., & Donat. Anton. de Marin. varior. res. lib. 2. cap. 93. num. 6. & se ipsum in tract. de pass. sator. success. lib. 2. cap. 87. num. 32., tradit Torr. inter decif. collect. apud Palm. d. decif. 299. num. 16.* Quibus sane omnibus non adversantur ea, quæ ex *Gobbio d. consult. 82.,* obijci possent, nam ipse loquitur de Religione Bonorum capaci, & quæ ex persona Profecti illa acquirere, ac retinere poterat, qui casus longe differt à nostro.

Ex his resolutum videtur secundum Dubium, quo queritur, an interim emphyteusis manere queat apud heredem Antonii, nam, juxta mox firmata, donec P. Joannes solemnem professionem emittat, heres Renunciatarii illi fusi poterit, quippe Ecclesiæ Domine directæ non interest, penes quem durante vitâ naturali alicuius ex comprehensis in investitura emphyteusis possessio, sive commoditas maneat, ex deductis in *5. Aut verò renunciatio personalis est, quibus addo Coler. de process. executiv. part. 2. cap. 3. num. 297., Koppen. decif. German. 39. num. 11.* Imò verò, illâ etiam invitâ, ac reluctante distrahî potest in quemcumque, durante vitâ alienantis, ut, relatis concordantibus auctoritatibus, probat *Gobbi. dicta consult. decif. 82. num. 18. & seqq.*

Progredior ad examen tertii Dubii, quo queritur, an heres ultimi Possessoris emphyteusis alienare possit cum consensu Domini directi, & an iste, inspectâ consuetudine illum denegare possit, fundat heres intentionem suam in altera consuetudine, ex qua sibi licere ait emphyteusis alienare eum consensu Domini directi, qui illum deicere nequit, nec unquam denegare consuevit. Pro recta huius Dubii decisione scire oportet, quæ, qualisque sit consuetudo iustæ, nam certi juris est, illam præcipuè attendendam esse pro declaranda, constituendaque natura, vel qualitate feudi, vel emphyteusis, illamque tanti valere, ut res tota ab ea pendere dicatur *Oldrad. conf. 159. in 2. Dub., Giozagnon. conf. 24. sub num. 16., Dec. conf. 388. sub num. 15. vers. postremò, Alberti. Bran. conf. 21. num. final., Cephal. conf. 307. num. 43., & conf. 361. num. 21. & seqq., Surd. conf. 101. num. 15., Riduer. conf. 10. num. 31., & seqq., Dand. consult. 48. num. 9., Hoder. contr. 47. num. 14., latè Palm. allegat. 94. n. 2. cum seqq., & 63., & seqq., Mans. consult. 221. n. 29. & seqq., & consult. 221. n. 20., Atograd. contr. 1. n. 10., Rot. dec. 93. n. 8., & n. 98. cum seqq. part. 5., & decif. 113. n. 2. part. 13., & eandem preferendam esse ipsi naturæ emphyteusis, tamen formatæ io Investitura *Roland. conf. 42. num. 21., & seqq. lib. 1., Dec. conf. 208. num. 10., Massi. conf. 114. num. 40., Surd. conf. 105. num. 14. & seqq., Guidopap. quest. 59. num. 2. in fin. & melius quest. 297., Tiracalli. de Primog. quest. 16., Mans. consult. 166. num. 3., & seqq., Bascu. resp. 2. num. 238. apud Torr. d. 208.**

- majorat., & *Primogen. Ital. part. 2. fol. mibi 503.*, *Gob. de permiff. feud. alienat. quæft. 6. num. 96.*, *Seminat. contr. 12. num. 124.*, & *feqq.*, *Rot. deci. deci. 93. num. 58.*, & *trib. feqq. part. 5.*, & *deci. 46. num. 26. poff. Antonell. de jur.*, & *onerib. Cleric.* quippe in feudo, & emphyteufis uihil
 100 datur ita perpetuum, quod confuetudine, & obfervantiâ mutari non poffit *Radoer. conf. 10. num. 30.*, *Rot. in rec. deci. 78. part. 14.*
- Qua de re, quemadmodum, fi in Inveftitura concessa reperiretur abfoluta, & plena facultas
 101 alienandi, Emphyteufis effecta dici poffet prò libito Poffefforis transitoria ad quoscumque Succelfores five univerfales, five particulares, etiam extraneos, ta metfi in Inveftitura minime comprehenfus *Bald. in cap. 1. §. 1. fuper in fin. de prohib. feud. alienat.*, *Odd. de fideicomm.*, & *prohib. alienat. quæft. 7. num. 89.*, & *quæft. 9. n. 13.*, & *feqq.*, & *num. 53.*, *Paſſer. de ſubſtit. quæft. 593. num. 17.*, & *num. 21.*, *Molpeſſ. ad Conſuetud. Neapol. part. 3. quæft. 1. num. 8.*, *Copyc. latr. conf. 80. num. 71.*, & *feqq.*, *Boſcul. d. reſponſ. 2. num. 100.*, & *feqq.*, *Andreeſ. contr. 297. nu. 11.*, *Rot. in rec. deci. 287. num. fin. part. 2. inquiriens*,
 102 quod, licet extranei Succelfores hoc caſu venire nequeant tamquam comprehenſi in Inveſtitura, admittuntur tamen vigore translationis Bonorum in eos factæ ab illo, qui alienandi poteſtatem habebat, & *dec. 394. num. 6. part. 2. ita etiam*, quoties vigore confuetudinis Emphyteufis revera effecta eſt alienabilis, atque ad extraneos devoluta reperitur, eandem ſemper retinet naturam *Radoer. conf. 10. num. 36.*, *Tiroquell. de Jur. Primog. quæſt. 24. num. 58.*, *Beſſius de Primogen. famil. illuſtr. cap. 10. §. 61. verſ. nam & illud in fin. fol. mibi 490.* Non omitte denique, quod, ut dicta confuetudo conſtituta dici queat, non requiritur, eandem perpetuam fuiſſe, ſed ſufficere unicuique, vel alterum dumtaxat actum, *Radoer. d. conf. 10. num. 36.*, *Hodiern. contr. 47. num. 44.*, *Manſ. conf. ult. 221. num. 29.*, & *feqq.*, *Palm. allegat. 93. num. 62.*, *Rot. deci. 351. n. 12. part. 5.*, & *deci. 232. ſub num. 6. verſ. & quatenus part. 9. res.*
- Neque hoc caſu libera facultas diſponendi de re emphyteutica, quæ vigore poteſtatis illam alienandi competit emphyteutæ, reſtricta dici poteſt ex reſervatione conſenſus Domini directi, quia, five talis reſervatio tacta legatur ex pacto adjecto in Inveſtitura, five inducta reperitur confuetudine, notum cum illius conſenſu alienandi, attamen talis reſervatio adjecta non dicitur, ut Domino directo liberum ſit illum dare, vel denegare, ſed requiſitus ſolummodo cenſetur ad effectum præſervandi jura ſua, prò conſequendis nempe Laudemii, aliique emolumentis *Seminat. contr. 12. num. 32.*, & *feqq.*, *Rot. de iſ. 74.*, & *deci. 25. utrobique num. 3.*, & *feqq.*, & *deci. 26. num. 7.*, & *ſeq. inter impreſſ.*, *ad ornat. clar. mem. Cord. de Luc. tom. 1. lib. 4.*, vel ut certus ut de perſona, ad quam tranſiit emphyteufis, illamque approbare valeat, plenè *Seminat. contr. 12. num. 16.*, & *feqq.*, & *compro. 15. num. 34.*, & *plurib. feqq.*, reiterans, ac ſequens *Merlin. Pignotel. contr. forenſ. eum. 2. cap. 81. num. 23.*, & *feqq.*, qui conſiderat duplex intereſſe Domini directi, aliud ſcilicet voluntatis, aliud fidelitatis, indeque inter, quod, ſi conſenſus requiritur ſolummodo prò intereſſe fidelitatis, dicitur approbatus, atque declarativus, qui ſi denegetur, Dominus directus cogi poteſt ad illum præſtandum *Adden. ad deci. 131. num. 380. part. 8. rec.*, *Rot. coram Ludoviſ. dec. 520. num. 4.*, *in rec. deci. 77. num. 6. part. 17.*, *deci. 355. num. 11.*, & *deci. 618. num. 14. part. 19.*, *in Romana Vinea 28. Junii 1715. §. final. coram R. P. D. Cerro.*, & prius dixerat *Rota in Mantuana Bonorum 14. Januarii 1707. §. Quemadmodum coram Rmo Molines.*, inquiriens, ſine injuria denegari non poſſe conſenſum, qui, quoties à Domino directo præſtandus eſt vigore conſuetudinis, non ex gratia, ſed ex juſtitia debitus dicitur, ideoque ſatis eſt, illum petitiu fuiffe, ut prò præſtito habeatur, ſi abſque juſta cauſa detegatur de Ponte *conf. 81. num. 54.*, & *feqq. lib. 1.*, & *conf. 2. num. 1.*, & *feqq.*, & *conf. 14. num. 74. lib. 2.*, *idem deci. 6. num. 11.*, & *ſeq. Clar. in §. Emphyteuſis quæſt. 15. num. 2. verſ. quarto quod prius.*, *Rota coram Ludoviſ. deci. 117. num. 8.*, *deci. 520. num. 4.*, *coram Mantica deci. 238. num. 9.*, *coram Cazolet. deci. 226. num. 4.*, *in rec. deci. 280. num. 4.*, & *num. 6. part. 1.*, *deci. 378. num. 26.*, & *deci. 360. num. 6. part. 9.*, & *deci. 408. num. 39.*, & *plurib. feqq. part. 16.*, & hunc caſum diſtinguendo ab alio, in quo emphyteufis, tamquam ex pacto, & providentia, inalienabilis eſſet, tradit *Rota deci. 408. n. 12.*, & *feqq. part. 16. poſt. Torr. de poſ. ſutur. Succell. deci. 81. num. 24.*, & *feqq.*, *Rot. ad ornat. clar. mem. Cord. de Luc. deci. 26. num. 8. tom. 1. lib. 4.*, & *in Ferrarien. ſeu Inolen. Bonorum 2. Julii 1701. §. Ratio conſentientis coram Rmo Aſaldo Decono.*
- Verum enim verò licet hæc veriſſima ſint, nihilominus juſtum locum ſibi vindicare poſſe videntur eo dumtaxat caſu, quo alienandi facultas vel ex tenore Inveſtituræ adeo libera, & abſoluta ſit, ut emphyteuſim perpetuam efficiat, & ad quoscumque Succelfores tranſitoriam, ita quidem, ut illa ad Dominum directum reverti nequeat, vel quoad eo Privilegio à Supremo Principe conceſſo ex cauſa, & contemplatione publici boni, aut ratione confuetudinis fundatæ in originaria qualitate Bonorum, quæ non ex liberalitate Eccleſiæ Domine directæ Inveſtitus conceſſa, ſed ex eorum libera voluntate illius proteccioni commendata fuerint adeo alienabilia cenſentur, ut eadem reſtricta ad inſtar Bonorum hereditariorum, & allodialium ita deſcendant ad quoscumque ultimi Inveſtiti heredes, & ſuccellores tam per ultimam voluntatem, quam per contractum inter vivos, ut Dominus directus illa ammenſare prohibitus, vi, ac obligatione coactiva renovationem omnino concedere teneatur dictis ſuccelloribus quocumque ex titulo venientibus, juxta plenè, ac ſacileuter firmata per Rotam in celebri *Nullius ſeu Senogallien. Bonorum ſuper monaſterio coram*

ram bou. mem. Muto impress. post Albit. de inconst. in Judic. decis. 49. & dec. 56., repetit. ad ornat. clar. mem. Card. de Luca ad mater. de servitut. dec. 9. & 10., & in eadem Causa super bono Jure dec. 13. Maii 1597. coram eodem bou. mem. Muto.

- At quoniam alienandi facultas cum consensu Domini directi live concedatur in Investitura, sive eadem ex privilegio, aut consuetudine Investitis competat, haud tamen semper talis est, ut emphyteusim omnino redigat ad naturam Bonorum allodialium, & hereditarium, illam transitoriam reddendo ad omnes, & quoscunque, in quos eorum Possessor illa transfuserit, ut Dominus directus prohibitis ammenfare, renovationem vi coactiva concedere teneatur, idcirco ex sola istiusmodi facultate alienandi inferri nequit, quod, ut queritur in tertio Dubio, liceat Possessori emphyteusim illam pro libito alienare, quodque Dominus directus tali alienationi consensum suum impartiri teneatur, nam, cum Feudum, & emphyteusim in sui origine, & suapte natura duplicem habeat inalienabilitatis speciem, primam favore Domini directi, absque cujus consensu omnis alienatio prohibetur, *leg. final. cod. de Jure emphyt. cap. 1. de prohib. Feud. alienat., Resentb. de feud. cap. 9. conclus. 5. ex num. 1., & seqq.,* alteram favore Agnatorum, seu jus habentium ex Investitura, quibus à Possessore emphyteusim, vel Feudi præjudicari nequit *cap. 1. de alienat. feud., Fulgin. de Jure emphyt. tit. de Contract. emphyt. quest. 24. per tot., & tit. de alienat. quest. 8., Rot. dec. 415. num. 16. ad fin. part. 3. tom. 2., & utramque speciem inalienabilitatis explicando tradunt Sarrd. conf. 108. num. 20. vers. 4. conf. 305. num. 50. vers. porro, Rimold Jun. conf. 55. sub num. 1., Mantie. de tacit. lib. 23. tit. 28. num. 5., latè Cavagnol. ad decret. Mont. Ferrat. decret. 75. num. 2., & seqq., Mel. allegat. 15. num. 19., & allegat. 75. num. 7. lib. 2., inde sequitur, quod si vigore*
- 114 Consuetudinis in proposito allegatae emphyteusis effecta dici possent alienabilis in præjudicium dumtaxat agnatorum, talis effecta censi nequiret etiam in præjudicium Domini directi, ex una namque alienabilitatis specie ad aliam inferri non posse, tradit Gob. de permis. feud. alienat. in prelat. num. 34. iniquens, remissâ Inalienabilitate respectu Agnatorum, non censi remissam respectu Domini directi, quia hæc magis potens est *Rot. decis. 86. num. 19., & plurib. seqq. part. 5. rec.,* ubi loquens de simili consuetudine alienandi in præjudicium Comprehensorum in Investitura vigente in Abbazia Farfensi num. 22. ait q. d. consuetudinem interpretationem recipere à Jure, juxta quod facultas disponendi liberè de Bonis emphyteuticis intelligitur, durante locatione, & Investitura, & sic citrà præjudicium Domini directi, quæmovere in nostro casu si non præbret, Bona, de
- 117 quibus agitur, ex eorum alienabilitate effecta fuisse infra allodialium, cum non agatur de consensu præstando alienationi in præjudicium dumtaxat Comprehensorum in Investitura, il-

lum tamquam merè voluntarium denegare posset *Card. de Luc. de emphyt. disc. 5. num. 12.* Certius, quia Dominus directus obtendere valeret iustam causam denegandi consensum alienationi, quæ hodie fieri petitur, ob mortem namque sive civilem proveniente ex solemani professione P. Joannis, si ve naturalem, linea certò futura est, & per consequens aperienda devolutio favore Domini directi, qui proinde consentire non tenetur alienationi paratæ in ipsius præjudicium *Gob. de permis. feud. alienat. quest. 3. num. 21., & seqq.*

Superest postremum Dubium, cujus resolutione proficiscitur ex regulis hæcenus firmatis, vel enim emphyteusim non est absolute alienabilis, sed, finita Investiturâ, Dominus directus potest, & vult pro se illam retinere, & hoc casu renovationem concedere non cogitur *Rot. in rec. dec. 10. num. 1., & seqq. part. 9., & dec. 17. num. 16. part. 11., cum aliis apud D. Advocat. Calcagnin. de emphyt., & feud. part. 2. observ. 15. num. 18.,* secus verò, si nolit pro se retinere, tunc enim vel proximiorē investire tenetur *Rot. in rec. dec. 176. num. 28. part. 5. cum aliis congestis apud Bouden. lib. 1. cultus. leg. 34. n. 2.,* vel emphyteusim adeo est alienabilis, etiam in Extraneos, ut Dominus directus nullo pacto illam ammenfare valens, renovationem concedere teneatur, & hoc casu, excluso Proximiorē, renovatio debetur heredi ultimi Investiti Titulus namque hereditarius vincere dicitur illum, qui promanat ex Jure sanguinis, & proximitatis *Rota in Ferrar. Renovat. Investituræ 18. Aprilis 1712. §. Et quidem coram R. P. D. Crispo, & in Cefeneta, seu Cervin. Bonorum super prelatine 4. Junii 1714. §. Pōito cum seqq., & per tot coram R. P. D. Lancetta, confirmata 8. Aprilis 1715. §. Hic positi, & seqq., & 5. Junii anni 1716. coram eodem, confirmata die 21. Junii currentis anni coram R. P. D. de Gomberti.*

Placentina.

Renunciatio ex causa ingressus, vel professionis in Religione resolvitur in casu egressus, daturque Renuncianti regressus ad Bona renunciata, modò non sint alteri quæsitâ. Idem de renunciatione emissâ intuitu ipsius egressus è Religione ob transitum ad Ecclesiam Secularem. Fideicommissum pro solis Descendentibus masculis ordinatum in ultimo Masculo expirat, Bonaque efficiuntur libera. An autem, & quando Fæminæ censeantur in subsidium admittende? Religiosi ad Parochialem Ecclesiam translati hereditas jure spoli non ad eandem Ecclesiam, sed ad Monasterium pertinet, præsertim, si de Canonico Regulari agatur. Ex quid si ad Episcopatum fuerit assumptus? Transactio in Monasterii præjudicium à Regulari inita sine Apostolico Beneplacito non sustinetur. Crediti liquidi cum illiquido non datur compensatio.

VOTUM XXXVI.

- 1 Religio Canonice Regularium S. Salvatoris Placentia copon est Bonorum, & dominii.
- 2 Nec Religiosus in ea professus incapax est succedendi in fideicommissis etiam agnatis, nisi Religiosi taceat, vel ex preside in testamento exclusi fuerint.
- 3 Per Professionem jura sanguinis, & agnationis non tollantur.
- 4 Professus autem in Religione capaci Bonorum, & dominii eadem jura ad effectum succedendi retinet, quoad vivit.
- 5 Canonici Regularis, licet professus, jura succedendi retinet, non obstante paupertatis voto.
- 6 Religiosus translatus ad Ecclesiam Parochialem jura omnia succedendi, si forte conscriptum esset, recuperat, & num. 8.
- 7 Idem de Religioso effectio Episcopo.
- 8 Procedit etiam de Professo in Religione incapaci Bonorum, & dominii.
- 9 Et maxime de Canonico Regulari num. 10.
- 10 Canonici Regulares laxiorem seruant regulam.
- 11 Renunciationes ex causa ingressus in Religionem intelliguntur facta, rebus in eodem statu permanentibus.
- 12 Et quotiens Renunciantes in Religione perseverent.
- 13 Hac autem de jure iacta in iis renunciationibus conditio, nec potest tolli potest.
- 14 Renunciationes facta ex causa ingressus in Religionem, in causa egressus resolvuntur. Dicitur enim tunc mutari rerum status, eorumque causa defecere, ibid.
- 15 Idemque Renunciantibus regressus datur ad Bona renuntiata.
- 16 Procedit sive ante ingressum in Religionem, sive in statu Novitii renunciationes facta sunt.
- 17 Resolvuntur itidem idem si casus egressus eveniat ob non sequentem Professionem, vel ob illius nullitatem, quam si ex alia quocunque legitima causa.
- 18 Resolutio siquidem quoad eos inducitur ab ipso egressu, non a qualitate ejus causae, quam licitam esse sufficit, ac iustam.
- 19 Religiosus solus Episcopus in compatibilibus Religiosis remanet, & num. 64.
- 20 Religiosus solus Episcopus recuperat Bona ante professionem renuntiata, & num. 22.
- 21 Religiosus solus Episcopus recuperat primatum sui, & capacitate acquirendi.
- 22 Ex eodemque jure, tamquam mutato rei statu, resolvitur renunciatio ab illo facta.
- 23 Idem de renunciatione facta a Canonico Regulari postmodum ad Parochiam sacralatem assumpto.
- 24 Procedit, licet de se potius de habendo regressum ad Bona renuntiata.
- 25 Religiosus solus Episcopus, vel ad Parochialem translatus, an Bona ab ipse renuntiata, jamque alteri quasit recuperet, controversum est.
- 26 Communis tamen opinio est, regressum ei competere ad Bona postmodum delata, nec alteri quasita.
- 27 Procedit sive ante ingressum, sive ante professionem in Religione renunciatio emissi fuerit.
- 28 Religiosus solus Episcopus, vel ad Parochialem translatus, bona in manu ipsius transita ad Episcopatum, vel Parochialem renunciata, non recuperat.
- 29 Contrarium veritas, saltem quoad Bona alteri non quasita, & num. 38., & ratio num. 30. ad 36.
- 30 Religiosus professus habet velle, & nolle in utilibus, non verò in prejudicialibus ipsius Monasterio, & num. 123.
- 31 Nec repudiare, nec renunciare Bona potest in illius prejudicio, quia proprietas non est sua, sed Ecclesiae, vel ejusdem Monasterii, & num. 32. ad 36., & num. 38., & 122.
- 32 Procedit, ut neque renunciare queat juribus sibi in causa egressus in Religione competituris, num. 35.
- 33 Religiosus omnia jura, ipsaque ejus voluuntas, & potestas in Monasterium per professionem transferuntur.
- 34 In illudque transeunt spes etiam succedendi, juraque de futuro.
- 35 Procedit, ut ratio quidem habentur de quacunque ejusdem Religiosi dispositione.
- 36 Equae etiam in fine, invito, ac relincente dilecto jura ad Monasterium valent exerceri.
- 37 Renunciationis personalis effectus cessat, deficientibus personis in illa contemplatio.
- 38 Renunciatio ad Religioso professo emissi de juribus sibi in causa egressus in Religione competituris, in dubio personalis est censenda; & ratio ibid.
- 39 A fideicommissio ordinato pro solis Masculis descendantibus in Masculis, Femina, & eorum Descendentes exclusi reputantur.
- 40 Descendentes ex Feminis non sunt de familia à Testatore contemplato.
- 41 Femina licet nupta in aliena familia, propriam tamen, quoad vivit, retinet, atque conservat.
- 42 Ad fideicommissum, licet ordinatum pro solis Masculis de familia, & agnatione, Femina in subsidium admittitur.
- 43 Declara, id procedere ubi quocunque modo vocata appareant in aliqua testamenti parte i facta, sicut in Masculis in Masculis semper iurati sunt, & num. 45.
- 44 Talis namque semper habita restrictio ad solis Masculis, operatur, ut perpetui dici debeant exclusi.
- 45 Ad fideicommissum pro solis Masculis ordinato, Femina perpetuo exclusa non censetur, si in descensu linea masculina ad usufructum invitata, tam etiam fuerint in conditione posita.
- 46 Fideicommissum in ultimo vocato expirat;

rat; Bonaque efficiuntur libera.

- 47 Ex fideicommissariis Bonis facienda Canonici erectio in casu aliquis superveniens, eodem casu non perficatur, evanuisse dicitur.
- 48 Idem de substitutione Casus pia in ejusmodi casu demandata.
- 49 Religiosus quoniam ad Parochialem Ecclesiam translatus sit, an Bona eidem delata ad ipsam Ecclesiam, seu potius ad Monasterium censeantur pertinere? num. 51. ad 111.
- 50 Bona hereditaria Religiosorum jure spoliis ad Rev. Cameram pertinent.
- 51 Locum an id habeat in Diocesi Placentina?
- 52 Monasterio quatenus censetur quidquid Monacho acquiritur.
- 53 Intellige de adquisitis, durante permanentia in Monasterio, secus de adquisitis post promotionem ad Ecclesiam Secularem.
- 54 Hac namque Monasterio non quaruntur, sed Ecclesie.
- 55 Clausula locum habet praesertim in Canonico Regulari ibid. Declara tamen, ut num. 56., 57., & 108.
- 56 Regularis post promotionem ad Ecclesiam Secularem defuit esse ejus Monasterii filius.
- 57 Regularis quod Bona post promotionem ad Ecclesiam Secularem adquisita eidem Ecclesie, non Monasterio adquirat, intelligendum est de Bonis quatenus in ipsa Ecclesia redierunt.
- 58 Procedit etiam de Bonis aliunde delatis, quoniam agitur de Regulari per ejus promotionem pleas substractio a proprii Monasterii subjectione.
- 59 Si secus, Bona hac acquirit Monasterio, num. 59., & 60.
- 60 Regularis faciles Episcopus a Religiosis jure perpetuo eximitur, & liberatur.
- 61 Regularis promittit ad Ecclesiam Secularem Bona aliunde sibi delata Religioni acquirit, ratione communionis cum illa intercedentis.
- 62 Quid, si Ecclesia ejusmodi sit Parochialis? & num. 62.
- 63 Regularis ad Ecclesiam Parochialem translatus, si pleno jure ejus Monasterio subiecta illa sit, Praelato Regulari subiecta adducit, remanet.
- 64 Secus, si pleno jure pertinet ad Episcopum; tunc enim Episcopo subditus efficitur. Intellige, ut num. 72.
- 65 Regularis ad Ecclesiam Secularem translatus ad Regularem obstringitur observantiam, in his, quae cum ejus Dignitate compatibilia sunt.
- 66 Procedit, sive Episcopus, sive Parochus fuerit effectus, & num. 66., & 67.
- 67 Idem, si agatur de Canonico Regulari.
- 68 Canonici Regularis ad Parochialem Ecclesiam promittit, tenetur instar aliorum Regularium, habitum gerere, & socium sui Ordinis habere, & num. 70., & 71.
- 70 Regularis faciens Episcopus tenetur habitum sui Ordinis deferre; & quidem sub latiboli.
- 71 Regularis sive ad Episcopatum, sive ad Parochialem promotus, licet a substantialibus Regula non eximatur, obedientiam tamen alii

Superiori, non Praelato Regulari tenetur exhibere.

Si enim Episcopus, Pontifici, si Parochus, Episcopo ibid.

- 72 Intellige, exemptionem ab obedientia Praelati Regularis esse omnimodam, si de Episcopo agatur, secus, si de Parochus, & num. 73., & 81.
- 73 Regularis Parochus effectus nec Praelaturam, nec Dignitatem obtinere dicitur, sed parum esse instrumentum in Animarum cura.
- 74 Nec dedecet, cum panis Regula subiectum esse.
- 75 Regularis Parochus effectus, si deponat habitum Religionis, excommunicationis poenam incurrit.
- 76 Regularis, depositus officio Parochi, tenetur ad suum Monasterium redire, suaque Superiori obedientiam praestare, & num. 106.
- 77 In Regulari faculo Episcopo incompatibilis est obedientia erga Superiorem Regularem.
- 78 Regularis faciens Episcopus, etiam depositus Episcopatu, ab obedientia Superioris Regularis remanet exemptus.
- 79 Neque huic prerogativa renunciare potest, utpote concessa non sibi, sed Dignitati.
- 80 In Regulari ad Parochialem translato obedientia erga Superiorem Regularem incompatibilis non est.
- 81 Regularis ad Parochialem translatus subijcitur quidem Episcopo ratione Curae, sed non omnino ab obedientia Superioris Regularis liberatur.
- 82 Regularibus ad Ecclesias Curatas assensu dispensationes non conceduntur, nisi cum Decreto retinendi Regularem habitum, & ad Clausura ad nutum Superioris reddendi.
- 83 Quid subjectionem indicat erga Superiorem ipsum.
- 84 Regularis effectus Parochus in Ecclesia ejus Ordini subiecta, Episcopo subest in respectibus Animarum curam; in reliquis vero Abbat.
- 85 Canonici Regulares ad Parochiales translati quod potiori ratione, ac Regulares alii Parochi, eorum Superiori debeant subesse, demonstratur ad num. 86. ad 99., & num. 109.
- 86 Regulares omnes, praeter Regulares Canonicos, ex eorum Instituto, sunt Beneficiorum Secularium, etiam Curatorum incapaces, & num. 87.
- 87 Secularia Secularibus, Regularia Regularibus conferenda sunt.
- 88 Regularis obtinens Beneficium seculare cum dispensatione, alium gerere dicitur incompatible cum proprio Instituto, ob idque exemptus a Superioris obedientia potest videri.
- 89 Secus est in Canonico Regulari, & ratio num. 90. ad 93.
- 90 Canonici Regulares dicuntur Beneficarii.
- 91 Canonici Regulares capaces sunt quorumcumque Beneficiorum Secularium, praesertim Curatorum, absque ulla Apostolica dispensatione.

- 93 *Canonici Regulares acceptando Beneficium seculare, non dicantur defecisse a proprio Institute; immo illud exercere.*
- 94 *Ac propterea nec subtrahi dicantur à proprii Superioris obedientia, & num. 101.*
- 95 *Canonici Regulares quatuorcumque Beneficium oblocutæ, in Constit. fan. mem. Benedicti XII., eorum Superiori parere unius obstricti sunt.*
- 96 *Quod intelligendum, tam si Regularia, quam si Secularia Beneficia obtinuerint.*
- 97 *Canonici Regulares in otia Professum obedientiam Abbati promittunt usque ad mortem.*
- 98 *Sicque etiam pre casu obtenti Seculari Beneficii.*
- 99 *Canonici Regularis per affectionem Seculari Beneficii capæ duntaxat efficiant extra claustra degendi.*
- 100 *Procedit maxime de Canonici Regularibus S. Salvatoris Placentia.*
- 101 *Canonici Regulares ad seculares Ecclesias translati, licet extra claustra degant in habitis etiam Clericali, & ideo à communione Religionis se jactare prestantur, & num. 103.*
- 102 *Habitus non facit Monachum, sed Regula Monastica profectio.*
- 103 *Vivere in communi est conditio accidentaliter Religiosi.*
- 104 *Religiosus de licentia Superioris extra Monasterium degens, Monasterio acquirit. Nisi sit specialiter exemptus ab illius obedientia ibid.*
- 105 *Religiosus ad Parochialem translatus cum Monasterio adquirit, scilicet ver. Episcopus, non item, ratio differeatæ assignatur.*
- 107 *Religiosus ad Parochialem translatus ut Monasterio adquirit, facti est, quod habitalem, atque possibilem cum illo communicationem retineat.*
- Contraria delevantur auctoritates, num. 108.*
- 110 *Canonici Regularibus S. Salvatoris Placentia ad seculares Ecclesias translatis, eorum spoliis in consuetudine ad Monasterium pertinet.*
- 111 *Spolium Regularis ad secularem Ecclesiam translatus ed magis ad Monasterium, non ad Ecclesiam ipsam pertinet, si de hoc vigeat consuetudo.*
- 112 *Transfictio à quopiam inita nomine proprio, & cum cessante jurijs sibi duntaxat competentiam, ipsius iactam personam respiciendo cessat.*
- 113 *In transfictione juri Ecclesie deducuntur non censentur, si nec reservatio illa ejus favore sit adposita, nec Apostolicam adhibitam Beneplacitum.*
- 114 *Transfictio sine Beneplacito Apostolico à Regulari inita, personalis est, ejusque vitam nequit excedere.*
- 115 *Regularis Bonæ sibi delata, quoad usufructum duntaxat acquirit, quo verbè ad proprietatem Monasterio, & ratio num. 116.*
- 116 *Regularis ab paupertatis votum verum duntaxat nequit adquirere.*
- 117 *Canonici Regulares paupertatis votum emittunt.*
- 118 *Eoque minime liberantur per translationem ad Ecclesiam secularem.*
- 119 *Regularis nequit in Bonis ex ejus persona Monasterio delatis, illi, transigendo praedictos et quoad proprietatem.*
- 120 *Et Monasterio semper juri competet pro immixtione agendi.*
- 121 *Monasterium licet quoad personam Monachi careat nomine hereditatis scripti, illud habet legie interpretatione.*
- 122 *Regularis quoad jura sibi delata nequit alium nullum gerere, qui in apertam non vergat sui Monasterii utilitatem.*
- Aliis alius coram ex defectu potestatis, num. 125, & 131.*
- 124 *Regularis jura sibi delata cedens pro annuo duntaxat praestitum, quoad vivit, consequenda, ejus Monasterio praedictum inferi.*
- 126 *Hereditas in sua illius petitione adita dicitur.*
- 127 *Monasterium in se, & absque ulla factio Monachi hereditates ad ipsum delatas potest adire.*
- 128 *Procedit etiam post obitum Monachi, quum is vel non adierit, vel adire detraheretur.*
- 129 *Monasterio ad adquirendam hereditatem ex Monachi persona sibi delatam, ab eoque non aditam competet etiam restitutio integram.*
- 130 *Monachus quoad successum ex ejus persona Monasterio debitum, nullum habet nec prestatem, nec voluntatem.*
- 131 *Ecclesia Bonarum cessio per transfictionem facta, coram ex defectu Beneplaciti Apostolici.*
- 132 *Procedit, licet agatur de Bonis ab eadem Ecclesia nondum possessis.*
- 134 *Dominium Bonarum dicitur statim absque additione in Ecclesiam translatum.*
- 135 *Ecclesie Bonarum cessio ed magis in defectu Beneplaciti Apostolici, i. correre censenda est, si constat, quod illud positum, fuisse denegatum.*
- 136 *Ex Beneplaciti Apostolici defectu non corrunt contractus, si solum Ecclesia forebat juri.*
- 137 *Crediti liquidationi statetur, qui cum compensationem allegat.*
- 138 *Indebitè facta solutio dicit nequit, quæ suam habet causam corresponsivam, & equivalentem.*
- 139 *Indebitè solutam nequit contra Monasterium repeti, si non Monasterium, sed Monachus egerit in vim nulliter ab eo inita transfictionis.*
- Procedit, licet nullitas in soluta causâ proveniret, num. 143.*
- 140 *Ecclesia eodem jure censetur cum Minoribus.*
- 141 *Ecclesia, tam etiam Minoribus non cognatur restituere, nisi id, ex quo constat eos locupletiores factos.*
- 142 *Quæ quidem locupletatio ab Allegante probanda est.*

- 144 *Crediti liquidi cum illiquido non datur compensatio.*
 145 *Compensare nemo potest, quod sibi non debetur, si quod dubium est, an sibi debeat, & num. 147.*
 146 *Compensatio contra non Debitores nequit allegari.*

CONGREGATIONEM Canoniorum Regularium S. Salvatoris ingressurus Bartholomæus de Carolis anno 1671. renunciavit Francisco Patri stipulanti pro se, suisque heredibus, & quibus dederit &c. universa bona, jura, & successiones quomodolibet ipsi delatas, & deferendas nedum ex ipso Patre, aliisque Ascendentibus, verum etiam a Collateralibus quibuscumque; quam renunciatioem, mortuo interim Patre antè emissam ab ipso professione, sequenti anno 1672. confirmavit, ratamque habuit ad normam præscriptam a Sacro Concilio Tridentino; eandem præterea, & quatenus opus esset, ex integro faciendæ favore Fratrum heredum communis Patris, & cujuslibet eorum heredum, & successorum.

Celebratæ deinde à d. Bartholomæo professione, assumptoque nomine P. Archangeli, cum anno 1692. provilus fuisset de seculari Beneficio Archipresbyteralis Ecclesiæ S. Mariæ Sarmati, ut Comitem Joannem fratrem suum liberaret suspitione conceptâ, quod nempe, sequuto egressu è Religione, animo secum reputaret redire ad Bona renunciata; antequam ab illa dimissus ad dictam Archipresbyteralem Ecclesiam transferretur, rursus anno 1693. illas jam factas reiteratæ renunciatioe firmavit favore dicti Comitis Joannis; quo tandem vitâ functo, nullo alio superhite masculo de familia, quasi toties repetitæ renunciatioes resolutæ essent, d. P. Archangelus jam effectus Archipresbyter postulavit regressum ad Bona renunciata provenientia ex nonnullis fideicommissis Majorum pro solis masculis familiæ de Carolis institutorum. At vigore dd. renunciatioem istiusmodi regressui se se opponentibus duobus illius sororibus, & heredibus testamentariis Comitis Joannis communis fratris, quarum altera Comiti Scotto, altera vero Comiti Gazole nupta reperiebatur, controversia omnis anno 1702. consopita fuit transfectione, in qua præterea Sorores, promissâ Archipresbytero annuâ præstatione duplarum centum Italicarum, ab illo correlative obtinuerunt cessionem omnium jurium sibi ex memoratis fideicommissis, & aliis quibuscumque causis competentium.

Transfactio hæc observata fuit, quoad vixit Archipresbyter Bartholomæus, sed anno 1720, eo detuncto, tam illius successores, Monasterium nempe, in quo professus, & Ecclesia ad quam translatâ fuerat, quàm Comes Scottus, eandem impugnare coeperunt, primi ex defectu potestatis, & Beneficii Apostolici, ut, tali pacto è medio sublata transfectione, alsequi possent fideicommissa purificata in persona dicti Archipresbyteri, & in dictâ transfectione cessâ

De Contract.

Sororibus, earumque successoribus; alter verò ob talitatem causæ, ex quâ illam celebratam dicebat, spe illectus hoc colore evitandæ solutionem ingentis crediti reperti in hereditate ejusdem Archipresbyteri, quod quidem creditum sustinet esse compensandum cum annua præstatione dictarum duplarum centum eidem Archipresbytero indebitè soluta vigore dictæ transfectionis irritæ, & invalidæ.

Cum itaque in hac facili specie plura examinanda occurrant, nimirum.

Primò. An P. Archangelus tamquam Religiosus succedere possit in fideicommissis masculinis, purificatis per obitum Comitis Joannis?

Secundò. An illi obstant renunciationes toties factæ?

Tertiò. An dd. fideicommissa exspiraverint in ipso tamquam ultimo masculino de familia, adeout Bona illa libera in ejus hereditate remanserint?

Quartò. Cuiam de jure competat successio in hereditate d. P. Archangeli, Monasterio, vel Ecclesiæ Parochiali Sarmati?

Quintò. An Monasterio sive Ecclesiæ heredi d. P. Archangeli præjudicaverit transfactio ab ipso inita cum sororibus anno 1702.?

Sextò demùm. An Comes Scottus ad evitandam solutionem crediti reperti in hereditate, d. P. Archangeli, allegare possit compensationem cum annua præstatione duplarum centum soluta eidem P. Archangelo?

Rem ordiendo à primo, duo sunt fideicommissa mihi exhibita; alterum conditum anno 1637. à Joanne de Carolis, alterum anno 1638. à Josepho de Carolis, utrumque autem pro solis masculis familiæ de Carolis institutum legitur, ideoque, cum post obitum Comitis Joannis unicus masculus superflus de familia esset P. Archangelus, ipse procul dubio succedere debebat in dictis fideicommissis, tametsi professus reperiretur in Religione Cauoicorum Regularium S. Salvatoris, quia cum ista Religio sit capax Bonorum, & dominii Sodarum. *respons. 43. num. 21. & num. 37. vers. secundo loco, Tamburini. de jur. Abbat. disput. 11. quest. 4. num. 51. Rot. decis. 75. num. 19. post eund. Tamburini, & Religiosi oec. expressè, nec tacite in testamento legantur exclusi, sola professio in tali Religione illum non redditit incapacem succedendi in fideicommissis tametj agnatis, & ordinatis pro conservatione familiæ, cum per illam minime tollantur jura sanguinis, & agnationis, quæ sunt causa successioneis, sed Monachus ad effectum succedendi ea retinet, atque conservat, quæquid naturaliter vivit, juxta communem Doctorem sententiam, de qua, relatis antiquioribus, Barbof. de jur. Ecclesiæ lib. 3. cap. 31. num. 9., Argel. de acquir. possess. quest. 8. art. 26. num. 678. & art. 28. num. 714., Torr. de Prærog. part. 2. quest. 11. num. 28. & seqq., Rot. eorund. Curill. decis. 266. num. 1. post Torr. de poss. fut. success. decis. 64. num. 31. & seq., in rec. decis. 433. num. 22., & decis. 434. num. 8. & 9. part. 12., decis. 57. num. 9. part. 13., decis. 392. n. 4. & seq.*

5 & *seq. part. 14. de decif. 23. num. 31. part. 15. in Ratione mantentibus, seu fideicommissi 31. Martii 1702. §. Prout neque coram Elio D. Card. Scotto, in Romana Causis Aguzzani 19. Junii 1705. §. Nec ratio in his. & *seq. coram bon. mem. Omanno, & in Romana fideicommissorum 30. Junii 1707. §. Minime advertebant, & *seq. coram Rito Albrechando; & in terminis Canonici Regularis, quod per profissionem non reddatur infuicibilis, sed adhuc retineant omnia jura ad effectum succedendi, non attento voto paupertatis, quod emisit, plenè probat Sodarum. resp. 43. num. 21. 32. vers. jura verò num. 35. & pluribus *seqq. usque ad num. 45.****

Certior verò redditur in casu nostro capacitas succedendi P. Archangelii ex eo, quod tempore aperte successione in dictis fideicommissis per obitum Comitis Joannis idem translatus legitime reperiebatur ad Ecclesiam Parochialem Sarmati, cujus translationis vigore recuperasse dicitur sui omne succedendi, quod interim consensum censi fore potuisset, ut de Religioso effecto Episcopo est *Textus expressus in Canon. statutum caus. 18. quest. 1. quæ bene explicat Archidiacon. ibi = lic iniquus = dñm enim erat in Monasterio, adire non poterat hereditatem, nisi jussu, nunc autem filius sui juris adire potest hereditatem sicut filius emancipatus = Barbof. ibidem num. 12. & 15. Borsal. in cap. Clerici num. 7. de vit. & honest. Cleric. Fagnan. in cap. in presentia 8. num. 70. de probat. Sard. conf. 212. n. 3. vol. 2. Passerin. de stat. domini. quest. 185. n. 195. Squillac. de privel. Episcop. part. 1. cap. 35. n. 38. Sylvest. verb. Reliqui quest. 10. Caid. de unim. enophy. quest. 12. num. 62. Less. de just. & jur. lib. 2. cap. 41. dub. 3. num. 80. Catelli. de donat. disc. 2. part. 3. num. 136. Barbof. tom. 2. vot. de decif. 101. num. 7. & 14. Azor. instit. moral. lib. 12. cap. 10. vers. sexto queritur, ubi = quod hoc procedit tam in Monacho sicut Episcopo, quam in instituto ad Parochiam faciem a.*

Quinimo, si hæc juris dispositio capacitem succedendi restituere locum sibi vindicat in illo difficili casu, Professi videlicet in Religione prorsus incapaci, ut in Ordine Minorum, & aliorum, in quibus indicia est, & servatur verè, ac rigorose paupertatis regula, ut tradunt plerique ex auctoritatibus mox adductis, quibus consonant *Parparat. conf. 303. n. 2. & *seqq. Pucian. conf. 13. num. 2. & *seqq. Rimwald. in. conf. 343. num. 35. vol. 1. Barbof. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 42. num. 145. Torr. de paci. fuer. success. lib. 2. cap. 25. num. 67. Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 26. Fagnan. in 7. precept. Decalog. lib. 7. cap. 8. vers. tota dubitatio, Lucarin. de Episcop. Regular. cap. 2. num. 200. Molin. de just. & jur. tom. 1. disput. 140. vers. finit, quanto potiori jure locum sibi vindicabit in Canonico Regulari, qui servat regulam laxiorem, juxta *Text. in cap. 5. de stat. Monach. ubi Hostiens. num. 7. & Fagnan. pariter num. 7. 17. & 20. Gratian. discept. forens. 123. num. 32. Trull. de Ordin. Canon. Regul. lib. 1. cap. 8. num. 7. Rot. coram Se-****

*raphin. decif. 1269. num. 1. & participare dicitur potius de Clero Seculari, quam Regulari, Zaborell. conf. 2. num. 1. Ferrer. conf. 3. num. 1. & 33. Antonin. variar. resol. lib. 1. resol. 112. cas. 50. vers. secundò quia, Andreol. contr. 340. num. 6. D. Thom. 2. 2. quest. 189. art. 8. ad 2. Navarr. de Regular. comment. 3. num. 40. cum *seqq. & comment. 4. num. 2. Tamburin. de jur. Abbatis. disput. 20. quest. 3. num. 13. tom. 1. Trull. de Ordin. Canon. Regular. lib. 1. cap. 8. num. 1. Card. de Luc. de præmient. disc. 34. num. 1. & de Regular. disc. 19. num. 5. R. P. D. Petra ad Constit. 1. Anselm. IV. sect. 1. sub num. 4. & Lozano. sit tom. 2.**

Confito ex his de capacitate P. Archangelii succedendi in fideicommissis, de quibus agitur, occurrit secunda inspectio. An nempe illi obissent superius relatæ renunciaciones: tres autem sunt renunciaciones ab illo celebratæ, prima autè ingressum in Religionem; secunda autè emissionem Profissionis; & tertia autè egressum à Religione; quod attinet ad primam, & secundam, ille tamquam fidei ex causa ingressus in Religionem, & profissionis in ea emittendæ, cum habent de jure iustam conditionem, ut scilicet facite intelligantur, rebus in eodem statu manentibus, sub qua sanè tacita conditione non solum generaliter omnem dispositionem conceptam censi, disponitur per *Text. in leg. quod servus ff. de condit. ob caus. leg. continui §. Cum quis ff. de verb. obligat. leg. quæro §. Inter locatorem ff. locati, Castill. quodid. contr. jur. lib. 4. cap. 19. à num. 8. sed & omnem fieri renunciationem, tradit *Jafin. in d. leg. quod servus n. 4. Paris. conf. 7. num. 70. lib. 2. Alexand. de Nervo conf. 51. num. 8. Decian. conf. 52. num. 16. vol. 1. Ruin. conf. 137. num. 11. tom. 1. Bruni. de statut. exclus. summi. art. 14. num. 10. & in specie de similibus renunciationibus factis occasione ingressus in Religionem, quod conditionales sint, quatenus nempe Renunciantes in Religione perseverarent, notant *Molpess. conf. 1. num. 9. 18. 26. & 31. post vol. 1. comment. ad consuetud. Neapol. Anton. Genuen. in practico. Eccles. quest. 261. Scalii plures relati à bon. mem. Ansaldo in addit. ad decif. 76. num. 57. & *seq. ubi, quod adeo ipso juris ministerio hujusmodi conditio tacite illis intelligitur inesse, ut nec pactum expresse contrarium eisdem renunciationibus adpositum sustineretur.****

Ex his ergo sequitur, quod, mutato rerum statu ob egressum à Religione, & sic, deficienti causâ, & conditione, sub qua renunciationes facite fuerunt, illæ resolutæ omnino dicendæ sunt, ideoque admittere nequeunt Renunciantibus regressum ad Bonam renunciata, ut ex communi Doctorum sententia docent *Hundred. conf. 63. num. 70. & 11. lib. 2. Navar. lib. 2. quæst. forens. 73. num. 1. & *seqq. Catelli. de donat. tract. 1. disc. 2. part. 3. num. 12. & *seqq. Barbof. de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 101. num. 37. & in collect. ad Concil. Trident. cap. 16. sess. 25. de Regul. num. 7. 18. & 56. de Marin. resol. jur. lib. 2. cap. 193. num. 2. Torr. de pot. fuf. success. conf.***

- cell. lib. 2. cap. 25. num. 13. & 14. & num. 85. Gallerat. de renunc. lib. 5. cap. 7. num. 12. Saucedo in precept. Decalog. lib. 7. cap. 1. num. 75. cum seqq. Rota decif. 155. num. 5. coram Priol. ubi, quod idem est in renunciationibus emissis in statu laicali ob ingressionem in Religionem, ac in aliis emissis in statu Novitii, in Apte. donationis 15. Martii 1706. §. Etiam coram bon. mem. Caffarello, & in Albanen. successibus 26. Februarii 1712. §. Efficacitate coram bon. mem. Ansaldo.*
- 17 apud quos firmatur, id procedere nedum in casu egressus ob non sequutam professionem, vel ob illius nullitatem postea probatam, verum etiam ex alia quacumque legitima causa. Et recte quidem, nam resolutio renunciationis non inducitur ex qualitate causae, propter quam quis à Religione egreditur, sed ab ipso egressu, per quem cessat causa finalis permanentis in Religione, sine qua renuntiatio non fuisset, causa vero talis egressus, dummodo licita, & iusta sit, nihil interest, qualis illa fuerit, ex notatis per Marant. resp. 64. & 65. per tot., R. P. D. Petra ad Constit. 1. Clementis IV. scilicet. 2. num. 84. & 89. tom. 3., Rot. decif. 74. num. 16. & 17. post Torr. de majorat. decif. 726. num. 14. & seq. coram bon. mem. Emeric jun. decif. 110. §. Quoniam od ornas. clar. num. Card. de Luc. de fideicom. & in d. Apte. donationis coram bon. mem. Caffarello.

- Indeque propterea fit, quod etiam Religiosus factus Episcopus, tamen in compatibilibus Religionis remaneat, juxta commune sentirentiam, quam probat Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 10. num. 40. & 81. innumeris penè relatis tam Theologis, quam Canonistis, & Juris Casarii Professoribus, tuetur Fajard. in sua celebri quaestione pro Episcopis Regularibus n. 27., & pluribus seqq. Nihil, tamen minus ob illam mutationem status, quam secum fert egressus à Religione & causa talis Dignitatis adeptæ, recuperat bona ante professionem renunciata. Et ita, si, ut certum est, per Dignitatem Episcopalem recuperat primævum jus, & capacitatem acquirendi, ut ex Textu in Canon. statum caus. 18. quæst. 1., consequens est, ut jure quodam postliminii causa reducat ad primævum statum etiam respectu renunciationis factæ eo sub obtentu, quod ingrediens Religionem ractus incapax acquirendi, talis perpetuo remanens esset, proptereaque ex ipsius legis permissione, ac dispositione recuperatâ capacitatem, hujusmodi renunciatio tamquam mutatio rei statû, & deficiente tum causâ incapacitatis, tum etiam voluntate Renunciantis, resoluta debeat Malp. caus. 1. lib. 1., & conf. 39. lib. 2., Genesf. præf. Eccles. quæst. 362., & seq., Paschal. de patr. potest. part. 1. cap. 3. num. 99., de Marin. lib. 2. resolut. 46. num. 18., & resolut. 185. num. 5. & 6., Ricc. in prax. part. 2. resolut. 152., Marant. contr. jur. part. 3. resp. 55., Alphonf. de Leon. de Offic. & potest. Confess. resolut. 11. num. 118., Torr. de pact. futur. success. cap. 25. num. 48. lib. 2. non abulimur igitur ratione resolutæ quæque dicende erunt renunciationes ante professionem emissæ à P. Archange-

lo, quia nimirum ipse ob promotionem ad Parochiam secularem à Religione licite egressus, etiam non omnino à Regulari disciplina solutus, ut infra demonstrabimus, jus, & capacitatem acquirendi ad instar Episcopi recuperavit, ex supra firmatis, jam enim evenisse dicitur illa mutatio status, per quam, sublatâ causâ, & voluntate renuncianti, actus ipse renunciationis necessàriò resolvitur, ut in terminis Canonici regularis ad Parochiam secularem assumpti, firmavit novissimè, Rota in Ancunitano successibus 23. Februarii 1722. coram R. P. D. Calcazimo, in cuius Cause hypothesi licet adesset speciale pactum regressus, attamen in §. Imò, 24 firmatur, etiam prævisè à tali pacto, competitte regressum ad Bona renunciata.

Quæ opinio, etiam Contradictores habet, quoad Bona antè egressum à Religione alteri quæsitâ, in Bonis tamen post egressum delatis firma est, & magis communiter recepta, ut apud Passerin. de stat. 1. homin. tom. 2. quæst. 185. num. 306., Barbos. de jur. Eccles. cap. 42. num. 242., & de potest. Episcop. allegat. 56. num. 15., Lauren. de Frouch. de contro. inter Regular., & Episcop. quæst. 118., Lucarin. de Episcop. Regular. cap. 2. num. 317., Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 25. num. 17., Andreol. contr. 396. num. 7. & seq., Peyrin. de Prelat. tom. 2. quæst. 3. cap. 1. §. 8. n. 211., Bottiglier. de success. renunc. cap. 2. thesorem. 73. num. 2. & seqq., Catell. de donat. tract. 2. disc. 2. part. 3. num. 132., Rocca disput. jur. select. cap. 194. num. 54. & 75., Card. de Luc. de renunc. disc. 17. num. 10. 11. & 17., R. P. D. Petra ad Constit. 11. Clementis IV. num. 33., & seq. tom. 3., Rota coram Carro decif. 550. num. 1., in rec. decif. 322. num. 1., & 2. part. 12., & hanc distinctionem sequitur Sacra Congregatio Concilii, ut patet ex resolutionibus relatis per Barbos. de jur. Eccles., & R. P. D. Petram locis monitis, ubi Sacra Congregatio in una Neapolitana 3. Decembris 1639. ad 2. Dubium = An Regulari ad Episcopatum assumpto obsoles casso, & renunciatio hereditatum facta favore fratris &c. & respondit = Non obflare, supradictum cessum, & renunciationem quoad hereditates, quæ non sunt alteri autè adeptum Episcopatum acquisita, quamvis obrem, cum fideicommissa, de quibus agitur, purificata fuerint favore P. Archangeli, postquam ipse à Religione translatus reperiebatur ad Ecclesiam Parochialem Sarmati, ambigi nequit, quin illa acquirere poterit, non curatis renunciationibus prædictis sive antè ingreßum, sive antè professionem emissis.

Verum tamen negotium facessere videtur tertia renunciatio facta antè egressum à Religione, & quidem contemplatione ejusdem egressus sequuturi ob transitum ad secularem Ecclesiam Sarmati, hæc enim resoluta minime videri posse censetur ob mutationem status, & defectum voluntatis, utpotè præcisè celebrata, præ adimendo regressu ad Bona renunciata in casu ejusdem mutationis, ut considerant Ricc. in prax. part. 2. resolut. 153. num. 1. & seqq., Bottiglier. de success. thesorem. 73. num. 1., & 2., Barbos.

bus. de jur. Eccl'es. lib. 1. cap. 40. num. 140. Mart. lib. 3. vespont. 55. num. 10. & segg. Rodolphus. alleg. 50. num. 27. Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 1. num. 35.

- At verò neque etiam renunciatio isthæ ob stare potuit successioni P. Archangeli in fideicommissis, de quibus agitur, quia nimirum aut illa est simplex quedam ratificatio præcedentium renunciationum, & sic firma remanet re solutio saltem quoad Bona alteri non quæ sita, & post egressum delata: aut consideranda est tamquam novus actus magis efficax, & operativus, ideoque tollere valens resolutionem etiam quoad Bona prædicta, & certum est, quod in præjudicium Monasterii, sive Ecclesiæ non sufficitur: cum Monachus habeat velle, & nolle in utilibus, non verò in præjudicialibus, ut inquit *Posselin. de stat. homin. quest. 185. num. 202. Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 12. num. 37. R. P. D. Petra ad Constit. 11. Clementis IV. num. 35. tom. 3.*, ubi, quod nequit præjudicare repudiando, quia proprietatis non est sua, sed Ecclesiæ, vel Monasterii, bene *Rota decis. 115. num. 16. & segg. part. 4. tom. 2. rec.*, ergo
- neque etiam renunciando, quia omnia jura Monachi per professionem acquiruntur Monasterio, in quod transfertur voluntas, & potestas ejusdem Monachi *Con. vili. & Can. non dicatis caus. 12. quest. 1. cap. Religiosus de elect. in 6. Capon. discept. 97. num. 3. & segg. & num. 8. R. P. D. Petra ad Constit. 4. Innocentii IV. sect. 1. num. 10. 18. & 19. 22. 28. & segg. & ad Constit. 1. Clementis IV. sect. 1. num. 27. tom. 3.*, ubi, quod etiam spes succedendi, & jura competitura transeunt in Monasterium, & præcise de spe succedendi ad fideicommissum *Sanchez ad precept. Decalog. part. 2. lib. 7. cap. 15. num. 16. Rota decis. 434. num. 14. & duob. segg. part. 12. rec. & in Romana fideicommissorum 20. Junii 1707. §. Demum obijci coram Rōo Alaranda.* Nulla prorsus habitā ratione personæ, aut dispositionum, & actuum, qui sunt à Monacho *Gratien. discept. 363. num. 16. & segg. & alii apud Robles de representat. lib. 2. cap. 17. num. 18. Rot. decis. 128. num. 3. & segg. part. 2. rec.*, idem enim tamquam carens voluntate, & potestate, non potest valide renunciare juri illi succedendi, quod in casu egressus sibi competit in hereditatibus saltem postea delatis, quod quidem jus veluti in Monasterium usque ab initio per professionem translatum, adeo illi directè, & immediate acquisitum censetur, ut liberè, & absolute per Monasterium exerceri possit, inficio etiam, & invito, ac reluctantē Monacho, ut latè, probat *Fagnan. in cap. tua num. 23. & segg. de testam. Capon. dict. discept. 97. a num. 1. usque ad 18. R. P. D. Petra ad dict. Constit. 4. Innocentii IV. sect. 1. num. 29. ibi = & sicut non indiget Profecti ministerio in adendo, ita nec actus repudiativus, abstinentia, & hujusmodi obsequii Monasterio, dum etiam adire potest, ipso ignorante, prout repudiare etc. = & melius num. 37. ibi = ex quibus coneluitur oritur, quod nequit Profectus quidquam declarare, vel aliquo modo*

præjudicare successioni debita Monasterio ex ejus persona, cum in hoc nullum habeat nec potestatem, nec voluntatem, *Rota decis. 81. num. 8. cum segg. coram Bich. decis. 724. num. 20. & 21. part. 18. tom. 2. rec.*, ubi de Moniali, qua declaravit esse contentam de elemosyna tradita pro dote, & tamen non poterat præjudicare Monasterio in successione, licet enim possit Notitiam renunciare hereditati etiam future in favorem alterius, & se tacite excludere Monasterium *Antib. etc.*, non tamen possit faciem professionem arbitrium amplius retinet = & contra *Rota decis. 1278. num. 3. coram bon. mem. Emerit jun. Altinat. de nullit. quest. 35. num. 146.*

Sed reverā voluntas P. Archangeli ea nunquam fuit, ut per dictam renunciationem a se omnino abdicatè intelligeret spem omnem succedendi in controversis fideicommissis, etiam post obitum fratris deferendis; nam, si præcipuus hujus renunciationis finis, & obtentus fuit confirmare sinceram animi sui benevolentiam erga fratrem, & = tollere quancunque malarum linguarum suggestionem, ut ostendit factum eidem D. Comiti Joanni, quod scilicet ipse intendat proponere judicialiter nullitatem professionis per ipsam emissā in dicta Religione, & exinde agere ad recuperationem Bonorum, & Jurium per ipsam renunciatorum, attenta maxime imminenti egressu ejusdem a dicta Religione, & transitu ad seculare Beneficium Archiepiscopatus Ecclesiæ S. Maria Sarmati per ipsum, ut dixit obstante etc. = ut legitur in dicta renunciatione: inde perspicuum fit, P. Archangelum nil aliud agere voluisse per dictam renunciationem, quam tutum reddere fratrem suspicantem, & metuotem spoliari bonis renunciatis, quod nempe ipsum pro recuperatione eorumdem Bonorum nullatenus molestatet, integro exteroquin sibi manente jure succedendi post obitum ejusdem fratris, cujus tantum personam cum in dicta renunciatione contemplatus fuerit, eā proinde sublatā, cessasset quicumque renunciationis effectus ad illius personam aperte restrictus, juxta naturam renunciationis perfoalis, de qua latissime Bellou. de jur. aceres. tom. 3. cap. 10. qn. 28. num. 42. & aliis pluribus segg. *Card. de Lac. de renunc. disc. 2. num. 4. & segg. Torr. de majorat. lib. 2. quest. 47. num. 16. 18. & 22. Peregrin. de fideicommiss. aut. 52. num. 77. & segg. Rota in Pisanten. fideicommissor. 27. Aprilis 1703. §. Nec subsistit coram Rōo Lancetta Decans in Perrina immisionis 15. Januarii 1706. §. Non obstat coram Eōo Scuto, & in Imeranen. immisionis 5. Junii 1716. §. Accedente præsertim coram Eōo D. Cardin. de Alibani. Prorege Neapolit.*

Nec obesse potest relatio facta ad primam renunciationem celebratam favore Patris, in qua nominati sunt etiam illius heredes, quasi inde elici posse videatur contemplatio heredum in hac quoque postrema renunciatione, quæ ad illam se refert. Namque relatio prædicta habita fuerit dumtaxat ea ex parte, quæ respicit confirmationem, & ratificationem dictæ primæ renun-

nunciationis, videlicet, quod attinet ad res, & jura in ea contenta, nihil obesse potest ad effectum, de quo agitur, dum in illa, ut superioribus locis probatum est, non comprehenditur ista successio purificata postegressum à Religione: Iterum repetendo, quod, si tenaciter contenderetur, postremam hanc continere novam renunciationem comprehensivam etiam successioneis prædictæ, ista, ut max. dicebatur, resoluta fuisset per mortem Fratris, utpotè personalis, & ad ejus personam restricta: prout (si delectet renunciationis litera) talem certe esse interpretari deberemus, ne aliquam eadem, tamquam fieri minime valens in præjudicium Monasterii, invalida prorsus, & irrita in ipsa sui origine dicenda esset.

Jam verò ex prædictis demonstratâ capacitate P. Archangelii succedendi in fideicommissis, de quibus agitur, sublatoque obstatulo renunciationum ab ipso emissarum, examinandum modò est, an dicta Fideicommissa expiraverint in illo tamquam ultimo masculo de familia, adeoque Bona in ipso effecta libera, in ejus hereditate remanserint, juxta tertiam inspectionem: & cum, ut sub initium innui, duo sint Fideicommissa mihi exhibitâ, distinctè de unoquoque agendo. Quod attinet ad primum conditum anno 1637. à Joanne de Carolis, respectu istius facilius videtur resolutio, nam ordinatum legitur pro solis masculis descendentibus ex masculis Familie de Carolis, unde formæ, & earum Descendentes exclusi censentur, per ea, quæ de exclusione foeminarum in his terminis tradit *Molin. de Primogen. Hispan. lib. 3. cap. 5. num. 71. in fin.*, *Rota coram san. mem. Alexandro VIII. decif. 177. nu. 13.*, & seqq. coram Buratt. decif. 373. nu. 1., & in Bononiens. fideicommissi de Ursis 26. Martii 1708. s. Perum hoc coram bon. mem. Molines, & de exclusione Descendentium ab illis firmavit plenissimè *Rota in Fanen. fideicommissi 16. Januarii 1719. s. Prætermisso*, & seqq. ubi concordantes coram R. P. D. de Herreto.

Et sanè, si res sit de Descendentibus ex foeminis, nulla de his esse potest controversia, quia non sunt de familia à Testatore contemplata ad Text. in leg. familia appellatio 196. ubi = *foeminarum liberorum in familia eorum non esse, palam est, quia qui nascuntur, Patris, non matris familiam sequuntur*, = & in leg. pronuntiatio 195. ff. de verb. signific. & sunt jura notissima: quæstio igitur solum esse posset respectu ipsarum foeminarum, quæ licet nuptæ in aliena, propriam tamen, quousque vivunt, retinent familiam, atque conservant, juxta Textus prædictos, & tradit *Rota coram Merlin. decif. 890. nu. 4.*, & in Romani Primogenitura de Solovatis super focalibus, & Tabulis pitiis 22. Martii 1706. s. Ratio decidendi coram bon. mem. Molines, & alibi possum; & propterea communiter receptum est, quod, quando non concurrat cum masculis de familia, sed veniunt solummodò ad exclusionem libertatis Bonorum, pro ipsarum administratione in subsidium, & per posterius, benigna-

capienda sit interpretatio, etiam si agatur de fideicommissi masculinis, & pro illis de familia, & agnatione eorum utitur, ad notata per bon. mem. Anselm. in ad lit. ad decif. 46. num. 28., & in Satrius Immostrati super fideicommissio 19. Aprilis 1709. s. Quidquid enim, & s. R. petitio verò coram bon. mem. Molines, cum aliis ibi plenè manu relatis.

Verumtamen hujusmodi quæstio in casu nostro cessat tum ex facto, tum ex jure: ex facto siquidem, nam, ut colligitur ex facti specie ad me transmissa, hoc nunc, sorores nempe omnes prædecefferunt P. Archangelo: in jure verò, quia tunc locum habet definitio foeminarum in subsidium, & per posterius, deficientibus nempe masculis de familia, quando ille vel ab initio, vel in aliqua testamenti parte vocatæ reperiuntur. At quæstio, prout in nostra hypothetici, nullo unquam testamenti loco terminat vocatæ leguntur, sed semper invitantur masculis vel masculis familie de Carolis, tali casu, nec etiam per posterius admitti possunt, ut bene distinguendo unum casum ab alio advertunt *Peregrin. in celebri conf. 159. lib. 5.*, *Atolini. resolut. 115. num. 6.*, bon. mem. Anselm. in addit. decif. 46. num. 29. & seqq., *Rota coram Gelf. decif. 341. num. 14.*, coram Buratt. decif. 173. num. 15. & seq. ibi = *neque obstat visum suis, quod saltem in defuncti masculorum, sique in subsidium foemina intelligantur vocatæ, Socia &c. quia ista declaratio, & limitatio procedit, si foemina ab initio, vel in aliqua testamenti parte vocata fuisset, non autem quando ex consequenti, ut ex adjunctione causæ conversationis in familia, vel ex expressione masculinitatis constat de mente Testatoris, quod de masculis tantum intellexerit exclusæ foemina, prout in hoc casu &c.* = & decif. 454. nu. 2. coram Merlin. decif. 864. & decif. 890. per tot., coram Dum. jun. decif. 651. num. 32., post Torr. de post. stat. success. decif. 34. nu. 9., in rec. decif. 303. num. 2., decif. 217. num. 2. & 3., & decif. 432. num. 1. part. 2., decif. 462. num. 17. part. 14., & decif. 616. num. 6. part. 18., talis quippe restrictio in omnibus testamenti partibus facta, semper ad solos masculos adeò operatur, ut foemina dici debeant perpetuò exclusæ à fideicommissio, ut post *Casunat. conf. 57. num. 27. lib. 1.*, *Gratian. discept. 621. nu. 14.*, *Andreas. com. 344. num. 17.*, bene ad rem nostram dixit *Rota decif. 28. num. 14. inter impress. ad orat. Gardin. de Luc. de fideicommissi lib. 10.*, ut subsidaria illarum admittit locum dumtaxat habeat, quando eadem non perpetuò, sed temporarie exclusæ reperiuntur, & aliquo tempore, & loco vocatæ cesserit possunt, suspensâ solummodò eorum vocatione, ut alii ipsis præterantur, secundum *Gabriel. conf. 132. num. 46. lib. 1.*, *Rota coram Buratt. diss. decif. 373. num. 17. in fin.*, & in rec. decif. 462. num. 16. & 17. part. 14.

Hæc tamen rationum momenta, quæ suadent omnimodam purificationem, & expirationem Fideicommissi ordinati anno 1637. à Joanne de Carolis in persona P. Archangelii, non videntur pari modo locum sibi vindicare posse, quoad

38

39

40

41

42

43

43

44

quoad

quoad alterum fideicommissum conditum anno
 45 1630. à Josepho de Carolis, is enim, ut constat
 ex ejus testamento, non adeo à feminis abhor-
 ruit, ut illas perpetuo excludere voluisse à firmari possit, eas quippe una cum masculis heredes instituit, & licet postea tacitas, & contentas esse voluerit de eo, quod ipsis pro dote relictum fuerat à Bartholomæo ejus Patre, ordinando successivè fideicommissum restrictum ad lineam masculinam, ea tamen deficiente, feminas expressè invitavit ad usumfructum una cum ejus fratre, posuitque in conditione etiam lineam femininam ad effectum excludendi erectionem Canoniciatus, quam in defectum utriusque lineæ tam masculinæ, quam femininæ injunxerat dicto ejus fratri: Unde perpetua femininarum exclusio in isto fideicommissio frustra sustineri contenderetur, per ea, quæ tradit *Peregrin. cons. 159. num. 5. lib. 5., bon. mem. Ansaldo. dict. addit. ad decif. 56. num. 30., Rota in Romana Primogenitura de Fobis 12. Decembris 1707. §. quod verò coram bon. mem. Omagna, in Afflicto. Immissio 17. Decembris 1708. §. Nilque turbat cum seqq. coram Elio D. Card. de Polignac., & in Satrina immissio super fideicommissio 19. Aprilis 1709. §. Minime attentat., & §. Repetita verò coram bon. mem. Molinis.*

Verum dicimus, & rationes istæ applicari
 46 minime posse videntur nostre hypothese, quia nulla tæmina supervixit P. Archangelo, in quo proinde tamquam ultimo vocato universa Bona dictis fideicommissis obnoxia libera remanserunt ad Text. in leg. qui solutus §. penultim. ff. de legat. 3., Androl. contr. 344. num. 4. & 12., Peregrin. de fideicommiss. art. 52. num. 2., Rota coram Pentinger. decif. 321. num. 27., & decif. 612. num. 2., & decif. 711. num. 1. part. 18., & decif. 20. num. 13. & seqq. part. 19. rec., tametsi ex illis potestremo loco demandata videatur erectio Canoniciatus in Cathedrali Ecclesia Placentinæ: quia cum onus dictæ erectionis injunctum legatur Zanettino fratri Testatoris in eo dumtaxat casu, quo ipse supervixisset omnibus vocatis de linea tum masculina, tum tæmina ejusdem
 47 Testatoris, ibi: « deficiente lineæ meæ tam masculinæ, quam femininæ supervivente dict. Rev. D. Zanettino », volo monere, & ob idcirco, quod dict. Rev. D. Zanettinus debeat, & ita cum gravat. ad exigendam, & consistendum super bonis, & hereditate &c. Canoniciatum in Cathedrali Ecclesia Placentinæ &c., certe, quoniam casus ille superviventie Zanettini non evenit, demandata erectio locum habere non poterat, quippe, eo non purificato, evanuisse dicitur perinde ac si numquam ordinata fuisset, ut in terminis pie causæ substitutæ, quod substitutio facta in casu superviventie evanescat, & inutilis reddatur eventiente opposito casu premorientis, docuerunt Baldus. ad Romam. in obsecrat. ad cons. 19. nu. 32. in fin., Gratian. disceptat. 747. num. 22., Ortol. consult. forens. 92. num. 37., Rota apud ipsum in dict. consult. 42. num. 92. & seqq., coram Prol. decif. 138. num. 25., coram Corill. decif. 183. num. 16. & seqq., in rec. decif. 154. num. 23. part. 13.,

decif. 136. num. 172. part. 14., & in Senogallien. Immissio 18. Novembris 1712. §. Et efficacia coram Illustrissimo Falconieri Almo Urbi Gubernatore.

Firmato autem, quod Bona dictis fideicommissis obnoxia in hereditate P. Archangeli libera remanserint, inquirendum modò est, cuinam de jure competat successio in dicta hereditate, an videlicet Monasterio, vel potius Ecclesiæ Parochiali Sarnati? Supponitur, jus spoliatorum in Bonis hujusmodi aliquo specialiter inducitur favore Rev. Cameræ Apostolicæ per Pontificias Constitutiones, locum minime habere in Dicereli Placentina, procedendo itaque cum hoc supposito, quod tamquam Rev. Cameræ Apostolicæ, & Filii Advocatus, nec admitto, nec reprobo, quatenus verum sit, & prævisè à peculiaribus Constitutionibus spoliatorum favore Rev. Cam. Apostolicæ inducentibus, questionem hanc redigendo ad regulas juris communis, hæc favere videntur Monasterio, cui exploratum est questum censeri omne id, 52 quod Monacho acquiritur per Text. in Authen. ingressi Cod. de sacros. Eccles. cap. Exiit §. Ad hæc de verbor. signif. in 6. Glossa Extravag. quia quædam eodem tit. verb. reservatum lit. C., & docuerunt Merend. contr. jur. lib. 4. cap. 7. num. 3. & seqq., Pilaja decif. Pontific. 12. num. 11. lib. 1., Rota coram Bich. decif. 81. num. 7., coram bon. mem. Emerix jun. decif. 1178. num. 1. & seqq., & num. 7. cum aliis apud Paulat. differt. 36. art. 2. num. 140., Rota in Romana Pecuniaria, seu Locum Montium 15. Januarii 1706. §. 3., coram bon. mem. Muta, & in terminis Canonici Regularis Jof. in Auth. ingressi num. 24. circa med. vers., & in illis Canonici C. d. de sacros. Eccles., Rota coram Cavalier. decif. 606. num. 2.

Et licet hoc procedere dicatur solum in questis durante permanentia in Religione, seu Monasterio, at non etiam in iis, quæ à Monacho acquiruntur post ipsius promotionem, seu translationem ad aliquam Ecclesiam secularem, hæc namque Ecclesiæ, non Monasterio acquiri expressè sancitum est in Canon. statutum 18. quest. 1., & in cap. cum alim 14. §. Preterea de privilegiis, ubi præcisè de Canonico Regulari, & docent communiter Bald. in Authen. licentiam Cod. de Episcop. & Cleric., Trentacius. cons. 28. lib. 2., Barbos. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 42. à nu. 241., ubi ita decisum refert à Rota, & de postest. Episcop. allegat. 114. nu. 20. & 28., Marto de Jurisdict. part. 4. cap. 10. num. 5., Noguerol. allegat. 26. num. 156. & seqq., Capon. discept. 97. num. 13., & discept. 138. num. 31. & seqq., R. P. D. Petro ad Constitut. XI. Clementis IV. num. 6., & 7., & pluribus seqq., & num. 25. & seqq., ubi agendo de hereditate, sive fideicommissio in spe competente ante promotionem Regularis, & post promotionem purificato, concludit, quod, licet possit dici deferri Monasterio, cum per professionem unius jura sint translata in illud, tamen certius est acquiri Ecclesiæ, quia attendi debet temporis spiritus deducta ad alium, nam ea favore Monasterii evanescit, ex quo talis persona defuit esse
 ejus-

55 *eiusdem filius* = adducens etiam resolutionem. Sac. Congregationis Concilii in sua Neapolitana 3. Decembris 1639., cuius verba refert sub aa. 34., idemque favore Ecclesie repetit num. 35. 37. & 39., & consonant Lacarin. de Episcop. Regular. cap. 2. num. 221. Tamburini. de iur. Abbat. tom. 3. diff. 3. quest. 9. num. 8., de Lac. ad Gratian. diff. 363. num. 31., Caspey. lat. decis. 193. aa. 31., Fontanelli. decis. 326. num. 35.

Attamen communis isthuc Doctorum opinio favens Ecclesie, & non Monasterio, licet in suo casu vera, non videtur indistincte, & absolute recipienda, sed ita intelligenda est, ut nimirum procedat quoad adquisita per Regularem, translata ad Ecclesiam secularem ex rebus eiusdem Ecclesie, juxta firmata per Bartol. in leg. servus communis ff. de stipul. serv., Navar. comment. 4. de Regular. aa. 69., Layman. Theolog. moral. lib. 4. traic. 5. cap. 7. num. 18., Less. de justit. & iur. lib. 2. cap. 41. dub. 11. aa. 92., Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 76. :

57 quod vero attinet ad bona aliunde delata, tunc demum locum sibi vindicat, quando agitur de Regulari per promotionem ad Ecclesiam secularem plenè substracto à subjectione, & obedientia proprii Monasterii, & superioris Regularis, adeòut nullam amplius habeat communionem cum Religione, aut dependentiam ab illa, in quibus sane terminis loquuntur, & intelligendæ videntur Auctoritates supra citatæ in s. Et licet, dum questionem agunt de Regulari, seu Monacho facto Episcopo, qui ratione

58 Dignitatis, ad quam evedus est, remanet perpetuo exemptus, & liberatus à iugo Monastice discipline, absque ullâ prorsus dependentiâ, si vè communicatione cum Religione, ut præceteris observat R. P. D. Petra in locis suprà proximi relatis, & alii infra citandi.

At, quando Monachus per promotionem ad Ecclesiam secularem solutus non est omnino à vinculo Religionis, sed adhuc cum ea communicat, manetque subditus aliquo modo Superiori Regulari, non est, cur in bonis aliunde, quàm ex rebus Ecclesie quaesitis succedere non

59 debeat Monasterium, cuius favore urget adhuc eadem ratio subjectionis, & communionis, quæ est causa acquirendi, ut post Peregrin. conf. 105. num. 6. lib. 3. qui alios refert, tradit Salarin. resp. 34. sub. num. 34. vers. nulli dubium, Castropol. oper. moral. part. 3. traic. 16. diff. 3. punct. 19. num. 10., ubi, quod Monasterio ad acquirendum sufficit possibilis communicatio Regularis cum ipso, licet actualis deficiat, & ita distinguunt Bartol. in leg. 1. s. si fructuarius num. 4., & in dist. leg. si servus communis, aliis si communis servus 37. num. 6. ff. de stipul. serv., & in leg. sed & si qui stipuletur s. Interdum ff. de usufructu, & Barbat. ibidem in addit., Roman. in leg. si servus ejus, qui num. 10. ff. de acquir. hered., Angel. insinuat. de stipulat. servos s. finit. num. 1., Bald. in cap. in presentia aa. 16. de probat., Anton. in cap. cum olim il. 2. in fine. privi., & alii apud Tapia in Auth. ingressi verb. sua cap. 6. n. 6. Cod. de sacros. Eccles., optimè Sanchez ad precept.

De Contract.

Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 76. ibi = sed in tanta opinionum varietate, quando ex recepta consuetudine aliud non constat, placeat sic distinguere; si Ecclesie illi prædicti Religiosi eximeretur integri ab Abbati obedientia, acquireret Ecclesie nuncquæ acquisita, quia cum nullam tunc habeat communionem cum Monasterio nil ei acquiri si verò manet subditus Monasterio, acquirat Ecclesie acquisita ex Ecclesie rebus, vel operis suis, aliunde verò quaestio acquiris Monasterio = Bellotti. diff. 1. Cleric. part. 1. s. 5. num. 6., Layman. Theolog. moral. lib. 4. traic. 5. cap. 7. num. 18., Novari. comment. 4. de Regular. num. 69. Leonard. Less. de justit. & iur. lib. 2. cap. 41. dub. 11. num. 92.

Porrò distinctio hæc omnino sequenda videtur tamquam verioribus fulcita rationibus, & 60 solidioribus innixa fundamentis; nam si acquisitio favore Monasterii pendet à subjectione, & obedientia Monachi, illiusque communione, cum Religione, ut tradunt communiter Doctores, & præter mox citatos, advertunt Negreiros. allegat. 26. num. 206., Boucin. oper. moral. tom. 1. tit. de Claustr. quest. 2. punct. 9. s. 4. diff. 1. 3. aa. 16., & alii omnes, quot quot etiam in contrarium allegari possunt: nil proponitur, cur, manente in Monacho ad Ecclesiam secularem, translato, eadem causâ subjectionis, & communionis cum Monasterio, idem quoque acquisitionis effectus favore Monasterii manere non debeat, ex suprà firmatis; hæc igitur distinctio resecta, ut in casu nostro rectè statui possit, utrum Ecclesie, vel Monasterio acquisita fuerint fideicommissa expirata in persona P. Archangeli, inspiciendum est, num ille per promotionem ad Ecclesiam Parochialem Sarmati liberatus omnino dici possit à iugo, & subjectione Religionis, vel potius illi subiectus remanserit, & communicare cum illa continuaverit, quia in primo casu successit in dictis Bonis pateret ad Ecclesiam, in secundo verò ad Monasterium, juxta prænotatam distinctionem.

In hoc autem puncto ita communiter Doctores distinguunt: Nimirum aut Ecclesia pleno jure subest Monasterio, & tunc Religiosi illi præfecti manet subditus Abbati; aut Ecclesia pleno jure pertinet ad Episcopum, & tunc Religiosi eximitur ab obedientia Abbatis, nullamque amplius retinet communionem cum Monasterio, quia tunc mutat subjectionem, transitque ab obedientia superioris Monasterii, ad obedientiam Episcopi. Cui. ne præ casibus 16. quest. 1., & Canon. si quis jam translatus. 21. qu. 1. cum aliis apud Chocquier. de Juris. Ordin. in exempt. part. 5. quest. 14. num. 15. & seqq., Emmanuel. Rodriguez. tom. 1. quest. Regular. quest. 34. art. 8., Castropol. oper. moral. tom. 3. traic. 16., de stat. Religios. diff. 4., de Vos. verb. punct. 5. aa. 3., Sanchez ad precept. Decalog. lib. 6. cap. 6. aa. 36., & lib. 7. cap. 29. num. 64., & cap. 12. num. 71., & 76., R. P. D. Petra de Sac. Penitent. part. 1. cap. 14. num. 6. & seqq., ideoque in hypothesi dicendum videretur, P. Archangelum uti promocium ad Ecclesiam secularem, pleno jure, subiectam Ordinario, solutum omnino remanere

K k

sive

sile à vinculo, & subiectione Religionis, cum qua manendo in seculo cum habitu clericali, nullam amplius communicationem habuisse videtur, exemplo Episcopi, qui ob similem rationem ab omni prorsus subiectione, & communione Religionis se iunctus est, ex late deductis superioribus locis.

Verumtamen verius crederem, P. Archangelum à subiectione Religionis omnino solum dici non posse, & propterea successionem in Bonis, de quibus agitur, spectare ad Monasterium, quia certum est, Monachum quamvis

- 64 translatus ad Ecclesiam secularem, adhuc manere verum Religiosum, & obligatum esse ad observantiam regulæ in iis, quæ sunt compatibilia cum officio, vel Dignitate, ut de Episcopo testantur *Fab. de Anno conf. 45. n. 84. Clor. in §. Testamentum quest. 18. num. 7. Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 10. num. 28. Cancell. de Donat. tom. 1. disc. 2. part. 3. num. 135. & 150. Marto de success. part. 4. quest. 1. art. 4. num. 13. Botiglier. de success. venue. theorem. 73. num. 5. Fajard. in sua quest. pro Episcopo Regulari. in fin. Sarr. allegat. fiscal. ad num. 25. & seqq. Barbos. de potest. Episcop. part. 1. tit. 1. cap. 4. num. 15. & part. 3. allegat. 114. num. 105. & allegat. 144. num. 58. & vot. 101. num. 4. & de Parocho lo-*
- 66 quuntur Sanchez ad precept. Decalog. lib. 6. cap. 6. num. 36. & Azor. lib. 12. instit. moral. cap. 19. quest. 15. Pufferin. de stat. homin. quest. 185. art. 8. num. 280. & seq. & alii communiter cum in hoc eodem iure confendi sint Parochus, & Episcopus, & habetur in collectione select. quest. jur. quest. 59. num. 13. tit. de Regul. iur. in præcis verò terminis Canonici Regularis ad Parochiam secularem assumpti disponit Textus expressus in *cap. quod Dei timorem 5. de stat. Monach. verbis illis = si auctoritate duximus sustinuit, ut Plebani officium exerceant, si commodè fieri poterit, num. Canonici Regularem tecum habere ad contem. c. n. in his, quæ sunt Dei, & regularis observantia, tam consortio, quam solatio perfruaris: dum enim ibi fit mentio Regularis obervantia, aperte innuitur, Canonici Regularem non esse ab illa solum per assumptionem ad Parochialem, ut docet Glossa, & omnes scribentes super dict. capit., qui præter id maxime confirmare videntur, ex eo,*
- 69 quod aiunt, Canonicos hoc Regulares ad Ecclesiam Parochialem promotos teneri ad gestandum habitum, & ad habendum Socium sui Ordinis adiunctum aliorum Regularium, ut ageudo de habitu in specie quoad Canonicos Regulares, tradunt Gonzalez. in dict. cap. quod Dei timorem de stat. Monach. sub num. 6. Marg. de Benefic. quest. 2. num. 277. jansen. num. 259. R.P.D. Petrus ad Constit. 1. Anastasii 17. sect. 1. num. 42., ubi, quod etiam in Indultis dispensationum rectoribus præcipi solet, & de socio respectu
- 70 eorumdem Canonicoz loquitur Textus supradictus in *cap. quod Dei timorem*, qui ita summatimur = Canonici Regularis potest præfici Ecclesia Parochialis etiam seculari, sed debet habere socium secundum sui Ordinis, si commodè fieri potest =

& ibi præceteris Hostiens. num. 1. Abb. num. 12., & plenissime Granovet. num. 1., & seqq., & nu. 8., qui plurimos etiam relict concordantes, Sanchez ad precept. Decalog. lib. 6. cap. 6. nu. 39., Pufferin. de stat. homin. quest. 185. art. 8. num. 287., & generaliter de omnibus Religiosis, præter mox citatum Textum in *cap. quod Dei timorem est Tenus in cap. 2. de stat. Monach.*, quibus, præter Doctores citatos, continentur Emmanuel Rodriguez. quest. Regular. tom. 1. quest. 34. art. 6., Marg. de Benefic. quest. 2. num. 277., loquentes etiam de habitu, idemque in fortioribus terminis Episcopi Regularis quoad habitum sui Ordinis deferendum, & quidem sub peccato mortali ex Tenus in *cap. Clerici 15. §. Pontifices de vit., & bene. Cleric. docuerunt Div. Thom. 2.2. quest. 185. art. 8., Sanchez ad precept. Decalog. lib. 6. num. 22., Peyrin. de subdit. quest. 1. cap. 10. §. univ. vers. adverteendum, Lucarin. de Episcop. Regular. cap. 3. num. 326., & seqq., & nu. 351., Pissab. de Pot. traçt. 7. cap. 5. num. 11.*

Ex his autem quamvis dicatur minime inferri subiectionem Religiosi Monasterio, si illius superiori, cum stet bene simul, ut ille non destinatus esse Regularis, nec absolvetur à substantialibus Regulæ, & nihilominus Prælato Regulari non subit, nec illi obedire cogatur, quia votum obedientie translatus est ad alium Superiorem, qualis respectu Episcopi est Summus Pontifex, & respectu Parochi est Episcopus Abb. in *cap. quod Dei timorem num. 9. de stat. Monach., Henrich. Boich. ibidem num. 8., Hostiens. num. 9., Fagnan. num. 7., idem in cap. in presentia num. 70. de probat., R. P. D. Petrus de Soc. Penitent. part. 1. cap. 14. num. 6., cum seqq., attamen discursus iste locum sibi vindicare potest in Religioso talio Episcopo, qui ratione, 73 Dignitatis, quæ illum reddit digniorem, & majorem constituit suo Prælato Regulari, minime congruit, imò repugnat subiectioni eidem Prælato, & discipline, ac pœnis indicis à Regulæ Sanchez ad precept. Decalog. lib. 6. cap. 6. nu. 17. ibi = at dedecet Dignitatem Episcopalem, ita cum ad easmodi obligari, ut si egrediatur subiectus sit prius: hoc enim minime convenit Magistris perfectionis, quales sunt Episcopi, sed discipulis solum Prælato subiectione etc. = Aliter verò res se habet 73 quoad Regularem effectum simpliciter Parochum, quia cum Parochus nec Prælatum, nec Dignitatem obtinere dicatur Sanchez ad precept. Decalog. lib. 6. cap. 11. num. 28., sed fit purum instrumentum in Cura animarum, non dedecet, cum esse subiectum prenis Regulæ, ut inquit Pufferin. de stat. homin. quest. 185. art. 8. num. 282., optime Sanchez dict. cap. 6. num. 36. ibi = credo, eam teneri debito legali, subiacereque penis Regulæ, quia in Parocho non militat ratio, quom de Episcopo tradidimus num. 18., & 19., ut eam a penis, & obligatione legali eximamus, ut potest qui non est in statu Magistris perfectionis constitutus, nec omnino a iugo Monastica Regulæ absolutus = Marg. de benefic. quest. 2. num. 289., indeque fit, quod, si deponat habitum Religiosis, incurrat excommunicationem cap. 2. de Cler.*

76 *rici vel Monachi in 6.*, ut benè docet *Div. Antonin. 3. part. tit. 16. cap. 5. in fin. princip.*, *Silveff. verb. Religio 7. quæst. 11.*, & deposito officio Parochi, redire tenetur ad suum Monasterium, & obedire Superiori Regulari instar ceterorum, quia exemptio illius non est ratione alicujus Dignitatis, ut in Episcopo, & Cardinalibus, sed ratione officii, quod tunc cessat, ut admonet *Sánchez loc. supra citat.*, & *Passerin. diç. quæst. 185. num. 284.*

Nil proinde refert translatio voti obedientie ad alium Superiorem, quia non semper ista translatio secumfert omnimodam exemptionem ab obedientia Superioris Regularis, sed eam tunc demum inducit, quando talis obedientia incompatibilis est cum Dignitate Promoti, ut
77 contingit in Episcopo, qui nec etiam volens, potest se subijcere Superiori Regulari propter Dignitatem, quam retinet, etiam deposito Episcopatu, cujus ratione cum Papæ immediatè subijciatur, non decet, cum alteri Prelato subesse, nec potest huic prerogativæ reunire, quæ Dignitati non sibi concessa est *Passerin. diç. quæst. 185. art. 8. num. 186.*, cum igitur huiusmodi incompatibilitas cesset in Parocho, in quo nulla Dignitas consideratur, sed purum officium; translatio Voti obedientie quoad ipsum inducit quidem illius subjectionem Episcopo ratione curæ, sed non importat omnimodam exemptionem à Prelato Regulari, quia absonum non est, quod Religiosus Parochus subiat Episcopo in iis, quæ respiciunt curam animarum, & Prelato Regulari subiectus sit quoad ea, quæ pertinent ad Monastical disciplinam, juxta notata per *Emanuel id verb. Religio num. 32.*, *Frass. de reg. Patronat. Indiar. cap. 64. num. 28.*, & *seqq.*, *Marg. de Benefic. quæst. 2. num. 63.*, & *num. 274.*, & contrarium tradita per *Sánchez ad præcept. Decalog. lib. 7. cap. 29. num. 142.*, *Pyrr. Corrad. in prax. dispens. Apostol. lib. 6. cap. 1. num. 22.*, & *seqq.*, ubi refert formulas dispensationum, quæ concedi solent
82 Regularibus ad Ecclesias Curatas assumendis, ex quibus patet, eas non concedi, nisi cum Decreto retinendi habitum Regularem, & redeundi ad claustra ad notum Superioris Regularis, quod demonstrat subjectionem, optime *Rimold. jux. conf. 302. num. 37.*, & *conf. 342. num. 16.*, & comprobatur exemplo Regularis Parochi Ecclesie suo Ordini subiectæ, quem certi Juris est
84 subesse Episcopo in respicientibus Curam Animarum, in reliquis verò Abbati, ex latè deductis per *Margam diç. quæst. 2. num. 242.*, & *pluribus seqq.*, & *passim apud alios.*

Fortius verò hæc arguit in casu nostro, quia
85 major quædam subjectionis ratio consideranda est in Canonicis Regularibus, quæ non viget in aliis Monachis: Alii enim Monachi sine dispensatione Apostolica ex suo instituto sunt incapaces quorumcumque Beneficiorum secularium *Pyrr. Corrad. in prax. dispensat. Apostol. lib. 6. cap. 1. num. 2.*, *Solorzan. de jur. Indiar. lib. 3. cap. 16. num. 2.*, *Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. dispensat. 9. quæst. 2. num. 4.*, & 6, ubi plures allegat, De Contract.

plenè Frass. de reg. Patron. Indiar. cap. 51. num. 34., & *seqq.*, relictis constitutionibus, & Decretis. Pontificia expressè prohibentia collationem Beneficiorum secularium etiam Curatorum Regularibus *Rota in Firman. Jurisdictionis 10. Maii 1700. §. Soliūque cum seqq. coram bon. mem. Malines. diç. 40. post Monacell. formular. legal. part. 2.*, quippe de jure secularia Secularibus, Regularia Regularibus conferenda sunt *cap. cum de Beneficio 5. de Præbend. in 6. Tondut. resolut. Benefic. part. 3. cap. 109. num. 6.*, cum aliis apud *Frass. diç. cap. 51. num. 61.*, *Rot. coram Mantic. diç. 68. num. 5.*, *coram Cavalier. diç. 80. num. 1.*, *coram Pen. diç. 443. in fine.*, *coram Seraph. dec. 287. num. 4.*, *diç. 1165. num. 12.*, & *diç. 1305. num. 4.*, ideoque Regularis obtinens Beneficium seculari cum dispensatione facit actum contrarium, & incompatibilem cum proprio Instituto, quâ ratione ab illius observantia, & ab obedientia Superioris Regularis solutus videri potest, quia non habet obligationem servandi disciplinam Regularem extra Claustra, ut observat *Bardon. oper. moral. tom. 4. tract. de præced. Canon. Regular. cap. 7. argum. 10. in fin.*

At longè diversâ ratio est in Canonicis Regularibus, isti enim dicuntur Beneficarii, *Azor. Instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 26. col. 2. lit. D. in fin.*, & de jure, atque ex eorum instituto sunt capaces quorumcumque Beneficiorum secularium, præsertim Curatorum absque ulla dispensatione Apostolica, ad *Text. in Cap. quod Dei timorem de stat. Monachor. ubi Abb. quæst. 70.*, *Gonzal. num. 5.*, *Corrad. in cap. 2. num. 3. de Testament.*, qui, dicunt, hæc esse communem opinionem *Felin. in cap. in nostra nu. 40. de reſcript.*, *Barboſ. in cap. possessiones 10. num. 4. de reb. Eccles. alienand. vel non.*, *Sadarin. refp. 43. num. 41.*, *Paris. de reſcript. lib. 4. quæst. 5. num. 4. in fin.*, & firmavit *Rota diç. 5. num. 2. de Jurepatron. in nov.*, *coram Mantic. diç. 48. num. 2.*, *coram Seraphim. diç. 1269. num. 1.*, & 2, & latè tenentur *Pennat. lib. 3. Hyslor. Canon. Regular. cap. 72.*, *Bardon. oper. moral. tom. 4. tract. de præced. Canon. Regular. cap. 7. tit. de jur. Paroch.*, *Vivian. de Jurepatron. lib. 6. cap. 2. in addit. num. 47.*, *Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. dispensat. 9. quæst. 8. num. 21. cum seqq.*, *Gonzal. ad regul. 9. Cancellar. Gloss. 77. num. 33. vers. ceterum*, ubi in secunda editione sui operis corrigendo ea, quæ in priori editione dixerat respectu Canonicorum Regularium de necessitate obtinendi dispensationem Apostolicam, amplectitur sententiam illis favorabilem *Marg. de Benefic. quæst. 2. a num. 249. usque ad 259. allegans etiam diç. 10. num. 9. & diç. 11. num. 4. impress. post sua commentaria*, in quibus explicatur contrarium Decretum *Sancti Gregorii XIII.*, ut benè etiam illud declazant *Pennat.*, & *alii mui citati.*

Inde autem sequitur, quod Canonici Regulares acceptando Beneficium seculari non dicuntur desistere, aut eximi à proprio Instituto Regulari, quinimò illud exercere, ad notata in puncto per *Bardon. d. cap. 7. argum. 9. & 10.*, & idcirco integrâ in ipis manente observantiâ Regulari,

- gula, & proprii Instituti, subiectio quoque
 93 Prælati Regulari manere debet in iis, quæ officium Parochi non respiciunt, cum nulla in his terminis considerari possit incompatibilitas, propter quam cessare debeat dicta subiectio, quam non tollit exercitium Cure, idem propter eam non operetur, ut liberati censentur ab observantia Regulæ, ad quam per professionem adstricti reperiuntur, eos nec etiam eximit ab obedientia, quam Superiori Regulari exhibere tenentur, ut præcisè loquendo de Canonicis Regularibus dixit *Rota in ana. Crasilavien. Mantentionis* 22. *Iunii* 1703. §. *Multique magis coram R. Rot. Lancetta Decano*. Quamobrem iustâ ratione Summus Pontifex *Benedictus XII.* speciali sua *Constitutione*, quæ est in ordine la. 6., & incipit *Ad decorem Bullar. tom. 1. fol. mibi* 259. præcepit Canonicis Regularibus qualicumque Beneficia, etiam Sedes Apostolicæ auctoritate, vel Legatorum ipsius obtinentibus, obedire Superioribus Religionis, ipsorumque subiectæ correctionibus, ordinationibus, punctionibus, & statutis, ut disertè legitur sub §. 32. d. *Constitutionis*, quæ cum universaliter loquatur, omnia Beneficia tam Regularia, quam Secularia complectitur, nec ad Regularia dumtaxat restringi valet, præsertim quia de iis supra in §. 6. antecedentibus dispositum est *Abb. in d. cap. Quod Dei timorem* n. 9. *Sanchez. ad præcept. Decalog. lib. 6. cap. 6. in fin.*, & ita bene *Constitutionem* intelligit *Bordon. in sua allegatione apologetica pro Canonicis Lateranensibus* cap. 7. *argument. 3. num. 44. impress. in fin. tom. 4. Oper. suor.* Quæ demum eorum subiectio
 96 Superiori Regulari confirmatur ex formula Protectionis ab ipsis emitti solita, quam refert *Bordon. tom. 3. refid. 92.* in ea quippe promittunt Abbati perpetuam obedientiam utque ad mortem, ideoque intelligi debet etiam in casu, quo provisi sint delibentibus Regularibus, quorum capaces sunt ex proprio Instituto, & absque ulla penitus immutatione Regularis discipline, quoniam cum illius perfectione, & adimplemento, quod præcipue respicit subiectio, & obedientia debita Prælati Regulari, ut bene hos Canonicos distinguendo ab aliis Religiosis, declarat *Bordon. d. cap. 7. argument. 10. per tot.*
 Iulius sane in casu nostro agnovisse videtur *Sac. Congregatio Episcoporum, & Regularium*, dum non semel, aut bis, sed decies requisita à P. Archangelo pro facultate testandi, semper rescripsit pro informatione Procuratori Generali Religionis, non autem Ordinario Loci, & reluctantè Procuratore Generali, nunquam ille potuit petitam facultatem obtinere; & rectè quidem hæc illi denegata fuit, nam epus Bona jam Monasterio quoad proprietatem quaesita erant: cum ipse nunquam à corpore Congregationis se iunctus dici posset, sed adhuc manente sub iurisdictione sui Abbatis, eò quod per promotionem ad Beneficium seculare nullam Dignitatem, aut Prælaturam secularem effectus non fuerat instar Clerici secularis ab obedientia
 98 Abbatis exempti, sed solum habitatus censetur

batur, ut degere posset extrâ Claustra *Berani in cap. in præsentia* num. 549. *de probat.* & *conf. 36. num. 18.*, & *seqq. lib. 1.*, & *inter suas quas. familiar. quas. 83. num. 6.*, *Riminald. Jura. conf. 341. num. 30.*, & *plurib. seqq.*, & *num. 72.*, & *conf. 342. num. 12.*, & *seqq.*, & *num. 33.*, & *seqq.*, *Gubb. consil. decis. 13. num. 24.*, *Sanchez. in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 81.*

Ex quibus profecto arguere sic licet; nimirum. Aut verum est, quod generaliter omnes Regulares provisi de Beneficiis Curatis, etiam secularibus manent subditi proprio Superiori Regulari, eò quod in istis cesset illa ratio incompatibilitatis, juxta consideratur in Episcopo, ex supradictis, & id æquè procedere debet etiam in Canonicis Regularibus, qui equiparantur Monachis, & eodem jure cum illis censendi sunt, juxta *Text. in d. cap. quod Dei timorem* ibi qui est *si a Sanctiorum Monachorum consortio non putatur se juncti* &c. = *de stat. Monach.*, *Rot. coram Caval. decis. 626. num. 2.*, maxime illi nostræ Congregationis S. Salvatoris, de quibus in specie loquitur *Card. de Luc. de præmin. disc. 24. num. 3.*, *de Regular. disc. 36. num. 10.*, *Monacell. in formular. in appendic. ad tom. 1. in Decret. de Canonic. Regular. fol. 316.* Aut verò respectu ceterorum Regularium dubitari potest, an postquam provisi fuerint de Beneficio aliquo Curato, vigeat adhuc d. subiectio, & dubium omnem prius cessat quoad Canonicos Regulares, ex specialibus rationibus eorum respectu urgentibus, & superius expensis, & præsertim ex d. peculiaris *Constitutione* *san. nem. Benedicti XII.*, quæ omnem penitus difficultatem in hoc puncto submovere videtur.

Patet itaque ex his, quæstioni, ac Cause, & de qua agitur, minimè applicari distinctionem supra allatam inter Ecclesiam pleno jure subiectam Monasterio, & aliam subiectam Episcopo, pro dignoscendo nimirum quandam Regularis Ecclesiæ Parochiali præpositus, exemptus dici debeat, vel non, ab obedientia Superioris Religionis; illa namque etiam locum habere posset in aliis Regularibus, in quibus, cum agitur de Ecclesiâ Seculari pleno jure subiecta Episcopo fortasse considerari valet exemptio ab obedientia, & subiectione Prælati Regularis propter repugnantiam, & incompatibilitatem proprii Instituti. Aliter tamen res se habet in Canonice Regularibus, quorum respectu cessat omnis repugnantia, & incompatibilitas Regulæ, & præterea concurrens specialis subiectio inducitur per d. *Constitutionem Benedicti XII.*, cui quidem subiectioni secularenti communionem cum Religione nihil obesse potest permanentia extrâ Claustra, etiam in habitu Clericali, ex qua arguebatur totalis seijunctio à communione Religionis; quia sicut habitus non facit Monachum, sed regulæ monastica professio *Sanchez. ad præcept. Decalog. lib. 6. cap. 8. un. 8.*, ita ad effectum communicandi cum Religione non est necessaria delatio habitus, minùque cohabitatio, & convictus, nam vivere in communi est conditio accidentaliter Religiosis, ut ait *Suarez. de*

99

100

101

102

103

de

de Religione tom. 4. trañ. 9. lib. 1. cap. 7. num. 5. *verf. conveniat*, Sedorin. *refp.* 43. num. 40., ac ideo vivens extra Monasterium de licentia Superioris, adhuc Monasterio acquirit, quia manet verus illius Religioſus, niſi ſit ſpecialiter exemptus ab illius obedientia, ut docet Sanchez. *ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 60., & ſeq.*

Fruftra verò affertur exemplum Epifcopi, cum magna inter Epifcopum, & Parochum intercedat differentia, ille enim in eo, quod refpicit communionem cum Religione, & obedientiam Superiori Regulari, habetur perinde ac ſi mortuus fuiſſet, propter videlicet Dignitatem, quæ ipſum omnino, & perpetuò liberat à tali ſubjectione, adeo ut nec etiam volens poſſit unquam ſub illa redire, ut ſuprà firmavimus. Et hæc eſt ratio, propter quam Religioſus factus Epifcopus Eccleſiæ, non Monasterio acquirit hereditates, ſive ſucceſſiones purificatas poſt aſſumptionem ad Epifcopatum, quia nimirum, licet Monasterium haberet jus ad illas, tamen hoc juſ erat conditionale, & annexum perſonæ, ac dependens à vita Religioſi, & ejus permanentia in Monasterio, quare, eo purificato poſt aſſumptionem ad Epifcopatum, non ad Monasterium pertinet, ſed ad Eccleſiam, quia ſequitur perſonam, & reſpectu Monasterii perſonæ. Religioſi habetur ac ſi mortuus eſſet, ut bene poſt alios explicat *Lucarin. de Epifcop Regular. cap. 2. n. 23., Paſſerin. de ſtat. bonor. quaſt. 185. artic. 8. num. 200.*, quæ quidem ratio non militat in ſimplici Parocho, præſertim ex Ordine noſtro, qui reſpectu Monasterii non habetur pro mortuo, cum ad illud non ſolum poſſit quandoque, verum, depoſito officio, omnino redire teneatur Sanchez. *d. lib. 6. cap. 6. num. 36., Paſſerin. d. quaſt. 185. num. 284.*, quapropter ſemper retinere videtur cum Monasterio communicationem ſaltem habitualem, & poſſibilem, quæ ſufficit ad effectum acquirendi eidem Monasterio *Cypriol. oper. moral. part. 3. trañ. 16. diſput. 3. punci. 19. num. 10.*

Nulla itaque pacto obefſe poſſunt Jura, & auctoritates in contrarium allegatæ, quibus traditur, Regularem promotum ad Eccleſiam ſecularem acquirere Eccleſiæ, non Monasterio, quia pleræque loquuntur in terminis Epifcopi, ut de eo ſunt *Textus in canon. Statutum 18. quaſt. 1., & in cap. Cum olim 14. §. Pratered de privileg. cum aliis ſuprà adductis in §. Et licet*, & ideo locum non habent in Parocho, ex rationibus ſupradictis. Aliæ verò, ſi quæ loquuntur in terminis Parochi Eccleſiæ ſecularis, procedunt cum ſuppoſito, quod ob talem promotionem Regularis ſolutus penitus remaneat ab obedientia, & ſubjectione Monasterii adinſtar Epifcopi, quod vel oſſio pacto ſubiſſit, ex iis, quæ ſuprà latè demonſtravimus, vel ad ſummum locum habere poteſt reſpectu aliorum Regularium, non autem quoad noſtros Canonicos, in quibus viget ſpecialis ſubjectio tum ratione Inſtituti, tum ratione ſupradictæ Conſtitutionis Benedicte. Et demum, quando hæc omnia decident,

exuberaret noſtro Monasterio ſola conſuetudo, & obſervantia, quæ addeſſe ſupponitur ejus favore ſuper jure faciendi ſpolium cujuſcumque Canonici extrà clauſtra cum Beneficio ſeculari morientis ad excluſionem Eccleſiæ. Hanc enim conſuetudinem etiam contrariæ auctoritates præſervant, ut videre eſt apud *Leſſ. de Juſt. & Jur. lib. 12. cap. 41. dub. 11. num. 89., Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 61. & 76.*

Quæ cum ita ſint, & plene his omnibus conſtabilita videri poſſit ſuccellio in Bonis, de quibus agitur, favore Monasterii, excluſa Eccleſiâ Parochiali Sarmati; agendo oñe de tranſactione inita à P. Archangelo cum ſororibus anno 1702., dicimus, & ſuſtinemus, præjudicium nullum ex ea illatum fuiſſe Monasterio, juſ enim illius in tranſactione deductum non fuit, quin potiùs manifeſtè præſervatum videtur, dum tranſactio inita apparet à d. P. Archangelo « a *nunc proprio*, & *ex proprio perſona*, & *nunc a nunc di deſta ſchia*, & *o di altro Beneficio &c.* » eademque continet ſolam ceſſionem jurum ipſi P. Archangelo competentium « *tali*, & *quali al medefimo competuto*, & *non altrimenti &c.* » cum promiſſione eviſionis dumtaxat ex dato, & ſaſto proprio, ideoque, habita videtur ratio ſolius perſonæ P. Archangeli, cum qua tranſactio expiravit, *Mongil. de eviſ. quaſt. 11. num. 20.*, certius, quia id ipſum ſuadet tum conventio annuæ præſtationis reſtrictæ ad vitam P. Archangeli, & ad ſolum ejus commodum factæ, nihil penitus reſervato favore Eccleſiæ, vel Monasterii, tum etiam animadvertit, quod tranſactio ſtipulata fuit abſque Beneplacito Apoſtolicò. Unde mittendo voluntatem à poteſtate, dicendum eſt, prò ſuo tantum jure P. Archangelum tranſegiffe, quia, ſi etiam juſ Eccleſiæ, aut Monasterii in tranſactione comprehendere voluiſſet, aliquid etiam favore illorum reſervari curaviſſet, & Beneplacitum adhibuit fuiſſet, ſine quo tranſactio juſ, & vitam Tranſigentis excedere non poterat, cap. *veniens*, & *ibi Gloſſ. verb. conſuetum*, & *Abb. nu. 2. de tranſact. Rota coram ſanctem. Gregorio XV. deciſ. 152. num. 1.*

Quinimmo, quateoſ etiam juſ Monasterii in tranſactione deductum dici quoquoſo poſſet (quod nullo pacto affirmari valet) illa in præjudicium ejusdem Monasterii ſuſtineri minimè poſſet, quia cum P. Archangelus non haberet plenum dominium dictorum Bonorum, ſed ea tantum ſibi quoad uſumfructum, Monasterio autem quoad proprietatem eſſent delata, per *Text. in Canon. ſtatutum 18. quaſt. 1.* idque ratione voti paupertatis prohibentis Religioſo acquiſitionem domini Sanchez *ad precept. Decalog. lib. 7. cap. 18. num. 23., & ſeqq.*, quod quidem votum etiam Canonici Regulares emittunt, ut apud *Tambur. de jur. Abb. diſp. 25. quaſt. 1. num. 271.*, & eo minimè liberantur per translationem ad Eccleſiam ſecularem, ut in puncto Canonici Regularis probat *Text. in cap. cum olim 14. §. Pratered de privileg.*, *Burdus in Apologet. pro Canonic. Later. num. 61.*, & generaliter

- raliter de aliis Regularibus *R. P. D. Petra ad Constitut. II. Clementis IV. num. 9.* & pluribus *segg. tom. 3.* ac etiam alibi, & est communis opinio recepta etiam per *Rot. decif. 115. num. 1.* & *segg. part. 4. tom. 2. rec. inde sequitur*, quod dict. P. Archangelus disponendo, & sibi praejudicando in usufructu, praedictum nullum irrogare potuit Monasterio respectu proprietatis, quae in sua potestate non erat, sed Monasterii, bene *Capon. discept. 97. num. 14.* *Paffera. de stat. homin. quest. 185. num. 102.* & *segg. R.P. D. Petra ubi supra num. 34. & segg. Rota decif. 115. a. num. 9.* & pluribus *segg. part. 4. tom. 2. rec.*
- 130 ubi etiam, quod tali casu Monasterium potest agere pro immisione, & *leg. fin. Cod. de Edict. Dvo. Hadrian. tollen.* non attentā renunciatione, sive repudiatione Monachi, quia licet scripti heredis nomen propriū non obtineat, illud tamen habet legis interpretatione, quae idem operatur, ut tradunt etiam alii mox citati, & conferunt ea, quae supra diximus in examine tertiae renunciationis, ubi concludenter probavimus in Religioso defectum potestatis quidquam agendi in praedictum Monasterii, etiam quoad res ex persona sua Monasterio delatas, quia cum omnia illius jura per prescriptionem directē, & immediate transierint in Monasterium, nulla amplius apud Monachum remanent facultas de illis disponendi, adeo ut sive renuncians, sive repudiando, sive transigendo, & his similia agendo, Monasterio nocere non valeat, actus enim huiusmodi tamquam facti super re non sua nullatenus subliterare valent, nisi tendant in evidentiū Monasterii utilitatem, cum Monachus habeat velle, & nolle in utilibus, non verō in praedictialibus, ex ibi deductis.
- Tantum verō abest, quod ulla Monasterii utilitas in casu nostro adesse dici queat, ut potius evidens illius damnum perspicuum fiat ex eo, quod Monasterium nihil in dicta transactione recepit correlative ad cessantem Bonorum sibi competentium, nam promissa fuit solum annua praestatio, ad vitam P. Archangelii, absque eo, quod Monasterio post illius obitum quidquam remaneret: Unde proculdubio nedum deficit utilitas, sed ē contra evidens damnum Monasterio ex dicta transactione illatum fuit, ad tradita per *Rodou. de reb. Eccles. non alienand. quest. 20. num. 101.* & *seq. Rofu de necut. liter. Apostol. cap. 4. num. 314.* *Rota coram Boch. decif. 375. nu. 4.* in *rec. decif. 318. nu. 19.* & *segg. part. 5. tom. 1.* & per consequens
- 131 actus corrui ex defectu potestatis, maxime quia res erat de iure jam purificato, & Monasterio perfecte quaesito per additionem P. Archangelii, quae indūta dicitur solā petitione.
- 132 hereditatis *Bartolin leg. gerit ff. de acquir. hered. l. Manic. de conest. lib. 12. titul. 11. num. 1.* *Menoch. de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 100. num. 10.* *Cress. in 5. Acquisitio hereditatis quest. 7. num. 4.* *Mari. de success. legal. parte 4. quest. 14. art. 2. per tot.* Immo ex ipsa transactione, ut probat *Card. de Luca de heredit. dist. 8. num. 4.*, unde eō minis illi praedictare poterat, ex infra allegandis.
- Quamvis reverā additio huiusmodi respectu Monasterii necessaria non esset ad effectum acquirendi hereditatem, cum Monasterium ex se, & absque ullo tacito Monachi, immo etiam, eo infcio, & quod magis est, invito, & reluctantem illam adire, & capere possit, ad plene firmata per *Capon. discept. 97. num. 1.* & pluribus *segg.* & praesertim sub *num. 8. vers.* & quod *Menoch. ubi quod*, Monacho invito, & non adente, Monasterium potest adire ipso mortuo vigore primae acquisitionis sibi factae tempore ingressus, cum omnia jura Monachi acquirantur Monasterio, in quod transfertur voluntas, & potestas, nullā habita ratione personae ejusdem, non omitendo, quod in omnem eventum Monasterio competat restitutio in integrum adversus talem acquisitionem non factam, ut ex *Capon. & bene etiam notat R.P.D. Petra ad Constitut. 4. Innocentii IV. tit. 1. num. 39.* & *num. 37.* ubi, quod Professus nequit aliquo modo praedictare successioni debite Monasterio ex ejus persona, cum in hac nullam habeat, nec potestatem, nec voluntatem, & rursus ad *Constitut. II. Clementis IV. num. 35.* ubi quod post additionem & sic post jus Monasterio perfecte quaesitum, certum est non posse praedictare, ut in specie dixit etiam *Rota decif. 115. num. 15.* & *segg. part. 4. res. tom. 2.*
- Praeter defectum utilitatis concurret etiam, ad inducendam nullitatem dictae transactionis defectus Beneplaciti Apostolici, quod proculdubio requirebatur, tamen ageretur de Bonis nondum Monasterio incorporatis, *Add. ad Gregor. decif. 418. num. 17.* *Add. ad Berar. decif. 690. num. 18. in fin.* *Ros. coram Coccin. dec. 301. num. 1.* & bene *Monocell. in formular. Eccles. tom. 1. tit. 5. formular. 15. a. num. 21. & 22. ibi* » Beneplacitum Apostolicum existit etiam in transactione, quā ceduntur jura super Bonis praesentibus ab Ecclesia, quamvis illa non possideat, sed aliquid aliud loco Bonorum recipiat » testans, hanc sententiam sequutam fuisse Sac. Congregationem Concilii in *Anciana Beneplaciti 14. Februarii 1699.* & reprobatos fuisse Doctores contrarium sentientes, & assert rationem, quia favore Ecclesiae dominium Bonorum dicitur statim absque additione in eam translatum. Qui porro Beneplaciti defectus eō fortius urget in casu nostro, quia post toties P. Archangelum denegant facultatem testandi, iustā ratione affirmare possumus, quod, si illud petuit fuisset, Sacra Congregatio denegasset ob defectum utilitatis Monasterii, quod nihil per dictam transactionem recepit, eadem manifeste apparuisset illi damnosa *Corrad. in prax. dispensat. Apostolic. lib. 9. cap. 4. num. 20.* *Canal. decif. 46. nu. 164.* *Paninoll. decif. 135. nu. 31.* *Rot. dec. 206. num. 5. & segg. part. 16. rec.* quāmobrem nullitas ejusdem transactionis sine utilitate Monasterii, & sine Beneplacito facit in dubium revocari non potest, *Turrice. de reb. Eccles. non alien. part. 1. cap. 1. num. 9.*

Eadem verò evitare nequit sub obtentu, quod
 136 Monasterium foveret malum jus super Bonis
 per transactionem dimissis, quo casu Beneficia-
 citum non requiri, dixit *Rota in Maricana Ab-
 batia* 1. Julii 1730. §. *Constatibus coram Rôo
 Crispo Archiepiscopo Ravennatensi*, quia de bono
 jure Monasterii satis superque constat ex supra-
 dictis, quibus demonstravimus, Bona, de quib-
 us agitur, pertinuisse ad P. Archangelum, non
 curatis renunciationibus ab illo emissis, & eo
 superflite, Monasterio quoad proprietatem,
 post illius verò obitum pleno jure quæsitæ fuisse.

Resolutis quinque prioribus Dubiis, reliquum
 modo est, ut agamus de sexto, atque postremo
 respiciente compensationem ejusdem crediti
 reperti in hereditate P. Archangeli: cum annua
 præstatione duplarem centum soluta eiden-
 137 P. Archangelo; suppositâ enim nullitate tran-
 sactionis, cujus vigore soluta fuit dicta annua
 præstatio, D. Comes Scottus petit, illam compen-
 sari cum dicto credito ad effectum evitandi
 illius solutionem; at paucis ab hoc dubio non
 expedimus, quia creditum hereditatis est cer-
 tum, & liquidum, nullamque admittit excep-
 tionem, cum ipse Comes Scottus id fateatur
 allegando compensationem, *Rota coram Ubog.
 decif. 47. num. 4. coram Bich. decif. 166. num. 2.,
 in rec. decif. 33. num. 2. & 3. part. 5. tom. 1.,*
 vice autem versâ debitum ipsius hereditatis de-
 sumptum ex dicta annua præstatione ab Archi-
 presbytero recepta, nullo pacto subsistit, quia
 aut transactio est valida, & sustinetur, utpote
 facta super juribus tantum Archipresbytero
 competentibus, & licet, eo defuncto, resoluta
 dicatur, locus tamen non est restitutioni dicte
 annuæ præstationis, quo cum promissa, & recepta
 appareat correlative ad cessionem juri-
 138 um dicto Archipresbytero competentium su-
 per fideicommissis majorum, eo ipso, quod dicta
 cessio habuit effectum suum in vita ejusdem
 Archipresbyteri, ad quam illius jura restringen-
 bantur, ita etiam viceversâ præstatio soluta ha-
 buit causam correlative, & æquiva-
 lentem, adeout indebitè soluta dici nequeant,
 & consequenter cessat illius repetitio, ad tradi-
 tam, per *Pegas resol. for. cap. 7. num. 62. vers. li-
 mita 14., Rota coram Duran. decif. 155. sub num.
 19. vers. in quo non agitur, coram Merlin. dec. 322.
 num. 2., in rec. decif. 117. num. 43. part. 12., de-
 cif. 128. num. 9. part. 15.*

Aut transactio est nulla ex eo, quod compre-
 139 hendat etiam jus Monasterii, & nihilominus re-
 stitueret nulla dictæ annuæ præstationis compe-
 teret, quia Monasterium non transigit, nec
 quidquam accepit, sed Monachus, qui non po-
 tuit illi præjudicare, *Decret. de transact. quest. 89.
 num. 35., Rota coram Coccin. decif. 1767. num. 8.,*
 id namque favore Ecclesiæ, & Minorum, quo-
 140 rum jure censetur etiam Monasterium, recep-
 tum est, ut restituere non cogantur, nisi illud,
 141 ex quo confect factus esse locupletiores, ut plu-
 ribus adductis, in specie advertit *Decret. de trans-
 act. d. quest. 89. num. 7. & seq., Rota coram Lu-
 dovif. decif. 355. num. 7., ibique Adden., & co-*

ram Arguell. decif. 18. num. 30., quæ quidem
 locupletatio ab allegante alioquin probanda.
*Surd. conf. 390. sub num. 50., Gratian. discept.
 101. num. 8., Ciruch. discept. 71. num. 53. in fin.,
 Rot. coram Arguell. d. decif. 18. num. 31.,* veri-
 ficari nequit in casu nostro, eo quod Monaste-
 rium, ut supra dictum est, nihil accepit, propte-
 reaque palam inde fit, restitutionis locum non esse.
 Imo verò, quando etiam restituito locum ha-
 beret, fieri non posset sine Beneficio Aposto-
 lico, optime *Decret. d. quest. 89. num. 4., Rot.
 decif. 42. num. 15. part. 8. rec., & coram bon. mem.
 Emerin jun. decif. 1163. num. 7.,* admonendo præ-
 terea, quod rationes hujusmodi satis essent ad
 evitandam restitutionem annuæ præstationis
 etiam in casu, quo transactio nulla diceretur
 tamquam facta ex falsa causa, nimirum cum
 supposito quod renunciations non obstarent
 P. Archangelo ad effectum succedendi in fidei-
 commissis, de quibus agitur, quando, ut contem-
 143 dit D. Comes Scottus, verè illi obstabant. At
 quia reverà nullitas ex isto capite non subsistit,
 cum, ex supra firmatis, plenè demonstratum
 sit, renunciations P. Archangelo non obstare
 ideo superfluum duximus de hoc secundo nulli-
 tatis casu plenius agere, putantes sufficere in-
 nuissè pauca hæc, ex quibus perspicui satis pos-
 set, quod, aut nullum existit debitum Monaste-
 rii, cu n quo compensationi fieri debeat, aut,
 cum illud saltem valde turbidum sit, & altio-
 rem indaginem requirens, adeout frustra alle-
 getur compensatio cum credito liquido, & cer-
 144 to, nullamque exceptionem admittente, per
*Text. in leg. final. Cod. de compens., & Surd. decif.
 184. num. 6., Rot. Florent. apud de Comitib. dec. 10.
 num. 24., Rota nostra coram Bichio decif. 23. num. 19.,
 & seq., coram bon. mem. Emerin jun. decif. 64.
 num. 6. & 7., & coram Emerin jun. decif. 155.
 num. 35. & seq.,* nemo enim compensare po-
 test, quod sibi non debetur *Rot. decif. 239., &
 decif. 338. utrobique num. 7. part. 10., decif. 217.
 num. 7. part. 14., ubi, quod compensatio non
 potest allegari contra non Debitores, decif. 338.
 146 num. 9. part. 18. tom. 1., & decif. 380. num. 32.
 part. 19. rec.,* sive quod dubium est, an sibi de-
 147 beatur, *Rot. decif. 106. num. 15. part. 12. rec.*

Donationis.

Donatio facta sub conditione, ne illa evulgetur
 ante Donatoris obitum, nevr molestiæ inter-
 ferat certis personis, si ex facta, aut cultu
 Donatarii, vel alterius quoscunque evul-
 getur, vel molestiæ inferatur, in irritum cadit.
 Donatio quando conditionalis potius, quam
 modalis censenda sit, copiose hic disputa-
 tur. Quando item paria, & simplex, an po-
 tius ex certi Matrimonii causâ dici debeat
 Donatio in eo, quod excedit quingentos au-
 reos, nisi insinuata fuerit, aut insinuationis
 legibus sub jurisjurandi religione renuncia-
 tum sit, viribus caret. Juramentum non im-
 portat clausula & in sede. Testimonium Ma-
 tris

tris filie non prodest pro captando donationis emolumento.

VOTUM XXXVII.

- 1 *Donans rei sua, quam velit legem, dicere potest.*
- 2 *Et si lex non servetur, potest repetere id, quod donatum est.*
- 3 *Donatio facta ad legem, ne nullo modo evulgetur, neve molestus inferatur certis personis, in irritum cadit, si potest, & in carcerem conjiciantur persona illa.*
- 4 *Donatio, & alio dispositio sub conditione non inferendi molestus sit irrita, si inferantur.*
- 5 *A donationis commodo filii excludi non debet ex factis, & culpa Matris.*
- 6 *Testimonium Matris prodest filia pro consequenda ampla donatione, absurdum est, & num. 76.*
- 7 *Testimonium Consanguineorum non recipitur, nisi sint extra tertium consanguinitatis gradum.*
- 8 *Silentium a Donatore auxit indistinctum improbari nequit testimonio Matris contrarium assermantis pro Filio donataria.*
- 9 *Conditio ne potius, nisi pena sit, Testatoris voluntas spectanda est.*
- 10 *Conditionem voluntas facit, non sermo.*
- 11 *Disponentis voluntas potius, quam verba, spectanda sunt.*
- 12 *Dispositio conditionalis potius, quam penalit censenda est.*
- 13 *Nomina demonstrant voluntatem dicentis.*
- 14 *Donatio in conditionibus alligata censenda est, quae ferunt verba.*
- 15 *Dilectura le, & dato etc. = conditionem expriment.*
- 16 *Conditio apposta ademptioni, vel in quacunque dispositionis parte conditionalem efficit dispositorem, & num. 18.*
- 17 *Sub conditione ademptam, sub contraria conditione datum intelligitur.*
- 18 *A conditione ademptioni donationis posita pendet ipsius donationis effectus, vel annullatio.*
- 19 *Heres sub conditione iustitiae, ad pendente, hereditatem adire non potest.*
- 20 *Etiam si conditio adjecta fuerit ademptioni hereditatis.*
- 21 *Conditionalis donatio est, si effectum sortiri debeat post utrum Donatoris, & eo vivente, in plene sint conditiones donationis adpositae.*
- 22 *Pena, & privatio locum, non habent, nisi post quæsitum emolumentum.*
- 23 *Conditionem praefieri exclusivam ante acquisitionem factam.*
- 24 *Conditionem exhibet omni, quod injungitur ante quæsitum emolumentum, & num. 27.*
- 25 *Excipe, nisi plures & validissime presumptiones contrariam Disponentis voluntatem credant.*
- 26 *Omni, quod præcipue respicit favorem Donantis, & sua voluntati implementum, spectatur in conditionem.*

- 27 *Pena non est annullatio actus in favorem alterius.*
- 28 *Penalis non dicitur dispositio sub conditione resolutiva in favorem certae personae, & n. 32.*
- 29 *Adquisitum sub conditione resolutiva non dicitur simpliciter adquisitum.*
- 30 *Penalis non dicitur conditio respiciens favorem tertii, quamvis Testator usus fuerit verbis = sub pena privationis =.*
- 31 *Dispositio sub conditione facilius, quam sub pena finem suum consequitur.*
- 32 *Ad penam iungendam iura caute procedunt.*
- 33 *Pena excusatio raro deficit, & num. 39.*
- 34 *Conditionalis dispositionis argumentum est evixa voluntas Disponentis, ne filii molestus recipiant.*
- 35 *Conditio nihil requirit, præter andam, ac simplex inadimplementum.*
- 36 *Penalis dispositio dici nequit, quae injuncta non est Donataria.*
- 37 *Pena non est, si desit crimen.*
- 38 *Delictum non est, ubi nullam præceptionem, aut prohibitionem.*
- 39 *Aretine theoria in l. Titia centum ff. de verb. oblig. locum habet, quævis iustitiae sit, vel omni impleri debeat post quæsitum emolumentum, vel contraria graviores non urgeant conjecturae.*
- 40 *Conditione deficiente, non dicitur quis privari commodo donationis ex culpa alterius.*
- 41 *Conditio a factis alterius dependens, cum deficiat, non dicitur substitui privari ex culpa.*
- 42 *Conditione deficiente, etiam sine dolo & culpa, corrumpit dispositio.*
- 43 *Conditio potestativa dependens ab alio, quam Donatorio, quoad hunc casum dicitur, & num. 49. & 52.*
- 44 *Conditionis defectus, Disponentis consensum excludit.*
- 45 *Ex factis alterius quis exheredari, vel hereditate privari non debet.*
- 46 *Intellige, quando effectus vocationis non pendat a factis alterius ante rem quæsitam.*
- 47 *Donatio fieri potest sub conditione, ut irrita fiat ex factis alterius.*
- 48 *In conditione pendente a factis alterius voluntas Disponentis, non culpa spectanda est.*
- 49 *Conditio ad certas personas non directe adimplementum respexit Donans, non personae, a quibus impletur.*
- 50 *Conditionis impersonaliter adjectæ defectus irritum facit dispositionem, cuiuscumque factis deficiat.*
- 51 *Respectus, quando ad rem sit, non curatur, a quo fiat.*
- 52 *Donatio non infusa viribus caret in eo, quod excedit quingentos solidos.*
- 53 *Donatio nomen & essentiam ab infusione recipit.*
- 54 *Donationis actus non nisi ex deliberata voluntate geri debet.*
- 55 *Donatio per vocem fricatum facta, ab infusa-*

inflationis necessitate excepta non est, & num. 61.

61 Sicuti alia in quovis scripturarum genere comprehenditur.

62 Inflatione magis egent donationes in privata scriptura comprehenduntur.

63 Scriptura privata suspecta fuit, & num. 66.

64 Donatio inter conjunctas personas gravatorem habet suspensionem.

65 Domestici fraudibus facili quid fingitur.

66 Donatoris renuntiatio legitime inflationis, non valet.

67 Nisi iurejurando munita sit.

68 Inflationi renunciari etiam cum iuramento non posse aliqui docent.

69 Juramentum non exhibet clausula = & in sedes =.

70 Donatio non inflata revocari potest.

71 Donatio facta contemplatione certi Matrimonii inflationem non exigit.

72 Donatio contemplatione Matrimonii dicenda non est, si in apoca donationis nulla de Matrimonio bobatur mentio.

73 Testimonium vitrici idoneum non est.

74 Donatio contemplatione Matrimonii dici nequit, ad quod impulsit spes futura donationis absque certo scientia rei donanda, vel persone donatara.

75 Donatio inflanda est, licet fuerit causa impulsiva Matrimonii.

76 Donatio, ne inflatione indigeat, prima, & finalis esse debet Matrimonii causis.

77 Donationis spes occasionem praebeat Matrimonio, ei tamen corrispetiva non est.

78 Donans ex libera sui voluntate, & placito corrispetivam donationem excludit.

79 Donationem puram, & simplicem declarant verba = sponte &c., ac titulo purae, & irrevocabilis donationis =, & num. 85.

80 Verba = sponte, & ob amorem = aliam donandi causam excludunt.

81 Etiam si in proemio donationis considerata fuisset conservatio familiae Donatoris, vel contemplatio Matrimonii.

82 Donatio contemplatione certi Matrimonii non est, quia vel alio, vel nullo Matrimonio secuto, effectum sortita fuisset.

83 Donatio contemplatione certi Matrimonii resolvitur, eo non secuto.

84 Donatio, non adimpletis conditionibus, & secuto etiam Matrimonio, deestitura contemplatione certi Matrimonii facta non est.

85 Corrispetivorum uno deficiente, alterum, deesse necesse est.

86 Donatio post Matrimonium facta, contemplatione Matrimonii facta non est, & num. 93.

87 Donationis causa impulsiva esse potest Matrimonium antea contractum.

88 Donationem puram, & simplicem non excludit meritum expressum, si adiut verba gratuita donationem praesferentia.

NOBILIS vir Eques Hermannus donavit libras 10000. D. Annae ex Antonio fratris praedefuncto nepti, ut ex apocha donationis his verbis concepta = *io che scrivo, e farò di mia propria mano sottoscritta la prestete polizza, bñ fatta, e faccio donazione irrevocabile inter vivos, che debba aver fulamente longo, e effetto, seguito l'ultimo mio passaggio, e morte, alla Signor' Anna figlia del quondam Signor' Antonio mio fratello di lire centomila moneta corrente, dichiaranda, ed ordinando, che dal mio Erede, d' Eredi dentro di quattro Mesi se siano senza ripugnanza, e contradizione veruna prontamente sborzate, perche col mi è parso, e pare, m'è piaciuto, e piace, obbligando per l' adempimento di questa mia voluntaria disposizione tutto il mio avere presente, e avvenire, e gli miei Eredi, d' Erede, che suo per chiamare, d' pure bñ chiamati ad assegnarlo, e in caso, che in qualunque modo, nessuno eccettinato, facessero un minimo ostacolo, li privo ora per all' ora della mia eredità, ne essendovene altro, d' altro in luogo loro, rimarrà istituito il più prossimo: intendendo novadimo, che questo scritto debba tenersi sigillato con li due sigilli con l'acca, come da me sarà consegnato alla Signora Dorothea mia Cognata, Madre della suddetta Signor' Anna, e se prima della mia morte si dissigillasse, si mostrasse, e se ne parlasse, voglio, e dichiaro, che non abbia vigore alcuno, come non fusse fatto, volendo, che rimanga segreto, nè li Preteasuri rancore, e malevolenza, con patto di più, che non si molestino per via di giustizia, nè meno a sospetto gli Uomini N. N., si potranno bene sollecitare al pagamento, e mai fatto qualsivoglia pretesto fargli catturare, e dato, che si facesse, tutto il s-produtto sù nullo, e vanto &c. = Quoniam verò neutra ex conditionibus, quibus Donans alligatam esse voluit donationem, extitisse, sed utraque defecisse probabatur, idcirco idem Donator, condito postmodum testamento, illam irritam declaravit, eis testamenti verbis = *Avendo gli anni addietro data al Notaro N. la mia ultima volontà in scritto di mia propria mano, adesso per molte cause, e gravi si fu risoluto di mutarla, e annullarla, perciò a nullo, e casso quanto bñ in esso determinato, e voglio, che solo questa abbia forza, e vigore, l'istituto per tanto mio erede unversale, supposta la mia morte, il Signor' Alessandro mio Nipote, e sapendo aver fatte due donazioni, una alla Signora Giovanna Berti con la condizione, che posso rivocharle perciò le revoco, e annullo, volendo, che non se ne tenga conto alcuno, e un' altra alla Signor' Anna mia nipote fatta con la condizione, che non possono esser molestati quegli del luogo di N., e che nulla si risappra delle dette Polizze per schivare li scismi, nè essendo state adempite le condizioni, inteso che si sono, trè anni sono circa, fatti carcerare due di quelli supposti debitori, benchè non lo siano, e la stessa Anna con la Madre si è ben locata la bocca, che tutto era suo, e sicché per tutti i capi d' nulla la donazione, e restan nulle, e irritate le due donazioni &c. = Neque aliter sentiendum esse arbitror.**

Et iure quidem, meritòque, quia cum Donans

- 1 nans rei suae quamlibet legem dicere possit, ita
 2 sane, ut si lex illa minime scriveretur, repetere,
 ac vindicare liceat id, quod donatum fuit, ad
Text. expressus in leg. legem 9. & leg. cum rei 22.
Cod. de donat., leg. 1. Cod. de donat., qua sub mod.
l. 2. ibi = Si, ut proponis, Pater tuus ea lege Se-
rori tua praedia, ceteraque, quorum meministi,
donavit, ut Creditarius ipso satisficeret, ac si
placita servata non essent, donatio revocaretur,
etque contra fidem negotii gessi versata est, non est
iniquum utilitatem conditionis ad repetitionem re-
rum donatarum tibi, qui Patri successisti, deter-
ni = leg. ea lege 3. leg. distam legem 8. Cod. de con-
dition. ubi conf. dot., leg. si donationis 4. Cod. de
 3 *contrab. empt., hinc sequitur, quod dicti Her-*
mauni donatio facta ea lege, ac conditione, ut
eandem altissimo premeretur silentio, nevé mo-
lestia ulla inferretur hominibus N. N., in casu
contraventionis illam invalidam declarando,
irrita proinde, & inefficax dicenda sit, quia ea
non occultata, non suppressa, sed ita omnibus
patefacta fuit, ut in famulorum, & vulgi ser-
monibus versaretur, ut patet ex depositione
cujusdam Testis, cujus verba inferius exhibebim-
 4 *us, & praeterea in carcere conjecti fuerunt*
homines N. N., ut, praeter jura mox allegata, in
terminis dispositionis facit sub conditione non
inferendi molestias, est Textus in leg. Lucius
ff. Treb. test. ff. ad S. C. Trebell., leg. amplius 15.
ff. rem rat. hab., Alex. conf. 12. num. 2. lib. 2. Soc-
cius. jun. conf. 113. num. 36. & ff. q. lib. 1. Cur-
lius. cour. 126. num. 14. & seq., Rota coram Pen-
tinger. decif. 380. num. 7., & generaliter de alia
quacunque donatione loquitur R. t. ad vnat.
clar. men. Card. de Luc. de donat. decif. 14. n. 3.,
& decif. 15. num. 4., in Romana donationis 5. De-
cembri 1704. 5. Nullifque coram R. P. D. Au-
gusto, in Nucerina donationis 14. Januari 1709.
5. Quibus in fine coram bon. mem. Caffarello, con-
firmato 12. Decembris 1710. 5. Semperque magis
coram R. P. D. Aldrovando.
 Frustraque pro substinenda tali donatione,
 duplex proponeretur exceptio, quarum prima
 desumi potest ex eo, quod D. Dorothea Mater
 D. Annae donatarie adfirmat tibi factam fuisse,
 à Donatore potestatem rem omnem aperiendi
 tum iis, qui nuptias Annae conciliare debuif-
 sent, tum etiam futuri Syonii consanguineis;
 altera verò ex eo, quod dispositio, de qua agi-
 tur, sit pœnalis, proindeque, eum D. Anna vo-
 luntatem Donatoris contempnissè diei nequeat,
 5 barbarum, & inhumanum esse videatur eam-
 dem infamiam, & innocuum à commodò dona-
 tionis excludi factò, & culpâ Matris, quæ silen-
 tium non servavit, & Matris, qui homines N. N.
 carceribus mancipari mandavit. Verùm diseur-
 sus iste neutrà ex parte substat.

- Nam, quod attinet ad primam, nemo non vi-
 det, quàm absurdum sit Matrem favore filiae
 6 ferre testimonium, cujus vigore illi compara-
 retur jus assequendi amplam donationem, ut
 bene observat, *Barol. in leg. qui testamento 5. Qua-*
cunque num. 3. ibi. Bald. colan. 2. in princip. verf.
in ea ff. de testam., Nell. de Testib. num. 7. Cam-

peg. eod. trait. reg. 2. verf. versò quia Mater,
Moysard. de probat. lib. 3. conclis. 114. num. 4.,
Furiace. de testib. quaest. 5. regul. 3. num. 149.,
Gabr. var. concl. tit. de testib. concl. 17. num. 4.,
 7 *qua de re in his causis, nec etiam transversales*
indifferentes admittuntur ad testimonium se-
rendum pro consanguineo, iidem enim recip-
piuntur, cum sint extra tertium consanguini-
tatis gradum. Con. absens il. 2. 3. q. 9. 9. Doctur.
in leg. etiam C. de testib., Alexand. conf. 132. nu.
27. lib. 3., Gabr. var. concl. tit. de testib. concl. 15.
num. 1. & seqq., Furiace. de testib. quaest. 54. n. 1.
 8 *& 2., Rota post ejusd. conf. tom. 2. dec. 125. n. 1.,*
coram Duran. decif. 427. num. 3., coram Celfo de-
cif. 166. num. 6., coram Emeris jun. decif. 253.
num. 10., in rec. decif. 327. num. 14. part. 12., &
decif. 51. num. 12. part. 17., & ad orn. clar. mem.
Card. de Luc. de Regular. decif. 17. num. 7., et-
tòque certius in casu nostro, quia, si fides babea-
 9 *da esset simpliciter dicto Dorotheae Matris, frustra*
Donator silentium adeò anxie præcepisset, ut
in casu contraventionis iisitam voluisset esse do-
nationem, semper enim Dorothea obtendere
posset facultatem sibi oreteus à Donatore tri-
butam rem detegendi, ut sensui patet.

Sublata itaque exceptione istâ, elicitur ex Doro-
 theae Matris testimonio, progredior ad secun-
 dam respicientem naturam, qualitatemque dis-
 positionis, utrum nempe ea pœnalis sit, an con-
 ditionalis. In qua quidem quaestione operæ pre-
 tium facturum me esse arbitror, si praximero
 quidam regulas in subiecta materia communi
 omnium sensu receptas, quod nempe ad Dispo-
 9 nentis voluntatem sit recurrendum, ut dignosci
 possit, pœna ne sit, an potius conditio, cum
 voluntas propriè conditionem à pœna separat,
 atque distinguit, ut ait *Morcia. in leg. 2. ff. de*
his, quæ pen. num. ibi = Penam a conditioe volun-
tatis Testatoris separat, & an penam, an conditio, an
translatio sit ex voluntate Dispositi apparet = Ca-
jac. observ. lib. 14. cap. 24. tom. 3. oper. priorum
 10 *lit. D., & E., inquit = conditionem voluntas fa-*
cit, non pœna = Gebr. conf. 105. num. 8. lib. 1.,
Sim. de Pœn. ve ult. volunt. interpr. lib. 4. inter-
pr. 24. dub. 4. num. 15. & seq., Molin. de Primog.
Hispan. lib. 2. cap. 12. num. 31., Torr. de Primog.
gen. Ital. part. 2. quaest. 50. num. 63., Sord. de-
 11 *cif. 7. num. 12., Rota in rec. decif. 201. num. 14.*
part. 9., coram Duno. jan. decif. 882. num. 9.,
& coram Duran. decif. 339. num. 50., quod in-
convenit meum, ac voluntas Disponentis, non
 12 *verba, quibus dispositio concepta legitur, spe-*
ctanda sit, hæc ita semper interpretando, ut
illa uberius, ac plenius impleatur ad Text. in
leg. marcia ff. de manumiss. testam., Rain. conf. 26.
num. 9. verf. sed bis non obstrictis lib. 3., Card.
de Luc. de fideicom. dist. 159. num. 12., Rota de-
cif. 39. num. 2. part. 1. divers., & coram Duno.
jan. decif. 882. num. 9., quodque demum in dis-
 13 *putio conditionalis potius, quàm pœnalis dispo-*
sitio censenda sit, Gloss. in d. leg. 2. in verb. pe-
na in fine ff. de his, quæ pen. amitt., Menoch. conf.
78. num. 12., Spad. conf. 327. num. 9. lib. 3.,
Gobb. consult. 16. num. 29.

- Ad has autem regulas redigendo præfatam donationem, eadem (sive expendamus verba, quibus Donator usus fuit, sive ipsius mentem, voluntatemque intueamur) conditionalis censenda videtur, remque ordiendo à verbis, ex quibus etiam eruitur voluntas quorum enim, ut inquit *Tabero in leg. labro 7. vers. id Tabero ff. de pupill. legat.*, quorum nomina, nisi ut demontrent voluntatem dicentis? in dubium venire nequit, quin Donator alligare voluerit donationem certis quibusdam conditionibus, quas secum ferunt verba illa = *Intendo mandare, che questo scritto debba tenerfi sigillato con li due sigilli con l'acca, come da me sarà consegnato alla Signora Dorothea mia Cognata, Madre della suddetta Signor' Anna, e se prima della mia morte si diffigillasse, si mostrasse, e se ne parlasse, voglio, e dichiaro, che non abbia vigore alcuno, come non fusse fatto, volendo, che rimanga segreto &c.*, con patto di più, che non si molestino per via di giustizia &c., a dato, che si facesse, tutto il sopradetto.
- 15 *si nulla, e vano &c.*, dictiones namque illæ = *se, & = dato che =*, procul dubio conditionem important, ut de prima etiam *Text. in leg. si quis fundum ff. de contrab. empt.*, *Bartol. in leg. quibus diebus §. Terminus num. 15. ff. de condit.*, & *demonstr.*, *Barbof. axiom. 28. num. 2.*, *Somaius. contr. 71. num. 2.*, *Rot. ad orn. Card. de Luc. de fideicom. decis. 53. num. 16.*, *decis. 54. num. 2.*, & *decis. 81. num. 7.*, & de secunda firmant *Riminald. jun. conf. 278. num. 4.*, *Menoch. conf. 1118. num. 14.* & *seqq.*, *Mauf. conf. 531. nu. 1.* & *2.*, *Gob. conf. 129. num. 2.*, *Somaius. contr. 121. num. 4.*, *Rota coram Ubald. decis. 341. num. 4.*, *coram Zarat. decis. 43. num. 1.*, & *in rec. dec. 330. num. 30.*, & *decis. 354. num. 78. part. 11.*, *dec. 49. num. 7.*, *decis. 88. num. 14.*, & *decis. 406. num. 4. part. 13.*, *decis. 36. num. 9.*, & *decis. 301. num. 5. part. 16.*, *decis. 807. num. 4. part. 18.*, & *dec. 232. num. 33. part. 19.*

- Nilque turbat, quod conditio appositæ fuerit ademptio, at non etiam donationi, quia conditio in quacumque dispositionis parte adjecta reddit illam conditionalem, & quando conditionalis est ademptio, conditionalis etiam efficitur dispositio, juxta *Text. expresso in leg. quando ff. de condit.* & *demonstr. ibi = Ex diverso quoque puram datam legatam conditionalem videtur, veluti quando sub conditione ademptum est, quia sub contraria conditione datam intelligitur = leg., legata inutiliter 14. in princip. ff. de adm. legat.*, *leg. si post mortem 71. §. Si puri ff. de legat. 1.*, *leg. quod puri 6. leg. si penum 14. ff. quando dies legat. ced.*, *leg. quibus diebus §. Quod Titio ff. de condit.*, & *demonstr. leg. si testamentum penult. Cod. de instit.*, & *instit. ibi = Tunc videri ab initio conditionalem esse institutionem, & sic omnia complecti, tamquam si Testator ipsas institutiones eisdem conditionibus complicasset, que infra conscriptæ sunt &c.* = *Zeuch. in leg. heredes mei §. Cum ita in 4. part. num. 75.* & *S.C. Trebell.*, *Cephal. conf. 52. num. 7.*, *Pioflet. conf. 89. num. 1.*, & *8.*, *Riminald. jun. conf. 116. num. 43.*, & *seq.*, *Menoch. conf. 78. num. 1.* & *seq.*, *Spad. conf. 327. num. 7.*

De Contract.

- lib. 3.*, *Clarlin. contr. 43. num. 20.* & *31.*, *Duran. de condit.*, & *demonstr. part. 3. cap. 9. n. 12.*, & *17. in fine.*, *Cassil. quotid. jur. contr. lib. 3. cap. 94. n. 18. vers. deinde.*, *Molin. de Primog. ff. post. lib. 2. cap. 12. num. 20. cum seq.*, *Torr. de majorat. part. 2. quæst. 13. num. 17.* & *seq.*, & *part. 50. num. 42. 50. 55.* & *seq.*, *Gob. conf. 16. num. 33.* & *seq.*, *Palm. nep. alleg. 368. num. 8.* & *9.*, *Rot. decis. 225. num. 2.*, & *7. part. 2. divers.*, & *in rec. decis. 227. num. 7. part. 18.*, ita quidem, ut tam 19 donatio, quam illius annullatio maneat in suspenso, & acquisitionis effectus à conditionis pendeat implemento. *Gloss. in leg. aliquando verb. intelligitur, ibique Alberic. num. 1. ff. de condit.*, & *demonstr.*, *Rain. conf. 150. nu. 3. lib. 3. ibi = Concluditur ergo, quod d. institutio originaliter, & ab initio dicitur concepta sub conditione, si aliquis ex eis non molestabit uxorem Testatoris in relicto sibi facto, perinde ac si in ipsa institutione, & in eius instituti fuerit d. conditio expressa, & ex hoc inferatur, quid heres non potuit adire, 20 & quod mediante sua additione non eff. faciat heres, quia dicta conditio, sub qua fuit institutus, non erat adhib. purificata, & idem etiam ab initio 21 fuit hæc institutio conditionalis, sed pura, & sequente esset ademptio sub conditione, quia facta intelligeretur sub contraria conditione = *Rauden. var. resol. cap. 32. num. 4. ibi = Quia censetur non facta = Torr. de Primog. lib. part. 2. quæst. 50. num. 14.*, *Roc. disput. jur. select. cap. 1. num. 67.*, & *73.*, *Somaius. contr. 44. num. 40.*, & *seq.*, *seff. decis. Arragon. 31. num. 28.*, & *31.*, *Rota coram Duran. decis. 139. num. 58.* & *seq.*, *coram Duozet. jun. decis. 882. num. 3.* & *13.*, & *coram clar. mem. Card. Cero decis. 579. ex num. 5. ad 10.**

- At verò, si mens Donatoris inficiatur, ex hæc quidem magis, magisque confirmatur, dispositionem, de qua agitur, non poenalem esse, sed conditionalem; nam cum illa ex voluntate Donantis effectum suum fortiri non deberet, nisi 22 post ipsius obitum, & conditiones appositæ implendæ essent, ipso vivente, ut perspicue patet ex verbis illis, = *E se prima della mia morte se ne parlasse &c.* = siquæ antè quæsitum emolumentum, ex hoc, veluti ex necessario antecedenti sequitur, dispositionem conditionalem esse, non poenalem, quia poena, & privato utpote habitum supponentes, locum ibi vindicare nequeunt, nisi post quæsitum emolumentum, & antè acquisitionem exclusio facta dicitur per 24 viam conditionis, non per viam poenæ, prout hanc circumstantiam tamquam præ regula statuerunt *Bartol. in leg. Titia in 4. oppos.*, *ibique Aretin. nu. 3. circa med. vers. ex quibus videtur ff. V.O.*, *Paris. conf. 19. num. 152. lib. 2.*, *Alond. conf. 58. num. 61.* & *10. lib. 1.*, & *conf. 68. num. 39. lib. 2.*, *Spad. conf. 327. num. 7.*, & *lib. 3.*, *Peregrin. de fideicommiss. art. 11. num. 92.*, & *nu. 130.*, *Card. de Luc. de fideicommiss. decis. 54. num. 10.*, *Rota decis. 62.*, & *decis. 156. utrobique num. 1.*, 25 & *2.*, & *decis. 217. num. 5. part. 18.*, *decis. 161. num. 10. part. 19.*, *in Covellien. Bonorum 3. Julii 1705. §. Quod autem coram bon. mem. Cassarelli, confirmata 11. Februarii 1707. §. In presenti ibi =*

Li 2

900

quoties autem onus iniquitatur ante quæstum emolumentum, censetur appositum per viam conditionis, & non modi = cor. *Rio Molines*, & 30. *Januarii* 1708. §. Conditionaliter coram *R.P.D. Aldrovando*, & *la Arminio*. hereditatis super additione 18. *Januarii* 1708. §. *Finali* ibi = Quapropter, cum implementum præcedere debuisset ejusdem hereditatis acquisitionem, patet, dispositionem suisse conceptam per viam suspensionis conditionis, non autem modi, scilicet pœna = coram *Elio Cord. Polignac*. A qua sane regula tamen aliquando DD., & 16. *Tribunalia* discederint, id tamen factum est ob plurimas, eaque validissimas præsumptiones, ac conjecturas contrariam Disponentis voluntatem aperte præferentes, quibus tamen, minime concurrentibus, responsum semper fuit pro conditionalitate, non pro penalitate actus, ut huic objectioni occurrendo respondet *R.ia in dicta Cavallies. Boarum* 11. *Februarii* 1707. §. *Et quantvis*, & §. *Ideo* coram *Rio Molines*, ibi = Ideoque non concurrentibus aliis signis, & argumentis clarioribus concludentibus penalitatem, illud, quod desumitur pro conditionalitate ex ore demandato, ante quæstum emolumentum remanet semper efficacissimum, & revera est præcipuum, quod a ceteris, & *Classis Jurisconsulti in subiecta materia considerari solet ad distinguendum modum a conditione*, & sequenter a *fiatulo*, communiter sequito in repetis. *Leg. quibus diebus §. Terminis ff. de condition.*, & demonstrat.

Fortius verò hæc urgent, si animadvertatur, quod onera, ac prohibitiones donationi appositæ non respiciunt favorem, & commodum Donatarie, sed ipsiusmet Donantis, ille enim considerant, quod, si donatio in aspectum, lucemque prolata fuisset, ii, qui ad ejus hereditatem aspirabant, ipsum despectui, atque odio habere facile cepissent, idcirco, ut omnem contemptum, odique causam submoveret, illam diligentissime occultari voluit. Prout etiam, cum ipse particulari aliquâ affectione sergetur erga Vassallos N.N., voluit hoc suæ, quousque vixisset, charitatis in eos stare monumentum, ut nempe nullis umquam molestis inquietarentur, ac præsertim in carceres non detruderentur. Quamobrem, cum onus junctum principaliter tendat in favorem Donantis, & in suæ voluntatis implementum, in dubium revocari minime posse videtur, quin dispositio ista sit merè conditionalis, ad tradita per *Paris. conf.* 59. *num. 51. lib. 2.*, *Spad. conf.* 327. *num. 33. lib. 3.*, *Peregrin. de fidei commiss. art. 11. num. 125.*, *Galgaet. de condit. part. 2. cap. 4. quæst. 9. num. 16.*, *Stalban. jun. resol. 88. num. 55.*, & 57. *Urceol. consult. 27. num. 10.*, & *de transact. quæst. 100. num. 41.*, & *R.ia apud ipsam decif. 43. num. 4.*, & *in rec. decif. 693. num. 1. part. 1.* ibi = In secundo verò casu, quando actus annullatur in favorem alterius, res videtur clara, quod non sit pœna, quia respectu illius, in cuius favorem actus annullatur, nulla potest considerari pœna, & licet tendat in præjudicium alicujus Partis, id venit in consequentiam, & dispositio dicitur favorabilis, & non pa-

nalis, quævis alius inababiletur, *Dec. in cap. cognoscetes num. 17.*, & hoc procedit etiam quando agatur de asserendo aliquod datum non parè, sed sub certo conditione resoluto in eventum contraventionis ad favorem certa personæ, quia nunquam suis simpliciter adquisitum, sed cum certa qualitate respiciente favorem tertie personæ, &c. = *decif. 365. num. 11. part. 16.*, & *coram Card. Cerro decif. 579. num. 7. ibi = Nec sufficit*, quod præfata conditio sit penalis, ideoque improbetur a jure, quia cum concernat favorem Tertii, nempe *heredis instituti*, dispositio non dicitur penalis, quævis Testator usus fuerit verbis = *sub pœna privationis*, = sed merè conditionalis = & in *Cavallies. Boarum* 11. *Februarii* 1707. §. *Eaque certis cor. Rio Molines*.

Quæ porro interpretatio est libentius sequenda, amplectendaque est in casu nostro, quia, cum Donatoris maxime interellet rem alto silentio tegi, & homines N.N. non molestari, facilius finem suum adsequi poterat, onera adjuvando per viam conditionis, nihil aliud requirentis præter nudum, ac simplex inadimplementum, quam per viam pœnæ, ad quam intelligendam jura nostra cum tanta maturitate, adeoque cautè, ac circumspèctè procedunt, ut vix, ac ne vix quidem ullus dari possit casus, quo quis ab ea non excusetur, ut similem circumstantiam ponderando, optime respondit, *R.ia in dicta Cavallies. Boarum* 11. *Februarii* 1707. Et porro coram *Rio Molines* ibi = Et porro imperceptibile est, quod Spiritus Pater cupiens ex toto animo, ut filii post ejus obitum non reciperent molestias judiciales a Patre, quodque illi recuperassent quamplurima bona, quæ credebantur occupata ab eodem Patre, inventa modo ad hunc finem assequendum, mediante substitutione facta favore ipsius Patris cum onere faciendi dictum compromissum, deinde voluisset hanc substitutionem, & privationem in casu non adimpleti facere non per modum conditionis, nihil aliud requirentis, nisi nudum, & simplex non adimplementum, sed per viam pœnæ, ad quam incurrendum jura nostra procedunt cum tanta benignitate, quod vix nullus est casus, in quo non salvetur, & excusetur &c. = His demum addendo, quod colore nullo pœnalis dici potest istiusmodi dispositio, quando D. Aonæ Donatarie neutra ex dictis conditionibus detecta, & inuncta fuisse probatur, pœna enim locum sibi vindicare nequit, ubi non est delictum, delictum autem esse non potest, ubi nulla præcessit prohibitio, nullum præceptum, ut tradit *Bald. relatus a Cyrico. contr. §. 19. num. 25.*, & *R.ia coram Bichio decif. 132. num. 4.*, & *sepp.*

Quamobrem frustra objiceretur Theorica ab Aretino tradita = in *leg. Titia centum ff. de verb. obligat.*, & *relata in dicta decif. 132. coram Bich.* Etenim Theorica prædicta locum dumtaxat sibi vindicat, quoties institutio sit, quoties onus impleri debeat post quæritum emolumentum, ac demum quoties graviorem non urgeant conjecturæ pro conditionalitate, quam pro penalitate dispositionis, quæ porro omnia definiunt

ciunt in nostra hypothesi. Si enim res sit de donatione, hæc pura dici nequit, sed, ut latè suprà probavimus sub §. *Nique turbat*, pluribus adductis, & Legum, & Doctorum autoritatibus, est conditionalis. Si verò agatur de oneribus, & prohibitionibus donationi adjectis, hæc quidem proculdubio antè questum, emolumentum implende erant. Denique, si ratio habetur conjecturarum, ac presumptionum pro elicienda Donantis voluntate, hæc pariter omnes eo spectant, ut conditionalem nobis donationem exhibeat, quemadmodum suprà demonstratum fuit, ut in casu valde simili respondit *Rota* in sepius citata *Cavallicen. Bonorum*, 11. Februarii 1707. §. *Prost non arget coram Rmo Mstnes*, ibi = *Dicit Theorica non obicit locum, quæstio indagata mente Testatoris, detegitur, cum stare potius pro conditione, quàm pro modo, ut est in casu tam ex quo Testator dixit, & declaravit facere alius conditionatos, tum quia adiecit enus exequendum autè emolumentum perceptionem, quàm demum, quia testum unum non respicebat favorem substituti, sed beneficium filiorum Testatoris &c.* Adeoque recurrit fundamentum suprà præpositum, quod in hac materia respicienda veniat voluntas Disponentis, quæ est illa, quæ separatur conditionem a pæna &c.

- Hæc igitur cum ita se habeant, facile corrui-
 44 animadversio, quod Anna donataria infons, & ignara plecti, ac puniri non debeat facto, & culpa Matris, ac Mariti. In his namque terminis D. Anna excludi non dicitur à commoda donationis ratione pæne, sed ex defectu conditionis, eademque in hoc casu non jam privata, sed non considerata fuisse dicitur, prout unanimiter adfirmant *Casimatt. conf. 3. per tot.*, *Perezgrin. de fideicommiss. art. 11. num. 26.*, *R. de incompatib. part. 3. cap. 1. num. 83.*, *Manf. consult. 47. num. 8. & 9.*, & *consult. 66. num. 16.*, & 17., *Card. de Luca de fideicommiss. disc. 155. nu. 24.*, *Rocca disput. jur. select. cap. 1. num. 73.* ibi = *utilitas privatis jura poterat dici quæstum substitutis, nisi sub dicta conditione, eorumque exclusio*
 45 nullatenus provenit immediatè ex delicto, sed potius ex defectu conditionis, quæ sub conditione vocati, = & cap. 13. num. 14. & 15., *Summiat. contr. 44. nu. 40.*, & *seq.*, *Surd. decif. 101. nu. 7.*, *Tristan. dec. 15. nu. 28.*, *Mart. vot. Pisan. 28. nu. 16.* ibi = *Hoc procedit, si vocati fuisset pura, & ademptio collata post jura quæstum, & facta in vim pæne, secus ubi institutio a principio fuit sub conditione potestativa alterius, seu ademptio sit juri querendi, & in vim conditionis, nam cum deficit conditio substitutis, non dicitur substitutus privari jure jura, sed habetur pro non scripto &c.* = *Laur. vent. decif. Aven. 118. num. 6. & seq.*, *Rota in rec. decif. 203. num. 25. & 26. part. 6.*, *decif. 86. num. 1. part. 13.*, *decif. 136. nu. 125.*, & 131. part. 14., *coram Baratt. decif. 139. num. 59.* ibi = *Defectus autem conditionis non facit, quem privari, cum nunquam haberis, sed inuod operatur, ut habetur pro non vocato = coram Card. Cero decif. 179. num. 10.* ibi = *Cum taliter Substituti non ha-*

beantur pro privatis, sed pro non vocatis, sequuntà contraventione &c. = *coram Emeris jura, decif. 1340. num. 5. post Balducc. ad Ramon.*, *decif. 28. num. 2. tom. 2.*, in *Cavallicen. Bonorum* 11. Februarii 1707. §. *Quoniam obiectum coram Rmo Mstnes*, & in *confirmatoria* 30. Januarii 1708. §. *Magisque præcisè coram R. P. D. Aldrovandis in Carpentoraten. fideicommissi* 26. Junii 1709. §. & *præmissa coram bon. mem. Caffarello*, & in *Arimanen. hereditatis super additione* 18. Junii 1708. §. *Nec obstat coram Edo. Card. Poliguac.* ibi = *At verò res aliter se habet, quando, prout in hypothesi, dispositio ordinata reperitur per viam conditionis a parte antea impediens acquisitionem, quæ deficiente conditione, etiam sine dolo, & malitia,*
 46 *semper corrui dispositio, non ratione pæne, sed ex defectu conditionis, & instituti non habentur pro privatis, sed pro non institutis &c.*

Ob vivam illam, prævalidamque rationem, quod potestativa conditio pendens à facto, vel
 47 non facto Matris, ac Mariti quoad Annam dicitur, & est casualis, ita quidem, ut hujus defectus adimat viam omnem dispositioni, ab ea
 48 que consensum remoueat, penindè ac si facta non fuisset, ad Textum in leg. si tã fueris ff. de manum. Testam., *Coverru.* in cap. Raynaldus §. 1. num. 7. de testament. Capib. *conf. 12. nu. 1.*, *Menoch. conf. 73. num. 3.*, *Ruin. conf. 122. num. 9. lib. 2.*, *Perezgrin. de fideicommiss. art. 11. num. 86.* ibi
 49 = *Potestativa conditio dependens a facto tertii quod bonorum casualis cessat, ac idè illius defectus cessare facit dispositionem = Rot. de incompat. part. 3. cap. 1. num. 84.*, *Rocc. disput. jur. select. cap. 1. num. 8.*, *optimè Rota in rec. decif. 459. num. 22.*, & *seqq. part. 9. tom. 2.* ibi = *Nec obstat lex Paterfamilias ff. de hered. institutis, in qua statuitur, quod nemo ex alterius factis exheredari, vel hereditate privari convenit, quia illius dispositio procedit in vocatione pura, cuius privatio non potest induci conditione pendente a facto Tertii, se-*
 50 *cus, quando effectus vocationis pendet a facto alterius, ita ut autè rem quæstum factum adimplendum sit per Tertium &c.* tunc enim dum Tertius non facit, idest Pater non acceptat, cessat vocatio filiorum, per Text. in leg. si tã fueris ff. de manum. Testament., & *ratione*, quia potestativa conditio dependens a facto Tertii, quod heredes censetur casualis, & idè illius defectus facit cessare dispositionem coram Card. Cero. *decif. 179. nu. 7. & seqq.*, & in *Carpentoraten. fideicommissi* 26. Junii 1709. §. *Et præmissa in fine coram bon. mem. Caffarello* ibi = *Ea evidenti ratione, quia potestativa conditio dependens a facto, vel non facto heredis, quoad ultiores substitutos casualis confes-*
 51 *sus, & idè illius defectus cessare facit sequentes dispositiones, penindè ac si facta non fuisset &c.*

Nec est, cur Anna conquireretur, quia sicuti
 52 Hiermannus poterat ei non donare, ita potuit etiam donare, & sub conditione, ut donatio nulla, & irrita redderetur facto Matris, vel alterius, cum in hoc casu non spectetur primariò
 54 factum, & culpa Matris, sed principaliter voluntas D. Alexandri sub ea tantum lege de sua disponentis, ut optimè advertunt *Simon de Prat.*

Prat. de interp. ult. volum. lib. 4. dub. 4. n. 14.
Rota coram Royo decif. 290. n. 4. in Fanes. Pri-
mo genitura s. Martii 1700. s. Nihilominus coram
Cardin. Caprera, in Crevelline. Bonorum 18. Fe-
bruarii 1707. s. Elque certis in fuit coram Rho
Molineri, in Carpenzioraten. fideicommissi 26. Ju-
ni 1709. s. Et jure quidem, meritoque ibi = filii,
& descendentes in ysto casu excludi non dicuntur
primario ex follo Patris, bene vero ex dispen-
sis voluntate, cui integram est talem legem dispo-
sitioni, & boni fuit adicere &c. coram bon. mem.
Caffarello, confirmata quoad portionem Alexan-
dri 19. Februarii 1712. s. Idque potissimum coram
Eino Card. Priolo, & in altera contempora-
nea confirmatoria decif. quoad portionem Petri s.
Et quomodo in fuit coram eodem.

Potiori verò jure hac procedunt in casu no-
 35 stro, quia Donator adiciendo has conditiones,
 semper fuit impersonaliter loquutus, nullà vi-
 delicet habita relatione ad certam aliquam per-
 sonam ibi = *E. fe prima della mia morte si disgiu-*
lasse, si moftrasse, e si parlasse, con tutto di più,
che non si moftrasse &c. a data che si fucesse &c. 1.
 Ex quibus sequitur, quod Donans unice con-
 sideravit effectum, respectuque simpliciter, &
 absolute inadimplementum prædictarum con-
 ditionum, at non etiam personas, à quibus il-
 le non impleverunt, proindeque, ut dispositio
 36 viribus suis, & effectu vacua remaneat, satis
 est paritum non fuisse conditionibus, non cura-
 to, an unus potius, quam alter non paruerit Gal-
 ganet. de condit. part. 2. cap. 5. quest. 2. ante n. 7.
 Pontuchman. quest. 19. n. 103. part. 1. ibi = *quan-*
 37 *do fuit respectus ad effectum, sed ad rem ipsam,*
non curatur, a qua fiat = & conferunt deducit per
Rotam in dicta Carpenzioraten. fideicommissi 26.
Junii 1709. s. Concurrunt coram bon. mem. Caf-
farello, & in confirmatoria quoad portionem Pe-
tri 19. Februarii 1712. s. finali, & eadem die,
quoad portionem Alexandri s. final. coram Eino
Card. Priolo.

Præter hæcenus dicta, donationem alio quo-
 que nomine nullam, & irritam existitit ani-
 38 madverto = Cum enim illa nec ab ipsomet Do-
 nante, nec ab alio id in mandatis habente fue-
 rit infinuata, nulla remanet, & inefficax in eo,
 quod 500. solidos excedit, aperti sunt Textus in
 Leg. Hac sacrosanctissima 30., Leg. Sancimus 34. ju-
 39 nta Lege Si quis 36. s. Ceteris Cod. de Donat. Jure
 proinde, meritoque donatio ab infinuazione
 tamquam actu periciente validitatem expecta-
 re, ab eaque nomen, & silentium recipere, ac
 mutare dicitur. Menck. cons. 292. n. 3., & 5.,
 & cons. 318. num. 32., Catell. de donat. disc. 3. par-
 40 tic. 6. num. 14., Gratian. disp. 433. num. 24., clar.
 me. Card. de Luc. de Donat. disc. 60. num. 17.,
 Rota decif. 456. n. 2. part. 4. tom. 2., decif. 69. n. 1 s.
 part. 7., decif. 241., & dec. 296. per tot. part. 13.,
 dec. 642. num. 14. part. 18., & dec. 594. num. 11.
 part. 19., idque non sine summo consilio, at-
 que ratione Sanctissimæ Leges decreverunt, ut
 40 quoniam agitur de actu adeo præjudiciali, qui
 non nisi ex proposito, ac deliberata voluntate
 geri debet, Donans ante infinuacionem secum

ipse reputet, atque deliberet, utrum expediat in
 eadem voluntate persistere, an potius ab illa
 refilire Rota in rec. dec. 241. n. 1., & 2. par. 12.,
 & in Nucernæ Donationis 14. Junii 1709. s. Nil-
 que turbat coram bo. me. Caffarello, confirmata 22.
 Decemb. 1710. s. Et altero quoque coram R.P.D.
 Aldrovando.

A qua sanè Infinuacionis necessitate exempta
 non est, & immunis donatio per apocam pri-
 vatam facta = cum omne scripturarum genus
 comprehendant Jura loquentia de donationi-
 61 bus, præsertim verò Text. in Leg. Donatio 25.,
 & in Leg. Lata 27. Cod. de Donat. prout obser-
 vant Covarruv. de Infinuac. quest. 1. num. 38., &
 Rota in rec. dec. 242. n. 2. 3. 25., & 30. par. 10.
 Imò verò magis præcisè requiri videtur infinu-
 62 acio in illiusmodi Scripturis, quas Jura non
 nostra suspensas habent, ut innuit Text. in dicta
 63 Lege Donatio 25. ibi = *In conscribendis autem do-*
nationibus nomen Donatoris Juri, ac rem notari
oportet, neque id occulte, aut privatim, sed ante
tabulâ &c. perscribatur = Cod. de Donat., & bene
Rota d. decif. 242. num. 27. ibi = Neque versa-
 64 *mus in epistola, sed in scripturis privatis, quas*
suspensas in his donationibus infinuandi Jura bo-
luerunt &c. cum hæc privata episcopi facilius adul-
 65 *terentur = Eoque graviore suspitione perstringi-*
 66 *tur similis donatio, quoties agitur, ut in casu*
 67 *nostro, inter necessarias, conjunctiveque personas*
 ob faciliorem fraudes nectendi rationem, ut
 optime considerat Imperator Constantinus, in Leg.
 lata 27. Cod. de Donat. ibi = *Lata jam pridem lege*
 statimur, ut donativæ, intervectione alicujus tes-
 tificatione, confirmantur, quod vel maxime inter
 necessarias, conjunctiveque personas convenis cu-
 studiri = siquidem clandestini, ac domesticis frau-
 68 *ditibus facile quicquid pro negotii opportunitate consi-*
gri potest, vel id, quod verè gestum est, aboleri = &
prosequitur Rota d. decif. 242. num. 27. part. 18.

Nec est, cur respondeatur, renunciatum à Do-
 69 natore fuisse legibus Infinuacionis solemnita-
 tem præscribentibus = talis namque renuncia-
 70 tio nullus est roboris, nisi sit jurisjurandi religio-
 ne munita. Seraphia. de Juram. privileg. 73.,
 clar. me. Card. de Luc. de Donat. disc. 60. n. 20.
 & 21., Rocca disp. Jur. select. cap. 10. num. 45.,
 & segg. Immo verò renunciari infinuacioni non
 71 posse etiam cum juramento, tradit Galerati. da
 renunc. cent. 1. renunc. 90. n. 1., & segg. Rota in
 rec. decif. 594. n. 11. part. 19. Quapropter, cum in
 nostra hypothefi nullum exprellum Juramen-
 tum legatur, nec tacitum quomodoque elici
 72 possit ex clausula illa = *Et in fide* = in calce do-
 nationis apposita, prout adeo abunde probatur
 DD. Advocati in cap. ult. sue allegat., ut irritus
 planè, ac supervacaneus eilet labor aliud quid-
 73 *piam addere = consequens est, ut rite, ac re-*
cte Hermannus donationem revocari, utpotè
nullitatis vitio laborantem ex defectu Infinu-
acionis, clar. me. Card. de Luca disc. 60. num. 26.
 74 *Rota decif. 126. num. 15. part. 7.*

Dici verò nullà ratione potest, donationem,
 de qua agitur, non esse puram, ac simplicem,
 sed correptivam, utpotè factam contempla-
 75

- tionem certi, ac determinati matrimonii, quo casu nulla prorsus requiritur insinuatio, ut contrariam regulam limitando, tradunt passim Doctores. Nam in apoca donationis nulla penitus nedum certi, ac determinati matrimonii mentio facta fuit, quâ iustâ ratione adfirmabimus, illam factam fuisse in præfatis certi, ac specifici matrimonii causam, et ut bene ratiocinatur *Rota dec. 563. num. 5. parte 19.* At enim id, inquit, Dorothea Mater Donatarie, ac D. Joannes Baptista Sponsi Vitricus; At matrem à testimonio favore filie ferendo repelli supra probavimus in *5. Nam quod attinet*; Vitricum vero testem esse vetat *Textus in Leg. Julia ff. de Testib. Farinac. de Testib. qu. 54. n. 169. Conf. in verb. Testis quas personas resolu. 2. num. 1.*

- Verum enim verò, nè summo jure agere velle videar, aegedam, Testium dicta recitentur. D. Joannes Baptista ait, se dixisse Confanguineis Sponsi, quod D. Anna ultrâ paternam patrimonium habitura erat aliam insignem quantitatem, abque eo quod, vel summam expelleret, vel personam designaret, à qua illa esset protectura, quibus auditis = *detti Signori* (sunt verba examinis) *he differa, che trattasse de detto matrimonio con facoltà di con. bruderlo, come segui, e si fece la polizza matrimoniale* = Dorothea vero inquit, quod, cum rem differri videret, significari curavit Confanguineis Sponsi, Hermannum, confectio matrimonii, donaturum fuisse libras 100000., subdens verba illa = *E detto offerta s'imo più quella, che d'asse l'impulso alla conclusione di detto matrimonio* = Si igitur Sponsus, & jusque confanguinei nullam certam, ac specificam scientiam vel rei donande, vel Personæ donaturæ habebant; si creditur, talem spem future donationis ad rem perficiendam impulsisse, nemo non videt, quod ad summum donatio isthæc extitisse dici possit causâ impulsivâ matrimonii, quæ quidem non sufficit ad effectum illam eximendi ab insinuationis necessitate, cum ad hunc effectum requiratur, quod eadem sit prima, præfata, ac principalis, finalisque causâ matrimonii, sicuti tradiderunt *Crovet. conf. 85. num. 3. Gabr. conf. 155. per tot. lib. 2. Giovagnola. resp. 83. num. 16. lib. 1. Fenzon ad Statut. Urb. cap. 142. num. 43. Gratian. discept. 984. num. 26. Cord. de Luc. de Donat. disc. 60. num. 45. Munster. dec. 10. num. 11. & 2. Et recte quidem, quia, tametsi obscura illa, dubia, & incerta spes donationis occasione præbere potuerit contrahendi matrimonii, non idcirco tamen sequitur, istiusmodi actus dici inter se correceptivos, ita quidem, ut aliquis nec matrimonium sine donatione, neque donatio sine matrimonio sequatur fuisset: *Anchauru. in cap. Accessorium u. 16. vers. Præterea isti duo utrumque regul. Jur. in 6. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 28. in addit. Litt. F. Cysald. consule. 145. num. 9. & seq. Rocc. disp. Jur. select. cap. 105. num. 41. & seq. Rota coram Carrillo dec. 177. in fine, coram Bich. dec. 231. num. 27. & decif. 406. num. 31. in rec. dec. 223. num. 15. part. 17. & latè R. P. D. Anaduriaz**

in suo Voto in Romana Nominationis 4. Martii currentis anni §. 27.

Quæcumque verò dubietas, si adhuc aliqua ea in re superesset, penitus submoveretur ex litera, ac tenore donationis, ex qua tantum abest, quod conjici possit, Hermannum motum ad donandum fuisse ob ullam matrimonii contemplationem, ut potius apertè profiteatur se donasse ex libera sui ipsius voluntate, quia scilicet de rebus suis ita disponere placuit, verbi illis = *Perchè così mi è parso, e pare, m'è piaciuto, e piace, obligando per l'adempimento di questa mia volontaria disposizione &c.* Quibus profectò verbis, & quidem non a Notario, sed ab ipsomet Donante appositis excluditur omnis quæcumque correceptivitas, evincitur actus pure, & simplicis donationis requirentis profundè insinuationem, ut optime considerant *Oldrod. conf. 5. Succin. Jura. conf. 295. num. 9. in princip. lib. 2.* ubi ait *Oldradum* in his terminis non habere contradicteorem. *Decian. resp. 32. nu. 59. lib. 3. Dec. conf. 366. num. 10. Ruin. conf. 38. nu. 3. lib. 1. Sord. conf. 361. num. 17. Negusan. Jura. quæst. 501. num. 13. Rota coram Buratt. dec. 924. num. 5. & seqq. ibi = Nam quod illa sit pura, & simplex ostendunt ipsius verba, nimirum illas spontè &c. & alia = Ac titulo pure, & irrevocabili Donationis, quæ sit, & fieri dicitur inter vivos = & quia sic sibi fuerat, & donare placuit, & placeat &c. quæ verba sunt attendenda tamquam dispositionis &c. in rec. d. 20. num. 8. part. 5. ibi = Et in Instrumento dicitur fieri dictam donationem, spontè, & ob amorem, & benevolentiam, quæ inter eos intercedebat, & ob puram, & meram liberalitatem, quæ verba excludunt, ipsam Donationem aliâ ratione motum ad donandum, quàm ob suam liberalitatem = & in Fulginateo, donationis super reservat. 10. Januarii 1710. §. In aliquo obesse coram R. P. D. Crispo ibi = Nullo enim jura dici valet, quod præfata donatio verè sit repandanda causativa, quod Donator in Instrumento dixerit dictam donationem facere titulo, & causâ mera, libera, simplici, & absoluta donationis, quia sic de bonis, & rebus suis disponere placuit, & placeat = Quæ si procedunt, etiam in præmio donationis considerata fuisset conservatio, & ampliatio familie Donatoris, cointemplatioque matrimonii. *Staiban. Jura. in obser. ad resolut. 123. num. 22. & seqq. Concil. alleg. 75. n. 25. Munster. decif. 20. n. 10. Rota post Pic. ad Statut. Urb. decif. 32. nu. 13. coram Crovet. dec. 257. num. 8. coram Jun. me. Alex. VIII. decif. 255. num. 16. & seqq. coram Buratt. d. decif. 924. num. 7. ibi = Et hæc procedunt, quævis etiam dicatur, donationem fieri ob remuneratorem meritum, vel ex causâ matrimonii, quia nihilominus præsumitur potius fuisse ex officione, & pura liberalitate, quàm ex meritum, vel aliqua alius urgenti causâ = in rec. dec. 20. num. 10. & seqq. part. 5. dec. 230. num. 6. part. 14. dec. 457. num. 5. part. 19. & in d. Fulginateo. Donationis super reservat. 10. Januarii 1710. §. In aliquo obesse coram R. P. D. Crispo, quantum potiori jure locum sibi vindicabant in casu nostro, in quo nullus**

lius matrimonij, nec io specie, nec in genere mentio acta fuit ?

- Ex quibus promanant alia etiam validissima argumenta, puram, simplicemque donationem
 87 evincientia : nam, si inspecta figura verborum, quibus concepta donatio legitur, in dubium venire nequit, quin eadem effectum suum sortita fuisset, tametsi Anna vel alias nuptias optasset, vel, mutato in melius consilio, Coelesti sponso sese vovere animo proposuisset suo, vel denique si vivis immatura morte fuisset erepta, quoniam colore, aut qualis iusta ratione dici poterit facia contemplatione certi, ac determinati matrimonij, quando talis donatio, matrimonio non sequuto, resolvitur ? *Rota coram Buratt. decif. 581. num. 15. & in rec. decif. 431. nr. 6. part. 19. & Rursus, si donatio, de qua agitur,*
 89 *alligata fuit duabus conditionibus, quibus deficientibus, illa corruisset, prout revera corruit, ex latissime supra deductis, quomodo factam dicemus correfpondere ad certum matrimonium, quando hoc sine illa remaneret ? contra naturam actuum correfponditorum, quorum uno deficiente, alter quoque deficiat necesse est, ut bene ad rem *Rota in Nucernis donationis 14. Junii 1709. & 9. Mii 1710. utrobique sub 3. finali coram bon. mem. Caffarelli, & 12. Decembris ejusdem anni 1710. §. Conflito igitur coram R.P.D. Aldrovando.* Denique, si matrimonium
 91 conclusum, constabilitumque fuit anno 1691., donatio vero facta legitur anno 1692., peripicuum fit, illam contemplatione predicti matrimonij factam non fuisse, nec ejus causam finalem extitisse, ut egregie advertunt *Cuvett. conf. 54. num. 36. Spad. conf. 169. num. 2. & 3. lib. 3., Muff. de contract. tit. de donat. num. 72., Tondut. resol. civil. 54. num. 5. part. 2., Card. de Luc. de donat. disc. 31. & disc. 32., utrobique num. 11., Rota coram Cocchi. decif. 433. num. 3., & decif. 469. num. 4., & 5., coram Card. Celfo decif. 40. num. 11., in rec. decif. 200. num. 10. vers. quia part. 5. decif. 241. num. 2., & 3. part. 7. decif. 230. num. 6. part. 14., & decif. 563. num. 6., ubi,*
 93 *quod matrimonium ita conclusum ad summum esse potest causa merè impulsiva part. 19., & in dicto Fulgiate. donationis super reservatis 10. Januarii 1710. §. finali ibi = quod tanto robustius locum habere debet, quia donatio prefata non fuit facta in ipso contractu matrimonij, sed eodem executi habetur post jam contractum matrimonium a Leonardo ; hoc autem casu prout cessat amittit dubitandi ratio &c. = coram R. P. D. Crispo.**

Reliquum nunc esset ostendere, nihil contra simplicis, & pure donationis naturam elici posse ex testamento aliquo revocato Hermanni Donantis, in quo ille Annam heredem instituebat in recompensationem amoris, quem Antonius ejus Pater erga se ipsum moriens ostendebat. Verum, cum praclarissimi alij Jurisconsulti id abunde praestiterint, verbis abuti pluribus in re clara superfedo ; id unum animadvertendo, quod, tametsi expressio meritorum,
 94 facta in testamento postmodum revocato, repe-

tita quoque legatur in apoca donationis ; nihilominus tamen, cum ibidem addit verba superius relata cum meram, & gratuitam donationem, tum liberam, absolutamque voluntatem praeferebant, nullum prorsus effectum operaretur, nec pura, ac simplicis donationis naturam alteraret, atque interverteret, prout folide firmat *Cassrenf. conf. 146. num. 2. vers. secunda videtur obflare lib. 1., Vegg. conf. 52. num. 27., Decian. conf. 32. num. 60., & seq. lib. 3., Soccin. conf. 295. num. 9. vers. sextus, & ultimus lib. 2., Cephal. conf. 81. num. 12., Surd. conf. 361. num. 15., & duobus seqq., Rota coram Buratt. decif. 924. num. 7. ibi = Et hoc procedunt quamvis etiam dicatur, donationem fieri ob remunerationem meritorum &c. ; quia ubilominus praesumitur potius facta ex affectu, & pura liberalitate, quam ex causa meritorum.*

Donationis.

Eadem quaestionum capita, quae in superiore Voto tractata fuerunt, ad examen hic revocantur. Conditio resolutive donationi adjecta, his verbis = *se si dissigillasse, si maffrassé, e se parlasse* = disjunctum est intelligenda. Ab insinuationis lege exempta uno est donatio conditionalis, uti neque illa donatio, quam occultam Donator esse voluit, nisi eam occultam ex probabili metu servare velle contentus fuerit eorum Notario, & Testibus. Geminatio actus pro excludenda insinuationis necessitate non efficitur promissio donandi, Scriptura donationis, ejusdem subscriptio, ac subsecuta traditio. Donationem remuneratariam non probat falsa meritorum expressio in testamento à Donante revocato, excludit vero donationis verba liberam voluntatem importantia. Confessio alicujus quando dividua fit, vel individua ?

V O T U M XXXVIII.

- 1 *Pauca a conditione voluntas propriè separatur.*
- 2 *Conditionem voluntas facit, non sermo.*
- 3 *Donatio ex quibus verbis conditionalis censetur ?*
- 4 *Diffinitiones non duntaxat, = se, = ed altro che = conditionem important, & num. 5. 6., & 7.*
- 5 *Donatio effectum habitura, manifesti post conditionis implementum, per viam non pene, sed conditionis dicitur concepta.*
- 6 *Pauca, & privatio praecedentem habitum supponunt.*
- 7 *Donatio si parè concepta fit, conditio illi adjecta postquam emulacrum censetur adimplenda.*
- 8 *Tamquam non conditionalis, sed modalem, ac paulem illam reddens ibid.*
- 9 *Conditio in quacunque dispositionis parte sit adjecta, conditionalis illam efficit.*
- 10 *Conditionalis Legati adeemptio dispositionem efficit conditionalem, & num. 14.*

- 13 *Conditio donatiōis adjecta, ejus effectum, donec imploratur, suspendit.*
- 15 *Arctini Theorica in leg. Titia nu. 33. ff. de verb. oblig. quando non procedat, declaratur.*
- 16 *Conditio donatiōis potius, quān penalitatis dispositionis ex quibus conjecturis arguitur? & num. 17. ad 21.*
- 17 *Donatio conditionalis, non penalit arguitur, si conditio illi adjecta, Donatus, non Donatarii favorem respiciat.*
- 18 *Procedit, si et adfuit verba = sub poena privationis =*
- 19 *Conditio aliter idem arguitur, si Donatus poterat hoc pacto suum facilius finem assequi, & num. 21.*
- 20 *Conditio penalit a Jura est improbat, & num. 29.*
Et per quān raro a poena deest exceptio ibid.
- 21 *Pena esse negat, ubi culpa non est.*
- 22 *Culpa deficit, ubi nulla preceptis nec inhibitis, nec preceptum.*
- 24 *Conditio defectus ex facto alterius proveniens, non facit, quem ratione poena exclusum dicit, sed eum pro non vocato haberi.*
- 25 *Conditio potestativa a facto alterius dependens, quoad honoratum dicitur casualis.*
- 26 *Illiusque defectus vim omnem adimittit dispositioni, ab eoque consensum remouet, ac si facta non fuisset.*
- 27 *Ex facto alterius nemo hereditate privari debet.*
- 28 *Intellige, si agatur de vocatione pura, secus quando effectus vocationis pendet a facto Tertii.*
- 29 *Dispositio sub conditione pendente a facto Tertii, quoad ipsum conditionalit dicitur conditione merè potestativa, quo verb ad honoratum casualis.*
Nec penalit est, licet expressè privationis pend. ibid.
- 30 *Donator aequè potest non donare, ac nullitatem donatiōis indicere ex facto alterius.*
- 31 *Que nullitas non ex facto ipso, sed ex mente Donatoris censetur provenire.*
- 32 *Conditio si impersonaliter in dispositione adjecta sit, ad effectum dumtaxat, non ad personas respiciat dicitur.*
- 33 *Ex ejusque defectu corruit dispositio, non curate ex cuius culpa.*
- 34 *Confessio qualificata non debet sciendi, sed eum sua qualitate accipienda est.*
Intellige in non prohibitis, num. 36.
- 35 *Certa, specialisque demonstratio vice minis fingitur.*
- 37 *Testimonium Matris valere pro filia ad amplius consequendam donatiōem, absurdum est, & num. 34.*
- 38 *Testes transverbiales non admittuntur, nisi extra tertium consanguinitatis, vel affinitatis gradum fiat.*
- 39 *Testes sese invicem collidentes fidem non merentur.*
- 40 *Nec, si conciliantur, suspecti esse desinunt.*
De Contract.
- 41 *Testis contra Inducentem pleni probat.*
- 42 *Inverisimilia ipsa confertur ad rectum iudicium statuendum.*
- 43 *Conditiones plures copulativæ, si re ipsa unum, idemque important effectum, pro disjunctivis, ac alternativis habende sunt.*
- 44 *Disponentis menti verba debent famulari.*
- 45 *Conditio inimplementum non debet in casuspiam prejudicium cadere sed ejus facto, aut mandato.*
- 46 *Intellige, si in dispositione respectus ad personas bonitas fuerit, non si ad effectum dumtaxat.*
- 47 *Donatio sub onere alicujus implementi, ex istius defectu resolvitur, non curato, an per viam modi, an conditionis inausum illud fuerit.*
- 48 *Donatio non infamata corruit in eo, quod 5000 aureis excedat.*
- 49 *Donatio ab infamatione validitatem, nomen, atque effectum affinit.*
- 50 *Infamatio in donatiōe ed spectat, ut medio inter illos tempore Donans deliberet, an sibi expediat in suo proposito perseverare.*
- 51 *Infamatio requiritur, etiam in donatiōe per apocam privatam facta.*
- 52 *Immo, & ed magis, quān istiusmodi Scriptura suspecta sunt.*
Praesertim inter conjunctas personas. ibid.
- 53 *Donatio emissā dicitur nequit intuitu certi Matrimonii, cuius nulla mentio in apoca facta sit.*
- 54 *Testimonium Vitrici recipiendum non est.*
- 55 *Donatio infamationem non requirit, si in casum certi Matrimonii fiat.*
Intellige, id non procedere, si sit ipsius Matrimonii causa non sinit, sed tantum impulsiva. ibid.
- 57 *Alium corresponsivitas inter se non inducitur ex eo tantum, quod alter alteri occasionem praeberit.*
- 58 *Donatio non alia ex causa, quān ex mera voluntate facta, tamquam pura, ac simplex, infamationem requirit.*
Ex quibus autem pura, ac simplex valent disjuncti? ibid. & num. 39, & 60.
- 60 *Donatio, licet in eam probemio habita sit aut agnationis, aut Matrimonii contemplatio, adhuc ex mera liberalitatis non ex eorum causa facta censetur.*
- 61 *Donatio effectum habitura etiam extra casum Matrimonii, hujus contemplatione facto dicitur nequit.*
- 62 *Donatio, non sequente Matrimonio, cuius intuitu facta est, resolvitur.*
- 63 *Corresponsivorum altum non deficiente, alter quoque debet deficere.*
- 64 *Donatio post Matrimonium facta, esse non potuit ejus sinitis causa.*
- 65 *Donatiōis causa tantum impulsiva fuisse dicitur potest Matrimonium jam conclusum.*
- 66 *Donationem inter, & Matrimonium corresponsivitas ex eorum vicinitate non inducitur.*

par contra voluntatem Donantis meram liberalitatem exprimentis.

67 Donatio non censetur meritorum remuneratoria, si jam aliunde compensata fuerint.

68 Donatio merè gratuita, & voluntaria, talis esse non debuit ab adjecitum remunerationis expressiorem.

69 Donatio Secretò exarata ab infamiationis necessitate eximitur.

70 Intelligit, si duo concurrant, metas illius conuersionis, atque huiusmet rei coram Notario, & Testibus facta contestatio.

71 Donatio conditionalis verè donatio est, atque infamiatione indiget.

72 Actuum geminatio in donatione supplet infamiationis defectum, non inducit ex promissione donandi, ex confessione apoca, subscriptione, ac traditione.

73 Actus plures ab uno, eademque causa procedentes, non plures, sed unus reputantur actus.

74 Contractus quilibet ratus dici posset ex geminatione actuum, si geminati ii putarentur actus, qui ex uno, eademque causa procedunt.

75 Donatio promissa, scripto, ac subscriptione apoca, ejusdemque traditionem subsequenter actus unus sunt mera praeordinatione donandi, ipsiusque apoca comprobationi.

76 Donatio nulla est, non sequenti traditione apoca illam continentem.

77 Donatio confirmationem alii actus non possunt inducere, nisi qui traditionem apoca eum continentis sunt subsequenti.

78 Renunciatio legitimae infamiationem in donatione requiritur, si juramento expresse desistat sit, non suppletur tacito desumpto ex clausula, = & in idem =

DONATIONEM à Nobili Viro Equite Hermanno tactam favore D. Annae Nepus ex duplici capite in praeteritis scriptis impugnabam; in uniuersum quidem ob non servatas conditiones illi appositae; super, verò soc. aureos ob omilam intinuationis sollemnitatem. Verumtamen Magnifica Rota Januensis, disicentem praestantissimo Viro D. Jo: Baptistà Blondino, die 5. & 12. Decembris anno 1714. praedictam donationem omnino validam, eic respondit, ut videtur est ex decisione latius desuper extenta, Cujus tamen fundamenta nullo pacto videntur subsistere.

Et tanè sustineri nullatenus posse videtur, quod disposito, de qua agitur, poenalis sit, quodque proinde Anna, quæ voluntatem Donatoris cocontemplari debet acquiri, insons, & ignara excludi minime debeat à commodo Donationis ob culpam Matris, Maritumque, qui conditionibus à Donatore apposis non paruisse arguuntur. Etenim, si in subjecta materia ad Dispositi voluntatem recurrerendum est, ut dignoscitur potius, poena nè, an potius conditio sit? quippe voluntas proprie conditionem à poena

separat, atque distinguunt, ut ait Marcius. Jurisconsultus in leg. 2. ff. de his, quæ poen. non. ibi = Penam à conditione voluntas Testatoris separat, & non poenā, an conditio, an translatio sit, ex voluntate Defuncti apparet = Cujus. observo. lib. 14. cap. 25. tom. 1. oper. prior. lit. D. & E. iniquens = conditionem voluntas facit, non sermo = Gabr. conf. 10. 5. num. 8. lib. 1. Simon. de Pret. de ill. volunt. interpret. lib. 4. interpret. 24. dub. 4. num. 15. & seq. Molin. de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 12. num. 33. Tarr. de Primogen. Ital. part. 2. quasi. 50. num. 63. Rota coram Duran. decif. 339. nu. 50. & coram Demoz. jun. decif. 182. num. 9. Profectio in dubium venire nequit, quin in casu nostro donatio censenda sit conditionalis, prout perspicuum fit ex illis donationis verbis = Intendendo nondimero, che questo scritto debba tenerfi sigillato con li due sigilli con Loro, come da me, sarà consegnato alla Signora Dorotea mia Cognata Madre della sudetta Signora Anna, & se prima della mia morte si dissigillasse, si mostrasse, & se ne parlasse, voglio, & dichiaro, che non abbia vigore alcuno, come se non fosse fatto, volendo, che rimanga secreto &c. Con patto di più, che non si molestino per via di giustizia &c. è dato, che si faccessi tutto il sopradetto sia nullo, & vano &c. = Dictiones namque illæ = nondimero = se = & = dato, che = procul dubio conditionem important, ut de prima tradunt Redens. 6. conf. 7. num. 10. 5. Mans. consult. 63. num. 14. Rot. in rec. dec. 107. num. 4. in fine part. 3. decif. 231. num. 4. part. 7. & coram R. P. D. Ansaldo. decif. 136. num. 33. ubi plurimos refert concordantes; de secunda est Text. in leg. si quis fundum ff. de contrahend. empt. Bartol. in leg. quibus diebus 3. Term. num. 15. ff. de condit. & demonstrat. Barbos. axiom. 28. num. 2. Saminiat. contr. 71. num. 2. Rot. ad ornar. Curd. de Luc. de fideicommiss. decif. 53. num. 16. decif. 54. num. 2. & decif. 81. num. 7. & de 7 certia observant Rimin. jun. contr. 278. nu. 4. Menoch. conf. 1118. num. 14. & seq. 3. Mans. consult. 531. num. 1. & 2. Gubb. consult. 129. num. 2. Saminiat. contr. 121. num. 4. Rota coram. Ubal. decif. 341. num. 4. coram Zirar. decif. 43. num. 1. in rec. decif. 49. num. 7. decif. 88. nu. 14. & decif. 406. num. 4. part. 13. de. 16. num. 9. & decif. 301. num. 5. part. 16. decif. 107. num. 4. part. 18. & decif. 232. num. 33. part. 19.

Certoque certius, quia, cum donatio ex voluntate Donantis effectum suum sortiri non deberet, nisi post ipsius obitum, ibi = Che debba aver solamente luogo, & effetto, seguito l'ultimo mio passaggio, & morte = & conditiones illi appositae implendæ essent, ipso Donatore vivente, ibi = & se prima della mia morte se ne parlasse = ac per consequens antè quiritum emolumentum, ex hoc, veluti ex occellario antecedenti sequitur, dispositionem conditionalem esse non poenalem, quia poena, & privatio, utpotè habitum praecedentem supponentes, locum sibi vindicare nequeunt, nisi post quiritum emolumentum, & exclusio antè talem acquisitionem facta dicitur non jam per viam poenæ, sed per viam conditionis, prout hanc circumstantiam tam-

tamquam pro regula statuerunt . Bartol. in leg. Titio in 4. opposit. ff. de verb. obligat. Paris. conf. 19. num. 12. lib. 2. , Mendeb. conf. 58. num. 61. , & 80. lib. 1. , & conf. 68. num. 39. lib. 2. , Spad. conf. 327. num. 7. , & 18. lib. 3. , Peregrin. de fideic. art. 11. num. 92. , & num. 130. , clar. mem. Card. de Luc. de fideicom. diff. 154. num. 10. , Rot. in rec. decif. 62. , & decif. 156. utrobique num. 1. , & 2. , & decif. 317. num. 5. part. 18. , decif. 161. num. 10. part. 19. , in Cavallicen. Bonorum 3. Julii 1705. §. Quod autem coram bon. mem. Caffarello , confirmata 11. Februarii 1707. §. In presenti coram Rno Molinet. & 30. Januarii 1708. §. Conditionalitas coram R. P. D. Aldroando , & in Arimincu. hereditatis super additione 18. Julii 1708. §. final. coram Eius de Polignac ibi : Quapropter , cum implementum præcedere debuisset propter hereditatis acquisitionem , patet , dispositionem fuisse conceptam per viam suspensivæ conditionis , non autem modi , seu pænæ .

- Nec eff. cur in contraria Decifione respondeatur , quod controversia donatio in sui initio purè concepta legatur , sicque præceptum injunctum dici debeat post quantum emolumentum , ideoque locum sibi vindicet in casu nostro theoricæ Aretini in dicta leg. Titio num. 3. ff. de verb. oblig. , cujus vigore in similibus circumstantiis non conditionalitas , sed modalitas , ac pœnalitas adus adstruitur s. certi namque , exploratque Juris est , quod conditio in quacunque dispositionis parte adjecta , reddit illam conditionalem , & quando conditionalis est ademptio , conditionalis etiam efficitur dispositio , juxta Text. express. in leg. quando ff. de condit. , & demonstr. ibi = Ex diverso quocumque datum legatum conditionaliter , veluti quando sub conditione ademptum est , quia sub contraria conditione datum intelligitur = leg. legata 14. in princ. ff. de adimend. legat. , leg. si post mortem 71. §. Si parè ff. de legat. 1. , leg. quod parè 6. , leg. si pœnus 14. ff. quando dicit legat. ced. , leg. quibus diebus §. Quidam Titio ff. de condit. , & demonstr. , leg. si testamentum penult. Cod. de instit. & substit. ibi : Tunc videtur ab initio conditionalem esse institutionem , & sic omnia completi , tamquam , ff. Testator ipsas institutiones ejusdem conditionibus complicasset , quæ infra scriptæ sunt = Zuech. in leg. breviter mei §. Cum ita in 4. part. num. 75. ff. ad Senec. Consult. Trebell. , Cephal. conf. 52. num. 7. , Rimwald. jun. conf. 116. num. 41. & seq. , Alenoch. conf. 78. num. 2. , & seq. , Spad. conf. 327. num. 7. lib. 3. , Duran. de condit. , & demonstrat. part. 3. cap. 9. num. 12. , & 17. in fin. , Molin. de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 12. num. 30. cum seq. , Gobbi. consult. 16. num. 33. , & seq. , Palm. nep. aileg. 368. nu. 2. , & 9. , Rot. in rec. dec. 327. num. 7. part. 18.

- Ita quidem , ut tàm donatio , quàm illius annullatio maneat in suspensio , & acquisitionis effectus pendeat à conditionis implemento , Gloss. in leg. aliquando verb. intelligitur , ibique Alberic. num. 1. ff. de condit. , & demonstrat. , Ruin. conf. 150. num. 8. lib. 3. ibi = concluditur ergo , quod dicta institutio originaliter , & ab initio di-

citar concepta sub conditione si aliquis ex eis non malefuerit Deareno Testatore in relicto sibi facta , perinde ac si in ipsa institutione , & in acta instituenti fuisset dicta conditio expressa , & ex hoc inferatur , quod heres non possit adire , & quod , mediante sua additione , non est factus heres , quia dicta conditio , sub qua fuit institutus , non erat adhuc purificata , & idem , etiam si ab initio non fuit hæc institutio conditionalis , sed pura , & secuta esset ademptio sub conditione , quia facta intelligeretur sub contraria conditione = Randenf. variat. resol. cap. 32. num. 4. , Torr. de Primogen. Ital. part. 2. quest. 50. num. 14. , Rocca disput. jur. selest. cap. 1. num. 67. , & 73. , Saminat. contr. 44. num. 40. & seq. , Rota coram Duran. decif. 339. num. 58. & seq. coram Donau. jun. decif. 882. n. 3. , & 13. , & coram Carro decif. 579. num. 5. , & plurib. seqq. , proindeque locus non est prædictæ Aretini theoricæ , quæ eo dumtaxat casu admittitur , quo dispositio sit pura , onusque impleri debeat post quantum emolumentum , ac demum graviore non urgant conjecturæ præ conditionalitate , quàm post pœnalitatem dispositionis , ut optime respondet Rota in Cavallicen. Bonor. 11. Februarii 1707. §. Prout non urget coram Rno Molinet .

Quæ porò omnia deficiunt in nostra hypothesi , nam , ut de primis duobus requisitis taceamus , illa enim satis superque submotæ remanent ex proximè animadvertis , quod attinet ad conjecturæ , hæc sanè omnes eo pertinent , ut conditionalitas unice volita videatur s. id quod vel ex eo maxime intelligitur , quod prohibitiones , conditionesque donationi appositæ non respiciant favorem , & commodum Donataria , sed ipsiusmet Donantis : ille enim considerans , quod , si donatio in aspectum , lucemque prolata fuisset , il , qui ad ejus hereditatem aspirabant , ipsum despectum , atque odio habere facile cepissent , idcirco , ut omnem contemptus , odiique causam submoveret , illam diligentissime occultari voluit . Prout etiam , cum ipse particulari aliqua affectione serretur erga Vassallos N. , voluit hoc fuisse , quousque vixisset , charitatis in eos exte monumentum , ut nempe nullis unquam molestiis inquietarentur , neve præcipue in carceres detruderentur .

Quamobrem , cum onus injunctum principaliter tendat in favorem Donantis , & in fux voluntatis implementum , in dubium revocari minime posse videtur , quin dispositio ista sit merè conditionalis , juxta ea , quæ tradunt Paris. conf. 59. num. 51. lib. 2. , Spad. conf. 327. nu. 33. lib. 3. , Peregrin. de fideic. art. 2. num. 125. , Galgautt. de condit. part. 2. cap. 4. quest. 9. num. 16. , Strahan. jun. resol. 88. num. 55. , & 57. , Orceol. consult. 27. num. 10. , & de transact. quest. 100. n. 41. , Rot. post eundem decif. 43. num. 4. , in rec. decif. 693. num. 4. part. 1. ibi = In secundo verb. casu , quando alius annullatur in favorem alicujus , res videtur clara , quod non sit pœna , quia respectu illius , in cujus favorem alius annullatur , nulla potest considerari pœna , & licet tendat in præjudicium alicujus Partis , id venit in consequentiam ,

& dispositio dicitur favorabilis, & non penalis, quare non alius inhabilitatur = Dec. in cap. cognoscitur ann. 17., & hoc procedit etiam quando agitur de auferendo aliquo dotum non parè, sed sub certa conditione resolutive in eventum conventionis ad favorem certe persone, quia nunquam fuit simpliciter acquisitum, sed cum certa qualitate respectu favoree tertie persone = dec. 365. num. 11. pars. 16., & coram Cerro decif. 579. n. 7., quo loci inquit, quod, licet Testator usus fuisset
18 verbis illis = sub pœna privationis =, nihilominus dispositio erat conditionalis, eò quod conditio adposita respiciebat favorem Tertii, & in Cavallica. Bononia 11. Februarii 1707. §. Etque certius coram Rmo Molines.

Quæ quidem interpretatio eò libentius sequenda, amplectendaque est in casu nostro, quia, cum Donatoris maximè intereet, rem
19 alto silentio tegi, & homines N. non molestari, facilius finem tamen assequi poterat onera addi-
ciendo per viam conditionis, nihil aliud requirentis, præter nudum, ac simplex inadimple-
mentum, quàm per viam pœnæ, ad quam insti-
20 gendam jura nostra cum tanta maturitate, adeoque cautè, ac circumspicte procedunt, ut
vix, ac ne vix quidem ullus dari possit casus, quo
quis ab ea non excusetur, ut similem circum-
stantiam ponderando, egregie dicit Rota in Ca-
vallica. Bononia 11. Februarii 1707. §. Et por-
rò coram Rmo Molines ibi = Et porro impercepti-
bile est, quod si pater pater capiens ex toto animo,
ut finis pater obitum non reciperet molestias judi-
ciales à Patre, quodque illi recuperarent
quædam Bona, quæ credebantur occupata ab
eodem Patre, invento modo ad hunc finem affe-
21 quendum, mediante dispositione facto favore
ipsius Patris cum onere faciendi alium comprou-
mum, deinde voluisset hanc substitutionem, &
privationem in casu non adimplementi facere non
per modum conditionis, ubi aliud requirentis,
aspiciendum, & simplex non adimplementum, sed
per viam pœnæ, ad quom incurrendam jura nostra
procedunt cum tanta benignitate, quanta vix ullus
est casus, in quo non salvetur, & excusetur = his
denum addendo, quod colore nullo penalis
dici potest istiusmodi dispositio, quando Anne
donatarie neutra ex dictis conditionibus dete-
cta, & injuncta fuisse probatur pœna enim lo-
22 cum ubi vindicare nequit, ubi non est culpa,
ubi non est delictum ad Text. in leg. uliusd fraudi
est 131. in princ. ff. de verb. signific. culpa autem
23 præcedit prohibitio, nullum præceptum, ut
tradit Bald. relatus à Cypric. contr. 519. num. 25.,
& Rot. coram Barb. decif. 132. num. 4., & seqq.

Jam verò constabitur donationis, de qua agitur,
conditionalitate, subita remanet contra-
ria illa animadversio, quæ dicebatur, absur-
dum esse, quod Anna donataria infans, & igna-
ra plecti, atque puniri debeat facto, & culpa
Matris, ac Mariti. In his namque terminis An-
na excludi non dicitur à commodò donationis
24 ratione pœnæ, sed ex defectu conditionis, ea-
demque in hoc casu non jam privata, sed non

considerata fuisse dicitur, prout unanimiter af-
firmant Cusum. conf. 3. serè per tot., Peregrin.
de fideic. art. 11. num. 86., Roxas de incompat.
part. 3. cap. 1. num. 81., Mass. consulti. 47. n. 8.,
& 9., & consulti. 66. num. 16., & 17., clar. men.
Card. de Luc. de fideic. dist. 151. num. 6., Torr.
de Primig. Ital. part. 2. quæst. 50. num. 1., Rocc.
disp. jur. select. cap. 1. num. 73. ibi = nullum pro-
fui jus potest dici quæstum substitutus, nisi sub
dicta conditione, eorumque exclusio nullatenus pro-
venit immediate ex delicto, sed potius ex defectu
conditiois, quæ sub conditione vocatur, & cap. 13.
num. 14., & 15., Sammar. contr. 41. num. 40.,
& seq., & 22d. decif. 101. num. 7., Trifflus decif.
45. num. 28., Alut. P. ut. Pisan. 28. num. 16., ibi
num. cum deficit conditio substitutionis, non dicitur
substitutus pricari jure suo, sed habetur per non
scripto & c., Contr. decif. Avenuti. 118. n. 6.,
& seqq., Rot. in rec. decif. 203. num. 25., & 26.
part. 6. coram Duron. decif. 319 num. 59. ibi = De-
fectus autem conditionis non facit, quom privari,
cum unquam haberis, sed imò operator, ut
habeatur pro non vocato, & coram Cerro dec. 579.
num. 10., coram bon. mem. Emerin jun. dec. 1340.
num. 5., post Balde. ad Ramon. decif. 28. num. 2.
tom. 2. in Cavallica. Bononia 11. Februarii 1707.
§. Quamvis obiectum coram Rmo Molines in con-
firmatoria 30. Januarii 1708. §. Alzefisse præci-
si, coram R. P. D. Aldrovand. in Conspectu
fideicommissi 26. Junii 1709. §. Et præmissa
eorum bon. mem. Caffarella, & in Arminio. heredi-
tatis super additione 16. Junii 1708. §. Nec obstat
coram Emo D. Card. de Polignac.

Est jure quidem, meritoque, quia testamentaria
conditio pendens à facto, vel non tacto Matris,
ac Mariti quoad Annam dicitur, & est casuali-
tà quidem, ut hujus defectus adimam vim om-
nem dispositioni, ab eaque consensum remo-
veat, verinde ac si facta non fuisset, ad Text. in
leg. si ita fuerit ff. de manumiss. testam. Ciron. 20.
25 in cap. Raynald. §. 1. num. 7. de testam. Cephal.
conf. 52. num. 5., Alzob. conf. 78. num. 3., Rain.
conf. 122. num. 9. lib. 2., Peregr. de fideic. art. 11.
num. 86. ibi = Potestativa conditio dependens à fa-
cto Tertii, quoad bonorum casualis censetur, ac
ideo illius defectus cessare facit dispositionem = Ro-
na de incompatib. part. 3. cap. 1. num. 81., Rocc.
disp. jur. select. cap. 1. num. 8., optime Rota in
rec. decif. 459. num. 22., & seqq. part. 9. tom. 2.
ibi = Nec obstat l. Paterfamilias ff. de hered. in-
stit. in qua statuitur, quod nemo ex alterius facio
exheredari, vel hereditate prius conveniat, quia
27 illius dispositio procedit in vocatione pura, cuius
privatio non potest induci conditione pendente à fa-
cto Tertii, secus quando effectus vocationis pendet à fa-
cto alterius, itant ante rem quæstum factum
28 adimplendum sit per Tertium, tunc enim, dum
Tertius non facit, idest Pater non acceptat, cessat
vocatio filiorum, per Text. in leg. si ita fuerit
ff. de manumiss. testam. & c., eò ratione, quia po-
testativa conditio dependens à facto Tertii, quoad
heredem censetur casualis, & ideo illius defectus
facit cessare dispositionem = coram Cerro dec. 579.
num. 7., & seqq. ibi = Nec sufficit, quod præsi-
29

ta conditio sit penalis, ideoque improbetur a Jure, quia, cum concernat favorem Tertii, dispositio non dicitur penalis, quamvis Testator usus fuerit verbis sub pœna privationis sed mere conditionaliter conditio potestativa respectu Matris, & casuali respectu filiorum, quæ non est prohibita. *Et in Corpulentarum. fideicommissi. 26. Junii 1709.* 5. *Et præmissa in fin. coram bon. mem. Caffarello ibi.* = *Et evidenti ratione, quia potestativa conditio dependet a factis, vel non factis Heredis, quod ulterius substituitur casualis censetur, & ideo illius defectus casore facit sequentes dispositiones, perinde, ac si facta non essent.*

Nec est, cur Anna conqueratur, quia, sicuti

- 30 D. Alexander poterat ei non donare, ita potuit etiam donare ea sub conditione, ut donatio nulla, & irrita redderetur tacto Matris, vel alterius, cum in hoc casu non spectetur primarius factum, & culpa Matris, sed principaliter voluntas Hermannii sub ea tantum lege de se sua Disponente, ut optimè advertunt *Sims. de Præd. de interpret. ultim. volunt. lib. 4. dub. 4. nu. 14.* *Rot. coram Royas decif. 290. num. 4.* in *Fen. Præmissis. 5. Maii 1700. 5. Nihilominus coram clar. mem. Gard. Caprara, in Cavallicen. Bonorum 18. Februarii 1707. 5. Etque certius in fin. coram Rôo Molines, in Corpulentarum. Fideicommissi 26. Junii 1709. 5. Et jure quidem, meritaque ibi = Filii, & Descendentes in isto casu exclusi non dicuntur primarii ex factis Patris, bene verò ex Disponentis voluntate, cui integrum est talem legem dispositioni, & Bonis suis dicere = coram bon. mem. Caffarello, confirmata quoad portionem Alexandri 19. Februarii 1712. 5. Etque potestivum coram Edo Gard. Priolo, & in altera contemporanea decisioe quoad portionem Petri 5. Et quamvis in fin. coram eodem.*

Atque hæc quidem potiori jure procedunt in nostra hypothesi, quia Donator adiciendo conditiones superius relatas, locutus semper fuit

- 31 imperionaliter, nullâ videlicet habita relatione ad certam aliquam personam ibi = *Et primo della sua morte si discessisset, si morisset, & si parisset &c. Con patto di più, che non si morisset &c., & dato, che si facesse &c.* = *Et quibus sequitur, quod Donans unice consideravit effectum, reipexit simpliciter, & absolute inadimplementum prædictarum conditionum, at non etiam personam, à quibus illæ non adimplerentur, proindeque, ut dispositio viribus suis, & effectu vacua remaneat, satis est, paritum non fuisse conditionibus, non curato, an unus potius, quam alter non paruerit Galignet. de condit. part. 2. cap. 5. quæst. 2. autè num. 3.* = *Pantuchov. quæst. 19. num. 103. part. 1. ibi = Quando sit respectus ad effectum, scilicet ad rem ipsam, non curatur a quo fiat = bene etiam Rota in Romana, seu Laurentina Pecuniaria 22. Januarii 1714. 5. Non obstante ibi = Causa Peret non pœsuatur sub conditione, nisi liberationis Bonorum ibi = ogni volta, che detti Beni venghino liberati dal patto redimendi = conditio dicenda erat adimplenda ubique que haberetur intentus liberationis Bonorum, etiam si ipsa non sequatur ex opera Venditoris, ubi*

enim consideratur, & in conditione ponitur effectus, tunc iste solum venit in obligatione, non autem sua causa = & 1. Minus obflare ibi = Minus obflare visum fuit, quod non agatur de conditione appetita in ultima voluntate, sed in contractibus, quia etiam in contractibus, ubi fuit considerata, pura, & simplex libertas Bonorum ab onere potius redimendi, non verò alla causa, ex qua produceretur eodem liberatio, statim ac bona acquirant, dicitur purificata conditio, quia sufficit adimplementum libertatis Bonorum, non attempto, an procedat ex una, vel alia causa = coram Edo D. Card. Scotte Almaz Orbis Gubernatore.

Agnosceat contraia Decisio, colore nullo, nullisque iustâ ratione impugnari posse contraveniendi donationis conditionalitatem, contendit, impletas fuisse conditiones illi adpositas, & primò quidem, quod 1. attinet ad silentii præceptum, inquit, quod si non aliunde constat, illud Dorotheæ fuisse in junctum, quum ex ipsius confessione, hæc uti qualificata ab impertita facultate revelandi = *agl' interessati* = scienda non est, sed cum sua qualitate est accipienda, Verum discurfus iste haudquam subsistit, falsum, namque est, quod non aliunde constet, in junctum fuisse silentium Dorotheæ, quum ex ipsius confessione, cum contrarium necessarîo eliciatur ex ipsam donatione, si finem Donator inquit, fuit traditum Dorotheæ apocam donationis, deinde vetat, illam resignari, ostendi, de ea agi; nemo non videt, præceptum, ac prohibitionem directam principaliter esse in personam Dorotheæ, quæ penes se retinere debebat apocam, ita fuscante certissimâ illâ juris nostri regulâ, quâ edocemur, quod certa, specialisquæ demonstratio vice nominis fungatur ad Text. in leg. demonstratio 17. ff. de condit. & demonstrat. leg. certum 6. ff. de reb. credit. leg. Cum falsa cad. de jur. & fact. ignor. 5. Si quidem in nomine 29. ibique Arnold. Vinn. num. 4. Institut. de legat. Paulus. dissert. 28. num. 74. & sequ. Rot. coram Penting. dec. 420. num. 2. in rec. decif. 91. num. 18. part. 17. & decif. 48. num. 8. & 9. part. 19. proindeque, si Dorothea proculdubio prohibita fuit patefacere controversam donationem, ejus confessio attendenda quidem erit quoad primam partem, & non etiam quoad secundam, cum in prohibitis confessio sciendat, dividiturque, hoc est accipiantur, rejectâ qualitate, Bald. in leg. 1. num. 21. cod. de confess. Alexand. cons. 99. num. 2. lib. 7. latè Cuncius. res. crim. verb. confessio resol. 24. num. 1. & 14. Sord. dec. 258. num. 6. Rot. dec. 302. n. 3. part. 1. divers. coram Seraphin. dec. 544. num. 2. coram seu. mem. Gragor. XV. dec. 416. num. 2. coram Royas dec. 202. num. 1. & 2. in rec. dec. 523. num. 2. part. 2. decif. 97. num. 4. part. 6.

- 32 Etque magis scienda est titiisimodi confessio in casu nostro, quia aliquum mater lavoro filiz ferret testimonium, ejus vigore illi compararetur jus assequendi amplam donationem, quod quàm sit absurdum, bene observant Bartol. in leg. Qui testamento 5. Quæcumque num. 3. ibique Bald. colam. 2. in princ. vers. in ea ff. de testam. Nelh

33

Noll. de Testib. num. 7., *Campeg. eodem tract. regul. 2. vers. tertius quia mater*, *Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 114. num. 4.*, *Farinacc. de Testib. quæst. 54. regul. 3. num. 149.*, *Gabriel. variar. conclus. tit. de Testib. conclus. 17. num. 4.* Quia de re in his causis nec etiam Transversales indifferenter admittuntur ad testimonium ferendum pro Confanguineo à iisdem enim recipiuntur, cum sunt extrà tertium consanguinitatis, vel affinitatis gradum per *Text. in canon. Absque il. 2. 3. quæst. 9.* *Dollorres in leg. etiam cod. de Testib. Alexand. cons. 132. num. 27. lib. 1.*, *Gabriel. variar. cons. tit. de Testib. conclus. 15. num. 1.*, & *seqq.*, *Farinacc. de Testib. quæst. 54. num. 1.*, & *2.*, *Ros. post ejusdem cons. tom. 2. decis. 125. num. 1.*, *coram Duran. decis. 437. num. 3.*, *coram Cels. decis. 166. num. 6.*, *coram bon. mem. Emerix Jua. decis. 353. num. 8.*, *in rec. decis. 337. n. 14. part. 12.*, *decis. 14. num. 12. part. 17.*, & *ad ornat. clar. mem. Cord. de Luc. de Regular. decis. 17. num. 7.* Et sane, si fides habenda esset simplici dicto Dorotheæ matris, frustra Donator silentium adeo enixè præcepisset, ut in casu contraventionis irritam voluerit esse donationem, semper enim Dorothea obtendere posset facultatem sibi oriturus à Donatore tributam rem detegendi, ut sensui patet.

Non omitto etiam, quod Dorothea rejicienda quoque esset, quia vel est contraria aliis Testibus à Parte adversa productis, vel iisdem invicem se se collidum, illa enim ait, concessam sibi fuisse potestatem patrociniandi donationem *ag. interessati*. Dominus vero Jo: Baptista Sponsi Vitricus deponit, se id rescisse à Dorothea, quæ sibi duxmarat ex Donatoris voluntate significare poterat, at non etiam aliis: Contrà verò testis alter affirmat, contraversionem donationem Lippis, & Tonforibus, ut dici solet, fuisse notissimam: Discrepancia itaque ista non modicè ledit testimonii fidem ad *Text. in leg. Ea qui diversa ff. ad leg. Cornel. de fals. adeo quidem, ut, etiam si ad evitandam contrarietatem conciliari posset, semper tamen illos suspectos, & infirmos redderet, ut post *Jo. Andr.*, & *Butr. in cap. in nostro de Testib.*, & in addit. ad *speculat. tit. de Testib. 5. De interrogatoriis tradit Bero quæst. 14. num. 5. vers. & quævis*, *Cassald. consult. 29. num. 5.*, *Ros. in rec. decis. 147. num. 4. part. 10.*, *decis. 266. num. 8. part. 18.*, *dec. 73. num. 20.*, *decis. 100. num. 4. part. 19.*, *ad ornat. clar. mem. Cord. de Luc. de servit. decis. 34. num. 18.*, & in *consil. leg. & ration. decis. 5. num. 6.*, immò verò, cum depositio potremi testis conciliari nullo pacto possit cum dicto Dorotheæ, ille utpotè ab Anna inductus, contra ipsam constituit gradum per se facta probationis *Ros. in Montif. ad clar. mem. Cord. de Luc. de Benefic. decis. 6. num. 10. de Reparation. decis. 99. num. 7.*, *decis. 72. num. 16.*, & *decis. 73. num. 6.*, *de Regular. decis. 4. num. 20.*, cum aliis in *Romana Redditionis rationis 1. Martii 1709. §. Justitia verò coram Eno D. Cord. Priolo* à Cujus quidem testis fides nullatenus minui potest ex eo, quod non deponat, à quoniam vox vulgi protecta sit, cum ortum habere potuerit,*

etiam à b ipsomet Donante; Iste enim, cum rem tegi vellet ob illam adeo rationabilem causam, ne scilicet invidia inter Consanguineos exardesceret, & aliquorum ex ipsius odium contrà se concitaretur, inverisimile prorsus est, quod ipse postmodum pandere voluerit rem, quæ patefacta sibi, à illique nocere potuisset, juxta notata per *Ros. ad ornat. clar. mem. Cord. de Luc. de Testib. decis. 15. num. 17.*

Ex eademque ratione frustra evitari contenditur donationis resolutio eo sub obtentu, quod, cum Donator, illam nullam, irritamque esse voluerit, si hæc copulative concurrissent = *Se si dissoluisse si infrastasse, & se ne parlassse* = non sufficiat promissio, quod Dorothea de ea verba duntaxat fecerit, cum necessarium præterisset fuisse, quod apocam bene obligatam recognisset, obtendissetque; Nam, si Donator finem à se omnino voluit non assequeretur, tam si apocam prædicta fuisset ostensa, quam si de ea actum fuisset ab illam retinente, & tenorem minime ignorante, profectò in hisce circumstantiis verba conjunctiva, ac copulativa pro disjunctivis, & alternativis accipienda sunt, ad *Text. in leg. Conjunctivum 29.*, & *leg. Sept. 53. ff. de verb. signific. 1* Ita enim verba sepius interpretanda sunt, ut menti Disponentis famulentur, juxta *44 Text. in leg. penult. ff. ad exhib. Ros. in rec. decis. 32. num. 16. part. 16.*, & *ad ornat. clar. mem. Cord. de Luc. de fideicom. decis. 79. num. 17.*

Ilac, quod attinet ad conditionem non servati silentii, quod verò respicit prohibitionem inferendi molestias hominibus NN., inquit contraria *Deciso*, quod, licet conjecti fuerint in carcerem homines illi, cum tamen nullibi appareat de mandato Anne, sed factum id unice fuerit vigore mandati generalis ad lites dati ab ejus Viro, hinc præjudicium nullum obvenire possit Annæ uxori, ex auctoritate *Givogge. resp. 93. num. 17.*, & *seq. lib. 1.*, sed talis est, ac prompta responsio promissans ex eo, quod, cum Donator prohibendo molestias usus fuerit verbis impersonalibus, non innuit, sed aperte ostendit, quod consideravit effectum, non repositit ad personas, à quibus molestiæ inferri potuissent, ut, præter auctoritates allegatas in *§. Atque hæc quidem*, est *Text. in leg. §. mater cod. de inst. & subtit. leg. final. cod. de donat. qua sub mod. Adolus. resol. 100. num. 21.*, *Manf. consult. 237. num. 19.*, & *seq.*

Fortius in casu nostro, quia Donator probè noverat, nomina Debitorum data fuisse in dotem Viro; ideoque sive molestiæ illarum fuissent ab Anna Donataria, sive à Viro, inspecti Donantis voluntate, æque in utroque casu deficit conditio à Donante appositæ, ac per consequens corrumpit donatio, non curato, ac defectus conditionis, seu adimplementi sit culposus; nec ne, quia non culpa, non dolus, sed defectus voluntatis aufert emolumentum, ut, præter auctoritates latè superioribus locis adductas, bene admonet *Ros. ad ornat. clar. mem. Cord. de Luc. de donat. decis. 15. num. 8. lib. 1* = *Verbanus in terminis donationis habentis amorem omnes correptiones* =

aliquid dandi munus, ut dictum est, cum clausula resolutoria, unde non est infirmum, an defectus assensum adimplementis fuerit culposus, nec ne, quia, cum in d. Bartholomei Donatorii dependat a solutione d. annua praestantibus, ex eo, quod deficiat in adimplendo, & actualiter non soluit, eo ipso dicitur ademptus consensus Valerii Donantis ab ipso assensu donationis, & reversum dominium rei donatae.

47 Que quidem Decisio vel sola sufficeret ad id, quod propugno, constabiliendum; in ea namque, pluribus adductis & Doctorum, & Sacrae Rotae auctoritatibus, responsum fuit, quod donatio sub alicuius implementi onere facta certo certius resolvitur ex defectu talis implementi, absque eo quod ulla faciendi sit distinctio, an implementum in iunctum fuerit per viam modi, an potius per viam conditionis, & an ante, an vero post questum emolumentum, ut videre est ibidem sub num. 1., & 2. ibi = *Et sic Domini voluerunt recedere ab expressa dispositione Textus in leg. 1. cod. de donat. que sub mod., per quem communiter tradunt Doctores, speciale esse in donationibus sub alicuius implementi onere factis, ut resolvantur ex defectu d. adimplementis, & quidem, nullā addidit distinctionem, an adimplementum fuerit promissum per viam modi, seu per viam conditionis, & an a parte ante, seu a parte post quæsitum emolumentum donationis =*

Hec igitur cum ita se habeant, pluribusque non levibus argumentis demonstrata fuerint omnimoda contraverſe donationis resolutio, superfluum videri posset alia in id cumulare. Verum tamen non recedendo ab hac usque firmatis, 48 censeo, contraverſam donationem alio quoque nomine nullam, & irritam extitisse; cum enim illa nec ab ipſomet Donante, nec ab alio id in mandatis habente fuerit infinuata, nulla remanet, & inefficax in eo quod 500. aureos excedit, ad Text. express. in leg. hoc sacratissima 30., leg. Sancimus 34. juncta leg. Si quis 36. §. Cetera cod. de donat. i. donatio namque ab infinuacione, 49 tamquam abacta periciente, validitatem excipere, ab eaque nomen, & essentiam recipere, ac mutuati dicitur Menoch. cons. 292., n. 3. & 5., Castell. de donat. disc. 3. part. 6. num. 15., Gratian. dist. 483. num. 24., clar. mem. Cerd. de Luc. de donat. disc. 60. num. 17., Rot. in rec. dec. 69. num. 16. part. 7., dec. 341., & dec. 394. per tot. part. 13., dec. 643. num. 24. part. 18., & dec. 594. num. 11. part. 19.; Cumque eadem eo 50 pertineat, ut Donans secum ipse reputet, atque deliberet, utrum expediat in eadem voluntate perſistere nec ne, & ad tradita per Molin. de Jur. Jur. & Jur. trait. 2. disp. 278. num. 3., Mant. de tacit. lib. 3. tit. 32. num. 9., Fontanell. de post. nuptial. tom. 1. claus. 4. Gloss. 29. num. 11., Castell. de donat. disc. 1. special. 4. num. 5., Advoc. Constantin. ad Stat. Urb. tom. 2. de donat. infirmat. annos 42. num. 134., Rot. in rec. dec. 342. num. 1. & 2. part. 13., dec. 321. num. 9. part. 14., in Numeraria donationis 14. Junii 1703. §. Nique turbat coram bon. mem. Caffarelli, confirmata 13. Decembris 1710. §. Ex altero quoque coram R. P. D.

Aldronando i. Idcirco a tali solemnitate immunitatem non esse in preteritis scriptis probavi etiam donationem in apoca privata factam, ex Text. in leg. donatio 25., & in leg. lata 27. cod. de donat., Rot. dec. 242. num. 2. 3. 25., & 30. part. 18. i. immo verò magis præcisè requirit infinuacionem in istiusmodi Scripturis, utpote suspectis, præsertim inter necessarias, conjuncta quæ personas per d. leg. donatio, & leg. lata cod. de donat., et Rot. d. dec. 242. num. 27. par. 18.

Quam porrò infinuacionis necessitatem eludere conatur contraria Decisio pluribus exceptionibus, quarum prima est, quod contraverſa donatio facta dicitur contemplantatione certi, ac determinati Matrimonii i. altera, quod res sit de donatione remuneratoria; tertia, quod donatio occulta, atque secreta esse debebat; quarta, quod istiusmodi donatio ob incertum aliquem eventum obnoxia erat resolvibilitati i. quinta resultare contenditur ex geminatione, actus i. sexta denique profluere dicebatur ex jurata renunciatione facta legibus dictæ infinuacionis solemnitate requirementibus i. sed frustra. Ut enim rem ordiar a prima exceptione, hæc nullius ponderis est i. nam, si in apoca donationis nulla penitus nectum certi, ac determinati Matrimonii mentio facta fuit, quamvis iustâ 53 ratione contraria Decisio contendit, illam factam fuisse in præſentem certi, ac specifici Matrimonii causam i. ut bene ratiocinatur Rot. dec. 163. num. 1. part. 19. rec. At enim id inquit Dorothea Miter Donatrix, ac Joannes Baptista Sponsi Vitricus. Verum Matrem à testimonio favore filie ferendo repelli supra probavimus in §. Eoque magis i. Vitricum verò Testem esse vetat Text. in leg. Julia §. de Testibus 55 quæst. 1. n. 169., Concord. ref. crim. in verb. Testis quod personæ resol. 2. n. 1.

Verum enim verò, nè summo jure agere, ac nimis ad vivum omnia refecare velle videar, agendum Testes prædictos audiamus: Joannes Baptista Sponsi Vitricus ait, se dixisse Confanguineis Sponsi, quod Anna ultra paternum patrimonium habitura erat aliquam insignem pecuniam quantitatem, absque eo quod vel summam expresserit, vel personam designarit, à qua illa esset profectura, quibus auditis = dicti Sponsi le dissero, che trattassero detto Matrimonio con facoltà di coacchiando, come segui, e si fece la polizza matrimoniale = sunt verba depositionis i. Dorothea verò inquit, quod, cum rem differri videret, significavi curavit Confanguineis Sponsi, Hermannum, confectio Matrimonio, donaturum fuisse libras centum milla subdens verba illa = e detto offerta fimo si quella, che desse l'impulso alla conclusione di detto Matrimonio = si igitur Sponsus, ejusque Confanguinei nullam certam, ac specificam scientiam, vel rei donande, vel personæ donaturæ habebant, si creditur, talem ipsem futuræ donationis ad rem perſiciendam impulsisse, nemo non videt, quod ad summum donatio isthæc extitisse dici posset causa impulsiva Matrimonii, quæ quidem non sufficit ad effectum illam eximendi ab infinuacio- 56

tionis necessitate, cum ad hunc effectum requiratur, quod eadem sit prima, præcia, ac principalis, finalisque causa Matrimonii, sicuti tradiderunt *Cravetta conf. 85. num. 3.*, *Giovagnon. resp. 83. num. 46. lib. 1.*, *Fenzon. ad statut. Urb. cap. 149. num. 41.*, *Grotian. discept. 934. num. 26.*, *Card. de Luc. de donat. disc. 60. num. 35.*, *Montes. decif. 10. num. 1.*, & 2. Et recte quidem, quia, tamen illa obscura illa, dubia, & incerta spes donationis occasione præbere potuerit contrahendi Matrimonii, non idcirco tamen sequitur, istiusmodi actus dici inter se posse correspondere, ita quidem ut aliquo nec Matrimonium sine donatione, neque donatio sine Matrimonio sequutura fuisset *Ancaran. in cap. accessorium num. 16. vers. Præterea isti duo actus de regnl. iur. in 6.*, *Pacion. de probat. lib. 1. cap. 28. in addit. lit. F.*, *Roc. disput. iur. select. cap. 105. num. 41.*, & *seq.*, *Roc. coram Carilli. decif. 177. in fin.*, *coram Erib. decif. 281. num. 27.*, & *decif. 46. num. 31.*, in rec. *decif. 223. num. 15. part. 17.*, & *latè hoc. mem. R. P. D. Amadorius in Voto edito in Romanis Nominatibus 4. Martii 1714 §. 27.*

Quamquam verò factis his exclusæ videri possit mutua quælibet actuum connexio, atque correspondencia, quam contraria *Decifio* infubstantibus omnino probationibus adstruere conatur, nihilominus tamen, si quæ adhuc dubietas hac in re superesset, ea penitus submoveretur ex litera, ac tenore donationis, ex qua tantum abest, quod consensu possit, Hermannum motum ad donandum fuisse ob ullam Matrimonii contemplationem, ut potius aperte profiteatur se donare sibi ipsius voluntate, quia scilicet de rebus suis ita disponere placuit verbis illis =

58 *Perchè così m'è parso, e pare, m'è piaciuto, e piace, obligando per l'adempimento di questa mia volontaria disposizione &c.* quibus protectio verbis, & quidem non à Notario, sed ab ipso meto Donante appositis, & excluditur omnis quæcumque correspondencia, evinciturque actus puræ, ac simplicis donationis, requiritis proinde in situationem, ut optime considerant *Oldrad. conf. 5. per tot.*, *Soccin. iur. conf. 235. num. 9. in princip. lib. 2.*, iniquens *Oldradum*, in his terminis non habere Contradictorem *Decian. resp. 32. num. 59. lib. 3.*, *Dec. conf. 366. num. 10.*, *Ruin. conf. 38. num. 3. lib. 1.*, *Surd. conf. 361. num. 17.*, *Negusant. iur. quest. 501. num. 13.*, *Rota coram Baratta decif. 924. num. 5.*, & *seq. ibi.*, = *Nam, quod illa sit pura, & simplex, ostendunt ipsius verba, nimirum illa = sponte &c.* = & alia = ac titulo pura, mera, & irrevocabili donationis, qua fit, & fieri dicitur inter vivos = Et quia sic fieri facere, & donare placuit, & placet &c. = qua verba sunt attendenda tamquam dispositiva &c. = in rec. dec. 30. an. 8. part. 5. ibi = Et in Instrumeto dicitur fieri dictum donationem sponte, & ob amorem, & benevolentiam, qua inter eos intercedebat, & ob parvam, & meram liberalitatem, que verbo excludunt, ipsam Donantem alia ratione motam ad donandum, quàm ob suam liberalitatem = Et in Fulgentien. donationis super reservatis 10. Januarii 1710. §. In aliquo obesse coram R. P. D. Crispo, ibi

= nullo enim Jure dici solet, quod præfata donatio veri sit reputanda casuaria, cum Donator in Instrumeto dixerit dictam donationem facere titulo, & causâ mera, libera, simplici, & absolute donationis, quia sic de bonis, & rebus suis disponere placuit, & placet =

Atque hac si procedunt, licet in proemio donationis considerata fuisset conservatio, & ampliatio familiæ Donatoris, contemplatioque Matrimonii, *Staibus. iur. in obsecrat. ad resol. 123. n. 21. & seqq.*, *Concil. alleg. 75. n. 25.*, *Montes. decif. 20. num. 10.*, *Rota post Pic. ad statut. Urb. decif. 32. num. 13.*, *coram Cavalier. decif. 257. num. 8.*, *coram Jan. mem. Alexandro VIII. decif. 255. num. 16. & seqq.*, *coram Baratt. dict. decif. 924. num. 7. ibi = Et hæc procedunt, quævis etiam dectur, donationem fieri ex causa Matrimonii, quia nihilominus præsumitur potius facta ex affectione, & pura liberalitate, quàm ex aliqua alia, argenti confusio, in rec. decif. 30. num. 10.*, & *seqq. part. 5. decif. 230. num. 6. part. 14.*, & *decif. 457. num. 5. part. 19.*, & in dicta Fulgentien. donationis super reservatis dictio §. In aliquo coram R. P. D. Crispo quanto potiori jure locum tibi vindicabatur in casu nostro, in quo nullus Matrimonii, nec in specie, nec in genere mentio facta fuit.

Ex quibus promanant alia etiam validissima argumenta puram, simplicemque donationem evincunt, nam, si, inspectâ figurâ verborum, 61 quibus concepta legitur donatio, in dubium venire nequit, quin eadem effectum suum sortitura fuisset, tamen Anna vel alias nuptias optasset, vel, mutato in melius consilio, Coelebri Sponsio seise vovere animo proposuisset fore, vel denique è vivis immatura morte fuisset erepta, quoniam colore, aut quâ iustâ ratione dici poterit iacta contemplatione certæ, ac determinatæ Matrimonii, quando talis donatio, Matrimonio non secuto, suapte naturâ resolvitur? *Concil. allegat. 75. num. 30. & seq.*, *Rota coram Baratt. decif. 581. num. 15.*, & in rec. *decif. 431. num. 6. part. 19.*, rursus si donatio, de qua agitur, alligata fuit duabus conditionibus, quibus deficientibus, illa corruisset, prout reverè corruit, ex latissime supra deductis, quomodo ita dicemus correspondere ad certum Matrimonium, quando hoc sine illa remaneret? contra naturam actuum correspondivorum, quorum uno deficiente, alter quovis deficiat necesse est, ut bene ad rem nostram advertit *Rota in Nucernis donationis 14. Januarii 1709.*, & 9. Maii 1710. utrobique *sub 5. finel.*, *coram bon. mem. Caffarella.*, & 12. Decembris ejusdem anni 1710. §. *Constito igitur coram R. P. D. Aldrovandis*

Denique, si Matrimonium conclusum, constabiliturque fuit anno 1691, donatio verò facta legitur anno 1692, perspicuum fit, illam contemplatione prædicti Matrimonii factam non fuisse, nec ejus finalem causam extitisse, ut egregie ratioctuiatur *Cravet. conf. 54. num. 36.*, *Spad. conf. 169. num. 23.*, & 3. lib. 3. *Mazza. de contrail. titul. de d. nat. num. 72.*, *Tondat. resolut. civil. 54. num. 5. part. 2.*, *Card. de Luca de donat. disc. 31.*, & *disc. 32. utrobique num. 11.*, *Par-*

Paulat. differtat. 8. num. 35. Rotu coram Cocci-
no decif. 433. num. 3. & decif. 469. num. 4. & 5.
coram Card. Celfo decif. 40. num. 13. in rec. dec.
200. num. 10. verf. quia part. 5. decif. 341. num.
2. & 3. part. 7. decif. 330. num. 6. part. 14. de-
cif. 363. num. 6. inquit, quod Matrimonium
 65 *jam concludum ad summum esse potest causa*
merè impulsiva part. 19. & in dicto Fulgine-
ten. donationis super referuati 10. Januarii 1710.
8. final. ibi = Quod tantò robustius locum habere
debet, quia donatio prefata non fuit facta in ipfo
contractu Matrimonii, sed eadem enunciat habe-
re poff jam contractum Matrimonium a Leonar-
do, hoc autem casu prorsus cessat omnis dubitan-
di ratio = coram R.P.D. Crifpo. Et licet non multum
temporis inter hosce duos actus intercelle-
 66 *rit, nulla tamen ex eorum vicinitate elici po-*
teft correſpſivitas contra Donantis voluntate-
tem: is apoca donationis luculenter expreſſam,
optineat Gratian. difcept. 786. num. 19. ibi = Ita ut
inter iſtos contractus non poſſit conſiderari aliqua
correſpſivitas, quomvis enim eodem die eſſent
facta iſtrumento, cum adit expreſſu cauſa
procedenti a mera liberalitate, quæ excludit omnem
correſpſivitate, quæ poſſit oriri ex vicinalitate
temporis = Rota dec. 34. num. 6. & 7. part. 6.

Sublatâ hac priori exceptione, progredior ad
 alteram, quæ in eo ſita eſſe dicebatur, quod
 controverſa donatio ſit remuneratoria. Verum,
 cum qualitas iſthac non aliunde elicita, quàm
 ex priori teſtamento Hermannî, in quo ipſe he-
 redem inſtituit *« la Signora Anna figlia del Si-*
gnor Antonius ſuo fratello in recognitione di que-
ſto, che hà fatto alla ſua morte verſo di me » ſunt
 67 *verba dicti teſtamenti, ſubmotâ prorsus rema-*
ni animadvertendo, quod Antonius ſux mor-
tis tempore legavit quidem Hermannò fratri
ſex millia aureorum, ſed proſeſſus fuit id egif-
ſe, ut aliqua ex parte ſatiſſaceret obligationi-
bus, quibus obſtriſtus reperiebatur ergâ Her-
mannum fratrem Legatarium, ergo, ſi vigore
hujus Legati ſatiſfactum eſt propriis ipſius Le-
gantis obligationibus, nullum inde acquiri po-
teſt meritum vel ipſi, vel ipſius filiz, ad Teus. in
leg. proximè 50. ff. de riſ. ſup. l. 2. ſervo 24. ff. de he-
red. iſtit. Proindeque nil mirum, ſi Hermannus
teſtamentum prædictum poſtmodum revocavit,
nullamque rationem habuit Annæ ex dicto An-
tonio fratre nepis, & ſi in apoca etiam dona-
tionis ſuam meritum expreſſionem fecit.

Quæ tamen expreſſio licet apocæ prædictæ
 adjecta legerecur, nullo certè numero habenda
 68 eſſet, quia cum adſint etiam verba ſuperiori-
 bus locis relata meram, gratuitamque dona-
 tionem præſententia, & liberam, abſolutam-
 que voluntatem importantia, nullum proſus
 eſtictum operaretur, nec poræ, ac ſimplicis do-
 nationis naturam alteraret, atque interverteret,
 prout ſolidè firmant *Cotræſ. conf. 346. nu.*
2. verſ. ſecundo videtur obſſere lib. 1. Vegg. conf.
52. num. 27. Decian. conf. 32. num. 60. & ſeq.
lib. 3. Socin. jun. conf. 295. num. 9. verſ. ſextus,
& ultimus lib. 2. Cephal. conf. 81. num. 12. Sord.
conf. 361. num. 15. & duobus ſeqq. Andreol.

De Contract.

contr. 240. num. 18. Conciol. alleg. 75. nu. 35. &
26. Rotu coram Buratt. decif. 924. num. 7. ibi =
Et hæc procedunt, quomvis etiam dicatur, dona-
tionem fieri ob remuneratiorem meritum &c. quia
ambiguitas præſumitur poſita ſicula ex obſſione,
& paræ liberalitate, quom ex cauſa meritorum =

Minus urget tertia exceptio, quæ deſumit
 contentidur ex eo, quod Donator donationem
 69 ſecretam, occultamque eſſe voluerit, hinc in-
 ferendo, quod locum ſibi vindicare nequeat in-
 ſinuatio, quæ rem pateſceſcit, ex *deſtrina Cor-*
raſi in arreſt. cap. 40. verſ. et verò iuſta verſ.
Quibus tamen, quem ſequitur Greven ad Guil.
obſervat. 39. n. 10. lib. 2. Nam, cum ad ſenſum di-
ſtarum auctoritatum duo in hoc caſu requiran-
tur, quod nempe Donator probabili metu im-
 70 *peditus fuerit inſinuare donationem, quodque*
ejusce rei coram Notario, & Teſtibus facta fue-
rit conteſtatio; proſeſſo in noſtra hypotheſi,
quidquid ſit de primo, ſecundum, hoc eſt
ſolemne proſeſſio, conteſtatioque metus deſi-
deratur.

Quarta ſublata jam penitus fuit particulari,
 ac ſeparato meo reſponſo, in quo, inſpectis ve-
 rioribus Juris noſtri regulis, latè oſtendi, dona-
 71 tionem conditionalem verè, ac propriè, dona-
 tionem, ideoque obnoxiam eſſe inſinuationi
 ſolemnitati.

Prout etiam ad evadendam inſinuationis ne-
 ceſſitatem non officiit quinta deducta ex gema-
 natione, hæc enim cum erui contentidur ex
 72 promiſſione donandi, ex conteſtatione apocæ,
 ex ejusdem ſubſcriptione, & ex illius tradi-
 tione facta Dom. Dorotheæ, proculdubio, ſi
 veritatem amamus, addeſſe dici nequit in caſu
 noſtro, quia cum quilibet ex actibus præ-
 dictis non ſit perfectus, ſed unus factus fuerit
 in conſequentiâ alterius, & omnes tendant
 ad perficiendum, complendumque contractum
 alioquin imperfectum, & incompletum, non
 dicuntur proinde inducere incompletionem *Gul-*
lerat. de renunciat. lib. 5. cap. 5. num. 15. Prout
 generale eſt, quod plures, plureſque actus ab
 una cauſa procedentes non plures, ſed unus
 73 reputantur, ut, relatis concordantibus, firmat
Rota in Romana hereditatis de Raſpoli 13. Juuii
1704. 5. 42. coram Rmo Molines verbis illis = Quæ-
propter, ſubditis iſtis moleſtiis, remonet tantum
diſtinctio unica illata ſuper conteſtatione mul-
tiplici Raſpoli, quæ multiplicatur in plures ratio-
nes plarium aliarum, & inſpectumque ſubſtere-
rum; quos ad verificationem huiusmodi iudicii
opus fuit exenter, ſed re verò, cum omnes proced-
ant ab una cauſa, reducenda ſunt ad unam tan-
tum moleſtiam =

Et jure quidem, meritorè, quia alioquin
 vix, ac ne vix quidem reperiretur ullus actus,
 74 contractus ullus, in quem non caderet gemina-
 tio; omnem namque actum, contractumque,
 præcedere ſolet tractatus, ac præmeditatio, ac
 ſubſequi ſcriptura ſæpe ſæpius manu ipſarum
 Partium confeſta, atque ſubſcripta. Itaque in
 noſtra hypotheſi promiſſio donandi, ſcriptio,
 atque ſubſcriptio, aliique actus, ſi qui præce-
 ſerunt

serunt apocæ traditionem factam Dorotheæ, non sunt actus donationis, sed simplices præordinationes ad eandem, & ad apocæ identitatem firmandam, atque probandam: sicut enim, non obstante coniectura, ac legalizatione dicte apocæ, nulla unquam futura fuisset donatio in rerum natura, nisi apocæ, in qua illa continebatur, tradita fuisset Dorotheæ, vel alteri personæ acceptanti pro Anna Donataria, ita nullus alius actus donationis considerari potest, nisi ipso ipsa traditione, postquam sanè traditionem de ulla alio actu docetur, ex quo Donator illam confirmare, vel ratam habere voluerit: immo verò ex postremo testamento constet de expressâ illius revocatione.

Denique nullo numero habenda est sexta, eademque postrema exceptio, quæ in contraria *Decisione* elicitur ex jurata revocatione facta legibus insinuationem requirentibus: Frustrâ enim, cum nullum expresse iuramentum legatur in donatione, frustrâ, inquam, tacitum defumî contenditur ex clausula illa = *i. t. in sede* = in calce donationis apposita, prout plenè probare possem, nisi laborem hunc præoccupassent præstantissimi alii Advocati, ad quos libentissimè me refero, nè plus æquo mea crescat oratio.

Donationis.

Agitur de eadem donationis specie, ac luculenter ostenditur, conditionalem æque, ac puram donationem, verum ac proprium donationis nomen obtinere, ac propterea utramque insinuationis legibus subijci, nisi donatio vel facta fuerit sub conditione ab ipso Donatorio adimplenda in Donatoris utilitatem, seu commodum, vel solum jus eventuale, quod neque re, neque spe Donator habuit, complectatur.

VOTUM XXXIX.

- 1 Donatio non insinuata revocari potest.
- 2 Donatio propriè dicitur, quæ sit ex liberalitatis causa.
- 3 Donatio conditionalis propriè donatio est, & num. 9. 10. & 46.
- 4 Conditio substantivus actus non mutat, & num. 10.
- 5 Donatio pendens a casu fortuito vera donatio est, & num. 37. & 39.
- 6 Donans sub conditione, non censetur ab eo moveri ad donandum.
- 7 Donatio dicitur simplex, licet fiat sub conditione, & num. 11.
- 8 Conditio donationi adjecta non excludit liberalitatem, & num. 12. & 43.
- 9 Conditio velis donatio respectu Donatoris perfecta est.
- 10 Conditionalis donatio revocari nequit.
- 11 Donationis conditionalis revocatio pendet a conditi-vi eventu.
- 12 Donatio, existente conditione, perinde est, ac si ab initio pura fuisset.
- 13 Conditio ad contrahendū diem retrotrahitur, & num. 30.
- 14 Retrotrahit locum habet in contrahendis, & distributis conditionalibus.
- 15 Emptio, & venditio contrahitur, si post obitum Contrahentium conditio extiterit, heredes obligat.
- 16 Contrahentes fidei, & heredibus consulant.
- 17 Debitor sub conditione, si ei accepto scatur, ea postea existente, intelligitur jam olim liberatus.
- 18 Patri actio competit ex conditionalis stipulatione filiofamilias, etiam si, pendente conditione emancipetur.
- 19 Hypotheca ex contrahendi conditionalis, existente conditione, retrotrahitur.
- 20 Donatio sub conditione, cum aliquid secutum fuerit, non propriè donatio est.
- 21 Intellige, si conditio pendet a facto Donatorii, veluti, si aliquid dederit, & cum. 35. 38.
- 22 Donans sub conditione, si aliquid dederit, a lucro, & emolumento moveri censetur, & cum. 36.
- 23 Donans sub conditione pendente a facto Terti, vel a futuro eventu, ex sua liberalitate donat.
- 24 Donans sub conditione, & respectu illius, propriè donare non dicitur.
- 25 Mulier donans Titio, ut ea daret Marito, non propriè donat.
- 26 Donatio propter nuptias, propria donatio non est.
- 27 Liberalitas est dare non intuitu conditionis.
- 28 Dare sub conditione, & intuitu illius, contrarium efficit inominatum.
- 29 Donatio sub conditione, casus intuitu non donatur, propria est.
- 30 Conditio adimplenda a Matre, & a Marito Donataria, quod ipsam est casualis.
- 31 Conditio potestativa pendens a facto Terti, quod bonorum casualis est, & num. 44.
- 32 Hereditate privari ex alterius facto neminem evenit.
- 33 Intellige, quando effectus vocationis non pendet a facto alterius.
- 34 Donatio etiam conditionalis insinuanda est, & num. 51.
- 35 Donatio conditionalis, nisi insinuetur, non valet.
- 36 Procedit, etiam si, eveniente conditione, insinuatō necessario non esset.
- 37 Contrahens tempus quoad obligationem, & solemnia inspicitur non existens conditionis.
- 38 Insinuationis solemnitas adhibenda est, ne temerè quis patrimonium suum exharuiat.
- 39 Donatio ex deliberata voluntate faciendæ est.
- 40 Donans sub conditione æque obligatur, ac ex alio titulo oneroso.
- 41 Et, adveniente conditione, æque ledi potest, ac si donasset purè.
- 42 Insinuatione non indiget donatio juris incerti, & eventualis.

- 57 *Intellige, si juxta illud, nec re, nec spe Donatus competat.*
 58 *Spei fundato in alieno arbitrio, vana est.*
 59 *Infirmatione indiget donatio, quæ, eveniente conditione, Donatori patrimonium minuit.*
 60 *Donatio juris, quod nec re, nec spe Donatori competit, ejus patrimonium non minuit.*
 61 *Donatio juris futuri ex causa præterita, & æstimationem, quæ summam non infirmandam excedat, recipientis, solemnitatem exigat.*
 62 *Donatio, & translatio renunciatio idem importat.*
 63 *Renunciatio extinctiva, sive abdicativa solemnitatem non postulat.*
 64 *Donatorio, pendente conditione, acquiritur juxta considerabile.*
 65 *Donatarius sub conditione præferatur alteri posteriori.*

PURIBUS, iisdemque non levibus argumentis me hæcenus constabilius puto, donationem, de qua agitur, conditionalem fuisse. Postmodum verò longius progressus ostendi, illam, utpote infirmationis solemnitate destitutam, potuisse à Donatore revocari.

Quamquam verò postea opponeretur, donationem conditionalem non esse propriam donationem, proindeque obnoxiam dici minime posse infirmationis necessitati, id quod potui tandem iudicibus alioquin docilissimis negotium facere, ut videre est ex *decisione* edita; tamen, eum *decisionis* fundamenta neutra ex parte subsistant, ab ea non moveor sententia, quod donatio declaranda sit nulla, tum quia defecerunt conditiones ei appositæ, tum etiam quia caret infirmatione.

- Sanè, eum ea propriè donatio sit, quam quis
 3 ob nullam aliam causam facit, quam ut liberalitatem, & munificentiam exerceat, ut inquit *Julianus in leg. 1. in princip. ff. de donat.*, & *Papinian. in leg. Donari 29. ff. eodem*, talis dicenda est etiam donatio conditionalis, quia
 4 conditio non est qualitas, quæ mutet substantiam actus, quæque liberalitatem, ac munificentiam excludat ad *Text. in leg. 2. §. si pecuniam ff. de donat.*, *Gloss. in leg. 1. in princip. in verb. sequuntur ff. eodem*, & uno ore tradiderunt *Cart. jun. in leg. 1. nu. 81. ff. si cert. petat.*, *Dec. in leg. Divus Pius 28. in 1. column. ff. de regul. jur.*, *Paul. de Cass. in leg. 1. nu. 3. vers. si autem ff. de donat.* ibi = si autem, pendente vero casu fortuito, hoc non facit, quo minus dicatur propriè donatio, ita ut, etiam si, pendente conditione, res tradatur, dominium transferatur, leg. si sub conditione de solutione, leg. dotis fructus supra de jur. dot., quia
 6 non censetur moveri ad donandum contemplatione illius casus, sed ex sua liberalitate = *Arctin. conf. 27. colum. 5. vers. secunda autem objectioni*, *Decian. resp. 3. num. 11. lib. 1.*, *Corn. conf. 45. nu. 2. vers. requiritur exigi lib. 4.*, *Cravet. conf. 85. num.*

De Contract.

2. ad med. ibi = donatio dicitur simplex, sicut fiat 7
 sub conditione si novus ex Asia venerit, quia illa
 conditio non excludit liberalitatem = *Conf. 540. 8*
 nu. 6. Obrecht. in *Æconom. donat. disp. 2. lib. 20.*
 44. *Clar. in §. Donatio quasi. 2. in princip. ibi =*
Quæro, an donatio conditionalis sit propriè donatio 9
t resp. Gloss. in leg. 1. in princ. in verb. sequuntur
ff. de donation. tenuit, quod dicatur propriè
donatio, & illam Glossam dicit esse communiter
approbatam Cart. jun. in leg. 1. nu. 83. ff. si cert.
petat. Licet aliqui dispositio habeat conditionem 10
 annexam, illa conditio non est qualitas, quæ mutat
 substantiam actus, ideo non datur esse vera pro
 pria donatio = *Piv. com. op. in verb. donatio sub*
conditione, ibi = donatio sub conditione facta dicitur
propria & simplex donatio = Montic. de tacit., &
ambig. lib. 13. tit. 4. num. 25. ibi = sed hoc loco du-
bitari contingit, an donatio facta sub conditione ca-
suali, veluti, si novus ex Asia venerit, sit pro-
prie donatio? Et quidem simplex donatio intelligitur 11
Gloss. & e. nam, licet hujusmodi donatio tunc
habeat conditionem, tamen hac qualitatē, seu cau-
sa existentem conditionis non mutat substantiam, &
ideo non datur esse vera, & propria donatio =
infra sub §. Ceterum in fin. ibi = nam simplex, &
pura dicitur donatio ex respectu, quod hujusmodi 12
conditio liberalitatem, & munificentiam non ex-
cludit & e. =

- Et, licet contractus talis donationis quoad
 executionem, ultimique perfectionis gra-
 dum vi conditionis suspendatur, nihilominus 13
 respectu Donatoris perfectus est, quia ipse vo-
 luntate, ac penitentiā revocari nullo pacto po-
 test, etiam pendente conditione ob spem Do-
 natario ex conditionali promissione quesitam,
 ut bene advertunt *Coman. in leg. 2. §. si pecu-*
niam num. 1. ff. de donation. ibi = Bartol. dicit,
quod iste Text. loquitur in donatione simplici, &
proprio, ubi non habet locum penitentia = & infra
= Et secundum hoc primò colligitur ex hoc, quod,
si iste Titius vivere vellet revocare illam donati-
onem, non posset = Paul. de Cass. in leg. 2. §. Si
pecuniam num. 1. ff. de donat. ibi = Contractus do-
nativus erat perfectus quantum ad eum, ut non
posset revocare, licet conditio adhuc penderet = Co-
var. variat. resolut. lib. 1. cap. 14. num. 16. vers. &
si responderit, Anton. de donat. reg. lib. 1. pra-
clud. 2. nu. 14., verbis illis omnino exhibendis = 15
nec obstat, donationem conditionalem subijci im-
plemento, vel defectui conditionis, & sic non esse
irrevocabilem, quia responderit, quod revocatio
penderet ex conditionis implemento, vel defectu, non
verò ex voluntate, aut penitentiā Donatoris, qui,
etiam pendente conditione, penitere non potest, ne-
que donationem revocare & c. Antonell. de tempor.
legal. lib. 1. cap. 14. num. 87., Merlin. de pignor.
lib. 4. quest. 22. num. 16., Rota coram Seraphino de-
cis. 724. num. 11., in rec. dec. 174. nu. 8. & seqq.,
Rota Florent. apud Baldacc. decis. ac rer. judicat.
sit. de dote decis. 13. nu. 10., & 11. Quæ quidem
conditio promissionis adjecta si postmodum ex-
tingerit, perinde est ac si ab initio purè donatum
fuisse, quia conditio retrahitur ad diem ce- 17
lebrati contractus, ut optimè ponderant Au-

N n 2

1807.

zaner. loc. mox cit. num. 4. inquit, quod, impleta conditione, donatio tamquam actus purus producit omnes juris effectus, quos haberet, si à principio pure facta fuisset, *Antanell. de tempor. legal. lib. 1. cap. 34. num. 38., Rot. in rec. dec. 174. num. 25., & seq. pars. 6.*

Atque id quidem confirmari potest plurimis juris nostri locis, quibus cautum reperitur, in
18 contractibus, ac distractibus conditionalibus locum sibi vindicare retrotractionem, veluti =
19 si pendente conditione, emptor, vel venditor decesserit, constat, si extiterit conditio, heredes quoque obligatos esse, quasi jam contractus emptio-
ne in praeitum = sunt verba Jurisconsulti in leg. *necessaria. 3. in princ. ff. de periculi. & commod. rei*
20 *vendit.*, ergo conditio existens retrotrahitur ad tempus contractus, quo tempore Contrahentes sibi, siveque heredes consulunt, atque propiciunt. *Prout sub conditione debitor, si ei accepta*
21 *feratur, postea conditione existente, intelligitur jam olim liberatus =* sic loquitur Text. in leg. *sub*
22 *conditio. 16. ff. de solut. ut etiam si filius fami-*
23 *sub conditione stipulatus, emancipatus fuerit, de-*
24 *inde extiterit conditio, Patri actio competit =* ut inquit Jurisconsultus in leg. *si filius fami. 78. ff. de verb. signific.* ergo conditio existens retrotrahitur ad tempus initii contractus, alioquin nullo pacto Patri competere actio, sed filio emancipato, & denique sexcentis aliis omnibus = *videamus, an idem dicendum sit, si sub conditio-*
25 *ne stipulatione facta, hypotheca data sit, quod pendente,*
26 *alius pure credidit, & eadem hypothecam accepit, tunc deinde prioris stipulationis existat conditio,*
27 *ut potius sit, qui postea credidit, sed veretur, ne hic aliud sit dicendum, cum enim conditio semel extiterit, perinde habetur, ac si illo tempore, quo stipulatio interposita est, sine conditio-*
28 *ne facta esset, quod & melius est =* huc usque Jurisconsultus in leg. *potius. 1. §. 1. ff. qui potius*
29 *in plen. hab. ergo in contractibus conditionalibus conditio existens retrotrahi dicenda est ad tempus initii contractus, alioquin potius esset Creditor, qui postea pure credidit, eandemque hypo-*

Neque verò ea, quae haec tenens dista sunt, convelli, atque infirmari quoquo modo posse videntur censurâ, *Textus in leg. 1. in princ. vers. dat aliquis ff. de donat., quo loci Jurisconsultus*
25 *ait, quod = si dat aliquis, ut tunc demum accipiens fiat, cum aliquid sequatur fuerit, ea non proprie donatio appellabitur, sed totum hoc dona-*
26 *tio sub conditio est =* Etenim verissima, & à gravissimis Doctoribus recepta praedictae legis interpretatio ea est, quod in illa agitur de donatione pendente à facto Donatarii, veluti si alio
27 quid dederit, quo casu Donans moveri censetur non ex sua liberalitate, sed lucro, & emolumento, quod sperat, & aliter res se habet in
28 conditione, quod pendeat à facto Terti, vel à futuro eventu, cum tunc Donans motus cense-
29 nequeat ad donandum contemplatione illius casus, sed ex sua liberalitate, ut egregie distinguendo, docent *Coman. in leg. 1. num. 6. ff. de*

ca tunc non proprie dicitur donatio, quando respectu illius conditionis facta est, puta mulier donavit
30 centum Titio, ut ea daret Mario suo, vel in donatione propter nuptias, quae fit in recompensationem
31 dotis à focus si alterius extrinsecus =, & infra sub
32 num. 7. ibi = ad num. tamen nota ipsam glossam: solet dabitari, nunquid contrarius sit nominatus
33 factus in vim conditionis in leg. *infra supra de pacti, leg. si quis cum debitore de jurejur.*, & ipsa glossa
34 videtur velle, quod, si est conditio, cujus intuitu non datur, dicitur mera liberalitas, si autem conditio, cujus intuitu datur, tunc censetur contrarius inominatus: ita determinat stabiliter ista
35 glossa = & lucius = aliis si sub conditio, cujus intuitu non donatur, propria diceretur = idemque *Coman. in leg. 2. §. Si pecuniam num. 1. ff. eodem,*
36 *sic inquit = Bartolus dicit, quod ista Textus loquitur in donatione simpliciter, & propria, ubi non habet locum penitentia: & si, si dicitur: iste intel-*
37 *ligens est contra l. 1. dicit ipse, quod erat conditio, quae non facit donationem in propriam, ut ibi dicitur fuit = Paul. de Caste. in d. leg. 1. num. 2. ff. de donat. ibi si autem incipit a promissione, requiritur, quod agatur, ut statim acquiratur juri, & actio ipsi Donatario, si ergo fiat sub conditio, cum non acquiratur statim juri, nec dominium, non videtur proprie donatio, ut infra in verb. dat. fed. contrâ de l. donatio C. eodem, & infra l. proxima. §. Si pecuniam solo. quod supra dixi, procedit, quando est talis conditio, quae dependet ex facto Donatarii, ut si aliquid dederit, quia tunc censetur moveri non ex liberalitate, sed propter aliud, quod sperat, & ita debet intelligi vers. dat. si autem, pendente mere casu fortuito, hoc non facit, quo minus dicatur proprie donatio &c. quia non censetur moveri ad donandum contemplatione illius casus, sed ex sua liberalitate, non tamen vult donare, nisi casus eveniat = Rimiaold. in princ. tit. instit. de donat. num. 174., & Vrius comm. opin. verb. donatio sub conditio num. 2. ibi = Circa primum, quod pure facienda sit donatio, sentit Armin., quod donatio propria sub conditio fieri non possit: merito concludendum est, in hoc re distinguendo; quod
38 quodam est donatio dependens ex facto Donatarii, & commodum Donantis respiciens, puta si Donatarius quid Donanti dederit, & ista non est vera donatio; censetur enim Donans moveri non ex liberalitate, sed spe lucri, casus est in leg. *bon. jur. §. 1. ff. de donat., ut ita procedit sententia Armini; altera vero est conditio non respiciens commodum Donantis, sed futurum eventum, & ista non
39 impedit, quo minus dicatur vera donatio, quia non censetur moveri ad donandum contemplatione illius casus, sed ex sua liberalitate, non tamen vult donare, nisi casus eveniat &c., & totidem ferè verbis *Antuane de donat. reg. lib. 1. preclud. 2. §. 1. num. 12. vers. verum Rimiaold.***

Porro hypothesis nostrae non primam, sed secundam distinctionis mox allatae partem applicari posse evidens, & apertum redditur ex eo, quod Anna nihil Donatori prestare debuit, & conditiones donationi apposite respiciebant Matrem, ac Maritum respective ipsius Annae, sique, licet quoad illos effectus potestativae, erant

tamen casuales, atque fortuite respectu Annæ, ad Text. in leg. si ita fuerit ff. de manumiss. testum, Covarr. in cap. Raynaldus §. 1. n. 7. de testam., Cephal. conf. 52. num. 5., Menoch. conf. 73. n. 3., Ruin. conf. 133. num. 9. lib. 2., Peregr. de fideicom. art. 11. num. 86. ibi = Potestativa conditio dependens a facto Tertiū, quoad honoratus casualis censetur = Rixas de incompatib. part. 3. cap. 1. n. 84., Roc. disp. jur. select. cap. 1. num. 8., optime Rot. in rec. decif. 459. num. 22., & seqq. part. 9. tom. 2. ibi = Nec obstat lex Paterfamilias ff. de hered. instit., in qua statuitur, quod nemo ex alterius scilo exheredari, vel hereditate privari convenit, quia illius dispositio procedit in vocatione pars, cuius privatio non potest ludaci condicione pendente a facto Tertiū; fecit quando effectus donationis pendet a facto alterius, itant autē rem quāstam scilicet adimplendum sit per Tertiū &c. tunc enim, dum Tertiū non facit, idest Pater non acceptat, cessat vocatio filiorum, per Text. in leg. si ita fuerit ff. de manumiss. testum. &c. & ratione, quia potestativa conditio dependens a scilo Tertiū quoad heredem censetur casualis = & coram Card. Crotto decif. 579. num. 7., & seqq., & in Carpenhorstian. fideicommissis 26. Junii 1709. §. Et premissa in fin. coram bon. mem. Caffarello ibi = Eā evidenti ratione, quia potestativa conditio dependens a facto, vel non facto Heredis, quoad ultiores substantias casualis censetur = Proindeque non alia ratione Donans illi donare voluisse dicendus est, quam ut liberalitatem ergā ipsam exerceat, existente tamen duplici conditione ab eo expresse volitā, ex auctoritatibus suprà in §. precedenti allegatis.

Hæc igitur cūm ita se habeant, & donatio 46 conditionalis ab omni improprietatis notā vindicata dici posse videatur, & conditio liberalitatem, munificentiamque non excludat, conseqens est, ut etiam in conditionalis donatione adhibenda sit infinuatio, prout promiscuē de pura, ac de conditionalis donatione loquitur Text. in leg. donatio 25. Cod. de donat., verbis illis = Donatio siue directa sit, siue mortis causā institata, siue condicione faciendi, aut non faciendi suspensa, siue ex aliquo notato tempore promissa, siue animo Dantium, accipientiumque: sententis (quantum jus finit) cognominata: sub hoc fieri debet observatio, ut qui leges indulgent, alicuius, conditiones, passionibusque contineat. Hisque penitus cognitis, vel recipiantur si complicita sunt, vel recipiantur, si sunt molesta. In conscribendis autem donationibus nomen Donatoris juri, ac rem notari oportet; neque id occultē, aut privativē, sed aut tabulā, aut quodcumque aliud materiam genus tempus dabit: attitū etiam amittendū quā apud Judicem, vel Magistratus conscribenda sunt, ubi hoc leges exposcunt = Cuiusmodi in leg. 1. num. 7. ff. de Donat. ibi = si quis autem querat, numquid exigatur infinuatio? Dynus dicit, quod sic, Anton. Fab. in Cod. lib. 3. tit. 40. de infimatis. 48 donat. definit. 1., quo loci testatur, declaratam fuisse nullam donationem conditionalem ob defectum infinationis ab initio prætermittē, licet 49 ceteris eventibus conditionis tempore ex quadam

particulari facili circumstantiā desierit necessaria esse infinuatio ibi = Placeat non eo minis de facili infinationis inutilem fuisse donationem, quod, eventibus condicione, infinuatio necessaria non esset, quoniam in contractibus hoc de obligationibus, siue de solemnium jure quæretur, contractus tempus inspicere deberet, non existentis condicione = Merend. contr. jur. lib. 1. cap. 16. num. 8. ibi = Septimū ex dictis intelligi potest, an donatio rei 51 adquirenda infinatione indigeat, de qua post alio agit Antua. Gabriel. tit. de donat. conclus. 1. a num. 75., intelligimus, inquam, eam desiderare, infinationem, quia se ipso nihil aliud continet, quā rei aliena donationem sub ea condicione scilicet, si ad Donatorem pertinere caperit s; neque enim conditio facit, quia donatio si infinuanda, ut legitur in d. leg. donatio Cod. de donat.

Et jure quidem meritoque, quia infinationis solemnitas eā merito, eoque consilio introducta sit a jure nostro, ne quis temerē patrimonium suum effusus largitionibus exhauriat, sed ut Donans, quoniam agit de actu adeo præjudiciali, qui nonnisi ex proposito, ac deliberatā voluntate geri debet, ante publicationem donationis apud actā, vel Judicem, secum ipse reputet, atque deliberet, utrum expedit in eadem voluntate perseverare nec ne? ad tradita per Molin. de justit., & jur. trañ. 2. disp. 278. num. 5., Mant. de tacit. lib. 3. tit. 34. num. 9., Fachin. contr. jur. lib. 3. cap. 83. vers. respondeo, Fontanell. de pact. supplet. tom. 1. claus. 4. gloss. 29. num. 11., Castell. de donat. disc. 1. special. 4. n. 5., Arnold. Vinn. in instit. tit. de donat. 5. Alia autem num. 3. vers. infinuari alicui, Perez instit. eodem tit. vers. & cum retrō, Card. de Luca de donat. disc. 60. num. 6., & 7., bon. mem. Adoncat. Constantia. ad stat. Urb. tom. 2. de donat. infinat. num. 43. num. 134., Rot. in rec. decif. 141. nu. 1., & 2. part. 13., de if. 121. num. 9. part. 14., in Nuceria donationis 14. Junii 1709. §. Nilque turbat coram bon. mem. Caffarello, confirmata 12. Decembris 1710. §. Ex altero quoque coram R. P. D. Aldrovando; profectō talis solemnitas iustum locum sibi vindicabat etiam in casu nostro, quia 54 Donans postquam donavit, ita remansit irretitus hoc contractu, prout alio quocumque etiam ex titulo oneroso, ut in hæc præcisa verba loquitur Rot. in rec. decif. 174. num. 16. part. 6., ideoque, adveniente condicione, lēdi poterat eo prius 55 modo, quo, si statim ab initio facta pure donatio fuisset, Rip. in leg. si inquam num. 20., & seqq. Cod. de revoc. donation., Joff. in legis potest n. 47. ff. de acquir. hered., Bald. in leg. pactum quod dotali in fin. Cod. de collat., Traquenell. de pact. conub. gloss. 5. num. 32., Cataa. conf. 7. num. 13., & 14., Rot. coram Jan. mem. Gregor. XV. dec. 15. num. 4., & 5., in rec. decif. 723. num. 13. part. 2.

Nec obijciatur, quod in renunciatione, seu 56 donatione juris futuri incerti, eventualis, ac conditionalis necessaria minime sit infinuatio, juxta theoricam Bald. in leg. illud num. 12. Cod. de Sacros. Eccles., isthæc namque doctrina, Doctoresque illam sequentes intelligendi sunt de eo dumtaxat jure, quod nec re, nec spe compe- 57 tit,

- tit, quod tamen alicui donetur, Donantis tamen patrimonium non diminuit, & cuius spes vana prout dici debet, utpote fundata in alieno arbitrio, ac voluntate; at aliud certe juris statuerendum est in donatione est conditionalis facta, quae, existente conditione, Donatoris Patrimonium jam inde ab initio insigniter diminueret, & conspicuam recipiendo diminutionem, emptorem invenire potuisset pro pretio excedente summam actus non infinuandam, ut, aliis omittis, bene distinguendo, monent Gabriel. comm. conclus. tit. de donat. conclus. 1. num. 77. Card. de Luc. de renunciat. diff. 6. num. 31., & seqq., & de donat. d. ff. 60. num. 31., & 32. ibi.
- 60 Tertiò in donatione, vel remissione juris querendi, cum ita Donator patrimonium diminueri non dicatur; quod tamen intelligendum est de eo iure, quod nec re, nec spe competat, adeo ut utraque pendens a causa de futuro, quo casu Scribentes concordant; secus autem, ubi agatur de iure futuro radicato in re de praterito, adeo ut de tempore, quo fit donatio, diminutionem recipiat, atque emptorem inveniret pro pretio excedente; tunc etenim, quoties agatur de actu concepta per viam donationis, vel translativae renunciationis, qua idem importat, 61 probabilius videtur, solemnitatem requiri; secus autem, si agatur de renunciatione extinctionis, sive abdicativa, per quam tollendo se de medio Renunciatorio locum aperiat, in quibus terminis loquuntur plerique agentes de donatione iuris de futuro trabentis causam de praterito, atque hujus solemnitis necessitatem negantes, ex quorum mala intelligentia sive ad huiusmodi distinctionem non reflectendo, resultant modernorum Collectorum aequivoce, negativam simpliciter, ac indefinite firmando in Bonis, et vel iuribus querendis. =
- Qualis certe dici potest donatio controversa completens libras 10000. Licet enim eadem 64 alligata reperitur certis quibusdam conditionibus, attamen hoc interim spatium, quo pendet conditio, acquiritur Donatario ius, & quidem considerabile, quo si privaretur, damno afficeretur, ut bene observant Dec. in leg. in eo, quod velis num. 1. ff. de regal. iur. Alex. cons. 89. num. 13., & cons. 169. num. 14. lib. 2., Rot. decis. 174. num. 15., & 20. ibi = nec interim privandus est Donatarius illa spe, & aliis, & in qua fuit illi ius questum, & quidem considerabile = & nu.
- 65 23. ibi = Donatarii primi quavis sub conditione non egent retrogradatione ad hoc, ut praferantur posterioribus Donatariis titulum nullum validum habentibus, quippe quod ob spem adquisitam, & illius respectu donatio semper fuit pura, & simplex. =

Donationis.

Donatio à Minore cum iuramento facta, etiam sine solemnitatibus, atque insinuatione sufficitur, dolo, aut falsa causa cessante. Donationis ratificationem inducunt actus geminati, ipsamque supplent insinuationem. Insinuatio, alique solemnitates in donatione correlative non requiruntur; haec autem quan-

do irrita non dicatur ex aequalitatis defectu? Minor si tacit: Major contra ejus donationem quinquennio non reclamavit, satam habuisse dicitur. Restitutio in integrum, & jus dicendi de nullitate contractus Minori competens, personale est, nec ad heredes valet transmitti.

VOTUM XL.

- 1 Minori contractus absque solemnitatibus nullus est, atque irritus, & num. 14.
- 2 Solemnitates in contractibus Minorum semper, & quodcumque servandae sunt.
- 3 Et praesertim in contractibus donationis num. 3.
- 4 Donationis contractus suapte naturae lapsus est, damnumque praefert.
- 5 Donare idem est, ac perdere.
- 6 In Minorum contractibus, inter ceteras solemnitates, insinuatio requiritur.
- 7 In donatione à Minore facta, insinuatio pro forma praefert prius est.
- 8 Ex iustitia de factis ipsa corripit donatorem ibid.
- 9 Insinuatio deficiens in donatione Minoris non suppletur iuramento.
- 10 Illud enim dolo extoritur reputatur ibid.
- 11 Minores aequi facili ad contrahendum, atque ad jurandum inducuntur.
- 12 Donatio à Minore facta, à ultra solemnitates, iustam requirit causam.
- 13 Donatio Minoris corrupta, sive desit iusta causa, sive inepta, vel prejudicialis existat.
- 14 Procedit, intercedente etiam iudicis Decretis.
- 15 Donatio à Minore facta sine iusta, legitimaque causa, veram, ac damnum importat liberalitatem.
- 16 Minori ipsius liberalitas nequit nocere.
- 17 Donatus, ejusque heredes à Benefactoris, & jurium donatorum successione repelluntur.
- 18 Donatus de rebus donatis disponere omnino prohibetur.
- 19 Donatus praesumitur in testamentis disposuisse de Bonis tantum in donatione non comprehensis.
- 20 Testamentum Donantis sustinetur unice, quoad Bona ad effectum testandi reservata.
- 21 Declaratio, sive confessio Donantis, ipsamque, sed ejus quoque obstat heredi, nisi insubstans detegatur.
- 22 Et à neutro impugnari potest.
- 23 Solemnitatem defictus in donatione suppletur iuramento.
- 24 Licet de Minori agatur num. 22.
- 25 Iuramentum contractibus Minorum validitatem tribuit, & num. 23.
- 26 Minor per iuramentum efficitur, & representatur Major.
- 27 Iuramenti vis in donatione Minoris non eliditur ex doli praesumptione.
- 28 Sed clarissime demonstrandus dolo est, & Minoris circumlocutio num. 26.
- 29 Doli praesumptio in contractibus Minorum, etiam iurejurando firmatis non à jure communi,

- ni, sed a peculiaribus quibusdam statutis indulta est.
- 27 *Infirmationis defectus concludenter ab Allegante debet probari.*
- 28 *Infirmatio potest separim a donationis instrumento fieri.*
- 29 *Infirmatio donatio presumitur post lapsum 37. annorum, quibus suis observata.*
- 30 *Etiamsi de gravi agatur Tertii prejudicio.*
- 31 *Infirmationis defectus suppletur iuramento.*
- 32 *Infirmatio in donatione requiritur, ut constet de perseverantia in proposito donandi.*
- 33 *Perseverantiam in proposito donandi indicat subsequens actus acquiescent donationis.*
- 34 *Huius autem ratificatio inde resultat ibid.*
- 34 *Donationis praecedentis subsequens ratificatio infirmationis defectum supplet.*
- 35 *Infirmationis acquiescent actum geminatio.*
- 36 *Statutum Avenionen. in donationibus geminis infirmationem non requirit.*
- 37 *Donationis veritas ac Donantis perseverantia ex geminato consensu recte desumitur.*
- 38 *Omnisque excluditur error, lapsus, ac simulatio.*
- 39 *Vitio vitium nequit sanari.*
- 40 *Actus posterior nullus aequi praecedentem confirmare, pariter nullus.*
- 41 *Iuramentum sanat quencumque solemnissimum defectum.*
- 42 *Donatio ob causam infirmatione, ullisque solemnissimum non indiget.*
- 43 *Donatio ob causam speciem quendam est permutationis.*
- 44 *Donatio propria non est, quod datur, ut vicissim aliquid recipiatur.*
- 45 *Donatio correlative dici nequit, si, quod Donanti promittitur, ex alia causa debeatur.*
- 46 *Vel ratione inequalitatis nulla est, si id rei donatae non respondeat ibid.*
- 46 *Donatio, licet res Donanti promissa in alium debeat causam, potest adhuc correlative dici, & quomodo t. ibid.*
- 47 *Donatio correlative dicitur ex correlative quatuor etiam tacite resultante.*
- 48 *Donationis correlative inequalitas satis excluditur ex Donantis confessione, & quomodo t. ibid.*
- 49 *Donationis correlative nullitatem ob inequalitatem allegant, hanc tenetur probare, concludenter.*
- 50 *Praesertim, si agatur de actu diu, & quoad vixerint, & Contrahentibus observato.*
- 51 *Donationis facta in minori aetate ratificatio quacumque post maiorem aetatem inducitur, & num. 52.*
- 52 *Minori non competit restitutio in integrum, si factus maior intra quadriduanum non reclamaverit.*
- 53 *Ei est communis opinio.*
- 54 *In minore post maiorem aetatem ignorantia non presumitur, nec attenditur.*
- 55 *Restitutio in integrum, & ius dicendi de nullitate contractus a Minore iniuri, personale est, ipsique tantum minori competens.*

57 *Nec ad heredes potest transmitti.*

58 *Contra donationem a minore factam, ab eoque nunquam impugnatur, neque ipsius heredes nullitatem dicere.*

SIMEON in ultimo, cum quo decessit, testamento, scripta sibi herede universalis Uliasse uxore sua, respectu quatuor suorum filiorum ita disposuit: *Di più bà lasciato, e lascio a Marcello, Antonio, Vincenzo, ed Ambrogio suoi figliuoli naturali, e legittimi, e di Enolia sua carissima moglie, ed a cioscheduno di loro per diritto d'istituzione particolare la somma di 3000. lire da pagarsi a cioscheduno di detti suoi figliuoli, allorchè essi averanno rispettivamente l'età di venticinque anni compiuti, e frà tanto vuole, ed ordina, che li detti figliuoli siano nutriti, ed alimentati tanto essendo sani, quanto essendo ammalati, alle spese dell'eredità del d. Testatore, e li quali legatè bà fatto a cioscheduno delli detti Marcello, Antonio, Vincenzo, ed Ambrogio per tutti, a singuli dritti di legittima, supplemento di quella parte, e porzione ereditaria &c.* Mortuo Simeone Testatore, primò diem suum clausit ab intestato Ambrosius, qui, turbato ordine naturae, praedeceffit Uliasse ejus matri, deinde Uliasse decedens, superstitibus Marcello, Antonio, & Vincentio filiis, universalem sibi scripsit heredem, Marcellum, relinquendo reliquis duobus filiis, nempe Antonio, & Vincentio similem summam 3000. librarum pro quolibet pro omni, & toto eo, quod pretendere possent, etiam ratione legitime.

At Antonius anno 1667. per donationem inter vivos transtulit, celsique omnia bona sua tam praesentia, quam futura Marcello, reservato tamen sibi, quoad viveret, illorum ususfructu, & quidam quantitate ad electum testandi, biennio autem post, videlicet anno 1669. per actum omnino separatum, & independentem a primo donationis, amplam, & generalem quietantiam celebravit favore Marcelli, quā declaravit ab illo receptile quidquid sibi debebatur vigore tum Legati paterni, ac materni, atque intestate successiones Ambrosii fratris, tum etiam vigore quorumcumque jurium quomodolibet ipsi competentium. Vice autem versa Marcellus correlative obligationem promissit illi praestare annuum pensionem librarum centum, donec infirmul conveniret in domo paterna, in qua si Antonius noller, vel non posset amplius cum ipso cohabitare, pensionem ad libras 300. auxit.

Religiosè hac omnia servata fuerunt inter dictos fratres, nullo unquam ex eis reclamante; sed, cum anno 1702. decessisset Antonius, scripto sibi herede Vincentio fratre, Raymundus huius filius petiit a Dorothea filia Marcelli tam duplex Legatum, ejus supra meminimus, quam portionem intestate successiones in bonis Ambrosii debitam Antonio, illo iniunctis fundamentis, quod donatio, & subsequens quietatio ab Antonio facta favore Marcelli ex multiplice capite nulla, irrita, ac simulata sit; quamobrem ro-

- rogatus ego, ut de his sententiam meam pro veritate dicere velim, an nempe d. donatio, & subsequens quietantia oblatte queant nec ne Raymundo, ne bona predicta consequi queat?
- Dici forte posse videretur, tales contractus tamquam factos à Minore sine solemnitatibus à
- 1 jure tum communi, tum municipali requisitis, nullos, & irritos esse ad *Text. in leg. 1. & leg. magis puta §. Non possim ff. de reb. eor., leg. Predia, Cod. de Præd. minor., Rot. decif. 76. nu. 30. & coram Rmo D. Ansaldo Decano, quæ solemnitates, si præscriptæ sunt in omnibus Minorum contractibus, ut eorum imbecillitati succurratur, potiori jure servandæ erant in contractu*
  - 2 donationis, qui suspente naturâ est levisus, damnumque semper præferebat, *Alexand. conf. 125. num. 2. vers. 4. lib. 1., Nott. conf. 166. num. 16. & 17., & conf. 137. num. 1., & seq., Capon. discept. 64. num. 3., & seq., de Marp. resolut. quætid. lib. 1. cap. 144. num. 2., Rota coram Covaler. decif. 257. num. 7., coram Buratto decif. 924. n. 15. & seq., & coram Rmo Ansaldo decif. 76. n. 31., decif. 306. num. 4., & seq. part. 18. recent.,*
  - 3 quippe donare idem est ac perdere Gloss. in leg. 1. in fin. princ. ff. de testat., & ration. distrahens, de Marin. loc. mox citat. num. 3., Rota coram Rmo Ansaldo d. decif. 76. num. 31.
  - 4 Cumque inter ceteras solemnitates à Jure in contractibus Minorum requiritur insinuatio, & hæc deficiat, inde sequitur, donationem ab
  - 5 Antonio factam absque dicta solemnitate præ forma præscripta, nullam, & invalidam esse, ut præcisè considerando defectum insinuationis, dixit *Rot. decif. 28. num. 12., & seq. post Torr. de post. futur. success. in rec. decif. 191. num. 12., decif. 610. num. 1. part. 4. tom. 3., decif. 323. n. 3. part. 14., & in Epina Success. n. 11. Junii 1714. §. Quoniam coram R. P. D. Cervo. Cujus sanè*
  - 6 solemnitatis defectus suppleri nequit juramento, eod quod illud in hisce Minorum contractibus dolo extortum presumatur; Minores siquidem est facilitate, quâ trahuntur ad contrahendum,
  - 7 inducuntur etiam ad jurandum *Rota decif. 294. num. 12., & plurib. seq. part. 6. rec., & decif. 361. num. 9., & 10. part. 13.*
  - 8 Nullitati resultanti ex defectu solemnitatum
  - 9 alia gravius nullitas promanat ex defectu justæ causæ, quæ tamen, ultra extrinsecas solemnitates, semper requiritur ad validitatem donationis factæ à Minore, ad tradita per *Fountainell. de post. nuptial. Gloss. 1. claus. 9. part. 1. num. 1., & seq., Constantia. ad stat. Urb. annot. 44. art. 8. num. 34., R. P. D. Fontinell. respons. 32. num. 8. lib. 2., Rot. decif. 226. num. 12., & decif. 338. num. 19., & seq. part. 17., in Foventina fideicommissi, & Transfationis 5. Maii 1713. §. Desistat autem coram Eius D. Card. Scotto, & 19. Februarii 1714. §. Subsistat siquidem coram R. P. D. meo Crispo, ita quidem, ut, cā deficiente, si-*
  - 10 vè injusta, atque ineptâ & Minori præjudiciali existente, donatio veluti ex defectu consensus
  - 11 corruat, tamen si Judici decreto auctorizata fuerit *Constantia. ad stat. Urb. d. annot. 44. art. 8. n. 26., & seq., Rot. decif. 226. num. 8. part. 17.,*
- coram Danov. Jun. decif. 805. num. 3., & ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. decif. 33. num. 1., & 2., cessante namque justâ, ac legitimâ causâ, actus remanet in linea meræ, ac damnosæ liberalitatis, quæ Minori nocere non potest Rot. coram bos. mem. Emerit Jun. decif. 1337. num. 13., in d. Foventina fideicommissi, post Transfationis 19. Februarii 1714. §. Repetita vero coram R. P. D. meo Crispo. Quæ firmissimæ Juris nostre regulæ nemo non videt, quin locum sibi vindicent in prædicta quoque confessione de recepto, si vè quietantia facta ab eodem Antonio favore Marcelli.*
- Verum enim verò, posthabitis hisce nullitatibus, crederem, Raymundo oblatte d. donationem, & confessionem, si vè quietantiam ab Antonio factam favore Marcelli, ambigi enim nequit, quin sub illis comprehendatur tum dd. legata, tum cetera omnia jura præfata Antonio quomodolibet competentia, proindeque id satis est, ut Donans, ejusque heredes ab illorum successione omnino repellantur, ad *Text. in leg. quaritur §. Si venditor ff. de edict. edili., leg. quoties ab omnibus cod. de fideicom., Rota decif. 108. num. 2. post Torr. de post. futur. success., in rec. decif. 175. num. 4. part. 2., in Forslemprovic. Legatorum super reintegratione 27. Junii 1712. §. 15., coram R. P. D. Aldrovando; quippe Donans post perfectam donationem, de rebus donatis disponere, easque in alium transferre, vel alteri obligare prohibebatur ad *Text. in leg. 2. cod. de revocand. donation., Aretin. in leg. apud Julianum ff. de legat. 1., Gratian. discept. 924. num. 32., & seq., Vro. decif. 421. n. 20., Pegner. decif. crimin. 48. num. 6., Rot. coram Bich. decif. 235. num. 8., coram Duran. decif. 84. num. 17., ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de donation. lib. 7. decif. 4. num. 23. §. Quo vero ad secundam. Imò verò in testamento deinde facto censetur disposuisse de bonis tantum, quæ in donatione non comprehenduntur, illudque sustinetur super bonis solummodo in donatione reservatis ad præcisum effectum testandi, & in ea minime comprehensum, prout ad rem tradit *Rot. ad ornat. Card. de Luc. dist. decif. 4. num. 23.,* Ut etiam Antonii Donantis heredi obstat declaratio, & quietantia ex eodem facta favore Marcelli fratris, in qua professus fuit plenariè ab illo satisfactum remansisse pro omni, & toto eo, quod ei obvenire, ac competere posset tam ratione Legatorum, & intestate successionis Ambrosii, quàm etiam ex quibuscumque aliis iuribus, quæ contra ipsum oriri, ac exerceri possent, cujus quietantia, & confessionis de recepto tam effrenatæ, ac illimitate nemo non videt, quanta sit vis, & efficacia, & donec manifestissimis probationibus doctum fuerit de ejus insufficientia, quantum urgeat contrarium eundem Antonium, & causam ab eo habentem ad *Text. in leg. Cum a matre Cod. de re judic., Rota coram Bich. decif. 232. num. 7. à neutro enim illi impugnari potest Rota decif. 153. num. 3. coram B. rat., & decif. 232. num. 7. coram Bich., & ad ornat. Curdin. de Luca decif. 12. num. 5. lib. 4., & decif.***

& decif. 4. num. 16. coram R^{mo} Anfaldo, & alibi paffim.

- Fructuque opponitur nullitas donationis de-
sumpta ex eo, quod careat solemnitatibus à ju-
re volitis, & præterea fit summopere levis,
nam, quod attinet ad solemnitates, illæ fup-
plentur religione Juramenti validitatis robur
tribuentis contractibus etiam Minoris per Text.
in Auth. Sacramenta pberum Cod. si adversus
venditionem ubi Gutierrez. num. 127. latè Cold.
in leg. si Curatorem verb. minor. num. 7. & feqq.
Cod. de in integr. restit. Alexand. conf. 53. an. 15.
lib. 3. Sord. conf. 121. num. 13. & feq. Gratian.
discept. forens. cap. 233. num. 25. Seraphin. de
Jurament. privileg. lib. 2. tit. de restit. minor. cap. 14.
num. 18. Card. de Luca de donation. disc. 33. an.
17. & de alienation. disc. 29. num. 13. & Jov. de
solemnit. in contract. minor. Gloss. 25. §. 4. num.
208. & feq. Afflic. decif. 322. num. 4. & 5. Poffb.
decif. Bonn. 82. num. 102. & Rota post eundem
Jovian. de contract. minor. decif. 7. num. 1. & co-
ram R^{mo} Anfaldo decif. 76. num. 32. i per jura-
mentum namque Minorem effici, & repræsen-
tari Majorem, arguit Mantica de sacris lib. 16.
tit. 4. an. final. & Adden. ad Jan. me. Gregor. XV.
decif. 391. num. 9. & 10.

- Cujus quidem Juramenti virtus, & efficacia
elidi nequit præfumptione illà, quod videlicet
dolo extortum præsumatur, quia talis præ-
fumptio minime agnita à jure communi præci-
piente, donationes, & contractus Minorum
jurejurando firmatos esse observandos, ut mox
probatum est, inducta solum fuit ex peculiari
quorundam Statutorum dispositione, de qua
apud Ratin. conf. 95. an. 3. Androl. contr. 239. n.
75. Rota coram Baratto decif. 422. num. 18. co-
ram R^{mo} Anfaldo disc. decif. 76. num. 33. & de-
cif. 332. num. 3. pars. 12. rec. quapropter omnis
quæstio cessare videtur in casu nostro cum ver-
semur in Civitate Avenionensi, ubi talem sta-
tutariam sanctionem vigere non credo, ut ju-
ste conjicere possum ex motivis ab ignoto Re-
quirente ad me transmissis, in quibus istiusmo-
di statuti mentio nulla fit, propterea idem ju-
vari nequit dictà præfumptione, sed ut dona-
tio concedatur, oportet, quod clarissimè de-
monstretur, metum, dolum, seu circumven-
tionem Minoris intervenisse, ut advertunt An-
gel. de confess. lib. 2. quæst. 13. an. 34. & 35. Tho-
mas. decif. March. 28. num. 12. Rot. decif. 218.
num. 13. pars. 2. rec.

- Minutè obesse potest defectus insinuatio-
nis, nedum quia talis nullitas concludenter
probanda est ab eo, qui in illa intentionem suam
fundat leg. in exceptionibus ff. de probation. & in
nostris terminis insinuationis, Massia. de confis-
cat. quæst. 48. an. 37. Rota in rec. decif. 121. an.
8. & feq. part. 4. tom. 2. & decif. 740. an. 2. part.
4. tom. 3. post Gillius. ad statut. Pefaf. decif. 97.
num. 6. & decif. 1337. num. 10. coram bon. mem.
Emerin jun. Quæ sane concludens probatio elici
nequit ex eo, quod illius negativa refulet ex
inspectioe Instrumenti, cum insinuatio potue-

rit separatim fieri Thomat. decif. March. 13. num.
18. & decif. 68. num. 41. Rota apud Gillien. ad
statut. Pefaf. decif. 22. num. 13. & decif. 121. an.
9. & feq. part. 4. tom. 2. rec. & decif. 62. num. 11.
coram Pampbil. decif. 431. num. 27. coram Cerro,
& quod magis est, 37. annorum decursu, qui-
bus supervixit Antonius, religiose semper ob-
servando dictos contractus, & nunquam ad-
versus illos reclamando, solemnitas ista præsu-
mitur intervenisse, ut inquit, Card. de Luca de
donation. disc. 29. num. 12. & 8, respondit Rota
coram Pateo decif. 132. num. 1. lib. 2. coram Pen-
tinger. decif. 365. num. 12. coram Merlus decif.
877. num. 4. coram Card. Cerro decif. 441. num.
28. coram bon. mem. Emerin jun. decif. 841. num.
20. & decif. 882. num. 28. in rec. decif. 160. an.
13. & 14. part. 10. rec. & decif. 151. num. 7. part.
11. & decif. 50. num. 9. part. 18. Etiam agat-
ur de gravi præjudicio Tertii, Felis. in cap. 3.
finc. colum. 15. vers. fecundo adeo de re judi-
cat. Rota coram Pateo decif. 132. num. 1. supraci-
tat. Verùm, admisso etiam, quod verè defi-
ceret ista insinuationis solemnitas, eadem sup-
pletur juramento, juxta constantem Sacra
Rota opinionem, ut in rec. decif. 378. an. 2. part.
4. & decif. 382. num. 12. part. 5. & decif. 387.
6. decif. 528. num. 10. part. 18. coram Seraph. de-
cif. 472. an. 14. & decif. 740. num. 6. decif. 1184.
num. 14. ubi dicitur, quod ita semper per Ro-
tam fuit decifum, coram Ludovif. decif. 391. an.
5. ibique Adden. num. 9. & 10. ad ornatum. Card.
de Luc. decif. 16. num. 26. lib. 9. super moter. de
testament.

Confirmantur hæc omnia ex ratione, ob
quam requisita fuit hæc insinuationis solemnitas,
quæ alia non est, quam ut ex tali actu con-
flect de perseverantia Donantis in voluntate do-
nandi Joan. Andr. ad Speculatur. de lastram ad-
dition. §. Porro sub rubr. de forma donationi cau-
sâ mortis, & inter vivos, Abb. conf. 4. num. 37.
lib. 1. Gratian. discept. forens. cap. 531. num. 30.
Quamobrem, cum biennio post Antonius in
illo secundo actu, cujus meminimus, conti-
nente æquipollentem donationem, hæc per-
severantiam confirmavit, inde oritur approba-
tio, & ratificatio præcedentis donationis sup-
pletiva defectus insinuationis, ad tradita per
Menoch. conf. 1. num. 269. Ofsch. decif. 179.
num. 11. Rota coram Rembold. decif. 458.
num. 5. & ad ornatum. Card. de Luc. decif. 16. num.
27. lib. 9. talem namque actum geminationem
æquipollere insinuationi concludunt Ber-
trond. decif. 20. num. 1. lib. 3. part. 2. Gratian. dict.
cap. 531. num. 31. ubi reprobat Rebuff. testatur
que de veriori, communiorique sententia Card.
de Luc. de donation. disc. 33. an. 9. Constat
ad statut. Urb. annot. 43. num. 110. tom. 2. decif.
642. num. 8. coram Baratto decif. 226. num. 7.
decif. 247. num. 13. & decif. 332. num. 18. coram
Penting. Certius in casu nostro, quia adest sta-
tutum Avenionen. expresse mandans, insinua-
tionem non requiri in donationibus geminatis,
ut testatur Rota in duabus decifionibus Avenio-
nen. donationis 28. Janii 1680. §. Nullitas dono-

tionis, & s. Non refragante, confirmata 31. Januarii 1681. s. *Augurii coram bon. mem. Alber-*
gato, allegatis a Constantino dict. annot. 43. nn. 11.
ibi ubi loquitur de simili statuto, seu regula-
mento Avenionense mandante, donationes injun-
gari, quod non procedat in donatione geminata = au-
geturque vis, ac robur hujusmodi discursus,
 37 non solum, quia ex isto geminato consensu be-
 ne arguitur veritas donationis, & perseveran-
 tia Donantis, sed etiam, quia omnis excludi-
 38 tur error, simulatio, lachryma, cum consensus di-
 citur roboratus, & confirmatus *Custrenf. con-*
sil. 336. in fine lib. 2., Aymon. conf. 54. column.
7. num. 3., Gratian. loco mox citat. num. 31. in
fin.

At forte obijciatur, vitio vitium sanari non
 39 posse, proptereaque, cum & secundus actus ab
 Antonio celebratus nullus sit, quia factus tem-
 pore minoris etatis, confirmare idcirco ne-
 40 queat precedentem actum, si idem irritus sit;
 nam hic recurrit responsio desumpta ex effica-
 cia, & religione juramenti, quod sanat defe-
 ctum quemcumque solemnitatum, & tollit sus-
 41 piccionem omnem erroris, ut, prater allegatos
 superioribus locis, in terminis consuetudinis tran-
 dunt *Angel. de consess. lib. 2. quasi. 13. Afflic. de-*
dec. 322. per tot., & dec. 393. pariter per tot.,
Rut. ad orn. Card. de Luc. dict. dec. 16. a nu.
24. ad 26. lib. 9.

Eoque fortius hæc urgent, quia agitur non
 de donatione simplici, & gratuita, sed correc-
 pectiva, nam, ut supra inuimus, Marcellus
 efficiaci obligatione promissit Antonio fratri suo
 quolibet anno persolvere libras centum, quo-
 ties secum convivere vellet, in casu verò
 contrario utique ad summam librarum 300. annuam
 ei præstandam se obligavit, prout semper ob-
 servatum fuit tempore, quo vixit Antonius;
 42 certi autem, exploratque juris est, non requiri
 in hisce donationibus correctivis, ac reci-
 procis infirmationem, aliasque solemnitates, ob
 onus namque solvendi annuum præstationem,
 tamquam facta ob causam non indiget solemnita-
 tionibus, *Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 8. num. 18.,*
Peregrin. de fidei commiss. artic. 51. num. 64. Cor-
pus. ad statut. Medislan. cap. 324. num. 6., Gra-
tian. cap. 326. per tot., Constantin. ad statut. Urb.
anno 1. 41. num. 94., Rota dec. 74. num. 16. part.
5. rec., dec. 292. num. 32. part. 6., dec. 7. an.
7. coram Barrat., dec. 203. num. 27. coram Bi-
bio, dec. 433. num. 5. coram Ottavio, dec. 170.
num. 6. coram Ruyss., dec. 316. num. 9. coram
Priolo, post Tonn. de pact. succ. dec. 148.
num. 9. & 10., & coram bon. mem. Everin. jun. de-
dec. 725. num. 2., recte enim consideratur tam-
 43 quam species quædam permutationis, ut tradit
Constantin. loc. non citat. num. 91., Rot. coram
Barrat. dec. 7. num. 8., & proprie donatio non
 est, quod datur, ut vicissim aliquid rependatur
 44 ad Text. in leg. hoc jure 19. §. 11. & leg. Attilius
 24. ff. de condit.

Nec pro evitanda correctivitate urget,
 quod Antonio ex dispositione Parentum debe-
 45 rentur alimenta, & idcirco promissio expedi-

ctæ pensionis immutare nequiverit naturam do-
 nationis, vel saltem, quod hæc annua pensio vix
 correspondeat fructibus Bonorum, & rerum
 donatarum; prima namque hujus objectionis 46
 pars urgere possit, si dicta alimenta fuissent
 perpetua, & ad vitam Antonii, sed cum es-
 sent temporaria, & ad ætatem 25. annorum res-
 tricta, ac limitata, & Antonius tempore, quo
 Marcellus frater se adstrinxit onere eundem
 alendi, vel illi persolvendi dictas libras 300., ef-
 fect plusquam proximus ætati 25. annorum, in-
 de sequitur, dictam donationem aliter haberi,
 reputarique non posse, nisi pro onerosa, & cor-
 47 respectiva; quamobrem, si in dubium venire ne-
 quit, quin correctivitas adeile dicatur ne-
 dum quando expresse donatio facta fuit ob ali-
 quid vicissim datum, factum, vel promissum,
 sed etiam, quando eadem correctivitas tacite
 resultat ex donatione *Constantin. ad stat. Urb.*
sepe citat. annot. 43. num. 95. & 96., plenè Rota
dec. 233. num. 6., & 13. coram Dmno Jan., ex
hinc necessariò sequitur, quod illa multò magis
admitti debeat in casu nostro, in quo non tacite,
sed expresse constat, Antonium donatè
correctivè ad id, quod ipsi sponduit Mar-
cellus.

Minus urget secunda pars prædictæ obiectio-
 nis, pro illa namque submovenda satis esse pos-
 48 set animadvertere, iustà ratione credi posse,
 quod Antonius in actu, quo generalem quitan-
 tiam accepit celebravit favore Marcelli, se plene-
 rie ab illo satisfactum fuisse, declarando, rece-
 pisse etiam aliquam summam correctivè ad
 ejus jura, & actiones, de quibus per publicam
 consuetudinem se dixit, vocavitque satisfactum,
 quo certè multum diminuitur dicta donatio,
 & consequenter etiam ejus fructus, quod suffi-
 cit ad firmandam æqualem in hac correc-
 49 ctiva, & reciproca donatione, & ad rejicien-
 dam quamcumque nullitatem ex inæqualitate,
 desumptam, nisi hæc perspicuis probationibus
 demonstraretur, præsertim quando agitur de ir-
 ritando actu à dictis fratribus, quoad vixerunt,
 religiose observato; Antonius namque spatio 50
 37. annorum, quibus, ut alibi dictum est, super-
 vixit, nunquam dictam donationem impugna-
 vit, sed recipiendo ea, quæ sibi correctivè
 promissa fuerant, eandem ratificasse censetur,
 longè enim breviori tempore, quinquennio scilicet,
 51 talis ratificatio inducitur, juxta leg. final.
Cod. si major scilicet alienaverit, Meuch. conf.
242. num. 32., & in tract. de recuperand. posses-
remed. 15. num. 179., Gabriel. conf. 20. num. 35.
vol. 2., Rota in rec. dec. 81. num. 6. part. 6., & de-
dec. 366. num. 53. part. 7., coram Jan. mem. Ale-
mond. Vlli. dec. 110. num. 7., & dec. 112. num.
5. ibi = Ideò, cum Jacobus major scilicet, non recla-
maverit, censetur post majorem ætatem prædictum
dotis assignationem approbasse = & in Mantiff. ad
Card. de Luc. dec. 19. num. 1. lib. 7. ibi = quæ om-
nia confirmantur ex quo Gregorius nec tempore
minoris etatis, nec scilicet major, nunquam per 40. an-
nos, & ultra conquestus fuit, nec nullitatem =
 52 *contra illas allegavit, ex quo longa acquiscentia præ-*

præsumitur ratificatio, quæ inducitur ex lapsu quinquennii post maiorem aetatem, leg. final. Cod. qui major. facti. 2. & apud Palm. nepot. decif. Lucen. 133. num. 28. ibi = præfertur cum, quousque vivit, per spatium 20. annorum nunquam diff. obligationem imponitur =.

Et his consonant tum illa certa juris nostri regula, quæ edocetur, restitutionem in integrum

- 53 Minori non competere, quando Minor iactus major intra quadriennium non reclamavit, nec conquisitus fuit de nullitate contractus, ad Text. in cap. 1. de restit. in integr., leg. fin. Cod. de tempor. de in integr. restit., *Cancer. variar. resolut. cap. 1. de minor. 25. auctor. num. 333.*, ubi de veriori, communiorique lib. 2., *Automell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 59. num. 1. & seqq.*, *Gutierrez. Causa. quasi. lib. 2. cap. 26. num. 20. lib. 4., Jfroz. de fideiussat. in contrall. minor. Gloss. 15. §. 4. num. 12.*, *Rota coram Coccio. decif. 1358. n. 29.* Cumque versemur in contractu ab ipsomet Minore facto, non potest allegari illius ignorantia, quæ post maiorem aetatem non præsumitur, neque attenditur leg. 2., leg. cum quis, & leg. penult. Cod. de jur. & facti. ignor., *Rot. decif. 321.*, num. 9., & decif. 418. num. 16. part. 4. tom. 2., decif. 306. num. 54. part. 7. rer., tum etiam il-
- 56 la alia, quod restituitur in integrum, & jus dicendi de nullitate est privilegium personale, competens tantum ipsi Minori, absque eo quod transmitti possit ad heredes, ut ad rem tradunt *Gratian. dist. sept. fores. cap. 691. num. 13.*, *Roc. disput. jur. select. cap. 112. num. 30. & 31. tom. 2., Mans. consulti. 33. num. 19. tom. 1.*, *Fontouell. de post. nuptial. claus. 4., Glossa 9. part. 5. num. 181.*, & seq., *Card. de Luc. de nuptiat. dist. 13. num. 30.*, *Rot. decif. 103. num. 28. apud Palm. nepot. decif. Lucen. tom. 2.*, & decif. 151. num. 8. post *Constantin. ad statut. Urb.*, & in *Romana annua præstationis 15. Decembris 1702. §. Proas coram Eius D. Card. Scatto*, ex quo sequitur, nullum jus
- 58 competere Raymundo pro irritanda dicta donatione, adversus quam Antonius numquam, exceptis de nullitate contractus *Rot. apud Palm. dist. decif. 103. num. 28.*

Romana præsentis reportationis Pecuniarum.

Creditorem pro custodia, atque cultura Vineæ omnibus aliis præferendum Creditoribus, licet hypothecariis anterioribus super ejus pretio concurrentibus, perspicue ostenditur ob eam potissimum rationem, quod custodia, atque cultura non fructuum dumtaxat perceptionem, sed perpetuam Vineæ conservationem respiciat.

VOTUM XLI.

- 1 Prior in tempore, potior in jure.
2 Merces Vinitori debita pro ejus laboribus respicientibus non vineæ conservationem, sed fructuum dumtaxat perceptionem, potioritatis non gaudet privilegio, & num. 3., & 27.
De Contract.

- 3 Textus in leg. Interdum ff. qui potior. in pign. habean. declaratur.
4 Creditori ex causa rei conservata, nequit in sententia injungi cautio de restituendo prioribus, & posterioribus.
5 Faber Murarius creditor ex causa reparationis domus potior habendus est, & num. 61. Intellige, ut ei præstatio debeatur super ejusmodi dampnata domo rescissa, num. 62.
6 Merces debita pro rei custodia potioritatem gaudet super re custodia adversus alios Creditores, licet anteriores.
7 Idem de salario debito ob custodiam fructuum.
8 Quod procedit, etiam si super eadem re custodia concurrat dos, causa summaria, vel etiam Fiscus.
Extenditur conclusio ipsa ad salarium debitum pro custodia fructuum animalium num. 9., Arcis num. 10., hereditatis locentis num. 11., vel censu libet alterius rei num. 12., sicut etiam ad mutuum factum pro rebus custodiendum num. 13., & ad salarium illi debitum, qui bona custodit non domum, sed etiam culam n. 14.
15 Pro impensis necessariis factis in bonis Debitoris competit super his hypotheca cum privilegio.
16 Etiam contra hypothecarios anteriores.
17 Procedit, de quocumque credito agatur.
18 Merces debita pro rei conservatione potiorum super eadem re hypothecam habet adversus alios quolibet Creditores, etiam hypothecarios anteriores.
19 Pro mercede custodia quantum solvendum est, tantum minus in rebus custoditis censetur esse.
20 Custos rem descendit, actionemque attilem Creditoribus conservat.
21 Custos pro suo tantum salario debet super re custodita omnibus aliis præferri Creditoribus, & num. 25., & ratio num. 22.
22 Pro mercede Custodi solvenda, qui pecuniam dedit, omnibus aliis Creditoribus præferatur super re custodita.
23 Præsertim, si Custos solutionem recipiens, ei propria esset potioritatis jura.
24 Custos non nequit minus habere jus, quam Cedem ipse.
25 Impensa in re colenda, licet fiant querendorum fructuum causa, non tamen ad illorum dumtaxat perceptionem, sed ad ipsius rei conservationem pertinent.
26 Custodia, atque cultura vineæ respicit potius perpetuam ipsius conservationem, quam temporaneam perceptionem fructuum, & n. 31., & 32.
27 Impensa querendorum fructuum causa solvenda quando meram ipsorum fructuum perceptionem, non etiam rei conservationem respiciere dicantur?
28 Vineæ, si scilicet defunctæ, enicantur, aut saltem sit deterior, non tantum quoad fructus, sed etiam in proprietate, & num. 33., 38., 44., 45., 46., 48., & 49.
Et quæ circa ejus culturam ratio addibenda sit num. 37., & 47.

- 34 *Prædiorum pretia diligenti culturâ ampliatur: si fecerit, minuitur.*
- 35 *Agri pluvius efficiatur, culturâ eorum, intermissa: & quare? ibid.*
- 36 *Rustica opera suo quoque tempora debent fieri.*
- 39 *Culcus agrum non culens, eumque deteriorem quod fructus reddens, nequit expelli. Idem de emptyenta agrum non excolente, num. 41.*
- Secus ubi de vinea agatur, num. 40., 42., & 44.*
- 43 *Usufructuarius quilibet est fructuum Dominus, & ad ipsum spectat damnum.*
- 50 *Vinea exigua calenda est, aliorum campi ingentes laudandi.*
- 51 *Mercet debita pro vinea cultura, potioritate gaudet contra quoscunque hypothecarius Creditores, etiam anteriores, super ejus pretio concurrentes.*
- 52 *Bartoli, Mantici, & Pacioni, autoritas declaratur.*
- 53 *Impensa, quæ pro vitibus propagandis, & curandis arboribus fiunt, inter necessarias numerantur.*
- 54 *Impensa pro agri, & vinea cultura fieri solita, quando inter necessarias nequeant adscribi? & num. 55.*
- 55 *Impensa pro culturo vinea dotalis erogata, quod Virum non dicuntur necessaria.*
- 56 *Et ob eo detrahi nequeunt, nisi excessiva sit.*
- 57 *Consignatoria concursu Creditorum non aliter de jure solet demandari, quam sub cautione de restituendo potioribus.*
- 58 *Etiâ in casibus, quibus dicta cautio possit omitti.*
- 59 *Procurator pro suis mercedibus, & honorariis habet hypothecam cum privilegio adversus omnes quoscunque anteriores Creditores.*
- 60 *Ex pecunia liberè, nec sub cautione de restituendo potioribus debet recipere.*

SI amicorum temporibus nunquam deesse animo proposui meo, nunc quidem certè omne meum studium impendendum est desiderio honestissimi, amicissimi Viri Illustri D. Nicolai Jacobatù, qui in propria Causa sententiam meam exquirere voluit, motus eo, quod circumfertur = *adagio in propria Causa Advocatum esse querendum*, non quia de sua penuliciora etiam promere, atque in medium proferre non possit. Cum enim ratione muneris nostri sapies nos convenire, & librandis, definiendis Causis unâ simul præstare contingat, huc aurius egomet audio, admirorque Virum hunc de quaque re altissimè, doctissimèque differenter, & involutissimas quasque quaestiones mirâ perspicuitate evolentem.

Injuncto itaque operi manum admovent majori, quâ putero, brevitate perstringam sacri feriem, quæ ita se habet. Canonicus Joannes Baptista Sabbatini Gasparro possidebat extrâ Portam Pincianam in loco, qui dicitur = *le Tre*

Madonne = Vineam quandam, pro cujus custodia, atque cultura conducebat Franciscum Antonium Sabbatinum, convento salario scutorum quinque mensiuorum, & sex annuorum cadorum vini. Hic verò, cum anno 1698. pro sua mercede Creditor reperiretur scutorum. 202. 50., prædictusque Canonicus pecuniam, quâ ei satisfaceret, non haberet, eam ad cambium limitatum scutorum quatuor pro centenario accepit à D. Jacobatio, eâ expressim dictâ lege, ut pecunie statim erogarentur in satisfaciendum prædicti Francisci Antonii, itaque omnia jura anterioritatis, & potioritatis cedere deberet, prout re verâ in ipso actu celebrationis instrumenti soluta fuit pecunia Franciscio Antonio Creditori, & cetera jura anterioritatis, & potioritatis, conventumque uno, eodemque tempore fuit, quod, si quando Canonicus Vineam disraderet, cambium prædictum præferendum esset ceteris omnibus debitis, & ex Vineæ pretio restituenda in primis esset illius sors unâ cum fructibus, quod quidem clamavit D. Jacobatius paulo post cessit favore Eleonora Sabbatinæ famulæ suæ.

At verò, cum præfatus Canonicus ingenti ære alieno pressus reperiretur, hinc illius Creditores hæc publice subijci obtinuerunt universa, ejus bona, & præcipue prædictam Vineam, quâ die 14. Februarii anni 1701. deliberatâ scutis 100., pretium in Æde sacra depositum fuit favore, & commodo Creditorum, quos inter statim octa est quaestio, atque controversia super pecuniarum consignatione. Prodiit namque eorum R. P. D. Aldrovando tunc A. C. Locumtenente Jo: Bernardinus Carus, & Jacobus Pallotta, ille Creditor scutorum 250. vigore Cambii sibi à Pallotta adversus d. Canonicum cessi, hic verò Creditor scutorum 72. 12. ob reparationem domus in Vineâ existentis, prout etiam comparuerunt Eleonora Sabbatina Cessionaria d. D. Jacobatù, & Franciscus Antonius Sabbatinus Creditor salarii, atque mercedis sibi debitæ à die, quo Cambium mox relatum contractum fuit. Quamobrem, diligenter expensis, examinatique Colligantium iuribus, placuit A. C. Aldrovando, posthabito Jo: Bernardino Caro, relaxare mandatum de consignando favore ceterorum Creditorum, favore nimirum d. Pallottæ pro scutis 72. 12., & favore Eleonora, ac Francisci Antonii Sabbatini pro scutis 231., mandavitque, præstari solitam cautionem de restituendo prioribus, & potioribus, quam pro utroque præstitit D. Jacobatius, eâque præstitâ, pecunie statim pro sua cuique ratâ tradite fuerunt.

Conquisitus tunc minimè fuit Jo: Bernardinus Carus, sed, post diuturnum quatuordecim annorum spatium excitatus, adiit A. C. Ansideum, intruxitque coram eo iudicium super reportatione pecuniarum adversus D. Jacobatum fideiussorem, verum, cum Causâ ad exitum perducere minimè poterit coram R. P. D. Ansideo ob ejus translationem ad Secretariam Congregationis interpretationi S. Concilii Tridentini præpo-

posite, & coram R.P.D. de Gentilibus dignissimo successore prosequenda sit, pollicere mihi posse arbitror. Sapientissimum Judicem non aliter, quam ipsius favore rem esse absoluturum. Ac, ne id temere dicere, & Amicum in salam spem conjicere velle videar, afferam omnia argumenta, quæ in contrarium expendi possunt, exponam deinde fundamenta D. Requerenti faventia, hisque invicem collatis, ostendam, quam infirma, quam fragilia, quam insubstantia sint illa Jo: Bernardini Cari.

Porro, quod attinet ad jura Cari, illud est maxime animadvertendum, quod Cambium, cujus vigore idem agit, creatum fuit mense Februario anni 1698, illud verò à D. Jacobatlo celsum Eleonora contractum fuit eodem anno, sed mense Novembri, quæ de re favore Cari locum sibi vindicare posse videtur notissima illa juris nostri regula, quæ traditur, potiorum in jure esse, qui prior fuit in tempore ad Text. in leg. 2. ff. qui potior. in pign. habeam, cap. prior de regn. jur. in 6., latè Rot. in Melcitana Pecuniaria 19. Junii 1702. S. Aggrediendo itaque coram Anfaldo. Quæ sanè potioritas ex temporis prioritate resultans, elidi minime posse, contenditur ex eo, quod scuta 345. foliata Francisco Antonio Vinitori, ejusque Cellionariæ gaudeant privilegio leg. Interdum cum leg. seg. ff. qui potior. in pign. hab. quia, cum labores Francisci Antonii Vinitoris non perpetuam rei utilitatem, non vineæ conservationem respiciant, sed ad fructus dumtaxat percipiendos, colligendosque pertineant leg. Vel si vites ff. de impens. in reb. dotul. fidei, applicari nullo pacto posse videtur dispositio Text. in d. leg. Interdum, quæ loquitur de laboribus, impensisque factis ad rem conservandam, sine quibus res salva esse nequiverit, at non etiam pro querendis, ac colligendis fructibus Bartol. in addit. ad d. leg. Vel si vites, Mantie. de taci. lib. 5. tit. 11. n. 16. Pacio. de locat. cap. 34. num. 54.

Et sanè, si R. P. D. Aldrovandus creditum Vinitoris, & illud Eleonoræ ex eodemmet fonte profectum, credidisset frui posse privilegio, ac potioritate in d. leg. Interdum impartita, haud equidem injunxisset, prout iungere nequibat, cautionem de restituendo prioribus, & potioribus, dum istiusmodi cautio procul dubio præstanda non est à Creditoribus prædictæ legis privilegio gaudentibus, prout observant Olea de, cess. jur. tit. 6. quæst. 8. num. 32., Zucch. de Solar. quæst. 99. num. 3., Pacio. de locat. & condic. cap. 41. num. 32.

Immo verò, si colore ullo, ullique iustæ ratione aliquid competere diei posset privilegium leg. Interdum, idem profecto competere dicendum esset Jo: Bernardino Caro, cui celsum fuit Cambium à Fabro Murario, qui Cappellam quamdam Delitoris recesserat, ob eamque causam certò certius Creditor erat cum potioritate vigore d. leg. Interdum, ad tradita per Salsad. in Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 11. num. 64.; Rec. dispos. jur. select. cap. 128. num. 2., Rot. coram Celfo dec. 398. num. 2., in rec. dec. 204. n. 1.

part. 19., in Romana Immissiva 27. Januarii 1713. S. Major coram R. P. D. Aldrovando, in Romana mandamentionis, seu Associationis 4. Decembris ejusdem anni S. Nulla sanè cum seg. coram Falconerio, & in Romana Immissiva 27. Aprilis 1714. S. Constitit coram R. P. D. Cetro.

Hæc sunt momenta rationum, quibus Jo: Bernardinus Cause victoriam obtinere se posse sperat. Verumtamen, licet primo rei obtutu speciem aliquam boni juris habere videantur, nihilominus tamen usque adeo solidiora sunt, atque veriora ea, quæ pro D. Requirente militant, ut contraria statim corruant, atque evanescent.

Atque ut inde oratio nostra proficiat, unde hæc omnis causa ducitur, merces, & salarium, quod pro custodia, & cura alicujus rei solvitur, in dubium venire nequit, quin super re custodita gaudeat privilegio, & potioritate adversus reliquos Creditores, tamen anteriores ad Text. in leg. Interdum 5., & leg. hujus enim 6. in fin. ibi = Tantundem dicitur, & si merces borrorem, vel area, vel vellest jumentorum debetur; nam & hic potior erit ff. qui potior in pign. hab. prout de salario debito ob custodiam fructuum advertunt Gail. cap. 4. quæst. 11. num. 1158. ibi = Ac etiam, & fortius extenditur in Custodia fructuum, vel aliarum rerum pro sua mercede, pro qua etiam anterioribus quibusvis præfertur & num. 2010. ibi = Creditores pro hac causa præferuntur super rebus custoditis doti, cause funeraria, & omnibus aliis Creditoribus super illa re concurrentibus = Carocc. de locat. tit. de diffinit. quæst. 5. num. 2., Zucch. de Solar. quæst. 99. num. 19., Pacio. de locat. & condic. cap. 41. num. 11. ibi = Unde alius casus erit, si adhibitis fuerit Custos, puta animalium, vel mobilium, aut fructuum; ejus enim operæ solvenda dicitur res, quam custodivit, & proinde in ea d. hypothecæ cum prælatione habebit pro credito sua mercedis = Borgnin. Canonico. dec. 44. num. 46. part. 3. in quibus, ita judicatum fuisse Volaterris; De salario debito ob custodiam animalium, Bartol. in leg. Interdum num. 1. ff. qui potior. in pign. habeam. ibi = Nota istos casus, & specialiter, quod dicitur de alimentis, & expensis custodie, quod est simile pro eo, qui accipit equum pignori, quia in expensis famuli, seu Rogatus custodientis, & in pensione stabuli præfertur omnibus anterioribus, Gail. de Credit. d. cap. 4. quæst. 11. num. 1158., & num. 2010., Mantie. de taci. lib. 11. tit. 12. num. 12., Merlin. de Pign. lib. 3. tit. 1. quæst. 5. num. 20., Mart. Medic. dec. 19. num. 17., ob custodiam. 10. arcis, Merlin. loc. mox cit. num. 22., Mart. Medic. dec. 19. num. 17.; ob custodiam hereditatis jacentis, Merlin. d. lib. 3. quæst. 5. num. 30., Mart. Medic. d. dec. 19. num. 5., & 6., & generatim de cujuscumque rei custodia, Negonsant. de Pign. part. 5. membr. 2. num. 15. ibi = Vel in mutuo factio pro custodiendis rebus, vel pro solvendo mutui, vel etc. in omnibus enim istis casibus potior est, qui pro illis mutavit, prioribus Creditoribus = Natt. conf. 536. num. 10., Merlin. de pign. lib. 3. tit. 1. quæst. 5. num. 11. ibi = Extenditur quæstio in pecunia credita pro custodia rerum; gaudet enim

- enim eodem privilegio tacita huiusmodi hypotheca = Felician. de Solis in tract. de Confib. tom. 2. lib. 3. cap. 5. num. 12. & infra vers. per quam certum est, Trentacius. varior. resol. lib. 3. tit. de locat. resol. 5. num. 3. Salgad. in Laberyuth. Credit. part. 3. cap. 9. num. 16. & 17. Mart. Medic. d. decif. 19. num. 17. ibi = Et regulare est in omnibus, qui aliquo modo rem custodierunt, vel conservarunt, qui semper aliis preferri debent. Et denique de mercede debita ei, qui non eustodivit dumtaxat, sed & bona coluit, terramque exercuit, tradunt Felician. de Solis in d. tract. de Confib. loco mox allegat. & Gait. de Credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1559. & num. 2012. Merlin. de pignori. lib. 3. tit. 1. quæst. 5. num. 23. Borgeus. Causale. decif. 44. num. 46. & Senfelle. decif. 113. num. 4. & 5. inquit, ita fuisse iudicatum, ibidemque Mnce. num. 1. qui sic ait = Decisum reperimus preferri quemcumque pro salario illi debitis super deposito, quod provenit à re, propter quam laboravit = & latè Confiant. ad Statut. Urb. annot. 30. art. 2. num. 274. & seqq.
- Et rectè quidem, quia, cum ob impensas necessarias in bonis Debitoris factas competat hypotheca cum privilegio, ad Tex. express. in leg. quod Privilegium 8. in fin. ff. de positi ibi = Plauti sumptus causa, qui necessarij facti sunt, semper præcedit, nam, deducto eo, Bonorum calculus subdaci solet = latè Gait. de credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1197. & seqq. Mantie. de tact. lib. 11. tit. 23. num. 12. Rodriguez de privileg. Credit. part. 1. art. 7. num. 2. & part. 2. art. 2. nu. 16. Salgad. in Labryuth. Credit. part. 1. cap. 11. n. 64. & seqq. Amat. varior. resol. cap. 3. num. 20. & plarib. seqq. Casilli. quæst. iur. contr. lib. 3. cap. 8. num. 27. talium namque expensarum ratio habenda est, etiam contra hypothecarios anteriores, teste Rodriguez de privileg. Credit. part. 2. artic. 3. num. 16. Salgad. loco mox citot. num. 66. ita quidem, ut nullus incidere possit casus, qui hoc genus deductionis impediat, ut inquit Julianus Jurisconsultus in leg. suodus 52. in fin. princ. ff. famul. et scilicet, & in proposito notat Rodriguez loco allegat. num. 26. in fin. prospecto eadem hypotheca cum privilegio competere dicenda est, etiam pro mercedibus, & salario ad rei conservationem necessario, Jafon. in 5. Item seroiano num. 60. insit. tit. de allion. Mantie. de tact. lib. 11. tit. 23. num. 2. Rodriguez de privileg. Credit. part. 1. art. 7. num. 17. Gratian. discept. 733. n. 1. Paschal. de virib. patr. potest. part. 4. cap. 6. num. 68. Mart. ad Confist. Pavonitum. cap. 34. num. 6. Salgad. in Labryuth. Credit. part. 3. cap. 9. num. 16. & seqq.
- Illic verò non est, cur Creditores anteriores conquerantur, si eis præferatur rerum Custos, quia expensæ pro custodia usque adeo sunt rebus ipsius annexæ, atque coherentes, ut tanto minus in illis esse videatur, quantum pro mercede, & salario solvendum sit, ut inquit Bartol. in leg. interdum num. 5. ff. qui potior. in pign. habent, quem sequuntur Alexand. conf. 117. n. 2. lib. 6. Gratian. discept. 257. num. 7. cum seqq. Zocch. de solut. quæst. 99. num. 8. vers. huiusmodi, Mart. medic. decif. 19. num. 23. Rosa corem Duran. decif. 53. num. 7. & in Romana pecuniaria, & expensarum 26. Junii 1713. 8. sual. coram Falconerio; & iure quidem, meritoque, quia, cum Custos vigilantia sua, suæque diligentia rem defendat à multis periculis, quæ illam vel prorsus perdere, vel saltem deteriore reddere potuissent, sicque conservet Creditoribus actionem utilem, atque efficacem, ei potius gratias agere deberit, tametsi iura anterioritatis auferat pro suo salario dumtaxat, ut egregie ratiocinatur Mart. Medic. decif. 19. num. 7. & 8. quibus etiam accedit publici Boni ratio; nam non tam facile reperirentur homines, qui operas, laboreque suos in re quamvis impenderent, si scire excludi ab anterioribus Creditoribus vererentur, & difficultus pecunia crederetur, tametsi in necessariis impensas mercedis, atque salarii eroganda esset, ut bene considerat Gait. de Credit. cap. 4. quæst. 11. num. 2010. vers. difficultis enim.
- Quæ cum ita sint, nullo numero habende sunt contrariæ animadversiones, quarum prima desumitur ex eo, quod canibus Joannis Bernardini Cari antierius sit illo D. Jacobatij; nam, cum iste pecuniam suam dederit, ut inde merces, salariumque Vinitori solveretur, proculdubio super pretio Vineæ ab eo custodita, atque culta potior est, quamvis sit posterior, ut præter firmata superioribus locis, de eo, qui pecuniam credidit, ut nasium exolveretur, est Textus in toties citato leg. interdum & leg. seq. ibi = Item, si quis crediderit, ut nasium exolveretur, potior erit, licet posterior sit, nam, & ipsum nasium potentius est = ff. qui potior. in pign. habent, N. gauson. de pignori. part. 5. membr. 2. num. 15. Et aliter, Gait. de Credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1556. Casan. in Catalog. glor. Mund. part. 12. considerat. 99. vers. tertius pariter limitatur fol. 391. e terg. Merlin. de pignori. lib. 3. tit. 1. quæst. 5. num. 12. fortius in casu nostro, quia Vinitor ius actu receptionis pecuniarum cellis favore D. Requiriti privilegium omne potioritatis, quod ipsi competere quomodo poterat, proindeque, sicut Vinitor pro sua mercede submovisset quemcumque anteriorem Creditorem, ita eodem repellere, atque excludere poterit D. Jacobatius cessionarius, qui minus jus habere nequit, quam ipse Cedens per Text. in leg. 2. 5. Non solum ff. de heredit. & allion. vendit. Sord. conf. 22. num. 16. & seqq. conf. 82. num. 13. & decif. Mantuan. 308. num. 1. Alsold. de commerc. discept. 40. num. 27. & decif. 94. num. 13. Rot. post Zocch. de obligat. Cameral. decif. 187. num. 10. & seqq. coram Merlin. decif. 210. n. 2. & seqq. coram Bicio decif. 58. num. 26. & coram Prul. decif. 463. num. 3. ad ornat. Cord. de Luc. de usur. decif. 8. num. 7. & de dot. dec. 50. num. 35.
- Prout etiam non officit altera, & quidem speciosior obiectio, quæ dicebatur, quod custodia, atque cultura vineæ non respiciat ipsius vineæ conservationem, sed fructuum dumtaxat perceptionem, ideoque creditam eo nomine contra-

- tractum frui minimè possit potioritate leg. interdu ff. qui potior. in pign. habeo. i. satis namque que elicit respondere, quod = *impensa querendorum fructuum causa fuit, ideoque non solum ad percipiendos fructus, sed etiam ad conservandum ipsum rem, speciemque ejus necessaria sunt* = ut inquit J. C. *Nervatius in leg. fusu. ff. de impens. in reb. dosal. fili.* verum præterea dicimus, constanterque substinemus, quod custodia, atque cultura Vineæ pertinet potius ad ipsius rei substantiam, & ad perpetuam Vineæ conservationem, quam ad temporariam fructuum perceptionem, ut bene observant Bald. in *Autb. qui rem nam. 3. post med. Cod. de Sacros. Eccles. Treutaci. varior. resol. lib. 3. tit. de locat., & condit. resol. 4. num. 10. ad uel. Pacini. de locat., & conduct. cap. 34. §. 1. num. 47. ibi = Licet omittere dictas impensas videatur resultare in domum ipsius tantum, ex quo ipse percipere debet fructus rei locata, indeque dici posse, eam teneri ad illas tantum constare, quatenus videlicet fructus percipere velit, non autem compelli a Locatore, tamen hoc procedit quoad illas, quæ nec non tantum perceptionem fructuum sui temporis respiciant, at quia sunt quædam, ex quarum consuetudine resultat domum rei, seu etiam fructuum diminutio in annis futuris, in quibus forte non durat amplius locatio, prout est amputatis capitum vitium, seu, ut vulgo dicitur = *potiore ad eas faciendas poterit compelli pro suo interesse a Locatore.**
- 32 Si enim Vineæ putari destinata exsiccat, peritque, aut saltem longe deterior efficitur Jof. in leg. 2. m. 98. Cod. de jur. empt. rubr. de privot. ob rem incul. num. 5., *Guib. ad consuetud. Messan. cap. 15. gloss. 4. num. 20., Sachf. de vit., & vin. lib. 1. cap. 3. num. 8. vers. putationem, & in Appendic. ad d. cap. 3. num. 18. fol. mibi 15., Rendell. de Vineæ part. 2. de cultura, & cura Vineæ cap. 3. §. Præmissorum ibi = Præmissorum evidens est ratio, quoniam vites si coli desinunt, deficiunt, ac deteriores in perpetuum fiunt non tantum respectu fructuum, sed etiam in proprietate =* & cap. 5. in fin. ibi addo his vitem laboris esse hieroglyphicum, signum arbor nulla majori studio indiget, & operâ, quæ detractâ, aut perit, aut in labrasciam degenerat = *Pacini. de locat., & conduct. cap. 20. num. 73. ibi = Et quidem si ver. gr. Conductor Vineæ omiserit eam cedere, seu, ut vulgo dicitur, putare, Vineæ fracturatur, non solum videri deterioratur = R. P. D. Zand. ad statut. Forcens. in observat. ad rubr. 17. lib. 5. num. 38. tom. 2., & in observat. ad rubr. 39. lib. 5. num. 10. eodem tom. 2. ibi = Præ observatione verò Vinearum præcipue requiritur quolibet anno vitium putationis = Cornazzan. dec. 65. num. 8., idque usu venire solet non solum si longo, verum etiam si modico tempore Vineæ negligatur, Pet. de Usual. conf. 1. post trull. de Collecti. num. 3. inter truci. magis. tom. 12. fol. 99., Gratian. discept. 346. num. 23. ibi = Cum atiam sufficeret in Vineis modico tempore illas non coli, quæ exsiccantur, & in perpetuum deteriorantur, nec amplius Vineæ possunt dici.*
- Et protectio quamvis = *pretio Prædiorum dilige- genti cultus ampliantur, si negligentius habitus*
- sint, minus eo necesse fin.* ut monet *Colligitur in leg. non intelligitur 3. §. Sed, & ex aliis in fin. ff. de jur. Fife.* attamen, si res sit de Agro, fortasse pinguior etiam efficitur cessando, nam ubertate nimis prioris temporis delatigatur, & effectum solum, nequit pristini benignitate præbere mortalibus alimenta. At aliter res se habet in Vineæ, circa quam maxima debet, & nunquam intermissa Vinitoris cura versari, testè *Rendell. de Vin. cap. 1. per tot. part. 1.* etiam antè omnia curandum est, ut opera rustica suo quoque tempore fiant, ne intertempivâ cultura deteriorum fundum Colonos faciat, ut inquit *Cajus Jurisconsultum in leg. §. merces 27. §. Conductor ff. locat.* potiori certe jure id servandum est in Vineæ, quæ singulis annis, & suo quoque tempore putanda est, passinanda, purganda, propaganda, palis, & pelamentis facienda, circumspicienda, assiduò denique studio, assiduòque labore sustentanda, ut admonet *Rendell. de Vin. part. 2. cap. 2. §. Speculator, & 5. Certè inter plantas, alioquin culture omnino non solum nocet quoad fructus tantum, sed etiam perpetuum aliter præjudicium Domino quoad substantiam, & conservationem ipsius Vineæ, ut, distinguendo, optimè tradunt Rendell. de Vin. part. 2. cap. 2. §. Hinc est ad fin. Hinc stilliciter Dociores adnotant, quod, etsi Colonus non colens Agrum, eò quod deterior efficitur quod fructus, expelli non possit, solus in Vineis, quæ perpetuò ob spectum cultorum deteriorantur, Pacini. de locat. cap. 34. §. 1. num. 47., Coppel. Tholusan. decif. 354. num. 4., & 5. ibi = Et ideo quavis sollicitudine employentia non excolat Agrum, & ager efficitur deterior respectu fructuum, non potest expelli = scitis tamen est in Vineæ, quia, si non putantur, sicantur, & in perpetuum deteriorantur = Ludovic. decif. Persf. 23. num. 22., & 23. ibi = ideoque, si employentia, aut Conductor, seu quilibet alius usufructuarius non colit sollicitudine Agrum, adeoque deterior efficitur, quoad fructuum perceptionem, propter hoc expelli non poterit, quia ipse est Domini fructuum, & ad ipsum spectat dominus, scitis tamen effect in Vineæ, quia, si Vineæ non putantur, deficiantur, & in perpetuum deteriorantur =, ut post Bald = tradit Jafson. in d. leg. 2. num. 98. =, & ideo non est mirum, si employentia ad longum tempus potest expelli ob non cultum, vel ob non putationem Vineæ, ut dicebat Jafson. ibi supra, quia hujusmodi deteriorationis non tantum præjudicium employentia, quoad fructus, verum etiam offert perpetuum præjudicium Domino directo =.*

Neque verò necessitate hanc improbi laboris culturam non interquiescentis, & assiduæ diligentia: ad Vineam conservandam agnovit dumtaxat Doctores mox allegari, sed ante ipsos agnovit etiam, testatamque reliquit eruditissimi quisque, qui rei rusticae peritus de vitibus verba fecerit = *Cicero namque lib. 5. de finib. bonor., & malor. inquit, vites extrinseco egere auxilio, cum careant vi, ut per se stare possint, si nulla cultura adhibeatur, & de fenest. ait, vitem, quæ naturâ caduca est, & niâ sulca sit*

ad terram fertur, serpentem multiplici lapsu,
& erratice, amputandam, coercendamque esse
arte Agricolaram, ne silvescat farmentis; Co-
lumbella etiam de re rustic. lib. 4. cap. 3., testatur,
quod = Vineæ res esse temeræ, infirmæ, inju-
ria maximè impatiens, quæ plerumque nimio la-
bore, & uberitate cunsumitur, peritque, si modum
non adhibeat, secundatissima sūd. Novella verb, dum
adolefcit, nisi emnia jussa perceperis, ad ultimum
redigitur maciem, & sic intabescit, ut nullis dein-
cepti impensu recreari possis - M. Cato de re rustic.
cap. 33., enumerat plurima laborum genera ad
Vineam curandam, conservandamque necessa-

- 47 riam, inter quæ principem locum obtinet puta-
tio, & pascinatio, id quod docet, etiam Plin.
natural. histor. lib. 17. cap. 27., & Jo. Vallerius
Soderus in elegantissimo tractatu etrusci conferti-
pro-dello coltivazione delle viti al fogl. 11. al §. Può
adunque ibi = Di qui viene certificatissimo il Pro-
verbio = Chi fuma, e non custode, affai tribola,
& poco gode, e ciò tanto più avviene esse viti, che
trascurate, si conducono a perdizione per la loro fra-
gilità, e debolezza, nè si reggendo da per loro, han-
no tanto più di bisogno d'ajuto, e governo, che non
l'altre piante. Dal di adunque, che in terra elle si
pongono, hanno di mestiere di continua cura, vigi-
lanza, e riguardo = §. fogl. 41. ad fin. ibi = Ad
potar bene le viti, e a tempo, e di modo del legar
bene i capi, e poi i tralci dipende tutto il frutto, e
mantenimento loro = & fogl. 49. sub initium ibi
mà in tutti i lati quanto più è cappata, vangata, e
raspata la vite, tanto è meglio, è più utile a farle
far frutto, e montenerla.

Jam verò post auctoritatem tot clarissimorum
Vitorum, qui solutâ oratione rem rustica-
m pertractarunt, fas nobis sit, & summi Po-
etarum auctoritatem asserere, qui lib. 2. Georgic.
tot confert, aggregatæ de vitibus curandis
præcepta, tot laborum genera describit, tan-
tam in Vinitore diligentiam desiderat, ut ma-
nifestè ostendat, ad Vineam conservandam oi-
hil laboris exantlati, toleratque satis unquam
esse, itâ quidem ut, cum ad eâ diffieilem Vi-
nearum tractationem agnoscat, rem absolvat
admonendo, exiguum Vineam colendam esse,
eui sufficere vires possint, ingentes, latoque
aliorum agros laudandos.

Est etiam ille labor curandis visionis alter,
Cui nunquam exhaufisti satis est; namque omne
quotannis

Terque, quaterque solum sciendendum, gleba-
que versis

Aeternum frangenda bidentibus: omne levan-
dum

Fronde nemus: reddit Agriculis labor oïst in-
orbem,

Atque in se suo per vestigia voluunt anas.
Et jam olim seras posuit cum Vineæ frondes,
Frigidas, & Sylvæ Aquilæ decussit bonorem,
Jam tum acer curat veniente extendit in an-
num

Rusticus, & curvo Saturni dente relicta
Persequitur vitem attendens, singitque pro-
tundo.

Primus humum fodito, primus deoſcu cremas
Sarcenata, & vultus primus sub tella reſerto.
Poſtremus metito. Bis vitibus ingratuſ umbra,
Bis ſegetem denſuſ obducunt ſentibus herbe.
Durnuſ uterque labor, laudato ingentia vira,
Exiguuſ colito.

Hæc igitur cum itâ se habeant, & ex tot locu-
pletissimis Doctorum, & rei rustice Auctorum
testimoniis in dubium revocari oullo pacto pos-
sit, quin custodia, & cultura Vineæ respiciat
ipsius conservationem, proculdubio favore Vi-
toris justum locum sibi vindicat dispositio
Textus in leg. interdum cum leg. seq. ff. qui postor.
in pign. habeant, proindeque non officit auctori-
tas Bartoli, Mantice, & Pacini in contrarium
allegatorum, quia Doctores isti non loquuntur
de impensis ad Vineæ custodiam, culturamque
factis, sed de illis in quolibet alio agro factis ad
solum fructuum perceptionem, Textus verò in
leg. vel si vitæ 3. ff. de impens. in reb. distal. facti,
tantum abest, quod sententia nostræ quoque
modo adversetur, ut ei potius valde fa-
voret, nam impensas pro vitibus propagandis, & cu-
randis arboribus factas ocellariis impensis ad-
scribit, ibi = vel si vitæ propagaverit, vel arboris
curaverit, vel seminario pro utilitate agri fece-
rit, necessarias impensas scilicet videbitur. Et, li-
cet postmodum jurisconsultus distinguat, an
impensa ad perpetuum utilitatem, ad ad-
presens temporis fructum pertineat, id tamen sin-
gulari jure receptum est favore Uxoris, at oon
ulcirco sequitur, quod impensæ in Vineæ factæ
non respiciant etiam ipsius Vineæ conservatio-
nem, sed quia Maritus uxori res dotales suo sum-
ptu debet, ut ait Nervatius in leg. quod dicitur 1.
ff. de impens. in reb. distal., ideo annua impensa
pro Agri, & Vineæ cultura non connumeratur
inter expensas necessarias respectu Mariti, qui
eam deducere nequit, nisi justum modum ex-
cedat; at aliter res se habet, si non agatur de
Marito, sed de alio quocumque, qui alterius Vi-
nearum coluerit, ut benè distinguit Paulus in leg.
omnino 12. ff. de impens. in reb. distal. scilicet ibi =
Omnino, & in adificandis adibus, & in repouen-
dis, propagandisque Vineis, & in volentidine ma-
cipiorum modicas impensas non debet Arbitrari cura-
re; alioquin negotiorum gestorum potius, quàm de
dote judicium videbitur = & ibi = Accursum verb.
modicas, & in verb. aliquam.

Progredimur modò ad tertiam contrariam
animadversionem, quâ dicebatur, quod, si ere-
ditum salarii pro custodia, & cura Vineæ frue-
retur privilegio leg. interdum, R. P. D. Aldro-
vandus præstari minimè præcepisset cautionem
de restituendo prioribus, & potioribus; verum
levissimum est argumentum, quod hinc elici
contenditur; quis enim non videt, Judicem
cautè, circumspectèque procedentem satisfacere
voluisse Bullæ san. mem. Pauli P. super re-
formatione Tribunalium Urbis, & communis
Romanae Curie praxi, quâ jam receptum est,
non aliter io concursu Creditorum pecuniam
consignari, quàm sub dictâ cautione, ut testa-
tur Rot. in Avenigen. Concursus 23. Febru-
arii

rii 1711. §. Atque hinc coram Molines, & in Roma-
na Curia, seu Locorum Mantua 5. Decembris
3712. §. Minus coram Crispo. Neque enim Ju-
dices accuratè, subtiliterque inquirere volunt,
an re verà talis cautio præstanda sit, nec oe-
sed, ut sibi, ac Creditoribus tutius provi-
consultumque sit, eam præstari mandant illis,
58 etiam casibus, in quibus omitti posset, ut vide-
re est apud Cord. de Lac. de Feud. disc. 97. per
tot., & ut recentius etiam asseratur exemplum,
anno superiori die 17. Junii D. Virgilius de Vir-
giliis coactus fuit a Judice concurrere super Bonis
hereditariis Marchionis Baldinotti accipere
sub eadem cautione pecunias sibi debitas ratio-
ne defensionis dictorum Bonorum, cum tamen
certi juris sit, quod Procurator pro suis mercedi-
bus, & honorariis habet hypothecam cum pri-
59 vilegio adversus omnes quoscunque anteriores
Creditores vigore leg. interdam, idcirco pecu-
niam liberè accipere debet, non jam sub dicta
cautione, ut novissimè firmavit Sacra Rota in
60 una Romana pecuniaria, & expensarum 16. Janii
1713. §. final. coram Falconerio.

Superest denique quantum contrarium argu-
mentum ex eo desumptum, quod Jo. Bernardi-
no Caro cessum fuit cambium à Pallotta Fa-
61 bromerario, qui Cappellam quamdam communis
Debitoris reparaverat, proindeque gaudere
debeat privilegio leg. interdam; sed prompta, ac
facilis occurrit responsio, quod nempe Privile-
gium prædictum sibi locum vindicat super re,
63 dumtaxat resecta, ac separata, at non etiam
super alia re Debitoris, super qua præferuntur
alii Creditores, qui ad ipsam conservandam
ut pecuniam, aut operam suam contulerunt.
Quamobrem intactum nobis relinquat Carus
pretium Vinex, & actionem suam, suamque
privilegiariam hypothecam exerceat super pre-
tio Domus, in qua reparata fuit Cappella, su-
per qua dumtaxat ei jura nostra potioritatem
impartiuntur, prout animadvertunt Sard. de
ulimant. tit. 8. præsil. 62. num. 17. Gutierrez
præst. quest. Canonice lib. 2. quest. 4. num. 57.
Carocc. de locat. part. 5. tit. de diffurm. circ. præ-
lat. quest. 5. Salgad. in labyrinth. Credit. part. 1.
cap. 24. num. 101. Anfold. de commerc. & mer-
cat. disc. 83. num. 30. & Rot. in Romana immis-
sionis 27. Aprilis 1714. §. A credito coram
R. P. D. Cerro.

TERRACEN. Pecuniaria.

Donatio per antepocam à filia favore Patris
de ipsius consensu, bonaque fide, cum Judi-
cis Decreto, aliisque necessariis celebra-
tolemnitatibus, valida censenda. Quomodo
autem de bona fide valeat constare? Læso
ultra medietatem dotis in donatione consi-
derari nequit, si ejus effectus, non nisi post obitum
filie sine filijs, fuerit collatus.

VOTUM XLII.

1 Juribus dotatilibus anterioribus sibi cessu uti
potest Emptor pro consequendo evitiandi passu
amendatione.

De Contract.

2 Jurium dotatilibus præcedenti translatio in
aliam fuit impedit subsequenter eorum
obligationem, & num. 14.

3 Donatio inter Patrem, & filium nequit con-
sistere, & cum. 16.

4 Dotis donatio Patri per antepocam facta a
filia, tamquam suspecta reprobat.

5 Dux ex Statuto Urbis cap. 141. lib. 1. succed-
dit loca legitima.

6 Doti loca legitima succedenti nequit a Patre
apponi pactum reversionis.

7 Legitima gravamen nullum nequit recipere.

8 Dotis donatio facta præcedenter a filio favore
Patris, revocata censetur per posteriorem
dotis constitutionem ab eodem Patre factam.

9 Dotibus præjudicialia pacta non sustinentur.
Intellige, ut num. 50.

10 Obligatio Mulieris, quæ læsa remanens ultra
dotis medietatem, nulla est.

11 Proceat, licet ejus effectus cellatus reperio-
ritur post solutum Matrimonium.

12 Nullitas obligationis Mulieris læsa ultra dotis
medietatem, opposita potest, etiam a Tertio.

13 Præstium expensarum.

14 Donatio omnis lege consensu, debet firma re-
manere.

15 Donatio Patri facta a filio, de jure canonico
sustinetur, si concurrat juramentum, &
num. 18.

16 Obligatio inter Patrem, & filium cum jura-
mento, de Jure Canonico feruenda est, &
num. 21.

17 Donatio inter Patrem, & filium cum jura-
mento facta, valet de Jure Canonico.

18 Filius familias, etiam sine juramento, potest de
jure civili, cum inter vivos, quam mortis causâ
donare, consensu Patris occedente, & n. 28.

19 Donatio facta a filio de consensu Patris, va-
let favore cuiuslibet extranei.

20 Proindeque ad favorem etiam Patris, &
num. 27.

21 Actum in suam utilitatem authorari nemo
potest.

22 In donatione a filio facta Patri, ipsius consen-
sus non requiritur ad integrandum personam
filii, sed solum ad prospiciendum interesse,
& præjudicio, quod in Bonis filii Pater possit
habere.

23 Donatio a filio facta Patri de ipsius consensu,
etiam sine juramento subsistit.

24 Hæcque communis est sententia.

25 Donatio ad favorem Patris facta a filio cum
Judicis Decreto, aliisque necessariis solem-
nitatibus, palam, & bonâ fide censetur facta.

26 Valet autem, si Pater bonâ fide suum consen-
sum præstiterit, & cum. 32. & 43. & 47.

27 Donatio dotis ad favorem Patris facta a filio
per antepocam, invalida non est, si dolo vac-
cat, nec præjudicium filie, ejusque liberis
valet inferre.

28 Quæstio hæc est potius facti, quam Juris.

29 Dilectus autem, vel mala fides elicitor, ex dolo
non, quod filia, ejusque liberis possit evenire.

Pp

36 Do-

- 36 *Dolus non presumitur, nisi concludenter probetur.*
- 37 *Minusque in ea presumi valet, qui facit alium de jure permissum.*
- 38 *In donatione Patri facta a filia nequit lasso censurari, si illius effectus collatus apparet post ipsius filiam obitum, sicut filiis, & ratio ibid., & num. 39.*
- 39 *Filia sine prole vbeniti Pater succedit.*
- 40 *Doti loco legitima succedenti potum reverfionem a Patre adpositum, quid differat a donatione ipsius dotis, seu legitima facta a filia favore Patris? & num. 41., & 42.*
- 44 *Dotis loco legitima succedenti donatio facta a filia favore Patris non excludit, immò supponit liberam in filia facultatem de eodem dote, seu legitima disponendi.*
- 45 *Donatio conferri nequit facta in fraudem Legit., quam istius ratio, ac finis cessat.*
- 46 *Doti loco legitima succedenti potum reverfionem adpositum de consensu Patris, & filia acceptatione, sufficitur.*
- 47 *Dotem Pater filia constituit, nequit dici revocasse dotis donationem sibi a filia procedente factam, & ratio ibid.*
- 49 *Decif. 65. num. 9. part. 10. rec. declaratur.*
- 50 *Dotibus prejudicialibus potum eatenus prohibetur, quotiens Mulier iteratò volens nubere, non debet indotata remanere.*
- 51 *At, si collata fuit post ejus obitum, quia talis cessat ratio, sufficitur, & num. 52.*
- 52 *Obligatio altera medietatem dotis facta a Muliere, invalida non est, si post ejusdem obitum fuerit collata.*
- 53 *Secus, si post obitum Viri.*
Et ratio differentia ibid.
- 54 *In donationem universali facta a filia favore Patris non comprehenditur summa reservata ad effectum testandi.*
- 55 *Tumet si de ea Duxtrix speciatim non disposuerit.*
- 56 *Donatione universali expletà a filia favore Patris, obligare eadem se potest pro summa ad effectum testandi reservata.*
- 57 *Atque ejus juribus potest quis uti tum agendo, tum excipiendo.*
- 58 *Per donationem universalem factam a filia favore Patris censetur in hunc translatum, quatenus etiam dotale, si filia certam duntaxat sibi summam ad testandum reservavit.*
- 59 *Possessori longissimo spatio temporis coadjuvato, pro sui institutione sat est, Altoris intentionem quovomodo dubium reddere.*

præfata tertiam partem Prædii, de quo agitur, illamque liberam esse, & talem semper manuteneri promissit, sese, suaque bona, & heredes in omnem eventum de evictione obligando *Summ. num. 1.*

Et sane, quod attinet anterioritatem Jurium dotialium dicte Isabella, quæstio nulla esse potest, eo quod census impositus fuit anno 1616. *Summ. num. 2.* Dos autem Isabella constituta reperitur usque ab anno 1607. *Summ. num. 5.*

Ut etiam ambigi nequit, quin, attentà obligatione Isabella conceptà eo modo, quo supra dictum est, Ven. Collegium juris prædictis uti possit prò consequenda emendatione evictionis passè, juxta firmata per Rotam decif. 352. num. 5., & seqq. part. 19. rec., ideoque Cause momentum omne redigitur ad donationem precedentem ab Isabella factam favore Equitis Julii Glorierii ejus Patris, & in censu, de quo agitur, obligati: quæ donatio cum universalis sit, & integram dotem comprehendat, exceptà summâ feutorum quingentorum reservatà ad effectum testandi, eà proinde subsistente, jura dotialia mulieris in alium procedenter translata, minimè profutura esse dicuntur Collegio, dominii namque translatio præcedens impedit obligationem subsequenter, per Text. in leg. siquidem 13. Cod. de donation. inter Vir., & Uxor.

Rogatus itaque sum, ut prò veritate dicere velim, num dicta donatio obesse possit Collegio dictam tertiam partem Prædii recuperare contententi ex dictis juribus dotialibus Isabella procul dubio anterioribus censu DD. de Herrera, ita quidem, ut, præviâ restitutione in integrum à Signatura Justitiæ obtinenda adversus antiquum Judicatum A.C. concedens associationem præfatis DD. de Herrera, idem Collegium in gradu appellationis sperare valeat dicti Judicati revocationem. Id autem ut, ut dictum est, unice pendet à validitate, vel invaliditate donationis, hujus ideoque examen assumendo, prius reicram ea, quæ contra donationem urgere possunt, deinde expendam, an illa subsistant, nec ne?

Urget primo loco contra donationem, quod illa sit facta à filia favore Patris, inter quos donatio de jure consistere nequit ratione patriæ potestatis, ob quam censetur una, & eadem persona leg. donationes, quas parentes 25. Cod. de donat. inter Vir., & Uxor., & alii apud Thabor. axiom. jur. lib. 4. cap. 55. axiom. 7. 1. Rot. decif. 65. num. 8. part. 10. rec.

Rursum urget etiam, quod illa præcessit ipsam dotis constitutionem, nam hæc facta apparet die 9. Februarii anni 1607. *Summ. num. 5.* & donatio stipulata legitur die 19. Januarii ejusdem anni, & sic viginti, & uno diebus antè dotis constitutionem: unde subsistere non posse videtur, vel quia similes actus per antepocam celebrati, tamquam suapte naturâ suspecti, reprobantur, ex plenè firmatis per Rocc. diffpat. jur. select. cap. 20. num. 1. & seqq., & cap. 104. num. 27. & seqq., Fontanelli. de pact. nupt. clausf.

REVERENDI Patres Societatis Jesu Ven. Collegii Sæcine Civitatis prò recuperanda possessione tertie partis ejusdem Prædii nuncupati la Selce, seu Bocca di fiume, super qua anno 1663. associationem obtinuerunt DD. de Herrera ex causa census eorum favore impositi à Gaspare Garzonio, & Jo: Baptista ejus filio, obtinent Jura dotialia Isabella Glorierie Uxoris dicti Jo: Baptiste Garzonii, quæ unà cum Viro anno 1636. vendidit Collegio

claus. 4. gloss. 1. num. 18. & seqq. & num. 71. ad 79. & claus. 5. gloss. 8. part. 12. num. 56. & seqq. & claus. 9. gloss. 3. part. 12. num. 57. & duob. seqq. Ann. Robert. rer. judic. lib. 11. cap. 2. pag. 13. in fin. Paul. Christin. decisio. Belgic. tom. 3. decis. 118. num. 4. & tradit etiam decis. 127. num. 3. tom. 3. & decis. 157. pariter num. 3. tom. 4. Adde. ad Hurst. decis. 161. lit. A. Rota coram Merlin. decis. 515. & in Meleuitana retrodonationis 9. Maii 1698. coram Cordin. de la Tremille.

Vel quia, cum dos Isabella vigore statuti *Orbis* cap. 141. lib. 1. succederet loco legitimæ, *Conflantia* ad idem statum. annotat. 35. artic. 2. num. 58. & seqq. Rota. decis. 128. num. 5. part. 15. & decis. 100. num. 8. & 9. part. 16. rec. sicuti Patet eidem sui favore apponere minime poterat pactum reversionis, *Altagrad. conf.* 17. num. 1. & 2. lib. 2. Rota coram Seraphin. decis. 813. num. 2. ita multo minus à filia obtinere potuisset vi debatur preventivum donationem integræ dotis, ne sic per indirectum fraud fieret tum generalibus legibus, tum statuto prohibentibus, onus nullum legitimæ addi, ad tradita per *Pascual. de patr. potest. part. 1. cap. 4. num. 22. & seqq.*

His additur, quod eadem donatio revocata, censeri debuit per posteriorem dotis constitutionem à Patre factam Isabella filiz, ut dixit *Rota* decis. 65. n. 9. part. 10. rec. ibi = *in omnem casum illa censeri debet revocata de consensu ejusdem Felicitis, dam eidem de anno 1663. fuit constituta alia dos, cujus in eam quoque fuit translata dominium.*

Nec denique omittendum generale illud axioma, quod admoenemur, pacta quævis dotibus detrimentum inferentia minime sustineri, veluti contraria publicæ utilitati, *leg. 2. & leg. licentia ff. de pact. dotal. Bald. novell. de dot. quæst. 7. privileg. 11. Rota. decis. 98. num. 14. part. 15.* proptereaque irritam esse quæcumque obligationem, seu contractum, quo mulier laxa remaneat ultra medietatem dotis, *Rota. disp. jur. sollicit. cap. 112. n. 14. Salgad. in Lohyr. credit. part. 2. cap. 4. n. 68. & seqq. Conflantia. ad stat. Urb. annot. 46. art. 2. num. 186. Rota. decis. 136. num. 17. part. 18. rec. & decis. 7. num. 4. in Mantiss. ad Cord. de Luc. de dot. in Romano dotis 15. Aprilis 1709. S. Hinc coram bon. mem. Lausetta, & in Cescuaten. Spulvi 27. Januarii 1712. S. Fortius cor. A. v. folde.*

Idque locum obtinet, tametsi effectus collatus reperiatur post solum matrimonium, nam adhuc obligatio est nulla tamquam derivans à principio incesto, ut docet *Surd. conf.* 112. n. 35. *Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. quæst. 18. num. 49. & 51.* ubi ait, quod, cum lex respicit initio propter fragilitatem consilii mulieris, non sufficit collatio in tempus licitum, & propterea, interim constante Matrimonio ob vinculum, dicitur causa dotis aliquo modo solita deterior = *Gratian. in addit. ad decis. 47. n. 2.* Quinimò hanc nullitatem tanti valere, ut etiam à muliere non opposita, opponi possit à Tertio creditore ipsius mulieris, *De Contract.*

præsertim excipiendo, tradit *Tondat. quæst. 45. num. 1. & seqq.*, ex quibus idcirco omnibus concludi posse videbatur, donationem minime obesse, quominus Ven. Collegium experiri valeat jura dotalia Isabella ejus favore obligata, illisque juvari ad effectum obtinendi revocationem Judicatis A. C. & se tuendi in possessione tertie partis Patris emptæ à conjugibus de Garzonis.

Verumtamen, re sedulo perpensa, in contrarium potius sententiam abire; nimirum, donationem obflare Collegio, idemque uti non. posse juribus dotalibus Isabella, utpotè præcedenter vigore donationis valide tramlati in ipsius Patrem obligatum pro censu, de quo agitur; nam omnes donationes lege confirmatæ, firmatæ, illibatasque manere jubet generaliter *Textus in leg. fin. Cod. de revoc. donation.*, in legem autem peccare dicel nequit donatio, de qua agitur, eo quia facta sit à filia favore Patris; licet enim de jure civili similes donationes minime subsistant ob impedimentum patriæ potestatis, cessat tamen impedimentum hujusmodi, quoties concurrat juramentum, quia tunc ob jurisjurandi religionem non attenditur amplius jus civile, sed Canonicum, juxta quod Sacramenti vinculum potentius est illo patriæ potestatis *cap. si auctor quartum decimum de Judic. in 6. & idem, spectatam dispositione* Juris Canonici, ex juramento rectè oritur obligatio etiam inter Patrem, & filium, eademque servari debet *Cap. quævis potestatem de poss. in 6.*, quod ita loquitur = *quævis potestatem Patri factam a filio, dam nuptis iradebatur, ut dote contraria, nullam ad bona paternam regressum haberet, impropriet lex Civilis: si tamen juramento non vi, nec dolo praestito firmatum fuerit, ab eadem omnia servari debebit: cum non vergat in æternæ solatit dispendium, nec redundet in alterius detrimentum = pari itaque ratione valet, & servanda est donatio quoque inter Patrem, & filium, si juramento munita reperitur, ut optime docent *Alciat. in cap. cum contingat de jurejur. n. 307. Gutierrez. de jurament. confirmat. part. 1. cap. 4. num. 9. Gratian. discept. forens. cap. 82. num. 7. & 10.* ubi, quod inter Patrem, & filium oritur, naturalis obligatio, quæ redditur efficax per juramentum, & alii apud *Antuaz. de donat. lib. 1. prælad. 2. §. 5. num. 27. Rota. decis. 103. nu. 4. part. 3. rec. ibi = Postremò fuit responsum, donationem sustineri, etiam si tenderet in favorem Patris, non tantum propter juramentum, quod validas donationem, & quælibet alium contractum inter Patrem, & filium &c.**

Imò verò talis donatio, tametsi non jurata, valet, etiam inspecto mero jure civili, cum certum, & exploratum sit, quod filius familiaris, non obstante patriæ potestate, rectè potest tam inter vivos, quam mortis causa donare, accedente Patris consensu, *leg. filiusfamilias 10. §. Pari autem ff. de donation. & leg. tunc in §. 1. ff. de donat. caus. mort. Covarr. in rubric. de testament. part. 3. num. 2. & seqq. Antuaz. de donat. lib. 1. prælad. 2. §. 5. num. 48. & 49.* proinde

- 13 indeque, si donatio facta à filio familias de consensu Patris valet favore cujuslibet Extranei leg. final. §. filius autem Cod. de bon. qua. liber., non est, cur etiam valere non debeat favore, ipsius Patris, ut argumentatur Cora. in *Antiboni. Sacramenta puberum* quæst. 17., *Alciat. in dist. cap. cum contingit de jur. jur. num. 307.*, *Cardin. de Luca de donat. dist. 39. num. 3.*, & 6.

- Nilque turbat responsio, quod nemo potest in suam utilitatem actum authorare, juxta *Text. in leg. fin. ff. de arbitris. Tutor.*, quia consensus Patris tali casu non requiritur per viam auctoritatis ad integrandam personam filii, sed solum ad prospiciendum intercessit, & præjudicio, quod ipse Pater habere posset in bonis filii, *Alciat. in dist. cap. cum contingit de Jur. jur. num. 309.*, ubi rejiciens *Bald.* contrarium sententiam, ita loquitur = *Baldas tamen conf. 113. vol. 2. sentit, quod immo lex requirent consensum, seu parabola Patris, intelligatur de auctoritate, sed potius, cum non bene dixisse, quia, ut etiam dicit Raponel in dist. cap. Quæstum, cum filius, cujus atatis, & prudentia sit, debeat habere talem consensum Patris, non potest dici, illum requiri ad integrandam ejus personam, quod etiam satis voluerunt Bartol., & Doctores in leg. final. §. De necessitate Cod. de bon. qua. liber. = & docuerunt etiam *Gabriel. conf. 2. num. 20. lib. 1.*, *Cephal. conf. 488. num. 24.*, & *conf. 531. num. 12.*, & *seq.*, *Torr. de post. futur. success. lib. 3. cap. 12. nu. 373.*, *Fachin. contr. lib. 5. cap. 24. per tot.*, *Card. de Luc. de donat. dist. 39. per tot. in sum. de donat. nu. 19. infra.*, & alii relati per *Rotam m. Lauretana* affectionis 8. Aprilis 1707. §. *Das enim coram bon. m. Molines*, ubi declarantur etiam nonnullæ *Decisiones Sacrae Rota*, quæ contrarium tradere videntur.*

- Rectè itaque Pater consensum tali casu præstare valuit donationi ejus favore celebratæ à filia familias, juxta superius firmata per *Cephal. dist. conf. 488. num. 31.*, *Gabriel. conf. 2. num. 22. lib. 1.*, *Michel. de fratribus part. 1. cap. 10. num. 17.*, & 18., *Fachin. lib. 1. contr. jur. cap. 26. per tot.*, *Card. de Luca de donat. dist. 39. per tot.*, eademque donatio, etiam sine juramento subsistit, ex *Corno* supra allegato, & aliis, quos refert *Alciat.*, & *Gutierrez* loco alibi allegato, dicen, secundum *Mencac. de success. creat. §. 29. num. 15. cap. 21.*, hac esse communem sententiam.

- Idque potiori jure, locum obtinet in præfenti donatione, quia munita est Decreto Judicis, omnibusque aliis necessariis solemnitatibus, hoc namque casu, cum donatio palam, & bonâ fide facta censeatur, *Lambert. de contr. mal. gloss. 8. num. 10.*, *Pothol. de patr. post. part. 1. cap. 4. num. 14.*, *Rot. decis. 103. num. 4. part. 3. rec.*, recipienda propterea videtur distinctio *Baldi*, & aliorum relata per *Tiraquell. de legib. Connubial. gloss. 8. num. 124.*, quod scilicet valeat donatio facta etiam favore Patris, quando Pater palam, & bonâ fide consensit, 31 quia in distinctionem sequitur *Sacra Trifid. lib. A.*

conclaf. 565. num. 27., & 52., & *Rot. decis. 103. num. 4. part. 3. rec.*, & validitatem ejusdemodi donationis factæ Patri de ipsius consensu, interveiente tamen Judicis auctoritate, agnovit etiam *Antunz. de donat. lib. 1. prelad. 2. §. 5. nu. 40.*, cum aliis ibi allegatis, *Rocca dist. jur. fecit. cap. 28. num. 57.*, *Constantin. ad statut. Urb. annos. 45. artic. 1. num. 83.*, *Marta de success. legal. part. 4. quæst. 26. artic. 1. num. 8.*, & *seqq.*, & firmavit *Rota dist. decis. 103. num. 4. part. 3. recant.*

Quamvis autem certò affirmare nequeam, Juramentum, & Judicis Decretum intervenisse in nostra hypotheti, quia Instrumendum donationis mihi exhibitum non fuit: attamen, quia in informatione facti asseritur, donationem celebratam fuisse cum omnibus solemnitatibus, facile inde suam mihi est, utrumque intervenire, & certè ambigi nequit, fuisse extensam, ut moris est, cum obligatione Camerali continente Juramentum.

Progrediendi igitur ad aliud nullitatis caput ex eo deductum, quod donatio facta sit per anteaepocam, priusquam dos Isabelle constituta fuisset; protectò id prò nullitate ejusdem donationis tunc urgere posse crederem, quando ipsa donatio tali modo facta, dolosa, & fraudulenta reputari posset, ac tenderet in præjudicium Mulieris, & Liberorum, in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium adductæ; at viceversâ, si dolo, & fraude seclusis, procul abuit omne præjudicium tum mulieris, tum liberorum, ita ut donatio bonâ fide, & iusto consilio celebrata videatur, nihil est, quod illius validitati, & subsistenti obesse possit, ut distinguendo casum à casu, communiter tradunt *Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 32. nu. 6.*, *Giurb. ad consuetud. Messan. cap. 1. gloss. 8. num. 84.*, *Cappic. latr. consult. 54. num. 39.*, *Criwell. decis. Dolan. 48. sub num. 5.*, & *seqq.*, *Dehart. decis. Sardin. 7. nu. 1.*, & *seqq.*, *Rota in Imolen. donationis 12. Maii 1702. §. Quamvis verò & seq. coram Caprara inter ejus impress. la 601.*, quæ loquitur in difficiliori casu.

Quamobrem, ut bene ad rem admonet *Card. de Luc. de donation. dist. 3. in fin.*; hæc dicitur esse questio potius facti, quam Juris, prò facti videlicet qualitate, ac singularum casuum circumstantiis bonam, vel malam fidem præferentibus decidenda, subdens, manifestum Pragmaticorum errorem esse, procedere in sola litera *Decisionum*, ac auctoritatum, quas desuper habemus; ideoque hoc unum in nostra hypotheti inquirendum erit: an videlicet anteaepoca, de qua est questio, bonâ, vel malâ fide celebrata dici queat; quoniam verò mala fides, & collusio elicitur ex præjudicio, & damno, 34 quod mulieri, & filiis ovenire posset ab executione dictæ anteaepocæ, juxta notata per *Fontanell. de post. nuptial. class. 4. gloss. 1. num. 72.*, & *seqq.*, & *num. 78.*, *Rota in Maleritana retrodevotionis 9. Maii 1698. §. Quia agitur coram Card. de la Tremoille*. Hinc sequitur, quod illa omnino valida, & exequenda sit in casu nostro, quia

quia dolus nullus, nullaque fraus intercessit, ex quo procul abest omne præjudicium.

- Et sane, si dolus nunquam præsumitur, nisi
 36 concludere poteretur, & eoque minus præsumi
 potest in eo, qui facit actum de jure permillum,
 37 ut in his terminis advertit *Grivell. dict. dec. Do-*
lari. 43. num. 9., & bene etiam *Dexart. citat. dec.*
Sardis. 7. sub num. 18., cessat perfectio in hypo-
- thesi quæcumque doli, & fraudis suspicio, cum
 filia Patri donando, & hic ab illa recipiendo,
 in circumstantiis, de quibus agitur, actum fecisse
 videantur ipsius de jure permillum, ut de-
- monstratum est in superioribus locis; nec dolus
 argui potest sub obtentu præjudicii mulieri, &
 38 filius obventuri s; quia cum donationis effectus
 in eum dumtaxat casum collatus appareat, scilicet
 post obitum ipsius mulieris, & quando ipsa
 sine filiis obisset; inde satis liquet, contro-
- versam donationem nullum filiis allaturam
 fuisse præjudicium, sicut in casu dumtaxat illo-
 rum deficientie fortiri debebat effectum, ut ad
 rembene considerant *Molpbes. conf. 11. num. 37.*
 & pluribus seqq., *Gimbr. ad consuetud. Messan.*
cap. 1., *Gloss. 3. num. 84. ergo fin.*, *Sanches. de*
Matrimonio lib. 6. disp. 32. num. 6., *Rocca disput. jur.*
selecl. cap. 112. num. 42. in fine.

- Immo verò potius inde apparet, quod non
 imprudenter dicta donatio celebrata fuit inter
 Patrem, & filiam, dum hæc prius sibi consu-
- lendo, quoque vivebat, deinde filiis, si genuis-
- sset, Patri demum propositis in eventum, quo
 nec filios reliquisset, nec ipsa in humanis am-
- plius esset; à justa autem, & æqua ratione non
 aberrat, quod, cessante præjudicio, & inter-
- esse mulieris, ac filiorum, bona revertereant
 unde protecta fuerant, ad Patrem nempe, in-
- 39 spectâ quoque dispositione Juris communis, filie
 sine prole obuenti aliquo successurum, *An-*
tient. Defunctio Cod. ad Tertul. Crass. in §. Suc-
cessio Intest. lib. 13. tit. 2. num. 1., *Barry. de Suc-*
cessio Intest. lib. 13. tit. 2. num. 1.

- Neque verò per ejusmodi donationem fraus
 ulla fieri dicitur legi prohibenti, onus adjici
 legitime, quasi videlicet Pater, qui vigore *Strat-*
utris lib. 141. lib. 1. doti succedenti loco legi-
- time prohibebatur apponere sui favore pactum
 reversionum, etiam in casu obitus filie sine fi-
- liis, prohibitus quoque videretur recipere à filia
 donationem, per quam elusa remaneret prohibi-
- 30 titio pacti reversionis; aliud enim est pactum re-
- versionum à Patre appositum doti succedenti loco
 legitime, aliud est donatio ipsius dotis, scilicet
 40 legitime facta à filia favore Patris. Primum
 tamquam onus in radice vitians initium actus,
 41 ipso jure à legitima rejicitur, *leg. omnimodo 30.*
leg. 32., & *leg. 56. Cod. de inoffic. testament.* Sec-
- undum verò tamquam superveniens post actum
 legitime perfectum, prohibitum non est, immò
 42 permillum filie, siquidem, ut supra probatum
 est, eidem licet donare Patri, accedente ipsius
 43 consensu, quoties palam, bonâ fide, cum so-
- lennitatibus, & auctoritate Juris donatio
 celebratur, nec inde elusa remanet mens, &
 iactentio legis, quæ est, ut legitima liberè tran-

seat in filium, nam donatio potius hanc liber-

44 tatem supponit, ideoque, cessante fine, & ra-

45 tione legis, donatio in fraudem illius facta cen-

46 seri nequit, *Glossa in leg. si constante Cod. de do-*
natione inter Vir. & Uxor. Puf. bal. de patr. pa-
rest. part. 1. cap. 4. num. 23. Quinimò, sicuti su-

stinetur onus, & pactum reversionum, etiam,
 super dote succedente loco legitime, interven-

47 niente consensu, & acceptance filie, *Conflan-*
tin. ad Statut. Urb. tom. 1. ann. 32. nu. 98., *Ro-*
ta decif. 63. num. 32., & seq. coram *Argnell.*, in
rec. decif. 69. num. 4. part. 12., & *decif. 77. num.*
11. & 12. part. 19., ita & multo magis vale-

re debet donatio pleno consensu, & maturâ de-

48 liberatione à filia facta favore Patris.

Colore verò nullo obtendi potest, illam de,
 consensu Patris Donatarii revocatum fuisse per
 actum posteriorem constitutionis dotis ab eo fa-

ctum favore filie; si enim donatio specificè com-

prehendit dotem, quæ tempore donationis con-

stitutâ non erat, oportet dicere, filiam donan-

tem, & Patrem donatarium nil aliud nomine
 dotis in donationem venire intellexisse, quam
 49 ipsam dotem in posterum constituendam, &
 per consequens per actum successivum consti-

tutionis dotis Pater videri nequit à donatione
 recessisse, & consensum præstitisse illius revo-

cationi, cum recto sensui repugnet, ut quis cap-

iat donationem trej per semetipsum tradendæ
 Donanti, & quod per actum ipsum traditionis
 omnino necessarium pro effecta donationis, il-

lam respuisse dicatur, à quo sanè casu longè
 diversis sunt termini *Decisionis 65. nu. 9. part. 10.*
rec. supra in contrarium allegata, quia ibi age-
 50 *batur de donatione factâ à Patre filie in causam*
dotis usque ab anno 1633., undè cum, dilatis
 postea per decennium nuptiis, nempe usque ad
 annum 1633., tunc alia dos à Patre filie con-

stitutâ fuisset, rectè dictum fuit, per hanc se-

cundam dotis constitutionem revocatum censeri

debuisset primam illam donationem ex causa-

dotis similiter factam, ut patet ex lectura ejus-

dem *decisionis*.

Suppositâ igitur validitate, & substantiâ
 donationis, qua talis est, scilicet in linea dona-

tionis, eadem multò minus irrita dici poterit, si
 consideretur tamquam pactum doti præjudicia-

le, quoniam, extenuis pacta dotibus detrimen-

51 talis inferentia prohibetur à Jure, quatenus pri-

vaut mulierem dote eo tempore, quo eadem
 opus habet ad iteratò nubendum, cum hoc fit
 contra publicam utilitatem *leg. 2. ff. de post. do-*
tal. leg. 3. Cod. de pact. convent. super dot. leg. 1.
ff. de dot. prelegat., *Fontanell. de post. nuptial.*
tom. 1. claus. 4. Gloss. 9. part. 5. nu. 181., & 185,
 & alii apud *Roccam disput. jur. selecl. cap. 112.*
num. 30. & 41. *in fine.*, quâ proinde ratione pu-

52 blicæ utilitatis sublatâ in casu, quo pactum col-

latum fuit, ut in hypotheti, post mortem mu-

lieris s; inde fit, quod tali casu pactum rectè
 subsistit, & à jure prohibendum non est, immò
 permillum, ut per *Text. in leg. si Pater 12. ff. de*
post. dotol., *Alrograd. conf. 19. num. 3.* & 17.,
 & seqq. *lib. 2.*, *Rocc.*, & *Fontanell. locis non citatis*,

statu, Card. de Luc. de dot. disc. 155. n. 28., Causa. I. de iur. decif. 98. n. 43. lib. 1.

Ob quam rationem nihil turbat id, quod dicitur de nullitate contractus, seu obligationis excedentis medietatem dotis à muliere factæ, nam, præterquam quod donatio, de qua agitur, non potest considerari in tali linea, alioquin nullæ unquam donationes mulierem, ex tali capite sustinerentur, responderetur, cessare nullitatem prædictam, quando contractus, & obligationes lædentes mulierem ultrà medietatem dotis, effectum habituræ non sunt, nisi post obitum ipsius mulieris, quo casu, cessante favore dotis & præiudicio mulieris, cessat etiam privilegium, & jus dicendi de nullitate ejusdem obligationis Indultum ipsi mulieri favore dotis, *Rocco disp. Jur. selectior. cap. 112. n. 30., Fontenell. de post. nuptial. claus. 4. gloss. 9. quæst. 5. n. 188., Card. de Luc. de dot. disc. 20. n. 10., Baldus. decif., & rer. judicat. tit. 4. decif. 18. n. 38., Rut. in Romanis Censur. 5. Decembris 1695. §. Denuo, & seq. coram Card. Scuto, quæ est decif. 8. n. 19., & seq. inter impref. ad ornatum. Card. de Luc. de dot.*

Nec contrarium firmant auctoritates supra in oppositum allegatæ, quia loquuntur, & procedunt in terminis, in quibus effectus obligationis collatus fuerit post solum matrimonium per obitum Viri, non autem per obitum Uxoris, inter quos casus longe dispar est ratio; nam, solum matrimonium per obitum Viri, adhuc viget favore mulieris, & ratio publicæ utilitatis, ne ultrà medietatem dotis læsa remaneat, ut novas nuptias, si velit, rursus contrahere possit at, solum matrimonium per obitum Uxoris, id omne cessat, & ideo nil mirum, si tali casu sustinetur obligatio etiam ultrà medietatem dotis, ut optime declarat *Rocco d. cap. 112. n. 39., & 41., & seq., & alii omnes supra citati.*

Et hinc opus non est examinare quæstionem illam inter Doctores non parum controversam, an scilicet nullitas obligationis nunquam à muliere opposita, opponi possit ab aliis, & præsertim à Tertio per modum saltem exceptionis, & ad effectum retinendi, quia, si, ut dictum est, nullitas in præfenti non adest, corrumpit propterea fundamentum, cui talis quæstio innititur; & ita, exclusâ nullitate donationis ab Isabella, factæ favore Patris, eisdemque firmâ, & immotâ manente; Jura Collegii parum firma censerem, nisi tamen spes aliqua superesset recuperandi possessionem præ rata scutorum 500. sibi in donatione reservata à muliere ad effectum testandi, quia eum illa in donatione quantumvis universali non comprehendatur, tametsi Donatrix de ea specialiter non disposuerit, juxta veriorum, magisque receptam opinionem, à qua recedendum non esse tradit *Cancer. var. lib. 1. cap. 2. n. 116., & cap. 8. n. 79., Fontenell. de post. nuptial. claus. 4. gloss. 23. n. 14. in fin., Mordac. de consens. lib. 7. tit. 7. n. 14., Olea de cess. Jur. lib. 3. quæst. 1. n. 37., & alii plene congesti per Antonium. de donat. lib. 1.*

prelud. 2. §. 7. n. 74., latissime Ams. refut. 76. n. 23., & plurib. seqq., inde sequitur, præ d. rata scutorum 500., existente in libero patrimonio mulieris recte ipsam se obligare valuisse favore Collegii, ita ut idem Collegium modo utendo jurebus ipsius mulieris sui favore obligata, jura illa experiri possit præ dicta rata scutorum 500., ad effectum recuperandi possessionem Prædii, de quo agitur, & se in illa tuendi adversus Creditorem posteriorem, quales erant D. D. de Herrera ad illud allociati præ Censu imposito anno 1616.

An autem pro eodem effectum Ven. Collegium allegare possit retentionem ob quartum dotale à muliere superlatum, ajendo, illud quoque in ejus patrimonio remansisse, adjudicare nequeo, quia non vidi instrumentum donationis, ex cujus tenore dignosci valeat, quid in illa verè comprehensum fuerit, cum aliquo ex sola reservatione scutorum 500. ad effectum testandi consilii possit, cetera omnia in Donatarium translata fuisse.

Denique, antequam Ven. Collegium Judiciali alicui experiri deliberet, ac statuat, idem admonendum esse censeo, non omitendum, quod præfens Causa inflaturari tentatur præ irrita, & invalida declaranda tam donatione centum viginti abhinc annis celebrata, quam etiam assuetudine sexaginta quatuor abhinc annis ritè, & rectè, jurisque ordine servato concessa Creditoribus, qui hodie reperiuntur in possessione controversorum bonorum. In his autem circumstantiis, tam ex Juri ratione, quam, etiam quotidianâ experientiâ edocemur, quantum favendum sit Possessori coadjuvato longissimi temporis beneficio, adeo quidem, ut, juxta notas regulas, illi satis sit quoquo modo dubiam reddere intentionem, & actionem Actoris.

Ariminen. Renunciationis.

Renunciatio à Muliere Minori de consensu Patris dotem constituentis facta, ex defectu sive præfentia Curatoris, sive insinuationis, sive etiam justæ causæ, licet iuramento, aliisque necessariis munita solemnitatibus, non sustinetur. Renunciatio à Muliere minori facta, etiam de consensu Patris, si, præter istius voluntatem restrictam ad paternam dumtaxat bona, comprehendat bona quoque Collateralium, quoad hæc insinuatione indiget. Juxta itidem causâ dictæ renunciacionis quoad bona Collateralium nequit, ex his, dici Patris voluntas, minusque dos eidem filix constituta, quæ solum familiæ non exceeferit, similiterque nec agnationis contemplatio, quæ vel non expresse, vel merè voluntaria, vel finalis non fuerit ipsius renunciacionis causa. Et ex quibus causâ finalis renunciacionis valeat dignosci.

***

VOTUM XLIII.

- 1 *Renunciatio ad Bona expressim in renunciatione comprehensum nequit succedere.*
- 2 *Renunciatio per Matrem facta quando opponi nequit nullitatis exceptio desumpta fide ex defectu solemnitatum, sive ex capite lapsus, & num. 3. ad 17.*
- 3 *Judicium Decretum in renunciatione Mulieris defectum supplet solemnitatum.*
- 4 *Ac pariter infirmationis.*
- 5 *Infirmitas defectus in renunciatione Mulieris suppletur juramento.*
- 6 *Renunciatio in adimplementum paternae dispositionis facta à Muliere ob dotem sibi promissam, atque agnationis conservanda intuitu, infirmationem non requirit, & ratio num. 7.*
- 8 *Nec ejus omisso contractum inficit, & num. 9. & 10.*
- 11 *In renunciatione Mulieris, comprehendente jura duntaxat, de futuro, solemnitates non requiruntur.*
- 12 *Præsertim, si fuerit juramento confirmata.*
- 13 *In renunciatione Mulieris lapsa excluditur, sicut Judicis decreto.*
- 14 *Excluditur itidem, quum inita est agnationis conservanda causis, & ratio ibid.*
Præterea excluditur ob dotem congruam receptam, num. 15.
- 15 *Atque ubi renunciatio fuerit juribus duntaxat futuris, num. 16.*
- 16 *Mulier ob dotem congruam receptam valet ex consuetudine Arimini quibuscunque renunciare, etiam opulentis hereditatibus, lapsus exceptione non admittit.*
- 17 *In renunciatione facta juribus futuris, atque incertis, nulla potest lapsu considerari.*
- 18 *Renunciatio quoad Bona etiam Collateralium facta à Muliere, tamquam ex jussu causa, sustinetur, si hoc fuerit vel dos recepta, vel agnationis contemplatio.*
- 19 *In renunciatione facta à Muliere Minori Ariminenfi solemnitates nedum statutarie, sed & alia requiruntur ab Aeglidiana prescripta.*
Eorum verò præcipua quædam sunt num. 19. & 20.
- 20 *Renunciatio Mulieris Minoris Ariminenfis corrit, si in ea Curatoris defectus auctoritas, vel infirmationis solemnitas, & num. 20.*
- 21 *Infirmitas quomodo necessaria dicenda sit in renunciatione Mulieris, licet sit facta juri futuro, ex voluntate Patris, causis dotis, atque agnationis intuitu, aliisque præterea sit munita solemnitatibus, & num. 21. ad 47.*
- 22 *Spes succedendi in bonis renunciatio est quoad Matrem renunciantem pretio assimilabilis.*
- 23 *Præsertim, si à proximo pendeat eventus, & propè certo.*
- 24 *Renunciatio à Muliere minore si fiat juri futuro, proximo, & propè certo, Mulier ladi posse existimatur.*
- 25 *Proindeque infirmatio ad eum actum necessaria est.*
- 26 *Renunciatio Mulieris tunc dici valet in executionem paterni præcepti necessario facta, nullisque ob id solemnitatibus indignis, cum intra spheram ejusmodi præcepti se continuerit.*
- 27 *Secus ubi amplius ea fuerit, quàm Pater demandaverit.*
- 28 *Infirmitas necessitas in renunciatione Mulieris non excluditur ex dote ab ipsa recepta, si illius affirmatio bonorum renunciatorum valorem non adequat, & ratio, num. 29.*
- 30 *Renunciatio Mulieris ob dotem facta, in eo, quod jura renunciatio dotem ipsam excedant, pura remanet donatio.*
- 31 *Ob idque est necessario infirmando.*
- 32 *Infirmitas requiritur prius ea summa, quæ, si Creditor Debitori creditum remittat, ipsum creditum excedat.*
- 33 *Infirmitas necessitas in renunciatione Mulieris non excludit agnationis contemplatio, & quare? num. 33.*
- 34 *Agnationis contemplatio in renunciatione Mulieris dotem recipiamis, censetur adjecta ad colorandum potius renunciationem, quàm ad inducendam veram illius causam respectivam.*
- 35 *In renunciatione Mulieris ob causam, quod solemnitates non requirantur, procedit abbi Mulier sit major? sive non, si minor sit.*
- 36 *In renunciatione Mulieris ob causam, infirmatio omnino requiritur, quando ea appareat à Contractibus expressè volita.*
- 37 *Precedit, quomodo infirmatio in eo casu de jure communi, vel municipali non esset necessaria.*
- 38 *In renunciatione Mulieris Minoris copulatio requiratur Proximiorum consensus, Judicii presentia, juramentum, atque infirmatio.*
- 39 *Neque infirmationis satisfactum remanet ex alterum solemnitatum concursu, & nu. 40. & 41.*
- 40 *In contractibus Minorum aliquod cum defectu ex necessarii solemnitatibus non suppletur juramento, licet geminato, & ratio num. 42.*
- 41 *In contractibus Minorum aliquod deficiente ex requisitis solemnitatibus, dolus, & fraus presumitur intervenisse.*
- 42 *In contractibus Minorum licitum Partibus non est solemnitates prætermittere, vel per equipollem adimplere.*
- 43 *In renunciatione, vel donatione facta à Muliere Minori, ultra extrinsecas solemnitates, iusta, & rationabilis requiritur causa.*
- 44 *Ed autem deficiente, vel ineptè existente, aut præjudiciali, corrit renunciatio.*
- 45 *Simulque interpositum Judicis Decretum.*
- 46 *Renunciatio Mulieris Minoris, jussu cessante causis, remanet aliis mera liberalitatis, si præjudicium non volens adferre.*
- 47 *Renunciatio Bonis etiam Collateralium facta à Muliere, nequit dici jussu præbuisse causam paternam præceptum, si istud ad*

Be-

- Bona paternæ duntaxat fuerat restrictum, & num. 91.
- 30 Idem de promissione facta in capitalis matrimonialibus, si hac restrictio fuerat ad Bonæ tantum paternæ, atque maternæ, & num. 92.
- 32 Renunciatio in Muliere emissæ in sequelam capitalium matrimonialium, plus, quàm fuerit in eis conventum, nequit operari.
- 33 Et ad illorum normam dici debet expleta.
- 34 Renunciatio emissæ in sequelam capitalium matrimonialium, in ea parte corrumpit, quæ, ultra eorum formam, fuerit ampliata.
- 35 Non attentis quibuscumque solemnitatibus in ea alia adhibitis.
- 36 In renunciatione Mulieris facta in sequelam capitalium matrimonialium quidquid fuerit, ultra eorum formam, superadditum, censetur, præter Mulieris voluntatem, adpositum.
- 37 Et de stylo Notariorum.
- 38 Præsertim, si nullibi in instrumento tantum fuerit de alia novo expleto, atque ab eisdem capitalibus independenti.
- 39 Renunciatio in Mulieris consentaneam fuisse capitalis matrimonialibus, resultat ex verbis: volendo ora dicta Signora &c. adempire la promessa suddetta inferita nel predetto Chirografo.
- 40 Renunciatio in Mulieris facta in sequelam capitalium matrimonialium verba hæc = E d'avantaggio per maggior dichiarazione &c. præferunt, quancumque additionem in tali renunciatione faciendam, intelligi debere ad maiorem declarationem contentorum in ipsi capitalibus.
- 41 Non verò ad comprehendenda bona in lisdem non contenta.
- 42 Declaratio non est, sed potius alteratio, & difformitas, cum quid in declaratione comprehenditur non contentum in alia declaratione.
- 43 Dotem tenetur Pater juxta patrimonii vires constituere.
- 44 In dote juxta patrimonii vires constituta, nulla valet considerari Patris liberalitas.
- 45 Ob dotem solum Familiam non excedentem, renunciatio nequit reportari, nisi restricta ad paternam tantum bonam.
- 46 Vel ad conventa in capitalis matrimonialibus.
- 47 Dotis recepta causa, ultra conventum in capitalis matrimonialibus, efficax non est.
- 48 Nisi in instrumento maior dos constitutatur.
- 49 Renunciatio ob dotem, nullâ argenteæ vocis causâ, dicenda est ipsi tantum doti correspondens.
- 50 Procedit maxime quoad fratrem Renunciatarium, qui nil de proprio in donationem contulit.
- 51 Ut quæ ex ipsius Renunciantis substantia sit expleta.
- 52 Dos constituta ex legato in eam causam relicto à Patre, dicitur ex propriis filia bonis constituta.
- 53 Nec legitima censetur renunciandi causa.
- 54 Dotem à Patre legatam frater da proprio solum, censetur id facere ex substantia Patris, si illius heres sit.
- 55 Renunciatio ob dotem nequit dici facta agnationis intuitu, si causa ipsæ nullibi fuerit in instrumento expressa.
- 56 In renunciatione facta à Muliere, ad illius validitatem non sufficit causa reticita, sed requiritur expressa.
- 57 Renunciationis verba = Ma anco per renderli grata al suddetto &c. suo fratello per mantenimento della sua casa = agnationis contemplationem non important.
- 58 Sed fratris duntaxat utilitatem respiciunt, & num. 79., & 81.
- 59 Renunciare ob commendam domus maintenancem aliud est, aliud agnationis conservanda causâ.
- 60 In renunciatione, si pars ejus dispositiva repugnet agnationis contemplationi, eò minus censetur contemplata agnatio.
- De tali autem repugnantia constat, quoties comprehensum in ea fuerint heredes, etiam extranei, num. 83., 84., & 87.
- 61 In renunciatione facta præ heredibus quibuscumque, etiam extranei comprehensum reputantur.
- 62 Agnationis contemplatio non aliter expressa in renunciatione Mulieris, quàm per heredum quorumcumque comprehensionem, censetur adjecta ad colorandam renunciationem, ipsam.
- 63 Nec habetur pro legitima renunciandi causa.
- 64 Renunciatio facta à Muliere quando non censetur legitimum præbuisse causam agnationis contemplatio? & num. 89. ad 98.
- 65 Renunciatio Mulieris non sufficitur ex habita in ea agnationis contemplatione, quando hæc non causa finalis, sed impulsiva tantum fuerit.
- 66 Et ex quibus eadem potius causâ impulsiva, quàm finalis dicenda sit? & num. 92.
- 67 Renunciationis causa finalis ea dicitur, quæ principaliter ab Agente consideratur.
- 68 Impulsiva verò, quæ secundariò tantum inspicitur.
- 69 Dicitur ma anco est ampliatio.
- 70 Renunciatio voluntarie tantum facta à Muliere majori, nullam inde commodum retrahente, non sufficitur.
- 71 Licet sit facta ad fovendam agnationis.
- 72 Donandi legitima causa ea non dicitur, quæ nullam in se necessitatem continet, vel commodum Donantis.
- 73 Renunciationi mulieris quod ipsam causam præbeat agnationis contemplatio, procedit, quando familia, & agnatio ipsius Mulieris contemplatur.
- 74 Secus, si aliena Familia, puta fratris.
- 75 Renunciatio Mulieris currimus læsiva, nullo pacto sufficitur.
- 76 Quomodo autem læsiva dignoscatur? & num. 108.

- 101 *Lesio enormissima in renunciatione Mulieris judicari potest ex futuro eventu.*
- 102 *In renunciatione jurius etiam eventualium facta a Muliere cadere potest lesio enormissima.*
- 103 *Præsertim, quando in illorum compensationem nihil receperit.*
- 104 *Jura de futuro dupliciter sunt speciei, alia nimirum habentia causam prorsus de futuro; alia de præterito.*
- 105 *In renunciatione Mulieris facta jurius habentibus causam prorsus de futuro, difficilius lesio potest considerari.*
- 106 *In renunciatione Mulieris facta jurius habentibus causam de præterito, lesio semper consideratur.*
- 107 *Intellige, eodem jure pro lesione statuenda, pluri æstimari, si proximiora, minus verò, si remota sunt, & a pluribus eventibus dependenda.*
- 108 *Renunciatio Mulieris enormissimè lesiva, non sufficitur, licet sit facta dotis causa, & agnationis favore, Decreto etiam Judicis accedente, & num. 110. ad 114.*
- 109 *Judicia Decretum absque legitima causa in renunciatione Mulieris oppositum, attendendum non est.*
Et habetur, ac si non fuisset interpositum ibid.
- 110 *Judicia Decretum in renunciatione Mulieris præsumptionem duntaxat inducit lesionis exclusivam.*
- 111 *Quæ præsumptio cessat, dum lesio est manifestata.*
- 112 *Lesionem in renunciatione Mulieris non excludunt causa dotis, & agnationis contemplatio.*
- 113 *Lesio datur in renunciatione Mulieris etiam reciproca, & ob causam, quoties hac renunciationi non correspondeat.*
- 114 *Renunciatio Mulieris certioris non facta de jurius sibi competentibus, nulla est.*
- 115 *Renuncians Mulier debet esse certa de sua quolibet jure, licet incerto, & dubitabili.*
- 116 *Ejusque certioratio non probatur ex clausula illa instrumenti = certiorata = &c. =*
- 117 *Clausula certiorata = &c. in renunciatione Mulieris quid importet?*
- 118 *Renunciatio facta ad favorem certæ personæ est periculosa, ob ejusque deficientiam resolvitur.*
- 119 *Et Renunciatio competit regressus ad bene renunciatam, & num. 127., & 128.*
- 120 *Renunciationem realem non efficit berendum facta mentio in parte non dativa, sed in parte saltem acceptativa.*
- 121 *Renunciatio Mulieris intelligi debet facta pro personis, ad quas fuerit directio, non pro quibus Renunciarius acceptata senserit, & num. 129.*
- 122 *Præsertim, si de Muliere minus agatur, & in seculo nudente, & num. 124. 125., & 130.*
- 123 *Renunciatio Mulieris nudentis in seculo stricte debet interpretari, quàm altera Re-*

ligionem ingredientis, & num. 131.

124 *Quod minus fieri potest, Renunciandi præjudicat, & num. 132.*

125 *Renunciatio Mulieris nudentis in seculo licet facta agnationis intuitu, resolvitur ob defectum personæ, ad quam directio fit.*

PER obitum Juliz Franciscæ ultimæ de domo Antonia pars Bonorum hereditariarum Comitissæ Antonii fidei committentis pervenire debebat ad D. Theresiam de Carminatis tamquam unam ex proximioribus d. Juliz Franciscæ à Testatore vocatis; verum, quia præfata D. Theresia usque ab anno 1680. occasione dotis à Cajetano de Carminatis fratre receptæ, illius favore, & omnium suorum heredum, & successorum amplissimè renunciaverat Bonis omnibus, quæ sibi à quocumque obvenire possent, portio isthæ Bonorum ipsi obtinens occupata fuit a DD. de Carminatis descendibus d. Cajetani Renunciarii; At Dominus Comes Franciscus Perla ex persona d. Theresiæ Renunciantis Judicium Immissionis ad d. Bona instituit coram R. P. D. Aldrovando, dum A. C. Locumtenentis munere fungeretur, quod an bonum, vel malum exitum habuerit, me latet, abinde tamen citrà Causa fuit; Idem verò meditans illud modò prosequi, antequam ulteriorem Judicii aleam expeziatur, me rogavit, ut, libratæ rationum momentis, quæ super d. renunciatione ex utraque parte deduci possint, sententiam meam pro veritate dicere velim, an nempè illa obstat quæ nec ne memorata D. Theresiæ ad effectum consequendi Bona prædicta?

Injuncto itaque mihi muneri manum admoventi primo obtutu videbatur, d. renunciationem obstat D. Theresiæ, quominus ipsa consequi possit portionem Bonorum ab hereditate Comitissæ Antonii sibi obvenientium; Etenim, in dubium revocari minimè potest, quin ea sub d. renunciatione expressè comprehendatur, ut demonstrant instrumenti verba Sum. 2., proindeque hoc satis est, ut Renuncians ab illorum successione omnino repellatur, ad Tent. in leg. queritur §. Si Venditor ff. de edili. edict., leg. quoties ab omnibus cod. de fideicom., Rot. decis. 108. num. 2. post Torr. de pati. fut. success., in rec. decis. 175. num. 4. pari. 3., in Forosompionien. Legatorum super reintegracione. 27. Junii 1722. §. 11. coram R. D. Aldrovando.

Eademque juvare nequit nullitate, & insufficietia d. renunciationis desumptæ ex eo, quod illa careat solemnitatibus à statuto, & Aegidia requisitis, & præterea fuerit summopere laxativa; Nam, quod attinet ad solemnitates, non bene ex illarum defectu validitas renunciationis impugnari videtur, dum ex ipso instrumento apparet, nedum Judicis Decretum, quod ceteroquin supplet defectum omnium solemnitatum, Rot. decis. 17. num. 2. post Torr. de pati. fut. success., sed præterea consensum etiam Proximiorum, & Sponsi cum juramento intervenisse, ut in puncto respondit Rota decis. 108.

Qq

nam. 12

De Contract.

num. 12. apud Torr. de pñt. futur. success., & in rec. decif. 224. num. 10. & seqq. part. 13.

- Nec officit defectus infimulationis, siue quia
 4 illam supplevit tum præsencia, & auctoritas
 iudicis, quæ vim habet infimulationis *Rota coram*
fas mem. Gregor. XIV. decif. 391. num. 8. in
rec. decif. 582. num. 5. part. 4. tum etiam iurifurandireligio, *Adden. ad Gregor. d. decif. 391. num. 10.*, siue etiam, quod magis valet, quia
 6 agitur de renunciatione emissâ in executionem, & adimplementum præcepti paterni correspondivè ad dotem promissam, & ad conservatio-
 7 nem agnationis, & familie, quo casu, cum procul absit qualibet deceptionis, aut collusionis suspicio, solemnitas infimulationis minimè requiritur, illiusque omissio nequaquam inficit contractum, ut de actu factio in obsequium, & sequelam paternæ dispositionis dixit *Rota coram*
Barat. decif. 478. num. 8. in fin. de renunciatione, siue donatione præ conservatione agnationis, & familie, *Michels. de fratrib. part. 3. cap. 10. num. 44. Fossanell. de pñt. nuptial. class. 4. Gloss. 29. num. 1. Rot. coram Duvos. Jan. decif. 951. num. 8. coram fas mem. Alexandro VIII. decif. 182. num. 17. & in Avenionen. Concursus super reversis 23. Janui 1713. §. Atque ex his, & seqq. coram Ansaldo, & in specie renunciationis celebratæ correspondivè ad dotem, *Rot. decif. 210. num. 8. post Torr. de pñt. futur. success. in rec. decif. 141. num. 8. part. 15. in Eurosemprovia. Legatum super reintegratio- 27. Janui 1712. §. 15. coram Rino Aldrovando, in Firmano Transfessionis 5. Februarii 1714. §. Infusio coram Lancetta, & in terminis utriusque*
 10 simul renunciationis, nempe correspondivè tam ad dotem, quam ad conservationem familie, & agnationis, dixit novissimè eadem *Rota in Firmano Beneficiorum 23. Martii 1716. §. Infusio: ostem coram eodem Lancetta* non omittendo denique, d. renunciationem com-
 11 prehendere solum iura de futuro, & querenda, quo casu solemnitates non requiri, tradit *Rota post Castell. de donat. decif. 22. num. 9. in rec. decif. 149. num. 5. part. 12.* maxime, quando con-
 12 tractus, prout hic, solemnî juramento firmatus, & roboratus fuit *Rot. decif. 478. num. 10. part. 18. & decif. 624. num. 13. part. 19. rec.**

Non absimili responsione submovetur altera nullitas fundata in eo, quod, cum in capitulis matrimonialibus promissa fuerit renuncatio Bonis paternis, & maternis tantum, illius extensio in actu renunciationis facta, ad quæcumque Bona etiam à Collateralibus provenientia,
 13 tamquam merè voluntaria, & absque ulla causa, & compensatione emissâ, D. Theretiz summo perè præjudicialis, & læsiva extiterit, ideoque nulla, & invalida. Læsiō namque isthæc excluditur tum ex præsumptione militante præ Decreto iudicis, ad tradita per *Hundred. conf. 34. num. 61. lib. 2. Rot. decif. 134. num. 17. post Zacch. de oblig. cameral.* tum ex qualitate actus, qui gerebatur, renunciatione nimirum favore fratris præ conservatione agnationis, & familie,
 14 quæ cum sit actus pius, & laudabilis, læsionis

exceptionem minimè admittit *Rot. coram Ottobon. decif. 182. num. 24. & 26.* Ut etiam illam allegari non sinit congrua dos à muliere recepta, ob quam iusta concludendum Regionis,
 15 licite renunciari valet quibuscumque etiam opulenti hereditatibus, absque eo quod talis renunciatio de læsione redargui possit, ut testatur *Constantin. ad Statut. Urb. annot. 46. nu. 156. Rot. decif. 274. num. 5. & 6. coram Merlin. decif. 150. num. 13. part. 11. decif. 271. num. 9. & decif. 354. num. 12. part. 13. & decif. 338. num. 25. part. 17. rec.* & denique quæcumque læsionem prorsus removel natura rei in renunciatione
 16 comprehensæ, quæ præcipue versatur circa iura futura, & consequenter querenda, eventualia, & incerta, in quibus nulla potest considerari læsiō, ex notatis per *Cassill. contr. Jur. lib. 3. cap. 2. num. 65. & 68. Rot. d. decif. 182. num. 25. coram Ottobon. & post Torr. de pñt. futur. success. decif. 120. num. 11.*

His consequenter frustra etiam dicitur, quod d. renunciatio quoad Bona Collateralium facta fuerit sine causa, dum ex lectura instrumenti statim perspicuum fit, illam factam fuisse tam
 17 ratione dotis sibi à fratre traditæ, quam ex causa conservationis familie, & agnationis, quarum iniquaque per se speciatia sufficiens à Doctoribus reputatur ad sustinendum renunciationem, ut de prima tradit *Cassill. alleg. 31. n. 10. & alleg. 32. num. 9. Rot. coram Bich. decif. 580. num. 12. in rec. decif. 356. num. 14. part. 13. in Romana Inmissiois 22. Janui 1707. §. Accedente coram Lancetta, & in Fulgiate. Successiois quoad Coriolanum 1. Julii 1709. §. Demum coram Muliner, & de secunda Card. de Luc. de renun. dist. 13. num. 13. Rot. post Torr. de pñt. futur. success. decif. 109. num. 10. & 11. in rec. decif. 23. num. 14. part. 11. & de utraque *Rota in d. Firmano Beneficiorum 23. Martii 1716. §. Et denique coram K. P. D. Lancetta* & consequenter concludendum videbatur, renunciationem sustineri, & obitare D. Theretiz ad effectum consequendi Bona, de quibus agitur.*

Verum enim verò, & si hæc præ sustinenda, renunciatio, etiam quoad Bona, de quibus agitur, primo oculorum conspectu gravia videantur, illis tamen sedulo, ac maturè perpensis, firmiora esse censemer ea, quæ pro illius nullitate, & insubsistentia in contrarium urgent, ideoque ulteriorem iudicii aleam D. Requirentem non temerè experturum. Agitur enim de renunciatioe facta à muliere minori, præ cuius validitate, ultra solemnitates à statuto municipalis præscriptas, requirebatur etiam illa Con-
 18 stitutiois Egidianæ, ut in terminis renunciationis factæ à Muliere Ariminensi pluries respondit *Rota, & præsertim decif. 591. num. 12. & seqq. & decif. 610. num. 5. part. 4. rec. sum. 3. decif. 361. num. 3. & 7. & seqq. part. 13. decif. 323. num. 3. & seqq. part. 14. decif. 91. n. 12. & decif. 239. num. 16. & 17. part. 15.*

Cum autem inter ceteras solemnitates à statuto, & Egidianæ in contractibus Minorum, requisita sit auctoritas Curatoris, & infinuatio, ut

ut de Curatore ex statuto Civitatis Arimini, *Ros. decif. 108. num. 12. post Torr. de pati. futur. success.*, & de inſinuacione ex *Egidiana Conſtantin. ad Statut. Urb. annos. 44. art. 8. num. 784. & ſeqq.*, & alii paſſim: Utraque verò deficiat in caſu noſtro, hinc ſequitur, renunciacionem emiſſam à D. Theresia abſque dictis ſolemnitatibus pro forma præſcriptis nullam, & invalidam eſſe, ut diſponitur in dicta Conſtitutione *Marchie lib. 5. cap. 25.*, & præciſe conſiderando defectum inſinuacionis in ſimili renunciacione dixit *Ros. decif. 28. num. 2. & ſeq. post Torr. de pati. futur. ſucceſſ.*, in *rec. decif. 591. num. 12. & ſeq. & decif. 610. num. 1. part. 4. tom. 3. decif. 323. num. 3. part. 14.*, cum concordantibus relatis in *Aſſiſio Succceſſibus 11. Junii 1714. 5. Quoniam coram Cerro & in Firmana Beneficiorum 11. Januarii 1713. 5. Talis proſectio coram Laetitia*.

Nec urget reſponſio illa, quod vel inſinuatio necceſſaria non eſſet in renunciacione Juris futuri, & querendi facta in ſequelam præcepti paterni favore agnationis, & ex cauſa dotis receptæ, vel ſaltem, quod illius defectus ſuppleri poterit ex aliis ſolemnitatibus, conſenſu nempe Proximiorum, præſentis Judicis, & juramento. Prima namque hujus reſponſionis pars facile diluitur examinando ſingulas cauſas, quibus d. renunciatio ab hujusmodi ſolemnitate immunis, & exempta reddi prætenditur. Nam, quod attinet ad primam, quod nimirum ageretur de renunciacione Juris querendi, & incerti, & propterea nulla requireretur inſinuatio, animadvertere oportet, quod, licet incerta fuiſſet ſpes, quam D. Theresia habere poterat, ſuccedendi in Bonis, de quibus agitur, nihilominus, cum talis ſpes dubio procul capax eſſet alicujus affirmacionis, teſte *Capon. de pati. & ſtipulat. queſt. 49. nu. 9. Card. de Luc. de renunciacione diſc. 6. num. 34. Mauſ. conſult. 642. nu. 24. Rota decif. 241. num. 20. part. 15. rec. & inter impreſſ. ad ornat. ejuſdem Card. de Luca de fideiſſimiff. decif. 89. nu. 19. & in Romana Perennaria 28. Juſii 1706. 8. final. coram Scotto*; præſertim, quia purificatio fideiſſimiffi, à qua illa pendeat, proxima erat, & ſerè certa, ideoque Dom. Theresia in hac affirmacione lædi poterat, prout eventus reverè demonſtravit fuiſſe non modicè læſam, ex infra deducendis, utique etiam in renunciacione Juris de futuro, & querendi ſervari debebant ſolemnitates ab *Egidiana Conſtitutione* præſcriptæ pro incolumi præſtanda umbrellitate mulieris ab omni præjudicio, ut, benè diſtinguendo, monet *Card. de Luc. de donat. diſc. 60. num. 31. ubi = Tertio in donatione, vel remiſſione juris querendi, cum ita Donator patrimonio diminueret non dicatur, quod tamen intelligendum eſt in eo jure, quod nec re, nec ſpe competat, adeo ut utroque pendeat a cauſa de futuro, quo caſu Scribentes concordant ſecus autem, ubi agatur de jure futuro radicato in re de præterite, adeo de tempore, quo fit donatio, affirmacionem recipiunt, atque emptor. inveniret præſentio excedente tunc etenim, quo-*

De Contract.

ties agatur de alio concepto per viam donationis, vel translativæ renunciacionis, qua idem importat, probabilius videtur, ſolemnitatem requiri, & poſt alios allegatos, ſimili objecto occurrendo, præciſe dictum fuit in *Arimini. Bonorum, qua eſt decif. 29. num. 3. post Torr. de pati. futur. ſucceſſ.*, & in *Aſculano ſucceſſibus impreſſ. ad ornat. Card. de Luc. de decif. 30. nu. 18. & 19. in rec. decif. 361. num. 4. & ſeqq. part. 13.*, ubi diſtinguendo inter renunciacionem à Minori, & alteram à Majori factam dicitur, quod, etſi in caſu renunciacionis factæ à Majori hujusmodi ſolemnitates necceſſariæ non ſint, illæ tamen omnino requiruntur in renunciacione Juris futuri, & querendi facta à Minore.

Minuſque urget alia ratio pro ſuſtinentia dictæ renunciacione deſumpta ex præcepto paterni, quaſi quod, cum eadem in illius ſequelam, & executionem fieri deberet, veluti necceſſaria, nullis ſolemnitatibus indigeret à Difcurſu namque iſte urgere poſſet in caſu, quo renunciatio intrâ ſphæram paternæ diſpoſitionis omnino ſe contineret, & ultra non progrediretur, at cum in caſu noſtro plus renunciacionum fuerit, quàm Pater mandaverit, ipſe enim voluit, Filias eſſe contentas, & nihil aliud petere poſſe, ſuper Bonis dumtaxat, & hereditate ſua, renunciatio verò ampliſſima eſt, & extenditur etiam ad Bona Collateralium, & alia quomodocumque Renunciandi obveniant, ea proſectò ſine ſolemnitatibus minime ſuſtinetur, quia deficit illa ratio necceſſitatis promanans ex præcepto Patris, ut in præciſis terminis tradit *Conſtantin. ad ſtatut. Urb. annos. 43. num. 71. & firmavit Rota in Arimini. Bonorum post Torr. de pati. futur. ſucceſſ. decif. 28. num. 15. & duobus ſeqq. & decif. 29. num. 7. & 8.*

Ut etiam inefficax ad evitandam ſolemnitatem inſinuacionis eſt cauſa dotis à Renunciante receptæ, quia iſta non ſolum non fuit æquivalentis valoris, & affirmacionis cum Bonis renunciati, adeo ut in eis verificari poſſet juſta illa cauſa, & titulus correſpectivitat, quem ſupponunt autoritates in contrarium allegatæ, quinimò Bona renunciata longè excedunt illius quantitatem, proindeque, cum non agatur de dote conſtituta ultra ſolitum Familiæ, & vires Dotantis, renunciatio ſaltem in exceſſu jurium renunciacionum remanebat pura donatio, & per conſequens erat necceſſario inſinuanda, ut in puncto proſequitur *Torr. de pati. futur. ſucceſſ. lib. 20. cap. 171. num. 7. & 8. Ros. decif. 125. num. 14. coram Duran. decif. 574. num. 4. coram Rembold. decif. 22. num. 7. & decif. 49. nu. 10. post Pich. ad ſtat. Urb. decif. 97. num. 9. post Giliſian. ad ſtatut. Perſuſ. & decif. 30. num. 14. & duob. ſeqq. inter impreſſ. ad ornat. Card. de Luc. de donat. Non abſimili exemplo Creditoris, qui ſi Debitori ſuo creditum remiſerit, vel pactum de non petendo fuerit, & liberatio, ac renunciatio ſummam erediti excedat, requiritur inſinuatio in exceſſu, ad *Text. in l. in adibus 9. ff. de donat. Covarrus. varior. reſolut. lib. 2. cap. 4. num. 8. Gallerat. de renunciacione lib. 2. cap. 4. nu. 11.**

& 12. *Cancer. variar. resolut. lib. 1. cap. 3. n. 4.*
Gratiani. discept. 409. num. 19. *Torr. de pñl. su-*
tr. success. lib. 2. cap. 31. num. 5.

- Et deoque, quod attinet ad causam confer-
 vande agnationis, & Familie, omisso, quod
 eadem non subsistit, cum in nulla renunciatio-
 nis parte mentio de ea facta legatur, ut infra
 demonstrabitur; præterea respondetur, quod,
 tametsi eadem aliquo modo expressa videri pos-
 set, oñilominus non fulciceret præ remittenda
 33 solemnitate infinuacionis, quia conferetur po-
 tius appōita ad colorandam renunciacionem,
 34 quam ad indicendam veram illius causam cor-
 respēctivam, ut optimè observat *Rot. dec. 118.*
num. 7. post Torr. de pñl. sustr. success. ibi = nlla
verò causa pñl. decore, & conservati. ne Familia
conferatur pñliti appōita ad colorandam donati-
onem, quam ad constituendam donationem ob cau-
sam, ac pñliti donatio remanet pura, in qua so-
lemnitate Statuti omnino requiruntur = dec. 22.
num. 13. post Pich. ad Statut. Urb. coram Cova-
ler. dec. 277. num. 8. in rec. dec. 330. num. 6.
& 7. & dec. 380. num. 8. & seq. part. 14. &
dec. 17. num. 6. & 7. part. 15.

- Non omitto etiam generaliter animad-
 vertere, quod auctoritates firmantes, in
 renunciacione ob causam solemnitates non re-
 quirunt, loquuntur in terminis renunciacionis facte
 35 à Majori, & idcirco non applicatur casui
 nostro, in quo agitur de renunciacione facta à
 Minore, quæ licet ob causam, nunquam tamen
 absque solemnitatibus sustinetur, ut bene de-
 clarat *Rot. in d. dec. 118. num. 8. post Torr. de*
pñl. sustr. success. & dec. 380. num. 9. & seq.
part. 14. quod eo certius procedit in hypotheli,
 36 de qua res est, quia solemnitas infinuacionis ex-
 pressæ volita, & requisita fuit à Contrahentibus
 imposito oñere illam explendi ipsimet Cajetano
 renunciatorio, ut in *Samm. num. 3. lit. D.*, lo-
 37 quibus terminis infinuacionem ad contractus va-
 liditatem omnino requiri, quavis de jure
 communi, vel municipali necessaria non esset,
 docuerunt *Cancer. variar. resolut. part. 1. cap. 8.*
num. 6. in fin. Rocc. discept. jur. select. cap. 10.
num. 50. Constantin. ad Statut. Urb. ann. 43.
num. 17. Mascar. dec. Florent. 65. num. 64. &
seq. & firmavit Rot. in Nucerio donationis
14. Junii 1709. §. penult. in fin. & 9. Maii 1710.
§. Pariterque coram bo. mem. Caffarello, & in
Æsua success. 11. Junii 1714. §. Quoniam co-
ram Cerro ibi = Potissimè cum illius adhibenda ne-
cessitas rectè agnita etiam fuerit ab ipsi Contrahen-
tibus, qui sunt dictam infinuacionem explendi com-
misserunt eidem Marco Antonio renunciatorio: in
quibus terminis adeò indispensabiliter requiritur,
ut ejus defectus infirmet in nullitatem contractus,
tametsi ex dispositione juris communis, vel municipi-
alis in ea specie contractus minime fuisset neces-
sarius =

Multò verò minis vitium resultans ex defe-
 ctu infinuacionis sanari potest ex adhibitione
 aliarum solemnitatum, consensu nempe Proxi-
 miorum, præsentia Judicis, & juramento; quia
 Constitutio Ægidiana, præter dñ. solemnitates,

copulativè requirit etiam infinuacionem, cui
 proinde satisfactum minime dici potest ex alia-
 rum solemnitatum concursu, ut communiter
 tradunt *Marescot. variar. resolut. lib. 2. cap. 28.*
num. 13. Altograd. jun. contr. 69. num. 117. Joo.
de solemn. in contr. min. gloss. 30. §. 2. num. 21.
Constantin. ad Statut. Urb. annot. 4. art. 3. num.
820. ubi de juramento, num. 821. ubi de Judi-
cis Decreto, & num. 822. & pluri. seqq. ubi,
 40 quod Ægidiana infringit juramentum, etiam si
 41 geminatum esset ratione fraudis, & doli, qui,
 42 deficiente aliquâ ex solemnitatibus ab ea præ-
 scriptis in Minorum contractibus intervenisse,
 43 præsumitur, *Rot. dec. 294. num. 12. & pluri.*
seqq. part. 6. rec. & dec. 361. num. 9. 10. &
seqq. part. 13. iniquis præterea, quod, cum
 dicta Constitutio procedat annullando contra-
 ctus carentes hujusmodi solemnitatibus, non est
 in potestate Partium illas prætermittere, vel
 per æquipollens implere dec. 162. Junii 1704.
 post Zaccb. de oblig. Cameral. & dec. 63. n. 26.
 post Salgad. in labyrin. Credit. & ad ornat. Card.
 de Luc. de donat. dec. 30. num. 21.

Nullitatis profluente ex defectu solemnitatum
 alia urgentior adimplatur ex defectu iustæ, &
 45 rationabilis causæ, quæ tamen, ultrâ extrinsecas
 solemnitates, semper requiritur ad validitatem
 donationis, vel renunciacionis factæ à Muliere
 minori, ad tradita per *Fontanell. de pñl. antipñl.*
claus. 9. gloss. 1. part. 1. num. 5. & seqq. Con-
stantin. ad Statut. Urb. ann. 43. art. 8. n. 854.
Fattionell. respons. 32. num. 3. lib. 2. Rot. dec. 226.
num. 12. & dec. 338. num. 18. & seqq. part. 17.
rec. jufirmans immixtionis 16. Martii 1703. Nec
petitam coram Priolo, in Animas Prædii 20.
Martii 1705. §. Nullitatis, & 5. Nec tandem
coram bo. mem. Omnia, in Satirica dotis 11. Ju-
ni 1708. §. Siquidem coram Rño Malinez ibi = In
hujusmodi donationibus factis per mulieres, ultrâ
 solemnitates literaliter à Statuto præscriptas, con-
 currere etiam debet causa honesta, iusta, & ratio-
 nabilis, & quæ peculiaritè respiciat commodum,
 & interesse ipsius Mulieris donantis, non autem Do-
 natarii, seu alterius extranei = in Comerian. im-
 mixtionis 27. Junii 1710. §. Quoniam quidem coram
 Laucetta, & in Parentina Fideicommissi, & trans-
 sationis 5. Maii 1713. §. Defectus autem coram
 Scotto, 19. Februarii 1714. §. Substitutio siquidem
 coram R. P. D. Crispi. & iterum 2. Julii 1714.
 §. Et quidem coram Card. Scotto, adeut, cā defi-
 46 ciente, sive injusta, atque ineptâ existente, &
 Mulieri, vel Minori præjudiciali, veluti ex de-
 47 fectu consensus, corruiat una cum Decreto Judi-
 cis desuper interposito, *Antonell. conf. 77. n. 3.*
& pluri. seqq. Constantin. ad Statut. Urb. d. an-
not. 44. art. 8. num. 856. & seqq. Rot. dec. 226.
num. 8. part. 17. rec. coram Dnno. jun. dec. 305.
num. 3. ad ornat. Card. de Luc. de donat. dec. 33.
num. 1. & 2. dec. 34. num. 1. & in Mantif.
ad eandem de conflict. legal. dec. 11. num. 7. &
 præcisè in nostris terminis *Rot. dec. 107. nu. 3.*
 & duob. seqq. post *Torr. de pñl. sustr. success.*
 & consonat eadem *Rota in Romana renunciatio-*
 3. Junii 1711. §. Siquidem coram Rño Aldro-
 quon-

vendo, & in Firmam Beneficiorum 11. Januarii 1715. §. Tales profecti coram Lancetta; cessante enim legitima causa, actus remanet in linea meræ, ac damnoſæ liberalitatis, quæ non potest Mulieri præjudicare, Rot. coram bon. mem. Emerit. jun. decif. 1337. num. 13., in d. Faventia fideicommiſſi, Jan. tranſactionis 19. Februarii 1714. §. Reſpectu verò doti cum trib. ſeqq. coram Criſpo, & 2. Julii ejuſdem anni 5. Et quidem, & ſeq. coram Scotto, & recentior in Spoletana immiſſionis 10. Januarii 1716. §. Etque libertati coram R. P. D. Albano, & noviffimè in Interamnen. immiſſionis 5. Junii 1716. §. final. coram eodem.

Neque verò juſta, ac legitima cauſa renunciandi Bonis, de quibus agitur, deſumi poteſt ex præcepto, & diſpoſitione Patris, ac promiſſione in ejus ſequelam facta in capitulis Matrimonialibus, & io præmio renunciationis expreſſa; primum namque reſtrictum eſt ad Bona ipſius Patris, ut patet ex Summ. num. 1. & altera verò non comprehendit, niſi Bona Paterna, & Materna, ut in Summ. num. 2., proindeque neutrum legitimam cauſam præbere potuit renunciandi Bonis Collateralium, ut in terminis præcepti Paterni ſimili modo reſtricti, & limitati, dixit Roſa decif. 107. num. 6. poſt Torr. de poſt. futur. ſucceſſe, quæ licet deinde fuerit revocata, motivum tamen illam revocandi, & renunciationem ſuſtinentem non fuit cauſa dicti præcepti, ſed quia aliæ concurrerant cauſæ finales, quæ præ dicta renunciatione ſuſtinentes ſufficientes reputatæ fuerunt, ut patet ex ſequenti Deciſione. 108., & aliis poſt eundem Torr. de poſt. futur. ſucceſſe, & de renunciatione emiſſa in ſequelam obligationis aſſumptæ io capitulis Matrimonialibus, quod non ſit operativa ultra conventa in eodem capitulis, bene Rot. coram Merſino decif. 608. num. 16., 17., & ſeqq., in rec. decif. 34. a. 30., 31., & ſeqq., & decif. 402. num. 5., & 6. part. 12., in Romana renunciationis 9. Maii 1710. §. De ſociis cum ſeqq. coram Eſſo Priolo, & præſertim §. Reſponſione non atteſtati, ubi, quod poſt conſcripta capitula Matrimonialia renunciatio ad normam illorum dici debet expleta, aliàs in ea parte, quæ continet majorem extensionem, & ampliationem, corruit ex defectu conſenſus, non attentis quibuſlibet ſolemnitatibus in ea adhibitis, & 3. Julii 1711. §. Hanc ſuſſiſſente, & ſeq. coram Rino Aldrovando, & ſuperſcripti in d. Interamnen. immiſſionis 5. Junii 1716. §. Poſſibilibus coram R. P. D. Albano ibi = Quippe quia, cum in capitulis Matrimonialibus idem Marchio Pater ſibi tantum præſervaverit jura reportandi à dictis ejus filiabus renunciationem omnium præſentium illis competentium in Bonis præſentibus, & ſuſcriptis ejuſdem March. Jo. Baptiſta Patris, eo præſertim modo, quo illa ſibi reſervavit in capitulis Matrimonialibus Clericæ Matræ ejuſdem Comit. licet poſtea ipſe ampliffimam emiſerit renunciationem favore coram Patris, ſubſiſtens tamen hujuſmodi renunciatio non cenſetur operatio ultra Bona paterna, quibus dumtaxat conventum fuerat in capitulis Matrimonialibus renunciandum eſſe, abſque alia ſecunditate ampliandi, vel alterandi eandem

renunciationem ibi conventam, atque præſertim ſub illa venire non poſſunt Bona fideicommiſſoria, neque aliæ ſucceſſiones favore dictarum filiarum aperta poſt obitum Patris, de quibus minimè ſuit cogitatum in actu aſſignationis prædictæ doti, & ſubſcriptionis eorundem capitulorum.

Et rectè quidem, nam, quicquid ultra formam capitulorum ſuperadditum fuit in ſtrumento, cenſetur appoſitum præter voluntatem Mulieris, & adſcribendum venit conſuetæ formulæ Notariorum, ut bene præſequitur Roſa in d. Interamnen. immiſſionis 5. Junii 1716. §. Quandoquidem coram Albano; quod comprobatur in caſu noſtro eà peculiari animadverſione, quod nimirum io toto ſtrumento renunciationis nunquam legitur, Mulierem explere voluiſſe, actum omnino novum, & independentem à capitulis Matrimonialibus, quinimo illis ſemper ad hæſiſſe videtur, dum ea expreſſe approbavit, & renunciationem emittere declaravit in executionem eorundem, ibi = e volendo ora dicta Signora Tereſa adempire lo promeſſa ſubſcripta inſerta nel preſato Chirografo, che &c. =, & ſi aliqua addere voluit, ea ſolam majoris declarationis gratiâ adſcribere poſſeſſa fuit, ibi = e d'avantaggio per maggior dichiarazione, quo fit, ut, ſi quæ additio faciendæ erat vigore dictorum verborum, ea eſſet intelligenda reſpectu forme ipſius renunciationis, & majoris declarationis eorum, quæ conventa fuerant in capitulis, nunquam verò reſpectu Bonorum in eiſdem capitulis non contentorum, iſta namque non eſſet major expreſſio, & declaratio, ſed alteratio, & diſſormitas pugnans cum natura actus, & relationis expreſſe habitæ ad contenta in capitulis, ut totidem ſerè verbis explicat Roſa in dicta Romana renunciationis 9. Maii 1710. §. Nec contrarium coram Eſſo Priolo.

Majoris ponderis non eſt cauſa dotis à Muliere receptæ, cum enim hæc conſpecta non fuerit, ſed à Patre conſtituta juxta vires patrimonii Paterni, prout de jure tenebatur, per Text. in leg. final. Cod. de dot. promiſſi, itaut nulla Patris liberalitas in ejus aſſignatione conſiderari poſſit, eâ ſanè ceſſante, nulla reſpectu dictæ dotis non excedentis modum, & ſolium Familiz reportari poterat renunciatio ultra Bona paterna, ut appoſite conſiderat Roſa decif. 1337. num. 13. coram bon. mem. Emerit. jun., decif. 226. num. 13. part. 17. rec., in Spoletana immiſſionis 10. Januarii 1716. §. Etque libertati, & in dicta Interamnen. immiſſionis 5. Junii ejuſdem anni 5. final. coram R. P. D. Albano, vel ſaltem nonnisi reſtricta, & limitata ad conventa in capitulis Matrimonialibus, ultra quæ dicta cauſa proſuſ incepta, & incongrua erat, neque enim in ſtrumento plus dotis Mulieri conſtituebatur, quàm contineretur in capitulis, ideoque, cum nulla urgeret nova cauſa ampliandi promiſſam renunciationem tantum præjudicium ipſi Mulieri, ejuſque proli ſuſcipiendæ allaturum, eadem dicenda eſt limitata, & correſpondens dictæ ſimplici dotationi, ex animadverſis per Roſa in Romana renunciationis 3. Julii 1711. §. Siquidem, & ſeqq., & 16. Ju-

16. *Januarii 1713. S. Hisque non obstantibus eorum Rmo Aldrovando, & in Eius successione 11. Janii 1714. S. Absque eo quod eorum R. P. D. Cera. Præfentim verò, quia Frater renunciarius*
 70 *nihil de proprio contulit in dotatione Sororis, sed ea unice expleta fuit ex ipsiusmet Renunciantis substantia, ex legato nempe scutorum*
 71 *quatuor mille eidem in hanc causam à Heronymo Patre relicto, in quibus terminis constituto dotis, veluti facta de propriis Bonis Mulieris, dici minime potest legitima causa renunciandi,*
 72 *ut pluries dixit Rota, & præcipue in Firmanis immixtionis 8. Martii 1703. S. Nec petum in fin. cum seq. & in confirmatoria 27. Junii ejusdem anni 5. Ratio ita decidendi eorum Priolo, & in specie renunciationis factæ Fratri à sorore intuitu dotis ei à Patre relicte, & constitutæ, dictum fuit in Cimeriensi. immixtionis 27. Junii 1720. S. Quandoquidem eorum L. Lucetta, & prius in Saviniana doti 11. Junii 1708. S. Tales autem eorum Rmo Meliori Decano, in Pavesina fideicommissi, & transiitionis 19. Februarii 1714. S. Respectu verò dotis, & seqq. & S. Nullatenus iuvante, ubi, quod nulla auctoritas in contrarium asserri*
 73 *potest, quæ validam dicat renunciationem à Muliere minori non alia ex causa emissam, quam intuitu dotis de Bonis propriis ipsiusmet Renunciantis constitutæ, & S. Replicatione non attendit, ubi respondet objectioni illi, quod, licet dos à Patre legata fuerit, nihilominus à Fratre de proprio fuerit soluta, quia, cum ipse esset Patris legantis heres, ejusmodi solutio ad paternam, & non ad propriam substantiam est referenda, eorum R. P. D. Crispo, & 2. Julii 1714. S. Et quidem eorum Scotto.*

- Causa demum conservandæ agnationis, & Familie, à qua unice pendere videtur validitas dicte renunciationis, non subsistit, in toto namque renunciationis instrumento nulla unquam mentio de ea facta legitur, ideoque affirmari nequit, eandem renunciationem prodixisse intuitu conservandæ agnationis, cum ad istum effectum non attendatur causa à Partibus reticita, sed solum causa expressa, & quæ Judici exposita fuit, ad firmata per *Constantin. ad Stat. Urb. an. 44. num. 182. Rot. decif. 190. num. 12. & decif. 331. num. 19. & 20. part. 17. rec. & in Romanæ renunciationis 1. Julii 1711. S. Siquidem eorum Rmo Aldrovando.*

- Frustaque illa desumi prætenditur ex eo, quod in dicto instrumento renunciationis dictum etiam fuerit = *e tutto ciò non solo in riguardo alla detta disposizione testamentaria del detto Signor Girolamo suo Padre, ma anco per renderli grato al suddetto Signor Gaetano suo fratello per mantenimento della sua Casa* = Nam tantum abest, quod hujusmodi expressione agnatio contemplata, sive renunciatio facta dici queat ex causa conservandæ agnationis, ut potius ex ejusdem littera perspicue pateat, non intuitu conservandæ Bonæ in familia, & agnatione, sed principaliter intuitu, & respectu Fratris Renunciantis emissam fuisse, ut nempe Renunciatis illi sic gratiam redderet ibi *ma anco per renderli gra-*

ta al suddetto Signor Gaetano suo fratello =, & sic renunciatio solum ejus personale utilitatem respicit, *Theodor. allegat. 36. num. 9. & 35. Altograd. jun. controuv. 27. num. 7. in fin. Paul. moll. decif. 7. an. 21. Rot. decif. 17. num. 11. verfic. & dum unio*; reliqua verò verba = *per mantenimento della sua Casa* = nil aliud significant, quam effectum ipsius renunciationis, ut scilicet Frater renunciarius domum sustinere possit; aliud enim est renunciare ad hoc ut Bona confervantur in Familia, vel agnatione, seu propter amorem, & dilectionem, propriæ agnationis, in quibus terminis procedunt auctoritates omnes, quot quot in contrarium allegari possunt, aliud verò, & longè diversum est renunciare Patri, vel fratri ad hoc ut datum sustinere possit, hoc enim casu nullo pacto censeretur potest renunciatio Patri, vel fratri propter conservandam agnationem, seu Familiam, sed intuitu solius Patris, vel fratris renunciationis emissæ præsumitur, & expresse mentionis domus propter ipsum Patrem, vel fratrem, ad quem spectabat onus manutendendi, & sustentandi propriam domum, facta censetur, ut egregie unum casum ab alio distinguendo tradit *Rot. decif. 386. num. 14. eorum Bichio ibi = In ipso problem non fuit contemplata, absolutè conservari, in familia, sed solum, quod frater possent conservare familiam, & sic satis est id effectum habuisse in persona fratrum* =

Quæ quidem interpretatio eò certius sequenda videtur in casu nostro, quia verba renunciationis, quæ leguntur in parte dispositiva, prorsus repugnant contemplationi agnationis, nedum enim, ut supra dictum est, in toto Instrumento nec unum quidem verbum habetur de agnatione, verum etiam positive, & expresse admittuntur heredes, & successores quicumque, & sic etiam extranei, qui sub amplitudine dictorum verborum procul dubio comprehenduntur, ut testatur *Rota in celebri Romanæ hereditatis de Lanvitiis eorum bon. mem. de Heronæ apud Palm. Nepos. allegat. 295. num. 17. & seqq.*, ubi concordantes, & quod huic opinioni firmiter adheret Sacrum Tribunal, ideoque præsumi non potest, renunciationem factam fuisse favore agnationis, ut persequitur *Rota in dict. loco mox citato; eorum Danna. jun. decif. 676. num. 27. post Torr. de post. stat. success. decif. 107. an. 8. & 9.*, vel saltem, quod illius contemplatio tali modo expressa, ut potè dolose adjecta, ad colorandam nempe renunciationem, dici nequit legitima causa renunciandi *Rot. eorum Emerix sen. decif. 153. an. 1. eorum bon. mem. Emerix jun. decif. 1337. num. 11. in rec. dec. 230. num. 6. & 7. part. 14. decif. 57. num. 6. & seq. part. 15. & melius decif. 338. num. 16. & 17. part. 17.*, ubi post firmatam nullitatem renunciationis ex defectu cause, ita conservationem agnationis excludit = *fecit autem est, quoscunque ratio renunciationis non est agnationis conservatio, sed id solum apponitur ad colorandum sub honorabili hoc titulo renunciationem, prout in casu, in quo Pater stipulatus fuit pro hereditas, & successoribus qui-*

quibuscumque, & sic etiam extraneis &c., quia
 17 tunc dicitur destricta, non conservata agnatio, cum-
 famque hanc debet appositam judicantes veluti
 fraudis participes respondere ad terminos conf. 5.,
 Oldradi, cum quo transit Rot. &c., & in dicta
 Satrii de 11. Junii 1708. s. Tota autem co-
 ram Molines - his verbis Cum enim donatio non
 fuerit facta intuitu conservandi Boni in familia,
 & agnatione, sed liberè favore fratris, ejusque
 heredum, etiam extraneorum, talis causa censetur
 potius adjecta ad colorandum contrarium =

Immo verò, tametsi absolutè admitteretur,
 renunciationem, de qua agitur, factam fuisse
 18 intuitu conservandæ agnationis, nihilominus
 hæc præ illa sustinenda minime sufficeret ob du-
 plicem validissimam rationem, tum scilicet,
 quia contemplatio agnationis non fuit causa fi-
 nalis dictæ renunciationis, sed merè impulsivâ,
 cum in proemio Instrumenti primario, & princeps-
 19 paliter narrata fuerit obligatio assumpta in ca-
 pitulis matrimonialibus, & præceptum pater-
 num, secundario autem minus principaliter, &
 ad exuberantiam expressa mantentio domus,
 ut etiam manifestè demonstrant verba illa = e
 tutto ciò non solo in riguardo della detta dispositio-
 ne testamentaria del detto Signor Girolamo suo
 Padre, ma anche per renderli grata al detto Signor
 Gaetano suo fratello per mantenimento della sua =

Cosa = Unde, si illa solum dicitur causa finalis,
 21 quæ principaliter ab Agente consideratur, Rot.
 in dicta Romana renunciationis 9. Maii 1710. s.
 Cetera verò coram Edo Priolo, dicendum om-
 ninò, est causam finalem dictæ renunciationis
 fuisse dispositionem Patris, & promissionem
 ejus vigore factam in capitulis matrimoniali-
 bus, quæ in proemio renunciationis expressa,
 & principaliter à Renunciente contemplata fue-
 rant; mantentioem verò domus utpotè se-
 22 cundario, & ferè ad exuberantiam designatam
 dictione illâ ampliatiâ non aucta, fuisse causam
 merè impulsivam, quæ sola actum sustinet
 non potest, ad tradita per Altagrad. conf. 36.
 num. 14., & pluribus seqq. lib. 2., Mell. in addis.
 ad Cassill. de aliment. cap. 36. §. 9. num. 32. & seqq.,
 Rota coram Dnuv. jan. decif. 676. nu. 31., & alibi
 frequentissimè.

Tum etiam quia (& hæc est altera potissima
 ratio) tametsi conservatio agnationis fuisset
 causa finalis dictæ renunciationis, nihilominus
 tamen semper verum est, ipsam fuisse causam
 24 merè voluntariam, dum nulla suberat necessi-
 tas emittendi renunciationem adeo amplam, &
 effrenatam, nullumque commodum exinde Re-
 nuncianti obveniebat, quo casu receptum est, re-
 nunciationem factam à muliere majori, tametsi
 25 favore agnationis, nullo pacto subsistere, ut,
 post conf. 5. Oldrad. punctualissimè firmat Rota
 decif. 120. nu. 19. coram Buratt. ibi = secundo ra-
 tio ob conservatiorem agnationis nec erat sufficiens,
 nec concludebat necessitatem renuncianti =, post
 Pich. ad Statut. Urb. decif. 23. num. 8., & quosdam
 26 seqq., ubi, quod non dicitur legitima causa do-
 nandi ea, quæ nullam in se habet necessitatem,
 vel non continet commodum Donantis, & num.

13. bene ad rem nostram sic ait = Non obstant
 causa bonoris Familia, & alia ob Informantibus
 ponderata, quia non sunt sufficientes ad effectum,
 ut donatio dicatur ob causam, cum non sit pro-
 portionata, ut constituant causam æquivalentem
 donationi, prout esse debet, & videntur potius
 appositæ ad colorandum donationem = & optimè
 coram Covaler. decif. 257. nu. 8. ibi = Insuper ne-
 que causa allegata, & expressa in donatione visa
 fuit iusta, & sufficiens, cur Pandolphus donare
 deberet, ut scilicet Perhanns facilius, & commo-
 dius posset sustentare familiam, & filios suos,
 & nascituros, imò potius donatio visa fuit pura,
 & simplex, tunc enim dicitur donati ob causam,
 quando subest necessitas, ob quam quis donare te-
 netur &c. & quando continet tale commodum Do-
 nantis, quod liberalitatem excludit = & conferunt
 firmata in decif. 792. num. 13., & 18. coram Du-
 non. jan., coram Priol. decif. 224. nu. 2. & seqq.,
 & in dicta Satrii de 11. Junii 1708. s. sequi-
 dem, & seq. coram Molines.

Authoritates verò in contrarium allegatæ,
 firmantes, causam conservandæ agnationis per
 se satis esse ad sustinendam renunciationem à
 muliere factam, procedunt, quando contem-
 27 plata fuit familia, & agnatio ipsius mulieris, quæ
 consideratur in filiis, & Descendentibus ab ea,
 tunc enim hujusmodi causa iusta, & honesta di-
 citur præ sustinenda renunciatione; At aliter
 res se habet, quando, prout in casu nostro,
 mulier renuncians, non propriam, sed alienam
 familiam, & agnationem consideravit, ut
 28 est illa fratris, quæ cum ad ipsam nihil omnino
 pertineat, proindeque appositæ censetur ad co-
 lorandam renunciationem, inepta prius, &
 insufficiens ad illam sustinendam reputatur, ut
 bene distinguendo explicat Rot. coram Buratt.
 decif. 924. num. 9., in rec. decif. 241. num. 7. per. 13.,
 & in Romana donationis 17. Martii 1692. s. Præ
 sufficienti verò & seq. coram Edo Priolo, quæ re-
 peritur impressa in Manifi. ad Card. de Luc. de
 causill. legal. decif. 1. num. 8., & seqq.

Hic accedit altera nullitas, & quidem maxi-
 ma, ab enormissima mulieris lesione proman-
 ans, ex qua magis, quàm ex defectu solem-
 29 nitatum, & justæ causæ, renunciatio incutitur,
 & irrita redditur Rota in Firmam Beneficiorum
 21. Januarii 1715. s. Tules professi coram Lea-
 ceta; cum enim Dom. Theresia, receptâ congruâ,
 & minime excessivâ dote scutorum quatuor
 mille sibi à Patre legata, nullaque alia ex
 supradictis urgente legitima causâ, renuncia-
 verit Bonis omnibus nedum Paternis, & mater-
 30 nis, verum etiam frateris, & aliis quibuscum-
 que favore fratris, à quo nullam compensatio-
 nem accepit, proculdubio dici debet enormis-
 simè læsa, ut præcisè docent Fober in Cod. lib. 5. tit.
 5. de dot. promiss. definit. 7. n. 1. n. 1., Fontanell. da
 post. aupt. claus. 9., Gloss. nuic. part. 1. num. 5. &
 seqq., Altagrad. jan. contr. 23. num. 6. & seqq.,
 num. 23., & contr. 24. ferè per tot., & præcipuè
 num. 3. & seqq. de dot. cap. 5. num. 66., Co-
 still. contr. jur. lib. 3. cap. 2. num. 85., Galleret. de
 renunc. lib. 3. cap. 2. num. 52., & seqq. Donad. ex-
 dem

dem *trac. cap. 10. nu. 1. & seqq.*, *Rota decif. 1234. num. 12. & 13. coram Emeria jun. decif. 226. num. 16. & seq.*, & *decif. 336. nu. 24. part. 17.*, & in *Firmeno Immisfis 16. Martii 1703. §. Nec petito & seq.*, *confirmat. 27. Junii ejusdem anni §. Ratio ita decidendi coram Priolo in Romana renunciationis 6. Maii 1709. §. Quodque renunciationes*, & *seq. coram Scoto*, ubi etiam subditur, lationem hujusmodi adjudicari posse ex futuro eventu, postquam delata fuerunt Renuncianti hereditates sub renunciatione comprehensa, idemque pariter repetit altera *Decifio confirmatoria diei 10. Martii 1710. §. Porè jure*, & *seq. coram Crispo*, & rursus alia diei 26. Junii 1711. §. *Fortius quia coram Rño Aldrovand. & in Bononiensi renunciationis super aduisione probationum 26. Junii ejusdem anni §. Confraternitati*, & *seq. coram Molines*, & in dicto *Firmeno Beneficiorum 11. Januarii 1715. §. Tales propositi coram Lucetta*.

Neque verò hujusmodi latio exclusa dici potest ex qualitate Jurium renunciatorum, quæ erant futura, eventualia, & incerta, satis enim esset responso, quod etiam in renunciatione, dictorum Jurium, quæ, tamen et eventualia, pretio tamen æstimabilia sunt, ut, præter supra citatos, tradit optimè *Rota in dicto Faventina fideicommissi*, & *transfessionis 19. Februarii 1714. §. Et ex his coram Crispo*, lationem cadere communiter statuunt Doctores in superiori §. allegati, & præcipuè *Rota in dicta Romana renunciationis*, & *coram Barot. decif. 120. num. 25. & seqq.*, præsertim quando, prout contingit in casu nostro, nihil in compensationem illorum acceptum fuit, ut prosequitur *Rota in dicta Faventina fideicommissi*, & *transfessionis loco mox citato*; Verum præterea, propriis accedendo ad rem nostram, dicimus, Jura de futuro esse duplicis speciei, alia nimirum habentia causam prorsus de futuro, alia de præterito; in primis, quia difficilior est lationis mensura, procedere possunt ea, quæ in contrarium asseruntur, At verò in secundis, in quibus Jus succedendi est radicatum, & expectatur solum purificatio pendens à futuro eventu, latio semper consideratur, cum hac tamen differentia, quod, si casus succedendi est magis proximus, & probabilis, Jura pluriæ stimantur, minus verò, si remotior, & sub complicatione plurium eventuum, ut advertit *Card. de Luca de feud. disc. 68. sub num. 9. vers. neque agebatur*, & *de donat. disc. 60. post num. 31. vers. fecim autem*, *Rota post Torr. de post. futur. success. decif. 160. post num. 12. in rec. decif. 110. num. 28. part. 8.* Cum itaque in casu nostro purificatio substitutionis in Bonis, de quibus agitur, favore Dom. Theretix penderet ab obitu Julie Franciscæ, quæ tempore renunciationis erat quinquaginta annorum, & prole carebat, in dubium venire nequit, quin hujusmodi spes succedendi, quam illa habebat, ut potè ferè certa, maximam recipere estimationem, in cuius propterea compensationem dum nihil accepit, latio per consequens enormissimè dicitur, ut bene prosequi-

tur *Cardin. de Luca de regal. disc. 30. num. 14.*

Posito autem ex mox dictis, renunciationem verè latham fuisse, parvi refert, quod facta fuerit ob causam dotis, & favore agnationis, quodque Judicis Decretum intervenit; istud enim interpositum fuit absque ulla iusta, & legitima causa, ut patet ex supradictis, ideoque attendendum non est, & perinde habetur, ac si interpositum non fuisset *Simone de Decret. lib. 1. tit. 2. num. 1. & seqq.*, *Rota coram Barot. dec. 120. num. 17.*, & *decif. 924. num. 11.*, & in dicta *Romana donationis 17. Martii 1692. §. resultat. coram Priolo*, lit rursus, cum illud nihil aliud agat, quam inducere præsumptionem exclusivam lationis, nemo non videt, quod præsumptio isthæc locum habere non potest in casu nostro in quo latio, ex supradictis, est manifesta *Altat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 10. num. 11.*, *Rota coram Danov. jun. decif. 305. num. 4. & seqq.*; Causæ verò dotis, agnationis, & aliz, vel non subsistunt, vel satis non erant ad sustinendam renunciationem, ex supra firmatis, ideoque nec lationem excludere possunt, quæ datur etiam in renunciatione reciproca, & ob causam, quoties causa talis non est, quæ renunciationi correspondeat, ex notatis per *Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 16. num. 159. & seqq.*, *Rota in dicta Romana donationis 17. Martii 1692. §. Non urget in fin. coram Elio Priolo*.

Postremo nulla quoque dicenda videtur præfata renunciatio, quia mulier certior facta non fuit de juribus sibi competitibus, prout omnino debebat, etiam si ageretur de Jure non certo sed dubitabili, ut in specie firmavit *Rota decif. 120. nu. 20.*, & *duobus seqq. coram Barot.*, quæ præterea bene ad rem inquit, certiorationem non probari per illa verba *Instrum. centi = certiorato &c.* = quia illa clausula est restricta tantum ad beneficia Minorum, & mulierum in genere, & nihil dictum fuit de aliis juribus ipsi mulieri competitibus.

Quamquam verò his omnibus plene confirmata videri possint nullitas, & insubsistentia renunciationis emissæ à Dom. Theretia, saltem quoad Bona, de quibus agitur, nihilominus, tamen per malam hypothësim ea valida, & subsistens dicenda esset, modò resoluta omnino videretur, adeout liber regressus ad Bona, & Jura renuciata ipsi Renuncianti competere, cum decesserit Cajetanus frater, cujus duntaxat contemplatione, & favore prodit ipsa renunciatio, ut patet ex ejus Instrum. quod per singulas partes consideratum, non præstet, nisi meram personalem renunciationem, favore dicti Cajetani fratris, ideoque, eo defuncto, tamquam cessante causâ, Renuncians admittenda est ad succedendum, ac si nunquam renunciasset, fuxta notas in subiecta materia regulas.

Licet enim mentio in illa fiat etiam heredum, & successorum, ea tamen nequaquam fit in parte dativa, sed in parte acceptativa ibi = *Che accetto, e stipulo per se, e suoi Eredi, e successori qualunque* = quamobrem rectè locum sibi vindicat

- dicat communis illa Doctorem opinio, quæ traditur, ad dignoscendum, quarumnam personarum intuitu, & beneficio mulier se ipsam Bonis suis privare fecerit, spectandum tantummodo esse, in quas personas actum donationis illa direxerit, non autem, pro quibus personis ultra voluntatem Dantis acceptare renunciationem fecerit Renunciarius, quæ quidem opinio eo magis sequenda videtur in casu nostro, quia agitur de renunciatione facta à muliere minore, & in seculo nubente, quæ ad disferentiam alterius emisse ab ingrediente Religionem, stricte semper interpretanda est, ut, quod minus fieri possit, Renuncianti præjudicet, ut, omnibus generalibus, in nostris præcis terminis bene hæc omnia considerando, dixit novissimè *Rota in Spoletana Immissoria* 10. *Januarii* 1716. §. *Constituto itaque, & duobus seqq. coram R. P. D. Albano, cuius particulam domus in Calce.*

- Idque procederet, etiam si renunciatio facta diceretur intuitu, & contemplatione agnatis, quia cum Renuncians, ex supradictis, non perpetuam, & successivam sed limitatam dumtaxat desideraverit conservationem Bonorum in familia, nempe in persona fratris, satis est, in casum habuisse effectum, absque eo quod ultra progredi debeat, ut in puncto firmavit *Rota coram Merlin. decif. 126. num. 70. & seqq. & decif. 118. num. 14. & 15.*

*R. P. D. Albano.
Spoletana Immissoria
Ven. 10. Januarii 1716.*

Fræta duplici fideicommissi titulo &c.

- Constituto itaque ex his de purificatione utriusque fideicommissi favore Annæ, haudquaquam ei obesse potuit allegata renunciatio per ipsam facta Ignatio, & Jordano fratribus occasione dotis illorum contemplatione ei tradita per claræ communem Aviam, quia, inspectâ tam parte proemiali, quàm dispositivâ, & signanter declarativâ explicitâ per hæc præcisâ verba = *Hanc autem renunciationem facit, & facere dixit, & declaravit erga duos suos fratres, eo quia vocavit, & dixit se esse satisfactam de dote* 127 *illud in compertum reddebatur, eandem renunciationem esse merè personale, ultraque fratres non protendi, adeo ut, illis vitâ suâ, prius reviviscere debebant iura erga Renunciantem, ac si nunquam renunciatio exarata fuisset, juxta theoreticam Bindi in leg. postum sub num. 9. Cod. de collat., Rota coram Merlin. decif. 62. num. 24. decif. 130. ex num. 1. part. 14. decif. 132. num. 4. part. 15., in Romana renunciations 17. Junii 1709. §. *Relia agitur coram Elio D. Cardin. Priolo, confirmata 3. Julii 1711. §. resultat coram R. P. D. meo Aldrovando, in Camerina. Immissoria 27. Junii 1710. §. secundò moti coram R. P. D. meo Lancetta, & in confirmatoria 23. Januarii 1711. §. Respectu coram eodem, & in præcis terminis, quod, defunctis personis in renun-**

ciatione [contemplatis, admittatur Renuncians ad successiones fideicommissarias ex motivo cessantis causæ, connotatur *Spad. conf. 316. num. 14. lib. 3. Franc. de Petr. conf. 51. num. 14. a Prat. discept. 39. num. 15. tom. 2. Marcian. disput. 8. num. 10. tom. 1. apud de Luc. de feud. decis. Sicil. sub num. 129. vers. & in omnem eventum, & num. 141. Samuël. contr. 100. num. 23. & seq.*

Minimè refragante acceptatione facta ab iisdem fratribus in parte dispositiva pro se ipsis, eorumque heredibus, & successoribus quibuscumque, illa namque fortasse perfringeret, si de Renunciantis voluntate non constaret, sed, verò dicendum est, quando, prout in casu, Renuncians ante, & post eandem acceptationem tantummodo Fratrum personas expresse designavit, ulla factâ mentione de heredibus, 129 & successoribus, in his eorum terminis voluntas Renunciantis, non autem Renunciantii, verborum latitudo, & pro quibus idse acquirere voluerit, attendi debet, ut monet *Textus in leg. qui mihi donatum. ff. de donat. & animaverunt M. lph. ad consuetud. neapol. tit. de renunciat. quæst. 3. num. 7. Mans. consue. 296. num. 52. Pacino. allegat. 14. num. 7. Samuël. dict. contr. 100. num. 10. & 14. Tartagl. de reservat. statut. art. 44. num. 52. Rot. post Merlin. de legit. decif. 48. sub num. 26. vers. etiam si, & distinguendo casum à casu, optimè eadem *Rota coram Barb. decif. 632. a. num. 1. cum pluribus seqq., & præcipuè num. 13. & in Forenscompronia. Legatum super reintegrative 27. Junii 1712. §. Præsidendo coram R. P. D. meo Aldrovando, & 19. Januarii 1714. §. 37. & 55. coram R. P. D. meo Anfaldo.**

Eoque libentiùs hæc omnia admittenda erant in præsentî hypothesi, ex quo agebatur de renunciatioe emissâ à Puella in minori ætate constituta, & in seculo nubente, quæ, juxta suam indolem, non solum itâ stricte interpretari debet, ut quævis extensio ultra verba expressa priorius exclusâ remaneat, ad tradita per *Card. de Luc. de renunc. disc. 3. num. 10. & Rota coram R. P. D. meo Anfaldo decif. 57. num. 8. juxta Roman. impressi, in dict. Camerina. Immissoria 21. Junii 1710. §. 2. coram R. P. D. meo Lancetta, & in Romana renunciations 11. Januarii 1712. §. 26. coram R. P. D. meo Anfaldo, sed, etiam si illius verba detorqueri deberent, ut essent Renunciantii minus præjudicialia, talis intellectus proculdubio amplectendus esset, ut in his terminis tradunt *Cypri. latr. consue. 76. num. 64. in fin. de Luc. de renunc. disc. 1. sub num. 7. & Rota in Romana renunciations 23. Januarii 1705. §. Ratio, & seq. & 15. Junii ejusdem anni §. In his itaque coram Scoto, & in Italia Romana renunciations 16. Januarii 1711. §. Absque eo, quod coram R. P. D. meo Anfaldo &c.**

Remissionis Lucri dotalis.

Lucrum dotale à Filio in præjudicium Patris remitti potest, ubi viget consuetudo, quæ Patrem excludat ab usufructu in Bonis adventitiis filii, Filiumque à patria potestate liberet. Stipulatio lucris dotalis quomodo, ad excludendam actionem Patris, istius nomine non dicatur facta, licet impersonalia adhibita sint verba.

VOTUM XLIV.

1. *Lucrum dotis in præjudicium Creditorum potest remitti.*
Et præsertim in præjudicium Patris nu. 3.
2. *Creditor non fraudatur, quum Debitor lucrum repudiat.*
3. *Pater quoad lucrum dotale nullum habet interesse.*
4. *Lucrum dotale est adventitium.*
Et non ad Patrem, sed ad filium pertinet ibid. & num. 6.
5. *Intellige quoad proprietatem tantum num. 8.*
6. *Lucrum dotale profectitium dici nequit.*
7. *Donatio, vel hereditas Sponsæ relicta, isti, queritur, non Patri.*
8. *Usufructum Pater acquirit in Bonis adventitiis filii.*
9. *Usufructus lucris dotalis Patri debetur.*
Procedit, si ante etiam conjugio, quando per illud patria non solvitur potestas, ibid.
10. *Patris interesse in lucro dotali in causa sibi debiti usufructus, quando cesset? & nu. 11. ad 21.*
11. *Usufructum Bonorum adventitiorum Patri non acquiritur ex Gallia consuetudine.*
12. *Patria potestas ex consuetudine Gallie per Matrimonium tollitur.*
13. *Patria potestas per statutum, & consuetudinem tolli potest.*
14. *Patria potestas semel extincta, non reviviscit amplius.*
15. *Filius nupta semel ex consuetudine exempta, à patria potestate, in illam non revertitur post mortem viri.*
16. *Usufructum Bonorum adventitiorum, durante patriâ potestate, filio quæstorum, an, et sublatâ, Pater amittat, disputat Doctores.*
17. *Usufructus Bonorum, sublatâ patriâ potestate, filio quæstorum non pertinet ad Patrem.*
18. *Bona post cessatam patriam potestatem filius acquiritur liberè.*
19. *Pater usufructum non habens in Bonis adventitiis filii, habet in illis commoditatem quandam.*
20. *Bona tamen eorum alienationem nihil impedit.*

21. *Filius Bonis adventitiis alienare tunc prohibetur, cum Patri jus competet ad usufructum.*
22. *Interesse Patris in lucro dotali nequit ex ea deduci, quod filia volens succedere.*
23. *Remotum namque, & valde incertum est interesse hujusmodi.*
Filius præsertim existentibus, num. 24.
24. *In lucris dotalibus, filiorum est primo succedendi causa.*
25. *Filius in Bonis adventitiis heredem dicitur habere.*
26. *Stipulatio à Patre nomine sui ipsius facta de lucro dotali sibi non competenti nulla est.*
Et potius nomine filia facta censetur num. 28. sed vid. num. 30. & seq.
27. *Stipulationes eo spectant, ut, quod sua interest, cuicque acquiri debeat.*
29. *Pater in iis tantum rebus utiliter filio stipulatur, quæ sibi queri possunt.*
30. *Patri pro se stipulanti lucrum dotale, solum jus ad illud queritur.*
Procedit, licet ad ipsum non pertineat.
31. *Solutio in vim stipulationis, cui non debeatur, facta, non liberat solvencem.*
32. *Solutam tamen illi acquiritur.*
33. *Stipulatio rationis materis, seu rei vicinior nequit, nisi hac prohibita de se, vel de jura sit.*
34. *Legatum rei aliena sustinetur.*
35. *Stipulatio super re aliena potest subsistere.*
36. *Inefficax tamen est, si finis ulla, vel ex injuria fiat causa.*
37. *Stipulatio, & potius non trahitur ad personam non expressam.*
38. *Obligatio servandi contenta in instrumentis debet intelligi, si singula singulis congruè referendo.*
39. *Ad Stipulatoris personam refertur lucris dotalis conventio impersonaliter stipulata.*
40. *Stipulatoris persona in contracta dotis filia, non Pater est.*
41. *In contracta dotis impersonaliter per Patrem stipulato persona filia subintelligitur.*
Eique communis sit actio ex stipulato.
42. *Actio ex stipulato ubi communis est, ut non tantum adquiratur, debet alter scire, vel de rato cuovere.*

Cum queritur, an lucrum dotale possit ad invicem inter Conjuges remitti, etiam in præjudicium Patris, qui illud sibi stipulatus fuisse supponitur, affirmative respondendum videtur; nam, si remitti possit in præjudicium Creditorum, magis communiter censent Roland. de dot. quest. 39., & 40., Gratian. discept. 271. nu. 39., & per tot., & dec. Marchia. 17. nu. 5., Phocas. de lucr. dot. gloss. 2. nu. 16. ad 22., & alii apud Olearum de cess. jur. tit. 2. quest. 3. nu. 22., & seqq., eâ ratione, quia non fraudantur Creditores, quando debitor lucrum non facit, sed illud repudiat. l. qui an-

tem ff. de his quæ in fraud. Credit., Phaucc. ubi
 3 supra num. 20., & alii omnes suprà citati; multo
 magis in præjudicium Patris, qui nullum habet
 interelle quoad hujusmodi lucra, ea enim
 4 sunt adventitia, ideoque pertinent ad filium, &
 non ad Patrem, ut, contrariâ opinione reprobat,
 de communi, testatur Phaucc. de lucr. distal.
 d. gloss. 8. num. 24., & 25., & plurib. seqq., apud
 quem alii, & præcipue Bald. novell. de dot. pri-
 vil. 37. num. 4. per tot., ubi id præsertim probat
 ratione desumptâ ex textu in l. cum quis circa
 med. ff. de dot. prelegat., cum dicitur «quia Ma-
 5 trimonii causâ lucratus est, non ex Patris indicio»
 Unde inferitur, causam finalem, & proximam
 dicti lucri esse proprium Matrimonium, ac
 conjugalem societatem, & foris, ac per conse-
 6 sequens, cum à Patre non proveniat, profecti-
 tium dici non posse, sed adventitium, quod
 filio quæritur, & non Patri, sunt etiam
 textus expressi in l. 1. ibi: «*Utrumquid vel Uxor*
Mortuo non emancipare, vel Maritus Uxor in
potestate posita, quocumque titulo, vel jure conse-
ruit, sed transierit, hoc Patri nullatenus acqui-
ratur, atque idem in ejus tantum, cui delatum est,
jure durabit» & l. 2. §. 3., 4., & 5. ibi «*quâ*
 7 *ratione tam sponsalitiis donationem, quam heredi-*
tatem, quam memoratus Sponsus suam Sponsam
lucrari voluit, non acquirit Patri, sed ad eum per-
venire benignitas esse perspicua» C. de bon. quæ
 liber., Roland. de dot. quest. 110., Fro. com. upin.
 815. num. 12., Caball. cons. decif. 147. num. 1.,
 & seqq. lib. 1., & latè Michalor. de fratrib. part. 1.
 cap. 8. num. 7., & per tot., ubi refert varias Do-
 ctorum opiniones, & hæc uti veriorē, &
 communiori amplectitur.

Quæ quidem jura, & opinio communiter re-
 8 cepta, quamvis ita intelligenda sint, ut filius
 quidem adscribat proprietatem hujusmodi lu-
 crorum, non autem usufructum, qui, cum
 agit de Bonis adventitiis filiorum, Patri regu-
 9 lariter acquiritur, juxta Text. in l. cum eportet 6.
 ff. de bon. quæ liber., Bartol. in leg. contra §. quo-
 tities num. 2. ff. rer. amot., Michalor. de fratr.
 part. 1. cap. 3. num. 23., Christin. decif. belgic. 75.
 num. 1., & decif. 76. vol. 4., etiam si filius, vel filia
 sint conjugati, quando per Matrimonium
 non dissolvitur patria potestas Boer. quest. 195.
 num. 31., & seqq., Michalor. de fratr. part. 1.
 cap. 3. num. 11., ideoque interesse Patris non at-
 10 tentâ qualitate adventitia hujusmodi lucrorum,
 subsistere adhuc videatur; nihilominus dupli-
 catione assertum. interesse cessat. in subiecta hy-
 11 pothesi, tum scilicet, quia apud Gallos usus in-
 valuit, ut Bonorum adventitorum Pater usufruc-
 tum non habeat, juxta firmata per Michalor.
 de fratrib. part. 1. cap. 3. num. 30., tum etiam
 12 quia ex generali consuetudine ejusdem Regni,
 de qua testatur Boer. d. quest. 195., quem se-
 quitur Michalor. d. cap. 3. num. 11., per Matri-
 monium tollitur patria potestas, quam etiam
 13 per statutum, & consuetudinem tolli posse, in-
 quit Bartol. in l. si Maritus S. Legi Gallicæ ff. de
 14 adult., & alii apud dictum Boer., & semel ex-
 tincta, amplius non reviviscit, adeo ut, stante
 De Contract.

hujusmodi consuetudine, etiam mortuo Mari-
 to, filia in patriam potestatem amplius non re-
 15 vertatur, ex Doctoribus allegatis, per Boer., &
 Michalor. locis suprà citatis; sublatâ verò patria
 potestate, et si Doctores non conveniant in eo,
 an scilicet Pater amittat usufructum quæsit-
 16 rum, illa durante, in iis tamen, quæ ipsa jam
 soluta, acquisita fuerunt, verius esse videtur,
 usufructum Patri non quæri, quia, cum non
 addit amplius patria potestas, nec respectu Bo-
 norum post ipsam acquisitionem possit conside-
 17 rari aliquis effectus jam in esse deductus, sequi-
 tur, illa Bona libera acquirentis esse debere, per
 Text. in auth. sed Episcopalis Cede Episc., & Cle-
 ric., Michalor. de fratr. part. 1. cap. 3. num. 11.,
 ad 14.

Verum quidem est, quod etiam in iis casibus,
 in quibus Pater usufructum non habet, secun-
 18 dùm aliquos, semper habet commoditatem,
 quamdam in Bonis adventitiis filiorum, ad Text.
 in l. plenam §. quæquam, & in l. filio ff. de usu-
 fructu, Aretin. in §. Igitur. in pr. quæ pers. nob.
 acquir., sed hæc commoditas tanti non est, ut
 filio impediât liberam disponendi potestatem, 20
 cum solum consideretur dum filius peculium
 retinet, non autem impedire valet, quominus
 alienet, ut probari videtur, ex Text. in §. 1. auth.
 ut licet Matrim., & in l. fin. §. Filii autem C.
 de Bonis quæ liber., ubi dicitur, filiis prohibi-
 tam esse alienationem in illis dumtaxat casibus, 21
 in quibus Patri quæritur usufructus, Paris. conf.
 157. num. 17., & 42. lib. 4., Michalor. de fratr.
 part. 1. cap. 3. num. 52. ad 55.

Cessante autem interesse ex causa usufruc-
 tus, qui, ex supradictis, Patri in subiecta hypo-
 22 thesi nullatenus quærebatur, illud desumi non
 valet ex eo, quod ipse filius succedere posset,
 cum istud interesse sit valde remotum, eventua-
 23 le, & incertum, nec propterea ad istum effec-
 tum considerari mereatur, ad tradita per de Co-
 mit. decif. Flor. 12. num. 35., Rot. cur. Coccin. de-
 cif. 1564. num. 24., & seqq., & decif. 130. s. 118.,
 & seqq. part. 6., præsertim quoties, prout hic,
 adfunt filii, quorum præcipue in hujusmodi lu-
 24 cris nuptialibus est prima causa succedendi §. 3.
 & 4. Cod. de Bon. quæ liber., Michalor. de fratrib.
 part. 1. cap. 3. num. 3., ubi, quod filiusfamilias in
 25 Bonis adventitiis dicitur habere heredem.

His verò positis, sublatoque interesse Pa-
 tris quoad hujusmodi lucra, non est cur ob-
 26 tendatur stipulatio illorum, quam Pater suo no-
 mine, & pro filo interesse fecisse dicitur, quia,
 cum istud nullum sit, stipulatio quoque inutilis
 est, quippe illæ inventæ sunt, ad hoc ut unus-
 27 quisque acquirat, quod sua interest. Text. in S.
 Alteri stipulari in suis. de inutil. stipul., l. stipula-
 tio 38. §. Alteri ff. de verb. oblig., ubi scribentes
 passim, ideoque potius dicta stipulatio intelli-
 genda esset nomine filie, ad quam lucrum per-
 28 tinet, per ea, quæ tradit Phaucc. de lucro dist.
 gloss. 8. num. 31., & seqq., Michalor. de fratr.
 part. 1. cap. 8. num. 14., sed etiam tali casu in-
 iustis remaneret, cum cadat super peculio adven-
 titio, quod Patri nullo modo quæritur, ex supra

firmatis, & Pater in iis tantum rebus utiliter filio stipulatur, quæ sibi acquiri possunt, per *Text.*
in §. Si quis alii inf. de insti. stipul. bene Vinn. in comment. ad d. §. vers. vix ita tamquam filii ergo fin.

At, si veritatem amamus, interesse Patris nasci videtur ex ipsa stipulatione, supposito enim, quod ipse comprehensus sit in stipulatione huiusmodi lucrorum, statim ipsi questum fuit jus, & actio ad illa, etiam si ad ipsum non pertinere, hoc enim efficit quidem, quod Promissor solvendo Patri, non liberetur, quin etiam filii præstare teneatur, cui de jure debetur, sed non impedit acquisitionem Patri, cui promissio facta fuit, cum nunquam stipulatio vitietur, & inutilis reddatur ratione materie, live rei in stipulatione deductæ, nisi hæc aut natura, aut jure dari prohibeatur, ut sunt res illæ, quæ non sunt in rerum natura, nec esse possunt, quæ non sunt in commercio, & quæ stipulantis sunt propriæ, eorumque, præter hæc, nulla alia inventur, quæ stipulationem inutilem reddat, ut in *§. At si quis rem inf. de insti. stipul.*, ubi scribentes, & præcipue *Vinn. in comment. num. 1. i* & sancti, sicuti valet legatum rei alienæ *l. cum servus 39. §. Caus. ff. de legat. 1.* ita stipulationem super re aliena subistere potest nil prohiberi, solumque tali casu, si vel sine causa, vel ex causa injusta stipulatio interposita sit, quamvis ex ea nascatur actio, inefficax tamen reddi potest, opposita doli mali exceptione, *l. 2. §. 3. ubi gloss. & Bartol. ff. de dol. mal. l. si quis 36. ff. de verb. oblig., Vinn. in exposit. hujus tit. inf. de verb. oblig. num. 1. i Gomez var. resol. 11. n. 3. tom. 2.*

Difficultas verò cessat in hypothesi ex facto, quia revera nulla Patris stipulatio pro istiusmodi lucro interposita videtur, cum illud soli filii promissum fuerit, ut in *cap. 7.* & stipulatio vel pactum non trahitur ad personam non expressam *l. si unus §. Ante omnia ff. de pact. & l. si pro dote C. de dot. promiss., Bald. novell. de dot. par. 6. privel. 37. sub num. 4.*

Frustaque stipulatio desumitur ex eo, quod Pater se obligaverit pro observantia omnium in capitulis contentorum: etenim obligatio huiusmodi intelligi debet, singula singulis congrue referendo, ita quidem, ut unusquisque obligatus censetur ad ea dumtaxat, quæ ex parte sua promissit, non quæ ab alio stipulata fuerunt, prout ipsimet Contrahentes pluries protestati fuerunt in instrumento dotali, & habetur ex *Text. in l. quoties C. famul. ecclesiarum, & l. si idem §. final. ff. de jurisd. Rot. cor. Carr. decis. 34. nu. 2. in Viterbien. pecuniaria 7. Febr. 1715. §. Tam & magis cor. Rho Scotto, & optime in Firmiana immixtionis 9. Decembris 1712. §. Quibus ita ibi = Nil penitus afficit, quod in hac illius pro omnium observantia Emilia nunc cum Viro, & filiis in solidum, & in forma Camera se obligaverit, quia talis obligatio est famulatoria ad præcedentem stipulationem, sicut obligacionem, quam confirmat quidem, sed non amplius ad ea, quæ superius in instrumento a Muliere promissa non fuerant = coram Rho Alderondo.*

Et hinc cessat etiam id, quod dicitur de concessione huiusmodi lucrorum imperfonaliter facta, quia, si verba imperfonalia referantur ad personam stipulatoris, hæc fuit filia, & non Pater, ut liquet, ex *cap. 7. i* & probatur ex *Text. in l. stipulatio ista §. Si quis ita, Grif. si ita stipulatio 106. §. Grifogenus vers. sequens stipulatio ff. de verb. oblig., Bald. novell. de dot. par. 6. privel. 30. & seq.* ubi, quod, etiam si Pater imperfonaliter stipulatus cilet, adhuc favore dotis persona mulieris, & filia subintelligitur, & actio ex stipulatu communis est etiam ei, cum autem actio est communis, oportet, Patrem probare, filiam scire, vel de rato cavere *l. 2. in fin. ff. solut. Matrimon. Campeg. de dot. par. 3. quæst. 144. ergo finem.*

Jurium Dotalium.

Dotale instrumentum Italico idiomate cum Viro Italo stipulatum si quoad Mulieris dote, ejusque bona pactum continet in hæc verba conceptum = *referamus, ad appartentiam ad esse filialis come Beni coram Matræ = eadem dos, ac Bona, juxta eorum verborum intelligentiam desumendam ex Legibus, & consuetudinibus in domicilio Viri, sicut in Italia vigentibus, censi debent ad filios uti filios, non uti Matræ heredes esse deferenda. Verba autem prædicta = referamus, ad appartentiam, nec non dictio illa = come, atque altera = proprii = quid secundum ejusmodi intelligentiam, ac etiam de jure valcant importat.*

VOTUM XLV.

- 1 *Dos Matræ cum eo pacto constituta, ut ad filios post ejus obitum pertineat, iis non contemplatis uti Matræ hereditibus ex propria persona debet adquiri, & num. 8.*
- 2 *Contrahentes non dicuntur nominatim in contractu tamquam hereditibus consensisse, nisi hereditariam expresserint qualitatem, & num. 17.*
- 3 *Contrahentes si nominatim in contractu, tamquam hereditibus consenserunt, dispositio locum habet in alio etiam non nominato, qui heredes postmodum existat, & num. 34. & 48.*
- 4 *Filius, & heredis mentio ubi facta est, non sufficit, quem esse filium, nisi heres etiam sit.*
- 5 *Heredis nomen prævaleat nomini filiorum, & ratio num. 6.*
- 6 *Heredis, vel filiorum nomen suum ex juris auctoritate significationem recipit.*
- 7 *De dote ad filios ex pacto perventura, Mulier in eorum præjudicium nequit disponere.*
- 8 *Procedit etiam quoad extraneos, cum pro eis pactum sit.*
- 9 *Verbum = remanere = ubi de Bonis agitur ad quempiam deferendum, significat, eo apud ipsum persistere, continuare, & perseverare debere.*
- 10 *Idem de verbo pertinere.*
- 11 *Verbum = restare = convertitur cum verbo = remanere =.*

- 14 *Verbum* = appartenere *relatiue* *veritatem* pertinere =, & *speciale* =
- 15 *Possum* *dotalem* *verba* intelligenda sunt in illa *significatione*, quam apud nos habent.
- 16 *Verba* semper in sensu illius *idiomatici*, quo sunt expressa, debent intelligi.
- 18 *Verba* = remanere, & pertinere = quoad *matrem* non *dotem* *filii* deferendum adhibita in *contractu* *conubiali*, significant, *jus* ad *illam* *filii* tempore uti *filii*, non uti *Matris* *heredibus*.
- 19 *Et Matrem* prohiberi in eorum *præjudicium* *de dote* *ejusmodi* *disponere*, & *num. 20.*, & 21.
- 20 *Dos* ex *consuetudine*, vel *statuto* *disponente* per *verba* = remanere, vel = pertinere, aut *familia*, ad *filios* uti *filios* deferatur, non uti *heredes* *Matris*, & *num. 21.*, & 22.
- 23 *A statuto* ad *patrem*, & *vice versa* valet *argumentum*.
- 24 *Statutum* dicitur esse quoddam *latum* *patrum*.
- 25 *Verba* quo *sensu* accipi debeant, solet ex *adjuncto* intelligi, & *num. 42.*
- 26 *Dotalis* *Bona* si *ad filios* ex *patro* deferenda sunt = come *Beni* *proprij* *materni*, *iidem* videntur non posse ad ea succedere uti *filii*, sed tamquam *Matris* *heredes*.
- 27 *Dotalis* *Bona* quum ad *filios* uti *filios*, ex *verbis* = *resteranno*, ed = *apparteranno*, debeant *deseri*, *alia* *subiuncta* *verba* = come *Beni* *proprij* *materni* non efficiunt, *eu* *titulo* *Matris* *hereditaria* *deferenda* esse.
- 28 *Verba* *hec* nil aliud *demonstrare* *testantur*, quam *ejusmodi* *Bonorum* *derivationem*, *scilicet* a *Matre*.
- Quia* *demonstratio* *derivationis* non *excludit* *jus* *filii*, uti *filii* *adquisitum* *num. 30.*
- 29 *Ditili* = *concessus* *subiunctis* *habens* *hec* *alia* *verba* = *Beni* *proprij* *materni*, *Bona* *ipso* *ostendit* *esse* a *Matre* *derivantiu*.
- 30 *Idem* *de* *derivatione* *illo* = *proprij*, & *num. 31.* *Et ratio* *num. 32.*
- 32 *Dos* *proprijam* *dicitur* *Matris* *patrimonium*.
- 33 *Contribuentes* *eu* *designata* *dumtaxat* *Bonorum* *in* *quibus* *derivationis* *origine*, *ac* *derivatione* *non* *consentur* *ei* *tamquam* *heredi* *consulere* *voluisse*, *nisi* *id* *expresserint*, & *num. 34.*
- 35 *Dotis* *contractus* *id* *supra* *naturam* *peculiarium* *habet*, ut *judicandus* *si* *juxta* *leges*, & *consuetudines* *vigentes* *non* *in* *loco*, *ubi* *sunt* *telebrati*, sed *ubi* *est* *Viri* *domicilium*, & *num. 39.*
- Regula* *hec* *est* *receptissima*, *ibid.* *Diciturque* *non* *ipso* *jus* *consistens*, *sed* *ex* *jure* *constituta* *ibid.*
- 36 *Matrimonium* *ex* *sua* *natura* *efficit*, ut *ibi* *ex* *derivatione* *Mulieris* *contractum* *videatur*, *ubi* *Viri* *est* *domicilium*, & *num. 38.*
- 37 *Contractus* *uno* *in* *loco* *reversus* *solus* *non* *repugnat*, quod *alibi* *videatur* *intra*.
- 40 *Matrimonio* *extra* *Patriam* *into* a *Muliere*, *hec* *juri* *municipali*, *net* *non* *consuetudini* *ejus* *Patriæ* *consent* *renunciante*.
- 41 *Præsertim*, *si* *ejusmodi* *renunciationem* *ipse*

mat *præferat* *contractus* *dotalis* *instrumenti*, & *num. 42.*, 43., 44.

- 42 *Dotalis* *Instrumenti* *italico* *idiomate* *stipulati* *verba* *in* *eo* *sensu* a *Contrahentibus* *accepta* *reputantur*, *quem* *in* *solis* *habent* *idiomate*.

Idque *præsumuntur* *Italia* *moribus*, *ac* *legibus* *sepe* *accommodare* *voluisse* *ibid.*, & *num. 61.*

- 43 *Ubi* *præsertim* *ad* *peculiares* *leges*, & *consuetudines* *loci* *Mulieris* *relationem* *non* *habuerim*, & *num. 60.*

- 44 *Instrumenti* *verba* = *resteranno*, ed *apparteranno*, *adjecta* *in* *duobus* *Instrumenti* *partibus*, *testentur* *in* *utroque* *eodem* *sensu* *adhibita*.

- 45 *Dispositionis* *unius* *partis* *alteram* *declarat*.

- 47 *In* *dotali* *Instrumento* *Mulier* *quoad* *Virum*, *filiosque* *ijdem* *usu* *verbis*, *non* *consentur*, *Virum* *melioris* *conditionis*, *quam* *filios*, *esse* *voluisse*.

- 49 *Filiorum* *favore* *benignior* *semper* *interpretatio* *facienda* *est*.

- 50 *Statuto* *vigenti* *in* *Patria*, & *domicilio* *Viri* *Contrahentes* *præsumuntur* *sepe* *conformare*, *voluisse* *in* *contractu* *conubiali*.

Nisi *de* *contraria* *consuetudine* *eorum* *voluntate*, *ibid.*

- 51 *Satutum*, vel *consuetudo* *loci* *Viri* *formam* *dotis* *contractus* *dura*, *testentur*, & *num. 62.*

- 52 *Dotalis* *patris* *in* *duobus* *interpretari* *debent* *juxta* *statutum*, & *consuetudinem* *loci* *Viri*.

- 53 *Ex* *patro* = *resteranno*, ed *apparteranno* *ad* *eum* *figliuoli* = come *Beni* *proprij* *materni*, *si* *dotalis* *Bona* *deferantur* *ad* *filios* *deferenda* *non* *uti* *filios*, sed *uti* *Matris* *heredes*, *idem* *patrum* *superfluum* *non* *remaneret*. *Et* *quomodo* *num. 54.* & 55.

- 56 *Dos*, & *Bona* *materna*, *si* *Mater* *intestata* *decesserit*, *pertinent* *ad* *filios*, *patro* *etiam* *desistente*.

- 57 *Patrum*, quod *dos*, *Bonaque* *materna* *ad* *filios* *pertinere* *debeant*, *superfluum*, & *inutile* *non* *debet* *esse*.

- 58 *Atque* *ita* *intelligendum* *est*, *ut* *eo* *ad* *filios* *pertinent* *uti* *filios*, *non* *tamquam* *heredes* *Matris*.

- 59 *Procedit*, *etiam* *si* *ejusmodi* *interpretatione* *esset* *a* *proprio* *verborum* *sensu* *recedendum*.

- 62 *Verba* *conubialis* *contractus* *in* *eo* *sensu* *accipienda* *sunt*, *quo* *magis* *conformia* *reddantur* *statuto* *loci* *Viri*.

- 64 *Mater*, *juxta* *municipales* *locorum* *Italiae* *leges* *vel* *non* *potest* *omnia*, *filios* *extantibus*, *de* *suis* *Bonis* *disponere*, *vel* *ejus* *ad* *potestas* *magis* *ex* *parte* *tribetur*.

ETSI responsum examinandum, probandumque mihi propositum, tamquam multa elaboratum doctrinâ, alio sive rationum, sive auctoritatum, quibus confirmetur, non egeat adminiculo; veris namque, ac solidis Juris nostri præceptis, & regulis innoxium est.

est: ideoque, solâ meâ subscriptione planè illud approbasse libentissimè declararem: nihilominus obsequens Viro tum dignitate præclaro, tum etiam sapientiâ, & doctrinâ longe præstantissimo, injunctum mihi munus exequar: nonquidem nova in eandem sententiam allaturus argumenta: id enim jam ex nostris alios Juris Consultos præstitisse audivi: sed ut demonstrarem, quod, quantum prò temporis, meique muneris, & officii ratione mihi licuit, tractatam in d. responso quaestionem perpendens, ita fenserim, vi rationum, & veritatis adductus, non ut Requirenti morem geram.

Cum itaque quaeratur, an verba illa, quibus innuptialis contractus, de quo agitur, constitutum fuit, quod tum dos data Marito inquantitate scutorum triginta millium, tum etiam alia Bona, quæ ad uxorem pervenire aliunde poterant, ad filios ex eo matrimonio nascituros pertinere deberent, id explicando verbis illis = *reservamus, ed appareranno ad essi figlioli, come Beni proprii materni*. Cum, inquam, quaeratur, an stipulatio conceptionis istâ verborum celebrata, efficiat, an filii in hæc Bonis ex propria persona, & uti filii, an verò uti heredes matris succedere debeant nec ne? Profectò, si ageretur de connubiali contractu inito inter Italos, aut Sponso, in quorum Regione viveretur Jure Civili Romanorum, respondendum videretur favore filiorum, quos nimirum Mater onerare nequivisset Legatis, aut relictis ullis, quippe quæ detrahi non possent ex Bonis vigore istiusmodi contractus post illius mortem pleno jure ad eandem pertinentibus.

At in nostra hypothesi negotium facessere videbatur, quod versetur in Matrimonio inito inter prænobiles Sponso, Italum nempe, & exteram Puellam. In hujus autem Patria cum vigeant societates conjugales, dicebatur, stipulationem superiùs relata, aut aliâ simili figurâ verborum conceptam adhiberi consuevisse, ut illius vigore adeò præscrivetur filiis legalis, & intestata successio in Bonis Matris, ut Pater, superstitè altero ejusdem matrimonii filio, submotus penitus censetur à portione etiam hereditatis maternæ delatæ filio jam prædefuncto. Quapropter, licet d. stipulatio inutilis esset prò tollenda conjugali istâ societate, ejusque effectibus impediendis: utpotè quæ cum Sponso extero, minime subiecto consuetudini, seu legi municipalis Sponse contrahi minime poterat, ut etiam, licet, ut dictum est, excluso Patre in concursu filiorum, his eadem, summopere profutura esset, prò integrè retinenda legali successione in Bonis maternis: nihilominus tamen utique adeò Matri noxia, & præjudicialis reputari non debeat, ut operetur, quod, ademptâ eadem omni penitus facultate disponendi in casu etiam, quod illa testamentum conderet, filii uti filii, & ex jure, & persona propria, non autem tamquam heredes matris ejus hereditatem, & Bona capientes, repudiare possint onera in materno testamento ipsi imposita, nisi in hoc peculiari nostro casu probetur, superiùs relata

verba, juxta ipsorum germanam, ac legale significacionem, quam suspitè naturâ habent apud Italos, usurpari consuevisse, ut filii tamquam filii, & non tamquam heredes Matri succedere valeant.

Cum itaque Causæ hujus momentum vertatur in allequenda vera d. clausula, & verborum intelligentia, faciliè demonstrari posse arbitror, quod eadem apud nos adhibita censi debcant, ad filiorum vocationem jure proprio à matre factam designanda: itâ quidem suadente illorum significacione, desumptâ tum ex auctoritate Juris communis, magis verò municipalis, quod viget in Patria Sponsi, tum ex proprietate, & uti verborum apud nos recepto, tum denique ex natura ipsa actus, & contractus, qui celebrabatur.

Rem autem ordientes à prima nostri assumpti parte: in d. responso supponi videtur, quod, si propria dd. verborum significacio accipienda esset ex Romani, quo vivimus, Juris auctoritate, eadem certè, nonnisi favore filiorum intelligenda foret: quod nempe iidem uti filii, & jure proprio, non autem uti matris heredes vocati censentur. Et optimâ sanè, prævalida quæ ratione: quia nimirum in superiùs relato nuptialium pactorum loco dictum minime fuit, quod Bona in dotem data, aut ad Sponsam perventura = *reservamus, ed appareranno ad essi figlioli eredi della madre* = vel = *come Beni ereditarij della Madre* = aut alia similia adhibita non fuerunt verba, & clausulæ, quæ ad istiusmodi hereditarium titulum referri possent: quo sanè titulo, aut cum qualitate stipulationem conceptam fuisse oportebat, ut Bona materna, filijs tamquam matris heredibus quaesita dicienda essent, ex notabili sententia Papiniani relata in *leg. tale pactum 40. §. final. ff. de post.*, ubi loquitur his verbis = *Pater, qui dotem promissit, patens est, ut post mortem suam in matrimonio suâ Liberis, defunctis filiâ, portio dotis apud heredem suum fratrem remaneret. Ea conventio Liberis à Socero postea susceptis, & heredibus testamento relictis per exceptionem doli proderit: cum inter Contrahentes id actum sit, ut heredibus consulatur = quam sententiam bene explicat Caius, tom. 1. oper. post. in lib. 1. respons. Papin. fol. 12. lit. B. dicens = At Papinianus eleganter respondet, Liberos, potente Genere, dotem ex stipulatione, per exceptionem patris, sive doli mali, quæ semper subsidio exceptioni patris, partem dimidiam dotis retinere posse, quia Pater fratri patens est, non tamquam fratri, aliquin inutile pactum esset, sed tamquam heredi, quia dixit, ut remaneret apud heredem suum fratrem, & heredes hodie sunt Liberi, quos Pater prater spem sustulit, non frater = & ibi etiam Faber. in pandect. tom. 1. fol. mibi 231. ad verba illa per exceptionem doli, & priùs ibidem docuerunt Bartol., Bald., Castrensi., Angel., Jafm., aliique communiter docentes, quod, ut Contrahentes Nominatis in contractu, nonnisi tamquam heredibus, consuliis dicantur, requiratur, quod nominetur cum qualitate hereditaria, ut itâ dispositio cum tali quali-*

3 litate collata in Nominatum vindicet sibi locum in persona etiam alterius, quam Nominatum, in quem transierit illa qualitas, ut bene apud *Castrenf. d. 5. final. num. 4.*, quem ibi sequitur *Jofeph. num. 2.*

At non ita sanè in casu nostro concepta legitur stipulatio, in illa enim simpliciter dispositum reperitur, quod dicta Bona = *Referanno*, ed *appareranno ad essi figlioli come Beni proprij materni* = quomobrem, licet (ut dd. Juris Interpretum auctoritate edocemur ubi facta est mentio filii, & heredis, non sufficiat, quoniam esse filium, nisi sit etiam heres, quia nomen appellativum *heredis*, praevalet nomini *filiorum*, cum primum demonstret, cui Contrahentes dispositivè consultum vellent, secundum verò innuat, in quem stipulationis tempore, destinativè tamen dumtaxat, cogitaretur supremum judicium esse conferendum: attamen, cum in superius relatis verbis nulla facta fuerit mentio tituli, seu qualitatis hereditariae, inde sequitur, quod, si propria illorum significatio fumeo-

7 ti ex auctoritate Juris, ut faciendum est ex *Bartol. in leg. omnes Populi 9. num. 59. ff. de iustit. & iur.*, *Bald. in leg. fin. num. 45. cod. de hered. institut.*, *Abb. lib. 2. conf. 2. sub num. 3. ante med.*, ex eodem *Bartolo loc. citato* dicens, quod propria verbi significatio sumitur ex auctoritate Juris, ut si in aliqua Juri parte reperitur illud vocabulum declaratum = *Tafch. prolic. concl. li. V. concl. 91. num. 28.*: ambigi certè nequit, quod, dum mater, omisâ prorsus mentione *heredum*, in stipulatione promissit, quod Bona = *Referanno*, ed *appareranno ad essi figlioli* =

8 heredes tamen minimè nominatos, non incredulis, quorum nullo pacto meminit, sed solis filiis, quos in stipulatione expresse vocavit, consuluisse censenda sit: proptereaque Bona adeo illis destinata, & applicata intelligenda erunt, 9 ut nullâ contrariâ dispositione auferri eisdem possint, ad *Text. in leg. Cum Maritus 29. §. fin. ff. de pact. dotal.*, *Cognol. in leg. final. num. 103. cod. de pact.*, *Mandell. Alb. conf. 50. num. 1.*, *Roland. à Valle de lucr. dot. quæst. 82. num. 8.*, *Osafch. decis. Pedemont. 20. num. 6.*, *Sac. Rot. coram Mullin. decis. 12. num. 2.*, & *decis. 223. num. 5.*, & *tradis Borgia ad Fabr. investit. Jur. civil. lib. 23. cap. 3. num. 8. sic loquens = Et si alia mulier possit de dotibus suis disponere, attamen, si ob potestatem ut dic, fuerint dotes ad alium perventura, non poterit, obstante pacto, & conventionem =*

10 *cap. 4. num. 3.* Cuius fides destinationis, sive applicationis vis fit tanta est, ut profit cuiquamque, tamen Extraneo, quanto magis juvenat filios, quorum causa, & favor in hiis stipulationibus tanto potior est, ad quos cum Bona, de quibus agitur, ex pacto expresso post obitum matris perventura dicatur: nullâ idcirco ratione de eis disponente, aut gravamen ullum filiis super eisdem imponere illa potuit.

Ut autem clarius adhuc illi elucescat, non piget singillatim expendere verba, quibus stipulatio concepta legitur: perspicuum enim inde fiet, eadem adhibita fuisse ad significandum, Bona omnino perventura, & spectatura fore ad filios, ad quos, omisâ prorsus mentione heredum, dicta verba relata, & quorum respectu prolata fuerunt, ut de verbo *remanere*, quod non minus significet, Bona relinquenda esse, eademque persistere, continuare, & perseverare debere apud eos, penes quos Contrahentes illa remanere voluerunt, est *Text. in dicta leg. tal. pactum 40. §. fin. ff. de pact.*, & tradunt *Dilectores allegati in §. Rem autem ordientes*, quibus addo *Rebuff. de verbor. signif. ad leg. 67. fol. mibi 459. in verb. manere, permanere, & remanere*. Et de verbo *pertinere* est alter *Text. in leg. verbum illud 181. ff. de verbor. significat.*, ubi pariter *Rebuff. fol. mibi 821.*, & *seqq. Cuius oper. postum. tom. 4. part. 2. fol. 660. lit. E.*, & *latus apud Brisson. Calvin.*, alioque omnes, qui *Juris Lexicon* conscripserunt. Quamobrem similia verba si significant, rem dominio nostro esse subiectam, vel iis quoque rebus petendis apta sunt, quæ domini nostri sunt, aut illis etiam, quæ iure aliquo, aut iustâ actione nobis debentur, quamvis nondum sint nostri domini: inde fit, quod, si ex pacto, & lege constituta ius tabulis nuptialibus, dicta Bona *remanere*, & *permanere* debebant ad filios, eadem non amplius contrariâ dispositioni obnoxia esse valeant, ut jam iam dicitur: & prævalide confirmabimus, dum eadem verba ad mentem Juris municipalis suis locis expendemus.

Significationi similium verborum sumptæ ex auctoritate Juris consonat etiam (ut propiussumus in altera nostri assumpti parte) illa, quam habent Italico idiomate reddita: verbum enim *restare* convertitur cum verbo *remanere*, ut in nostro *Vocabulario degli Accademici della Crusca in verb. = RESTARE =*, & *RIMANERE =*, & apud *Passeratium* pariter in verb. = *REMANEO =*, & *RESTO =*, & verbum = *APPARTENERE =* latine vertitur = *PERTINERE*, & *SPECTARE*, ut ex eodem *Vocabulario in verb. = APPARTENERE =*, & ex *Passeratio in verb. = PERTINEO =*. Quapropter, si in ejusmodi pactis dotalibus verba intelligenda sunt in illa significatione, quam apud nos habent, ut admoet *Card. de Luca de fidei commiss. disc. 42.*, regulare siquidem est, verba, semper prolata censeri, atque intelligenda esse in sensu illo, quem habent in ea Regione, in cuius idiomate sunt expressa, idem *Card. de Luca de fidei commiss. disc. 34. num. 12.*, *Rota coram Cird. Celfo decis. 229.*, & *decis. 257. attribue. num. 2.*, & *seqq.*, & *num. 10. & seqq.*, ac *decis. 266. num. 8.*, in *Romana Primogenitura de Salvatius super Vocalibus, & Tabulis piliis 28. Junii 1706. §. 10. coram bon. mem. Molinet*, & in *Cavallicen. Immisissiois 21. Junii 1720. §. Nec alternative coram R. P. D. Rosanti de Gamaches* s. dicendum sanè erit, quod, dum Contrahentes, omisâ heredibus, caverunt, quod Bona = *referanno*, ed *appareranno ad essi figlioli* = id sanè egerint, ut filiis, non autem, ut heredibus consulerent.

Rectè igitur nostri sequentes intelligentiam, quam

- quam similia verba habent, tum ex juris interpretatione, tum ex propria significatione consentiunt, eadem, quam adhibentur in contractibus consubstantialibus, significare ius illud præcipuum filius competens uti filius, non autem tamquam hereditibus, ideoque prohiberi Matrem, ne in earum præiudicium de Bonis disponente possit, ut de ejusmodi pacto concepto per verbum = *reone maneat* =, innuunt Doctores allegati in *S. Rem autem orientis*, & bene etiam *Marta de success. legal. part. 1. quæst. 4. art. 1.*, ubi, quod consuetudo Martini dederat dotem filiis uti filiis, non uti hereditibus, quia loquitur per verbum = *remaneat* =. Et de verb. = *pertineat* = *Ruin. conf. 8. n. 1.*
- 21 in *fin. & num. 6.*, & melius *conf. 132. num. 8.*, & *seqq. lib. 2. ibi = nam ex quo statutum vult, quod dos pertineat ad filios Vno decedente in Matrimonio, defertur dos filijs in dispositione statuti tamquam filiis, & non tamquam hereditibus ex testamento, vel ab intestato. Et de aliis similibus*
- 23 verbis *Alexand. conf. 150. lib. 2.*, *Mandell. Alba conf. 50. num. 1.*, & *seqq.*, *Sard. conf. 81. num. 13.*, & 21. *verf. finem. Roland. de iur. dos. quæst. 12. num. 4. & seqq.*, *Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 1. quæst. 24. num. 17. in princ.*, *Osych. decif. 30. num. 6.*, *Tbifaur. dec. 106. in princ.*, qui etiam loquuntur de statuto, recte tamen locum sibi vindicant in casu nostro, quia à statuto ad pactum, & viceversa valet argumentum *Bald. conf. 289. prope fin. verf. sed statuto lib. 2.*, *Ruin. conf. 109. num. 19. lib. 4.*, *Mandell. Alba conf. 50. num. 1. in fin.*, *Menoch. conf. 315. num. 14.*, *Gratius. difcept. 345. num. 28.*, *Majfrill. decif. 246. num. 99. P'von. dec. 255. num. 8. lib. 2.*, *Rota coram Ludovif. dec. 204. num. 23.* Statutum enim dicitur esse quoddam
- 24 tacitum pactum, argumento *legis. Item quia ff. de pact. leg. nam nec ex pratorio ff. de reg. jur. leg. non impossibile Cod. de Decret. Deturion. lib. 10.*, *Caspro conf. 74. num. 10.*, *Rota in Romana dotis, & testamenti 12. Januarii 1714 S. Ceterum coram Cerro.*

Et quamvis verba quo sensu accipienda sint, perspicue ex adjuncto intelligi soleat, ut apud

25 *Tbabor. axiom. jur. lib. 19. cap. 9. axiom. 1.* frustra tamen in casu nostro contenderetur, quod filii in Bonis matris succedere deberent, non quidem tamquam filii, & ex propria persona, sed tamquam Matris heredes, eo quod in scriptis memorato pacto dictum fuerit, Bonæ perventura, & spectatura quidem esse ad filios, sed tamquam Bona materna = *refferanno, ed apparteneant ad gli figlioli, come Beni proprii materni* =

26 ergo Contrahentes his postremis verbis innuissent voluerint, quod filii in eisdem Bonis, non nisi uti Matris heredes succedendi essent. Intelligentia namque isthæ nedum aberrat à propria, & legali significatione verborum, verum etiam consentanea minimè est menti Contrahentium, & naturæ actus, qui gerebatur.

Aberrare sane videtur à propria, & legali verborum significatione, quia, ut dictum fuit, ex verbis illis = *refferanno, ed apparteneant* = ad mentem juris, & in suo vero sensu intellectus si se sultat necessitas relinquendi Bona filiis, il-

la alia immediatè subjuncta verba = *come Beni proprii materni* = efficere minimè possunt, quod talia Bona eisdem debita dicenda sint, non quidem vigore peculiaris stipulationis, sed jure, & titulo hereditario deferenda, ad tradita per *Turr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 38. num. 133. verf. nec est facienda*: ad quem profectò titulum; violatà omnis, & extraneà prorsus interpretatione detorquebantur dicta verba = *come Beni proprii materni* = quando, inspectà proprià eorumdem significatione, adhibita reverà apparet prò deinostranda duntaxat eorum derivatione, & unde illa perventura essent ad filios, à matre videlicet, prout in hoc sensu similia verba accipienda esse constat ex toto *incho Cod. de Bon. matern. & ibi, prater alios, notant Doctores collecti per Giamb. ad consuetud. Massanen. cap. 12. Gloss. 3. ad verbum = a qua proveniunt = num. 1.*, & *seqq.* Quam pariter derivationem demonstrat dictio illa = *come* = quia, ut notat *Rebuff. ad leg. 58. ff. de verb. signific. fol. mibi 418. verf. Item Gloss.*, cum filius materna Bona vocare possit suam, demonstratio talis derivationis non excludit dominium, & proprietatem, aut saltem jus prò illis consequendis ex stipulatione filiis quæsitum, quod Contrahentes talis dictione exprimere voluisse videntur, ad tradita per *Barbof. dist. 403. num. 2.*, & *dist. 439. num. 10.* Ut etiam illud aliud verbum = *proprii* =, non nisi ad istiusmodi Bonorum derivationem referendum est, quia nempe proveniebant à Matre, cujus proprium patrimonium dos dicebatur per *Text. in leg. 3. §. Sed utrum in fin. ff. de minor.*, & jure proprio ad illam pertinebant *leg. Pater filium 14. ff. ad leg. falcid.*

Nemo autem non videt, quod, et si dicta Bona tamquam proprium patrimonium pertinerent ad Matrem, dum viveret, & ex stipulatione, facta in contractu dotali post illius obitum ad filios perventura essent, nihilominus tamen, non inde sequitur, quod ad eosdem, nonnisi tamquam Matris heredes pertinere deberent: ut enim ex simili stipulatione inferri posset, quod tale pactum consisteret in persona heredis, non in persona filii, satis non erat designasse derivationem Bonorum, sed demonstrare oportebat, Contrahentes filios in contractu nominatis consilire voluisse uti hereditibus, juxta *Papinianii* sententiam relata in *S. Rem autem. erdienter*, atque uberimè explicatam à *Cujacio*, cujus verba repetere, fusiusque hic resumere abs re non erit: ita autem ille loquitur = *ergo liberis dando est restitio partis dimidia: quia in pacificando fratris appellatio demonstrat tantum, quem sibi heredem destinaret eo tempore, quo deservabat se habiturum liberis: fratris appellatio demonstrat, in quem effect cellaturus supremum judicium suum. At heredis appellatio demonstrat, cui consilium vellet. Summo igitur sententia hæc est: postquam fratri uti heredi, quem scilicet animo destinaret facere heredem, necdum sciebat heredem, prodesse cuiusque alii heredi, si frater heres non fuerit: tantum filio, quem postea suscepit, sed etiam extraneo, quem postea,*

posse, penitentia dōmū, fecit heredem, nullo
 suscepto filio. Hac est mens Papiniani, unde mo-
 le ex hoc §. colligitur Interpretes, donationem,
 quam arbus continet in extraneam, revocari posse,
 adascensibus liberis, quae est sententia legis si
 anquam Cod. de revoc. donationibus, non hujus
 §. ultimi, quia in specie, ejus nulla sit revoca-
 tio: sed potius fratri, ut heredi cussit in per-
 sona ejusqueque heredis, non in persona fratris,
 qui non existit heres; ergo & in persona heredis
 extranei, nedum in persona filii heredis instituti =
 Si igitur verba illa = come beni proprj materni =
 ut sensui patet, veluti designantia solam origi-
 nem, & derivationem Bonorum, adhibita dici
 nequeunt, ut demonstraretur qualitas, titulus
 videlicet hereditarius, sub qua filiis in con-
 tractu nominatis Mater consulere desinaverat:
 iidem propterea vocati dici minimè poter-
 unt tamquam Matris heredes, sed contem-
 plati tamquam filii venientes ex propria persona:
 praefertim verò, ita efflagitante naturā actus, qui
 celebrabatur.

Nam, si, ut in superioribus locis satis proba-
 tum esse reor, inspectā significatione, quam
 verba illa = *resteranno*, & *appareranno a detti fi-
 gliuoli* = accipiunt tum ex juris Romanorum
 auctoritate, tum ex eorum proprietate, & usu
 in Italia vigente, nullo pacto referri possunt ad
 titulum hereditarium, sed intelligenda omni-
 nō sunt de jure illo, quod ex stipulatione veluti
 praecipuum, & ex propria persona in dote,
 aliisque Bonis Matris quaesitum filiis dicendum
 esset, talis interpretatio sequenda omnino est
 in casu nostro, tamen agatur de contractu
 celebrato extra Italiam, in Regione nempe mini-
 mē agnoscēte Jus Romanorum, & in qua prae-
 terea dicta verba habere dicentur aliam pro-
 priam significationem à nostra diversam: con-
 tractus namque dotis ad differentiam aliorum
 contractuum illi saepe naturā peculiare habet,
 ut non locus, ubi contractus celebratur,
 quod plerumque fit in domicilio ipsius Uxoris,
 sed spectare oporteat personam Mariti, ejusque
 domiciliū, ad quod illa, ita exigentibus con-
 nubialibus legibus, migratura est, juxta dispo-
 sitionem famigerati Textus in leg. exigere 65. ff.
 de judic. ubi Bartol., Cujac. ad dictam legem in-
 tit. 1. lib. 5. ff. tom. 4. oper. posth. part. 1. fol. 171. lit.
 E., & fol. seq., & communiter Doctores, Bald.
 in leg. final. ff. si non e comp. judic., Faber. in pa-
 deti. tom. 2. part. 1. ad dict. leg. exigere fol. mibi 79.
 §. Ratio decidendi, Abb., & Batr. in Cap. 1. de
 Sponsal., Gulielm. de Benedicis in Cap. Reyn-
 tina de testam. verb. & Uxorē nomine Adelasiam
 num. 223., Burgund. ad consuetud. Flandr. tit. 2. num.
 12., Christin. decif. Belgic. 73. num. 2., &
 3. vol. 4., Card. Mantic. de tacit. lib. 3. tit. 14. an.
 10., Annuel. de loc. legal. lib. 2. cap. 17. quasi. 7.
 num. 71., & seqq. & an. 78., Theaur. decif. 106.
 num. 1., & alii apud Rub. jugul. tom. 2. part. 6.
 observ. 2. §. 1.

Quae verissima, ac receptissima juris regula,
 utpote non ipsa jus constituens, sed ex jure,
 De Contractu.

quod prius ipsa est, constituta leg. 1. ff. de re-
 gal. jur., ubi Gloss., & Bartol. Tob. Panmei-
 ster. de Jurisdic. lib. 1. cap. 6. num. 16. in fin., &
 num. 17., Thobor. axim. jur. lib. 16. cap. 30. axim.
 4., sumpta est ex conditione, & peculiari natura
 Matrimonii, quae efficit, ut ex Mulieris quo-
 que voto, & destinatione, ibi contractum fuisse
 videatur, ubi Vir habet domiciliū, ipsi quo-
 que commune, ac perpetuum futurum. Immo
 verò si in jure nostro novum non est, ut in
 uno loco reverā contractum sit, & in alio tamen
 contractum fuisse videatur ad Text. in leg. con-
 traxisse 21. ff. de oblig. & solut., & leg. heres ab-
 sens 19. §. ultim. ff. de Judic., ubi Faber. in sua. ad
 pandect. tom. 2. part. 1. fol. mibi 33., potiori certe
 ratione ob ejus peculiarem naturam id locum
 obtinebit in contractu Matrimonii, optimè
 Faber. ad Text. in dict. leg. exigere dict. tom. 2. part.
 1. fol. mibi 79. §. Ratio decidendi, ubi versus
 finem ita loquitur = nam ac aliā ratione puto in-
 spici locum domicili, quod Maritus tempore con-
 tractus habuit, quoniam quia, ut jam dixi, in eo ipso
 loco, & contractum fuisse Matrimonium, & do-
 tale Instrumentum conscriptum esse videatur: il-
 lud planè singulare est ob naturam, & conditionem
 Matrimonii, ut videatur contraxisse Matier in
 domicilio Mariti, quoniam nec stationem doli,
 nec tale aliud quidquam in id domiciliū contulerit:
 nempe, quia plus facit, quae vitam ipsam,
 omnesque & suas spes, & liberorum, quos ex Ma-
 trimonio sperat, in Maritum, maritumque domici-
 lium, ubique tandem futurum sit, conferri =
 Burgund. ad consuetud. Flandr. dict. tit. 2. num.
 12., aliique superius allegati.

Cum igitur contractus, de quo res est, eod-
 em jure, quo contractus celebratus in Italia,
 ubi Vir domiciliū habet, censendus sit, mi-
 rum profecto non est, quod juxta leges, & con-
 suetudines in Italia vigentes judicandus videat-
 ur, Dec. in leg. semper in stipulationibus num. 12.
 ff. de reg. jur., Alexand. conf. 37. num. 7., & 9.
 lib. 2., & conf. 9. num. 1. & seq., ibique Adden.
 lib. 1., & conf. 8. an. 4. lib. 6., Mascard. ad statut.
 civitat. 7. num. 3., Afflic. decif. 126. nu. 2., Cen-
 sal. decif. Locen. 9. num. 13., & decif. 15. num. 81.,
 Rota coram Card. Cavalerio decif. 555. per tot., in
 rec. decif. 102. num. 5. part. 8., & decif. 39. num.
 24. part. 12. Quapropter, quemadmodum, si
 contractus reverā celebratus fuisset in Italia,
 Contrahentes superius relatis verbis consultu-
 se dicerentur filiis, non heredibus, ut superius
 dictum est, ita quoque eisdem ut filiis profe-
 xisse censerentur, tamen contractus perfectus
 fuerit extra Italiam, quinimò in Patria
 Uxoris, ubi verba illa diversimodè accipiuntur,
 quippe renunciatum videtur consuetudini,
 seu municipali. Juri Patrie matrius, à quibus
 veluti quādam tacitā conventionē illa abscis-
 sisse praesumitur, sese submitiendo legibus vi-
 gentibus in Patria Viri, ad Gloss. in leg. cum su-
 rrisus 39. ff. de Judic., & ibi Cujac. in lib. 3. qua-
 stion. Papinian. oper. posth. tom. 1. col. 73. lit. D.,
 Cypyc. Galeot. contr. 30. num. 59., & seqq. lib. 2.,
 S3 Cypyc.

Capp. latr. decif. 98. num. 2. lib. 1. Rota in Romana dotis, fci testamenti 12. Januarii 1714. f. Ceterum coram Cerro.

- At, quod magis est, non ex sola, ac mera legis præsumptione, sed ex toto connubialis contractus contextu, mulier Patris legibus renunciassè confensa est in casu nostro: omisso enim, quod ille italico idiomate stipulatus legitur, ex quo argui bene posset, quod Contrahentes accipiendo verba in ea significatione, quam habent in suo idiomate, Italiae moribus, & legibus seise accommodare voluerint, præsertim verò, quia nulla mentio facta, aut habita fuit relatio ad peculiarem consuetudinem Patriæ mulieris, ex quo *Rota in dicta Romana dotis, fci testamenti loco non citato* elicit præsumptam renunciationem beneficio similis consuetudinis, magis protectio urget animadversio illa, quod nimirum ea verba = *referamus, ad apparteneranno* =, quibus uti in stipulatione, seu vocatione facta favore filiorum, adhibita etiam fuerunt in conventionne vicissitudinarii lucri dotalis inter Sponsos iuncta, quod Viro ita descendendum esse constitutum fuit, ut si Vxor intertesta, si vè testata decessisset, de eo disponere nullo pacto posset in præjudicium Viri, ut similem, ac promissum usum verborum expendendo, latè ad rem nostram probat *Roland. de Valle de lucr. dot. quæst. 82. per tot.* In eadem itaque significatione, qua in delatione lucri dotalis, hæc metipsa verba = *reflare, & appartenerre* adhibita confensa erunt in illa alia Instrummenti parte, quã disponitur, quod post obitum Uxoris *doti remaneat, & pertineat* ad filios, ut, præter *Rolandum*, sic arguit *Mandell. Ali. conf. 50. num. 3. & seqq.*, similique pariter arguendo respectu verbi = *pertineat* = utitur *Rain. conf. 132. num. 8. & seq. & num. 11. lib. 2.*, idque confirmatur generali illà regulà, quã edocemur, unam dispositionis partem ex alia iustam, & bonam interpretationem accipere, ut in casu omnino simili rectè argumentatur *Torr. de post. fatur. success. lib. 2. cap. 38. num. 134. & seqq.*
- Cui interpretationi eò libentius inhaerendum est in nostro casu, ne alioquin sequatur, quod mulier licet usa eadem formulà, & figurà verborum, eis tamen voluerit meliorem conditionem facere Viro in lucro dotis, quàm filiiis in univerfa dote, quippè ille liberam, & ab omni onere immuam portionem suam consequeretur, hi verò, tamen si vocati eisdem verbis, subire teneretur quæcumque onera ipsi à Matre imposita, quod absolum esse considerant *Rain. dicto conf. 132. num. 9. lib. 2.*, & *Card. de Luc. de dot. disc. 108. sub num. 10. f. Ponderabam.* At longè quidem magis absona censenda esset interpretatio illa, quã intelligeretur, in stipulatione pactum fuisse filiiis non uti filiiis, sed uti heredibus, quæ scilicet tunc Mater animo destinarat facere heredes, necdum tamen faciebat heredes: ita enim stipulatio profectè, potuisset cuiuscumque alii heredi etiam extraneo, si illi heredes non fuissent: pactum namque fa-

ctum filiiis uti heredibus consisteret in persona cuiuscumque heredis, non in persona filiorum, qui non extiterunt heredes, ut explicat *Corsicus* verbis alibi exscriptis, id autem cum repugnet naturali charitati, quã Parentes in similibus contractibus filiiis propèdixile præsumuntur: juris propter eà ratio præcipit, ut eorum favore benignior semper interpretatio sumenda sit, ad notas regulas, quibus in similibus Causis utimur.

Quamquàm verò ita sentiendum videretur in casu etiam, quo Causa, de qua agitur, decidenda esset ex Juris communis censura, quantò suavè potiori iure, huic sententiæ inhaerendum erit in casu nostro, in quo, in Patria, & domicilio Viri, adeò statutum prohibens Uxorem, si vè inter vivos, si vè per ultimam voluntatem disponere de dote in præjudicium filiorum: cui quidem statuto semper Contrahentes se conformare voluisse censetur, quoties de contraria ipsorum voluntate non constat *Bald. in dicta leg. exigere in fine vers. sed tunc quero ff. de Jadic. Alexand. conf. 100. num. 8. & seqq. lib. 3.*, *Burgund. ad consuetud. Flandr. trait. 2. num. 15.*, *Card. Mantica de test. lib. 3. tit. 14. num. 3.*, & *seqq.*, *Antonell. de loc. leg. lib. 2. cap. 17. quæst. 7. nu. 72. & 77.*, *Christin. dec. Belgic. vol. 4. dec. 79. m. 2.*, *Rot. in rec. decif. 355. ex num. 5. ad fin. part. 5. tom. 1.* Quapropter, cum contractui dotis, de quo agitur, nullum adpositum legatur pactum dissonans legi municipali vigenti in Patria Viri, idem juxta illam interpretandus est: quippe Contrahentes diversimodè non pacificèdum contractum tali legi subiecisse præsumuntur. Et sanè, sicuti, cum defuncti pacta dotalia, recurrendum est ad statutum, & consuetudinem loci Mariti, quæ formam contractui dare censentur *Christin. decif. Belgic. vol. 4. decif. 78. num. 2. & seqq.*, ita etiam si pacta dotalia dubia sint, & ambigua, juxta idem statutum, & consuetudinem interpretanda erunt *Bertolin. leg. ut in risarandi §. Si liberi vers. sed iste casu ff. de oper. libertor. & in leg. heredes mei §. Cum ita ff. ad Trebell.*, *Bertaccbin. in repertor. part. 5. lit. P. pag. mibi 296. col. 1.*, *Burgund. ad consuetud. Flandr. trait. 2. num. 13.*, *Christin. decif. Belgic. vol. 4. decif. 79. num. 2.*

Ex quibus subblata videtur animadversio illa, quã dicitur, dictum pactum, etiam si profuturum esset filiiis non uti filiiis, sed dumtaxat filiiis uti heredibus, superfluum minime remanfurum: tum quia eodem intelligebatur, dotem pervenire, ac pertinere debere ad filios, si vè mulier ab intestato, si vè decederet, condito testamento, quo dotem filiiis relinqueret: tum etiam quia, cum in Patria Uxor similia verba, & pactum adhiberi soleant necdum ad effectum excludendi societatem conjugalem, sed etiam integrè reservandi filiiis successionem hereditariam in Bonis Matris, exclusio penitus Patre, trahi idcirco non debeat ad illum alium effectum Matri adeò præjudicalem, adimendi nempe eidem facultatem disponendi de dote, bonis-

bonisque suis, subdendo, quod eo certius hæc procederet: quando superius relata verba, nec ex jure Romanorum, nec ex communi loquendi usu peculiarem apud nos significationem haberent. Neutra enim hujus discursus pars subsistit.

Cum enim Jus commune, etiam sine tali Contrahentium provisione consuluerit filiis, ut scilicet materna dos, & Bona, si Mater intestata decesserit, ad illos pertineant, *leg. auic. sub initium Cod. de rei uxoris act.*, & *leg. final. Cod. solus. matrimos.*, ut etiam ad eos deferantur, si illa à Matre eisdem relinquuntur, propterea, nè tale pactum superfluum, ac inutile reddatur, sed aliquid operetur, ut præcipitur in *leg. si stipulatus 4 ff. de asur.*, *leg. si quando 109. in princip. ff. de legat. 1.*, *leg. Insulam 6. ff. de præscript. verb. cap. si Papa 10. de privileg. in 6.*, cum aliis apud Thebor. *axiom. Jur. lib. 14. cap. 1. axiom. 2.*, ita sanè intelligendum est, ut dos pertineat ad filios tamquam filios, & non tamquam heredes Matris *Ruin. conf. 132. sub nu. 11. lib. 2.*, iniquis, id locum sibi vindicare, etiam si hujusmodi interpretatione recedendum esset à significatione illa, quam verba alioquin habent ex Jure.

Cujus idcirco pacti superfluitas, aut incongruentia, certe aliquin resultans ex contraria interpretatione, minime evitatur, illud referendo ad excludendam conjugalem societatem, vel saltem ad præservandam filii integram successione in concursu Patris. Nam, cum superioribus locis demonstraverimus intelligentiam, quam illud habet ex Romanorum Juris auctoritate, atque ex censura legis municipalis, quæ vivitur in Patria Viri, quibus non dissentit significatio, quam verba ex usu loquendi apud nos sortiuntur: frustra queritur, quo sensu illa intelligenda sint, eisdem obtrudendo interpretationem, quam habere possunt in Regione Uxoris, quæ vel penitus ignota Viro esse poterat, vel si eidem nota supponenda esset, juxta alibi notata, oportuisset, quod expressè Contrahentes declarassent, se in stipulatione Capitulum nuptialium sequi velle interpretationem, quam verba recipiebant, ex moribus, & significatione, quam habent in Patria Uxoris, ex certa illa Juris regula, quæ alibi probavimus, quod, nisi contrarium perspicue, & evidenter appareat, dotalia pacta intelligenda semper sint ex jure, & consuetudine, quæ servatur in Patria Viri, ad quorum propterea normam si illa intelligenda erant, tantum abest, quod adposita censeri possint ad effectum excludendi peculiarem aliquam consuetudinem vigentem in Patria Uxoris, ut potius adhibita præsumi debeant, ut Contrahentes, se conformare voluisse declararent dispositioni legis municipalis, cui Vir subieciatur, quæque normam præbere debebat contractui, qui gerebatur, in quo propterea locum habere nequibat exteri mores, & consuetudines penitus ignotæ dicti municipali legi, à qua talis contractus interpretationem recipere debebat, ut alibi notavimus.

De Contract.

Rem itaque perstringendo, aut, juxta ea, quæ hacenus deduximus, verba illa = *referamus*, ed *appareramus ad esse filialis*, come *Beni propri materai* = differentia sunt, & ex Romanorum Jure, aut ex usu loquendi habent in Italia propriam, & peculiarem significationem, quæ filii uti filii, non uti heredes Matris invitati censentur, & hoc casu res illorum favore plana sanè videbitur, aut verò eadem verba, utpotè peculiari significatione carentia, indifferentia sunt, & trahi possunt ad significandam etiam vocationem filiorum jure hereditario Matris, & hoc casu favebit filijs illa alia certa regula, quæ præcipitur, verba accipienda esse in eo sensu, quo conformia redduntur dispositioni statuti, cui Vir subiecius est, & à quo connubialis contrahus interpretationem recipit, præsertim verò in casu nostro, in quo filijs adiumento est, tum voluntas Contrahentium elicitæ nedum ex sensu, in quo illos eadem verba adhibuisse, notavimus; verum etiam ex eo, quod expressè (ut ex parte aliqua ex adverso etiam admittitur) recedentes à consuetudine, & moribus Patriæ Uxoris in nulla ejusdem parte, ut oportuisset, illam præservare velle declararunt: tum etiam gratia, & favor filiorum, quibus apud nos frequenter statuta, & leges municipales consuluerunt, extantibus videlicet filiis, vel penitus Matræ adimendo, vel iusto modo cobibendo ejusdem potestatem disponendi in illorum præjudicium. Inherendo itaque responso superiori memorato, sententiam in illo firmatam veriorum existimo, illic libenter subscribo.

Persuna multiplici.

Multiplici ordinatio pro iis ab Ascendente facta, qui Lauream doctorem consequantur, etiam si plures sint, quomodo, & ex quibus conjecturis intelligi debeat de plurium admissione non simultaneæ, sed tantum successivè? Heres an, & quando gravamen super se sua à Testatore impositura nequeat impugnare?

VOTUM XLVI.

- 1 Vocatio plurium non simultanea, sed successiva censetur, cum de Ascendentis dispositione agitur, & nu. 3.
- 2 Secus est in dispositione Transversalis, vel Extranei.
- 3 Vocatio plurium an simultanea, vel successiva sit, querendum est ex Dispositum mente.
- 4 Hac autem satis elicitur ex conjecturis, & ex quibus? nu. 6., ad 19.
- 5 Vocatio plurium non simultanea, sed successiva arguitur, si directæ ad personas incognitas, ac possibiliter tantum extituras.
- 6 Precedit sibi in dispositione Ascendentis, sibi etiam extranei, & nu. 8.
- 7 Vocatio plurium, qui non nisi ordine successi-

- vo possint existerē, intelligitur de successiva
tentum illorum admissio.
- 10 Idem, si collata in tempus remotissimum.
- 11 Vocatio plurium pro bonis familiae ad partici-
pationem capitalis ceteroquin exigui, simul-
tanea non intelligitur, sed successiva, & n. 12.
- 12 Vocatio simultanea repugnat Disponentis
mentis rejicienda est.
- 13 Interpretatio ea fugienda est, quā inutilis
reddatur dispositio.
- 14 Vocatio plurium Doctorum, de familia in-
telligitur simultanea de iis, qui ejusdem
gradus, eodemque tempore Doctores existant.
- 15 Non de iis etiam, qui remotiores, vel postea
Doctoratum sunt adepti.
- 16 Multiplici adepti parte quem privari a
posse natis, absurdum est.
- 17 Disponentis voluntas optimē arguitur ex sa-
cto heredi.
- 18 Obsecratio declarativa voluntatis Dispo-
nentis ex heredis scilicet elicit multum atten-
denda est.
- 19 Testator potest, heredi emolumento aditio-
nem de ipsius re disponere gravamen imponendo.
- 20 Heres gravamen ab ipso acceptatum nequit
impugnare.
- Et nec etiam ejus filii, & heredes n. 22.
- 21 Pater gravamen acceptando, filiis, & heredi-
bus suis praedicare potest.
- 22 Praesertim, si acceptatio sub pena erat injuncta.

QUANTITATEM scutorum mille Olim-
pia in donatione omnium bonorum facta
Cesari filio sibi referaverat ad
effectum testandi pro bonis familiae,
sunt verba donationis ab eadem deinde
factae, & ad hoc, ut filii tam nati, quam nasci-
turi ex Domino Cesare ejus filio, ac suis filiis,
Nepotibus, & Descendentibus in infinitum in-
cumbant literis, & perveniant ad gradum Docto-
ratus, & in eo se concordenter manentem possint,
decrevit devenire ad celebrationem praesentis do-
nationis in hunc modum, & formam, videlicet Spi-
ritus etc., titulo, & causa donationis irrevocabilis
etc. dedit, donavit etc. filio masculo praedicti
Domini Caesaris, & ejus filiorum, Nepotum, &
Descendentium in infinitum, qui realiter, & cum
effectu pervenerit ad gradum Doctoratus, Bona
stabilia ascendenti ad valorem scutorum mille, juxta
declarationem, & terminationem faciendam
per praedictum Dominum Cesarem filium suum,
ex quibus bonis etc. eademque Donatrix prae-
videns contingere posse, quod eodem tempore
non essent plures Doctores de eadem Familia, &
Descendentia praedicta, mandavit hoc casu, quod
fructus bonorum scutorum donatorum debeant in-
ter eos dividi aequaliter.

Mortuo Donatrice, Caesar uberius adimplen-
do illius voluntatem solenni instrumento, in
quo retulit dictam dispositionem, in eam cau-
sam assignavit bona stabilia valoris scutorum
tredecim milium circiter. Deinde vero, cum idem
condiderit testamentum, in quo heredes pro vi-
rili scripsit Octavium, & Claudium filios suos

susceptos post obitum Donatricis, praevia pro-
testatione, quā proculius fuit nihil disponere,
quod adversaretur optimae voluntati quondam
Olimpie matris suae, sed augere potius, quam
minuere velle multiplicum ab ea ordinatum fa-
vorem Doctorandorum de Familia, declaravit
eupere tantummodo occurrere dissidiis, & ac-
culationibus, quae inter heredes suos, alio-
que ab ea vocatos oriri poterant super admisione
ad dictum multiplicum, ideoque modum,
ordinemque in eo succedendi praescripsit, & ne
inter suos heredes oriretur emulatio aliqua, nomi-
navit dictos Testator, & nominare voluit pro pri-
mo Dilectanda, cui spectare debeant, & spectent
bona dicti multiplici, Dominum Octavium suum
filium, & post ejus mortem primum ex ipsius Octa-
vii filiis, qui fuerit doctoratus, & casu, quo di-
ctus Octavius non perveniret ad gradum Doctora-
tus, debeant bona multiplicari, donec unus ex il-
lius filii Doctor evadat, quibus filiis non existen-
tibus, spectet idem multiplicum ad filios Domini
Claudii. Et deinceps cupiens, ut universa sua
dispositio plenum exitum haberet, perfectique
ad suis heredibus adimpleretur, eisdem his
verbis injunxit onus illud acceptandi. Et ut
praesens testamentum ex quolibet ejus capite, &
dispositione plenum fortitior effectum, voluit, &
jussit, ut dicti sui heredes, eorumque filii, & De-
scendentes teneantur, & debeant per publicum
instrumentum acceptare hoc praesens testamentum
infra duos menses à die mortis Domini Testatoris, &
non acceptantes incidant in penam scutorum quin-
gentorum obsecrationibus liberè applicandam.

Mortuo Cesare, Claudius, & Octavius ob-
sequentes paterno praecepto, solemniter ac-
ceptarunt dictum testamentum à Notario eisdem
lectum, & sub strictissima forma obligationis
Cameralis promiserunt undequaque illud adim-
plere, omni exceptione, & cavillatione remo-
ta, & Octavius in executionem voluntatis tum
Olimpie donatricis, tum etiam Caesaris Patris
anno 1690. Doctoratus Laureā decoratus, na-
tus fuit possessionem bonorum praedicti mul-
tiplicio à Patre assignatorum, quibus dum paci-
ficè à pluribus annis fruebatur, infurrexit Si-
gismundus, qui anno 1697. promotus ad gra-
dum Doctoratus ad illius participationem ad-
mitti postulat intentionem suam fundans in
illis superius relatis verbis donationis, quibus
Olimpia voluit, quod, pluribus existentibus
Doctoribus, multiplici fructus inter eos aquali-
ter dividerentur. Quamobrem, cum fuerim re-
quisitus, ut inquirere, ac pro veritate senten-
tiam meam declarare velim, an iuxta illam ra-
tionem Sigismundus ad illius participationem
aspicere queat.

Crederem tum inspectis regulis Juris, tum
etiam attentā voluntate Donatricis, tum
demum persentis alius facti circumstantiis, ver-
ius esse, Sigismundum exclusum videri ab Octa-
vio; haec enim favet elementaris illa regula,
quā statuitur, quod in dispositionibus factis ab
Ascendentibus plures collectivè vocantibus,
horum vocatio non simultaneè, sed ordine suc-
cedi-

cessivo volita censeatur, juxta communem traditionem Doctorum in *leg. Gallus §. Quidem restit. ff. de liberis, & posth.*, huic casum distinguendum ab alio, in quo agatur de dispositione collativa à Transversali, aut alio quovis extraneo ordinata à *Manrica de conjectur. lib. 4. tit. 9. num. 17. & seqq., clar. mem. Card. de Luc. de donation. discurs. 47. num. 2., add. ad Pampbil. decis. 706. n. 11.*, & in terminis dispositionis condita à Matre tradiderunt *Decius conf. 384. num. 4., Peregrin. de fideicomm. artic. 17. num. 12., Fufar. de substit. quest. 476. num. 9., & per tot.*

Consonat huic juris regulæ mens, & voluntas Olimpiæ donantis, quæ cum in aliis, tum præcipuè in subiecta materia inspicienda est, *clar. mem. Card. de Luca de donation. discurs. 47. num. 3., Rota coram Cesare de Grassi decis. 2. num. 3. de testamentis, decis. 97. num. 10. part. 4. rec.,* satisficere, ut ad eliciatur ex conjecturis, *tradit Rota coram Bichio dec. 274. n. 14., & seqq.*

Plura autem in nostra hypoth. hinc concurrunt argumenta, quibus altissimè demonstratur, Olympiam voluisse ordine successivo juxta gradus prærogativam multiplicem deferri ad Proximos, rejectâ simultaneâ Remotiorum admissione à tempore enim, quo ipse illud ordinavit, nulli aderant filii Cæsaris, multoque minus nepotes, aut pronepotes, quorum favore moveri poterit ad optandam simultaneam illorum admissionem, fundatam in prædilectione Disponentis, cui cogniti essent, ut ponderant *Bellos. accrescen. cap. 5. quest. 26. num. 340., & seqq., cum aliis, quos plenâ manu cumulat Rocc. disput. Jur. select. cap. 29. n. 9.* Eadem idcirco expressè dispositionem suam retulit ad personas prorsus incognitas, Descendentes nempe à Cæsare nascituros, qui, non nisi ordine successivo vocati censerentur, *Remdensch. conf. 10. num. 1., Bellos. Jura. conf. 26. num. 10., & de Jur. accresc. d. quest. 26. n. 343., & seqq., Fufar. de substit. quest. 476. num. 48., Rocc. disput. Jur. select. d. cap. 29. num. 10., & seqq., ubi conjectura contraria, Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 70. num. 22., Rota decis. 127. num. 21. part. 6. rec., Rota coram Coccino decis. 1990. num. finali* : tantaque est vis hujus conjecturæ, ut ordinem successivum inducat etiam in vocatione plurium nomine colectivo factâ ab Extraneo, *Socin. Jura. conf. 40. num. 1. in fin. cum seqq. lib. 4., Decius conf. 252. in fine, Menoch. conf. 1030. num. 1., & seqq., Fufar. conf. 77. num. 5., Manrica de conjectur. lib. 4. tit. 8. num. 27., Barziz. decis. 9. num. 3., Sard. decis. 346. num. 16., Rota coram Seraphin. decis. 934. num. 3., decis. 579. num. 8. part. 1. divers., & di. la decis. 127. in fin. part. 6. rec.*

Imò verò non solum dispositio Olympiæ directâ legitur ad filios à Cæsare nascituros, verum præterea eadem expressè probata fuit sub illa comprehendere velles filios nepotes, & Descendentes omnes Cæsaris in infinitum, qui ad gradum Doctoratus pervenerint essent. Ideoque, cum vocatione factâ fuerit sub nomine colectivo plurium personarum, & graduum, quos impossi-

bile erat simul existere, necessariò intelligendum est, eorum admissionem volitam fuisse ordine successivo, non autem simultaneâ ad *Text. in leg. peto §. In fideicomm. ff. de legatis 2., & leg. final. cod. de impuberum, & aliis substit., Fufar. de substit. quest. 476. num. 36., Roca d. cap. 26. n. 5., Rota dec. 239. n. 11., & seqq. part. 13.*

Fortius verò hæc urgent in casu nostro, quia Testator non simpliciter vocavit personas incognitas, ac diversorum graduum, tempore factæ dispositionis nondum in lucem editas, sed dispositionem suam porrexit, ac disiecit in tempus remotissimum, atque infinitum, ibi = *Cæsaris, & ejus filiorum, nepotum, & Descendentium in infinitum* =, in specie autem vocationis respicientis tempus remotissimum, & conceptæ cum clausula illa = *in infinitum* = certi juris est, vocatorum admissionem faciendam semper esse ordine successivo, *Roca disput. Jur. select. d. cap. 29. num. 12., & 13.*

Augescit demum harum omnium conjecturarum vis, & efficacia, inspectâ vi, & quantitate d. multiplici, & ratione, ob quam à Donatrice ordinatum fuit, illud enim in sui origine tenuere erat, & capitalis scutorum mille dumtaxat, quod, non nisi exiguis fructus reddere poterat à voce autem versâ Olympiâ idem ordinaverat *probovere Familia, & ut pervenientes ad gradum Doctoratus in eo se condecenter monasteria possent* = Huic autem Testatrix voto, & finî nihil magis repugnat, quàm simultaneâ admissione ad illius participationem Doctorum omnium cujuscumque gradus essent, qui ex descendencia Cæsaris, à quo plures, pluresque lineæ prodire poterant, futuris temporibus Doctoratus laurea insigniti reperirentur à hac enim ratione fructus multiplici dividi in minutas portiones, ideoque nullo usui fuissent vocatis, nec ad eorum magis honorificam, & splendidam sustentationem à Donatrice tantopere optatam conferre potuissent, per eam, quæ ponderat *clar. mem. Card. de Luca de donat. d. disc. 47. n. 4. vers. 2. quia*, ideoque, positâ admissione simultaneâ ex adverso volita, inutile redderetur multiplicum, concludendum est, eandem rejiciendam esse uti repugnantem menti Testatricis, cum semper fugienda sit interpretatio, quâ illius dispositio frustratoria redditur, idem *Card. de Luc. de fideicomm. discurs. 59. num. 4.*

Ex quibus omnibus resultat congrua interpretatio illorum verborum, ex quibus Sigismundus elicit suam admissionem, nam ex eo, quod Donatrix voluerit in casu, quo adessent plures Doctores de familia, & descendencia Cæsaris, fructus multiplici inter eos æqualiter dividi debere, necessariò non sequitur, quod contra regulas Juris, & contra non dubiam Donatricis mentem tot argumentis confirmatam induci debeat simultaneâ admissione personarum omnium disparis gradus, sed Donatrix ita disponendo occurrere dumtaxat voluit controversiis, quæ exoriri poterant inter plures Doctores ejusdem gradus, quorum alter Doctoratus lauream prius assequendo, multiplicum præoccupasset, ideo-

ideoque ceteros, qui post eum ad hunc honoris gradum promoti fuissent, excludere contendere, ad tradita per *Rotam decif. 103. part. 15.*
 17 quali absurdum videretur, eum, qui totum multiplicum adeptus fuerat, idem amittere, & in ea parte, quam alii postea nati vocarent, desinere quodammodo esse heredem, per ea, quae notantur *Alex. conf. 13. num. 4. vers. sed praevisi, & seqq. lib. 4. Soccini. Sen. conf. 113. nu. 1. lib. 1. Decius conf. 153. num. 45. Fafor. conf. 77. num. 5. & de substit. quæst. 476. num. 48. & seqq. Sord. conf. 439. num. 2. & 3. Peregr. de fideicom. art. 17. num. 16. & Sord. decif. 146. nu. 16. Rota coram Seraphin. decif. 937. num. 3. & decif. 458. sub num. 2. vers. & tunc temporis par. 4. divers.*

Verum enim verò, si quæ adhuc dubietas superesse posset, illam penitus submovisset Cæsar, qui postquam protectatus fuerat, nihil disponente contra optimam voluntatem Olimpie matris suæ, sed illam uberius adimplere cupere, exprellis verbis declaravit, in successione servandum esse ordinem, quo proximior praeferretur remotiori, exclusâ simultaneâ admissione personarum disparis gradus; quinimò ad dictum multiplicum prius vocavit Octavium, ejusque filios, his verò non existentibus, voluit illo frui posse filios Claudii, hujusmodi autem dispositio Cæsaris plurimum urgetur, tum quia, cum ille fuerit immediatus heres Olimpie, ideoque præsumatur opti mē informatus de ejus mente, & voluntate, quam religiose servare professus fuit, ex ejus facto promanant observantia declarativa voluntatis Disponentis, quam in his terminis magni faciendam esse dixit *Rota coram Bichio decif. 174. in fine.*
 19 Tum etiam, quia, cum Cæsar, ut diximus, d. multiplicum de suo auxerit ultra medietatem, & præcepit, ut ad unguem servarentur omnia ab eo disposita in suo testamento, ex hoc sequitur, eundem heredes suos gravare potuisse ad observandum ordinem succedendi ab ipso præscriptum, quia emolumentum, quod ab ipso consequeretur, longè excedebat gravamen, ad *Text. in leg. Imperator 70. §. Si centum, & §. Cum quidam leg. cum Pater 77. §. Titio fratr. ff. de legatis 2. leg. quod bonis 15. §. Quod Avus ff. ad leg. falcid. §. Potest autem insti. de singul. rebu. §. Testamentum relitit. gloss. in leg. coheredi 41. §. Cum filia verb. tenebantur ff. de vulgari, & pupillari, & in celebri Ferrarior. fideicommissi de Turchis inter declarationes bon. memor. Emeria decif. 795. num. 11. & seqq., & 796. nu. 17. & seqq., cujus votum confirmatum fuit die 30. Augusti 1688. §. Receptum enim debebant cum §. 99. coram Rōdo D. Hervovult. Archiep. Turonen. & Rota passim in pluribus decif., quæ cumulari possent; Atque etiam, quia hujusmodi gravamen uti solemnitur acceptatum à filiis, & heredibus Cæsaris, nec ab ipsis amplius impugnari nequit, *clar. mem. Card. de Luca de fideicommissi disc. 134. nu. 15. in Illerden. hereditatis de Comar. 15. Maii 1699. coram R. P. D. Caprara*, neque
 21 ab acceptantium filiis, & heredibus, quibus*

Pater præjudicare potest, *Rota in Romana, seu Verulana fideicommissi 21. Junii 1697. §. Nec relevat, & 21. Februarii 1648. §. Quibus denique omnibus coram Caprara, confirmata 12. Januarii 1699. §. Nec obstat coram R. P. D. Pio, in Avenion. fideicommissi 19. Januarii 1699. §. Et quidem debito in fine coram R. P. D. Matri. Certius ob pœnam a Testatore adversus contravenientem indictam, Rota in Firmiana fideicommissi 28. Junii 1688. §. Secundo, dato coram Rōdo d. Hervovult.*

Sarvonen. dotis.

Dos ex Statuto Savonæ debet à fratre de Bonis Patris, vel Avi paterni filix constitui, si ab eorum nemine fuerit dotata. Idem si filia receperit à Personâ, etiam sanguine conjuncta, ostenditur, quod, consentaneè ad ejusmodi Statutum exclusivum seminarum propter dotem, non propter masculos, ab hereditate solius Dotantis, non aliorum, qui non dotantur, exclusâ censetur. Et ex quibus arguatur, tale Statutum feminas propter dotem, non propter masculos excludere! Moraliter eisdem Statuto, utpote laicali, non subijcitur.

VOTUM XLVII.

- 1 Dotare filios Pater tenetur.
- 2 Renunciatio omnis jura competens, quæ Renunciatus competisset.
- 3 Renunciatio favore agnita a Renunciante censetur actio ad dotem renunciatam, illique statum juris fictione retrocesso.
- 4 Statutum Savonæ dispositum, quod filia nec a Patre, nec ab Avo paterni dotata, frater dotem in illorum Bonis teneatur constituere.
- 5 Filia indotata dotem tenetur frater de jure communi constituere in Bonis Patris.
- 6 Dos pro filia in Bonis liberis Patris est detrahenda, siquæ non extantibus, in Bonis fideicommissariis.
- 7 Dotis causâ, ac pro enoneranda Patre, vel Avo ab onere dotandi, legatum quicquid mulieri censetur a Personâ sanguine conjuncta.
- 8 Statutum Savonæ mandat, quod mulier dotata, sive dotata ab ejus Avo, Patre, Matre, vel ab aliis quibuscunque Conjunctis, nequeat quidquam sibi juris in eorum hereditate vindicare.
- 9 Mulieri quicquid donatur pro dote a Persona, etiam conjuncta, non tamen ad dotandum obligata, merum dicitur mulieris peculium adveniens.
- 10 Nec Patrem, aut Avum eximit ab onere dotandi, & num. 19.
- 11 Dotare filiam Pater tenetur, licet dives illa, vel provisa aliunde sit.
- 12 Statuto Laicali, seminarum exclusivum Moraliter non subijcitur.
- 13 Eisdemque unâ cum masculis est successio deferenda.
- 14 Statutum Laicale seminarum exclusivum de

consuetudine Neapolitana non ligat Personas Ecclesiasticas.

- 15 Statutum excludens feminas dotatas, eas regulariter excludere censetur solum ab hereditate Dotantis, non aliorum, qui non dotantur.
- 16 Statuta excludentia feminas dotatas sunt disjunctivè intelligenda, itant Dotata a Patre, Matre, vel fratre, ab eorum hereditate excludatur, non verò aliorum non Dotantium.
- 17 Statuta in dubio, et si verba multam repugnant, censenda sunt Dotatas includere ab hereditate Dotantis tantum.
- 18 Statuta debent consentaneè ad jus commune interpretari.
- 20 Statutum disponens, quod mulier ob dotem ab uno receptam, ab aliorum non Dotantium successione excludatur, iniquissimum dicitur.
- 21 Superfluitas ut in Statuto excutitur, qualibet interpretatio capienda est.
- 22 Statutum feminarum exclusivum si disponat, quod filia ex hereditate paterna, vel Avita debeat dotari, filia exclusio corresponsiva esse intelligitur dati consequenda a Patris, vel Avi hereditate.
- 23 Statutum Urbis cap. 145. = feminas excludit a successione Patris, jubetque dotibus pro eis dotis, contentos esse.
- 24 Si tamen filia fuerit ab extraneo dotata, eam ob hereditate Patris non excludit.
- 25 Statutum si corrigi in una parte jus commune, interpretari ita nequit, ut in duali corrigat.
- 26 Statutum Savonense feminas non propter masculos, & contemplatione agnationis, sed propter dotem excludit.
- 27 Causa autem foalis earum exclusiois propter dotem desinitur ex dispositione ejusdem Statuti a donatione incipientis.
Pariterque ex fulta in eo legitima mentione num. 14.
- 28 Statutum si feminas propter dotem excludat, earum exclusio locum habere censenda est quoad hereditatem Dotantis, non aliorum, qui non dotantur.
- 29 Secus est, si propter masculos, & propter agnationem.
- 30 Dicitur quomodo legitima succedit, feminam dotata censetur exclusio ab hereditate Dotantis tantum, & non aliorum, qui non dotantur.
- 31 Dicitur legitima loco succedit, quum ejus tantum post Patris obitum remissa est arbitrio non fratri, sed Proximorum.
- 32 Qui dotem legitimam minorem nequeat arbitrari.
- 33 Dicitur ex dispositione Statutoria mentionem faciente de legitima, loco legitima succedit.
- 34 Ad Statutum Joanneuse, ex particulari Savone Decreto, Savonenses solent recurrere. Intellige in Causis duntaxat, in quibus Statuta Savone deficient num. 38.

36 Statutum Civitatis dominantis vim, & auctoritatem Juris communis obtinet in tota subiecta Ditione.

Intellige, in subiectum, quando scilicet in loco subiecto peculiare desit Statutum num. 39, & 40.

37 Statuti Joanneusi de feminarum donatione agentis, verba reservantur.

40 Statutum Savonense feminis non prohibet, immò permittit de eorum dote, Bonisq; omnibus disporre, adhibitis tamen solemnitatibus in eo prescriptis.

41 Bona mulieris ut plurimum in dote consistunt.

42 Hecque illius patrimonium dicitur.

43 Statutum Civitatis dominantis quædam diversum, atque etiam incompatibile esse cum Statuto loci subiecti, istud venit attendendum.

44 Statutum Savone disponens, quod femina vivo viro, quum marito indifferenter debeas dotari, quid in hoc differat a Joanne Statuto?

45 Statuti ejusmodi Savonenfis verba.

CONTENDIT Sor. JOANNA FRANCISCA Pallazola, sive potius ex illius persona D. Jacobus Antonius Pallazolus ejus frater, & Renunciatarius, solvi sibi dotem, quæ à vivo Patre tradita illi numquam fuit, eamque eidem deberi censeo, sive juris communis censuram spectemus, sive legis municipalis sanctionem attendamus.

Quod attinet ad jus commune, in dubium revocari nequit officium, atque onus, quod lex Parentibus imponit, dotandi filias, per text. in l. final. C. de dot. promissis, l. qui liberis ff. de rit. nupt. Caball. conf. 43. num. 1. lib. 1. Mevach. de presumpt. lib. 3. presumpt. 15. num. 1. & segg. & lib. 4. presumpt. 189. num. 62. Mantie. de Testit. & ambig. lib. 10. tit. 19. num. 1. & segg. Cord. de Luc. de Dot. disc. 142. num. 2. Rot. cor. Coccin. dec. 21. n. 4. & cor. Emer. Jun. dec. 475. num. 9. disc. 916. num. 11. & dec. 1337. n. 13. & in rec. dec. 417. num. 22. par. 14. & dec. 39. num. 10. par. 18. Quamobrem, cum Dominicus Pater decesserit, nullâ prius factâ dotis agnatione Sor. Joanne Francisce filie, eadem procul dubio dicenda est creditrix suæ dotis, 2 quam modo jussit petiri D. Jacobus Antonius, cui vigore renunciationis omnia jura competunt, quæ Sorori Renuncianti competissent, ad tradita per Bald. in l. Emptor num. 1. C. de Hered. vel Ad. vendit. Rec. conf. 105. n. 17. Sard. conf. 22. num. 16. Peregrin. de fideicom. artic. 28. n. 83. Argel. de legit. contrad. quaest. 7. artic. 2. num. 39. & segg. Cypre. Latr. consulti. 62. num. 3. Olea de test. Jur. tit. 3. quaest. 8. n. 11. & segg. & sis. 6. quaest. 5. num. 19. Rot. cor. Dumort. Jun. dec. 711. num. 5. cor. Emer. Jun. dec. 1162. num. 1. & dec. 1323. num. 3. & in rec. dec. 88. num. 11. & segg. par. 6. & dec. 172. num. 7. & n. par. 18. & ad notat. clar. mem. Cord. de Luc. de Fideicom. dec. 9. num. 29. ob eam videlicet rationem, quod statim, & ad alio ad

ad dictam dotem per Patris mortem nata est Joannæ renuncianti, censetur per ipsam agnita, & quâdam juris fictione statim retrocessa, atque translata in D. Jacobum ejus fratrem, atque Renunciatarium, ut ait Ros. in *Romano Revocatiois 8. Junii 1701. §. Sicut cor. Reverendissimo Molinet, confirmata 25. Junii sequentis anni cor. eod.*

Si verò jus municipale inspicitur, clarus, & apertus est tenor, ac litera Statuti disponentis, quod, si Pater, vel Avus Paternus nec in vitâ, nec in morte filiam, aut neptem dotaverint, eadem de bonis eorumdem dotandæ sint per fratres, ibi: *Et si dicta mulier dotata non fuerit ab ejus Patre, vel Avo Paterno in aliorum eorum ultimâ voluntate, vel ante ultimâ eorum decedentis obitum, tunc dotetur de bonis eorum per fratres masculos ipsius mulieris.* Porro istiusmodi Sancio statutaria tantum abest, ut intentionem D. Jacobi excludat, ut eam potius vehementer adstruat, atque confirmet, dum ad normam juris communis mandat, ut filiabus indotatis dos dari debeat à fratre ex bonis Patris, juxta text. in l. *Qui liberis ff. de Rit. nupr. l. Obligamur §. 1. ff. de Act. & Oblig. Atograd. Sen. conf. 97. num. 67. lib. 1. Palm. nep. allegat. 24. num. 3. & 44. Rot. dec. 749. num. final. part. 1. dierff. & cor. Coccia. dec. 1837. num. 14. & cor. Bich. dec. 350. num. 37. & in rec. dec. 28. num. 2. & 3. & dec. 18. num. 1. part. 5.*

Cum igitur dos, de quâ agitur, omni jure debita esse videatur, detrahenda primum erit ex bonis liberis Patris, si quæ reliquit, ex auctoritatibus suprà allegatis, at, si non extent, detrahi etiam poterit ex bonis fideicommissariis Jacobi Avi vigore *Authen. Res qua C. communia de legat. ut concorditer tradunt Redens. b. conf. 72. num. 32. Fusar. conf. 7. num. 17. & de Substit. quæst. 531. num. 18. & 71. Moss. Alodic. int. dec. Senen. examini. 3. num. 95. versic. Et licet, Card. de Luc. de dot. disc. 145. num. 2. & per tot., Rot. in rec. dec. 312. n. 6. part. 6. dec. 260. num. 1. & seq. part. 15. dec. 591. n. 4. part. 18. dec. 220. num. 8. part. 19. cum aliis in Tuderiniâ Pecuniaria 2. Julii 1700. §. Fratri demum cor. R. P. D. Aufald. in Macerata. Dotu 2. Martii 1705. §. *non* verò cor. Lancetta in Foroliviens. Fideicommissi de Torellis super reservatis 27. Aprilis 1703. §. Respectu, confirmata 20. Martii 1705. §. Deciso itaque cor. Mato. in Romano Immissivis 13. Novembris 1709. §. Quatenus verò cor. R. P. D. Aldrovando & in Romana Salviani, seu Cassinum 1. Decembris 1710. §. Minusque refragari cor. Priolo.*

Frustraq; prò impediendâ d. dotis detractione recurrit tum ad jus commune, quo disponi dicitur, quod, cum quâvis sanguinis jure conjunctus aliquid Puellæ legat, legalis intelligatur in causam dotis pro exonerando Patre, vel Avo ab obligatione dotandi, quod fecit in nostrâ hypotheci videtur Antonius Cerri Joannæ Franciscæ Patruus, qui eidem scuta. 500. reliquit, & Joannes Franciscus Pepoli propinquus, eò quod Joannæ Franciscæ vocetur ad

quoddam dotale subsidium ab illo institutum, tum ad dispositionem juris municipalis demandantis sub §. *Et indignum censentes*, quod Mulier dotata, sive dotanda ab ejus Avo, Patre, Matre, Fratribus, vel ab aliis quibuscumque ejus consanguineis, vel propinquis, nequeat quidquam sibi jura vindicare in hereditate Paterna, Materna, Fraternâ, seu aliorum quorumlibet ex prædictis, ex quâ Statuti lege excludi videtur Sor. Joannæ Franciscæ, utpotè dotata tam ab Antonio Cerri Patruo, quam ex subsidio dotali à Joanne Francisco Pepoli propinquo. Neutra enim hujus objectionis pars subsistit.

Non quidem prima, quia immò quidquid à personâ aliqua quantumvis propinqua, ad dotandum tamen non obligata constituitur, donaturque prò dote, id omne merum peculium adventitium Puellæ dotatæ reputatur, nec Patrem, vel Avum eximit ab onere donationis, ex communiter approbata Theoria Societatis *Jus. in l. In quartam num. 138. ff. ad leg. Falcid. Muzgil. de Impas. quæst. 18. num. 29. & 35. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæst. 13. Torr. de Pæll. success. lib. 2. cap. 24. num. 188. Theaur. dec. 237. num. 13. & Rot. in rec. dec. 311. num. 11. & plurib. seqq. & cor. Merlin. decif. 433. n. 14. cum trib. seqq. & cor. Cardin. Carr. dec. 352. n. 5. cum seqq. & cor. Aufald. dec. 49. num. 34. inter ejus boitens Roma impressi. Et rectè quidem, quia certî, exploratique juris est, quod Pater, non eò minus dotare teneretur filiam, si ea dives sit, aut aliunde provia, ex traditis per Barbof. in l. 1. part. 4. num. 17. & seqq. ff. solut. Matrim. Motic. de Tut. lib. 12. tit. 8. num. 15. Sanchez de Matrim. lib. 4. disp. 26. num. 5. Bof. eod. tractat. cap. 11. num. 175. 3 seq. & n. 193. & de dot. cap. 4. num. 24. & seqq. Fontanell. de Pæll. nuptial. claus. 5. Glos. 1. part. 1. num. 110. & seqq. latè Glorib. ad Cusnet. M. ff. de Glos. 3. cap. 3. num. 3. Adden ad dec. 460. n. 15. par. 4. tom. 2. rec. Card. de Luc. de dot. disc. 37. n. 11. disc. 48. num. 5. disc. 142. num. 25. & de donat. disc. 17. num. 8. & de legat. disc. 60. num. 2. Rot. cor. Coccia. dec. 143. num. 9. & in rec. dec. 352. num. 15. part. 11. & inter recoll. per Balducc. decif. ac rec. judicat. tit. de Dot. dec. 29. num. 24.*

Non etiam obstat secunda pars objectionis desumpta ex lege municipalis Savonensis fœminas undecumque dotatas excludente, illa enim duplici responsione submovetur, quarum prima vim omnem, omnemque efficaciam adimit dicto Statuto, altera verò, etsi d. Statutum non infringit, justam tamen ipsi tribuit interpretationem, ejusdemque dispositionem casui nostro applicari minime posse convincit. Remque ordiendo à prima, dicimus, quod, cum Sor. Joannæ Franciscæ solemnem professionem in Monasterio emisit, tamquam personâ Religiosâ & Ecclesiasticâ, haud obnoxia dici potest laicali constitutioni, quæ ex defectu potestatis jurisdictionem suam ad istiusmodi personas sibi non subdatis porrigere nequit, ut est consilium Sa-

cre Rotæ opinio in hac quotidiana materiâ Statutorum feminas à successibus excludentium, ex cumulatis per *Consuet.* ad *Stat. Urb. anuot.* 39. num. 127., & *Tortog.* de *Reservat. Stat. artic.* 30. num. 75., *Rot. post Censal.* ad *Peregrin.* dec. 34. nu. 15., & *cor. Bicb.* dec. 625. n. 16., & *cor. Card. Caff.* dec. 258. num. 11., & in *rec. dec.* 256. num. 13., & *seqq.* part. 11., & dec. 728. num. 6. part. 18., & apud *Vercol.* in *Secund. appendic.* ad *cap. 50. §. Et licet.* & in *Romana seu Firmata Successu* 28. Februarii 1695. §. *Nec allegari cor. Rmo Molineri confirmata cor. Ansaldo.*, quæ est inter ejus *Roma impressi.* dec. 67., *reposit.* in *Montifis.* ad *clar. mem. Card. de Luc. de Statut. successi.* dec. 8. utrobique nu. 15., & *Consuet.* ad *Stat. Urb. dec. 68.* num. 17., & in specie causam Statuti *Tannus.* mentionem facientis de *Clarich.* dixit eadem *Rot. cor. san. mem. Alienan.* VIII. dec. 326. num. 11., & *trib. seqq.*, & in terminis præcis *Manialis* ad successione una cum masculis admittæ, non obstante dispositione Statuti laicalis eandem excludentis, *Rot. in Romana Successu de Vitalibus* 25. Janui 1700. §. *Nec exclusionem cor. Edo. Card. de la Tremoille.* & in *Romano Immunitis* 27. Janui 1710. §. *Abfque eo quod cor. R. P. D. Aldrovando.*, & in terminis pariter *Manialis* firmat latè *D. Preserit Torr.* inter *decis. recollect.* per *Palm. nep. dec.* 299. n. 16. & *seqq.*, & de consuetudine Neapolitana quod non liget personas Ecclesiasticas, tenet *Franch.* dec. 414. num. 1., & *seqq.* ibique *Carol. Anton. de Luc. num. 1.*, *Revil.* conf. 44. nu. 11. lib. 1. *Napodon.* in *Consuetud.* Si quis vel Si qua num. 244., *Anton. de Marin.* lib. 1. *refolut.* 55. num. 18., & *refol.* 56. n. 1. lib. 2., & ita pariter judicatum fuisse per Consilium Neapolitanum refert *Franch.* dec. 667. *Altimar.* ad *Revil.* d. conf. 44. n. 9. lib. 1., *Anton. de Marin.* d. *refol.* 55. num. 19. lib. 1., ibique *Carol. Anton. de Luc.* in *melioram.* num. 7.

Progrediendo autem ad alteram responsionem, ea est, quod in terminis Statuti exclusivi faminarum statuendum est prò regula ex æqui, bonique ratione deducta, quod nempe femina ab uno dotata censetur exclusæ ab hereditate solius Dotantis, non autem aliorum, qui non dotarunt; teste *Aldobrandin.* conf. 2. num. 115., & *seqq.* lib. 1., *Pucien.* conf. 39. num. 9., & *seqq.* *Peregrin.* conf. 27. num. 6. lib. 2., *Vincent. de Ann.* allegat. 117. num. 1., & *seqq.* *Conciol.* allegat. civil. 70. num. 13., & *seqq.* *Muri.* de *successi. legat.* part. 1. *quæst.* 13. *artic.* 5. num. 1., & *seqq.* *Manf.* *confil.* 397. nu. 19., & plurib. *seqq.* *Consuet.* ad *Statut. Urb. anuot.* 39. *artic.* 3. num. 169., *Thomat.* dec. 187. num. 1., *Rot. post Bouden.* *colliut.* tom. 1. dec. 46. num. 1., & *cor. Card. Caff.* dec. 46. num. 2., & 3., dec. 66. num. 2., & dec. 87. num. 2., & *duob. seqq.*; Statuta quippè excludentia feminas dotatas ab hereditate Patris, Matris, vel fratris intelliguntur disjunctivè, ità ut dotatæ à Patre excludantur ab hereditate Patris, dotatæ à Matre, excludantur ab hujus hereditate, dotatæ à fratre, ab illa fratris, & non ab hereditate non Dotantium *Corn. conf.* 170. num. 1., & 2. *lib. 2.*, *Brun.* de *Statut. exclusiv.*

De Contract.

femin. *artic.* 8. *quæst.* 16. nu. 59., & *seqq.* *Consuet.* ad *Statut. Urb. d. Anuot.* 39. *artic.* 3. num. 170., *Rot. cor. Pentinger.* dec. 65. num. 17., & in *rec. dec.* 247. num. 9., & 10., & num. 17. cum *duob. seqq.* part. 5., dec. 329. num. 17., & *seqq.* *part. 6.*, dec. 20. num. 5. *part. 8.*, dec. 38. n. 16., & dec. 339. num. 6., & 7. *part. 10.*, & dec. 273. nu. 4., & *per Rot.* *part. 15.* Ità quidem, ut in dubio omnis possibilis sumi debeat interpretatio, ut femine dicantur exclusæ ab hereditate Dotantis tantum, etiam si Statuti verba multum repugnant, *Peregrin.* *conf.* 27. num. 6. *verf.* ubi quod *Statutum lib. 5. D. Advocatus Consuet.* ad *Stat. Urb. d. Anuot.* 39. *artic.* 3. nu. 171., *Rot.* dec. 129. nu. 9., & *seqq.* *part. 6.*, & dec. 273. nu. 15. *part. 15. rec.*, & *cor. Pentinger.* dec. 37. num. 11., & dec. 65. num. 2., & *seqq.*, & num. 20., & *cor. Card. Caff.* dec. 46. num. 2.

Atque id quidem æquum videtur, & consentaneum juri communi, secundum quod Statuta semper interpretari debent; quia, si Jus commune eas non excludit ne quidem à successione Dotantis, non nē iniquissimæ esset illa Statutaria dispositio, quæ prò unica tantum dote ab aliquo recepta feminas à successione non Dotantis excluderet? ut bene ponderant *Angel. conf.* 18. num. 3. *Bott. conf.* 70. num. 8., *Surd.* *conf.* 393. num. 44., *Palm. nep. allegat.* 193. num. 13., & *Rot.* dec. 273. nu. 14. *part. 15.* ibi = *Non est rationi consentaneum, quid dicit ab uno tradita excludat ab hereditate plurium.*

Retentis itaque firmissimis hisce, atque immotis Juris nostri regulis, & Doctorum traditionibus, accedendoque ad nostram hypotheseum, non videtur Statutum, de quo agitur, eam recipere posse interpretationem, ut propter unicam dotem, feminas indistinctè ab omnium hereditatibus excludat; Si enim ità intelligeretur, præter quam quoddam principia, quæ supra constabilius, evertenter, possent etiam Statuentes reprehendi, quod personas dotantes frustrà enumerassent, cum unico verbo se potuissent expedire excludendo Dotatas ab omnibus hereditatibus, ideoque omnis interpretatio capienda est, ut evitetur hæc superfluitas, ut in puncto arguunt *Roland. conf.* 61. n. 14. lib. 3., *Cyriac. contrav.* 63. num. 14., *Manf. confil.* 16. n. 10., *Rot. post Merlin.* de *legis.* dec. 179. num. 3., & 4., & *cor. Pentinger.* dec. 65. num. 5. *verf.* *Quibus addatur.* & *cor. Priol.* dec. 69. num. 14., & 15., & in *rec. dec.* 397. nu. 1. *part. 2.*, & dec. 273. num. 10. *part. 15.* ibi = *Nam, si Statuentes ab omnibus hereditatibus feminas excludere voluissent, opus non erat specialiter nominare hereditatem Dotantis, & facere ita verba; potuerant enim se paucis expodire dicendo, quod femina dotata à successione cujuscunque esset exclusam.*

Eoque magis talis interpretatio Statuti Savonenfis est admittenda, quod nempe femine excludantur ab hereditate Dotantis tantum, ideoque filia ità demum arceatur ab hereditate Patris, si ipse eam dotaverit; quia in subsequenti Statuti parte disponitur, quod femina dotari debeat ex hereditate paterna, vel avita, ex quo

T t

evi-

evidens, & apertum redditur, exclusionem ab hereditate Patris correptivam esse doti ab ipso, vel ab ipsius hereditate consequente; ut in simili tradit *Rot. cor. Coccin. dec. 1158. num. 3. ibi = Et prædicta corroboratur ex secunda parte Statuti, in qua disponitur per hæc verba &c. (quæ quidem verba sunt omnino similia illis, quibus utitur nostrum Statutum sub §. Et si d. Mulier) & infra = Cum igitur Statutum velit, filius non dotatus dotari ab hunc effectum de parago, considerat quantitate patrimonii, qualitate conjugum, & numero liberorum, & sic ex hereditate paterna, apparet, quod intentio Statuti quoad effectum exclusionis ab hereditate Patris, ne filia, vel nepes essent dotatæ ex hereditate Ascendens, ut in simili de interpretatione Statuti præ intellecta nuius partis arguit ad instanciam alterius Dec. &c.*

Confirmaturque huiusmodi interpretatio exemplo Statuti Urbis cap. 145., quo filie feminæ in aliquo succedere Patri prohibentur, jubenturque contentæ dotibus pro eis datis esse.

24. Quantumvis enim filia fuerit ab extraneo dotata, nihilo tamen minus haud excluditur ab hereditate Patris, qui de suis Bonis dotem non dedit, ut explicant *Fenzon. ibid. num. 3., Constant. annot. 39. art. 3. num. 186., Rot. cor. Coccin. decif. 325. num. 4., decif. 1177., & decif. 1242. utrobique num. 1., & prius decif. 1158. num. 2. ibi = Unde hæc dos in locum sue portionis succedit, quæ successio est quodammodo impossibilis respectu non Dotantis, & si alter Statutum intelligeretur, negatæ refutaret iniquitas, quia Statutum excludere filiam à successione paterna, quæ illi debita est, & obsequia alia causa, & obsequia eo quod aliquid haberet de bonis paterna, quodammodo ab aliquo extraneo dotata esset, excluderetur, quæ absurditas ea toto debet vitari &c. n. & cor. Bich. dec. 80. num. 17., & decif. 137. num. 26., & in rec. decif. 110. num. 12. part. 7., & decif. 183. num. pariter 12. part. 2., & in Romana immixtionis 27. Januarii 1710. §. Dini cor. R. P. D. Aldrovando, & in terminis Statuti demandantis, quod filio ultra dotis constitutus nihil petere possit = respondet *Angel. conf. 126. num. 3., & Brann. de Stat. encluf. summi. artic. 6. quæst. 16. num. 63., & exemplificando tradit Rot. cor. Coccin. d. decif. 1158. num. 2. in fin. Et summā quidem ratione, quia si Statutum corrigat sui commune in uno, in eo videlicet, quod propter solam dotem foemina arceatur à virili successione, cur illud ita interpretari velimus, ut corrigat in duobus contra motum *Allegrad. seu. conf. 33. num. 34. lib. 1., Palm. nep. alleg. 15. num. 11., alleg. 20. num. 27., alleg. 21. num. 12., alleg. 68. num. 53., & alleg. 81. num. 4., Rot. apud eundem decif. 165. n. 4., Mayon. decif. Florent. 105. num. 6., Mart. Medic. decif. 20. num. 28., & 29., Rot. decif. 422. n. 10. part. 1. divers.***

- Præsertim verò, quia Statutum Savonenfe, de quo est controversia, feminas non excludit favore masculinum, & contemplationem agnationis, sed, cum statuentes dispositionem inceptam à dotatione, causa finalis exclusionis in Statuto demandatæ referenda unice est ad do-

tem, juxta lamigeratam *Theoric. Castren. in l. Titio centum §. Titio genero num. 8. in fin. ff. de condit. & demostr.*, quam, omittis antiquioribus, probant, & sequuntur *Allegrad. conf. 87. n. 11. lib. 1., Card. de Luc. de dot. disc. 13. num. 4., & disc. 91. num. 5., Manf. consil. 14. num. 22., & seq., R. P. D. Zarl. ad Statut. Favent. tom. 1. lib. 3. rubric. 28. num. 2., Constant. ad Statut. Urb. annot. 35. artic. 2. num. 59., & 63., in Romana dotum 25. Januarii 1708. §. Bajæ potissima cor. Molines, & in ejus confirmatoria sub die 25. Januarii 1709. §. Conveniebant cor. eod., in *Æfina legitima* 21. Januarii ejusd. anni §. Ex quibus cor. eod., & in puncto nostri d. Statuti Savonenfis, de quo est questio, admittit *Rot. in Romana, seu Savonen. successibus 13. Martii 1705. §. Card. igitur cor. R. P. D. Aufald. impress. post Pausat. differt. 40. de. unic. Quamobrem, cum exclusio sit doti omnino correptiva, eò facilis dicendum est, quod locum habeat respectu illius solum, hereditatis, qui dotem dedit, non autem respectu alterius, qui nullam dotem constituit, si quod quidem sese aliter habere forsan posset, si feminæ non propter dotem, sed propter agnationem, & favore masculinum excluderetur, ut bene admonet *Negafant. respons. 493. n. 24., & seq., Constant. ad Statut. Urb. annot. 39. artic. 3. num. 180., & num. 204., & seq., Rot. decif. 405. num. 28., & seq. part. 5., decif. 342. num. 22. part. 12. ibi = non verò exclusionem esse consecutivam ad dotem, quæ aliis cum esset unica, vices plurium Dotantium aspereret, quod fieri non posset, habita ratione ad ipsum dotem, scilicet favorem masculinum = & cor. Merlin. decif. 390. num. 15., & seq., & in Fulgionens. successibus, & dotum 21. Martii 1707. §. Viterius cor. Scotto.***

Fortius in nostro casu deo dicenda est causa principalis, & finalis exclusionis, ideoque mulier exclusæ censeri debet ab hereditate illius tantum, qui dotem dedit, quia legitime loco succedit, cum d. dotis constitutio, atque taxatio post Patris obitum non fuerit remissa arbitrio traturum, sed duorum Proximiarum, qui dotem minore legitimā arbitrari non possunt, 12 *Moratt. respons. 23. num. 11., Sord. conf. 393. num. 34., Merlin. de legit. lib. 3. tit. 7. quæst. 8. num. 12. in fin. versic. sed si dotatio, Constant. ad Stat. Urb. annot. 35. artic. 2. num. 58., 59., & num. 73., Rot. cor. Bich. decif. 88. num. 8., & in rec. decif. 156. num. 15. part. 15., & post Albi. de incast. in Judic. decif. 10. num. 13., cum aliis in Pisaren. hereditatis 27. Julii 1678. §. Quod eo magis cor. Priolo, & in *Æfina legitima* 27. Januarii 1709. §. Tertiū quia cor. Rmo Molines.*

Prout etiam, quia Statutum, de quo res est, mentionem facit de legitimā, quo casu ambigi nequit, quin dos legitime loco succedat, feminarumque exclusio procedat non à causā contemplatæ agnationis, sed à sola dotatione, ut tradunt *Biff. de dot. cap. 7. num. 71. ad 74., Card. de Luc. eod. tract. disc. 13. num. 9., Constant. ubi supra num. 76., Rot. d. decif. 156. num. 17. part. 15., & in d. *Æfina legitima* 21. Januarii 1709. §. quinto quia cor. Molines, & in terminis dicti Sta-*

Statuti Savonen. in d. Romana, seu Savonen. successio 13. Martii 1705. d. 7. Curdo igitur cor. R. P. D. Anfaldi, post dicti diffini. 40. Paulus. dec. nuc.

Agnoscat Pars adverfa juxta minimè posse, lege municipali Savonenfi, ideòque attendendum esse ait Statutum Januense, ad quod recurri solet tum ex particulari Savonæ Decreto, tum quia tale Statutum, utpotè conditum à Civitate dominante, vim, & auctoritatem juris communis obtinet in tota subiecta Ditione; tenor autem dicti Statuti, ita se habet = *Filiabus non maritatis, neque dotatis descendentes, quæ fratres utrinque conjunctos, vel saltem ex Patre, vel ipsorum liberis masculis habuerint, non possunt heredes Descentis in Bonis, cujus dotari habebant, neque pro dote, neque pro dotatione, neque pro successione aliquoties molestari, postquam verò dote fuerint, vel eis aliquid legatum fuerit ad sui maritum, vel monachum, possint de eo disponere, tam inter vivos, quam in ultima voluntate, si fratres utrinque, vel ex Patre conjunctos masculos, seu liberis masculis ex eis non habuerint* = Hinc verò exadverso contenditur, frustrà per Jacobum Antonium hodiè peti Sor. Joannæ Hieronymæ dorem, quæ, etiam eidem competere posset, non tamen caderet sub qualibet voluntaria ipsius dispositione, sed esset ab eadem omnibus fratribus reservanda, & inter eosdem suo tempore æqualiter distribuenda, ideòque D. Jacobum, nullà habita reportata renunciationis ratione, nihil, nisi quartam partem dictæ dotis consequi posse.

Verumtamen faciliè ab hujusmodi objectione expellere non possumus. Nam, si per dictum particulare Decretum ad Statutum Januense per Savonenfem recurritur in Causis dumtaxat, & casibus, in quibus statuta Savonæ deficiunt, ut Pars Adverfaria nequit inficiari; si id etiam, expofcit recta juris nostri ratio; communicque Doctorum omnium consensus, quo vulgò receptum est, ut statuta Civitatis superioris, & dominantis, non nisi in subsidium, deficiente scilicet Statuto particulari loci, Castri, vel Civitatis subiectæ, attendantur ad text. in §. final. Instit. tit. de Satisfact. DD. in leg. Omnes Populi ff. de Justit. & Jur. Loderib. conf. 108. num. 7. Honded. conf. 13. num. 11. lib. 1. Neczan. conf. 58. num. 6. & seqq. Cephal. conf. 168. num. 7. Menoch. conf. 227. in fin. Gratian. discept. 7. num. 1. & discept. 9. num. 14. Pigant. ad statut. Ferrar. lib. 1. rubric. 2. num. 27. tom. 1. Merlun. de legib. lib. 3. tit. 1. quest. 18. num. 70. Bondon. collat. legal. 3. num. 73. lib. 1. Thomas. decif. 55. num. 31. & seq. & decif. 102. num. 8. Leoncill. decif. 28. num. 3. Rot. Florent. apud Palm. Nep. decif. 366. num. 12. Rota Romana coram. Mancic. decif. 259. num. 3. vers. non obstat, cor. Seraphin. decif. 1161. per tot. coram Coccin. dec. 1451. num. 6. & cor. Baratt. decif. 530. num. 30. & in ric. decif. 217. num. 25. part. 5. & dec. 368. num. 9. part. 19. Quæ iusta ratione, aut quo colore recurrere ad statuta Januæ volumus, quando Savonenfè Statutum fœminis non pro-

Di Contract.

hibet de dote sua disponere; imò verò sub rubric. de contrah. mulier. expresse permittit fœminis, ac Puellis innuptis (accedentibus tamen solemnitatibus in eas præscriptis) contrahere, bona sua obligare, renunciare juribus suis, donare, legare &c., & sub rubric. de testam. iidem pariter permittit indistinctè disponere de omnibus earum bonis? Porro quid aliud est, mulierem disponere posse de omnibus suis bonis, quam posse disponere de dote? Bona enim mulieris ut plurimum consistunt in dote, quæ ejusdem mulieris patrimonium idcirco dicitur, ad text. express. in leg. denique §. Sed utrum ff. de minor., leg. ult. Cod. de dot. collat., leg. unic. §. Et hoc ex rei uxoria actione Cod. de rei uxur. act., Dician. conf. 89. num. 6. lib. 2. Boffe de dot. cap. 9. num. 42. Milanus. decif. Sicil. 10. num. 35. lib. 1. Sanfelice. decif. Neapol. 130. num. 9. & 14. in fin., Rota cor. Emer. jun. decif. 706. num. 2.

Certòque certius prædictum Savonenfè statutum pro decisione hujus Causæ est attendendum, non verò ad Januæ statutum est recurrendum, quia inter utrumque clara, ac literalis interdictio incompatibilis à prædicto æquidem Januensi statuto cavetur, ut fœminæ decedentes non dotatæ, si habent fratres, non possint amplius dotari à statuto autem Savonæ disponitur, quòd fœminæ tam vivæ, quam mortuæ indifferenter dotentur, ibi = *Et si forte ipsa mulier decederet, pristinam dotatam fuisset, habeatur, & haberi pro dotata ipsa jure, & scilicet secundum conditionem personarum, & substantiam, seu vires hereditatis in arbitrio quatuor prædictorum, qui providet dotes taxare volent vigore hujus statuti, ac si dicta mulier ageret in humanis* = & infra = *Et si quo casu fratres, vel fratres prædicti, seu fratrum, vel fratris filii, ut supra, volent, seù negligenter, quousque essent super hoc etiam simpliciter requisiti, seù non curarent mulierem prædictam sororem suam, seù amicum, ut supra, dotare, & dotes assignare modo, & ordine prædictis, tunc dotetur tam viva, quam mortua, ut supra* =

Cum igitur tanta sit inter utrumque statutum diversitas, & contrarietas, imò etiam incompatibilitas, in dubium venire nequit, quin in concursu Statut. Civitatis dominantis cum Statuto loci, seu Civitatis subiectæ de eadem materia tam diversæ dispositione, istud sit attendendum, juxta text. in leg. 2. §. novissime ff. de reg. jur., leg. final. Cod. de testam., Bald. in leg. Jus civile num. 8. ff. de Justit. & jur., & in cap. Translatum num. 4. & 5. de Constit. & in celebri conf. 301. lib. 1. Crot. in leg. Omnes populi num. 22. ff. de Justit. & jur., Gabriel. conf. 39. num. 16. lib. 2. Cephal. conf. 169. num. 7. lib. 2. Menoch. conf. 227. num. 73. lib. 2. Roland. conf. 5. num. 25. lib. 4. Gratian. discept. 474. num. 1. Fenzon. ad Statut. Urb. lib. 1. cap. 32. nu. 2. Bondon. collat. legal. 2. nu. 70. Rot. Florent. apud Palm. Nep. decif. 366. num. 11. Rota Romana cor. Baras. decif. 313. num. 5. in rec. decif. 145. num. 28. part. 6. & decif. 358. num. 8. part. 19.

T t 2

Bo-

Bononien.

Mensurationem rei à Summo Pontifice in feudum concessa non fecundum mensuram loci contractus, Romanam scilicet, sed juxta mensuram consuetam in loco rei sita faciendam esse, ostenditur, sive ex communiore Sententia, quod locus contractus proprie dicitur, ubi res tradenda est, sive ex benigniori sumenda interpretatione potius Concessionarii, quam Concedentis favore, sive etiam ex verisimili ipsius Pontificis mente, illiusque liberalitate amplissime, quoad fieri potest, extendenda, juncitâ præsertim observantia aptâ declarare, atque etiam ampliari, prout magis Concessionario expedierit, ipsius Pontificis concessionem, demumque ex eo, quod saltem in dubio ad favorem concessionarii possidentis debeat pronunciari.

VOTUM XLVIII.

- 1 In mensuratione facienda modus consuetas in loco initi contractus debet attendi & num. 9., & 25.
- 2 Et de ejusdem loci mensura Contrahentes intelligentes censentur, & num. 10.
- 3 Procedit etiam in contractibus feudilibus.
- 4 Consuetudo loci contractus est in iis omnibus observanda, quæ illius solemnitate, & perfectionem respiciunt.
- 5 In iis verbis, quæ contractum jam perfectum subsequantur, debet consuetudo loci rei sita prævalere, & num. 30.
- 6 Mensura potius loci contractus, quam rei sita, si minor, servanda est.
- 7 In contractibus, quod est minimum, si sequendum est Promissoris favore, & ratio nu. 39.
- 8 In dubio semper minimum quod est, debet servari, & num. 54.
- 9 Credibile in dubio sequendum est, & nu. 117.
- 10 Princeps non præsumitur scire particularia statuta, & consuetudines locorum, & num. 97.
- 11 Eoque ad illius scientiam non pertinent.
- 12 Consuetudo est quid facti.
- 13 Princeps nequit præsumi id voluisse, quod ignorabat & num. 17. 55., & 98.
- 14 Fendi concessio interpretatur ex tacita, vel expresse concedentis Principis voluntate, & num. 95.
- 15 Principis concedentis voluntas non debet ad illa extendi, quæ cogitare non debuit.
- 16 Principis concedentis voluntas est ad mentem Juris redigenda.
- 17 Ita ut censetur in concessione comprehensisse, quod sub illa de Jure poterat venire & num. 96.
- 18 Mensuratio, quod sit facienda juxta consuetudinem non loci contractus, sed rei sita, communior opinio est.
- 19 Præsertim in stabilibus, & num. 33. 40., & 41.

- 23 Procedit eò magis, quando adfit observantia.
- 24 Princeps concedens præsumitur quoad mensurationem id voluisse, quod in usu esset.
- 25 Consuetudo loci contractus attenditur, si qua minus expresse à Partibus causa sunt.
- 26 Locus contractus proprie non intelligitur, ubi passio inita est.
- 27 Sed ubi res tradi, vel solutio fieri debet, & num. 41.
- 28 Procedit id, juxta nonnullos, unici quoad fore competentium.
- 29 Ab aliis verbis indistincte accipitur quoad omnia respicientis contractus executionem.
- 30 Locus contractus affirmatur non ex initio rei gestæ, sed ab effectu.
- 31 Pretium rei spectandum est ex loco, ubi tradenda res est, non ubi ad eam agitur.
- 32 Stabilitas in contractibus deducitur, loci consuetudo habetur velut eorum qualitas naturalis, & inseparabilis, & num. 36. 56., & 110.
- 33 Natura a suo subjecto non separatur.
- 34 In contractibus naturalis rei etiam non expresse subintelliguntur.
- 35 Stabilitatem concessio facta intelligitur sub illis qualitatibus, quibus a locali consuetudine afficiuntur & num. 52., & 57., & 142.
- 36 Consuetudo est velut natura rei.
- 37 Loci rei sita consuetudo in mensuratione stabilium quin debeat servari, dubitat memo. Ubi res est de contractibus Privatorum nu. 82.
- 38 Aliis, cujus expeditio in tertium locum, censetur, in illo celebratus intelligitur.
- 39 Mensura Emptori utilior debet attendi.
- 40 In mensura primò attenditur loci rei sita consuetudo, vel locorum vicinorum, deindeque loci contractus.
- 41 Mensuram faciendam esse juxta consuetudinem loci rei sita, censet nonnulli solum quoad stabilita, & nu. 46., alii verbò, etiam quoad mobilia, & num. 47. 48., & 49.
- 42 Feudalis rei concessio intelligitur facta juxta loci rei sita consuetudinem.
- 43 Procedit, etiam si in Curia Concedentis, vel in loco feudi dominantis contrarius consuetudo vigeat, & num. 52.
- 44 Mensura debet juxta consuetudinem loci rei sita, etiam in feudilibus attendi.
- 45 Contrarius in dubio interpretatur Promissoris favore, quia censetur stipulator sibi legem apertius potuisse dicere.
- 46 Non ita verbò, si hæc ratio cesset, interpretatur.
- 47 In locofuturis liberum est non Concessionario, sed Concedenti verbo clarius concipere.
- 48 Et eorum ambiguitas isti potius, quam illi debet obesse, & nu. 64. 123., & 141., & 157.
- 49 Pacium obscurum debet contra Venditorem, vel Locatorem interpretari, & nu. 124.
- 50 In contractibus privatorum strictissima sit interpretatio, & num. 14.
- 51 In concessione Principis qualibet rejicitur stricta interpretatio, & num. 16.

- 67 Beneficium Principis quàm plenissimè interpretari debet, & num. 89., 128., 136., 145., 158. & 180.
- 68 Quoad rem scilicet, locum, tempus, modum, & Personas.
- 69 Fendi concessio non tam contractus, quàm beneficium Principis dicitur, & num. 145., & 179.
- 70 Estque latissimè interpretandum.
- 71 Dispositioni cuiusque dubia interpretatio ex qualitate rei, & Disponentis affectione petenda est.
- 72 Principi liberalissimus praesumitur.
- 73 Liberalitate nil est natura domini accomodatius.
- 74 Liberalitas propria est magnanimitati Principum.
- 75 Princeps armis vinci minùs flagitiosum est, quàm vinci munificentia.
- 76 Principum virtus potissima est liberalitas.
- 77 Tit. Vespasianus diem, quò Nulli suarum gratificatus, perdidisse professus est.
- 78 Nobilitas facit, ut, quod sponte tribuitur, debere existimetur.
- 79 Utque praestium nil censetur, si non fuerint beneficia aduclia.
- 80 Principem offendit stricta ejus liberalitatis interpretatio, & num. 87. & 130.
- 81 Principi concessio non debet aliorum contrarium regulis subjungere.
- 82 Mensura in loco rei sita consueta, est contra Venditorem attendenda.
- 83 Mensura in loco rei sita consueta est observanda in concessione Principi.
- 84 Principi liberalitas frenum non habet.
- 85 Principi liberalitas cum extensione debet accipi, & num. 92.
- 91 Praesertim, quando ejus concessio non multum laedit imperii dignitatem.
- 92 Princeps summus ex tribus officiis concedat, Concessionarius potest melius eligere.
- 94 Principi gratis motu proprio concessa, intelligitur de re pinguiori.
- 99 Princeps si, quid voluit, expressit, id quod non expressit censetur, vel ignorasse, vel noluisse, & num. 116.
- 100 Discretus loquendi modus passim in Jure attenditur, & num. 119.
- 101 Princeps non censetur inconsultò egisse.
- 102 In Principe scientia non requiritur mensura consueta in loco rei concessa, ut eadem mensura debeat attendi.
- 103 Sed sola fas est ejusdem loci certitudo.
- 104 Unde stante, ejusmodi mensura conventa reputatur.
- 105 Solutionem qui alio loco promittit, quàm ubi contrahit, ejus loci legibus sese adstringit.
- 106 Licet specificum earum non habeat notitiam.
- 107 Locum, ubi situm est beneficium, non ubi fuerit collatum, debet attendi quoad reddituum estimationem.
- 108 Idem quoad moneta qualitatem in Pensione a Summo Pontifice reservata, nisi moneta Camerae, vel Romana fuerit expressa, & n. 143.
- 109 Tamen Pontifex scientiam moneta eo loco currentis non habuerit.
- 111 Congrua Episcopa, vel Parocha reservata, intelligitur de moneta illius loci, ubi Episcopatus, vel Beneficium existit, & n. 112.
- 113 Scientia Principis de mensura consuetudine in loco rei concessa ex quibus posse argui? & num. 117.
- 114 Nicolaus V. quia loco natus, quove literis, bonisque artibus instructus, & per quae ad Pontificatum fuerit excoltus?
- 115 Idem ex quibus censeri valeat mores, & consuetudines Bononiae notas habuisse? & num. 149.
- 116 Et Bononienses benevolentia fuisse prosecutus?
- 117 Princeps diu versatus in loco rei concessa, dicendus, ejus loci mensuram voluisse attendi.
- 119 Discretus loquendi modus non attenditur, ubi diversa quoad rei dispositio ratio concurrat.
- 120 Et in quibus diversitas valeat ostendi?
- 121 Discretiva locutionis argumentum debile, & non raro fallax reputatur.
- 122 Praesertim cum suppetit ratio, cur non oportuerit sic in uno, ut in altero sese explicare.
- 125 Nicolaus Pont. V. virtutibus clarus fuit, & liberalitate insignis.
- 126 Virque in paucis munificens unicuspatius.
- 127 En iudice, & habitu cuiuspiam quid ille facturus esset licet arguere.
- 128 Principum in liberalitate gloria paratur.
- 131 Principi id concessisse dicendus, de quo interrogatus respondisset, & num. 233.
- 132 Proceedit in qualibet conventionione, dispositione, Lege, vel Rescripto.
- 133 Verisimile quod est, pro expresso habetur, & num. 134.
- 135 Lex semper loquitur.
- 137 Lex ubi aperte loquitur, consiliariis in dubio opus non est.
- 138 Lex ubi adest quoad contractus Principum, non est eorum voluntas perquirenda.
- 139 Lex generatim facta a Principe differt ob ejus particularem contrarium, & in quo? num. ad 145.
- 146 Auctoritas in uno casu loquens, in alio diverso nequit allegari.
- 147 Ab Auctoritatibus & Decisionibus in puncto loquentibus non debemus recedere.
- 148 Decisio in terminis, est attendenda, neglectis generalibus regulis.
- 150 Verba concessionis nequeunt in altero verificari, cum ad plura directi sunt.
- 151 Dispositionis una pars alteram declarat.
- 152 Mens dubia loquentis ex verborum proprietate interpretanda est.
- 153 Ambiguit qui loquitur, id loquitur, quod exibi, quae significantur, sensu.
- 154 Et talis intelligitur esse mens in corde, quale est verbum in ore.
- 155 A verborum significatione recedendum non est.

- est cum cessat, Disponentem aliter servasse.*
- 156 *Presumptio verbis expressis non debet prevalere.*
- 158 *Observantia dicitur interpretationum Regum, omnem removens difficultatem.*
- 159 *Observantia censetur ipsa eadem dispositio, ipsique a principio inesse.*
- 160 *Observantia in feudaliibus primam tenet sedem.*
- 161 *Observantia in feudaliibus, debetur, tamquam matri, reverentia.*
- 162 *Eaque stante, non est ad argumenta recurrendum.*
- 163 *Observantia in feudaliibus est firmissima investiturarum interpres, & num. 219.*
- 164 *Estque attendenda contra veritatem etiam intellectum, & num. 196.*
- 165 *Atque ultra id, quod verba patiantur.*
- 166 *Privilegia sunt sua apte natura strictè interpretanda, & num. 178.*
- 167 *Privilegia juxta observantiam subsecuta, declarantur, & ampliatam recipiunt interpretationem, num. 168., & 169.*
- 169 *Observantia subsecuta privilegium ampliat, etiam contra istius verba.*
- 170 *Regalia specificam requirunt interpretationem.*
- 171 *Regalia, licet specificè non expressa, obsecram tamen observantiam, & possessionem, comprehensa in concessione reputantur.*
- 172 *In regalibus observantia longi temporis non requiritur, ubi res non est de prescribendo jure non concessio, sed de concessione impetrande, & num. 173.*
- 174 *Eorundemque comprehensio in investitura ex modici etiam temporis observantia declaratur.*
- 175 *Observantia, ad ampliandum privilegium, decennalis etiam sufficit, & num. 183.*
- 176 *Procedit, & in feudis, & num. 184., & 197.*
- 177 *Privilegium est concessio contra jus.*
- 179 *Feudi concessio non contra, sed præter jus dicitur.*
- Et quid ea concessio a privilegio differat? num. 180., & 182.*
- 185 *Centenaria duplici virtute Regalia contra ipsam supremam Principem valent præscribi.*
- 186 *In feudis observantia interpretativa declarat quid in investitura comprehensum sit, & num. 219.*
- 187 *Omne idem circa eam dubium adimit, & num. 191.*
- Et feudi substantiam determinat, num. 192.*
- 188 *In feudaliibus, quod fuit aliquo tempore observatum, velut expressum in investitura, habetur, & num. 198.*
- 189 *Observantia totum facit.*
- 190 *Posterioris posterior qualitas declarat quid ab initio fuit intentum.*
- 191 *Observantia in feudis potest eorum naturam immutare.*
- Illoque immunia a servitio reddere num. 193., nec non alienabilia, & ad seminas transitoria, num. 194.*
- 199 *Scientia consuetudinis in Principe concedente presumitur ex his, quæ palam, sicut.*
- 200 *Atque ex actuum pluralitate, & longæva possessio.*
- 201 *Scientia consuetudinis in Principe, ut hac dicatur in ejus concessione ratibita, non requiritur, quando possidens habet juris adfessionem, & titulum.*
- 202 *Licet minis validum.*
- 203 *Sat autem ad id est Ministrorum scientia.*
- 204 *Præsertim, cum non agitur contra Principem, sed contra alios non valentes ignorantiam allegare.*
- 205 *Prescriptionem non interrumpit litis, quæ fuit derelicta.*
- 206 *Minisque observantiam.*
- 207 *Prescriptionem ex lapsu annorum 150. jam completam non interrumpit litis postea supervenient.*
- 208 *Observantia spatio 150. annorum post concessionem continuata, a lite postmodum mota, non interrumpitur.*
- 209 *Observantia proximior concessionis debet prevalere in contrarium alterius observantia postea subsecuta.*
- 210 *Observantia ex actu ad ejus formam judicialiter gesto, confirmata dicitur.*
- 211 *In verbis talis esse sensus intelligitur, qualem demonstrat effectus.*
- 212 *Observantia interpretativa concedit non concessio, & vim vocis concessus debet, & num. 220.*
- 213 *Possessoris favore in dubio resolvendum est, & num. 215.*
- 214 *Pactum ubi dubium est, sententia debet ferri absolutoria.*
- 216 *Possessoris favore in dubio stat omnis presumptio.*
- 217 *Possessoris jura ea ipse potiora sunt, quod jura Adversarii dubia remanent.*
- 218 *Possessor, dubio supervenio, eoque perdurante, in conscientia ad nil tenetur.*
- 221 *Possessor rei feudalis, licet de ea non investitus, prescriptione triginta annorum se tueri potest.*
- Intellige de feudo seculari num. 223.*
- 222 *Possessio 40. annorum in feudis Ecclesiæ requiritur, ut præscriptio possit allegari.*
- 224 *In feudis secularibus 30. anni sufficiunt ad præscribendam ex toto libertatem a servitio.*
- 225 *Decem autem sufficiunt, si dubio sit concessio.*
- 226 *Possessio centenaria optimam quomque meliorem titulum inducit.*
- 227 *Et sufficit ad præscribendam contra Principem, quæ ipsi reservata sunt.*
- 228 *Tametsi deficiat concessio.*
- 229 *Procedit etiam contra Ecclesiam Romanam.*
- 230 *Regalis spatio 30., vel 40. annorum præscribuntur, quando litis cum Principe non est, & num. 231.*

323 *Princeps, quod plus est, praesumitur concessisse.*

323 *Feudum ubi conceditur, solum remanet Principi altum, & directum dominium.*

UT ad propositæ quaestionis resolutionem recte procedatur, facti speciem breviter ob oculos ponere duximus. Nicolaus V. Pontifex Maximus anno 1447. locum quemdam ad mensuram unius milliarii sejunctum à Territorio Bononiensi, & titulo Comitatus decoratum Sanuto in Feudum nobile concessit, impartitâ eidem facultate exigendi in moneta Bononiensi certam annuam quantitatem erogandam in ejusdem loci reparatione & concessione verò hanc secuta est Feudatarii possessio diutissima.

Anno 1605. solite finiarum Jurisdictionum contentiones, quæ præcipue ob finium incertitudinem exoriebantur inter Civitatem Bononiensem, & Baronem prædictum delatæ fuerunt ad Summum Pontificem Paulum V., qui annuens precibus Baronis, Cause cognitionem commisit Legato Provincie, ut nempe, servatis servandis, terminos poneret: Instructio itaque Processui, veluti preliminaris, & quidem acerrima inter Partes exorta est controversia super modo mensuræ, an scilicet esset facienda per aërem, an per terram, an à centro, an à conterminis edificiis, an per circulum, an verò per latera aequalia; sed, Judice sic mandante, à Peritis communi consensu electis fuit dimensio tribus omnibus modis enarratis, reventâ tamen, & servatâ semper consuetudine mensuræ Bononiensis, quæ differt à Romana, etque paulo amplior, ut credimus.

His peractis, id, quod maximè exoptabatur confectum non fuit; nam, consopitâ Causâ, termini non fuerunt apposti; quare lis eadem modò resurgens novum etiam dubium secum affert, à primis quidem diversum, sed minimè spernendum; an scilicet milliari, de quo loquitur Pontifex in concessione, sit jure intelligendum, juxta mensuram Bononiensem; an potius juxta communem Romanam, super quo præ veritate consultur.

Anceps profecto quaestio est inter Doctores: Si vendatur, aut alio modo concedatur res ad mensuram, & non idem fit modus mensurandi in loco inhi contractus, & in loco rei sitæ, vel ubi res tradenda est, quænam tunc ex istis mensuris attendi debeat? & Bartol. in leg. *semper in stipulationibus* ff. *regul. jur.* concludit, attendendam esse mensuram solitam, & consuetam in loco, in quo celebratus est contractus, cum de ea Contractantes intellexerint præsumendum sit, eamque sequuntur *Cagnol. ibid., Roland. à Valle conf. 100. tom. 3. num. 7., & plurib. seqq.* ubi plene hanc firmat opinionem, *Gabriel de consuetud. conclus. 2. num. 21., Mantica de tacit. & ambig. convens. lib. 3. tit. 13. num. 18., Corpan. ad Stat. Medicolanens. tom. 2. cap. 212. num. 2., Gratian. discept. 21. tom. 1. num. 29., Croll. quaest. 733. num. 9., & seqq., Cent. de consue-*

*quaest. 85. num. 40., Cancr. part. 2. cap. 6. num. 159., Fragos. de regim. Repub. tom. 1. lib. 7. diffinit. 19. §. 2. num. 70., Antonell. de loc. legat. lib. 2. cap. 15. num. 65., Ossech. decis. 114., & alii, quos refert Sola ad consuetud. Sabaud. tom. 1. de cons. solut. gloss. unic. num. 21., & in terminis feudalibus eam quoque sententiam amplecti videtur Rosenthal. de feud. tom. 1. cap. 1. conclus. 14. num. 17., & 18., ubi tradit, consuetudinem loci rei sitæ, & observandam esse circa omnia ea, quæ illius solemnitatem, atque perfectionem, sed consummationem respiciunt: In his verò, quæ contractum jam periculum, & consummatum consequuntur, prævalere consuetudines loci rei sitæ, sequiturque Bart. in d.l. *semper in stipulationibus.**

Præcipue verò, quando, prout in casu nostro, mensura in loco contractus minor est, quam in loco rei sitæ, ut scilicet favore Promissionis, quod minimum est, sequamur, ex responso *Ulpian. in d. leg. semper 34. ff. de regul. jur.*, dicentis. *Semper in stipulationibus, & in ceteris contractibus id sequimur, quod altum est, ut si non patet, quod altum est, erit consequens, ut id sequamur, quod in Regione, in qua altum est, frequentatur. Quid ergo, si neque Regionis mos appareat, quia varius fuit? ad id, quod minimum est, redigenda summa est, & concordat Text. in leg. quidquid adstringenda 99. in princip. ff. de verbis. obligat. ibi = ac si secus dandum Promissorem interpretamur = leg. si ita stipulatus 109. ff. eodem ibi = Quia in stipulationibus id servatur, quod minus est = & leg. semper in obscuris 9. ff. de regul. jur., ubi hæc regula generalis; traditur semper in obscuris, quod nimum est, sequimur; Nec dissimile est, quod dicitur in in leg. nummis 79. ff. de legat. 1. ibi = Nummis indistinctis legatis, hoc receptum est, ut exigentes legati videantur, si neque ex consuetudine Patrisfamilii, neque ex Regionis, nullo fuit, neque ex contextu Testamenti possit apparere.*

Hæc itaque ratione videtur omnino dicendum, quod milliari, de quo loquitur Pontifex in concessione, intelligendum sit de milliari Romano, quod minus est, quia Roma celebrata fuit concessio, & quia de illo verisimile est Pontificem sensisse, id enim sequi debemus, quod credibile est fuisse cogitatum, ut sunt verba *Tertius in leg. cum in Testamento 24. in fin. ff. de reb. dub. & melius ad rem nostram confert Tertius in leg. Si servus 50. §. fin. ff. de legat. 2. his verbis = Si numerus numerarum legatus sit, nec appareat, quales sunt legati, aut omnia ipsius Patrisfamilii consuetudo, deinde Regionis, in qua versatus est, exquirenda est =. Idque etiam, fulcitur firmissimâ ratione: nam, cum Pontifex non præsumatur scire particularia statuta, & consuetudines locorum, quæ ad Principis scientiam non pertinent, quia consuetudo est quid facti, præsumi nequit, cum id voluisse, quod ignorabat ad Textum in leg. 1. ff. de condict. indebit. leg. tres Fratres 33. in fine ff. de poss. & alibi, quæ sanè ratio fortius urget in subiecta materia, in qua agitur de concessione feudalisi Jurisdictionis, ac Territorii, quæ, ex notis principis, tota pendet à voluntate sive ex-*

pref-

pressa, sive tacita supremi Principis illam elargiatur, ideoque nemo non videt, quam absurdum sit eam extendere ad illa, de quibus non cogitavit, imò verò cogitare non debuit, si eius voluntas redigatur ad mentem Juris, illam ita interpretando, ut summum Pontificem in ea concessione comprehendere censeamus, quod de Jure sub illa venire poterat.

Quamquam verò hæc plurimum urgeant, nihilominus in contrariam trahimur sententiam, quæ & sua habet momenta rationum, frequentioribus Doctorum suffragiis fulcita videtur potest, & rerum iudiciarum auctoritate confirmatur; nempe, quod mensura illa attendenda sit, quæ servatur in loco, ubi rei traditio fit facienda, & præcipue in stabilibus; eoque libentius eam amplectimur ob facti circumstantias, & præsertim diuturnam observantiam, juxta quam, si Variatilis usque in hæc tempora Territorii sui fines pretendit quousque porrigitur milliari Bononiense, præsumendum est, supremum Principem juxta hæc longiore mensuram Territorii fines constituisse.

Ut igitur ordinatim singula demonstremus, primum nostræ sententiæ fundamentum constitui posse videtur in eo, quod, licet in mensura, sicut & in ceteris, quæ minus expressè cauta sunt inter Partes, consuetudo loci contractus attendatur: tamen non in propriè locus contractus intelligitur, ubi pactio inita est, sed potius ubi rem tradi convenit, juxta Textum expressum in leg. *contractisse* 21. ff. de action. & obligat. & leg. aut ubi ff. de bon. auctoris. Judic. possiden. ibi = *Contractum autem non antiquè eo loco intelligitur, quo negotium gestum est, sed quo loco solvenda est pecunia*, & licet nonnulli putaverint, hæc procedere solum quoad Fori competentiam, ut scilicet ibi Contrahens conveniri possit, ubi rem tradere promittit: Alii tamen hoc indistinctè accipiunt quoad omnia ea, quæ contractus executionem, & implementum respiciunt, adnitentes communiter distinctionem Baldi in leg. *cantibus populo* cod. de Summ. Trinit., quod circa solemnitate actus servanda sit consuetudo loci, in quo actus geritur, quo verò ad ejus executionem inspicere debeat mos, & consuetudo loci, qui executioni ipsi, & contractus implemento destinatus est, *Branneman*, in leg. *unica cod. ubi conveniat*, qui *certi. loc. dar. promiss.*, *Perez*, *ibidem in princip.*, *Donell. enciclar. lib. 17. cap. 14. in princip.*, & *Sitt. B.*, ubi, quod locus contractus non affirmatur ex initio rei gestæ, sed ab effectu, *Oldrad. conf. 168. a. 1.*, *Alicat. conf. 169.*, *Mynfinger*, *relatus Bald. Angel. Fulgos.*, *Cyn.*, *Alberic.*, *Jafon.*, & alii cent. 4. observ. 8. 2. vers. aut verò querimus, ubi contrarias theoricas hoc modo conciliat *Valsc.* alleg. 72. num. 4. vers. hoc tamen, *Larrea decif. Gramata. 62. num. 4.* ibi = *Et locus contractus esse inspicendum quoad ejus validitatem: ut verò quoad executionem illam, in quo adimplementum destinatur = Rocii. in pragmatic. 1. de Jur. & exord. fiscal. num. 76.*, & 77., & *lacet Textus in leg. ratio 3. §. finali ff. de action. empt.*, ubi di-

sponitur, = *quod non oportet ejus loci pretio spectari, ubi agitur, sed ejus, ubi vinum traditur oportet* = & notavit etiam *Alfidi. in consil. Sanctissimi super princip. legis num. 21.*, *Massuer. in prox. cap. 43. de consuetud.*, & *statut. num. 4.*

At vero, si locus contractus in iis, quæ pertinent ad cetera, quam solemnitates, est censetur, quicquid executioni, & non implemento destinatus est, potiori Jure id procedit quoad stabilia, in rebus siquidem loco immobilibus, & solo adherentibus loci ipsius consuetudo videtur qualitas naturalis, & inseparabilis, itaut sicut natura non separatur à suo subiecto, ita nec consuetudo avelli possit à re sita in loco, ubi illa viget, ut *singulariter dixit Bald. in leg. contractus num. 16. cod. de fid. instrum.*, ac propterea, quemadmodum in contractibus naturalia, rei, etiam non expressè subintelliguntur. *Cap. Cam M. de Consil.*, *leg. quod si nolit §. Quia offidia ff. de edilit. edict.*, *leg. ex empti ff. de action. empt.*, *leg. si in venditione 60. ff. de evict.*, *leg. non dabitur cod. eodem*, ita dicendum est, rem ipsam concessam videri sub illis qualitatibus, & legibus, quibus à consuetudine locali afficitur, utpotè illi naturalibus, ejusque naturam comitantibus, *Gloss. ad consuetud. Turonen. tit. 13. gloss. 1.*, *Wesembec. conf. 74. num. 3.*, *Schradet. de feud. part. 2. cap. 2. num. 43.*, ubi, quod consuetudo est velut natura rei, optimè *Niger. de Landem. part. 4. num. 30.*, ubi plura ad propositum.

His porò fundamentis eorum nititur opinio, qui dicunt, modum rei mensurandæ petendum potius esse à loco rei sitæ, sed in quo res tradi debet, quam à loco initæ conventionis, & factæ dispositionis: ita quamvis quoad mobilia subdubitate aliqui, quoad stabilia tamen, qui est casus noster, concordet in hanc tuerent sententiam. Primus est *Guid. de Suza*, quem retert *Alberic. de Rofate in leg. arbitrio 18. §. De eo ff. de dolo num. 6. in fin.* ibi = *Ultimò querit Guid. de Suza, si Parmensis vendit Rhegiis fundum existentem in Territorio Parmensi, contractus tamen fiebat Rhegii, secundum quam mensuram debeat mensurari?* & videtur, quod secundum mensuram Rhegii, ubi solus est contractus. *Leg. si fundum &c. sed dic contra, quod mensura Parmensi, ubi est fundus, ut cod. de Præd. minor. leg. si pradium &c.*, = eos sequuntur *Alicat. in leg. vinum num. 62. vers. ego eam mensuram ff. si certi. petat.* & *resp. 157. num. 2.* ibi = *Nunquid mensura Parmensis debeat attendi secundum locum contractus, an Rhegiensis, ubi solatio erat faciendæ? dico, veriorum esse, & magis communem opinionem, ut attendamus locum destinatæ solationis = Hostiens. in summ. tit. de empt. & vendit. §. Quibus mensuris in fine, Rimini. Sen. tom. 3. conf. 366. num. 13. vers. tamen dico, quod debet fieri mensuratio*, & n. 14., ubi, quod actus, cujus expeditio in tertium locum confertur, Juri scilicet in illo loco intelligitur celebratus = *Petr. de Monte in suo repertorio. verb. mensura, Fabian. de Monte in tract. de empt. & vendit. quasi. 5. vers. & idem, quod de moneta, Jo: Reynald. in tract. de mensur. quasi. 5. in fine,*

- fine*, *Alexand. Rodens. cap. 72. num. 31.*, ubi, quod attenditur mensura Emptori utilior. *Niger, de Laudem. q. 1. §. 4. num. 43. vers. non obstat*, ubi reprobatur ait *Roland.*, *Card. Tufch. lict. §. conclus. 954. num. 38.*, ubi, quod in mensura primò attenditur consuetudo loci rei sitæ, vel locorum viciniorum, & postea consuetudo loci, in quo est facta dispositio. *Cevall.*, & *Gratian.*
- 45 ipsi prò contraria parte allegati, qui quantum ad stabilita huic sententiae acquiescere videntur, ille *quæst. 733. in fin.*, hic verò *discept. 11. num. 20.*, *Sola ad consuetud. Sabaud. tom. 1. de cens. silv. gloss. amic. num. 11.*, ubi, relatis utriusque Partis Doctoribus, hinc opinionem dicit communiorem, ad quem se refert *Cista in tract. aut. sciebat*, aut *ignorat distict. 59. num. 1.*, *Mutabens. in leg. 1. tit. 13. gloss. 2. num. 3.*, qui hoc admittit solum in stabilibus, eumque sequitur *Hernusf. ad Lopez tom. 2. leg. 24. tit. 5. gloss. 2. in addit. 233. dec. 1. vers. quam intelligit.*

Ità verò decim in supremo Senatu Parisiensi in gradu provocationis de anno 1585. refert *Carondas lib. 7. respons. cap. 83.*, & *Papinus in ar. est. lib. 17. tit. 2. in appendic. num. 3.*, qui rationem aperit his verbis « *Judicatum fuit, habendam esse rationem loci, in quo fundi siti sunt, & Contrahentes, qui de sita rerum certi sunt, videlicet convenisse de mensura, quæ dependet à consuetudine, & usæ Provincia, juxta quam omnes fundi in ea sita determinari debent* ». Sic etiam decrevit Subalpinus Senatus, teste *Osasch. decif. 114.* licet ipse ellet in opinione contraria, quam tamen suis collegis æqua viam non fuit. Atque ita judicatum tam in suo Senatu, quam in supremo Senatu Mediolanensi in diversis Causis scribit *Paul. Christin. dec. Belgic. tom. 3. decif. 56. num. 3.*

- Ex recentioribus verò hoc ipsum strenuè confirmat *Peech. de aquaduct. tom. 2. cap. 9. quæst. 38. per tot.*, dicens procedere tam in stabilibus, quam in mobilibus, per *Textum*, qui, ut ipse ait, *est extra dentes*, in supracitata lege aut ubi *3. ff. de bon. auctor. Judic. possiden. 1.* & magis
- 48 si Contrahentes, aut unus ex ipsis sint ejusdem loci, ubi res tradi debet, ut *num. 26. ad 29. Jon. Nemo de commerc. terrestr. & noval. cap. 9. sub num. 8. vers. verumtamen*, ubi, quod circa mensuram in rebus soli inspicendum est locus, in quo sunt, & in mobilibus locus, ubi ea tradi convenit. *Renat. Coppin. Vir quidem eruditus de legibus audiam municipal. tom. 2. part. 2. tit. de extravadi. feudor. emulmen. sub num. 10. fol. 132. ibi* « *Justior tamen est diversa opinio, censendi agri mensuram ex lege petendam suis Prædiorum, non loci postea censendi* ». &c. = referens etiam Arreatum Senatus Parisiensis, latè *Franc. Maria Prædict. forens. tom. 2. cap. 21. num. 1.* cum plurib. *segg.*, quem sequitur de *Ros. scilicet. cap. 2. num. 23. vers. certius est*, circa mensuram, locum rei sitæ, ejusque consuetudinem esse attendendum, ex receptis *&c.*, *Altimar. de nullis. contract. tom. 3. rub. 1. quæst. 8. num. 150. vers. sed certius.*

Quibus etiam addi possunt illi, qui licet de De Contract.

mensura speciatim non loquantur, generaliter tamen tradunt, quod concessio rei præcipue feudalisi intelligitur facta semper secundum leges, & consuetudines loci, ubi res illa sita est, ita *Montan. de regal. tit. de regal. offic. num. 15. post Usen. in tit. de osv. form. fidelitatis num. 7. circa finem*, *Lorath. in theat. feud. tom. 1. part. 2. dilucid. 24. sub num. 4. vers. nam consuetudines*, *Rode. de Curt. de consuetud. sect. 9. quæst. 12. nu. 13.*, & *16.*, *Massuer. in prax. d. cap. 43. de consuetud. num. 4.*, *Bostin. ad Stat. Januæ. lib. 3. cap. 17. circa fin.*, ubi, quod, si quæstio sit super re, attenditur consuetudo loci, ubi est sita, elegantissimè *Renat. Coppin. de morib. Parisior. lib. 2. tit. 1. circa princip. fol. 169. ibi* = *Prælo de spectandis fundorum, de quibus agitur, sitis, & loci jura legesque, in quo fundi illi constituntur* &c. = & *tit. 2. de dotat. fol. 228.*, & *tit. 3. de donat. fol. 265. num. 21. ibi* = *Variis porro in municipiis sitæ res Donatoris, suæ loci lege consueque disponantur.*

Præcipue, inquam, in feudalibus, etiam in Curia Concedentis, vel in loco Feudi Dominantis contraria consuetudo observetur, *Rold. antequam in cap. 1. §. 51 qua contraverba tit. de pace Constant.*, ubi, quod, si Imperator det Feudum in Alemania mihi Tusco, videtur concessum secundum consuetudinem Alemaniam, & non secundum consuetudinem Tusciæ, & sic è contra: cæ ratione, quia præstatio rei intelligitur feuduum locum, ubi debet fieri traditio, & idem in cap. si *mulier si de feud. defunct. fuer. content.*, quem communiter omnes sequuntur, *Parif. lib. 1. conf. 13. num. 18.*, & *conf. 21. num. 14.*, *Cassan. ad consuetud. Burgund. rubr. 3. §. 7. super Textu vers. ego semper tenui*, *Niger, de Laudem. quæst. 4. num. 21. vers. idque primò fundetur*, *Afflic. in consil. Sancimus de jur. probom. in princip. leg. sub num. 21. vers. in contrarium*, *Schrad. de feud. part. 5. cap. 2. num. 46. ibi* = *Esti diversa sint consuetudines in illo loco, in quo Investitura facta est, & in loco, in quo res in Feudum concessa sita est, Investitura potius censetur facta, secundum consuetudines illius loci, in quo res sita est* = *Lorath. in theat. feud. part. 2. dilucid. 24. num. 4.*, & *segg.*, & *dilucid. 25. num. 2.*, & *per tot.*, ubi, quod investitura juxta illam consuetudinem localem explicari debet, & *dilucid. 30. num. 4.*, *Resental. tom. 2. cap. 12. in addit. lict. F.*, *Parif. de Pacto de reinteg. feudor. quæst. 11. nu. 11.*, & *quæst. 127. num. 4.*, *Afflic. decif. 225. num. 5.*, *Gloss. ad consuetud. Bituricæ. art. 13. gloss. 1. circa finem vers. unde Feudum*, *Renat. Coppin. de legib. audium tit. 1. lib. 1. cap. 5. num. 3. fol. 155. vers. plane servientis Prædict. Papon lib. 3. Arreft. tit. 1. de feud. art. 16.*, quem refert *Paul. Christin. tom. 1. decif. 284. in fin.*, & *decif. 299.*, *Hartman. Pistor. quæst. Jur. lib. 3. quæst. 19. sub num. 92.*, *Villaplan illust. feud. vers. 10. num. 6.*, *Balsarou. de feud. lib. 2. tit. 1. de feud. cogn. super Text. num. 13.*, ubi, quod particularis, & localis consuetudo in feudis attenditur, & feuduum diversarum Regionum consuetudines Causa feudalis deciditur.

Nè verò hæc impertinentia videantur, ad V v pum-

punctum ipsum, de quo agimus, DD. eodem
 33 discursu tenentur, ut scilicet mores, & con-
 suetudines rei sitae in feudalibus attendantur,
 etiam si de modo mensuræ quætur, ita indi-
 vidualiter tradit Auctor damnatæ memoriæ,
ad consuetud. Parisien. tit. de feud. §. 23. quest. 20.
num. 86., ubi impugnatur, & reprobat Bartoli
 theoreticum in leg. *Semper in dispensationibus ff. de*
regul. iur., illamque veluti ducem in hac mat-
 teria, licet sub generali regula, sequuntur
Joan. Imbert. in sua Enchyrid. iur. Gallic. verb.
consuetudo Regionis fol. 55., *Bodin. de Republ.*
lib. 2. cap. 2. circa fin., & in margin. litt. A.,
Joan. Duret ad consuetud. Bourbon. tit. 1. §. 1.
verb. font. rient. commun. Magna ad consuetud.
Andegaven. art. 156., *Coppin. de commun. Gall.*
consuetud. precepti. part. 1. quest. 4. num. 9., &
 ad leg. *Andegaven. lib. 3. cap. 1. tit. 2. num. 8.*,
 explicitè P. Joseph. Gibalin. de univers. negotiis
 tom. 2. lib. 4. art. 4. quest. 4. num. 3., atque ex-
 pressè etiam Papou. de arrest. lib. 13. tit. 1.
 de *Feud. arrest. 16.*, dicens, ita fuisse Senatus Parisi-
 ensis iudicio declaratum, verba ejus sunt
 (utimur hæc nimis licentiâ, tum quia materia
 non est frequens, & Auctores non sunt præ ma-
 nibus; tum ut Lector ipse iudicet de sensu lo-
 quutionis. = *Si feudum*, inquit, in alio loco,
 quomodo, à quo in fidem, & homagium moveat,
 finem est, vel etiam fundus censualis tibi situs,
 quàm dominium, cuius ratione debetur, pro om-
 nium dubiorum conclusione consuetudinem loci se-
 qui oportet; in quo feudum, vel feudus serviens
 situs est, sine respectu Landemiorum, recogniti-
 onis, mensura, de quibus in Polyptichis non provi-
 detur, &c., & ita iudicatum fuit Parisiis esse,
 quod allegat Imbert. in *Enchyrid. &c.*, per Text.
 in Clement. prima de re scriptis. adversus senten-
 tiam Joan. Fab. in leg. 1. cod. de Summ. Trin.
 pro arrest. tenet Molinæ &c.

Ex quibus tac. lè dignosci potest, quantum
 sententia hæc alteri prævaleat, cum longè
 34 plurimum Doctorum videatur habere prædium
 & supremorum Tribunalium sit iudicio confir-
 mata, superest modò, ut ea, quæ in contraria
 partis probationem adduximus, excutiamus,
 nempe, quod in dubio capiendâ sit inter-
 pretatio pro minori summa, juxta probatissi-
 mam in Jure regulam: & quod Principis con-
 cello non possit intelligi, secundum mensuræ
 35 consuetudinem illi ignotam, cum ad ignotum
 voluntas non feratur. Quæ quidem licet ma-
 gni ponderis esse videantur, credimus tamen,
 si fallimur, miuimè casui nostro negotium fa-
 cere.

Ad regulam igitur, quod in dubio id, quod
 minimum est, sequi oporteat, multiplex patet,
 36 responsio. Prima, quod in rebus soli, quæ certâ
 lege locali afficiuntur, dubium hoc adesse non
 videtur; nam, quemadmodum non dubitatur,
 quin in concessione veniant ea, quæ sunt de na-
 37 tura rei, sic etiam dubitari non debet de men-
 sura faciendâ juxta consuetudinem localem,
 quæ respectu rei stabilis est velut altera natu-
 38 ra, seu qualitas naturalis infixa, & inseparabi-

lis, ut docet *Buld. Niger.*, alique Doctores su-
 pra allegati in §. At verb., & in §. Quibus etiam,
 qui quidem ea hoc ipso iudamento docent,
 menturam loci rei sitæ esse attendendam.

Secundò respondetur, quod, quidquid sit in
 legatis, quam indagamus opus non est assuere,
 quia non est casus noster, certè in contracti-
 bus idèò pro minori summa favore Promissoris
 39 faciendâ est interpretatio, quia scilicet potuit
 Stipulator sibi apertius legem dicere, & clario-
 ribus verbis sibi cavere, ut probant expressa Ju-
 ra in leg. cum queritur 26. ff. de reb. dub., & leg.
 quidquid adstringenda ff. de verb. obligat. ibi
 = *Ac fere secundum Promissorem interpretatur*,
 quia Stipulatori liberum fuit verba latè concipere
 &c. =, quæ ratio non solum cessat in casu no-
 stro contra Concellinnarium, sed optimè in ejus
 favorem transit, quippe quia non ipsi liberum
 fuit verba clarè concipere; sed hoc fuit solum.
 61 in potestate Concedentis, ac proinde hujus po-
 tius ambiguitas debet obesse eâ ferme ratione,
 62 quâ dispositum est, quod pactum obscurum de-
 beat contra Venditorem, aut Locatorem inter-
 63 pretari, leg. Labeo 21. ff. de contrahend. empt. ibi
 = *Labeo scribit, obscuritatem potius nocere potius*
debere Venditori, qui id dixerit, quàm Emptori,
quia potuit re integrè apertius dicere = &
 leg. veteribus 19. ff. de pact. ibi = *Pactum ambi-*
guum Venditori, & qui locavit, nocere, in quorum
fuit potestate legem apertius conscribere =

Est bene ad rem nostram, quod verba dubia
 Investigantur sint accipiendâ contra Dominum.
 Concedentem, & in favorem Vassalli Conces-
 64 sionarii, ex prædictâ ratione tenent *Barf. conf. 4. num. 29.*, & *conf. 101. nu. 16.*, *Sard. conf.*
383. num. 28., *Mench. conf. 149. num. 38.*, *Jos.*
Jacob. de Leonard. inter confilia Bruni conf. 117.
num. 132., quem reiet, & sequitur *Altograd.*
lib. 2. conf. 7. num. 37., ubi, quod, si quid est du-
 bium in concessione Feudi, interpretatur contra
 Dominum, *Assi. in prælud. feudor. vers. juxta*
hoc quarto num. 35., optimè, *Rescint. de feud. to. 1.*
cap. 6. conclus. 28. num. 1., & seqq. per Text. in d.
 leg. veteribus ff. de pact., *Mench. iterum de præ-*
sumpt. lib. 6. præsumpt. 92. num. 6. in fine vers. il-
lud etiam, Cyriac. contr. 555. tom. 4. num. 16. vers.
& sicut verba Investitura, Gobb. de præmiss.
feud., & *emphyt. alienat. quest. 11. num. 28.*,
Mauent. decis. 29.

Quæ sanè si procedunt in contractibus Priva-
 torum, in quibus regulariter fit strictissima in-
 65 terpretatio, ad notata per Doctores in leg. quid-
 quid adstringenda ff. de verb. obligat., potiori
 Jure locum sibi vindicant in casu nostro, dum
 agitur de concessione Principis; non quidem in
 ejus odium, sed quia sic ejus majestati conven-
 66 tit, ut rejiciatur omnino quælibet stricta inter-
 pretatio; quare Doctorum vox una est, quod
 67 beneficia Principis interpretari quàmplurimè
 debeant per Textum in leg. finali ff. de confis.
 Princip., *Commossa in cap. cum dilectis de donat.*,
Felin. in cap. consens. qua. 28. num. 12., & seqq.
 de re scriptis., *Bartol. in leg. si quando cod. de bonis*
vacant. lib. 10., *Bellou. conf. 5. nu. 3.*, *Ruin. conf. 161.*
 lib. 5.

lib. 5. *Volens. conf. 33. num. 77. cum aliis cumulat*
latis à Barbos. anism. 36. num. 2. & Roc. dispus.
Jur. scilicet. cap. 124. num. 27. Giurb. decif. 23.
 63 *num. 10. Gansover. decif. 2. num. 12. & deo. 27.*
num. 30. & quæ latissima interpretatio sequen-
da fit quoad rem, locum, tempus, modum,
& personas, ut eruditè, & pleno calamo docet
Carol. Tapia in comment. ad leg. fin. ff. de
confist. Princip. in 1. parti. leg. cap. 1. ad 5. per
rot., & prius dixerat optimè Oldrad. conf. 300.
sub num. 1. vers. & non solum cum plurib. seqq.,
Ancharan. conf. 295. Card. Tusch. verb. benefi-
cium conclus. 49. num. 3. & seqq., Montic. de Ta-
ciis. lib. 13. tit. 17. num. 14. & seqq.; quamobrem concessio in Feudum, licet sapiat, ut nostri
 69 *ajunt, naturam contractus, propriè tamen,*
& verè beneficium Principis dicitur, ut legitur
in cap. 1. & 2. de Feud. March. cap. unic. de bene-
ficiis. frater. in usus feudor. cap. unic. 5. Benefi-
cium, quibus mod. feud. amitt. cum similibus,
Bald. lict. in practis. feud. num. 9. Joan. Ardi-
non. in sum. feud. cap. 1. 1. Affili. in eisdem practis.
num. 14. Dnaren. in consuetud. feud. cap. 2.
num. 1. & 4. Blanc. epitom. feud. cap. 1. Nis-
tal. Vigal. metab. feud. cap. 3. Rosenthal. cap. 1.
conclus. 1. per rot., & cap. 6. conclus. 74. num. 24.
& ferè omnes.

Sec abs re DD. hoc definiunt, sed, ut inde
 rectè inferatur, quod Feudi concessio, uti Prin-
 70 cipis beneficium debeat semper in dubio ampli-
 simè interpretari, ita optimè *Jafon. in d. leg.*
feud. ff. de confist. Princip. num. 14. & 24. vers.
secundò capit. Wesembec. epit. feudar. cap. 1.
num. 9. Frece. de subfend. lib. 2. quaest. 35. n. 25. &
seqq., Tiraguell. de nobilit. cap. 37. num. 59. &
Tusch. litt. B. d. conclus. 49. num. 17. & seqq.,
Isorignol. de feud. cent. 1. quaest. 13. num. 15. ubi,
quod si vè Feudum habeatur uti purum benefi-
cium, si vè participet de contractu, semper est
latissimè interpretandum 1. & cent. 2. art. 39.
num. 3. Giurb. de success. feud. §. 1. gloss. 3. num.
38. Rosenthal. cap. 6. conclus. 38. num. 6. optimè
Galeott. part. 1. contr. 53. num. 15. & seqq., &
part. 2. cap. 55. num. 18. aliisque relictis, Capic.
Latr. consult. 145. num. 95. & seqq., & num.
215. Cyriac. contr. 622. num. 7. & seqq.; & no-
tat etiam Boscol. in controu. apud Card. de Luca
art. 5. num. 21. vers. tertia, quæ magis &c., ita
 71 *quidem suadente cæ certissimè Juris regula,*
quæ edocetur, quod, si cujusconque dispositio-
nis dubia interpretatio ex qualitate rei, & af-
fectione ejus, qui disponit, petenda est, certè
non errabit is, qui ampliorem in modum con-
cessionem Principis accipiet, qui liberalissimè
 73 *presumitur, ut benè declarat Jafon. d. leg. fin.*
ff. de confist. Princip. sub num. 18. vers. sed in-
Principe, & latius Tapia in rubric. eodem cap. 4.
 73 *per rot. liberalitas enim, quæ, ut Cicer. 1. de Of-*
ficio, nihil est naturæ hominis accommodatius,
 74 *propria tamen est magnanimitati Principum,*
quos armis, quàm munificentia vincî minùs
 75 *flagitiosum esse dixit Salseti. de Bell. Jugur. 1.*
 76 *meritoque inter eorum virtutes in primis libe-*
ralitas commendari solet, ut ex eodem Cicer.
De Contrail.

pro Rege Dejotaro, & Sueton. in Tit. Vespas.
cap. 8. ubi memorabilem, & Jure laudatam di-
cit illius vocem, dum super coenam recorda-
 77 *tus, quod eà die nil cuiquam præstitisset, diem*
 78 *ipsam perdidisse professus est = quippe hanc libi*
 79 *legem nobilitas imponit, ut debere se, quod*
spontè tribuit, existimet, & nil in Beneficiis cre-
verit, nihil se præstitisse putet, ut sunt verba =
Gregorii Pontificis in cap. 1. de donat.; quæ auro
inscribenda putat Tiraguell. de nobilit. cap. 17.
num. 40. & plura ad propositum Abb. & Dec.
in cap. fides de rescript. 1. Item, in cap. 1. 5. Hujus
autem generis num. 15. ex quibus conf. fund. amitt.
Bolognet. conf. 2. num. 39. Jac. Redin. de
Majest. Princip. 5. Largum Beneficium, Galeott.
part. 2. contr. 55. sub num. 1. Copyc. latr. consult.
141. num. 123. Franc. Marc. decif. 85. part. 1.
num. 5. Larros decif. 25. num. 2.

Indeque fit, quod Principes ipse indignatur,
 & in propriam veritè offensionem, si quis indig-
 80 nio suæ liberalitatis judicio dubiam ejus con-
 cessionem stricte velit interpretari, ex celebri
 responso, *Anastasi in leg. hac saluberrima Cod.*
de præposit. agent. in reb. lib. 12. ibi = Cum per-
absurdum, perque temerarium sit hanc nostram li-
beralitatem pietatis assutè interpretatione sua ad
augmentum, sed ad diminutionem convertere &c.,
 quæ verba nimis extollunt *Jafon. Tusch. Man-*
tic. & quæ alii in locis citat., & Grammatic. de-
 81 *cif. 59. num. 46. & 49. & quæ in eandem sen-*
tentiam Justinianus erumpit, dum ait, quod
 81 *Principis concessio non debet aliorum contra-*
ctuum regulis subjacere, l. 1. faucibus 34. §. Excep-
tit Cod. de donat. ibi = Imperiales donationes me-
ritò indignari sub observatione monumentorum fieri
&c. sed firmam habere propriam Majestatem.

Si igitur, ut ad rem nostram revertamur, in
 82 contractibus Privatorum jam communis reco-
 ceptum vidimus, quod mensura consuetà in loco
 rei sita, licet amplior illa sit, quàm in loco con-
 83 tractus, attendi debeat, ut contrà Venditorem,
 83 *re multum, diuque concertatà, decisiùm referet*
Coppin. loco supra citat. de legibus audium municip.
lum. 2. part. 2. tit. de extraordin. feud. emula-
rum. sub num. 10. & tam in Senatu Parisiensi,
 quàm in subalpino penes *Osafch. decif. 114. &*
in Belgio. Christin. tom. 3. decif. 52. constitutum
 fuit, quos sequuntur omnes supra allegati
 84 *Doctores, si, inquam, id procedit in contrac-*
 84 *tibus, qui sine dubio stricim recipiunt inter-*
 84 *pretationem; non videtur dubitari posse, quin*
 85 *idem fit admittendum in concessione Principis,*
 85 *quæ utpotè suapte naturà benignum expostens*
 86 *interpretem, quæcumque rigidam resipuit in-*
 87 *terpretationem, tamquam suæ naturæ repu-*
 87 *gnantem, ut ait Ancharan. d. conf. 295. quia*
 88 *Principis liberalitas frenum non habet, Gram-*
 88 *mat. d. decif. 59. num. 45. atque ideo contra*
 89 *communes regulas debet semper amplissimè ac-*
 89 *cipi, ut ait Isorignol. cent. 1. quaest. 13. num. 15. &*
 90 *quaest. 18. num. 10. immo etiam extensione ju-*
 90 *vari, post Jafon. Crot. & alios, Galeott. part. 2.*
 91 *cap. 55. num. 18. præsertim verò, quando con-*
 91 *cessio non multum ledit Imperii dignitatem,*

Montic. de tacit. lib. 13. tit. 17. num. 17. Austinae de domo. reg. lib. 2. cap. 7. num. 6. vers. ratio est. & cap. 13. num. 28. quomobrem Jure meritoque DD. plura tradiderunt, quibus Principum largitiones amplificentur, ut per Bald. *Jas. & Castres.* in leg. fin. ff. de consil. Princip. & Bartol. in leg. si quando Cid. de bon. vacan. lib. 10. inter quae illud praecipue nostro casui accedere videtur, quod, si Princeps unum ex tribus officiis concedat, electio est Concessionarii, qui potest melius eligere, ut dixit Bald. in d. leg. finali num. 8. & leg. 2. Cid. de Castres. la 121. quod uti singulare commendat Tiraquell. de nobilit. cap. 37. num. 55. vers. ex eodem fonte, prout etiam gratia motu proprio concessa intelligitur de re pinguiori, ad Textum express. in cap. si pluribus 24. de preben. in 6. ibi = Gratia hujusmodi, si motu proprio eam fecerimus, ut tunc fiat interpretatio plenissima, referri volumus ad dignitatem, vel Prebendam, quae inter illas majoris censetur esse valoris = & ibi hoc notat Jo. Andr. & alii, ex quibus sublatum videtur argumentum ex natura concessionis rei feudalis, quae tota pendere dicitur à voluntate Concedentis, nam, si hæc largius, imò amplissime est interpretanda, admittit procul dubio extensionem illam, quam fert mensura loci, & quam Concedens ad mentem etiam Juris sequutus praesumitur.

Nec est, cur obijciatur, Nicolaum V. Pontificem Romae sedentem non praesumi scivisse particularem Bononiæ consuetudinem circa modum mensurandi, ideoque non potuisse vellemensuram eam, quam ignorabat, certius, quia, si dum voluit, contributionem fieri per subditos de moneta Bononiensis, hoc expressit, de mensura verò simpliciter loquutus fuit, id præbet argumentum, quod vel mensuram Bononiensem ignoravit, vel si scivit, illam sequi noluit, juxta regulam discretive locutionis, de qua DD. in leg. unic. §. Sin minus Cod. de caduc. tolend.

Prò hac enim objectione submovenda non est, cur inquiramus, an talis scientia sit praesumenda, vel ex vicinitate locorum, vel ex praeexistente informatione à Ministris, ne Pontifex inconsulto egisse credatur: nam satis erit animadvertere, quod DD. hanc individualiter scientiam non requirunt, sat esse putantes, si Contrahentes certi sint de situ rerum, ut conveniisse videantur de mensura, quae dependet à consuetudine, & usu Provinciae, juxta quam omnes fundi in ea siti determinari debent, ut loquitur, & decisum refert Papon. in arreft. lib. 17. tit. 3. in Appendic. num. 33., quemadmodum qui alio loco, quam ubi contrahit, se soluturum promittit, ejus loci legibus sese adstringit cū ea contractus implementum, ut ait Cap. fin., alique Doctores allegati, quamvis de eis notitiam specificam non habeat, dum de tali scientia DD. ipsi nihil dicunt.

Et in terminis nostro casui similibus Oldred. conf. 162. incipiens. ad primam questionem &c., resolvit, quod, si quis impetravit gratiam, ut sibi concedatur Beneficium usque ad certam,

quantitatem turonenfium, attendi debeat æstimationo respectu loci, ubi Beneficium situm est, non ubi gratia facta fuit, quod refert etiam Alexand. tom. 2. conf. 21., & tom. 5. conf. 37., & sequuntur Alciat. respons. 157., Riminald. sen. conf. 366. num. 13., Niger de lendem. quest. 4., Sola ad consuetud. Suband., alique Jurisprudenti; & penso, quæ à Pontifice favore alicujus reservatur, si non exprimat de moneta Cameræ, vel Romana, certum est, quod intelligitur de moneta currenti in loco Beneficii, tamen si concessio fiat Romæ, nec scientia Pontificis de tali moneta probetur, quasi hoc veniat ex natura rei, quod in loco rei sitæ consuetudine servatur, Gigas conf. 58. post Bezan. de charit. subfid. quæstion. 89., quos sequitur Garz. de Benef. part. 5. cap. 1. num. 151. vers. quantumvis aliud sit, & Card. de Laro de regal. disp. 126. num. 2., prout etiam Congrua, quæ reservatur Episcopo, vel Parochia, intelligitur de moneta illarum partium, & secundum ejus Regionis mores, ubi est Episcopatus, sive Beneficium, ut de primo Loster. de re Benefic. lib. 1. quæst. 11. num. 27., Conrad. in prax. Benefic. lib. 5. cap. 1. num. 15. vers., prout etiam, Rota in Neritones. Personis pueri Farnace. tom. 3. decis. 352., coram Ludov. dec. 507. num. 6. in fine, & alias, ut refert idem Loster., & de secundo Lal. Zechin de Republ. Ecclesiast. cap. 28. n. 4., & de Benefic. & Personis. cap. 11. num. 6., Galet. in margarit. cas. conscient. verb. pecunia 1., & verb. Pensio 10., Sarneo. in regul. de valor. quæst. 9., Garz. part. 1. cap. 5. de Benef. num. 373. vers. qui centum &c., Barbos. de Paroch. part. 3. cap. 29. num. 17., & Jeqq. Cancell. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 13. num. 14., Conrad. in Prax. Benefic. lib. 5. cap. 1. num. 34., qui plura Decreta referunt Sacre Congregationis, & Rota decis. 251. num. 20. part. 17., & sapienti aliis.

Non omitendo illam facti circumstantiam, quæ suadere potest, Pontificem de consuetudine mensuræ Bononiensis minime ignarum fuisse, deque ea cogitare potuisse: etenim Nicolaus V. primò appellatus Thomas Sarzonus, vix exacta pueritia, super qua certant Scriptores, cum aliqui velint, eum Pisis natum, alii verò in Oppido Sarzanæ Lucensis Agri, in eo tamen convenientes, quod ab ineunte adolescentia Bononiæ adivit: ibi tyrocinia posuit, ibi literas, & bonas artes edidit, maxime verò Philosophiam, & Theologiam, adjutus beneficentiâ, & sub clientela Cardinalis Nicolai Albergati, qui Adolescentis ingenio delectabatur, & cujus ille memor Beneficiû, nomen in Pontificatu assumpsit, ibi lauream doctorem in Sacra Theologia adeptus, ejusdem Ecclesiæ Bononiensis Canonicus, & mox etiam Episcopus creatus fuit; Bononiensibus ipsis non secus, ac de Con civis honore gratulantibus, ut hæc omnia testantur Baron., & Bove. in Annot. ann. Christ. 1447., Alphon. Giacom. de Vit. Pontific. tom. 1. eodem anno fol. 949., & Jeqq., Sigon. lib. 4. de Episcop. Bonon., ubi refert, eum pueros etiam Bononiæ instruisse, & Episcopo consecratis

Ep-

Episcopis inferuisse, *Andr. Victorell. in addit. ad Ciaccon. fol. 95. s.*, & ibi etiam *Augustin. Oldoin. Societ. Jesu in nov. addit. fol. 96. s.*, qui assert per extensum literas, quibus ipse Pontifex Canonice Bononiensis subitò suam promotionem significavit, & quas primò eisdem scripserat de assumptione ad Cardinalatus dignitatem, undè quilibet animo completi potest non solum quam verisimile sit, Nicolaum V. notos habuisse mores, & consuetudines Bononiæ, ubi suam ætatem per omnes fortunæ gradus transegerat, & plura negotia prò vario ita-
 116 tu necessario tractaverat, sed etiam quo studio, charitate, & benevolentia Bononienses ipsos prosequi debuisset, quod utrumque ad causam confert, & hinc certè dici potest, quod mensura Bononiensis attendi debet, quia in ea Regione
 117 ne Pontifex diu versatus fuerat, juxta *Textum supra allegatum in leg. si servus §. finali ff. de legat. 1.*

Cujus argumenti vis elidi minime potest animadversio illa, quod si Pontifex erat conscius de particulari mensura Bononiensi, & eam non exprellit, sicut fecit loquendo de moneta Bononiæ, dicendum est, quod illam noluit, juxta notum argumentum discretivæ locutionis; etenim non est in utroque par ratio. In moneta, quia promissus est usus, major dubitatio exoriri poterat, maxime in ea Regione, in qua non minus communis, & usualis est pecunia ipsa Bononiensis, quam Romana. At non ita promissus est usus mensuræ, præcipue in stabilibus, quæ certâ lege locali firmantur, & velut connaturaliter afficiuntur: præterea moneta respiciat interesse subditorum, qui solvere tenebantur, idèò non mirum, si exprellius Pontifex eam voluit declarare; mensura verò tan-
 121 gebat solummodò, & principaliter interesse ipsius Concedentis, ex quo conflantur duæ certissime Juris conclusiones; prima est, quod argumentum discretivæ locutionis per se spectatum non multum firmitatis habet, sed potius debile, & non raro fallax reputatur, idcoque inutile semper remanet, & nullius efficacie, quoties assignari potest aliqua ratio, cur non oporteat Disponentem sic se explicare in uno, sicut in altero, ad latè notata per *Mantic. de conjectur. lib. 6. tit. 13. num. 8. per tot.*, & vers. sed si probabili ratio etc. *Rocc. disp. jur. selet. cap. 106. num. 73.*, *Rota coram Alesandro dec. 12. num. 8.*,
 122 altera conclusio est, quod, dum mensura respicit principaliter interesse Concedentis, & hic apertius legem dicere potuit, & non fecit, ambiguitas, & obscuritas contra ipsum debet interpretari, ut sunt jura exprella in *d. leg. veteribus ff. de post. & leg. Labro ff. de contraben. emption.*, quamobrem frustrâ voluntatem Concedentis per conjecturas discretivæ locutionis investigamus, quando ipsa jura, vel in penam obscuræ locutionis interpretationem supplent, & nec etiam si ipse Concedens obtestaretur, se ita non intellexisse, idèò esset audiendus; prout in facti circumstantiis contra Venditores ipsos in judicio oblectantes judicatum fuisse suprâ re-
 124 tulimus.

Quamquam, si ipse Concedens loqui posset, credendum potius est, quod prò feudatario responderet, fuit enim Nicolaus V., ut ceteris virtutibus ornatus, ita liberalitate insigni, ac singulari, quem adeò dicunt *Hythonicus Virum in pauci municipum, Ludovic. Aufel. post Baron. de Bar. in Epitom. annal. lib. 17. anno 1455.*, *Ciaccon. in ejus vita fol. 95. s. l. D. = laudatur*, inquit, *ejus liberalitas, quæ usus est in omnes etc. Oldoin. ibidem in addit. fol. 96. s.* ubi sic ait. *Edidit documenta pietatis, Religionis, continentia, mansuetudinis, Justitie, & comitatus, in primis verò multiplici liberalitatis etc.* hinc, si licet arguere ex indole, & habitu cujuspiam, quid ille esset facturus. *Cicer. lib. 1. de invent.*, si Principibus hoc commune est, quod suam liberalitatem, ex qua sciunt sibi gloriam parari, quam amplissime interpretari velint, & velut injuriosum sibi ducant eam ad strictam decludi interpretationem; si Nicolaus V. tantâ excelluit liberalitate, ut Vir in paucis munificus appellari meruerit, vix dubitandum videtur, quin, si de ea re fuisset tunc interrogatus, de ampliori mensura favore sui Concessionarii respondisset: præcipue, quia modicum, & satis leve detrimentum ex hoc contingebat; illud autem, de quo Princeps interrogatus, respondisset, prò concessio haberi debet, ut post *Gloss. in leg. tale pactum §. Qui provocavit ff. de post. notat in terminis Frecc. de subseid. lib. 2. quaest. 13. in addit. sub nu. 9. vers. septimò illud etc.*, & prò regula generali in quolibet conventionem, dispositionem, legem, vel Rescripto, per *Textum in leg. Barbaricus vers.*, & si scisset ff. de offic. Prætor. aliisque Juris loca tradunt *Bald.*, & *Castrenf. in dicta leg. tale pactum ff. de post.*, *Burg. de Pax. conf. 34. num. 29. & seqq.*, *Sard. conf. 44. num. 4. & conf. 112. num. 100.*, *Honded. conf. 57. nu. 3.*, de *Pont. conf. 40. num. 10. lib. 1.*, *Everard. in loc. legal. loc. 11. un. 2. & 3.*, *Molin. de Primogen. lib. 1. cap. 4. num. 24.*, & *cap. 13. num. 96.*, *Castill. lib. 4. cap. 12. per tot.*, *Rocc. disp. jur. selet. cap. 22. un. 27. & cap. 25. num. 29.*, *Paschal. de patr. potest. part. 1. cap. 9. num. 46.*, de *Franch. dec. 91. num. 24.*, omittis aliis, & verisimile quod est, haberi prò expresse, constat ex lege, quæro §. Inter Locatorem vers. tamen verisimile ff. locati, & leg. si contrahens 6. ff. de condit. conf. dat. vers., & verisimile est, *Everard. latè in loco verisimile per tot.*, *Rocc. disp. jur. selet. tom. 1. cap. 190. un. 53.*, & *cap. 194. num. 120.*, ubi, quod verisimilitudo operatur perinde ac si Disponentis ita specificè demandasset.

Quæ præsumpta vox Principis concedentis eò certius audienda, quippe illam animat lex ipsa, quæ semper loquitur. Habemus enim in Jure certam, & constabilitam regulam prò decidendis Dubiis in concessionem Principis emergentibus ex leg. final. ff. de constitut. Princip. ibi = *Beneficium Imperatoris, quod a Divina ejus indulgentia proficitur, quam plenissime interpretari debemus*, juxta quod non solum Imperatores sæpè responderunt, ut supra fuit ostensum, sed Pontifices ipsi, ne minùs liberales viderentur,

tur, eam expresse confirmatur, ita luculent-
ter Innocent. III. in cap. cum dilecti in fine de do-
not. ibi = *In Controuersibus plano, in testamentis
plenior, in Beneficiis quoque plenissima interpreta-
tio est adhibenda* =, & cap. quia circa 22. de
Privileg. vers. ac in Beneficiis plenissime, & cap.
olim 15. de verb. signific. ibi = *Cum beneficium Prin-
cipum fiat interpretandum largissime* = Quare, dum
certam, definitamque legem habemus, super-
vacuum videtur, velut in re dubia, & indefi-
nita coniecturarum latebras explorare, & dum
Pontifices, atque Principes voluntatem suam,
qualis illa sit, perpetua lege pro omnibus facti
contingentis clarissime aperuerunt, frustra in
casu presenti de voluntate Concedentis anxie
dubitamus, alioquin quid operarentur tot Ju-
ris responsa, si in presenti dubio non iuuantur
aut quid profuisset regulam generalem statuere,
si de omni circumstantia voluntatem specifi-
ce expressam requirimus?

Atque hinc facili, & non una patet respon-
sio ad Card. de Luca de Regular. disc. 31. num. 3.,
ibi enim agitur de generali lege Pontificis super
distantia seruanda inter Monasteria noviter erigen-
da: hic verò agitur de contractu particulari,
cujus dubietatem Jura ipsa volunt interpre-
tandam esse contra eum, qui apertius loqui po-
tuit: Agitur de Investitura, quæ in dubio de-
claranda est favore Vassalli, & contra Concede-
ntem: agitur de concessione rei stabilis particu-
laris, & quæ censenda est concessa juxta
suas naturales qualitates, & consuetudines lo-
cales: sicut de Pensione reservata, & Congrua
Episcopi, vel Parochi ipse de Luca fatetur de
regularibus disc. 126. num. 2. ad quem locum se re-
fert eodem disc. 31. de Regular. num. 3. Et agitur
de Concessione feudi, quæ uti Principis bene-
ficio, latissimam in omni dubio meretur in-
terpretationem, ut ex Juribus, & DD. auctori-
tatis fuit plenissime probatum: quæ rationes
utique cessant omnes in dicto casu Card. de
Luca de Regular. disc. 31., quare satis est dicere,
illum non loqui in casu nostro, in quo di-
uerfa est ratio decidendi, & dum Doctrinæ, &
Decisiones in puncto habemus, erroneum esset
ab illis recedere, ad tradita per Caball. conf. 54.
num. 11., & conf. 86. vol. 1., Burgin. decis. 15.
part. 1. num. 4., & part. 3. decis. ultim. in fin., ubi
quod Decisio in terminis est attendenda, negle-
ctis regulis generalibus, aliis (ut vulgari dictio-
ne ipse loquitur) *ci impicciaremo, come pulci-
ni nella stoppa* (quem refert Cyriacus contr. 249.
num. 21., & docent etiam ipse, Card. de Luca
de empt., & vendit. disc. 6. nu. 7. in fin., de feud.
disc. 119. num. 4., & pluries alibi, Rocca. disput.
jur. selet. cap. 106. num. 32., & cap. 107. nu. 12.,
Buden. cum aliis tom. 2. collat. 31. num. 96., Ro-
ta in rec. part. 9. decis. 21. num. 9., & decis. 22.
num. 14.

Edque magis, quia in casu nostro cessat alia
presumpta ignorantia Pontificis de mensura lo-
cali, quam considerat Card. de Luca, cum sit
magis verisimile, Nicolaum V. ciuilem, quam
ignorasse consuetudines, & mensuras Bononiæ,

ubi suam ætatem egerat, & non minus, quam
Civis versatus fuerat, ut supra aduertimus,
quam quidem scientie coniecturam mirifice
comprobat ipsa concessio, aduertendo in facto,
quod, si mensura ferret ad usum Romanum,
unum solum ex duobus molendinis comprehen-
deretur: at concessio legitur = *Cum Molendi-
nis*, quæ pluralis locutio in uno verificari non
potest, ad not. in leg. ubi numerus ff. de Testibus,
leg. libertas 17. §. Post annos ff. de manumiss. Te-
stament. leg. Inter illam 217. §. finali, & ibi = *Al-
ciat. ff. de verbor. signific.* Quare, si una pars dis-
positionis alteram declarat. leg. qui filius ibi, &
ibi scribentes, ff. de legat. 1., si dubia mens Lo-
quentis ab ipsa verborum proprietate est in pri-
mis petenda. Alciat. in leg. nepos 125. num. 10.
ff. de verb. signific. = *qui enim ambigunt loquuntur*,
ut ait ibi Text., id loquuntur, quod ex his, quæ
significantur, sensu, & talis intelligitur esse
mens in corde, quale est verbum in ore =, ut ele-
ganter dixit Bald. conf. 160. lib. 1., agens etiam
de interpretatione inuestituræ, quem refert Al-
tegrad. conf. 13. num. 16., & num. 31. lib. 2., &
Rocca. selet. jur. disput. cap. 56. num. 28. si non
aliter recedendum est à significatione verbo-
rum, quam cum manifestum est, aliud sensisse
Disponentem: ut sunt verba Textus in leg.
non aliter 69. ff. de leg. 3., & confirmat Alciat.
reg. 3. presumpt. 32. num. 5., necessario dicen-
dum est, quod de mensura Romana Pontifex
non sensit, eaque facienda est ad usum Bono-
niæ, quæ ambo Molendina comprehendunt:
alioquin perabsurdum esset dubium voluntatis
presumptionem verbis expressis prevalere. Et
in concessione, cujus verba dubia sunt contra
Concedentem declaranda, contra Concessiona-
rium etiam verba expressa restringere: atque,
eam concessionem, quæ juxta tot Juris princi-
pia est semper in dubio amplianda, etiam ultra
verborum proprietatem, modo sic strictè inter-
pretari, ut à mente Concedentis, & à verbis ip-
sis recedatur.

Hic verò omnibus, ut ad ultimam assump-
pti partem veniamus, accedit diuturna, &
longissima observantia, quæ sicut in omni ma-
teria dicitur Regina interpretatio, omnem-
que remouet difficultatem, ad tradita in leg. ff. de
interpretatione ff. de legibus, & leg. quodam-
ff. de reb. dub. Ramon., ceteris omittis: conf.
65. num. 14., Valent. conf. 79. num. 29., Joseph
Ludovic. latè conclus. 38. per tot., Fontanell.
claus. 6. gloss. 3. part. 2. num. 39., Rota part. 18.
rec. decis. 184. num. 11. coram Emerio Jus. decis.
24. 242. 1343., & alibi sæpe: Quia nimirum ob-
servantia censetur ipsa eadem dispositio, ipsi-
que à principio actus inesse. Bald. in leg. 2. in
fine Cod. de Bon. qua liber., Jenson. in leg. post do-
tem num. 100. ff. solut. matrim. de Pret. conf.
206. num. 68., Spad. tom. 3. conf. 169. num. 12.,
Gratian. cap. 675. num. 14., Paldan. tom. 1. ob-
servat. 1. num. 115., Rocca. disput. jur. selet. cap.
171. num. 8., Fontanell. loc. citat. num. 26. Ità
in feudalibus quasi Jure proprio primam sedem
tenet Flamin. Rak. conf. 77. num. 341., ubi, quod
in

- 161 in feodalibus reverentia debetur observantiae
tamquam Matræ, *Becc. conf. 88. num. 28. & segg.*
Wesembec. conf. 74. num. 25. & Spad. conf. 22. nu.
162 *6. & Gratian. discept. 377. num. 19.* ubi, quod,
stante observantia in feudis, non est recurrendum
ad argumenta in Biloit. *cunctis. feud. 44. num. 9.*
Knich. de investit. pacific. part. 1. cap. 1. nu. 217.
& segg. quæ sequitur Galeos. *part. 1. contr. 31.*
num. 53. ubi, quod observantia interpretati-
va in materia feudali est firmissima investitura-
163 rum interpres, & falli nescia *Capp. latr. consule.*
3. sub num. 67. vers. præsertim. *Saminat. contr.*
15. num. 95. & contr. 167. nu. 13. *Rota part. 12.*
rec. decif. 213. num. 29. plenè *Rota in nallius Ab-*
batie S. Marii de Galea 18. Aprilis 1712. S. At-
que sit ceram R. P. D. Anselmo. eademque idcir-
164 cò attendenda est, etiam contra veriorum intel-
lectum. *Menoch. lib. 1. præsumpt. 71. num. 22.*
Gratian. discept. 158. num. 15. *Valdæ. observ.*
15. num. 16. *Cord. de Luca de Benefic. disc. 37.*
num. 16. *Fontanell. decif. 410. num. 10.* *Rota*
part. 4. tom. 2. decif. 229. 9. & *decif. 271.* ead-
dem *num. 1. part. 12. decif. 169. num. 22.* coram
bon. mem. Emerit. Jun. decif. 34. & etiam ultra
165 id, quod verba patiantur, *Cravet. in respons.*
pro genero num. 317. vers. usque adeo. *Hooded.*
conf. 90. lib. 1. nu. 30. *Decian. respons. 11. lib. 2.*
num. 56. *Camill. Med. conf. 63. num. 8.* *Gratian.*
cap. 325. num. 16. *Rota consule. 9. num. 40.* *Font-*
tonell. de pact. nuptial. clas. 1. num. 41. vers. ad-
mittitur etiam de Maria. ad Receter. observat.
38. sub num. 7. *Larrea decif. 45. num. 34.* *Ad-*
den. ad Ludovic. decif. 184. in fine vers. & facit.
& præsequitur Rota in dict. Nullius Abbatis S.
Marii de Galea loco citato.
Id confirmando exemplo Privilegiorum, quæ
sui naturæ sunt stricte interpretationis, ut docet
166 *Felyn. in cap. grove nu. 2. de Offic. Judic. Ord.*
ordin. & cap. Consue. quasi. 18. nu. 10. de ref. ript.
Castron. in leg. final. num. 3. ff. de Constitut. Prin-
cip. & Jafon. ibidem num. 27. *Menoch. conf. 466. nu.*
14. *Spad. lib. 1. conf. 9. num. 10.* *Clarlin. contr.*
159. num. 15. *Rota coram Bich. decif. 167. num.*
167 *12. part. 11. decif. 304. nu. 15.* tamen iusta ob-
servantiam subsecutam declarantur, & ampli-
tativam recipiunt interpretationem. *Camill. Med.*
conf. 63. num. 8. *Roman. conf. 271. num. 4.* *de*
Pont. lib. 1. conf. 30. num. 49. *Ann. alleg. 52.* *Cap-*
py. latr. consule. 48. num. 4. & *conf. 43. num. 17.*
vers. licet ex possessione. *Rota consule. 9. nu. 39.*
Cassald. consule. 83. num. 8. *Rviti. conf. 102. nu.*
7. lib. 1. *Caren. resolut. 59. num. 83. vers. & ex*
possessive. *Fontanell. de pact. nupt. clas. 1. sub*
num. 37. vers. & denique. *Rocc. Episcop. d. sp.*
jur. select. cap. 71. nu. 15. & *segg. & cap. 83. nu.*
17. ubi, quod observantia subsecuta ampli-
169 Privilegium, etiam contra verba Privilegii. Et
170 quod, etiam regalia, quæ specificam requirunt
interpretationem, ex observantia, & possessione
171 ne secuta, censentur comprehensa in concessio-
ne, post *Roman. tradit idem Rocc. dict. cap. 71.*
num. 39. & 40.

Et quamvis talis observantia longavitate tem-
poris non exigit, dum non agitur de præ-

scribendo Jure non concessio, sed solum de concessio-
ne impetranda *Cravet. conf. 118. num. 2.*
& conf. 201. num. 12. *Dec. conf. 156. in fin. de*
decian. dict. respons. 51. lib. 2. nu. 52. *Menoch. conf.*
21. nu. 15. *Sard. conf. 111. num. 45.* *Spad. tom.*
1. conf. 44. num. 8. ubi, quod ad eam aliquis cur-
sus temporis non requiritur, & *tom. 3. conf. 147.*
num. 17. vers. & in hac observantia. & *conf. 169.*
num. 13. *Altohrad. lib. 2. conf. 7. num. 48.* *Roca*
pluries adducit. select. cap. 69. num. 39. ubi,
quod observantia etiam modici temporis declar-
174 rat, an regalia fuerint concessa in Investitura,
Rota part. 14. decif. 78. nu. 10. & *coram Duosa.*
decif. 165. num. 9. quamobrem sufficere solum
175 decennalem observantiam, etiam ad ampliandum
Privilegium, de *Ponte lib. 1. cap. 30. num.*
50. post Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 6. nu. 57.
Galeos. part. 2. contr. 20. nu. 41. & *43.* loquens
de Privilegio immunitatis *Rusu dict. consule. 9.*
num. 41. *H. dierna. conf. 47. sub num. 43.* *Font-*
tonell. clas. 6. gloss. 3. part. 2. num. 40. vers. & est
utandum. *Sixtin. de regal. lib. 1. cap. 1. nu. 109.*
Latr. consule. 2. num. 15. & segg. *Larrea decif. 45.*
sub num. 24. vers. & sufficit & post Cravet. de
antiquit. tempor. part. 1. præf. 3. num. 36. quod
eò magis procedere debet in feudis, quia pri-
176 vilegium cum sit concessio contra Jus, difficil-
177 lius extenditur, & stricte interpretatur. At feudi
178 concessio non contra, sed præter Jus dicitur,
estque propriè beneficium suapte naturâ am-
180 pliandum, ut distinguendo docent *Jafon. in*
leg. final. ff. de constitut. Princip. sub num. 14.
& num. 24. & *47. vers. dixi secundum.* *Fracc. de*
subfend. lib. 2. quæst. 35. nu. 35. & *segg.* ubi re-
prehendit eos, qui unum cum altero imperitè
182 confundunt *Galeos. post alios part. 1. cap. 13. num.*
16 & 17. & *part. 2. cap. 55. num. 18.* *Cuspe.*
latr. consule. 141. nu. 95. *Hodier. dict. contr. 47.*
num. 45. ubi, quod, si observantia declarat Privi-
183 legium, ampliando circa possessa, eò magis
hoc erit possidendo in feudum &c., ut sunt ejus
184 verba, quantum eadem efficacior erit in casu no-
stro, in quo illa duorum seculorum cum dimi-
dio metam attingit, cujus virtute regalia con-
185 traria ipsam Supremum Principem præterire pos-
se, latè firmatum fuit in *Voto Camerati adita*
in Romana Platea coram Illustrissimo Beatisimo
Galliarum Nuntio.
Quinimo procedendo cum terminis simplicis
observantiae interpretative, illa tantum potest
186 in feudis, ut non solum declarat, quid in In-
vestitura sit comprehensum, ut docent commu-
niter omnes, *Altohrad. lib. 2. conf. 7. nu. 48.* *Spa-*
da tom. 3. conf. 83. num. 6. & *conf. 147. num. 17.*
Relius. nu. conf. 9. nu. 11. *Raudus. respons. 18.*
num. 34. *Intriglos. de feud. quasi. 43. num. 111.*
ubi, quod observantia tollit circa Investituram
omne dubium. *Clarlin. contr. 106. num. 85. latr.*
conf. 3. nu. 67. *Knich. de Investit. pacific. part.*
1. cap. 1. num. 217. & *cap. 3. nu. 141.* ubi, quod
id, quod fuit aliquo tempore observatum, idem
est, ac si nominatim in investitura feudi con-
188 cessum fuisset, quem sequitur *Galeos. part. 1.*
cap. 31. num. 63. *Cord. de Luca de feud. disc. 3.*
sub

sub *num. 13.*, ubi agebatur, an comprehenderetur Molendina, & *disf. 53. n. 10.*, ubi, quod
 189 observantia totum facit. *Ludovic. conclus. 38. illar. 2.*, ubi, quod posterior qualitas possessionis declarat, quid ab initio fuit intentionis, &
 190 *illar. 50.*, *Saminiat. contr. 15. num. 98.* & *segg.*, sed etiam ipsius feudi substantiam, & qualitates determinat, an scilicet res ipsa sit feudalis, & circa onera, praestantiones, & successiones, *Assisii. in cap. 1. num. 11. de contr. inter mose. & famin.*, *Gozadin. conf. 4. n. 28.*, *Peregrin. lib. 2. conf. 16. num. 11.*, *Put. de reinte. feud. cap. 22. num. 5.* & *segg.*, *Riscarb. de feud. tom. 2. cap. 12. concl. 14. n. 41.*, *Schroder. de succ. feudor. part. 10. scilicet. 11. num. 58.* & *60.*, *Mell. alleg. 3. n. 31.*, & *alleg. 81. num. 13.*, *Hoderic. contr. 47. num. 43.*, *Saminiat. dict. contr. 15. n. 100.*, & *segg.*, Quamobrem ipsius naturam, & substantiam alterare,
 192 & immutare penè dicitur de *Pont. dict. conf. 30. lib. 1. num. 49.* & *50.*, ubi, quod ex observantia, decenniali iudum redditur immune servitii, Et quod ex eadem observantia iudum fiat alienabile, & ad fideiuramentum transitorium contra eius
 194 naturam, tradunt *Luarth. in theatr. feud. dilucid. 97. num. 1.* & *2.*, *Ingrigliol. contr. 1. quæst. 43. n. 93.*, *Vitejus de feud. lib. 2. cap. 9. num. 43.*, *Galeot. contr. 31. num. 55.*, *Rocc. scilicet. cap. 107. n. 45.*, & *primi cap. 57. lib. 4. num. 43.*, *Mell. observ. 201. n. 6.*, *Gob. de permiss. feud. alienat. in praesent. num. 3.*, *Saminiat. loc. cit. n. 106. vers. Tantumque pollet &c.* *Rota part. 5. decis. 93. num. 58. part. 14. decis. 78. num. 10.*, & *curam Ottob. dec. 165. in fine.*, & *plurimi ab eisdem relati*, qui ex brevitate omittuntur.

Si igitur observantia tantum valet in re feudali. Si in qualibet materia dirimitur omne dubium, ipsaque attenditur, etiam contra proprietatem, & veriorum sententiarum verborum: si vel
 197 decennialis possessio apta est ea, quæ sunt strictæ interpretationis applicare, & quæ specificam requirunt expressionem, tacite in Concessione comprehendere; jam quique videt, quid dicendum in casu nostro, non enim agitur de gravi Concedentis præiudicio, non de pervertenda iudici natura, non de interpretatione contra verum sensum verborum, cum mensura, acque possit intelligi de Romana, ac de Bononiensi, immò ex communiori Doctorum Sententia magis iuri consonum videtur, quod intelligatur de Bononiensi, seu loci rei litæ; non denique de possessione decenniali, sed plurium seculorum, & agitur de materia, cui tribuunt ipsa iura latissimam interpretationem; ita ut, si talis observantia non adiecit, ea foret sequenda.²

Nilque turbat, quod de tali observantia Princeps notitiam habuisset non præsumatur: Et
 199 nim, omissio, quod scientia præsumatur ex his, quæ palam fiunt, & ex pluralitate actuum, & longæva possessione. *Spad. lib. 1. conf. 11. n. 13.* & *segg.*, *Polib. de manut. observ. 31. n. 2.*, & *observ. 40. num. 79.* & *30.*, *Gratian. cap. 614. num. 32.*, *Rota apud eundem Polib. decis. 139. num. 7.*, *curam Baratt. decis. 437. num. 10.*, *curam Bich.*

decis. 367. num. 73., & *474. num. 5.*, & *604. num. 8.*, *Ingentes in finibus terminis.* talis scientia, vel non requiritur, quando Possidens habet iuris auctoritatem, & titulum, licet minus validum, ut dicit *Polib. de manut. observ. 40. n. 26.* & *27.*, *Rota apud ipsum Bich. decis. 370. num. 8.*, & *decis. 332. num. 3. curam Bich. decis. 367. num. 24.* & *308. num. 6.* vel scientia Ministrorum, & Officialium Principis sufficit ad hoc præcipue, ut rata maneat observantia interpretativa. *Bart. in leg. §. Publicanus §. In vicigalib. ff. Publican.*, *Jos. in leg. Imperium col. 9. ff. de iurisdic. omni iudic.*, *Barfassi. conf. 138. sub n. 41.*, quos sequuntur *Sard. conf. 370. num. 74. conf. 327. num. 25.*, & *conf. 429. num. 54.*, *Lufred. conf. 40. num. 49.*, *Spad. opinio lib. 1. conf. 47. n. 9. ibi: Et ad hunc effectum sufficit etiam scientia Ministrorum.* & *conf. 164. num. 25. Hyman. Crocetti. de antiquis, temp. part. 4. §. obijuncti n. 23.*, *Cyffe de scilicet.*, & *ignorant. inspec. 72. n. 9. vers. Ceterum Princeps &c.*, *Riscarb. de feud. plurimu adducit cap. 5. concl. 16. in annot. lib. 2. Macerata. lib. 1. res. lib. 103. num. 21. vers. neque dubitandum &c.*, *Cyriac. tom. 4. contr. 622. num. 19.* & *39.*, *Manf. consil. 648. tom. 7. n. 36. vers. Et eo magis.*, *Banden. colluc. 3. lib. 1. n. 339.* & *165.*, *de Marin. tom. 3. alleg. 149. n. 12.* & *segg.*, *Galeotti. contr. 51. num. 45.* & *segg.*, *Sard. decis. 4. num. 6.*, & *scilicet. decis. 101. num. 18.*, *Rota part. 12. rec. decis. 723. n. 1.* Præterquamquod non est hic ius cum Principe, sed cum Bononiensibus, qui talem, & ignorantiam obtendere non possunt, ut in simili de observantia Indulti à Pontifice Canonici concecili, quod Episcopus impugnabat, tradit *Joseph Ludovic. in communib. conclus. dicta concl. 38. illar. 83.*

Minus etiam obitare videtur, quod dicta observantia fuisset interrupta per litem motam de anno 1605. primò, quia lis, quæ fuit derelicta, sicut non interruptum prescriptionem, *Sard. conf. 500. num. 7.*, *de Pret. conf. 132. n. 89.*, *Gratian. discept. 2. num. 43.*, *Rudolphin. allegat. 130. num. 50.*, *Rota coram Seraphin. decis. 1085. num. 6.*, & *curam Coccin. decis. 1082. num. 34. lit. a.* & multò minus observantiam Rudolphin. loco citat. *num. 51. vers. Et multò minus.*, *Rota part. 1. divers. decis. 534. num. 6.*, & *per tot. part. 8. rec.*, *decis. 175. n. 15. vers. nec prædicam observantiam &c.*, & *curam Seraphin. decis. 1459. num. 2.* Secundo quia iam antea à die concessionis effluerant anni supra centum quinquaginta, quo casu, sicut lis superveniens non interruptum prescriptionem iam completam. *Abb. in cap. auditu ultim. votab. de prescript. Fagnan. in cap. si quis de regular. Abb. conf. 94. in fine.*, *Gara. de Benef. part. 1. cap. 2. num. 107.*, *Card. de Luc. de iudic. disc. 21. num. 64.*, *Rocc. scilicet. cap. 167. n. 43.*, *Rota coram Baratt. decis. 739. num. 3.*, & *part. 1. rec. decis. 435. num. 9.*, *Adden. ad Ludovic. dec. 51. lit. c.* & multò minus credimus ex lite intertuta concecili potuisse observantiam cum ipsa concessione iam adultam, & longissimo tempore roboratam, atque confirmatam; quando, etiam alia observantia consecuta fuisset priori
 209 con-

contraria, illam neque destruere potuisset, quæ, uti proximior concessioni, prævalere semper deberet. *Spod. lib. 3. conf. 5. num. 49. licet in aliis servavit, Constant. ad stat. Urb. tom. 2. annot. 62. num. 29. Mans. consil. 6. num. 8. Gyz. ad Copyc. latr. decif. 50. num. 21. Rota coram Scraphin. decif. 1410. num. 7. coram Royat decif. 279. num. 12. par. 14. rec. decif. 51. num. 15.*

Hic verò neque habemus observantiam contrariam, sed eandem per aliud seculum continuatam, & si item ipsam inspiciamus, tantum abest, ut observantiam infregerit, quin potius illam confirmaverit: Etenim Actores hoc dubium do mensura Romana, vel Bononiensi tunc minimè promoverunt, atque ideo quoad hanc partem observantia non solum non fuit interversa, sed fuit etiam confirmata, quia demandatam à Judice mensuram Periti fecerunt juxta consuetudinem Bononiensem, Adversariis non conquerentibus, nec ipso Judice reprobante, ut datur in factio: qui actus judicialiter gestus cum scientia Adversariorum per se solus ad interpretativam observantiam satis sufficeret, ad tradita per *Mensur. conf. 337. in fin. Paris. conf. 11. num. 39. lib. 2. Decian. respons. 87. num. 22. lib. 2. Rocc. Episcop. secl. cap. 71. num. 41. tom. 1. & tom. 2. cap. 187. num. 12. & 13. Rota coram Coccino dec. 436. num. 9.*

Hæc igitur observantia, quæ in qualibet materia dubium omne removet, ut jam diximus, cum talis dicatur adesse sensus in verbis, quem demonstrat effectus, ut *ajant Boec. conf. 201. num. 2. lib. 2. Murf. resp. 29. num. 26. Amat. resp. 42. num. 8. Rocc. Secl. cap. 39. num. 39. Caven. resol. 102. num. 9. Rota coram Dumon. decif. 937. num. 27. & etiam non concessit concedit, quia*

ipsa habet vim novæ concessionis. *Ludovic. consil. 38. illat. 121. Grat. cap. 716. num. 19. & seqq. Amat. resol. 70. num. 19. Ron. cap. 170. num. 8. Rota coram Celfo decif. 156. num. 7. & decif. 190. num. 5. videtur jam hoc dubium de mensura Romana, vel Bononiensi declarasse, ac suffulisse. Quod si adhuc dubia res esset, ipsa dubietas interpretanda foret favore Possessoris, & pro eo sententia ferri, ut per *Text. regulam in cap. ex literis de probat. tradunt in terminis dubia: dispositionis probat. in leg. in rebus sub num. 4. Cod. de donat. prop. nupt. Riminald. jun. conf. 299. num. 21. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 4. num. 109. ubi, quod cum pactum est dubium, sententia debet ferri absolutoria. Mascard. de probat. consil. 1234. num. 25. quos sequitur Cyriac. in similibus terminis tom. 4. contr. 555. num. 19. ubi, quod in dubio capiendi est interpretatio, quæ favet Reo, & Possidenti: Et merito quidem, quia, quousque sumus in dubio, Jura favent Possessori, pro quo stat omnis præsumptio, ex *Regul. 63. de Reg. Jur. in 6. & potiora Jura Possessoris habere dicitur eo ipso,***

quod Jura Adversarii remanent in statu dubietatis, hoc enim est commodum Possessionis s. *Comm. duc. Luffant. de Interdict. leg. Visfrui §. 1. ff. si quis frui pet. leg. final. Cod. rei vendic. cap. si a Sede de prebend. in 6. & leg. de legit. cou-*

De Contract.

tradit. quæst. 2. art. 3. num. 138. Tiraquell. de jur. Primog. quæst. 17. Peregrin. de fideicommiss. art. 43. num. 24. Rocc. secl. cap. 42. num. 15. Rota coram Priok. decif. 206. num. 13. Quod Juris certitimum principium etiam Theologi recipiunt, dum communiter habent, quod dubium superveniens Possessori, donec dubium remanet, illum ad nihil obligat in conscientia. Sylvester verb. præscriptio num. 3. Joan. Melein. de restitut. qu. 17. & Abelly de utilit. humanit. §. 5. num. 3.

Sed reverà versari videmur in talibus facti circumstantiis, ut rem dubiam esse pro Possessore dicere nemo possit: Cum enim pluribus centenis annis ante, & post motam litem sub hoc modo possedisset, tam longæva possessio, si cetera deint, sola sufficit nedum concessionem dubiam interpretari, sed novam concessionem in toto ipso seculo exulenter creare, pro qua quidem triginta anni sufficiunt, ut probat *Textat. express. in cap. si quis tit. si de feud. defunct. contentio sit & c. ubi si quis per triginta annos rem aliquam nti feudalem possedit, & servitium Dño exhibuerit, quomodo de e re non sit investitus, præscriptio tamen 30. annorum se tuari potest. & licet in feudo Ecclesiæ 40. annos requirant Isern. & Alvarci. in eodem cap. si quis per triginta, quos relict Myssinger. cent. 4. observo. 29. vers. hoc tamen vero in feudis secularibus &c. prout etiam 30. anni in teudis sufficiunt ad præscribendum ex toto libertatem ad servitium, ut communiter docent Abb. & Felin. in cap. ad audientiam de præscript. Paris. lib. 1. conf. 25. num. 31. vers. & quod dicimus vassallum &c. Bellon. consil. 1. num. 16. Borcard de feud. cap. de præscript. num. 16. & Schrader. de communiervi part. 6. cap. 6. num. 12. vers. ego concludo, Resenti, qui alior adducit cap. 6. concl. 82. num. 16. & in annot. lit. T. & per viam interpretationis, si dubia sit concessio, per decem annos quoad hoc sufficere dixit de Ponte lib. 1. conf. 30. 49. & 50.*

Possessio verò centenaria, quæ, ut dicunt DD. causat, & producit optimum, qui possit excogitari, titulum, sufficit etiam ad præscribendum contra Principem ea, quæ ipsi Principi sunt reservata, *Baumia in dict. cap. si quis per 30. si de feud. defunct. quæst. 10. num. 67. & seqq. Cephal. consil. 342. num. 58. Cort. in decif. jur. feud. §. Declaratio igitur num. 90. Boff. de regalibus num. 21. Intrigol. de feud. cent. 2. art. 8. num. 13. Myssinger. cent. 5. observo. 29. per tot. ubi communi voto Doctorum reprobatur ait Accursius in leg. final. Cod. de Vassal. non in ist. non poss. ubi simul concessionem, & temporis diuturnitatem requirebat: sed alterutrum sufficere, & parem vim habere Andr. Kieichen. de jur. territor. cap. 1. num. 129. Montan. de regal. in princip. num. 32. latr. consult. 2. num. 20. Rosta consult. 20. num. 21. Ripol. de Regal. cap. 20. num. 14. Fontanell. decif. 217. num. 19. Ofschib. decif. 19. & etiam contra ipsam Ecclesiam Romanam talem centenariam sufficere, Rocc. difpat. jur. secl. cap. 149. num. 46. & seqq. & de præscript. Regal. in superiora re-*

lato

lata vote Generali coram Illustrissimo Bentivolo.

- Immo, quando lis non est cum Principe, ut
330 est casus noster, regalia ipsa præscribi 30., vel
40. annis, tradunt *Felin. in cap. cum nobis de præscript. ; Ifern. in dict. cap. si quis per 30. si de feud. defuncti. ; Bald. in cap. 1. qua sint regalia, & lib. 1. conf. 370. in fine*, ubi, quod dicere contrarium est, ut verbo ejus utamur, mundum revāgere. *Croveti. conf. 14. num. 8. ; Anchoran. conf. 142. num. 12. ; Camill. Med. conf. 104. num. 23. ; Rosentb. de feud. cap. 3. concl. 17. per tot. ; Bercholt. tit. qua sint regalia num. 19. ; Cancr. lib. 2. cap. 3. num. 113. ; Recc. select. cap. 69. num. 45. vers. nihilominus quando non agitur contra Principem &c. ; Hodiern. ad Sord. decis. 1. num. 16. ; Cobedec. 42. num. 3. lib. 2.*

Quæ quidem si conferantur singula cum casu nostro, in quo non de præscribendo feudo, non de regalibus, non de ipsa agitur præscriptione, sed tantum de interpretatione circa mensuræ modum, non de possessione 30., vel 40. annorum, sed de centenaria pluries, & non semel completa, nec lis est cum Principe, sed cum Tertio, facile competentem fore credimus, quot, & quanta pro bono jure Possessoris exuberent. Atque omnia simul jungendo, nempe DD. sententiam communiorē, & supremorum Decreta Senatuum de mensura faciendâ juxta morem loci rei sitæ, Concedentis liberalitatem, ex qua præsumitur, quod plus est, fuisse concessum, ut notant *Mesoch. præsumpt. 106. lib. 4. num. 22. ; Costill. cap. 24. lib. 5. num. 12.*, & quod ita verifimiliter interrogatus respondisset, latissimam, quam Jura ipsa suggerunt interpretationem in Principum concessionibus, & eò facilis in feudis, quod saluum remanet Concedenti altum, & directum dominium, ut considerant DD., observantiam actui proximam, & longo spatio continuatam, Judicis, & Ministri Apostolici tacitam ejus mensuræ approbationem, Adversariorum scientiam, patientiam, & diuturnum silentium ; ipsamque per plura secula continuam possessionem : Hæc omnia profecto nos inducunt, ut prorsus sine omni dubio præ Possessore respondendum in articulo proposito censeamus.

Maceraten. Gradus Credentia.

Renunciatio honorificis Magistratus Juribus ab eo, qui transactioni concessit, bonâ fide, atque ex causâ ipsius respiciente heredes factâ ad favorem nonnullorum ex Transigentibus, eorumque lineæ, & Descendentium, ostenditur, quod tamquam non ledens originariam Generis nobilitatem dictorum jurium, productivam, sed istorum dumtaxat exercitium, valida sit habenda, aptaque tum omnes in infinitum dictos Descendentes comprehendere, tum etiam quoscunque heredes ejusdem Renunciantis afficere. Bona autem fides, ex eo desumpta, quod jura ejusmodi in statu dubietatis essent reposita tran-

sactionis tempore, variis adductis rationibus, & argumentis, demonstratur.

VOTUM XLIX.

- 1 *Magistratus æquum est, nobiles sibi Viros adrogare.*
- 2 *Respublica est Civitatis quoad Magistratus elargiendos institutio.*
- 3 *Fallum Patris nequit Filius nocere in iis, quæ non ab ipso principaliter, sed a Majoribus derivantur, vel a natura conferantur, cujusmodi sunt jura sanguinis, & nobilitatis.*
- 4 *Fendum antiquum non a Patre, sed ex stirpe procedit.*
Ita pariter emphytheusis antiqua, num. 7.
- 5 *In feudo antiquo Pater nequit filiis præjudicare, nec per alium inter vivos, nec per ultimam voluntatem.*
- 6 *Procedit id etiam in emphytheusi antiqua.*
- 7 *In fideicommissi Ascendentali Pater non potest quidquam in præjudicium filiorum dispo-*
- 8 *nere.*
Procedit id etiam in antiqua fideicommissi familia reservate, num. 10.
- 9 *Ad fideicommissum succedere filii dicuntur non ex Patris, sed fideicommissantis beneficio.*
- 10 *Filius in iis, quæ independentes a Patre sibi obveniunt, nequeunt ex ejus factis præjudicari.*
- 11 *Renunciare quis potest Primogenitura juribus.*
- 12 *Renunciatio juribus Primogenitura facta a Patre, filiis non nocet, & num. 36., & ratio, num. 13. 38., & 39.*
- 13 *Primogenitura qualitas est ab ipsa natura, completiens nedom primò natum, sed tenet ejus filios, & Descendentes.*
- 14 *Renunciatio honorificis Magistratus Juribus facta a Patre, filios nequit afficere, & ratio ibid., & num. 16. 22. & 35.*
- 15 *Nobilitas est Majorum quidam splendor, & claritas.*
- 16 *Nobilitas sanguinis, & Generi imprimitur, & ab ipsa quasi natura contrahitur.*
- 17 *Nobilitas est Generis virtus ; & nobilis est, qui ornamenta Generis præstat, num. 18.*
- 18 *Nobiles, generosi, appellantur, & nobilitas, generositas, dicitur.*
- 19 *Nobilitas communiter definitur, ut sit qualitas Generis, & sanguinis à Majoribus descendens.*
- 20 *Jura Sanguinis patris, vel civis ratione tolli non possunt.*
Intellige, ut num. 68.
- 21 *Pater nequit id filiis adimere, quod ab ipse non habet.*
- 22 *Patris confessio de sanguinis non puritate filio non nocet.*
- 23 *In nobilitatis Causa Sententia contra Patrem lata non constituit rem judicatam contra filium.*
- 24 *Licet sit Patris heres.*

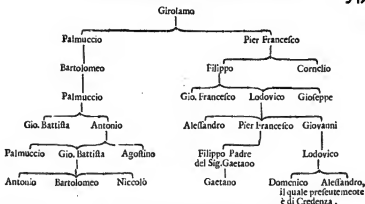
- 27 De nobilitatis jure ubi agitur, filius, licet si Patris beret, contra ejus scilicet potest venire.
- 28 In nobilitatis jure quis non potest patre, vel transfectione sui prejudicare, sed irrita illa est, & ratio, num. 29.
- 29 Jura sanguinis amitti nunquam possunt.
- 30 Privilegium competentis ordinis, & dignitati reale est.
- 31 Nec valet per renunciacionem amitti.
- 32 Heres acquirit ex facto Defuncti magis obligari, quam ejus Autor.
- 33 Jura omne potentius est in causa quam in causato, eaque magis insunt in primum causatum, quam in secundum.
- 34 Heredi integrum est contra scilicet Defuncti venire, quo nec ipse obstringebatur.
- 37 Primo generis qualitas est personalissima.
- 38 Personalis qualitas scilicet renunciatio, non officit heredem, & num. 39., & 40.
- 39 Potum personale suppone naturam non officit beredes.
- 40 Stipulatio omnis ad beredes, & contra beredes, etiam non expressis, transmittitur.
- 41 Intellige id procedere cum non agitur de jure proprio beredis, & ad ipsum ex proprio personam spectante, & num. 42. & 43.
- 42 Disponere de re sui beredis quis potest.
- 43 Hoc tamen velle non presumitur, nisi expressit dixerit, vel nisi argumenta ad huc expressa ejus declarationis aequipollentia.
- 44 Disponens de re simpliciter, licet eam cum berede communem habuerit, de sua tantum portione disposuisse censetur.
- 45 Et dispositio intelligi debet de jure tantum temporario, si hoc scilicet Disponenti competit.
- Præsertim, si pronomen suum adhibuerit nu. 46.
- 46 Pronomen suum si fuerit in dispositione adhibitum, jura beredis non censetur comprehendere.
- 47 Obligatio generalis Defuncti nunquam continet Heredis Bonam.
- 48 Renunciatio Matris non scilicet expressit pro suis etiam beredibus, jura filiorum beredum ex proprio persona venturum non comprehendit.
- 49 Transactio in bona fide officit quoscunque beredes jure proprio venientes.
- 50 Transactio est ex bona fide, si juris transactio adeo dubiet, & num. 100., vel si modica occurrat dubitandi occasio num. 114.
- 51 Civilitatem jura non adimi Civis aliud transferant domicilium.
- 52 Et nec etiam adimit Patris descendenciam, & num. 53.
- 53 Patria a Patre dicitur.
- 54 Originis desertio non presumitur.
- 55 Transactio celebrata ex jure potius clare, quam dubio, Successores independentem Transigentem venientes nequit officere.
- 56 Transactio ab ipso litis ingressu Heredem repellit, juraque Autoris scilicet impugnare prohibet, & contra illud venire.

De Contract.

- 57 Etiam ubi agitur de jure ex propria persona competente.
- Et licet Defunctus nullam evitacionis obligationem emiserit num. 59.
- 58 Procedit in Fendit, emphyteusis, jure patronatus, & similibus.
- 60 Nobilitas a jurebus ipsi, & privilegiis, quae eam sequuntur, servanda est.
- 61 Nobilitas nullo pacto, aut conventionem potest renunciari.
- 62 Eius autem jura lege, pacto, & renunciacione tolli, & minui possunt, & num. 64., & ratio num. 63.
- 63 Nobilitati quae inherere jura, & privilegia, non dicuntur ei jure naturali attributa, sed positivo, puta ex consuetudine, Privilegio, vel Statuto.
- 65 Nobilitati impartitis jurebus, & privilegiis, potest quis tacite renunciare per alius indignos, & vilioris artis exercitium.
- 66 Eaque magis per pactum expressum.
- 67 Nobilitatis jura, & privilegia, licet, in renunciando, amitti valeant, nobilitas tamen ipso non amittitur.
- 68 Jura agnationis, & sanguinis quod pacto, aut lege tolli nequeant, procedit quoad agnationem ipsum, prout est a natura, non vero quoad effectum ei a jure civili tributus.
- 69 Immo renunciare quis potest beneficiis, etiam a jure natura derivantibus, & num. 70.
- 70 Jura honorifici gradus alicui concessum familiae, siue uni, siue alteri de familia talem gradum assignatur ab ipsa acta, & habitu retineri dicitur.
- 71 Habitu videlicet quoad omnes, licet exercitium inter ipsos de similibus sit divisum.
- 72 Et quilibet eorum dicitur gradum occupare, tale jura tam familiae, tum sui Columnello dicitur conservare.
- 73 Inter Patronos ubi fiat conventio de praestando alternis vicibus, qui praestant, & sibi, & ceteris jura conservat praestandi.
- 74 Jura honorifica a qualitate Generis, & Sanguinis profecto possunt, solum quoad illorum exercitium, pacto, vel transfectione adimi, aut diminui.
- 75 Renunciatio scilicet ad favorem certa persone, tamquam personalis, cum eadem extinguitur.
- 76 Renunciatio in gratiam linea, & Descendentium omnium celebrata, nequit dici ad eas personas restricta, quarum descendencia est contemplata, & num. 77.
- 77 Descendentium appellatio simpliciter prolata, omnes in infinitum comprehendit.
- 78 Renunciatio, etiam pra Descendentibus stipulata, ad quoscunque Renunciatarum beredes pergitur.
- 79 Dispositio quacunque completens Descendentes, perpetua est.
- 80 Et durat, donec talis descendencia fuerit extincta.
- 81 Renunciatio scilicet non juri in abstracto, sed favore certi generis personarum est personalis,

Xx 2

- lis, sed qua eam singularibus non extinguatur personis.
- 82 Aitui per aliam gesto qui non coetus intervenit, videtur illi consentire.
- 83 Idem de Teste in transacione addito. Proccdit, & in fidejussore, ibid.
- 84 Actum celebrare, & Celebranti consentire paria sunt.
- 85 Alienationi consentiens, & ipse videtur alienasse.
- 86 Transacioni interveniens, si ius renunciat sibi dantaxat competent ratione majoris aetatis, istud solum ius censetur remississe. At non etiam voluisse ius futuram hereditis in renunciatione comprehendere num. 88.
- 87 Ius majoris aetatis personalissimum est, nec ad Heredes transmissibile.
- 90 Aitui simpliciter consentiens, nec se, neque Heredes obligat.
- 91 Alienatio a Desuato facta, differt ab istius consensu illi praestito, & num. 92.
- 92 Alienatione facta a Desuato, nequit Heres etiam ex jure proprio contra eam venire, sed casus quando non alienavit, sed solum alienationi consensit.
- 93 Transacionis causa finalis spectanda est, ubi inquiritur, an ius quoque Heredum fuerit in ea renunciatum.
- 94 Transactio si pro finali causa ius quoque Heredum haberit, Transgens dici nequit de suo tantum, sed etiam de illorum jure disposuisse.
- 95 Praesertim, si eus expressit, & in omnibus contractum approbavit, & num. 96.
- 96 Consensus expressus interpositus contractui, tacitam totius contractus approbationem continere dicitur.
- 97 In contractu si pars ejus dispositiva continet Heredum jura, hi comprehendi reputantur, licet non expressi.
- 98 Et pro Heredibus contractus ille dicitur celebratus.
- 99 Transactio pro Heredibus ut dicatur inita, fas est eorum expressa mentio in parte dispositiva, & quod eis principaliter provisum fuerit.
- 100 Transactio ex quibus dici queat in statu dubietatis inita? & num. 101. ad
- 101 Civitas originis potest quoad bonorum participationem a Civitate amitti ob translationem alio domicilium.
- 102 Praesertim, ex opera Patrie non ferente.
- 103 Originis renunciare nemo potest.
- 104 Intellige, in praesudicium Civitatis, at non etiam quod renunciare nequeat jurebus ipsi a Civitate impartitis.
- 105 De Civibus loquens dispositio minime intelligitur de originariis non habitantibus.
- 106 Origine Avi neque juxari nequit.
- 107 Privilegium affirmativum decem annis per non usum, praescribitur, negativum annis triginta.
- 108 Etiam in praesudicium Successorum.
- 109 Privilegium non solvendi Decimas Monachis Antecessoribus concessum, per eorum non usum a Successoribus amittitur.
- 110 Privilegium concessum Templariis, per non usum remanet extinctum.
- 111 Privilegium per non usum extinguatur in praesudicium tam praesentium, tam absentium.
- 112 Transactio, ut recit, ac prudenter inita dicatur, solum sufficit litis timor.
- 113 Transactio, modo obis aperta columnia, praesumitur bona fide inita.
- 115 Transgredi iustam praebet causam aliquorum, vel minus tantum insignis Doctoris opinio.
- 116 Transactio eo magis dicitur bona fide inita, si lis erat introducta, & dubia erant Transgentium jura.
- 117 Litis non implicari maxime interest, lucrumque maximum reputatur ab illis recedere.
- 118 A litibus, quantum liceat, convenit abesse, & forsitan paulo etiam plus, quam liceat.
- 119 Praesertim inter Saugine conjunctos.
- 120 Contractum in aqua laeae confinitur eventus possibilitas.
- 121 In transacione malo fides adesse dicitur, quando ius Successorum in totum destruitur.
- 122 Aut nullo contrarii eventus periculo de jura non dubio deciditur.
- 123 Transactio bona fide, atque aequi inita conditum, officit Successores, etiam ex propria persona venientes.
- 124 Divisiones bona fide a Majoribus facta, sive de feudis, sive de fideicommissis agatur, impugnari nequeant a Successoribus, etiam ex propria persona vocatis, & num. 125.
- 126 Transactio, in qua non fuit ius aliquod alienatum, sed illius potius divisum exercitium, si bona fide fuerit celebrata, nequit a Successoribus Transgentium impugnari, licet ex propria venientibus persona.
- 127 Transactio iustam praebet causam sententia, a qua pendet appellatio.
- 128 Transactio inita censenda est litis finienda causa, si lis ab ea ceperit fieri.
- 129 Transactio inita censenda est litis finienda causa, si Partes id expresse declaraverint.
- 130 Transactio si iusta causa, & bona fide celebrata fuit, non est amplius inquirendum de Transgentium jurebus.
- 131 Praesertim inter Saugine conjunctos.
- 132 Et prohibetur, etiam rescripto Principis rescindi.
- 134 Transactio bona fide inita ut sustineatur, benigna omni interpretatio capienda est.

NOBILEM controversiam inter nobiles Viros nobilitas excitat, hique nobiliter certantes, non fore iurgis, non pro suo quisque voto, sed ea, quae Nobilium est, aequanimitate, pro veritate iudicium meum exquisunt, quia verò illud est io ancipiti, factio exposito, momenta rationum pro utraque parte expendam, ut veritas ipsa, vel, quod veritati sit magis consentaneum, ex ipso discursu se prodai.

- Nobilissima in Piceno Civitas Macereti, ut est Nobilium laetanda Vireum, qui iustà ratione, ex *Aristotele 3. politic. cap. 8.*, sibi Magistratus arrogat, hanc honorum contentiorem lege aliqua moderari prudenter constituit, est namque Respublica, ex eodem *Philosopho 4. politic. cap. 1.*, institutio Civitatis circa Magistratus, honoresque publicos, quemadmodum debeant impartiri. Quamobrem duos Magistratum ordines instituit, alterum omnibus Nobilibus indistinctè patentem, quem dicunt medium: alterum verò credentiae, sive reformationis nuncupatum, in quo Viri tantum primarie nobilitatis admitterentur; sed ita ut ex qualibet Familia, quamvis in plures multiplicata ramos, non plures admitti possent, quam duo. Et insuper statuit, ut ii, qui bona valoris quingentorum floreatum non possiderent, à praedictis honoribus arcerentur, Cives etiam origiarios, qui aliò domicilium transfudissent, si bona praedicti valoris in originis Patria sub censu publico non haberent, nec etiam ad Reipublicae dignitates ulterius proveci possent, *Summ.*

.

Inter nobiles dictae Civitatis Familias exstat illa Palmutiorum, quae cum in plures dimanaverit Columnellas, quorum unus aliò migravit ad habitandum, oritur inter eos quaestio super occupatione duorum locorum reformationis, quae singulis familiis conceduntur.

Quamobrem ad pleniorum status Cause cognitionem, praemittendum est, Hieronymum

seniorem de Palmutis duos habuisse filios, alterum Petrum Franciscum, alterum Palmutium de Palmutis appellatos; uterque illorum filios, & Descendentes habuit, sed cum hac differentia, quod descendencia Palmutii cum unitate lineae domicilium semper retinuit in Civitate Macerateni, at non ita descendencia Petri Francisci, oam sub annum 1640. Ludovicus dicti Petri Francisci nepos lares suos constituit in oppido Montis Philoptrani, ab eoque illic duae prodierunt subalterne lineae, quo factum est, ut duae reformationis loca toti Familiae competentia sedederint pedes Descendentes Palmutii senioris Macereti commorantes, idque observatum dicitur ad annum usque 1669., quo tempore, existentibus duobus praedicti Ludovici nepotibus, Philippo scilicet, & Ludovico jun., hic ad unum locum admittus, & reintrogratus fuit, incertum, an vigore sententiae iudicis, ao ex transactione inter Partes celebrata; constat siquidem de lite pro reintegratione ab illo iotentata, & de sententia ad ejus favorem lata, cum appellatione ab altera parte interposita, sed non invenitur; ut etiam ex publico instrumento constat de contemporanea transactione eodem anno 1669. inita inter ipsum Ludovicum, & Descendentes Palmutii, quae, praevia deputatione Curatoris respectu Descendentium Palmutii tunc aetate minorum, Decreto iudicis confirmata fuit: in ea autem, ad extinguendas lites inter sanguine conjunctos, amica intercessione aliorum Nobilium, & Consanguineorum, conventum fuit, quod ex praedictis duobus locis reformationis Palmutiorum familiae competentibus, alterum semper haberent Descendentes Palmutii Macereti commorantes, alterum verò obtinerent Posterì, & Descendentes tum ipsius Ludovici, tum Philippi ejus fratris in Monte Philoptrano habitantium. Cui transactioni praesens fuit etiam Philippus, illique consensus praestitit his verbis = *e l'altro luogo alla linea &c. abitanti in Macerata, alli quali*

il detto Signor Filippo Palmucci presente &c. renunzia quelle sue pretenfioni, che potrebbe avere per la sua maggiore età &c.

Ad normam igitur prædictæ transactionis ad locum suum rediit Ludovicus, illiusque post obitum idem venit ad Philippum fratrem, quo pariter desinendo, superstitibus Cajetano ejus filio, & Dominico filio Ludovici, ad hunc uti majorem natu, locus idem delatus fuit, ab eoque hodie obtinetur. Vice autem versâ locus alter relictus Descendentibus Palmutii senioris Macereti habitantibus retentus fuit à Palmutio juniore uno ex Transigentibus. Cujus ex obitu secuto anno 1711. cum eveniret ejusdem loci vacatio, hæc causam dedit hodiernæ controversiæ, quæ vertit inter illius nepotes dictum locum vigore memoratæ transactionis sibi vindicantes, & Cajetanum filium Philippi contententem, illum sibi deberi tamquam natu majori de familia, nullo numero habitâ dictâ transactione, eo sub obtentu, quod Philippus ipse Pater, licet illi assensum præbuerit, principaliter tamen eadem non intervenerit, immo verò, cum agatur de Juribus honorificis à sanguine, & natura, potius, quam ex personâ Patris ad filios transmissis, nequidem idem transactione, & facto suo illis præjudicare.

Hic, ni fallor, est Causæ status, ex multiplici scriptura erutus: deveniendo nunc ad rationum examen, D. Cajetano favere videtur regula Juris statuens, quod in iis, quæ non principaliter à Patre in Filios proficiuntur, sed à Majoribus derivantur, aut ab ipsâ natura conferuntur, qualia sunt jura sanguinis, & nobilitatis, factum Patris filiis nocere nequit, ex celebri responso Alpheni in leg. 3. ff. de interdict. & relegat., agentis, = enim, qui Civitatem amitteret, nihil aliud juris adimere liberis, nisi, quod ab ipso percontantur esset ad eos, si intestatus in Civitate moreretur, hoc est hereditatem ejus, & liberis, & si quid aliud in hoc genere reperiri potest: quæ verò non à Patre, sed à Genere, à Civitate a rerum natura tribuerentur, eo manere eis incommutabilem consonat his Ulpiani sententia in leg. emancipatum 7. §. final. ff. de Senator. vocabit illis = Si quis, & Patrem, & Avum habuerit Senatorem, & quasi filius, & quasi nepos Senatoris intelligitur: sed si Pater amiserit dignitatem antè conceptionem hujus, queri poterit, an, quovis quasi Senatoris filius non intelligatur, quasi nepos tamen intelligi debeat? & magis est, ut debeat, ut Avo potius ei dignitas proficiat, quam obste casus Patris = ex quo Juris principio manarunt in Foro receptissimæ conclusiones in materia tum feudali, tum emphyteuticæ: videlicet in Feudo antiquo, quod non à Patre, sed ex stirpe procedit, ut ait Bald. conf. 49. lib. 2., & in cap. 1. §. Hoc quoque de successu feudali, quem refert Mynsinger. cent. 3. observ. 94. in fine, Amicæ angel. quasi. feudali. 1. num. 5., Saminiot. contr. 172. num. 1., contr. 174. num. 40., contr. 177. num. 19., absolutum est, Patrem Filios præjudicare non posse, nec per actum inter vivos, nec per ultimam voluntatem, dict. cap. 1. §. Hoc quoque, & ibi Fendula communi-

ter de successu feud. cap. 1. in princ. de alien. feud. Patern., Ifern. in cap. 1. §. Quid ergo de invest. de re alien. foit., Cephal. conf. 133. num. 59., Rub. conf. 186., Clar. in §. Feudum quasi. 41. num. 3., Vigell. in method. feudali. cap. 5. except. 25., Burchoit de feud. cap. 8. num. 147., Vultejus eod. tract. cap. 11. num. 92., Schrader. part. 8. cap. 6. n. 1., Latat. in theotr. feud. part. 8. dilucid. 14. num. 1., Hartman. Pfistor. quasi. jur. lib. 3. quasi. 1. n. 1., Mynsinger. cent. 3. observ. 94., & cent. 4. observ. 83., & observ. 86. in fine, Garz. de nobilit. gloss. 6. sub num. 38. vers. sento in feudis, & sub num. 41. vers. ceterum, cum aliis apud Rocc. cap. 61. num. 3., ut etiam de emphytheusi antiqua, quam ex pacto, & providentia appellat, idem tradiderunt Borsol. in leg. ut jura jorandi §. Si liberi num. 6. ff. de oper. libert., Bald. in leg. idem videndum §. Nunc videamus ff. de petit. heredit., Alberic., Imola, Angel., & Castrenf. in leg. apud Julianum §. Si quis alicui ff. de legat. 1., ubi etiam Jeseu, & idem in leg. 2. num. 210. Cod. de jur. employ., Roman. in leg. unic. quasi. 12. Cod. quand. non potest. part., Covar. in rubr. de testam. part. 3. n. 26., & variis. resol. lib. 2. cap. 18. n. 2. vers. tertius consilio, Cas. de feud. tit. de feud. alienat. fol. 6., Tiraquell. de retract. liguu. §. 7. gloss. 6. n. 23., & seqq., Cold. de jur. employ. quasi. 9. num. 1., & seqq., Falcin. tit. de contr. employ. quasi. 24. n. 21., Card. de Luc. de employ. dist. 10., & passim Rot., præsertim in Fonce. Castri, & Banos. Montis Portii 7. Maii 1708. §. Ratio scilicet decidendi coram Molines, = non enim hæc Patrem, sed majores ejus eis dedisse = ex Textu in d. leg. 3. in fine. ff. de interdict. & relegat., ait Covar. d. cap. 18. num. 2.

Sic etiam in fideicommissio ab Ascendentibus ordinato, Patrem non posse quidquam in præjudicium filiorum disporre, sunt jura notissima in leg. unum ex familia §. 1., & leg. peto §. Fratre herede ff. de legat. 2., leg. Pater 38. §. Filium suum ff. de legat. 1., leg. heredes mei 57. §. Peto in fine ff. ad Trebell., Mentis de consuet. lib. 8. tit. 12. num. 32., Peregr. de fideic. art. 14., Fufur. de substit. quasi. 380., quippe filii non ex Patris, sed Fideicommittentis beneficio succedere dicuntur. Dec. conf. 304. num. 2., Althaus. 29. num. 18., & seqq., Montic. de consuet. lib. 5. tit. 11. num. 1., & lib. 8. tit. 33. num. 7., Rot. coram Card. Celfo dec. 33. num. 8. Proat etiam idem Juris esse in Jurepatronatu antiquo familiaris reservato, tradunt Franch. in cap. 1. de Jurepatron. in 6., Paris. conf. 48. lib. 4., Author. doctrinæ. memor. ad Alexand. conf. 18. col. 2. lib. 5., Cardinal. conf. 48., Rocc. de Cur. de Jurepatron. verb. ipse, vel in quasi. 33., Dindar. Covar. lib. 2. coriar. cap. 18. num. 10., Bellon. de Jur. accresc. cap. 6. quasi. 48. num. 3., & 10., Crass. §. Jus accrescendi quasi. 27., Gratian. disp. 521. num. 55., Lotier. de re benef. lib. 3. quasi. 11. num. 10., Sanchez. resp. moral. lib. 3. cap. 3. dub. 92. num. 3., Tondat. quasi. benef. cap. 13. num. 17., & cap. 157. num. 37., Carol. Anton. de Luc. ad Gratian. cap. 177. sub. num. 12., Rot. coram Pen. dec. 61. num. 4., dec. 75. num. 3., in rec. dec. 220. n. 14. de-

decis. 374. num. 4., & seqq. part. 11. Hæc enim omnia concluduntur illo unico principio, quod in his, que filius obvenit independentem à Patre, hujus factum illius nocere nequeat.

Si autem hoc ita fit, quia filii ea consequuntur non ex Patris beneficio, sed ex Majorum providentia, hæc summa æqui, bonique ratio justum locum sibi vindicabit in his, que ita à Majoribus in Posteris derivantur, ut à natura ipsa, illis collata fuisse videantur, ex d. leg. 3. ff. de interditi. & relegat., aliisque Juribus, & auctoritatibus allegatis in §. Hic vi fallor. Hinc licet quis possit Primogenituræ juribus renunciare, quod Esau facile legitur. Genes. cap. 27. num. 8., qui propter unam escam vendidit primitivas suas, ut loquitur Apostolus ad Hebræos cap. 12. num. 16., & tradunt Tiracelli de Primogen. quest. 20. num. 1., Molin. de Just. & Jur. disp. 624. num. 7., Burges. de Pat. in preu. ad leg. Thaur. num. 9., Gratian. discept. 456. num. 8., Gutierrez. prædicar. quest. lib. 3. quest. 71. num. 4., Cabedo decis. 96. num. 4., ea tamen renunciatio filius minimè nocebit, Molin. de Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 6. num. 45., lib. 3. cap. 2. num. 2., Peregrin. de fideic. art. 11. num. 107., Censul. ad eund. art. 57., Mieres. de Majorat. part. 3. quest. 18., & præsertim nr. 19., & seqq., Gallerat. de reuoc. cens. 1. reuoc. 52., Giord. de consuetud., Messau. cap. 10. gloss. 9. num. 28., Creps. de Paldam. observ. 22. nr. 184., Oles de cess. Jur. tit. 3. quest. 3. num. 10., Hugo Grot. de Jur. bell. & pac. lib. 2. cap. 7. num. 26., quia nempe qualitas Primogeniti est ab ipsa natura, complectens necum ipsum primò natum, sed omnes ejus filios, & Descendentes, ut notant Molin. de Primogen. lib. 3. cap. 6. num. 37., & ibi Adden. Castili. contr. Jur. lib. 5. cap. 93. num. 5., Caucer. varior. resolut. part. 3. cap. 21. num. 296., Gryllac. contr. 543. num. 14., Marciand. disp. 10. num. 9. lib. 1., Robles de represent. lib. 2. cap. 3. per tot., Gregor. Lopez. ad leg. parit. leg. 9. tit. 7. part. 2. verb. de lioage, Veleste. ad leg. 40. Thaur. gloss. 17., Andr. de Gergeo alleg. 9. num. 28., Cord. de Luc. de fideic. disc. 16. num. 6., Palm. alleg. 24. num. 30., alleg. 86. num. 20., Rot. in rec. decis. 329. num. 1. part. 17., decis. 414. num. 10. part. 18.

Non absimili igitur ratione dicendum videtur in casu nostro, transactionem, siue Patris renunciationem istiusmodi honorificis juribus filius minimè afficere, tum quia illa non ab ipso Patre, sed à Majoribus accepta sunt, quamobrem rectè ab Aristotele Retoric. lib. 2. cap. 30. definitur, quod nobilitas sit Majorum quidam splendor, & claritas, tum etiam quia ita derivatur à Majoribus, ut ipsi sanguini, & Generi impressa, ab ipsa quâ natura contrahatur, est enim, ut ait idem Aristoteles Politicor. lib. 3. cap. 8. = Generis virtus nobilitas = & Retoric. lib. 2. cap. 30. = nobilis est, qui infuso, ornamentoque generis præstat =, hinc etiam Nobiles, generosi, appellantur, & nobilitas ipsa generositas, dicitur apud Budæum in annot. ad pandect. in leg. Princeps ff. de legib., communiter verò à no-

stris nobilitas definitur, ut sit qualitas Generis & sanguinis à Majoribus descendens, Bald. in leg. final. num. 4. ff. de servo. fugitio, Ifern. in cap. 1. §. Si Passallus tit. si de feud. desuati. milit., Tiracelli. de nobilit. cap. 15., & cap. 35., Hieronym. Ofor. cod. trait. lib. 1. cap. 4., Garz. de Hispan. nobil. gloss. 6. num. 19., & gloss. 7. num. 17. vers. quarto ad idem. Istiusmodi igitur jura, que sanguinis esse dicuntur, pacto, vel civili ratione tolli non possunt. Leg. jura sanguinis ff. de regul. Jur. optimè Modestinus in leg. Jura agnationis 134. ff. de pact. lib. in agnationis non posse pacto repudiari non magis, quam ut quis dicat nolle summe esse, Juliani sententia est leg. eas obligationes 8. ff. de capis. minit. leg. nec si volens leg. liberos privati pactis 10., leg. Parentes 22., & leg. liberos 39. cod. de liberal. caus. cum familiis, & consequenter factum Patris filiorum nobilitati, & Juribus honorificis officere non potest, ex læpibus citatis leg. 3. ff. de interditi., & relegat., & leg. 1. cod. de liberal. caus., Ifern. d. cap. 1. §. Si Passallus tit. si de feud. desuati. milit., Piccard. ad leg. 3. & 7. cod. de maritagio. lib. 11. sub num. 8., Faber. in cod. lib. 2. tit. 4. de transact. definit. 2., Mandell. Al. cons. 43. num. 5., Roman. singul. 37. num. 3., Tiracelli. de nobilit. cap. 35. num. 4., Garz. cod. trait. gloss. 7. num. 17., Ottaler. cod. pariter tract. part. 3. cap. 5. num. 3., Azeved. tit. 2. lib. 6. recapitul. in rubr. num. 191., Gregor. Lopez in leg. 7. gloss. 9. tit. 15. part. 3., Gutierrez. prædicar. quest. lib. 3. quest. 15. num. 140., quoniam enim Jure Patris filius adimit id, quod ab ipso non habent, ut ait Faber. d. definit. 2. in annot. num. 2., qua de re confessio Patris contra puritatem sanguinis filio non nocet. Fab. de Anno cons. 10. lib. 1., Ricc. collect. 733., Velestem. de transact. tit. 3. quest. 2. num. 24., & seqq., Excochar. de parit. sanguinis part. 3. quest. 6., & sententia contra eundem lata in Causa nobilitatis non constituit rem judicatam contra filium, Urcech. de transact. quest. 55. num. 55.

Neque verò filius in his obstat qualitas hereditaria Patris, quippe in ejusmodi Causa statutus filius, tamen heres venire potest contra factum Patris, leg. si cum Pater, ubi gloss. verb. exhibebit cod. si adversus rem judicatam, Bartol. in leg. ultim. cod. qui, & adversus quoniam restitutio in integr., & extat apud Fabr. d. definit. 8. decis. 10. Senatus, ita te habens = Ejes, quoniam nobilitatis privilegio à plebeis oneribus immuni cum Universitate transgeneras, roque nomine anuum quid promissit, filius, idemque heres factum approbare non tenetur, si ab Avit, nec à Patre solo nobilitatem trahat; nam, sicut non ai noceret, quod Pater fardidit arisum, aut quod ultionem nobilitatem amisset, ita neque transactio à Patre facta perpetua annua prestationi obligare eum potest, quamvis, si certum quid promissit Pater, quod unica solutione totam obligationem peremisset, nec Patri, nec filia repetitio concederetur, & in annot. ad d. definit. 8. num. 1., & 2.

Quinimò nec Patrem ipsum pacto, & transactione, in similibus Juribus, præjudicare sibi posse, sed illam nullam, & irritam esse, ducto

argumento à Textu in leg. *Ynagnationis* 34. ff. de pact., & leg. nec si volens e. d. de liberal. caus. docent Padell. in leg. transactioe Matris num. 5. cod. de transact., Didac. Perez. in leg. 1. tit. 2. lib. 4. veteram ordinationum vers. queri potest, Anton. Gomez. in leg. Thaur. 79. num. 3., & Coriar. lib. 2. cap. 11. num. 54., Valenz. conf. 67. num. 34., Menchaca de success. creat. §. 22. num. 74., & seqq., Ottalora de Nobilit. part. 3. cap. 6. n. 10., & 2. part. 3. part. princ. cap. 9. num. 15., & par. 5. cap. final. num. 2., Paz. in prax. part. 4. cap. 1. num. 33., & part. 8. cap. unic. num. 20., Gutierrez de Jurament. confirmat. part. 1. cap. 16. num. 37., & seqq., Garz. de nobilit. gloss. 6. num. 29., Valenz. de transact. tit. 3. quest. 2. num. 18., & seqq., Vercorol. eod. tract. quest. 55. num. 45., & seqq., ob eam rationem, quod iura ista, utpote provenientia à sanguine, interparabilia sunt, & amittuntur quomodo possunt, Bald. in leg. final. ff. de serv. fugit., Piccard. in leg. 3. cod. de Morilegal. lib. 11. fol. num. 3. vers. natura enim, Tiraquell. de nobilit. cap. 25. num. 5., Antanez de donat. reg. lib. 1. cap. 17., exemplo Privilegi competentis ordini, & dignitati, quod cum reale esse dicatur, per renunciationem à Renunciantem non amittitur, Dec. in cap. cum necessitas colum. 9. de consuet., Cyn. in leg. nec bonorum cod. de Episcop. & Cleric., Bald., & Angel. in leg. alia §. Eleganter ff. solut. matrim., Brundell. Agid. in leg. ex hoc Jure part. 2. cap. 13. num. 13., & seqq. de Insti., & Jure, Roissac. 218. nu. 11. lib. 2., Tuff. de practic. conclus. lit. R. conclus. 171. num. 2., Gallierat. de renunc. cent. 1. cap. 96. n. 4., Antanez de donat. lib. 2. cap. 17. num. 100., Tardat. quest. civil. lib. 2. cap. 116. num. 8., & 9.

At verò, si in istiusmodi Juribus paucum, & transactio neque etiam ipsi Pacifcenti nocet, quoniam pacto asserere poterit ipsius heredes! ne alioquin dicamus, hunc ex facto Deiuñcti efficacius obligari, quàm ipsum Authorem, contra illam cernissimam Juris regulam, quã edocemur, Jus omne potentius esse in causa, quàm in causato, & causam magis iuvare in primum causatum, quàm in secundum, leg. Publius §. 1. cum ibi notatis ff. de condit., & demonstr. gloss., & Communis in cap. licet quod. mod. feud. omitt., & in leg. si verò §. De Viris ff. solut. matr., Castrenf. conf. 129. lib. 1., Ercard. in loc. à minor §., & in loc. à majori per tot. proindeque heredi integrum erit venire contra factum Deiuñcti, quo nec ipse

Defunctus omnino obstringebatur, ad tradita per Bartol., & Bald. in leg. quemadmodum cod. de Agri. cod., & Conf. lib. 11., Castrenf. in leg. filiusfamilis §. Dicitur sub num. 3. ff. de legat. 1., Canon. conf. 33., Bec. conf. 72. num. 17., Pedrocb. conf. 39. num. 89., Pbaunce. de iur. part. 7. cas. 11. num. 10., & seqq., Tiraquell. de retract. legat. §. 1. gloss. 9. num. 18., Canez. var. resol. part. 3. cap. 2. num. 176., & seqq., Ros. consulti. 23. n. 90. Grammatic. decis. 93. num. 8., Rot. decis. 110. num. 11. part. 2. divers., coram Scraphin. decis. 477. num. 1., cum aliis apud Rocc. cap. 51. num. 112.

Validissimis hiisce argumentis satis demonstratum dici potest, qualitatem hereditariam,

respectu Transigentium nocere minimè posse heredi, io quem istiusmodi iura, non ab Authore suo, sed à Natura, & sanguine proficiunt, verum in nostro casu, questio omnis cessare videtur, quia D. Cajetanus non est filius, neque heres Ludovici Transigentis, sed Philippi, qui utcumque intervenit transactio, illique præsens fuerit, renunciando tibi sibi competentem ratione majoris ætatis, nihilominus consensu, & præsentia ab illo præstita transactio nec ex natura rei, nec ex vi verborum D. Cajetanum ejus filium, & heredem asserere potest. Non quidem ex natura rei, quia ille renunciavit privilegio suæ majoris ætatis, quæ est qualitas personalissima, stipulatio autem super qualitate personali ad heredes non transit, ut communiter Doctores in leg. inter artifices 31. ff. de solut., ipsa enim rei natura constituit, quod pactum personale heredem non afficiat, ad Text. in leg. Juri gentium §. Poliorum ff. de pact., leg. 2. §. Item, & leg. stipulatio ipsa §. Si quis ita, & leg. si ita stipulor. ff. de verb. oblig., Inst. in leg. si stipulatus 133. ff. cod., Menoch. de præsum. lib. 3. præsum. 47. num. 15.

Non etiam ex vi verborum, quia Philippus de heredibus nihil dixit, & licet regula sit, quod stipulatio omnis ad heredes, & contra heredes, etiam non expressis, transmittitur ex decisione Imperatoris in leg. veteris Juri 13. cod. de contrahen., & communiter stipulat., nihilominus certa est etiam limitatio ejusdem regulæ, quã edocemur, quod, quousque agitur de Jure proprio heredis, & ad ipsum ex propria persona spectante, illud non comprehenditur sub dispositione Deiuñcti, nisi fuerit expressum, potest enim quis de re sui heredis disporre, leg. num. ex familia §. Si rem tuam ff. de legat. 2., Sed hoc velle non præsumitur, nisi expresse dixerit, aut argumentis æquipollentibus expresse declarationi probetur, ad Text. in leg. sequens questio 70. ff. de legat. 2. leg. Lucius Titius 78. §. Maritus, & ibi gloss. verb. sensisse, & Doctores communiter ff. ad Senat. Conf. Trebell., Alex. conf. 173. num. 4. lib. 2., Paris. conf. 2. num. 35. lib. 3., Cracet. conf. 414., Handed. conf. 3. num. 6. lib. 1., Moutic. de tacit. lib. 11. tit. 17. num. 9. de consuet. ult. voluntat. lib. 9. tit. 6. num. 2., Petra de fideic. quest. 8. num. 276., Perez. eodem tract. art. 6. num. 13., & num. 16., Add. ad Ludovic. decis. 103. num. 10., Rocc. dispot. Jure select. cap. 50. num. 5., & 6., Rot. in rec. decis. 375. part. 1., decis. 89. num. 11. part. 5., coram Duran. dec. 93. num. 12., coram Priol. decis. 375. n. 2., & num. 17., Rot. ad ornat. Card. de Luc. tit. de legat. decis. 17. num. 11., & in Mantif. ad tit. de fideic. dec. 761. num. 13., ita quidem, ut si Defunctus habuerit rem communem cum herede, simpliciter disponendo, de sua tantum portione disposuisse censetur, Bartol. in leg. servi electione §. Cuius fructus ff. de legat. 3., de Marin. varior. resol. Jure lib. 3. cap. 91. num. 4., ut etiam si temporaria aliquid dumtaxat jus in illa habuerit, de eo dispositio intelligatur Castrenf. Fulgos., & Jafu. in leg. Uxor Patris cod. de legat. 1. idem.

*Yafon. in leg. quod in rerum s. i. ff. de legat. 1., Per-
vegr. de fideic. art. 6. n. 15., & art. 33. n. 30. & seqq.*
pferunt verò, si in dispositione adhibuerit pro-
nomen *sum*, ut in casu nostro ibi = *renuncia alle*
46 *sue pretesioni per la sua maggiore età* =, tunc
enim in dubium venire nequit, Jus heredis in sti-
pulatione comprehendit minime fuisse, *Bort.*,
Rip., *Yafon.*, & *Socin.* in d. leg. servi electione 5.
Cum fraudis ff. de legat. 3., Covar. in cap. filius nos-
ter num. 3. de testam. Ripol. variat. tit. de testamen-
num. 74., de Marin. d. cap. 91. lib. 2. num. 4. ad
fin., Andreol. contr. 220. num. 9., Rot. coram
Prìol. decif. 378. num. 5., & seqq., & ad ornat.
Cord. de Luc. tom. 7. decif. 32. nu. 1. & tom. 10.
decif. 91. num. 1.

Hinc promanant communes illæ Juris regu-
læ, quibus elocemur, in generali obligatione
Defuncti nunquam contineri bona heredis, ut
en leg. *Paulus 39. ff. de pignor. & leg. 1. in fin.*
cod. commun. de legat., notat post alios *Negus-*
taut. de pignor. part. 2. membr. 2. sub num. 53. vers.
stetis limita, Cuvicel. de hered. art. 3. num. 1., &
seqq., Cord. de Luc. de credit. disc. 36. num. 2.,
plene Ruc. disp. Jur. selecti. cap. 50. num. 6.,
48 & renuciacionem matris non comprehendere
jus filiorum heredum venientium ex propria
persona, nisi expressè prò suis etiam heredibus
renunciaverit *Bartol.* & alii in leg. *qui super-*
stitis ff. de acquir. hered. Faber. in cod. lib. 2.
tit. 3. definit. 1., Sard. conf. 133. num. 18., Mo-
rot. conf. 22. num. 4., Rovit. conf. 23. lib. 1., Tho-
mas. quæst. forens. lib. 2. quæst. 90., Andreol.
contr. 212. num. 3., Minad. in consil. in aliquibus
num. 11., Molpess. ad consuetud. Neapol. tom. 2.
tit. de renunc. quæst. 5. num. 8., Merlin. Pignatelli.
cent. 1. contr. 11. num. 9., & seqq., Steibou. re-
sol. 181. num. 6. 1., & seqq., de Marin. variat. re-
sol. 181. num. 2. cap. 189. num. 100., Torr. de poti. futur.
success. lib. 2. cap. 24. num. 77., & seqq., Rot. post
Gallerrat. de renunc. decif. 2. num. 14., & seqq.,
coram Royas decif. 311. in fin., coram Cord. Celfo
decif. 187. num. 21., coram Emerix Jun. dec. 726.
num. 27., in rec. decif. 223. num. 4., & seqq.,
part. 13., cum aliis in una Forssempronien. Lega-
torum, 2. Maii 1712. s. Minime relevante coram
R. P. D. Aldrovandæ. Cum itaque bon. mem.
Philippus Palmutius renunciaverit solummodo
Juri, quod sibi tunc ob majorem ætatem com-
petebat, nullamque aliam contraxerit obliga-
tionem, que suos heredes afficeret, D. Cajeta-
nus ex ejus facto Jus sibi competens ex pro-
pria persona persequi non prohibebitur.

Frustrà denique obtenditur, hanc transactio-
nem, utpotè initam bonæ fidei, sive à Philippo,
49 sive à Ludovico celebrata illa fuerit, afficere
tamen quocumque successores ex proprio jure
venientes, per *Text.* in leg. *Præf. 12. cod. de*
transacti. cap. 1. §. Si Passillus sit. si de fend. de-
sumit. contest. sit. nam, si bona fides resultat ex
50 dubietate Juris, de quo transactum est, ut post
alios *Cord. de Luc. de fend. disc. 10. sub num. 13.,*
de fideic. disc. 32. sub num. 21. disc. 173. num. 4.,
certè in casu nostro dubium nullum aderat,
quin D.D. de Palmutis, licet Philoptrani ha-
De Contracti.

bitantibus Jura sua prò loco Reformantiæ in-
columbia mansissent; statutum enim non exclu-
dit omnino Cives originarios alibi habitantes,
sed tantum prohibet, nè ad posteriores gradus
promoveantur, Ut etiam Jus commune Civili ori-
ginario aliò domicilium transferenti civilita-
tem originis non admit, leg. *assumptio 6. §. 1.,*
leg. ordina 15. §. final., & leg. libertas 17. §. In-
adoptio ff. ad municip. leg. penult. ff. de Sena-
tor. leg. in adoptionem 7. cod. de adoption. leg. 1.
& seqq. cod. de municip. & originar. lib. 10.;
quemadmodum non admit Patris descendenti-
am, Patria enim à Patre dicitur, ut notat *Cu-*
jac. lib. 1. respons. Papin. in leg. 15. §. final. ff. ad
municipal. tom. 1. oper. post. fol. 23., Faber. in cod.
lib. 9. tit. 30. defin. 24., Roman. conf. 39. in fin.,
Bertazzol. conf. 103. per tot., Aubarau. conf. 87.,
Lopez. ad leg. Thaur. partit. 4. tit. 24. leg. 4. lib. 3.,
Christin. ad leg. municip. tit. 5. art. 2., & 3. sub
num. 4., & s., ubi, quod originis desertio non
54 præsumitur, Sanchez. de matr. lib. 3. disp. 33.
num. 3., & seqq., *Mierres. de majrat. part. 1. qua-*
sio 57. num. 14., Renat. Koppin. Doman. lib.
1. tit. 11. num. 25., Mansf. consil. 239. num. 12.,
Cord. de Luc. de success. disc. 20. num. 5., Rot. in
rec. decif. 364. num. 7. part. 13., præsertim vers.
quoad participationem honorum, *Amayo in leg.*
Cives num. 73., & num. 77. cod. de incol. lib. 10.,
de Pont. conf. 136. num. 26. lib. 2., Lopez. loc. mo-
cit., Carpan. ad Stat. Mediolanen. tom. 2. cap.
218. num. 111., proindeque hinc sequi videbatur,
transactionem istam, tamquam celebratam super
jure potius claro, quam dubio, afficere mi-
nime posse successores ex propria persona inde-
pendenter à Transigente venientes, ad regulam,
de qua in leg. *imperatores 1. ff. de transacti., sfern.*
in cap. 1. §. Si Passillus sit. si de fend. defuncti,
Pinell. in leg. 1. num. 66. tit. de bon. ma. tern.,
Altograd. conf. 114. num. 68. lib. 2., Peregrin. de fidei-
comm. art. 40. num. 133., Cord. de Luc. de transi.
disc. 173. num. 4., Schröder. de fend. part. 2. cap. 6.
num. 2., Valeron. de transacti. tit. 4. quæst. 2. n. 6.,
& seq. Orceol. cod. tract. quæst. 55. num. 21.,
Roc. disp. Jur. selecti. cap. 3. num. 52., Rot. cor-
am Royas decif. 312. num. 2., & decif. 343. n. 3.

Hæc sunt præcipua momenta rationum, qui-
bus innixus D. Cajetanus loco credentis, de
quo agitur, decipere conatur D.D. Antonium,
Bartholomæum, & Nicolaum de Palmutis Ma-
cereti commorantes, qui vice versa illum reti-
nere contendunt, tamquam ipsi debitum ex d.
transactione s. ajunt enim, juxta notas regulas,
illam tantæ virtutis esse, ut Pettitorem ab ipso
56 litis ingressu repellat, prohibeatque factum Au-
thoris sui impugnare, & contra eum venire, ta-
metti agatur de Jure ipsi ex propria persona.
57 competente, ex famigerato *Textu in leg. cum à*
matre, cod. de rei vindicat., leg. Venditrici 3.
cod. de reb. alien. non alien., leg. si Petri tuo 24.
cod. de donat., leg. sed si non servus 36. in princip.
ff. ad leg. solcid., leg. herede instituto 19. §. 1. ff. de
fideicom. libertat., leg. 1. ff. de except. rei judicat.
leg. si possessio 14. cod. de evict., prout de seud.
58 *scud., emphyteusi, jurepatronatu & similibus, &*
que

quæ ad Posteriores ex Concedentis voluntate, vel providentia Majorum deierunt, docent *Alenand. in leg. apud Julianum §. Si quis alius ff. de legat. 1. & Conf. 38. num. 1. lib. 5. Pinell. in leg. 1. part. 3. num. 95. in fin. cod. de bon. matern. litem. in cap. 1. in prius. & ibi Alvarus. num. 8. tit. de alienat. feud. patern. & Jafon. conf. 56. lib. 3. & Parif. conf. 16. num. 43. lib. 1. & Lanar. conf. 69. n. 1. & Sard. conf. 357. num. 5. & Conf. 423. num. 36. & Covar. var. resol. lib. 2. cap. 18. sub num. 2. & Vafq. de Jur. emphyteut. quæst. 19. num. 3. & Fulg. eodem tract. tit. de renunc. quæst. 10. num. 5. & Clar. in §. Feudum quæst. 41. & Schrader. de feud. part. 7. cap. 2. num. 47. & Reftatbal. cod. tract. cap. 9. num. 1. & concluf. 69. num. 1. & Gratian. difcept. 511. num. 17. & Ciroc. contr. 61. num. 44. & Capon. difcept. 349. num. 8. & Card. de Luc. de Jurepatr. cap. 15. n. 5. ubi, quod hæc conclusio non admittit dubitationem *Aluigrad. Jun. contr. 1. num. 76. contr. 5. n. 20. Roc. difput. Jur. felicit. cap. 51. num. 95.* immo verò Succellorem etiam dignitatis teneri ad servanda pacta Prædecefforum, *Crovet. conf. 241. num. 17. Mench. conf. 263. num. 18. Bero conf. 138. num. 9. lib. 3. Loffred. conf. 38. & Gabriel tit. de Jur. quæst. concluf. 5. num. 16. & Mierex. de majorat. part. 4. quæst. 16. num. 18. & Buer. decif. 204. num. 42.**

59 Illaque exceptio litis ingreffum impedire dicitur, etiamfi Defunctus nullam evicitionis promiffionem emiferit, quia heres hoc casu non repellitur quidem ex regula legis vindicantem *ff. de evict. & fed repellitur ex regula legis cum a matre cod. de rei vindic.* ut patet gloff. ibi verb. non prohiberi docent Soccin. *Jun. leg. 4. §. Cito num. 221. ff. de verb. oblig. Pinell. in leg. 1. part. 3. num. 81. cod. de bon. matern. & Soarez. in leg. quoniam in prioribus limit. 7. num. 15. cum feqq. cod. de iussu. testamentum, & Tiraquell. de retrac. ligæog. §. 1. gloff. 9. num. 47. & Molin. de primog. lib. 4. cap. 1. num. 38. & Covar. var. resol. part. 3. cap. 2. num. 177. & feqq.* addeundo enim hereditatem iodiut personam Defuncti, & suo velut confensu illius dispositionem confirmat, *Bald. in leg. matum §. 1. ff. de acquir. hered. Mench. conf. 89. num. 97. & Peregr. de fideic. art. 33. num. 8. & 9. & Marin. tom. 2. resol. 91. num. 3. & Cyriac. contr. 160. num. 80. & feqq. & Aluigrad. Jun. contr. 1. num. 76. & feq. & Orceul. conf. ult. 95. num. 1. & feqq.*

Nec D. Cajetaus pro excutienda obligatione ipsi injecta ex qualitate hereditaria Patris juvari potest diffugio illo, quod transactio, de qua agitur, tamquam inita super iure quodam naturali, & inseparrabili, non ex facto Patris, sed à natura, & sanguine in eum transmissio, nocere ipsi nequeat: etenim, si rem ipsam penitus intucamur, dicendum ille minime applicatur nostræ hypothefi & Secernenda namque est nobilitas à iuribus, & tamquam civiles quidem effectus Nobilibus à Civitate concessi, ipsam sequuntur. Quippe, si de nobilitate agatur, hæc est qualitas sanguinis à natura ipsa in Nobilem transmissa, quæ nullo pacto, aut conventionem renunciarum potest, fieri enim nequit,

ut nobilis non fit, qui talis natus est, ut probant auctoritates suprà allegatæ. At aliud iudicium ferendum est de effectibus nobilitatis, prærogativa omne illi elargitis. Hæc namque lege, pacto, & renunciatione tolli, & minui possunt, utpote quæ nobilitati attributæ dicuntur, non iure naturali, sed positivo, puta ex consuetudine, privilegio, vel statuto, qualis est prærogativa, de qua agitur, quæ est merè civilis, & à statu Civitatis proveniens, ut benè distinguit *Jo: Garz. de Hispan. nobilit. gloff. 6. num. 19. ibi: Ego verò distinguo inter ipsam nobilitatem naturalem, quæ est qualitas Generis, & sanguinis à Majoribus proveniens, & hanc ajo renunciarum non posse, imbuere enim officio, & inest à naturæ homini, ipsi naturalitatis auspiciis conciliata ab ipsis Parentibus, & Parentum majoribus longè serie communicata: At verò effectus nobilitatis, & prærogativas à iure nobilitati concessas, & duntaxat rerum usu ventas, & custoditas posse quidem renunciarum, nec subest ratio efficax, quæ contrarium cogat, & hanc sententiam quod iuribus, & privilegiis nobilitati tribuitur renunciarum queat, docuerunt *Covarro. 64 in cap. quomodo pactum part. 2. ubi sic iudicatum ait in Granatenfi Prætorio Picard. ad leg. 3. num. 82. cod. de munit. lib. 11. & Horsf. in leg. Jus agnationis num. 12. ff. de pact. & Petr. Barbof. in leg. alia §. Eleganter num. 13. & feqq. ff. solut. matrim. & Gregor. Lopez. in leg. 34. in fin. part. 6. verb. de Saagre, & Azcoz. in leg. 4. tit. 2. num. 1. lib. 6. & Escobar. de part. sanguinis. proband. quæst. 4. §. 1. num. 47. & feqq. & §. 5. num. 23. & Bador. lib. 2. quod. quæst. cap. final. part. 1. §. 6. num. 11. & Baez. de iur. debit. n. 39. & feqq. & Paltbos. Amereus de potest. in semetipsum cap. 23. num. 16. & Giroud. de Privilegio num. 221. & Mierex. de majorat. part. 1. quæst. 38. num. 2. & num. 17. & Valera. de transact. tit. 3. quæst. 2. num. 20. & Antuen. de donat. reg. lib. 3. cap. 17. num. 98. & Cypic. latr. decif. 183. num. 43.**

Si igitur nulli dubium est huiusmodi effectibus, ut privilegis nobilitati impartitis posse tacite renunciarum per actus indignos, aut viliores artis exercitium, ex leg. voc. cod. negotiorum nē militent lib. 12. & leg. milites cod. de re militator. cod. lib. leg. final. cod. de dignitat. leg. 1. cod. ubi Senatores, vel Clariffimi, Bald. in leg. miliores cod. de commerc. & mercat. leg. nē quis cod. de dignitat. lib. 10. & Tiraquell. de nobilit. cap. 27. & Escobar. de paritat. sanguinis quæst. 4. §. 5. num. 25. & pluribusque aliis, Cypic. latr. d. decif. 183. num. 44. quid nō pacto etiam expresse non poterit, ut prosequatur *Antuen. de donat. lib. 2. cap. 17. sub num. 97.* sive enim tacite, sive expresse, id fiat, non leditur nobilitas ipsa, prout est à natura, sed tollitur prærogativa à civilibus constitutionibus nobilitati tributa remanente qualitas sanguinis naturaliter impressa, licet civilia Privilegia, quæ sunt quædam accidentalit attributa, imminuantur *Robert. lib. 1. recept. Jetti. cap. 30. & Cypic. varior. ambig. cap. 36. lib. 1. quos refert Picard. in d. l. 3. cod. de munit. lib. 11. §. 2.* atque ita intelligi oportet supradicta iura in *Jus agnationis ff. de pact. & Jus sanguinis ff. de regul. jur.* ubi

- ubi habetur, quod Jus agnationis, & sanguinis pacto, aut lege tolli non possunt: hoc enim bene procedit quoad ipsam agnationem, prout est à natura, non enim fieri potest, ut quis non sit sanguine conjunctus; vel quoad ceteros effectus naturales, ut sunt amor, & dilectio: sicut vero quoad effectus civiles, qui à jure civili tribuuntur agnationi, hi namque lege, pacto, & renunciatione tolli, & imminui possunt, ut pluribus exemplis ex nostro Jure desumptis bene declarat *Bohuet. in leg. ut vim num. 16. ff. de Just. & Jur. post gloss. in §. Quod autem verb. cognationis inquit, de copis. dimittit. Felin. latet in cap. qua in Ecclesiis de constat. Dec. & Cagnol. in d. leg. Jura sanguinis ff. de regul. jur. & dec. in leg. patia, qua contra n. 3. cod. de pat. Rom. conf. 32. Picard. loc. citat. & in §. Quod autem inquit, de capit. dimittit. Hotoman. in §. Sed naturalis inquit, de jur. natural. gent. & civil. Gallat. de renunc. tom. 2. cent. 1. renunc. 2. num. 42. & num. 53. & seqq. & num. 51. & 62. ubi optime dixerit = *Et etiam beneficium, quod à jure natura manere dicuntur, habere in se tacitam conditionem, si is, pro quo indultus sum, illis uti velit*, nec si quis illis renunciet, jus naturale infringi, sed renunciatione tolli beneficium illud Jure uaturæ, quod, eo renunciat, desinit naturæ æquitatem habere: prout plura videmus in jure, quæ debita naturæ dicuntur, & his omnibus renunciari potest, aliàs, ut inquit idem Gallat., exclamare liceret cum *Cicerone off. 2. in Verrem* = *Quod mihi lex, mea causa dat, eo mihi non uti non licebit*!*
- Quamobrem, si ex his compertum sit, quod, quum non agitur de qualitate Generis, & sanguinis à majoribus nostris proveniente, & quæ à natura ipsa homini inesse dicitur, sed de effectibus civilibus ab illa provenientibus, nedum expresse, sed tacite etiam renunciari possunt, quanto potiori Jure in casu nostro substituenda erit transactio pro componendis litibus inter Consanguineos celebrata, quæ illis non solum quoad naturalem qualitatem Generis, & sanguinis, sed nec etiam quoad effectus Civiles ex eo promanantes præjudicium nullum irrogatum fuit. Nam, si jus obtinendi locum, & gradum Reformationis, est prerogativa quedam à Statuto nobilioribus Civibus concessa, consistens in quodam quasi exercitio, ac fructu istiusmodi gradus honorifici sive unus, sive alter de Palmutiorum genere locum hunc occupet, & exerceat, Familia prerogativam hanc habitu, & exercitio retinere dicitur, habitu videlicet quoad omnes, licet exercitium per vires alternativas inter ipsos de Familia sit divitum, quicunque enim ex illis hunc locum occupet, is porro conservat Jus tunc Familie, tunc suo Commello, exemplo Patronorum, qui si conveniant de præstando alternis vicibus, juxta *Text. in Clement. plures de Jure Patr.*, nihil sibi de eo detrahunt, quamvis exercitium dividant, quippe sua vice Præsentans, & sibi, & ceteris Patronis Jus idem conservat, ut communiter scribentes in dicta *Clem. plures*, & præsertim, *De Contract.*

aliis relatis, ibi *Barbof. num. 5. & de offic. & potest. Episc. alleg. 71. num. 36. & seqq. Lamberian. de Jurepatr. lib. 1. part. 2. quest. 2. art. 36. Gonzal. ad regni. 4. Cancellar. Gloss. 45. §. 1. n. 58. clar. m. Card. de Loc. de Jurepatr. diff. 41. n. 1. & seqq. Orceol. de Transact. quest. 27. num. 4. & seqq. Rot. coram Barot. dec. 540. num. 6. cor. Jo. mem. Alexan. VIII. dec. 65. n. 10. in rec. dec. 216. num. 5. & seq. part. 10. & passim alibi.*

Cum itaque ex his omnibus pateat, justà ratione sustineri minimè posse, quod super istiusmodi juribus honorificis, tamen à qualitate Generis, & sanguine profectis, atque à Majoribus ad posterum transmissis transactionibus, & conventiones saltem quoad illorum exercitium celebrari nequeant, DD. Antonius, Bartholomæus, & Nicolaus de Palmutis id unum diligenter inquirendum, seduloque examinandum esse ajebant, num scilicet revera bon. me. Philippus Pater D. Cajetani de Palmutis transactione obstrictus, atque obligari voluerit, & num etiam illa tamquam ex justa causa, & bonâ fide inita obligare possit ejus filios. Quod attinet ad primum, contractus celebratus quidem principaliter legitur cum Ludovico ejus fratre, at simul negari nequit, quoniam Philippus etiam eidem consenserit, dum in eodem Instrumento legitur juribus suis expresse renunciante.

Neque verò sustineri potest dicebatur assumptum D. Cajetani, quod scilicet Philippus ejus Pater, renunciaverit solummodo favore bon. me. Palmutii, Jo. Baptiste, & Augustini Transigentium, ac per consequens cum illorum personis extincta quoque fuerit personalis renuntiatio, ex regula *Text. in leg. Pater filia ff. de servit. legat. 1. Bald. & Cossim in leg. postum dotale 3. Cod. de collat. Roman. in leg. qui superstitis sub num. 1. ff. de acquir. hered. Faber. in Cod. tit. de post. defun. 22. Atograd. Jun. contr. 27. Rocca disput. Jur. Select. cap. 194. num. 55. quoniam transactionis verba contrarium evincunt, in eâ enim dictum fuit, = *e l'altro luogo alla linea delli sopradetti Signori Palmuccio, Gio: 76 Battista, ed Agostino abitanti in Mocerata, e loro Descendenti, alli quali il detto Signor Filippo presente rinenzia* = recta autem ratio, & naturalis significatio verborum non permittit, quod renunciatio restringatur ad Palmutii, Joannis Baptiste, & Augustini personas, quando eadem expresse celebrata legitur in gratiam totius lineæ, & Descendentium omnium, quorum appellatio simpliciter prolata omnes in infinitum comprehendit *leg. liberorum ff. de verb. signific. §. 1. Auth. de hered. ab intest. Bald. in leg. Galus §. Institui; & ibi Imola num. 48. ff. de liber. & Postb. Alex. in leg. ex facto §. 53. quis ita num. 4. ff. ad Senat. consult. Trebell. Alciat. in d. leg. liberorum 220. ff. de verb. signific. Rebuff. in leg. cognoscere §. liberorum ff. eodem. Fufor. conf. 43. un. 44. & seqq. de substit. quest. 127. n. 1. Peregr. de fideic. art. 22. num. 50. Rot. coram Merito. dec. 206. num. 14. coram Bich. decif. 252. num. 13. & seqq. cor. Arguell. dec. 28. num. 47. coram Zorat. dec. 15. num. 4. cor. Card. Cels. dec.**

181. n. 18. in rec. dec. 53. n. 4. par. 1. 2. in Foroliviën. Fideicommissi de Torellis 28. Junii 1703. §. Quarta cor. h. n. m. m. Muto. in Lucana Fideicommissi 14. Decembris 1703. §. Assumptum versic. magisque cor. R. n. Kautitz. in Persuasa Fideicommissi 20. Februarii 1713. §. Extraneum in fin. cor. R. P. D. Falconerio. in Romana seu Nicen. Fideicommissi 6. Martii ejusd. anni §. Angetur ad med. cor. eod. 78 proindeque in terminis renunciacionis stipulatæ præ Deicendentibus, quod eadem porrigitur favore Descendentium omnium Renunciatarii, firmavit, discusso magistratrali articulo, Sac. Rot. in Ferrarise Primogenitura 16. Februarii 1705. §. Absque eo quod, & §. Profectio coram R. P. D. Aufaldo, confirmat. 16. Februarii 1706. §. Nec Rassetur coram R. n. Molines, & 4. Februarii 1709. §. Nec deum cor. eod., & 9. Decembris ejusd. anni §. Que omnia coram E. n. D. Cord. Priolo & 14. Martii 1712. §. Hac autem casu cum seq. cor. R. P. D. Crispo, & generaliter de quacunque dispositione compleniente 79 Descendentes, quod perpetua sit, & exclusâ quacunque restrictione ad certam personam, seu gradum, duret, donec talis deicendentia 80 extinguatur, Jaminiat. cap. 27. num. 24. Mans. consul. 203. num. 12. Rot. in rec. dec. 10. num. 4. dec. 193. num. 3. & dec. 320. num. 4. par. 1. dec. 164. n. 6., & dec. 690. num. 30. par. 18., in Romanen. Fideicommissi de Borgellinis 4. Maii 1699. §. Ad impediendum cor. h. n. me. Pio. in Reatina Fideicommissi 22. Martii 1700. §. Neque officere in fin. coram R. P. D. Aufaldo, in d. Lucana Fideicommissi 14. Decembris 1708. d. §. Assumptum cor. R. n. Kautitz, & late in Romana Fideicommissi de Palumbaria 1. Decembris 1710. §. Quis subijcit cor. R. P. D. Aldrovando, quamobrem similis dispositio dici quidem poterit personalis, quatenus facta non 81 juri in abstracto, sed contemplatione certi generis personarum, proindeque non extinguatur cum singularibus personis, ut contingit in renunciacionibus illis, quæ personalissime dicuntur, ut illas distinguendo declarat Passerin. in cap. Quamvis pactum num. 49., & num. 52. de Pact. in 6., Menuch. conf. 706. num. 41. versic. respondet, Aluphes. ad Consul. Neapoli. tit. de renunc. quest. 3. num. 21., & seq. Tur. de Pact. futur. success. lib. 2. cap. 10. n. 43. Spadus. in theat. viduit. dispensat. 67., & alia relati., Mans. consult. 2. sub num. 20. consult. 257. num. 3., & consult. 296. num. 10., Rot. in Pisanen. Fideicommissi formam 23. Aprilis 1703. §. Nec subijcit cor. Lancetta, & in Persuasa Inimiffioni 15. Januarii 1706. §. Non obstat cor. Scotto, extincti igitur personis Palmatii, Jo. Baptiste, & Augustini, extinctâ dici nequit renunciatio facta favore ipsorum linæ, & Descendentium.
- Iu dubium etiam venire nequit, quin istiusmodi renunciatio facta à Philippo contineat approbationem universæ transactionis, licet principaliter celebratæ à Ludovico, uam is, qui 82 non coactus intervenit actui per alium gesto, illi consentire videtur, ad Text. in leg. Titius 9. in princ. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solvat., cap.

ex literis 6. de transact., ubi de Teſe, qui transactioni intervenerat, Bald., & Alberic. in leg. 83 exceptione Cod. de evict., ubi est casus de Fidei-jussore, Sord. conf. 15. n. 20., Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. Glaf. 9. n. 268., Add. ad Ludovif. dec. 384. n. 10., Rot. cor. Burat. dec. 384. n. 10., dec. 566. n. 19., & communiter notant Doctores in leg. Gajus Sejus 39. ff. de pignor. actio., & confirmatur nedum regulâ illâ, quâ traditur, paria esse actum celebrare, & Celebranti consentire Bartol. in leg. 84 Cum Pater §. Libertis ff. de legat. 2., Bald. in leg. 2. num. 7. Cod. si adversus omnium num. 2. Cod. de fideicom., Padill. in leg. Clari num. 19. Cod. eod., Cogoul. in leg. Cum quis potest ff. de regul. Jur., Paris. conf. 76. num. 13., & seq. lib. 4., Tiraquell. ad leg. Communial. leg. 16. glaf. 5. n. 150., Covarr. in rubr. de Testam. par. 2. num. 8., Falcig. de Emphyt. tit. de Laudem. quest. 34. num. 2., Mierex. de majorat. par. 1. quest. 32. num. 52., & seq., Cistill. late bene regulam exornans lib. 5. cap. 89. n. 112., Schrad. de Fend. par. 10. Seil. n. 103., Tur. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 40. num. 39. sed coadjuvatur etiam exemplo Consuetis alienationi, ipse enim etiam alienasse videtur, leg. quidam ex parte 12. ibi si Colere-redes presentes adfuerunt, nec dissenferunt, videri unanimumque partem suam vendidisse ff. de evict., leg. si fundum per fideicommissi. 94. in princ. verb. illis præſente, & assignante eo ff. de legat. 2. leg. fideiussor. 26. §. Pater ff. de pignor., & hypothec., leg. si consensu 7., & leg. Lucius 11. cum siq. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. solvat. leg. mater tua ibi si sine antea posſe consensu ff. de rei vindic., cap. Pysforat de donat., Tiraquell. in leg. si unquam verb. donatione lauri in n. 379., & seq. 3. Quamobrem hæc duo tateamur necesse esse dicebatur, nempe Philippum transactioni consensum dedisse, & renunciacionem ejus restrictam non fuisse ad Personas Palmatii, Augustini, & Joannis Baptiste, sed utpotè talem beneficio totius posteritatis, & deicendentia, manuram, donec illa durabit.

Verumtamen adversus hæc repetebatur obſectio illa acriter inculcata 3. Validissimè hifce arguentis, & seq. quod nempe Philippus 86 personale dumtaxat ipſi competens ratione majoris ætatis renunciaverit, ideoque, consensu præſtito renunciacioni, censetur remissile illud solummodo jus, quod habebat ratione majoris ætatis, quod, utpotè personalissimum, ad filios transmissibile non erat Bald. in leg. Cum antiquioribus colam. penult. Cod. de Jur. deliber., Gratian. dispert. 695. num. 5., at non etiam in renunciacione comprehendere voluisse jus futurum heredis Bartol. in leg. 1. §. Quid eis ff. quor. 87 legator., idem in leg. 1. ubi etiam Bald. Cod. de pact., Alveorot. in cap. 1. §. Denique tit. quâ ſuit prima cauſa benefic. amittent., Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. Glaf. 9. num. 134., Peregr. de fideic. art. 52. num. 91., Falcig. de Jur. Emphyt. tit. de rannuc. quest. 10. num. 25. Mugel. de evict. quest. 112. num. 34., qui per consequens hoc casu contra factum Defuncti venire non dicitur, justâ 88 ple-

plene alibi firmata, quamobrem, licet consensum transactioni praestiterit, similis consensus obligationem nullam inducere potuit, quae afficeret heredem, quippe simpliciter consentiens, se non obligat, nec aliquid praestare dicitur *Sard. conf. 421. num. 13. Cephal. conf. 518. num. 35. Cyriac. contr. 210. n. 147. Schrader. de Fend. part. 8. cap. 4. num. 7. § 9.* Quoadmodum Doctores differentiam constituendo inter alienationem à Detuncio factam, & simplicem consensum illi praestitum, docent, quod, si Defunctus ipse alienaverit, nequeat heres etiam ex jure proprio contra alienationem venire, secus verò, quando ille non alienavit, sed solum consensit alienationi *Corn. conf. 92. colum. penult. lib. 4. Rondenf. conf. 38. sub num. 45. Sard. conf. 15. nu. 30. conf. 105. num. 40. ad fin. conf. 421. num. 12. Craspi. in §. Heres quæst. 12. in fin. Peregr. de fideic. art. 52. n. 91. & seq. Petr. eodem tract. quæst. 14. n. 320. Fufar. de substit. quæst. 57. sub nu. 27. & quæst. 360. num. 11. & seq. & ruyssin quæst. 597. n. 6. Falga. de Jur. employ. tit. de reuoc. quæst. 10. num. 27. Mangil. de eccl. quæst. 112. nu. 33. vers. septimus limitatur. Rot. post Zaccb. quæst. medic. legal. dec. 63. num. 10.*

At intentus cogitanti, & naturam, ac substantiam actus intente intuiti funderi difficile poterit, Philippum suum jus tantum personale cessisse, illudque renunciando, non etiam de hereditibus suis cogitasse. Causa enim finalis dictæ transactionis cõspectabatur, idque expresse continebat, ut pro dirimendis controversiis inter duas Palmutorum lineas exortas, unus locus ad Columnellum ipsius Philippi, & Ludovici perpetuo pertineret, alter verò retineretur à Columnello Palmutii, Jo: Baptista, & Augustini. Si igitur res, & causa in transactione nem deducta huc pertinebat, si Philippus hanc transactionem consensu suo non solum tacito, sed etiam expresse approbavit, si denique in ea occupatum de filiis cogitatum fuit, utique dici non potest de jure suo tantum disposuisse, de filiis non cogitasse, ut eorum jura ledere non uisisset, quando natura, & substantia actus illa comprehendebat, & causa finalis componendi lites inter has familias exposcebat, ut Filiorum quoque jura in transactionem deducerentur *Rot. in Annullis, seu Foroliviens. Cistria Vallis Oppii 22. Junii 1711. §. Non subsistente cor. Lancetta, in Forsempranen. legatorum super Fideicommissio Ludovici 2. Maii 1712. §. Quod autem, & in confirmatoria 2. Julii ejusdem anni §. Toti itaque coram Aldrovanda.* Philippus itaque expresse verbis renunciavit Juri sui majoris ætatis, quod tunc ipi acti competebar respectu Transigentium, qui erant minores re autem ipsa renunciatum dicendum est etiam pro juribus filiorum, dum praesens, audiens, & videns ratum habuit contractum totum, in quo principaliter filiorum jura deducebantur, quippe positivus & expresse consensus interpositus ad contractus celebrationem tacitam totius contractus approbationem continere dicitur *Cap. ex literis de trans-*

acti. & leg. Titius 9. in princ. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. solvant. Cistria. contr. jur. lib. 5. cap. 89. num. 112. & seqq., aliique allegati in §. In dubio etiam.

Est sane, si Philippus acceptavit transactionem, quæ suis, & aliorum filiis loca, & gradus præminencia dividerebat, sine aperta contradictione admitti nequebit, quod jura filiorum præservare voluerit, id enim non esset acceptare, sed destruere transactionem, quæ ad hoc interponebatur, ut inter Descendentes lis futura non eliceret, & expressis nihil habet, nisi ut unus locus competere ipsius, & Ludovici Columnello, alter verò alteri Palmutorum lineæ; quamobrem, cum substantia, natura & dispositio contractus necessariò comprehendat suis filiorum, frustra hoc casu opponitur, quod quis consentiens contractui, vel renuncians, comprehendisse non censetur jura futurum, & hereditum nam, quando illorum jura deducta sunt in dispositiva contractus, & illius substantia, & eventus eõsem comprehendit, tunc necessaria non est expressa mentio hereditum, dum ipse contractus pro hereditibus initus dicitur, *Peregrin. de fideicommiss. art. 57. num. 97. Kelembec. de reuoc. quæst. 33. nu. 46. & seqq. Torr. de post. futur. success. lib. 2. cap. 24. nu. 86. Rota coram Bich. decif. 134. num. 16. & seq. decif. 158. num. 20. & seqq., & num. 30. cor. Jan. mem. Alexand. VII. decif. 173. nu. 5. in rec. decif. 587. num. 2. part. 1. & decif. 619. nu. 5. & 6. part. 4. tom. 3. apud Palm. Nepot. allegat. 294. nu. 18. & in Engubina immunitatis 11. Maii 1711. §. Neque attendi cor. Rõo Konitz, præsertim verò, quando constat, in dispositione deductum nem esse jura filiorum, sed eorumdem aut hereditum mentio facta reuerit, quod quidem utrumque concurrat in casu nostro, quia transactio facta est super Jure futuro perpetuo, & progressivo, & principaliter provium est filiis, & Descendentibus, ut patet ex illis verbis = *Cbe delli due luoghi, che possono pretendere li detti Signori Palmucci, debbo sempre un perpetuo addorre uno alla linea del detto Signor Ludovico, & delli Signori Filippo Palmucci, & loro Descendenti, e l' altro lungo alla linea &c.* = quapropter nullo modo sustineri posse videtur, quod in transactione, de qua agitur, Transigentes comprehendere voluerint jus futurum filiorum, quando illa præcipue veritabatur super tali Jure, inque eadem filiorum mentio facta legitur, ut optimè observant *Sard. conf. 355. num. 38. & 43. Thefaur. Jan. quæst. furea. 90. num. 1. lib. 2. Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2. quæst. 11. §. Verum negotio versis. Intelligendo, Andreol. contr. 107. num. 19. & seq. Altmar. ad Rovit. conf. 23. nu. 25. Gizz. ad Capyc. Intr. decif. 5. num. 26. & Scopp. ad Merlin. Pignatell. cap. 11. nu. 17. Cord. de Luc. de reuoc. disc. 15. num. 7. Rota coram Royas de cef. 311. num. ult., in rec. decif. 145. nu. 5. & 9. part. 15. in Falsiguten. Pecuniaria 6. Junii 1698. §. At in longè cor. bon. mem. Pio. in Forsempranen. legatorum super fideicommissio Ludovici 2.**

Maii 1723. §. Minime relevante, & in confirmatoria Julii 1. Julii ejusdem anni §. Quoniam cor. R.P.D. Aldrovando

- Jam verò confabulatio his omnibus, quod transactio, de qua agitur, respectu Philippi restricta dici nequit ad jus personale dumtaxat ipsius, sed apta sit ejus etiam filiis comprehendendis, cetera planiora redduntur, in dubium enim revocari nequit, quin illa inita fuerit bonâ fide, non enim de erat iusta dubitandi ratio, an linea Ludovici, & Philippi competere amplius locus in Reformationia, postquam usque ab anno 1640. à Civitate Macerateni recesserat. Licet enim civilitas originis non amittatur, & hoc, etiam quoad participationem honorum intelligant Doctores à nobis relati in §. *Fratrâ devotio obtendatur*, plures tamen contrarium sentiunt, ut, post Bald. in leg. 3. Cod. de Infant. exp. fit. tradunt. Declau. conf. 34. num. 15. lib. 5. Sord. conf. 313. num. 67. cum dubius seqq., Gratian. discept. 359. num. 20. & seqq., Pigon. ad statut. Ferrar. rubr. 98. sub na. 15., Murat. discept. 6. num. 14. & seqq., Carlin. contr. 37. num. 17., Corleval. de Jadic. tit. 1. dispt. 2. quest. 2. num. 123., Borden. collat. legal. tom. 1. cap. 47. num. 12. & seqq., Antonell. de loc. legal. lib. 1. cap. 6. num. 35., Ansaldo. de commerc., & mercat. dispt. 10. num. 27., Boer. decif. 260. in fin., Afflit. de eis. 384., præsertim quando Civis originarius Patriæ onera non fert, eò quod æquum minime videatur, honoribus Civitatis illum frui, qui pro Civitate nullum sentit incommodum Gratian. dispt. 359. num. 29. & disceptat. 709. num. 16., & ann. 19.

- Et licet nemo originî renunciare queat, per 103 *Text. in dist. leg. assumptio ff. ad municip.*, id tamen intelligendum est in præjudicium Civitatis, at non etiam, quod Civis renunciare nequeat juribus, & favoribus ipsi à Civitate impartitis, ut advertunt Bartol., & de Platen in leg. Privilegio 27. Cod. de Decurion. lib. 10., Petr. Barbos. in leg. beres absens §. Privilegiu. an. 34., ubi alios ff. de fur. origin., Gallerat. de renum. cent. 1. tenac. 2. num. 50., Afflit. dispt. decif. 384. num. 10., quamobrem constitutum etiam reperitur, quod dispositio loquens de Civibus, minime in- 105 telligatur de Originariis non habitantibus Bald. in rubr. Codic. si a non competet. Jadic. num. 2., Barbos. dispt. leg. beres absens §. Promde num. 51., & num. 115. & seqq., Buff. de crimin. les. Majest. an. 64., Alendun. de execut. mandat. cap. 4. num. 25., Gaill. observat. Jur. lib. 2. observ. 36. an. 6. & seqq., Menuch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 47. num. 7., Galest. dispt. contr. 17. num. 12. & seqq. lib. 2., Fortius verò hæc urgere videbantur tam contra ipsos Transfugos, quàm contra eorum. Descendentes, quia nec ipsi, nec eorum Pater natiarent Macereti, nam Ludovicus Sen. Avus Philippi, & Proavus D. Cajetani migraverat in oppidum Montis Philoptrani, ideoque, si Philippus juveni nequibat origine Avi, gloss. in leg. 106 *assumptio verb. non domicilium ff. ad municip.*, Joann. de Platen, & alii in leg. filius Cod. de municip., & originar. lib. 10., Amaya in leg. Civis

num. 21. Cod. de incol. lib. 10., Barbos. loc. superius citato num. 17., & leg. 2. §. Legatis in princ. ff. de Jadic., Corleval. de Jadic. tit. 2. dispt. 2. num. 51. & seqq., Galest. dispt. contr. 17. num. 11. lib. 2., multò minus D. Cajetanus juvabitur origine Proavi.

Præterea in dubium revocari poterat, an privilegium hoc revocandi locum, & gradum reformationis per tanti temporis non usum deperditum fuisset, communiter enim traditur, privilegium affirmativum decem annis per non, 107 usum præscribi, negativum triginta leg. 1. ff. de mundici., ubi Bartol. & alii, Felin. in cap. Cum accessissent num. 25., & seqq. de constit., ibique etiam Punzerman. num. 6., & Boich. num. 1., Toppo post alios in leg. fiscal. part. 2. cap. 1. num. 5. ff. de constit. Princip., Amaya in leg. 1. Cod. de his, qui sponte, Faber. in Cod. tit. de præscript. 30. vel 40. annor. definit. 10., Gaill. observat. Jur. lib. 2. observ. 60., Molin. de Princ. lib. 2. cap. 7. num. 70., Marez. de majrat. part. 1. quest. 17. num. 2., Vofq. contr. illastr. cap. 2. num. 5., Cancr. var. sol. part. 3. cap. 3. de privileg. num. 271., Castill. contr. Jur. lib. 7. cap. 19. num. 2., Gent. de nobilit. gloss. 7. num. 38. usque ad 42., quo loco examinamus hanc quæstionem, num videlicet si quis nobilis non utatur privilegio sibi concessio per decem annos, si sit affirmativum, & aut triginta, si sit negativum, sibi præjudicet & eam resolvit determinando, non solum sibi præjudicare, sed & successoribus suis, idque præcipue probat ex Textu in cap. de Terra de privileg. quo disponitur, quod Monachi per non usum Antecessorum privantur privilegio non solvendi Decimas concessio eorum Antecessoribus, & assert similem Textu in cap. accedentes eodem tit., quo statuitur, privilegium concessum Templariis per non usum extingui, pluresque ad assumptum, 110 probandum adstruit auctoritates. Talem verò non usum indifferenter nocere tam præsentibus, tum abentibus, tradunt Barbos. in dist. cap. de Terra num. 6. de privileg., Castill. contr. Jur. lib. 7. cap. 19. sub num. 3. vers. nec distinguatur.

In hac igitur dubietate, que non solum litem excitare poterat, sed de facto jam excitaverat, re. de interposita dicenda erit transactio, quando, ut eadem prudenter inita censetur, fuisse solus titulus litis L. 1. ff. de transact. L. 2. Cod. ibi = Tamen propter timorem litis transacione interposita, pecunia recte contra intelligitur, Cajo. oper. Possib. tom. 2. in lib. 75., Paul. ad lit. dist. sol. mibi 917. lit. C. & Tom. 5. fol. 26. lit. B., & in append. Oper. fol. 13. liter. G., Valerion. de transact. tit. 2. quest. 2. num. 2. & seqq., Vrecol. eodem tract. quest. 2. num. 32. cum seq. & quest. 50. num. 9., Rocc. dispt. Jur. Cetero dispt. 97. num. 53. 56., & 86., Rot. cur. Card. Cetero dispt. 97. num. 15., pleni in Pajusan. transactio. 3. Julii 1707. §. Et quidem coram Priolo, eademque, modò abfuit aperta calumnia, bonæ fidei adminiculo sulcita semper præsumitur Venturia. conf. 3. num. 55., Vrecol. de transact. quest. 50. num. 11., Card. de Luc. de fend. dispt. 43. sub num. 11. dispt. 49. sub num. 8., Castill. decif. 106. num. 55., Rota coram, Merlis.

- Merlin. decif. 163. num. 8. & decif. 799. num. 21. in rec. decif. 362. num. 15. part. 19. post Torr. de poff. futur. fuffect. decif. 190. num. 12. in Mantiff. ad ornat. Card. de Luca de fideicom. decif. 37. sub num. 8. ita quidem, ut pro illa inducenda modica dubitandi occasio fufficiat Bald. in leg. 2. Cod. de transfat. fidei in rational. tom. 3. leg. in summa. §. 1. ff. de condit. indebit. Recc. conf. 109. num. 9. & feqq. Volens. conf. 175. num. 14. Mantiff. de tacit. lib. 2. tit. 1. num. 16. Caren. refol. 204. num. 6. Urcol. confult. 70. post num. 29. Allogr. fuen. contr. 6. num. 18. Saminiot. contr. 145. num. 23. Rota in rec. decif. 303. nu. 2. part. 3. cum aliis in dicta Pifanren. transfationis loco mox citato; Imò verò auctorum, vel unius tantum insignis Doctoris opinio, iustam transigendi causam præbet, Jof. in leg. properand. num. 5. in autem num. 8. Cod. de Judic. Felin. in cap. super bis num. 19. de accusat. Bero. conf. 1. num. 3. lib. 2. Cyriac. contr. 196. num. 90. Caren. refol. 204. num. 6. Volens. de transfat. tit. 2. quæst. 3. num. 22. Allogr. contr. 6. num. 19. Add. ad Ludovif. decif. 149. num. 7. Rocc. difput. jur. select. cap. 111. num. 65. Bolducc. ad Ramon. conf. 62. num. 101. Saminiot. contr. 143. nu. 71. Rot. in rec. decif. 263. nu. 3. part. 3. & cor. fuen. me. Alexon. VIII. decif. 35. num. 16.*
- Quoniam igitur pacto in dubium revocari poterit; quin bonâ fide celebrata fuerit transactio facta pro avertenda lite jam mota, & quidem super re dubiâ, in quâ, ex rationibus, & auctoritatibus superius adductis, iura tum Philippo, & Ludovico, tum eorum deinceps Descendentium, in aenepti verfabantur, hæc namque sunt potissimæ, & probatissimæ transactionis in eundem causâ, ut bene respondit Paul. dist. leg. in summa 65. in princ. ff. de condit. indebit. leg. 2. & 3. Cod. eodem, Castrenf. in leg. eleganter in princ. ff. de condit. indebit. Rot. coram Merlin. decif. 163. num. 3. & feqq. unde proditum est illud omnium ore tritum axioma, maximè interesse litibus non implicari, lucrumque maximum reputari ab illis cedere, Ulpian. in leg. minoribus 6. in ff. ff. de minor. Abb. in cap. 1. num. 2. de transfat. Sard. conf. 471. nu. 27. Rota coram Cavalier. decif. 407. num. 4. coram Royas decif. 437. num. 5. coram Merlin. decif. 767. num. 20. convenit enim, ut ait Cicero 2. de offic. = Convenit abesse à litibus quantum liceat, & nefcio, an paulo plus etiam, quam liceat, est enim non modò liberale paullum, novumquam de suo jura decedere, sed interduum etiam fructuosum =, ut interduum fortasse melius sit re ipsâ carere, quam litis majora damna subire, Ulpian. in leg. 4. §. 1. ff. de alienat. diff. antand. caus. verbis illis non tam enjunctum improbat Prætor, qui tanti habuit, re carere, ne propter cam sapius litigaret hæc enim reverenda cogitatio ejus, qui litet exerceatur, non est vituperando =, id verò præcipue laudandum est inter sanguine Coniunctos, inter quos acerbitio solent odia per lites excitari, Menoch. conf. 401. num. 124. Rocc. difput. jur. select. cap. 111. num. 56. vers. præsertim, Rota coram Merlin. decif. 163. num. 5.

Clarius verò bona fides eluceſcet, si spectemus æqui, bonique rationem, quâ transactio celebrata fuit: Philippus enim, & Ludovicus, jus suum, & filiorum non alienarunt, sed potius illud in tuto posuerunt tempore, quo non possidebatur, & ejus vindictio non carebat difficultate, summâ enim æquitate unus locus fuit constitutus filiis Philippo, & Ludovico, alter DD. Palmutiis de Macereto, qui, licet essent in una linea, illi verò in duas subdivisi, tamen, & utrique unum representabant Columnellum, & isti etiam poterant mox in duas, & plures lineas propagari, ejus eventus possibilitas contractum in aqua lance constituit leg. 1. Cod. de poff. libi = Conditionis incertum inter fratres, non iniquis rationibus conventionem fuitum est, = & leg. si ed leg. 17. Cod. de usufr. = Quam obrem siue loca deberentur senioribus, quod in ipsâ transactione conventum legimus, siue aliâ quavis ratione distribuenda essent, non plus juris, & spei consequerentur isti, quam illi, utrinque enim poterant personæ, & lineæ multiplicari, utrinque incertum remanebat, quemnam, primo loco vacante, seniore esse contingeret; si igitur mala fides tunc adeile dicitur, quando jus successorum in totum destruitur, aut nullo periculo contentari eventus, de jure non dubio deceditur, inani transacionis colore velando voluntariam alienationem, Peregr. de fideicom. art. 52. num. 88. Fufar de substit. quæst. 562. num. 2. Castill. contr. jur. lib. 8. cap. 36. §. 2. Cyriac. contr. 3. num. 2. Card. de Luca de fideicom. dist. 13. num. 21. diff. 173. sub nu. 4. Urcol. de transfat. quæst. 51. num. 24. Rocc. difput. jur. select. cap. 2. num. 52. Rota coram Penting. decif. 482. num. 25. coram Royas decif. 312. num. 2. in Mantiff. ad ornat. Card. de Luca tit. de fideicom. decif. 37. num. 28. omni procul dubio male fidei suspicio vacabit transactio, adeo æquis conditionibus celebrata; in qua Philippus, & Ludovicus, non solum non destruxerunt, sed sibi, suisque Descendentibus asservaverunt jus non certum, nec possitum, sed dubium, & controversum, proindeque in dubium venire acquit, quin istiusmodi transactio nedum bonâ fide, sed æquissimâ ratione inita afficiat etiam successores, tamen ex propria persona, & jure venientes, leg. Prætor Cod. de transfat. cap. 1. §. 6. Passalles tit. ff. de feud. de feud. content. su. Bald. in cap. Imperiale num. 17. de prohib. alienat. per Frideric. Allogr. Affili. & alii in cap. 1. de contr. Inter Passalles Zaf. de feud. part. 9. num. 10. Schrader eodem tract. part. 8. cap. 1. num. 44. Resent. cap. 9. conclus. 21. num. 1. & feqq. Peregr. conf. 60. num. 3. lib. 4. & de fideicom. art. 52. num. 84. Petr. eodem tract. quæst. 8. num. 74. Mantiff. de tacit. lib. 2. tit. 4. num. 20. Gratian. discept. 476. nu. 2. Cyriac. contr. 3. num. 21. Græcch. discept. 3. n. 35. Adden. ad Molin. de Primog. lib. 1. cap. 16. num. 32. Valerian. de transfat. tit. 2. quæst. 2. n. 4. Urcol. eod. tract. quæst. 51. num. 2. & feqq. Allogr. contr. 5. num. 40. Prætor. discept. 40. n. 20. & feqq. lib. 2. Card. de Luca de Feud. dist. 10. num.

num. 21., *disc. 49. sub num. 8., de donat. disc. 7. in fin., de usur. disc. 35. num. 16., Rot. post Censul. decif. 43., & decif. 48., Rot. in rec. dec. 127. num. 18. part. 15., decif. 346. num. 1. part. 16., in Mantif. ad arnot. Cord. de Luc. tit. de fideic. decif. 37. num. 21., decif. 38. num. 22., & post Paulat. differt. 15. decif. 2. num. 1.*

Idque etiam confirmatur ex eo, quod, si, ut alibi diximus, in transacione ista juris potius exercitium divifum, quam quidquam de jure remiffum dici debet, eò quod habituale jus in tota familia refideret, exercitium verò duabus dumtaxat Perfonis competere poffet; prudenter ad evitandas lites facta censenda erit transac-
 124 tio ista exercitium aequaliter dividens, fimilique divifio impugnari nequit à Descendentibus Convidentium, tamen ex proprio jure, veniant, quia, five venferim in Feudis, five in

videlicet non licet divifiones bonà fide factas à Majoribus, eadem enim afficiunt Succelfores, quamvis non fint heredes Dividentium, & ex propria perfona vocentur, ut docent Bartol., Bald., Alberic., & Caste-
 125 trof. in leg. cum Pater §. Hereditatem post mortem ff. de legat. 2., Afflic. in cap. 1. num. 77., & ibi communiter Feudifae de natur. fuffeff. Feud., Alexand. conf. 18. num. 8. lib. 2., & conf. 60. n. 4. lib. 3., Jafon. conf. 64. num. 3. lib. 3., Purpurat. conf. 548. num. 31., Natt. conf. 22., Sord. conf. 349. num. 21., Mantif. de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 25. sub num. 22. verf. ubi etiam dicit, Tufch. proff. concluf. verb. iudicio concluf. 521. num. 5., & concluf. 523. num. 4., ubi inter fpecialia divifionis ponit, quod facit per heredes gravatos, aut feudatarios praedictat Vocati, & Descendentibus, etiam non fint heredes Dividentium,

Schroder. de feud. part. 8. cap. 2. num. 38. verf. atque hac aded vera funt etc., Altograd. juu. contror. 5. num. 24., Rot. in rec. decif. 489. num. 12. part. 4. num. 2., ob illam fuprà munitam rationem, quod talis divifio non eft alienatio, fed potius quedam composita inter Dividentes ratio, ut poff. Bartol. conf. 123. lib. 1., & Ruin. conf. 40. num. 5. lib. 4., loquitur Tufch. d. concluf. 521. num. 2., Rot. in Feudatina fideicommissi de Pafin
 126 17. Februarii 1713. §. Subfequitur cor. Lancetta.

Nilque officit fententia, quae favore Ludovici lata fuiffe dicitur, quia haec potius robur addit transacioni, nam illa, utpote remedio appellationis fufpenfa, iustam causam praebuit transacioni liti finem imponenti, leg. 7. ibi = & post rem iudicatum transacitio valet, si vel appellatio intercefferit, vel appellare poteris = leg. post rem 11. verbis illis = post rem iudicatum, etiam si provocatio non est interposita, tamen si negetur, iudicatum esse, vel ignorari potest, an iudicatum fit, quia ad hoc liti subesse poffit, transacitio fieri poffet ff. de transact. leg. etiam §. 1. ff. de caudat. in debet., ita fauere res hic habet in casu nostro, in quo ab altera ex partibus dicitur non exhiberi fententiam, vel id unum certum est, quod unde nobis ejus notitia provenit, simul demonstra-
 127 tur, appellationem, & nullitatem adverfus eam propolitam fuiffe, quae dum ex transacione li-

lentionem receperunt, credendum est, per ipsam transacionem fuiffe à lite recessum, prout ipse Partes in proemio transacionis expresse declararunt; quae porro declaratio potiffimum attendi debet, ad tradita per Rocc. diffus. jur. se-
 129 lecti. cap. 111. num. 56., Rot. in Pifaren. transacionis 21. Februarii 1707. §. Objectionem siquidem coram Priore.

Contabilità igitur bonà fide, & iustà causà, ex qua transacitio celebrata fuit, non est amplius de Transigentium iuribus subtilius disquirendum, Roland. conf. 28. num. 16. lib. 4., Rocc. diffus. jur. selecti. cap. 111. num. 68., Rot. coram Merlis. decif. 854. num. 6., & ut bene ex Soccin. conf. 69. num. 39., ait Valeron. de transact. in proci. sub num. 34. = quando contractus fuit in totum pro pace, & concordia, debet perpetuo observari, nec in eo de opicibus juris disputari, quia pro pace malo etiam toleranda fuit, Coram. 1. conf. 23. quafi. 4. = & rectè admonemur egregiè fententia Cuffodori lib. 1. quarit. epistol. 5. = in immensum trahi non decet finito litigio, nam enim inter procellas humanas Portus infractilis est, quem si boni:nes fervida voluntate pratererunt, in naufragio iurgii fempè errabant, acriterque =, quod improbus Philippus Imperator, ipsam etiam sanguinis conjunctionem in argumentum reprehensionis adducit in leg. fratris C. de transact. verbis illis = fratris tui filius de paternis successione, ac flatu, etiam nunc, contra fidem sanguinis, itemque placitorum questionem inferre parum probe poffunt = qua de re non minor auctoritas, quam rei iudicatæ illi tribuitur, leg. non minor
 132 20. l. frater apud aita Cod. de transact. l. poffquam luti C. de poff. l. 2. ff. de iur. jur., prohibeturque Refcripto etiam Principis rescindi, ne lites iterum fufcitantur, leg. caufas 16. Cod. eodem, omnemque poffibilem interpretationem pro illa fufcitanda accipiendam esse docuerunt Sard.
 133 conf. 451. num. 27., Valenz. conf. 175. num. 9., Hounded. conf. 34. num. 69., Mantif. de tacit. lib. 26. tit. 9. num. 45., Altograd. contr. 6. num. 17., Valeron. de transact. tit. 3. quafi. 6. num. 38., Ad-
 134 den. ad Ludovif. decif. 246. num. 11., Fontanell. decif. 45. num. 11., Rot. coram Merlis. dec. 855. num. 20.

His igitur omnibus confideratis, hereditaria nempe qualitate D. Cajetani, aequà ratione, quà inita fuit transacitio non continens juris alienationem, fed folam exercitii divifionem ad amovendas discordias adeo aquabiliter factam, ut utraque Pars par commodum fenferit, paribusque fubjaceat eventibus, credere, eam jure, fufcitari, nullamque fubefce validam causam, quo quam à Descendentibus, & Succelforibus poffit luftrari.

Arctina fructuum Dotis.

Fructus dotis, foluto Matrimonio, filiz, an, & quomodo debeantur? Filiz alimentis quando praxtanda funt iudicis officio, vel potius iure actionis? Alimentis iudicis officio praxtanda non funt ei qui aliunde habet, quo fe poff-

128 tur, appellationem, & nullitatem adverfus eam propolitam fuiffe, quae dum ex transacione li-

possit alere, siue ubi ea præterita sint. Dilatione ad solvendum pendente, nulli debentur fructus. Mater non tenetur filios alere, nisi in subsidium. Pro alimentis hypotheca non competit. Restitutio in integrum concedenda adversus sententiam injustam, etiam alterius confirmatoriam.

VOTUM L.

- 1 *Fructus dotis ab heredibus Viri non debentur, nisi ratione mora.*
- 2 *Ac nisi interpellati fuerint.*
- 3 *Ad fructus dotis tenentur heredes Patri promissis non ratione mora, sed loco alimentorum.*
- 4 *Nec requiritur interpellatio. Intellige ut num. 8.*
- 5 *Alimentorum onus ad Patrem, ejusque Specias Heredes.*
- 6 *Emptor rem, & pretium retinens, ex aequitate l. curabit Cod. de act. empt. tenetur ad fructus recompenso.*
- 7 *Ex eodemque aequitate mulieri loco fructuum dotis non soluta debentur alimenta.*
- 8 *Fructus dotis alimentorum loco non debentur mulieri aliunde habenti, quo se possit alere.*
- 9 *Fructus dotis cum petuntur alimentorum loco, Judicij officio debentur.*
- 10 *Alimenta Judicij officio ei non debentur, qui de suo potest vivere.*
- 11 *Alimenta non debentur pauperi ex propria culpa.*
- 12 *Mulier, ei amplo usufructu relicto a Viro, pauper non dicitur.*
- 13 *Nec dotis fructus illi debentur alimentorum loco.*
Procedit, siue Mulier agat contra heredes Viri, siue Patris ibid.
- 14 *Pro alimentis præteritis non competit officium Judicis, sed tantum pro præsentibus, & futuris.*
- 15 *Pro alimentis præteritis locus non est officio Judicis, nisi quum debitum pro se alendo quis contraxisset.*
- 16 *Alimenta, quæ petuntur jure actionis, Alimentariis, etiam divitiibus præstanda sunt.*
- 17 *Licet præteritis, & num. 22.*
- 18 *Autoritates firmantes, deberi alimenta filio, etiam aliunde proviso, intelliguntur de alimentis jure actionis debitis, & num. 19. ad 27.*
- 19 *Alimenta ex qualibet ultima dispositione sunt jure actionis debita.*
Procedit insuper ex contractu num. 20.
Siue etiam ex Statuto num. 21., 22., 23., & 54.
- 21 *Alimenta filia debentur tamquam fructus legitime, ubi deo loco legitime succedit.*
- 24 *Alimenta quoties ex contractu, ultima voluntate, aut Statuto non sunt præstanda, Judicij officio debentur.*
- 25 *Obligatio deficiente, deficit, & actio.*
- 26 *Alimenta Ascendens quilibet præstare tenetur jure natura, & num. 28.*

De Contract.

Intellige, Judicis tantum officio ibid.

- 24 *Alere proprias naturæ bonitates, naturæ, cum Belli communes habent.*
- 29 *Judicij officium ab æquitate movet.*
Eoque suadente, competit illud, ubi deficit actio ibid.
- 30 *Mulier, soluto Matrimonio, Judicis tantum officio debentur alimenta.*
- 31 *Subrogatum naturam ejus assumit, in cujus locum subrogatur, & num. 36.*
- 33 *Fructus debiti velut accessiones rei subrogata, istius naturam habere censentur, si de fructibus naturalibus, non si de civilibus agatur.*
- 33 *Dotare filiam Pater tenetur, Judicis tamen officio, non jure actionis.*
- 34 *Hæcque verior, ac receptior opinio est.*
- 35 *Fructus dotales, nunquam Judicis officio debentur, & num. 36.*
- 36 *Accessorium sui principalis naturam sequitur.*
- 37 *Pater, sicuti tenetur legitimam filio, dotemque filie tradere, licet aliunde habeat, ita etiam alimenta.*
- 38 *Filii enim, loco legitime debentur alimenta, & filiaribus loco dotis.*
Argumentatio istiusmodi nequit subsistere, & ratio num. 39., 40., & 41.
- 39 *Pater legitimam, aut dotem liberis divitiibus tradere tenetur, non item alimenta.*
- 40 *Dotem, aut legitimam liberis divitiibus non deberi, absurdum est.*
- 41 *Ab alimentis ad dotem si non valet argumentum, nec etiam de converso debet valere.*
- 42 *Argumenta ad invicem convertuntur, cum paritas procedit.*
- 43 *Dilatatio pendente ad solvendam dotem, nulli debentur fructus.*
- 45 *Dotis promissa a Matre, ab eaque non soluta quando non debeantur fructus alimentorum loco? & num. 46.*
- 46 *Mater, nunquam in subsidium alere tenetur filios.*
- 47 *Pro alimentis a Patre debitis hypotheca non competit, juxta communiorum opinionem.*
- 48 *Ex Decisionibus contrariam sentientes errasse, demonstratur.*
- 49 *Salvianum non competit, hypothecâ deficiente.*
- 50 *Pro alimentis competit actio personalis in rem scripta.*
- 51 *Pro alimentis assignatio Bonorum debet fieri.*
- 52 *Restitutio in integrum conceditur adversus sententiam nullam, & injustam, etiam alterius confirmatoriam.*
- 53 *Præsertim, si petatur non ut sententia revocetur, sed ut nova Causa cognitio debeat assumi.*
- 54 *Alimenta filia etiam aliunde habenti præstanda sunt, cum debentur jure actionis.*

FRANCISCUS constituit Iſabellæ filiz nupturæ Francieſe dotem ſcut. 1200. percipiendam ex fructibus Prædij del *Foppo* donec integrè ſolveretur / huius quantitati Fauſtina Mater addidit ſcuta 300. de ſuo ſolvenda poſt annum à die obitus ejusdem Fauſtinae / fructus unius tantum aſſocii, conſtante Matrimonio, ex dicto Prædij percepiſſe dicitur Franciſcus vir, per cuius tandem obitum anno 1679. diſſoluto Matrimonio, præſata D. Iſabella vidua agens anno 1686. cum præ ſolutione ſux dotis, & fructuum in iudicium vocaſſet Joannem Felicem ejus fratrem (ſato namque ceſſerant tam Franciſcus Pater, quàm Fauſtina Mater) anno 1691. immiſſionem vigore ſalviani obtinuit ad dictum Prædium del *Foppo* nedum præ ſorte dotali, verum etiam præ fructibus decurſis à die obitus Francieſi viri ad rationem ſciti. quatuor præ centenario, cuius ſententia virtute eadem D. Iſabella poſſeſſionem Prædij adeptæ, in illa continuavit uſque ad annum 1701., quo D. Maria Angela heres memorati Joannis Felicis deſuncti impetravit reſtitutionem io integrum adverſus dictam ſententiam, ſed fruſtrâ, nam poſt diuturnam Cauſa diſcuſſionem illa tandem anno elapſo confirmata fuit à D. Auditore Bonifacio / quapropter io hoc rerum ſtatu D. Maria Angela ſentens leſam in eâ parte, in qua condemnata fuit ad ſolutionem dd. fructuum, antequam petat novam reſtitutionem in integrum, certior fieri cupit deſiſſe, & pondere ſuorum iurium, proindeque præ veritate examinandum mihi propoſuit, an rêvera dd. fructus debeantur Iſabellæ.

In quâ quæſtione dicendum videbatur, illos D. Iſabellæ ſtatim deberi à die obitus Viri, ſi non uti fructus, ſaltem uti alimenta. non enim præ ipſis agit contra heredes ejusdem Viri, contra quos etiam de jure communi requiritur interpellatio, eum fructus ab eis non debeantur, niſi ratione moræ, in qua eſſe non dicuntur, niſi ſequatâ interpellatione, *Cyriac. contr. 542. n. 7. & ſeqq. Theſaur. decif. 43. per tot. / Thomas. decif. 196. num. 6. / Rot. cor. Cocciu. decif. 176. n. 2. & ſeq. / & decif. 1631. num. 10. / cor. Baratti. decif. 159. ibiq. Adten. num. 13. / cor. Danno. jun. decif. 756. num. 1. / & 2. / cor. Rich. decif. 487. num. 14. / & ſeq. / cor. Ottob. decif. 103. num. 5. / poſt Merlin. de pignor. decif. 3. num. 1. / poſt Mell. obſerv. ad Caſtill. decif. 98. nu. 9. in rec. dec. 106. num. 5. in fin. part. 2. / decif. 14. num. 12. / & 13. part. 1. / decif. 382. num. 6. / & decif. 413. num. 2. / & ſeqq. part. 14. ſed agit contra heredes Patris promiſſoris ob retardatam dotis ſolutionem, quorum reſpectu eum fructus verè non debeantur ratione moræ, ſed loco alimentorum, quæ Pater filiz præſtare tenetur donec dotem ſolvat, ut communiter notant D.D. in l. alimenta ff. de negot. geſt. / Caſtrenſ. conf. 111. ſub n. 4. verſ. quotenus antem petuntur lib. 1. / Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quæſt. 1. num. 7. / & 8. / Cyriac. contr. 30. per tot. / Surd. de alim. tit. 1. quæſt. 26. num. 3. quæſt. 42. num. 133. / & quæſt. 105. n. 2.*

Fontanell. de pœt. nupt. clauſ. 6. gloſſ. 2. part. 6. num. 4. / 5. / & 10. tom. 2. / Gratium. diſcept. For. cap. 141. num. 59. / cap. 143. num. 14. / cap. 245. num. 30. cum ſeqq. / & cap. 726. num. 3. / & 4. / Rodriguez de mun. reddit. lib. 3. quæſt. 7. num. 49. / Mugon. decif. Florent. 83. num. 1. / Maſtrilli. dec. 298. num. 16. / Giurib. decif. 72. num. 1. / Sperell. decif. 84. num. 1. / Rot. cor. Danno. jun. dec. 1796. nu. 5. / cor. Baratti. decif. 159. ibiq. Adden. n. 13. / poſt Fenon. ad Stat. Urb. decif. 81. 5. Neque hic 85. 5. Neque refrugari, & 5. Nec ad rem, & decif. 36. 5. Quia pluribus poſt med. obſerv. ad Caſtill. decif. 39. num. 3. / poſt Zacch. de oblig. Cameral. decif. 326. num. 2. inter diverſ. decif. 344. num. 1. part. 4. / in rec. decif. 471. num. 1. part. 1. / decif. 574. num. 1. part. 2. / decif. 443. num. 1. part. 3. / decif. 188. num. 4. / part. 10. / decif. 382. num. 6. / & 7. / & decif. 413. num. 2. / & plurib. ſeqq. part. 14. hunc ſit, quod, ſi ſoluto Matrimonio, dos à Patre filiz promiſſa, nondum fuerit ſoluta, ſtatim illi abſque interpellatione debeantur fructus ſaltem ratione alimentorum, quorum onus ad illum, cuiusque ſpectat heredes, Bald. in l. qui filium, ff. ubi Pupill. edne. deb. / & in l. de alimentis in fin. C. de tranſact. / Socciu. ſen. conf. 57. num. 36. / & ſeq. vol. 4. / Menoch. conf. 81. n. 61. / & 66. / Gabriel. conf. 139. num. 14. lib. 2. / clar. mem. Card. de Luc. de dot. diſc. 113. num. 5. / Surd. de alim. lib. 1. quæſt. 105. num. 2. / Mareſcotti. var. reſol. lib. 2. cap. 83. num. 52. / Sperell. decif. 84. num. 43. / Panimoll. decif. ſur. Eccleſ. 3. num. 10. / 11. / & ſeqq. / Afflic. decif. 284. num. 4. / Rot. cor. Rembold. decif. 603. num. 12. / & ſeq. / cor. Danno. jun. decif. 756. num. 5. / & 6. / poſt Fenon. ad Stat. Urb. decif. 81. num. 48. / decif. 84. 5. Tam etiam, & ſeq. / & decif. 86. 5. Quia pluribus, cor. Mantie. decif. 26. num. 2. / cor. Seraphin. dec. 918. num. 3. / & prius decif. 517. num. 1. / & ſeq. / cor. ſan. mem. Gregor. X7. decif. 80. num. 4. / in rec. decif. 471. num. 1. part. 1. / decif. 156. num. 1. / 2. / & 3. / & decif. 171. num. 1. part. 15.

Quid enim juſtitie regulis magis contentaneum eſt, quàm quod, ſi, qui dotem retinet, eaque fruitur, mulierem aliat' contra verò quid magis æqui bonique rationi repugnat, quàm, quod, poſtquam dos promiſſa, & conſtituta fuit, Pater, cuique heredes illam retineant, & ſaltem alimenta in recompenſationem fructuum totum ſive partem pretii retinendo, tenetur ad fructus recompenſativos, ex æquitate L. curabit C. de aſſ. empt. / ita quoque eadem æquitas poſtulat, quod loco fructuum recompenſativorum, ſaltem alimenta mulieri viduæ ſolvantur ab heredibus Patris, qui illius dotem retinent, ejuſque fructus percipiunt, ut bene, ducto argumento ab æquitate d. l. curabit, ad rem inferret. Alex. conf. 69. num. 3. verſ. ex quibus lib. 1. / Menoch. conf. 81. num. 61. / & ſeqq. lib. 2. / Leotard. de uſur. quæſt. 30. num. 31. / & ſeqq. / Borden. colluſ. legal. 31. num. 151. / & ſeqq. / & num. 160. / & ſeqq. tom. 2. / Panimoll. decif. ſur. Eccleſ. 3. n. 4. Verumtamen, licet hæc primo rei obtutu plurimum urgere videretur adverſus D. Maria

riam

riam Angelam, nihilominus verius censereim, ipsam non teneri solvere D. Isabella tructus, de quibus agitur, quamquam enim me non lateat, huc usque dicta in jure firmitima esse, & tamen locum illi vindicare non posse arbitror in presenti hypothet, illa namque procedunt, ubi mulier esset pauper, & aliunde non haberet ex quo se alere posset, secus vero si dives, vel congruè aliunde provisa esset, eum enim alimenta debentur officio Judicis, illud omnino cessat, quando is, qui ali debet, habet de proprio, & potest ex Bonis suis, vel ex sua industria sibi alimenta comparare, ad *Text. in l. si quis à liberis* §. 1. *vers. deniq. ff. de liber. agnos. l. penult. ff. ut in poss. legat. gloss. in l. si quis à liberis in princ. in §. Idem rescripti verb. juste C. de alend. liber. ubi Bartol. & ceteri repetentes, cum aliis per Barbof. in l. 1. num. 13. C. de liber. alend. Jafon. in l. diversu §. 20. ff. solut. Matrim. Saccin. jun. conf. 8. num. 13. lib. 3., Saminiat. contr. 175. num. 83., Molin. de Primog. Hispan. lib. 2. cap. 15. num. 6., alter Molin. de justis, & jur. dispus. 16. num. 8., Mierex de majorat. part. 1. quæst. 28. num. 6., Sord. de alim. tit. 7. quæst. 15. num. 26., Palm. sep. ob- leg. 103. num. 10., & seqq., Rot. cor. Mantic. decis. 171. num. 2., cor. Celsi. decis. 73. num. 1., & 2., in rec. decis. 55. num. 2., & 3. part. 8., dec. 442. num. 6. part. 14., & in Romano assignamenti 13. Decembris 1709. §. Nec exercitium cor. R. P. D. Falconerio, & in fortioribus terminis, quod nec debeantur illi, qui positive indiget, si tamen ex facto proprio in eorumdem necessitate sese constituit, Jafon. in antb. res quæ 13. ff. num. 33. C. cum alio de legat. & fideic., Peregrin. de fideic. art. 42. num. 16., Fufor. de substit. quæst. 132. n. 30., Card. de Luc. disc. 169. num. 8., Salgad. in labyr. credit. part. 1. cap. 24. num. 22., & num. 25., & seqq., ubi quod istiusmodi subsidium non est extendendum ad hypothetem culpæ indigentie Alimentarii, sed circumferibi debet intra fines involuntarie, & fortuitæ indigentie.*

Quapropter, cum D. Isabella sit congruè, commodè aliunde provisa ex pingui, am- ploque usufructu illi à Marito relicto, proinde- que respectu ipsius procul dubio cesset pauper- tas, & indigentia, ut bene in proposito ponderant Boudes. collect. legal. 21. num. 114. lib. 2., Dem. Advocatus Constantin. ad Stat. Urb. annos. 34. art. 2. num. 223., Rot. decis. 14. num. 15. part. 5. recent., evidens, & apertum redditur, tructus, de quibus agitur, alimentorum loco illi nequaquam deberi, quippe quæ hujusmodi alimentis non indiget, utpotè aliunde habens, unde se alit, ut, præter supracitatos, in terminis mulieris viduæ præ hujusmodi fructibus, sed alimentis consequendis, sive contrà heredes Viri, sive contrà heredes Patris agentis, promittit tradunt Angel. in §. Fuerat num. 6. iust. de cit., Jaf. in leg. divorcio num. 18. ff. solut. matrim., & ibi etiam Alex. num. 18., & omnes alii D. D., & in leg. de alimentis C. de transact., Barbof. in part. 1. leg. 2. in princ. num. 17., & 18. ff. solut. matrim., Barbof. conf. 8. num. 41. lib. 1., Roland. conf. 55. num. 4., & in fin. lib. 2., Marc.

De Contractu,

Solan. à Pace conf. 4. num. 28., Alex. conf. 27. num. 2. lib. 4., Beronf. conf. 130. num. 4., & seq. vol. 3., Marefcott. var. resol. lib. 2. cap. 8. n. 48., & seqq., Vilagat. de aser. quæst. 22. num. 14. con- clus. 12., Kirchen. commopu. cent. 5. lit. A. concl. 24. Pontan. de alim. cap. 15. n. 4., Lup. de aser. §. 4. n. 21., Sord. de alim. tit. 1. quæst. 44. n. 38., & seqq. quæst. 2. num. 11., & pluribus seqq., & tit. 5. quæst. tit. 3. n. 45. in fin. vers. resolutio tamen hujus quæ- sitionis, Antonin. de Amat. var. resol. cap. 19. n. 53., ubi plurimos allegat., & num. 69., Plot. de in Lit. Juvon. §. 11. num. 23., Boudes. collect. le- gal. 21. num. 177., & pluribus seqq. vol. 2., Af- fici. decis. 284. num. 2., & 3., ibique D'Isell. n. 6. vers. prædictis limitantur, Rot. coram Mantic. decis. 53. num. 2., coram Patto decis. 1206. num. 2., & decis. 1237. num. 2., & seqq. tom. 2. in postu- lum., Furinace. decis. 587. num. 2., in rec. decis. 106. num. 9. part. 3., & decis. 59. num. 2. par. 4., & melius in puncto casus nostri Marefcott. var. resol. lib. 2. cap. 83. num. 19., & 20., & num. 48., & 51., individualiter verò clar. mem. Card. de Luc. de dot. disc. 161. sub num. 62. §. Et secundò his verbis = Et secundò ut neque procedat favo- ra ipsius filia divitis, vel alius de alimentis nullæ, ita ut paterna obligatio de jure cesset, quia, cum ista usura subrogat fiat loco alimentorum, non sibi illis debitis, atque ad eorum limitem debeanda sunt, ne subrogatum sit majus suo principali, atque tali casu in Patre procedere videntur eadem, quæ in- ferius de extraneo L'istante notantur, cum cesset ratio peculiaris alimentorum a quem sequitur Sa- miniat. contr. 192. num. 17., & seqq., & apertius num. 22., & seqq. tom. 2.

Potiori verò jure in presenti facti specie, quia agitur de alimentis præteritis, pro quibus Judicis officium non competit, quod tribuitur solum pro alimentis præsentibus, & futuris, ut- pote iuventibus causam necessariam, non verò præteritis, quia in istis nequit considerari d. necessitas, ideoque receptum est, quando pro eorum petitione dari actionem, nisi in eo tantum casu, quo scilicet Mulier pro dictis ali- mentis non præstitit debum contraxisset, jux- ta doctrinam Bartoli in leg. libertis quos §. 1. num. 2. ff. de alim., & c. lib. legat., in leg. si quis à liberis §. Si filius ff. de liber. agnos., Alexan. in leg. de alimentis in princ. Cod. de transact., ubi Dec. num. 5., & Jafon. num. 6., Faber. in Codic. lib. 5. tit. 8. de rei Vxor. alii. definit. 26. num. 6., Saccin. Juvon. conf. 8. num. 13. lib. 3., Allen. conf. 48. num. 1. lib. 3., conf. 27. num. 2. lib. 4., conf. 72. num. 8. lib. 5., & conf. 84. num. 20. lib. 6., Cephol. conf. 280. num. 43., Affan. Clement. de Patr. poss. efficit. 17. num. 24., Pontan. de alim. cap. 12. in princ., qui testatur, juxta hanc opinionem fuisse per Rotam judicatum, & cap. 15. num. 6., Capry. decis. 24. num. 9., Vinc. de Franch. decis. 201. num. 2., Rot. Bon. decis. 89. num. 5. in fin. vers. item alimenta, Thesaur. decis. 44. num. 1. vers. pro negativa verò, & in Feroliven. Alio- mentorum cor. Versus impress. post differt. 37., Pantat. decis. 1. num. 16.

Ad differentiam alterius casus, quo illa pe- te-

Z. 2

terentur jure actionis, tunc enim, nullā prorsus habitā ratione vel paupertatis, vel divitiarum, certum omnino est, ea deberi sive Mulieri sit inops, sive non, sive aliunde non habeat, unde vivere possit, sive etiam habeat, imò dices sit, juxta immotat Juris regulam, quā docemur, alimenta debita jure actionis præstanda esse Alimentariis etiam divitiis, & aliunde ad satietatem provisis, per clarum *Testam. in l. Alimenta, ibique Alex. num. 7., Dec. num. 5., Jusas. num. 6. cod. de transact.*, *Bald. in leg. de alimentis num. 1. vers. nota, quod ille, & vers. quod facit præ Viduit, ibique Jusas. num. 7. vers. secus est quando cod. titul., & clarius in leg. divorciis num. 19. vers. secus est quando alimenta, & num. 20. ff. solut. matrim.*, *Soccini. Sen. consil. 57. num. 37. & 38., & segg. lib. 4., Alexach. consil. 3. num. 20. 21., & segg., & consil. 81. an. 61. & segg., Gratian. discept. for. cap. 244. num. 50., Saminat. contr. 175. num. 83. tom. 2., Sord. de alim. tit. 7. quæst. 15. num. 27. & quæst. 22. n. 12., Merlin. de leg. lib. 3. tit. 1. quæst. 8. num. 14. & 15., Michalor. de fratrib. part. 13. cap. 22. n. 24., Molin. de Primog. tit. 2. cap. 15. num. 6., latissime moderna *Campell. ad consil. Urbis. decret. 95. an. 205. & plurib. segg., Rot. post Fenzon. ad Stat. Urb. decif. 86. col. ultima vers. præterea cum alimentis, cor. Coccini. decif. 92. num. 12., cor. Emeræ Jan. decif. 552. num. 1., in rec. decif. 72. num. 6. part. 4. tom. 1., decif. 442. num. 7. part. 14., & decif. 137. num. 23. part. 19., & in Romana Assignamenti 11. Decembris 1709. §. Nec exercitum cor. R. P. D. Falconerio s. ita quidem, ut istiusmodi actio pro alimentis præteritis exerceri queat, ad Text. in leg. de alimentis, & ibi *Bald., ceterique alii DD. Cod. de transact.*, *Bartol. in leg. solut. num. 9. ff. de alim., & cit. legat. Cordab. in leg. si quis a liberis §. Si quis exbit n. 4. ff. de liber. agnosc.*, *Perpurat. in leg. 1. num. 127. ff. de jurisdic. omni. Judic.*, *Felin. in cap. ex parte in fin. de accusat. mia. conf. 36. num. 13. lib. 2., Hart. conf. 387. num. 3., Bartol. conf. 271. an. 7. vol. 1., Bald. conf. 59. num. 4., & conf. 481. an. 5. vol. 4., Roncon. conf. 458. in princ., Cur. conf. 386. in princ. lib. 3., Menab. conf. 8. num. 22. vers. non obstat, *Borgoin. in tract. de usufruct. Mulier. relid. num. 16. 2., Tiraquell. de primog. quæst. 72. num. 3., Affou. Glorien. de Patr. potest. eff. 11. num. 564., Bunden. collat. legal. 21. num. 184. lib. 2., Cancr. var. resol. cap. 16. num. 19. part. 1., Morefcot. var. lib. 2. resol. 83. num. 6., clar. mem. Card. de Luca de dot. dif. 8. num. 6., Mell. in addit. ad Castill. de alimen. cap. 19. num. 5., Rot. coram Seraphin. decif. 447. num. 8., cor. Coccini. decif. 2271. num. 4., cor. fan. mem. Gregor. XV. de iust. 93. num. 4., & in Feralio. Alimento. coram Versupio, impress. post differt. 37. Paulus. dec. 1. num. 15.****

Et in hoc planē sensu procedunt omnes auctoritates, quæ in contrarium asseruntur, aliæque plures, quæ possent adduci, firmantes, alimenta deberi filio etiam aliunde proviso s. quoniam, si bene singulæ examinentur, percipitur, illas loqui in casu, quo alimenta debe-

bantur jure actionis, in quibus terminis verè loquitur *Textus in leg. de alimentis cap. de transact.*, ubi agebatur de alimentis relictiis per ultimam voluntatem, ut explicat gloss. in figuracione casus, ibi = *Si tibi in testamento aliquid alimentum relicto fuit &c.* = & expressè monet *Adden.* his verbis = *hanc legem intellige in alimentis relictiis in ultima voluntate* & declarat *Saminat. contr. 81. num. 28. tom. 1.*, atque ita pariter accipienda est doctrina *Baldi super. d. leg. illarum s. revere* intelligunt *DD.* paulo superius relati, qui illum non allegant, nisi in proposito alimentorum debitorum jure actionis, quo jure procul dubio certum est, alimenta deberi, quoties illa ex testamento, sive legato, vel alio quocumque modo ex ultima voluntate debentur, *Bartol. in leg. liberis quas s. ff. de alim., & cit. legat., Cujacens. in leg. divorciis in princ. ff. solut. matrim.*, *Bald. conf. 431. num. 5. lib. 4., Rain. conf. 81. num. 5. lib. 2., Roland. à Vall. conf. 55. num. 5. lib. 2., Altograd. conf. 95. num. 31. lib. 1., Morefcot. varior. resol. lib. 2. cap. 83. num. 1. & 7., Sord. de alim. tit. 7. quæst. 15. num. 27., Saminat. contr. 175. num. 83. vers. tamen cum decent, *Ricc. ad franch. in addit. ad decif. 655., Gizarrell. decif. 47. ubi Add. per tot., Ludovic. dec. Perrus. 92. num. 7. 8., & segg. part. 2., Add. ad Buratt. decif. 705. num. 9., Rot. divers. part. 2. decif. 203. num. 2., in rec. decif. 398. num. 25., & decif. 442. num. 6., & 7. part. 14., decif. 664. num. 4. part. 18., & in Romana Assignamenti 13. Decembris 1709. §. Validissima, & segg. coram R. P. D. Falconerio, & prius magis aperte in §. Nec exercitum ibi = *Quia non agitur de alimentis jure natura, & officio Judicis ab Ascendentibus præstandis, sed de mensuris assignamento ex dispositione hominis, & jure actionis debito* = eademque responsione declarantur *decif. 44. Sperelli, & decif. 81. 84., & 86. post Fenzon. ad Stat. Urb., & Rota Florentina*, quæ eadem innititur. Ille namque loquuntur in casu, quo dos succederet loco legitime, ut patet ex *d. 21. decif. 44. Sperelli num. 43.* ubi loquendo de fructibus, sic ait = *Certe debeatur Vidua à Potre, vel ejus heredibus, quatenus succedant in locum alimentorum, ad quorum præstationem tenetur Pater, & post ejus obitum filii, & beredes, quousque dos loco legitime filia in bonis paternis debita subrogata, eidem persolvatur, ex citata decif. 81. post Fenzon. §. Quomodo ibi = Etenim, cum dos hoc casu succedat loco legitime, filia debet habere alimenta tamquam fructus legitime* = Et ita etiam in *decif. 84. §. Unde cum dos post eundem Fenzon.* idèque illi mirum, si ab ipsi deciditur, alimenta deberi Mulieri etiam aliunde habenti, quia cum, ut diximus, in eorum casibus dos succederet loco legitime, alimenta tamquam fructus legitime debebantur jure actionis, vel conditione ex statuto, ad tradita per *Bald. in leg. qui filium in princ. vers. & est in ista lege casus ff. ubi pupill. edac. deb. & in leg. de alimentis num. 1. cap. de transact., Cujacens. conf. 16. n. 2. in fin. lib. 2., Alex. conf. 69. per tot.***

tot. lib. 1. & conf. 7. num. 8. & seqq. lib. 2. Socin. Sen. conf. 17. num. 36. & pluribus seqq. lib. 4. Reus. conf. 16. num. 5. & 6. & num. 12. & 13. lib. 3. Curt. Sen. conf. 27. num. 42. Cephal. conf. 165. num. 27. & 28. Host. conf. 387. num. 3. & 5. lib. 2. Menoch. conf. 8. sub num. 20. & seqq. & conf. 81. num. 16. & aliis pluribus seqq. Marefcott. var. res. lib. 2. cap. 83. num. 51. & 52. Faber. in Codic. tit. de usur. & fruct. leg. definit. 1. & defin. 12. & defin. 16. Lestard. de usur. quest. 30. num. 30. & 31. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quest. 1. num. 7. Boff. de dot. cap. fin. sub num. 84. circ. fin. vers. & bono sententiam clar. mem. Card. de Luc. de dot. disc. 165. sub n. 62. vers. Patre vero, Caesar Manent. de jur. contr. libell. pat. 15. n. 71. usq. ad 74. Ofsch. decif. 143. num. 3. vers. & bac opinio, & in dicit Romana Assignamenti 13. Decembris 1709. §. si denique cor. R. P. D. Fulconerio; & sane in casu d. Decifionis 81. post Fasfon. alimenta deberi iure actionis, aperte testatur Rota in §. Minus etiam his verbis = Minus etiam satisfandum est oblationi Partis decens, agi de alimentis prateritis, quia illa peti possunt, tanquam iure actionis debita =, idemque fatetur etiam in decif. 84. sub §. Unde cum dos, & repetit in decif. 86. §. Neque etiam satisficit, ibi = Praterita, cum alimenta debeantur iure actionis &c., vel conditio ex statuto &c., idem nihil interest, an Mulier aliunde habeat, vel egeat, etiam ad effectum, ut ei debeantur alimenta praterita, & futura =

Praterita dicte Decifionis impresse post Fasfon. emanarunt in Casibus, in quibus locum ubi vindicabat Statutum Urbis, quod peculiariter in cap. 137. cogit Debitores dotis ad solutionem fructuum, etiam Mulier aliunde habeat, ex quo vivere possit; quapropter undique patet, quod in eorum casibus dicti fructus, siue alimenta omnino debebantur iure actionis, siue condicione ex statuto, ut firmi tenent Fasfon. ad d. cap. 137. num. 15. & Gratian. discept. 920. num. 9. & Saminat. contr. 199. num. 16. tom. 2. Rota dec. 86. §. N. que etiam satisficit post eundem Fasfon. ad Stat. Urb. in recent. decif. 727. num. 23. part. 18. tom. 2. & decif. 5. num. 9. & 10. part. 19. tom. 1. proindeque extranea reputari debent ab hypothese, in qua versamur.

Et tandem controversia 199. Saminati, quae pariter in contrarium allegatur, nedum nostro iure tui nos advertebat, qui ibi agebatur de vidua, quae aliunde non habebat, ex quo vivere posset, ut legitur sub num. 22. §. Virumque; quin potius minime nobis taveat, nam dict. num. 22. retinet sententiam Cardia. de Luc. disc. 161. de dote sub num. 61. §. Vbi vero filia & seqq. in quibus praecise determinat casum nostrum, & illam omnino sequitur.

Hoc igitur maneat in casu nostro, quod, quoties alimenta debentur officio Iudicis, nec praterita peti possunt, nec debentur, si quis dives est, & aliunde habet unde se aliat, ad differentiam illorum, quae petuntur iure actionis, quae diviti quoque, & aliunde habenti etiam pro tempore praterita debentur. In dubium autem venire

nequit, quin alimenta de quibus agitur in casu nostro, Dominae Isbellae debeantur tantum Iudicis officio, nequaquam vero iure actionis, si enim generaliter, quotiescumque non ex contractu, siue stipulatione, neque ex ultima voluntate, aut ex peculiari aliqua Constitutione alimenta praestanda sunt, ea debita dicuntur ex officio Iudicis Roffred. Benevent. tit. de offic. Iudic. quo petantur alimenta. num. 9. vers. item queritur, Neopodan. in consuetud. neapol. tit. quod autem in verb. pro alimentis fol. 50. in antiquis, Calvin. de acquitat. lib. 2. cap. 166. num. 29. & Sord. de alim. tit. 3. quest. 1. num. 11. & seqq. Fontanell. de pact. nupt. claus. 6. gloss. 2. part. 3. n. 56. Palm. Nep. alleg. 103. num. 13. & Saminat. contr. 127. num. 16. tom. 2. Vinc. de Franch. decif. 605. num. 8. Si pro alimentis ex legis dispositione debitis nulla datur actio, sed solum competit Iudicis officium, quia cum nullus super ipsis intercedat contractus vel quasi, nullum maleficium, vel quavis nulla idcirco pro ipsis oritur obligatio, qua deficiente, defectu actio, cuius ipsa dicitur, mater Licet §. 1. ff. de procurat., ut bene his, aliis, quae similibus argumentis probat Sord. de alim. tit. 3. quest. 1. n. 11. & pluribus seqq., ubi etiam optime contrariis fatiscit; si denique Pater, siue alius quicumque Ascendens ad alimenta, suis Descendentibus praestanda proprie dicitur adstrictus naturali ratione, videlicet aequitate quadam à natura indita, & communi non solum hominibus, verum etiam Brutis, ut egregie prosequitur Sord. loco mox allegato; Atque idcirco receptum est, ea ab Ascendentibus praestanda non esse titulo aliquo actionis, sed mero Iudicis officio, ut nostri ajunt, mercenario, & sic Descendentibus nequaquam deberi, si sint aliunde sufficienter provisi, per text. in l. si quis à liberis §. 2. vers. denique ff. de liber. agnos. & ibi gloss. lit. C. & Borul. & ibi Patrem & Cui. de alim. liber. & ibi Salycet. & Borbof. num. 1. & Saminat. in contrarium allegat. contr. 127. num. 56. tom. 2. Comiol. alleg. 40. num. 7. 8. & pluribus seqq., Sord. de aliment. tit. 5. quest. 1. num. 43. & tit. 7. quest. 6. n. 1. & datus seqq., Lestard. de Usur. quest. 30. n. 37. Card. de Luc. de legit. disc. 10. num. 22. de dot. disc. 169. num. 7. Rab. de validis. legal. cap. 66. num. 113. Casill. de alim. cap. 66. num. 38. Boff. de alim. obligat. cap. 1. §. 5. num. 27. Giarr. ad consuetud. messan. cap. 7. gloss. 13. part. 1. num. 31. Cyriac. contr. 34. num. 16. Giarr. decif. 5. num. 7. & seqq., & decif. 6. num. 10. Rota coram Baratti. dec. 490. num. 1. & per tot., cur. Cavalier. decif. 98. n. 2. coram Dnaoz. iun. decif. 909. num. 3. & seqq. cor. Coccin. decif. 1329. num. 2. in recent. decif. 581. num. 2. part. 11. decif. 249. num. 1. part. 2. decif. 330. num. 15. part. 18. in Romana Alimentorum 23. Januarii 1701. §. final. coram Rmo Molines, & in Romana Alimentorum, & dotium 30. Martii 1705. §. Posita cor. bon. mem. Maro.

Protectio, cum in casu nostro nullus considerari valeat contractus, ex quo huiusmodi alimenta debeantur, neque statutoria, siue testamentaria dispositio, quae illorum praestacionem mu-

mulieri viduae demandet, sicque deit omnis obligatio tam naturalis, quam civilis, nulla idcirco pro istis alimentis dari potest actio: quia verò non deest aequitas, quae fundata in sanguinis conjunctione, & naturali charitate, suggerit, alimenta esse filiabus praestanda quotique, dos illis soluta non fuerit, iustum proinde est, officium Iudicis dari, quod ab aequitate tamquam à Matre descendit, & competit ubicumque aequitas suggerit, si deficiat actio, ut per text. in l. plenè & l. fin. ff. de petit. heredit., l. quintus §. Pomponius ff. de alim. legat. post Signorol. conf. l. co. an. 13. in fin., Soccin. jun. conf. 15. an. 2. col. 2., Ness. conf. 134. an. 6., Roland. conf. 1. an. 55. lib. 1., & aliis conlatis, Surd. de alim. dict. tit. 3. quest. 1. an. 15. & seqq., & ita in terminis, quod mulieri soluto matrimonio, alimenta non debeantur titulo aliquo actionis, sed in foro Iudicis officio, quo mediate inopi duntaxat, & aliunde non habenti succurritur, tenet Alex. conf. 27. an. 1. & 2., & seqq. lib. 4., Surd. de alim. tit. 3. quest. 2. an. 16. & seqq., Borden. collect. legal. 21. an. 180. & seqq. tom. 2., ceterisq. alii supra plenè mox allegati, & in puncto casus nostri Marefco. Cord. de Luc., & Samianis. in locis ibidem notatis.

Nique turbat, quod, sicuti instrumentum promissionis dotis perturbat libellae actionem ad perdendam ipsam dotem, ita quoque pari actione ab ipsa peti possint illius fructus, sive alimenta loco illorum subrogata, tamquam accessoria, obiectum namque istud facile valde illa submovetur responsione, quod videlicet aut Dom. libellae pro consecutione suae dotis uti vult instrumentum dotali, in quo eadem promissa fuit, & certum est, quod, etiam si fors ipsa dotalis peti posset jure actionis descendente ex contractu, non eadem tamen actio competet pro fructibus, sive pro alimentis loco illorum subrogatis, sed pro his solum daretur Iudicis officium, quamquam sint accessoria dotis, non enim in istis accessionibus civilibus, quales sunt usurae, alimenta & intereile, procedit regula, quod accessiones dotis petuntur actione de dote, sed ea locum sibi vindicat in accessionibus dumtaxat naturalibus, ut sunt fructus praediorum, fetus pecudum, & similia, quemadmodum bene in proposito respondit Bold. in l. fin. §. Praterea Cod. de jur. dot., Alex., & Jusus, in d. l. fin. de eo quod certa, loco optimi Surd. de alim. tit. 3. quest. 2. an. 11. & 12., Rota coram Patre decif. 18. an. 3. & 4., & seq. lib. 1.

Aut verò inniti vult dispositioni juris communis mandantis, Patrem compelli posse, ad dotandam filiam, & in hoc etiam casu aequo certum est, alimenta ab ipsa peti non posse, nisi in foro Iudicis officio, nam si eo solum Pater compelli potest ad tradendam dotem filiae, ut aperte colligitur. En l. qui liberos 19. ff. de rit. nupt. ibi = per Procuratorem, Praefidesque Provinciarum cogatur in matrimonium collocare, & dotare = & ita clarissime Bartolus, & communiter tradunt Salyc. in leg. fin. an. 5. Cod. de dot. promiss., & in dict. leg. qui liberos in princip., Ja-

son. in L. de rario an. 20. ff. solut. matrimon., & in leg. de alimentis an. 7. Cod. de transact. Quot. infl. lib. 4. tit. de collis. §. fuerat an. 10., Barbo. in 4. parte leg. 1. an. 5., ff. solut. matrimon., Alex. conf. 169. an. 5. lib. 7., Menoch. conf. 31. an. 35. lib. 1., Fontanell. de post. nupt. class. 5. gloss. 1. part. 1. an. 29., Cord. de Luc. de dot. dist. 5. an. 7., alique relict per Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quest. 23. an. 6. & lib. 5. tit. 4. quest. 1. an. 8., Boss. de dot. cap. 9. an. 47. & 48. pag. mibi 437., Givrb. ad consueind. Mesf. cap. 4. gloss. 4. an. 10., Affili. decif. 162., Rota Bonon. apud Bart. decif. 29. an. 1., Rota nostra apud Merlin. de legit. decif. 130. an. 2., & in rec. dec. 159. an. 15. part. 23. ubi testatur de veriori, & receptiori opinione per hac verba = Verius, & receptius est, per solum Iudicis officium Patrem compelli posse ad dotandam filiam, quod nullam praesupponit obligationem = potiori certe jure dicendum erit, solo Iudicis officio peti posse etiam fructus dotales, qui tamquam accessorii sequi deont naturam principalis, idemque censendum erit de alimentis loco fructuum subrogatis, juxta notas regulas, de quibus passim apud DD.

Et not etiam minus officit aliud argumentum, quod, licet Pater absolute tenetur legitimam tradere filio etiam aliunde habenti, & respective dotare filiam etiam divitem, & quae bonis propriis congruè dotari possit: ita quoque pari ratione utriusque alimenta praestare teneatur, tamen aliunde habeat, cum alimenta filius praestanda, sint subrogata loco legitimae, & filius loco dotis à filijmodi namque argumentandi modus à dote, atque legitima ad alimenta nullo pacto procedere potest, quia explorati juris est, quod Pater filios, sive filias divites non tenetur alere, sed illis quavis divitiis legitimam, & respective dotem tradere tenetur, ut communiter docent Rep. in l. 1. an. 14. vers. Peter etiam, & ibi Alex. 1. an. 12., & Bologniet. an. 55. ff. solut. matrimon., & pluribus adductis rationibus, Barbo. in 4. parte dict. leg. 1. sub an. 22. vers. non obstat secundum ff. eodem, Joan. Cistrens. in l. qui liberos an. 26. in fin. ff. de rit. nupt., Alex. conf. 7. an. 11. lib. 2., & conf. 169. an. 4. lib. 7., Borden. conf. 184. an. 21., Maric. de tacit., & ambig. lib. 12. tit. 16. an. 16., Bove. de nov. nupt. lib. cap. 8. an. 24., Tiracuell. de primog. quest. 162. an. 14. vers. denique, Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quest. 23. an. 7. & seqq., Rot. decif. 173. an. 5. & 6. & seq. part. 1. rec. ent., Alia namque sequetur, quod, sicuti filius industrius non habet alimenta, ita nec legitima consequeretur, & filia industriosa dote careret, quemadmodum caset alimentis, quod nemo non videt, quam absurdum sit, & ab omni aequi, bonique ratione, proliis alienum, ut bene advertit Merlin. de legit. dict. lib. 3. tit. 1. quest. 23. sub an. 8. vers. non obstat secundo: Si igitur non procedit argumentum: Pater non tenetur alere filiam divitem, ergo nec tenetur dotare, ita nec procedere debet contrarium: Pater tenetur dotare filiam divitem, ergo tenetur alere, quia, si pari-

tas procederet, argumenta ad invicem converterentur; Ideoque mirum non est, quod DD. & Sac. Rota in locis mox allegatis firmet, Patrem teoeri dotare filiam divitem, & eodem tempore admittant, quod illam alere non debeat.

Hæc, quæ hæcenus dicta sunt respectu dotis promissæ à Patre, potius jure procedunt respectu exigui illius rate dotis scilicet .100. promissæ à Matre; quia, si agatur de tempore, quo illius solutio dilata legitur post annum à die obitus ipsius Matris promittentis, pendente conditione istâ, sive dilatione, nulli prorsus debebantur fructus, ut omittis aliis, qui possent afferri, in terminis dotis promissæ à Matre, firmavit Rota in *Engubinis dotis*, & *fructuum* 17. Junii 1712. S. Tertiò præstatum in *his cor. R. P. D. Aldrovandis*; sed nec etiam post dictum annum à die obitus Matris, & sic cessatâ dilatione hujusmodi, fructus, seu alimenta respectu rate ab illa promissæ iustâ aliquâ ratione debita videri possunt, quia ipsa proculdubio filiam alere non tenebatur, existentem Patre, vel ejus heredibus, ad quos de jure non hujusmodi spectat, quod ad Matrem in subsidium tantum extenditur, illis scilicet deficientibus, sive alimenta præstare non valentibus, juxta clarum text. in leg. si quis S. Si mater ff. de liber. agnos. & ibi gloss. verb. necessarius, Bald. in leg. neque mater an. 1. Cod. de jure dot. Cephal. conf. 5. num. 63. Barons conf. 186. num. 12. vers. 1. Sord. de alim. tit. 1. quaest. 14. num. 9. Bannicof. de pauper. quaest. 7. spec. indic. 2. num. 31. Afcua. Clemens. de patr. potest. cap. 4. num. 22. Gratian. discept. fore. cap. 99. num. 14. & seqq. Conciol. alleg. 40. n. 41. & seqq. Sanfelix. decif. 205. num. 11. & decif. 424. per tot. in Addit.

Quæ cum ita sint & plenè his omnibus firmitatem videri possit, fructus dotales, sive tamquam fructus, sive tamquam alimenta nullo modo deberi D. Isabella, perspicua redditur injustitia contrariam sententiarum decernentium immisionem vigore Salviani interdicii favore, dictæ Dominæ Isabella nedum pro sorte dotali, verum etiam pro fructibus decursis à die obitus viri; nec deficit etiam nullitas, quia concessa fuit immissio pro dictis fructibus, qui debiti debebantur loco alimentorum, quando pro alimentis filiæ à Patre debitis certum est, nullam competere hypothecam, juxta veriorum, & magis receptam opinionem, quam probant *Card. de Luca* in leg. si quis a liberis num. 82. ff. de liber. agnos. & Merlin. de legit. lib. 5. titul. 4. part. 1. num. 9. Cardin. de Luc. de dot. disc. 186. num. 3. Sord. de alim. tit. 3. quaest. 51. num. 3. Rota coram Bich. decif. 250. sub num. 38. in rec. decif. 194. num. 32. part. 9. ubi testatur, hanc opinionem teneri per Rotam i Decisiones verò contrariam sentientes errasse demonstrat *Card. de Luca* de dot. disc. 5. num. 6. 7. & seqq., ac per conseq. deficienti hypothecâ, manifesta remanet incompetencia iurisdictioni remedii Salviani, cujus fundamentum est creditum hypothecarium, ex iuris iuribus, & in puncto firmat, *Card. de Luca* de dot. disc. 186. num. 3. Et quam-

vis pro alimentis detur actio personalis in rem scripta, ut docet idem *Card. de Luca* de dot. disc. 5. num. 9., non idcirco concedenda videbatur immissio in Salviano, sed potius fieri debebat simplex assignatio bonorum, ex quibus Dominæ Isabella percipere posset designatam, quantitatem alimentorum, ut docet *Bald. in l. 2. num. 3.*, & ibi *Paul. de Cast.* num. 6. Cod. in fradem patrui, *Alex. in leg. Imperator.* num. 13. ff. ad Trebell., *Jafon. in l. 5. constante* num. 198. ff. solut. matrim., & alii, quos reiet & sequitur *Merlin. de primog. Hispan. lib. 2. cap. 15. num. 72.* Rota coram Penia decif. 1154. num. 2., inter. divers. decif. 44. num. 12. part. 2. & in rec. decif. 166. num. 34. 35., & 36. part. 12. Conflabit autem tum nullitate, tum injustitia contrariam sententiarum locus fieri, videbatur remedio restitutionis in integrum, quod etiam pro hac secunda vice implorari potest, utpote enim omnino dependens à nullitate, vel injustitia, qualibet ex his concurrente, rectè procedubio conceditur nedum pro secunda sed etiam pro ulteriori vice, per eaque tradunt *Odd. de restit. in integr. part. 1. quaest. 16. nrs. 3. 19. 20. Ridolphin. in prax. part. 1. cap. 13. n. 449. & seqq.* *Card. de Luca* de regul. disc. 51. num. 2., & disc. 194. num. 2., de decim. disc. 1. num. 3., de decem. disc. 28. num. 9., Rota diss. decif. 71. num. 1. inter impress. ad ornas. *Card. de Luca* tom. 9. decif. 10. num. 4., & decif. 44. num. 1. in Montif. ad eundem 10. 13. cor. R. P. D. Anselm. inter vociter Roma impress. decif. 78. num. 2. & 3., in Melcovitana Commenda de Vicenestis 21. Februarii 1710. S. Primò cor. Illust. Scotto Almo Urb. Gubernat. Jo. Romano fideicommissi de Avila super restitutione in integrum S. Rescripto autem coram R. P. D. Laucetta, in Romana dotis 20. Novembris 1712. S. Jam enim coram R. P. D. Anselm., & in Auximano bonorum super fideicommissi Josephi 6. Maii 1712. S. Satis namque coram Eisd. Card. Priolo præsertim verò cum illa directè non petatur, ut sententia revocetur, seu rescindatur, sed tantum, ut ad audientiam admittatur, & postea cognosci possit de meritis Cause principalis, quo casu sufficit ostendere taliter qualiter bonum ipsius Petreus, nec plena causa discussa requiritur, ut bene distinguit *Odd. de restit. in integr. part. 1. quaest. 34. nrs. 7. num. 37.*

Atque ita in proposito dubio juris eic censu, hoc unum admonendo, quod in hanc sententiam veni cum supposito, quod versetur in puris terminis juris communis, quod nempe agatur de alimentis ex illius dispositione debitis, contrariam ceteroquin sequimur, si per statutum, sive municipalem aliquam Constitutionem dos quoquomodo loco legitime succedere contingeret; tunc enim quia fructus ex illa deberentur jure actionis, sive conditione ex statuto, ut firmant Auctoritates plenè manu congestæ in ff. eadem responsio; omnino deberentur, etiam si mulier aliud haberet, & quamvis ageretur de alimentis prætcris, ut pariter firmant innumeri supra laudati in §. Ad differentiam &c.

Præten Nullitatis Transactionis.

Laudum, & transactio non sustinentur, si fuerint inita ex causa, quæ falsa sit, & erronea, licet adhibitæ fuerint solemnitates omnes, & longæva concurrat observantia. Laudum causa finalis quod fuerit universalis Societas, ex pluribus erui posse argumentis ostenditur desumptis tum ex actibus, qui ipsum Laudum præciderunt, quique ipsum subsecuti sunt, tum ex enunciatis adjectis in transactione subinde stipulata, tum demum ex personali ipsius Arbitri qualitate, ejusque mente elicitæ ex modo, ac procedendi ordine ab eo servato ante ejusdem Laudum prolationem. Societas universalis quomodo exclusæ conferri nequeat, licet de Bonis propriis in transactione mentio habita sit? Verba Laudum = *aggiamento di stralcio* = quid iuxta eorum significationem valeant importare?

VOTUM LI.

1. *Lauda a Partibus approbata, atque emolugata, naturam affirmant vera, & formalis transactionis.*
2. *Transactio est inventa ad finem litibus impendendum.*
3. *Et, ad instar rei judicata, firma semper debet esse.*
4. *Idem de Lando censendum est.*
5. *Transactio inita ex errore, vel falsa causa, corripit cum omnibus inde sequentis, & num. 6.*
7. *Transactio inita ex errore, vel falsa causa, potest, non præmissa etiam illius rescissione, directè impugnari obligatio in ea suscepta, & num. 8.*
9. *Ac etiam solutum repeti.*
10. *Transactio, sicut alia qualibet conventio, tacitam illam continet conditionem: nisi adject error, vel falsa causa.*
11. *Laudum editum ex falsa causa, nullum est, licet sit emolugatum.*
12. *In transactione error, & falsa causa non præsumitur.*
13. *Ac ideo concludenter ab Allegante probanda est.*
14. *Transactio impugnari nequit ex falsitate, causa, quæ finalis non probetur.*
15. *Neque si defectisset, transactio non fuisset inita.*
16. *Rei confessio superat omne genus probationis.*
17. *Transactionis causa finalis optimè declaratur ex facti serie, tum quæ ipsam præcessit transactionem, tum quæ tandem est subsequuta.*
18. *Docentis voluntas, etiam ex aliis elicitur.*
19. *Testis etiam unicus probat contra inducentem.*
20. *Titulus novus ad transigendum certus non*

- præsumitur spatio temporis brevissimo.*
21. *Sed præsumitur continuatio tituli in actu serio pridem allegati.*
  - Cum de nova causa, ob quam mutari ita poterit, non doceatur. ibid.*
  22. *Quo casu idem titulus, etiam post lapsam temporis longissimi durare existimatur.*
  23. *Actuum vicinitas efficit, ut non in gratiam alterius censetur factus.*
  24. *Titulus in præsumitur in Lando deductus, qui pridem in actu serio fuerat allegatus.*
  - Quoties non appareat, illud ex alia causa potuisse perfici. ibid.*
  25. *Mandatum Procura ad Transigendum si postea dies post Landi prolationem datum sit, etiam non factis ejusdem Landi mentione, in ejus executionem censetur datum.*
  26. *Actus subsequens præsumitur gestus in executionem precedentis.*
  27. *In mandato ad transigendum dato si quis, præter Bonorum communionem, alia jura non expressit, alia jura non censetur habuisse.*
  28. *In transactionis, seu emolugationis Landi instrumentis regulariter enunciantur solent jura, ob quæ compromissum fuerit, atque transactum.*
  29. *Ex verbis instrumenti rectè desumitur Partium voluntas.*
  30. *In transactione, allegato ab una Parte Societatis titulo alteri præjudiciali, hæc altera, præsens, sciensque, nec contradicens, eundem titulum censetur admisisse.*
  31. *Præsumitur enim, quod, nil opponendo, cum pro vero, & subsistenti haberet.*
  32. *Verba subsequencia ad proximiora debent referri.*
  33. *Numerus singularis nam tantummodo rem commutat, efficitque, ut ad proxima dantur relati sit faciendum.*
  34. *Per dictiones = ne modi, e nomi, che sopra = repetitis censetur communionis universalis titulus præcedenter allegatus.*
  35. *Transactionis verba intelligi debent relati ad causam expressam, deficiente aliâ causâ, ad quam congruè valeant referri, & num. 39.*
  36. *Tituli cujuscumque respectu solis oblatio admissionem ejusdem tituli supponit, excluditque negotiationem.*
  37. *Contradictio ut evitetur, quolibet possibili interpretatio sequendo est.*
  38. *Voluntatis mutatio in uno, eodemque actu non præsumitur.*
  39. *Connexio inter eas transactionis partes excluditur, quæ dissimili & per separatam orationem suo verbo principii rectam posita sunt.*
  40. *Copula = Et = orationes ex se persciat, atque diversas non conjungit.*
  41. *Orationes dææ cum sunt inter se connexæ, verba subsequencia, quæ non accommodari nequeunt, ad alteram referenda sunt, & num. 45.*
  42. *In transactione contineri non dicitur cujuscumque tituli negatio, quæ non sit expressum facta.*

44. *Nec refutare valet ex incongrue loquendi modo, atque imperfecto.*
45. *Laudum quod non ex causa dirimenda controversia super substantia societatis, sed naic ex causa dirimendis facienda celebratum fuerit, quomodo ex ipsamet Arbitri electione a Partibus facili valet dignosci? & nu. 47. 48. 49. & 50.*
46. *Controuersum, an subsistat nec ne Societas definire non Mercatoris, sed Jersipensis munus est.*
47. *Mercatoris iudicio plarium desertur in his, qua spectant dirisiones a Partibus faciendas.*
48. *Ex Arbitri personali qualitate mem Eligentiam arguitur.*
49. *Ei, quo illi fuerit potestas attributa, deprebenditur.*
50. *Arbitri mens, & intentio ab ejus potestate metienda est.*
51. *Arbitris facultatem recipit a Partibus, & illius limites nequit supergredi.*
52. *Alioquin Laudum ex defectu jurisdictionis nullum est.*
53. *Compromissum est stricte ferri, & non excedit causam in eo expressam.*
54. *Laudum nullum est, si statum ex alia causa, & super re in Compromisso non contenta.*
55. *Laudum de Jure validum praesumitur.*
56. *Laudum quod non aliter, quam super disquise Bonorum fiscalium, etiam ex mente Arbitri, emanare poterit, ipsamet procedendi modus ante illius prolationem obseruatus valet indicare.*
57. *Ei quomodo? ibid.*
58. *Elici id etiam potest ex ipssus Laudi substantia num. 60.*
59. *Laudi causa finalis, dum constat universallem fuisse, no fuisse dicenda est, de qua sola potest universalitas verificari.*
60. *A gentis voluntas talis praesumitur, qualis est ois ab ipso gestis.*
61. *Dirisio, & assignatio supponit praecedentem communionem.*
62. *Laudi causa finalis, dum congrue dici potest societatis universalis fuisse, de qua constat, alia causa mera possibilis nulle numero habenda fuit.*
63. *Laudi causae finalis, nec non Partium, atque Arbitri voluntas optime ex antecedentibus, & subsequentibus declaratur.*
64. *Societati universalis repugnat, meum, & tuum dori.*
65. *Secus est respectu Sociorum particularium, & num. 66.*
66. *In societate universalis potest non dumtaxat ex socii negotia explicare, atque peragere.*
67. *Verbum = reitituischino = ex se importat dominium, & pertinetiam ad eum, cui reitituitio debet fieri.*
68. *Reititui rei dicitur, etiam nbi in dominium ejus non transferri, cui reitituitio est.*
69. *Idque in sensu magis proprio, & naturaliori. ibid.*

De Contract.

Juxta quem loquuntur Arbitrarij censetur, qui non Jurisperitus, sed Mercator sit, num. 70.

- 69 Arbitri ferio rigide, & scrupulose non debet accipi.
- 71 Societati universali non repugnat, quod Bonis proprio nomine, & particulari a Sociis adquiratur.
- 72 De Landi causa finali quando consistat, verba debent cum eo compatibiliter intelligi, licet essent impræparata.
- 73 Per verba = liam communi, proprii, o particulari = in Lando proleta, non debet censeri exclusio universali communi.
- 74 Præsertim, si alia Landam iniustum redderet ob defectum causæ.
- 75 Landam, si sine plurim Bonorum assignatio, sine causâ denandaretur, esset iniustum.
- 76 Transactio itidem inæqualis esset, & lesiva, si pro dimissione plurim Bonorum nulla adesset compensatio.
- 77 Qui prouide causæ, & compensationis defectum nequit præsumi.
- 78 Inæqualitas, & iniustitia in transactione, per quamcumque benignam interpretationem est vitanda.
- 79 Ac etiam per verborum improprietatem.
- 80 Ex transactionis præmio causa finalis transigendi, ac subsequens transactionis dispositio determinatur.
- 81 Transactionis causæ finalis desumendo est de prætensione expressæ inter Partes deducta, atque enunciatæ, non verò ob alia, quæ non fuerit expressa.
- 82 Præsertim, si alia transactionis partes in eiusmodi expressam causam collimant, & c. num. 94.
- 83 Transactionis causæ finalis quod fuerit universalis communi, quibus argumentis ostendi vult de sumptis ex ipsa transactionis partibus?
- 84 Transactio est stricti Iuris, neque potest ad id extendi, quod non fuerit in controversiam deductum.
- 85 Transactionis causæ finalis dici potest fuisse universalis communi, licet hac deducta appareat per modum prætensionis.
- 86 Cum id ex communi loquendi usu non præferat commissionis negationem, sed petitionem, & actionem.
- 87 Vel de fideiussore exprimi solet, ut intelligatur super re dubia transactio fieri.
- 88 Veritas per nostram affirmationem, vel negationem non inuenitur.
- 89 Transactio ut ex ejus causæ falsitate corrumpatur, non requiritur, quod utraque Pars in falsitate causæ consenserit.
- 90 Sed exuberat, eandem causam ab una tantum Parte fuisse expressam.
- 91 Sive hac sit illa quæ de nullitate, sive illa, quæ de validitate renunciationis contendit.
- 92 Landam editum cum hac expressione = aggiustamento di Stralico = autarem rigorose

A11

78-

Judicii non praesert, sed concordia, seu aequitatis arbitramenti.

- 93 *Atque ex pluribus in eo consideratis causis licet alterutra deficiat, idem tamen Laudum mundiciter correre, & ratio, ibid.*

Intellige, ut num. 94., & 96.

- 94 *Verbo hac Laudi = aggregatum di Stalcip = important quidem liberam, magisque latum arbitramentum respectu aminationis, & assignationis rerum.*

- 95 *At non efficiunt, quod arbitramentum nulli causae alligatum dici queat, num. 96.*

- 96 *Verbum = Stalcio = proprie convenit divisioni arbitrarie.*

- 97 *Verbum = Stalcio = nil aliud verè significat, quam suam, sive transactionem.*

- 98 *Causa principalis expressa in proemiali transactionis parte declarata verbo subsequenti, in dispositiva, aut enunciativa generaliter prolata.*

- 99 *Transactio restringi debet ad causam expresse, cujus occasione stipulata est.*

- 100 *Nec à verbis formalitatis, licet amplissimis, extendi valet ad res diversas, & à causis principalis non dependentes.*

- 101 *In transactione si relatio habita sit ad mandatum Procura restrictum ad solam societatis causam, quatenusque alia verba, licet amplissima intelligenda sunt ad eandem pariter causam restricta.*

- 102 *Vel censeri debent adposita de stylo Notariorum.*

- 103 *Sicut ad majorem cautelam, quod nihil alterat.*

- 104 *Transactio, si correat ejus causis principalis, non sustinetur, licet alia subsistant non aequi principes.*

- 105 *Transactionis causa minus principales dicuntur potius illius effectus, quam obiectum, vel finalis causa.*

- 106 *Immo verò confitetur, & simul a reputatur ad colorandam transactionem ipsam.*

- 107 *Transactio inita in falsa causa sustinetur ob rei dubietatem ex causa litis praesentis, vel futura.*

- 108 *Etiam si litis effectus minis juridicus, & num. 109.*

- 109 *Sed et tamen, quando vana emendat adesse litis timor, & num. 112.*

- 110 *Litem non inducit sola Juris petitio.*

- 111 *Transactiones quod emendatis extorqueantur praetextibus, nullo pacto est permittendum.*

- 112 *Transactionis favore in dubio respondendum est.*

- 113 *Praesertim, si jureamento falcito, dinqua observata reperitur.*

- 114 *Transactio in falsa causa inita, confetatur contra jus, & sui auctoritate.*

- 115 *Nec validum eam possunt reddere jureamentum, Judicis Decretum, aliaque solemnitates, nec subsecuta etiam observantia diuturna, & num. 118.*

- 116 *In transactione falsitate causae admittit consensum ab alio.*

- 117 *Transactio quam inita sit in falsa causis, jureamentum, Judicis Decretum, ac diutina observantia confetatur falsa pariter causae fuisse inita.*

- 120 *Eodemque vitio deficientis consensum laborat, quo ipsomet principalis transactionis alio.*

ANNO 1695., cum adhuc in humanis esset Joannes de Desiis Liburni moram trahens, Antonius ejus frater Prati degens testamentum condidit, in quo declarans, communionem universalem inter ipsum, & Joannem vigere, eum rogavit, ut post mortem suam, facta de bono, & aequo divisione Bonorum communium, dimidiam illorum partem hereditibus assignaret. Quamvis autem testamentum hoc deinde revocatum fuerit per donationem inter vivos à dicto Antonio factam favore DD. Josephi, Andreae, & Philippo de Desiis nepotum suorum, nihilominus idem à priori consilio, & voluntate petendae divisionis minime recedens supplicem libellum porrexit Regiae Celsitudini Magni Ducis Hetruriae, qui injungeret Gubernatori Liburni, ut tecevolito, & amico modo Joannem induceret ad divellendum, & optatam assignationem portionis sibi debite ex communibus Bonis, prò qua assequenda misisset etiam Liburnum Robertum de Salsolis, qui negotium curaret, pericleretque, ut patet ex ejusdem formali depositione.

Verum Antonii vota in irritum cessare, nam Joannes, nullà facta assignatione, sive declaratione, decessit: quare obrem, peristentibus Donatoriis Antonii in proposito consequendi medietatem Bonorum Joannis sub universali communione comprehensorum, DD. Mariae Theresiae, & Juliae filiae, & heredes Joannis obtulerunt 5000. petias prò omni, & toto eo, quod fratres de Desiis Donatorii Antonii consequi possent super Bonis à Joanne relictis. Quà oblatione ab istis rejecta, res demum de communi consensu compromissa fuit arbitrio D. Joannis Antonii Huigens Mercatoris Liburnensis, qui toto negotio, & hereditatis statu diligenter rimato, & rationibus disjunctis, Laudum tulit, cujus vigore heredes Joannis coacti fuerunt solvere Donatoriis Antonii petias 30000., & tradere alia Bona in Laudo descripta, vice autem versa ipse reportarunt cessionem jurium, quae competere poterant Donatoriis super hereditate Joannis earum Auctoritas, quod quidem Laudum, praevis specialis mandato Procura ab Antonio, & duobus ejus nepotibus, nimirum Josepho, & Philippo, dato Andreae alteri ex dictis fratribus, & respective nepotibus Liburni commemoranti ad effectum componendi controversias inter ipsos, & heredes Joannis ortas super dicta divisione faciendi ex causa talis communionis, deinde solemniter à Partibus approbatum, & emologatum fuit, illud redigendo in publicum Instrumentum praeferebens expressam causam hujusmodi societatis universalis.

Re-

Rebus ita amicè compositis, religiosèque servato Laudo per tridecim annos, & ultra, nuper Domina Theresia altera ex heredibus Joannis in Judicium vocavit DD. fratres de Desiis Donatarios Antonii allegando nullitatem dicti Laudi tamquam iniuxi talis causæ, aliterz nimirum societatis universalis inter Antonium, & Joannem vigentis, & consequenter petendo sibi restitui totum id, quod vigore dicti Laudi, & ex causâ suppositæ universalis communionis ad dictos fratres obvenerat, sed frustrata Votis, ut ex motivo DD. Judicum mihi communicato, modò à me peti, ut, examinatis rationibus dicti motivi, prò veritate dicere velim, an illud subsistat, vel potius validiores, firmioresque sint rationes contra idem adductæ in allegatione mihi pariter communicata, ita quidem, ut meliori spe novam Judicii aleam teotare liceat.

Diligenter itaque, maturèque perpensis rationibus in utramque partem luculenter deductis, tam scilicet in motivo, quam in illi contraria allegatione, eas, quæ in hac expenduntur, potiores esse, & D. Requiritem bonâ spe Judicium prosequi valere probabiliter dici posse censere.

Quamquam enim non lateat, assentiarque, Lauda, sive arbitramenta à Partibus approbata, atque emologata assumere naturam veræ, & formalis transactionis, hanc verò utpotè inventam ad finem litibus imponendum, ad instar rei judicatæ, firmam semper esse oportere, ut probatur in contrario motivo §. Et quia, & in terminis Laudi dixit Rota in Bononiens. Cent. 10. Angeli 10. Maii 1717. §. Subsistentia autem cum duob. seqq. coram Crispo, attamen æquè certum est, & in hoc convenit etiam d. contrarium motivum §. Et quoniam, quod transactio corrui cum omnibus inde secutis, quotiescumque in ea detegitur error, vel falsitas causæ adimens consensum ab actu, juxta Text. in leg. Cum putarem 36. ff. famul. eriscund., leg. ex falsis 42. Cod. de Transact., Sominat. contr. 177. num. 51., & seqq. tom. 1., Cerd. de Luc. de Credit. dist. 123. num. 12., Palm. nep. dec. Lucae. dec. 173. num. 8., & dec. 174. num. 3., Rot. coram Corro dec. 164. num. 1., in rec. dec. 850. per tot., & dec. 714. num. 14., & seqq. part. 18., dec. 310. num. 8. part. 19., in Romana Pecuniaria seu Transactio 17. Januarii 1701. §. Absque eo quod, & §. Secundum coram Ansaldo & Et in casu mulieris transigentis ex causâ erronea Rot. post Ursel. de Transact. dec. 6. num. 10., & seq. post Constantin. ad Statut. Urb. dec. 166. num. 3., & seq. in Famen. Bonorum, seu Transactio 28. Martii 1708. §. Erronea istidem coram bon. mem. Omanno, & in Persusio Transactio 4. Januarii 1712. §. Quin ad effectum, & §. Nihilominus coram Ansaldo. Et quidem, ut tali casu, minimè præmittat illius rescissione, Caspold. consult. 257. num. 5., latè Constantin. ad Statut. Urb. annot. 46. num. 15., Rot. coram Bich. dec. 192., & dec. 190., utrobique num. 9., & dec. 111. num. 19. post Ursel. de Transact. dec. 22. num. 2., in rec. dec. 226. num. 6., & De Contract.

seq. part. 16., cum pluribus novissimè congestis in Romana Tentata Caspi merli 27. Februarii 1719. §. Postulata coram Herrera, & in Romana Pecuniaria 24. Martii pariter 1719. §. Quæcumque coram Fuscara, directè impugnari possit obligatio ex falsa causâ in transactione suscepta, Rota in Bononiens. Fideicommissi 14. Maii 1700. §. Manifestæ coram bon. mem. Molines, ac etiam solum repeti, Rodolphus. allegat. 113. n. 12., cum quælibet transactio, quemadmodum alia quævis conventio, contineat tacitam illam conditionem, nisi adit error, vel talia causâ, Gratian. discept. 798. num. 3., Rot. coram Bich. dec. 260. num. 11., & in specie de Laudo lato ex talia causâ, quod sit nullum, quamvis emologatum, tradit Andros. cent. 284. num. 19., & seqq., & innuit Rota in d. Bononiens. Catele Angeli 10. Maii 1707. §. Hac autem coram Crispo.

His autem retentis certissimis Juris nostri regulis, propiusque accedendo ad rem nostram, haud inficior, hujusmodi errorem, & falsam causam, utpotè non præsumendam, nedum concludenter ab Allegante probandam esse, verum etiam ad effectum, de quo agitur, plenè docendum esse, eam revera fuisse causam finalem transactionis, quæ nimirum si vera existisset, Partes ad ita transigendum movisset, & quæ viceversa deficiente, transactum minimè fuisset, ad Text. in leg. 1. ff. de Transact., leg. Praefes Cod. eodem, Valerius. de Transact. lit. 6. quest. 3. num. 17., Ursel. eodem tract. quest. 96. num. 5. 11., & 19., & alios allegatos in d. motivo §. Nihilominus; verum utrumque satis probatum esse mihi videtur, falsitas enim causæ, aliterz nimirum societatis universalis in dubium non revocatur, & resultare dicitur ex scripturis, ac ex ipsa Reorum confessione, quæ superat omne genus probationis. Et sanè contrarium motivum non fundatur in veritate, & substantia dictæ causæ, sed solum in eo, quod aliterz societas universalis non fuerit causâ finalis Laudi, & transactionis, de quibus agitur, ut patet ex §. Tantum abest d. Motivi.

Momentum itaque Causæ ad id redigendo, nutare credere contrarium motivum, quippe præcipuum, finaleque causam Laudi, sive transactionis fuisse suppositam universalis communionem, satis superque probari mihi videtur ex facti ferie paulò superius recensita, quæ (tametsi deficiat Cumpromissum, de quo tamquam oretenus factio nullum documentum habetur) optimè declarat, demonstratque causam, propter quam istud factum fuit, & ejus vigore transactio celebrata censetur, Ursel. de Transact. quest. 8. num. 49., Rota post Salgoid. in Labyrinth. Credit. dec. 3. num. 19.

Occurrit autem primo loco testamentum conditum ab Antonio Authore DD. Fratrum de Desiis anno 1695. sequentem continens declarationem = Item dicaribus, e dichiara over sempre vissuto, come di presente vivo, in communione, & prò indiviso col preminato Signor Gio: suo fratello, al quale però raccomando, che, seguita la morte di esso Signor Testatore, voglia da buva fratello

tello riconoscere il commun stato del loro effetti, e Beni di qualsivoglia genere, specie, e natura, che hanno insieme, & in comunione in qualunque modo, e forma acquistati, e continuamente per indiviso goduto, e posseduto, siccome di presente godono, e possiedono &c., e fatto ciò, dichiarare in atti di publico Notare la qualità, e quantità degl'effetti, e beni, che all'eredità, ed Eredi di detto Signor Testatore per la sua giusta metà se li spettano, pervengano, e fin dovuti &c. = Quod quidem testamentum etiam deinde revocatum, fuerit per donationem inter vivos ab Antonio factam favore DD. Fratrum de Desiis ejus nepotum; nihilominus mens, & voluntas ejusdem Antonii quoad divisionem Bonorum communium ex eo optime elucidat, cum explorati Juris sit illam elici, & declarari etiam ex actu nullo, & revocato, leg. final. ff. de reb. cor., D. deol. de Transf. quast. 27. num. 9., Rocc. disput. Jur. fecit. cap. 42. num. 44., D. Auditor de Comitibus decif. Florent. 8. num. 17., & seqq., Rot. coram Bichio decif. 382. nu. 28., coram Arguelli. decif. 11. num. 9., in rec. decif. 149. num. 21. part. 16., & decif. 76. nu. 4., decif. 77. nu. 7., & 10., & decif. 78. num. 10. inter impressi, ad ornat. Card. de Luc. de fideicom., & in Avenione Successit 9. Martii 1708. & Et in universum coram Lancetta.

Eandemque confirmat supplex libellus bienio post ab eodem Antonio porrectus Serenissimo Magno Duci, in quo « Espone, come sono già più anni, che ha vissuto, e vive in comunione, e società universale di tutti i Beni con Gio: suo fratello &c., che però desiderando provedere per quanto sia possibile alla quiete commune, intende venire con detto Gio: alla divisione delle sostanze, e riconoscere ciò, che a' suoi Nipoti Donatarii s'assetta, ed è dovuto &c. onde supplica S. A. S. a ordinare al Governatore di Livorno, ò a chi altri piacerà &c. ricercare detto Gio: a volere amichevolmente, e de bona fratello dichiarare prontamente, e pulesare, quale è lo stato puro del commun Patrimonio, e fare a' detti suoi Nipoti la giusta assegnazione per scemfare ogni litigio, che altrimenti se potrebbero insorgere, e caso, che egli ricusasse di farlo, deputare, ed eleggere persona perita, che breva manu, & de sotto riconosca lo stato loro colla visita de' Libri; ed inventari in degl'effetti »

Comunati has depositio Roberti Sonoli Testis inducitur ab ipsismet Fratribus de Desiis, qui provide contra illos plenè probat, Rot. in Perusina Reintegrat. 21. Martii 1718. S. Argente aliam coram de Herrera, & in Auximiana Jurispatronatus 25. Junii ejusdem anni 8. Verumtamen coram Rozanti. de Gamaches, hic enim in responsione ad 6. p. 10. 16. 21. clarissime deponit, se ab Antonio missum fuisse Libellum ad effectum suadendi Joanni graviter egrotanti, ut medietatem universi Patrimonii sui relinqueret Donatariis Antonii, ad quos de Jure spectabat ratione societatis universalis inter ipsum Joannem, & Antonium vigentis.

Ex quibus sicuti perspicue resultat, voluntatem Antonii imbuti tenaci opinione univer-

lis societatis Bonorum inter ipsum, & Joannem fratrem vigentis, semper firmam, constantem fuisse in proposito assequendi ex hoc titulo medietatem Bonorum illius, idem quoque voluisse, ac in animo habuisse censetur nepotes, & Donatarii ejusdem Antonii, quando post mortem Joannis compromiserunt in personam D. Joannis Antonii Huigeus, cum inter Laudum promulgatum à d. D. Huigens, & supplicem Libellum, ut suprà, ab Antonio porrectum intercesserit solum spatium viginti dierum, in cujus brevissimi temporis decursu verisimile, non est, quod nova causa oriri potuerit, sed præsumitur continuatio ejusdem tituli in actibus adeo seriis, & proportionatis ab Antonio ipsorum Authore paulò ante allegati, cum de nova causa, ob quam ille mutari potuerit, non doceatur, Rot. in Romana Juculium super adamantibus majoribus 21. Martii 1718. S. Neque existimantur coram Ansaldo, & in fortioribus terminis, quod, non docto de mutatione, idem titulus durare censatur, etiam post lapsum longissimi temporis, teneat Abb. in Cip. præterea il secundo de Transf. num. 3., Misard. de probat. concis. 55. 1. per tot. Cyrcin. contr. 204. n. 41., Rot. decif. 390. num. 3., & seq. part. 4. rec. tom. 3., in Romana annua præstationis, & Censui super stata alio 19. Junii 1711. S. Tertium gravamen coram Card. Priolo, in Romana Fideicommissi de Curti 19. Junii 1716. S. Supposita autem mutatio tituli, & S. Frigescite, & seq. coram Illius Falcucrio Alma Urbis Gubernatore, cujus propterea vigore dd. Fratres de Desiis compromissii, & Laudum à Compromissario emanasse censetur, ita suadente alium vicinitate, quæ efficit, ut unus in gratiam alterius factus dicatur, Gratian. discip. 623. num. 10. cum plurib. seqq., Gutierrez. prætic. quast. lib. 5. quast. 47. num. 5., Glarv. decif. 115. nu. 20., & 21., Rot. penes Giovagnan. resp. 23. num. 19., & seqq. lib. 2., in rec. dec. 385. num. 2. part. 15., quod eo certius procedit in casu nostro, quia, præter causam alientis societatis universalis, & divisionis illius vigore faciendæ, alia non apparet, ex qua Compromissum fieri, & Laudum, atque transactio perfici potuerit, Ansaldo. de commerc., & mercat. disc. 49. num. 13.

Et reverà menti Antonii conformem semper fuisse opinionem etiam DD. fratrum de Desiis, videlicet consequendi medietatem Patrimonii Joannis ex causa Societatis prædictæ, elarius demonstratur ex iis, quæ Laudum subsequenter fuerunt, eo autem promulgato, & à Partibus subscripto die 21. Martii 1697, illuc à 20. diebus, nempe die 10. Aprilis ejusdem anni Antonius, & ejus nepotes Donatarii Prati commorantes Procuratorem constituerunt Andrea fratrem, & respectivè nepotem degentem Liburni ad eorum nomine transigendam, componendam, concordandam, & conveniendam cum D. Theodoro, & Julio filiabus, & heredibus D. Jo. Desi &c. super omnibus, & quibuscumque litibus, causis, differentiis, & præsentibus etiam, & que in futurum oriri possint causis, & occasione divi-

den-

dendi cum dictis DD. Heredibus Bona relicta à dicto D. Joanne Desii coram Patre specialiter pro medietate dicto D. Capitaneo, & supradictis DD. Constituentibus Domariis ejusdem ab universalem communionem inter prefatam D. Joannem, & D. Capitaneum, Antonium ejus fratrem sequuntur &c. Item ad cedendum, & mandandum, & quocumque titulo transferendum dictis DD. Heredibus omnia, & singula jura, & actiones dictis DD. Constituentibus competentes, & competuntur ex causa dicta universalem communionis contra Bona relicta à predicto D. Joanne Desii &c. = Hoc autem mandatum procurat, quod factum censetur in

- sequelam, & executionem Laudi paucis ante diebus editam, tamen dicti Laudi nulla mentio habeatur in ipso mandato, ad tradita per *Orceol. de translat. quæst. 27. num. 6.*, & *7.*, *Rot. coram Royas decif. 300. num. 5.*, ex regula, quod actus subsequens gestus præsumitur in executionem præcedentis, *Rota coram Merlin. decif. 854. n. 9.*, & *coram Domo. jun. decif. 706. pariter num. 9.*, hoc, inquam, mandatum nemo non videt, quantum valeat ad suadendum, Fratres predictos non alio titulo unquam consequi intellectile, portionem Bonorum Joannis, quam vigore astrictæ universalis communionis, dum, præter illam, nulla alia causa exprimitur in dicto mandato, in quo ceteroquin dicti fratres verisimiliter non omisissent deducere alia jura, si quæ contra hereditatem Joannis habuissent, quoties illius vigore componende erant omnes differentie super dicta hereditate vigentes, ut appositè considerat *Rota coram Bich. decif. 59. num. 1. decif. 62. num. 2. part. 15. decif. 93. num. 20. part. 18. rec. decif. 18. num. 2.*, & *seq. ad ornatum. clar. mem. Circa de Luc. de jurisdict. & in Viterbien. dotis, & castella Angeli 11. Februarii 1718. §. Id ipsum, & seqq., confirmata 13. Maii ejusdem anni §. Necessaria, & seqq. coram Herrera.*

- Kursus in instrumento transactionis, sive emologationis Laudi, in quo regulariter enunciari solent jura, & præteniones, quæ Partes ad compromittendum, & transigendum impulerunt, exprimitur solum prætenio dd. fratrum de Desiis fundata in asserta communione universalis omnium Bonorum ibi = *Essendo, che li Signori fratelli Desii pretendessero spettare a loro la metà di tutto gl' effetti, & di tutto il Patrimonio da detto Signor Giovanni lasciato, come acquistati, & mantenuti nella società di tutti i Beni contrattati fra detti Fratelli già da molti anni addietro, & suo in presente continuata &c.*, ex quo sicuti manifestè apparet, ed. Fratres alia jura non deduxisse, præter expeditam Societatem universalem, ita dicendum est, in illa dumtaxat coram intentionem fundasse, ut demonstrant verba instrumenti, ex quibus Partium voluntas rectè desumitur, per *Text. in l. semper in stipulationibus ff. de regul. jur., Mantie. de tucis. lib. 2. tit. 15. num. 5.*, & *6.*, *Rot. coram Bich. decif. 5. num. 26.*, & *decif. 332. num. 11.*, & magis in specie *D. Auditor de Comitibus decif. Samen. 23. num. 25.*, *Rota apud Baldum. decif. & ver. judicat. tit. 2. de prælacione, decif. 3. n. 21.*,

& *tit. 4. de dot., decif. 18. num. 1.*, & *seqq.*, post *Constantin. ad stat. ut. Urb. decif. 148. n. 4.*, & *seqq.*, apud *Palm. decif. 174. num. 2.*, & *3.*, in *Firmans dotis, & fructuum 3. Julii 1711. §. Nos subfistis coram Rion dell' Olmo Episcopo Conchen., & 25. Junii 1703. §. Solidissimum coram Molinet, & 3. Januarii 1705. §. Et tertio, §. Minusque, & §. Neque coram bon. mem. Omana.*

Sed cur his utor argumentis in re non dubia? quippe intentionem hanc DD. fratrum de Desiis, dividendi nimirum Bona Joannis sub unico, & præciso obtentu dicte communionis universalis fatetur etiam contrarium motivum in §. *Eadem quippe facilitate*, solumque negat, eandem intentionem habuisse tum DD. sorores de Desiis heredes Joannis, tum D. Jo. Antonium Arbitrum; verum, quod attinet ad Sorores prædictas, facile demonstrari posse videtur eorum mens, & intentio nullo pacto dissimilis ab illa fratrum de Desiis, quoties eum ipse haud ignorare præteniones d. Fratrum, quod etiam præfentes instrumento transactionis nunquam, contradixerunt hujusmodi titulo societatis universalis exadverso constanter, & enixè allegato, tamen eis maximum præjudicium afferret, præcisò illam admisisse, & approbasse censetur, optimè *Rot. in Romana jocalium 26. Martii 1708. §. Exordiendo, & seqq. coram Card. de Polignac, & in ead. super adamantibus majoribus 27. Aprilis 1711. §. Hisque geminis ibi = Tum, & fortius, quia cum dicta reservatio domini fuerit præfata, & non contradixerit Principisso Olimpio senior, ad quem pretenditur Adamantes specificasse, oritur enixè confessio, & approbatio ejusdem Principisso Olimpia &c. = coram bon. mem. Molinet, neque enim tacitè credi potest, eas adeo factas, & socordes fuisse, ut, cum ageretur de titulo ipsis auferente medietatem Patrimonii paterni, illum tacitè approbare voluissent nihil contra opponendo, nisi eum prò vero, & subsistenti habuissent, ut egregiè ad rem prosequitur *Rota in mox citatis Decisionibus, & dictum fuit in eadem Romana jocalium 13. Maii 1709. §. Augetur coram Elio D. Card. de Polignac, & in alio super margaritis 27. Aprilis 1711. §. Hancque varietatem, & §. Et juxta illud, & seqq. coram Molinet, & conferuit firmata in Romana Primogenitura de Salviatis super jocalibus, & tabulis piliis 22. Martii 1706. §. 32. coram Molinet, in Romana dotis 13. Decembris ejusdem anni §. Iterum, namque coram bon. mem. Omana, in Romana Primogenitura de Cesarinis 30. Januarii 1708. §. Iam etiam coram Lancetta, & in Romana abbreviataria 30. Januarii 1719. §. Donatio coram Viscaro.**

Nullo autem colore contrarium motivum dictas Sorores universalis societatis titulum negasse, ac impugnasse arguit ex eo, quod post recensitam in instrumento transactionis prætenionem fratrum de Desiis, adjecta legatur verba illa = *Al che esse concedendo &c.* =, cum enim prætenio ditorum fratrum duplicem contineret instantiam, altera m scilicet prò consequenda medietate Patrimonii Joannis vigore universalis communionis, alteram verò prò

exhi-

- exhibitione calculi, & status hereditarii ejusdem Joannis pro divisione recte faciendi ibi = *pretendessero spettare a loro la metà di tutti gl' effetti*, & di tutto il Patrimonio del Signor Giovanni lasciata come acquistati, & mantenuti nella società di tutti i Beni contratta tra detti Fratelli già da molti anni addietro, & fino al presente continuata, & che perciò fattane penetrare alla prenominate Signore Eredi la cognizione richiedessero li medesimi a volerli dare il calcolo, & stato liquido di tutto il negozio, & azienda di detto Signor Giovanni loro Padre, & Zio rispettivamente de' medesimi al che essa non condescendendo &c. = verba, ista immediate adjecta petitioni calculi, ad illam uti proximam referri debent, non ad Societatem universalem, quae superius in remotiori periodo enunciata reperitur, ex regula *Textus in leg. si idem 11. ff. de iurisdic. omni. judic.*, *Attilian. refol. 82. num. 39.*, *Rot. post Torr. de Primogen. part. 3. decif. 16. num. 47.*, coram bon. mem. Emerix jui. decif. 535. num. 10., in Romana sen Interamnen. fideicommissi 14. Maii 1714. 6. *Alfonsa eo quod coram Ansaldo Decano*, & 2. Martii 1716. 6. Sic itaque coram R. P. D. Cerro maxime quia relativum non in plurali numero, sed in singulari positum fuit, ibi = *al che esse non condescendendo &c.* = qui sane non verus singularis suapte naturae unam tantummodò rem connotans, & plura non comprehendens, eò magis efficit, quod relatio ad proxima dumtaxat, & immediata faciendi sit, per ea, quae tradit *Acta decif. 276. num. 3. part. 2. rec.*

- Certius verò intelligentia haec recipienda videtur in casu nostro, quia alioquin sequeretur manifesta contradictio, nam, ut constat ex informet istrumento transactionis, sive emolagationis Laudi, DD. Sorores de Delis heredes Joannis, audirā pretenzione Fratrum de Delis inmixta Societati universalis, illis obtulerunt 25000. petiarum pro omni, & toto eo, quod prætenderetur potuissent, & ad eos specialiter in hereditate Joannis = *ne' modi, & nomi di sopra ibi* = *al che esse non condescendendo* eff. *essero per mezzo di persone terze a' predetti Signori Giuseppe Maria, Andrea, & Filippo Desi di darli la somma di pezza*, centocinquante mila da otto reali in contanti per tutto quello, che essi potessero pretendere, & se li spettasse nel Patrimonio sudetto, & ne' modi, & nomi, che sopra &c. = hujusmodi autem oblationi, quae omnino facta dici debet relative, & corresponsive ad titulum communionis universalis unice à Fratribus de Delis allegatae, tum vigore illarum dictionum = *ne' modi, & nomi, che sopra* = quibus praecedens titulus communionis universalis, repetitus censetur, *clar. mem. Card. de Luca de fideicom. dist. 28. num. 12.*, *Rot. decif. 95. num. 25. part. 11.*, in *Mediolanen. Cappellania 23. Martii 1703. 5. Fortini quia*, & in *Interamnen. fideicommissi 11. Decembris 1705. 5. Nec discordat*, & 5. Julii 1706. 5. Certius verò coram Moliner, tum quia non apparet alia causa, ad quam commode, & congrue referri valeat, *Surd. conf. 219. num. 14.*, & *seqq.*, *oliqua apud Rub. de validit. legal. cap. 27. num. 2.*, & *seqq.*, ac feri per tot,

D. Auditor de Comitibus decif. Senen. 17. num. 14., *Rot. coram Gregor. decif. 468. num. 5.*, coram. *Dunoz. jan. decif. 846. num. 17.*, coram *Royas decif. 250. num. 6.*, & 7., & coram *Cerro decif. 16. num. 2.*, huic inquam oblationi pro recta agendi ratione necessario supponenti admissionem tituli, cuius respectu facta fuit, & illius negotiationem excludenti, ut bene in similibus terminis arguit *Rota in Romana cambiorum 28. Aprilis 1704. 5. Etenim*, & *seqq. coram bon. mem. Mato*, & *meliori ad rem in Firmata Primogenitura 30. Januarii 1717. 5. 12. coram Herrera*, aperte repugnarent verba illa negativa = *al che non condescendendo* = quatenus ad societatem universalem referenda essent, ut igitur contradictio evitetur omni possibili interpretatione semper fugienda, *leg. non ad ea 88. ff. de condit. & demonstrat.*, *Rot. in rec. decif. 777. num. 20.*, & 21. part. 15., & coram *Ansaldo Decano decif. 80. num. 39.*, in *Romana Causam de Salvatiis 14. Februarii 1707. 5. Etenim*, & 9. Decembris ejusdem anni 5. Evadere coram *Moliner*, in *Bononiens. fideicommissi de Visti 26. Martii 1708. 5. penult. coram eodem*, & in *Spoletana Causa 20. Januarii 1712. 5. Attentata coram Rmo Aldrovando*, dicendum est, verba illa haudquaquam respicere societatem universalem, tamen si juxta sensum coarctati motivi, utpote in fine posita ad omnia praecedentia referri possint, nam, quoties agitur de inducenda correctione, & mutatione voluntatis in uoc eodemque actu nunquam presumenda, locum sibi vindicat contraria Juris ratio, juxta quam relatio faciendi non est ad incompatibilia, sed ad ea tantum, ad quae commode, & congrue fieri poterit, ut declarant ipse met auctoritates io contrarium allegatae, & bene ad rem firmavit *Rota in Romana sen Reatina fideicommissi 23. Januarii*, & 2. Decembris 1697. per tot., & praefertim §. *Qua quidem regula coram Eno D. Card. de la Tremolle*, in *Romano, seu Cosenaten. fideicommissi super reservatis 21. Aprilis 1705. 5. Superaddendo coram Ansaldo. Decano*, in *Romana Causam de Salvatiis 9. Decembris 1707. 5. Rota de re coram Moliner*, in *Bononiens. fideicommissi Herculis de Elepbantinis 27. Februarii 1708. 5. Tum*, & fortius coram *Rmo Aldrovando*, & in *Veliterna caustela Angelis 1. Julii 1716. 5. Non subsistente*, & 3. Junii 1718. 5. *Nihil obstante coram Rmo Ansaldo Decano*.

Quā ratione submovetur etiam illa alia coarctata responsio, quod videlicet enucleativa societatis universalis ita connexa reperitur cum petitione calculi, ut admitiendo, verba praedicta ad hanc relationem habere, illam quoque, veluti connexam respicere fateri oporteat, si quidem, admittā etiam tali connexioni inter petitionem calculi, & enucleativam societatis universalis, quae ceteroquin excludi videtur ex eo, quod unaquaque reperitur in separata, & distincta periodo, & oratione à suo verbo principali recta, *Allegad. conf. 54. num. 124. lib. 1.*, & *conf. 105. num. 32. lib. 2. Palm. nep. alleg. 369. num. 16.*, *Mart. Medic. decif. 57. num. 37.*, & *seqq.*, *Rota in Bononiens. fideicommissi Herculis de Ele-*

Elephantatis 27. *Februarii* 1708. §. *Utraque autem*, & *seqq.* coram *Rmo Aldrovando*; non attentā copula=, hæc enim orationes ex se perfectas, atque diversas nequam conjungit, leg. in *tamen* adjectio, *ibique Bartol. ff. de legat. 1. c.* *Attagrad. conf. 66. num. 53.*, & *seqq. lib. 2. Rot. decif. 137. num. 18.*, & *seqq. part. 17.*, in *dist. Boovien. Fideicommissi Herculis de Elephantatis* §. *Quod procedit*, & in *alia super Fideicommissa Annibalis* 25. *Junii* 1708. §. *Attamen ex abundanti coram Anfaldo*, ubi concordantes, adhuc tamen exinde non bene indueretur relatio dictorum verborum = *al che esse non condescendendo* = ad negandam causam societatis universalis superius expressam, quippe huiusmodi negationi semper obstat immediate subsequens illius admissio, & approbatio facta vigore memoratæ obligationis, sed ad summum ex tali connexionie inferri posset relatio, id respective negatio quoad quantitatem petitam à Fratribus de Desiis ex causa dicte societatis universalis, cui quidem petitioni, medietatis nempe Patrimonii Joannis magis proprie conveniunt verba illa = *al che esse non condescendendo*, quàm causæ ipsius petitionis, nempe communioni universali, quæ si absolute negata fuisset, id utique in instrumento clare, & explicitè legeretur, minimeque adhibitus fuisset prædictus loquendi modus incongruus, & impertinens; Quamobrem tum inspecto naturali sensu, & proprietate verborum, tum attentā contradictione, quæ necesse oriretur ex relatione intellecta juxta sensum contrarii motivi, dicendum est, mentem DD. Sororum ad summum fuisse non consentiendi petitioni respicienti medietatem Patrimonii Joannis, eo quod in divisione faciendā vigore dicte communions universalis, ratio haberi debebat etiam de Bonis Antonii, quæ reperiuntur penes DD. Fratres de Desiis, numquam verò impugnare voluisse causam dicte petitionis, nimirum societatem universalem, dum illam expressè admiserunt offereundo ejus contemplatione eximiam pecuniarum quantitatem, quod aliquo bono, sanoque consilio factum videri non posset.

Verum enim verò id, quod manifestè evincit, utramque Partem in hoc supposito universalis communions convenisse, est electio Arbitri, sive Judicis Compromissarii de communi consensu facta, D. videlicet Jor. Antonii Huigens. Mercatoris Liburnensis, si enim hæc universalis communio præ certa inter Partes habitā fuisset, sed dubium existisset, an ea adesset nec ne; proiecdo, ad dirimendam ejusmodi controversiam pendendam à mero Juris articulo, Partes non elegerunt virum Mercatorem, sed Jurisperitum, qui illum, prout de jure, definire posset, dum erga non Jurisperitum, sed Mercatorem elegerunt, inde clarius, quàm nos verbis, aut argumentis explicare possumus, perspicuum fit, nullam super asserta societate universali controversiam fuisse, sed, ex admisso, Partes solum contendisse super divisione, & assignatione portionis cuiuslibet obtingentis, & hoc

dumtaxat remisisse arbitrio D. Huigens, qui tamquam Mercator, gerende huius rei à calculo, & liquidatione pendenti aptissimus erat, *Rota decif. 73. num. 36.*, & *seqq. part. 12. rec. ent.*, ex qualitate enim peritioris Arbitri, & subiectæ materiz arguitur, qualis fuerit mens Eligentium, & quæ potestas illi tributa sit, an scilicet juridicè rem definiendi, vel simpliciter calculandi, ad tradita per *Pigan. ad Statut. Ferrar. lib. 2. rubr. 22. num. 9. tom. 1.*, *De Comitibus decif. Senen. 2. num. 7. 8.*, & 9., & in *Romana focalium super adamantibus majoribus* 30. *Januarii* 1719. §. *Omnis denique coram Anfaldo*.

At verò, si Partium voluntas concors fuisse videtur in supposito universalis communions, si alia contentio inter eas non fuit, quàm super quantitate unicuique assignanda vigore d. universalis communions, & hæc de causâ rem compromiserunt D. Jor. Antonio Huigens Mercatori, ex hoc veluti ex necessario antecedente sequitur, quod talis etiam tueri mens, & intentio Arbitri, sive Judicis Compromissarii, nimirum dividendi, & assignandi bona Partibus titulo ejusdem communions universalis, ita metiendum voluntatem à potestate, ut faciendum esse monent, per *Text. in leg. hujus §. Imperatores ff. ad municip. cap. a nobis de fuent. exc. num.*, *Cypriac. contr. 227. num. 38.*, *Rot. coram Celfo decif. 116. num. 12.*, *decif. 321. num. 17. part. 10.*, *decif. 144. num. 15. part. 11.*, & in *Ferrar. fideicommissi 4. Aprilis* 1718. §. *In contrarium coram de Herrera*, cum enim Arbitrari facultatem consequatur à Partibus, & illius limites supergredi non valeat, ut probat contrarium motivum. §. *Deveniendū*, aboquei Laudum ex defectu jurisdictionis nullum est, *Attagrad. conf. 102. num. 29.*, & *seqq. lib. 2. Pas. Judas. lucubrat. vol. 3. lib. 13. tit. 7. num. 121. fol. mibi 71.*, *Gratius decif. 6. per tot.*, *Rot. in Romana Primogenitura de Salviatis super focalibus*, & *Tobias pichin* 28. *Junii* 1706. §. 28. coram *Molineis*, ubi, quod Compromissum est stricti Juris, & non excedit causas in eo expressas. Proiecdo, dum Partes compromiserunt cum tali supposito universalis communions, inde sequitur, quod aut Laudum D. Huigens nullum, & invalidum dici debet tamquam latum ex alia causâ, & super re in Compromisso non contenta, *Tesch. lit. L. conclus. 29. num. 13.*, & *seqq. per tot. Mench. lib. 3. præsumpt. 151. num. 10.*, *Mart. Vol. Pijus. 96. n. 1.*, & *seqq.*, aut, si validum dicendum est, prout ceteroquin de Jure præsumitur, *Cypriac. contr. 471. num. 6.*, *Conflatus. ad Statut. Urbanost. 30. num. 269.*, *de Comitibus decif. Senen. 2. num. 1.*, & 2., *Rot. decif. 459. num. 8.*, & 9. *part. 18.*, & *decif. 58. num. 1. part. 19.*, fateri oportet, dictum D. Huigens processisse cum eodem supposito universalis communions, cum quo Partes compromiserunt.

Est ita sanè rem se habuisse facillè suaderi posse videtur ex modo, quo ad instruendum animum suum præ Laudando ferendo usus fuit idem D. Huigens; totum enim negotiū, & hereditatis statum perstravit, calculum nimirum, libros,

broz, & scripturas omnes illum respicientes considerando, quod planè necessarium minimè fuisset, nisi Laudum ab ipso serendo, fomentum habuisset ab aliqua causa universalì quotam hereditatis complemente, nam aliquin statim universum citrà necessitatem non recognovisset, sed illas dumtaxat res dispunxisset, super quibus peculiaris aliqua controversia inter Partes fuisset. Posito autem, quod causa finalis Laudi non fuerit particularis, sed universalis, respiciens quotam hereditatis, hæc alia esse non poterat, quàm illa societatis universalis à Patribus præsupposita, quæ demptâ, in toto contextu tum Laudi, tum transactionis nulla alia universalis causa enunciata reperitur; unde ex hoc procedendi modo rectè comprobatur intentio Arbitri fundata in societate universalì, cum talis præsumatur voluntas Agentis, qualis est actus ab ipso gestus, *argumento legis finalis ff. de reb. cor. leg. 3. cod. de confirm. tutel. Rot. coram Pen. decif. 85. num. 6., coram Ubal. decif. 44. num. 2., coram sen. mem. Alexand. VIII. decif. 37. num. 30., coram Cirill. decif. 329. num. 10., in rec. decif. 364. num. 2., & decif. 714. num. 6. part. 1., & decif. 94. num. 18. part. 9.*

Quæ quidem Arbitri mens demonstratur etiam ex ejus ratione agendi, & ex methodo, & substantia Laudi ab eodem editi: Istud enim veritatem in sola divisione, & assignatione, quæ supponit antecedentem communionem, *Relid. in leg. magis §. Communio ff. de reb. cor. Advers. de hered. ac. part. 2. cap. 6. num. 32., Urcivil. consiluat. 72. num. 32., Rot. decif. 269. num. 3. part. 10., magis verò perspicua redditur ex sexto capite ejusdem Laudi, in quo statutum fuit, quod dicti Sorores heredes Joannis cedere debeant eorum Patruelibus Donatariis Antonii omnia jura, & actiones, quæ sibi competere poterant super mobilibus, suppellectilibus, argento, & pecuniis apud eundem Antonium existentibus; cessio namque hujusmodi aliò referri non posse videtur, quàm ad suppositum universalis communionis, cujus vigore præfatæ Sorores prætereundere poterant medietatem omnium Bonorum, quæ penes Antonium reperiebantur, quemadmodum ipse Antonius, & nepotes ejus Donatarii petebant medietatem Bonorum Joannis, neque enim alia causa allegatur, ex qua dicti Sororibus jus competere posset super Bonis Antonii; unde, cum se se offerat illa societatis universalis, de qua constat, & quæ præ ceteris maxime convenit, alix causæ merè possibiles, nec querendæ, nec ullo numero habendæ sunt, *leg. cum ex filio ubi gloss. ff. de vulg. & pupill. Rot. decif. 310. num. 17., & dñob. §. seq. decif. 287. num. 26., & decif. 391. num. 21. part. 9. rec. tom. 1., in Romana Pecuniaria, seu Locum Montium 1. Julii 1701. §. Neque relevante coram Scotto, in Romana Cautela Angelii 16. Decembris 1707. §. Sinè difficultate coram bon. mem. Cofferello, in Romana Fabricæ 1. Julii 1716. §. Minime officiente coram Albano.**

Constituto jam ex his, ex supposita universalì Bonorum societate tum Partes motas fuisse ad

compromittendum, tum etiam Compromissarium illam spectasse in Laudo serendo, parum urgere mihi videntur ea, quæ pro excludendo hujusmodi supposito, sive causâ obijciuntur in contrario motivo. Quod enim in toto Laudo nunquam mentio fiat de asserta communione universalì, obesse nullo pacto potest, quoties, prout hic, alia causâ in eo expresse non legitur, quum enim ex tenore ejusdem Laudi aperte non liquet, ex qua causâ illud verè prolatum fuerit, recurrendum est ad antecedentia, & subsequencia, optimè declarantia causam finalem actus intermedii, & voluntatem Partium, Arbitrique demonstrantia, *Cravet. conf. 19. num. 3. & 4., & conf. 33. num. 13., Roland. conf. 61. num. 36. vol. 2., Cyrcar. contr. 478. num. 39., Barz. decif. 25. num. 76., & decif. 96. num. 14., Rota in Hildebrand. Expressum 17. Aprilis 1711. §. Prostatio cor. bon. mem. Hounitz., in Romana Mutuentionis 19. Februarii 1717. §. A priori, & posteriori coram Falconerio, & in Bononien. Fideicommissi de Gibulteris Super re judicata 2. Maji 1718. §. final. coram Anselmo, quæ in hypothecis nostra collimant ad demonstrandam causam societatis universalis, ut ex supradictis, & claudis etiam ex infra dicendis patebit.*

Pari etiam refert, quod in capite secundo ejusdem Laudi præfatis Sororibus favore fratrum de Deffis injungatur cessio ejusdem Tabernæ ad usum Lanienz, & utilius ad Joannem eorum Patrem spectantium, cum hoc tamen pacto, quod iidem Fratres restituerent dictis Sororibus capitale collatum à Joanne: Etsi enim in d. capite supponatur, fundum d. Tabernæ positum fuisse à Joanne, non inde tamen excluditur, illum fuisse communem cum Antonio, quia non dicitur, fundum esse proprium Joannis, quod societati universalì repugnaret, in qua non datur meum, & tuum, sed simpliciter positum à Joanne; hoc autem rectè verificatur animadvertendo, Joannem explevisse negotium istud cum aliis sociis particularibus, ut colligitur ex ipso capite secundo, quarum sanè respectu propriè dicitur Joannem possidere capitale, non verò ad exclusionem communionis cum Antonio: certum namque est, quod, etiam datâ societate universalì, potest unus duumtaxat ex pluribus sociis negotia explicare, & peragere, juxta doctrinam Baldi in leg. si Patrons num. 14. Cod. commun. utriusque Judic., Decian. conf. 55. num. 18. lib. 2., Menoch. conf. 12. num. 7. lib. 1., & conf. 56. num. 2. & 9. lib. 7., & præsumpt. 56. num. 21., & plurib. seqq. lib. 3., Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 10. num. 5., Felice. de societat. cap. 10. num. 39., & seqq., Michnlor. de fratrib. part. 2. cap. 16. num. 5. p. & 10., Rot. decif. 27. num. 25. part. 17., & conferunt firmata in Romana Primogenitura de Babali Super reliquis Bonis ad cloacam 7. Junii 1717. §. Quo verò ad Locationes coram Lancetta.

Quatenus verò in eodem Capite secundo dicitur, hujusmodi fundum restituendum esse heredibus d. Joannis, hoc admitti videtur in contrario motivo §. Nullatenus factum fuisse pro com-

commodo divisionis inter socios, sed subditur, vim esse in illis verbis « *restituischino alli Signori Eredi di fuside, che et ha posse il d. Signor Giovanni* ». Verumtamen quoad expressionem positionis fundi iam supra proximè probatum est, illam non excludere societatem universalem, quo verò ad verbum « *restituischino* » etiam illud in sua

67 rigorosa, & legali significacione sumptum, importare videatur dominium, & pertinentiam, ad eum, cui restitutio fieri debet, juxta auctoritates in contrarium allegatas, nihilominus rigida isthæc interpretatio admittenda non est in casu nostro, sed in hærendum videtur lato, &

68 familiari scilicet, secundum quem rem alteri datam, sive ab eo acceptam nobis restitui dicimus, tamen nostra non sit, & in dominium nostrum minimè transferri, quem sensum etiam magis proprium, & naturale appellamus, post *Text. in leg. 1. §. Eleganter ff. de positi, & gloss. in leg. qui uxori verb. qui reddi ff. de aur. & argent. legat.*, *Alciat. in leg. restituere num. 2. ff. de verbor. signifi.*, *Membr. conf. 115. num. 51.*, *Barbellon. conf. 181. num. 52.*, *Manf. in respons. impet. apud Card. de Luc. de offic. Jacob. pag. 326. num. 4.*, *Rot. coram Ludovisi. decisi. 271. num. 5.*, *in rec. decisi. 314. num. 2. part. 14.*, & *decisi. 557. num. 3. part. 19. tom. 2.*, & in *Perusina Reintegracionis 25. Januarii 1713. §. Non refragante curam Ansaldo*. Eodè certius in hypothetici, quia

69 non agitur de aliquo Arbitro Jurisperito, qui verborum vim accurate persequendi dici queat, sed res est de Arbitro Mercatore, cujus sermo rigide, & scrupulose accipi non debet, proindeque, spectatâ ejus mæne, idem usus fuisse,

70 præsumitur d. verbo in sensu magis obvio, & familiari, potius quàm in rigorosa, & legali significacione, *Forinace. conf. 45. num. 25.*, *Mastic. de soci. lib. 2. tit. 8. num. 3.*, *Surd. de aliment. tit. 4. quest. 19. num. 5.*, *Rot. coram Arguelli. decisi. 65. num. 28.*, & *decisi. 93. num. 4.*, & *segg. in Vaden. Canonizatus 19. Januarii 1705. §. Tantum porro coram Molines*, & *facti etiam Orceol. de transact. quest. 7. num. 6.*, *Rot. coram Merlin. decisi. 761. num. 16.*

Sextum denique Caput Laudi, in quo statuitur « *Che detti Signori Andrea, e fratelli &c. non possono mai più pretendere cosa alcuna sotto qualsivoglia titolo, e colore delli detti Signori Eredi del Signor Gio: Dessi, nè del Signor Capitano Antonio, nè dai loro rispettivamente essetti, a beni, siano comuni, propri, e particolari* », intelligenda sunt relative ad illa Bona, quæ non verè propria, & particularia sociorum, sed proprio, & particulari nomine ab ipsis quesita essent, ut fieri posse compatibiliter, & absque repugnancia cum societate universali, docent *Felic. de societ. cap. 10. num. 63. vers. & quomodo*, *Surd. decisi. 213. num. 4.*, & alii adducti per Rotam in *Sorana Divisiois super redditione rationis 1. Martii 1717. §. Nec ad destruendum coram Crispo*, & *18. Martii 1718. §. Sicuti nec etiam coram Herrera*; sive etiam referri valent ad Bona possessa à dictis heredibus in communi, vel in particulari inter ipsas, non verò iotes

De Controll.

Joannem, & Antonium, quoties enim, ut hic, 72 aliunde constat, & quidem plenè, ac concludenter, tum scilicet ex intentione Partium, & Arbitri, tum ex actibus antecedentibus, & subsequentibus, causam fidelem Laudi verè fuisse assertam societatem universalem, omnis interpretatio capienda est, ut verba intelligentur compatibiliter cum illa, etiam si improprianda essent, *Bald. conf. 543. in princ. lib. 1.*, *Crovet. conf. 3. num. 3.*, *Cesari. conf. 43. num. 74.*, *Cassil. contr. far. lib. 5. cap. 86. num. 2. in fin. usque ad num. 12.*, *Rosa post Jacob. de societ. offic. decisi. 54. num. 8.*, cum minùs sit impropriare verba, ut conveniant cum mente Arbitri, & Compromittentium, quàm ab ista recedere, ut verborum proprietates servetur, *Corn. conf. 326. n. 4. lib. 1.*, *Rot. in rec. decisi. 684. num. ... part. 1.*

Potiori verò Jure interpretatio prædicta sequenda videtur in casu nostro, quia ad salvandam causam societatis universalis opus non est ullâ verborum impropriatione, sed ea etiam in suo naturalis sensu accepta, rectè intelligi possunt, & debent citrà exclusionem communions universalis, cum verba illa « *siano comuni, propri, e particolari* » non affirmative, sed dubitative prolata ostendere ad summum possint, quod Arbitr, licet in Laudo ferendo suppoñeret societatem universalem, voluerit tamen de tali supposito cognitionem allumere decidendo, an illa adesset, alioquin enim, si ita intelligeretur, ut adeo excluderent communionem universalem, ut causam dare nequiverit Laudo, & transacioni, Laudem iniquum redderetur, 75 dum non apparet alia causa, ob quam tot Bona, & pecunie fratribus de Delis assignari deberent, & transactio esset inequalis, & Leonina, ex quo Sorores de Dessis, quæ adeo conspicua Bonorum, & pecuniarum quantitate dimiserunt, secluso titulo societatis, nullam compositationem receperissent, quod non est præsumendum, 76

77 *leg. si diversa, & leg. ubi possum, & leg. transactio cod. de transacione*, *Altograd. contr. 32. es. 19.*, & *20.*, *Rot. decisi. 934. num. 5. part. 2. rec.*, *in Romana Transacionis 20. Martii 1709. §. Quamque coram Lancetta*, *in Spoletana Census 20. Januarii 1712. §. Attendit præsertim ceram Riba Aldrovando*, & *in Romana Donationis, & Ususfructus de Garottis super reintegracione 20. Aprilis 1714. §. Ponderantibus coram Sette*, *in Bononiensi Trebellonica 11. Januarii 1717. §. Sponte ceram Riba Ansaldo*, & *in Romana Tenuta Campi Merli 27. Februarii 1719. §. Nec in ceram Herrera*, ideoque, ut ab utroque actu excludatur inequalitas, & iniustitia per quamcumque benignam interpretationem evitanda *Rota coram Cuccia. decisi. 2142. num. 6.*, & *segg.*, *coram Bick. decisi. 345. num. 16.*, & *segg.*, *decisi. 524. nu. 13.*, *decisi. 574. num. 21.*, & *decisi. 583. num. 9.*, *in Ariacensi Archiepiscopatum 14. Martii 1710. §. Possessum ceram Eius D. Card. Scotto*, *in Bononiensi Fideicommissi de Ghisleris super re judicata 2. Maii 1718. §. penult. coram Ansaldo*, dicendum omnino est, illa facta fuisse ex causa societatis universalis, etiam in eoduriori casu, 79

B b b

quo

quo verba in sensum minus proprium trabenda, & extorquenda essent, de *Comitib. decif. Senen. 40. n. 11.*, *Rot. coram Aleria. decif. 611. num. 9.*

- Progredditur contrarius motum ad examen transactionis, sive emolagationis Laudi, & ex illius tenore educere contedit, aut omnimodam exclusionem universalis communionis, aut illam saltem non fuisse præcipuam, & finalem causam Laudi, & transactionis; verum frustra ejus conatus impenos credimus, nam ex ista clariùs, & apertius, quàm ex omnibus supradictis evincitur, causam finalem Laudi, & transactionis reverà fuisse societatem universalem inter Joannem, & Antonium suppositam; quandoquidem in proemio ejusdem transactionis, ex quo, & causa finalis transigendi cognoscitur, & subsequentis transactionis dispositiva, declaratur, *leg. cum bi in princ.*, & ibi *Bartol.*, & *Jusos. ff. de transact. Gravian. discept. 96. num. 92. Cavena refut. 104. num. 9.*, *Rot. coram Ottoboni. decif. 25. num. 9.*, & *seq.*, & *dec. 229. num. 15.*, *coram Merlino decif. 163. num. 4. coram Ubold. decif. 507. num. 4.*, *coram Baras. decif. 658. num. 6. apud Rudolphum alleg. 115. num. 51.*, & *seqq.*, in *rec. decif. 146. num. 1.*, & *6. part. 5.*, *decif. 107. num. 6. part. 15.*, *decif. 13. num. 20.*, & *decif. 161. num. 4.*, & *9. part. 19.*, in *Romano, seu Reatina. Fideicommissi de Valentini 4. Martii 1701. §. Adhuc cum hujusmodi coram Edo Scuto, & in Bononiens. Fideicommissi Herculis de Elephanis 27. Februarii 1708. §. Quia hactenus coram Rido Aldrovanda*, literaliter expressa legitur supradicta causa universalis communionis *ubi in Episcopo li Signori Fratelli Desii preten- dessero spettare a loro la metà di tutti gl'effetti, e di tutto il Patrimonio da d. Signor Giovanni la- sciato, come acquistati, e mantenuti nella società di tutti i Beni contratta fra detti Fratelli già da molti anni addietro, e fino al presente continuante &c.*, abique eo quod in eodem proemio mentio habebatur de ulla alia causa, propterea què, si à petitione, sive prætenitione expressè inter

- Partes deducta, non autem ab eo, de quo ille loquitur non fuerunt, causa transactionis desumenda fuit, necessariò alleri debet, illam peractam fuisse titulo, & causa d. universalis communionis, quod solum in ejus proemio enunciatum reperitur, ad notata per *Rot. decif. 148. nu. 3.*, *17. 21.*, & *22. post Constantin. ad Statut. Vrb. decif. 104. num. 7 apud Palm. decif. 3. nu. 22. per Baldac. dec.*, & *rer. judicat. 31. 2. de prætation.*, & in *Romano Doti 10. Maii 1686. §. Secundo si Congregatio coram Herculis*, & in *Romano Cambiornum 28. Aprilis 1704. §. Minus oblat coram Muro*, ubi, quod, si specificata fuit certa causa, ab illa moti censetur contrahentes, & non ab alia minimè expressa, ad quam eorum intentio trabenda non est.

- Præsertim, quando, prout in nostra hypotheti, causæ in proemio transactionis expressè optime consonant reliquæ ejusdem transactionis partes, ex quibus sanè non unum, sed plura argumenta elici possent ad comprobandum, causam finalem transactionis fuisse communio-

nem universalem, toto namque illius tenore, spectato, omnia in eandem causam collimare videntur, multique aliis, inter ea maximà notà digna videtur tum forma, & tenor cessationis, sive quietantia, quâ Partes se se iuvicem liberarunt, videlicet pro omni, & toto eo, quod unaqueque ex eis præterdere posset super Bonis dimissis, tum etiam reciproca cessio iurium super eisdem Bonis ipsis competentium, tum denique cessatio, & annullatio donationis Antonii respectu Sororum de Desiis, & eujuscumque societatis sive tacite, sive expressè inter ipsas Partes, vel earum auctores contracta, cum ea specifica declaratione, quod negocia usque tunc gesta, & in futurum gereunda nomine Joannis Desii, prout etiam credita, jura, & actiones ab eisdem negotiis provenientia, & provenitura pertineant ad dictas Sorores, exceptio folum negotio Maelli cessio Fratribus de Desiis &c., his addendo obligationem, & promissionem evictionis hinc inde susceptam pro Bonis dimissis, cessis, & relaxatis cum susceptione, sive accollatione debitorum Antonii, quæ scilicet illè proprio, & particulari nomine contraxisset, facta à Fratribus de Desiis ejus Donataris, prout vice versâ Sorores de Desiis in se accollarunt debita, quæ vel propria, & particularia Joannis, vel communia essent cum Antonio, quæ sanè omnia nedom societati universali, & divisioni, ac respective assignationi ejus vigore faciendæ optimè congruunt, verum etiam illam perneceffè inducunt, atque supponunt, ad *Tent. in leg. si si quis cod. de inoffic. testib. Not. cum. 552. num. 2.*, *Cyrac. contr. 37. num. 21.*, & *29.*, *Rot. coram Cervo decif. 31. num. 25.*, & in *Romano Fideicommissi de Curtis 19. Junii 1716. §. Minus relevat coram Falconerio*, alioquin enim essent inepta, & frustratoria, cum aliqua de fore jam subintelligerentur, ideoque superflua fuisset illorum expressio, nili ad causam societatis universalis referenda essent, alia verò vel eandem causam apertè indicant, atque demonstrant, vel cum non appareat, quo alio titulo facta videri possint, referenda sunt ad causam, quæ literaliter expressa legitur, & super qua, inspecto statu rei, & iuribus deductis, uocè controversia moveri poterat, ad hæc enim regulariter transactio restringitur, quæ, utpotè stricti iuris, non patitur, in ea comprehendere id, quod non fuit in controversiam deductum, *leg. 1. ff. de transact. leg. si de certa cod. eodem, Alexand. conf. 11. num. 7. lib. 2.*, *Urcol. de transact. quest. 101. num. 5.*, *Rot. coram Benincas decif. 178. num. 1.*, in *rec. dec. 34. num. 6. part. 7.*, in *Volentina Aperiitionis Farni 20. Martii 1813. §. Præmissis coram Rido Aldrovanda*, & in *Ferrariens. Fideicommissi 12. Aprilis 1717. §. Rationum coram Herrera*.

Nec turbat, quod causa d. communionis universalis in proemio expressa, non fuerit absolute deducta, sed per modum prætenitionis, quia, omisso, quod verbum illud *pretendessero* respicere non videtur societatem universalem, sed dumtaxat medietatem Bonorum Joannis illius vigore petitam à Fratribus de Desiis, ut patet ex tenore

ver-

verborum in proximo precedenti §. relatorum.
 85 respondetur, quod, etiam si ipsa societas universalis per modum prætensionis expolita legatur, nihilominus eadem esse potuit præcipua, atque finalis causa Laudi, & transactionis, cum exprello illa per modum prætensionis facta, nequaquam tendat ad negandam ipsam societatem universalem, sed, accipi debeat pro credito deducto in petitione, & actione, juxta communem loquendi usum, de quo testatur *Banden. collat. legat. 27. num. 29. & segg. lib. 2.*
 86 vel ita potius enunciata censetur de stylo, juxta quem, cum agitur de componendis de bono, & æquo hujusmodi controversiis, plerumque jura Partium per modum prætensionis exprimi solent, ut tali pacto intelligatur, illa non esse clara, & perspicua, sed veluti turbida, & ambigua mereri, ut transactione componantur, per ea, quæ tradunt *Monf. consult. 170. n. 23. de Commisibus decif. Florent. 4. n. 28. Rot. cor. Duran. dec. 71. n. 4. cor. Baratto dec. 325. n. 8. cor. Carill. dec. 167. num. 18. post Zaccb. de obligat. Cameral. decif. 18. sub num. 4. in rec. decif. 1. num. 20. part. 8. decif. 459. num. 30. part. 9. num. 2. decif. 3. num. 13. part. 11. decif. 83. num. 12. part. 12.* id autem efficere nequit, quo minus societas universalis fuerit causa finalis Laudi, & transactionis, præsertim quia talem reverà fuisse plenissime constat, ex supradictis, in quibus terminis etiam si verbum illud «*Præstendebat*» acciperetur in sensu negativo, adhuc nihil offecit, quia veritas non immutatur per nostram affirmationem, vel negationem, leg. cum falso *Cod. de iur. & fact. ignoran. leg. assumptio ff. ad municip. l. Crates. conf. 516. num. 16. Polm. Juss. conf. 48. num. 80. Mench. conf. 91. num. 38. de arbitrat. conf. 336. num. 29. de præsumpt. lib. 3. præsum. 123. num. 9. tom. 1. Rot. curam Duran. Juss. decif. 677. num. 12. tom. 1.* ob quam sanè rationem nil etiam offecit, quod ex parte sororum admilla non fuerit d. prætensio universalis communis, quia vel id non subsistit, ut supra latè demonstravimus, vel, tametsi subsisteret, eadem non admittendo d. communionem universalem non idcirco efficere poterunt, quin illa minime fuerit causa finalis Laudi, & transactionis, dum de alia non constat, quod sufficit ad transactionem infringendam, tamquam ex falsa causa celebratam, ad hunc enim effectum minime requiritur, quod utraque pars in falsa causa consentiat, sed exuberat, illam ab una tantum fuisse expressam, si hæc sit illa, quæ insit pro nullitate ejusdem transactionis, sive illa, quæ eam sustinere contendit, *Urcol. de Transact. quest. 96. num. 17. Rot. coram Pen. dec. 93. num. 6. & segg.*
 87 Ex his verò penitus corrumpit contrarium assumptum, quod nimirum supposita universalis communio fuerit quidem una ex causis, sive prætensionibus, propter quas Laudum, atque transactionis tacta fuit, sed non unica, & finalis, adeo ut Arbitræ augeat principaliter cum illa consideraverit etiam alias causas, & Partium prætensiones, illique omnibus simul sumptis,

De Contractibus.

Laudum protulerit, quod tamquam editum per viam concordie, & æquidati arbitramenti, non per viam rigorosi iudicii, ut innouunt verba illa = *aggiustamento di Stralcio* = exprella in exordio, sive rubrica ejusdem Laudi, cum potius ex uno motivo; quam ex alio emanasse dici nequeat, exinde sequitur, quod, etiam deficiente causâ affectæ societatis universalis, Laudum in suo robore permanere debeat, eo quod subsistant aliæ causæ, quæ illi æque principaliter sumentum desiderant; discursus namque iste repugnat intentioni Partium, & Arbitri, ac ipsimet naturæ rei gestæ; Fratres enim de Deis, ut supra demonstratum est, aliam non exiecit prætensionem contra heredes Joannis, quam super d. societate universalis, nec diveriam compromittendi causam, & transigendi cum dictis Fratribus habuisse constat heredes præfatos, & propterea nil aliud esse potuit in mente Arbitri, quam d. societas universalis à Partibus unice deducta, & quæ dumtaxat congruere videtur ipsimet naturæ rei gestæ, in qua reverà nulla alia causa, ut sæpè dictum est, exprella legitur, nec alia profectò assignatur, quæ Laudo, & transactioni sumentum præbuerit.

Quamobrem frustra ad sustinendo hujusmodi actus obtenditur, verba illa = *aggiustamento di Stralcio* = importare arbitramentum magis liberum, & latum, indè inferendo, quod, cum nulli causæ fuerit specialiter alligatum, ex deficiencia alterutrius minime corrumpat. Quoniam, est verba illa = *aggiustamento di Stralcio* = magis liberum, & latum arbitramentum importent, hoc tamen intelligitur respectu affirmationis, & assignationis rerum, ut demonstrat, ac denotat verbum «*Stralcio*» quod proprie convenire divisioni arbitrarie supponitur in responsione ad motivum, at nequaquam efficit, quod arbitramentum nulli causæ alligatum dici queat, nam verbum «*Stralcio*» nil aliud verè significat, quam finem, sive transactionem, ut in *Vocabulario Crasce tom. 3. lit. S. verb. «Stralcio»*, & propterea non impedit, quo minus transactio ex aliqua speciali causâ processerit, quæ, ex supradictis, alia esse non potuit, quam illa societatis universalis.

Neque verò ad comprobandum pluralitatem causarum in medium afferre juvat titulum successionis, sive ex Testamento, sive ab intestato aliquando in Instrumento transactionis enunciatum, vel alias possibiles causas tam cogitatas, quam incogitatas sæpius in eodem Instrumento præcipue in partibus executivis generaliter expressas, ex quibus deducitur in contrario motivo, quod, ultra causam societatis universalis, aliæ quoque transactioni locum fecerunt. Etenim, quantum attinet ad causam successionis, hæc nulla erat in Fratribus de Deis respectu Joannis, cum eidem Joanni ex Testamento successerint ejus filii; quo verò ad alias causas generalibus verbis expressas ibi = *per qualsivoglia altro titolo, e causa pensata, & impensata &c.* =, vel alia his similia, exuberaret responsio illa, quod, cum principalis causa transigendi, ex ha-

Bbb 2

de

98 *Stenus firmatis, procul dubio fuerit illa communio-
nis universalis in proemio ejusdem transac-
tionis expressa, subsequenter verba aut in parte
dispositiva, aut in parte executiva generaliter
prolata declarationem, & restrictionem reci-
piunt à prædicta causa principali universam dis-
positionem moderante, novissimè Rota in Ro-
mana Primogenitura 10. Februarii 1719. §. Ita-
haec ipsam coram Falconerio, ex regula illa in
Jure nostro firmitissima, & in subjecta materia
communiter recepta, quod transactio restringi
99 debet ad causam expressam, cujus occasione
stipulata fuit, & verba, licet amplissima, &
100 effrenata, tamquam accessoria, & famulativa
nequaquam attenduntur ad effectum illam ex-
tendendi ad res diversas, & à causa principali
minimè dependentes, postea Text. in leg. si de cer-
ta 31. Cod. de Transact., Urcol. de Transact.,
quæst. 81. num. 12., & Rot. dec. 428. num. 7., &
segg. part. 5., dec. 129. num. 3. part. 10., cum aliis
plena manu concessis in Spoletana Causa 20. Janu-
arii 1712. §. Quo verò, & S. Duplex demum
coram R. Aldrovando.*

Quæ quidem regula fortius urget in casu no-
stro, quia verba illa generalia modificata fue-
runt per relationem expressè habitam ad man-
datum Procure. restrictum ad solam causam so-
cietatis universalis, ut patet ex ejus tenore ali-
bi exscripto, unde sequitur, quod vel dicta ver-
ba intelligenda sunt ad formam mandati virtute
relationis supradictæ illa præcise restringenti: ad
causam in info mandato expressam, *Auth. si quis
in aliquo Cod. de edend., Rot. dec. 62. n. 2. part. 16.,
dec. 103. num. 2., & 3. part. 19. rec., & coram
Emerix Jan. dec. 824. num. 16., & in d. Spo-
letana Causa 20. Januarii 1712. §. Et ideo parum
coram R. Aldrovando, & in Consens. Benefi-
cii super expensis 1. Julii 1716. §. Nec talis excep-
sus, & seg. coram Herrera, vel tamquam inci-
103 pit, adposita censeri debent potius de stylo, &
consuetudine Notariorum, quàm ex voluntate
Partium, Redens. b. conf. 54. num. 17., & segg.,
Urcol. consult. 82. num. 85., & 86., Torr. variar.
Jur. quæst. tom. 1. tit. 2. quæst. 27. num. 40., &
quæst. 29. num. 16., Rot. postmodò de Primog.
dec. 24. num. 26., & dec. 25. num. 23., & coram
Priv. dec. 110. num. 20., vel denique adjecta di-
103 cenda sunt ad majorem cautelam, quod nihil
alterat, per Text. in leg. quæ dubitativis ff. de reg.
Jur., Rot. coram bon. me. Emerix Jan. dec.
1339. num. 10., & dec. 1272. num. 3., & in d. Spo-
letana Causa 20. Januarii 1712. §. Duplex de-
mum coram R. Aldrovando.*

Verum præterea respondetur, quod, tametsi
aliæ causæ assignari possent, & reverà cumula-
tæ fuissent pro explenda transactione, cum tam-
en aquæ principales non fuerint, sed ceteris
104 omnibus antecellat causa universalis communio-
nis, eà propterea converte, parùm curatur
de subsistentia aliarum, quæ potius dici debent
effectus transactionis, quam objectum, & cau-
105 sa finalis ejusdem, ex latè deductis per Cusill.
contr. lib. 5. cap. 172. num. 12., & trib. segg., clar.
me. Card. de Luc. de fidei. diff. 204. num. 6., Co-

stald. consult. 116. num. 6., Corderus. resol. 62. &
num. 12., & plurib. segg., Rodolphus. alleg. 115.
num. 46., & 71., Palm. nep. dec. Lucen. 170.
num. 12., Rot. cor. Duvna. Jan. dec. 792. n. 17.,
& per tot., & in Pernina Transactionis 8. Januii
1712. §. Quoniam, & seg. coram Asfeldo; Imò
verò tamquam conficte, & simulatæ ad colo-
106 randam transactionem, nullo pacto attenduntur
ad illam sustinendam, Urcol. de Transact. quæst.
96. num. 12., Rot. coram Duvna. Jan. dec. 792.
num. 19., in rec. dec. 271. n. 22. part. 6., & dec. 271.
num. 5. part. 15.

Nec denique transactio suslineri potest ob rem
dubiam, sive ex causa litis præsentis, sive futu-
107 ræ, ut expressum sunt in f. final. ejusdem tran-
sactionis, & tradit Palm. dec. Lucen. 470. n. 2.,
& 3. ubi, quod pro sustinenda transactione,
108 sufficit etiam lis minus juridica; Quoniam id
non est transigere, sed alienum tollere sub lu-
ani, ac commutatio obteutu dubietatis, & futu-
ræ litis, quenam enim dubietas adesse pote-
109 rat circa societatem universalem, si pro illius
exclusionem ipsa Partis consensio militabat, proin-
deque dubius litis eventus timeri non poterat,
& timor denique future litis erat proflus vanus,
ideoque minimè sufficiebat ad validandam,
110 transactionem, ad quem effectum ille metien-
dus non est à qualibet lite movenda, sed ab ea
tantum lite, & ab eo timore, qui nititur fun-
damentis probabilibus Juris, quippe sola peti-
tio non inducit litem, Allegat. conf. 104. num. 40.
111 lib. 2., Rodolphus. allegat. 113. num. 12., alioquin,
si ex quocunque litis sumo transactio suslineretur,
quotidie ille extorqueretur pro affectatis,
& calumniis prætentioibus, ac emendicatis
112 prætextibus, quod nullo pacto admittendum
esse, docuerunt Valerius. de Transact. tit. 2. quæst.
3. per tot., Andreol. contr. 286. num. 76., Cui.
consult. 23. num. 41., Urcol. de Transact. quæst. 43.
num. 36., & segg., Rot. coram Celf. dec. 335.
num. 7., & apud Palm. dec. Lucen. 174. num. 4.

Probabili igitur, iustaque ratione responderi
posse videtur pro nullitate transactionis, esti-
enim in dubio illius favore respondendum sit,
113 ut finis aliquando litibus imponatur, maxime,
quoties cum juramento solemniter celebrata,
114 & per longum tempus observata reperitur; at-
tamen, quoties nulla jura causâ fuscita, quini-
mò ex falsa causa aperte facta convincitur, si-
cuti contra Jus, & fas extorta censetur, Sami-
115 nius. contr. 142. n. 88. tom. 2., Rodolphus. allegat. 114.
num. 7., & 19., Rot. dec. 111. num. 2. part. 16.
rec. ita mirum non est, quod nec Juramentum,
116 nec Judicis Decretum, atque solemnitates,
nec subiequuta etiam longi temporis observan-
tia illam validam, firmamque reddere queant,
cum falsitas causæ adimat consensum ab actu
117 qui extrinsecis hiis adminiculis suppletus dici
nequit, quippe hi omnes actus produsse, &
118 emanasse censentur sub erroneo, & falso sup-
posito, & consequenter ipsi etiam tamquam de-
119 stituti consensu, eodem vitio laborant, quo
ipsemet principalis actus transactionis, ut, il-
120 los considerando, tradunt Gratian. dysect. 788.
num. 2.

nu. 2., & 3., *Urcol. eodem tract. quest. 96. n. 17., & seqq.* & num. 39., & seqq., *Rol. coram Merlino. decis. 603. num. 1., coram Pen. dec. 70. num. 4., coram Coccin. decis. 436. sub num. 10., in rec. dec. 504. num. 11. part. 4. tom. 2., & novissime in Romana Tenuta Compi Merli 27. Februarii 1719. S. Et hinc coram Herrera, ubi concordantes.*

Melevitana redditionis rationis.

Judicium redditionis rationum pro sorore fatua Curatorem à Matre datum, & à Judice confirmatum habente, frater instruere nequit, nisi prius egerit pro ipsius Curatoris non rectè administrantis remotione. Eo autem remoto alius Curator à Judice dandus est, non verò succedit legitimus: Tutelam, & curam ne volens quidem frater suscipere potest, si ea legitima non sit, is verò Clericus fuerit, præsertim Canonicus, vel si amplum fuerit patrimonium, & magna ex parte negotiationi suppositum: Mater, quæ filix sub ejus oculis, ac fratrâ licet non benè administrentis regimine constituta alium Curatorem non petiit, justâ credulitate excusatur. Actorem, sive administratorem generalem à Tutrice deputatum ista, ejusque heredes actione mandati, tum etiam pupillus, si non actione tutelæ, alterâ saltem negotiorum gestorum convenire possunt, iisque potiori gaudent hypotheca: Idem verò Administrator, ejusque heredes etiam post liberationem à Tutrice ita cum juramento, & amplissimis pactis, & clausulis, novas administrationis rationes reddere compelluntur, si illa per Peritos calculatores, editis libris, & Inventario tutelari, verè disponente non fuerint, neque Tutrici redditæ de quibusdam bonis in Inventario non descriptis, aliisve administratis & neglectis, aut absque auctoritate Judicis, & præsentia Proximiorum, quorum non interesset, ex lege municipali in mulierum cocontractibus requisita, Consilio Tutricis veram rationum disponentem non probat.

VOTUM LII.

1. *Judicium pro alio instruitum ab eo, qui legitimus Curator, & Defensor non est, non valet.*
2. *Legitimatio personarum in omni judicio necessario est.*
3. *De jure personarum prius semper querendum est.*
4. *Acta non valet absque personarum legitimisatione, & num. 17.*
5. *Agens nomine alterius ante contestationem litis, se legitimum Procuratorem, Tutorem, aut Curatorem debet ostendere.*
6. *Alioquin repelli poterit exceptione = tuâ non interest =*
7. *In judicio ab eo, cuius nihil interest, quæmpiam molestari, iniquum est.*

8. *In Judiciis legitimatio personarum facienda est, etiam non opposita parte.*
9. *Contrarium sentiant Doctores ibidem citati.*
10. *Processum valere etiam non factè personarum legitimisatione, si Pars aibi opposuerit, tradunt plures ibi allegati.*
11. *Judicia valere absque personarum legitimisatione, vix occidit.*
12. *Exceptio legitimisationis personarum in quilibet parte judicii proponi potest.*
13. *Protestatio qualibet generalis sufficit contra legitimisationem personarum.*
14. *Legitimatio personarum opposita dicitur per clausulam = generalia contra =, vel æquivalentem.*
15. *Judicium vix dari potest absque aliqua emissâ generica protestatione.*
16. *Legitimatio personarum opposita fuisse præsumitur, præsertim in duntaxat judicio.*
17. *Exceptionem legitimisationis persona inter plures alias propositam fuisse, verisimile est.*
18. *In judicio quilibet de Populo potest esse pro pupillo, vel furioso.*
19. *Allo popularis est, quâ quis agit pro pupillo, vel furioso.*
20. *Agere quilibet potest pro pia causa.*
21. *Agere quilibet potest etiam sine mandato, ut Administratores Reipublicæ rationem reddant.*
22. *Rationum reddituum capium ab Reipublica Administratores quilibet petere potest, ut adversus eos excipiat.*
23. *Regula, quod quilibet agere possit pro pupillo, vel similibus aliis personis, procedit, si eorum Defensor nullus sit, vel sit impeditus.*
24. *Pupillus, & alia similes persona indefensi esse non debent.*
25. *Universitas æquiparatur pupillo.*
26. *Reipublica expedit plures habere, qui suas causas defendant.*
27. *Ad Universitatis defensionem, si nullus syndicus sit, vel aliquo impedimento detineatur, quilibet admittitur.*
28. *Agere quilibet potest pro pupillo, vel similibus aliis personis, donec Adversarius legitimisationem opposuerit.*
29. *Et interim acta judicii sunt valida.*
30. *Agenti nomine pupilli, vel similibus alterius persona opponi potest legitimatio in ulteriori prosecutione judicii.*
31. *Aded ut, nisi legitimatio fiat, acta non valent.*
32. *Judicium instruitum a fratre pro sorore demente, & suam Curatorem habente, non valet, si opposita fuerit legitimisationis exceptio.*
33. *Defensionem sororis fatua, non remota prius Curatore, alter assumere non potest, & num. 15.*
34. *Tutorem, seu Curatorem habenti alter dari nequit.*

- 36 *Frater agere potest pro remotione alterius fratris a suavia cura.*
- 37 *Tutoris suspensio postulatatio quasi publica est, & popularis.*
- 38 *Accusare eum, qui non in fide tutelam, vel curam gerant, quilibet potest.*
- 39 *Tutor, vel Curator alteri subrogari nequit, nisi causa cognita.*
- 40 *Curator uti suspectus removeri potest ex gravibus causis.*
- 41 *Suspectus quis dicitur ex quacunque causa, quae Praetori iusta visa fuerit.*
- 42 *Curatoris removendi iusta causa est ejus negligentia in defendendo fratre.*
- 43 *Curatoris negligentiam in petenda redditio- ne rationis, & recte administrandis bonis ejus, cuius curam gerit, iustam remotioni causam praebet.*
- 44 *Tutor, & Curator ob culpam latam, aut levem removeri possunt.*
- 45 *Tutor, & Curator ob desidiam, & negligentiam etiam dolo carentem removeri possunt.*
- 46 *Curatoris culpa fraudi obnoxia est, si in rebus suis diligens, alienas imprudens negligat, & num. 270.*
- 47 *Tutor testamentarius removeri potest uti suspectus an sola culpa, vel negligentia.*
- 48 *Etiamsi culpa levis sit, aut levissima.*
- 49 *Curator jura ejus, cuius curam gerit, in de- fensa relinquens, bona insolite administrans, & quod illi debebat, non solvens, culpa non vacat.*
- 50 *Tutor non debet uti suspectus removeri, sed Curatorem adjuvandum habere, si pupillo con- junctus sit aliquo vinculo necessitudinis, vel affinitatis.*
- 51 *Intellige ex puro consilio, adeo ut Tutor ad- hac possit removeri, dummodo non iustificata causa doli, quae irrogat infamiam.*
- 52 *Vel intellige, quando Tutor removendus esset ob dolum, non vero ob culpam.*
- 53 *Culpa infamiam non irrogat.*
- 54 *Tutor etiam pupillo conjunctus removeri po- test, quando dolum non esset magni, vel sus- pectio esset parva.*
- 55 *Curator in testamento dari acquit.*
- 57 *Tutorem, seu Curatorem Mater filii dare, non potest, & num. 60.*
- 58 *Tutoris, vel Curatoris datio a patria potesta- te dependet.*
- 59 *Curator in testamento dotus, confirmari potest a iudice.*
- 61 *Curator in testamento a Matre datus filiae heredi instituta, & a Iudice confirmatus, valet.*
- 62 *Mater non debet esse sollicita petendi Cura- torem filiae dementis.*
- 63 *Mater recte praefere potest persona, ac rebus filiae dementis.*
- 64 *Mater semper excusanda est, quoties, extante legitimo Curatore filia, non curavit alium, petere, & num. 67.*
- 65 *Matrem excusat probabilis ratio, & iusta credulitas, quod filia Curatore non cre-*
- ret, vel quid non teneatur Curatorem pe- tere.*
- 66 *Mater omittens petere Curatorem pro filia ex culpa cum dolo conjuncta, non excusatur.*
- 68 *Matri iusta suspensio ratio credendi, quod filia Curatorem fratrem habens, alio Curatore non indigeat.*
- 69 *Matri, ut ab onere petendi Curatoris eximatur, sufficit, quod Praemiores admini- strent, etiamsi male administrent.*
- 70 *Mater non tenetur Administratores legitime constitutos, tamquam suspectos postulare.*
- 71 *Indefensa dici nequit filia existens sub oculis Matris, & sub fratris regimine.*
- 72 *Mala conversationis suspicio ex persona Matris & fratris non cadit.*
- 73 *Mater frustra providet da Curatore filia ex- istente sub ejus oculis, & fratris regimi- ne.*
- 74 *Curatorem filia petere suadet ratio naturalis pietatis.*
- 75 *Curator legitime deputatus, non potest, nisi ex facto iudicii, tamquam suspectus remo- veri.*
- 76 *Curator, priore remoto, non legitimus, sed datus constitutus est.*
- 77 *In Curatoris testamentarii defectum subroga- tor legitimus, & atroxque deficiente, datus.*
- 78 *Intellige, si Curator testamentarius deficiat absque scito, & ministerio iudicis.*
- 79 *In Curatoris testamentarii defectum per remotionem, vel per excusationem deficientis locum, subrogator datus, & num. 64.*
- 80 *Tutore testamentario vel per remotionem, vel per excusationem deficiente, tutela non de- fertur ipso jure, sed facto iudicis.*
- 81 *Tutorem, seu Curatorem removeri, & de- inde alium dare ad eundem iudicem pertinet.*
- 82 *Institutio ad eum pertinet, ad quem destitutiv.*
- 83 *Tutela, quamdiu testamentaria speratur, legiti- ma esset.*
- 85 *Clericalis status etiam fratrem repellit ab Curatoris munere.*
- 86 *Clerici gaudent privilegio, ne inviti tute- lam, vel curam agnoscant.*
- 87 *Clerici volentes possunt legitimam tutelam, subire, & num. 98.*
- 88 *Religiosus quilibet, & Christianus vir opem ferre debet sanguine conjunctis.*
- 89 *Tutelam legitimam Clericos subire non posse, nonnulli sentiunt.*
- 90 *Clerici ne volentes quidem possunt testamen- tariam tutelam, & curam suscipere, nec etiam daturam.*
- 91 *Nisi vel obtineant Apostolicam facultatem, vel agatur de personis miserabilibus.*
- 93 *Clerici possunt esse executores testamentarii.*
- 93 *Executoris testamentarii munus praesentem, & momentaneam curam exigit.*

- 94 Clerici non debent prophanis negotiis occupari.
- 95 Clericatus initiandus non est Tutor, nisi deposita tutela, & redditu administrationis ratione.
- 96 Clerico agenti uti Tutori testamentario, vel dativo apponi potest exceptio nullitatis tutela.
- 97 Et reijciendus esset à limine iudicii.
- 99 Ecclesiastica sepulcrum privari debent, qui tutelam testamentariam, & dativam Clericis conferunt.
- 100 Tutelam & curam etiam testamentariam, & dativam Clericos subire posse sentientes, reijciuntur.
- 101 A tutela, si talis sit, quæ a servitio Ecclesiæ, vel Beneficii retrahat, Clericum repellit, omnes docent.
- 102 A tutela suscipiende multo magis repellitur Clericus, idemque Canonici.
- 103 Canonici peculiariter additus est servitio Dei, & Ecclesiæ.
- 104 Clericus oblinere debet a tutela, præsertim quæ ingenti patrimonio, & negotiationis curam præfert.
- 105 Sacerdotii dignitas ab omni secularium rerum administratione abhorret.
- 106 Tutela gerenda facultas Clerico a Summo Pontifice concedi solet.
- 107 Tutela gerenda facultas Clerico concessa suffragatur etiam pro cura.
- 108 Intellige iuxta eam causam.
- 109 Tutela, vel cura a Clerico subeunda causam est, si alius deest idoneus, & num. 111.
- 110 Ab iuris communis dispositione sua causa recedendum non est.
- 111 Curatorem, quoties proximior eligendus non est, pro arbitrio deputare iudex potest.
- 112 Dispensatio Pontificis nil aliud efficit, quam tollere impedimentum status Clericalis pro tutela, vel cura gerenda, & num. 116.
- 114 Tutela gerenda juri non tribitur, sed jam Clerico delatum supponit dispensatio Pontificis.
- 115 Tutela, vel cura gerenda, (nisi Clerico delatum jam sit, vel a iudice deferatur) dispensatio non prodest.
- 117 Canonici in foris Curatorem a Iudice eligi, verisimile non est.
- 118 Frater tutelam, vel curam fratris, aut sororis in commune viventi gerere prohibetur, si patrimonium sit ingens, & in mercimoniis confisus, & num. 120.
- 119 Rarorum subroctionis periculum facillè subest, si frater cum fratre vivens, ejus curam gerat, & conspicuum sit patrimonium, in negotiationibus confisus.
- 121 A tutela volentes, adscitantes, & petentes reijciuntur.
- 122 Rationum redditio, si ea jam redditæ sunt, frustra petitur, & num. 121, & 125.
- 123 Intellige, si bene redditæ fuerint, & num. 126.
- 124 Rationes, ubi de errore constat, iterum reddenda sunt, & num. 121. & 124.
- 125 Rationis Minister a Tutore deputatus, Tutori, non pupillo, reddere tenetur, & num. 124.
- 126 Actio competis contra eum, qui principaliter negotia gessit, non contra substitutum.
- 127 Tutor tenetur erga pupillum de gessis a substituto.
- 128 Ex substituti facta quilibet obligatur.
- 129 Hypotheca, an pupillo competat in bonis Actoris, varia sunt Doctorum sententia.
- 130 Et adfirmantium sententiam veritatem efficit, adstruitur, etiam si Actor constitutus fuerit intus Tutoris, vel Curatoris, & num. 132. & 144.
- 131 Strictius verò pupillo obligata sunt bona Actoris ejus intus constituti.
- 133 Hypothecam pupillo non competere super bonis Actoris dati a iudice, plures docent.
- 135 De tutela officio, non alia negotiorum gestorum intelligenda sunt utilitates negotiorum actionem pupillo adversus Actorem.
- 136 Tutoris heredes rationem reddere tenetur actor a Tutore deputatus, & num. 138.
- 137 Tutricis personam, & jura heres repræsentat, & num. 149.
- 139 Heredi obstat solium Dispositio.
- 140 Intellige de solio, quod ipsemet Desolutus impugnare non poterat.
- 142 Liberatio facta a Matre, ubi de errore constet, impugnari potest a filio Matræ herede.
- 143 Confessio & liberatio a Tutricis facta, pupillo non obstat.
- 145 Pupilli præservantur ceteris creditoribus in bonis tam veri Tutoris, quam ejus, qui pro Tutore ram gessit.
- 146 Pupilli negotia gerere in mandata Tutoris, actione negotiorum gestorum pupillo tenetur.
- 147 Negotiorum gestor ei, casus bona administravit, rationem reddere tenetur.
- 148 Pupillo rationem reddere tenetur, qui ex mandato Tutoris pupilli bona administravit, ejusque heres.
- 150 Administrationis ratio, pro eo, qui Administratorem deputavit, pro eo, ad quem utilitas rei administratæ spectat, peti potest.
- 152 Rationes ab Authore redditæ successu amplius reddere non debet.
- 153 Rationes, inspectis libris tutelariis, dispuncta cum solutione reliquarum, rite, relique redditæ præsumuntur.
- 154 Rationes, ut bene reddantur, sufficit præsentia, & autoritas Proximiorum a statu requisitorum.
- 155 Rationum redditioni majorem solemnitatem tribuit Proximioris, qui eodem ante negotia gesserat, præsentia.
- 156 Tutela negotia gerere de rebus ad eam pertinentibus bene instruitur præsumitur.
- 157 Consanguineus erga pupillum propensius censetur.
- 158 Consanguineus proximioris, qui pupilli negotia administravit, præsentia in rationum redditione adhibere non juvat.

- 159 *Confanguiuent res pupilli administrant, suspensas habendas est.*
- 160 *Intellige, nisi aliquo tantum negotio gesserit.*
- 161 *Cessante interesse, suspensio cessat.*
- 162 *Confanguiuent res pupilli administrant, ut illa pro eo facite praesumantur.*
- 163 *Lex municipalis Sicilia comprehendit etiam Iasulam Melita, & num. 230.*
- 164 *Lex municipalis Sicilia praesentiam legitimi Mundualdi requirens locum non habet in casu, quo ipso iure sequitur liberatio.*
- 165 *Debitor solvens ab ipsa lege liberatur.*
- 166 *Liberationis alias post redditas, & solidatas rationes, necessarius est, & num. 238.*
- 167 *Lex municipalis Sicilia praesentiam legitimi Mundualdi requirens, aliam liberationis post redditas rationes a Tutrice solum non comprehendit, & num. 239.*
- 168 *Rationum nova redditio, etiam si de errore constaret, locus non est post secutam liberationem cum iuramento, & amplius clausula.*
- 169 *Maximè si expressum fuerit passum cassationis scripturam.*
- 170 *Administrator, ejusque heredes ob passum cassandi scripturas in liberatione adjectum, eos amplius conservare non tenentur.*
- 171 *Scripturas, & libros conservandi obligatio tamdiu durat, quamdiu altera reddenda ratio sit.*
- 172 *Libri & scripturae post solidatas rationes, & passum eas cassandi Tutrici dimissa praesumuntur, & num. 239.*
- 173 *Rationes, libri, & scripturae non restituitur, reddita dici nequeunt.*
- 174 *Librorum & scripturarum post transactionem, & diuturnum tempus custodiam ab heredibus neglectam fuisse, verisimile est.*
- 175 *Rationis ab Administratore bene redditae praesumptionem arguit cognationis vinculum, & administratio gratuita.*
- 176 *Rationum redditio ab Administratore consanguineo, & absque salario, ex bono & aequo facienda est.*
- 177 *Administrator consanguineus in reddendis rationibus, satis est, ut ostendat, quantum verisimiliter potuit impendi.*
- 178 *Rationes post silentium 50. annorum bene redditae praesumantur.*
- 179 *Praesertim, si post obitum Tutricis, & alterius altioris molestiae illatae fuerint contra heredem de omnibus iactum.*
- 180 *Tutorum non minus, quam pupillarum incolamitati consulere iudicis officium est.*
- 181 *Maximè, quando post diuturnum tempus agitur contra heredes.*
- 182 *Actio post mortem informatorum dilata circumstantia maximi facienda est.*
- 183 *Rationum redditorem legitimitatem facit diuturnum silentium.*
- 184 *Pena, qui dicendam rem gratiam diu contineant, digni sunt.*
- 185 *Rationum vocem redditorem, ei, qui petere tamdiu distulit, concedi, aequum non est.*
- 186 *Reclamare volens, cur diu tacuit?*
- 187 *Magna res diu ratiocari non debet.*
- 188 *Observantia diuturna ad praescribendam novam redditionem rationis apta non est.*
- 189 *Juvat tamen ad excludendas nullitates, & fraudes.*
- 190 *Praesertim, contra heredem Ailoris.*
- 191 *Observantia diuturna ab aliis adminiculis adjuvatur.*
- 192 *Ratio semel reddita cum omnibus solemnitatibus, ubi de errore constat, retractanda est, & num. 194., 277., & 280.*
- 193 *Rationem non reddere, ac minus legitime reddere paria sunt.*
- 195 *Rationis nova redditio, ut enigatur, de errore liquidis probationibus constare debet, & num. 261., 297., & 303.*
- 196 *Exaltoris muneri convenit facultas petendi, exigendi, recipiendi.*
- 197 *Exaltoris muneri non convenit facultas defendendi, & administrandi eodem modo, quo Tutrix.*
- 198 *Tutrix totam, & universalem habet rerum pupillariam administrationem.*
- 199 *Ailores, quibus Tutrix omnem auctoritatem tribuit, eandem, quam Tutrix, auctoritatem habent.*
- 200 *Argumentum a pari validissimum est.*
- 201 *Administratorem generalem ad omnia negotia constituit facultas descendendi, & administrandi omnia iura, & negotia pupilli ad instar Tutricis.*
- 202 *Administrator particularis tenetur de iis, quae ad ejus manus pervenerunt.*
- 203 *Administrator generalis tenetur non solum de iis, quae ad ejus manus pervenerunt, sed de omnibus, & num. 305., 320., & 352.*
- 204 *Administrator certa rei, si alius omnia negotia fuisset gesturus, nisi ipse accepisset, tenetur de omnibus.*
- 206 *Administrator omnium negotiorum tenetur inventarium conficere.*
- 207 *Inventarium dicitur caput, & fundamentum reddituum rationum.*
- 208 *Inventarii conficiendi obligatio ei, qui proprio nomine, propriamque auctoritate administrat, imposita est.*
- 209 *Inventarium conficere non tenetur, qui non nomine proprio, sed alieno administrat.*
- 210 *Inventarium a Tutrice censitum suffragatur Administratori ab ea deputato.*
- 211 *Tutor per Ailorem a se deputatum gerit.*
- 212 *Inventarium antiqui Tutoris novo Tutori pro eo administranti suffragatur.*
- 213 *Administrator ad conficiendum inventarium non obligatus, libris tamen rationis conficere debet.*
- 214 *Libros rationis quilibet Administrator conficere, & exhibere tenetur.*
- 215 *Administratores quilibet quoad reddendos rationes Tutoribus, & Curatoribus aequiparantur.*

- 116 *Libri Administratorum quid continere debeant?*
- 117 *Rationes absque libris bene confectis reddi nequeunt.*
- 118 *Rationes non reddit afferens se tantum recepisse, & tantum expendisse.*
- 119 *Rationes administratori divitis patrimonii suae libris, & inventario nunquam reddi possunt.*
- 121 *Rationes, ut bene reddantur, eligendi sunt Periti calculatores, exhibendi libri, & solvendas reliquias, & num. 127.*
- 122 *Rationes, ut bene reddantur, opus est Decreto Judicis, & causae cogitatione.*
- 123 *Exemplo aliquid deferendum est.*
- 124 *Administratoris longioris strictior ratio reddenda est.*
- 125 *Rationes si reddantur cum verò dispensatione, & solidatione dati, & recepti, non requirunt solemnitates praescriptas in l. cum servus ff. de cond. & dem.*
- 126 *Confessio Tutricis veram dispensationem, & solidationem rationum non probat.*
- 128 *Rationes explicitae, & facilitate dispungenda sunt.*
- 129 *Rationes non bene redditae iterum reddenda sunt, non obstante juramento, & qualibet pacto, & num. 130.*
- 131 *Lex municipis Siciliae in mulierum contrahibus praesentiam legitimi Mundauidi requirit.*
- 132 *Tutricis personam Actor ab eo constitutus, in reddendis alterius Actoris rationibus, integrare non potest.*
- 133 *Lex municipis Siciliae de Mundauidis loquens, intelligendo est de Propinquis, quorum non interest.*
- 134 *Administrator quilibet in solidum tenetur.*
- 135 *Administratores, quibus data est potestas administrandi in solidum, si ve gesserint, si ve non gesserint, omnes conveniri possunt.*
- 136 *Et eorum quisque tenetur de gestis a Coadministratore.*
- 137 *Coadministratores in solidum interest alterum liberari.*
- 140 *Mulier facillime decipi potest, & num. 138.*
- 141 *Alius fraudi obnoxius pro necessario habendus non est.*
- 142 *Alius, qui ipso jure sequantur, necessarii sunt.*
- 143 *Alii, qui ipso jure sequantur, non subiacent fraudibus.*
- 144 *Statuta solemniter in mulierum contrahibus requiruntur cessant, ubi cessat fraudis, & laesioni periculum.*
- 145 *Solemnitates in contrahibus mulierum requisitae, eo magis obviandae sunt, quod etiam apparet fraudibus magis obnoxius.*
- 146 *Statuta solemnitates ad observandam viam fraudibus inveniuntur.*
- 147 *Statuta solemnitates in liberationibus, quae a mulieribus, & minoribus sunt, adhibenda sunt.*
- 148 *Pecunia ab Administratore exorta, neque in rationum calculum relata, in propriam ejus utilitatem converso praesumitur.*
- 149 *Pecunia in propriam utilitatem conversa praesumptio viget, quatenus de non reitū administratione constat.*
- 150 *Pro pecunia, quae in propriam Administratoris utilitatem converso praesumitur, ad id, quod interest, is condemnatur.*
- 151 *Vel etiam Administratoris heredes.*
- 152 *Bona in tutelari inventario ignoranter omisso, & postea reperia, inventario addenda sunt.*
- 154 *Aliis dicitur Administrator esse in dolo.*
- 155 *Jurari potest in litem adversus Administratorem de rebus in inventario non descriptis.*
- 156 *Administrator in duplam rei in inventario omissa puniti potest.*
- 157 *Administrator rationem non reddens de Bonis, de quibus ipso praesente, ab altero reddito ratio fuit, ignorantia praetexta se tueri nequit.*
- 158 *Ignorantia eorum, quae quis vidit, & audivit, allegari nequit.*
- 159 *Ratio de Bonis administratoris omnino reddenda est, & num. 162.*
- 160 *Ratio de Bonis non administratoris, sed neglectis reddenda est, & num. 163.*
- 167 *Rationes jam redditae, in sola erroris parte, non integra emendanda sunt.*
- 168 *Nisi de Administratoris dolo liquidum constet.*
- 169 *Administratoris dolus ex pluribus partibus mendosus, & falsis deprehenditur.*
- 171 *Lata culpa reus est, qui alienas res dissolutae quodam negligentia administrat.*
- 172 *Dolus ex potius suorum, quam alienarum rerum casu arguitur.*
- 173 *Rationum redditio indivisa est, nec pro parte retraheri potest.*
- 174 *Rationes male redditae, rursus integrae reddenda sunt.*
- 175 *Rationum redditionem totam suspectam reddit error in parte detectus.*
- 176 *Procedit, etiam si error dolo careat.*
- 178 *Rationum redditio facta in certa scientia, vel etiam per modum syndicationis, ubi de magno errore, vel laesione constet, retrahenda est, & num. 180.*
- 179 *Locusolari cum alterius damno iniquum est.*
- 181 *Rationes, ubi de errore constat, non curato contrario pacto, retraheri possunt.*
- 182 *Pactum non retrahenda rationis sub erroris praetextu, eodem erroris vitio laborat.*
- 183 *Nec efficit, etiam si fuerit geminatum.*
- 184 *Pactum cassationis scripturarum utpote fraudulentum non valet.*
- 185 *Et in pupilli supplantationem adjectum praesumitur.*
- 187 *Mulier ob judicii imbecillitatem leges maxime facit.*
- 188 *Rationes, non exhibitis libris, & scripturis, administrationem spectantibus iterum reddi non possunt, & num. 191.*
- 190 *Rationes ab Administratore herede iterum reddi possunt, vel administratoris liberos*

exhibere, vel eorum apud Heredes existentiam probare debet.

- 393 *Administram, non uti consanguineam, sed ut Actor, ab exacta rationum redditione non excusatur.*
- 394 *Administram, quin librum rationum conficiat, & rita consilium retineat, consanguinitatis pretestu non excusatur.*
- 395 *Rationum nova redditio non obest infelicitati heredis administramis.*
- 396 *Administramis heres ex libris, & scripturis administrationis spectantibus, ignorantiam potest repellere.*
- 397 *Rationis nova redditio per 50. annos non prescribitur.*
- 398 *Error ne retrahatur, quicumque temporis lapsus non efficit.*
- 399 *Temporis lapsus est, qui pro nova rationum redditione convenitur, titulum quemdam, & bonam fidem tribuit.*
- 400 *Et contra hanc bonam fidem clarissima erroris probationes desiderantur.*
- 401 *Error calculi semper retrahari potest.*
- 402 *Veritati tempus prajudicare non potest.*

OPULENTISSIMAM hereditatem, quam ejus filius minoribus, & impuberibus reliquerat Spiritus Gorgionus ab intestato defunctus, sola administrare non valens Antonetta Mater, & Tutrix, atque Curatrix filiorum, à die 4. mensis Septembris anni 1653., Judicis auctoritate, omnique cum juris solemnitate constituit quatuor Actores, seu Factores in solidum, scilicet Magnif. D. fratrem Bartholomæum Ducoslo, Rev. D. Caonicum Sanctiorum Ducoslo, Magnif. D. Joan. Baptistam Dorel, & Magisf. D. Thomam Peil, quibus amplissima data fuit facultas agendi, comparandi, recipiendi, quietandi, ac omnia denique quæcumque faciendi, quæ ipsamet Constituens facere poterat, cum hoc tamen, quod in instrumentorum consecutione intervenire deberent duo saltem ex eis, vel unus cum assensu ejusdem D. Antonette Tutricis, ut latius legitur in solemnii instrumento dicte deputationis.

Ex dictis quatuor Actoribus à Tutrice deputatis alter fuit abfens, nempe D. frater Bartholomæus Ducoslo, alter, scilicet D. Canonicus Sanctiorum Ducoslo ab administratione se abstinuit, & aliqua tantum particularia negocia gessit, locando die 13. mensis Augusti 1655. Clementi Bugaja quamdam clausuram, & deinde annuum censum scut. 25. retrovendo D. Joanni Maria Lumbo, qui actus anno 1661. die 30. mensis Septembris fuerunt ratificati, & approbati à D. Antonetta Tutrice, D. verò Thomas Peil postquam per triennium administravit, fideliter, & exactè de omnibus rationem reddidit, & prævio publico instrumento, autorizante D. Joan. Baptistam Dorel altero ex Actoribus, liberationem plenissimam obtinuit; solus itaque D. Joan. Baptista Dorel in administratione remansit, atque in eâ continuavit spatio decem annorum, quo tempore credita egerit, instru-

menta locationis, & venditionis Bonorum confecit, Debitores quietavit, ac cum illis absque ulla solemnitate translegit, donec factus major d. Joan. Gorgionus alter ex filiis, & heredibus d. q. Spiritus, ipse suscepit administrationem omnium Bonorum, & præfatus Dorel Actor, prævio publico instrumento, rationes sue administrationis reddidit dicte Antonette Tutrici, & ab ea cum peculiari assensu D. Canonici Ducoslo ejus fratris quietantiam, & fidelem absolutionem reportavit.

Vitâ denique functâ anno 1707. dicte Antonettâ, cum inter ejus filios ex Spiritu Gorgiono prædefuncto viro susceptos adesset Magdalena demens, & fatua, eidem provida Mater Curatorem in testamento constituit dictum Joannem Gorgionum ejus filium natu majorem, qui, præviâ etiam Judicis confirmatione, & approbatione, curam acceptando, Bona Sororis administravit, eamque de necessariis alimentis providit, ut non controvertitur.

Contentens autem D. Canonicus Petrus Gorgionus alter ejusdem Magdalene germanus frater, quod ratio per dictum Joan. Baptistam Dorel benè reddita non fuerit, quodque Antonetta in instrumento quietantiæ, & liberationis fuerit decepta, nomine Magdalene dementis, seu fatue novum instruxit Judicium redditionis rationis *cor. R. P. D. Inquisitore* Melite adversus D. Joan. Baptistam Dorel juniorem nepotem, & heredem dicti q. Joan. Baptistæ senioris, quamvis eadem Magdalena legitimam haberet Curatorem, & Defensorem à Matre relictum, & à Judice confirmatum, nempe Domini Joannem alterum ejus fratrem natu majorem: sed postquam Causa diu discussa fuit, & variz hinc inde oppositæ fuerunt exceptiones, tandem sententia prodiiit, in qua pronuntiatum fuit, benè redditam fuisse rationem, absoluto dicto Dorel: ab hac sententia D. Canonicus Actor appellationem interposuit ad supremum Tribunal SS. Inquisitionis Urbis: verum, quia idem Canonicus indemnitati jurium Magdalene sororis, non minus, quam propriæ conscientiz consulere inteedit, idcirco anteprofecutionem appellationis, mihi pro veritate examinanda, ac resolvenda proposuit hæc tria infrascripta Dubia.

Queritur primò An ipse Canonicus Gorgionus nomine Magdalene sororis fatua valide potuerit judicium redditionis rationis instruere contra dictum Joannem Baptistam Dorel nepotem, & heredem q. Joan. Baptistæ Dorel senioris, qui administrationem gessit, non obstante, quod dicta Magdalena haberet legitimam Defensorem, nempe Joannem alterum ejus fratrem natu majorem Curatorem à communis Matre relictum, & à Judice approbatum? Vel potius agere debeat prius pro remotione fratris à cura ad effectum faciendi se subrogare, vel alium in locum illius? & an ad effectum consequendi tale munus obset eidem Canonico qualitas Sacerdotalis?

Secundò. = An quotiens sive nunc, sive postquam fuerit ipse Canonicus, vel alius in locum præ-

*prædicti fratris subrogatus, possit agi nomine fore-
vis præfata*) d. Dorel jux. teneatur reddere ratio-
nem eidem Magdalene, sive ejus Curatori ex per-
sonâ propriâ, nemo uti pupillâ vel senua, cujus
Bonæ Dorel sen. administratrix & quatenus non ex
persona propriâ = an tanquam heredi Matris in-
teris, & curatrici ?

Tertio denique = *An (quatenus sive uno, sive
alio modo teneatur) obset redditio rationis jam
facta Matri, & liberatio ab ipsa obtenta* =

Injunctio itaque muneris manum admove-
ns, aggredior examen primi Dubii, complectentis
tres partes, remque ordiendo à prima, quæ ver-
satur circa legitimatorem personam D. Canonici
Petri Gorgioni, planè existimo, quod, cum ille
legitimare nequiverit personam suam, & osten-
dere, se ille legitimum Curatorem, & Defensorem
Magdalene forensis, cujus nomine agebat,
validum nullo pacto reputari possit judicium,
nomine Sororis præfate ab ipso instructum: Re-
gulare enim est in omni judicio, ut in primis
fiat legitimatio personarum, eâ ratione, quia
in omni materia querendum prius est de jure
personarum, an scilicet illæ sint habiles ad
actum, qui geritur, aliâs, eâ omiâ, remanent
omnia acta nullitatis subiecta, ad Text. in l. i. *quæ-
ramus ff. de testam. Crovet. conf. 104. num. 1.,
& 2., Affin. in præf. s. 28. cap. 1. num. 2., Pere-
grin. de fideicom. art. 43. num. 60., Salsit. Tiber.
in præf. lib. 1. cap. 44. num. 3., Constantin. ad Stat.
Urb. annot. 57. art. 2. num. 81., & seqq., Carleval.
de judic. tom. 2. disp. 4. num. 1. cum ibi alleg.,
Ridolphin. in præf. part. 1. cap. 5. num. 24., Possib.
de manut. obfer. 87. num. 2., & seqq., Card. de
Luc. de judic. disc. 12. num. 1., & seq., Paulus.
differt. 28. num. 79., & seqq., Adden. ad Gre-
gor. decif. 264. num. 5., Rot. post Zuech. de oblig.
General. decif. 76. num. 6., var. Baratt. dec. 98.
num. 1., & decif. 434. num. 6., cor. Cuccin. decif.
1225. num. 1., in rec. decif. 535. num. 1., & seq.
part. 14., & decif. 310. num. 2., & 3. part. 17.*

Certius id procedit, quando quis agit nomi-
ne alieno, tamquam Procurator alterius, vel uti
Tutor, aut Curator nomine pupilli, vel Minori-
s, nam tunc ea communi Doctorum senten-
tiâ oportet, quod initio litis, & ante illius con-
testationem Actor exhibeat mandatum, & legi-
timet personam suam ostendendo se legiti-
mum Procuratorem, Tutorem, vel Curatorem,
alioquin obstat exceptio = *tuo non interest* = &
poterit à Judice ipso ex officio à judicio repelli
tamquam actione carens, per Textum in l. velti-
ti 27. in princ. ff. de verb. oblig., Bartol. in l. i. *si
aut* 23. §. *Possit ne peteret* num. 20. ff. de paci-
Alex. in l. 1. num. 6. C. ut qua defunct. Ad. Fad.
supp., Menoch. conf. 1244. num. 59. lib. 13., Stace.
de camb. §. 7. gloss. 5. num. 24., Pacin. de proba-
tor. lib. 1. cap. 57. num. 28., & seqq., Carleval.
de judic. tom. 2. disp. 4. num. 27., Sebrader de
fend. part. 10. in præambul. num. 33., Cartar. de-
cif. 33. num. 1., & seqq. s. iniquum quippe est,
ut bene iugit in proposito Cancr. var. resol.
part. 2. cap. 14. num. 60., & Carleval. de judic.
tom. 2. disp. 4. num. 27., molestari & fatigari

De Contractu.

quemquam in prosecutione judicii ab eo, qui
fatetur, sua nihil interesse judicium proficui,
cum agat alieno nomine, & nihil proprium ha-
beat, antequam constet, ipsum habere pote-
statem ab alio, ut possit legitime agere, & mo-
lestare Reum, ita namque Calumniatoribus, &
malevolis prompta preberetur occasio vexandi,
quos vellent, sub eâ pretextu, quod alieno
nomine agerent, sicque Judicis auctoritas, & ju-
diciorum vis illuderetur, si spectandus esset li-
tium finis, vel Partis oppositio, ut legitimare-
tur persona, ideoque iustâ ratione firmant Do-
ctores, quod, etiam si Pars adversâ hujusmodi legi-
timationem non opposuerit, eadem nihilomi-
nus faciendâ sit, ut tradunt Dec. conf. 61.,
num. 1., Brun. conf. 139. num. 5. vol. 2., Alenoch.
conf. 1244. num. 59. lib. 13., Stace. de camb. §. 7.
gloss. 5. m. 26., & 31., & de judic. lib. 1. cap. 50.
num. 33., Cancr. var. resol. part. 2. cap. 14. n. 62.,
Carleval. de judic. tom. 2. disp. 4. num. 27., Car-
tar. decif. 33. num. 8., Laurent. de cif. Aven. 69.
in fin., Marilian. decif. 46. num. 4.

Quamquam verò contrarium sentiant etiam
in hypothefi illius, qui agit alieno nomine,
quod scilicet non teneatur legitimare suam per-
sonam, nisi Pars adversâ petierit, Dec. in cap.
quoniam 9. num. 52. extrac. de probat., Roman.
conf. 70. num. 1., Curt. sen. in addit. ad præf. Po-
pien. in form. respos. rei in act. Ant. verbo Simo-
nini nu. 1., Sebrader de feud. part. 10. in præam-
bul. num. 33.; & generaliter, quod processus sit
validus, etiam non factâ legitimatorem perso-
narum, si eam Pars adversâ non opposuerit,
Ridolphin. in præf. part. 1. cap. 5. num. 35., & seqq.,
Constantin. ad Stat. Urb. annot. 57. art. 2. num. 86.,
Card. de Luc. de judic. disc. 12. num. 1. vers. ve-
rior, & seqq., Possib. de manut. obfer. 57. num. 2.,
& seq., & ponet eam R. A. decif. 8. num. 2., cor.
Gregor. decif. 88. num. 1., Add. ad ipsum decif.
264. num. 6., cor. Priol. decif. 445. num. 8., in
rec. decif. 307. num. 1. part. 1., decif. 535. n. 1.,
& 2. part. 14., decif. 310. num. 1., & 3. part. 17.,
& decif. 32. num. 2. part. 18. tom. 1.

Nihilominus procedendo etiam cum istorum
Doctorum sententia, vix ac ne vix quidem eve-
nire potest, quod istiusmodi particula valida sit
absque personarum legitimatone: quandoqui-
dem nunquam, vel raro casum contingere arbi-
tror, in quo legitimatio personarum dici ne-
queat opposita, si enim ea opponi potest in qua-
libet parte judicii, etiam post litem contesta-
tam Bald. in l. licet in princ. C. de proc., Alex.
conf. 72. num. 2. lib. 4., Possib. de manut. obfer. 87.
num. 4., Paulus. differt. 28. num. 85., Rot. pe-
net Possib. de manut. decif. 18. num. 2., & dec. 297.
num. 11., in rec. decif. 310. num. 3., & 4. part. 17. s.
si ad effectum illam opponendi sufficit quælibet
generalis protestatio Card. de Luc. de judic. disc.
12. num. 3., Paulus. differt. 28. num. 93., Rot.
apud Possib. de manut. d. decif. 18. num. 3., si de-
nique eadem opposita dicatur per clausulam =
Generalia contra, sive per alia verba huic clau-
sulæ equivalentia, Card. de Luc. de judic. d. disc.
12. num. 3., Paulus. eit. differt. 28. num. 92. s. que

Ccc 2

pro-

- 15 profectione causa, five quod iudicium dari potest, in quo nec clausula *Generalis contra*, aut alia huiusmodi aequipollens, nec generica aliqua protectio fuerit emissā? Jure igitur, meritoque affirmari posse videtur, legitimatorem oppositam fuisse in hypothesi, cum praesentem habeatur, quod iudicium fuit à D. Canonico formiter instructum, & ita longo temporis intervallo prosecutum, atque ad sententiam usque perductum, quodque magis est, fatetur etiam idem D. Canonicus, quod pendente illo iudicio, variae oppositae fuerint exceptiones, inter quas, nemo non videt, quam probabile sit, illi principaliter oppositam fuisse legitimatorem propriae personae: ideoque five legitimatio esset de necessitate opponenda, five non, D. Canonicus tenebatur omnino illam explere, & consequenter, ea non facta, validum nullo pacto reputari potest iudicium ab ipso instructum.

- Frustraque opponitur, quod quilibet de Populo possit esse in iudicio pro pupillo, vel pro tutorio, absque eo quod opus sit legitimare personam, quia ista actio dicitur popularis *Orn. inst. civil. lib. 4. tit. 10. de iur. per quos agere possunt ann. 2. Card. de Luc. de iudic. 12. n. 6.* prout dicitur etiam de più causa, cujus favore non requiritur legitimatio personarum, sed quilibet potest agere pro ea, *Roman. in aut. similiter nam. 40. C. ad leg. falced., Felin. in cap. fin. de accusat. Specul. in tit. de instr. edit. 5. Nunc aliqua vers. sed omne quilibet de Populo, Tusch. list. l. cond. 24. n. 1. & quemlibet de Populo petere posse in iudicio etiam sine mandato, ut A. ministratores rerum publicarum reddant rationem, scripserunt Barol. in l. ubi patiam nam. 11. C. de transact. l. iunc., Host., Felin. in cap. dilecti de major. & obed., quas refert, & sequitur Menoch. de ratioc. cap. 7. n. 62.*
- 23 & 63, ubi addit, quod si quilibet de Populo petat copiam rationum reddituarum, ad quia velit excipere de errore, seu dolo, vel fraude commissi ab eis, qui huiusmodi rationes reddiderunt, non poterit illi denegari, sed concedenda erit.

- Huiusmodi enim obiectum facillime submoveretur duplici animadversione, quae demonstratur, quod mox allegata iura locum sibi minime vindicant in nostra hypothese: illa siquidem vel procedunt in casu, quo Minor, vel pupillus, five alia quaecumque persona, & corpus gaudens horum privilegiis, nullum habeant legitimum Defensorem, aut iste impeditus, vel abiens sit, vel valetudine, five alio quocumque legitimo impedimento detineatur, tunc enim recte quilibet de Populo ad illorum defensionem admittitur, etiam absque mandato, & legitimatorem personae, quia indefensi esse non debent, ad Text. in l. Republicanam Cod. de iur. Reipub. lib. 11., & ibi Luc. de Penia, & alii scribentes, Barol. in leg. 2. num. 1. Cod. de fid. instr., & iur.
- 26 host. fiscal. lib. 10., & ita in specie Universitatis, quam dicit aequiparari pupillo, post Nicol. Losann. in tract. de iur. Univ. part. 2. cap. 1. num. 7., optime tradit, & declarat Jacob. Cibel. in comment. ad Bull. bon. regim. §. 10. gloss. 2.

cap. 26. num. 1. 2., & seqq., ubi, postquam inquit, expedire Reipublicae plurimos habere, & iudicio admitti, qui suas causas defendant, iuxta Pauli J. C. responsum in leg. 4. ff. de oper. nov. nunciat. ibi = *Nam Reipublica interest quomplurimos ad defendendum suam Causam admitti* immediate subdit haec verba = *Et ideo, si nullus Syndicus sit ab Universitate constitutus, per quem defendi valeat, vel, si sit constitutus, obis, aut valetudine, aliove legitimo impedimento detentus, quilibet de Populo, & extraneus ad ipsius Universitatis defensionem admittitur*, & iterum repetit sub num. 9. ibi = *quae tamen procedunt, ubi Universitates defensione indigent*.

Vel dicta iura procedunt (& haec est altera animadversio) donec Pars adversa legitimatorem non opposuerit, valide namque poterit interdui quilibet de Populo comparere, & esse in iudicio pro huiusmodi personis privilegiatis, ad effectum occurrendi damnis, & praedictis, quae alias ipsas resisterent, ita quidem ut interim sibi obijci non valeat regula, quod non habens interesse non est audiendus, atque à limite iudicii repelli possit, five, ne altera Pars dicere valeat de nullitate actorum ab eo gestorum ante oppositionem; At aliter res se habet, ubi Pars adversa iusta ex causa se opponat in ulteriori prosecutione iudicii, ut scilicet tuta reddatur in casu victorie de validitate processus, & sententiae, ejusque executione, & ne alias inane remaneat iudicium, quod cum incommodum, & sumptuosum ab ea subvertendum est, tali namque casu, nisi Comparentes pro huiusmodi personis privilegiatis doceant, se legitime à iudice competente, servatis servandis, fuisse deputatos, & omnia solemnia adimplevisse, nequeunt ullo pacto valide pro illis esse in iudicio, ne, ut alias dictum est, altera Pars subire cogatur elusorium, & inane iudicium, quod impugnari possit ab eo, sub cuius nomine gestum est, ut egregie in proposito explicat totidem serè verbis clar. mem. Card. de Luc. de iudic. est. dist. 12. num. 6.

Cum itaque in hypothese Magdalena demens, & fatua, cujus nomine ageodum erat, legitimo Defensore non careret, haberetur suum Curatorem ei à Matre relictum, & à iudice, confirmatum, nempe D. Joannem ejus fratrem natu majorem; & insuper iusta ratione affirmari possit, legitimatorem personae oppositam fuisse D. Canonico Gorgiono, evidens, & apertum redditur, iura in contrarium allegata casui nostro non applicari, & ex his plana reddi videtur resolutio primae partis huius Dubii, nam, si Magdalena habebat suum legitimum Curatorem, & Defensorem, ut non controversitur, inde sequitur nullitas, & invaliditas iudicii per D. Canonicum instructi nomine ejusdem Magdalene foris, quia saltem post tacite oppositam legitimatorem personarum, praefatus D. Canonicus non habebat amplius legitimam personam standi in iudicio pro ejus Sorore, cum docere non posset, se esse illius Curatorem, & legitimum Defensorem à iudice competente, serva-

vatis fervandis, deputatum, quod adeo verum
 34 est, ut, non remoto prius à cura D. Joanne ejus
 fratre, D. Canonicus Sororis defensionem assu-
 mēre non posset, cum explorati juris sit, quod
 Tutorem, sive Curatorem habenti alter dari
 35 non potest, juxta literales textus in *leg. si Soror*
9. §. 1. leg. Curatorem 10. Cod. qui dar. tut.
vel Cur. poss. leg. cum in jure Cod. qui per. tut.
leg. licet Cod. in quib. cas. tut. hab. leg. solet ff.
de tut. Ramon. conf. 188. num. 2. Ridolphin. in
prax. part. 1. cap. 5. num. 62. Montan. de tutel.
cap. 24. à num. 6. & per tot. Sarr. decif. 207.
num. 19. & 20. Coviflin. decif. 150. per tot. vol.
3. Rot. decif. 89. num. 6. part. 2. divers. & in
rec. decif. 108. num. 3. part. 1.

Debebat igitur potius D. Canonicus (juxta
 36 secundam hujus primi Dubii partem, agere pro
 remotione Fratris à cura, illum accuando su-
 37 spectum, & hoc quidem recte poterat, quia
 postulatio suspecti Tutoris quasi publica est, &
 38 popularis, ideoque quilibet admittitur ad ac-
 cuandū eos, qui non ex fide tutelam gerunt,
 vel curam, per *Text. in leg. pietatis Cod. de su-*
spect. Tutor. leg. v. §. Consequens ff. de suspect.
Tutor. §. 1. inf. de public. judic. Omos. inf. ci-
vil. lib. 1. tit. 16. §. Consequens num. 1. Lan-
cellot. Corrad. in Breviar. lib. 1. cap. 9. §. 3. de of-
ficio. Prator. in crim. tit. de denunciatione num. 6.
& seqq. Montan. de Tutor. & Curat. cap. 36.
reg. 7. num. 1. & seqq. Jacob. Cobell. in com-
ment. ad Bull. bon. regim. §. 10. gloss. 2. cap. 36.
num. 10.

Neque verò illius remotio poterat à Jūdice
 39 denegari à qua, licet in locum Tutoris, vel Cu-
 ratore non possit alius, nisi causa cognita, sub-
 rogari, ut loquitur *Textus in leg. Curatorem 10.*
Cod. qui dar. Tut. vel Curat. poss. & ibi Bald.
 40 concurrere tamen credebatur in hypothesi
 causā adeo graves, quæ procul dubio Judicem
 compellere poterant ad illum, uti suspectum
 removendum à cura, si enim suspectus quis di-
 41 citur ex quacumque causā, quæ Pretori iusta
 visa fuerit, argumento *Textus in leg. 3. §. Si*
Tutor ff. de suspect. tut. ibi §. & generaliter si quā
iusta causā = Scitā per illum *Textum* hoc firmat,
 & pro regula ponit *Cornelius conf. 175. nu. 4. lib. 3.*
Gozzadin. conf. 17. num. 2. Alb. conf. 580. num. 3.
Montan. de Tutor. & Curat. cap. 36. num. 1. &
seqq. Rot. decif. 275. num. 6. part. 4. rec. tom. 1. §.
 42 *profectio nulla exquiri, ac rationi, justitiaeque*
 magis consona videri potest, quā ea, quæ in
 præsentis facti specie resultabat, tum ex eo, quod
 D. Joannes frater, ut in facto supponitur, ne-
 glexerat defensionem Sororis, non instando pro
 rectā, ac legali redditione rationis, tum ex eo,
 quod post peractam administrationem bonorum
 quondam Spiritus Patris per D. Joannem Ba-
 ptistam Dorel, ipse in confuso bona illius admi-
 nistravit, & de administratis nunquam ratios
 reddidit, tum etiam quia nec annuam
 pensionem sent. 100. unquam solvit eidem Ma-
 gdalene forori, prout erat obligatus, tum deni-
 que quia illi nunquam assignavit portionem he-
 reditatis paternæ, ex qua, licet opulentissima,

nec obulum quidem habuit d. Magdalena, qui-
 bus sanè positis, ac per Judicem formiter, re-
 43 cteque cognitis, sistus certè religio ferre nequi-
 bat, quod ille adhuc permaneret in officio Cu-
 ratore, in quo non sine dolo, vel saltem non
 sine culpa, jam pridem se gesserat, ob quam
 propterea, sive eadem lata, sive leviss sit, Tu-
 44 torum, & Curatorem removeri posse, tanquam
 suspectum, sunt *Textus in leg. 1. inf. ad 7. Cod.*
de suspect. Tutor. Montan. de Tutor. cap. 36. per
tot. & cap. 39. à num. 15. inf. ad 57. Galgan-
nest. de tutel. lib. 2. tit. 25. Guttier. eodem tit. lib.
part. 2. cap. 14. per tot. Balhoff. Thom. de Tut.
& Curat. tit. 18. cap. 12. num. 209. & seqq.
Marcian. diff. for. cap. 47. num. 5. Christin. decif.
155. num. 1. vol. 3. & decif. 157. eod. lib. 3. Rot.
in rec. decif. 275. num. 1. part. 4. tom. 1. dec. 34.
decif. 83. & decif. 108. à num. 11. & pluribus
seqq. part. 13.

Eoque certius, quia, etiam si fortè abessef do-
 lus, aperta videlicet machinatio, & circum-
 ventio fraudolenta, adhuc D. Joannes Curator
 remotionem prædictam effugere nequibat, cum
 explorati juris sit, Tutorem, atque Curatorem
 45 removeri posse etiam pro culpa, idest segnitia,
 desidīa, vel negligentia, præsentim verò, si
 hæc sit lata, & traudi assinis, ut cum quis in
 46 rebus suis diligens, alienas improbe negligit,
 quas tamen non minus, quā suas procurare de-
 beret: neque enim (inquit *Crispin* in l. quod Ner-
 va ff. de poss.) frande caret, qui non cum curam
 præstat in alienis negotiis, quæ suscepit tuenda,
 quam in suis solet, & consonant *Text. in leg. 3. §.*
fin. & leg. impuberibus §. Si non frans ff. de su-
spect. Tut. leg. Tutor. qui reperiuntur §. com-
petit ff. de administ. Tutor. Montan. de Tutor.
cap. 32. reg. 9. num. 197. & cap. 36. reg. 2. nu. 5.
& 6. Guttier. eod. tit. lib. 2. cap. 1. num. 116.
& inferius num. 124. Cord. de Luc. de alien. disc.
59. num. 7. & prius disc. 27. num. 10. de Tutor.
disc. 6. num. 37. & in Mistell. Eccles. disc. 36.
num. 13. Rot. decif. 275. num. 2. & 7. par. 4.
 47 *rec. tom. 1. ubi præcisè, quod Tutores testame-*
 ntarii removeri possunt nisi suspecti ex sola culpa,
 & negligentia, & hanc sufficit etiam esse levem,
 48 Gratian. discept. for. cap. 28. num. 7. Montan. de
 Tutor. cap. 32. effect. 5. num. 40. & seqq. Af-
 flic. decif. 207. num. 3. Rot. coram Otobobon. de-
 cif. 144. num. 9. & 10. Imò & levissimam, ju-
 xta *Textum in leg. 3. ff. fin. ff. de suspect. Tutor.*
gloss. in §. Præterea inf. quibus mod. re contrah.
oblig. & tradit Cravet. conf. 97. num. 3.

Porrò ab hujusmodi negligentia non videtur
 quod colore excusari possit D. Joannes, qui, ut
 49 superius diximus, nedum jura Sororis tandiū
 indefensa reliquit, ejusdemque bona inoffe ad-
 ministravit, denique illi, quod debebat acce-
 ptō numquam tulit, quamobrem dicendum est,
 illum uti suspectum removeri potuisse, à qua
 pœna liberari nequibat, ex dispositione *Textus in*
leg. si Tutor. ff. de suspect. Tutor. quod sancitur,
 = quod Tutor non debet suspectus removeri, sed
 50 prius Curator adjuvari, si sit pupillo consensum
 aliquo vinculo necessitatis, vel affinitatis = nam,
 cum

spes. 82. sub num. 8. Gratian. discept. for. 72. num. 37. & 38. Magan. dec. Florent. 43. no. 3. Rot. decif. 30. num. 34. part. 12. rec. hoc enim casu cessat ratio naturalis pietatis, in qua fundari hujusmodi petitionem, tradunt Socin. Jan. d. conf. 16. num. 9. & seqq. lib. 2. Montan. de Tutor. d. cap. 18. num. 18. & egregie sequitur, Baldacc. decif. rer. jud. tit. 4. de dot. decif. 20. sub num. 21. 22. & seqq.

Supposito itaque, quod Magdalena haberet jam suum Curatorem, quodque iste Curator recte fuerit in testamento deputatus à Matre, inde sequitur, quod nullo alio modo poterit iste Curator administrare, nisi ex facto Judicis, uti
75 Curator administrans, quia remoto, non idcirco locus erit legitimo, sed dativo, quamvis in de-
76 seculum testamentarii, qui primum obtinet lo-
77 cum, regulariter subrogetur legitimus tam-
quam proximè accedens, & tunc demum ad-
mittendus sit dativus, quando deficit testamen-
78 tarius, & legitimus, juxta cuique notum or-
dinem: quoniam recepta distinctio est, quod, si
deficiat testamentarius absque facto, & mini-
sterio Judicis, puta morte naturali, vel civili,
ita ut tutela deferatur ipso jure, est locus legiti-
mo & non dativo: At verò, si deficit testamen-
79 tarius, vel per remotionem, vel per excusa-
tionem, adeò ut Juxta manus apponatur, tunc
non est amplius locus tutelæ legitimæ, sed da-
tivæ, cum eo casu non deferatur ipso jure, sed
80 facto, & ministerio Judicis, qui aditur, ut det-
81 alium Curatorem, idemque & duo agere debet
primum scilicet removere, deinde verò de alio
82 providere, quia ad quem pertinet substitutio, ad
eundem pertinet institutio: Judicis igitur mi-
nisterio debet utrumque fieri, juxta literalem,
& apertam distinctionem textus in leg. si quis
sub conditione ff. de testam. tutel. ibi = sciendum =
83 est enim, quomodo testamentaria tutela speratur,
legitimum cessare: & si semel ad testamentarium
devoluta sit tutela, deinde excusatus sit Tutor te-
84 stamentarius, adhuc dicimus in locum excusati
alium dandum, non ad legitimam Tutorem redire
tutelam: Idem dicimus, & si fuerit remotus, non
& hic idcirco abiit ut alius detur: quod si Tutor
testamento datus decesserit, ad legitimam tutela
redit, quia hic sententia consultum cessat = & ibi
gloss. & concordat alter textus in leg. 3. §. qua-
ri potest ff. de leg. tur. ibi = quæri potest, si Pu-
troni filius sit remotus, vel excusatus, an nepoti tu-
tela deferatur: Et Marcellus in ea sententia est,
ut succedi non possit scribat: Idcirco enim obierunt
a tutela, ut alii in locum eorum dentur, non ut
& successio admittatur: non tantum autem mor-
te, verum etiam capitis diminutione successio de-
bet in legitimam tutela admitti, quare, si proximior
capite diminutus est, qui post eum est, succedit in
tutela administratione, = & clarius etiam ibi
explicat Gloss., & ita ex mente legis originaliter
distinguntur tradiderunt Bartol., & Bald. in
diti. leg. si quis sub conditione u. 1. 3. & 27. ff. de
testam. tutel., quos sequuti sunt ceteri repe-
tentes ibidem, & Angel. in §. Quod autem nu.
2. & 3. Insist. de leg. 3. Azzar. tutel., Corn. conf.

175. num. 7. lib. 3. & conf. 183. num. 4. in fin. lib.
4. Raim. conf. 125. num. 7. & seq. lib. 5. Fob. de
Ann. conf. 50. per tot., & præcipue à nu. 8. usque
in fin., Guttier. de tutel. part. 1. cap. 9. num. 21.
& cap. 12. num. 4. Montan. de Tutor. cap. 16. nu.
8. & cap. 16. num. 24. Rota coram Carr. decif.
87. num. 1. usque ad 7. in recens. decif. 116. nu.
2. & seq. part. 4. tom. 2., decif. 123. a nu. 1. usque
ad 12. part. 6. & decif. 12. a nu. 1. usque ad 6. part.
9. tom. 1.

Hinc autem evidens & apertum reddi vide-
batur, Dom. Canonicum non posse curam Soror-
is satius suscipere eademque illi a Judice defer-
ri nequiverit, ob impedimentum status clerica-
85 lis, qui cum à tali munere repellebat Clerici
enim non solum gaudet privilegio, ut in invit-
86 tum nullam penitus tutelam, vel curam agnos-
cendam cogantur, ad text. in §. De amabili-
Auth. de Sanctissimis Episcopis, in l. generaliter
Cod. de Episcopis & Clericis, Canon. Cyprian. 21.
quasi. 3. Conje. ad lib. 7. respo. Papi. in l. pre-
cipue forte ff. de alim. & cib. legat., Schrader
de feud. part. 10. sect. 20. nu. 27., Anton. Piagg.
de Tutor. & Curator. quasi. 3. num. 1. 2. & 3.
Card. de Luca de Tutor. disc. 3. num. 21., & de
feud. disc. 18., Surd. decif. 207. num. 7. cum
aliis, quos cumulat Carol. de Gress. de effeti. Cleric.
effeti. 16. num. 1. Volentes verò possint legi-
87 timam tutelam subire ratione illius charitatis,
quam quemlibet Christianum, ac religiosum
88 virum erga suos sanguine conjunctos habere de-
bet, ut illis opem ferat Auth. Presbyteris, &
ibi D. D. Cod. de Episcopis & Cleric., Bald. in leg.
generaliter num. 13. & 14. Cod. de Episcop. &
Cleric., Bertrand. conf. 126. num. 1. lib. 2. part. 2.
Specul. in tit. de stat. §. Generaliter nu. 10., Bel-
lensis. disquis. Cleric. part. 1. tit. de disciplina. Cleric.
89 ric. §. 30., Schrader. de feud. part. 10. sect. 20.
nu. 27., Layman. in Theolog. moral. lib. 3. tract. 4.
cap. 9. num. 4., Carol. de Gress. de effeti. Cleric.
diti. effeti. 16. nu. 19., Antonell. de jur. & oner.
Cleric. lib. 1. part. 2. cap. 25. num. 5. & 6., Golgo-
neti. de tutel. lib. 1. tit. 4. nu. 16., Pio. decif. 151.
num. 7., Surd. decif. 207. num. 22. licet de tutela
etiam legitima contrarium senserint Alii in
90 tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 18. num. 2.
Thomaz. in tract. de muner. in §. seu scilicet. Incipien.
si quispiam nu. 10. pag. 276., Carol. de Gress.
de effeti. Cleric. diti. effeti. 16. num. 19., Caroca.
decif. 17. num. 20., Burguin. Covelcan. decif. 19.
num. 15. lib. 3., ubi, quod Ecclesiastici inhabiles
etiam sunt ad tutelam legitimam, quia eadem ra-
tio timoris distractionis à Divinis, quæ in aliis,
mililat etiam in istis tutelis.

Sed præterea, ne volentes quidem possunt sus-
cipere tutelam, & curam testamentariam, vel
91 dativam, nisi obtenta Apostolice facultate, vel
nisi agatur de personis miserabilibus, cum ce-
teroquin eis omnino interdici censetur, tam à
jure Civili in §. Deo autem Amabiles Auth. de
sanctiss. Episcopis, ubi gloss. in verb. & permittimus
sic habet = sed aliquis potest esse testamentarius
vel dativus resp. non valet u. contrarius &c. = & in
leg. generaliter, juxta Auth. Presbyteris = & ibi
gloss.

- gloss. literalis verb. Presbyteri*, ita loquens = *sed ipsi possunt esse legitimi voluntas, sed non testamentarii vel dativi* = *Cod. de Episcopis & Clericis*, quàm à Jure Canonico in *can. generaliter* 16. *quest. 1.*, *can. Cyprilianus* 21. *quest. 3.*, & *can. pervenit* *dist. 16.*, ubi *gloss. verb. tutelae*, & *can. fin. dist. 88.*, ut de veriori, & magis communi testantur *Fagnon*. In *cap. magni de obligat. ad ratios*, in 2. part. 1. *decretal. tom. 2. num. 8. & 9.*, & *seqq.*, *Specul. in tit. de tutel. §. Generaliter* *vers. item opponitur contra Tutorem*, *Bartol. in dist. §. Deo amabilem* *Antib. de familiis. Episcopis* *num. 2.*, *Cajac. in lib. 7. respons. Papin. ad l. 8. de alim. & cibor. legat. col. 310. lit. B. & C. oper. posibum. tom. 2.* ubi etiam rationem diversitatis assignat, cur Clerici possint esse Executores testamentarii non verò Tutores, vel Curatores, sic habens = Clerici igitur, quoniam Tutores, vel Curatores esse non possunt pupillorum, vel adolescentium, licet tamen eis esse executores, & dispensatores Testamentorum ex *nov. Leonis Philosophi 63.*, nimirum, quia, ut *Papinianus* ait, ea res praesentem, & momentaneam curam exigit, nec Clericum adstringit, & deservit: Admodum leve & momentaneum est onus, cujus remunerandi causa sancti non videtur Testator ei quidquam reliquisse, sed tantum ele-
 93
 93
 94
 95
 96

litate tutelae, & propterea recipiendus esset à limine Judicii ut ait *Squillans. de privileg. Cleric. cap. 14. num. 2. & seqq.*, & sequitur *Antonell. dist. cap. 25. num. 8. & 9.*, & *Pignatelli. dist. consult. 10. num. 8. in fin.*, qui licet sub *num. 9.* dicat, quod Clericus volens potest curam agnoscere amicum, prodigorum, & similia, qui rebus suis propter morbum praecellit, nequeunt, si sunt sui conjuncti; loquitur tamen de curâ legitimâ, ut aperte demonstrant verba illa immediatè sequentia = *nam & illorum cura legitima sit, qui ad successionem ab intestato vocantur, deservit §. Furius quoque iust. de curat.*, & notat post alios *Anton. de Virgil. de legat. person. cap. 9. num. 22.*, quoniam ad testamentariam, & dativam adeò rigide proceditur ob dictam rationem, ne scilicet propter eos Clerici distraherent à Divinis, ut Jura velint, non solum peccare eos, qui illos dant, sed etiam privati debere Ecclesiasticâ sepultura, ut *Can. neque apud dist. 88.*, ac prosequitur *Guttier. de iust. & cur. part. 1. cap. 1. num. 28.*, *Mart. de jurisdict. part. 4. centur. 2. cons. 110.*, *Pignatelli. consult. can. tom. 5. consult. 10. num. 7.*, *Anton. Pieg. de iust. & cur. part. 3. num. 1. & 2.*

Quibus sanè tum numerò pluribus, tum pondere gravissimis Auctoritatibus prevalere non debet illa *Card. de Luca de sendis dist. 18. num. 4. & 5.*, de *Tutor. dist. 3. num. 21.*, & de *eredit. dist. 119. num. 10. & 17.*, quem sequitur *Paulus. differt. 97. a num. 8. usque ad 19. part. 2. tom. 2.*, & alii paucissimi, qui indistinctè admittunt, Clericos suscipere posse tutelam, & curam non tam legitimam, quàm testamentariam & dativam, eò quod non appareat probabilis differentiae ratio, cur potius istos, quàm illam exercere prohibeantur; s quoniam, omisso examine dictae opinionis, quæ nec in praxi, nec in foro recipitur, cum sit quid contra communem, quam sequi profitentur omnes supra relati Doctores, & taceat etiam idem *Paulus. dist. differt. 97. num. 4. ibi* = *Videbatur esse omnino inappropinquabile communi opinionem inter tutelam legitimam, & testamentariam, vel dativam, ut scilicet Clerici solum legitimam suscipere vellent volentes, testamentariam verò, & dativam nequaquam, etiam volentes, cum ad hanc sint inhabiles* = hoc unum certum est, quod & *Card. de Luca*, & *Paulus*, & alii, qui contrariam sententiam tuerentur, cum ceteris conveniunt, ubi onus tutelae, vel cura esset tale, quod à servitio Ecclesiæ, vel Beneficii retraheret, ut videre est apud eundem *Card. de Luca de feud. citat. dist. 18. num. 5. vers. unde solum*, & latius repetit *dist. 3. de tutor. num. 22. usque in fin.*, & apud *Paulus. dist. differt. 97. num. 14.*, ubi sequendo, & referendo sentiam, ac mentem *Card. de Luca de feud. dist. dist. 18. sub num. 5.*, sic habet = ubi propter Clericorum voluntatem inhabilitatem tantum restringendam indistinctè tenet, dum tutela susceptio nullum rationabile motum haberet, nisi illud lucri, seu suspitionis mali animi usurpandi bona pupilli, seu damni eius esset so-

Immo, si Clericus ageret uti Tutor Testamentarius, vel dativus, posset ei opponi de nul-

le, quod a servitio Ecclesie, vel Beneficii retraheret =

Id autem prout dubio sufficit ad hoc, ut io
hypothesi iustitiae asseri possit, quod Do-
mious Canonicus curam Sororis nullo pacto
102 suscipere valet, quia, cum ipse Clericali digni-
tati, quia pollet, junctum quoque habeat munus
Canonicale, propter quod peculiariter addi-
103 ctus reperitur servitio Dei, & Ecclesie, nemo
nec videtur, quam facile ab illo distrahi posset per
susceptionem dicte curae, spectata tum quanti-
tate, tum qualitate Patrimonii, quod admini-
strandum susciperet. Illud namque conspicuum
& ingens esse dicitur, ejusque magna
pars consistit in negociationibus, & mercimo-
104 niis, ideoque maximam operam, atque sollici-
tudinem exposceret, illumque cogeret ad se-
immiscendum negotiis secularibus, & conse-
quenter ad negligendum prorsus Dei cultum, &
curam Ecclesie, cui serviat, quod profectò non
minus grave scandalum pareret, quam, si publi-
cè, & palam negociari, & secularia pertracta-
re videretur, quamobrem, ne in re tam gravi, &
periculosà à commuoiiori D.D. placito recedatur,
concludendum omnino videtur, Dominum
Canonicum suscipere non posse curam Sororis
fatuae tum propter dignitatem Sacerdotii, quae
ab omni secularium rerum administratione penitus
abhorret, tum propter Canonicatum, qui
peculiare Dei, & Ecclesie servitium requirit.

Quoniam verò, ut supra dictum est, Papa super
huiusmodi re dispensare potest, idcirco, præ-
supposito etiam in Dom. Canonicum impedimen-
to Clericatus, illud de facili superabile videbatur
Brevi Apostolico, quod de stylo concedi
107 solet, & concessum pro tutela, suffragatur etiam
pro cura, & testatur Cord. de Luca de Tutor. dist.
dist. 3. num. 21., & de feud. dist. 18. nu. 3., Gal-
ganett. de tutel. lib. 1. tit. 1. num. 6., & lib. 3. tit.
4. num. 16., Gratian. discept. forens. cap. 830. nu.
1. & seqq., Alsegrad. jun. contr. 7. num. 14., Rot.
decis. 116. num. 16. part. 4. rec. tom. 2., decis. 352.
num. 19. part. 16., & decis. 377. num. 50., & seq.
108 part. 17. i. verum, quia huiusmodi dispensatio,
sive licentia concedi non solet, nisi ex causa, sci-
licet quando non sunt, qui ad dictam tutelam,
vel curam præfici bene, & tutò possint, ut io-
quit Panl. dist. 97. num. 6. tom. 3. part. 2., &
egregiè Rota ceram Coccin. decis. 523. num. 4. &
seq., & decis. 116. nu. 18. part. 4. rec. tom. 2., de-
110 que enim linè causa recedi debet à dispositione
juris communis, ut expressè dixit Propos-
tus in eoa. fin. in fin. dist. 80., & sequitur Rota
dict. decis. 523. num. 5. coram Coccin., hinc est,
quod fortasse in hypothesi neque hoc auxilio di-
111 spensationis juvari poterit Dom. Canonicus, quia
probabiliter non deficient, qui huiusmodi curae
possint aequè bene, ac tutò præfieri.

Immo verò, cum idem Dominus Canonicus
nullum jus de presenti habeat ad curam, cuius
112 destinatio à Iudicis arbitrio omnino dependet,
ut supra probatum est, qui, nollà attentà gra-
dus proximitate, quemlibet sibi benevolum, dum-
De Contract.

modo sit idoneus, deputare potest, per ea, quae
notat Ruin. conf. 125. num. 3. vers. similiter lib. 5.,
& in puncto tradit Rota decis. 116. num. 19. part.
4. rec. tom. 2., hinc sequitur, quod illi nullo
pacto suffragari potest Pontificia dispensatio, 113
quippe quæ nil aliud operatur, quam tollere im-
pedimentum illud, propter quod Clericus, sive
Sacerdos munus aliquo sibi delatum, & com-
petens exercere prohibetur, minime verò jus
aliquod tribuit ad munus huiusmodi, quin imò
114 illud Supplicanti jam delatum supponit, ut patet
ex formulâ supplicationis relatâ per Corrad. in
prævi dispens. Apostol. lib. 5. cap. 4. sub nu. 10. &
seqq. i. Ideoque, cum in hypothesi dicti juris
sive muneris delatio verificari non possit, fru-
straneum prorsus redderetur Indultum ab ipso
impetratum, quod tunc demum illi suffragari
posset, si à Iudice, ad quem ex officio spectat
prælatum munus conferre, io ejus personam
rederetur; etenim tali casu tota difficultas
reduceretur ad impedimentum Clericatus, sive
Sacerdotii, propter quod illud exercere non
116 posset, quod impedimentum, quia sublatum re-
maneret per dispensationem, & gratiam Prin-
cipis, utique tali casu huiusmodi gratia plenum
fortiter effectum: At verò, quia verisimile non
est, quod Iudex curam huiusmodi conferre vo-
117 lit in Canonicum, quem probabiliter sciet esse
talis muneris incapacem: idcirco arbitror, quod
Indultum prorsus inefficax remaneret tamquam
collatum in personam, quæ nullum jus ad di-
ctam curam haberet.

Praeterea, tamen Sacerdotii, & Canonicatus
dignitas Dominum Canonicum ab hoc mune-
re non repelleret, ei tamen obici posset, quod
agatur de conspicuo, & ingenti patrimonio, cu-
118 jus magna pars consistit in negociationibus, &
mercimoniis, idemque Canonicus fortè in com-
muni vivat cum dicta ejus Sorore; in his ta-
men facili circumstantiis, propter periculum
subtractionis, & occupationis Bonorum, quæ
facile contingere posset, frater prohibetur esse
Tutor, sive Curator fratris minoris, vel Sororis
per ea, quæ docet gloss. in Auth. minoris debitor
Cod. quando Mulier tut. offic. suæ. possit, & ibi
Berzoli. num. 9., Capra conf. 60. vol. 3., Merend.
contr. lib. 23. cap. 46. num. 12., Gratian. discept.
forens. cap. 830. num. 22., Carel. Anton. de Luca
ad eundem discept. 914. nu. 6. to. 5. fol. 186., Gut-
119 tier, de tutel. part. 1. cap. 20. num. 5., Vrsili. ad
Afflic. decis. 360. num. 4., Vincent. de Franch. de-
cis. 404. per tot., ubi post latè discussam ma-
teriam, & post relatas varias DD. distinctiones
concludit tandem sub nu. 6. in fin., quod, cum
major pars patrimonii commuiois consisteret
in negociationibus, & de facili posset fieri subtra-
ctio, & occupatio, idcirco confirmatum fuit
Decretum Magn. Cur. Vicar., per quod fuerat
denegata fratri majori tutela Minoris, & post
eum sequuntur omnes Addeotes, præcipue verò
120 Carol. Anton. de Luc. sub nu. 2.

Non prætermittendum denique, quod contra
ipsum Dominum Canonicum urget regula ten-
tus in leg. scire oportet 21. §. Eos ff. de tutor. &
Ddd Curat.

- 131 *Curat. dat. ab his*, per quam volentes, affectantes, & petentes reiciuntur a tutela, vel cura, *Crosett. conf. 18. num. 19.*, *Montan. de Tutor. cap. 36. reg. 1. sub num. 12.*, *Copul. de fcept. for. 119. num. 15.*, *Valeron. de transact. tit. 3. quest. 1. num. 8. & 9.*, *Goth. consult. decif. 73. num. 41.*, *Rub. in annot. ad decif. 254. num. 42. part. 9. rec. tom. 1.*, *Rota coram Cur. decif. 37. num. 16.*, *Et cor. Pen. de if. 1084. num. 9.*

- Expeditus à primo Dubio, progredior ad secundum, in quo queritur = *An Dorel Junior teneatur reddere rationem Magdalene, sive ejus Curatoris ex personâ propriâ, vel saltem uti heredi Matris Tutricis, & Curatricis?* Porro examen hujus Dubii superilum primâ facie videri posset, quia jam Dorel Senior, & Patruus rationes reddidit Antonetæ Tutrici, & Curatrici, quæ ipsum Actorem constituit, & ab ea amplissimum liberationem reportavit: Unde frustra queri videtur, an Dorel Junior teneatur reddere rationes, si eadem jam reddite fuerunt per ejus Patrum, qui administravit: & ad summum difficultas restringi posset ad Dubium, quod tertio & ultimo loco examinandum proponitur, utrum scilicet rationes fuerint bene reddite necne? aut enim constat, illas fuisse bene redditas, & cessat procul dubio omnis questio super nova redditione rationis, quam certum, & indubitatum est non habere amplius locum, ubi femel bene reddita fuit, aut verò constat de errore, itaut eadem ratio bene reddita dici nequeat, & tunc citrà difficultatem iterum reddenda est, juxta firmissimas, & immotas Juris regulas infra suo loco exornandas: Verum, quia tali casu, nimirum, si ratio iterum reddenda esset, dictus Dorel Junior præcedere posset, se tamquam heredem Patris Actoris ab Antonetâ Tutrice deputati nullo pacto teneri reddere rationem Magdalene, eo sub obtentu, quia scilicet Minister, & Factor, qui pro Tutore res pupillares administrat, tenetur solum reddere rationem Tutori, & non Pupillo, ad tradita per Gratian. *discept. 395. num. 7.*, & *seqq.* & *num. 13.*, *Escobar. de tutor. part. 1. cap. 39. num. 16.*, *Rota coram Covale. decif. 98. num. 6.*, *cor. Merlin. decif. 473. num. 10.*, *cor. Pensing. decif. 361. num. 1. & 2.*, *post Novar. in comment. in Summ. Bull. decif. 7. nu. 4.*, in recent. *decif. 355. sub num. 4. vers. in quo quidem*, & *decif. 442. nu. 8. vers. quis Tutor part. 1.*, *decif. 349. nu. 4. part. 15.*, & *decif. 43. num. 3. inter impress. ad ornât.*, *Card. de Luca de donat. tom. 7.*, actio enim competit contra eum, qui principaliter negotia gessit, & cum quo contractum fuit, non adversus substitutum, ut in proposito considerat Gratian. *discept. forens. dist. cap. 395. num. 16.*, Tutor verò postea tenetur erga pupillum, favore cujus
- 137 habet etiam Bona obligata pro gestis ab istis Actoribus, & factoribus, *Corn. in leg. properandum §. fin. nu. 2. vers. item nota textum in fine*, *Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 1. part. 2. num. 48.*, & pro illis Pupillo tenetur, non secus, ac quilibet alius tenetur de facto substituti à se electi, *Gratian.*

dist. discept. 191. nu. 6., *Munoz. de ratio. cap. 3. nu. 30. & 31.*, *Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 1. quest. 2. num. 49.*, *Rat. in rec. decif. 440. num. 3. part. 1.*, & *decif. 421. num. 12. & seqq. part. 3.* Idcirco non abs re erit hujus secundi Dubii disputationem assumere, in perpicuis fiat sensus, & veritas suprà politæ conclusionis, & simul appareat, an verè Dorel Junior teneatur solum reddere rationem Tutrici, minime verò Magdalene, vel potius tenetur etiam ipsi Magdalene, ex personâ propriâ, aut tamquam heredi Matris Tutricis, & Curatricis.

Id verò ut facilius perspicui possit, inspicendum prius est, an Actor habeat tacite hypothecata Bona favore Pupilli, vel Minoris, quam quætionem DD. confundunt cum alia, an Actor teneatur reddere rationem Pupillo: & in illa quætionem pro affirmativâ allegatur Bartol. in *leg. Actor. g. num. 7. ff. rem ratam haberi*, *Corn. in L. properandum §. ult. vers. item nota Cod. de Judic.*, *Negaus. de pignor. part. 2. mem. 4. num. 9.*, *Gottier. de tutel. cap. 16. nu. 15.*, & pro negativâ Bald. in *leg. properandum 12. §. si verò num. 2. vers. secundum collig. de Judic.*, & ibi etiam *Alex. num. 5.* Pro concordia verò distinguit *Munoz. de Escobar. de ratio. cap. 35. num. 16.*, quod si Actor sit constitutus ad instantiam Minoris, & pro eo, tunc habet tacitam hypothecam in suis Bonis favore ejusdem Minoris: At, si fuerit constitutus intuitu Tutoris, in hoc casu solum Tutor habet personalem contrâ hujusmodi Actorem, & ejus Bona, ex mente Bartol. in *dist. leg. Actor. g. num. 7. ff. rem ratam haberi*, *Jos. in leg. properandum §. finis nu. 4.*, & *5. Cod. de Judic.*, *Angel. in §. Præterea nu. 4. inf. de except.*, & *§. finis. num. 7. Institut. de Curat.*, & hanc distinctionem sequi videntur *Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 1. quest. 2. num. 47.*, *Pacific. de Salv. interdict. inf. §. cap. 4. num. 505.*, *J. seph. Ludov. dec. Perusin. 4. nu. 2. & seq.* ubi idcirco dicit, Actorem teneri ad reddendum rationem Pupillæ, quia non probatur, fuisse constitutum a Tutore.

Verumtamen ex veritate secundæ partis allegatæ distinctionis valde dubitari contingit: omnes enim ferè DD., qui pro ea asseruntur (excepto *Munoz. de ratio.*, *Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 1. quest. 2. num. 47.*, *Pacific. de Salv. interdict. inf. §. cap. 4. num. 505.*, *J. seph. Ludov. dec. Perusin. 4. nu. 2. & seq.* ubi idcirco dicit, Actorem teneri ad reddendum rationem Pupillæ, quia non probatur, fuisse constitutum a Tutore) contrarium expresse firmanr, ac verius propterea videtur, quod, etiam si Actor sit constitutus intuitu Tutoris, vel Curatoris, adhuc ejus Bona sint hypothecata favore Pupilli pro redditione rationis: siquidem, ut bene observat *Montic. de tutel. & Ambig. lib. 11. tit. 16. num. 17.*, deputatio Actoris, & gestio, sive administratio ab eo facta efficiet quidem, quod Bona illius, qui officium gessit intuitu Pupilli multo magis obligata sint: At ex eo, quod officium gerat contemplatione Tutoris, vel Curatoris, non idcirco ejus Bona eximentur à tacitâ hypothecâ, cui subijciatur Bona ipsius Tutoris, & Curatoris, & ante eum docuit Bartolus frustra in contrarium allegatus in *d. l. Actor. g. n. 7. ff. rem ratam haberi. ita loquens = Quæro, anrum Bona ipsius Actor-*

Auctoritas fiat obligata Pupillo pro administratione?
respond. siquidem est constitutus à Tutore tunc ipse gerit contemplatione Tutoris, non Pupilli, dist. 1. anic. Cod. de Aitor. dau. & argum. leg. mandasti supra de neg. gest. idem bona tunc essent societas obligata, sicut bona Tutoris, ut Cod. de administratione tutor. leg. pro officio &c. & Bartol., communiter sequuntur omnes ut notat Jafon. in leg. propeandum §. final. Cod. de iudic. Negusan. de pignor. part. 3. membr. 4. num. 9. ibi = quartum amplius etiam in Bonis Aclorum datorum à Tutoribus, vel Curatoribus, quia eorum Bona sunt obligata sicut Bona Tutorum, & Curatorum = Guttier. de tutel. & cur. lib. 2. cap. 16. num. 15. ibi = ampliat, ut procedat etiam in Acloribus datis ab ipso Tutoribus, vel Curatoribus &c. = Gouganet. de tutel. lib. 2. tit. 37. num. 15. Montan. de tutor. cap. 31. affect. 2. num. 16. vers. quartum amplius, Acoft. de privileg. credit. reg. 3. ampliat. 1. nu. 21. Pasch. de Salicam. interdict. inf. 3. cap. 4. num. 505. ubi contrarium dicit, si fuerint dati à Iudice, & idem dicit etiam Manric. de tacit. dist. lib. 21. tit. 16. num. 17. Rodrig. de concors. credit. part. 2. art. 4. num. 24. & seq. Rogueol. in prax. Theologic. legal. tom. 2. contr. 11. prenot. 4. sub num. 4. vers. item ad bona Aclorum, qui dati fuerant ab ipso Tutoribus &c., & in tract. de Tutor. & Curat. part. 2. prenot. 3. num. 5. & 6. ubi etiam rationem diversitatis explicat post Barbat. lib. 3. conf. 92. num. 6. & Angel. in leg. 2. ff. de Curat. bon. dau. Licet ex rationis identitate dari hypothecariam etiam in bonis Acloris dati à Iudice, potest ipse Rogueol. ibidem; ex quibus patet, nullam aliam consuetudinem differentiam à Doctoribus inter dictos Aclores, quam inter illos datos à Iudice, & alios datos ab ipsis Tutoribus, istos indifferenter subiciendo hypothecae favore Pupilli, ideoque rejiciendus videtur Estobar. & alii duo supra allegati, qui in pravam sensum detorqueunt Bartolum, alioque ab ipsis relatos contrarium expresse firmantes.

At in nostro casu utraque opinionum verior sit, & utram eorum sequamur, Dominus Dorel Junior teneretur, reddere rationem Magdalene, videlicet vel ex persona propria, vel tamquam heredi Matris Tutricis: si enim sequenda sit opinio eorum, qui volunt, Aclorem intuitu Tutoris constitutum non habere hypothecata Bona pro redditione rationis Pupillo, sed Tutori dumtaxat, ejus intuitu fuit constitutus, procul dubio dicendum est, præfatum Dorel Jun. non teneri reddere rationem Magdalene ex persona propria, quia videtur ejus Patrum Aclorem fuisse constitutum à Tutrice, & ejus intuitu, non autem ipsius Magdalene; & in hoc sensu procedunt Auctoritates supra relatae firmantes, quod Minister & factor, qui pro Tutore res pupillares administrat, tenetur solum reddere rationem Tutori, & ille postea tenetur erga pupillum; & omnes quippe vel loquuntur in casu, quo Aclor, sive Minister fuerit deputatus à Tutore, sive ejus intuitu vel dicunt, quod Aclor non tenetur Pupillo actione tutelæ, hoc tamen non efficit,

De Contrah.

quin teneri possit aliâ actione, prout de facto tenetur actione negotiorum gestorum, ad Textum expressum in l. 4. Cod. de neg. gest., ubi sic disponitur = qui pupilla negotia Tutoris mandata suscepit, pro Tutore negotia non videtur gessisse, sed negotiorum gestorum actione pupilla tenetur = & ibi gloss. in figurat. casu sic ait = mandato Tutoris negotia pupilli gessisse, an si pro tutela actione teneretur, queritur? & resp., quod non, sed negotiorum gestorum, quia non ut Tutor gessisse, & Tutori mandanti teneretur, & ipse tibi contraria, & tibi pupillus negotiorum gestorum ad repetendum, si quid impendisti = & hanc legem ita summat Alex. = Gerens negotia pupilla mandato Tutoris, tenetur pupilla actione negotiorum gestorum, non autem actione tutelæ =

Ex hoc verò, quod d. Dorel Junior non teneretur reddere rationem Magdalene ex persona propria, non sequitur, quod illi nullo alio modo teneretur, cum enim ipsa sit heres Matris Tutricis, profecto nullatenus effugere poterit, quin saltem ei, urgente prædictâ qualitate hereditaria, rationem reddere teneretur, tamen virtute jurium hereditarium Matris, quæ in Magdalenam per additionem, sive acceptationem hereditatis transfusa fuerunt, ipsa dicitur hodie in totum representare Matrem Tutricem, & Curatricem, cum qua censetur una, & eadem persona Cyriacæ. contr. 275. num. 2. tom. 2. Sord. de alim. tit. 1. quest. 42. num. 114. & decif. 240. num. 9. & decif. 315. num. 12. Consol. decif. 45. num. 4. Barz. decif. 64. num. 10. Rota coram Cuccin. decif. 59. num. 2. coram Merlin. decif. 503. num. 2. tom. 1. apud Poffb. de subast. decif. 136. num. 16. in addit., & decif. 543. ex num. 16. part. 10. rec., procul dubio Dorel Jun. illi uti Matrem representanti rationem reddere tenetur, quemadmodum eam reddere tenebatur eidem Matri Tutrici, & Curatrici, juxta Auctoritates supra relatas in §. expeditus primo dubio =

Neque Magdalene uti heredi Matris obitare potest liberatio ab illa facta, ex regula, quod heredi obstat factum detuncti sui Authoris, quod impugnare non valet; regula namque isthæc non procedit quoad factum, quod ipsemet detunctus impugnare poterat, ut docet Decian. conf. 10. nu. 94. & 95. tom. 3. Sord. conf. 146. num. 7. Pulm. conf. 1. nu. 7. Cypre. latr. consult. 113. nu. 24. & 25. Orceol. consult. 95. num. 34. Gomez. de Sylo. in tract. quando liceat heredi. venir. contra factum detuncti. cap. 16. per totum, Rota coram Merlin. decif. 545. num. 12. Ideoque, si dicta liberatio non obviasset Antonette Matri, quæ, confitto de errore, poterat Aclorem convenire pro nova redditione rationis, ad tradita per Roland. conf. 49. num. 63. usque ad 66. lib. 1. Gratian. discip. forens. cap. 761. num. 4. Manos. de ratioc. administr. cap. 4. num. 4. usque ad 30. cap. 5. num. 10. & cap. 40. num. 12. usque ad 17. Thessaur. decif. 74. num. 6. & 7. multo minus obesse poterit Magdalene filie, & heredi, cui etiam ex persona propria præjudicium nullum inferre valebat confessio, & liberatio facta à Tutrice

D d d a

cc

ec, per ea, quæ notant Bald. in l. 1. n. 2. Cod. si adversus solet. Hypoth. singul. § 6. n. 4. quæm retet; & sequitur Bec. de decim. Tutor. cap. 2. n. 161. Guttier. de tutel. part. 3. cap. 1. n. 122. ubi in similibus terminis, quod confessio secundi Tutoris, quæ ratio premi sit bene reddita, non nocet pupillo, si tamen effect male reddita, & ratio iterum dispendiosa effect.

- At, si procedendum sit eum opinionem illam, quæ ceteroquin verior videtur, quæ scilicet traditur, quod Aitor sive sit constitutus intuitu Tutoris, sive intuitu Pupilli, semper habet tacite hypothecata bona pro redditione rationis favore ejusdem Pupilli: tunc certe in dubium revocari nequit, quin Dorel Junior teneatur reddere rationem Magdalenz etiam ex personâ propriâ, quamvis eius Patruus fuerit constitutus Aitor ab Antonetta Matre Tutricæ, & Curatrice, & ejus intuitu, non autem Magdalenz: quod sane confirmatur ex eo, quod Pupilli habent privilegium, ut præferantur ceteris Creditoribus in bonis non tantum veri Tutoris, sed etiam ejus, qui pro Tutore rem gessit, per text. in leg. dabimus §. 1. cum gloss. ff. de privileg. credit. ibi = si quis cum Tutor non esset, pro Tutore negotio gessit, privilegio locum esse, manifestum est, leg. fin. ff. de tutel. & rat. distrah. ibi non solum tutela privilegium datur tu bonis Tutoris, sed etiam ejus, qui pro tutela negotium gessit =, & leg. in negotium ff. de privileg. credit. = ibi = debet bonis ejus venditi privilegium Pupilli conservari =, & tenet A. curf. in gloss. fin. l. pro officio Cod. de administrat. Tutor. ubi eon nuntiter DD., & communem dicit Ribi in dict. leg. dabimus §. si quis cum tutor n. 9. & sequuntur Negusan. de pignor. part. 2. mem. 4. n. 7. Sord. de aliment. art. ultim. quest. 44. n. 6. Merlyer. de priv. credit. lib. 2. tit. 7. n. 12. Gregor. Lopez in gloss. verb. de los guardadores l. 2. tit. 13. part. 5. Guttier. de tut. part. 2. cap. 16. n. 23. Rodriguez de concur. part. 1. art. 4. n. 22. Fagundes de just. lib. 7. cap. 4. n. 2. Anton. Fab. in suo Cod. lib. 8. tit. 7. defuit. 2. Thomas de tutor. tit. 38. cap. 1. n. 6. Montic. de tacit. lib. 11. tit. 16. n. 8. Acof. de priv. credit. reg. 3. ampl. 1. n. 13. & seq. Copie. decif. 179. n. 3. Rot. decif. 114. n. 1. part. 1. divers. & dec. 360. n. 1. part. 4.

- Et clarius in proposito comprobat text. in dict. leg. 4. Cod. de neg. gest. & ibi gloss. & Alex. supra alleg., quo textu expresse deciditur, quod, si mandato Tutoris negotia pupilli gerit, licet actione pro tutela eidem Pupillo non teneatur, teneatur tamen actione negotiorum gestorum. Unde optimo jure ad rem nostram interci posse videtur, quod, si Magdalena convenire potest illum, qui de mandato Tutricis sua bona administravit, uti suorum negotiorum gestorem; protecto, sicuti quilibet negotiorum gestor teneatur ei, cujus bona administravit, reddere rationem, l. 1. §. officio, & ibi Bald. ff. de tutor. l. 1. §. iterum eorum, & §. Si Decarianus ff. quod cuiusque Univ. n. 1. Barb. conf. ult. lib. 3. Aymon conf. 218. lib. 1. Roland. conf. 49. per tot. lib. 1,

Gratian. discept. for. cap. 760. n. 1. & 2., Pessof. in tract. de astim. & collect. cap. 1. tit. de offic. execut. n. 49. tom. 12. Montan. de tutor. cap. 34. n. 86. Escobar. de ratioc. cap. 3. n. 3. Mouch. de Arbitr. lib. 2. cent. 3. cas. 209. Margon. decif. 34. n. 1. & 2., Rita coram Cocciu. decif. 232. n. 11. & 15., in rec. decif. 377. n. 3., & decif. 522. n. 3. & 4. part. 1., & decif. 34. n. 23. inter. impress. ad orn. Gard. de Luc. in Mantif. tom. 15., l. 1. quæque pari ratione Dorel Junior eam reddere tenebatur Magdalenz tamquam heres illius, qui Bona ejusdem Magdalenz de mandato Tutricis administravit, ad text. in dict. leg. beredes ff. de reg. jur. l. 3. §. ha: actio ff. de neg. gest. l. tutela, & l. omnes Tutores Cod. Arbitr. tutel. l. 2. Cod. de bered. act., Dec. conf. 110. n. 7. post med., Roman. conf. 43. n. 1. & 2. & seq., Gratian. discept. for. cap. 760. n. 3., Munoz. de ratioc. administ. cap. 3. in fin., Boer. decif. 59. n. 1., Rot. Jansen. decif. 20., & decif. 203. n. 2., Ludovic. decif. Peraph. 4. n. 3., Magon. decif. Flor. 42. n. 3., Rota coram Mantened. decif. 902. n. 1. & 2., cor. Daza. Jnan. decif. 36. n. 3.

Ex his itaque concludendum est, quod Dorel Junior teneatur procul dubio rationem reddere Magdalenz aut ex personâ propriâ, aut ex personâ Matris Tutricis, quam ipsa, uti heres representat, & sic e converso, quod Magdalena agere potest contra Dorel Juniorem pro nova redditione rationis, sive nomine, ac titulo hereditario Matris, sive nomine proprio, & quidem eo certius, quia explorati Juris est, illam peti posse nedum ab eo, qui Administratorem deputavit, verum etiam ab eo, ad quem utilitas rei administratæ spectat, ut ait gloss. in leg. §. creditor §. Daulus ff. mandati, Rota coram Seraphin. decif. 450. n. 7., & decif. 993. n. 1., coram Cocciu. decif. 382. n. 1. & 2., epud cens. de cens. decif. 178. n. 6., in rec. decif. 2. n. 1. part. 2.

Reliquum est, ut agam de tertio, & ultimo Dubio, quo quaeritur = An D. Magdalena obstat reddito rationis jam facta ejus Matri, & liberatio obtenta = affirmativè respondendum videbatur, ex nota juris regula, quod ratio semel reddita, amplius reddi non debet, quodque compellendi non sunt heredes, & succellores ad novam redditionem rationis jam ab eorum auctore factam, juxta Text. in leg. semel Cod. de apoc. publ. lib. 10., R. P. D. Anshold. de commerc. & Mercat. disc. 80. n. 11., Castold. consult. 151. n. 12. tom. 2., Puff. dec. 8. n. 30. n. 19., Rota coram Cavalier. decif. 225. n. 1., coram Cer. decif. 1. n. 3. & seq., coram Ostoban. decif. 5. n. 1., in rec. decif. 188. n. 6., & 7. part. 1., decif. 322. n. 14. & 15. part. 9. tom. 2., decif. 111. n. 1. part. 18. tom. 1., & decif. 256. n. 2. & 3. part. 19., in Imolen. pecuniaria 29. Aprilis 1699. §. Injustitia antem coram Card. Coprare, in Ariminens. Maurentionis, & redditionis rationis 27. Martii 1706. §. Minime coram Rivo Molines, & prius dictum fuit in Faventina redditionis rationis super reservatis 22. Junii 1705. §. Et enim

enim cum Artemisa coram Illustrissimo Scotto Alma Urb. Guber.

153 Praesertim verò, quia ratio solemniter redita reperitur, cum praesentia nempe, & assentia legitimi Mundualdi, & disjunctis rationibus, atque examinatis libris tutelaribus, & denique cum solutione reliquatus, ex quibus exclusa remanet quocumque suspicio lesionis, ac fraudis, & omnia ritè, & rectè gesta praesumuntur, *Rota post Manca, de ratoc. decif. 1. nu. 3. & 4., in rec. decif. 128. nu. 4. & 5., & 6. part. 10., & decif. 256. num. 2. & 3. part. 19., decif. 43. num. 6. inter impressos ad orat. Card. de Luc. de donot. emp. &c., in dicta Imolen. pecuniaria 19. Aprilis 1699. §. Attento praesertim coram Card. Caprera, & in dict. Pavesina redditionis rationis super referuati 22. Junii 1705. §. Et enim cor. Illustrissimo Scotto.*

154 Et sane, si ad hunc effectum sufficit sola praesentia, & auctoritas Proximiorum à Statuto requisitorum, ut bene animadvertit Bel-lon. conf. 21. num. 7. & seqq., *Rota coram Manzaned. decif. 37. num. 3. & 4., in rec. decif. 128. num. 4. cum tribus seqq. part. 10., & decif. 256. num. 2. & 3. part. 19., & in Romana pecuniaria 24. Januarii 1687. §. Concurrit vers. attento praesertim coram Card. Carcia, quando majorem solemnitatem, in nostra hyporbesi huic actui tribuet assentientia talis Proximioris, qualis erat Dominus Canonicus Ducoffo, qui ratione super interdententia, & Actoris, quā ipse quoque decoratus fuit, praesumi debet de rebus ad tutelam, & administrationem pertinentibus bene informatus, & erga pupillos ob consanguinitatem propensus, ut ait *Rota decif. 47. num. 10., & decif. 302. sub nu. 4. §. Vagantissima, & seq. part. 18. recent., in Romana salicidia 8. Februarii 1683. §. Ex circumstantiis, & 31. Januarii 1684. §. Animadvertent ad med. coram b. n. mem. Rondinino.**

155 Neque dictus Dominus Canonicus Ducoffo dici potest incapax ad authorizandum personam Tutricis eo, quod suspectus censendus erit tamquam unus ex Actoribus à dicta Tutrice deputatis: nam, omisso, quod ipse se abstinens ab injuncto munere, aliqua tantum particularia negocia gessit, & proinde liberatur quaelibet suspicio, quod confingere potuisset ex eius interesse, quia, hoc deficiente, tamquam cessante causa, cessat quaelibet suspicio, immò verò, cum ipsi esset conjunctus, potius urget praesumptio, quod utilia pro illis facere non omiserit, ut in simili advertit *Rota in Pavesina redditionis rationis super referuati 22. Junii 1705. §. Nullatenus pariter coram Illustrissimo Scotto.*

156 Difficultas praeterea cessat, quia in actu de quo agitur, necessaria non videbatur praesentia legitimi Mundualdi ad formam legis municipa-
157 lis Siciliae comprehendens etiam Insulam Melitæ, cum hujusmodi statuta locum sibi non vindicent in casibus, in quibus ipso jure sequitur liberatio, utpote quod provenire dicitur
158 Lege, quando agitur de liberando Debitore fol-

vente, qui ab ipsa lege liberatur, *Alex. conf. 215. num. 6. lib. 6., Aymon. conf. 215. num. 5., Socin. conf. 80. num. 25. col. penult. post med. lib. 4., Bertazzol. de clausul. gloss. 19. claus. 7. num. 24., Gratian. discept. for. cap. 962. num. 12., & seqq., Rocc. disp. jur. fel. cap. 182. num. 11. tom. 2. ideoque cum actus liberationis factus à Tutrice, postquam receperat redditionem rationis, & reliquatum, fuerit omnino necessarius, ad quem mulier recipiens cogi poterat, jure meritoque sub dicta lege municipali non comprehenditur, *Jafon. in l. si unus §. Paulum num. 26. ff. de posit. Gubr. conf. 20. num. 43., & 50. lib. 2., Roman. conf. 394. per tot., Tiroquell. de leg. conant. gloss. 2. num. 187., Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 328. nu. 196., Pic. ad Stat. Urb. lib. 1. gloss. 7. num. 213., & gloss. 9. num. 1., & dash. seqq., Rot. post eundem decif. 76. num. 2., cor. Pat. decif. 105. n. 3. lib. 1., & decif. 152. num. 3. lib. 3., in rec. decif. 545. num. 4. vers. tum etiam quilo fuit ex causis necessariis part. 1., decif. 129. num. 1. part. 16., & prius decif. 242. num. 13. part. 7., cor. Scraphia. decif. 1133. num. 2., & optime in Romana salicidia 8. Febr. 1683. §. Parum relevante, & 31. Januarii 1684. §. Animadvertent, cor. bon. mem. Rondinino.**

Potiori vero jure videbatur, compelli non posse Dorel juniorem ad iterum reddendam rationem, quia in instrumento solidationis computorum Tutrix ejus Patrum absolvit, & liberavit cum juramento, & cum amplissimis clausulis, ac cum pacto de nunquam petendo, nec contraveniendo ex quocumque capite, ex quo sequitur, ut ulterius non debeat permitti computi revisio, vel retractatio, tamen de errore constaret, juxta optimam Gloss. in l. 3. §. 1. verb. liberationem ff. de contr. & mil. act. tutel. Sabell. resol. 94. num. 3., & 5., optimi Possib. decif. Bonae. 30. n. num. 1. nq. ad 40., Beltramin. ad Gregor. decif. 536. num. 3., & 4., *R. n. decif. 18. num. 3. post Escobar de ratoc., cor. Cavalier. decif. 225. num. 2., cor. Cerro decif. 1. num. 1., & seqq., cor. Ottob. decif. 5. num. 2., & decif. 256. num. 2., & 3. par. 19. recent., in dicta Imolen. Pecuniaria §. Sed cessat cor. Caprera.*

159 Maximè, quia in quietantia expressum fuit pactum cassationis, & annullationis Scripturarum, quo inspecto, nec heredes, nec ipse Actor tenebatur conservare amplius, & exhibere libros, & scripturas concernentes tutelam, *Balduccius ad Ramon. in observ. ad conf. 80. num. 63., & 64. tom. 3. pag. mibi 343., ubi subdit, ita fuisse judicatum, R. P. D. Masserius de jur. legat., Emil. lib. 1. cap. 55. num. 14., & seqq., Ramon. decif. 85. num. 134. pag. mibi 376. tom. 4., tantum enim durat obligatio conservandi libros, & scripturas, quamdiu durat obligatio reddendi rationem, ideoque, illa terminata per solemne instrumentum etiam cum cassatione librorum, & scripturarum, cessat etiam obligatio conservandi amplius eisdem libros, & scripturas, ut latè probat *R. P. D. Masser. de jur. legat., Emil. d. lib. 1. cap. 55. num. 34., & seqq., qui proinde libri, & scripturae in talibus facti circumstantiis pra-**

- presumantur dimissi, & consignati Tutrici, live Pupillis, *Andreas Censul. decif. Lucens. 60. nu. 30., Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 77. num. 9., Mell. observ. 110. num. 8., Rot. dec. 71. num. 2., 3., & 4., & decif. 143. num. 1., & seq.*
- 173 *part. 4. tom. 2. rev.* cum, ipsi non restituit, ratio dici non possit sufficienter reddita, ut probat *Testis in l. cum servus 81. in fin. ff. de condit. & demonstr. Rukold. conf. 49. num. 37. lib. 1., Rot. cor. Cels. decif. 188. num. 6.,* vel saltem verisimile est, quod post factam transactionem tanto temporis spatio neglexerint heredes illas custodire, & conservare, ut notat *Ursul. de transact. quest. 98. num. 42., 43., & seqq.*
- 175 Coadjuvatur infuper legalitas redditionis rationis ex qualitate Actoris; ille namque erat sanguine conjunctus, & munus hujusmodi non affectavit, nec illud administravit excepto salario, sed ad tale officium nominatus fuit à Tutrice, illudque gratis exercuit, quibus concurrantibus, non esse rigide procedendum in redditione rationis, sed de bono, & equo, ac temperato juris iure illam explendam esse, firmat *Curd. de Luc. de Tutor. disp. 7. num. 12., & distinguendo inter extraneum, & sanguine conjunctum, latè prosequuntur Ursul. consule. 55. num. 17., Mell. in addit. ad Cassil. cap. 37. §. 2. nu. 17., & 18., Montan. de tutor. & cur. cap. 32. efficit. §. reg. 1. nu. 54., Menoch. de arbit. ref. 209. num. 34. lib. 2., Munch. decif. Bava. 48. num. 4., & 5., Pessl. decif. Roma. 30. num. 32., Rota in Florentina redditionis rationis super referentis 22. Junii 1705. §. Ceterum quomodo cor. Rño Scuto, & in eadem Florentina redditionis rationis 27. Junii 1705. §. Et successit cor. bon. mem. Giffarella, ubi quod à Consanguineis non ita strictè exigenda est ratio, sicut ab extraneis, sed satis est, quod generaliter ostendatur quantum in familia, & aliis sumptibus verisimiliter potuit expendi &c.*
- 178 Et denique his omnibus additur longissima observantia 50., & ultra annorum à die, quò stipulatum fuit instrumentum redditionis rationis, ac solidationis usque ad introductionem hujus liti, quo intermedio tempore non solum nomine Magdaleux nulla illata fuit molestia, neque ulla allegata fraud, vel lèxio, nisi post obitum Matris Tutricis de omnibus informatæ, ac Canonici Duccolo, quodque magis est, post mortem ejusdem Dorel senioris Actoris bene instructi, istiusmodi actio promota fuit contra heredem de omnibus inficium, ne videlicet posset necessarii notitias, & documentis se tueri, cui propter adfuerit videtur illa æqui, bonique ratio considerata, per Rotam in Eugubina talea 11. Martii 1699. cor. Eñno Priolo in fine principii, confirmat, 20. Maii 1700. cor. R. P. D. Lancetta, quæ edocetur, quod non minus iudicii officium est Pupillorum jura defendere, quàm Tutorum inculcatis consilium, ne terreantur à tam pio, & Reipublicæ necessario officio, & maxime quande post lapsum diuturni temporis agitatur contra heredes non informatos, ut iustificet factum Tutorum, prout hic &c. &c. repetit eadem Rota in Florentina redditionis rationis 27. Junii 1707.
- §. Nec aliquis error cor. bon. mem. Giffarella.
- Rectè igitur talem circumstantiam dilatactionis post mortem Informatorum in his terminis maximi faciunt Socini. *fen. conf. 92. n. 1. lib. 4., Paris. conf. 19. num. 1. lib. 1., Merend. contr. jur. lib. 2. 3. cap. 46. num. 61., & seqq., Cyriac. contro. 280. num. 9., Palm. nep. alleg. 357. num. 26. tom. 4., Manuz. de ruioc. cap. 37. n. 6., & sæpe animadvertit Rota, & signanter coram Mallin. decif. 344. num. 3., in rec. decif. 128. n. 8., & 9. part. 10., in Cuscuten. redditionis rationis 6. Aprilis 1696. §. Verùm talia cor. Eñno Priolo, in Romano, seu Neapolitana redditionis rationis 26. Aprilis 1637. §. fin. cor. bon. mem. Ursino, & in ejusdem Casertina 5. Martii 1700. §. Accedit cor. clar. mem. Card. Caprara, in Iulien. pecuniaria 29. Aprilis 1699. §. Quoniam ultra cor. eodem, & in Florentina redditionis rationis super referentis 21. Junii 1705. §. Minus obstat coram Rño Scuto.*
- Prout etiam longum temporis lapsum, in his eisdem terminis pro legalitate, & validate administrationis, ac redditionis rationis præsumenda, considerat Rota in diol. Cuscuten. redditionis rationis 6. Aprilis 1696. §. Verùm talia cor. Eñno D. Card. Priolo, in Romano, seu Neapolitana redditionis rationis 27. Aprilis 1797. §. fin. cor. bon. mem. Ursino, & in diola Eugubina talea 11. Martii 1699. ante §. Primum cor. Eñno Priolo, & 10. Maii 1700. sub §. final. cor. R. P. D. Lancetta, ubi concludit, quod magni rigor videretur post adeo longum temporis intervallum in re tam intricata antiquæ paginæ minutatim revocare, & in Florentina redditionis rationis 27. Junii 1707. §. Accedente potissimum cor. bo. mem. Giffarella.
- Immo, si aliquæ præca digni videntur, qui diu conticuerunt, cum rem gravem haberent, quam dicerent, ut ait *Testis in l. si quis 6. ff. de pen. ibi = magisque esse pœnendum, qui tandiù conticuerunt = nulla protectio æqui, bonique ratio finit, quod nova redditio rationis concedatur ei, qui eam petere tandiù distulit, sed is in pœnam, adeo longæ reticentie non debet audiri, illi obijciendo verba illa per modum rationis expressa in cap. prim. de frigid., & molest. ibi = quia si reclamare voluit, cur tandiù tacuit = nec enim tam magna res tanto tempore, quin immò toto cursu vitæ reticere debuit, ut rectè subiungit præcitatus *Testis in l. si quis ff. de pen. ibi = nec enim debebat tam magnam rem tandiù reticere =**
- Quæ sanè diuturna observantia, licet non sit apta ad præscribendum, ex animadversis per Rotam in Florentina redditionis rationis 20. Martii 1705. §. Non obstat, & seq. cor. Illiè Scuto, & iterum in eadem Florentina redditionis rationis super referentis 22. Junii ejusdem anni §. Ceterum cor. eodem; tamen plurimum attendi debet ad excludendas prætextus nullitates, fraudem, & collusionem, præsertim cum allegentur contra heredem Actoris, ut in non dissimilibus circumstantiis respondit Rota in Romano scaldia 8. Fe-

8. Febr. 1683. §. Sed quatenus, & seqq., & 31. Januarii 1684. §. Animadvertebat, & seqq. cor. bou. mem. Rondinino, & in dicta Faventina redditionis rationis super referuato 22. Maii 1703. §. Ceterum curam Illino Scuto; & coadjuvatis aliis argumentis, & circumstantiis, ut ad rem adducit Rot. in dicta Romana falcidia 31. Januarii 1684. §. Ex bis cor. bou. mem. Rondinino.

Hæc sunt præcipua rationum momenta, quæ præ D. Joan. Baptista Dorel juniore adduci possunt; quæ, licet graviora sint, graviora tamen urgere videntur, ob quæ in contrariam ire sententiam Tutricis existimo, videlicet, quod D. Magdalenæ non obisset redditio rationis per Dorel seniore jam facta Matræ, & liberatio ab illa obtentæ, sed ei Dorel junior teneatur novam reddere rationem nam, posito, quod in facto liquidis, & omnino concludentibus probationibus doceri possit de mala redditione rationis unâ cum dolosa omissione plurium partitarum, & quidem non exigui momenti, prout mihi in facto supponitur, hæc confluit certè juris conclusio, quod ratio semel reddita, etiam cum omnibus solemnitatibus, iterum reddi debet, & retractari potest, quoties clarè constat de errore aliquorum partitarum, vel etiam unius tantum, Eugen. conf. 6. per tot. lib. 2., Gratian. discept. 563. num. 10., & discept. 761. num. 2., & 1., & seq. Rot. cor. Cavalier. decif. 235. per tot., cor. Ostob. decif. 25. num. 26., in rec. decif. 436. num. 16., & 17. part. 9.

Ratio enim ita reddita, perinde est, ac si nullo modo reddita fuisset, cum in jure paria reputentur rationem non reddere, & malè, ac minus legitime eam reddere, arguit Tent. in l. quæstus ff. qui solutor. cog., Roland. conf. 49. n. 48., Gutier. de intel. part. 3. cap. 1. num. 116., Rot. in rec. decif. 332. num. 14. part. 10., in Romana præsentia redditionis rationis 26. Martii 1703. §. Quibus omnibus cor. clar. mem. Cord. Casprara, & alibi frequentissimè, idèque, quemadmodum, si ratio nunquam reddita fuisset, Administrator procul dubio cogi posset ad eam reddendam, ita quoque, quum malè, & per errorem, reddita fuerit, novam reddere rationem tenebitur, ut, præter supracitatos, firmant Beron. conf. 113. num. 33. lib. 2., Rimia. jun. conf. 338. num. 40., & sub num. 52., Becc. conf. 211. n. 20., Roland. conf. 49. sub num. 46., Rot. in rec. decif. 111. num. 19. part. 18. num. 1., illiusmodi, verò concludentes, & liquide probationes omnino requiruntur, ut ratio semel reddita, reddi iterum debeat, per ea, quæ tradunt Sabell. var. refek. exp. 94. num. 10., Palm. nep. alleg. 317. num. 25. tom. 4., Rub. de confus. jur. cap. 3. §. 1. n. 436., Menoz. de ratioc. cap. 11. num. 8., Poffh. decif. Bono. 30. num. 31., & seqq., Beltramin. ad Gregor. decif. 536. num. 4. & 5., Rot. cor. eodem Gregor. decif. 220. num. 4., cor. Carr. decif. 1. n. 6., & decif. 59. num. 10., cor. Ostob. decif. 5. num. 9., & 10., & seqq., & decif. 35. num. 26., & 28., cor. Penting. decif. 261. num. 9., & 10., apud Poffh. de manet. decif. 291. per tot.

Utque id clariùs cluceat, ad memoriam

revocandum esse censeo, quod Joannes Baptista Dorel senior, una cum aliis in deputationis instrumento descriptis, in solidum fuit constitutus ab Antonetta Tutrice Actor generalis ad omnia negotia, ita quidem, ut nullo pacto dici queat merus Factor, sive Actor ad particulare, aliquod dumtaxat negotium deputatus; id enim perspicuum fit ex amplissimis, & effraznatis facultatibus, quæ in eodem deputationis instrumento omnibus præfatis Actoribus ab Antonetta tutrice largissimè tribuitur, & impertitæ fuerunt, quæque simplicis, ac meri Factoris, sed Exactoris qualitatibus, & officio minime convenire posse videntur; in eo quippe nedum 196
ipsis tradita legitur facultas petendi, exigendi, recipiendi, quæ ad Exactoris munus pertinere dicuntur; verum præterea constituti apparent 197
ad defendendum, & defendi curandum jura, & actiones ipsius Tutricis, ejusque nomine, ubicumque opus fuisset, comparandum, dicendum, & allegandum, quascumque lites, & Causas activas, & passivas cum quibusvis personis, & super quavis re, causâ, prætensione, & negotio, agendum, prosequendum, mediandum, finiendum; & insuper ad locandum, & arrendandum omnia, & quæcumque Bona immobilia ubique existentia, quibusvis personis, pro quovis tempore. Prout etiam ad vendendum, & vendi faciendum quavis merces, per quasvis personas, & pro quovis pretio ipsius Actoribus, & cuilibet ipsorum in solidum bene viso, & tandem, uno verbo, ad omnia, & singula negotia præpositi fuerunt, quæ ipsamet Antonetta Tutrix, & constitutus facere poterat, ac debebat.

Idèque, quemadmodum ipsamet Antonetta tamquam Tutrix procul dubio habebat totam 198
& universalem administrationem omnium bonorum pupillarum, ita quoque ambigi minime posse videtur, quin eandem plenissimam, & generalem facultatem administrandi habuerint 199
etiam Actores, quæ ipsa constituit, & quibus ipsa omnem ejus auctoritatem, & potestatem amplissimè tribuit, & elargita fuit, ducto argumento à pari, quod in jure validissimum reputatur, ad Tent. in leg. non possunt, & leg. sep. ff. de legib., §. Retiè inst. mandati, Decian. conf. 31. num. 47. vol. 1., Grat. conf. 30. num. 31. vol. 1., Perregrius. conf. 9. num. 29. vol. 2., Eversard. in topic. legal. loc. 10., Mafcard. de probat. concl. 123. n. 4., Pacian. eod. tract. lib. 2. cap. 12. num. 10., Murc. Antonia. var. resol. lib. 1. resol. fin. cap. 62., Franc. Vinc. cum. opin. 203. num. 19. cum seqq., eod. 255. num. 3. lib. 2., Alcar. Ronsens. Fijum. decif. 47. num. 11. part. 1., Murc. Ant. de Amat. dec. March. 21. num. 53.

Si itaque universa Tutricis auctoritas in omnes Actores translata fuit, & quidem in solidum, ut patet ex instrumenti verbis; si propterea quilibet ex Actoribus virtute amplissimæ hujus facultatis constitutus dici debet Administrator generalis ad omnia negotia; ex hoc utique sequitur, quod non teneretur tantum de exa- 203
ctis, sive de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt, & particulariter administravit, sicuti re- 203
gu-

gulariter tenetur quilibet Administrator particularis, leg. Tutori 20. Cod. de neg. gesti., Cora. conf. 81. num. 6. lib. 4., Gratian. discept. for. cap. 665. num. 23., Rot. cor. Gregor. decif. 320. num. 3. & dec. 274. n. 2., cor. Millis. decif. 150. num. 2., cor. Peuting. decif. 203. num. 13. post conf. Farinac. tom. 2. decif. 342. num. 2., in rec. dec. 155. num. 3. part. 19. tom. 1., sed tenebatur de omnibus, juxta egregiam distinctionem Bartoli in d. leg. Tutori, vel Curatori 20. Cod. de neg. gesti., ubi generaliter loquendo de quolibet Administratore, quomodo teneatur, ita distinguit = *Aut ab initio accessit, ut omnia gestant, & de omnibus teneatur, aut non accessit, ut gestant omnia, sed ut gestant quodam, & tunc aut alius fuisset gestans omnia nisi ipse accessisset, & teneatur de omnibus, leg. si papilli §. Videamus ff. de neg. gesti., aut alius non erat gestans, & tunc non tenetur, nisi de his, ad qua gerenda accessit =* & tenet etiam Add. ad gloss. in d. leg. Tutori, idemque Bartol. in d. leg. si papilli §. Videamus ff. de neg. gesti., Cora. conf. 81. num. 6. lib. 4., Orsell. verb. Administrator concl. 56. num. 118., & seqq., Rot. in rec. decif. 470. num. fin. part. 1.

Licet verò Dorel Senior tanquam Actor generalis ad omnia negotia deputatus teneatur de omnibus reddere rationem, idèque conficere deberet inventarium, quod dicitur caput, & fundamentum redditionis rationis, quo deficiente, ratio reddi nequit, Guttier. de tutel. par. 3. cap. 1. num. 50., Munoz. de ratioe. cap. 9. num. 2., clar. mem. Card. de Luc. de Tutor. disc. 7. num. 2., Calderon. decif. Pedem. 147. num. 22., Rot. coram bene. Alex. 8. decif. 101. num. 1., cor. Bich. decif. 43. num. 38., in rec. decif. 204. num. 4. par. 14., decif. 42. num. 10. inter impress. ad vras. clar. mem. Card. de Luc. de donat., & in Romana redditionis ratioe 16. Januarii 1702. §. Dubitatum enim fuit cor. clar. mem. Card. Caprari; nihilominus obligatio isthac conficiendi inventarium, utpote imposita Administratori illi, qui proprio nomine, proprièque auctoritate gerit administrationem, hinc sequitur, quod Dorel Senior, utpote deputatus, & prapositus administrationi, non quidem nomine proprio, sed nomine Antioctæ Tutricis, à qua fuerat constitutus, novum inventarium conficere non tenebatur, sed illi suffragari debebat inventarium tutelare ab ipsa Antioctæ consecrum, ut de Actore, qui gerit non nomine suo, sed nomine Tutoris, & ejus periculo constituitur, quod non teneatur facere inventarium, sed sufficiat illud à Tutore esse consecrum, cum Tutor per cum gerat, per Text. in leg. solet ff. de tutel., & leg. ita autem §. Gessisse ff. de Administ. tut., optimè firmat Bartol. in leg. Tutor. qui repositum num. 2. ff. de admin. Tut. his verbis = *Sed quero, quid de Actore resp. Actor non gerit nomine suo, sed gerit nomine Tutoris, & ejus periculo constituitur, leg. solet ff. de tutel. §. Et idè non est necesse, quod faciat inventarium, sed sufficit, à Tutore esse consecrum, Tutor enim per eum gerit &c. =* & Bartolum communiter sequuntur Baldus, Thomas de Tutor. tit. 13. n. 17,

Montan. de Tutor. cap. 32. reg. 4. eff. 5. num. 19., Corazzan. decif. 73. num. 6., & bene Rota in Romana. Redditionis ratioe cor. Albergato impress. post discept. 97. Pandul. decif. 1. num. 5., & 6. in 2. part. tom. 1. sic habens = *Abique eo quod Marchioni Camillo possit suffragari inventarium à Matre, & Avio olim papilli Tutricibus compilatum, & quia antiquum inventarium relevat Tutorem ab onere conficiendi novum, quoties ipse administrat pericula, sic nomine antiqui Tutoris, in quibus terminis consuluerunt Doctores in oppositum allegati & secus, si proprio nomine tutelam gerat =*

Non idcirco tamen Dorel Senior non teneatur conficere inventarium, excusari poterat à confectioe librorum rationis, quos quilibet Administrator sive sit generalis, sive particularis, sive publicus, sive privatus conficere omnino tenetur, illiòque exhibere in actu rationum reddendarum, ad hoc, ut facilius unicuique, quod suum est, tribuatur, & reddatur, cum adeo creverit malitia hominum, ut, si illi in administrationibus ad solertem diligentiam non excitarentur, sæpe Papillorum, ac Viduarum Bona dilapidarent, ideoque jussu ratione optimam, ac ocellarum prorius judicatur, demandare cuilibet Administratori hujusmodi librorum confectioem, ut ita via dolis, ac fraudibus, quantum fieri potest, præcludatur, per ea, quæ latè tradunt Roland. conf. 49. n. 24. lib. 1., Beron. conf. 128. num. 11. lib. 3., Menach. de Arbitr. cas. 66. in addit. num. 9., & conf. 208. num. 19. cent. 2., Orsell. in verb. Administrator concl. 56. num. 15., Gratian. lib. 1. discept. cap. 183. num. 30., Guttier. de tutel. par. 3. cap. 1. num. 112., & part. 3. cap. 1. num. 54., & 60., Mascord. de probat. vol. 3. concl. 1321. num. 8., clar. mem. Card. de Luc. de Tutor. disc. 7. num. 14., & disc. 7. num. 8., Rot. cor. Ludovis. decif. 274. num. 2., in rec. decif. 540. num. 4. part. 1., ubi, quod, licet prædicta jura, & DD. de Tutore, & Curatore dumtaxat loquantur, idem est, quoad alios quoscumque Administratores, qui in redditione rationis Tutoribus, & Curatoribus equiparantur, adeo ut omnia præstare debeant, quæ illi præstant, per Text. in Clement. quia contingit §. Ut autem ubi Vitalic. n. 65. de relig. dum., Munoz. de ratioe. admin. cap. 10. num. 1., Benamatus Stracc. in trail. de merc. 2. part. num. 68., Gratian. discept. for. cap. 395. num. 28., & 37., & cap. 601. num. 6., 17., & 24., Rot. cor. Amet. Duvos. decif. 585. num. 2., & seqq., cor. Emerix Juv. decif. 1203. num. 23.

Io quibus sanè libris adnotari debent dictum, specialiter, nominatim, non autem in genere, & insollè data, & recepta, debita, & credita rationis administratæ, quidque io singulos menses, & dies impensum, receptumque fuerit, cum expressione causæ, & persone, cui datum, solumumque fuerit toto tempore, quo administratio duravit, ad hoc, ut ille, cui est reddenda ratio, possit ex libris intelligere, & agnoscere, si quid in ipsius rationibus sit omisum, vel indebitè appositum, leg. neminem Cod.

- Cod. de suscept.*, & *ann. lib. 10.*, *leg. Apporitores Cod. de exat. lib. 10.*, *Rip. in leg. admonendi an. 116. ff. de jur. jur.*, *Barr. conf. 150. in fin. lib. 1.*, *Angel. conf. 277. num. 5.*, *Grozad. conf. 17. num. 17.*, *Malouf. conf. 113. num. 6.*, & *seqq.*, *Mauoz. de ration. cap. 10. num. 1.*, & *42.*, & *47.*, & *seq.*, *Montan. de tutel. cap. 32. reg. 6. num. 6.*, & *8.*, *Genua de script. privot. lib. 4. tit. de lib. Tut.*, *Cusat.*, & *alior. num. 3.*, & *4.*, & *in tit. de lib. Administ. num. 3.*, & *seqq.*, *Orceol. consal. 55. num. 5.*, *Cassald. consal. 207. num. 22.*, & *23.*, *Ros. cor. Merlis. decif. 189. num. 2.*, *cor. Coccin. dec. 2214. num. 5.*, *coram Emeris Jun. decif. 1203. n. 8.*, *in rec. decif. 111. num. 5. part. 7. decif. 126. n. 8.*, & *9.*, *decif. 410. num. 16.*, & *17.*, & *decif. 473. num. 4.*, & *5. part. 9.*, cum aliis sine hujusmodi libris hoc modo confectis ratio bene reddita dici nequeat, *Roland. conf. 49. num. 22. lib. 1.*, *Gutierrez. de tutel. part. 3. cap. 1. num. 63.*, *Add. ad Pompil. decif. 97. num. 11.*, *Ros. cor. Jun. mem. Alex. 8. decif. 101. num. 1.* Immo in genere asserere, se tantum expendisse, & se tantum recepisse, non est reddere rationem, secundum *Saccia. Sen. conf. 213. num. 4. vol. 2.*, *quem refert Paulat. differt. 97. num. 37. tom. 2. part. 2.* ; praesertim, quando, ut in praesenti, non agitur de exiguo, & tenui, sed de ingenti, ac divite patrimonio, quā fane circumstantia concurrente, neque locus esse potest illi relaxationi rigoris, juxta quam aliquando Administrator admissus fuit ad redditionem rationis, etiam sine libris, & inventario, ut animadvertit *Ursill. ad Affili. decif. 360. num. ult.*, & *debet Ros. in Remon. Redditionis rationis coram Albergate, impress. post differt. 97. Paulat. num. 14. tom. 2. part. 2.*
- An verò Dorel. Sen. hujusmodi libros, & cum hac diligentia confecerit, ipsi viderint, qui in partibus arcana hujus redditionis rationis scrutari possunt, cum in facto de hoc specialis ulla mentio non habeatur satis tamen est, quod ex huc usque dictis dupliciter resultet insufficiens ratio jam reddituram, primò scilicet, quia non fuerunt servatae formae, & solemnitates in hujusmodi actibus requiritae, secundò, quia non fuit de omnibus reddita ratio, prout par erat, & generalem Administratorem decebat. Plura namque omisa fuerunt, de quibus intra docebitur.
- Prima assumpti pars probatur, quia, si spectetur dispositio juris communis, ad hoc, ut ritè, & recte dici possit reddita ratio, non solum eligi debebant Periti Calculatores pro disputatione partitarum introitus, & exitus; exhibendique erant libri, cum tempore, & causis expensis, solvendas reliquias, & denique adimplenda cetera praescripta in *leg. cum Servus 81. ff. de cens.*, & *demonstr.*, *leg. fidei servit 33. §. de usibus ff. de manum. testam.*, *leg. non solum §. si qui reddere ff. de lib. leg.*, *leg. boves 89. §. inter reddere ff. de verb. signif.*, *Crovett. conf. 231. num. 2.*, *Gutierrez de tutel. part. 3. cap. 1. n. 26.*, *Affili. decif. 157. num. 2.*, *Ros. cor. Gregor. decif. 154. num. 2.*, *cor. Dnuoz. Jun. decif. 873. n. 1.*, *cor. Arguelli. decif. 37. pariter num. 2.*, verum

etiam intervenire debebat Decretum Judicis, 222 qui super causa, ac partitarum justificatione, cognosceret, per *Text. in leg. magis puto §. In primis ff. de reb. eor.*, *Ancaran. conf. 330. num. 6.*, & *7.*, *Paris. conf. 89. num. 58.*, & *63. lib. 1.*, *Rimin. Jun. conf. 338. num. 83.*, *afque in fin. lib. 3.*, *Ros. cor. Coveler. decif. 225. num. 5.*, *in rec. decif. 111. num. 8.*, & *seq. part. 18. tom. 1.*

Certius, quia haec eadem agendi ratio, modus, & forma servata fuit cum D. Thoma Peil altero ex Actoribus ab Antonetta Tutrice deputato, qui cum bona per triennium administrasset, & inde operæ, ac satisfactione ejusdem Dorel fuisset absque facto Judicis remotus, tandem fedelem, & exactam de omnibus redditit rationem, idque actum fuit, electis hinc inde Peritis, & pravia librorum exhibitione, ac partitarum dispositione ideoque, si aliquid dispositioni juris, si aliquid exemplo est deferendum, 223 non est, quid ultra queratur de insufficientia rationum reddituram à Joanne Baptista Dorel Seniore; cum enim in eis Periti non fuerint electi, de partitarum dispositione, ac librorum exhibitione non consistit, Judicis verò Decretum non appareat, profecto superlative probata videri potest earum invaliditas, nulla quippe videtur assignabilis ratio, cur potius solemnia servari deberent in ratione reddituram per D. Thomam Peil, quam in illa d. Joannis Baptista Dorel Sen., quando uterque eodem Actoris munere fungebatur, eademque administrandi autoritate pollebat, imò D. Joannes Thomas Peil breviori, & non adeò longo tempore administravit, sicuti praefatus Joannes Baptista Dorel Sen. 224 unde eo rigorosius cum eo procedendum videbatur, quò major, atque diuturnior fuerat Bonorum administratio.

Ex quo corrui etiam responsio, quod hujusmodi solemnia non essent necessaria, eo quod 225 non ageretur de nuda assertionem redditae rationis, sed de vera, & reali solidatione computorum facta, pravia dispositione dati, & recepti, cum exhibitione computi, & solutione reliquatus; quia, cum immò de his omnibus non constet, nisi per solam confessionem, & nudam assertionem Antonettae Tutricis, hinc est, quod D. Jo. Baptista Dorel Sen. liberatus per illam dici nequibat à redditione rationis, cum ad hunc effectum sola confessio, & nuda assertio Tutricis non sufficeret, sed requireretur factum ipsum, idque exhibitio, & traditio voluminum, 227 cautionum, instrumentorum, & ceterorum omnium ad tutelam pertinentium, offerendo actualiter rationes legendas, permutandas, & 228 disponendas, non confusae, & insolae, sed explicate, & distincte, &, quidquid reliquum esset, solvendo; haec enim singula si non concurrant, Administrator non dicitur bonam, & veram, ac rectam rationem reddidisse, & propterea iterum poterit conveniri, etiam non attento 229 juramento, & quolibet alio pacto, ac conventionem, ad *Text. in d. leg. cum servus 81. ff. de cens. cond.*, & *demonstr.*, *leg. si quis ex Argentarii §. Rationem ff. de edend.*, *Ancaran. conf. 330. n. 4.*

Socin. Sen. conf. 159. num. 11. & 12. & conf. 197. num. 2. & 4. lib. 2. Roland. conf. 19. n. 50. & seqq. lib. 1. Rimold. Jan. conf. 338. num. 31. & seqq. & num. 17. lib. 3. Gattier. de contr. jur. part. 1. quest. 47. num. 7. n. 9. ad 26. Gratian. disp. 563. num. 30. & seqq. Munoz. de ratio. cap. 2. num. 5. & cap. 50. num. 6. n. 9. ad 18. & iterum prius cap. 1. num. 10. Gattier. de tutel. part. 3. cap. 1. num. 200. & seqq. Rot. cor. Ludo. decif. 554. num. 2. cor. Pen. decif. 1310. n. 2. & per tot. cor. Barrat. decif. 379. num. 2. & 3. cor. Penting. decif. 455. num. 15. cor. Pat. decif. 7. num. 1. & seqq. lib. 3. post Zaech. de societ. offit. decif. 24. num. 1. 2. & 3. in rec. decif. 379. num. 2. part. 2.

Si verò spectetur *ius municipale* Regni Siciliae, quod comprehendit etiam Insulam Melitæ, & de quo fit mentio in *decif. 260. num. 7. Afflicti*, ubi *Vissell. num. 4. & 4. Joan. Angel. Pisenelli. ad eandem decisum*, præter alia de iure videtur auctoritas, & præsentia legis in *Mundualdi*, in contractibus Mulierum à d. lege municipali requisiti, nam, licet adfuerit D. Canonicus Ducollo frater ejusdem Antonette Tutrice, attamen, cum ille esset alter ex Actoribus absque Tutrice in solidum deputatis, nullo pacto videtur capax fuisse habilitandi, & auctoritandi personam Mulieris in isto actu, quia agebatur etiam de suo interesse, & commodo, propter quod non præsumitur mulieri sanum præbuisse consilium, prout de facto experientia docuit, & idcirco, si d. D. Canonicus Ducollo, tamquam habens interesse in actu, de quo agebatur, non potuit intervenire, uti *Mundualdi*, quia lex illa intelligitur de illis Propinquis, & Consanguineis, qui non tractant de propriis commodis, ut bene explicat *Vissell. ad Afflicti. cit. decif. 260. num. 13. & tradit Rot. decif. 241. num. 21. part. 7. rec. 1* hinc etiam perspicua resultabat nullitas, & inefficacia instrumenti abolitionis, & quietantie.

Parvique refert id, quod dicitur pro excludendo hujusmodi interesse, & commodo à persona D. Canonici, quod nempe ipse ab administratione se abstinuit, & aliqua tantum particularia negotia gessit, nam, omisso, quod etiam si D. Canonicus nihil penitus unquam de his, quæ ad administrationem pertinerent, attigisset, nihilominus de suo interesse satis constare diceretur, dum certum est, quod quilibet Administrator tenetur in solidum pro indemnitate Principalis, per *Text. in leg. 2. & 3. Cod. de Administ. Tut. Bald. in leg. 1. num. 8. in fin. quest. 2. vers. quedam est divisio Cod. de transact. Juson. d. leg. 1. num. 7. vers. 2. casus col. 2. in princip. Cod. de transact. Filicof. conf. 134. col. 2. Cuman. conf. 24. col. 2. vers. & in hac parte Civitan. de Tutor. num. 15. Gattier. de tutel. part. 1. cap. 17. num. 8. Rot. eorum Emerit. Jan. decif. 1344. num. 12. id, quod in nostro casu omnem removel difficultatem, est, quod in instrumento deputationis cuilibet Actori data sunt expressè potestates in solidum administrandi, quod fuit casu, quia tam Administrator, qui*

gessit, quam qui non gessit, potest simul pro redditione rationis, & reliquorum solutione conveniri, cum unusquisque eorum teneatur de gestis à Coadministratore, juxta *Textum in leg. 2. Cod. de divid. tut. Bartol. in leg. 1. §. Sed si duo ff. depositi*, & in leg. si plures num. 1. ff. de curat. bon. dand. Pergrinus. conf. 72. num. 30. lib. 1. Savd. conf. 170. num. 11. Munoz. de ratio. cap. 4. num. 12. vers. tali enim casu, Gattier. de tutel. & cur. cap. 15. num. 1. & seqq. part. 1. Boer. decif. 59. num. 2. Rot. eorum Cels. decif. 189. num. 9. & 10. & videus, & apertum redditur interesse, & commodum D. Canonici, cujus procul dubio intererat, Joannem Baptistam Dorel liberari, quia aliis ipse quoque pro hujusmodi redditione rationis pulsari, & molestari poterat.

Nec reingatur replicatio, quod, cum actus liberationis tactus ab Antonette Tutrice esset necessarius, opus proinde non erat præsentia, & auctoritate legitimi *Mundualdi*, ad formam d. legis municipalis Siciliae, non comprehendentis hujusmodi actus necessarios. Animadvertendum namque est, quod instrumentum liberationis, de quo agitur, non continet simplicem, & nudam quietantiam, que considerari possit tanquam actus consecutivus ad redditionem rationis, sed illud præfert etiam illam talem rationem, quæ à Joanne Baptista Dorel Sen. reddita dicitur, ac propterea, cum hæc procul dubio esset dolis, & fraudibus subiecta, præsertim cum redderetur mulieri, que facillime decipi poterat ob sexus, imbecillitatem, utique pro actu necessario haberi non valet, cum talis ad effectum, de quo agitur solam reputetur ille, qui nec dulus, nec fraudibus reperitur obnoxius, prout sunt actus illi, qui ipso jure sequuntur, & ab ipsa lege proveniunt, non enim ob aliam rationem actus hujusmodi exempti dicuntur ab omnibus solemnitatibus, nisi quia imminues cententur à quocumque dolo, & fraude, quæ cessante, cessat etiam ratio, ob quam leges, & statuta hujusmodi solemnitates præscripserunt, & idcirco omnes DD. in contrarium adducti loquuntur, quando nulla fraus, vel dolus, sive lævus, aut prejudicium Mulieris considerari possent, ut pro omnibus videre est *Rocc. epif. l. fin. decif. jur. fel. cap. 182. & num. 31. & plarib. seqq. in contrarium allegatus*, qui alios refert.

At aliter res se habet in casu nostro, quandoquidem actus, de quo agebatur, tum spectat substantiā, & intrinsecā qualitate ipsius, tum inspectā personā, cui ratio reddenda erat, nedum nullo pacto immunitis dici poterat à fraudibus, & iniquis circumventionibus, verum illis maxime obnoxius reputari debebat, & propterea in illo magis, quam in ullo alio actu oportebat adhibere statutaras solemnitates, utpote quæ ad id præcisè inventæ, & præscriptæ fuerunt, ut scilicet præcluderetur ius dolis, & fraudibus, & per interventum Judicis, vel alicujus Proximioris consultum foret indemnitati Mulierum, & Minorum in illis contractibus, in quibus etiam læsio, & quæcumque præju-

dicium poterat intervenire, ad tradita per *Ror: in Fawen. donationis* 10. *Decembris* 1698. *n. b. h. que subdebat cor. Edo. D. Cardinali della Tremoille, qua reperitur impressa in Mantissod Card. de Luc. super consilia legal. decif. 10. num. 27. tom. 16.,* vere igitur, meritoque in huiusmodi liberationibus, quæ sunt à Minoribus, & Mulieribus tamquam dolis, & fraudibus subjectis Statuti solemnitates feruari debere, latè docuit *Gross. de contr. minor. infp. 3. quæst. 18., D. Advocat. Constantin. ad Stat. Urb. annot. 44. art. 5. num. 438., & firmavit Rot. decif. 145. num. 4. part. 3. recent., & decif. 391. num. 4. part. 18. tom. 1.*

Alteræ assumpti pars, quæ versatur circa substantiam redditionis rationis, videlicet, quod ea non fuerit bene, nec integre reddita, probatur nedum ex oculari inspectione, & disputatione paritarum dati, & recepti, quorum ratio non quadrat, aliarumque ingentium summamur per d. Dorel exactamur, de quibus nulla fit mentio in calculo, seu computo rationum, proindeque creduntur iusta ratione in propriam utilitatem ab ipso convertæ ob præsumptionem contra ipsum confurgentem ex eo, quod constat de exactione dd. summamur, nullaque ratio de eisdem reddatur, bene *Soccia. conf. 190. sub n. 2. per quartam quia vol. 2., Paulus. differt. 97. num. 75. tom. 2. part. 2., Rot. decif. 90. num. 1. part. 6. rec. & coram Ottob. decif. 144. num. 6., ubi, quod ea præsumptio oritur, quotiescumque constat de culpa, & negligentia, ac de non recta, minisque fidei administratione, Guttier. de Tut. part. 2. cap. 1. sub num. 13., & num. 15., & 18., Gratian. discept. 28. num. 2., & 3. Affid. dec. 207. num. 4., Cacheron. dec. Pedem. 59. num. 23. adeoque rigide proceditur, ut Administrator obligetur Pupillo ad interesse, ac si eas pecunias in alium usum, quam proprium convertisset, leg. 4. §. fin. ff. de fideiuss. Tut., Gratian. discept. 71. tom. 2., & seqq., & discept. 140. num. 35., Leotard. de usur. quæst. 28. num. 29., Paulus. differt. 97. num. 76., Mar. vot. 138. num. 4., Sperelli. decif. 90. num. 13., Rot. cor. Cels. decif. 188. num. 8., post d. differt. 97. Paulus. decif. 2. num. 16., & decif. 3. num. 2., ubi, quod idem procedit etiam in heredibus Administratorum.*

Verum præterea magis perspicuum redditur ex eo, quod, licet Dorel senior constitutus fuisset in solidum Actor generalis ad omnia negotia, & consequenter de omnibus teneretur reddere rationem, ut supra lueulenter fuit demonstratum: nihilominus plura Bona, & quidem considerabilis summa omnia fuerunt, de quibus nulla penitus ratio reddita fuit, inter quæ, prætermis illis in tutelari inventario descriptis, & de quibus pariter nulla fuit habita ratio in computorum redditione, maximè notè digna videntur illa, quæ dicuntur fundalia valoris scut. 10000., & ultra, ista namque Bona, ut à Peritis dictum fuit in redditione rationis facta à D. Thoma Peil, omnia fuerunt, & in inventario non descripta *per disquid.*, ut ibi dicitur, seu per inadvertentiam debebat igitur Joannes Ba-

De Contract.

ptista Dorel Bona ista fundalia tunc temporis reperta, & à præfato D. Thoma Peil relicta in ejus discessu noviter addere, & in inventario describere, prout expescit cujuslibet generalis Administratoris obligatio, alias dicitur esse in dolo, propter quod contra ipsum jurari potest in litem, *Bartol. in l. tutor qui reperiatur num. 21. ff. de admin. & peric. tut., Guttier. de tutel. part. 2. cap. 1. num. 27., & part. 3. cap. 1. n. 49., Montan. de tut. cap. 32. eff. 5. num. 43., & seqq., ubi, quod puniri debet in duplum rei non descriptæ in inventario, Mascard. de probat. vol. 3. concl. 1391. num. 1. n. 9. ad 4., latè firmavit Rota in Romana annua præstationis 26. Martii 1703. 5. Neque huiusmodi cor. Illius Sesto Alma Urbin. Gubernatore, & in Romana pecuniaria, seu locum montium 11. Januarii 1706. §. 60., & in ejus revocatoria 3. Januarii 1707. 5. Elque libentior cor. Río Moliner Decano.*

Sed tantum abest, ut præfatus Dorel Senior Bona illa in inventario Tutelari noviter addiderit, aut describeret, ut immò de ipsis in redditione suarum rationum nullam præbebat notitiam, & tamen se tueri non valet sub pretextu ignorantie eorumdem bonorum, quia, ipso præfente & autorante, fuit reddita ratio à d. Peil, à quo eadem Bona fuerunt omnia, & in ipso instrumentum per Peritos adnotata, nemo enim aliter legare valet ignorantiam eorum, quæ ipse vidit, & audivit, & coram ipso facta sunt, *Con. hoc videtur 22. quæst. 5., gloss. in leg. ff. Tutor Cod. de peric. Tut., Soccin. in trakt. fallent. verb. Ignorantia fallent. 5., Barbof. axiom. jur. lib. 17. cap. 13. axiom. 9., Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 23. num. 72.*

Sed quid in re non dubia argumentis utimur non necessariis? Post dimissam namque administrationem à supradicto Peil, ipse Dorel hæc eadem Bona administravit, idèque citrà dubium de eis rationem reddere tenebatur, cum certi juris sit, quod, etiam si dicta bona non administrasset, teneri potuisset de neglectis, sicuti regulariter tenetur quilibet Generalis Administrator, ad text. in *Liquidquid Cod. de Arbitr. tut. §. Tutor et inst. de oblig. que ex quos. contr., Cancr. cor. refol. cap. 7. num. 170. lib. 1., Guttier. de Tutor. part. 3. cap. 1. num. 96. & 100., Fontanell. dec. 547. num. 6. lib. 2., Rota cor. Emerix jun. dec. 1203. num. 17., & decif. 1328. num. 10.*

Accedit his, quod in computo rationis redditæ per præfatum Dorel adnotatur partita ad sui creditum pro pensione Domus locatæ ad conservandum merces, alique bona recuperata, ex naufragio navis mercantilis pro quarta parte spectantis ad hereditatem dict. quond. Spiritus Gorgioni, & cum dict. Dorel in societate retentæ ac etiam alia partia pecuniarum solutarum R. P. Bartholomæo N., qui tamquam mediator se interposuit pro liberatione illarum mercium postea obtenta ab Excellentiss. Pro Rege Siciliæ, & tamen de Bonis istis recuperatis, & in ista domo conservatis nulla fit mentio in redditione rationis dicto Dorel, & ad ejus manus pervenerint, adhuc ignoratur.

Ecc 2

Po-

- Posito igitur, quod in facto tum hæc omnia, tum pleraque alia, quæ contra rationes redditæ à Dorel opponuntur, perspicue, & concludentissime iustificentur, ita ut oullo etiam emendicato coloris fūco dissimulari valeant, prout constanter asseritur in facti informatione mihi transmissa, in hanc sententiam venio, contrariam alioquin secutus, si probationes quomodo turbidæ, & illiquidæ essent, ea enim, quæ in facto supponuntur, si vera sunt, quænam recto sensu prædixit opinari unquam poterit, quod rationes à Dorel Seniore fuerint bene redditæ, si hæc, præter insanabilem defectum solemnitarum, quo laborant, pluribus, iisdemque gravissimis redundant erroribus, & omissionibus, non sine dolo, & culpa ejusdem
- 262 Dorel Senioris, qui vel omnia, prout debebat, administravit, & de omnibus tenebatur reddere rationem, vel, si quæ omisit, eaque non administrando neglexit, & de neglectis tenebatur, ut paulo superius firmatum est, ideoque rem perstringendo, videtur à primo ad ultimum, dictum Dorel Sen. tam in administratione, quam in redditione rationis plurimum defecisse, ex quibus sanè præcipuis, atque substantialissimis defectibus, qui suprà enumerati sunt, sicuti convincitur invaliditas, & insubsistentia
- 264 rationum ab ipso jam redditarum, ita quoque locus fieri redditio novæ redditioni rationis, per quam reparari possint damna, & præjudicia, quæ aliis ex prima redditione rationis Pupillis obvenissent.

- Jam verò, constabito ex hac usque dictis, quod Dominus Joannes Baptista Dorel Junior teneatur ex persona Joannis Baptistæ Dorel Senioris quæ Patruī novam reddere rationem, parum urgent argumenta io contrarium deducta : & quidem nil turbat, quod nempe ratio semel redditæ, amplius reddi non debeat, si quidem hoc procederet, quando ratio fuisset legitime redditæ, sed cum in hypothesi constet, ex hacenus dictis, eam non fuisse redditam servatis servandis, pluresque graves errores, & relevantes omissiones intervenire, locum ibi vindicare nequit regula illa superius tradita, sed rationes semel redditæ, iterum sunt reddendæ, ut colligitur ex *textu in leg. cum servus ff. de condition. & demonstr. & consuevit Ancoras. conf. 330. & Cyprian. conf. 342. per tot. lib. 4. Dec. conf. 110. in fin. Guttier. de tutel. part. 3. cap. 1. num. 116. cum aliis relictis per Rotam coram Card. Montic. decif. 258. num. 4.*
- 267 Prout nec illud officit, quod, confitio etiam de errore, non idcirco tota ratio sit revidenda, ne dentur processus in infinitum, sed corrigendum solummodo erit error commissus, ut advertunt, *Eschobar. de ratioc. cap. 41. n. 30. in fin. vers. advertendum, Bald. ad Ramon. dec. 85. n. 20. 26. 4. Rota coram Penting. decif. 261. num. 4. nisi*
- 268 liquidò constet de dolo vero Administratoris, & quidem de jure pmissibili, quo alioquin deficient, computato retractari non valet, *Sabell. resol.*

94. num. 11. Beltram. ad Gregor. decif. 136. n. 5. Bald. ad Ramon. decif. 85. num. 21. tom. 4. Rota coram Card. decif. 1. num. 6. & 7. coram Pentinger. decif. 261. n. 9. & 10. in rec. decif. 112. num. 12. part. 14. quoniam io hypothesi rectè dici potest, Joannem Baptistam Dorel Senioremi dolo non vacare, utpotè qui resistere videtur tum ex pluribus partitis erroneis, mendosis, & non correspondentibus, *Soccia. sen. conf. 223. num. 4. lib. 2. Farinacc. conf. 96. num. 17. lib. 1. & conf. 114. num. 16. lib. 2. Coss. de jur. & sci. ignor. l. 6. in respons. num. 28. tum ex lata illa culpa, quam incurere dicitur, qui alienas res dissoluta quadam negligentia, & improvidentia vel negligit, vel dissimulat, juxta *text. in leg. fidei jussor. 29. in princip. ff. mandati. Tufch. lit. C. conclus. 1092. n. 2. & litt. D. conclus. 576. num. 1. & seqq. Farinacc. quæst. crim. 88. num. 67. & 70. Michol. de fratr. part. 2. cap. 46. n. 9. Pax Jurd. Lucub. vol. 3. lib. 14. tit. 13. num. 161. tum denique ex eo, quod quis non eodem modo curat res alienas, quo proprias solet, *text. in leg. quod Nervæ ff. de pos. & ibi gloss. in verb. nam & si quis* Hoc enim casu urget, & fraudis suspicio, ut talis incuriositas dolo comparanda, vel dolo proxima, vel etiam dolo ipse censetur, *Calvia. in lexicon verbo culpa latet, Berachin. in sua repet. verb. culpa levis num. 4. Tufch. lit. D. conclus. 576. num. 15. Montan. de tutel. cap. 36. reg. 3. num. 6. & reg. 8. num. 11.***

Respondetur præterea, quod hujusmodi obiectum nequit absolute procedere, quia, cum rationis redditio sit quid individuum, non potest pro parte reddi, & pro parte non, & idem male redditæ in parte, iterum in totum reddenda erit, ea ratione, quia error in parte detectus totius redditionis suspectam reddit veritatem, sicuti enim in ea fuit erratum, ita & in aliis errari potuit, proindeque justam præbet causam reiterandæ rationis in totum, argumento *textus in leg. cui fundus ff. de condit. & demonstrat. Bald. in leg. si plures num. 17. Cod. de cond. insert. Succia. jan. conf. 332. num. 11. vers. sic etiam lib. 3. Crav. 11. conf. 386. num. 15. vers. eodem spectat, Cephal. conf. 308. num. 35. vers. quod confirmatur i. Menoch. de arbit. lib. 3. cens. 3. cap. 209. num. 30. & seqq. Rota cor. Ludovic. decif. 79. num. 2. vers. eò minus, in rec. decif. 1. n. 11. vers. unde etiam part. 6. decif. 111. num. 7. vers. regulariter enim part. 7. & optimè decif. 436. num. 15. part. 9. tom. 2. & decif. 213. num. 11. part. 18. tom. 1. 5. idque verò si procedit, siue error sit dolosus, siue non, *Rota coram Octobono decif. 25. num. 26. & 27. quæto fortius urget in casu nostro, in quo, ex deductis, Dorel Senior. dolo, vel culpa non vacat.**

Minus officit, quod ratio fuerit redditæ Personæ legitime, & juxta formam statuti, quia, hoc etiam concessio (quamvis contrarium supralate sit demonstratum) attamen liberatio nihil prodesset, ex quo supponitur in facto, quod computa fuerunt calculata, & liquidata pro certa

certa summa, cum tamen verè, & realiter probetur, valorem bonorum administratorum ascendere ad summam longe maiorem, ob quam diversitatem summam cum lætio Pupillis inseratur, idcirco, si vè fuerit per dolum, si vè per errorem semper competit actio ad iterum petendam redditionem rationis, seu officium Judicis ad talem calculationem retractandam; & denud repetendum, quod sibi debetur, tamen si quietatio fuisset jurata, & generalis, & cum Decreto Judicis, atque cum clausula ex certa scientia, & similibus; imò, etiam si facta fuisset per modum syndicationis, nihilominus, confitito de magnitudine, & relevantia erroris, iterum ratio reddenda esset, saltem ex naturalis equitate, quæ prohibet, ut nullus cum aliena jactura locupletetur, *leg. nam hoc notatur ff. de cond. indeb. l. Theob. nov. conf. 63. num. 19. & seqq., Roland. conf. 49. num. 62. usque ad 66. & seqq. lib. 1., Gratiani disc. p. 761. num. 4. §. 6., Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 77. num. 6. & 7., Munoz. de ratic. administ. cap. 4. num. 4. usque ad 30., cap. 5. num. 10., & cap. 40. num. 13. usque ad 17., & cap. 41. num. 12., ubi ita Judicatum fuisse, testatur Theaur. decif. 74. nu. 6. & 7., Et appositè Rotu coram Ottob. decif. 35. a. num. 16. usque ad 29. ibi = Et præterea ex eo relatione Periti postea electi constituit de gravi errore prima redditionis rationis, potiori Tutor compelli ad reddendum iterum rationem, sed error fit dolus, si vè dolo careat, etiam si quietantia haberet fontem sollemnitatem Statuti, & Decreti Judicis de super interpositi, & cuilibet possit, quia semper datur retractatio saltem ex officio Judicis, & ex naturali equitate, ne quis cum aliena jactura locupletetur.*

Qua de re nullam meretur animadversionem pactum, quod inter Partes fuit initum, & in instrumentum liberationis appositum, ut scilicet talibus calculis perpetuo staretur; ita quod adversus illos nullo modo venire posset, etiam sub prætextu erroris; quoniam, tali pacto non eurato, liberatio irritatur, & retractatio erroris conceditur eo ipso, quod apparet, fuisse erratum in calculis, quia tunc omnes stipulationes, conventiones, renunciationes, & pacta in quietationibus facta eodem errore laborare dicuntur, imò fallacia & fraudolenta censentur; ut notavit Paris. conf. 89. num. 39. usque ad 51. lib. 1., ubi ampliatur, pactum istud de non contraveniendum non afficere, quamvis esset geminatum, *Covarr. lib. 2. var. resol. cap. 4. num. 3. & 4., Munoz. de ratic. Administ. cap. 41. num. 32. usque ad 37., Rota inter consil. Crim. Farinac. decif. 101. num. 30.*

Ob quam rationem parvi faciendum videtur etiam pactum cassationis scripturarum oppositum, quia illud, sicut & cetera alia pacta, ut mox hermatum est, presumitur fraudolentum, & censetur appositum ad supplantandum Pupillos, ita præcludendo omnem viam novæ redditionis rationis, imòque non est attendendum præsertim, quia hujusmodi quietatio non fuit facta ab homine callido, & sagaci, ac in negotiis,

& rebus propriis accurato, sed à muliere inficia, ac proflus ignara, quæ facillime decipi, & circumveniri potuit, & propterea illi leges maxime favent, *Roman. conf. 89. num. 39., Covarr. lib. 2. var. resol. cap. 4. num. 3. & 4., Guttier. de jur. confirm. part. 1. cap. 23. num. 3., Dambouder. de Tutor. fol. 100. cap. 1. de Tutor., & Cerrat. liberat., Munoz. de ratic. administ. cap. 41. num. 34. 35. & 36., Rota coram Seraphin. decif. 684. num. 1., & seqq.*

Quò verò ad exhibitionem librorum, & scripturarum concernentium administrationem, & sine quibus ratio iterum reddi non potest, cum reverà præsumptio stet contra Magdalenam, ut scilicet illa post redditam rationem fuerint restituta, & penes ipsam præsumatur adelle, idcirco vel debet ipsa contrarium probare, vel prædictos libros, & scripturas exhibere, si novam rationem ab herede Administratoris sibi reddi prætentat, aliàs ad hujusmodi petitione rejicietur, quia propter retentionem librorum redditio rationis redditur impossibilis, *Tondat. quest. civil. part. 1. cap. 63. num. 29., Angel. de confess. lib. 2. quest. 7. off. 15. num. 5. cum seq., Rot. cor. Duviz. fca. de is. 253. num. 15., decif. 4. num. 14. & 15., & decif. 5. num. 19. post differt. 97. Paulus. tom. 2. part. 2., in Viterbien. legitimæ 4. Mart. 1624. §. Et ed fortius cor. elor. num. Curd. Caprara.*

Ceterum ab exacta, & diligenti redditione rationis excusari nequit Baptista Dorel Senior ex eo, quod fuerit Coniunctus; nam, quidquid esset, si tanquam Coniunctus, & jure familiaritatis administrasset, aliter resie habet in casu nostro, in quo administravit, ut Actor, & uti talis tenebatur diligenter, & exactam reddere rationem, secundum Socci. sen. conf. 46. col. 1. lib. 1., & conf. 213. per tot., & præsertim sub num. 2. var. que Decifio vol. 2., Cirac. Molina. in consuetud. Paris. tit. 1. §. 6. gloss. 6. a. 29., Guttier. de tutel. part. 3. cap. 1. num. 67., Montan. de tutor. cap. 38. num. 68., Paulus. differt. 97. num. 131., & 134. tom. 2. part. 2., ubi etiam, quod sub prætextu consanguinitatis Administrator non excusatur, quin librum rationum conficiat, & ritè coniectum retineat, in coque omnia data, & recepta adnotet, & scribat, *Montan. de tutel. cap. 32. reg. 8. effect. 5. num. 14., Gennet. de script. privat. lib. 4. tit. de libr. administ. sub num. 8. var. animadvertendum, Farinac. in fragm. verb. Administrator num. 152.*

Et denique non obstat lapsus 50. annorum, quodque agatur contra heredem de omnibus infelium, & male informatum, quia respectu infelicitæ, & ignorantie heredis, illi satis consultum remanet ex libris, & scripturis concernentibus administrationem, quæ vel sunt apud ipsum, vel exhibendæ erunt à Magdalena; quò verò ad lapsum adeo diuturni temporis, cum ille non sit aptus ad præscribendum, ut supra indicatum fuit, ex auctoritate Rote in Foventina redditionis rationis 20. Martii 1705. §. Nulla obstat, & seq. cor. Illmo Scuto, & iterum in eadem Foventina redditionis rationis super reservatis

115 22. *Junii ejusdem anni §. Ceteram cor. eodem*,
 297 hinc, positâ certâ, & evidenti probatione erro-
 ris, cum quo supposito semper procedendum
 esse, jam supra monui, & niodò iterum inculco,
 298 quicumque temporis lapsus, quamvis etiam lon-
 gissimus nullo pacto efficere poterit, quominus
 error ille, de quo concludentissime docetur,
 revideri, & retrahari debeat.

Tempus namque illud nil aliud agit, quam
 299 inducere titulum, & colorem queundam, per
 quàm sive heres, sive quilibet alius, qui pro
 novâ redditione rationis convenitur, constitutus
 dicitur in bonâ fide, ad quam evertendam
 300 non sufficit errorem ostendere per ejuscun-
 que generis probationes, sed ea requiruntur
 clarâ, & convincentia documenta, que proba-
 tionem ullam in contrarium non admittant,
 quibus sanè perspicuis documentis probato erro-
 re, protinus evanescit quælibet præsumpta bona
 fides, quæ oriri potuit ex lapsu temporis, idco-
 301 que mirum non est, si, tali concurrente probatio-
 ne, error calculi, quamvis esset acceptatus, potest

semper, & quancumque deduci, non attento
 quovis temporis lapsu, qui veritati præjudi-
 cium afferre nequit, juxta *Text. in L. unica C. de*
error. calcul., *Bastol. in l. Aurelio §. Cæjus ff. de*
liber. leg., *Ruin. conf. 71. num. 4. lib. 4.*, *Soccin.*
conf. 190. col. 3. lib. 2., *Muoz. de ratione. Admi-*
nistr. cap. 41. num. 5., *Menoch. de arbit. Judic.*
cap. 209. num. 29., *Ros. cor. Merlin. decis. 463.*
num. 2., *cor. Duran. decis. 259. num. 11.*, *cor.*
Carill. decis. 183. num. 4., & *1.*, *cor. Mant. de-*
cis. 298. in fin. in recent. decis. 393. nu. 3. pars 4.,
 & *decis. 95. num. 7. pars. 16.*

Atque ita, suppositâ semper clarâ, & inelu-
 clabili probatione erroris, cogi posse D. Joan-
 nem Baptistam Dorel juniorem ad iterum red-
 dendam rationem D. Magdalenz, sive ejus Cu-
 ratori, eique non obflare rationem jam reddi-
 tam à Joan. Baptista Dorel seniore Antoniozæ
 Matri, & Tutrici, neque liberationem ab illâ
 obtentam, in hoc tertio, & postremo Dubio juris
 esse censéo.

INDEX RERUM

Quæ in hoc Volumine continentur.

A

ACCESSORIUM.

Ccessorium naturam sui principalis sequitur. *vor. 50. n. 36.*

Accessorium, deficiente circa illud speciali pacto, naturam sui principalis non sequitur, ubi eadem cum eo ratio non concurrir. *v. 18. n. 140. & f. 99.*

ACCUSARE.

Accusare eos, qui non ex fide tutelam, vel curam gerant, quilibet potest. *vor. 52. n. 38.*

ACTA.

Acta non valent absque personarum legitimatio-
ne. *vor. 52. n. 4. & 18.*

ACTIO.

Actio est jus persequendi, quod cuique debetur.
vor. 1. n. 154.

Actio popularis est, qua quis agit pro pupillo, vel furioso. *vor. 52. n. 20.*

Actio ex dispositione modali statim oritur. *vor. 10. n. 8.*

Actio pro fructibus census 30. annorum spatio præscribitur. *vor. 14. n. 38.*

Secus verò pro fructibus 29. annorum. *ibid. n. 39. & 33.*

Actio ex remedio *L. 2. C. de resc. vend.* competit Lexio ultra diuimiam, si ponat, alterum Contra-
hentem fuisse virum bonum tempore contractus.
vor. 2. n. 16.

Actio ex stipulatu ubi communis est, ut uni tantum adquiratur, debet alter scire, vel de rato cavere. *vor. 44. n. 42.*

Actio ex stipulatu communis sit filix, licet contra-
ctus dotis impersonaliter sit initus. *vor. 44. n. 41.*

Actio ex conditionali stipulatione Filia. nilias Pa-
tri competit, etiam si, peudente conditione,
emancipetur. *vor. 39. n. 23.*

Actio competit contra eum, qui principaliter ne-
gocia gessit, non contra substitutum. *v. 52. n. 126.*

Actio ubi deficit, æquitas locum habet. *v. 50. n. 29.*

Actio evictionis ubi de jure cessat, locus est æqui-
tati ex officio Judicis. *vor. 25. n. 10. & 93.*

Actio ad refectionem damni competens Viro ob
non exactos dotales fructus, verè, & proprie
actio de evictione non est. *vor. 25. n. 8.*

Sed venit lato modo sub evictionis nomine. *ibid. n. 9.*

Actio non subsistens renunciationis tempore, sed
postea oriens, dicitur novum contingens. *v. 4. n. 86.*

Et ad illud non porrigitur. *ibid. n. 87.*

Actionem, & coactionem in Foro externo regu-
lariter non parit naturalis obligatio. *vor. 26. n. 44.*

Actionis post mortem informatorum dilataz cir-
cumstantia maximi facienda est. *vor. 52. n. 182.*

ACTOR.

Actoris, quibus Tutrix omnem authoritatem tri-
buit, eandem, quam Tutrix, authoritatem
habent. *vor. 52. n. 199.*

Actoris à lite cessatio, & adqnescentia jus Rei,
& possessionem arguit. *vor. 24. n. 95.*

ACTUS.

Actus jam perfectio, nequit per novam dispositio-
nem Tertio noceri. *vor. 4. n. 142.*

Actus per alium gestio, qui non coactus interve-
nit, videtur illi consentire. *vor. 49. n. 82.*

Idem de Teste in transactione adhibito. *ibid. n. 83.*

Procedit & in Fidejussore. *ibid. n. 83.*

Actus simpliciter consentiens nec se, neque here-
des obligat. *vor. 49. n. 90.*

Actum non unicum, sed multiplicem esse, conji-
ciat ex objectis, & rebus, circa quas veritatur, &
à tenore istidem Scripturæ, atque etiam à veriti-
mili Disponentis voluntate. *vor. 16. n. 15. 16. & 17.*

Actum esse unicum excludit diversa Bonorum
species. *vor. 16. n. 18.*

Procedit, licet unicus sit orationis contextus.
ibid. n. 19.

Actum celebrare, & celebranti consentire paria
sunt. *vor. 49. n. 84.*

Actum inutilem à Donatore fieri voluisse dicen-
dum non est. *vor. 6. n. 37.*

Actum in suam utilitatem authorare nemo potest.
vor. 42. n. 25.

Actum fraudi obnoxius pro necessario habendus
non est. *vor. 52. n. 241.*

Actum natura ex voluntate illum gerentis debet
æstimari. *vor. 35. n. 37.*

Actum ab una, eademque causa procedentes, non
plures, sed unus reputantur actus. *vor. 38. n. 73.*

Actum ita in dubio accipiendus est, ut potius va-
leat, quam pereat. *vor. 17. n. 5.*

Actum, qui solummodo valet, quatenus ab alio
confirmatur, nonnulli ad normam confirmatio-
nis valere potest. *vor. 15. n. 13.*

Actum posterior nullus nequit præcedentem con-
firmare pariter nullum. *vor. 40. n. 40.*

Actum subiequens præsumitur gestus in execution-
nem præcedentis. *vor. 51. n. 26.*

Actum subiequens donationi equipollens indicat
perseverantiam in proposito donandi, ac ipsius
donationis ratificationem præferet. *v. 40. n. 33.*

Actum, qui ipso jure sequuntur, non subjacent
fraudibus. *vor. 52. n. 243.*

Actum ut sustineatur, spectandum est, quod Par-
tes facere voluerunt, non quod ab illis ad ma-
jorem cautelam factum, dictamque fuerit.
vor. 32. n. 115.

Actum de jure nulli sanctio juramento vero dum-
taxat, & reali inducitur. *vor. 20. n. 84.*

Præ-

Præsertim, cum nullitas oritur ex defectu solemnitaris requisitæ pro forma substantiali actus. ibid. n. 85.

Actus, ejus expeditio in tertium locum conferatur, in illo celebratus intelligitur. cor. 48. n. 42. Actus ut valeat, omnis interpretatio capienda est. cor. 6. n. 38.

Actus, ceteroquin realis, personalitas non inducitur ex sola Personarum expressione. v. 5. n. 85. Intellige tamen, si eadem Personæ fuerint non demonstrativè, sed taxativè nominatæ. ibid. n. 86. Actus humani fieri nequeunt, nisi circa determinatam materiam versentur, & cum certis itidem gerantur personis. cor. 35. n. 34.

Actus humani nisi certis in rebus, cumque determinatis personis fieri valent. cor. 5. n. 84.

Actus, qui ipso jure sequuntur, necessarii sunt. cor. 52. n. 342.

Actus geminati defectum insinuationis in donatione suppleat. cor. 20. n. 1. Sufficit autem, eos præferre deliberatum donandi animum, licet singuli vim non habeant donationis. ibid. n. 1.

Per Actus geminatos, atque temporis intervallo distinctos facta intelligitur donatio, quæ pluribus vicibus, ac sæpe iterata fuerit. cor. 20. n. 39.

Actus geminati ut defectum suppleant insinuationis, ab omni suspitione immunes debent esse. cor. 20. n. 6.

Actus geminati ut suppleant insinuationis defectum, debent legaliter esse distincti, & donationis rationem inducentes. cor. 20. n. 9.

Actus unus censetur apocæ donationis confectio, illiusque subscriptio. cor. 20. n. 15.

Actus per se ipsos distincti, atque perfecti non sunt apocæ donationis confectio, illiusque subscriptio. cor. 20. n. 13.

Et originem quidem habent à voluntate donandi, sed, velut ad suum finem, ad traditionem dirigitur. cor. 20. n. 14.

Actuum geminatio insinuationi equipollet. cor. 40. n. 35.

Actuum geminatio in donatione supplens insinuationis defectum non inducitur ex promissione donandi, ex confectio apocæ, subscriptione, ac traditione. cor. 38. n. 72.

Actuum geminatio non datur in iis, quæ unico contextu sunt. cor. 20. n. 32.

Causa relatus à Gratiano. differt. 531. erat de geminis distinctis epistolis ex intervallo scriptis. cor. 20. n. 34.

Et Donans duplici juramento renunciaverat cuiusque insinuationi. ibid. n. 35.

Sanselie. in prax. sess. 27. agit de donatione scriptis ratificata, & continente expressam insinuationis renunciationem. ibid. n. 36.

Nec absumilis est casus, de quo Ursus. & Marcan. ibid. n. 37.

Constantin. ad Stat. V. b. annos. 43. n. 110. geminationem actuum sic explicat = ut quia pluribus vicibus, ac sæpe fuerit reiterata = ibid. n. 38.

Actuum geminatio rectè elicitur ex actibus contemporaneis, quando hæc ad validitatem actus, unico contextu requiritur. cor. 20. n. 52.

Actuum geminatio ut solemnitate suppleat insinuationis, requiritur inter eos perfectio, distinctio, nec non temporis intervallum, ac si unus actus esset alterius confirmatorius. cor. 20. n. 46.

Actuum geminatio in quo casu admitti sit per Rot. dec. 640. n. 8. coram Baratti. cor. 20. & vid. n. 42. Rot. dec. 10. n. 17. coram Merlin. & dec. 332. cor.

Pentinger. agit de donatione ratificata in Testamento. cor. 20. n. 43.

Actuum humanorum finis ex primordiali eorum titulo spectatur. cor. 32. n. 76.

Actuum vicinitas efficit, ut unus in gratiam alterius censetur factus. cor. 51. n. 23.

Actuum corresponsivitas inter se non inducitur ex eo tantum, quod alter alteri occasionem præbuit. cor. 38. n. 57.

Actuum multiplicitas ex pluralitate rerum desumitur, licet illas una complectatur oratio. cor. 16. n. 19.

ADMINISTRATOR.

Administrator non uti Consanguineus, sed uti Actor, ab exacta rationum redditione non excusatur. cor. 52. n. 292.

Administrator certe rei, si alius omnia negotia fuisset gesturus, nisi ipse accessisset, tenetur de omnibus. cor. 52. n. 204.

Administrator particularis tenetur de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt. cor. 52. n. 202.

Administrator generalis ad omnia negotia constituitur ex facultate defendendi, & administrandi ad instar Tutoris negotia, & jura omnia Pupilli. cor. 52. n. 201.

Administrator generalis tenetur non solum de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt, sed de omnibus. cor. 52. n. 203. 205. 220. & 252.

Administrator omnium negotiorum tenetur inventarium conficere. cor. 52. n. 206.

Administrator quilibet in solidum tenetur. cor. 52. n. 234.

Administrator ad conficiendum inventarium non obligatus, libros tamen rationis conficere debet. cor. 52. n. 213.

Administrator rationem non reddens de Bonis, de quibus, ipso præsentè, ab altero reddita ratio fuit, ignorantie prætextu se tueri nequit. v. 52. n. 257.

Administrator, quin librum rationum conficiat, & rite confectum retineat, consanguinitatis prætextu non excusatur. cor. 52. n. 293.

Administrator in dolo esse dicitur, si Bona in inventario ignoranter omittit, & postmodum reperta, inventario non superaddat. cor. 52. n. 254.

Administrator in duplum rei in inventario omittisse puniri potest. cor. 52. n. 256.

Administrator quilibet eam curam præstare tenetur, quam diligens Paterfamilias in rebus suis adhibere solet. cor. 6. n. 142.

Administrator consanguineus in reddendis rationibus, satis est, ut ostendat, quantum verisimiliter potuit impendi. cor. 52. n. 177.

Administrator, cujusque heredes ob pactum cassandi scripturas in liberatione adjectum eas amplius conservare non tenetur. cor. 52. n. 170.

Administratores, quibus data est potestas administrandi in solidum, si ve gesserint, si ve non gesserint

ferint, omnes conveniri possunt. *vor. 52. n. 235.*
 Et eorum quilibet tenetur de gestis à Coadministratore. *vor. 52. n. 236.*

Administratores quilibet quoad reddendas rationes Tutoribus & Curatoribus equiparantur. *vor. 52. n. 235.*

Administratores Reipublicæ quilibet etiam sine mandato potest adigere, ut rationes reddant. *vor. 52. n. 22.*

Ab *Administratores* Reipublicæ quilibet potest redditum rationum copiam petere, ut adversus eas excipiat. *vor. 52. n. 23.*

Administratores cuiuscumque voluntarii, & necessarii obligatio equiparatur obligationi Tutoris. *vor. 6. n. 141.*

Administratores heres ex libris, & scripturis administrationem spectantibus, ignorantiam potest repellere. *vor. 52. n. 295.*

Administratores dolus ex pluribus partitis mendosis, & falsis deprehenditur. *vor. 52. n. 269.*

Administratores Bonorum Ecclesiæ tenentur in eorum locationibus curare, ut Edictorum fiat affixio, & candleæ accessio. *vor. 39. n. 5.*

ADMINISTRATIO.

Administratio ex liberalitate inter Fratres facilius præsumitur. *vor. 18. n. 44.*

Administratio longioris strictior ratio reddenda est. *vor. 52. n. 224.*

Administratio ratio sive ab eo, qui Administratorem deputavit, sive ab eo, ad quem utilitas rei administrationis spectat, peti potest. *vor. 52. n. 150.*

ADQUISITUM.

Adquisitum sub conditione resolutiva, non dicitur simpliciter adquisitum. *vor. 37. n. 31.*

AFFECTIO.

Affectio non debet in odium retorqueri. *vor. 17. n. 89.*

AGENS.

Agens nomine alterius ante contestationem litis, se legitimum Procuratorem, Tutorem, aut Curatorem debet ostendere. *vor. 52. n. 5.*

Alioquin repelli poterit exceptione = *non non interst.* *ibid. n. 6.*

Agenti nomine Pupilli, vel similis alterius personæ opposui potest legitimatio in ulteriori prosecutione iudicii. *vor. 52. n. 31.*

Adesens, nisi legitimatio fiat, acta non valeant. *ibid. n. 32.*

Agenti voluntas talis præsumitur, qualis est actus ab ipso gestus. *vor. 51. n. 59.*

AGERE.

Agere quilibet potest pro Pupillo, vel similibus aliis personis, donec Adversarius legitimatorem opposuerit. *vor. 52. n. 29.*

Et interim acta iudicii sunt valida. *ibid. n. 30.*

Agere quod quilibet possit pro Pupillo, vel similibus aliis personis, procedit, si eorum Defensor nullus sit, vel sit impeditus. *vor. 52. n. 24.*

Agere quis pro alio nequit, nisi legitimus Curator, & Defensor sit. *vor. 52. n. 1.*

Agere quilibet potest etiam sine mandato, ut Administratores Reipublicæ rationem reddant. *vor. 52. n. 22.*

De Contract.

Agere quilibet potest pro pia causa. *vor. 52. n. 21.*

AGNATIO.

Agnatio, si ejus contemplationi repugnet dispositiva renunciationis pars, in ea non censetur contemplata. *vor. 43. n. 82.*

Agnationis contemplatio in renunciatione mulieris censetur adjecta ad colorandam potius renunciationem, quam ad inducendam veram illius causam correlative. *vor. 43. n. 34.*

Agnationis contemplatio non aliter expressa in renunciatione mulieris, quam per heredum quorumcumque comprehensionem, censetur adjecta ad colorandam renunciationem ipsam. *vor. 43. n. 85.*

Nec habetur pro legitima renunciandi causa. *ibid. n. 86.*

Agnationis contemplatio quando renunciationi factæ à muliere legitimam præbuit causam non censetur. *vor. 43. n. 88. ad 98.*

Agnationis conservandæ votum masculos tantum, non feminas admittit. *vor. 52. n. 9. & 41.*

Agnationis contemplationi repugnat comprehensio heredum etiam extraneorum. *vor. 43. n. 83. & 87.*

Agnationis jura quod pacto, aut lege tolli oquantur, procedit quoad agnationem ipsam, prout est à natura, non verò quoad effectus ei à jure civili tributos. *vor. 49. n. 68.*

AGRI.

Agri pinguiore efficiuntur, cultura eorum intermissa, & quare. *vor. 41. n. 35.*

ALIENABILITAS.

Alienabilitas Feudi ex investitura formula, vocatione feminarum, ac emptitia illius qualitate satis elicitur. *vor. 9. n. 9.*

ALIENARE.

Alienandi facultas tributa vocatis in investitura compatibilis est cum eorum vocatione. *vor. 24. n. 67. & 78.*

Vocatio autem hujusmodi censetur non absoluta, sed conditionalis, & restricta ad casum non sequatæ alienationis. *ibid. n. 68. & 77.*

Procedit etiam in vocatione ad fideicommissum talem facultatem continente. *ibid. n. 69.*

Alienandi facultas ubi amplissima est, & concessa omoibus in Investitura comprehensis, nullam recipere valet restrictionem. *vor. 24. n. 71. & 76.*

Alienandi facultas in Investitura regulariter data intelligitur in præjudicium Concedentis. *vor. 24. n. 31.*

At non etiam vocatorum. *vor. 24. n. 32. & 36.*

Jus quæsitum dicitur vocatis in Investitura. *vor. 24. n. 33.*

Alienandi facultas in Investitura quando ex mente Concedentis censi debeat ad vitam dumtaxat Alienantis restricta. *vor. 24. n. 41. & 42. & 43.*

Alienandi facultas in Investitura si generalis, & amplissima sit, censetur in præjudicium etiam Vocatorum concessa. *vor. 24. n. 57. & 79.*

Alienandi facultas in Investitura illius naturam non immutat. *vor. 24. n. 34.*

Nec etiam jus vocatis quæsitum admittit. *vor. 24. n. 35.*

Si præsertim ad vitam dumtaxat Alicoautis fuerit concessa. *vor. 24. n. 36.*

Fff

Ali-

Alienandi facultate vocati in Investitura ad eorum dumtaxat vitam concessa, alienatio ab ipsis facta tandiu sustinetur, quandiu iidem vixerint. *vor. 24. n. 38.*

Et potest, iis decedentibus, ab aliis in ea comprehensibilibus revocari. *vor. 24. n. 39.*

Alienare videtur alienationi quis consentiens. *vor. 49. n. 85.*

Alienare in solidum quis nequit unum, aut plura ex suis Bonis omnibus, quorum dimidium donaverit. *vor. 22. n. 1.*

Eorum tamen alienatio sustinetur, quatenus suppleri possit dimidia parte Bonorum non donatorum. *ibid. n. 2. & 7.*

Alienari ex consuetudine si possit emphyteusis in præjudicium Agnatorum, seu aliorum comprehensorum in investitura, alienabilis non, etiam censetur in præjudicium Domini directi. *vor. 35. n. 114. & 115.*

Alienari si nequit emphyteusis, nisi de consensu Domini directi, is nolois pro se retinere, tenetur Proximiorum investire. *vor. 35. n. 121.*

Renovationem verò Heredi extraneo concedere tenetur, quando emphyteusis sine ejus consensu potest alienari. *ibid. n. 122.*

Alienari semper potest emphyteusis, quam alienabilis ex consuetudine efficitur. *vor. 35. n. 103.*

Alienari an etiam per ultimam voluntatem possit emphyteusis ad quicumque Extraneos ex consuetudine transmissibilis, disputant Doctores relati. *vor. 35. n. 10. 11. 12. & 13.*

Alii siquidem affirmant. *ibid. d. n. 11.*

Et horum varia refertur opinio. *ibid. n. 14. & 15.* Quæ præterea distinctione conciliatur. *ibid. n. 16. & 17.*

Alii vero negant. *ibid. n. 12. & 13.*

Alienari per ultimam voluntatem in Extraneos tunc potest, ut aliqui sentiunt, emphyteusis ex consuetudine ad quoscumque extraneos transmissibilis, quando non sub generali heredis institutione, sed nominatim concessa est. *v. 35. n. 14.* Juxta alios verò ad effectum ejusmodi non requiritur specifica emphyteusis mentio: eaque sub generali heredis institutione censetur comprehensa. *ibid. n. 15.*

Conciliantur, ut primum recte intelligatur procedere, quum emphyteusis alienari quidem permittitur, sed non tamquam hereditaria, & de emphyteuta dominio effecta, secundum verò, quando eum tali qualitate in emphyteutam, transfertur. *ibid. n. 16. & 17.*

ALIENATIO.

Alienatio, seu alia quælibet posterior dispositio tacitam donationis inter vivos revocationem nequit inducere. *vor. 18. n. 14. 16. 32. & 26.*

Alienatio, seu posterior obligatio Bonorum donatorum non sustinetur. *vor. 22. n. 11.*

Alienatio debet in præjudicium vocatorum in Investitura perpetuo valere, si nec rei natura, nec verba concessionis, neque mens Concedentis perpetuitatis repugnet, illique insuper favere observantia. *vor. 24. n. 44.*

Alienatio à Defuncto facta, dissent ab illius consensu illi præstato. *vor. 49. n. 91. & 92.*

Alienatione facta à Defuncto, nequit heres, etiam ex jure proprio contra eam venire; secus, quando non alienavit, sed solum alienationi consentit. *vor. 49. n. 92.*

Alienationi consentiens, & ipse videtur alienasse. *vor. 49. n. 85.*

Alienatione in perpetuum facta à præcedenter vocato in Investitura, jus heredum extinguitur. *vor. 24. n. 87.*

ALIMENTA.

Alere proprios natos homines naturà cum Belluis commune habent. *vor. 50. n. 24.*

In alimenta pura, favore filiorum, resolvitur legatum usufructus uxori relictum. *vor. 17. n. 57.* Nisi eidem favori Testator derogaverit. *ibid. n. 58.*

Alimenta, quoties ex contractu, ultima voluntate, aut statuto non sunt præstanda, Judicis officio debentur. *vor. 50. n. 24.*

Alimenta Ascendens quilibet præstare tenetur jure naturæ. *vor. 50. n. 28.*

Intellige Judicis tantum officio. *ibid.*

Alimenta Judicis tantum officio mulieri debentur, soluto matrimonio. *vor. 50. n. 30.*

Alimenta Judicis officio ei non debentur, qui de suo potest vivere. *vor. 50. n. 10.*

Alimenta non debentur pauperi ex propria culpa. *vor. 50. n. 11.*

Alimenta sola debentur filio ex Bonis adventitiis. *vor. 50. n. 45.*

Alimenta filiis à Matre debentur in subsidium tantum. *vor. 50. n. 46.*

Alimenta filiis debentur loco legitimæ, si filiabus loco dotis. *vor. 50. n. 38.*

Alimenta filix etiam aliunde habenti præstanda sunt, eum debentur jure actionis. *vor. 50. n. 54.*

Alimenta filix debentur tamquam fructus legitimæ, ubi dos loco legitimæ succedit. *vor. 50. n. 21.*

Alimenta, quæ petuntur jure actionis, Alimentariis etiam divitiis præstanda sunt. *vor. 50. n. 16.*

Leet præterea. *ibid. & 27.*

Auctoritates firmantes, deberi alimenta filio etiam aliunde proviso, intelliguntur de alimentis jure actionis debitis. *vor. 50. n. 18. ad 27.*

Alimenta loco fructuum dotis Mulieri ex equitate L. Carrabit Cod. est. empt. præstanda sunt. *vor. 50. n. 7.*

Alimenta ex qualibet ultima dispositione sunt jure actionis debita. *vor. 50. n. 19.*

Procedit insuper ex contractu. *ibid. n. 20.*

Sive etiam ex statuto. *ibid. n. 21. 22. 23. & 53.*

Alimenta regulariter mensura sunt. *vor. 13. n. 4.*

Alimenta, quæ Monasterio solvuntur, de cibariis, & dapibus coctis, & conditis solent intelligi. *vor. 13. n. 32.*

Alimenta legata, ut sunt carnes, pisces, ac alia ejusmodi, nec non cetera, per quæ edimus, ejus censentur naturæ, ut eorum æstimatio debeat. *vor. 13. n. 8.*

Cum eorum dumtaxat æstimatio in Legato sit. *ibid. n. 9.*

Alimenta uxori, & filiabus legata, debent ex mente Testatoris censeri taxata juxta ejus solitum, dum viveret. *vor. 13. n. 25.*

Præsertim, si Executoribus testamentariis immodicos, & inutiles sumptus prohibuit. *vol. 13. n. 36.*

Alimenta pro uxore, & filiabus in certa quantitate à Testatore non taxata, juxta ejus solitum, dum viveret, æstimanda sunt. *vol. 13. n. 37.*

Procedit maxime, si certa eorum taxatio facta est. *ibid. n. 38.*

Pro alimentis assignatio Bonorum debet fieri. *vol. 50. n. 51.*

Ab alimentis ad dotem si non valet argumentum, nec etiam è converso debet valere. *vol. 50. n. 41.*

Pro alimentis præteritis non competit officium Judicis, sed tantum pro præsentibus, & futuris. *vol. 50. n. 14.*

Pro alimentis præteritis locus non est officio Judicis, nisi quam debitum pro se alendo quis contraxisset. *vol. 50. n. 15.*

Pro alimentis à Patre debitis hypotheca non competit, juxta communiorem opinionem. *vol. 50. n. 47.*

Et Decisiones contrarium sentientes errasse, demonstratur. *ibid. n. 48.*

De alimentis legatis ubi agitur, melior sumi nequit interpretatio, quam ex Testamenti verbis resultat. *vol. 13. n. 34.*

Alimentorum causæ ubi certa taxativè quantitas est relicta, augeri hæc minime potest, aut minui. *vol. 13. n. 11.*

Alimentorum in certa quantitate, ac speciebus ex certo taxativè fundo percipiendorum diminutio non heredis, sed Legatarii damno debet cedere. *vol. 13. n. 13.*

Pro alimentorum speciebus cum eorum æstimatio fuit in certa quantitate relicta, hæc solummodo præstanda est. *vol. 13. n. 10.*

Alimentorum Legatum etiam generaliter conceptum, censetur nihilominus restrictum ad quantitates, speciesque in eo taxativè designatas. *vol. 13. n. 15.*

Alimentorum nomine si Testator in inferiori dispositionis parte intellexit dapes coctas, & conditas idem in superiori intellexisse censendus est. *vol. 13. n. 33.*

Alimentorum nomine si quæ summa relicta est per divisa tempora, & pensiones præstanda, totum id eam summam relictum censetur, quod pro alimentis necessarium est, ut nil aliud pro iis debeatur. *vol. 13. n. 6. & 12.*

Alimentorum, & cibariorum nomine comprehenduntur ea omnia, quæ ad humanæ vitæ usum necessaria sunt. *vol. 13. n. 11.*

Et non tantum ea, quæ edere solemus, sed illa etiam, per quæ edimus, ut sunt condimenta, quæ acunt appetentiam, acetum, piper, substantia, hæcque similia, quibus dapes instruantur, & denique ligna, & carbones, quibus eadem coquantur. *vol. 13. n. 2.*

Alimentorum vice legata ea censetur, quæ annua, vel mensura relinquuntur. *vol. 13. n. 5.*

Alimentorum nomen non fuisse usurpatum in sua legali, latiori significatione, constat ex eo, quod ad panem, vinum, & obsonium fuerit restrictum. *vol. 13. n. 3.*

De Contractu.

Alimentorum loco cum petuntur fructus dotis, Judicis officio debentur. *vol. 50. n. 9.*

Alimentorum loco Mulieri aliunde habenti, quo se possit alere, fructus dotis non debentur. *vol. 50. n. 8.*

Alimentorum causa non deficit, cessante conditione mixta, & casuali. *vol. 17. n. 29.*

Et præsumptio est, Testatorem, eam etiam cessante, fuisse relictum. *vol. 17. n. 30.*

Secus, si de causa alimentorum non agatur. *vol. 17. n. 31.*

Alimentorum onus ad Patrem, ejusque spectat heredes. *vol. 50. n. 5.*

AMBIGUUM.

Ambiguus qui loquitur, id loquitur, quod ex his, quæ significantur, sensus. *vol. 48. n. 153.*

Et talis intelligitur esse mens in corde, quale est. *vol. 48. n. 154.*

ANTECEDENS.

Sublato *antecedenti*, corrui, & consequens. *vol. 1. n. 142.*

ANTECESSOR.

Antecessor nec à Lege, nec ab Homine alienare prohibitus, valet, alienando, successoribus præjudicare. *vol. 24. n. 119.*

ANTIQUUM.

In antiquis falsitas scripturæ non ita facile probari potest. *vol. 19. n. 27.*

APOCA.

Apoca privata carens recognitione characteris, non attenditur. *vol. 29. n. 16.*

Idem, si in publico aliquo archivio non fuerit exhibita. *vol. 29. n. 17.*

Apoca privata simplex, & informis non vacat antidatæ suspitione. *vol. 29. n. 18.*

Apoca ex lapsu temporis ab ejus confectione ad registrationem censetur suspecta. *vol. 19. n. 24. & 25.*

Apoca de falsitate suspecta magis est, si antiqua. *vol. 19. n. 26.*

APPELLATIO.

Appellatio alimentorum per dictionem taxativam non restringitur ad panem, vinum, & obsonium, ubi ex species expressæ fuerint. *vol. 13. n. 17. & 18.*

Appellatione alimentorum, & cibariorum comprehenduntur ea omnia, quæ ad humanæ vitæ usum necessaria sunt. *vol. 13. n. 11.*

Et non tantum ea, quæ edere solemus, sed illa etiam per quæ edimus, ut sunt condimenta, quæ acunt appetentiam, acetum, piper, substantia, hæcque similia, quibus dapes instruantur, & denique ligna, & carbones, quibus eadem coquantur. *ibid. n. 2.*

Appellatione alimentorum si quæ summa relicta est per divisa tempora præstanda, totum id eam summam relictum censetur, quod pro alimentis necessarium est, ut nil aliud pro iis debeatur. *vol. 13. n. 12.*

Appellatione alimentorum si Testator in inferiori dispositionis parte intellexit dapes coctas, & conditas, idem in superiori intellexisse censendus est. *vol. 13. n. 33.*

Appellatione filiorum in contractibus veniunt dumtaxat masculi. *vol. 12. n. 32.*

Fff 3

Appl-

Appellatione filiorum, & Descendentium in donatione non veniunt feminae, ubi Donatoris interitus admixtum est ratione pacti reverſivi. *vol. 12. n. 34. & 35.*

ARBITER.

Arbiter, qui non Juris peritus, sed Mercator sit, censetur loquutus in sensu magis proprio, & naturali. *vol. 51. n. 68.*
Arbitri mens, & intentio ab ejus potestate metiendi est. *vol. 51. n. 51.*
Arbitri sermo rigidus, & scrupulosus non debet accipi, *vol. 51. n. 69.*
Arbiter facultatem recipit à Partibus, & illius limites nequit supergredi. *vol. 51. n. 52.*
 Alioquin Laudum ex defectu jurisdictionis nullum est. *vol. 51. n. 53.*
 Ex *Arbitri* personali qualitate mens Eligentium arguitur. *vol. 51. n. 49.*
 Et, quæ illi fuerit potestas attributa, deprehenditur. *vol. 51. n. 50.*

ARATINUS.

Aratini Theorica in *L. Titio centum ff. de verb. oblig.* locum habet, quoties institutio sit, vel onus impleri debeat post quæsitum emolumentum, vel contrariæ graviores non urgent conjecturae. *vol. 37. n. 43. & vol. 38. n. 5.*

ARGUMENTUM.

Argumenta ad invicem convertuntur, cum paritas procedit. *vol. 50. n. 42.*
Argumentum æquivocum non probat. *vol. 6. n. 31. & 44.*
Argumentum à pari validissimum est. *v. 52. n. 200.*

AROMATARIA.

Aromataria conductioni valde onerosæ verisimile est, quem consensu ob spem illius postea emendatæ. *v. 2. n. 85.*

ASCENDENS.

Ascendens quilibet jure nature ad alimenta obstringitur præstanda. *v. 50. n. 26. & 28.*
 Et Judicis tantum officio. *ibid.*

ASSIGNATIO.

Assignatio Prædii à Viro Uxori facta, quomodo, inspecta primordiali, atque impulsivâ illius causâ, dici non debeat donationem præferretur. *v. 32. n. 77.*

ASSOCIATIO.

Associatio requirit creditum undique clarum tum in substantia, tum etiam in quantitate. *v. 29. n. 1.*
 Ratio redditus, & explicatur. *ibid. n. 2.*
Associatio ex credito turbido, & illiquido non debetur. *v. 29. n. 5.*

AUCTOR.

Autor de incunda concordia à Partibus consilium dat. *v. 17. n. 91.*
Autor Præceptorem suum R.P.D. Arrighum memorat, & laudat. *v. 7. n. 9.*
Autoritas in uno casu loquens, in alio diverso nequit allegari. *v. 48. n. 146.*
Autoritates omnes firmantes, per actum geminatum sustineri id, quod alias non valuisset, procedunt ubi geminatio temporis intervallo facta est. *v. 20. n. 44.*
 Ab *Autoritatibus*, & *Decisionibus* in puncto loquentibus non debemus recedere. *v. 48. n. 147.*

AUGUMENTUM.

Augumentum eodem jure determinatur, ac principale. *vol. 7. n. 22.*

B

BELLUM.

Belli calamitas non minus ab hostilium copiarum levitia accipitur, quam ab amicarum lascivia. *v. 8. n. 30.*
Belli reliquæ, & effectus, etiam post illud conſectum, perdurare dicuntur. *ibid. n. 25.*
 Idque in finem, ut vestigialium Conductores à susceptis obligationibus exonerentur. *ibid. n. 26.*
Bellum licet non fuerit solemniter indictum, attamen locum habet reficillio locationis vestigialium in casu Belli conventa. *v. 8. n. 23.*
Bello etiam immunito, vel propulsato, statim commercia pristino statui nequeunt restitui. *ibid. num. 24.*
Bello turbantur, non adimuntur Jura Privatorum. *v. 3. n. 50.*
Belli peior est timor, quam ipsum Bellum. *vol. 8. n. 22.*
 Timor autem is ex solo Belli periculo justus dicitur. *ibid. n. 23.*
Bellum dicitur, quod cum solemnitate Edicti à *Sancti. l. caus. 33. quæst. 3.* fuit promulgatum. *v. 8. n. 22.*

BENEFICIUM.

Beneficio Principis quam plenissime interpretari debent. *vol. 43. num. 67. 89. 128. 136. 145. 158. & 186.*
 Quoad rem scilicet, locum, tempus, modum, & Personas. *ibid. n. 68.*
Beneficia, Pensiones, nec non testandi facultatem amittunt Jesuitæ ex emissionem quarti solemnibus Voti. *vol. 4. n. 12.*
Beneficia secularia Secularibus, Regularia Regularibus conferenda sunt. *vol. 36. n. 88.*
Beneficii redditus æstimandi sunt ex loco, ubi situm illud est, non ubi fuerit collatum. *v. 48. n. 107.*
Beneficiorum quorumcumque secularium præsertim Curatorum sunt capaces Canonici Regulares absque Apostolica ullâ dispensatione. *v. 36. n. 91.*
Beneficiorum secularium etiam Curatorum sunt eorum Instituto incapaces Regulares omnes, præter Regulares Canonicos. *ibid. n. 86. & 87.*
Beneficium seculari acceptando Canonici Regulares, non dicuntur à proprio Instituto desistere, immo illud exercere. *vol. 36. n. 92.*
 Ac propterea nec subtrahi dicuntur à proprii Superioris obedientia. *vol. 36. n. 93.*
Beneficium seculari cum dispensatione Regularis obtinens, actum gerere dicitur incompatible cum proprio Instituto, ob idque exemptus à Superioris obedientia potest videri. *ibid. n. 89.*
 Secus est in Canonico Regulari. *ibid. & ratio n. 90. ad 93.*
Beneficiorum pondus & ipse sentiunt Ferr. *vol. 26. n. 40.*
BENEPLACITUM APOSTOLICUM.
 Ex *Beneficiis* Apostolici defectu non corrumpit

contractus, si malum Ecclesia fovebat jus. *vor. 36. n. 136.*

BENEVOLENTIA.

Benevolentia Viri erga Uxorem satis exprimunt verba = *Mia amatissima Consorte* = *vor. 17. n. 54.*

BONA.

Bona dicuntur, quæ superfluum, ære alieno detracto. *vor. 1. n. 14. 19. 83. & 143.*

Bona intelligi, ære alieno detracto, id in donatione universalis procedit. *vor. 1. n. 54.*

Secus in donatione partis, vel quoræ Bonorum. *ibid. n. 85.*

Bona post cessatam patriam potestatem filiis adquiruntur liberè. *vor. 44. n. 18.*

Bona Emphyteusis ex pacto, & providentia, si illi abdicativa penitus, atque amplissima renunciatio fiat, naturam alodialium fortuntur. *vor. 35. n. 42.*

Vel saltem Extraneus non reputatur incapax illa adquirendi sive ex universalis, sive ex particulari titulo. *ibid. n. 44.*

Bona in tutelari Inventario ignoranter omissa, & postea reperta, Inventaria addenda sunt. *v. 52. n. 253.*

Aliis dicitur Administrator esse in dolo. *ibid. n. 254.*

Bona adventitia alienare tunc prohibetur Filius, cum Patri jus competit ad usufructum. *v. 44. n. 21.*

In *Bona* adventitiis Filius usufructum Pater adquirit. *vor. 44. n. 8.*

Id *Bona* adventitiis Filius heredem habere dicitur. *ibid. n. 25.*

Bonorum adventitorum, durante patriâ potestate Filio quæstorum, an usufructum, est sublatâ, Pater amittat, disputat DD. *vor. 44. n. 16.*

Bonorum adventitorum usufructus Patri non acquiritur ex Gallia consuetudine. *ibid. n. 11.*

Bona dotalia si ad Filios ex pacto deferenda sunt, *come beni proprii materni*, idem videntur non posse ad ea succedere uti fili, sed tamquam heredes Matris. *vor. 45. n. 26.*

Bona dotalia quum ad Filios, uti Filios ex verbis = *referamus*, ad *appareranno* = debeant deferri, alia subjuuncta verba = *come beni proprii materni* = non efficiunt, ea titulo Matris hereditario deferenda esse. *vor. 45. n. 27. & ratio n. 28. & 30.*

Bonorum dotalium obligatio facta à Muliere favore Viri non habentis unde illam relevare, non subsistit. *vor. 32. n. 17.*

Secus est de obligatione, aut etiam venditione Bonorum Paraphernalium. *n. 40.*

Bonorum dumtaxat derivationem à Matre demonstrare censetur verba hæc = *Come Beni proprii materni*. *vor. 45. n. 28.*

Que demonstratio derivationis non excludit jus filiis, uti Filiis adquisitum. *ibid. n. 30.*

Bona Mulieris ut plurimum in dote consistunt. *vor. 47. n. 41.*

Hecque illius patrimonium dicitur. *ibid. n. 42.*

Bona in ultimo ad Fideicommissum vocata efficiuntur libera. *vor. 36. n. 46.*

Bonorum, sublatâ patriâ potestate, Filio quæstorum usufructus Patri non acquiritur. *vor. 44. n. 17.*

Bonorum æstimatione juxta consuetudinem Regionis facienda est. *vor. 32. n. 104.*

Et quidem, habitâ ratione tum fructuum, Terrarum, Domorum, & Animalium in illis existentium. *ibid. n. 105.*

In *Bonorum* æstimatione potest, quoad ea, quæ merum oblectamentum respiciunt, tertia dumtaxat detrâhi veri valoris pars. *vor. 32. n. 109.*

Bonorum subtractionis periculum facile subest, si Frater cum Fratre vivens, ejus curam gerat, & conspicuum sit patrimonium, in negotiationibus consistens. *vor. 52. n. 119.*

Bonorum stabilium presentia, & traditio in actu stipulationis Instrumenti moraliter exequibilis non est. *vor. 35. n. 59.*

Et sola eorum oblatio loco traditionis habetur. *vor. 35. n. 60.*

Bonorum valor ex illorum æstimationibus tempore non suspecto peractis demonstratur. *v. 29. n. 48.*

Bonorum valorem augent fructus, Terræ, Domus, & Animalia in illis existentia. *vor. 32. n. 106.*

Procedit, etiam domus, & Animalia essent ad merum oblectamentum comparata. *vor. 32. n. 107.*

Cum illud etiam pretio sit æstimabile. *ibid. n. 108.*

Bonorum dominium dicitur statim abque additione in Ecclesiam translatum. *vor. 36. n. 124.*

Bonorum Ecclesiæ cælio per transactionem facta, corruit ex defectu Beneplaciti Apostolici. *v. 36. n. 122.*

Bonorum, & rerum appellatione jura quoque comprehenduntur. *vor. 3. n. 82.*

Bona hereditaria Religiosorum jure spoli ad Rev. Camera spectant. *vor. 36. n. 50.*

Locum an id sibi vindicet in Dioecesi Placentina? *ibid. n. 51.*

Bona sibi delata Regularis quoad usufructum dumtaxat acquirit, quo verò ad proprietatem Monasterio. *vor. 36. n. 115. & 116.*

Bona aliunde sibi delata Regularis ad Ecclesiam secularem promotus Religiosi acquirit ratione communionis cum illis intercedentis. *v. 36. n. 59.* Quid, si Ecclesiæ ejusmodi sit Parochialis? *ibid. n. 61. & 62.*

Bona ante professionem renunciata Religiosis factus Episcopus recuperat. *vor. 36. n. 20. 22.*

Bona renunciata intuitu promotionis ad Episcopatum, sive ad Parochialem Religiosis non recuperat. *vor. 36. n. 38.*

Contrarium verius saltem quoad *Bona* alteri non quærita. *ibid. n. 29. & 38. & ratio n. 30. ad 36.*

Bona quæcumque retinere, & adquirere potest Jesuita ante emissionem quarti solemnis Voti. *vor. 35. n. 73.*

Bonorum incapacia omnino sunt Collegia, & Domus Societatis Jesu. *vor. 35. n. 82.*

Bonorum, & dominii capax est Congregatio Canonicorum Regularium à Salvatoris Placentiæ. *vor. 36. n. 1.*

C

CADUCATIO.

Caducatio iurium renunciationum ex mortu-
nedum naturali, sed civili etiam inducitur.
vot. 35. n. 87.

CADUCITAS.

Caducitatis poena in casu conventionis censetur ipso facto, & ipso iure, nullâ precedente monitione, Heredi inflicta ex verbis « *irremissibilmente, senza purgatione di mora &c.* » privo del comodo, e fratti di detta mia Eredità &c. vot. 10. n. 3., & 50.

Caducitatis poena ubi in facto negativo verificatur, necessaria non est Heredis interpellatio. vot. 10. n. 4.

Caducitatis poena non incurritur absque interpellatione, quoties per viam non conditionis, sed modi adjecta est. v. 10. n. 35. & 36.

Caducitatis poena Contravenienti notificanda est. vot. 10. n. 21.

Caducitatis poenam heres, licet extraneus, non incurrit ex sola scientia institutionis de se factæ, si prohibitionem cum ea poena factam ignoravit. vot. 10. n. 26.

Caducitatis poena ipso facto, ipsoque iure imposita, ut pœquis possit contra Heredes, requiritur contestatio litis cum Defuncto. vot. 10. n. 45.

Caducitatis poenam heres ignorans oneris sibi injuncti non incurrit, etiam ubi est ipso iure, ipsoque facto inflicta. vot. 10. n. 31.

Procedit quoque, si ea poena fuerit in contractu donationis adjecta. vot. 10. n. 32.

Ad **caducitatis** poenam incurrendam requiritur in herede certa scientia oneris à Testatore injuncti. vot. 10. n. 17.

Nec sufficit scientia vaga, & præsumptiva. vot. 10. n. 18.

Ad **caducitatis** poenam incurrendam requiritur in herede scientia oneris sibi injuncti, resultans ex lectura testamenti, nec sat est, quod præsens adhiberet ejus aperitioni, seu publicationi. vot. 10. n. 20.

Caducitas ubi per viam modi fuerit comminata, ab herede non incurritur, nisi clara sit, & inexcusabilis ejus contraventio voluntati Testatoris, vot. 10. n. 13.

Et ad eum excusandum inepta quælibet sufficit, fatua, & bestialis causa. *ibid.* n. 14.

Caducitas ex mero contraventionis facto ab Herede non incurritur, sed ex ejus animo dolo malo contraveniendi. vot. 10. n. 16. & 22.

Caducitatis poena censetur à substituto remissa, si omisit adversus Contraventorem, dum viveret, ad eandem poenam agere. vot. 10. n. 44.

Caducitatis poena adjecta sub conditione dependente à facto alterius, num ob illius factum impediatur acquisitionem hereditatis pure delatæ, disputant Doctores: & negativa Bartoli opinio magis recepta est. vot. 10. n. 41.

Procedit id maxime, ubi agatur de hereditate non pure delatæ, sed jam quæsitæ, diuque possedæ. vot. 10. n. 42.

Caducitatis poenam ut heres non incurrat, omnis aqua interpretatio capienda est, si præceptum Testatoris non sit ad bonum, decusque familie augendum, & ne prudenti quidem congruat rationi. vot. 10. n. 40.

Caducitatem non fuisse incursum, in dubio judicandum est. vot. 10. n. 15.

CAMBIUM.

Cambia non modò à Mercatoribus, publicisque, Campforibus, sed à privata quolibet persona iniri permittuntur. vot. 34. n. 30.

Atque etiam à Mulieribus. *ibid.*
Immo & à pauperibus personis, si essentialia concurrant requisita. vot. 34. n. 34.

Cambialis apocæ falsitas nonnisi claris, plenisque probationibus valet ostendi. vot. 34. n. 55.

Cambii apoca contra scribeutem plene probat. vot. 34. n. 54.

Cambii contractum alii consistere adfirmant in permutatione unius monetæ pro altera, alii, quod sit contractus inominatus dō, ut des; vot. 34. n. 20. & 21., alii demum, quod sit venditio pecuniarum. *ibid.* n. 22.

Pro **Cambii** securitate licite sunt quotquot accedant obligationes. vot. 34. n. 50.

Cambii contractus, accepti pro eo pignoris cautione, usurarius redditur. vot. 34. n. 2., sed vide n. 35.

Idem de censu. vot. 34. n. 4. & n. 34. Intellige ut n. 41.

Cambii contractum ex receptione pignoris non infici, communior opinio est, & ratio. vot. 34. n. 35., & n. 51. ad 54.

In **Cambio**, sicut & in ceteris contractibus mens Contrahentium ea est, ut promissa debeant servari. vot. 34. n. 49.

In **Cambio** non, ut in censu, illicita est pro sorte pignoris retentio. vot. 34. n. 39.

In censu namque, secus ac in cambio, mortua remanet Creditoris fors. vot. 34. n. 40.

Et quando etiam in censu pignus capiatur licite. *ibid.* n. 41.

Pro **Cambio** quum pignus accipitur fructiferum, debent illius fructus Debitori excomp. utari. vot. 34. n. 51.

Plerique autem docent, ei remittendum quid etiam esse de solito lucro. vot. 34. n. 52.

Et nonnulli, ejusdem lucri medietatem. vot. 34. n. 53.

Ex **Cambio** quod percipitur lucri, non iustificatur ab amittenda sortis periculo. vot. 34. n. 37.

In **Cambio** valor accidentalis pecunie defumitur præsertim ex majori, vel minori pecuniarum, abundantia, & majori, vel minori numero Dantium, & Accipientium ad cambium. vot. 34. n. 28.

Ex **Cambio**, cessante periculo, lucri exactio non est licita. vot. 34. n. 1.

Cambio ratione periculi nequit majus lucrum accedere ultra legitimam, solitamque taxam. vot. 34. n. 38.

In **Cambio** veluti merx, & alia res quælibet, pecunia reputatur. vot. 34. n. 29.

Ex **Cambio** quod percipitur lucri, id non provenit ex periculo sortis, neque ex mora debitoris, sed ex

ex ipso accidentali pecunie valore, & qualis iste sit *1. v. 34. n. 26. 27. & 28.*

In *Cambio* usura proprie non datur, sed potius lætio, sivè injustitia. *1. v. 34. n. 24.*

Cambii autem usus cum lucro moderato licitus est, ac Reipublice utilis. *ibid. n. 25.*

Ex *Cambio* in substantia deficiente quidquid ultra fortem exigitur, id vel ex mero pecunie usu, vel ex dilatione ad solvendum data censetur provenire. *1. v. 34. n. 8.*

Quod proprie usura dicitur. *ibid. n. 9.*

Cambium in substantia deficit, si vel dolus, ac simulatio intercesserit, vel merum dumtaxat mutuum initum appareat. *1. v. 34. n. 6. & 7.*

Cambium sulpæ naturæ intrinsicam suam habet iustitiam. *1. v. 34. n. 32.*

Ob idque illud contrahere non uni potius, quam alteri debet permitti. *1. v. 34. n. 33.*

Cambium ex omnium DD. sententia à mutuo distinguitur. *1. v. 34. n. 32.*

CANONICUS.

Canonici Regulares laxiorem servant regulam. *1. v. 36. n. 10.*

Canonici Regulares dicuntur Beneficarii. *1. v. 36. n. 90.*

Canonici Regulares æquiparantur Monachis, eodemque jure cum illis censendi sunt. *1. v. 36. n. 99.*

Procedit maxime de *Canonicis Regularibus* S. Salvatoris Placentiæ. *1. v. 36. n. 100.*

Canonici Regulares paupertatis votum emittunt. *1. v. 36. n. 117.*

Eoque minime liberantur per translationem ad Ecclesiam secularem. *1. v. 36. n. 118.*

Canonici Regulares acceptando Beneficium seculare, non dicuntur desistere à proprio Instituto, immo illud exercere. *1. v. 36. n. 92.*

Ac propterea nec subtrahi dicuntur à proprii Superioris obedientia. *1. v. 36. n. 93. & 101.*

Canonici Regulares capaces sunt quorumcumque Beneficiorum secularium, præsertim Curatorum ubique ulla Apostolica dispensatione. *1. v. 36. n. 91.*

Canonici Regulares ad seculares Ecclesias translati, licet extra Claustra in habitu etiam Clericali degant, non ideo à communione Religionis sejuncti reputantur. *1. v. 36. n. 101. & 103.*

Canonici Regulares ad Parochiales translati quod potiori ratione, ac Regulares alii Parochi, eorum Superiori debeant subesse, demonstratur. *1. v. 36. n. 85. ad 99. & n. 109.*

Canonici Regularibus S. Salvatoris Placentiæ ad seculares Ecclesias translati, eorum spoliū ex consuetudine ad Monasterium pertinet. *1. v. 36. n. 110.*

Canonici Regulares qualicumque Beneficia obtinentes, ex *constit. san. mem. Benedicti XII.*, eorum Superiori parere omnino obstricti sunt. *1. v. 36. n. 94.*

Quod intelligendum, tam si Regularia, quam si secularia Beneficia obtinuerint. *1. v. 36. n. 95.*

Canonici Regulares in actu Professionis obedientiam Abbati promittunt usque ad mortem. *1. v. 36. n. 96.*

Sicque etiam pro casu obtenti secularis Beneficii. *1. v. 36. n. 97.*

Canonicorum Regularium S. Salvatoris Placentiæ Religio capax est Bonorum, & domitii. *1. v. 36. n. 1.*

Canonicum in Sororis Curatorem a Judice eligi, verisimile non est. *1. v. 52. n. 117.*

Canonicus Regularis licet professus, jura succedendi retinet, non obstante paupertatis voto. *1. v. 36. n. 5.*

Canonicus Regularis per allocationem Secularis Beneficii capax dumtaxat efficitur extra Claustra degendi. *1. v. 36. n. 98.*

Canonicus Regularis ad Parochialem Ecclesiam, promotus, tenetur instar aliorum Regularium habitum gestare, & Socium sui Ordinis habere. *1. v. 36. n. 69. 70. & 71.*

Canonicus peculiariter addictus est servitio Dei, & Ecclesiæ. *1. v. 52. n. 103.*

CAPITOLIUM.

Capitolium, Rege Tarquinio, edificatum fuit, atque adornatum, gratis coactis Fabris, operisque imperatis. *1. v. 38. n. 3.*

CARDINALIS.

Cardinalis attestatio, etiam sine juramento admittitur. *1. v. 39. n. 26.*

CASTROPALUS.

Castropal. p. 2. tract. disp. 1. p. 101. 18. n. 4. opinio declaratur. *1. v. 4. n. 172.*

CASUS.

In *Casu* mixto inspicienda est favoris, vel affectionis præponderantia. *1. v. 17. n. 48.*

CAUSA.

Pro *Causa* pia quilibet potest agere. *1. v. 52. n. 31.*

Causa naturalis affectionis prævalet cautè accidentalit tutele, aut cohabitationis cum Filiis. *1. v. 17. n. 19.*

Causa finalis ea dicitur, quæ ab Agente principaliter consideratur. *1. v. 43. n. 91.*

Impulsiva verò, quæ secundariò tantum inspicitur. *1. v. 43. n. 92.*

Causa principalis expressa in proemiali transactionis parte declarat verba subsequencia in dispositiva, aut executiva generaliter prolata. *1. v. 51. n. 98.*

Ad *causam* necessariam actu urgentem, non verò ad voluntariam referenda est neglecta à Patre post obitum Generi dotis repetitio. *1. v. 30. n. 50.*

CAUSATIO.

Causatio de restituendo prioribus, & posterioribus Creditori ex causa rei conservata, in sententia, injungi nequit. *1. v. 41. n. 4.*

CENSUS.

Census extincto, nulli debentur fructus. *1. v. 39. n. 37.*

Census, non facta dimensione fundi censiti, nullus est, & illicitus, ex Bulla san. mem. Pij V. *1. v. 14. n. 39.*

Intellige, ut id non procedat, si fundus sit certus, & certis finibus designatus. *1. v. 14. n. 40. & 43.*

Imo ut sustineatur, fati est sola specialis dicti Fundi denominatio aliis Bonis Debitoris census non conveniens. *1. v. 14. n. 44.*

Procedit, nullis etiam expressis finibus, dum certa aliunde sit Fundi censiti identitas. *1. v. 14. n. 46. 46. & 47.*

Quomodocumque de identitate consistit. *1. v. 14. n. 48.*

Cen-

Census Creditor pignus pro sorte recipiens sortem ipsam penes se habere dicitur. *vol. 14. n. 5.*

Census, pro eo accepta pignoris cautione, usurarius non redditur. *vol. 14. n. 4. & 39.*

Intellige, ut *n. 41.*

Census Creditori quod non liceat pignus pro sorte retinere, procedit, ubi sortis, ac pignoris valor æqualis est. *vol. 14. n. 41.*

Si secus, licita quoque est fructuum exactio. *v. 34. n. 42.*

Census Creditori, ultra fundum censitum, licet alia hypothecata habere Debitoris Bona. *vol. 14. n. 43.*

Sicque & pignus pro sorte retinere. *vol. 14. n. 44.*

Census Creditor potest pro fructibus agere allocationis, vel Salviani remedio. *vol. 14. n. 10.*

Procedit, tametsi suosdus census in Tertios fuerit distractus. *ibid. n. 10.*

Census Creditori virtute clausulæ « *Constituti* » in Instrumento adpositæ competit allocationis remedium. *vol. 14. n. 6.*

Ea verò clausulâ deficiente, succurritur remedio Salviani virtute hypothecæ ex Instrumento resultantis. *ibid. n. 8.*

Census Creditori immisso in Salvianum non denegatur, concurrentibus fundi censui identitate, antiqua Debitoris, & modernæ Rei conventi possessione. *vol. 14. n. 14.*

Census extinctio iocunditur, quoties Creditor ex Bonis Debitoris fructus percipit suo credito majores. *vol. 14. n. 38.*

Census Debitor æquè in ejus Bonis dicitur habere pignus, quod ipse tradat, ac Bona, quæ hypothecæ subiacent. *vol. 14. n. 45.*

Census à Muliere impolitus pro dissolvendo etc., alieno nulliter contracto, validus censendus est. *vol. 23. n. 63.*

CENTENARIA.

Ex *Centenaria* quilibet melior titulus potest allegari. *vol. 24. n. 91.*

Scilicet divisionis, cessionis, emptionis, aut alterius cujuslibet contractus. *vol. 24. n. 92. & 93.*

Præsertim, si agatur de resuapte naturâ alienabili. *vol. 24. n. 93.*

Centenaria operatur, ut, rejecto uno titulo, alius à Reo possit allegari. *vol. 24. n. 98. 99. & 100.*

Centenaria non unius, sed cumulationem alterius cujusque tituli suppediat. *vol. 24. n. 99.*

Centenaria, ubi non constat de titulo in sui origine vitioso, alienationis, quæ sit possibilis, titulum admittit. *vol. 24. n. 113.*

Et facit, verom esse, quod est possibile. *vol. 24. n. 114.*

Centenaria, rejecto uno titulo expresso, atque invalido, nequit amplius allegari. *vol. 24. n. 101.*

Requiritur tamen ad id nedum, quod productio tituli invalidi peracta fuerit ab ipsomet Principali. *vol. 24. n. 102.*

Vel ab ejus Procuratore cum speciali Procure mandato. *ibid. n. 103.*

Sed etiam, quod talis titulus sit incompatibilis cum alio ex *centenaria* desumpto. *vol. 24. n. 104.*

Vel quod Producent, ad expressum ejusmodi titulum se coarctaverit. *ibid. n. 105.*

Contra *Centenarium* sumptum in linea præsumptiva melioris tituli restitutio in integrum non datur. *vol. 24. n. 109.*

Centenaria decursa in vita Antecessorum non obstat successoribus, si constat de titulo in sui origine vitioso, & insecto. *vol. 24. n. 111.*

Centenaria in vita Antecessorum decursa successoribus præjudicat, etiam in re alienari prohibita. *vol. 24. n. 115.*

Et præsumptionem dispensationis, ac derogationis inducit, in illorum etiam præjudicium. *vol. 24. n. 116. & 117.*

Procedit eò magis in re alienabili, & ad quocumque transitoria. *vol. 24. n. 118.*

Centenaria possessio sufficit ad præscribendam, contra Principem, quæ ipsi reservata suot. *vol. 48. n. 227.*

Tametsi deficiat concessio. *ibid. n. 228.*

Procedit etiam contra Romanam Ecclesiam. *ibid. n. 229.*

Ex *Centenaria* decursa post cessatam litem, ei fuisse renunciatum præsumitur. *vol. 24. n. 96.*

Atque eluitur quælibet mala fides ex lite contraria. *ibid. n. 97.*

Centenaria duplicis virtute regalia contra ipsam supremum Principem valent præscribi. *vol. 48. n. 185.*

Centenaria in vita Antecessorum decursa operatio non impeditur ex defectu minoris ætatis, si ve jurium authenticorum. *vol. 24. n. 106.*

Declara, id procedere, ubi non in linea præscriptiva, sed præsumptiva melioris tituli adducatur. *ibid. n. 107.*

Eoque casu sui Actoris præsumitur per solemne, ac publicum Instrumentum extinctum. *ibid. n. 108.*

CEDERE.

Cedere sua jura quisque potest in sui præjudicium. *vol. 12. n. 62.*

Cedi possunt, ac donari Bona emphyteutica, si ex generali Provinciæ consuetudine, vel peculiari Constitutione redacta sint ad instar allodialium. *vol. 12. n. 64.*

CESSIO.

Cessio Bonorum Ecclesiæ eò magis ex defectu Beneplaciti Apostolici currere censenda est, si constat, quod illud petium, fuisset denegatum. *vol. 36. n. 35.*

Cessio Bonorum Ecclesiæ per transactionem facta corruit ex defectu Beneplaciti Apostolici. *v. 36. n. 32.*

Procedit, licet agatur de Bonis ab eadem Ecclesiâ nondum possessis. *vol. 36. n. 33.*

Cessio jurium præsentium in renunciatione realis est, & perpetua, si facta sit per viam donationis irrevocabilis. *vol. 5. n. 111.*

Cessio jurium futurorum potest in renunciatione fieri per donationem irrevocabilem, & per modum perpetuæ renunciationis. *vol. 5. n. 112.*

Cessio jurium futurorum in renunciatione, si facta per donationem irrevocabilem, realis est, & perpetua. *vol. 5. n. 113.*

In cessante iurium futurorum subintelligitur clausula = quatenus de jure deferatur = *vol. 5. n. 114.*
CESSIONARIUS.

Cessionarius dicitur Procurator Cedentis, ejusque personam repræsentat. *vol. 4. n. 163.*

Cessionarius nequit minus habere jus, quam Cedens ipse. *vol. 41. n. 26.*

COLLATERALIS.

Ad Collateralem Regii Consilii spectat cognitio controversiæ, si quæ oriatur post decretam à Principe, in vim Capitulorum pacis, bonorum restitutionem. *vol. 3. n. 113.*

CIVIS.

De Civibus loquens dispositio minimè intelligitur de originariis non habitantibus. *vol. 49. n. 105.*

CIVILITAS.

Civilitas originis potest quoad bonorum participationem à Cive amitti ob translatum aliò domicilium. *vol. 49. n. 101.*

Præsertim, eo onera Patriæ non ferente. *vol. 49. n. 102.*

Civilitatem retinet Civis aliò transferens domicilium. *vol. 49. n. 51.*

Et Patris descendentiæ. *vol. 49. n. 52. & 53.*

CLAUSULA.

Clausula = in perpetuum = adjecta parti dispositivæ Investituræ, importat comprehensionem tam Descendentium, quam Extraneorum. *vol. 24. n. 31. & 26.*

Clausula = quibus dederit = in Investitura, æquiparatur clausulæ *pro heredibus quibuscunque* =. *vol. 24. n. 18.*

Et ambe important æquè principaliter vocationem tam extraneorum, quam Descendentium. *vol. 24. n. 12. 21. 28. & 29.*

Clausula = Alium = in calce Instrumenti, illius tantum perfectionem, ac publicationem denotat. *vol. 20. n. 69.*

Clausula = sub vinculo fœderis fidei = in donatione adjecta, infirmationis defectum nequit supplere. *vol. 20. n. 80.*

Clausula = quibusvis non obstantibus = vim habet Decreti irritantis. *vol. 15. n. 14.*

Clausula = quorumcumque heredum = in renunciatione adposita, heredes Renunciantis etiam extraneos comprehendit. *vol. 5. n. 4.*

Clausula cetera = ab eodem &c. = de jure, ac de Notariorum stylo importat stipulationem pro heredibus etiam extraneis. *vol. 33. n. 30.*

Clausula cetera = ejusque heredibus &c. = subintellectum importat heredem etiam extraneorum. *vol. 5. n. 58.*

Ac realitatem renunciationis operatur. *ibid. n. 59.* Præcipue, si, juxta coenventa in Capitulis matrimonialibus, renunciatio fuerit in amplissima forma, & secundum Notariorum stylium extensa. *ibid. n. 60.*

Clausula = loco Descendenti = si è dispositione adimatur, juxta specialem præservationem adscriptio facta intelligitur. *vol. 16. n. 3.*

Clausula = tam ex testamento, quam ab intestato = in renunciatione adjecta, ubi de successione mentione fit, operatur in utroque casu exclusivè.

De Contract.

nem Renunciantis à successione, donec extent Personæ in ipsa renunciatione contemplatæ. *vol. 5. n. 33.*

Non tamen, iis deficientibus, impedit regressum ad jura renunciata. *ibid. n. 34.*

Clausula = ad habendum = post descriptionem Bonorum in Feudum concessorum adposita, dependensque à verbis dispositivis = *diamo, vendiamo &c.* = parti dispositivæ adjecta dicitur. *vol. 9. n. 4.*

Clausula = ad habendum = adjecta parti executivæ Investituræ, apta non est Feudi alienabilitatem inducere. *vol. 9. n. 1.*

Præsertim, ubi concessio facta fuerit = *in Feudum nobile ligium &c.* æquæ verba Feudum proprium, ac pactonatum constituunt. *vol. 9. n. 2. & 3.*

Clausula cohabitandi cum filiis in Legato Uxorit relicto, non censetur conditionaliter adposita, sed ad communem declarandam consuetudinem. *vol. 17. n. 35. & 83.*

Clausula = certiorata &c. = in renunciatione Mulieris, quid importet. *vol. 43. n. 118.*

Clausula = ad habendum = in parte dispositiva investituræ, Feudi alienabilitatem importat. *vol. 9. n. 5.* Amplia, cum aliam adjunctam habet clausulam = *& quidquid placuerit faciendum* = *ibid. n. 6. & 7.* Et maxime, si clausula = *in perpetuum* = in parte eisdem dispositiva sit. *ibid. n. 8.*

Clausula = constituti = in Instrumento dotali adposita, efficit, ut actus dicatur à traditione iocohatus, & Dotans non remaneat de evicitione obstrictus. *vol. 25. n. 64.*

Clausula = constituti = veram traditionem inducit, atque tam dominium, quam civilem, & naturalem possessionem transferit. *vol. 25. n. 63.*

Clausula = constituti = in Instrumento census, præsertim facultatem capiendi possessionem propriam auctoritate. *vol. 14. n. 7.*

Clausula = tam ex testamento, quam ab intestato = adjecta in renunciatione, ubi de hereditatibus mentio fit, apta est Renunciantem à quacunque hereditate excludere. *vol. 5. n. 52.*

Et omnimodam quoad ipsum inducit incapacitatem amplius succedendi. *ibid. n. 53.*

Maximè, si juxta habeat verba alia magis ampla, & realitatem renunciationis indicantia. *ibid. n. 54.*

Clausula generalis omnes orationis partes complectitur. *vol. 16. n. 6.*

Clausula generalis nequit specialiter dispositis derogare. *vol. 15. n. 30.*

Clausula generalis non derogat iis, quæ specialiter disposita sunt. *vol. 16. n. 4.*

Per Clausulam = generalis contra aut aliam æquivalentem opposita dicitur Personarum legitimatio. *vol. 52. n. 14.*

Clausula = omni meliori modo = enixam Disponentis voluntatem offendit. *vol. 17. n. 60.*

Clausula = in Fede = nequit juramento æquipollere. *vol. 20. n. 63. & vol. 37. n. 72.*

Clausula = in Fede = potest de humana fide intelligi, nec est trahenda ad fidem theologicam contentam in juramento. *vol. 20. n. 64.*

Clausula = in Fede = ad humanam domtaxat fidem referenda est, si adhibita ad confirmandam tantum promissorum veritatem. *vol. 20. n. 93.*

Ggg *Claus.*

COMMERCIIUM.

Commercia non debent ex nimia æqualitatis observatione impediri. *vor.* 23. n. 12.

Commercia impediuntur ex nimia æqualitatis observatione. *vor.* 2. n. 11.

Commercia ut subtila dicantur, & vectigalia amissa, fat est, vicinas Provincias Bello conflagrare. *vor.* 8. n. 29.

COMMODUM.

Commoda sentientem Heredem incommoda non recusare, ex natura est. *vor.* 26. n. 36. 37. & 38.

Commodatam habet quamdam Pater in Bonis adventitii filii, cum non habet usufructum. *vor.* 44. n. 19.

Commodum simul, & incommodum heres vel recipere debet, vel utrumque repudiare. *vor.* 26. n. 38. & 138.

COMMUNIO.

Communio universalis titulus præcedenter allegatus, repetitus censetur per dictiones *mei* modi, & *nomi*, *est supra* n. *vor.* 51. n. 33.

Communio licet deducta per modum prætensionis dici potest fuisse principalis transactionis causa. *vor.* 51. n. 89.

Cum id ex communi loquendi usu non præfereat communionis negationem, sed petitionem, & actionem. *ibid.* n. 86.

Vel de stylo ita exprimi solet, ut intelligatur super re dubia transactio fieri. *vor.* 51. n. 87.

COMPENSATIO.

Compensare nemo potest, quod sibi non debetur, sive quod dubium est, an sibi debeatur. *vor.* 36. n. 145. & 147.

Compensatio contra non Debitores nequit allegari. *vor.* 36. n. 146.

Compensatio crediti liquidi cum illiquido non datur. *vor.* 36. n. 144.

Per *Compensationem* oneris cum utilitate contractus ad æqualitatem redigitur. *vor.* 2. n. 37.

Compensationem onerum Conductor debet habere cum minori mercedis quantitate, vel cum majori aliqua ipsius utilitate. *vor.* 2. n. 49. 53. 54. 56. & 59.

Compensationem cum credito qui allegat, illius liquiditatem fatetur. *vor.* 36. n. 137.

COMPROMISSUM.

Compromissum est stricti iuris, & non excedit causas in eo expressas. *vor.* 51. n. 54.

CONCESSIO, ET CONCEDENS.

Concedenti potius, quam Concessionario obesse debet verborum ambiguitas. *vor.* 43. n. 63. 64. 123. 141. & 157.

Concedenti, non Concessionario, in investituris, liberum est verba clarius concipere. *vor.* 43. n. 61.

Concessio rei feudalis intelligitur facta juxta loci rei sitæ consuetudinem. *vor.* 43. n. 50.

Procedit, etiam in Curia Concedentis, vel in loco feudi dominantis contraria consuetudo vigeat. *ibid.* n. 51.

Concessio Principis, cum multum non lædit Imperii dignitatem, extensionem debet recipere. *vor.* 43. n. 91.

Concessio stabilium facta intelligitur sub illis qualibus

De Contract.

tatibus, quibus locali consuetudine afficiuntur. *vor.* 43. n. 38. 52. 57. & 142.

Concessio, in qua prius filiorumque heredes, deindeque alii quicumque heredes, & successores contemplati sunt, potius locatio perpetua, quam *emphyteusis* reputanda est. *vor.* 24. n. 3.

In *concessione* Principis mensura in loco rei sitæ consuetudo, est observanda. *vor.* 43. n. 85.

In *concessione* Principis qualibet rejicitur stricta interpretatio. *vor.* 43. n. 66. & 86.

Concessio Principis non debet aliorum contractuum regulis subjacere. *vor.* 43. n. 81.

Concessionem perpetuam favore quorumcumque in investitura comprehensionem important verba *Auctoritate Apostolica* &c. in perpetuum donamus, concedimus n. *vor.* 24. n. 51.

Ac etiam favore eorum, in quos Bona alienata fuerint. *ibid.* n. 52.

Procedit in præjudicium quoque Vocatorum. *ibid.* n. 56.

Concessionis verba nequeunt in uno verificari, cum ad plura directa sunt. *vor.* 43. n. 150.

Concessisse id Princeps dicendus est, de quo interrogatus respondisset. *vor.* 43. n. 131. & 233.

Procedit in qualibet conventionione, dispositione, lege, vel rescritto. *ibid.* n. 132.

Concessum sub aliqua conditione, censetur sub contraria ademptum, & negatum. *vor.* 26. n. 2.

CONCESSIONARIUS.

Concessionarius, concedente Principe nunc ex tribus officiis, melius potest eligere. *vor.* 43. n. 93.

CONDITIO.

Conditio substantia actus non mutat. *vor.* 39. n. 4. & 10.

Conditio adimplenda à Matre, & à Marito Donataria, quoad ipsam est casualis. *vor.* 39. n. 40.

Conditio nihil requirit, præter nudum, ac simplex inadimplementum. *vor.* 37. n. 38.

Conditio ad contractus diem retrahitur. *vor.* 39. n. 17. & 20.

Conditio si cessat ob mortem illius, cum quo erat adimplenda, privato hereditatis non inducitur. *vor.* 17. n. 12.

Et voluntas Testatoris debet adhuc adimpleri, si potest. *ibid.* n. 14.

Conditio in testamento adjecta, si potestativa sit, ab Herede, quum primum possit, est adimplenda. *vor.* 26. n. 110.

Aliter habetur pro defecta. *ibid.*

Nec potest mora purgari. *ibid.* n. 112.

Conditio potestativa à facto alterius dependens, quoad honoratum dicitur casualis. *vor.* 37. n. 47.

49. & 52. *vor.* 38. n. 25. & *vor.* 39. n. 44.

Illiusque defectus vim omnem admittit dispositioni, ab eaque consensum removet, ac si facta non fuisset. *ead.* *vor.* 38. n. 26.

Conditio donationi puræ adjecta, post questum emolumentum, censetur adimplenda. *vor.* 38. n. 10.

Conditio habitandi cum filiis in legato adjecta, ad eorum vitæ tempus restringitur, iisque mortuis, removetur. *vor.* 37. n. 15.

Et remanet dispositio pura. *ibid.* n. 16. 17. & 26.

Conditio limitata ad tempus non limitat dispositionem, cui tempus adjectum non est. *vor.* 17. n. 17.

Conditio assumendi cognomen, & insignia Testa-

toris iusta, & honesta est, atque ad uoquem
conservanda. *vos. 26. n. 77.*

Condicio affluendi cognomen, & insignia Testa-
toris iustissimum continet ejus memorie con-
servandæ causam. *vos. 26. n. 78.*

Condicio donationi adjecta non excludit liberali-
tatem. *vos. 39. n. 8. 12. & 45.*

Condicio respiciens favorem Tertii, poenalis non di-
citur, quamvis Testator usus fuerit verbis = *sub*
pœna privationis = *vos. 37. n. 32. & vos. 38. n. 17.*

Condicio donationi adjecta ejus effectum, donec
impleatur, suspendit. *vos. 38. n. 13.*

Aretini Theorica in L. Titia n. 3. f. de verbor. oblig.
quando nam procedat, declaratur. *vos. 38. n. 15.*

Condicio si impersonaliter in dispositione adjecta
sit, Disponens ad effectum dumtaxat, non ad per-
sonas respexisse dicitur. *vos. 37. n. 55. & vos. 38. n. 32.*

Ex ejusque defectu corsuit dispositio, non cura-
to, ex cuius culpa. *v. 37. n. 56. & v. 38. n. 32.*

Condicio in quacunque dispositionis parte adjecta
conditionalem illam efficit. *vos. 37. n. 16. & vos. 38. n. 11.*

Condicio post quæsitum emolumentum censetur
adimplenda, si donatio pure concepta sit. *vos. 38. n. 10.*

Condicio, quæ sit impossibilis, etiam ex post facto
habetur pro non adjecta. *vos. 17. n. 12.*

Condicio, & modus in eo differunt, quod ea, do-
nec impleatur, acquisitionem suspendit, iste non
item. *vos. 26. n. 13.*

Condicio ne potius, an pœna sit, Testatoris volun-
tas inspectanda est. *vos. 37. n. 9. & vos. 38. n. 1.*

Condicio poenalis à Jure est improbat. *vos. 38. n. 29.*
Et requam raro à pœna decet excusatio. *ibid. n. 30.*

Condicio post obitum Contrahentum existente,
contractus emptionis, & venditionis heredes
obligat. *vos. 39. n. 19.*

A *conditione* ademptioni donationis posita, pendet
ipsius donationis effectus, vel auvolutio. *v. 37. n. 19.*

Condicio pendente, Donatario jus considerabile
adquiritur. *vos. 30. n. 64.*

In *conditione* pendente à facto alterius voluntas
Disponentis, non culpa inspectanda est. *vos. 37. n. 64.*

Condicio deficiente, etiam sine dolo, & culpa,
corsuit dispositio. *vos. 37. n. 46.*

Condicio deficiente, quis non privatus commo-
donationis ex culpa alterius. *vos. 37. n. 44.*

Condicio purificata, dispositio sub ea concepta,
locu n debet habere. *vos. 17. n. 90.*

Condicio adveniente, ladi aqûe potest Donans
sub conditione, ac si donasset pure. *vos. 39. n. 55.*

Condicio existente, donatio perinde est, ac si ab
initio pura fuisset. *vos. 39. n. 16.*

Condicio existente, hypotheca ex contractu con-
ditionali retrotrahitur. *vos. 39. n. 24.*

Condicio deficiente, cessat jus omne ex ea depen-
dens. *vos. 24. n. 90.*

Condicio mixta, & casuali cessante, alimento-
rum causa non deficit. *vos. 17. n. 29.*

Et præsumptio est, Testatorem, eâ etiam cessan-

te, fuisse relictorum. *ibid. n. 30.*

Secus, si de causa alimentorum non agatur. *v. 17. n. 31.*

Condicio mixta deficiente per mortem ejus, cum
quo erat adimplenda, legatum quoque deficit.
vos. 17. n. 34.

Sub *conditione*, ejusque intuitu dare, contractum
efficit innominatum. *vos. 39. n. 32.*

Sub *conditione* qui debitor est, si ei accepto fera-
tur, illa postmodum existente, intelligitur jam
olim liberatus. *vos. 39. n. 22.*

Sub *conditione* heres institutus, eâ pendente, here-
ditatem adire non potest. *vos. 37. n. 20.*

Etiam si conditio adjecta fuerit ademptioni here-
ditatis. *ibid. n. 31.*

Sub *conditione* resolutive adquisitum non dicitur
simpliciter adquisitum. *vos. 37. n. 31.*

Sub *conditione* ademptum, sub contraria condi-
tione datum intelligitur. *vos. 37. n. 17.*

Condicio voluntaria; facit, non sermo. *vos. 17. n. 8.*
vos. 37. n. 10. & vos. 38. n. 2.

Conditionem important dictiones = *Nondimenon Se*
& = *data che* = *v. 17. n. 15. & v. 38. n. 4. 5. 6. & 7.*

Conditionem successivam, & resolutivam impor-
tant verba = *duoc bobitoveris* = *vos. 17. n. 35.*

Idemque est dicere = *quod bobitoveris* = *ac = si ha-*
bisoveris = *ibid. n. 36.*

Conditionem præferet onus, quod præcipue re-
spicit favorem Donantis, & suæ voluntatis
implementum. *vos. 37. n. 38.*

Conditionem præferet exclusio ante acquisitionem
facta. *vos. 37. n. 24.*

Conditionem exhibet onus, quod jungitur ante
quæsitum emolumentum. *vos. 37. n. 25. & 27.*

Ecce, nisi plures, & validissime præsumptiones
contrariam Disponentis voluntatem ostendunt.
vos. 37. n. 26.

Conditionem exprimunt dictiones = *Se* = & = *data*
che = *vos. 37. n. 15.*

Conditiones plures copulativæ, si re ipsâ unum,
idemque importent effectum, pro disjunctivis,
ac alternativis habendæ sunt. *vos. 38. n. 43.*

Conditiones quaslibet non turpes quicvis rei suæ
potest adicere. *vos. 26. n. 19.*

Conditionis instar habenda est, quomodocumque sit
concepta, finalis dispositionis causa. *v. 26. n. 12.*

Conditionis defectus ex facto alterius proveniens,
non facit, quem ratione pœnæ exclusum dici,
sed eum pro non vocato haberi. *vos. 37. n. 45. & vos. 38. n. 24.*

Conditionis inadimplementum non debet in ejus-
plam præjudicium cedere sine ejus facto, aut
mandato. *vos. 38. n. 45.*

Intellige, si in dispositione respectus ad personas
habitus fuerit, non si ad effectum dumtaxat.
v. 38. n. 46.

Conditionis defectus Disponentis consensum exclu-
dit. *vos. 37. n. 48.*

Conditionalis potius, quam poenalis dispositio
censenda est. *vos. 37. n. 12.*

Conditionalis donatio est, si effectum sortiri de-
beat post obitum Donatoris, & eo vivente, im-
plendæ sint conditiones donationi adpositæ.
vos. 37. n. 22.

Conditionalis dispositionis argumentum est enixa voluntas Disponentis, ne filii molestias recipiant. *vet. 37. n. 17.*

Conditionalis Legati ademptio dispositionem efficit conditionalem. *v. 38. n. 12. & 14.*

Conditionalis donatio respectu Donatoris perfecta est. *v. 39. n. 13.*

Conditionalis donatio revocari nequit. *vet. 39. n. 14.*

Conditionalis donatiois revocatio pendet a conditionis eventu. *vet. 39. n. 15.*

Conditionalitas potius, quam penalitas dispositionis ex quibus conjecturis arguatur. *vet. 38. n. 16. 17. ad 21.*

CONDUCTIO.

Conditio Aromatarie valde onerosæ verisimile est, quem consensisse ob spem illius postea emendæ. *vet. 2. n. 85.*

Conditio rescissio ob infortunium Belli in pactum deducta, summâ æquitate, & ratione probata reperitur. *vet. 8. n. 10.*

Conditio rescissionem a Conductoribus vestigialium in casu Belli stipulatam, fuisse restrictam ad Bellum solummodo formaliter intimatum, nulla est, quæ suadeat ratio. *vet. 8. n. 39.*

CONDUCTOR.

Conductor, si, casu aliquo superveniente, lædatur, potest à contractu recedere, vel petere remissionem mercedis. *vet. 2. n. 31.*

Conductor læsus ultra dimidiam iuxta mercedis agit pro remissione mercedis, & rescissione, damnorum. *vet. 2. n. 35.*

In *Conductorem* ad decennium reale dominiû transferri dicitur. *vet. 11. n. 44.*

Conductor, ne lædatur, jura subveniunt, potius quam Emptori. *vet. 2. n. 27.*

Conductor ob læsionem eodem modo succurritur, ac Locatori. *vet. 2. n. 33.*

Conductor usu rei locatæ ob impedimentum Belli prohibitus, potest, in sententia aliquorum, à locatione recedere. *vet. 8. n. 1.*

Contrarium tamen alii adfirmant. *ibid. n. 2.*

Conductor vestigialium causâ Belli prohibitus eorum usu, & commoditate, nam, eandemque ad sui favorem habet juris determinationem pro rescissione damni, quocumque ex Belli casu illud evenierit. *vet. 8. n. 44.*

Conductores vestigialium prius de evitandis infortuniis, deinde de stipulanda conductione solent cogitare. *v. 8. n. 40.*

Et causa eorum finalis est liber usus, & perceptio vestigialium. *vet. 8. n. 41. & 42.*

Conductores vestigialium non modò à Belli calamitate, sed etiam à metu calamitatis, quem solus Belli timor adferre potest, defendendi sunt. Et *Cicero* in oratione pro L. Manlia hac de re perorata laudatur. *vet. 8. n. 19.*

Conductores tam privatorum Prædiorum, quam vestigialium liberandi sunt à formidine deprivationum ipsi ab amico etiam milite impendunt. *vet. 8. n. 31.*

Conductores vestigialium ex causa Belli damnum patto, remissio mercedis debetur. *vet. 8. n. 52.*

Conductores vestigialium ex causa Belli damnum patto, titulus rescindendum dumtaxat non est in

quantitate excedente medietatem fructuum amilorum. *vet. 8. n. 53.*

Sed in tota eorum quantitate. *vet. 8. n. 54. 55. 56. 57. 58. & 59.*, vel saltem in quantitate excedente sextam eorumdem fructuum partem. *ibid. n. 60. & 61.*

Conductor agenti de damno vitando benignâ factorum interpretatione debet succurri. *vet. 8. n. 36.*

Si præsertim cum Conductore vestigialium agatur. *vet. 8. n. 37.*

Conductorum vestigialium res, & fortunæ curæ Principi summo peresse debent. *vet. 8. n. 38.*

CONFESSIO.

Confessio de recepto satis per literas resultare valet. *vet. 27. n. 39.*

Confessio qualificata non debet scindi; sed cum sua qualitate accipienda est. *vet. 38. n. 34.*

Intellige in non prohibitis. *vet. 38. n. 36.*

Confessio Tutricis veram dispositionem, & solidationem rationum non probat. *vet. 52. n. 226.*

Confessio, & liberatio à Tutrice facta, Pupillo non obest. *vet. 52. n. 143.*

Confessio rei superat omne genus probationis. *v. 51. n. 16.*

Confessio Patris de non puritate sanguinis Filio non nocet. *vet. 49. n. 24.*

CONFINIA.

Confinia fixa, & invariabilia alienari nequeunt. *vet. 14. n. 19.*

Confinia fixa, & invariabilia demonstrationem identitatis præbent. *vet. 14. n. 18.*

CONFIRMATIO.

Confirmatio nihil immutat dispositionem confirmatam. *vet. 16. n. 2.*

CONGRUA.

Congrua Episcopo, vel Parocho reservata, intelligitur de moneta illius Loci, ubi Episcopatus, vel Beneficium existit. *vet. 48. n. 111. & 112.*

CONJECTURÆ.

Conjecturæ in materia probatoria debent simul jungi. *vet. 17. n. 76.*

Conjecturæ simul junctæ cum Testium depositionibus, donationem Viri erga Uxorem satis probant. *vet. 32. n. 37.*

Conjecturæ, & præsumptiones ad eruendam scripturæ falsitatem, debent simul junctæ considerari. *vet. 19. n. 31. 34. & 45.*

Conjecturæ, ac Testium depositiones ad probandam donationem Viri erga Uxorem, simul jungendæ sunt. *vet. 32. n. 38.*

Conjecturæ opus non est, ubi Lex aperte loquitur. *vet. 48. n. 137.*

CONNEXIO.

Connexio inter eas transactionis partes excluditur, quæ distinctum, & per separatam orationem à suo verbo principali rectam, politæ sunt. *vet. 51. n. 40.*

CONSANGUINEUS.

Consanguineus proximioris, qui Pupilli negotia administravit, præsentia in rationum redditioe adhibita non juvat. *vet. 52. n. 158.*

Consanguineus erga Pupillum propensius censetur, *vet. 52. n. 157.*

Confanguiens res Pupilli administrans suspectus habendus est. *vol. 51. n. 159.*

Intellige, nisi aliqua tantum negocia gesserit. *ibid. n. 160.*

Confanguiens res Pupilli administrans, utilis pro eo tacite præsumitur. *vol. 52. n. 163.*

CONSENSUS.

Consensus ab actu causæ falsitas in transactione, removet. *vol. 7. n. 3.*

Consensus præsumitur etiam in præjudicialibus, ubi cum taciturnitate aliquis concurrit actus. *vol. 18. n. 138.*

Consensus suppleri nequit juramento, & observatio. *vol. 6. n. 105.*

Consensus expressim interpositus contractui, tacitam totius contractus ad probationem continere dicitur. *vol. 49. n. 96.*

Consensus ob lesionem enormissimam cessatur dolo extortus. *vol. 2. n. 69.*

Consensus Domini directi si in alienatione emphyteutis ex consuetudine alienabilis requiritur solummodo pro interesse fidelitatis, dicitur approbatus, neque ab eo potest denegari. *vol. 35. n. 107.*

Consensus geminatus veritatem donationis, ac Donantis perseverantiam demonstrat. *vol. 40. n. 37.*

Consensus geminatus quemcumque excludit errorem, atque simulationem. *vol. 40. n. 38.*

Consensus Patris in donatione sibi facta a filio non requiritur ad integrandam personam filii, sed solum ad prospiciendum interesse, & præjudicio, quod in Bonis filii Pater posset habere. *vol. 42. n. 26.*

CONSCIENTIA.

Conscientia ex ipso jure naturæ informatur, & dirigitur. *vol. 26. n. 50.*

Conscientia quid sit, quidve Jus naturale, prout in nobis est. *vol. 26. n. 49.*

CONSUETUDO.

Consuetudo est quid facti. *vol. 48. n. 14.*

Consuetudo est velut natura rei. *vol. 48. n. 39.*

Consuetudo, vel statutus loci viri formam dotali contractui dare censentur. *vol. 45. n. 51. & 62.*

Consuetudo ubi supponitur, eadem intelligitur in conventionem deducta. *vol. 18. n. 57. & 89.*

Consuetudo loci rei sitæ in mensuratione stabilium quin debeat servari, dubitat nemo. *vol. 48. n. 40.*

Ubi res est de contractibus Privatorum. *ibid. n. 82.*

Consuetudo loci, ubi stabilia in contractum deducta sunt, habetur velut eorum qualitas naturalis, atque inseparabilis. *vol. 48. n. 34. 36. 56. & 110.*

Consuetudo non loci contractus, sed rei sitæ, quod in mensuratione faciendi attendi debeat, communior opinio est. *vol. 48. n. 21.*

Præsertim in stabilibus *ibid. n. 22. 33. 40. & 41.*
Procedit eo magis, quando adit observatio. *ibid. n. 23.*

Consuetudo loci contractus est in iis omnibus observanda, quæ illius solemnitatem, & perfectionem in respiciunt. *vol. 48. n. 4.*

In iis verò, quæ contractum jam perfectum subsequuntur, debet consuetudo loci rei sitæ prævalere. *vol. 48. n. 5. & 30.*

Consuetudo loci contractus attenditur, si quæ minus expressè à Partibus causata sunt. *vol. 48. n. 35.*

Consuetudo primum loci rei sitæ, vel locorum vicinorum attenditur, deindeque loci contractus. *vol. 48. n. 44.*

Consuetudo emphyteusim alienandi strictissime interpretanda est. *vol. 35. n. 12.*

Ideoque restringenda ad actus dumtaxat inter vivos, at non etiam per viam ultimæ voluntatis. *ibid. n. 13.*

Consuetudo in emphyteusi, vel feudo, perpetuum quodcumque est, potest immutare. *vol. 35. n. 100.*

Consuetudine alienabilis effecta emphyteusis, semper potest alienari. *vol. 35. n. 103.*

Consuetudine alienabilis ut effecta dici queat emphyteusis, unus, vel alter sufficit dumtaxat actus. *vol. 35. n. 104.*

CONSIGNATIO.

Consignatio in concursu Creditorum non aliter de stylo solet demandari, quam sub cautione de restituendo prioribus, & posterioribus. *vol. 42. n. 57.*

Etiā in casibus, quibus dicta cautio posset omitti. *ibid. n. 58.*

CONSULENS.

Consulens in re dubia vacuo debet esse animo. *vol. 3. n. 1.*

CONTRACTUS.

In *contractibus*, quod est minimum, sequendum est Promulcoris favore, & ratio. *vol. 48. n. 7. & 59.*

In *contractibus* cum Fisco celebratis læsio in sexta parte dicitur enormis, ac sufficit ad eorum rescissionem. *vol. 8. n. 61.*

In *contractibus* naturalia rei etiam non expressa, subintelliguntur. *vol. 48. n. 37.*

In *contractibus* Privatorum strictissima sit interpretatio. *vol. 48. n. 65. & 84.*

In *contractibus* Minorum aliqua cum desit ex necessariis solemnitatibus, non suppletur juramento, licet geminato, & ratio. *vol. 43. n. 42. & 43.*

In *contractibus* masculinum non concipit femininum. *vol. 1. n. 31.*

In *contractibus* innominatis, rescisio ob inadimplementum non admittitur. *vol. 23. n. 30.*

Sed actio tantum competit pro adimplemento. *ibid. n. 31.*

In *contractibus* Pupillorum, & similium eura, & administratio indigentium solvens tutus non est, nisi in causam expressam versa fuerit pecunia. *vol. 23. n. 56.*

Procedit, nullo etiam onere ipsi injuncto. *vol. 23. n. 57.*

In *contractibus* Minorum aliqua deficiente ex requisitis solemnitatibus, doli, & fraus præsumitur intervenisse. *vol. 43. n. 43.*

In *contractibus* Minorum licitum Partibus non est solemnitates prætermittere, vel per æquipolens adimplere. *vol. 43. n. 44.*

In *contractibus* Minorum solemnitates semper, & quocumque servandæ sunt. *vor. 40. n. 2.*

Et præsertim in contractu donationis. *ibid. n. 3.*

Io *contractibus* Minorum etiam iurejurando firmatis doli præsumptio non à jure communi, sed à peculiaribus quibusdam statutis inducta est. *vor. 40. n. 35.*

Io *contractibus* Minorum insinuatio inter ceteras solemnitates requiritur. *vor. 40. n. 5.*

Contractus Minoris absque solemnitatibus nullus est, atque irritus. *vor. 40. n. 1.*

Contractus Minorum juramentum validitatem tribuit. *vor. 40. n. 22. & 23.*

Contractus Minoris nullitas ab eo, non verò ab ejus heredibus potest allegari. *vor. 40. n. 17.*

Contractus cum Ecclesia, Pupillo, aut Civitate iociti ut sustineantur, probanda est versio in illorum utilitatem. *vor. 23. n. 48.*

In *contractu* dotis impersonaliter per Patrem stipulato persona Filie subintelligitur. *vor. 44. n. 41.*

Eique communis sit actio ex stipulatu. *ibid.*

Contractus dotis legibus, & consuetudinibus non loci, ubi celebratur, sed ubi exat viri domicilium, judicandas est. *vor. 45. n. 35.*

Regula hæc est receptissima. *ibid.*

In *contractibus* Mulierum ubi fraudis, ac læsionis cessat periculum, cessant statuta solemnitates requirentia. *vor. 52. n. 244.*

In *contractibus* Mulierum, ac præsertim io permutationibus non requiritur pro forma, Peritorum æstimatio. *vor. 23. n. 42.*

Eaque deficiente, adhuc utiles contractus solvent attendi. *ibid. n. 43.*

Dummodo alix interverint necessariæ solemnitates, & dolus abest. *ibid. n. 44. & 45.*

In *contractibus* Mulierum Emptor, & alius quilibet pecunias solvens inquirere tenetur, an fictus aliquis, falsusque titulus, vel causa quæ sita sit. *vor. 23. n. 64.*

Io *contractibus* Mulierum ubi certa quoad solutionem forma, vel conditio non est præscripta, onus non est Emptoris de versione pecuniarum inquirere. *vor. 23. n. 59. & 62.*

Præsertim, eo non contentode agere contra Tertium, sed tantum ad sui liberationem. *ibid. n. 60.*

In *contractu* Mulieris si pro ejus causa debitum iohubens fuerit expressum, sat est, illud reverà existere, ut solvens excusetur. *vor. 23. n. 65.*

Nec est tenetur curare de validitate debiti, ejusque substantia. *ibid. n. 66.*

Mionique intrinsecam, ac lateotem causæ qualitatem inquirere. *ibid. n. 67.*

In *contractu* Mulieris adjectum investendi onus, Emptori non incumbit, cui iohunctum id non sit. *vor. 23. n. 63.*

Contractus à Muliere gestus cum Decreto Judicis, aliisque necessariis solemnitatibus, justus, & validus præsumitur. *vor. 23. n. 2.*

Præsertim post lapsum quinquaginta annorum. *ibid. n. 3. & 104.*

Contractus Mulieris necessariis munitis solemnita-

tibus, etiam non probata versione in illius utilitatem, sustinetur. *vor. 23. n. 49.*

Contractus Mulierum sunt à jure permissi. *vor. 23. n. 58.*

Contractus à Muliere cum juramento iocitus, impugnari ab eo nequit, dolo, & læsione cessante. *vor. 23. n. 101.*

Minusque ab ejus heredibus. *ibid. n. 102.*

In *contractu* si pars ejus dispositiva continet heredum jura, hi comprehensu reputantur, licet non expressi. *vor. 49. n. 97.*

Et pro heredibus contractus ille dicitur celebratus. *ibid. n. 98.*

Contractus validitatem non tribuunt clausule io partibus executivis, tametsi amplissimæ. *vor. 20. n. 97. & 98.*

Contractus læsionem summam involvendi sponte consentiens, satus, & amens judicandus est. *vor. 2. n. 83.*

Præsertim, si agatur de contractu locationis. *ibid. n. 84.*

Contractus nullum reddit læsio enormissima. *vor. 2. n. 44. & 70.*

Contractus inficit læsio enormissima, etiam si donationis causa expressa esset. *vor. 2. n. 73.*

Contractus ob læsionem enormissimam est ipso jure nullus. *vor. 2. n. 86.*

Contractus ob læsionem modicam nequit rescindi. *vor. 23. n. 13.*

Contractus læsio metienda est ab infimo rei pretio in dubio, an pretium statutum sit summum, medium, aut infimum. *vor. 23. n. 21.*

Pro *contractibus* læsivi rescissione quadriennium tantum datur. *vor. 23. n. 105.*

Si præsertim impugnatus oamquam fuerit. *ibid. n. 106.*

Et maxime, si pro legitimo fuerit agnitus per receptionem residui pretii. *ibid. n. 107.*

Contractus nullitas inducta est in favorem læsi, & decepti. *vor. 2. n. 88.*

Contractus tempore nisi læsus Emptor fuerit, eidem non succurritur. *vor. 2. n. 28.*

Contractus partes omnes sunt speculandæ, ut læsio dignoscatur. *vor. 2. n. 80.*

Contractus ex onere supra illius justitiam redditur illicitus. *vor. 2. n. 15.*

Contractus liberè, scienterque ineunti remedium adversus læsionem non competit. *vor. 2. n. 80.*

Contractus in æqua lance constituit eventus possibilitas. *vor. 49. n. 130.*

Contractus non præsertit donatio causa mortis absque rei traditione. *vor. 6. n. 69.*

Contractus tempus quoad obligationem, & solemnitas iohpiscitur non existentis conditionis. *vor. 39. n. 50.*

Contractus uno in loco reverà factus, non repugnat, quod alibi videatur initus. *vor. 45. n. 37.*

Contractus substantiam non ledit pactum reituentis rei locatæ, qualis erat locationis tempore. *vor. 2. n. 52.*

Contractus officio Judicis reitendus est ad æquitatem. *vor. 2. n. 61.*

Contractus ad æquitatem redigitur per compensationem oneris cum utilitate. *vor. 2. n. 17.*

Con-

Contrahens ut Judicis officio ad æquitatem redigatur, implorare oportet qui sciens prudens contrahit. *vol. 2. n. 63.*

Contrahens ritè gestus dicitur, ubi, quæ ad esse oportet, & abesse, adfint, atque abfint. *vol. 23. n. 97.*

Contrahens iustitia, & validitas maxime præsumitur ex longæva illius observantia. *vol. 23. n. 4.*

Contrahens iustitia, & validitas desumpta ex longæva ipsius observantia, nullum contra se remedium admittit. *vol. 23. n. 5. & 8.*

Contrahens ad probationem tacitam continere dicitur expressus illi præstitus consensus. *vol. 49. n. 96.*

Contrahens quilibet ratus dici posset ex geminatione actuum, si geminati ii putarentur actus, qui ex una, eademque causâ proveiunt. *vol. 18. n. 74.*

Contrahens nullus dator carens vero, vel ficto juramento. *vol. 20. n. 89.*

Contrahens locationis est onerosus. *vol. 2. n. 42.*

Contrahens locationis obligationem eorummittam corruit. *vol. 2. n. 71. & 71.*

Contrahens ex defectu Beneplaciti Apostolici non corruit, si malum Ecclesiæ fovebat jus. *vol. 26. n. 136.*

Contrahens non rescinditur, licet fructus conventi soluti non fuerint. *vol. 23. n. 27.*

Sed potest quidem agi ad eorum solutionem. *ibid. n. 28.*

Contrahens perfici possunt, duobus tantum adhibitis testibus. *vol. 6. n. 66.*

Contrahens particularis à Principe locutus, ab ejus lege generali differt. *vol. 48. n. 139. & io quo l. n. 141. ad 145.*

Contrahens in dubio interpretatur Promissoris favore, quia censetur stipulator sibi legem apertius potuisse dicere. *vol. 48. n. 59.*

Non ita verò, si hæc ratio ceciderit, interpretatur. *vol. 48. n. 60.*

Contrahens natura ex eorum qualitatibus, & forma pendenda est. *vol. 5. n. 74.*

CONTRADICTION.

Contradictio ut evitetur, quælibet possibilis interpretatio sequenda est. *vol. 51. n. 37.*

CONTRAHENTES.

Contrahentes permittuntur esse ipsos decipere. *vol. 2. n. 9.*

Procedit etiam in contractu locationis. *ibid. n. 10.*

Contrahentes permittuntur esse usque ad medietatem justii pretii sese decipere. *vol. 23. n. 11.*

Contrahentes nequeunt se enormissimè, & cum dolo decipere. *vol. 23. n. 14.*

Contrahentes non dicuntur Nominatis in contractu, tamquam heredibus consultile, nisi hereditariam expresseverint qualitatem. *vol. 45. n. 2. & 17.*

Contrahentes si Nominatis in contractu tanquam heredibus consultuerint, dispositio locum habet in alio etiam non nominato, qui heres postmodum existat. *vol. 45. n. 3. 34. & 48.*

Contrahentes ex designata dumtaxat Bonorum cuiuspiam destinatorum origine, ac derivatione non censentur ei tamquam heredi consulere voluisse, nisi id expresseverint. *vol. 45. n. 33. & 34.*

Contrahentes de loci contractus mensura intellectuales præsumuntur. *vol. 48. n. 2.*

Procedit etiam in contractibus feudalibus. *ibid. n. 3.*

Contrahentes sibi, & heredibus consultuot. *vol. 39. n. 21.*

CONTRADICTIO.

Contradictio, an subsistat nec ne societas, definire, non Mercatoris, sed Jurisperiti muos est. *vol. 51. n. 47.*

CONVENTIO.

Conventio solvendi æs alienum Donatoris debet concludenter probari. *vol. 2. n. 126.*

Conventio Donatarii de solvendis Donatoris debitis excluditur, si ipse Donator in Heredem à se constitutum onus ejusmodi jam pridem traosulerat. *vol. 2. n. 129. & 131.*

Conventiones publicæ in casu fœderis, & pacis respectivæ sunt. *vol. 3. n. 27.*

Et per eas subditi, ac sequaces Principum utrinque restituuntur priusæ eorum possessioni. *vol. 3. n. 28. 32. & 33.*

Conventiones publicæ in casu fœderis, & pacis mutue sunt, atque æquales. *vol. 3. n. 29.*

Et proinde favorabiles. *ibid. n. 30.*

Conventiones fœderis ac pacis ita interpretandæ, ut Belli iustitia quam maxime æquetur. *vol. 3. n. 31.*

Procedit etiam quoad subditos hostiles partes secutos. *vol. 3. n. 32. 34. & 35.*

Conventiones publicæ debent, juxta rationem à Pacificentibus io mente habita, interpretari. *vol. 3. n. 38.*

Ea autem sæpè comprehendit res non secundum existentiam, sed secundum potentiam moraliter consideratam. *ibid. n. 39.*

Conventio restitutionis in capitulis pacis inita, a supremo dumtaxat Principe interpretanda est. *vol. 3. n. 110. & 111.*

Conventiones publicæ fœderum, & pacificationum sunt juris gentium. *vol. 3. n. 16.*

COPULA.

Copula = Et = orationes neque perfectas, atque diversas non conjungit. *vol. 51. n. 41.*

CORRECTIO.

Correctio, & contradictio instantanea vocata est. *vol. 24. n. 43.*

CORRESPECTIVITAS.

Correspondens donatio dicitur ex correspondente, etiam tacite resultant. *vol. 40. n. 47.*

Correspondens donatio dici potest, licet res Donanti promissa, in aliam debeatur causam, & quomodo l. *vol. 40. n. 46.*

Correspondens dici nequit donatio, si, quod Donanti promittitur, ex alia causâ debeatur. *vol. 40. n. 45.*

Correspondens matrimonio non est, licet causam ei præbeat, donationis spes. *vol. 37. n. 8.*

Correspondens donationem excludit Donans ex libera sua voluntate, & placito. *vol. 37. n. 82.*

Correspondens actuum uno deficiente, alter quoque debet deficere. *vol. 38. n. 63.*

Correspondens uno deficiente, alterum deficere necesse est. *vol. 37. n. 90.*

Correspondentia inter donationem, & Matrimonium ex eorum vicinitate non inducit contra voluntatem Donantis meram liberalitatem exprimentis. *vol. 38. n. 66.*

CREDIBILE.

Credibile in dubio sequendum est. *v. 40. n. 11. & 117.*

CREDITOR.

Creditor non fraudatur, quum Debitor lucrum repudiat. *vol. 44. n. 2.*

Creditor, qui possidendo ejus Debitoris Bona, tamquam diligens Paterfamilias illa administravit, debet in diminutionem debiti fructus dumtaxat perceptos calculare, non eos etiam, quos potuit percipere. *vol. 29. n. 51.*

Creditor fructuum census agere potest contra Debitorem sui Debitoris, non tamen post tricennarium temporis lapsum. *vol. 14. n. 27. & 28.*

Creditor census fructus, quos credito majores percepit ex Debitoris bonis, tenetur absque istius declaratione in fortem imputare. *vol. 29. n. 39.* Eaue proportionabiliter imminuta haberi debet. *ibid. n. 40.*

Creditor census debet in exonerationem Debitoris referre fructus ex ejus bonis nedom perceptos, sed quos etiam potuit percipere. *vol. 29. n. 41.*

Creditor census, ubi fundus censitus certus est, certique finibus designatus, subest periculo amittende fortis, fundo precepto. *vol. 14. n. 41.*

Creditor census pignus pro sorte recipiens fortem ipsam penes se habere dicitur. *vol. 24. n. 5.*

Creditori census tunc non licet pignus pro sorte retinere, cum fortis, ac pignoris valor aequalis est. *vol. 24. n. 41.*

Si secus, licita quoque est fructuum exactio. *ibid. n. 42.*

Creditori census, ultra fundum censitum, licet alia hypothecata habere Debitoris Bona. *vol. 24. n. 43.*

Sique pignus pro sorte retinere. *ibid. n. 44.*

Creditori census non denegatur immissio in salvanum, concurrentibus fundi censiti identitate antiqua Debitoris, & modernae Rei conventi possessione. *vol. 14. n. 14.*

Creditori census, virtute clausulae = *Constitutum* = in Instrumento adpositae, competit associationis remedium. *vol. 14. n. 6.*

Ea vero clausula deficiente, succurritur remedio salviani virtute hypothecae ex Instrumento resultantis. *vol. 14. n. 7. & 8.*

Creditori ex causa rei conservatae nequit in sententia injungi cautio de restituendo prioribus, & potioribus. *vol. 41. n. 4.*

Creditoribus actionem utilem conservat rei Custos. *vol. 41. n. 20.*

Creditoribus quibusque aliis Custos super re custodienda debet praferri pro suo tantum salario. *vol. 41. n. 21. 22. & 25.*

Creditoribus quibusque aliis super re custodienda praefertur, qui pro mercede Custodi solvenda pecuniam dedit. *vol. 41. n. 23.*

Praefertim, si Custos solutionem recipiens, ei propria cessit potioritatis jura. *ibid. n. 24.*

Creditoris negligentia in petendo creditum nequit Debitori nocere. *vol. 19. n. 20.*

De Contrah.

CREDITUM.

Crediti liquidi cum illiquido non datur compensatio. *vol. 26. n. 144.*

Crediti liquiditatem fatetur, qui cum eo compensationem allegat. *vol. 26. n. 137.*

Creditum ex longissima possessione Bonorum Debitoris, eorumque fructuum perceptione, vel extinctum censetur, vel turbidum, atque illiquidum effectum. *vol. 29. n. 3. & 4.*

Creditum associatio requirit clarum undique tum in substantia, tum etiam in quantitate. *vol. 29. n. 1.*

Ratio redditus, & explicatur. *ibid. n. 2.*

CULPA.

Culpa, & negligentia propria nulli prodesse debet. *vol. 7. n. 49.*

Culpa magna dicitur supina ignorantia, vel negligentia. *vol. 6. n. 184.*

Ex culpa sua commodum, ex aliena damnum ferre aequum non est. *vol. 6. n. 194.*

Culpa an magna sit, Judicis arbitrio ex facti circumstantiis aestimanda est. *vol. 6. n. 185.*

Culpa imputari non potest non facienti id, quod facere non tenebatur. *vol. 6. n. 159.*

Culpa magna non vacat omittens id, quod diligens Paterfamilias non omisit. *vol. 6. n. 186.*

Culpa infamiam non irrogat. *vol. 52. n. 53.*

Aliqualis culpa ejus, qui evictionem passus est, sufficit, ut pro suo interesse praedjudicatus remanserit. *vol. 25. n. 91.*

Cum levis etiam culpa ad hunc effectum queat imputari. *vol. 25. n. 92.*

Culpa deficit, ubi nulla praecessit nec inhibito, nec preceptum. *vol. 27. n. 42. & vol. 28. n. 23.*

Culpa vacare dicitur, qui facit id, quod solent, diligentissimi Patresfamilias. *vol. 27. n. 23.*

CURA.

A Cura Sororis ut Frater removeatur, Frater alter potest agere. *vol. 52. n. 36.*

CURATOR.

Curator in Testamento dari nequit. *vol. 52. n. 56.*

Curator in Testamento datus, confirmari potest a Judice. *vol. 52. n. 59.*

Curator in Testamento a Matre datus filiae heredi instituitur, & a Judice confirmatus, valet. *vol. 52. n. 61.*

Curatorem filiae petere suadet ratio naturalis pietatis. *vol. 52. n. 74.*

Curatorem, quoties proximior eligendus non est, pro arbitrio deputare Juxta potest. *v. 52. n. 112.*

Curator legitime deputatus, non potest, nisi ex facto Judicis, tamquam suspectus removeri. *vol. 52. n. 75.*

Curator, priore remoto, non legitimus, sed dativus constituendus est. *vol. 52. n. 76.*

In *Curatoris* testamentarii vel per remotionem, vel per excusationem deficientis locum, subrogatur dativus. *vol. 52. n. 79. & 84.*

In *Curatoris* testamentarii defectum subrogatur legitimus, & utroque deficiente, dativus. *vol. 52. n. 77.*

Intellige, si *Curator* testamentarius deficiat absque facto, & ministerio Judicis. *vol. 52. n. 78.*

Curator nequit heredem in impenis onerare supra

El h h

quant-

quantitatem à Testatore taxatam . *vos. 28. n. 46.*
Curator impensas, quas imprudenter suscepit, quasque damnosas, & inutiliter est profectus, nequit repetere . *vos. 28. n. 31.*
Curator formam, & modum suæ deputationis debet servare . *vos. 28. n. 41.*
Curator transgrediens in impensis modum suæ deputationis, in culpa esse dicitur . *vos. 28. n. 42.*
 Et, quod plus impendit, repetere non potest . *ibid. n. 43. 44. & 45.*
Curator jura ejus, cujus curam gerit, indefensa reliquens, Bona insolite administrans, & quod illi debebat, non solvens, culpâ non vacat . *vos. 52. n. 49.*
Curatoris negligentia in petenda redditione rationis, & recte administrandis Bonis ejus, cujus curam gerit, justam remotioni causam præbet . *vos. 52. n. 43.*
Curator uti suspectus removeri potest ex gravibus causis . *vos. 52. n. 40.*
Curator tam pro commissis, quam pro omissis cogendus est damnum rescire . *vos. 28. n. 40.*
Curator ex non adhibita, ut par erat, diligentia culpam contraxisse dicitur . *vos. 28. n. 30.*
Curator nimix, atque immodice expensæ ratam habende non sunt . *vos. 28. n. 22. 28. 43. & 44.*
 Procedit, tamen si honeste sint, bonâ fide, & respectu æstimationis factæ . *ibid. n. 23. Declara, 81. n. 24.*
Curatoris removendi justa causa est ejus negligentia in defendenda Sorore . *vos. 52. n. 42.*
Curatoris culpa fraudi affinis est, si in rebus suis diligens, alienas improbe negligat . *vos. 52. n. 46. & 270.*
Curatores erogare possunt, quod quisque ex rebus suis honestissime fuisset erogaturus . *vos. 28. n. 28.*
 Et eam tenentur diligentiam præstare, quam quisque rebus suis . *ibid. n. 29.*
Curatores operibus publicis præficiuntur, ut Cives leventur, non ut mergantur impendis nimis . *vos. 41. n. 27.*

CUSTODIA.

Custodia, atque cultura vineæ respicit potius perpetuam istius conservationem, quam temporaneam perceptionem fructuum . *vos. 41. n. 29. 31. & 51.*

CUSTOS.

Cassus rem defendit, actionemque utilem creditoribus conservat . *vos. 41. n. 20.*
Cassus pro suo tantum salario debet super re custodia omnibus aliis præferri Creditoribus . *vos. 41. n. 21. & 25., Ratio n. 22.*

D

DAMNUM.

Damni emergentis ratione ob debitoris moram agere quis nequit ex damno in specie probato . *vos. 14. n. 52.*
 Nisi præmiserit interpellationem . *vos. 14. n. 53.*
 Ex qua Debitor sciverit, cum in damno esse . *vos. 14. n. 54.*
 Interpellatio autem debuit esse judicialis, ac personalis . *vos. 14. n. 55.*

Non verò domi dimissa copis . *vos. 14. n. 56.*
 Nec extrajudicialis . *vos. 14. n. 57.*
 Procedit etiam in Fidejussore ad relevationem agente . *vos. 14. n. 58. 59. ad 62.*
Damni reflexio in locationibus conventa non inspicitur, an de jure, & in qua summa debeat . *vos. 8. n. 62.*
Debitor enim solum dicitur vigore pacti respectans certum eventum, certamque fructuum diminutionem . *ibid. n. 63.*
Damno Mandantis, non Mandatarii cedit, si qui ex ipsius Mandantis scientia, & approbatione pecunias habuit ad investendum, decoxit, nullo facto investimento . *vos. 27. n. 22.*
 Præsertim, si ejus persona novo deinceps Mandantis facto fuerat adprobata . *ibid. n. 23. & 26.*
Damnum majus est in amissione juris jam questiti, quam in amissione Juris querendi . *vos. 10. n. 37.*

DARE.

Dare sub conditione, & intuitu illius contractum efficit inominatum . *vos. 39. n. 33.*
 DATIO IN SOLUTUM.

Datio in solutum uxori facta à viro in causam restitutionis dotis, nequit in parte dotem excedente revocari . *vos. 32. n. 110.*
 Nec repeti pars illa potest . *vos. 32. n. 111.*
 Nisi enormis, aut enormilina Lesio intercesse-rit . *ibid. n. 112.*
Datio in solutum uxori facta à viro in causam restitutionis dotis, non est cum donatione incompatibilis . *vos. 32. n. 113.*
 Donationis autem titulus ubi in ea expressus sit, ad majorem aclus confirmationem adjectus reputatur . *ibid. n. 114.*

DEBITUM.

Debitoris solutio ex conjecturis etiam, & præsumptionibus deducitur . *vos. 39. n. 36.*
 Licet nec debiti solidatio, nec Testes, aut confessio Creditoris de recepto adferantur . *ibid. n. 37.*

DEBITOR.

Debitor solvens ab ipsa lege liberatur . *v. 52. n. 165.*
Debitor sub conditione, si ei accepto feratur, eâ postea existente, intelligitur jam olim liberatus . *vos. 39. n. 22.*
Debitor census æque in ejus Bonis dicitur habere pignus, quod ipse tradat, ac Bona, quæ hypothecæ subiaciat . *vos. 34. n. 47.*

Debitor à Fidejussore non interpellatus, allegare potest, se non fuisse permittiturum, pecunias ab eo sub usuris accipi . *vos. 14. n. 61.*
Debitorum in mora nequit sine interpellatione Fidejussor constituere . *vos. 14. n. 59. 60. & 61.*

DECISIO.

Decisio in terminis, est attendenda, neglectis generalibus regulis . *vos. 48. n. 148.*
A Decisionibus in puncto loquentibus recedendum non est . *vos. 48. n. 147.*

DECOCTIO.

Decoctio futura Debitoris si latuerit, Mandatarius liberatur . *vos. 27. n. 14.*

DECLARANS.

Declarans non disponit, sed quid fuerit in dispositione, aperit . *vos. 30. n. 32.*

DECLARATIO.

Declaratio ex se nil de novo dat, sed datum significat, novamque speciem non facit, sed, quæ fuit, detegit. *vet. 8. n. 47.*

Declaratio novo est, sed nova dispositio, si quid actui declarato superaddatur. *vet. 4. n. 141.*

Declaratio non est, sed potius alteratio, & diffinitio, cum quid in declaratione comprehenditur non contentum in actu declarato. *vet. 43. n. 62.*

Declaratio facta à Renunciante de eo, quod in renunciatione comprehendere intellexerit, licita est, & valida. *vet. 4. n. 41.*

Præsertim, ubi verisimilitudo, & Renunciantis probitas concurret. *vet. 4. n. 42.*

Nec non ejus ætas ad senectutem vergens. *ibid. n. 43.*

Declaratio Renunciantis de eo, quod in renunciatione comprehendere intellexerit, facilius recipitur, si agatur de juriis ad ipsum tempore renunciationis pertinentibus. *vet. 4. n. 138.*

Item, si est circa res, quibus nec natura actus, nec ratio juris resistit. *ibid. n. 139.*

Et quando inesse dignoscitur actui, cujus declaratio fit. *ibid. n. 140.*

Secus, si aliquid eadem actui superaddat. *ibid. n. 141.*

Declaratio, sive confessio Donantis ipsi nedom, sed ejus quoque obstat heredi, nisi insubsistens detegatur. *vet. 40. n. 19.*

Et à neutro impugnari potest. *ibid. n. 20.*

Declaratio Donantis, quod masculis tantum donare intellexerit, standum est. *vet. 12. n. 44. & 49.*

Præsertim, si morum integritate sit, & sacerdotali charactere insignitus. *vet. 12. n. 45. & 46.*

Declaratio Donantis in dubio est deferendum, cum dubium ex interpretatione verborum donationis derivatur. *vet. 12. n. 48.*

Declaratio testamento recipitur, si ad illud scite referat, donatio. *vet. 12. n. 11.*

DECRETUM.

Decreti interpretatio ea sumenda est, quæ magis illius verbis est consentanea. *vet. 15. n. 34.*

DEFENSIO.

Defensio varia, atque dissimilis mali juris indicium est. *vet. 3. n. 74.*

Defensionem fororis satue, non remoto prius Cusatore, alter assumere non potest. *vet. 52. n. 34. & 55.*

DEFENSOR.

Defensores plures pro ejus Causis habere expedit Reipublicæ. *vet. 52. n. 37.*

DEFUNCTUS.

Defuncti ultima voluntas omnino est observanda. *vet. 26. n. 51.*

Et neque Principis Rescripto valet immutari. *vet. 26. n. 52. sed vid. n. 128. ad 132.*

Defuncti voluntatem exequens pium opus facere dicitur. *vet. 26. n. 69.*

Et jura pietatis violare, qui illam negligit. *ibid. n. 70.*

Defuncti quomodo in assumptione sui cognominis, & insignium heredi demandata, atque ab

De Contractu.

eo non adimpleta *damnum*, & interesse pati dicendus sit? *vet. 26. n. 119.*

Dammum, & interesse ejusmodi in ejus voluntatis fraudatione consistit; dum suam ille hereditatem, quasi premium talis oneris reliquit. *vet. 26. n. 120. 121. & 122.*

DELICTUM.

Delictum non est, ubi nullum præceptum, aut prohibitio. *vet. 37. n. 42. & vet. 38. n. 23.*

DEMONSTRATIO.

Certa, specialisque demonstratio vice nominis fungitur. *vet. 38. n. 35.*

DESCENDENTES.

Descendentes ex feminis non sunt de familia à Testatore contemplata. *vet. 36. n. 40.*

Descendentium mentio repetita censetur in singulis renunciationis partibus. *vet. 16. n. 1.*

Descendentium appellatio simpliciter prolata, omnes in infinitum comprehendit. *vet. 49. n. 77.*

SCRIPTIO.

Descriptio rei per errorem facta in inventario, corrigi potest, atque emendari. *vet. 21. n. 32. & 36.*

Præsertim, si illud à Procuratore fuerit coniectum. *vet. 31. n. 34. & 36.*

Descriptio localem in inventario facta, probat eorum pertinentiam ad hereditatem Deuncti. *vet. 21. n. 7.*

DEVOLUTIO.

Devolutio favore Domini directi non aperitur, durante vitâ naturali Religiosi profecti. *vet. 35. n. 79.*

Devolutio emphyteusis Ecclesiasticæ locus non est, existentibus adhuc personis in eadem comprehensis. *vet. 35. n. 4.*

Devolutio emphyteusis ad Dominum directum locus factus censetur ex illius renunciatione penitus abdicativa. *vet. 35. n. 39.*

DICTIO.

Dictio variis includit diversa ab expressis. *vet. 33. n. 18.*

Dictio = *di più* = ampliativa est. *vet. 21. n. 37.*

Dictio = *come* = subjuncta habens hæc alia verba = *Boni proprii materni* = Bona ipsa ostendit esse à Matre derivantia. *vet. 45. n. 29.*

Idem de dictione illa = *proprij* = *ibid. n. 30. & 31.*

Et ratio. *ibid. n. 32.*

Dictio = *cioè* = naturam habet taxativæ, & restrictivæ. *vet. 13. n. 16.*

Et nomen alimentorum ad panem, vium, & obsonium restrictivæ, ubi ex species fuerint expressæ. *vet. 13. n. 17. & 18.*

Dictio = *dumtaxat* = excludit alia quælibet, præter expressa. *vet. 18. n. 4. & 5.*

Dictio = *dumtaxat* = est taxativa, & non limit, dispositionem extendi. *vet. 16. n. 8.*

Dictio = *ad aco* = est ampliativa. *vet. 43. n. 93.*

Dictiones = *et* = *conjunctione* dispositionem ad plus, quam sit expressum, adaugent. *vet. 22. n. 35. & 36.*

Per dictiones = *ne modi*, & *nomen*, quæ supra = repetitus confectur communiois universalis titulus præcedenter allegatus. *vet. 51. n. 34.*

Dictiones = *nondum* = *se*, & *data*, quæ = conditionem important. *vet. 38. n. 4. 5. 6. & 7.*

DILATIO.

Dilatio ad solvendum lesionem non præferret, quam sit conventa. *vet. 23. n. 25.*

H h 2

Præ-

Præsertim, si conventi etiam fuerint fructus recompensativi. *ibid.* n. 26.

Dilatatione pendente ad solvendam dotem, nulli debeatur fructus. *vol.* 50. n. 43.

DISCRETIO.

Discretio naturalis plus est omnis virtutis. *vol.* 3. n. 41.

DISCRETIVA.

Discretiva dispositio diversam arguit Disponentis voluntatem. *vol.* 32. n. 74. & 88.

Discretive locutionis argumentum debile, & non raro fallax reputatur. *vol.* 48. n. 121.

Præsertim, cum suppetit ratio, cur non oportuerit sic in uno, ut io altero sese explicare. *vol.* 48. n. 122.

DISCRETIVUS.

Discretivus loquendi modus passim io iure attenditur. *vol.* 1. n. 136., & *vol.* 48. n. 100. & 119.

Discretivus loquendi modus non attenditur, ubi diversa quoad res dispositas ratio concurrat. *vol.* 48. n. 129.

Et ex quibus diversitas valeat ostendi? *vol.* 48. n. 120.

DISPENSATIO.

Dispensatio Pontificis nil aliud efficit, quam tollere impedimentum status Clericalis pro tutelâ, vel curâ gerendâ. *vol.* 52. n. 113. & 116.

Dispensationes Regularibus ad Ecclesias Curatas assumendis non conceduntur, nisi cum Decreto retinendi Regularem habitum, & ad Claustra ad nutum Superioris redeunt. *vol.* 36. n. 83.

Quod subiectionem indicat erga Superiorem, ipsum. *ibid.* n. 83.

DISPONERE.

Disponere de re sui heredis quis potest. *vol.* 49. n. 42.

Hoc tamen velle non præsumitur, nisi expresse dixerit, vel nisi argumenta adint expresse ejus declarationi æquipollentia. *vol.* 49. n. 43.

DISPONENTS.

Disponens de re simpliciter, licet eam cum herede communem habuerit, de sua totum portionem disposuisse censetur. *vol.* 49. n. 44.

Et dispositio intelligi debet de jure tantum temporario, si hoc solum Disponenti competebat. *vol.* 49. n. 45.

Præsertim, si pronomen = *sum* = adhibuerit. *vol.* 49. n. 46.

Disponens sub conditione facilius, quam sub poena suam consequitur. *vol.* 37. n. 34.

Disponens voluntas potius, quam verba spectanda sunt. *vol.* 37. n. 11.

Dispositum menti verba debent famulari. *vol.* 38. n. 44.

Dispositum voluntas rectè à discretivo loquendi modo valet argui. *vol.* 4. n. 99.

Dispositum voluntas optime arguitur ex facto heredis. *vol.* 46. n. 18.

DISPOSITIO.

Dispositio semper censetur completa, & absoluta. *vol.* 16. n. 22.

Dispositio quilibet restricta ad certas dumtaxat res, particularis dicitur, si *quædam* non hereditaria, sed *quædam* honorum nomine facta sit. *vol.* 22. n. 21.

Dispositio quæcumque complectens Descendentes perpetua est. *vol.* 49. n. 79.

Et durat, donec talis descendencia fuerit extincta. *ibid.* n. 80.

Dispositio sub conditione pendente à facto Tertii, quoad ipsum conditionalis dicitur conditione merè potestativa, quo verò ad honoratum casualis. *vol.* 38. n. 29.

Nec poenalis est, licet expressa privationis poenâ. *ibid.*

Dispositio conditionalis potius, quam poenalis censenda est. *vol.* 37. n. 12.

Dispositio, deficient conditione, etiam sine dolo, & culpa corrumpitur. *vol.* 37. n. 46.

Dispositio modalis ex integro resolvitur, si modus, cum primùm possit, non impleatur. *vol.* 26. n. 14.

Deficit namque pro eo casu voluntas Disponentis. *ibid.* n. 15. & 17.

Dispositio modalis est, si onus heredi injunctum, non nisi post aditam ab eo hereditatem potest adimpleri. *vol.* 10. n. 11.

Modalis itidem est, si heredi in casu contraventionis caducas per viam poenæ iudicata sit. *ibid.* n. 13.

Dispositio modalis potius, quam conditionalis censenda est. *vol.* 10. n. 9.

Dispositio, in qua post heredem institutum, ei prohibito aliqua adijcitur, modalis est censenda. *vol.* 10. n. 10.

Dispositio per viam modi, ab altera per viam conditionis, in eo differt, quod hæc respicit quid adimplendum ante, illa vero post actus consummationem. *vol.* 10. n. 7. & 34.

Dispositio rationalis est, cum ad congruum sensum verba referuntur. *vol.* 16. n. 23.

In *dispositione* ad alicujus vitam facta, spectandum est quamdiu is vixerit. *vol.* 11. n. 53.

Dispositio quilibet id voluit præferre, quod est ejusdem naturæ, atque essentia. *vol.* 24. n. 61.

Dispositio, ex qua Donatarius cogatur res donatas alteri in morte restituere, temporaria non est, sed perpetua. *vol.* 11. n. 46.

Dispositio non valitura, vel effectum habitura, nisi post mortem Disponentis, dicitur collata io tempus mortis ipsius. *vol.* 5. n. 54. & 56.

Et repugnat donationi inter vivos. *ibid.* n. 9.

Dispositio, cui tempus non est adjectum, hæc limitat conditio ad tempus limitata. *vol.* 17. n. 17.

Dispositio, non valitura, nisi post mortem Disponentis, non sola executio, sed substantia differtur in tempus mortis. *vol.* 5. n. 10. & 55.

Dispositio una pars alteram declarat. *vol.* 46. n. 45. & *vol.* 48. n. 151.

Dispositio cujusque dubie interpretatio ex equalitate rei, & Disponentis affectione petenda est. *vol.* 48. n. 71.

Dispositio verba ubi deficient, deficit etiam dispositio. *vol.* 4. n. 69.

Dispositio natura spectanda est, ut rectum de ea iudicium feratur. *vol.* 6. n. 1.

Dispositio causa finalis, quomodocumque concepta

cepta sit, inflat conditionis est habenda. *vor. 26. n. 12.*

DIVES.

Dirigimus Persona ex quibus non dicatur? *vor. 21. n. 30.*

DIVISIO.

Divisio, & assignatio supponit præcedentem commuonem. *vor. 51. n. 61.*

Divisores bonâ fide à Majoribus facti, sive de leudis, sive de Fideicommissis agatur, impugnari nequeunt à successoribus, etiam ex propria persona vocatis. *vor. 49. n. 124, & 125.*

DOLUS.

Doli, ac deceptionis causâ, restitutio in integrum conceditur. *vor. 23. n. 69.*

Litium lesio fit infra dimidiam. *vor. 23. n. 70.*

Declarat ut n. 71.

Doli præsumptio in contractibus Minorum etiam iurejurando firmatis non à jure communi, sed à peculiaribus quibusdam statutis inducitur. *vor. 40. n. 25.*

Doli causâ non rescinditur venditio facta viliori pretio, licet Venditor justum pretium ignoraret. *vor. 23. n. 87.*

Doli præsumptio in donatione Minoris apta non est elidere juramenti vim. *d. vor. 40. n. 24.*

Sed clarissime doli demonstrandus est. *vor. 40. n. 26.*

Dolo equiparatur lata culpa. *vor. 6. n. 181.*

Dolo vix vacat omittens id, quod facere debet. *vor. 6. n. 141.*

In *Dolo* malo esse dicitur, qui hereditatem assuetat præter mentem Testatoris. *vor. 26. n. 4.*

Dolo, & culpâ vacare ignorans dicitur. *vor. 10. n. 22.*

Dolum re ipsâ continet lesio enormissima. *vor. 2. n. 67.*

Dolum, ac lesionem à donatione excludit consensus geminatus. *vor. 40. n. 35.*

Dolum non præsumitur, nisi concludenter probetur. *vor. 42. n. 26.*

Minusque in eo præsumi valet, qui facit actum de jure permittit. *ibid. n. 37.*

Dolum Mulieris, quo dici queat impedita fructuum, dotalium exactio, non præsumitur. *v. 25. n. 53. & 55.*

Doli autem suspicio removetur ex præsumpta Viri scientia, nec non ex narratione in Instrumento facta qualitatibus fundi in dotem assignati, itemque modi, & causæ ejusdem assignationis. *v. 25. n. 14, & 84.*

Dolum non inducitur ex re pluris æstimata, quam fuerit subinde vendita. *vor. 23. n. 81.*

Dolum Emptoris si non omnino ex pretii parvitate, junctis tamen aliis, potest inferri. *vor. 23. n. 80.*

Dolum non inferitur, si ob necessitatem res minus fuit vendita. *vor. 23. n. 82. & n. 84.*

Dolum Emptori illud ignoranti nequit nocere. *vor. 23. n. 88, & 90.*

Dolum Emptoris est concludenter probandus. *v. 23. n. 75.*

Dolum in Emptore non præsumitur. *ibid. n. 76.*

Dolum in Emptore minori pretio excluditur, si plu-

ris rem valere, Venditor sciebat. *vor. 23. n. 84.*

Dolum Emptoris in animo consistit. *vor. 23. n. 77.*

Et non recte inferitur ex parvitate pretii. *vor. 23. n. 78.*

Nec pretii quotitate æstimatur, sed facti qualitate. *ibid. n. 79.*

Dolum ex potiori suarum, quam alienarum rerum curâ arguitur. *vor. 52. n. 273.*

Dolum, & mala fides Administratoris Ecclesiæ in affectu ejus nomine celebrato conscribi recte valet ex omni Instrumenti confessione, & conventionibus secretò initis. *vor. 29. n. 55, & 59.* Inde autem omililio etiam debitorum solemnitas potest inferri. *vor. 29. n. 56.*

Præsertim, si, celebrato altero subinde affectu cum solemnitatibus, constat, majorem ex eo reditum obvenire. *v. 29. n. 58.*

Dolum unius nequit alteri præjudicare. *v. 23. n. 89.*

Ob *Dolum* à Tertio in venditore commissum, contra eum, non contra Emptorem agitur. *vor. 23. n. 91.*

DOMINIUM.

Dominium rerum non debet semper in incerto manere. *vor. 24. n. 1.*

Dominium rerum donatarum non potest cum præjudicio Donatarii in alterum transferri. *vor. 22. n. 10.*

Dominium Bonorum dicitur statim absque additione in Ecclesiâ translatus. *vor. 36. n. 134.*

In *dominium* Religionis transeunt Bona pro fundatione Commendæ in dotem constituta. *vor. 22. n. 39.*

DOMINUS DIRECTUS.

Dominii directi interitell in emphyteusi ex consuetudine alienabili duplex est, aliud voluntatis, aliud fidelitatis. *vor. 35. n. 106.*

Dominii directi consensus, si in alienatione emphyteusis ex consuetudine alienabilis requiratur summum pro interitell fidelitatis, dicitur ad probativum, nec potest denegari. *vor. 35. n. 107.*

Dominii directi consensus in alienatione emphyteusis ex consuetudine alienabilis si requiratur, requisitis est censetur, non ut valeat denegari, sed ut Domino directo jura præserventur quoad laudemiam, aliaque emolumenta. *vor. 35. n. 105.*

Vel ut ille certus sit, valeatque personam investigandam adprobare. *ibid.*

Dominii directi consensus in alienatione emphyteusis quoties ex consuetudine præstandus est, non ex gratia, sed ex iustitia debitus dicitur. *v. 35. n. 108.*

Et sat est, petitum illum fuisse, ut pro præstato habeatur, si absque legitima causâ denegetur. *ibid. n. 109.*

Dominii directi consensus pro alienanda emphyteusi ex consuetudine alienabili requisitus, quod ab eo denegari nequeat, quomodo, & quibus in casibus intelligendum sit? *v. 35. n. 110, & 111.*

Dominii directi non præsumitur scivisse donationem rei emphyteuticæ inter Coniunctos factam. *vor. 11. n. 55.*

Dominii directi, si iustitiam investiturâ, non cogitur, quam velit pro se emphyteusim retinere, heredi

di extraneo renovationem concedere, si emphyteusis non aliter, quàm de consensu Domini directi sit alienabilis. *vet. 35. n. 119.*

Secus verò, si pro se retinere illam nolit. *ibid. n. 120.*

Donatus directus abdicativa renunciatione facta ab ultimo in Inveditura comprehensio juvatur, non tamquam ex pacto, sed quia nullus a desse dicitur devolutionem impediens. *vet. 35. n. 8.*

Donatus directus ex renunciatione emphyteusis personali, & merè translativa cum titulo donationis complicata nullum sibi jus valet adferre, sed solum Renunciarius. *vet. 35. n. 23.*

Donatus directus nullam actionem acquirit ex renunciatione penitus abdicativa facta emphyteusi, quæ non sit ex pacto, & providentia. *vet. 35. n. 41.*

Donatus directus consensum denegare potest alienationi emphyteusis, licet Possessori competat alienandi facultas. *vet. 35. n. 111.*

Donatus directus potest alienationem emphyteusis, licet ex consuetudine alienabilis consensum denegare, si ea naturam Bonorum allodialium non sit sortita. *vet. 35. n. 116.*

Præsertim ex legitima causa. *ibid. n. 17.*

DONARE.

Donare est liberalitatem exercere, & beneficium conferre. *vet. 1. n. 156.*

Donare idem est, ac perdere. *vet. 32. n. 6. & v. 40. n. 4.*

Donare nemo velle præsumitur. *vet. 2. n. 77.*

Donare nemo potest, quod non habet, & suum non est. *vet. 4. n. 160.*

Donare etiam sine juramento potest de jure civili Filiusfamilias tam inter vivos, quàm causâ mortis, consensu Patris accedente. *v. 42. n. 22. & 28.*

Donari, ac cedi possunt Bona emphyteutica, si ex generali Provinciæ consuetudine, vel peculiari Constitutione redacta sint ad instar allodialium, *vet. 12. n. 64.*

Donandi voluntas ex eo debet resultare probationum genere, quod per necessitatem illam iuratur. *vet. 32. n. 9. 58. & 60.*

Donandi animus debet ipsum donationis actum semper præcedere. *vet. 20. n. 11.*

Donandi animus in eo, qui immodicè læditur, non est verisimilis. *vet. 2. 77.*

Et habet contra se omnem juris præsumptionem. *vet. 2. n. 76.*

Donandi animum habuisse censetur, qui scienter, & spontè immodicè pensioni se subiecit. *vet. 2. n. 66.*

Donandi legitima causa ea non dicitur, quæ nullam in se necessitatem continet, vel commodum Donantis. *vet. 42. n. 96.*

Donandi promissio, scriptio, ac subscriptio apocæ, ejusdemque traditionem subsequentes actus omnes, sunt meræ præordinationes donationi, ipsiusque apocæ comprobationi. *vet. 38. n. 75.*

DONANS.

Donans præsumitur alienasse Bona libera, & de quibus poterat disponere. *vet. 22. n. 41.*

Donans non præsumitur in posteriori Commende

fundatione de Bonis liberis disposuisse, si donationem inter, & fundacionem breve spatium interceperit. *vet. 22. n. 42.*

Donans censendus est noluisse Donatarium debitis gravare, si, dum facile poterat, id explicare omisit. *vet. 1. n. 132.*

Donans, si, quod voluit, expressit, id, quod omisit, censetur noluisse. *vet. 1. n. 135.*

Donans non censetur se ipsum in concursu Forminarum excludere, ubi se conformat testamento eas excludenti. *vet. 12. n. 21.*

Donans se conformans testamento censetur Forminas in eo exclusas voluisse pariter excludere. *vet. 12. n. 37.*

Donans præsumitur in testamento disposuisse de Bonis tantum in donatione non comprehensis. *vet. 40. n. 17.*

Donans quod brevi tempore potuerit adquirere ingentem Bonorum quantitatem, inversimile est. *vet. 22. n. 42.*

Donans ex libera sui voluntate, & placito correptivum donationem excludit. *vet. 37. n. 82.*

Donans de rebus donatis disponere omnino prohibetur. *vet. 40. n. 16.*

Donans labore certarum personarum abique pacto reversivo, nequit ad Bona donata regressum habere. *vet. 5. n. 95.*

Donans, ejusque heredes à Bonotum, & Jurium donatorum successione repelluntur. *v. 40. n. 15.*

Donans rei suæ, quam vult, legem dicere potest. *vet. 37. n. 1.*

Et, si lex non fervetur, potest repetere id, quod donatum est. *vet. 37. n. 2.*

Donans sub conditione, & respectu illius propriè donare non dicitur. *vet. 39. n. 29.*

Donans sub conditione, non censetur ab ea moveri ad dosandum. *vet. 39. n. 6.*

Donans sub conditione, si aliquid dederit, à lucro, & emolumento moveri censetur. *vet. 39. n. 36.*

Donans sub conditione pendente à factis Tertii, vel à futuro eventu, ex sua liberalitate donat. *vet. 39. n. 28.*

Donans sub conditione æquè obligatur, ac ex alio titulo oneroso. *vet. 39. n. 54.*

Et, adveniente conditione, æquè lædi potest, ac si donasset purè. *vet. 39. n. 55.*

Donans censetur conditionis ad certas Personas non directè adimplementum respexisse, non personas, à quibus impleatur. *vet. 37. n. 55.*

Donans litio Mulier, ut ea daret Marito, propriè non donat. *vet. 39. n. 30.*

Donans inter vivos dimidium suorum omnium Bonorum nihil in solidum alienare potest. *vet. 22. n. 3.*

Donans inter vivos dimidium omnium suorum Bonorum potest unum ex his, aut plura in solidum alienare. *vet. 22. n. 1. & 7.*

Eorum tamen alienatio sustinetur, quatenus suppleri possit alterâ dimidiâ parte Bonorum non donatorum. *vet. 22. n. 2. & 7.*

Donans causâ mortis mavult se habere, quàm eum, cui donat, & magis eum, cui donat, quàm heredem. *vet. 6. n. 58.*

Donans æquè potest non donare, ac nullitatem do-

DONATARIUS.

donationis indicare ex facto alterius. *vol. 37. n. 53., & vol. 38. n. 30.*
 Quæ nullitas non ex facto ipso, sed ex mente Donatoris censetur provenire. *ibid. n. 31.*
Donatus, vel *Dotans* à traditione incipiens indicat animum distrahendi potius, quam contrahendi, seseque obligandi. *vol. 35. n. 21.*
Donans, vel *Dotans* à promissione incipiens censetur contrahere velle, seseque obligare. *v. 25. n. 25.*
Donans, vel *Dotans* à promissione incipiens debet in eum, cui promisit, irrevocabiliter transferre rem donatam, vel dotis nomine constitutam. *vol. 35. n. 26.*
 Atque in consequens de evizione tenetur. *ibid. n. 27. & 29.*
Donantis voluntas, etiam ex actu nullo elicitur. *vol. 1. n. 18.*
Donanti sua liberalitas nocere non debet. *vol. 32. n. 6.*
Donanti, ante insinuationem, integrum est revocare donationem à se ex ejus errore, vel aliena machinatione emissam. *vol. 30. n. 5.*
Donantis renunciatio legibus insinuationis, non valet. *vol. 37. n. 69.*
 Nisi iurejurando munita sit. *vol. 37. n. 70.*
Donantis mens, quod Donatarius æri alieno subiacet, ex peculiaribus circumstantiis elicitur. *vol. 1. n. 81.*
Donantis voluntas in donatione perseverandi assequi nequit, nisi per actus, post donationem ipsam, separatim faciendos. *vol. 30. n. 19.*
Donantis voluntas, ut censetur ad quoscunque heredes directa, ex causâ finali dimittenda est. *vol. 12. n. 25.*
 Causâ autem finalis dicitur non quæ Donatarii, aut Tertii, sed Donatoris utilitatem respicit. *ibid. n. 26.*
 Intellige non tantum utilitatem pecuniariam, sed etiam affectionem Donatoris. *ibid. n. 27.*
Donantis voluntas spectanda est, ut donatio inter vivos judicetur ad quoscunque heredes transitoria. *vol. 12. n. 23.*
 Et Judicis est voluntatem illius explorare. *ibid. n. 24.*
Donantis voluntas Doctorum sententias, ac Juris dispositionem cessare facit. *vol. 31. n. 54.*
Donantis plens intercedente voluntate, spes futura actionis potest transferri. *vol. 35. n. 63.*
Donantis confessio, seu declaratio ipsi nedum, sed ejus quoque obstat heredi, nisi insubsistens detegatur. *vol. 40. n. 19.*
 Et à neutro impugnari potest. *ibid. n. 20.*
Donantis declarationi, quod masculis tantum donare intellexerit, standum est. *vol. 12. n. 44.*
 Prefertim, si morum integritate, & Sacerdotali sit eharactere insignitus. *ibid. n. 45.*
Donantis declarationi in dubio deferendum est, cum ex interpretatione verborum donationis dubium oritur. *vol. 12. n. 48.*
Donator sibi rem non fuisse admittit, qui de illius retentione convenit cum pacto resolubili. *vol. 32. n. 75.*

Donarii herede existente, existere dicitur Persona, quæ de ejus voluntate ad Bona renunciata, debeat succedere. *vol. 5. n. 105.*
Donatario priori posteriori donario non nocet. *vol. 32. n. 12.*
Donatarius, pendente conditione, acquiritur jus considerabile. *vol. 39. n. 64.*
Donatarius non pollet verbis, & legali titulo successione. *vol. 1. n. 51.*
Donatarius inter singulares successores numeratur. *vol. 1. n. 55. & 115.*
Donatarius ex testamento, quodammodo pro herede habetur. *vol. 1. n. 101.*
Donatarius, ut Bona donata ab herede consequi valeat, tenetur de eorum identitate concludenter docere. *vol. 22. n. 40.*
Donatarius ex donatione inter vivos ad æs alienum non adstringitur. *vol. 1. n. 103., & 104.*
Donatarius tenetur Donantis debita pro civili solvere, ubi donationem, sub ejusmodi onere factam acceptaverit. *vol. 1. n. 34. 72., & 76.*
Donatarius, ut non sit, nisi in subsidium, obligatus æs alienum Donantis solvere, sat est, alium etiam adesse cum solo heredis titulo. *vol. 1. n. 30.*
Donatarius, existente universalis herede, non tenetur ad æs alienum Defuncti, nisi in subsidium. *vol. 1. n. 37. 74., & 88.*
Donatarius non tenetur æs alienum Donantis solvere, nisi donatio sit universalis, & nullus adsit universalis heres. *vol. 1. n. 26. 72. 78., & 98.*
Donatarius quota, sive *medietatis Bonorum* teneri pro rata ad debita Donantis, firmant plures Auctores, sed procedunt in hypothese, qua Partes id expresse voluerint, vel tacite. *vol. 1. n. 82.*
Donatio quota Bonorum nequit officere Commende fundatio post donationem celebrata. *vol. 22. n. 26.*
Donatarius quota hereditaria, heredi æquiparatur. *vol. 32. n. 17.*
Donatarius quota, sive *medietatis Bonorum* non venit successoris universalis nomine. *vol. 1. n. 65.*
Donatarius quota Bonorum tenetur solvere æs alienum à Donante contractum. *vol. 1. n. 8., & 9.*
Donatarius quota Bonorum, si donatio sit ex testamento, debet onus æris alieni pro rata sustinere. *vol. 1. n. 100., & 102.*
Donatarius quota Bonorum non obstringitur debitis, atque obligationibus post donationem à Donante contractis. *vol. 32. n. 22.*
 Immo nec iis contractis ante donationem ipsam. *ibid. n. 24.*
 Sed heres ad eas tenetur. *ibid. n. 25.*
Donatarius quota hereditatis tenetur ad debita Donantis, secus Donatarius *quota Bonorum*. *vol. 1. n. 16. 18. 20. 21., & 22.*
Donatarius quota hereditatis obnoxius est hereditariis debitis, secus Donatarius *quota Bonorum*. *vol. 1. n. 96. 98., & 99.*
Donatarius medietatis omnium Bonorum, stante, onere solvendi medietatem Bonorum, onus quo-

quoque habet solvendi medietatem legitimam. *¶* *ut. l. n. s. 36. 37. & 39.*
Donatarius particularis onus tenetur onus æris alieni subire. *¶* *ut. l. n. s. 61.*
Donatarius universalis instar heredis suum Authorem repræsentat. *¶* *ut. l. n. s. 5. & 77.*
Donatarius universalis loco heredis habetur, quoad omnes juris effectus. *¶* *ut. l. n. s. 4.*
Donatarius universalis pro herede haberi nequit, nisi utque Defunctum repræsentare. *¶* *ut. l. n. s. 44. & 114.*
 Præcipue in concursu veri heredis. *¶* *ibid. n. s. 45.*
Donatarius universalis ad onera sui Authoris est obstrictus. *¶* *ut. l. n. s. 6.*
Donatarius universalis tenetur æque, ac heres æs alienum Donantis persolvere. *¶* *ut. l. n. s. 7.*
Donatarius universalis ex voluntate Defuncti pro illius debitis potest adstringi. *¶* *ut. l. n. s. 87.*
Donatarius universalis quia hereditaria ad obligationes Donantis post donationem contractas non tenetur, aut saltem non ad omnes. *¶* *ut. l. n. s. 18. 19. & 30.*
Donatarius sub conditione præfertur alteri posteriori. *¶* *ut. l. n. s. 65.*

DONATIO.

Donatio proprie dicitur, quæ fit ex liberalitatis causa. *¶* *ut. l. n. s. 2.*
Donatio omnis lege confecta, debet firma remanere. *¶* *ut. l. n. s. 15.*
Donatio censeri nequit facta in fraudem legis, quum istius ratio, ac finis cessat. *¶* *ut. l. n. s. 45.*
Donatio pendens à casu fortuito, vera donatio est. *¶* *ut. l. n. s. 37. & 39.*
Donatio, licet verba illam importent, non inducitur, si à viro erga uxorem importunam sint prolata. *¶* *ut. l. n. s. 32.*
Donatio idem importat, ac translativa renunciatio. *¶* *ut. l. n. s. 25. & ut. l. n. s. 62.*
Donationi itidem aptatur quicquid in Legato sanctum est. *¶* *ut. l. n. s. 12.*
Donatio ex deliberata voluntate facienda est. *¶* *ut. l. n. s. 60. & ut. l. n. s. 53.*
Donatio juris, quod nec re, nec spe Donatori competit, ejus patrimonium non minuit. *¶* *ut. l. n. s. 60.*
Donatio, ex ejus promissa perpetua observantia, in licat, mentem Contrahentium fuisse actum, irrevocabilem celebrandi. *¶* *ut. l. n. s. 73.*
Donatio causâ mortis absenti facta, censenda est ad instar Legati, & ultimæ voluntatis. *¶* *ut. l. n. s. 70.*
Donatio si excludatur, quod plus acceptum est, debet restitui. *¶* *ut. l. n. s. 103.*
Donatio se referens ad testamentum, declarationem ab eo recipi. *¶* *ut. l. n. s. 111.*
Donatio causa est, non sequens traditionem apocam illam continentem. *¶* *ut. l. n. s. 76.*
Donatio posterior, quæ nulla sit, non præbet investimenti omni excusationem. *¶* *ut. l. n. s. 170.*
Donatio, licet confecta ipsius Donantis characterem, aote traditionem atque acceptancem perficere dici nequit. *¶* *ut. l. n. s. 37.*
Donatio ad sui validitatem, & probationem scripturam non requirit. *¶* *ut. l. n. s. 19.*

Donatio ex his verbis = *Jurium, & officium quorumcumque* = debet ampliata censeri, non diminuta. *¶* *ut. l. n. s. 15.*

Donatio donorum existentium donationis tempore, non censetur, ex mentione obitus, restricta ad Bona ejus tempore posita. *¶* *ut. l. n. s. 30.*

Nisi iacta sit de Boois presentibus, quæ tempore obitus possiderentur. *¶* *ut. l. n. s. 31.*

Donatio de omnibus Boois presentibus, ac de aliis etiam tempore obitus reliquendis, ad hæc tantum Bona restricta non censetur. *¶* *ut. l. n. s. 32.*

Sed comprehendere dicitur Bona tum tempore donationis posita, tum in futurum possidenda. *¶* *ut. l. n. s. 32. & 34.*

Donatio resolubilis, cui tempus est adpositum, eam non limitans ultra idem tempus, sed personas tantum indicans, quibus postea acquisitio fiat, perpetua censenda est. *¶* *ut. l. n. s. 47.*

Donatio temporaria ex temporis, licet incerti, adjectione ut à Laudemio non eximitur, sit est verisimilitudo, quod Donatarius decem annos à donatione sit vicarius. *¶* *ut. l. n. s. 70.*

Maximè verò laudemium ab eo debetur, si, quo tempore petitur, triginta, & amplius annos à donatione supervixerit. *¶* *ibid. n. s. 51.*

In *donatione* temporaria ex temporis, licet incerti, adjectione incertitudo ad certitudinem pro effectu laudemii redigenda est ad normam. *¶* *L. Hereditatum ff. ad L. Falcid. ut. l. n. s. 49.*

In *donatione* temporaria ex temporis, licet incerti, adjectione, ad effectum solutionis Laudemii, spectanda non est præsumptio *Leg. Hereditatum ff. ad L. Falcid.* Sed veritas, & subsequutus rei effectus. *¶* *ut. l. n. s. 52.*

In *donatione* ut impetus, quem Lex per iositionis necessitatem retrahit. *¶* *ut. l. n. s. 21.*

In *donatione* comprehensa dici nequit successio ad favorem Donatoris deinde aperta, nec tempore donationis excogitabilis. *¶* *ut. l. n. s. 60.*

In *donatione* quid tueri comprehendimus, ex verisimili Donantis mente conicitur. *¶* *ut. l. n. s. 130.*

In *donatione* meos unice, & affectio Donantis spectanda est. *¶* *ut. l. n. s. 11.*

In *donatione* spectari debet, cuinam Donans dare voluerit, non pro quibus Donatarius acquirere intellexerit. *¶* *ut. l. n. s. 29.*

In *donatione* simplici Donans regulariter non tenetur de evizione, nisi promiserit. *¶* *ut. l. n. s. 147.*

Donationem puram, & simplicem declarant verba = *spontè &c. ac titulo pura, & irrevocabilis donationis* = *ut. l. n. s. 82. & 85.*

Donatione resoluta, non tenetur Donatarius restituere fructus medio tempore perceptos. *¶* *ut. l. n. s. 34.*

Donationis resolutio non retrahitur ad tempus, quo donatio facta est. *¶* *ut. l. n. s. 33.*

Donationis contractus sapienter naturæ læsionem, damnumque præfessit. *¶* *ut. l. n. s. 30.*

Donationis titulus complicatus in reunciationis parte non executiva, sed dispositiva, eò magis donationem indicat. *¶* *ut. l. n. s. 26.*

Donationis nullitas ob defectum quicunque testium, sanari nequit ab observantia. *¶* *ut. l. n. s. 83.*

Do-

Donationis apocæ confectio, illiusque subscriptio, necessario requiritur, ut de donatione constet, *vol. 20. n. 12.*

Donationis, & insinuationis actus temporis intervallum requirit, quo Donans deliberare queat, *vol. 20. n. 20., & 24.*

Donationis scriptura quod ex voluntate Donantis vim habeat publici instrumenti, id solum respicit majorem firmitatem, & probationem, actus. *vol. 6. n. 23.*

Nec immutat naturam ipsius donationis. *vol. 6. n. 24.*

Donatio quota dicitur singularis. *vol. 1. n. 58.*

Donatio quota, seu medietatis omnium Bonorum, Jurium, & actionum universalitatem inducit. *vol. 1. n. 2.*

Ita ut de ea idem sit iudicium, ac de universali donatione. *vol. 1. n. 3.*

Donatio quota, seu medietatis omnium Bonorum nequit universalis dici. *vol. 1. n. 52. 70., & 75.*

Donatio quota Bonorum assimilatur Legato pariter *quota Bonorum*. *vol. 1. n. 10., & 13.*

Inter *donationem* *quotæ* Bonorum factam inter vivos, & *Legatum* *quotæ* Bonorum diversa ratio militat. *vol. 1. n. 109., & 120.*

Donatio quota Bonorum differt à donatione *quotæ* hereditatis. *vol. 1. n. 95.*

Donatio, seu Legatum *medietatis Bonorum* intelligitur de Bonis detracto ære alieno, extantibus. *vol. 1. n. 11.*

Donatio quota hereditatis exigit, ut debita ex parte donata dimittantur. *vol. 1. n. 92.*

Donatio medietatis omnium Bonorum tempore obitus existentium censetur de medietate superexstante, deductis obligationibus postea contractis. *vol. 22. n. 27., & 38.*

Secus, si *donatio* non sit restricta ad Bona tempore obitus dependentia. *ibid. n. 38.*

In *donatione medietatis omnium Bonorum* inutilis est evicitionis promissio. *vol. 1. n. 53., & 142.*

Vel censeri debet restricta ad Bona, prout erant tempore donationis. *ibid. n. 24.*

Donatio particularis æri alieno Donantis non subiacet. *vol. 1. n. 2.*

Donatio particularis Donatarium efficit particularem. *vol. 1. n. 66.*

Donatio quota, utpote restricta ad certa Bona, particularis reputatur. *vol. 1. n. 59.*

Donatio ex ipsa reservatione summa universalitatem excludit. *vol. 1. n. 69.*

Donatio vere *universalis*, existente herede, censetur *particularis*. *vol. 1. n. 53. 68., & 73.*

Donatio, quamvis *universalis*, censenda est *particularis* ad effectum eximendi Donatarium à solutione æris alieni. *vol. 1. n. 69.*

In *donatione* promissa evicitioni ostendit, particularem ea esse. *vol. 1. n. 71.*

Donationis titulus singularis est, licet ea sit universalis. *vol. 1. n. 57.*

Donatio regulariter non presumitur. *vol. 32. n. 1., & 56.*

Etiā inter conjunctas personas. *ibid. n. 3.*

Et præsertim inter virum, & uxorem. *ibid. n. 3.*

Donatio nunquam presumitur. *vol. 32. n. 18.*

De Contractu.

Donatio in dubio non presumitur. *vol. 32. n. 52.*

Donatio ut valeat presumi, non solum qualitas, sed facultates etiam Personarum sunt spectandæ. *vol. 32. n. 27.*

Donatio non presumitur, ubi, licet eam suadeat Personarum qualitas, effusa nimis, & multiplici posset videri, habitâ facultatum ratione. *vol. 32. n. 28.*

Immo, ut valeat presumi, non sufficiunt nobilitas, divitiæque conspicuæ, nisi actus gestus, sit donationi conveniens. *ibid. n. 29.*

Donatio ut excludatur, quælibet occasio & conjectura sufficit. *vol. 32. n. 79.*

Omnisque possibilis interpretatio capienda est. *vol. 32. n. 56.*

Donationem potius excludunt, quam inferant dicta Testium alium titulum importantia. *vol. 32. n. 91.*

Donationis contraria presumptio Testibus, & conjecuris potest elidi. *vol. 32. n. 15.*

Donationis presumptionem lætio *commisso* excludit. *vol. 2. n. 68., & 73.*

Donationis presumptio cessat in eo, quem ad contrahendum aliqua necessitas cogit. *vol. 2. n. 81.*

Donationis titulus non presumitur, quoties alter dari, & allegari potest. *vol. 32. n. 69.*

Procedit, & ut agatur de re tenuis valoris. *vol. 32. n. 70.*

Certius, quam agitur de quantitate non modica. *vol. 32. n. 71.*

Et de Tradente non multam divite, *ibid. n. 72.*

Donatio probari optime potest per Testes, & conjecuras. *vol. 32. n. 16. 18. 32., & 58.*

Procedit etiam contra Tertium. *ibid. n. 17.*

Donatio ut probetur, duo sufficientes Testes. *vol. 32. n. 23.*

Donatio non probatur per Testes, nisi idonei, atque integri sint fidei. *vol. 32. n. 67.*

Donatio ut per Testes valeat probari, debent hi majores esse omni exceptione. *vol. 32. n. 59., & 67.*

Vel saltem eorum numero exceptio, si quam patiantur, supplenda est. *ibid.*

Donatio ex verbis Testium, quæ illam non concludant, nequit probata dici. *vol. 32. n. 92.*

Donatio probatur etiam per Testes aliquam exceptionem tam in dicto, quam in persona patientes. *vol. 32. n. 20.*

Præsertim, si versimilia deponent. *vol. 32. n. 21.*

Hoc namque casu eorum fides ipsorum numero suppletur. *vol. 32. n. 22.*

Putat, si plus, quam duo illi sint. *ibid. n. 23.*

Donatio ab eam allegante probanda est. *vol. 32. n. 8. & 57.*

Et eo quidem probationum genere, quod per necesse interat perfectam, atque determinatam omnino donandi voluntatem. *vol. 32. n. 9. 58., & 60.*

Donatio non probatur per conjecturas, etiam simul junctas, quarum unaquæque levis, & imperfecta sit. *vol. 32. n. 59.*

Donatio excluditur, si nullatenus de ea, utique verò de alia donatione facta est mentio in Testamento. *vol. 32. n. 73. 87., & 88.*

Do-

Donationis titulo deficiente, potest adhuc donatio ex conjecturalis argui. *vol. 21. n. 3.*

Donatio inter vivos iuxta naturam est irrevocabilis. *vol. 6. n. 7. & vol. 12. n. 1. & vol. 30. n. 8.*

Donatio inter vivos à Donatore revocari, aut immutari nequit. *vol. 22. n. 9.*

Donatio verè *inter vivos* dicitur, quæ perpetuò observari promissa est. *vol. 5. n. 72.*

Donatio inter vivos iurium translationem importat. *vol. 5. n. 17.*

Donatio inter vivos statim absque onere deducendi res alienum, possessionem in Donatarium transfert. *vol. 1. n. 113.*

Donatio inter vivos rectè fit coram duobus testibus. *vol. 6. n. 36.*

In *donatione* inter vivos duorum testium requiritur presentia. *vol. 7. n. 54.*

Aliiter non sufficitur. *ibid. n. 15.*

In *donationibus* inter vivos adhiberi solent juramentum, mentio heredum, & presentia Donatarii, vel Notarii pro eo acceptantis. *vol. 6. n. 61.*

Donatio inter vivos ad quoscunque Donatarii heredes transmittitur. *vol. 12. n. 2. & 22.*

Donatio inter vivos perpetua est, & ad heredes etiam extraneos Donatarii transitoria. *vol. 5. n. 75. & 79.*

Nisi Donans pacto reversionis sibi caverit. *vol. 5. n. 76.*

Donatio inter vivos ut transitoria ad quoscunque heredes judicetur, spectanda est Donatoris voluntas. *vol. 12. n. 23.*

Et Judicis est voluntatem illius explorare. *vol. 12. n. 24.*

Donatio inter vivos per dispositionem, quæ expressè revocetur, non infringitur. *vol. 22. n. 13.*

Donatio inter vivos nequit tacite revocari per alienationem rei donatæ, aut aliam quamlibet posteriorem dispositionem. *vol. 22. n. 14. 16. 23. & 26.*

In *donatione inter vivos* Donatarius non tenetur Creditoribus, sed heres. *vol. 1. n. 122.*

Et idem in Legato videtur judicandum. *ibid. n. 123.*

Donationem inter vivos magis excludit facultas revocandi respiciens ipsam donationis substantiam in tempus mortis collatam. *vol. 6. n. 53.*

Donationem inter vivos excludit facultas mutandæ, & revocandæ dispositionis. *vol. 6. n. 6. & 51. & 52.*

Donationem inter vivos non probat voluntas Donantis, ut scriptura donationem continens, vim habeat solemnis, & publici Instrumenti. *vol. 6. n. 30. & 22.*

Donationis inter vivos valida conjectura est minor, quam quinque testium numerus in donatione, adhibitus. *vol. 6. n. 34.*

Donationis inter vivos levis est conjectura desumpta ex facultate data Procuratori exhibendi scripturam donationis apud acta Notarii, ejusque confirmationem petendi à quolibet Judice, & Magistratu. *vol. 6. n. 25.*

Donationis inter vivos conjectura desumpta ex defectu numeri quinque testium, si sola sit, parum urget. *vol. 6. n. 42.*

Præsertim, si aliæ validiores adsint conjecturæ pro donatione causa morte. *vol. 6. n. 41.*

Donationis inter vivos nullam præbet conjecturam defectus quinque testium, si nulli adhibiti fuerint. *vol. 6. n. 39.*

Donationis inter vivos præsumptionem excludit mortis mentio. *vol. 6. n. 12.*

Donatio censetur *inter vivos*, si alterius donationis, quæ sit inter vivos, augmentum contineat. *vol. 7. n. 11.*

Hæc tamen argumetatio nimis vaga est. *d. vol. 7. n. 13.*

Donatio inter vivos etiam in localibus, ac gemmis pretiosis locum habet. *vol. 21. n. 2.*

Donatio localium *inter vivos* facta, irrevocabilis est. *vol. 21. n. 1.*

Donatio inter vivos, nisi Donans pacto reversionis sibi caverit, per Donatarium prædecessum non resolvitur. *vol. 12. n. 2.*

Donatio non valitura, nisi post mortem Donantis, est *causa mortis*. *vol. 6. n. 57.*

Donationis causâ mortis congruit actus, non nisi post mortem valiturus. *vol. 6. n. 11.*

Donatio causâ mortis contractus non est. *vol. 6. n. 65.*

Donatio causâ mortis contractus non est, præsertim, si rei traditio secuta non fuerit. *vol. 6. n. 69.*

Donatio causâ mortis species est ultimæ voluntatis. *vol. 6. n. 50.*

Donatio effectum habitura post mortem, similis Legato dicitur. *vol. 1. n. 118.*

At secus accipitur *donatio inter vivos*. *vol. 1. n. 119.*

Donatio causâ mortis per Procuratorem non valet, nisi mandatum illi detur coram quinque testibus. *vol. 6. n. 76.*

Donatio causâ mortis ut valeat, non sufficit, eam à Procuratore Donantis exhibitam fuisse apud acta Notarii coram quinque testibus, nisi id Donator mandaverit coram quinque testibus. *vol. 6. n. 80. & 81.*

Donationes etiam *causâ mortis* in publicum Instrumentum solent redigi. *vol. 6. n. 21.*

Donatio causâ mortis Abienti facta, multò magis quinque Testes desiderat. *vol. 6. n. 71.*

Donatio causâ mortis fieri potest etiam absenti per epistolam, vel scripturam privatam, aut per Nuncium. *vol. 6. n. 73.*

Intellige tamen, quando mandatum, epistola, aut scriptura fiat coram quinque testibus. *vol. 6. n. 74.*

Atque etiam coram quinque Testibus fiat traditio epistolæ, vel rei donatæ. *ibid. n. 75.*

Donatio causâ mortis non valet sine testibus. *vol. 6. n. 72.*

Donatio causâ mortis non valet, nisi adhibitis quinque Testibus. *vol. 6. n. 35. 64. & 67.*

Donationem causâ mortis inducit mentio mortis in dispositione pluries facta. *vol. 6. n. 5. 13. & 45.*

Donationem causâ mortis non efficit sola mortis mentio. *vol. 6. n. 15.*

Donationis causâ mortis præsumptio ex mentione mortis inducta, ut elidatur, perspicua esse debent argumeta. *vol. 6. n. 14. & 19.*

Donationem esse causâ mortis rectè arguitur, si, ut

ter eos perfectio, distinctio, nec non temporis intervallum, ac si unus actus esset alterius confirmatorius. *vor. 30. n. 46.*

Nec sufficienti actus imperfecti unico contextu facti, & se uti confirmans ad confirmatum non habentes. *vor. 30. n. 47.*

Menoch. conf. 261. n. 30. loquitur de donatione facta per distinctos actus, atque ex temporis intervallo. *vor. 30. n. 48.*

Donationis titulus in renunciatione expressus, ipsius naturam non immutat. *vor. 3. n. 38.*

Etiā ubi talis donatio sit irrevocabilis. *ibid. n. 39.*

Donationis complicatio, ubi principaliter, & in parte dispositiva renunciationis facta est, realem eam efficit. *vor. 3. n. 69.*

Secus, si accessorie, & incidenter, vel in parte executiva. *ibid. n. 70.*

Donationis complicatio in renunciatione, tunc maxime hujus realitatem operatur, cum ejusdem donationis perpetuo observanda jurata adest promissio. *vor. 3. n. 71.*

Donationis ad Testamentum relatio ut habita censetur, benigna interpretatio sumenda est. *vor. 12. n. 30.*

Donationis ad Testamentum relatio bene ex his verbis colligitur = *Che in caso morissero detti Donatori senza figli, in detto caso avessero luogo la disposizione paterna*. *vor. 12. n. 19.*

Donatio non censetur meritorum remuneratoria, si jam aliunde compensata fuerint. *vor. 38. n. 67.*

Donationem puram, & simplicem non excludit meritorum expellio, si adsint verba gratuitam donationem praeserentia. *vor. 37. n. 94, & vor. 38. n. 68.*

Donatio ob causam species quaedam est permutationis. *vor. 40. n. 43.*

Donatio proprie non est, quod datur, ut vicissim aliquid rependatur. *vor. 40. n. 44.*

Donatio correlative dici nequit, si quod Donanti promittitur, ex alia causa debeatur. *vor. 40. n. 45.* Vel ratione inaequalitatis nulla est, si id rei donatae non correspondent. *ibid.*

Donatio correlative dicitur ex correlativeitate etiam tacite resultante. *vor. 40. n. 47.*

Donationis correlative inaequalitas satis excluditur ex Donantis confessione, & quomodo? *ibid. n. 48.*

Donationis correlative nullitatem ob inaequalitatem allegans, hanc tentare probare concludenter. *vor. 40. n. 49.*

Præsertim, si agatur de actu diu, & quoad vixerint, à Contrahentibus observato. *ibid. n. 50.*

Donatio, licet res Donanti promissa, id aliam debeatur causam, potest adhuc correlative dici, & quomodo? *vor. 40. n. 46.*

Donationis spes accationem præbens matrimonio, ei tamen correlative non est. *vor. 37. n. 81.*

Donatio, quæ sit pro certis Personis, atque ex certa causa, cæ cessat, resolvitur. *vor. 12. n. 28.*

In donatione causa impulsiva non curatur, si finalis deficit. *vor. 12. n. 43.*

Donatio post Matrimonium facta, esse non potuit ejus finalis causa. *vor. 37. n. 91, & 92, & vor. 38. n. 91.*

Donationem inter, & Matrimonium correlativeitas ex eorum vicinitate non inducit contra voluntatem Donantis meram liberalitatem exprimentis. *vor. 38. n. 66.*

Donationis causa tantum impulsiva esse potest Matrimonium antea contractum. *vor. 37. n. 92, & vor. 38. n. 65.*

Donatio contemplatione Matrimonii dicitur donatio ob causam. *vor. 1. n. 148.*

Donatio ex sola matrimonii, aut agnationis contemplatione in ejus proemio, illorum causa non censetur facta. *vor. 38. n. 60.*

Donatio contemplatione certi Matrimonii non est, quæ vel alio, vel nullo Matrimonio secuto, effectum fuisse habitura. *vor. 37. n. 87, & vor. 38. n. 61.*

Donatio, non adimpletis conditionibus, & secuto etiam matrimonio defuncta, contemplatione certi Matrimonii facta non est. *vor. 37. n. 89.*

Donatio contemplatione Matrimonii dici nequit, ad quod impulsus spes future donationis abique certâ scientiâ rei donandæ, vel personæ donaturæ. *vor. 37. n. 78.*

Donatio contemplatione Matrimonii dicenda non est, si in apoca donationis nulla de Matrimonio habetur mentio. *vor. 37. n. 75, & vor. 38. n. 53.*

Donatio contemplatione certi Matrimonii resolvitur, eo non secuto. *vor. 37. n. 88, & vor. 38. n. 62.*

Donatio propter nuptias propria donatio non est. *vor. 39. n. 31.*

Donatio inter socios non presumitur. *vor. 18. n. 153.*

Donatio in capitali à donatione in lucro inter socios diversa est. *vor. 18. n. 160.*

Quia in capitali donatio præcedit, in lucro cum ipsa commisceatur. *ibid. n. 161.*

Donatio inter Socios si societatem præcedat, ipsam non tangit. *vor. 18. n. 162.*

At simul cum illa esse non potest. *ibid. n. 163.*

Donatio est, si quid à Magnatibus tradatur. *vor. 21. n. 4.*

Donatio est, si jocalium traditio fiat Personæ ditissime. *vor. 21. n. 6.*

Donatio est, non ad usum commodatio, jocalium traditio inter Magnates facta. *vor. 21. n. 5.*

Donata inter Magnates non censetur jocalia. Sponsæ tradita à Marito. *vor. 21. n. 25.*

Donata Sponsæ à Viro, ejusque Consanguineis non presumuntur jocalia, si pretiosa, & maxime, si rarissima. *vor. 21. n. 19.*

Donationis titulus expressus in traditione jocalium facta Sponsæ à Viro, istiusque Consanguineis, vera donatio non est, sed blanda verba, & captatoria. *vor. 21. n. 21.*

Nec proprietates inde translatio, sed mera usus concessio significatur. *ibid. n. 22.*

Donatio à Principe facta filiofamilias, ipsi tamen quoad proprietatem, quam etiam quoad usum fructum acquiritur. *vor. 21. n. 50.*

Secus, ubi conici queat, Principem Patris duntaxat contemplatione donasse. *vor. 21. n. 51.*

Donatio à Principe facta filiofamilias unice ob contemplationem Patris, tantum Patri acquiri debet. *vor. 21. n. 52.*

Idque ex præsumpta ipsius Patris, & Principis voluntate. *vor. 21. n. 53.*

Donatio Infanti à Compatrie facta, Matri non acquiritur, sed Patri, si is meritis erga Donantem, hic benevolentia erga illum singulari sit obstrictus. *vet. 21. n. 48.*

Immo, his etiam circumstantiis non concurrentibus, sententiam Patri favorem Doctores, ac Tribunaia fuerunt amplecta. *vet. 21. n. 49.*

Donatio moniliis Puero à Compatrie facta, ad ipsius Matrem pertinet. *vet. 21. n. 10.*

Et censetur facta miseratione Matris summum dolorem perpeisse. *vet. 21. n. 12.*

Donatio inter Patrem, & filium nequit consistere. *vet. 42. n. 1. & 16.*

Donatio inter Patrem, & filium cum juramento facta, valet de jure canonico. *vet. 42. n. 20.*

Amplia, ut n. 22.

Donatio dotis facta præcedenter à filia favore Patris, revocata censetur per posteriorem dotis constitutionem ab eodem Patre factam. *vet. 42. n. 8.*

Donationem sibi à filia præcedenter factam, Pater dotem illi constituit, revocasse dici nequit. *vet. 42. n. 48.*

Decis. 65. n. 9. part. 10. rec., declaratur. *ibid. n. 49.*

Donatio Patri facta à filia, de jure Canonico sustinetur, si concurrat juramentum. *vet. 42. n. 17. & 18.*

Donatio ad favorem Patris facta à Filia cum Judiciis Decreto, aliisque necessariis solemnitatibus, patam, & bonâ fide censetur facta. *vet. 42. n. 30.*

Valet autem, si Pater bonâ fide suum consensum præstitit. *ibid. n. 31. 32. 43. & 47.*

Donatio dotis ad favorem Patris facta à Filia per anteaquam, invalida non est, si dolo vacat, nec præjudicium Filia, ejusque liberis valet interire. *vet. 42. n. 33.*

Quæstio hæc est potius facti, quam juris. *ibid. n. 34.*

Dolus autem, vel mala fides elicitur ex damno, quod Filia, ejusque liberis possit evenire. *ibid. n. 35.*

In *donatione* Patri facta à Filia, nequit læsio considerari, si illius effectus collatus appareat post ipsius Filia obitum sine filijs. *vet. 42. n. 38. & ratio ibid. & n. 39.*

Donatio dotis loco legitimæ succedentis facta à Filia favore Patris, non excludit, immo supponit liberam in Filia facultatem de eadem dote, seu legitima disponendi. *vet. 42. n. 44.*

In *donatione* universali facta à filia favore Patris, non comprehenditur summa reservata ad effectum testandi. *vet. 42. n. 54.*

Tamen si de ea Donatrix speciatim non disposuerit. *ibid. n. 55.*

Donatione universali expleta à Filia favore Patris, obligare eadem se potest pro summa ad effectum testandi reservata. *vet. 42. n. 56.*

Atque ejus iuribus potest quis uti tum agendo, tum excipiendo. *ibid. n. 57.*

Per *donationem* universalem factam à Filia favore Patris, censetur in hunc translatum quartum, etiam dotale, si Filia sibi certam dumtaxat summam ad testandum reservavit. *vet. 42. n. 58.*

Donatio à filio facta Patri de istius consensu, etiam sine juramento subsistit. *vet. 42. n. 27.*

Hæcque communis est sententia. *vet. 42. n. 29.*

Donatio facta à filio de consensu Patris, valet favore cuiuslibet extranei. *vet. 42. n. 23.*

Proindeque ad favorem etiam Patris. *ibid. & n. 24.*

In *donatione* à Filio facta Patri, istius consensus non requiritur ad integrandam personam Filii, sed solum ad prospiciendum interesse, & præjudicio, quod in Bonis Filii Pater posset habere. *vet. 42. n. 26.*

In *donatione* Filio facta à Patre, non comprehenditur Legitima ex Bonis Filii prædefuncti Patri debita. *vet. 14. n. 61.*

Donatio inter conjunctas personas graviore habet suspensionem. *vet. 37. n. 67. & vet. 38. n. 52.*

Donatio Viri erga Uxorem non valet argui ex facta ejus nomine in æstimo Bonorum descriptione. *vet. 32. n. 80.*

Si non constat de animo donandi. *ibid. n. 81.*

Decique descriptio ex alia causa appareat demandata. *ibid. n. 82.*

Donatio inter Virum, & Uxorem si non probetur facta, nec morte dici potest confirmata. *vet. 32. n. 55.*

Donatio in assignatione Prædij à Viro Uxori facta quomodo, inspectâ ejusdem assignationis principali, atque impulsivâ causâ, excludatur? *vet. 32. n. 77.*

Donatio quoad excessum valoris Prædij pro dotis restitutione à Viro assignati non præsumitur, si sciebat, illud censu pergravatum. *vet. 32. n. 94.* Eaque valoris exuperantia censetur in capitulum dicti census fuisse detrahenda. *ibid. n. 95.* Vel inconsulto, & per errorem solite tradita. *ibid. n. 96.*

Donatum à Viro censetur id, in quo Bona tradita pro restitutione dotis, dotale excedunt creditum. *vet. 32. n. 33.*

Præsertim, si ea fuerunt nomine Uxoris in æstimo translata, atque descripta. *ibid. n. 34.*

Et maxime, si abinde citra tam truciis eorumdem Bonorum fuerunt exacti, quam onera soluta Uxoris nomine. *ibid. n. 35.*

Intellige, ut n. 80. & 81.

Donatio erga Uxorem de quantitate dotem excedentem verisimiliter arguitur, si de Viro agatur prole, & Consanguineis carente. *vet. 32. n. 36.* Celat vero ejusmodi verisimilitudo, si aliam conspiciam illi fecit donationem. *vet. 32. n. 87.*

Et, si hujus tantum donationis in testamento meminit. *ibid. n. 73. & 88.*

Donatio inter Virum, & Uxorem, constante Matrimonio, nulla, atque irrita est. *vet. 32. n. 3.*

Nec juramento confirmari valet. *ibid. n. 4.*

Immo nec morte Donantis, si nec statutariis solemnitatibus, nec insinuatione munita sit. *ibid. n. 5.*

Donatio inter Virum, & Uxorem, constante Matrimonio, ut quæ à jure prohibita est, eo minus potest præsumi. *vet. 32. n. 6.*

Donatio inter Virum, & Uxorem de jure præsumitur. *vet. 32. n. 10.*

Præsertim ex facta rei donatæ traditione. *vet. 32. n. 11.*

Donatio Viri erga Uxorem æquæ, ac æquis restitu-

tionis dotis illam continens, valida habenda est. *vor. 32. n. 51.*

Donatio inter Virum, & Uxorem morte Donantis censetur confirmata. *vor. 32. n. 12. & 49.*

Donatio Viri erga Uxorem satis probant conjectura una cum Testium depositionibus. *vor. 32. n. 37.*

Donatio inter Coniuges, ex qua Donans pauper non queat fieri, sustinetur. *vor. 32. n. 54.*

Donatio, vel hereditas Sponsæ relicta, isti quæritur, non Patri. *vor. 44. n. 7.*

Donatio à Minore facta, ultra solemnitates, iustam requirit causam. *vor. 40. n. 9.*

Donatio Minoris corrui sive desit iusta causa, sive inepta, vel præjudicialis existat. *vor. 40. n. 10.*

Procedit, intercedente etiam Judicis Decreto. *ibid. n. 11.*

Donatio à Minore facta sine iustâ, legitimâque causâ, meram, ac damnosam importat liberalitatem. *vor. 40. n. 12.*

In *donatione*, vel renunciatione facta à Muliere minori, ultra extrinsecas solemnitates, iusta, & rationalis causa requiritur. *vor. 41. n. 41.*

Eâ autem deficiente, vel ineptâ existente, aut præjudiciali, corrui donatio. *ibid. n. 46.*

Simulque interpositum Judicis Decretum. *ibidem n. 47.*

In *donatione* Minoris infinuatio non suppletur jramento. *vor. 40. n. 7.*

Istud enim dolo extortum reputatur. *ibid.*

Sed contrarium. *vid. dist. vor. 40. n. 32.*

In *donatione* à Minore facta, infinuatio pro forma præscripta est. *vor. 40. n. 6.*

Ex ejusque defectu ipsa corrui donatio. *ibid.*

Donationes factæ in minori ætate ratificatio quinque post majorem ætatem inducitur. *vor. 40. n. 51. & 52.*

Contra *donationem* à Minore factam, ab eoque nunquam impugnatur, nequit ipius heres de nullitate dicere. *vor. 40. n. 58.*

Donatio ab infinuazione validitatem, nomen, atque essentiam assumit. *vor. 37. n. 59. & vor. 38. n. 49.*

In *donatione* infinuatio probat perseverantiam in proposito donandi. *vor. 40. n. 32.*

Donatio non infinuata revocari potest. *vor. 37. n. 73. & vor. 39. n. 1.*

Donatio non infinuata corrui in eo, quod quingentos aureos excedit. *vor. 37. n. 58. & vor. 38. n. 58.*

Donatio, quæ, eveniente conditione, Donatris patrimonium minuit, infinuazione eget. *vor. 39. n. 59.*

Donatio per privatam scripturam facta, eò magis infinuanda est. *vor. 37. n. 61. & vor. 38. n. 52.*

Donatio non alia ex causa, quam ex mera voluntate facta, tamquam pura ac simplex, infinuationem requirit. *vor. 38. n. 58.*

Ex quibus autem pura, ac simplex valeat dignosci? *ibid. & n. 59. & 60.*

Donatio infinuanda est, licet fuerit causa impulsiva Matrimonii. *vor. 37. n. 79.*

Donatio juris futuri ex causâ præterita, & æstimatione, quæ summam non infinuandam exce-

dat, recipientis, solemnitatem exigit. *vor. 39. n. 62.*

Donatio juris incerti, & eventualis infinuazione non indiget. *vor. 39. n. 56.*

Intellige, si jus illud nec re nec spe Donanti competat. *ibid. n. 57.*

Donatio ob causam infinuationem, aliisque solemnitatibus non indiget. *vor. 40. n. 42.*

Donatio infinuationem non requirit, si in causam certi Matrimonii fiat. *vor. 37. n. 74. & vor. 38. n. 56.*

Intellige, id non procedere, si sit ipsius Matrimonii causa non finalis, sed tantum impulsiva. *ibid.*

Donatio ne infinuazione indigeat, prima, & finalis esse debet Matrimonii causa. *vor. 37. n. 80.*

Donatio causâ mortis infinuationem non requirit. *vor. 6. n. 26.*

Donatio facta cum ocre assumendi cognomen, & insignia Donatoris, infinuacione non indiget. *vor. 26. n. 125.*

In *donatione*, quæ in scriptis non redigatur, quæque in sola consistat traditione, infinuatio non requiritur. *vor. 32. n. 13.*

Hancque sententiam Sacra Rota amplexa est. *vor. 32. n. 14.*

Donatio secretò exarata ab infinuacionis necessitate eximitur. *vor. 38. n. 69.*

Intellige, si duo concurrant, metas illius evulgationis, atque huiusmet rei coram Notario, & Testibus facta contestatio. *vor. 38. n. 70.*

Donationis infinuacionem potuit velle Donator ad cautelam, non ad firmitatem actus. *vor. 6. n. 32.*

Donationis infinuandæ voluntatem, & necessitatem abuisse, colligitur ex nunquam facta per Procuratorem infinuacione. *vor. 6. n. 33.*

Donationis præcedentis subseqens ratificatio infinuacionis defectum supplet. *vor. 40. n. 34.*

In *donatione* solemnitatum defectus suppletur jramento. *vor. 40. n. 21.*

Licet de Minori agatur, *ibid. n. 22.*

Donatio post lapsum 37. annorum infinuata præsumitur. *vor. 40. n. 59.*

Etiamsi de gravi agatur Tertii præjudicio. *ibid. n. 30.*

Donatio, si est ex causa amoris, & liberalitatis erga Nepotes, pro formis etiam sustinetur. *vor. 12. n. 6.*

Donatio, si futurum tempus non respiciat, donata dici nequeunt jura in futurum competentia. *vor. 12. n. 58.*

Sed debet censi restricta ad jura solummodo præsentia. *vor. 12. n. 59.*

In *donationibus* æque, ac in donationibus distinctio receptilima est, quod, evictâ re donatâ, vel in dotem data, actio de evictione competat, si contractus à promissione inceperit, secus verò si à traditione. *vor. 25. n. 23.*

Donatio dolo extorta censetur, si addit læsio enormissima. *vor. 2. n. 79.*

Donatum id censetur, in quo dotem receptam excedunt jura à Muliere renunciata. *vor. 43. n. 30.*

Ac necessaria proinde infinuatio est. *ibid. n. 31.*

A *donationis* commodio filia excludi non debet ex facto, & culpa Matris. *vor. 37. n. 55.*

DOTARE.

Dotare filiam Pater tenetur. *vor. 47. n. 1.*

Dotare filiam Pater tenetur, licet dives illa, vel provisa aliunde sit. *vor. 47. n. 11.*

Dotare filiam Pater tenetur, si Judicis tamen officio, non jure actionis. *vor. 50. n. 33.*

Hæcque verior, ac receptor opinio est. *ibid. n. 34.*

DOTANS.

Dotans à promissione incipiens, ad evictionem non tenetur, si nil aliud promittere voluerit, quàm, quod sibi posset competere. *vor. 25. n. 68.*

Dotans à traditione incipiens, nullo amplius onere post expletam traditionem obstringitur, secus, si à promissione incipiat. *vor. 25. n. 51.*

Dotans à promissione incipiens quod tenetur de evictione, intelligendum est, quando res dubia sit, an se voluerit de evictione obligare, secus, si de voluntate non se obligandi ex conjecturis conficit. *vor. 25. n. 69. & 71. & 83.*

Et questio hæc est potius facti, & voluntatis, quàm juris. *ibid. n. 70.*

Dotans, vel Donans à promissione incipiens censetur contrahere velle, seseque obligare. *vor. 25. n. 25.*

Dotans, vel Donans à traditione incipiens iudicat animum distrabendi potius, quàm contrahendi, seseque obligandi. *vor. 25. n. 33.*

DOS.

Dos Mulieris patrimonium dicitur. *vor. 45. n. 33. & vor. 47. n. 41.*

Dos pro filia ex Bonis liberis Patris est detrahenda, usque non exstantibus, ex Bonis fideicommissariis. *vor. 47. n. 66.*

Dotem sibi constituere nullo pacto Mulier obstringitur. *vor. 25. n. 19.*

Dotem sibi Mulier constituens, videtur instar Extranei actum liberalitatis, ac donationis exercere. *vor. 25. n. 31.*

Dotem tenetur Pater juxta patrimonii vires constituere. *vor. 43. n. 63.*

Dotem filie indotæ Frater de Bonis Patris tenetur constituere. *vor. 47. n. 5.*

Dotem, aut legitimam Liberis divitibus non deberi, absurdum est. *vor. 30. n. 40.*

Dos, Patre vivente, nequit, nisi tamquam dos considerari. *vor. 30. n. 64.*

Dotem à Patre legatam Frater de proprio solvens, censetur id facere ex substantia Patris, si ipsius heres sit. *vor. 31. n. 74.*

Dos congrua, vel incongrua æstimanda est ex viribus patrimonii Dotantis, Regionis consuetudine, & solito Familie. *vor. 15. n. 15.*

Dos congrua censenda est, si à Patre constituta. *vor. 15. n. 16.*

Item, si nuptiæ fuerint cum Viro paræ conditionis contractæ. *ibid. n. 17.*

Doti incongruitas nequit amplius opponi post annos 32. *vor. 15. n. 18.*

In *dote*, juxta patrimonii vires constituta, nulla valet considerari Patris liberalitas. *vor. 43. n. 64.*

Ob *dotem* solum Familie non excedentem, renunciatio nequit reportari, nisi restricta ad paternam tantum Bonam. *vor. 43. n. 65.*

Vel ad conventa in Capitulis matrimonialibus. *ibid. n. 66.*

Doti tantum correspondens censenda est Mulieris renunciatio, quæ causâ tantum dotis facta sit. *vor. 43. n. 69.*

Procedit maxime quoad Fratrem renunciatarium, qui nil de proprio in dotacionem contulit. *ibid. n. 70.*

Ut quæ ex ipsius Renunciantis substantia fuerit expleta. *ibid. n. 71.*

Dotis receptæ causa, ultra conventa in capitulis matrimonialibus efficax non est. *vor. 43. n. 67.*

Nisi in Instrumento major dos constituitur. *vor. 43. n. 68.*

Dotis causâ ac pro exonerando Patre, vel Avo ab onere dotandi, legatum quid Mulieri censetur à Persona sanguine conjuncta. *vor. 47. n. 7.*

Dos constituta ex legato in eam causam relicto à Patre, dicitur ex propriis Filie Bonis constituta. *vor. 43. n. 72.*

Nec legitima censetur renunciandi causa. *ibid. n. 73.*

Dotem filie constituens Pater, censetur id egisse animo potius paternum adimplendi officium, quàm donandi. *vor. 30. n. 32.*

Dos, & Bona materna, si Mater intestata defecerit, pertinent ad Filios, pacto etiam deficiente. *vor. 46. n. 56.*

De *dote* ad filios ex pacto perventura, Mulier in eorum præjudicium nequit disponente. *vor. 45. n. 9.*

Procedit etiam quoad Extraneos, cum pro eis pactum sit. *ibid. n. 10.*

De *dote* filius ex pacto deferenda uti filius, non uti Matris heredibus, Mater in eorum præjudicium nequit disponente. *vor. 45. n. 19.*

Dos Matri cum eo pacto constituta, ut ad filios post ejus obitum pertineat, iis non contentatis uti Matris heredibus ex propria persona debet adquiri. *vor. 45. n. 1. & 8.*

Dos ex consuetudine, vel Statuto disponente per verba, remanens, vel persians, aut similia, ad filios uti filios deieritur, non uti heredes Matris. *vor. 41. n. 20. 21. & 22.*

Dos à Patre constituta cum declaratione illius in legitimam imputandæ, potest censi legitima locum sortita, si filia omnibus renunciavit iuribus sibi pro legitima competentibus. *vor. 30. n. 43.*

Dotem Pater constituens cum declaratione illius in legitimam imputandæ, intellexisse censetur, dotem esse in legitimam compensandam, quantum filie præcederet. *vor. 30. n. 42. & 60.* Præsertim, si talis imputatio ab eo non filia dumtaxat, sed etiam Nepotibus fuerit injuncta. *ibid. n. 44. & ratio n. 55.*

Dos ex sola Patris dotantis declaratione de illa in legitimam imputandæ, non censetur adventitia. *vor. 30. n. 40.*

Nec legitimæ solutio ob eam declarationem præventa reputatur. *ibid. n. 41. & 59.*

Dos filie à Patre constituta cum expressa declaratione, ut ea in legitimam imputanda sit, in dominium filie irrevocabili transferatur. *vor. 30. n. 1. & 7.*

Et Patri jus reversionis ob ejusmodi declarationem admittitur. *ibid. n. 2.*

Do-

Dotem loco legitimæ constitutam Nepotes non jure legitimæ ex Bonis Avi consequuntur, sed jure Matris hereditario. *vol. 30. n. 45.*

Ex *dote* loco legitimæ constituta fructus debentur. *vol. 30. n. 9.*

Dos ex dispositione statutaria mentionem faciente de legitima, loco legitimæ succedit. *v. 47. n. 23.*

Dos legitimæ loco succedit, quum ejus taxatio post Patris obitum remissa est arbitrio non Fratrum, sed Proximiorum. *vol. 47. n. 31.*

Qui *dotem* legitimam minorem nequeunt arbitrari. *ibid. n. 32.*

Dos quum loco legitimæ succedit, Fœmina dotata censetur exclusa ab hereditate Dotantis tantum, & non aliorum, qui non dotarunt. *v. 47. n. 30.*

Dos loco legitimæ succedenti nequit à Patre apponi pactum reverſum. *vol. 42. n. 6.*

Dos loco legitimæ succedenti pactum reverſum à Patre adpositum, quid differat à donatione, ipsius dotis, seu legitimæ facta à filia favore Patris. *vol. 42. n. 40. 41. & 42.*

Dos loco legitimæ succedenti pactum reverſum adpositum de consensu Patris, & Filix acceptatione, sustinetur. *vol. 42. n. 46.*

Dos adventitia speciem donationis præferret *v. 30. n. 20.*

Quæ in dubio respectu Patris non præsumitur. *vol. 30. n. 21. & 24.*

Dos adventitia dominium Mulieri irrevocabiler quæritur. *vol. 30. n. 11.*

Nec ad Patrem *dotantem* revertitur, si vè per ipsius Mulieris, si vè per Viri mortem matrimonium dissolvatur. *vol. 30. n. 12.*

Dos filia à Patre constituta præsumitur profectitia, non vè adventitia. *vol. 30. n. 19. & ratio n. 20. & 21.*

Dos à Patre constituta quod adventitia potius fuerit, quàm profectitia, conjecturis, & argumentis probandum est. *vol. 30. n. 23.*

Dos an profectitia, vel adventitia fuerit, Patris dotantis est declarare. *vol. 30. n. 29.*

Etiã ex intervallo. *ibid. n. 30.*

Intellige cum fraudis, aut collusionis absque suspicio, & de actu agitur ambiguo. *ibid. n. 31.*

Dos, ubi queritur, an profectitia, vel adventitia fuerit, talis præsumitur, qualis à Patre constituyente, etiã ex intervallo, fuerit declarata. *v. 30. n. 33.*

Præfertim, si cum juramento. *ibid. n. 34.*

Et maxime, si in testamento finalem iterarit declarationem. *ibid. n. 35.*

Dos profectitia censenda est, quum Pater declaravit, se dotem profectitiam constituere. *v. 30. n. 28.*

Dos tuiſſe profectitia censenda est, si Pater dotans, eam, soluto matrimonio, sibi curavit restitui. *vol. 30. n. 38.*

Dos profectitia, dissoluto Matrimonio per mortem Viri, ad Patrem dotantem revertitur. *vol. 30. n. 13.*

Procedit, licet Liberi superſint. *vol. 24. & 17.*

Et quid, si per mortem filix dissolvatur. *ibid. n. 14. 16. & 18.*

Dos profectitia, soluto Matrimonio, ad Patrem,

ex Martiniana Consuetudine, non revertitur, quando superſunt Liberi. *vol. 30. n. 15.*

Intellige, eam consuetudinem attendi, quoties Matrimonium dissolvitur per Uxoris, non etiam per Viri obitum. *vol. 30. n. 16.*

Delara id tamen, ut procedat eo dumtaxat casu, quo Uxor decedat, Viro superſtite. *vol. 30. n. 18.*

Dote ex certis Bonis pro fundatione Commendæ constitutâ, eorum dominium in Religionem transit. *vol. 22. n. 39.*

Dotis contractus ab altero emptionis, & venditionis diversus est. *vol. 25. n. 40. & quo differat. vol. 25. n. 41. & 49.*

Dotis contractus ex se, & sine expressâ conventionem, non importat evictionis promissionem. *v. 25. n. 41. & 49.*

Dubius præjudicialia pacta non sustinentur. *v. 42. n. 9.* Intellige, ut *n. 10.*

Dubius præjudicialia pacta eatenus prohibentur, quatenus Mulier iteratò volens nubere, non debet indotata remanere. *vol. 42. n. 50.*

At, si collata sint post ejus obitum, quia talis cessat ratio, sustinentur. *ibid. n. 51. & 53.*

Dotis loco legitimæ succedenti donatio facta à filia favore Patris, non excludit, immo supponit liberam in filia facultatem de eadem dote, seu legitima disponendi. *vol. 42. n. 44.*

Dotâ donatio Patri per anteaſſam facta à filia, tamquam suspecta, reprobatur. *vol. 42. n. 1.*

Dotâ donatio ad favorem Patris facta à filia per anteaſſam, invalida non est, si dolo vacat, nec præjudicium filix, ejusque Liberis valet inferre. *vol. 42. n. 33.*

Quæſitio hæc est potius facti, quàm juris. *ibid. n. 34.*

Dolus autem, vel mala fides elicitur ex damno, quod filix, ejusque liberis possit evincere. *ibid. n. 35.*

Dotâ donatio facta præcedenter à Filia favore Patris, revocata censetur per posteriorem dotis constitutionem ab eodem Patre factam. *vol. 42. n. 4.*

Dotantis actus nequit perfectus, & absolutus dici ex sola dotis promissione in hæc verba concepta = *Causâ ejus dotis tibi tradere, & consignare promissi* &c. *v. 25. n. 33.*

In *dotantibus* æquè, ac in donationibus distinctio receptissima est, quod, evicta re donatâ, vel in dotem datâ, actio de evictione competat, si contractus à promissione inceptis, secus vero, si à traditione. *vol. 25. n. 22.*

Dotem Pater filix constituens, nequit dici revocable dotis donationem sibi à filia præcedenter factam. *vol. 42. n. 48. & ratio. ibid.*

Decisio 5. n. 9. par. 10. rec. declaratur. ibid. n. 49.

Dos inestimata, vel æstimata æſtimatione non faciente venditionem, non transit in dominium Viri, sed jure ei tribuitur solum ad fructus. *v. 25. n. 4.*

Dotâ inæſtimata constitutio si à promissione, non vè si à traditione inceptis, evictio pro re donatâ evicta debet præſtari. *vol. 25. n. 14. 15. & 16.*

Ejusmodi autem distinctio an procedat in Patre, seu

seu alio ad dotandum de jure obligato, varie sunt Doctorem opiniones. *ibid.* n. 17.
 Locum tamen sibi certè vindicat in Extraneo nedium, sed in ipsa etiam Muliere sese dotante. *ibid.* n. 18.
 Dotis constitutio potest in Capitulis matrimonialibus à promissione inchoari, & nihilominus potest Mulieri de evizione teneri. *ut.* 35. n. 65.
 Promissio enim ejusmodi intelligi potest restricta ad jura dumtaxat ipsi Mulieri competentia super re in dotem constituta. *d.* *ut.* 35. n. 66.
 Ita ut nil aliud, præter ea, promittere senserit per dictæ rei assignationem subinde in Instrumento factam. *d.* *ut.* 35. n. 67.
 Dotatio non à traditione, sed à promissione inchoata dignoscitur ex verbis = *E per dota &c. promette di dare la metà del Castello &c.* = *ut.* 35. n. 30. 32., & 34.
 Dotis constitutio ubi à traditione incepta, nequit Vir pro fructibus inexactis directè de evizione agere. *ut.* 35. n. 37.
 Potest verò indirectè, nimirum alimenta denegando Mulieri alia Bona possidenti, ut cogatur novam sibi dotem constituere. *ut.* 35. n. 38., & 39.
 Dotale re evicta nequit Vir, qui de evizione libi expresse non cavit, ad illius æstimationem agere, sed solum ad refectionem damni. *ut.* 35. n. 5.
 Dotis allecuratio Judicis auctoritate explenda est. *ut.* 32. n. 30.
 Dotis allecuratio suapte naturâ non est domini translativa. *ut.* 32. n. 35.
 Nec donationem valet importare. *ibid.* n. 36.
 Dotis restitutio eo modo conventa intelligitur, quo de jure debet fieri. *ut.* 30. n. 53.
 Dotis restitutio, constante Matrimonio, non sustinetur. *ut.* 32. n. 39.
 Maxime, si suspecta, quia res tradita dotale creditum exsuperet. *ibid.*
 Dotis restitutio pro omnibus, quorum interest, stipulata, solum Patri dotanti facienda est. *ut.* 30. n. 54.
 Si huic præsertim Filia prædecesserit. *ibid.* n. 55.
Dispositio 7. n. 6. de dot., & dec. 35. de testum. in Mauriff. ad ornat. Card. de Lac. declarantur. *ibid.* n. 56.
 Dotis restitutio, constante Matrimonio, si res tradita dotale excedat creditum, in fraudem legis reputatur facta. *ut.* 32. n. 41.
 Irritæ redditur, tamquam implicitam donationem continens. *ibid.* n. 32.
 Secus est, si valida ea donatio sit, ut quia Donantis morte confirmata. *ut.* 32. n. 49., & 50.
 Dotis restitutio, constante Matrimonio, tunc invalida censetur, cum nullâ nitiur honestâ causâ. *ut.* 32. n. 33.
 At secus, eâ concurrente. *ibid.* n. 44.
 Ut, si fiat ad jurgia inter Virum, & Uxorem cohibenda. *ibid.* n. 5.
 Maxime id procedit, si de consensu utriusque Conjugis expleatur. *ibid.* n. 46., & 48.
 Dotis restitutionis prohibitio, constante Matrimonio, ad favorem Conjugum inducitur est. *ut.* 32. n. 47.
 Ne scilicet alter invitatus ab altero cogi possit ad
De Controllo.

illam restituendam, seu recipiendam. *ibid.*
 Eidemque favori possunt illi renunciare. *ut.* 32. n. 48.
 Dotis restitutio potius, quàm allecuratio, ex quibus censenda sit Prædicta assignatio à Viri Uxori facta? *ut.* 32. n. 34.
 Restitutio potius, quàm allecuratio dicenda est, si de illa, non de secunda Testes deponant. *ut.* 32. n. 35., & 37.
 Item, si Vir ad inopiam non vergebat. *ibid.* n. 38.
 Nec alia suberat allecurandæ dotis causâ. *ibid.* n. 39.
 Ac etiam, si ex mera Partium voluntate facta est, Et cum plena domini translatione. *ut.* 32. n. 32.
 Dotem si Vir se obligavit ejus Uxori restituere, Patre illius consentiente, censetur Pater quodlibet jus super dicta dote remissile. *ut.* 30. n. 4.
 L'cet in ejus obligatione Vir superaddiderit clausulam = *cui de jure* =. *ut.* 30. n. 5., & ratio n. 6.
 Dos ad Patrem dotantem reversa, definit esse dos. *ut.* 30. n. 63.
 Dos à Patre dotante nequit repeti, nisi elapso viduitatis anno. *ut.* 30. n. 47.
 Dotis reverfioni renunciassè censetur Pater, si eam libi post obitum Generi nedum non curavit restitui, sed insuper consensit, ut secundo nubens eandem libi dotem Filia constitueret. *ut.* 30. n. 3.
 Dotem se obligans Vir ejus Uxori restituere, istius Patre consentiente, si clausulam superaddidit = *vel cui de jure* = non censetur Pater reverfionis jus super dicta dote remissile. *ut.* 30. n. 52.
 Immo preservatum illud intelligitur. *ibid.* n. 52.
 Dotis reverfioni quod à Patre fuerat renunciatum, non satis conjicitur ex neglecta illius consecutione post obitum Generi. *ut.* 30. n. 46.
 Præsertim, quando, statim elapso viduitatis anno, secundum contrahitur matrimonium. *ut.* *ibid.* & ratio n. 48.
 Dotis reverfioni ut renunciassè censetur Pater ob ejus neglectam repetitionem post obitum Generi, longa requiritur ejusdem Patris taciturnitas, quodque contrariam voluntatem numquam declaravit. *ut.* 30. n. 49.
 Dos, ejus reverfione à Patre acceptatâ, de ipsius Patrimonio efficitur. *ut.* 30. n. 57., & 63.
 Dos filie constituta an, solum per obitum Viri matrimonio, ad Patrem dotantem debeat reverti, vel potius ad Filiam spectare, ex quibus dignoscendum sit? *ut.* 30. n. 10.
 Dos cum velit contra Patrem repeti tamquam indebitè ad eum reversa, debet probari, & quod esset indebita illius restitutio, quodque per errorem facta fuerit. *ut.* 30. n. 39.
 Dotis neglecta à Patre post obitum Generi repetitio, dum necessaria urgebat causâ iterum dotandi Filiam, ad hanc causam, non verò ad voluntariam reverfionem est. *ut.* 30. n. 50.
 Dotale lucrum ex Matrimonio, non ex Parte quæritur. *ut.* 44. n. 5.
 Dotale lucrum est adventitium. *ut.* 44. n. 4.
 Et non ad Patrem, sed ad Filium pertinet. *ibid.* & n. 6.

Intellige quoad proprietatem tantum. *ibid.* n. 8.
Dotis lucrum in præjudicium Creditorum potest remitti. *vor.* 44. n. 1.
 Et præferim in præjudicium Patris. *ibid.* n. 3.
Dotalis lucri ususfructus Patri debetur. *vor.* 44. n. 9.
 Ex *dotis* fructibus debet Vir sustinere Matrimonii onera, quæ loco preli habentur. *vor.* 25. n. 6.
Dotis fructus Viro debentur ad sustinenda Matrimonii onera. *vor.* 25. n. 7.
Dotis fructus ab heredibus Viri non debentur, nisi ratione mortis. *vor.* 50. n. 1.
 Ac, nisi interpellati fuerint. *ibid.* n. 2.
Dotalium fructuum remissio, seu condonatio est de jure inter Conjuges prohibita. *vor.* 25. n. 102.
 Nisi morte confirmata fuerit. *ibid.* n. 103.
Dotalium fructuum remissio, seu condonatio præsumitur, ubi non Uxor prædecesserit, sed Vir. *vor.* 25. n. 101.
Dotalium fructuum condonatio, & remissio ex sola Viri taciturnitate, dum Mulier nil habebat, non præsumitur. *vor.* 25. n. 104.
 Præsertim, si potuit successionem sperare in Bonis Mulieri obventuris. *ibid.*
Dotalium fructuum remissio, seu condonatio arguitur ex decenniali, & eo plus temporis lapsu absque ulla reclamazione, cum supportatione onerum Matrimonialium. *vor.* 25. n. 98.
 Ex qualitate Viri locupletis, & prole carentis. *ibid.* n. 98.
 Atque etiam ex persona Mulieris. *ibid.* n. 100.
 Pro *dotis* fructibus, constante Matrimonio, non exaldis potest Vir adversus Mulieris hereditatem agere ratione damni, & interesse. *vor.* 25. n. 1. & 3.
Dotis fructus non ratione mortis, sed loco alimentorumolvere tenentur heredes Patris promissoris. *vor.* 50. n. 3.
 Nec requiritur interpellatio. *ibid.* n. 4. Intellige ut n. 8.
Dotis fructus Mulieri non debentur, cui amplius ususfructus à Viro sit relictus. *vor.* 50. n. 12.
 Procedit, si Mulier agat contra heredes Viri, sive Patris. *ibid.* n. 14.
Dotis fructus alimentorum loco non debentur Mulieri aliunde habenti, quo se possit alere. *vor.* 50. n. 8.
Dorem, aut legitimam liberis divitibus tradere tenetur Pater, non item alimenta. *vor.* 50. n. 39.
Dorem filix ac legitimam filio aliunde habentibus sicut tradere tenetur Pater, ita etiam alimenta. *vor.* 50. n. 37.
 Filius enim loco legitimæ debeatur alimenta, si filius loco dotis. *ibid.* n. 38.
 Argumentatio isthæc nequit subsistere, & ratio. *ibid.* n. 39. 40. & 41.
Dotis fructus cum petuntur alimentorum loco, Judicis officio debentur. *vor.* 50. n. 9.
Dotis fructus, non nisi Judicis officio debentur. *vor.* 50. n. 35. & 36.
Dotis promissæ à Matre, ab eaque non solute quando non debeantur fructus alimentorum loco. *vor.* 50. n. 45. & 46.
Dotalis Bona si ad filios ex pacto deferenda sint =

come Boni proprii materni =, iide.n videntur non posse ad ea succedere, uti filii, sed tamquam heredes Matris. *vor.* 45. n. 26.
Dotalis Bona quoad ad filios uti filios ex verbis = *re steranno*, ad *opporterranno* = debeant deferri, alia subiuncta verba = *come boni proprii materni* = non efficiunt, ea titulo Matris hereditario deferenda esse. *vor.* 45. n. 27.
 Verba enim hæc nil aliud demonstrant censentur, quam ejusmodi Bonorum derivationem, scilicet à Matre. *vor.* 45. n. 28.
 Quæ demonstratio derivationis non excludit jus filijs, uti filijs adquisitionem. *vor.* 45. n. 30.
Dotalis pacta in dubio interpretari debent juxta statutum, & consuetudinem loci viri. *vor.* 45. n. 52.
Dotis contractus legibus, & consuetudinibus non in loco, ubi celebratur, sed in viri domicilio vigentibus, judicandus est. *vor.* 45. n. 35. & 39.
 Regula hæc est receptissima. *ibid.*
 Diciturque non ipsa jus constituens, sed ex jure constituta. *ibid.*
Dotalis Instrumenti Italico idiomate stipulati verba in eo sensu à Contrahentibus accepta reputantur, quem in tali habent idiomate. *vor.* 45. n. 42.
 Ique præsumuntur Italix moribus, ac legibus sese accomodare voluisse. *ibid.* & n. 61.
 Ubi præsertim ad peculiares leges, & consuetudines loci Mulieris relationem non habuerint. *vor.* 45. n. 43. & 60.
 In *dotali* Instrumento Mulier quoad Virum, filiosque iisdem usâ verbis, non censetur, virum melioris conditionis, quam filios esse voluisse. *vor.* 45. n. 47.
Dotale instrumentum celebratum censetur in executionem Capitulorum. *vor.* 25. n. 31.
 DUBIUM.
 In dubio semper, minimum quod est, debet servari. *vor.* 48. n. 2. & 54.
 In dubio contra Fiscum judicandum est. *vor.* 3. n. 114.
 Præsertim in Causis restitutionis Bonorum faciendæ in vim Capitulorum Pacis. *vor.* 3. n. 115.

E

Ecclesia eodem jure censetur cum Minoribus. *vor.* 36. n. 140.
 Ecclesia, tum etiam Minores non coguntur restituere, nisi id, ex quo constat, eos locupletiores factos. *vor.* 36. n. 141.
 Quod quidem ab allegante probandum est. *ibid.* n. 142.
 Ecclesia non debet Fratri præferri in successione Bonorum avitorum. *vor.* 4. n. 136.
 Ecclesia tantum recipit, quod sibi oblatum est, non verò incertas aucupatur successionum spes. *vor.* 4. n. 133.
 Ecclesia Bonorum cessio per transactionem facta, corrumpit ex defectu Beneplaciti Apostolici. *vor.* 36. n. 132.
 Procedit, licet agatur de Bonis ab eadem Ecclesia nondum possessis. *vor.* 36. n. 133.

Ecclesia Bonorum cessione eò magis ex defectu Beneficii Apostolici corrumpere censenda est, si constat, quod illud petitum, fuisset denegatum. *vol. 36. n. 135.*

Ecclesia, non autem Monasterio Bona post promotionem ad Ecclesiam secularem à Monacho acquisita. *vol. 36. n. 54.*

Præsertim, ubi agitur de Canonico Regulari. *ibid. n. 56. 57. & 108.*

Ecclesia, non autem Monasterio adquiri Bona ante promotionem ad Ecclesiam secularem Regulari acquisita, intelligendum est de Bonis quæsitis ex ipsius Ecclesiæ redditibus. *vol. 36. n. 56.*

Procedit etiam de Bonis aliunde delatis, quoniam agitur per promotionem plenè subtrahit à proprii Monasterii subiectione. *ibid. n. 57.*

Si secus, Bona hæc acquirit Monasterio. *ibid. n. 59. & 60.*

Ecclesiasticæ sepultura privari debent, qui tutelam testamentariam, & dativam Clericis conferunt. *vol. 32. n. 9.*

EMPHYTEUSIS.

In *emphyteusi* ex consensu Domini ad quoscunque transmissibili, heredes, licet extranei, comprehendi reputantur. *vol. 11. n. 35.*

Emphyteusi, vel Feudi naturam constituere pendet ex consuetudine. *vol. 35. n. 99.*

Nique in *emphyteusi*, vel Feudo ita perpetuum datur, quod consuetudine, & observantia mutari non possit. *vol. 35. n. 100.*

Emphyteusi, ac Feudum dupliciter inalienabilia sunt, tam scilicet favore Domini directi, quam favore Agnatorum, seu aliorum ex Investitura jus habentium. *vol. 35. n. 112. & 113.*

Ab *Emphyteusi* ad Fideicommissam, & vice versa, ubi in utrisque data sit alienandi facultas, eadem, quoad illius compatibilitatem cum vocatione, valet illatio. *vol. 34. n. 70.*

Emphyteusi, vivente quopiam in Investitura, comprehensio, nil interest Ecclesiæ, quod ab uno, vel altero possideatur. *vol. 35. n. 11. & 97.*

Immo tunc potest in quemcumque distrabi. *vol. 35. n. 98.*

Emphyteusi hereditaria potest, invito etiam Domino directo, alienari. *vol. 11. n. 22.*

Ei tamen Laudemium semper debitum est. *vol. 11. n. 23.*

Emphyteusi, durante naturali vita Religiosi Protecti, ad Monasterium spectat. *vol. 35. n. 78.*

Nec favore Domini directi aperitur devolutio. *ibid. n. 79.*

Contrarium verius, ubi agitur de Jesuita pariter professo. *ibid. n. 80.*

In *emphyteusi*, licet Ecclesiastica, si primo acquirenti amplissima alienandi facultas concessa est, etiam Extranei dicuntur comprehendi. *vol. 24. n. 15. & 26.*

Emphyteusi Ecclesiastica, existentibus adhuc personis in ea comprehensis, ad Ecclesiam non devolvitur. *vol. 35. n. 4.*

Emphyteusi etiam Ecclesiastica, ex verbis « *Hereditate Contracti*.

dictis, & *Successoribus* » transitoria efficitur ad quoscunque heredes, licet extraneos. *vol. 24. n. 7.*

Emphyteusi, licet Ecclesiastica, fat est, quod semel ad Extraneos transierit, ut in eos sit in posterum transitoria. *vol. 24. n. 19.*

Noque opus est huius rei declaratione in contradictorio iudicio. *ibid. n. 20.*

Emphyteusi ex pacto, & providentia, si fiat renunciatio penitus abdicativa, hæc non porrigitur ad Extraneos in Investitura non comprehensos. *vol. 35. n. 42.*

Emphyteusi ex pacto, & providentia si fiat renunciatio penitus abdicativa, eaque amplissima, Bona *emphyteutica* naturam alodialium fortuntur. *vol. 35. n. 42.*

Vel saltem Extraneos non reputatur incapax illa acquirendi sive ex universali, sive ex particulari titulo. *vol. 35. n. 44.*

In *emphyteusi* ex consuetudine alienabili consensus Domini directi si ad eam alienandam requiratur solummodo pro interesse fidelitatis, dicitur adprobativus, neque ab eo potest denegari. *vol. 35. n. 107.*

Emphyteusi ex consuetudine transmissibilis ad quoscunque Extraneos alienari in eos an possit, etiam per ultimam voluntatem, disputant Doctores relati. *vol. 35. n. 101. 112. & 113.*

Atque siquidem affirmant. *d. n. 111.*

Et horum varia refertur opinio. *n. 114. & 115.*

Quæ præterea distinctione conciliatur. *d. vol. 35. n. 16. & 17.*

Alii verò negant eod. *vol. 35. n. 112. & 113.*

In *emphyteusi* ex consuetudine alienabili si ad eam alienandam Domini directi requiritur consensus, requisitus est consensus, non ut valeat denegari, sed ut Domino directo iura præserventur quoad laudemiam, aliaque emolumenta. *vol. 35. n. 105.*

Vel ut ille certus sit, valeatque personam investendam adprobare. *ibid.*

In *emphyteusi* alienatione quoties vigore consuetudinis consensus à Domino directo præstandus est, non ex gratia, sed ex iustitia debitus dicitur. *vol. 35. n. 108.*

Et fat est, petitiu illud fuisse, ut pro prestituto habeatur, si abique legitimâ causâ denegeretur. *vol. 35. n. 109.*

Emphyteusi, si plena ejus alienandæ facultas in Investitura concessa sit, transitoria dicitur ad quoscunque successores, sive universales, sive particulares, etiam extraneos, licet in eadem Investitura non comprehensos. *vol. 35. n. 101.*

Isti enim, & si non comprehensi, eo casu admittuntur vigore translationis Bonorum in ipsos factæ ab habente alienandi facultatem. *vol. 35. n. 101.*

In *emphyteusi* ex consuetudine alienabili, quod consensus Domini directi ad illam alienandam requisitus, denegari ab eo nequeat, quomodo, & quibus in casibus intelligendum sit? *vol. 35. n. 110. & 111.*

Emphyteusi, ex sola illius alienandæ facultate Possessori competente, non censetur ita alienari ab

Kkk 2 co

- eo posse, ut Dominus directus nequeat ad id consensum denegare. *vol. 35. n. 111.*
- Emphyteusis**, quæ sit ex consuetudine alienabilis in præjudicium Agnatorum, seu aliorum comprehensorum in investitura, talis in præjudicium etiam Domini directi non censetur esse. *vol. 35. n. 114. & 115.*
- Emphyteusis**, licet ex consuetudine alienabilis, nisi Bonorum aliodialium naturam fuerit sortita, potest Dominus directus illius alienationi consensum denegare. *ibid. 35. n. 116.*
- Præsertim ex legitima causâ. *ibid. n. 117.*
- Emphyteusis** si non aliter, quam de consensu Domini directi in Extraneos est alienabilis, finitâ investitura, non cogitur is, quum velit pro se emphyteusim retinere, heredi extraneo renovationem concedere. *vol. 35. n. 119.*
- Socus vero, si pro se retinere illam nolit. *ibid. n. 120.*
- Emphyteusim**, nonnisi cum consensu Domini directi in Extraneos alienabilem si is, finitâ investiturâ, pro se nolit retinere, tenetur Proximo rem invellire. *vol. 35. n. 121.*
- Renovationem verò concedere tenetur heredi extraneo, quando emphyteusis sine ejus consensu potest alienari. *vol. 35. n. 122.*
- Emphyteusis** ut dici queat alienabilis ex consuetudine, hanc esse perpetuam non requiritur, sed sufficit unus vel alter dumtaxat actus. *vol. 35. n. 104.*
- Emphyteusis** quum alienabilis ex consuetudine, effecta est, & ad Extraneos devoluta reperitur, eandem semper naturam retinet. *vol. 35. n. 103.*
- In **emphyteusis** ex consuetudine alienabili interesse Domini directi duplex est, aliud voluntatis, aliud fidelitatis. *vol. 35. n. 106.*
- Emphyteusis** ex consuetudine ad quicumque Extraneos transmissibilis tunc in eos per ultimam voluntatem, ut aliqui sentiunt, alienari potest, quando non sub generali heredis institutione, sed non ninatim concessa est. *vol. 35. n. 14.*
- Juxta alios verò, ad effectum ejusmodi, non requiritur specifica emphyteusis mentio, eaque sub generali heredis institutione censetur comprehensa. *vol. 35. n. 15.*
- Conciliantur, ut primum rectè intelligatur procedere, quum emphyteusis alienari quidem permittitur, sed non tamquam hereditaria, & de Emphyteute dominio effecta, secundum verò, quando cum tali qualitate in Emphyteutam transferatur. *vol. 35. n. 16. & 17. & ratio. ibid.*
- Emphyteusis**, in Extraneos etiam alienabilis, comprehensione in renunciatione desumitur ex illius mentione à Renunciantes facta. *vol. 35. n. 32.*
- Emphyteusis** alienandæ consuetudo strictissimè interpretanda est. *vol. 35. n. 12.*
- Ideoque restringenda ad actus dumtaxat inter vivos, at non etiam per viam ultimæ voluntatis. *ibid. n. 13.*
- Id **emphyteusis** ex consensu Domini directi, ad quoscumque transmissibili, licita est alienatio. *vol. 11. n. 36.*
- At novus Emphyteuta non eximitur à solutione Laudemii. *ibid. n. 27.*
- Emphyteusis** inalienabilitas potens magis est respectu Domini directi, quam respectu Agnatorum, seu aliorum in investitura comprehensorum. *vol. 35. n. 115.*
- Emphyteusis** ob prædictissimam in Ordine Jesuitarum emulam ab ultimo in investitura comprehensorum, revertitur ad Dominum directum. *vol. 35. n. 88.*
- Emphyteusis** renunciatio facta à Jesuita si queritur, an Domino directo impediatur devolutionem nec ne, duplex potest examinari status, ante videlicet, ac post emissionem quarti solemnis voti. *vol. 35. n. 71.*
- Emphyteusis** renunciatio, illi se penitus abdicando, instar mortui reputatur. *vol. 35. n. 9.*
- Nec devolutioem potest impedire. *ibid. & n. 40.*
- Emphyteusis**, ex ejus renunciatione penitus abdicativa, censetur ad Dominum directum devoluta. *vol. 35. n. 39.*
- Emphyteusis** renunciatio simpliciter facta in manibus Domini directi, abdicativa dicitur. *vol. 35. n. 1.*
- Abdicativa pariter dicitur, si fiat, nullâ prorsus personâ contemplatâ, sed indefinitè favore quorumcumque succedere valentium ex Legis, aut investituræ dispositione. *ibid. n. 2. & 45.*
- Atque etiam, quando se quipiam de medio tollit, abdicatque se emphyteuti, ut alius novam investituram possit consequi. *ibid. n. 3. & 39.*
- In **emphyteusis** antiqua Pater filiis præjudicare nequit, nec per actum inter vivos, nec per ultimam voluntatem. *vol. 49. n. 6.*
- Emphyteusis** antiqua à Patre non procedit, sed à stirpe. *vol. 49. n. 4.*

EMPHYTEUTA.

Novus **emphyteuta** semper dicitur, qui in investitura latissimo tantummodo contemplatus est. *vol. 11. n. 30.*

Emphyteuta novus à solutione laudemii non eximitur. *vol. 11. n. 27.*

EMPTIO.

In **emptione**, & venditione pretium loco rei se habet. *vol. 35. n. 43.*

Emptionis, & venditionis contractus ab altero dotis diversus est, & ideo quo? *vol. 35. n. 40. & 42. ad 49.*

Emptionis, & venditionis Contractus, si post obitum Contrahentium condicio extiterit, heredes obligat. *vol. 39. n. 19.*

EMIPTOR.

Emens minori pretio in dolo non est, si pluri rem valere Venditor sciebat. *vol. 23. n. 84.*

Emptor investendi onere in contractu mulieris adjecto, sibi que non injuncto, non tenetur. *vol. 23. n. 63.*

Emptor rem & pretium retinens, ex æquitate **L. Curabit Cod. de oil. empt.** tenetur ad fructus recompensativos. *vol. 50. n. 6.*

Emptor quod careat re emptâ, ejusque pretio, iustum non est. *vol. 25. n. 44.*

Emptor, & alius quilibet compensum solvens, non tene-

tenetur, si conventum id non sit, inquirere de illius veritate in causam expressam. *vol. 23. n. 53. & 54.*
 Secus in contractibus à jure prohibitis, & à Judice sub certa dumtaxat forma, & conditione permixtis. *vol. 23. n. 55.*
Emptor in Contractu mulieris inquirere tenetur, an fidus aliquis titulus, vel falsa causâ quaesita sit. *vol. 23. n. 64.*
Emptor rectè de evicitione agit, licet non sit promissa. *vol. 25. n. 45.*
Emptor iuribus dotalibus anterioribus sibi cessis uti potest pro consequenda evicitionis paise emendatione. *vol. 42. n. 1.*
Emptori, ob evicitionem rei emptæ, actio ad simplicium, seu affirmationem rei evictæ contra Venditorem competit. *vol. 25. n. 2.*
 Ad *Emptorem* pertinet omne periculum rei venditæ. *vol. 2. n. 39.*
 Contra *Emptorem* non agitur ob dolum à Tertio in venditione commissum. *vol. 23. n. 91.*
Emptori dolum ignorantis, nequit dolus nocere. *vol. 23. n. 88. & 90.*
Emptori ob lationem eodem modo succurrendum est, ac venditori. *vol. 2. n. 32.*
Emptori non succurrit, nisi latus sit tempore contractus. *vol. 2. n. 28.*
Emptori utilium mensura debet attendi. *vol. 48. n. 43.*

EPISTOLA.

Pet. epistolas resutare satis valet confessio de recepto. *vol. 27. n. 39.*

ERROR.

Error, ne retractetur, quicumque temporis lapsus non efficit. *vol. 52. n. 298.*
Error calculi semper retractari potest. *vol. 52. n. 301.*
Error potius in tacto proprio, quam donatio presumitur. *vol. 32. n. 98.*
Error facile presumitur in Inventario à Procuratore confecto sine scientia, & consensu Principalis. *vol. 21. n. 35.*
Error, & falsa causâ in transactione non presumitur. *vol. 51. n. 12.*
Error, & causæ falsitas in transactione supponunt aliquid pro vero habitum, & deinde saltem receptum. *vol. 7. n. 26.*
Error in transactione inducit, compertâ ex novis iuribus ejus causæ falsitate. *vol. 7. n. 33.*
Error Inventarii ex consuetudine excluditur, & ex quibus *vol. 21. n. 39. ad 43.*
 Ex quibus pariter evocatur *et ibid. n. 44. ad 46.*

EVICTIO.

Evictio continet obligationem tradendi rem liberam. *vol. 2. n. 39.*
Evictio pro re dotali evicta præstari debet, si dotis infirmitate constituto à promissione, non verò, si à traditione inceperit. *vol. 25. n. 14. & seq.*
 Eiusmodi autem distinctio an procedat in Patre, seu altero ad dotandum de jure obligato, variæ sunt Doctorum opiniones. *ibid. n. 17.*
 Locum tamen sibi certè vindicat in Extraneo necdum, sed in ipsa etiam muliere sese dotante. *ibid. n. 18.*
Evictio passâ à Viro super re dotali, non ledit Ma-

trimoni substantiam, quæ in persona Uxoris, ejusque obsequiis consistit. *vol. 25. n. 48.*
Ad evictionem rei dotalis infirmitate licet Mulier teneatur, si vel concurrerit evicitionis promissio, vel mala fides, aut dos à traditione inceperit; attamen, ubi desit promissio hujusmodi, facilius excluditur, quoad reliqua duo, evicitionis obligatio. *vol. 25. n. 52.*
 Ob *evictionem* rei dotalis an possit Vir denegare alimenta Uxori, camque, si alia Bona possidet, cogere ad novam sibi dotem constituendam, controversum in jure est. *vol. 25. n. 94.*
 De *evictione* si Vir sibi expressè non cavit, evictâ re dotali, nequit ad illius affirmationem agere, sed solum ad refectionem damni. *vol. 25. n. 5.*
Evictionis promissionem contractus dotis ex se, & sine pacto expresso non importat. *vol. 25. n. 41.*
 Ad *evictionem* non tenetur Dotans à promissione incipiens, si nil aliud promittere voluerit, quam, quod sibi posset competere. *vol. 25. n. 63.*
 Idem, si constat de ejus voluntate scire non obligandi. *ibid. n. 69.*
 Et questio licet et potius facti, & voluntatis, quam Juris. *ibid. n. 70.*
 De *evictione* Dotans non tenetur, ubi in Instrumento clausula = *Constitutum* = sit adposita. *vol. 25. n. 64.*
 De *evictione*, ob non exactos dotales fructus, agere nequit Vir, nisi dolo Mulieris, aut Soceris inexactio contigerit. *vol. 25. n. 11. & 50.*
 Id tamen de vera, non delatè sumpta evicitione intelligendum est. *vol. 25. n. 12.*
 De *evictione* pro fructibus inexactis directè agere Vir nequit, ubi dos à promissione inceperit. *vol. 25. n. 37.*
 Potest verò indirectè, nimirum alimenta denegando Uxori alia Bona possidenti, ut cogatur novam sibi dotem constituere. *vol. 25. n. 38. & 94.*
Evictionem Mulier non censetur promissibile, si novat, per quam difficilem fore assignationem rei sibi in dotem constituta. *vol. 25. n. 79.*
 Idem, si nulla alia Bona habebat, nec se adquisituram sperabat, quibus Virum indemnem posset servare. *ibid. n. 80.*
 Maximè, si Vir, post evicitionem passam de ea nunquam egit. *ibid. n. 82.*
 De *evictione* potest non teneri Mulier ob dotem, licet à promissione inchoatam. *vol. 25. n. 65., & quomodo? n. 66. & 67.*
Evictionis actio quod, re evictâ, competat, si contractus à promissione, non verò à traditione inceperit, æquè in donationibus, ac in dotationibus procedit. *vol. 26. n. 22.*
Evictionis nullatenus facta promissio verisimilem arguit mentem sese de evicitione non obligandi. *vol. 25. n. 73.*
 Idemque indicat assignatio rei cum omnibus iuribus, & actionibus eo modo, & forma, quæ res ad Assignantem sit delata. *ibid. n. 74. & 75.*
Evictio locum rectè habet in donatione, quocumque non agitur de jure universalis. *vol. 1. n. 140.*
Evictio à Donatore promissâ, declarat ejus animum eximendi Donatarium ab onere debitorum. *vol. 1. n. 138. & 146.*
Evictionis promissio liberat Donatarium ab omni

occe-

onere, idque in heredem universalem transfundit. *vor.* 1. n. 141.

Evictio semper, & iodiſtinctè præſtanda eſt *in donationis ob cauſam*, licet non promiſſa, ſive etiam à promiſſione, ſive à traditione donatio inceperit. *vor.* 1. n. 149.

Præſertim cum expreſſe promiſſa eſt. *vor.* 1. n. 150.

Evictio à Patre in donatione intuitu Matrimonii promiſſa, maxime ſuadet, volitam ab eo exemptionem Filii à debitorum onere. *vor.* 1. n. 151.

Evictio in donatione promiſſa offendit, particularem eam eſſe. *vor.* 1. n. 71.

Evictio extrinſecè ſe habens ad contractum, illum in ſubſtantia non lædit. *vor.* 25. n. 47.

Evictionum pro quolibet corpore in ſpecie non præſtat hereditatis Venditor. *vor.* 1. n. 25.

Evictionum propriæ culpæ paſſus, releuationem, conſequi non debet. *vor.* 25. n. 19.

Et ejus reſpectu evictio perinde habetur, ac ſi non acciderit. *vor.* 25. n. 90.

De evictione regulariter non agitur ſine expreſſa evictionis promiſſione. *vor.* 25. n. 13.

De evictione, licet non promiſſa, Emptor poteſt agere. *vor.* 25. n. 45.

Ob evictionem rei emptæ actio ad ſimplum, ſeu æſtimationem rei evictæ contra Veditorem, competit. *vor.* 25. n. 2.

Evictionem quis non cenſetur promiſiſſe ex facta rei promiſſione cum conditionibus iſdem, quibus illam fuerat adeptus. *vor.* 25. n. 76. & 77.

Evictionis promiſſio ut adeſſe dicatur, debet de ea, oculis corporis legendò, conſtare. *vor.* 25. n. 39.

Evictionis promiſſio quod inutiliter adhibetur, abſurdum eſt. *vor.* 1. n. 145.

Evictionis promiſſio inducitur ex verbis *« Promittendo di ſorti overe, e tenera, ad offergliene di bona evizione, e garanzia »* & ſimilibus. *vor.* 1. n. 137.

Evictionis promiſſio debet ſuum conſequi effectum, aliter vana remaneret, atque ſuperflua. *vor.* 1. n. 144.

Evictionis actio ubi de jure ceſſat, locus eſt acquitati ex officio Judicis. *vor.* 25. n. 93.

EXACTOR.

Exactoris muneri convenit facultas petendi, exigendi, recipiendi. *vor.* 52. n. 196.

Exactoris muneri non convenit facultas defendendi, & adminiſtrandi eodem modo, quo Tutrix. *vor.* 52. n. 197.

EXCEPTIO.

Exceptio legitimatioſis perſonarum in qualibet parte judicii proponi poteſt. *vor.* 52. n. 12.

Exceptionum legitimatioſis perſonæ inter plures alias in judicio fuiſſe propoſitas, veriſimile eſt. *vor.* 52. n. 17.

EXCUSATIO.

Excusationem nullam heres poteſt obtinere, ſi præceptum aſſumendi cognomen, & inſignia Teſtatoris non implevit. *vor.* 36. n. 98.

Cum illud juſtum, honeſtum, poteſtativum, facileque ſit. *ibid.* n. 99.

EXECUTOR.

Executivis teſtamentarii munus præſentem, &

momentaneam curam exigit. *vor.* 52. num. 93.

EXEMPLUM.

Exemplo aliquid deterendum eſt. *vor.* 52. n. 229.

EXPRESSIO.

Pro expreſſo habetur, quod conſuetum eſt fieri. *vor.* 18. n. 58.

Expreſſum habetur, quod eſt veriſimile. *vor.* 48. n. 133.

Extendi ultra *expreſſo* in Capitulis Matrimonialibus nequit renuſciatio Mulieris in illorum ſequelam facta. *vor.* 43. n. 52. & 53.

F

FABER MURARIUS.

Faber Murarius Creditor ex cauſa reparatioſis domus potior habendus eſt. *vor.* 41. n. 55. & 61.

Intellige, ut ei prælatio debeat ſuper ejuſmodi dumtaxat domo reſcila. *vor.* 41. n. 62.

FACTUM.

Facti effectum ipſum offendunt, verba verò aliquando excidunt contra, vel præter voluntatem Proferentis. *vor.* 30. n. 37.

Facti melius, quam verbis voluntas Agentium explicatur. *vor.* 30. n. 36. & 37.

Ex ſaſto Patris nequit Filiis præjudicari in iſis, quam non à Patre principaliter, ſed à Majoribus derivantur, vel à natura conferuntur. *vor.* 49. n. 3.

Cujusmodi ſunt jura ſanguinis, & nobilitatis. *ibid.*

Ex ſaſto, & culpa Matris nequit filia à donatione excludi. *vor.* 37. n. 5.

Ex ſaſto alterius nemo hereditate privari debet. *vor.* 37. n. 50. & 38. n. 37. & 39. n. 42.

Intellige, ſi agatur de vocatione pura, ſecus, quando effectus vocationis pendet à ſaſto Tertii. *vor.* 37. n. 51. & 38. n. 38. & 39. n. 43.

Factum proprium non licet impugnare. *vor.* 12. n. 63.

FACULTAS.

Facultas alienandi ampliſſima omnibus in Inveſtitura comprehenſis attribuitur, reſtrictionem nullam valet recipere. *vor.* 24. n. 71. & 76.

Facultas alienandi generalis, & ampliſſima, in Inveſtitura, cenſetur in præjudicium etiam vocatorum conceſſa. *vor.* 24. n. 57.

Facultas alienandi tributa vocatis in Inveſtitura, compatibilis eſt cum eorum vocatione. *vor.* 24. n. 67. & 78.

Vocatio autem hujusmodi cenſetur non abſoluta, ſed conditionalis, & reſtricta ad caſum non ſecutæ alienationis. *vor.* 24. n. 68. & 77.

Facultas Poſſeſſori eſt alienandi in perpetuum, etiam in præjudicium comprehenſorum, cum de hereditaria Inveſtitura agitur. *vor.* 24. n. 62.

Facultas alienandi, in Inveſtitura, regulariter dicitur intelligitur in præjudicium Concedentis. *vor.* 24. n. 31.

At non etiam vocatorum. *ibid.* n. 32. 34. & 56.

Facultas alienandi, in Inveſtitura, ejus naturam non Immutat. *vor.* 24. n. 34.

Nec etiam jus vocatis quæſitum adimit. *ibid.* n. 35.

Si præsertim ad vitam dumtaxat Alienantis fuerit concessa. *ibid.* n. 36.

Facultas alienandi vocatis in investitura ad eorum dumtaxat vitam concessa, alienatio ab ipsis facta tandiu sustinetur, quandiu ipsi vixerint. *vor.* 24. n. 38.

Et potest, iis decedentibus, ab aliis in ea comprehensis revocari. *ibid.* n. 39.

Facultas alienandi in investitura quando, ex mente Concedentis, censeri debeat ad vitam dumtaxat Alienantis restricta? *vor.* 24. num. 41. 42. & 43.

Facultatem alienandi vocatis traditam, ad eorum dumtaxat vitam restringunt verba investituræ = & quibus tu, vel alii prædicti jura tua pro dictis temporibus concesseris =. *vor.* 24. n. 37.

Facultas est Magistratui Extraordinarium Januensi, alienandi vitia renunciationem à Puellis emissarum. *vor.* 15. n. 8.

Ejusmodi autem *facultas* iis impertita est per illa verba = *posse providere, & confirmationem, prout videbitur facere.* = *ibid.* n. 9.

FALSI TAS.

Falsitas causæ in transactione removet consensum ab actu. *vor.* 7. n. 3. & 33.

Falsitas in civilibus ut probetur, concludentibus opus non est probationibus. *vor.* 12. n. 1. Sed conjecturæ, & adminicula sufficiunt. *vor.* 19. n. 2.

Falsitas sola suspicio fidem scripturæ admittit. *vor.* 19. n. 2. & 5.

Eamque reddit inæquibilem. *vor.* 19. n. 4.

Si præsertim non de publico instrumento, sed de privata scriptura agatur. *vor.* 19. n. 6.

Procedit, licet scriptura actum Notarii, tamquam matrix, contineat, & in ejus suggestu fuerit reperta. *vor.* 19. n. 7.

Maximè, si non præferat numerationem pecuniæ coram Testibus factam, sed nudam confessionem de recepto. *vor.* 19. n. 8.

Item, si facta appareat cum Personis de dolo, & fraude suspectis. *vor.* 19. n. 9.

Et solitis per *falsitates* delinquere. *vor.* 19. n. 10. Proaut etiam, si assensus Debitor facilis aliis fuit doli, circumveniri. *vor.* 19. n. 11.

Et quidem ab assensu illius Creditore. *vor.* 19. n. 12.

Falsitas apocæ arguitur ex lapsu temporis ab ejus confessione ad registrationem. *vor.* 19. n. 24. & 25.

Falsitas scripturæ in antiquis non ita facile probari potest. *vor.* 19. n. 27.

Atque ideo probationes minus etiam perfectæ admittuntur. *ibid.* n. 26.

De *falsitate* eò magis apocæ suspecta est, si antiqua. *vor.* 19. n. 26.

Falsitatis ubi concurrat suspicio, qualitas in primis personarum est inspicienda. *vor.* 19. n. 13. & 48.

In favorem alicujus, quod inductum est, non debet in ejus odium retorqueri. *vor.* 2. n. 87.

FEUDALIA.

Feudalis rei concessio intelligitur facta juxta loci rei sitæ consuetudinem. *vor.* 48. n. 50.

Procedit, etiam in Curia Concedentis, vel in

loco Feudi dominantis contraria consuetudo viget. *vor.* 48. n. 51. & 52.

Feudalis rei Possessor, licet de ea non investitus, præscriptione triginta annorum potest juvare. *vor.* 48. n. 221.

Intellige, cum res est de Feudo seculari. *ibid.* n. 223.

FEUDATARIUS.

Feudatarius est Domino devinctus juramento fidelitatis, & servitiorum præstatione. *vor.* 3. n. 35. Non verò est subditus. *vor.* 3. n. 36.

FEUDUM.

Feudi concessio non contra, sed præter jus dicitur. *vor.* 48. n. 179.

Et quid ea concessio à privilegio differat? *ibid.* n. 180. & 182.

Feudi concessio non tam contractus, quam beneficium Principis dicitur. *vor.* 48. n. 69. 145. & 179. Estque latissime interpretanda. *ibid.* n. 70.

Feudi concessio interpretatur ex tacita, vel expressa concedentis Principis voluntate. *vor.* 48. n. 16. & 95.

Feudi alienabilitas ex investituræ formula, vocatione sociinarum, ac emptitia illius qualitate satis elicitur. *vor.* 9. n. 9.

Feudi alienabilitatem inducere apta non est clausula = *ad habendam* = adjecta parti executivæ investituræ. *vor.* 9. n. 1.

Feudi pactonati inalienabilitas optimè resultat ex clausula = *ad habendam* = *vor.* 9. n. 28.

Feudi duplex est inalienabilitas, tam scilicet favore Domini directi, quam favore Agnatorum, seu aliorum ex investitura jus habentium. *vor.* 35. n. 112. & 113.

Feudi recti, proprii, & inalienabilis naturam præferre nequeunt verba = *in Feudum nobile ligium* &c. = omnia ex expressa apparent in præcedentibus investituræ verbis. *vor.* 9. n. 10.

Feudi naturam constituere pendet ex consuetudine. *vor.* 35. n. 99.

In *Feudis* observantia primam tenet sedem. *vor.* 48. n. 160.

In *Feudis* observantia est firmissima investiturarum interpretis. *vor.* 48. n. 163. & 219.

Estque attendenda contra veriorum etiam intellectum. *ibid.* n. 164. & 196.

Atque ultra id, quod verba patiantur. *ibid.* n. 165.

In *Feudis* quod fuit aliquo tempore observatum, velut expressum in investitura habetur. *vor.* 48. n. 184. & 193.

In *Feudis* observantia interpretativa declarat, quid in investitura comprehensum sit. *vor.* 48. n. 186. & 219.

Omne itidem circa eam dubium admittit. *vor.* 48. n. 187. & 195.

Et *Feudi* substantiam determinat. *ibid.* n. 191.

In *Feudis* observantia potest eorum naturam immutare, illaque immunita à servitio reddere. *vor.* 48. n. 192. & 193., nec non alienabilia, & ad foeminas transitoria. *ibid.* n. 194.

In *Feudis* mensura juxta consuetudinem loci rei sitæ servanda est. *vor.* 48. n. 53.

In *Feudis* secularibus 30. anni sufficienti ad præscribendam à toto libertatem à servitiis. *vor.* 48. n. 224.

Decem autem sufficiunt, si dubia sit concessio. *vol. 48. n. 225.*

Fendum, durante naturali vita Religiosi professi, ad Monasterium spectat. *vol. 35. n. 78.*

Nec successio favore Agnatorum, aut aliorum vocatorum aperitur. *ibid. n. 79.*

Contrarium verius, ubi de Jesuita agitur pariter professo. *ibid. n. 80.*

In *Fendo* antiquo Pater nequit Filiis præjudicare, nec per actum inter vivos, nec per ultimam voluntatem. *vol. 49. n. 5.*

Procedit id etiam in emphyteusi antiqua. *vol. 49. n. 6.*

Fendum antiquum non à Patre, sed à stirpe procedit. *vol. 49. n. 4.*

Ita pariter emphyteusis antiqua. *vol. 49. n. 7.*

Fendum novum, Vassallo delinquenti, ad Dominum revertitur. *vol. 9. n. 22.*

At, si antiquum, desertur ad ceteros in investitura comprehensos, vel ad Agnatos. *vol. 9. n. 23.*

Fendum novum ad Principem devolvitur, cum Vassallus, nullis post se relictiis Liberis, decedit. *vol. 9. n. 20.*

Si tamen *jure antiqui* fuerit concessum, non reddit ad Dominum, sed Transversales in eo succedunt. *vol. 9. n. 21.*

Fendum proprium, & pactionatum per concessionis verba in *Fendum nobile ligium* constituitur. *vol. 9. n. 2. & 3.*

FICTIO.

Fictio juris locum in renunciatione non habet quoad jura, ejus tempore, Renuncianti non competentia. *vol. 4. n. 168. & 171.*

Fictio juris locum nequit habere in re de jure impossibili. *vol. 4. n. 167.*

FIDEICOMMISSARIA BONA.

Ex *fideicommissariis* Bonis facienda Canoniciatus erectio in casu alicujus superviventis, eo non purificato, evanuisse dicitur. *vol. 36. n. 47.*

Idem de substitutione Cause pie in ejusmodi casu demandata. *vol. 36. n. 48.*

FIDEICOMMISSUM.

A *fideicommissum* ad emphyteusum, & viceversa, ubi in nrisque data sit alienandi facultas, eadem quoad illius compatibilitatem cum vocatione valet illatio. *vol. 24. n. 70.*

In *fideicommissum* ascendentali Pater non potest quidquam in præjudicium Filiorum disponere. *vol. 49. n. 8.*

Procedit id etiam in antiquo jurepatronatu Familie reservato. *vol. 49. n. 10.*

A *fideicommissum* ordinato pro solis Masculis descendibus ex Masculis, formæ, & earum Descendentes exclusi reputantur. *vol. 36. n. 39.*

A *fideicommissum* pro solis Masculis ordinato, exclusæ non censentur formæ ad usumfructum invitata in defectu lineæ masculinæ, ac etiam in conditione posite. *vol. 36. n. 45.*

Ad *fideicommissum*, licet ordinatum pro solis masculis de Familia, & agnatione, formæ in subdium admittuntur. *vol. 36. n. 43.*

Declarat, id procedere, ubi quovis modo vocatz appareant in aliqua testamenti parte, si secus, si tantum Masculi ex Masculis semper invitati sint. *vol. 36. n. 43. & 45.*

Talis namque semper habita restrictio ad solos Masculos operatur, ut perpetuo dici debeant exclusæ. *vol. 36. n. 44.*

Ad *Fideicommissum* succedere filii dicuntur non Patris, sed Fideicommittentis beneficio. *vol. 49. n. 9.*

Fideicommissum in ultimo vocato expirat: Bonæque efficiuntur libera. *vol. 36. n. 46.*

FIDEJUBERE.

Fidejubere nemo tenetur gratis. *vol. 18. n. 85.*

Fidejubere gratis censetur voluisse, qui gratis familia consuevit facere. *vol. 18. n. 92.*

Fidejubere gratis censetur voluisse socius, qui mercedem numquam petiit, durante Societate. *vol. 18. n. 93.*

Fidejubere quem voluisse absque mercede cum potest conjici, non attenditur consuetudo solvendi salarium non conventum. *vol. 18. n. 90.*

Quæ autem ad id sufficienti conjecturæ sunt. *vol. 18. n. 91. 92. 93. & 94.*

FIDEJUSSIO.

Fidejussio regulariter absque salario solet fieri. *vol. 18. n. 94.*

Fidejussori non licet quid capere pro *fidejussione* mercede. *vol. 18. n. 62.*

Gratuito enim præstanda est. *ibid. n. 63.*

At contraria sententia communior est, magisque recepta. *vol. 18. n. 64. & 65.*

FIDEJUSSOR.

Fidejussor potest pro *fidejussione* mercedem capere, moderatam tamen, & quæ periculo respondeat. *vol. 18. n. 65. & 83.*

Aliter citra usuram non potest. *vol. 18. n. 66. & 84.*

Fidejussor valet citra usuram quid recipere mercedis nomine, si sponte oblatum, vel in conventionem deductum. *vol. 18. n. 66.*

Si secus, nec etiam valet pro mercede agere. *ibid. n. 86. & 87.*

Fidejussori solet merces constitui in scutis duobus pro quolibet centenario. *vol. 18. n. 67.*

Præsertim de stylo Mercatorum. *vol. 18. n. 68.*

Eaque persolvitur, licet Debitor sit idoneus. *vol. 18. n. 69.*

Ille enim semper in periculo videtur esse. *vol. 18. n. 70.*

Procedunt hæc, ubi statutum vigeat, vel consuetudo. *vol. 18. n. 71.*

Fidejussori assignanda merces, debet juxta periculi qualitatem regulari, si aliud consuetudine, vel statuto cautum sit. *vol. 18. n. 72.*

Fidejussori salarium debetur, licet non conventum. *vol. 18. n. 77.*

Procedit etiam inter Mercatores non ita practicare solitos, ubi id natura negotii, & *Fidejussoris* periculum exposulet. *vol. 18. n. 79. & 98.*

Fidejussor merces debita, inter expensas recensetur. *vol. 18. n. 80.*

Nec venit sub divisione utilium inter socios facienda. *vol. 18. n. 81.*

Fidejussori non debetur salarium, nisi illius solutio sit ex mente Contrahentium expressa, vel tacita. *vol. 18. n. 99.*

Fidejussor, non præmissa interpellati one, nequit prin-

principalem Debitorem in mora constituere. *vet. 14. n. 59. 60., & 61.*

Fidejussorem nulli periculo subjectum fore, est impossibile. *vet. 18. n. 76.*

Fidejussor, ac pignoris receptio æquiparantur. *vet. 34. n. 46.*

FIDES.

Fides juramento carens nullo numero est habenda. *vet. 29. n. 24.*

Fides extrajudicialis, pendente lite, expiscata, non admittitur. *vet. 29. n. 22., & 52.*

Bona *fides* in Possidente semper præsumitur. *v. 6. n. 257.*

Bona *fides* à dolo, & culpa excusat. *vet. 5. n. 195.*

Bona *fides* oriri potest etiam ex causis temerariis, & injustis. *vet. 6. n. 255.*

Bona *fides* ex transactione desinitur. *vet. 6. v. 211.*

Bonam *fidem* non admittit titulus redactus ad non titulum. *vet. 6. n. 250.*

Bona *fides* cum possessione sufficit pro acquirendis fructibus, etiam si titulus fuerit invalidus. *vet. 6. n. 258.*

Bona *fides* sine possessione non sufficit ad evitandum restitutionem fructuum perceptorum. *vet. 6. n. 237.*

Bona *fides* à restitutione fundi, seu capitalis non excusat. *vet. 6. n. 265.*

Bona *fides*, etiam abque titulo, excusat à restitutione fructuum. *vet. 6. n. 251.*

Bona *fides* est loco tituli. *vet. 6. n. 252.*

Bonam *fidem* non admittit titulus redactus ad non titulum, quoties ab initio est validus, vel habilis ad transferendam possessionem. *vet. 6. n. 252.*

Bonam *fidem* non producit dispositio nulla ex defectu solemnitatis. *vet. 6. n. 196., & 217.*

Bona *fides* ex propria culpa proveniens, nemini prodest. *vet. 6. n. 220.*

Bonam *fidem* non præstat transactio falsæ causæ innixa, & enormissimam læsionem continens. *vet. 6. n. 213., & 215.*

Immo gravem Transigentium culpam præsert. *vet. 6. n. 214.*

Bonâ *fide* caret sciens investimentum à Testatore demandatum, & illud omittens. *vet. 6. n. 197.*

Bonam inter, & malam *fidem* datur media sufficiens ad fructuum acquisitionem. *vet. 6. n. 263.*

Mala *fides* non abest, si adit scientia oneris neglecti, & nullitatis donationis idem onus revocantis. *vet. 6. n. 225.*

Mala *fide* posita ad effectum redintegrationis, necellario sequitur alter effectus restitutionis fructuum. *vet. 6. n. 223.*

Fides est iustitiæ fundamentum, idest dictorum, conventorumque constantia, & veritas. *v. 26. n. 29.*

Eamque servare non modo ad æquitatem, sed ad iustitiam pertinet. *vet. 26. n. 30.*

Fides vel boni servanda est. *vet. 26. n. 27.*

Fides humane tantum tribuere, quantum theologice, absurdum est. *vet. 20. n. 69., & 88.*

Fides humane præstatio ab interpositione Fidei Divinæ scemnitur nedum quoad substantiam actus, sed etiam quoad formam, & modum. *vet. 20. n. 70.*

Fides Divina tunc interposita censetur, cum ei ali-

De Contrast.

quod Religionis vinculum adjicitur. *vet. 20. n. 71.*

De fide humana intelligi potest clausula = *In fide*, ubi nec ad fidem theologicam trahenda est. *vet. 20. n. 64.*

Ad *fidem* potius humanam, quam theologicam referenda est clausula = *In fide*, ubi non constat, de qua præcisè fide intellecta fuerit. *v. 20. n. 63. 66. 91., & 92.*

Ad *fidem* dumtaxat humanam referenda est clausula = *In fide*, si adhibita ad confirmandam tantum promissorum veritatem. *vet. 20. n. 93.*

De fide theologica intelligi nequit clausula = *In fide*. *vet. 20. n. 67., & 78., & ratio. ibid., & n. 68.*

Fides theologica nequit censi interposita cum familiaribus illis formulis = *Da Vomo d'onore da Cavaliere*. *v. 20. n. 68.*

FILLIA.

Filia dotata excluditur à successione paterna, vel materna, juxta Italice consuetudinem. *vet. 16. n. 10.*

Filia dotata ubique Locorum excluditur à Parentum successione. *vet. 15. n. 26.*

Reservato eidem dumtaxat jure agendi pro supplementatione dotis minus congrue constitutæ. *v. 15. n. 27.*

Ita quidem, ut, dote non receptâ, tunc solum ad eorum successionem possit aspirare. *vet. 15. n. 28.*

Modò statutum non præcipiat, quod ob dotem ab uno receptam à plurium successione exclusâ sit. *vet. 15. n. 29.*

Filia ex statuto Januæ ob unicam dotem à Parentibus receptam à Plurium hereditate excluditur. *vet. 15. n. 35.*

Filia ex statuto Januæ exclusâ propter dotem à successione paterna, & materna, succedit in hereditatibus Collateralium, & Extraneorum. *vet. 16. n. 24.*

Filia indotata dotem tenet Frater de jure communi constituere ex Bonis Patris. *vet. 47. n. 5.*

Filia existens sub oculis Matris, & sub Fratris regimine, indefensa dici nequit. *vet. 52. n. 71.*

Filia nupta, semel ex consuetudine exempta à patria potestate, in illam non revertitur post mortem Viri. *vet. 44. n. 15.*

Filia sine prole obeunti Pater succedit. *vet. 42. n. 39.*

Filia persona subintelligitur in contractu dotis impersonaliter stipulato. *vet. 44. n. 41.*

FILIUS.

Filius, & heredis mentio ubi facta est, non sufficit, quem esse filium, nisi heres etiam sit. *vet. 45. n. 4.*

Filius non debet inferioris esse conditionis, quam Nepotes ex Fœmina. *vet. 30. n. 25.*

Filius magis dilecti præsumuntur, quam Nepotes ex Fœmina. *vet. 30. n. 26.*

De istis enim Avus regulariter non curat. *vet. 30. n. 27.*

Filius in iis, quæ independentè à Patre sibi obveniunt, nequeunt ex ejus facto præjudicari. *vet. 49. n. 10.*

LII

Fi-

Fili ad fideicommissum succedere dicuntur non Patris, sed fideicommissarius beneficio. v. 49. n. 9.

Fili, cessata patris potestate, Bona adquiruntur libere. v. 44. n. 18.

Filiorum, & Descendentium nomine veniunt Fœminæ. v. 12. n. 4. 5. & 33.

Filiorum, & Descendentium nomine non veniunt Fœminæ, in donatione, ubi Donatoris interesse admixtum est ratione pacti reversionis. v. 12. n. 34. & 35.

Filiorum appellatio, in contractibus, ad Masculos tantum restringitur. v. 12. n. 32.

Fili, & Descendentes ubi in ultimâ voluntate fuerunt nominati, latior sumenda est interpretatio pro Fœminarum comprehensione. v. 12. n. 30.

Filiorum, & Descendentium nomen an Fœminas comprehendat, Defuncti ex mente investigandum est. v. 12. n. 36.

Filiorum nomini praevalet heredis nomen. v. 45. n. 5. & ratio n. 6.

Filiorum prima est succedendi causa in lucris dotibus. v. 44. n. 24.

Filiorum favorem respicere censetur Legatarius Uxori factum sub onere cum sis in pupillari ætate constitutis habitandi. v. 17. n. 78.

Filiorum favore benignior semper interpretatio sumenda est. v. 45. n. 49.

Fili etiam, & Descendentes primò nati qualitas Primogeniti complectitur. v. 49. n. 13.

Fili subicitur Patri quoad personam, & Bona. v. 31. n. 4.

Fili Bona adventitia alienare tunc prohibetur, cum Patri jus competit ad usufructum. v. 44. n. 31.

Fili in Bonis adventitiis heredem dicitur habere. v. 44. n. 35.

Fili, ubi agitur de nobilitatis jure, licet sit Patris heres, contra ejus factum potest venire. v. 49. n. 27.

Fili familia licet, pendente conditione, emancipetur, Patri actio competit ex conditionali illius stipulatione. v. 39. n. 23.

Fili familia, etiam sine juramento, potest de jure civili tam inter vivos, quam mortis causa donare, consensu Patris accedente. v. 42. n. 22, & 28.

FISCUS.

Fiscus, ubi agitur de restitutione post Bellum faciendi, faciliè præsumitur Subditos frustratus, si de ea debeat cognoscere. v. 3. n. 122.

Contra *Fiscum* in dubio judicandum est. v. 3. v. 1. n. 114.

Præsertim in Causis restitutionis Bonorum faciendi in vim Capitulorum Pacis v. 3. n. 115.

FÆMINA.

Fæmina congruè dotata, donec superint heredes sanguinis Lotantis, ad successiones non admittitur. v. 5. n. 23.

Fæmina dotata censetur à solius Dotantis, non aliorum, qui non dotarunt, hereditate exclusa, cum dos loco legitima succedit. v. 47. n. 30.

Fæmina etiam dicuntur de agnatione, illamque conservare. v. 33. n. 48.

Fæmina, licet nupta in aliena Familia, propriam tamen, quoad vivunt, retinent, atque conservant. v. 41. n. 36.

Fæmina veniunt filiorum, & Descendentium nomine. v. 12. n. 5.

Fæmina sub nomine filiorum, & Descendentium in donatione non veniunt, ubi Donatoris interesse admixtum est ratione pacti reversionis. v. 12. n. 34. & 35.

Fæmina, & earum Descendentes à fideicommissio ordinato pro solis Masculis descendentibus ex Masculis, exclusæ reputantur. v. 36. n. 39.

Fæmina an sub nomine filiorum, & Descendentium comprehendantur, Defuncti ex mente investigandum est. v. 12. n. 36.

Fæmina à fideicommissio pro solis masculis ordinato, exclusæ perpetuo non censetur, si in defectu lineæ masculinæ ad usufructum invitate fuerunt, atque etiam in conditione positæ. v. 36. n. 45.

Fæmina ad fideicommissum ordinatum pro solis Masculis de Familia, & agnatione, in subsidium admittitur. v. 36. n. 43.

Declarat, id procedere, ubi quovomodo vocatæ appareant in aliqua testamenti parte, secus, si tantum Masculi ex Masculis semper invitati sint. *ibid.* n. 43. & 45.

Talis namque semper habita restrictio ad solos masculos operatur, ut perpetuo dici debeant exclusæ. *ibid.* n. 44.

Fæmina in testamento exclusas Donator, ei se conformando, censetur pariter voluisse excludere. v. 12. n. 37.

FRATER.

Frater agere potest pro remotione alterius Fratris à Sororis cura. v. 52. n. 36.

Frater tutelam, vel curam Fratris, aut Sororis in commune viventis gerere prohibetur, si patrimonium sit ingens, & in mercimoniis consistens. v. 52. n. 118. & 120.

Fratre existente, Soror dotata, ex statuto Januæ, ad Parentum successionem non admittitur. v. 15. n. 15.

Inter *Fratres* facilius præsumitur administratio ex liberalitate. v. 18. *nom.* 44.

FRAUS.

Frundum domesticis faciliè quid fingitur. v. 37. n. 68.

FRUCTUS IN GENERE.

Ex *fructibus* dotis debet Vir sustinere matrimonii onera, quæ loco pretii habentur. v. 25. n. 6.

Fructus dotis Viro debentur ad sustinenda matrimonii onera. v. 25. n. 7.

Ex *fructibus* dotis, constante Matrimonio, non exactis potest Vir adversus Mulieris hereditatem agere ratione damni, & interesse. v. 25. n. 1. & 3.

Pro *fructibus* inexactis nequit Vir directè de evictione agere, ubi dos à promissione incepit. v. 25. n. 37.

Potest verò indirectè. *ibid.* n. 38. & 94.

Pro

Pro *fructibus* dotis ob secutam evictionem non exactis Vir contra Mulierem agere nequit, si adversus Evinctos vii concordie obligatos ad eorum fructuum praestationem, omisit observationem dicte concordiae obijcere. *vor. 25. n. 87.*

Fructuum dotialium inexactorum remissio, seu condonatio est de jure inter Conjuges prohibita. *vor. 25. n. 103.*

Nisi fuerit morte confirmata. *vor. 25. n. 103.*

Fructuum dotialium à Viro inexactorum remissio, seu condonatio praesumitur, ubi non Uxor, sed Vir praedecefferit. *vor. 25. n. 103.*

Fructuum dotialium à Viro inexactorum remissio, seu condonatio arguitur ex decenniali, & eo plus temporis lapsu, absque ulla reclamazione cum supportatione onerum matrimonialium. *vor. 25. n. 99.*

Ex qualitate Viri locupletis, & prole carentis. *vor. 25. n. 98.*

Atque etiam ex persona Mulieris debitoris. *vor. 25. n. 100.*

Fructus dotiales à Viro inexacti an ab eo remissi, seu condonati fuerint, pendet ab arbitrio Judicis. *vor. 25. n. 96. & 105.*

Ex conjecturis autem, & facti circumstantiis explorandum id est. *vor. 25. n. 97.*

Fructus dotis ab heredibus viri non debentur, nisi ratione mortis. *vor. 50. n. 1.*

Ac, nisi interpellati fuerint. *vor. 50. n. 2.*

Ad *fructus* dotis tenentur heredes Patris promissoris non ratione mortis, sed loco alimentorum. *vor. 50. n. 3.*

Nec requiritur interpellatio. *vor. 50. n. 4. Intellige, ut n. 1.*

Fructus dotis alimentorum loco Judicis officio debentur. *vor. 50. n. 9.*

Fructus dotales, non nisi Judicis officio debentur. *vor. 50. n. 35. & 36.*

Fructus dotis alimentorum loco non debentur Mulieri aliunde habenti, quo se possit alere. *vor. 50. n. 8.*

Fructus dotis Mulieri non debentur, cui amplius ususfructus à Viro sit relictus. *vor. 50. n. 12.*

Procedit, si Mulier agat contra heredes viri, sive etiam Patris. *ibid. n. 14.*

Fructus dotis à Matre promissae quando non debeantur alimentorum loco? *vor. 50. n. 45. & 46.*

Fructus debiti, velut accessiones rei subrogatae, istius naturam habere censentur, si de fructibus naturalibus, non, si de civilibus agatur. *vor. 50. n. 32.*

Pro *fructibus* non solutis agi semper potest, dum sint conventi. *vor. 33. n. 29.*

Fructus stabilium, juxta modernam legalem taxam, calculantur ad rationem quatuor pro centenario. *vor. 29. n. 49.*

Fructus medio tempore à Creditore percepti ex Debitoris Bonis, liquidandi sunt vel juxta antecedentes, & subsequentes locationes ab eodem Creditore factas, vel consentaneè ad legalem taxam. *vor. 29. n. 60. 61. & 62.*

Fructus à Creditore ex Debitoris Bonis perceptos contendens fuisse taxa legali majores, tenet

De Contract.

tur id concludenter demonstrare. *vor. 29. n. 50.*

Fructuum liquidatio juxta legalem taxam, maxime attendenda est, si locationum cum ipsa concordantium habeat adminiculum. *vor. 29. n. 62.*

Fructuum liquidatio debet prudenti Judicis arbitrio remitti. *vor. 29. n. 44.*

Fructuum certa quantitas de Bonis Debitoris medio tempore perceptorum defumi valet ex asseclibus à Creditore celebratis tempore tum adeptae, tum dimissae ab eo possessionis. *vor. 29. n. 46. & 60.*

Eademque quantitas maxime pro certa habenda est, si consonat cum moderna legali taxa. *vor. 29. n. 47. & 61.*

Fructus, censu extincto, non debentur. *vor. 29. n. 37.*

Pro *fructibus* census Creditor agere potest contra Debitorem sui Debitoris, non tamen post tricenarium temporis lapsum. *vor. 14. n. 27. & 28.*

Fructus perceptos heres ob non impletum onus à Testatore in juncum hereditate privatus, tenetur restituere. *vor. 26. n. 7. & 151. sed vid. n. 152. ad 157.*

Fructus recompensativos Emptor rem, & pretium retinens, solvere tenetur ex aequitate. *L. Curabit Cod. de rei. empr., vor. 50. n. 6.*

Fructus pignoris pro cambio accepti, sunt Debitori excomputandi. *vor. 34. n. 51.*

Plerique autem docent, ei remittendum quid etiam esse de solito lucro. *ibid. n. 52.*

Et nonnulli, ejusdem locri medietatem. *ibid. n. 53.*

In *fructibus* investimento destinati res ipsa principalis consistere dicitur. *vor. 6. n. 243.*

Fructus destinati ad investitum, habentur pro Capitali. *vor. 6. n. 239.*

Fructus investimento destinati, tamquam Capitali, integrè restituendi sunt. *vor. 6. n. 242.*

A *fructuum* restitutione, quando illi non petuntur uti accessorii, sed principaliter pro investimento omisso, quod ex fructibus confici debuisset, bona fides non excusat. *vor. 6. n. 231. & seqq.*

Fructuum restitutio ut evitetur, sufficit, malam fidem abesse. *vor. 6. n. 234.*

Fructus restituendi bonis fide consumpti, restitutioni non subjacent. *vor. 6. n. 234.*

Intellige, si accessione petantur. *vor. 6. n. 235.*

Vel de iis, qui percipi potuissent ex investimento faciendo. *vor. 6. n. 246.*

Fructus in Primogeniturae augmentum destinatos, & ab herede gravato redintegrandos, ipse potest repetere ab eo, qui illos percepit ex titulo transactionis invalide. *vor. 6. n. 248.*

Fructus primogeniturae alio titulo ex facto suo percipientes, perinde habentur, ac si percipisset Primogeniturae titulo. *vor. 6. n. 191.*

Fructus & pecunia investimento destinata fortuntur naturam sortis, & capitalis. *vor. 6. n. 240.*

Fructus semper veniunt in acquisitione rei fructiferae. *vor. 14. n. 37.*

Etiam non facta eorum mentione. *ibid. n. 38.*

Fructuum jam consumptorum restitutionem redintegratio involvit. *vor. 6. n. 221.*

LII 2

FR-

Fruituum perceptio ex ipsa possessione resultat. *vol. 39. n. 42.*

Fruituum exactio, ac onerum solutio ad præcedentem causam, de qua constat, debent referri. *vol. 32. n. 83.*

Non ad aliam penitus diversam. *vol. 32. n. 84. & 85.*

Fruituum acquisitionem non impedit nullitas tituli ex defectu aliquo extrinseco. *vol. 6. n. 255.*

Fruitus Tabernæ instructæ cum avviamento taxantur ad rationem quatuor pro centenario. *vol. 2. n. 42.*

Fruitus Domino debentur. *vol. 14. n. 36.*

FUNDUS.

Fundus censitus ubi certus est, & certis finibus designatus, Creditor census subest periculo amittendæ sortis, fundo perempto. *vol. 14. n. 41.*

Census extinguitur, perempto fundo censito. *vol. 14. n. 42. & 49.*

Fundus censitus ex voluntaria ejus distractione à Debitore facta, ab hypotheca non liberatur. *vol. 14. n. 12.*

FURIOSUS.

Pro *furioso* quilibet de Populo in Judicio potest esse. *vol. 52. n. 19.*

Pro *furioso* quis, actione agit populari. *vol. 54. n. 20.*

G

GENERALITAS.

Generalitati non derogatur ex facta expressione certa hereditatis. *vol. 4. n. 20.*

Eaque expresse debet gratiæ majoris demonstrationis facta censeri. *vol. 4. n. 21.*

GRATIA.

Gratia Principis motu proprio intelligitur de re pinguiori. *vol. 48. n. 94.*

GRAVAMEN.

Gravamen ab ipso acceptatum nequit heres impugnare. *vol. 46. n. 21.*

Et nec etiam ejus filii, & heredes. *ibid. n. 22.*

Gravamen Pater acceptando, potest filiis, & heredibus suis præjudicare. *vol. 46. n. 22.*

Præsertim, si acceptatio sub potius erat injuncta. *ibid. n. 23.*

H

HABITUS.

Habitus Clericali licet extra claustra degant Canonici regulares ad seculares Ecclesias translati, non ideo à communione Religionis se juncti reputantur. *vol. 36. n. 101. & 103.*

Habitum gestare, & sui Ordinis socium habere tenetur Canonicus Regularis ad Parochialem Ecclesiam promotus. *vol. 36. n. 69. 70. & 71.*

Habitum sui Ordinis deferre tenetur, sub lathall, Regularis ad Episcopatum assumptus. *vol. 36. n. 70.*

Habitum non facit Monachum, sed Regulæ Monachicæ professio. *vol. 36. n. 102.*

HEREDITARIUS TITULUS.

Hereditarius Matris titulus ad filios Bona dotalia deferenda esse, non efficiunt subijuncta verba « *come Beni propri materni* » quum ea ad eisdem filios, uti filios, debeant dici ex prioribus verbis « *vederemo, ed appareremo* » *vol. 45. n. 27. & ratio n. 28. & 30.*

Hereditarius titulus, ubi agitur de emphyteusi sine consensu Domini directi in Extraneos alienabili, viuere dicitur titulus ex jure sanguinis promanantem. *vol. 35. n. 123.*

HEREDITAS.

Hereditas est nomen juris continens omnia jura, & actiones. *vol. 1. n. 17.*

Hereditas non pendet à majori, vel minori quantitate Bonorum. *vol. 1. n. 31.*

Hereditas, etiam sine Bonis subsistit. *vol. 1. n. 32.*

Hereditas dicitur ex dispositione hominis, quum à Defuncto relicta est, non verò, quum ex alterius persona queritur. *vol. 4. n. 154.*

Hereditas ex sola illius petitione adita dicitur. *vol. 36. n. 126.*

Hereditas aditio probatur verbis quibuscumque adeundi animum significantibus. *vol. 3. n. 102.*

Hereditatis aditio probatur ex quo, post eam uno loco aditam, Procurator est constitutus ad eam alibi adendum. *vol. 3. n. 103.*

Hereditatem quis adendo, ejus onera censetur acceptasse. *vol. 26. n. 21. & 24.*

Hereditatem adendo, censetur quis nedum cum Legatariis, & Creditoribus quasi contrabere. *vol. 26. n. 22.*

Sed & contractum cum Defuncto gerere. *vol. 26. n. 23.*

Hereditas à Fisco distracta, & nondum ab alio adita, ob conventam possessionis restitutionem, ad legimum spectat heredem capacem inde effectum. *vol. 3. n. 99.*

Secus, si alteri in gradu sequenti fuerit delata, ab eoque adita. *vol. 3. n. 100.*

Et ex quibus aditio inducatur? *vol. 3. n. 102. & 103.*

Hereditas ex incapacitate ejus, qui professionem emisit, deservit Periosis in pari, vel in sequenti gradu. *vol. 4. n. 8.*

Hereditas, vel donatio sponse relicta, isti queritur, non Patri. *vol. 44. n. 7.*

Hereditate qui fruitur, eludere non debet voluntatem Testatoris. *vol. 26. n. 20.*

Hereditate quis non privatur, mortuo eo, eum quo conditio erat adimplenda. *vol. 17. n. 12.*

Et voluntas Testatoris debet adhuc adimpleri, si potest. *vol. 17. n. 14.*

Hereditate privari quis non dicitur, deficiente conditione, sub qua fuit institutus, sed pro non instituto haberi. *vol. 36. n. 3.*

Ad *hereditatem* vocatus sub aliqua conditione, sub contraria censetur exclusus. *vol. 26. n. 1.*

Hereditatem qui accipit, conditionem non impleturus, tamquam prædo reputatur. *vol. 26. n. 5.*

Hereditatem affectans præter voluntatem Te-

factoris, in dolo malo esse dicitur. *vor. 26. n. 4.*

Hereditatem etiam Fratris viventis censetur quis in renunciatione comprehendisse, si ager mente, & corpore, testari non erat aptus, ac erat facile ab intestato decessurus. *vor. 4. n. 29.*

Hereditatem sibi, non Religioni acquirit Jesuita, si sola emisit biennii vota. *vor. 4. n. 9.*
At nec sibi, nec Religioni, si professionem, aut vota Coadjutorum nuncupavit. *ibid. n. 10. 149. & 151.*

Hereditates ad Monachum delatas Monasterium ex se, & absque illius factio potest adire. *vor. 36. n. 127.*

Procedit, etiam post obitum Monachi, quum is non adierit, vel adire detraclaverit. *ibid. n. 128.*
HERES.

Heredis nomen praevalet nomini *filiorum*. *vor. 45. n. 5. & ratio n. 6.*

Heredis, vel *filiorum* nomen suum ex juris auctoritate significationem recipit. *vor. 45. n. 7.*

Heres personam Tutricis, & jura repraesentat. *vor. 52. n. 137. & 149.*

In *heredem* jura omnia Authoris pertranseunt. *vor. 14. n. 2.*

Heres pro summa ab ejus Authore sequestrata penes Depositarium publicum, potest hunc ad consignationem compellere, etiam per viam mandati rigorosi. *vor. 14. n. 3.*

Heres, uti suos, petit fructus decursos post factam ejus Authori census adjudicationem. *vor. 14. n. 34.*

Ac per eam Dominus census dicitur effectus. *ibid. n. 35.*

Heres rem donatam liberare debet ab oneribus personam Debitoris respicientibus. *vor. 1. n. 90. & 91.*

Heres prius exequendus est, deindeque in subsidium Donatarius. *vor. 1. n. 33. & 79.*

Heres semper tenetur Creditoribus satisfacere, praevalere ad Donatarium in subsidium dumtaxat obligatum. *vor. 1. n. 98.*

Heres potius, quam alius quilibet censetur in dubio gravatus ad onera hereditaria subeunda. *vor. 1. n. 128.*

Contra *heredem* gravatum omittentem ex culpa sua investimentum à Testatore ordinatum, urget regula, quod culpa culpa suffragari non debeat. *vor. 6. n. 219.*

Hereditas gravati obligatio aequiparatur obligationi Tutoris. *ibid. n. 140. & 204.*

Heredem à primo liis ingressu repellit Authoris transactio. *vor. 49. n. 56.*

Etiam ubi agitur de jure ex propria persona, competente. *ibid. n. 57.*

Et licet Defunctus nullam evictionis obligationem emisit. *ibid. n. 59.*

Procedit in Feudis, Emphyteusis, Jurepatronatu, & similibus. *ibid. n. 58.*

Heres nequit, impugnando sui Authoris obligationem, super illius Bonis à se possessis satisfactionem habere. *vor. 23. n. 103.*

Heres factum sui Authoris alienantis tenetur observare. *vor. 24. n. 88.*

Procedit non solum in *herede* primi, sed etiam ulterioris heredis, & ejusdemque Successoris. *vor. 24. n. 89.*

Heres tenetur in Foro conscientiae servare disposita in Testamento, etiam nullo ex defectu solemnitate. *vor. 26. n. 73.*

Heres Testamentum impugnans ex defectu solemnitatis, mortaliter peccat. *vor. 26. n. 75.*

Præsertim, quum voluntas Testatoris certa est. *vor. 26. n. 76.*

Heres obit factum Defuncti. *vor. 52. n. 139.*

Intellige de facto, quod ipsemet Defunctus impugnare non poterat. *vor. 52. n. 140.*

Heres integrum est factum Defuncti, quo nec ille obstrigebatur, impugnare. *vor. 49. n. 34.*

Heres nequit magis obligari ex facto Defuncti, quam Defunctus ipse. *vor. 49. n. 32.*

Heres contra factum Defuncti, qui non alienavit, sed alienationi dumtaxat consensum præstitit, jure proprio potest venire. *vor. 49. n. 92.*

Heres gravamen ab ipso acceptatum, nequit impugnare. *vor. 46. n. 31.*

Ex nec etiam ejus Filii, & heredes. *ibid. n. 32.*

Ad *heredem* jus dicendi de nullitate contractus Minoris non transmittitur. *vor. 40. n. 57.*

Heres nullitatem contractus Minoris ab ipso numquam impugnati, non valet allegare. *vor. 40. n. 58.*

Heres universalis Defunctum repraesentat. *vor. 1. n. 41. & 42.*

Heres universalis succedit in omnibus sui Authoris juribus. *vor. 1. n. 40.*

Heres universalis sustinet Defuncti obligationes. *vor. 1. n. 43. & 127.*

Heres, qui totum capit Defuncti patrimonium, ad illius debita tenetur. *vor. 1. n. 64.*

Heredes duo *universales*, ac duz universales repraesentantia repugnant. *vor. 1. n. 46.*

Heres sub conditione institutus, et pendente, hereditatem adire non potest. *vor. 37. n. 20.*

Etiam si conditio adjecta fuerit ademptioni hereditatis. *vor. 37. n. 21.*

Ab *herede*, cum primum possit, adimplenda est conditio potestativa in Testamento adposita, aliter habetur pro defecta. *vor. 26. n. 110.*

Nec potest mora purgari. *ibid. n. 111.*

Heres, ipso agnitis hereditate, onera sibi à Testatore injuncta tenetur adimplere, siue persona Ecclesiastica sit. *vor. 26. n. 55.*, siue Collegium *n. 56.*, siue Ecclesia ipsa *n. 57.*, siue Republica *n. 58.*, siue etiam Princeps, vel Augusta *n. 59.* Immo vel Deus tali modo teneretur. *n. 61.*

Heres per aditionem acceptans hereditatis onera, illa debet adimplere. *vor. 26. n. 55.*

Heres per aditionem hereditatis obstringitur, in Foro conscientiae, onera adimplere à Testatore injuncta. *vor. 26. n. 26.*

Et quidem sub mortali. *ibid. n. 28. & 63.*

Heres vel commodum simul, & incommodum debet recipere, vel utrumque repudiare. *vor. 26. n. 38. & 138.*

Heres non parens Testatoris voluntati, ingrati notam subit. *vor. 26. n. 41. 71. & 85.*

He-

- Heres* non servans Testatoris voluntatem commodā, & utilitates ex testamento delatas amittit. *vol. 10. n. 2.*, & *vol. 26. n. 53.*
- Procedit, cuiusvis Dignitatis, vel conditionis ille sit. *ibid. vol. 26. n. 54.*
- Heres* ob non impletam Testatoris voluntatem ab hereditate non excluditur, si non præciserit interpellatio. *vol. 26. n. 106.*
- Intellige, ut *supra. n. 107.*
- Heres* si non impleti occurrat à Testatore injuncti nullam excusationem habet, licet interpellatio non præciserit, hereditate privatur ipso jure. *vol. 26. n. 112.*
- Procedit maximè, si agatur in Foro conscientie. *vol. 26. n. 113.*
- Heres* ob non impletum onus à Testatore injunctum tunc ab hereditate, ex detectu interpellationis, non excluditur, cum agitur de interesse Legatarii, aut Terti cujuspiam. *vol. 26. n. 107.*
- Secus, cum de onere agitur, Testatoris ipsius honorem concernente. *vol. 26. n. 108.*
- Hoc enim casu interpellatio non requiritur. *ibid.*
- Præsertim, si onus ejusmodi per viam conditionis injunctum fuerit. *vol. 26. n. 109.*
- Quæ conditio potestativa sit. *ibid. n. 110.*
- Minusque requiritur sententia Judicis declaratoria. *ibid. n. 114.*
- Heres* non servans conditiones sibi à Testatore injunctas, hereditatem restituere tenetur, etiam non expectatâ Judicis sententiâ. *vol. 26. n. 115.*
- Procedit, etiam ubi substitutus nullatenus reclamet. *vol. 26. n. 116.*, & ratio *ibid.*
- Quia immo, & ubi juri fons cedat. *vol. 26. n. 117.*
- Heres* ob non impletum onus à Testatore injunctum ab hereditate exclusio, hæc vel ad illius Cohæredes, vel ad Legatarios, aut ad venientes ab intestato gradatim devolvitur, hisque deficientibus, etiam ad Fiscum. *vol. 26. n. 118.*
- Heres* ob non impletum onus à Testatore injunctum hereditate privatus, an fructus perceptos teneatur restituere? disputant Doctores. *vol. 26. n. 152.*
- Heres* ob non impletum onus à Testatore injunctum hereditate privatus, fructus perceptos non tenetur restituere, si pœna privationis commissa fuerit, eveniente inobedientiâ conditionis. *vol. 26. n. 153.*
- Intellige, si non fuerit in dolo versatus. *vol. 26. n. 154.*
- Conclusio maximè procedit, si interpellatio non fuerit præmissa. *vol. 26. n. 155.*
- Heres* ob non impletum onus à Testatore injunctum hereditate privatus, ut fructus non cogatur restituere, quælibet sufficit possidendi occasio, & credulitas, licet erronea. *vol. 26. n. 156.*
- Immo, & quælibet minus justa causa. *vol. 26. n. 157.*
- Heres* onus sibi à Testatore injunctum non adimplens, quomodo dici nequeat in bona fide constitutus ex supplicatione Principi porrecta ad obtinendam derogationem ejusdem Testatoris voluntati? *vol. 26. n. 127. & seq.*
- Heres* cum onere assumendi cognomen, & insignia Testatoris, nequit illius hereditatem, familiarique propriam retinere. *vol. 26. n. 139.*
- Quando præsertim Vocatus tale onus adimplere non valentibus Testator substitutus dedit. *vol. 26. n. 140.*
- Heres* cognomen, & insignia Testatoris non assumens, tamquam prædo, hereditatem dimittere tenetur. *vol. 26. n. 6.*
- Et fructus restituere. *ibid. n. 7. sed vid. n. 152. ad 157.*
- An verò se valeat ex eo tueri, quod tale onus per viam tantum modi, non conditionis injunctum fuerit? *vol. 26. n. 9. ad 18.*
- Heres* onus assumendi nomen, & insignia Testatoris non adimplens, siue conditionaliter, siue modaliter injunctum illud sit, Detentur injustus hereditatis est. *vol. 26. n. 16. & 18.*
- Heres* onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, odiosus illi efficitur. *vol. 26. n. 82.*
- Ac etiam injuriosus. *ibid. n. 83.*
- Heres* onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, privationis hereditatis pœnam incurrit ipso jure. *vol. 26. n. 85.*
- Licet à Testatore non sit adjecta. *vol. 26. n. 86.*
- Ita ut nec purgatio moræ possit admitti. *vol. 26. n. 87.*
- Nec restitutio Minori concedatur. *vol. 26. n. 88.*
- Quia non servando voluntatem Deuncti, deliquisse dicitur. *vol. 26. n. 89.*
- Heres* à Testatore jussus proprium cognomen dimittere, ipsiusque Testatoris cognomen, & insignia assumere, horum utrumque immutare, vel minuire non potest. *vol. 26. n. 95.*
- Heres* itidem ad duos Majoratus cum tali onere vocatus, esset incapax ad utrumque copulative, sed deberet unum dimittere. *vol. 26. n. 96.*, & ratio. *ibid.*
- Procedit, deficientie etiam expressâ Testatoris prohibitionis. *vol. 26. n. 97.*
- Heres* nullam obducere potest excusationem, si præceptum assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplevit. *vol. 26. n. 98.*
- Cum illud justum, honestum, potestativum, facileque sit. *vol. 26. n. 99.*
- Heres* onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, ab omni jure hereditatis cadit. *vol. 26. n. 100.*
- Tamquam Testatori ingratus, odiosus, injuriosus, proindeque ejus beneficio indignus. *vol. 26. n. 101.*
- Sive tamquam delinquant Testatoris voluntate. *vol. 26. n. 102.*
- Ac etiam propria sponte ab hereditate exclusus. *vol. 26. n. 103.*
- Heres* onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, tacite hereditati censetur renunciale. *vol. 26. n. 104.*
- Illique magis hæc nocet renunciatio tacita, quam expressa. *vol. 26. n. 105.*
- Heres*, juxta præceptum Testatoris, ejus cognomen, & insignia non assumens, quomodo juvari ex eo nequeat, quod in locum Primogeniti suæ

Familie succederit : Testator autem tale onus secundogenitis imposuerit ? *vor. 26. n. 133. 134. ad 130.*

Heredi nec à Principe potest remitti onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris. *vor. 26. n. 90.*

Heredes obligat contractus emptionis, & venditionis, si post obitum Contrahentium conditio extiterit. *vor. 39. n. 19.*

Hereditatem instituendorum cum onere assumendi cognomen, & insignia Testatoris per vetustus mos invaluit. *vor. 26. n. 80.*

Hereditas emolumento adaucto, de illius re Testator potest disponere, gravamen imponendo. *vor. 46. n. 20.*

Heres Administratoris ex libris, & scripturis administrationem spectantibus ignorantiam potest repellere. *vor. 52. n. 295.*

Heres, etsi extraneus, fieri potest, ut ante apertas tabulas hereditatem possit adire. *vor. 10. n. 29.*

In *Herede*, licet extraneo, cui forte hereditas ante apertas tabulas obveniat, excluditur scientia oneris illi iniuncti. *vor. 10. n. 30.*

Heredes, etiam extranei, subintelliguntur in clausula ceterata = *etiamque heredes* = *vor. 5. n. 58.*

Ad *Heredes* quoscunque, etiam extraneos, locatio *perpetua* est transitoria. *vor. 24. n. 5.*

Quamvis esset Ecclesiastica. *ibid. n. 6. & 7.*

Heredes, licet extranei, comprehensum in investitura censentur, ubi post vocationem Filiorum, eorumque Descendentium mentio aliorum Hereditum facta est verbis comprehendere valentibus etiam Extraneos. *vor. 24. n. 2.*

Heredes extranei in emphyteusi, licet Ecclesiastica comprehensum reputantur, si primo acquirenti amplissima concessa est alienandi facultas. *vor. 24. n. 15. & 26.*

Ad *heredes* extraneos si semel emphyteusi, licet Ecclesiastica transierit, in illos sic deinceps transitoria. *vor. 24. n. 19.*

Neque opus est huius rei declaratione in contradictorio iudicio. *ibid. n. 20.*

Heredes, etiam extranei, comprehensum reputantur in renunciatione emissâ pro heredibus quibuscunque. *vor. 43. n. 83.*

Heredes extranei, ex verbis = *Hereditibus quibuscunque* = sive = *et quibus dederint* =, nec non ex clausula = *in perpetuum* =, aliisque ejusmodi comprehensum non censentur, quando concessio ad solos heredes sanguinis restricta est. *vor. 24. n. 23.*

Item, quando concessio expressam continet alienationis prohibitionem. *ibid. n. 24.*

Si secus, non procedit. *ibid. n. 25. 26. & 30.*

Minusque, si facta alienatione, hæc à nemine retractata fuit. *ibid. n. 27.*

Heredes etiam extraneos comprehendunt investituræ verba = *Hereditibus, & Successoribus, & quibus tu, vel alii predicti &c. in tuum concesseris, vendideris &c.* in perpetuum donaveris &c. *vor. 24. n. 4. 7. 10. & 48.*

Hereditatem extraneorum aequè, ac Descendentium vocationem importat clausula = *quibus dederis*, nec non alia = *pro Hereditibus quibuscunque* = *vor. 24. n. 12.*

Idem de clausula = *in perpetuum* = parti dispositivæ investituræ adjecta. *ibid. n. 13.*

Pariterque idem important verba = *Tibi, tuisque Filiis, Nepotibus, Pronepotibus &c. possessionem apprehendendi, locandi, dislocandi, vendendi, permutandi, & alio pro tuo, & tuorum predictorum libito faciendi &c. plenam, & liberam licentiam largimur* = *ibid. n. 14.*

Heres extraneus Patris renunciatarii, etsi in renunciatione Filie non contempletur, est tamen, uti heres Patris, in eadem renunciatione comprehensus. *vor. 5. n. 106.*

Heredes Patris promissoris dotis tenentur ad istius fructus non ratione moræ, sed loco alimentorum. *vor. 50. n. 3.*

Nec requiritur interpellatio. *ibid. n. 4.*

Intellige, ut n. 8.

Hereditibus, soluto Matrimonio, restitui debent jocalia Sponsæ tradita, & ab ejus, vel Mariti consanguineis provenientia. *vor. 21. n. 24.*

Hereditatem ius extinguunt, factâ in perpetuum alienatione à procedenter investito. *vor. 24. n. 87.*

Hereditum sanguinis nomine Descendentes omnes, ac etiam scemina comprehenduntur. *vor. 33. n. 50.*

HYPOTHECA.

Hypotheca specialiter à Creditore adquiritur super fundo censito. *vor. 24. n. 13.*

Hypotheca mercedis debite rei conservatione, potior super eadem re est adversus alios quoslibet Creditores, etiam hypothecarios anteriores. *vor. 41. n. 18.*

Hypotheca pro impensis factis super Bonis Debitoris competit super his cum privilegio. *vor. 41. n. 15.*

Etiâ contra Hypothecarios anteriores. *ibid. n. 16.*

Procedit, de quocunque credito agatur. *ibid. n. 17.*

Hypotheca an Pupillo competat in Bonis Actoris, variz sunt Doctorum sententiæ. *vor. 52. n. 129.*

Et adfirmantiam sententiam veriorē esse, adstruit, etiam si Actor constitutus fuerit intuitu Tutoris, vel Curatoris. *vor. 52. n. 130. 132. & 144.*

Strictius verò Pupillo obligata sunt Bona Actoris ejus intuitu constituti. *vor. 52. n. 131.*

Hypothecam Pupillo non competere super Bonis Actoris dati à Judice, plures docent. *vor. 52. n. 133.*

Hypotheca ex contractu conditionali, existente, conditione, retrotrahitur. *vor. 39. n. 24.*

I

JACTARE.

J Actorem suum omeno velle præsumitur. *vor. 2. n. 77.*

IDENTITAS.

Identitas probari potest per Testes, licet ad perpetuam deponentes. *vor. 14. n. 17.*

Identitas resultat ex consensibus fixis, & invariabilibus. *vor. 14. n. 18. & 19.*

Identitas demonstratur ex instrumentis divisionum, & si-

& similibus diverso tempore celebratis. *vor. 14. n. 20. & 21.*

Identitas fundi plenè resultat ex ejus descriptione in libro xilmi. *vor. 14. n. 15.*

Identitas in antiquis, ut probetur, rigorose non requiruntur probationes. *vor. 14. n. 23.*

Sed præsumptiones, atque indicia admittuntur. *vor. 14. n. 24.*

Et satis est duas adferre demonstrationes, quarum una sit specifica, altera generica. *vor. 14. n. 25.*

Immo unica sufficit cum regione, seu contrata. *vor. 14. n. 26.*

JESUITA.

Jesuita nisi emisit quartum solemne votum, linea in eo durare dicitur. *vor. 35. n. 72.*

Idemque capax est nedum retinendi, & adquirendi Bona quæcumque. *vor. 35. n. 73.*

Verum potest à Religione dimitti, ab eaque ex iusta causa missionem petere, atque impetrare. *vor. 35. n. 74.*

Jesuita si sola biennii vota emisit, ipsi non Religionis hereditas acquiritur. *vor. 4. n. 9.*

At nec ipsi, nec Religioni, si professionem, aut vota Coadjutorum nuncupavit. *vor. 4. n. 10. 148. & 151.*

Jesuita si non emisit quartum solemne votum, emphyteusis ab eo renunciata, potest ex ipsius persona à Renunciatarum herede adquiri, ac retineri. *vor. 35. n. 76.*

Secus, si emisit. *ibid. n. 77.*

Jesuita professionem emittente, pensiones amittuntur, & vacant Beneficia. *vor. 4. n. 12. & vor. 35. n. 90.*

Cessat itidem facultas testandi, vel disponendi, ac similibus. *diñ. vor. 4. n. 12. & vor. 35. n. 91.*

Expirant fideicommissa. *vor. 4. n. 13. & seq. & vor. 35. n. 92.*

Eaque devolvuntur ad substitutos, cum potestate ex ipsis percipiendi fructus. *vor. 4. n. 13. & seq. & diñ. v. 4. 35. n. 93.*

Etiam non expectata morte naturali Profess. *vor. 4. diñ. n. 13. & 14. eodemque voto 35. n. 94.*

Professus autem nec in numero Filiorum computatur ad augendam legitimam. *diñ. vor. 35. n. 95.*

Gob. consult. decif. 82., declaratur *diñ. vor. 35. n. 96.*

Jesuita post emissum quartum solemne votum reputatur, ac si naturaliter mortuus esset. *vor. 35. n. 83.*

Atque ex momento professionis inducitur mors quoad omnes Juris effectus. *ibid. n. 85. & 89.*

Jesuita professionem emittente, educatio inducitur omnium Jurium ab eo renunciatorum. *vor. 35. n. 86.*

Jesuita professionem emittens, quoad successiones, aliaque Jura, locum iis facit, quibus de jure deferenda essent. *vor. 35. n. 84.*

Jesuitarum Ordo eandem proficit mendicitatem, quam Minorita, & Cappuccini. *vor. 35. n. 81.*

Et tam Professus, quam ejusdem Ordinis domus,

& Collegia incapacia Bonorum omnino sunt. *vor. 35. n. 82.*

Jesuita tolemoni emissionem quarti voti, veram protulerit mendicitatem. *vor. 4. n. 1.*

Et habentur, ac si protuli essent in Religione Minoritarum, & Cappuccinorum. *vor. 4. n. 2.*

Jesuita post emissum quartum solemne votum, sunt incapaces succedendi, ut adquirant sibi, vel Religioni. *vor. 4. n. 4. & vor. 35. n. 75.*

Idem de Minoritis, & Cappuccinis. *diñ. vor. 4. n. 6. & vor. 35. n. 82.*

Jesuita, & Fratres Minores de Observantia, ceterique strictioris Regulæ S. Francisci, Cappuccinorum nomine comprehenduntur. *vor. 4. n. 7.*

Jesuita, ex suis Constitutionibus, renunciare tenentur capacitati posterum succedendi. *vor. 4. n. 164.*

IGNORANS.

Ignorans dolo, & culpa dicitur vacare. *vor. 10. n. 22.*

IGNORANTIA.

Ignorans peccantem Jura nostra ab omni potestate immunem esse sanxerunt. *vor. 10. n. 25.*

Ignorantia consistit in negatione, cum privative opponatur scientiæ, quæ, ut quid facti, non præsumitur. *vor. 10. n. 23.*

Ignorantia sat est quod à Possessore allegetur, ut onus scientiam probandi in Actorem transieratur. *vor. 10. n. 24.*

Ignorantia, ut excuset, debet esse inculpabilis. *vor. 6. n. 203.*

Ignorantia ex probabili scientia excluditur. *vor. 6. n. 148.*

Ignorantia obligationis exquirendi Sapientum Consilii pro incunda transactione, heredi gravato non prodest. *vor. 6. n. 146.*

Ignorantia ejus rei, quam quis scire tenetur, excusationem non præbet. *vor. 6. n. 150. & 209.*

Ignorantia ejus rei, quam quis scire tenetur, admixtam habet negligentiam. *vor. 6. n. 210.*

Ignorantia eorum, quæ quis vidit, & audivit, allegari nequit. *vor. 32. n. 258.*

Ignorantia juris neminem excusat. *vor. 6. n. 147.*

Ignorantia juris clari bonam fidem non gignit. *vor. 6. n. 201. & n. 207.*

Et nimium supina est, & inverisimilis. *vor. 6. n. 203.*

Ignorantia juris clari non præsumitur. *vor. 6. n. 198.*

Nec admittitur etiam in Muliere. *ibid. n. 199.*

Maximè, quando adest commoditas consulendi Juris peritos. *ibid. n. 200.*

Ignorantia juris ex propria culpa, nequit suffragari. *vor. 7. n. 48.*

Ignorantia Juris Minoris non nocet. *vor. 7. n. 43.*

Ignorantia in Minore post majorem ætatem non præsumitur, neque attenditur. *vor. 40. n. 55.*

Ignorantia Juris in minori ætate quem non excusat si in majori, dum poterat, investimentum facere neglexit. *vor. 7. n. 44.*

Ignorantia Juris in minori ætate, nec non discrepan-

pantia Juris Peritorum in majori, quando satis non sit ad evitandam Primogenituræ reintegrationem l' 507.7. n. 42. 43. ad 49.
Ignorantia alienationis rei emphyteuticæ, inter Coniunctos etiam præsumitur. 507.11. n. 56.
 Etque magis in Domino directo extraneo. 507.11. n. 57.

IMMISSIO.

Immissio in Salviano Creditori census non denegatur, concurrentibus Fundi censui identitate, antiqua Debitoris, & moderna Rei conventi possessione. 507.14. n. 14.

IMPENSÆ.

Impensæ pro cultura vineæ dotalis erogatæ, quoad Virum non dicuntur necessariæ. 507.41. n. 55.

Et ab eo detrahi nequeunt, nisi excessivæ sint. 507.41. n. 56.

Impensæ in re colenda licet fiant querendorum fructuum causâ, non tamen ad illorum dumtaxat perceptionem, sed ad ipsius rei conservationem pertinent. 507.41. n. 58.

Impensæ querendorum fructuum causâ faciendæ, quando meram ipsorum fructuum perceptionem, non etiam rei conservationem respiciere, dicantur l' 507.41. n. 30.

Impensæ, quæ pro vitibus fiunt, inter necessarias numerantur. 507.41. n. 53.

Impensæ pmi agri, & vineæ cultura fieri solite, quando inter necessarias nequeant adscribi l' 507.41. n. 54. & 55.

Pro *impensâ* necessariis factis in Bnns Debitoris concipitur super his hypotheca cum privilegio. 507.41. n. 15.

Etiam contra hypothecarios anteriores. 507.41. n. 16.

Procedit, de quocumque credito agatur. 507.41. n. 17.

Impensæ, quas imprudenter, & inutiliter est protectus, Curator nequit repetere. 507.28. n. 31.

Ad *impensâ* factas, non publicâ urgente necessitate, sed ex libera Agentium voluntate, Cives non tenentur. 507.28. n. 39.

Impensæ Pontis ædificandi debent Domini Prædiorum adjacentium contribuere. 507.28. n. 35.

Impensæ Pontis ædificandi Prædiorum adjacentium Domini ex sola utilitatis causâ debent subire. 507.28. n. 36.

Etque cessante, cessat obligatio. *ibid.* n. 37.

Impensæ ex publico etiam æratio faciendæ, iustâ ratione moderandæ sunt. 507.28. n. 56.

Impensæ immediatis patrimonii Civium confici, ac diminui, leges noluerunt. 507.28. n. 55.

IMPRUDENS.

Imprudens dicitur, qui supra naturæ vires opus aggreditur protinus collapsurum. 507.28. n. 33.

INÆQUALITAS.

Inæqualitas jus tribuit ei, qui minus habuit. 507.2. n. 2.

Præsertim in contractu locationis. *ibid.* n. 3. & 6.

De Contractis.

Inæqualitas, & iniustitia in transactione per quamcumque benignam interpretationem est evitanda. 507.51. n. 78.

Ac etiam per verborum improprietatem. 507.51. n. 79.

Inæqualitas correlative donationis quomodo ex contestatione Donantis exclusi dici possunt l' 507.40. n. 49.

Inæqualitas ratione corruit donatio, si, quod Donanti promittitur, rei donatæ non correspondeat. 507.40. n. 45.

INALIENABILITAS.

Inalienabilitas in feudo, quod est ex pacto, & providentia, non verò in Feudo hereditario operantur verba illa = in feudum mobile ligium = 507.9. n. 11.

INDEBITUM.

Indebitum Patri fuisse restitutionem dotis ad illum reverti, probandum est, quum de repetitione velit agi. 507.30. n. 39.

Indebitè facta solutio dici nequit, quæ suam habet causam correptivam, & æquivalentem. 507.36. n. 138.

Indebitè solutum nequit contra Monasterium repeti, si non Monasterium, sed Monachus egerit in vim nullius ab eo initæ transactionis. 507.36. n. 139.

Procedit, licet nullitas ex falsa causâ proveniret. 507.36. n. 143.

INDEFENSUS.

Indefensus dici nequit filius existens sub oculis matris, & sub fratris regimine. 507.52. n. 71.

Indefensus esse non debent Pupilli, alique similes Personæ. 507.52. n. 35.

INDOLE.

Ex *indole*, & habitu cuiuspiam, quid ille facturus esset, licet arguere. 507.38. n. 127.

INDUSTRIA.

Industria focii plerumque societati magis confert, quàm pecunia. 507.18. n. 1422. & 278.

INSINUATIO.

Insinuatio nil aliud est, quàm donationem apud Judicem in scriptis redigere. 507.20. n. 21. & 23.

Insinuatio argumentum est donationis inter vivos. 507.6. n. 28.

Insinuationis solemnitas fuit à jure inducta, tum ad certam reddendam perseverantiam Donantis in proposito donandi, tum, ne per fraudem donationes extorqueantur. 507.20. n. 3. 4. & 49.

Insinuatio in donatione, tamquam in extremo jam præexistente, requiritur. 507.20. n. 18.

Insinuatio in dubio conferri debet requisita pro forma substantiali. 507.20. n. 86.

Certius, si eam statutum requirit, eaque deficiente, contractum irritet. 507.20. n. 87.

Insinuatio potest separatim à donationis instrumento fieri. 507.40. n. 48.

Insinuatio tum in donatione, tum in pluribus etiam contractibus requiritur. 507.20. n. 26.

Insinuatio in donatione eo spectat, ut medio inter illas tempore Donans deliberet, num ubi expen-

M m m

- expediat in suo proposito perseverare *vor. 20. n. 50.*
- Insinuatio* requiritur etiam in donatione per apocam privatum facta. *vor. 37. n. 61., & 65., & vor. 38. n. 51.*
- Immo & eo magis, quam istiusmodi scriptura suspecta sint. *vor. 37. n. 61., & vor. 38. n. 52.*
- Præsertim inter conjunctas personas. *ibid.*
- Insinuatio* in donatione requiritur, ut constet de perseverantia in proposito donandi. *vor. 40. n. 32.*
- Insinuatio* requiritur pro ea summa, quæ, si Creditor Debitori creditum remittat, ipsum creditum excedat. *vor. 41. n. 32.*
- Insinuatio* præsumitur in donatione observata per lapsum annorum 37., *vor. 40. n. 39.*
- Etiamsi de gravi agatur Tertii præjudicio. *ibid. n. 30.*
- Insinuatio* non censetur omiſsa, sed tantum præambuli adhibita ab eo, qui, voluntate donandi Magistratui prius exposita, ejus auctoritate donationem explevit. *vor. 20. n. 50.*
- Bardellou. conf. 82. n. 13., & Bouden. collat. legal. 19. n. 85., & seq.* expendunt casum, quo subscriptio apocæ debuit eodem tempore ejus celebrationis concurrere, uti requisita ad validitatem actus. *ibid. n. 51. 52., & 53.*
- Insinuatio* interveniente, Donatoris perseverantia in voluntate donandi certa est, ac omnis exulat doli suspicio. *vor. 20. n. 8. 10. 17., & 35.*
- Insinuatio* indiget donatio, quæ, eveniente conditione, Donatoris patrimonium minuit. *vor. 39. n. 59.*
- Insinuatio* magis egent donationes in privata scriptura comprehensæ. *vor. 37. n. 63., & vor. 38. n. 52.*
- Scripturæ enim private suspectæ sunt. *vor. 37. n. 66., & vor. 38. n. 52.*
- Insinuatio* indiget etiam donatio per apocam privatum facta. *vor. 37. n. 61., & 65., & vor. 38. n. 51.*
- Idem, si per alias cujusvis generis scripturas. *vor. 37. n. 62., & vor. 38. n. 52.*
- Insinuatio* requiritur in renunciatione Mulieris minoris facta juri futuro proximo, & prope certo. *vor. 43. n. 24.*
- Insinuatio* quomodo necessaria dicenda sit in renunciatione Mulieris, licet sit facta juri futuro, ex voluntate Patris, causâ dotis, atque agnationis intuitu, aliisque præterea sit munita solemnitatibus. *vor. 43. n. 20. 21. ad 47.*
- Insinuatio* necessitatem, in renunciatione Mulieris, non excludit agnationis contemplatio, & quare. *vor. 43. n. 33., & 34.*
- Insinuatio* necessitas, in renunciatione Mulieris, non excluditur ex dote ab ipsa recepta, si illius æstimatione valore Bonorum renunciatorum, non adæquet. *vor. 43. n. 8., & ratio n. 39.*
- Insinuatio* solemnitas adhibenda est, ne temere quis patrimonium suum exhauriat. *vor. 39. n. 52.*
- Insinuatio* in donatione, quæ in scriptis non redigatur, quæque in sola consistat traditione, non requiritur. *vor. 32. n. 13.*
- Hæcque sententiam Sacra *Rota* amplexa est. *ibid. n. 14.*
- Insinuatio* non indiget donatio juris incerti, & eventualis. *vor. 39. n. 56.*
- Intellige, si jus illud nec re, nec spe Donanti competat. *vor. 39. n. 57.*
- Insinuatio* in donatione potuit Donator velle ad cautelam, non ad firmitatem actus. *vor. 6. n. 32.*
- Insinuatio* non exigit donatio causâ mortis. *vor. 6. n. 26.*
- Sed solum donatio inter vivos. *vor. 6. n. 27.*
- Insinuatio* non requirit renunciationem in adimplementum paternæ dispositionis facta à Muliere ob dotem sibi promissam, atque agnationis conservandæ intuitu. *vor. 43. n. 6., & ratio n. 7.*
- Nec ejus omiſio inficit contractum. *ibid. n. 8. 9., & 10.*
- Insinuatio* necessitatem non imponit facultas Procuratori data exhibendi scripturam donationis alicui Notario, ac petendi ejus confirmationem à Judice. *vor. 6. n. 29.*
- Sed hæc facultas intelligitur data, ut semper, & ubique constaret de veritate scripturæ. *vor. 6. n. 6.*
- Insinuatio* renunciari, etiam cum juramento, non posse, aliqui docent. *vor. 37. n. 71.*
- Insinuatio* defectus concluditur ab allegante, debet probari. *vor. 40. n. 27.*
- Insinuatio* defectus suppletur juramento. *vor. 40. n. 31.*
- Insinuatio* defectus in renunciatione Mulieris suppletur juramento. *vor. 43. n. 5.*
- Insinuatio* defectus in donatione Minoris non suppletur juramento. *vor. 40. n. 7.*
- Istud enim dolo extortum reputatur. *ibid.*
- Insinuatio* defectus, nisi ei per juramentum fuerit renunciatum, nequit juramento suppleri. *vor. 20. n. 58.*
- Nec sufficit renunciatio generalis, & vaga, atque ad alia referibilis. *vor. 20. n. 59.*
- Insinuatio* defectum, in donatione, supplet geminati actus, quibus Donator enim, firmamque ostendit donandi voluntatem. *vor. 20. n. 1.*
- Nec requiritur, singulos ejusmodi actus ex se vim donationis habere, sed sit est, eos, instar insinuationis, præferre deliberatum donandi animum. *vor. 20. n. 2., & 45.*
- Insinuatio* æquipollet actuum geminatio. *vor. 40. n. 35.*
- Insinuatio* defectum in donatione ut geminati actus supplere valeant, hi debent esse ab omni prorsus suspitione immunes. *vor. 20. n. 6.*
- Insinuatio* defectum ut geminati actus suppleant, oportet, eos esse legaliter distinctos, & donationis ratihabitionem inducentes. *vor. 20. n. 9.*
- Insinuatio* defectum supplet subsequens donationis ratificatio. *vor. 40. n. 34.*
- Insinuatio* defectum suppleri nequit clausula *sub circulo fidei* =, *vor. 20. n. 80.*
- Insinuatio* suppleri nequit clausula *In fede* = donationi adjecta, si nec ad substantiam contractus, nec ad insinuationem in specie valeat referti. *vor. 20. n. 60.*

INSTANTANEA CORRECTIO.

Instantanea correctio, & contradictio vitanda est.
vet. 24. n. 43.

INSTITUTIO.

Institutio ad eum pertinet, ad quem destitutio.
vet. 52. n. 82.

INSTITUTUS.

Institutus sub conditione, et deficiente, non dicitur hereditate privari, sed habetur pro non instituto, vet. 26. n. 3.

INSTRUMENTUM.

Instrumenta divisionum, & similia diverso tempore celebrata, identitatem demonstrare valent.
vet. 14. n. 20.

Instrumenti verba = reseramus, ad appertineamus = adiecta in duabus Instrumenti partibus, censentur in utroque eodem sensu adhibita. vet. 45. n. 44.

Instrumentum dotale celebratum censetur in executionem Capitulorum. vet. 25. n. 31.

INTERESSE.

Interesse Pater non habet quoad dotale lucrum.
vet. 44. n. 3.

Interesse Patris in lucro dotali nequit ex eo deduci, quod filiae valeat succedere. vet. 44. n. 22.
Remotum namque, & valde incertum est interesse huiusmodi. vet. 44. n. 23.

Filiis praesertim existentibus. vet. 44. n. 24.
Interesse Patris in lucro dotali ex causâ sibi debiti usufructus quoad cessat. vet. 44. n. 10. & 11. ad 21.

Interesse cessante, suspicio cessat. vet. 52. n. 161.

INTERPELLATIO.

Interpellatio si non praecesserit, heres, qui non implevit onus à Testatore injunctum, ab hereditate non excluditur. vet. 26. n. 106.

Intellige ut n. 107.

Interpellatio licet non praecesserit, heres nullam habens excusationem non impleri oneris à Testatore iuncti, hereditate privatur ipso iure.
vet. 26. n. 112.

Procedit maxime, si agatur in foro conscientiae.
ibid. n. 113.

Interpellatio contra heredem non implentem onus à Testatore impositum requiritur, cum agitur de interesse Legatarii, aut Tertii cuiuspiam. vet. 26. n. 107.

Secus, cum de onere agitur, Testatoris ipsius honorem concernente. ibid. n. 108.

Praesertim, si onus eiusmodi per viam conditionis iunctum fuerit. ibid. n. 109.

Quae conditio potestativa sit. ibid. n. 110.

Interpellatio ad effectum caducitatis inducenda, juxta aliquos, non requiritur, quando agitur de poena ipso iure, ipsoque facto ex hominis dispositione induta. vet. 10. n. 39.

Interpellatio necessaria est, ut heres de dolo malo possit convinci. vet. 10. n. 38.

Interpellatio semper requiritur, ubi non agitur de lucro cessante, sed de relictione damni emergentis. vet. 14. n. 62.

INTERPRETATIO.

Interpretatio Decretis sumenda est, quae magis illius verbis est consonantia. vet. 15. n. 24.

De Contractis.

Interpretatio dispositionis ejusque dubiae ex qualitate rei, & Disponentis affectione sumenda est.
vet. 44. n. 73.

Interpretatio ea fugienda est, quâ inutilis reddatur dispositio. vet. 46. n. 14.

INVENTARIUM.

Inventarii conficiendi obligatio ei, qui proprio nomine, propriâque autoritate administrat, imposita est. vet. 52. n. 208.

Inventarii conficiendi obligatio non tenetur, qui non proprio, sed alieno nomine administret.
vet. 52. n. 209.

Inventarii error ex conjecturis excluditur, & ex quibus. vet. 21. n. 38. 39. ad 43.

Ex quibus pariter evincatur. et ibid. n. 44. ad 46.

Inventarii error excluditur, si toto vitæ tempore siluit, qui, stante errore, potuisset reclamare.
vet. 21. n. 42. & 43.

Inventarii error excluditur ex qualitate illud conficientis, qui diligens fuerit, accuratus, rerumque etiam gestarum instructus. vet. 21. n. 40.

Inventarii error excluditur ex facta in eo contraverforum Bonorum descriptione, atque ex ea omiſſa in inventario illius, cujus dicantur esse.
vet. 21. n. 39.

Inventarii error excluditur ex habita rerum omnium circumspectione, ac maturo examine tam ante, quam illius conscriptionis tempore. vet. 21. n. 4.

Inventarii correctio nequit fieri propriâ autoritate, sed, auditis iocresse habentibus. vet. 21. n. 47.

In inventario per errorem facta descriptio, corrigi potest atque emendari. vet. 21. n. 33.

Praesertim, si illud à Procuratore fuerit confectum. ibid. n. 34.

In inventario factio à Procuratore absque scientia, & consensu Principalis, error facile praesumitur. vet. 21. n. 35.

In inventarium confectum à Procuratore habetur, ac si à Principali factum. vet. 21. n. 8.

Procedit etiam in inventario personae Magnatitiae. vet. 21. n. 9.

Inventarium à Tutrice confectum suffragatur Administratori ab ea deputato. vet. 52. n. 210.

Inventarium antiqui Tutoris novo Tutori pro eo administranti suffragatur. vet. 52. n. 212.

Inventarium dicitur caput, & fundamentum redactionis rationum. vet. 52. n. 207.

Inventarium probat localem in eo descriptorum pertinentiam ad hereditatem Defuncti. vet. 21. n. 7.

INVERISIMILIA.

Inverisimilia ipsa conferunt ad rectum iudicium, statuendum. vet. 38. n. 42.

INVESTIMENTUM.

Investiendi precepto à Testatore dato statim parendum est. vet. 6. n. 172.

Et obtemperare negligens, culpa non vacat. vet. 6. n. 173.

Investiendi obligatio non sequitur ex perceptione fructuum, qui destinati erant pro investimento. vet. 6. n. 161.

Investiendi obligationem non habens, culpa vacat. vet. 6. n. 158.

M m m 3

In-

Investimenti onus inunctum censetur Possessori, & Percipienti fructus investiendo. *vor. 6. n. 176.*

De *investimento* neglecto redarguendus non est vocatus ad primogenituram, quam nondum possidet. *vor. 6. n. 175.*

Investimenti omitti excusationem non prebet posteriori donatio à Testatore facta, si ea nulla sit. *vor. 6. n. 170.*

Investimenti omissionem vocatus ad primogenituram, eamque ex facto, & culpa sua non possideos, sibi imputare debet. *vor. 6. n. 177. 188. & 192.*

De *investimento* non sequuto minimè tenetur, qui ex mandato alterius pecunias ad quempiam transmissit investiendo. *vor. 27. n. 9.*

Investimentum prætextu posterioris donationis ab herede gravato omisum, ei imputatur, nisi omnem diligentiam præstitit pro investiganda donationis validitate. *vor. 6. n. 218.*

INVESTITURA.

Investitura merè hereditaria est ad quoscunque, transitoria. *vor. 24. n. 66.*

In *investitura* hereditaria totum jus residet penes Possessorem. *vor. 24. n. 61.*

Cum facultate alienandi in perpetuum, etiam in præjudicium Comprehensorum. *vor. 24. n. 62.*

Investitura secumferens alienandi facultatem, nullum certum, & absolutum jus acquirit. *vor. 24. n. 74.*

Sed tantum sub conditione, quatenus alienatio non sequatur. *vor. 24. n. 75.*

In *investitura* qui sunt comprehensi, quum deficiunt, linea dicitur defecisse. *vor. 35. n. 5.*

Tamen si eorum alter, qui per realem renunciationem emphyteusis se abdicavit, adhuc superstes sit. *vor. 35. n. 6.*

In *investitura* qui sunt comprehensi, jure proprio, & ex propria persona venire dicuntur. *vor. 24. n. 40.*

In *investituris* liberum est non Concessionario, sed Concedenti verba clariùs coocipere. *vor. 48. n. 61.*

Et eorum ambiguitas isti potius, quam illi debet obesse. *vor. 48. n. 62. 64. 123. 141. & 157.*

JOCALIA.

Jocalia Sponsæ à Marito, ejusque Consanguineis tradita, censentur ad usum dumtaxat commodata. *vor. 21. n. 13.*

Idque ipsius Mariti, ac ejus honoris gratiâ. *ibid. n. 14.*

Ut scilicet ornatior Sponsa incederet. *ibid. n. 15. & 17.*

Jocalia Sponsæ à Marito, vel ejus Consanguineis tradita, si sint pretiosa, & maximè, si rarissima sint, non præsumuntur donata. *vor. 21. n. 19.*

Jocalia Sponsæ à Marito, ejusque Consanguineis tradita, soluto Matrimonio, debent Marito restitui. *vor. 21. n. 16.*

Jocalia à Consanguineis Mariti, vel Sponsæ provenientia, etique tradita, non adhibito donationis nomine, censentur ad usum tantum commodata. *vor. 21. n. 23.*

Et soluto Matrimonio, debent heredibus restitui. *vor. 21. n. 24.*

Jocalia pretiosa Sponsæ tradita, inter Magnates, donata non censentur. *vor. 21. n. 25.*

Secus esse potest, si agatur inter disparis conditionis Personas. *vor. 21. n. 26.*

JUDEX.

Judex ob latam sententiam juxta leges statutarias redarguendus non est. *vor. 16. n. 26.*

Judicis officium ab æquitate manat. *vor. 50. n. 29.* Eaque suadente, competit illud, ubi deficiat actio. *ibid.*

Judicis officio debet æquitas locum habere, ubi de jure cessat evicisionis actio. *vor. 25. n. 10., & 93.*

Judicis officio contractus ad æquitatem redigendus est. *vor. 2. n. 62.*

Judicis officium, ut ad æquitatem contractus redigatur, implorare nequit, qui sciens prudens contrahit. *vor. 2. n. 63.*

Judicis officium pro alimentis præteritis non competit, sed tantum pro præstabilis, & futuris. *vor. 50. n. 14.*

Judicis Decretum in renunciatione Mulieris defectum supplet solemnitas. *vor. 43. n. 3.* Ac pariter infirmationis. *ibid. n. 4.*

Judicis Decretum absque legitima causa in renunciatione Mulieris adpositum, attendendum non est. *vor. 43. n. 110.*

Et habetur, ac si, non fuisset interpositum. *ibid.*

Judicis Decretum, in renunciatione Mulieris, præsumptionem dumtaxat inducit lesionis exclusivam. *vor. 43. n. 111.*

Que præsumptio cessat, dum lesio est manifesta. *vor. 43. n. 112.*

JUDICIUM.

Judicia valere absque Personarum legitimatione, vix accidit. *vor. 52. n. 11.*

In *judiciis* legitimitas Personarum facienda est, etiam non opponente Parte. *vor. 52. n. 4.*

Contrarium sentiant Doctores. *ibid. citati n. 9.*

Judicium quodcumque legitimationem requirit Personarum. *vor. 52. n. 2.*

Judicium non valet absque Personarum legitimatione. *vor. 52. n. 4. & 18.*

Judicium instructum à Fratre pro Sorore demente & suum Curatorem habente, non valet, si opposita fuerit legitimationis exceptio. *vor. 52. n. 32.*

Judicium pro alio instructum ab eo, qui legitimus Curator, & Defensor non est, non valet. *vor. 52. n. 1.*

In *judicium* ab eo, cujus nihil interest, quempiam vocari, iniquum est. *vor. 52. n. 7.*

In *judicium* quilibet de Populo potest venire pro Pupillo, vel Furioso. *vor. 52. n. 19.*

Judicium vix dari potest absque aliqua emissâ generica protestatione. *vor. 52. n. 15.*

Judicium diversum sciendum est, ubi diversa ratio militat. *vor. 16. n. 13.*

JURAMENTUM.

Juramentum est de jure Divino. *vor. 20. n. 76.*

Juramentum fide non humana, sed Divina obligat. *vor. 20. n. 61.*

Juramentum est actus, quo Deus invocatur, ut promissi testis sit, utque, si illud non servetur, com-

eo commissi perjurii vindex esse velit. *vor. 20. n. 62. & 71.*

Juramentum humanis legibus, & consuetudinibus nequit subici, aut ab iis normam accipere. *vor. 20. n. 77.*

Juramento clausula = *in fede* = aequipollere nequit. *vor. 20. n. 63. & vor. 37. n. 72.*

Juramentum non praefertur clausula = *in fede* = in donatione adjecta. *vor. 20. n. 57.*

Juramentum ubi implicite contineretur in clausula = *sub vinculo bona fides* =, & similibus, nonnulli fictum posset reputari. *vor. 20. n. 81.*

Juramentum sanat quemcumque solemnitate defectum. *vor. 40. n. 41.*

Juramentum, in donatione, defectum in sinuationis supplet. *vor. 40. n. 31.*

Juramento suppleri nequit in sinuationis defectus, nisi ei per iuramentum renunciatum fuerit. *vor. 20. n. 58.*

Juramentum, in donatione Minoris, dolo extortum, reputatur. *vor. 40. n. 7.*

Juramenti vis, in donatione Minoris, non eliditur ex doli praesumptione, sed clarissime demonstrandus dolus est, & Minoris circumventio. *vor. 40. n. 23. & ibid. n. 26.*

Juramentum contractibus Minorum validitatem tribuit. *vor. 40. n. 22.*

Juramentum elicit, ut Minor repraesentetur Major. *vor. 40. n. 23.*

Juramentum, licet geminatum, in contractibus Minorum, nullam non supplet ex necessarii solemnitatibus. *vor. 43. n. 41.*

Juramentum le jure Canonico validitatem tribuit donationi Patri factae à Filia. *vor. 42. n. 17.*

Juramentum, ut renunciatione Mulieris, defectum supplet in sinuationis. *vor. 43. n. 5.*

Juramenta confirmari nequit donatio inter Virum, & Uxorem, constante Matrimonio. *vor. 32. n. 4.*

Juramentum fictum, & improprium alicuius quidem obstringit Contrahentes ad actus validi observantiam, non verò potius est actum de jure, nullum revalidare. *vor. 20. n. 81. 83. & 90.*

Juramentum verum, & reale requiritur ad actus de iure nulli sanationem. *vor. 20. n. 84.*

Præsertim, cum nullitas oritur ex defectu solemnitatis requiritur pro forma substantiali. *vor. 20. n. 85.*

JURARE.

Jurari potest in litem adversus Administratorem de rebus in Inventario non descriptis. *vor. 32. n. 255.*

JURISPERITUS.

Jurisperitus solent consuli pro dignoscenda validitate, vel nullitate dispositionis. *vor. 6. n. 206.*

JUS.

Jura sanguinis amitti nunquam possunt. *vor. 49. n. 29.*

Jura sanguinis pacto, vel civili ratione tolli nequeunt. *vor. 49. n. 21. Intellige ut n. 68.*

Jura agnationis, & sanguinis quoad pacto, aut lege tolli nequeunt, procedit quoad agnationem ipsam, prout est à natura, non verò quoad effectus ei à jure civili tributos. *vor. 49. n. 68.*

Immo renunciare quis potest beneficiis, etiam à

jure natura derivantibus. *vor. 49. n. 69. & 70.*

Jura honorifica à qualitate generis, & sanguinis protecta, possunt, saltem quoad illorum exercitium, pacto, vel transactione adimi, aut diminui. *vor. 49. n. 74.*

Jus honorifici gradus alicui concessum Familiae, sive unus, sive alter de Familia talem gradum assequatur, ab ipsa actu, & habitu retineri dicitur. *vor. 49. n. 70.*

Habitu videlicet quoad omnes, licet exercitium inter ipsos de Familia sit divisum. *ibid. n. 71.*

Et quilibet eorum dictum gradum occupans, tale jus tum Familiae, tum suo Columnello dicitur conservare. *ibid. n. 72.*

Jura non debent censeri bello adempta. *vor. 3. n. 92.*

Jura sibi competentia super aliqua re, non verò istius manutentionem, promittere voluisse, Mulier censetur in donationis lustro, si, jam noverat, per quam difficilem esse ipsius rei assignationem. *vor. 25. n. 79. & 81.*

Jura dumtaxat sibi competentia, non verò evictionem fuisse à Muliere in donationis Instrumento promissam, conjicitur ex facto Viri, si post passam evictionem, de ista nunquam egit. *vor. 25. n. 82.*

Jura, quae pro cessatione Legati, ejus cessante, causâ, militante, nequeunt applicari Legato dilecto Uxori relicto. *vor. 17. n. 85.*

Et, quae Uxoris favore loquuntur, non procedunt de Legato dumtaxat alimentorum. *vor. 17. n. 86. & 87.*

Jura passiva cedi, ac donari nequeunt. *vor. 1. n. 48. & 52.*

Jura passiva non sunt sub potestate Donantis, sed Creditoris. *vor. 1. n. 153.*

Jura passiva ad Heredem, non autem ad Donatarium universalem transeunt. *vor. 1. n. 49.*

Jura passiva ut ad Donatarium universalem transeant, expressa, vel tacita requiritur conventio. *vor. 1. n. 50. 80. & 97.*

Jura de futuro duplicis sunt speciei, alia nimirum habentia causam prorsus de futuro, alia de praeterito. *vor. 43. n. 104.*

Jura de futuro per mortem Renunciantis caduntur favore Succellorum à lege, vel ab homine vocatorum. *vor. 4. n. 146.*

Procedit in casu mortis uedum civilis, sed etiam naturalis, capitis nempe diminutionis, vel profectiois in Religione incapaci Bonorum in communi. *ibid. n. 147. & 150.*

Juri de futuro inesse dicitur jus ipsum futurum, ejusque spes. *vor. 4. n. 23.*

Juris futuri spes est pretio estimabilis. *vor. 4. n. 24. & 64.*

Jus futurum in contractum potest deduci. *vor. 4. n. 25. 65. & 108.*

Jus futurum ex causa de futuro nunquam in renunciatione comprehensum intelligitur, nisi literaliter expressum sit. *vor. 33. n. 5.*

De jure Personarum prius semper querendum, est. *vor. 32. n. 3.*

Ab *juri* communis dispositione, sine causâ, recedendum non est. *vor. 32. n. 110.*

Jura Matris hereditario, non jure legitimæ Nepotes ex Bonis Avi consequuntur dotem loco legitimæ coöstitutam, *vol. 30. n. 45.*

Jurium renunciatorum caducatio inducitur nequid ex morte naturali, sed etiam ex morte civili, capitis omne diminutio, aut profectione in Religione veram mendicitatem profitente. *vol. 35. n. 87.*

Jurium dotialium præcedens translatio in alium facta, impedit subsequenter eorum obligationem. *vol. 42. n. 2. & 14.*

Jurium translatio activa, & passiva solum heredi convenit. *vol. 1. n. 54.*

Jus naturæ solum attendit Disponentis voluntatem. *vol. 26. n. 74.*

Jus majoris ætatis personalissimum est, nec ad heredes transmissibile. *vol. 49. n. 87.*

Jus, & possessio Rei facile arguitur ex cessatione Actoris à Lite, ejusque adquisitio. *vol. 24. n. 95.*

Jus quodlibet reversionis remissus censetur Pater consentiens, Filii à Viro promitti restitutionem dotis. *vol. 30. n. 4.*

Procedit, licet clausula = cui de jure = fuerit superaddita. *ibid. n. 5. & ratio n. 6.*

Jus omne potentius est in causa, quam in causato, & causa magis induit in primum causatum, quam in secundum. *vol. 49. n. 31.*

Jus, quod nondum in esse deductum est, nequit in alium transferri. *vol. 35. n. 56.*

Jus persequendi Creditori, non Reo competit. *vol. 1. n. 155.*

Jus succedendi in intestata viventis hereditate incertum omnino est, & merè futurum. *vol. 4. n. 22. 60. 88. & 159.*

Et assimilatur somnis vigilantium, *ibid. n. 89.*

Jus succedendi ab intestato alicui viventis habetur pro jure de futuro ex causa etiam de futuro. *vol. 33. n. 4.*

Jus dicendi de nullitate contractus Minoris personæ est, ipsique tantum Minori competens. *vol. 40. n. 56.*

Nec ad heredes valet transmitti. *ibid. n. 57.*

JUSPATRONATUS.

In *jurepatronatus* Familie reservato, Pater non potest in præjudicium filiorum quidquam disponere. *vol. 49. n. 10.*

JUSTITIA.

Justitia commutativa æqualitatem servari exigit. *vol. 2. n. 1. 7. & 8.*

Justitia, & validitas contractus desumpta ex longeva illius observantia nullum contra se remedium admittit. *vol. 23. n. 5. & 8.*

L

LÆDERE.

Lædi Contrahentes usque ad dimidiam partem veri pretii, permittitur est. *vol. 2. n. 19.*

Procedit etiam de jure Canonico. *ibid. n. 20.*, sed *vid. n. 69. ad 73.*

Lædi posse existimatur mulier minor ex renuncia-

tione juri futuro, proximo, & propè certo. *vol. 41. n. 23.*

LÆSIO.

Lesio est concludenter ab allegante probanda. *vol. 14. n. 50.*

Lesionis probatio debet respicere valorem rei de tempore initii contractus. *vol. 23. n. 9. 15. & 16.*

Lesio ut dignoscatur, spectandæ sunt omnes contractus partes. *vol. 2. n. 60.*

Lesio ut excludatur, sat est, pretium conventum læsivum non fuisse. *vol. 23. n. 33.*

Lesionis exceptione incontinenti non probata, associatio nequit impediri. *vol. 14. n. 55.*

Lesio enormissima induci potest ex pactis onerosis. *vol. 2. n. 58.*

Lesio tam Locatori, quam Conductoris sufficit in tex. *vol. 2. n. 34.*

Lesio, si est io bestie, dicitur enormissima. *vol. 2. n. 45.*

Lesionem augent pacta minuentia utilitatem Conductoris. *vol. 2. n. 46.*

Ob *lesionem* eodem modo succurrendum est Empitori, ac Venditori. *vol. 2. n. 32.*

Item eodem modo Conductoris, ac Locatori. *vol. 2. n. 33.*

Lesio etiam modica vetita est in Foro conscientie. *vol. 2. n. 14.*

Neque licita est bono Viro. *ibid. n. 15. & 16.*

Ob *lesionem* modicam non licet à contractu recedere. *vol. 2. n. 12. & 13.*

Ob *lesionem* modicam nequit contractus rescindi. *vol. 23. n. 13.*

Lesio si est immodica, præsumitur quis contraxisse aliquâ necessitate coactus. *vol. 2. n. 82.*

Lesio enormissima continet dolum re ipsâ. *vol. 2. n. 67.*

Lesionis enormissima vitium non purgat scientiam rei, & onerum. *vol. 2. n. 74.*

Ob *lesionem* enormissimam consensus dolo coactus extortus. *vol. 2. n. 69.*

Ob *lesionem* enormissimam donatio dolo extorta reputatur. *vol. 2. n. 79.*

Ob *lesionem* enormissimam contractus est ipso jure nullus. *vol. 2. n. 86.*

Lesio enormissima reddit contractum oitulum. *vol. 2. n. 44. & 70.*

Lesio enormissima contractum inficit, etiam si donationis causa expressa esset. *vol. 2. n. 78.*

Ob *lesionem* enormissimam contractus locationis corrumpit. *vol. 2. n. 71. & 72.*

Lesio enormissima præsumptionem donationis excludit. *vol. 2. n. 68. & 73.*

Lesionem enormissimam si continet transactio, nunquam bonam fidem dicitur habere. *vol. 6. n. 135.*

Lesionem summam involventi contractui spontè consentiens, satius, & amens judicandus est. *vol. 2. n. 83.*

Præsertim, si agatur de contractu locationis ad utilitatem instituto. *ibid. n. 84.*

Lesionem quamlibet, in donatione, excludit consensus geminatus. *vol. 40. n. 38.*

Lesionem non præferet dilatio quoad solutionem,

nem, ubi fuerit conventa. *vet. 23. n. 25.*
 Præsertim, si conventi etiam fuerint fructus recompensativi. *vet. 23. n. 26.*
Læso in renunciatione Mulieris, excluditur stante Judicis Decreto. *vet. 43. n. 13.*
 Excluditur itidem, quum inita est agnationis conservanda causâ. *ibid. n. 14.*
 Præterea excluditur ob dotem congruam receptam. *ibid. n. 15.*
 Atque ubi renunciatum fuerit iuribus dumtaxat futuris. *ibid. n. 16.*
Læsionem ultra dotis medietatem nequit Mulier allegare quoad Bona paraphernalia obligata pro Viro, atque etiam vendita. *vet. 23. n. 41.*
Læso in donatione Patri facta à filia considerari nequit, si illius effectus collatus appareat post ipsius filiz obitum sine filiis. *vet. 42. n. 38., & ratio n. 39.*
Læso cum manifesta est, cessat præsumptio illius exclusiva oriens ex interposito Judicis Decreto. *vet. 43. n. 12.*
 Ad *læsionem* statuendam non confert quæstio, utrum Emptor sollicitus fuerit de versione pretii, & an bene, vel male solverit, non curato illius investimento minùs, an Mulier, se se obligans pro Viro, potuerit nec ne super ejus Bonis relevari. *vet. 23. n. 32. 34., & 37.*
Læsionem enormissimam qui posuit, declarare debet, an velit, contractum redigi ad æqualitatem, vel potius omnia reverti ad pristinum statum. *vet. 2. n. 59.*
Læso ad effectum restitutionis in integrum est omnino probanda. *vet. 23. n. 6.*
 Et quidem evidenter. *ibid. n. 7.*
Læso ad effectum restitutionis in integrum debet esse ultra medietatem iusti pretii. *vet. 23. n. 10. 17. & 24.*
 Ob *læsionem* etiam infra dimidiam restitutio in integrum conceditur, dolo, ac fraude concurrente. *vet. 23. n. 69., & 70.*
 Declara ut *n. 71. 72., & 73.*
Læso nec in medietate, nec in tertia parte iusti pretii consistens, ad effectum restitutionis in integrum satis non est. *vet. 23. n. 18.*
Læso ad effectum rescissionis contractus ab infimo rei pretio metienda est, in dubio, an pretium statutum, sit *summu*, *mediu*, aut *infimu*. *vet. 23. n. 21.*
 Ob *læsionem* infra dimidiam potest quis agere remedio *l. 2. C. de rescind. vend.*, si ponat, alterum Contrahentem fuisse virum bonum tempore contractus. *vet. 2. n. 16.*
 Ob *læsionem* ultra dimidiam veri pretii agere quis potest remedio *l. 2. C. de rescind. vend.* *vet. 2. n. 21., & 90.*
 Procedit tam favore Locatoris, quam Conductoris. *vet. 2. n. 22.*
 Ob *læsionem* enormissimam contruit Mulieris renunciatio. *vet. 43. n. 99.*
 Quomodo autem *læso* resultet. *ibid. & num. 108.*
Læso datur in renunciatione Mulieris, etiam reciproca, & ob causam, quoties hæc reu-

ciatinni non correspondeat. *vet. 43. num. 114.*
Læso enormissima cadere potest in Mulieris renunciatione facta iuribus etiam eventualibus. *vet. 43. n. 102.*
 Præsertim, quando in illorum compensationem nihil receperit. *ibid. n. 103.*
Læso in renunciatione Mulieris facta iuribus habentibus causam prorsus de futuro difficiliter considerari potest. *vet. 43. n. 105.*
Læso enormissima, in renunciatione Mulieris, judicari potest ex futuro eventu. *vet. 43. n. 101.*
Læsionem, in renunciatione Mulieris, non excludunt causâ dotis, & agnationis contemplatio. *vet. 43. n. 113.*
Læso in contractibus cum Fisco celebratis, si sit in lesta parte, dicitur enormis, ac sufficit ad eorum rescissionem. *vet. 8. n. 61.*
Læsionem continet enormissimam transactio utilis non Primogenituræ, sed solis Transigentibus. *vet. 6. n. 134.*
Læso nulla considerari potest in renunciatione, facta iuribus futuris, atque incertis. *vet. 43. n. 16.*
Læsionis, & fraudis periculum ubi cessat, cessant statuta solemnitates in Mulierum contractibus requirentia. *vet. 52. n. 244.*
 LAUDIMIUM.
Laudemio ex donationibus præstanda esse, jubent Statuta Comitatus Venetini. *vet. 11. n. 12.*
 Exceptis donationibus erga Coniunctos, usque ad quartum gradum. *ibid. n. 13.*
 Idque de Emphyteusibus hereditariis etiam disponent. *ibid. n. 14.*
Laudemii petendi jus ex donatione competit, non obstante onere res donatas alteri restituendi. *vet. 11. n. 45.*
Laudemii solutio, ex liberali etiam donatione, fieri debet. *vet. 11. n. 8.*
 Præsertim, si tum ex consuetudine, tum ex regulamentis id iuris sit. *ibid. n. 9.*
Laudemii solutio causam habet à translatione domini. *vet. 11. n. 20. & 37.*
 Et Domino directo penditur in signum subjectionis. *vet. 11. n. 21.*
Laudemium ex rei emphyteuticæ donatione, aut alienatione debetur, modò per eam translatum sit dominium, & licet ea sit resolubilis. *vet. 11. n. 31.*
 Procedit, si resolutio contingat ex facto Hominis, licet necessario, siue ex voluntate Contrahentium, siue Juris potestate. *vet. 11. n. 32.*
Laudemium quis præstare non tenetur ex temporaria donatione. *vet. 11. n. 2.*
Laudemium, dum semel dominium translatum est, perpetuò debetur. *vet. 11. n. 36.*
Laudemio semel debita ex donatione, eâ resolutâ, non desinunt deberi. *vet. 11. n. 35.*
Laudemium ex donatione debitum, eâ etiam revocata, solvendum est. *vet. 11. n. 40.*
Laudemium, resolutâ donatione, ex qua pendendum fuit, deberi non desinit. *vet. 11. n. 38.*

Laudemium solvi debet ex locatione, ad decennium. *vet.* 11. n. 43.

Laudemium Domino directo ex alienatione rei emphyteuticæ semper debetur, nisi ab eo fuerit remissum. *vet.* 11. n. 24.

Laudemium solvere non tenentur, qui principaliter in Investitura contemplati sunt. *vet.* 11. n. 28. Secus, si latissimo tantummodo in ea sunt comprehensi per concessionem factam heredibus, & successoribus quibuscumque. *vet.* 11. n. 29.

Laudemium ex venditione facta ad vitam Venditoris debetur, si is ultra modicum tempus vixerit. *vet.* 11. n. 42.

Laudemium præstandum est ex venditione facta cum pacto retrovendendi. *vet.* 11. n. 41.

Laudemium ab Herede extraneo, in Investitura comprehenso, non debetur. *vet.* 11. n. 1.

Laudemium debetur, si, resoluta alienatione rei fideicommissariæ, restitutum fiat. *vet.* 11. n. 39.

Laudemium præstari debet pro qualibet alienatione, siue concessionem utilis dominii rei emphyteuticæ. *vet.* 11. n. 4.

Sive fiat per contractus inter vivos, siue in ultimâ voluntate. *vet.* 11. n. 5. 17. & 19.

Sive titulo oneroso, siue lucrativo. *ibid.* n. 6.

Procedit, si novus Adquisitor possessionem acceperit. *ibid.* n. 7.

Laudemium debetur ex dispositione quacumque facta de emphyteusi ex pacto, & providentia. *vet.* 11. n. 15.

Laudemium petendi jus aufert tricennaria præscriptio. *vet.* 11. n. 3.

Laudemium præscriptio à Debitore, ob ejus malam fidem, nequit allegari. *vet.* 11. n. 61.

Laudemium præscriptio non incipit, nisi ex quo Dominus directus usitum habuit alienationis. *vet.* 11. n. 54.

LAUDUM.

Lauda à Partibus adprobata, atque emologata, naturam assumunt veræ, & formalis transactionis. *vet.* 51. n. 1.

Laudi causa finalis, cum universalis detegitur, ea fuisse dicenda est, de qua sola universalitas verificari potest. *vet.* 51. n. 58.

De Laudi causa finali quando constat, verba debent cum ea compatibiliter intelligi, licet essent improprianda. *vet.* 51. n. 72.

Laudi causa finalis, nec non Partium, atque Arbitri voluntas optime ex antecedentibus, & subsequentibus declaratur. *vet.* 51. n. 63.

Laudi causa finalis, dum congruè dici potest societas universalis fuisse, de qua constat, alia causa merè possibiles nullo numero habendæ sunt. *vet.* 51. n. 62.

Laudum quod non ex causa dirimendæ controversiæ super subsistentia societatis, sed unicè ex causa divisionis faciendæ celebratum fuerit, quomodo ex ipsamet Arbitri electione à Partibus facta valeat dignosci? *vet.* 51. n. 46. 47. 48. 49. & 50.

Laudum quod non aliter, quàm super divisione Bonorum socialium, etiam ex mente Arbitri, emanare potuerit, ipsamet procedendi modus ante illius prolationem observatus valet indicare. *vet.* 51. n. 57.

Et quomodo? *ibidem*.

Elici id etiam potest ex ipsius Laudi substantia. *vet.* 51. n. 60.

Laudum de jure validum præsumitur. *vet.* 51. n. 56.

Laudum nullum est, si latum ex alia causa, & super re in Compromisso non contenta. *vet.* 51. n. 55.

Laudum editum ex falsa causa, nullum est, licet sit emologatum. *vet.* 51. n. 11.

Laudum, si in eo plurimum Bonorum assignatio, sine causa, demandaretur, esset injustum. *vet.* 51. n. 75.

Laudum non debet injustum reddi ob defectum causæ. *vet.* 51. n. 74.

Laudum editum cum hac expressione « *aggiustamento di Stralcio* » naturam rigorosi Judicii non præferret, sed concordie, seu æquativi arbitramenti. *vet.* 51. n. 92.

Atque ex pluribus in eo consideratis causis licet alterutra deficiat, idem tamen laudum, non dicitur corrumpi. *vet.* 51. n. 93. & ratio. *ibid.* Intellige, ut n. 94. & 95.

LEGATARIUS.

Legatarius quæstæ Bonorum quodammodo heres valet censeri. *vet.* 1. n. 111.

LEGATUM.

Legatum dicitur donatio. *vet.* 1. n. 111. & 116.

Legatum non est simpliciter donatio, sed donatio quædam à Defuncto relicta, & ab herede præstanda. *vet.* 1. n. 117.

A *Legato* ad donationem inter vivos non valet illatio. *vet.* 1. n. 121.

Legatum deferri nequit, nisi ære alieno detracto. *vet.* 1. n. 113.

Legatum re alienæ sustinetur. *vet.* 44. n. 34.

Legatum ex præsumpta affectione benignam requirit interpretationem. *vet.* 17. n. 20. & 27.

Legatum, in dubio, interpretandum est non heredis, sed Legatarii favore. *vet.* 13. n. 19. & 39.

Legatum periti hereditatis cum oneribus intelligitur. *vet.* 1. n. 105.

Legatum quæstæ Bonorum, instar donationis ex Testamentis, quamdam præferret speciem successioneis. *vet.* 1. n. 110.

Legatum quæstæ Bonorum detracto ære alieno, præstat. *vet.* 1. n. 9.

Ex *Legato partium Bonorum* illa duo speciatim debita sunt detrachenda, nempe dotis, & pretii manumissorum. *vet.* 1. n. 107.

Regulariter verò contrarium procedit. *vet.* 1. n. 108.

Legatum determinatur ex causâ illi adnexa. *vet.* 17. n. 40.

Legatum ususfructus relictum cum onere, eo cessante, cessat. *vet.* 17. n. 37.

Quasi cessante causâ, propter quam factum est. *ibid.* n. 38.

Legatum ususfructus resolvitur, mortuis filiis, cum quibus Legatarius habitare jussus fuerat. *vet.* 17. n. 33. & 84.

Legatum cessat, deficiente conditione mixta ob illius mortem, cum quo erat adimplenda. *vet.* 17. n. 34.

In *Legato* conditio habitandi cum filiis ad eorum vi-

vitz tempus restringitur, illque mortuis, remouetur.

Et remanet dispositio pura. *ibid.* n. 16. 17. & 26.

Legatum usufructus relictum causâ cohabitatio-
nis cum Filiis, pro rata filiorum mortuorum de-
ficit. *vor.* 17. n. 39.

In *legato* usufructus regula non procedit, quod,
cessante ejus conditione mixtâ, & casuali, causâ
facta *Legati* non deficit. *vor.* 17. n. 31.

Legatum ad Uxoris vitam relictum, perpetuum
cenfetur. *vor.* 17. n. 21.

Legatum Uxori, donec viveret, à Marito relictum
sub onere cum Filiis cohabitandi, eorumque cu-
ram gerendi, non cessat, licet filii obierint. *vor.*
17. n. 1.

Legatum Uxori, ad ejus vitam, relictum sub con-
ditione cum Filiis cohabitandi, debetur etiam
post mortem Filiorum, nisi de contraria Testa-
toris voluntate constet. *vor.* 17. n. 24.

Legatum Uxori, ad ejus vitam, factum, licet sub
onere habitandi cum Filiis, non tamen, donec
cum iis habitaverit, cenfetur potius factum af-
fectu maritali, quàm intuitu habitationis cum
Filiis. *vor.* 17. n. 18.

In *legato* Uxori relicto clausula cohabitandi cum
Filiis non conditionaliter, sed ad communem
declaramandam consuetudinem adposita cenfetur.
vor. 17. n. 25.

In *legato* dilectæ Uxori relicto, non procedit, quod,
cessante ejus causâ, *Legatum* cesset. *vor.* 17. n. 85.
86. & 87.

Legatum Uxori factum, non debet præsumi restri-
ctum ad conditionem illius cohabitatio-
nis cum Filiis, & onus tutelæ, si Testator per integrum
annum vixit post mortem unice Filie sue. *vor.*
17. n. 81.

Nec tamen cessationis ejusdem *Legati* declara-
tionem emittit ullam. *vor.* 17. n. 82. & 83.

In *legato* usufructus Uxori relicto, onus cohabi-
tationis cum Filiis cenfetur accessorie, & non
conditionaliter adjectum, si conditio viduitatis
Uxoris pariter in *Legato* adposita præcedat
ipsum onus, non verò subsequatur. *vor.* 17. n. 53.

Legatum ejusmodi cenfetur Uxoris favorem respi-
cere, si de benevolentia Viri erga illam consti-
terit. *vor.* 17. n. 53.

Et ex quibus Viri benevolentia inferri valeat? *ibid.* n. 54. 55. & 88.

Legatum Uxori, quoad viveret, relictum, non
debet curæ Filiorum, & cohabitatio-
nis cum illis alligatum cenferi, cum ea duo, vivente adhuc
Uxore, possent deficere. *vor.* 17. n. 69.

Legatum usufructus relictum Uxori sub onere co-
habitandi cum Filiis, ab altero alimentorum,
idem onus continere diversum plurimi Docto-
res adfirmant. *vor.* 17. n. 41.

In *legato* siquidem alimentorum, ut ajunt, urget
ratio specialis privilegii pro ipsius duratione,
ejus etiam causâ cessante, secus in *legato* usuf-
ructus. *vor.* 17. n. 41.

Cumque conditio morandi cum Filiis sit casualis,
non potestativa, ejus inadimplementum nequit
evocari, quod ex facto Uxoris non prove-
nerit. *vor.* 17. n. 44.

De Contrict.

Conciliantur contrariæ Doctorum sententiæ. *ibid.*
n. 45. ad 69.

Legatum Uxori relictum sub onere morandi cum
Filiis si eorum favorem principaliter respiciat,
ipsis deficientibus, expirat; secus, si favorem
Uxoris. *vor.* 17. n. 45. & 46.

Legatum Uxori factum sub conditione morandi
cum Filiis in pupillari ætate constitutis, cenfetur
horum favorem principaliter respicere. *vor.* 17. n. 78.
Præsertim cum integritas, atque habilitas Ma-
tris, ad eorum imbecillitati consulendum, fuit
spectata. *ibid.* n. 79.

Legatum Uxori ad ejus vitam, relictum sub condi-
tione cum Filiis cohabitandi cenfetur ad ejus
utilitatem, non heredis factum. *vor.* 17. n. 22.
Præsertim, si ejusmodi conditio non est principa-
liter adposita, sed consequenter ad conditionem
viduitatis adjectam *Legati* fruitioni, ejusque
durationi. *vor.* 17. n. 23.

Legatum amplissimum Uxori relictum nedum cor-
respèctivum oneri habitationis cum Filiis, ve-
rùm exuperans idem onus, Uxoris favorem,
non verò Filiorum respicere cenfetur. *vor.* 17.
n. 61. 62. 63. & 64.

Præsertim, si plures Filiis Tutores dati sunt à
Testatore. *vor.* 17. n. 65.

Et maxime, si is minuire voluit Uxori laborem
per dationem plurium Tutorum, integro tamen
manente *Legato*. *vor.* 17. n. 66. & 67.

Legatum Uxori relictum sub onere morandi cum
Filiis, an istorum, vel illius potius favorem
respiciat, ex mente Testatoris investigandum
est. *vor.* 17. n. 50.

Legati causam finalem fuisse Legatarie favorem
indicant verba « per ratiōem di legata, ad in agnē
altro miglior modo tas io il pieno, e libero usafu-
to, ja modo, che non deoa restringerli alli fili alimen-
ti » *vor.* 17. n. 16., & ratio à n. 17. ad 61 & n. 80.

Legatum usufructus Uxori relictum, favore Filio-
rum, resolvitur in pura alimenta. *vor.* 17. n. 57.
Si verò eidem favori Testator derogaverit, cen-
sendus est favorem Uxoris in primis respexisse.
vor. 17. n. 58.

Legatum si tam Legatarii, quàm heredis, cum
quo iusta est cohabitatio, favorem respicit, post
etiam istius mortem perdurat. *vor.* 17. n. 28. De-
clara, ut n. 47. 48. & 49.

Legatum duplicem habens finalem causam, unâ
tantum cessante, non deficit. *vor.* 17. n. 75.

Legatum debetur, si per Legatarium non steterit,
quominus voluntati Testatoris paruerit. *vor.* 17.
n. 2. & 4.

Secus, si sibi spontè non obtemperet. *vor.* 17. n. 3.
Ex *legato* Patris dos constituta filie, dicitur ex istius
Bonis constituta. *vor.* 43. n. 72.

Legatum dotis à Patre relictum Frater de proprio
solvens, cenfetur id facere de substantia Patris,
si ipse heres sit. *vor.* 43. n. 74.

Legatum Tutor amittit, tutelam recusando. *vor.* 17.
n. 70.

Legatum ex causâ tutelæ relictum, non cessat, nisi
ex culpōsa tutelæ recusatōne. *vor.* 17. n. 68.

Legatum generis licet plures contineat sub se spe-
cies, tamen, si quæpiam ex eis speciatim enu-
me-

N o n m e-

merata sunt, ex tantum Legatario debentur. *vol. 13. n. 14.*

Legatum alimentorum, et si generaliter conceptum, censetur nihilominus restrictum ad quantitatem, specieque in eo taxativè designatas. *vol. 13. n. 15.*

Legatum esse restrictum ad certas species cum ex mente Testatoris constat, heres non tenetur adimiculis id probare. *vol. 13. n. 20.*

Sed heredi contrarium asserenti, probationis onus incumbit. *vol. 13. n. 21.*

LEGITIMA.

Legitima debitum appellatur. *vol. 1. n. 36. & 38.*
Legitima, vivente adhuc Patre, non debetur. *vol. 30. n. 61.*

Legitima respectu filii dicitur incerta. *vol. 21. n. 31.*

Legitima gravamen ullum nequit recipere. *vol. 42. n. 7.*

Pro *legitima* Filius reclamare nequit contra Patrem substantiam suam prodigentem. *vol. 1. n. 32.*

Legitima ex Bonis Filii prædetuncti debita Patri, non comprehenditur in donatione Patri facta à Filio. *vol. 12. n. 61.*

Legitima, aut dotem liberis divitibus tradere tenetur Pater, non item alimenta. *vol. 50. n. 39.*

Legitima Filii, et dotemque Filix aliunde habentibus sicut tradere tenetur Pater, ita etiam alimenta. *vol. 50. n. 37.*

Filiis enim loco legitimæ debentur alimenta, Filiabus loco dotis. *ibid. n. 38.*

Argumentatio isthæc nequit subsistere, & ratio arg. *vol. 39. 40. & 41.*

Legitima, aut dotem liberis divitibus non deberi, absurdum est. *vol. 50. n. 40.*

In *legitimam* compensandam esse dotem, quatenus Filix præcederet, & intellexisse censetur Pater declarans, dotem loco legitimæ imputandam esse. *vol. 30. n. 42.*

Praeterea, si talis imputatio non ipsi Filix dumtaxat, sed etiam Nepotibus fuerit iuncta. *ibid. n. 44. & 45.*

Legitima locum sortita dos censetur ex præcepto illam in legitimam imputandi, atque ex renouatione facta omnibus iuribus pro legitimæ competentibus. *vol. 30. n. 43.*

Legitima solutio præventa non censetur ex sola Patris declaratione, quod in locum legitimæ dos esset imputanda. *vol. 30. n. 41.*

Legitima loco constituta dos si ad Patrem distans fuerit reversa, cum heredes Filix ab hereditate Patris possint repetere. *vol. 30. n. 48.*

Ac etiam ipsius dotis fructus. *ibid. n. 9.*

Legitima loco ubi dos succedat, alimenta Filix debentur tamquam fructus legitimæ. *vol. 50. n. 21.*

Legitima loco succedit dos, cum ejus taxatio post Patris obitum remissa est arbitrio non fratrum, sed Proximiorum. *vol. 47. n. 31.*

Legitima loco dos succedit ex Statuto Urbis cap. 143. lib. 1. *vol. 42. n. 5.*

LEGITIMATIO.

Legitimatio personarum in omni judicio necessaria est. *vol. 52. n. 2.*

Legitimatio personarum in Judiciis facienda est, etiam non opponente Parte. *vol. 52. n. 8.*

Legitimatio personarum opposita dicitur per clausulam = *generalia contra* = vel equivalentem. *vol. 52. n. 14.*

Legitimatio personarum opposita fuisse præsumitur, praeterea in diuturno judicio. *vol. 52. n. 16.*

Legitimatio personarum inter alias plures exceptiones propositam in judicio fuisse, verisimile est. *vol. 52. n. 17.*

Contra *legitimationem* personarum quolibet sufficit generalis protestatio. *vol. 52. n. 13.*

Legitimatio personarum non facta, Processum nihilominus valere, si Pars nihil opposuerit, plures adfirmant. *vol. 52. n. 10.*

Legitimatio personarum non facta, vix accidit, quod valeant judicia. *vol. 52. n. 11.*

Legitimatio personarum exceptio opponi potest in quolibet iudicii parte. *vol. 52. n. 13.*

LEX.

Lex ejus loci se quis adstringit, ubi promittit solutionem. *vol. 48. n. 109.*

Procedit, licet speciem earum non habeat notitiam. *ibid. n. 108.*

Lex semper loquitur. *vol. 48. n. 135.*

Lex ubi aperte loquitur, conjecturis in dubio opus non est. *vol. 48. n. 137.*

Lex generalis facta à Principe, differt ab ejus particulari contractu. *vol. 48. n. 139. & in quo 1. n. 141. ad 145.*

Lex ubi adest quoad contractus Principum, non est eorum voluntas perquirenda. *vol. 48. n. 38.*

Lex jubens, Defunctorum ultima vota non defraudari, iusta vel maxime est, & juri naturæ consentanea. *vol. 26. n. 58.*

Eam autem violare injustum. *ibid.*

Lex humana five civilis, five canonica, si non sit juri Divino, vel naturæ repugnans, non solum pro Foro externo obligat, sed ligat etiam in foro conscientiae. *vol. 26. n. 63.*

Et sub lethali culpa. *ibid. n. 64.*

Hæc opinio est de fide, vel fidei proxima. *ibid. n. 67.*

Lex municipalis Siciliæ in Mulierum contractibus præsentiam legitimi Mundualdis requirit. *vol. 52. n. 231.*

Lex municipalis Siciliæ præsentiam legitimi Mundualdis requirens, locum non habet in casu, quo ipso jure sequitur liberatio. *vol. 52. n. 164.*

Lex municipalis Siciliæ de Mundualdis loquens, intelligenda est de Propinquis, quorum non interest. *vol. 52. n. 233.*

Lex municipalis Siciliæ præsentiam legitimi Mundualdis requirens, actum liberationis post redditas rationes à Tutrice factum non comprehendit. *vol. 52. n. 167. & 239.*

Lex municipalis Siciliæ comprehendit etiam insulam Melitæ. *vol. 52. n. 163. & 230.*

Quæ *Lex* fuerit Ephesi quoad sumptus publicos, refertur. *vol. 28. n. 54.*

LIBER.

Liber privatus, si non appareat, à quo, & à quo tempore fuerit conscriptus, fidem non meretur. *vol. 39. n. 12.*

Maximè, si fallax evincatur, & ad opportunitatem confectus. *vol. 39. n. 13.*

Et ex quibus id valeat coniecturis argui? *vor. 29. n. 14.*

Liber ætjmi probat, rem ad eum pertinere, cujus nomine reperitur descripta. *vor. 14. n. 16.*

Liber Magistralis relativus est ad alterum *Giornale* = nuncupatum. *vor. 18. n. 117.*

Et sine illo regulariter non probat. *vor. 18. n. 118.*

Liber Magistralis inter Socios plenè probat, licet ab uno tantum ex his fuerit conscriptus. *v. 18. n. 110. & 111.*

Intellige, si negotiationi præpositus ille fuerit, vel, scientibus Consociis, administrarit. *vor. 18. n. 112.*

Libro Magistrali Societatis fides à Sociis præstauda est ex *Stat. Fulginei lib. 1. rub. 18. vor. 18. n. 109.*

Liber Magistralis inter Socios non probat quantitatem ab unoquoque contributam, si partitas contineat non distinctas, & carentes die, & anno. *vor. 18. n. 115.*

Præsertim, si non concordet cum altero *Libro*, ut dicitur = *Giornale* =. *vor. 18. n. 116. & 119.*

Liber Magistralis discordans ab altero, ut dicitur = *Giornale* = suspicam reddit legalitatem scribentis. *vor. 18. n. 120.*

Libri Administratorum quid continere debeant? *vor. 52. n. 216.*

Libri, & Scripturæ post solidatas rationes, & pactum eas cassandi, Tutrici dimissæ præsumuntur. *vor. 52. n. 172. & 289.*

Libros rationis quilibet Administrator conficere, & exhibere tenetur. *vor. 52. n. 214.*

Librorum, & Scripturarum post transactionem, & diuturnum tempus, custodiam ab heredibus neglectam fuisse, verisimile est. *vor. 52. n. 174.*

LIBERALITAS.

Liberalitas propria est magnanimitati Principum. *vor. 48. n. 74.*

Liberalitas Principis cum extensione debet accipi. *vor. 48. n. 90. & 92.*

Præsertim, quando ejus concessio non multum ledit Imperii dignitatem. *ibid. n. 92.*

Liberalitas est virtus Principum potissima. *vor. 48. n. 76.*

Liberalitas est dare non intuitu conditionis. *vor. 39. n. 32.*

Nec *liberalitas*, nec beneficium est quem debitis onerare. *q. d. 1. n. 17.*

Liberalitas nil est naturæ hominis accommodatiue. *vor. 48. n. 73.*

Liberalitas propria Mulieri minori nequit nocere. *vor. 43. n. 48.*

Liberalitatis causa in donatione expressa, nil aliud, quam spontanei actus naturam indicat. *vor. 12. n. 41.*

Liberalitatis causa, in donatione, secum non fert independentiam à contemplatione agnationis. *vor. 12. n. 42.*

LIBERATIO.

Liberatio facilius datur, quam obligatio. *vor. 23. n. 61.*

Liberatio facta à Matre, ubi de errore constat, impugnari potest à Filia Matris herede. *vor. 52. n. 142.*

De Contractu.

Liberationis actus post redditas, & solidatas rationes, necessarius est. *vor. 52. n. 166. & 238.*

LINEA.

Linea durare dicitur in Jesuita, donec emerit quantum solemne votum. *vor. 35. n. 72.*

LIQUIDATIO.

Liquidatio difficilis est probationis. *vor. 29. n. 43.*

Liquidatio fructuum debet prudenti Judicis arbitrio remitti. *vor. 29. n. 44.*

In *liquidatione* fructuum solet Judex, ac debet leviores admittere probationes. *vor. 29. n. 45.*

LIS.

Litem non inducit sola juris petitio. *vor. 51. n. 111.*

Litis contestatio quamlibet præscriptionem impedit. *vor. 54. n. 31. & 53.*

Litis color quilibet non sufficit, ut valeat transactio. *vor. 6. n. 100.*

Litis dubietas, & timor inanis detegitur, quum erronea comperitur finalis transactionis causa. *vor. 6. n. 98.*

Litibus non implicari maxime interest, lucrumque maximum reputatur ab illis recedere. *vor. 49. n. 117.*

A *litibus*, quantum liceat, convenit abesse, & forsitan paulò etiam plus, quam liceat. *vor. 49. n. 118.*

Præsertim inter sanguine Conjunctos. *vor. 49. n. 119.*

LITERÆ.

Per *litteras* Cambii debet à Mandatario fieri transmissio pecuniarum, si tutor illa sit. *vor. 27. n. 31.*

Præsertim, si nec habitum, nec susceptum ab eo fuerit mandatum de pecuniis hoc, vel illi potius modo transmittendis. *ibid. n. 32.*

LOCATIO.

Locatio, & conductio est contractus bonæ fidei. *vor. 2. n. 4.*

Locationis contractus ad utilitatem institutus dicitur. *vor. 2. n. 84.*

Locatio, & conductio ad utriusque Contrahentis commodum est instituta. *vor. 2. n. 5.*

In *locatione* sola bonæ fidei, & æquitatis ratio inspicienda est. *vor. 8. n. 35.*

In *locatione* inæqualitas jus tribuit minores habenti. *vor. 2. n. 3. & 6.*

Locatio, & conductio æquiparantur emptioni, & venditioni. *vor. 2. n. 23.*

Non solum generaliter, sed etiam quoad lesionem. *vor. 2. n. 24. 25. & 26.*

In *locationibus*, sicut & in ceteris contractibus, obligatio, & dispositio quælibet debet ex æquitate, rebus sic stantibus, intelligi. *vor. 8. n. 4.*

Præsertim, si pactio intercesserit, rebus immutatis, à contractu resiliendi. *vor. 8. n. 5.*

Locatio perpetua ad quoscunque heredes, etiam extraneos est transitoria. *vor. 24. n. 47.*

Quamvis esset Ecclesiastica. *vor. 24. n. 6. & 7.*

Locatio perpetua potius, quam *emphyteusis* censenda est, in qua prius Filiis, eorumque heredes, deindeque alii quicumque heredes, & successores vocati sunt. *vor. 24. n. 3.*

Locatione ad decennium facta, reale dominium, non a

in

- in Conductorem dicitur transferri. *vol. 31. n. 44.*
- Locatio** nequit, usu rei alterato, atque adempto, amplius consistere. *vol. 8. n. 3.*
- Locationis** contractus est onerosus. *vol. 3. n. 48.*
- Locationis** rescissio ubi locum habet, potiori jure mercedis remissio peti potest. *vol. 8. n. 51.*
- Locationis** contractus ob lesionem enormissimam coarctat. *vol. 3. n. 71. & 72.*
- Locatio** Tabernæ instructæ cum avviamento fit ad rationem quatuor procentuario. *vol. 3. n. 41.*
- In locationibus** vectigalium pro earum rescissione in casu Belli, pacta magis, & placita Contrahentium, quam juris dispositio attendenda sunt. *vol. 8. n. 6. 7. & 8.*
- In Locationibus** Vectigalium conventio omnis habita pro casu Belli, modo licita sit, & à Jure non prohibita, religiose est observanda. *vol. 8. n. 9.*
- In Locationibus** Vectigalium, damnum ex causa Belli obveniens non tam censetur illatum fructibus, quam perimere rei substantiam, quæ in negotiatione consistit. *vol. 8. n. 57.*
- In Locationibus** Vectigalium rescissio faciliè à superioribus Principibus indulgeri consuevit ex superveniente Belli calamitate. *vol. 8. n. 54.*
- Etiā deficiente rescissionis pacto. *ibid. n. 55. 56. 57. & 58.*
- In Locationibus** rerum fiscalium ut rescissio damni locum habeat, illud non requiritur ultra dimidium. *vol. 8. n. 59.*
- Sed sufficit in sexta parte. *vol. 8. n. 60.*
- Locationis** Vectigalium rescissio conventa indefinitè in casu Belli, de quocumque Belli casu intelligenda est. *vol. 8. n. 34.*
- Locationis** Vectigalium rescissio stipulata in casu Belli, suum debet deducere effectum non à die ejus declarationis, sed ex quo damnum Conductor pati coepit. *vol. 2. n. 45. & 48.*
- Aliis irrita, atque inutilis ejusmodi rescissio posset evadere, si ejus declarationis tempus esset expectandum. *vol. 8. n. 6.*
- Locationis** Vectigalium rescissioni in casu Belli, causam præbet non ipsius rescissionis declaratio, sed damnum ex Bello passum. *vol. 8. n. 49.*
- Locationis** factum probat, justum esse pensionis quantitatem, si, finita locatione, pacificatur de eadem quantitate proinde ree recompensativo. *vol. 3. n. 44.*
- LOCUTOR.**
- Locutori** licet qualibet pacta in locatione adicere, quæ non sint contra naturam contractus. *vol. 3. n. 47.*
- LOCUS.**
- Loci** contractus consuetudo est in iis omnibus observanda, quæ illius solemnitatem, & perfectionem respiciunt. *vol. 43. n. 4.*
- Locus** contractus propriè non intelligitur, ubi pactio inita est. *vol. 43. n. 26.*
- Sed ubi res tradi, vel solutio fieri debet. *vol. 43. n. 27. & 41.*
- Procedit id, juxta nonnullos, unicè quoad Fori competentiam. *vol. 43. n. 28.*
- Ab aliis verò indistinctè accipitur quoad omnia respicientia contractus executionem. *vol. 43. n. 29.*
- Loci** contractus consuetudo attenditur, si quæ minus expresse à Partibus cautæ sunt. *vol. 43. n. 25.*
- Locus** contractus æstimatur non ex initio rei gestæ, sed ab effectu. *vol. 41. n. 31.*
- Loci**, ubi promittit solutionem, sese quis legibus adstringit. *vol. 43. n. 105.*
- Licet specificam earum non habeat notitiam. *ibid. n. 106.*
- In loco**, in quem ejus expeditio confertur, celebratus actus intelligitur. *vol. 43. n. 42.*
- Loci** rei sitæ, aut vicinorum Locorum consuetudo primùm attenditur, deindeque Loci contractus. *vol. 43. n. 44.*
- Loci** rei sitæ consuetudo prævalere debet iis, quæ contractum jam perfectum subsecuntur. *vol. 43. n. 5.*
- Loci** potius contractus, quam rei sitæ mensura, si minor est, debet attendi. *vol. 43. n. 6.*
- Locus** initi contractus debet attendi, ubi res est de mensuratione agenda. *vol. 43. n. 11.*
- Loci** rei sitæ consuetudo in mensuratione stabilium quoad debeat servari, dubitat nemo. *vol. 43. n. 40.*
- Ubi res est de contractibus Privatorum. *vol. 43. n. 82.*
- Locorum** particularia statuta, & consuetudines scire Princeps non presumitur. *vol. 43. n. 12. & 97.*
- Locus**, ubi situm est Beneficium, non ubi fuerit collatum, debet attendi quoad reddituum æstimationem. *vol. 43. n. 107.*
- Idem quoad monetæ qualitatem in Pensione à Summo Pontifice reservata, ois monetæ Cameræ, vel Romana fuerit expressa. *vol. 43. n. 108. & 143.*
- Tametsi Pontifex scientiam monetæ eo loco currentis non habuerit. *vol. 43. n. 109.*
- LOCUPLETARI.**
- Locupletari** cum alterius damno iniquum est. *vol. 52. n. 279.*
- LUCRUM DOTALE.**
- Lucri** dotalis usufructus Patri debetur. *vol. 41. n. 9.*
- In lucris** dotalibus, Filiorum est prima succedendi causa. *vol. 44. n. 24.*
- Lucrum** dotale ex Matrimonio, non ex Patre, quæritur. *vol. 44. n. 5.*
- Lucrum** dotale est adventitium. *vol. 44. n. 4.*
- Et non ad Patrem, sed ad Filium pertinet. *ibid. & n. 6.*
- Intellige quoad proprietatem tantum. *ibid. n. 8.*
- Lucrum** dotale profectitium dici solet. *vol. 44. n. 6.*
- Lucrum** dotis in præjudicium Creditorum potest remitti. *vol. 44. n. 1.*
- Et præsertim in præjudicium Patris. *vol. 44. n. 3.*
- LUDOVICUS BELLUS.**
- Ludovicum Bellus** conf. 238. loquitur de rei emphiteuticæ dispositione factâ in ultima voluntate. *vol. 11. n. 16.*
- Et in his terminis *Card. de Luc. de emph. disc. 49. n. 15.*

M

MAGISTRATUS.

Magistratus æquum est, nobiles sibi viros adrogare. *vor. 49. n. 1.*

Magistratus Extraordinariorum Januæ facultas est sanandi vitæ renunciationum à Puellis emissarum. *vor. 15. n. 8.*

Ejusmodi autem facultas iis impertita est per illa verba = *poffit &c. providere, & confirmationem*, prout videbitur, *facere*, = *ibid. n. 9.*

MAGNATES.

Inter *Magnates* facta localium traditio, donatio est, non ad usum commodatio. *vor. 21. n. 5.*

Inter *Magnates* donata non censetur localia sponsæ tradita à Marito. *vor. 21. n. 20. & 25.*

MANDANS.

Ad *Mandantem* pertinet casus fortuiti, non verò ad *Mandatarium*. *vor. 27. n. 15.*

Si modò hic bonam fidem præstitit. *vor. 27. n. 16.*

Mandantis, non *Mandatarii* damno cedit, si is, qui ex ipsius *Mandantis* scientia, & approbatione pecunias habuit ad investiendum, decoxit, nullo facto investimento. *vor. 27. n. 22.*

Præsertim, si ejus persona novo deinceps *Mandantis* facto fuerat approbata. *vor. 27. n. 23. & 26.*

MANDATARIUS.

Mandatarium à quacunque obligatione liberare, sat est ratificatio gestorum à *Mandatario* desumpta ex sola *Mandantis* scientia, atque patientia. *vor. 27. n. 25.*

Mandatarium, qui bonâ fide alteri pecunias crediti investiendas, nullâ ex investimento non sequito obligatione obstringitur. *vor. 27. n. 17.*

Et quomodo in bona fide valeat censeri? *ibid. & n. 18.*

Procedit id vel maximè, si rem non aliter gesserit, quàm cum scientia *Mandantis*, ejusque approbatione. *vor. 27. n. 19.*

Scientia autem, atque approbatio ejusmodi ex quibus desumatur? *vor. 27. n. 21.*

Mandatarium Debitores, cum quibus contraxit, idoneos præstare cogitur eo tempore, quo iis creditum est. *vor. 27. n. 12.*

Ac ejus esse debent conditiones, ut diligens Patet familias iis fuisse creditoris. *vor. 27. n. 13.*

Mandatarium liberatur, si Debitoris, cum quo contraxit, latuerit decotio. *vor. 27. n. 14.*

Mandatarium quod pecunias non in specie, sed per literas cambii transmissit, nil refert. *vor. 27. n. 30.*

Immo, si tutor erat per literas cambii, debuit per eas fieri transmissio. *vor. 27. n. 31.*

MANDATUM.

Mandati obligatione obstrictus non remanet, qui consilio, vel commendatione efficit, ut pecunia ad quempiam transmittatur investienda. *vor. 27. n. 27. & ratio n. 28.*

Mandati obligatio directa non censetur ab eo contracta, qui alterius nomine pecunias ad quempiam transmissit investiendas. *vor. 27. n. 1.*

Sed censetur id ab eo fuisse actum in speciem officii, atque amicitie. *ibid. n. 2. & 6. & 7.*

Mandati obligationem ullam quomodo sibi adjectis non censetur, qui pecunias ab Amico receperit, ut ad quempiam transmittat investiendas? *vor. 27. n. 5. 6. & 7.*

Excluditur dicta obligatio, si nil aliud, quàm eas transmittere promiserit. *ibid. n. 6.*

Ac itidem, si de ea obligatione reportanda *Mandans* non fuerit sollicitus. *ibid. n. 7.*

Mandatum qui acceperit, ut ad quempiam pecunias transmittat investiendas, obstringitur id verè, statutoque tempore perficere. *vor. 27. n. 8.*

At non etiam tenetur de investimento non sequito non pecunias transmittas. *vor. 27. n. 9.*

Nisi in *Mandato* id fuerit contentum. *ibid. n. 10.*

Et quidem clarissimè. *ibid. n. 11.*

Mandato etiam carens, quilibet potest agere, ut Administratores Reipublicæ rationem reddant. *vor. 52. n. 22.*

In *Mandato* ad transigendum dato si quis, præter Bonorum communionem, alia jura non expressit, alia jura non censetur habuisse. *vor. 52. n. 27.*

Mandatum Procuræ ad transigendum si paucos dies post *Laudi* prolationem datum sit, etiam non factâ ejusdem *Laudi* mentione, in ejus executionem cesset datum. *vor. 51. n. 25.*

Mandatum nisi detur coram quique Testibus, non valet donatio causâ mortis per Procuratorem facta. *vor. 6. n. 76.*

MARITUS.

Maritus plenum usufructum, extantibus Filiis, dilectæ Uxoriprelinqunt, censendus non est, iis deficientibus, adumere voluisse. *vor. 17. n. 59. & 61.*

MARTINIANA CONSUETUDO.

Ex *Martiniana consuetudine* dos protecta ad Patrem, soluto Matrimonio, non revertatur, quando supersunt Liberi. *vor. 30. n. 12.*

Intellige, eam consuetudinem attendi, quoties Matrimonium dissolvitur per Uxoris, non etiam per viri obitum. *ibid. n. 16.*

Declarat id tamen, ut procedat eo dumtaxat casu, quo Uxor decedat, Viro superfluo. *vor. 30. n. 18.*

MASCULINITAS.

Masculinitas qualitas adjecta in particulari Institutione, in universalis subaudienda est, si eadem in utraque Persone fuerint nominata. *vor. 12. n. 7.*

Procedit etiam quoad diversas Personas, ubi sint de eadem Testatoris agnatio. *ibid. n. 8.*

MATER.

Mater, nonnisi in subsidium, alere tenetur Filios. *vor. 50. n. 46.*

Mater, juxta municipales locorum Italiæ Leges, vel non potest omnino, Filiis extantibus, de suis Bonis disponent, vel ejus ad id potestas magis ex parte cohabetur. *vor. 45. n. 64.*

Mater recte præsepe potest persone, ac rebus Filiæ dementis. *vor. 52. n. 63.*

Mater frustra providet de Curatore Filiæ existenti sub

sub ejus oculis, & Fratris regimine. *vor. 52. n. 73.*
Mater non debet esse sollicita petendi Curatorem. *illæ dementi. vor. 52. n. 63.*
Mater non tenetur Administratores legitime constitutos tamquam suspectos postulare. *vor. 52. n. 70.*
Mater semper excusanda est, quoties, extante legitimo Curatore Filie, non curavit alium petere. *vor. 52. n. 64. & 67.*
Mater non tenetur Curatores legitime constitutos tamquam suspectos postulare. *vor. 52. n. 70.*
Matri iusta suppetit ratio credendi, quod Filia Curatorem Fratrem habeat, alio Curatore non indigeat. *vor. 52. n. 68.*
Matri, ut ab onere petendi Curatoris eximatur, sufficit, quod Proximiore administrant, etiam si male administrant. *vor. 52. n. 69.*
Matri omittenti ex culpa, & dolo petere Curatorem Filie, excusatio non admittitur. *vor. 52. n. 66.*
Matri propter lucuosam Filii mortem, in dubio, subveniendum est. *vor. 17. n. 6.*

MATERIA CONJECTURALIS.

In *Materin* conjecturalis, ideoque dubia, dubius pariter semper est litis eventus. *vor. 33. n. 51.*

MATRIMONIUM.

Matrimonii contractus substantiatur, atque perficitur in mutuo Personarum nexu, corporumque traditione. *vor. 25. n. 46.*
Matrimonii substantia in persona Uxoris, ejusque obsequiis consistit. *vor. 25. n. 48.*
Matrimonio extra Patriam inito à Muliere, hæc Juri municipali, nec non consuetudini ejus Patriæ censetur renunciale. *vor. 35. n. 40.*
 Præsertim, si ejusmodi renunciationem ipsemet præferat contextus dotalis Instrumenti. *vor. 45. n. 41. 42. 43. & 44.*
Matrimonium ex sui natura habet, ut ibi ex destinatione Mulieris contractum videatur, ubi Viri extat domicilium. *vor. 45. n. 36. & 38.*
Matrimonio soluto, debent Marito restitui jocalia ab eo, ejusque consanguineis sponse tradita. *vor. 21. n. 16.*
Matrimonium, etiam sine dote potest esse. *vor. 25. n. 20. & n. 46.*

MENS.

Mens est, quæ modum facit, non Oratio, non lingua. *vor. 17. n. 9.*
Mens dubia loquentis ex verborum proprietate interpretanda est. *vor. 48. n. 152.*

MENSURA.

Mensura confecta in loco inito contractus, debet attendi. *vor. 48. n. 19. & 25.*
 Et de ejusdem loci mensura Contrahentes intellexisse censetur. *vor. 48. n. 2. & 10.*
 Procedit etiam in contractibus Feudalibus. *vor. 48. n. 3.*
Mensura potius loci contractus, quam rei sitæ, si minor, servanda est. *vor. 48. n. 6.*
Mensura confecta non in loco inito contractus, sed rei sitæ quod sit servanda, communior opinio est. *vor. 48. n. 21.*

Præsertim in stabilibus. *d. vor. 48. n. 22. 33. 40. & 41.*
 Procedit eò magis, quando addit observantia. *ibid. n. 23.*
Mensuram faciendam esse juxta consuetudinem loci rei sitæ, censent nonnulli solum quoad stabilia. *vor. 48. n. 45. & 46. alii vero etiam quoad mobilia. ibid. n. 47. 48. & 49.*
 In *mensura* primum attenditur loci rei sitæ consuetudo, vel locorum vicinorum, deindeque loci contractus. *vor. 48. n. 44.*
Mensura in loco rei sitæ confecta, est observanda in concessione Principis. *vor. 48. n. 85.*
Mensura in loco rei sitæ confecta, ex sola ipsius loci certitudine, conventa reputatur in concessione Principis. *vor. 48. n. 104.*
Mensura debet juxta consuetudinem loci rei sitæ, etiam in Feudalibus, attendi. *vor. 48. n. 52.*
Mensura in loco rei sitæ confecta, est contra venditorem attendenda. *vor. 48. n. 83.*
Mensura Emptori utilior debet attendi. *vor. 48. n. 43.*

MERCATOR.

Mercatorem unica non facit mercatio. *vor. 18. n. 100.*
 Nisi in matricula sit descriptus. *ibid. n. 101.*
Mercatores non ita facile se committunt itineri militibus circumsepto, atque intercluso. *vor. 8. n. 28.*
Mercatoris judicio plurimum deservit in his, quæ spectant divisiones à Partibus faciendas. *vor. 51. n. 48.*

MERCES.

Mercis Vinitori debita pro ejus laboribus respicientibus non vineæ conservationem, sed fructuum dumtaxat perceptionem, potioritatis non gaudet privilegio. *vor. 41. n. 23. & 27.*
Textus in l. interduum ff. qui potior in pign. habean. declaratur. *vor. 51. n. 3.*
Mercis debita pro rei conservatione potiorē super eadem re hypothecam habet adversus alios quolibet Creditores, etiam hypothecarios anteriores. *vor. 41. n. 18.*
Mercis debita pro rei custodia, potioritate gaudet super re custodia adversus alios Creditores, licet anteriores. *vor. 41. n. 6.*
 Idem de salarin debito ob custodiam fructuum. *vor. 41. n. 7.*
 Quod procedit, etiam si super eadem re custodia concurrat dos, Causa funeraria, vel etiam Fiscus. *vor. 41. n. 8.*
 Extenditur conclusio ista ad salarium debitum pro custodia five animalium. *n. 9.*, arcis. *n. 10.*, hereditatis jacentis. *n. 11.*, five cujuslibet alterius rei. *n. 12.*, sicut etiam ad mutuum factum pro rebus custodiendis. *n. 13.*, & ad salarium illi debitum, qui bona custodivit nudum, sed etiam soluit. *n. 14.*
 Pro *mercede* custodie quantum solvendum est, tanto minus in rebus custoditis censetur esse. *vor. 41. n. 19.*
 Pro *mercede* Custodi solvenda qui pecuniam dedit, omnibus aliis Creditoribus præfertur super re custodita. *vor. 41. n. 23.*
 Præsertim, si Custos solutionem recipiens, ei pro-

propria efferit potioritatis jura. *vol. 41. n. 24.*
Mercis debita pro vinca cultura potioritate gaudet contra quicumque hypothecarios Creditores, etiam anteriores, super ejus pretio concurrentes. *vol. 41. n. 21.*

Bartoli, Matic, & Pacion. auctoritas declaratur. *ibid. n. 53.*

MINIMUM.

Minimum quod est, semper in contrahibus est sequendum Promittentis favore. *vol. 48. n. 7, & ratio n. 59.*

Minimum quod est, semper, in dubio, servandum est. *vol. 48. n. 8. & 54.*

MINOR.

In *Minore* post majorem ætatem ignorantia non præsumitur, nec attenditur. *vol. 40. n. 55.*

Minoris donatio cum juramento non corruit ex doli præsumptione. *vol. 40. n. 24.*
 Sed clarissime doli demonstrandum est. *vol. 40. n. 26.*

Minor per juramentum efficitur, & repræsentatur major. *vol. 40. n. 23.*

Minori ipsius liberalitas nequit nocere. *vol. 40. n. 13.*

Minori ex causa doli, ac deceptionis conceditur restitutio in integrum, etiam si læsio sit infra dimidiam. *vol. 33. n. 71.*
 Non tamen, si sit minima. *ibid. n. 73.*

Minori non competit restitutio in integrum, si factus major, intra quadrennium non reclamaverit. *vol. 40. n. 53.*

Ei est communis opinio. *ibid. n. 54.*

Minoris contractus absque solemnitatibus nullus est, atque irritus. *vol. 40. n. 1, & 14.*

Minores æque facili ad contrahendum, atque ad jurandum inducuntur. *vol. 40. n. 3.*

In *Minorum* contractibus inter ceteras solemnitates insinuatio requiritur. *vol. 40. n. 5.*

MINORITÆ.

Minorita, & Cappuccini sunt incapaces Bonorum, etiam in communi. *vol. 4. n. 3.*

MIXTUM.

Mixtum assumit qualitatem illius simplicis, de quo magis participat. *vol. 17. n. 49.*

MODUS.

Modus est moderatio quedam dispositioni adjecta, aggravans eum, qui honoratur in tempus dispositionis jam perfectæ. *vol. 10. n. 5.*

Modus, & conditio in eo differunt, quod hæc, donec impleatur, acquisitionem suspendit, modus non item. *vol. 26. n. 13.*

MONACHUS.

Monachi æquiparantur Canonici Regulares, eodemque cum illis jure censendi sunt. *vol. 36. n. 99.*

Procedit maxime de Canonici Regularibus S. Salvatoris Placentiæ. *ibid. n. 100.*

Monachus quoad successionem ex ejus persona Monasterio debitam, nullam habet, nec potestatem, nec voluntatem. *vol. 36. n. 120.*

Vide *Regulares*.

MONASTERIUM.

Monasterio questum censetur quidquid Monacho acquiritur. *vol. 36. n. 52.*

Intellige de adquisitis, durante permanentia in Monasterio, sicut de adquisitis post promotionem ad Ecclesiam secularem. *vol. 36. n. 53.*

Hæc namque Monasterio non queruntur, sed Ecclesiæ. *vol. 36. n. 54.*

Concludit locum habet, præsertim in Canonico Regulari. *ibid.*, Declara tamen, *ut n. 56. 57. & 108.*

Monasterio acquirit Religiosus extra Monasterium degens de licentia superioris. *vol. 36. n. 104.*

Excipe, si sit specialiter exemptus ab illius obedientia. *ibid.*

Monasterio, ad acquirendum hereditatem ex Monachi persona sibi delatam, ab eoque non adita, competit etiam restitutio in integrum. *vol. 36. n. 129.*

Monasterium, licet quoad personam Monachi careat nomine heredis scripti, illud habet legis interpretatione. *vol. 36. n. 121.*

Monasterium ex se, & absque ullo facto Monachi, hereditates ad ipsum delatas potest adire. *vol. 36. n. 127.*

Procedit, etiam post obitum Monachi, quum is vel non adjerit, vel adire detrectaverit. *vol. 36. n. 128.*

MONETA.

De *Moneta* illius loci, ubi Episcopatus, vel Beneficium existit, debet intelligi Congrua Episcopo, vel Parocho reservata. *vol. 48. n. 111, & 112.*

Moneta ejus loci, ubi Pensio solvenda est, debet attendi, nisi moneta Cameræ, vel Romana fuerit expressa. *vol. 48. n. 104.*

MONIALIS.

Monialis per professionem civiliter, & sine herede mori dicitur. *vol. 33. n. 35.*

Monialis non subijcitur statuto Laicali Fœminarum exclusivo. *vol. 47. n. 12.*

Eidemque unâ cum masculis est successio deferenda. *ibid. n. 13.*

MORA.

Ad *Mora* purgationem heres, qui non implevit onus à Testatore injunctum, non admittitur. *vol. 26. n. 87.*

Præsertim, si onus ejusmodi per viam conditionis potestativa injunctum sit. *ibid. n. 111.*

MORS.

Morti proximum nil magis solatur, quàm, si suprema ejus mandata observari speret. *vol. 36. n. 73.*

Morti mentio intelligi potest facta pro differenda sola executione donationis inter vivos. *vol. 6. n. 16, & 18.*

Quod intelligi, si ex circumstantiis appareat, actum non esse de donatione causâ mortis. *vol. 6. n. 17.*

MORTUUS.

Mortuorum ultima vota non defraudari, iustum vel maxime est, & juri naturæ consentaneum. *vol. 26. n. 68.*

Eam autem violare injustum. *ibid.*

Mortuorum mandata violare sacrilegium putavit Aristoteles. *vol. 26. n. 42.*

Gravissimèque improperavit Cicero. *ibid. n. 43.*

MU-

MULIER.

- Mulier* facillimè decipi potest. *vor. 52. n. 240. & 286.*
- Mulier* ob iudicii imbecillitatem leges maximè favent. *vor. 52. n. 287.*
- Mulieris* Bona ut plurimum in dote consistunt. *vor. 47. n. 41.*
- Mulier* donans Titio, ut ea daret Marito, non propriè donat. *vor. 39. n. 30.*
- Mulier* à persona conjuncta legatum quid censetur dotis causà, ac pro exonerando Patre, vel Avo ab onere dotandi. *vor. 47. n. 7.*
- Mulier* quidquid donatur pro dote à Persona, etiam conjuncta, non tamen ad dotandum obligata, merum dicitur *Mulieris* peculium adventitium. *vor. 47. n. 9.*
- Nec Patrem, aut Avum eximit ab onere dotandi. *vor. 47. n. 10. & 19.*
- Mulier*, ei amplo usufructu relicto à Viro, pauper non dicitur. *vor. 50. n. 12.*
- Nec dotis fructus illi debentur alimentorum loco. *vor. 50. n. 13.*
- Procedit, si *Mulier* agat contra heredes Viri, sive Patris. *vor. 50. n. 14.*
- Mulier*, inito extra Patrim Matrimonio, Juri municipali, nec non consuetudini ejus Patriæ censetur renunciassè. *vor. 45. n. 40.*
- Præsertim, si ejusmodi renunciationem ipsemet præferat contextus dotalis Instrumenti. *ibid. n. 41. 42. 43. & 44.*
- Mulier* ob dorem congruam receptam, valet, ex consuetudine Arimini quibuscunque renunciare, etiam opulenti hereditatibus, læsionis exceptione non admittit. *vor. 43. n. 15.*
- Mulier* quoad Virum, Filiosque iidem usà verbis in Instrumento dotali, non censetur virum melioris conditionis, quam Filios esse voluisse. *vor. 45. n. 47.*
- Mulier*, soluto Matrimonio, Judicis tantum officio debentur alimenta. *vor. 50. n. 30.*
- Mulier* de dote ad Filios ex pacto perventura, in eorum præjudicium nequit dispendere. *vor. 45. n. 9.*
- Procedit, etiam quoad Extraneos, cum pro eis pactum sit. *ibid. n. 10.*
- Mulier* quoad Bona paraphernalia, favore Viri obligata, aut etiam vendita, nequit allegare, quod fuerit ultra medietatem læsa. *vor. 23. n. 41.*
- Mulier* se se obligans pro Viro, non debet indotata remanere. *vor. 23. n. 38.*
- Nec potest ladi ultra dotis medietatem. *vor. 23. n. 39.*
- Mulieris* obligatio læsiva ultra dotis medietatem, nulla est. *vor. 42. n. 10.*
- Procedit, licet ejus effectus collatus reperitur post solum Matrimonium. *ibid. n. 11.*
- Mulieris* obligatio pro Viro necessariis munita solemnitatibus, valida est, licet facta, non urgentibus Creditoribus, nec relaxatis mandatis, minùsque probatà versione in extinctionem debitorum. *vor. 23. n. 50.*
- Mulieris* obligatio pro Viro an subsistat, dubium valde est, si à Patre fuerit in Testamento prohibita sub nullitatis poena. *vor. 23. n. 35.*

MULTIPLICUM.

Multipli adepti parte quem privari à potestatis, absurdum est. *vor. 46. n. 17.*

MUTUUM.

- In *Mutuo*, & venditione, pignoris receptio permixta est. *vor. 34. n. 47.*
- A *Mutuo* ex omnium sententia Cambium diffinguitur. *vor. 34. n. 23.*
- Mutuum* ubi potius, quam cambium initum appareat, Cambium in substantia deficit. *vor. 34. n. 6.*

N

NATURA.

- Natura* est iusti propè, & æqui mater. *vor. 26. n. 33.*
- A *natura*, quæ insunt, semper inesse præsumuntur, nisi mutata probentur. *vor. 24. n. 64.*
- Natura* à suo subiecto non separatur. *vor. 48. n. 35.*
- Natura* ipsa cum, qui nostram fidem imploraverit, decipi vetat. *vor. 26. n. 34.*
- Natura* ipsa edocet, ut Beneficentibus grati animi officia rependamus. *vor. 26. n. 39.*
- Ex *natura* est, heredem, qui commoda sentit, incommoda non recusare. *vor. 26. n. 36.*
- Nec ferendus est, qui lucrum quidem amplectitur, onus autem ei adnexum respuit. *vor. 26. n. 37. & 68.*
- Natura* ipsa monet, irrita non fieri ultima morientium vota. *vor. 26. n. 35.*
- Natura* inditum, cuique desiderium est sui cominis, & sui quodammodo ipsius propagandi. *vor. 26. n. 10. 79. & 81.*

NATURALE.

- Naturalis* affectionis causà prævalet causis accidentali tutelæ, aut cohabitationis cum Filiis. *vor. 17. n. 19.*
- Naturalis* obligatio dicitur æquitatis vinculum. *vor. 26. n. 46.*
- Naturalis* obligatio propriè ex ipsa servandæ fidei æquitate inducitur. *vor. 26. n. 47.*
- Naturalis* obligatio regulariter non parit in Foro externo actionem, & coactionem. *vor. 26. n. 44.*
- In Foro tamen interno obligat, & quidem sub læthali culpa, si tanti referat res sub obligatione cadens. *ibid. n. 45.*
- Naturaliter* quem obligari idem est, ac teneri in conscientia. *vor. 26. n. 48. & ratio n. 49.*

NEGLEGERE.

- Negligere* proprium munus censetur Primogenitus omittens Jurisperitos consultare pro tuendis Primogenituræ iuribus. *vor. 6. n. 208.*

NEGOCIORUM GESTOR.

- Negociorum* gestor de rebus ad tutelam pertinentibus bene instructus præsumitur. *vor. 52. n. 156.*
- Negociorum* gestor ei, cuius Bona administravit, rationem reddere tenetur. *vor. 52. n. 147.*

NEPOS.

- Nepos* Avi origine nequit jvari. *vor. 49. n. 106.*
- Nepotes* dotem loco legitimæ privitutum consequuntur ex Bonis Avi non jure legitimæ, sed jure Matris hereditario. *vor. 30. n. 49.*

Nepotes ex filia debent ex Avi hereditate vel dotem maternam, vel successionem, aut saltem legitimam consequi. *vet. 30. n. 58. & 64.*
Nepotes ex foemina minus, quam Filii dilecti praesumuntur. *vet. 30. n. 36.*
 De illis enim regulariter Avus non curat. *ibid. n. 27.*

NICOLAUS V.

Nicolaus Pont. V. virtutibus clarus fuit, & liberalitate insignis. *vet. 48. n. 115.*
 Virque in paucis municipis nuncupatus. *ibid. n. 126.*

Nicolaus V. quo loco natus, quoque literis, bonisque artibus instructus, & per quae ad Pontificatum fuerit evehctus? *vet. 48. n. 114.*
 Idem ex quibus caeteris valeat mores, & consuetudines Bononiae notas habuisse? *vet. 48. n. 115. & 149.*
 Et Bononienses benevolentia fuisse profectus? *ibid. n. 116.*

NOBILIS.

Nobiles, generosi, appellatur, & Nobilitas, generositas, dicitur. *vet. 49. n. 19.*

NOBILITAS.

Nobilitas est Majorum quidam splendor, & claritas. *vet. 49. n. 15.*

Nobilitas Sanguini, & Geneti imprimatur, & ab ipsa quasi natura contrahitur. *vet. 49. n. 16.*

Nobilitas est Generis virtus, & nobilis est, qui ornamento Generis praerit. *vet. 49. n. 17. & 18.*

Nobilitas communiter definitur, ut sit qualitas Generis, & sanguinis à Majoribus descendens. *vet. 49. n. 20.*

Nobilitas facit, ut, quod sponte tribuitur, debere existimetur. *vet. 48. n. 78.*

Utque praestitum oil censeatur, si non fuerint beneficia adaucta. *ibid. n. 79.*

Nobilitas à iuribus ipsis, & privilegiis, quoque eam sequuntur, secernenda est. *vet. 49. n. 60.*

Nobilitas nullo pacto, aut conventionem potest renunciari. *vet. 49. n. 61.*

Ejus tamen jura lege, pacto, & renunciatione tolli, & minui possunt. *vet. 49. n. 6. & 64., & ratio n. 63.*

Nobilitatis jura non à Patre principaliter, sed à Majoribus derivantur. *vet. 49. n. 3.*

De nobilitatis jure ubi agitur, Filius, licet sit Patris heres, contra ejus factum potest venire. *vet. 49. n. 27.*

In nobilitatis iuribus quis non potest pacto, vel transactione sibi praedjudicare, sed irrita illa sunt. *vet. 49. n. 28., & ratio n. 29.*

Nobilitati impartitis iuribus, & privilegiis potest quascunque renunciare per indignos actus, & vilioris artis exercitum. *vet. 49. n. 65.*

Eoque magis per pactum expellitur. *ibid. n. 66.*

Nobilitati, quae inhaerent jura, & privilegia, ei non dicuntur attributa jure naturali, sed positivo, puta ex consuetudine, privilegio, vel statuto. *vet. 49. n. 63.*

Nobilitatis jura, & privilegia, licet, iis renuncians, amitti valeant, nobilitas tamen ipsa non amittitur. *vet. 49. n. 67.*

In nobilitatis causa sententia contra Patrem lata, De Contro.

non constituit rem judicatam contra Filium. *vet. 49. n. 25.*

Licet sit Patris heres. *ibid. n. 26.*

NOMEN.

Nomina demonstrant voluntatem dicentis. *vet. 37. n. 13.*

Nominis alieni assumptio tanti est, ut Plures, ne propriae nomen Familiae deferant, vel Majoratus reculare malint. *vet. 26. n. 126. & 127.*

NOTULA.

Notula jurata fructuum à Creditore perceptorum attendenda est. *vet. 29. n. 6.*

Declara, id procedere, ubi Creditor non Actoris, sed Rei vicem sustinet. *ibid. n. 7. & 8.*

Notula privata juramento destituta nihil probat. *vet. 29. n. 10.*

Procedit, licet ex ea Creditor non agere velit, sed excipere. *vet. 29. n. 11.*

Notula jurata, ubi ea vel agi, oil omnino coadjuvatur informibus attestacionibus. *vet. 29. n. 23.*

Notula jurata fructuum perceptorum Creditori pro residuo agenti non suffragatur, nisi aliis coadjuvetur probationibus. *vet. 29. n. 8. & 9.*

Notula privatae fidei non conciliant probationes five erroneae sive etiam mendaces, licet simul junctae. *vet. 29. n. 28. & 29.*

Notula juratae, ac etiam adnotationes erroneae, & inter se discrepantes oñili facie deae sunt. *vet. 29. n. 15.*

NULLITAS.

Nullitas obligationis Mulieris laeae ultra dotis medietatem opponi potest etiam à Tercio. *vet. 42. n. 12.*

Præsertim excipiendo. *ibid. n. 12.*

Nullitas contractus Minoris ab eo, non verò ab ejus heredibus allegari potest. *vet. 40. n. 57.*

De nullitate contractus Minoris ab eo omnquam impugnati heres nequit dicere. *vet. 40. n. 58.*

NUMERUS.

Numerus singularis usum tantummodo rem connotat, efficitque, ut ad proxima dumtaxat relatio sit facienda. *vet. 51. n. 33.*

OBEDIENTIA.

Obedientia erga Superiorem incompatibilis est in Regulari ad Episcopatum assumpto. *vet. 36. n. 77.*

Ab obedientia Superioris Regularis exemptus remanet Regularis factus Episcopus, etiam deposito Episcopatu. *vet. 36. n. 78.*

Neque huic prerogativa renunciare potest, utpote concessa non sibi, sed dignitati. *v. 36. n. 79.*

Obedientia erga Superiorem Regularem incompatibilis non est in Regulari ad Parochialem translato. *vet. 36. n. 80.*

Ab obedientia Superioris non omnino liberatur Regularis ad Parochialem promotus, licet subiectus Episcopo ratione curae. *vet. 36. n. 81.*

Ab obedientia Superioris specialiter exemptus Religiosus, si de illius licentia extra Monasterium degat, Monasterio non acquirit. *vet. 36. n. 104.*

O o o

Obe-

Obedientiam eorum Superiori omnimodam præstare tenentur, ex *constit. fa. m. Benedicti XII.* Canonici Regulares qualicumque Beneficia obtinentes. *vol. 26. n. 94.*

Quod intelligendum tam si Regularia, quam si Secularia Beneficia obtineant. *ibid. n. 95.*

Obedientiam alii Superiori, non Prælato Regulari tenetur exhibere Regularis sive ad Episcopatum, sive ad Parochialem promotus. *vol. 26. n. 71.*

Si enim Episcopus, Pontifici, si Parochus, Episcopo. *ibid.*

Intellige, exemptionem ab obedientia Prælati Regularis esse omnimodam, si de Episcopo agatur, secus, si de Parocho. *ibid. n. 72. 73. & 81.* Vide *Regulariter*.

OBLIGATIO.

Obligatio naturalis regulariter non reputatur efficax ad producendam in Foro externo actionem, & coercionem. *vol. 26. n. 43.*

In Foro tamen interno obligat, & quidem sub lethali culpa, si tanti obligat res sub obligatione cadens. *vol. 26. n. 45.*

Obligatio naturalis dicitur æquitatis vinculum. *vol. 26. n. 46.*

Obligatio naturalis propriè ex ipsa servandæ fidei æquitate inducitur. *vol. 26. n. 47.*

Obligari quem naturaliter idem est, ac teneri in conscientia. *ibid. n. 48.* & ratio *n. 49.*

Obligatio nem in Foro externo, sed etiam in Foro conscientie inducit lex humana, vel civilis Juri Divino, vel naturæ non repugnans. *vol. 26. n. 63. & 64.*

Hæcque opinio est de Fide, vel Fidei proxima. *ibid. n. 67.*

Obligatio servandi contenta in Instrumento debet intelligi, singula singulis congruè referendo. *vol. 44. n. 38.*

Obligatio nequit contra mentem Contrahentis extendi ad evictionis præstationem. *vol. 45. n. 24.*

Obligatio ratione muneris probabilem inducit scientiam. *vol. 6. n. 149.*

Obligatio redintegrandi sequitur obligationem interveniendi. *vol. 6. n. 155.*

Et culpam omittentis Investimentum. *ibid. n. 156.*

Obligatio redintegrandi statim oritur à die commissa negligentia. *vol. 6. n. 174.*

Obligatio generalis Defuncti numquam continet Heredis Bona. *vol. 49. n. 47.*

Obligatio Mulieris pro Viro necessariis munita solemnitatibus, valida est, licet facta, non urgentibus Creditoribus, nec relaxatis mandatis, minusque probatæ versione in extinctionem debitorum. *vol. 23. n. 50.*

Obligatio, ex qua Mulier indotata remaneat, non solvitur. *vol. 23. n. 38.*

Obligatio Mulieris, quæ læsa remaneat ultra dotis medietatem, nulla est. *vol. 23. n. 39.* & *vol. 42. n. 10.*

Procedat, licet ejus effectus collatus reperiatur post solum Matrimonium. *dicto vol. 42. n. 11.*

Obligatio Mulieris ultra dotis medietatem, etiam à Tertio potest impugnari. *vol. 42. n. 12.*

Præsertim excipiendo. *dicto vol. 42. n. 13.*

Obligatio ultra medietatem dotis facta à Muliere,

invalida non est, si post ejusdem obitum fuerit collata. *vol. 42. n. 52.*

Secus, si post obitum Viri. *ibid. n. 53.* & ratio differentia. *ibid.*

Obligatio Bonorum dotialium Mulieris favore Viri non habentis, unde illam relevare, non sufficit. *vol. 23. n. 37.*

Secus est de obligatione, aut etiam venditione Bonorum paraphernalium. *vol. 23. n. 40.*

Obligatio Mulieris pro Viro, an subsistat, dubium valde est, si à Patre fuerat in testamento prohibita sub nullitatis pena. *vol. 23. n. 34.*

Obligatio tamen Viri pro Muliere in casu ejusmodi valida est. *vol. 23. n. 36.*

Obligatio inter Patrem, & Filium cum juramento, de jure Canonico servanda est. *vol. 42. n. 19. & 21.*

Obligatio, seu posterior alienatio Bonorum donatorum non fulmetur. *vol. 22. n. 11.*

Obligatio directæ mandat non censetur ab eo contracta, qui alterius nomine pecunias ad quempiam transmissit investendas. *vol. 27. n. 1.*

Sed censetur id ab eo fuisse actum in speciem officii, atque amicitie. *vol. 27. n. 2. 4. 6. & 7.*

*Obligatio*ne deficiente, deficit & actio. *vol. 50. n. 25.*

*Obligatio*net quotquot accedant pro securitate Cambii, licite sunt. *vol. 34. n. 50.*

OBLIGATUS.

Obligatus vi Instrumenti ad præstationem fructuum dotialium, nequit ab ea se eximere sub obtentu alimentorum sibi debitorum. *vol. 25. n. 88.*

OBSERVANTIA.

Observantia totum facit. *vol. 48. n. 189.*

Observantia dicitur interpretatum Regia, omnem removens difficultatem. *vol. 48. n. 158.*

Observantia declarat mentem Testatoris. *vol. 31. n. 46.*

Observantia qualitatem contractus declarat. *vol. 24. n. 16.*

Observantia declarat, Bona ejus esse naturæ, ut ad Extraneos valeant transire. *vol. 24. n. 17.*

Et sufficit pro hujusmodi effectu, aliquando in eos transivisse. *vol. 24. n. 18.*

Observantia censetur ipsa eadem dispositio, itique à principio inesse. *vol. 48. n. 159.*

Observantia in Feudalibus primam tenet sedem. *vol. 48. n. 160.*

Observantia in Feudalibus est firmissima Investiturarum interpret. *vol. 48. n. 163. & 219.*

Estque attendenda contra viciorem etiam intellectum. *ibid. n. 164. & 156.*

Atque ultra id, quod verba patiantur. *vol. 48. n. 165.*

Observantia in Feudalibus debetur, tamquam Matri reverentia. *vol. 48. n. 161.*

Eaque stante, non est ad argumenta recurrendum. *vol. 48. n. 162.*

Observantia in Feudis potest eorum naturam immutare, illaque immunia à servitio reddere. *vol. 48. n. 192. & 193.* nec noo alienabilia, & ad foeminas transitoria. *ibid. n. 194.*

Observantia interpretativa in Feudis declarat, quid in investitura comprehensum sit. *vol. 48. n. 186.*

n. 186. & 219. Omne itidem circa eam dubium admittit. *ibid.* n. 187. & 195. & Feudi substantiam determinat. *ibid.* n. 191.

Observantia declarativa voluntatis Disponentis ex heredis factio elicitā, multum attendenda est. *vol.* 46. n. 19.

Observantia longæva iustitiam, & validitatem contractus facit præsumere. *vol.* 23. n. 4.

Nullumque contra eam remedium admittit. *ibid.* n. 5. & 8.

Observantia diuturna ad præferendam novam redditionem rationis apta non est. *vol.* 52. n. 184. Juvat tamen ad excludendas nullitates, & fraudes. *vol.* 52. n. 189.

Præsertim contra heredem Actoris. *ibid.* n. 190.

Observantia ut in præjudicium vocatorum reddat capaces extraneos Alienuarios, opus non est illius ad probationem in iudicio. *vol.* 24. n. 85. Ad eamque probandam unicus actus sufficit. *ibid.* n. 86.

Observantia diuturna ab aliis adminiculis adjuvatur. *vol.* 52. n. 191.

Observantia ex actu ad ejus formam judicialiter gesto confirmata dicitur. *vol.* 48. n. 210.

Observantia eo magis comprobatur, si pluries lis ruit mota, nunquam tamen profecuta. *vol.* 24. n. 94.

Observantia subsecuta privilegium ampliat, etiam contra istius verba. *vol.* 48. n. 169.

Observantia interpretativa concedit non concessa, & vim novæ concessionis habet. *vol.* 48. n. 212. & 210.

Observantia ad ampliandum privilegium, decennialis etiam sufficit. *vol.* 48. n. 175. & 183.

Procedit & in Feudis. *ibid.* n. 176. 184. & 197.

Observantia spectanda est in iis, quæ facti, non juris sunt. *vol.* 6. n. 84.

Observantia spatio 150. annorum post concessionem continuata, à lite postmodum mota non interrumpitur. *vol.* 48. n. 208.

Observantia proximior concessioni debet prævalere in concursu alterius observantia: postea subsecuta. *vol.* 48. n. 209.

Observantia pluriusquam centenaria declarat, Bona esse perpetuè transmissibilia, etiam ad Extraneos. *vol.* 24. n. 80.

Observantia valet naturam ipsam, & qualitatem concessionis immutare. *vol.* 24. n. 81.

Ac reddere alienabile id, quod ex se tale non est. *vol.* 24. n. 82.

Maximè autem valet eam declarare, atque interpretari. *vol.* 24. n. 83.

Licet agatur ad effectum reddendi capaces Extraneos medio alienationum in præjudicium vocatorum factarum. *ibid.* n. 84.

Vide *Centenaria*.

OCULARIS INSPECTIO.

Ocularis inspectio magis probat, quàm verba, & argumenta. *vol.* 6. n. 4.

OFFICIALIS.

Officialis non sunt Domini, sed Dispensatores pecunie publicæ. *vol.* 48. n. 49.

Officialis, in eroganda pecunia, nil, inconsulto Principe, possunt agere. *vol.* 28. n. 47. & 48.

De *Contrah.*

Officialis publicis operibus præfæcti de dolo, & lata culpa tenentur. *vol.* 28. n. 8.

Ac etiam de levi, imò de levissima. *ibid.* n. 9. & 10.

Maximè, cum non criminaliter, sed civiliter agitur. *ibid.* n. 11.

Idemque procedit de culpa five ex commissione, five ex omissione. *ibid.* n. 12. 13. & 40.

Officialibus accepto ferenda est pecunia, quam ex xzario in publicum opus præbuerunt. *vol.* 28. n. 51.

Non procedit, si inconsulto pecuniam erogaverunt. *ibid.*

Officiali repetere nequit excessivos sumptus, licet iussu Principis factos, nisi hunc de ipsorum excessu præmonuerit. *vol.* 28. n. 50.

Officialium munus auctoritati, & utilitati publicæ est. *vol.* 28. n. 13.

Et Judicis tantum arbitrio relinquitur quæstio, an malè res acta ipsis culpæ vertenda sit. *vol.* 28. n. 14.

OFFICIUM.

Officium erga Amicos colere est honestissimum, non tamen periculosum debet esse. *vol.* 27. n. 3.

Officium Judicis æquitas locum habere debet, ubi de jure cessat eversionis actio. *vol.* 25. n. 10. & 93.

Officium Judicis ab aequitate manat. *vol.* 50. n. 29. Eaque insidente, illud competit, ubi deficit actio. *ibid.*

Officium Judicis pro alimentis præteritis non competit, sed tantum pro præsentibus, & futuris. *vol.* 50. n. 14.

Officium Judicis pro alimentis præteritis non competit, nisi quum debitum pro se alendo quis contraxisset. *vol.* 50. n. 15.

Officium Judicis alimenta debentur, quoties non ex contractu, ultimâ voluntate, aut statuto præstanda sunt. *vol.* 50. n. 24.

ONUS.

Onus Matrimonii ex fructibus dotis sustinenda sunt. *vol.* 25. n. 6.

Onus hereditatis ab eo, qui illam adiit, censetur acceptata. *vol.* 26. n. 21. & 24.

Onus realia censentur in Donatarium translata. *vol.* 1. n. 89.

Onus hereditatis per additionem acceptata heres adimplere obstringitur. *vol.* 26. n. 25.

Et quidem in Foro conscientia, ac sub lethali. *ibid.* n. 26. 28. & 63.

Ab *conversis*, quæ personam Debitoris respiciunt, debet heres rem donatam liberare. *vol.* 1. n. 90. & 91.

Onus supra iustitiam contractus reddit eum illicitum. *vol.* 2. n. 59.

Onus debitorum de jure in heredem transit. *vol.* 1. n. 127. & 134.

Onus, quod præcipuè respicit favorem Donantis, & iux voluntatis implementum, flectitur in conditionem. *vol.* 28. n. 37.

Onus eo modo, quo à Testatore injunctum est, debet adimpleri. *vol.* 26. n. 91. & 93.

Ejusdemque voluntas, licet dura, servanda est. *ibid.* n. 92.

Onus, quod injungitur ante quæsitum emolumentum,

O o o 2

- tum, conditionem præferret. *ut. 17. n. 11.*
 Escipe, nisi plures validi ne præsumptiones
 contrariam Dispositionis voluntatem ostendant. *ut. 17. n. 26.*
- Onus** assumendi ejus cognomen, & insignia à Testatore heredi injunctum, censetur dispositionis in ipsum collatæ finalis causa fuisse. *ut. 26. n. 11.*
- Quomodo, unque autem ea concepta sit, instat conditionis est habenda. *ut. 26. n. 12.*
- Onus** assumendi cognomen, & Insignia Testatoris argumentum est conditæ Primogenituræ. *ut. 26. n. 135.*
- Onus** assumendi cognomen, & insignia ejus Familie à Testatore secundo gentis injunctum, etiam de Primogenitis hereditatem suam aduentibus tacite intelligitur. *ut. 26. n. 134.*
- Onus** assumendi cognomen, & insignia Testatoris voluntatem ab illo fuisse ostendit sui omnis conservationem, & quasi civilem sui ipsius propagationem. *ut. 26. n. 9.*
- Onus** a Testatore injunctum, novâ etiam superveniente qualitate, adimpleri debet, si qualitas ab eo requisita, jam aderat delatæ successione tempore. *ut. 26. n. 135.*
- Præsertim, si illud perpetuò observari jussit. *ut. 26. n. 142.*
- Onus** alicui inherens Primogenituræ, per alteram deinde superventam obo dissolvitur. *ut. 26. n. 143.*
- Immo, firmâ illâ remanente, secunda redditur incompatibilis. *ut. 26. n. 149.*
- Onus** habitationis cum Filis in Legato usufructus Usuari relicto censetur accessorio, & non conditionaliter adjectum, si conditio viduitatis Uxoris pariter in Legato adposita ipsum onus præcedat, non verò subsequatur. *ut. 17. n. 52.*
- Onus** debitorum alteri à Donatore non injunctum, incumbit illi, qui de jure tali oneri subijcitur. *ut. 2. n. 133.*
- Onus** investiendi in contractu Mulieris adjectum Emptori non incumbit, cui injunctum id non sit. *ut. 23. n. 63.*
- OPINIO.**
- Opinis** aliquorum, vel unus tantum insignis Doctoris iustam transigendi præbet causam. *ut. 49. n. 115.*
- OPUS.**
- Opera** rustica suo quæque tempore debent fieri. *ut. 41. n. 36.*
- Operibus** publicis quæ impensa esse constiterit, accepto serti oportet. *ut. 28. n. 1.*
- Operibus** publicis Curatores præficiuntur, ut Civiles levantur, non ut mergantur impendis nimis. *ut. 28. n. 36.*
- Operi** conficiendo si par non est pecunia ab Architecto designata, Officialis id Principi debet exponere. *ut. 28. n. 51.*
- Operi** in Civitate extruendi, vel reficiendi publicum munus est. *ut. 28. n. 4.*
- Et Reipublice negotium esse debet operi conficiendo Curatores præstitueri. *ibid. n. 5.*
- Illi autem de re male gesta Reipublicæ tenentur. *ibid. n. 6.*

Opus publicum ita publicæ utilitati, atque necessitati accommodandum est, ut non necessaria minime imperentur. *ut. 28. n. 17. & 18.*

Opus ullum novum, sine Principis auctoritate, publicum ut fieri non licet. *ut. 28. n. 15.*

De ejus autem licentia si opus fiat, impendia judicatio ratione ordinanda sunt. *ibid. n. 16.*

Quenam ab iis, qui Reipublicæ præsumunt in sumptibus, vel novis operibus, observari debeant? *ut. 28. n. 19.*

ORATIO.

Oratio, aut lingua non est, sed mens, quæ modum facit. *ut. 17. n. 9.*

Oratio, plures continens clausulas, non una, sed multiplex est oratio. *ut. 16. n. 21.*

Orationes duæ cum sunt inter se connexæ, verba subsequencia, quæ uni accommodari nequeunt, ad alteram referenda sunt. *ut. 51. n. 42. & 46.*

ORDO.

Ordo in litera dispositionis, ordinem, & intelligentiam voluntatis Testatoris regulariter designat. *ut. 17. n. 51.*

Ordo Jesuitarum eandem proficitur medicitatem, quam Minoritæ, & Cappuccini. *ut. 35. n. 81.*

Est tam Professus, quam ejusdem Ordinis Dominus, & Collegia incapacia Bonorum omnium sunt. *ut. 35. n. 82.*

Vide *Testata*.

ORIGO.

Origine Avi nepos jvari nequit. *ut. 49. n. 106.*

Origini renunciare nemo potest. *ut. 49. n. 103.*

Intellige in præjudicium Civitatis, ut non etiam, quod renunciare nequeat jurius ipsi à Civitate impartitis. *ut. 49. n. 104.*

Origini deserto non præsumitur. *ut. 49. n. 54.*

P

PACTUM.

Pacta onerosa sunt pretio æstimabilia. *ut. 2. n. 50.*

Pacta onerosa læsionem enormissimam possunt inducere. *ut. 2. n. 51.*

Pacta in Societatibus omnino sunt servanda. *ut. 18. n. 133.*

Pactum committendo, tam omittendo violari dicuntur. *ut. 3. n. 66.*

Pacta Conductoris onerosa compensanda sunt cum minori quantitate mercedis, vel cum aliqua majori utilitate Conductoris. *ut. 2. n. 49. 53. 54. 56. & 59.*

Pactum utilitatem Conductoris minuenda læsionem augent. *ut. 2. n. 46.*

Pacta quælibet in locatione adicere permixtum est, modo non sint contranaturæ contractus. *ut. 2. n. 47.*

Pactum restituendæ rei locatum, qualis erat tempore locationis, non improbat. *ut. 2. n. 51.*

Nec est contra substantiam contractus. *ut. 2. n. 52.*

Pacta dotibus præjudicialia non subsistent. *ut. 42. n. 9.*

Pacta dotalia, in dubio, interpretari debent juxta statum

statutum, & consuetudinem Loci Viri. *vol. 45. n. 52.*

Pacta dotibus præjudicialia extenus prohibentur, quatenus Mulier iteratò volens nubere, non debet indotata remanere. *vol. 42. n. 50.*

At, si collata fuerint post ejus obitum, quia talis cessat ratio, sustinetur. *ibid. n. 51. & 52.*

Pactum dotialium verba intelligenda sunt in significatione illa, quam apud nos habent. *v. 45. n. 15.*

Pactum reversivum à Patre apponi nequit doti loco legitimæ succedenti. *vol. 42. n. 6.*

Pactum reversivum doti loco legitimæ succedenti adpositum de consensu Patris, & Filii acceptatione, sustinetur. *vol. 42. n. 46.*

Pactum reversivum doti loco legitimæ succedenti à Patre adpositum, quid differat à donatione ipsius dotis, sed legitimæ facta à Filia favore Patris? *vol. 42. n. 40. & seq.*

Pactum, quod Bona dotialia ad Filios pertinere debeant = *come Beni proprii materni*, superfluum non remaneret, si ea censerentur ad Filios, non uti Filios, sed uti Matris heredes deferenda. *vol. 45. n. 53. & quomodo? n. 54. & 55.*

Pactum, quod dos, Bonaque materna ad Filios pertinere debeant, superfluum, & inutile non debet esse. *vol. 45. n. 57.*

Atque ita intelligendum est, ut ea pertineant ad Filios, uti Filios, non uti heredes Matris. *vol. 45. n. 58.*

Procedit, etiam si ejusmodi interpretatione esset à propriis verborum sensu recedendum. *vol. 45. n. 59.*

Pactum inter socios de lucro, & damno aequaliter dividendo, licet inaequalis contributio fuerit, validum est. *vol. 18. n. 32. 33. 34. & 38.*

Eoque posito, debent portiones aequales fieri aequalitate quantitatis. *ibid. n. 31. & 36.*

Pactum Societatis de utilibus aequaliter participandis iniquum est, si non congruat partibus in societatem collatis. *vol. 18. n. 126. & 146.*

Secus, ubi initium est inter Socios non ignorantes earum partium inaequalitatem. *vol. 18. n. 127.*

Ac longe post earumdem partium collationem. *ibid. n. 129. 130. ad 133. & n. 157.*

Pactum de inaequali divisione utilium, ubi aequaliter, ac de aequali, ubi inaequaliter contributio facta est, aequè inter Socios irrita sunt. *vol. 18. n. 169.*

Pactum inaequalia inter Socios irritantur, firmo etiam contractu remanente. *vol. 18. n. 172. & 174.*

Pactum inaequalia inter Socios tunc sustinentur, quando notabilis non adeit differentia, vel alter majorem partem contulit industriae, aut pecuniae. *vol. 18. n. 166.*

Pactum de aequali utilium divisione inter Socios inaequaliter contribuentes non sustinetur ex præsumpta donatione. *vol. 18. n. 156.*

Nisi hæc valeat elici ex actu societatem præcedente. *ibid. n. 157. & 162.*

Pactum de aequali utilium divisione inter Socios inaequaliter contribuentes non sustinetur ex præsumpta donatione elicta ex actu societatem

præcedente. *vol. 18. num. 156. 157. & 162.*

Pactum aequalis utilium divisionis, quando eadem sunt aequaliter in fine societatis repartienda, irritum non est inter Socios inaequaliter capitalia conferentes. *vol. 18. n. 147. & 148.*

Secus, quando capitalium relictum integrè sit faciendum cuique conferenti. *vol. 18. n. 150. & 155.*

Pactum inter Socios de aequali divisione utilium intelligitur de aequalitate quantitatis, nisi aliter conventum sit. *vol. 18. n. 136.*

Pactum inter Socios initum de utilibus ex æquo dividendis debet intelligi de aequalitate proportionis, non quantitatis. *vol. 18. n. 18.*

Quod scilicet propriæ uniuscujusque collationi pars debeat respondere. *ibid. n. 19. 20. 21. & 189.* Intellige, ut n. 32. & 36.

Pactum inter Socios de non percipienda à Socio administrante majori utilitate sustinetur, stante eorum scientia de administratione ejusmodi. *vol. 18. n. 38.*

Pactum inter Socios de non percipienda majori aliqua utilitate à Socio administrante elicit iniquum. *vol. 18. n. 23.*

Cum præsertim periculo majori hic subit, amissionis nempe lucrum, & operum. *ibid. n. 24.*

Pactum de lucro, & damno aequaliter partiendo non præjudicat Socio administranti quoad salarium illi debitum. *vol. 18. n. 49.*

Pactum sociale quoad unum capitale, ut possit ad alterum non expressum reverteri, debent in isto illius conditiones præsupponi. *vol. 18. n. 143. & 175.*

Pactum sociale respiciens unum capitale non censetur alterum respicere in eadem pacto non expressum. *vol. 18. n. 139.*

Pactum iniquitatem tollit Socii voluntas. *vol. 18. n. 41. & 131.*

Pactum ut non fletur, color causæ numquam deficit. *vol. 3. n. 61.*

Ipsaque *pactum* in causâ esse possunt novas controversias excitandi. *vol. 3. n. 62.*

Pactum speciali deficiente circa accessorium, regulandum id non est juxta principale, nisi eadem cum eo ratio concurret. *vol. 18. n. 140. 141. 142. & 143.*

A pactum ad Statutum, & vice versâ valet argumentum. *vol. 45. n. 23.*

Pactum dicitur esse latius quoddam Statutum. *vol. 45. n. 24.*

Pactum, & stipulatio non trahitur ad personam non expressam. *vol. 44. n. 17.*

Pactum ubi speciale non adit, regulandum quid intelligitur juxta conventionem principaliter tractam. *vol. 18. n. 124. & 140.* Intellige, ut n. 145.

Pactum callationis scripturarum, utpote fraudulentum, non valet. *vol. 52. n. 284.*

Et in Pupilli supplantationem adjectum præsumitur. *vol. 52. n. 285.*

Pactum non retractanda rationis sub erroris prætextu, eodem erroris vitio laborat. *vol. 52. n. 282.* Nec officit, etiam si fuerit geminatum. *vol. 52. n. 283.*

Pactum obscurum debet contra Venditorem, vel Locatorem interpretari. *vol. 48. n. 62. & 124.*

Pa-

Patium ubi dubium est, sententia debet ferri absolutoria. *vor.* 48. n. 314.
In *patium* consuetudo intelligitur deducta, cum eadem supponitur. *vor.* 18. n. 57. & 89.

PATER.

Pater tenetur dotem Filie iuxta patrimonii vires constituere. *vor.* 43. n. 63.
Pater tenetur dotem Filiam, licet divitem, vel aliunde proviam. *vor.* 47. n. 11.

Pater Filiam dotare tenetur i. iudicis tamen officio, non jure actionis. *vor.* 50. n. 33.
Hæcque verior, ac receptor opinio est. *ibid.* n. 34.

Pater legitimam, aut dotem liberis divitibus tradere tenetur, non item alimenta. *vor.* 50. n. 39.

Pater sicuti tenetur legitimam Filio, dotemque Filiae tradere, licet aliunde habeant, ita etiam alimenta. *vor.* 50. n. 37.

Filiis enim loco legitime debentur alimenta, Filiabus loco dotis. *vor.* 50. n. 38.

Argumentatio istiusmodi nequit subsistere. *ibid.*, & ratio n. 39. 40. & 41.

Pater constituens dotem Filie, censetur id egisse animo potius paternum adimplendi officium, quam donandi. *vor.* 50. n. 32.

Pater usufructum acquirit ex Bonis adventitiis Filii. *vor.* 31. n. 1.

Pater usufructum non habens in Bonis adventitiis Filii, habet in illis commoditatem quamdam. *vor.* 44. n. 19.

Non tamen prohibita est Filio illorum alienatio. *ibid.* n. 20.

Pater, prohibito ei tacite usufructu, commoditatem fructuum nequit percipere. *vor.* 31. n. 47.

Limita, si prohibitio usufructus proveiat à Legge. *vor.* 31. n. 48.

Conjecturæ plures præferendæ sunt aliis paucioribus, & dubiis. *vor.* 31. n. 49.

Pater censetur exclusus ab usufructu ex Legato ei relicto tabule pistræ. *vor.* 31. n. 43.

Item ex Legatis relictis à Testatore ceteris Filiis suis. *ibid.* n. 44.

Pater quoad lucrum dotale nullum habet interesse. *vor.* 44. n. 3.

Patri interesse in lucro dotali ex causâ sibi debiti usufructus quando cesset. *vor.* 44. n. 10. 11. ad 21.

Patri pro se stipulanti lucrum dotale, statim jus ad illud queritur. *vor.* 44. n. 30.

Procedit, licet ad ipsum non pertineat. *ibid.*

Pater nequit id Filiis adimere, quod ab ipso non habent. *vor.* 49. n. 23.

Pater in Feudo antiquo Filiis præjudicare nequit per actum inter vivos, nec per ultimam voluntatem. *vor.* 49. n. 5.

Procedit id etiam in emphyteusi antiqua. *ibid.* n. 6.

Pater in fideicommissio ascendentali non potest in præjudicium Filiorum quidquam disponere. *vor.* 49. n. 8.

Procedit id etiam in antiquo jure patronatu Familie reservato. *ibid.* n. 10.

Pater, gravamen acceptando, Filiis, & hereditibus suis præjudicare potest. *vor.* 46. n. 22.

Præsertim, si acceptatio sub pœna erat iuncta. *ibid.* n. 23.

Pater in iis tantum rebus utiliter Filio stipulatur, quæ sibi queri possunt. *vor.* 44. n. 39.

Pater consentiens, Filia à Viro promissa restitutionem dotis, quodlibet reversionis jus censetur remississe. *vor.* 30. n. 4.

Licet clandestina = cui de jure = fuerit superaddita. *ibid.* n. 5., & ratio n. 6.

Patri actio competit ex conditionalis stipulatione Filii familias, etiam si, pendente conditione, emancipetur. *vor.* 39. n. 23.

Pater Filie sine prole obeunti succedit. *vor.* 42. n. 39.

Ad Patrem dotantem, dissoluto per mortem Viri Matrimonio, revertitur dos profecticia. *vor.* 39. n. 13.

Procedit, licet Liberi superiot. *ibid.* n. 14. & 17.

Et quid, si per mortem Filie dissolvatur? *ibid.* n. 16. & 18.

Patri consensio de Sanguinis non puritate Filio non nocet. *vor.* 49. n. 24.

Patri factum nequit Filii nocere in iis, quæ non ab ipso principaliter, sed à Majoribus derivantur, vel à natura conferuntur, cujusmodi sunt jura Sanguinis, & nobilitatis. *vor.* 49. n. 3.

Pater substantiam suam potest prodigere, absque eo quod Filius queat pro legitima reclamare. *vor.* 31. n. 32.

PATRIA.

Patria à Patre dicitur. *vor.* 49. n. 53.

Patria potestas per Statutum, & consuetudinem tolli potest. *vor.* 44. n. 13.

Patria potestas semel extincta non reviviscit amplius. *vor.* 44. n. 14.

Patria potestas ex consuetudine Gallie per Matrimonium tollitur. *vor.* 44. n. 12.

PAPA.

Papa est supremus rerum Ecclesiasticarum Dominus. *vor.* 24. n. 45.

Papa ex permixta vocatis in investitura Bonorum alicuique, præsumitur illorum transitum concessisse ad quoslibet heredes, etiam extraneos. *vor.* 24. n. 46.

Præsertim, si concessio sit potius locationis perpetuæ, quam emphyteutis. *vor.* 24. n. 47.

Itemque, si cunctis, in quos ea Bona quocumque titulo transierint, perpetua illorum concessio facta sit. *vor.* 24. n. 50.

Papa dispoſitio jus tutela gerendæ Clerico non tribuit, sed jam delatum supponit. *vor.* 52. n. 114.

PARS PROEMIALIS.

Pars proemialis, tametsi amplissima, declaranda est, atque restringenda ad terminos dispositivæ. *vor.* 4. n. 76. 104. & 106.

Præsertim, quando pars proemialis fiat ad inferius ordinanda. *ibid.* n. 77.

PATRONUS.

Inter Patronos ubi fiat conventio præsentandi alternis vicibus, qui præsentat, & sibi, & ceteris jus conservat præsentandi. *vor.* 49. n. 73.

PAUPER.

Pauper non dicitur Mulier, cui amplius usufructus à Viro sit relictus. *vor.* 50. n. 12.

Pauper ex propria culpa non debentur alimenta. *vor.* 50. n. 11.

PAUPERTAS.

Paupertatem veram profitentur Jesuitæ per emissionem quartii solemnisi Voti. *vol. 4. n. 1.*

PAX.

Pace initâ, Bona eorum Dominis sunt restituenda. *vol. 3. n. 5. & 51.*

Limita, ubi res sit de Bonis in alios distractis, & de quorum restitutione Principes non conveniunt. *ibid. n. 6. & 7.*

Pace initâ, sunt præsertim restituenda Bona ejus tempore existentia penes Fiscum supremorum Principum. *vol. 3. n. 11. 26. 60. 68. & 93.*

Etiamsi fuerint, durante bello, in alios distracta. *ibid. n. 12.*

Procedit, tametsi in capitulis pacis excepta non fuerint. *ibid. n. 3. & 69.*

Pace initâ, antiquus Possessor non tenetur litem instituire pro Bonorum restitutione, sed sat est summaria illorum possessionis demonstratio. *vol. 3. n. 72. 73. & 104.*

In *Pacis* contractu locum habet regula correspondivorum. *vol. 3. n. 63.*

Et, si una pars, altera etiam violatur. *ibid. n. 64. & 65.*

Pacis nomine, quæ servanda sunt, fervari dicuntur jure pacti. *vol. 3. n. 67.*

Pacis fœdere post bellum inito, ad antiquæ possessionis jura fit reditus, si ita fuerit conventum. *vol. 3. n. 2. & 5.*

Pacis, ac fœderis Capitula solo jure Gentium interpretanda sunt. *vol. 3. n. 24. & 56.*

Pacificatio Regum, ac Populorum inter se non ulla tantum utilis est, sed ceteris etiam, qui ab alterutris partibus fuissent. *vol. 3. n. 3.*

Pacis conventio de possessione restituenda censetur nedum Bello erepta, sed etiam adquiri impedita comprehendere. *vol. 3. n. 76. 77. 90. & 91.*

Pacis conventio de possessione restituenda non de Bonis tantum, sed etiam de juribus debet intelligi. *vol. 3. n. 81.*

PECULUM.

Peculum Mulieris adventitium dicitur quidquid illi pro dote donatur à Persona etiam sanguine conjuncta, non tamen ad dotandum obligata. *vol. 47. n. 9.*

PECUNIA.

Pecunia ab Administratore exacta neque in rationum calculum relata, in propriam ejus utilitatem conversa præsumitur. *vol. 52. n. 248.*

Pecunia in propriam utilitatem conversa præsumptio viget, quoties de non recta administratione constat. *vol. 52. n. 249.*

Pro *pecunia*, quæ in propriam Administratoris utilitatem conversa præsumitur, ad id, quod interest, is condemnatur. *vol. 52. n. 250.*

Vel etiam Administratoris heredes. *ibid. n. 251.*

Pecunia, & fructus investimento destinati sortiuntur naturam fortis, & Capitalis. *vol. 6. n. 240.*

Idemque præsertim de illis iudicium ferendum est. *vol. 6. n. 242.*

Pecunia, in cambio, est veluti mercx, & quælibet alia res. *vol. 34. n. 29.*

Pecunie valor duplex est, alter legalis, qui à Principe imponitur, alter accidentalis ex circumstantiis. *vol. 34. n. 27.*

Pecunias ab Amico recipiens, ut ad quempiam, transmittat investendas, quomodo, & ex quibus verbis censetur nullam sibi adjudicasse mandati obligationem? *vol. 27. n. 56. & 7.*

Excluditur dicta obligatio, si nil aliud, quam eas transmittere promiserit. *ibid. n. 6.*

Ac itidem, si de ea obligatione reportanda Mandans non fuerit sollicitus. *ibid. n. 7.*

Pecunias non in specie, sed per literas cambii fuisse à Mandatario transmissas, nil recitet. *vol. 37. n. 30.*

PENSIO.

Pensionem, ut justa sit, metiri debemus ex fructibus, & commoditatibus rei locatæ. *vol. 2. n. 36.*

Pensiones, ac Beneficia, nec non testandi facultatem amittunt Jesuitæ ex emissionem quartii solemnisi Voti. *vol. 4. n. 12.*

Pensio immodicæ qui se spontè, scienterque subijcit, donandi animum censetur habuisse. *vol. 2. n. 66.*

Pensio quantitate justam esse, probat factum Locatoris, fuisse locationem, pacis scientis de eadem quantitate pro interesse recompenlativo. *vol. 2. n. 43.*

PERICULUM.

Periculi ratione majoris lucrum cambio nequit accedere ultra legitimam, solitamque taxam. *vol. 34. n. 38.*

Periculum amittendæ fortis justificat quod plus lueri ex cambio percipitur. *vol. 34. n. 17.*

Periculum rei conductæ non spectat ad Conductorem. *vol. 2. n. 30.*

PERSEVERANTIA.

Perseverantiam in proposito donandi indicat subsequens actus æquipollens donationi. *vol. 40. n. 33.*

Hujus autem ratificatio indè resultat. *ibid.*

PERSONA.

Personæ filix subintelligitur in contractu dotis impersonaliter stipulato. *vol. 44. n. 41.*

Eique communis sit actio ex stipulato. *ibid.*
De *Personarum* jure prius semper querendum est. *vol. 52. n. 3.*

PERSONALIS QUALITAS.

Personali qualitate facta renunciatio, non afficit heredes. *vol. 49. n. 38. 39. & 89.*

PIGNUS.

Pignoris, ac Fidejussoris receptio æquiparantur. *vol. 34. n. 46.*

Pignoris traditio executivi contractus firmitatem, conciliat, ejus verò naturam non immutat. *vol. 34. n. 43.*

Pignoris traditio fit propter contractus fidem, & restituendæ rei vinculum. *vol. 34. n. 36.*

Pignoris cautione pro cambio acceptâ, usurarium illud redditur. *vol. 34. n. 3. sed vid. n. 35.*

Idem de cenit. *ibid. n. 4. 5. & 39.*

Intellige, et n. 41.

Pignoris accepti pro cambio fructus Debitori computandi sunt. *vol. 34. n. 51.*

Plu-

Plerique autem docent, ei remittendum quid etiam esse de solito lucro. *ibid.* n. 52.

Et nonnulli, ejusdem lucri medietatem. *ibid.* n. 53.

Pignoris receptio, in cambio, fecus ac in censu, licita est. *vor. 34. n. 39.* & ratio n. 40.

Quaudo autem, etiam in censu pignus capitur licite? *ibid.* n. 41.

Pignus pro forte retinere tunc non licet censu Creditori, quum fortis, ac pignoris valor aequalis est. *vor. 34. n. 41.*

PLURALITAS.

Pluralitatem orationum inducunt verba relativa. *vor. 16. n. 30.*

PENNA.

Penna esse nequit ubi culpa non est. *vor. 37. n. 41.* & *vor. 13. n. 32.*

Penna exculatio raro deficit. *vor. 37. n. 36.* & *vor. 39.* & *vor. 34. n. 30.*

Penna demerentibus, non verò merentibus imponuntur. *vor. 10. n. 43.*

Ad pennam infligendam jura cautè procedunt. *vor. 37. n. 39.*

Pennam à conditione voluntas propriè separat. *vor. 38. n. 1.*

Penna, & privatio præcedentem habitum supponunt. *vor. 38. n. 9.*

Penna, & privatio locum non habent, nisi post questum emolumentum. *vor. 37. n. 23.*

Penna non est annullatio actus in favorem alterius. *vor. 37. n. 39.*

Pennæ digni sunt, qui dicendam rem gravem diu conticuerunt. *vor. 52. n. 184.*

Penna redintegrationis non datur sine culpa, & negligentia. *vor. 6. n. 157.*

Pennam redintegrantem Primogenituræ non subit, qui percipit fructus ad eam augendam destinatos. *vor. 6. n. 160.*

Pennam caducitatis Testator heredibus ejus voluntatem non adimpletibus potest indicare. *vor. 10. n. 1.*

Pennam privationis hereditatis ipso jure incurrit heres non adimplens onus à Testatore injunctum. *vor. 36. n. 85.*

Procedit, licet penna ejusmodi à Testatore non sit adjecta. *ibid.* n. 86.

Ita ut nec purgatio moræ possit admitti. *ibid.* n. 87.

Nec restitutio Minori concedatur. *ibid.* n. 88.

Quia, non servando voluntatem Defuncti, deliquisse dicitur. *ibid.* n. 89.

Penna caducitatis in casu contraventionis censetur ipso facto, & ipso jure, ac nullà præcedente, monitione, heredi inflicta ex verbis = *irremissibilmente, senza purgatione di mora, privo del comodo, e fratto di detta mia eredità &c.* = *vor. 10. n. 1.* & *vor. 36.*

Penna caducitatis ubi in facto negativo versatur, necessaria non est heredis interpellatio. *vor. 10. n. 4.*

Penna caducitatis Contravenienti notificanda est. *vor. 10. n. 21.*

Penna caducitatis requirit in herede certam-

scientiam oneris à Testatore injuncti. *vor. 10. n. 17.*

Nec sufficit scientia vaga, & præsumptiva. *ibid.* n. 18.

Minusque sat est scientia resultans ex lectura Testamenti, vel præsentia ejus aperitioni, aut publicationi. *ibid.* n. 20.

Pennam caducitatis heres ignarus oneris sibi injuncti non incurrit etiam ubi est ipso jure, ipsoque facto inflicta. *vor. 10. n. 31.*

Idem de simili penna adjecta in contractu donationis. *ibid.* n. 31.

Penna caducitatis ipso facto, ipsoque jure imposita ut persequi possit contra heredes, requiritur contestatio litis cum Defuncto. *vor. 10. n. 45.*

Pennam caducitatis heres, licet extraneus, non incurrit ex sola scientia institutionis de se facit, si prohibitionem cum ea penna factam ignoravit. *vor. 10. n. 26.*

Penna caducitatis adjecta per viam non conditionis, sed modi, absque interpellatione non incurritur. *vor. 10. n. 35.* & *vor. 36.*

Penna caducitatis adjecta sub conditione pendente à facto alterius, an ob ejus factum, impedit acquisitionem hereditatis puræ delatæ? disputant Doctores, & negativa Bartoli opinio magis recepta est. *vor. 10. n. 43.*

Maxime, ubi agatur de hereditate jam quaesita, dique possit. *ibid.* n. 42.

Pennam caducitatis ut heres non incurrat, omnis æqua interpretatio capienda est, si præceptum Testatoris non sit ad Bonum, deculque Familie augendum, & ne prudenti quidem congruat ratio. *vor. 10. n. 40.*

Penna caducitatis censetur à substituto remissa, si adversus Contraventorem, dum viveret, illam non deduxit. *vor. 10. n. 44.*

Pennalem, ac modalem dispositionem reddit conditio post quaesitam emolumentum adimplenda. *vor. 38. n. 10.*

Pennalis non dicitur conditio respiciens favorem. Tertii, quamvis Testator usus fuerit verbis = *sub penna privationis* = *vor. 37. num. 13.* & *vor. 38. num. 18.*

Pennalis non dicitur dispositio sub conditione resolutiva in favorem certæ persone. *vor. 37. n. 32.*

Pennalis dispositio dici nequit, quæ injuncta non est Donatarie. *vor. 37. n. 40.*

PONS.

Pons in extremo, secliusque angulo esse non debet, sed medius in vias patere. *vor. 28. n. 2.*

Pons locandus est, ubi facile est ponere, & impensa non gravissima. *vor. 28. n. 34.*

Pontis ædificandi impensas debent Dominis Prædiorum adjacentium contribui. *vor. 28. n. 35.*

Pontis ædificandi impensas debent Domini Prædiorum adjacentium ex sola utilitatis causa sustinere. *vor. 28. n. 36.*

Ei, cæ cessante, cessat obligatio. *vor. 28. n. 37.*

POSSESSIO.

Possessio 40. annorum in Feudis Ecclesiæ requiritur, ut præscriptio possit allegari. *vol. 48. n. 222*

Possessio centenaria optimum quemque meliorem titulum inducit. *vol. 48. n. 226.*

Et sufficit ad præscribendam contra Principem, quæ ipsi reservata sunt. *d. vol. 48. n. 227.*

Tamen deficit concessio. *ibid. n. 228.*

Procedit etiam contra Ecclesiam Romanam. *ibid. n. 229.*

Possessio posterior qualitas declarat, quid ab initio fuit intentionis. *vol. 48. n. 190.*

POSSESSOR.

Possessor, ad faciendos fructus suos, sufficit, ut malam fidem non habeat. *vol. 6. n. 262.*

Possessor, dubio supervento, eoque perdurante, in conscientia ad nil tenetur. *vol. 48. n. 218.*

Possessor rei feudalis, licet de ea non investitus, præscriptione triginta annorum se tueri potest. *vol. 48. n. 221.*

Intellige de Feudo seculari. *ibid. n. 223.*

Possessori longissimo spatio temporis coadjuvato pro sui tuitione facta est Actio intentionem quomodo dubiam reddere. *vol. 42. n. 59.*

Pro *Possessore* habendus est, qui ex facto, & culpa sua non possidet. *vol. 6. n. 178. & 187.*

Possessori iura eo ipso potiora sunt, quod iura Adversarii dubia remanent. *vol. 48. n. 217.*

Possessori favore, in dubio, stat omnis præsumptio. *vol. 48. n. 216.*

Possessori favore, in dubio, resolvendum est. *vol. 48. n. 213. & 215.*

POSSIDERE.

Non *possidere* facto, & culpa sui dicitur, qui per transactionem in alium transfert integra capitula ad primogenituram certò spectantia. *vol. 6. n. 182.*

POSITIO.

Positio, quod fuit vir bonus, non tenetur quis respondere. *vol. 2. n. 17.*

POSSIBILE.

Ex *possibili* casu, qui non evenit voluntas qualis fuisset, arguitur. *vol. 21. n. 30.*

POTESTAS.

Potestas non est, nisi à Deo. *vol. 26. n. 65.*

Et, qui *potestas* resistit, Dei ordinationi resistit. *vol. 26. n. 66.*

PRÆCEDENTIA.

Præcedentia influunt in consequentia, eaque declarant. *vol. 17. n. 72.*

Nec legatum toto vitæ tempore duraturum valet restringi à subsequente conditione cohabitationis ei adjecta. *vol. 17. n. 73.*

PRÆCEPTUM.

Præcepto poenalia, in donatione, efficacius ligant. *vol. 10. n. 33.*

PRÆDIUM.

Prædiorum pretia diligenti culturâ ampliantur, si si fecus, minuuntur. *vol. 41. n. 34.*

PRÆSCRIPTIO.

Præscriptio quælibet impedita remanet per solam litis contestationem. *vol. 14. n. 31. & 33.*

Præscriptio non interrumpit lis, quæ fuit derelicta. *vol. 48. n. 205.*

De Contro.

Minusque observantiam. *ibid. n. 206.*

Præscriptio ex lapsu annorum 150. jam completam non interrumpit lis postea superveniens. *vol. 48. n. 207.*

Ad *præscriptio* tricenariam contra Dominum directum inducendam, tempus pupillaris ætatis ejus Authoris, nec non minoritatis ejusdem Domini subducendum prius est. *vol. 11. n. 59. & 60.*

Præscriptio tot in annalibus præstationibus requiruntur, quot sunt anni. *vol. 14. n. 30.*

Præscriptio laudemii à Debitore objece malam fidem nequit allegari. *vol. 11. n. 61.*

Præscriptio laudemii non incipit, nisi ex quo Dominus directus notitiam habuit alienationis. *vol. 11. n. 54.*

PRÆSUMPTIO.

Præsumptio verbis expressis non debet prævalere. *vol. 48. n. 156.*

Præsumptio est, quem nolle in senectute cum præjudicio animæ suæ mentiri. *vol. 12. n. 47.*

Præsumptio dumtaxat læsionis exclusivum in renunciatione Mulieris inducit Judicis Decretum. *vol. 43. n. 112.*

Præsumptio cecidit, dum læsio est manifesta. *ibid. n. 113.*

Præsumptio donationis inter vivos excludit mortis mentio. *vol. 6. n. 12.*

PRÆTENSIO.

Prætensio in modum si intra actionem communionis deducatur, id non præferret communionis negationem, sed petitionem, & actionem. *vol. 51. n. 86.*

Vel de stylo significare solet, transactionem super re dubia cadere. *ibid. n. 87.*

PRETIUM.

Pretio Prædiorum diligenti culturâ ampliantur, si fecus, minuuntur. *vol. 41. n. 34.*

Pretio rerum in dies variantur. *vol. 23. n. 22.*

Nec ab uno ad aliud tempus fieri valet illatio. *ibid. n. 23.*

Pretio æstimabilis est quoad Mulierem renunciantem spes succedendi in Bonis renunciatis. *vol. 43. n. 22.*

Pretio certo, si à proximo pendeat eventu, & prope certo. *ibid. n. 23.*

Pretio æstimabilia sunt pacta onerosa. *vol. 2. n. 50.*

Pretium rei est sumptus naturæ triplex, *sumum*, nempe, *medium*, vel *infimum*. *vol. 23. n. 19.*

Pretium rei etiam *infimum* iustum est. *ibid. n. 20.*

Pretium rei spectandum est ex loco, ubi tradenda res est, ooo ubi ad eam agitur. *vol. 48. n. 32.*

Pretium loco rei se habet in emptione, & venditione. *vol. 25. n. 43.*

Pretium inter Partes stabilitum, iustum præsumitur. *vol. 23. n. 45.*

PRIMOGENITURA.

Primogenitura de fructibus consumptis, & ex præcepto Testatoris in illius augmentum convertendis redintegrandæ est, nullâ etiam considerata morâ, nullâque factâ interpellatione. *vol. 6. n. 151.*

Ad *primogenituram* vocatus tenetur emendare, damnum primogenituræ illatum. *vol. 6. n. 165.*

Primogenituram redintegrare tenetur heres omittens

P p p

tens

tens investimentum à Testatore ordinatum. *vol. 6. n. 166. & 168.*

Ad *primogenituram* non vocatus, onere investiendæ ius ejus beneficium pecuniæ, gravatus non est. *vol. 6. n. 153.*

Primogenitura de omisso investimento redintegrare non tenetur, qui nec tenebatur investire. *vol. 6. n. 154.*

Ad *primogenituram* duo pari jure vocati, pari quoque investiendæ pecuniæ obligatione tenentur. *vol. 6. n. 152.*

Ad *primogenituram* primò vocatus tenetur adimplere præceptum Testatoris investiendi fructus in *primogenituræ* augmentum. *vol. 6. n. 163. & 164.*

Et ejus culpæ imputatur omisso investimenti. *vol. 6. n. 163.*

Primogenitura redintegrandæ penam non subit, qui fructus ad eam augendam destinatos percepit. *vol. 6. n. 160.*

Primogenitura fructus alio titulo ex facto suo percipiens, perinde habetur, ac si percipisset titulo *Primogenituræ*. *vol. 6. n. 153.*

Primogenitura alicui onus inherens per alteram deinde superventam *Primogenituram* non dissolvitur. *vol. 26. n. 143.*

Immo, firmà illà remanente, secunda redditur incompatibilis. *ibid. n. 149.*

Primogenitura etiam ab extraneo constitutæ, Sacerdos, quamdiu vivit, jura retinet. *vol. 26. n. 141.*

Nec repugnat Sacerdotium, & *Primogenitura*. *ibid. n. 144.*

Primogenitura conditæ argumentum est onus assumendi ejus cognomen, & insignia à Testatore impositum. *vol. 26. n. 135.*

PRIMOGENITUS.

Primogenitus qualitas est personalissimà. *vol. 49. n. 37.*

Primogenitus qualitas est ab ipsà natura, completens nedom primò natum, sed omnes ejus filios, & Descendentes. *vol. 49. n. 13.*

Primogenitus culpa, & negligentia Successoribus nocere non debet. *vol. 6. n. 190.*

Primogenitus *primogenituræ* jura tueri debet. *vol. 6. n. 183.*

Primogenitus Jurisperito consulere omittens pro tuendis *Primogenituræ* juribus, deficit in eo, quod proprium munus respicit. *vol. 6. n. 208.*

Primogenitus etiam hereditatem adentes censetur Testator gravasse onere assumendi ejus cognomen, & insignia secundo genitis injuncto. *vol. 26. n. 134. & 136.*

PRINCEPS.

Princeps non censetur inconsultò egisse. *vol. 48. n. 101.*

Princeps nequit præsumi id voluisse, quod ignorabat. *vol. 48. n. 19. 17. 55. & 98.*

Principis concedentis voluntas non debet ad illa extendi, quæ cogitare non debuit. *vol. 48. n. 18.*

Principis concedentis voluntas tacita, vel expressa Feudi concessionem interpretatur. *vol. 48. n. 16. & 95.*

Principis concedentis voluntas est ad mentem juris redeunda. *vol. 48. n. 19.*

Itaut censetur in concessionem comprehendisse, quod sub illa de jure poterat venire. *vol. 48. n. 20. & 96.*

Principis concessio non debet aliorum contrarium regulis subjacere. *vol. 48. n. 81.*

Principis liberalissimus præsumitur. *vol. 48. n. 72.*

Principis virtus potissimà est liberalitas. *vol. 48. n. 76.*

Principis liberalitas frænum non habet. *vol. 48. n. 88.*

Principis ex liberalitate gloria paratur. *vol. 48. n. 128.*

Principis, si, quod voluit, expressit, id, quod non expressit, censetur vel ignorasse, vel noluisse. *vol. 48. n. 99. & 118.*

Principis liberalitas cum extensione debet accipi. *vol. 48. n. 90. & 92.*

Præsertim, quando ejus concessio non multum ledit Imperii dignitatem. *vol. 48. n. 91.*

Principis id concessisse dicendus est, de quo interrogatus respondisset. *vol. 48. n. 131. & 133.*

Procedit in qualibet conventionem, dispositionem, lege, vel Rescripto. *vol. 48. n. 132.*

Principis concessio quamlibet strictam interpretationem rejicit. *vol. 48. n. 66. & 86.*

Principem armis vinci minus flagitiosum est, quam vicini manifestanti. *vol. 48. n. 75.*

Principem offendit stricta ejus liberalitatis interpretatio. *vol. 48. n. 80. 87. & 130.*

Principis grana motu proprio, intelligitur de re, pinguiori. *vol. 48. n. 94.*

Principis, si unum ex tribus officiis concedat, Concessionarius potest melius eligere. *vol. 48. n. 93.*

Principis non præsumitur seire particularia statuta, & consuetudines locorum. *vol. 48. n. 12. & 97.*

Eaque ad illius scientiam non pertinent. *vol. 48. n. 13.*

Principis concedens præsumitur, quoad mensurationem, id voluisse, quod in usu esset. *vol. 48. n. 24.*

In *Principis* scientia non requiritur mensuræ consuetæ in loco rei concessæ, ut eadem mensura debeat attendi. *vol. 48. n. 103.*

Sed sola fat est ejusdem loci certitudo. *vol. 48. n. 101.*

Quæ stante, ejusmodi mensura conventa reputatur. *vol. 48. n. 104.*

Principis diu versatus in loco rei concessæ, dicendus est, ejus Loci mensuram voluisse attendi. *vol. 48. n. 117.*

Principis Rescripto ultima Defuncti voluntas nequit immutari. *vol. 26. n. 52., sed vid. n. 124. & 132.*

Principis perraro, & non sine difficultate derogat Defunctorum voluntatibus. *vol. 26. n. 131.*

Principis an liceat voluntates mutare Defunctorum, illisque derogare, anceps inter Doctores questio est. *vol. 26. n. 128.*

Alii enim absolute negant. *vol. 26. n. 129.*

Alii vero affirmant ex magna tamen, atque utili causa. *vol. 26. n. 130.*

Principis, attentà status mutatione, potest fortasse

se oneri à Testatore injuncto aliqua ex parte derogare. *vol. 26. n. 150.*

A Principe, quod non solet facilius dispensari, id, si ab illius voluntate pendeat, censetur impossibile. *vol. 26. n. 132.*

A Principe donatio facta Filio Familias, isti tam quoad proprietatem, quam etiam quoad usum fructum acquiritur. *vol. 21. n. 50.*

Secus, ubi conjici queat, Principem Patris duntaxat contemplatione donasse. *ibid. n. 51.*

A Principe donatio facta Filio Familias unice ob contemplationem Patris, tantum Patri adquiri debet. *vol. 21. n. 52.*

Idque ex præsumpta ipsius Patris, & Principis voluntate. *ibid. n. 53.*

Principi, vel *Augusta*, quum heredes instituntur, Jus cum ceteris commune habent. *vol. 26. n. 60.*

Principi, concessa licet suis Magistratibus jurisdictione, retinet adhuc supremam judicandi potestatem. *vol. 3. n. 108.*

Non procedit in Causis, quarum cognitio ipsi ex Principatus Legibus vetita sit. *vol. 3. n. 109.*

Principi tenetur, in Bello, ejus Regis partes sequi, cui sanguine est conjunctus. *vol. 3. n. 42.*

Principi pacificens cum Hostibus, non sibi soli, sed toti Reipublice, & singulis Civibus pacifici intelligitur. *vol. 3. n. 4. & n. 80.*

Principum conventiones publice, in casu pacificationum, naturam habent bonæ fidei. *vol. 3. n. 21. & 55.*

Etiā quoad contractus stricti juris. *ibid. n. 22.*
Et stricti juris interpretationes rejiciunt. *ibid. n. 23. 57. & 110.*

PRIOR.

Prior in tempore, potior in jure. *vol. 41. n. 1.*

PRIVILEGIUM.

Privilegia sunt suapte naturā strictè interpretanda. *vol. 48. n. 166. & 178.*

Privilegia juxta observantiam subssecutam declarantur, & ampliativam recipiunt interpretationem. *vol. 48. n. 167. 168. & 169.*

Privilegium est concessio contra jus. *vol. 48. n. 177.*

Privilegium non solvendi decimas Monachis antecessoribus concessum, per eorum non usum à Successoribus amittitur. *vol. 49. n. 109.*

Privilegium concessum Templariis, per non usum renouet extinctum. *vol. 49. n. 110.*

Privilegium per non usum extinguitur in præjudicium tūm præsentium, tūm absentium. *vol. 49. n. 111.*

Privilegium affirmativum decem annis per non usum præscribitur, negativum annis triginta. *vol. 49. n. 107.*

Etiā in præjudicium Successorum. *vol. 49. n. 108.*

Privilegium competens Ordini, & dignitati, reale est. *vol. 49. n. 30.*

Nec valet per renunciationem amitti. *ibid. n. 31.*

PROBATIO.

Probatio læisionis debet respicere valorem rei de tempore initi contractus. *vol. 23. n. 9. 15. & 16.*

PROCESSUS.

Processum valere, etiam non factā personarum legi-
De Contract.

timatione, si Pars nihil opposuerit, tradunt plures ibi allegati. *vol. 52. n. 10.*

PROCURATOR.

Procurator pro suis mercedibus, & honorariis habet hypothecam cum privilegio adversus omnes quoscunque anteriores Creditores. *vol. 41. n. 59.*

Et pecuniam liberè, nec sub cautione de restituendo prioribus, & potioribus debet recipere. *ibid. n. 60.*

Procurator ad investendum is censetur constitutus, cui investimentum fuerit commissum, non qui illius personam commendaverit. *vol. 27. n. 28.*

Procurator liberatus dicitur, quum Principalis ab eo monitus de pecunia ad certam personam transmissa, non contradicit. *vol. 27. n. 24.*

Procurator Cedentis Cessionarius dicitur, ac illius personam repræsentat. *vol. 4. n. 163.*

Procuratoris oscitantia nequit Principali nocere. *vol. 21. n. 37.*

Procura mandatum ad transigendum si paucos dies post Laudi prolationem datum sit, etiam non factā ejusdem Laudi mentione, in ejus executionem censetur datum. *vol. 51. n. 25.*

PROEMIUM.

Proemii pars, tametiā amplissima, declaranda est, atque restringenda ad terminos dispositivæ. *vol. 4. n. 75. 76. 104. & 106.*

Præsertim, quando pars proemialis stat ad inferius ordinanda. *ibid. n. 77.*

Proemii donationis licet præferat Matrimonii, aut agnationis contemplationem, donatio non censetur facta ex coram causa, sed ex mera liberalitate. *vol. 38. n. 60.*

PROFESSIO.

Professionem emittens dicitur civiliter mori. *vol. 5. n. 26.*

Ex *professionis* momento inducitur mors quoad omnes juris effectus. *vol. 4. n. 11.*

Per *professionem* jura sanguinis, & agnationis non tolluntur. *vol. 36. n. 3.*

Professum autem in Religione capaci Bonorum, & dominii, eadem jura ad effectum succedendi retinet, quamdiu vivit. *ibid. n. 4.*

Per *professionem* à Renunciante emissam jus de futuro ei competens resolvitur, etiam quoad Renunciatarium. *vol. 4. n. 143. & 173.*

PROHIBITIO.

Prohibitio tacita ususfructus Bonorum adventitiorum Filii non elicitur ex æquivocis conjecturis. *vol. 31. n. 7.*

PROMISSIO.

Promissio revelationis nihil prodest, si facta à Debitore non idoneo. *vol. 18. n. 73.*

Promissio restitui idem est, ac promissio remissionis mercedis. *vol. 8. n. 50.*

Promissio revelationis facta Fidejussori eum à periculo non liberat. *vol. 18. n. 74.*
Vel tanti saltem non est, ut is male se suā non dicatur uti. *ibid. n. 75.*

PROMISSOR.

Promissorum favore, in dubio, contractus interpretatur, quia censetur stipulator sibi legem apertius potuisse dicere. *vol. 48. n. 59.*

Non ita verò, si hæc ratio cessat, interpretatur. *ibid.* n. 60.

PRONOMEN.

Pronomen = *sum* = si fuerit in dispositione adhibitum, jus heredis non censetur comprehensum. *vol.* 49. n. 46.

PROTESTATIO.

Protestatio quælibet generalis sufficit contra legitimæ personarum. *vol.* 52. n. 13.

Protestatio aliqua generica vix dari potest, ut in iudicio non sit emissa. *vol.* 52. n. 15.

PROXIMIOR.

Proximioris, qui ante negotia gessit, præstetia majorem redditioni rationum solemnitatem tribuit. *vol.* 52. n. 155.

Proximiores nequeunt dotem legitimam minorem arbitrari. *vol.* 47. n. 32.

Proximiorum à Statuto requisitorum præsentia sufficit, ut rationes bene redditæ dicantur. *vol.* 52. n. 154.

PUPILLUS.

Pupilli negotia gerens, ex mandato Tutoris, actione negotiorum gestorum pupillo tenetur. *vol.* 52. n. 146.

Pupilli res administrans Consanguineus, utilia pro eo fecisse præsumitur. *vol.* 52. n. 162.

Pupilli præstantur ceteris Creditoribus in Bonis tam veri Tutoris, quam ejus, qui pro Tutore rem gessit. *vol.* 52. n. 145.

Pupilli res Consanguineus administrans, suspectus habendus est. *vol.* 52. n. 159.

Intellige, nisi aliqua tantum negotia gesserit. *ibid.* n. 160.

Pupillo rationem reddere tenetur, qui, ex mandato Tutoris, Pupilli Bona administravit, ejusque beres. *vol.* 52. n. 148.

Pupillo an competat hypotheca in Bonis Actoris, varix sunt Doctorum sententiæ. *vol.* 52. n. 129.

Et adfirmantium sententia verior censetur, etiam si Actor constitutus fuerit intuitu Tutoris, vel Coratoris. *ibid.* n. 130. 131. & 44.

Strictius verò Pupillo obligata sunt Bona Actoris ejus intuitu constituti. *ibid.* d. n. 131.

Pupillo actionem adversus Actorem negantes auctoritates intelligendæ sunt de tutelæ actione, non de alia negotiorum gestorum. *vol.* 52. n. 135.

Pupillo hypothecam non competere super Bonis Actoris dati à Judice, plures docent. *vol.* 52. n. 133.

Pro *pupillo* quilibet de Pupulo in iudicio potest esse. *vol.* 52. n. 19.

Pro *pupillo* Agens quis, actione agit populari. *vol.* 52. n. 36.

Pro *pupillo*, vel similibus aliis Personis, quid possit quilibet agere, procedat, si eorum Defensor nullus sit, vel sit impeditus. *vol.* 52. n. 24.

Pupillo propensius censetur Consanguineus. *vol.* 52. n. 157.

Pupilli, & alix similes personæ indefensi esse non debent. *vol.* 52. n. 35.

Q

QUÆSTIO.

In *quæstione* facti inspicendum est, quid antè rem, quid cum re, quid post rem evenierit. *vol.* 4. n. 27.

Quæstio facti est, ubi de Dispõneotium mente disceptatur. *vol.* 4. n. 26.

QUALITAS.

Qualitas Primogeniti est personalissima. *vol.* 49. n. 37.

Qualitas masculinitatis adjecta in particulari institutione, est in universalis subaudienda, si eadem, in utraque, Personæ fuerint nominatæ. *vol.* 12. n. 7.

Procedit, etiam quoad diversas Personas, ubi sint de eadem Testatoris agnatione. *ibid.* n. 8.

Qualitas tempore delatæ successione, & actualis acquisitionis existens, in successione, attenditur. *vol.* 26. n. 145.

Qualitas à Testatore requisita, sat est, quod adfuerit delatæ successione tempore, ut novus ab illo impositum, novè etiam qualitate superveniente adimpleri debeat. *vol.* 26. n. 146.

Præsertim, si tale onus perpetuo servandum sit. *ibid.* n. 147.

Qualitati personali facta renunciatio non afficit heredes. *vol.* 49. n. 38. 39. & 89.

Qualitate hereditariam nisi Contrahentes expresserint, non dicuntur Nominatis in contractu, tamquam heredibus, consuli. *vol.* 45. n. 3.

Quod expresse fieri non potest, nec tacite assumitur intelligitur. *vol.* 32. n. 7.

QUOTA.

Quota Bonorum dispositio quælibet particularis est. *vol.* 1. n. 60.

R

RATIFICATIO.

Ratificatio gestorum à Maodatario desumpta ex sola Mandantis scientia, & patientia, sat est Mandatarium à quacumque obligatione liberare. *vol.* 27. n. 25.

RATIO.

Ratio ubi diversa militat, diversum fert eadem est iudicium. *vol.* 16. n. 13.

RATIONEM REDDITIO.

Ratio de Bonis administratis omnino reddenda est. *vol.* 52. n. 259. & 262.

Ratio de Bonis non administratis, sed neglectis reddenda est. *vol.* 52. n. 260. & 263.

Rationibus redditus, & solidatis, liberationis actus necessarius est. *vol.* 52. n. 166. & 238.

Rationes explicite, & distinctè expungendæ sunt. *vol.* 52. n. 228.

Rationem non reddere ac minus legitime reddere paria sunt. *vol.* 52. n. 193.

Rationes administrati divitis patrimonii sine libris, & inventario nunquam reddi possunt. *vol.* 52. n. 219.

Rationes absque libris bene confectis reddi nequeunt. *vol.* 52. n. 217.

Rationes libris, & scripturis non restitutis, redditæ dici oqueunt. *vol.* 52. n. 173.

Rationes ut bene reddantur, eligendi sunt Periti calculatores, exhibendi libri, & solvendus reliquatus. *vol.* 52. n. 221. & 227.

Rationes ut bene reddite dicantur, opus est Decreto Judicis, & Cause cognitione. *vol.* 52. n. 222.

Rationes ut bene reddantur, sufficit presentia, & autoritas Proximiorum à Statuto requisitorum. *vol.* 52. n. 154.

Rationum redditioni majorem solemnitate tribuit Proximioris, qui eadem ante negocia gesserat, presentia. *vol.* 52. n. 155.

In *rationum* redditione adhibita presentia Consanguinei Proximioris, qui Pupilli negocia administravit, non juvat. *vol.* 52. n. 158.

Rationes siue ab eo, qui Administratorem deputavit, siue ab eo, ad quem utilitas rei administratæ spectat, reddi possunt. *vol.* 52. n. 150.

Rationes non reddi alicuius se tantum recepisse, & tantum expensisse. *vol.* 52. n. 218.

Rationes Minister à Tutore deputatus, Tutori, non Pupillo, reddere tenetur. *vol.* 52. n. 125. & 134.

Rationum redditio ab Administratore consanguineo, & abique salario, ex bono, & æquo facienda est. *vol.* 52. n. 176.

Rationum redditum copiam ab Reipublicæ Administratores quilibet petere potest, ut adversus eas excipiat. *vol.* 52. n. 23.

Rationes si reddantur cum vera disputatione, & solidatione dati, & recepti, non requirunt solemnitates præscriptas in *litem servans ff. de cond. & dem.* *vol.* 52. n. 225.

Rationes, inspectis libris tutelariis disputatione cum solutione reliquatus, rite, recteque reddite præsumuntur. *vol.* 52. n. 153.

Rationes ab Administratore bene redditæ præsumptionem augeat cognationis vinculum, & administratio gratuita. *vol.* 52. n. 175.

Rationes ab Autore redditas successor amplius reddere non debet. *vol.* 52. n. 152.

Rationum redditio frustra petitur, si jam peracta est. *vol.* 52. n. 132. 151. & 265.

Intellige, si bene redditæ fuerint. *ibid.* n. 123. & 266.

Rationum legalitatem fovet diuturnum silentium. *vol.* 52. n. 183.

Rationes post silentium 50. annorum bene redditæ præsumuntur. *vol.* 50. n. 178.

Præsertim, si post obitum Tutricis, & alterius Adoris molestia illatæ fuerint contra heredem de omnibus infamiam. *ibid.* n. 179.

Rationum novam redditionem ei, qui petere jamdudum distulit, concedi, æquum non est. *vol.* 52. n. 185.

Rationum novæ redditioni, etiamsi de errore constaret, locus non est post secutam liberationem cum juramento, & amplissimis clausulis. *vol.* 52. n. 168.

Maximè, si expressum fuerit pactum cassationis scripturarum. *vol.* 52. n. 169.

Rationes, ubi de errore constat, iterum reddendæ sunt. *vol.* 52. n. 124. 141. & 264.

Rationes semel redditæ cum omnibus solemnitatibus, ubi de errore constat, retractandæ sunt. *vol.* 52. n. 192. 194. 277. & 280.

Rationes non bene redditæ, iterum reddendæ sunt, non obstante juramento, & quolibet pacto. *vol.* 52. n. 229. & 280.

Rationes jam redditæ, in sola erroris parte, non integrè emendandæ sunt. *vol.* 52. n. 267.

Nisi de Administratoris dolo liquido constet. *vol.* 52. n. 268.

Rationes malè redditæ, rursus integrè reddendæ sunt. *vol.* 52. n. 274.

Rationum redditio individua est, nec pro parte retractari potest. *vol.* 52. n. 273.

Rationum redditionem totam suspensam reddit error in parte detectus. *vol.* 52. n. 275.

Procedit, etiam si error dolo careat. *vol.* 52. n. 276.

Rationes, ubi de errore constat, non curato contrario pacto, retractari possunt. *vol.* 52. n. 281.

Rationum novæ redditioni non obest infamia heredis Administratoris. *vol.* 52. n. 294.

Rationum redditio facta ex certa scientia, vel etiam per modum syndicationis, ubi de magno errore, vel lesione constat, retractanda est. *vol.* 52. n. 278. & 280.

Rationes nova redditio ut exigatur, de errore liquidis probationibus constare debet. *vol.* 52. n. 195. 261. 297. & 303.

Rationes, non exhibitis libris, & scripturis administrationem spectantibus iterum reddi non possunt. *vol.* 52. n. 288. & 291.

Rationes ab Administratoris herede iterum reddi postulant, vel administrationis libros exhibere, vel eorum apud heredes existentiam probare debet. *vol.* 52. n. 290.

Rationis nova redditio per 50. annos non præscribitur. *vol.* 52. n. 296.

RECLAMARE.

Reclamare volens, cur diu tacuit? *vol.* 52. n. 186.

REDINTEGRARE.

Redintegrandi obligatio statim oritur à die commissæ negligentie. *vol.* 6. n. 174.

Redintegrandi obligatio sequitur obligationem investimenti. *vol.* 6. n. 155. & 189.

Et culpam Omitentis investimentum. *vol.* 6. n. 156.

Redintegrare Primogenituram tenetur heres omitens investimentum à Testatore ordinatum. *vol.* 6. n. 166. & 168.

REDINTEGRATIO.

Redintegratio involvit restitutionem fructuum, jam consumptorum. *vol.* 6. n. 221.

Redintegratio ab eodem culpa, & malè fidei fonte promanans, ac fructuum restitutioni. *vol.* 6. n. 222.

Redintegrationis poena non datur sine culpa, & negligentia. *vol.* 6. n. 157.

Redintegratio primogeniturse faciendæ est in eo, quod acquirere potuit, & ex alterius negligentia non adquisivit. *vol.* 6. n. 167.

Redintegratio omitti investimenti in ea quantitate faciendæ est, quæ à die obitus Testatoris potuisset confici. *vol.* 6. n. 171. & 216.

Redintegratio investimenti, nisi fiat à die obitus Testatoris, successoris Primogeniturse duplicem fructuum iacturam ferrent, nempe investimenti, & reliquorum Bonorum Primogeniturse. *vol.* 6. n. 191.

Re-

Redintegratio ad perceptionem fructuum supponit, quod Redintegrandus frueretur fructibus. *not.* 31. n. 39.

REFRENS.

Referens dicitur in relato intell. *not.* 12. n. 12. & 38.

Referens ex se importat expressionem omnium in relato dispositorem. *not.* 12. n. 13. & 40.

Amplia, ut id procedat, etiam cum expressio pro forma requiritur. *not.* 1. n. 14.

Referens nequit majus conferre jus, quam relatum. *not.* 12. n. 17.

REGALIA.

Regalia specificam requirunt interpretationem. *not.* 48. n. 170.

Regalia, licet specificè non expressa, ob secutam tamen observantiam, & possessionem, comprehensa in concessione reputantur. *not.* 48. n. 171.

Regalia spatio 30. vel 40. annorum præscribuntur, quando lis cum Principe non est. *not.* 43. n. 230. & 231.

Regalia centenaria duplicis virtute contra ipsum supremum Principem valent præscribi. *not.* 48. n. 185.

In *Regaliis* observantia longi temporis non requiritur, ubi res non est de præscribendo jure non concessio, sed de concessione impetranda. *not.* 48. n. 172. & 173.

Eorumque comprehensio in investitura, ex modici etiam temporis observantia declaratur. *not.* 48. n. 174.

REGIA PROGENIES.

Regia Progenitus familiæ, Regiis decoratur privilegiis. *not.* 3. n. 37.

Et restitutio ipsius favore in capitulis pacis conventa, debet laxiori eo sensu intelligi, quo Reges inter, ac personas eis conjunctas. *not.* 3. n. 39.

REGRESSUS.

Regressum ad Bona renunciata Renuncianti, ejusque heredibus prohibet renunciatio per viam donationis facta, licet cum Fisco agatur, si desit Renunciarii heres, qui Fiscum valeat excludere. *not.* 5. n. 80.

Regressum ad Bona donata habere nequit Donans favore certarum personarum absque pacto reversivo. *not.* 5. n. 95.

Regressum habet Religiosus factus Episcopus ad Bona renunciata, modo alteri non sint quaesita. *not.* 36. n. 26.

Regressus ad Bona renunciata ex causa ingressus in Religionem, competit in casu egressus. *not.* 36. n. 25.

Regressus ad Bona renunciata nunquam competit, ubi renunciatio per viam donationis facta est. *not.* 5. n. 78.

REGULA.

Regula, quod quilibet agere possit pro Pupillo, vel similibus aliis personis, procedit, si eorum Defensor nullus sit, vel sit impeditus. *not.* 52. n. 24.

Regula, quod salarium non conventum, non debeat, standum est, nisi de limitatione doceatur. *not.* 18. n. 95. & 102.

REGULARES.

Regulares omnes, præter Regulares Canonicos, ex eorum Instituto, sunt Beneficiorum secularium, etiam Curatorum incapaces. *not.* 36. n. 86. & 87.

Regulares professi in Religione incapaci Bonorum in communi paupertatem veram profitentur. *not.* 4. n. 1.

Regularibus ad Ecclesias Curatas assumendis dispensationes non conceduntur, nisi cum Decreto retinendi Regularem habitum, & ad Claustra, ad nutum Superioris, redeundi. *not.* 36. n. 82.

Quod subjectionem indicat erga Superiorem, ipsum. *not.* 36. n. 83.

Regularis post promotionem ad Ecclesiam seculari definit esse ejus Monasterii filius. *not.* 36. n. 55.

In *Regulari* ad Parochialem translati obedientia erga Superiorem Regularem incompatibilis non est. *not.* 36. n. 80.

Regularis ad Parochialem translatus subicitur quidem Episcopo ratione Curæ, sed non omnino ab obedientia Superioris Regularis liberatur. *not.* 36. n. 81.

Regularis Parochus effectus nec Prælaturam, nec dignitatem obtinere dicitur, sed purum esse, instrumentum in animarum Cura. *not.* 36. n. 73.

Nec decet, cum poenis Regulæ subiectum esse. *not.* 36. n. 74.

Regularis ad Ecclesiam seculari translatus, ad Regularem obstringitur observantiam, in his, quæ cum ejus dignitate compatibilia sunt. *not.* 36. n. 64.

Procedit, si ve Episcopus, si ve Parochus fuerit effectus. *not.* 36. n. 65. 66. & 67.

Idem, si agatur de Canonico Regulari. *not.* 36. n. 68.

Regularis ad Ecclesiam seculari translatus, si pleno jure ejus Monasterio subiecta illa sit, Prælo Regulari subiectus adhuc remanet. *not.* 36. n. 62.

Secus, si pleno jure pertinet ad Episcopum; tunc enim Episcopo subditus efficitur. *not.* 36. n. 63.

Intellige ut n. 72.

Regularis effectus Parochus in Ecclesia ejus Ordini subiecta, Episcopo subest in respectibus animarum Curam; in reliquis verò Abbati. *not.* 36. n. 84.

Regularis, deposito officio Parochi, tenetur ad suum Monasterium redire, suoque superiori obedientiam præstare. *not.* 36. n. 76. & 106.

Regularis Parochus effectus, si deponat Religionis habitum, excommunicationis incurrit poenam. *not.* 36. n. 75.

Regularis factus Episcopus à Religionis jugo perpetuo eximitur, & liberatur. *not.* 36. n. 78.

In *Regulari* factio Episcopo incompatibilis est obedientia erga Superiorem Regularem. *not.* 36. n. 77.

Regularis factus Episcopus, etiam deposito Episcopatu, ab obedientia Superioris Regularis remanet exemptus. *not.* 36. n. 78.

Neque huic prerogativæ renunciare potest, utpote concessa non sibi, sed dignitati. *vos. 36. n. 79.*

Regularis factus Episcopus in compatibilibus Religiosis remanet. *vos. 36. num. 19., & 64.*

Regularis sive ad Episcopatum, sive ad Parochialem promotus, licet à substantialibus Regulæ non eximatur, obedientiam tamen alii superiori, non Prelato Regulari tenetur exhibere. *vos. 36. n. 71.*

Si enim Episcopus, Pontifici, si Parochus, Episcopo. *ibid.*

Intellige exemptionem ab obedientia Prelati Regularis esse omnimodam, si de Episcopo agatur, secus, si de Parocho. *vos. 36. n. 72. 73., & 81.*

Regularis factus Episcopus tenetur habitum sui Ordinis deijcere, & quidem sub lathali. *vos. 36. n. 70.*

Regularis translatus ad Ecclesiam Parochialem, jus omne succedendi, si forte consopitum esset, recuperat. *vos. 36. n. 6., & 8.*

Idem de Religioso effecto Episcopo. *vos. 36. n. 7.*

Procedit etiam de Professo in Religione incapaci Bonorum, & dominii. *vos. 36. n. 9.*

Et maxime de Canonico Regulari. *vos. 36. n. 10.*

Regularis factus Episcopus recuperat primævum jus, & capacitem adquirendi. *vos. 36. n. 11.*

Ex eodemque jure, tamquam mutato rei statu, resolvitur renunciatio ab illo facta. *vos. 36. n. 12.*

Idem de renunciantie facta à Canonico Regulari postmodum ad Parochiam secularem assumpto. *vos. 36. n. 13.*

Procedit, licet desit pactum de habendo regressum ad Bona renunciata. *vos. 36. n. 14.*

Regularis factus Episcopus, vel ad Parochialem translatus, an Bona ab ipso renunciata, jamque alteri quaesita recuperet, controversum est. *vos. 36. n. 15.*

Communis tamen opinio est, regressum ei competere ad Bona postmodum delata, nec alteri quaesita. *vos. 36. n. 16.*

Procedit sive ante ingressum, sive ante professionem in Religione renunciatio emissã fuerit. *vos. 36. n. 17.*

Regularis factus Episcopus, vel ad Parochialem translatus, Bona intuitu ipsius promotionis renunciata, non recuperat. *vos. 36. n. 18.*

Contrarium verius, saltem quoad Bona alteri non quaesita. *vos. 36. n. 19. & 21., & ratio n. 30. ad 36.*

Regularis factus Episcopus recuperat Bona ante professionem renunciata. *vos. 36. n. 20., & 22.*

Regularis, ob paupertatis votum, rerum dominium, nonquit adquirere. *vos. 36. n. 116.*

Regularis promotus ad Ecclesiam secularem, Bona aliunde sibi delata Religioni acquirit ratione, communionis cum illa intercedentis. *vos. 36. n. 59.*

Quid, si Ecclesia ejusmodi sit Parochialis? *vos. 36. n. 61., & 62.*

Regularis nequit in Bonis ex ejus persona Mona-

sterio delatis, illi transgendo præjudicare quoad proprietatem. *vos. 36. n. 119.*

Et Monasterio semper jus competit pro immixtione agendi. *vos. 36. n. 120.*

Regularis quoad jura sibi delata nequit actum ullum gerere, qui in apertam non vergat sui Monasterii utilitatem. *vos. 36. n. 123.*

Aliàs actus corrumpit ex defectu potestatis. *ibid. n. 125., & 131.*

Regularis professus habet velle, & nolle in utilibus, non verò in præjudicialibus ipsius Monasterio. *vos. 36. n. 30., & 123.*

Nec repudiare, aut renunciare Bona potest in illius præjudicium, quia proprietates non est sua, sed Ecclesiæ, vel ejusdem Monasterii. *vos. 36. n. 31. 32. ad 36. & n. 38., & 122.*

Procedit, ut neque renunciare queat juribus sibi in casu egressus à Religione competituris. *vos. 36. n. 35.*

Regularis jura sibi delata cedens pro annua dumtaxat præstatione, quoad vivat, consequenda, ejus Monasterio præjudicium infert. *vos. 36. n. 124.*

Regularis Bona sibi delata, quoad usumfructum dumtaxat acquirit, quo verò ad proprietatem Monasterio. *vos. 36. n. 115., & ratio n. 116.*

Regularis quod Bona post promotionem ad Ecclesiam secularem adquisita eidem Ecclesiæ, non Monasterio adquirat, intelligendum est de Bonis quaesitis ex ipsius Ecclesiæ redditibus. *vos. 36. n. 16.*

Procedit etiam de Bonis aliunde delatis, quum agitur de Regulari per ejus promotionem plenè substracto à proprii Monasterii subiectione. *vos. 36. n. 57.*

Si secus, Bona hæc acquirit Monasterio. *vos. 36. ibid. & n. 59., & 60.*

Regularis professi vitæ naturali durante, emphyteusis, vel feudum ad Monasterium spectat. *vos. 35. n. 78.*

Nec devolutio favore Domini directi, minisque successio favore Agnatorum, aut aliorum vocatorum aperitur. *vos. 35. n. 79.*

Contrarium verius, ubi de Jesuita agitur pariter professio. *vos. 35. n. 80.*

Regularis ad Parochialem translatus ut Monasterio adquirat, fas est, quod habituale, atque possibile cum illo communicationem retineat. *vos. 36. n. 107.*

Contrariæ declarantur auctoritates. *ibid. n. 108.*

Regularis de licentia superioris extra Monasterium degens, Monasterio adquirat. *vos. 36. n. 104.*

Nisi sit specialiter exemptus ab illius obedientia. *ibid.*

Regularis, professi omnia jura ad Monasterium pertinent. *vos. 36. n. 32.*

Ita etiam spes succedendi, ac jura de futuro. *ibid. n. 33.*

Procedit, ut ne ratio quidem habeatur de quacunque ejusdem Professi dispositione. *ibid. n. 34.*

Eoque infuso, invito, & resistente, jura ejusmodi à Monasterio valent exerceri. *ibid. n. 36.*

Regularis ad Parochialem translatus cur Mona-

ferio adquirat, factus verò Episcopus, non item, ratio differentie assignatur. *vol. 36. n. 105.*
Regularis obtinens Beneficium secolare cum dispensatione, acum gerere dicitur incompatibile cum proprio Instituto, ob idque exemptus à superioris obedientia potest videri. *vol. 36. n. 89.*
 Secus est in Canonico Regulari, & ratio *ibid. n. 90. ad 93.*

RELATIO.

Relatio secum fert quendam cum relato unitatem, & dependenceiam. *vol. 12. n. 15.*
Relatio efficit, ut ex Relato, non ex Referente agatur. *vol. 12. n. 16.*
Relatio non est faciendi ad incompatibilia, sed ad eam tantum, ad quæ commodè, & congruè potest fieri. *vol. 51. n. 39.*
Relatio ad remotam potius dispositionem, quam ad proximam fieri debet, ubi id ratio dispositionis postularit. *vol. 16. n. 14.*
Relatio ad instrumentum inutilis remanere non debet quoad pacta, & conditiones in eo coeatas. *vol. 25. n. 78.*
Relatio ad Testamentum dicitur adesse in donatione, si Donans, illi se conformare declaravit. *vol. 12. n. 18.*
Relatio donationis ad Testamentum rectè ex his verbis colligitur = *Cum in caso morisero detti Donatarij senza figli, in detto caso avessio luogo la disposizione postera.* *vol. 12. n. 19.*
Relatio donationis ad Testamentum ut habita censetur, benigna sumenda est interpretatio. *vol. 12. n. 20.*

RELEVATIO.

Relevatio promissio nil prodest, si facta à Debitore non idoneo. *vol. 18. n. 73.*
Relevatio promissio facta fideiussori, cum à periculo non eximit. *vol. 18. n. 74.*
 Vel tanti saltem non est, ut is malè re suâ non dicatur uti. *vol. 18. n. 75.*

RELIGIO.

Religio Canoniorum Regularium S. Salvatoris Placentiæ capax est Bonorum, & dominii. *vol. 36. n. 1.*
 Nec Religiosus in ea professus incapax est succedendi in Fideicommissis etiam agnatis, nisi Religiosi tacite, vel expresse in Testamento exclusi fuerint. *vol. 36. n. 2.*
Religiosi non jam, sed sibi hereditatem acquirit Jesuita, si sola emisit biccoli vota. *vol. 4. n. 9.*
 At nec sibi, nec *Religiosi* si professionem, aut vota Coadjutorum nuncupat. *ibid. n. 10. & n. 148. & 151.*
 In *Religiosis* dominium transeant Bona pro foundatione Commendæ id totum constituta. *vol. 22. n. 19.*
Religiosus quilibet, & Christianus Vir opem ferre debet sanguine Coniunctis. *vol. 52. n. 88.*

RELIGIOSI.

Vide *Regulares.*

REMEDII.

Remedium l. 2. Cod. de rescind. vend. competit ei,

qui ignoranter, non qui scienter, & prudenter contrahit. *vol. 2. n. 64. & 65.*
Remedium adversus lesionem non competit scienter, & liberè Contrahenti. *vol. 2. n. 80.*
Remedium tam associationis, quam Salviani eundem parit effectum. *vol. 14. n. 9.*
 Et census Creditor, pro eius fructibus, alterutro valet agere. *vol. 14. n. 10.*
 Precedit, tamen Fundus censitus in Tertios fuerit alienatus. *vol. 14. n. 11. 12. & 13.*

REMISSIO.

Remissio crediti in eo, quod ipsum excedit creditum, infirmatione indiget. *vol. 43. n. 32.*

REMITTERE.

Remitti potest dotale lucrum, etiam in præjudicium Creditorum. *vol. 17. n. 1.*

RENUNCIANS.

Renunciatio ad Bona nequit succedere expressim in renunciatione comprehensa. *vol. 43. n. 1.*
Renunciatio Bonis suis per actus verè dispositivos, non dicitur se de medio tollere per actum mere abdicativum. *vol. 35. n. 30.*
Renunciatio, id solum, quod expressit à se abdicasse, & in alios transulisse cœsetur. *vol. 4. n. 129.*
Renunciatio noluisse censetur, quod, dum poterat, declarare omisit. *vol. 4. n. 125.*
Renunciatio sibi debet imputare, cur mentem suam clarius non explicarit. *vol. 4. n. 135.*
Renunciatio jus, quod sit resolvable, tale etiam in Renunciatarium transit. *vol. 4. n. 163.*
Renunciatio iuribus futuris, nullà factà mentione hereditatis fratris viventis, non censetur eam voluisse comprehendere. *vol. 4. n. 97. & 98.*
Renunciatio censetur hereditatem, etiam fratris viventis in renunciatione comprehendisse, si hic ager mente, & corpore testari non erat aptus, ac erat facile ab intestato decessurus. *vol. 4. n. 28.*

Renunciatio non censetur sanguinis dumtaxat heredes contemplatæ, eam sui unici fratris mentionem non habuit, & pro heredibus cum clausula ceterata stipulavit. *vol. 5. n. 87.*

Renunciatio per viam irrevocabilis donationis, non contemplatio certarum Personarum, sed patrum reversum tribuit regressum ad Bona renuntiata. *vol. 5. n. 94.*

Renunciatio nunquam datur ad Bona renunciata, regressus, ubi renunciatio principaliter per viam irrevocabilis donationis, nulloque adjecto pacto reversivo, fuerit stipulata. *vol. 5. n. 92.*
 Precedit, etiam defecerit Personæ in ea contemplatæ. *vol. 5. n. 93.*

Renunciatio æquæ, ac Renunciatarii voluntas ea fuisse præsumitur, ut renunciatio heredes extraneos ipsius Renunciatarii non comprehenderet. *vol. 5. n. 28.*

Precedit id maximè in renunciatione Filix nubentis in seculo. *vol. 5. n. 29.*

Renunciatio favore debet, in dubio responderi. *vol. 5. n. 43.*

Præsertim, si agatur de Puella ignara, & in seculo nubente. *vol. 5. n. 44. 45. & 47.*

RE-

RENUNCIARE.

Renunciare ob commodam Do nus manutentionem aliud est, aliud agnitionis conservandæ cau. *vol. 4. n. 80.*

Renunciare origini nemo potest. *vol. 49. n. 103.*

Renunciare quis potest iuribus ipsi à Civitate impartitis. *vol. 49. n. 104.*

Renunciare nobilitatis iuribus, & privilegiis tacite quis potest per indignos actus, & vilioris artis exercitium. *vol. 49. n. 65.*

Eoque magis per pactum expressum. *ibid. num. 66.*

Renunciare Mulier potest, ex consuetudine Ariminis, quibuscumque opulenti etiam hereditatibus, lesionis exceptione non admissa. *vol. 43. n. 15.*

Renunciare quis potest beneficiis etiam à natura derivantibus. *vol. 49. n. 69.*

Renunciare juri municipali, nec non consuetudini ejus Patris censetur Mulier, inito extra Patris Matrimonio. *vol. 45. n. 40.*

Præsertim, si ejusmodi renunciationem ipsemet præferat contextus dotalis instrumenti. *ibid. n. 42. 43. & 44.*

RENUNCIATARIUS.

Renunciatario omnia jura competunt, quæ Renuncianti competissent. *vol. 47. n. 2.*

Renunciatario, detectis jam personis contemplatis, ab intestato decedente, renuntiatio resolvitur. *vol. 5. n. 100.*

Renunciatarii Patris heres extraneus, et si in renunciatione Filie non contemplatus, est tamen, uti heres Patris, in eadem renunciatione comprehensus. *vol. 5. n. 106. & 107.*

Renunciatarii favore agnita à Renunciante censetur actio ad dotem renunciatam, illique statim juris fisione retrocessa. *vol. 47. n. 3.*

Renunciatarius testari nequit in præjudicium personarum contemplatarum. *vol. 5. n. 99.*

Renunciatarius ab intestato decedens præsumitur velle Renunciantem ad renunciata Bona revocare. *vol. 5. n. 101.*

Renunciatarius Pater ab intestato decedens præsumitur velle Filiam renunciantem Extraneis præferre. *vol. 5. n. 102.*

Secus, ubi cum testamento decedat. *vol. 5. n. 103. & 107.*

Renunciatarius Pater censetur velle plenam acquirere Bonorum à Filia renunciantium libertatem. *vol. 5. n. 104.*

RENUNCIATIO.

Renunciatio quolibet continet cessionem quoad presentia. *vol. 5. n. 110.*

Renunciatio iuris substantia verè consistit in ejus parte dispositiva. *vol. 4. n. 109.*

Renunciatio una pars ab altera est intelligenda, & declaranda. *vol. 4. n. 105.*

Renunciatio vis, & efficacia metienda non est ex persona Renunciatarii, sed ex persona, & jure Renunciantis. *vol. 4. n. 158.*

Renunciatio perpetua est, & transitoria ad quocumque in ea nominatim expressos. *vol. 15. n. 20.*

De Contrail.

Renunciatio, mortuo Renunciante, inefficax est. *vol. 4. n. 145.*

Renunciatio quilibet tacita inest conditio: si jus renunciatum, vivo Renunciante, deferatur. *vol. 4. n. 144. & 149.*

Renunciatio successioni, illius naturam immutare nequit. *vol. 4. n. 155.*

In *renunciationibus* vitanda est verborum superfluitas. *vol. 33. n. 21.*

Renunciatio iuris verbis, non declarationi à Renunciante postea facienda standum est. *vol. 4. n. 136.*

Præsertim, si declaratio versetur circa jura ad Renunciantem non pertinencia renunciationis tempore. *vol. 4. n. 137.*

In *renunciationibus* verba generalia ad rem expressam non restringuntur, quando id non patitur recti sermonis ratio. *vol. 33. n. 17.*

Renunciatio debet juxta verba, conditionem ac mentem Contrahentium interpretari. *vol. 5. n. 8. 30. 42. & 117.*

Renunciatio, seu istius confirmatio debet ad normam juris intelligi, si mens Renunciantis, aut Confirmantis aliunde non appareat. *vol. 15. n. 19.*

Renunciatio quolibet strictissime interpretanda est. *vol. 4. num. 52. & 107. & vol. 5. num. 6. & 13.*

Præsertim, si sit translativa. *d. vol. 4. n. 53.* Et minus, quam fieri potest, debet Renunciandi nocere. *d. vol. 5. n. 7.*

Renunciatio stricti juris est, ac ultra expressam non extenditur. *vol. 33. n. 2.*

Renunciatio ut dicatur extensa ultra specificè in ea expressa, non sufficit clausula = *quomodocumque*, & *quodcumque*, ac *qualitercumque* = in parte solum proemiali, non verò in dispositiva adjective. *vol. 4. n. 118.*

Et argumentum, quod aliàs dictæ clausulæ remanerent superflue, levissimum est. *vol. 4. n. 119.*

Renunciatio potius quam censenda sit extensa ad quæ specificè non sunt expressa, superflue haberi debent clausulæ = *quomodocumque*, & *quodcumque*, ac *qualitercumque* = in ea adjective. *vol. 4. n. 123.*

In *renunciatione* aliquibus expressè hereditatibus facta, verba generalia, atque ampliata deinde adjecta, dupliciter considerantur, vel cum referuntur ad modos succedendi, vel cum ad hereditates ipsas. *vol. 33. n. 20.*

Quid autem operentur sive in primo casu, sive in secundo. *ibid. & n. 12.*

Renunciatio facta paternis Bonis, Bona fratris, licet à Patre obveniant, non comprehendit. *vol. 33. n. 2.*

In *renunciatione* facta Bonis paternis, maternis, & avitis, additis verbis = *e di qualunque ultra forte* = fratris etiam Bona dicuntur comprehensa. *vol. 33. n. 14. & 15.*

In *renunciatione* facta Bonis paternis, maternis, & avitis, verba = *e di qualunque ultra forte* = deinde adjecta, de Bonis fratris verè similiter contemplatis debent intelligi. *vol. 33. n. 19.*

Qq q

In

In *renunciatione* confertur comprehensa etiam emphyteusis in Extraneos alienabilis, si à Renunciante, facultatem hanc habente, mentio de eadem emphyteusis facta est. *vol. 35. n. 32.*

In *renunciatione* ut Bona quæpiam censentur comprehensa, eorum origo non attenditur, sed ipsum status declaratus successione tempore. *vol. 33. n. 3.*

In *renunciatione* facta omnibus hereditatibus etiam ab intestato Ascendentium, Descendentium, & Collateralium, quolibet eorum successio ab intestato intelligitur comprehensa. *vol. 5. n. 50.*

In *renunciatione* quid fuerit comprehensum, quidve exclusum, ex Renunciantis mente investigandum est. *vol. 4. n. 34.*

Atque ex illius finali causâ. *ibid. n. 5.*

Item ex persona ipsius Renunciantis. *ibid. n. 38.*

Renunciatio Puellæ dotatæ quod non comprehendat successiones Extraneorum, potest Magistratus, ad mentem juris, decernere. *vol. 15. n. 23.*

Atque è contra, quod debeat operari illius exclusionem à paterna, & materna hereditate. *vol. 15. n. 24.*

Renunciatio Matris non facta expressè pro suis etiam heredibus, ex filiorum heredum ex propria persona venientium non comprehendit. *vol. 49. n. 38.*

Renunciatio Mulleris intelligi debet facta pro personis, ad quas fuerit directa, non pro quibus Renunciatarius acceptare sinitur. *vol. 43. n. 123, & 129.*

Præsertim, si de Muliere minori agatur, & in seculo nubente. *ibid. num. 123. 124. 125, & 130.*

Renunciatio favore Patris, ejusque heredum personalis est. *vol. 3. n. 7.*

Renunciatio nem à filia reportans Pater pro se, & heredibus ob dotem à se constitutam, non censetur velle heredes extraneos comprehendere. *vol. 5. n. 27.*

Renunciatio favore certæ personæ facta, *personalis* est. *vol. 5. n. 1, & vol. 49. n. 71.*

Procedit, etiam si facta sit alicui *pro se, suisque heredibus*. *n. vol. 5. n. 2.*

Renunciatio facta ad favorem certæ personæ, tamquam personalis, cum eadem persona extinguitur. *vol. 5. n. 1, vol. 43. n. 129, & vol. 49. n. 75.*

Et *Renunciatio* competit regressus ad Bona renunciatia d. *vol. 43. n. 120. 127, & 128.*

Renunciatio personalis effectus cessat, deficientibus personis in illa contemplatis. *vol. 33. n. 6, & vol. 36. n. 37.*

Renunciatio facta non juri in abstracto, sed favore certi generis personarum, est personalis, sed quæ cum singularibus non extinguitur personis. *vol. 42. n. 81.*

Renunciatio non resolvitur per defectum personarum contemplatarum, si Renunciatarius ab intestato decedat. *vol. 5. n. 96.*

Secus, si cum testamento. *ibid. n. 97.*

Renunciatio favore certæ conjunctæ personæ, ad ipsius tantum sanguinis heredes protenditur. *vol. 5. n. 14.*

Renunciatio favore = *heredum*, & *successorum* = facta, ad solos heredes sanguinis restringitur. *vol. 5. n. 3.*

Renunciatio favore = *heredum* = sine clausula = *quorumcumque* = restringitur ad solos sanguinis heredes. *vol. 5. n. 1, & 107.*

Renunciatio in gratiam lineæ, & Descendentium, omnium celebrata, nequit dici eas personas restricta, quarum descendentia contemplata est. *vol. 49. n. 76, & 77.*

Renunciatio non est quoad omnia Bona per sonalis, & ad vitam Renunciatarii restricta, si in renunciacione facta fuerit Bonorum distinctio. *vol. 16. n. 1, & 7.*

Renunciatio Puellæ dotatæ, in qua Magistratus de juri mandavit verba = *e loco Descendenti* = nequit censeri restricta ad personam dumtaxat Renunciantis. *vol. 15. n. 31.*

Et si censeri possunt exclusi tantum quoad hereditates Extraneorum, aliaque jura Renunciantis. *vol. 15. n. 32, & 33.*

In *renunciacione* contemplatio certarum Personarum duplicem operatur effectum, & qui sit d. *vol. 5. n. 98, vid. n. 99, & 103.*

Renunciatio personalis, & translativa dicitur, quum per viam positivæ dispositionis certis personis facta est. *vol. 35. n. 18.*

Renunciatio translativa est, si translativam continet juri cessionem. *vol. 5. n. 16.*

Renunciatio quilibet translativa personalis est. *vol. 5. n. 18, & vol. 33. n. 12.*

Et resolvitur, deficientibus personis in ea contemplatis. d. *vol. 33. n. 13.*

Renunciatio per verba = *do, cedo, rinunzio, trasferisco* &c. = verè translativa est. *vol. 33. n. 11, & 41.*

Renunciatio translativa, ac donatio idem important. *vol. 39. n. 62.*

Renunciatio verè translativa dicitur, quum jura in Renunciatarium transferuntur, complicato donationis titulo. *vol. 35. n. 14.*

Præsertim, si idem titulus sit in partibus dispositivis explicatus. *vol. 35. n. 26.*

Et ex quibus etiam actibus talis titulus valeat desumi d. *ibid. n. 27. ad 32.*

Renunciatio, ex verborum Contrahentium mente, personalis potius, quam realis est censenda. *vol. 5. n. 42.*

Renunciatio translativa verificari tantum potest de Bonis jam quæsitis, ac Renunciantis devolutis. *vol. 35. n. 54.*

Secus de Bonis devolvendis, & ab alio possessis. *vol. 35. n. 55.*

Procedit, licet in Instrumento legantur clausule cessionem, & translationem præferentes. *ibid. n. 59.*

Renunciatio facta cum derogatione cuicque legi, statuto, indulto, aut alii cuilibet favori, aldicativa non censetur, sed merè translativa. *vol. 35. n. 31.*

Renunciatio nedum directa ad certas personas, sed expresse facta, ut illis dumtaxat jus ex ea querendum sit, realis non est, neque abdicativa. *vol. 35. n. 46.*

Licet sit facta ex causâ ingressus in Religionem. *vol. 35. n. 48. & 49.*

Renunciatio merè translativa non extenditur ad futura. *vol. 4. n. 58. & 84.*

Nec subsistere valet in Jure incerto, & dependente à causâ pariter incerta. *vol. 4. num. 59. & 85.*

Sed versatur circa jura habentia præexistente causâ. *vol. 4. n. 61. & 83.*

Ipseque Renunciandi jam inherencia. *vol. 4. n. 62.*

In *Renunciations* translativa tantum dicitur comprehendens, quantum in ea nominatim expresse reperitur, atque oculis corporeis legitur. *vol. 4. n. 54. & 55.* aut necessario ab expressis inferitur. *ibid. n. 56.* rejectâ quacunque extensione ad res, jura, casus, & personas non nominatas. *ibid. n. 57. & 80.*

In *renunciatione* merè translativa venire non censetur jura successione in hereditate viventis. *vol. 4. n. 63.*

Renunciatio ex voluntate perpetuâ à se abdicandi bona renunciata, realis deprehenditur. *vol. 5. n. 49.*

Renunciatio realis est, & abdicativa, si talem cam Renunciens declaraverit. *vol. 35. n. 38.*

Renunciatio in rem directa extenditur, ad quemcumque modum, quo res valeat deseri. *vol. 5. n. 56.*

Renunciatio realis consistit in perpetua additione à quibuscvis juriis supervenientibus. *v. 5. n. 55.*

Renunciatio est realis, ubi ejus observantia fuit perpetuâ promissa. *vol. 5. n. 67.*

Renunciatio realis optimè conjicitur ex infirmul perpenis ingenti dote, amplitudine verborum, stipulatione favore heredum, clausulâ ceteratâ, & complicato donationis titulo. *vol. 5. n. 81. & 82.*

Renunciatio realis operatur exclusionem Renunciantis ab intestata successione ei quodcumque delata. *vol. 5. n. 48.*

Per *renunciationem* factam omnibus hereditatibus etiam ab intestato, dicitur quis se pro mortuo habere velle. *vol. 5. n. 51.*

Renunciatio favore Patris clausulam continens ceteratam = *ejusque heredum &c.* = realis, & perpetua dicitur. *vol. 35. n. 31.*

Præsertim cum junctam habet clausulam = *ad habendum, tenendum &c.* = *ibid. n. 32.*

Renunciatio realitatem licet clausulâ, & alia verba quocummodo præficerent, non debent attendi, quoties illius personalitatem suadet ejus natura, & verisimilis Contrahentium voluntas. *vol. 5. n. 40.*

Renunciationem realem non efficit heredum facta mentio in parte non dativa, sed in parte solum acceptativa. *vol. 43. n. 121.*

Renunciatio realitatem non inducunt clausulâ, licet generalissimæ, à Notariis apponi solitæ. *vol. 5. n. 31. & 41.*

De Contract.

Renunciatio non est realis, licet complicata donationis titulo. *vol. 5. n. 37.*

Renunciatio realitatem inducit illius cum donatione complicatio. *vol. 5. n. 68.*

Renunciatio per viam donationis celebrata, realis est. *vol. 5. n. 77.*

Renunciatio ubi per viam donationis facta est, ad bona renunciata nunquam competit regressus. *vol. 5. n. 78.*

Renunciatio eò magis donationem importat, si donationis titulus in ejus parte non executiva, sed dispositiva complicatus fuerit. *vol. 35. n. 26.*

Renunciatio per viam irrevocabilis donationis factâ juribus deferendis, censetur quis iisdem juribus sese expoliâsse favore nedum Renunciarii, sed heredum etiam quorumcumque. *vol. 5. n. 115.*

Atque hæc est verè donationis, & perpetuæ renunciationis indoles. *ibid. n. 116.*

Renunciatio per viam donationis factâ, Renunciandi, ejusque heredibus regressum prohibet ad bona renunciata, etiam si cum Fisco agatur, si desit Renunciarii heres, qui Fiscum valeat excludere. *vol. 5. n. 92. & seg.*

Renunciatio realis, per Renunciarii obitum non resolvitur. *vol. 5. n. 83.*

Renunciatio realis naturam contemplatio certarum Personarum non immutat. *vol. 5. n. 83.*

Renunciatio quod respectu Renunciantis realis, & abdicativa sit, translativa verò, & personalis respectu Renunciarii, non repugnat. *v. 35. n. 45.*

Renunciatio concepta his verbis = *cessit translativè* non repugnat, quod respectu Renunciarii translativa sit, quo verò ad Renunciantium, realis, & abdicativa. *vol. 5. n. 108. & 109.*

Renunciatio, etiam per Descendentibus stipulata, ad quoscumque Renunciarii heredes porrigitur. *vol. 49. n. 78.*

In *renunciatione* facta pro heredibus quibuscumque, etiam Extranei comprehensî reputantur. *vol. 43. n. 81.*

Renunciatio facta à Filio de emphyteusi sibi post Patris obitum deferenda quando censetur translativa favore heredum ipsius Patris in renunciatione contemplatoria. *vol. 35. n. 67.*

Translativa censetur, his concurrentibus extremis, si nempe, eveniente casu successione, Renunciens vivat, sitque habilis ad succedendum, & Renunciarius, sed ejus heres in humanis existant. *vol. 35. n. 68.*

Renunciatio enim effectus, isto casu, retrotrahitur à die delatæ successione ad diem contractus. *vol. 35. n. 69.*

Censeturque Renunciens hereditatem adivisse, ac eandem vigore cessionis in Renunciarios transulisse. *vol. 35. n. 70.*

Renunciatio Filii favore Patris, personalis reputatur. *vol. 5. n. 11.*

In *renunciatione* Filii favore Patris cessat ratio prædilectionis ipsius heredum extraneorum, & quare? *vol. 5. n. 10. & 24.*

Renunciatio Filii favore Patris, ratione prædilectionis, præsumitur pro ejus quoque Descendentibus celebrata. *vol. 5. n. 9.*

Q 99 9

Re

Renunciatio Filii favore Patris ita censetur pro ejus Descendentibus stipulata, ut in ea subintelligatur, = *donec illi supererint* = *vol. 5. n. 12. & 22.*

Renunciatio favore Patris, ejusque heredum, etiam Extraneos comprehendit. *vol. 5. n. 57.*

Renunciatio favore Patris, ejusque heredum, est subapte naturâ ad Extraneos quoque heredes transitoria. *vol. 33. n. 27.*

Ac etiam Forminas comprehendit. *ibid. n. 28.*

Accedente præsertim clausulâ ceterata = *heredum &c.* = *ibid. n. 29.*

Renunciatio non ideò realis est, quia facta ex causâ dotis. *vol. 5. n. 35.*

Renunciatio facta = *pro se, & heredibus suis, & cui daret* =, offendit, Renunciantem se de medio subtrahere, ipsamque realem omnino esse, atque abdicativam. *vol. 5. n. 61. & 62.*

Renunciatio merè abdicativa naturam non immutat contemplatio certarum personarum. *vol. 35. n. 33.*

Renunciatio realis, & abdicativa, ut talis etiam censetur respectu quorumcumque sub ea venientium, requiritur, quod nullam certam respiciat personam. *vol. 35. n. 52.*

Ita ut indefinitè disponat, illam succedere debere, qui esset de jure succellurus. *vol. 35. n. 53.*

Ob **renunciationem** merè abdicativam intestate successioni, habetur quis, ac si è medio esset sublatus. *vol. 4. n. 45. & 47.*

Eademque successio ad Proximos Defuncti, non ad Renunciatarium deferenda est. *vol. 4. n. 46. & 48.*

Renunciatio intestate successioni merè abdicativa, nullum Renunciatarium jus tribuit. *vol. 4. n. 50.*

Ejusque affectum, per existentiam Renunciantis, impeditur. *vol. 4. n. 51.*

Renunciatio penitus abdicativa facta emphyteusi, quæ non sit ex pacto, & providentia, nullam actionem tribuit Domino directo. *vol. 35. n. 41.*

Renunciatio merè abdicativa, ex sola certarum personarum expressione, personalis non efficitur. *vol. 35. n. 35.*

Renunciatio extinctiva, sive abdicativa solemnitate non posuit. *vol. 39. n. 63.*

Renunciatio quod respectu Renunciantis abdicativa sit, translativa verò censetur respectu Renunciatarii, non repugnat. *vol. 35. n. 47.*

In **renunciationis** instrumentum non repugnat, quod duplex contineatur renunciationis species, altera nempe extinctiva, altera translativa. *v. 35. n. 61.*

Et una, eademque **renunciatio** translativa potest esse quoad Bona, & jura jam quesita, extinctiva verò quoad jura de futuro. *vol. 35. n. 62.*

Renunciatio, deficiente illius causâ, resolvitur. *vol. 5. n. 15.*

Renunciatio, si una desit ejus principalis causâ, adhuc subsistit, aliis existentibus causis æquè principalibus. *vol. 33. n. 43.*

Renunciatio causâ finalis ea dicitur, quæ principaliter ab Agente consideratur. *vol. 43. n. 91.*

Impulsiua verò, quæ secundariò tantum inspicitur. *vol. 43. n. 92.*

In **renunciatione** facta à Muliere, ad illius validitatem, non sufficit causâ recitata, sed requiritur expressa. *vol. 43. n. 76.*

Renunciatio legitima causâ fuisse non censetur agnationis contemplatio non aliter habita, quàm per heredum quorumcumque comprehensionem. *vol. 43. n. 86.*

Renunciatio quod justam causam præbeat agnationis contemplatio, procedit quando Familia, & agnatio Renunciantis contemplatur. *vol. 43. n. 97.*

Socius, si aliena Familia, puta Fratris. *vol. 43. n. 98.*

In **renunciatione** favore Patris, ejusque heredum facta intuitu conservandi Bona in Familia, censetur contemplata agnatio. *vol. 33. n. 8.*

Et comprehendit soli Masculi heredes sanguinis. *vol. 33. n. 9.*

Deficiente præsertim clausulâ = *quorumcumque* =. *vol. 33. n. 10.*

In **renunciatione** stipulata pro heredibus etiam extraneis, per clausulam ceteratam = *heredibus &c.* = agnatio non censetur contemplata. *vol. 33. n. 37. & 39.*

In **renunciatione** agnatio non censetur contemplata, si Renuncians nec mentionem quidem habuit unici Fratris sui. *vol. 33. n. 36.*

In **renunciatione**, si pars ejus dispositiva repugnet agnationis contemplationi, cò minus censetur contemplata agnatio. *vol. 43. n. 82.*

Detali autem repugnantia consistit, quoties comprehensum in ea fuerint heredes etiam extranei. *vol. 43. n. 83. 84. & 87.*

Renunciatio verba = *ne questo ad effetto, che è Beni si conservino nella sua Famiglia* = non contemplatione agnationis, sed ad colorandam renunciationem ipsam adposita censentur. *vol. 33. n. 38.*

Renunciatio verba = *ma anche per rendersi grata al suddetto &c. suo fratello per mantenimento della sua Casa* = agnationis contemplationem non important. *vol. 43. n. 77.*

Sed Fratris dumtaxat utilitatem respiciunt. *v. 43. n. 78. 79. & 81.*

Renunciatio Mulieris nubentis in seculo, licet facta agnationis intuitu, resolvitur ob defectum personæ contemplatæ. *vol. 43. n. 126.*

In **renunciatione** Mulieris, etiam reciproca, & ob causam, quoties bæ renunciationi non correspondeat, læsio locum habet. *vol. 43. n. 114.*

Renunciatio censetur à Filia emissâ ex causâ ingentis dotis à Patre receptæ. *vol. 5. n. 64.*

Renunciatio ex causâ ingentis dotis à Patre receptæ realis est, & perpetua. *vol. 5. n. 65. & 66.*

Renunciatio ob dotem receptam venit strictius interpretanda. *vol. 5. n. 20.*

Renunciatio ob dotem, nullâ urgente novâ causâ, dicenda est ipsi tantum doti correspondens. *vol. 43. n. 69.*

Procedit maximè quoad Fratrem renunciatarium, qui nil de proprio in dotationem contulit. *vol. 43. n. 70.*

Ut quæ ex ipsius Renunciantis substantia fuerit expleta. *vol. 43. n. 71.*

Renunciatio ob dotem solutum Familiam non excedentem nequit reportari, nisi restricta ad paterna tantum Bona. *vol. 43. n. 65.*

Vel ad conventa in capitulis matrimonialibus. *ibid. n. 66.*

Renunciatio ex causa dotis receptæ censetur facta pro heredibus dumtaxat sanguinis. *vol. 5. n. 31.* Et donec illi supersint. *ibid. n. 32.*

Renunciatio propter dotem, licet Personæ in ea contemplatæ defecerint, non resolvitur. *vol. 5. n. 88. & 89.*

In *renunciationibus* propter dotem, etsi una ejus causa defecerit, ninrum Personæ in ea contemplatæ, altera tamen remanet, nempe causa dotis receptæ realitatem præferens. *vol. 5. n. 90.*

Et proinde ejusmodi *renunciatio* ex defectu dictarum Personarum, non resolvitur. *vol. 5. n. 91.*

Renunciatio facta occasione carnalis Matrimonii, si est correctiva ad iduicem dotem, realis potius, quam personalis est judicanda. *vol. 5. n. 120.*

Renunciatio ob dotem operari nequit, plus, quam in capitulis matrimonialibus conventum sit, *vol. 43. n. 67.*

Nisi major dos in Instrumento constituta fuerit. *ibid. n. 68.*

Renunciatio ob dotem, nequit dici facta agnationis intuitu, si causa illæc ullibi fuerit in Instrumento expressa. *vol. 43. n. 75.*

Renunciatio Mulieris ob dotem facta, in eo, quod jura renunciata dotem ipsam excedunt, pura remanet donatio. *vol. 43. n. 30.*

Os idque est necessariò insinuanda. *vol. 43. n. 31.*

Renunciatio filiz nubentis in seculo distinguenda est ab altera professionem emittentis. *vol. 5. n. 25.*

Renunciatio mulieris minoris, jussu cessante causæ, remanet actus meræ liberalitatis, ei præjudicium nun valens adferre. *vol. 43. n. 48.*

In *renunciatione* Mulieris ob causam, insinuatio omninò requiritur, quando appareat à Contrahentibus expresse volita. *vol. 43. n. 36.*

Procedit, quamvis insinuatio in eo casu de jure communi, vel municipalis non esset necessaria. *vol. 43. n. 37.*

In *renunciatione* Mulieris ob causam quod solemnitates non requirantur, procedit, ubi Mulier sit majoræ secus, si minor sit. *vol. 43. n. 35.*

In *renunciatione* Mulieris minoris copulative requiruntur Proximiorum consensus, Judicis presentia, juramentum, atque insinuatio. *vol. 43. n. 38.* Neque insinuationi satisfactum remanet ex aliarum solemnitatum concursu. *vol. 43. n. 39. 40. & 41.*

In *renunciatione*, vel donatione facta à Muliere innuiri, ultra extrinsecas solemnitates, iusta, & rationabilis requiritur causa. *vol. 43. n. 45.*

Istà autem deficiente, vel ineptà existente, aut præjudiciali, corruit *renunciatio*. *vol. 43. n. 46.* Simulque interpositum Judicis Decretum. *vol. 43. n. 47.*

Renunciatio emissà à Muliere, eaq̃e minore, absque solemnitatibus, nulla est ex *Statut. Faanen. g. fu. vol. 15. n. 1.*

Nisi fuerit à Magistratu convalidata. *vol. 15. n. 2.*

In *renunciatione* facta à Muliere minori Ariminensi, solemnitates nedum statutarie sed & aliæ requiruntur ab Egidiana præscriptæ. *vol. 43. n. 18.* Earum vero præcipue quædam sint *vol. 43. n. 19. & 20.*

Renunciatio Mulieris minoris Ariminensis corruit, si in ea Curatoris defuit authoritas, vel insinuationis solemnitas. *vol. 43. n. 19. & 20.*

In *renunciatione* Mulieris defectus solemnitatum, atque insinuationis suppletur Judicis Decreto. *vol. 43. n. 3. & 4.*

In *renunciatione* Mulieris insinuatio suppletur juramento. *vol. 43. n. 5.*

Renunciationes à Puellis datatis emissas concidere ex mero solemnitatum defectu, æquum non est. *vol. 15. n. 5.*

Renunciatio quoad Bonam etiam Collateralium facta à Muliere, tamquam ex iusta causâ, sustinetur, si hæc fuerit vel dos recepta, vel agnationis contemplatio. *vol. 43. n. 17.*

Renunciatio in adimplementum paternæ dispositionis facta à Muliere ob dotem sibi promissam, atque agnationis conservandæ intuitu, insinuationem non requirit. *vol. 43. n. 6. & ratio n. 7.* Nec ejus omisso contractum incit. *vol. 43. n. 8. 9. & 10.*

Renunciatio Mulieris tunc dici valet in executionem paterni præcepti necessariò facta, nulli quæ ob id solemnitatibus indiguisset, cum intra spheram ejusmodi præcepti se contineret. *vol. 43. n. 27.*

Secus ubi amplior ea fuerit, quam Pater demandaverit. *vol. 43. n. 27.*

Renunciatio Bonis etiam Collateralium facta à Muliere, nequit dici iustam præbuisse causam paternum præceptum, si istud ad Bonam paternam dumtaxat fuerat restrictum. *vol. 43. n. 49. & 51.* Idem de promissione facta in capitulis matrimonialibus, si hæc restricta fuerat ad Bonam tantum paternam, atque maternam. *vol. 43. n. 50. & 52.*

Renunciatio Mulieris non sustinetur ex habita in ea agnationis contemplatione, quando hæc non causa finalis, sed impulsiva tantum fuerit. *vol. 43. n. 89.*

Et ex quibus eadem, potius causa impulsiva, quam finalis, dicenda sit *vol. 43. n. 90. & 92.*

In *renunciatione* Mulieris, potius ad colorandam *renunciatio* ipsam, quam ad illius inducendam correctivam causam, adposita censetur agnationis contemplatio. *vol. 43. n. 34.*

In *renunciatione* Mulieris necessitatem insinuationis non excludit agnationis contemplatio. *vol. 43. n. 33. & quare n. 34.*

In *renunciatione* Mulieris necessitatem insinuationis non excludit recepta dos, valorem non adequans Bonorum *renunciatorum*. *vol. 13. n. 28. & ratio n. 29.*

In *renunciatione* Mulieris, comprehendente jura dumtaxat de futuro, solemnitates non requiruntur. *vol. 43. n. 11.*

Præsertim, si fuerit juramento confirmata. *vol. 43. n. 12.*

Ex *renunciatione* juri futuro proximo, & prope

certo Mulier laedi posse existimatur. *not.* 43. n. 33.

Ob idque infinuatio requiritur ad validitatem actus. *d.* *not.* 43. n. 34.

In *renunciatione* jurium, etiam eventualium facta à Muliere, cadere potest laesio enormissima. *not.* 43. n. 103.

Præsertim, quando in illorum compensationem nihil receperit. *not.* 43. n. 103.

In *renunciatione* Mulieris laesio enormissima ex futuro eventu judicari potest. *not.* 43. n. 103.

In *renunciatione* Mulieris facta juribus habentibus causam de præterito, laesio semper consideratur. *not.* 43. n. 106.

Intellige, eadem jura, pro lesione statuenda, pluris æstimari, si proximiora, minus vero, si remotiora sint, & à pluribus eventibus dependentia. *not.* 43. n. 107.

In *renunciatione* Mulieris facta juribus habentibus causam proliis de futuro, difficilius laesio potest considerari. *not.* 43. n. 105.

Renunciatio Mulieris enormissimè laesiva, nullo pacto sustinetur. *not.* 43. n. 99.

Quomodo autem laesiva dignoscatur? *not.* 43. n. 100. & 108.

In *renunciatione* Mulieris laesio excluditur, stante Judicis Decreto. *not.* 43. n. 13.

Excluditur itidem, quum inita est agnationis conservandæ causâ, & ratio. *ibid.*

Præterea excluditur ob dotem congruam receptam. *not.* 43. n. 15.

Atque ubi renunciatum fuerit juribus dumtaxat futuris. *ibid.* n. 16.

Renunciatio Mulieris enormissimè laesiva non sustinetur, licet sit facta dotis causâ, & agnationis favore, Decreto etiam Judicis accedente. *not.* 43. n. 109. 110. & 114.

In *renunciatione* Mulieris lesionem non excludunt causâ dotis, & agnationis contemplatio. *not.* 43. n. 113.

Renunciatio Filii favore Patris laesiva potest esse. *not.* 33. n. 3.

Ac solemnitates propterea requirit. *dist.* *not.* 33. n. 4.

Renunciatio à Muliere emissâ in sequelam capitulorum matrimonialium, plus, quàm fuerit in iis conventum, nequit operari. *not.* 43. n. 52.

Et ad illorum normam dici debet expleta. *not.* 43. n. 53.

Renunciatio emissâ in sequelam capitulorum matrimonialium, in ea parte corrumpitur, quâ ultra eorum formam fuerit ampliata. *not.* 43. n. 54.

Non attentis quibuscunque solemnitatibus in eo actu adhibitis. *not.* 43. n. 55.

In *renunciatione* Mulieris facta in sequelam capitulorum matrimonialium, quicquid fuerit ultra eorum formam superadditum, censetur præter Mulieris voluntatem adpositum. *not.* 43. n. 56.

Et de stylo Notariorum. *not.* 43. n. 57.

Præsertim, si nullibi in instrumento cautum fuerit de extendendo actu novo, atque ab eisdem capitulis independenti. *not.* 43. n. 58.

Renunciatio Mulieris consentaneam fuisse capitulis Matrimonialibus, resultat ex verbis = e

volando ora dicta Signora adimplere la promessa suddetta inferita nel predetto Chirografo &c. = *not.* 43. n. 59.

Renunciatio facta in sequelam capitulorum matrimonialium verba hæc = *d'avantaggio per maggiore dichiarazione* &c. = præferunt, quancunque additionem in tali renunciacione faciendam, intelligi debere ad majorem declarationem conventorum in ipsis capitulis. *not.* 43. n. 60.

Non verò ad comprehendenda Bona in iisdem non contenta. *not.* 43. n. 61.

Renunciatio Mulieris certioris non facta de juribus sibi competentibus, nulla est. *not.* 43. n. 115. & 116.

Ejusque certioratio non probatur ex clausula illa instrumenti = *certiorata* = *not.* 43. n. 117.

Renunciatio faciliè emittitur à Puellis citò ad nuptias inhiantibus. *not.* 5. n. 45.

Renunciatio à Puellis necessariò solent fieri. *not.* 15. n. 6.

Et si qua ex parte deficient, possunt ad æqualitatem redigi. *not.* 55. n. 7.

Renunciatio voluntariè tantum facta à Muliere majori, nullum inde commodum retrahente, non sustinetur. *not.* 43. n. 94.

Licet sit facta ad favorem agnationis. *not.* 43. n. 95.

Renunciatio Mulieris nubentis in seculo fructibus debet interpretari, quàm altera Religionem ingredientis. *not.* 43. n. 134. & 135.

Ut, quominus fieri potest, Renuncianti præjudicet. *not.* 43. n. 135. & 137.

Renunciatio favore Patris, ejusque heredum facta à Filia Religionem ingressura, realis dicitur, & perpetua, si reservationem continet annui livelli, habito illius respectu, etiam post Patris obitum. *not.* 33. n. 33.

Renunciatio Filie favore Patris, ejusque heredum realis, & abdicativa facilius præsumitur, si spiritalis, quàm, si carnalis Matrimonii occasione facta sit. *not.* 33. n. 34.

Renunciatio occasione monacationis, si realis illa sit, perpetuò Renunciantem arceat à Bonis renunciantis. *not.* 33. n. 46.

Renunciatio personalis à Moniali emissâ favore Patris, ejusque heredum, sive de heredibus sanguinis, sive de Agnatis intelligatur, non resolvitur, superfluit adhuc Fœminâ pariter agnatâ. *not.* 33. n. 47. & 49.

In *renunciatione* à Moniali emissâ favore Patris, ejusque heredum agnatio per modum non causæ finalis, sed tantum impulsivæ censetur contemplata. *not.* 33. n. 40.

Causa enim finalis reputatur ingressus ipse, vel professio in Religione. *not.* 33. n. 41.

Item conjunctio sanguinis, dotatio congrua, ac similia. *not.* 33. n. 43.

Cessante autem ejusmodi impulsivâ causâ, renunciatio non resolvitur. *not.* 33. n. 42.

Amplia ut n. 43.

Renunciatio facta ex causâ ingressus in Religionem suapte naturâ realis censetur, atque abdicativa. *not.* 35. n. 16.

Renunciatio Patri facta à Filio Religionem ingre-

dien-

diente, si illius emancipationem contineat, donatio rectè dicitur. *vol. 35. n. 27.*

Idem, si comprehendat jura etiam Filio jam quæsitæ, & in præsens competentia. *vol. 35. n. 28. & 54.*

Cum declaratione illa possidendi nomine ipsius Patris, ejusque heredum. *vol. 35. n. 29.*

Renunciatio, quæ fit à Filiis Religionem ingressuris, Bonorum liberam acquisitionem inducit favore Parentum renunciatariorum. *vol. 35. n. 66.*

Ex per quamdam veluti remotionem obstaculi ex parte ipsorum Filiorum, Jus Parentibus adquiri eadem Bona in suos heredes transferendi. *ibid.*

Renunciatio si fit ex causa ingressus in Religionem, majorem habet firmitatem. *vol. 4. n. 130.* At non comprehendit, quæ specificè non sunt expressa. *vol. 4. n. 131.*

Renunciatio si fiat ex causa ingressus in Religionem, abdicatam fortitur qualitatem, solam ne dicatur resoluta ex præcedenti Renunciataril. *vol. 35. n. 43.*

Non verò, ut illius effectus transferri non valeat in certas personas in ipsa contemplatas. *vol. 35. n. 49.*

Et ex quibus verbis non alia intelligatur fuisse Renunciantis mens. *vol. 35. n. 50. & 51.*

Renunciatio à Religioso profecto emissæ de juribus sibi in casu egressus à Religione competituris, in dubio, personalis est censenda. *vol. 36. n. 38. & ratio. ibid.*

Renunciatio à Religioso facta, eo ad Episcopatum assumpto, resolvitur. *vol. 36. n. 22.*

Idem de *renunciatione* facta à Canonico Regulari promotò ad Parochiam secularem. *ibid. n. 23.*

Renunciatio sive ante ingressum, sive ante professionem in Religione emissæ sit, Religioso ad Episcopatum assumpto, regressus competit ab Bona renunciata, alteri non quæsitæ. *vol. 36. n. 27.*

Renunciatio ex causa ingressus in Religionem rigidius contra Renunciantem interpretanda est. *vol. 5. n. 36.*

Renunciatio ex causa ingressus in Religionem est latius interpretanda. *vol. 4. n. 36.*

Ita ut censetur comprehendere etiam jura de futuro. *ibid. n. 37. & 128.*

Renunciatio an facta sit occasione spiritualis, an carnalis Matrimonii, nil refert. *vol. 5. n. 118.*

Renunciatio iustura immutari nequit, sive spiritualis, sive carnalis Matrimonii occasione sit celebrata. *vol. 5. n. 119.*

Renunciatio ex causa ingressus in Religionem intelligitur facta: rebus in eodem statu permanentibus. *vol. 36. n. 21.*

Et, quatenus *Renunciantes* in Religione perseverant. *vol. 36. n. 22.*

Hæc autem de jure insita in iis renunciacionibus conditio, nec pacto tolli potest. *vol. 36. n. 13.*

Renunciatio facta ex causa ingressus in Religionem, in casu egressus resolvitur. *vol. 36. n. 14.* Dicitur enim tunc mutari rerum status, earumque causa deficere. *ibid.*

Ideoque Renunciantibus regressus datur ad Bona renunciata. *vol. 36. n. 15.*

Procedit, sive ante ingressum in Religionem, sive in statu Novitii renunciaciones factæ sint. *vol. 36. n. 16.*

Resolvuntur itidem tam si casus egressus eveniat ob non sequutam professionem, vel ob illius nullitatem, quam si ex alia quacunque legitima causa. *vol. 36. n. 17.*

Resolutio siquidem quoad eas inducitur ab ipso egressu, non à qualitate ejus causæ, quam licet esse sufficit, ac justam. *vol. 36. n. 18.*

Renunciatio jam Professi in Societate Jesu, non est juris renunciati translativa, si favore Parentum, secus, si ante professionem favore ipsius Societatis emittatur. *vol. 4. n. 156.*

Diversitas tamen hæc non est à Doctoribus recepta. *vol. 4. n. 157.*

Renunciatio emphyteusis facta à Jesuita si quæritur, an Domino directo impediatur devolutionem nec ne, duplex potest examinari status, ante videlicet, ac post emissionem quarti solemnisi voti. *vol. 35. n. 71.*

In *renunciacione* respiciente Operis pii, atque animæ Renunciantis favorem, benignior semper interpretatio debet sumi. *vol. 4. n. 39. & 132.*

Renunciatio potest effectus translativus operari, etiam quoad spem futurarum successio. *vol. 35. n. 64.*

Præsertim, quum non agitur de jure omnino futuro, & incerto, sed pendente à causa de præterito. *vol. 35. n. 63.*

Renunciatio Juris merè futuri, atque incerti valida habenda est. *vol. 4. n. 66.*

Renunciatio facta juribus futuris, atque incertis, lesionem nequit præferre. *vol. 43. n. 16.*

Renunciatio amplius verbis, & generalibus concepta, debet censi ad jura etiam ex causa de futuro, extensa. *vol. 4. n. 29. & 34.*

Renunciatio per verba futuri temporis, hereditates non tantum delatas, sed etiam futuras comprehendere censetur. *vol. 33. n. 23.*

Procedit maxime, ubi agitur non de admittendo Extraneo, sed Fratre, Sorore, vel Agnato. *vol. 33. n. 24.*

Renunciatio, in dubio, censi debet comprehensiva etiam juri de futuro, si id intellexisse Renuncians declaret. *vol. 4. n. 40.*

Renunciatio juribus futuris, adhibito verbo « *Patrimonii* » non importat spem succedendi in intestata viventis hereditate. *vol. 4. n. 100.*

Renunciatio, licet concepta verbis futuri temporis, in dubio, non est censenda comprehendere intestatam viventis hereditatem. *vol. 4. n. 31.*

Renunciatio juribus futuris, licet amplissime facta, si possit referri ad jura competentia ex aliqua causa præexistente, non censetur comprehendere intestatam viventis hereditatem. *vol. 4. n. 71. 79. & 100.*

In *renunciacione* nequit dici comprehensum jus succedendi in intestata viventis hereditate, nisi renunciatum fuerit juri futuro, etiam ex nova causa competituro. *vol. 4. n. 111.*

Aliter jus istud futurum intelligitur de jure futuro ex causa de præterito, vel de præterito. *vol. 4. n. 112. & 113.*

Renunciatio iuribus futuris non censetur comprehendere (specem succedendi in hereditate viventis, cum res est de successione in Bonis paternis .
vot. 4. n. 90.

Vel de consequenda ex his Legitima Filio debita .
vot. 4. n. 91.

Procedit maximè, cum res est de hereditate Fratris .
vot. 4. n. 92. 123. & 126.

Renunciatio merè translativa non censetur comprehendere intestatam hereditatem Viventis, nisi id expresse dictum, conventumque fuerit .
vot. 4. n. 67. 70. & 80.

Vel nisi connexio quædam verborum addit in renunciatione, ut, sine illius comprehensione, nequeat subsistere .*ibid.* n. 78. 71. & 109.

Renunciatio facta iuribus etiam exituris cum adjectione *ubiique locorum*, nequit dici extensa ad specem succedendi in intestata viventis hereditate, quæ nullo potest loco circumscribi .*v. 4. n. 93.* Sed solum ad alia jura fundata in causâ jam præexistente .*vot. 4. n. 94.*

Præsertim, si talis *renunciatio* facta sit pro aliqua circumstantia temporis, quo jura ex nova causâ exitura, nequeant Renuncianti competere .
vot. 4. n. 95. & 126.

Renunciatio, ut comprehendat jus de futuro ex causâ de futuro, istius mentio specialis requiritur .*vot. 33. n. 35.*

Intellige, si tale jus causam habeat prorsus novam, nec præcognitam, secus, si causam de præterito, vel de præsentis, *vot. 33. n. 36.*

Renunciatio facta de hereditate viventis inducit votum captandæ mortis à Jure improbatum .*vot. 4. n. 17.*

Non procedit, si facta est ad piam causam .*ibid.* n. 18.

Idem, si talis hereditas non speciatim, sed sub generalitate jurium fuit in renunciatione comprehensa .*vot. 4. n. 19. & 20.*

Renunciatio spei futurarum (successionum facta favore Descendentium Renunciantii, non comprehendit successiones Extraneorum Renuncianti delatas .*vot. 16. n. 9.*

Renunciatio connotans jura ad certam usque diem competentia, non extenditur ad jura exitura ex nova superveniente causâ .*vot. 4. n. 69.*

Renunciatio cuiuspiam facta de Bonis post ejus obitum à Renunciente consequendis, aliud nil importat, nisi juris sperati remissionem, & extinctionem .*vot. 35. n. 58.*

Renunciatio facta juri tempore Renunciationis non competenti, solum potest abtensionis effectum in Renunciente operari .*vot. 4. n. 169.*

At nullum Renunciatario juxta tribuit .*vot. 4. n. 170.*

Renunciatio intestatæ successionis, quæ sit merè abdicativa, Renunciatario nil prodest .*vot. 4. n. 44. & 49.*

Renunciatio iuribus futuris nequit Renunciatario prodesse, nisi Renuncians, quo tempore aperiuntur, eorum capax sit .*vot. 4. n. 161.*

Renunciatio Primogenituræ iuribus valet .*vot. 49. n. 11.*

Renunciatio iuribus Primogenituræ facta à Patre, filiis non nocet .*vot. 49. n. 12. & 36., & ratio n. 13. 38. & 39.*

Renunciatio honorificis Magistratus iuribus facta à Patre, Filios nequit assequere .*vot. 49. n. 14., & ratio ibid. & n. 16. 22. & 35.*

Renunciatio emphyteusis simpliciter facta in manibus Domini directi, abdicativa dicitur .*v. 35. n. 1.* Abdicativa pariter dicitur, si fiat à nullâ prorsus personâ contemplatâ, sed indefinitè favore, quorumcumque succedere valentium ex Legi, aut Investituræ dispositione .*vot. 35. n. 2. & 45.*

Atque etiam, quando se quispiam de medio tollit, abdicatque se emphyteusi, ut alius novam investituram possit consequi .*vot. 35. n. 3. & 39.*

Renunciatio abdicativâ factâ ab ultimo in Investitura comprehenso, juvat Dominum directus non tamquam ex pacto, sed quia nullus adeile dicitur devolutionem impediens .*vot. 35. n. 8.*

Renunciatio emphyteusis, si illi penitus abdicando, instat mortui reputatur .*vot. 35. n. 7. & 9.*

Nec devolutionem potest impedire .*ibid. & n. 40.*

Renunciatio personali, & translativa quis emphyteusi renuncians, donec superflus est, devolutionem impedit .*vot. 35. n. 19.*

Nullumque jus ex eadem renunciatione quaeritur Domino directo, sed solum Renunciatario .*vot. 35. n. 20.*

Procedit, licet merè personalis non sit, sed facta etiam pro Extraneis, qui Renunciatario mortuo successissent .*vot. 35. n. 22.*

Ex renunciatione emphyteusis personali, & merè translativa cum titulo donationis complicata, Dominus directus, superfluit Renunciente, nullum sibi jus valet adicere, sed solum Renunciatarius .*vot. 35. n. 23.*

Renunciatio insinuationis legibus à Donatore facta, non valet .*vot. 37. n. 69.*

Nisi iurejurando munita sit .*ibid. n. 70.*

Renunciatio generalis, & vaga si fiat insinuationis legibus, non sufficit .*vot. 30. n. 58.*

REPETITIO.

Repetitioni potius, quam lucro adventitio, in dubio, favendum est .*vot. 32. n. 53.*

Repetitioni dotis ad Patrem reversæ ut locus sit, probandum est, indebitum fuisse illius restitutionem, & per errorem factam fuisse .*v. 30. n. 39.*

REPRESENTATIO.

Representatio Personæ Defuncti dari per contractum non potest .*vot. 1. n. 47.*

RES.

Res mea denudè mea effici, atque ad me per alium transferri non potest .*vot. 35. n. 57.*

Res, & pretio quod Emptor careat, justum non est .*vot. 25. n. 44.*

Magna *res* diu reticere non debet .*vot. 52. n. 187.*

RESPECTUS.

Respectus quando ad rem fit, non curator, à quo fiat .*vot. 37. n. 57.*

RESPUBLICA.

Reipublica expedit plures habere, qui suas Causas defendant .*vot. 52. n. 27.*

Reipublica Administratores potest quilibet, etiam sine mandato adigere, ut rationes, reddant .*vot. 52. n. 22.*

A *Reipublica* Administratoribus quilibet potest red-

redditarum rationum copiam petere, ut adversus eas excipiat. *vor. 52. n. 23.*
Res publica est Civitatis, quoad Magistratus eligendos, instituit. *vor. 49. n. 2.*

RESOLUTIO.

Resolutio donationis non retrotrahitur ad tempus, quo donatio facta est. *vor. 12. n. 33.*
Resolutio donatione, Donatarius non tenetur fructus medio tempore perceptos restituere. *vor. 11. n. 34.*

RESTITUERE.

Restituere est Possessorem facere. *vor. 3. n. 83.*
Restituere cogor, quod dolo meo ad me non pervenit. *vor. 6. n. 179.*
 Quodque etiam ex lata culpa. *vor. 6. n. 180.*
Restituere Ecclesia, tum etiam Minores non coguntur, nisi id, ex quo constat, eos locupletiores factos. *vor. 36. n. 141.*
 Quod quidem ab allegante probandum est. *vor. 36. n. 142.*
Restitui res dicitur, etiam ubi in dominium ejus non transierit, cui restituenda est. *vor. 51. n. 68.*
 Idque in sensu magis proprio, & naturali. *ibid.*
 Juxta quem loquutus Arbitratur censetur, qui non Jurisperitus, sed Mercator sit. *vor. 51. n. 70.*

RESTITUTIO.

Restitutio debet intelligi plenarie faciendi. *vor. 3. n. 14.*
 Praesertim in publicis conventionibus foederum, & pacificationum. *vor. 3. n. 15.*
Restitutio fieri censetur ei, qui in pristinum statum reponitur. *vor. 3. n. 9.*
Restitutio non tantum significat corporis, sed etiam juris, & causae restitutionem. *vor. 3. n. 84.*
 Sub *restitutione* ex capite justitiae veniunt jura, & actiones. *vor. 3. n. 86.*
 Per *restitutionem* quilibet recuperat quod suum est. *vor. 3. n. 88.*
Restitutio publice conventa in casu foederum, & pacificationum, est, ac si ex capite justitiae facta. *vor. 3. n. 17. & 85.*
 Et maxime favorabilis censenda est. *vor. 3. n. 18. & 75.*
 Lateque interpretanda. *vor. 3. num. 19. 54. 77. & 87.*
 Nec ejus tollendus, aut impediendus effectus. *vor. 3. n. 20.*
Restitutio possessionis in capitulis pacis conventa, fieri prius debet, quam jura possessionis valeant expendi. *vor. 3. n. 49.*
Restitutio in vim Capitulorum pacis ut debeatur, sit est possessio tempore moti belli. *vor. 3. n. 48. & 59.*
Restitutio in capitulis pacis, licet sit conventa de solis immobilibus, jura tamen, & actiones comprehenditur. *vor. 3. n. 88.*
 Sicque etiam jura successionum, & hereditatum. *vor. 3. n. 89.*
Restitutio in capitulis pacis conventa an comprehendat res, & hereditates tempore belli delatas,

De Contrah.

& à Fisco distractas, disputant Doctores. *vor. 3. n. 96.*

Opinio tamen affirmativa verior reputatur. *vor. 3. n. 97.*

Praesertim, cum hereditas necdum adita est ab alio, in quem fuit alienata. *vor. 3. n. 98.*

In *restitutione* faciendi in vim Capitulorum Pacis, publica utilitas, & pastorum religio servanda est. *vor. 3. n. 52.*

Praesertim, si pacta sint aequa, & respectiva. *vor. 3. n. 53.*

A *restitutione* fructuum Bonorum fideicommissi bona fides excusat. *vor. 6. n. 233. & 235.*

Restitutions haud subjacent fructus investendi, bona fide consumpti. *vor. 6. n. 244.*

Intellige, si accessorie petantur. *ibid. n. 245.*

Vel de eis, qui percipi potuissent ex investimento faciendo. *ibid. n. 246.*

RESTITUTIO IN INTEGRUM.

Restitutio in integrum conceditur ex causâ doli, ac deceptionis. *vor. 23. n. 69.*

Etiam si læsio sit infra dimidium. *vor. 23. n. 70.*

Declaratur *n. 71.*

Restitutio in integrum perfectam requirit læsionis probationem. *vor. 23. n. 6. & 7.*

Restitutions in integrum ob læsionem locus non est adversus contractum omni jure validum. *vor. 23. n. 1. & vor. 24. n. 110.*

Restitutio in integrum ut competat, læsio debet esse ultra medietatem justii pretii. *vor. 23. n. 10. 15. & 16.*

Restitutio in integrum non admittitur, cum læsio nec in medietate, nec in tertia parte justii pretii consistit. *vor. 23. n. 18.*

Restitutio in integrum ex causâ doli, ac deceptionis Minoribus conceditur, etiam si læsio sit infra dimidium. *vor. 23. n. 71.*

Non tamen, si sit minima. *ibid. n. 72.*

Restitutio in integrum ex causâ doli, ac deceptionis competit Majoribus, etiam infra dimidium læsio, si deceptio ab Adversario processerit. *vor. 23. n. 73.*

Secus, si re ipsâ tantum. *vor. 23. n. 74.*

Restitutio in integrum Minori non competit, si factus Major, iura quinquennium non reclamavit. *vor. 40. n. 53.*

Et est communis opinio. *ibid. n. 54.*

Restitutio in integrum non conceditur Minori, cum res est de non impleto onere à Testatore injuncto. *vor. 26. n. 88. & 89.*

Restitutio in integrum, & jus dicendi de nullitate contractus à Minore initi, personale est, ipsi que tantum Minori competens. *vor. 40. n. 56.*

Nec ad heredes potest transmitti. *vor. 40. n. 57.*

Restitutio in integrum competit Monasterio pro acquirenda hereditate Monacho delata, ab eoque non adita. *vor. 36. n. 159.*

Restitutio in integrum non datur adversus centenariam sumptam in linea melioris tituli præsumptiva. *vor. 24. n. 109.*

Restitutio in integrum conceditur adversus sententiam nullam, & injustam, etiam alterius confirmatoriam. *vor. 50. n. 52.*

R r r

Prz-

Præsertim, si petatur non ut sententia revocetur, sed ut nova Causæ cognitio debeat allumi. *vol. 50. n. 53.*

Retrañtio locum habet in contractibus, & distractibus conditionalibus. *vol. 35. n. 18.*

Retrañtio fit hypothecæ ex contractu conditionalis, existente conditione. *vol. 39. n. 34.*

REUS.

Rei confessio superat omne genus probationis. *vol. 51. n. 16.*

REX.

Regum Conventiones solo jure naturæ reguntur. *vol. 3. n. 58.*

S

SACERDOS.

Sacerdos, quamdiu vivit, retinet jura Primogeniture, etiam ab extraneo constituta. *vol. 26. n. 143.*

Nec repugnat Sacerdotium, & Primogenitura. *vol. 26. n. 143.*

SACERDOTIUM.

Sacerdotii dignitas ab omni secularium rerum administratione abhorret. *vol. 52. n. 105.*

SALARIIUM.

Salarium non conventum, non debetur. *vol. 18. n. 87. & 95.*

Nun in contrarium consuetudo adit. *ibid. n. 88. & 97.*

Et huic regulæ standum est, nisi de limitatione doceatur. *ibid. & n. 102.*

Salarium iis tantum regulariter debetur, qui aliena gerunt negotia, non sua. *vol. 18. num. 9. & 52.*

Salarium Socio administranti, ubi consuetudo ad sit, debetur. *vol. 18. n. 54.*

Etiā e contra expressam juris dispositionem. *ibid. n. 55.*

Et licet non conventum. *ibid. n. 56.*

Salarium Administratori debitum inter expensas numeratur. *vol. 18. n. 51.*

Idem de salario debito Fidejussori. *ibid. n. 80.*

Salarium Socio administranti debitum, non comprehenditur in conventionē inter locos initia de utilibus ex æquo dividendis. *vol. 18. n. 51.*

Idem de salario Fidejussoris. *ibid. n. 81.*

Salarium Fidejussori debetur, licet non conventum. *vol. 18. n. 73.*

Procedit etiam inter Mercatores non ita præstare solitos, ubi id natura negotii, & Fidejussoris periculum exposulet. *ibid. n. 79. & 98.*

Salarium Fidejussori non debetur, nisi illius solutio sit ex mente Contrahentium expressa, vel tacita. *vol. 18. n. 99.*

Salarium Fidejussori assignandum debet juxta periculi qualitatem regulari, si aliud consuetudine, vel statuto cautum sit. *vol. 18. n. 72.*

Vid. *Fidejohere, Fidejusso, Fidejussor.*

SALVIANUM.

Salvianum non competit, hypothecæ deficiente. *vol. 50. n. 39.*

Pro alimentis competit actio personalis in rem scripta. *vol. 50. n. 50.*

SANGUINIS JURA.

Sanguinis jura pacto, vel civili ratione aufertur nequeunt. *vol. 49. n. 21.*

Intellige ut n. 68.

Sanguinis jura amitti omnquam possunt. *vol. 49. n. 39.*

Vid. *nubilitas.*

SCHEDA.

Scheda absque heredis institutione, Notario, & testibus, codicilli, vel testamenti jure censenda non est. *vol. 6. n. 2.*

Etiā si fuerit scripta, & subscripta à Defuncto. *vol. 6. n. 3.*

SCIENS.

Sciens præsumitur vel omne periculum in se suscipere. *vol. 25. n. 85.*

Sciens rei qualitatem, cum eaque rem acceptans, debet ipse cogitare, quid ex illa possit evenire. *vol. 15. n. 86.*

Sciens, prudens qui contrahit, implorare nequit officium Judicis, ut contractus ad aequitatem redigatur. *vol. 2. n. 61.*

SCIENTIA.

Scientia præsumpta, & probabilis sufficit pro inducenda obligatione restitutionis fructuum. *vol. 6. n. 239.*

Scientia præsumpta malam fidem inducit pro obligatione restituendi fructus. *vol. 6. n. 226. & 230.*

Scientia unius cum alterius ignorantia stare potest. *vol. 10. n. 27.*

Scientia generica Testamenti, vel Fideicommissi dicitur vaga, & præsumptiva. *vol. 10. n. 19.*

Scientiam probabilem inducit obligatio ratione numeris. *vol. 6. n. 149.*

Scientia nullitatis donationis semper præsumitur. *vol. 6. n. 228.*

Scientia donationis rei emphyteutice in Domino directo non præsumitur, si à Donantis filius in Investitura comprehensus fuerit in Dominum recognitus. *vol. 11. n. 58.*

Scientia rerum ad tutelam pertinentium in eo, qui illius negotia gessit, præsumitur. *vol. 52. n. 156.*

Scientia omnium facti qualitatem nequit elici ex scientia tacti in genere. *vol. 10. n. 21.*

Scientiam vocationis ad Primogenituram, & oneris investendi habuisse censetur quis ex institutione Testamenti enunciati in Instrumēto transactionis cum ipso locite. *vol. 6. num. 169. & 227.*

Scientia oneris excluditur in herede, licet extraneo, cui forte hereditas antè apertas tabulas obveniat. *vol. 10. n. 30.*

Scientia rei, & onerum non purgat lesionis enormissimæ vitium. *vol. 3. n. 74.*

Scientia sui cujuslibet juris, licet incerti, & indubitabilis in Muliere Renunciante debet esse. *vol. 43. n. 116.*

Etque non probatur ex clausula illa Instrumenti
in certiorata *ibid.* n. 117.

Scientia consuetudinis in Principe concedente,
presumitur ex his, quae palam sunt. n. 48. n. 199.
Atque ex actum pluralitate, & longeva possessione. *ibid.* n. 200.

Scientia consuetudinis in Principe, ut haec dicatur
in ejus concessione ratihabita, non requiritur,
quando Possidens habet Juris adfidentiam, &
titulum. *vor.* 48. n. 201.

Licet minus validum. *ibid.* n. 202.
Sat autem ad id est Ministrorum Scientia. *ibid.*
 n. 203.

Præsertim, cum non agitur contra Principem,
sed contra alios non valentes ignorantiam allegare.
vor. 48. n. 204.

Scientia mensuræ consuetæ in loco rei sitæ, ut ea
debeat attendi, non requiritur in Principe. *vor.*
 48. n. 202.

Sed sola sat est ejusdem loci certitudo. *ibid.* n. 103.
Quâ stante, ejusmodi mensura conventa reputatur.
ibid. n. 104.

Scientia Principis de mensuræ consuetudine in loco
rei concessæ, ex quibus possit argui *vor.* 48.
 n. 113. & 117.

Ad scientiam Principis non pertinent locorum particu-
larum statuta, atque consuetudines. *vor.* 48.
 n. 13.

SCRIPTURA.

Scriptura quod in una Civitate exarata fuerit, in
altera verò à Debitore, ac Testibus subscripta,
inversifimilis est. *vor.* 19. n. 15.

Scriptura privata ex sola inversifimilitudine, si-
dem non meretur. *vor.* 19. n. 16.

Scriptura contra stylum confecta, falsitatis suspi-
cionem præfert. *vor.* 19. n. 14.

Scriptura, ex ejus productionis tarditate, reddi-
tur suspecta. *vor.* 19. n. 29. & quare? n. 32.

Scriptura ubi falsa, vel saltem suspecta noscitur,
solutionis probatio necessaria non est. *vor.* 19.
 n. 35.

Scriptura fidem adimit suspicio sola falsitatis. *vor.*
 19. n. 3.

Eamque inexecutablem reddit. *ibid.* n. 3. & 5.
Si præsertim non de publico Instrumento, sed de
privata scriptura agatur. *ibid.* n. 6.

Procedit, licet scriptura actum Notarii, tam-
quam matrix, contineat, & in ejus suggestu
fuerit reperta. *ibid.* n. 7.

Maximè, si non præferat numerationem pecu-
niæ coram Testibus factam, sed nudam confes-
sionem de recepto. *vor.* 19. n. 8.

Item, si facta appareat cum personis de dolo, &
fraude suspectis. *ibid.* n. 9.

Et solitis per fraudes delinquere. n. 10.
Prout etiam, si assertus Debitor facilis aliàs fuit
dolo circumveniri. n. 11.

Et quidem ab abs. illius Creditore. *ibid.* n. 12.
Scriptura falsitas elicitur ex conjecturis simul
junctis. *vor.* 19. n. 33. 34. & 45.

Scriptura falsitas, in antiquis, non ita facile pro-
bari potest. *vor.* 19. n. 27.

Atque ideo probationes minus etiam perfectæ ad-
mittuntur. *vor.* 19. n. 28.

De Cautiis.

Scripturam non requirit donatio ad sui validita-
tem, & probationem. *vor.* 32. n. 19.
Scripturas, & libros conservandi obligatio tam-
diu durat, quantumvis altera reddendæ rationis.
vor. 52. n. 171. ○

SECULARIA.

Sacralia secularibus, Regularia Regularibus con-
ferenda sunt. *vor.* 36. n. 88.

SENTENTIA.

Sententia lata super statu rei cum legitimo Con-
tradictore, ab eoque acceptata, nocet aliis in-
teresse habentibus, quantumvis non citatis. *vor.*
 29. n. 30.

Et quando secus? n. 31. ad 34.
Sententia inter alios lata super statu rei, nequæ eos
afficere, qui non coæquale tantum, sed majus
habent interesse in Causa. *vor.* 29. n. 31.

Sententia contra unum latam alterum afficiat,
requiritur identitas rei, Personarum, & Causæ.
vor. 29. n. 32.

Debet autem stricte quoad rem, atque personam
interpretari. *ibid.* n. 33.

Quarum una si deficit, nequit exceptio ex altera
proponi. *vor.* 29. n. 34.

Sententia inter alios lata super statu rei, admini-
culum ritè sacrarum in Causa probationum inducit,
etiam contra non citatos. *vor.* 29. n. 35.

Intellige, si probationes tunc allatæ aliis non elidantur
probationibus. *vor.* 29. n. 36.

Sententia Judicis declaratoria contra nonimple-
tem onus à Testatore injunctum non requiritur,
cum de interesse agitur non Legatariis, aut Ter-
tium cuiuspiam, sed de onere, ipsius Testatoris
honorem concernente. *vor.* 26. n. 114. & seq.

SEQUESTRA TARIUS.

Saquestrarius, pendente sequestro, inhibetur
pecunias sequestratas alteri solvere. *vor.* 14.
 n. 4.

Etque, de Judicis mandato, tenetur illi consi-
gnare, qui sequestrum adposuit. *vor.* 14. n. 15.

SERMO.

Sermo non est, qui conditionem facit, sed volun-
tas Testatoris. *vor.* 17. n. 8.

SILENTIUM.

Silentium à Donatore anxie indicium improbari
nequit testimonio Matris contrarium adfirmantis
pro filia donataria. *vor.* 17. n. 8.

SINGULA.

Singula singulis, & congrua congruis referenda
sunt. *vor.* 35. n. 60.

Singula, quæ non prolunt, juncta juvant. *vor.* 17.
 n. 77.

SOCIALE PACTUM.

Societate pactum respiciens unum Capitale non cen-
setur alterum respicere in eodem pacto non ex-
pressum. *vor.* 18. n. 139.

Societate pactum quoad unum Capitale, ut possit ad
alterum non expressum referri, debent in isto
illius conditiones præsumptæ. n. 144. & 175.

SOCIETAS.

Societas suspente naturâ exigit ad æquitatem redigi;
vor. 18. n. 47. 170. & 182.

Et in arbitrio boni Viri maximè versatur. *ibid.* n.
 53. & 165.

Societas suapte naturâ bonam in summo gradu fidem requirit. *vor.* 18. n. 186.

Societas an subsistat nec. oe, definire non Mercatoris, sed Jurisperiti munus est. *vor.* 51. n. 47.

In *societate* par debet esse ratio æam lucri, quàm damni. *vor.* 18. n. 25.

Et pro rata damni, seu periculi emolumentum debet esse. *vor.* 18. n. 26.

In *societate*, qui plus operæ ponit, vel pecuniæ, plus lucri habere debet. *v. 18. n. 2. 15. 21. & 151.*

Contraria opinio communior est. *vor.* 18. n. 3. 6. & 10.

In *societate* divisio lucri, & damni debet fieri proportionabiliter ad partes à quolibet Socio collatas. *vor.* 18. n. 105. 106. 108. 113. & 188.

In *societate* universalis potest unus dumtaxat ex Sociis oecogicia explicare, atque peragere. *v. 51. n. 66.*

Societati uoiversalis repugnat meum, & tuum dari. *vor.* 51. n. 64.

Secus est respectu Sociorum particularium. *vor.* 51. n. 65. & 66.

Societati universalis non repugnat, quod Bona proprio nomie, & particulari à Sociis adquiratur. *vor.* 51. n. 71.

Societati non repugnat inæqualitas collationis Capitalium. *vor.* 18. n. 104.

Societate plerumque industria Socii plus confert, quàm pecunia. *vor.* 18. n. 14. 22. & 178.

In *societatibus* pacta omnino sunt servanda. *vor.* 18. n. 123.

Societatis pactum de utilibus æqualiter participantibus iniquum est, si non congruat partibus in societatem collatis. *vor.* 18. n. 126. & 146.

Secus, ubi initium est inter Socios non ignorantes eorum partium inæqualitatem. *ibid.* n. 127.

Ac longe post earundem partium collationem. *ibid.* n. 129. & 130. ad 33. Item n. 157.

Intellige, si inæqualitas magna non sit. *ibid.* n. 164. & 176.

SOCIETAS JESU.

Societatis Jesu Collegia, atque Domus capaces sunt successionum ex dispositione hominis, illa nempe ad plenum dominium adquirendum, hæc ad effectum vendendi, & consequendi æstimationem. *vor.* 4. n. 152.

Intellige de successionibus, & Legatis relictis ab Extris, non verò à Prociis, vel aliis ex eorum persona. *vor.* 4. n. 153.

SOCIUS.

Socii unus ubi conditio melior est, alterius verò deterior, societas non transit sine conscientie serupulo, & peccato. *vor.* 18. n. 60. & 173.

Socii voluntas tollit iniquitatem pacti. *vor.* 18. n. 41. & 131.

Socius sibi debet imputare, cur apertius pactus non sit. *vor.* 18. n. 125.

Socius, qui promissam quantitatem non contulit, nequit pro rata deficiente lucrum expetere. *vor.* 18. n. 107.

Socius ob non collatam promissam quantitatem tenetur erga Consocios ad interesse lucri cessantis. *vor.* 18. n. 134.

Secus est, si ab iisdem scientibus fuit cum eo conventum de utilium æqualitate. *vor.* 18. n. 35. & 136.

Consensisse enim si dicuntur, & quoad interesse ejusmodi sibi præjudicasse. *vor.* 18. n. 137.

Socium participare de lucro Capitalis non ab eo, sed à Consociis adacti, iniquum est. *vor.* 18. n. 181.

Socio administranti merces debetur. *vor.* 18. n. 1.

Socio administranti, si ex consuetudine Regionis id sit, salarium præstandum est. *vor.* 18. n. 54.

Etiã contra expressam Juris dispositionem. *vor.* 18. n. 55.

Et licet non conventum. *ibid.* n. 61. & 78.

Socii Bona Societatis administrans, plus lucri in præmium laboris debet capere. *vor.* 18. n. 12.

Socius plus aliis industria, atque operæ impendens, non debet ex æquo Socius videri. *vor.* 18. n. 13. & 171.

Socius administrans, plus operæ in Societatem confert. *vor.* 18. n. 20.

Socius ponens operam, valet interesse consequi à Conscio, qui promissam quantitatem non contulerit. *vor.* 18. n. 180.

Ad *socium* operam ponentem, cujus pecuniâ sit capitale adactum, non verò ad Conscio pecunias conferentem augmenti lucrum pertinet. *vor.* 18. n. 183.

Procedit, si Conscio sciverit tale augmentum, si ignoravit. *vor.* 18. n. 184.

Socius administrans quod separatim debeat consequi mercedem, in Jure cautum non reperitur. *vor.* 18. n. 11.

Socius commune negotium gerens, etiam proprium gerere dicitur. *vor.* 18. n. 8.

Socius bona Societatis administrans, id animo potius Socii præstare cœletur, quàm mercenario. *vor.* 18. n. 7.

Socio administranti quantum plus lucri debeat rependi, arbitrio boni Viri relinquitur. *v. 18. n. 16.*

Habitu ratione qualitatibus operis, & industria. *vor.* 18. n. 17.

Socius Administrator conveniens, absque salarii mentione, de lucro, & damno æqualiter partiendo, videtur statuisse, nil sibi pro salario posse competere. *vor.* 18. n. 28.

Sed partes in divisione æqualiter faciendas. *vor.* 18. n. 29.

Licet inæqualis fuerit contributio. *ibid.* n. 30.

Socius Administrator conveniens de servanda in lucro, & damno æqualitate quod intellexerit gratis velle administrare, non ita facile dicendum. *vor.* 18. n. 42.

Præsertim in re magni momenti. *vor.* 18. n. 43.

Socio administranti non nocet, quoad Salarium illi debitum, pactum de lucro, & damno æqualiter partiendo. *vor.* 18. n. 49.

Inter *Socios* iniqua esset conventio de non percipienda majori aliqua utilitate à Socio administrante. *vor.* 18. n. 23.

Cum præsertim hic majori subest periculo, amissionis nempe lucrorum, & operarum. *vor.* 18. n. 24.

Inter *Socios* inita conventio de non percipienda à Socio administrante majori utilitate, sustinetur, stante eorum scientiâ de ejusmodi administratione. *vor.* 18. n. 38.

Et socius administrans nequit eo casu deceptus dici.
vor. 18. n. 39.

Sed gratis operam voluisse impendere. *vor. 18. n. 40.*
 Inter duos Socios, quorum alter pecuniam, alter operam praestiterit, non reprobatur aequalis utilium divisio. *vor. 18. n. 177. & 179.*

Inter Socios inita conventio de utilibus ex aequo dividendis, debet intelligi de aequalitate proportionis, non quantitatis. *vor. 18. n. 18.*

Quod scilicet propriae uniuscuiusque collationi pars debeat respondere. *vor. 18. n. 20. & 21. & 189.* Intellige, *ut n. 32. & 36.*

Inter Socios aequalia esse debere damna, & compendia aequalitate proportionis, procedit, ubi nil eorum eorum divisionem convenerunt. *vor. 18. n. 32.*

Inter Socios conventio inita de aequali utilium divisione, intelligenda est de aequalitate quantitatis, non proportionis, nisi aliter inter ipsos conventum sit. *vor. 18. n. 36.*

Inter Socios, stante pacto aequaliter partiendi lucri, & damni, utilia sunt ex aequo dividenda, licet inaequales contributiones fuerint. *vor. 18. n. 122.*

Inter Socios valida est conventio de lucro, & damno aequaliter dividendo, licet inaequalis fuerit contributio. *vor. 18. n. 31. 33. 34. & 128.*

Eoque casu portiones debent aequales fieri aequalitate quantitatis. *vor. 18. n. 35. & 36.*

Inter Socios inaequaliter capitalia conferentes irritum non est pactum aequalis utilium divisionis, quando eadem sint aequaliter in fine Societatis repartienda. *vor. 18. n. 147. & 148.*

Secus, quando eorum restitutio integrè faciendi sit eisque conferenti. *vor. 18. n. 150. & 155.*

Inter Socios aequè irrita sunt pacta de inaequali utilium divisione, ubi aequaliter, ac de aequali, ubi inaequaliter contributio facta est. *vor. 18. n. 169.*

Inter Socios pacta inaequalia irritantur, firmo etiam contractu remanente. *vor. 18. n. 172. & 174.*

Inter Socios scientia inaequalis contributionis per unum factæ quod tollat iniquitatem pacti de aequaliter dividendo, procedit, ubi inaequalitas magna non sit. *vor. 18. n. 164. & 176.*

Inter Socios pacta inaequalia tunc sustinentur, quando notabilis non adest differentia, vel aliter maiorem partem contulit industriae, aut pecuniae. *vor. 18. n. 166.*

Aliis bonâ fide Societas inita non dicitur. *vor. 18. n. 167.*

Illicque opinio, uti venior, ac iustior, est timenda. *vor. 18. n. 168.*

Socii nequeunt dici decepti, si scientes inaequalem partem à Consocio contributam, de utilium aequalitate convenerunt. *vor. 18. n. 132.*

Et censetur in eam liberalitatem exercere voluisse. *vor. 18. n. 132.*

Intellige, *ut n. 156. 157. & 164.*

Sociorum voluntas, ubi pacti sunt de aequalitate utilium, intelligenda est, quatenus aequales partes forent collatae. *vor. 18. n. 145.*

Inter Socios capitalia non censetur posita uti aequaliter partienda in fine Societatis, stante

eorum conventionem augendi integrum capitale pro aequali rata. *vor. 18. n. 152.*

Inter Socios cum inaequalia ponuntur capitalia, in fine tamen Societatis dividenda, ea dicuntur communicari. *vor. 18. n. 148.*

Quodque plus contribuitur, donari censetur. *vor. 18. n. 149.*

Inter Socios inaequaliter contribuentes, pactum de aequali utilium divisione, non sustinetur ex praesumpta donatione. *vor. 18. n. 156.*

Nisi haec valcat elici ex actu Societatem praecedente. *vor. 18. n. 157. & 162.*

Inter Socios donatio, si praecedat Societatem, ipsam non tangit. *vor. 18. n. 162.*

At simul cum ipsa esse non potest. *ibid. n. 163.*

Inter Socios liberalitas praesumi valet ante, non post contractam Societatem. *vor. 18. n. 46. 154. & 159.*

Inter Socios non praesumitur donatio, si ex eorum mente remanet exclusio. *vor. 18. n. 153.*

Inter Socios diversa est donatio in capitali à donatione in lucro. *vor. 18. n. 160.*

Quia, in capitali donatio praecedit, in lucro, cum ipsa commiscetur. *vor. 18. n. 161.*

Inter Socios inita conventio de utilibus dividendis, expensas non comprehendit. *vor. 18. n. 50.*

Nec proinde salarium Socio administranti debitum. *vor. 18. n. 51.*

Inter Socios lucrum, & damnum debet commune esse, atque aequale. *vor. 18. n. 103.*

Inter Socios divisio utilium tacienda est pro rata capitulum, & temporis, ex quo capitalia ipsa fuerint collata. *vor. 18. n. 121. & 185.*

Inter Socios, qui plus pecunia contulit, minus non debet accipere. *vor. 18. n. 187.*

SOLEMNITATES.

Solemnitatum detectus, in donatione, suppletur juramento. *vor. 40. n. 21.*

Licet de Minoribus agatur. *ibid. n. 22.*

Solemnitatum defectus quilibet sanatur juramento. *vor. 40. n. 43.*

Solemnitates statutariae ad obstruendam viam fraudibus inventae sunt. *vor. 52. n. 246.*

Solemnitates statutariae in liberationibus, quae à Mulieribus, & Minoribus fiunt, sunt adhibendae. *vor. 52. n. 247.*

Solemnitates in contractibus Mulierum requisitae, eo magis adhibendae sunt, quò actus apparet fraudibus magis obnoxius. *vor. 52. n. 245.*

Solemnitates in renunciatione Mulieris comprehendente jura dumtaxat de futuro, non requiruntur. *vor. 43. n. 11.*

Praeterea, si juramento confirmata fuerit. *ibid. n. 12.*

Solemnitates quod non requirantur in renunciatione Mulieris ob causam, procedit ubi Mulier sit major, secus, si minor sit. *vor. 43. n. 35.*

Solemnitatum, atque insinuationis detectus in renunciatione Mulieris suppletur iudicis Decreto. *vor. 43. n. 3. & 4.*

Solemnitates in contractibus Minorum semper, & quodcumque servandae sunt. *vor. 40. n. 2.*

Et praeterea in contractu donationis. *vor. 40. n. 2.*

Solemniter ex observantia triginta annorum præscribuntur. *vor.* 33. n. 47.

SOLVENS.

Solvem non tenetur esse sollicitus de versione pecunie in causam expressam, si conventum id non sit. *vor.* 33. n. 59. & 63.

Secus, ubi agitur de contractibus à jure prohibitis, & à Judice sub certa dumtaxat forma, & conditione permixtis. *ibid.* n. 55.

Solvem, ubi agitur de contractu Mulieris, debet inquirere, an factus aliquis titulus, vel falsa causa quæ sit. *vor.* 33. n. 64.

Non tamen curare tenetur de validitate, & subsistentia debiti pro causa expressi. *ibid.* n. 66. Nec intrinsecam ac lateotem ipsius debiti qualitatem investigare. *ibid.* n. 67.

SOLUTIO.

Solutio ex conjecturis etiam, & præsumptionibus valet probari. *vor.* 19. n. 36.

Licet nec debiti solidatio, nec Testes, aut confessio Creditoris de recepto adferantur. *vor.* 19. n. 37.

Solutio præsumitur ex lapsu temporis, junctis aliis adminiculis. *vor.* 19. n. 49.

Idque ratione publicæ utilitatis. *vor.* 19. n. 50. Et ad lites amputandas. *ibid.* n. 51.

Certius autem procedit id contra Creditorem multiplici ex capite suspectum. *ibid.* n. 52.

Solutio præsumitur ex restitutione apocæ Debitori facta. *vor.* 19. n. 43.

Solutionis præsumptio ex conjecturis elicitæ, validior ob lapsum temporis efficitur. *vor.* 19. n. 45.

Præsertim, si apocæ noscatur prius Debitori restituta, deindeque ad alias Personas cum illicitis pactis devenisse. *vor.* 19. n. 46.

Quod fraudis, doloseque subtractionis indicium est. *vor.* 19. n. 47.

Maximè in casu Debitoris inconsiderati, & personarum suspectarum. *vor.* 19. n. 48.

Solutionis præsumptio rectè desumitur ex consueta Creditoris diligentia in exigendo. *vor.* 19. n. 38.

Cum præsertim locuples est. n. 40.

Atque ex opulentia Debitoris. *vor.* 19. n. 39.

Solutionis præsumptio oritur ex sententia à Creditore jam pridem reportata, & sequestris expeditis. *vor.* 19. n. 41. & 42.

Solutionis probatio non requiritur, ubi scriptura falsitas, vel suspicio adest. *vor.* 19. n. 35.

Solutio laudemii ex liberali etiam donatione fieri debet. *vor.* 11. n. 8.

Præsertim, si tum ex consuetudine, tum ex regulamentis id juris sit. *ibid.* n. 9.

Solutio, cui non debetur facta, non liberat solventem. *vor.* 44. n. 31.

Solutum tamen illi acquiritur. *vor.* 44. n. 32.

Solutio suam habens correlative, & æquivalentem causam, indebitè facta, nequit dici. *vor.* 36. n. 138.

Solutionem qui alio loco promittit, quam ubi contrahit, ejus loci Legibus seise adstringit. *vor.* 48. n. 105.

Licet specifiçam earum non habeat noticiam. *vor.* 48. n. 106.

SOROR.

Soror dotata, ex Statuto Januæ, non admittitur ad successionem Parentum, Fratre existente. *vor.* 15. n. 35.

SPES.

Spes fundata in alieno arbitrio, vana est. *vor.* 39. n. 58.

Spes succedendi in intestata viventis hereditate in patrimonium esse non dicitur. *vor.* 4. n. 101.

Spes succedendi in Bonis renunciatis est quoad Mulierem renunciantem pretio æstimabilis. *vor.* 43. n. 21.

Præsertim, si à proximo pendeat eventus, & prope certo. *vor.* 43. n. 22.

SPOILIATUS.

Spoliatus ante omnia restituendus est. *vor.* 3. n. 43. Non tamen id generatim procedit, ubi sit pax inter Principes. Intellige, ut n. 45. & 46.

Spoliatus, ubi sit pax inter Principes, non est absolute ante omnia restituendus, si clara sint spoliantis jura. *vor.* 3. n. 45. 70. & 71.

Vel quando conjici queat, restitutionem à Paciscentibus fuisse volitam. *vor.* 3. n. 46.

SPOLIUM.

Spolii jure ad Rev. Cameram pertinent hereditaria Religiosorum Bona. *vor.* 36. n. 50.

Locum an id habeat in Diocesi Faventina? *ibid.* n. 51.

Spolium Canonorum Regularium S. Salvatoris Placentiæ, iis ad seculares Ecclesias translatis, ex consuetudine, ad Monasterium pertinet. *vor.* 36. n. 110.

Spolium Regularis ad secularem Ecclesiam translatus eo magis ad Monasterium, non ad Ecclesiam ipsam pertinet, si de hoc viget consuetudo. *vor.* 36. n. 111.

STABILIA.

Stabilibus in contractum deductis, loci consuetudo habetur, velut eorum qualitas naturalis, atque inseparabilis. *vor.* 48. n. 34. 36. 56. & 110.

Stabilium concessio facta intelligitur sub illis qualitatibus, quibus à locali consuetudine afficiuntur. *vor.* 48. n. 38. 52. 57. & 142.

STATUTUM.

Statuta debent consentaneæ ad jus commune interpretari. *vor.* 47. n. 18.

Statuta si corrigant in una parte jus commune, interpretari ita nequeunt, ut in duabus corrigant. *vor.* 47. n. 35.

Statuta, in dubio, et si verba multum repugnent, censenda sunt Dotatas excludere ab hereditate Dotantis tantum. *vor.* 47. n. 17.

Statuta excludentia foeminas dotatas sunt disjunctivè intelligenda, itaut Dotata à Patre, Matre, vel Fratre, ab horum hereditate excludatur, non verò aliorum non dotantium. *vor.* 47. n. 16.

Statutum excludens foeminas dotatas, eas regulariter excludere censetur solum ab hereditate Dotantis, non aliorum, qui non dotantur. *vor.* 47. n. 15.

Statutum disponens, quod Mulier, ob dotem ab uno receptam, ab aliorum non dotantium succedat.

cessione excludatur, iniquissimum dicitur. *vol. 47. n. 30.*

Statutum foeminarum exclusivum si disponat, quod Filia ex hereditate paterna, vel Avita debeat dotari, Filiae exclusio correlative esse intelligitur doti consequendae à Patris, vel Avi hereditate. *vol. 47. n. 32.*

Statutum si foeminas propter dotem excludat, eorum exclusio locum habere censenda est quoad hereditatem Dotantis, non alterius, qui non dotavit. *vol. 47. n. 28.*

Secus est, si propter masculos, & propter agnationem. *ibid. n. 29.*

Statutum Savonense foeminas non propter masculos, & contemplatione agnationis, sed propter dotem excludit. *vol. 47. n. 26.*

Statutum Savonae disponit, quod Filiae nec à Patre, nec ab Avo paterno dotatae, Frater dotem ex illorum Bonis teneatur constituere. *vol. 47. n. 4.*

Statutum Savonae mandat, quod Mulier dotata, sive dotata ab ejus Avo, Patre, Matre, vel ab aliis quibuscumque Consanguineis nequeat quidquam sibi juris in eorum hereditate vindicare. *vol. 47. n. 8.*

Statutum Savonense foeminis non prohibet, immo permittit de eorum dote, Bonisque omnibus disponere, adhibitis tamen solemnitatibus in eo praescriptis. *vol. 47. n. 40.*

Statutum Savonae disponens, quod foeminae tam vivae, quam mortuae indifferenter debeant dotari, quid in hoc differat à Januae Statuto? *vol. 47. n. 44.*

Statuti ejusmodi Savonenfis verba. *ibid. n. 45.*

Statuti Januensis de foeminarum dotatione aegrotis verba referuntur. *vol. 47. n. 37.*

Statutum Januae disponit, Filiam ob unicam dotem à Parentibus receptam à plurium hereditate excludi. *vol. 15. n. 35.*

Ad *Statutum* Januense, ex particulari Savonae Decreto, Savonenses solent recurrere. *vol. 47. n. 35.*

Intellige in Causis dumtaxat, in quibus *Statuta* Savonae deficiant. *vol. 47. n. 38.*

Statutum Urbis cap. 145. foeminas excludit à successione Patris, jubetque, dotibus pro eis datis, contentas esse. *vol. 47. n. 23.*

Si tamen Filia fuerit ab Extraneo dotata, eam ab hereditate Patris non excludit. *vol. 47. n. 24.*

Statutum Avenionense. in donationibus geminatis insinuationem non requirit. *vol. 40. n. 36.*

Statuta Comitatus Vercellini praecipuot, laudemia ex donationibus praestanda esse. *vol. 11. n. 12.* Exceptis, quae sunt personis cojunctis usque ad quartum gradum. *vol. 11. n. 13.*

Idque de emphyteusibus hereditariis disponunt. *vol. 11. n. 14.*

Statutum si mentionem faciat de legitima, dos loco legitime succedit. *vol. 47. n. 33.*

Statuti municipalis dispositio attendenda in primis est, ubi agitur de laudemii solutione. *vol. 11. n. 12.*

Statuto municipali censetur se conformasse Iudex. *vol. 16. n. 11. & 25.*

Statuto laicali Foeminarum exclusivo, Monialis non subijcitur. *vol. 47. n. 12.*

Eidemque una cum Masculis est successio deferenda. *ibid. n. 13.*

Statutum laicale Foeminarum exclusivum, de consuetudine Neapolitana, non ligat Personas Ecclesiasticas. *vol. 47. n. 14.*

Statutum Civitatis dominantis quando diversum, atque etiam incompatibile est cum statuto Locis subjecti, istud vix attendendum. *vol. 47. n. 43.*

Statutum Civitatis dominantis vim, & auctoritatem Juris communis obvio in tota subjecta Ditione. *vol. 47. n. 36.*

Intellige, in subsidium, quando scilicet in loco subiecto peculiare desit statutum. *vol. 47. n. 39. & 40.*

Statutum, vel consuetudo Locis viri formam dotalli contractui dare cogeret. *vol. 45. n. 51. & 62.*

Statuto vigenti in Patria, & domicilio Viri, Contrahentes praesumuntur sese conformare voluisse in contractu connubiali. *vol. 45. n. 50.*

Nisi de contraria constet eorum voluntate. *ibid.*

A *Statuto* ad pactum, & vice versa valet argumentum. *vol. 45. n. 23.*

Statutum dicitur esse latum quoddam pactum. *vol. 45. n. 24.*

Statuto principia, & consuetudines locorum, scire Priores non praesumitur. *vol. 48. n. 12. & 97.*

STIPULATIO.

Stipulatio, & pactum non trahitur ad Personam non expressam. *vol. 44. n. 37.*

Stipulatio ut commissa dicitur, sufficit, quod nudum purificetur factum in conventionem deductum. *vol. 8. n. 64.*

Stipulatio ratione materiae, seu rei vitari nequit, nisi haec prohibita de se, vel de jure sit. *vol. 44. n. 33.*

Stipulatio super re aliena potest subsistere. *vol. 44. n. 35.*

Inefficax tamen est, si sine ulla, vel ex iusta fiat causa. *ibid. n. 36.*

Stipulatio à Patre nomine sui ipsius facta de lucro dotalli sibi non competente, nulla est. *vol. 44. n. 26.*

Et potius nomine Filiae facta censetur. *vol. 44. n. 28, sed vid. n. 30. & seq.*

Stipulatio omnis ad heredes, & contra heredes, etiam non expressis transmittitur. *vol. 49. n. 40.*

Intellige, id procedere, cum non agitur de jure proprio heredis, & ad ipsum ex propria perspectante. *vol. 49. n. 41. 42. & 43.*

Stipulationes eo spectant, ut, quod sua interest, cuique adquiri debeat. *vol. 44. n. 27.*

STIPULATOR.

Stipulatoris persona, in contractu dotis, Filia, non Pater est. *vol. 44. n. 40.*

Ad *Stipulatoris* personam refertur lucri dotallis conventio impersonaliter stipulata. *vol. 44. n. 39.*

SUBDITUS.

Subditus quis ei non est, in ejus Regno Bonae tantum possidet. *vol. 3. n. 14.*

SUBROGATUM.

Subrogatum naturam ejus assumit, in ejus locum subrogatur. *vol. 50. n. 31. & 36.*

SUB.

SUBSCRIPTIO.

Subscriptio duplex à Donante tacta, ratihabitionem donationis non inducit. *vol. 20. n. 28.*
Nisi posterior subscriptio noscatur post traditionem apocæ adjecta ex intervallo. *ibid. n. 29. 33. 35. & 36.*

SUBSTITUTUS.

Ex *Substituto* factio quilibet obligatur. *v. 52. n. 128.*
Substituti veniunt jure proprio, & independentes à Persona Transigentium. *vol. 6. n. 114.*

SUBSTITUTIO.

Substitutio nondum purificata, in Bonis non connumeratur. *vol. 4. n. 102.*

Substitutio linearis reciproca quod fuerit à Testatore demandata, conjecturis opus non est, si ea ex verbis Testamenti clara sit. *vol. 12. n. 51.*

Substitutio linearis reciproca conjicitur ex inculcato, & sæpius repetito conservandæ agnationis voto. *vol. 12. n. 12.*

Aliæ ad id expenduntur conjecturæ. *v. 12. n. 13. 54. 55 & 56.*

Substitutio linearis reciproca longè facilius inducitur, ubi non inter Transversales agitur, sed inter Deicendentes Testatoris. *vol. 12. n. 57.*

Substitutio linearis reciproca inter omnes filios, ac nepotes natus, debet favore Superstitis masculi locum habere. *vol. 12. 50.*

Substitutio Femininarum in detectu Masculorum ordinata, istorum, non earum institutionem, supponit, ne alias videantur sibi ipsis substitutæ. *vol. 12. n. 10.*

Substitutio Tutoris non censetur tutelæ contemplatione tacta. *vol. 17. n. 71.*

SUCCESSIO.

Successio, deficiente facto hominis, legitimis heredibus à lege detinetur. *vol. 4. n. 134. & 155.*

Successio, ubi ex lege deservitur, onera à Successore præstanda sunt. *vol. 1. n. 125.*

Ad *successionem* Parentum Filia, si dotata non fuerit, admittitur. *vol. 15. n. 28.*

Modò statutum non præcipiat, quod ob dotem ab uno receptam, à plurium successione excludatur. *ibid. n. 39.*

A *successione* juriurum, ac Bonorum donatorum Donans, ejusque heredes repelluntur. *vol. 40. n. 15.*

In *successione* Bonorum Avitorum non debet Fratri Ecclesia præteriri. *vol. 4. n. 126.*

In *successionibus* attenditur qualitas existens tempore delatæ successionis, & actualis acquisitionis. *vol. 25. n. 145.*

Successiones universalis titulus nequit per contractum dari. *vol. 1. n. 114.*

SUCCESSOR.

Successor singularis est, qui singulari titulo succedit. *vol. 1. n. 56.*

Successor nemo singularis ex contractu, debet xri alieno subesse. *vol. 1. n. 124.*

Successor non debet amplius reddere rationes ab Authore redditas. *vol. 52. n. 152.*

SUMMA.

Summa in adjudicatione census sequestrata pro ejus fructibus penes publicum Depositarium,

censetur propria Creditoris effecta per respectivam crediti excomputationem. *vol. 14. n. 1.*

SUPERFLUITAS.

Superfluitas ut in statutis evitetur, quilibet interpretatio capienda est. *vol. 47. n. 21.*

SUPPLETIO LOTIS.

Ad *suppletionem* dotis minus congruè constitutæ, Filia potest agere. *vol. 15. n. 27.*

SUSPECTUS.

Suspectus quis dicitur ex quacumque causâ, quæ Prætori iusta visa fuerit. *vol. 52. n. 41.*

SUSPICIO.

Suspicio cessat, cum cessat interesse. *vol. 52. n. 161.*

Suspicio male versionis in persona Matris, & fratris non cadit. *vol. 52. n. 72.*

T

TABERNA.

Taberna instructa una cum suo avviamento, habentur loco rei stabili frugiteræ. *v. 2. n. 17.*
Ita ut pro illis aliquid exigere liceat. *vol. 2. n. 38.*
Intellige, juxta modum, qui servatur in rebus suapte naturâ fructiferis. *vol. 2. n. 39.*
Nec ultra quatuor, aut quinque pro centenariis. *ibid. n. 40.*

Taberna instructa cum avviamento locatio fit ad rationem quatuor procentario. *vol. 2. n. 41.*

Taberne instructæ cum avviamento fructus taxantur ad rationem quatuor. *vol. 2. n. 42.*

TACITUM.

Taciti, & expressi eadem est virtus. *vol. 26. n. 31.*

Præcipue in conventionibus. *ibid. n. 32.*

TACITURNITAS.

Cum *taciturnitate* ubi aliquis concurrat actus, præsumitur consensus, etiam in præjudicialibus. *vol. 18. n. 138.*

TARDITAS.

Tarditas in productione Scripturæ suspectam eam reddit, & quare? *vol. 19. n. 39. & 32.*

TARQUINIUS.

Tarquinius vituperatum est, quòd Jovis Templi fundamentis jacundis totam tuturi operis impensam profudisset. *vol. 28. n. 32.*

TEMPUS.

Temporis lapsus ei, qui pro nova rationum redditione convenitur, titulum quemdam, & bonam fidem tribuit. *vol. 32. n. 9. 15. & 16.*
Tempus initi contractus inspicendus est, ut læsio demonstretur. *vol. 52. n. 299.*

Tempus contractus quoad obligationem, & solemniam inspicitur non existentis conditionis. *vol. 39. n. 50.*

Ad *tempus* limitata conditio, non limitat dispositionem, cui tempus adjectum non est. *vol. 17. n. 17.*

TESTAMENTUM.

Testamentum solemne revocari nequit per donationem causâ mortis. *vol. 6. n. 77.*

Testamentum solemne, non nisi per aliud solemne testamentum revocari potest. *vol. 6. n. 78.*

Testamentum ejus, qui donavit, sustinetur unice quoad

quoad Bona ad effectum testandi reservata.
v. 40. n. 18.

TESTATOR.

Testator potest, heredi emolumento adacto, de ipsius re dispoñere, gravamen imponendo. v. 46. n. 30.

Testator non præsimitur voluisse, uxorem luctuosam filii hereditate privari. v. 17. n. 7.

Testator iacturam facere dicitur, si vel in minimo ejus voluntas non servetur. v. 16. n. 94.

Testatoris interesse in eo, quod respicit ejus nominis, & memorie conservationem, cuiusque praevalat pecuniarum detrimento. v. 16. n. 133.

Testatoris praeceptum de ejus cognomine, & insignibus assumendis à Primo vocatis adimplendum, disferri non debet, expectando alterius filii nativitatem. v. 16. n. 142.

Testatoris voluntas in Legato uxori relicto sub conditione cum filiis cohabitandi censetur ea fuisse, ut Uxor cum filiis habitet, donec vivat. *ibid.* n. 10.

Ratio, quia post eorum mortem ea conditio redditur impossibilis. *ibid.* n. 11, & 12.

Testatoris voluntas debet adhuc, si potest, adimpleri, mortuo eo, cum quo conditio erat adimplenda. v. 17. n. 14.

Testatoris voluntatem quoad ordinem succedendi regulariter designat ordo in litera dispositionis. v. 17. n. 51.

Testatoris voluntatem eludere non debet, qui hereditate fruitur. v. 16. n. 20.

TESTES.

Testes quinque adhibendi sunt, ut fideicommissio per epistolam, vel aliam privatam scripturam supponatur res aliqua prius in testamento relicta. v. 6. n. 79.

Per *Testes*, licet ad perpetuam deponentes, identitas probari valet. v. 14. n. 17.

Testes, quorum depositio concludens, & univoca non sit, probationem non constituunt. v. 32. n. 91.

Testes patientes notabiles exceptiones rejiciendi sunt. v. 19. n. 17, & 33.

Testes mendaces non veniunt attendendi. v. 19. n. 18.

Et, cum de mala fama notati sunt. v. 19. n. 19. Idem, si ignoti. *ibid.* n. 20.

Testes, quibus Contrahentes ignoti sunt, non probant. v. 19. n. 21.

Testes ad proprium commodum deponentes, adeo ad probandum non sunt idonei, ut nec examini mereantur subijci. v. 19. n. 53.

Illicque etiam examinatis fides non adhibenda. v. 19. n. 54.

Testes familiares, & servitio addicti, à testimonio ferendo pro ejus Domino repelluntur. v. 22. n. 65.

Vel saltem, etsi penitus non repellerentur, integritas fidei, & idoneitatis non possent reputari. v. 32. n. 66.

Testes transverales non admittuntur, nisi extra De Contrah.

tertium consanguinitatis, vel affinitatis gradum sint. v. 37. n. 7, & v. 38. n. 38.

Testes de se inhabiles, etsi donationem comprobarent, si tamen eorum inhabilitas nec numero suppleatur, nec adminiculis, non essent attendendi. v. 32. n. 90.

Testis quod sine juramento debeat deferri, nec ipse Papa valet statuere. v. 29. n. 19.

Testis unicus fidem non facit. v. 29. n. 19. Licet illustris persona sit. v. 29. n. 25.

Ac etiam Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis. v. 29. n. 21.

Testis unicus eo magis non probat, si de inducenda donatione agatur, v. 32. n. 100.

Testis unius fides extrajudicialis apta non est probare cambialis apocae falsitatem. v. 34. n. 56.

Testis, etiam unicus, contra Inducentem probat. v. 38. n. 41, & v. 51. n. 18.

Testis, ex ejus affectione circa Inducentem, fidem non meretur. v. 32. n. 62.

Testis, ob intercessum, aut commodum, quod ex ejus depositione sperare valeat, non attenditur. v. 32. n. 63.

Licet deponat de re gesta inter domesticos parietes. *ibid.* n. 64.

Testis depositio si ad Instrumentum se referat, quod numquam fuerit exhibitum, vel ab eo censetur discordare, vel ne confectum quidem Instrumentum praesumitur. v. 39. n. 37.

Testium exceptiones patientium depositio, quando eorum numero suppleta dici nequeat? v. 32. n. 68.

Testium subscriptione carens apoca privata, exequibilis non est. v. 29. n. 22.

Testimonium Vitrici idoneum non est. v. 37. n. 76, & v. 38. n. 55.

Testimonium Matris valere pro Filia ad amplam consequendam donationem, absurdum est. v. 37. n. 6, & 76, & v. 38. n. 54.

TITULUS.

Tituli possibilibus praesumptio non admittitur, ubi certus concurret titulus. v. 34. n. 112.

Tituli cujuspiam respectu facta oblatio admissionem ejusdem tituli supponit, excluditque negationem. v. 51. n. 36.

Tituli nullitas ex defectu aliquo extrinseco non impedit acquisitionem fructuum. v. 6. n. 255.

Titulus universalis communionis praecedenter allegatus, repetitus censetur per dictiones, = *no' modi*, & *nomi*, *che sopra* n. v. 51. n. 33.

Titulus is praesumitur in laudo deductus, qui pridem in actu serio fuerat allegatus. v. 51. n. 24.

Quoties non appareat, illud ex alia causa potuisse perici. *ibid.*

Titulus novus ad transigendum ortus non praesumitur spatio temporis brevissimo. v. 51. n. 20.

Sed praesumitur continuatio tituli in actu serio pridem allegati. v. 51. n. 21.

Quam de nova causa, ob quam mutari is potuerat, non doceatur. *ibid.*

Quo casu idem titulus, etiam post lapsum temporis longissimi, durare existimatur. *ibid.* n. 22.

Titulus donationis in renunciatione expressus, ihus naturam non immutat. *vor. 5. n. 38.*

Titulus redactus ad non titulum bonam fidem non admittit. *vor. 6. n. 250.*

Titulus donationis expressus in traditione iocalium facta Sponsæ à Viro, ejusque Confratruis, vera donatio non est, sed blanda verba, & captatoria. *vor. 21. n. 21.*

Nec proprietatis inde translatio, sed mera usus coactio significatur. *ibid. n. 22.*

Titulus nullus vel bonam fidem non excludit, vel non inducit malam. *vor. 6. n. 259.*

Titulus nullus ex defectu consensus possessionem non transfert. *vor. 6. n. 264.*

Titulus est habilis ad transferendam possessionem, si nullitas proveniat ex defectu aliquo extrinseco solemnitatum. *vor. 6. n. 254. & 256.*

Titulus, licet præjudicialis, censetur ab eo admittus, qui præsens, sciensque allegationi ejusdem tituli non contradixit. *vor. 51. n. 30. & 31.*

Titulus successionis universalis per contractum dari nequit. *vor. 1. n. 114.*

TITUS VESPASIANUS.

Titus Vespasianus diem, quæ nulli fuerat gratificatus, perdidit procul est. *vor. 48. n. 77.*

TOTUM.

Totum, ac partis quotitative idem juris est. *v. 1. n. 62.*

Intellige, ut quod juris est de toto quoad totum, idem sit de parte quoad partem. *vor. 5. n. 63.*

TRANSACTIO.

Transactio est inventa ad finem Litibus imponendum. *vor. 6. n. 91. & vor. 51. n. 2.*

Et ad instar rei judicate, firma semper debet esse. *d. vor. 51. n. 3.*

Ideò de laudo censendum est. *d. vor. 51. n. 4.*

Transactio est stricti juris, neque potest ad id extendi, quod non fuerit in controversiam deductum. *vor. 51. n. 84.*

Transactio ab ipso litis ingressu heredem repellit, siquæ Auctoris factum impugnare prohibet, & contra illud venire. *vor. 49. n. 56.*

Etiā ubi agitur de jure ex propria persona competente. *vor. 49. n. 57.*

Et licet Defunctus nullam evictionis obligationem emiserit. *vor. 49. n. 59.*

Procedit in Feudis, Emphyteusi, Jurepatronato, & similibus. *vor. 49. n. 58.*

Transactio, sicut alia quælibet conventio tacitam illam continet conditionem: nisi adit error, vel falsa causa. *v. 6. n. 10. & 84. & v. 51. n. 10.*

Transactio verè, & formalis naturam assumunt Lauda à Partibus adprobata, atque emolgata. *vor. 51. n. 1.*

Pro transactione, in dubio, respondeendum est. *v. 6. n. 92. & v. 51. n. 113.*

Maximè, si accedit iustus aliquis timor, iuramentum, & observatio diutiora. *d. vor. 6. n. 93. & d. vor. 51. n. 114.*

In *transactionis*, seu emolationis Laudi Instrumēto regulariter enunciari solent iura, ob quæ compromissum fuerit, atque transactum. *vor. 51. n. 28.*

Transactio potest obligare Transigentes, & impuguari à substitutis unius ex Transigentibus. *vor. 6. n. 113. & 119.*

Transactio cum Antecessore inita, quoad substitutos perinde habetur, ac si non esset. *v. 6. n. 118.* Præsertim, si abierit bona fides, & iusta transigendi causa. *ibid. n. 120. 126. & 132.*

Transactio Antecessoris substitutis non obstat. *v. 6. n. 115. & 21.*

Transactio Antecessoris efficere nequit, quominus posteriores substituti rectè viâ immixtionem petant in Bonis Primogenituræ. *vor. 6. n. 116.*

Etiā non petiti prius rescissione transactionis. *ibid. n. 117.*

Ad sustinendam *transactionem* quælibet dubietas sufficit. *vor. 7. n. 21.*

Intellige, si res in transactione fuerit deducta, tamquam dubia, non sit tamquam omnino certa. *vor. 7. n. 22. & 27.*

Aliiter *transactio*, ut potè erronea, non subsistit. *vor. 7. n. 23. & 24.*

Transactio eò magis dicitur bonæ fidei inita, si lis erat introducta, & dubia erant Transactionum iura. *vor. 49. n. 116.*

Transactio inita ex falsa causa sustinetur ob rei dubietatem ex causa litis præsentis, vel futuræ. *vor. 51. n. 107.*

Etiā si lis esset minus iuridica. *vor. 51. n. 108. & 109.*

Secus tamen, quando vanos omnino adesset litis timor. *vor. 51. n. 110. & 112.*

Transactio ex quibus dici queat in statu dubietatis inita. *vor. 7. n. 8. & 10. & vor. 49. n. 101. & seq.*

Transactio ut dicatur inita in statu dubietatis, sat non sint Advocatorum responsa edita, auctoritatibus in puncto non allegatis. *vor. 7. n. 10. & 16.*

Præsertim, cum agitur contra successores Transactionum jure proprio venientes. *vor. 7. n. 17.*

Tunc enim non sufficit nuda dubietas oriens ex dicto unius Doctoris. *vor. 7. n. 18.*

Sed requiritur, transactionem fuisse regulatam bono jure, & bonâ fide. *vor. 7. n. 19.*

Et utiliter etiam in beneficium omnium Successorum. *vor. 7. n. 20.*

Ad *transactionem* ex capite dubietatis sustinendam sat non est, rem quæ tempore certam fuisse reputatam. *vor. 7. n. 25. & ratio n. 26.*

Transactio inita ob timorem insubstantialem probationum nulla est. *vor. 6. n. 90.*

Transactio ut valeat, non sufficit quilibet litis color. *vor. 6. n. 100.*

Sed habere debet causam probabilem. *vor. 6. n. 101. & 102.*

Transactio causâ finali erroneâ detectâ, inanis quoque detegitur litis timor, & dubietas. *v. 6. n. 98.*

Qui proinde ineptus est ad sustinendam transactionem. *vor. 6. n. 99.*

Transactio nequit ex novis iuribus rescindi. *vor. 7. n. 78.*

Intellige, si respiciant rem in transactione deductam tamquam dubiam. *vol. 7. n. 29.*
 Non si rem, veram suppositam, falsam ostendant. *vol. 7. n. 30.*
 In *transfatione* si res tamquam dubia deducta est, jura postmodum reperta, dubitatem, quae aderat ejus tempore, non remouent. *vol. 7. n. 31.*
 Si verò tamquam certa, destruant certitudinem tunc suppositam. *vol. 7. n. 32.*
Transfatio celebrata ex jure potius claro, quam dubio, Successores independentes à Transigente venientes nequē ceficere. *vol. 49. n. 55.*
Transfatio si iustā causā, & bonā fide celebrata fuit, non est amplius inquirendum de Transigentium iuribus. *vol. 49. n. 130.*
 Praesertim inter sanguine Coniunctos. *vol. 49. n. 131.*
Transfatio, modò abest aperta calumnia, praesumitur bonā fide inita. *vol. 49. n. 113.*
Transfatio bonā fide facta, consideratur uti actus necessarius. *vol. 6. n. 123.*
Transfatio bonā fide celebrata vim habet rei iudicatae. *vol. 49. n. 132.*
 Et prohibetur, etiam Rescripto Principis, rescindi. *vol. 49. n. 232.*
Transfatio bonā fide inita ut sustineatur, benigna omnis interpretatio capienda est. *vol. 49. n. 134.*
Transfatio bonā fide facta obligat Successores. *vol. 6. n. 124.*
Transfatio inita bonā fide afficit quoscumque heredes jure proprio venientes. *vol. 49. n. 133.*
Transfatio facta iusto aliquo titulo, & bonā fide super rebus fideicommissi, vel primogeniturae obligat substitutos. *vol. 6. n. 122.*
Transfationi iustam praebet causā sententia, à qua pendeat appellatio. *vol. 49. n. 127.*
Transfatio est ex bona fide, si iuris transacti adest dubietas. *vol. 49. n. 10. & 100.*
 Immo, si modica occurrat dubitandi occasio. *ibid. n. 114.*
Transfatio ut rectè, ac prudenter inita dicatur, solus sufficit litis timor. *vol. 49. n. 112.*
Transfatio, in qua non fuit jus aliquod alienatum, sed illius potius diuitem exercitium, si bonā fide fuerit celebrata, nequit à successoribus Transigentium impugnari, licet ex propria persona venientibus. *vol. 49. n. 126.*
 In *transfatione* bona fides, & aequitas exuberare debet. *vol. 6. n. 110.*
 In *transfatione* commoda, atque incommoda invicem sunt communicanda. *vol. 6. n. 111.*
Transfatio bonā fide carens, est actus heredis gravati merè voluntarius. *vol. 6. n. 125.*
 A *transfatione* bona fides abesse dicitur, si omnia gesta sint ad evertendum primogenituram. *vol. 6. n. 127.*
 Nec ulla habita sit ratio Descendentium ad eam vocatorum. *ibid. n. 128. & 129.*
 In *transfatione* mala fides adesse dicitur, quando jus successorum in totum destruitur. *vol. 49. n. 121.*
 Aut nullo contrarii eventus periculo de jure non

De Centro.

dubio deciditur. *vol. 49. n. 122.*
Transfationis bona fides excluditur, si Primogeniturae utilis illa non sit. *vol. 6. n. 131.*
Transfatio inita super rebus fideicommissi pro solvendo aere alieno, pro detractionibus, & expensis ad fideicommissum non pertinentibus, bonam fidem non habet. *vol. 6. n. 133.*
Transfatio, si nullā iustā causā innitatur, contra jus extorta censetur. *vol. 6. n. 94.*
 Nec ullum habet legis favorem. *ibid. n. 95.*
 Nec sustinetur sub obtentu dubii litis eventus. *ibid. n. 96.*
 Ad *transfationem* necessarium consensum adimit error, & falsa causa. *vol. 6. n. 104.*
 In *transfatione* error, & falsa causa non praesumitur. *vol. 51. n. 12.*
 Ac ideo concludenter ab Allegante probanda est. *vol. 51. n. 13.*
 In *transfatione* error, & falsitas causae supponunt, aliquid pro vero habitum, & deinde falsum receptum. *vol. 7. n. 26.*
 In *transfatione*, comperta ex novis iuribus ejus causae falsitate, error inducitur, removens ab actu consensum. *vol. 7. n. 31.*
 Sinè quo nequit subsistere. *vol. 7. n. 34.*
Transfatio inita ex falsa causa, est ipso jure nulla. *vol. 6. n. 85. 108. 112. & 249. & vol. 7. n. 1. & 23.*
 Nec opus est, ut rescindatur. *d. vol. 6. n. 86.*
 Et nedum à Transigentibus, sed ab eorum etiam heredibus potest impugnari. *d. vol. 7. n. 2.*
Transfatio inita ex errore, vel falsa causa, corruit cum omnibus inde sequutis. *vol. 51. n. 5 & 6.*
Transfatio ex falsa causa inita, censetur contra jus, & fas extorta. *vol. 51. n. 115.*
 Nec validam eam possunt reddere juramentum, iudicis Decretum, alicujus solemnitates, nec subsequuta etiam observantia diuturna. *vol. 6. n. 103. & d. vol. 51. n. 116. & 118.*
Transfationis errori, & falsae causae censetur innixa juramentum, & observantia diuturna. *vol. 6. n. 106. & vol. 51. n. 119.*
 Et propterea eodem erroris, & deficientis consensu vitio laborant, quo ipsamet *transfatio*. *ibid. n. 107. & d. vol. 51. n. 120.*
Transfatio innixa Scripturae, quo deinde invalida comperitur, est ipso jure nulla. *vol. 6. n. 89.*
Transfatio, si corruat ejus causa principalis, non sustinetur, licet aliae subsistant non aequae principales. *vol. 51. n. 104.*
Transfatio, dum ejus causa falsa est, non ligat Transigentes. *vol. 7. n. 37.*
 Minusque Successores. *ibid. n. 38.*
 In *transfatione* nulla ob ejus causae falsitatem, opus non est probare malam fidem Transigentium. *vol. 7. n. 39.*
Transfatio nulla ob ejus causae falsitatem, nequit ex bona fide Transigentium sustineri. *vol. 7. n. 40.*
 Praesertim quoad eorum Successores jure proprio venientes. *vol. 7. n. 41.*
Transfatio inita cum supposito validitatis alicujus actus de se nulli, non sustinetur. *vol. 7. n. 4.*
 Idem, si cum supposito invaliditatis actus de se validi. *vol. 7. n. 6.*

SSS 2

Ac

- Ac similiter, si cum supposito substantiæ crediti, quod esset insubstans. *vol. 7. n. 7.*
- Transfessionis* ex falsa causâ initæ adimplementum potest quis recusare. *vol. 6. n. 87.*
- Transfessio*, ut ob ejus causâ salubritatem corrumpat, non requiritur, quod utraque Pars in falsâ causâ consenserit. *vol. 51. n. 89.*
- Sed exuberat, eandem causam ab una tantum Parte fuisse expressam. *vol. 51. n. 90.*
- Sive hæc sit illa, quæ de nullitate, sive illa, quæ de validitate renunciationis contendit. *vol. 51. n. 91.*
- Transfessionis* initæ ex errore, vel falsâ causâ, potest, non præmissâ etiam illius rescissione, directe impugnari obligatio in ea suscipienda. *vol. 51. n. 7. & 8.*
- Ac etiam solummodo reperti. *vol. 51. n. 9.*
- Transfessio* iuste impugnatur ob enormissimam, unius Transigentis læsionem. *vol. 6. n. 109. & 112.*
- Transfessio* non Primogenituræ, sed solis Transigentibus utilis enormissimam læsionem continet. *vol. 6. n. 134.*
- Transfessio* enormissimam læsionem continens, nunquam bonam fidem habere dicitur. *vol. 6. n. 135.*
- Sed potius dolo extorta præsumitur. *ibid. n. 136.*
- Et ideo nec Transigentes obligat, nec Succellores. *ibid. n. 137.*
- Transfessio* impugnari nequit ex falsitate causæ, quæ finalis non probetur. *vol. 51. n. 14.*
- Quæque si deficiet, transfessio non fuit inita. *vol. 51. n. 15.*
- Ex *transfessionis* præmio causâ finalis transigendi, ac subsequens transfessionis dispositiva declaratur. *vol. 51. n. 80.*
- Transfessionis* verba intelligi debent relative ad causam expressam, deficiente aliâ, ad quam congruè valeant reitari. *vol. 51. n. 35. & 39.*
- Transfessionis* causâ finalis desumenda est à præfessione expressam inter Partes deductâ, atque enunciata, non verò ab aliâ, quæ non fuerit expressa. *vol. 51. n. 81.*
- Præsertim, si aliâ transfessionis partes in ejusmodi expressâ causam collinent. *vol. 51. n. 82. & 91.*
- Transfessionis* causâ finalis optimè declaratur ex facti serie, tum quæ ipsam præcellit transfessionem, tum, quæ eandem esse subsequuta. *vol. 51. n. 17.*
- Transfessio* inita censenda est litis finiendæ causâ, si lis ab ea exaripit sile. *vol. 49. n. 128.*
- Transfessio* inita censenda est litis finiendæ causâ, si Partes id expresse declaraverint. *vol. 49. n. 129.*
- Ad *transfessionis* causam finalem referri debet litis dubietas, & timor. *vol. 6. n. 97.*
- Transfessionis* causâ finalis quod fuerit universalis communio, quibus argumentis ostendi valeat desumptis ex ipsis transfessionis partibus. *vol. 51. n. 83.*
- Transfessionis* causâ finalis dici potest fuisse universalis communio, licet hæc deducta appareat per modum præfessionis. *vol. 51. n. 85.*
- Cum id ex communi loquendi usu non præferat communione negationem, sed petitionem, & actionem. *vol. 51. n. 86.*
- Vel de stylo ita exprimi solet, ut intelligatur super re dubia transactio fieri. *vol. 51. n. 87.*
- In *transfessionis* si relatio habita sit ad mandatum Procuræ restrictum ad solam societatis causam, quæcumque alia verba, licet amplissima, intelligenda sunt ad eandem pariter causam restricta. *vol. 51. n. 101.*
- Vel censeri debent adposita de stylo Notariorum. *vol. 51. n. 103.*
- Sive ad majorem cautelam, quod nihil alterat. *vol. 51. n. 103.*
- Transfessio* restringi debet ad causam expressam, cuius occasione stipulata est. *vol. 51. n. 99.*
- Nec à verbis famulativis, licet amplissimis, extendi valet ad res diversas, & à causâ principali non dependentes. *vol. 51. n. 100.*
- Transfessio* à quopiam inita nomine proprio, & cum cessione iurum sibi dumtaxat competentium ipsius tantum personam respicere censetur. *vol. 36. n. 112.*
- Transfessionis* causâ finalis spectanda est, ubi inquiritur, an jus quoque heredum fuerit in ea renunciatum. *vol. 49. n. 93.*
- Transfessio*, si pro finali causâ jus quoque heredum habuerit, Transignens dici nequit de suo tantum, sed etiam de illorum jure disposuisse. *vol. 49. n. 94.*
- Præsertim, si coexpressit, & in omnibus contractum approbavit. *vol. 49. n. 95. & 96.*
- Transfessio* pro hereditibus ut dicatur inita, fat est eorum expressa mentio in parte dispositiva, & quod eis principaliter provium fuerit. *vol. 49. n. 99.*
- In *transfessione* contineri non dicitur tituli negatio, quæ non sit expressim facta. *vol. 51. n. 43.*
- Nec resultare valet ex incongruo loquendi modo, atque imperfecto. *vol. 51. n. 44.*
- In *transfessione*, allegato ab una Parte Societatis titulo alteri præjudiciali, hæc altera præiens, sciensque, nec contradicens, eundem titulum censetur admisisse. *vol. 51. n. 30.*
- Præsumitur enim, quod, nil opponendo, cum pro vero, & subsistenti habuerit. *vol. 51. n. 31.*
- In *transfessione* jus Ecclesiæ deductum non censetur, si nec reservatio ulla ejus favore sit adposita, nec Apostolicum adhibitum Beneficium. *vol. 36. n. 113.*
- Transfessionis* interveniens, si jus renunciati sibi dumtaxat competens ratione majoris ætatis, istud solum jus censetur remisisse. *vol. 49. n. 86.*
- Ad non etiam voluisse jus futurum heredis in renunciatione comprehendere. *vol. 49. n. 88.*
- In *transfessione* pluribus copulative consideratis causis, omnes verificari debent. *vol. 7. n. 35.*
- Atque una deficiente, corrumpit & transfessio. *vol. 7. n. 36.*
- Transfessionis* causæ minis principales dicuntur potius illius effectus, quam obiectum, vel finalis causâ. *vol. 51. n. 105.*
- Immo verò conside, & simulate reputantur ad colorandam transfessionem ipsam. *vol. 51. n. 106.*
- Transfessio* inæqualis esset, & Leonina, si pro dimissione plurium Bonorum nulla adesset compensatio. *vol. 51. n. 76.*

Qui proinde causæ, & compensationis defectus nequit presumi. *vol. 51. n. 77.*

Transfatio super rebus Primogenituræ ut valeat, debet res utilis geri eadem Primogenituræ. *vol. 6. n. 130.*

Transfatio sine Beneplacito Apostolico à Regulari inita, personalis est, ejusque vitam nequit excedere. *vol. 36. n. 114.*

Transfationes quod emendicatis extorqueantur prætextibus, nullo pacto est permittendum. *vol. 51. n. 113.*

Transfationes ut recte fiant, adhiberi solet Sapientum consilium. *vol. 6. n. 143.*

TRANSIGENS.

Transigens de rebus Primogenituræ debet consulere Jurisperitos. *vol. 6. n. 138. & 205.*

Transigens in damnum Primogenituræ, absque Sapientum consilio, bonam fidem non habet. *vol. 6. n. 144.*

Transigens in præjudicium Primogenituræ excusari nequit ob discrepantiam Juris Peritorum à se consultorum. *vol. 7. n. 45.*

Magis enim cautus, & solers indè fieri debet. *vol. 7. n. 46. 47. & 48.*

Transigendi justam præbet causam aliquorum, vel unius tantum insignis Doctoris opinio. *vol. 43. n. 115.*

TRANSLATIO.

Translatio juri per Juris fictionem inducitur. *vol. 4. n. 165.*

Fingitur enim Renuncians ea acceptare, deinde quæ in alium transferre. *vol. 4. n. 166.*

Translatio juri dotalium in alium præcedenter facta, impedit corum obligationem. *vol. 42. n. 2. & 14.*

Translationem importat verba = *cessit, transfuit, & assignavit*. *vol. 25. n. 35. & 56.*

At nisi res, quæ dicitur transferri, præsens sit, voluntatem potius transferendi præsteterunt, quam translationem ipsam. *ibid. n. 36. & 57.*

TRIBUNAL.

Tribunalium supremorum auctoritas debet sententiæ Doctoris, tametsi egregii prævalere. *vol. 9. n. 26.*

TUTELA.

A tutela volentes, adflectantes, & petentes rejiciuntur. *vol. 52. n. 121.*

Tutela quomodo testamentaria speratur, legitima cessat. *vol. 52. n. 83.*

Tutela legitimam Clericos subire non posse, nonnulli sentiunt. *vol. 52. n. 89.*

Tutela testamentariam, & dativam Clericis conferentes, Ecclesiasticæ sepulturæ privari debent. *vol. 52. n. 99.*

Tutela, & curam etiam testamentariam, & dativam Clericos subire posse, sentientes, rejiciuntur. *vol. 52. n. 100.*

A tutela, si talis sit, quæ à servitio Ecclesiæ, vel Beneficii retrahat, Clericum repellit, omnes docent. *vol. 52. n. 101.*

A tutela suscipienda multò magis repellitur Clericus, idemque Canonicus. *vol. 52. n. 102.*

Tutela gerendæ facultas Clerico à Summo Pontifice concedi solet. *vol. 52. n. 106.*

De Contrail.

Tutela gerendæ facultas Clerico concessa suffragatur etiam procura. *vol. 52. n. 107.*

Intellige justa ex causa. *vol. 52. n. 108.*

Tutela, vel curæ à Clerico subeunda causa est, si alius desit idoneus. *vol. 52. n. 109. & 111.*

Tutela gerendæ jus non tribuit, sed jam Clerico delatum supponit dispensatio Pontificis. *vol. 52. n. 114.*

Tutela, vel curæ gerendæ (nisi Clerico delata jam sit, vel à Judice deferatur) dispensatio non prodect. *vol. 52. n. 115.*

Tutela, vel curam fratris, aut sororis in commune viventis frater gerere prohibetur, si patrimonium sit ingens, & in mercimoniis constitens. *vol. 52. n. 118. & 120.*

De tutela actione, non de alia negotiorum gestorum intelligendæ sunt auctoritates negantes actionem Pupillo adversus Actorem. *vol. 52. n. 135.*

Tutela negotia gerens, de rebus ad eam pertinetionibus bene iustitiam præsumitur. *vol. 52. n. 156.*

TUTOR.

Tutoris heredi rationem reddere tenetur Actor à Tutore deputatus. *vol. 52. n. 136. & 138.*

Tutor tenetur erga Pupillum de gestis à substituto. *vol. 52. n. 127.*

Tutor, & Curator pro transatione ineunda debent Jurisperitos consulere. *vol. 6. n. 139.*

Tutor per Actorem à se deputatum gerit. *vol. 52. n. 211.*

Tutoris obligationi obligatio heredis gravati æquiparatur. *vol. 6. n. 140.*

Tutoris obligationi æquiparatur obligatio voluntarii cuiuscumque, & necessarii Administratoris. *vol. 6. n. 141.*

Tutor recusans tutelam, amittit legatum, non tamen à substitutione repellitur, si fuerit Pupillo substitutus. *vol. 17. n. 70.*

Cum substitutio *Tutoris* facta non censetur contemplatione tutelæ. *vol. 17. n. 71.*

Tutor, & Curator ob culpam latam, & levem removeri potest. *vol. 52. n. 44.*

Tutor etiam Pupillo conjunctus removeri potest, quando dolus non esset magnus, vel suspicio esset parva. *vol. 52. n. 54.*

Tutor testamentarius removeri potest uti suspectus ex sola culpa, vel negligentia. *vol. 52. n. 47.*

Etiam, si culpa levis sit, aut levissima. *vol. 52. n. 48.*

Tutoris suspecti postulat, quasi publica est, & popularis. *vol. 52. n. 37.*

Tutor, & Curator ob infamiam, & negligentiam, etiam dolo carentem removeri possunt. *vol. 52. n. 45.*

Tutor non debet uti suspectus removeri, sed Curatorem adjunctum habere, si Pupillo conjunctus sit aliquo vinculo necessitudinis, vel affinitatis. *vol. 52. n. 50.*

Intellige, ex puro consilio, adeo ut Tutor adhuc possit removeri, dummodo non inferatur causa doli, quæ irrogat intamiam. *vol. 52. n. 51.*

Vel intellige, quando Tutor removendus esset ob dolum, non verò ob culpam. *vol. 52. n. 52.*

Tutorem, seu Curatorem removere, & deinde alium dare ad Judicem pertinet. *vol. 52. n. 81.*

Tutore testamentario, vel per remotionem, vel

per excusationem deficiente, tutela non deferatur ipso jure, sed factio Judicis. *vet. 52. n. 80.*

Tutor, vel Curator alteri subrogari nequit, nisi causa cognita. *vet. 52. n. 39.*

Tutorem, seu Curatorem habenti alter dari nequit. *vet. 52. n. 35.*

Tutorem, seu Curatorem Mater filiis dare non potest. *vet. 52. n. 57. & 60.*

Tutori, vel Curatoris datio à patria potestate dependet. *vet. 52. n. 58.*

Tutorem non minus, quam Pupillorum incoluntati consulere Judicis officium est. *vet. 52. n. 180.*

Maximè, quando post diuturnum tempus agitur contra heredes. *ibid. n. 181.*

TUTRIX.

Tutrix personam Actor ab ea constitutus, in reddendis alterius Actoris rationibus, integrare non potest. *vet. 52. n. 232.*

Tutrix consilio veram dispositionem, & solidationem rationum non probat. *vet. 52. n. 226.*

Tutrix personam, & jura heres repræsentat. *vet. 52. n. 137. & 149.*

Tutrix totam, & universalem habet rerum pupillarium administrationem. *vet. 52. n. 198.*

V

VALOR.

Valor Bonorum ex eorum æstimationibus tempore non suspecto peractis demonstratur. *vet. 29. n. 48.*

Valorem Bonorum augeat fructus, Terræ, domus, & animalia in illis existentia. *vet. 32. n. 106.*

Procedit, etiam domus, & animalia esse aut ad merum oblectamentum. *ibid. n. 107.*

Cum illud etiam pretio sit æstimabile. *ibid. n. 108.*

Valoris veri tertia dumtaxat pars detrahi potest in æstimandis Bonis, quæ ad merum inferviant oblectamentum. *vet. 32. n. 109.*

VECTIGALIA.

Vectigalia facile possunt exigi, cum commercia, & negotiatio vigent. *vet. 8. n. 11. & 27.*

Vectigalia Publicani magno pretio conducunt ex præsupposito ea exigendi in quantitate consuetæ. *vet. 8. n. 13.*

Vectigalium penitatio à sola negotiatione, tantquam à sua causa, pendet. *vet. 8. n. 12.*

Vectigalium Conductores prius de evitandis infortuniis, deinde de stipulanda conductione solent cogitare. *vet. 8. n. 40.*

Vectigalium Conductores non modò à Belli calamitate, sed etiam à metu calamitatis, quem solus Belli timor adferre potest, defendendi sunt. Et *Cicero* in oratione pro *L. Manlia* hæc de re perorata laudatur. *vet. 8. n. 19.*

Vectigalium Conductori ex causa Belli damnum passio, remissio mercedis debetur. *vet. 8. n. 52.*

Vectigalium Conductori ex causa Belli damnum passio, istud rescindendum non est in quantitate dumtaxat excedente medietatem fructuum amissorum. *vet. 8. n. 53.*

Sed vel in tota eorum quantitate. *ibid. & n. 55. 56. 57. 58. & 59.*, vel saltem in quantitate ex-

cedente sextam eorumdem fructuum partem, *& n. 60. & 61.*

Vectigalium Conductor, causa Belli, prohibitus eorum usu, & commoditate, unam, eandemque habet ad sui favorem Juris determinationem pro refectione damni, quocumque ex Belli casu illud evenierit. *vet. 6. n. 44.*

In *Vectigalium* locationis, ubi res est de relevatione à damno ex Bello derivante, damnum ipsum potius, quam istius causa spectanda est. *vet. 8. n. 20.*

Et eorum Conductores rescindenda sunt non solum damna, quæ Bellum, sed quæ etiam timor Belli intulerit. *vet. 8. n. 21. & 43.*

Vectigalium locationis rescissio conventa indefinitè in casu Belli, de quocumque Belli casu intelligenda est. *vet. 8. n. 34.*

VENDENS.

Vendens uni dimidium suorum omnium Bonorum, prohibetur quodpiam ex his alteri alienare. *vet. 22. n. 4.*

Vendens uni dimidium suorum omnium Bonorum, si quod ex his alteri vendat, dimidium ex singulis Bonis huic cessit dicitur. *vet. 52. n. 5.*

Vendens minori pretio, justum pretium cum ignorat, sibi debet imputare. *vet. 23. n. 85.*

Et habetur, ac si scivisset. *ibid. n. 86.*

VENDITIO.

Venditio facta viliori pretio, non rescinditur ex causa doli, licet Venditor justum pretium ignoraret. *vet. 23. n. 87.*

Venditio à Majore 25. annorum rite peracta, nequit resolvi. *vet. 23. n. 98.*

Etiam Contrahens sit Mulier. *vet. 23. n. 99.*

Præsertim, si venditio fuerit juramento firmata. *vet. 23. n. 100.*

Venditio rei extradotalis Uxoris non rescinditur ex vi, & metu Viri tantum præsumpto. *vet. 23. n. 94.*

Sed minx, & verbera debent probari. *ibid. n. 95.*

Stante præsertim Decreto Judicis, & Propinquorum consensu. *ibid. n. 96.*

Venditio ex vi, & metu ab Emptore non incusso, non rescinditur. *vet. 23. n. 92.*

Et ex quibus de vi, & metu constare dicatur ad effectum rescindendæ venditionis. *vet. 23. n. 93.*

VENDITOR.

Venditor necessitate adactus, minoris vendere compellitur, quàm res valeat. *vet. 23. n. 83.*

Venditor hereditatis eversionem non præstat pro quolibet corpore in specie. *vet. 1. n. 25.*

Contra *Venditorem* attendenda est loci rei site mensura consuetæ. *vet. 48. n. 83.*

Contra *Venditorem*, vel *Locatorem* pactum obscurum interpretandum est. *vet. 48. num. 63. & 124.*

VERBA.

Verba debent ad congruum scilicet sensum redigi, ut dispositio sit rationalis. *vet. 16. n. 23.*

Verba famulari debent menti Disponentis. *vet. 38. n. 44.*

Verba aliquando excidunt contra, vel præter voluntatem Proferentis. *vet. 30. n. 37.*

Verba semper in sensu illius idiomatis, quo sunt

exprefsa, debent intelligi. *vol. 45. num. 16.*
Verba fubfequentia ad proximiora debent referri.
vol. 51. n. 32.

Verba quo fenfu accipi debeant, folet ex adjuncto
 intelligi. *vol. 45. n. 25. & 42.*

Ex *verbis* Inftrumenti recte defumitur Partium vo-
 luntates. *vol. 51. n. 39.*

In *verbis* talis effe fenfus intelligitur, qualem de-
 monftrat effectus. *vol. 48. n. 211.*

Verba difpofitionis ubi deficiunt, etiam difpofitio
 deficit. *vol. 4. n. 69.*

Verba relativa pluralitatem inducunt orationum.
vol. 16. n. 20.

Verba promiffalia difpofitionis indignant quidem
 animum circa aliquem actum faciendum, fed
 ifum perfectè non explicant. *vol. 4. n. 72.*

Verba autem partis difpofitivæ actum complen-
 dum innuunt. *vol. 4. n. 73.*

Verba univerfalia non inducunt Bonorum univer-
 falitatem. *vol. 1. n. 67.*

Verba fi delignant perfonam, cui pecunia trans-
 mittenda fit, nequit perfonæ designata variari.
vol. 27. n. 20.

Verba connubialia contractus in eo fenfu accipien-
 da funt, quo magis conformia redduntur statu-
 to loci Viri. *vol. 45. n. 63.*

Verba Laudi, licet effent improprianda, compa-
 tibiliter debent intelligi cum ejus caufa fiali,
 de qua conflat. *vol. 51. n. 72.*

Verba, *n. e. di qualunque altra forte* = augmentati-
 va, & ampliativa funt. *vol. 33. n. 15.*

Nec poffunt verificari, nifi in rebus diverfis ab
 expreffis. *vol. 33. n. 16.*

Verba = in *antiquum*, *nobile ligium* = ubique loco-
 rum in Investituris folet apponi de Notario-
 rum ftyle. *vol. 9. n. 15. & 16.*

Verba = in *feudum nobile ligium* = nequeunt Feudi
 recti, proprii, & inalienabilis naturam præfe-
 rre, nifi ea exprefsa appareat in præcedenti-
 bus Investituræ verbis. *vol. 9. n. 10.*

Verba illa = in *feudum nobile ligium* = operantur
 inalienabilitatem in Feudo, quod eft ex pacto,
 & providentia, non verò in Feudo hereditario.
vol. 9. n. 11. 12. 13. 25. & 25.

Verba = in *feudum nobile ligium* = Investituræ ad-
 jecta quod taciturnitate tollant alienandi in Feu-
 do hereditario, fabulam fapit. *vol. 9. n. 12.*

Verba = in *feudum nobile ligium* = valent Feudi
 hereditarii inalienabilitatem operari quoad
 Principem Concedentem, non quoad Investi-
 tum. *vol. 9. n. 17.*

Et conferunt in gratiam, non in præjudicium In-
 vesti adpofita. *vol. 9. n. 18.*

Verba = *Antiquum*, *Avium*, & *Poterum* = nil
 auferunt de beneficio Investi, ejusque fucces-
 forum. *vol. 9. n. 19.*

Verba = in *feudum nobile ligium* = quibus in cafu-
 bus operentur inalienabilitatem in Feudo here-
 ditario. *vol. 9. n. 24.*

Verba = *Ceffis*, *transfultis*, & *affignavit* = transla-
 tionem important. *vol. 35. n. 35. & 16.*

At, nifi res, quæ transferri dicitur, præfens fit,
 voluntatem potius transferendi præferunt,

quàm translationem ipfam. *vol. 25. num. 36.,*
& 57.

Verba = *ceffis*, *transfultis*, & *affignavit* = volunta-
 tem tradendi, non traditionem ipfam impor-
 tant, fi de mobilibus, non quidem fi de stabili-
 bus agatur. *vol. 25. n. 56. & 62.*

Verba concessionis nequeunt in *novo* verificari,
 cum ad plura directa funt. *vol. 42. n. 150.*

Verba Investituræ = & quibus *Gr. jus tuum pro*
dictis temporibus concesseris = non taxative,
 fed demonstrative funt accipienda. *vol. 24.*
n. 58.

Nec tempus limitant, quo alienatio, fi fiat à vo-
 catis, debeat durare, fed indicant, quo tem-
 pore valeat expleri. *vol. 24. n. 59. & 65.*

Præfertim, fi investitura fit merè hereditaria, &
 ad quoscumque transitoria. *vol. 24. n. 60.*

Verba Investituræ = *Hereditibus*, & *fuccessoribus*, &
 quibus *tu*, vel *alii prædicti* &c. *concesseris*, *ten-*
dideris, *alienaveris*, *la perpetuum donamus*
Gr. = comprehendunt heredes, etiam extra-
 neos. *vol. 24. n. 4. 10. & 48.*

Verba Investituræ = *tibi*, *inifque Filiis*, *Nepoti-*
bus, *Præpositibus* &c. *possessionem apprehenden-*
di, *locandi*, *dislocandi*, *vendendi*, *permutan-*
di, & *alio pro tuo*, & *tuorum prædictorum libi-*
tu faciendi &c. *pleam*, & *liberam licentiam* &c.
elargimur = contemplationem etiam Extraneor-
 um præferunt. *vol. 24. n. 14. 21. & 49.*

Verba = *hereditibus quibuscumque* = live = & quibus
dederis = nec non claufula = in *perpetuum* =,
 aliaque ejusmodi, Extraneos non comprehen-
 dunt, quando concessio ad solos heredes fan-
 guinis, vel ad certum perfonarum genus reftri-
 cta est. *vol. 24. n. 22.*

Item, quando concessio exprefsam continet alien-
 nationis prohibitionem. *vol. 24. n. 24.*

Si fecus, non procedit *n. 25. 26. & 30.*

Minusque, fi, facta alienatione, ea à nemine fuit
 retractata. *vol. 24. n. 37.*

Verba Investituræ = & quibus *Tu*, vel *alii prædicti*
justum pro dictis temporibus concesseris = alien-
 audi potestatem Vocatis factam ad eorum dum-
 taxat vitam coarctant. *vol. 24. n. 37.*

Verba = *hereditibus*, & *fuccessoribus* = in emphyteufi
 etiam Ecclesiastica, tam efficiunt transitorium ad
 quoscumque heredes, licet extraneos. *vol. 24.*
n. 7.

Verbum = *fuccessoribus* = post aliud = *hereditibus*
 quid plus operatur, quàm verbum = *hereditibus*
 simpliciter prolatur. *vol. 24. n. 8.*

Præfertim, additis aliis verbis = & quibus *tu*, vel
alii prædicti &c. *concesseris*, = *vol. 24. n. 9.,*
& 22.

Verba Investituræ = *Autoritate Apostolica* &c. in
perpetuum donamus, *concedimus* &c. = perpetuum
 concessionem important favore quorundamque
 in ea comprehensurorum. *vol. 24. n. 51.*

Ac etiam eorum, in quos bona fuerint alienata.
vol. 24. n. 52. & 55.

Procedit, in præjudicium quoque Vocatorum.
24. n. 53. & 56.

Verba hæc = *lo infcripto per la Dio grazia* *scilicet*

mente, & d' intelletto = ultimæ voluntatis actum præferuerit. *vol. 6. n. 46. 47.*, & 48.

Verba proemialia dispositionis = *Di qui è, che col-la presente &c. dispongo nel modo seguente, cioè &c.* = innuunt, proemialem partem stare ad inferius ordinanda in parte dispositiva. *vol. 4. n. 78.*

Verba = *che al presente possiede* = adjecta dicuntur exclusivè ad Bonâ in futurum adquirenda. *vol. 22. n. 39.*

Verba hæc donationi Bonorum præsentium super-addita = & anche di più di quelli, che al tempo della sua morte lascerà = sunt augmentative, non autem restrictivè ad Bonâ de tempore obitus relinquenda. *vol. 22. n. 34.*

Per *verba* = *sancti communi, proprii, o particolari* = in Laudo prolata, non debet censeri exclusa universalis communio. *vol. 51. n. 73.*

Præferim, si alijs Laudum injustum redderetur ob defectum causæ. *vol. 51. n. 74.*

Verba = *per rationem de legato, ed in ogni altro miglior modo lascio il pezzo, e libero usufrutto &c. in modo che non deva restringersi alli soli alimenti &c.* = indicant, causam fidelem Legati esse Legatarie favorem. *vol. 17. n. 56. & ratio è n. 57. ad 61., & n. 80.*

Verba = *Donec habitaverit* = important conditionem succellivam, & resolutivam. *vol. 17. n. 35.*

Idemque est dicere = *quoad habitaverit* = *acsi habitaverit*. *vol. 17. n. 36.*

Verba hæc Laudi = *aggiustamente di fidei* = important quidem liberum, magisque latum arbitramentum respectu æstimationis, & assignationis rerum. *vol. 51. n. 94.*

At non efficiunt, quod arbitramentum ulla causæ alligatum dici queat. *vol. 51. n. 96.*

Verbum = *fidei* = propriè convenit divisioni arbitrarie. *vol. 51. n. 95.*

Verbum = *fidei* = nil aliud verè significat, quàm finem, sive transactionem. *vol. 51. n. 97.*

Verba = *mea amatissimo Conforte* = benevolentiam viri erga uxorem satis exprimunt. *vol. 17. n. 54.*

Verba = *consus ejus doti &c. tradere, & consignare promissa* = donationis actum perfectum, & abso-lutum non præferunt. *vol. 25. n. 33.*

Ex verbis = *e per dote &c. promette di dare la metà del Castello* = dotatio non à traditione, sed à promissione inchoata deprehenditur. *vol. 25. n. 30.*

Verba = *resteranno, ed apparteranno* = adjecta in duabus Instrumētis partibus, censentur in utriusque eodem sensu adhibita. *vol. 45. n. 44.*

Verba = *remanere, & pertinere* = quoad maternam dotem Filiis deferendam adhibita in contractu connubiali, significant, juxta illam Filiis competere, uti Filiis, non uti Matris hereditibus. *vol. 45. n. 18.*

Et Matrem prohiberi in eorum præjudicium de dote ejusmodi disponere. *vol. 45. n. 19. 20., & 21.*

Verbum = *removere* = ubi de Bonis agitur ad quem-

piam deferendum, significat, ea apud ipsam, perstare, continuare, & perseverare debere. *vol. 45. n. 11.*

Idem de verbo = *pertinere* = *ibid. n. 12.*

Verbum = *appartenere* = lativè vertitur = *pertinere* = & = *speciare* = *vol. 45. n. 13.*

Verbum = *restare* = convertitur cum verbo = *remane-re* = *vol. 45. n. 13.*

Verba renunciationis = *omnia, universa ejus Bonâ, substantiæque sua cum omnibus ejus jurijs, rationibus & actionibus &c. quomodocumque, ac qualitercumque modo competentia, vel in futurum competentia &c.* = important comprehensionem juris etiam succedendi in hereditate viveo-tis. *vol. 4. n. 30.*

Præferim ex illarum clausularum geminatione = *quomodocumque, & qualitercumque modo tempe-tativum, vel in futurum competitivum* = *vol. 4. n. 31. Declara ut n. 110.*

Verba transactionis intelligi debent relativè ad causam expressam, deficientem aliâ, ad quam congruè valeant referri. *vol. 51. n. 35. & 39.*

Verba generalia, in renunciationibus, ad rem ex-pressam non restringuntur, quando id non pati-tur recti sermonis ratio. *vol. 33. n. 17.*

Verba generalia, atque ampliatiua, in renunciatio-ne aliquibus expressè hereditatibus facta, du-pliciter considerantur, vel cum referantur ad modos succedendi, vel cum ad hereditates ipsas. *vol. 33. n. 20.*

Quid autem operentur, sive in primo casu, sive in secundo? *ibid. n. 23.*

Verba renunciationis = *E questo ad effetto, che i Beni si conservino nella sua Famiglia* = non contem-plantur agnationis, sed ad colorandam renunciationem ipsam adposita cœsunt. *vol. 33. n. 38.*

Verba = *e di qualunque altra sorte* = subjuncta in renunciatione Bonis paternis, maternis, & avi-tis facta, de Bonis fratris verisimiliter contem-platis debet intelligi. *vol. 33. n. 19.*

Verba = *sponse*, & *ob amorem* = aliam donandi causam excludunt. *vol. 37. n. 84.*

Etiamsi in proemio donationis considerata fuisset conservatio Familie Donatoris, vel contem-platio Matrimonii. *ibid. n. 86.*

Verba pactorum dotium intelligenda sunt in illa significatione, quam apud nos habent. *vol. 45. n. 15.*

Verba erga uxorem = *ad viro prolata* = *E quello che v' è di più, ve lo dono* = indicant, dona-tionem tota ab illo factam non fuisse. *vol. 32. n. 101.*

Aliter dixisset = *E quello, che v' è di più, ve l' ho donato* = *ibid.*

Verbi expressis præsumptio non debet prævalere. *vol. 45. n. 156.*

Ex *verborum* proprietate debet interpretari dubia loquentis mens. *vol. 48. n. 152.*

Verborum superfluitas, in renunciationibus, vitanda est. *vol. 33. n. 21.*

A *verborum* significatione recedendum non est, cum oon constet, Disponentem aliter sensisse. *vol. 48. n. 155.*

Ver-

Verbum = Fianente = importat absolutum, nullaque ex parte diminutum adimplementum. *not. 12. n. 39.*

Verbum = restituitio = ex se importat dominium, & pertinentiam ad eum, cui restitutio debet fieri. *not. 51. n. 67.*

Verbum = & altro = generale est. *not. 31. n. 29.*

Verbum providere = nec non alia = *provisi* si videbitur =, in concessione facultatum, æquum arbitrium importat. *not. 15. n. 10. 11., & 12.*

VERISIMILE.

Verisimile quod est, pro expresso habetur. *not. 48. n. 133., & 134.*

Verisimile quod est in humanis actibus tam inter vivos, quam per ultimam voluntatem, debet attendi, interpretatur verborum formam. *not. 35. n. 72.*

Vid. voluntas.

VERITAS.

Veritas per nostram affirmationem, vel negationem non immutatur. *not. 51. n. 88.*

Veritatis tempus præjudicare non potest. *not. 52. n. 302.*

VERSIO.

Versio in utilitatem Ecclesiæ, Pupilli, aut Civitatis probanda est, ut sustineatur contractus cum illis initi. *not. 23. n. 48.*

Versio in extinctionem Dignitatum probanda non est, ut sustineatur Mulieris obligatio. *not. 23. n. 50.*

Versio in utilitatem Mulieris non est probanda, si contraxerit cum omnibus necessariis solemnitatibus. *not. 23. n. 49.*

De *versione* pecuniæ in causam expressam sollicitus non debet esse, qui cum Muliere contrahit. *not. 23. n. 51.*

Alioquin cum fœminis nemo contraheret. *not. 23. n. 52.*

De *versione* pecuniæ in causam expressam Emptor, aut alius quilibet pecuniam solvens non tenetur inquirere, si conventum id non sit. *not. 23. n. 53. 59. & 62.*

Secus in contractibus à jure prohibitis, & à Judice sub certa dumtaxat forma, & conditione permixtis. *ibid. n. 55.*

VICINITAS.

Vicinitas inter donationem, & Matrimonium correspectivitate inter eos non inducit contravoluntatem Donantis meram liberalitatem exprimentis. *not. 38. n. 66.*

VINEA.

Vinea pro viribus exigua colenda est, aliorum campi ingentes laudandi. *not. 41. n. 50.*

Vinea, si coli desinat, excutatur, aut saltem sit deterior, non tantum quoad fructus, sed etiam in proprietate. *not. 41. n. 32. 33. 38. 44. 45. 46. 48. & 49.*

Et quæ circa ejus culturam ratio adhibenda sit? *not. 41. n. 37. & 47.*

VIR.

Virum bonum se fuisse negans, repellendus est à limine Judicii. *not. 2. n. 18.*

VIS.

Ex vi, & metu ab Emptore non incusso, venditio non rescinditur. *not. 23. n. 92.*

Et ex quibus de vi, & metu constare dicatur, ad effectum rescindendæ venditionis. *not. 23. n. 93.*

Ex vi, & metu Viri tantum præsumpto, non rescinditur alienatio rei extradotalis uxoris. *not. 23. n. 94.*

Sed minæ, & verbera debent probari. *not. 23. n. 95.* Stante præsertim Decreto Judicis, & Propinquorum consensu. *not. 23. n. 96.*

VITIUM.

Vitio vitium nequit sanari. *not. 40. n. 39.*

VIVERE.

Vivere in communem esse conditio accidentaliter Religioni. *not. 36. n. 103.*

UNIVERSITAS.

Universitas æquiparatur Pupillo. *not. 52. n. 26.*

Ad *Universitatis* defensionem si nullus Syndicus sit, vel aliquo impedimento destituitur, quilibet admittitur. *not. 52. n. 28.*

VOCABULUM.

Vocabulum = compansio = idem est, ac quod latine *obsonium* dicitur, nempe quicquid in cibo, præter panem, & vinum additur. *not. 13. n. 7.*

VOCATIO.

Vocatio plurium non simultanea, sed successiva censetur, cum de Ascendentis dispositione agitur. *not. 46. n. 1. & 2.*

Secus est in dispositione Transversalis, vel Extranei. *not. 46. n. 2.*

Vocatio plurium an simultanea, vel successiva sit, querendum est ex Disponentis mente. *not. 46. n. 4.*

Hæc autem satis elicitur ex conjecturis, & præsumptionibus. *not. 46. n. 5. 6. ad 19.*

Vocatio plurium, qui non nisi ordine successiva possint existere, intelligitur de successiva tantum illorum admissione. *not. 46. n. 9.*

Idem, si collata in tempus remotissimum. *not. 46. n. 10.*

Vocatio plurium non simultanea, sed successiva arguitur, si directæ ad personas incognitas, ac possibiliter tantum exituras. *not. 46. n. 6.*

Procedit, sive in dispositione Ascendentis, sive etiam Extranei. *not. 46. n. 7. & 8.*

Vocatio plurium pro honore Familiae ad participationem capitalis, ceteroquin exiguæ, simultanea non intelligitur, sed successiva. *not. 46. n. 12.*

Vocatio plurium Doctorum de Familia intelligitur simultanea de iis, qui ejusdem gradus, eodemque tempore Doctores existant. *not. 46. n. 15.*

Non de iis etiam, qui remotiores, vel postea Doctores sint adepti. *not. 46. n. 16.*

Vocatio simultanea repugnans Disponentis menti rejicienda est. *not. 46. n. 13.*

Vocatio Filiorum, eorumque Descendentium, in investitura, restrictiones admittit. *not. 24. n. 72.*

Et sumpta sub conditione, quatenus alienatio non sequatur, compatibilis est cum facultate alienandi. *not. 24. n. 73.*

Vocatio Comprehenforum in investitura compatibilis est cum facultate alienandi illis attributa. *not. 24. n. 67. & 78.*

Et

Et censetur non absoluta, sed conditionalis, & restricta ad casum non secus alienationis. *ibid.* n. 68. & 77.

Procedat etiam in vocatione ad fideicommissum talem facultatem continere. *ibid.* n. 69.

VOCATUS.

Vocatus in investitura jus quæsitum dicitur. *vos.* 24. n. 33.

Vocatus in investitura secumferente alienandi facultatem nullum certum, & absolutum jus acquiritur. *vos.* 24. n. 74.

Sed tantum sub conditione, quatenus alienatio non sequatur. *ibid.* n. 75.

Vocatus sub aliqua conditione, sub contraria censetur exclusus. *vos.* 26. n. 1.

VOLUNTAS.

Voluntas Agentium facto melius, quam verbis explicatur. *vos.* 30. n. 36, & ratio n. 37.

Voluntas Testatoris, non sermo conditionem facit. *vos.* 17. n. 20.

Voluntas qualis fuisse arguitur ex possibili casu, licet iste non evenit. *vos.* 21. n. 20.

Verisimilis *voluntas* sese de evizione non obligandi, arguitur ex nullatenus facta evizione promissione. *vos.* 25. n. 73.

Item ex rei assignatione cum omnibus iuribus, & actionibus comodo, & forma, qua res ad assignantem sit delata. *vos.* 25. n. 74. & 75.

Verisimilis cuiuspiam *voluntas* non aliud promittendi, quam iura super aliqua re sibi competentia, desumitur ex facta ipsius rei promissione cum conditionibus iisdem, quibus illam fuerat adeptus. *vos.* 25. n. 76.

Nec præsumitur ad ejus rei manutentionem obstringi voluisse. *vos.* 25. n. 77.

Voluntas Principis concedentis est ad mentem juris redigenda. *vos.* 48. n. 19.

Ita ut censetur in concessione comprehendisse, quod sub illa de jure poterat venire. *ibid.* n. 20. & 56.

Voluntas Testatoris in legato Uxori relicto sub conditione cum Filiis cohabitandi, censetur ea fuisse, ut Uxor cum Filiis habitet, donec vivant. *vos.* 17. n. 10.

Ratio, quia post eorum mortem ea conditio redditur impossibilis. *vos.* 17. n. 11. & 12.

Voluntatis mutatio in uno, eodemque actu non præsumitur. *vos.* 51. n. 38.

Ultimæ *voluntatis* actum exhibent verba = *Io infra scritto, per la Dio grazia, sano di mente, & intollerato* = *vos.* 6. n. 36.

In ultima *voluntate* adhiberi solet hæc verborum formula. *vos.* 6. n. 47.

Non autem congruit actibus inter vivos. *vos.* 6. n. 48.

VOTUM.

Votum paupertatis emittunt Canonici Regulares. *vos.* 36. n. 117.

Eoque minimè liberantur per translationem ad Ecclesiam secularem. *ibid.* n. 118.

Votum quartum solemne si Jesuita emisit, nec ipsi nec Monasterio hereditas acquiritur. *vos.* 35. n. 75.

Votum quartum solemne donec Jesuita emisit, linea in eo dicitur durare. *vos.* 35. n. 72.

Votum quartum solemne si Jesuita non emisit, emphyteutis ab eo renunciata potest ex ipsius persona à Reuniciatarii herede acquiri, ac retineri. *vos.* 35. n. 76.

Secus, si emisit. *ibid.* n. 77.

Votum quartum solemne antequam emisit Jesuita, à Religione potest dimitti, ab eaque, ex iusta causa, inissioem petere, atque impetrare. *vos.* 35. n. 74.

Votum quartum solemne emittentes Jesuitæ incapaces sunt succedendi, ut sibi adquirant, vel Religioni. *vos.* 4. n. 4.

Et ad hunc effectum tamquam mortui reputantur. *ibid.* n. 5.

Idem de Minoritis, & Capuccinis. *ibid.* n. 6.

Vide *Regulares*.

USUFRACTUARIUS.

Usufructuarius quilibet est fructuum Dominus, & ad ipsum spectat damnum. *vos.* 41. n. 43.

USURA.

Usura Divino jure, atque humano damnata est, ipsique repugnans est natura. *vos.* 34. n. 10.

Plura in hanc sententiam Scriptorum præsertim Gentilium loca referuntur. *vos.* 34. n. 11. ad 19.

Usura est ex mera pecunie usu lucrum percipere. *vos.* 34. n. 2.

Usura excluditur, stante donatione. *vos.* 18. n. 158. & 159.

Usura est, si quid vel ex mera pecunie usu, vel ex dilatione ad solvendum data, ultra sortem exigatur. *vos.* 34. n. 9.

Usurarius non redditur cambium, accepta pro eo pignoris cautione. *vos.* 34. n. 3, sed vid. n. 25.

Idem de censu. *ibid.* n. 39.

Intellige, ut n. 41.

USUS.

Usus mera concessio, non proprietatis translatio interitur ex traditione localium facta Sponsæ à Viro, cuiusque Consanguineis. *vos.* 21. n. 21. & 22.

Procedit, licet expresso donationis titulo. *ibid.*

Usus tantum gratia Sponsæ commodata censetur localia à Consanguineis Mariti, vel Sponsæ provenientia. *vos.* 21. n. 23.

USUSFRUCTUS.

Usufructum Pater acquirit in Bonis adventitiis Filii. *vos.* 31. n. 1, & *vos.* 44. n. 8.

Usufructus Bonorum adventitiorum à patria potestate promanet. *vos.* 31. n. 3.

Usufructus competit Patri super Bonis adventitiis Filii, etiam fideicommissio subiectis. *vos.* 31. n. 19.

Contraria sententia ostenditur verior. *vos.* 31. n. 20. 21. & 22.

Usufructum non habens Pater in Bonis adventitiis Filii, habet in illis commoditatem quandam. *vos.* 44. n. 19.

Usufructum Bonorum adventitiorum, durante patriâ potestate, Filio quæsitorem, an, et sublatâ, Pater amittat, disputant Doctores. *vos.* 44. n. 16.

Usufructus Bonorum, sublatâ patriâ potestate, Fi-

lio quæstorum, non pertinet ad Patrem. *vol. 44. n. 17.*

Usufructus Bonorum adventitiorum Filii potest à Testatore Patri prohiberi. *vol. 31. n. 5.*

Prohibitio autem debet esse expressa. *ibid. n. 6.*
At sufficit etiam tacita. *ibid. n. 17.*

Usufructus Bonorum adventitiorum Filii prohibitio tacita non elicitur ex æquivocis conjecturis. *vol. 31. n. 7.*

Usufructus non censetur Patri prohibitus ex prohibitionem administrationis ei facta ex legitima causa. *vol. 31. n. 14.*

Usufructus tacite censetur Patri prohibitus ex hereditate Filio relicta cum onere fideicommissi. *vol. 31. n. 18.*

Amplia, ut *n. 23. & plur. seq.*

Censetur insuper Patri prohibitus ex legato illi relicto. *d. vol. 31. n. 15., secus n. 16.*

Ex prohibitionem idem cujuscumque alienationis. *d. vol. 31. n. 24.*

Atque ex suppositione facta à Testatore, quod hereditatis fructus Filius perciperet. *d. vol. 31. n. 31.*

Usufructus Bonorum adventitiorum Filii tacite censetur Patri prohibitus, si prohibita ei tuerit eorumdem administratio. *vol. 31. n. 8.*

Hæc conclusio tuta non est. *vol. 31. n. 9.*

Et ex prohibitionem administrationis non elicitur certa usufructus prohibitio. *vol. 31. n. 10.*

Præsertim, quando administrationis prohibitio non procedit ex odio erga Patrem, vel ex suspitione male administrationis. *vol. 31. n. 11.*

Sed ex incapacitate, ut quia Minor est, vel surdus, vel mutus. *ibid. n. 12. & 13.*

Usufructus prohibitio Patri censetur facta, si erat incapax administrationis, ut quia mutus, & surdus erat. *vol. 31. n. 40.*

Item, quando Testator administrationem hereditatis reliquit heredi, postquam annum 25. attigerit. *vol. 31. n. 41.*

Et quando Pater heredis erat debitis onustus. *vol. 31. n. 42.*

Usufructus censetur Patri prohibitus, quando verba administrationis hereditatis diriguntur ad Filium. *vol. 31. n. 31. & 33.*

Item, quando Testator voluit, ut Filius fruatur Bonis hereditariis. *vol. 31. n. 34.*

Præsertim, quando iussit, ut, solutis debitis, cetera Bona cederent in commodum hereditatis. *vol. 31. n. 35. 36. & 37.*

Usufructus prohibitio comprehenditur in prohibitionem facta cum verbo *n. & ultra* *n. vol. 31. n. 30.*

Usufructus Bonorum adventitiorum Patri non acquiritur ex Gallie consuetudine. *vol. 44. n. 11.*

Usufructus lucris dotalis Patri debetur. *vol. 44. n. 9.*
Procedit, stante e. iam conjugio, quando per illud patria non solvitur potestas. *ibid.*

Usufructus legatum relicto causâ cohabitationis cum Filiis, pro rata Filiorum mortuorum deficit. *vol. 17. n. 19.*

UTILITAS.

Utilitas intelliguntur, detractis expensis. *vol. 18. n. 82.*

UTILITAS.

Utilitas, mutuique decoris ratio est optima pauperum interpres. *vol. 3. n. 40.*

Utilitas, aut commoditas in re perficienda, si non sit e. sentie responsura, res potius ipsa debet derelinqui. *vol. 28. n. 27.*

Utiliter quid impensum nequit videri, nisi quatenus impendi oportuit. *vol. 28. n. 21.*

UXOR.

Uxor privari luctu sua Filii hereditate, non præsumitur Testator voluisse. *vol. 17. n. 7.*

Uxor extranea censenda est, si in investitura non sit comprehensa, & Viro ab intestato non successisset. *vol. 11. n. 10.*

Uxor legatum, donec viveret, à Marito relicto sub onere cum Filiis cohabitandi, eorumque curam gerendi, non cessat, licet Filius obierit. *vol. 17. n. 1.*

Vid. *Legatum.*

F I N I S.

ANT 1319305

